Yennu Gbouŋ Mɔɔr

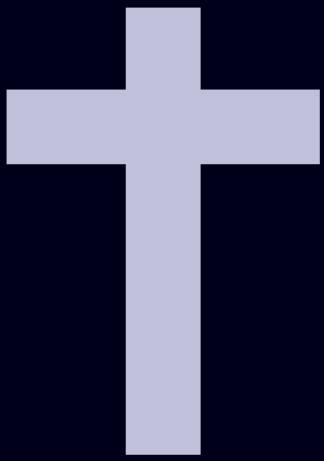

Bimoba: Yennu Gbouŋ Mɔɔr Bible

Yennu Gbouŋ Mɔɔr

Bimoba: Yennu Gbouŋ Mɔɔr Bible

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bimoba

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jun 2025 from source files dated 26 Apr 2025
00d89ba0-4677-52d9-9bc5-aa3d7c5c966d

Contents

Pinpiik 1
Nyinu 52
Liifai teeb 96
Nikant 125
Sennu 165
Joosua 200
Barbuura 225
Ruf 249
1 Samuel 253
2 Samuel 285
1 Kpanbara 313
2 Kpanbara 344
1 Barkperii 374
2 Barkperii 408
Esra 445
Nehemaya 456
Estaa 473
Job 481
Yaŋ 507
Barjokit 610
Banntɔɔ 634
Yankpaŋii 642
Aisaya 649
Jeremaya 705
Fabinii 763
Esekiel 770
Daniel 820
Hosea 835
Joel 844
Amos 849
Obadia 856
Jona 858
Maika 861
Nahum 866
Habakuk 869
Sefania 872
Hagai 875
Sekaria 877
Malakai 887
Matiu 890
Mak 933
Luk 959
Jɔɔnn 1003
Toona 1034
Rom Teeb 1073
1 Korint teeb 1090
2 Korint teeb 1105
Galasia teeb 1116
Efesus teeb 1122
Filipi teeb 1128

Kolosa teeb 1132
1 Tesalonika teeb 1136
2 Tesalonika teeb 1140
1 Timoti 1142
2 Timoti 1147
Taitus 1151
Filemonn 1153
Hiibru teeb 1155
Jeems 1168
1 Piita 1172
2 Piita 1177
1 Jɔɔnn 1180
2 Jɔɔnn 1185
3 Jɔɔnn 1186
Juud 1187
Fiitu 1189

PINPIIK

Ki jiin Pinpiik gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit durinya na pinpiik nan nisaarii pinpiik nan Israel teeb pinpiik poe. Linba kur ki Yennu din nan na din ŋan. Gbouŋ na beerit biaŋinba ki yanbɔmm baar durinya na nie. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Jenesis.

Biaŋinba ki Yennu din nan durinya

1 Pinpiik ni dinn ki Yennu nan sanpaak nan tiŋ.
2 Ki tiŋ na din ki mɔk ninnauŋ, ki bonfoor kaa. Li din tee bunbɔnne, ki nyun gbee li
munn po, ŋaan ki Yennu maŋ Seek* be nyun na paapo.
3 Ki ŋɔɔ Yennu yet a, "Ŋaant ki yentu-ii be." Ki yentu din be.
4 Ki u din la ki yentu na ŋan. Ki u bɔkit yentu nan bunbɔnn.
5 Ŋɔɔ Yennu din pur yentu na "Yonnu" ni, ki pur bunbɔnn na mun "Nyiɔk." Ki nyiɔk
bɔnn ki li yent, sinsinn daar.
6 Ki Yennu yet a, "Ŋaant sanpagbouŋ n dɔɔr nyun nba be sanpaapo na, nan nyun nba
be tiŋ ni na sinsuuk ni."
7 Ki ŋɔɔ Yennu te ki sanpagbouŋ dɔɔr ki bɔkit nyun nba be sanpagbouŋ lɔuŋ ni na,
nan nyun nba be sanpagbouŋ paapo na,
8 ki yiin yiar na "Sanpaak." Ki nyiɔk bɔnn, ki li yent, daa ŋanlee.
9 Ki Yennu yet a, "Ŋaant nyun nba be sanpagbouŋ lɔuŋ ni na n taan kii be yennkɔɔ
boor, ki ŋaan ki tinkooŋ n dɔɔr." Ki li din teen nna.
10 Ki u din yiin tinkooŋ na "Tingbouŋ," ki yiin nyun nba taan be boyennkɔɔ na "Mɔkir,"
ki la ki li ŋan.
11 Ki ŋɔɔ Yennu yet a, "Ŋaant ki tiŋ na n pɔt nan bonpipiat kur, linba mɔk bin, nan
tiinii nba pia ki loon lɔɔna kur, nan tiik lɔɔnbooru kur, ki lɔɔnn kur nan u tiik-ii be
tingbouŋ na paak." Ki li din teen nna.
12 Ki tingbouŋ na din pɔt nan mɔbooru kur, nan tilɔɔnbooru kur, nan binbooru kur,
nan tiik nba loon lɔɔna ki bin be leŋ kur, ki ŋɔɔ Yennu la ki li ŋan.
13 Ki nyiɔk bɔnn, ki li yent, daa ŋantaa.
14 Ki Yennu yet a, "Ŋaant yentu-ii be yiar nba be sanpaapo na ni, ki bɔkit yonnu ni
nan nyiɔk, kii tee nyina, kii want daa nan ŋmaarii nan bina nan marint saka.
15 Ŋaant ki bii be sanpaapo kii teen tiŋ yentu." Ki li din teen nna.
16 Ki ŋɔɔ Yennu nan yentii bongbeŋa ŋanlee, a yentu nba yab-ii dia yonnu ni, ki yentu
nba waar-ii munii dia nyiɔk; ki u bia nan ŋmaabira,
17 ki teemm sanpaapo, a bii teen tingbouŋ yentu,
18 kii dia yonnu ni nan nyiɔk, ki bia bɔkit yentu nan bunbɔnn. Ki ŋɔɔ Yennu la ki li
ŋan.
19 Ki nyiɔk bɔnn, ki li yent, daa ŋanna.
20 Ki Yennu yet a, "Ŋaant nyun na n pɔt nan bonfoa, ki tingbouŋ na n mun pɔt nan
bon-yuyukit nba sii yuuk sanpaapo."
21 Ki ŋɔɔ Yennu nan bonfogbeŋa nba be nyun ni, nan linba kur mɔk manfoor ki lin
nyun ni, bonfoor kur nan u booru, bonyuyuk kur nan u booru, ki la ki li ŋan.
22 Ki ŋɔɔ Yennu teen piisin bi paak, ŋaan yet a, "Ii mar man, ki pɔt gbeen nyun, ki
bon-yuyukit na n pɔt tingbouŋ na paak."
23 Ki nyiɔk bɔnn ki li yent, daa ŋanŋmu.
24 Ŋanne ki Yennu yet a, "Ŋaant ki tingbouŋ na n pɔt nan bonfoa nba sii lin, li bonkobit
nan bonbubɔkit, nan muuk ni bonkobit nan bi booru." Ki li din teen nna.
25 Nnae ki ŋɔɔ Yennu nan muuk ni bonkobit kur, bonkobit nan bi booru, nan
bonbubɔkit kur nba bɔɔk tiŋ paak nan bi booru, ki la ki li ŋan.
26 Ŋanne ki Yennu yet a, "Ŋaant man ki ti nan nisaarii† ki bii tee nan timm na, kii
naant, ki ŋaan ki bii mɔk paŋ kii dia janii nba be nyun ni, nan bon-yuyukit nba yuuk
sanpaapo, nan bonkobit nba somm, nan bonbubɔkit nba bɔɔk tiŋ na paak."
27 Ki ŋɔɔ Yennu nan nisaarii ki bi tee nan u mɔŋ na. Yennu ninnauŋ nie ki u nan
nisaarii, jɔɔ nan poo,

---

* **1:2 1.2** Seek koo wouŋ. Bi maan ni, "seek" nan "wouŋ" mɔbona tee yomme.

† **1:26 1.26** Nisaarii koo Adam. Adam paake tee "nisaarii."

28 ki teen piisin bi paak, ŋaan yetib a, “Ii pɔt man ki nɔbir, ki gbeen tingbouŋ na ki
yentir. Ii mɔk janii nba be nyun ni na paŋ, nan bon-yuyukit nba yuuk sanpaapo, nan
bonfoa nba kur be tiŋ ni na paŋ,”
29 ki bia yet a, “N turi bonbuburit kur nan li bin nba be tingbouŋ na paak, nan tiinii
kur nan bi lɔɔna, lii tee i jeet.
30 Ŋaan bonkobit kur nba be tingbouŋ na paak, nan bon-yuyukit kur nba yuuk, nan
bonbubɔkit kur nba bɔɔk tingbouŋ na paak, linba kur mɔk manfoor, n jii mɔɔt kur ki
turib, ki li tee bi jeet.” Ki li din teen nna.
31 Ki ŋɔɔ Yennu la linba kur ki u nan na, ki li ŋan bonchiann. Ki nyiɔk bɔnn, ki li yent,
daa ŋanloob niŋe na.

2

1 Li yoo na, ki sanpaak nan tiŋ, nan linba kur be li ni na naamii gbenn.
2 Daa ŋanlore daar ki sɔɔ Yennu gbenn u naamii toona kura, ki ji foi daa ŋanlore daar
maŋ ni, ki ki tun naamii toonn,
3 ki teen piisin daa ŋanlore daar maŋ paak, ki teenir dagaŋir, kimaan li daar na ki sɔɔ
ki u gbenn u namii toonawa.

Ki jiin Edenn kpaab na po

4 Biaŋinba ki Yennu din nan durinyae na: Waa din nan durinya na,
5 bonbubursiar daa din ki be, ki bonpipiasiar mun daa din ki pia, kimaan ŋɔɔ Yennu
daa din ki te saak baa tiŋ na paaki, ki nisaarik bia din kaa ki saa ko tiŋ na,
6 ŋaan nyun din tuu nyi tiŋ nie ki maant tiŋ na.
7 Ki ti Yomdaanɔ Yennu maŋ jii tant tiŋ* ni, ki nan nirɔ, ki foont manfoor foon ki teen
u manbona ni, ki nirɔ na piin ki fo, ki tee nisaarik.
8 Ki ti Yomdaanɔ Yennu ŋamm kpaab yondopo, ki bi yi leŋ Edenn. Leŋe ki u din jii
nisaarik nba ki u namɔ na ki teenɔ.
9 Tiŋ maŋ nie ki u din nan tibooru kur nba ŋan, ki bia loon lɔɔnŋana nba tee jeet.
Kpaab maŋ sinsuuk nie ki manfoor tiik din be, nan tiik nba teen yan nba bɔkitir bonŋann
nan bonbiir na.
10 Mɔkir din nyi Edenn ni ki maant kpaab na. Edenn tiŋ po, mɔkir maŋ din bɔkite ki
tee mɔka ŋanna.
11 Ki sinsinn mɔkir na tee Pisonn, li din puub lintir yent nba ki bi yi Hafila nae, yent
nba mɔk salima na.
12 Ki yent maŋ ni salima ŋan, ki bia din mɔk tulaarii nba nubir fanu, nan tanbinyinyira
nba daauk paar.
13 Ki mɔkir nba pukin ŋanlee na sann tee Gihonn. Li mun puub lintir yent nba sann
tee Kus nae.
14 Mɔkir nba pukin ŋantaa tee Tigris. Li mun puub ki jir Asiria yondopoe. Ki mɔkir
nba pukin ŋanna tee Yufrates.
15 Ki ti Yomdaanɔ Yennu jii kpaab nba be Edenn na ki guun nisaarik, a wuu gorii, kii
biaki ŋamii,
16 ki betɔ a, “A mɔk yaak ki saa di tiik nba kur be kpaab na ni,
17 ŋaan a daa di tiik nba teen bannu ki gaan bonŋann nan bonbiir po na. Daar nba
ki a dii, a saa kpo nnae.”
18 Ŋanne ki ti Yomdaanɔ Yennu yet a, “Li ki ŋan jɔɔ-ii be u kuukɔɔ. N saa nan sɔɔe ki
wuu tee u sommitɔɔ nba jaŋ nanɔ.”
19 U din jii tante ki nan bonkobit kur, nan nɔɔnii kur, ki baar namm nisaarik Adam†
boor, a wun purib sana. Ki sann nba kur Adam pur, ŋanne tee bi sana.
20 U din pur bonkobit maŋ kur sana, nan bon-yuyukit kur, nan muuk ni bonkobit nba
be tingbouŋ na paak kur. Ŋaan Adam din ki la sommitɔɔ nba jaŋ nanɔ.
21 Ki ti Yomdaanɔ Yennu te ki gɔchiɔŋ soor Adam, ki u dɔɔr gɔɔn, ki Yennu jii Adam
maŋ kapiru,‡ ŋaan loon leŋ nan nant, yoo nba ki u dɔɔ gɔɔnt na.
22 Kapiru§ nba ki ti Yomdaanɔ Yennu nyinnir jɔɔ niŋ na, ki u jiir ki nan poo, ki jiiu
kubin Adam maŋ.
23 Ŋanne ki u yet a,
“Kpabir nba tee n kpabir,
nan gbanant nba tee n gbanante na.

---

* **2:7 2.7** Bi maan ni, “nirɔ” nan “tiŋ” mɔbona naane. † **2:19 2.19** Bi maan ni, Adam paake tee “nisaarik.” ‡ **2:21 2.21** Kapiru: Bi maan ni, bi sɔb a “jɔɔ na lokir waan.” § **2:22 2.22** Kapiru, koo lokir waan.

U sanne sii tee poo,* kimaan u nyii jɔɔ nie.”
24 Li paake, jɔɔ tuu nyik u baa nan u naa, ŋaan kɔɔn u poo, ki bi niib banlee n taan ki
teen gbananyennkɔɔ.
25 Bi kur din somm yanne, jɔɔ nan u ŋaapoo, ki ki mi fei.

3

Ki jiin nisaarii mɔyêtuk po

1 Waauko din tee wunba mɔk kpinkpannii yan ki gar bonkobit nba kur ki Yennu nan.
Ŋanne ki waauk maŋ din tan boi poo na a, “Yennu set beti a i daa di tisiak lɔɔna kpaab
na ni-i?”
2 Ki poo na jiin a, “U yaa tii di tilɔɔna kur nba be kpaab na ni,
3 ŋaan tiik nba see kpaab sinsuuk ni na, Yennu yet a ti daa di tiik maŋ lɔɔna, a ti-i siir
gbaa ŋaan see ki ti kpo.”
4 Ki waauk maŋ yet poo na a, “Li ki tee mɔnii kaa. I kan kpo,
5 kimaan Yennu mi nan daar nba ki i dii tiik na lɔɔna, i numpo saa yente, ki i ji tee
nan Yennu maŋ na, ki sii mɔk yan nba bɔkitir bonŋann nan bonbiir.”
6 Ki poo na la ki tiik na ŋan nan dinu, ki u numm gboo tiik maŋ, ki u mɔk niɔŋ nan
wun di lɔɔna na kii sub. Ki u pɔɔr tiik na lɔɔna ki dii, ki bia tur u sɔrɔ, ki u mun dii.
7 Li yoo na ki bi kur numpo yent, ki bi ji bann nan bi somm yanae. Ki bi ji kɔnn faat
ki nyaa bi tɔɔna po.
8 Tɔn, li poorpo ki bi gbat ki Yennu somm kpaab na ni, daajoouk. Ki bi ji tiin bɔrii bi
mɔŋ tiinii ni, kpaab na niŋ, ki ki loon Yennu n labi.
9 Ŋaan ki Yennu yiin Adam a, “A be lee?”
10 Ki Adam jiin a, “N gbat a sommire kpaab na ni, ki jaŋmaanii mɔkin, ki n bɔrii,
kimaan n be yanne.”
11 Ki Yennu boiɔ a, “Ŋmee beta nan a be yanni? A dii lɔɔna nba ki n beta nan a daa
di na amii?”
12 Ŋanne ki Adam jiin a, “Poo nba ki a turin a min nan ŋɔɔ-ii be na, ŋɔɔe turin lɔɔna
maŋ, ki n dii.”
13 Ki ŋɔɔ Yennu boi poo na a, “Bee ki a tun nna?”
Ki u jiin a, “Waauk nae kpannin, ki n dii.”

Biaŋinba ki Yennu sat buut nisaarik paak

14 Ki ŋɔɔ Yennu bet waauk na a, “Mɔtont be a paak, linba na paak, bonkobit kura,
ŋaan a kuukɔɔ paake ki mɔtont be. Laa nyii dinna ki saa, a sii bɔɔk a poor paake, ki sii
mɔɔ tant, a manfoor ni kur.
15 N saa teen dataar fin nan poo na sinsuuk ni, ki a yaaboona nan u yaaboona sii tee
datai. U yaaboonn saa mat a yur, ki a mun saa jun u yaaboonn taagbinn.”
16 U din yet poo na mun a, “N saa tura daamii, poor sooru ni, nan matuk tonu. Linba
na kur lek, a bia sii nian a sɔrɔ, ki u sii tee a yomdaanɔ,”
17 ki bia yet jɔɔ na mun a, “A gbiint a ŋaapoo mɔmaame, ki dii tiik lɔɔna nba ki n
daan yet maa a daa di na. Faa tun nna na, mɔtont waa-a tiŋ na paak, a tuu saa tun
bonchiannewa ki tan la jeet ki di.
18 Li tuu saa pia mɔbiit nan kunkoniie, a bia sii di faate.
19 A tuu saa tume bonchiann ki nyi naauka ki tiŋ n fit nan jeet, nan faa tan saa ŋmat
tant nba ki a nyii na ni. Tante ki n jii nama, a bia tan saa ŋmat kpant tant maŋe.”
20 Tɔn, ki Adam pur u ŋaapoo sann Iif,* kimaan ŋɔɔe tee nisaarii kur naa.
21 Ki ti Yomdaanɔ Yennu jii bonkobit gbant ki ŋammir bongbabkaa, ki tur Adam nan
u ŋaapoo, ki bi gbab.

Biaŋinba ki Yennu ŋyinn Adam nan Iif kpaab na ni

22 Ki ti Yomdaanɔ Yennu yet a, “Mɔtana, nisaarik tee nan timm nae, ki mɔk yan nba
bɔkitir bonŋann nan bonbiir. Ŋaant ki u daa di manfoor tiik na lɔɔna, kii be mɔkmɔk
nan mɔkmɔki.”
23 Ŋanne ki ti Yomdaanɔ Yennu ber nyinnɔ Edenn kpaab na ni, ŋaan te ki u ko kpaab,
tiŋ nba ki ŋɔɔ Yennu jii namɔ na paak.
24 Ŋanne ki Yennu te ki bonfoa nba mɔk kpinkpant† be Edenn kpaab na yondopo, ki
mɔk jukbanjiak, ki li tee nan muu na, ki ŋmantir ki guu sɔnu nba saa manfoor tiik na
boor.

---

* **2:23 2.23** Bi maan ni, “jɔɔ” nan “poo” mɔbona naane. naane, ki bi bia yi nisaarii “manfoa.” Siab mun yiu Hawa. Yennu boore.

* **3:20 3.20** Bi maan ni, “Iif” nan “manfoor” mɔbona

† **3:24 3.24** Bi maan ni, bi yib “cherubim.” Bi nyii

4

Ki jiin Keenn nan Abel po

1 Ki Adam dɔɔr nan u ŋaapoo, ki u soor poor ki mar bik, ki purɔ Keenn,* ki yet a,
"Yennu sommir paake ki n la jɔɔ."
2 Li poorpo ki u mar u waarɔ Abel. Ki Abel din goon pei, ŋaan ki Keenn tee kpakoorɔ.
3 Ki dasiar Keenn tan jii u kpaab jeet ki baar nann, a wun tur Yennu.
4 Ki Abel mun jii u sinsinn bonkobit matii yemm nant nba ŋan ki tur Yennu. Ki Yennu
numm gboo Abel nan u piinii,
5 ŋaan ki u numm ki gboo Keenn piinii. Ki Keenn wutoor doo bonchiann, ki u numpo
biir.
6 Ki Yennu boi Keenn a, "Bee ki a wutoor doo? Bee ki a numpo bi?
7 A-i bonni tun linba ŋan, n bo kan gaarani-i? Ŋaan faa tun linba ki ŋan na, bonbiir
dɔɔ a tɔɔnn po, ki teen siir ki guua, ŋaan a yabir ki nyannɔ."
8 Ki Keenn pak nan u waarɔ Abel a, (("Ŋaant ki tin saan muuk ni.")) Baa saan ki be
muuk ni yoo nba, ki Keenn wor u waarɔ Abel ki kpiiu.
9 Ki Yennu boi Keenn a, "A waarɔ Abel be lia?"
Ki u jiin a, "N ki mi. Mine tee n waarɔ guutɔ-ɔ?"
10 Ki Yennu yet a, "Bee ki a tun nna? Gbiintir, a waarɔ sɔn yikin, ki nyi tiŋ ni ki baatin.
11 Mɔtana, a be mɔtont nie, ki ji kan fit ko tiŋ nba yaat u mɔb ki gaan a waarɔ sɔn,
wunba ki a kpiiu na.
12 Li-i tee ki a koo kpaab, li ji kan nan jeet ki turani, ki a sii tee niyann nan nilinliŋir
tingbouŋ na paak."
13 Keenn din yet Yennu a, "N tubdatu saa gar n paŋ terika.
14 Dinna daar nba na, a beerin ki nyintin tiŋ na niŋ, ki n sii lin bakii, ki ki laata, ki sii
tee nilinliŋir tingbouŋ na paak, ki wunba kur lan, u saa kpime."
15 Ki Yennu yetɔ a, "Li ki tee nna. Wunba kur kpii fin Keenn, biak be li daanɔ paak,
u saa la tubdatu taar munlore." Ŋanne Yennu tur Keenn dɔk, a wunba kur lau, u daa
kpiu.
16 Ki Keenn nyii Yennu boor, ki saan kar tiŋ nba sann tee Nod,† ki li be Edenn yondo
po na.

Ki jiin Keenn yaaboona po

17 Keenn din dɔɔr nan u ŋaapoo. Ki u soor poor, ki mar Enɔk. Keenn daa din maa
dooe, ki din pur doo maŋ sann ki gaan nan u bik Enɔk.
18 Enɔk din mar Irad, ki Irad mar Mehujael, ki Mehujael din mar Metusael, ki Metusael
mar Lamek.
19 Ki Lamek kɔɔn poob banlee. Poo yenɔ sann din tee Ada, ki lɔɔ sann mun tee Sila.
20 Ki Ada din mar Jabal: ŋɔɔe tee binba pɔɔn lanbont‡ ki kɔɔ ki bia goon bonkobit na
baa.
21 Ki u waarɔ sann din tee Jubal: ŋɔɔe din tee binba peeb naatuna nan naagbai na
baa.
22 Sila mun din mar bik, ki purɔ Tubal Keenn, ki u kur saauk. Tubal Keenn waarpook
din tee Naama.
23 Lamek din yet u ŋaapoob Ada nan Sila a:
"N ŋaapoob, gbiintir man, n kpii naasimɔ, kimaan u turin daŋ.
24 Li-i tee tubdatu ŋanlore saa pa Keenn kpinu paak,
ŋann li-i tee wunba kpii min Lamek,
tubdatu piinlore nan ŋanlore-e saa nyi pa n paak."

Ki jiin Sef nan Enos po

25 Ki Adam dɔɔr nan u ŋaapoo biak, ki u mar bik, ki yet a, "Yennu turin bik ki senn
Abel, wunba ki Keenn kpii na taar niwa." Li paak, ki u purɔ Sef.§
26 Sef mun din mar bik ki purɔ Enos. Li yooe ki bi din piin ki dont* Yennu sann.

5

Laa nyii Adam ki saan tuu Nowa
(1 Barkperii 1.1-4)

---

* **4:1 4.1** Bi maan ni, "Keenn" nan "la" mɔbona naane. † **4:16 4.16** Ki Nod paak tee "nilinliŋir." ‡ **4:20 4.20** Bi din jii bonkob-gbante ki pɔɔn bi lanbont. § **4:25 4.25** Bi maan ni, "Sef" nan "tur" mɔbona naane. * **4:26 4.26** Dont, koo mɔɔntir.

1 Biaŋinba ki li sɔb wann Adam maarue na: Yennu nba din nan nisaarik, u din namɔ
ki u tee ŋɔɔ Yennu ninnauŋo.
2 U din nan jɔɔ nan pooe, ki teen piisin bi paak, ki purib “Nisaarii.”*
3 Yoo nba ki Adam la bina kobik nan piintaa, ki u mar bik ki u tee u ninnauŋ, ki u
purɔ Sef.
4 Adam nba din mar Sef, ŋaan u din dii bina kobii ŋanniin, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
5 Bina nba Adam din dii u manfoor ni tee kobii ŋanyia nan piintaae, ki kpo.
6 Ki Sef dii bina kobik nan ŋanŋmu ki mar Enos.
7 Sef nba din mar Enos, li poorpo u din dii bina kobii ŋanniin nan bina ŋanlore, ki
mɔk bonjai nan bonpoi.
8 Sef din dii bina kobii ŋanyia nan piik nan ŋanlee-e, ki kpo.
9 Enos nba din dii bina piinyia na, ki u mar Kenann.
10 Enos nba din mar Kenann, li poorpo ki u ji tee bina kobii ŋanniin nan piik nan
ŋanŋmu, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
11 Enos din dii bina kobii ŋanyia nan ŋanŋmue, ki kpo.
12 Ki Kenann dii bina piinlore ki mar Mahalalel.
13 Kenann nba din mar Mahalalel na, li poorpo ki u ji tee bina kobii ŋanniin nan
piinna, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
14 Kenann din dii bina kobii ŋanyia nan piike, ki kpo.
15 Ki Mahalalel dii bina piinloob nan ŋanŋmu ki mar Jared.
16 Mahalalel nba din mar Jared na, li poorpo ki u ji tee bina kobii ŋanniin nan piintaa,
ki mɔk bonjai nan bonpoi.
17 Mahalalel din dii bina kobii ŋanniin nan piinyia nan ŋanŋmue, ki kpo.
18 Ki Jared dii bina kobik nan piinloob nan ŋanlee, ki mar Enɔk.
19 Jared nba din mar Enɔk, li poorpo ki u ji tee bina kobii ŋanniin ki mɔk bonjai nan
bonpoi.
20 Jared din dii bina kobii ŋanyia nan piinloob nan ŋanlee-e, ki kpo.
21 Ki Enɔk dii bina piinloob nan ŋanŋmu ki mar Metusela.
22 Enɔk nba din mar Metusela, li poorpo ki u be nan Yennu fanu, ki dii bina kobii
ŋantaa ki mɔk bonjai nan bonpoi.
23 Enɔk din dii bina kobii ŋantaa nan piinloob nan ŋanŋmu.
24 Enɔk din waa Yennu fanu, ki bi din tan ki lau, kimaan Yennu-e din jiiu.
25 Ki Metusela dii bina kobik nan piinniin nan ŋanlore ki mar Lamek.
26 Metusela nba din mar Lamek, li poorpo ki u ji tee bina kobii ŋanlore nan piinniin
nan ŋanlee ki mɔk bonjai nan bonpoi.
27 Metusela din dii bina kobii ŋanyia nan piinloob nan ŋanyiae, ki kpo.
28 Ki Lamek dii bina kobik nan piinniin nan ŋanlee ki mar bik,
29 ki yet a, “Tiŋ na nie ki Yennu sat mɔtont, bik nae saa baar nan foon ti toona ni.” Li
paak, ki u pur bik maŋ sann Nowa.†
30 Lamek nba din mar Nowa, li poorpo ki u ji tee bina kobii ŋanŋmu nan piinyia nan
ŋanŋmu, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
31 Lamek din dii bina kobii ŋanlore nan piinlore nan ŋanlore-e, ki kpo.
32 Ki Nowa dii bina kobii ŋanŋmu, ki mar bonjai bantaa, ki bi sana tee Sem nan Ham
nan Jafef.

6

Ki jiin nisaarii tonu po

1 Yoo din tan baar, ki niib pɔt durinya ni ki maar bonpoi.
2 Ki nijaana* din laat nisaarii bonpoi na ki bi fan bonchiann, ki bi gani kɔɔnt.
3 Ki Yennu yet a, “N foon kii be nirɔ ni yoo kuri, n kan sak ki nirɔ-ii be mɔkmɔk nan
mɔkmɔki, kimaan u kpan tee nisaarike, u bina sii tee kobik nan piinlee-e.”
4 Nifopaarit din be tingbouŋ na ni, yoo maŋ nan li poorpo, yoo nba ki nijaana din
kɔɔn nisaarii bonpoi, ki din mar waas na. Bi waas maŋe din tee nijaana nan paarib nba
mɔk sann.
5 Ki Yennu la nisaarik tonu nba yabit tingbouŋ na ni, nan u dudukit kur nba tee bonbiir
biaŋinba,
6 ki li biir u par, ki u mɔ kɔɔ nan waa nan nisaarik tingbouŋ na ni na.

---

* **5:2 5.2** Bi maan ni, nisaarik paake tee “Adam.” † **5:29 5.29** Bi maan ni, “foon” nan “Nowa” mɔbona naane.
* **6:2 6.2-4** Nijaana, koo yennii bonjai, ki li paake tee “niib nba naan yennii.”

7 Ŋanne ki u yet a, “N saa biir nisaarik nba ki n namɔ tingbouŋ na niŋ nawa, li niib nan
bonkobit nan bonbubɔkit nan bon-yuyukit, kimaan n mɔ kɔɔ nan maa namm nawa.”
8 Ŋaan Yennu numm din gboo Nowa, ki u tinɔ ninbaauk.

Ki jiin Nowa po

9 Nowa labaare na: Nowa din tee niŋanɔe ki be nan Yennu fanu. Ŋɔɔ kɔɔe din tee
niŋanɔ li yoo.
10 Nowa din mɔk bonjai bantaa, ki bi sana tee Sem nan Ham nan Jafef.
11 Tingbouŋ na niib din biir, ki be nan ŋmabir nan mukisuk.
12 Ki Yennu got tingbouŋ na, ki la ki li bi, kimaan nisaarii kur din be jakint nie.
13 Ki u yet Nowa a, “N saa boont nisaarii kur tingbouŋ na niwa. N saa biirib, kimaan
bi toonbiit nan mukisuk paake te ki n yaa n biir ŋamm nan tingbouŋ na.
14 Jiin taabŋana ki kpaa ŋaruŋ, ki teen diit li ni, ki taan nɔɔk ni nan poorpo nan kɔtaar.
15 Kpaan, ki li fɔkint tiŋ niŋ-ii tee taabana kobii ŋanna nan piinŋmu, ki li yarimu-ii tee
taabana piinlore nan ŋanŋmu, li fɔkint sanpaapo-ii tee taabana piinna nan ŋanŋmu.
16 Fi-i kpaa, fan pin ŋaruŋ na yur paak, ŋaan nyik yiar taabann nan bonjinn lokir ni
maar paak. Teent tammɔkɔɔkir lokir ni, ŋaan teen ditɔɔtii ŋanlee.
17 N yaa n baar nan nyungbeeuko tingbouŋ na ni, ki lin di bonfoor kur. Linba kur
mɔk manfoor tingbouŋ na ni saa kpo,
18 ŋaan n sii dia n mɔlor nana. A saa kɔɔ ŋaruŋ na ni, fin nan a waas nan a ŋaapoo
nan a sipoi, kii be leŋ.
19-20 Bonkob-booru kur banlee-lee, jɔɔ nan poo, nan bon-yuyukit booru kur banlee-lee,
jɔɔ nan poo, nan bonbubɔkit booru kur banlee-lee, jɔɔ nan poo, saa baar a boor, a bin
foor, ki a kɔɔmm ŋaruŋ na ni, ki bin foor.
21 Ki a saa jii jeet nba ki i sii di, ki taan bekir li kur ŋaruŋ na ni, ki li sii tee fin nan
ŋamm jeet.”
22 Ki Nowa tun nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na.

7

Ki jiin nyungbeeuk na po

1 Ki Yennu yet Nowa a, “Kɔɔn ŋaruŋ na ni, fin nan a ŋaateeb kura, kimaan n la nan
a kuukɔɔe tuun fanu tingbouŋ na ni.
2 Jiin bonkobit booru nba kur ki tee kɔɔr, bonjai banlore-lore, nan bonnaanii banlore-
lore, ki bia jii bonkobit booru nba kur tee kɔɔr, banlee-lee, bonjak nan bonnaaŋ,
3 ki bia jii bon-yuyukit booru kur bonjai banlore-lore, nan bonnaanii banlore-lore, ki
ŋaan bi booru kur-ii fo ki pɔt tingbouŋ na ni.
4 Daa ŋanlore poorpoe ki n saa te ki saak n baa tingbouŋ na paak, yonnu ni piinna,
nan nyiɔk piinna, ki li saa biir bonfoor kur nba ki n din nan na.”
5 Ki Nowa tun linba kur ki Yennu wannɔ.
6 Nowa din mɔk bina kobii ŋanloobe, yoo nba ki nyun dii tingbouŋ na na.
7 Ki ŋɔɔ Nowa nan u bonjai, nan u ŋaapoo, nan u sipoi kɔɔ ŋaruŋ na ni, kimaan
nyungbeeuk na paak.
8 Ki bonkobit nba ki kɔɔr, nan binba kɔɔ, nan bon-yuyukit, nan linba kur bɔɔk tiŋ na
paak
9 mun bia kɔɔ Nowa boor ŋaruŋ na ni banlee-lee, bonjak nan bonnaaŋ, nan biaŋinba
ki Yennu wann Nowa na.
10 Ki daa ŋanlore na poorpo, ki saak baa tingbouŋ na paak.
11 Binn nba pukin ki teen Nowa bina kobii ŋanloob na ni, li ŋmaarii ŋanlee ni, daa
piik nan ŋanlore daar nae, ki tingbouŋ na lokir kur po put nan jinjabii, ki sanpagbouŋ
loot,
12 ki saak baa tingbouŋ na paak yonnu ni piinna, nan nyiɔk piinna.
13 Daar maŋ niŋe ki Nowa nan u bonjai Sem nan Ham nan Jafef, ki pukin u ŋaapoo
nan u sipoi bantaa, ki bi kɔɔ ŋaruŋ na ni.
14 Bi din kɔɔ nan muuk ni nan ŋaak ni bonkobit booru kur, nan bonfoor nba kur bɔɔk
tiŋ na paak booru kur, nan nɔɔnii booru kur, nan bonfoa nba yuuk booru kur.
15 Bonfoa kur din tɔk banlee-lee, bonjak nan bonnaaŋ, ki baar Nowa boor, ki kɔɔ
ŋaruŋ na ni.
16 Bonfoor booru kur din kɔɔ, nan Yennu nba senn Nowa biaŋinba na. Ŋanne ki
Yennu loon gann Nowa paak.
17 Ki saak baa dapiinna tingbouŋ na paak, ki nyun tan gbee ki yabit, ki ŋaruŋ na pukit.
18 Ki nyun na pukin bonchiann tingbouŋ na paak, ki ŋaruŋ na din puuk nyun na paak,
ki lin purin.

19 Nyun na din pukin bonchiann tingbouŋ na ni, ki jɔɔt nan kunkona kur din piin.
20 Nyun na din doo ki gar jɔɔt nan kunkona na, ki li gar taabatii piinleewa,
21 ki bonfoa kur nba din be tiŋ na paak kpo kpo, li nɔɔnii, nan ŋaak ni nan muuk ni bonkobit, nan bonbubɔkit kur nba bɔɔk tiŋ na paak, nan nisaarii kur.
22 Linba kur foi, ki din be tinkooŋ na paak, ki li kpo.
23 Ki Yennu boont bonfoor kur nba be tingbouŋ na ni, nisaarii nan bonkobit, nan bonfoa nba bɔɔk tiŋ na paak, nan nɔɔnii nba yuuk sanpaapo, see Nowa nan binba kur be ŋaruŋ niŋ na kuukɔɔe din biar.
24 Nyun na din yent tingbouŋ na, daa kobik nan piinŋmue.

8

Ki jiin nyungbeeuk na gbennu po

1 Yennu din ki tamm Nowa nan bonkobit nba kur be ŋaruŋ ni na po, ki din te ki wouŋ da tingbouŋ na paak, ki nyun na fɔɔr,
2 ki sɔɔ nyuntona nba nyi tiŋ ni, nan linba nyi sanpaapo na kur loona, ki saak bia nyik baanuwa.
3 Nyun na din wariie waan waan ki saa tuu daa kobik nan piinŋmu.
4 Ŋmaarii ŋanlore ni, li daa piik nan ŋanlore daar, ki ŋaruŋ na din saa set jɔfoouk ki bi yir Ararat na paak.
5 Nyun na din waabite nan laa din tan baar ŋmaarii piik ni, li pinpiindaar, ki kunkona nan jɔɔt yura paak nyɔɔnt.
6 Li daa piinna poorpo, ki Nowa loot ŋaruŋ na takorbonn,
7 ki nyinn kinkaauk, ki u ji ki jen Nowa boor, ŋaan yuuk lin nan nyun nba tan fɔɔr ki gbenn.
8 Nowa ji din nyinn lanjerike, a wun laan nyun na fɔɔr gbenna-a.
9 Ŋaan nyun na daa din be tiŋ paak, ki lanjerik na kɔŋ waa saa set sian, ki yukir ŋmat ŋaruŋ na boor. Ki Nowa tant nuu ki soorɔ kɔɔn ŋaruŋ na ni,
10 ki din guur daa ŋanlore ki pukin, ki ŋamm nyinn lanjerik na biak.
11 Ki lanjerik na tan jen u boor daajoouk, ki bab olif tutuuk. Ki Nowa ji bann nan nyun na fɔɔra.
12 Ki u ŋamm guur daa ŋanlore ki pukin, ki bia nyinn lanjerik na. Waa nyii, u ji ki jeni.
13 Nowa bina kobii ŋanloob nan yennkɔɔ ni, li ŋmaasinsinn pinpiindaare, ki nyun na fɔɔr gbenn. Ki Nowa bakit linba baak yiar nba be maar paak na, ki got lint, ki la nan tiŋ na koote.
14 Ŋmaarik nba pukin ŋanlee na, li daa piinlee nan ŋanlore, ki tiŋ koor ki gbenn.
15 Ki Yennu bet Nowa a,
16 “Nyimin ŋaruŋ na ni, fin nan a ŋaapoo, nan a bonjai, nan a sipoi.
17 Nyimin nan bonfoa kur, li bon-yuyukit, nan bonkobit nan bonbubɔkit nba kur be a boor, ki bin pɔt kii be tingbouŋ na kur po.”
18 Ki Nowa nan u bonjai, nan u ŋaapoo, nan u sipoi din nyii ŋaruŋ na ni.
19 Bonkobit kur, nan bonbubɔkit kur, nan bon-yuyukit kur, bonfoor booru kur nan u lɔɔ din nyii ŋaruŋ na niŋ.

Biaŋinba ki Nowa mann maruŋ

20 Ki Nowa maa maruŋ binbintir ki tur Yennu, ki din nyinn bonkobit nba ki kɔɔ na booru kur ni siab, nan bon-yuyukit nba ki kɔɔ na booru kur ni siab, ki mann mujoonu maruŋ, binbintir na paak.
21 Maruŋ na nubiru din nubir kɔɔ Yennu, ki maŋɔ, ki u yet u mɔŋ a, “N lek mi nan laa nyii nisaarik bisin niwa, u dudukit tee biite, ŋaan n ji kan ban mɔ tingbouŋ na mɔtont, u biit paaki. N ji kan ban biir bonfoor kur nba be, nan maa tun mɔtana na.
22 Nan durinya nba sii be na, burint yoo sii be, ki jaanu yoo be, ki waat yoo sii be, ki naauk yoo sii be, ki siɔk nan piar sii be, ki yonnu ni nan nyiɔk sii be.”

9

Ki jiin Yennu mɔlor po

1 Yennu din teen piisin Nowa nan u bonjai paak ki yet a, “Ii mar man waas bonchiann, ki pɔt gbeen tingbouŋ na.
2 Ki bonkobit nan bon-yuyukit, nan nyun ni bont kur sii tiini jaŋmaanii, ki i sii diab, ki mɔk yiikoo bi paak.
3 Bonfoor kur nba be, i saa jiir ki lii tee i jeet, nan bonbuburit kur nba ki n turi.

4 Ŋaan bonyennkɔɔe ki i daa di, ŋanne tee nant nba ki u sɔn biar u ni, kimaan bonfoor
manfoor be u sɔn nie.
5 Ki wunba nyinn nirɔ manfoor, n tan saa boiɔ manfoor maŋ powa, ki bonkobuk nba
nyinn nirɔ manfoor, n tan saa boiɔ li powa.
6 Wunba nyinn nirɔ manfoor, nirɔe mun bia tan saa nyinn u manfoor, kimaan min
Yennu ninnauŋo ki n nan nisaarik.
7 "Yimm ŋarin, ii mar ki pɔt bonchiann. Ii mar ki pɔt gbeen tingbouŋ na."
8 Ki Yennu ŋamm pak Nowa nan u bonjai a,
9 "Mɔtana, n sent n mɔlor nan yimm, nan i yaaboona nba tan saa wei i poorpo,
10 nan bonfoa kur nba be nani, li bon-yuyukit nan bonkobit kur nba nyii ŋaruŋ na ni
na,
11 n sent n mɔlor maŋ nan yimme, a n ji kan ban biir bonfoor kur nan nyungbeeuku.
N bia kan ban ki biir tingbouŋ na nan nyumi.
12 Mɔlor nba ki n teen yimm nan bonfoor kur nba be i boor, ki li sii tee mɔlor yaayoo
nan yaayoo na nyinne na:
13 N saa bɔɔn naatooruk sanpaapo, ki li sii tee min nan tingbouŋ na mɔlor na nyinn.
14 Ki li-i tee saak yin sanpagbant ni, ki naatooruk bɔɔn,
15 n saa tiar n mɔlor nan yimm, nan bonfoor booru kur, ki nyun ji kan ban di boont
bonfoor kuri.
16 Li-i tee naatooruk bɔɔn sanpagbana ni, n saa la, ki tiar mɔlor kangbennuk nba be
min Yennu nan bonfoor booru kur nba be tingbouŋ na paak sinsuuk ni.
17 Mɔlor nba ki n senn min nan bonfoor kur nba be tingbouŋ na paak sinsuuk ni na
nyinne na."

Ki jiin Nowa bonjai po

18 Nowa bonjai nba din nyii ŋaruŋ ni na tee Sem nan Ham nan Jafef. (Ham-e din tee
Keenann baa.)
19 Nowa bonjai bantaa nae tee durinya niib kur yeejamm.
20 Nowa din tee kpaarɔe, ŋɔɔe din tee sinsinn nirɔ nba bur daan tilontii.
21 Ki u din nyuu u tilɔɔna maŋ daan, ki yib, ki yokit dɔɔ yann, u lanbouŋ* ni.
22 Yoo nba ki Ham, wunba tee Keenann baa na la ki u baa dɔɔ yann, ki u nyii ki saa
kumii u ninjamm banlee na, Sem nan Jafef.
23 Ki Sem nan Jafef jii chinchenn ki paan bi bɔpiat paak, ŋaan somm kɔɔ lanbouŋ na
ni potuntuna, ki saa bakin bi baa. Bi din ki jiant, bi din tor numme ki ŋmat nyii, ki ki
la bi baa fei.
24 Nowa nba din tan yerik u dayibint ni, ki bann u bijoontik na nba tun bianinba,
25 ki u yet a:
"Mɔtont be Keenann paak,
ki u sii tee daaba daabir u yɔɔrib peŋ.
26 Dontir be Yennu nba tee Sem Yennu na paak,
ki Keenann sii tee u daabir.
27 Yennu saa tant Jafef yent,
ŋɔɔ nan Sem sii mɔk mɔtaauk,
ki Keenann sii tee Jafef daabir."
28 Tɔn, nyungbeeuk na poorpo, Nowa din dii bina kobii ŋantaa nan piinŋmue.
29 U din be u manfoor ni bina kobii ŋanyia nan piinŋmue, ki tan kpo.

10

Ki jiin Nowa yaaboona po

1 Binba nae tee Nowa bonjai, Sem nan Ham nan Jafef. Nyungbeeuk na poorpo, bonjai
maŋ mun din mar bi bonjai.

Ki jiin Jafef yaaboona po

2 Jafef bonjai din tee Gomer, nan Magog, nan Madai, nan Jafann, nan Tubal, nan Mesek,
nan Tiras. Ŋamme ki bi yaaboona pur bi booru sana ki gaan namm na.
3 Gomer bonjai din tee Askenas, nan Rifaf, nan Togarma.
4 Jafann bonjai din tee Elisa, nan Speenn, nan Saiprus, nan Rodes.
5 Ŋamme din tee boorganu nba kɔɔ mɔkgbianu, nan tiŋ nba nyun lintir na ni yeejamm.
Bi kura din tee Jafef yaaboonae, sɔɔ kur nan u naakuuk, nan u danmaan, nan u tiŋ.

Ki jiin Ham yaaboona po

* **9:21 9.21** Bi din jii bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

6 Ham bonjai din tee Kus nan Ijipt nan Libia nan Keenann. Ŋamme ki bi yaaboona
pur bi booru sana ki gaan namm.
7 Kus bonjai din tee Seba, nan Hafila, nan Sabta, nan Raama, nan Sab-teka. Raama
bonjai din tee Seba nan Dedann.
8 Kus-e din tee Nimrod baa. Ki Nimrod din fiir ki tee kunkɔnkɔnwakitir tingbouŋ na
ni.
9 U din tee waarcheenne Yennu sommir paak. Li paak ki bi yeen a, “Ki tee nan Nimrod
na, wunba tee waarcheenn, Yennu sommir paak na.”
10 Sinsinn, u yent din tee Babilonn, nan Erek, nan Akad, nan Kalne: li kur be Babilonn
tingbouŋ ni.
11 U din nyii yent maŋ niŋe ki saan Asiria, ki saa sibir Ninefe, nan Rehobof Ir, nan
Kala doi,
12 nan Resenn doo nba be Ninefe nan Kala sinsuuk ni na. Kala din tee digbansaakare.
13 Ki Ijipt din mar Lidia teeb, nan Anam teeb, nan Lehab teeb, nan Naftu teeb,
14 nan Patrus teeb, nan Kaslu teeb, nan Kret teeb. (Kret teeb nie ki Filistia teeb nyii.)
15 Keenann bonjaie din tee Sidonn nan Hef. Sidonn-e din tee u bikperik. Ŋamme ki
bi yaaboona pur bi booru sana ki gaan namm.
16 Keenann yaaboona din tee Jebus teeb, nan Amor teeb, nan Girgas teeb,
17 nan Hif teeb, nan Aak teeb, nan Sinn teeb,
18 nan Afad teeb, nan Semar teeb, nan Hamaf teeb. Ki boorganu nba tee Keenann teeb
na yat,
19 ki bi kpaar nyii Sidonn diitu po, ki saa tuu Gerar, doo nba kpia Gasa na, ki saa
yondopo ki saa tuu Sodom, nan Gomora, nan Adma, nan Seboyim, ki li kpia Lasa.
20 Booru na tee Ham yaaboonae, sɔɔ kur nan u naakuuk, nan u danmaan, nan u tiŋ.

Ki jiin Sem yaaboona po

21 Ki Sem, wunba tee Jafef waarɔ* na, u yaaboonae tee Eber teeb.
22 Sem bonjai din tee Elam, nan Asur, nan Apaksad, nan Lud, nan Aram. Ŋamme ki
bi yaaboona pur bi booru sana ki gaan namm na.
23 Ki Aram yaaboona boorue tee niib nba din be Us, nan Hul, nan Geter, nan Mesek
na.
24 Apaksad-e din tee Sela baa, ki u mun tee Eber baa.
25 Eber din mɔk bonjai banlee. Yenɔ sann yi Peleg, kimaan u mimmar binne ki durinya
ni niib din bɔkit. Ki lɔɔ na sann tee Joktann.
26 Joktann yaaboona din tee Almodad, nan Selef, nan Hasar-mafef, nan Jera,
27 nan Hadoram, nan Usal, nan Dikla,
28 nan Obal, nan Abimael, nan Seba,
29 nan Ofir, nan Hafila, nan Jobab. Bi kur yeejae din tee Joktann.
30 Tiŋ nba ki bi kɔɔ na nyii Mesa, ki lat saan tuu Sefar kunkona nba be yondo po na.
31 Booru nae tee Sem yaaboona, sɔɔ kur nan u naakuuk, nan u danmaan, nan u tiŋ.
32 Binba na kur din tee Nowa yaaboonae, booru booru, sɔɔ kur nan naakuuk nba ki
u nyii. Nyungbeeuk na poorpo, nibooru kur nba be tingbouŋ na ni tee Nowa bonjai na
yaaboonae.

11

Biaŋinba ki mabooru booru tan be

1 Sinsinn, durinya niib kur din piak mabooryennkɔɔe. Maganii din kaa ki pukin maan
nba ki bi piak maŋ po.
2 Baa din somm ki saa yondo po, bi din saa la paanu nba yab bonchiann, digbann nba
ki bi yi Babilonn na yent ni.
3 Ŋanne ki bi pak nan bi leeb a, “Baat man, ŋaant tin fib birikii ki pur birikii maŋ
ki lin koor wakir kenkema.” Bi din ki jii tana nan tantaakit kaa, ŋaan jii birikii nan
kpabouŋo ki saa maa.
4 Baa teen siir gbenn yoo nba, ki bi yet bi leeb a, “Ŋaant man ki ti maa ŋasaakak, ki
ŋaak maŋ-ii fɔk bonchiann kii sakii tuut sanpagbana. Li saa te ki tin taan kii be yomm,
kii mɔk sanjaann.”
5 Ŋaan Yennu din sik tan la bi doo nan bi ŋasaakak nba ki bi daa maa na,
6 ki yet a, “Li-i tee ki nibooryeŋ nba piak mabooryeŋ na piin tuun linba na, siar sii
kaa ki bi saa gbar tumu.

* **10:21 10.21** Li saa fit tee u waarɔ koo u yɔɔrɔ.

7 Baat man, ŋaant ti sik ki saa ŋmat bi maan nba ki bi piak na, ki bi sɔɔ ji daa gbia u
lɔɔ maame.”
8 Ŋanne ki Yennu sik ki tan ŋmat bi maan maŋ, ki yatib tingbouŋ na kura po, ki bi ji
gbar bi doo maŋ maanu.
9 Ŋanne teen ki bi din pur doo maŋ sann Babel,* kimaan leŋe ki Yennu din ŋmat
tingbouŋ na ni niib kur maan. Laa din nyii leŋ, Yennu din yat niib nae ki kɔɔmm
tingbouŋ na kur po.

Ki jiin Sem yaaboona po
(1 Barkperii 1.24-27)
10 Sem yaaboona: Bina ŋanlee nba din gar nyungbeeuk na poorpo, ki Sem ji mɔk bina
kobik, ki mar Apaksad.
11 Waa mar Apaksad, ki u dii bina kobii ŋanŋmu ki pukin, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
12 Apaksad nba dii bina piintaa nan ŋanŋmu na, ki u mar Sela.
13 Waa mar Sela, ki u dii bina kobii ŋanna nan bina ŋantaa, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
14 Sela nba dii bina piintaa, ki u mar Eber.
15 Waa mar Eber, ki u dii bina kobii ŋanna nan bina ŋantaa, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
16 Eber nba di bina piintaa nan ŋanna, ki u mar Peleg.
17 Waa mar Peleg, ki u dii bina kobii ŋanna nan piintaa, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
18 Peleg nba di bina piintaa, ki u mar Reu.
19 Waa mar Reu, ki u dii bina kobii ŋanlee nan bina ŋanyia, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
20 Reu nba dii bina piintaa nan ŋanlee, ki u mar Serug.
21 Waa mar Serug, ki u dii bina kobii ŋanlee nan bina ŋanlore, ki mɔk bonjai nan
bonpoi.
22 Serug nba dii bina piintaa, ki u mar Nahor.
23 Waa mar Nahor, ki u dii bina kobii ŋanlee, ki mɔk bonjai nan bonpoi.
24 Nahor nba dii bina piinlee nan ŋanyia, ki u mar Tera.
25 Waa mar Tera, ki u dii bina kobik nan bina piik nan ŋanyia, ki mɔk bonjai nan
bonpoi.
26 Tera nba dii bina piinlore, ki u mar Abram, nan Nahor, nan Harann.

Ki jiin Tera yaaboona po
27 Tera, wunba din tee Abram nan Nahor nan Harann baa na yaaboonae na: Harann
din mar Lot.
28 Li poorpo, ki u din tan kpo u dandoo nba ki li sann tee Ur, ki li be Babilonn yent ni
na, ŋaan ki u baa Tera daa fo.
29 Abram nan Nahor kura din kɔɔn poob, ki Abram ŋaapoo sann tee Sarai, ki Nahor
ŋaapoo sann mun tee Milka. Milka maŋ nan Iska din tee Harann waase.
30 Sarai din tee kanmatire.
31 Li yoo na, ki Tera jii u bija Abram nan u yaaboonn Lot, wunba tee Harann bija na,
nan u sipook Sarai, wunba tee Abram ŋaapoo na, ki nyii namm Ur, Babilonn tiŋ ni, ki
saa namm Keenann, ŋaan baa baar doo nba ki bi yi Harann na ki bi kar leŋ.
32 Tera din dii bina kobii ŋanlee nan bina ŋanŋmue, ki kpo, Harann tiŋ maŋ ni.

12

Biaŋinba ki Yennu yiin Abram
1 Yennu din pak Abram a, “Nyin a tiŋ ni, nan a niib, nan a baa ŋaateeb kura ni, kii
saa tiŋ nba ki n saa wanna na ni.
2 N saa tura yaaboona bonchiann, ki bi tan sii tee boorgbeŋir. N saa teen a sann
sangbeŋir, ki a sii tee piisin daanɔ.
3 Binba kur teena piisin, n mun sii teemm piisin,
ŋaan binba waanta mɔbiit, n mun sii waantib mɔbiit,
ki a yaa paak, n saa teen piisin nisaarii kur paak.”
4 Ki Abram yaat saan nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na; ki Lot weiɔ. Abram nba din
nyii Harann yoo nba na, u din mɔk bina piinlore nan bina ŋanŋmue.
5 U din jii u ŋaapoo Sarai, nan u ninja Harann bija Lot, nan bi niib nba ki bi mɔk, ki
pukin bi mɔkint kur, ki yaat saa Keenann nan baa saa baar leŋ.
6 Abram din somm tiŋ maŋ ni nan waa saa baar tisaakak nba see siaminba ki bi yi
Mɔre, ki leŋ tee Sekem tiŋ kasii boor na. Li yoo na ki Keenann niib daa be tiŋ maŋ ni.

* **11:9 11.9** Bi maan ni, “Babel” nan “ŋmatir” mɔbona naane.

7 Yennu din dɔkit Abram paak, ki pakɔ nan u tan saa jii tiŋ maŋ ki teen ŋɔɔ Abram
yaaboona nuu ni. Ŋanne ki Abram maa maruŋ binbintir leŋ, ki jiant Yennu nba dɔkit
u paak maŋ.
8 Waa nyii leŋ, u din saan siaminba po ki kunkona be na, digbann nba ki bi yi Betel
na yondo po, ki saa chaan lanbouŋ,* Betel nan Ai sinsuuk ni, ki Betel be yonbaa po, ki
Ai mun be yondo po. Leŋ maŋ u bia din maa maruŋ binbintir ki jiant Yennu.
9 Li poorpo, ki ŋɔɔ Abram ŋamm tukin u sommir, ki took tiŋ nba be diitu po, ki bi yi
Negef na.

Biaŋinba ki Abram saan Ijipt tiŋ ni

10 Kon din tan baa bi doo na ni bonchiann. Ŋanne ki Abram fiir saan Ijipt, a wun saa
kar leŋ waan, kimaan kon na din tee konnaadaake.
11 Waa saa per Ijipt yoo nba, ki u pak u ŋaapoo Sarai a, "N mi nan a tee poofaŋe.
12 Li-i tee ki Ijipt niib la-a, bi saa yet a, 'U ŋaapooe na.' Li paak nna bi saa kpime,
ŋaan fan biar.
13 Bi-i boia, fan yetib nan n waarɔe teea. Ŋanne ki bi kan kpimi, ki a yaa paak n saa
la manfoor, ki bi bia saa dian fanu."
14 Baa baar Ijipt yoo nba, ki leŋ niib na set la Sarai nba fan biaŋinba.
15 Kpanbar Faaro saakab nba la nan Sarai fan na, ki bi piak u fant po ŋɔɔ kpanbar
Faaro boor. Faaro nba tan gbat, ki u te ki bi baar nanɔ u ŋaak ni.
16 Sarai paak, Faaro din dia Abram fanu, ki turɔ nei, nan pei, nan bonii, nan
laagumiinba, nan daabjai, nan daabpoi.
17 Ŋaan Sarai paak ki Yennu te ki yiarii baa kpanbar Faaro nan u ŋaateeb paak
bonchiann.
18 Ŋanne ki kpanbar Faaro yiin Abram ki tan boiɔ a, "A teen bee ki turin na? Bee ki
a ki pakin nan Sarai tee a ŋaapooe,
19 ŋaan yet a u tee a waarɔe, ki te ki n jiiu kun nanɔ n ŋaak ni maa n kɔɔnɔ? Mɔtana,
a ŋaapooe na. Jiimɔ kii saa."
20 Li yoo na ki Faaro tur u niib sennu ki jiin Abram po, ki bi chabɔ yaak, ki u jii u
ŋaapoo nan u mɔkint kur ki yaat.

13

Biaŋinba ki Abram nan Lot yat leeb

1 Li yoo na ki Abram nyii Ijipt ki saan Keenann tiŋ diitu po. U din jii u ŋaapoo nan
linba kur tee u yar, ki Lot weiɔ ki saan.
2 Abram din mɔkit bonchiann. U din mɔk bonkobit nan likirii nan salima, ki li kaa
mɔbu.
3 Ki u nyii leŋ, ki somm lɔɔn digbana nan waa saa baar Betel, ki kɔɔ Betel nan Ai
sinsuuk ni, siaminba ki u din chaan lanbouŋ,*
4 ki bia maa maruŋ binbintir na. Leŋ maŋe ki u jiant Yennu.
5 Lot, wunba din waa Abram ki bi lin na mun din mɔk bonkobit nan niib.
6 Ŋaan baa lakin be na paak, tiŋ na ji din pɔɔribe, kimaan bi bonkobit na din yabit
paak nan bin lakin kii bewa.
7 Ŋanne ki kunkɔnn tan baar Abram bonkob-kpaarii nan Lot bonkob-kpaarii sinsuuk
ni. Li yoo na ki Keenann niib nan Peris niib kura be tiŋ na ni.
8 Ŋanne ki Abram yet Lot a, "Ti tee ninjanne. Li ki ŋan ki ti bonkob-kpaarii-ii kɔn nan
leebi.
9 Tiŋ na kura ki be a nuu ni kaa-a? Ŋaant ti yat leeb. Li-i tee ki a gaar gaŋ po, man
gaar diitu po. Li-i muni tee ki a gaar diitu po, man gaar gaŋ po."
10 Lot nba got lint tiŋ na, ki u la ki Jɔɔdann paauŋ na ŋan bonchiann, ki naan nan
Yennu kpaab na, koo Ijipt paauŋ nba dɔɔ ki jiin Soann po na. (Li yoo na, ki sɔɔ ki Yennu
daa din ki joo Sodom nan Gomora† muu.)
11 Ki Lot gaar Jɔɔdann paauŋ na kur ki teen u yar, ki fiir saan yondo po, Jɔɔdann paauŋ
maŋ ni. Nnae ki bi jab banlee na din yat leeb.
12 Abram din be Keenann-e, ki Lot mun chaan u lanbouŋ Jɔɔdann paauŋ na ni, ki
kpian Sodom.
13 Sodom niib na din tee nɔɔnbiit damme, ki tuun bonbilankant ki teen Yennu.
14 Lot nba yaat, li poorpo ki Yennu pak Abram a, "Jiantir got tɔɔnn, nan poor, nan gaŋ,
nan diitu.

---

* **12:8 12.8** Bi din jii bonkob-gbante ki faa bi lanbont.
* **13:3 13.3** 12, 18 Bi din jii bonkob-gbante ki faa bi lanbont.
† **13:10 13.10** Sodom nan Gomora din be Jɔɔdann paauŋ nie.

15 Tiŋ nba kur ki a laat na, min Yennu saa jii ki tura. Ki li sii tee fin Abram nan a
yaaboona yar yaayoo.
16 N saa te ki a yaaboona sii yab ki tee nan tanbiinii na, ki wunba fit kan tanbiinii,
wun mun fit kan a yaaboona.
17 Saant ki ŋmaa tiŋ maŋ, kimaan n jikitir ki teen fine."
18 Ki Abram chaat u lanbouŋ, ki saan chaan kpian Mamre tijakpera nba be Hebronn
na, ki maa maruŋ binbintir ki tur Yennu.

14

Biaŋinba ki Abram nyinn Lot mudinu ni

1 Li yoo na ki Babilonn bat Amrafel, nan Elasar bat Ariok, nan Elam bat Kedolaomer,
2 nan Goyim bat Tidal din faa tɔb ki took Sodom bat Beera, nan Gomora bat Birsa, nan
Adma bat Sinab, nan Seboyim bat Semeber, nan Bela (koo Soar) bat.
3 Batnba na kur din piin kɔnn Sidim yakir nie, linba tee Yaarin Mɔkgbeŋir mɔtana na.
4 Bina piik nan ŋanlee nba din gar na, bat Kedolaomer-e din tuu diab. Ŋaan binn nba
ji saa pukin piik nan ŋantaa na ni, ki niib na ji yêtɔ.
5 Binn nba wei piik nan ŋanna ni na, ki bat Kedolaomer nan u bat leeb saan faa tɔb
ki nyann Refa teeb, binba be Asterof Kanaim yent ni, nan Susi teeb, binba be Ham yent
ni, nan Em teeb, binba be Kiriataim paanu ni,
6 nan Hor teeb, binba be Edom jɔɔt paak na, ki gar saa baar siaminba ki bi yi Elparann,
ki li kpia nan kunkoouk na.
7 Li yoo na ki bi ŋmat saan En-mispat (ki bi bia yir Kades), ki kɔn nyann Amalek teeb
nan Amor teeb yent ni kur, binba kur din be Hasasonn Tamar yakir ni na.
8 Ŋanne ki Sodom bat, nan Gomora bat, nan Adma bat, nan Seboyim bat, nan Beera
bat nyii ki taan bi jab, ki teen siir Sidim baauk ni
9 a bin took Elam bat Kedolaomer, nan Goyim bat Tidal, nan Babilonn bat Amrafel,
nan Elasar bat Ariok, batnba banna, ki bi tookit batnba banŋmu.
10 Sidim baauk na mun din gbee nan kpabouŋ bootite, ki Sodom nan Gomora batnba
nba chiar na sik kpabouŋ bootit na ni, ŋaan ki leeb na chiar ki doo kunkona.
11 Batnba banna na din fat Sodom nan Gomora bonŋana, nan bi jeet kure, ki yaat.
12 Bi bia din yent Lot, wunba tee Abram yɔɔrɔ bik na, nan u mɔkint kur, kimaan waa
din be Sodom na.
13 Sɔɔ din nyii tɔb maŋ ni, ki tin paak ki tan baar Abram, wunba tee Hiibru nirɔ na
boor, ki wannɔ linba kur tun tɔb na ni. Li yoo na ki Abram daa kɔɔ ki kpia tijakpera nba
tee Amor nirɔ Mamre yar na. Mamre nan u ninjamm Eskol nan Aner din tee Abram tɔb
faarae.
14 Abram nba gbat nan tɔb na jii u ninja Lot na, u din gann u tɔb kaaŋ ni kunkɔnkɔnna
kobii ŋantaa nan piik nan banniime, ki bi wei batnba banna na, ki saa baar doo nba ki
bi yi Dann na.
15 Leŋe ki u bɔkit u jab maŋ, ki bi fiir nyiɔk ki sar bi datai na, ki weib halii nan Hoba
nba be Damaskus niigaŋ po na.
16 U din fat Lot nan u mɔkint na kura. U bia din fat baa jii doo na ni mɔkint nba kur,
nan poob, nan nisiab biak.

Biaŋinba ki bat Melkisedek teen piisin Abram paak

17 Abram nba din kɔn ki nyann bat Kedolaomer nan u bat leeb, ki ji kpent na, ki Sodom
bat chetɔ. U din chetɔ baauk nba ki bi yi Kpanbar Baauk (koo Safe Baauk) na nie.
18 Ŋanne ki Salem bat Melkisedek baar nan jeet nan daan. U din tee Yabint Yennu
manntɔɔe.
19 Li yoo na ki u teen piisin Abram paak, ki yet a, "Yabint Yennu, wunba nan sanpaak
nan tiŋ na n teen piisin fin Abram paak.
20 Ŋɔɔe tee dontir Yennu, wunba jii a datai ki kubin a nuu ni na." Ki Abram jii bona
nba ki u fat u datai boor ni na kur bɔkitu piik ni yenn ki turɔ.
21 Ŋanne Sodom bat na yet Abram a wun jii niib na ki turɔ, ŋaan yent mɔkint na.
22 Ŋaan ki Abram jiinɔ a, "N poŋ senn mɔsonn ki tur Yabint Yennu, wunba nan sanpaak
nan tiŋ
23 nan n kan gaar siar a boori, nan gunguŋa gbaa ki boi taasaat ŋmiiuk. Ŋanne ki a
tan kan fit yet a fine te ki Abram mɔki.
24 N kan gaar siar a boor, see linba ki n poorpo jɔɔmu dii na, nan linba tee bi tora.
Tɔn, Mamre nan Aner nan Eskol ŋarin, a yabir ki ŋamm n la bi tora."

15

Biaŋinba ki Yennu senn mɔsonn ki tur Abram

1 Linba na poorpoe ki Yennu mɔmaan baar Abram, yirintu ni. Yennu maŋ din yetɔ a,
"Abram, daa tiin jaŋmaanii. N saa nyinna ninmɔnn ni, ki bia tura paab bonchiann."
2 Ŋaan Abram din jiin a, "Paŋ daanɔ Yennu, a paab maŋ nyɔɔt poŋ sii tee bee ki turimi,
maa kaa bik ki u tan saa di n faar, see Elieser, wunba tee Damaskus nirɔ nae kaa?
3 A ki turin bik ki u tan saa di n faari, n ŋaadaaba yenɔe tan saa teen n fadiirɔ."
4 Ŋanne ki Yennu yetɔ a, "Jɔɔ maŋ kaa saa di a faari, ŋaan wunba saa di a faar saa
nyi fin Abram tiɔŋ tiɔŋ gbanant niŋe."
5 Yennu maŋ din jiiu ki nyii nanɔ nanyer, ki saa pakɔ a wun got sanpaapo ki kan
ŋmaabira na, a li-i tee ki u saa fit kan ŋmaabira maŋ, a ŋaan ŋɔɔ Abram yaaboona tan
sii tee nnae.
6 Abram din teen Yennu yadae, ki u yada maŋ paak ki Yennu jiiu ki u tee niŋanɔ u
tɔɔnn.
7 Yennu din pakɔ a, "Min Yennu-e nyinna Ur doo ni, Babilonn tiŋ ni, maa n tura tiŋ
na ki lii tee a yent."
8 Ki Abram jiin a, "N saa teen nlee ki bann nan li set sii tee n yenti?"
9 Ŋanne ki Yennu yetɔ a wun baar nan naasar, nan buuk, nan pejak, bi kur-ii tee bina
ŋantaa-taa, ki bia pukin lanjerik nan ŋmann.
10 Ki Abram baar nan bonkobit maŋ Yennu boor, ki tan bɔkit bɔkit bonkobit na, ki jii
bi bɔka na ki bir bokin bokin lia, ŋaan bon-yuyukit na, u din ki bɔkitibi.
11 Juut din sik a bin di nant na, ŋaan ki Abram berib.
12 Yonnu nba tan siik naanunmɔnn yoo nba, ki Abram dɔɔr gɔɔn, ki bunbɔnchiɔŋ nan
jaŋmaansooruk baar u paak.
13 Ki Yennu yetɔ a, "Bant nan a yaaboona tan sii tee saamm digbangann ni. Bi tan sii
tee yommii, ki bi saa diab gbaka gbaka, bina kobii ŋanna.
14 Ŋaan li poorpo n saa dat binba diab maŋ tuba, ki tiŋ na damm saa turib yaak ki
bin nyi tiŋ maŋ ni nan mɔkint bonchiann.
15 Fin Abram ŋarin, a saa di bina bonchiann ki kpet haliiewa, ki tan kpo, ki bin piia.
16 A yaaboona mun yaa yaaboonae tan saa tunn ki jen nna, kimaan n daa kan biir
Amor teebi; bi biit daa ki jaŋ nan man dat bi tuba."
17 Ki yonnu nba tan baa ki li piin bɔnnu yoo nba, ki munyuuk nan mupeenu baar ki
gar nant na sinsuuk ni.
18 Li yoo maŋ ki Yennu senn mɔsonn ki tur Abram. U din yet a, "N jikit tiŋ na ki teen
a yaaboona, laa nyii Ijipt mɔkir paak, ki saa tuu Yufrates mɔkir:
19 Laa jii Kenn teeb, nan Kenis teeb, nan Kadmonn teeb,
20 nan Hef teeb, nan Peris teeb, nan Refa teeb,
21 nan Amor teeb, nan Keenann teeb, nan Girgas teeb, nan Jebus teeb kura tiŋ na sii
be a nuu ni."

16

Ki jiin Hagar nan u bija Ismael po

1 Abram nan u ŋaapoo Sarai din daa ki mɔk bik nan yenɔkɔɔwa, ŋaan Sarai maŋ din
mɔk daabpook, ki u tee Ijipt bik, ki u sann tee Hagar.
2 Sarai din pak Abram a, "Yennu nba ki turin bik na, dɔɔt nan n daabir Hagar. Li ki
gar wun mar bik ki turimi." Ki Abram sak Sarai mɔb.
3 Ki Sarai jii u daabir maŋ ki tur ŋɔɔ Abram, ki u kɔɔnɔ. (Abram nba baar Keenann li
bina piik niŋe ki linba na din tun.)
4 Abram nba dɔɔr nan Hagar yoo nba, ki u soor poor. Hagar nba bann nan u mɔk
poor na, ki u ji dont u mɔŋ, ŋaan sian u daanɔ Sarai.
5 Ŋanne ki Sarai yet Abram a, "Fine baar nan biit nba ki n di li fara na. Mine jii n
daabir ki teen a nuu ni, ki mɔtana, waa bann nan u mɔk poor na, ki u ji yisimin. Yennu-e
saa bu min nan fin buut."
6 Ki Abram jiin a, "A daabir be a nuu ni. Fi-i dukin biaŋinba, ki a tumɔ nna." Ki Sarai
ji din dia Hagar gbaka gbaka nna, ki u tan chiar yaat.
7 Yennu malaka din tan la Hagar bunbunn boor ni, fɔɔr niwa. Bunbunn na din kpia
nan sɔnu nba saa digbann nba ki bi yi Sur nae.
8 Ki malaka na yet a, "Hagar, Sarai daabir, a nyii lee ki saa lia?"
Ki Hagar jiin a, "N tiin yaatir n daanɔ Sarai boore."
9 Ki malaka na yetɔ a wun ŋmat kun u daanɔ Sarai boor, ki saa sikin u mɔŋ ki turɔ.
10 Malaka na bia din yetɔ a, "N saa tura yaaboona bonchiann, ki bi tan kii mɔk kanni.

11 A poŋ mɔk poore na ki saa mar bonjak. A purɔ Ismael,* kimaan Yennu gbat faa di
biak ki mɔk ninbaauk biaŋinbawa.
12 A bik maŋ binbeŋ sii tee nan bɔŋ binbeŋ nae. Dataar sii be ŋɔɔ nan nisaarii kur
sinsuuk ni, u kii loon niib maami. Ki ŋɔɔ nan nisaarik kan taan benu."
13 Hagar din tur Yennu nba pak nanɔ na sann nba tee, "Yennu nba laatin," kimaan u
din yet a, "N la Yennu nba laatin."
14 Ŋanne teen ki bi yi bunbunn nba be Kedes nan Bered sinsuuk ni maŋ "Manfoor
Daanɔ Yennu nba laatin na Bunbunn."
15 Hagar din mar Abram bonjak maŋ, ki ŋɔɔ Abram pur u sann Ismael.
16 Abram din mɔk bina piinniin nan ŋanloobe, ki Hagar mar Ismael.

17

Ki jiin mɔlor na nyinn po

1 Abram nba din mɔk bina piinyia nan ŋanyia yoo nba, ki Yennu baar u boor ki tan
yetɔ a, "Mine tee Yabint Yennu. Ii saak n mɔb, ki daa mɔk siara biiti.
2 N saa gbeen min nan fin mɔlor na ki nɔbin a yaaboona."
3 Abram din baa fabin tiŋ ni, ki Yennu yetɔ a,
4 "Min ŋarin, min nan fin mɔlore na: Niib bonchiann baae sii teea.
5 Sɔɔ ji kan yiina Abram-i. A sann ji sii tee Abraham-e, kimaan n te ki a ji tee nibur
baae.
6 N saa tura yaaboona bonchiann, ki siab sii tee kpanbara. A sii mɔk yaaboona
bonchiann, ki bi tan sii tee booru booru.
7 "Ki mɔsonn nba ki n senn ki tur fin nan a yaaboona na, n saa diar mɔkmɔk nan
mɔkmɔk. Mine sii tee fin nan a yaaboona Yennu.
8 N saa jii tiŋ nba ki a be leŋ ki tee saamɔ na, ki tur fin nan a yaaboona. Keenann
tingbouŋ na kur sii tee fin nan a yaaboona yente, ki mine sii tee bi Yennu."
9 Ki Yennu ŋamm pak Abraham a, "Li kpaa talase ki fin nan a yaaboona n sak kii dia
n mɔlor na.
10 Fin nan a yaaboona kur n sak kii porii i bonjai puna.
11-12 Laa nyii dinna ki saa, i-i mar bonjak, yin tuu pot u punn, daa ŋanniin daar. Daaba
nba ki bi marib i ŋei ni, nan daaba nba ki i daab siar po na kur, ii tuu pot bi puna. Linba
nae saa wann nan mɔlor be min nan yimm sinsuuk ni.
13 See ki sɔɔ kur pot u punn, ki lii tee nyinn nba see paanu ni nan n mɔlor na sii tun
be nani.
14 Wunba ki pot u punn, u kan pukin n nigannkab na po, kimaan u ki dia n mɔlor na."
15 Yennu bia din yet Abraham a, "Laa nyii dinna ki saa, a ji daa yi a ŋaapoo Sarai,
ŋaan u sanne tee Sara.*
16 N saa teen piisin u paak, ki saa te wun mar bonjak ki tura. N saa teen piisin u paak,
ki u yaaboona tan sii tee booru booru, ki u yaaboona maŋ yemm tan sii tee kpanbarae."
17 Abraham din baa fabin tiŋ ni, ki laa, ŋaan yeen a, "Jɔɔ nba dii bina kobika saa piin
nleewa ki tan mar biki? Ki Sara nba dii bina piinyiawa na ji saa fit mar bika-a?"
18 Ŋanne ki u boi Yennu a bee ki u kan te Ismael n teen ŋɔɔ Abraham fadiirɔ.
19 Ki Yennu jiin a, "Aaii. A ŋaapoo Sara saa mar bonjak, ki a saa pur u sann Aisak. N
mɔlor sii tun be ŋɔɔ nan u yaaboona kur sinsuuk ni. Li mɔlor sii tun bee yoo kur.
20 N gbat a fabinii nba jiin Ismael po nawa. N saa teen piisin u paak, ki turɔ waas nan
yaaboona bonchiann. U sii tee kpanbara piik nan banlee baae, ki u yaaboona tan sii tee
boorgbeŋir.
21 Ŋaan n mɔlor na ŋarin sii be nan Aisak-e, wunba ki Sara saa marɔ binn po, nna
yoo na."
22 Yennu nba faa u labaar nan Abraham ki gbenn yoo nba, ki u yaat nyik Abraham.
23 Li daar maŋ ki Abraham sak Yennu mɔb, ki pot u bija Ismael punn, nan jab nba
kur be u ŋaak ni na. Daaba nba ki bi marib u ŋaak ni na, nan binba ki u daab na kur,
u din pot bi punae.
24 Abraham din mɔk bina piinyia nan ŋanyiae ki pot u punn,
25 ki u bija Ismael mun mɔk bina piik nan ŋantaa.
26 Bi banlee kur din pot bi puna dayennkɔɔe,
27 ki kpab nan Abraham daaba na kur.

---

* **16:11 16.11** Bi maan ni, Ismael paake tee "Yennu gbat."

* **17:15 17.15** Bi maan ni, Sara paake tee "kpanbar bipoo."

18

Biaŋinba ki Yennu senn mɔsonn ki tur Abraham

1 Yennu din baar Abraham boor, siaminba kpia nan Mamre tijakpera nae. Dasiar
yenlekire ki Abraham kar u lanbouŋ* tammɔb boor,
2 ki tan jiant ki la jab bantaa, ki bi see ki ki fɔk nanɔ. Waa lab yoo nba, ki u tin chetib
ki saa baa fabin bi tɔɔnn,
3 ŋaan yet a, "N yomdamm, daa gaar mani, n be nna ki saa sommi.
4 Ŋaant ki n turi nyun ki yin wuur i taapant, ki kar tiinii na maasu, ki foi waan.
5 N bia saa turi jeet waan ki yin di ki tukin paŋ, ki lian fit gar. Yaa baar n ŋaak ni na,
i turin baakira, li paak, ŋaant man sommi."
Ki bi jiin a, "Ti saka, gaat niipoouk."
6 Li taakpaak ni ki Abraham kɔɔ lanbouŋ ni, ki saa pak u ŋaapoo Sara a, "Kakitir, jiin
bɔtoouk nba ki li yon ŋan fanuwa, ki teen boroboro."
7 Li yoo na ki Abraham saan u nei boor, ki saa soor naabir nba mɔk gbanant fanuwa,
ki tur u toontunnɔ, ki u kpiiu ki ŋammɔ yiama.
8 Baa teen jeet na ki gbenn, ki u jii naabikpan nan naabiin, ki pukin nant na po, ki tur
jab maŋ. U tiɔŋo din jii jeet maŋ ki saan tiinii na maasu, ki saa turib ki bi di, ŋaan ki u
see kpiab.
9 Li poorpo ki bi boiɔ a u ŋaapoo Sara be lia. Abraham din jiin a u be lanbouŋ na ni.
10 Saamm† maŋ yenɔ din yet a, "Binn po, nna yoo, n saa jen, ki Sara sii mɔk bonjak."
Sara mun din biak lanbouŋ na tammɔkpianue ŋaan gbiin.
11 Abraham nan Sara kur din kpet bonchiann, ki Sara poŋ ji ki siik pookpenu kaawa.
12 Sara din laae, ŋaan dukin a, "Maa kpet ki jɔɔka na, n saa la parpeenn maŋa-a? Ki
jenna, n sɔrɔ mun bia kpeta."
13 Ŋanne ki Yennu boi Abraham a, "Bee ki Sara laa ŋaan yet a waa tan kpeta na, u
saa fit mar bikaani?
14 Siar be ki min Yennu kan fiti-i? Nan maa kpan pak biaŋinba na, binn po, nna yoo,
n saa jen, ki Sara sii mɔk bonjak."
15 Jaŋmaanii din soor Sara, ki u ji nɔi a u ki laa. Ŋaan ki Yennu yetɔ a, "Barmɔnii, a
laawa."

Biaŋinba ki Abraham barin Yennu, Sodom paak

16 Jab na nba din fiir, ki Abraham chiantib a wun chabib; ki bi numm paan Sodom
paak.
17 Yennu din dukin u par ni a, "N kan bɔr Abraham maa yaa n tun linba na.
18 U yaaboona tan sii tee boorgbeŋire, ki u yaa paak, n saa teen piisin booru kur paak.
19 N gannɔ a wun pak u waas nan u yaaboona, ki bin sak n mɔb, ki bia tun linba ŋan
ki took. Bi-i tun nna, n saa tun linba kur ki n senn mɔsonn nan n saa tun ki turɔ na."
20 Ŋanne ki u yet Abraham a, "Niib mɔnii nan fabinii baar n boor bonchiann, ki jiin
Sodom nan Gomora bichiɔŋ na po.
21 N yaa n saan leŋe, ki laan maa gbat biaŋinba ki jiin bi toonbiit maŋ po na, li tee
mɔnii amii faake."
22 Ki jab banlee na seet ki saa Sodom po, ŋaan ki Yennu nan Abraham biar.
23 Abraham din chat nakin Yennu ki boiɔ a, "A set yaa a kpab nibiit nan niŋamm kur
ki biiribe-e?
24 Li-i tee ki niŋamm baar niib piinŋmu doo maŋ ni, a saa biirira-a? A kan nyik doo
maŋ biiru ki tinn niŋamm piinŋmu na-a?
25 A kan sak biir niŋamm nan nibiit kur yommi. Li paar nan ki a tun nna. A kan teen
nna. Li-i tee ki a teen nna, niŋamm nan nibiit na kur saa di biak yomme. Li paaka.
Tingbouŋ na kur barbuurɔ tee wuu tuun bona fanue."
26 Ki Yennu jiin a, "Mi-i la niŋamm piinŋmu doo na ni, n kan biir doo maŋ, kimaan
bi paak."
27 Ki Abraham yet a, "N Yomdaanɔ, nyikin chabin nan maa mɔk par ki piak nana na.
N tee nisaarike, n ki mɔk yaak nba ki n sii piak nanani.
28 Ŋaan li ki gar fan la niŋamm ki bi ki baar piinŋmu, ŋaan tee piinna nan banŋmu.
A saa biir doo na kimaan niib banŋmu nba pɔt na paaka-a?"
Ki Yennu jiin a, "Mi-i la niŋamm piinna nan banŋmu, n kan biir doo maŋi."
29 Abraham din ŋamm yet a, "Li ki gar fan la niŋamm piinna."
Ki Yennu jiin a, "Mi-i la niŋamm piinna, n kan biir doo na."

---

* **18:1 18.1** 6, 9, 10 Bi din jii bonkob-gbante ki faa bi lanbont. † **18:10 18.10** Saamm maŋ yenɔ na din tee Yennu-e.

30 Abraham fan ŋamm yet a, “N Yomdaanɔ, daa dont wutoor n paaki, n saa ŋamm
paka, li-i tee ki a la niŋamm piintaa doo maŋ ni, a saa biirira-a?”
Ki Yennu yet nan u-i la niŋamm piintaa, u kan biir doo maŋi.
31 Abraham din yet a, “N Yomdaanɔ, n barimae, nyikin chabin nan maa mɔk par nba
ki tukin piak nana na. Li-i tee ki a la niŋamm piinleeie-e?”
Ki u jiin a u-i la piinlee, u kan biir doo na.
32 Abraham din ŋamm yet a, “N Yomdaanɔ, daa dont wutoor n paak, ki man pak
yomkɔɔ pukin. Li-i tee ki a la niŋamm piik kuukɔɔ doo na ni, a saa biir doo maŋa-a?”
Ki Yennu jiin a, “Li-i tee ki n la niŋamm piik leŋ, n kan biir doo na.”
33 Yennu nba faa nan Abraham labaar ki gbenn yoo nba, ki u yaat, ŋaan ki Abraham
mun ŋmat kun u ŋaak ni.

19

Ki jiin Sodom nan Gomora biit po

1 Malakanba banlee na nba baar Sodom yoo nba, ki sɔɔ Lot kar doo maŋ tammɔb ni.
Waa lab na ki u fiir chetib sɔnu paak. U din baa fabin tiŋ nie, ŋaan yet a,
2 “N be nna ki saa sommi. Ŋaant tin saan n ŋaak ni, yin la nyun wuur i taapant, ki
dɔɔr lin fann. Li-i yent sanyiɔk, yin ji fiir gar.”
Ki bi jiin a, “Aaii. Ti saa dɔɔr nanyer poe, doo na ni.”
3 Lot din ŋamm pak namm halii nan baa tan too ki wei saan u ŋaak ni. U din pak
u ŋaatoontunna ki bi teen boroboro nba ki datiŋ kaa leŋ, ki teen jaamm ki turib. Ki
saamm maŋ dii jeet na.
4 Saamm na nba ŋmantir saa dɔɔr yoo nba, ki Sodom doo maŋ ni jab tikir ki tan loon
ŋaak na. Doo na ni jab kurewa din tikir, jakpera nan naasimm kur.
5 Jab na din yiin Lot ki boiɔ a, “Saamm nba baar a ŋaak nna a bin dɔɔr na be lia?
Nyin namm.” Sodom jab na din loon bin dɔɔ nan saamm nae.
6 Lot din nyii ŋaan loon gann saamm maŋ paak,
7 ki yet doo maŋ ni jab na a, “N yɔɔsnba, n barimie, daa tuun nɔɔntont toonn na
booru.
8 Gotirii, n mɔk sapaanmuna banlee, bi daa ki mi dɔɔr nan jɔɔ kaawa. Ŋaant man
nyinnib turi ki yin tumm yaa loon biaŋinba. Ŋaan i daa tee jab na siari. Bi tee n
ŋaasaamme, ki li kpaa talas man nyinnib biak ni.”
9 Ŋanne doo maŋ ni jab na jiin a, “Seetir nna, fin digbangann nirɔ na. A mun tee
ŋmee ki saa wannit taa sii tuun biaŋinba? Botir nna na, nna-i kaa, ti saa tuma bonbiir
nba gar taa bo saa tun saamm na linba.” Li yoo na ki bi tut Lot ki bakinɔ, ŋaan ji yaa
bin biir gann na.
10 Saamm banlee na din dɔɔnte ki soor Lot ki dat kɔɔnɔ ŋaak na ni, ŋaan loon gann.
11 Li yoo na ki bi te ki jɔɔnsin baa jab nba see nanyer na kur paak, ki bi jɔɔn, ki ji ki
fit la gann nba be sian.

Biaŋinba ki Lot nyii Sodom doo ni

12 Jab banlee na din pak Lot a li-i tee ki u mɔk u diamm, koo u ŋaajab, koo u bonpoi,
koo u nikpiimm, wun te bin nyi doo na ni,
13 kimaan bi yaa bin biir doo maŋe, a Yennu gbat doo na biit nba jan biaŋinbawa, ki
tumm a bin baar biir doo maŋ.
14 Ŋanne ki Lot saan jab nba ki u waas yaa bin kumm na boor, ki saa pakib a bin teen
yian ki nyi doo na ni, kimaan Yennu yaa wun biir doo maŋe. Ŋaan bi din dukii nan Lot
kpanne.
15 Ki laa tan yentir na, malakanba na din loon bin somm Lot ki wun nyi doo na ni
yian. Bi din yetɔ a, “Kakitir. Jiin a ŋaapoo nan a bonpoi banlee na ki chiar. Chiat man,
ki doo na biiru tan saa mann kpabi ki yin kpo.”
16 Lot din taantire. Yennu din mɔk ninbatinu Lot paak, ki malakanba na soor Lot nan
u ŋaapoo nan u bonpoi banlee na nii, ki dat nyinnib doo na ni.
17 Ki malaka yenɔ betib a, “Ii tiin man ki fat i manfoor. I daa jiantir, i bia daa see
sɔnjot ni. Chiat saan kunkona na boor man, ki la manfoor.”
18 Lot din jiin a, “Aaii. Chanbaa, n barimae, daa te ki ti tuun nna.
19 A sommin bonchiann ki nyinnin kuun niwa. Ŋaan kunkona na fɔkita. Wahala na
saa baarit ki ti daa ki baar kunkonn maŋ boori.
20 A la digbanbik nba nawa-a? Ŋanne kpiat. Ŋaant man saan leŋ. A la nan li tee
digbanmintik nnae. N saa saan leŋe ki fat n manfoor.”
21 Malaka na din jiin a, “N saka, n kan biir digbanbik maŋi.
22 Saant leŋ yian, kimaan n kan teen siar see ki a saa baar digbanbik maŋ niwa.”

Lot nba yiin doo maŋ digbanbik na paak, ki bi ji yir Soar.*

Ki jiin Sodom nan Gomora biiru po

23 Yonnu din doe miia nna ki Lot baar Soar.
24 Li yoo na ki Yennu te ki sarwuuta nan muu baar baa Sodom nan Gomora doi ni.
25 Ki doi na kur dii muu: Niib, nan linba be leŋ kur, nan li bonpipiat kur din dii muue.
26 Tɔn, ki Lot ŋaapoo din jiant got doo na, ki kpant yaatann ki see.
27 Laa fant sanyiɔk, ki Abraham fiir ki saan siaminba ki ŋɔɔ nan Yennu won see na.
28 Waa got Sodom nan Gomora nan baauk na kur, ki u la ki munyuuk do jukjuk, ki naan nan baa tuu joo datuna ki li di biaŋinba na.
29 Yennu nba din biir Sodom nan Gomora, ŋaan u din tian Abraham po, ki nyinn Lot.

Laa teen biaŋinba ki Moab teeb nan Amonn teeb tan be

30 Lot din tiin jaŋmaanii nan Soar benue, li paak ki ŋɔɔ nan u bonpoi banlee na yaat doo kunkonn paak, ki saa kɔɔ wontu ni.
31 Dasiar ki bonposaakak na tan yet u waarɔ a, “Ti baa kpet gbenna, ti mun bia kan la jab nba saa kɔɔnti.
32 Li paak, ŋaant tin tur ti baa daan wun nyu yib, ki tin dɔɔ nanɔ, ki mar waas.”
33 Li daar nyiɔk ki bi yibinɔ, ki bonposaakak na dɔɔ nanɔ. Waa yib ki li saa gar na, u din ki banni.
34 Laa yent sanyiɔk, ki saakɔɔ na yet u waarɔ a, “N won dɔɔ nanɔ wonna. Ŋaant ti yaan yibinɔ ki fan mun dɔɔ nanɔ, ki ti kura n mar ti baa waas.”
35 Li daar nyiɔk ki bi ŋamm yibin bi baa, ki waarɔ po na mun dɔɔ nanɔ. Waa bia mantik yib na, u yaan din ki banni.
36 Li din teen nnae ki Lot tur u waas na kur poa.
37 Bonposaakak na din mar bonjak ki pur u sann Moab.† Ŋɔɔe din tee booru nba ki bi yi Moab na yeeja.
38 Bonbik po na mun din mar bonjak ki pur u sann Benami.‡ Ŋɔɔe mun din tee booru nba ki bi yi Amonn na yeeja.

20

Ki jiin Abraham nan bat Abimelek po

1 Abraham din fiir Mamre ki saan Keenann yent tiŋ po, ki saa kar Kades nan Sur sinsuuk ni. Li poorpo, yoo nba ki u ji din be digbann nba ki bi yi Gerar na,
2 ki u yet nan u ŋaapoo Sara tee u niipooe. Ŋanne ki bat Abimelek te ki bi jii Sara ki baar nanɔ u ŋaak ni.
3 Daasiar nyiɔk ki Yennu tan dɔkit Abimelek paak, damiit ni, ki yetɔ a, “A saa kpo nnae, kimaan faa jii poo na na paak. U poŋ kun jɔɔwa.”
4 Ŋaan Abimelek din daa ki nakin Sara. Ŋanne ki u yet a, “N Yomdaanɔ, n ki mɔk biiti. A saa biir min nan n niiba-a?
5 Abraham mɔŋe yet nan Sara tee u niipooe, ki ŋɔɔ Sara mun bia pak nnae. N tun linba na nan n popeenne, n ki mɔk siara biiti.”
6 Ki Yennu jiin damiit na ni a, “N mi nan a tun nan popeenne, ŋanne teen ki n gɔɔra ki a ki siiu ki tun biit ki turin.
7 Mɔtana, jiint poo maŋ ki tur u sɔrɔ. U tee min Yennu sɔkiniie, ki saa miar min Yennu ki tura, ki a kan kpo. Ŋaan n kpaanae, fi-i kii jiinɔ, see ki a kpo, fin nan a niib kur.”
8 Laa yent sanyapob ni, ki Abimelek yiin u saakab kur, ki wannib linba kur tun. Ki jaŋmaanii soorib bonchiann.
9-10 Li yoo na, ki Abimelek yiin Abraham ki tan boiɔ a, “A tun bee ki turit na? N biira bee ki a tan yaa a baar nan wahala na ki tur min nan n niibi? Linba na ki tee linba ki sɔɔ saa mi tun turin kaa. Bee ki a tan tun nna?”
11 Ki Abraham jiin a, “N dukin nan sɔɔ sii kaa doo na ki tee Yentinnɔe, ki bi tan saa mann kpin, ŋaan yent n ŋaapoo maŋ.
12 U set tee n niipooe. U tee n baa bike, ŋaan u ki tee n naa bik kaa, ki n kɔɔnɔ.
13 Li paak, Yennu nba nyinnin n baa tiŋ ni ki baar nanin digbansaann na ni, n pakɔ a, ‘Sɔɔ kur-i boia, fan yet nan n niipooe tee-a, ki lin wann nan a set mɔk lomm nanin.’ ”
14 Li yoo na, ki Abimelek jii Sara ki jiin tur Abraham, ŋaan bia pukinɔ pei, nan nei, nan daaba,
15 ŋaan pak Abraham a, “N yente doo na kur. Karin faa loon sian.”

---

* **19:22 19.22** Soar paake tee “bonbik.” † **19:37 19.37** Moab paake tee “nyii n baa boor.” ‡ **19:38 19.38** Benami paake tee “n niib bija.”

16 Abimelek din yet Sara nan u teen u ninja Abraham salimpeenbina tusire, ki li tee
nyinn, a niib nba be leŋ na kur n bann nan ŋɔɔ Sara ki tun siara biiti.
17-18 Tɔn, Abraham ŋaapoo Sara paak, ki Yennu din te ki poob nba be Abimelek ŋaak
ni kur ki maari. Ŋanne ki Abraham miar Yennu, ki u teb Abimelek, ki bia teb u ŋaapoob
nan u daabpoi kura, ki bi matuk ji loot.

21

Baa mar Aisak biaŋinba

1 Li poorpo Yennu din teen piisin Sara paak, nan waa senn mɔsonn biaŋinba na.
2 Ki u soor poor ki mar bonjak, yoo nba ki Abraham poŋ kpeta na. Bi din mar bik maŋ
sakir nba ki Yennu senn mɔsonn nan bi tan saa marɔ nae.
3 Ki Abraham pur bik na sann Aisak.
4 Waa din dii daa ŋanniin na, ki Abraham pot u punn, nan Yennu nba wann biaŋinba
na.
5 Baa din mar Aisak yoo nba na, ki sɔɔ Abraham mɔk bina kobik. Ŋanne ki Sara yet
a,
6 "Yennu turin parpeenn nan laata.* Wunba kur gbat li po saa taanin tin lawa,"
7 ki bia ŋamm yet a, "Ŋmee bo saa mi ki yet Abraham nan Sara tan saa mar biki?
Ŋaan n mar bonjak ki tur ŋɔɔ jakper nae na."
8 Aisak nba tan tukit biir daar nba, ki Abraham teen jaangbeŋir.

Ki jiin Hagar nan u bik Ismael po

9 Daasiar ki Ismael, wunba ki Ijipt bik Hagar din mar tur Abraham na tan jerin nan
Sara bija Aisak.
10 Sara nba lab na ki u pak Abraham a, "Nyint daabpook nan u bija na ŋaak na ni.
Poo na bik kan di a faar nba tee n bija Aisak yar na nan waama."
11 Li din biir Abraham par bonchiann, kimaan Ismael mun bia tee ŋɔɔ Abraham bijae.
12 Ŋaan ki Yennu pak Abraham nan u daa biir u par ki jiin u daabpook Hagar nan
u bija na po, a, "Tumin linba kur ki Sara wanna, kimaan Aisak nie ki n yaa n tura
yaaboona bonchiann nba ki n senn mɔsonn nan n saa tura na.
13 N bia saa tur daabpook bija na waas bonchiann, ki bi mun tan sii tee boorgbeŋir,
kimaan u mun bia tee a bijae."
14 Laa yent sanyapob ni ki Abraham jii jeet ki tur Hagar, ki bia liak nyun wajakɔruk ni
ki barimɔ, ki bia jii bik na ki pukinɔ, ki nyinnib u ŋaak ni. Hagar din yaat kɔɔ muuko,
ki saa lin Beerseba fɔɔr ni.
15 Nyun na nba tan gbenn yoo nba, ki u jii bik na ki kaanɔ tituuk nyakir,
16 ŋaan nyat saan waama ki saa kar. U din pak tur u mɔŋ a, "N kan fit kii gorii n bik
na nan waa tan saa kpo-o." U ji din jak mɔniie ki mɔ, waa kar siaminba maŋ.
17 Yennu din gbat bik na mɔnii, ki u malaka pak Yendɔuŋ niwa ki tur Hagar a, "Hagar,
bee paake te ki a biir a pari? Daa tiin jaŋmaanii. Yennu gbat bik na mɔniiwa.
18 Fiit, saan jii bik maŋ ki korimɔ. N saa te ki u yaaboona-ii tee digbanjaanne."
19 Li yoo na ki Yennu te ki Hagar numpo yent, ki u la bunbunn, ki jii kɔruk na saan
luun nyun ki tan wat tur bik na.
20 Yennu din be nan bik na u kpaatu ni. Ki bik na be Parann fɔɔr ni ki tan subir, ki
tee wunba mi waaruk bonchiann.
21 Li yoo na, ki u naa kpaan Ijipt bik ki turɔ ki u kɔɔn.

Ki jiin Abraham nan bat Abimelek mɔlor po

22 Li yoo na ki bat Abimelek jii u lanjimanba yudaanɔ, ki bi yiu Fikol, ki bi saan
Abraham boor, ki saa pakɔ a, "Yennu be nanae linba kur ki a tuun ni.
23 Li paak, porin nan a kan mi kpann min nan n waas nan n yaaboona kura. Sent
mɔsonn nan a binbeŋ sii ŋan ki tur min nan n tiŋ nba ki a be leŋ na, nan n binbeŋ nba
ŋan ki tura biaŋinba na."
24 Ki Abraham jiin a, "N senn mɔsonna."
25 Abraham din wann Abimelek bunbunn nba ki ŋɔɔ Abimelek toontunna fat na po.
26 Ki Abimelek jiin a, "N ki mi wunbae tun nna. A ki pakin li po kaawa. Mɔtanae ki a
kpan daa piakin na."
27 Ki Abraham paat pei nan nei ki tur Abimelek, ki bi banlee lakin taan ki lor mɔlor
nan bi sii man nan leeb.
28 Ŋanne ki Abraham gann pei banlore u pei ni.
29 Ki Abimelek boiɔ a, "Bee ki a tee nna?"

* **21:6 21.6** Bi maan ni, Aisak paake tee "u laa."

30 Abraham fan jiin a, “Gaat pei banlore na ki lin wann nan mine gbiir bunbunn maŋ.”
31 Ki bi din pur leŋ Beerseba,† kimaan leŋe ki bi banlee lor mɔlor.
32 Baa senn mɔsonn maŋ ki gbenn na, ki Abimelek nan Fikol ji ŋmat kun Filistia doo ni.
33 Li poorpo ki Abraham bur tisiak nna leŋ, ki jiant Yennu, wunba tee yaayoo nan yaayoo Yennu na.
34 Abraham din kar Filistia tiŋ ni ki yukir bonchiann.

22

Biaŋinba ki Yennu bikin Abraham

1 Sian yoo ki Yennu din tan bikin Abraham. U din yiinɔe a, “Abraham,” ki Abraham toon a, “Mine na.”
2 Ki Yennu yetɔ a, “Jiin a bija, a biyemmir Aisak, wunba ki a loonɔ bonchiann na, kii saa Moria tiŋ ni. Leŋ, n saa wanna kunkonn nba paak ki a saa jiiu ki mann muujoonu maruŋ ki turin.”
3 Laa yent sanyiɔk ki Abraham jii daat waan a wun saa mann mannu maŋ. U din lor jika boŋ paak, ki jii Aisak nan u toontunna banlee ki pukin, ki bi gaar sɔnu ki saa siaminba ki Yennu wannɔ na.
4 Daa ŋantaa daar, ki Abraham la leŋ, ki li be banfɔkira.
5 Ŋanne ki u yet u toontunna na a, “Ii be nna nan boŋ na man, ki min nan Aisak n saan saa jiant Yennu ki jen.”
6 Ŋanne ki Abraham jii maruŋ daat na ki jinn Aisak, ŋaan ki u mɔŋ jii jukbik nan musankɔɔnn nba ki u saa joo muu. Baa lakin tɔk saa na,
7 ki Aisak saa yet a, “N baa.”
Ki u jiin a, “N bik, n gbiin.”
Ki Aisak boiɔ a, “N la daat nan muuwa, ŋaan peeuk nba ki a saa mann maruŋ be lia?”
8 Ki Abraham jiin a, “Yennu saa tur peeuk.” Ki bi banlee seet saa.
9 Baa saa baar siaminba ki Yennu wannɔ na, ki Abraham maa maruŋ binbintir, ki kɔnn daat na paan li paak, ki soor Aisak ki lor u nii nan u taa, ki paanɔ daat nba ki u bo paan binbintir na paak na,
10 ki jii juk na a wun kɔtɔ.
11 Ki Yennu malaka be Yendɔuŋ niwa ŋaan tian yiinɔ a, “Abraham, Abraham.”
Ki u jiin a “Mine na.”
12 Ki malaka na yetɔ a, “Ii mi ki fan tur bik maŋ daŋ. Mɔtana, n bann nan a tiin Yennu, kimaan faa ki wuunɔ, a biyemmir na.”
13 Abraham din jiant ki sɔɔ ki pejak see, ki jagotuk lɔk u yina. Ki u saan lɔkitɔ, ki baar nanɔ, ki tan mann mannu tur Yennu, ki li set u bija Aisak taaboouk ni.
14 Abraham din pur leŋ a, “Yennu teen.” Halii nan dinna, niib yeen a, “Yennu kunkonn paak, u teen.”
15 Ŋanne ki Yennu malaka na ŋamm yiin Abraham yendɔuŋ niwa ki yet a Yennu yet a,
16 “N por nan n mɔŋa nan n saa teen piisin bonchiann a paak, kimaan faa tun linba, ki ki minnin a biyemmir na paak,
17 n sent mɔsonn nan n saa tura yaaboona bonchiann, ki bi tan sii tee nan ŋmaabira nba tee biaŋinba sanpaapo nae, koo mɔkgbianu paak tanbiiuŋ nba tee biaŋinba na. A yaaboona tuu tan saa kɔn nyann bi datai.
18 Li saa nyi a yaaboona nie ki n teen piisin digbana kur paak, kimaan faa sak n mɔb na paak.”
19 Li poorpo ki Abraham nan Aisak ŋmat jen u toontunna na boor, ki bi tɔk kun Beerseba doo ni. Ki Abraham ji din kar Beerseba.

Ki jiin Nahor yaaboona po

20 Li poorpo ki Abraham gbat nan u baa bik Nahor nan u ŋaapoo Milka mar bonjai banniin.
21 U bikperik sann din tee Us-e, ki Bus waa u paak, ki Kemuel, wunba din tee Aram baa na waa u paak,
22 ki pukin Kesed, nan Haso, nan Pildas, nan Jidlaf,
23 nan Betuel, wunba din tee Rebeka baa na. Milka din mar bonjai banniin nae ki tur Abraham ninja Nahor.
24 Nahor ŋaapoobik Ruma mun din mar Teba, nan Gaham, nan Tahas nan Maaka.

---

† **21:31 21.31** Beerseba paake tee “mɔlor bunbunn.”

23

Ki jiin Sara kuun po

1 Sara din dii bina kobik nan bina piinlee nan ŋanlore-e ki kpo.
2 U din kpo Hebronn doo nie, Keenann tiŋ ni, ki Abraham bui u kpemɔnii.
3 Li poorpo ki Abraham nyik Sara gbanant ki li dɔɔ, ŋaan ki u saan Hef niib boor ki saa yet a,
4 “N tee saamɔe ki be i boor ni na. Ŋmitir tiŋ waan ki kɔi turin, ki man pii n ŋaapoo.”
5 Ki bi jiin a,
6 “Gbiintir, chanbaa. Fine tee ti tɔɔndaanɔ, piin a ŋaapoo kaauk nba ki a numm gboo ni. Ti kura na teen siir nan tin tura tiŋ ki fan pii a ŋaapoowa.”
7 Ŋanne ki Abraham gbaan bi tɔɔnn ŋaan yet a,
8 “Li-i tee ki i too nan yin set turin tiŋ man pii n ŋaapoo, yin pak nan Efronn bija Sohar,
9 ki wun kɔi-n tanfiiɔk nba be Makpela ki kpia nan u kpaab na. Pakimɔ ki wun wannin li daajar i numm ni na, ki man daar kii pii n niib.”
10 Efronn maŋ mun din be leŋ. Li din tee doo tammɔb nie, siaminba ki bi kaar ki lorin lora na. Ki u pak sɔɔ kur numm ni a,
11 “Chanbaa, gbiintir, n saa tura tiŋ maŋ kur ki kpab nan tanfiiɔk na. N ninjamm na numm ni, n saa tura tiŋ na ki fan pii a poo maŋ.”
12 Ŋaan ki Abraham bia gbaan bi tɔɔnn
13 ki pak Efronn, ki loon sɔɔ kur n gbat a, “Dimin sukuru ki gbiint. N saa daa tiŋ na kur. Gaat n likirii maŋ, ŋaan ki man yent tiŋ na ki pii n poo.”
14 Efronn din jiinɔ a,
15 “Chanbaa, tiŋ daauk tee salimpeenbina kobii ŋannae, ki linba na tee bee ki tur min nan fini? Piin a ŋaapoo.”
16 Abraham din sak nna, ki jii likirii nan Efronn nba wann biaŋinba na, niib na numm ni, salimpeenbina kobii ŋanna, nan kpinkpenta nba kaan likirii biaŋinba na, ki turɔ.
17 Li din tun nnae ki Efronn tiŋ nba be Makpela ki kpia Mamre na ji teen Abraham yar. Li din kpab tiŋ na, nan tanfiiɔk nba be tiŋ na ni, nan tiinii nba be tiŋ maŋ ni ki saa tuu tiŋ maŋ paak.
18 Hef niib nba kur din be tintaanu na ni ji din mi nan tiŋ na tee Abraham yare.
19 Li yoo na ki Abraham pii u ŋaapoo Sara leŋ, Keenann tiŋ ni.
20 Hef teeb tiŋ na nan tanfiiɔk na ji din tee Abraham yente, ki u pii kuun leŋ.

24

Biaŋinba ki Aisak kɔɔn Rebeka

1 Abraham ji din tee jakpere, ŋaan sɔɔ ki Yennu teen piisin u paak, bont kur niwa.
2 Dasiar ki Abraham tan pak u ŋaatoontunna saakɔɔ, wunba ki u jii u ŋaak nan li bona kur yaak ki teen u nuu ni na, a, “Jiin a nuu ki sakin n pana ni, ŋaan por mɔpor.
3 N loon fan por mɔpore Yennu nba nan sanpaak nan tiŋ na sann ni, nan a kan jii Keenann tiŋ na ni sapaamɔ ki tur n bija ki wun kɔɔni.
4 Ŋaan a saa ŋmat saan n tiɔŋ dandoo, siaminba ki bi din marin na, ki saa jii leŋ sapaamɔ ki tan tur n bija Aisak ki wun kɔɔn.”
5 Ki u daabir maŋ ŋmat boiɔ a, “Li-i tee ki n la sapaamɔ, ŋaan ki u ki sak saa baar nna, n saa teen nlee? N saa te ki a bija Aisak maŋ n ŋmat kun a doo maŋ ni amii?”
6 Abraham din jiin a, “Ii mi ki a saa te ki wun ŋmat leŋ.
7 Yennu, wunba tee yendɔuŋ ni Yennu-e nyinnin n chanbaa ŋaak, n dandoo ni, ki senn mɔsonn nan u saa jii tiŋ na ki teen min nan n yaaboona nuu ni. U saa te ki u malaka n gar a tɔɔnn, ki a saa la sapaamɔ leŋ ki tur n bija ki wun kɔɔn.
8 Li-i tee ki a la sapaamɔ, ŋaan ki u yêt a weiu, a ki mɔk siara biit ki jiin a mɔpor na po. Ŋaan ii mi ki a saa mann te ki n bija n ŋmat leŋ.”
9 Ŋanne ki Abraham daabir na jii nuu ki sakin Abraham pana ni, ŋaan por ki senn mɔsonn nan u saa tun Abraham nba wannɔ biaŋinba na.
10 Li poorpo, ki daabir maŋ, wunba ki Abraham jii u mɔkint yaak kur ki teen u nuu ni na, jii Abraham laagumiinba piik ki saan doo nba ki bi yi Mesopotamia na paapo, siaminba ki Nahor din tuu be na.
11 Waa baar leŋ yoo nba, ki u te ki laagumiinba na sik gbaan tiŋ ni, bunbunn boor, doo na kpiŋ. Li din tee daajoyonmaasire, yoo nba ki poob tuu lu nyun na.
12 Daabir na din miar Yennu a, “Yabint Yennu, fin nba tee n chanbaa Abraham Yennu, turin nyannu dinna, ki gbeen a mɔsonn nba ki a senn tur n chanbaa na.
13 Bunbunn boore ki n be na, ki sapaamm sii baat lu nyun.

14 N saa yet bi yenɔ a, ‘N barimae, sikint a sɔɔr ki dur nyun turin ki man nyu.’ Li-i
tee ki u yet a, ‘Gaat ki nyu, ŋaan man bia dur tur a laagumiinba ki bin mun nyu,’ fan
ŋaan ki wuu tee sapaamɔ nba ki a gann a wun teen a daabir Aisak ŋaapoo. Linba na-i
tun, n set mi nan a dia a mɔsonn nba ki a senn tur n chanbaa Abraham na.”
15 Ki u saa gbent Yenmiaru na, ki sɔɔ Rebeka dɔkita, ki jii sɔɔr. U din tee Betuel bipooe,
ki Betuel mun tee Abraham baa bik nba ki bi din yiu Nahor na, nan u ŋaapoo Milka
bija.
16 Rebeka din tee sapaanfaŋe, ki bia daa ki mi kpian jɔɔ. U din sik ki luun nyun ki
ŋmat do,
17 ki daabir na chiar chetɔ ki yet a, “N barimae, turin nyun man nyu.”
18 Ki u jiin a, “Chanbaa, tan nyun,” ŋaan kakit ki jikit ki teeb ŋaan ki u nyu.
19 Waa nyuu gbenn ki Rebeka yetɔ a, “N saa ŋmat luun ki tan tur a laagumiinba na,
ki bin nyu ki saa jaŋ baa loon biaŋinba.”
20 Li yoo na ki u but nyun na, ki teen baa tee nyun siaminba ki bonkobit nyu na, ŋaan
chiar sik ki saa ŋamm luun. U lu nnae nan laagumiinba na nba tan nyuu gboo.
21 Daabir na din see-e soon nna, ŋaan diis a wun laan Yennu turɔ nyannuwa-a.
22 Rebeka nba tun nna ki gbenn, ki daabir na nyinn salima tutuuta nba yaa daauk
paar bonchiann ki turɔ, ki bia turɔ salima banii ŋanlee,
23 ŋaan boiɔ a, “A tee ŋmee bipooe? Diiuk sii be i ŋaak ni ki min nan n niib na saa
dɔɔr nyiɔk na-a?”
24 Ki u jiin a, “N baa sanne Betuel, wunba tee Nahor nan Milka bija na.
25 Bonkobit jeet, nan linba ki bi saa dɔɔr li paak, be ti ŋaak ni, ki yiar bia be ki i saa
dɔɔr.”
26 Ŋanne ki daabir na gbaan tiŋ ni ki jiant Yennu,
27 ŋaan yet a, “N piak Yennu, wunba tee n chanbaa Abraham Yennu ki dia u mɔsonn
nba ki u senn tur n chanbaa na. Yennu-e kpan jiin ki saan nanin Abraham nikpiimm
boor.”
28 Li taakpaak ni, ki sapaamɔ na chiar kun u naa ŋaak, ki saa kumii linba kur tun.
29 Rebeka din mɔk naa bik, ki u sann tee Labann, ki u nyii chiar saan bunbunn na
boor, siaminba ki Abraham daaba be na,
30 kimaan Labann din la tutuuta nan banii na, ki bia gbat linba kur ki Rebeka pak ki
jiin jɔɔ maŋ powa. Ŋanne ki u saan Abraham daabir maŋ boor, bunbunn na peŋ, ki sɔɔ
ki u see nan u laagumiinba.
31 Ki u yetɔ a, “Ii waa ki tin kun ŋaak ni. A tee daansɔɔ nba ki Yennu teen piisin a
paake, ki bee teen ki a tan see muuk ni na? N mɔk diiuk, ŋaak ni, ki saa tura, yiar bia
be ki a laagumiinba saa dɔɔr.”
32 Ŋanne ki daabir na wei saa kɔɔ ŋaak na ni, ki Labann lot jika nba bo lor laagumiinba
na paak na, ŋaan jii jeet ki tur laagumiinba na, nan linba ki bi saa dɔɔr li paak. U bia
din finn nyun ki tur Abraham daabir na, nan u tɔknanleeb, ki bi wuur bi taapant.
33 Baa teen jeet gbenn ki jii baar nann yoo nba, ki Abraham daabir na yet a u kii pak
linba be u par ni ki wannib, u kan di jeet na. Ki Labann jiin a, “Ii piak.”
34 Ki u piin paku a, “N tee Abraham daabire.
35 Yennu teen piisin n chanbaa paak bonchiann, ki teenɔ mɔkitɔɔ. Yennu turɔ pei, nan
buunii, nan nei, nan likirii, nan salima, nan daabjai, nan daabpoi, nan laagumiinba, nan
bonii.
36 Sara, wunba tee n chanbaa ŋaapoo na din marɔ bik yenɔkɔɔe, bonjak, ki poŋ sɔɔ
ki Sara kpeta. Ki n chanbaa jii u mɔkint kur ki tur u bonjak maŋ.
37 N chanbaa te ki n senn mɔsonne nan n saa sak u mɔb. U yetin a, ‘Daa jikit sapaamɔ
Keenann tiŋ na ni ki teen n bija na.
38 Ŋaan saant n tiɔŋ dandoo ni, n niib boor, ki saa kpaan poo, ki tan turɔ ki wun kɔɔn.’
39 Ŋanne ki n boiɔ nan li-i tee ki sapaamɔ maŋ yêt wun weimi, n saa teen nlee.
40 Ki u jiin a, ‘Yennu nba ki n saak u mɔb na saa tun u malaka ki wun gar a tɔɔnn ki
tura nyannu. A saa la sapaamɔ n dantiŋ ni, n niib boor.
41 Bonyenn kɔɔ nba saa te ki a nyi mɔsonn na ni tee, fi-i saan n niib boor ki bi yêtiie,
a nyii a mɔsonn maŋ nie na.’
42 “Maa baar bunbunn boor dinna, n miar Yennu ki yet a, ‘Yennu, fin nba tee n chanbaa
Abraham Yennu, dimin sukuru ki turin nyannu, linba ki n tuun na ni.
43 Bunbunn boore ki n be na. Li-i tee ki sapaamɔ baar a wun luun nyun, n saa miarɔ
ki wun jii nan u sɔɔr ki turin man nyu.
44 Li-i tee ki u sak ki turin nyun, ki bia luun nyun ki tur n laagumiinba na, ŋaant
ŋɔɔe-ii tee sapaamɔ nba ki a gann a wun teen n chanbaa bija ŋaapoo.’

45 N tan gbent n miaru na, ki sɔɔ Rebeka dɔkita, ki jii u sɔɔr, ki saan bunbunn boor ki
luun nyun. Ŋanne ki n pakɔ a, ‘Dimin sukuru ki turin nyun man nyu.’
46 Ki u kakit ki jikit u sɔɔr maŋ, ki yet a, ‘Nyumin, ŋaan man bia luun ki tur a
laagumiinba ki bin nyu.’ Maa gaar nyuu gboo yoo nba, ki u bia luun ki tur n laagumiinba
na ki bi nyuu.
47 Ŋanne ki n boiɔ a, ‘A tee ŋmee bipooe?’ Ki u jiin a, ‘N baa sanne Betuel, wunba tee
Nahor nan Milka bija na.’ Ŋanne ki n jii tutuuta nan banii ki turɔ,
48 ŋaan gbaan tiŋ ni ki jiant Yennu. N dont Yennu nba tee n chanbaa Abraham Yennu
ki gar n tɔɔnn, ki saan nanin Abraham nirɔ boor, siaminba ki n la u bipoo ki saa tur n
chanbaa Abraham bija na.
49 Mɔtana, li-i tee ki a loon fan tun a toonn ki jiin n chanbaa po, ki diau nan lomm,
fan pakin. A mun-i kan tun nna, fan bia pakin ki man dukin maa saa tɔkin biaŋinba.”
50 Ŋanne ki Labann nan Betuel jiin a, “Maan na nba nyii Yennu boor na, timm ŋarin
kan fit pak siari.
51 Rebeka-e kar na. Jiimɔ kii kun. Ŋaant wun teen a chanbaa Abraham bija ŋaapoo,
nan Yennu tiɔŋ nba pak biaŋinba na.”
52 Abraham daabir na nba gbat linba na, ki u baa fabin tiŋ ni, ki jiant Yennu.
53 Li poorpo, ki u nyinn tiat nan piinii nba ki bi jii salimmɔna nan salimpeena ki teen
na, ki tur Rebeka. U bia din jii bona nba yaa daauk paar ki tur Labann nan u naa.
54 Li yoo ki Abraham daabir na nan u tɔknanleeb ji dii ki nyuu, ki dɔɔr ki li yent. Laa
yent sanyiɔk ni, ki u yet a, “Ŋaant man ŋmat kun n chanbaa boor.”
55 Ŋaan ki Rebeka naa bik na nan u naa yet a wun ŋaan ki Rebeka n biar bi boor, ki
di daa ŋanniin amii dapiika, ki lian fit wei.
56 Ki daabir na jiin a, “Daa gɔiti. Yennu tur nyannu n sɔnu na niwa, ŋaant man ŋmat
kun n chanbaa boor.”
57 Ki bi yetɔ a, “Ŋaant tin yiin bonpook maŋ ki laan u mɔk lann ki saa paki.”
58 Ki bi yiin Rebeka ki tan boiɔ a, “A loon fan wei jɔɔ na ki kuni-i?”
Ki u jiin a, “Nn, n loon.”
59 Ki bi chab Rebeka, ki ŋɔɔ nan poo nba din yɔɔrɔ na wei Abraham daabir na nan u
tɔknanleeb ki kun.
60 Bi din teen piisin Rebeka paak ki yet a,
“Ti niipoo, a tan sii tee niib tusbamm naae.
A yaaboona tuu tan saa kɔn ki nyann bi datai.”
61 Li yoo na ki Rebeka nan u sapaanleeb teen siir ki jak laagumiinba na, ki wei Abraham
daabir na, ki bi kur yaat saan.
62 Aisak din be bunbunn nba ki bi yi “Manfoor Daanɔ Yennu nba laatin Bunbunn” na
fɔɔr ni-e, ki li be Keenann tiŋ diitu po.
63 U din tan nyii dasiar daajomaasir, a wun lin somm somm, ki ji din la ki laagumiinba
somm baat.
64 Rebeka nba la Aisak yoo nba, ki u jakit u laagumii paak ki sik set tiŋ ni,
65 ŋaan boi Abraham daabir na a, “Jalanɔpoe saa somm ki che timm na?”
Ki daabir na jiin a, “N chanbaae.” Ŋanne ki Rebeka jii saarik ki yir, ki dɔkin u numpo.
66 Ŋanne ki Abraham daabir na pak wann Aisak linba kur ki ŋɔɔ daabir tun.
67 Ki Aisak jii Rebeka ki kɔɔnɔ diiuk nba ki u naa din tuu be leŋ na, ki u ji teen u
ŋaapoo. Aisak din mɔk lomm nan Rebeka bonchiann, ki li te ki u naa kuun daamiiu
nyii u ni.

25

Ki jiin Abraham yaaboonlia po

1 Abraham din ŋamm kɔɔn pooloɔ, ki u sann tee Ketura.
2 Ketura maŋ din mar Simrann, nan Joksann, nan Medann, nan Midiann, nan Isbak,
nan Sua.
3 Joksann mun din mar Sieba nan Dedann. Ki Dedann yaaboona tee Asur teeb nan
Letus teeb, nan Leumm teeb.
4 Midiann waas mun din tee Efa, nan Efer, nan Hanok, nan Abida, nan Eldaa. Bi kura
na din tee Ketura yaaboonae.
5 Abraham din jii waa mɔk linba kur ki teen Aisak nuu nie.
6 Ŋaan waa daa din be u manfoor ni na, u din mɔk piinii ki piin u waas nba ki u
pooleeb mar na. Li poorpo ki u te ki bi fiir saan ki saa kar tiŋ nba be yondo po na ni,
ŋaan nyik Aisak.

Ki jiin Abraham kuun po

7-8 Abraham din kpet tingbouŋ na ni bonchiann, u din dii bina kobik nan bina piinlore
nan ŋanŋmuewa ki lian kpo.
9 Ki u waas Aisak nan Ismael piiu kaauk nba be Makpela, ki kpia Mamre, ki din tuu
tee Soha bija Efronn yar na ni.
10-11 Li tiŋe ki ŋɔɔ Abraham din daa Hef teeb peŋ na. Bi din pii ŋɔɔ nan u ŋaapoo
Sara kur leŋe. Abraham kuun poorpo, Yennu din teen piisin Aisak paak bonchiann, ki u
din be ki kpia nan bunbunn nba ki bi yir "Manfoor Daanɔ Yennu nba laatin Bunbunn"
na.

Ki jiin Ismael yaaboona po

12 Abraham bija Ismael nba ki Sara daabir Hagar nba tee Ijipt bik mar na yaaboonae
na:
13 Bi sana sɔb ki wei baa din marib biaŋinbae: Nebayof, nan Kedar, nan Adbeel, nan
Mibsam,
14 nan Misma, nan Duma, nan Masa,
15 nan Hadad, nan Tema, nan Jetur, nan Nafis, nan Kedema.
16 Ŋamme din tee booru piik nan ŋanlee na yeejamm, ki bi jii bi sana ki pur bi digbana,
nan bi kinkaanboa kura.
17 Ismael din dii bina kobik nan bina piintaa nan ŋanlore-e ki kpo.
18 Ismael yaaboona din kar Sur nan Hafila doi sinsuuk nie, Ijipt yondopo, ki jiin Asiria
sɔnu po. Ŋamm nan Abraham yaaboonlia na din kar jiak jiake, kimaan bi din ki man
nan leebi.

Biaŋinba ki bi mar Esɔɔ nan Jakɔb

19 Abraham bija Aisak labaare na:
20 Aisak din mɔk bina piinnae ki kɔɔn Rebeka, wunba tee Betuel bipoo. (Betuel din
tee Aram booru ni nirɔe, ki nyii Mesopotamia.) Rebeka din tee Labann waarɔe.
21 Rebeka din ki mari. Li paak ki Aisak miar Yennu u paak. Yennu din gbat u miaru
na, ki Rebeka soor poor.
22 U din yaa wun mar jaasinbae, ki waas na be u poor ni, ŋaan kɔn nan leeb ki kutib.
Ki u yet a, "Bee ki linba na tan tuun ki teenimi?" Ŋanne ki u saan a wun boi Yennu ki
bann li paak.
23 Yennu din yetɔ a, "Booru ŋanlee-e be a poor ni. Niib banlee saa nyi a poor ni, ŋaan
bi kii taa mɔbu. Yenɔ sii paar lɔɔ, ki saakɔɔ po tan sii tee waarɔ po na jiamɔ."
24 Rebeka matuk daar din baar, ki u mar jaasinba, bonjai.
25 Saakɔɔ na din tee nimɔŋe, ki u gbanant tee kobit jukiriku nan bonkobuk yar na. Ki
bi purɔ Esɔɔ.*
26 Wunba din joont nyii na din waa dia Esɔɔ taagbinne, ki u sann mun tee Jakɔb.† Yoo
nba ki Rebeka din marib na, ki Aisak mɔk bina piinloob.

Biaŋinba ki Esɔɔ kɔi u matuk saakatuk

27 Waas na nba din tan kpaat, ki Esɔɔ mi waaruk bonchiann, ki loon muuk ni halii,
ŋaan Jakɔb ŋarin din tee jaŋmiŋminn nba ki kɔɔ muuko.
28 Aisak yan din be Esɔɔ nie, kimaan Esɔɔ nba kpi muuk ni bonkobit ki u di kpint na,
ŋaan u ŋaapoo Rebeka mun din loon Jakɔb-e.
29 Dasiar ki Jakɔb tan kar ki ŋaa kpint, ki Esɔɔ nyii muuk ni ki kpen. Kon mun din
mɔkɔ halii.
30 Ŋanne ki u yet Jakɔb a, "Kon yaa lin saan nanima, turimin a kpinmɔŋ maŋ waan."
Li paak, ki bi din yiu Edom.‡
31 Ki Jakɔb jiin a, "Li-i tee ki a saa turin a saakatuk na ŋarin, n mun saa tura kpint
nawa."
32 Ki Esɔɔ yet a, "Tɔn, kon nba poŋ yaa lin kpima na, saakatuk nyɔɔt tee bee ki turimi?"
33 Ki Jakɔb jiin a, "Sinsinn, porin mɔpor nan a saa turin a saakatuk maŋ." Ki Esɔɔ por
mɔb ki jii u saakatuk na ki tur Jakɔb.
34 Ŋanne ki Jakɔb jii jeet nan kpint na ki turɔ, ki u dii ki nyuu, ki fiir yaat. Esɔɔ yaa
dudukit kuri na ki jiin u saakatuk po.

26

Biaŋinba ki Aisak kar Gerar

---

* **25:25 25.25** Bi maan ni, "Esɔɔ" nan "kobit" mɔbona naane. † **25:26 25.26** Bi maan ni, "Jakɔb" nan "taagbinn" mɔbona naane. ‡ **25:30 25.30** Bi maan ni, "Edom" nan "bonmɔŋ" mɔbona naane.

1 Kon bia din tan ŋamm baa. Li ki tee kon nba din baa ki sɔɔ Abraham daa be na kaa.
Ki Aisak saan Filistia teeb kpanbar Abimelek boor, Gerar yent ni.
2 Ki Yennu tan baar Aisak boor ki yetɔ a, “Daa saa Ijipt, ii be siaminba ki n wanna na.
3 Ii be nna, ki n saa teen piisin a paak. N saa jii digbana na kura ki tur fin nan a
yaaboona. N sii dia mɔsonn nba ki n senn tur a baa Abraham na.
4 N saa tura yaaboona, ki bi yabint tan sii tee nan ŋmaabira nba tee biaŋinba sanpaapo
na, ki n saa turib tiŋ na kur. Li saa nyii a yaaboona nie ki n teen piisin digbana kur
paak.
5 N saa teen piisin a paak, kimaan a baa Abraham din sak n mɔb ki dia n sennu fanu.”
6 Aisak din tukin ki be Gerar yent ni.
7 Leŋ niib nba din tan boi u ŋaapoo po yoo nba, u din jiin a u tee u waarɔe. U din ki
sak yet nan Rebeka tee u ŋaapoo, kimaan u din tiin jaŋmaanii nan wu pak nna, bi saa
kpiue ŋaan yent u ŋaapoo maŋ, kimaan u ŋaapoo maŋ din fan bonchiann.
8 Aisak nba kar leŋ waan amii, ki dasiar bat Abimelek tan dɔɔnt u takorbonn ni, ki la
ki Aisak barin Rebeka paak.
9 Ŋanne ki bat na tun yiin Aisak ki tan boiɔ a, “U tee a ŋaapooe. Bee ki a daan yaa u
tee a waarɔe?”
Ki Aisak jiin a, “N tiin nan mi-i yet a u tee n ŋaapoo, bi saa kpime.”
10 Abimelek din yetɔ a, “A tun bee ki turit na? N niib na sɔɔ bo saa kpet dɔɔ nanɔ, ki
li ki paari. Ŋaan li-i bonni tun nna, biit na kur bo sii jii a yur paake.”
11 Abimelek din kpaan u niib, a wunba dinn jɔɔ na biak, koo ki dinn u ŋaapoo biak,
see ki u te ki bi kpiiu.
12 Li binn ni, Aisak nba koo kpaab, u jeet din nan bonchiann, kimaan Yennu piisin be
u paak.
13 U toona din saa fanu, ki u mɔkit yiama.
14 Filistia teeb na ji din mɔk funfunne nanɔ, kimaan u din mɔk pei nan nei nan daaba
bonchiann.
15 Li paak ki bi piin piin bunbuna nba kur ki Abraham din gbiir, yoo nba ki u din be
u manfoor ni na.
16 Ŋanne ki Abimelek yet Aisak a, “Nyin ti doo na ni, kimaan a paŋ ji gar ti yara.”
17 Ki Aisak nyii ki saan saa be Gerar baauk nna ni daann.
18 U din piit bunbuna nba ki Abraham din gbiir ŋaan kpo ki Filistia teeb piin na. U
din yi bunbuna maŋ sana nba ki u baa Abraham poŋ din purir nae.
19 Aisak daaba din gbiir bunbunn baauk na ni, ki baar nyun.
20 Ki Gerar pekpaarii kɔn nan Aisak pekpaarii, ki yeen a, “Nyun na tee ti yare.” Ŋanne
ki Aisak pur bunbunn na “Kunkɔnn.”
21 Aisak daaba bia din ŋamm gbiir bunbunleer, ki bi bia yaan kɔn li paak. Ki Aisak
purir “Dataar.”
22 U din fiir nyat waama ki bi saa gbiir bunbunn. Kɔnsiar din kaa li bunbunn paaki.
Ŋanne ki u pur bunbunn maŋ “Yamani.” U din yet a, “Yennu te ki ti be ti yamanie tiŋ
na ni, ki sii mɔkitir.”
23 Li poorpo ki Aisak fiir saan Beerseba.
24 Li daar nyiɔk ki Yennu baar u boor ki tan yetɔ a, “Mine tee a baa Abraham Yennu.
Daa tiin jaŋmaanii, kimaan n be nana. N saa teen piisin a paak ki tura yaaboona
bonchiann, kimaan maa din senn mɔsonn nba ki tur n daabir Abraham na paak.”
25 Ki Aisak maa maruŋ binbintir leŋ ki jiant Yennu. Li poorpo ki u chaan lanbouŋ,*
ki bi be leŋ, ŋaan ki u daaba gbiir bunbunleer.

Biaŋinba ki Aisak nan Abimelek lor mɔlor

26 Dasiar ki Abimelek nan u saakɔɔ nba teenɔ kpaanii, ki pukin u lanjimanba saakɔɔ
Fikol, tan baar a bin la Aisak nan pinpakit.
27 Ki Aisak boib a, “Bee teen ki i ji baat a i lami, ŋaan poŋ din ki loon n maan, ki te ki
n nyii i doo ni?”
28 Ki bi jiin a, “Ti la nan Yennu be nana, ki ti dukin nan li ŋan turit nan fin nan timm
n taan mɔb.
29 Ti loon fan senn mɔsonn nan a kan teent tont, nan taa ki teena tont biaŋinba na.
Ti din dia-a nan baakire, ki a tan nyii ti doo ni nan parmaasir. Mɔtana, sɔɔ kur laat nan
Yennu teen piisin a paaka.”
30 Ki Aisak teemm saauŋ, ki bi dii ki nyuu.

---

* **26:25 26.25** Bi din jii bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

31 Laa yent sanyiɔk, ki sɔɔ kur por ki senn mɔsonn. Li poorpo ki bi chab leeb nan
naasinyɔɔsir, ki jab na yaat kun.
32 Li daar maŋ ki Aisak daaba baar tan pakɔ bunbunn nba ki bi gbiir na po, ki yetɔ a,
"Ti gbiir ki baar nyuma."
33 Ki u pur bunbunn maŋ "Mɔlor." Li din teen nnae ki digbann na la li sann, Beerseba.†

Ki jiin Esɔɔ boorganu poob po

34 Esɔɔ nba din dii bina piinna yoo nba, ki u kɔɔn Hef booru ni waas banlee, ki yenɔ
sann tee Judif, wunba tee Beeri bipoo, ki lɔɔ sann mun tee Basemaf, ki u tee Elonn bipoo.
35 Bi binbeŋ din te ki Aisak nan Rebeka be nan parbiire yoo kur.

27

Biaŋinba ki Aisak teen piisin Jakɔb paak

1 Aisak din kpet bonchiann ki ji tan jɔɔn. Dasiar ki Aisak tun yiin Esɔɔ ki tan yetɔ a,
"N bija."
Ki u jiin a, "N gbia."
2 Ki u pakɔ a, "A la nan n kpeta, n kuun ji ki fɔki.
3 Jiin a tɔrbann nan peenii ki saan muuk ni ki saa kpi bonkobuk ki turin.
4 Teent jemant nba ki n loon, ki turin. Mi-i dii gbenn, n saa teen piisin a paake ki lian
kpo."
5 Aisak nba din piak nan Esɔɔ na, ki Rebeka gbiin. Esɔɔ nba saan muuk ni a wun saa
waar nant yoo nba,
6 ki Rebeka pak Jakɔb a, "N gbat ki a baa piak Esɔɔ a,
7 'Saant kpi bonkobuk ki teen jeet turin man diwa, ki teen piisin a paak, Yennu tɔɔnn,
ŋaan lian kpo.' "
8 Ŋanne Rebeka tukin a, "N bija, gbiintir, mi-i pak linba tura, fan gaar ki tun nna.
9-10 Saant bulook ni, ki saa soor bukpamma banlee, ki baar nann, ki man teen jeet nba
ki a baa loon na, ki fan jii kɔɔ ki saa turɔ, ki wun diwa, ki tura u piisin ŋaan lian kpo."
11 Ŋaan ki Jakɔb jiin a, "A mi nan Esɔɔ mɔk kobit u gbanant paak, ki n gbanant mun
tee gbanannjinar.
12 N baa-i siin, u saa banna, u mun-i bann nan n kpannɔe, u saa turin mɔpore, li ji kii
tee piisin kaa."
13 Ki u naa jiin a, "N bija, ŋaant mɔpor nba bo saa weia kur n baa n paak, fin n tun
linba ki n wanna na. Saant ki saa soor buunii maŋ turin."
14 Ki u saan soor buunii na ki tan tur u naa, ki u teen jeet nba ki u baa loon maŋ.
15 Li yoo ki Rebeka jii tiat nba tee Esɔɔ takpantii ki be ŋaak ni na, ki lann Jakɔb,
16 ki jii bonkobit na gbant ki pin Jakɔb bɔpiat nan u nii, siaminba ki mɔk kobit na.
17 Li yoo ki u jii nant na, nan jeet nba ki u teen na, ki tur Jakɔb.
18 Ki Jakɔb saan u baa boor ki saa yiin a, "N baa."
Ki u baa toon ŋaan boi a, "N bilanɔpoe?"
19 Ki Jakɔb jiin a, "Min, a bija saakɔɔ Esɔɔ-e. N tun faa wannin biaŋinba nawa. Fiit
kar, ki di jeet nba ki n baar nann na, ki ji turin a piisin na."
20 Aisak din jiin a, "N bik, a piin nlee ki tun linba na yian yian nna?"
Ki Jakɔb yet a, "A Yennu-e sommin ki n lar yiama."
21 Ŋanne ki Aisak yetɔ a, "Nakint n boor ni, ki man bara. A set tee Esɔɔ-ee?"
22 Ki Jakɔb nakin, ki u bar barɔ ŋaan yet a, "A kunkɔr naan Jakɔb kunkɔre, ŋaan ki a
nii mun naan Esɔɔ nii."
23 U din ki bann Jakɔb-i, kimaan Jakɔb nii paak din tee kobite nan Esɔɔ nii paak na.
Ki u ji din loon wun turɔ piisin,
24 ŋaan ŋamm boiɔ a, "A set tee Esɔɔ-ee?"
Ki u jiin a, "Nn."
25 Ki Aisak yetɔ a wun jii jeet na ki turɔ, ki wun diwa, ki turɔ piisin na. Ki Jakɔb jii
jeet maŋ turɔ, ki bia jii tilontii daan waan ki turɔ a wun nyu.
26 Li yoo na ki u yetɔ a wun nakin u boor ni ki mɔɔtɔ.*
27 Jakɔb nba nakin ki mɔɔtɔ yoo nba, ki Aisak nub u tiat, ŋaan turɔ piisin, ki yet a, "N
bija nubiru man nan Yennu nba teen piisin tiŋ nba paak ki li nubiru man nae.
28 Yennu saa sikin marin a tiŋ paak, ki a tiŋ saa kɔɔ koorin. Yennu saa tura dii nan
tilɔɔna daan bonchiann.

---

† **26:33 26.33** Beerseba paake tee "mɔlor bunbunn."

* **27:26 27.26** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

29 Nibooru bonchiann sii tee a jiamm, ki niib sii gbaant a tɔɔnn ki jiantira. Fine tan
sii tee a nikpiimm kpanbar, ki a naa yaaboona tan saa gbaan ki jianta. Mɔpor sii be
daansiab nba waanta mɔi paak; ki piisin mun sii be daansiab nba waanta piisin na
paak."

Biaŋinba ki Esɔɔ miar Aisak piisin

30 Aisak nba din teen piisin Jakɔb paak ki gbenn ki Jakɔb seet nyi yoo nba, Esɔɔ mun
din nyii muuk ni ki baar kɔɔ li yooe.
31 U mun din teen jemant ki kɔɔ nann, ki yet a, "N baa, fiit ki di jeet nba ki n baar
nann nawa, ki ji turin piisin na."
32 Ki Aisak boi a, "Ŋmee?"
Ki u jiin a, "Min, a bijakpere."
33 Ki Aisak yan ŋmat, ki u gbanant kur ji jekir, ki u boi a, "Ŋmee bo kpii bonkobuk ki
teen jeet turin na? N bo dii jeet maŋa. N bia bo turɔ n piisin kura, ki li ji sii tun tee u
yare."
34 Esɔɔ nba gbat nna, ki u bui sanpaapowa, ŋaan yeen a, "N baa, mun turimin a piisin."
35 Ki Aisak yet a, "A waarɔ baar kpannin, ki n jii piisin nba bo tee a yar na ki turɔwa."
36 Ki Esɔɔ yet a, "U diin taar munlee-e na. U sann Jakɔb na kunɔwa. U daan gaar n
saakatuk yaaka, ki bia gaar n piisin na. A ki tenn piisin waan ki saa turimi-i?"
37 Ki Aisak pakɔ a, "N teenɔ a chanbaawa, ki teenɔ u nikpiimm kur yudaanɔwa. N
turɔ dii nan tilɔɔna daama. N bija, siar ji kaa ki n saa tun turani."
38 Ki Esɔɔ ŋamm barin u baa ki boiɔ a, "N baa, a kpan mɔk piisin yennkɔɔe-e? N baa,
mun teent piisin n paak." Li yoo na ki Esɔɔ mɔ sanpaapo.
39 Ki Aisak yetɔ a,
"Marin kan nyi sanpaapo ki baa a tiŋ ni.
A tiŋ sii tee tinfukirike.
40 A jukbanjiak nae sii dia-a,
ki a sii tee a waarɔ yommik,
ŋaan fi-i taŋi yêt, a saa nyi u yiikoo ni."
41 Esɔɔ din ki loon Jakɔb maan, kimaan u baa nba tur Jakɔb piisin na paak. Ŋanne ki
Esɔɔ dukin a, "N baa poŋ ji ki fɔk nan kuumi. Wuu kpo, n ji saa kpi Jakɔb-e."
42 Ŋaan Rebeka nba gbat Esɔɔ lor maŋ yoo nba, ki u tun ki yiin Jakɔb ki tan yetɔ a,
"Gbiintir, a yɔɔrɔ Esɔɔ loon wun la yiare ki kpia.
43 N bik, mi-i wanna biaŋinba, fan tun nna. Chiat ki saan n yɔɔrɔ Labann boor, Harann
doo ni,
44 kii sakii be u boor ki lin weiwa ki a yɔɔrɔ wutoor n maak,
45 ki wun tamm linba ki a tun turɔ na. Li poorpo, n saa tun toomu ki wun jen nana.
Bee ki n waas banlee tan saa kpo daar yennkɔɔ?"
46 Ŋanne Rebeka pak Aisak a, "N bak nan Esɔɔ ŋaapoob nba tee boorganu waas nawa.
Li-i tee ki Jakɔb mun bia kɔɔn Hef booru ni bik, n poŋ ji saa kpoe."

28

1 Aisak din yiin Jakɔb ki tan foontɔ parmaasir foontii ŋaan yetɔ a, "Daa kɔɔnt Keenann
tiŋ ni na biki,
2 ŋaan saant Mesopotamia tiŋ ni, a yeeja Betuel doo ni, ki saa jii leŋ bik, a yia Labann
bipoo, ki tan kɔɔn.
3 Yabint Yennu n teen piisin a pookɔɔnt maŋ paak, ki tura waas bonchiann, ki a
yaaboona tan sii tee boorii bonchiann.
4 Yennu n teen piisin fin nan a yaaboona paak, nan waa din teen piisin Abraham paak
na, ki a tan yent tiŋ nba ki a kar leŋ na, tiŋ nba ki u din jii ki tur a yeeja Abraham na."
5 Ki Aisak te ki Jakɔb saan Labann boor, Mesopotamia tiŋ ni. Labann baa din tee
Betuel-e. Betuel mun din tee Aram booru ni nirɔe. Labann-e bia din tee Rebeka yɔɔrɔ
na. Rebeka-e mun din tee Esɔɔ nan ŋɔɔ Jakɔb naa.

Biaŋinba ki Esɔɔ kɔɔn poolɔɔ

6 Li poorpo ki Esɔɔ gbat nan Aisak teen piisin Jakɔb paak, ki te ki u saan Mesopotamia
a wun saa lon bi booru ni bik ki tan kɔɔn. U bia din gbat nan u baa teen piisin Jakɔb
paak, ki kpaanɔ nan u daa kɔɔnt Keenann booru ni biki.
7 Li yoo ki u ji bann nan Jakɔb sak u baa nan u naa mɔbe ki saan Mesopotamia,
8 ki li yent u numpo nan u baa Aisak numm ki gboo Keenann bonpoi na.
9 Ŋanne ki u saan saa kɔɔn Abraham bija nba ki bi yiu Ismael na bipoo, ki u sann tee
Mahalaf, ki u tee Nebayof niipoo.

Ki jiin Jakɔb damiit po

10 Jakɔb din nyii Beerseba, ki gaar Harann poe.
11 Yonnu din saa siik naanummɔnne, ki u baar siar boor ki biar leŋ. U din dɔɔr ki
kpakin u yur tann paak, ki gɔɔn,
12 ki damii, ki damiit maŋ ni ki u la banlaanu ki li tii tiŋ na ni ki saa tuu Yendɔuŋ ni.
Ki malakanba ŋmaan li paak ki do Yendɔuŋ ni, ki bia ŋmat siik tingbouŋ na ni.
13 Li yoo na ki u la ki Yennu see ki kpiau. Ki Yennu yet a, "Mine tee Yennu, wunba
tee Abraham nan Aisak Yennu. N saa jii tiŋ nba ki a dɔɔ li paak na, ki tur fin nan a
yaaboona.
14 A yaaboona tan sii yab ki tee nan tanbiinii nae. Bi tan saa pɔt ki kar lokir kur po,
ki fin nan a yaaboona paak, n saa teen piisin nibooru kur paak.
15 I mi nan n sii be nana faa saa saan siaminba kur, ki saa nyinna bonbiir ni, ki tan
tunn jen nana nna. N kan nyikaani, see ki n tan tun linba kur ki n senn mɔsonn nan n
saa tun na."
16 Jakɔb nba fiir gɔɔn ni yoo nba, ki u yet a, "Yennu be nna. U be siaminba na, ŋaan
ki n ki mi."
17 Jaŋmaanii din soorɔ bonchiann, ki u yet a, "Nna tee yanputuk boore. Li tee Yennu
ŋaake, Yendɔuŋ tammɔbe na."
18 Laa yent, ki Jakɔb fiir sanyapob ni, ki jii tann nba ki u yur won kpaak na, ki chaan,
ki li tee tiarin. Li poorpo ki u jii kpan ki mɔɔn li paak, ki li ji teen Yennu yar,
19 ŋaan pur leŋ Betel.* Doo maŋ sann din tuu tee Lus-e.
20 Ŋanne ki Jakɔb por senn mɔsonn ki yet Yennu a, "Li-i tee ki a sii be nanin ki nyinnin
bonbiir ni, sɔnu nba ki n somm na ni, ki bia turin bondikar nan bonliakar,
21 ki n tan ŋmat jen n baa tiŋ na ni nan laafia, fin kuukɔɔe sii tee n Yennu.
22 Tann nba ki n chaan ki li tee tiaru na sii tee a jiantu boor, ki linba kur ki a turin, n
tuu saa nyinn li bɔkitu piik niŋ yenn ki tura."

29

Biaŋinba ki Jakɔb baar Labann ŋaak

1 Jakɔb din tukin u sɔnu ki saa baar digbansiar nna, ki li be yondo po.
2 Li yoo na ki u la bunbunn ki li be doo kpiŋ, ki pei koonn muntaa dɔɔ bunbunn na
boor. Bi din lu nyun bunbunn na nie ki nyunt pei maŋ, ki tangbeŋir bii li mɔb paak.
3 Pei maŋ-i nakin bunbunn na boor yoo nba, pekpaarii na din tuu biit tann nae, ki
nyunnib. Bi-i nyuu gbenn, bin jiin tann na ki biin.
4 Jakɔb din boi pekpaarii maŋ a, "N yɔɔsnba, i nyii lee?"
Ki bi jiin a, "Ti nyii Harann-e."
5 Ki u bia boib a, "I mi Nahor bija Labann-ii?"
Ki bi yet a, "Ti miu."
6 Ki u bia boib a, "Li manɔ-ɔ?"
Ki bi yet a, "Li manɔ. Gotir, u bipoo Rachel-e baat nan u pei na."
7 Li poorpo ki Jakɔb yetib a, "Laa daa ki jaŋ nan yin kɔɔn pei maŋ na, yii bonni
nyunnib ŋaan ŋmat namm muuk ni."
8 Ki bi jiin a, "Ti kan fit teen nna, see ki pei na kur tikir nna, ki sɔɔ biit tann nawa, ki
ti lian nyunnib."
9 Jakɔb kpan piak gbente, ki Rachel baar nan u pei.
10 Jakɔb nba la Rachel baat nan u yia Labann pei yoo nba, ki u saan bunbunn na boor,
ki saa biit tann na, ki nyunn pei maŋ.
11 Li poorpo ki u mɔɔt* Rachel tankpinn, ŋaan ji bui sanpaapowa, kimaan u par nba
penn ki li saa gar na.
12 U din yet Rachel a, "N tee a baa nikpiimɔe, n naae tee Rebeka." Ki Rachel chiar kun
a wun saa kumii u baa.
13 U baa nba gbat u yia Jakɔb labaar maŋ na, ki u chiar chet ki tan puur lorɔ ki mɔɔt†
u tankpinn, ŋaan jiiu ki kun nanɔ ŋaak ni. Jakɔb nba pak wann Labann linba kur tun,
14 ki u jiin a, "Nn, barmɔnii, a tee n gbanant nan n sɔme." Jakɔb din be Labann ŋaake
ki saa kpii ŋmaarik.

Biaŋinba ki Jakɔb kɔɔn Lea nan Rachel

15 Labann din yet Jakɔb a, "Daa tuumin yann, a faa tee n nikpiimɔ na paaki. A loon
ki n pa-a yinŋae?"

* **28:19 28.19** Betel paake tee "Yennu ŋaak." * **29:11 29.11** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. † **29:13 29.13** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

16 Labann din mɔk bonpoi banlee, ki saakɔɔ po sann tee Lea, ki bonbik na sann mun
tee Rachel.
17 Lea din mɔk ninbina fant, ki Rachel mun mɔk gbananfant, ki bia tee sapaanfaŋ.
18 Li paak, Jakɔb din loon Rachel-e. U din yet Labann a, “Li-i tee ki a saa turin Rachel
ki man kɔɔnɔ, n bo saa tuma bina ŋanlore.”
19 Ki Labann jiin a, “Mi-i jiiu ki tura, li chee man jiiu ki tur sɔɔ. Ii be n ŋaak nna.”
20 Rachel paak, ki Jakɔb tun Labann bina ŋanlore, ŋaan ki li naan nan daa ŋanlee-e
na, kimaan waa lɔɔn Rachel na paak.
21 Ŋanne ki Jakɔb tan pak Labann a, “Yoo na baara. Ŋaant man kɔɔn a bipoo maŋ.”
22 Ki Labann teen pookɔɔnt jaamm, ki yiin niib bonchiann.
23 Ŋaan nyiɔk nba bɔnn ki Labann nyik Rachel, ŋaan jii Lea ki tur Jakɔb, ki Jakɔb
kɔɔnɔ.
24 (Labann din jii u daabpook Silpa-e ki tur Lea, a wuu sommitɔ.)
25 Sanyiɔk din fannewa, ki Jakɔb ji bann nan li tee Lea-e. Li yoo na ki u saan saa boi
Labann a, “Bee ki a teenin nna? N tuma Rachel paake. Bee ki a kparimi?”
26 Ki Labann yet a, “Ti kaar ki tee tin jii bik ki turɔ jab ŋaan ki u yɔɔrɔ daa kari.
27 Ii tee soon ki pookɔɔnt daaŋanlore maruŋ na n gara, ki fi-i sak ki saa ŋamm tumin
bina ŋanlore, n bo saa tura Rachel.”
28 Ki Jakɔb sak, ki pookɔɔnt daaŋanlore maruŋ nba gar yoo nba, ki Labann jii Rachel
ki pukin Jakɔb, ki u kɔɔnɔ.
29 (Labann din jii u daabpook Bilha ki tur Rachel, ki u tee u sommtɔɔ.)
30 Ki Jakɔb kɔɔn Rachel ki pukin. U din loon Rachel-e ki gar Lea. Li poorpo, ki Jakɔb
tun Labann bina ŋanlore biak.

Ki jiin Jakɔb waas po

31 Yennu nba la nan Jakɔb ki loon Lea fanu na, ki u tur Lea matuk, ŋaan ki Rachel
ŋarin ji tee kanmatir.
32 Lea din soor poor ki mar bonjak. U din yet a, “Yennu la n daamiiuwa, ki mɔtana, n
sɔrɔ ji sii loonin.” Li paak ki u pur bik maŋ Rubenn.‡
33 U bia din ŋamm soor poor ki mar bonjak, ki yet a, “Yennu-e bia turin bik na, kimaan
u gbat nan bi tuu ki loonimi.” Ki u pur bik maŋ Simeonn.§
34 Li poorpo ki u bia soor poor ki mar bonjak. U din yet a, “Mɔtana, n sɔrɔ ji kan
kpiatimi, kimaan n marɔ bonjai bantaae na.” Li paak ki u pur bik maŋ Liifai.*
35 U din jen soor poor ki bia mar bonjak, ki yet a, “Mɔtana, n saa dont Yennu-e.” Li
paak, ki u purɔ Juda,† ŋaan ki u matuk daa jit.

30

1 Ŋaan Rachel din ki mari; li paak, ki u ji din mɔk funfunn nan u yɔɔrɔ, ki yet Jakɔb
a, “Turimin waas, ŋaan li-i kii tee nnai kaa, n saa kpoe.”
2 Jakɔb par din biir Rachel paak bonchiann, ki u yet a, “N kan fit kpant Yennu. Ŋɔɔe
te ki a ki maari.”
3 Ki Rachel yet a, “N daabpook Bilha-e na. Dɔɔt nanɔ ki wun mar bik turin. Li-i tun
nna, u paak, n mun saa kpant binaa.”
4 Ŋanne ki u jii Bilha ki tur u sɔrɔ, ki u dɔɔr nanɔ.
5 Bilha din soor poor ki mar bonjak.
6 Ki Rachel yet a, “Yennu kɔn n paaka. U gbiint n fabinii ki turin bika.” Ki u pur u
sann Dann.*
7 Bilha din bia soor poor ki mar bonjak.
8 Ki Rachel yet a, “N kɔn kɔnpaarir nan n niipoo ki nyanna.” Ki u pur bik na Naftali.†
9 Ki Lea nba bann nan u ji ki maar na, ki u jii u daabpook Silpa ki tur u sɔrɔ Jakɔb, ki
u kɔɔnɔ.
10 Ki Silpa soor poor ki mar bonjak.
11 Ki Lea yet a, “N mɔk yumann.” Ŋanne ki u pur bik maŋ Gaad.‡
12 Silpa bia din mar bonjaleek.
13 Ki Lea yet a, “N mɔk parpeenn bonchiann. Poob sii yin parpeendaanɔe.” Ŋanne ki
u pur bik na Aser.§

---

‡ **29:32 29.32** Bi maan ni, “Rubenn” nan “gotir, bonjak” mɔbona naane. § **29:33 29.33** Bi maan ni, “Simeonn” nan “gbat” mɔbona naane. * **29:34 29.34** Bi maan ni, “Liifai” nan “taabin” mɔbona naane. † **29:35 29.35** Bi maan ni, “Juda” nan “dontir” mɔbona naane. * **30:6 30.6** Bi maan ni, “Dann” nan “kɔn n paak” mɔbona naane. † **30:8 30.8** Bi maan ni, “Naftali” nan “kɔnn” mɔbona naane. ‡ **30:11 30.11** Bi maan ni, Gaad paake tee “yumann.” § **30:13 30.13** Bi maan ni, Aser paake tee “parpeenn.”

14 Ki jeet jaanu yoo nba baar, ki Rubenn saan muuk ni, ki saa la lɔɔnsiar nna, ki li
teen poob matuk, ki u jii kpen nann ki tan tur u naa Lea. Ŋanne ki Rachel pak Lea a,
"Dimin sukuru ki turin a bija lɔɔna maŋ waan."
15 Ki Lea jiin a, "Faa fat n sɔrɔ na, li ki jaŋani-i? Mɔtana, ki a bia loon ki a fat n bik
lɔɔna."
Ki Rachel yetɔ a, "Fi-i turin a bija lɔɔna na, fin nan Jakɔb-e bo saa dɔɔr dinna nyiɔk."
16 Ki Jakɔb nba tan nyii kpaab ki kpent yoo nba, ki Lea chet ki pakɔ a, "Min nan fine
saa dɔɔr nyiɔk na, kimaan n jii n bija lɔɔna ki pa a paaka." Jakɔb din dɔɔr nanɔ li daar
nyiɔk.
17 Ki Yennu gbiint Lea fabinii, ki u soor poor ki mar bonjak, ki pukin maaru munŋmu.
18 Lea din yet a, "Yennu turin nyɔɔta, kimaan maa jii n daabpook ki tur n sɔrɔ na." Li
paak, ki u pur bik maŋ Isakar.*
19 Lea bia din ŋamm soor poor ki mar bonjak, ki pukin maaru munloob,
20 ki yet a, "Yennu turin piinŋanna. Mɔtana, n sɔrɔ par sii peen n paak, kimaan n
marɔ bonjai banlooba." Ŋanne ki u purɔ Sebulunn.†
21 Li poorpo ki u mar bonpook ki purɔ Daina.
22 Tɔn, Yennu din dukin Rachel po, ki gbiint u fabinii ki turɔ matuk.
23 Ki u soor poor ki mar bonjak ki yet a, "Yennu turin bik ki nyinnin fei niwa.
24 Wun ŋamm turin bonjak." Ŋanne ki u pur bik na Joosef.‡

Biaŋinba ki Jakɔb fiir Labann boor

25 Joosef maaru poorpoe ki Jakɔb yet Labann a, "Turimin yaak ki man ŋmat kun n
tiɔŋ doo ni.
26 Jiin n poob nan waas nba ki n tuma ki la na ki turin, ki man kun. A mi maa tuma
fanu biaŋinba."
27 Ki Labann jiin a, "Ŋaant ki n pak siar: N la jabaat ni nan a paake ki Yennu teen
piisin n paak.
28 Wantin a nyɔɔt nba tee biaŋinba ki man pa-a."
29 Ki Jakɔb yetɔ a, "A mi maa tuma biaŋinba, nan maa bia got a bonkobit ki bi pɔt
biaŋinba.
30 Waan nba ki a din mɔka ki n baar, li yabit ki kaa kanni. Mi-i saan siaminba kur,
Yennu tuu teen piisin a paake. Tɔn, li jaŋ nan man lon n mɔŋ yara."
31 Ki Labann boiɔ a, "N saa pa-a bee?"
Ki Jakɔb jiin a, "N ki loon paatii kaa. Fi-i sak dudukit nba ki n loon man wanna na, n
bo sii gorii a bonkobit na.
32 Ŋaant man kɔɔ a bonkob-look ni dinna, ki gann peeuk kur nba mɔk lakbɔnii, nan
pebira nba tee pebɔnii kur, nan buunii kur nba mɔk lakbɔnii, ki bii tee n yab. Paatii
nba ki n loon kure ki n wanna na.
33 Ŋaan sianyoo a tan saa bann maa tee niŋanɔ nan maa ki tee niŋanɔ. Fi-i taŋi kɔɔ
n bonkob-look ni ki la peeuk nba ki tee pelakii koo ki ki tee pebɔŋ, ki bia la buuk nba
ki tee bulakii, fan bann nan u tee nanyukbonte."
34 Ki Labann jiin a, "N saka. Faa dukin biaŋinba na, ti saa tun nnae."
35 Li daar ki Labann gann bujai nba mɔk lakii na, nan bunaanii nba mɔk lakii na, nan
pebɔnii na, ki te ki u waas guu bonkobit maŋ.
36 Ki u tan jiib ki somm namm daa ŋantaa. Ki Jakɔb biar ki gorii ŋɔɔ Labann bonkobit
nba tenn na.
37 Ŋanne ki Jakɔb chɔɔ tisiak nna yiinmaata, ki pukit yenn-nba dapɔkii ki li ji peen.
38 Ki u jii yiinii na ki bir bonkobit na tɔɔnn po, baa nyu nyun siaminba na. U din teen
nna, kimaan bonkobit na-i sik nyun nyunu, bi tuu do leebe.
39 Ki buunii na-i doo leeb leŋ, bi tuu mar bubilakii nan bonpupɔrii nan bontommiie.
40 Ki Jakɔb bɔkit pei nan buunii na, ki tokimm Labann bonkob-bɔnii nan bontommii
na po. U din maa u tiɔŋ bonkob-looke, ŋaan nyik Labann bonkob-look na.
41 Yoo nba ki bonkob-paarit na do leeb na, Jakɔb tuu jii yiinii nae ki bir bi tɔɔnn po,
bi nyunnyuboor, a bii do leeb yiinii maŋ boor.
42 Ŋaan u din ki birin yiinii na bonkob-butimii na tɔɔnni. Li din ki wei kaawa, ki
Labann bonkobit kur tee bonbutimii, ŋaan ki Jakɔb yab tee bonpaarit.
43 Li din teen nnae ki Jakɔb mɔkit yiama. U din mɔk pei, nan buunii, nan daaba, nan
laagumiinba, nan bonii.

---

* **30:18 30.18** Bi maan ni, "Isakar" nan "nyɔɔt" mɔbona naane. † **30:20 30.20** Bi maan ni, "Sebulunn" nan "piinii" mɔbona naane. ‡ **30:24 30.24** Bi maan ni, "Joosef" nan "pukin" mɔbona naane.

31

Biaŋinba ki Jakɔb nyii Labann ŋaak

1 Ki Jakɔb gbat nan Labann bonjai yeen a, “Jakɔb jii linba tee ti baa bont kura. U faar
kur nyii ti baa mɔkint nie.”
2 U bia din la nan Labann ji ki man nanɔ nan waa tuu man nanɔ na.
3 Ki Yennu yetɔ a, “Ŋmatir kun a baanba doo ni, nan a nikpiimm boor. N sii be nana.”
4 Ki Jakɔb tur mɔb a Rachel nan Lea n chetɔ, u bonkobit nba be sian na.
5 U din yetib a, “N la nan i baa ji ki loon n maan nan waa tuu loon n maan na; ŋaan
n baanba Yennu be nanin.
6 Bant nan n jii n paŋ kure ki tun ki tur i baa.
7 Ŋaan u bia ŋmabime, ki lebit n paauk taar piik, ŋaan Yennu ki te ki u turin daŋi.
8 Yoo kur nba ki Labann yet a, ‘Bupupɔrii na sii tee a yabe,’ buunii na kur tuu mar
bupupɔriie. Wuu yet a, ‘Bulakii na kur sii tee a yabe,’ buunii na kur tuu mar bubilakiie.
9 Yennu-e jii i baa bonkobit ki turin.
10 “Bonkobit mimmar yoo, n damii, ki damiit na ni ki n la ki bujai nba do bunaanii na
kur tee bonlakii, nan bonpupɔrii, nan bontommii.
11 Yennu malaka pak nanin damiit ni ki yetin a, ‘Jakɔb,’ ki n jiin a, ‘Mine na.’
12 Ki u ŋamm yet a, ‘Bujai nba do bunaanii na tee bonlakii, nan bonpupɔrii, nan
bontommiie; n te ki linba na tuun, kimaan n la linba kur ki Labann tuun ki teenawa.
13 Mine tee Yennu nba din dɔkit a paak Betel na, siaminba ki a din chaan tann, ki
mɔɔn kpan li paak, ki teenir tiaru tann, ki bia por mɔb ki turin na. Mɔtana, teent siir ki
ŋmat kun tiŋ nba ni ki bi din mara na.’ ”
14 Ki Rachel nan Lea yet Jakɔb a, “Siara faar kaa ki ti saa di ti baa boori.
15 U diat nan ti tee saamm nae. U kɔɔtite, ki mɔtana u bia dii likirii nba kur ki u daan
kɔɔtit ki gaar nawa.
16 Mɔkint nba kur ki Yennu jii ti baa boor ki tura na tee timm nan ti waas yare. Tumin
linba kur ki Yennu wanna.”
17-18 Ki Jakɔb teen siir a wun ŋmat kun u baa boor, Keenann tiŋ ni, ki jii u waas nan
u ŋaapoob ki jakimm laagumiinba paak, ŋaan kpakir u bonkobit kur ki gaan tɔɔnn po,
nan linba kur ki u la Mesopotamia tiŋ ni.
19 Ki Labann saan a wun koor u pei. Ki waa kaa na, ki Rachel kɔɔ jan u baa maŋ ŋaak
pata.
20 Jakɔb din kpar Labann, ki u ki bann nan u saa yaati.
21 Ki Jakɔb jii waa mɔk linba kur ki yaat yiama. U din poot Yufrates mɔkir, ki saa tiŋ
nba mɔk kunkona, ki bi yir Gilead na.

Biaŋinba ki Labann wei tɔkii Jakɔb taa

22 Daa ŋantaa daare ki Labann gbat nan Jakɔb chiara.
23 Ki u jii u jab, ki wei dinn Jakɔb paak daa ŋanlore, nan waa saa baarɔ tiŋ nba mɔk
kunkona ki bi yir Gilead na ni.
24 Li daar nyiɔk ki Yennu baar Labann boor damiit niŋ ki yetɔ a, “Ii mi ki a teen siar
ki jeen Jakɔb.”
25 Jakɔb din teen u kaaŋ Gilead tiŋ nba mɔk kunkona na ni, ki Labann mun teen u
kaaŋ leŋ, ŋɔɔ nan u jab.
26 Ki Labann boi Jakɔb a, “Bee ki a kpannin ki jii n bonpoi ki yaat namm, nan baa tuu
soor niib nba tɔb ni na?
27 Bee ki a kpannin ki mir bot, ŋaan ki ki chabimi? Fi-i bonni chabin, n bo saa chaba
nan kpinkpammuko nan bonmumɔɔt.
28 A poŋ ki te ki n chab n yaaboona ki mɔɔt* bi tankpina, a daan tun jat-toonna.
29 N bo mɔk yaak ki saa teena daŋ, ŋaan wonn nyiɔk, a baa Yennu won yakii nanin,
a mii mi ki man teen siar ki jeena.
30 N mi nan a daan yaat, kimaan a yan tunn a ŋaak niwa, ŋaan bee ki a jan n pata?”
31 Ki Jakɔb jiin a, “N daan dukin nan mi-i chaba, a saa fat a waase.
32 Li-i tee ki a la sɔɔ nna ki u dia a pata maŋ, bin kpi li daanɔ. Ti jab na sii tee siara
damm ki fan got nna ki laan a bonlannpoe be-e, ki fan jii.” Jakɔb din ki mi nan Rachel
jan Labann pata na.
33 Ki Labann saan ki saa fiitir Jakɔb lanbouŋ,† ki li poorpo ki u kɔɔ Lea lanbouŋ ni ki
fiitir, ki bia kɔɔ poobis banlee na lanbont ni ki fiitir, ŋaan ki ki la u pata maŋi. Li poorpo
ki u kɔɔ Rachel lanbouŋ ni.

---

* **31:28 31.28** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

† **31:33 31.33** 34 Bi din jii bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

34 Rachel din jii pata nae ki wuun laagumii kaanu tiŋ po, ŋaan kar li paak. Labann
din fiitir lanbouŋ na kur po, ŋaan din ki la pata na.
35 Ŋanne ki Rachel yet u baa a, “N baa, daa dont wutoor nanin, kimaan n kan fit fiir
set a numm ni na, n be nan poote.” Ki Labann lon u pata na halii, ŋaan ki ki la.
36 Ki Jakɔb wutoor ji doo, ki u boi nan wutoor a, “N tun toonbilanne? N biir
sennlanupoe ki li tura yaak ki a waan na?
37 Faa fiitir n ŋaak na ki saa gbenn na, a ŋaak ni bonlannpoe ki a la? Jiin li bont ki
bir paanu ni, ki a jab nan n jab na kura n la ki wann min nan fin wunba mɔk mɔnii.
38 N kar a boor bina piinlee-e na, ki a pei nan a buunii maar ki pɔt. Ŋaan n ki ban
ŋman a pejaki.
39 Bonkob-susoouk nba din tuu soor a bonkobuk, li pann din tuu jii n yur paake. N
din ki jikit li nanchiat ki baat nann a boor ki lin wann nan li ki tee n biiti. Linba kur ki
bi jan yonnu ni, koo nyiɔk, a din tuu te ki man pa li paake ki tura.
40 Yoo bonchiann ki n dii fara nan wɔruk yonnu ni, ki bia dii fara nan waat nyiɔk; n
din ki fit gɔɔnti.
41 Li din tee nnae bina piinlee nba ki n din be a ŋaak ni na kur. N din jii bina piik
nan ŋannae ki tun, a bonpoi banlee na paak, ki bia tun bina ŋanloob, a bonkobit paak.
Li kura na ŋaan a bia tan lebit n paauko taar piik.
42 Li-i bonni tee ki n baanba Yennu, wunba tee Abraham nan Aisak Yennu na bo ki be
nanin, a din bo nyinnin nan niikooniiwa man. Ŋaan Yennu la n fara nan toonn nba ki
n tun nawa, ki gɔɔr ki a ki tun nna.”

Ki jiin Jakɔb nan Labann mɔlor po

43 Ki Labann jiin Jakɔb a, “Poob na tee n waase, bi waas tee n yabe, ki bonkobit na
bia tee n yabe. Barmɔnii, linba kur ki a la na tee n yare. Ŋaan maa kan fit teen siar ki
yent n waas nan bi waas na,
44 n teen siir nan man lor mɔlor nana. Ŋaant ki tin tikir tana ki poon, ki lii tee tiarin
ki jiin ti mɔlor maŋ po.”
45 Ki Jakɔb jii tann ki chaan, ki li tee tiarin,
46 ŋaan yet u jab na a bin tikir tana ki poon. Li poorpo ki bi dii jeet, tankɔruk nba ki
bi poon na boor.
47 Ki Labann pur leŋ Jegar Sahaduta,‡ ki Jakɔb mun purir Galeed.§
48 Ki Labann yet Jakɔb a, “Tankɔruk na sii tee tiarime ki tur ti banlee na.” Ŋanne ki
bi pur leŋ Galeed.
49 Labann bia din yet a, “Yennu numm sii paa ti paak, yoo nba ki ti yat leeb.” Li paak
ki bi bia pur leŋ Mispa.*
50 Ki Labann bia ŋamm yet a, “Li-i tee ki a dia n bonpoi na diabiik, koo ki a kɔɔn poob
ki pukin, maa lek ki mi li po na, ŋaan tiat nan Yennu goriit.
51 Tanae ki n poon ti sinsuuk ni na, ki tiaru tanne na biak.
52 Tankɔruk na nan tiaru tann na kura tee linba sii tianite. N kan ban yakir tankɔruk
na paak ki worani, ki a mun kan ban yakir tankɔruk nan tiaru tann na paak ki worimi.
53 Abraham nan Nahor Yennu-e saa bu ti buut.” Ki Jakɔb por u baa Aisak Yennu sann
ni nan u kan ban biir mɔlor maŋi.
54 Ŋanne ki u kɔt bonkobuk ki mann maruŋ ki tur Yennu, kunkonn na paak, ki yiin u
jab na, a bin di jeet na. Baa dii ki gbenn, ki bi dɔɔr kunkonn na paak nyiɔk maŋ.
55 Laa yent sanyapob ni, ki Labann mɔɔt† u yaaboona nan u waas tankpina ki chabib,
ŋaan ŋmat kun.

32

Jakɔb nba tee siir a wun chet Esɔɔ biaŋinba

1 Jakɔb nba din yaat ki saa yoo nba, ki malakanba chetɔ.
2 Waa lab na ki u yet a, “Yennu kaaŋe na,” ki pur leŋ Mahanaim.*
3 Ŋanne ki Jakɔb tun toomii u ninja Esɔɔ boor, Edom tiŋ ni.
4 U din yet toomii na a bin saan ki saa pak u ninja Esɔɔ a, “Chanbaa, min Jakɔb, a
daabir nba mɔk mɔsaku, piak fin n chanbaa Esɔɔ nan n daan tuu be nan Labann-e, ki
ki jen yian ki tan tuu dinna,

---

‡ **31:47 31.47** Labann maan ni, Jegar Sahaduta paake tee “tankɔruk nba tianit.” § **31:47 31.47** Jakɔb maan ni, Galeed paake mun tee “tankɔruk nba tianit.” * **31:49 31.49** Bi maan ni, Mispa paake tee “boor nba ki bi sii be ŋaan gorii.” † **31:55 31.55** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. * **32:2 32.2** Mahanaim paake tee “kaana ŋanlee.”

5 ki mɔk nei nan pei nan buunii nan daaba. Chanbaa, n teena mɔbe maa n laan a saa
sommimii.”
6 Toomii na nba tan jen Jakɔb boor yoo nba, ki bi yetɔ a, “Ti saan a ninja Esɔɔ boor ki
sɔɔ ki u tee siire a wun cheta. U poorpojɔɔmu tee jab kobii ŋanna.”
7 Ki jaŋmaanii soor Jakɔb bonchiann. Ki u bɔkit niib nba be u boor ni na, nan u pei
nan buunii nan nei nan laagumiinba na taar munlee.
8 U din dukin a, “Li-i tee ki Esɔɔ chet ki wor koonyenn, koonn nba biar na saa fit bɔr.”
9 Jakɔb din miar Yennu ki yet a, “N yeeja Abraham nan n baa Aisak Yennu, gbiintir n
miaru. Yennu, a pakin nan n ŋmat ki kun n dantiŋ ni, nan n nikpiimm boor ni, a ki a
saa te ki bona kur n saan fanu ki turin.
10 N ki jaŋ nan ŋamm, nan mamɔmm nba ki a tuun ki teen min nba tee a daabir na.
Maa din poot Jɔɔdann mɔkir na, n din ki mɔk siar ki pukin n patu po, ŋaan mɔtana ki
n jent nan koonn munlee.
11 N meia nan a nyinnin n ninja Esɔɔ nuu ni. N tiin jaŋmaaniie nan u saa baar ki tan
lekit ki biirit, ki kpab poob nan waas na kura.
12 Tiat nan a senn mɔsonn nan a saa te ki bona kur n saan fanu ki turin, a ki a bia
saa turin yaaboona bonchiann, ki sɔɔ kan fit ki kammi, ki bi kann yabint sii tee nan
mɔkgbianu tanbiiuŋ nae.”
13-15 Jakɔb nba dɔɔr leŋ ki li yent, ki u gann bonkob-siat u bonkobit ni, a wun pi
Esɔɔ: Bunaant kobii ŋanlee, nan bujai piinlee, nan penaant kobii ŋanlee, nan pejai
piinlee, nan laagumiinba piintaa nan bi bonbis, nan naanaanii piinna, nan naajai piik,
nan bonnaanii piinlee, nan bonjai piik.
16 U din bɔkitib koonn koonne, ki jii u daaba ki waan koona maŋ, ŋaan yetib a, “Ii gar
n tɔɔnn po man, kii tɔk koonn koonn, ki dɔnn nan leeb waan waama.”
17 U din yet daabir nba gar na a, “Li-i tee ki n ninja Esɔɔ cheta ki boia a, ‘Ŋmee tee a
chanbaa? A saa lee? Ŋmee bonkobite be a tɔɔnn po na?’
18 fan yetɔ a, ‘A daabir Jakɔb bonkobite. U jiib a wun pi u chanbaa Esɔɔ-e. Jakɔb maŋ
mɔŋ waa ki per na.’ ”
19 U bia din pak nnae ki tur koona nba waa na kur daaba, a, “Ii saa pak nnae ki tur
Esɔɔ; yoo nba ki u cheti,
20 ii kpan yetɔ a, ‘Nn, a daabir Jakɔb waa, ki per na.’ ” Jakɔb din dukin ki tur u mɔŋ
a, “N saa jii piinii nae ki nyannɔ, ki mi-i chetɔ yoo nba, li ki gar wun nyik chabin.”
21 U din gaan piinii nae, ŋaan biar ki dɔɔr kaaŋ na ni li daar nyiɔk.

Biaŋinba ki Jakɔb gbaa gbigbaar Peniel doo ni

22 Li daar nyiɔk, ki Jakɔb jii u ŋaapoob banlee na, nan u poobis banlee na, nan u waas
piik nan yenɔ na, ki poomm Jabok mɔkir.
23 Waa din poomm na, ki u bia poon linba kur ki u mɔk,
24 ŋaan biar u kuukɔɔ. Ki jasɔɔ baar ki gbaa nanɔ ki tan tuu sanyafaar.
25 Ki jɔɔ na nba la nan u kan nyann gbigbaar maŋ na, ki u faa Jakɔb kpeeruk ki kpet.
26 Jɔɔ na din yet a, “Ŋaant ki man saan, kimaan sanyiɔk yentire na.”
Ki Jakɔb jiin a, “Fi-i kii teen piisin n paak, n kan chaba ki fin saani.”
27 Ŋanne ki jɔɔ na boi Jakɔb a, “A sanni-i?”
Ki Jakɔb jiin a, “N sanne tee Jakɔb.”
28 Ki jɔɔ na yetɔ a, “A sann ji kii tee Jakɔb kaa, ŋaan a sann ji sii tee Israel-e,† kimaan
a gbaa nan Yennu, ki bia gbaa nan nisaarii ki nyanna.”
29 Ki Jakɔb yetɔ a, “Wantin a sann.”
Ki u jiin a, “Bee ki a loon fan bann n sanni?” Li poorpo ki u teen piisin Jakɔb paak.
30 Ki Jakɔb yet a, “N la Yennu nan n ninbina, ŋaan bia mɔk manfoor,” ki din pur leŋ
sann Peniel.‡
31 Yonnu din doe, ki Jakɔb mun nyi Peniel, ŋaan u din durie, kimaan u kpeeruk na
din yiarɔe.
32 Halii nan mɔtana, ŋaan Israel teeb ki ŋman kpeeruk boor nanti, kimaan Jakɔb
kpeeruk boor ni nant maŋe ki malaka na din faa.

33

Biaŋinba ki Jakɔb chet Esɔɔ

1 Ki Jakɔb la ki Esɔɔ baat nan u jab kobii ŋanna na, ŋanne ki u chent u waas na ki tur
u ŋaapoob Lea nan Rachel nan u poobis banlee na.

† **32:28 32.28** Bi maan ni, “Israel” nan “u gbaa nan Yennu” mɔbona naane. ‡ **32:30 32.30** Bi maan ni, “Peniel” nan “Yennu numpo” mɔbona naane.

2 U din gaan poobis nae nan bi waas, ki waan Lea nan u waas, ŋaan ji joont Rachel
nan u bija Joosef poorpo.
3 Jakɔb din gar bi tɔɔnn po, ki waa saa baar u ninja boor yoo nba, ki u gbaan ki tibin
ki u yugbia siit tiŋ, taar munlore.
4 Ŋaan ki Esɔɔ chiar ki chetɔ, ki puur lorɔ, ŋaan mɔɔt* u tankpinn. Ki bi banlee kur
bui.
5 Ŋanne ki Esɔɔ jiant got ki la poob nan waas na, ki boi a, "Lamme waa-a na?"
Ki Jakɔb jiin a, "Chanbaa, Yennu nan u ŋant ni, waa turin niib nbae na."
6 Ki Jakɔb poobis na nan bi waas baar ki tan gbaan;
7 ki Lea nan u waas mun baar ki tan gbaan; ki Rachel nan u bija Joosef mun joont
baar ki tan gbaan.
8 Ŋanne ki Esɔɔ boi a, "Ki koonn nba ki n chet na muni, li paak mun bo tee bee?"
Ki Jakɔb jiin a, "N bo loon man maan a pare."
9 Ŋaan ki Esɔɔ jiin a, "N naa bik, n mɔkint jaŋima, ii dia ŋann."
10 Ki Jakɔb jiin a, "Aaii, chanbaa, li-i tee ki a par mei n paak, fan gaar n piinii na. Maa
la a numpo na, li teen nan n la Yennu numpo nae, kimaan a gaarin nan parmaasira.
11 Chanbaa, gaat n piinii nba ki n baar nann, maa n tura na. Yennu dian fanu ki turin
linba kur ki n loona." Jakɔb din tukin ki barimɔe nan waa tan gaar piinii maŋ.
12 Ŋanne ki Esɔɔ yet a, "Ŋaant ki tin teen siir ki saan. N saa gar a tɔɔnn."
13 Ki Jakɔb jiin a, "A mi nan waas na baŋa, ki li bia tee man dukin bonkobit nan bi
waas na poe. Bi-i somm namm yian yian daar yennkɔɔ ki pukin, bi saa kpowa.
14 Chanbaa, garin tɔɔnn po, ki n sii waa waan waan, biaŋinba ki bonkobit na, nan
waas na saa fit somm, nan maa tan saa wei ki baara, Edom tiŋ ni."
15 Ki Esɔɔ yet a, "Ŋann ŋarin, ŋaant ki man nyik n jab na siab a boor."
Ŋaan ki Jakɔb jiin a, "Linba na ki tee daamii, kimaan min kpan bo loon man maan a
pare."
16 Li daar ki Esɔɔ ŋmat gaar sɔnu ki kun Edom.
17 Ŋaan ki Jakɔb saan doo nba ki bi yi Sukof na, ki saa maa ŋaak leŋ, ki bia teen maasu
leŋ ki kɔɔnt u bonkobit. Li paak ki bi pur leŋ Sukof.†
18 Jakɔb nba din nyii Mesopotamia ki kun na, u din saa baar Sekem doo nba be
Keenann tiŋ ni na, nan laafia, ki teen u kaaŋ, doo na kpiŋ.
19 U din daa tiŋ na Sekem bija Hamor yaaboona boore, ki pa salimpeenbina kobik.
20 U din maa maruŋ binbintir leŋ, ki purir "Yennu nba tee Israel teeb Yennu na."

34

Ki jiin Daina fatu po

1 Daasiar ki Daina, wunba tee Jakɔb nan Lea bipoo na tan saan a wun foont Keenann
teeb poob na.
2 Ki Hamor nba tee Hif booru ni nirɔ, ki bia tee yent maŋ ni bat na bija, wunba sann
tee Sekem na, din lau ki mukɔ ki dɔɔ nanɔ.
3 U nian din kɔɔ Daina ni bonchiann, ki u loon wun dak ki nyannɔ,
4 ki yet ŋɔɔ Sekem baa a, "N loon fan gaar sapaamɔ nae ki turin ki man kɔɔnɔ."
5 Ki Jakɔb gbat nan bi dinn u bipoo Daina feiwa, ŋaan u bonjai nba be muuk ni ki
gorii bonkobit na, u din ki tun siari nan baa tan kpen.
6 Ki Sekem baa Hamor saan Jakɔb boor, a wun saa pak nanɔ ki jiin li po.
7 Ki sɔɔ Jakɔb bonjai na mun kpan daa nyii muuk ni ki baate na. Baa gbat linba na
yoo nba, ki bi yan yêt, ki bi wutoor doo nan Sekem nba tun linba ki sukir Israel teeb
na, kimaan waa muk Jakɔb bipoo ki dɔɔ nanɔ na.
8 Tɔn, Hamor din yet Jakɔb a, "Chanbaa, n bija Sekem niɔŋ kɔɔ a bipoo niwa, dimin
sukuru ki chabɔ ki wun kɔɔnɔ.
9 Ŋaant ki ti taan mɔb, ki sak nan ti sii kɔɔnt leeb waas.
10 Ki a sii be ti tiŋ na ni; a saa fit kar faa loon siaminba, kii kpentir kpinkpouŋ a yan
ni, ki mɔk mɔkint."
11 Ki Sekem pak Daina baa nan u ninjamm a, "Turin sommir na, ŋaan ki man turi
linba kur ki i loon.
12 Wantin piinii nba kur ki i loon, ki bia jiar sapaamɔ paak paatii, ki lin jaŋ yaa loon
biaŋinba. Li-i tee ki i saa chabin ki man kɔɔnɔ, n saa turi linba kur ki i loon."
13 Sekem nba dinn bi niipoo Daina fei na paak, ki Jakɔb bonjai na kpann ŋɔɔ nan u
baa Hamor.

---

* **33:4 33.4** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. † **33:17 33.17** Sukof paake tee "maasu."

14 Bi din yetib a, “Ti kan chab ti niipoo ki wun kun jɔɔ nba ki u punn ki poti. Li sii tee
feie ki turit.
15 Li-i tee ki i saa too ki pot i bonjai kur puna, kii tee nan timm na, ti bo saa sak ki fan
kɔɔnɔwa.
16 Nnae ki ti bo saa sak ki tii kɔɔnt leeb waas. Ki ti bo saa kar i doo na ni, ki timm nan
yimm-ii tee nibooryeŋ.
17 Ŋaan li-i tee ki i kan sak ti mɔbona na ki pot i bonjai puna, ŋann ŋarin ti saa jiiue
ki yaat.”
18 Mɔbona na din ŋan ki tur Hamor nan u bija Sekem.
19 Ki Sekem ki taantir baa wannɔ linba na tumu, kimaan u din loon Jakɔb bipoo na
bonchiann. U din tee bi ŋaak ni nijaanne.
20 Hamor nan u bija Sekem din saan doo tintaanu boor, doo na tammɔb ni, ki saa pak
nan bi leeb nba be a,
21 “Niib na benu tee naasinyɔɔsire. Ŋaantib ki bii be tiŋ na ni nan timm, kii lin bi
yamani. Tiŋ na yaba, ki mun bia saa jaŋiba. Ti sii teemm ti waase ki bi kɔɔnt, ki bi mun
teent bi waas.
22 Li-i tee ki ti sak ki pot ti bonjai puna nan baa porii nae, ki jab na saa sak ki kar nan
timm kii tee nibooryeŋ nant.
23 Bi bonkobit kur, nan linba kur ki bi mɔk bo kii tee ti yar kaa-a? Li paak, ŋaant man
ki tin chabib ki bin kar ti tiŋ na ni.”
24 Ki doo na ni niib kur sak gaar linba ki Hamor nan u bija Sekem pak na, ki pot bi
jab kur puna.
25 Ki daa ŋantaa daar, ki sɔɔ ki bi daa be nan fiat na, ki Jakɔb bonjai banlee, Simeonn
nan Liifai, binba tee Daina naa waas na, fiir ki jii bi saata, ki bɔr kɔɔ doo na ni, ki kpii
jab na kur,
26 ki pukin Hamor nan u bija Sekem. Li poorpo, ki bi jii Daina ki nyinnɔ Sekem ŋaak
ni, ki yaat.
27 Baa kpiib ki gbenn yoo nba, ki Jakɔb bonjalei na jii doo na ni bona, ki li tee baa
dinn bi niipoo fei na paak.
28 Bi din jii pei, nan nei, nan bonii, nan linba kur be doo na ni, nan tiŋ na munn po.
29 Bi din jii linba kur mɔk nyɔɔte, ki soor poob nan waas kur, ki bia jii linba kur be
ŋei ni.
30 Ŋanne ki Jakɔb yet Simeonn nan Liifai a, “I baar nan ninmɔnne n paak na. Mɔtana,
Keenann teeb nan Peris teeb nan niib nba be tiŋ na ni kur ji sii namime. N ki mɔk jab
saamii; li-i tee ki bi taan mɔb ki lekin, bi saa boont ti ŋaateeb kure.”
31 Ŋaan ki bi jiin a, “Ti kan sak ki wuu dia ti niipoo nan u tee jantonn na.”

35

Biaŋinba ki Yennu teen piisin Jakɔb paak

1 Tɔn, ki Yennu yet Jakɔb a, “Ii saa Betel yian, ki saa kɔɔ leŋ. A saa maa maruŋ
binbintir leŋ ki tur min Yennu nba din lekit a paak, yoo nba ki a din tiin ki yaatir, ŋaan
nyikin a ninja Esɔɔ na.”
2 Ki Jakɔb yet u ŋaateeb nan binba kur be u boor a, “Nyikin man pata nba ki i mɔk
na. Wuut i mɔŋ ki lia tapaant.
3 Ti nyi nnae ki saa Betel, siaminba ki n saa maa maruŋ binbintir ki tur Yennu, wunba
sommitin wahala yoo, ki be nanin siaminba kur ki n saa.”
4 Ki bi tur Jakɔb bi pata nba kur ki bi mɔk, nan bi tutuuta* nba ki bi tuu. Ki u piir tiŋ
ni, tijakper nyakir, ki li kpia Sekem.
5 Yoo nba ki Jakɔb nan u waas piin ki nyi na, ki jaŋmaanii soor digbana nba kpiab na
niib, ki bi ki fit wei bi poori.
6 Ki Jakɔb nan u niib kur baar Lus, doo nba ki bi yir Betel mɔtana, ki li be Keenann
tiŋ ni na,
7 ki maa maruŋ binbintir leŋ, ki pur leŋ sann Betel Yennu, kimaan Yennu fiit u mɔŋ
ki wannɔ leŋe, yoo nba ki u din tiin ki nyikin u ninja na.
8 Ki Deboora, wunba din yɔɔr Rebeka na kpo, ki bi piiu tijakper nyakir, ki li jir Betel
niidiitu po, ki bi pur tiik na “Mɔnii Tiik.”
9 Jakɔb nba din nyii Mesopotamia ki jen, ki Yennu dɔkit u paak ki turɔ piisin,
10 ki yetɔ a, “A sanne tee Jakɔb, ŋaan laa nyii dinna ki saa, a sann ji sii tee Israel-e.”
Nnae ki Yennu purɔ Israel.

* **35:4 35.4** Li pasiar li din tee guuna tutuutae.

11 Ki Yennu yetɔ a, “Mine tee Yabint Yennu. Ii mɔk waas bonchiann. A maaru sii tee
booru bonchianne, ki kpanbara saa nyi a maaru ni.
12 Tiŋ nba ki n jii ki tur Abraham nan Aisak na, n bia saa jiir ki tur a yaaboona nba
saa wei a poor na.”
13 Li yoo na ki Yennu ji nyikɔ.
14 Ki Jakɔb chaan tann, siaminba ki Yennu pak nanɔ na, ki mɔɔn daan nan kpan li
paak, ki li tee maruŋ,
15 ki pur leŋ sann Betel.

Ki jiin Rachel kuun po

16 Tɔn, ki Jakɔb nan u ŋaateeb nyii Betel. Baa paa sɔnu paak ki li tenn waan nan bin
baar Efraf, ki yoo baar nan Rachel n mar bik. Ki u matuk maŋ din paar hei.
17 Ki u matuk tonu nba din pukii na, ki maannaa na betɔ a, “Rachel, daa tiin jaŋmaanii,
li tee bonjaleeke.”
18 Ŋaan ki Rachel kpenna. Waa kpenn yoo nba, ki u pur bik na Benoni, ŋaan ki u baa
purɔ Benjaminn.†
19 Rachel nba kpo yoo nba, ki bi piiu ki kpian sɔnu nba saa Efraf na. (Mɔtana, Efraf
sanne tee Betlehem.)
20 Ki Jakɔb chaan tiaru tann leŋ, ki li dɔk ji tee Rachel kaauk nan dinna.
21 Ki Jakɔb chat ki chaan u kaaŋ yakleer nba be Eder joonfoouk po na.

Ki jiin Jakɔb bonjai po
(1 Barkperii 2.1-2)

22 Jakɔb nba daa din be tiŋ maŋ ni na, ki Rubenn dɔɔ nan Bilha, wunba tee u baa
ŋaapoob na yenɔ. Jakɔb din gbat li po, ki u wutoor doo bonchiann.
Tɔn, Jakɔb din mɔk bonjai piik nan banlee-e.
23 Lea bonjai din tee Rubenn, wunba tee Jakɔb bikperik na, nan Simeonn, nan Liifai,
nan Juda, nan Isakar, nan Sebulunn.
24 Ki Rachel bonjai tee Joosef nan Benjaminn.
25 Ki Bilha, wunba tee Rachel biyɔɔrɔ na bonjai tee Dann nan Naftali.
26 Ki Silpa, wunba tee Lea biyɔɔrɔ na bonjai tee Gaad nan Aser. Jakɔb din mar bonjai
na Mesopotamia-e.

Ki jiin Aisak kuun po

27 Ki Jakɔb saan u baa Aisak boor, Mamre doo ni, siaminba kpia nan Hebronn, ki
Abraham nan Aisak din kɔɔ na.
28 Ki Aisak dii bina kobik nan piinniin,
29 ki kpo, ki tee nikpermɔnn. Ki u bonjai Esɔɔ nan Jakɔb piiu.

36

Ki jiin Esɔɔ yaaboona po
(1 Barkperii 1.34-37)

1 Esɔɔ, wunba ki bi yiu Edom na yaaboonae na:
2 Esɔɔ din kɔɔn Keenann booru ni waase. U poob maŋ yenɔ tee Ada, wunba baa tee
Hef booru ni nirɔ Elonn na, ki lɔɔ tee Oholibama, ki u baa tee Ana, ki Ana baa mun tee
Sibeonn, wunba tee Hif booru ni nirɔ.
3 U bia din kɔɔn Basemaf, wunba tee Ismael bipoo na, ki Basemaf ninja tee Nebayof.
4 Ada din mar Elifas, ki Basemaf mar Rewel,
5 ki Oholibama mar Jeus nan Jalam nan Kora. Bi din mar bonjai na kur Keenann tiŋ
niŋe ki tur Esɔɔ.
6 Ki Esɔɔ jii u poob, nan u bonjai, nan u bonpoi, nan niib nba kur be u ŋaak ni, ki
pukin u bonkobit kur, nan u mɔkint nba kur ki u kpaan Keenann tiŋ ni, ki nyik u ninja
Jakɔb, ŋaan saan tingaŋ ni.
7 U din nyii leŋ, kimaan tiŋ nba ki ŋɔɔ nan Jakɔb kɔɔ na ki jaŋibi. Bi din mɔk bonkobit
bonchiann, ki ji ki fit lakin be ki li mani.
8 Ki Esɔɔ saan ki kɔɔ Edom kunkona tingbouŋ na ni.
9 Esɔɔ, wunba tee Edom teeb yeeja na yaaboonae na:
10-13 Esɔɔ ŋaapoo Ada din marɔ bonjak yenɔkɔɔ, ki u tee Elifas, ki Elifas mɔk bonjai
banŋmu: bi tee Temann, nan Omar, nan Sefo, nan Gatam, nan Kenas. Ki u pooloɔ Timna
mun mar bonjayemmir, ki u sann tee Amalek. Esɔɔ ŋaapoo Basemaf din marɔ bonjak,
Rewel, ki Rewel mar bonjai banna: bi tee Nahaf, nan Sera, nan Sama, nan Misa.

---

† **35:18 35.18** Benoni paake tee, “n daamiiu bik,” ki Benjaminn mun yaa paake tee, “n niidiitu bik.”

14 Esɔɔ ŋaapoo Oholibama bonjaie na: Poo maŋ din mar Jeus nan Jalam nan Kora ki
tur Esɔɔ. Oholibama baae din tee Ana, ki Ana baa tee Sibeonn.
15 Boorunba nae nyii Esɔɔ maaru ni. Esɔɔ bijakper tee Elifas, ki u tee boorunba na
yeeja: Temann, nan Omar, nan Sefo, nan Kenas,
16 nan Kora, nan Gatam, nan Amalek. Binba na kur tee Esɔɔ ŋaapoo Ada yaaboonae.
17 Esɔɔ bija Rewel-e tee boorunba na yeeja: Nahaf, nan Sera, nan Sama, nan Misa.
Binba na kur tee Esɔɔ ŋaapoo Basemaf yaaboonae.
18 Binba biar na kur tee boorunba nba nyii Esɔɔ nan u ŋaapoo Oholibama nie.
Oholibama baa din tee Ana-e. Ki ŋɔɔ Oholibama bonjai din tee Jeus, nan Jalam, nan
Kora.
19 Booru na kur din nyii Esɔɔ nie.

Ki jiin Seir yaaboona po
(1 Barkperii 1.38-42)

20-21 Binba din yen Edom tiŋ din bɔkite booru booru. Bi yeeja din tee Seir-e, ki u tee
Hor booru ni nirɔ. Ŋamme tee Lotann, nan Sobal, nan Sibeonn, nan Ana, nan Disonn,
nan Eser, nan Disann. Bi kura din tee Hor booru ni batnbae.
22 Lotann-e din tee Hori nan Hemann naakuut yeeja. (Lotann din mɔk niipoo, ki bi
yiu Timna.)
23 Sobal-e din tee naakuut na yeeja. Ŋamme tee Alfann, nan Manahaf, nan Ebal, nan
Sefo, nan Onam.
24 Sibeonn din mɔk bonjai banlee, Aya nan Ana. Ana-e din tee wunba la nyuntona
nba mɔk nyuntomm, muuk ni, yoo nba ki u din kpaar u baa bonii na.
25-26 Ana-e din tee Disonn baa. Ŋɔɔe din tee naakuut na yeeja: Hemdann, nan Esbann,
nan Itrann, nan Kerann. Ana bia din mɔk bonpook, ki bi yiu Oholibama.
27 Eser-e din tee naakuut na yeeja, ŋamme tee Bilhann, nan Saafann, nan Akann.
28 Disann-e din tee naakuut na yeeja, ŋamme tee Us nan Arann.
29-30 Hor teeb nba be Edom tiŋ niŋe na: Lotann, nan Sobal, nan Sibeonn, nan Ana,
nan Disonn, nan Eser, nan Disann.

Ki jiin Edom batnba po
(1 Barkperii 1.43-54)

31-39 Batnba nae din tuu dia Edom tiŋ. Yenɔ-i taŋi kaa ki lɔɔ n gaar, ki sɔɔ kpanbar
daa kaa Israel tiŋ ni. Baa din gaan ki waa leeb biaŋinbae na:
Bela, ki u tee Beor bija, ki nyii Dinhaba;
nan Jobab, ki u tee Sera bija, ki nyii Bosra;
nan Husam, ki u nyii Temann yent ni;
nan Hadad, ki u tee Bedad bija, ki nyii Afif,
(u din kɔn ki nyann Midiann teeb tɔb ni, Moab yent ni);
nan Samla, wunba nyii Masreka na;
nan Sowul, wunba nyii Rehobof ki li be mɔkir po;
nan Baal Hanann, wunba tee Akbor bija na;
nan Hadad, ki u nyii Pau (u ŋaapooe din tee Mehetabel,
wunba tee Matred bipoo ki bia tee Mesahab yaaboonn na.)
40-43 Esɔɔ-e din tee Edom teeb na yeeja: Timna, nan Alfa, nan Jetef, nan Oholibama,
nan Ela, nan Pinonn, nan Kenas, nan Temann, nan Mibsar, nan Magdiel, nan Iram. Yent
nba kur ki niib na din kɔɔ na, bi din dia bi booru sanae ki yi bi yent maŋ.

37

Ki jiin Joosef nan u ninjamm po

1 Jakɔb bia daa din kɔɔ Keenann tiŋ ni, siaminba ki u baa din tuu kɔɔ na.
2 Jakɔb nan u ŋaateeb labaare na: Joosef din tee naasinbike, ki mɔk bina piik nan
ŋanlore, ki kpaar pei nan buunii, ŋɔɔ nan u yɔɔrib, binba din tee u baa poob Bilha nan
Silpa waas na. Ki Joosef jent nan lababiiuk ki teen u baa, linba kur ki u yɔɔrib tuun.
3 Jakɔb din loon Joosef ki gar u bonjai kur, kimaan u din kpetewa ki marɔ. U din nyar
liatfoouk ki li mɔk jabit, ki tur Joosef.
4 U yɔɔrib nba la nan bi baa loon Joosef ki gar waa loomm na, ki bi nan bi waarɔ
Joosef, ki kpan kan pak nanɔ nan lomm sɔnu ni.
5 Dasiar nyiɔk ki Joosef damii damiit. Waa yet u yɔɔrib damiit maŋ, ki naŋ ŋamm
pukin.
6 U din yetib a, “Gbiintir man daamiit nba ki n damii na.

7 N damii ki ti saaka be ki jaan jeet ki bobint, ki n yar tan fiir set, ki i yar mun set
gungouŋ ki lint n yar, ŋaan gbaan ki tibin n yar na tɔɔnn.”
8 Ki u yɔɔrib na boiɔ a, “A dukii nan a saa di naan kii diat amii?” Ki bi ji ŋamm namɔ
bonchiann, kimaan u damiit na paak, nan linba ki u yet ki gaan bi po na.
9 Ki Joosef bia ŋamm damii damileet, ki yet u yɔɔrib a, “N bia damii damiit, li ni ki n
la yonnu nan ŋmaarik nan ŋmaabira piik nan yenn, ki bi gbaan n tɔɔnn po.”
10 Ki u bia bet u baa damiit maŋ. Ki u baa yakii nanɔ a, “Damiboorbee na? A dukii
nan a naa, nan a yɔɔrib, nan min tan saa baar ki gbaan ki tibin ki ti yugbia siit tiŋ a
tɔɔnn amii?”
11 Joosef ninjamm din mɔk funfunn nanɔ, ŋaan ki u baa ŋarin din dukiie ki jiin li po.

Biaŋinba ki bi kɔi Joosef

12 Dasiar ki Joosef yɔɔrib saan Sekem a bin kpaar bi baa pei.
13 Ki Jakɔb yet Joosef a, “N loon ki fin saan Sekem, siaminba ki a yɔɔrib kpaar pei na.”
Ki Joosef jiin a, “N teen siira.”
14 Ki Jakɔb yetɔ a, “Ii saa ki saa got ki laan a yɔɔrib mɔk laafia-a, nan bonkobit laafia
po, ki jen ki tan betin.” Nnae ki u baa din tumɔ, ki u soor sɔnu ki nyii Hebronn baauk
ni, ki saa baar Sekem,
15 ki ji lin lintir, ki jasɔɔ tan lau ki boiɔ a, “A loon bee?”
16 Ki u jiin a, “N loon n yɔɔribe, binba kpaar pei na. A saa fit wannin baa be siami-i?”
17 Ki jɔɔ na yetɔ a, “Bi dɔŋ saana. N bo gbat ki bi yeen a bi saa Dotann-e.” Ki Joosef
wei tɔkii u yɔɔrib taa, ki saa lab Dotann.
18 Ki bi lau banfɔkira; nan waa tan baar bi boor na, ki bi lor baa saa teen biaŋinba ki
kpiuwa.
19 Bi din yet bi leeb a, “Damiit damiitɔɔ nae baat na.
20 Ŋaant man ki tin kpiu, ki lu u gbanant bunbunkoona na yenn ni, ŋaan yet a muuk
ni bonkobuko soorɔ, ki tin ji la u damiit na nba tee linba.”
21 Ki Rubenn gbat baa yeen, ki koor a wun tinn Joosef, ki yet a, “Ii daa te ki ti kpiu.
22 Kpan lumɔ bunbunn na ni, muuk ni na, ŋaan daa teeu daŋi.” U yet nna, ki koor a
wun fat Joosef manfoore u ninjamm boor, ki jiiu ki ŋmat kunnɔ u baa boor.
23 Joosef nba baar u yɔɔrib peŋ yoo nba, ki bi liat u liatjabkir na,
24 ŋaan jiiu ki lu-u bunbunkoonn ni.
25 Baa di jeet yoo nba, ki bi la Ismael teeb ki bi yaba, ki tee kpinkpenta, ki nyii Gilead
ki saa Ijipt. Ki bi laagumiinba jii tulaarii nan kpanunubit.
26 Ki Juda yet u ninjamm a, “Li-i tee ki ti kpii ti waarɔ na ŋaan bia dɔkin u kuun,
nyɔlannpoe ki ti saa la?
27 Ŋaant ki tin kɔiɔ ki tur Ismael teeb na. Ŋanne saa te ki ti kan turɔ daŋi, li kura
ŋaan u poŋ tee ti waarɔe, ti tiɔŋ sɔn.” Ki u ninjamm na sak.
28 Li yoo na ki Ismael kpinkpenta na siab gaar, ki Joosef yɔɔrib datɔ ki donnɔ bunbunn
ni, ki kɔiɔ salimpeenkuna piinlee ki tur Ismael teeb, ki bi jiiu ki saan nanɔ Ijipt.
29 Rubenn nba jen bunbunn na boor yoo nba, ki u la nan Joosef kaa leŋ, ki u pat u tiat
nan parbiir,
30 ki ŋmat u ninjamm boor ki yet a, “Bik na kaa leŋ. N saa teen nlee?”
31 Ŋanne ki bi kpii buuk, ki gbar Joosef liatir sɔn na,
32 ŋaan jii liatir na ki kun nann bi baa peŋ ki saa yet a, “Ti tɔkir linba nae, li tee a bik
yare-e?”
33 Ki bi baa bannir ki yet a, “Nn, li tee u yare. Muuk ni bonkob-siɔko kpiiu. Muuk ni
bonkobuk na pat n bik Joosef buri buriwa.”
34 Ki Jakɔb pat u liant nan parbiir, ŋaan lia bɔtoliant, ki bui fabin u bik kuun, ki li wei
bonchiann.
35 Ki u bonjai nan bonpoi kur baar ki tan barimɔ, ki u yêt baruŋ na, ŋaan yetib a, “N
tan saa sik ki baar kpeentiŋ, ŋaan bia daa mɔ ki fabin n bik na paak.” Ki u bia ŋammit
mɔ ki fabin u bik Joosef paak.
36 Ijipt tingbouŋ niŋe ki Ismael teeb mun din kɔi Joosef ki turɔ Potifar, wunba din tee
kpanbar na lanjimanba saakab na yenɔ. Ŋɔɔe din tee kpanbar ŋaaguura yudaanɔ.

38

Ki jiin Juda nan Tamar po

1 Li yoo maŋe ki Juda din nyik u ninjamm, ŋaan yaat ki saan kɔɔ nan jasɔɔ ki bi yiu
Hira, ki u mun din nyii doo nba tee Adulam.
2 Leŋe ki Juda la Keenann sapaamɔ, wunba ki u baa tee Sua. Ki Juda kɔɔnɔ.
3 Ki u marɔ bonjak, ki u purɔ Er,

4 ki u bia ŋamm soor poor, ki mar bonjak ki purɔ Onann,
5 ki bia ŋamm mar bonjak, ki purɔ Sela. Yoo nba ki u din mar bik maŋ na, Juda din be Aksib-e.
6 Juda din la sapaamɔ, ki u sann tee Tamar, ki u jiiu ki turɔ u bijakper Er.
7 Er binbeŋ ni din ki ŋan, ki li ki maŋ Yennu, li paak ki Yennu kpiiu.
8 Ki Juda yet Er waarɔ Onann a, "Faat a yɔɔrɔ pakɔɔk, ki gbeen ti kaar nanɔ nan a tee u sɔrɔ waarɔ, ki te ki a yɔɔrɔ-ii mɔk tennin."
9 Ŋaan ki Onann mi nan waas na kii tee u yabi. Li paak, yoo nba ki u dɔɔ nan u yɔɔrɔ pakɔɔk na, u tuu ŋaan ki jan na n kpaar ki mɔɔn tiŋ nie, a lin te ki u yɔɔrɔ daa mɔk waasi.
10 Linba ki u tuun na din ki maŋ Yennu, ki u bia kpiiu.
11 Ki Juda yet u sipook Tamar a, "Ŋmatir ki kun a baa ŋaak, kii daa kii tee pakɔɔk nan n bija Sela nba tan saa kpaat." U din yet nna, kimaan u din tiin jaŋmaaniie nan Sela saa kpo nan u yɔɔrib nba kpo na. Li paak, ki Tamar ŋmat kun.
12 Ki li jii yoo waan ki Juda ŋaapoo kpo. Waa mɔ ki fabin gbenn yoo nba, ki ŋɔɔ nan u yɔɔk Hira, wunba nyii Adulam na saan Timna, leŋe ki bi din koor u pei.
13 Ki sɔɔ bet Tamar nan u sipojak saa Timna a wun saa koor u pei.
14 Ki u lebit u pakɔliant nba ki u tuu lia na, ŋaan yir saarik u numpo, ki ji kar Enaim kpiŋ, ki li tee doo nba ki Timna sɔnu gaar leŋ. U din tun nna, kimaan u mi fanu nan Juda bijoontik Sela ji kpaata, ki bi mun bia daa ki jiiu ki turɔ ki bi kɔɔn leebi.
15 Yoo nba ki Juda lau, ki u mi a u tee poochonchonne, kimaan u dɔkin u numpowa.
16 Ki u saan u boor sɔnjokpiŋ na, ki yet a, "Ŋaant ki min dɔɔ nana. A gaan yinŋae?" (U din ki mi nan u sipook nae.)
Ki Tamar boiɔ a, "A saa turin bee?"
17 Ki u jiin a, "N saa soor bupaŋ n bulook ni ki tura."
Ki Tamar yetɔ a, "Li-i tee ki a saa turin siar mɔtana ki mii dia, ki lii tee nyinn nan faa tan saa tur buuk na, li ŋan."
18 Ki Juda boiɔ a, "N saa tura bee ki lii tee nyinni?"
Ki u jiin a, "A baŋ nba mɔk dɔk, nan li gbann na, nan a patu nba ki a somm nann na." Ki Juda jiir ki turɔ. Ki bi ji taan dɔɔnu, ki u soor poor.
19 Ki Tamar ŋmat ki kun ŋaak ni, ki dɔkit saarik na, ŋaan ŋamm gbab pakɔliant.
20 Li poorpo ki Juda tun u yɔɔk Hira nan buuk, a wun saan ki saa tur poo na, ŋaan gaar u bona nba bo tee nyinn na. Ŋaan ki Hira saan ki saa lomɔ, ki ki lau,
21 ki boi jasiab Enaim doo ni a, "Poochonchonn na be lee, wunba daan be sɔnu na ni na?"
Ki bi jiin a, "Poochonchonsɔɔ daa ki ban be nna."
22 Ki u ŋmat Juda peŋ ki saa yetɔ a, "N kpaan poo na ki ki lau. Jab nba kɔɔ leŋ na yaa poochonchonn daa ki ban be leŋ."
23 Ki Juda yetɔ a, "Ŋaant ki wuu dia bona na. Ti ki loon niib-ii taŋi laati. N yabir man pauwa, ŋaan ki a kpaanɔ, ki ki lau."
24 Ŋmaarii ŋantaa poorpo, ki sɔɔ yet Juda a, "A sipook Tamar tun bonchonchontoon-awa, ki mɔtana u ji mɔk poor."
Ki Juda yet a, "Sootɔ ki nyi nanɔ, ki joou muu, ki kpiu."
25 Baa soorɔ ki nyi nanɔ yoo nba, ki u tur mɔb a bin yet u sipook na a, "Jɔɔ nba yen bona nae turin poor. Gotirii, ki laan baŋ nan li gbann nan patu na tee ŋmee yare na."
26 Ki Juda bannir, ki yet a, "U mɔk mɔnii. N gbar man gbeen n mɔbonawa. N daan bo saa jiiue ki turɔ n bik Sela ki wun kɔɔnɔ." Ki Juda ji din ki ban ki dɔɔ nanɔ.
27 Laa din tan jaŋ nan wun mar yoo nba, ki bi bann nan u yaa wun mar jaasinbae.
28 Waa kar matdaaŋ paak, ki bi yenɔ tut nuu ki nyinn. Ki maannaa na soor ŋaan lor gungun-mɔŋ ki lintir, ki yet a, "Wunba nae ki bi marɔ sinsinn."
29 Ki bik na fɔɔ u nuu ki jiin, ŋaan ki bi mar u lɔɔ na sinsinn. Ki maannaa na yet a, "Biaŋinba ki a lon sɔnu ki nyiie na." Ki bi ji din purɔ Peres.*
30 Ki li poorpo ki bi mar u ninja na, ki gungun-mɔŋ lor u nuu paak. Ki bi purɔ Sera.†

39

Ki jiin Joosef nan Potifar ŋaapoo po

1 Tɔn, ki Ismael teeb na jii Joosef ki saan nanɔ Ijipt, ki saa kɔiɔ ki tur Potifar, ki u tee kpanbar Faaro lanjimanba saakab yenɔ, ki din tee kpanbar ŋaaguura saakɔɔ.
2 Ki Yennu be nan Joosef, ki u laat nyannu, ki kɔɔ u chanbaa, Ijipt nirɔ na ŋaak.

* **38:29 38.29** Bi maan ni, "Peres" nan "lootu" mɔbona naane. † **38:30 38.30** Sera paake tee "yeeuŋ."

3 Ki u chanbaa na la nan Yennu be nan Joosef, ki linba kur ki u tun, ki li pukiiɔ nyɔɔt.
4 Potifar din mɔk parpeenn nanɔ, ki jiiu teenɔ u mɔŋ ŋaak guutɔɔ, ki din te ki u gorii
u ŋaak nan linba kur ki u mɔk.
5 Laa nyii ki saa, ki Yennu teen piisin Ijipt nirɔ Potifar paak, nan linba kur be u ŋaak
ni, nan u kpaab ni, kimaan Joosef paak.
6 Ki Potifar jii linba ki u mɔk ki pet Joosef. Ki u baka kaa siar kur ni, see jeet nba ki u
saa di na. Joosef din nɔr ki bia ŋan.
7 Ki li jii yoo waan, ki Potifar ŋaapoo piin ki nian Joosef, ki betɔ a wun ŋaan ki bin
dɔɔ nan leeb.
8 Ki Joosef ki saki, ŋaan yetɔ a, “Gotirii, n chanbaa baka kaa linba kur be ŋaak na ni
po, kimaan n be nna. U jii linba ki u mɔk ki guun mine.
9 N mɔk paŋ nan yiikoo ŋaak na ni, nan waa mɔk nae. Ki u ki wuunin siari see fin
kɔɔ. Ki nlee ki n saa tun bonchonchonn toonn na ki biir Yennu?”
10 Ŋaan ki u kpan boi Joosef daar n tuu daar, ŋaan ki Joosef tuu yêt.
11 Tɔn, dasiar ki Joosef biar ŋaak ni, u kuukɔɔ, a wun tun u toona. Ki daaba nba be
ŋaak ni na sɔɔ ki be.
12 Ki poo na soor Joosef chinchenn ŋaan yet a, “Baat ki dɔɔ nanin.” Ki u fat chiar ki
nyii nanyer, ŋaan nyik u chinchenn maŋ* poo na nuu ni.
13 Poo na nba la nan Joosef nyik u chinchenn ŋaan chiar ki nyii na,
14 ki u yiin u ŋaatoontunna, ki yet a, “Gotir na man. Hiibru nirɔ na, wunba ki n sɔrɔ
baar nanɔ ŋaak na niŋ na sukiite. U kɔɔ n diiuk ni a wun jan ki dɔɔ nanin, ki n tant ki
yikin sanpaapo.
15 Waa gbat ki n yikin, ki u chiar ki nyii nanyer, ŋaan nyik u chinchenn n boor.”
16 Poo na din bɔr chinchenn nae nan u chanbaa nba tan kpen.
17 Ki u bia wannɔ li bannu, ki yet a, “Hiibru daabir nba ki a daan baar nanɔ nna na
kɔɔ n diiuk ni ki sukirin.
18 Maa yikin yoo nba, ki u chiar nyii nanyer, ŋaan nyik u chinchenn n boor.”
19 Ki Joosef chanbaa wutoor doo.
20 Ki u te ki bi soor Joosef ki kɔɔnɔ dansarik. Ki u be siaminba kpanbar dansarii be
na.
21 Ŋaan ki Yennu be nan Joosef ki teen piisin u paak, ki te ki dansarguurɔ na par mei
u paak.
22 Ki u te ki Joosef tee dansarkɔɔra na kur saakɔɔ, ki bia te ki u mɔk yiikoo ki gorii
linba kur tuun dansarik na ni.
23 Dansarguurɔ na baka din kaa linba kur ki u pet Joosef na po, kimaan Yennu din be
nan Joosef, ki te ki u laat nyannu toonn nba kur ki u tuun ni.

40

Biaŋinba ki Joosef kpint dansarkɔɔra damiit

1 Ki yoo saan waan, ki Ijipt tiŋ kpanbar daŋaara saakɔɔ nan boroboro teera saakɔɔ
tun biir kpanbar.
2 Ki kpanbar na wutoor doo bi saakab banlee na paak.
3 Ki u kɔɔmm dansarik, u ŋaaguura saakɔɔ na ŋaak ni, ki teemm siaminba ki bi kɔɔn
Joosef na.
4 Ki bi wei bonchiann dansarik na ni. Ki kpanbar ŋaaguura saakɔɔ jii Joosef ki teenɔ
dansarii banlee na toontunnɔ.
5 Ki dasiar nyiɔk, daŋaara nan boroboro teera saakab na damii damiit, dansarik na
ni, sɔɔ kur nan u damiit, ki li paak be jiak jiak.
6 Ki Joosef baar bi boor sanyiɔk ni, ki gɔmm, ki la ki bi tee soon nna.
7 Ki u boib a, “Bee ki i gorii ninbaatir dinna?”
8 Ki bi jiin a, “Ti damii damiite, ki sɔɔ kaa nna na ki saa kpint damiit maŋ paak ki
turiti.”
Ki Joosef yetib a, “Yennu-e tee wunba kpintir damiit. Betirin i damiit maŋ.”
9 Ki daŋaara saakɔɔ na yet a, “N damiit ni, n la ki tilontik see n tɔɔnn.
10 Ki tiik maŋ mɔk yiinii ŋantaa, ki li ki yanni ki li tutuut tuk, ki yinn puuk, ki lon ki
mɔnn.
11 Ki n dia kpanbar daŋmaŋ, ki jii tilɔɔna na, ki ŋmakir li nyun daŋmaŋ na ni, ki
turɔ.”
12 Ki Joosef yet a, “Li paak nba tee-e na: yiinii ŋantaa na tee daa ŋantaae.

* **39:12 39.12** Bi binbeŋ ni, daaba yoont naan mɔkuurue.

13 Daa ŋantaa ni, kpanbar na saa nyinna, ki nyik chaba, ki jiina a toonn ni. Ki a saa turɔ u daŋmaŋ nan faa din tuu teenɔ, yoo nba ki a tuu tee u ŋaadaŋaara saakɔɔ na.
14 Ŋaan tiat n po, yoo nba ki bont kur somm fanu nana, ki teen a burchint, ki tiar n po kpanbar na boor, ki sommin ki n nyi dansarik na ni.
15 Mamɔmm, bi din jamime Hiibru teeb* tiŋ ni; ki nna gbaa, Ijipt tiŋ ni na, n ki tun biir ki li jaŋ nan min kɔɔ dansariki.”
16 Boroboro teera saakɔɔ na nba la nan daŋaara saakɔɔ damiit na ŋan na, ki u yet Joosef a, “N mun bia damii, ki n jii boroboro kpanchibit ŋantaa n yur paak.
17 Kpanchibuk nba joont paapo na, ki boroboro booru booru be leŋ ki tee kpanbar na yar, ŋaan ki nɔɔnii di boroboro maŋ n yur paak.”
18 Ki Joosef yet a, “Li paak nba tee-e na: kpanchibit ŋantaa na tee daa ŋantaae.
19 Daa ŋantaa ni, kpanbar na saa nyinna ki pot a yur, ŋaan jii a gbanant ki lor tabin daauk paak, ki nɔɔnii saa di a gbanant.”
20 Ki daa ŋantaa daar baar, ki kpanbar tiar u maaru daar ki teen jaamm ki tur u ŋaasaakab, ki nyinn u ŋaadaŋaara saakɔɔ, nan boroboro teera saakɔɔ na dansarik ni, ki jiib ki baar namm u saakab boor,
21 ki jiin u ŋaadaŋaara saakɔɔ na u toonkper ni,
22 ŋaan kpii boroboro teera saakɔɔ na. Ki li kur tun nan Joosef nba daan kpint bi damiit na.
23 Ŋaan daŋaara saakɔɔ na ki ban dukin Joosef burchint po. U din tamm Joosef powa.

41

Biaŋinba ki Joosef kpint kpanbar damiit

1 Ki bina ŋanlee nba gar, ki Ijipt kpanbar damii ki u see Nail mɔkir paak,
2 ki la naagbeŋa banlore, ki bi nyirii pir pir, ki nyii nyun na ni, ki piin ŋman mɔɔt.
3 Ki naalei banlore mun bia nyii nyun na ni, ki koon bak-baka, ki set nakin naalei na kpengbiɔŋ.
4 Ki naakoonii na nak naagbeŋa na. Ki kpanbar na ji yerik gɔɔn ni,
5 ki ŋamm dɔɔr ki bia damii taar munlee ni, ki karwantdaauk see ki taab karwanta ŋanlore, ki mɔk bin ki bia chee fanu.
6 Ki karwanta ŋanlore tuk, bonmirimii mirimii nba ki wɔruk koorira.
7 Ki karwant-mirimii na nak karwant-gbeŋa na. Ki kpanbar na fiir gɔɔn ni, ki ji bann nan u bo damiie.
8 Ki sanyiɔk fant, ki li daamiiɔ, ki u tun ki bi yiin nyɔkdamm nan yan damm nba kur be Ijipt, ki betib u damiit na, ŋaan ki sɔɔ din kaa ki fit wann damiit na paaki.
9 Ŋanne ki daŋaara saakɔɔ na yet kpanbar na a, “See ki n kat n mɔŋ sariya nan n tun biira.
10 A din donn wutoor min nan boroboro teera saakɔɔ paak, ki din kɔɔnt dansarik, a ŋaaguura saakɔɔ ŋaak ni.
11 Ki dasiar nyiɔk ki ti kura damii damiit, ki damiit maŋ paak be jiak jiak.
12 Ki Hiibru naasimɔ din be nant, ki tee a ŋaaguura saakɔɔ na ŋaadaabir. Ki ti betɔ ti damiit maŋ, ki u kpintir turit.
13 Ki bona kur tun nan waa betit na: ki a jiinin n toonn ni, ŋaan kpii boroboro teera saakɔɔ na.”
14 Ki kpanbar na tun yiin Joosef, ki bi nyinnɔ dansarik ni, ki baar nanɔ yian. Ki u koor u yut, ki bia lebit u liant, ki ji baar kpanbar peŋ.
15 Ki kpanbar na yetɔ a, “N damii damiite, ki sɔɔ ki fit kpint ki turimi. Ki bi betin nan fine fit kpintir damiit.”
16 Ki Joosef jiin a, “Chanbaa, n kan fiti, ŋaan Yennu-e saa tur parmaasir kpintu.”
17 Ki Faaro yet a, “N damii ki n see Nail kpengbiɔŋ,
18 ki la naagbeŋa banlore, ki bi nyirii pir pir, ki nyii nyun na ni, ki piin ŋman mɔɔt.
19 Ki naalei banlore mun bia nyii nyun na ni, ki koon bak-baka, ki tee naabutimii nba ki n ki ban la bi booru siar boor Ijipt tiŋ ni na.
20 Ki naakoonii na nak naagbeŋa na,
21 ŋaan sɔɔ kan bannib nan bi dii siari, kimaan bi bia tee nan sinsinn baa bo tee biaŋinba nae. Ki n yerik,
22 ki bia ŋamm damii, ki la karwanta ŋanlore ki li taab karwantdaauk paak, ki mɔk bin, ki bia chee fanu.
23 Ki karwanta ŋanlore tuk bonmirimii mirimii nna, ki wɔruk koorira.

---

* **40:15 40.15** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

24 Ki karwant-mirimii na nak karwant-gbeŋa na. Ki n wann nyɔkdamm damiit maŋ,
ŋaan ki sɔɔ ki fit wannin li paaki.”
25 Ki Joosef yet Faaro a, “Damiit ŋanlee na paak tee yomme. Yennu beta waa loon ki
wun tun biaŋinbawa.
26 Naagbeŋa banlore na tee bina ŋanlore-e, ki karwant-gbeŋa ŋanlore na tee bina
ŋanlore, li kura paak tee yomme.
27 Naakoonii banlore nba baar poorpo na, nan karwanta ŋanlore nba tuk bonmirimii
ki wɔruk koorira na, want nan kon saa baa bina ŋanlore.
28 Li kpan tee nan maa beera nae. Yennu wanna waa loon wun tun biaŋinbawa.
29 Jeet saa nan bonchiann bina ŋanlore na ni, Ijipt tiŋ kur po.
30 Ki li poorpo, kon saa baa bina ŋanlore, ki i saa tamm bina nba ki i tuu laat na po,
kimaan kon saa yokit tingbouŋ nawa.
31 I saa tamm yoo nba ki i tuu laat jeet na poe fas fas, kimaan kon nba baat na sii paar
bonchiann.
32 Ki a damiit maŋ nba tee taar munlee na want nan Yennu-e senn, ki u saa te ki lin
tun nna ki li kan wei.
33 “Tɔn, li ŋan ki a nyinn jasɔɔ, wunba mɔk yanfoon nan bannu, ki te ki wuu gorii tiŋ
na.
34 Ki a bia saa gann saakasiab, ki wannib ki bi sii gaan jeet bɔkitu munŋmu ni yenn
kɔɔ, bina ŋanlore nba sii tee gboor bina na ni.
35 Turimm yiikoo ki bi sii gaan jeet kur binŋana nba baat na ni, ki bia turib paŋ ki bii
bekii jeet digbana ni kii guu.
36 Ki jeet na-i tee bonbekirkaa kii guu tiŋ na, bina ŋanlore nba ki kon saa baar Ijipt
tingbouŋ na paak na. Nnae saa te ki niib na kan kpo komi.”

Biaŋinba ki bi jii Joosef ki teenɔ Ijipt yudaanɔ

37 Ki Faaro nan u saakab kur sak lor na.
38 Ki u yetib a, “Ti kan ban la sɔɔ ki wun gar Joosef-i, jɔɔ nba ki Yennu Seek be u ni
na.”
39 Ki kpanbar na yet Joosef a, “Yennu-e wanna linba na kura, ki li want nan fine mɔk
yanfoon nan bannu nba yab ki gar sɔɔ kur nba be.
40 N saa jiia ki guuna n doo, ki n niib kura sii saak a sennu, see min kɔɔe sii mɔk yiikoo
ki gara.
41 Mɔtana, n kaanta, ki a sii tee yudaanɔ Ijipt kur po.”
42 Ki kpanbar pit baŋ nba pir u niibir ni ki mɔk yiikoo dɔk na, ki pirin Joosef niibir,
ŋaan lannɔ liatŋann, ki bia lannɔ salima laamm,
43 ki turɔ burchintaamm nan toruk nba waa u yar paak, ki Joosef kar toruk na ni, ki
lanjimanba liit u tɔɔnn, ŋaan tantir kunkɔpaara a, “Turimɔ sɔnu, turimɔ sɔnu.” Nnae
ki bi din teen Joosef yudaanɔ, Ijipt tiŋ kur po.
44 Ki kpanbar na yetɔ a, “Mine tee kpanbar, ki li-i kii tee fini kaa tur yiikoo, sɔɔ kaa ki
saa donn u nuu koo ki lakit u taar, Ijipt tiŋ na ni.”
45-46 Ki Faaro pur Joosef Ijipt teeb booru ni sann, ki yiu Safenaf Panea, ki bia turɔ poo,
ki bi yiu Asenaf, ki u tee Potifera, wunba tee manntɔɔ ki kɔɔ Heliopolis doo ni na bipoo.
Joosef din mɔk bina piintaae ki piin tuun teen Ijipt kpanbar. U din nyi kpanbar ŋaak,
ki lin gɔnt Ijipt tiŋ kur.
47 Bina ŋanlore niŋ nba din tee gboor na, ki tiŋ na nan jeet bonchiann,
48 ki Joosef taan li kur ki bekir digbana ni. Joosef din tuu taant digbana kur jeet, ki
bekii li digbana yent niŋe.
49 Jeet din be bonchiann, ki Joosef ji nyik ki ki bikii, li din tee nan mɔktant nae.
50 Kon na nba din tan baat yoo nba, ki sɔɔ Joosef nan Asenaf mar bonjai banleewa.
51 Ki u yet a, “Yennu te ki n tamm n wahala kur, nan n baa ŋaateeb kura powa,” ki ji
pur u bisinsinn Manase.*
52 Ki u bia yet a, “Yennu turin waas, tiŋ nba ki n la wahala na niwa,” ki bia pur u bik
nba pukin banlee na Efraim.†
53 Bina ŋanlore nba tee gboor yoo ki Ijipt teeb be bi yamani na din gar,
54 ki bina ŋanlore nba sii tee kon na piin, nan biaŋinba ki Joosef din yet na. Kon din
be tinlia kur ni, ŋaan jeet ŋarin din be Ijipt tiŋ kur po.
55 Kom-i soor Ijipt teeb na, bi tuu mɔ nan kpanbar nae, jeet po. U din tuu ŋmakitibe
a bin saan Joosef boor, ki saa tun Joosef nba saa wannib biaŋinba.

---

* **41:51 41.51** Bi maan ni, “Manase” nan “tamm” mɔbona naane. † **41:52 41.52** Bi maan ni, “Efraim” nan “tur waas” mɔbona naane.

56 Kon na din paakit ki pukii, ki saa gbenn Ijipt kur po. Ki Joosef loot jeet diit kur, ki kɔi jeet ki teen Ijipt teeb.
57 Ki niib nyi durinya na kur po ki baat Ijipt a bin daa jeet Joosef boor, kimaan kon na din paar bonchiann lokir kur po.

42

Biaŋinba ki Joosef ninjamm saan Ijipt a bin daa jeet

1 Yoo nba ki Jakɔb gbat nan jeet be Ijipt na, ki u boi u bonjai a, “Bee ki i kar ki gorii leebi?
2 N gbat nan jeet be Ijipt. Ii saa man leŋ, ki saa daa, ki ti daa kpenn kon.”
3 Ki Joosef ninjamm piik fiir ki saan Ijipt a bin saa daa jeet.
4 Ŋaan Benjaminn, wunba tee Joosef naa bik na, Jakɔb ki too ki u wei saani, kimaan u mɔk jijeet nan ninbɔŋ saa mann baarɔ.
5 Ki Jakɔb bonjai nan leeb baar Ijipt a bin daa jeet, kimaan kon din be Keenann tiŋ ni.
6 Ki Joosef tee Ijipt tingbouŋ yudaanɔ, ŋɔɔ maŋe bia din kɔi jeet ki teen tiŋ maŋ ni niib, nan binba nyi banfɔka. Ki Joosef ninjamm na baar ki tan gbaan u tɔɔnn, ki tibin bi yura tiŋ ni.
7 Joosef nba la u ninjamm na, ki u bannib, ŋaan teen nan u ki bannib na, ki tian bi paak a, “I nyii lee?”
Ki bi yet a, “Ti nyii tiŋ nba tee Keenann na nie a ti daa jeet.”
8 Joosef ŋarin din bann u ninjamm maŋa, ŋaan ŋamm din ki bannɔ.
9 Ki Joosef tiar damiit nba ki u poŋ din damii ki jiin bi po na, ki yetib a, “I tee dobii teebe, ki baar a yin la ti doo na fei boor.”
10 Ki bi jiin a, “Aaii, chanbaa, a daaba baar a bin daa jeete.
11 Ti kura tee jayenɔkɔɔ waase. Ti tee niburchimme, ti ki tee dobii teeb kaa.”
12 Ki u bia betib a, “Barmɔniie, i baar a yin tan la ti doo na fei boore.”
13 Ki bi jiin a, “A daaba tee ninjamm piik nan banlee-e, ki tee jayenɔkɔɔ waas, Keenann tiŋ ni. Yenɔkɔɔ kpowa, ŋaan ki sanbian biar nan ti baa.”
14 Ki Joosef betib a, “Li paak ki n beeri maa i tee dobii teeb na.
15 Maa saa bikini biaŋinbae na: n por tiŋ na kpanbar sann ni, nan i kan nyi ki kuni, see ki i waarɔ na tan baar.
16 I yenɔe saa ŋmat kun ki saa jii i waarɔ na ki baar nanɔ. Ŋaan binba saa biar na sii be diloore nan barmɔnii nba tan saa nyi. Nna-i kaa, n por kpanbar nba fo na sann ni, i tee dobii teebe,”
17 ŋaan loomm diloor, daa ŋantaa.
18 Ki Joosef tan yetib daa ŋantaa daar a, “N tee Yentinnɔe, li paak, tumin nna man, ki la laafia.
19 Yi-i tee burchimm nan mɔnii, ŋaant ki i yenɔ n biar dansarik diiuk ni, ŋaan ki yimm nba biar na n kun nan jeet ki saa dinn i niib.
20 Ii jen nan i waarɔ na ki tan turin. Ŋanne saa wann nan i piak barmɔnii, ki i ji kan kpo.”
Ki bi sak ki tun nna.
21 Li yoo na ki bi piin nyiir leeb a, “Mɔtana ti di wahala ti biit paake, linba ki ti din tun ki tur ti ninja na. Ti din la fabinii nba ki u din fabin a ti nyikɔ, ŋaan ki ti din ki gbiint ki turɔ, ŋanne teen ki ti ji be daamii na niŋ mɔtana na.”
22 Ki Rubenn yet a, “N din beti maa i daa tee bik na daŋi, ŋaan i din ki gbiint ki turimi. Mɔtana, Yennu jiint ki pat u kuun paake na.”
23 Ki Joosef gbiin bi pinpakit na, ŋaan ki bi ki mi a u gbia bi maami, kimaan u din tuu piak Ijipt teeb maame, ki bi kpintir.
24 Ki Joosef nyikib ŋaan bakin ki bui. Waa bui ki jaŋ u mɔŋ yoo nba, ki u jen bi boor, ki nyinn Simeonn, ki te ki bi lor u nii, bi kura numm ni.

Biaŋinba ki Joosef ninjamm ŋmat kun Keenann

25 Joosef din tur u toontunna mɔb, a bin gbeen u ninjamm bɔtoot jeet, ki bia jiin sɔɔ kur likirii ki wuun jeet na ni, ŋaan nyar li paak, ki bia turib jeet nba ki bi sii di sɔnu ni. Ki bi tun linba na kur.
26 Ki u ninjamm na din lor bi jeet nba ki bi daa na bi bonii paak, ki soor sɔnu ki kun.
27 Baa saa baar siaminba ki bi saa dɔɔr, ki bi yenɔ lot u bɔtoouk a wun jii jeet ki dinn u boŋ, ki la likirii nba ki u bo pa jeet paak na, ki li wuu u bɔtoouk ni.
28 Ki u yet u ninjamm a, “Bi jiin n likiriiwa, ŋanne be n bɔtoouk niŋ na.” Ki bi yan put, ki jaŋmaanii soorib. Ki bi jiant leeb paak, ŋaan yet a, “Bee bonte na ki Yennu tun ki turiti?”

29 Baa din kun ki baar bi baa Jakɔb boor, Keenann tiŋ ni na, ki bi wannɔ linba kur
teenib. Bi din yet a,
30 “Jɔɔ nba tee tiŋ na yudaanɔ na pak nant nan wutoore, ki yaa ti tee dobii teebe,
31 ŋaan ki ti betɔ nan ti tee niburchimme, ti ki tee dobii teeb kaa,
32 ti tee ninjamm piik nan banlee-e, jayenɔkɔɔ waas, yenɔ ki be nant, ki sanbian na
biar nan ti baa, Keenann tiŋ ni.
33 Ki jɔɔ maŋ betit a waa saa teen biaŋinba ki bann nan ti tee niburchimme na, a ‘Ii
saa nyik i ninja yenɔe, ki wun biar nanin, ŋaan ki yin kun nan jeet ki saa tur i niib nba
be kon na.
34 Ki yi-i kun, yin saa jii i baa sanbian na ki jen nanɔ n boor, ki n ji bann nan i ki
tee dobii teeb kaa, ŋaan i tee niburchimme, ki n saa jiin i ninja ki turi, ki i ji saa fit kii
kpentir tiŋ na ni.’ ”
35 Baa sut bi jeet yoo nba, ki sɔɔ kur la likirii nba ki u bo pa jeet paak na, ki li be u
bɔtoouk ni. Ŋamm nan bi baa nba la likirii na yoo nba, ki jaŋmaanii soorib.
36 Bi baa Jakɔb din yetib a, “I boont n waasa. Joosef ji ki be, Simeonn mun bia kaa, ki
mɔtana i loon ki yin yaat nan Benjaminn, ki n ji biar kii di fara.”
37 Ki Rubenn bet u baa a, “Li-i tee ki n ki jen nanɔ, fan kpi n waas banlee. Jiimɔ ki
kubin n nuu ni, ki n saa jen nanɔ ki tura.”
38 Ki u yet a, “N bik kan saan nanani, kimaan u yɔɔrɔ kpowa, ki u biar u kɔɔe. Li-i
tee ki ninbɔŋ baarɔ sɔnu nba ki i somm na ni, maa tee jakper na, i saa te ki ninbaatir n
kpime yiama.”

43

Biaŋinba ki Joosef ninjamm ŋmat Ijipt nan bi waarɔ Benjaminn

1 Kon din pukiie Keenann tiŋ ni.
2 Baa din dii jeet nba ki bi nyii nann Ijipt ki gbenn na, ki bi baa yetib a, “Ŋmatir man
ki daa jeet waan, ki jen nann.”
3 Ki Juda yetɔ a, “Jɔɔ na kpaant a ti kan la u numpo see ki ti waarɔ pukin ti po.
4 Fi-i saa sak ki ti waarɔ n wei, ti saa saan ki saa daa jeet ki tan tura.
5 Fi-i kan sak ki ti waarɔ n wei, ti mun kan saani, kimaan jɔɔ na yet nan ti kan la u
numpo, see ki ti waarɔ pukin ti po.”
6 Ki Jakɔb yet a, “Bee teen ki i baar nan daamii ki turimi, ki pak jɔɔ na nan i mɔk
waarɔ ki u biari?”
7 Ki bi jiin a, “Jɔɔ nae boi ki fiitit ti mɔŋ po nan ti niib po, ki yaa ti baa be u manfoor
ni-i? a ti mɔk waarlɔɔ ki u be-e? Ki ti jiin u buboit maŋ soon nna. Ŋaan ti saa teen nlee
ki bann nan u saa yet a ti baar nan ti waarɔ u boor ni?”
8 Ki Juda yet u baa a, “Ŋaant ki a bik na n wein ki tin saan yomm. Ŋanne saa te ki
timm nan fin nan ti waas n la manfoor ki kon kan kpiti.
9 N mɔŋ sii gorii u laafia ni. Ki li-i tee ki n ki jen nanɔ, fan soor n turu ni, ki n saa
gaar nyiiruk kur nan n manfoor terik.
10 Laa ji tee nna na, ti-i bonni kii biir yoo nna man ti bo saan ki bia jen taar munleewa.”
11 Ki bi baa yetib a, “Li-i saa tumi, teent nna man. Jiin tiŋ na ni bonŋana ki wuun
bɔtoot ni, kii dia ki saa tur jɔɔ maŋ, ki lii tee piinii. Jiin kpanunubit waan, nan siat
waan, nan baarii, nan sinbooru booru.
12 Pukint man likirii yabint taar munlee, kimaan ii saa ŋmat nan likirii nba ki bi daan
jiin ki wuun i bɔtoot ni nae. Li pasiar bi daan kpete teen.
13 Jiin i waarɔ kii saa man yian.
14 Yabint Yennu n te ki jɔɔ na-ii mɔk ninbatinu nani, ki jiin i ninja lɔɔ na nan
Benjaminn. Min ŋarin, mi-i saa kɔŋ n waas, n saa kɔŋibe.”
15 Ki bi jii piinii nan likirii yabint taar munlee, ki soor sɔnu ki saan Ijipt, ŋamm nan
Benjaminn, ki saa jii bi mɔŋ ki wann Joosef.
16 Yoo nba ki Joosef la Benjaminn ki u be namm na, ki u bet u ŋaadaaba na yenɔ
a, “Jiin niib na kii saa namm n ŋaak ni. Min nan ŋamme saa di yonsuukin na. A kpi
bonkobuk ki teen jeet.”
17 Ki daabir na tun nan waa betɔ na, ki jii jab na, ki saan namm Joosef ŋaak ni.
18 Ki jab na mɔk jaŋmaanii, kimaan baa kɔɔ namm Joosef ŋaak ni na, ki bi dukin a,
“Bi kɔɔ nant ŋaak na niŋ, kimaan likirii nba daan jiin ki wuun ti bɔtoot ni sinsinn na
paak amii. Bi saa jii naŋe ki lekit, ki teent daaba, ki bia fat ti bonii.”
19 Ki bi chat nakin Joosef daabir na tammɔkpianu, ki betɔ a,
20 “Chanbaa, ti ban baar nna yomm ki daa jeet.

21 Ŋaan taa soor sɔnu ki kun yoo nba, ti saa kar siar boor ki loot ti bɔtoot, ki sɔɔ kur
la likirii nba ki u pa jeet paak na, ki li wuu u bɔtoouk ni. Ŋanne ki ti jen nann a tin jiin.
22 Ki ti bia dia likganii, a ti daa jeet. Ti ki mi wunba daan jiin ti likirii ti bɔtoot ni."
23 Ki daabir na yet a, "I daa te ki li daamiini. I daa tiin jaŋmaanii. Li pasiar i Yennu
nba tee i baa Yennu nae sii wuun likirii na i bɔtoot ni. Min ŋarin daan gaar i likiriiwa."
Li poorpo ki u ŋmat jii Simeonn ki tan turib.
24 Ŋanne ki daabir na jii jab na, ki kɔɔ namm Joosef ŋaak ni, ki turib nyun ki bi wur,
ki bia dinn bi bonkobit.
25 Ki bi gbat nan bi saa di jeet nan Joosef, yonsuuk ni. Li paak, ki bi tee siir nan piinii
nba ki bi yaa bin turɔ na.
26 Joosef nba tan kɔɔ ŋaak na ni, ki bi baar nan piinii na, ki gbaan u tɔɔnn ki tibin bi
yura tiŋ ni.
27 Ki u boib bi laafia po, ki yet a, "Li man i baa, jakper nba ki i daan betin u po na-a?
U bia daa be u manfoor ni-i?"
28 Ki bi jiin a, "A daabir, wunba tee ti baa, bia daa be u manfoor ni, ki li manɔ." Ki bi
gbaan u tɔɔnn, ki turɔ baakir.
29 Waa gokit u yur ki la u naa bik Benjaminn, ki u yet a, "I baa bijoontik nba ki i betin
u po nae na-a? N bik, Yennu n teen piisin a paak,"
30 ŋaan fiir yiama, ki kɔɔ u diiuk ni ki saa bui. Waa loon u waarɔ bonchiann na paak,
ki u bo yaa wun kpir bui bi tɔɔnn.
31 Ki li poorpo ki u maan u par, ki yibir u numpo, ki nyii kar, ŋaan te ki bi biit jeet.
32 Ki bi biit jeet na ki senn Joosef yar li kɔɔ, nan u ninjamm yara mun li kɔɔ, ki Ijipt
teeb nba be na, bi yara mun li kɔɔ. Li din tee kɔɔre ki tur Ijipt teeb nan bin taan di nan
Hiibru nirɔ.
33 Ki Joosef ninjamm na kar ki tookɔ, ki kar saakatuk, laa nyii bikperik ki saa tuu
sanbian. Ki li yaar litib nan waa kaanib biaŋinba na.
34 Bi din biitir jeet na, ki nyi nann Joosef boore ki teemm, ŋaan Benjaminn ŋarin din
gaar tor taar munŋmu ki gar leeb nba be na. Ki bi dii ki bia nyuu nan Joosef tee-e nan
baa tan gboo.

44

Ki jiin nyubitik nba bot na po

1 Ki Joosef tur daabir nba be u ŋaak ni na mɔb a, "Gbeent jab na bɔtoot nan jeet
biaŋinba ki bi saa fit jii, ki bia jiin wuun sɔɔ kur nan u likirii bɔtoot na ni.
2 Wuunt n salimpeena nyubitik, bijoontik na bɔtoouk yur paak, ki bia pukin likirii nba
ki u pa jeet paak na." Ki daabir na tun nan Joosef nba wannɔ biaŋinba na.
3 Sanyapob ni ki bi nyinn u ninjamm na nan bi bonii, ki bi gaar sɔnu.
4 Baa nyii doo na ni ki somm waan, ki Joosef bet daabir nba be u ŋaak ni na a, "Wein
ki baar jab na yian. Li-i tee ki a baarib, fan boib a, 'Bee ki i jii biit ki pa ŋamm paaki?
5 Bee ki i jan n chanbaa salimpeena nyubitiki? Li tee linba ki u dia nyue, ki bia tee
linba ki u dia ki buntir. I tun ki biir bonchiann.' "
6 Daabir na nba wei ki baarib yoo nba, ki u sɔkin mɔbona na.
7 Ki bi jiinɔ a, "Chanbaa, barboorbee ki a piak nna na? Ti por nan ti ki tun li bonbooru.
8 A mi nan ti jen nan likirii nba ki ti daan la ti bɔtoot ni Keenann nawa. Bee ki ti ji
saa jan salimpeena koo salimmɔna a chanbaa ŋaaki?
9 Chanbaa, li-i tee ki a la wunba boor, yin kpiu, ŋaan timm nba biar, tin teen i daaba."
10 Ki u yet a, "N saka, ŋaan see wunba jii nyubitik nae saa teen n daabir, ŋaan yimm
nba biar man ŋaai."
11 Ki bi sikin bi bɔtoot yiama tiŋ ni, ki sɔɔ kur loot u bɔtoouk.
12 Ki Joosef daabir na fiitir fanu, ki piin bikperik, ki saa joont sanbian, ki ji saa la
Benjaminn bɔtoouk ni.
13 Ki u ninjamm na kur pat bi tiat nan yanputuk, ki jiin paan bi jika bonii paak, ki
ŋmat doo ni.
14 Juda nan u ninjamm nba baar Joosef ŋaak, ki sɔɔ ki u daa be, ki bi gbaan u tɔɔnn,
ki tibin bi yura tiŋ ni.
15 Ki Joosef boib a, "I tun bee na? I ki mi nan nijaann nan min nna saa fit ki bunt
buntiri-i?"
16 Ki Juda jiin a, "Chanbaa, ti ji saa yet a bee? Ti saa teen nlee ki nɔi? Ti saa teen
nlee ki pak nyinn ti mɔŋ-i? Yennu bakit ti feiwa. Ti kura ji tee a daabae. Ŋaan li ki tee
wunba ki a la nyubitik u boor na kɔɔ kaa."

17 Ki Joosef yet a, “Aaii. N kan ban teen nna. See wunba boor ki n la nyubitik na, ŋɔɔe
saa teen n daabir. Yimm nba biar na saa ŋmat kun nan laafia, ki saa tuu i baa.”

Biaŋinba ki Juda barin Benjaminn paak

18 Ki Juda fiir ki doo Joosef boor ki betɔ a, “Chanbaa, turimin yaak ki min pak nana
soon nna. A daa dont wutoor nanin. A tee nan kpanbar tiɔŋ nae.
19 Chanbaa, a daan boit a, ‘I ki mɔk baa koo ninja sɔɔ ki u biari-i?’
20 Ki ti jiin a, ‘Ti baa be, ŋaan u tee jakpere, ki ti baa sanbian mun bia be, wunba ki
u kpeta ki marɔ. Ki sanbian maŋ yɔɔrɔ kpowa, ŋaan tenn u kuukɔɔe u naa nɔɔk ni. Ki
u baa loonɔ hei.’
21 Chanbaa, ki a betit a ti baar nanɔ nna, ki a tan lau.
22-23 Ki ti beta nan sanbian na kan fit nyik u baa, li-i tee ki u nyikɔ, u baa na saa kpowa.
Ki a yet nan ti ji kan ban baar a peŋ see ti baa sanbian na baar a boor.
24 “Taa ŋmat ki kun ti baa boor, ki ti wannɔ linba kur ki a betit,
25 ki u jiin betit a tii ŋmat ki daa jeet waan.
26 Ki ti yet a, ‘Ti kan fit ŋmati, jɔɔ na kan sak ki gaariti, see ki sanbian na wei ki pukin.
Li-i tee ki sanbian na saa saan nant, ti saa ŋmata.’
27-28 Ki ti baa betit a, ‘I mi nan n ŋaapoo Rachel marin bonjai banlee kɔɔe. Ki yenɔ
dɔŋ bot ŋaan nyikin. Li pasiar muuk ni bonkob-biit din sii pat patɔwa, kimaan n ji ki
lau nan dinna.
29 Li-i tee ki i jii wunba na n boor, ki siar teenɔ, ninbaauk nba ki i saa te ki lin baarin
tan saa kpima, kimaan maa kpet biaŋinba na.’
30-31 “Chanbaa, mɔtanara, li-i tee ki n ŋmat ki kun n baa boor, ŋaan ki sanbian na kaa,
waa saa lat ki sanbian kaa yoo nba, u saa kpoe. U manfoor be sanbian laafia nie. Ki
waa kpet biaŋinba na saa te ki yanputuk n kpiuwa, ki li sii tee biite ki waan.
32 Linba pukin tee nnae: N pet n manfoore ki tur n baa, bik na paak. N betɔ nan li-i
tee ki n ki jen nan bik na ki turɔ, min la nyiiruk nan n manfoor gbennu.
33 Ki mɔtana, chanbaa, mine saa biar nna na kii tee a daabir, bik na paak, ŋaan ki a
te ki wun ŋmat ki kun nan n ninjamm.
34 Li-i tee ki bik na ki weimi, n saa teen nlee ki ŋmat kun n baa boori? N kan fit kii
gorii daŋ na booru ki lii baat n baa.”

45

Biaŋinba ki Joosef wann u ninjamm waa tee wunba

1 Joosef din ki fit soor u mɔŋ, u toontunna tɔɔnni. Ki u din ber bi kur, ki bi nyii nanyer.
Toontunna na sɔɔ ji din ki biar diiuk na ni, ki Joosef bet u ninjamm waa tee wunba.
2 U din bui nan paŋewa, ki li te Ijipt teeb na gbat. Ki li mɔmaan mɔɔnt ki baar kpanbar
ŋaak.
3 Joosef din yet u ninjamm a, “Mine tee Joosef. N baa daa bee u manfoor ni-i?” Ŋaan
u ninjamm na nba gbat nna maŋ, ki jaŋmaanii soorib, ki bi ki fit jiin gatu.
4 Ki Joosef bia betib a, “N ninjamm, nakintin.” Ki bi nakin. Ki u yet a, “Mine tee i
ninja Joosef, wunba ki i din kɔi ki tur Ijipt teeb na.
5 Mɔtana, i daa biir i para, koo ki nyiir i mɔŋ nan i din kɔin ki tur tiŋ na ni niibi.
Yennu-e din tumin, a min gar i tɔɔnn ki tinn niib manfoa.
6 Bina ŋanlee kɔɔe na daann, ki ti be kon ni. Ŋaan li tenn bina ŋanŋmu ki sɔɔ kan
ko kpaab, koo ki jaami.
7 Yennu-e tumin i tɔɔnn po a wun turi bakitnauŋ sommir na, ki yimm nan i yaaboona-ii
be manfoa ni.
8 Li paak, li din ki tee yimm kaa tumin nna, ŋaan Yennu-e tumin. U te ki n teen
kpanbar na saakab yudaanɔ, ki gorii u tiŋ na kur. Mine dia Ijipt tingbouŋ.
9 “Mɔtana, ŋmatir man yian n baa boor, ki saa betɔ a linba nae ki u bik Joosef yaa:
‘Yennu teenin Ijipt tiŋ kur diatɔɔe. Baat yian, ki daa taantir.
10 Yimm, nan i waas, nan i yaaboona, nan i pei, nan i buunii, nan i nei, nan linba kur
ki i mɔk saa fit kɔɔ kar Gosenn yiar ni, siaminba ki i sii kpian.
11 Li-i tee ki i be Gosenn, n saa fit ki gotiwa. Li tenn bina ŋanŋmu ki kon sii be; ki n
ki loon yimm nan i ŋei nan i bonkobit n kpo komi.’ ”
12 Ki Joosef bia pak pukin a, “Mɔtana, i kura, nan fin Benjaminn, i saa fit ki la nan n
tee Joosef nan mɔnii.
13 Betir n baa nan n mɔk paŋ bonchiann Ijipt tiŋ na ni, ki bia betɔ linba kur ki i la,
ŋaan kakit ki baar nanɔ nna.”
14 Ki Joosef jii u nii ki lor u waarɔ Benjaminn, ŋaan piin mɔ. Ki Benjaminn mun mɔ
ŋaan lorɔ.

15 U kpan mɔ nnae, ŋaan tuu saan ki lor u ninjamm na, yenɔ yenɔ, ki bia mɔɔtir* bi
tankpina. Ki li poorpo ki u ninjamm na ji piin ki piak nanɔ.
16 Labaar nba mɔɔnt ki baar kpanbar ŋaak nan Joosef ninjamm baar yoo nba, ki li
maŋ kpanbar nan u saakab na.
17 Ki u bet Joosef a, “Yetir a ninjamm ki bin jii bi jika ki paan bi bonii paak, ki ŋmat
Keenann tiŋ ni.
18 Ŋaant ki bin jii bi baa nan bi ŋaateeb ki jen nna. N saa turib tiŋ nba kpai, Ijipt na
ni, ki bi sii laat linba janitib.
19 Yetirib ki bin jii torit Ijipt tiŋ na ni, ki saa kɔɔn bi poob nan bi waas nan bi baa, ki
baar namm.
20 Bi daa biir bi para nan baa saa nyik bi mɔkint na. Bonŋana nba be Ijipt tiŋ na ni
sii tee bi yare.”
21 Ki Jakɔb ŋaajab tun nan baa wannib na. Ki Joosef turib torit nan kpanbar na nba
yet na, nan jeet nba ki bi sii di sɔnu ni,
22 ki tur sɔɔ kur liant, ŋaan tur Benjaminn salinkuna kobii ŋantaa, nan liant fuunu
munŋmu,
23 ki turib bonii piik, ki bi jii bonŋana nba be Ijipt tiŋ ni, a bin saa tur u baa, ki bia jii
bonii piik, ki bi jii jebooru booru nan boroboro, a u baa-ii di sɔnu ni,
24 ki chian u ninjamm maŋ, ki saa nyikib sɔnu ni, ŋaan betib a, “I daa kɔn man sɔnu
ni.”
25 Ki bi nyii Ijipt ki ŋmat kun bi baa Jakɔb boor, Keenann tiŋ ni,
26 ki betɔ a, “Joosef be u manfoor ni. Ŋɔɔe tee Ijipt tiŋ kur diatɔɔ.” Ki Jakɔb yan put
ki ŋmat, ki u daa ki teemm yada.
27 Ŋaan baa wannɔ linba kur ki Joosef yet, ki u bia la torit nba ki Joosef tur a bin jiiu
ki baar nanɔ Ijipt na, ki u yan jen li bannu ni,
28 ki u yet a, “Joosef be u manfoor ni. Li janja. See ki n saan ki saa lauwa, ki fit lian
kpo.”

46

Biaŋinba ki Jakɔb nan u ŋaateeb saan Ijipt

1 Ki Jakɔb lor u jika kur ŋaan saan Beerseba, ki saa mann maruŋ ki tur Yabint Yennu,
wunba ki u baa Aisak din jiantirɔ na.
2 Ki Yennu pak nanɔ nyiɔk, yirintu ni, ki yiinɔ a, “Jakɔb, Jakɔb.”
Ki u toon a, “Mine na.”
3 Ki Yennu yet a, “Mine tee Yennu, ki tee a baa Yennu. Daa tiin janŋmaanii nan fin saan
Ijipt tiŋ ni. N saa te ki a yaaboona n pɔt tiŋ maŋ ni.
4 N sii be nana ki a saan Ijipt, ki n bia tan saa jen nan a yaaboona tiŋ na ni. Joosef sii
be nana, nan faa tan saa kpo yoo nba.”
5 Ki Jakɔb soor sɔnu ki nyii Beerseba. Ki u waas jiiu, nan bi waas nan bi poob, ki
kɔɔnib torit nba ki Ijipt kpanbar tur na ni.
6 Ki bi jii bi bonkobit, nan bi mɔkint nba ki bi kpaan Keenann, ki fiir saan Ijipt.
7 Ki Jakɔb jii u bonjai, nan yaaboonjai, nan u bonpoi, nan yaaboonpoi, nan u maaru
kur, ki saan namm.
8 Tɔn, ki Jakɔb nan u waas saan Ijipt. U waas maŋ sanae na: Rubenn, wunba tee Jakɔb
bijakper,
9 nan Rubenn bonjai, binba tee Hanok nan Palu nan Hesronn nan Karmi.
10 Simeonn nan u bonjai, binba tee Jemuel, nan Jaminn, nan Ohad, nan Jakinn, nan
Sohar, nan Sawul, wunba naa tee Keenann booru ni bik.
11 Liifai nan u bonjai, binba tee Gersonn, nan Kohaf, nan Merari.
12 Juda nan u bonjai, binba tee Sela nan Peres nan Sera (Juda bonjalei, binba tee Er
nan Onann din kpo Keenann-e.) Ki Peres bonjai tee Hesronn nan Hamul.
13 Isakar nan u bonjai, binba tee Tola nan Pua nan Jasub nan Simronn.
14 Sebulunn nan u bonjai, binba tee Sered nan Elonn nan Jaleel.
15 Bonjai nba nae ki Lea mar ki tur Jakɔb, Mesopotamia tiŋ ni, ki pukin u bipoo Daina.
Jakɔb nan Lea maaru kur taan ki tee piintaa nan bantaa.
16 Gaad nan u bonjai, binba tee Sefonn, nan Hagi, nan Suni, nan Esbonn, nan Eri, nan
Arod, nan Areli.
17 Aser nan u bonjai, binba tee Imna, nan Isfa, nan Isfi, nan Beria, nan bi niipoo Sera.
Ki Beria bonjai tee Heber nan Malkiel.

* **45:15 45.15** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

18 Silpa, wunba din tee Lea biyɔɔrɔ, ki Labann din jiiu ki tur na waas nan yaaboona
din tee piik nan banloobe Jakɔb boor.
19 Jakɔb ŋaapoo Rachel din marɔ bonjai banlee, ŋamme tee Joosef nan Benjaminn.
20 Joosef din mar bonjai banlee, Ijipt tiŋ ni. Ŋamme tee Manase nan Efraim. Ki bi naa
tee Asenaf ki tee Potifera bipoo, wunba tee manntɔɔ ki be Heliopolis doo ni na.
21-22 Benjaminn bonjai tee Bela, nan Beker, nan Asbel, nan Gera, nan Naamann, nan
Ehi, nan Ros, nan Mupim, nan Hupim, nan Ard. Rachel waas nan yaaboona din tee piik
nan bannae Jakɔb boor.
23 Dann nan u bija Husim.
24 Naftali nan u bonjai Jaseel, nan Guni, nan Jeser, nan Silem.
25 Bilha, wunba ki Labann din jiiu ki tur u bipoo Rachel a wuu tee u biyɔɔrɔ na, waas
nan yaaboona din tee niib banlore-e Jakɔb boor.
26 Binba din tee Jakɔb maaru chib chib ki u nyii ki saan namm Ijipt, tee piinloob nan
banloob, ki u bonjai poob ki pukin.
27 Joosef mun din mar bonjai banlee, Ijipt tiŋ ni. Ki bi kur tee piinlore, ki tee Jakɔb
maaru nba saan leŋ.

Biaŋinba ki Jakɔb nan u ŋaateeb din be Ijipt

28 Ki Jakɔb tun Juda a wun liit ki saa bet Joosef ki wun chetɔ Gosenn. Baa baar leŋ
yoo nba,
29 ki Joosef jii u taamm nan toruk ki saan Gosenn, a wun took u baa. Baa chet leeb, ki
Joosef jii u nii ki kakin u baa turu ni, ŋaan bui ki li weiwa.
30 Ki Jakɔb yet Joosef a, “Mɔtana, mi-i kpo, n sii mɔk parpeenn, kimaan maa ji la-a, ki
mi nan a be a manfoor ni na.”
31 Ki Joosef yet u yɔɔrib nan u baa ŋaateeb kur a, “See ki n ŋmat ki saan bet kpanbar
a n ninjamm nan n baa ŋaateeb kur, binba tuu be Keenann na baar n boora.
32 N saa betɔ nan i tee bonkob-goonteebe, ki bia baar nan i bonkobit kurawa, nan
linba kur tee i yar.
33 Li-i tee ki kpanbar na yiini ki boi i toona nba tee linba,
34 ii tiar man ki betɔ nan i goon bonkobite laa nyii i bisin niŋa, nan i yeejamm nba tuu
tuun na. Ŋanne saa te ki wun sak ki yin kar Gosenn yiar ni.” Joosef yet nna, kimaan
Ijipt teeb din ki yi bonkob-goonteeb siari.

47

1 Ki Joosef nyinn u ninjamm na banŋmu ki saan namm kpanbar na boor, ki yet a, “N
baa nan n ninjamm nyii Keenann ki baar nan bi bonkobit nan linba kur ki bi mɔka.
Mɔtana bi be Gosenn yiar ni,”
2 ŋaan jii u ninjamm na ki wann kpanbar na.
3 Ki kpanbar na boib a, “I toona tee bee?”
Ki bi jiin a, “Chanbaa, ti tee bonkob-goonteebe nan ti yeejamm nba din tee na.
4 Ti baar a ti kar doo na ni, kimaan kon baa Keenann doo ni bonbiir, ki mɔɔt ji kaa
siar boor ki ti saa kpaar ti bonkobiti. Chanbaa, sakin ki gaarit ki tin kar Gosenn.”
5 Ki kpanbar na yet Joosef a, “Mɔtana, a baa nan a ninjamm baar na.
6 Ijipt tiŋ tee bi yare. Ŋaant ki bin kar Gosenn yiar ni, tinŋaŋ nba pukin doo na tinii
po. Ki li-i tee bonkob-kpaarŋani be bi ni, fan guumm n bonkobit.”
7 Ki Joosef baar nan u baa Jakɔb ki tan wannɔ kpanbar na. Ki Jakɔb teen piisin kpanbar
na paak.
8 Ki kpanbar na boiɔ a, “A tee bina ŋanŋae?”
9 Ki Jakɔb jiinɔ a, “N manfoor nba ki n be nan linluŋ wei nan bina kobik nan piintaa
nawa. Bina maŋ waar ki paar ki gar n yeejamm bina nba din tuu yab ki bi lin na.”
10 Ki Jakɔb tur kpanbar na chabitii piisin, ŋaan fiir.
11 Ŋanne ki Joosef kaan u baa nan u ninjamm Ijipt tiŋ ni, ki turib tiŋ na bɔkir nba
kpai, ki be tiŋ nba kpia Rameses doo na, nan kpanbar nba wann bianjinba na.
12 Ki Joosef tur u baa, nan u ninjamm, nan u baa ŋaateeb kur, nan binba tee bonbis
na kur jeet.

Ki jiin kon biiuk na po

13 Kon na din paar bonchiann, ki jeet ji ki be siar boori, ki kon din baŋ Ijipt nan
Keenann teeb.
14 Baa daa jeet na ki Joosef taant likirii na kur, ki saa nann kpanbar ŋaak.
15 Ijipt nan Keenann teeb nba daa jeet, ki bi likirii gbenn yoo nba, ki Ijipt teeb baat
Joosef peŋ ki yeen a, “Turint jeet. A daa te ki ti kpenn. Teent siar. Ti likirii kur gbenna.”
16 Ki Joosef betib a, “Li-i tee ki i likirii gbenn, baat nan i bonkobit, ki n saa kpenti jeet.”

17 Ki bi baat nan bi bonkobit ki teen Joosef, li taanii, nan pei, nan buunii, nan nei, nan
bonii, ki u teemm jeet li paak. Binn maŋ ni ki u turib jeet, ŋaan gaar bi bonkobit kur.
18 Binn nba waa na ki bi baar u boor ki yet a, “Chanbaa, ti kan bɔra ti barmɔnii nan
ti likirii kur gbenna. Ki ti bonkobit bia tee a yare. Siar ji ki biar ki ti saa tura, see ti
gbanant nan ti tinii.
19 A daa te ki ti kpenn. Teent siar. A daa te ki ti tiŋ biat yanni. Daan timm nan ti tiŋ,
ŋaan turit jeet, ki ti sii tee kpanbar na daaba, ki u sii yen ti tiŋ. Turint jeet nba saa diat
ki tii mɔk manfoor, ki bia turit bonboorii ki tin bur ti kpaant ni.”
20 Ki Joosef daa Ijipt tiŋ kur ki tur kpanbar na. Li din tee mukire ki tur Ijipt nirɔ kur
nan wun kɔi u tiŋ, kimaan kon na din paar bonchiann. Ki tiŋ na kur din kpant kpanbar
na faar.
21 Ki Joosef te Ijipt teeb kpant daaba lokir kur po.
22 Tiŋ nba biar ki u din ki daa tee mannteeb yar na kɔɔe. Bi din ki kɔi bi tiŋi, kimaan
kpanbar na din teemm jeet, ki bi fit be.
23 Ki Joosef yet niib na a, “I lawa-a? Mɔtana, n daa yimm nan i tinii ki tur kpanbar-a.
Bonbooriie na ki i saa bur i kpaant ni.
24 Jinjaan-yoo ki yin tur kpanbar yaa jaan linba na bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ, ŋaan
jii linba biar na ki lii tee bonboorii nan i jeet, yimm nan i ŋaateeb.”
25 Ki bi jiin a, “Chanbaa, a tinn ti manfoora; a ŋan ki turit, ki ti sii tee kpanbar na
daaba.”
26 Ki Joosef baar nan sennu Ijipt tingbouŋ ni, nan wunba jaan jeet, bɔkitu munŋmu ni
yennkɔɔ tee kpanbar yare. Ki sennu na bia daa see ki tuun nan dinna. See mannteeb
tiŋ na kɔɔe ki tee kpanbar faar.

Ki jiin Jakɔb buboijoontik po

27 Ki Israel teeb na kar Ijipt tiŋ ni, Gosenn yiar ni, siaminba ki bi mɔkit, ki bia mɔk
waas bonchiann na.
28 Jakɔb din kar Ijipt bina piik nan ŋanlore, ki ji din mɔk bina kobik nan piinna nan
ŋanlore.
29 Yoo nba din tan nakin nan u kuun na, ki u yiin u bija Joosef ki betɔ a, “Jiin a nuu
ki sakin n pana ni, ŋaan por kat nan a tan kan piin Ijipt tiŋ na ni.
30 N loon ki yin piin n baanba nba dɔɔ siame. Jiimin ki nyi nanin Ijipt, ki piin n baanba
nba pii sian.”
Ki Joosef jiin a, “N saa tun nan faa yet na.”
31 Ki Jakɔb yet a, “Satir mɔb nan a saa tun.” Ki Joosef sat mɔb, ki Jakɔb dɔɔ u dɔɔnu
na paak, ki tur Yennu niipoouk.

48

Biaŋinba ki Jakɔb teen piisin Efraim nan Manase paak

1 Yoo din gar waan, ki bi bet Joosef nan u baa yiar. Ki u jii u waas banlee, Manase nan
Efraim, ki saan namm a wun foont u baa.
2 Baa yet Jakɔb nan u bik Joosef baat a wun foontɔ, ki u paan u mɔŋ ki kar u dɔɔnu
paak.
3 Jakɔb din yet Joosef a, “Yabint Yennu dɔkit n paak Lus, siaminba tee Keenann tiŋ ni,
ki teen piisin n paak.
4 U betin a, ‘N saa tura waas bonchiann, ki te ki a maaru n yabit, kii tee booru
bonchiann. N saa jii tiŋ na ki tur a maaru, ki lii tee bi yar mɔkmɔk nan mɔkmɔk.’
”
5 Ki Jakɔb ŋammit piak a, “Joosef, a waas banlee, binba ki a din marib Ijipt, ki sɔɔ ki n
daa ki baar na, bi tee n yabe. Efraim nan Manase tee nan n waas Rubenn nan Simeonn
nae.
6 Li-i tee ki a mɔk walei ki pukini, n kan jii ŋamm ki teemm n yabi; ki faar nba ki bi
saa la saa nyi Efraim nan Manase nie.
7 N tee nna, kimaan a naa Rachel paake. Maa din nyii Mesopotamia ki jente, ki u
kpo Keenann tiŋ ni, ki li ki fɔk nan Efraf, ki n piiu Efraf sɔnjokpiŋ. N din mɔk parbiir
bonchiann.” (Efraf, ŋanne tee Betlehem.)
8 Jakɔb nba la Joosef bonjai na, ki u boi a, “Walante na?”
9 Ki Joosef jiin a, “Bi tee n waase, binba ki Yennu turin Ijipt tiŋ na ni.”
Ki Jakɔb yet a, “Baat namm n peŋ, ki min teen piisin bi paak.”

10 Jakɔb ninjiinii din baŋa, kimaan u kpetuk paak. U din ki fit laat fanu, ki Joosef baar
nan waas na u boor. Ki u lorib ŋaan mɔɔt* bi tankpina.
11 Ki Jakɔb yet Joosef a, “N bo ki dukii nan n saa ban ki la-ani, ŋaan mɔtana Yennu te
ki n fit la a waas gbaa.”
12 Ki Joosef wokitib Jakɔb pana paak, ŋaan gbaan ki tibin u yur tiŋ ni, u tɔɔnn po.
13 Li poorpo ki u jii Efraim ki sennɔ Jakɔb niigaŋ po, ki jii Manase ki sennɔ niidiitu po.
14 Ŋaan ki Jakɔb punn u nii, ki jii u niidiitu ki paan Efraim yur paak, ŋaan ki u lek tee
waarɔ po, ki jii u niigaŋ ki paan Manase yur paak, wunba din tee bisaakak,
15 ŋaan teen piisin Joosef paak ki yet a:
“Ti Yennu, wunba ki n baanba Abraham nan Aisak din jiantir na,
teent piisin waas na paak.
Yennu, wunba dia n manfoor ki tan tuu dinna na,
teent piisin waas na paak.
16 Malaka nba nyinnin ninbɔŋ kur ni,
teent piisin waas na paak,
ki ŋaan n sann nan n baanba Abraham nan Aisak
sana-ii be waas na paak,
ki ŋaan bii mɔk waas nan yaaboona bonchiann.”
17 Ki li biir Joosef par nan waa la ki u baa paan diitu nuu Efraim yur paak na. Ki u
soor u baa nuu a wun paat Efraim yur paak, ki saan paan Manase yur paak,
18 ki bet u baa a, “N baa, nna kaa. Wunba nae tee bikperik. Jiin a niidiitu ki paan u
yur paak.”
19 Ki u baa ki saki, ŋaan yet a, “N mi, n bija, n mi. Manase maaru mun saa fiir ki tee
nijaanae. Ŋaan u waarɔ sii tee nijaann ki garɔ, ki u maaru sii tee boorgbeŋir.”
20 Ki u teen piisin bi paak li daar, ki yaa, “Israel teeb sii dia i sanae ki sat piisin. Bi tuu
saa yet a, ‘Ŋaant Yennu n teena nan Efraim nan Manase na.’ ” Nna bannue ki Jakɔb jii
Efraim ki gaan Manase tɔɔnn.
21 Ki Jakɔb yet Joosef a, “Faa kpan gorii na, n yaa man kpoe na, ŋaan Yennu sii be
nana, ki u saa jii-i ki ŋmat nani, i yeejamm tiŋ na ni.
22 N jikit tiŋ nba yab ki gar a ninjamm yar ki teena, tiŋ nba ki n din fat Amor teeb
boor nan n jukbanjiak nan n tɔrbann na.”

49

Ki jiin Jakɔb mɔbonjoontii po

1 Ki Jakɔb yiin u bonjai, ki yet a, “Setir ki lintin, ki man paki linba saa baari dasiar:
2 Yimm Jakɔb waas, baat ki lakin man, ki gbiint.
Gbiintir i baa Israel.
3 “N bisinsinn Rubenn, fine tee n paŋ,
ki tee n bikperik, n naasintuk ni,
ki mɔk parbifaant nan kpabir ki gar n waas kur.
4 A tee nan nyunmɔnn nba gaar nae,
ŋaan fin kaa sii tee wunba kpaa talasi,
kimaan a dɔɔ nan n ŋaapoowa, ki dinn min a baa fei.
5 “Simeonn nan Liifai tee naanɔɔke,
bi jikit bi jatiat ki nyint sɔn.
6 N kan pukin bi bunbɔri pinpakit niŋi,
koo ki pukin bi labafaant ni,
kimaan bi wutoor nba din doo, bi din kpii niib,
ki bia wab naajai, ŋaan ki li kaa paaki.
7 Mɔpor be bi wutoor paak, kimaan li mɔk jat,
ki bi dudukit ni bi bonchiann.
N saa yatib Israel tiŋ kur po, ki bɔkitib bi tiɔŋ niib ni.
8 “Juda, a ninjamm saa dont a sann.
A dia a datai turu ni.
A ninjamm saa gbaan a tɔɔnn.
9 Juda tee nan yanbɔr nba tuu soor u jeet,
ŋaan ŋmat u liar ni ki tantir u mɔŋ, ki dɔɔ tiŋ ni nae.
Ki sɔɔ ki mɔk par nan wun daamiiɔ.
10 Juda-e saa dia doo dammir,

* **48:10 48.10** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

ki u maaru sii yɔɔ dia tingbouŋ.
Ki digbana sii jiantirɔ,
ki gbaa u tɔɔnn nan mɔsaku.
11 Ki u sii lorin u bonbik, daan tilontii nba ŋan ni,
ki wu u tiat tilontii daan nba mɔn nan sɔn na ni.
12 Ki u ninbina tuu tan saa mɔnn, daan nyunu ni,
ki u nyana n penn, naabiin nyunu ni.
13 “Sebulunn sii kɔɔ ki kpia mɔkir.
Ki u gbingbann sii tee ŋaruŋ sinsetboor.
Ki u yent saa fɔkit ki baar Sidonn.
14 “Isakar binbeŋ kan gar boŋ yari,
boŋ nba tuu dɔɔr tant u mɔŋ
ki bontanpaati paa u paak,
15 ŋaan laat nan u funfoiboor ŋan,
ki bia bant nan tiŋ na ŋan,
ki ji tuu nii u bɔɔnn ŋaan jii jika,
ki bi mukisirɔ ki u tuun nan daabir na.
16 “Dann-e sii dia u niib,
ki bi tee nan boorleeb nba tee Israel teeb na.
17 Dann sii tee waauko ki be sɔnjokpiŋ,
ki tee waauk nba mɔk lɔbii ki be gingarboor,
ki junt taanii taagbina,
ki te ki taanjakira baa yinyana.
18 “Yennu, n guu a fatu.
19 “Fat-teeb saa lek Gaad,
ŋaan u tan saa ŋmant ki berib.
20 “Aser tiŋ saa nan jeŋant,
ki u sii mɔk jeet nba ŋan nan kpanbar.
21 “Naftali tee nan piarɔ nae,
ki tiin nantaar u yamani,
ki maar waas nba ŋan.
22 “Joosef tee nan bɔŋ nba tuu be nyuntonn boor nae,
ki tee nan bɔnbik nba be kunkonn po na.
23 Ki u datai tuu lekɔ nan ninbinmɔnii,
ki wei berɔ nan bi tɔrbana nan peenii,
24 ŋaan u tɔrbann tuu biar ki waki,
ki u kpinkpant bia daa tuu mɔk paŋ.
Yabint daanɔ nba tee u baa Jakɔb Yennu-e teenɔ paŋ,
ki li nyii ŋɔɔ Yennu,
wunba tee Israel teeb gɔɔrtɔɔ,
ki diab nan pekpaarik na boor.
25 A baa Yennu-e sommita,
Yabint Yennu nba teena piisin nba te ki saak nyi sanpaapo,
ki bia te ki nyun nyi tiŋ pɔɔr ni,
nan piisin nba teen bonkobit nan waas bonchiann,
26 piisin nba teen jeet nan tipuuk,
piisin nba nyi yaayoo ni jɔɔt paak,
nan bonŋana nba nyi kunkon-kangbennuk ni,
ŋaant piisin na kur-ii be Joosef paak,
ki kpaa ŋɔɔ Joosef nba ki bɔkitu be
ŋɔɔ nan u ninjamm sinsuuk ni na.
27 “Benjaminn sii tee nan naamusootuk nae.
Sanyiɔk nan daajoouk, ki u kpi ki bia pat.”
28 Booru piik nan banlee nba tee Israel teebe na. Linba ki bi baa yete na, ki pak mɔbonŋana ki turib, bik kur nan u mɔmaan.

Ki jiin Jakɔb kuun nan u piinu po

29 Ki Jakɔb tur u waas sennu a, “Mɔtana, n yaa man pukin n niib poe kuun ni. Piimin n baanba boor ni, tanfiiɔk ni, linba be Efronn, wunba tee Hef booru ni nirɔ sarwaauk ni na,
30 ki be Makpela doo ni, Mamre yondo po, Keenann tiŋ ni. Abraham din daa tanfiiɔk maŋ nan sarwaauk na Efronn boore, a lii tee u niib pinpiiboor.

31 Leŋe ki bi pii Abraham nan u ŋaapoo Sara; leŋe ki bi pii Aisak nan u ŋaapoo
Rebeka; leŋe ki n pii Lea.
32 Sarwaauk nan tanfiiɔk maŋ, Abraham din daa Hef teeb boore. Piimin leŋ.”
33 Jakɔb nba pak ki tur u bonjai ki gbenn yoo nba, ki u ŋamm dɔɔr ki ji kpo.

50

1 Ki Joosef tibin ki mɔɔtir* u baa numpo ŋaan mɔ.
2 Li poorpo ki u tur mɔb a bin nunn u baa gbanant nan nyɔku, ki li daa bati.
3 Bi din jii daa piinnae ki teen biaŋinba ki li kan bati. Ki Ijipt teeb mɔ ki fabin Jakɔb
paak daa piinlore.
4 Kuun fabinii nba gbenn na poorpo, ki Joosef yet kpanbar ŋaasaakab a, “Chanbaanba,
jiin maan na ki saan wann kpanbar a:
5 ‘N baa nba daan yaa wun kpo, u daan te ki n sat mɔb ki turɔ nan n saa piiu kaauk
nba ki u ŋammir Keenann tiŋ ni nae. Li paak, chanbaa, ŋaant ki min saan ki pii n baa,
ki mi-i piiu, n saa jen.’ ”
6 Ki kpanbar na jiin a, “Ii saa ki pii a baa, nan faa sat mɔb a a saa tun na.”
7 Ki Joosef saa a wun pii u baa. Ki kpanbar ŋaasaakab, nan nijaana kur, nan doo
saakab nba be Ijipt, ki bi tɔk nan Joosef,
8 ki pukin u ŋaateeb, nan u ninjamm, nan u baa ŋaateeb nba be, ki bi kura saan. See
bi waas nba tee bonbis, nan bi pei, nan bi buunii, nan bi nei-e din biar Gosenn yent ni.
9 Jab nba kɔɔ taanii torit, nan jab nba jak taanii paak, ki bi kur saan nanɔ, ki tee
nichiɔŋ.
10 Baa saa baar jarii nba be Atad, Jɔɔdann mɔkir yondo po na, ki bi biar leŋ ki mɔ
fabin, ki li wei halii. Ki Joosef mɔ ki tɔɔtir kpemɔnii tɔɔta daaŋanlore.
11 Keenann teeb nba gbat ki niib na mɔ ki fabin, Atad boor na, ki bi yet a,
“Ninbamɔnjaann boorbee ki Ijipt teeb mɔk na?” Ŋanne teen ki bi pur leŋ Abel Misraim.†
12 Ki Jakɔb waas tun nan waa sennib biaŋinba na.
13 Bi din jii u gbanant ki saan nann Keenann, ki saa piiu tanfiiɔk nba be Makpela, ki li
be Mamre yondo po na, tiŋ nba ki Abraham din daar Efronn boor, wunba tee Hef booru
nirɔ na, a lii tee u niib pinpiiboor.
14 Joosef nba pii u baa ki gbenn yoo nba, ki ŋɔɔ nan u ninjamm, nan binba kur saan
nanɔ kupiinu na ŋmat Ijipt.

Biaŋinba ki Joosef ŋamm ki chekin u ninjamm

15 Bi baa kuun poor poe ki Joosef ninjamm yet a, “Li-i tee ki Joosef nant, ki dukii a
wun tun jiint taa din tun ki biirɔ na paak, ti saa teen nlee?”
16 Ki bi tun toomu Joosef boor a, “Ti baa nba daan yaa wun kpo na,
17 u betit a tin yeta a, ‘Chanbaa, nyikin ki chab a ninjamm linba kur ki bi din tun ki
biira na.’ Mɔtana, chanbaa, nyikin ki chab biit nba ki timm, a baa Yennu daaba tun.”
Ki Joosef bui yoo nba ki u gaar labaar maŋ.
18 Ki u ninjamm baar bi tiɔŋ ki tan gbaan u tɔɔnn, ki tibin bi yura tiŋ ni. Bi kur din
yet a, “Timme na, ti be a tɔɔnn ki tee a daaba.”
19 Ŋaan ki Joosef betib a, “I daa tiin jaŋmaanii. N kan fit jii n mɔŋ ki senn Yennu
seenu ni.
20 I din lor lorbiite n paak, ŋaan ki Yennu ŋmantir ki teen bonŋann, a lin te ki man
tinn nichiɔŋ, binba be bi manfoor ni dinna daar nba na, kimaan linba tun na paak.
21 I daa tiin jaŋmaanii. N saa got yimm nan i waas.” Ki u ŋamm chekimm nan
parmaasir mɔbona, linba maan bi para.

Ki jiin Joosef kuun po

22 Ki Joosef tukin ki be nan u baa ŋaateeb Ijipt tiŋ ni. U din dii bina kobik nan bina
piike ki kpo.
23 U din be u manfoor ni ki la Efraim waas nan u yaaboona. U bia din be ki la Makir,
wunba tee Manase bik na waas, ki pukimm u ŋaateeb ni.
24 U din bet u ninjamm a, “N yaa min kpoe na, ŋaan Yennu lek saa goti, ki nyinni, ki
saan kɔɔni tiŋ nba ki u sat mɔb ki tur Abraham nan Aisak nan Jakɔb na ni.”
25 Ki Joosef te ki u niib na sat mɔb ki tur Yennu nan li-i tee ki Yennu ŋmakitib ki bi
saan doo maŋ niŋ, bi saa jii u gbanant ki saan nanna.
26 Li poorpo ki Joosef kpo Ijipt tiŋ ni, ki tee bina kobik nan piik. Ki bi nunn u gbanant
a li daa bati, ki teen kuun lakir ni.

---

* **50:1 50.1** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. † **50:11 50.11** Bi maan ni, “Abel Misraim” nan “Ijipt teeb fabinii” mɔbona naane.

NYINU

Ki jiin Nyinu gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit biaŋinba ki Yennu fat u niib Israel teeb, ki nyinnib yommisin ni, Ijipt tiŋ nie. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Eksodus.

Biaŋinba ki Israel teeb dii biak Ijipt tiŋ ni

1 Jakɔb bonjai nba din weiɔ ki saan Ijipt na, sɔɔ kur nan u ŋaateebe na, bi din tee:
2 Rubenn, nan Simeonn, nan Liifai, nan Juda,
3 nan Isakar, nan Sebulunn, nan Benjaminn,
4 nan Dann, nan Naftali, nan Gaad, nan Aser.
5 Jakɔb waas nan u yaaboona maŋ kur kann din tee piinlore-e. U bija Joosef ŋarin poŋ din gar be Ijipt-ewa.
6 Ki li din jii yoo ki Joosef nan u ninjamm nan binba tee u waakir na kur kpo,
7 ŋaan bi yaaboona nba tee Israel teeb na din mar waas ki pɔt yabit, ki bia mɔk paŋ bonchiann ki gbee Ijipt kur po.
8 Tɔn, jasɔɔ mun din dii naan, ŋaan tee wunba ki mi siar ki jiin Joosef po.
9 U din yet u niib na a, “Israel teeb na mantik pɔt yabit ki bia mɔk paŋ bonchiann, ki bi benu ji mɔkit jaŋmaanii.
10 Li ki kɔɔ tɔb n tan baar ki bin taan ti datai po ki kɔn nant, ŋaan chiar nyi tiŋ na ni. Li tee tin lon sɔnsaue ki te ki bi daa pɔt ki yabitiri.”
11 Ŋanne ki Ijipt teeb na jiib ki teemm daaba, ki bi be guuteeb nuu ni, a bin diab nan toonpaara ki lin ŋmat bi yan. Ijipt teeb na din te ki Israel teeb na maa doi ŋanlee-e, ki li tee Pitom nan Rameses, ki tee kpanbar na bona binbirboor.
12 Ijipt teeb na nba lek din dia Israel teeb maŋ nan tonu na, ŋaan Israel teeb na bia din pɔte ki pukii, ki gbeet tiŋ na. Ijipt teeb na yan ji din pute,
13-14 ki bi ji toŋ Israel teeb na benu, ki te ki bi di biak bonchiann, bi daabisin ni. Bi din te ki Israel teeb na tuun bi tanmaanu toona nan bi kpaant toona kur, ki ninbatinu kaa bi paaki.
15 Ŋanne ki Ijipt kpanbar na pak tur Israel maannaanba banlee nba tee Sifra nan Pua, ki din tuu sommit Israel poob ki bi maar na a,
16 “Li-i tee ki i somm Israel poo ki u mar, ki bik na tee bonjak, yin kpiu, ŋaan wuu tee bonpooki, yin nyikɔ.”
17 Ŋaan maannaanba na din tee yentinnae. Li paak bi din yêt kpanbar na mɔbe, ŋaan nyikin bonjai na ki bi be.
18 Ŋanne ki kpanbar na tun ki yiin maannaanba na ki tan boib a, “Bee ki i tuun nna? Bee ki i nyikit bonjai na?”
19 Ki bi jiin a, “Israel teeb na poob ki tee nan Ijipt teeb poob na kaa; bi matuk ki paari, li paak bi tuu marewa, ki tin tan baar leŋ.”
20-21 Yennu par din mei maannaanba na paak, ki u turib niib, kimaan baa din tiinɔ na paak. Israel teeb na din ŋammit maar ki pɔt pukii, ki mɔk paŋ.
22 Ki li joontu, Ijipt kpanbar na ji din tan senn sennue ki tur u niib kur a, “Jiin Israel bonjabik kur ki lu-u Nail mɔkir ni, ŋaan nyik bonpoi na ki bii be.”

2

Biaŋinba ki bi mar Moses

1 Li yoo na, jasɔɔ din be ki tee Liifai naakuuk ni nirɔ, ki kɔɔn u booru ni sapaamɔ,
2 ki u marɔ bonjak. Waa la ki bik na fan bonchiann na, ki u bɔrɔ ŋmaarii ŋantaa.
3 Li poor po u ji din kan fit bɔr bik na, ŋanne ki u jii naamɔɔnsai kpanchibuk, ki jii kpabouŋ ki pɔr li fɔnii na, a nyun daa fit kɔɔ, ki jii bik na ki kpeenɔ chibuk na ni, ki saan buunir mɔfɔkit ni nyunkpiŋ, Nail mɔkir ni.
4 Sanpantik na yɔɔrɔ bonpook din chat waame ki saa see ŋaan gorii a wun la linba saa teen bik na.
5 Tɔn, kpanbar na bipoo mun din sik mɔkir na ni a wun wur, ŋaan ki u daabpoi mun somm ki kook kpengbiɔŋ. Li yoo na ki u la kpanchibuk na gur mɔfɔkit na ni, ki u tun u daaba na yenɔ ki u saan jii.
6 Kpanbar bipoo na din biit kpanchibuk na ki la sanpantik, ki u tee bonjak. Bik na din mɔe, ki ninbaauk soorɔ, ki u yet a, “Hiibru* sanpantii na yenɔe na.”

* **2:6 2.6** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

7 Ki sanpantik na niipoo boiɔ a, “N saan yiin Hiibru poosɔɔ ki wun tan wubirɔ turani-
i?”
8 Ki kpanbar bipoo na jiin a, “Nn.” Ŋanne ki sapaamɔ na saan yiin sanpantik na tiɔŋ
naa, ki u baar.
9 Ki kpanbar bipoo na yet poo na a, “Wubit sanpantik na ki turin, ŋaan ki n pa-a.” Ki
poo na jii sanpantik na ki wubiiɔ.
10 Li poor po, bik na nba tan tukit biir, ki u jiiu saan turɔ kpanbar bipoo na. Ki u
gaarɔ, ki teenɔ u bija. U din pak ki tur u mɔŋ a, “N nyinnɔ nyun niŋe, li paak ki n purɔ
Moses.”†

Biaŋinba ki Moses saan bɔr Midiann yent ni

11 Moses nba din tan subir, u din saan a wun gɔn u nikpiimm, ki saa la Ijipt teeb na
miamm ki bi tuun toonpaara. U din la ki Ijipt nirɔ boo Israel nirɔ, wunba tee ŋɔɔ Moses
booru ni nirɔ na.
12 Ki Moses jiant ki got lint ki la nan sɔɔ ki gorii, ki u kpii Ijipt nirɔ na, ki jii u gbanant
ki bɔr buun tiŋ ni.
13 Laa yent sɔnyiɔk, ki u bia ŋmat ki saa la ki Hiibru booru ni jab banlee kɔn. Ki u
boi wunba mɔk kaat na a, “Bee ki a boo a booru ni nirɔ?”
14 Ŋanne ki jɔɔ na jiin a, “Sɔɔ ki teena ti diarɔɔ koo ti barbuurɔ. A yaan loon ki a kpin
nan faa won kpii Ijipt nirɔ nae-e?” Ŋanne ki jaŋmaanii soor Moses, ki u yet u mɔŋ a,
“Niib bann maa tun linbawa.”
15-16 Kpanbar na nba gbat linba kur tun yoo nba, ki u ji loon wun te ki bin kpi Moses,
ki Moses chiar ki saan Midiann tiŋ ni.
Dasiar ki Moses saan kar bunbunn boor, ki Jetro, wunba tee Midiann doo manntɔɔ na
sapaamm banlore tan baar a bin luun nyun ki kpaar siaru ni, ki bi baa pei nan buunii
n nyu.
17 Ŋaan ki pekpaarsiab beer Jetro sapaamm maŋ, ki Moses saan somm bonpoi na ki
nyunn bi bonkobit na.
18 Baa ŋmat kun bi baa boor yoo nba, ki bi baa boib a, “Bee ki i jen yian dinna nna?”
19 Ki bi jiin a, “Ijipt nirɔe sommit ki fatit pekpaarii na nuu ni, ki bia luun nyun ki
nyunn ti bonkobit ki turit.”
20 Ki bi baa boib a, “U be lia? Bee ki i nyik jɔɔ maŋ leŋi? Saant man ki saa yiinɔ ki
timm nan ŋɔɔ n tan lakin di jeet.”
21 Ŋanne ki Moses sak ki biar Jetro boor, ki Jetro turɔ u bipoo Sipora, ki u kɔɔnɔ,
22 ki mar bonjak. Moses din yet a, “N tee boorganue tiŋ na ni, li paak ki n purɔ
Gersom.”‡
23 Li din dii nan bina ŋanŋaa naewa, ki Ijipt kpanbar kpo, ŋaan Israel teeb na din daa
be bi daabisin ni, ki mɔ fabin loon sommir, ki bi mɔŋ na doo Yennu boor,
24 ki u gbat bi fabinii, ki tiar u mɔsonn nba ki u din senn ki tur Abraham nan Aisak
nan Jakɔb na.
25 U din la Israel teeb daabisin na, ki u baka be bi ni.

3

Biaŋinba ki Yennu yiin Moses

1 Dasiar ki Moses kpaar u diamm Jetro, wunba tee Midiann manntɔɔ na pei nan buunii,
ki jii bonkobit na ki gar tinkorik, ki saan Sainai jɔjaann nba tee Yennu jɔɔr na boor.
2 Ki Yennu malaka dɔkit u paak leŋ, ki tee nan muu na ki nyi tibik paak. Moses din la
nan muu be tibik na paak, ŋaan ki tibik na bia ki di boontiri.
3 Ki u dukin a, “Linba na tee bonsaanne, li teen nlee ki tibik na ki di boontiri? N saa
chat nakine ki got.”
4 Yennu nba la nan Moses baat leŋ yoo nba, ki u be tibik na sinsuuk ni, ŋaan yiinɔ ki
yet a, “Moses, Moses.”
Ki u jiin a, “N gbia. Mine na.”
5 Ki Yennu yetɔ a, “Daa baat nakii. Pitir a taasaat, kimaan siaminba ki a see na tee
kasii boore.
6 Mine tee a yeejamm Yennu, Abraham nan Aisak nan Jakɔb Yennu.” Ki Moses dɔkin
u numpo, kimaan u tiin jaŋmaanii nan wun la Yennu.
7 Ŋanne ki Yennu yet a, “N la Ijipt teeb nba dint n niib biak biaŋinba, Ijipt tiŋ niwa.
N gbat ki bi mɔ ki loon sommir a bin nyi bi yomdamm nii ni. N mi bi fara kur dinu po.

† **2:10 2.10** Bi maan ni, “Moses” nan “nyinnɔ” mɔbona naane. ‡ **2:22 2.22** Bi maan ni, “Gersom” nan “boorganu” mɔbona naane.

8 Ŋanne ki n sik maa n nyinnib Ijipt teeb nuu ni, ki saan namm tinŋaŋ ni, tiŋ nba yab
ki bia mɔk koorin, tiŋ nba ni ki Keenann teeb nan Hef teeb nan Amor teeb nan Peris
teeb nan Hif teeb nan Jebus teeb be mɔtana na.
9 N setik gbat n niib mɔnii, ki la Ijipt teeb na nba dintib biak biaŋinbawa.
10 Mɔtana, n tuumae Ijipt teeb kpanbar boor, a fan jii n niib na ki nyi namm u tiŋ maŋ
ni."
11 Ki Moses yet Yennu a, "N ki tee siari, ki n saa teen nlee ki saan kpanbar na boor ki
saa nyinn Israel teeb maŋ Ijipt tiŋ ni?"
12 Ki Yennu yetɔ a, "N sii be nana, ki fi-i nyinn niib maŋ Ijipt tiŋ ni yoo nba, i saa
jiantin jɔɔr na paak. Ŋanne sii tee nyinn ki wann nan mine set tuma."
13 Ŋaan ki Moses jiin a, "Mi-i saan Israel teeb na boor ki saa yetib a, 'I yeejamm Yennu
nae tumin i boor,' bi saa boin a, 'U sanni-i?' n saa pakib a bee?"
14 Ki Yennu yetɔ a, "N tee maa tee wunbae. Li kpaa talas fan pak linba na ki turib a
wunba sann yi 'MINE TEE' nae tumin i boor.
15 Pakin Israel teeb na nan min Yennu, wunba tee bi yeejamm Abraham nan Aisak
nan Jakɔb Yennu nae tuma bi boor. N sanne na yaayoo nan yaayoo. Sann nae ki nibooru
nba waa kur sii yin.
16 Saant ki saa tikir Israel saakab na, ki betib nan min Yennu, wunba tee bi yeejamm
Abraham nan Aisak nan Jakɔb Yennu-e dɔkit a paak. Pakimm nan n baar bi boor ki la
Ijipt teeb na nba tuun biaŋinba ki teemma.
17 N dukin nan man nyinnib Ijipt tiŋ maŋ niŋe, siaminba ki Ijipt teeb dintib biak na,
ki saan namm tiŋ nba ŋan, ki bia mɔk koorin ni, tiŋ nba ki Keenann teeb nan Hef teeb
nan Amor teeb nan Peris teeb nan Hif teeb nan Jebus teeb be na.
18 "N niib na saa gbiint faa saa pak linba ki turib. Ki fin nan Israel saakab na n saan
Ijipt kpanbar na boor ki saa yetɔ a, 'Yennu nba tee timm Hiibru teeb* Yomdaanɔ nae
fiit u mɔŋ ki turit. Turint yaak ki tin somm daa ŋantaa kunkoouk paak, ki saa mann
maruŋ ki turɔ.'
19 N mi nan Ijipt kpanbar na kan sak ki yin nyi, see ki n tan miauwa ki u sak.
20 Ŋaan n saa jii n yiikoo ki tun bakitnauŋ nan yaarlituk toona ki dat Ijipt teeb tuba.
Li poor po u saa chabi ki yin nyi.
21 "N saa te ki Ijipt teeb na n turi baakir, ki yoo nba ki n niib na nyi, Ijipt teeb na kan
te ki bin nyi niikoonii.
22 Ki Israel poo kur saa saan u lɔɔ nba tee Ijipt poo boor, koo Ijipt poo nba kɔɔ u ŋaak
ni, ki boiɔ a wun turɔ tiat nan likirii nan salima. Israel teeb na saa jii bona maŋ ki tur
bi bonjai nan bi bonpoi, ki bin jii Ijipt teeb faar na ki yaat nann."

4

Biaŋinba ki Yennu tur Moses bakitnauŋ yiikoo

1 Ki Moses yet Yennu a, "Ŋaan li-i tee ki Israel teeb na ki teenin yada, ki yêt n maan
maŋ gbiintu, ki yet nan a ki dɔkit n paaki, n saa teen nlee?"
2 Ki Yennu boiɔ a, "A dia bee na?"
Ki u jiin a, "Patue."
3 Ki Yennu yetɔ a, "Lumin tiŋ ni." Ki Moses lur tiŋ ni, ki li kpant waauk, ki Moses
chiar nyikir.
4 Ŋanne ki Yennu pak Moses a, "Bɔɔnt ki soor u joor ki tɔkirɔ." Ki Moses bɔɔn ki
soorɔ, ki u ŋmat kpant patu biak.
5 Ki Yennu yetɔ a, "Tumin nna ki lin wann Israel teeb na nan bi yeejamm Yomdaanɔ
Yennu nba tee Abraham nan Aisak nan Jakɔb Yennu nae dɔkit a paak."
6 Ŋanne ki Yennu bia ŋamm pak nan Moses a, "Kɔɔnt a nuu a liatir ni." Ki Moses
kɔɔn. Waa nyinn u nuu yoo nba, ki li yiar, ki gbee nan nara, ki peen nan wunn na.
7 Ki Yennu yetɔ a, "Ŋammit kɔɔn a nuu a liatir ni." Ki u tun nna, ki waa nyinn u nuu
yoo nba, ki li mɔk laafia, ki tee nan u gbananlia na.
8 Ki Yennu yetɔ a, "Li-i tee ki bi kan teena yada nan a sinsinn nyinn na, bi saa teena
yada nyinn na niwa.
9 Li-i tee nyina na kur ni ki bi kan teena yada, ki bia yêt bin gbiint faa piak linba ki
teemmi, fan jii Nail mɔkir ni nyun ki mɔɔn kunkonn. Nyun na saa kpant sɔn."
10 Ŋaan ki Moses yet a, "Aaii, Yennu, a daa tuumin, n poŋ tuu ki fit piak fanu, ki faa
bia piin ki piak nanin na, ŋaan n lek daa ki fit pak fanu. N tee wunba ki fit piak fanue,
ki mei nan paku, ki bia bitin."

---

* **3:18 3.18** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

11 Ki Yennu boiɔ a, “Ŋmee teen nirɔ mɔbi? Ŋmee tee nirɔ tuukpaar koo muuki? Ŋmee
tee nirɔ jɔɔŋ koo ninnyɔɔntɔɔ? Li tee min Yennu-e.
12 Ii saa. N saa somma ki fan pak, ki bia wanna faa saa pak linba.”
13 Ŋaan ki Moses jiin a, “Aaii, n Yomdaanɔ, tumin sɔɔ.”
14 Li yoo na ki Yennu wutoor doo Moses paak, ki u yetɔ a, “Ki a yɔɔrɔ Aarɔnn, wunba
tee Liifai nirɔ na muni-i? N mi nan u fit piak fanu. Barmɔnii u baat a wun cheta, li sii
manɔ bonchiann wuu la-a yoo nba.
15 A pak nanɔ ki wannɔ waa saa pak linba. N saa somm i banlee kur ki yin pak, ki n
bia saa wann i banlee na yaa saa tun linba.
16 Ŋɔɔe sii tee a barpaktɔɔ, ki saa pak nan niib na ki tura. Ki a sii tee nan Yennu nae,
ki wantɔ waa saa pak linba.
17 Jiin patu na kii dia, kimaan a sii dia ŋanne ki tuun bakitnauŋ toona.”

Biaŋinba ki Moses ŋmat saan Ijipt

18 Ŋanne ki Moses ŋmat u diamm Jetro boor ki saa yetɔ a, “N barimae, dimin sukuru
ki ŋaan man ŋmat kun n nikpiimm boor, Ijipt tiŋ ni, ki saa laan li mammii.” Ki Jetro
sak ki chabɔ.
19 Moses nba daa din be Midiann tiŋ ni na, ki Yennu yetɔ a, “Ŋmatir kun Ijipt, kimaan
binba din loon bin kpia na kur kpowa.”
20 Ki Moses jii u ŋaapoo nan u waas ki jakimm boŋ, ki saa namm Ijipt, ki bia dia patu
nba ki Yennu pakɔ a wun jii na.
21 Yennu bia din yetɔ a, “Faa saa Ijipt na, a saa yabir tun bakitnauŋ toona nba ki n
tura yiikoo maa a tun na kpanbar na boor, ŋaan n saa teen kpanbar maŋ tubkangbatir,
ki u kan sak ki n niib na n nyi.
22 Ki fan pakɔ nan min Yennu-e yet a, ‘Israel teeb tee min Yennu bija sinsinne.
23 Ki n paka nan a te ki n bija maŋ n saan ki fit jiantin, ŋaan ki a yêt. Tɔn, n yaa n
kpi a bijakpere.’ ”
24 Ki Yennu din saa loon wun kpi Moses,* Ijipt sɔnu ni, siaminba ki Moses maŋ din
teen u kinkaanboor na.
25-26 Ki ŋɔɔ Moses ŋaapoo Sipora jii tanchetiŋ ki pot u bija punn, ki jii sɔn ki suu Moses
taapant. Ki punpotu na paak ki u yet Moses a, “A tee sɔn sɔrɔe ki turin.”† Ŋanne ki
Yennu din nyik Moses kpinu.
27 Li yoo na ki Yennu poŋ dɔŋ pak nan Aarɔnn ki yetɔ a, “Saant kunkoouk paak ki saa
chet a waarɔ Moses.” Ki u saan Yennu jɔɔr na boor a wun chetɔ, ki waa chetɔ yoo nba,
ki u mɔɔt‡ u tankpinn.
28 Ŋanne ki Moses wann Aarɔnn linba kur ki Yennu pakɔ, yoo nba ki ŋɔɔ Yennu betɔ
nan wun ŋmat Ijipt na, ki bia yet Aarɔnn bakitnauŋ nyina nba kur ki Yennu betɔ a wun
saa tun na.
29 Ki Moses nan Aarɔnn saan Ijipt ki saa taan Israel teeb tɔɔndamm na kur.
30 Ki Aarɔnn pak wannib linba kur ki Yennu pak Moses, ki Moses mun tun bakitnauŋ
nyina nba kur ki Yennu wannɔ na, niib na kur numm ni,
31 ki bi teen yada. Ki baa gbat nan Yennu baar bi boor ki la baa di biak biaŋinba na,
ki bi gbaan ki jiantɔ.

5

Biaŋinba ki Moses nan Aarɔnn saan Ijipt kpanbar boor

1 Ki Moses nan Aarɔnn saan Ijipt kpanbar na boor ki yetɔ a, “Timm Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu yet a, ‘Ŋaant ki n niib na n nyi ki saan kunkoouk paak ki teen jaamm
ki baakin.’ ”
2 Ki kpanbar na boib a, “Ŋmee tee Yennu? Bee ki n saa gbiint u maan ki te ki Israel
teeb n nyi? N ki mi Yennu maŋ, li paak, n kan sak Israel teeb na n nyi.”
3 Ki Moses nan Aarɔnn jiin a, “Timm Hiibru teeb* Yennu nae fiit u mɔŋ ki wannit.
Turint yaak ki tin jii daa ŋantaa ki somm kunkoouk paak, ki saa mann maruŋ ki tur ti
Yomdaanɔ Yennu maŋ. Ti-i kii tun nna, u saa kpit tɔbii nie, koo wun te ki yiarii n baar
ki kpit.”
4 Ŋanne ki kpanbar na jiin a, “I want a bee ki saa te niib na n nyik toontumu? Ii te ki
niib na n ŋmat kii be bi toona ni.

---

* **4:24 4.24** Yennu din loon wun kpi Moses, li pasiar waa ki pot u bija punn nae. † **4:25-26 4.25-26** Sɔn sɔrɔ: Sɔn nae din tinn Moses manfoor. ‡ **4:27 4.27** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. * **5:3 5.3** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

5 Yimm Israel teeb na pɔt ki yabit gar Ijipt teeba, ki mɔtana ki i bia loon yin nyik
toontumu.”
6 Li daar maŋ ki kpanbar na yet Ijipt daabguura na, nan Israel teeb toonn saakab na
a,
7 “I ji daa teemm mɔɔt ki bi ŋmat nan tant ki chibin birikii. Ŋaant bin tuu saan ki lon
mɔɔt ki tan chib.
8 Ŋaan bin bia tuu chib birikii maŋ nan baa daan tuu chibin ki li yab biaŋinba na,
ki nan yenna daa pɔɔri. Bi toonn na ki janibi, ŋanne teen ki bi boin yoo nan yoo a n
chabib ki bin nyi ki saan kunkoouk paak ki saa mann maruŋ ki tur bi Yennu.
9 Ii te ki bi numm-ii mɔn ki bii tuun toonpaara, ŋanne saa te ki bi kan la yaak ki
gbiintir faak nba jan na.”
10 Ŋanne ki daabguura na nan Israel teeb toona saakab na nyii ki saan pak Israel teeb
na a, “Kpanbar yet a u ji kii teeni mɔɔti,
11 a ii ji tuu saan ki lon mɔɔt ki tan chib, ŋaan ii bia tuu chib birikii maŋ ki lii yab nan
yaa tuu chibin biaŋinba na.”
12 Ki niib na lin Ijipt tiŋ kur po ki loon mɔɔt na.
13 Ki daabguura na miamm a bii chibin birikii na, ki li yabint-ii tee nan baa daan tuu
teemm mɔɔt ki bi chibin biaŋinba na.
14 Ki Ijipt daabguura na boo Israel toona saakab nba ki bi jii toonn ki teen bi nuu ni
na. Bi din boib a, “Bee ki i ki chibin ki li yab nan sinsinn na?”
15 Ki toona saakab na saan kpanbar na boor ki saa nyiirɔ a, “Chanbaa, bee ki a tun
nna ki turiti?
16 Mɔtana bi ki teent mɔɔt, ŋaan bia miant a tii chibin birikii, ki bia boot, ŋaan li biit
tee a niib na yare.”
17 Ki kpanbar na jiin a, “I tee gbannyakdamme ki ki loon toontumu, ŋanne teen ki i
yeen a n chabi ki yin saan ki mann maruŋ ki tur Yennu.
18 Ŋmatir toonn ni man. Bi kan turi mɔɔti, ŋaan ii bia sii chibin nan yaa daan tuu
chibin biaŋinba nae.”
19 Ki toona saakab na bann nan bi be mukir nie, kimaan waa pakib nan bi tee sii
chibin nan baa daan tuu chibin nae daar kur, nan yenna kan pɔt na.
20 Baa ji nyii a bin kun na, ki bi la Moses nan Aarɔnn nba poŋ bo guuba na,
21 ki yetib a, “Yennu la yaa tun linbawa, ki saa dat i tuba nan yaa te ki kpanbar nan
u ŋaasaakab nant na. I turib sɔnu nba ki bi saa kpite na.”

Biaŋinba ki Moses nyiir Yennu

22 Ki Moses ŋmat saan Yennu boor ki saa yet a, “N Yomdaanɔ, bee ki a dint a niib na
biaki? Bee ki a tumin nna na?
23 Laa nyii li piinu niwa, mi-i saan pak nan kpanbar maŋ faa wannin linba, u tuu
ŋamm dinn niib na biake. A mun bia ki tun siar ki sommibi.”

6

1 Ŋanne ki Yennu pak Moses a, “Mɔtana a saa la maa saa tun linba ki tur kpanbar
maŋ. N saa miau ki wun te ki n niib n nyi. Barmɔnii, n saa miau ki wun te ki bin nyi u
tiŋ ni.”

Biaŋinba ki Yennu yiin Moses

2 Ki Yennu yet Moses a, “Mine tee Yennu.
3 N dɔkit Abraham paak, nan Aisak paak, nan Jakɔb paak, ki tee Yabint Yennu-e, ŋaan
n ki wann n mɔŋ ki turib nan n kasii sann nba tee Yennu na.
4 N bia lor n mɔlor namm ki senn nan n saa turib Keenann tiŋ, tiŋ nba ki bi din tee
saamm leŋ na.
5 Mɔtana, n gbat Israel teeb, binba ki Ijipt teeb diab daabisin ni na fabiniiwa, ki tiar n
mɔlor na.
6 Li paak, pakin Israel teeb maŋ nan n piakib a, ‘Mine tee Yabint Yennu, n saa nyinni
daabisin nba ki i be Ijipt teeb nuu ni na. N saa jii n panchiɔŋ ki baar nan tubdatu bi
paak ki tinni.
7 N saa teeni n tiɔŋ niib, ki sii tee i Yennu. Ki i saa bann nan mine tee i Yomdaanɔ
Yennu, yoo nba ki n nyinni daabisin ni, Ijipt tiŋ ni na.
8 N saa jii-i ki baar nani tiŋ nba ki n por senn nan n saa tur Abraham nan Aisak nan
Jakɔb na ni, ki set saa jii tiŋ maŋ ki turi, ki li sii tee i faar. Mine tee Yennu.’ ”
9 Ki Moses pak li kur ki tur Israel teeb, ŋaan ki bi ki gbiint, kimaan bi para poŋ dɔŋ
biir nan biak nba ki bi di, bi daabisin ni nawa.
10 Ŋanne ki Yennu pak Moses a,

11 “Saant ki pak Ijipt teeb kpanbar na a wun te Israel teeb na n nyi u tiŋ na ni.”
12 Ŋaan ki Moses jiin a, “Israel teeb na poŋ ki gbiintir n maan kaawa, ki tan boi Ijipt teeb kpanbar maŋ? N ki fit piak fanu.”
13 Ki Yennu yet Moses nan Aarɔnn a, “Pakin Israel teeb nan Ijipt teeb kpanbar na, a mine turi mɔb a yin nyinn ŋamm Israel teeb na Ijipt tiŋ ni.”

Ki jiin Moses nan Aarɔnn ŋaateeb sana po

14 Rubenn, wunba tee Jakɔb bijakper na, din mɔk bonjai bannae, ki bi tee Hanok nan Palu nan Hesronn nan Karmi; ŋamme tee yeejamm nba ki bi naakuut sana gaa namm na.
15 Simeonn din mɔk bonjai banloobe, ki bi tee Jemuel nan Jaminn nan Ohad nan Jakinn nan Sohar, nan Sawul, ki u naa nyii Keenann booru ni, ŋamme tee yeejamm nba ki bi naakuut sana gaa namm na.
16 Liifai mun din mɔk bonjai bantaae, ki bi tee Gersonn nan Kohaf nan Merari, ŋamme tee yeejamm nba ki bi naakuut sana gaa namm na. Liifai din dii bina kobik nan piintaa nan ŋanlore-e ki kpo.
17 Gersonn din mɔk bonjai banlee-e, ki bi tee Libni nan Simei, bi din mɔk yaaboona bonchiann.
18 Kohaf din mɔk bonjai bannae, ŋamme tee Amram nan Isar nan Hebronn nan Usiel. Kohaf din dii bina kobik nan piintaa nan ŋantaae ki kpo.
19 Merari din mɔk bonjai banlee-e, ŋamme tee Mali nan Musi. Ŋamme tee Liifai naakuut nan bi yaaboona.
20 Ki Amram kɔɔn u baa niipoo Jokebed, ki mar Aarɔnn nan Moses. Amram din dii bina kobik nan piintaa nan ŋanlore-e ki kpo.
21 Isar din mar bonjai bantaae, ŋamme tee Kora nan Nefeg nan Sikri.
22 Ki Usiel mun mar bonjai bantaa, ŋamme tee Misael nan Elsafann nan Sitri.
23 Ki Aarɔnn kɔɔn Aminadab bipoo Eliseba, ki u tee Nasonn niipoo, ki mar Nadab nan Abihu nan Eleasar nan Itamar.
24 Kora din mɔk bonjai bantaae, ŋamme tee Asir nan Elkana nan Abiasaf, ki bi tee Kora naakuut na yeejamm.
25 Ki Aarɔnn bija Eleasar kɔɔn Putiel bipoo yenɔ, ki mar Finehas. Binba nae din tee Liifai booru ni naakuut yudamm.
26 Aarɔnn nan Moses-e din tee binba ki Yennu yetib a, “Nyint Israel teeb na Ijipt tiŋ ni.”
27 Ŋamme din tee jab nba pak Ijipt kpanbar na a wun ŋaa Israel teeb na.

Biaŋinba ki Yennu pak nan Moses nan Aarɔnn

28 Yennu nba pak nan Moses, Ijipt tiŋ ni na,
29 u din yetɔ a, “Mine tee Yennu. Betir Ijipt kpanbar linba kur ki n paka na.”
30 Ŋaan ki Moses jiin a, “A mi nan n ki fit piak fanu, bee saa te ki kpanbar na n gbiint ki turimi?”

7

1 Ki Yennu yetɔ a, “N saa te ki a tee nan Yennu nae kpanbar na boor, ki a ninja Aarɔnn sii tee a sɔkinii ki piak teenɔ.
2 Pakin Aarɔnn linba kur ki n wanna, ki u saa pak kpanbar na ki wun chab Israel teeb na ki bin nyi u tiŋ ni.
3 Ŋaan n saa teen kpanbar na tubkangbatir, ki u kan gbiint ki turi, halii mi-i lekii tun yaarlituk toona biaŋinba Ijipt tiŋ ni.
4 Li paak, ki n saa baar nan tubdatu nba kaa paak Ijipt, ki nyinn Israel teeb nba tee n yab na Ijipt tiŋ ni.
5 Ijipt teeb na saa bann nan mine set tee Yabint Yennu, yoo nba ki n jii n paŋ ki wannib, ki nyinn Israel teeb na bi tiŋ ni.”
6 Ŋanne ki Moses nan Aarɔnn tun biaŋinba ki Yennu wannib na.
7 Moses din tee bina piinniime, yoo nba ki bi din pak nan kpanbar na, ki Aarɔnn mun tee bina piinniin nan ŋantaa.

Ki jiin Aarɔnn patu na po

8 Ki Yennu yet Moses nan Aarɔnn a,
9 “Li-i tee ki kpanbar na yet a yin tun bakitnauŋ toonn ki wann i mɔŋie, fan bet Aarɔnn ki wun lu u patu na tiŋ ni, kpanbar na numm ni, ki patu na saa kpant waauk.”
10 Ki Moses nan Aarɔnn saan kpanbar na boor ki saa tun nan Yennu nba wannib biaŋinba na. Ki Aarɔnn lu u patu na tiŋ ni, kpanbar nan u saakab na numm ni, ki li kpant waauk.

11 Ŋanne ki kpanbar na yiin u subindamm nan nyɔkdamm, ki bi jii bi nyɔkii na ki
mun tun nna.
12 Bi din lu bi patiie, ki li mun kpant wai. Ŋaan ki Aarɔnn patu na nak bi patii na.
13 Kpanbar na lek din dia u tubkangbatin nae, ki ki gbiint linba ki Moses nan Aarɔnn
pakɔ na, nan Yennu nba pak biaŋinba na.

Biaŋinba ki biiru baar Ijipt paak

Sɔn

14 Ŋanne ki Yennu pak Moses a, "Kpanbar na mantik teen tubkangbatire, ki yêt wun
chab niib na ki bin nyi.
15 Saant ki chetɔ sanyiɔk ni, yoo nba ki u siik Nail mɔkir na ni. Jiin patu nba daan
kpant waauk na, ki sik guurɔ mɔkir maŋ kpiŋ,
16 ki yetɔ a, 'Timm Hiibru teeb* Yomdaanɔ Yennu nae tumin a n paka ki fan te ki u
niib na n nyi, ki saa jiantɔ muuk ni. Ŋaan li jii yoowa, nan mɔtana, a ki gbiinti.
17 Tɔn, chanbaa, Yennu yet nan a set saa bann waa tee wunba, kimaan waa yaa wun
tun linba ki tura na. Gotirii, n yaa n jii patu nae ki faa nyun na, ki li saa kpant sɔn.
18 Janii nba be nyun na ni kur saa kpo, ki nyun na sii nubir bonchiann, ki Ijipt teeb
na kan fit nyu nyun maŋi.' "
19 Ki Yennu pak Moses a wun bet Aarɔnn ki wun jii u patu na ki tantir kpenii na kur
paak, nan bunii na kur paak, nan nyunbua kur paak, Ijipt tiŋ kur po. Nyun na saa kpant
sɔme, ki tiŋ na kur po saa gbee nan sɔn, bi kunkoa nan soa kur saa gbee nan sɔme.
20 Ki Moses nan Aarɔnn tun nan Yennu nba wannib biaŋinba na. Aarɔnn din jii u
patu nae ki faa mɔkir maŋ nyun, kpanbar nan u saakab na kura numm ni, ki nyun na
kur kpant sɔn.
21 Janii nba din be nyun na ni kur din kpoe, ki nyun na pɔi bonchiann, ki sɔɔ kan fit
nyu. Ijipt tiŋ kur po din tee sɔme.
22 Ki kpanbar na nyɔkdamm mun tun nna, ki u bia ŋamm teen tubkangbatir, ki ki
gbiint Moses nan Aarɔnn nba piak linba, nan Yennu nba yet biaŋinba na.
23 Kpanbar na din ŋmat kun u ŋaak nie, ki u baka poŋ ki be linba kur tun na ni.
24 Ijipt teeb na kur din gbii mɔkgbiante, ki loon nyun bin nyu, kimaan bi din ki fit nyu
mɔkir na ni nyumi.
25 Yennu nba din biir nyun maŋ, daa ŋanlore-e din gar.

8

Pɔnta

1 Ki Yennu yet Moses a, "Saant ki yet kpanbar na a Yennu yet a, 'Ŋaant ki n niib na n
saan ki jiantin.
2 Li-i tee ki a yêt, n saa dat a doo na tubir, ki te pɔnta n gbee a tingbouŋ na.
3 Nail mɔkir na saa gbee nan pɔntae, ki bi tan saa do ki baar a ŋaak ni, ki kɔɔ a
didɔɔtuk ni, ki do a dɔɔnu paak, ki kɔɔ a saakab ŋei ni, nan a niib ŋei ni, halii nan a
diit ni, nan a jeteenbona ni.
4 Bi tan sii yuuk do a paak, nan a niib paak, nan a saakab paak.' "
5 Yennu din ŋamm yet Moses a, "Pakin Aarɔnn ki wun jii u patu na ki tant kpenii
paak, nan bunbunii paak, nan nyunbua paak, ki te pɔnta n nyi ki gbee Ijipt tingbouŋ."
6 Ki Aarɔnn jii u patu na ki tant nyun na kur paak, ki pɔnta nyii nyun maŋ ni ki piin
Ijipt tiŋ kur po.
7 Ŋaan nyɔkdamm na mun din jii bi nyɔkii ki teen nnae, ki te pɔnta doo tiŋ na paak.
8 Ki kpanbar na yiin Moses nan Aarɔnn ki yetib a, "Miat Yennu ki wun boon pɔnta na,
ki n saa chab niib na ki bin nyi, ki saan mann maruŋ ki tur Yennu."
9 Ki Moses jiin a, "N par sii man nan man miar Yennu tura. Want yoo nba ki n saa
miar ki tur fin nan a niib nan a saakab, ki pɔnta na saa bot, ki nan yenɔkɔɔwa kan biari,
see Nail mɔkir ni."
10 Ki kpanbar na jiin a, "A won miar ki turin wonn."
Ŋanne ki Moses yet a, "N saa tun nan faa loon biaŋinba na, ki fan bann nan yensiar
kaa ki tee nan ti Yomdaanɔ Yennu na.
11 Pɔnta na saa bot fin nan a niib nan a saakab boor, ki nan pɔntira kan biar see mɔkir
ni kuukɔɔ."
12 Ki Moses nan Aarɔnn seet kpanbar na boor, ki Moses miar Yennu a wun boon pɔnta
nba ki u te ki bi baar kpanbar paak na.

* **7:16 7.16** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

13 Ki Yennu tun nan Moses nba miar bianinba na, ki te pɔnta nba be ŋei ni nan nanyera
ni, nan tiŋ na kur po kpo.
14 Doo na ni niib din bakir pɔnta maŋ ki poon poon, ki tiŋ na kur po tan gbee nan
pɔntkpeka, ki nubir pɔi.
15 Kpanbar na nba la nan pɔnta na kpo yoo nba, ki u ŋamm teen tubkangbatir nan
Yennu nba pak na, ki yêt wun gbiint Moses nan Aarɔnn nba pak linba na.

Kobiaba

16 Ki Yennu yet Moses a, “Pakin Aarɔnn ki wun jii u patu na, ki faa tiŋ, ki Ijipt tiŋ kur
po tanbiinii saa kpant kobiaba.”
17 Ki Aarɔnn jii u patu na ki faa tiŋ, ki Ijipt kur po tanbiinii kpant kobiaba, ki junt niib
nan bonkobit kur.
18 Ki nyɔkdamm na mun yabir a bin jii bi nyɔkii ki te kobiaba n baar, ŋaan bi din
gbara. Kobiaba din bee Ijipt tiŋ na kur po,
19 ki nyɔkdamm na yet kpanbar na a, “Yennu-e tun linba na.” Ŋaan ki kpanbar na
teen tubkangbatir nan Yennu nba yet bianinba na, ki ki gbiint Moses nan Aarɔnn nba
piak linba na.

Kpajuut

20 Ki Yennu yet Moses a, “Wonn sanyiɔk ni, a won saan chet kpanbar na, yoo nba ki u
siik mɔkir, ki pakɔ nan Yennu yet a, ‘Ŋaant ki n niib na n saan ki jiantin.
21 N kpaanae nan fi-i kii te ki bi nyii, n saa baar nan kpajuut i paak, ki dat fin nan a
saakab nan a niib tuba. Ijipt teeb ŋei saa gbee nan kpajuut, ki tiŋ na kur po saa gbee
namm.
22 Ŋaan n saa te ki kpajuut maŋ kan baar Gosenn yent ni, siaminba ki n niib be na. N
saa tun linba nae ki yin bann nan min Yennu tuun siar tiŋ na ni.
23 N saa te ki bɔkitu be n niib nan a niib sinsuuk ni. Bakitnauŋ toonn na won saa tun
wonne.’ ”
24 Ki Yennu tun kpajuut bonchiann kpanbar na ŋaak ni, nan u saakab na ŋei ni, ki
kpajuut na biir Ijipt tiŋ kur.
25 Ŋanne ki kpanbar na tun yiin Moses nan Aarɔnn ki yetib a, “Saant man ki saa mann
maruŋ ki tur i Yennu, Ijipt tiŋ na ni.”
26 Ki Moses jiin a, “Li ki took nan tin tun nna. Ti-i jii bonkobit ki mann maruŋ ki tur ti
Yomdaanɔ Yennu, li saa donn Ijipt teeb na wutoawa. Ti-i jii bonkobit na ki mann maruŋ
siaminba ki Ijipt teeb saa lat, bi saa donn wutoae ki jaatit tana kpit.
27 Li tee tin somm daa ŋantaae ki saan kunkoouk paak ki saa mann maruŋ ki tur ti
Yomdaanɔ Yennu, nan waa wannit bianinba na.”
28 Ki kpanbar na jiin a, “Li-i tee ki i kan saan fɔkit, n bo saa chabi, ki yin saan muuk
ni ki saa mann maruŋ ki tur i Yomdaanɔ Yennu-wa. Miatɔ ki turin.”
29 Ki Moses jiin a, “Mi-i nyii nna na, n saa miar Yennu, ki wonn kpajuut na won sii
kaa, fin nan a saakab nan a niib boor. Ŋaan a ji daa kpannit, ki gɔi niib na ki bi daa saa
mann maruŋ ki teen Yennu.”
30 Ki Moses seet kpanbar na boor, ki miar Yennu,
31 ki Yennu tun nan Moses nba miar bianinba na. Ki kpajuut na yaat kpanbar na boor,
nan u saakab nan u niib na kur boor; ki kpajuuk nan yenɔkɔɔwa ki biari.
32 Ŋaan kpanbar na bia din ŋamm teen tubkangbatire, ki poŋ ki sak ki niib na n saani.

9

Bonkob-kuuk

1 Ki Yennu pak Moses a, “Saant ki yet kpanbar na a timm Hiibru teeb* Yomdaanɔ
Yennu na yet a, ‘Ŋaant ki n niib na n saan ki jiantin.
2 Fi-i yaanni yêt fan te ki bin nyi saan,
3 n saa dat a tubir, ki baar nan yiaru a bonkobit kur paak, a taanii nan bonii nan
laagumiinba nan nei nan pei nan buunii kur.
4 N saa te ki bɔkitu be Israel teeb bonkobit nan Ijipt teeb bonkobit sinsuuk ni, ki Israel
nirɔ bonkobuk kan kpo.
5 Min Yennu senn wonne ki li tee daar nba ki n saa tun linba na.’ ”
6 Ki li yent sanyiɔk, ki Yennu tun nan waa yet na, ki Ijipt teeb na bonkobit ji kpenn,
ŋaan ki Israel teeb na bonkobit nan yenɔkɔɔwa ki kpo.

---

* **9:1 9.1** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

7 Ki kpanbar na boi linba tun na po, ki bi pakɔ nan Israel teeb na bonkobit nan
yenɔkɔɔwa ki kpo. Ŋaan ki u bia teen tubkangbatir, ki yêt wun chab niib na ki bin
saan.

Mɔra

8 Ŋanne ki Yennu yet Moses nan Aarɔnn a, “Fint mutunn ni tanpent niipuk munŋaa
nna, ki Moses n saa lur sanpaapo kpanbar na boor.
9 Li saa yat sanpaapo ki tee nan tangbiruŋ nae Ijipt tiŋ kur po, ki lokir kur po, li sii
baat nan mɔra niib paak, nan bonkobit paak, ki chat tee fiat.”
10 Ki bi jii tanpent na ki saan set kpanbar na tɔɔnn po, ki Moses lur sanpaapo, ki li
baar nan mɔra niib na paak, nan bonkobit na paak, ki chat teen fiat.
11 Nyɔkdamm na ji din ki fit baar Moses boori, kimaan bi mɔŋ gbanant kur din tee
mɔra, nan Ijipt nileeb na gbanant nba tee mɔra biaŋinba nae.
12 Ŋaan Yennu din teen kpanbar na tubkangbatire, nan ŋɔɔ Yennu nba pak na, ki
kpanbar na ki gbiint Moses nan Aarɔnn nba piakɔ linba na.

Sakaana

13 Ki Yennu bia yet Moses a, “A won chet kpanbar na wonn sanyapob ni, ki pakɔ nan
yimm Hiibru teeb† Yomdaanɔ Yennu yet a, ‘Ŋaant ki n niib n saan ki saa jiantin.
14 Fi-i kii te ki bi saan, n ji kan dat a saakab nan a niib kuukɔɔ tuba kaa, ŋaan n saa
dat a mɔŋ tubira, ki fan bann nan sɔɔ kaa tingbouŋ na ni ki tee nan min na.
15 Mi-i bonni yaa man wokit n nuu ki baar nan yiaru fin nan a niib paak, i bo saa kpo
gbenna.
16 Ŋaan maa loon man wanna n yiikoo nae, ki n te ki a fo, a lin te ki n sann n tant
tingbouŋ na kur po.
17 Ŋaan ki a teen garuk ki yêt fan chab n niib ki bin nyi saan.
18 Wonn nna yoo, n won saa tun sakaangbeŋa nba daa ki mi baar Ijipt tingbouŋ na
ni, durinya pinpiik niwa.
19 Mɔtana, turin mɔb ki bin kɔɔn i bonkobit nan linba kur be nanyer po, ki bii be loor
ni. Sakaangbeŋa saa baar niib nan bonkobit nba kur be nanyer, ki siar ki dɔɔkib na
paak, ki bi kur saa kpo.’ ”
20 Kpanbar saakab na yemm din tin jaŋmaanii nan Yennu nba yet linba maŋ, ki loon
bi daaba nan bi bonkobit diit ni, a lin gɔɔrib.
21 Ŋaan leeb ŋarin din ki gbiint Yennu maan na, ki nyik bi bonkobit nan bi daaba
nanyer po.
22 Ki Yennu yet Moses a, “Dont a nuu sanpaapo ki tokin sanpagbouŋ, ki sakaangbeŋa
saa baa Ijipt tiŋ kur po, niib paak, nan bonkobit paak, nan bonbuburit kur nba be tiŋ
na ni paak.”
23 Ki Moses donn u patu na sanpaapo, ki satianii nan sanyikintii nan sakaangbeŋa
baar, ki damm tiŋ na.
24 Yennu din tun sakaangbeŋa, nan satianii nan sanyikintii, ki li nyii lokir kur po. Li
din tee sakaangbeŋa nba ki Ijipt teeb daa ki ban la pinpiik niwa.
25 Ijipt tiŋ kur po, sakaangbeŋa na din kpii bont kur, li niib nan bonkobit nba be yeenin
ni. Li din kɔnn bonbuburit nan tiinii kure.
26 Ŋaan Gosenn yent ni, siaminba ki Israel teeb be na kɔɔe, ki sakaana na din ki baari.
27 Ki kpanbar na yiin Moses nan Aarɔnn, ki tan yetib a, “Mɔtana n tun biira, Yennu
mɔk mɔnii, ki min nan n niib mɔk kaat.
28 Miat Yennu. Saatianii nan sakaangbeŋa na jaŋita. N senn mɔsonn nan n saa chabi
yin nyi saan, li ki tee yii ji kii taantir kaa.”
29 Ki Moses yetɔ a, “Mi-i nyii doo na ni yoo nba, n saa donn nii sanpaapo ki miar
Yennu, ki satianii na saa gbenn, ki sakaangbeŋa ji kan baa, ki fan bann nan tingbouŋ
na tee Yennu yare.
30 Ŋaan n mi nan fin nan a saakab ki tiin Yomdaanɔ Yennu.”
31 Linba naan gungunt ki bi yi flakis, nan jeet nba ki bi yi baale na din biire, kimaan
baale din beera, ŋaan ki flakis ŋarin yiin puuk.
32 Ŋaan jeet nba ki bi yi wiit‡ na ŋarin din ki biir, kimaan ŋann ki beet li yoo.
33 Ki Moses fiir kpanbar na boor ki nyii doo na ni, ki saa donn nii sanpaapo ki miar
Yennu, ki satianii nan sakaangbeŋa nan saak na kur ji din gɔɔr.
34 Kpanbar na nba la linba kur tun na, ki u bia tun ki biir, ki ŋɔɔ nan u saakab na teen
tubkangbatin, nan sinsinn na.
35 U din ki chab ki Israel teeb na nyii saani, nan Yennu nba din yet ki Moses sɔkin na.

---

† **9:13 9.13** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb. ‡ **9:32 9.32** Wiite ki bi dia tee boroboro.

10

Naasuut

1 Ki Yennu yet Moses a, “Saant ki saa la kpanbar na. N teen ŋɔɔ nan u saakab na kur
tubkangbatae, a lin te ki man fit tun bakitnauŋ toona na bi boor ni,
2 ki lin bia te ki yin tan fit pak i waas nan i yaaboona maa laŋ Ijipt teeb biaŋinba, yoo
nba ki n tun bakitnauŋ toona na. I kura na saa bann nan mine tee Yabint Yennu.”
3 Ki Moses nan Aarɔnn saan kpanbar na boor ki saa yetɔ a, “Timm Hiibru teeb*
Yomdaanɔ Yennu yet a, ‘Taar munŋaae ki a saa yêt fan sikin a mɔŋ ki turimi? Chabin
n niib ki bin saan ki jiantin.
4 Fi-i yêt bi chabu, n won saa baar nan naasuut a tiŋ na paak.
5 Bi sii yab bonchiann ki piin tiŋ na kur po. Bi saa ŋman linba kur tenn, ki sakaangbeŋa
na ki biiri, nan tiinii nba daan biar nawa.
6 Bi saa gbee fin kpanbar ŋaak, nan a saakab ŋei, nan a niib na kur ŋei. Bi sii yab ki
gar linba kur ki i yeejamm mi la.’ ” Ki Moses yaat saan.
7 Ŋanne ki kpanbar ŋaasaakab yet ŋɔɔ kpanbar a, “Jɔɔ na mantik turit woribuk
bonchiann. Ŋaant ki Israel teeb na n nyi ki saan ki saa jiant bi Yomdaanɔ Yennu na. A
ki bann nan Ijipt boontire-e?”
8 Ŋanne ki bi yiin Moses nan Aarɔnn ki jen namm kpanbar boor, ki u tan yetib a, “I
saa fit saan ki saa jiant i Yabint Yennu na, ŋaan lamme tee bin saani?”
9 Ki Moses jiin a, “Ti kura saa saane, ti waas nan ti saakab kura. Ti saa jii ti bonjai
nan ti bonpoi, nan ti pei nan ti buunii nan ti nei, kimaan li tee tin teen jaamme ki baak
Yennu.”
10 Ki kpanbar na yet a, “N por Yennu nan n kan sak ki yin jii i poob nan i waasi. Li
want nan i lorin yin kɔn nante.
11 Aaii. Li-i tee ki i loon yin jiant Yennu-ie, jab na kɔɔe saa saan.” U din pak nnae,
ŋaan ber Moses nan Aarɔnn ki nyinnib.
12 Ŋanne Yennu yet Moses a, “Tantir a nuu Ijipt tingbouŋ paak, ki lin te naasuut n baar.
Bi saa baar ki tan ŋman linba kur pia, nan linba kur ki sakaangbeŋa daan ki biirir-i.”
13 Ki Moses donn u patu na sanpaapo, ki Yennu te wouŋ nyii yondo po ki da tiŋ na
paak, li daar yonnu nan nyiɔk kur. Li tan yentir na, ki sɔɔ wouŋ na baar nan naasuut
nawa.
14 Bi din baar naasubure, ki be tiŋ na kur po. Li naasuut din yab ki gar naasuut nba
kur mi baar, ki bia yab gar naasuut nba kur saa mi baara.
15 Bi din piin tiŋ nae, ki tiŋ na ji tan bɔn nan ŋamm kuukɔɔ, ki bi ŋman linba kur
ki sakaangbeŋa na daan tenn, nan tilɔɔna kur nba be tiinii paak. Famaatir din ki tenn
tisiak, koo bonpipiasiɔk paak, Ijipt tiŋ ni.
16 Ki kpanbar na yiin Moses nan Aarɔnn yiama ki tan yetib a, “N tun ki biir i Yomdaanɔ
Yennu, ki bia tun biiriwa.
17 Mɔtana, nyikin chabin n biit biak, ŋaan miar i Yomdaanɔ Yennu, ki wun nyinnin
tubdatchiɔŋ na ni.”
18 Ki Moses fiir nyii ki saa miar Yennu.
19 Ki Yennu tunn wouŋ nba bo nyii yondo po na, ki li ji nyii yonbaa po ki daa saa
yondo po, ki tee wonpaaruk, ki jii naasuut na ki saan sikimm mɔkgbeŋir nba ki bi yi
Mɔkmuŋ na ni.
20 Ki naasuuk nan yenɔkɔɔwa din ki biar tiŋ na paaki. Ŋaan Yennu din teen kpanbar
na tubkangbatire, ki u ki chab Israel teeb na ki bi nyii.

Bunbɔnchiɔŋ

21 Ki Yennu yet Moses a, “Dont a nuu ki tokin sanpaak, ki bunbɔnchiɔŋ saa dɔkin Ijipt
tiŋ.”
22 Ki Moses donn u nuu ki tokin sanpaak, ki bunbɔnchiɔŋ baar Ijipt, daa ŋantaa.
23 Ijipt teeb na ji din ki laat bi leebi, ki li daa ni, sɔɔ ki nyii u ŋaak ni ki saan siari.
Ŋaan yentu din be Israel teeb na boor.
24 Ki kpanbar na yiin Moses ki yetɔ a, “Ii saa ki jiant Yennu, i poob nan waas kura n
wei-i ki saan. Ŋaan i pei nan i buunii nan i nei ŋarin saa biar nnae.”
25 Ki Moses jiin a, “Ŋann ŋarin, a saa turit bonkobit nba ki ti saa mann maruŋ, nan
binba ki ti saa teen mujoonu piinii ki tur ti Yomdaanɔ Yennu-e.
26 Aaii, ti saa jii ti bonkobite, nan yenɔkɔɔwa kan biari. Timme kpan saa gann bonkobit
nba ki ti saa jii ki jiant ti Yomdaanɔ Yennu. Ti-i kii baar leŋ, ti kan bann bonkobit nba
ki ti saa mann maruŋ ki turɔ.”

---

* **10:3 10.3** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

27 Yennu din teen kpanbar na tubkangbatir, ki u ki chab ki bi saan.
28 Kpanbar na yet Moses a, “Botir nna na. Ii mi ki n ji la-a. Mi-i la-a daar nba, a saa kpoe.”
29 Ki Moses jiin a, “A mɔk mɔnii. A ji kan mi lami.”

11

Biaŋinba ki Moses pak bijakpera kuun po

1 Ŋanne ki Yennu yet Moses a, “N saa ŋamm tun tubdatu yenn kɔɔe Ijipt kpanbar nan u niib paak. Li poor po ki u saa chab ki yin nyi ki saan. Barmɔnii, u saa ber i kur ki nyinni nnawa.
2 Yetir Israel teeb na, a bin boi Ijipt teeb nba tee bi leeb, ki gaar likirii nan salima bona.”
3 Yennu din te ki Ijipt teeb na tur Israel teeb na baakir. Barmɔnii, saakab na nan niib na kur din mi nan Moses tee nijaanne.
4 Ki Moses yet kpanbar na a, “Yennu yet a, ‘Tansuunii, n saa lin Ijipt kur po,
5 ki bikperik nba tee bonjak kur Ijipt tiŋ na ni saa kpo, laa nyii kpanbar bijakper, wunba bo tan saa di u baa naan, ki saa tuu daabpook nba tee ninnannɔ na bijakper. Bonkobit bonjasinsina kur bia saa kpowa.
6 Kpemɔnii sii be Ijipt kur po bonchiann, ki li kpemɔnii booru daa ki mi baar Ijipt, ki bia ji kan mi baari,
7 ŋaan nan bɔka gbaa kan gbekin Israel teeb, koo bi bonkobiti. Ŋanne ki i saa bann nan min Yennu teen bɔkitu, Israel teeb nan Ijipt teeb sinsuuk ni.’ ”
8 Ki Moses pak joont a, “I saakab kur tan saa baar ki gbaan n tɔɔnn, ki barimin a n jii n niib kur kii nyi kii saa. Li poor poe ki n saa yaat saan.” Ŋanne ki Moses fiir nan wutochiɔŋ, ki nyii ŋaan nyik kpanbar na.
9 Yennu poŋ din pak Moses a, “Kpanbar na kan gbiint a maami, ki lin te ki man tun bakitnauŋ toona bonchiann, Ijipt tiŋ na ni.”
10 Moses nan Aarɔnn din tun bakitnauŋ toona na kura, kpanbar na boor ni, ŋaan Yennu din teen kpanbar na tubkangbatir, ki u ki chab Israel teeb na ki bi nyii Ijipt tiŋ ni.

12

Ki jiin yukitgar jaamm po

1 Ki Yennu pak Moses nan Aarɔnn, Ijipt tiŋ ni a,
2 “Binn kur ni, ŋmaarik nae sii tee i ŋmaasinsinn.
3 Jiin mɔmaan na ki tur Israel teeb na kur a: Ŋmaarik na dapiik daar, sɔɔ kur n jii pegann koo bugann ki ŋɔɔ nan u ŋaateeb n ŋman.
4 Li-i tee wunba yaa ŋaateeb ki yab, ki kan fit ŋman bonkob-munn gbenn, wun te ki ŋɔɔ nan u ŋakpiak n chent bonkobuk na, biaŋinba ki bi ŋei niib yabint tee, nan biaŋinba ki sɔɔ kur saa fit ŋman.
5 I saa fit gann peeuk koo buuk, ŋaan li kpaa talase ki bonkobuk na-ii tee bonjak, kii bia kii tee wunba dii binn yennkɔɔ, ki bia daa mɔk daŋ u gbanant paaki.
6 Ki ŋmaarik na dapiik nan ŋanna daar daajoouk, Israel teeb na kur n kpi bonkobit na.
7 Niib na n jii sɔn na waan, ki lia bi ŋei nba ni ki bi yaa bin ŋman nant na tammɔkpianii, nan tammɔi yura paak.
8 Li daar nyiɔko ki i saa pur nant na, ki ŋman nan titutont, nan boroboro nba ki datiŋ kaa leŋ.
9 I daa yak, koo ki ŋman kaati, ŋaan ii pur ki ŋman, li yur nan biana nan nɔɔk ni nant kur.
10 I daa tent siar ki li yentir sanyiɔku. Siar-i tenn ki li yent sanyiɔk, yin kabinir.
11 Li tee yin dir yian yiame, kimaan i saa teen sommir siirewa, ki i taasaat be i taa ni, ki i patii be i nii ni. Li tee yukitgar jaamme ki teen min Yennu baakir.
12 “N saa lin li daar nyiɔk Ijipt kur po, ki kpi bonjakperii kur, li niib nan bonkobit kur, ki dat yennii nba kur ki Ijipt teeb jiantir na tuba. Mine tee Yabint Yennu.
13 Sɔn nba be tammɔi paak nae sii tee nyinn, ki want yaa be ŋei nba ni. Mi-i la sɔn na, n saa yukir gare, ki kan paanii daŋ, yoo nba ki n daar Ijipt teeb tuba na.
14 Ii tuu tiar daar na ni, ki di jaamm, ki lii tiani min Yabint Yennu nba tun linba. Ii di jaamm maŋ binn kur.”

Ki jiin boroboro nba ki mɔk datiŋ jaamm po

15 Ki Yennu yet a, “I daa di boroboro nba ki datiŋ be leŋ, ki saa tuu daa ŋanlore. Ii di
boroboro nba kaa datiŋ. Sinsinn daar na ni, ii nyinn datiŋ kur nba be i ŋei ni, kimaan
wunba dii boroboro nba mɔk datiŋ, daa ŋanlore maŋ ni, n ji kan pukinɔ n niib po.
16 Sinsinn daar na, nan daaŋanlore daar na ni kur, ii tuu taan leeb ki jiantin. Sɔɔ daa
tuun toonn li daa ni, ŋaan i tuu saa fit teen jeet.
17 Ii dia jaamm na, kimaan li daar niŋe ki n nyinn i booru na Ijipt tiŋ ni. Binn kur, ii
tuu teen jaamm daar na ni.
18 Laa nyii ŋmaasinsinn na dapiik nan ŋanna daar daajoouk, ki saa tuu li dapiinlee
nan yenn daar daajoouk, sɔɔ daa di boroboro nba mɔk datiŋi.
19-20 Li saa jii daa ŋanlore ki sɔɔ daa kɔɔ nan datiŋ u ŋaak ni, laa lek tee doo bik koo
boorganu-i dii boroboro nba mɔk datiŋ, n ji kan pukinɔ n niib po.”

Sinsinn yukitgar jaamm

21 Ki Moses yiin Israel teeb tɔɔndamm kur ki yetib a, “Sɔɔ kur n gann pejagann koo
bujagann ki kpiu, ki u ŋaateeb n di yukitgar tiaru jaamm.
22 Patir dufatlai ki sikin ŋmaŋ nba see nan bonkobit sɔn na ni, ki lia lia sɔn na i ŋei
tammɔkpianii nan tammɔi yura paak. Sɔɔ daa nyi u ŋaak ni nan laa tan saa yent.
23 Yennu-i lin Ijipt a wun kpi Ijipt teeb na, u saa la sɔn nae i tammɔkpianii nan i
tammɔi yura paak, ki u kan te ki kuun malaka na n kɔɔ i ŋei ki kpiini.
24 Yimm nan i waas na tee yin gaar sennu nae kii dia bina kur.
25 Yi-i kɔɔ tiŋ nba ki Yennu senn mɔsonn a wun turi na ni yoo nba, li kpaa talas yin
mann maruŋ na.
26 Li-i tee ki i waas boi-i a, ‘Maruŋ na paaki-i?’
27 yin jiin a, ‘Li tee yukitgar tiaru maruŋo ki baakit Yennu, kimaan u din yakir Israel
teeb ŋeie, Ijipt tiŋ ni, ki kpii Ijipt teeb na, ŋaan nyikit.’ ”
Ki Israel teeb na gbaan ki jiant Yennu.
28 Li poor po ki bi saan ki tun linba ki Yennu wann Moses nan Aarɔnn a bin tun na.

Ki jiin bijakpera kuun po

29 Ki tansuuni nba tan baar, ki Yennu kpii bijakpera na kur Ijipt tiŋ ni, laa nyii kpanbar
bijakper, wunba tee u naan fadiirɔ, ki saa tuu dansarkɔɔrɔ nba be dansarik ni bijakper,
ki bonkobit na wakperii kur kpo.
30 Li nyiɔk ki kpanbar na, nan u saakab, nan Ijipt niib na kur yerik. Ijipt kur po din
gbee nan kpemɔniie, kimaan ŋasiak din kaa ki bonjak ki kpo-o.
31 Li nyiɔk na ki kpanbar na tun yiin Moses nan Aarɔnn ki tan yetib a, “Ii nyi man,
yimm nan i niib Israel teeb. Nyimin n tiŋ na ni, kii saa ki saa jiant Yennu nan yaa pak
biaŋinba na.
32 Jiin i pei nan i nei nan i buunii kii nyi. Ii bia miar Yennu ki wun turin piisin.”
33 Ki Ijipt teeb na korin Israel teeb na a bin teen yian yian ki nyi, ki yeen a, “I-i kii
nyii, ti kur saa kpowa.”
34 Ki Israel teeb na jii boroboro yonmaatuk nba ki datiŋ kaa leŋ, ki teen bi jeteenbona
ni, ki jii pɔbin bi kaliit ni, ki buk.
35 Israel teeb maŋ din tun nan Moses nba pakib biaŋinba nae, ki boi bi leeb nba tee
Ijipt teeb na salima nan likiri nan laanii nan liant po.
36 Yennu din te Ijipt teeb na teen Israel teeb na baakir, ki turib linba kur ki bi boi na
po. Li din teen nnae, ki Israel teeb na jii Ijipt teeb gor ki yaat nann.

Biaŋinba ki Israel teeb nyii Ijipt tiŋ ni

37 Ki Israel teeb na nyii Ijipt ki somm taatiŋ, ki nyii Rameses ki saa Sukof. Jab kann
din tee nan tusaa kobii ŋanloob nae, ki poob nan waas kann ki pukin leŋi.
38 Ki nileeb bonchiann din weib ki saan, ki pukin pei nan buunii nan nei.
39 Bi din jii boroboro yonmaatuk nba ki datiŋ kaa leŋ, ki bi nyii nann Ijipt nae ki pur,
kimaan Ijipt teeb na din nyinnib berike, ki bi din ki mɔk yaak nba saa teen bi jeet siir,
koo ki teen boroboro nba mɔk datiŋi.
40 Israel teeb na din kar Ijipt tiŋ ni bina kobii ŋanna nan bina piintaae.
41 Daar nba ki bina kobii ŋanna nan bina piintaa gbenn na, ki Yennu niib maŋ booru
kur nyii Ijipt.
42 Nyiɔko ki Yennu din guur ki nyinnib Ijipt tiŋ ni, ki nyiɔk maŋe ki bi jii tur Yennu,
ki li tee nyiɔk nba kpaa talas ki tur Israel teeb, ki bi tuu sii nyɔɔn binn kur.

Ki jiin yukitgar tiaru jaamm sennii po

43 Ki Yennu yet Moses nan Aarɔnn a, “Yukitgar tiaru jaamm senniie na: Boorganu kan
di yukitgar tiaru jaamm na.
44 Ŋaan daabir nba ki i daau saa fit di jaamm na, li-i tee ki i dɔŋ pot u punn.

45 Wunba tee boorganu-i baar ki kan kar, koo wunba ki i jiiu ki u tuun toonn ki gaan
paauk, ki bia ki tee Israel nirɔ kan diri.
46 Yaa teen jeet na ŋaak nba ni na, ii di leŋ, i daa nyi nann nanyer. I bia daa yee
bonkobuk na kpaba.
47 Li kpaa talas ki Israel niib kur-ii di jaamm na,
48 ŋaan wunba ki bi ki pot u punn, ŋɔɔ kan di. Boorganu-i kɔɔ nani ki tan loon wun
di jaamm na ki baakit Yennu, yin sint pot ŋɔɔ nan u ŋaabonjai kura puna, ki u ji sii tee
nan Israel teeb matik na, ki saa fit pukin jaamm na ni.
49 Sennboor-yenne dia yimm Israel teeb nan boorganu nba baar kɔɔ nani na."
50 Ki Israel teeb na sak ki tun linba kur ki Yennu wann Moses nan Aarɔnn na.
51 Li daar ki Yennu nyinn Israel teeb booru kur Ijipt tiŋ ni.

13

Biaŋinba ki bi jikit bi bijakpera ki teen Yennu

1 Li poorpo ki Yennu yet Moses a,
2 "Ii jiin i matsinsina bonjai kur ki turin, kimaan Israel teeb bikperik kur nba tee
bonjak, nan bonkobit sinsinn matii nba tee bonjai tee n yabe."

Ki jiin boroboro nba kaa datiŋ jaamm po

3 Ki Moses yet niib na a, "Tiat dinna daar nba na man, daar nba ni ki i nyii Ijipt,
siaminba ki i din tee daaba na. Daar na nie ki Yennu jii u panchiɔŋ ki nyinni. Sɔɔ daa
di boroboro nba ki datiŋ be li ni.
4 I nyii Ijipt daar na nie, ŋmaasinsinn nba tee Abib na ni.
5 Yennu por kat nan u saa tur i yeejamm tiŋ nba ki Keenann teeb nan Hef teeb nan
Amor teeb nan Hif teeb nan Jebus teeb be leŋ na. Li-i tee ki u baar nani tinŋaŋ nba mɔk
koorin na ni, li kpaa talas yii di jaamm na, binn kur ŋmaasinsinn ni.
6 Ii tuu di boroboro nba kaa datiŋ na ki saan tuu daa ŋanlore, ki daaŋanlore daar na,
yin di jaamm na ki baakit Yennu.
7 Jiin daa ŋanlore na ki daa di boroboro nba mɔk datiŋi, kimaan datiŋ, koo boroboro
nba mɔk datiŋ ki tee lii be siar boor, i tiŋ ni.
8 Jaamm na-i piin yoo nba, yin pak wann i waas nan yaa tuun linba na kur paak tee
Yennu nba din tun linba ki turi, yoo nba ki u nyinni Ijipt tiŋ ni nae.
9 Jaamm na dinu sii tee tiarime, ki tee nan bont nba sii pir i nii ni, koo ki taab i yugbia
paak na, li tuu saa tiari ki yin yet ki bia tumii Yennu sennu, kimaan Yennu jii u panchiɔŋ
nae ki nyinni Ijipt tiŋ ni.
10 Ii tuu di jaamm na, yoo nba ki n senn na, binn kur ni.

Ki jiin bijakpera po

11 "Yennu saa jii-i ki baar nani Keenann teeb tiŋ nba ki u por kat nan u saa jii tur
yimm nan i yeejamm na ni. Wuu jii tiŋ na ki turi yoo nba,
12 li kpaa talas ki yin jii i matsinsina nba tee bonjai kur ki tur Yennu. I bonkobit
matsinsina nba tee bonjai kur tee Yennu yabe.
13 Ŋaan li kpaa talas yin jii pejabir ki pa Yennu, ŋaan gaar boŋ sinsinn matik nba tee
bonjak kur. Yi-i kii loon yin pa ki gaarɔ, yin ŋman kɔnn u turu. Li kpaa talas yin tuu
ŋmat daa i bijakpera kur Yennu boor.
14 Li-i tee ki i bonjak tan boi-i maruŋ na paak, yin pakɔ a, 'Yennu jii u panchiɔŋo ki
nyinnit Ijipt tiŋ ni, siaminba ki ti din tee daaba na,
15 yoo nba ki kpanbar na din tee tubkangbatir ki yêt wun chabit ki tin nyi na, Yennu
din kpii bonjakperik kure Ijipt tiŋ ni, li nisaarii nan bonkobit kur, ŋanne teen ki ti tuu
jii bonkobit bonjakperii kur ki mann maruŋ ki tur Yennu, ŋaan ŋmat daa ti bijakpera
na Yennu boor.
16 Maruŋ na tee tiarue ki turit, ki tee nan bont nba sii lor nirɔ nuu ni, koo ki taab u
yugbiar paak na. Li saa tiarit nan Yennu jii u panchiɔŋo ki nyinnit Ijipt tiŋ ni.' "

Ki jiin sanpagbouŋ nan mutootir po

17 Ijipt kpanbar nba chab Israel teeb na ki bi nyii yoo nba, Yennu din ki jiib ki tɔkin
sɔnu nba kook mɔkgbeŋir ki saa Filistia tiŋ ni na kaa, ŋaan sɔnu maŋe din tee sɔnjinjiŋ.
Yennu din dukin a, "N ki loon niib na n tan lebit bi dudukit ki ŋmat Ijipt, li-i tee ki bi
bann nan bi tan saa kɔnewa."
18 U din tɔkin namm sɔngɔntiie ki gaar kunkoouk po ki took Mɔkmuŋ na. Ki Israel
teeb na dia bi jatiat ki teen siir nan tɔb.
19 Moses din jii Joosef kpaba, nan Joosef nba din te ki Israel teeb por senn nan bi saa
tun biaŋinba na, kimaan Joosef din yet a, "Yennu-i nyinni, yin jii n kpaba ki saan nann."

20 Israel teeb na din fiir Sukof ki saan kar Etam-e ki kpian kunkoouk na.
21 Yonnu ni, ki Yennu gar bi tɔɔnn, ki be sanpagbouŋ ni ki wantib sɔnu, ki nyiɔk mun
ki u gar bi tɔɔnn ki tee nan mutootir na ki teemm yentu, a bii fit kii somm yonnu nan
nyiɔk.
22 Sanpagbouŋ na din tun be-e bi tɔɔnn yonnu ni, ki mutootir na mun be nyiɔk.

14

Ki jiin Mɔkmuŋ na pootu po

1 Ki Yennu pak Moses a,
2 "Betir Israel teeb na ki bin tunn saan kar Pi Hahirof nba be Migdol nan Mɔkmuŋ
sinsuuk ni, ki kpia Baal Sefonn na.
3 Kpanbar na saa dukin nan Israel teeb na lin turime yent na ni, ki kpaan sɔnu nba ki
bi saa nyi kunkoouk na ni.
4 N saa teenɔ tubkangbatir ki u saa wei beri, ki maa saa nyann kpanbar na nan u
lanjimanba na, li saa turin baakir. Ŋanne saa te Ijipt teeb na n bann nan mine tee
Yennu." Ki Israel teeb tun nan Yennu nba wannib biaŋinba na.
5 Ijipt kpanbar na nba gbat nan niib na chiara na, ki ŋɔɔ nan u saakab lebit bi dudukit
ki yet a, "Ti tun bee na? Ti ŋaan Israel teeb na saana, ti kɔŋ daabawa."
6 Ki kpanbar na teen siir nan u kunkɔnn taantorit nan u lanjimanba.
7 U din teen siir nan u kunkɔntaantorit kur, ki taantorit kobii ŋanloob nba ŋan
bonchiann na be leŋ, ki bi ŋmakit-teeb ŋmakitirib.
8 Yennu din teen kpanbar na tubkangbatir, ki u wei ber Israel teeb nba nyii nan
parcheenn na.
9 Ijipt lanjimanba na, nan bi taanii nan taantorit nan li ŋmakit-teeb na, din wei baarib
bi kaaŋ ni, ki li be Mɔkmuŋ na boor, ki kpia nan Pi Hahirof nan Baal Sefonn.
10 Israel teeb na nba la kpanbar na nan u lanjimanba baat bi boor yoo nba, ki
jaŋmaanii soorib, ki bi yikin yi Yennu a wun sommib,
11 ki ŋmat nyiir Moses a, "Li tee fan baar nant muuk na nie ki tin tan kpo-o? Kaat
daan kaa Ijipt-ee? Bee ki a nyinnit Ijipt tiŋ ni?
12 Ti daan paka nan linba na tan saa tumewa ki fit nyii. Ti daan yeta nan a nyikit ki
tii be Ijipt tiŋ ni, kii tee bi daaba. Ti-i bonni be leŋ ki tee daaba, li bo sɔ nan taa tan saa
kpo muuk na ni na."
13 Ki Moses jiin a, "I daa tiin jaŋmaanii. Setir i taajaa paak man, ki la linba ki Yennu
saa tun ki tinni dinna. I ji kan ban la Ijipt teeb na.
14 Yennu saa kɔn turi, li ki tee yin tun siar kaa."
15 Ki Yennu pak Moses a, "Bee ki i mɔ ki loon sommiri? Pakin niib na ki bii saa tɔɔnn
po.
16 Dont a patu kii diar sanpaapo ki tokin mɔkgbeŋir na, ki nyun na saa bɔkit, ki Israel
teeb na saa somm mɔkgbeŋir na ni tinkooŋ, ki poot.
17 N saa teen Ijipt teeb na tubkangbata, ki bi saa wei-i ki sik, ki n saa la baakir, kimaan
maa mɔk nyannu Ijipt kpanbar nan u lanjimanba nan taantorit nan li ŋmakit-teeb paak
na.
18 Mi-i nyannib yoo nba, Ijipt teeb na saa bann nan mine tee Yennu."
19 Ki Yennu malaka nba gar Israel teeb lanjimanba tɔɔnn na seet ki ŋmat bi poor, ki
sanpagbouŋ na seet tee-e nan waa tan set
20 Israel teeb nan Ijipt teeb na sinsuuk ni. Sanpagbouŋ na din teen bunbɔnne Ijipt teeb
na po, ŋaan tur yentu Israel teeb na po, ki lanjimanba na ji ki fit nakin leeb, nyamunn.
21 Ki Moses tant u nuu mɔkgbeŋir na paak, ki Yennu te wonpaaruk nyii yondo po ki
da nyun na paak, ki li bɔkit. Wouŋ na din da nnae nan tiŋ na nba tan koor. Nyun na
din bɔkite,
22 ki Israel teeb somm tinkooŋ, mɔkgbeŋir na ni, ki poot, ŋaan ki nyunjoona see gaŋ
nan diitu po kura.
23 Ki Ijipt teeb na weib ki sik mɔkgbeŋir na ni, ŋamm nan bi taanii nan bi taantorit
nan ŋmakit-teeb na kur.
24 Laa per sanyafaar, ki Yennu be sanpagbouŋ nan mutootir na ni, ŋaan got Ijipt teeb
lanjimanba na ki kɔɔmm jaŋmaanii.
25 U din te bi taantorit na fiia fere, ki bi ji ki fit saa yian yiami. Ki Ijipt teeb na yet a,
"Yennu-e sommit Israel teeb na ki kɔn nant. Ŋaant ki tin ŋmat man."
26 Yennu din yet Moses a, "Wokitir a nuu ki tokin mɔkgbeŋir na, ki nyun na saa jen ki
piin Ijipt teeb na, nan bi taantorit nan li ŋmakit-teeb na."

27 Ki Moses tant nuu mɔkgbeŋir na paak, ki li tan yentir sanyiɔk na, ki sɔɔ nyun gbee
ki jen li bannuwa. Ijipt teeb na din loon bin chiar ki nyi nyun na nie, ŋaan ki Yennu te
ki nyun na mubimm.
28 Ki nyun na jen ki piin taantorit na nan li ŋmakit-teeb na, nan Ijipt tɔbfaara nba bo
waa beer Israel teeb ki sik mɔkgbeŋir ni na, nan bi yenɔkɔɔwa din ki tinni.
29 Ki sɔɔ Israel teeb na ŋarin somm tinkooŋ ki poota, ki nyunjoona be gaŋ nan diitu
kur po.
30 Li daar nie ki Yennu fat Israel teeb ki nyinnib Ijipt teeb nuu ni, ki Israel teeb na la
Ijipt teeb na dɔɔ dɔɔ mɔkgbianu ki kpowa.
31 Israel teeb na nba la nan Yennu jii u panchiɔŋ nae ki nyann Ijipt teeb na, ki bi tin
Yennu jaŋmaanii, ki ji teen ŋɔɔ Yennu nan u toontunnɔ Moses yada.

15

Moses yaŋ

1 Li poor poe ki Moses nan Israel teeb na yin yaŋ na ki tur Yennu a:
"N saa yin ki tur Yennu,
kimaan u nyann baakir nyannuwa.
U lu taanii nan taanjakira, mɔkgbeŋir niwa.
2 Yennu-e tee paŋ daanɔ nba kɔn n paak.
Ŋɔɔe tee wunba tinnin.
Ŋɔɔe tee n Yennu, ki n saa dontɔ,
ŋɔɔe tee n baa Yennu, ki n saa yin yaŋ ki jiin u yabint po.
3 Yennu tee kunkɔnkɔnnɔe, u sanne tee Yabint Yennu.
4 "U lu Ijipt lanjimanba nan bi taantorit mɔkgbeŋir ni.
Bi saakajaana na kpii Mɔkmuŋ niwa.
5 Mɔksunsuŋ na piimma, ki bi kpii sik tiŋ po nan tann na.
6 "Yennu, a niidiitu mɔk yaarlituk paŋe,
ki but dataak buri buri nna.
7 A nyannchiɔŋ nie ki a tuu ber fiin a datai.
A wutoor tuu yinne ki dib nan kinkauk na.
8 A da mɔkgbeŋir paake,
ki nyun gbab ki set sunsonn nan joonjouk na,
ki mɔkgbeŋir tiŋ po nyɔɔnt.
9 Ki datai na yet a, 'Ti saa wei beribe ki soorib,
ki bɔkit bi mɔkint na ki gann taa loon linba.
Ti saa nɔɔt ti jukbanjaie ki jii baa mɔk linba kur.'
10 Ŋaan fin Yennu foont a foon yommo,
ki Ijipt teeb na kur dii nyun,
ki kpii nan tann na nyunchiɔŋ na ni.
11 "Yennu, yenlanɔpoe tee nan fin na?
Ŋmee tee nan fin nba tee kasii yaa kasii na?
Ŋmee saa fit tun yaarlituk nan paŋ toona nan fin na?
12 A tant a niidiitue, ki tingbouŋ na nak ti datai.
13 A dia a mɔsonn, ki gar a niib nba ki a fatib na tɔɔnn.
A jii a paŋe ki saan namm a kasii tiŋ na ni.
14 Niib gbate, ki jaŋmaanii jekib,
jaŋmaaniie yent Filistia teeb na.
15 Yanputuko jek Edom tɔɔndamm.
Moab nipaarit na jekire,
ki Keenann teeb na ji ki mɔk parcheenni.
16 Yanputuk nan jijeet baar bi paaka.
Yennu, bi la a paŋe, ki jaŋmaanii mɔkib,
ki bi see soon nna, nan a niib nba tan somm gar,
niib nba ki a nyinnib daabisin ni na.
17 A baar namme ki tan maamm a kunkonn paak,
siaminba ki fin Yennu gann ki li tee a doo na,
jiantu ŋasaakak nba ki a tiɔŋ maa na boor.
18 Yennu, fine sii tun tee kpanbar yaayoo nan yaayoo."

Miriam yaŋ

19 Israel teeb na din somm tinkooŋ paake, mɔkgbeŋir na ni, ki poot. Ŋaan ki Ijipt teeb
na, nan bi taanii, nan bi taantorit, nan li ŋmakit-teeb na nba sik mɔkgbeŋir ni yoo nba,
ki Yennu jiin nyun na, ki li piimm.
20 Ki Yennu sɔkinii Miriam nba tee Aarɔnn niipoo na jii u bonfifaauk, ki pooleeb na
wei u poor po, ki bi faa bonfifaat ki waa.
21 Ki Miriam yiin ki teemm a:
"Yinin yaŋ ki tur Yennu, kimaan u nyann nyannjaann
ki lu taanii nan taanjakira mɔkgbeŋir niwa."

Ki jiin nyuntoŋ po

22 Ki Moses jii niib na mɔkgbeŋir na boor, ki saan namm kunkoouk nba ki bi yir Sur
na ni. Bi din somm kunkoouk na ni daa ŋantaa, ŋaan ki ki la nyumi,
23 ki din tan baar siaminba ki bi yir Mara na, ŋaan leŋ nyun na din tone, ki bi ki fit
nyuu. Ŋanne teen ki bi pur leŋ sann Mara.*
24 Ki niib na din nyiir Moses ki boiɔ a, "Ti saa nyu bee?"
25 Ŋanne ki Moses miar Yennu nan u par kur, ki Yennu wannɔ dagbir, ki u jii lu nyun
na ni, ki nyun na maŋ.
Leŋe ki Yennu turib sennu nba sii diab, ŋaan bia bikimm.
26 U din yetib a, "Li-i tee ki i saa sak n mɔb fanu kii tuun linba ŋan, ki bia dia n sennii
na, n kan jii yiarii nba ki n din jii ki dat Ijipt teeb tuba na nan yenna ki dat i tuba. Mine
tee Yennu, wunba teeni laafia."
27 Li poor po, ki bi baar Elim, siaminba ki bunbuna piik nan ŋanlee be, ki kaatii
piinlore bia be na, ki bi kar leŋ, ki kpian nyun.

16

Ki jiin jeet nba ki bi yi mana na nan pinpara po

1 Ki Israel teeb na kur fiir Elim ki gaar sɔnu, ki baa nyii Ijipt, li ŋmaarii ŋanlee ni,
dapiik nan ŋanŋmu daar, ki bi baar Sinn kunkoouk paak, ki li be Elim nan Sainai sinsuuk
ni.
2 Leŋe ki bi kur nyiir Moses nan Aarɔnn,
3 ki yeen a, "Ti sunman ki Yennu daan bo kpiit Ijipt tiŋ niwa. Leŋe ti daan tuu ŋman
nant, ki bia di jeet nba ki ti loon, ŋaan ki i baar nant nna, a tii be kon ki tan kpo."
4 Ki Yennu yet Moses a, "N saa te ki jeet n nyi sanpaapo ki baa, ki i kura n di. Niib na
kur n tuu nyi sanyiɔk ni, ki tɔkir linba ki bi saa di li daar. Nna bannue ki n saa bikimm,
ki bann baa saa wei n sennu, nan baa kan weiri.
5 Daa ŋanloob daar bin tuu tɔkir, ki li yabint-ii tee nan baa tuu tɔkii na fuunu munlee,
ki ŋammir."
6 Ki Moses nan Aarɔnn yet Israel teeb na a, "Dinna daajoouk na, i saa bann nan Yennu-
e daan nyinni Ijipt tiŋ ni.
7 Sanyiɔk ni, i won saa la yabint Yennu yentsaakar. U gbat yaa nyiirɔ biaŋinbawa. Nn,
i nyiir ŋɔɔe, kimaan timm kpan tee u masɔkinteebe.
8 Yennu-e saa turi nant daajoouk ki yin ŋman, ki bia turi boroboro sanyiɔk ni, yaa
loon biaŋinba, kimaan u gbat yaa nyiirɔ biaŋinbawa. I-i nyiirit yoo nba, i ki nyiir timm
kaa, ŋaan i nyiir Yennu-e."
9 Ki Moses yet Aarɔnn a, "Pakin niib na kur ki bin baar ki tan set Yennu tɔɔnn, kimaan
u gbat bi nyiiruka."
10 Aarɔnn nba pak niib na kur yoo nba, ki bi ŋmant bi numm kunkoouk na po, ki li
taakpaak ni ki Yennu maŋ yentchiɔŋ dɔkit sanpagbouŋ ni.
11 Ŋanne ki Yennu yet Moses a,
12 "N gbat Israel teeb nyiiruk nawa. Yetirib nan daajoouk kur bi saa la nant ki ŋman,
ki sanyiɔk kur bi bia saa la boroboro, baa loon biaŋinba, ki bann nan min Yennu-e tee
bi Yennu."
13 Daajoouk nba tan baar, ki pinparbur yukir baar baa, ki gbee kaaŋ na kur po. Ki
sanyiɔk ni ki marin bia baa ki lint kaaŋ na kur po.
14 Marin na nba kpaar yoo nba, ki bi la ki bonsiar be kunkoouk na paak, ki tee
bonfarimii bonŋiŋara nna. Li din ki paar nan yeeru.
15 Israel teeb na nba lar, ki bi ki bannir, ki boi bi leeb a, "Bee bonte na?"
Ki Moses yetib a, "Jeet nba ki Yennu turi a yin die na.
16 Yennu wann nan sɔɔ kur n tuu tɔkir biaŋinba saa jaŋɔ, ki u ŋaateeb sɔɔ kur n gaar
bɔrik-gbinn."

---

* **15:23 15.23** Bi maan ni, Mara paak tee "ton."

17 Ki Israel teeb na tun nna, ki siab tɔkir saama, ki siab mun tɔkir waan waan nna.
18 Baa bikin yoo nba, ki wunba bo tɔkir bonchiann na, u din ki dii tenni; ki wunba
tɔkir waaminna na, li ki pɔtɔ, sɔɔ kur din tɔkir biaŋinba saa jaŋɔe.
19 Ki Moses yetib a, “Sɔɔ daa tɔki ki guunt wonni.”
20 Ŋaan siab din ki gbiint ki tur Moses-i, ki tenn waan ki guun wonn. Laa tan yent, ki
sɔɔ li kɔɔ nanwubawa, ki pɔɔk ki ji nubir. Ki Moses wutoor doo bi paak.
21 Sanyiɔk kur, sɔɔ kur din tuu saane ki saa tɔkir ki jaŋ u mɔŋ, ŋaan yonnu-i toŋ yoo
nba, linba tenn tiŋ ni na, lin mann ki bot.
22 Daa ŋanloob daar na, ki bi tɔkir, ki li yabint fuunu munlee-lee, sɔɔ kur yar bɔrik-
gbina ŋanlee-lee. Ŋanne ki Israel tɔɔndamm na baar Moses boor ki tan pakɔ li po,
23 ki u pakib a, “Yennu wann nan wonn tee foon daare, ki tee ŋɔɔ Yennu daar. Purin
linba ki i saa pur dinna, ki bia ŋaa linba ki i saa ŋaa dinna. Linba tenn, yin bɔr ki guun
wonn.”
24 Ki bi bɔr linba tenn na nan Moses nba wannib biaŋinba na, ki li yent sanyiɔk, ki li
ki biir ki bia ki kɔɔ nanwuba.
25 Ŋanne ki Moses yetib a, “Dimin na dinna man, kimaan dinna tee foon daare, daar
nba tee Yennu daar, i kan la jesiat kunkoouk na paaki.
26 Ii tuu saa tɔkir jeet na daa ŋanloobe, ŋaan daa ŋanlore daar nba tee foon daar na,
i kan la jeet ki tɔkir kunkoouk na paak.”
27 Daa ŋanlore na ni, ki siab saan muuk ni a bin tɔkir jeet, ŋaan bi din ki la siari.
28 Ŋanne ki Yennu yet Moses a, “Taar munŋaae ki yimm niib na ki sak n sennu?
29 Tiat nan min Yennu-e turi foon daar, ŋanne teen ki daaŋanloob daar kur, ki n tuu
turi jeet ki lin jaŋ daa ŋanlee dinu. Daaŋanlore daar na, sɔɔ kur-ii be u ŋaak ni, ki daa
nyi saa siari.”
30 Tɔn, ki niib na ki tuun siar daaŋanlore daar kur.
31 Israel teeb na din yi jeet na manae.* Li din tee nan binpeenii nae, ŋaan marii nan
baa tuu jii siat ki teen lilaat na.
32 Moses din yetib a, “Yennu wannit nan ti tenn mana na ki bɔr ki tan wann ti
yaaboona, ki bin la jeet nba ki ŋɔɔ Yennu din teenit kunkoouk paak, waa din nyinnit
Ijipt tiŋ ni yoo nba na.”
33 Moses din yet Aarɔnn a, “Jiin sɔɔr ki wuun mana bɔrik-gbinn leŋ, ki sennir Yennu
tɔɔnn, ki lii bɔr, kii guu ti yaaboona.”
34 Ki Aarɔnn jiir ki senn mɔlor lakir na boor, nan Yennu nba senn Moses biaŋinba na,
a lii bɔr.
35 Ki Israel teeb na din dii mana maŋ ki saa tuu bina piinna, nan baa tan baar Keenann
tiŋ ni, siaminba ki bi kar na.
36 (Li yoo, baa din dia linba ki bikii bona na saa kɔɔ bɔrik-gbinn piike.)

17

Ki jiin nyun nba nyii tann ni na po

1 Li poor po ki Israel teeb na fiir Sinn kunkoouk paak, ki somm kaar waan waan, nan
Yennu nba wannib biaŋinba na. Bi din chaan bi kaaŋ Refidim-e, ŋaan nyun din kaa leŋ
ki bi sii nyu.
2 Ki bi nyiir Moses ki yeen a, “Turit nyun ki tin nyu.”
Ki Moses jiin a, “Bee ki i nyiirimi? Bee ki i bikii Yennu?”
3 Ŋaan nyunnyukuru din soorib bonchiann, ki bi ŋamii nyiir Moses. Bi din yeen a,
“Bee ki a daan nyinnit Ijipt-i? A loon ki nyunnyukuru n tan kpi timm nan ti waas nan
ti bonkobite-e?”
4 Ŋanne ki Moses miar Yennu nan u par kur ki yet a, “N saa teen niib na nlee? Bi poŋ
ji loon bin jaatin tanae.”
5 Ki Yennu yet Moses a, “Jiin Israel tɔɔndamm na ki pukin a po, ki yin gar niib maŋ
tɔɔnn. Jiin patu nba ki a daan faa Nail mɔkir na kii dia.
6 N saa set tann paak, a tɔɔnn, Sainai jɔɔr paak. A faa tann na, ki nyun saa nyi tann
na ni, ki niib na n nyu.” Ki Moses tun nna, Israel teeb tɔɔndamm na boor,
7 ki din pur leŋ sann Masa,* nan Meriba,† kimaan Israel teeb na din nyiir Yennu ki
bikinɔ, yoo nba ki bi boi a, “Yennu be nant koo u kaa nanti-i?”

Biaŋinba ki Israel teeb faa tɔb nan Amalek teeb

8 Li poor po ki Amalek teeb baar Refidim doo ni, ki wor Israel teeb na nan kɔnn.

* **16:31 16.31** Bi maan ni, “mana” nan “bee na” mɔbona naane.
* **17:7 17.7** Bi maan ni, Masa paak tee “bikinu.”
† **17:7 17.7** Bi maan ni, Meriba paak tee “nyiiruk.”

9 Ki Moses yet Joosua a, “Nyint jasiab ki bin won saan kɔn nan Amalek teeb na. N
won sii tɔɔ jɔɔr yur paake ki dia patu nba ki Yennu te ki n jii na.”
10 Ki Joosua tun biaŋinba ki Moses wannɔ na, ki saan a bin kɔn nan Amalek teeb na,
ŋaan ki Moses nan Aarɔnn nan Hur saan doo jɔɔr na paak.
11 Moses-i donn u nii sanpaapo yoo nba kur, Israel teeb na tuu nyante, ŋaan wuu sikin
u nii, ki Amalek teeb na mun laat nyannu.
12 Moses nii nba tan bak yoo nba, ki Aarɔnn nan Hur jii tann ki turɔ, ki u kar li paak,
ŋaan ki bi see ki tia u nii, ki diar fanu nan yonnu nba tan baa.
13 Li din teen nnae ki Joosua nyann Amalek teeb na.
14 Li poor po ki Yennu yet Moses a, “Sɔbin nyannu na mɔmaan, ki niib-ii tian li po.
Pakin Joosua nan n saa biir Amalek teeb na kura.”
15 Ki Moses maa maruŋ binbintir ki pur li sann a, “Yennu-e tee n nyannu dɔk,”
16 ki yet a, “Dont Yabint Yennu nyannu dɔk na sanpaapo. Yennu saa tukin ki kɔn nan
Amalek teeb na yaayoo siiyoo.”

18

Biaŋinba ki Jetro gɔn Moses

1 Ki Jetro, wunba tee Moses dianjak, ki bia tee Midiann tiŋ ni manntɔɔ na, din gbat
linba kur ki Yennu tun ki tur Moses nan Israel teeb, yoo nba ki u gar bi tɔɔnn ki nyinnib
Ijipt tiŋ ni na.
2 Li paak ki u baar Moses boor, ki bia dia Moses ŋaapoo Sipora, wunba daan biar u
ŋaak ni na,
3 nan Gersom nan Elieser, Moses ŋaapoo bonjai. Moses poŋ din yet a, “N tee boorganue
digbangann na ni.” Li paak ki u pur bonjayeŋ Gersom.*
4 U bia din yet a, “N baa Yennu sommin ki tinnin, ki Ijipt kpanbar ki fit kpiimi,” ki pur
bonjaleek na Elieser.†
5 Jetro din baar nan Moses ŋaapoo nan u bonjai banlee na kunkoouk paak, Yennu jɔɔr
nba ki Moses din kar na boor.
6 U poŋ din gaan mɔb ki tur Moses-ewa nan bi baat,
7 ki Moses saan ki chetɔ, ki gbaan u tɔɔnn, ki mɔɔt‡ u tankpinn. Li poor po ki bi boi
leeb bi laafia po, ŋaan ji saan Moses lanbouŋ§ ni.
8 Ki Moses wannɔ linba kur ki Yennu tun ki tur Ijipt kpanbar nan u niib, a wun fit
nyinn Israel teeb na Ijipt tiŋ ni. U bia din wannɔ biak nba ki Israel teeb na dii sɔnu ni,
nan Yennu nba tinnib biaŋinba.
9 Jetro nba gbat linba na kur, ki li maŋɔ bonchiann,
10 ki u yet a, “Ii dont Yennu sann, wunba tinni ki nyinni Ijipt kpanbar nan u niib nuu
ni na. Ii dont Yennu sann, wunba nyinn u niib daabisin ni na.
11 Mɔtana, n mi nan Yennu-e tee Yenjaann ki gar yennii nba kur be, kimaan u tun
linba na, yoo nba ki Ijipt teeb dia Israel teeb nan nɔɔntont nae.”
12 Ŋanne ki Jetro jii bonkobit nba ki bi saa mann ki joo li kur muu, nan piinlia nba ki
bi saa pi Yennu na, ki Aarɔnn nan Israel tɔɔndamm na weiɔ, ki saan a bin di kasii jeet
nba tee Yenjiantu maruŋ na.

Ki jiin barbuura gannu po
(Sennu 1.9-18)

13 Laa yent sanyiɔk, ki Moses ŋamii binba mɔk kɔna nan leeb na maan, ki gorii maan
maŋ ni sanyiɔk ni ki tan tuu nyiɔk.
14 Ki Moses diamm Jetro nba la linba kur ki Moses tuun na, ki u boiɔ a, “Linba na kur
tee bee ki a tuun ki teen niib na? Bee ki a tuun na kur a kuukɔɔ, ki niib see nna sanyiɔk
niwa ki tan tuu nyiɔk na ki loon bin pak nanani?”
15 Ki Moses jiin a, “Li kpaa talase ki man tun nna, kimaan niib na baat n boor a bin
tumii Yennu loomme.
16 Nirɔ nan u lɔɔ-i mɔk gammuk, bi tuu baar n boore ki man wannib wunba mɔk
mɔnii, ŋaan tumiib Yennu mɔmaan nan u sennu.”
17 Ki Jetro yetɔ a, “A ki tuun li bannu kaa na.
18 A bakint a mɔŋe, ki bia bakint niib na. Linba na yabit nan fii tuun a kuukɔɔwa.
19 Ŋaant ki n tura kpaanŋanii, ki Yennu sii be nana. Li ŋan fii tee niib na taatar Yennu
boor, kii baat nan bi kunkɔna maan u boor.

---

* **18:3 18.3** Bi maan ni, “Gersom” nan “boorganu” mɔbona naane. † **18:4 18.4** Bi maan ni, “Elieser” nan “Yennu sommin” mɔbona naane. ‡ **18:7 18.7** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. § **18:7 18.7** Bi din jii bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

20 Ii tumiib Yennu sennii, kii wantib baa sii tuun linba, nan baa sii be bianjinba.
21 Ŋaan a gann jab nba tee nichinchiba, ki teemm niib na tɔɔndamm; yemm-ii dia niib
tusir tusir, ki yemm-ii dia niib kobik kobik, ki yemm-ii dia niib piinŋmu-ŋmu, ki leeb-ii
dia niib piik piik. Tɔɔndamm maŋ-ii tee binba tiin Yennu, ki jaŋ nan niib n teemm yada,
ki bia kii tee binba ki niib kan fit kɔɔb nan likirii.
22 Ŋaant ki bii tee niib na barbuura nba sii tun be. Bin tuu baar nan barii nba paar
ki tura, ŋaan kii bu barbis na ŋarin. Bi-i chent a toonn na nna, ŋanne saa tura woruku
waan.
23 Fi-i tun nna, ki Yennu saki, a kan mantik bakin a mɔŋi, ki niib na maan bia tuu saa
pakewa bin fit kun."
24 Ki Moses gaar Jetro kpaanii na,
25 ki gann jab nba tee nichinchiba Israel teeb na ni, ki teemm tɔɔndamm, ki bi siab
dia tusir tusir, ki siab dia kobik kobik, ki siab dia piinŋmu-ŋmu, ki siab mun dia piik
piik.
26 Ŋamme din tee barbuura nba sii bu niib na maan yoo kur, ki baat nan bargbeŋa
na Moses boor, ŋaan bu barbis na bi tiɔŋ.
27 Li poor po ki Moses chab Jetro, ki u ŋmat kun u doo ni.

19

Israel teeb benu Sainai jɔjaann boor

1-2 Ki Israel teeb na fiir Refidim. Baa nyii Ijipt li ŋmaarii ŋantaa, dasinsinn daar, ki bi
baar Sainai kunkoouk paak, ki chaan bi kaaŋ Sainai jɔjaann na nyakir ni,
3 ki Moses doo jɔɔr na paak a wun chet Yennu. Ki Yennu be jɔɔr na paak ŋaan yiin
Moses, ki yetɔ a wun pak Israel teeb, Jakɔb yaaboona na a:
4 "I la min Yennu nba tun linba ki tur Ijipt teeb, ki baar nani nna na, nan bianjinba ki
baakir tuu jii u waas ki saan namm na.
5 Mɔtana, li-i tee ki i saa sak n mɔb ki dia n mɔlor na, i sii tee n niibe. Tingbouŋ na
kur tee n yare, ŋaan yimme sii tee n nigannkab,
6 niib nba tee n kuukɔɔ niib, ki sii tee mannteeb ki tuun teenin."
7 Ki Moses ŋmat sik ki saa yiin Israel tɔɔndamm na, ki lakimm, ki wannib linba kur
ki Yennu pakɔ.
8 Ki niib na kur jiin nan kunkɔyenn a, "Linba kur ki Yennu wannit, ti saa tuma." Ki
Moses yet Yennu linba kur ki niib na pak.
9 Ki Yennu yet Moses a, "N sii be sanpagboungbeŋir nie ki baar a boor, ki niib na n
gbat ki n piak nana, ki bi ji saa teena yada, laa nyii mɔtana ki saa."
Ki Moses pak Yennu linba ki niib na jiin.
10 Ki Yennu yetɔ a, "Saant ki saa yet niib na ki bin jii dinna nan wonn ki ŋamm bi
mɔŋ ki teen siir nan jiantii. Li kpaa talas bin wuur bi liant,
11 ki teen siir kii guu daarpo. Li daar, n saa sik Sainai jɔjaann paak, siaminba ki niib
na kur saa fit lan.
12 Chaant terik ki lint jɔɔr na ki niib na daa pootiri, ki betib ki bi daa baat jɔɔr na boor
kaawa, ki ji boi bin do-o. Nirɔ-i lakit u taar ki ŋmaa jɔɔr na paak, bin kpiu.
13 Bin jaatɔ tana koo ki yekitɔ peenii ki kpiu, ki sɔɔ daa nɔbii u nuu ki siitɔ. Sennu na
tee niib nan bonkobit kur yare, ki bin kpib. Ŋaan bi-i peb naatunn na yoo nba, niib na
n do jɔɔr na paak."
14 Ki Moses nyii jɔɔr na paak, ki sik ki tan pak niib na, a bin teen jiantii siir. Ki bi
wuur bi liant.
15 Ki Moses yetib a, "Ii tee siir kii guu daarpo, sɔɔ daa dɔɔ nan poo daanni."
16 Ki daaŋantaa maŋ daar sanyiɔk ni, ki saak nyikint ki tian, ki sanpagboungbeŋir
nna dɔkit jɔɔr na paak, ki bi gbat naatunn bui sanpaapowa, ki jaŋmaanii soor binba be
leŋ na kur, ki bi jekir.
17 Tɔn, ki Moses nyii namm kaaŋ na ni, ki saan namm a bin chet Yennu, ki bi saa biar
set jɔɔr na lɔuŋ ni.
18 Sainai jɔɔr na kur po din loo nan munyuute, kimaan Yennu din sik nan muu, jɔɔr
maŋ paake. Munyuut na din doo sanpaapo, ki tee nan mutunn munyuut nae, ki jɔɔr na
damm bonchiann.
19 Naatunn na mɔnii din ŋammit do sanpaapo. Ki Moses pak, ki Yennu jiin satianii ni.
20 Ki Yennu sik Sainai jɔɔr na paak ki yiin Moses a wun do jɔɔr maŋ paak. Ki Moses
doo.
21 Ki Yennu yetɔ a, "Sikin ki kpaan niib na ki bi daa yaak terik na ki baat a bin lami.
Bi-i teen nna, bi bonchiann saa kpowa.

22 Nan mannteeb nba lek nakiin na gbaa, ŋaan bi-i kii ŋamm bi mɔŋ, n saa dat bi
tubawa.”
23 Ŋanne ki Moses yet Yennu a, “Niib na kan fit do-o, kimaan a turit sennu a ti jii jɔɔr
na ki lii tee kasii, ki chaan terik ki lintir.”
24 Ki Yennu jiin a, “Ŋmatir ki saa jii Aarɔnn ki baar nanɔ, ŋaan mannteeb na nan niib
na ŋarin daa yaak terik na ki do n boor na, nna-i kaa, n saa dat bi tubawa.”
25 Li poor po ki Moses ŋmat sik niib na boor, ki saa yetib linba kur ki Yennu pakɔ.

20

Ki jiin Yennu sennii piik na po
(Sennu 5.1-21)

1 Yennu din pak, ki u mɔbona maŋe na a:
2 “Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, wunba nyinni Ijipt tiŋ ni, siaminba ki i daan tee daaba
na.
3 “Daa jiantir yensau ki pukin n po.
4 “Daa naan ninnansiar ki teen i mɔŋ, linba be sanpaapo, koo tingbouŋ na ni, koo
nyun ni.
5 Daa gbaa patsiar boor koo ki jiantirɔ, kimaan mine tee i Yomdaanɔ Yennu, ki ki saak
mii mɔk lɔɔ. N daar binba namin na tuba, nan bi waas tuba, ki saa tuu bi yaaboontaa
koo bi yaaboona ŋanna ni,
6 ŋaan want n lomm ki teen binba loonin ki saak n mɔb na yaaboona tusaa tusaa.
7 “Daa yi n sann ki tuun biit, kimaan min i Yomdaanɔ Yennu saa dat wunba yiin n
sann yann yann tubira.
8 “Tiat foon daar kii diar kasii.
9 A mɔk daa ŋanloobe ki saa jii tun a toona,
10 ŋaan daaŋanlore daar na tee foon daare, ki tee n daar. Li daar maŋ ni, sɔɔ daa
tuun toonn: fin nan a waas nan a daaba nan a bonkobit nan boorganu nba kur kɔɔ a
doo ni na.
11 Daa ŋanloobe ki min Yennu jii ki nan tingbouŋ nan sanpaak nan mɔkgbeŋa nan
linba kur be li ni, ŋaan ki daa ŋanlore daar na ki n foi. Ŋanne ki min Yennu teen piisin
foon daar maŋ paak, ki teenir kasii.
12 “Turin a baa nan a naa baakir, ki a manfoor saa fɔkit tiŋ nba ki n teena na ni.
13 “Daa kpi nirɔ.
14 “Daa chommi.
15 “Daa jaami.
16 “Daa di faak siara ki biir a lɔɔ.
17 “Daa mɔk niɔŋ nan a lɔɔ ŋaak. Daa mɔk niɔŋ nan a lɔɔ ŋaapoo, koo u daaba, koo
u nei, koo u bonii, koo linba tee u yar kur.”

Ki jiin niib na jaŋmaanii po
(Sennu 5.22-33)

18 Niib na nba gbat satianii nan naatunn na mɔnii, ki bia la sanyikintii, nan munyuut
nba piin jɔɔr na yoo nba, ki jaŋmaanii jekib, ki bi set banfɔkira.
19 Li yoo ki bi yet Moses a, “Fi-i pak turit, ti saa gbiinta, ŋaan ti tiin jaŋmaanii nan
Yennu-i pak turit, ti saa kpowa.”
20 Ki Moses jiin a, “Daa tiin jaŋmaanii. Yennu baar a wun bikinie ki lin te yii yɔɔ kii
saak u mɔb, ki daa tuun biiti.”
21 Niib na din see banfɔkirewa, ŋaan ki Moses kuukɔɔ saan nakin sanpagbouŋ nba ki
Yennu be li ni na.

Sennii ki jiin maruŋ binbinta po

22 Ki Yennu wann Moses a wun pak Israel teeb na a, “I la min Yennu nba be sanpaapo
ŋaan pak nani biaŋinba.
23 I daa jikit salimpeena koo salimmɔna ki naan yennii ki jiantir ki pukii n po.
24 Jiin tant ki maa maruŋ binbintir ki turin, kii paa i pei nan i nei li paak, ki lii tee
maruŋ nba ki i saa kabin li kur, nan weinanleeb piinii na. Siaminba kur ki n gann a yii
jiantirin na, n saa baar leŋ ki teen piisin i paak.
25 Li-i tee ki i jii tana ki maa n maruŋ binbintir, i daa yakitir tana maŋ, kimaan yi-i jii
sirik ki yakit tana, i biir tana maŋe na, ki li ji kii ŋan nan lin tun n toonni.
26 I daa maa n maruŋ binbintir ki tee taaŋmaata nba sii ŋmaan do li paaki. Yi-i teen
nna, i sii dint i mɔŋ feie, yoo nba ki i ŋmaan taaŋmaata na ki do.

21

Baa sii dia daaba biaŋinba
(Sennu 15.12-18)

1 “Want Israel teeb sennii na:
2 Li-i tee ki a daa a booru Hiibru* nirɔ, li tee wun tun a toonn bina ŋanloobe. Bina
ŋanlore nani, fan ŋaau yann, ki u daa pa siari.
3 Li-i tee ki u ki mɔk poo yoo nba ki a daau na, fii ŋaau yoo nba, wun nyi yann ki daa
jikit poo. Ŋaan li-i tee ki u bo kɔɔn pooewa ki a daau, fi-i ŋaau yoo nba, wun jii u poo
kii saa.
4 Li-i tee ki u chanbaa turɔ poo ki u kɔɔnɔ ki mar waas, poo na nan u waas na tee u
chanbaa na yabe, daabir na saa nyi u kuukɔɔe.
5 Ŋaan li-i tee ki daabir na wann nan u loon u chanbaa na nan u ŋaapoo nan u waas
na, ki ki loon bin ŋaau,
6 ŋann ŋarin u chanbaa na n jiiu ki saan nanɔ Yenjiantu boor. Leŋe ki u saa sennɔ ki
kpianɔ gann, koo tammɔkpianu, ŋaan fut u tubir. Li poor po ki u ji sii tee u daabir nan
u manfoor gbennu.
7 “Li-i tee ki jɔɔ kɔi u bipoo ki bi teenɔ daabir, ŋɔɔ ki tee bin tan ŋaau nan daabjak na
kaa.
8 Li-i tee ki bi kɔɔtɔ ki tur wunba loon wun tan kɔɔnɔie, ŋaan ki u ji tan ki loonɔ,
ŋann ŋarin, wun kɔɔtɔ ki jiin tur u baa. Li ki tee u chanbaa na n kɔɔtɔ ki tur boorganu,
kimaan waa dia bonpook na diabiik na paak.
9 Li-i tee ki jɔɔ daa daabpook a wun tur u bija, li tee wun diau nan u tiɔŋ bipoo nae.
10 Li-i tee ki jɔɔ na kɔɔn poo ki pukin u poo sinsinn nba ki u daau na paak, li kpaa
talas ki jɔɔ na-ii teen u poo sinsinn na jeet nan tiat, ki lii jan nan waa daan tuu teenɔ
biaŋinba sinsinn na, ki wuu biaki mɔk yaak nan waa daan tuu mɔk yaak biaŋinba na.
11 Jɔɔ na-i kii tun linba na ki tur poosaakɔɔ na, li kpaa talas wun nyik poo na ki wun
yaat, ki daa te ki u pa siari.

Sennii nba jiin kunkɔna po

12 “Wunba faa nirɔ ki kpii, li tee bin mun kpiue.
13 Li-i tee ki u kpet faau-ie, u saa fit chiar ki saan siaminba ki n saa wannii na, ki leŋe
ki u saa foor.
14 Ŋaan li-i tee ki nirɔ miwa ŋaan faa u lɔɔ tonu ki kpiiu, li tee yin kpiue, u lek-i chiar
saan n maruŋ binbintir paak ki loon manfoor, ŋaan yin kpiu.
15 “Wunba faa u baa koo u naa, li tee yin kpiue.
16 “Wunba soor nirɔ a wun kɔɔtɔ, koo a wun teenɔ u daabir, yin kpiu.
17 “Wunba sat mɔtont u baa koo u naa paak, yin kpiu.
18 “Li-i tee ki niib kɔn, ki yenɔ jii tann koo u niikur ki faa lɔɔ na, ŋaan ki u ki kpo, i
daa daar u tubir. Ŋaan li-i tee ki wunba ki u faa-u na dɔɔr baat diiuk,
19 ki li poor po, ki u tan fiir ki jii patu ki li sommitɔ ki u somm nanyer poi-e, jɔɔ nba
faau nae saa pa, u yoo nba biir na paak, ŋaan bia gotɔ ki saa tuu yoo nba ki u saa la
laafia.”
20 “Li-i tee nirɔ jii lanbann ki boo u daabjak, koo u daabpook, ki u kpo li yoo na, li tee
yin dat jɔɔ na tubire.
21 Ŋaan li-i tee ki daabir na ki kpo dayenn, koo daa ŋanlee ni, i daa daar jɔɔ na tubir,
waa kɔŋ u daabir na tee tubdatu nba jaŋɔe.
22 “Li-i tee ki jasiab kɔn ki tan kpet faa poo nba mɔk poor, ki u poor na biir, ŋaan ki
u ji ki la dansiak ki pukin, ŋann ŋarin li tee yin ŋmaar wunba faau na panne, nan poo
na sɔrɔ nba saa wann biaŋinba, ki barbuura na n got li ni.
23 Ŋaan li-i tee ki poo na tiɔŋ la daŋ nba paar, li tubdatu sii tee manfoor n pa manfoor
paake,
24 ki ninbinn n pa ninbinn paak, ki nyann n pa nyann paak, ki niipauŋ n pa niipauŋ
paak, ki taapauŋ n pa taapauŋ paak,
25 ki mudinu n pa mudinu paak, ki daŋ n pa daŋ paak, ki kpinn n pa kpinn paak.
26 “Li-i tee ki nirɔ faa u daabjak, koo u daabpook ninbinn ki li biir, u daanɔ na n chabɔ
ki wun saan, ki lin teen ninbinn na paak paatii.
27 Li-i tee ki u faa u nyann ki fokit, wun chabɔ ki wun saan, ki lin teen nyann na paak
paatii.

Ki jiin bondamm po

---

* **21:2 21.2** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

28 “Li-i tee ki naab nyiar nirɔ ki kpiiu, bin jaat naab maŋ tana ki kpiu, ki sɔɔ daa ŋman
u nanti. Ŋaan sɔɔ daa daar naab na daanɔ tubiri.
29 Ŋaan li-i tee ki naab na yɔɔ nya niib, ki bi yeen u daanɔ ŋaan ki u ki lorɔ, ki naab
na tan nyiar nirɔ ki kpiiu, bin jaat naab maŋ tana ki kpiu, ŋaan bia kpi u daanɔ na.
30 Li-i tee ki bi sak a naadaanɔ na n pa likirii u manfoor paakie, wun pa baa saa jiarɔ
biaŋinba kur.
31 Li-i tee ki naab na kpii naasimɔ, koo sapaamɔ, sennu nae bia see.
32 Li-i tee ki naab nyiar sɔɔ daabjak koo daabpook, naadaanɔ na n pa salimpeena kuna
piintaa† daabir na paak, ŋaan bin jaat naab na tana ki kpiu.
33 “Li-i tee ki nirɔ biit bootuk ki yaan, koo ki gbiir bootuk ŋaan ki ki piin, ki sɔɔ naab
koo boŋ baa bootuk na ni,
34 li tee wun pa bonkobuk na paake. Wun pa likirii na ki tur bonkobuk na daanɔ ŋaan
yent bonkob-kpeenn na.
35 Li-i tee ki nirɔ naab kpii u lɔɔ naab, bi jab banlee n kɔɔt naab nba fo na, ki chent li
likirii, ki bia chent naakpeenn na nant.
36 Ŋaan li-i tee ki naab na yɔɔ tuun nna ki bi piak u daanɔ, ŋaan ki u ki lor naab na,
li tee wun jii naafooke ki pa naadaanɔ na, ŋaan gaar naakpeenn na.

22

Sennii nba jiin pann panu po

1 “Li-i tee ki nirɔ jan naab koo peeuk ki kpiiu, koo ki kɔɔtɔ, li tee wun pa nei banŋmue
naab na paak, koo pei banna peeuk na paak.
2-4 Li tee wun pa waa jan linba na paake. Li-i tee ki u ki mɔk siar, bin kɔɔtɔ ki teenɔ
daabir, ki lii tee paatii, waa jan linba na paak. Li-i tee ki bi la waa jan bonkobuk nba na
foot u boor, li-i tee naab koo peeuk koo boŋ, wun pa banlee, yenɔ paak.
“Li-i tee ki nanyukɔ loot diiuk nyiɔk ki kɔɔ a wun jan, ki bi soorɔ ki kpiiu, wunba
kpiiu na ki tun nikpinu biiti. Ŋaan li-i tee yonnu ni-ie, u tun nikpinu biita.
5 “Li-i tee ki nirɔ lu u bonkobit ki bi lin muuk ni, koo ki bi lin tilontii kpaab ni ki ŋman,
ki tan saan kɔɔ sɔɔ kpaab ni ki ŋman jeet nba ki u bur na, li kpaa talas bonkobdaanɔ
na n jii u kpaab ni jeet, koo u tilontii lɔɔna, ki pa jeet nba ki u bonkobit ŋman na paak.
6 “Li-i tee ki nirɔ fia u kpaab, ki li dii muuk ki saa lɔɔr u lɔɔ kpaab, ki dii u jeet nba ki
u bur na, koo jeet nba ki u jaan bir na, wunba fia muu na tee wun pa linba kur biir na
paake.
7 “Li-i tee ki nirɔ sak ki dia u lɔɔ likirii, koo u bona nba mɔk nyɔɔt, ki nanyukɔ tan
jan bona na u ŋaak ni, ki bi soorɔ, nanyukɔ na n pa fuunu munlee.
8 Ŋaan li-i tee ki bi ki la nanyukɔ na, ŋann ŋarin bin saan nan jɔɔ nba tuu dia bona
na, Yenjiantu diiuk ni, ki wun saa por nan ŋɔɔ kaa jan bona maŋi.
9 “Maan nba kur tee gammuk ki jiin bona po, laa tee nei paak, koo bonii paak, koo
pei paak, koo tiat paak, koo bont nba kur bot, jab banlee nba yaa bi yen bont maŋ na n
baar Yenjiantu boor. Yennu-i tur wunba kaat, wun pa taar munlee ki tur lɔɔ na.
10 “Li-i tee ki jɔɔ sak ki dia u lɔɔ boŋ, koo naab, koo peeuk, koo bonkob-booru nba kur
ki u turɔ, ki bonkobuk na tan kpo, koo ki la daŋ, koo ki bi fatɔ ŋaan ki siara daanɔ kaa,
11 jɔɔ na n saan Yenjiantu diiuk ni, ki saa por nan u ki jan u lɔɔ na bonkobuk na. Li-i
tee ki u ki jan bonkobuk naie, bonkobdaanɔ na n sak nan u bote, ki u lɔɔ na daa pau
siari.
12 Ŋaan li-i tee ki u jan bonkobuk naie, jɔɔ na n pa bonkobdaanɔ na.
13 Li-i tee muuk ni bonkobukue soorɔ ki kpiiu, jɔɔ na n baar nan nanchiat na ki lii tee
siara; li ki tee wun pa linba ki muuk ni bonkobuk soorɔ na paaki.
14 “Li-i tee ki nirɔ kpent u lɔɔ bonkobuk, ki bonkobuk na tan la daŋ koo ki kpo, ki
bonkobdaanɔ na kaa li yoo, jɔɔ na tee wun pa li paake.
15 Ŋaan li-i tee ki li tun nna ki bonkobdaanɔ be li yooie, jɔɔ na daa pa siari. Li-i tee ki
bonkobuk na tuun toonn ŋaan ki u pa likiriie, likirii nae saa pa bonkobuk na paak.

Sennii ki jiin nisaarik binbeŋ nan Yenjiantu po

16 “Li-i tee ki jɔɔ kpar sapaanmunn nba ki tee sɔɔ sarkpeŋ ki dɔɔ nanɔ, wun pa
pookɔɔnt paatii ŋaan kɔɔnɔ.
17 Ŋaan li-i tee ki sapaamɔ na baa yêt wun chab jɔɔ na u bipoo na, jɔɔ na n pa likirii
ki lii jan nan baa saa pa sapaanmunn paak biaŋinba na.
18 “Nirɔ nba kur tee jabaabuurɔ,* yin kpiu.

---

† **21:32 21.32** Salimpeena kuna piintaa din tee daabir daauko.

* **22:18 22.18** Li paake tee nirɔ nba dia narinbiit paŋ ki tuun toonn, koo ki mɔk li bannu.

19 “Nirɔ nba kur dɔɔ nan bonkobuk, yin kpiu.
20 “Wunba kur mann maruŋ ki tur yenbik, ki li ki tee min Yennu, yin kpiu.
21 “I daa dint boorganu biak, koo ki diau diabiiuku. Ii tiar nan yimm Israel teeb mun din tee boorganue, Ijipt tiŋ ni.
22 I daa dint pakɔɔk koo kpeebik biaki.
23 Yi-i tun nna, ki bi mɔ ki yiinin ki loon sommir, min Yennu saa turib gatu,
24 ki n wutoor saa do, ki n kpi-i tɔb ni, ki i poob saa teen pakɔi, ki i waas n kɔŋ baanba.
25 “Li-i tee ki a kpent likirii ki tur n niib nba ki mɔk na yenɔ, a daa tee nan binba kpentir niib likirii na, ki waau a wun paan nyɔɔti.
26 Fi-i gaar nirɔ liant ki li tee mɔsonn nan u saa pa-a pann, fan jiin liant maŋa ki yonnu n baa,
27 kimaan ŋanne tee linba ki u saa lia ki dɔkin waat. Fi-i kii turɔ, u ji saa lia bee ki dɔɔri? Li-i tee ki u bui fabin ki yiinin ki loon sommir, n saa gat ki turɔwa, kimaan n mɔk ninbatinu.
28 “I daa piak biit ki teen min Yennu, ki bia daa mɔ i niib tɔɔndaansɔɔ mɔtonti.
29 “Ii turin i dii nan i daan nan i kpan piinii, yoo nba jaŋ nan turu.
“Ii jii i bijakpera ki turin.
30 Ii jii i nei nan i pei matsinsina nba tee bonjara ki turin. Ŋaant matsinsinn nba tee bonjar na-ii be nan u naa daa ŋanlore, ŋaan daa ŋanniin daar na, yin jiiu ki turin.
31 “I tee n niibe, li paak, i daa ŋman bonkobuk nba ki muuk ni bonkobuk soorɔ ki kpii,† ŋaan ii tuu jii ki tur bɔi.

23

Ki jiin mamɔmm nan binbenŋaŋ po

1 “Daa mɔɔntir faak, ki bia daa di faak siara ki sommit wunba mɔk kaati.
2 Daa taa binba yab, yoo nba ki bi tuun biit, koo ki bi teen siara nba boont barmɔnii na po.
3 Daa want lukitin ki teen tarik, u buut yoo.
4 “Fi-i la a dataak naab koo u boŋ ki u tiin boor, fan soorɔ ki turɔ.
5 Fi-i la a lɔɔ nba nama ki u boŋ baa nan jika, fan taanɔ ki yin fiinɔ, ŋaan daa gaar ki nyikitɔ.
6 “Tarik-i baar buut boor ki a la nan u mɔk mɔnii, fan turɔ u mɔnii.
7 Daa nyiir nirɔ kaati, a bia daa kpi nirɔ kaati, kimaan wunba tun nna, n saa biir li yɔɔwa.
8 Daa gaan mɔnyat, kimaan mɔnyat tee niib jɔɔnii, ki bi ki fit laat barmɔnii, ki bia biir niŋamm barii.
9 “Daa dia boorganu diabiiki. I mi laa ton bianjinba, li-i tee ki a tee boorganu, kimaan i din tee boorganue Ijipt tiŋ ni.

Ki jiin bina ŋanlore ni nan daaŋanlore daar na po

10 “Ii tuu jii bina ŋanloob, kii buur i kpaant kii jaan i jeet,
11 ŋaan bina ŋanlore na ni, ii ŋaan ki tiŋ na n foi, ki i daa jaan jeet nba pia leŋi. Tarii nae sii di linba pia leŋ na, ki muuk ni bonkobit na n bia di linba tent na. Ii bia teen daan tilontii nan kpan tiinii kpaant nna.
12 “Ii tuu jii daa ŋanloob ki tun i toona, ŋaan daaŋanlore daar, yin foi, ki te i daaba nan boorganu nba tuun i toona na, nan i bonkobit n foi.
13 “Ii gbiint linba kur ki min Yennu piaki na. I daa mei yenbis, i poŋ daa puur bi sana kaawa.

Ki jiin jaangbeŋa ŋantaa na po
(Nyinu 34.18-26; Sennu 16.1-17)

14 “Ii tuu di jaangbeŋa ŋantaa binn nɔɔk ni ki turin baakir.
15 Ŋmaarik nba ki bi yir Abib ki i din nyii Ijipt na niŋe, ki ii tuu saa di boroboro nba ki mɔk datiŋ jaamm, nan maa wannii bianjinba na. I daa di boroboro nba ki datiŋ be leŋ, laa saa jii daa ŋanlore nba ki i di boroboro nba ki mɔk datiŋ jaamm maŋ na. Ii mi ki yin baar n boor a yin jiantin ŋaan ki ki dia piinii.
16 “Yoo nba ki i piin i jeet jaanu, yin teen jaanu jaamm.
“Ii tuu di lanbont jaamm sakoouk, yoo nba ki i pɔ i kpaant ni tilɔɔna.
17 Jaangbeŋa ŋantaa na ni binn kur, li kpaa talas i jab n tuu baar ki jiant min i Yomdaanɔ Yennu.

† **22:31 22.31** Kimaan u sɔn nba ki nyii na paak.

18 “I daa teenin boroboro nba ki datiŋ be leŋ, yoo nba ki i jii bonkobuk ki mann maruŋ
ki turin na. I-i tuu kii jii bonkobuk ki mann maruŋ ki turin, jaamm na yoo, yaa daa te
ki li kpan na yentir sanyiɔku.
19 “Binn kur, ii tuu baar nan i sinsinn jeet nba ki i jaan na, min i Yomdaanɔ Yennu
ŋaak na ni.
“I daa yak pebik koo bubik, u naa biin ni.*

Ki jiin mɔsona nan wannu po

20 “N saa te ki malaka n gar i tɔɔnn, ki guuri i sommir ni, ki tan baar nani siaminba
ki n ŋamm guuni na.
21 Gbiintir u maan ki sak u mɔb. I daa yêen u maan ki kɔn nanɔ, kimaan mine tumɔ,
ki u kan nyik chab i mɔyêtuku.
22 Ŋaan li-i tee ki i sak u mɔb, ki sak linba kur ki n wanni, n saa kɔn nan i datai kur.
23 N malaka saa gar i tɔɔnn ki saan nani Amor teeb, nan Hef teeb, nan Peris teeb, nan
Jebus teeb, nan Keenann teeb, nan Hif teeb tiŋ ni, ki n saa biirib.
24 I daa gbaant bi tingbana tɔɔnn, koo ki jiantirib, ki bia daa gaan bi jiantu marima.
Ii biir bi tingbana na, ki bia yeer bi jiantu tanchaaka na.
25 Li-i tee ki i jiantir min, i Yomdaanɔ Yennu, n saa teen piisin i paak, ki turi jeet nan
nyun, ki bia nyinn yiarbooru kur i ni.
26 I tiŋ ni, poosɔɔ poor kan biir, ki pookanmatir bia sii kaa i tiŋ na ni. N saa turi
manfofoouk.
27 “N saa te ki niib nba nami na-ii tiinin jaŋmaanii. N saa baar nan ŋmatir, niib nba
ki i kɔn namm na sinsuuk ni, ki bia te ki i datai kur n chiar ŋaan nyiki.
28 N saa te ki yanputuk n baar i datai. N saa ber nyinn Keenann teeb nan Hif teeb nan
Hef teeb na, yoo nba ki i chari nakiib.
29 N kan ber bi kur binyennkɔɔ niŋ kaa, kimaan mi-i teen nna, tiŋ na saa dɔɔr yanne,
ki muuk ni bonkobit n pɔt ki gbee leŋ, ki yin gbar kɔɔnu.
30 Ŋaan n sii beer nyintibe waan waan, nan yaa tan saa pɔt ki jaŋ nan yin kɔɔ gbee
tiŋ maŋ ni ki yentir.
31 N saa tant i tiŋ kpaar ki lin nyi Akaba mɔkgbianu ki saa tuu Sinsuuk ni mɔkgbeŋir,
ki nyi tiŋ nba ki siar ki pia na ni, ki saa tuu Yufrates mɔkir. N saa teen tiŋ na niib i nuu
ni, ki i sii beerib ŋaan kɔɔ.
32 I daa lorin siara lor namm, koo nan bi tingbana.
33 I daa te ki niib maŋ kaar i yent ni, li-i teen nna, bi saa te ki yin tun ki biirime. Yi-i
jiant bi tingbana na, li sii tee baruk nba gbeŋe ki turi.”

24

Biaŋinba ki bi loon mɔlor na

1 Yennu din yet Moses a, “Baat n boor, jɔjaann na paak, fin nan Aarɔnn nan Nadab
nan Abihu nan Israel tɔɔndamm piinlore, ki yi-i tan per n boor, yin gbaan ki jiantin.
2 Sɔɔ ki tee saa baar ki nakin n boor, see fin kuukɔɔ. Israel nileeb na poŋ ki tee bin
do jɔɔr na paak kaawa.”
3 Ki Moses saan saa wann niib na Yennu sennu nan u wannu kur, ki niib na kur jiin
nan kunkɔyenn a, “Ti saa tun linba kur ki Yennu yeta.”
4 Ki Moses sɔb Yennu sennii kur. Laa fann sanyapob ni, ki u maa maruŋ binbintir, jɔɔr
na nyakir ni, ki chaan tana piik nan ŋanlee, ki li see Israel teeb booru piik nan ŋanlee
na taar ni, booru kur nan li tann.
5 Li poor po ki u tun naasinsiab, ki bi saan mann maruŋ ki joo muu ki tur Yennu, ki
bia jii naajai ki mann tur Yennu, ki li tee weinanleeb piinii.
6 Ki Moses jii bonkobit na sɔn waan ki teen senii ni, ŋaan linba tenn na, ki u mɔɔn
maruŋ binbintir na paak.
7 Ŋanne ki u jii mɔlor gbouŋ nba ki Yennu sennii sɔb leŋ na, ki karin sanpaapowa ki
tur niib na. Ki bi kur jiin a, “Ti saa sak Yennu mɔb ki tun linba kur ki u senna.”
8 Ki Moses jii sɔn na ki mii mii niib na paak ŋaan yet a, “Linba nae tee sɔn nba gbeen
mɔlor nba ki Yennu lor nani, yoo nba ki u turi u sennii na.”
9 Ŋanne ki Moses nan Aarɔnn nan Nadab nan Abihu nan Israel tɔɔndamm piinlore
na doo jɔɔr na paak,
10 ki saa la Israel teeb Yennu na. U taa nba din see linba paak na din naan linba ki
bi jii tanbinyinyira nba ki li daauk paar na ki sere, ki li nyirii nan mianu na, ki tee
bonbɔnwuwur nan sanpagbouŋ na.

* **23:19 23.19** Li pasiar Keenann teeb din tee nnae ki li tee nyɔku.

11 Yennu din ki paan Israel tɔɔndamm na daŋi, bi din la Yennu, ki dii ki bia nyuu.*

Ki jiin Moses jɔɔr donu po

12 Li poor po ki Yennu yiin Moses a, “Domin n boor, jɔɔr na paak, ki n saa tura tanpatlai
ŋanlee, ki sennii nba tee wannu ki tur n niib na sɔb li paak.”
13 Ki Moses nan u sommtɔɔ Joosua teen siir, ki Moses piin ki do jɔɔr maŋ a wun took
Yennu.
14 Moses din yet tɔɔndamm na a, “Ii guut kaaŋ na ni nan yoo nba ki ti tan saa jen. Aarɔnn nan Hur be i boor, ki wunba la maan ki loon li ŋammu, wun saan bi boor ni.”
15 Ki Moses doo Sainai jɔɔr na, ki sanpagbouŋ dɔkin jɔɔr na.
16-17 Ki yabint Yennu yentsaakar yent ki nyii jɔɔr na paak ki sik, ki li wann nan
ŋɔɔ Yennu be leŋ. Israel teeb na din laat yeeuŋ na, ki li naan muue di jɔɔr na paak.
Sanpagbouŋ na din dɔkin jɔɔr na daa ŋanloobe, ki daa ŋanlore daar ni, ki Yennu be
sanpagbouŋ na ni ŋaan yiin Moses.
18 Ki Moses chat doo jɔɔr na, ki kɔɔ sanpagbouŋ na ni. U din be leŋ damuna piinnae.

25

Ki jiin Yennu lanbouŋ na piinii po
(Nyinu 35.4-9)

1 Ki Yennu yet Moses a,
2 “Betir Israel teeb ki bin baar nan piinii ki turin. Wunba kur par lakib ki u baar nan
piinii a wun turin, fan set ki gaar n paak.
3 Faa saa gaar piinii nba bi boore na, li salimmɔna, nan salimpeena, nan kutmɔnt,
4 nan chabŋann, nan gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔŋ,
nan chabir nba ki bi luur nan buuk kobit,
5 nan pejai gbouŋfabirmɔnt, nan jangbeŋir gbouŋ, nan naajiik taabii,
6 nan olif tiinii kpan* nba sii liakit fita ni, nan bonnunubit nba sii ŋmat kpan nba
ŋammit na, nan bonnunubit nba nubiru man,
7 nan tanbinyinyira nba daauk paar ki bi yi onik na, nan tanbinyinyirlia nba daauk
paar, ki li sii taab mannteeb yudaanɔ na liatjak, nan parbiir paak chabir na paak.
8 A te niib na n ŋamm kasii lanbouŋ, ki n sii be namm leŋ.
9 Ii ŋamm lanbouŋ nan bona nba kur sii be leŋ, ki lii tee nan maa saa wanna biaŋinba
na.

Ki jiin mɔlor lakir na po
(Nyinu 37.1-9)

10 “Ii jii naajiik taabii ki kpaa lakir, ki li fɔkint-ii tee taabatii ŋantaa nan bonjinn, ki li
yarimu-ii tee taabatii ŋanlee nan bonjinn, kii dokii taabatii ŋanlee nan bonjinn,
11 ki pɔr lakir na nɔɔk ni nan li poor po salima nba ŋan, ki bia pɔr salima li
mɔgbankookii,
12 ki ŋamm salima banii ŋanna, ki tabin lakir na lɔtii ŋanna na taa, ki gaan banii
ŋanlee chinchianyeŋ, ki bia gaan ŋanlee leer po,
13 ki ŋamm naajiik dasoorkara ŋanlee nba sii jikit lakir na, ki pɔr salima li paak,
14 ki tuun dasoorkara ŋanlee na banii nba gaa lakir na loka ni.
15 Dasoorkara na sii tun tuue lakir na ni, bi daa nyinti.
16 Ki tanpatlai ŋanlee nba ki n sɔb sennii piik li paak ki tura na, a jii kpeen lakir na
ni,
17 ki jii salima nba ŋan ki teen li biitir, ki li fɔkint-ii tee taabatii ŋantaa nan bonjinn,
kii yarin taabatii ŋanlee nan bonjinn,
18 ki jii salima nba ŋan ki nan bona nba mɔk kpinkpant banlee,†
19 ki tabin yenɔ lakir na biitir kpin-yeŋ, ki tabin lɔɔ kpinleek po. Ŋammit bona banlee
maŋ ki bii taab ki kpab nan biitir na, kii tee bonyenn,
20 ki te bona maŋ-ii took leeb kii gorii lakir na biitir, ki bi kpinkpant n pɔbit kii baak
lakir na biitir paak.
21 Tanpatlai ŋanlee nba ki n sɔb n sennii li paak na, i kpeen lakir na ni, ŋaan biin
salima biitir na li paak.
22 Bona banlee nba be mɔlor lakir paak na, n sii be li sinsuuk nie, ki teena sennii nba
ki Israel teeb sii waa.

---

* **24:11 24.11** Bi din mi nan nirɔ-i la Yennu, li daanɔ saa kpoe. A karin Nyinu 33.20. * **25:6 25.6** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar. † **25:18 25.18** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

Ki jiin teebul nba ki bi sii paa boroboro ki teen Yennu na po
(Nyinu 37.10-16)

23 “A jii naajiik taabii ki kpaa teebul, ki li fɔkint-ii tee taabatii ŋantaa, ki yarimu-ii tee
taabatu nan bonjinn, kii dokii taabatii ŋanlee nan bonjinn,
24 ki jii salima nba ŋan ki pɔr li kur po, ki pɔr salima nba ŋan ki lint li mɔgbankookii,
25 ki teen guunu ki lii kpakii nan niibifoouk fɔkint na, ki lintir. Ki salima nba ŋan
bonkokitir-ii kook li yur paak,
26 ki ŋamm salima banii ŋanna ki gaan teebul na loka ni, ki lii be teebul na taa nba
be siaminba na,
27 kii kpia kpinii, ki tuun dasoorkara ŋanlee na, ki lin tuu fit wokit teebul na.
28 A jii naajiik daat ki ŋamm dasoorkara ki pɔrir salima ki lii wokitir teebul na,
29 ki jii salinŋana ki maa saaŋmanii nan senii, ki bia maa sɔborii nan nyubitii, ki bii
dia kii mann daan maruŋ.
30 Ii tuu paan kasii boroboro nba ki i teenin yoo kur na, teebul paak, n tɔɔnn.

Ki jiin fitsentir na po
(Nyinu 37.17-24)

31 “Jiin salima nba ŋan ki kur fitsentir. A kur fitsentir na musur nan li nyakir. Li
salima tipuuk-ii tee yomm nan fitsentir na.
32 Gbata ŋanloob-ii gaa ki pukin sinsuuk ni yar na paak, ki gbata ŋantaa-ii be
chianyeŋ, ki ŋantaa-ii be leer po.
33 Ki gbata ŋanloob na kur-ii mɔk salima tipuuk nan wooka ŋantaa-taa, ki lii naan
toorik puuk.
34 Ki fitsentir na nyakir-ii mɔk salima tipuuk nan wooka ŋanna, ki lii naan toorik
puuk.
35 Ki wookir yenn-ii be gbata ŋanlee kur sinsuuk ni.
36 A jii salima nba ŋan ki kur fitsentir nan li gbata nan li wooka, ki lii tee bonyenn.
37 A kur salima fita ŋanlore ki tɔɔn fitsentir na paak, ki li-i tuu kii joo yoo nba, lin tur
yentu tɔɔnn po.
38 A jii salima nba ŋan ki kur li fita babitii nan sipai.
39 Salinŋana nba saa kur fitsenta nan li bona kur na kpaiu-ii tee nan sinpeenii bɔrik-
gbina piik nan ŋanlore kpaiu na.
40 Ki a kurir ki lii tee nan maa wanna biaŋinba, jɔɔr paak na.”

26

Ki jiin Yennu lanbouŋ na po
(Nyinu 36.8-38)

1 Ki Yennu ŋamm yet Moses a, “Ŋammit lanbouŋ na nɔɔk ni nan chabŋana piik nba
ki bi luur nan pekob-bɔnwuwur nan pekobmɔnwuwur nan pekobmɔnt, ki luu bona nba
mɔk kpinkpant* li paak,
2 ki ŋamm chabir kur ki li fɔkint-ii tee taakaabii piik nan ŋanna, ki yarimu-ii tee
taakaabii ŋanlee.
3 Ki a kpab nyar chaba ŋanŋmu ki lii tee yenn, ki bia kpab nyar chaba ŋanŋmu nba
tenn na ki lii munii tee yenn,
4 ki jii tanbɔnwuwur ki teenir nan banii na ki nyar tabin poor po mɔgbankooku, ki
bia nyar nna leer na po,
5 ki teen banii piinŋmu chabgbeŋyenn mɔgbankooku, ki bia nyar piinŋmu chabg-
beŋleer na paak, ki lii yeek leer,
6 ki ŋamm salima lɔkita piinŋmu ki gaan chabgbeŋyenn nan leer na, ki lii jik-ii tee
yennkɔɔ.
7 “A luu bukobit, ki lii tee chaba piik nan yenn, ki paan lanbouŋ na paak.
8 Chaba nba sii tee bɔka piik nan yenn na, li kur-ii tee yomm, ki li fɔkint-ii tee taakaabii
piik nan ŋanŋmu, kii yarin taakaabii ŋanlee.
9 Ki a nyar chaba ŋanŋmu ki tukin leer paak, ki lii tee bɔkyenn, ki bia nyar chaba
ŋanloob nba biar na ki tukin leer paak, ki lii munii tee bɔkleer, ki a pɔbin chinchenbinn
nba pukin ŋanloob ni na taar munlee, ki paan lanbouŋ na tɔɔnn po,
10 ki nyar kparchant banii piinŋmu chinchenyenn mɔgbankooku, ki bia nyar
kparchant banii piinŋmu ki gaan chinchenleer na mɔgbankooku,
11 ki ŋamm kutmɔnt lɔkita piinŋmu ki gaan chinchena ŋanlee na, ki lii tee yenn.
12 Jɔnt chinchenbinn nba tenn na lanbouŋ na poor po, ki lii sɔɔn.

* **26:1 26.1** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

13 Nyikin chinchenn nba tenn ki tee taabatu nan bonjinn na, ki lii sɔɔn kpinii kii dɔɔkir.
14 “A ŋamm bondɔkinkara ŋanlee, yenn-ii tee pejak gbounfabirmɔnt, ki leer na-ii tee
jangbeŋir gbouŋ, ki lii tee lanbouŋ na bondɔkinkara.
15 “Ŋammit naajiik daat ki teen lanbouŋ na taabii.
16 Ki taabu kur fɔkint sanpaapo-ii tee taabatii piik nan ŋanŋmu, ki yarimu-ii tee
taabatii ŋanlee nan waan.
17 Ki a kpeer taabii na gbata ŋanlee-lee, ki lii yeek nan leer, biaŋinba taabii na saa fit
tukin leer paak. Taabii na kur tee lii mɔk gbata nae.
18 A ŋamm taabii piinlee ki chaanir lanbouŋ na diitu po,
19 ki ŋamm salimpeena ki teenir boota ki tuun taabii na salimpeena boota na ni, ki
taabu kur-ii be boota ŋanlee ni,
20 ki ŋamm taabii piinlee, ki chaan lanbouŋ na niigaŋ po,
21 ki bia ŋamm salimpeena boota piinna, ki taabu kur-ii be boota ŋanlee ni,
22 ki ŋamm taabii ŋanloob ki chaan lanbouŋ na yonbaa po,
23 ki bia ŋamm taabii ŋanlee, linba sii be yonbaa po lɔtii na ni.
24 Lɔtii ŋanlee na dachaata na kur-ii tee dakpaabaa, ki nyi tiŋ ni ki saa do paapo.
Dachaata ŋanlee nba sii be lɔtii ni na, a ŋammir nna.
25 Tɔn, taabii na sii tee ŋanniime, ki salimpeena boota na tee piik nan ŋanloob, ki
taabu kur tuu boota ŋanlee kur ni.
26 “A bia jii naajiik dafoot ŋanŋmu, ki lin pɔnn lanbouŋ na lokyenn po,
27 ki bia jii dafoot ŋanŋmu ki lin pɔnn leer po, ki jii daat ŋanŋmu ki lin pɔnn yonbaa
po lokir na ni.
28 Dafoot nba saa kpar sinsuuk ni na, lin bɔkit taabii na binbeuŋ ni ki saan tuu lanbouŋ
na kpiŋ leer po,
29 ki pɔr taabii na salima, ki ŋamm salima banii ki gaan taabii na paak, ki lii dia
dapɔnnkara na, ki bia pɔr salima dapɔnnkara na paak.
30 Chaant lanbouŋ na nan maa wanna biaŋinba, jɔɔr paak na.
31 “A ŋamm chinchenn ki jɔnn ki lin bɔkit kasii boor nan kasii yaa kasii boor. A jii
chabŋann gunguŋ ki luu ŋmat pekob-bɔnwuwur nan pekobmɔnwuwur nan pekobmɔnt,
ki luur chabŋann, ki nan bona nba mɔk kpinkpant† li paak,
32 ki chaan naajiik gansenta ŋanna nba ki bi pɔr salima ki gann salima lɔkita na,
salimpeena boota na ni, ki jɔnn chinchenn maŋ li paak.
33 A jɔnn chinchenn dachaata na paak, ŋaan senn mɔlor lakir na kasii yaa kasii boor,
chinchenn na tɔɔnn. Jinjɔŋ nae saa bɔkit kasii boor nan kasii yaa kasii na boor.
34 A paan biitir na mɔlor lakir na paak,
35 ki senn teebul na kasii boor lanbouŋ na ni niigaŋ po, ki bia senn fitsentir na li
niidiitu po.
36 “A ŋamm jinjɔŋ ki dɔkin lanbouŋ na tammɔb. A jii chabŋann gunguŋ ki ŋmat
pekob-bɔnwuwur nan pekobmɔnwuwur nan pekobmɔnt ki luur, ki jab bonninnant li
paak, ki lii tee linba saa jɔnn lanbouŋ na tammɔkɔɔkir,
37 ki ŋamm naajiik gansenta ŋanŋmu, ki pɔr salima ki gaan salima lɔkita dachaata
maŋ paak, ki chaanir kutmɔnt boota ŋanŋmu na ni, ki jii chinchenn na ki jɔnn li paak.”

27

Ki jiin maruŋ binbintir na po
(Nyinu 38.1-7)

1 Yennu ŋamm yet Moses a, “Jiin naajiik taabii ki kpaa maruŋ binbintir, ki li fɔkint-ii tee
kpinkpondukina ŋanŋmu, kii yarin kpinkpondukina ŋanŋmu, kii dokii kpinkpondukina
ŋantaa,
2 ki tabin gbata ŋanna paapo lɔtii na kur paak, ki te binbintir nan gbata na-ii taab kii
tee yomm, ki a pɔr kutmɔnt, binbintir na kur po,
3 ki jii kutmɔnt ki ŋamm binbintir na bona kur nba tee kutsɔnt, ki bi sii wo tanpent
nan li sofira, nan kutsɔnt nba ki bi sii diar ki jikin sɔn, nan diitmɔyaarii nba sii lot nant,
nan kutsɔnt nba ki i sii mɔi muu,
4 ki jii kutmɔnt, ki teen kutlaana, ki luur tiak ki ter binbintir na sinsuuk ni, ki gaan
kutmɔnt banii lɔtii ŋanna na kur po,
5 ki teen kutmɔnt kutlaana yekitik, binbintir na sinsuuk ni,
6 ki jii naajiik daat ki pɔrir kutmɔnt, ki lii tee dasoorkara,

† **26:31 26.31** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

7 ki jii dasoorkara maŋ ki tuun banii nba gaa binbintir loka ni na, ki lin tuu fit kii
wokitir,
8 ki kpaa binbintir na, ki lii naan lakir, kii mɔk foolin, nan maa wanna biaŋinba jɔɔr
paak na.”

Ki jiin gungouŋ nba lint Yennu lanbouŋ na po
(Nyinu 38.9-20)

9 Ki Yennu ŋamm yet a, “Kpaan gungouŋ ki loon lanbouŋ na. Ki li jinjɔŋ niidiitu bɔkir
fɔkint-ii tee taakaabii piinŋmu,
10 ki jɔnn chabŋann jinjɔŋ na, dachaata piinlee nba ki a pɔr kutmɔnt na paak, ki
tuunir kutmɔnt boota piinlee na ni, ki gaan salimpeen-lɔkita ki tuun kutlaana dachaata
na paak.
11 Ki niigaŋ po bɔkir fɔkint-ii tee taakaabii piinŋmu, ki a jɔnn chabŋann dachaata
piinlee nba pɔr kutmɔnt na paak, ki tuun kutmɔnt boota piinlee na ni, ki gaan
salimpeena lɔkita ki tuun li kutlaana dachaata na paak.
12 Ki li yonbaa po bɔkir na yarimu-ii tee taakaabii piinlee nan ŋanŋmu, leŋe ki a saa
jɔnn chabŋann dachaata piik nba pɔr kutmɔnt na paak, ki lii tuu kutmɔnt boota piik na
ni. Ki a gaan salimpeena lɔkita, ki tuun li kutlaana yur paak.
13 Ki gungouŋ na tɔɔnn po nba tee yonput po na-ii munii tee taakaabii piinlee nan
ŋanŋmu.
14 Ki tammɔkɔɔkir gaŋ po yiar na, li chinchenjɔnnkar fɔkint-ii tee taakaabii ŋanlore
nan waan, kii mɔk dachaata ŋantaa nan li boota ŋantaa.
15 Ki diitu po na-ii munii biaki mɔk chinchenjɔnnkar, ki li fɔkint-ii tee taakaabii
ŋanlore nan waan, kii mɔk dachaata piintaa nan li boota piintaa.
16 A jii chabŋann nba ki bi jii pekob-bɔnwuwur, nan pekobmɔnwuwur, nan
pekobmɔnt, ki luur tammɔb na jinjɔŋ, ki li fɔkint-ii tee taakaabii piik, ki a nan
bonninnant li paak, ki lii gaa gansenta ŋanna nba be boota ŋanna ni na.
17 Dachaata nba saa lint dindonjouk na, li kur-ii pɔr salimpeena nan li lɔkita. Daat
na-ii tuu kutmɔnt boota ni.
18 Dindonjouk na fɔkint-ii tee taakaabii piinŋmu, ki yarimu-ii tee taakaabii piinlee
nan ŋanŋmu, ki a ŋamm jinjɔŋ ki lii tee chabŋann, kii fɔk paapo taakaabii ŋanlee nan
waan. Ki dachaata na kur-ii mɔk li boota.
19 Bona nba kur tee lanbouŋ na yar, nan lanbouŋ na kpai, nan gungouŋ na kpai, a jii
kutmɔnte ki ŋammir.”

Ki jiin fitir gotu po
(Liifai teeb 24.1-4)

20 Ki Yennu ŋamm yet Moses a, “Betir Israel teeb na ki bin baar nan olif tiinii kpan*
ki tura, ki a teen fitir ni, ki tuu joor daajoouk kur.
21 A te Aarɔnn nan u bonjai na-ii jɔkin fitir na, jinjɔŋ nba dɔɔk mɔlor lakir na tɔɔnn
po, lanbouŋ na ni, siaminba ki n be na, ki lin tuu di ki tan yent sanyiɔk. Li tee sennu
nba ki Israel teeb sii diae, kii tuun nna, nan bi yaaboona kur nba waa.”

28

Ki jiin mannteeb liant po
(Nyinu 39.1-7)

1 Ki Yennu ŋamm yet Moses a, “A tun yiin a ninja Aarɔnn, ki wannɔ nan ŋɔɔ nan u
bonjai nba tee Nadab nan Abihu nan Eleasar nan Itamar-e tee binba ki n gannib Israel
booru ni, a bii tee mannteeb.
2 Nyarin mannteeb liant ki tur a ninja Aarɔnn, ki lin turɔ baakir nan fant.
3 A yet gbanjabira nba ki n turib yanfoon na, ki bin nyar liant maŋ ki turɔ, ki a kaanɔ
ki wuu tee manntɔɔ.
4 Liant nba ki bi saa nyare na: Li parbiir paak chab-bɔɔrik, nan liatjak, nan liatfoouk,
nan liatir nba ki bi nan bonninnant li paak, nan yufintu, nan tanbobitir. I saa nyar linba
nae ki lii tee Aarɔnn nan u bonjai liant, ki lin te ki bi tee mannteeb ki tuun n toonn.
5 A te ki bin jii salima gunguŋ, nan pekob-bɔnwuwur, nan pekobmɔnwuwur, nan
pekobmɔnt, nan chabŋann, ki luu liant na.
6 “Bin jii pekob-bɔnwuwur, nan pekobmɔnwuwur, nan pekobmɔnt, nan salima
gunguŋ, nan chabŋann, ki luu liatjak, ki jab bona li paak,
7 ki nyar chaba ŋanlee ki tabin bɔpiat na paak.

* **27:20 27.20** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

8 Bin jii chab-booru nba ki bi jii pekɔb-bɔnwuwur, nan pekɔbmɔnwuwur, nan
pekɔbmɔnt, nan chabŋann, ki luu ŋmat salima gunguŋ li ni, ki teen gbanboobir, ki
lii taa yomm nan liatjak na.
9 Jiin tannyinyira nba daauk paar na ŋanlee, ki sɔb Jakɔb bonjai na sana,
10 ki sɔb bonjai banloob sana, ki lii be tanyenn paak, ki banloob sana-ii munii be leer
na paak, kii waa leer saakatuk saakatuk.
11 Gbanjabirɔ nba mi jabit fanu n sɔb Jakɔb bonjai na sana tannyinyira ŋanlee na
paak, ŋaan kokin salima li kpinii,
12 ki lor tana na ki tabin liatjak na bɔpiat paak, ki lii see Israel booru piik nan ŋanlee
na taar ni. Nna bannue ki Aarɔnn sii jikin Israel booru sana na, u bɔpiat paak. Ŋanne
saa te ki min Yennu kan tamm n niib po.
13 Gbanjabira na n jii salima bona ŋanlee,
14 ki luu salinŋann ŋmipiana ŋanlee ki lii naan jaruk, kii taab salima bona nba gaa
na paak."

Ki jiin manntɔɔ parbiir paak chab-bɔɔrik na po
(Nyinu 39.8-21)

15 Ki Yennu ŋamm yet a, "Jiin chabŋann ki nyar parbiir paak chab-bɔɔrik, ki tur
mannteeb yudaanɔ, ki wuu dia kii bant maa loon bii tuun bianinba. A te lii naan liatjak
nba ŋmat salima, ki luu nan pekɔb-bɔnwuwur, nan pekɔbmɔnwuwur, nan pekɔbmɔnt,
nan chabŋann.
16 Ki li fɔkint-ii tee nuubatu, ki yarimu-ii bia kii tee li bannu, ki lii pɔɔb.
17 Ki a ji tabin tanbinyinyira nba daauk paar na li paak, ki teen chaabii ŋanna. Ki
sinsinn chaabu na, a tabin tanbinyinyira nba ki bi yir rubi nan topas nan beril na.
18 Ki chaabu nba pukin munlee ni-ii tee tanbinyinyira nba ki bi yir emeral nan safir
nan takus.
19 Ki chaabu nba pukin muntaa ni-ii tee tanbinyinyira nba ki bi yir jasint nan agat
nan ametis.
20 Ki chaabu nba pukin munna ni-ii tee tanbinyinyira nba ki bi yir krisolat nan oniks
nan jaspa. Ki a kokin li kur salima.
21 Tanbinyinyira na sii tee piik nan ŋanlee-e, ki see Jakɔb bonjai piik nan banlee na
paak, ki Israel* booru piik nan ŋanlee na sana yenn yenn-ii be tann kur paak.
22 A pian salinŋann jarit, ki lii tee nan ŋmipiana na, kii gaa parbiir paak chabir na
paak,
23 ki ŋamm salima banii ŋanlee, ki gaan parbiir paak chabir maŋ paapo mɔgbankpinii,
24 ki ji gaan salima ŋmipiana ŋanlee na salima banii ŋanlee na paak,
25 ki bia soor ŋmipiana ŋanlee na mɔi nba tenn sɔɔn na, ki lor salima bona ŋanlee
paak, ki lin fit tur nan liatjak na bɔpiat paak tɔɔnn po,
26 ki teen salima banii ŋanlee ki gaan parbiir paak chabir na tiŋ po kpinii, ki lii bɔɔk
liatjak na.
27 Ŋammit salima banii ŋanlee biak, ki gaan liatjak na bɔpiat ŋmii na tiŋ po, ki kpian
gbanboobir na.
28 A jii gungunbɔnwuwur ki kpab lor banii nba gaa parbiir paak chabir na paak, nan
liatjak banii na, gbanboobir na paapo, ki li daa te parbiir paak chabir na lian ki nyi
liatjak na boori.
29 "Yoo nba kur ki Aarɔnn saa kɔɔ kasii boor na, u sii lia chabir nba ki Israel booru
piik nan banlee sana sɔb li paak na, u parbiir paak, ki n kan ban tamm n niib po.
30 A bia wuun tana ŋanlee nba ki bi yir Yurim nan Tumim† na parbiir paak chab-
bɔɔrik na ni, ki li tuu sii be Aarɔnn parpaak, yoo nba ki u kɔɔ kasii boor na. Ŋanne ki
Aarɔnn tuu sii dia ki bant min Yennu loomm ki gaan n niib Israel teeb po.

Ki jiin mannteeb liant nba pukin na po
(Nyinu 39.22-31)

31 "Bin luu liatfoouk nba ki bi tuu saa liawa ŋaan paan liatjak na nan gun-
gunbɔnwuwur,
32 ki nyik yur kunkɔɔ boor, ki gbab turu na ki nyar, ki li daa pari.
33-34 Pɔbint gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔŋ, ki lii naan
punpoa, ki gaan liatfoouk na tiŋ po mɔgbana, ki bia jɔnn salima gbekirii, ki foon li
sinsuuk ni yenn yenn.

---

* **28:21 28.21** Jakɔb sanleere din tee Israel. † **28:30 28.30** Bi din dia bona nba ki bi yir Yurim nan Tumim nae ki bant Yennu loomm.

35 Aarɔnn tuu saa lia liatfoouk maŋ, yoo nba ki u tuu yaa wun mann maruŋ nae. Ki
wuu kɔɔ kasii boor yoo nba, gbekirii na tuu sii mɔe, wuu biaki nyi ki li mɔ, ŋanne saa
te ki u kan kpo.
36 “Jiin salinŋann ki ŋammir bonpatiliak, ki sɔb li paak a, ‘Yennu yar,’
37 ki jii gungunbɔnwuwur ki lor tabin yufintu na yugbiar paak.
38 Aarɔnn tuu saa yir u yugbiar paake, ki lin te min Yennu n gaar piinii nba ki Israel
teeb teenin na, li-i lekii tee niib na mann maruŋ ki kpet.
39 “Luun chabŋann liatir, nan chabŋann yufintu, nan gbann, ki jabir, ki jii tur Aarɔnn.
40 “A nyar liata nan gbana nan fokirii ki tur Aarɔnn bonjai, ki lin turib fant nan baakir.
41 A jii liant maŋ ki lann a ninja Aarɔnn nan u bonjai, ki mɔɔn olif tiinii kpan‡ bi paak,
ki kaamm ki bii tee mannteeb kii tuun n toonn.
42 Nyarin chabŋann kurtajina, ki lin nyi siak ni ki dian duna, ki turib, ki lin te ki bi
daa lubin bi mɔŋi.
43 Aarɔnn nan u bonjai na sii tun ki yokinire, yoo nba kur ki bi saa kɔɔ kasii lanbouŋ
na ni, koo ki nakin maruŋ binbintir na, a bin mann maruŋ kasii boor, ki tan kan lu bi
mɔŋ ki kpo li paaki. Linba na tee sennu nba ki Aarɔnn nan u yaaboona sii tun diae
mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

29

Sennii nba saa dia Aarɔnn nan u bonjai ki bii tee mannteeb
(Liifai teeb 8.1-36)

1 “Faa saa tun biaŋinbae na ki kaan Aarɔnn nan u bonjai, ki bii tee mannteeb ki tuun
n toonn: Jiin naajapaŋ nan pejai banlee ki bi daa mɔk daŋ bi gbanant paak,
2 ki jii boroboro yon nba ŋan, ki teen boroboro nan olif tiinii kpan, ki bia teen boroboro
leer ki daa ŋmat olif tiinii kpan li ni, ki bia lo lilaat ki mirir kpan, ŋaan daa tee datiŋ li
kura ni,
3 ki kpeenir kpanchibuk ni, ki jii turin, yoo nba ki a saa mann naajak nan pejai banlee
maruŋ na,
4 ki baar nan Aarɔnn nan u bonjai, n lanbouŋ na tammɔb ni, ki te bin wur ŋamm bi
mɔŋ.
5 Ki a ji lann Aarɔnn manntɔɔ liant na, wun lia chabŋann liatir ki paan liatfoouk nba
ki liatjak sii paa li paak na, ki ji paan liatjak na, nan parbiir paak chab-bɔɔrik na, nan
gbanbobinkar na,
6 ki yirimɔ yufintu na, ŋaan lor tabin bonpatliak nba ki li paak sɔb a, ‘Yennu yar’ na
li paak,
7 ki ji jii kpan nba saa kaanɔ na, ki mɔɔn u yur paak.
8 “Baat nan u bonjai ki lannib liata,
9 ki bobin gbana bi sai ni, ki bia yirimm fokirii. Faa saa teen biaŋinbae na ki kaan
Aarɔnn na u bonjai, ki ŋamm nan bi yaaboona sii tuun n toonn, ki tee mannteeb yoo
kur.
10 “Jiin naajak ki baar nanɔ lanbouŋ na tɔɔnn, ki yet Aarɔnn nan u bonjai na ki bin
paan bi nii naajak na yur paak.
11 Ki a kpi naajak na n tɔɔnn, lanbouŋ na tammɔb boor,
12 ki suunt a niibir sɔn na ni, ŋaan suu suu maruŋ binbintir na gbata na paak, ki ji
kpaar sɔn nba tenn na ki mɔɔn lint maruŋ binbintir na nyakir ni.
13 Li poor po ki a bia jii kpapana nba taab nɔɔk ni bona paak na, nan kparib nba lint
pɔɔr na, nan yaanninbina ŋanlee na, nan kpapana nba taab li paak, ki joor muu, maruŋ
binbintir na paak, ki lii tee maruŋ ki turin,
14 ki joo naab na nant nan u gbouŋ nan u nɔɔnii muu, kaaŋ na kpiŋ, ki lii tee maruŋ
nba saa nyinn mannteeb na yanbɔmm.
15 “Jiin pejai na yenɔ ki yet Aarɔnn nan u bonjai na ki bin paan bi nii pejak na yur
paak.
16 A kpiu, ki jii u sɔn ki lia maruŋ binbintir na loka ŋanna na kur po.
17 Potir pejak na nant buri buri, ki wuur u nɔɔk ni bona nan u nanii, ki paanir u yur
nan nanleet na paak,
18 ki joo li kur muu, binbintir na paak, ki lii tee jeet piinii, ki jeet maŋ nubiru saa
maŋin.
19 “A yet Aarɔnn nan u bonjai ki bin paan bi nii pejaleek nba kii turin na yur paak.

‡ **28:41 28.41** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

20 A kpiu, ki jii u sɔn waan ki suu suu Aarɔnn nan u bonjai na diitu tubləɔn, nan bi
niidiitu niibijaba, nan diitu taabijaba, ki jii sɔn nba tenn na ki lia binbintir na loka ŋanna
na kur po.
21 Jiin sɔn nba be binbintir paak na waan, ki bia jii kpan nba saa kaamm na, ki mii
Aarɔnn nan u bonjai na paak, nan bi liant paak. Aarɔnn nan u bonjai nan bi liant na
sii tee n yare.
22 “A ŋmaar peeuk na kpapana, nan jokpikir, nan kpapana nba taab nɔɔk ni bona
paak na, nan kparib nba lint pɔɔr, nan yaanninbina ŋanlee na, nan li kpapana, nan
diitu po naŋ na. Pejak na tee kaanu pejake.
23 A nyinn boroboro booru muntaa nba be kpanchibuk ni, ki tee n yar, ki datiŋ kaa li
ni na, yenn yenn, linba ki olif tiinii kpan* be li ni, nan linba olif tiinii kpan kaa leŋ, nan
linba ki a teenir nan lilaauk na.
24 Jiin jeet na kur ki kubin Aarɔnn nan u bonjai, ki betib ki bin jii turin, ki lii tee
burchinpiinii.
25 Ki a gaarir bi boor ki joor muu, binbintir na paak, ki wat mujoonu piinii na paak,
ki lii tee jeet piinii kii teenin, ki jeet maŋ nubiru saa maŋin.
26 “A jii pejak na kubitir ki turin, ki lii tee burchinpiinii, ŋaan kubitir maŋ sii tee a
yare.
27 “Li-i tee ki i kaan manntɔɔ, ki kpii pejak ki jii u kubitir nan naŋ ki li tee burchinpiinii
ki teenimi, a jiir ki lii tee mannteeb yar.
28 Yoo nba kur ki n niib baar nan weinanleeb piinii ki teenin, a jii bonkobuk maŋ
kubitir nan naŋ, ki lii tee mannteeb tor, ŋanne tee Israel teeb piinii nba ki bi teen min
Yennu. Sennu na tee linba ki n kan ban lebitire.
29 “Aarɔnn-i taŋi kpo yoo nba, fan jii u manntɔɔ liant ki tur u bonjai, ki bi-i kaamm,
bin ji tuu liar.
30 Aarɔnn bonjak nba saa set u seenu ni, kii tee manntɔɔ, ki tuu saa kɔɔ n lanbouŋ na
ni, ki tuun kasii boor na, tuu saa lia liant maŋ daaŋanlore-e.
31 “Faa saa kaan Aarɔnn nan u bonjai ki kpi pejak nba na, a yakin u nant kasii boor
na.
32 Aarɔnn nan u bonjai na saa ŋman pejak na nant, nan boroboro nba be kpanchibuk
ni na, lanbouŋ na tammɔb nie.
33 Bi tuu saa ŋman pejak nba ki bi kpii ki kaamm ki bia wuur bi biit na. Bi kɔɔe tuu
saa ŋmamir, kimaan li tee kasiie.
34 Li-i tee ki nant na tenn, koo boroboro na siar biar ki li yent sanyiɔku, bi daa ŋmami,
bin joor muu, kimaan li tee kasiie.
35 “A jii daaŋanlore ki mann maruŋ, ki kaan Aarɔnn nan u bonjai, nan maa wanna
biaŋinba na.
36 Daar nɔɔk ni, a tuu kpi naajak ki mann maruŋ ki lin te yin la nyikin chab i biit
paak, linba nae saa ŋamm maruŋ binbintir na. A jii olif tiinii kpan ki ŋamm binbintir
na, ki lii tee kasii.
37 A jii daaŋanlore ki wuur ŋamm binbintir na, ki te binbintir na-ii tee kasii. Wunba
kur saa siir, wuu tee kasii, koo linba kur saa siir, lii tee kasii.

Ki jiin daar kur Yenpiinii po
(Nikant 28.1-8)

38 “A tuu mann maruŋ daar nɔɔk ni ki kpi pei banlee, binba dii binn binn, binbintir
na paak.
39 A tuu kpi peyeuŋ sanyiɔk ni, ki tan kpi lɔɔ na daajoouk.
40 Sinsinn peeuk nba ki a saa kpi na, a jii boroboro yonŋanin bɔrik-gbinjinn, ki ŋmat
olif tiinii kpan salena ŋanlee nan waan, ki bia mɔɔn daan salena ŋanlee nan bonjinn,
ki lii tee piinii,
41 ki tan kpi peleeuk na daajoouk ki mann maruŋ, ki jii yon nan olif tiinii kpan nan
daan, ki lii tee nan sanyiɔk ni yar na, ki tur min Yennu, ki lii tee jeet piinii, ki li nubiru
saa maŋin.
42 Mujoonu piinii na, ii sii tun tuun nnae, n lanbouŋ tammɔb ni, ki teenin, maaru n
tuu maaru. Leŋe ki n sii be nan n niib ki piak nana.
43 Leŋe ki n saa took Israel teeb maŋ, ki n yentsaakar na sii be bi boor, ki ŋamm leŋ,
ki li sii tee kasii.
44 Ki n saa ŋamm lanbouŋ na nan maruŋ binbintir na. Ki n saa gann Aarɔnn nan u
bonjai, ki bi sii tee mannteeb ki tuun n toona.

* **29:23 29.23** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

45 Ki n sii be nan Israel teeb maŋ ki tee bi Yennu.
46 Ki bi saa bann nan mine tee bi Yomdaanɔ Yennu nba nyinnib Ijipt tiŋ ni, a mii be namm. Mine tee bi Yomdaanɔ Yennu.

30

Ki jiin bonnunubit maruŋ binbintir na po
(Nyinu 37.25-28)

1 "A jii naajiik taabii ki kpaa maruŋ binbintir ki bii jokin bonnunubit li paak.
2 Li fɔkint-ii tee niibatii ŋanlee, kii yarin niibatii ŋanlee, kii dokii paapo niibatii ŋanna, ki gbata nba chaa binbintir na lɔtii ŋanna ni na, ŋann nan lakir na kur-ii tur yomm.
3 A pɔr salinŋann li paapo nan loka ŋanna na, nan li lɔtii na gbata, ki teen salima guunu ki lintir,
4 ki ŋamm salima banii ŋanna ki gaan binbintir na binbeuŋ ni, ki ŋanlee-ii be yenn po, ki ŋanlee-ii be leer na po, ki lin tuu fit tuun dafoot kii jikin.
5 A jii naajiik daat ki ŋamm dafoot ŋanlee na, ki pɔrir salima.
6 A kɔɔn binbintir na ki senn chinchenn nba dɔɔk mɔlor lakir na tɔɔnn po. Leŋe tee siaminba ki n saa tooka.
7 Aarɔnn tuu sii jokin bonnunubit binbintir na paake, sanyiɔk kur, yoo nba ki u baar a wun ŋamm fita na.
8 U bia tuu saa tun li bannue, li-i tee ki u joo fita na daajoouk. Ii jokin bonnunubit na yoo kur, ki daa nyikin.
9 A daa ban jikin bonnunubit nba kɔɔ, koo bonkobuk piinii, koo jeet piinii ki jokin binbintir na paak, ki bia daa mɔ daan piinii li paaki.
10 Aarɔnn tuu saa mann maruŋ na binn nɔɔk ni yomkɔɔe ki ŋamm binbintir na. Ii tuu saa jii bonkobuk nba ki i kpii ki li tee biit paak na sɔme, ki teen binbintir na gbata ŋanna na paak. Binbintir na sii tee kasii ki tee min Yennu yar."

Lampo nba jiin Yennu lanbouŋ na po

11 Yennu din ŋamm yet Moses a,
12 "Yoo nba ki i saa kan Israel teeb nikant na, wunba kur ki i kanɔ, li daanɔ saa pa likiriie ki turin, u manfoor paak, ŋanne saa te ki bonbiir kan baarɔ, nikant na yoo.
13 Wunba kur ki bi kanɔ nikant, wun pa nan biaŋinba ki saakab saa wann na. Sɔɔ kur saa pa likirii nba na, ki lii tee n yar.
14 Jɔɔ nba kur ki bi kanɔ nikant na, ki u baar bina piinlee koo ki gar nna, saa pa likirii maŋ.
15 Yoo nba ki bi saa pa likirii bi manfoa paak na, mɔkitɔɔ daa pa ki li gaar, ki nandaanɔ mun daa pa ki li pɔɔr.
16 A saa gaar likirii na Israel teeb boor, ki daa lanbouŋ na ni bonloŋa. Lampo na paatii sii tee n niib na manfoa paake, ki n sii tian bi po ki guub."

Ki jiin kutmɔnt kutsɔŋ po

17 Ki Yennu ŋamm yet Moses a,
18 "Ŋammit kutmɔnt kutsɔŋ nan kutmɔnt kantu, ki sennir lanbouŋ nan maruŋ binbintir na sinsuuk ni, ki teen nyun kutsɔŋ na ni.
19 Aarɔnn nan u bonjai tuu saa nit nyun maŋe, ki bia wuur bi taapant,
20 ki fit lian kɔɔ lanbouŋ na ni, koo ki mann jeet, maruŋ binbintir na paak, ki ji kan kpo.
21 Li kpaa talas ki bin wuur bi nii nan taapant. Ŋanne saa te ki bi kan kpo. Linba na tee sennu nba ki ŋamm nan bi yaaboona sii tun diae maaru n tuu maaru."

Ki jiin kpan nba ŋammit na po

22 Ki Yennu yet Moses a,
23 "Jiin bonnunubit nba ŋan ki bi yir mir, ki li kpaiu-ii tee nan sinpeenii bɔrik-gbina ŋantaa kpaiu na, nan bonnunubit nba ki bi yi sinamɔnn na, ki li kpaiu-ii tee nan sinpeenii bɔrik-gbinn nan waan na, nan kinkaka nba nubiru man, ki li kpaiu-ii tee nan sinpeenii bɔrik-gbinn nan waan na,
24 nan bonnunubit nba ki bi yi kasia na, ki li kpaiu-ii tee nan sinpeenii bɔrik-gbina ŋantaa na, kii tee nan baa bikii biaŋinba Yennu lanbouŋ ni na, ki jii olif tiinii kpan* salena ŋanloob ki ŋmat li kur,
25 ki lii tee kpanunubit nba tee Yennu yar ki saa ŋamm bona.

---

* **30:24 30.24** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

26 A jiir ki lin ŋamm n lanbouŋ nan mɔlor lakir na,
27 nan teebul nan li bona kur, nan fitir nan li bona kur, nan binbintir nba ki bi jokin bonnunubit li paak na,
28 nan binbintir nba ki bi jokin piinii li paak na, nan li bona kur, nan kutsɔŋ na nan li kantu.
29 A jii bona na ki tun li bannu ki ŋamm tur min Yennu, ki li saa teen kasii, ki wunba kur saa siir, wuu tee kasii, koo linba kur saa siir, lii tee kasii.
30 A jii kpanunubit maŋ ki ŋamm Aarɔnn nan u bonjai ki kaamm, ki bii tee mannteeb kii tuun n toonn.
31 Betir Israel teeb na nan kasii kpanunubit nba sii ŋammit niib nan bona na, bii dia kii tuun n toona yoo n tuu yoo.
32 I tuu daa mɔ niyana paaki; sɔɔ ji daa jikit li bona ki naan li kpanunubit booru. Li teen kasiiwa, ki yin bann nan li tee kasiie.
33 Wunba kur teen kpanunubit maŋ booru, koo ki jii kpanunubit maŋ ki mɔɔn nirɔ paak, ŋaan ki u ki tee manntɔɔ, n saa nyinnɔ n niib niwa."

Ki jiin bonnunubit po
34 Ki Yennu ŋamm yet Moses a, "Jiin bonnunubit nba na janŋanbii, ŋanne tee suun nba ki li nubiru man, nan kunkoonwakii nba nubiru man, nan tutubira suun nba nubiru man, nan suun nba nubiru man ki bi yi frankinsens na,
35 ki ŋmat teen bonnunubit. A pukin yaarin ki te ki lii ŋan, kii tee kasii.
36 A jiir waan ki nann ki lii tee yon, ki a kɔɔ nann n lanbouŋ na ni, ki pukir mɔlor lakir na tɔɔnn po. Ii jii bonnunubit na ki lii tee kasii nan barmɔnii.
37 I daa ban ŋmat bonnunubit na booru ki teen i mɔŋi. Ii jiir ki lii tee kasii bont, kii teen min Yennu.
38 Li-i tee ki sɔɔ ŋamm bonnunubit nba na booru ki li tee u mɔŋ yar, n saa nyinnɔ n niib niwa."

31

Ki jiin Yennu lanbouŋ na po
(Nyinu 35.30–36.1)
1 Ki Yennu yet Moses a,
2 "N gann Besalel, wunba tee Hur yaaboonn, ki u baa tee Uri ki nyii Juda booru ni na,
3 ki gbeenɔ n Seyeeŋa. N turɔ bannu nan yangɔrikin nan nuu toonbooru kur dudukita,
4 ki te ki u saa fit jii salimmɔna nan salimpeena nan kutmɔnt ki nannir ki nan bonŋana,
5 kii jabii tanbinyinyira nba daauk paar, kii kokintir salima, kii kpee taabii, kii biaki tuun nuu toona kur.
6 N bia gann Oholiab, wunba tee Ahisamak bija ki nyii Dann booru ni na, a bii lakin kii tuun. N bia tur nuu toontunna kur yangɔrikima, ki bi saa fit ŋamm linba kur ki n wanna na:
7 Ŋanne tee n lanbouŋ na, nan mɔlor lakir nan li biitir, nan lanbouŋ na ni bonmimaat kur,
8 nan teebul nan li bona kur, nan fitsentir nba ki bi jii salinŋana ki nan, nan li bona kur, nan maruŋ binbintir nba ki bi jokin bonnunubit li paak na,
9 nan maruŋ binbintir nba ki bi jokin piinii nan li bona kur, nan kutsɔŋ nba ki bi sii fobitir nan li kantu,
10 ki bia pukin mannteeb liant nba mɔk fant, ki Aarɔnn nan u bonjai tuu sii lia ki tuun mannteeb toona,
11 nan kpan nba saa ŋamm niib, nan bonnunubit nba nubiru man ki tee kasii boor yar na. Ki bin fit ŋamm linba na fanu, li ŋan ki bin weir fanu nan maa wanna biaŋinba na."

Ki jiin foon daar po
12 Ki Yennu ŋamm yet Moses
13 a wun pak Israel teeb a, "Ii dia foon daar na, kimaan li tee mɔlore ki tur min nan yimm, yoo nba waa kur, a lin wann nan min Yennu-e teenii n tiɔŋ niib.
14 Li kpaa talas ki yin dia foon daar na, kimaan li tee kasii daare. Wunba kur ki diar ŋaan tuun toonn daar maŋ ni, yin kpiu.
15 N turi daaŋanloobo a yin tun i toona, ŋaan daaŋanlore daar na tee min Yennu daare, ki wunba kur tun toonn li daar, yin kpiu.
16 Israel teeb-ii dia daar maŋ ki lii tee mɔlor nyinn.
17 Li tee yoo kur mɔlor nyinne ki tur yimm Israel teeb nan min, kimaan min Yennu-e nan sanpaak nan tiŋ, daa ŋanloob na ni, ŋaan nyik toonn ki foi daaŋanlore daar."

18 Yennu nba din pak nan Moses ki gbenn yoo nba, Sainai jɔɔr paak na, ki u ji turɔ
tanjabirkara ŋanlee nba ki ŋɔɔ Yennu sɔb u sennii li paak na.

32

Ki jiin salima naajabik po
(Sennu 9.6-29)

1 Israel teeb nba din la nan Moses doo Sainai jɔjaann na paak ki wei nan jenu na, ki
bi taan leeb ki baar Aarɔnn boor ki yetɔ a, “Ti ki mi linba teen Moses-i, wunba nyii nant
Ijipt na, li paak, a maa yenbik ki turit, ki wuu ŋmakitirit.”
2 Ki Aarɔnn betib a, “Tuutir salima tutuuta nba ki i poob nan i bonjai nan i bonpoi
tuu na, ki baar nann ki turin.”
3 Ŋanne niib na kur tuut bi salima tutuuta ki tur Aarɔnn,
4 ki u gaar salima tutuuta na ki nannir, ki maar salima naajabik, ki niib na yet a, “Israel
teeb, ti Yennu-e na, wunba nyi nant Ijipt na.”
5 Ki Aarɔnn ji maa maruŋ binbintir ki li be salima naajabik na tɔɔnn, ki ji yet niib na
a, “Wonn, ti saa teen jaamm ki baakit Yennu.”
6 Ki li yent sanyapob ni, ki niib na baar nan bonkobit, ki kpii mann mujoonu maruŋ,
ki bia kpii bonkob-lia a bin di, ki lii tee weinanleeb Yenpiinii. Ki niib na kar ki dii, ki
nyuu, ki ji fiir ki dɔɔ nan leeb.
7 Ki Yennu yet Moses a, “Ŋmatir sik yian, kimaan a niib nba ki a nyii namm Ijipt na
yêtin ki tun yanbɔmma.
8 Bi dɔŋ yêt sɔnu nba ki n wannib maa bin wei nawa. Bi nann salimae ki maa naajabik,
ki mann maruŋ ki jiantirɔ, ki yeen a bi yenbik nba nae nyii namm Ijipt.
9 N bann niib na tubkangbatin nba teewa.
10 A daa koor a fan gɔɔrin mɔtana. N wutoor doo bi paaka, n yaa man biiribe, ŋaan
n saa te ki fin nan a yaaboona n teen digbanjaann.”
11 Ŋaan ki Moses barin u Yomdaanɔ Yennu ki yet a, “Yennu, bee paake ki a mantik
donn wutoor a niib nba ki a jii a panchiaŋ nan yiikoo ki nyinnib Ijipt na?
12 Ti ki loon Ijipt teeb na-ii fit kii yeen a a nyinn a niib Ijipt tiŋ ni ŋaan lor fan kpib
kunkona ni, ki boontib fas fasi. Nyikin wutoor, ŋaan lebit a dudukit, ki daa baat nan
bonbiir a niib paakii.
13 A tiar a toontunna Abraham nan Aisak nan Jakɔb po. Tiat mɔlor nba ki a lor namm,
nan a saa te ki bi yaaboona n pɔt, kii tee nan ŋmaabira nba be sanpaapo na, ki bia yet
nan a saa tur bi yaaboona tiŋ na kur, ki lii tee bi faar mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”
14 Ŋanne ki Yennu lebit u dudukit, ki ji ki baar nan bonbiir u niib paak, nan waa bo
yaa wun tun na.
15 Ki Moses nyii jɔɔr na paak ki ŋmat sik, ki dia tanjabirkara ŋanlee nba ki Yennu sɔb
u sennii li paak, li kur po na.
16 Yennu mɔŋe jabir tana na ki sɔb sennii maŋ li paak.
17 Ki Joosua gbat niib na yikin ki fu fuut, ki u yet Moses a, “Tɔb fuur be kaaŋ na ni.”
18 Ki Moses jiin a, “Fuut na ki naan nyannu fuuti, li bia ki naan fabinii fuuti, li tee
yanii fuute.”
19 Moses nba somm ki nakin kaaŋ na yoo nba, ki la salima naajabik, ki bia la niib
na waa waak na, ki u wutoor doo bonchiann. Ki u set jɔɔr na nyakir ni, ŋaan lu tana
ŋanlee nba ki u bo dia u nuu ni na, ki li yeer,
20 ki jii salima naajabik nba ki bi nan na, ki nannir ki li kpant yon, ki u ŋmat nan
nyun, ki te Israel teeb na nyuur,
21 ŋaan yet Aarɔnn a, “Niib na tun bee ki tura, ki a te ki bi tun yanbɔnboorik na?”
22 Ki Aarɔnn jiin a, “A daa dont wutoor nanimi, a mi niib na nba loon yanbɔmm tumu
biaŋinba.
23 Bi betin a, ‘Ti ki mi linba teen Moses, wunba nyii nant Ijipt na. Li paak, a maa
yenbik ki wuu ŋmakitirit.’
24 Ki n wannib maa bin baar nan salima tutuuta, ki binba mɔk baar nann ki turin. Ki
n jii lu muu ni, ki li nann ki ti jii nan naajabik na.”
25 Ki Moses la nan Aarɔnn-e te ki niib na paakɔ, ki tuun jat-toona, ki dint bi mɔŋ fei,
bi datai numm ni.
26 Ki Moses set kaaŋ na tammɔb po ŋaan tant ki yet a, “Wunba kur taa Yennu po, wun
nakinin.” Ŋanne Liifai teeb kur baar ki lintɔ.
27 Ki u betib a, “Timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yet a sɔɔ kur n jii u jukbanjiak, ki
piin tammɔb na ni, ki somm lin kaaŋ na kur po, ki kpi u ninjamm nan u yɔɔsnba nan
u nikpiimm.”

28 Ki Liifai teeb na sak, ki kpii jab nan tusaa ŋantaa nawa li daar.
29 Ki Moses yet Liifai teeb na a, “Dinna nba na, Yennu ŋammii ki teenii u yab, yaa fit
kpii i bonjai nan i ninjamm na paak. Li paak ki Yennu teen piisin i paak.”
30 Laa yent sanyiɔk ki Moses yet niib na a, “I mantik tun yanbɔngbeŋira, ŋaan n saa
ŋmat saan Yennu boore, jɔɔr na paak, ki miarɔ. Li pasiar wun nyik chab i yanbɔmm.”
31 Ki Moses ŋmat Yennu boor ki saa yet a, “Niib na tun yanbɔngbeŋira. Bi jii salima
ki nann ki maa yenbik, ki jiantirir.
32 Li paak, n barimae, nyikin chab bi yanbɔmm. Li-i tee ki a kan nyik chabibi, ŋann
fan nyinn n sann, gbouŋ nba ki a sɔb a niib sana na ni.”
33 Ki Yennu yet Moses a, “Niib nba tun ki biirin na, ŋamme ki n saa nyinn bi sana n
gbouŋ ni.
34 Mɔtana, ŋmatir ki ŋmakit niib na ki bin saan siaminba ki n wanna na. N saa te ki
n malaka n liit i tɔɔnn, yoo baate ki n tan saa dat niib na tuba, bi yanbɔmm paak.”
35 Yennu din te ki yiarbiiuk soor niib na, kimaan baa te ki Aarɔnn ŋamm salima
naajabik na paak.

33

Biaŋinba ki Yennu te ki Israel teeb nyii Sainai jɔɔr boor

1 Ki Yennu yet Moses a, “Nyimin nna man, fin nan niib nba ki a nyii namm Ijipt tiŋ
ni, ki baar namm na, kii saa tiŋ nba ki n sat mɔb ki tur i yeejamm Abraham nan Aisak
nan Jakɔb nan bi yaaboona na ni.
2 N saa te ki n malaka n liit i tɔɔnn, ki ber Keenann teeb nan Amor teeb nan Hef teeb
nan Peris teeb nan Hif teeb nan Jebus teeb na.
3 I saa tinŋaŋ nba tee tinkpiasir na ni, ŋaan n mɔŋ kan tɔk ki saan nani, kimaan i tee
tubkangbata damme, li pasiar ki n tan mann boonti sɔnjouk ni.”
4 Niib na nba gbat maan na yoo nba, ki bi bui fabin, ki ji ki lia salima tuliat nan li
tutuuta,
5 kimaan Yennu-e poŋ din te Moses pak ki turib, ki betib a, “I tee tubkangbata damme,
li-i bonni tee ki n yaa n saan nani waamii, n bo saa boonti faba. Mɔtana, liatir i tuliat
na, ki n ji dukin maa saa tun linba ki turi.”
6 Tɔn, Israel teeb nba din nyii Sainai jɔɔr boor, bi ji din ki ban lia tuliat koo tutuuta.

Ki jiin Yennu lanbouŋ na po

7 Yoo nba kur ki Israel teeb na chaan bi kaaŋi, Moses din tuu chat waamewa, ki fit
chaan kasii lanbouŋ na, kaaŋ na kpiŋ. Bi din yir Yennu lanbouŋo, ki wunba loon wun
bann Yennu loomm, wun saan leŋ.
8 Moses-i saan a wun kɔɔ kasii lanbouŋ na ni yoo nba, niib na tuu set bi lanbont
tammɔi nie, ki goriiɔ nan waa tan saa kɔɔ kasii lanbouŋ na ni.
9 Ki Moses-i kɔɔ lanbouŋ na ni ki gbenn yoo nba, sanpagbouŋ na tuu sike ki be lanbouŋ
na tammɔb ni, ki Yennu n ji pak nan Moses sanpagbouŋ na ni.
10-11 Niib na-i la ki sanpagbouŋ na sik ki be lanbouŋ na tammɔb ni yoo nba, bi tuu
gbaan tiŋ nie. Yennu tuu tor ki pak nan Moses, nan nirɔ nba tuu tor ki pak nan u yɔɔk
biaŋinba nae. Ki Moses tuu ŋmat kɔɔ kaaŋ na ni, ŋaan u sommtɔɔ Joosua, wunba tee
Nunn bija ki tee naasimɔ na, tuu biare lanbouŋ na ni.

Yennu senn mɔsonn nan u sii be u niib boor

12 Ki Moses yet Yennu a, “Li tee barmɔniie ki a betin nan mii dia niib na ki saan namm
tinŋaŋ na ni, ŋaan a ki wannin wunba saa tɔk nanin ki tin saani. A yet nan a min fanu,
ki a numm gbooma.
13 Mɔtana, li-i setiki tee ki a par mei n paak, fan wannin a dudukit nba tee, ki lin te
min fit tun a toona ki a par-ii mei. Tiat nan booru nba nae ki a gannib ki bi tee a tiɔŋ
niib.”
14 Ki Yennu yet Moses a, “Mine saa tɔk saan nana, ki te fan nyann.”
15 Ki Moses jiin a, “Li-i tee ki a kan tɔk saan nanti, a daa te ki ti nyi nna na.
16 Li-i tee ki a ki tɔk saan nanti, nlee ki sɔɔ saa bann nan a par mei min nan a niib
paaki? A benu nante saa te ki tii mɔk bɔkitu nan durinya ni teeb nba biar na.”
17 Ki Yennu yet Moses a, “N saa tun nan faa boi biaŋinba nawa, kimaan n mia fanu,
ki n par mei a paak.”
18 Ŋanne Moses ŋamm boi a, “Chanbaa, ŋaant ki min la a baakir, yentsaakar na ni.”
19 Ki Yennu yet a, “N saa te ki n baakir ŋant na n gar a boor, ŋaan ki man wanna n
sann. Min Yennu sii mɔk ninbatinu niib nba ki n gannib na paak,

20 ŋaan n kan te ki a la n numpo, kimaan nirɔ kaa ki saa la n numpo ŋaan be u
manfoor ni.”
21 Yennu din ŋamm yet a, “A saa set tanpiiuk nba kpian na paake,
22 ki n baakir yentsaakar na-i taŋi gaar yoo nba, n saa kɔɔna tanfiiɔk na ni, ki bakin
n nuu a paak, nan maa tan saa gar gbenn,
23 ki ji bakit n nuu a paak, ki te ki a la n poor po, ŋaan kan la n numpo.”

34

Ki jiin tanjabirkara taar munlee na po
(Sennu 10.1-5)

1 Yennu din yet Moses a, “Jabit tanpatlai ŋanlee, ki lii tee nan sinsinn yar na, ki n saa
sɔb n mɔbona nba daan be sinsinn yar nba ki a daan yeer na paak.
2 Teent siir wonn sanyiɔk ni, ki won do nann Sainai jɔjaann, ki chetin li yur paak.
3 A daa te ki sɔɔ waa a poor, nirɔ bia daa be siar boor, jɔɔr na paak, ki bia daa te ki bi
kpaar bonkobit, jɔɔr na nyakir ni.”
4 Ŋanne ki Moses jabir tana ŋanlee, ki dɔŋ fiir sanyapob ni, ki jiir doo nann Sainai
jɔɔr paak, nan Yennu nba wannɔ bianjinba na.
5 Ki Yennu kɔɔ sanpagbouŋ ni ki sik u boor, ki mɔɔnt u kasii sann a, Yennu,
6 ki gar Moses tɔɔnn po ki mɔɔnt a, “Min Yennu-e tee Yennu nba mɔk ninbatinu nan
sukuru nan n niib, ki n lomm yab bonchiann, ki n niib saa fit teenin yada.
7 N mɔk lomm nba kaa gbennu ki teen niib tusaa tusaa, ki nyikin chabin tondamm
nan mɔyêtdamm nan biit damm; ŋaan n kan nyik biit damm tubdatu: n saa dat bi tuba,
nan bi waas, nan bi yaaboona, nan bi yaaboona nba saa wei muntaa nan munna na ni,
bi baanba biit paak.”
8 Ki Moses gbaan yiama ki tibin ki u yugbia siit tiŋ ni, ki jiant Yennu,
9 ki yet a, “N Yomdaanɔ, li-i tee ki a numm gboomi, ŋann fan tɔk saan nant. Niib na
lek tee tubkangbatae, ŋaan a nyik chab ti toonbiit nan ti yanbɔmm, ki gaarit ki tii tee a
tiɔŋ niib.”

Ki jiin Yennu mɔlor na ŋammu munlee po
(Nyinu 23.14-19; Sennu 7.1-15; 16.1-17)

10 Ki Yennu yet Moses a, “N yaa man lor mɔlore nan Israel teeb. Bi numm nie ki n saa
tun toonjaana nba ki n daa ki ban tun ki tur boorsiar durinya na ni. Niib nba kɔɔ kpiai
na saa la nan bi ninbina, toonjaana nba ki min Yennu saa tun, kimaan n yaa man tun
yaarlituk toonae ki turi.
11 Ii sak sennii nba ki n teeni dinna na. Ki n saa ber nyinn Amor teeb nan Keenann
teeb nan Hef teeb nan Peris teeb nan Hif teeb nan Jebus teeb nba be i tɔɔnn po na.
12 Ii mi, ki daa mɔk lor nan niib nba ki i saa kɔɔ kar bi doi ni na; nna-i kaa, bi sii tee
tangbiatkarae i tɔɔnn.
13 Ii bet bet bi maruŋ binbinta, ki yeer yeer bi jiantu tanchaaka, ki chɔɔ chɔɔ bi
chicherpook Asera na.
14 “I daa jiantir yensau, kimaan min Yennu nba tee i Yomdaanɔ na tee funfunn daanɔe.
15 Ii mi man ki daa mɔk lor nan digbana na ni niibi, kimaan li-i tee ki bi mann bi pata
yoo nba, bi saa baanti ki i pukimm ki di jeet nba ki bi mannir pata nawa.
16 Ki i bonjai na-i taŋi kɔɔn bi bonpoi yoo nba, ŋamme saa ŋmakit bonjai na ki bin
yêtin, ŋaan jiant bi pata.
17 “I daa jikit kut ki naan bonnaŋa ki jiantiri.
18 “Ii tuu di boroboro nba ki mɔk datiŋ na jaamm. Ii tuu di boroboro nba ki mɔk
datiŋ jaamm maŋ daaŋanlore, ŋmaarik nba tee Abib na ni, nan maa wanni bianjinba
na, kimaan li ŋmaarik nie ki i din nyii Ijipt.
19 “I bijakpera, nan i bonkobit sinsinn matii nba tee bonjara, tee min Yennu yare.
20 Ii tuu ŋmat daa boŋ nba ki bi sint marɔ, ki jii pebik ki senn u seenu ni, ki lii tee
piinii. Yi-i kii ŋmat daau, yin ŋman kɔnn u turu. Ii tuu ŋmat daa i bijakper kur.
“Sɔɔ daa baat n boor niikoonii, ii tuu baar nan piinii.
21 “N turi daaŋanloobe a yin tun i toona, ŋaan i daa tuun daa ŋanlore daar, li-i lekii
tee kunkoyoo koo dijaan-yoo, ŋaan ii foi li daar.
22 “Ii tuu di jeet jaanu jaamm, yoo nba ki i sint jaan jeet, ii bia tuu di lanbont jaamm,
yoo nba ki i pɔ i tilɔɔna.
23 “I jab kur n tuu baar taar muntaa binn nɔɔk ni, ki jiant min nba tee yimm Israel
teeb Yomdaanɔ Yennu na.
24 Ki mi-i ber nyinn digbana nba ki i tookitib na niib, ki yarik i tiŋ, sɔɔ kan bikin wun
kɔn nyanni, yoo nba ki i di jaamm muntaa na.

25 “Li-i tee ki i yaa yin mann bonkobuk maruŋ ki turimi, i daa pukii boroboro nba
ŋmat datiŋi. I tuu daa tent bonkobuk nba ki i kpiiu yukitgar tiaru jaamm na nant ki li
yentir sanyiɔku.
26 “Binn nɔɔk ni, ii tuu baar nan jeet nba ki i jaan sinsinn na, min Yennu ŋaak ni.
“I tuu daa yak pebik koo bubik, u naa biin ni.”*
27 Yennu din ŋamm yet Moses a, “Sɔbin mɔbona nba na, kimaan n set li paake ki lor
mɔlor nan fin nan Israel teeb.”
28 Moses din be nan Yennu-e, jɔɔr paak, yontunmuna piinna nan nyɔtunmuna piinna,
ki ki dii jeet, ki bia ki nyuu nyun. U din sɔb tanpatlai ŋanlee na paak, mɔbona nba tee
mɔlor ki tee sennii piik na.

Biaŋinba ki Moses nyii Sainai jɔɔr paak ki sik

29 Moses nba din nyii Sainai jɔɔr paak ki dia sennii piik ki siik yoo nba na, ki u numpo
nyirii, kimaan u daan piak nan Yennu-e, ŋaan ki u ki mi nan u numpo nyirii.
30 Ki Aarɔnn nan Israel teeb na kur la nan Moses numpo nyirii, ki jaŋmaanii soorib,
ki bi gbar bin nakinɔ.
31 Ŋaan ki Moses yiimm, ki Aarɔnn nan Israel tɔɔndamm na ji saan Moses boor, ki u
saa pak namm.
32 Israel teeb na din lakin Moses boore, ki u turib sennii nba ki Yennu turɔ, Sainai jɔɔr
paak na.
33 Moses nba din pak namm ki gbenn yoo nba, u din jii chinchenne ki dɔkin u numpo.
34 Ki li-i tee Moses kɔɔ Yennu lanbouŋ ni, a wun pak nan Yennu, u din tuu pint
chinchenn nae. Ki u taŋ-i nyii yoo nba, wun ji bet Israel teeb linba kur ki Yennu wannɔ
a wun pakib,
35 ki bin ji la Moses numpo nyirii, ki Moses n ŋamm dɔkin u numpo nan chinchenn,
ki guu yoo nba ki u yaan tan saa ŋmat a wun pak nan Yennu.

35

Sennii nba jiin foon daar po

1 Ki Moses yiin Israel teeb na kur ki taamm bɔyennkɔɔ, ki yetib a, “Linba nae ki Yennu
loon yin tun.
2 I mɔk daa ŋanloobe ki saa tun i toona, ŋaan daa ŋanlore daar, ii jiir ki lii tee kasii
ki tur min Yennu. Ii foi li daar. Ki wunba tun toon daar maŋ ni, ii kpiu.
3 Foon daar na ni, i daa jokin muu i ŋei ni gbaa.”

Ki jiin Yennu lanbouŋ na piinii po
(Nyinu 25.1-9)

4 Ki Moses yet Israel teeb kur a, “Yennu nba senn linbae na.
5 Ii tur Yennu piinii, ki damm nba para lakib nan bin tur Yenpiinii, bin baar nan
salimmɔna, koo salimpeena, koo kutmɔnt,
6 koo chabŋann, koo gungunbɔnwuwur, koo gungun-mɔnwuwur, koo gungun-mɔŋ,
koo chabir nba ki bi luur buuk kobit;
7 koo peeuk gbounfabirmɔŋ, koo jangbeŋir gbouŋ, koo naajiik taabii;
8 koo olif tiinii kpan* nba sii liakit fita ni, koo bonnunubit nba ki bi sii ŋmat kpan nba
ŋammit na ni, nan bonnunubit nba ki bi saa nann ki jokit,
9 koo tanbinyinyira nba daauk paar ki bi yir onik, koo tanbinyinyirlia nba daauk paar,
ki i sii tabint mannteeb yudaanɔ liatjak, nan parbiir paak chabir na paak.

Ki jiin Yennu lanbouŋ na ni bona po
(Nyinu 39.32-43)

10 “Nuu toontunna kur nba be, bin baar ki tan ŋamm toona nba ki Yennu wann na.
11 Lanbouŋ maŋ bona tee li sinsinn bonpinkara nan linba waa li paak, nan kutlɔkita,
nan taabii nan dapɔnnkara, nan dachaata nan li boota,
12 nan mɔlor lakir nan dasoorkara nan li biitir nan chinchenjɔnnkara;
13 nan teebul nan li dasoorkara nan li bona kur, nan boroboro nba teen Yennu;
14 nan fitsentir nan li bona, nan fita nan li kpan;
15 nan maruŋ binbintir nba ki bonnunubit sii jokin li paak nan li dasoorkara, nan
kpan nba tuu saa ŋamm nirɔ nan li bona, nan bonnunubit nba nubiru man, ki bi sii
jokit, nan chinchenjɔnnkara nba sii dɔɔk lanbouŋ na tammɔb;

---

* **34:26 34.26** Li pasiar Keenann teeb din tee nnae ki li tee nyɔku.

* **35:8 35.8** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

16 nan maruŋ binbintir nba ki bi sii jokit Yenpiinii, ki pukin li kutmɔnt tiak, nan li
dasoorkara, nan li bona kur, nan tatilaauk nba sii be nan nyun ki bi fobitir, nan li kantu,
17 nan gungouŋ nan li chinchenjɔnnkara, ki pukin li dachaata nan li boota, nan
gungouŋ na tammɔkɔɔkir chinchenjɔnnkar,
18 nan lanbouŋ na kpai nan li ŋmiit, nan gungouŋ na ŋmiit,
19 nan chinchenluuka liant nba ki mannteeb tuu saa lia, yoo nba ki bi tuun n toona,
kasii boor na. Ŋanne tee kasii liant nba ki manntɔɔ Aarɔnn nan u bonjai na tuu saa
lia."

Biaŋinba ki Israel teeb baar nan bi Yenpiinii

20 Israel teeb na kur seet Moses boore,
21 ki damm nba para lakib na kur baar nan piinii ki tur Yennu, a lin chaan Yennu
lanbouŋ, ki bia baar nan piinii nba kur ki bi sii dia jiantir Yennu, nan chinchena nba
saa nyar mannteeb na liant.
22 Ki jab nan poob nba ki bi para lakib na baar nan salinŋana kur nba tee jabaabii,
nan tutuuta, nan banii, nan laanii, nan salima bonŋana kur ki tur Yennu.
23 Niib nba kur mɔk chabŋann, nan gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan
gungun-mɔŋ, nan chabir nba ki bi luur buuk kobit, nan pejak gbanfabirmɔnt, nan
jangbeŋir gbouŋ, ki bi baar nan li kur.
24 Niib nba kur din mɔk li salimpeena, koo kutmɔnt na din baar nann ki tur Yennu,
ki binba kur mɔk naajiik taabii mun baar nann, ki li saa ŋamm lanbouŋ na.
25 Poob nba din mi nuu toona kur din baar nan chabŋana gungunt, nan gun-
gunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔnt nba ki bi takir,
26 bi bia din jii buuk kobit ki takir gungunt.
27 Tɔɔndamm na din baar nan tanbinyinyira nba daauk paar ki bi yi onik na, nan
tanbinyinyir booru nba ki bi saa tabin liatjak, nan parbiir paak chabir na paak,
28 nan bonnunubit nan kpan nba sii liakit fita ni, nan kpan nba tuu saa ŋamm nirɔ,
nan bonnunubit bonbuk nba ki bi sii wubint.
29 Ki Israel teeb, li jab nan poob nba para lakib na kur baar nan bi piinii ki tur Yennu,
a lin tun toonn nba ki Yennu wann Moses na.

Ki jiin nuu toontunna nba saa chaan Yennu lanbouŋ na po
(Nyinu 31.1-11)

30 Ki Moses yet Israel teeb a, "Yennu gann Besalel-e, wunba tee Uri bija, ki u yeeja tee
Hur, ki nyii Juda booru ni na.
31 Yennu turɔ u Seyeeŋ, ki bia turɔ yanfoon nan dudukit nan bannu, ki u saa fit tun
nuu toona kur.
32 Ki u tuu saa dukin ki jii salimmɔna, nan salimpeena, nan kutmɔnt ki ŋamm bonloŋa,
33 ki bia jabir tanbinyinyira nba daauk paar, ki kpeer taabii, ki bia jab jabit booru kur.
34 Yennu gann ŋɔɔe nan Oholiab, wunba tee Ahisamak bija, ki nyii Dann booru ni na.
U turib yan nba ki bi saa tumii leeba.
35 U turib yan nba ki bi saa fit tun nuu toonna kur, li bonjijabit, nan bonninnant,
nan chabŋana, nan gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔnt, nan
chinchenbooru kur luunu. Ki bi mɔk yan ki fit tuun nuu toona kur nan li bonninnant.

36

1 "Besalel nan Oholiab nan niib nba kur ki Yennu turib nuu toonn yanfoon nan bannu,
a bin fit chaan u lanbouŋ na, saa tun toona na nan Yennu nba sennib biaŋinba nae."

Biaŋinba ki niib na baar nan bi Yenpiinii ki li yab

2 Ki Moses tun yiin Besalel nan Oholiab nan nuu toontunna nba kur ki Yennu turib
yanfoon, ki bi bia mɔk niɔŋ nan bin tun Yennu toona na.
3 Nuu toontunna maŋ din gaar piinii nba ki Israel teeb baar nann ki tur Moses a wun
chaan Yennu lanbouŋ na. Israel teeb na din ŋamii baat nan bi piiniie sanyiɔk ni kur, ki
teen Moses.
4 Ki nuu toontunna nba chaant Yennu lanbouŋ na
5 tan saan yet Moses a, "Piinii nba ki Yennu wann niib na a bin baar nann ki lin chaan
lanbouŋ na yabit paak niiwa."
6 Ŋanne Moses tur mɔb ki bi lin kaaŋ na kur, ki yet niib na a sɔɔ ji daa baat nan Yennu
lanbouŋ na piinii ki pukii. Li paak niib na ji din ki baar nan siar ki pukini,
7 kimaan niib na nba baar nan piinii nba na din yab ki saa tun lanbouŋ na toona ŋaan
tenna.

Ki jiin Yennu lanbouŋ na po
(Nyinu 26.1-37)

8 Toontunna na ni, binba din mi nuu toona din luu lanbouŋ na chinchenae. Bi din jii
chabŋanne ki luu ŋmat nan gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-
mɔŋ, ki li tee chaba piik, ki nan bona nba mɔk kpinkpant* li paak.
9 Chaba na kur din tee yomme, li fɔkint din tee taakaabii piik nan ŋannae, ki yarin
taakaabii ŋanlee.
10 Bi din jii chaba na ŋanŋmue ki kpab nyar ki teen jinjɔŋ yenn, ki jii chaba ŋanŋmu
nba biar na ki bia teen nna.
11 Bi din jii tanbɔnwuwure ki teenir nan banii na ki nyar tabin poor po mɔgbankooku,
ki bia nyar nna leer na po.
12 Bi din nyar banii piinŋmu chabgbeŋyenn mɔgbankooku, ki bia nyar piinŋmu
chabgbeŋleer na paak, ki li yeek leer.
13 Bi din ŋamm salima lɔkita piinŋmue ki tuu saa gaan jinjɔnii ŋanlee na, ki li tee
yennkɔɔ.
14 Tɔn, ki bi luu buuk kobit chaba piik nan yenn a bin lat lanbouŋ na paak.
15 Bi din luu li kur ki li jame, ki li fɔkint tee taakaabii piik nan ŋanŋmu, ki yarin
taakaabii ŋanlee,
16 ki nyar chaba ŋanŋmu ki tukin leer paak, ki li tee bɔkyenn, ki bia nyar chaba
ŋanloob nba biar na ki tukin leer paak, ki li tee bɔkleer,
17 ki nyar kparchant banii piinŋmu, ki gaan chinchenyenn mɔgbankooku, ki bia nyar
kparchant banii piinŋmu, ki gaan chinchenleer na mɔgbankooku,
18 ki ŋamm kutmɔnt lɔkita piinŋmu ki gaan chinchena ŋanlee na, ki li kur ji tee yomm,
19 ki bia ŋamm bondɔkinkara ŋanlee ki pukin, ki yenn tee pejak gbounfabirmɔnt nan
jangbeŋir gbouŋ, ki li tee lanbouŋ na bondɔkinkara,
20 ki jii naajiik daat ki ŋamm lanbouŋ na taabii,
21 ki taabu kur fɔkint tee taabatii piik nan ŋanŋmu, ki yarin taabatii ŋanlee nan waan,
22 ki kpeer gbata ŋanlee-lee ki li yeek nan leer, biaŋinba ki taabii na saa fit tukin leer
paak. Ki taabii na kur mɔk gbata na.
23 Ki bi ŋamm taabii piinlee a bin chaan lanbouŋ na diitu po,
24 ki ŋamm salimpeena boota piinna, ki tuun taabii na salimpeena boota na ni, ki
taabu kur be boota ŋanlee ni.
25 Ki bi ŋamm taabii piinlee a bin chaan lanbouŋ na niigaŋ po,
26 ki ŋamm salimpeena boota piinna, ki taabu kur be boota ŋanlee ni.
27 Ki bi ŋamm taabii ŋanloob a lin chaan lanbouŋ na yonbaa po,
28 ki ŋamm taabii ŋanlee a lin chaan yonbaa po lɔtii na ni.
29 Lɔtii ni taabii na din tee dakpaabae, ki nyii tiŋ ni ki doo paapo. Taabii ŋanlee nba
be lɔtii ni na, bi din ŋammir nna bannue.
30 Tɔn, bi din ŋammir taabii ŋanniime, nan salimpeena boota piik nan ŋanloob, ki
taabu kur tuu boota ŋanlee ni.
31 Ki bi ŋamm naajiik dafoot piik nan ŋanŋmu, ki li tee taabii na dapɔnnkara, a bin
pɔnn ŋanŋmu lanbouŋ na lokyenn ni,
32 ki pɔnn ŋanŋmu lokleer ni, ki ŋanŋmu na n pɔnn yonbaa po lokir na ni.
33 Sinsuuk ni dapɔnnkara na bɔkit taabii na binbeuŋ nie, ki piin mɔgban-yenn po ki
saan tuu mɔgbanleer po,
34 ki pɔr taabii na nan salima, ki gaan salima banii, taabii na paak, a lii dia dapɔnnkara
na, ki bia pɔr salima dapɔnnkara na paak,
35 ki jii chabŋann gunguŋ ki luu ŋmat pekob-bɔnwuwur, nan pekobmɔnwuwur, nan
pekobmɔnt, ki luu chabŋann ki nan bona nba mɔk kpinkpant li paak, ki li tee jinjɔŋ,
36 ki jii naajiik taabii ki ŋammir dachaata ŋanna ki pɔr salima, ki ŋamm salima lɔkita
ki jɔnn chinchenn li paak, ki ŋamm salimpeena boota ŋanna nba ki dachaata ŋanna na
tuu saa tuun leŋ,
37 ki jii chabŋann gunguŋ ki ŋmat pekob-bɔnwuwur nan pekobmɔnwuwur nan
pekobmɔnt ki luur, ki jab bonninnant li paak, ki li tee lanbouŋ na tammɔb jinjɔŋ.
38 Tammɔkɔɔkir na ni ki bi ŋamm dachaata ŋanŋmu ki gaan lɔkita, ki li dia
chinchenjɔnnkar na, ki pɔr dachaata na yura nan li dapantii nan salima, ki ŋamm
kutmɔnt boota ŋanŋmu, a bii sent dachaata na li ni.

---

* **36:8 36.8** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

37

Ki jiin mɔlor lakir na po
(Nyinu 25.10-22)

1 Ki Besalel jii naajiik taabii ki kpaa mɔlor lakir, ki li fɔkint tee taabatii ŋantaa nan
bonjinn, ki yarin taabatii ŋanlee nan bonjinn, ki dokii taabatii ŋanlee nan bonjinn,
2 ki pɔr lakir na nɔɔk ni nan li poor po salima nba ŋan, ki bia pɔr salima li
mɔgbankookii,
3 ki ŋamm salima banii ŋanna, ki tabin lakir na lɔtii ŋanna na taa, ki gaan banii
ŋanlee chianyeŋ, ki bia gaan ŋanlee, leer na po.
4 Ki u ŋamm naajiik taabfoot ŋanlee ki pɔr salima li paak,
5 ki tuun taabfoot ŋanlee na, banii nba gaa mɔlor lakir loka ni na,
6 ki jii salinŋana ki teen li biitir, ki li fɔkint tee taabatii ŋantaa nan bonjinn, ki yarin
taabatii ŋanlee nan bonjinn,
7 ki jii salima ki nan bona nba mɔk kpinkpant* ŋanlee,
8 ki tabin yenɔ lakir na biitir paak chianyeŋ, ki tabin lɔɔ na leer po, ki bi taab nan
biitir na, ki tee yomm.
9 Ki bona nba mɔk kpinkpant maŋ took leeb ki gorii lakir na biitir, ki bi kpinkpant
pɔbit ki baak lakir na biitir paak.

Ki jiin teebul nba ki bi sii paa boroboro ki teen Yennu na po
(Nyinu 25.23-30)

10 Ki u jii naajiik taabii ki kpaa teebul, ki li fɔkint tee taabatii ŋantaa, ki yarin taabatu
nan bonjinn, ki dokii taabatii ŋanlee nan bonjinn,
11 ki jii salima nba ŋan ki pɔr li kur po, ki pɔr salima nba ŋan ki lint li mɔgbankookii,
12 ki teen guunu ki li kpakii nan niibifoouk fɔkint na ki lintir, ki salima bonkokitir
kook li yur paak,
13 ki ŋamm salima banii ŋanna ki gaan teebul na loka ni, ki li be teebul taa nba be
siaminba na,
14 ki gaan banii teebul na kpinii a bin tuun dasoorkara ŋanlee, ki lii fit kii wokitir
teebul na,
15 ki jii naajiik daat ki ŋamm dasoorkara, ki pɔr salima ki li wokitir teebul na,
16 ki jii salinŋana ki maa bona ki bi sii tɔɔ teebul na paak. Ŋanne tee sɔborii, nan
senii, nan siarii, nan saaŋmanii, nan nyubitii nba ki bi sii dia mɔ daan.

Ki jiin fitsentir na po
(Nyinu 25.31-40)

17 Ki u jii salima ki kur fitsentir, ki fitsentir na musur nan li nyakir tee salima tipuuk,
ki tee yomm nan fitsentir na.
18 Ki gbata ŋanloob gaa ki pukin sinsuuk ni yar na paak, gbata ŋantaa be chianyeŋ,
ki ŋantaa be leer po.
19 Ki gbata ŋanloob na kur mɔk salima tipuuk nan wooka ŋantaa-taa, ki li naan toorik
puuk.
20 Ki fitsentir na nyakir mɔk salima tipuuk nan wooka ŋanna, ki li naan toopuuk,
21 ki wookyenn be gbata ŋanlee kur sinsuuk ni,
22 ki jii salima ki kur fitsentir nan li gbata nan li wooka, ki li tee bonyenn,
23 ki jii salima ki kur fita ŋanlore, a bin tɔɔn fitsentir na paak, ki bia kur li babitii nan
li sipai,
24 ki jii salima ki li kpaiu tee nan sinpeenii bɔrik-gbina piintaa nan ŋanna kpiau na,
ki kur fitsenta nan li bona kur.

Ki jiin bonnunubit maruŋ binbintir na po
(Nyinu 30.1-5)

25 Ki u jii naajiik taabii ki kpaa maruŋ binbintir ki bi sii jokin bonnunubit, ki li fɔkint
tee niibatii ŋanlee, ki bia yarin niibatii ŋanlee ki dokii paapo niibatii ŋanna, ki gbata
nba chaa binbintir na lɔtii ŋanna ni na, ki ŋann nan lakir na kur tee yomm.
26 Ki u pɔr salinŋana li paapo, nan loka ŋanna na kur, nan li lɔtii nan gbata na, ki teen
salima guunu ki lintir,
27 ki ŋamm salima banii ŋanna ki gaan binbintir na binbeuŋ ni. Ki ŋanlee be yennpo,
ki ŋanlee be leer na po, a lin tuu fit tuun dafoot ŋanlee kii jikin,
28 ki jii naajiik daat ki ŋammir dafoot ŋanlee na ki pɔrir salima.

---

* **37:7 37.7** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

Ki jiin kpan nba ŋammit, nan bonnunubit na po
(Nyinu 30.22-38)

29 Besalel din ŋamm Yennu kpan nba ŋammit, nan bonnunubit nba nubiru man, ki bi wubint ki teen Yennu na.

38

Ki jiin maruŋ binbintir na po
(Nyinu 27.1-8)

1 Ki Besalel jii naajiik taabii ki kpaa maruŋ binbintir, ki bi sii jokin maruŋ bona, ki li fɔkint tee kpinkpondukina ŋanŋmu, ki yarin kpinkpondukina ŋanŋmu, ki dokii kpinkpondukina ŋantaa.
2 Ki u tabin gbata ŋanna paapo lɔtii na kur paak, ki te binbintir nan gbata na kur taab ki tee bonyenn. Ki u pɔr kutmɔnt binbintir na kur po,
3 ki jii kutmɔnt ki ŋamm binbintir na bona kur, li kutsɔnt nba sii wo tanpent, nan li sofira, nan kutsɔnt nba ki bi dia jikin sɔn, nan diit mɔyaarii nba sii dia lot nant, nan kutsɔnt nba ki bi sii mɔi muu,
4 ki jii kutmɔnt ki teen kutlaana ki luu tiak, ki ter binbintir na sinsuuk ni,
5 ki gaan kutmɔnt banii ŋanna lɔtii na kur po, a lii tuunt dasoorkara nba sii jikinir,
6 ki jii naajiik daat ki pɔrir kutmɔnt, ki li tee dasoorkara,
7 ki jii dasoorkara maŋ ki tuun banii nba gaa binbintir loka ni na, ki kpaa binbintir na, ki li naan lakir ki mɔk foolin.

Ki jiin kutmɔnt kutsɔŋ po
(Nyinu 30.18)

8 Ki u jii poob nba tuun Yennu lanbouŋ tammɔb ni na mianii,* ki kur kutsɔŋ nan li kantu.

Ki jiin gungouŋ nba lint Yennu lanbouŋ na po
(Nyinu 27.9-19)

9-10 Li poor po ki u chaan gungouŋ ki lint lanbouŋ na. Ki li niidiitu bɔkir fɔkint tee taakaabii piinŋmu. Ki bi jɔnn chabŋann kutmɔnt dachaata piinlee na paak, ki dachaata maŋ tuu kutmɔnt boota piinlee ni, ki salimpeen-lɔkita gaa li paak, ki kutlaana paa dachaata maŋ paak.
11 Ki li niigaŋ po bɔkir mun bia tee taakaabii piinŋmu, ki mɔk kutmɔnt dachaata piinlee, ki tuu kutmɔnt boota piinlee ni, ki gaan salimpeen-lɔkita, ki kutlaana paa dachaata na paak.
12 Ki li yonbaa po bɔkir na yarin taakaabii piinlee nan ŋanŋmu, ki jɔnn chabŋann kutmɔnt dachaata piik na paak, ki dachaata maŋ tuu kutmɔnt boota piik na ni, ki salimpeen-lɔkita gaa dachaata na paak, ki li kutlaana paa dachaata na paak.
13 Ki gungouŋ na tɔɔnn po nba tee yonput po na, mun tee taakaabii piinlee nan ŋanŋmu.
14 Ki tammɔkɔɔkir gaŋ po yiar na chinchenjɔnnkar fɔkint tee taakaabii ŋanlore nan waan, ki mɔk dachaata ŋantaa nan li boota ŋantaa.
15 Ki diitu po na mun bia mɔk chinchenjɔnnkar, ki li fɔkint tee taakaabii piik nan ŋanlore nan waan, ki mɔk dachaata ŋantaa nan li boota ŋantaa.
16 Chinchenjɔnnkara nba jɔɔn ki lint gungouŋ na kur tee chabŋanne.
17 Ki u jii kutmɔnt ki ŋamm dachaata na boota, ŋaan jii salimpeena ki ŋamm li lɔkita nan li kutlaana, ki pɔr dachaata na yura paak nan salimpeena. Bi din jii kutlaanae ki paan dachaata na paak.
18 Ki u jii chabŋann gunguŋ ki luu ŋmat gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔŋ, ki nan bonninnant li paak, ki li fɔkint tintann paak tee taakaabii piik, ki fɔk paapo taakaabii ŋanlee nan bonjinn, ki tee nan gungouŋ jinjɔnii na.
19 Ki u ŋamm kutmɔnt dachaata ŋanna nan li boota ŋanna, ki jii salimpeena ki ŋamm dachaata na lɔkita, ki pɔr dachaata na yura paak nan salimpeena, ki jii salimpeena ki teen li kutlaana, ki jɔnn jinjɔŋ maŋ tammɔb dachaata ŋanna na paak.
20 Bi din jii kutmɔnte ki ŋamm Yennu lanbouŋ na kpai, nan li gungouŋ na kpai.

Ki jiin kut bona nba ki bi chaan Yennu lanbouŋ na po

21 Kut bona nba ki bi din jii chaan Yennu lanbouŋ na yabinte na, ki tanjabirkara ŋanlee nba ki Yennu sennii piik sɔb li paak na din be lanbouŋ na ni. Moses din yet Liifai teeb na a bin sɔb li yabint nba tee, ki Itamar, wunba tee manntɔɔ Aarɔnn bija na, wannib baa saa tun biaŋinba.

---

* **38:8 38.8** Bi mianii din tee kutmɔnte.

22 Ki Besalel, wunba tee Uri bija ki bia tee Hur yaaboonn, ki nyii Juda booru ni na,
ŋamm bont kur nan biaŋinba ki Yennu wann Moses na.
23 U sommtɔɔ din tee Oholiab-e, ki Oholiab baa tee Ahisamak, ki nyii Dann booru
ni. U din tee saauk daanɔ nan gbanjabirɔe, ki fit jaab ki naan bonninnant, nan
gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔŋ, ki tee li chabŋana.
24 Salima nba ki bi din tur a lin chaan Yennu lanbouŋ na, din tee nan sinpeenii bɔrik-
gbina tusir kpaiu nae, ki li bikinu tee nan baa din tuu bikii bona, Yennu lanbouŋ ni
biaŋinba na.
25 Salimpeena likirii nba ki jab nba ki bi din kamm nikant din tur na, li yabint din
tee nan sinpeenii bɔrik-gbina tusaa ŋantaa nan kobii ŋanna na, ki li bikinu tee nan baa
bikii bona, Yennu lanbouŋ ni biaŋinba na.
26 Jab nba din dii bina piinlee-lee, koo ki gar nna, ki bi kamm nikant na, din pa likirii
nba nae deedee, ki li kpaiu tee nan baa bikii biaŋinba na. Jab na kur din tee tusaa kobii
ŋanloob nan tusaa ŋantaa nan kobii ŋanŋmu nan piinŋmue.
27 Ki salimpeena tee nan sinpeenii bɔrik-gbina tusaa ŋantaa nan kobii ŋanna kpaiu
na, ki bi din jii ki ŋamm lanbouŋ na nan jinjɔŋ na dachaata boota kobik, ki bootir kur
dii salimpeena, ki li tee nan sinpeenii bɔrik-gbina piintaa nan ŋanna kpaiu na.
28 Ki Besalel jii salimpeena nba biar na, ki li kpaiu tee nan sinpeenii bɔrik-gbina piinlee
nan ŋanŋmu kpaiu na, ki ŋamm dachaata na lɔkita nan kutlaana, ki bia pɔr dachaata
na yura paak.
29 Kutmɔnt nba ki bi din tur Yennu na kpaiu din tee nan sinpeenii bɔrik-gbina tusaa
ŋanlee nan kobii ŋanloob kpaiu nae.
30 Bi din jii ŋanne ki ŋamm Yennu lanbouŋ na tammɔb dachaata boota, nan li kutmɔnt
maruŋ binbintir, nan li kutmɔnt tiak, nan binbintir na bona kur,
31 nan li gungouŋ dachaata boota, nan li tammɔb dachaata boota, nan lanbouŋ nan
gungouŋ na kpai.

39

Ki jiin mannteeb na liant po
(Nyinu 28.1-14)

1 Ki bi jii gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔŋ ki luu
mannteeb liant nba ki bi tuu saa lia ki tuun kasii boor, ki bia luu manntɔɔ liant ki
tur Aarɔnn, nan Yennu nba wann Moses biaŋinba na.
2 Bi din jii chabŋanne, nan gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-
mɔŋ, ki ŋmat salima gunguŋ, ki luu liatjabik na.
3 Bi din jii salimae ki boor tantir, ki bɔɔrir ki li tee kut gungunt, ki jii ŋmat
gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔnt na ni, ki luur chabŋann,
4 ki nyar chaba ŋanlee ki tabin liatjabik na bɔpiat paak, ki sikin loka ni, ki saa dian
siak ni, a lin tuu lor.
5 Chabir nba ki bi luur liatjabik na, bi jii ŋanne ki luu gbanboobir ki tabin, ki ŋann
nan liatjabik na kur taan ki tee yomm, nan Yennu nba wann Moses biaŋinba na,
6 ki ŋamm tanbinyinyira nba daauk paar na ŋanlee, ki kokinir salima, ki sɔb Jakɔb
bonjai piik nan banlee na sana li paak,
7 ki nyar tana na ki tabin liatjabik na bɔpiat paak, ki li see Israel* booru piik nan
ŋanlee na taar ni, nan Yennu nba wann Moses biaŋinba na.

Ki jiin manntɔɔ parbiir paak chabir na po
(Nyinu 28.15-30)

8 Gbanjabira na din jii gungunbooru nba ki bi luu liatjabik nae ki luu parbiir paak
chabir na, ki bia nan bonninnant na, ki li tee booryeŋ.
9 Ki li fɔkint tee nuubatu, ki bia yarin li bannu, ki bi pɔbinir,
10 ki tabin tanbinyinyira nba daauk paar na guunii ŋanna li paak, ki tabin sinsinn
guunu na tanbooru nba ki bi yir rubi nan topas nan beril na;
11 ki guunu nba pukin munlee ni tee emeral nan safir nan takus;
12 ki guunu nba pukin muntaa ni na tee jasint nan agat nan ametis;
13 ki guunu nba pukin munna na tee krisolat nan onik nan jaspa, ki kokin li kur salima.
14 Tanbinyinyira na kur din tee piik nan ŋanlee-e, ki tanyenn kur see Jakɔb bonjai
piik nan banlee na yenɔ paak, ki sɔb Israel booru piik nan ŋanlee na sana yenn yenn,
tann kur paak,
15 ki pian salinŋann, ki teenir jarit, ki gaan parbiir paak chabir na paak,

* **39:7 39.7** Jakɔb sanleere tee Israel.

16 ki ŋamm salima banii ŋanlee, nan salima bona ŋanlee, ki gaan parbiir paak chabir
na paapo mɔgbankpinii,
17 ki gaan salima jarit ŋanlee na, salima banii ŋanlee na paak,
18 ki bia soor jarit ŋanlee maŋ mɔi nba tenn sɔɔn na, ki lor salima bona ŋanlee na
paak, ki fit gaan liatjabik na, bɔpiat paak tɔɔnn po,
19 ki ŋamm salima banii ŋanlee, ki gaan parbiir paak chabir na kpinii tiŋ po, ki li
bɔɔk liatjabik na,
20 ki bia ŋamm salima banii ŋanlee, ki gaan liatjabik na bɔpiat ŋmii na, tiŋ po, tɔɔnn
po, ki kpian gbanboobir na,
21 ki jii gungunbɔnwuwur ki kpab lor banii nba gaa parbiir paak chabir na, nan
liatjabik banii na gbann na paapo, a li daa te parbiir paak chabir na lian ki nyi liatjabik
na boor, ki ŋammir nan Yennu nba wann Moses biaŋinba na.

Ki jiin mannteeb liant nba pukin na po
(Nyinu 28.31-43)

22 Ki bi luu gungunbɔnwuwur liatfoouk nba ki bi tuu saa lia, ŋaan paan liatjabik na,
23 ki luu tann ki kokin turu ni, a li daa pat,
24-26 ki pɔbin chabŋann gunguŋ, nan gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan
gungun-mɔŋ, ki li naan punpoa, ki gaan liatfoouk na tiŋ po mɔgbana, ki bia jɔnn salima
gbekirii ki foon li sinsuuk ni yenn yenn, nan Yennu nba wann Moses biaŋinba na,
27 ki jii chabŋann ki nyar liata ki tur Aarɔnn nan u bonjai,
28 nan bi yufintii, nan fokirii, nan kurtajina,
29 nan gbanbooba nba ki bi jii chabŋann ki luu ŋmat nan gungunbɔnwuwur, nan
gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔŋ, ki nan bonninnant li paak, nan Yennu nba wann
Moses biaŋinba na,
30 ki jii salinŋann ki ŋammir bonpatliak ki sɔb li paak a, “Yennu yar,” ki li tee kasii
dɔk ki want nan bi tee Yennu yabe,
31 ki jii gungunbɔnwuwur ki lor tabin yufintu na yugbiar paak, nan Yennu nba wann
Moses biaŋinba na.

Ki jiin Yennu toona na gbennu po
(Nyinu 35.10-19)

32 Tɔn, ki Israel teeb tun nan Yennu nba wann Moses biaŋinba na. Ki Yennu lanbouŋ
na toona kur gbenn.
33 Ki bi baar nan Yennu lanbouŋ na, nan li bona kur, Moses boor. Ki bona na tee li
kutlɔkita, nan li taabii, nan dapɔnnkara, nan li dachaata nan li boota;
34 nan bonpinkara nba tee pejai gbanfabirmɔnt, nan bonpinkara nba tee jangbeŋir
gbouŋ, nan chinchenjɔnnkara;
35 nan mɔlor lakir nba ki tanpatlai ŋanlee be li ni na, nan li dasoorkara, nan li biitir;
36 nan teebul nan li bona kur, nan boroboro nba ki bi jikin teen Yennu;
37 nan li fitsentir nba ki bi jii salinŋann ki ŋammir, nan li fita nan li bona kur, nan fita
na kpan;
38 nan li salima maruŋ binbintir, nan kpan nba tuu sii ŋammit, nan bonnunubit nba
nubiru man ki bi sii jokin, nan lanbouŋ na tammɔb chinchenjɔnnkara;
39 nan kutmɔnt maruŋ binbintir, nan li kutmɔnt tiak, nan li dasoorkara, nan li bona
kur, nan kutsɔŋ nba ki bi sii fobitir li ni, nan li kantu;
40 nan gungouŋ na chinchenjɔnnkara nan li dachaata nan li boota, nan gungouŋ na
tammɔkɔɔkir chinchenjɔnnkara nan li ŋmiit, nan lanbouŋ na kpai, nan bona nba kur
ki bi sii dia tuun toonn lanbouŋ na ni;
41 nan taŋant nba tee mannteeb liant, li kasii liante ki manntɔɔ Aarɔnn nan u bonjai
tuu saa lia, ki kɔɔ kasii boor.
42 Israel teeb na din tun toona nba kur ki Yennu wann Moses a bin tun na.
43 Ki Moses lin gɔn lanbouŋ na bona kur, ki la nan bi tun biaŋinba ki Yennu wann
nawa. Li paak ki Moses miar Yennu ki teen piisin bi paak.

40

Ki jiin lanbouŋ maŋ chaanu po

1 Ki Yennu yet Moses a,
2 “Binn pinpiindaar, a chaan lanbouŋ na ki turin.
3 A kɔɔn mɔlor lakir nba ki sennii piik be li ni na, ki senn chinchenn nba jɔɔn ki dɔɔk
kasii boor na poor po.
4 Kɔɔnt teebul na ki paan li bona li paak, ki bia kɔɔn fitsentir na, ki tɔɔn fita li paak,

5 ki senn salima binbintir nba ki bi sii wubint bonnunubit na, mɔlor lakir na tɔɔnn
po, ki jɔnn jinjɔŋ lanbouŋ na tammɔb paak,
6 ki senn binbintir nba ki bi sii jokin maruŋ bona na, lanbouŋ na tɔɔnn po,
7 ki senn kutmɔnt kutsɔŋ nba ki i sii fobitir na, lanbouŋ nan binbintir na sinsuuk ni,
ki gbeenir nyun.
8 Chaant gungouŋ ki lint lanbouŋ na, ŋaan jɔnn chinchenn li tammɔkɔɔkir ni.
9 “Jiin kpan nba ŋammit na, ki mii lanbouŋ na, nan li bona kur paak, ki lii tee kasii,
10 ki bia jii kpan maŋ, ki mii maruŋ binbintir na, nan li bona kur, ki lii tee kasii,
11 ki bia mii ŋamm kutsɔŋ nba ki i sii fobitir na, nan li kantu.
12 “A te ki Aarɔnn nan u bonjai na n baar lanbouŋ na tammɔb boor, ki wur ŋamm bi
mɔŋ.
13 Lant Aarɔnn manntɔɔ liant, ki jii kpan nba ŋammit na ki mɔɔn u yur paak, ki kaanɔ
ki wuu tee manntɔɔ kii tuun kii teenin.
14 A te ki u bonjai na n baar, ki a lannib li liata.
15 A jii kpan nba ŋammit na ki mɔɔn bi yura paak, nan faa teen bi baa biaŋinba na,
ki lin te bii tee mannteeb. Bi paak ŋammu maŋ saa te ki bi tuunin ki tee mannteeb, yoo
nba kur baat.”
16 Ki Moses tun bona na kur nan biaŋinba ki Yennu wannɔ na.
17 Tɔn, baa din nyii Ijipt bina ŋanlee ni, li sinsinn ŋmaarik pinpiindaar, ki bi chaan
Yennu lanbouŋ na.
18 Moses din bir salimpeena boota, ki chaan li taabii, ki pɔnn li dapɔnnkara, ki bia
chaan li dachaata na,
19 ki lat bonpinkar lanbouŋ na paak, ki bia paan leer li paak, nan Yennu nba wannɔ
biaŋinba na,
20 ki jii tanpatlai ŋanlee nba sennii piik sɔb li paak na, ki kpeen mɔlor lakir na ni, ki
tuun dasoorkara na banii nba gaa lakir paak na ni, ki ji biin lakir na biitir,
21 ki kɔɔn lakir na lanbouŋ na ni, ki jɔnn chinchenn ki dɔkinir, nan Yennu nba wannɔ
biaŋinba na,
22 ki senn teebul na lanbouŋ na nɔɔk ni, niigaŋ po, jinjɔŋ nba dɔɔk kasii boor na
tɔɔnn,
23 ki paan boroboro nba ki bi jikit teen Yennu na li paak, nan Yennu nba wannɔ
biaŋinba na,
24 ki senn fitsentir na, lanbouŋ na nɔɔk ni, niidiitu po, ki li took teebul na,
25 ki ji joo fita na Yennu tɔɔnn, nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na.
26 U din senn salima binbintir na lanbouŋ na nɔɔk nie, ki li be jinjɔŋ na tɔɔnn,
27 ki ji wubin bonnunubit nba ki li nubiru man na, nan Yennu nba wannɔ biaŋinba
na,
28 ki jɔnn chinchenn lanbouŋ na tammɔb ni,
29 ki senn mujoonu binbintir na, jinjɔŋ na tɔɔnn po, ki ji mann mujoonu maruŋ nan
jeet maruŋ, nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na,
30 ki senn kutsɔŋ nba ki bi sii fobitir na, lanbouŋ nan binbintir na sinsuuk ni, ki
gbeenir nyun.
31 Moses nan Aarɔnn nan u bonjai din tuu nit bi nii ki bia wu bi taapant, kutsɔŋ na
nyun nie.
32 Bi din tuu wuur bi taapant nan niie, yoo nba kur ki bi kɔɔ lanbouŋ na ni, koo bi-i
yaa bin nakin maruŋ binbintir na, nan Yennu nba wann biaŋinba na.
33 Moses din chaan gungouŋ nae ki lint lanbouŋ na, ki senn maruŋ binbintir, ki bia
jɔnn jinjɔŋ gungouŋ na tammɔb paak. Nnae ki Moses ji gbenn lanbouŋ na toona kur.

Ki jiin sanpagbouŋ nba dɔɔk Yennu lanbouŋ na po
(Nikant 9.15-23)

34 Ŋanne ki sanpagbouŋ dɔkin lanbouŋ na, ki yabint Yennu yentsaakar gbee lanbouŋ
na ni.
35 Li paake teen ki Moses din ki fit kɔɔ lanbouŋ na ni.
36 Israel teeb na din tuu chaat bi kaaŋe ki saan kar leer po, yoo nba kur ki Yennu dɔkit
sanpagbouŋ na.
37 Sanpagbouŋ na-i be lanbouŋ na paak yoo nba, bi ki chaatir bi kaaŋi, see daar nba
ki u tan saa dɔkit, ki bin ji fiir leŋ.
38 Niib na linluŋ kur ni, Yennu din tuu be namme, ki bi laat sanpagbouŋ yonnu ni, ki
li be lanbouŋ na paak, ki nyiɔk mun ki li tee mutootir, ki teemm yentu.

LIIFAI
teeb

Ki jiin Liifai teeb gbouŋ na po

Liifai teeb na din tee Israel booru piik nan ŋanlee na yenne. Yennu din gann ŋamme ki bi tee toontunna nba sii mann maruŋ ki teenɔ. Mannteeb na din tee Liifai teebe. Gbouŋ na beerit Liifai teeb toona poe. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Lefitikus.

Ki jiin maruŋ nba ki bi jokit munn na po

1 Ki Yennu yiin Moses, ki pak nanɔ, ŋɔɔ Yennu lanbouŋ na ni,
2 ki turɔ sennu nba ki Israel teeb tuu sii waa, yoo nba ki bi yaa bin mann bi maruŋ.
Li-i tee ki bi sɔɔ yaa wun jii u bonkobuk ki mann maruŋ ki tur Yennu, li daanɔ n baar nan u nei ni yenɔ, koo u pei ni yenɔ, koo u buunii ni yenɔ.
3 Li-i tee ki u jikit u nei na yenɔie ki saa joo muu ki mann maruŋu, wun jii naajak nba ki mɔk daŋ u gbanu paak. U saa baar nann Yennu lanbouŋ na tammɔb nie, ki Yennu n fit gaarɔ.
4 Li jɔɔ saa paan u nii naab na yur paak. Ki Yennu saa gaar naab na, ki lii tee maruŋ nba saa wuur jɔɔ na biit.
5 Bi saa kpi naab na leŋ, ki mannteeb nba tee Aarɔnn bonjai na saa jii sɔn na ki tur Yennu, ŋaan jii ki lia maruŋ binbintir lɔtii ŋanna nba be lanbouŋ tammɔb ni na.
6 U saa nya bonkobuk na ki patɔ.
7 Ki mannteeb na saa paan daat binbintir na paak ŋaan fia muu.
8 Ki bi saa paan bonkobuk na nant muu na paak, ki pukin u yur nan u kpapana.
9 Jɔɔ na saa wuur bonkobuk na nɔɔk ni nant nan u nanii taa, ki manntɔɔ na n joo li kur muu maruŋ binbintir na paak. Ki Yenpiinii maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
10 Li-i tee ki jɔɔ na jikit u pei ni yenɔ, koo u buunii ni yenɔ a wun mann maruŋ, lii tee bonjak, ki daa mɔk daŋ.
11 U saa kpiu maruŋ binbintir na diitu po, ki manntɔɔ na saa jii u sɔn ki lia binbintir na lɔtii ŋanna na.
12 Jɔɔ na-i pat pat ki gbenni, manntɔɔ na saa jii nant na ki paan muu na paak, ki bia pukin yur nan kpapana.
13 Jɔɔ na saa wuur bonkobuk na nɔɔk ni nant, nan u nanii taa, ki manntɔɔ na n jii ki tur Yennu, ki joo li kur muu, binbintir na paak. Ki Yenpiinii maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
14 Li-i tee ki jɔɔ na jikit bonyuyukue a wun joo muu ki mann maruŋu, wun jii lanjerik koo ŋmann.
15 Ki manntɔɔ na saa jii ki baar nann binbintir na boor. U saa fokit u yur, ki joor muu, binbintir na paak, ki u sɔm-ii toot binbintir na loka ni.
16 U saa liar u gbalinfiar nan linba be li ni, ki lu yondo po, siaminba ki tanpent dɔɔ na,
17 ki soor u kpinkpant ki litɔ, ŋaan daa tabitir u kpinkpant maŋ, ki ji joou muu, binbintir na paak. Ki Yenpiinii maŋ nubiru saa maŋ Yennu.

2

Ki jiin jeet Yenpiinii po

1 Li-i tee sɔɔ baar nan jeet ki li tee Yenpiinii ki teen Yennu, li kpaa talas ki lii tee yonŋanin, ki mɔɔn kpanŋanin nan bonnunubit li paak,
2 ŋaan ji baar nann mannteeb nba tee Aarɔnn bonjai na boor. Ki manntɔɔ na saa finn yon nba ŋmat kpan na niipuk, ki bia jii bonnunubit na kur, ki joor muu, maruŋ binbintir na paak, ki lin wann nan bi jii li kur ki tur Yennu-wa. Ki jeet Yenpiinii maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
3 Ki jeet nba tenn na ji sii tee manntɔɔ yar. Li jeet tee kasiie, kimaan linba ki bi bo mann maruŋ na, li waame na.
4 Yenpiinii na-i tee boroboro nba ki bi pur li diiuk niŋ, i daa pukii datiŋ leŋi. Ii ŋaan ki lii kpakii, ki ŋmat yon nan kpanŋanin, koo ki teen lilaat ki mir kpanŋanin.
5 Li-i tee ki Yenpiinii na tee boroboro nba siin sipiɔk niŋie, lin ŋmat yon nan kpanŋanin ki sinnir, ŋaan daa tee datiŋ leŋi,
6 ki potir buri buri, ki kpaar kpan li paak, ki jii pi.
7 Li-i tee ki Yenpiinii na tee boroboro nba siin seŋ niŋie, lin ŋmat yon nan kpanŋanin.
8 Jiin ki baar nann ki tan tur manntɔɔ ki lii tee Yenpiinii, ki manntɔɔ na saa saan nann, maruŋ binbintir na boor,

9 ki bɔkitir waan, ki lin wann nan bi jii li kur ki tur Yennu-wa. Ki u saa joor muu
binbintir na paak. Ki jeet Yenpiinii maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
10 Ŋaan jeet nba saa biar na sii tee mannteeb yar; li jeet tee kasii, kimaan linba ki bi
bo mann maruŋ na, li waame na.
11 Jeet nba tee Yenpiinii ki i jikit ki teen Yennu na, datiŋ daa pukii leŋ. I daa ban jikit
datiŋ, koo siat, ki pukii jeet po ki teen Yennu.
12 Jepaant nba ki i tuu saa jaan sinsinn, binn kur ni na, ii tuu jii ki tur Yennu, ŋaan i
tuu daa jokitir muu binbintir na paaki.
13 Ii tuu teen yaarin, jeet nba tee Yenpiinii kur ni, kimaan yaarime see mɔlor nba be
yimm nan Yennu sinsuuk ni na taar ni. Ii tuu teen yaarin, jeet Yenpiinii kur ni.
14 I-i tuu kii jii i sinsinn jepaant, ki yaa yin tur Yennu, yin pur ki turɔ.
15 Ii tuu pukin kpanŋanin nan bonnunubit li paak.
16 Ki manntɔɔ na saa jii jeet nan kpan na waan ki joo muu, ki lin wann nan li kur tee
Yennu yare, ki bia joo bonnunubit na kur muu, ki lii tee jeet piinii ki tur Yennu.

3

Ki jiin weinanleeb Yenpiinii po

1 Li-i tee ki i sɔɔ yaa wun pi u bonkobuk ki lii tee weinanleeb Yenpiinii, lii tee naajak
koo naasar, ŋaan daa mɔk daŋi.
2 Li daanɔ n paan u nii bonkobuk na yur paak, ŋaan kpiu, Yennu lanbouŋ tammɔb
ni. Ki mannteeb nba tee Aarɔnn bonjai na saa jii u sɔn na, ki lia maruŋ binbintir lɔtii
ŋanna na kur po,
3 ŋaan jii u nant na, ki lii tee jeet piinii ki tur Yennu: Kpapana nba kur be u nɔɔk ni,
4 nan yaanninbina nan kpapana nba taab li paak, nan pɔɔr.
5 Ki manntɔɔ na saa joo linba na kur muu, maruŋ binbintir na paak, ki bia pukin linba
kur jokin muu. Ki jeet Yenpiinii maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
6 Li-i tee ki i jii peeuk koo buukuie, ki saa teen weinanleeb piinii, u saa fit kii tee bonjak
koo bonsar, ŋaan daa mɔk daŋ.
7 Li-i tee ki jɔɔ piin u peeuk,
8 wun paan u nuu peeuk na yur paak, ŋaan kpiu lanbouŋ na tammɔb ni. Ki manntɔɔ
na saa lia u sɔn, maruŋ binbintir lɔtii ŋanna na kur po,
9 ŋaan jii nant na, ki lii tee jeet Yenpiinii ki tur Yennu: li kpapana, nan li jokpikir, ki
lin ŋmaar nyi bɔɔnkoruŋ ni, nan kpapana nba kur taab nɔɔk ni bona paak,
10 nan yaanninbina nan kpapana nba taab li paak, nan pɔɔr.
11 Ki manntɔɔ nba tuun li yoo na saa joo li kur muu, maruŋ binbintir na paak. Ki li
sii tee jeet Yenpiinii ki teen Yennu.
12 Li-i tee ki jɔɔ piin u buuk,
13 wun paan u nuu buuk na yur paak ŋaan kpiu, lanbouŋ na tammɔb ni. Ki manntɔɔ
na saa lia u sɔn, maruŋ binbintir lɔtii ŋanna na kur po,
14 ŋaan jii nant na ki lii tee jeet Yenpiinii ki tur Yennu: kpapana nba kur taab nɔɔk ni
bona paak,
15 nan yaanninbina nan kpapana nba taab li paak, nan pɔɔr.
16 Ki manntɔɔ saa joo li kur muu, maruŋ binbintir paak, ki li sii tee jeet Yenpiinii nba
saa maŋ Yennu. Kpapana na kur sii tee Yennu yare.
17 Israel nisɔɔ daa di bonkobuk kpapana koo u sɔmi. Linba na tee kɔɔre ki tur Israel
teeb, baa lek be siaminba kur mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

4

Ki jiin Yenpiinii nba saa piin biit nba ki nirɔ kpet tun po

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun pak ki tur Israel teeb nan wunba tun yanbɔmm ki biir Yennu sennu, ŋaan bo
ki mi li po, waa saa teen biaŋinbae na ki nyi biit ni.
3 Li-i tee mannteeb yudaanɔi-e tun biit, ki baar nan jakint niib paaki, u saa baar nan
naajabir nba ki mɔk daŋi, ki mann maruŋ ki tur Yennu, u biit paak.
4 U saa baar nan naajak na, lanbouŋ tammɔb ni, ki paan u nuu naajak na yur paak,
ŋaan kpiu Yennu tɔɔnn.
5 Ki mannteeb yudaanɔ na saa jii naajak na sɔn waan, ki kɔɔ nann lanbouŋ na ni.
6 U saa suunt u niibir sɔn na ni, ki set kasii chinchenn nba jɔɔn na tɔɔnn po, ŋaan mii
taar munlore,

7 ki bia saa mii sɔn na, bonnunubit binbintir na yina paak, linba be lanbouŋ na nɔɔk
ni na. U saa kpaar sɔn nba biar na, binbintir nba ki bi tuu jokin maruŋ bona li paak na
nyakir ni, ki li be lanbouŋ tammɔb boor.
8 U saa jii naajak na kpapana kur, nan nɔɔk ni bona kpapana,
9 nan yaanninbina, nan kpapana nba taab li paak, nan pɔɔr.
10 Manntɔɔ na saa jii kpapana na ki joor muu, maruŋ binbintir nba ki bi jokit muu li
paak na, ki tun nan biaŋinba ki u tuu jikit weinanleeb Yenpiinii bonkobit kpapana ki
tuun na.
11 U saa jii u gbouŋ, nan u nant kur, nan u yur, nan u taa, nan u nɔɔk ni bona kur, ki
pukin u nɔɔnii,
12 ki nyi nann kaaŋ na kpiŋ, siaminba teen kasii, ki tee siaminba ki bi mɔ tanpent,
leŋe ki u saa joor, daat muu ni.
13 Li-i munii tee ki yimm Israel teeb kurie tun yanbɔmm ki biir Yennu sennu, ŋaan bo
ki mi li po,
14 yoo nba ki i tan bann i biit na, i kur n baar nan naajabir, ki lii tee yanbɔmm Yenpiinii.
Bi saa baar nanɔ Yennu lanbouŋ boore.
15 I saakab saa paan bi nii naajabir na yur paak, ŋaan kpiu leŋ.
16 Mannteeb yudaanɔ na saa wat sɔn na waan, ki kɔɔ nann lanbouŋ na ni,
17 ki suunt u niibir sɔn na ni, ki set chinchenn nba jɔɔn na tɔɔnn po, ŋaan mii taar
munlore,
18 ki bia mii sɔn na bonnunubit binbintir na yina paak, linba be lanbouŋ na nɔɔk ni
na. U saa kpaar sɔn nba biar na, binbintir nba ki bi tuu jokin maruŋ bona na nyakir ni,
ki li be lanbouŋ na tammɔb boor.
19 Ki u saa jii kpapana na kur ki joor muu, maruŋ binbintir na paak.
20 U saa jii naajak na, ki tun nan waa tuu jikit naajak nba tee yanbɔmm Yenpiinii ki
tuun biaŋinba nae. Nnae ki u saa tun ki lin wuur niib na biit, ki Yennu saa nyik chabib.
21 Ki u saa jii naajak na ki nyi nanɔ kaaŋ kpiŋ, ki saa joou muu nan biaŋinba ki u tuu
joo naajak nba ki bi kpiiu, ŋɔɔ manntɔɔ biit paak na. Maruŋ maŋ boorue saa nyinn niib
bi biit ni.
22 Ki li-i tee doo tɔɔndaanɔie tun biit, ki biir Yennu sennu, ŋaan bo ki mi li po,
23 yoo nba ki li tan fiit ki wannɔ nan waa tume na, wun baar nan u Yenpiinii, ki lii tee
bujak nba ki mɔk daŋi.
24 U saa paan u nuu bujak na yur paak, ŋaan kpiu, maruŋ binbintir tɔɔnn po, siaminba
bi tuu kpi Yenpiinii bonkobit nba ki bi tuu jokit muu na. Yenpiinii na maruŋo saa nyinn
niib bi biit ni.
25 Manntɔɔ na saa suunt u niibir bonkobuk na sɔn ni, ki suu suu maruŋ binbintir na
yina paak, ŋaan kpaar mɔɔn sɔn nba biar na, binbintir na nyakir ni,
26 ki ji joo kpapana na kur muu, binbintir na paak, nan waa tuu joo weinanleeb
Yenpiinii bonkobit kpapana muu biaŋinba na. Nna bannue, ki manntɔɔ na saa mann
maruŋ, ki li tee tɔɔndaanɔ biit paak. Ki Yennu saa nyik chabɔ.
27 Li-i munii tee niib na yenɔie bo kpet tun yanbɔmm ki biir Yennu sennu,
28 yoo nba ki li tan fiit ki wannɔ, li tee wun baar nan bunaaŋe, wunba ki mɔk daŋ, ki
mann maruŋ.
29 U saa paan u nuu buuk na yur paak, ŋaan kpiu, maruŋ binbintir na gaŋ po, siaminba
ki bi tuu kpi Yenpiinii bonkobit nba ki bi jokit muu na.
30 Manntɔɔ na saa suunt u niibir bonkobuk na sɔn ni, ki suu suu maruŋ binbintir na
yina paak, ŋaan kpaar mɔɔn sɔn nba biar na, binbintir na nyakir ni,
31 ki paat kpapana na kur, nan waa tuu paatir weinanleeb Yenpiinii bonkobit kpapana
biaŋinba na, ki joor muu, maruŋ binbintir paak, ki li nubiru saa maŋ Yennu. Nna
bannue ki manntɔɔ na saa mann maruŋ, ki li tee jɔɔ na biit paak, ki Yennu saa nyik
chabɔ.
32 Li-i tee ki jɔɔ baar nan peeuk a lii tee u yanbɔmm paak Yenpiinii, Yenpiinii maŋ sii
tee penaauŋo, ŋaan daa mɔk daŋi.
33 U saa paan u nuu peeuk na yur paak, ŋaan kpiu, maruŋ binbintir na gaŋ po,
siaminba bi tuu kpi Yenpiinii bonkobit nba ki bi tuu jokit muu na.
34 Manntɔɔ na saa suunt u niibir bonkobuk na sɔn ni, ki suu suu maruŋ binbintir na
yina paak, ŋaan kpaar mɔɔn sɔn nba biar na, binbintir na nyakir ni,
35 ki paat kpapana na kur, nan waa tuu paatir weinanleeb Yenpiinii bonkobit kpapana
biaŋinba na. Ki u saa joor muu, maruŋ binbintir paak, ki pukin jeet nba tee Yenpiinii
ki tur Yennu. Nna bannue ki manntɔɔ na saa mann maruŋ, ki li tee jɔɔ na biit paak, ki
Yennu saa nyik chabɔ.

5

Ki jiin yanbɔmm Yenpiinii po

1 Barii nba na boorue kpaa talas nan yanbɔmm Yenpiinii.
Li-i tee ki bi yiin sɔɔ, a wun tur siara ki jiin linba ki u la, koo ki bia gbat buut ni, ŋaan
ki u yêt wun pak linba ki u ninbinn la, ki u tubir bia gbatii, wun la tubdatu li paak.
2 Li-i tee ki sɔɔ kpet sii linba ki tee kasii, nan bonkob-kpeenn nna, u be jakint ni ki
mɔk biit yoo nba ki u bann waa tun linba na.
3 Li-i tee ki sɔɔ kpet sii jakint nba nyii nisaarik niŋ, ki tee bonbiir, laa lek tee linba kur,
daanɔ maŋ be jakint ni, yoo nba ki u bann waa tun linba na.
4 Li-i tee ki sɔɔ tur mɔsonn jatii, laa tee bonŋann koo bonbiiri, ŋaan yoo nba ki u bann
nan u sat mɔb na jatiiwa na, li tee biite.
5 Ki li-i tee linba na kur ki nirɔ tumi, wun fiit u mɔŋ yanbɔmm.
6 U biit paak, wun baar nan penaauŋ koo bunaauŋ, ki lii tee piinii ki tur Yennu, ki
manntɔɔ na saa jii ki mann maruŋ, ki li tee jɔɔ na biit paak.
7 Li-i tee ki jɔɔ na namii ki kan la peeuk koo buuk u biit paak, ŋann wun baar nan
ŋmana banlee koo lanjerii banlee, yenɔ-ii tee u yanbɔmm Yenpiinii, ki lɔɔ na mun-ii tee
maruŋ nba jokit muu Yenpiinii.
8 Ki u saa baar nann ki tur manntɔɔ, ki wun sint jii yanbɔmm ŋmann koo lanjerik na
ki mann maruŋ. U saa ŋman kɔnn ŋmann na turu, ŋaan nyik yur na ki daa fokitir.
9 U saa mii li sɔn waan maruŋ binbintir na loka ni, ŋaan sɔn nba biar na saa lɔ sik
binbintir na nyakir ni. Maruŋ nba nae saa nyinn biit.
10 Ki u bia saa jii ŋmanleer koo lanjerleek na ki mann maruŋ, ki li sii tee maruŋ nba
jokit muu nan bianjinba ki Yennu wann na. Nna bannu ki manntɔɔ na saa mann maruŋ,
ki lii tee jɔɔ na biit paak, ki Yennu saa nyik chabɔ.
11 Li-i tee jɔɔ na kan fit la ŋmana banlee koo lanjerii banlee, ŋann wun baar nan yon
bɔrik-gbinn, ki lii tee u biit Yenpiinii. U daa ŋmat kpan li ni koo ki tee bonnunubit,
kimaan li tee yanbɔmm Yenpiinii maruŋo, li ki tee jeet Yenpiinii maruŋ kaa.
12 U saa baar nann manntɔɔ boor, wunba saa finn yon na nan u niipauŋ, ki li saa
wann nan li kur jii ki tur Yennu-wa. Ki manntɔɔ na saa joor muu, maruŋ binbintir na
paak, ki lii tee jeet Yenpiinii maruŋ. Ki li sii tee Yenpiinii nba saa nyinn biit.
13 Nna bannue ki manntɔɔ na saa mann maruŋ ki li tee jɔɔ na biit paak, ki Yennu saa
nyik chabɔ. Ki yon nba biar na sii tee manntɔɔ yar, nan jeet Yenpiinii maruŋ nba tuu
tee manntɔɔ yar na.

Ki jiin Yenpiinii pann panu po

14 Ki Yennu tur Moses sennii na:
15 Li-i tee ki sɔɔ kpet tun biit, nan waa ki tur Yennu linba tee u yar na, u saa baar nan
pejak koo bujak nba ki mɔk daŋi, ki tur Yennu. Ki bonkobuk na pann sii tee nan baa
tuu jiar nirɔ paatii bianjinba na.
16 Ki u saa pa linba tee Yennu yar na, ŋaan bia pa li bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ ki
pukin, ki jii tur manntɔɔ. Ki manntɔɔ na saa jii bonkobuk na ki mann maruŋ, ki li sii
tee jɔɔ na biit paak, ki Yennu saa nyik chabɔ.
17 Li-i tee ki sɔɔ kpet ki tun biit ki biir Yennu sennii na yenn, u mɔk biit ki saa la
tubdatu li paak.
18 U saa baar nan pejak koo buuk nba ki mɔk daŋ ki tur manntɔɔ, ki bonkobuk na
pann sii tee nan waa bo saa pa biit Yenpiinii bianjinba na. Ki manntɔɔ na saa jii ki mann
maruŋ, ki li sii tee jɔɔ nba tun ki biir ŋaan ki ki mi na paak, ki Yennu saa nyik chabɔ.
19 Ki li sii tee biit nba ki u tun ki biir Yennu na paatii.

6

1 Yennu din tur Moses sennii nae:
2 Li-i tee ki i sɔɔ tun ki biir Yennu, ki yêt wun jiin linba ki u lɔɔ Israel nirɔ bo nyik u
boor, koo ki jan u lɔɔ, koo ki ŋmab u lɔɔ,
3 koo ki tɔkir u lɔɔ bont ŋaan nɔi ki por nan u ki lar,
4-5 li-i tee ki i sɔɔ tun biit na booru, li ŋan ki wun jiin linba kur ki u dii fobit na, ki bia
pukin li bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ ki tur bondaanɔ, daar nba ki u biit nyii paanu na.
6 U saa baar nan pejak koo bujak nba ki mɔk daŋ, ki tur manntɔɔ ki lii tee u paatii ki
teen Yennu. Bonkobuk na janjir sii tee nan waa bo saa pa u biit Yenpiinii bianjinba nae.
7 Ki manntɔɔ na saa mann maruŋ, ki lii tee jɔɔ na biit paak, ki Yennu saa nyik chabɔ.

Ki jiin maruŋ nba ki bi jokin muu munn na po

8 Ki Yennu pak nan Moses

9 a wun tur Aarɔnn nan u bonjai sennu nba jiin Yenpiinii maruŋ joonu po. Yenpiinii
nba ki bi sii jokin na sii biat maruŋ binbintir paake nyɔtunmunn, ŋaan ki muu kpan di.
10 Ki manntɔɔ nba sii lia liatfoouk nan kurtajinn na sii nyint tanpent nba biat maruŋ
binbintir na paak, kii birin kii bɔkint binbintir na.
11 Wun ŋamm ki lebit u liant, ŋaan nyinn tanpent na kaaŋ na kpiŋ, siaminba tee kasii
boor.
12 Muu nba be binbintir paak na kpan sii die, ki daa kpeenti. Ki sanyiɔk kur manntɔɔ
na tuu saa paan daat li paak, ki ŋamm bir maruŋ nba saa joo muu na, ki ji joo kpapana
nba tee weinanleeb Yenpiinii.
13 Muu na-ii kpaŋi di ki daa kpeenti.

Ki jiin jeet Yenpiinii po

14 Linba nae tee sennu ki jiin jeet Yenpiinii po: Aarɔnn bonjai-e tuu saa jii jeet Yenpiinii
na, ki tur Yennu, maruŋ binbintir na tɔɔnn po.
15 U saa finn yon nan kpan na, nan u niipauŋ, ki bonnunubit na sii paa yon na paak, ki
joor muu binbintir na paak, ki lin wann nan li kur jii ki tur Yennu-wa. Ki jeet Yenpiinii
maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
16-17 Jeet nba biar na, mannteeb na saa di li kur. Bin tuu teenir boroboro ŋaan daa
ŋmat datiŋ leŋ, ki dir siaminba tee kasii boor, Yennu lanbouŋ dindouŋ ni. Yennu-e tur
mannteeb na, a lii tee bi jeet Yenpiinii tor. Li tee kasii nan yanbɔmm Yenpiinii nan biit
pann panu Yenpiinii nba tee kasii biaŋinba nae.
18 Aarɔnn yaaboona nba tee bonjai kur tuu saa di Yenpiinii nba ki bi jikit ki teen Yennu
na. Bi sii tun mɔk bi tore, Yenpiinii nba kur teen Yennu na ni. Wunba kur saa siir, see
ki u tee kasii.
19 Yennu-e tur Moses sennii nba na:
20 Daar nba ni ki bi saa mɔɔn kpan Aarɔnn nan u bonjai yura paak, ki kɔɔmm Yennu
toona ni, daar maŋ nie ki bi saa tur Yennu piinii, ki lii tee yon bɔrik-gbinn, kii tee nan
daar kur jeet piinii na. Bi tuu saa bɔkitir waan sanyiɔk ni, ki tan tontir daajoouk.
21 Bin tuu ŋmat nan kpan ki sinnir sipiɔk ni, ki ŋmit-ŋmitir, ki jii tur Yennu, ki li tee
jeet Yenpiinii, ki jeet maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
22 Aarɔnn yaaboona ni, wunba tee mannteeb yudaanɔ, sii yɔɔ mann Yenpiinii maruŋ
nae, yoo nba baat kur. Bin tuu joo li kur muu, ki li tee maruŋ ki teen Yennu.
23 Jeet Yenpiinii nba kur ki manntɔɔ tur, sɔɔ daa dir; ii tuu joo li kur muu.

Ki jiin yanbɔmm Yenpiinii po

24 Ki Yennu yet Moses
25 a wun tur Aarɔnn nan u bonjai sennu ki jiin yanbɔmm piinii po: Bonkobuk nba tee
yanbɔmm Yenpiinii maruŋ yar, yin kpiu maruŋ binbintir tɔɔnn po, siaminba ki i tuu
kpi bonkobit nba jokit muu na. Linba na tee kasii maruŋo.
26 Mannteeb nba mann bonkobit maŋ maruŋ na n tuu ŋman nant na, kasii boor, Yennu
lanbouŋ na dindouŋ ni.
27 Wunba koo linba kur saa siir, see ki bi tee kasii. Li-i lekii tee liant tarin bonkobuk
na sɔn, yin wuurir kasii boor.
28 Li-i tee ki i yakin nant maŋ yɔkbobir niŋie, yin yeer bobir maŋ. Li-i munii tee
kutbobir niŋie, yin sokirir fanu, ki garintir.
29 Bonjai nba kur nyii mannteeb maaru ni saa fit ŋman maruŋ na nant, kimaan li tee
kasiie.
30 Ŋaan li-i tee ki i jii bonkobuk na sɔn ki kɔɔ lanbouŋ na ni, ki mann maruŋ ki nyinn
biit, ŋann i daa ŋman bonkobuk maŋ nant, ii joor muu.

7

Ki jiin Yenpiinii pann panu po

1 Sennu nba nae tee yaa sii pa i biit paak Yenpiinii. Piinii maŋ set tee kasiie.
2 Ii kpi Yenpiinii bonkobuk na, maruŋ binbintir na tɔɔnn po, siaminba ki i kpi bonkobit
nba ki bi jokin muu na. Ii jii u sɔn ki lia binbintir na loka ŋanna na,
3 ki nyinn u kpapana na kur ki mann maruŋ binbintir na paak: Li jokpikir nan
kpapana nba taab nɔɔk ni bona paak,
4 nan li yaanninbina nan kpapana, nan pɔɔr, ii nyinn li kur ki mann maruŋ.
5 Ki manntɔɔ na saa jii kpapana na kur ki joo muu, binbintir na paak, ki li sii tee jeet
piinii ki teen Yennu, ki bia tee biit panu Yenpiinii.
6 Bonjai nba kur nyii mannteeb maaru ni saa fit di li jeet, ŋaan ii tuu dir kasii boor,
kimaan jeet na set tee kasiie.

7 Senn yennkɔɔe be ki kpab dia yanbɔmm Yenpiinii nan biit panu Yenpiinii. Ki
manntɔɔ nba mann li maruŋo yen li nant.
8 Manntɔɔ nba mann bonkobuk nba jokin muu na maruŋ, li gbouŋ tee u yare.
9 Jeet piinii nba kur ki i purir boroboro diiuk ni, koo ki sinnir sipiɔk niŋ, li tee manntɔɔ
nba jii ki tur Yennu na yare,
10 ŋaan jeet piinii nba tee jekaat, li-i lekii ŋmat nan kpan koo bonyanni, li tee Aarɔnn
bonjai nba tee mannteeb na yare, bin biitir deedee bi taŋmiɔŋ ni.

Ki jiin weinanleeb Yenpiinii po

11 Linba nae tee sennu ki jiin weinanleeb Yenpiinii nba ki i saa jii ki tur Yennu na po.
12 Li-i tee ki sɔɔ mann maruŋ na booru, ki li tee niipoturu, wun baar nan bonkobuk
nan boroboro nba ki ŋmat datiŋ. Li-i tee boroboro nba ŋmat kpan ki kpakii, koo lilaat
nba ki bi far kpan, koo lilaat nba ki bi jii yon nba ŋmat kpan ki sinnir,
13 ki bia pukin boroboro nba ŋmat datiŋ.
14 Ki manntɔɔ na saa nyinn kunn kunn li kur ni, ki mann maruŋ. Ki li sii tee piinii
nba be li kuukɔɔ ki teen Yennu. Li tee manntɔɔ nba jii bonkobuk na sɔn ki mii binbintir
paak na yare.
15 Ii ŋman bonkobuk na nant daar nba ki i mann maruŋ na, ki daa tent u nant ki li
yentir sanyiɔku.
16 Li-i tee ki i sɔɔ baar nan u weinanleeb Yenpiinii a wun gbeen u mɔsonn, koo ki li
tee u yanbɔɔ Yenpiinii, li ki tee sennu kaa nan yin di li kur daar nba ki i mann maruŋ
na, ŋaan linba biar, i saa fit dir li sanyafannuk.
17 Nant nba kur tenn ki saa tuu daa ŋantaa, yin joor muu.
18 Li-i tee ki sɔɔ ŋman nant maŋ daa ŋantaa daar, Yennu kan gaar daanɔ maŋ piinii,
li kan pukinɔ siari; nant na sii tee jakinte, ki wunba ŋmamir saa la tubdatu li paak.
19 Li-i munii tee ki nant na sii linba ki tee kasii, sɔɔ daa ŋman, ii joor muu.

Daanɔ nba be fanu saa fit ŋman maruŋ na nant.
20 Ŋaan wunba ki tee kasii-i ŋmami, u ji kii tee Yennu niib na yenɔ.
21 Ki wunba mun bia sii linba ki tee kasii, ŋaan ŋman maruŋ na nant, laa tee nisaarik
jakint koo bonkobuk yarie, u ji kii tee Yennu niib na yenɔ.

22 Yennu tur Moses sennii nba waa nae
23 a wun yet Israel teeb a: Sɔɔ daa ŋman naab koo peeuk koo buuk kpapana.
24 Bonkobuk nba kpo u tiɔŋ, koo muuk ni bonkobuk soorɔ, bi daa ŋman u kpapana.
Bi saa fit jiir ki tun nan siar, ŋaan daa ŋman.
25 Bonkobuk nba ki bi mann maruŋ, ki li tee jeet Yenpiinii ki teen Yennu, daanɔ nba
ŋman li kpapana, u ji kii tee Yennu niib na yenɔ.
26 Siaminba kur ki Israel niib be, bii mi ki bin di bonyuyuk koo bonkobuk sɔn.
27 Wunba kur biir sennu na, u ji kii tee Yennu niib na yenɔ.

28 Ki Yennu ŋamm tur Moses sennii nba waa na
29 a wun yet Israel teeb a: Wunba kur baat nan weinanleeb Yenpiinii, wun nyinn u
piinii maŋ ni waan ki tur Yennu.
30 Wun diar u mɔŋ nuu ni, ki lii tee jeet Yenpiinii ki tur Yennu. Wun baar nan
bonkobuk na kpapana nan kubitir, ki tur Yennu, ki lii tee burchinpiinii.
31 Ki manntɔɔ na saa joo kpapana na, maruŋ binbintir paak, ŋaan ki kubitir na sii tee
mannteeb yar.
32 Bi saa jii bonkobuk na diitu naŋ,
33 ki tur manntɔɔ nba jii sɔn nan kpapana ki mann maruŋ, ki li tee weinanleeb
Yenpiinii na.
34 Bonkobuk na kubitir nan u diitu naŋ na tee burchinpiiniie, ki Yennu nyinnir Israel
teeb boor ki tur mannteeb. Linba nae ki Israel teeb kur sii teen mannteeb mɔkmɔk nan
mɔkmɔk.
35 Jeet Yenpiinii bɔkitir nba nae ki bi din senn a lii tee Aarɔnn nan u bonjai yar, daar
nba ni ki bi nyinnib a bii tee mannteeb na.
36 Daar maŋ niŋe ki Yennu din senn Israel teeb a bii teen mannteeb Yenpiinii bɔkitir
na. Ki li sii yɔɔ tee bi tor, maaru kur nba baat ni.

37 Sennii nba nae dia mujoonu Yenpiinii, nan yanbɔmm Yenpiinii, nan biit Yenpiinii,
nan mannteeb gannu Yenpiinii, nan weinanleeb Yenpiinii.
38 Sennu nba nae ki Yennu tur Moses, Sainai jɔɔr paak, kunkoouk na paak, daar nba
ni ki u wann Israel teeb a bii baat nan bi Yenpiinii kii teenɔ na.

8

Aarɔnn nan u bonjai-e sii tee mannteeb
(Nyinu 29.1-37)

1 Ki Yennu yet Moses a,
2 “Jiin Aarɔnn nan u bonjai ki baar namm n lanbouŋ tammɔb ni, kii dia mannteeb
liant nan kpan nba ŋammit na, nan naajapaŋ nba sii tee yanbɔmm Yenpiinii na, nan
pejai banlee, nan boroboro nba ki ŋmat datiŋ, li mun kpanchibuk,
3 ki bia taan Israel teeb kur leŋ.”
4 Ki Moses tun nan Yennu nba wannɔ na. Niib na nba taan bɔyennkɔɔ boor ki gbenn,
5 ki u yetib a, “Maa yaa man tun linba na tee linba ki Yennu wannin a man tume.”
6 Tɔn, ki Moses nyinn Aarɔnn nan u bonjai na, niib na tɔɔnn po, ki wurib,
7 ki lann Aarɔnn liatbik nan liatfoouk, ki bia bobin gbanboobir u siak ni, ki lannɔ
liatjabik ki li sik baar u siak ni, ŋanne ki bi yir efod, ki bia bobin li gbanluukir u siak ni,
8 ki jii jafagbeŋir ki lur tabin u parbiir paak, ki wuun bona nba ki bi yir Yurim nan
Tumim* jafaa maŋ ni,
9 ki yirimɔ yufintu, ki tabin kasii salinbann, yufintu na paak, tɔɔnn po, nan biaŋinba
ki Yennu wannɔ na.
10 Moses din jii kpan nba ŋammit nae ki mii mii Yennu lanbouŋ na ni, nan bona nba
be leŋ kur paak. Nna bannue ki u teen li kur Yennu yar,
11 ki jii kpan na waan ki mii maruŋ binbintir nan li bona kur nba paa li paak, nan
kutsɔŋ nan linba ki li sii tɔɔ li paak, taar munlore, ki teen nna, a wun teen li kur Yennu
yar,
12 ki mɔɔn kpan maŋ Aarɔnn yur paak, ki li wann nan u tee Yennu yɔɔe.
13 Li poor po ki Moses yiin Aarɔnn bonjai na ki bi baar u tɔɔnn. Ki u lannib liata,
ki bobin gbanbooba bi sai ni, ki bia yirin fokirii bi yura paak, nan biaŋinba ki Yennu
wannɔ na.
14 Tɔn, ki Moses jii naajapaŋ nba tee yanbɔmm Yenpiinii na, ki te Aarɔnn nan u bonjai
paan bi nii naab na yur paak.
15 Ki Moses kpiiu ki jii u sɔn, ki suu u niibir sɔn na ni, ŋaan suu suu maruŋ binbintir
yina ŋanna na, a wun teenir Yennu yar, ki kpaar sɔn nba biar na ki mɔɔn binbintir na
nyakir ni. U tun nna bannue a lii tee kasii, ki bia tee Yennu yar.
16 Ki Moses tabit kpapana nba kur taab nɔɔk ni bona paak, nan pɔɔr paak, nan
yaanninbina nan li kpapana kur, ki joor muu, maruŋ binbintir na paak,
17 ki jii naajak na bonlia nan u gbouŋ nan nant ki joor muu, kaaŋ na kpiŋ, nan biaŋinba
ki Yennu wannɔ na.
18 Ki Moses bia baar nan pejak, ki li tee mujoonu Yenpiinii, ki Aarɔnn nan u bonjai
paan bi nii peeuk na yur paak.
19 Ki Moses kpiiu ki lia u sɔn maruŋ binbintir loka ŋanna na kur po,
20-21 ki pot pejak na buri buri, ki jii nyun ki wuur nɔɔk ni bona nan nanii, ŋaan joo
yur muu nan kpapana nan nant nba kur biar binbintir na paak, nan biaŋinba ki Yennu
wannɔ na. Mujoonu maruŋ na din tee jeet Yenpiiniie, ki li nubiru maŋ Yennu.
22 Ki Moses bia ŋamm baar nan pejak, ki li tee linba ki u saa jii ki kaan Yennu
mannteeb. Ki Aarɔnn nan u bonjai paan bi nii peeuk na yur paak.
23 Ki Moses kpiiu ki jii u sɔn waan, ki suu Aarɔnn niidiitu tublɔn, ki bia suu u diitu
niibijabir, nan u diitu taabijabir,
24 ki bia yiin Aarɔnn bonjai na u boor, ki jii sɔn na waan ki suu bi diitu tublɔna, ki
suu bi diitu niibijabaa, nan diitu taabijaba, ŋaan kpaar sɔn nba biar na ki lia binbintir
na loka ŋanna na ni,
25 ki jii kpapana na nan jokpikir nan nɔɔk ni bona kpapana kur, nan pɔɔr, nan
yaanninbina nan li kpapana, nan diitu naŋ,
26 ki nyinn boroboro kunn kpanchibuk nba ki bi teen boroboro nba ki mɔk datiŋ li ni
ki jii tur Yennu na, nan boroboro nba ki bi ŋmat kpan na yenn, nan lilaauk, ki paan li
kur kpapana nan diitu naŋ na paak.
27 Moses din jii jeet nba na kur ki kubin Aarɔnn nan u bonjai nuu nie, ki bi jii tur
Yennu ki li tee burchinpiinii.
28 Ki Moses gaar jeet na bi boor, ki joor muu binbintir na paak, ki pukin maruŋ nba
jokit muu na paak, ki li tee mannteeb kaanu maruŋ. Linba na tee jeet Yenpiinii maruŋo,
ki li nubiru maŋ Yennu.

---

* **8:8 8.8** Bi din dia bona nba ki bi yir Yurim nan Tumim nae ki bant Yennu loomm.

29 Ki Moses jii kubitir na, ki li tee burchinpiinii ki tur Yennu. Li din tee Moses tore.
Moses din tun bont kur nan biaŋinba ki Yennu wannɔ nae.
30 Ki Moses jii kpan nba ŋammit na waan, nan sɔn nba bo be binbintir paak na waan,
ki mii Aarɔnn bonjai nan bi liant paak, ki jii Aarɔnn nan u bonjai nan bi liant ki tur
Yennu,
31 ki yet Aarɔnn nan u bonjai a, "Jiin nant na kii saa nann Yennu lanbouŋ tammɔb
ni, ki yakin leŋ, ki ŋman nan boroboro nba be kpanchibuk nba bo tee mannteeb kaanu
Yenpiinii yar na, nan biaŋinba ki Yennu wannin na.
32 Nant koo boroboro nba kur biar, yin joor muu.
33 Ii be man lanbouŋ na tammɔb ni daa ŋanlore, ki saa tuu yoo nba ki i kaanu na
maruŋ tan saa gbenn.
34 Yennu-e sennit a ti tun linba ki ti tun na dinna, a lin nyinn i biit.
35 See ki i biar lanbouŋ tammɔb ni yontunmuna ŋanlore, nan nyɔtunmuna ŋanlore,
kii tuun linba ki Yennu wannit. I-i kii tun, i saa kpoe. Linba nae ki Yennu wannin."
36 Ki Aarɔnn nan u bonjai na tun nan biaŋinba ki Yennu wann Moses ki u wannib na.

9

Biaŋinba ki mannteeb na piin bi toona

1 Li daaŋanniin daar ki Moses yiin Aarɔnn nan u bonjai nan Israel saakab na kur,
2 ki bet Aarɔnn a, "Jiin naajapaŋ nan pejak, binba ki mɔk daŋ, ki mann maruŋ ki tur
Yennu. Naab na sii tee yanbɔmm Yenpiiniie, ki peeuk na mun tee mujoonu Yenpiinii,
3 ki yet Israel teeb na ki bin jii bujak ki kpi, ki lii tee yanbɔmm Yenpiinii, ki jii naab
nba dii binyennkɔɔ, nan peeuk nba dii binyennkɔɔ, binba ki mɔk daŋ, ki lii tee mujoonu
Yenpiinii.
4 Bin bia ŋamm baar nan naajak nan pejak ki lii tee weinanleeb Yenpiinii. Bin jiib
ki mann maruŋ ki tur Yennu, ki pukin jeet Yenpiinii nba ŋmat kpan li ni. Bin tun nna
kimaan Yennu saa dɔkit bi paak dinna."
5 Ki bi taan linba kur ki Moses wann na ki baar nann, Yennu lanbouŋ tammɔb ni, ki
niib na kur lakin leŋ ki set Yennu tɔɔnn.
6 Ki Moses yetib a, "Linba nae ki Yennu senn a yin tun, ki u yentu saa dɔkit i paak."
7 Ŋanne ki u yet Aarɔnn a, "Ii saa binbintir na boor ki saa mann yanbɔmm Yenpiinii
maruŋ nan mujoonu Yenpiinii maruŋ, ki lin nyinn a biit, ki bia nyinn niib na bi biit ni.
Mant niib na maruŋ, ki lin nyinnib bi biit ni, nan biaŋinba ki Yennu senn na."
8 Ki Aarɔnn saan binbintir na boor ki saa kpii naapaŋ na, ki li tee u mɔŋ yanbɔmm
Yenpiinii maruŋ.
9 Ki u bonjai jii sɔn na ki turɔ, ki u suunt u niibir li ni, ki suu suu binbintir yina na, ki
kpaar sɔn nba biar na binbintir na nyakir ni,
10 ki joo kpapana na nan yaanninbina nan pɔɔr na binbintir na paak, ki tun nan
biaŋinba ki Yennu wann Moses na,
11 ŋaan jii li nant nan gbouŋ ki joo muu kaaŋ na kpiŋ.
12 U din kpii bonkobuk nba tee u mɔŋ mujoonu Yenpiinii na, ki u bonjai jii sɔn na ki
turɔ, ki u lia lia maruŋ binbintir loka ŋanna na kur po.
13 Ki bi jii yur nan bonkobuk na nanleet na ki turɔ, ki u joor muu binbintir na paak,
14 ki bia wuur nɔɔk ni bona nan nanii, ki paan marunleer nba jokin muu na paak, ki
joo muu.
15 Li poor po ki Aarɔnn ji baar nan niib na Yenpiinii, ki jii buuk nba saa mann niib
yanbɔmm paak na, ki kpiiu, ki mann maruŋ ki tun nan biaŋinba ki u bo teen u mɔŋ
yanbɔmm maruŋ paak na,
16 ki bia baar nan Yenpiinii bonkobuk nba jokin muu na ki mann nan biaŋinba ki
sennu wann na,
17 ki jii jeet Yenpiinii na ki finn li yon nan niipauŋ ki joor muu, binbintir na paak.
Linba na din pukin daar kur mujoonu maruŋ ni.
18 Ki u kpii naajak nan pejak na, ki li tee niib na weinanleeb Yenpiinii. Ki u bonjai jii
sɔn na ki turɔ, ki u lia lia maruŋ binbintir loka ŋanna na kur po.
19 Ki Aarɔnn jii naajak nan pejak na bɔka nba mɔk kpapana,
20 ki paan bonkobit na kubitir paak, ki saan nann binbintir na boor, ki joo kpapana
na muu, binbintir na paak,
21 ki jii kubitir nan diitu nanii na, ki li tee burchinpiinii ki tur Yennu, ki tee mannteeb
yar, nan biaŋinba ki Moses wann na.
22 Yoo nba ki Aarɔnn mann maruŋ ki gbenn na, ki u ji donn nii ki teen piisin niib na
paak, ki nyii binbintir na paak ki sik.

23 Ki Moses nan Aarɔnn kɔɔ Yennu lanbouŋ na ni. Baa nyii yoo nba, ki bi teen piisin
niib na paak. Ki Yennu maŋ yentsaakar dɔkit niib na kur paak.
24 Ki li taakpaak ni ki Yennu te ki muu nyii sanpaapo ki sik binbintir na paak, ki dii
mujoonu maruŋ nan kpapana na. Niib na nba la nna, ki bi yikin nan parpeenn, ŋaan
gbaan ki tibin ki bi yugbia siit tiŋ.

10

Ki jiin Nadab nan Abihu yanbɔmm po

1 Tɔn, ki Aarɔnn bonjai nba tee Nadab nan Abihu na jii senderik ki teen musankɔɔna
li ni, ki bia pukin bonnunubit li paak, ki jii tur Yennu. Ŋaan ki muu na ki tee kasii muu,
kimaan Yennu ki wannib nan bin tun nna.
2 Ki li taakpaak ni ki Yennu te ki muu sik ki dii kpiib ŋɔɔ Yennu tɔɔnn po.
3 Ki Moses yet Aarɔnn a, “Linba na boorue ki Yennu bo beerit na, ki yaa, ‘Daanɔ nba
kur jiantirin, wuu baakitin nan barmɔnii, kimaan n tee kasiie. See ki n niib kur turin
baakir.’ ” Ki Aarɔnn ki jiin siari.
4 Ki Moses yiin Misael nan Elsafann, binba tee Usiel bonjai, ki Usiel mun tee Aarɔnn
baa naa bik na, ki yetib a, “Baat man ki tan jii i ninjamm gbanankpeena Yennu lanbouŋ
boor, ki nyi namm ki birib kaaŋ na kpiŋ.”
5 Ki bi baar ki tan kpab soorib nan bi liant ki nyii namm kaaŋ na kpiŋ, nan biaŋinba
ki Moses wannib na.
6 Tɔn, ki Moses yet Aarɔnn nan u bonjai Eleasar nan Itamar a, “I daa nyikin i yut ki ki
saatir, koo ki pat i liant, a lin want nan i mɔk parbiiri. Li-i tee ki i tun nna, i saa kpowa,
ki Yennu wutoor bia saa do niib na kur paaka. Ŋaan i nikpiimm, Israel niib kur, saa fit
mɔ ki fabin niib banlee nba ki Yennu te ki muu diib na kuuma.
7 I daa nyikin Yennu lanbouŋ tammɔb na. I-i nyik, i saa kpoe, kimaan bi sennii ki
mɔɔn Yennu kpan nba ŋammit i paaka.” Ki bi tun nan biaŋinba ki Moses wannib na.

Sennu nba dia mannteeb

8 Ki Yennu yet Aarɔnn a,
9 “Fin nan a bonjai daa kɔɔ n lanbouŋ ni, li-i tee ki i nyuu daan. I-i tun nna, i saa
kpowa. Linba na mun bia tee sennu nba ki i yaaboona sii diae mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
10 Ii tuu fit bann ki bɔkit linba tee Yennu yar nan linba tee sɔɔ kur yar, ki bia bɔkit
linba kɔɔ nan linba ki kɔɔ.
11 Ii wann Israel teeb kur sennu nba ki n tur Moses maa wun wanni na.”
12 Ki Moses yet Aarɔnn nan u bonjai banlee nba biar na, ŋamme tee Eleasar nan
Itamar a, “Jiin i jeet Yenpiinii nba ki i mann maruŋ ki tur Yennu ŋaan ki li tenn na, ki
teenir boroboro nba ki mɔk datiŋ, ki di maruŋ binbintir na boor, kimaan Yenpiinii na
tee kasiie.
13 Ii dir siaminba tee kasii, kimaan jeet maŋ tee fin nan a bonjai yare, ki nyii jeet nba
ki i mann maruŋ ki tur Yennu na ni, linba ki Yennu wannimi na.
14 Ŋaan yimm nan i ŋaateeb saa fit ŋman kubitir nan nanii taa nba ki bi tur, ki li tee
burchinpiinii ki teen Yennu, ki tee mannteeb yar na, i saa fit ŋmamir siaminba kur tee
kasii boor. Yennu-e jii piinii na ki tur yimm nan i waas. Li tee i tore ki saa nyi Israel
teeb weinanleeb Yenpiinii ni.
15 Bi saa baar nan naŋ taar nan kubitir na, yoo nba ki bi jikit kpapana ki li tee jeet
piinii ki teen Yennu na. Li bɔkir na sii tee yimm nan i waas nba ki i maar na tor, yoo
nan yoo, nan biaŋinba ki Yennu senn na.”
16 Ki Moses boi buuk nba tee yanbɔmm Yenpiinii na po, ki gbat nan bi poŋ joor muuwa.
Ki u wutoor doo Eleasar nan Itamar paak, binba tee Aarɔnn bonjai nba biar na. Ki u
boib a,
17 “Bee teen ki i ki dii yanbɔmm Yenpiinii na kasii boori? Li tee kasiie ki Yennu jii ki
turi, a lin nyinn niib na yanbɔmm.
18 Li sɔn na nba bo ki kɔɔ Yennu lanbouŋ ni na, i bo saa ŋman li maruŋ nant leŋe,
nan biaŋinba ki n wannii na.”
19 Ki Aarɔnn gat a, “Li-i bonni tee ki n dii yanbɔmm Yenpiinii na dinna, Yennu par bo
sii peena-a? Niib na baar nan bi yanbɔmm piinii ki tur Yennu dinna, ki bia baar nan bi
mujoonu piinii, ŋaan ki bonbilankant na bia tun ki turin.”
20 Moses nba gbat nna ki u par ji maak.

11

Ki jiin bonkobit nba ki kɔɔ ŋmamu na po
(Sennu 14.3-21)

1 Ki Yennu tur Moses nan Aarɔnn sennu nba na
2 a bin wann Israel teeb a, “Bonkobit nba nae ki i sii ŋman:
3 Bonkobit nba ki bi taawoka bɔkit ki bi ŋman mɔɔt ki wukitir.
4-6 Ŋaan i daa ŋman laagumii nan lunlona koo wenii. Bi tee kɔɔre ki turi, kimaan bi ŋman mɔɔt ki wukitir ŋaan bi taawoka ki bɔkiti.
7 I daa ŋman doorik, u tee kɔɔre. U taawoka bɔkita ŋaan u ki di jeet ki wukitiri.
8 I daa ŋman bonkobit na koo ki siin bi gbanankpeena gbaa, kimaan li tee kɔɔre ki turi.
9 “I saa fit ŋman jaŋ nba kur mɔk kpinkpant nan wakii,
10 ŋaan bonfoor nba kur be nyun ni ki ki mɔk kpinkpant ki bia ki mɔk wakii, yaa daa ŋmami.
11 Li bonfoor booru, ii jiiu ki lii tee kɔɔr ki turi. I daa ŋman koo ki siit bi gbanankpeena gbaa.
12 I daa ŋman bonfoor nba kur be nyun ni ŋaan ki mɔk kpinkpant nan wakii.
13-19 “I daa ŋman nɔɔnbooru nba na: Kɔnbiat booru kur, nan juut booru kur, nan bankatuk booru kur, nan kpeen-nɔɔnii booru kur, nan kinkaat booru kur, nan kpikjabalii booru kur, nan nanjɔnt booru kur, nan fiit booru kur, nan janbɔɔnlot booru kur.*
20 “Bonbubɔkit nba kur yuuk tee kɔɔre ki turi,
21 see linba mobit kuukɔɔ.
22 I saa fit ŋman li naasuut nan paanii, nan lankpant,
23 ŋaan bonfoi nba mɔk kpinkpant ŋaan bɔɔk, ii jiir ki lii tee kɔɔre.
24-28 “Wunba kur sii bonkpeena na sii be jakint ni nan yonbaak: Bonkobit nba kur mɔk taawoka, li-i tee ki bi taawoka na ki bɔkit, ki bi bia ki ŋman mɔɔt ki wukitir, nan bonkobit nba kur mɔk taa ŋanna nan taanyarit, wunba kur sii li bonkpeenn, wun wuur u tiat, ki sii be jakint ni ki tan tuu daajoouk.
29-30 “Li naasɔɔrii nan dayuut nan lanpora nan dabuna, ii jiir ki lii tee kɔɔr ki turi.
31 Wunba kur siib, koo bi gbanankpeena gbaa, sii be jakint nie nan yonbaak.
32 Ki bi gbanankpeena-i baa linba paak, li mun sii be jakint ni. Li-i lekii tee daaukue koo tiat koo bonkobuk gbouŋ koo bɔtoouku, baa lek diar ki tuun linba kur, bin suuntir nyun ni, ki li sii be jakint ni nan yonbaak.
33 Li-i munii tee ki bi gbanant baa yɔkbobir ni, linba kur be bobir maŋ ni sii tee jakinte, ki i saa yeer bobir maŋ.
34 Jeet nba kur tee bondikar ŋaan ki i finn nyun bobir maŋ ni ki wuurir, jeet maŋ tee kɔɔre. Linba kur tee bonnyuukir ki be bobir maŋ ni tee kɔɔre.
35 Linba kur ki bonkpeena maŋ gbanant baa li paak, li be jakint nie, laa tee daantana paak, koo boroboro diiuku, ii yeerir.
36 Linba kur ki bonkpeena na gbanant siir, li sii tee jakinte, see nyuntonn koo nyunbuur kuukɔɔ.
37 Li-i tee ki bonkpeena na yenn nba baa bonboorii nba saa bur paak, bonboorii maŋ sii ŋan.
38 Ŋaan li-i tee ki bonboorii na woon nyun niŋie, ki bonkpeenn na siar baa li paaki, ŋann li ji be jakint nie.
39 “Li-i tee ki bonkob-ŋmaŋa na yenɔ kpo u kuukɔɔ, ki wunba kur siir, u sii be jakint ni nan yonbaak.
40 Li-i munii tee sɔɔ ŋman bonkobuk maŋ nant, wun wuur u tiat ŋaan kii be jakint ni nan yonbaak; ki wunba jii bonkob-kpeenn na gbanant mun saa wuur u tiat, ki mun bia sii be jakint ni nan yonbaak.
41 “I daa ŋman bonbubɔkit nba bɔɔk tiŋ ni na,
42 li-i tee linba bɔɔk, koo ki somm taa ŋanna paak, koo ki mɔk taa bonchianni,
43 i daa ŋman ki tee i mɔŋ jakinti.
44 Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, li ŋan ki yii tee kasii, kimaan n tee kasiie.
45 Mine tee Yennu nba nyinnii Ijipt tiŋ ni, a mii tee i Yennu. Li paak, li kpaa talas ki yii tee kasii, kimaan n tee kasiie.
46 “Tɔn, linba nae tee sennu nba jiin bonkobit, nan nɔɔnii, nan bonfoor nba kur be nyun ni, nan linba kur bɔɔk tiŋ na paak.

---

* **11:13-19 11.13-19** Nɔɔnii na yenn nba, ti ki bann fanu.

47 Ii mi man, kii bɔkitir linba kɔɔ nan linba ki kɔɔ, nan bonkobit ni linba ki i sii ŋman,
nan linba ki i kan ŋman."

12

Biaŋinba ki poob saa ŋamm bi mɔŋ, matuk poor po

1 Ki Yennu tur Moses sennii na
2 a wun yet Israel teeb a: "Li-i tee ki poo mar bonjak, li daa ŋanlore niŋ, u daa be nan
jakinte, nan waa tuu siik ŋmaarik ŋmaarik ki be nan jakint na.
3 Li daaŋanniin daar, bin pot bik na punn.
4 Poo na saa guur daa piintaa nan ŋantaa ki pukin, ki u saa ŋamm teen kasii ki nyi
u nyint ni. U daa siin linba tee kasii, koo ki saa jiantu boori, nan yoo nba ki u tan saa
ŋamm u mɔŋ ki gbenn.
5 "Li-i tee ki poo mar bonpookie, li daa piik nan ŋanna niŋ u daa be nan jakinte, nan
waa tuu siik ŋmaarik ŋmaarik ki be nan jakint na. Wun guur daa piinloob nan daa
ŋanloob ki u saa ŋamm teen kasii ki nyi u nyint ni.
6 "Li-i tee ki u ŋamm u mɔŋ ki gbenn yoo nba, bonjak koo bonpook matukie, wun jii
peeuk nba dii binn ki baar nann Yennu lanbouŋ tammɔb ni, ki lii tee mujoonu Yenpiinii,
ki jii ŋmann, koo lanjerik, ki lii munii tee yanbɔmm Yenpiinii.
7 Ki manntɔɔ na saa gaar ki mann maruŋ ki tur Yennu. Ki maruŋ na saa nyinnɔ jakint
ni, ki u ji sii yeen. Linba nae ki poob sii tuun matuk poor po.
8 "Li-i munii tee ki poo na kan la peeukue, wun baar nan lanjerii banlee koo ŋmana
banlee, ki yenɔ-ii tee mujoonu Yenpiinii, lɔɔ na-ii munii tee yanbɔmm Yenpiinii, ki
manntɔɔ na saa mann maruŋ ki lin nyinnɔ jakint ni, ki u ji sii yeen."

13

Sennu nba jiin gbanant paak yiarii po

1 Ki Yennu tur Moses nan Aarɔnn sennu na a,
2 "Li-i tee ki i sɔɔ mɔk nar u gbanu paak, koo bonmɔrkar, koo tana nba saa kpant
gbanant paak yiar yoonn, ii baar nanɔ manntɔɔ Aarɔnn, koo u bonjai nba tee mannteeb
na boor.
3 Ki manntɔɔ na saa fiit nar na ki got, li-i tee nar na ni kobit lebit ki peenii, ki nar
na bia lukir ki suŋi, li tee gbanant paak yiar yoonne. Manntɔɔ na saa mɔɔnt nan u tee
jakint daanɔe.
4 Ŋaan li-i tee ki nar na peen, ki ki lukir sumii ki gar gbananbɔŋi, ki li ni kobit bia ki
peenii, manntɔɔ na saa gɔɔrɔ ki u be u kuukɔɔ daa ŋanlore.
5 Ki manntɔɔ na saa ŋamm fiitɔ daa ŋanlore daar na ni. Ki li-i tee ki u la nan nar na
bia tee li bannu ki ki pukii, wun bia gɔɔrɔ, ki wuu be u kuukɔɔ daa ŋanlore biak.
6 Manntɔɔ na saa ŋamm ki fiitɔ daa ŋanlore daar na ni, ki li-i tee nar na waab, ki bia
ki pukii gbanant paak, ŋann wun mɔɔnt nan u ŋan, li tee nar yanne. Daanɔ maŋ saa
wuur u tiat, ki ji tee kasii.
7 Ŋaan li-i tee ki manntɔɔ na fiit nar maŋ, ki mɔɔnt nan li ŋan, ki li poor po ki li
ŋamm yiti, wun jen manntɔɔ na peŋ biak.
8 Manntɔɔ na saa ŋamm ki bia fiitɔ, li-i tee ki li yit, wun mɔɔnt nan u mɔk jakint; li
tee gbanant paak nar yoonn nae.
9 "Wunba kur mɔk nar yoona, yin jiiu ki baar nanɔ manntɔɔ boor,
10 ŋɔɔe saa fiitɔ. Li-i tee nar na nan kobit nba be leŋ na peen, ki bia pir mɔti,
11 li tee nar kpere na, ki manntɔɔ na saa mɔɔnt nan u mɔk jakint. I daa bɔkitirɔ ki u
be u kuukɔɔ, kimaan u jakint na be paanu ni.
12 Li-i muni tee ki nara na be daanɔ maŋ gbanant kur po, laa nyii u yur ki tan tuu u
taapant,
13 manntɔɔ na saa ŋamm fiitɔ. Li-i tee ki u la nan li set gbenn u gbanant kuri, wun
mɔɔnt nan u yeen. Li-i tee ki u gbanu kur peeni, u kaa jakint.
14 Ŋaan li-i tee ki nar nba nyi nyun soorɔ, u be jakint ni.
15 Li-i tee ki manntɔɔ la nar nba nyi nyun, wun mɔɔnt nan daanɔ maŋ be jakint nie.
Nar nba nyi nyun kur tee gbanant paak nar yoonn nae, ki daanɔ maŋ sii be jakint ni.
16 Nar na-i bonni buurie, ŋaan ki leŋ peen, daanɔ maŋ n saan manntɔɔ peŋ.
17 Ŋɔɔe saa fiitɔ biak. Ki li-i tee nar na lebit ki peeni, daanɔ maŋ yeen, ki manntɔɔ na
saa mɔɔnt nan u yeen.
18 "Wunba kur mɔk mɔra ki li buur,
19 ŋaan ki li poor po laa bo mɔr siaminba na faant ki pent, koo ki mɔk bonmɔntommii
tommii, wun wann u mɔŋ ki tur manntɔɔ.

20 Ki manntɔɔ na saa fiitir, ki li-i tee ki li sumii gar gbananbɔŋ na, ki li ni kobit peeni,
manntɔɔ na n mɔɔnt nan u mɔk jakint. Li tee gbanant paak nar yoonn nae, ki put nyii
siaminba bo mɔr na.
21 Ŋaan li-i tee ki manntɔɔ na fiitir ki got, ki ki la kobit peen li ni, ki li bia ki sumii
ki gar gbananbɔŋi, ki bia mɔni, ŋann manntɔɔ na n gɔɔrɔ ki wuu be u kuukɔɔ daa
ŋanlore.
22 Li-i muni pukii u gbanant paaki, manntɔɔ na n mɔɔnt nan u mɔk jakint, ki li tee
yiaru nba lɔe.
23 Ŋaan li-i tee nar na be li bannu ki ki pukii, ŋann li tee mɔra na niame, ki manntɔɔ
na saa mɔɔnt nan u ki mɔk jakint.
24 “Li-i tee ki i sɔɔ mɔk mufiɔk u gbanu paak, ki li mufiɔk pent, koo ki tee
bonmɔnwuwur nna,
25 manntɔɔ na n fiitir. Li-i tee ki li ni kobit lebit ki peeni, ki bia sumii gar gbananbɔŋi,
li tee gbanant paak nar yoonn nae ŋaan nyii mufiɔk na ni, ki manntɔɔ na saa mɔɔnt
nan u mɔk jakint.
26 Ŋaan li-i tee ki li ni kobit ki lebit ki peeni, ki bia ki sumii gar gbananbɔŋi, ŋaan
mɔn waan, manntɔɔ na n gɔɔrɔ ki wuu be u kuukɔɔ daa ŋanlore.
27 Manntɔɔ na saa ŋamm ki fiitɔ daa ŋanlore daar na ni, li-i tee ki nar na pukii, ŋann
li tee gbanant paak nar yoonne na, ki manntɔɔ na saa mɔɔnt nan u mɔk jakint.
28 Ŋaan li-i tee nar na be li bannu ni, ki ki pukii ŋaan mɔni, li ki tee gbanant paak nar
yoona kaa, manntɔɔ na saa mɔɔnt nan u yeen, kimaan li tee mufiɔk na niame.
29 “Li-i tee ki i jɔɔ koo poo mɔk nar u yur paak koo u yiaki,
30 manntɔɔ na n fiitir. Li-i tee ki li sumii gar gbananbɔŋ na, ki li ni kobit tee
bonmɔnpupuka, ki bia tee bonmirimii nna, li tee gbanant paak nar yoonne, wun mɔɔnt
nan daanɔ maŋ mɔk jakint.
31 Yoo nba ki manntɔɔ na fiitɔ, ki nar na ki sumii gar gbananbɔŋi, ŋaan ki li ni kobit
ki mɔk paŋi, manntɔɔ na n gɔɔrɔ ki wuu be u kuukɔɔ daa ŋanlore.
32 Ki manntɔɔ na saa ŋamm ki fiit nar na daa ŋanlore daar na ni, ki li-i tee ki li ki
pukin, ki ki mɔk kobmɔnpupuka li ni, ki bia ki sumii gar gbananbɔŋi,
33 daanɔ maŋ n koor u kobit ki saa tenn siaminba ki nar be na kuukɔɔ. Manntɔɔ na
saa ŋamm gɔɔrɔ daa ŋanlore ki pukin ki wuu be u kuukɔɔ.
34 Li daa ŋanlore daar ni, manntɔɔ na saa ŋamm fiit nar na, li-i tee ki li ki pukini, ki
bia ki suŋ gar gbananbɔŋi, u saa mɔɔnt nan u yeen. Ki daanɔ maŋ saa wuur u tiat ki
yeen.
35 Li-i tee ki bi mɔɔnt nan u yeen, ŋaan li poor po ki nar na yiti,
36 manntɔɔ na n ŋamm fiitir. Li-i tee ki li pukini, u ji daa yaa wun diit ki la
kobmɔnpupuka. Daanɔ maŋ poŋ mɔk jakint.
37 Ŋaan li-i tee manntɔɔ na dukin nan nar na ki pukini, ki li ni kobit fiir ki mɔk paŋ,
nar na buure na, manntɔɔ na saa mɔɔnt nan u yeen.
38 “Jɔɔ koo poo-i mɔk tanpeena u gbanu paaki,
39 manntɔɔ n fiit daanɔ maŋ, ki tann maŋ-i tee bonpeenkpiarir, li tee tanne ki nyii
gbanant paak, daanɔ maŋ yeen.
40-41 “Li-i tee ki jɔɔ yut kokir yur sinsuuk ni, koo yugbiar paaki, linba na ki teenɔ jakint.
42 Ŋaan li-i tee ki nar piin ki tee bonpeenmɔna nna yugbiar paak koo yur sinsuuk ni,
ŋann li tee gbanant paak nar yoonne.
43 Manntɔɔ na saa fiitɔ, ki li-i tee nar na tee bonpeenmɔna,
44 manntɔɔ na saa mɔɔnt nan u mɔk jakint, kimaan gbanant paak yiar yoonn be u yur
paak.
45 “Wunba kur mɔk gbanant paak nar yoonn, wuu lia liatchiat, kii nyikin u yut, ki daa
saatir, ki pii u mɔb ŋaan kii yikin a, ‘Jakint, jakint.’
46 Ki u saa biar kii tee jakint nna, yoo nba kur ki gbanant paak nar yoona be u paak
na. U sii kɔɔ kaaŋ na kpiŋ ki be u kuukɔɔ.

Sennii ki jiin wunn po

47 “Li-i tee ki wunn kɔɔ liant paak, laa tee bonkobit kobit liant koo gungunt lianti,
48 koo li-i kɔɔ gungunt kparchant paaki, koo bonkobit kobit kparchant paaki, koo
bonkobit gbant paaki, koo linba kur ki bi jii bonkobit gbant ki ŋammiri,
49 ki wunn maŋ-i bɔn nan mɔɔt na, koo ki tee bonmɔnkpiarir nna, ŋann li tee wunn
nba saa pɔte, ki ii jiir ki wann manntɔɔ.
50 Ki manntɔɔ na saa fiitir ŋaan bɔr bont maŋ daa ŋanlore.
51 Ki daa ŋanlore daar na ni, u saa ŋamm ki fiitir, ki li-i tee wunn na pɔti, ŋann bont
na mɔk jakint.

52 Ki manntɔɔ na saa joor muu, ki boontir, kimaan li tee wunn nba pɔte.
53 “Ŋaan li-i tee manntɔɔ na fiitir, ki la wunn na ki pɔt bont na paak,
54 wun te ki bin wuur ŋaan ki wun bɔrir daa ŋanlore biak.
55 Ki u bia saa fiitir, ki li-i tee wunn na ki lebit ninnauŋu, laa lek ki pukin na ŋaan li mɔk jakint; yin joo bont maŋ muu, wunn na-i lekii be nɔɔk ni koo poor po.
56 Ŋaan li-i tee ki manntɔɔ na fiitir, ki la wunn na kpiar, wun pat wunn maŋ bɔkir ki nyinn.
57 Li-i biaki tee ki wunn na ŋamm ki jeni, ŋann li pɔte na biak, li bondaanɔ n joor muu.
58 Li-i tee ki u wuurir ki wunn maŋ boti, wun bia ŋamm ki wuur, ki li ji kii mɔk jakinti.”
59 Tɔn, linba nae tee sennu nba jiin wunn nba kɔɔ liant paak, laa lek tee bonkobit kobit liant, koo gungunt liant, koo ki tee gungunt kparchant, koo linba kur tee bonkobuk kobit kparchanti, koo bonkob-gbant bona, nnae ki i saa bann bont nba yeen, nan bont nba ki yeeni.

14

Nirɔ nba saa ŋamm u mɔŋ biaŋinba, gbanant paak yiar yoonn gbennu poor po

1 Ki Yennu tur Moses
2 sennu na ki jiin daanɔ nba ki gbanant paak yiar yoonn soorɔ, ki tan gbenn, waa saa ŋamm u mɔŋ biaŋinba: Daar nba ki bi saa mɔɔnt nan u ji yeen na, ii jiiu ki baar nanɔ manntɔɔ boor.
3 Ki manntɔɔ na saa jiiu ki nyi nanɔ kaaŋ na kpiŋ ki fiitɔ. Li-i tee ki yiaru na gbenni,
4 manntɔɔ na n te ki bin baar nan ŋmana banlee, nan tiik nba ki u nubiru man daauk, nan ŋmimɔŋ nan dufatlai.
5 Ki manntɔɔ na saa te ki bin kpi ŋmanyenn yɔkbobir nba see nan nyunŋanin na paak.
6 Ki u saa jii ŋmanleer na ki durɔ sinsinn ŋmann na sɔn ni, ki kpab nan daauk maŋ nan ŋmimɔŋ na nan dufatlai na,
7 ki jiir nan sɔn na ki mii wunba yiar ki loon wun nyi jakint ni na paak taar munlore, ki ji mɔɔnt nan u yeen, ŋaan ŋaa ŋman nba fo na, ki wun yukir yaat.
8 Daanɔ maŋ saa wuur u tiat, ki bia koor u yut kur ŋaan wur, ki ji sii yeen. Ki u ji saa fit kɔɔ kaaŋ na ni, ŋaan see ki u be u ŋaak nanyer daa ŋanlore.
9 Ki daaŋanlore daar u bia saa ŋamm koor u yut nan tiaŋ nan ninkaat nan kobit kur nba be u gbanant paak, ki saa wuur u tiat ki bia wur, ki ji sii yeen.
10 Ki daaŋanniin daar wun ji baar nan pejai banlee nan pesar, binba dii binyennkɔɔ ki bia ki mɔk daŋ, nan yon nba ŋmat kpan, ki lii tee bɔrik-gbina ŋanlee nan kpan kparibjinn.
11 Ki manntɔɔ na saa jii jɔɔ maŋ nan Yenpiinii na ki saan namm Yennu lanbouŋ tammɔb ni.
12 Ki manntɔɔ na saa jii pejai na yenɔ nan kpan na ki mann maruŋ ki lii tee biit paak maruŋ. Manntɔɔ na saa jii tur Yennu ki lii tee burchinpiinii, ki tee manntɔɔ yar.
13 Manntɔɔ na saa kpi peeuk na kasii boor nba ki bi kpi bonkobit nba tee yanbɔmm Yenpiinii nan mujoonu Yenpiinii na. Wun tun nna kimaan biit paak Yenpiinii tee nan yanbɔmm paak Yenpiinii nae, ki sii tee manntɔɔ yar, ki tee kasii.
14 Manntɔɔ na saa jii pejak na sɔn waan, ki suu jɔɔ na diitu tublɔn, nan diitu niibijabir, nan diitu taabijabir, ki lin wann nan u ji yeen.
15 Manntɔɔ na saa jii kpan na waan, ki kpaar teen u mɔŋ gaŋ niipauŋ ni,
16 ŋaan nɔɔb u diitu niibir ki suu kpan na, ki mii leŋ, Yennu tɔɔnn, taar munlore.
17 U saa jii kpan nba be u niipauŋ ni na waan, ki bia jii pejak na sɔn waan, ki ŋmat suu jɔɔ na diitu tublɔn nan u diitu niibijabir nan u diitu taabijabir.
18 Kpan nba biar u niipauŋ ni na, u saa kpaar jɔɔ na yur paak. Nna bannue ki manntɔɔ na saa tun ki ŋamm jɔɔ na.
19 Ki manntɔɔ na saa mann yanbɔmm maruŋ, ki ŋamm daanɔ nba be jakint ni, ki li poor po wun kpi bonkobuk nba tee mujoonu Yenpiinii maruŋ na,
20 ki pukin jeet maruŋ na po, binbintir na paak. Nna bannue ki manntɔɔ na saa tun ki ŋamm jɔɔ na, ki u sii tee kasii.
21 Li-i tee ki jɔɔ na namii ki kan fit la bonloŋa na kuri, ŋann wun kpaan pejak ki lii tee biit paak maruŋ, ki tee burchinpiinii ki teen Yennu, ki tee manntɔɔ yar. Wun baar nan yon nba ŋmat nan kpan bɔrik-gbinn, nan kpan kparibjinn ki lii tee jeet maruŋ.

22 Wun bia baar nan lanjerii banlee koo ŋmana banlee, ki yenɔ-ii tee yanbɔmm
Yenpiinii, ki lɔɔ na mun-ii tee mujoonu Yenpiinii.
23 Daa ŋanniin daar nba ki bi saa ŋammɔ na, wun baar nann, ki tan tur manntɔɔ,
lanbouŋ tammɔb ni,
24 ki manntɔɔ na saa jii pejak na nan kpan na, ki li tee burchinpiinii ki teen Yennu, ki
tee manntɔɔ yar.
25 U saa kpi peeuk na, ki jii u sɔn na waan, ki suu jɔɔ na diitu po tubləɔn, nan u diitu
niibijabir, nan u diitu taabijabir.
26 Manntɔɔ na saa jii kpan na waan, ki kpaar u mɔŋ niipauŋ ni,
27 ŋaan nɔɔb u diitu niibir ki suu kpan na, ki mii leŋ Yennu tɔɔnn, taar munlore.
28 U saa jii kpan nba be u niipauŋ ni na waan, ki suu wat pejak sɔn nba ki u bo suu
jɔɔ na diitu tubləɔn na paak, nan u diitu niibijabir, nan u diitu taabijabir na paak.
29 Kpan nba biar u niipauŋ ni na, u saa kpaar jɔɔ na yur paak. Nna bannue ki manntɔɔ
na saa tun ki ŋamm jɔɔ na.
30 Ki manntɔɔ na saa jii lanjerik koo ŋmanyenn,
31 ki mann, ki lii tee yanbɔmm Yenpiinii, ki lɔɔ na munii tee mujoonu Yenpiinii, ki
pukin jeet Yenpiinii na po. Nna bannue ki manntɔɔ na saa tun ki ŋamm jɔɔ na.
32 Sennu nba nae dia daanɔ nba ki gbanant paak yiar yoonn soorɔ, ŋaan ki u kan fit
la bonloŋa nba saa ŋammɔ na kuri.

Ki jiin diɔŋ po

33 Yennu tur Moses nan Aarɔnn
34-35 sennu nba nae jiin ŋei nba mɔk diɔŋ ki li pɔt na po. Israel teeb saa dia sennu na,
yoo nba ki bi saa kɔɔ Keenann tiŋ ni ki kar na, tiŋ nba ki Yennu jikit ki teemm, ki li sii
tee bi yar na. Li-i tee ki i sɔɔ tan la ki Yennu te ki diɔŋ be u ŋaak paaki, wun saan yet
manntɔɔ li po.
36 Manntɔɔ na saa te ki bin nyinn bont kur ŋaak na niewa, ki wun fit kɔɔ ki fiit diɔŋ
na. Nna-i kaa, u saa yet nan linba kur be ŋaak na ni mɔk jakint. Bi-i nyinn bont kur
yoo nba, wun kɔɔ ŋaak na ni,
37 ki fiit diɔŋ na. Li-i tee ki li bɔn nan mɔɔt na, koo ki tee bonmɔnkpiarir, ki kɔɔ
dikpina niwa,
38 wun nyik ŋaak na, ki loonir, ki lii loo daa ŋanlore.
39 Li daa ŋanlore daar, u saa ŋmat ŋamm fiitir. Li-i tee ki diɔŋ na pɔti,
40 wun te bin nyinn ŋaak na tana nba ki diɔŋ baa li paak na, ki lu doo kpiŋ, siaminba
tee jakint boor.
41 Li poor po, manntɔɔ na n te ki bin pɔkit diit nɔɔk ni tintaauk na kur, ki lu siaminba
tee jakint boor, ki be doo kpiŋ na,
42 ki ji lon tangana ki kɔɔn linba bo nyii na fɔna ni, ŋaan bia taan dikpina maŋ.
43 Li-i tee diɔŋ maŋ bia ŋamm ki nyii ŋaak nba ki bi bo nyinn tana nba kur bo baa
diɔŋ na, ki bia bo pɔkit li tintaauk, ki jiin tangana ki bia bo ŋamm taan tintaauk na ni,
44 ŋann manntɔɔ na n saan ŋaak maŋ ni ki saa fiit got, li-i tee ki diɔŋ na pukii, ŋaak
na mɔk jakint.
45 Yin toor ŋaak maŋ ki sikin tiŋ ni, ki jii li tana nan yɔɔka nan tintaauk ki nyi nann
doo kpiŋ, siaminba tee jakint boor.
46 Bi-i loon ŋaak nba mɔk diɔŋ tammɔb, ki wunba loot kɔɔ, daanɔ maŋ sii be jakint
ni nan yonbaak.
47 Wunba dɔɔr koo ki dii ŋaak maŋ ni saa wuur u tiat.
48 Ŋaan li-i tee ŋaak maŋ bo taan tintaauka, ki manntɔɔ baar ki tan fiit got, ki ki la ki
diɔŋ pɔti, wun mɔɔnt nan ŋaak na ŋan, kimaan diɔŋ na kur gbenna.
49 Ki lian ŋamm ŋaak na, see ki u lon ŋmana banlee, nan tiik nba nubiru man daauk,
nan ŋmimɔŋ nan dufatlai,
50 ki manntɔɔ na saa kpi ŋmanyenn yɔkbobir nba see nan nyunŋanin na paak.
51 Ki u saa jii tiik nba nubiru man daauk, nan dufatlai nan ŋmimɔŋ, nan ŋmann nba
tenn na, ki kpab li kur ki suunt sinsinn ŋmann na sɔn ni, nan nyunŋanin na ni, ŋaan
jiir ki mii ŋaak na paak, taar munlore.
52 Nna bannue ki manntɔɔ saa jii ŋmann sɔn nan nyunŋanin, nan ŋmanfook, nan tiik
nba nubiru man daauk, nan dufatlai, nan ŋmimɔŋ, ki ŋamm ŋaak na,
53 ŋaan nyik ŋmanfook na, ki ŋaau doo kpiŋ ki wun yukir yaat. Nna bannue ki u saa
tun ŋamm ŋaak na, ki li ji sii yeen.
54 Sennu nba nae jiin gbanant paak yiarii po,
55-56 li nara, nan mɔra, nan gbanant paak yiar yoona; ki bia jiin wunn, nan diɔŋ nba
kɔɔ tiat nan ŋei po.

57 Sennu nba nae want bont nba ŋan nan linba ki ŋan.

15

Ki jiin wunba somm ki li luun po

1 Ki Yennu tur Moses nan Aarɔnn sennii na
2 a wun yet Israel teeb a, “Li-i tee ki jasɔɔ be ki nyunpeeuŋ nyi u ni, li booru saa kɔɔnɔ jakinte.
3 Li-i lekii tee ki u punn na toot ki ki gbenti, koo ki loon ki ji kan fit nyi, li mɔk jakint.
4 Gado nba paak ki jɔɔ maŋ kar koo ki dɔɔri, li mɔk jakint.
5 Wunba kur sii gado maŋ,
6 koo ki kar linba kur paak ki jɔɔ maŋ kari, see ki u wuur u tiat ki bia wur, ŋaan sii be jakint ni nan yonbaak.
7 Wunba kur sii daanɔ nba ki nyunpeeuŋ nyi u ni na, wun wuur u tiat ki bia wur, ŋaan sii be jakint ni nan yonbaak.
8 Daanɔ nba ki nyunpeeuŋ nyi u ni na, wu-u siir mɔsant daanɔ nba tee kasii paak, li yɔɔ n wuur u tiat ki bia wur, ŋaan sii be jakint ni nan yonbaak.
9 Bonpaati koo kaanu nba paak ki daanɔ nba ki nyunpeeuŋ nyi na kar, li mɔk jakint.
10 Wunba sii linba kur ki jɔɔ maŋ kar li paak, u sii be jakint ni nan yonbaak. Wunba jii linba kur ki jɔɔ na kar li paak, wun wuur u tiat ki bia wur, ŋaan sii be jakint ni nan yonbaak.
11 Li-i tee daanɔ nba ki nyunpeeuŋ nyi u ni na ki nit u nii ŋaan sii sɔɔ, wunba ki u siiu na n wuur u tiat ki bia wur, ki sii be jakint ni nan yonbaak.
12 Yɔkbobir nba kur ki jɔɔ maŋ sii, ii yeerir, koo tikpeet nba kur ki u sii, ii sokir nan nyun.
13 “Ki li-i tee ki jɔɔ na teb, ki u yiaru na gbenni, wun guur daa ŋanlore, ki wuur u tiat ki bia wur nyunŋanin, ki ji nyi jakint ni.
14 Ki daaŋanniin daar, wun baar nan lanjerii koo ŋmana banlee, Yennu lanbouŋ tammɔb ni, ki tur manntɔɔ.
15 Ki manntɔɔ na saa jii yenɔ ki mann maruŋ, ki li sii tee yanbɔmm Yenpiinii, ki lɔɔ na maruŋ mun sii tee mujoonu Yenpiinii. Nna bannue manntɔɔ na saa mann ki nyinn jɔɔ na jakint ni.
16 “Li-i tee ki jasɔɔ kpaar u jan ki mɔɔn, wun wur, ki sii be jakint ni nan yonbaak.
17 Linba kur ki jan na sii, laa tee kparchant koo bonkobuk gbounfabirkari, ii wuurir nan nyun, ki li sii be jakint ni nan yonbaak.
18 Li-i tee ki jɔɔ nan poo taan dɔɔnu, li poor po bi kur n wur, ŋaan sii be jakint ni nan yonbaak.
19 “Li-i tee ki poo sik pookpenu, u be jakint nie daa ŋanlore. Ki wunba siiu mun sii be jakint ni nan yonbaak.
20 Linba kur paak ki u dɔɔr koo ki kar yoo nba ki u bo be nan poot na be jakint nie.
21-23 Wunba kur sii poo na dɔɔnu, koo ki sii linba kur ki poo na kar li paaki, wun wuur u tiat ki bia wur, ki sii be jakint ni nan yonbaak.
24 Li-i tee ki jasɔɔ dɔɔ nan poo maŋ, yoo nba ki u daa be nan poot na, jɔɔ na sii be jakint ni daa ŋanlore, ki dɔɔnu nba paak ki u dɔɔr na mɔk jakint.
25 “Poo-i siik ŋaan ki li ki baat u siku yoo, ki jikit daa bonchiann, ki li ki gbenti, u be jakint ni, ki li sii tee nan yoo nba ki u daan siik pookpenu nae.
26 Dɔɔnu nba paak ki u dɔɔr koo linba kur paak ki u kar, yoo nba ki u be nan poot na, li bont mɔk jakint.
27 Ki wunba kur siir saa wuur u tiat ki bia wur, ki sii be jakint ni nan yonbaak.
28 Li-i tee ki u poot na gbenn, wun guur daa ŋanlore, ki ji sii kaa jakinti.
29 Daaŋanniin daar wun baar nan lanjerii banlee koo ŋmana banlee Yennu lanbouŋ tammɔb ni ki jii tur manntɔɔ.
30 Ki manntɔɔ na saa jii yenɔ ki mann maruŋ ki li sii tee yanbɔmm Yenpiinii, ki lɔɔ na maruŋ mun sii tee mujoonu Yenpiinii. Nna bannue ki manntɔɔ na saa tun ki nyinnɔ jakint ni.”
31 Yennu yet Moses a wun kpaan Israel teeb bi jakint po, ki bi daa kɔɔnt Yennu lanbouŋ nba be bi kaaŋ sinsuuk ni na jakinti. Bi-i tun nna, bi saa kpoe.
32 Sennii maŋ dia jɔɔ nba kpaan u jan ki yaar, koo wunba ki nyunpeeuŋ nyi u ni,
33 ki bia dia poo nba siik pookpenu, koo jɔɔ nba dɔɔ nan poo ŋaan ki u poot daa ki gbenne.

16

Ki jiin biit piinu daar po

1 Aarɔnn bonjai banlee nba din mann maruŋ nba ki took na kuun poor poe, ki Yennu
pak nan Moses,
2 ki yet a, “Betir a naa bik Aarɔnn ki u daa kɔɔ kasii boor nba ki chinchenn dɔɔk na
yoo kuri, kimaan leŋe ki n dɔkitir sanpagbouŋ ni, mɔlor lakir na biir paak. Li-i tee ki u
mɔk mɔyêtuk ki jiin li po, u saa kpoe.
3 Li-i tee ki u baar nan naajabir ki li tee yanbɔmm Yenpiinii, nan pejak nba tee mujoonu
Yenpiinii maruŋ, li poorpo u tuu saa fit kɔɔ kasii boor na.”
4 Tɔn, ki Yennu tur sennu na, a Aarɔnn n tuu fit kɔɔ kasii boor na ni, see ki u wur ki
bia lia mannteeb liant: li liatfoouk nan kurtajinn nan gbanbobinkar nan yufintu.
5 Ki Israel teeb saa tur Aarɔnn bujai banlee, ki li sii tee yanbɔmm Yenpiinii, nan pejak,
ki li mun sii tee mujoonu Yenpiinii maruŋ yar.
6 U saa jii naajak na ki mann maruŋ ki lin nyinn ŋɔɔ nan u ŋaateeb jakint ni,
7 ŋaan jii bujai banlee na ki baar namm Yennu lanbouŋ tammɔb ni.
8 Leŋe ki u saa jii tana ŋanlee, ki dɔk yenn “Yennu yar,” ki dɔk leer na mun “Asasel
yar,” ki tɔ tiatia nann.
9 Ki Aarɔnn saa jii buuk nba ki tann gannɔ ki u tee Yennu yar na, ki mann maruŋ, ki
lii tee yanbɔmm Yenpiinii maruŋ;
10 ŋaan buuk nba ki tann gann ki u tee Asasel* yar na, u saa jiiu foot ki tur Yennu, ki
saa ŋaau muuk ni, ki wuu tee Asasel yar, ŋanne saa nyinn niib na biit.
11 Yoo nba ki Aarɔnn saa jii naajak ki mann maruŋ ki li tee ŋɔɔ nan u ŋaateeb
yanbɔmm Yenpiinii maruŋ na,
12 wun jii sipiɔk nan musankɔɔna, maruŋ binbintir na paak, ki yann bonnunubit
niipauŋ munlee, ki baar nann, kasii yaa kasii na boor.
13 Leŋe ki u saa teen bonnunubit na muu ni Yennu tɔɔnn, ki bonnunubit na munyuuk
saa dɔkin mɔlor lakir na biitir. Ŋanne saa te ki u kan la lakir na ki kpo.
14 U saa jii naajak na sɔn waan nan u niibir, ki mii biitir na paak, ki bia mii sɔn maŋ
waan, mɔlor lakir na tɔɔnn po, taar munlore.
15 Ki li poor po wun ji kpi buuk nba tee niib na yanbɔmm Yenpiinii na, ki jii u sɔn ki
kɔɔ nann kasii yaa kasii boor na ni, ki mii biitir na paak nan mɔlor lakir na tɔɔnn po,
nan bianjinba ki u bo jii naajak sɔn ki teen na.
16 Nna bannue ki manntɔɔ saa mann maruŋ ki ŋamm kasii yaa kasii boor na, ki li saa
nyinn Israel teeb jakint, nan bi biit kur. Wun tun nna ki tur lanbouŋ na, kimaan li see
kaaŋ nba mɔk jakint sinsuuk nie.
17 Laa saa jii yoo nba ki Aarɔnn saa kɔɔ kasii yaa kasii boor a wun mann maruŋ ki
wuur biit nan waa tan saa nyi yoo nba, sɔɔ daa be lanbouŋ na ni. Wu-u mann maruŋ
nba saa ŋamm u biit nan u ŋaateeb nan Israel teeb kur biit ki gbenn yoo nba,
18 wun ŋmat nyi binbintir na boor, ki mann mujoonu maruŋ ki ŋammir. Wun jii
naajak na sɔn waan, nan bujak na sɔn waan, ki lia maruŋ binbintir yina na kur paak,
19 ki suunt u niibir sɔn na ni, ki mii binbintir na paak taar munlore. Nna bannue ki u
saa mann ki ŋamm binbintir na ki teenir kasii, ki nyinnir Israel teeb biit ni.

Ki jiin sarik buuk po

20 Yoo nba ki Aarɔnn mann maruŋ ki ŋamm kasii yaa kasii boor na nan Yennu lanbouŋ
na kur po nan binbintir na paak, wun ji jii baa bo gann buuk nba tee Asasel yar na foot,
ki tur Yennu.
21 U saa paan u nii buuk na yur paak, ŋaan kat wann Israel teeb biit kur, nan yanbɔmm
kur, nan tubkangbatin kur, ki gaan bi biit kur ki tur buuk na, ŋaan te ki sɔɔ n pianɔ ki
kɔɔn muuk.
22 Buuk na saa gaar bi kura biit ki ji yaat kɔɔ nann muuk, siaminba ki nirɔ ki kɔɔ.
23 Tɔn, ki Aarɔnn saa kɔɔ lanbouŋ na ni, ki saa liat mannteeb liant nba ki u bo liawa
ki fit kɔɔ kasii boor ni na, ki nyikir leŋ.
24 U saa wur, kasii boor, ki lia u mɔŋ tiat. Li poor po ki wun ŋmat nyi ki saa mann
mujoonu maruŋ, ki ŋamm u mɔŋ biit nan u niib biit.
25 U saa jii yanbɔmm Yenpiinii bonkobuk na kpapana, ki joor muu, maruŋ binbintir
na paak.
26 Jɔɔ nba bo peen buuk na ki kɔɔnɔ muuk ki u tee Asasel yar na, saa wuur u tiat ki
bia wur, ki ji lian kɔɔ kaaŋ na ni.

---

* **16:10 16.10** Mɔtana ti ki mi “Asasel” paak nan barmɔnii. Li pasiar, li paake tee “wunba jii u lɔɔ biit.”

27 Ii nyinn yanbɔmm Yenpiinii naajak na, nan buuk nba sɔn bo kɔɔn kasii boor a lin
nyinn biit na, kaaŋ na kpiŋ ki joo muu. Ii joo bonkobit maŋ gbant nan li nant nan nɔɔnii
muu.
28 Daanɔ nba saa joor muu na n wuur u tiat ki bia wur, ki ji lian kɔɔ kaaŋ na ni.

Ki jiin biit piinu daar dianu po

29 Ii tuu kii tian man ki tun sennii nba na kur yoo nan yoo: Ŋmaarii ŋanlore ni, li
dapiik daar, ki Israel teeb nan boorganii nba kɔɔ namm na n tuu lor mɔi, ki daa tuun
toonn, daar maŋ ni.
30 Li daar, bin tuu mann kaar maŋ maruŋ, ki nyinn yanbɔmm, ki lin te bii yeen.
31 Li daar sii tee kasii, ki tee foon daar, ki tee daar nba ki bi saa lor mɔi ki kan tun
toonn faba. Ii dia man sennu nba na, yoo nan yoo.
32 Mannteeb yudaanɔ nba set u baa seenu ni, ki bi mɔɔn kpan u paak fanu, wun tun
linba saa piin yanbɔmm na. Wun tuu lia mannteeb liant nawa,
33 ki mann maruŋ nba saa ŋamm kasii yaa kasii boor, nan Yennu lanbouŋ, nan maruŋ
binbintir, nan mannteeb, nan Israel teeb kur ki bii tee kasii.
34 Ii tuu kii tian man kii tuun sennu nba na kur, yoo nan yoo. Ii tuu mann maruŋ na
binn kur, ki lin nyinn Israel teeb kur yanbɔmm.
Ki Moses tun nan bianjinba ki Yennu wannɔ na.

17

Kɔɔr nba jiin sɔn dinu po

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun pak wann Aarɔnn nan u bonjai nan Israel teeb kur sennii na.
3-4 Israel nirɔ nba kpii naab, koo peeuk, koo buuk siar po, ki li tee piinii ki teen Yennu,
ŋaan ki li ki tee Yennu lanbouŋ tammɔb na ni, li yɔɔ biir Yennu sennuwa. U nyinn
sɔma, ki ji kan pukin Yennu niib po.
5 Ki sennu na tee nnae: Israel teeb ji tuu saa baar nan bonkobit nba ki bi tuu kpi muuk
ni nae ki tur Yennu. Bin ji tuu baar namm Yennu lanbouŋ tammɔb ni ki tur manntɔɔ,
ki wun kpib, ki lii tee weinanleeb Yenpiinii.
6 Manntɔɔ na saa jii sɔn na ki lia maruŋ binbintir nba be lanbouŋ tammɔb ni na loka
ni, ki joo li kpapana muu, ki li nubiru n maŋ Yennu.
7 Israel teeb ji daa ban tee tubkangbata ki yêen Yennu mɔb, ki kpi bi bonkobit muuk
ni, ki mann maruŋ ki teen narinbiiti. Israel teeb kur-ii dia sennu na kii tuun yoo nan
yoo.
8 Israel nirɔ nba kur, koo boorganu nba kur kɔɔ i kaann ni, wunba mann mujoonu
maruŋ, koo ki mann maruŋ nba kur,
9 ki li tee Yenpiinii ki teen Yennu siar boori, ŋaan ki ki tee lanbouŋ na tammɔb ni, u
ji kan ban pukin Yennu niib na po.
10 Li-i tee Israel nirɔ nba kur, koo boorganu nba kɔɔ i kaann ni na ŋman nant nan li
sɔmi, Yennu saa lek u numm daanɔ maŋ paaka, ki ji kan ban jiiu ki pukinɔ u niib po.
11 Bonfoor kur manfoor be u sɔn nie, ki li paak teen ki Yennu senn nan ti tuu kpaar
sɔn kur ki mɔɔn binbintir paak, ki lin nyinn niib na yanbɔmm. Sɔn tee manfoore, ki
nyint niib yanbɔmm.
12 Li paak teen ki Yennu bet Israel teeb a bii mi bi sɔɔ, koo boorganu nba kɔɔ bi kaann
ni na n ŋman nant nan li sɔn.
13 Li-i tee ki Israel nirɔ, koo boorganu nba kɔɔ namm na soor bonkobuk, koo nɔɔŋ
nba yeen, wun kpaar u sɔn ki mɔɔn tiŋ ni ki piin tant.
14 Bonfoor kur manfoor be u sɔn nie, li paak teen ki Yennu bet Israel teeb nan bi daa
ŋman sɔn, a ki wunba tun nna ji kan ban pukin ŋɔɔ Yennu niib na po.
15 Wunba kur tee Israel nirɔ, koo boorganu nba ŋman bonkobuk nba kpo, koo ki muuk
ni bonkobuk soorɔ, wun wuur u tiat ki bia wur, ŋaan guur nan yonbaak, ki ji sii yeen.
16 Wu-u kii wuur u tiat ki bia ki wur, u saa la tubdatuwa.

18

Ki jiin kɔɔr nba be nyabint ni

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wuu pak Israel teeb a, “Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
3 I daa tuun nan Ijipt teeb nba tuun bianjinba Ijipt tiŋ ni, siaminba ki i tuu be na, ki
bia daa tuun nan Keenann teeb nba tuun Keenann tiŋ ni, siaminba ki n saa nani na. I
daa waa bi marima.

4 Ii sak n sennu kii tuun maa wanni biaŋinba. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
5 Wein man n sennu nan n kaar nba ki n teenii na. Li-i tee ki i sakir, i saa tinn i manfoawa. Mine tee Yennu.”
6 Ki Yennu tur sennu na a: I sɔɔ daa dɔɔ nan u nikpiimɔ.
7 A daa dint a baa fei ki dɔɔ nan a naa, a bia daa dint a naa fei ki dɔɔ nanɔ.
8 A daa dint a baa fei ki dɔɔ nan u poo sɔɔ.
9 A daa dɔɔ nan a naa bik koo a baabik nba ki bi wubirɔ i ŋaak ni, koo li-i lekii kii tee i ŋaak ni gbaa.
10 A daa dɔɔ nan a yaaboonni, li sii tee fei-e ki teena.
11 A daa dɔɔ nan a baa poo sɔɔ bipoo, wunba ki a baa marɔ; u tee a niipoo-e.
12-13 A daa dɔɔ nan a baa niipoo, koo a naa niipoo; bi tee a nikpiimme.
14 A daa dɔɔ nan a baa waar ŋaapoo, u tee a naa yantɔɔe.
15 A daa dɔɔ nan a sipook,
16 koo a ninja ŋaapoo.
17 A-i dɔɔ nan poo nba, a ji daa dɔɔ nan u bipoo koo u yaaboonn, bi tee a waase; li paak, li tee yanbɔmme.
18 A daa jikit a ŋaapoo niipoo ki teeu a poo ki dɔɔ nanɔ, yoo nba ki a poo maŋ daa be u manfoor ni na.
19 A daa dɔɔ nan poo, yoo nba ki u be poot ni, kimaan u be nan jakinte.
20 A daa dɔɔ nan jasɔɔ ŋaapoo, ki li saa kɔɔna jakint.
21 A daa jikit a bisiak ki mann maruŋ ki teen yenbik Molek; a daa tuun nna ki biir min Yennu sanni. Mine tee Yennu.
22 A daa dɔɔ nan a jalɔɔ nan jɔɔ nba tuu dɔɔ nan poo na. Li tee bonbilankante.
23 Jasɔɔ koo poosɔɔ daa dɔɔ nan bonkobuk, ki li saa kɔɔnɔ jakint ni.
24 A daa tee a mɔŋ jakint nan linba na booru, kimaan linba na boorue ki niib nba ki i yaa yin lekib na tuun, ki be biit ni. Yennu saa ber niib maŋ tiŋ nba ki bi be na ni ŋaan nɔɔb ki turi.
25 Yennu saa dat tiŋ na tubir, ki te lin yêt niib nba kɔɔ leŋ na, kimaan bi binbeŋ jakin tiŋ nawa.
26-27 Bi tuun bonbiir na boorue ki jakin tiŋ na, ŋaan yimm ŋarin daa tuun nna. I kura, faa lek tee Israel nirɔ koo boorganii nba kɔɔ nani, li kpaa talas ki yin dia Yennu sennu nan wannu na.
28 Li-i tee ki i jakin tiŋ na, li saa siiriwa, nan laa siir niib nba bo kɔɔ i liik leŋ na.
29 I mi nan wunba kur tun bonbiir na booru ji kan ban pukin Yennu niib po.
30 Ki Yennu yet a, “Sakin sennu nba ki n teenii na, ŋaan daa tokii niib nba bo kɔɔ leŋ i sinsinn na marima, ki daa tee i mɔŋ jakint ki tuun linba na nba. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.”

19

Sennu nba jiin kasii nan barmɔnii po

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun bet Israel teeb a, “Ii tee kasii man, kimaan min, i Yomdaanɔ Yennu tee kasiie.
3 Sɔɔ kur n baakit u naa nan u baa, kii biaki tian foon daar po. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
4 “I daa nyikitin ŋaan jiantir pata. I daa jikit kut ki naanir pata ki jiantiri. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
5 “Yoo nba ki i mann maruŋ ki kpii bonkobuk ki li tee weinanleeb piinii ki teen min Yennu, yin tun biaŋinba ki n wanni na, ki n saa gaar i maruŋ.
6 Ii tuu ŋman bonkobuk maŋ nant li daar, koo li sanyafannuk, ŋaan nant nba kur biar ki saa tuu daa ŋantaa daar, ii joor muu.
7 Wunba ŋman nant maŋ daa ŋantaa daari, n kan gaar u maruŋu, kimaan nant na ji ki ŋani.
8 Wunba ŋman nant maŋ saa la tubdatu li paak, kimaan u jii min Yennu bont nba tee kasii ki kɔɔn jakinta, ki ji kan pukin n niib po.
9 “Li-i tee ki i jaan jeet i kpaant ni, i tuu daa jaan ki kpit nan i kpakpini, koo ki ŋmat lei bonlɔɔtkara na.
10 I daa ŋmat i tilontii kpaab ni ki tɔkii tilɔɔna nba ki i lɔɔt, koo linba joontir baa na. Ii nyikir, ki talas damm nan boorganii n tɔkirir. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
11 “I daa jaan lɔɔ bont koo ki ŋmab leeb koo ki fa faak.
12 I daa jikit n sann ki sent faak mɔsonni ki saa biir n sann. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.

13 “A daa fiar koo ki ŋmab lɔɔ. Daa ŋmab wunba tun a toonn ki kan pau u likirii, a
daa dia u likirii ki li yentir sanyiɔku.
14 A daa sarikit tuukpadaanɔ, koo ki birin siar jɔɔŋ tɔɔnn po ki u jarimi. Sakin n mɔb,
kimaan mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
15 “Ii piak barmɔnii i maan bunu ni; i daa mɔk ninfamm nan talas damm ŋaan sommit
paaribi.
16 A daa lin fa faak ki tabint leeb, ki li-i tee sɔɔ be maan ni ki kɔn u manfoor paak, ki
li tee a siara saa fit sommɔ, fan pak a barmɔnii. Mine tee Yennu.
17 “A daa nan sɔɔ a para ni, ŋaan yakii nanɔ bannu nba took, ki tan daa laat nyiiruk
u biit ni.
18 A daa jikit biit ki pa biit paaki, ki bia daa nan a lɔɔ, ŋaan kii loon a lɔɔ nan faa loon
a mɔŋ biaŋinba na. Mine tee Yennu.
19 “Sakin kii dia n sennu. I daa ŋmat bonkobit nba ki taa nan leeb ki bi maar, i daa
buur bonboorii nba ki taa nan leer bɔyennkɔɔ boori. I daa lia tiat nba kparchant ki taa
booru.
20 “Li-i tee ki jasɔɔ dɔɔ nan lɔɔ sarkpeŋ nba tee daabir ki bi daa ki pa u daabisin paaki,
bin soor jananyukɔɔ na nan sapaamɔ na ki dat bi tuba, ŋaan daa kpibi, kimaan waa tee
daabir na paak, u ki yen u mɔŋ.
21 Ki jɔɔ na saa baar nan pejake, n lanbouŋ tammɔb ni, ki lii tee u biit piinii ki teen
min Yennu.
22 Ki manntɔɔ na saa nɔɔb biit piinii peeuk na, ki mann maruŋ ki nyinn u biit, ki min
Yennu saa nyik chabɔ.
23 “I-i kɔɔ Keenann tiŋ ni ki bur tilontik nba kur, li-i piin lomm, ii jii li lomm na ki lii
tee kɔɔr ki turi bina ŋantaa, ki daa di li lɔɔna.
24 Ki bina ŋanna na ni, ii jii li lɔɔna kur ki turin, ki lii tee piinii ki wann i niipoturu.
25 Ŋaan li bina ŋanŋmu na ni, yin ji di li lɔɔna. I-i tun nna, i tiinii kur saa lon lɔɔna
bonchiann. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
26 “I daa ŋman nansiat nan li sɔn. I daa tuun nyɔku nan ninnyɔɔntoona.
27 I daa kokitir i yura koo ki koor i tianii,
28 koo ki teen i mɔŋ dɔkit ki li tee kaar, koo ki ŋma i mɔŋ kuun paaki. Mine tee Yennu.
29 “A daa dint a bonpook fei, ki jikitɔ ki u tee bonchonchonn. Li-i tee ki a tuun nna, a
saa ŋmante ki jiant pata, ki a tiŋ tan sii tee bonchonchonn, ki gbee nan nɔɔntont.
30 Ii tian n foon daar po, kii baakit siaminba tee n jiant boor. Mine tee Yennu.
31 “I daa saa laat jabaabuura nan ninnyɔdamm. I-i tun nna, i sii be biit nie. Mine tee
i Yomdaanɔ Yennu.
32 “Yii baakit nikpera kii teemm jirima, kii saak n mɔb nan jaŋmaanii. Mine tee Yennu.
33 “I daa tee siar ki ŋmaŋit boorganu nba kɔɔ i tiŋ ni na.
34 Ii tuun kii ŋamiib nan yaa ŋamii i leeb Israel niib na, kii loomm nan yaa loon i
mɔŋ biaŋinba na. Ii tian man nan i din tee boorganue Ijipt tiŋ ni. Mine tee i Yomdaanɔ
Yennu.
35 “I daa dia faak jaŋa ki ŋmab leeb, laa tee i bona fɔkint ni, koo li kpiasu, koo li yabint
ni.
36 Ii bikii barmɔnii jaŋir, nan barmɔnii kpaiu. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, ki nyinni
Ijipt tiŋ ni.
37 Sakin man n sennu nan n wannu kur. Mine tee Yennu.”

20

Ki jiin mɔyêtuk tubdatu po

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun bet Israel teeb a, “Li-i tee ki i sɔɔ, koo boorganii nba kɔɔ nani na jii u bik ki
mann maruŋ ki tur yenbik Molek, yin kpiu. I doo na ni niib kur n jaatɔ tana ki kpiu.
3 Li-i tee ki i sɔɔ jii u biyeŋ ki tur Molek ki biir n kasii lanbouŋ ki bia dinn n sann fei,
u saa teen n dataak, ki n ji kan jiiu ki pukin n niib po.
4 Ŋaan li-i tee ki doo na ni niib baka kaa nan jɔɔ nba jii u waas ni yenɔ ki tur Molek
na, ki ki kpiiu,
5 ŋann mine saa ŋmant u paak, ki biirɔ nan u ŋaateeb kur nan binba kur kɔɔ nanɔ
ki jiantir yenbik Molek na. Ki n saa nyinnib n niib ni.
6 “Li-i tee ki i sɔɔ saan jabaabuurɔ koo ninnyɔdaanɔ boor, n saa lek n numm daanɔ
maŋ paaka, ki ji kan pukinɔ n niib po.
7 Ii tee kasii, kimaan mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
8 Sakin n sennu, kimaan mine tee Yennu ki te ki i tee popeendamm.”

9 Ki Yennu tur sennu nba na: “Wunba kur porintir u baa koo u naa mɔpora, yin kpiu;
ŋɔɔe bann u kuun.
10 “Li-i tee ki i jasɔɔ dɔɔ nan u lɔɔ Israel nirɔ pooi-e, yin kpi jɔɔ nan poo na.
11 Jɔɔ nba dɔɔ nan u baa ŋaapoo yenɔ, u dinn u baa feiwa. Yin kpi li jɔɔ nan poo na.
Ŋamme bann bi kuun.
12 Li-i tee ki jasɔɔ dɔɔ nan u sipooki, yin kpi bi kura. Bi tun fei bonta, ŋamme bann
bi kuun.
13 Li-i tee ki jasɔɔ dɔɔ nan u jalɔɔ, bi kur tun fei bonta, yin kpi bi kura. Ŋamme bann
bi kuun.
14 Li-i tee ki jasɔɔ kɔɔn poo nan u biki, yin joo niib bantaa maŋ kur muu ki kpib,
kimaan fei bont nba ki bi tun na paak. I daa saak ki li bonbooru tuun i ni.
15 Li-i tee ki jasɔɔ dɔɔ nan bonkobuk, yin kpi ŋɔɔ nan bonkobuk maŋ.
16 Li-i muni tee ki poosɔɔ dɔɔ nan bonkobuku, yin kpi ŋɔɔ nan bonkobuk maŋ.
Ŋamme bann bi kuun.
17 “Li-i tee ki jasɔɔ kɔɔn u niipoo, laa lek tee u baa bipoo koo u naa bipoo, bi tun fei
bonta. Bin dinnib fei ki ber nyinnib bi niib ni, ki bin di fara bi biit paak.
18 Li-i tee ki jasɔɔ dɔɔ nan poo ŋaan ki u daa be nan pooti, yin ber nyinn bi banlee na
kur bi niib ni, kimaan bi biir sennu nba jiin jakint po nawa.
19 “Li-i tee ki jasɔɔ dɔɔ nan u baa niipoo, koo u naa niipoo, bi tun fei bonta, bin la
tubdatu li paak.
20 Li-i tee ki jasɔɔ dɔɔ nan u baa naa bik ŋaapoo, u dinn u baa naa bik feiwa, li jɔɔ
nan poo na n la tubdatu, ki bi yenɔkɔɔ gbaa kan mari.
21 Li-i tee ki jasɔɔ fat u naa bik poo, u dinn u ninja feiwa, ki sii be jakint ni. Bi banlee
tan saa kpoe yann, ki kii mɔk tennin.”
22 Ki Yennu yet a, “Sakin ki dia sennu nan wannu na kur, ŋanne saa te ki Keenann tiŋ
nba ki n teenii na tan kan siirini.
23 I daa tokii niib nba kɔɔ leŋ na kaar. N beer niib maŋe ki nyintib, ŋaan saa te ki yin
kɔɔ kar leŋ. Bi nɔɔntont toona na te ki bi nubir pɔie n boor.
24 N sat mɔb nan n saa jii tinkpiasir nba tee mɔkint tiŋ na ki turi, ki li sii tee i faar.
Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, ki n ganni ki i sii be i kɔɔ nan boorleeb.
25 Li kpaa talas yin tuu bɔkit bonkobit nan bon-yuyukit nba kɔɔ nan binba ki kɔɔ. I
daa ŋman bonkobit koo bon-yuyukit koo bonbubɔkit nba kɔɔ na. N kat wann nan bi
kɔɔwa. Li paak, i-i ŋmami, i sii be jakint nie.
26 Ii tee kasii man, kii tee n yab, kimaan mine tee Yennu ki tee kasii, ki n ganni a yii
be i kuukɔɔ, ki daa taa nan leeb, ŋaan kii tee n yab.
27 “Jɔɔ koo poo nba kur tee jabaabuurɔ koo ninnyɔdaanɔ, yin jaatɔ tana ki kpiu.
Wunba tun nna, ŋɔɔe bann u kuun.”

21

Mannteeb nba sii tee kasii biaŋinba

1 Ki Yennu yet Moses a wun bet mannteeb nba tee Aarɔnn bonjai na a, “Manntɔɔ daa
be kuun marima ni ki tee u mɔŋ jakint, yoo nba ki u nikpiimɔ kpo,
2 see ki li tee u naa, koo u baa, koo u bija, koo u bipoo, koo u ninja,
3 koo u niipoo nba daa ki kun jɔɔ, wunba ki u kɔɔ nanɔ ŋayeŋkɔɔ ni.
4 U daa tee u mɔŋ jakint, kimaan ŋɔɔe tee u niib tɔɔndaanɔ.*
5 “Manntɔɔ daa koor u yur, koo ki pɔɔn u tiaŋ, koo ki ŋma u mɔŋ a lin wann nan u
be parbiir ni.
6 Wuu tee popeendaanɔ ki daa dint n sann fei. Waa mann jeet Yenpiinii maruŋ ki
teenin na, li kpaa talas ki wuu tee popeendaanɔ.
7 Manntɔɔ daa kɔɔnt poo nba bo tee bonchonchonn koo wunba ki tee poomunn, koo
poo nba ki u sɔrɔ yêtɔ, kimaan mannteeb tee popeendamme ki teen min Yennu.
8 Niib na kur-ii chɔrin manntɔɔ nan u tee popeendaanɔ, kimaan u tuu jii jeet piinii ki
mann maruŋ ki turin. Mine tee Yennu. N tee kasiie, ki te ki n niib tee kasii.
9 Li-i tee ki manntɔɔ bipoo kpant bonchonchonni, u dinn u baa feiwa, yin joo bonpook
maŋ muu ki kpiu.
10 “Baa mɔɔn kpan nba ŋammit na mannteeb yudaanɔ yur paak, ki turɔ yaak nan
wuu lia mannteeb liant na, li paak u daa nyikin u yut ki kan saat, koo ki pat u liant ki
lin wann nan u be parbiir ni.
11-12 Bi jiiu ki turima, u daa tee u mɔŋ jakinti, koo ki biir kasii lanbouŋ na ki nyi ki
kɔɔ siaminba ki nirɔ kpo dɔɔ, li-i lekii tee u baa koo u naa. Mine tee i Yennu.

* **21:4 21.4** Bi maan ni, maan na paak bannu paar.

13 Wun kɔɔn poomunn,
14 ŋaan daa kɔɔnt pakɔɔk, koo poo nba ki u sɔrɔ yêtɔ, koo poo nba ban chomm. Wun
kɔɔn poomunn, u booru ni.
15 Nna-i kaa, u waas nba bo sii tee kasii na sii mɔk jakint. Mine tee Yennu, ki gannɔ
maa wuu tee mannteeb yudaanɔ.”
16 Ki Yennu pak nan Moses
17 a wun yet Aarɔnn a: “Laa nyii mɔtana nan i maaru nba saa wei poor, wunba kur
mɔk daŋ u gbanant paak kan mann jeet piinii maruŋ ki turimi.
18 Jɔɔ nba kur mɔk daŋ u gbanant paak kan mann maruŋu: wunba kur tee jɔɔŋ, koo
wabik, koo wunba gbanant siar po mɔk daŋ, koo ki ki be fanu,
19 koo wunba ki u taayenn tee diaŋ, koo kpinkponkpeenn,
20 koo wunba tee waagorik, koo wunba tee dekir, koo wunba ki u ninbinn yiar, koo
wunba mɔk gbanant paak yiaru, koo wunba tee jatɔɔkir.
21 Aarɔnn maaru ni, wunba kur mɔk daŋ u gbanant paak kan mann jeet piinii maruŋ
ki turimi.
22 Li nibooru saa fit di jeet piinii nba ki bi jikit ki teenin na, laa tee kasii jeet, koo jeet
nba mantik tee kasii na,
23 ŋaan waa mɔk daŋ u gbanant paak na, u daa nakii kasii boor na, koo binbintir na
boori. U daa kɔɔnt kasii bona maŋ jakint, kimaan mine tee Yennu, ki teenir kasii.”
24 Linba nae ki Moses yet Aarɔnn nan Aarɔnn bonjai nan Israel niib kur.

22

Biaŋinba ki Yenpiinii tee kasii

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun bet Aarɔnn nan u bonjai a, “I daa dint n kasii sann na fei, li paak ii baakit
kasii piinii nba ki Israel teeb jikit ki teenin na. Mine tee Yennu.
3 Li-i tee ki a maaru na ni ki bi sɔɔ be nan jakint ŋaan nakin siaminba tee n kasii
piinii nba ki Israel teeb teenin na, u ji kan ban mann binbintir na paak, laa jii mɔtana
nan yoo nba baat. Mine tee Yennu.
4 “Aarɔnn maaru na ni, wunba-i mɔk gbanant paak yiaryoonn koo ki u gbanant nyi
nyun, u kan fit di kasii piinii na, see yoo nba ki u tan sii yeen. Ki manntɔɔ nba sii linba
mɔk jakint, u mun sii be jakint ni, waa sii kuumie, koo u jan yaari,
5 koo li-i tee ki u sii bonkobuk nba kɔɔ, koo nirɔ nba mɔk jakint.
6 Ki manntɔɔ nba sii linba mɔk jakint maŋ mun sii be jakint ni nan yonbaak. U ji daa
di kasii piinii maŋ, see ki u tan wur.
7 Yonnu-i baa yoo nba, u ji sii yeen ki saa fit di kasii piinii maŋ, kimaan li tee u jeete.
8 U daa ŋman bonkobuk nba kpo u tiɔŋ, koo ki muuk ni bonkob-siɔk kpiiu; ki li saa
te ki u be jakint ni. Mine tee Yennu.
9 “Mannteeb kur n tiar ki dia sennu nba ki n teen na. Nna-i kaa, bi saa kɔɔ biit nie ki
kpo kpo, kimaan baa yêt n kasii sennu na paak. Mine tee Yennu, ki te ki bi tee kasii.
10 “See binba nyii mannteeb maaru ni nae saa di kasii piinii maŋ, li-i lekii tee manntɔɔ
ŋaasaamɔ koo u ŋaatoontunnɔ, u daa di.
11 Ŋaan li-i tee ki manntɔɔ na daa daabir ki pa likiriie, koo bi-i mar daabir maŋ u
ŋaak niŋie, u saa fit di jeet nba ki manntɔɔ gaan na.
12 Manntɔɔ bipoo-i saan kun jɔɔ nba ki tee manntɔɔ, bonpook na kan fit di kasii jeet
na.
13 Ŋaan li-i tee ki manntɔɔ bipoo sɔrɔ kpo, koo ki u sɔrɔ yêtɔ, ki u ki mɔk biki, ki jen
u baa ŋaak, nan waa din tee bik na, u saa fit di u baa jeet. Niganɔ nba ki nyii manntɔɔ
maaru ni kan di jeet maŋ.
14 “Wunba kur kpet dii kasii piinii jeet maŋ, see ki u pa li mɔb, ki bia pukin siar li
paak, li bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ.
15 Manntɔɔ na daa biir kasii piinii,
16 ki te binba ki kpiin nann na dir, ki saa baar nan biit ki tur bi mɔŋ, ki la tubdatu li
paaki. Mine tee Yennu, ki teen piinii na kasii.”
17 Ki Yennu yet Moses
18 a wun wann Aarɔnn nan u bonjai nan Israel teeb kur sennu na a: “Li-i tee ki Israel
nirɔ, koo boorganii nba kɔɔ Israel tiŋ ni na baar nan mujoonu Yenpiinii, laa lek tee ki u
gbeent mɔsonnie, koo u yanbɔɔ Yenpiiniie, bonkobuk na daa mɔk daŋ.
19 Yennu kan gaar u piinii maŋ, see ki u baar nan bonkobjak nba ki mɔk daŋ, li nei
koo pei koo buunii.
20 I daa baat nan bonkobuk nba mɔk daŋ; Yennu kan gaari.

21 Li-i tee ki i sɔɔ baat nan weinanleeb Yenpiinii, a wun tur Yennu, ki loon Yennu n
gaarir, li-i tee ki u gbeent mɔsonnie koo ki teen yanbɔɔ Yenpiiniie, bonkobuk na daa
mɔk daŋi.
22 I daa jikit bonkobjɔɔŋ, koo wunba wɔb, koo ki u gbanant siar boor ŋmit, koo wunba
mɔk fakperuk, koo ki mɔk gbanant paak yiaru ki baat nann binbintir paak, a lii tee jeet
Yenpiinii.
23 Li-i tee yanbɔɔ Yenpiiniie, i saa fit baar nan naab koo peeuk nba tee gbananwaarik,
koo ki u gbanant ki ŋan fanu, ŋaan li-i tee ki i gbeent mɔsonnie, Yennu kan gaarir.
24 I daa baat nan bonkobuk nba ki bi tɔɔu, koo ki nyinnɔ, ki teen Yennu. I daa tuun
nna, i tiŋ ni.
25 "I mun bia daa gaan bonkobit, boorganu nuu ni, ki jikit teen Yennu ki li tee Yenpiinii.
Li bonkobuk booru mɔk daŋ.* Yennu kan gaarir.
26-27 "Li-i tee ki bi mar naabik koo pebik koo bubik, i daa nyintɔ u naa boor daa ŋanlore
na ni. Li-i tee ki li daa gari, i ji saa fit jiiu ki li tee Yenpiinii, ki joou muu ki tur Yennu.
28 I daa jikit naab nan u bik, koo peeuk nan u bik, koo buuk nan u bik ki mann maruŋ
dayenn kɔɔ ni.
29 Li-i tee ki i yaa yin mann maruŋ ki lii tee niipoturu ki tur Yennu, yin wei u sennu
na, ki u saa gaar i maruŋ.
30 Ii tuu ŋman li nant kur, ki daa tent siar ki li yentir sanyaleeuku."
31 Yennu din ŋamm yet a, "Sakin n sennu man. Mine tee Yennu.
32 I daa dint n kasii sann na fei; Israel teeb kur n bann nan n tee kasiie. Mine tee
Yennu ki te ki i tee popeendamm.
33 Ki n nyinnii Ijipt tiŋ ni, a mii tee i Yomdaanɔ. Mine tee Yennu."

23

Ki jiin jiantii jaamm po

1 Ki Yennu tur Moses
2 sennu nba sii dia jiantii jaamm, yoo nba ki Israel teeb kur saa taan a bin jiantɔ a:
3 "I mɔk daaŋanloobe ki sii tuun i toona. Ŋaan daa ŋanlore daar tee foon daare, ki i
saa foi. Daar maŋ ni, i daa tuun siari, ii tuu taan leeb ki jiant Yennu. Yaa lek be siaminba
kur, ŋaan foon daar na tee Yennu yare.
4 Ii tuu mɔɔnt Yenjiantu jaamm na, li yoo-i baar.

Yukitgar tiaru nan boroboro nba ki mɔk datiŋ jaamm
(Nikant 28.16-25)

5 "Yennu yukitgar* tiaru jaamm na piint ŋmaasinsinn, li daa piik nan ŋanna daar,
daajobɔnne.
6 Li daa piik nan ŋanŋmu daar, ki boroboro nba ki ŋmat datiŋ na jaamm piint. Laa
saa nyi li daar ki saa tuu daa ŋanlore, sɔɔ kan di boroboro nba mɔk datiŋi.
7 Li pinpiik daar na ni, ii tuu taan leeb ki jiant Yennu, ŋaan daa tuun siar daar maŋ
ni.
8 Ii tuu nɔɔb i jeet piinii ki tur Yennu, daa ŋanlore nɔɔk ni. Ki daa ŋanlore daar, yin
taan leeb ki jiant Yennu, ŋaan daa tuun siar, daar maŋ ni."
9 Ki Yennu yet Moses
10 a wun yet Israel teeb a, "Yoo nba ki i kɔɔ tiŋ nba ki n jikit ki teenii na ni, ki jaan i
jeeti, yin jii sinsinn jeet na ki tur manntɔɔ.
11 Ki u saa jiir ki tur Yennu ki li tee burchinpiinii, ki lin te wun gaari. Ki manntɔɔ na
saa jiir ki pi Yennu, li foon daar sanyafannuk.
12 Daar nba ni ki i saa pi i jeet piinii na, ii bia kpi li maruŋ pejak nba dii binyennkɔɔ,
ki ki mɔk daŋ, ki lii tee mujoonu Yenpiinii maruŋ,
13 ki jii yon nba ŋmat nan kpanŋanin bɔrik-gbina ŋanlee ki pukin jeet Yenpiinii paak.
Ki li nubiru saa maŋ Yennu. Ii bia tuu pukin tilɔɔna dasɔɔr Yenpiinii maŋ pɔ.
14 I tuu daa di jepaant maŋ, laa tee jekaat koo li boroboro purika, see ki yin baar nan
i piinii na ki tur Yennu-wa. I maaru kur n tuu tiar sennu na kii tuun yoo nan yoo.

Jeet jaanu jaamm
(Nikant 28.26-31)

15 "Ii tuu piin foon daar nba ki i jikit i sinsinn jeet ki teen Yennu na, li sanyafannuk,
ki kan bakɔi muna ŋanlore.
16 Ki dapiinŋmu daar, li foon dajoontik sanyafannuk, ii tuu tur Yennu jepaant piinii.

---

* **22:25 22.25** Boorganu din tuu tɔɔ bi bonkobite.

* **23:5 23.5** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

17 Ŋaak kur n tuu baar nan boroboro kuna ŋanlee ki tur Yennu, ki lii tee burchinpiinii.
Ii tuu jii yon bɔrik-gbina ŋanlee ki ŋmat datiŋ ki ŋamm boroboro kun-yennkɔɔ, ki ji jii
tur Yennu, ki li sii tee sinsinn jeet nba ki i jaan.
18 Ii tuu jii pei banlore, binba dii binyenn yenn, nan naajak, nan pejai banlee, binba
ki mɔk daŋ, ki pukin boroboro na po, ki tur Yennu. Ki i saa jii mann ki joo muu, ki li
tee piinii ki teen Yennu, ki kpab nan jeet Yenpiinii nan daan Yenpiinii na, ki piinii maŋ
nubiru saa maŋ Yennu;
19 ki ji kpi bujak, ki li tee yanbɔmm Yenpiinii, nan pejagana banlee binba dii binn
binn, lii muni tee weinanleeb Yenpiinii.
20 Ki manntɔɔ na saa jii sinsinn jeet boroboro nan pegana banlee na, ki lii tee
burchinpiinii ki teen Yennu, ki tee manntɔɔ yar. Yenpiinii na teen kasiie.
21 Daar maŋ ni, i daa tuun i mɔŋ toonsiar, ŋaan taan ki jiant Yennu. I maaru kur n
tuu tiar sennu na kii tuun yoo nan yoo, baa lek be siaminba kur.
22 “Yoo nba ki i tuu jaan i jeet na, i tuu daa jaan i kpakpini, koo ki ŋmat lei yaa bo
jaan siami. Ii nyikir ki tur talasdamm nan boorganii. Yennu-e tee i Yomdaanɔ.

Binpaann jaamm
(Nikant 29.1-6)

23-24 “Ŋmaarii ŋanlore ni, li pinpiindaar, ii tiar daar maŋ ki lii tee burchindaar nba
tee foon, ki taan bɔyennkɔɔ boor ki jiant Yennu, yoo nba ki i gbat naatunn mɔ.
25 Ii jii jeet Yenpiinii ki joo muu ki tur Yennu, ŋaan daa tuun i mɔŋ toonn li daari.”

Biit ŋammir daar
(Liifai teeb 16.2-34; Nikant 29.7-11)

26 Ki Yennu yet Moses a,
27 “Ŋmaarii ŋanlore ni, li daa piik daare tee biit ŋammir daar. Ki i saa mann maruŋ
ki nyinn niib bi biit ni. Daar maŋ ni, i daa di siar faba. Ii taan leeb ki jiant min Yennu,
ŋaan jii i piinii ki joo muu ki tur min Yennu.
28 I daa tuun i mɔŋ toonn li daar, kimaan li daare ki i saa mann maruŋ ki nyinn biit.
29 Wunba dii jeet daar maŋ ni, n ji kan ban pukinɔ n niib po.
30 Ki li-i tee wunba mun tun u mɔŋ toonn daar maŋ ni, min Yennu tiɔŋo saa kpiu.
31 I kpan daa tuun toonn nan waama. Ki sennu nba na tee linba sii tun be-e ki tee
yimm nan i yaaboona yar, yaa lek kɔɔ siaminba kur.
32 Laa nyii ŋmaarik maŋ ni daa ŋanyia daajobɔnn, ki saa tuu dapiik daar daajobɔnn,
ii tiar man nan li tee burchindaare, ki tee foon daar ki turi, sɔɔ daa di jeet daar maŋ
ni.”

Lanbont jaamm
(Nikant 29.12-40)

33 Ki Yennu yet Moses
34 a wun bet Israel teeb a: “Ŋmaarii ŋanlore ni, li dapiik nan ŋanŋmu daare ki Yennu
lanbouŋ jaamm piint, ki saa dian daa ŋanlore.
35 Ki daa ŋanlore na sinsinn daar, ii taan leeb ki jiant Yennu, ŋaan daa tuun i mɔŋ
toonn li daar.
36 Li daa ŋanlore maŋ, ii tuu jii jeet piinii ki joo muu ki tur Yennu daar kur, ki
daaŋanniin daar, yin taan leeb ki jiant Yennu, ki bia jii jeet piinii ki turɔ. Li daar tee
jiantu daare, i daa tuun i mɔŋ toonn daar maŋ ni.
37 “Linba na nbae tee Yenjiantu jaamm nba ki Yennu senn ki i sii baakitɔ, yoo nba ki i
taant leeb ki jiantirɔ, ki teenɔ i jeet piinii, nan mujoonu piinii, nan bonkobit piinii, nan
daan piinii, nan biaŋinba ki li kpaa talas ki i saa baar nann, daar kur nɔɔk ni na.
38 Marint nba na pukin foon daar kur piinii, nan i yoo kur piinii, nan i Yenpiinii nba
ki i gbeent i mɔsona, nan i yanbɔɔ piinii nba ki i jikit ki teen Yennu na po.
39 “Yoo nba ki i jaan i jeet ki gbenn, yin tiar ki di jaamm na, ki saa tuu daa ŋanlore.
Ii tuu piin ŋmaarii ŋanlore ni, daa piik nan ŋanŋmu daar. Sinsinn daar na sii tee
burchindaar, ki tee foon daar, ki daa ŋanniin daar bia tee foon daar.
40 Li sinsinn daar na, ii tuu gann tilɔɔna nba ŋan i tiinii paak, ki bia chɔɔ kaatfaat nan
tiik yiinii nba mɔk faat, ki piin kii kpamm nan parpeenn, kii baakit Yennu, ki saa tuu
daa ŋanlore.
41 Ii tuu tiar ki mann maruŋ na daa ŋanlore, binn kur ni. Li tee i maarue-ii dia sennu
na, mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
42 Israel teeb kur tuu sii dɔɔ lanbont nie daa ŋanlore maŋ ni,
43 ki lin te ki i yaaboona n bann nan Yennu bo te yimm Israel teeb kɔɔ lanbont ni, yoo
nba ki u nyinni Ijipt tiŋ ni na. Ŋɔɔe tee i Yomdaanɔ Yennu.”

44 Nna bannue ki Moses din tur Israel teeb sennu na a bin tuu tiar Yenjiantii jaamm
na ki baakit Yennu.

24

Ki jiin fita gotu po
(Nyinu 27.20-21)

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun tur Israel teeb sennu nba na: Ii baar nan olif tiik kpan,* ki lin te ki i fita na-ii
di yoo nan yoo, lanbouŋ na ni.
3 Ki daajoouk kur Aarɔnn tuu saa joor, ki lin di ki yent sanyiɔk, Yennu tɔɔnn, siaminba
ki chinchenn dɔɔk na, mɔlor lakir na boor, siaminba tee kasii yaa kasii. Ii tian man sennu
na yoo nan yoo.
4 Aarɔnn tuu sii gorii fita nba see salinŋana senta paak na, ki tuu sii diitir ki li di yoo
nan yoo, Yennu tɔɔnn.

Ki jiin boroboro nba tee Yennu yar na po

5 Jiin yon bɔrik-gbina piik nan ŋanlee ki teen boroboro kuna piik nan ŋanlee ki pur,
6 ki paan boroboro kuna maŋ chaabu munlee, teebul nba ki bi taanir nan salima na
paak, ki paanir ŋanloob-loob, ki lii be Yennu tɔɔnn,
7 ki tɔɔn bonnunubit nba ŋan ki yekin nan chaabu kur, ki lii see boroboro seenu ni
nan li tee piinii ki teen Yennu.
8 Foon daar kur ii tuu saan nan boroboro na ki paan Yennu tɔɔnn. Li tee Israel teeb
toonne yoo nan yoo.
9 Boroboro na tee Aarɔnn nan u maaru yare, ki bi saa dir kasii na boor, kimaan li tee
kasii yaa kasii jeet nba ki bi tur Yennu-e, ki tee mannteeb yar.

Ki jiin daanɔ nba tun ki chirin ki bi jaatɔ tana na po

10 Jasɔɔ din be ki u baa tee Ijipt nirɔ ŋaan ki u naa tee Israel nirɔ. Ki u naa sann tee
Selomif ki tee Dibri bipoo ki nyii Dann maaru ni.
11 Ki bi be kaaŋ ni ki jɔɔ na tan kɔn nan Israel nirɔ. Kɔnn na niŋe ki u sat mɔtont ki
tur Yennu. Ki bi jiiu ki baar nanɔ Moses boor.
12 Ki u te ki bi kɔɔnɔ loor ni, ŋaan guu yoo nba ki Yennu tan saa wannib baa saa teenɔ
biaŋinba.
13 Ki Yennu yet Moses a,
14 "Jiin jɔɔ na ki nyinnɔ kaaŋ na kpiŋ. Ki wunba kur gbat ki u sat min Yennu mɔtont,
wun paan u nii jɔɔ na yur paak, ki lin wann nan u tun biira. Ki niib na kur n jaatɔ tana
ki kpiu,
15 ŋaan yet Israel teeb kur nan wunba sat mɔtont ki tur min Yennu, li daanɔ saa la
tubdatu li paaka,
16 ki bi saa kpiu. Israel nirɔ koo boorganii nba kur kɔɔ Israel tiŋ ni ŋaan sat mɔtont
ki tur min Yennu, bin kpiu. Niib kur nba be kaaŋ ni n jaatɔ tana ki kpiu.
17 "Wunba kur nyinn nisaarik manfoor, yin kpiu.
18 Wunba kur kpii u lɔɔ bonkobuk, yin te ki wun pa li paak. Li sennu tee manfoor-i
nyii, manfoore n pa li paak.
19 "Li-i tee ki nirɔ tur u lɔɔ daŋ, laa tee linba kur, yin mun teen nna ki turɔ.
20 Li-i tee ki u jint kpabirie, yin mun jint u kpabir. Li-i tee ki u kpakir ninbinnie, yin
mun kpakir u ninbinn. Li-i tee ki u faa fokit nyannie, yin mun fokit u nyann. Daŋ nba
kur ki nirɔ tur u lɔɔ, yin mun tun nna ki turɔ.
21 Wunba kur kpii bonkobuk, yin te ki wun pa li paak, ŋaan wunba kpii nirɔ, yin mun
kpiu.
22 Sennu na dia i kure, yimm Israel teeb nan boorganii nba kɔɔ nani na, kimaan mine
tee i Yomdaanɔ Yennu."
23 Yoo nba ki Moses yet nna maŋ ki tur Israel teeb na, ki bi jii jɔɔ na ki nyii nanɔ kaaŋ
na kpiŋ, ki saa jaatɔ tana ki kpiiu. Nna bannue ki Israel teeb tun, nan biaŋinba ki Yennu
wann Moses a bin tun na.

25

Bina ŋanlore ni tee foon binne
(Sennu 15.1-11)

1 Ki Yennu pak nan Moses, Sainai jɔɔr paak

* **24:2 24.2** Olif tiik kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

2 a wun tur Israel teeb sennu na a, “Yoo nba ki i kɔɔ tiŋ nba ki Yennu teenii na ni, yin
baakit Yennu, ki daa ko kpaant bina ŋanlore kur ni.
3 Ii tuu ko ki bur i kpaant ki bia ŋamm i tilontii, ŋaan kii taant i jeet, bina ŋanloob,
4 ŋaan bina ŋanlore na ni-ii tee foon ki tur tiŋ na, ki tee binn nba tee Yennu yar. I daa
buur i kpaant, koo ki ŋamii i tilontii.
5 I daa jaan jeet nba ki sɔɔ ki bur, ŋaan ki li pia li tiɔŋ ki nami; i bia daa tikii tilontii
nba ki i ki ŋammir na lɔɔna. Li tee foon binne ki tur tiŋ na.
6 Yaa lek ki koo tiŋ na binn maŋ ni na, ŋaan tiŋ na saa nan jeet ki turi, ki lin jaŋ yimm
nan i ŋaadaaba, nan i ŋaatoontunna, nan boorganii nba kɔɔ nani na,
7 nan i bonkobit, nan muuk ni bonkobit. Ki linba kur nan, yin jii di.

Ki jiin faar jiinu po

8 “Kanin bina ŋanlore li taar munlore, ki bina na kur sii tee bina piinna nan ŋanyia.
9 Tɔn, ki ŋmaarii ŋanlore ni, li dapiik daar tee biit ŋammir daare. Fan tun sɔɔ ki wun
lin tiŋ na kur po kii peeb naatunn.
10 Nna bannue ki a saa nyinn binn nba pukin piinŋmu na ki li be li kɔɔ, ki ji mɔɔnt
ki tur sɔɔ kur yent maŋ ni nan woruku be. Binn maŋ ni sarwaat nba bo kɔi, bi saa jiin
ki tur bondamm koo bi maaru, ki wunba kur ki bi bo kɔiɔ, ki u tee daabir, u saa ŋmat
kun u ŋaaniib boor.
11 I daa buur i kpaant koo ki jaan jeet nba pia li tiɔŋu, koo ki pɔ tiinii nba ki i ki ŋamm
na lɔɔna.
12 Binn maŋ kur sii tee kasiie ki turi. I sii di jeet nba ki tiŋ na name.
13 “Nyikinchab binn na ni, sɔɔ kur sarwaauk saa ŋmat u boor.
14 Li-i tee ki i sɔɔ bo kɔi tiŋ ki tur u booru ni nirɔie, koo ki daa tiŋ, u booru ni nirɔ
boori, i daa ŋmab leebi.
15 Ii got ki laan tiŋ maŋ nba saa nan jeet bina biaŋinba, ki saa tuu nyikinchab binleer
nba baat na, ki yin di li daauk nna.
16 Li-i tee ki bina na yabi, fan pukin daauk, li-i muni tee ki bina na waari, fan wat
daauk, kimaan linba ki u kɔi na tee bina nba ki li bo saa nan jeete.
17 I daa ŋmab i leeb. Ii mɔk man yentinu. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.

Ki jiin bina ŋanlore na ni jeet po

18 “Sakin ki wei Yennu sennu nan wannu, ki i sii be i yamani tiŋ maŋ ni.
19 Ki tiŋ maŋ sii naan li jeet, ki i sii laat di linba kur ki i loon, ki sii be i yamani.
20 “Ŋaan ki i saa boi a, ‘Ti saa di bee binn nba pukin bina ŋanlore na ni, li-i tee ki ti
ki bur ki bia ki jaan jeeti?’
21 Yennu saa teen piisime tiŋ na paak, binn nba pukin ŋanloob na ni, ki te jeet n nan
ki lin fit dinnii ki jaŋ bina ŋantaa.
22 Yaa tan sii buur bina ŋanniin ni na, ŋaan i sii di jekperit nba ki i din koo ki jaan
bina ŋanloob ni nae, ki i sii mɔk jeet bonchiann ki di, nan yaa tan saa jaan li binn jeet.

Ki jiin sarwaat jiinu po

23 “I daa kɔi tiŋ ki chabini, kimaan i ki yen, li tee Yennu yare, ki i tee nan saamm na,
ki u turi, ki i tuun nann toonn.
24 “Li-i tee ki sɔɔ kɔi tiŋ, u mɔk yaak ki tan saa ŋmat daa.
25 Li-i tee ki talas kɔɔ Israel nirɔ, ki li mabɔ, ki u kɔi u tiŋ ki tur sɔɔ, u ninyiar n tan
daa ki jiinɔ.
26 Li-i tee ki wunba ki mɔk nikpiimɔ ki u saa daa ki jen nanni, li-i tee ki u tan mɔkit
yoo nba, u saa fit daa tiŋ maŋ u tiɔŋ.
27 U saa bikin bina nba biar nae ki saan tuu nyikinchab binn, ki bann jɔɔ na nba bo
saa la nyɔɔt biaŋinba, ki pau likirii li bannu, ki ji yent u tiŋ.
28 Ŋaan li-i tee ki u ki mɔk likirii saan ki saa pa ki gaar linba ki u bo kɔi na, lin kpakin
wunba bo daa na boor ki saa tuu nyikinchab binn. Ki binn maŋ ni lin jiin tur wunba
bo kɔi na.
29 “Li-i tee ki jasɔɔ kɔi u ŋaak, ki li be doo nba ki bi maa joonn ki lint ni-ie, u mɔk
yaak nan wun ŋmat daa, laa jii daar nba ki u kɔi na ki tan tuu binyennkɔɔ.
30 Ŋaan li-i tee ki li binn gar ki u ki fit daa u ŋaak maŋi, wun kɔŋ, ŋaan ki lin kpakin
daarɔ na peŋ, ki ji sii tee ŋɔɔ nan u maaru faar, ki u ji daa jiint nyikinchab binn ni.
31 Ŋaan ŋei nba be doi nba niŋ ki li ki maa joona na, ii jiir ki lii tee nan sarwaat na;
binba bo yenir na mɔk yaak nan bin ŋmat daa bi ŋei; ŋaan li-i tee ki bi ki fit daa, ii tuu
jiinir nyikinchab binn ni.
32 Liifai booru ŋarin tuu saa fit ŋmat daa bi ŋei yoo nba kur, linba be bi doi ni ki bo
tee bi yara.

33 Li-i tee ŋaak nba be doi maŋ ni, ki Liifai booru ni nirɔ bo kɔi, ŋaan ki ki fit daari,
bin tan jiinɔ nyikinchab binn na ni, kimaan ŋei nba ki Liifai teeb yen bi doi niŋ na tee
bi tiɔŋ faare, Israel teeb sinsuuk ni.
34 Ŋaan tiŋ nba kook Liifai doi, ki bi joon bonkobit li ni na, sɔɔ daa kɔiri. Li tee ŋamm
Liifai teeb faare mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

Ki jiin kpentu po

35 "Li-i tee ki i lɔɔ Israel nirɔ kɔɔ ki kpia-i, ki talas kɔɔu, ki u kan fit somm u mɔŋi,
yin sommɔ nan yaa bo saa somm boorganu nirɔ koo saamɔ biaŋinba na, ki lin te wun
fit kii be nani.
36 I daa gaan nyɔɔt linba ki i turɔ kur paaki, kii mɔk yentinu ki te ki i lɔɔ Israel nirɔ-ii
be nani.
37 I daa te ki u pa nyɔɔt, likirii nba ki i kpentɔ na paak, ki bia daa pukii nyɔɔt, jeet
nba ki i kɔiɔ na paaki.
38 I Yomdaanɔ Yennu, wunba nyinni Ijipt a wun turi Keenann tiŋ, kii tee i Yennu na
sennue na.

Ki jiin daaba ŋaanu po

39 "Li-i tee ki a lɔɔ Israel nirɔ kɔɔ kpia-a, ki talas kɔɔu, ki u kɔi u mɔŋ ki tura, a wuu
tee daabiri, a daa te ki u tuun nan daabir na.
40 Wuu kɔɔ nana nan jɔɔ nba saa tun ki a pau na, kii tuuma, ki saa tuu nyikinchab
binn.
41 Sakir maŋ ni, a saa ŋaa ŋɔɔ nan u waas, ki wun ŋmat kun u ŋaak ni, nan u yeejamm
faar boor.
42 Israel teeb tee Yennu daabae, ki u din nyinnib Ijipt. Sɔɔ ji kan kɔib ki bi be daabisin
ni.
43 I daa diinib kenken, ŋaan kii mɔk yentinu.
44 Li-i tee ki i loon daaba, yin saan ki daab niib nba kɔɔ ki lintii na boor.
45 I bia saa fit daa boorganii nba kɔɔ nani na waas. Wabooru nba ki bi marib i tiŋ ni
na saa fit kpant i faar,
46 ki i saa jiib ki tur i waas ki bii tee i waas faar. Ki bi sii tuumm nan bi kuun. Ŋaan i
daa diin i lɔɔ Israel nisɔɔ kenkemi.
47 "Li-i tee nan boorganu kɔɔ nani ki tan mɔkit, ŋaan ki talas kɔɔ i lɔɔ Israel nirɔ, ki
u kɔi u mɔŋ nan daabir na ki tur boorganu na, koo boorganu maŋ nikpiinsɔɔ,
48 waa lek kɔi u mɔŋ na, ŋaan u mɔk yaak nan wun jen. U ninjamm yenɔ saa fit daau
ki jen nanɔ ŋaak ni,
49 koo u baa naa bik, koo u baa naa bik bija, koo u ninyiar, saa fit daau ki jen nanɔ;
koo u mɔŋ-i tuun ki laat likirii ki li jaŋitɔ, u saa fit daa u mɔŋ.
50 U saa yet wunba daau na ki bin kan bina nba ki u bo kɔi u mɔŋ ki turɔ na, ki saa
tuu nyikinchab binn nba baat na. Likirii nba ki u saa pa ŋaan bin ŋaau na, sii tee nan
baa tuu jii nirɔ ki pau biaŋinba nae.
51-52 U saa got bina nba tenne, ki pa jiin li likirii ki turɔ.
53 Bin diau nan baa tuu jii toontunnɔ binmunn biaŋinba na, ki saa tuu li bina. Ii got
ki u chanbaa daa diinɔ kenkemi.
54 Li-i lekii tee ki u ki la u mɔŋ ŋmakita na ni, ŋaan bi saa ŋaa ŋɔɔ nan u waas
nyikinchab binn nba baat na.
55 Israel nirɔ kii fit tee daabir yoo kuri, kimaan yimm Israel teeb tee Yennu daabae.
Ŋɔɔe nyinni Ijipt tiŋ ni, ki tee i Yomdaanɔ Yennu."

26

Ki jiin mɔsaku piisin po
(Sennu 7.12-24; 28.1-14)

1 Ki Yennu yet a, "I daa ŋamii pata koo ki sent siara ninnauŋu, koo tanchaaka, koo
tanjabirkara, ki jiantiri. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
2 Ii dia n foon daar na, kii baakit siaminba ki i jiantirin na. Mine tee Yennu.
3 "Li-i tee ki i gaar n sennii ki bia saak n wannu na,
4 n saa te saak n baa li binbaayoo, ki lin te tiŋ n nan jeet, ki tiinii n mun lon lɔɔna.
5 Ki i bonbuburit saa nan bonchiann, ki i kpan sii jaan jeete ki saa tuu tilɔɔna punpɔɔr
yoo. Ki i bia sii pɔ tilɔɔna ki saa tuu jeet bunburyoo. Ki i sii laat ki di linba kur ki i loon,
ki bia sii be i yamani, i tiŋ ni.
6 "N saa turi parmaasir i tiŋ ni, ki i sii fit dɔɔ gɔɔnt, ki kii tiin sɔɔ jaŋmaanii. N saa
nyinn bonkob-susoot nba be tiŋ na ni, ki tɔbii ji sii kaa.

7 Ki i saa kɔn ki nyann i datai.
8 Ki i jab banŋmu saa fit kɔn nyann i datai kobik, ki i jab kobik saa fit kɔn ki nyann i datai tusaa piik.
9 N saa teen piisin i paak, ki turi waas bonchiann; n sii dia n mɔlor nani.
10 Ki i saa jaan jeet bonchiann, ki lin fit dia-i binmunn, ki i tuu tan saa nyinn jekperit na ki bakin, ŋaan kɔɔn jepaant.
11 N sii be nani n kasii lanbouŋ na ni, n kan ban ŋaaini.
12 N sii be nani, ki tee i Yennu, ki i mun tee n niib.
13 Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, wunba nyinni Ijipt tiŋ ni, a i ji daa ban ki tee daaba, ki biir paŋ nba din sikinti tiŋ ni na, ŋaan te ki i somm ki i yura goon.”

Ki jiin mɔyêtuk tubdatu po
(Sennu 28.15-68)

14 Ki Yennu ŋamm yet a, “Li-i tee ki i ki sak n sennii, i saa la tubdatu.
15 Li-i tee ki i ki saak n sennii nan n wannu, ki biir mɔlor nba ki n senni na,
16 n saa dat i tubawa, ki baar nan bonbilankant i paak, yiaru nba saa te ki i koot nan gbanantouŋ, linba saa jɔɔni, ki bia biiri, ki yin tan kpo. Ki i saa bur i bonboorii, ŋaan li sii tee yanne, kimaan i datai saa nyanni ki di linba kur ki i bur.
17 N saa lek n numm, ki lin te bin nyanni, ki binba ki loon i maan na, ŋamme sii dia-i ki ŋmaŋ. Ki i tan sii tiin, ŋaan ki sɔɔ ki waa beeri.
18 “Ki li-i lekii tee linba na kur tun, ŋaan ki i ki sak ki gaar n sennu, n saa ŋamm pukin i tubdatu taar munlore, i biit paak.
19 N saa gɔɔr i karinbaan-tubkpaasuk na; ki saa te saak kan ban baa, ki i tiŋ saa koore ki wakir nan kut na.
20 Ki i toontunchiɔŋ na sii tee yanne, kimaan i tiŋ na kan nan jeet, ki i tiinii mun bia kan lon lɔɔna.
21 “I-i biaki ŋamm ki yêtin ki ki saak n sennu, n bia saa ŋamm pukin i tubdatu fuunu munlore, nan bianinba ki i toonbiit janir tee na.
22 N saa tun bonkob-susoot bin lekii, ki kpi i waas, ki boont i bonkobit, ki yin tenn waaminna, ki lin te ki i sɔnii n biar yann.
23 “Ki li-i tee tubdatu na kur baari, ŋaan ki i yêtin, ki ki gbiint ki wei n sennu,
24 ŋann n bia saa ŋamm dat i tuba taar fuunu munlore ki lin gar sinsinn yar na.
25 N saa te ki tɔbii n faai ki lin dat i tuba, kimaan i biir min nan yimm mɔlor nawa, ki yi-i tanji saan doi ni a yin paaki, n saa te yiarkanbant n baa i paak, ki li saa mukisi ki yin jii i mɔŋ ki tur i datai.
26 N saa waan i jeet turu, ki lin te ki i poob piik tuu saa taan ki pur boroboro diiuk yennkɔɔ ni, ki i tuu saa biit jeet waan waan ki tur leeb. Ki i saa di li kur ŋaan ki kon bia mɔkii.
27 “Ki li-i lekii tee linba na kur tun ŋaan ki i ki sak gaar n sennu,
28 n sii be wutoor ni, ki ŋmant i paak, ki te ki i tubdatu n pukin taar fuunu munlore ki gar sinsinn yar na.
29 Ki kon tan saa paak nii, ki lin te ki yin ŋman i waas.
30 N saa biir i tingbana nba be kunkona ni, ki bet i bonnunubit binbinta, ki lu i gbanankpeena na, i pata nba baa na paak. Ki i sii nubir n boor.
31 N saa te ki i doi n kpant langbent, ki biir i jiantboa, ki yêt i maruŋ.
32 N saa biir i tiŋe fas fas, ki lin bakit i datai nba saa kɔɔ leŋ na nan li biiru.
33 N saa te ki tɔbii n faai, ki yati, ki yin kɔɔ digbangana ni, ki i tinii n biar yann, ki i doi n kpant langbent.
34-35 Ki i tiŋ na saa la foon, bina nba ki i bo ki turɔ foon na; ki li dɔɔ yann ki foi, ŋaan ki i be daabisin ni, i datai tiŋ ni.
36 “N saa te ki jijeet n kɔɔ yimm nba be datai tiŋ ni na, ki li-i lekii tee ki wouŋ da tutuuk paaki, ŋaan ki yin chiar. I saa chiare nan bi waa beeri tɔb niŋ na, ki saa baa tiŋ ni, ŋaan ki dataak ki kpiaini.
37 I saa liat leeb, ŋaan ki sɔɔ ki waaini. Ki i ji tan kan fit kɔn nan i datai.
38 I tan saa kpo datai tiŋ nie, ki i datai tiŋ saa boonti.
39 I waaminna nba saa tenn ki mɔk manfoor i datai tiŋ ni na tan saa di fara, kimaan i yanbɔmm paak, nan i yeejamm yanbɔmm paak.
40 “Ŋaan li-i tee ki i yaaboona kat wann bi mɔŋ yanbɔmm nan bi yeejamm yanbɔmm, binba din yêtin ki biirin,
41 ki te ki n donn wutoor bi paak, ki te ki bi saan daabisin ni, bi datai tiŋ ni na, li-i tee ki i maaru sikin bi mɔŋ, baa la tubdatu bi yanbɔmm nan tubkpaasuk paak na poor po,

42 n saa tiar n mɔlor nba ki n lor nan Jakɔb nan Aisak nan Abraham nawa, ki ŋamm
pant n mɔsonn nba ki n senn maa n tur n niib tiŋ na.
43 Sinsinn daann, see ki tiŋ na biar li kuukɔɔ, ki lin te ki wun la u foon, ki bin mun pa
paatii nan baa yêtin ki ki gaar n sennu nan n wannu na.
44 Ŋaan baa lek daa be bi datai tiŋ ni na, n kan nyikib yann, koo ki boontibi. Ki li saa
te n mɔlor namm n pot. Mine tee bi Yomdaanɔ Yennu.
45 N saa ŋamm pant n mɔlor nba ki n din lor nan bi yeejamm nawa, yoo nba ki n
din wann digbana kur n paŋ nba tee, ki nyinn n niib Ijipt tiŋ ni, a mii tee bi Yomdaanɔ
Yennu na."
46 Linba na kur tee sennu nan wannu nba ki Yennu tur Moses, Sainai jɔɔr paak, a wun
wann Israel teeb nae.

27

Sennu nba dia Yenpiinii

1 Ki Yennu tur Moses
2 sennu nba waa na, a wun wann Israel teeb: Li-i tee ki bi sɔɔ sat mɔb a u saa jii nirɔ
ki tur min Yennu, wuu taŋi loon nirɔ maŋ, wun pa likirii ki tur min Yennu ŋaan gaarɔ.
3-7 Ki paatii na n jaŋ u kpetuk nba tee biaŋinba:
Jɔɔ nba dii bina piinlee ki saan tuu binpiinloob,
u paatii sii tee salinkuna piinŋmue.
Poosubirtɔɔ paatii sii tee salinkuna piintaae.
Naasimɔ nba dii bina ŋanŋmu ki saa tuu piinlee-e,
u paatii sii tee salinkuna piinlee.
Sapaamɔ paatii sii tee salinkuna piike.
Waas nba tee bonjai ki daa ki dii bina ŋanŋmu,
bi paatii sii tee salinkuna ŋanŋmue.
Waas nba tee bonpoi, bi paatii sii tee salinkuna ŋantaae.
Jɔɔ nba gar bina piinloob,
u paatii sii tee salinkuna piik nan ŋanŋmue.
Ki poo nba gar bina piinloob, u paatii sii tee salinkuna piike.
8 Li-i tee ki jɔɔ nba sat mɔb na nami, ki kan fit pa paatii na, wun baar nan daanɔ maŋ
manntɔɔ boor, ki manntɔɔ na saa wat u paatii ki lin jaŋ biaŋinba ki jɔɔ na saa fit pa.
9 Li-i tee ki mɔsonn na gaan bonkobuk nba ŋan nan Yenpiinii, li bonkobuk tee Yennu
yare,
10 ki jɔɔ nba bo sat mɔsonn na ji kan pa bonkob-lɔɔ ŋaan gaarɔ, li-i tee ki u tun nna,
ŋann bi banlee kura tee Yennu yabe.
11 Ŋaan li-i tee ki mɔsonn na gaan bonkobuk nba kɔɔ, linba kan fit mann maruŋ ki
tur Yennu, jɔɔ na n jii bonkobuk na ki saan nann manntɔɔ boor,
12 ki manntɔɔ na saa senn li paatii, ki jaŋ li ŋant nan li biit. Waa saa yet linba, ŋanne
sii see.
13 Ki li-i tee jɔɔ na loon wun ŋmat ki daaie, wun pa li daauk, ki bia pukin likirii li
bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ.
14 Li-i tee ki sɔɔ jii u ŋaak, ki yaa li tee Yennu yare, manntɔɔe saa senn li ŋant nan li
biit daauk. Ki manntɔɔ nba saa senn linba kur, ŋanne sii see.
15 Ki li-i tee daanɔ nba jikit ki teen Yennu na, ki u bia loon wun ŋmat daaie, wun pa
li daauk, ki bia pukin likirii li bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ.
16 Li-i tee ki jasɔɔ jii u tiŋ bɔkir ki tur Yennu, bin senn li daauk, ki lin jaŋ nan bonboorii
biaŋinba saa bur li yiar ni, ki lii tee salinkuna piik bɔrik-gbinn kur paak.
17 Li-i tee ki u jii tiŋ na ki tur Yennu nyikinchab binn na ninje, li daauk sii tee li mɔbe.
18 Ŋaan li-i tee ki nyikinchab binn gar ki gbenniewa, manntɔɔ na saa bikin ki got bina
nba tenn ki saa tuu nyikinchab binn nba waa na, ki ji senn tiŋ na daauk ki lii waar.
19 Ki li-i tee jɔɔ nba jii tiŋ na ki tur Yennu na loon wun ŋmat daaie, wun pa li daauk
ki bia pukin likirii li bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ.
20 Li-i tee ki tiŋ daanɔ na ki ŋmat daa tiŋ na Yennu boorii, ŋaan kɔi ki tur sɔɔ-ie, wu-u
taŋi loonir, u ji kan fit daa.
21 Ki nyikinchab binleer nba waa na, bi saa nyinn tiŋ na paanu ni, ki li sii tee kasii, ki
tee Yennu faar, ki mannteeb sii yen.
22 Li-i tee ki jasɔɔ jii u tiŋ nba ki u daa, a wun tur Yennu,
23 manntɔɔ na n bikin li daauk, laa nyii li yoo na, nan bina nba biar ki saa tuu
nyikinchab binn, ki jɔɔ na saa pa li likirii daar maŋ ni; ki likirii na sii tee Yennu yar.
24 Nyikinchab binn na ni, bi saa jii tiŋ na ki tur wunba bo kɔi na, koo u maaru.

25 Bona kur daauk sii tee yomm nan bianinba ki yudamm wann nae.
26 Bonkobit kur sinsinn matii sii tee Yennu yare. Ki sɔɔ daa ban jikitir ki teen Yennu, ki yaa li tee yanbɔɔ Yenpiinii. Laa tee li naabik, koo pebik, koo bubiki, li tee Yennu yare.
27 Ŋaan bonkobit nba kɔɔ, li sinsinn matii, i saa fit daab, ki pa li daauk nba see, ki bia pukin likirii li bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ. Li-i tee bondaanɔ ki ŋmat daau, manntɔɔ na saa fit kɔi ki tur sɔɔ, ki wun pa li daauk nba tee bianinba.
28 Sɔɔ kan ban kɔi koo ki ŋmat daa linba kur ki u chab Yennu, laa tee li nisaarik, koo bonkobuk, koo tiŋ, li kpant Yennu yara.
29 Li-i lekii tee nisaarik gbaa, wunba ki bi jiiu chab Yennu, i ji daa ŋmat daau, bin kpiu.
30 Ii jii i bonbuburit piik ni yennkɔɔ ki tur Yennu, laa tee jebin koo tilɔɔna, li tee Yennu yare.
31 Ki li-i tee ki jasɔɔ loon wun ŋmat ki daaie, wun pa li daauk nba see, ki bia pukin likirii li bɔkitu munŋmu ni yennkɔɔ.
32 Ŋaak ni bonkobuk booru kur kann piik ni yennkɔɔ tee Yennu yare.
33 Bonkobuk daanɔ na daa lukitir ki gani bonkob-butimii, ŋaan nyikin bonkob-gbeŋa, wu-u yakir ki jii bonbutimii na ki li tee piik ni yennkɔɔ, ŋaan bonkobit banlee maŋ kur tee Yennu yabe, u bia ji kan fit ŋmat daab.
34 Sennu nba nae ki Yennu tur Moses, Sainai jɔɔr paak, a lii dia Israel teeb.

NIKANT

Ki jiin Nikant gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit Israel teeb nba din somm kunkoouk paak bina piinna na poe, yoo nba ki bi din nyii Ijipt tiŋ ni ki saa Keenann tiŋ ni na. Kunkoouk paak, saak ki baa, ki nyun kaa, ki mɔɔt bia ki pia, ki jeet kaa. Bi yi gbouŋ na Nikant, kimaan li want biaŋinba ki Moses din kan Israel teebe. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Numbers.

Ki jiin Israel teeb sinsinn nikant po

1 Moses din be Yennu lanbouŋ na ni, Sainai kunkoouk paak, bina ŋanlee niŋ nba ki Israel teeb din nyii Ijipt na, li ŋmaarii ŋanlee sinsinn daar, ki Yennu yetɔ a,
2 "Fin nan Aarɔnn n kan Israel teeb nikant. Ii kan naakuuk naakuuk nan ŋaak ŋaak. Ii sɔb jɔɔ kur sann,
3 jab nba dii bina piinlee koo binba gar nna, ki jaŋ nan bin saan tɔb.
4 Ŋaant ki naakuuk tɔɔndaanɔ n nyi booru kur ni ki sommi."
5-15 Jab nba saa sommi na, bi sanae na:

Booru	Naakuuk saakɔɔ
Rubenn	Elisur, ki u tee Sedeur bija
Simeonn	Selumiel, ki u tee Surisadai bija
Juda	Naasonn, ki u tee Aminadab bija
Isakar	Netanel, ki u tee Suar bija
Sebulunn	Eliab, ki u tee Helonn bija
Efraim	Elisama, ki u tee Amihud bija
Manase	Gamaliel, ki u tee Pedasur bija
Benjaminn	Abidann, ki u tee Gideoni bija
Dann	Ahieser, ki u tee Amisadai bija
Aser	Pagiel, ki u tee Okrann bija
Gaad	Eliasaf, ki u tee Dewel bija
Naftali	Ahira, ki u tee Enann bija

16 Jab nba nae ki bi din gannib niib na ni, ki bi tee saakab nba be bi naakuut ni, ki bia nyii bi booru ni, ŋamme din tee Israel naakuut saakab.
17 Jab piik nan banlee na sommire din te ki Moses nan Aarɔnn
18 fit yiin ki taan niib na kur, ŋmaarii ŋanlee ni sinsinn daar, ki kamm naakuuk naakuuk nan ŋaak ŋaak. Jab nba kur dii bina piinlee koo ki gar piinlee, ki bi kamm ki sɔb bi sana,
19 nan biaŋinba ki Yennu wann Moses na. Moses din kamm Sainai muuk nie.
20-46 Ki jab nba kur dii bina piinlee-lee, koo binba gar nna, ki jaŋ nan bin saan tɔb, ki bi sɔb bi sana nan bi booru nan ŋei nba ki bi nyii, ki piin Rubenn, wunba tee Jakɔb bikperik na booru. Binba ki bi din kamm maŋ tee nnae:

Booru	Kann
Rubenn	tusaa piinna nan ŋanloob nan kobii ŋanŋmu
Simeonn	tusaa piinŋmu nan ŋanyia nan kobii ŋantaa
Gaad	tusaa piinna nan ŋanŋmu nan kobii ŋanloob nan piinŋmu
Juda	tusaa piinlore nan ŋanna nan kobii ŋanloob
Isakar	tusaa piinŋmu nan ŋanna nan kobii ŋanna
Sebulunn	tusaa piinŋmu nan ŋanlore nan kobii ŋanna
Efraim	tusaa piinna nan kobii ŋanŋmu
Manase	tusaa piintaa nan ŋanlee nan kobii ŋanlee
Benjaminn	tusaa piintaa nan ŋanŋmu nan kobii ŋanna
Dann	tusaa piinloob nan ŋanlee nan kobii ŋanlore
Aser	tusaa piinna nan yenn nan kobii ŋanŋmu
Naftali	tusaa piinŋmu nan ŋantaa nan kobii ŋanna,

ki bi kur taan ki tee tusaa kobii ŋanloob nan tusaa ŋantaa nan kobii ŋanŋmu nan piinŋmu.
47 Bi din ki kan Liifai teeb na,
48 kimaan Yennu din yet Moses a,
49 “A daa kaan Liifai booru, koo ki pukiib nikant ni, yoo nba ki a kaan Israel jab nba jaŋ nan bin saan tɔb na.
50 Ŋaan a guun Liifai teeb ki bii gorii kii ŋammit n lanbouŋ nan linba kur be li ni, kii tuun leŋ, ki faa bi lanbont ki lintir.
51 Ki li-i tee ki i tuu chat kinkaanboor, Liifai teebe saa chaat n lanbouŋ maŋ ki saa chaan binbenpaaŋ boor. Ki wunba kur ki pukin bi po, ŋaan nakin n lanbouŋ na boor, bin kpiu.
52 Ki Israel teeb nba biar na saa chaan bi lanbont kaann kaann, sɔɔ kur nan u bɔkitu nan li fariŋ.
53 Ŋaan ki Liifai teeb n chaan kii kɔr n kasii lanbouŋ, kii guu ki daa te ki sɔɔ baat ki nakii ki tan saa mann donn n wutoor ki n biir Israel teeb.”
54 Ki Israel teeb tun linba kur ki Yennu wann Moses na.

2

Booru kur nba saa chaan bi kaaŋ biaŋinba

1 Ki Yennu tur Moses nan Aarɔnn mɔmaan na a,
2 “Li-i tee ki Israel teeb yaa bin chaan bi kaanii, bin chat Yennu lanbouŋ na boor waama, ki chaan lintir, sɔɔ kur nan u booru fariŋ nan u naakuuk fariŋ.”
3-9 Li yondo po, binba tee Juda booru na, bii be nan bi fariŋ, kii be kaann kaann nan bi saakab. Baa sii kaar biaŋinbae na:
Juda booru ni saakɔɔ tee Nasonn, ki u tee Aminadab bija, ki bi kann tee jab tusaa piinlore nan ŋanna nan kobii ŋanloob.
Ki Isakar booru ni saakɔɔ tee Netanel, ki u tee Suar bija, ki bi kann tee jab tusaa piinŋmu na ŋanna nan kobii ŋanna.
Ki Sebulunn booru ni saakɔɔ tee Eliab, ki u tee Helonn bija, ki bi kann tee jab tusaa piinŋmu nan ŋanlore nan kobii ŋanna.
Ki bi kur taan ki tee jab tusaa kobik nan piinniin nan ŋanloob nan kobii ŋanna. Juda booru paabue sii be liik.
10-16 Binba tee Rubenn booru na-ii be li diitu po nan bi fariŋ, kii be kaann kaann nan bi saakab. Baa sii kaar biaŋinbae na:
Rubenn booru ni saakɔɔ tee Elisur, ki u tee Sedeur bija, ki bi kann tee tusaa piinna nan ŋanloob nan kobii ŋanŋmu.
Ki Simeonn booru saakɔɔ tee Selumiel, ki u tee Surisadai bija, ki bi kann tee tusaa piinŋmu nan ŋanyia nan kobii ŋantaa.
Ki Gaad booru ni saakɔɔ tee Eliasaf, ki u tee Dewel bija, ki bi kann tee tusaa piinna nan ŋanŋmu nan kobii ŋanloob nan piinŋmu.
Bi kur taan ki tee jab tusaa kobik nan piinŋmu nan yenn nan kobii ŋanna nan piinŋmu. Rubenn booru paabue sii waa munlee.
17 Tɔn, sinsinn booru munlee nan booru munlee nba joont na sinsuuk nie ki Liifai teeb sii somm nan Yennu lanbouŋ na. Ki booru kur sii somm ki waa nan biaŋinba ki bi chaant bi kaani na, ki sɔɔ kur be chaabu chaabu nan u fariŋ.
18-24 Li yonbaa po, binba tee Efraim booru na, bii be nan bi fariŋ, kii be kaann kaann nan bi saakab. Baa sii kaar biaŋinbae na:
Efraim booru ni saakɔɔ tee Elisama, ki u tee Amihud bija, ki bi kann tee tusaa piinna nan kobii ŋanŋmu.
Ki Manase booru ni saakɔɔ tee Gamaliel, ki u tee Pedasur bija, ki bi kann tee tusaa piintaa nan ŋanlee nan kobii ŋanlee.
Ki Benjaminn booru ni saakɔɔ tee Abidann, ki u tee Gideoni bija, ki bi kann tee tusaa piintaa nan ŋanŋmu nan kobii ŋanna.
Ki bi kur taan tee jab tusaa kobik nan tusaa ŋanniin nan kobik. Efraim boorue sii waa muntaa.
25-31 Li niigaŋ po, binba tee Dann booru na, bii be nan bi fariŋ kii be kaann kaann nan bi saakab. Baa sii kaar biaŋinbae na:
Dann booru saakɔɔ tee Ahieser, ki u tee Amisadai bija, ki bi kann tee tusaa piinloob nan ŋanlee nan kobii ŋanlore,
ki Aser booru ni saakɔɔ tee Pagiel, ki u tee Okrann bija, ki bi kann tee tusaa piinna nan yenn nan kobii ŋanŋmu.

Ki Naftali booru ni saakɔɔ tee Ahira, ki u tee Enann bija, ki bi kann tee tusaa piinŋmu nan ŋantaa nan kobii ŋanna.
Bi kur taan ki tee jab tusaa kobik nan piinŋmu nan ŋanlore nan kobii ŋanloob. Dann boorue saa joont.
32 Israel teeb kur nba ki bi din kamm booru booru nan kaann kaann din taan ki tee jab tusaa kobii ŋanloob nan tusaa ŋantaa, nan kobii ŋanŋmu nan piinŋmu.
33 Bi din ki kan Liifai teeb ki pukin, nan biaŋinba ki Yennu wann Moses na.
34 Ki Israel teeb tun nan biaŋinba ki Yennu wann Moses a bin tun na, ki chaan lanbont ki be kaann kaann, sɔɔ kur nan u fariŋ, ki bia somm koonn koonn, naakuuk naakuuk nan bi ŋaateeb.

3

Ki jiin Aarɔnn bonjai po
1 Aarɔnn nan Moses maarue na, yoo nba ki Yennu din pak nan Moses, Sainai jɔɔr paak na.
2 Aarɔnn din mɔk bonjai banna, ki Nadab tee u bikperik, nan Abihu nan Eleasar nan Itamar.
3 Bi din kaamm ki mɔɔn kpan nba ŋammit bi paak, a bii tee Yennu mannteeb.
4 Ŋaan Yennu din kpii Nadab nan Abihu, yoo nba ki bi mann maruŋ nba ki took ki turɔ, Sainai kunkoouk paak na, ki bi sɔɔ daa ki mɔk biki; ki Eleasar nan Itamar ji din tee mannteeb, yoo nba ki bi baa Aarɔnn daa be u manfoor ni na.

Biaŋinba ki bi nyinn Liifai booru ki bi tee mannteeb
5 Ki Yennu yet Moses a,
6 “Nyint Liifai booru ki sennib ki bii tee manntɔɔ Aarɔnn sommteeb,
7 ki bi sii tuun ki ŋamii n lanbouŋ na, ki bia kii tuun mannteeb toona, nan niib na paak toona.
8 Ki bi sii gorii ki ŋamii linba kur be lanbouŋ maŋ ni, ki bia ŋamii Israel teeb kur paak ŋamma.
9 Jiin Liifai teeb ki turib Aarɔnn nan u bonjai, ki li saa kpaa Liifai teeb talas ki bin tun ki turib.
10 A kaan Aarɔnn nan u bonjai ki bii tuun mannteeb toona, ŋaan wunba kur ji bikin nan wun tun li toonn, bin kpiu.”
11 Ki Yennu bia yet Moses a,
12-13 “Liifai teeb ji sii tee n yabe. Yoo nba ki n din kpii Ijipt teeb bijakpera kur na, ŋaan n din nyik Israel teeb bijakpera kur, nan bi bonkobit sinsinn matii kur, ki bi tee n tiɔŋ yab. Maa din gann Israel teeb bijakpera ki bi tee n yab na, mɔtana n ji gann Liifai teebe a bii see bijakpera na seenu ni, ki tee n yab. Mine tee Yennu.”

Ki jiin Liifai booru nikant po
14 Yennu pak nan Moses, Sainai kunkoouk paak,
15 a wun kan Liifai booru naakuuk naakuuk nan ŋaak ŋaak, ki kan ki sɔb bonjak nba kur dii ŋmaarik koo ki gar nna sann,
16 ki Moses tun nna.
17-20 Liifai din mɔk bonjai bantaae, ki bi tee Gersonn nan Kohaf nan Merari, ŋamme tee yeejamm nba ki bi naakuut gaa nan bi sana. Gersonn din mɔk bonjai banlee, ŋamme tee Libni nan Simei; ki Kohaf mɔk bonjai banna, bi mun tee Amram nan Isar nan Hebronn nan Usiel; ki Merari mɔk bonjai banlee, ki bi tee Mali nan Musi; ŋamme tee yeejamm nba ki bi naakuut gaa nan bi sana.
21 Gersonn naakuuk niŋe ki Libni nan Simei ŋei nyii.
22 Bonjai nba din dii ŋmaarik koo ki gaar nna, bi kur kann din taan ki tee tusaa ŋanlore nan kobii ŋanŋmue.
23 Booru na din saan chaan bi kaaŋ Yennu lanbouŋ na lanpoor, yonbaa po,
24 ki jii Eliasaf, wunba tee Lael bija na, ki u tee naakuuk na niŋ saakɔɔ.
25 Ŋamme din gorii Yennu lanbouŋ na, nan li nɔɔk ni bondɔkinkara, nan chinchenn nba sii dɔɔk tammɔb,
26 nan chinchenn nba sii dɔɔk lanbouŋ na gungouŋ, ki lint lanbouŋ nan maruŋ binbintir na kur po, nan li chinchenjɔnnkara nba jɔɔn tammɔb ni, nan li ŋmiit, nan li toona kur.
27 Kohaf naakuuk niŋe ki Amram nan Isar nan Hebronn nan Usiel ŋei nyii.
28 Bonjai nba din dii ŋmaarik koo ki gar nna kur kann din taan ki tee tusaa ŋanniin nan kobii ŋanloobe.

29 Naakuuk na din saan chaan bi kaaŋ Yennu lanbouŋ na niidiitu poe,
30 ki jii Elisafann, wunba tee Usiel bija na, ki u tee naakuuk na saakɔɔ.
31 Ŋamme din gorii mɔlor lakir, nan teebul, nan fitsentir, nan maruŋ binbinta, nan bona nba ki mannteeb tuu sii dia ki tuun toonn kasii boor, nan chinchenn nba jɔɔn kasii yaa kasii tammɔb na. Ŋamme din tuu gorii linba kur kpiin nan li toona.
32 Manntɔɔ Aarɔnn bija Eleasar-e din tee Liifai booru kur saakɔɔ. Ŋɔɔe din gorii damm nba kur tuun kasii boor na.
33 Merari naakuuk niŋe ki Mali nan Musi ŋei nyii.
34 Bonjai nba din dii ŋmaarik ŋmaarik koo ki gar nna, bi kur kann din taan ki tee jab tusaa ŋanloob nan kobii ŋanlee.
35 Naakuuk na din saan chaan bi kaaŋ Yennu lanbouŋ na niigaŋ poe, ki jii Suriel, wunba tee Abihail bija na, ki u tee naakuuk na saakɔɔ.
36 Ŋamme din gorii Yennu lanbouŋ na dachaata nan dafoot nan daat nba mɔk boota, nan lanbouŋ maŋ bona kur.
37 Ŋamme bia din gorii ki ŋamii gansenta na kpai, nan ŋmiit nba tee gungouŋ nan li lanpoor bonsoorkara.
38 Moses nan Aarɔnn, nan Aarɔnn bonjai ŋarin din tee bin chaan bi kaaŋ Yennu lanbouŋ na yondo poe. Ŋamme din gorii ki ŋamii kasii lanbouŋ na Israel teeb paak. Wunba kur ki kpiin nann ŋaan bikin ki tun nna din tee bin kpiue.
39 Liifai booru ni bonjai nba kur din dii ŋmaarik koo ki gar nna, ki Moses kamm nan Yennu nba wannɔ na. Bi kur din taan ki tee jab tusaa piinlee nan ŋanlee-e.

Biaŋinba ki Liifai teeb set bijakperii yiar ni

40-41 Ki Yennu yet Moses a, “Israel bonjai kur nba tee bisinsina tee n yabe, li paak kanin waas nba kur dii ŋmaarik koo ki gar nna ki bia sɔb bi sana. N nyinn Israel teeb bijakperii nae, ŋaan senn Liifai teeb ki bi teen n yab. N bia nyinn Israel teeb bonkobit sinsinn matii, ŋaan senn Liifai teeb bonkobit bi yiar ni. Mine tee Yennu.”
42 Ki Moses sak ki kan Israel bonjai nba tee bikperii, ki bia sɔb bi sana,
43 bonjai nba dii ŋmaarik ŋmaarik koo ki gar nna, ki bi kur taan ki tee jab tusaa piinlee nan ŋanlee nan kobii ŋanlee nan piinlore nan bantaa.
44 Ki Yennu yet Moses a,
45 “Jiin Liifai teeb ki bii tee n yab, ki set Israel teeb bijakperii seenu ni, ki bia jii Liifai teeb bonkobit ki turin, ki bin set Israel teeb bonkobit sinsinn matii seenu ni.
46 Israel teeb bijakperii na nba yab ki gar Liifai jab kobii ŋanlee nan piinlore nan bantaa na, li paak, ii daa bijakperii maŋ ki yentib.
47 Ii pa bijajakper kur paak likbina ŋanŋmu, nan baa bikii likirii biaŋinba na,
48 ki jii likirii maŋ ki tur Aarɔnn nan u bonjai.”
49 Ki Moses sak, ki gaar likirii maŋ niib na boor,
50 ki li tee likbina tusir nan kobii ŋantaa nan piinloob nan ŋanŋmu,
51 ki jiir tur Aarɔnn nan u bonjai na.

4

Ki jiin Kohaf naakuuk ni niib toona po

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun kan Liifai teeb nba tee Kohaf naakuuk ni niib na nikant, maaru maaru, nan ŋaak ŋaak,
3 ki sɔb jab nba kur dii bina piintaa ki saa tuu bina piinŋmu, ki jaŋ nan saa tun Yennu lanbouŋ ni toona.
4 Ŋamme sii gorii kasii bona nba be lanbouŋ na ni.
5 Ki Yennu tur Moses mɔmaan nba na a: Li-i tee ki yoo jaŋ nan bin chaat kaaŋ na, Aarɔnn nan u bonjai n kɔɔ lanbouŋ na ni, ki jɔnt chinchenn nba dɔɔk mɔlor lakir na, ki nɔɔb chinchenn maŋ ki pɔbin mɔlor lakir na.
6 Bin jii gbounfabirkar ki paan, ki bia pukin chinchenbɔnwuwur li paak, ki ji kɔɔn dasoorkara nba saa jiir.
7 Bi bia saa lat chinchenbɔnwuwur teebul nba ki bi paa boroboro nba teen Yennu na paak. Bin tɔɔn kut sɔnii, nan bonnunubit senii, nan Yenpiinii senii, nan Yenpiinii dasɔɔ na li paak. Boroboro-ii tuu kii paa teebul na paak yoo kur.
8 Bin jii bakin chinchenmɔŋ linba na kur paak, ki bia pukin gbounfabirkar li paak, ŋaan ji tuun dasoorkara na.

9 Bin jii chinchenbɔnwuwur ki pin fitsenta na, nan li fita nan linba ŋamii fita na, nan li
tatilatintant, nan linba kur ki bi tee olif tiinii kpan* li ni.
10 Bin jii gbounfabirkar ki pɔbin bona maŋ, ki tɔɔnir liaŋ paak,
11 ki bia lat chinchenbɔnwuwur, salima binbintir na paak, ki bia pukin gbounfabirkar
li paak, ŋaan ji tuun dasoorkara.
12 Bin jii bona nba kur ki bi dia ki tuun nann toonn kasii boor na, ki pɔbinir
chinchenbɔnwuwur ni, ki bia pukin gbounfabirkar, ki jii tɔɔn liaŋ paak.
13 Bin wot tanpent nba be maruŋ binbintir paak na, ŋaan lat chinchenmɔnwuwur li
paak,
14 ki paan tiat nba kur ki bi dia ki tuun nann toonn na li paak, li musipiat, nan
kpalɔkitii, nan sofira, nan tatilaat, ki bakin gbounfabirkar, ŋaan tuun dasoorkara.
15 Li-i tee ki yoo jaŋ nan yin chaat kaaŋ, Kohaf naakuuko tuu saa baar ki tan jii kasii
bona na, yoo nba ki Aarɔnn nan u bonjai pin ki gbenn na. Kohaf naakuuk daa siin kasii
bona maŋ; bi-i sii, bi saa kpowa.
Kohaf naakuuk nba sii tuun toona nbae na, yoo nba kur ki bi chaat lanbouŋ na.
16 Ki Eleasar, wunba tee manntɔɔ Aarɔnn bija na, ŋɔɔe sii gorii lanbouŋ na kur, linba
kur ki bi jii ki tur Yennu ki li be lanbouŋ na ni, li kpan nba sii tee fita ni, nan bonnunubit
nan jeet Yenpiinii, nan kpan nba ŋammit.
17 Ki Yennu ŋamm yet Moses nan Aarɔnn a,
18 "I daa te ki Kohaf naakuuk
19 nakii kasii bona na boor, ki bi saa kpo. Ki yin fit gɔɔr bi kuun, see ki Aarɔnn nan u
bonjai saan ki saa wann sɔɔ kur waa saa tun toonn nba, ki bia wann waa saa jii linba.
20 Li-i tee ki Kohaf naakuuk ni sɔɔ kɔɔ n lanbouŋ na ni, ki la mannteeb ki bi ŋamii
kasii bona na, yoo nba ki bi tee siir nan kaaŋ chaatu na, u saa kpoe."

Ki jiin Gersonn naakuuk po

21 Ki Yennu yet Moses
22 a wun kan Liifai teeb nba tee Gersonn naakuuk ni niib na nikant, maaru maaru,
nan ŋaak ŋaak,
23 ki sɔb jab nba kur dii bina piintaa ki saan tuu bina piinŋmu, ki jaŋ nan saa tun
Yennu lanbouŋ ni toona.
24 Ŋamme tuu sii jikit linba na nba:
25 Lanbouŋ nan li nɔɔk ni bondɔkinkara, nan li lanpoor bondɔkinkara, nan
gbounfabirkar nba paa lanbouŋ na paak, nan chinchenn nba jɔnt tammɔb ni,
26 nan chinchenjɔnnkara nba tee lanbouŋ nan maruŋ binbintir na yara, nan
chinchenn nba jɔnt tammɔb nba kɔɔ gungouŋ ni na, nan ŋmiit, nan li bona nba kur ki
mannteeb dia ki tee lanbouŋ na. Ki Gersonn naakuuk na tuu saa tun linba kur kpaa
talas ki jiin bona nba na po.
27 Baa sii tuun linba kur, laa tee bona jiinu, koo toonn nba kur, ŋaan Aarɔnn nan u
bonjaie tuu saa ŋmakitib, ki bi tuun, ki wannib linba kur ki bi sii jikit ki li tee bi toona.
28 Gersonn naakuuk nba sii tuun toona nbae na n lanbouŋ ni. Itamar, wunba tee
manntɔɔ Aarɔnn bija nae tuu saa ŋmakitib bi toona ni.

Ki jiin Merari naakuuk toona po

29 Ki Yennu yet Moses a wun kan Liifai teeb nba tee Merari naakuuk ni niib na nikant,
maaru maaru, nan ŋaak ŋaak,
30 ki sɔb jab nba kur dii bina piintaa ki saan tuu bina piinŋmu, ki jaŋ nan saa tun
Yennu lanbouŋ na ni toona.
31 Ŋamme tuu sii jikin li liandaat, nan dasenta, nan dachaata, nan lanbouŋ senta,
32 nan dasenta nba kur kokint lanbouŋ na, nan li bonkparkara, nan lanbouŋ kutlɔkita,
nan ŋmiit, nan linba kur kpiin nann, ki bi dia ki chaant lanbouŋ na. A wann jɔɔ kur
linba ki u sii jikit.
33 Merari naakuuk nba sii tuun toona nbae na Yennu lanbouŋ ni. Itamar, wunba tee
manntɔɔ Aarɔnn bija nae tuu saa ŋmakitib bi toona ni.

Ki jiin Liifai teeb nikant po

34-48 Ki Moses nan Aarɔnn nan Israel saakab kan Liifai naakuut ŋantaa nba tee Kohaf
naakuuk, nan Gersonn naakuuk, nan Merari naakuuk. Bi din kamm ŋaak ŋaak, ki bia
sɔb jab nba kur dii bina piintaa ki saan tuu bina piinŋmu, ki jaŋ nan saa tun Yennu
lanbouŋ ni toona. Naakuut maŋ jab kanne na:

---

* **4:9 4.9** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

Naakuuk	Kann
Kohaf	tusaa ŋanlee nan kobii ŋanlore nan piinŋmu.
Gersonn	tusaa ŋanlee nan kobii ŋanloob nan piintaa.
Merari	tusaa ŋantaa nan kobii ŋanlee.

Bi kur taan ki tee jab tusaa ŋanniin nan kobii ŋanŋmu nan piinniin.
49 Bi din sɔb jɔɔ kur nan biaŋinba Yennu wann Moses nae. Yennu din wann Moses, ki
u ŋmakit ki bia senn niib na, sɔɔ kur nan waa sii tuun ki bia jikit linba Yennu lanbouŋ
na ni.

5

Ki jiin binba ki bi saa nyinnib kaaŋ na ni po
1 Ki Yennu yet Moses a,
2 "Want Israel teeb na ki bin nyinn daanɔ nba ki gbanant paak yiaryoonn soorɔ kaaŋ
na ni, koo wunba ki u gbanant nyi nyun, koo wunba sii kuun ki kɔɔn u mɔŋ jakint.
3 Nyint jɔɔ koo poo nba be jakint ni, ki u daa biir kaaŋ nba ki n be nan n niib na ni."
4 Ki Israel teeb na sak, ki nyinn bi kur kaaŋ na ni.

Ki jiin binba tuun ki biir na po
5 Yennu din yet Moses
6 a wun pak tur Israel teeb a: Li-i tee jɔɔ koo poo tun siar ki biir u lɔɔ, li tee biite
Yennu boor.
7 Daanɔ maŋ n pak ki kat u mɔŋ biit, ki pa biit paatii nba tee, ki bia pukin li bɔkitu
munŋmu ni yenn kɔɔ, ki tur wunba ki u biirɔ na.
8 Ŋaan li-i tee daanɔ nba ki bi tun biirɔ na kpoie, ki ki mɔk nikpiimɔ nba ki bi saa pa
paatii ki turɔ, yin ji pa ki tur Yennu, ki li sii tee manntɔɔ yar. Paatii na pukin pejak nba
ki i tuu saa jii ki ŋamm biit daanɔ na ŋammir po.
9 Israel teeb nba saa baar nan kasii pukinn nba kur ki teen Yennu, li sii tee manntɔɔ
nba saa gaar ki tur Yennu na yare.
10 Manntɔɔ nba gaar Yenpiinii nba kur ki tur Yennu, li tee u yare.

Bikinu ki jiin poo nba ki u sɔrɔ birisɔ po
11 Ki Yennu yet Moses
12 a wun pak tur Israel teeb ki yetib a: Li-i tee jɔɔ nba ki u ŋaapoo lin yana yana, ki
ki tee burchimɔ ki turɔ,
13 ki dɔɔ nan jaganɔ, ŋaan ki li bɔr u sɔrɔ, ki u jakint toona maŋ sɔɔ ki mi, siara bia
kaa ki saa biirɔ, ki sɔɔ bia ki lau li toonbooru ni,
14 li-i tee ki birisuk nan funfunn tan kɔɔ poo maŋ sɔrɔ ki jiin poo na binbeŋ po, nan
poo na teen u mɔŋ jakinti, koo birisuk nan funfunn kɔɔ u sɔrɔ, ŋaan ki u ki tuun jakint
toonn ki biir u mɔŋi,
15 jɔɔ na n jii u poo na, ki saan nanɔ manntɔɔ boor, kii dia dii yon bɔrik-gbinn, ki daa
ŋmat olif tiinii kpan,* koo ki tee bonnunubit li ni, kimaan laa tee jeet Yenpiinii ki gaan
funfunn paak na; bi saa mann li maruŋ ki nyinn barmɔnii yeenin ni.
16 Manntɔɔ na saa te poo na n baar, ki set Yennu tɔɔnn, maruŋ binbintir na boor.
17 Manntɔɔ na saa kpaar kasii nyun yɔkbobir ni, ki wot tant waan Yennu lanbouŋ ni
ki teen nyun na ni, ki nyun na n toŋ.
18 Poo na-i see maruŋ binbintir na boor yoo nba, manntɔɔ na n lot poo maŋ yut ki
ŋaa, ki jii Yenpiinii yon na ki tebinɔ, ki manntɔɔ na mun sii dia bobir nan nyun nba ton
ki tee mɔtont nyun na.
19 Manntɔɔ na saa te ki poo na n sak mɔpor nba ki manntɔɔ na saa yet na a, "Li-i tee
ki a ki tun bonchonchonsin ki biir a mɔŋi, a kan la daamii nba ki mɔtont nyun na saa
baar nann na.
20 Ŋaan li-i tee ki a tun bonchonchonn toonni, ki dɔɔ nan jaganɔ ki u ki tee a sɔrɔ,
21 Yennu n sat mɔtont a sann paak, a niib sinsuuk ni. Wun te ki a yaaka niŋ n pab, ki
a poor n bia mɔr.
22 Nyun nba tee mɔtont nyun na, lin sik a nɔɔk ni, ki te ki a poor n mɔr, ki a yaaka
niŋ n bia pab."
Ki poo na saa toon a, "N saka. Yennu n te ki lin tun nna."
23 Ki manntɔɔ na saa sɔb mɔtont na gbouŋ paak, ki wuur gbouŋ na sɔbinii ki sikin nyun
nba ton na ni.

* **5:15 5.15** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

24 Ki wun fit te poo na n nyu nyuntoŋ nba teen mɔtont, ki saa fit turɔ daamii nba sii
ton bonchiann na,
25 manntɔɔ na saa gaar yon Yenpiinii nba tee funfunn paak na poo na nii ni, kii dia kii
ŋaantir maruŋ binbintir paak, ki li tee u teen Yennu-e, ki ji tan paan maruŋ binbintir
na paak.
26 Manntɔɔ na saa finn jeet Yenpiinii na nan u niipauŋ, ki joor muu maruŋ binbintir
na paak, ki li sii tee tiarin Yenpiinii, ki ji te poo na n nyu nyun na.
27 Li-i bonni tee ki u tun bonchonchonn toonniie, ŋaan ki bi te ki u nyuu nyuntoŋ nba
teen mɔtont na, ki li sik u nɔɔk ni, li saa turɔ daamii bonchiann; u poor saa mɔre, ki
yaaka niŋ n bia pab, ki u sann sii be nan mɔtont u niib sinsuuk ni.
28 Li-i muni tee ki poo na ki tun biir u mɔŋ, ki tee kasii, u kan la li daamii, ki bia saa
fit mar waas.
29-30 Sennu nae jiin jɔɔ nba ki birsuk nan funfunn saa kɔɔu ki gaan u ŋaapoo binbeŋ po,
nan u tun bonchonchonsin. Manntɔɔ na n te ki poo na n set maruŋ binbintir na tɔɔnn
po, ŋaan wun tun linba na kur.
31 Poo sɔrɔ na kii be biit ni, ŋaan li-i tee ki poo na biiri, u saa la tubdatu bonchiann.

6

Ki jiin Nasar niib po

1 Ki Yennu wann Moses
2 a wun tur Israel teeb sennii nba na a: Li-i tee ki jɔɔ koo poo senn mɔsonn ki tur
Yennu nan u saa nyinn u mɔŋ ki teen Nasar* nirɔ, ki jii u mɔŋ ki tur Yennu,
3 wun kɔɔn u mɔŋ daan kur, ki bia daa nyu damiituk nba mɔk datiŋ. U daa nyu tilɔɔna
nba ki bi dia ki tee daan na nyun, ki bia daa mɔɔ li lɔɔna.
4 Waa daa tee Nasar nirɔ na, u daa di linba kur nyii daan tiik paak, laa lek tee li bin
koo li wakii.
5 Waa nyinn u mɔŋ ki daa tee Nasar nirɔ na, u daa pɔɔn u yut koo ki koor u tiaŋi, wun
ŋaan ki u yut nan tiaŋ n kpaat kii mun, ki u sii tee kasii ki saa tuu yoo nba ki u senn
mɔsonn ki tur Yennu na.
6-7 U yut nae tee nyinn ki want nan u jii u mɔŋ ki tur Yennu. U daa siin kuun ki tee u
mɔŋ jakint, li-i lekii tee u baa, koo u naa, koo u ninja, koo u niipoo gbanankpeenn gbaa.
8 Laa saa jii yoo nba kur ki u tee Nasar nirɔ na, u sii tee Yennu yɔɔe.
9 Li-i tee sɔɔ tan kpir kpo Nasar nirɔ na numm ni, li kɔɔnɔ jakinte na, wun guur daa
ŋanlore ki ji koor u yut nan tiaŋ na; ki ji sii yeen.
10 Li daa ŋanniin daar wun baar nan lanjerii banlee koo ŋmana banlee, ki tan tur
manntɔɔ, Yennu lanbouŋ tammɔb ni.
11 Manntɔɔ na saa jii lanjeryeŋ koo ŋmanyeŋ, ki li tee yanbɔmm Yenpiinii, ki jii lɔɔ
na mun ki li tee mujoonu Yenpiinii, ki mann maruŋ ki ŋamm Nasar nba ki nirɔ kpo u
numm ni na, ki li sii tee daar nba niŋ ki Nasar na ŋamm jii u yut ki tur Yennu,
12 ki u bia saa ŋamm jii u mɔŋ ki tur Yennu nan u tee Nasar nirɔe. U daa kaan yoo
nba ki u bo dɔŋ jii u mɔŋ ki tur Yennu na ki pukii, kimaan yut nba ki u bo jii tur Yennu
na kɔɔ jakinta. Ki wun ŋamm wuur u biit, li tee wun baar nan peeuk nba dii binne.
13 Sennu nba waa nae dia Nasar nirɔ nba senn yoo ki jii u mɔŋ ki tur Yennu. Li-i tee
yoo na paak jii, wun mann maruŋ na. Bin baar nanɔ lanbouŋ tammɔb na ni.
14 Leŋe ki u saa jii u Yenpiinii bonkobit bantaa nba ki mɔk daŋ. Yenɔ sii tee pejabir
nba dii binn ki li tee mujoonu Yenpiinii, lɔɔ mun sii tee pesar nba dii binn ki li tee
yanbɔmm Yenpiinii, lɔɔ na mun sii tee pejak ki tee weinanleeb Yenpiinii yar.
15 U bia saa baar nan jeet Yenpiinii, ki li sii tee boroboro nba ki ŋmat datiŋ li ni
kpanchibuk, nan lilaat nba ki bi far olif tiinii kpan,† nan boroboro nba ki bi jii yon nan
olif tiinii kpan ki teenir ki li kpakii, ki pukin Yenpiinii nba tee dii nan daan.
16 Manntɔɔ na saa jii linba na kur ki tur Yennu, ki ŋamm yanbɔmm Yenpiinii nan
mujoonu Yenpiinii ŋamma.
17 U saa jii boroboro nba ki mɔk datiŋ, ki be nan kpanchibuk na nan pejak na, ki
mann maruŋ, ki li sii tee weinanleeb Yenpiinii ki tur Yennu, ki bia pukin dii Yenpiinii
nan daan Yenpiinii na.
18 Yennu lanbouŋ tammɔb na nie ki Nasar nirɔ na saa koor u yut nba ki u bo jii ki tur
Yennu na, ki jii yut na ki teenir muu nba di weinanleeb Yenpiinii na ni.

---

* **6:2 6.2** Nasar nirɔ tee wunba sat mɔb ki jii u mɔŋ ki tur Yennu. † **6:15 6.15** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

19 Li-i tee ki Nasar nirɔ na koor u yut nba ki u bo jii tur Yennu na ki gbenni, manntɔɔ
na saa jii pejak nba ki bi yakin na boouk taar, nan boroboro nba kpakii yennkɔɔ, nan
lilaauk nba be kpanchibuk na ni, ki li kura daa mɔk datiŋ, ki tebin Nasar nirɔ na nii ni.
20 Ki manntɔɔ na saa jii ki ŋaant, ŋaan tur Yennu, ki li tee burchinpiinii ki teen Yennu,
ki sii tee kasii jeet ki tee manntɔɔ yar, ki bia jii pejak na kar nan naŋ ki tur Yennu, ŋaan
ki li tee manntɔɔ yar. Li poorpo Nasar nirɔ na ji saa fit nyu tilɔɔna daan.
21 Nasar niib senniie na. Li-i tee ki Nasar nirɔ senn mɔsonn nan u saa tur Yennu piinii,
ki senn ki li gar waa bo tee saa tur biaŋinba, li ŋan ki wun tun gbeen u mɔsonn nba ki
u sat na.

Ki jiin mannteeb piisin turu po
22 Yennu yet Moses
23 a wun pak tur Aarɔnn nan u bonjai a, “Yaa tuu saa yet piisin biaŋinbae na ki tur
Israel teeb a:
24 Yennu n teen piisin i paak, kii biaki gorii-i.
25 Yennu-ii mɔk burchint nani, kii biaki looni.
26 Yennu-ii gorii-i nan ninkpabauŋ, ki bia turi parmaasir.”
27 Ki Yennu ŋamm yet a, “Li-i tee ki bi sat piisin n sann ni ki tur Israel teebi, n saa teen
piisin bi paaka.”

7

Ki jiin saakab Yenpiinii po
1 Daar nba ki Moses chaan Yennu lanbouŋ ki gbenn na, ki u jii kpan ki ŋammir, nan
linba kur be li ni, nan maruŋ binbintir, nan bona nba kur kpiin nann, ki jii tur Yennu.
2 Ki naakuut saakab nba tee Israel booru ni tɔɔndamm, ki bia bo tee saakab nikant
yoo na,
3 ki bi baar nan bi piinii ki tur Yennu, ki li tee naatorit ŋanloob nan naajai piik nan
banlee, ki saakab banlee kur tur naatoruk yenn, ki saakɔɔ kur tur naajak. Baa tur bi
Yenpiinii maŋ ki gbenn na,
4 ki Yennu yet Moses a,
5 “Gaat piinii na bi boor, kii dia kii tuun lanbouŋ na ni toona. Jiin bona maŋ ki tur
Liifai teeb na, ki bi saa tun nann, nan sɔɔ kur toonn nba tee.”
6 Ki Moses jii naatorit nan naajai na ki tur Liifai teeb na;
7 ki u jii naatorit ŋanlee nan naajai banna ki tur Gersonn naakuuk,
8 ki jii naatorit ŋanna nan naajai banniin ki tur Merari naakuuk. Aarɔnn bija Itamar-e
din tuu ŋmakitir sɔɔ kur ki bi tuun bi toona.
9 Ŋaan Moses din ki tur Kohaf naakuuk naatorit koo naajai, kimaan kasii bona nba ki
bi din gorii na tee bii tuu kii bukin bi bɔpiat paake.
10 Baa ŋamm maruŋ binbintir na ki gbenn yoo nba, ki saakab na baar nan bi Yenpiinii
a bin mann maruŋ, binbintir na paak. Baa teen siir nan bin tur bi piinii yoo nba,
11 ki Yennu yet Moses a, “Betir saakab na nan daar kur ni, saakɔɔ yenɔ n tuu baar
nan u piinii ki turin, ki saa tuu daapiik nan ŋanlee, ki lin ŋamm maruŋ binbintir na.”
12-83 Baa din tur bi Yenpiinii ki wei leeb paak daar daar biaŋinbae na:
Sinsinn daar, Juda booru, ki bi saakɔɔ tee Nasonn,
ki u tee Aminadab bija.
Daaŋanlee daar, Isakar booru, ki bi saakɔɔ tee Netanel,
ki u tee Suar bija.
Daaŋantaa daar, Sebulunn booru, ki bi saakɔɔ tee Eliab,
ki u tee Helonn bija.
Daaŋanna daar, Rubenn booru, ki bi saakɔɔ tee Elisur,
ki u tee Sedeur bija.
Daaŋanŋmu daar, Simeonn booru, ki bi saakɔɔ tee Selumiel,
ki u tee Surisadai bija.
Daaŋanloob daar, Gaad booru, ki bi saakɔɔ tee Eliasaf,
ki u tee Dewel bija.
Daaŋanlore daar, Efraim booru, ki bi saakɔɔ tee Elisama,
ki u tee Amihud bija.
Daaŋanniin daar, Manase booru, ki bi saakɔɔ tee Gamaliel,
ki u tee Pedasur bija.
Daaŋanyia daar, Benjaminn booru, ki bi saakɔɔ tee Abidann,
ki u tee Gideoni bija.
Daapiik daar, Dann booru, ki bi saakɔɔ tee Ahieser,

ki u tee Amisadai bija.
Daapiik nan yenn daar, Aser booru, ki bi saakɔɔ tee Pagiel,
ki u tee Okrann bija.
Daapiik nan ŋanlee daar, Naftali booru, ki bi saakɔɔ tee Ahira,
ki u tee Enann bija.
Saakab na kur nba din tur bi piinii biaŋinbae na: Salimpeena kut sɔnt, ki li kpaiu tee nan simpeenii bɔrik-gbinn na, nan salimpeena tatilabik, ki li kpaiu tee nan simpeenii bɔrik-gbinjinn na, ki tee biaŋinba ki bi senn; ki li kur gbee nan yon ki ŋmat kpama, ki tee jeet Yenpiinii; nan salima senii, ki li kpiau tee nan janii bɔrik-gbinjinn na, ki bonnunubit gbee li ni; nan naajabir nan pejak nan pegann nba dii binn, ki li tee mujoonu Yenpiinii; nan buuk, ki li tee yanbɔmm Yenpiinii; nan naajai banlee nan pejai banŋmu nan buunii banŋmu nan pei banŋmu, binba dii binn binn, ki li tee weinanleeb Yenpiinii.
84-88 Yenpiinii nba ki saakab piik nan banlee na din taan ki baar nann a bin jii ki ŋamm maruŋ binbintir na, ki tur Yennu din tee:
salimpeena kutsɔnii piik nan ŋanlee, nan salimpeena tatilaat piik nan ŋanlee, ki li kur kpiasu taan ki tee nan simpeenii bɔrik-gbina piinlee nan ŋanlore na;
nan salima senii piik nan ŋanlee ki li kpiasu taan ki tee nan simpeenii bɔrik-gbinn na, ki gbee nan bonnunubit,
nan naajai piik nan banlee, nan pejai piik nan banlee, nan pegana piik nan banlee nba di binn binn, nan jeet Yenpiinii, ki li kura tee mujoonu Yenpiinii,
nan buunii piik nan banlee, ki li tee yanbɔmm Yenpiinii;
nan naajai piinlee nan banna, nan pejai piinloob, nan buunii piinloob, nan pegana piinloob nba dii binn binn, ki li tee weinanleeb Yenpiinii.
89 Moses nba kɔɔ lanbouŋ na ni a wun pak nan Yennu yoo nba, ki u gbat ki Yennu pak nanɔ mɔlor lakir na biitir paapo, ki be bonninnant ŋanlee nba mɔk kpinkpant* na sinsuuk ni.

8

Ki jiin fita sinsennboa po
1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun bet Aarɔnn nan li-i tee ki u joo fita ŋanlore na, wun senn fitsentir paak, ki li yentu na-ii yeen tɔɔnn po.
3 Ki Aarɔnn sak, ki tun nan waa wannɔ na.
4 Bi din boor salimae ki nan fitsenta na, laa nyii li yur po ki tan sik musur ni, ki li tee salima kuukɔɔ, ki tee nan biaŋinba ki Yennu wann Moses na.

Ki jiin Liifai teeb gannu po
5 Ki Yennu yet Moses a,
6 “Bɔkitir Liifai teeb ki bin nyi Israel teeb kur ni, ki ŋammib.
7 Faa saa tun biaŋinbae na, a mii nyun nba ŋammit na bi paak, ki koor bi gbanant paak kobit, ki bia te ki bin wuur bi tiat, ki bi ji sii yeen.
8 Ŋaant ki bin jii naajapaŋ, nan dii yon nba ŋmat olif tiinii kpan* li ni, ki a mun saa jii naajapanleek, ki lii tee yanbɔmm Yenpiinii,
9 ki a yiin Israel teeb kur, ki taamm bɔyenn kɔɔ boor, ki te ki Liifai teeb na n set n lanbouŋ tammɔb ni,
10 ŋaan te Israel teeb na n paan bi nii Liifai teeb yura paak.
11 Ki Aarɔnn saa jii Liifai teeb ki turin, ki li sii tee Israel teeb burchinpiinii ki teen min Yennu, ki lin fit te bin tun n toona.
12 Liifai teeb na saa paan bi nii naajai banlee na yura paak, ki i saa jii naajayenɔ ki mann yanbɔmm maruŋ, ki jii naajaleek ki mann mujoonu maruŋ ki tur min Yennu, ki lin nyinn Liifai teeb bi biit ni.
13 “A te ki Liifai teeb n set Aarɔnn nan u bonjai numm ni, ki bin jiib ki tur min Yennu.
14 Nna bannue ki a saa bɔkit Liifai teeb ki bin nyi Israel teeb ni; ki Liifai teeb sii tee n yab.
15 Li-i tee ki a ŋamm Liifai teeb ki bia jiib ki turin ki gbenn yoo nba, bi ji saa fit tun bi toona, min Yennu lanbouŋ na ni.
16 N gannib, ki bi see Israel teeb bijakperii nba ki bi marib na seenu ni.
17 Maa din kpii Ijipt teeb bijasinsina na, ŋaan n din gann Israel teeb bijasinsinae, nan bi bonkobit sinsinn matii, ki bi tee n yab.

---

* **7:89 7.89** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant. * **8:8 8.8** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

18 N ji jikit Liifai teebe ki sentib Israel bijasinsina seenu ni.
19 N nyinn Liifai teeb na Israel booru ni ki tur Aarɔnn nan u bonjai, ki li tee piinii, ki
bi sii tuun min Yennu lanbouŋ na ni, ki guu Israel teeb na ninbɔŋ nba saa baarib, li-i
tee ki bi nakin kasii na boor."
20 Ki Moses nan Aarɔnn nan Israel teeb kur jii Liifai teeb na ki tur Yennu, nan biaŋinba
ki Yennu wann Moses na.
21 Ki Liifai teeb wuur bi tiat ki ŋamm bi mɔŋ, ki Aarɔnn jiib ki tur Yennu, ki li tee
burchinpiinii, ki bia ŋamm bi paak ŋamma.
22 Li poorpo ki Liifai teeb na baar Yennu lanbouŋ na ni, ki Aarɔnn nan u bonjai
ŋmakitib ki bi tun bi toona. Israel teeb na din tun ki tur Liifai teeb nan biaŋinba ki
Yennu wann Moses nae.
23 Ki Yennu yet Moses a,
24 "Liifai jɔɔ nba kur dii bina piinlee nan ŋanŋmu koo ki gar nna, u saa fit kɔɔ min
Yennu lanbouŋ ni ki tun toona.
25 Ŋaan wunba dii bina piinŋmu, wun kar kii foi.
26 Bi tuu saa fit somm bi ninjamm ki bin tun lanbouŋ na ni toona, ŋaan bi daa tuun
toona maŋ bi tiɔŋu. Faa saa wann Liifai teeb ki bi tuun bi toona biaŋinbae na."

9

Ki jiin yukitgar jaamm munlee na po
1 Ki Yennu pak nan Moses, Sainai kunkoouk paak, bina ŋanlee niŋ nba ki Israel teeb din
nyii Ijipt na, li sinsinn ŋmaarik ni ki yet a,
2-3 "Ŋmaarik maŋ dapiik nan ŋanna daar daajoouk, Israel teeb n piin ki di yukitgar*
tiaru jaamm na, nan li sennii nan ŋmakita nba tee biaŋinba na."
4 Ki Moses yet Israel teeb a bin di yukitgar tiaru jaamm na.
5 Li ŋmaasinsinn dapiik nan ŋanna daar daajoouk, ki bi tun nna, Sainai kunkoouk
paak. Niib na din tun linba kur ki Yennu wann Moses nae.
6 Ŋaan bi jasiab din be ki ki fit dii yukitgar tiaru jaamm na li daar, kimaan bi din sii
kuuma, ki li kɔɔmm jakint. Ki bi saan Moses nan Aarɔnn boor,
7 ki saa yet a, "Ti mɔk jakint, kimaan ti sii kuuma, bee saa teen ki ti kan pukin Israel
teleeb po ki tur Yennu ti piinii?"
8 Ki Moses jiin a, "Ii guur ki ŋaan ki min la gatu Yennu boora."
9 Ki Yennu yet Moses
10 a wun bet Israel teeb a, "Li-i tee ki bi sɔɔ koo bi yaaboona sii kuun ki be jakint ni,
koo ki bi sɔɔ be digbann banfɔkira, ŋaan loon wun di yukitgar tiaru jaamm maŋi,
11 li daanɔ saa fit di ŋmaarii ŋanlee ni, li dapiik nan ŋanna daar daajoouk. Bi saa
ŋman peeuk na nant, nan boroboro nba ki mɔk datiŋ nan tututont.
12 I tuu daa nyikin li jesiat ki tent ki li yentir sanyiɔku; i bia tuu daa yee bonkobuk
maŋ kpaba. Ii tuu tiar ki di yukitgar jaamm na nan biaŋinba ki sennu tee na.
13 Wunba ki mɔk jakint, ki bia ki nyii saan sɔnu, ŋaan yêt ki ki tiar dii yukitgar jaamm
na, u ji kan pukin n niib po, kimaan u ki jii u piinii ki turin daar nba ki n gann na, ki u
saa la tubdatu, u yanbɔmm paak.
14 "Li-i tee boorganu nba kɔɔ nani na loon wun di yukitgar tiaru jaamm na, u saa fit wei
sennu nan wannu nba tee biaŋinba, ki di. Sennu na dia sɔɔ kure, laa tee doo yɔɔ, koo
boorganu nba kur."

Biaŋinba ki sanpagbouŋ dɔkin Yennu lanbouŋ
(Nyinu 40.34-38)
15-16 Daar nba ni ki bi chaan Yennu lanbouŋ na ki gbenn, ki sanpagbouŋ dɔkit ki piinir,
ki naan nan muu na nyiɔk.
17 Yoo nba kur ki sanpagbouŋ dɔkit Yennu lanbouŋ na paak, Israel teeb na tuu fiin bi
kaaŋ nae, ki saan chaan siaminba ki sanpagbouŋ na set.
18 Israel teeb din tuu dia Yennu sennue nan waa wantib biaŋinba na, ki chaatir bi
kaaŋ ki chari, ki bia ŋammit chaant. Sanpagbouŋ na nba tuu baak Yennu lanbouŋ na
paak ki wei biaŋinba, nnae ki Israel teeb mun tuu wei ki be bi kaaŋ ni.
19 Li-i tee ki sanpagbouŋ na jii daa bonchiann ki baak Yennu lanbouŋ na paaki, Israel
teeb na din tuu sak Yennu sennue, ki biar be leŋ.
20 Sanpagbouŋ na din tuu bakin lanbouŋ na paak daa waaminnae yenn yoo. Ki bi
saak Yennu mɔk ki chaatir bi lanbont ki bia ŋammit chaant.

* **9:2-3 9.2** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

21 Yenn yoo sanpagbouŋ na din tuu bakin lanbouŋ na paak daajoouko ki tan yent
sanyiɔk, li sanyiɔk ni wun dɔkit Yennu lanbouŋ na paak, bin fiir li kaaŋ ni. Laa lek tee
yonnu ni koo nyiɔkue ki sanpagbouŋ na dɔkit, bi tuu fiire.
22 Sanpagbouŋ na nba sii baak Yennu lanbouŋ na paak yoo bianjinba kur, laa lek tee
daa ŋanlee, koo ŋmaarik, koo binn, koo ki wei gar nna, ŋaan sanpagbouŋ na nba sii
baak lanbouŋ na paak ki wei bianjinba, nnae ki bi sii be bi kaaŋ ni. Wuu taŋi dɔkit
Yennu lanbouŋ na paak yoo nba, bin mun chaat bi kaaŋ.
23 Israel teeb din tuu saak Yennu mɔbe ki chaant bi lanbont, ki bia chaatir bi lanbont.
Bi din mɔk mɔsaku nan sennu nba ki Yennu tur Moses ki u ji wannib na.

10

Ki jiin salimpeena naatuna po

1 Ki Yennu yet Moses a,
2 “Jiin salimpeena ki kur naatuna ŋanlee kii dia kii yi kii taant Israel teeb, ki bia tuu
te ki bin lee kaaŋ.
3 Ki li-i tuu kii tee ki niib na gbat naatuna ŋanlee na mɔnii, bi tuu saa taan kii be a
tɔɔnn, min Yennu lanbouŋ tammɔb na ni.
4 Li-i tuu kii tee ki bi gbat naatunn yennkɔɔ mɔnii, bi naakuut saakab na n tuu taan
kii be a tɔɔnn.
5 Li-i tuu kii tee ki bi gbat naatunn mɔnii bonjinii jinii nna, booru nba kar yondo po
na, bin nyi ki liit tɔɔnn.
6 Bi-i gbat naatunn mɔnii bonjinii taar munlee ni, booru nba kar niidiitu po na n nyi
ki wei paan. Naatunn na mɔnjinjiniie sii tee nyinn ki want bi nyinu.
7 Ii tuu peb naatuna na ki lin wei ki yiin Israel teeb kur.
8 Aarɔnn bonjai nba tee mannteeb nae tuu saa peb naatuna na, ki li sii tee kaar ki tur
yimm nan i yaaboona nba saa fiir.
9 “Li-i tuu kii tee ki i be i tiŋ ni, ki i datai leki, ki kɔn nani, yin tuu peb naatuna na, ki
lii tee nyinn nan i be tɔb ni, ki min i Yomdaanɔ Yennu saa sommi ki nyinni i datai maŋ
nuu ni.
10 Li-i biaki tee ki i be i yamani, ki di i ŋmaapaaŋ jaamm, koo i jiantu jaamm nba kuri,
yin tuu peb naatuna na yoo nba ki i tuu jikit i mujoonu piinii nan weinanleeb piinii ki
teen min Yennu na, ki li sii tee tiarin nan n be nani. Mine tee i Yomdaanɔ Yennu.”

Bianjinba ki Israel teeb nyii Sainai kunkoouk paak

11 Israel teeb nba din nyii Ijipt bina ŋanlee ni, ŋmaarii ŋanlee, dapiinlee daar, ki
sanpagbouŋ na dɔkit Yennu lanbouŋ na paak,
12 ki Israel teeb soor sɔnu ki nyii Sainai kunkoouk paak ki somm, ki sanpagbouŋ na
saa sik ki jɔɔn lanbouŋ na paak, Parann kunkoouk paak.
13 Ki bi piin ki somm nan bianjinba ki Yennu wann Moses na.
14 Yoo nba kur ki bi chat ŋaan bi din tuu somm maaru maarue. Binba din tee Juda
booru na din liie nan bi fariŋ, ki saak koonn koonn, ki Nasonn, wunba tee Aminadab
bija na, tee bi tɔɔndaanɔ,
15 ki Netanel, wunba tee Suar bija na tee Isakar booru ni tɔɔndaanɔ,
16 ki Eliab, wunba tee Helonn bija na tee Sebulunn booru ni tɔɔndaanɔ.
17 Ki bin ji chaat Yennu lanbouŋ na, ki Gersonn nan Merari naakuut jikin ki somm nann.
18 Binba din tee Rubenn booru na din tuu nyie nan bi fariŋ, ki saak koonn koonn, ki
Elisur, wunba tee Sedeur bija na tee bi tɔɔndaanɔ,
19 ki Selumiel, wunba tee Surisadai bija na tee Simeonn booru ni tɔɔndaanɔ,
20 ki Eliasaf, wunba tee Dewel bija na tee Gaad booru ni tɔɔndaanɔ.
21 Ki naakuuk nba tee Kohaf ki nyii Liifai booru ni na tuu jii Yennu kasii bona na, ki nyi
wei. Niib na din tuu chaan Yennu lanbouŋ ki gbennewa ki bin fit baar.
22 Binba din tee Efraim booru na din tuu nyie nan bi fariŋ ki wei, ki saak koonn koonn,
ki Elisama, wunba tee Amihud bija na tee bi tɔɔndaanɔ,
23 ki Gamaliel, wunba tee Pedasur bija na tee Manase booru ni tɔɔndaanɔ,
24 ki Abidann, wunba tee Gideoni bija na tee Benjaminn booru ni tɔɔndaanɔ.
25 Binba joont din tee Dann boorue, ki tuu nyi nan bi fariŋ ki saak koonn koonn, ki
Ahieser wunba tee Amisadai bija na tee bi tɔɔndaanɔ,
26 ki Pagiel, wunba tee Okrann bija na tee Aser boor ni tɔɔndaanɔ,
27 ki Ahira, wunba tee Enann bija na tee Naftali booru ni tɔɔndaanɔ.
28 Israel teeb nba din tuu saak bianjinbae na, yoo nba kur ki bi fiir kaaŋ ni.

29 Ki Moses yet u siini Hobab, wunba tee Rewel bija, ki u tee Midiann booru ni nirɔ na
a, “Ti ji yaa tin kɔɔ siaminba ki Yennu yet a u saa turit nae, siaminba ki u senn mɔsonn
ki tur timm Israel teeb a tin mɔkit na, li paak, ii waa na ki tin biit ti mɔkint maŋ.”
30 Ki Hobab jiin a, “Aaii, n ŋmat kun n damm tiŋ nie.”
31 Ki Moses yetɔ a, “N siini, a daa nyikinti. A mi taa sii kaar sian, kunkoouk na ni, ki a
sii tee ti sɔnŋmakit-tɔɔ.
32 Li-i tee ki a wei ki saan nanti, timm nan fine saa biit bonŋana nba kur ki Yennu saa
turit.”

Biaŋinba ki niib na nyii soor sɔnu
33 Yoo nba ki niib na nyii Yennu jɔɔr Sainai boor na, ki bi somm daa ŋantaa, ki Yennu
mɔlor lakir na be bi tɔɔnn po, ki kpaan siaminba ki u saa te ki bin chaan bi kaaŋ.
34 Baa din tuu fiir ki chaat kaaŋ na, ŋaan Yennu sanpagbouŋ na din tuu dɔɔk bi paake,
yonnu ni.
35 Yoo nba kur ki bi din tuu liit nan Yennu mɔlor lakir na, Moses din tuu yete a, “Yennu,
fiit, ki ber a datai ki yatib, ki te binba nama na n chiar.”
36 Ki li-i tee yoo nba kur ki lakir na set, u tuu yet a, “Yennu, jenin Israel teeb nba tee
tusbamm na boor.”

11

Ki jiin Tabera sann puru po
1 Ki niib na piin piak ki want bi fara nba tee, ki teen Yennu. Yennu nba gbat bi pinpakit
maŋ, ki u donn wutoor bi paak, ki te muu gaar bi kaaŋ na kpiŋ.
2 Ki niib na bui fabin ki tur Moses ki loon sommir. Ki Moses miar Yennu, ki muu na
kpeen.
3 Li paak ki bi pur leŋ sann Tabera, kimaan leŋe ki Yennu din te ki muu dii bi boor
ni.*

Biaŋinba ki Moses gann tɔɔndamm piinlore
4 Boorganu din pukin Israel teeb po, ki niaru din tan mɔkib ki bi loon nant, ki Israel teeb
na gbaa din fabin nant po ki yaa a “Li-i bonni tee ki ti saa la nant, ti bo saa ŋmama.
5 Taa din be Ijipt tiŋ ni, ti din ŋman janii nba kur ki ti loon, ti din ki pa siar li paak.
Ti tian li kana nan naapera nan gab nan kpinfaat nba kur ki ti din laat.
6 Mɔtana ti ji ki laat li siari, see mana kuukɔɔ, ki tankpinii ji mɔkit.”
7 Mana na din tee bin peenpupuka nnae,
8-9 ki ŋann nan marin tuu baa nyiɔk, kaaŋ na ni, ki li-i yent sanyiɔk ni, niib na tuu lin
kaaŋ na nie, ki tɔkirir. Bi din tuu nannire koo ki toorir ki lin kpant yon, bin ji yakin ki
teen nan lilaat na. Ki li man nan bi ŋmat boroboro nan olif tiinii kpame† ki pur na.
10 Ki Moses gbat niib na nba see koonn koonn, ki burin bi lanbont tammɔi ni na, ki li
biir u par, kimaan Yennu wutoor doo bi paaka.
11 Ki Moses boi Yennu a, “Bee teen ki a baar nan parbibooru na a daabir paaki? N tun
bee ki li ki maŋa, ki a jii niib na kur jika ki jinnimi?
12 Mine namm koo ki maribi-i? Bee teen ki a yaa n diab n nii ni nan biaŋinba ki binaa
tuu dia u bik na, ki saan namm tiŋ nba ki a senn mɔsonn ki tur bi yeejamm na ni.
13 N saa la nant lee ki tur niib na kuri? Bi ŋammit fabine ki boin nant po.
14 N kan fit jii niib na kur jika n kuukɔɔ, li saa yabit ki paakima.
15 Li-i tee nna bannue ki a yaa diamii, ŋann fii mɔk ninbatinu nanin ki kpin mɔtana,
ŋaan daa te ki n laat n mɔŋ joontu ki li tee yanni.”
16 Ki Yennu yet Moses a, “Gant niburchimm piinlore, binba ki bi niib mib nan bi tee
tɔɔndamm, ki baar namm min Yennu lanbouŋ tammɔb ni, ki te bin set leŋ ki kpiana.
17 N saa sik leŋ ki pak nana, ki jii Seek nba ki n tura na mun ki turib, ki bi saa somma
ki jii niib na jika, ki a ji kan jii a kuukɔɔ.
18 Yetir niib na a bin ŋamm bi mɔŋ fanu ki teen siir, ki wonn bi saa ŋman nant, a
Yennu gbat baa mɔ fabin ki yaa bi nian nant nawa, ki yaa baa din be Ijipt na din sɔ nan
nna na, a mɔtana Yennu saa turib nant, ki bin ŋman.
19 Bi kan ŋman nant maŋ dayenn kɔɔ kaa, koo daa ŋanlee kaa, koo daa ŋanŋmu kaa,
koo dapiik kaa, koo dapiinlee kaa,
20 ŋaan bi saa ŋman ŋmaamunne nan laa tan sii nyi bi miana ni, ki bi saa miat. Linba
na saa tun kimaan baa yêt min Yennu, wunba be namm, ki mɔ fabin, ki yaa bi-i diŋi be
Ijipt-e sɔ na paak.”

---

* **11:3 11.3** Bi maan ni, Tabera nan “mudinu” mɔbona naane. † **11:8-9 11.8** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

21 Ki Moses yet Yennu a, “Mine na, ki n be niib tusaa kobii ŋanloob sinsuuk ni ki somm
namm, ki a yet nan a saa turib nant ki bin ŋman ki jaŋ ŋmaarik.
22 Nei nan pei be ki saa jaŋiba-a? Janii kur nba be nyun ni saa jaŋiba-a?”
23 Ki Yennu jiin Moses a, “Min Yennu paŋ ki yabi-i? Mɔtana, a ji saa la nan linba ki n
yet na saa teen mɔnii koo li kan tumi.”
24 Ki Moses nyii nanyer ki saa bet niib na linba ki Yennu yetɔ. Moses din taan tɔɔndamm
piinlore na, ki bi set lint Yennu lanbouŋ na.
25 Ki Yennu dɔkit sanpagbouŋ ni ki pak nan Moses, ki jii Seek nba ki u tur Moses na
mun, ki tur tɔɔndamm piinlore na. Seek na nba baa bi paak yoo nba, ki bi piin piak nan
sɔkiniinba na, ŋaan ki ki pak wei.
26 Tɔɔndamm banlee din biar bi kaaŋ ni, ki ki baar Yennu lanbouŋ na boor. Bi din tee
Eldad, nan Medad-e, ki Yennu Seek sik bi paak, kaaŋ na ni, ki bi yikin ki piak nan Yennu
sɔkiniinba na.
27 Ki naasinsɔɔ chiar nyii ki tan yet Moses a Eldad nan Medad biar kaaŋ na ni, ki
sɔkint Yennu maan.
28 Ki Joosua, wunba tee Nunn bija, ki be nan Moses ki sommitɔ u bisiniŋa na yet Moses
a wun bet jab na ki bin ŋmin.
29 Ki Moses jiin a, “N paake ki li mɔka funfunni-i? N sunman ki Yennu n bo jii u Seek ki
tur u niib kure, ki te ki bi kur-ii piak nan sɔkiniinba na.”
30 Moses nan Israel tɔɔndamm piinlore na ji din ŋmat kaaŋ na nie.

Biaŋinba ki Yennu turib nant

31 Ki Yennu te wouŋ da ki pebir pinpara, ki bi nyii mɔkgbeŋir ni, ki yuuk ki diab nan tiŋ
nan taabana ŋantaa na, ki din baa kaaŋ na kur po, ki saa dian siaminba ki nirɔ saa fit
somm daar sommir.
32 Ki yonnu nan nyiɔk kur, ki saa tuu daleer na kur, niib na din tuu so pinparae, sɔɔ
din ki so ki li ki baat bɔtoouku. Bi din tuu latibe kaaŋ na kur po, a lin koor.
33 Nant bonchiann daa din biar ki bi saa ŋman, ki Yennu din donn wutoor niib na
paak, ki te yiarbiiuk baa kaaŋ na kur po.
34 Leŋ maŋ bi din purir Kibrof Hatafa (ki li paak tee “nianbiiuk kaat”), kimaan baa
din pii binba mɔk nianchiɔŋ leŋ na.
35 Niib na din fiir Kibrof Hatafa-e ki saan Haserof, ki saa chaan bi kaaŋ leŋ.

12

Biaŋinba ki Miriam la tubdatu

1 Moses din kɔɔn poo, ki u tee Kus booru ni bonpook, ki Miriam nan Aarɔnn pak ki
sarikɔ ki jiin poo maŋ po.
2 Bi din yet a, “Yennu kpan piak nan Moses kuukɔɔe-e? U ki pak nan timm ŋarimi-i?”
Ki Yennu gbat linba kur ki bi yet na.
3 (Moses din tee sikin-n-mɔŋ daanɔ, ki gar sɔɔ kur tingbouŋ na ni.)
4 Li taakpaak ni, ki Yennu yet Moses nan Aarɔnn nan Miriam a, “N loon i bantaa na n
nyi ki baar n lanbouŋ tammɔb ni.” Ki bi saan,
5 ki Yennu sik ki be sanpagbouŋ ni, ki set u lanbouŋ tammɔb na ni, ki yiin Aarɔnn
nan Miriam. Ki bi banlee chat ki set tɔɔnn po.
6 Ki Yennu yet a, “Gbiintir linba ki n yaa n beti na: Li-i tee ki n sɔkiniinba be nani, n
fiitir n mɔŋ ki teemm yirintu ni, ki bia piak namm damiit ni.
7 Ki li be li kɔɔ nan biaŋinba ki n piak nan n toontunnɔ Moses; n jiiu, ki te ki u guu
Israel teeb kuraewa.
8 Li paak n tuu pak nanɔ yeenin ni, ki li ki tee buntir ni kaa, u laat n ninnauŋ. Bee ki
i ki tiin nan yin pak ki biir n toontunnɔ Moses-i?”
9 Ki Yennu wutoor nba doo bi paak na ki u yaat nyikib,
10 ki sanpagbouŋ na yaat lanbouŋ na paak. Li taakpaak ni ki yiaryoonn soor Miriam
gbanant kur po, ki peen nan gbent na. Ki Aarɔnn jiant ki gotɔ ki la ki gbanant paak
yiaryoonn na soorɔwa.
11 Ki Aarɔnn yet Moses a, “Chanbaa, a daa te ki ti jat-yanbɔmm nba ki ti tun na n
biiriti.
12 A daa te ki Miriam tee nan sanpantik nba ki bi tuu marɔ, ki sɔɔ ki u kpo ki bat
chianu, u naa poor niwa na.”
13 Ki Moses miar Yennu nan kunkɔpaarir a, “Yennu, turimɔ laafia.”
14 Ki Yennu jiin Moses a, “Li-i tee ki u baa bo siir mɔsant u numpo, u bo saa di feie
daaŋanlore. Ii ŋaan ki wuu be u kuukɔɔ, kaaŋ na kpiŋ daaŋanlore, li poorpo ki yin jen
nanɔ kaaŋ na ni.”

15 Ki Miriam be u kɔɔ, kaaŋ na kpiŋ daaŋanlore. Niib na din ki lebit kaaŋ nan waa
din tan jen kaaŋ na ni.
16 Li poorpo ki niib na fiir Haserof, ki saan ŋamm chaan bi kaaŋ Parann kunkoouk
paak.

13

Ki jiin dobii teeb po
(Sennu 1.19-33)
1 Ki Yennu yet Moses a,
2 "Gant saakab ki bin nyi booru kur ni yenɔ yenɔ, ki tumm ki bin saan fiitir Keenann
tiŋ nba ki n jikit ki teen Israel teeb na."
3-15 Ki Moses sak Yennu mɔb, ki tun saakab na, a bin nyi Parann kunkoouk paak ki
saan Keenann tiŋ ni, ki saa chekit ki got. Binba din saane na:

Booru	**Saakɔɔ**
Rubenn	Sammua, ki u tee Sakur bija
Simeonn	Safat, ki u tee Hori bija
Juda	Kaleb, ki u tee Jefune bija
Isakar	Igal, ki u tee Joosef bija
Efraim	Hosea, ki u tee Nunn bija
Benjaminn	Palti, ki u tee Rafu bija
Sebulunn	Gadiel, ki u tee Sodi bija
Manase	Gadi, ki u tee Susi bija
Dann	Amiel, ki u tee Gemali bija
Aser	Setur, ki u tee Maikel bija
Naftali	Nabi, ki u tee Fofsi bija
Gaad	Gewel, ki u tee Maki bija

16 Jab nba ki Moses din tumm a bin saan ki fiit Keenann tiŋe na. U din lebit Hosea
sann, wunba tee Nunn bija na ki purɔ Joosua.
17 Moses nba tuunib yoo nba, ki u yetib a, "Ii saa man niigaŋ po ki saa baar Keenann
niidiitu po, kii saa kunkona tinii po,
18 ki laan digbanboorik nbae ki li tee, ki la niib na yabint, nan baa mɔk paŋ biaŋinba.
19 Ii fiitir ki got ki la bi tiŋ na nba ŋan nan laa ki ŋan, ki laan leŋ niib na kɔɔ doyaana
nie koo bi maa joona ki linta.
20 Ii fiitir ki laan leŋ tiŋ kpai koo li mɔk tiiuku, ŋaan yabir ki pɔɔr leŋ tilɔɔna ki jen
nann." (Li sakir din tee daan tilɔɔna mummɔnn yooe.)
21 Jab na din nyii saan niigaŋ po, ki saa kɔɔ Sinn niidiitu po kunkoouk paak na, ki saa
baar Rehob, ki jiin Lebo Hamaf niigaŋ po,
22 ki saan tiŋ maŋ diitu po, ki bia saa baar Hebronn, ki li tee siaminba ki Ahimann
nan Sesai nan Talmai naakuut ni niib kɔɔ na, ki tee niwakita nba ki bi yib Anak teeb na
yaaboona. (Baa din sibir Hebronn doo li bina ŋanlore poorpoewa ki bi tan sibir Soann
doo nba be Ijipt na.)
23 Baa din tan baar Eskol baauk na ni, ki bi chɔɔ daan tilɔɔnsɔkitir nan yiinu, ki li
kpai, ki jab banlee tuun daauk ki buk. Bi bia din pɔɔr tilɔɔnlia nba man ki pukin.
24 (Bi din pur leŋ maŋ Eskol baauk, kimaan Israel teeb nba din chɔɔ daan tilɔɔna yiinu
leŋ na paak.)*
25 Jab na din jii dapiinnae ki fiit Keenann tiŋ na, ki ŋmat jen
26 Moses nan Aarɔnn nan Israel teeb kur boor, Kades doo ni, ki li be Parann kunkoouk
paak. Bi din pakib linba kur ki bi la, ki bia wannib tilɔɔna nba ki bi nyii nann tiŋ maŋ
ni.
27 Bi din bet Moses a, "Ti saan fiit tiŋ nawa, ki la nan li kpai, ki bia mɔk mɔkint. Leŋ
tilɔɔnae na.
28 Ŋaan niib nba be leŋ na mɔk panii bonchiann, ki maa joona ki lint bi doi, ki bi doi
na mun bia yab. Ki ti bia la niwakita nba tee Anak teeb yaaboona na leŋ.
29 Amalek teeb kɔɔ niidiitu po yiar na nie, ki Hef teeb nan Jebus teeb nan Amor teeb
mun kɔɔ kunkona tinii na ni, ki Keenann teeb mun kɔɔ ki kpia mɔkgbeŋir nba ki bi yir
Sinsuuk ni mɔkgbeŋir, nan Jɔɔdann mɔkir na."

* **13:24 13.24** Eskol paak tee "daan tilɔɔnsɔkitir."

30 Ki Kaleb te Israel niib nba burin ki biir Moses na ŋmin, ŋaan ki u yet a, “Ŋaant ki
tin lek niib maŋ ki gaar tiŋ na, kimaan ti mɔk paŋ ki saa fit kɔn nyinniba.”
31 Ki jab nba daan saan nan Kaleb na yet a, “Aaii, ti ki mɔk paŋ nba saa lek niib na,
ki kɔn nammii; niib na mɔk paŋ ki garita.”
32 Ki jab na ji piak linba ki took ki teen Israel teeb ki jiin tiŋ nba ki bi saan fiit na po,
ki yet a, “Tiŋ nba ki ti saan fiit na ki mɔk jeet nba ki leŋ niib di gbooti. Binba ki ti lab
na kur tee nifɔkite.
33 Ti bia la niwakita leŋ, ki bi tee Anak teeb yaaboona, ki ti got ti mɔŋ ki ti naan nan
naasulankpant na bi boor, ki bi mun goriit ki ti naan nna.”

14

Niib na nba mɔk bunburimii biaŋinba

1 Li daar nyiɔk ki niib na kur bui nan parbiir,
2 ki nyiir Moses nan Aarɔnn ki yet a, “Li din bo sii ŋan ki tin kpo Ijipt, koo tin kpo
kunkoouk na paak.
3 Bee ki Yennu jikitit ki saa nant tiŋ nba na ni. Bi saa kpit tɔb niwa, ki soor ti poob
nan ti waas. Ti-i bonni ŋmat Ijipt, li bo kii sɔ-ɔ?”
4 Ki bi pak nan leeb a, “Ŋaant ki tin gann tɔɔndaanɔ ki ŋmat Ijipt.”
5 Ki Moses nan Aarɔnn gbaan ki tibin niib na tɔɔnn, ki bi yugbia siit tiŋ, a bin barin
Yennu.
6 Ki toomii nba banlee nba din tee Joosua, ki u tee Nunn bija na, nan Kaleb, ki u mun
tee Jefune bija na, mun pat bi liant nan parbiir,
7 ki yet niib na kur a, “Tiŋ nba ki ti saan fiit na tee tinŋaŋe.
8 Li-i tee ki Yennu par peen ti paaki, u saa jiit ki tin kɔɔ ki yent tinkpiasir nba tee
mɔkint tiŋ maŋa.
9 I daa piak ki biir Yennu, i bia daa tiin niib nba kɔɔ leŋ na jaŋmaanii, kimaan ti saa
kɔn ki nyannib dafure. Yennu be nant, ki poŋ kɔn ki nyann tingbana nba guub nawa.
Li paak, i daa tiimm jaŋmaanii.”
10 Ki niib na dukii nan bin jaatib tana ki kpib; ki li taakpaak ni ki Yennu maŋ
yentsaakar dɔkit bi kur boor, u lanbouŋ na paak.

Biaŋinba ki Moses barin Yennu, Israel teeb na paak

11 Ki Yennu yet Moses a, “Taar munŋaae ki niib na saa yêtimi? Taar munŋaae ki bi
saa yêt ki kan teenin yada, nan maa lek tun bakitnauŋ toona bi sinsuuk niwa na?
12 N saa tun yiarkanbant ki boontib, ŋaan fiina, ki teena digbanjaann, ki a sii yab, ki
bia mɔk paŋ ki garib.”
13 Ki Moses bet Yennu a, “A nyinn niib na Ijipt tiŋ ni nan a panchiɔŋo. Li-i tee ki Ijipt
teeb gbat faa tun linba ki tur a niibi,
14 bi saa wann niib nba kɔɔ tiŋ na ni nae. Niib na poŋ gbat nan fin Yennu be nant,
nan a dɔkitir ti paak, ki ti laat a numpo, ki a sanpagbouŋ dɔɔk ti paak, ki a be ti tɔɔnn
sanpagbouŋ ni ki somm nant yonnu ni, ki be muu ni nyiɔk ki somm nant.
15 Mɔtana, li-i tee ki a kpii a niib na kur, digbana nba bo gbat a toonjaana nba ki a tun
na saa yet
16 nan a ki fit jii a niib ki kɔɔ namm tiŋ nba ni ki a senn mɔsonn nan a saa turib na,
ŋaan kpiib muuk ni.
17 Li paak, Yennu, n meia, a wannit a paŋ nba tee, ki tun nan faa din senn mɔsonn ki
yaa,
18 ‘Min Yennu ki dont wutoor yian yian; n bia teen n lonchiɔŋ nan barmɔnii, ki
nyikin chabit yanbɔmm nan mɔyêtdamm, ŋaan n kan nyik ki kan dat binba biir tuba.
Yeejamm nba din tun biit na, n saa dat bi waas nan bi yaaboona tuba li paak, ki saa tuu
yaaboonna.’
19 Yennu, a lomm nba yab, ki a bia ki lebitir biaŋinba na, n meia, nyikin chab niib na
yanbɔmm nan faa din nyik chabib biaŋinba, yoo nba ki bi nyii Ijipt ki tan tuu mɔtana
na.”
20 Ki Yennu jiin a, “N nyik chabib nan faa barin nawa,
21 ŋaan n por kat nan barmɔnii nan maa fo na, ki n yabint paŋ gbee tingbouŋ na na,
22 nan niib na, bi sɔɔ kii be u manfoor ni, ki tan kɔɔ tiŋ maŋ ni. Bi tee damm nba la n
yentsaakar nan bakitnauŋ toona nba ki n tun Ijipt nan kunkoouk paak nawa, ŋaan yêt
ki ki sak n mɔb, ki bikinin taar piik.
23 Bi sɔɔ nan yenɔkɔɔwa gbaa kan la tiŋ nba ki n senn mɔsonn ki tur bi yeejamm na.
Wunba kur yêtin kan la tiŋ maŋ.

24 Ŋaan n toontunnɔ Kaleb dudukit be li kɔɔ, ki u waan nan barmɔnii. Li paak, n saa
baar nanɔ tiŋ nba ki u saan ki fiit na ni, ki u yaaboona saa yent tiŋ na.
25 Ŋanne tee baat nba ki Amalek teeb nan Keenann teeb kɔɔ li ni mɔtana na. Wonn,
a won ŋmat a poorpo kii saa kunkoouk po, kii took Mɔkmuŋ.”

Biaŋinba ki Yennu dat niib na tuba

26 Ki Yennu yet Moses nan Aarɔnn a,
27 “Li saa wei nlee ki nitont na sii nyiirimi? N gbat bonchiann nan baa pak ki biirin
nawa.
28 Betirib a, ‘N sent mɔsonjaann nan n saa tun turi nan biaŋinba ki i boi nawa. Min
Yennu-e pak na.
29 Yaa nyiirin na paak, i saa kpo kunkoouk na paak, ki i gbanant saa yat ki dɔɔ
kunkoouk na kur po. Wunba kur gar bina piinlee, u kan kɔɔ tiŋ maŋ ni.
30 N din sat mɔb nan n saa te ki yin kɔɔ kar tiŋ maŋ ni, ŋaan i sɔɔ ji kan kɔɔ li ni, see
Kaleb, wunba tee Jefune bija, nan Joosua ki u mun tee Nunn bija na kuukɔɔ,
31 ŋaan i waas nba ki i yaa bi saa soorib tɔb niŋ na, n saa jiib ki kɔɔmm tiŋ nba ki i
yêt kɔɔnu na ni, ki li sii tee bi doo.
32 I saa kpo nnae kunkoouk na paak.
33 I waas sii yirib kunkoouk na paak ki di biak bina piinna, kimaan i yada kanpɔɔna
paak, ki tan tuu yoo nba ki i kur saa kpo gbenn.
34 I saa di biak bina piinna, i biit paak, ki binyennkɔɔ kur sii see dayennkɔɔ paak,
dapiinna nba ki i fiit tiŋ na; ki i saa bann nan i-i kɔn nanin, li tee bonbiir nba kaa paake.
35 N por nan n saa tun linba na ki tur nitont nba taant leeb ki piak ki nyiirin nawa. Bi
saa la bi joontu kunkoouk na paak. Bi saa kpowa. Min Yennu-e pak na.’ ”
36-37 Jab nba ki Moses tumm a bin saan fiit ki got tiŋ na din jen nan faak bariie, ki te
niib na nyiir ki biir Yennu, ki Yennu te ki yiaryoona baa jab maŋ paak ki kpiib.
38 Toomii piik nan banlee nba ki Moses din tumm a bin fiit ki la tiŋ na, Joosua nan
Kaleb kuukɔɔe din tenn ki mɔk manfoor.

Baa sint bikin biaŋinba a bin kɔɔ tiŋ na ni
(Sennu 1.41-46)

39 Moses nba wann Israel teeb linba ki Yennu betɔ na, li yooe ki bi bui fabin nan
ninbaatir,
40 ki yet a, “Ti tun yanbɔmma, see ki ti saan siaminba ki Yennu sennit na.” Ki li yent
sanyapob ni, ki bi fiir saan kunkona tinii po.
41 Ki Moses yet a, “Bee ki i yêen Yennu sennu? I kan nyanni.
42 I daa saa man; i datai saa kɔn nyanniwa, kimaan Yennu ki be nani.
43 Yaa saa took Amalek teeb nan Keenann teeb tɔb ni na, i saa kpowa. Yennu kii be
nani, kimaan yaa yêt ki ki wei u sennu na.”
44 Ki bi bia lek yêt ki saan kunkona tinii na po, ŋaan ki Moses nan Yennu mɔlor lakir
na lek ki chat ki nyii kaaŋ na ni.
45 Ki Amalek teeb nan Keenann teeb nba kɔɔ jɔɔt tiinii maŋ ni na tookib, ki kɔn
nyannib, ki berib ki saa kɔɔmm Horma.

15

Sennii ki jiin maruŋ po

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun pak ki tur Israel teeb ki yet a: Li-i tee ki i tan kɔɔ tiŋ nba ki n jikit ki teeni ki
li tee i doo na ni,
3 i saa fit jii naajak koo pejak koo peeuk koo buuk ki mann maruŋ ki joo muu ki
tur Yennu, koo li-i tee ki i yaa yin mann maruŋ ki gbeen mɔsonn, koo li-i tee yanbɔɔ
Yenpiinii, koo ki tee i Yenpiinii nba ki i sii yɔɔ mann ki li tee jiantii maruŋ, ki Yenpiinii
maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
4-5 Daanɔ nba jikit peeuk koo buuk ki li tee mujoonu piinii ki teen Yennu, wun pukin
bonkobuk na paak yon bɔrik-gbinn, ki ŋmat olif tiinii kpan* salena ŋanlee, ki lii tee jeet
Yenpiinii, ki pukin tilɔɔna daan salena ŋanlee.
6 Li-i munii tee ki i jikit pejakie ki li tee Yenpiinii, yin pukin yon bɔrik-gbina ŋanlee,
ki ŋmat olif tiinii kpan salena ŋantaa, ki jii tur ki lii tee jeet Yenpiinii,
7 ki pukin tilɔɔna daan salena ŋantaa, ki Yenpiinii maruŋ maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
8 Li-i munii tee ki i jikit naajakie ki li tee mujoonu Yenpiinii, koo ki i gbeent mɔsonnie,
koo ki li tee weinanleeb Yenpiiniie,

* **15:4-5 15.4** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

9 yin pukin yon bɔrik-gbina ŋantaa, ki ŋmatir nan kpan salena ŋanna, ki jii tur ki lii
tee jeet Yenpiinii,
10 ki pukin tilɔɔna daan salena ŋanna, ki maruŋ maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
11 Yaa sii dia naajak koo peeuk koo buyenɔkɔɔ ki mann maruŋ biaŋinbae na.
12 Li-i tee ki i mann maruŋ ki li gar bonkob-yenɔkɔɔ, yin tun bonkobuk kur nan u
maruŋ nba tee.
13 Wunba kur tee Israel sɔn saa tun biaŋinba na, li-i tee ki u baar nan mujoonu
Yenpiinii, ki jeet maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
14 Boorganu nba kɔɔ nani na, waa saa kɔɔ nani yoo waame, koo waa sii be yoo kure,
wuu yaa wun jii u maruŋ ki tur Yennu yoo nba kur, wun tun nan yaa tuun biaŋinba na,
ki jeet maŋ nubiru saa maŋ Yennu.
15 Yoo nba baat kur, sennu na sii tee kaare ki tur yimm nan boorganu nba kɔɔ nani
na. Yimm nan boorganu na sii tee yomm Yennu boor.
16 Senn-yennkɔɔe dia yimm nan boorganu nba kɔɔ nani na.
17 Ki Yennu yet Moses
18 a wun pak Israel teeb a: Li-i tee ki i kɔɔ tiŋ nba ki n jikiti ki saa nani na ni,
19 tiŋ maŋ-i nan jeet ki i saa di, yin bɔkit jeet maŋ waan ki lii tee i burchinpiinii ki tur
Yennu.
20 Yaa saa jaan i sinsinn jeet ki pur li sinsinn boroboro nba na, ii jii tur Yennu, ki lii
tee burchinpukinn. Ii jii burchinpukinn na ki tur Yennu nan yaa tuu boor dii ki tur
biaŋinba na.
21 I maaru nan maaru nba baat, i tuu saa jii piinii na booru, ki lii tee i sinsinn jeet nba
ki i jaan ki tur Yennu.
22 Li-i tee ki sɔɔ ki mi, ki ki wei Yennu sennii nba ki u tur Moses na yenn-nba,
23 koo ki li tee sianyoo ki niib na ki wei sennii nba ki Yennu tur Moses na,
24 ki toonkpeta maŋ tuun, ki li tee niib na ki mi li poie, ŋann niib na kur saa baar nan
naajake ki lin joo muu, ki li nubiru saa maŋ Yennu, ki bia pukin jeet nba tee li maruŋ
jeet nan daan Yenpiinii, ki bia pukin bujak, ki lii tee yanbɔmm Yenpiinii.
25 Manntɔɔe tuu saa ŋamm Israel teeb kur paak ŋammir, ki bin la nyikin chab, kimaan
bi bo ki mie ki tun kpet, ki ji baar nan bi Yenpiinii nba jokin muu ki teen Yennu, bi biit
paak, ki li tee yanbɔmm Yenpiinii.
26 Israel teeb nan boorganu nba kɔɔ namm na saa la nyikin chab, kimaan sɔɔ kur bo
pukin toonkpeta maŋ niwa.
27 Li-i tee ki i yenɔ kpet tun yanbɔmm, wun baar nan busar nba dii binyennkɔɔ, ki li
tee yanbɔmm Yenpiinii.
28 Ki manntɔɔ saa ŋamm daanɔ nba tun yanbɔmm na, maruŋ binbintir na boor; li-i
tee ki bi ŋamm u paak ki gbenn, u saa la nyikin chab.
29 Sennu na dia wunba kur kpet tun yanbɔmme, waa lek tee Israel nirɔ koo boorganu
nba kɔɔ nani.
30 Ŋaan wunba miwa ŋaan tun yanbɔmm, waa lek tee Israel nirɔ koo boorganu, u tun
ki yisin Yennu-wa. Bin kpiu,
31 kimaan u yêt Yennu mɔb, ki bia biir u sennuwa. Ii nyinn daanɔ maŋ Yennu niib ni.
Ŋɔɔe lon u kuun.

Ki jiin daanɔ nba biir foon daar sennu po

32 Israel teeb nba din daa be kunkoouk paak na, ki bi din tan la jasɔɔ ki u yi daat foon
daar.
33 Binba din lau ki u yi daat foon daar na din baar nanɔ Moses nan Aarɔnn nan Israel
teeb kur boor,
34 ki bi kɔɔnɔ dipabik ni ŋaan guu-u, kimaan bi daa din ki mi baa saa teenɔ biaŋinba.
35 Ki Yennu yet Moses a, “Jɔɔ na tee wun kpoe. Niib na kur n jaatɔ tana ki kpiu kaaŋ
na kpiŋ.”
36 Ki niib na jiiu ki nyii nanɔ kaaŋ na kpiŋ, ki jaatɔ tana ki kpiiu, nan biaŋinba ki
Yennu wann Moses na.

Ki jiin liant mɔgbankookii po

37 Ki Yennu yet Moses
38 a wun pak tur Israel teeb a: “Yimm nan maaru nba saa wei tuu saa nyar chab-
bɔnwuwura gbenta i liant mɔgbankookii paak.
39 I tuu saa got ki la i liant mɔgbankookii gbenta na, ki li sii tee tiarin ki turi, ki i sii
dia n sennii kii saakir, ki li saa te ki i ji kan nyikin ŋaan tun i yanbɔɔtoona.
40 Liant mɔgbankookii gbenta na tuu sii tee tiarin ki turi, ki i saa dia n sennii na fanu,
ki i sii tee n niib nan barmɔnii.

41 Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, ki tee wunba nyinni Ijipt tiŋ ni, a mii tee i Yennu. Mine
tee i Yomdaanɔ Yennu.”

16

Ki jiin Kora nan Datann nan Abiram mɔyêtuk po

1-2 Ki Kora, wunba tee Isar bija, ki nyii Liifai booru nba tee Kohaf naakuuk na ni, nan
Rubenn booru ni niib nba tee Datann nan Abiram, ki tee Eliab bonjai na, nan Onn, ki
u mun tee Pelef bija, ki bi fiir yêt Moses saakatuk paak. Jab kobii ŋanlee nan piinŋmu
din pukin bi po, ki tee saakab nba ki Israel teeb din gannib ki bi tee tɔɔndamm,
3 ki bi kur taan ki baar Moses nan Aarɔnn boor, ki yetib a, “I donn i mɔŋ bonchiann.
Niib na kur tee kasiie, ki Yennu be namm. Moses, bee teen ki i donn i mɔŋ Yennu niib
na boori?”
4 Moses nba gbat nna maŋ, ki u baa fabin tiŋ ni, ki miar Yennu,
5 ŋaan yet Kora nan u poorpojɔɔmu a, “Wonn sanyiɔk ni, Yennu won saa fiit ki wannit
binba tee u niib ki tee kasii. Ki wunba tee u nirɔ ki u gannɔ na, u saa te wun nakinɔ,
maruŋ binbintir na boor.
6-7 Wonn sanyiɔk ni, fin Kora nan a poorpojɔɔmu, ii won jii sipiat ki teen musankɔɔna
nan bonnunubit li ni, ki baar nann maruŋ binbintir na boor, ki ti won saa la daanɔ nba
ki Yennu gannɔ. Yimm Liifai teebe tee damm nba donn i mɔŋ.”
8 Ki Moses bia ŋamm pak nan Kora a, “Gbiintir man, yimm Liifai teeb.
9 I dukii nan li tee toonbike ki Israel teeb Yennu bɔkiti ki nyinni Israel teeb ni, ki baar
nani u lanbouŋ ni, a yin tuu set ki mann maruŋ ki turɔ, niib na paaki-i?
10 U te ki yimm nan Liifai teleeb kur mɔk baakir na, ki mɔtana ki i bia loon yin gaar
mannteeb yudantuk na.
11 Li-i tee ki i pak biir Aarɔnn, ŋann fin nan a poorpojɔɔmu maŋ pak ki biir Yennu-e.”
12 Ki Moses tun yiin Datann nan Abiram, binba tee Eliab bonjai na. Ki bi jiin a, “Ti
kan baari.
13 Faa nyinnit Ijipt tiŋ nba ni ki siat nan naabiin puub, a a tan kpit kunkoouk na paak
na ki jaŋani-i? Ki a bia loon ki a diat nan daaba na-a?
14 A ki baar nant tiŋ nba puub siat nan naabiin na ni, koo ki turit tiŋ nba kpai ki mɔk
tilontii ki li sii tee ti faari. Ki mɔtana ki a ji loon ki a kpannit. Ti kan baarii.”
15 Ki Moses wutoor doo, ki u yet Yennu a, “A daa gaan jab na piinii nba ki bi saa baar
nann. N ki fat bi sɔɔ boŋi; n bia ki biir bi sɔɔ siari.”
16 Ki Moses yet Kora a, “Fin nan a poorpojɔɔmu nba tee jab kobii ŋanlee nan piinŋmu
na, ii won baar Yennu lanbouŋ tammɔb ni; Aarɔnn mun bia won sii be leŋ.
17 Sɔɔ kur won sii dia u sipiak nan muu, ki teen bonnunubit li ni, ki jii baar nann maruŋ
binbintir na boor. Ki Aarɔnn mun won saa baar nan u musipiak nan bonnunubit.”
18 Ki jɔɔ kur jii u sipiak ki teen musankɔɔna nan bonnunubit li ni, ki saan set ki kpian
Moses nan Aarɔnn, Yennu lanbouŋ tammɔb na ni.
19 Ki Kora taan niib na kur, ki bi set ki took Moses nan Aarɔnn, Yennu lanbouŋ tammɔb
ni. Li taakpaak ni ki Yennu maŋ yentsaakar yent niib na paak.
20 Ki Yennu yet Moses nan Aarɔnn a,
21 “Ŋmatir i poorpo ŋaan nyik niib na, ki n boontib yiama.”
22 Ki Moses nan Aarɔnn gbaan ki tibin, ki bi yugbia siit tiŋ, ki yet a, “Yennu, fin Yennu
nba tee nisaarii kur daanɔ, li-i tee ki niyenɔkɔɔ biir, a saa donn wutoor niib kur paake-
e?”
23 Ki Yennu yet Moses a,
24 “Betir niib na ki bin seet Kora nan Datann nan Abiram lanbont boor.”
25 Ki Israel teeb saakab wei Moses poor, ki bi saan Datann nan Abiram lanbouŋ ni.
26 Ki Moses yakii nan niib na, ki yet a, “Seetir man nifobiit na lanbont boor. I daa siit
bont nba kur tee bi yar, nna-i kaa, i saa kpab namm ki boonta, kimaan bi biit paak.”
27 Ki niib na seet Kora nan Datann nan Abiram lanbont boor.
Ki Datann nan Abiram poŋ nyii ki see bi lanbont tammɔi boor, ŋamm nan bi poob
nan bi waas.
28 Tɔn, ki Moses yet Israel teeb na a, “Yaa saa bann biaŋinbae na nan Yennu-e set
tumin a min tun toona nba na kur, ŋaan li ki tee n tiɔŋ dudukit kaa,
29 li-i tee ki niib na kpo Yenŋaak kuun ŋaan ki ki la Yennu tubdatu, ŋann li ki tee
Yennu kaa tumin.
30 Ŋaan li-i tee ki Yennu tun bonsaann, ki tingbouŋ na bɔkit ki nak niib na nan bi
mɔkint kur, ki bi sik foot kaat ni, ŋanne ki i saa bann nan jab na tun ki biir Yennu-wa.”
31 Waa pak nna ki gbenn yoo nba, ki siaminba Datann nan Abiram see na bɔkit,

32 ki yaat mɔb, ki nak ŋamm nan bi ŋaateeb nan bi mɔkint kur, ki pukin Kora nan u
jɔɔmu nan bi mɔkint kura;
33 ki bi kura sik foot kaat ni nan bi mɔkint kur, ki tingbouŋ na mubin bi paak. Ki bi
bot niib na sinsuuk ni ki kpakin yann.
34 Bi mɔnii nan wuyikinii din te ki Israel teeb na kur tiin, ki yikin wuyikinii a, “Ii tiin
man, tingbouŋ yaa wun nakite mun.”
35 Ki Yennu bia tun muu ki li sik ki tan dii jab kobii ŋanlee nan piinŋmu nba bo dia
bi bonnunubit ki teen ŋɔɔ Yennu na.

Ki jiin musipai po

36 Ki Yennu yet Moses a,
37 “Betir Eleasar, wunba tee manntɔɔ Aarɔnn bija na, a wun saan jii jab nba dii muu
na musipai, ki yat sankɔɔna na siar po banfɔkira, kimaan musipai na tee kasiie.
38 Li bo teen kasii yoo nba ki bi bo jikit ki tur Yennu maruŋ binbintir na boor. Jiin jab
nba kpo bi biit paak na musipai, ki faa tant, ki lii tee kutsɔntiantii bontintana, kii tee
maruŋ binbintir na bondɔkinkar, ki li sii tee nyinn ki tur Israel teeb.”
39 Ki manntɔɔ Eleasar jii kutmɔnt musipai nba ki jab nba dii muu bo baar nann na,
ki faa tantir, ki teenir maruŋ binbintir na bondɔkinkar
40 nan bianjinba ki Yennu te Moses wannɔ a wun tun na. Linba na din tee kpaaniie
ki teen Israel teeb, nan bi sɔɔ daa baat maruŋ binbintir na boor ki jikin bonnunubit ki
teen Yennu, see wuu tee Aarɔnn maaru ni nirɔ; nna-i kaa, u saa kpoe, nan Kora nan u
poorpojɔɔmu na.

Bianjinba ki Aarɔnn tinn niib na

41 Laa yent sanyiɔk ki Israel teeb na kur piak ki biir Moses nan Aarɔnn, ki yeen a, “I
kpii Yennu niib na siaba.”
42 Ki bi kur taan ki piak biir Moses nan Aarɔnn, ŋaan ŋmant ki took Yennu lanbouŋ,
ki la ki sanpagbouŋ dɔkintir, ki Yennu maŋ yentsaakar na dɔkitir.
43 Ki Moses nan Aarɔnn saan set Yennu lanbouŋ na tɔɔnn po,
44 ki Yennu yet Moses a,
45 “Nyimin niib na sinsuuk ni, ki n boontib yian.”
Ki bi banlee gbaan ki bi yugbia tibin tiŋ ni;
46 ki Moses yet Aarɔnn a, “Jiin a musipiak ki mɔɔr muu nba be maruŋ binbintir paak
na ki teen li ni, ki bia pukin bonnunubit li ni, ki chiar saan nann niib na peŋ, ki saa
ŋamm niib na ki bin nyi biit ni. Teent yian, ki Yennu wutoor piin donu, ki yiaryoonn
nyiiwa.”
47 Ki Aarɔnn sak ki jii u musipiak ki chiar saan niib na sinsuuk ni. Waa saa la nan
yiaryoonn na piin ki sob na, ki u jii bonnunubit na, ki ŋamm niib na biit.
48 Linba na din gɔɔr yiaryoonn na, ki Aarɔnn ji biar see footib nan kpeemm sinsuuk
ni.
49 Niib nba din kpo tee tusaa piik nan ŋanna nan kobii ŋanlore; binba din kpo Kora-
nba mɔyêtuk ni, ki pukin kann maŋ ni.
50 Yiaryoonn maŋ nba din gbenn yoo nba, ki Aarɔnn ŋmat Moses boor, Yennu lanbouŋ
na tammɔb ni.

17

Ki jiin Aarɔnn patu po

1 Yennu din yet Moses a,
2 “Pakin Israel teeb ki bin tura patii piik nan ŋanlee, booru saakɔɔ kur saa tur patu,
ki a sɔb jɔɔ kur sann u patu paak,
3 ki sɔb Aarɔnn sann Liifai patu paak, ki te ki booru saakɔɔ kur-ii mɔk patu,
4 ki a jii kɔɔ nann n lanbouŋ ni, ki bir n mɔlor lakir na tɔɔnn po, siaminba ki n tuu
cheti na,
5 ki mi-i gann jɔɔ nba patu, li saa tuk tutuut. Nna bannue ki n saa boon mabiit nba ki
Israel teeb piak ki biiri na.”
6 Ki Moses pak tur Israel teeb, ki bi booru ni saakɔɔ kur turɔ patu, ki li see u booru
sann ni, ki taan ki li tee patii piik nan ŋanlee, ki Aarɔnn patu be leŋ.
7 Ki Moses bir patii na mɔlor lakir na tɔɔnn po, Yennu lanbouŋ na ni.
8 Laa yent sanyiɔk ni, ki Moses kɔɔ lanbouŋ na ni, ki la ki Aarɔnn patu nba see Liifai
teeb seenu ni na tuk tutuut, ki yinn puuk, ki lon tilɔɔna nba tee liabir lɔɔna na, ki mɔnn.
9 Ki Moses nyinn patii na kur Yennu lanbouŋ na ni, ki jii wann Israel teeb, ki bi la
linba tun. Ki sɔɔ kur jii u patu.

10 Ki Yennu yet Moses a, “Jiint Aarɔnn patu na ki lii be mɔlor lakir na tɔɔnn po. Li sii
be leŋe ki tee kpaanii ki teen Israel teeb nba tee kpikpiruk damm na, nan bi-i kii nyikii,
see ki bi kpo.”
11 Ki Moses tun nan biaŋinba ki Yennu wannɔ na.
12 Ki Israel teeb yet Moses a, “Li-i tee nna, ŋann ti saa kpowa.
13 Li-i tee ki wunba kur lek nakin Yennu lanbouŋ na see ki u kpoi-e, ti kur saa kpowa.”

18

Ki jiin mannteeb nan Liifai teeb toona po

1 Ki Yennu yet Aarɔnn a, “Lanbouŋ na ni biit ŋammir nyiiruk sii jii fin nan a bonjai
nan Liifai teeb na yura paake, ŋaan fin nan a bonjai kɔɔe sii jii mannteeb toona paak
nyiiruk.
2 Baat nan a nikpiimm nba tee Liifai teeb na, ki bii tuun kii sommita, ki fin nan a
bonjai na-ii tuun lanbouŋ na ni toona.
3 Ki bi sii tuun toona nba ki a saa wannib lanbouŋ na ni. Bi daa siit min Yennu bona
nba tee kasii, koo ki nakii n maruŋ binbintir na. Li-i tee ki bi sii bona maŋ, yimm nan
ŋamm saa kpowa.
4 Bi saa pukin i po kii gorii ki ŋammit n lanbouŋ na. Daanɔ nba ki jaŋ nann, i daa te
ki u tuun nani.
5 Fin nan a bonjai kɔɔe sii tuun ki ŋamii kasii boor nan maruŋ binbintir boor. Ŋanne
saa te ki min Yennu wutoor kan do Israel teeb paak.
6 Min tiɔŋo gann i nikpiimm Liifai teeb a bin nyi Israel teeb ni, kii tee piinii ki turi. Bi
tee min Yennu yabe, ki saa fit tun lanbouŋ na ni.
7 Fin nan a bonjai kɔɔe sii tee mannteeb, ki ŋamii ŋamma nba kur be maruŋ binbintir
na paak, nan bona nba be kasii yaa kasii boor na. N jii mannteeb toonn na ki turi, ki li
tee piinii. Wunba kur nakin kasii boor na, ŋaan ki jaŋ nann, see ki bi kpiiu.”

Ki jiin mannteeb tor po

8 Tɔn, ki Yennu yet Aarɔnn a, “Min tiɔŋo senna, a fii gorii piinii nba ki bi jikit ki teenin
na; piinii nba kur tee kasii ki Israel teeb teenin na, n jii tur fin nan a bonjai ki lii tee i
biitir, ki tee i tor yoo kur.
9 Ki kasii yaa kasii piinii nba kur tuu kan joo muu maruŋ binbintir paak na tee i yare:
li jeet piinii nan yanbɔmm piinii nan pann panu piinii. Linba kur ki bi jii turin, ki li tee
kasii piinii, sii tee fin nan a bonjai yare.
10 Ii tuu di jeet maŋ kasii boor. Jab kuukɔɔe tuu saa di; ii jiir ki lii tee kasii.
11 “Linba kur ki Israel teeb nyinn senn ki li tee burchinpukinn ki teenin na sii tee i
yare. N jiir ki tur fin nan a bonjai nan a bonpoi, yoo nan yoo nba baat kur ni. Wunba
kur nyii a maaru ni ki be fanu saa fit di jeet maŋ.
12 “N teenii sinsinn jeŋant nba kur ki Israel teeb tuu saa baar nann binn kur ni ki
teenin, ki li tuu sii tee i yar, li olif tiinii kpan* nan tilɔɔna daan, nan jeet.
13 Li kur sii tee i yar. Wunba kur nyii a maaru ni, ki be fanu, saa fit dir.
14 “Linba kur be Israel tiŋ ni ki bi jii tur min Yennu tee i yare.
15 “Sinsinn matik, li-i tee nirɔ koo bonkobuk ki Israel teeb jii ki turin sii tee i yare,
ŋaan ii tuu te ki bidaanɔ n pa ki gaar bisinsinn kur. Bonkobuk daanɔ n tuu ŋmat daa
bonkob-sinsinn matik nba ki yeen.
16 I tuu saa fit ŋmat daa bik nba dii ŋmaarik, ki u daauk sii tee salinkuna ŋanŋmu,
nan baa jaŋit likirii biaŋinba na.
17 Ŋaan i daa te ki niib na ŋmat daa nei nan pei nan buunii sinsinn matii, kimaan bi
tee n yabe, ki i saa jii ki mann maruŋ. Ii jii bi sɔn ki lia maruŋ binbintir na, ki jii bi
kpapana ki joo muu, ki li nubiru saa maŋ min Yennu.
18 Ki li nant sii tee i yar, nan biaŋinba ki kubitir nan diitu naŋ nba tee burchinpiinii
tee i yar na.
19 “Linba kur ki Israel teeb nyinn ki senn ki teenin ki li tee kasii, n jii tur fin nan a
bonjai nan a bonpoi ki li sii tee i tor yoo kur. Linba na tee mɔlor nba kan ban lote ki n
senn ki tur fin nan a yaaboona.”
20 Ki Yennu ŋamm yet Aarɔnn a, “I kan ban la tiŋ faar koo ki la tor Israel teeb boori.
Mine tee i tor nan i faar Israel teeb boor.”

Ki jiin Liifai teeb tor po

21 Ki Yennu yet a, “N jii Israel teeb bona piik ni yennkɔɔ nba ki bi teenin na ki tur
Liifai teeb, ki li sii tee baa tuun toona nba n lanbouŋ ni na paatii.

---

* **18:12 18.12** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

22 Laa nyii mɔtana ki saa, Israel teeb daa nakii n lanbouŋ na. Bi-i nakin, bi saa la
tubdatu li paak, ki kpo.
23 Liifai teebe tuu sii tuun n lanbouŋ na ni toona, ki bia tuu saa gaar leŋ nyiiruk. Linba
na tee sennu nba sii tun be-e ki dia maaru nan maaru nba baat. Bi kii mɔk bi tiɔŋ faar
Israel tiŋ ni.
24 Li paak ki n jii Israel teeb bona piik ni yennkɔɔ nba ki bi teen min Yennu na ki
turib, ŋanne teen ki n pak jiin bi po, nan bi kii mɔk faar Israel tiŋ ni."

Ki jiin Liifai booru po

25 Ki Yennu yet Moses
26 a wun pak tur Liifai teeb, ki yet a, "I-i tuu kii gaar Israel teeb bona piik ni yennkɔɔ
nba ki n jii turi ki li tee i faar na, ii mun jii bona maŋ piik ni yennkɔɔ, ki lii tee i piinii
ki tur min Yennu.
27 I piinii tuu sii tee nan biaŋinba ki niib na tuu teen jeet piinii nan tilɔɔna daan piinii
nae,
28 ki i mun bia tuu saa jii li bannue ki lin nyi bona piik ni yennkɔɔ nba ki i gaar na,
ki saa tur min Yennu ki li tee i piinii. Bona piik ni yennkɔɔ na, i saa jii min Yennu yar
na ki tur manntɔɔ Aarɔnn.
29 Bi-i tuu kii turi linba kur, ii tuu jii bonŋana nan linba teen kasii ki tur min Yennu.
30 Yi-i tuu kii nyinn bonŋana ki tur min Yennu, ŋaan linba tenn na sii tee i yar nan
biaŋinba ki kpaarɔ tuu nyinn ki tur min Yennu, ki linba biar tee u yar na.
31 Yimm nan i ŋaateeb saa di linba biar na, siaminba kur ki i be, kimaan li tee toona
nba ki i tuun lanbouŋ ni na paatiie.
32 Yaa saa jii bonŋana nba ki tur min Yennu na, yi-i jikii dii linba biar na, i kan kɔɔ
biit ni. Ŋaan ii mi man, ki daa biir Israel teeb kasii piinii na, ki jikit piinii maŋ ki di,
ŋaan daa ki jii bonŋana na ki tur min Yennu. Li-i tee ki i tun nna, i saa kpowa."

19

Ki jiin naamɔŋ tanpent po

1 Yennu din yet Moses nan Aarɔnn
2 a bin tur Israel teeb sennu nba na. Betir Israel teeb na ki bin baar nan naasarmɔŋ
nba ki mɔk daŋ ki turi, ki wuu biaki tee wunba ki ban tun toonn,
3 ki i saa jiiu ki tur manntɔɔ Eleasar; ki bi saa nyinn naab na kaaŋ na kpiŋ, ki sɔɔ saa
kpi naab na, u numm ni.
4 Ki ŋɔɔ manntɔɔ Eleasar saa jii u niibir ki pak sɔn na waan, ki mii lanbouŋ na tɔɔnn
po taar munlore.
5 Manntɔɔ na sii see ki gorii, ŋaan ki bin joo naab na kur muu, li gbouŋ, nan nant,
nan sɔn, nan u nɔɔnii kur.
6 Manntɔɔ na saa jii kpek daauk nan dufatlai nan gungun-mɔŋ ki lu muu nba di naab
na ni.
7 Li poorpo, manntɔɔ na saa wuur u tiat, ŋaan wur, ki ji kɔɔ kaaŋ na ni, kii be jakint
ni nan yonbaak.
8 Ki jɔɔ nba saa joo naab na saa wuur u tiat, ŋaan wur, kii muni be jakint ni nan
yonbaak.
9 Ki jɔɔ nba yeen saa wot naab na tanpent, ki saan teen siaminba tee kasii ki be kaaŋ
na kpiŋ, ki bi tuu sii dia tanpent na, ki ŋamii nyun nba sii wu Israel teeb yanbɔmm.
10 Jɔɔ nba saa tikin ki wot naab na tanpent mun saa wuur u tiat, kii be jakint ni nan
yonbaak. Sennu nba nae sii yɔɔ dia Israel teeb nan boorganu nba kɔɔ namm.

Ki jiin kuun siinu po

11 Daanɔ nba sii kuun sii be jakint ni daaŋanlore.
12 U saa wur ŋammir nyun na, daa ŋantaa daar, ki daaŋanlore daar wun bia ŋamm
wur, ki ji sii yeen. U kii wur ŋamm u mɔŋ daaŋantaa daar nan daaŋanlore daar na ni,
u kii yeeni.
13 Wunba kur sii kuun, ki yêt wun ŋamm u mɔŋ, sii be jakint ni; i daa pukiiɔ Yennu
niib na po, kimaan u ki wur ŋammir nyun na, ki saa biir Yennu lanbouŋ.
14 Li-i muni tee ki nirɔ kpo lanbouŋ ni, ki sɔɔ be li yoo, koo wunba kɔɔ kuun na paak,
sii be jakint ni daaŋanlore.
15 Bobir koo sɔɔr nba ki mɔk biitir, ki be lanbouŋ maŋ ni, mɔk jakint.
16 Li-i tee sɔɔ sii nirɔ nba ki bi kpiiu, koo wunba kpo yenŋaakuun, koo wunba sii
nisaarik kpabir, koo kaauk, u sii be jakint ni daaŋanlore.

17 Ki jakint daanɔ na n lian wur ki nyi biit ni, see ki ii jii naasarmɔŋ nba ki i joou muu
na tanpent waan, ki teenir bobir ni, ki pukin nyunŋamm li paak.
18 Ki jɔɔ nba yeene saa jii dufatlai ki suunt nyun na ni, ki mii mii lanbouŋ na nan
linba kur be li ni, nan niib nba be li ni. Wun bia mii daanɔ nba sii nisaarik kpabir, koo
kaauk, koo nirɔ nba ki sɔɔ kpiiu, koo wunba kpo yenŋaakuun paak.
19 Jɔɔ nba yeen na saa mii nyun na jɔɔ nba mɔk jakint na paak, daaŋantaa daar nan
daaŋanlore daar; ki daaŋanlore daar u saa ŋammɔ. Daanɔ nba ki bi ŋammɔ na saa
wuur u tiat ki bia wur, ki li daar daajoouk u sii yeen.
20 Ŋaan li-i tee wunba ki yeen, ki bia ki ŋamm u mɔŋ, u be jakint ni; i daa pukiiɔ
Yennu niib po, kimaan u ki wur ŋammir nyun na, ki saa biir Yennu lanbouŋ.
21 Linba na tee sennu nba sii tun be-e, ki bi diar. Jɔɔ nba mii nyun ki ŋamm wunba
be jakint ni na mun saa wuur u tiat, ki wunba sii ŋammir nyun na sii be jakint ni nan
yonbaak.
22 Linba kur ki jakint daanɔ sii, li mun sii tee jakint, ki wunba kur sii bont maŋ, li
daanɔ mun sii be jakint ni nan yonbaak.

20

Biaŋinba ki nyun nyii tanpiiuk ni
(Nyinu 17.1-7)

1 Israel teeb kur din baar Sinn kunkoouk paak, sinsinn ŋmaarik na ni, ki chaan bi
kaaŋ Kades. Leŋe ki Miriam kpo, ki bi piiu.
2 Nyun din kaa siaminba ki bi chaan kaaŋ na, ki niib na kur tikir Moses nan Aarɔnn
boor,
3 ki kɔn nan Moses ki yeen a, “Ti-i bonni kpo Yennu tɔɔnn, yoo nba ki ti ninjamm din
kpo na, li bo sii sɔ.
4 Bee ki a baar nant kunkoouk na paak a timm nan ti bonkobit n kpo nna na?
5 Bee ki a nyii nant Ijipt ki tan baar nant ninbaatir boor nba ki siar ki pia na, siaminba
ki jeet kaa, ki tilontii kaa na? Ki nyun bia kaa ki ti saa nyu.”
6 Ki Moses nan Aarɔnn nyii niib na ni, ki saan Yennu lanbouŋ tammɔb na ni, ki saa
gbaan ki tibin, ki bi yugbia siit tiŋ; ki Yennu maŋ yentsaakar dɔkit bi paak.
7 Ki Yennu yet Moses a,
8 “Jiin patu nba be mɔlor lakir tɔɔnn po na, ki fin nan a yɔɔrɔ Aarɔnn n yiin niib na
kur ki taamm, ki a pak tur tanpiiuk na bi numm ni, ki nyun saa nyi tanpiiuk na ni. Nna
bannue ki a saa nyinn nyun tanpiiuk ni ki tur niib na, ki ŋamm nan bi bonkobit n nyu.”
9 Tɔn, ki Moses jii patu na mɔlor lakir na boor, nan biaŋinba ki Yennu wannɔ na.
10 Ki ŋɔɔ nan Aarɔnn taan niib na kur, tanpiiuk na boor. Ki Moses maŋ yetib a,
“Gbiintir man, yimm kpikpiruk damm na. Ti nyinn nyun tanpiiuk na niŋ ki turi ni-i?”
11 Moses din jii patu na ki donn sanpaapo, ki faa tann na taar munlee. Ki nyunchiɔŋ
nyii, ki niib na nan bi bonkobit kur nyuu.
12 Ki Yennu yakii nan Moses nan Aarɔnn ki yet a, “Yaa ki mɔk yada nanin, ki ki baakit
n kasii paŋ niib na numm ni na, n beeri nan i kan jii niib na ki kɔɔ namm tiŋ nba ki n
sat mɔb nan n saa jii ki turib na ni.”
13 Linba na din tun Meriba-e, siaminba ki Israel teeb pak ki biir Yennu na, leŋe ki u
din wannib nan u tee kasii Yennu.

Biaŋinba ki Edom kpanbar ki sak Israel teeb n gar

14 Ki Moses tun toomii ki bi nyii Kades ki saan Edom kpanbar boor, ki saa yetɔ a, “A
ninjamm Israel boorue tunt nan mɔmaan na. A mi fara kur nba baarit.
15 Ti yeejamm din saan Ijipt ki kɔɔ leŋ ki li wei bonchiann; ki Ijipt teeb na daamii ti
yeejamm, ki bia tan daamiit.
16 Ki ti fabin tur Yennu ki boi sommir po, ki u gbat ti fabinii, ki tun malaka ki u nyii
nant Ijipt tiŋ ni. Mɔtana ti ji be Kades-e, ki li tee doo nba kpia a tiŋ kpaar.
17 Chanbaa, sakin ki tin gar a tiŋ ni. Timm nan ti bonkobit kan nyik sɔnu tɔkinu, ŋaan
somm i kpaant ni, koo ki somm i tilontii nyaka. Ti bia kan nyu i bunbuna ni nyun. Ti
saa somm sɔnu ni kɔɔe, nan taa tan saa nyi a tiŋ ni.”
18 Ki Edom teeb na jiin a, “Ti yêta. Ti kan sak ki yin gar ti tiŋ ni. Li-i tee ki i bikini, ti
saa nyie ki tooki nan jatiat.”
19 Ki Israel teeb na yet a, “Ti sii somm sɔnu ni kɔɔe, ŋaan li-i tee ki ti nyuu i nyun, koo
ki ti bonkobit nyuu, ti saa pa li paaka. Ti kpan loon ki tin tɔkin sɔnu ni kɔɔe ki gar, siar
ki pukini.”
20 Ki Edom teeb na bia ŋamm jiin a, “Ti yêta,” ŋaan te ki bi kunkɔnkɔnna nyii ki yaba,
ki saa a bin took Israel teeb.

21 Edom teeb nba poŋ yet nan Israel teeb kan gar bi tiŋ ni na, ki Israel teeb lɔk ki gar
gann po.

Ki jiin Aarɔnn kuun po

22 Israel teeb kur din nyii Kades ki saan Hor jɔɔr boor.
23 Baa be Hor jɔɔr nba kpia Edom tiŋ na, ki Yennu yet Moses nan Aarɔnn a,
24 "Aarɔnn kan kɔɔ tiŋ nba ki n jikit ki teen Israel teeb na ni. U saa kpoa, kimaan i
banlee na yêt n mɔb, Meriba nyun boora.
25 Jiin Aarɔnn nan u bija Eleasar ki saan namm Hor jɔɔr paak,
26 ki saa liat Aarɔnn liant leŋ ki lann u bija Eleasar, kimaan Aarɔnn saa kpo leŋe."
27 Ki Moses tun biaŋinba ki Yennu wannɔ na. Ki bi fiir niib na kur numm ni, ki doo
Hor jɔɔr paak.
28 Ki Moses liat mannteeb liant na Aarɔnn paak, ki lann u bija Eleasar. Aarɔnn din
kpo jɔɔr na paake. Ki Moses nan Eleasar sik jɔɔr na, ki jen niib na boor.
29 Niib na kur nba gbat nan Aarɔnn kpowa na, ki bi bui fabin u kuun po daapiintaa.

21

Biaŋinba ki bi kɔn nyann Keenann teeb

1 Arad kpanbar, wunba tee Keenann nirɔ na, ki kɔɔ Keenann niidiitu po na, nba gbat
nan Israel teeb tɔk sɔnu ki saa Atarim, ki u lekib, ki soor bi siab.
2 Ki Israel teeb tur Yennu mɔsonn a, "Li-i tee ki a saa te ki tin nyann niib na, ti saa
biir bi doiwa."
3 Ki Yennu gbat ki sommib, ki bi kɔn nyann Keenann teeb na, ki boontib, ki bia biir bi
doi; ki pur leŋ sann Horma.*

Ki jiin kutmɔnt waauk na po

4 Israel teeb na din fiir Hor jɔɔr boor, ki soor sɔnu nba saa Mɔkmuŋ po, a bin kokin
lint Edom tiŋ. Bi sommir ni ki niib na ki la sukuru,
5 ki piak biir Yennu nan Moses ki yeen a, "Bee ki i jiit ki nyii nant Ijipt, a tin tan kpo
kunkoouk na paaki, siaminba ki jeet kaa, ki nyun bia kaa? Ti miat jebiit nawa."
6 Ki Yennu te ki waalabirii kɔɔ bi ni, ki junt niib na, ki bi bonchiann kpo.
7 Ki niib na tan baar Moses boor, ki yet a, "Ti tun yanbɔmm, yoo nba ki ti bo pak ki
biir Yennu nan fin nawa. Miat Yennu ki wun nyinn wai na ti ni." Ki Moses miar Yennu
niib na paak.
8 Ki Yennu yet Moses a, "Jiin kutmɔnt ki nan waauk, ki lakinɔ dachaatir paak; ki wunba
kur waauk jumɔ, wun gokit got ki la laafia."
9 Ki Moses jii kutmɔnt ki nan waauk, ki lakin dachaatir paak. Wunba kur ki waauk
jumɔ, ki u gokit got kutmɔnt waauk na, wun la laafia.

Biaŋinba ki bi nyii Hor jɔɔr boor ki saan Moab tiŋ ni

10 Ki Israel teeb na fiir ki saan chaan bi kaaŋ Obof,
11 ki fiir Obof ki saan chaan bi kaaŋ Abarim langbent ni, kunkoouk paak, ki jir Moab
tiŋ yondo po,
12 ki tan nyii leŋ ki saan chaan bi kaaŋ Sered baauk ni,
13 ki fiir leŋ ki saan chaan bi kaaŋ Arnonn mɔkir gaŋ po, kunkoouk nba jiin Amor
teeb kpaar po na. Arnonn mɔkire tee Moab tiŋ nan Amor tiŋ kpaar.
14 Li paake teen Yennu tɔbii gbouŋ na piak li po ki yaa, "Waheb doo be Sufa yent ni
nan li baat, nan Arnonn mɔkir,
15 nan baat nba tant ki saan tuu Ar doo, ki bia jir Moab kpaar po na."
16 Ki Israel teeb nyii leŋ ki saan siaminba ki bi yi Bunbunn. Leŋe ki Yennu yet Moses
a, "Taant niib na ki baar namm, ki n turib nyun."
17 Li yoo maŋe ki Israel teeb yin yaŋ na a:
"Bunbunn, putir man nyun, ki ti saa foontir nan yaŋ.
18 Li tee bunbunn nba ki nijaana nan niib na tɔɔndamm gbiire,
ki bi jii kpanbar dammir nan patii ki gbiire."
Ki bi fiir kunkoouk na paak ki saan Matana,
19 ki nyii Matana ki saan Nahaliel, ki nyii Nahaliel ki saan Bamof,
20 ki nyii Bamof ki saan baauk nba be Moab teeb yent ni, ki kpia Pisga jɔɔr nba be
kunkoouk boor na.

Biaŋinba ki bi kɔn nyann kpanbar Sihonn nan kpanbar Og
(Sennu 2.26–3.11)

* **21:3 21.3** Horma paak tee "biiru."

21 Tɔn, ki Israel teeb tun toomii, ki bi saan Amor teeb kpanbar Sihonn boor, ki saa yetɔ
a,
22 “Ŋaant ki tin somm gar a tiŋ ni. Timm nan ti bonkobit kan nyik sɔnu tɔkinu, ŋaan
somm i kpaant ni, koo ki somm i tilontii nyaka, ti bia kan nyu i bunbuna ni nyun. Ti
saa somm sɔnu ni kɔɔe, nan taa tan saa nyi a tiŋ ni.”
23 Ŋaan kpanbar Sihonn ki sak Israel teeb n tɔkin gar u tiŋ ni, ki yiin u kunkɔnkɔnna
kur ki saan namm Jahas nba be kunkoouk paak na, ki saa kɔn nan Israel teeb.
24 Ki Israel teeb kpii bi datai maŋ bonchiann tɔb na ni, ki fat bi tinii, laa nyii Arnonn
mɔkir niigaŋ po, ki saa tuu Jabok mɔkir nba tee Amonn kpaar, kimaan Amonn teeb din
guu bi doo fanu.
25 Ki Israel teeb fat Amor doi kur, ki kar li ni, ki bia fat Hesbonn doo nan digbana nba
kpiar, ki kɔɔ li ni.
26 Hesbonn din tee Amor teeb kpanbar Sihonn digbansaakare, ki u din kɔn nan Moab
teeb kpanbarkperɔ ki fat u tiŋ kur ki saa tuu Arnonn mɔkir.
27 Li paake teen ki bi yeen barŋar na a:
“Baat Hesbonn man, ki te ki lin ŋamm maa.
Ŋaant ki kpanbar Sihonn doo maŋ n ŋamm maa.
28 Kpanbar Sihonn kunkɔnkɔnna din nyii u digbangbeŋir nba tee Hesbonn na ni,
ki naan nan muu nba tuu di na,
ki dii Moab doo nba tee Ar na,
ki bia dii niib nba be Arnonn kunkona paak na.
29 Li sii paar ki tur yimm Moab teeb.
Yimm nba jiantir yenbik nba tee Kemos na,
i kpakin yanne na.
U te ki i jab chiar,
ki i poob teen yommii ki tur Amor teeb kpanbar Sihonn.
30 Ŋaan mɔtana bi yaaboona ji boonta,
ki ti biir Hesbonn ki saan tuu Dibonn.
Ti bia biir Nasim ki saan tuu Nofa, ki li kpia Medeba.”
31 Ki Israel teeb kar Amor teeb yent ni.
32 Ki Moses tun dobii teeb a bin saan ki got laan baa saa teen biaŋinba ki kɔɔ Jaser
doo na ni ki lekib. Ki Israel teeb kɔn ki fat doo maŋ nan digbana nba kpiar, ki ber Amor
teeb nba be leŋ na.
33 Tɔn, ki Israel teeb ŋmant soor sɔnu ki saa Basann; ki kpanbar Og, wunba tee Basann
kpanbar na fiir nan u kunkɔnkɔnna a bin tookib, Edrei doo ni.
34 Ki Yennu yet Moses a, “A daa tiin jaŋmaanii, kimaan n jiiu ki kubin a nuu niwa,
ŋɔɔ nan u niib nan u tiŋ. Teentɔ nan faa din tun biaŋinba ki tur Amor teeb kpanbar
Sihonn, wunba din kar Hesbonn na.”
35 Israel teeb din kpii kpanbar Og nan u bonjai nan u jab kur, ki ki tenn bi sɔɔ ki u
mɔk manfoor, ŋaan ji kar tiŋ na ni.

22

Biaŋinba ki Moab kpanbar tun ki boi Balam po

1 Ki Israel teeb fiir ki saan chaan bi kaaŋ Moab yent ni, ki li be Jɔɔdann mɔkir yondo
po, Jeriko yakleer na po.
2 Yoo nba ki Sipor bija Balak, wunba tee Moab kpanbar na gbat linba ki Israel teeb
tun ki tur Amor teeb, nan biaŋinba ki Israel teeb yabint tee na,
3 ki jaŋmaanii soor ŋɔɔ nan u niib kur.
4 Ki Moab teeb na yet Midiann teeb saakab a, “Niburchiɔŋ na saa boont linba kur lintit
mɔtanawa, nan naajak nba tuu ŋman mɔɔt muuk ni biaŋinba na.” Li paak ki kpanbar
Balak
5 tun toomii a bin saan ki yiin Balam, wunba tee Beor bija, ki kɔɔ Petor, ki kpia Yufrates
mɔkir, ki li be u dandoo nba tee Amau na. Ki bi baar nan mɔmaan, ki li nyii Balak boor,
ki yet a, “N loon ki a bann nan digbanmunn niib nyii Ijipt ki baar, ki niib maŋ tant loka
kur po, ki loon bin fat ti yent.
6 Bi yab garita, li paak, baat ki tan sat mɔtont bi paak ki turin; li pasiar tin ji nyannib,
ki ber nyinnib tiŋ na ni. N mi nan binba ki a sat piisin bi paak, bi tuu la piisime, ki
binba ki a satib mɔtont ki lin biirib.”
7 Ki Moab saakab nan Midiann saakab na jii likirii nba saa pa jabaat na paak, ki fiir
saan Balam boor, ki saa yetɔ Balak mɔmaan maŋ.

8 Ki Balam yetib a, “Ii dɔɔr dinna nyiɔk na, ki n won saa turi jiinu nba ki Yennu saa
turin.” Ki Moab teeb na ji biar u boor.
9 Ki Yennu tan baar Balam boor ki boiɔ a, “Jalame be nana na?”
10 Ki Balam jiin Yennu a, “Sipor bija Balak, wunba tee Moab kpanbar nae tun toomii
n boor nan mɔmaan na,
11 a niib nyii Ijipt tiŋ ni ki tan kɔɔ yat ki be tiŋ kur po, ki u loon ki min sat mɔtont bi
paak, ki wun fit kɔn namm, ki ber nyinnib.”
12 Ki Yennu yet Balam a, “A daa tɔkii nan niib na; a bia daa sat mɔtont Israel teeb
paaki, kimaan n piisin be bi paak.”
13 Laa tan yent sanyiɔk ni, ki Balam fiir ki saan Balak toomii na boor ki saa yet a, “Ii
ŋmat kii kun man i doo ni, kimaan Yennu ki sak nan man tɔk nani.”
14 Ki bi ŋmat Balak boor ki saa yet nan Balam yet a u kan baari.
15 Ki Balak ŋamm tun saakab nba yab, ki bia tee nijaana ki gar sinsinn yab na.
16 Ki bi saan Balam boor ki yetɔ mɔmaan nba ki Sipor bija Balak yet na a, “A daa te
ki siar gɔi-a ki a kan fit baar n boori,
17 kimaan n saa pa paatii nba kpai ki tura, ki bia tun linba kur ki a loon min tun. Baat
ki tan sat mɔtont niib na paak.”
18 Ki Balam yetib a, “Li-i lekii tee ki Balak saa jii lik-kut nan salima nba kur be u ŋaak
ni na ki turin, ŋaan n kan yêt Yennu mɔb nan bonmintika.
19 Ŋaan biat ki dɔɔr dinna nyiɔk na, nan bianjinba ki sinsinn yab daan teen na, ki n
laan Yennu saa betin siari.”
20 Li daar nyiɔk ki Yennu baar Balam boor ki yetɔ a, “Niib na nba sat baar a boor, ki
yaa a saan namm na, a wei ki saan, ŋaan a tun linba ki n saa wanna kuukɔɔ.”
21 Ki li yent sanyiɔk, ki Balam fiir jii u boŋ, ki tɔk namm ki saan.

Ki jiin Balam nan u boŋ na po

22 Ki Yennu wutoor doo nan Balam nba saa na. Balam nba jak u boŋ paak, ki u
toontunna banlee pukin, ki bi somm na, ki Yennu malaka tan set sɔnjouk ni ki loon
sɔnu.
23 Boŋ na nba la malaka see sɔnu ni ki dia jukbanjiak na, ki boŋ na nyik sɔnu ŋaan
bot ki tɔkin muuk; ki Balam faa boŋ na, ki u ŋmat jen sɔnu ni.
24 Ki malaka na set sɔn-yebik ni, kpaant ŋanlee terik paak, siaminba ki tanjagbent
ŋanlee bɔɔk leer na sinsuuk ni.
25 Boŋ na nba la Yennu malaka na, ki u bɔkin tanjagbouŋ na, ki Balam taar faa tann
maŋ, ki u bia ŋamm faa boŋ na.
26 Ki Yennu malaka na chat ki saan tɔɔnn, ki saa set sɔnjoyebik ni, ki leŋ ji ki mɔk
wun lek ki tɔkin diitu koo gaŋ po.
27 Boŋ na nba la Yennu malaka na yoo nba, ki u baa dɔɔr. Ki Balam wutoor doo, ki u
jii u patu ki jak boou.
28 Ki Yennu tur boŋ na mapaku yiikoo, ki u yet Balam a, “N teena bee? Bee paake ki
a boon taar muntaa na?”
29 Ki Balam yet boŋ na a, “Kimaan faa te ki n wutoor do na. Mi-i bonni dia jukbanjiak,
n bo saa kpiae yiama.”
30 Ki boŋ na yet a, “Min kaa tee a boŋ nba ki a yɔɔ jakitin ki tan tuu dinna daar nba
na-a? N ban tun nna ki turani-i?”
Ki Balam jiin a, “Aaii.”
31 Ki Yennu te ki Balam la malaka na see leŋ, ki dia jukbanjiak; ki Balam baa fabin tiŋ
ni.
32 Ki Yennu malaka na boiɔ a, “Bee paake ki a boo a boŋ taar muntaa na? Mine baar
ki tan loon sɔnu na, kimaan li ki tee ki fin saan sɔnu maŋi.
33 Boŋ na bo la mine ki lek taar muntaa na. U bonni kii lek ki kɔɔ muuku nna man n
bo kpiiawa, ŋaan tinn boŋ na manfoor.”
34 Ki Balam yet Yennu malaka na a, “N tun yanbɔmma. N bo ki mi a fine see sɔnu ni
a fan berimi. Li-i tee ki a ki loon nna, n saa ŋmat kune.”
35 Ki malaka na yetɔ a, “Saant nan niib na, ŋaan a pak maan nba ki n wanna kuukɔɔ.”
Ki Balam wei kpanbar Balak tontii na ki saan.

Bianjinba ki Balak gaar Balam saauŋ

36 Kpanbar Balak nba gbat nan Balam baat yoo nba, ki u saan a wun chetɔ doo nba
tee Ar na ni, ki li be Arnonn mɔkir nba tee Moab kpaar na boor.
37 Ki kpanbar Balak yet Balam a, “Bee bo teen ki n tun ki yiina sinsinn, ki a ki baari?
A bo dukii nan n kan fit pa-a paatii ki lin janjae-e?”

38 Ki Balam yetɔ a, “Mɔtana n ji baar a boora, ŋaan n saa fit pak maan kurawa-a? N
saa pak linba ki Yennu jii teen n mɔb ni kɔɔe.”
39 Ki Balam wei kpanbar Balak, ki bi saan Husof doo ni.
40 Leŋe ki kpanbar Balak saa kpii nei nan pei, ki jii li nant waan ki tur Balam nan
saakab nba be nanɔ na.

Ki jiin Balam sinsinn masɔkinkar po

41 Ki li yent sanyiɔk ni, ki kpanbar Balak jii Balam, ki bi saan Bamof Baal, siaminba ki
Balam fit la Israel nisiab.

23

1 Ki Balam yet kpanbar Balak a, “Maan maruŋ binbinta ŋanlore nna ki turin, ki bia
baar nan naajai banlore nan pejai banlore.”
2 Ki kpanbar Balak tun nan bianjinba ki u wannɔ na, ki ŋɔɔ nan Balam jii naajak nan
pejak ki mann maruŋ, binbintir kur paak.
3 Ki Balam yet kpanbar Balak a, “Ii see nna kii kpia a mujoonu Yenpiinii, ŋaan ki n
saan ki laan Yennu saa chetimi. Linba kur ki u fiit ki wannin, n saa betawa,” ŋaan saan
u kuukɔɔ ki doo jɔɔr na yur paak.
4 Ki Yennu chetɔ. Ki Balam yet a, “N maa maruŋ binbinta ŋanlore nawa, ki mann
naajak nan pejak, binbintir kur paak.”
5 Ki Yennu wann Balam waa saa pak linba, ki te ki u ŋmat kpanbar Balak boor, a wun
saa turɔ u mɔmaan.
6 Ki u ŋmat ki saa la Balak nan Moab saakab, ki bi see kpia u mujoonu Yenpiinii na.
7 Ki Balam ji yet masɔkinkara na a:
“Balak, wunba tee Moab kpanbar nae nyii nanin Siria yent ni,
ki li be yondo po kunkona paak, ki yet a,
‘Baat ki tan pak turin.
Satir mɔtont ki teen Israel teeb paak.’
8 Nlee ki n saa sat mɔtont ki teen binba paak
ki Yennu ki sat mɔtonti,
koo ki pak biir binba ki Yennu ki biiri?
9 N be tanpigbent na paak ki laatib;
n be jɔkunkonn na paak ki bariib.
Bi tee digbann nba kɔɔ bi kuukɔɔe;
bi mi nan piisin be bi paak, ki chee digbanlia.
10 Israel maaru na tee nan tanbiinii nae,
bi yab ki kaa kanni.
Ŋaant ki n tan joont nan Yennu niib na;
ŋaant ki min kpo nan parmaasir nan niŋamm na.”
11 Ki kpanbar Balak yet Balam a, “A tun bee na ki turimi? N jiia ki baar nana nna,
maa a sat mɔtont ki teen n datai paak, ki a ki tun nna, ŋaan sat piisin ki teen bi paak.”
12 Ki Balam jiin a, “N daa piak linba ki Yennu wukin n mɔb ni-i?”

Ki jiin Balam masɔkinkar munlee po

13 Tɔn, ki kpanbar Balak yet Balam a, “Ii waa ki tin saan siaminba ki a saa fit la Israel
teeb na siabe, ki a set leŋ ŋaan sat mɔtont bi paak ki turin.”
14 Ki u jii Balam ki saan nanɔ Sofim muuk ni, ki li be Pisga kunkonn paak. Leŋ maŋ
ki u maa maruŋ binbinta ŋanlore, ki jii naajak nan pejak, ki mann maruŋ binbintir kur
paak.
15 Ki Balam yet kpanbar Balak a, “Ii see nna, kii kpia a mujoonu Yenpiinii, ŋaan ki n
saan ki chet Yennu nna po.”
16 Ki Yennu chet Balam, ki wukinɔ linba ki u saa yet, ki te ki u ŋmat kpanbar Balak
boor a wun saa turɔ u mɔmaan.
17 Ki u ŋmat ki saa la Balak nan Moab teeb saakab, ki bi daa see kpia u mujoonu
Yenpiinii na; ki Balak boiɔ linba ki Yennu wannɔ.
18 Ki Balam yet masɔkinkar na a:
“Baat na, Balak, fin nba tee Sipor bija,
ki tan gbiint linba ki n yaa man paka.
19 Yennu ki tee nan nirɔ na kaa, ki saa faar faaki,
koo ki tee nan nisaarik bik na, ki saa lebit u dudukiti.
Linba kur ki u senn mɔsonn, u tuu tume. U yeen, ki li tuun.
20 Yennu wannin a man sat piisin,
ki wunba Yennu teen piisin u paak, n kan fit lebiti.

21 N laat ki ninbɔnsiar kan baar Israel maaru paak,
ki bi kan di fara. Bi Yomdaanɔ Yennu be namm,
ki bi mɔɔntir ki yaa ŋɔɔe tee bi kpanbar.
22 Yennu-e nyinnib Ijipt,
ki kɔn bi paak nan mɔnaab nba tuu kɔn na.
23 Jabaabusiar ki be ki saa fit biir Israel maaru,
koo nyɔksiar ki be ki saa fit biir Israel teeb maŋ.
Ki niib tan saa yet a,
'Gotir linba ki Yennu tun ki somm Israel teeb.'
24 Israel teeb tee nan yanbɔr nba mɔk paŋ,
ki ki foi see ki u tan pat pat, ki dii,
ki bia nyuu linba kur ki u kpii na sɔn nae."
25 Ki kpanbar Balak yet Balam a, "A yêt nan fin sat mɔtont ki teen Israel teeb paaka, ŋaan a mun daa sat piisin ki teenib."
26 Ki Balam jiin a, "N ki beta nan see ki n yet linba kur ki Yennu wannimi-i?"

Ki jiin Balam masɔkinkar muntaa po

27 Ki kpanbar Balak yet Balam a, "Ii waa ki tin saan leer po. Li pasiar leŋ ŋarin, Yennu sii loon ki a sat mɔtont bi paak ki turin."
28 Ki kpanbar Balak jii Balam ki saan nanɔ Peor jɔɔr paak, siaminba ki bi laat kunkoouk na.
29 Ki Balam yet kpanbar Balak a, "Maan maruŋ binbinta ŋanlore nna ki turin, ki bia baar nan naajai banlore nan pejai banlore."
30 Ki kpanbar Balak tun nan Balam nba wannɔ biaŋinba na, ki mann naajak nan pejak maruŋ binbintir kur paak.

24

1 Yoo nba na ki Balam ji bann nan Yennu loon wun teen piisin Israel teeb paake, li paak ki u ji ki boi jabaabunu po nan sinsinn yara na. Ki u ŋmant u numm ki tokin kunkoouk na po,
2 ki la Israel teeb, ki bi kar kaaŋ na ni booru booru. Ki Yennu Seek sik u paak, ki u sɔkin Yennu maan,
3 ki yet a:
"Balam, wunba tee Beor bija na masɔkinkare na,
mɔmaan na tee jɔɔ nba ki u ninbina laat fanu na yare,
4 ki tee daanɔ nba gbia Yennu mɔmaan na masɔkinkar,
daanɔ nba laat Yabint Yennu yirintu,
ki tee daanɔ nba tuu baa ki faab tiŋ ni,
ŋaan ki u ninbina nyɔɔn.
5 Israel teeb lanbont ŋan bonchiann, ki tee bi binbeboor,
6 ki lat tee nan baat na,
ki tee nan kpabis nba kpia mɔkir na,
ki tee nan tebuk tutuuk nba ki Yennu burɔ na,
ki tee nan kpek nba see kpia nyun na.
7 Ki bi saa la saak bonchiann,
ki saa bur bi bonbuburit siaminba kur mɔk maatuk,
ki bi kpanbar sii mɔk yiikoo ki gar Agag,
ki bi yent sii yarin ki bia fɔk.
8 Yennu-e nyinnib Ijipt,
ki kɔn bi paak nan mɔnaab nba tuu kɔnna,
ki bi tuu kɔn nyann bi datai, ki jintir bi kpaba buri buri,
ki jikit bi peenii ki yekitib.
9 Ki Israel booru maŋ tee nan yanbɔr wɔkituk na,
ki li-i tee ki u gɔɔnti, sɔɔ ki mɔk par nba saa fiinɔ.
Wunba sat piisin Israel teeb paak mun saa gaar piisin,
ki wunba mun sat mɔtont Israel teeb paak mun saa gaar mɔtont."
10 Ki kpanbar Balak ŋmaan u nii nan wutoor, Balam paak, ki yet a, "N yiina maa a tan sat mɔtont n datai paak, ŋaan taar muntaa na, a sat piisime bi paak.
11 Fiit mɔtana kii kun. N bo yet nan n saa pa paatii ki tura, ŋaan Yennu bera ki a kan gaar paatii maŋi."
12 Ki Balam yetɔ a, "N bo bet toomii nba ki a tumm n boor ni na nan

13 li-i lekii tee ki Balak saa turin lik-kut nan salimmɔna nba be u ŋaak ni kur, ŋaan
n kan yêt Yennu mɔb ki tun n mɔŋ nba loon biaŋinba, n saa pak linba ki Yennu turin
kɔɔe.”

Balam masɔkinu munna ni

14 Ki Balam yet kpanbar Balak a, “Mɔtana, n ŋmat n niib boore na. Ŋaant ki n kumiia
linba ki Israel teeb saa tun ki tur a niib, yoo nba baat.”
15 Ki Balam ji yeen masɔkinkar na a:
“Min nba tee Beor bija na masɔkinkare na,
mɔmaan na tee jɔɔ nba ki u ninbina laat fanu na yare,
16 daanɔ nba gbia Yennu mɔmaan na masɔkinkare na,
ki tee daanɔ nba ki u bannu nyi Yabint Yennu boor,
ki tee daanɔ nba laat Yabint Yennu yirintu,
ki tee daanɔ nba tuu baa ki faab tiŋ ni, ŋaan ki u ninbina nyɔɔn.
17 N gorii yoo nba baat,
ki laat Israel teeb kpanbar nba tee nan ŋmaajar na,
ki nyi niib na ni.
Dammir saa nyi Israel teeb ni;
ki u saa yakit Moab saakab yura, ki faa bir Sef niib kur.
18 U saa kɔn nyann u datai, Edom tiŋ ni,
ki jii bi tiŋ ki lin kpant u faar,
ki Israel teeb sii yɔɔ mɔk paŋ.
19 Israel niib saa biirib,
ki boont binba biar be bi manfoor ni, doo maŋ ni na.”

20 Balam yirintu ni ki u la Amalek teeb, ki yet masɔkinkar na a:
“Amalek teebe din mɔk paŋ ki gar sɔɔ kur,
ŋaan bi tan saa boont, ki ji kan ban fiiri.”
21 U yirintu maŋ ni ki u la Kenn teeb, ki yet masɔkinkar na a:
“A binbeboor na ŋan,
ki li bɔr nan nɔɔŋ tiɔk nba be tanfiiɔk ni na,
22 ŋaan yimm Kenn teeb, i saa boonta,
yoo nba ki Asiria teeb tan saa soori na.”
23 Ki Balam ŋamm yet masɔkinkar na a:
“Ŋmee saa tinni, li-i tee ki Yennu lor linba na?
24 Fat-teeb saa nyi Kitim ki baar nan burgbeta;
bi saa kɔn nyann Asiria nan Eber tinii,
ŋaan bi mɔŋ tan saa boonte ki kpakin yann.”
25 Tɔn, ki Balam fiir ki ŋmat kun u doo ni, ki kpanbar Balak mun gaar u sɔnu.

25

Linba ki Israel teeb tun Peor doo ni

1 Israel teeb nba din be bi kaaŋ ni, Akasia* baauk ni yoo nba, ki bi jab na piin ki dɔɔ
nan Moab poob nba kɔɔ leŋ na.
2 Poob na din poib bi tingbann jaamm maruŋo, siaminba ki Moab teeb jiantir bi
tingbann na; ki Israel teeb na dii li jeet, ki bia jiant tingbann maŋ.
3 Israel teeb din pukin niib na po, ki bi jiant Peor yenbik nba tee Baal na, ki Yennu
wutoor doo bi paak.
4 Ki u yet Moses a, “Soot Israel saakab na kur, ki kpib yeenin ni, n tɔɔnn, ki n wutoor
n maak Israel teeb paak.”
5 Ki Moses yet tɔɔndamm na a, “Sɔɔ kur n kpi u mɔŋ booru jab kur nba jiant Peor
yenbik Baal.”
6 Ki Israel jasɔɔ jii Midiann poo ki kɔɔ nanɔ u lanbouŋ ni, ki li tee Moses nan niib na
kur numm ni, ki tee yoo nba ki bi kur mɔ fabin, Yennu lanbouŋ tammɔb ni na.
7 Ki Finehas, wunba tee Eleasar bija, ki bia tee manntɔɔ Aarɔnn yaaboonn na, nba la
nna yoo nba, ki u kakit ki nyii niib na ni, ki jii kpann,
8 ki wei Israel jɔɔ na, ki kɔɔ lanbouŋ na ni, ki saa yek kpann na ki saar bi kur. Waa
din tun nna na, ki li gɔɔr yiaryoonn nba yaa lin boont Israel teeb na.
9 Ŋaan yiaryoonn na din dɔŋ kpii niib tusaa piinlee nan ŋannawa.
10 Ki Yennu yet Moses a,

* **25:1 25.1** Akasia tee tiik nba yiin puuke.

11 “Finehas, wunba tee Eleasar bija, ki bia tee manntɔɔ Aarɔnn yaaboonn na, maan n
wutoor nba bo do Israel teeb paak nawa, kimaan u numm mɔn n baakir paak bi sinsuuk
ni, nan n numm nba mɔn biaŋinba nae, li paak, n ki boontib nan n wutoori.
12 Li paak, yetirɔ nan n lorin mɔlor nba tee gbananmaasu nanɔ.
13 N senn mɔsonn nanɔ nan u maarue sii tun ki tuun mannteeb toona, kimaan u
numm mɔn min Yennu baakir paak, ki u tun linba wuur Israel teeb yanbɔmm.”
14 Israel jɔɔ nba ki bi din soorɔ nan Midiann poo ki kpiiu na sanne tee Simri, ki u tee
Salu bija, ki tee Simeonn booru ni saakɔɔ.
15 Ki Midiann poo nba ki u din kpiiu na sann tee Kosbi, ki u tee Sur bipoo, ki Sur tee
Midiann naakuuk saakɔɔ.
16 Ki Yennu yet Moses a,
17 “Ii lek Midiann teeb na ki boontib,
18 kimaan bi din tun bonbiir ki turi, ki kpanni Peor doo ni, nan bi niipoo Kosbi, wunba
din tee Midiann saakɔɔ yenɔ bipoo, ki Finehas kpiiu, yoo nba ki yiaryoonn baa Peor doo
ni na paak.”

26

Ki jiin nikant munlee po

1 Yennu din yet Moses nan Eleasar, wunba tee manntɔɔ Aarɔnn bija na, yiaryoonn
nba din baa na poorpo a,
2 “Kanin ŋaak ŋaak nikant, ki lii tee Israel jab nba kur dii bina piinlee koo ki gar nna,
ki jaŋ nan bin saan kunkɔnn.”
3-4 Ki Moses nan Eleasar sak ki yiin sɔɔ kur, jɔɔ nba kur baar bina maŋ, ki bi taan
Moab paanu ni, ki li be Jɔɔdann mɔkir yakleer nba jiin Jeriko po na.
Israel teeb nba din nyii Ijipt-e na:
5 Rubenn booru (Rubenn-e din tee Jakɔb bikperik,) ki bi tee Hanok nan Palu,
6 nan Hesronn nan Karmi naakuut.
7 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinna nan ŋantaa nan kobii ŋanlore nan piintaa.
8 Palu bija din tee Eliab,
9 ki Eliab bonjai tee Nemuel nan Datann nan Abiram. (Datann nan Abiram nba nae
ki niib na din gannib ki bi tee bi tɔɔndamm. Ki bi din tun kpikpiruk ki tur Moses nan
Aarɔnn, ki din pukin Kora po ki bi yêt Yennu sennu.
10 Tiŋ din bɔkite ki nakib, ki bi kpo, ŋamm nan Kora, wunba ki muu din dii u niib
kobii ŋanlee nan piinŋmu na. Ŋamme din tee kpaanii ki teen Israel teeb.
11 Ŋaan Kora waas ŋarin din ki kpo.)
12 Simeonn booru ni naakuute na: ŋamme tee Nemuel nan Jaminn nan Jakinn
13 nan Sera nan Sawul naakuut.
14 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinlee nan ŋanlee nan kobii ŋanlee.
15 Gaad booru ni naakuute na: ŋamme tee Sefonn nan Hagi nan Suni,
16 nan Osni nan Eri,
17 nan Arod nan Areli naakuut.
18 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinna nan kobii ŋanŋmu.
19-21 Juda booru ni naakuute na: ŋamme tee Sela nan Peres nan Sera nan Hesronn
nan Hamul naakuut. (Juda bonjai banlee nba din tee Er nan Onann din kpo Keenann
tiŋ niŋe.)
22 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinlore nan ŋanloob nan kobii ŋanŋmu.
23 Isakar booru ni naakuute na: ŋamme tee Tola nan Pua,
24 nan Jasub nan Simronn naakuut.
25 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinloob nan ŋanna nan kobii ŋantaa.
26 Sebulunn booru ni naakuute na: ŋamme tee Sered nan Elonn nan Jaleel naakuut.
27 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinloob nan kobii ŋanŋmu.
28 Joosef, wunba din mar bonjai banlee, ki bi tee Manase nan Efraim na boorue na.
29 Manase boorue na: Makir, wunba tee Manase bija na mun din mar Gilead. Gilead
naakuute na:
30 ŋamme tee Yeser nan Helek
31 nan Asriel nan Sekem,
32 nan Semida nan Hefer naakuut.
33 Ki Selofehad, wunba tee Hefer bija na din ki mɔk bonjai, u din mɔk bonpoi kɔɔe;
bi sana din tee Mala nan Nowa nan Hogla nan Milka nan Tirsa.
34 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinŋmu nan ŋanlee nan kobii ŋanlore.
35 Efraim booru ni naakuute na: ŋamme tee Sutela nan Beker nan Tahann naakuut.

36 Erann naakuuk ni niib nyii Sutela maaru nie.
37 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piintaa nan ŋanlee nan kobii ŋanŋmu.
Naakuut na niib nyii Joosef niŋe.
38 Benjaminn booru ni naakuute na: ŋamme tee Bela nan Asbel nan Ahiram
39 nan Sefufam nan Hufam naakuut.
40 Ki Ard nan Naamann naakuut ni niib nyii Bela maaru ni.
41 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinna nan ŋanŋmu nan kobii ŋanloob.
42 Dann boorue na: Bi kur din tee Suham naakuuk ni niibe,
43 ki bi kann tee jab tusaa piinloob nan ŋanna nan kobii ŋanna.
44 Aser booru ni naakuute na: ŋamme tee Imina nan Isifi nan Beria naakuut.
45 Ki Heber nan Malkiel naakuut ni niib nyii Beria maaru ni.
46 Ki Aser mɔk bonpook ki bi yiu Sera.
47 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinŋmu nan ŋantaa nan kobii ŋanna.
48 Naftali booru ni naakuute na: ŋamme tee Jaseel nan Guni
49 nan Jeser nan Silem naakuut.
50 Naakuut na jab taan ki tee tusaa piinna nan ŋanŋmu nan kobii ŋanna.
51 Israel jab kur din taan ki tee tusaa kobii ŋanloob nan yenn nan kobii ŋanlore nan piintaa.
52 Ki Yennu yet Moses a,
53 “Bɔkitir tiŋ na kii teen booru booru na, kii jaŋit bi yabint nba tee, ki lii tee bi faar.
54-56 Bɔkitir tiŋ na kii gani kii teemm. A tuu jii tiŋ nba yab ki tur booru nba yab, ki jii tiŋ nba waar ki tur booru nba waar.”
57 Liifai booru nba ki bi din kamm naakuuk naakuuke na: ŋamme tee Gersonn nan Kohaf nan Merari naakuut.
58 Naakubis na nyii bi maaru nie: ŋamme tee Libni nan Hebronn nan Mali nan Musi nan Kora naakuut. Kohaf-e din tee Amram baa,
59 ŋɔɔe din kɔɔn Liifai bipoo nba tee Jokebed, ki bi din marɔ Ijipt na; ki Jokebed marɔ bonjai banlee nan bonpook, ki bi sana tee Aarɔnn nan Moses nan Miriam.
60 Aarɔnn din mar bonjai bannae, ki bi tee Nadab nan Abihu nan Eleasar nan Itamar.
61 Yennu din kpii Nadab nan Abihu, yoo nba ki bi mann mujoonu maruŋ nba ki took ki turɔ nae.
62 Bi din kan Liifai bonjai nba dii ŋmaarik koo ki gar nna, ki bi tee jab tusaa piinlee nan ŋantaa. Bi din ki kamm ki pukin Israel teleeb ni, kimaan ŋamm din ki gaar tiŋ faari.
63 Israel naakuut nba nae ki Moses nan manntɔɔ Eleasar din kamm nikant, yoo nba ki bi be Moab paanu ni, ki li be Jɔɔdann mɔkir yakleer nba jiin Jeriko po na.
64 Jab nba ki Moses nan Aarɔnn din kamm sinsinn nikant, Sainai kunkoouk paak na, bi sɔɔ ki biar nan yenɔkɔɔwa,
65 see Kaleb, wunba tee Jefune bija, nan Joosua, ki u mun tee Nunn bija na kuukɔɔ, kimaan Yennu din yet nan bileeb kur saa kpo kunkoouk na paaka.

27

Ki jiin Selofehad bonpoi po

1 Mala nan Nowa nan Hogla nan Milka nan Tirsa din tee Selofehad bonpoie, ki Selofehad baa tee Hefer, ki Hefer baa tee Gilead, ki Gilead baa tee Makir, ki Makir baa tee Manase, ki Manase baa tee Joosef.
2 Ki bonpoi na saan Yennu lanbouŋ tammɔb ni, ki set Moses nan manntɔɔ Eleasar nan saakab nan Israel teeb kur tɔɔnn, ki yet a,
3 “Ti baa din kpo kunkoouk paaka, ŋaan u din ki pukin Kora poorpoweiteeb nba din pak ki biir Yennu na po. U din kpo u mɔŋ yanbɔmm paake. U din ki mar bonjaki.
4 Bee ki ti baa sann saa piin, kimaan waa ki mɔk bonjak na paaki? Ii turit tiŋ ki lin nyi ti baa nikpiimm yent ni.”
5 Ki Moses jii bi barii maŋ ki baar nann Yennu boor.
6 Ki Yennu yetɔ a,
7 “Linba ki Selofehad bonpoi yeen na tee mɔniie. Ii turib tiŋ ki lin nyi bi baa nikpiimm yent ni, kii tee bi faar, ki ŋaan bi baa faar n ŋmat bi boor.
8 Betir Israel teeb nan li-i tee ki jasɔɔ kpo ŋaan ki ki mɔk bonjaki, yin jii u mɔkint na ki tur u bonpoi.
9 Li-i tee ki u bia ki mɔk bonpookie, u naa waas n di faar maŋ.
10 Li-i tee ki u ki mɔk naa waas, yin jii u faar na ki tur u baa naa waas.

11 Li-i tee ki u baa ki mɔk naa waas, yin jii u faar na, ki tur u ninyiar nba be u yeeja
naakuuk ni, ki u saa di faar na ki yentir. Israel teeb tuu sii yɔɔ ki dia sennu nae, kii tuun
nan biaŋinba ki min Yennu jikit ki teena na."

Biaŋinba ki bi gann Joosua
(Sennu 31.1-8)

12 Ki Yennu yet Moses a, "Saant ki do Abarim kunkona na yenn paak, ki got lint tiŋ
nba ki n jikit ki teen Israel teeb na.
13 Ki li-i tee ki a la tiŋ maŋ, li poor po a saa kpo, nan a ninja Aarɔnn nba kpo nae,
14 kimaan i banlee kur din yêt n sennu, Sinn kunkoouk paaka, yoo nba ki niib na kur
din piak ki biir n sann, Meriba nyun boor na; i din yêt yin wann n kasii paŋ bi numm
niwa." (Meriba nyun din be Kades-e, ki be Sinn kunkoouk paak.)
15 Ki Moses miar Yennu a,
16 "N Yomdaanɔ Yennu, wunba tee manfoor kur daanɔ, n meia, a gann jɔɔ niib na
sinsuuk ni, ki wun liit bi tɔɔnn,
17 kii biaki ŋmakitirib tɔbii ni, ki li kan te ki a niib-ii tee nan pei nba ki mɔk pekpaarik
na."
18 Ki Yennu yet Moses a, "Gant Joosua, wunba tee Nunn bija na, ki tee jɔɔ nba ki n
Seek be u ni, ki paan a nii u yur paak.
19 Ŋaant ki wun set manntɔɔ Eleasar nan Israel teeb kur tɔɔnn, ki fan mɔɔnt nan ŋɔɔe
saa gaar a seenu.
20 Turimə a yiikoo na waan, ki lin te Israel teeb na kur n sak u mɔb.
21 Ki u sii maa manntɔɔ Eleasar paak, ki Eleasar tuu sii jikit bont nba ki bi yir Yurim
nan Tumim na, ki bant n dudukit. Nna bannue ki manntɔɔ Eleasar tuu saa ŋmakit
Joosua nan Israel teeb kur, bi toona ni."
22 Ki Moses tun nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na, ki te ki Joosua set manntɔɔ Eleasar
nan niib na kur tɔɔnn.
23 Ki u paan nii Joosua yur paak, ŋaan mɔɔnt nan ŋɔɔe saa gaar ŋɔɔ Moses seenu. U
din tun biaŋinba ki Yennu wannɔe.

28

Ki jiin daa kur Yenpiinii po
(Nyinu 29.38-46)

1 Ki Yennu yet Moses
2 a wun wann Israel teeb a: "Ii tuu baar nan jeet piinii nba ki bi saa joo muu na ki
tur min Yennu, yoo nba ki n senn na, ki li nubiru saa maŋ min Yennu.
3 "Yetirib a mujoonu piinii nba nae ki i saa jii ki tur min Yennu: Pejai banlee nba dii
binn binn ki ki mɔk daŋ;
4 ki i saa mann pejayenɔ maruŋ sanyiɔk ni, ki tan mann peleeuk na maruŋ daajoouk.
5 Ii tuu mann maruŋ kur nan jeet piinii nba tee yon bɔrik-gbinn, ki ŋmat nan olif tiinii
kpan* salena ŋanlee.
6 Linba na tee daakur piinii nba ki i tuu saa joo li kur muue, ki li sii tee nan baa din
sint ki mann maruŋ Sainai jɔɔr paak na; ki jeet na nubiru saa maŋ min Yennu;
7 ki tuu pukin daan salena ŋanlee, sinsinn pejak maruŋ na ni, ki mɔɔn maruŋ binbintir
na paak,
8 ki bia tan mann daajoouk pejak maruŋ nan sanyiɔk ni maruŋ na, ki pukin li daan
mun biak. Ki li sii tee jeet piinii, ki li nubiru saa maŋ min Yennu.

Ki jiin foon daar Yenpiinii po

9 "Foondaar, ii jii pejai banlee, binba dii binn ki ki mɔk daŋ, nan yon nba ŋmat olif
tiinii kpan bɔrik-gbina ŋanlee, nan li maruŋ daan, ki mann maruŋ.
10 Linba na tee foon daar mujoonu piiniie; li pukin daar kur piinii nan li daan po.

Ki jiin ŋmaarik kur pinpiik daar Yenpiinii po

11 "Ŋmaarik kur sinsinn daar, ii tuu baar nan mujoonu maruŋ piinii, lii tee naajabira
banlee, nan pejak, nan pejabira banlore nba dii binn ki bia ki mɔk daŋ.
12 Naajak kur piinii maruŋ ni, ii tuu pukin yon bɔrik-gbina ŋantaa, ki ŋmat olif tiinii
kpan li ni; pejak na piinii maruŋ ni, ii tuu pukin yon bɔrik-gbina ŋanlee ki ŋmat olif
tiinii kpan li ni.
13 Ki pejabir kur piinii maruŋ ni, ii tuu pukin yon bɔrik-gbinn ki ŋmat olif tiinii kpan
li ni. Sennu na tee mujoonu piinii yare, ki li mujoonu piinii nubiru saa maŋ min Yennu.

* **28:5 28.5** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

14 Naajak kur piinii maruŋ ni, ii tuu pukin tilɔɔna daan salena ŋanna li ni; pejak na
piinii maruŋ ni, ii tuu pukin tilɔɔna daan salena ŋantaa li ni; ki pejabira kur maruŋ ni,
ii tuu pukin tilɔɔna daan salena ŋanlee. Sennu na tee mujoonu piinii nba ki i sii tun
tuune ŋmaarik kur sinsinn daar, binn kur ni.
15 Ki pukin i daar kur mujoonu piinii nan li daan po, ii tuu jii bujak ki mann maruŋ
ki lii tee yanbɔmm piinii ki tur min Yennu.

Ki jiin yukitgar tiaru jaamm po
(Liifai teeb 23.5-14)

16 “Ŋmaa sinsinn dapiik nan ŋanna daar, ii tuu tiar ki di yukitgar tiaru jaamm, ki
baakit Yennu.
17 Li ŋmaarik dapiik nan ŋanŋmu daar, ii tuu piin kii di jaamm ki saa tuu daa ŋanlore.
Ii tuu pur boroboro nba ki i sii di na, ŋaan daa tee datiŋ li ni.
18 Ii tuu taan leeb sinsinn daar na ni, kii jiantir min Yennu, ki daa tuun toonn daar
maŋ ni,
19 ki jii naajabira banlee nan pejak nan pejagana banlore nba dii binn binn, ki ki mɔk
daŋ, ki mann mujoonu maruŋ, ki lii tee piinii ki tur min Yennu.
20 Naajak piinii maruŋ kur ni, ii tuu jii yon nba ŋan bɔrik-gbinn nan waan, ki ŋmat
kpan li ni, ki pejak na piinii maruŋ ni, ii jii yon bɔrik-gbinn.
21 Ki pejagana banlore na maruŋ kur ni, ii jii yon bɔrik-gbinjinn jinn ki ŋmat kpan,
22 ki bia jii bujak ki mann maruŋ, ki wuur i biit,
23 ki mann maruŋ na ki pukin sanyiɔk ni mujoonu piinii maruŋ na po.
24 Nna bannue ki i tuu saa mann jeet piinii maruŋ nba sii jokin muu, ki saa tuu
daaŋanlore, ki jeet piinii maŋ nubiru saa maŋ min Yennu. Ii tuu mann linba na ki
pukin daar kur mujoonu piinii nan daan piinii po.
25 Ii tuu taan leeb ki jiant min Yennu daaŋanlore daar, ŋaan daa tuun i mɔŋ toona.

Ki jiin jeet jaanu jaamm po
(Liifai teeb 23.15-22)

26 “Jaanu jaamm na, sinsinn daa nba ni ki i jikit i sinsinn jeet nba ki i jaan ki teen min
Yennu na, ii taan leeb ki jiant min Yennu, ŋaan daa tuun toonn li daar,
27 ki jii naajabira banlee, nan pejak, nan pejagana banlore nba dii binn binn, ki ki
mɔk daŋ, ki mann maruŋ, ki li nubiru saa maŋ min Yennu.
28 Naajak kur piinii maruŋ ni, ii tuu pukin yon bɔrik-gbina ŋantaa ki ŋmat olif tiinii
kpan li ni; pejak na piinii maruŋ ni, ii tuu pukin yon bɔrik-gbina ŋanlee ki ŋmat olif
tiinii kpan li ni;
29 ki pejagana banlore na maruŋ kur ni, ii jii yon bɔrik-gbinn yenn yenn;
30 ki bia jii bujak ki mann maruŋ, ki lii tee i yanbɔmm piinii ki wuur i biit.
31 Ii tuu mann maruŋ nba na nan li daan piinii, ki pukin daar kur mujoonu piinii, nan
li jeet piinii po.

29

Ki jiin binpaann jaamm po

1 “Ii tuu taan leeb ŋmaarii ŋanlore ni sinsinn daar, ki jiant min Yennu, ŋaan daa tuun
toonn li daar. Daar maŋ niŋe ki i saa peb naatuna,
2 ki jii naajabir, nan pejak, nan pejagana banlore nba dii binn binn, ki ki mɔk daŋ, ki
mann maruŋ ki tur min Yennu. Ki maruŋ maŋ nubiru saa maŋ min Yennu.
3 Naajak na piinii maruŋ ni, ii jii jeet nba ŋan yon bɔrik-gbinn nan waan, ki ŋmat
kpan li ni; pejak piinii maruŋ ni, ii jii yon bɔrik-gbinn;
4 ki pejagana banlore na maruŋ kur ni, ii jii yon bɔrik-gbinjinn jinn,
5 ki bia jii bujak ki mann maruŋ ki lii tee yanbɔmm piinii, ki wuur i biit.
6 Ii tuu mann maruŋ na ki pukin ŋmaasinsinn pinpiindaar, nan daar kur mujoonu
piinii, nan li jeet piinii, nan li daan piinii po; ki jeet maruŋ na nubiru saa maŋ min
Yennu.

Ki jiin yanbɔmm wuuru daar na po
(Liifai teeb 23.26-32)

7 “Ŋmaarii ŋanlore na ni, li dapiik daar, ii tuu taan leeb ki jiant min Yennu, ki daa di
jeet, ki bia daa tuun toonn.
8 Ii tuu baar nan naajabir, nan pejak, nan pejagana banlore nba dii binn binn, ki ki
mɔk daŋ, ki lii tee mujoonu maruŋ ki tur min Yennu, ki li nubiru saa maŋ min Yennu.

9 Naajak piinii maruŋ ni, ii pukin yon bɔrik-gbinn nan waan, ki ŋmat olif tiinii kpan*
li ni; pejak na piinii maruŋ ni, ii pukin yon bɔrik-gbinn, ki ŋmat olif tiinii kpan li ni,
10 ki pejagana banlore na maruŋ kur ni, ii tuu pukin yon bɔrik-gbinn jinn, ki ŋmat
olif tiinii kpan li ni,
11 ki bia jii bujak ki mann maruŋ, ki lii tee yanbɔmm piinii, ki pukin daar kur mujoonu
piinii nan jeet piinii nan daan piinii na po, li ki saa wuur i biit.

Ki jiin lanbont jaamm Yenpiinii po
(Liifai teeb 23.33-44)

12 "Ŋmaarii ŋanlore na ni, li dapiik nan ŋanŋmu daar, ii tuu taan leeb ki jiant Yennu.
Ii di jaamm na kii baakit Yennu, ŋaan daa tuun toonn daa ŋanlore maŋ ni.
13 Sinsinn daar, ii tuu baar nan naajabira piik nan bantaa, nan pejai banlee, nan
pejagana piik nan banna nba dii binn binn, ki ki mɔk daŋ, ki lii tee jeet piinii, ki joo
muu ki tur min Yennu, ki li nubiru saa maŋ min Yennu.
14 Naajak piinii maruŋ kur ni, ii tuu ŋamm jeet nba ŋan yon bɔrik-gbinn nan waan,
ki ŋmat olif tiinii kpan li ni; pejak piinii maruŋ ni, ii jii yon bɔrik-gbinn;
15 pejagana maruŋ kur ni, ii jii yon bɔrik-gbinjinn jinn, ki pukin nan li maruŋ daan,
16 ki bia jii bujak ki mann, ki lii tee yanbɔmm piinii maruŋ, ki pukinir daar kur
mujoonu piinii ni, nan jeet piinii ni, nan li daan piinii maruŋ ni.
17 "Daaŋanlee daar, yin baar nan naajabira piik nan banlee, nan pejai banlee, nan
pejagana piik nan banna nba dii binn binn, ki bi kur daa mɔk daŋ,
18-19 ki jiib ki mann maruŋ ki pukin sinsinn daar piinii maruŋ na kur po.
20 "Daaŋantaa daar, yin baar nan naajabira piik nan yenɔ, nan pejai banlee, nan
pejagana piik nan banna nba dii binn binn, ki bi kur daa mɔk daŋ,
21-22 ki jiib ki mann maruŋ ki pukin sinsinn daar piinii maruŋ na kur po.
23 "Daaŋanna daar, yin baar nan naajabira piik, nan pejai banlee, nan pejagana piik
nan banna nba dii binn binn, ki bi kur daa mɔk daŋ,
24-25 ki jiib ki mann maruŋ ki pukin sinsinn daar piinii maruŋ na kur po.
26 "Daaŋanŋmu daar, yin baar nan naajabira banyia, nan pejai banlee, nan pejagana
piik nan banna nba dii binn binn, ki bi kur daa mɔk daŋ,
27-28 ki jiib ki mann maruŋ ki pukin sinsinn daar piinii maruŋ na kur po.
29 "Daaŋanloob daar, yin baar nan naajabira banniin, nan pejai banlee, nan pejagana
piik nan banna nba dii binn binn, ki bi kur daa mɔk daŋ,
30-31 ki jiib ki mann maruŋ ki pukin sinsinn daar piinii maruŋ na kur po.
32 "Daaŋanlore daar, yin baar nan naajabira banlore, nan pejai banlee, nan pejagana
piik nan banna nba dii binn binn, ki bi kur daa mɔk daŋ,
33-34 ki jiib ki mann maruŋ ki pukin sinsinn daar piinii maruŋ na kur po.
35 "Ki daaŋanniin daar, yin taan leeb ki jiant min Yennu, ŋaan daa tuun toonn li daar,
36 ki jii naajabir, nan pejak, nan pejagana banlore nba dii binn binn, ki bi kur daa mɔk
daŋ, ki jii bi kur ki joo muu, ki lii tee jeet piinii, ki li nubiru saa maŋ min Yennu,
37-38 ki mann maruŋ na ki pukin sinsinn daar piinii maruŋ na kur po.
39 "Sennu nba nae sii dia-i ki jiin i mujoonu piinii po, nan jeet piinii po, nan daan
piinii po, nan weinanleeb piinii nba ki i sii jikit ki teen min Yennu, i jaanganja ni. Linba
na pukin piinii nba ki i sii jikit ki gbeent i mɔsona, nan i yanbɔɔ piinii nba ki i teen min
Yennu na po."
40 Ki Moses bet Israel teeb sennu kur nba ki Yennu wannɔ na.

30

Sennii nba jiin mɔsona po

1 Ki Moses bet Israel teeb saakab a linba ki Yennu wanne na:
2 Li-i tee ki i jasɔɔ senn mɔsonn nan u saa tur Yennu siar, koo ki por kat ki kɔɔn u
mɔŋ bonsiari, u daa biir u mɔsonn maŋi, wun tun gbeen u mɔsonn maŋ.
3 Li-i tee sapaamɔ daa be u baa ŋaak, ŋaan senn mɔsonn nan u saa tur Yennu siar,
koo ki por kat ki kɔɔn u mɔŋ bonsiari,
4 li ŋan ki wun tun gbeen u mɔsonn maŋ, li-i tee ki u baa gbat u mɔsonn maŋ po,
ŋaan ki ki yêti.
5 Li-i tee ki u baa gbat mɔsonn maŋ po, ki yêt, u daa diar u par ni. Yennu saa nyik ki
chabɔwa, kimaan u baae ki sak nan wun diar.
6 Li-i tee ki poo daa ki kun jab, ŋaan senn mɔsonn koo ki u mɔb fatɔ ki u kɔɔn u mɔŋ
bonsiari, ŋaan tan kun jɔɔ,

* **29:9 29.9** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

7 u sɔrɔ-i gbat mɔsonn maŋ, ŋaan ki ki yetɔ siari, ŋann u mɔsonn koo mɔpor na sii
see-e.
8 Li-i muni tee ki u sɔrɔ gbat mɔsonn nba ki u bo sat, koo ki u mɔb fatɔ na, ki yêtir,
poo na daa diar. Yennu saa nyik chabɔwa.
9 Li ŋan ki pakɔɔk koo poo nba ki u sɔrɔ nyikɔ n gbeen mɔsonn koo mɔpor nba ki u
sat ki kɔɔn u mɔŋ bonsiar na.
10 Li-i tee ki ŋapoo senn mɔsonn koo ki por kat ki kɔɔn u mɔŋ bonsiar,
11 wun tun gbeen u mɔsonn maŋ, nɔkira u sɔrɔ gbat u mɔsonn maŋ koo mɔpor na ki
yêt.
12 Li-i tee ki u sɔrɔ gbat mɔsonn maŋ ki ki sak wun gbeeni, u daa diari. Yennu saa
nyik chabɔwa, kimaan u sɔrɔe ki sak wun gbeen u mɔsonn maŋi.
13 U sɔrɔ mɔk yiikoo nan wun piin mɔsonn koo mɔpor nba kur ki u sat.
14 Li-i tee ki u sɔrɔ gbat mɔsonn na ki ki yet siar ki saa tuu wonleer, wun gbeen u
mɔsonn maŋ. U sɔrɔ na sak nan wun gbeen u mɔsonae, ki ki yet siari daar nba ki u
gbat na.
15 Li-i muni tee li poorpowa ki u sɔrɔ tan piin mɔsonn na, ŋaan ki li ki tee yoo nba
ki u bo gbat mɔsonn na po, u saa la tubdatu, poo na-i kii gbeen mɔsonn na koo mɔpor
maŋi.
16 Sennu nba nae ki Yennu tur Moses, ki jiin jɔɔ nan u ŋaapoo sinsuuk ni, ki bia jiin
jɔɔ nan u bipoo nba ki u kɔɔ nanɔ po.

31

Ki jiin kunkɔnjaann nba ki Midiann teeb took na po

1 Ki Yennu yet Moses a,
2 “Datir Midiann teeb tuba nan baa tun linba ki tur Israel teeb na paak. Bi tubdatu
maŋ poorpo, ki a saa kpo.”
3 Ki Moses yet Israel teeb na a, “Teent siir nan tɔb, ki saan lek Midiann teeb na, ki dat
bi tuba nan baa tun linba ki biir Yennu na paak.
4 Ii gann kunkɔnkɔnna tusir tusir Israel booru kur ni.”
5 Ki bi gann jab tusir tusir booru kur ni. Ki bi taan ki tee jab tusaa piik nan ŋanlee,
ki teen siir nan tɔb.
6 Ki Moses te Finehas, wunba tee manntɔɔ Eleasar bija na, teen bi tɔɔndaanɔ, ki gorii
kasii bona, nan naatuna nba teen nyina na.
7 Ki bi lek Midiann teeb nan Yennu nba wann Moses bianjinba nae, ki kpii bi jab kur.
8 Ki Midiann batnba banŋmu pukin binba ki bi kpiib na po, batnba maŋ tee Efi, nan
Rekem, nan Sur, nan Hur, nan Reba. Bi bia din kpii Balam wunba tee Beor bija nawa.
9 Ki Israel jab soor Midiann poob nan waas, ki jii bi nei nan pei nan bi mɔkint,
10 ki joo bi doi kur nan bi kaaŋ kur muu.
11 Bi din jii yommii nba kur ki bi soorib nan li bonkobit nan mɔkint na
12 ki baar namm Moses nan manntɔɔ Eleasar nan Israel teleeb boor, ki bi be bi kaaŋ
nba be Moab paanu ni, ki li be Jɔɔdann mɔkir pootleer nba jir Jeriko po na.

Ki jiin kunkɔnkɔnna jenu po

13 Ki Moses nan manntɔɔ Eleasar nan Israel saakab nyii kaaŋ na kpiŋ a bin tookib;
14 ki Moses donn wutoor kunkɔnkɔnna saakab nba gorii koonn tusir tusir nan koonn
kobik kobik ki nyii tɔb ni ki jen na paak,
15 ki u boib a, “Bee ki i te poob na kur be bi manfoor ni?
16 Ii tiar man nan poob maŋe din sak gaar Balam kpaanii, ki tee binba din ŋmant
Israel teeb yan ki bi nyik Yennu, ki jiant yenbik Peor, ki li te ki yiaryoonn soor Yennu
niib na.
17 Li paak, kpimin bonjak kur, ki bia kpi poo nba kur dɔɔ nan jɔɔ.
18 Ŋaan tenn bonpoi nba kur biar ki daa ki mi dɔɔ nan jɔɔ.
19 Mɔtana, wunba kur kpii nirɔ koo ki sii kuun, wun biar kii be kaaŋ na kpiŋ daa
ŋanlore, ki daaŋantaa daar nan daa ŋanlore daar, yimm nan yommii nba ki i soorib
na n wur ki ŋamm i mɔŋ.
20 Ii bia wuur ki ŋamm i liant nba kur ki i mɔk, nan linba kur ki bi jii bonkobuk gbouŋ
ki ŋammir, koo ki li tee buuk kobit, koo ki li tee tikpeet.”
21 Ki manntɔɔ Eleasar yet kunkɔnkɔnna nba saan tɔb ki jen na a, “Yennu nba tur
Moses sennu nbae na:
22-23 Bona nba kur kan fit di muu: salimmɔna nan salimpeena nan kutmɔnt nan chent
nan kutleernba, ii pur muu ni, ki ŋammir. Linba kur biar, ii wuurir nan nyun ki lii ŋan.
24 Ki daaŋanlore daar yin wuur i tiat; ki i sii yeen ki ji saa fit kɔɔ kaaŋ na ni.”

Ki jiin datai tiat na biitu po

25 Ki Yennu yet Moses a,
26 “Fin nan manntɔɔ Eleasar nan Israel saakab kur n kan linba kur ki i nyii nann tɔb
ni, li yommii nan li bonkobit,
27 ki bɔkit linba kur ki bi jen nann na taar munlee, ki yenn-ii tee kunkɔnkɔnna na yar,
ki leer na mun-ii tee Israel teleeb na yar.
28 Tor nba tee kunkɔnkɔnna yar na, ii nyinn bona kobii ŋanŋmu kur ni yennkɔɔ, ki
lii tee Yennu yar, laa lek tee niib, koo nei, koo bonii, koo pei, koo buunii,
29 ki a jii ki tur manntɔɔ Eleasar, ki lii tee burchinpiinii ki teen Yennu.
30 Ki bɔkleer nba tee Israel teleeb yar na, ki a nyinn bona piinŋmu kur ni yennkɔɔ,
laa lek tee niib, koo nei, koo bonii, koo pei, koo buunii, koo bonkob-lia nba kur be, ki a
jii tur Liifai teeb; ŋamme tee damm nba gorii Yennu lanbouŋ na.”
31 Ki Moses nan manntɔɔ Eleasar tun nan Yennu nba wannib biaŋinba na.
32-35 Linba ki kunkɔnkɔnna din nyii nann tɔb ni ki jen nann na: Ki pei nan buunii tee
tusaa kobii ŋanloob nan tusaa piinlore nan ŋanŋmu, ki nei tee tusaa piinlore nan tusaa
ŋanlee, ki bonii tee tusaa piinloob nan yenn, ki bonpoi nba tee poomuna na tee tusaa
piintaa nan ŋanlee.
36-40 Kunkɔnkɔnna na tor din tee pei nan buunii tusaa kobii ŋantaa nan piintaa nan
tusaa ŋanlore nan kobii ŋanŋmu, ki bi nyinn pei nan buunii kobii ŋanloob nan piinlore
nan banŋmu, ki li tee Yennu yar. Kunkɔnkɔnna na tor din tee nei tusaa piintaa nan
ŋanloob, ki bi nyinn nei piinlore nan banlee ki li tee Yennu yar; kunkɔnkɔnna na tor
bia din tee bonii tusaa piintaa nan kobii ŋanŋmu, ki bi nyinn piinloob nan yenn, ki li tee
Yennu yar. Kunkɔnkɔnna na tor din tee poomuna tusaa piik nan ŋanloob, ki bi nyinn
piintaa nan banlee ki bi tee Yennu yab.
41 Ki Moses jii linba ki bi nyinn na, ki tur manntɔɔ Eleasar, ki li tee burchinpiinii ki
teen Yennu, nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na.
42-46 Israel teleeb na tora din tee deedee-e nan kunkɔnkɔnna yar na. Ki pei nan buunii
tee tusaa kobii ŋantaa nan piintaa nan tusaa ŋanlore nan kobii ŋanŋmu, ki nei tee tusaa
piintaa nan tusaa ŋanloob, ki bonii tee tusaa piintaa nan kobii ŋanŋmu, ki poomuna
tee tusaa piik nan ŋanloob.
47 Ki Moses nyinn yommii piinŋmu kur ni, nan bonkobit piinŋmu kur ni yenɔkɔɔ, ki
tun nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na, ki jii tur Liifai teeb; ŋamme tee binba gorii
Yennu lanbouŋ na.
48 Ki kunkɔnkɔnna saakab nba guu koonn tusir tusir na, nan binba guu koonn kobik
kobik na baar Moses boor,
49 ki yet a, “Chanbaa, ti kan jab nba kur be ti nuu niwa, ki sɔɔ ki boti.
50 Li paak ti baat nan salima bona nba ki sɔɔ kur nyii nann kunkɔnn na nie, a tin tur
Yennu, ti manfoor paak, ki lin te wuu guut: li nii ni banii, nan siak ni laanii, nan banii,
nan tutuuta, nan tuliat.”
51 Ki Moses nan Eleasar gaar bona nba kur ki bi ŋammir nan salima.
52 Salima bona nba kur ki Moses nan Eleasar gaar kunkɔnkɔnna saakab boor ki jii tur
Yennu na, taan ki tee salinkuna tusaa piik nan ŋanloob nan kobii ŋanlore nan piinŋmu.
53 Jab nba din ki tee kunkɔnkɔnna saakab na ŋarin din yent linba ki bi jiie.
54 Ki Moses nan manntɔɔ Eleasar jii salima na ki saan nann Yennu lanbouŋ ni, a lii
tee tiarin ki Yennu-ii guu Israel teeb.

32

Ki jiin booru nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na
(Sennu 3.12-22)

1 Rubenn nan Gaad booru din mɔk bonkobit bonchiann, ki bi la nan Jaser nan Gilead
tiŋ ŋan nan bonkobit joonn,
2 ki bi baar Moses nan manntɔɔ Eleasar nan Israel saakaleeb boor ki yet a,
3-4 “Yent nba ki Yennu somm Israel teeb ki bi gaar, ki li tee Atarof nan Dibonn nan
Jaser nan Nimra nan Hesbonn nan Eleale nan Sibma nan Nebo nan Beonn doi na ŋan
nan bonkobjoonn, ki ti mun mɔk bonkobit bonchiann.
5 Chanbaa, li-i tee ki li saa gboo a nummi, turint tiŋ maŋ ki lii tee ti faar, ki daa te ki
ti pootir Jɔɔdann mɔkir ki kaar leŋi.”
6 Ki Moses bet Gaad nan Rubenn booru na a, “I loon ki yin biar nnae, ŋaan ki i ninjamm
Israel teleeb n saan tɔbi-i?
7 Bee teen ki i biir Israel teleeb para, ki bi kan fit kɔɔ tiŋ nba ki Yennu jikit ki teemm
na ni?

8 Linba ki i baanba din tume na, yoo nba ki ti din be Kades Banea, ki n tumm a bin
saan fiit ki got tiŋ na.
9 Baa saan Eskol baauk na ni ki la tiŋ na, ki bi jen ki tan pak biir Israel teleeb para
nan bi kan fit kɔɔ tiŋ nba ki Yennu jikit ki teemm na ni.
10 Ki Yennu wutoor doo daar maŋ ni, ki u sat mɔtont na a,
11 'Niib na nba ki wein nan bi para kur na, n por nan bi jab nba dii bina piinlee koo ki
gar nna, ki n nyinnib Ijipt tiŋ ni na, kan la tiŋ nba ki n sat mɔb nan n saa tur Abraham
nan Aisak nan Jakɔb na.'
12 Yennu din yaa bi sɔɔ kan lar see Kaleb, wunba tee Jefune bija, nan Joosua, ki u mun
tee Nunn bija, kimaan ŋamme waa Yennu nan bi para kur.
13 Yennu wutoor din doo Israel teeb paak, ki u te ki bi lin yirib kunkoouk paak bina
piinna, nan nikpera maŋ nba tan kpo ki gbenn.
14 Ki mɔtana, i tee nipaauŋ ki see i baanba seenu ni, ki tee yanbɔndamm, ki teen siir
nan yin te Yennu wutoor n do Israel teeb paak.
15 Li-i tee ki yimm Gaad nan Rubenn booru ki sak weiɔ mɔtana, u saa ŋamm nyik
niib na kur ki bin biar kunkoouk na paak, ki i sii tee damm nba ki bi saa nyiiri bi biiru
paak."
16 Ki bi nakin Moses boor ki yetɔ a, "Ŋaant ki tin maa bonkobloi ki kɔɔn ti bonkobit,
ki bia maa lint ti doi ki tur ti poob nan waas,
17 ŋaan ji teen siir nan ti jatiat ki chian Israel teleeb, ki saa dian baa saa kar siaminba.
Ti poob nan waas saa biar kii be doi nba ki ti maa lint na nie, ki sii be bi yamani.
18 Ki ti ji kan ŋmat kun ti ŋei ni, see ki Israel nirɔ kur tan gaar u mɔŋ faar.
19 Ti kii mɔk fasiar bi boor Jɔɔdann mɔkir pootleer po, kimaan ti mɔk faar ki li be
Jɔɔdann mɔkir yondo po."
20 Ki Moses yetib a, "Li-i tee yaa yeen linba na tee mɔnii, ŋann teent siir man Yennu
numm ni na, ki saan tɔb.
21 I kunkɔnkɔnna kur saa poot Jɔɔdann mɔkir, ki lek i datai, nan Yennu nba wann
biaŋinba na tee-e nan Yennu nba tan saa nyannib ki turi,
22 ki yin gaar tiŋ na, ki li poorpo ki i saa fit ŋmat, kimaan i gbeen i mɔsonn nan
Yennu-wa, ki bia gbeen i mɔsonn nan Israel teleeba, ki Yennu sii mi nan tiŋ na tee i
faare.
23 Ŋaan li-i tee ki i ki gbeen i mɔsonni, i sii tun biire Yennu boor, ki i biite tan saa
nyinni paanu.
24 Tɔn, ii maa doi ki kɔɔn i poob nan waas, ki maa bonkobloi ki kɔɔn i bonkobit, ŋaan
tun fanu nan yaa sat mɔb biaŋinba na."
25 Ki Gaad booru nan Rubenn booru yet Moses a, "Chanbaa, ti tee a toontunnae, ti saa
tun biaŋinba ki a wannawa.
26 Ti poob nan waas nan ti bonkobit kur saa biar Gilead doi na ni,
27 ŋaan ti jab kur teen siir nan tin saan tɔb, nan Yennu nba wann biaŋinba na. Ti saa
poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔn nan faa yet na."
28 Ki Moses yet manntɔɔ Eleasar nan Joosua, wunba tee Nunn bija na, nan Israel
saakaleeb na a,
29 "Li-i tee ki Gaad booru nan Rubenn booru poot Jɔɔdann mɔkir ki teen siir nan bi
jatiat, nan Yennu nba wann biaŋinba na, ki sommi ki i kɔn ki nyann ki gaar tiŋ na, yin
ŋaan ki Gilead tiŋ na-ii tee bi yar.
30 Ŋaan li-i tee ki bi ki jii bi jatiat ki poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔn sommi, yimm nan
ŋamm n biit faar Keenann tiŋ ni."
31 Ki Gaad booru nan Rubenn booru jiin a, "Chanbaa, ti tee a toontunna ki saa tun
nan Yennu nba wann biaŋinba nawa.
32 Nan waa wann biaŋinba na, ti saa teen siir nan jatiat ki kɔɔ Keenann tiŋ ni, ki ji fit
yent ti faar nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na."
33 Tɔn, ki Moses jii kpanbar Sihonn, wunba tee Amor teeb kpanbar na yent kur, nan
kpanbar Og, ki u mun tee Basann teeb kpanbar na yent kur, nan doi nan kpaant nba
kur kpiab, ki tur Gaad booru nan Rubenn booru, nan Manase booru bɔkir.
34 Ki Gaad booru ŋamm maa Dibonn nan Atarof nan Aroer,
35 nan Atrof nan Sofann nan Jaser nan Jogbeha,
36 nan Bef Nimra nan Bef Harann doi nan li joona ki lint, ki bia maa bi bonkobloi ki
kɔɔnt bi bonkobit.
37 Ki Rubenn booru mun ŋamm maa Hesbonn nan Eleale nan Kiriataim,
38 nan Nebo nan Baal Meonn nan Sibma doi. Doi nba ki bi ŋamm maa na, bi din lebit
bi sanae ki ji pur sangana.

39 Manase bija nba tee Makir na, u naakuuk ni niib din saan Gilead ki saa ber Amor
teeb nba kɔɔ leŋ na, ki kar li ni.
40 Ki Moses jii Gilead tiŋ ki tur Makir naakuuk, ki bi kɔɔ leŋ.
41 Ki Jair, wunba nyii Manase booru ni na, mun lek ki fat digbanlia, ki pur doi maŋ
Jair doi.
42 Ki Noba mun lek ki fat Kenaf nan li doi nba kpiar, ki ŋamm purir Noba, ki gaan nan
u sann.

33

Biaŋinba ki Israel teeb nyii Ijipt ki saan Moab

1 Moses nan Aarɔnn-e din tee Israel teeb tɔɔndamm. Baa din nyii Ijipt ki somm kaar
kaann kaann na,
2 ki Moses sɔb kaann kaann nba niŋ ki bi kar sana, nan Yennu nba wannɔ na.
3 Israel teeb din nyii Ijipt binn pinpiik ŋmaasinsinn dapiik nan ŋanŋmu daare, ki li
tee sinsinn yukitgar tiaru jamm sanyafannuk. Yennu din guub ki bi nyii Ijipt tiŋ ni, ki
Ijipt teeb kur goriib, ki bi nyii nan parcheenn.
4 Ki Ijipt teeb na gbaa nan bi bijakpera nba ki Yennu kpiib na piinu. U din tun nna, a
lin wann nan u mɔk paŋ ki gar Ijipt tingbana.
5 Israel teeb din nyii Ijipt tiŋ ni ki saan chaan bi kaaŋ Sukof-e;
6 kaaŋ nba din pukin munlee na tee Etam, ki li be kunkoouk na kpiŋ;
7 ki bi nyii Etam, ki ŋmant saan Pi Hahirof, ki li be Baal Sefonn yondo po, ki chaan bi
kaaŋ ki kpian Migdol;
8 ki nyii Pi Hahirof, ki poot Mɔkmuŋ, ki saa baar Sur kunkoouk paak, ki somm daa
ŋantaa ki din saa chaan bi kaaŋ Mara;
9 ki nyii Mara ki saan Elim. Leŋe ki bi din chaan bi kaaŋ, kimaan nyuntona piik nan
ŋanlee nan kaatii piinlore din be leŋ.
10 Bi din nyii Elim, ki saan chaan bi kaaŋ ki kpian Mɔkmuŋ,
11 ki nyii Mɔkmuŋ na boor ki saan chaan bi kaaŋ Sinn kunkoouk paak,
12 ki nyii Sinn kunkoouk paak ki saan chaan bi kaaŋ Dofka,
13 ki nyii Dofka ki saan chaan bi kaaŋ Alus,
14 ki nyii Alus ki saan chaan bi kaaŋ Refidim. Leŋ din ki mɔk nyun nba ki bi saa nyu.
15-37 Ki bi nyii Refidim ki saan Hor jɔɔr boor, ki saa chaan bi kaaŋ boa boa nba na ni:
Sainai kunkoouk paak, nan Kibrof Hatafa (ki li paak tee Niarbiiuk Kaat), nan Haserof,
nan Ritma, nan Rimonn Peres, nan Libna, nan Risa, nan Kehelata, nan Sefer jɔɔr boor,
nan Harada, nan Makelof, nan Tahas, nan Tera, nan Mitka, nan Hasmona, nan Moserof,
nan Bene Jaakann, nan Hor Hagid-gad, nan Jot-bata, nan Abrona, nan Esion-geber, nan
Sinn kunkoouk paak (ki li tee Kades), nan Hor jɔɔr nba be Edom tiŋ kpiŋ na boor.
38-39 Manntɔɔ Aarɔnn din doo Hor jɔɔr paak, nan Yennu nba wann biaŋinba na, ki
kpo leŋ. U din mɔk bina kobik nan piinlee nan ŋantaae ki kpo. Li din tee binpiinna niŋ
nba ki Israel teeb nyii Ijipt na, li ŋmaarii ŋanŋmu sinsinn daare.
40 Arad kpanbar nba kɔɔ Keenann gaŋ po na din gbat nan Israel teeb baat.
41-49 Ki Israel teeb nyii Hor jɔɔr boor ki saan Moab yiar ni, ki saa chaan bi kaaŋ boa boa
na ni: Salmona, nan Punonn, nan Obof, nan Abarim langbent ni, ki li be Moab yent ni,
nan Dibonn Gaad, nan Almonn Diblataim, nan Abarim kunkona nba kpia Nebo kunkonn
na, nan Moab paanu nba yakir Jɔɔdann mɔkir ki saa Jeriko po, ki be Bef Jesimof nan
Akasia baauk sinsuuk ni na.

Baa saa tun linba Keenann tiŋ ni

50 Moab paanu nba kpia nan Jɔɔdann mɔk-pootir nba jir Jeriko po na niŋe, ki Yennu
yet Moses
51 a wun pak Israel teeb a, “Li-i tee ki i poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔɔ Keenann tiŋ ni,
52 yin ber niib nba kur kɔɔ tiŋ maŋ ni na. Ii biir tana nan kut pata nan bi jinjiantboa
kur.
53 Ii yent bi tiŋ ki kar li ni, kimaan mine jikit ki teeni.
54 Ii tɔ naatɔɔt ki fit biit tiŋ na, i booru nba tee biaŋinba. Ii jii tiŋ nba yab ki tur
naakuuk nba yab, ki jii tiŋ nba waar ki tur naakuuk nba waar.
55 Li-i tee ki i ki ber niib nba kɔɔ tiŋ maŋ ni na, binba ki i nyikib maŋ sii tee peeniie
ki chɔkit i ninbina ni, ki bia tee kunkonii ki be i loka ni. Bi saa turi daamii ki kɔn nani,
tiŋ nba ki i saa kɔɔ ki kar na ni.
56 Li-i tee ki i ki ber nyinnibi, n saa biirie nan maa bo loon ki man biirib biaŋinba na.”

34

Ki jiin Keenann tiŋ kpaar po

1 Ki Yennu tur Moses
2 sennu nba na, a wun yet Israel teeb a, “Li-i tee ki i kɔɔ Keenann tiŋ nba ki n teeni
na ni, sɔɔ kur nan u yent kpaar nba sii tee-e na.
3 I niidiitu po yent saa nyi Sinn kunkoouk ki saan tuu Edom kpaar, ki nyi yondo po ki
saan tuu Mɔk-kpeenn na diitu po,
4 ki ŋmant ki jir niidiitu po bɔkir ki saan Akrabim sɔnu po, ki ŋamm tukin saan Sinn
ki saa tuu Kades Banea niidiitu po, ki ŋmat nyi niigaŋ po ki saan Hasar Adar ki saa tuu
Asmonn,
5 ki ŋmant ki took baauk po ki jir Ijipt terik po, ki saa joont Sinsuuk ni mɔkgbeŋir
boor.
6 “I yonbaa po terik sii tee Sinsuuk ni mɔkgbeŋir nae.
7 “Ki niigaŋ po terik saa sont ki nyi Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na, ki saan tuu Hor jɔɔr,
8 ki nyi leŋ ki gar saan Hamaf sɔnu. Tɔn, kpaar na bia saa gar saan Sedad,
9 ki bia tɔɔt saan Sifronn ki saa joont Hasar Enann. Linba nae sii tee gaŋ po yent terik.
10 “Ki yondo po kpaar saa sont ki nyi Hasar Enann ki saan tuu Sefam,
11 ki ŋmat saan diitu po ki saa tuu Harbel, ki li be Ainn doo yondo po, ki tɔɔt do
kunkona nba be yondo po na, ki tɔkin saan Galilii mɔkir po.
12 Kpaar na saa nyi Jɔɔdann mɔkir ki saa sik Mɔk-kpeenn.
“Linba nae sii te i tiŋ kpaar terii ŋanna.”
13 Ki Moses yet Israel teeb na a, “Tiŋ nba ki i saa tɔ naatɔɔt ki fit kɔɔ li niŋe na, tiŋ
nba ki Yennu jikit ki teen i booru munyia nan boorjinne na,
14 kimaan Rubenn booru nan Gaad booru nan Manase booru bɔkir dɔŋ gaar bi faar,
ki biit nan bi naakuut nba tee bianinbawa.
15 Booru munlee nan boorjinn na gaar bi tiŋ faar, ki li be Jɔɔdann mɔkir yondo po, ki
jir Jeriko po.”

Tɔɔndamm nba sii biitir tiŋe na

16 Ki Yennu yet Moses a,
17 “Manntɔɔ Eleasar nan Joosua, wunba tee Nunn bija nae saa biit tiŋ na ki tur niib
na,
18 ki bia nyinn saakɔɔ yenɔ yenɔ naakuuk kur ni, ki bin somm ki biit tiŋ na.”
19-28 Jab nba ki Yennu din gannibe na:

Booru	**Naakuuk saakɔɔ**
Juda	Kaleb, ki u tee Jefune bija
Simeonn	Selumiel, ki u tee Amihud bija
Benjaminn	Elidad, ki u tee Kislonn bija
Dann	Buki, ki u tee Jogli bija
Manase	Haniel, ki u tee Efod bija
Efraim	Kemuel, ki u tee Siftann bija
Sebulunn	Elisafann, ki u tee Parnak bija
Isakar	Paltiel, ki u tee Asann bija
Aser	Ahihud, ki u tee Selomi bija
Naftali	Pedahel, ki u tee Amihud bija

29 Jab nba nae ki Yennu din gannib a bin biit Keenann tiŋ ki tur Israel teeb.

35

Ki jiin doi nba tee Liifai teeb yar na po

1 Moab paanu nba kpia nan Jɔɔdann mɔk-pootir nba jir Jeriko po nae, ki Yennu yet
Moses a,
2 “Want Israel teeb na ki bin tur Liifai teeb doi ki bii kɔɔ, nan bonkobit joonboa ki lin
lint doi na, ki lin nyi tinii nba ki bi biit ki li tee bi faar na ni.
3 Ki doi maŋ sii tee Liifai teeb yar, ki bi sii kɔɔ li ni, ki bi bonkobit joonboa na sii tee
bi bonkobit kur yar.
4 Bonkobit joonboa nba ki i saa tur Liifai teeb ki lin lint bi doi na, li fɔkint saa nyi doo
na joonn boor, kii tee taakaabii kobii ŋanŋmu-ŋmu loka kur po.
5 Ii bikin doo nanyer po ki lii tee taakaabii tusir ki jiin yondo po, ki bikin taakaabii
tusir ki jiin gaŋ po, ki bikin taakaabii tusir ki jiin yonbaa po, ki bikin taakaabii tusir

ki jiin diitu po, ki doo na-ii be sinsuuk ni. Ki bi sii mɔk yiar maŋ, ki li tee bi bonkobit joonboa, doo kur ni.
6 Ii jii doi ŋanloob-loob ki tur Liifai teeb, ki lii tee sindant doi. Li-i tee ki jasɔɔ tan kpet kpii u lɔɔ, u saa fit bɔr doi maŋ ni, ki bia pukimm doi piinna nan ŋanlee,
7 ki li kur saa taan ki tee doi piinna na ŋanniin, nan li bonkobit joonboa.
8 Doi nba ki Israel teeb saa tur Liifai teeb bi tinii ni na, booru kur n got u yabint nan tiŋ biaŋinba ki u mɔk ki fit turib. Booru nba mɔk doi bonchiann, ii nyinn doi saama, ki booru nba ki mɔk doi saami, ii nyinn waaminna."

Ki jiin sindant doi po
(Sennu 19.1-13; Joosua 20.1-9)

9 Tɔn, ki Yennu yet Moses a
10 wun pak Israel teeb a, "Li-i tee ki i poot Jɔɔdann mɔkir, ki kɔɔ Keenann tiŋ ni,
11 yin gann sindant doi, ki li-i tee sɔɔ tan kpet kpii lɔɔ, u saa fit bɔr doi maŋ ni.
12 Leŋe ki u saa foor, li-i tee ki kpeemmɔ na nikpiimɔ bo loon wun kpiu, sindant boa sii be-e, ki li-i tee sɔɔ tan kpet ki kpii u lɔɔ, bi daa kpiu, ŋaan ki wun set niib na kur tɔɔnn ki bin bu u buut;
13 ki doi ŋanloob nba ki i saa tur na sii tee i sindant boa.
14 Ii nyinn doi ŋantaa Jɔɔdann mɔkir yondopo, ki nyinn doi ŋantaa Keenann yent ni, ki lii tee sindant doi.
15 Doi ŋanloob na sii tee yimm Israel teeb, nan boorganu nan nileeb nba sii kɔɔ nani na sindant boae, ki li-i tee sɔɔ tan kpet kpii u lɔɔ, u saa fit bɔr doi maŋ ni.
16 "Li-i tee ki sɔɔ jii kut lanbann ki faa u lɔɔ ki u kpo, li daanɔ tee nikpiiruko; ii mun kpi nikpiiruk maŋ.
17 Koo li-i tee ki sɔɔ jii tann nba saa fit kpi nirɔ, ki jaar u lɔɔ ki kpiiu, li daanɔ tee nikpiiruko, ii mun kpi daanɔ maŋ.
18 Koo li-i tee ki sɔɔ jii daauk nba saa fit kpi u lɔɔ, ki faa sɔɔ ki u kpo, li daanɔ tee nikpiiruko, ii mun kpiu.
19 Li tee kpeemmɔ na nikpiimɔ toonne ki wun kpi daanɔ nba kpii u nirɔ na. Li-i tee ki u lau, wun kpiu.
20 "Li-i tee ki sɔɔ nan u lɔɔ ki nyiau tiŋ ni ki kpiiu, koo ki jii siar ki luurɔ,
21 koo ki faau niikur ki u kpo, li daanɔ tee nikpiiruko, ii mun kpiu. Li tee kpeemmɔ na nikpiimɔ toonne ki wun kpi daanɔ nba kpii u nirɔ na. Li-i tee ki u lau, wun kpiu.
22 "Ŋaan li-i tee sɔɔ ki nan u lɔɔ, ŋaan tan kpet kpiiu, laa lek tee ki u nyia-u tiŋ niŋie, koo ki jaarɔ siarie,
23 koo li-i tee ki u ki mi a nirɔ be ki jaar tann ki li kpiiu-ie, ki u ki tee u dataak koo wunba ki u namɔ,
24 doo saakab n got li maan booru ni, ki pak somm wunba kpii u lɔɔ na, ki daa te ki kpeemmɔ na nikpiimɔ kpiu.
25 Doo na saakab n guur wunba kpet ki kpii lɔɔ na, ki te ki wun ŋmat sindant doo nba ki u bo saan na ni, ki daa te ki kpeemmɔ na nikpiimɔ jiintɔ panni. Wun biar kii be doo maŋ ni tee-e nan mannteeb yudaanɔ nba ki bi mɔɔn ŋammir kpan u yur paak ki u be li yoo, nan waa tan saa kpo yoo nba.
26 Li-i tee ki nikpiiruk na tan kpet ki nyii sindant doo nba ki bi jiinɔ na ni,
27 ki kpeemmɔ na nikpiimɔ lau ki kpiiu, pann na booru ki tee nikpinu kaa.
28 Jɔɔ nba kpet ki kpii u lɔɔ na daa sii be sindant doo na nie. Li-i taŋi tee ki mannteeb yudaanɔ na kpo, u ji saa fit ŋmat kun u doo ni.
29 Sennu nba nae ki i sii diar, siaminba kur ki i be, yimm nan i yaaboona nba saa wei.
30 "Wunba kur kpii u lɔɔ, ki siara damm fit teen banlee koo ki gar nna ki la, ki pak biirɔ, yin kpiu, ŋaan daanɔ nba kpii u lɔɔ ki siara daanɔ tee yenɔkɔɔ, i daa kpi daanɔ maŋ, kimaan yenɔkɔɔ siara ki jaŋ nan wun kpo.
31 Ii kpi nikpiiruk na, u kan fit pa likirii ki turi ki lin nyinnɔ kuun na ni.
32 I daa te ki daanɔ nba kpii nirɔ ki chiar saan sindant doo ni na pa paatii a lin te ki wun fit jen u ŋaak ni, yoo nba ki mannteeb yudaanɔ daa be u manfoor ni na.
33 Li-i tee ki i tun linba na, i saa biir tiŋ nba ki i be nawa. Nikpinu biir tiŋe, li-i kii tee ki i mun kpii daanɔ nba kpii u lɔɔ na-i kaa, siar kaa ki i saa fit jii ki ŋamm tiŋ nba ki bi kpii nirɔ na.
34 I daa biir tiŋ nba ki i be li ni na, kimaan mine tee Yennu, ki be nan n niib Israel teeb."

36

Ki jiin Selofehad bonpoi po
(Nikant 27.1-11)

1 Gilead din tee Makir bijae, ki bia tee Manase yaaboonn, ki Manase mun tee Joosef
bija, ki Gilead naakuuk ni saakab baar ki yet Moses nan Israel saakab a,
2 “Yennu wanni nan ii tɔ naatɔɔt ki biit tiŋ na ki tur Israel teeb, ki bia beti nan ii jii ti
nikpiimɔ Selofehad faar ki tur u bonpoi.
3 Tiat man, li-i tee ki u bonpoi na kun jab naakugaŋ ni, bi faar saa biar naakuuk maŋ
niŋe, ki linba bo sii tee ti faar na ji saa waabe.
4 Li-i tee ki Israel teeb gboor binn na baar, ki tee yoo nba ki mɔkint kur bo kɔi, ki
bondamm saa ŋmat ki gaar linba kur ki bi bo kɔi na, Selofehad bonpoi na faar saa biar
naakuuk nba ki bi kumm na boore, ŋaan ki tin baa.”
5 Ki Yennu yet Moses a wun tur Israel teeb sennu na a, “Joosef naakuuk nba yet maan
nba na tee mɔniie.
6 Sennu nba ki Yennu tur Selofehad bonpoie na: Bi saa fit ki kun jab nba ki bi loon,
ŋaan ki lii tee bi naakuuk ni kuukɔɔ.
7 Faar nba tee Israel nirɔ yar, lin tuu biar kii be u naakuuk ni. Israel nirɔ kur tuu sii
dia tiŋ faar nba ki u dii u yeejamm boore.
8 Bonpook nba kur dii Israel tiŋ faar, wun kun jɔɔ ki wuu tee u baa naakuuk ni nirɔ.
Nna bannue saa te ki Israel nirɔ kur n di u yeejamm faar,
9 ki li bia kan fit te ki naakugaŋ n di lɔɔ faar, ki naakuuk kur sii fit di bi faar ki lɔnt bi
waas.”
10-11 Ki Selofehad bonpoi nba tee Mala nan Tirsa nan Hogla nan Milka nan Nowa na
tun nan Yennu nba wann Moses na, ki kun jab, bi baa naakuuk ni.
12 Bi din kun jab Manase booru nie, wunba tee Joosef bija na, ki bi faar kpakin bi baa
naakuuk ni.
13 Yennu nba din tur Moses sennu nan wannu nbae na, a wun yet Israel teeb, yoo nba
ki bi be Moab paanu nba poot Jɔɔdann mɔkir, ki jir Jeriko po na ni.

SENNU
na turu munlee ni

Ki jiin Sennu gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit biaŋinba ki Moses din ŋamm wann Israel teeb Yennu sennu nawa ki kpoe. Li yoo maŋ, Israel teeb na din yaa bin poot Jɔɔdann mɔkire ki kɔɔ Keenann tiŋ ni. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Duteronomi.

1 Mɔmaan nae ki Moses pak ki tur Israel teeb, yoo nba ki bi be kunkoouk nba be
Jɔɔdann mɔkir yondo po, paanu nba be ki kpia Suf ki foo ki Parann be chianu, ki Tofel
nan Labann nan Haserof nan Disahab mun be chianu na.
2 Seir jɔɔr sɔnu nba nyi Horeb na, li jikit dapiik nan yenne ki bi somm baat Kades
Banea.
3 Baa nyii Ijipt binpiinna ni, ŋmaarii piik nan yenn dapinpiik, ki Moses pak mɔmaan
ki tur Israel teeb sennu nba ki Yennu yaa wun wannib.
4 Waa din kɔn ki nyann bat Sihonn, wunba tee Amor teeb bat, ki din kɔɔ Hesbonn doo
ni na, nan bat Og, wunba tee Basann bat ki kɔɔ Astarof, Edrei tingbouŋ ni na poor poe,
ki Moses pak mɔmaan maŋ.
5 Moab yent nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na, leŋe ki Moses wann Israel teeb sennu
na, ki yet a:
6 "Ti Yomdaanɔ Yennu pak nant Horeb jɔɔr paak, ki yaa, 'I wei bonchiann jɔɔr na
paaka.
7 Tɔɔtir man, ki soor sɔnu kii saa Amor teeb kunkona doi ni, ki bia saan niib nba kpia
na boor, li Jɔɔdann mɔkir baauk ni, nan kunkona po, nan paanu ni, nan li tiŋ po yent ni,
nan li mɔkgbeŋir gbianu po, ki bia saan Keenann teeb tinii po, nan Lebanonn jɔjaana
po ki saa tuu Yufrates mɔkir.
8 Gotirii, n jii tiŋ nae ki turi. Ii saa man ki saa kɔɔ yent tiŋ maŋ, tiŋ nba ki min Yennu
senn mɔsonn ki tur i baanba Abraham nan Aisak nan Jakɔb nan bi maaru kur nba saa
wei bi poor na.' "

Ki jiin saakab gannu po
(Nyinu 18.13-27)

9 Moses din ŋamm yet Israel teeb a, "Li yoo maŋ ki n beti a, 'I kpiasu yabit nan min
jii-i n kuukɔɔwa.
10 I Yomdaanɔ Yennu te ki i pɔta, li paak, dinna i yabint tee nan ŋmaabira nba be
sanpaapo nae.
11 I Yomdaanɔ Yennu, wunba tee i baanba yɔɔ na, wun teeni yabint tusaa ki gar yaa
tee biaŋinba, ki teen piisin i paak nan waa senn mɔsonn biaŋinba na.
12 Nlee ki n kuukɔɔ saa jii i daamii nan i jika kii pat i kunkɔna?
13 Gant subindamm nba gbia maan paak ki mɔk jirima, ki bin nyi booru kur ni, ki n
teemm yudamm ki bii gorii-i.'
14 Ki i jiin ki yet a maa yaa min teen biaŋinba na ŋan.
15 Ŋanne ki n jii i booru ni saakab nba tee subindamm ki mɔk jirima, ki sennib a
bii mɔk yiikoo i paak. Ki bi siab-ii gorii koonn tusir tusir, siab kobik kobik, siab mun
piinŋmu-ŋmu, siab mun piik piik, ki siab mun tee booru booru yiikoo damm.
16 Ki n tur barbuura na yaak ki yaa, 'Gbiintir man i ninjamm maan, kii bu bi barii
fanu, sɔɔ kur nan u ninja nan boorganu nba be namm na.
17 I daa mɔk ningannii i maan bunu ni, ŋaan kii gbiintir tarii nan nijaana maan; i daa
tiin nisaarik numpo, kimaan buut na tee Yennu yare. Ŋaan barii nba paaki, yin baar
nann n boor, ki n saa gbiint ki bu turi.'
18 Ki li yoo na ki n beti linba kur ki i saa tun.

Ki jiin dobii teeb na po
(Nikant 13.1-33)

19 "Ki ti tun nan ti Yomdaanɔ Yennu nba wann biaŋinba na, ki nyii Sainai jɔɔr boor,
ki tɔkin kɔɔ kunkoouk nba yarin ki mɔk jaŋmaanii, ki saa Amor teeb kunkona doi na,
ki saa baar Kades Banea.
20 Li yoo ki n yeti a, 'I baar Amor teeb kunkona doiwa, linba ki ti Yomdaanɔ Yennu,
wunba tee ti yeejamm Yennu na jikit ki teent na.
21 Gotirii, Yennu turi tiŋ nawa. Ii saa man ki saa yentir, nan Yennu nba yet biaŋinba
na. Daa tiin jaŋmaanii, i bia daa mɔk birsuku.'

22 “Ŋaan ki i kur baar n boor ki betin a ti saa tun toomiie ki bin saan ki pikii ŋmaa
tiŋ na ki jen betit taa saa paan sian, nan taa saa kɔɔ digbana nba niŋ.
23 Ki maan na maŋin, ki n gann niib piik nan banlee, booru kur ni nirɔ yenɔkɔɔ.
24 Ki bi yaat saan kunkona po, ki saa sik baar baauk nba ki bi yi Eskol na, ki fiitir fanu,
25 ki pɔɔr leŋ tiinii lɔɔna ki jen nann, ki bia yaa tiŋ nba ki ti Yomdaanɔ Yennu teent
na tee tinŋaŋe.
26 “Ŋaan ki i yêt i Yomdaanɔ Yennu sennu. Li paak ki i ki kɔɔ tiŋ maŋ ni.
27 Ki i burin nan i leeb i ŋei ni, ki yaa ‘Yennu ki loon ti maan, li paak ki u nyinnit Ijipt
tingbouŋ ni, a wun jiit ki kubint Amor teeb nuu ni ki bin boontit.
28 Bee saa teen ki tin saan leŋi? Jaŋmaanii mɔkit. Ti ninjamm nba ki ti tumm na kɔɔnt
birsuka. Bi yaa niib nba be leŋ na tee niwakita ki garita, ki bi doi joona bia fɔk ki saa
tuu sanpagbant, ki bia yaa niib na tee nipaarit ki mɔk paŋ ki garit.’
29 “Ŋanne ki n beti a, ‘I daa tiin niib maŋ jaŋmaanii.
30 Ti Yomdaanɔ Yennu saa liit i tɔɔnn, ki saa kɔn ki turi, nan waa tun biaŋinba Ijipt
na,
31 nan kunkoouk paak na, siaminba ki u sommi nan baa nba tuu somm u bik na, sɔnu
nba kur ki i tɔkin, nan yaa tan baar nna.’
32 Ŋaan linba kur ki n yeen na, i lek ki teen Yennu yada,
33 nan waa lek gar i tɔɔnn po ki wanti yaa sii dɔɔ sian, ki teeni muu nyiɔk, ki bia te
ki sanpagbant wanti yaa saa tɔkin sian yonnu ni nawa.

Ki jiin Yennu nba dat Israel teeb tuba po
(Nikant 14.20-45)

34 “Yennu gbat i bunburimii ki donn wutoor, ki yet a,
35 ‘Mɔnii, i sɔɔ kan nyi maarbiiuk na ni ki tan kɔɔ tiŋ nba ki n tur i yeejamm na ni,
36 see Kaleb, wunba tee Jefune bik na kɔɔe saa kɔɔ leŋ, ki n saa turɔ tiŋ maŋ, kimaan
u waan nan u par kur. Ki n saa tur ŋɔɔ nan u yaaboona tiŋ nba ki u tɔkii ki la na.’
37 I paake te ki Yennu donn wutoor nanin ki yet a, ‘Fin Moses gbaa, a kan kɔɔ tiŋ maŋ
ni.
38 Ŋaan Joosua, wunba tee Nunn bija, ki tee a sommtɔɔ na, a turɔ kpaŋ-n-mɔŋ, kimaan
ŋɔɔe saa jii Israel teeb ki bin kɔɔ ki yent tiŋ maŋ.’
39 “Ki Yennu yet ti kur a, ‘I waas nba tee nipaauŋ ki ki mi bonŋann nan bonbiir bɔkitu,
ki i yaa bi tan saa jiib ki teen daaba na, ŋamme ki n saa turib tiŋ na ki bin kɔɔ.
40 Ŋaan yimm ŋarin, ŋmatir man kii saa yiar nba tee kunkoouk ki jir Mɔkmuŋ po na.’
41 “Ki i jiin a, ‘Moses, ti biir Yennu-wa, ŋaan mɔtana ti saa took ti dataie nan ti
Yomdaanɔ Yennu nba sennit biaŋinba na,’ ki sɔɔ kur teen siir nan kɔnn, ki dukii nan li
sii tee dafure nan kunkona doi maŋ leku.
42 “Ki Yennu betin a, ‘Yetirib ki bi daa kɔni, kimaan n kii be nammi. Bi datai saa
nyanniba.’
43 Li paak ki n beti, ŋaan ki i ki gbiinti, ki yêt Yennu sennu nan karinbaanii, ki soor
sɔnu ki took doi maŋ.
44 Ki Amor teeb nba kɔɔ kunkona doi maŋ ni na nyii ki pikini nan sapɔɔk na, ki wei-i
halii ki saa tuu Horma, ki saa nyanni Edom kunkona doi na ni,
45 ki i bui fabin ki tur Yennu ki loon u sommir, ŋaan u ki gbiint koo ki gat ki turini.
46 Ki li poor po, ki i kar Kades ki wei bonchiann.

2

Bina nba ki Israel teeb kar kunkoouk paak

1 “Ki ti ŋmat tɔkin sɔnu ki do kunkoouk ki took Mɔkmuŋ po, nan Yennu nba wannit
biaŋinba na. Ki ti jii daa bonchiann ki lin lintir kunkona nba be Edom yent ni na.
2 “Ki Yennu pak nanin, ki yet a,
3 ‘I jii yoo bonchiann ki lin lintir kunkona na. Mɔtana, ŋmatir kii saa i gaŋ po.
4 Want niib na sennu na: I per i ninjamm Esɔɔ maaru nba kɔɔ Edom na doo kpaara.
Bi sii tiini jaŋmaaniie.
5 Ŋaan i daa piint kunkɔnn nammii, kimaan n ki yaa min ŋmit bi tiŋ na ki turini, koo
taaŋmaatir gbaa n kan turini. N jii Edom yent na ki tur Esɔɔ yaaboonawa.
6 Ii sii daa jeet nan nyun bi boore.’
7 “Tiat nan i Yomdaanɔ Yennu teen piisin linba kur ki i tuun paak, ki goti fanu, yoo
nba ki i lintir kunkoouk nba yab paak na. U din be-e nani bina piinna, ki i laat linba
kur ki i loon.
8 “Ki ti tan baar ki gar ti ninjamm Esɔɔ yaaboona yent na ni. Ki ti nyik Araba sɔnu,
linba nyi Elaf nan Esion-Geber na, ŋaan tɔkin sɔnu nba saa Moab.

9 Ki Yennu betin a, ‘I daa daamii Moab niibi, bi tee Lot yaaboonae, i daa kɔn nammii.
N jii Ar tiŋ na ki turiba. N ki yaa min ŋmit bi tiŋ na ki turini.’ ”
10 (Em teeb din tuu kɔɔ Are. Bi din tee niib nba mɔk panii ki bia yabe. Bi bia din fɔk
nan Anak teeb nae.
11 Bi din tee niwakita nan Anak teeb nae. Moab teeb ŋarin din yib Em teebe.
12 Hor teebe din kɔɔ Edom, ki Esɔɔ yaaboona tan berib ki nyinnib. Bi din kpiibe ŋaan
kɔɔ bi doi ni, nan bianjinba ki Israel teeb din tan ber bi datai ŋaan kar tiŋ nba ki Yennu
turib na ni.)
13 “Ki Yennu yetit a, ‘Mɔtana, fiit ki poot Sered baauk na.’ Ki ti poot baauk maŋ.
14 Li din tee bina piintaa nan ŋanniime, taa nyii Kades Banea na poor po. Binba din
tee li yoo kunkɔnkɔnna din kpo ki gbenna, nan Yennu nba din yet bianjinba na.
15 Ŋɔɔ Yennu din biiribe nan waa tan boontib.
16 “Bi kur nba din tan kpo ki gbenn yoo nba,
17 ki Yennu yetit a,
18 ‘Dinna daar nba na, i saa gar Moab kpaar paak ki tɔkin nyi Ar.
19 I-i saa kii per Amonn teeb, binba tee Lot yaaboona na yent, i daa daamiib koo ki
piint kunkɔna nammii, kimaan n ki yaa min ŋmit tiŋ nba ki n turib na ki turini.’ ”
20 (Yent maŋ, bi din tuu yi niwakita yente, kimaan niwakitae din tuu kɔɔ leŋ. Ŋaan
ki Amonn teeb din yib Samsum teeb.
21 Niib nba din tee nikakira, ki fɔk nan Anak teeb na, ki bia yab, ŋaan Yennu din
boontiba, ŋaan ki Amonn teeb kar bi yent maŋ ni.
22 U din tun nnae ki tur Esɔɔ yaaboona nba din kɔɔ Edom na. Waa din boont Hor teeb
na ki Esɔɔ yaaboona gaar bi yent ki kar leŋ nan dinna.
23 Niib nba din kar Kret mɔkgbenjir kunkonn paak na, ŋamme ji kɔɔ tiŋ nba kook
Sinsuuk ni mɔkgbenjir na. Bi din boont Af teeb nba din kar leŋ sinsinn nae, ki bia fat
yent maŋ ki saa tuu Gasa doo.)
24 “Tɔn, taa gar Moab kpaar, li poor po ki Yennu yetit a, ‘Fiit man ki soor sɔnu kii
saa ki saa poot Arnonn mɔkir, kimaan n jikit Sihonn, wunba tee Amor teeb bat, ki kɔɔ
Hesbonn na, nan u tiŋ ki kubinti. Fiit ki lekɔ kii fiar u yent.
25 Laa nyii dinna ki saa, n saa te ki niib-ii tiini siar kur po, ki sɔɔ kur nba gbat i sann,
jaŋmaanii saa kɔɔu.’

Bianjinba ki Israel teeb kɔn ki nyann bat Sihonn
(Nikant 21.21-30)

26 “Ki ti be Kedemof kunkoouk paak, ki n tun toomii ki bi saan Hesbonn, bat Sihonn
boor, nan mɔmaan nba maant par a,
27 ‘Ŋaant ki tin gar a yent ni. Ti saa tɔkin sunsonne, ti kan kɔɔ kpaant ni.
28 Ti saa pa jeet nan nyun nba ki ti saa di ki bia nyu na paaka, ŋaan taa loon tin tun
bianjinba tee tin somm ki gar a yent nie,
29 nan taa tan saa poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔɔ tiŋ nba ti Yomdaanɔ Yennu teent na ni.
Esɔɔ yaaboona nba kɔɔ Edom, nan Moab teeb nba kɔɔ Ar, bi sak ki ti gar bi yent niwa.’
30 “Ŋaan bat Sihonn ki too ki tin gar u yent ni. Ti Yomdaanɔ Yennu-e te ki u tee
tubkangbatir nan mɔyêtuk daanɔ, ki te ki ti kɔn nyannɔ, ki fat u yent siaminba ki ti be
na.
31 “Ki Yennu betin a, ‘Mɔtana, n yaa n jii bat Sihonn nan u tiŋe ki tura. Kɔɔn ki yent
u tiŋ maŋ.’
32 Ki Sihonn nan u jab kur nyii a bin took ki kɔn nant, Jahas doo ni.
33 Ki Yennu kubinɔ ti nuu ni, ki ti kpiiu nan u jab kur,
34 ki nyann ki biir u doi kur li yoo na, ki kpii jab nan poob nan waas, ki ki nyik sɔɔ ki
u biari,
35 see bonkobit nan mɔkint nba be doi maŋ ni na, ki ti jii ki li tee ti yar.
36 Ti Yomdaanɔ Yennu sommit ki ti kɔn ki nyann doi maŋ, laa nyii Aroer doo nan doi
nba be Arnonn mɔkir baauk mɔgbann, nan doo nba be baauk na sinsuuk ni, ki tɔkin
saa tuu Gilead. Doo din ki biar ki li joona wakii ki gariti.
37 Ŋaan ti din ki nakin Amonn teeb yent ni, koo ki nakin Jabok kpengbiɔŋu, koo ki
nakin kunkona doi na po, koo siaminba kur po ki ti Yomdaanɔ Yennu sennit a ti daa saa.

3

Bianjinba ki Israel teeb kɔn ki nyann bat Og
(Nikant 21.31-35)

1 “Li poorpo ki ti chat ki saan tɔɔnn po ki tɔk Basann sɔnu. Ki bat Og nan u jab kur
nyii tookit, Edrei doo ni, a bin kɔn nant.

2 Ŋaan ki Yennu betin a, ‘Daa tiinɔ jaŋmaanii. N yaa n jii ŋɔɔ nan u jab nan u yent
kure ki kubin a nuu ni, ki a tun nan faa tun biaŋinba ki tur bat Sihonn, wunba din tee
Amor teeb bat ki kɔɔ Hesbonn na.’
3 “Ki Yennu bia din kubin Basann bat Og nan u jab kur ti nuu ni. Ki ti kpii bi kur, sɔɔ
din ki tenn.
4 Ti bia din fat u doi kur li yoo maŋ, ki doo ji din ki biar ki ti ki fat u boori. Argob
yent kur din tee digbana piinloob ki Basann bat Og dia.
5 Bi din maa joonfoote ki lint doi maŋ. Li tammɔi din tuu looe nan kutlaana. Digbana
bonchiann bia din be, ki ki maa joona.
6 Ki ti biir bi doi maŋ kur, ki kpii jab nan poob nan waas, nan taa din tun Hesbonn
bat Sihonn biaŋinba na.
7 Ti din jii bonkobit nan mɔkint nba be doi maŋ nie ki yent.
8 “Li yoo ki ti fat Amor teeb batnba banlee na tinii nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po
na, ki nyii Arnonn mɔkir ki saa tuu kunkonn nba fɔk ki bi yir Hermonn na.
9 (Sidonn teeb din yi Hermonn jɔɔr na Sirionn-e. Ki Amor teeb mun yir Senir.)
10 Ki ti fat Basann bat Og yent kur, doi nba din be kunkona paak, nan Gilead nan
Basann yent, ki saan banfɔkir ki saa tuu Saleka doo nan Edrei doo yondo po.”
11 (Basann bat Og kɔɔe din tee niwakitir nba din tenn, ki u gado tee kut, ki li fɔkint
tee kpinkpouŋ fɔkint munyia, ki yarimu tee kpinkpeŋ fɔkint ŋanna. Li be Amonn teeb
doo nba tee Raba nae nan dinna.)

Booru nba kar Jɔɔdann mɔkir yondo po na labaar
(Nikant 32.1-42)

12 “Taa fat yent maŋ ki gbenne, ki n jii tiŋ nba be Areor gaŋ po ki kpia Arnonn mɔkir
na ki tur Rubenn nan Gaad booru, ki pukimm Gilead yent nba mɔk kunkona na waan,
nan doi nba be leŋ na.
13 Ki Gilead bɔkleer na nan Basann yent kur ki n jii tur Manase booru bɔkir, siaminba
ki bat Og din yen na, ki li tee Argob yent kur.”
(Basann tiŋ na, bi din yir niwakita yente.
14 Ki Manase yaaboonn nba tee Jair na gaar Argob yiar kur nba ki bi bia yir Basann
na, ki saa tuu Gesur nan Maaka kpaar paak, ki pur doi maŋ ki gaan nan u sann, ki tan
tuu dinna bi mir Jair digbanae.)
15 “Ki n jii Gilead ki tur Makir naakuuk nba nyii Manase booru ni na,
16 ŋaan tur Rubenn nan Gaad booru tiŋ nba nyii Gilead ki saa tuu Arnonn mɔkir.
Mɔkir na sinsuuk nie tee bi niidiitu po terik, ŋaan paapo terik mun tee Jabok mɔkir. Ki
li bɔkleer tee Amonn kpaar.
17 Li yonbaa po bi kpaar tant ki saa tuu Jɔɔdann mɔkir, laa nyii Galilii mɔkgbeŋir gaŋ
po ki saa tuu Mɔk-kpeenn, niidiitu po, ki bia saa dian Pisga jɔɔr, yondo po.
18 “Li yoo maŋ ki n turib kpaanii a: ‘Ti Yomdaanɔ Yennu turi tiŋ nba be Jɔɔdann mɔkir
yondo po na a yii yen. Mɔtana, barint i jab kunkɔntiat ki tumm ki bin poot Jɔɔdann, ki
gar i naa waas Israel teleeb tɔɔnn, ki sommib ki bin gaar yiar ki yent.
19 See i poob nan i waas nan i bonkobite saa biar doi nba ki n turi na ni. N mi nan i
mɔk bonkobit bonchiann.
20 Sommit i naa waas Israel teleeb ki bin gaar tiŋ nba Yennu turib, ki li be Jɔɔdann
mɔkir yonbaa po na, ki yabir nan Yennu nba tan saa te ki bin kar nan laafia, nan waa
tun biaŋinba ki turi nna na. Li poor po ki yin jen tiŋ nba ki n turi na ni.’
21 “Li yoo na ki n yet Joosua a: ‘A la biaŋinba ki i Yomdaanɔ Yennu tun ki tur batnba
banlee nba tee Sihonn nan Og nawa. Ki u bia saa tun sɔɔ kur nnae, tiŋ nba kur ki i lek.
22 I daa tiimm jaŋmaanii, kimaan i Yomdaanɔ Yennu-e saa kɔn ki turi.’

Biaŋinba ki Moses kan kɔɔ Keenann

23 “Li yoo na ki n miar Yennu nan n par kur ki yet a,
24 ‘Yabint daanɔ Yennu, n mi nan a fiit ki wannin a toongbeŋa nan bakitnauŋ toona
nba ki a yaa a tuma. Yensau kaa sanpaapo koo tingbouŋ na ni ki saa fit tun a paŋ toona
na leere.
25 Yennu, n meia, ŋaant ki min gar ki poot Jɔɔdann mɔkir, ki la tinŋaŋ nba be bɔkleer
po na, tinŋaŋ nba mɔk kunkona na, ki bia la kunkona nba fɔk ki be Lebanonn tiŋ na
ni.’
26 “Ŋaan i paake te ki Yennu donn wutoor n paak ki ki gbiint turin. Ki u yet a, ‘Li jaŋ
nnawa. A ji daa piak nna ki teenimi.
27 Saant ki do Pisga jɔɔr paak, ki got tɔɔnn nan poor, nan diitu po nan gaŋ po, ki got
linba ki a la fanu, kimaan a kan ban poot Jɔɔdann mɔkiri.

28 Chekint Joosua nan kpaanii na, ki kpaŋɔ, kimaan ŋɔɔe saa gar niib na tɔɔnn, ki poot
namm, ki gaar tiŋ nba ki a saa la na.'
29 "Ki ti biar baauk ni ki kpia doo nba tee Bef-peor na."

4

Biaŋinba ki Moses kpaan Israel teeb a bii mɔk mɔsaku

1 Ki Moses ŋamm yet Israel teeb a, "Sakin man sennii nba kur ki n wanti, ki i sii mɔk
manfoor, ki kar doo nba ki i Yomdaanɔ Yennu nba tee i baanba yɔɔ na jikit ki teeni na
ni.
2 I daa pukii siar linba ki n teeni na po, ki bia daa nyint siari. Sakin man i Yomdaanɔ
Yennu sennii nba ki n wanti na.
3 I mɔŋ la linba ki Yennu tun, Peor jɔɔr boor nawa. U din biir sɔɔ kur nba jiantir
yenbik Baal leŋ.
4 Ŋaan i siab nba din be fanu nan i Yomdaanɔ Yennu na bia daa be i manfoa ni dinna.
5 "N wanni sennii na kura, nan biaŋinba ki n Yomdaanɔ Yennu betin a n tun na. Sakin
sennii maŋ, yoo nba ki i be tiŋ nba ki i yaa yin lek na ni.
6 Sakin ki weir man fanu, ŋanne saa wann boorganu nba kpia-i na nan i sub. Ki bi-i
gbat sennii na kur, bi saa yet a, 'Yanfoon nan bann boorbee na ki niib na mɔkii?'
7 "Digbansiar kaa, li-i tee ki u yabint tee biaŋinba, ŋaan u ki mɔk Yennu nba naakɔ
nan ti Yomdaanɔ Yennu nba be nant na. Yoo nba kur ki ti miarɔ, u tuu gat ki turite.
8 Digbansiar kaa, li-i tee ki u yabint tee biaŋinba, ŋaan u ki mɔk sennii nba tee fanu
nan linba ki n wanti dinna na.
9 Ii mi ki daa tammit linba ki i la nan i ninbina, yaa daa be i manfoor ni na, ki tan
wann i waas nan i yaaboona
10 ki gaan daar nba ki i daan set i Yomdaanɔ Yennu tɔɔnn, Sainai jɔɔr boor, ki u betin
a, 'Taant niib na boyennkɔɔ boor. N loon ki bin gbiint maa yaa n pak linbae. Ki bi saa
tumii kii saak n mɔb, baa daa be bi manfoor ni na, ki tan fit wann bi waas ki bii mɔk
mɔsaku.'
11 "Betir i waas biaŋinba ki i din saan set jɔɔr nba ki munyuuk doo ki tee nan
sanpagbouŋ ki dɔkin, ki muyerpeeuŋ do sanpaapo na.
12 Betirib biaŋinba ki Yennu pak nani muu na ni, nan biaŋinba ki i gbat ki u piak nani,
ŋaan ki i ki laat ninnauŋ siar nan waama.
13 Ki u wanni linba ki i saa tun ki gbeen u mɔlor nba ki u senn nan yimm. Ii mɔk man
mɔsaku nan sennii piik nba ki u sɔb teen tanpatlai ŋanlee paak na.
14 Yennu betin a min wanni sennii na kur, ki yin sak gaarir tiŋ nba ki i yaa yin lek ki
fat kar na ni.

Kpaanii ki jiin patmannu po

15 "Yoo nba Yennu pak nani, muu ni, Sainai jɔɔr paak na, i din ki la ninnauŋ siari. Li
paak, ii mi man,
16 ki daa tuun biit ki maa patsiar ki teen i mɔŋi, laa tee jɔɔ koo poo,
17 koo bonkobit koo nɔɔnii,
18 koo bonbubɔkit koo janii ninnauŋu.
19 I daa te ki sɔɔ kpanni nan yin gbaan ki jiant linba ki i laat sanpaapo na, laa tee
yonnu koo ŋmaarik koo ŋmaabira. Ti Yomdaanɔ Yennu jiir ki tur nileeb nba tenn nae,
a bii jiantir.
20 Ŋaan yimme tee niib nba ki u nyinni Ijipt, waruk ni na. U nyinni, a wun jii-i ki
teeni u niibe nan yaa tee biaŋinba dinna daar ni na.
21 I paake teen ki ti Yomdaanɔ Yennu din donn wutoor nanin, ki por kat nan n kan
poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔɔ tinŋaŋ nba ki u teeni na ni.
22 N saa kpo tiŋ na niŋe, n kan gar yakir Jɔɔdann mɔkiri, ŋaan yimm ŋarin saa gar ki
lɔɔra, ki gaar tinŋaŋ na.
23 Ii mi man, ki daa tammit i Yomdaanɔ Yennu mɔlor nba ki u lor nani na po. Sakin
u mɔb, ki daa naan siar ki li tee patiri,
24 kimaan i Yomdaanɔ Yennu tee nan muyeruk nae. U tee funfunn Yennu-e.
25 "I-i lekii wei tiŋ maŋ ni biaŋinba, ki mar waas nan yaaboona, ŋaan i daa tuun biit,
ki maa patsiar ki teen i mɔŋ. Li tee bonbiire Yennu tɔɔnn, ki saa donn u wutoor.
26 N yiin sanpaak nan tingbouŋ a bin di n siara dinna. Li-i tee ki i yêt n mɔb, i saa
boonte yiama tiŋ na ni. I kan wei i manfoor ni, tiŋ nba ki i yaa yin kɔɔ Jɔɔdann mɔk-
pootir po na, i saa boonte yiama.
27 Yennu saa yati digbana kur po, siaminba ki i waaminnae saa tenn ki mɔk manfoor.

28 Leŋe ki i sii jiantir yennii nba ki niib naan nan bi nii, yennii nba tee tikpeet nan
tana, yennii nba ki laat, ki ki gbia, ki ki di, ki bia ki gbia nubiru.
29 Leŋe ki i saa lon i Yomdaanɔ Yennu. Li-i tee ki i lomɔ nan i par kur, i saa lauwa.
30 Li-i tee ki i be daamii ni nan linba kur baati, yin ji ŋmant Yennu paak, ki sak u mɔb.
31 U tee ninbatinu Yennu-e. U kan nyiki yann, koo ki biirini. U bia kan tamm mɔlor
nba ki u mɔŋ lor nan i yeejamm na.
32 "Boin ki fiit yoo nba gar, yoo nba ki bi daa ki mari, ki ŋmat poor po ki saa tuu yoo
nba ki Yennu nan nisaarik tingbouŋ na paak. Fiitir tingbouŋ na kur po, ki laan bonjaann
na booru ban tuma-a, koo sɔɔ ban gbat li booruwa-a,
33 koo siab ban gbat ki Yennu* be muu ni ki piak namm, ŋaan ki bi fo, nan yaa gbia
biaŋinba nawa-a?
34 Yensau ban bikin nan wun saan digbansiar ki saa nyinn boorsau ki teemm u yab,
nan i Yomdaanɔ Yennu nba tun ki turi Ijipt nawa-a? I ninbina nie ki u jii u pangarisuk
nan yiikoo ki baar nan yiarii nan tɔbii, ki tun yaarlituk nan bakitnauŋ toona, ki te ki
jaŋmaanbona tun.
35 Yimme ki u tun ki turi a lin wanni nan u kɔɔe tee Yennu, ki sɔɔ ji ki be ki tee nan
ŋɔɔ na.
36 U te ki i gbat u kunkɔr ki li nyii yendɔuŋ ni, a lin te wun fit kpaani. Tingbouŋ na
paak u din te ki i la u kasii muu, ki u pak nani muu maŋ ni.
37 Kimaan waa loon i yeejamm na paak ki u ganni, ki jii u panchiɔŋ ki nyinni Ijipt tiŋ
ni.
38 Yoo nba ki i nyarii kɔɔ na, ki u ber digbanjaana nba mɔk panii ki gari, a wun kɔɔni
bi tinii ni ki lii tee i yar. Tiŋ maŋe tee i yar dinna na.
39 Bant dinna daar nba na, ki daa ban tammit nan Yennu-e tee Yomdaanɔ, yendɔuŋ ni
nan tingbouŋ na ni, ki yensau ji ki be.
40 Sakin u sennu kur nba ki n teeni dinna daar na, ki bont kur saa somm fanu ki tur
yimm nan i yaaboona, ki i saa tukin kii be tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu turi na ni, ki li
sii tee i yar mɔkmɔk nan mɔkmɔk."

Ki jiin sindant digbana nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po

41 Ki Moses gann digbana ŋantaa Jɔɔdann mɔkir po, ki jiin yondo po,
42 siaminba ki nirɔ saa fit bɔr, li-i tee ki u kpet kpii sɔɔ, wunba ki tee u dataaki. U saa
bɔr digbana ŋantaa na yenn nie ki bi ji daa kpiu.
43 Rubenn booru ni, bi digbann tee Beser, ki li be dokitir paak, kunkoouk. Gaad booru
ni, digbann tee Ramof, ki li mun be Gilead tiŋ ni. Ki Manase booru ni digbann tee
Golann, ki li mun be Basann tiŋ ni.

Ki jiin Yennu sennu po

44 Ki Moses tur Israel teeb Yennu sennii nan wannu.
45 Linba nae tee sennii nba ki Moses pak tur Israel teeb, yoo nba ki bi din nyii Ijipt tiŋ
ni,
46 ki din be baauk nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po ki kpia Bef-peor, ki li be Amor teeb
bat Sihonn tiŋ ni na. Ŋɔɔe din kɔɔ Hesbonn, ki Moses nan Israel teeb kɔn ki nyannɔ,
yoo nba ki bi nyii Ijipt na.
47 Bi din yent u tiŋe, nan Basann bat Og tiŋ. Ŋamme din tee Amor teeb batnba banlee,
ki kɔɔ Jɔɔdann mɔkir yondo po na.
48 Li tiŋ tant ki nyii Aroer doo nba be Arnonn kpengbiɔŋ ki tɔk nna gaŋ po ki saa tuu
Sirionn kunkonn, ŋanne tee Hermonn kunkonn,
49 ki bia pukin yent nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na, ki sik diitu po ki saa tuu
Mɔk-kpeenn, ki bia jir yondo po ki saa tuu Pisga jɔɔr na.

5

Ki jiin sennii piik na po
(Nyinu 20.1-17)

1 Ki Moses yiin Israel teeb kura, ki betib a, "Israel teeb, gbiintir sennii nba kur ki n
teeni dinna na, ki tumii kii diar kii mɔk mɔsaku.
2 Sainai jɔɔr paake ki ti Yomdaanɔ Yennu lor mɔlor.
3 U ki lor mɔlor na ti baanba kuukɔɔ paak kaa, ŋaan nan timm nba kur be manfoor
ni dinna na paak.
4 Ŋɔɔ Yennu din be muu ni, jɔɔr paak, ki pak nani u tiɔŋ.

* **4:33 4.33** Yennu koo yennii.

5 Ki n set yimm nan Yennu sinsuuk ni li yoo na, maa n wanni linba ki u yet, kimaan i
tiin muu na jaŋmaaniie, ki ki sak nakin jɔɔr na.
6 “Yennu yet a, ‘Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, wunba nyinni daabisin ni, Ijipt tingbouŋ
ni.
7 “ ‘I daa jiantir yensau ki pukin n po.
8 “ ‘I daa naan ninnauŋ siar ki teen i mɔŋ ki li tee linba be sanpaapo, koo tingbouŋ
na ni, koo nyun ni, koo tinpɔɔr ni.
9 I daa baakit koo ki jiantir patsiari, kimaan mine tee i Yomdaanɔ Yennu, ki tee
funfunne Yennu. N baat nan tubdatu ki teen binba namin, nan bi maaru, ki saa tuu
bi yaaboontaa nan yaaboonna ni.
10 Ŋaan n mɔk ninbatinu ki teen yaaboona tusaa tusaa nba saa wei ki loonin ki dia n
sennu.
11 “ ‘Daa yi n sann ki tuun biit, kimaan min, a Yomdaanɔ Yennu saa dat wunba yiin n
sann yann yann tubira.
12 “ ‘Ii dia foon daar na fanu, ki lii tee kasii, nan min, a Yomdaanɔ Yennu nba wanna
na.
13 A mɔk daa ŋanloobe ki saa jii ki tun a toona,
14 ŋaan daaŋanlore daar tee foon daare ki turin. Daar maŋ, sɔɔ daa tuun toonn, laa
tee fin, koo a waas, koo a daaba, koo boorganii nba kɔɔ a doo ni, koo a bonkobit. A
daaba n foi nan fin na.
15 Tiat nan a din tee daabire Ijipt tiŋ ni, ŋaan min, a Yomdaanɔ Yennu-e fata nan n
yiikoo, nan n pangarisuk. Li paak teen ki n yaa maa a dia foon daar maŋ fanu.
16 “ ‘Turin a baa nan a naa baakir nan min, a Yomdaanɔ Yennu nba senna biaŋinba
na, ki bont kur saa somm fanu nana, ki a saa wei bonchiann a manfoor ni, tiŋ nba ki n
teena na ni.
17 “ ‘Daa kpi nirɔ.
18 “ ‘Daa chommi.
19 “ ‘Daa jaami.
20 “ ‘Daa di faak siara ki biir a lɔɔ.
21 “ ‘Daa nian a lɔɔ poo, koo ki nian a lɔɔ ŋaak, koo a lɔɔ tiŋ, koo u ŋaadaabir, koo u
bonkobit, koo linba kur tee a lɔɔ yari.’
22 “Sennu nba nae ki Yennu tur i kura, yoo nba ki i din taan be Sainai jɔɔr boor na. U
din be muu ni nan sanpagbouŋ nba bɔn bonchiann ni, ki pak nani nan kunkɔpaarir, ki
ji ki pukin siari, ŋaan sɔbir tanpatlai ŋanlee paak ki jii turin.

Ki jiin niib na jaŋmaanii po
(Nyinu 20.18-21)

23 “Yoo nba ki jɔɔr na kur di muu ki i gbat kunkɔr, ki li nyii bunbɔnn na sinsuuk ni,
ki i booru kur saakab nan tɔɔndamm baar n boor,
24 ki yet a, ‘Ti Yomdaanɔ Yennu fiit u yentchiɔŋ nan u yabint, ki ti gbat u kunkɔr ki li
nyii muu sinsuuk ni. Ki ti la dinna daar nba na, nan Yennu fit piak nan nirɔ, ŋaan ki u
be u manfoor ni.
25 Ki mɔtana, bia paake ki ti saa kpo? Li-i tee ki ti Yomdaanɔ Yennu ŋamm pak nant,
ti saa kpo nnae. Muchiɔŋ na saa dite.
26 Nisaarik ban gbat ki Yennu nba fo na be muu ni ki pak nanɔ, nan taa gbat na, ŋaan
bia be u manfoor ni-i?
27 Moses, ŋmatir ki saa gbiint linba kur ki ti Yomdaanɔ Yennu saa yet, ki jenna ki tan
wannit linba ki u yet, ki ti saa gbiint kii mɔk mɔsaku.’
28 “Ki Yennu gbat mɔmaan na, ki betin a, ‘N gbat linba kur niib na yet nawa, bi mɔk
mɔnii linba kur bi yet na ni.
29 Li-i tee ki bi sii mɔk dudukbooru na yoo kur, ki baakitin, ki saak n sennu kur, ŋann
bont kur saa somm fanu namm nan bi waas, mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
30 Saant ki betib ki bin ŋmat kɔɔ bi diit ni.
31 Ŋaan fin Moses, setir nna kii kpian, ki n saa wanna n sennu kur. Wantib sennu
maŋ, ki bi saa sakir, tiŋ nba ki n teemm na ni.’
32 “Israel teeb, ii cheŋ fanu, ki tun linba kur ki i Yomdaanɔ Yennu wanni. I daa yêen
sennii na nan yenna.
33 Ii wei sennu nba kur ki i Yomdaanɔ Yennu wanni, ki i sii mɔk manfoor, ki bont kur
saa teen fanu ki turi. Ki i bina saa pukin, tiŋ nba ki i yaa yin kar na ni.

6

Ki jiin sennjaann na po

1 “Sennii nae ki i Yomdaanɔ Yennu wannin, a min jii ki tumii-i. Ii sakir, tiŋ nba ni ki i
saa kɔɔ ki yent na.
2 I manfoor niŋ kur, yimm nan i waas nan i yaaboona-ii baakit i Yomdaanɔ Yennu, kii
saak u sennu nba ki n teeni na, ki i saa wei bonchiann tiŋ maŋ ni.
3 Gbiintir man, Israel teeb, ki sakir, ki bont kur saa somm fanu nani, ki i sii tee
digbanjaann, ki kɔɔ mɔkint nan tinkpiasir maŋ ni, nan biaŋinba ki i Yomdaanɔ Yennu
nba tee i yeejamm yɔɔ na senn u mɔsonn na.
4 “Israel teeb, gbiintir man: ti Yomdaanɔ Yennu tee Yen-yenɔkɔɔe.
5 Ii loonɔ nan a par kur, nan a seek kur, nan a paŋ kur.
6 Daa tammit sennu nba ki n teeni dinna daar nba na.
7 A tumii a waas fanu. A ŋamm tiarir yoo nba ki a be ŋaak ni, nan yoo nba ki a somm
sɔnu ni, nan yoo nba ki a foi, nan yoo nba ki a tuun toona.
8 A lor tabinir a nii ni, ki tabin a yugbiar paak, ki lii tiana.
9 A sɔbir a diit tammɔi paak, nan a ŋaak tammɔb paak.

Ki jiin mɔyêtuk kpaanii po

10 “Ti Yomdaanɔ Yennu saa turi tiŋ nba mɔk digbanjaana nba mɔk mɔkint, nan doi
nba ki i ki maa, nan biaŋinba ki u senn mɔsonn ki tur ti yeejamm Abraham nan Aisak
nan Jakɔb na.
11 Li ŋei sii gbee nan bonŋana nba ki i ki kɔɔne, ki bunbuna bia sii be leŋ, linba ki i
ki gbiir, nan jeburkat nan tilontii nba ki i ki bur. Li-i tee ki Yennu baar nani tiŋ maŋ ni
yoo nba, i sii mɔk linba kur ki i loon yii di.
12 Li yoo maŋ, i daa tammit Yennu nba nyinni Ijipt tiŋ ni, siaminba ki i din tee daaba
na po.
13 A baakit a Yomdaanɔ Yennu kii jiantir u kuukɔɔ, kii sent a mɔsona u kuukɔɔ sann
ni.
14 A daa jiantir niib nba kpia-i na yennii.
15 Li-i tee ki i jiantir yensau, Yennu wutoor saa baar i paak nan muu nae, ki saa di-i
ki boonti yiama, kimaan i Yomdaanɔ Yennu, wunba be nani na, tee funfunn Yennu-e.
16 “I daa bikii i Yomdaanɔ Yennu, nan yaa din bikinɔ Masa tiŋ ni na.
17 Ii dia sennu kur nba ki i Yomdaanɔ Yennu turi na fanu.
18 Ii tuun linba kur ki u yet a li ŋan ki bia took na fanu, ki bont kur saa somm fanu
ki turi, ki i saa fit ki yent tinkpiasir nba Yennu senn mɔsonn nan i yeejamm nan u saa
turib na.
19 Ki i saa ber i datai nan waa senn mɔsonn biaŋinba na.
20 “Yoo baat ki i waas tan saa boi-i a, ‘Bee ki ti Yomdaanɔ Yennu yet nan tii saak sennu
na kuri?’
21 yin betib a ‘Ti din tee daabae kpanbar Faaro yent ni, Ijipt tiŋ ni, ki Yennu nyinnit
nan u pangarisuk,
22 ki tun bakitnauŋ nan yaarlituk toona, nan jaŋmaansooruk bona, Ijipt teeb nan bi
kpanbar nan u tiŋ saakab kura paak, ki ti la nan ti ninbina.
23 Ki u nyinnit Ijipt tiŋ ni, a wun baar nant ki tan turit tiŋ na, nan waa senn mɔsonn
ki tur ti yeejamm ki yaa u saa tun na.
24 Ki ti Yomdaanɔ Yennu sennit a tii saak kii tuun sennu na kur, kii biaki baakitɔ. Ki
ti-i tuun nna, u sii guu ti yent, ki tin mɔkit.
25 Li-i tee ki ti mɔk mɔsaku fanu Yennu sennu kur ni, u sii mɔk parpeenn nant.’

7

Ki jiin Yennu tiɔŋ niib po
(Nyinu 34.11-16)

1 “I Yomdaanɔ Yennu saa baar nani tiŋ nba ki i saa kar na ni. Ki u saa ber nyinn
booru bonchiann tiŋ maŋ ni. Yaa saa na, u saa ber digbanjaana ŋanlore, binba mɔk
panii ki gari. Ŋamme tee Hef teeb, nan Girgas teeb, nan Amor teeb, nan Keenann teeb,
nan Peris teeb, nan Hif teeb, nan Jebus teeb.
2 Ki li-i tee i Yomdaanɔ Yennu jii niib na ki kubin i nuu ni, ki i nyannib yoo nba, yin
kpi bi kura. I daa lorin namm mɔlor siari, koo ki timm ninbaauku.
3 I daa kɔɔnt bi bonpoi, ki i bonpoi mun bia daa kummi.
4 Li-i tee ki i kɔɔnt leeb, bi tan saa lebiti, ki i kan jiant Yennu, ŋaan jiant yenbis, ki
Yennu saa donn wutoore ki biiri yiama.
5 Ŋaan yaa saa tun biaŋinbae na ki turib: Ii bet bet bi maruŋ binbinta, ki yeer yeer
bi jiantu tanchaakaa, ki chɔɔ chɔɔ bi chicherpook Asera na, ki joo bi pata muu,

6 kimaan i tee kasii damme ki tur i Yomdaanɔ Yennu. Ŋɔɔe ganni durinya nibooru
kur ni, a yii tee u niib nba be i kɔɔ, ki gar sɔɔ kur tingbouŋ na ni.
7 “Yennu ki looni ki ganni yabint paak kaa. Yimme waar gar booru kur tingbouŋ na
ni.
8 Ŋaan Yennu looni, ki bia saa gbeen u mɔsonn nba ki u senn i yeejamm na. Li paak
ki u nyinni nan u paŋ, daabisin niŋ, kpanbar Faaro nuu ni, Ijipt tingbouŋ ni.
9 Ii mi man nan i Yomdaanɔ Yennu kɔɔe tee Yennu, ki tee barmɔnii daanɔ, ki dia u
mɔlor nan u ninbatinu ki teen binba loonɔ mɔtana, nan yaaboona nba saa wei tusir.
10 U ki taantir nan wun dat binba namɔ tuba. U saa pa sɔɔ kur u biit paaka.
11 Li paak, gaat linba ki n tumii-i na, kii mɔk mɔsaku nan sennu nba kur ki n teeni
dinna na.

Ki jiin mɔsaku piisin po
(Sennu 28.1-14)

12 “Li-i tee ki i gbiint sennu na ki sakir fanu, ŋann i Yomdaanɔ Yennu saa tukin nan u
mɔlor, ki bia wanni u lomm nba yɔɔ be na, nan waa senn mɔsonn tur i yeejamm na.
13 U sii looni, ki teen piisin i paak, ki te ki yin pɔt kii mɔk waas bonchiann. Ki u saa teen
piisin i tiŋ paak, ki i sii mɔk jeet nan tilɔɔna daan nan kpan nan bonkobit bonchiann. U
saa turi piisin na kur, tiŋ nba ki u senn mɔsonn ki tur i yeejamm a li sii tee i yar na ni.
14 Sɔɔ kaa durinya na ni ki saa la piisingbeŋir nan yimm na. Sɔɔ kaa ki sii tee jɔɔ koo
poo ki tee kanmatir, koo bonkobit ni ki tee bonjitirii.
15 Yennu saa nyinn yiarii kur i ni, ki kan ban teen Ijipt yiarbooru na i paaki, ŋaan u
saa baar nann, i datai kur paak.
16 Ii boont booru kur nba ki i Yomdaanɔ Yennu saa jiib ki kubini. I daa tiimm ninbaauk.
I daa jiantir bi tingbana, kimaan ŋamme saa turimi.
17 “I daa dukii nan niib na yabint gari, ki i kan fit beribi.
18 I daa tiimm jaŋmaanii, tiat linba ki i Yomdaanɔ Yennu tun ki tur kpanbar Faaro
nan Ijipt teeb na.
19 Tiat man yaa la yiarkanbant nan pangarisuk nan yiikoo nan bakitnauŋ toona nba
ki i Yomdaanɔ Yennu tun ki nyinni. Nnae ki u bia saa tun tur binba ki i tiimm jaŋmaanii
na.
20 U saa baar nan yanputuk bi paak, ki bia boont binba kur saa chiar ki bɔr na.
21 Li paak, i daa tiin niib maŋ, kimaan i Yomdaanɔ Yennu be nani. U tee Yenjaanne,
ki tee wunba ki i sii tiinɔ ki teenɔ baakir.
22 Ŋɔɔe sii beer binba ki i saa bi doi ni na waan waan. I daa boontirib yommi. Li-i tee
ki li tun nna, ŋann muuk ni bonkob-susoot saa yabite ki tee daŋ ki turi.
23 Ŋɔɔ Yennu saa jii i datai ki kubin i nuu ni, ki bi sii lin turin nan yaa tan saa boontib.
24 U saa jii bi batnba ki kubini, ki i saa kpib. Ki bi sana ji kii taan tingbouŋ na ni. Ki
sɔɔ kan fit gɔɔri, ki i saa kpi sɔɔ kur.
25 Ii joo bi pata muu, ki daa kɔɔnt i niɔŋ salima nan likirii nba paa li paak na. I daa
jikit ki li tee i yari. Li-i tee ki i jiir, ŋann li saa biiriwa, kimaan Yennu ki loon patmannu.
26 I daa jikit pata maŋ ki kɔɔnt i ŋei ni, nna-i kaa, li mɔtont booru saa baa i paak nan
laa be li paak biaŋinba nae. Ii yêt ki sarik pata maŋ, kimaan li be Yennu mɔtont nie.

8

Ki jiin tinŋaŋ nba ki bi saa gaar na po

1 “Sakin man fanu, sennu nba kur ki n teeni dinna na, ki i sii mɔk manfoor, ki saa pɔt
bonchiann, ki kɔɔ yent tiŋ nba ki Yennu senn mɔsonn ki tur i yeejamm na.
2 Tiat biaŋinba ki i Yomdaanɔ Yennu ŋmakiti sɔnfoouk nba ki i tɔkin bina piinna nba
gar, kunkoouk paak na, ki baar nan wahala ki bikini, ki loon lin fiit i para, ki wun bann
yaa saa sak ki dia u sennu na koo yaa kan dia.
3 U te ki kon soori, ki bia dinni mana,* jeet nba yimm nan i yeejamm daa din ki ban
dii na. U din teen nna a wun wanni nan nisaarik daa maa jeet kuukɔɔ paak kaa, ŋaan
kii maa mɔbonn nba kur saa nyi ŋɔɔ Yennu mɔb ni paak.
4 Bina piinna na ni, ŋaan i liant ki kpet, koo ki i taa faanti.
5 Tiat man, i Yomdaanɔ Yennu-e ŋmakitiri, ki bia daar i tuba nan biaŋinba ki baa tuu
dat u bik tubir na.
6 Li paak, ii sak i Yomdaanɔ Yennu sennu, kii somm u sɔnu ni fanu nan jaŋmaanii,
7 kimaan u kɔɔnti tinŋaŋ nie, tiŋ nba mɔk nyuntona nan kpenii, nan mɔktona ki li
puub saa baat nan kunkona nyaka ni,

* **8:3 8.3** Mana tee jeet nba ki Yennu din turib kunkoouk paak nae.

8 tiŋ nba naan jeet bonchiann, ki mɔk tilontii bonchiann nan olif tiinii kpan† nan siat,
9 tiŋ nba ni ki i sii mɔk jeet ki kan ban kɔŋ siar, tiŋ nba ki li tana mɔk kut, ki li jɔɔt niŋe ki i saa gbiir ki nyinn kutmɔnkpiara.
10 I tan saa di gboo, ki tur i Yomdaanɔ Yennu niipoouk nan tinkpiasir nba ki u turi na.

Kpaanii nba jiin tintammii po

11 "Ii mi man ki yin tamm i Yomdaanɔ Yennu po. I daa yêen u sennu nba ki n teeni dinna daar na ni dianu nan waama.
12 Yoo nba ki i mɔk jeet nba kur ki i saa di, ki bia maa ŋaŋanii ki kɔɔ,
13 ki i bonkobit kur pɔt, ki i salima nan i mɔkint kur nɔbir,
14 ŋaan ii mi man ki daa mɔk karinbaanii ki tammit i Yomdaanɔ Yennu po, wunba nyinni Ijipt, siaminba ki i din tee daaba na.
15 Ŋɔɔe gar i tɔɔnn fɔɔnbiiuk nba mɔk wai nan nanii lɔbii kuukɔɔ, nan tinkoonin, siaminba ki nyun kaa, ŋaan ki u te ki nyun nyii tana ni ki turi na.
16 Kunkoouk paake ki u dinni mana, jeet nba ki i yeejamm din ki ban dii, ki baar nan bikina bonchiann a wun bikini, ki li-i tee ki i sikin i mɔŋ, u saa teen piisin i paak, ki turi bonŋana.
17 Li paak, daa ban dukii nan i tiɔŋ paŋ nan yiikoo nie ki i mɔkiti.
18 Ŋaan ii tiar nan i Yomdaanɔ Yennu-e teeni paŋ ki i mɔkitir. U tuun nna, kimaan u see fanu nan u mɔlor nba ki u din lor nan i yeejamm na.
19 I daa tammit i Yomdaanɔ Yennu po, koo ki jiantir yensau. N kpaani dinna nan li-i tee ki i tun nna, i saa boonte ki kpakin.
20 Li-i tee ki i ki sak Yennu maŋ sennu, i saa boonte nan booru booru nba ki u saa biirib i tɔɔnn po na.

9

Ki jiin Israel teeb mɔyêtuk po

1 "Israel teeb, gbiintir man, i per Jɔɔdann mɔkir pootuwa, ki saa kɔɔ kar tiŋ nba ki leŋ niib yabi ki bia mɔk paŋ ki gari. Ki bi doi yab, ki li joona fɔk ki saa tuu sanpagbant.
2 Ki niib na mɔŋ fɔk ki mɔk panii. Bi tee niwakitae. Ki i gbat bi yeen bi po nan sɔɔ kan fit tookibi.
3 Ŋaan mɔtana i saa la nan i ninbina nan i Yomdaanɔ Yennu saa liit i tɔɔnn nan muyeruk na. U saa nyannib yoo nba ki i saa na. Ki i saa berib ki boontib yiama, nan waa senn biaŋinba na.
4 "I Yomdaanɔ Yennu nba saa berib ki turi na, i daa yeen i para ni nan i toonŋana paake ki Yennu kɔɔni doo na ni, ŋaan bi toonbiit na paake te ki ŋɔɔ Yennu berib ki nyinnib doo na ni.
5 Li ki tee i toonŋana nan yaa tuun linba took paak kaa ki Yennu saa turi tiŋ na, ŋaan u saa ber nyinnib kimaan bi biit paak, nan waa loon ki wun gbeen u mɔsonn nba ki u sat nan ti yeejamm Abraham nan Aisak nan Jakɔb na.
6 Ii bann nan Yennu ki teeni tinkpiasir na i toonŋana paak kaa. Aaii, i tee tubkangbatae.
7 "Tiat, ki daa tammit biaŋinba ki i te i Yomdaanɔ Yennu donn wutoor kunkoouk paak na. Laa nyii daar nba ki i nyii Ijipt ki tan tuu daar nba ki i baar nna na, ki i yêen Yennu mɔb.
8 Sainai jɔjaann na boor gbaa ki i donn u wutoor, ki u par bee, ki u yaa wun boonti.
9 Maa doo jɔɔr maŋ paak maa n gaar tanpatlai nba ki Yennu sɔb u mɔlor li paak ki turi na, ki n saa be leŋ yontunmuna piinna nan nyɔtunmuna piinna, ki ki dii ki bia ki nyuu.
10 Ki Yennu turin tanpatlai ŋanlee nba ki u sɔb nan u mɔŋ nuu, mɔbona nba ki u din pak turi, ki li nyii muu ni daar nba ki i taan be jɔɔr peŋ na.
11 Barmɔnii, yonnu ni piinna nan nyiɔk piinna na poor poe ki Yennu turin tanpatlai ŋanlee nba ki u sɔb u mɔlor li paak na.
12 "Ki Yennu betin a, 'Fiit ki sik jɔɔr na yian, kimaan niib nba ki a nyii namm Ijipt na, bi mɔk tonu ki biir bi mɔŋa. Bi dɔŋ yêt sennu nba ki n wannib maa bii dia nawa, ki maa bi mɔŋ yenbik.'
13 "Ki Yennu bia ŋamm betin a, 'N mi niib na nba tee tubkangbata biaŋinba.
14 A daa biki a gɔɔrimi. N saa biiriba, ki sɔɔ ji kan ban tiar bi po. N saa fiina, ki fii tee digbansaakar nba sii mɔk paŋ ki garib.'

---

† **8:8 8.8** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

15 “Ki n ŋmat sik jɔɔr na paak, ki tanpatlai ŋanlee nba ki sennu sɔb li paak na be n
nuu ni, ki jɔɔr na gaar muu.
16 Ki n la nan i tun ki biir i Yomdaanɔ Yennu-wa, ki maa naabik ninnauŋ. I nyik ŋɔɔ
Yennu sennu nba ki u wanni nae yiama.
17 I numm niŋe ki n jii tanpatlai ŋanlee na ki lu, ki li but but.
18 Ki n yaan baa fabin Yennu tɔɔnn, yontunmuna piinna nan nyɔtunmuna piinna, ki
ki dii, ki bia ki nyuu. N tun nna kimaan i tun biir Yennu, ki u wutoor doowa.
19 Ki jaŋmaanii mɔkin nan Yennu parbiir nan wutoor nba ki u bo yaa wun boonti na,
ŋaan ki u ŋamm gbiint ki turin.
20 Ki ŋɔɔ Yennu bia donn wutoor Aarɔnn paak ki yaa wun kpiu, li yoo na ki n bia miar
Aarɔnn paak.
21 Ki n nyinn yanbɔnbont nba ki i nan nan salima ki li tee naabik ninnauŋ na, ki joor
muu, ki nannir ki li tan tenn waaminna ki tee nan tant na. Ki n lu tant maŋ kpenu nba
puub ki nyi jɔɔr ni na.
22 “I donn i Yomdaanɔ Yennu wutoor, yoo nba ki i be Tabera nan Masa nan Kibrof
Hatafa na.
23 Ki u tumi ki i nyii Kades Banea, ki yeti a ii saa ki kɔɔ tiŋ nba ki u teeni na ni. Ki i
yêt u maan, ki ki teenɔ yada, ki ki sak u mɔb.
24 Maa banniwa, i tee mɔyêtdamme ki tur Yennu.
25 “Li paak ki n baa fabin Yennu tɔɔnn, daa piinna nan nyiɔk piinna, kimaan n bann
nan u yaa wun boontie.
26 Ki n miarɔ ki yet a, ‘Yabint Yennu, daa boontir a tiɔŋ niibi, niib nba ki a nyinnib
Ijipt nan a panchiɔŋ nan a yiikoo nuu na.
27 Tiat a daaba Abraham nan Aisak nan Jakɔb po, ŋaan daa gbiin tubkangbata nba tee
tondamm nan biit damm na po.
28 Nna-i kaa, Ijipt teeb saa yet nan a ki fit jii a niib ki kɔɔ namm tiŋ nba ki a senn
mɔsonn ki yaa a saa turib na ni. Bi saa yet nan a jii a niib ki saan namm kunkoouk paak
a a saa kpibe, kimaan a ki loon bi maan.
29 Li kura ŋaan bi tee a niibe, ki tee a faar, ki tee binba ki a nyinnib Ijipt nan a yabint
paŋ.’

10

Biaŋinba ki Moses ŋamm gaar sennu na
(Nyinu 34.1-10)

1 “Ki Yennu betin a, ‘Jabit tanpatlai ŋanlee ki lii tee nan sinsinn yar na, ki kpaa taabii
lakir ki teenir leŋ, ki baar nann jɔɔr na paak.
2 Ki n saa sɔb tana maŋ paak mɔbona nba ki n daan sɔb sinsinn yar nba ki a yeer na
paak na, ki a saa jiir ki teen lakir na ni.’
3 “Ki n jii kpek taabii ki ŋammir lakir, ki jabir tanpatlai ŋanlee ki li tee nan sinsinn
yar na, ki jii doo nann jɔɔr na paak.
4 Ki Yennu sɔb tana maŋ paak mɔbona nba ki u daan sɔb sinsinn yar paak na, sennii
piik nba ki u din turi, waa din pak nani muu ni, daar nba ki i din taan leeb ki be jɔɔr
peŋ na.
5 Ki n nyii jɔɔr na paak ki sik, ki jii tanpatlai ŋanlee na ki kɔɔn lakir nba ki n ŋamm
na ni, nan Yennu nba wann biaŋinba na. Ki li be leŋ nan dinna.”
6 (Ki Israel teeb soor sɔnu ki nyii bunbuna nba tee Jaakann teeb yar na boor, ki saan
Mosera. Leŋe ki Aarɔnn kpo, ki bi piiu, ki u bija Eliasar set u seenu ni ki tee manntɔɔ.
7 Ki bi nyii leŋ ki saan Gud-goda, ki nyii Gud-goda ki saan Jot-bata, tiŋ nba mɔk nyun
bonchiann na.
8 Jɔɔr maŋ peŋe ki Yennu bɔkit Liifai maaru, a bii guu mɔlor lakir na, ki bia kii tee
mannteeb, kii sat piisin u sann ni. Ŋanne tee bi toona nan dinna.
9 Li paak, Liifai booru ki mɔk tiŋ faar nan boorlia nba mɔk na. Bi mɔk yaak nan bii
tee Yennu mannteeb nan ŋɔɔ i Yomdaanɔ Yennu nba sennib biaŋinba na.)
10 Ki Moses bia ŋamm yet a, “N biar jɔɔr na paak yonnu ni piinna nan nyiɔk piinna
nan sinsinn na. Ki Yennu bia gbiint ki turin, ki sak nan u kan biiri,
11 ki betin a, ‘Fiit, ki jii niib na ki bin saan gaar tiŋ nba ki n senn mɔsonn ki tur bi
yeejamm na.’

Yennu nba loon linba

12 “Israel teeb, gbiintir man linba ki i Yomdaanɔ Yennu loon i boor. Ii jiantɔ kii saak
u sennu nba kur ki u teeni, kii loonɔ, kii jiantirɔ nan i para kur,
13 kii mɔk mɔsaku nan u sennii kur nba ki n teeni dinna na, ki lin sommi.

14 Li sanpaak, nan tingbouŋ, nan linba kur be li ni tee Yennu yare.
15 Ŋaan Yennu nba din loon i yeejamm bonchiann na paak ki u ganni ki gar nibooru
nba kur be. Ki i bia daa tee u nigannkab.
16 Li paak, laa nyii mɔtana ki saa, ii mɔk mɔsaku nan Yennu, ŋaan daa tee tubkangbata,
17 kimaan i Yomdaanɔ Yennu-e tee Yennu nba gar yennii kur, ki bia gar panii kura. U
gbeŋ ki mɔk panchiɔŋ ki tee bii tiinɔ. U ki mɔk ningannii, u bia ki gaan fobit.
18 U te ki kpeebii nan pakɔi laat bi barmɔnii, ki loon boorganii nba kɔɔ nant na, ki
teemm jeet nan liant.
19 Li paak ii loon boorganii na, kimaan i mɔŋ din tee boorganue Ijipt tiŋ ni.
20 Sakin kii jiantir i Yomdaanɔ Yennu kuukɔɔ, kii be fanu nanɔ, kii sent i mɔsona u
kuukɔɔ sann ni.
21 Ii dont u sann, ŋɔɔe tee i Yennu. Ki i la nan i ninbina toonjaana nan yaarlituk bona
nba ki u tun ki turi.
22 Yoo nba ki i yeejamm saan Ijipt na, bi din tee niib piinlore kɔɔe. Ŋaan mɔtana i
Yomdaanɔ Yennu te ki i nɔbir ki tee nan ŋmaabira nba be sanpaapo nae.

11

Ki jiin Yennu paŋ po

1 “Li paak, ii loon i Yomdaanɔ Yennu, kii saak u sennii yoo kur.
2 Tiat dinna daar nba na linba ki i tumii ki jiin Yennu po, linba ki u tun ki turi na
paak. Li din ki tee i waas kaa la linba ki u tun na, ŋaan yimme din la u yabint nan u
panchiɔŋ nan bakitnauŋ toona.
3 Ki i la linba ki u tun ki tur Ijipt kpanbar Faaro nan u niib kura.
4 Ki i la biaŋinba Yennu boon Ijipt kunkɔnkɔnna nan bi taanii nan torit, ki dinnib
nyun, Mɔkmuŋ ni, yoo nba ki bi din beeri na.
5 Ki i mi linba ki Yennu tun ki turi kunkoouk na paaka, ki i fit lian baar nna.
6 I tiar linba ki u tun ki tur Datann nan Abiram, nba tee Eliab waas ki nyii Rubenn
booru ni. Sɔɔ kur numm niŋe ki tingbouŋ bɔkit ki mubin ŋamm, nan bi ŋaateeb, nan
bi ŋei, nan bi daaba, nan bi bonkobit kur paak.
7 Barmɔnii, yimme tee damm nba la bakitnauŋ toona kur nba ki Yennu tun.

Piisin nba be tingannkar na ni

8 “Li paak, ii sak sennu nba kur ki n teeni dinna daar na, ki i sii mɔk paŋ ki fit poot
mɔkir na, ki kɔɔ yent tiŋ nba ki n teeni na.
9 Ki i manfoa saa fɔkit tiŋ nba ki Yennu din senn mɔsonn a u saa tur i yeejamm nan
bi yaaboona na, tiŋ nba ki siat nan naabiin puub na ni.
10 Tiŋ nba ki i saa kɔɔ ki yent na ki tee nan Ijipt tiŋ nba ki i din be ki ko kpaant ki
maant i bonburkara nyun na kaa.
11 Ŋaan tiŋ nba ki i tee siir ki saa kɔɔ na tee tiŋ nba mɔk kunkona nan baate, ki tee
tiŋ nba ki saak baa,
12 tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu guu, ki u ninbina kpaa li paak yoo kur, laa nyii binn
pinpiik ki saa tuu li joontu.
13 “Li paak, sakin sennu nba ki n teeni dinna na. Ii loon i Yomdaanɔ Yennu kii jiantirɔ
nan i para nan i sei kura.
14 Li-i tee ki i tun nna, u saa te saak n baa i tiŋ paak kpafuur ki saa tuu sakoouk, ki i
saa la jeet nan tilɔɔna daan nan kpan.
15 Ki mɔɔt saa kpaat, ki i bonkobit ŋman, ki i sii di gboot.
16 Ii mi man, ki daa gaan kpinkpannii, kii tan saa mann nyik Yennu jiantu ŋaan wei
ki jiant pata.
17 Li-i tee ki i tun nna, Yennu saa donn wutoore i paak, ki soor saak, ki i tiŋ saa koor,
ki bonburkara n koor, ki yin kpo yian leŋ, ŋaan ki li lek tee tinŋaŋe ki u jii ki turi.
18 “Ii tian man sennu na i para nan i dudukit ni. Lorin i nii paak, ki tabin i yugbia
paak, ki lii tiani.
19 Ii tumii i waas sennii na, kii piak li po i ŋei ni, nan sɔnii ni, nan toona ni, nan i foon
yoo.
20 Ii sɔbir i diit tammɔi paak nan i ŋei yaŋa paak.
21 Ŋanne saa te ki yimm nan i waas n wei bonchiann tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu
senn mɔsonn ki tur i yeejamm na ni. Sanpaak nba tun jɔɔn biaŋinba na, i mun sii tun
be leŋ nnae.
22 “Li-i tee ki i saa sak ki dia sennii nba ki n teeni na kur, kii loon i Yomdaanɔ Yennu,
kii somm u sɔnu kur ni, kii naakɔ,

23 ŋann Yennu saa ber niib nba ki i baatib, ki bi yabi ki mɔk panii ki gari na, ki i saa kɔɔ ki yent bi tiŋ maŋ.
24 Tiŋ nba ki i saa ŋmaa kur sii tee i yare, ki i kpaar saa nyi kunkoouk ki saa tuu
Lebanonn jɔjaana boor, ki bia nyi Yufrates mɔkir ki saa tuu Sinsuuk ni mɔkgbeɲir.
25 Ki siaminba kur ki i saa tɔkin tiŋ na ni, i Yomdaanɔ Yennu saa te ki niib na tiini
jaŋmaanii, nan waa senn mɔsonn biaŋinba na, ki sɔɔ kan fit gɔɔri.
26 "Dinna daar nba na, ii gann piisin koo mɔtont.
27 Piisin tee, li-i tee ki i sak gaar i Yomdaanɔ Yennu sennu nba ki n teeni dinna na.
28 Ki mɔtont mun tee, li-i tee ki i yêt sennu nba na ŋaan ŋmant jiantir tingbana nba
ki i ki ban jiant.
29 Li-i tee ki Yennu baar nani tiŋ nba ki i saa kɔɔ kar na ni, yin mɔɔnt piisin, Gerisim
jɔɔr paak, ŋaan mɔɔnt mɔtont, Ebal jɔɔr paak.
30 Jɔɔt ŋanlee na be Jɔɔdann mɔkir yonbaa poe, ki be Keenann teeb nba kɔɔ Jɔɔdann
baauk ni na yent ni. Jɔɔt maŋ jir yonbaa poe, ki kpia nan More tiinii nba tee tijakpera
na, ki ki fɔk nan Gilgal doo.
31 I per Jɔɔdann mɔkir pootuwa, ki saa kɔɔ tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu teeni na, ki
kar leŋ.
32 Yoo nba ki i kar leŋ, li kpaa talas ki yii mɔk mɔsaku nan sennii nba ki n teeni dinna
daar na.

12

Boyennkɔɔ nba tee jiant boor

1 "Sennii nba ki i sii mɔk mɔsaku nanne na, yoo nba ki i be tiŋ nba ki i Yomdaanɔ
Yennu nba tee i yeejamm yɔɔ na jikit ki teeni na. Gbiintir man.
2 Tiŋ nba ni ki i saa kɔɔ kar na, ii bet bet bi tingbana jinjiantboa, li kunkona nba fɔk
nan kunkonlia paak, nan li tiinii nyaka.
3 Ii bet bet bi maruŋ binbinta, ki yeer yeer bi jiantu tanchaakaa, ki joo bi chicherpook
Asera muu, ki bia biir bi pata nan siaminba ki bi jiantir kur, ki niib na ji daa ban ki
jiantir leŋi.
4 "I daa jiantir i Yomdaanɔ Yennu nan biaŋinba niib na jiantir bi yennii na.
5 I booru kur nba be yent kur po, ŋɔɔ Yennu saa gann boyennkɔɔ boor nba ki i sii
jiantirɔe.
6 Leŋe ki ii sii jikit i maruŋ nba ki bi sii jokitir muu, nan marunlia, nan i bona piik ni
yenn, nan i piinii nba ki i senn mɔsonn ki saa tur Yennu, nan i yanbɔɔ piinii, nan i nei
nan pei sinsinn matii.
7 Leŋe ki i sii be i Yomdaanɔ Yennu tɔɔnn, wunba teen piisin i paak na, yimm nan i
waas sii di ki mɔk parpeenn linba kur ki i tun paak.
8 "Li yoo-i baar, i ji daa tuun nan yaa tuu tuun ki sɔɔ kur jiantir waa loon biaŋinba,
9 kimaan i daa ki kɔɔ tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni na ni, siaminba ki i
sii be nan parpeenn.
10 Yoo nba ki i poot Jɔɔdann mɔkir, Yennu saa te ki yin kɔɔ ki kar tiŋ maŋ ni; u saa
gɔɔr i datai ki i sii be laafia ni.
11 Yennu saa gann boyennkɔɔ nba ki i sii jiantirɔe. Leŋe ki i saa baar u boor nan linba
kur ki n wanni na: I maruŋ nba kur saa joo muu, nan marunlia, nan i bona piik ni yenn,
nan i Yenpiinii, nan i piinii nba kur ki i senn mɔsonn ki saa tur Yennu.
12 Ki i sii mɔk parpeenn u tɔɔnn po, yimm nan i waas nan i daaba nan Liifai teeb nba
kɔɔ i doi ni na. Ii tian man nan Liifai booru kii mɔk bi tiɔŋ tiŋi.
13 I daa mann maruŋ siaminba kur ki i la,
14 ŋaan ii mann boyennkɔɔ boor nba ki Yennu saa gann i booru ni yenɔ yent ni. Leŋ
kuukɔɔe ki i sii mann i maruŋ nba saa joo muu, ki bia tun linba kur ki n wanni na.
15 "Ŋaan yaak be ki turi ki i saa fit kpi ki ŋman i bonkobit siaminba ki i be na. I saa
fit kpi ki ŋman linba kur Yennu turi na. I kura, wunba tee kasii koo wunba ki tee kasii,
i saa fit ŋman nan biaŋinba ki i tuu ŋman muuk ni bonkobuk na.
16 Ŋaan i daa jikit bi sɔn ki li tee jeeti. Ii tuu mɔɔn sɔn na tiŋ ni, nan nyun na.
17 Siar kaa ki i saa mann maruŋ ki tur Yennu ŋaan bia dir i ŋei ni, laa tee i dii bɔkitu
piik ni yenn, koo tilɔɔna daan, koo kpan, koo nei nan pei sinsinn matii, koo piinii nba
ki i senn mɔsonn nan i saa tur Yennu, koo i yanbɔɔ piinii, koo piinii nba kur be.
18 Yimm nan i waas, nan i daaba, nan Liifai teeb nba kur be i doi ni n di maruŋ na,
i Yomdaanɔ Yennu tɔɔnn, boyennkɔɔ boor nba ki u gann na. Ki ii sii mɔk parpeenn
toonn kur nba ki i tuun paak.
19 Ii yabir man ki daa tammit Liifai teeb na po, yaa saa wei tiŋ maŋ ni biaŋinba.

20 “Li-i tee ki i Yomdaanɔ Yennu tant i yent nan waa senn mɔsonn bianjinba na, i saa
fit ŋman nant, yoo nba kur ki i loon.
21 Li-i tee ki boyennkɔɔ jiantu boor na fɔk nani, ŋann i saa fit kpi nei koo pei nba
Yennu turi na, ki ŋman i ŋei ni nan maa beti bianjinba na.
22 Sɔɔ kur, wunba tee kasii, koo wunba ki tee kasii, saa fit ŋman nant maŋ, nan waa
saa fit ŋman muuk ni bonkobuk nant bianjinba na.
23 Ŋaan i daa ŋman bonkobuk nan u sɔmi, kimaan manfoor be sɔn na nie. Ki li paak,
i daa kpab manfoor nan nant ki ŋmami.
24 I daa jikit sɔn na ki li tee jeeti, ŋaan ii kpaar mɔɔn tiŋ ni nan nyun na.
25 Li-i tee ki i sak gaar sennu na, Yennu sii mɔk parpeenn, ki bont kur saa somm fanu
nani nan i yaaboona.
26 Jiin man i piinii nan mɔsona nba ki i senn ki tur Yennu na, kii saa nann boyennkɔɔ
nba tee jiant boor na.
27 Leŋe ki i saa mann maruŋ, ki joor muu, Yennu maruŋ binbintir na paak, ki bia
mann maruŋ nba ki i saa ŋman li nant na, ŋaan kpaar sɔn na mɔɔn, maruŋ binbintir
na paak.
28 Sakin man fanu linba kur ki n wanni na, ki bont kur saa somm fanu nani nan
i yaaboona mɔkmɔk nan mɔkmɔk, kimaan i sii tuun linba took, nan linba sii pent i
Yomdaanɔ Yennu pare.

Kpaanii ki jiin patjiantu po

29 “I Yomdaanɔ Yennu saa biir digbana nba ki i saa lek na niib, ki yin kɔɔ yent bi tinii.
30 Li-i tee ki Yennu biir doi maŋ, ii mi man ki i saa tokii ki jiant bi yennii, ki bia daa
fiitir ki boi a yin bann baa jiantir bi yennii bianjinba, ki i tan saa mann ki yet a i saa tun
nnae, ki li saa biiri.
31 I daa jiantir i Yomdaanɔ Yennu nan baa jiantir bi yennii bianjinba na, kimaan bi
yenjiantii niŋe ki bi tuun linba ki ŋan ki biir Yennu par. Bi fit kpi bi waas ki jokitib muu,
bi maruŋ binbinta paak.
32 “Tumin linba ki n wanti na; i daa pukii siar li paaki, i bia daa nyint siar li ni.

13

1 “Sɔkinii koo damiit buntitɔɔ saa fit ki paka bakitnauŋ koo chiŋ chiŋ maan,
2 a wun kpanna ki a jiant yennii nba ki a ki ban jianti. Li-i tee maan nba ki u yet set
tan gbeeni,
3 ŋaan a daa gbiin. Yennu-e jiiu a wun bikina, ki laan a loon ŋɔɔ Yennu nan a par
kurii.
4 Wein man Yennu kii baakitɔ, ki sak kii dia u sennu, kii jiantirɔ, kii waa ŋɔɔ kuukɔɔ.
5 Ŋaan faa kpi damiit buntitɔɔ, koo ninnyɔɔn daanɔ nba beeri a i yêt Yennu, wunba
nyinni Ijipt tiŋ ni, siaminba ki i din tee daaba na. Li nibooru tee nibiiuko, ki koor a wun
nyinni binbenŋaŋ nba ki Yennu senni a yii be li ni na. Ii kpiu man, ki fit lian fat i mɔŋ
binbenbiik na ni.
6 “Li-i tee ki a ninja gbaa, koo a bija, koo a bipoo, koo a ŋaapoo nba ki a loonɔ fanu,
koo a yɔnanmɔnɔ korima a fan jiant tingbana nba ki fin nan a yeejamm ki ban jianti,
daa saaki.
7 Bi yenɔ saa korimi kii jiant niib nba kpia-i na yennii, koo niib nba be banfɔka na
yennii,
8 ŋaan i daa te ki u kpanni, i daa gbiintir u maan, i daa tiinɔ ninbaauk, i bia daa dɔk
u paak,
9 ii kpiu. Ii tee binba saa jaarɔ tann sinsinn, ki bia te ki sɔɔ kur n jaatɔ.
10 Ii jaatɔ tana ki kpiu, kimaan waa koor a wun turimi ki i daa jiantir i Yomdaanɔ
Yennu nba nyinni Ijipt tiŋ niŋ, siaminba ki i din tee daaba na paak.
11 Ki binba tee Israel teeb kura saa gbat linba tun, ki janmaanii sii mɔkib, ki sɔɔ ji kan
ban tun li bonbiir booru.
12 “Yoo nba ki i kɔɔ doi nba ki i Yomdaanɔ Yennu teeni na ni, i saa gbat
13 nan niyoonsiab be i niib ni ki kpann bi doi niib, ki bi jiantir yennii nba ki i ki ban
jianti.
14 Li-i tee ki i gbat maan maŋ booru, yin boi ki fiitir fanu; li-i tee barmɔnii nan
bonbibooru maŋ tumiie,
15 yin kpi niib nba kur be doo maŋ ni, nan bi bonkobit kura. Ii biir doo maŋ,
16 ki taan niib na mɔkint kur doo na sinsuuk ni, ki joo doo maŋ nan linba kur be leŋ,
ki lii tee maruŋ ki tur i Yomdaanɔ Yennu. Li saa nyinte ki kpant langbent, ki ji daa ban
tee doo.

17-18 I daa jikit siar, linba bo tee ki yin biir, ki Yennu saa lebit u wutoor ki tinii ninbaauk.
Li-i tee ki i gbiint ki sak Yennu sennu nba ki n wanti dinna na, ki tun linba ŋan, u saa
tini ninbaauk ki te yin pɔt nan waa senn mɔsonn ki tur i yeejamm na.

14

Kɔɔr nba be kuun marima ni

1 "Yimme tee i Yomdaanɔ Yennu niib. Li-i tee ki i mɔ ki fabin kuun paak, ŋaan i daa
ŋma i mɔŋ, koo ki koor i yugbia, nan nileeb nba tuun biaŋinba na,
2 kimaan yimme tee i Yomdaanɔ Yennu niburchimm nba ki u gann, a yii tee u mɔŋ
niib ki gar niib nba kur be tingbouŋ na ni.

Bonkobit nba kɔɔ nan binba ki kɔɔ
(Liifai teeb 11.1-47)

3 "I daa ŋman nant nba ki Yennu nyinnir ki yaa li kɔɔ na.
4 I saa fit ŋman bonkobit na: nei nan pei nan buunii,
5 nan piarii booru booru.
6 I saa fit ŋman bonkobit nba ki bi taawoka bɔkit, ki bi bia ŋman mɔɔt ki wukitir.
7 Ŋaan daa ŋman bonkobuk kur nba ki u taawoka ki bɔkit, ki u bia ki ŋman mɔɔt
ki wukitir. I daa ŋman laagumii nan wonii nan lunlona, kimaan bi ŋman mɔɔt wukitir
ŋaan mɔk taawokmuna. Ii jiib ki bii tee kɔɔr ki turi.
8 I daa ŋman doorik, kimaan u taawoka bɔkita ŋaan ki u ki wukitir. I daa ŋman nant
na booru koo ki siit bi gbanankpeena. Jiin ki lii tee kɔɔr.
9 "I saa fit ŋman jaŋ booru kur nba mɔk kunkonii loka ni, nan wakii,
10 ŋaan linba kur be nyun ni ŋaan ki mɔk kunkonii nan wakii, i daa ŋman, li tee kɔɔre
ki turi.
11 "I saa fit ŋman nɔɔnii nba kur ki kɔɔ.
12-18 Ŋaan nɔɔnbooru nba nae ki i daa ŋman, li kɔnbiat nan bi booru, nan juut nan li
booru, nan ŋmantakarit nan bi booru, nan kpeen-nɔɔnii nan bi booru, nan fiit nan bi
booru, nan kinkaat nan bi booru, nan baakaa nan bi booru, nan nanjɔnt nan bi booru,
nan janbɔɔnlot nan bi booru.
19 "Bonbubɔkit nba kur yuuk tee kɔɔre, i daa ŋman,
20 ŋaan i saa fit ŋman bonbubɔkit nba ki kɔɔ.
21 "I daa ŋman bonkpeena. Ŋaan binba tee boorganu i doi niŋ saa fit ŋman, koo yin
kɔi ki tur boorganu nba be digbanlia ni. Ŋaan yimm tee i Yomdaanɔ Yennu yabe ki tee
u niib. I daa ŋaa pebik koo bubik u naa biin ni.

Ki jiin bona piik ni yenn sennu po

22 "Nyint bona piik ni yenn linba kur ki a tun ki la binn nɔɔk ni,
23 ki saan nann boyennkɔɔ boor nba ki i Yomdaanɔ Yennu gann a lii tee u jiantboor
na. Leŋe ki i saa di u tɔɔnn po, i jeet, bona piik ni yenn, nan i tilɔɔna daan, bona piik ni
yenn, nan i kpan, bona piik ni yenn, nan i nei nan pei sinsinn matii. Tumin nna, ŋanne
saa te ki yin tumii biaŋinba ki i sii baakit i Yomdaanɔ Yennu yoo kur.
24 Li-i tee boyennkɔɔ nba tee jiantboor na fɔk nan i ŋei, ki i kan fit dia i bona nba ki
Yennu sommi ki i la na li piik ni yenn ki saan nanni,
25 ŋann ii kɔi bona piik ni yenn maŋ kur, ki jii li likirii ki saan nann boyennkɔɔ
jiantboor maŋ,
26 ki daa linba kur ki i loon, li naanant nan pei nant, nan tilɔɔna daan, ki di i Yomdaanɔ
Yennu tɔɔnn. Yimm nan i waas saa di kii mɔk parpeenn.
27 "I daa tammit Liifai teeb nba kɔɔ i doi ni na, kimaan bi ki mɔk faar nba tee bi tiɔŋ
yari.
28 Bina ŋantaa joontik kur, ii baar nan i jeet nba tee piik ni yenn kur ki bekirir i doi
ni.
29 Jeet maŋe sii tee Liifai teeb yar, kimaan bi ki mɔk faari; ki bia sii tee boorganu nan
kpeebii nan pakɔi nba kɔɔ i doi ni na yar, ki bi kur saa baar ki tan gaar linba kur ki bi
loon. Tumin nna, ki i Yomdaanɔ Yennu saa teen piisin linba kur ki i tun paak.

15

Ki jiin binn nba pukin ŋanlore na po
(Liifai teeb 25.1-7)

1 "Bina ŋanlore gbennu kur, yin tuu nyik chab i pandiira kur nba dia i likirii.
2 Yaa tuu saa teen biaŋinbae na: Wunba kur kpent likirii ki tur u ninja Israel nirɔ, wun
nyik ki piin pann maŋ, ki daa gaan likirii maŋ, kimaan Yennu piin pann maŋ panuwa.

3 I tuu saa fit gaar linba ki boorganu kpent na, ŋaan i daa gaan linba ki i ninjamm kpenti.
4 “I Yomdaanɔ Yennu saa teen piisin i paak, tiŋ nba ki u teeni na ni. Ki i sɔɔ tan kii tee nandaanɔ.
5 Li-i tee ki i mɔk mɔsaku ki bia wei linba kur ki n wanti dinna na fanu,
6 Yennu saa teen piisin i paak nan waa senn biaŋinba na, ki i tan sii kpentir likirii ki teen digbana bonchiann niib, ŋaan i tan kan saan ki kpent sɔɔ boori. I tan sii dia doi bonchiann ki ŋmakitirib, ŋaan dosau tan kii ŋmakitiri ni.
7 “Li-i tee ki a ninja Israel nirɔ be doi nba be tiŋ nba ni ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni na, ki namii, a daa mɔk jawuuk ki miinɔ,
8 ŋaan te ki a nuu-ii yaa, ki kpentɔ linba kur ki u loon.
9 A daa yêen nan fin kpentɔ siari, ŋaan yaa pann piinu binn per na. I daa te ki dudukbiit maŋ kɔɔ i yur ni. Li-i tee ki a yêt nan fin kpentɔ, u saa fabine ki lin baar Yennu, ki fin kɔɔ biit ni.
10 Turin nan a par kur ŋaan daa mɔk jawuuk, ki Yennu saa teen piisin linba kur ki a tuun paak.
11 Israel tesiab sii tun be talase, ki namii, li paak ki n beeri maa i daa mɔk jawuuku.

Biaŋinba ki i saa dia daaba
(Nyinu 21.1-11)

12 “Li-i tee ki a lɔɔ Israel nirɔ, jɔɔ koo poo, kɔi u mɔŋ ki tura nan daabir na, wun tun a toona bina ŋanloob; bina ŋanlore na ni, fin ji nyikɔ ki wuu saa.
13 Li-i tee ki a nyikɔ, daa te ki u saa niipia,
14 ŋaan nyinn siar, linba kur Yennu tura na ni ki turɔ, li pei nan li jeet nan li tilɔɔna daan.
15 Ii tiar nan i din tee daabae Ijipt tiŋ ni, ki i Yomdaanɔ Yennu nyinni ki ŋaai yann. Ŋanne teen ki n teeni sennu na.
16 “Ŋaan a ŋaadaabir-i kii loon ki wun nyi, kimaan u loon fin nan a ŋaateeb maan, ki u benu manɔ,
17 fan jiiu ki saan nakinɔ a ŋaak gann boor, ki fut u tubir, ki u ji sii tee a daabir nan u kuun. A bia teen a ŋaadaab-pook li bannu.
18 A daa te ki li tona nan faa saa nyik daabir yann na paaki, kimaan waa tuma toona bina ŋanloob na, ŋaan li gar faa saa jii nirɔ ki wun tuma bina piik nan ŋanlee ki a pau biaŋinbawa. Tumin nna, ki i Yomdaanɔ Yennu saa teen piisin linba kur ki a tuun paak.

Ki jiin bonkobit sinsinn matii po

19 “Nyint i bonkobjara nba tee sinsinn matii, li nei koo pei koo buunii, ki lii tee i Yomdaanɔ Yennu yar. I daa jikit nei maŋ ki tuun namm toona, koo ki pori pei na kobit.
20 Binn kur, yimm nan i ŋaateeb tuu saa ŋman bonkobit maŋ, Yennu tɔɔnn, siaminba tee boyennkɔɔ jiantboor na.
21 Ŋaan li-i tee ki siar daamii bonkobit maŋi: Bi-i tee taakperii, koo ki jɔɔn, koo ki mɔk daŋ bi gbanant paaki, i daa mann maruŋ ki teen i Yomdaanɔ Yennu.
22 Ii kpi bonkobit maŋ booru i ŋei ni ki ŋman, i kura, wunba tee kasii nan wunba ki tee kasii. Ii ŋmamir nan yaa ŋman muuk ni bonkobit biaŋinba na.
23 Ŋaan i daa jikit bi sɔn ki li tee jeet ki turi, ŋaan ii tuu kpaar mɔɔn tiŋ ni, nan nyun na.

16

Ki jiin yukitgar tiaru jaamm po
(Nyinu 12.1-20)

1 “Ii baakit i Yomdaanɔ Yennu, kii di yukitgar tiaru jaamm na, ŋmaarik nba ki bi yir Abib na ni; ŋmaarik maŋ dasiar nyiɔko ki u din nyinni Ijipt.
2 Saant man boyennkɔɔ boor nba tee Yenjiantboor na, ki kɔt peeuk koo naab leŋ, ki lii tee yukitgar* tiaru jaamm, ki baak i Yomdaanɔ Yennu.
3 I daa dir nan boroboro nba ŋmat datiŋi. Ii di boroboro nba kaa datiŋ ki saa tuu daaŋanlore, nan yaa din tun biaŋinba ki nyii Ijipt nan kakisin na. Ii di boroboro na, ki li sann sii tee wahala boroboro, ki i manfoor kur ni ki i sii tian daar nba ki i nyii Ijipt, siaminba tee wahala boor na.
4 Sɔɔ daa dia datiŋ i yent ni ki saa tuu daaŋanlore. Bonkobit nba ki i kpii sinsinn daar daajoouk na, ii ŋman nant na kur li daar nyiɔk.

* **16:2 16.2** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

5 “Ii kɔt yukitgar tiaru jaamm bonkobit na boyennkɔɔ boor nba tee Yenjiantboor na.
Li daa tee siar boor tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu saa turi na ni,
6 ŋaan kii tee siaminba ki i Yomdaanɔ Yennu saa gann ki li tee u binbeboor na. Leŋ
kɔɔe ki i saa mann yukitgar tiaru jaamm maruŋ, daajoouk po, ki li tee yoo nba ki i din
nyii Ijipt na.
7 Ii pur nant na ki ŋman siaminba ki i Yomdaanɔ Yennu saa gann ki li tee jiantboor
na. Ki li-i yent sanyiɔk ni, yin ŋmat kun i ŋei ni.
8 Laa jii daaŋanloob, ii kpaŋ-ii di boroboro nba ki mɔk datiŋi, ŋaan daa ŋanlore daar
yin taan boyennkɔɔ ki jiant i Yomdaanɔ Yennu, ki daa tuun toonn, daar maŋ ni.

Ki jiin jaanu jaamm po
(Nyinu 34.22; Liifai teeb 23.15-21)

9 “Piint yoo nba ki i piin dijaanu na ki kan bakɔi ŋanlore,
10 ki ji di dijaanu jaamm ki lin baak i Yomdaanɔ Yennu, ki bia baar nan i yanbɔɔ piinii
ki turɔ, nan waa teen piisin i bona kur paak biaŋinba na.
11 Ii mɔk man parpeenn Yennu boor, yimm nan i waas nan i daaba nan Liifai teeb
nan boorganu nan kpeebii nan pakɔi nba be i yent ni na. Tumin nna boyennkɔɔ nba
tee jiantu boor na.
12 Ii mi man fanu ki sak sennu na, ki daa tammit nan i din tee daabae Ijipt tiŋ ni.

Ki jiin lanbont jaamm po
(Liifai teeb 23.33-43)

13 “Li-i tee ki i boor i jeet kur, ki bia ŋmakir i daan tilɔɔna nyun ki gbenn, yin di
lanbont jaamm daa ŋanlore.
14 Ii di nan i waas nan i daaba nan Liifai teeb nan boorganu nan kpeebii nan pakɔi
nba be i doi ni na.
15 Baakit i Yomdaanɔ Yennu ki di jaamm na daaŋanlore, boyennkɔɔ nba tee jiantboor
na, kii mɔk parpeenn, kimaan Yennu teen piisin i toona nan i jaauŋ paaka.
16 “Jab nba be i doo ni kur saa baar ki tan jiant Yennu taar muntaa binn nɔɔk ni,
siaminba tee boyennkɔɔ jiantboor na, li yukitgar tiaru jaamm, nan dijaanu jaamm, nan
lanbont jaamm. Jɔɔ kur tuu saa baar nan piinii
17 waa fit biaŋinba kur, ki li tee i Yomdaanɔ Yennu nba teen piisin u paak biaŋinba.

Ki jiin barbuura po

18 “Gant barbuura nan saakab ki bii be doi kur ni, doi nba ki i Yomdaanɔ Yennu jikit
ki teeni na. Jab maŋ-ii bu niib buut fanu.
19 Bi daa mɔk burkɔknu koo ningannii bi buut bunu ni. Bi bia daa gaan fobit piinii,
kimaan li piinboorik te ki yandamm nan niburchimm ki fit piak barmɔnii, ki te ki bi
piak makpeta.
20 Ŋaant ki barmɔnii-ii waai yoo kur, ki yin fit kɔɔ kar tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu
jikit ki teeni na ni, ki i sii be leŋ nan i kuun.
21 “Li-i tee ki i maa maruŋ binbintir ki teen i Yomdaanɔ Yennu-ie, i daa sent
chicherpook Asera na ki bɔkintir,
22 ki bia daa chaant jiantu tanchaakaa. Li tee bonbiire ki tur i Yomdaanɔ Yennu.

17

1 “I daa jikit naab koo peeuk nba mɔk daŋ u gbanu paak ki mann maruŋ ki teen i
Yomdaanɔ Yennu. Li tee bonbiire ki turɔ.
2 “Li-i tee ki i gbat nan i doi ni jɔɔ koo poo tun siar ki kpet Yennu sennu,
3 ki li tee mannu, koo ki jiantir tingbanaie, koo yenbis koo ŋmaarik koo yonnu, koo
ŋmaabira, linba ki Yennu yet nan i daa tuun na,
4 yin boi fiitir fanu. Li-i tee mɔnii nan li toonbiit tun Israel tiŋ ni,
5 ŋann yin jii daanɔ maŋ ki nyi nanɔ doo kpiŋ ki jaatɔ tana ki kpiu.
6 Li-i tee ki siara damm teen banlee koo ki gar nna, ki pak biirɔ, yin kpiu, ŋaan siara
daanɔ-i tee yenɔkɔɔ, i daa kpiu.
7 Siara damm nae saa jaatɔ tana sinsinn, ki niib nba biar na n wei ki jaatɔ pukin. Nna
bannue ki i saa boon toonbiit maŋ.
8 “Li pasiar mayenn nba sii paar ki tur doi ni buut teeb na. Li yenn nba sii tee nan
faar paak, koo gbanant paak daŋ, koo nikpinu maan; li-i tee ki linba na teeni, saant
boyennkɔɔ nba tee Yenjiantboor na, siaminba ki i Yomdaanɔ Yennu gann,
9 ki tur mannteeb nan Liifai teeb nan barbuurɔ nba tuun li toonn li yoo maŋ na boor,
ki ŋaan bin gbiint maan maŋ.
10 Ki bi-i tura gatu, fan tun nan baa wanna biaŋinba na.

11 Gaat bi wannu, ki wei bi kpaanii nyik nyik.
12 Wunba kur ki mɔk mɔsaku nan mannteeb koo barbuteeb nba tuun bi toonn, bin kpiu. Nna bannue ki i saa fit nyinn toonbiit na Israel tiŋ ni.
13 Ki sɔɔ kur saa gbat li po, ki tin jaŋmaanii, ki ji kan ban tun li booru.

Kpaanii nba jiin kpanbara po
14 "Yoo nba ki i kɔɔ kar tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni na ni, li yooe ki i tan saa dukin a i loon bat, nan digbanlia nba kpia-i na.
15 Ii mi man nan wunba ki i saa gannɔ ki u tee i bat na, ŋɔɔe tee wunba ki Yennu gannɔ. I saa gann i tiɔŋ nirɔe. I daa gani boorganu ki u tee i bati.
16 Bat na daa mɔk taanii bonchiann ki teen u kunkɔnkɔnna, u bia daa tuun niib ki bi saa Ijipt ki saa daa taanii, kimaan Yennu yet nan u niib ji daa ban saa leŋ.
17 Bat na daa kɔɔnt poob ki pukii, kimaan li boorue saa ŋmant u yan ki u kan jiant Yennu. U bia daa pukii u likirii mɔkint koo salima mɔkinti.
18 Li-i tee ki u dii ki kar u naan kok paaki, u saa sɔb Yennu sennu nan wannu gbouŋ nba ki Liifai mannteeb dia na ki lɔnn leeb na, ki lii be u boor.
19 U sii mɔk gbouŋ maŋ ki li kpiau, ki u sii karin yoo kur. Ŋanne saa tumiiɔ ki wun baakit Yennu, ki bia sii mɔk mɔsaku nan linba kur be li ni,
20 ki li saa gɔɔrɔ ki u kan donn u mɔŋ nan u chee u leeb Israel teeb, ki bia kii mɔk mɔyêtuk nan Yennu sennu. Ki u saa fit dia doo bina bonchiann, ki u waas saa dia Israel teeb paabu nan paabu nba baat.

18

Ki jiin mannteeb tor po
1 "Mannteeb nba tee Liifai booru na daa gaan tiŋ bɔkitir tor Israel teeb boor, ŋaan bi sii di Yenpiinii nan maruŋ nba jikit ki teen Yennu nae.
2 Bi daa mɔk tiŋ faar nan boorlia nba mɔk na. Bi tor tee baa mɔk yaak ki sii tee Yennu mannteeb nae, nan ŋɔɔ Yennu nba senn mɔsonn bianjinba na.
3 "Yoo nba kur ki i mann maruŋ ki kpii naab koo peeuk, li tee yin jii boouko nan yiak nan nɔɔk ni nant ki tur mannteeb na.
4 Ŋamme tuu saa gaar sinsinn jeet nba ki i jaan, nan tilɔɔna daan, nan kpan, nan sinsinn pekobit nba ki i koor.
5 I booru nba kur be, ŋaan Yennu nyinn Liifai teeb kɔɔe, a bii tee u mannteeb mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
6 "Wunba kur tee Liifai nirɔ ki nyii Israel doo nba ni ki saan boyennkɔɔ nba tee Yenjiantu boor na,
7 u saa fit teen Yennu manntɔɔ, nan Liifai leeb nba mann leŋ na,
8 ki sii gaan jeet na deedee nan mannteleeb na, ŋaan u tuu saa gaar linba ki u ŋaateeb baar nann na ki yent.

Kpayakit ki jiin binba ki waa Yennu na marima po
9 "Li-i tee ki i baar tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni na ni, i daa waa niib nba be doo maŋ niŋ na marinbiiti.
10 I daa jikit i waas ki mann maruŋ i binbinta paak ki jokitib muu, ki bia daa te ki i niib tokii ki di nyɔkii, koo ki lor niibi,
11 koo ki di bandaknyɔku, koo ki tee jabaabuurɔ, koo ninnyɔdaanɔ, koo ki piak nan kpeemmi.
12 I Yomdaanɔ Yennu ki loon niib nba tuun bonbiir na booru. Li paak teen ki u saa ber nyinn niib maŋ doi nba ki i saa na ni.
13 Yi-i waa Yennu fanu nan i par kur."

Mɔsonn nba jiin Yennu sɔkinii baaru po
14 Ki Moses ŋamm yet a, "Tiŋ nba ni ki i saa kɔɔ na, leŋ niib waa ninnyɔdamm ki bia bu jabaat, ŋaan i Yomdaanɔ Yennu ki sak yin tun nna.
15 Ŋɔɔ Yennu saa turi sɔkinii, ki u sii tee nan min na, ki saa nyi i booru ni. Ii sak u mɔb man.
16 "Daar nba ki i din taan leeb ki be Sainai jɔɔr boor na, i din barin ki yaa i ji ki ban loon yin gbat Yennu kunkɔr, koo ki la u muyeruku, kimaan i din tiin jaŋmaaniie a i saa kpo.
17 Li paak ki Yennu betin a, 'Niib na boi linba ŋan poe.
18 N saa turib sɔkinii nba sii tee nan fin na, ki u saa nyi bi booru ni. N saa wannɔ linba ki u saa pak, ki u saa bet niib na n sennu kur.
19 U saa pak n sann nie, ki n saa dat wunba kur yêt gbiintu tubir.

20 Ŋaan sɔkinii nba jerintir ki pak n sann ni, maan nba ki n ki wannɔ, u saa kpo nnae
li paak, koo wunba kur pak yenbis nba yaa sann ni, see ki li sɔkinii kpo li paak.'
21 "Li ki gar yin dukin ki yaa 'Nlee ki ti saa bann nan mɔmaan na ki nyii Yennu boori?'
22 Li-i tee ki sɔkinii pak Yennu sann ni, ki linba ki u pak na ki tumii, ŋann li ki tee
Yennu mɔmaan kaa. Sɔkinii maŋ pak u mɔŋ yiikoo nie, i daa tiinɔ jaŋmaanii.

19

Ki jiin sindant doi na po
(Nikant 35.9-34; Joosua 20.1-9)

1 "Yoo nba ki i Yomdaanɔ Yennu biir niib nba ki u jikit bi tiŋ ki teeni na, ki i kɔɔ kar
bi doi nan bi ŋei ni,
2-3 yin bɔkit yent maŋ taar muntaa ki gann yent kur sinsuuk ni doo, ki li-i tee sɔɔ kpii
lɔɔ, u saa fit chiar bɔr li doi yenn ni.
4 Li-i tee ki nirɔ kpet kpii lɔɔ nba ki tee u dataaki, u saa fit chiar ki bɔr doi nba na ni
yenn ki la manfoor.
5 Ti bikin nan li-i tee jab banlee saan muuk ni a bin saa chɔɔ daat, ki yenɔ saan chɔɔn
tiik a wun lu, ki pajar na fokit ki saan lia lɔɔ na ki u kpo, wunba chɔɔn na saa fit chiar
ki kɔɔ doi na yenn niŋ, ki la manfoor.
6 Li-i bonni tee doyennkɔɔie, li bo sii fɔk bonchiann nan wun baar yian, ki kpeemmɔ
na nikpiimm bo saa donn wutoore ki soorɔ ki kpiu yian, ŋaan ki li bo daa ki jaŋ nan
wun kpo, u bo kpete ki kpii lɔɔ na, ŋaan bi bo ki kɔn kaa.
7 Li paake teen ki n yaa maa ii nyinn doi ŋantaa.
8 "Li-i tee i Yomdaanɔ Yennu yabin i yent nan waa senn mɔsonn ki tur i yeejamm
biaŋinba na, ki turi yent na kur nan waa yet na,
9 ŋann i bia saa gann doi ŋantaa ki pukin. Li-i tee ki i sak ki tun maa beeri sennu nba
dinna na, ki loon i Yomdaanɔ Yennu, ki bia dia u wannu fanu, u saa jii tiŋ na ki turi.
10 Tumin nna man, ki binba ki tee bin kpo na daa kpenn yann yanni, ki i mun daa
laat nyiiruk bi kuun paak, tiŋ nba ki Yennu jikit ki teeni na ni.
11 "Ŋaan li-i tee ki nirɔ lor ki kpii u lɔɔ, ki chiar kɔɔ doi maŋ ni a wun tinn u manfoori,
12 ŋann u doo niŋ saakab n lon u boor. Bi-i lau, bin jiiu kubinɔ jɔɔ nba ki u kpiiu na
niib, ki bin kpiu.
13 Bi daa tiinɔ ninbaauk. Nyint Israel teeb nikpibooru na ni, ki bont kur saa somm
fanu nani.

Ki jiin yaayoo ni kpateri po

14 "I tan daa chari i leeb kpateri nba bɔɔr yaayoo niwa, tiŋ nba i Yomdaanɔ Yennu
jikit ki teeni na ni.

Ki jiin siara dinu po

15 "Niyenɔkɔɔ-i dii siara a lin soor wunba tun toonbiit kan jaŋi, see banlee koo bantaae
saa di siara, ki lin lian fit soor wunba tun toonbiit na.
16 Li-i tee ki sɔɔ loon wun biir u lɔɔ, ki dii faak siara nan u biir toonn,
17 ŋann bi banlee n saan boyennkɔɔ nba tee Yenjiantboor na, ki mannteeb nan
barbuura nba tuun toonn li yoo na n bu li buut.
18 See ki barbuura fiit maan maŋ ni fanu. Li-i tee ki jɔɔ maŋ dii faak siaraie ki tur u
lɔɔ Israel nirɔ,
19 u saa gaar u lɔɔ nba ki u bo dii faak siara nan u tun toonbiit na tubdatue. I-i tuun
nna, ŋanne saa boon bonbiir i niŋ.
20 Ŋanne saa te ki sɔɔ kur n gbat linba tun. Ki bi sii tiin jaŋmaanii, ki sɔɔ ji kan ban
tun li bonbibooru.
21 Li maan booru, i daa tiin ninbaauk. Li tubdatu tee, fi-i nyinn a lɔɔ manfoor bin
mun nyinn a yar, fi-i kpakir lɔɔ ninbinn bin mun kpakir a yar, fi-i fokit lɔɔ nyann bin
mun fokit a yar, fi-i kɔnn lɔɔ nuu bin mun kɔnn a yar, fi-i kɔnn lɔɔ taar bin mun kɔnn
a yar.

20

Ki jiin tɔb faanu po

1 "Li-i tee ki i nyii a yin faa i datai tɔb ki la bi taanii nan bi torit nan kunkɔnkɔnna
yab ki garini, ŋaan i daa tiimm jaŋmaanii. I Yomdaanɔ Yennu, wunba nyinni Ijipt tiŋ
niŋ na sii be nani.
2 Ki yin fit piin kɔnn, see ki manntɔɔ set kunkɔnkɔnna na tɔɔnn ki betib a,

3 ‘Israel teeb, gbiintir man. Dinna daar nba na ni, i tookit tɔbe. I daa tiin i datai
jaŋmaanii, koo ki biris, koo ki i yan puti,
4 kimaan i Yomdaanɔ Yennu saa saan nani, ki saa turi nyannu.’
5 “Ki kunkɔnkɔnna saakab na saa boi jab na a, ‘Sɔɔ be nna ki maa ŋaak ŋaan daa ki
jii tur Yennu-u? Li-i tee ki sɔɔ be, li daanɔ n ŋmat kun ŋaak ni. Nna-i kaa, bi-i kpiiu tɔb
ni, sɔɔe tan saa jii u ŋaak na ki tur Yennu.
6 Sɔɔ be nna ki koo kpapaaŋ ŋaan daa ki la yaak ki jaani-i? Li-i tee ki sɔɔ be, li daanɔ
n ŋmat kun ŋaak ni. Nna-i kaa, bi-i kpiiu tɔb ni, sɔɔe tan saa di u kpaab na jeet.
7 Sɔɔ be nna ki bo tee siir a wun kɔɔn sarkpeŋi-i? Li-i tee ki sɔɔ be, li daanɔ n ŋmat
kun ŋaak ni. Nna-i kaa, bi-i kpiiu tɔb ni, sɔɔe tan saa kɔɔn u sarkpeŋ na.’
8 “Ki kunkɔnkɔnna saakab bia saa ŋamm ki boi jab na a, ‘Sɔɔ be nna, ki u yan put,
ki jaŋmaanii mɔkɔ-ɔ? Li-i tee ki sɔɔ be, li daanɔ n ŋmat kun ŋaak ni. Nna-i kaa, u saa
ŋmat leeb yama.’
9 Yoo nba ki kunkɔnkɔnna saakab na pak ki tur jab na ki gbenn, bin gann yudamm
nba sii gorii kaann kaann.
10 “Li-i tee ki i saan a yin lek doo, ii sint tur leŋ niib yaak ki bin ŋak faauk.
11 Bi-i loot bi tammɔi ki ŋak faauku, yin soor bi kura ki bii tee i yommii, kii tuun mukir
toona kii teeni.
12 Ŋaan doo nba niŋ niib ki sak faauk ŋaku, ŋaan sak ki gaari kɔnni, yin jii i
kunkɔnkɔnna ki lintib.
13 Yoo nba ki i Yomdaanɔ Yennu te ki i kɔn ki nyannibi, yin kpi jɔɔ nba kur be leŋ,
14 ŋaan i saa fit jii poob nan waas nan bonkobit nan linba kur be doo maŋ ni. I saa
fit jii linba kur tee i datai yar. Yennu-e jiir turi.
15 Yaa saa tun biaŋinbae na ki tur doi nba fɔk nan tiŋ nba ki i saa kar li ni na.
16 “Ŋaan yi-i kɔn ki nyann doi nba be tiŋ nba ni ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni na,
yin kpi sɔɔ kur,
17 ki boont sɔɔ kur nba be leŋ, nan ŋɔɔ Yennu nba wann na: Li Hef teeb, nan Amor
teeb, nan Keenann teeb, nan Peris teeb, nan Hif teeb, nan Jebus teeb.
18 Kpimin bi kur. Nna-i kaa, bi saa tumii-i ki yin wei bi sennii nba ki ŋan nae, ki jiant
bi tingbana, ki tun biir Yennu.
19 “Li-i tee ki i gbaa a i kɔn nyann doo nba, i daa chɔɔn li tilontii, li-i lekii tee ki kɔnn
na wei biaŋinba. Ii di man li lɔɔna, ŋaan i daa chɔɔn tiinii na, tiinii na ki tee i datai
kaa.
20 I saa fit chɔɔ tiinii nba ki loon lɔɔna ki bir dakpeka ki diin doo na joona, kii ŋmaan
kii do nan yaa tan saa nyann.

21

Ki jiin kuun nba dɔɔ ki sɔɔ ki mi wunba kpii po

1 “Li-i tee ki bi kpii sɔɔ tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni na ni, ki i ki mi
wunba kpiiu,
2 i saakab nan barbuura n nyi ki saan bikin kpeemmɔ na nba dɔɔ sian nan doi nba
naak nann.
3 Ki doo nba naak nan kpeemmɔ na, li saakab saa gann naasar nba daa ki ban tun
toonn.
4 Ki bi saa jii ki sik nanɔ kpenu nba ki koot, baauk nba ki bi daa ki ban ki koo ni, leŋe
ki bi saa faa naasar na turu ki kɔnn.
5 Liifai mannteeb na mun bia saa saan leŋ, kimaan ŋamme saa pak ki ŋamm maan
nba tee kɔnn maan kur. I Yomdaanɔ Yennu-e gannib a bii mann, ki bia kii sat piisin u
sann ni.
6 Ki saakab nba kur be doo nba ni ki kpeemmɔ kpia na, saa nit bi nii naab na paak,
7 ŋaan yet a, ‘Ti ki kpii nirɔ na, ti bia ki mi wunba kpiiu.
8 Yennu, nyikin chab a niib Israel teeb, binba ki a nyinnib Ijipt tiŋ ni na. Nyikin ki
chabit, ki daa daar ti tuba, wunba ki biir siar na kuun paaki.’
9 Yaa tun Yennu nba loon biaŋinba, ŋann u kan dat i tuba kuun na paaki.

Ki jiin poob nba ki bi saa soorib tɔbii ni po

10 “Li-i tee ki i Yomdaanɔ Yennu sommi ki i kɔn nyann tɔbii ki soor yommii,
11 li ki gar ki i sɔɔ n la poofaŋ nba ki u loon wun kɔɔn,
12 wun jiiu ki kun nanɔ u ŋaak ni. Leŋe ki poo na saa koor u yut, ki bia diat u niinyarit,
13 ki bia lebit u liant. U sii be jɔɔ na ŋaak nie, ki daa mɔ fabin u nidamm po ŋmaarik,
li poor po ki jɔɔ na n lian kɔɔnɔ.

14 Li-i taŋi tee ki jɔɔ na ki loonɔie, wun nyikɔ ki wuu saa yann, kimaan jɔɔ na mukisɔe
ki kɔɔnɔ, u ji kan fit diau nan daabir na ki tan kɔi-ɔ.

Ki jiin bikperik faar dinu po

15 “Li-i tee ki jɔɔ mɔk poob banlee, ki bi kura marɔ bonjai, ŋaan ki u bijakper na ki
tee u pooloŋir biki,
16 ki jɔɔ na dukin nan wun biit u mɔkint ki tur u bonjai maŋ, u daa mɔk ningannii ki
jiin u pooloŋir bik po, ki jikit u bikperik tor ki teen pooloŋir biki.
17 Li loon ki wun biit u faar na ki tur bikperik na tor munlee, wu-u leki kii tee pooloŋir
biki. Li ŋan ki jɔɔ n bann u bikperik, ki jii linba tee bikperik yar ki turɔ.

Ki jiin bik nba mɔk mɔyêtuk po

18 “Li-i tee ki jɔɔ mɔk bonjak ki u tee tubkangbatir, ki bia mɔk mɔyêtuk, ki bi-i lekii
dat u tubir gbaa, ŋaan ki u ki saak u damm mɔb,
19 u nidamm n jiiu ki saan nanɔ doo na saakab boor, doo na tammɔb ni,
20 ki yetib a, ‘Ti bik na tee tubkangbatire, ki bia mɔk mɔyêtuk, ki ki saak ti mɔbi, ki
biir likirii, ki bia tee danyuuruk.’
21 Ki doo na ni jab kur saa jaatɔ tana ki kpiu. Nnae ki i saa nyinn bonbiir maŋ booru
i ni. Ki wunba kur be Israel tiŋ ni saa gbat linba kur tun, ki sii tiin jaŋmaanii.

Ki jiin sennu booru booru po

22 “Sɔɔ-i biir, ki bi kpiiu ki tabinɔ daauk paaki,
23 u gbanant daa biat daauk na paak ki li yentiri. Bin piiu daar maŋ ni, kimaan gbanant
na-i jɔɔn daauk paaki, li baat nan Yennu mɔtonte tiŋ na paak. Piin gbanant na, ki li daa
toŋit tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni na.

22

1 “Li-i tee ki a la a lɔɔ Israel nirɔ naab koo peeuk tiin boor, a daa nyikinɔ, sootɔ ki jiin
turɔ.
2 Ŋaan li-i tee ki bondaanɔ na kɔɔ banfɔkirie, koo ki a ki mi bondaanɔ, fan soorɔ ki
kun nanɔ. Ki bondaanɔ na-i taŋi kpaan, fan jii turɔ.
3 Li-i bia kii tee boŋ, koo chinchenn, koo linba kur tee a lɔɔ Israel nirɔ bont ki li bot,
fan tun nna.
4 “Li-i tee ki a lɔɔ Israel nirɔ boŋ koo naab baa tiŋ ni, a daa nyikinɔ. Sommitɔ ki wun
fiin bonkobuk na.
5 “Poob daa lia jab tiat, ki jab mun daa lia poob tiati. I Yomdaanɔ Yennu ki loon niib
nba tuun nna.
6 “Li-i tee ki a la nɔɔntiɔk ki li be tiik paak, koo ki li be tiŋ ni, ki nɔɔnnaauŋ waak jena
paak, koo nɔɔnbira paaki, a daa jikin nɔɔnnaauŋ na.
7 A saa fit jii nɔɔnbira na, ŋaan nyik nɔɔnnaauŋ ki wuu saa. Ŋanne saa te ki a wei a
manfoor ni ki mɔkit.
8 Li-i tee ki a maa ŋapaaŋ, teent joonjiŋ ki lint maaru na paak,* ki tan daa laat nyiiruk,
li-i tee ki sɔɔ nyii li paak ki baa kpo.
9 “A daa buur siar ki ŋmat nan tilontii boyennkɔɔ ni. A-i tun nna, ŋann a kɔɔ fin di
tilontii na, koo bonbuburleer nba ki a bur leŋ na.
10 “A daa kpab ki yɔkint boŋ nan naajak a bii ko kpaabi.
11 “A daa lia liant nba ki bi ŋmat pekobit nan gungunt ki luu.
12 “Nyarin gbenta ki gaan a liant mɔgbana ŋanna na paak.

Sennu ki jiin pookɔɔnt po

13 “Li-i tee ki jɔɔ kɔɔn poo, ŋaan ki li poor po ki u tan ki loonɔ,
14 ki ji baat nan barnaŋi nan u bo ki tee poomunn kaa ki bi kɔɔn leebi,
15 ŋann bonpook na nidamm n jii dɔɔnu nba ki bi daan ter dɔɔr ki kɔɔn leeb, ki sɔn
too li paak na, ki wann doo na saakab, ki lin wann nan bonpook na daan tee poomunne.
16 Bonpook na baa saa bet saakab na a, ‘N jii n bipoo ki tur jɔɔ na, ki u kɔɔnɔ, ŋaan
mɔtana u ji ki loonɔ,
17 ki jikit barnaŋi ki paau, ki yaa u bo ki tee poomunn kaa, yoo nba ki u kɔɔnɔ na,
ŋaan linba nae want nan n bipoo bo tee poomunne, gotir sɔn nba too pookɔɔnt dɔɔnu
paak na.’
18 Ki doo na ni saakab saa soor bonpook na sɔrɔ ki boo u,

* **22:8 22.8** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

19 ki bia wannɔ paatii salimpeena kobik, ki gaar likirii maŋ ki tur bonpook na baa,
kimaan jɔɔ na bo yaa wun dinn Israel bonpook na fei-e. Ŋaan u bia sii yɔɔ tee jɔɔ na
pooe, ki u kan ban nyikɔ yaayoo siiyoo.
20 “Ŋaan li-i tee ki pootuk na tee mɔnii, ki siara bia kaa nan bonpook na bo tee
poomunni,
21 ŋann bin jiiu ki nyi nanɔ u baa ŋaananyer, siaminba ki u doo ni jab saa jaatɔ tana
ki kpiu, kimaan u tun fei bont Israel teeb sinsuuk niwa, ki dɔɔ nan jɔɔ, yoo nba ki u daa
be u baa ŋaak ki daa ki kun jab na. Nna bannue saa te ki yin boon bonbiir na booru.
22 “Li-i tee ki bi soor jɔɔ ki u dɔɔ nan u lɔɔ ŋaapoo, yin kpi bi kura. Nna bannue saa
te yin boon bonbiir na booru.
23 “Li-i tee ki bi soor jɔɔ ki u dɔɔ nan sapaamɔ doo nɔɔk ni, ki u tee u lɔɔ sarkpeŋi,
24 yin jiib ki nyi namm doo kpiŋ ki jaatib tana ki kpib. Bonpook na saa kpo, kimaan
u ki yikin ki boi sommir po, ŋaan ki li lek tee doo niŋe, bi bo saa gbat u wuyikiniiwa.
Ki jɔɔ na mun saa kpo, kimaan waa dɔɔ nan sɔɔ sarkpeŋ na. Nna bannue ki i saa boon
bonbiir na booru.
25 “Li-i tee ki jɔɔ soor sɔɔ sarkpeŋ muuk ni ki dɔɔ nanɔ, ŋann yin kpi jɔɔ na kuukɔɔe.
26 I daa tee bonpook na ŋarin siari, kimaan u ki tun bonbiir nba jaŋ nan kuumi. Maan
na booru tee nan jɔɔ nba saa lek u lɔɔ muuk ni ki kpiu nae.
27 Jɔɔ maŋ bib sapaamɔ nae muuk ni ki dɔɔ nanɔ, wu-u leki boŋi yikin ŋaan sɔɔ bo
ki be leŋ ki saa fatɔ.
28 “Li-i tee ki bi soor jɔɔ ki u dɔɔ nan sapaamɔ nba ki mɔk sɔrɔ,
29 li tee wun pa salimpeena piinŋmue, biaŋinba ki bi pa sapaamɔ paak, ki tur sapaamɔ
na baa, ŋaan ki wuu tee u ŋaapoo, kimaan u mukisɔe ki tan dɔɔ nanɔ. U ji kan ban
nyikɔ yaayoo siiyoo.
30 “Jasɔɔ daa ban dint u baa fei ki dɔɔ nan u baa poo sɔɔ.

23

Ki jiin binba kan fit pukin Yennu niib po

1 “Jatɔɔkir koo wunba ki bi jiar u punn kur, u kan pukin Yennu niib po.
2 “Kpiabir koo yaaboona nba nyii u maaru ni, li-i lekii tee yaaboona piik ni gbaa, bi
daa pukiib Yennu niib po.
3 “Amonn booru koo Moab booru nirɔ, koo bi yaaboona, li-i lekii tee yaaboona piik ni
gbaa, bi daa pukiib Yennu niib po.
4 Bi din yêt bin turi jeet nan nyun, yoo nba ki i din nyii Ijipt ki paa sɔnu paak na, ki
din jɔɔn Balam, wunba tee Beor bija, ki nyii Petor ki li be Mesopotamia tiŋ ni na, a wun
mɔi mɔtont.
5 Ŋaan i Yomdaanɔ Yennu din ki gbiint ki tur Balam ŋaan ŋmant mɔtont maŋ ki li
teen piisin, kimaan waa looni na paak.
6 Nan yaa tee digbann na, i daa tuun siar ki li sommit Amonn booru nan Moab booru,
koo ki te ki bi mɔkitiri.
7 “I daa yêen Edom teeb na; bi tee i nikpiimme. I bia daa yêen Ijipt teeb na, kimaan i
ban kɔɔ bi tiŋ niŋa.
8 Laa nyii bi yaaboona muntaa ni, i saa fit pukin bi maaru, Yennu niib na po.

Biaŋinba ki jakint sii kaa tɔb kaaŋ na ni

9 “Li-i tee ki i be kaaŋ ni ki li tee tɔb yooie, i daa tuun siar ki li saa kɔɔni jakint ni.
10 Li-i tee ki i jab niŋ yenɔ dami damiit nyiɔk ki kpaar u jan ki mɔɔni, u be jakint niŋe
na. Wun nyi nanyer ki daa be kaaŋ na ni.
11 Ki li-i tee daajoouk tan baati, wun wur nyun, ki yonnu-i taŋi baa, wun jen kɔɔ kaaŋ
na ni.
12 “Ii sii mɔk boyennkɔɔ boor, kaaŋ na nanyer po, siaminba ki i sii nyann.
13 I tuu sii dia daauko ki li tee bondiakar yena, ki li-i tee ki i yaa i saan nyarin, yin
gbiir bootuk, ki nyann ŋaan jiin piin.
14 Ŋaant ki i kaaŋ na ni daa mɔk jakint, kimaan i Yomdaanɔ Yennu be nani, ki guui,
ki bia saa te yin nyann i datai. Li paak, ii te ki tɔb kaaŋ na-ii be kasii, ki Yennu daa laat
siara biit i ni, ki lekin u numm nani.

Ki jiin sennii booru booru po

15 “Li-i tee ki daabir chiar nyii u chanbaa boor ki baar kɔɔ-a sindanti, a daa jiintɔ u
chanbaa boori.
16 U saa fit kɔɔ doo nba ni ki u loon ki gann, ŋaan i daa diinɔ.
17 “Israel jɔɔ koo poo daa jikit u mɔŋ ki tee bonchonchonn, yenbik diiuk ni.

18 Ki likirii nba kur ki nirɔ kpaan sɔnbooru maŋ ni, i daa jikit ki baat nann i Yomdaanɔ
Yennu ŋaak ni a yin gbeen i mɔsona nba ki i senn na. Yennu ki loon bonchonchonsin.
19 “Li-i tee ki a kpent a lɔɔ Israel nirɔ likirii koo jeet koo linba kuri, a daa puki nyɔɔt
li paaki.
20 Li-i tee ki a kpent linba kur ki tur boorganu, a tuu saa fit pukin nyɔɔt li paak, ŋaan
linba ki a kpent ki tur a lɔɔ Israel nirɔ, a daa puki nyɔɔt li paaki. Sakin sennu na, ki a
Yomdaanɔ Yennu saa teen piisin linba kur ki a tun paak, tiŋ nba ki a saa kɔɔ kar na ni.
21 “Li-i tee ki a senn mɔsonn nan a saa tur a Yomdaanɔ Yennu piinii, a daa taantir nan
turu. Yennu saa soora mɔsonn maŋ paaka. Fi-i kii tur, li sii tee biite ki waa-a.
22 Li-i tee ki a ki senn mɔsonn nan Yennu, li ki tee biit ki waa-ani,
23 Ŋaan li-i tee ki a senn mɔsonn a yama niŋi, li ŋan fan gbeen.
24 “Li-i tee ki a gaar nirɔ daan tilontii kpaab ni, a saa fit di tilɔɔna nba kur ki a loon
ki jaŋ a mɔŋ, ŋaan a daa jikit kun nann.
25 Li-i tee ki a gaar nirɔ kpaab ni, a saa fit jii a nuu ki kɔnn jeet ki di, ŋaan daa jaan
nan juki.

24

Ki jiin ki yêt poo ŋaan bia tan kɔɔnɔ po

1 “Li-i tee ki jɔɔ kɔɔn poo, ki li poor po ki u numm ki gboo poo na, kimaan u la poo na
binbeŋ ki man u po, ki u ji ki loonɔ, ki sɔb pooyêtuk gbouŋ ki turɔ, ki nyinnɔ u ŋaak ni,
2 ki li-i tee poo na ŋamm kun jalɔɔ,
3 ki u mun bia tan dukin nan u ki loonɔ, ki sɔb pooyêtuk gbouŋ ki turɔ, ki nyinnɔ u
ŋaak ni, koo li-i tee ki u sɔrɔ taar munlee na kpo,
4 u sinsinn jɔɔ na ji kan fit jiiu ki teenɔ u ŋaapoo, kimaan poo na mɔk jakint. Li-i
tee ki u ŋamm kɔɔnɔ, li tee biite Yennu boor. I daa tuun na booru ki biir tiŋ nba ki i
Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni ki li sii tee i faar na.

Ki jiin sennii booru booru po

5 “Li-i tee ki jɔɔ kɔɔn poopaaŋi, bi daa jikit jɔɔ na ki saa tɔbi, koo ki te ki u tuun niib
ni toonsiari. Bin nyinnɔ toona na booru ni binyennkɔɔ. Ki u sii be ŋaak ni, ki te u poo
na mɔk parpeenn.”
6 “Li-i tee ki a kpent siar ki tur a lɔɔ, ŋaan a daa gaan u naar ki sent waa gaar linba
na paaki. Nna saa te ki u ŋaateeb n kɔŋ linba ki bi saa jii teen jeet ki di ki la manfoor.
7 “Bi-i soor wunba ki u jan u lɔɔ Israel nirɔ, ki teenɔ yommik, koo ki kɔiɔ, bin kpi
nanyukɔ maŋ. Ŋanne saa te ki yin boon bonbiir na booru i sinsuuk ni.
8 “Ii mi man, li-i tee ki gbanant paak yiaryoonn soor sɔɔ, yin sak ki tun nan biaŋinba
ki Liifai mannteeb saa wanni na. Wein man sennii nba ki n jii turib na.
9 Tiat man linba ki i Yomdaanɔ Yennu din tun ki tur Miriam, yoo nba ki i din nyii Ijipt
ki baat na.
10 “Li-i tee ki a kpent siar ki tur a lɔɔ, ŋaan a daa kɔɔ u ŋaak ni ki gaan u chinchenn
ki sent li paaki.
11 Setir nanyer po ki ŋaan wun nyi nann, u tiɔŋ.
12 Wu-u tee nandaanɔie, a daa bekii u chinchenn ki li baat nyiɔku.
13 A tuu jiin turɔ daajoouk kur ki wun dɔɔr ki pin, ki u sii mɔk parpeenn nana, ki
Yennu par mun sii mei a paak.
14 “A daa ŋmab daabir nba tee nandaanɔ nan fara daanɔ, waa tee a lɔɔ Israel nirɔ,
koo boorganu nba kɔɔ i doi yenn ni.
15 Daar n tuu daar, pamɔ u daar toonn paaka ki yonnu n baa. U loon likirii maŋe ki
gaa li paak. Li-i tee ki a ki pau, u saa fabine tur Yennu, ki a sii be biit ni.
16 “I daa kpi bibaanba bi waas toonbiit paaki, ki bia daa kpi waas, bi baanba toonbiit
paaki; ŋaan sɔɔ kura saa kpo u mɔŋ toonbiit paake.
17 “I daa ŋmab boorganu nan kpeebii bi mɔnii ni. Li-i tee pakɔɔk kpent siar a boori,
a daa gaan u chinchenn ki sent li paaki.
18 Ii tiar man nan i din tee daabae Ijipt tiŋ ni, ki i Yomdaanɔ Yennu fati ki ŋaai yann.
Li paak ki n turi sennu na.
19 “Li-i tee ki i jaan i jeet, ki lɔɔt yenn nba, i ji daa ŋmat lei; nyikin ki boorganii nan
kpeebii nan pakɔi n leer. Ŋanne saa te ki Yennu n teen piisin linba kur ki i tuun paak.
20 Li-i tee ki i pɔɔr kpan tilɔɔna ŋaan lɔɔt yenn nba, i ji daa ŋmat lei linba biar na;
nyikin ki boorganii nan kpeebii nan pakɔi n pɔɔr.
21 Li-i tee ki i pɔɔr daan tilɔɔna yomm, i ji daa ŋmat li tiinii nyaka ki lei linba biar na;
nyikin ki boorganu nan kpeebii nan pakɔi n pɔɔr.
22 I daa ban tammit nan i din tee daabae Ijipt tiŋ ni. Li paake ki n turi sennu na.

25

1 “Li-i tee ki Israel niib banlee mɔk maan nan leeb, ki saan buut, ki yenɔ bu ki dii
mɔnii, ki lɔɔ na bu ki baa,
2 ki wunba baa na tubdatu-i tee bootie, barbuurɔ na n te ki wun dɔɔr kii faab tiŋ ni,
ŋaan ki bin boou. Kpaasir kann biaŋinba ki u saa gaar na saa nyi toonbiit booru nba ki
u tume.
3 I saa fit boou nan kpaasir piinna na, ŋaan li daa gaar nna, kimaan li-i tee ki li gar
nna, i saa dinnɔ fei niib na niŋa.
4 “Daa bobint naajak mɔb, yoo nba ki u boo dii.*

Ki jiin kpeemmɔ ninja toona po

5 “Li-i tee ki ninjamm banlee lakin kɔɔ, ki yenɔ kpo ŋaan ki mɔk bonjak, u pakɔɔk
daa nyi nanyer ki kun jɔɔ. U sɔrɔ ninja nae saa faarɔ ki wuu tee u poo.
6 Bi bija sinsinn nba ki bi saa mar na sii see kpeemmɔ na sann nie, ŋanne kan te ki
kpeemmɔ na sann n bot Israel maaru ni.
7 Ŋaan li-i tee ki kpeemmɔ na ninja ki loon wun faar u ninja pakɔɔki, pakɔɔk na n
saan doo na saakab tɔɔnn, ki saa yet a, ‘N sɔrɔ ninja yêt wun tun linba kpaau talasa; u
ki sak nan u ninja-ii mɔk tennin Israel booru ni.’
8 Ki doo na saakab saa tikirɔ ki pak nanɔ. Wu bia kii yêt ki ki faarɔ,
9 ŋann u ninja pakɔɔk na n saan ki pit jɔɔ na taasaauk, saakab na numm ni, ŋaan bia
sat mɔsant u numm po, ki yet a, ‘Linba nae saa tun ki tur daanɔ nba yêt wun te ki u
ninja-ii mɔk tennin.’
10 Ki sɔɔ kur sii mi u ŋaateeb Israel booru ni nan ‘Jɔɔ nba ki bi pit u taasaauk na
ŋaateebe na.’

Sennii nba pukin

11 “Li-i tee ki jab banlee kɔn, ki yenɔ poo loon wun taan u sɔrɔ po, ki ji soor jalɔɔ na
kalana,
12 i daa tiinɔ ninbaauku, ii pot poo na nuu.
13-14 “I daa ŋmab leeb ki bikii linba yab ki li tee i yara, ŋaan teemm linba waari.
15 Ii jaŋit barmɔnii bikinu, ŋanne saa te ki yin wei, tiŋ nba ki Yennu jikit ki teeni na
ni.
16 Yennu ki loon damm nba ŋmaab.

Sennu nba jiin Amalek teeb kpinu po

17 “Tiat man linba ki Amalek teeb din tumi, yaa din nyii Ijipt ki baat na.
18 Bi din ki mɔk yentinu, ki din leki yoo nba ki i bak ki chɔka na, ki kpii binba din
biar poor na kur.
19 Li paak, yoo nba ki i Yomdaanɔ Yennu turi tiŋ na, ki te ki i nyann i datai nba kur
kɔɔ ki kpia nani na, yin kpi Amalek teeb kur, ki sɔɔ ji daa ban tian bi po. I daa tammit
linba na.

26

Ki jiin jeet jaanu piinii po

1 “Yoo nba ki i tan kɔɔ ki kar tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni na ni,
2 sɔɔ kur saa jii sinsinn jeet nba ki u jaan na ki teen kpanchibuk ni, ki saan nann
siaminba tee boyennkɔɔ Yenjiantboor na,
3 ki saan nann manntɔɔ nba be toonn ni li yoo na boor, ki yet a, ‘Mamɔmm, n ji la
dinna nan n kɔɔ tiŋ nba ki n Yomdaanɔ Yennu din senn mɔsonn ki tur ti yeejamm nan
u saa turit na niwa.’
4 “Ki manntɔɔ na saa gaar jeet nan kpanchibuk na u boor; ki jii tɔɔn Yennu maruŋ
binbintir na tɔɔnn po.
5 Ki Yennu tɔɔnn poe ki jɔɔ na saa yet mɔbona na a, ‘N yeeja din tee Aram
bonsunsommuko, ki din jii u ŋaateeb ki saan namm Ijipt tiŋ ni, ki saa kɔɔ leŋ. Bi
din ki yab yoo nba ki bi din saan na, ŋaan ti ji yabita ki bia tee digbanjaanne.
6 Ki Ijipt teeb ji mukisit bonchiann, ki ti tuun nan daaba na ki teemm.
7 Ki ti bui fabin ki tur ti Yomdaanɔ Yennu, wunba tee ti yeejamm yɔɔ na. Ki u gbiint
ki turit, ki la ti daamii nan ti ninbaauk.
8 Ki u yabint paŋ nan u yiikoo niŋe ki u nyinnit Ijipt tiŋ ni, ki tun bakitnauŋ nan
yaarlituk nan jaŋmaansooruk toona,
9 ki baar nant nna, ki tan turit tinkpiasir na.

---

* **25:4 25.4** Bi booru ni, nei-i boo dii.

10 Li paak ki n ji baar nan n sinsinn jeet nba ki n jaan, maa n tur Yennu, ki li tee linba
ki n nyii nann tiŋ nba ki u turin na ni.'
"Ki u saa jii ki sennir Yennu tɔɔnn, ŋaan jiantɔ leŋ.
11 Ii mɔk parpeenn nan bonŋana nba ki a Yomdaanɔ Yennu jii tur fin nan a waas na.
Ŋaant ki yimm nan Liifai teeb nan boorganii nba kɔɔ nani na n taan kii mɔk parpeenn.
12 "Bina ŋantaa kur, ii tuu nyinn jeet bɔkitu piik ni yennkɔɔ, ki tur Liifai teeb nan
boorganii nan kpeebii nan pakɔi. Ki li saa te ki jeet-ii be doi kur ni, ki bi kur sii di ki
gboot. Li-i tee ki i tun nna ki gbenni,
13 yin bet Yennu a, 'Jeet nba tee a yar na; n ki tenn siar n nuu ni. N jii li kur ki tur
Liifai teeb nan boorganii nan kpeebii nan pakɔi, nan faa wannin biaŋinba a n tun nae.
N ki yêt ki bia ki tamm a sennii na yenn, ki jiin n bona piik ni yennkɔɔ na po.
14 N ki dii li yenn, yoo nba ki n fabin kuun fabinii na, n ki nyii nan li siar n ŋaak ni
yoo nba ki n ki be kasii na, ki n bia ki jii li siar ki tur piinii a lii teen kpeemmi. Yennu,
n sak a mɔba; n tun linba kur ki a yaa man tun ki jiin bona piik ni yenn po nawa.
15 I be yendɔuŋ ni, siaminba tee a kasii boor na, ŋaan got a niib Israel teeb ki teen
piisin bi paak. Bia teent piisin tinkpiasir na paak, linba ki a jii turit na, nan biaŋinba ki
a senn mɔsonn ki tur ti yeejamm na.'

Ki jiin Yennu tiɔŋ niib po

16 "Dinna daar nba na ni, i Yomdaanɔ Yennu beeri a yii mɔk mɔsaku nanɔ nan u sennii
kurawa; li paak, sakin man nan i para kur nan barmɔnii.
17 I sak dinna daar na niwa nan Yennu-e tee i Yomdaanɔ, ki i sii mɔk mɔsaku nanɔ,
nan u sennii kur, ki bia saa tun linba kur ki u wanni.
18 Yennu gaari dinna nan i tee u tiɔŋ niibe, nan biaŋinba ki u senn mɔsonn, ki yeti a
yii saak u sennii kur na.
19 U saa te ki yin teen digbanjaann ki gar binba kur ki u namm. Ki i saa tur u sann
dontir nan baakir, kii tee u tiɔŋ niib nan waa senn na."

27

Ki jiin Yennu sennu nba sɔb tana paak na po

1 Tɔn, ki Moses nan Israel saakab pak tur niib na, ki yet a, "Sakin man sennii nba kur
ki n teeni dinna na.
2 Daar nba ki i tan saa poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔɔ tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu teeni
na, yin chaan tangbeŋa, ki taanir tintaauk,
3 ki sɔb Yennu sennu nan wannu na kur li paak. Yoo nba ki i tan kɔɔ tinkpiasir nba
ki i yeejamm Yomdaanɔ Yennu maŋ senn mɔsonn ki turi na ni,
4 ki ji be Jɔɔdann mɔkir yakleer po na, yin chaan tana maŋ Ebal jɔɔr paak nan maa
wanti dinna na, ki bia taanir,
5 ki maa maruŋ binbintir leŋ nan tana, ki tur i Yomdaanɔ Yennu, ŋaan daa jikit kut ki
yakitir tana maŋ.
6 I daa jikit tanjabirkara ki maa maruŋ binbintir ki teen i Yomdaanɔ Yennu. Ii sii jikit
i maruŋ nba jokit muu nae, ki jokit binbintir na paak.
7 Leŋe ki i saa mann i maruŋ ki bia di i weinanleeb piinii, kii mɔk parpeenn i
Yomdaanɔ Yennu tɔɔnn.
8 Ii sɔb Yennu sennu mɔbona, tana nba ki i taanir tintaauk na paak fanu."
9 Ki Moses nan Liifai mannteeb pak ki tur Israel teeb kur a, "Israel teeb, ŋminin soon
nna, ŋaan gbiint ki turit. Dinna daar nba na, i ji tee i Yomdaanɔ Yennu niibe,
10 li paak, ii sak u mɔb man, ki dia u sennu kur nba ki ti teeni dinna na."

Ki jiin mɔtont nba be mɔyêtuk damm paak po

11 Ki Moses yet Israel teeb a,
12 "Yoo nba ki i poot Jɔɔdann mɔkir, booru nba na n set Gerisim jɔɔr paak, yoo nba
ki bi sat piisin ki want niib na: Ŋamme tee Simeonn booru, nan Liifai booru, nan Juda
booru, nan Isakar booru, nan Joosef booru, nan Benjaminn booru.
13 Ki booru nba na n mun set Ebal jɔɔr paak, yoo nba ki bi sat mɔtont ki want niib na:
Ŋamme tee Rubenn booru, nan Gaad booru, nan Aser booru, nan Sebulunn booru, nan
Dann booru, nan Naftali booru.
14 Liifai teeb n pak mɔmaan na nan kunkɔpaarir a:
15 " 'Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba jii tann, koo daauk, koo kut ki nan patir ki bɔri
jiantir paak; Yennu ki loon patmannu.'
"Ki niib na kur saa jiin a, 'Lii tee nna.'
16 " 'Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba ki baakit u baa nan u naa paak.'

“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
17 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba chat u lɔɔ kpaterik paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
18 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba ŋmant jɔɔŋ sɔnganu paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
19 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba ŋmab boorganii, koo kpeebii, koo pakɔi, bi mɔnii ni paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
20 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba dinn u baa fei ki dɔɔ nan u baa ŋaapoo paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
21 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba dɔɔ nan bonkobuk paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
22 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba dɔɔ nan u baa bik, koo u naa bik paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
23 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba dɔɔ nan u diamm paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
24 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba bɔr ki kpii u lɔɔ paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
25 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba sak ki gaar likirii ŋaan saa kpi wunba ki biir siar paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’
26 “ ‘Yennu mɔtont-ii be daanɔ nba ki mɔk mɔsaku nan Yennu sennii nan wannu kur paak.’
“Ki niib na kur saa jiin a, ‘Lii tee nna.’

28

Piisin nba be mɔsaku ni
(Liifai teeb 26.3-13; Sennu 7.12-24)

1 “Li-i tee ki i mɔk mɔsaku nan i Yomdaanɔ Yennu fanu, ki dia sennii nba kur ki n teeni dinna na, u saa te ki yin teen digbanjaann ki gar sɔɔ kur tiŋ na paak.
2 Ii mɔk mɔsaku nan i Yomdaanɔ Yennu, ki piisin na kur sii tee i yar.
3 “Yennu saa teen piisin i doi nan i kpaant paak.
4 “Yennu saa teen piisin i paak, ki i sii mɔk waas nan jeet nan bonkobit bonchiann.
5 “Yennu saa teen piisin i bonbuburit nan jeet nba kur ki i di paak.
6 “Yennu saa teen piisin linba kur ki i tun paak.
7 “Yennu saa kɔn nyann i datai, li-i tee ki bi leki. Ki bi saa nyi lokyennkɔɔ poe ki leki, ŋaan tan saa chiar loka kur po.
8 “I Yomdaanɔ Yennu saa teen piisin i toona paak, ki gbeen i naapaat nan jeet. U saa teen piisin i paak, tiŋ nba ki u teeni na ni.
9 “Li-i tee ki i mɔk mɔsaku nan i Yomdaanɔ Yennu, ki tun linba kur ki u wanni, u saa teeni u tiɔŋ niib, nan waa senn mɔsonn bianjinba na.
10 Ki niib kur tingbouŋ na ni saa bann nan Yennu-e ganni a yii tee u tiɔŋ niib, ki bi sii tiini jaŋmaanii.
11 Yennu saa turi waas nan bonkobit bonchiann, nan jeburuŋ, tiŋ nba ki u senn mɔsonn tur i yeejamm nan u saa turi na ni.
12 U sii teeni saak siɔk kur, ki lin nyi u sanpagbounkpiasir nba mɔk nyun na ni, ki teen piisin i toona kur paak. Ki i saa fit kpent jeet ki tur digbana bonchiann. Ŋaan yimm kii loon siar sɔɔ boori.
13 I Yomdaanɔ Yennu saa te ki yii tee yudamm digbana bonchiann ni, ŋaan i kii tee binba waa leeb poor kaa, i sii mɔkitire yoo kur, i kii kɔŋit siar, li-i tee ki i mɔk mɔsaku fanu nan u sennii nba ki n teeni dinna na.
14 Ŋaan i daa yêen sennu maŋ, koo ki jiantir ki bia baakit yensau.

Ki jiin tubdatu nba be mɔyêtuk ni
(Liifai teeb 26.14-46)

15 “Ŋaan li-i tee ki i ki mɔk mɔsaku nan i Yomdaanɔ Yennu fanu, ki ki dia u sennu nan u wannu kur nba ki n teeni dinna na, bonbiir nba na kur saa baariwa.
16 “Yennu saa sat mɔtont i doi nan i kpaant paak.
17 “Yennu saa sat mɔtont i bonbuburit nan li jeet nba kur ki i jikit ki di paak.
18 “Yennu saa sat mɔtont i paak, ki turi waas waaminna, ki jeet kan nan fanu, ki i bonkobit kii yabi.
19 “Yennu saa sat mɔtont linba kur ki i tuun paak.

20 “Li-i tee ki i tuun bonbiir ŋaan yêt Yennu sennu, u saa baar nan parbiir i paak, nan
kpikpiruk nan daamuk linba ki i tuun kur ni tee-e nan i kur nba tan saa boont.
21 U saa tun yiarbooru booru i paak, ki li saa soor i kur; ki sɔɔ tan kan tenn ki kɔɔ tiŋ
nba ki u jikit ki teeni na ni.
22 Yennu saa beri nan yiarkanbant nan gbanantouŋ nan mɔra. U saa turi yonkoonin
nan wɔruk ki lin biir i bonbuburit. Bonbiir na booru sii be nani halii nan yaa tan saa
kpo.
23 Saak kan ban baa, ki i tiŋ saa koor wakit nan kut na.
24 Saak nba bo saa baa na, ŋaan Yennu saa tun tangbiruŋo, ki li sii baa i paak, halii
nan yaa tan saa boont.
25 “Yennu saa tur i datai paŋ ki bin nyanni. Ki i saa nyi lokyennkɔɔ poe ki lekib, ŋaan
tan saa chiar loka kur po. Ki tingbouŋ na niib kur tan sii mi i po, ki i tee jaŋmaankɔɔntuk
ki turib.
26 Ki li-i tee ki i kpo, nɔɔnii nan muuk ni bonkobite tan saa di i gbanant, ki sɔɔ kii be
ki beribi.
27 Yennu tan saa te ki mɔra n baa i paak nan waa din te ki li baa Ijipt teeb paak
biaŋinba na. Tana nan fiat saa soor i gbanant kur po ki i kpai, ki li sii kaa tebuk.
28 Yennu saa te ki i yura n labir, u saa te yin jɔɔn, ki bia ŋmat i dudukit.
29 Ki i sii lin turin yonnu ni nan jɔɔŋ nba tuu turin biaŋinba na. Ki i saa lon i sɔnu ki
kɔŋ. Ki i kan mɔkit toona nba kur ki i tuun ni. Ki i datai kpan sii diini ki bia fiari. Ki
sɔɔ kii be ki sommitini.
30 “Ki a sii mɔk sarkpeŋ, ŋaan sɔɔe tan saa kɔɔnɔ; ki i saa maa ŋei, ŋaan kan kɔɔ li
ni. Ki i saa bur tilontii ŋaan tan kan di li lɔɔna.
31 I numm niŋe ki bi tan saa kɔt i bonkobit, ŋaan i kan ŋman bi nanti. Ki bi saa dat
i bonii ki yaat namm, ŋaan ki i gorii, ki bi bia kan jen namm ki turi ni. Ki i datai saa
gaar i pei, ŋaan sɔɔ kii be ki sommini.
32 Ki bi saa jii i bonjai nan bonpoi ki tur boorganu, ki bin teemm bi yommii, ŋaan ki
i gorii. Ki i tuu sii gorii daa kur, i waas jenu po, ki i nunii n tan koor, ŋaan i kan labi.
33 Tingaŋ niibe tan saa di i jeet kur nba ki i koo nan ninbinmɔnii na, i kan gaar siari
see mukisuk nyɔɔ nyɔɔ.
34 I nabsuk saa te ki i yura n labr.
35 Yennu saa te ki mɔra n gbar gbar i taa, li bia saa soor i yura ki saa sikin taapant, ki
li sii ton bonchiann, ŋaan i kan la li tebuku.
36 “Yennu saa jii yimm nan i kpanbar ki yaat saan nani tingaŋ ni, siaminba ki yimm
koo i yeejamm ki ban kɔɔ. Leŋe ki i saa sii jiantir yennii nba ki bi jii daat nan tana ki
namir na.
37 Tiŋ nba ki Yennu saa yati ki saan nani na, li saa bakit leŋ niib nan linba tumi na.
Ki bi saa sariki, ki bia dinni butinn.
38 “I tuu saa bur bonboorii saama, ŋaan tan saa jaan jeet waaminnae, kimaan naasuut
tuu saa ŋman ki kokii i bonbuburita.
39 I tuu saa wuu daan tilontii, ki bia gotib fanu ki bin teen tiinii, ŋaan i kan pɔɔr li
lɔɔna ki mɔɔ, koo ki nyu li daami, kimaan dundura saa mɔɔ li nyakawa.
40 Kpan tiinii sii be-e i tiŋ kur po, ŋaan i kan la li kpami, kimaan li lɔɔna saa siir
bonporbiite.
41 Ki i sii mɔk bonjai nan bonpoi, ŋaan bi kii tee i yabi, datai sii sobe ki teeb yommii.
42 Bonŋminŋmabite sii ŋman i tiinii nan bonbuburit kur.
43 “Boorganii nba kɔɔ i tiŋ ni na sii laat yiikooe ki gaari, ŋaan ki i yar warii yoo kur.
44 Ki bi sii mɔk likirii ki kpentir teeni, ŋaan ki yimm kii mɔk siar ki kpentir ki teemmi.
Ki li joontu bi tan sii diai, ki i baakitib.
45 “Mɔtont na kur tan saa baar i paake tee-e nan yaa tan saa boont, kimaan i ki sak ki
gaar i Yomdaanɔ Yennu sennii nba ki u turi na.
46 Ki li tan sii tee Yennu buut tubdatu nyinn ki tur yimm nan i yaaboona mɔkmɔk nan
mɔkmɔk.
47 Yennu teen piisin i bont kur paak, ŋaan i ki jiantɔ nan parpeenn nan i para kuri.
48 Li paak, i saa tun tur i datai nba ki Yennu jikiti ki teemm nae. Ki i saa kɔŋ bont kur;
kon saa soori, ki nyunnyukuru sii mɔki, ki i bia saa somm yann ki kan yoo siari. Yennu
saa te ki bi diini nan yaa tan saa boont.
49 Yennu saa nyi nan nisiab banfɔkira, niib nba ki i ki mi bi maami, ki bi saa lan i
paak nan kɔnbakper na.
50 Ki bi baka kii be sɔɔ po, bi kii mɔk ninbatinu nan sɔɔ, laa tee bik koo nikperi.
51 Ki bi saa ŋman i bonkobit nan i bonbuburit, ki i saa kpo kon. Ki bi kan tenn i jeet
koo tilɔɔna daan koo kpan koo nei koo pei, ki i saa kpo.

52 Bi saa lek doi kur, tiŋ nba ki Yennu jikit ki teeni na ni, ki i joonjaana nba linti, ki i
maa bi paak na saa baa tiŋ ni.
53 “Li-i tee ki i datai kɔɔ liak i doi, kon saa baa i paak bonbiir, ki i poŋ ji tan sii ŋman
waas nba ki i Yomdaanɔ Yennu turi nae.
54-55 Ki jaburchimə nba nyii mɔkita ŋaak ni gbaa tan saa ŋman u tiɔŋ bik, sakir nba
ni ki fara maŋ tan saa baar na, kimaan u ji ki mɔk jesiat. U tan kan sak ki ŋmit u bisiak
nant ki tur u ninja, koo u pooloŋir, koo waas nba biar, ki bin ŋmami.
56-57 Ki pooburchimə nba nyii mɔkita ŋaak ni gbaa, ki tuu mɔk bonchiann, ki ki saak
wun somm ki saan siar, mun bia tan saa tun nnae, yoo nba ki datai na tan saa liak doo
na. U tan saa ŋakit jeet paak, ki tan saa bɔr ki ŋman u sanpantik nan bar. U tan kan
biit ki tur u sɔrɔ nba ki u loonɔ na, koo u waas nba biar na siari.
58 “Li-i tee ki i ki wei Yennu sennu nba sɔb gbouŋ na niŋ fanu, ki bia ki baakit i
Yomdaanɔ Yennu bakitnauŋ sanjaann na,
59 u saa tur yimm nan i yaaboona yiarii nba kaa tebuk, nan yiarlɔɔrkar nba ki i kan
fit teb.
60 U saa te yiarkanbant nba ki i bo tiinir Ijipt na ki lin soori, ki i kan la laafia.
61 U saa turi yiarlɔɔrkara, nan yiarbooru nba kur be, ŋaan ki li sana ki taa Yennu
sennu nan wannu gbouŋ na ni, ki lin boonti.
62 Yi-i lekii pɔt ki tee nan ŋmaabira na, ŋaan i waaminnae tan saa tenn, kimaan i ki
mɔk mɔsaku nan i Yomdaanɔ Yennu.
63 Nan laa maŋ Yennu ki u te ki i mɔkit ki bia pɔt na, ŋaan li bia saa maŋɔ nnae ki u
saa te yin boont. Ki u saa ŋabiri tiŋ nba ki i kɔɔ a yin kar na ni.
64 “Yennu saa yati digbana kur po, tingbouŋ na paak, ki leŋe ki i saa sii jiantir yennii
nba ki bi jii daat nan tana ki nan, yennii nba ki yimm koo i yeejamm ki ban jiantir.
65 Ki i kan ban la parmaasir siar boor, ki bia kan ban la tiŋ nba sii tee i yari. Ki Yennu
saa te ki i yura n gbee nan dudukit, ki i sii be parbiir ni, ki bia kii mɔk dindanni.
66 Ki i manfoor sii laŋ, ki i be nan jaŋmaanii yonnu nan nyiɔk kur. Ki i sii yɔɔ mɔk
jijeet kuun po.
67 Ki i yan paak sii put linba kur ki i laat; ki li-i yent sanyiɔk ni, i tuu sii sunman
daajoouk baara; ki daajoouk mun biak, ki i sunman ki li yenta.
68 Yennu saa kɔɔni ŋaringbeŋa ni ki yin ŋmat Ijipt. Ŋaan ki li tee sɔnu nba ki Yennu
din yet nan i bo kan ban somme. Leŋe ki i saa yabir a yin kɔi i mɔŋ ki tur i datai, a bin
daa-i ki i sii tee bi daaba, ŋaan bi sɔɔ kan daa-ini.”

29

Ki jiin Yennu mɔlor nan Israel teeb, Moab tiŋ ni po

1 Mɔbona nba nae tee mɔlor nba ki Yennu tur Moses a wun wann Israel teeb, Moab
tiŋ ni; linba na kur pukin mɔlor nba ki Yennu din turib, yoo nba ki bi be Sainai jɔɔr
boor na.
2 Ki Moses yiin Israel teeb kura, ki yetib a, “I mɔŋ la nan i ninbina, linba ki Yennu tun
ki tur Ijipt kpanbar nan u saakab nan u tingbouŋ kur.
3 I la yiarbiiuk nan yaarlituk toona nba ki Yennu tun nawa.
4 Ŋaan nan dinna Yennu ki te ki i bann fanu linba tuun na paak.
5 Li jii bina piinnae ki Yennu somm nani kunkoouk paak, ŋaan ki i chinchena nan i
taasaat ki chati.
6 I ki la boroboro ki ŋman, ki bia ki nyuu daan koo dapaarimi, ŋaan Yennu-e teeni
linba kur ki i loon. U tun nna a yin bann nan ŋɔɔe tee i Yennu.
7 Taa tan baar nna, ki bat Sihonn, wunba tee Hesbonn bat, nan bat Og, wunba mun
tee Basann bat na fiir ki tookit ki kɔn nant. Ŋaan ki ti kɔn nyannib,
8 ki fat bi tinii ki biit ki tur Rubenn booru nan Gaad booru nan Manase booru bɔkir.
9 Ii mɔk mɔsaku fanu nan mɔbona nba be mɔlor na ni, ŋanne saa te ki yin la nyannu,
linba kur ki i tuun ni.
10 “Dinna daar nba na, i kura see i Yomdaanɔ Yennu tɔɔnne: I tɔɔndamm, nan i saakab,
nan i jab,
11 nan i poob, nan i waas, nan boorganii nba kur be nani ki chɔɔn daat ki bia lu nyun
ki teeni.
12 I be nna dinna na, a yin kɔɔ mɔlor nba ki i Yomdaanɔ Yennu jikit ki teeni, a yin
gaarir ki sakir fanu na nie.
13 Ŋanne saa te ki ŋɔɔ Yennu n gbeen u mɔsonn mɔtana, nan i tee u niib, ki u mun tee
i Yennu, nan waa senn yimm nan i yeejamm Abraham nan Aisak nan Jakɔb biaŋinba
na.

14 Yimm kuukɔɔ kaa ki Yennu jikit u mɔlor nan u sennu ki teen a yin weir fanu,
15 u teen ti kura nba see u tɔɔnn dinna daar nba nae, nan ti yaaboona nba ki ti saa
marib.
16 “I tian binbeŋ nba ki i din be Ijipt, nan biaŋinba ki i din somm lɔɔn digbangana na
ni.
17 I din laat bi yennii nba ki bi namir nan daat nan tana nan salimpeena nan
salimmɔna, linba ki Yennu ki loon na.
18 Ii mi man ki i jɔɔ, koo poo, koo i ŋaateeb, koo i booru niŋ nba see nna dinna na,
ki wun yêt ti Yomdaanɔ Yennu, ŋaan jiant digbanlia yennii. Li-i tun nna, li sii tee nan
lɔbuk nba tuu pia, ki u kur tee lɔbii nae.
19 Ii mi man, i kur nba be nna dinna, ki gbat sennu na. Sɔɔ daa kpann u mɔŋ nan li-i
tee ki u tun u yanbɔɔ, bont kur saa somm fanu ki turɔ. Li toonbooru saa biir i kur nba
tee niŋamm nan nibiit nawa.
20 Yennu kan nyik chab li daanɔ, ŋaan u wutoor saa doe daanɔ maŋ paak, ki bonbiir
nba kur sɔb gbouŋ na ni saa baa u paak, ki di boontɔ.
21 Yennu saa te ki li daanɔ-ii tee nyinn ki tur Israel booru kur, ki ŋɔɔ Yennu saa te
parbiir nan mɔtont nba kur be mɔlor nba sɔb u sennu gbouŋ na ni n baa li daanɔ paak.
22 “I yaaboona nba saa fiir ki tee nipaauŋ, nan boorganii nba saa nyi digbanbanfɔka
na, saa la nabsuk nan biiru nba ki Yennu jii tur i tiŋ.
23 Ki i sarwaat saa saate, ki ji gbee nan sarwuuta nan yaarin; ki i kan fit bur siari,
mɔɔt gbaa kan pia leŋ. Ki i tiŋ ji sii tee nan Sodom nan Gomora nan Adma nan Seboyim
doi nba ki Yennu biirir, yoo nba ki u wutoor din doo na.
24 Ki durinya teeb kur ji sii boi a, ‘Bee ki Yennu tun nna ki tur tiŋ na? Li paak tee bee
ki u wutoor doo?’
25 Li jiinu sii tee nnae, ‘Yennu niib na biir mɔlor nba ki ŋɔɔ Yennu, wunba tee bi
yeejamm Yennu na lor namm, yoo nba ki u din nyinnib Ijipt nawa.
26 Bi ji jiantir yennii nba ki bi ki ban jiante. Yennu ki sak a bii jiantir yennii,
27 ŋanne te ki u wutoor doo niib na paak, ki u lu mɔtont nba kur sɔb gbouŋ na ni, bi
tiŋ paak.
28 Yennu wutoor doo bonchiann, ki u wutoor donu maŋ niŋe ki u ŋabirib bi tiŋ ni, ki
saan lub tingaŋ ni, siaminba ki bi ji be mɔtana.’
29 “Ti Yomdaanɔ Yennu bɔr mayena nbae ki li be woonin ni, ŋaan fiit u sennu ki turit,
a timm nan ti yaaboona n weir mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

30

Baa saa teen biaŋinba ki la piisin

1 “Tɔn, mɔtana n teeni gannue ki jiin piisin nan mɔtont po. Li-i tee linba na kur baari,
ki i ji be tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu yati na ni, ki i saa tiar linba ki n wanni na.
2 Li-i tee yimm nan i yaaboona saa ŋmant Yennu paak, ki sak gaar nan i para kur
sennu nba ki n teeni dinna na,
3 ŋann ŋɔɔ i Yomdaanɔ Yennu sii mɔk ninbatinu i paak, ki u saa nyinni tiŋ nba ki u
yati ki i be na, ki jen nani, ki te yin mɔkit biak.
4 Li-i lekii tee ki i yat ki saa be durinya kpinii po, ŋaan i Yomdaanɔ Yennu saa tikiri ki
jen nani boyennkɔɔ boor,
5 ki yin bia yent tiŋ nba ki i yeejamm din kɔɔ na. Ki u saa te yin mɔkit ki bia pɔt
bonchiann ki gar i yeejamm nba din be na.
6 I Yomdaanɔ Yennu saa tur yimm nan i yaaboona mɔsaku par. Ki li saa te ki i loonɔ
nan i para munn, ki i sii fit be tiŋ na ni.
7 Ki u saa lebit mɔtont na kur ki lin baa i datai paak, binba ki loon i maan ki bia diini
na.
8 Ki i bia saa ŋamm sak ki dia u sennii kur nba ki n teeni dinna na.
9 Yennu saa te ki yin mɔkit toona nba kur ki i tuun ni. Ki i sii mɔk waas nan bonkobit
bonchiann, ki i tiŋ saa nan jeet bonchiann. Ki u sii mɔk parpeenn nan wun te ki yin
mɔkit, nan waa din mɔk parpeenn nan i yeejamm n mɔkit biaŋinba na.
10 Ŋaan see ki i sak ki dia u sennu nan u wannu nba sɔb gbouŋ na ni na. Li tee ki yin
gaarɔe nan i para kur.
11 “Sennu nba ki n teeni dinna na ki paari, li bia kan gar i paŋ teriki.
12 Li ki be sanpagbant ni kaawa ki i sii yaa, ‘Ŋmee saa do sanpagbant ni ki saa jiir ki
tan turit, ki tin gbiint ki ji sakiri?’
13 Koo li ki be mɔk-pootir, ki i sii yaa, ‘Ŋmee saa poot mɔkgbeŋir maŋ ki saa jiir ki tan
turit, ki tin gbiint ki ji sakiri?’

14 Aaii, mɔmaan na be i boor ni. I mir ki bia saa fit tiara. Li paak, sakin man.
15 “Dinna daar nba na, n teeni gannue, ii gann manfoor nan bonŋann, koo kuun nan
bonbiir.
16 Li-i tee ki i sak ki gaar i Yomdaanɔ Yennu sennu nba ki n teeni dinna na, ki loonɔ,
ki sak u mɔb, ki wei u sennu kur, ŋann i saa mɔkite, kii tee digbanjaann. Ŋɔɔ Yennu saa
teen piisin i paak, tiŋ nba ki i yaa yin kɔɔ na ni.
17 Ŋaan li-i tee ki i ki sak yin gbiintɔ, ki ŋmant ki jiantir yennii,
18 dinna daar na ni, n kpaaniie, i saa boonta. I kan wei i manfoor ni, tiŋ nba ki i saa
poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔɔ kar na ni.
19 Mɔtana n teeni yaake ki i gann manfoor koo kuun; i gann Yennu piisin koo Yennu
mɔtont. N yi sanpaak nan tiŋ maa bin di siara nan linba ki i gann. Gant manfoor.
20 Lomin i Yomdaanɔ Yennu kii mɔk mɔsaku nanɔ fanu, ki yimm nan i yaaboona saa
wei, tiŋ nba ni ki u din senn mɔsonn a u saa tur i yeejamm Abraham nan Aisak nan
Jakɔb na.”

31

Biaŋinba ki Joosua set Moses seenu ni

1 Ki Moses ŋammit piak teen Israel teeb a,
2 “Mɔtana n dii bina kobik nan piinleewa, ki ji kan fit teen i tɔɔndaanɔ. Ki linba pukin
na po tee nnae, Yennu betin nan n kan poot Jɔɔdann mɔkir.
3 I Yomdaanɔ Yennu tiɔŋo saa liit i tɔɔnn ki biir digbana nba be leŋ na, ki lin fit te yin
kar bi tiŋ ni. Ki Joosua sii tee i tɔɔndaanɔ nan Yennu nba yet biaŋinba na.
4 Yennu saa biir niib maŋa, nan biaŋinba ki u din kɔn ki nyann Amor teeb batnba
Sihonn nan Og, ki biir bi doi na.
5 Yennu saa te yin nyannib, kii diab nan maa wanni biaŋinba na.
6 Ii wakii man, ki chee i para. I daa tiimm jaŋmaanii. I Yomdaanɔ Yennu tiɔŋo sii be
nani. U kan ŋaai, u bia kan nyikini.”
7 Ki Moses yiin Joosua ki tan pak nanɔ Israel teeb kur tɔɔnn a, “Ii wakii ki bia chee
a par; fine tee daanɔ nba saa gar niib na tɔɔnn ki bin kɔɔ kar tiŋ nba ki Yennu senn
mɔsonn a u saa tur bi yeejamm na ni.
8 Yennu tiɔŋo saa liit a tɔɔnn, ki sii be nana, u kan ŋaa-a, u bia kan nyikaani. Li paak,
a daa tiin jaŋmaanii, cheen a par.”

Ki jiin sennu na karuŋ po

9 Ki Moses sɔb Yennu sennu na ki jii tur Liifai teeb nba tee mannteeb na, binba din
gorii Yennu mɔlor lakir na, nan Israel teeb saakab,
10 ki yetib a, “Bina ŋanlore gbennu kur, yoo nba tuu tee pana piinu yoo na, ii karin
sennu na sanpaapo, lanbont jaamm ni.
11 Ii karin sennu maŋ ki tur Israel teeb, yoo nba ki bi baar a bin jiant i Yomdaanɔ
Yennu boyennkɔɔ boor na ni.
12 Ii yiin ki taan jab, nan poob, nan waas, nan boorganu nba kɔɔ i doi niŋ na kur.
Ŋanne saa te ki sɔɔ kur n gbat ki tumii biaŋinba ki u saa baakit i Yomdaanɔ Yennu, ki
bia sak gaar u wannu fanu.
13 Nnae saa te ki i yaaboona nba ki ban gbat i Yomdaanɔ Yennu sennu na saa gbat,
ki tumii, ki sii mɔk mɔsaku nanɔ, baa saa wei biaŋinba, tiŋ nba ki i saa poot Jɔɔdann
mɔkir ki kar na ni.”

Yennu pinpakjoontik nan Moses

14 Tɔn, ki Yennu yet Moses a, “A ji ki mɔk yoo saan ki sii be a manfoor ni. Yiint Joosua
ki kɔɔ nanɔ n jiantu lanbouŋ ni, ki min pak nanɔ.” Ki Moses nan Joosua kɔɔ lanbouŋ
maŋ ni.
15 Ki Yennu dɔkit bi paak, ki be sanpagbouŋ nba see lanbouŋ na tammɔb ni.
16 Ki Yennu yet Moses a, “A saa kpo mɔtana, ŋaan a kuun poor po, niib na kii jiantirin,
bi saa biir n mɔlor nba ki n lor namm nawa. Bi saa nyikin, ŋaan jiant yennii nba be tiŋ
nba ki bi yaa bin kɔɔ kar na ni.
17 Li-i tee ki li tun nna, n wutoor saa do bi paake, ki n nyikib ki bin boont. Bonbilankant
booru booru saa baarib. Ki bi ji saa bann nan bonbibooru na kur baat bi paak kimaan
min Yennu ji ki be nammi.
18 N saa yête, ki kan sommib, kimaan bi tun bonbiir nba tee yenbis jiantiiwa.
19 “Tɔn, sɔbin yaŋ na. Jiin ki tumii Israel teeb, ki li sii be ki tee siara ki teemm.

20 Ki n saa jiib ki saan namm mɔkint nan tinkpiasir nba ki n senn mɔsonn a n saa tur
bi yeejamm na ni. Leŋ bi sii laat jeet nba kur ki bi loon, ki sii be bi yamani. Ŋaan bi
saa ŋmante ki jiantir yenbis, ki yêtin ki biir n mɔlor.
21 Ki bonbilankant bonchiann saa baarib. Ŋaan bi bia sii tian ki yiin yaŋ maŋ, ki li sii
tee siara ki teemm. Mɔtana gbaa, n mi bi dudukit nba tee linba ŋaan daa ki jiib ki saan
namm tiŋ nba ki n senn mɔsonn maa n saa turib na ni."
22 Moses din sɔb yaŋ na daar maŋ niŋe, ki jii tumii Israel teeb.
23 Ki Yennu pak nan Joosua, wunba tee Nunn bija, ki yet a, "Ii wakii ki bia chee a par.
A sii be Israel teeb tɔɔnn, ki jiib, ki saan namm tiŋ nba ki n senn mɔsonn maa n saa
turib na ni, ki n sii be nana."
24 Ki Moses mint sɔb Yennu sennu ki teen gbouŋ ni, ki ki nyik siari.
25 Waa gbenn yoo nba, ki u yet Liifai mannteeb nba gorii ŋɔɔ Yennu mɔlor lakir na a,
26 "Jiin gbouŋ nba tee Yennu sennu gbouŋ na ki kpeen mɔlor lakir nba tee ŋɔɔ Yennu
yar na ni, ki li sii be leŋ ki tee tiarin ki tur u niib.
27 N mi bi tubkpaasin nan mɔyêtuk nba tee bianinba. Bi yêt Yennu mɔb yoo nba ki n
be n manfoor ni nawa, ki bi bia sii mɔk mɔyêtuk bonchiann, n kuun poor po.
28 Yiint ki taan i booru yudamm kur nan bi saakab ki bin baar n tɔɔnn, ki n betib
linba na kur. N saa yiin sanpaak nan tiŋ ki bi sii tee siara ki turib.
29 N mi nan n kuun poor po, niib na sii mɔk tonu, ki bia saa yêt linba ki n tumiib
nawa. Ŋaan li kan yukiri ki bonbilankant saa baarib, kimaan bi saa tun linba ki Yennu
yaa bi daa tuume, ki li saa te ki u wutoor n do."

Moses yaŋ

30 Ki Moses pak yaŋ na mɔbona kur, ki Israel teeb kur gbiin. Li mɔbonae na:

32

1 "Sanpaak nan tiŋ, gbatir n mɔmaan,
gbiintir fanu linba ki n yeen.
2 N wannu sii toot nan saak nba tuu toot nae,
ki saa baa tiŋ na paak nan marin na.
N mɔmaan saa baa nan nyun nba ki bi tuu maant bonbuburit nae,
ki sii tee nan samimmiiuk nba tuu baa mɔɔt paak na.
3 N saa dont Yennu sanne,
ki u niib saa wann u yabint nba tee bianinba.
4 "Yennu-e tee i guutɔɔ nba yab,
ki tee kasii nan barmɔnii u sɔnu kur ni.
I Yomdaanɔ be fanu nan barmɔnii,
ki tuun linba kur ŋan fanu.
5 Ŋaan i ki be fanu, ki ki jaŋ nan wun yiini u niibi.
I tee nibiit nan kpinkpannii damme.
6 Yimm jatit nan yankaarin damm na,
yaa saa dia Yennu bianinbae na-a?
U tee i baa nan i naamii daanɔe, ki nami ki i tee digbann.
7 "Tiat man linba gar yaayoo niwa;
boin i baanba ki bin wanni linba din tun.
Boin nikpera ki bin wanni linba gar.
8 Yabint daanɔ tur digbann kur li yente,
ki bɔkit nibooru kur nan bi kpaar,
9 ŋaan gann Jakɔb yaaboona ki bi tee u mɔŋ niib.
10 "U lab muuk ni, ki bi lin yirib siaminba tee kunkoouk
ki wouŋ da yoo kur,
ki u guub ki goriib fanu, nan waa saa got u mɔŋ bianinba na.
11 Nan baakir nba tuu tumii u bonbira yukiru bianinba,
ki gɔib ki tiab nan u kpinkpant na,
nnae ki Yennu guur Israel teeb ki bi ki baa.
12 Yennu kɔɔe dia u niib, ŋaan ki boi yensau sommir po.
13 "U te ki bi gorii tingbouŋ na, ki di linba kur pia kpaant ni,
ki laat siat tanfiat ni, ki bi kpan tilontii pia tansakirii ni.
14 Ki bi nei nan buunii teemm biin bonchiann.
Ki bi mɔk peŋanii nan buŋanii nan naaŋanii,
ki mɔk jeet nba ŋan, nan daŋanin.
15 "Yennu niib kpaatir nan mɔkint, ŋaan mɔk mɔyêtuk;

ki gbeŋit ki nɔr nan jeet, ki nyik Yennu, bi naamii daanɔ,
ki yêt bi yabint tinntɔɔ.
16 Ki bi yenbis jiantu na kɔɔn Yennu funfunn,
ki toonbiit nba ki bi tun na donn u wutoor.
17 Ki bi jiantir narinbiit nba ki tee Yennu
nan yenbis nba ki bi yeejamm din ki mi,
yennii nba ki Israel teeb din ki sakir.
18 Bi din tamm Yennu po,
wunba tee yabint tinntɔɔ ki turib manfoor na.
19 “Yennu nba din la nna na, ki u wutoor doo;
ki u yêt u bonjai nan u bonpoi,
20 ki yet a, ‘N ji kan ban sommib, ŋaan la linba saa baarib,
damm nba tee tubkangbata ki ki waan fanu na.
21 Bi patmannu nae donn n wutoor.
Li mɔkin funfunn nan bi yenbis na; yensau kaa ki mɔk nyɔɔti.
N saa jii digbanŋmaŋire ki donn bi wutoor,
n saa jii digbanliiŋ nnae ki kɔɔmm funfunn.
22 N wutoor saa doe nan muyeruk na,
ki di linba kur be tiŋ na paak.
Li saa di ki baar tinpɔɔr ni, ki bia di kunkona nba fɔk fiaka.
23 “ ‘Ki n saa te ki bonbiir n baarib ki sii kaa gbennu.
Ki n saa tɔ n peenii kur bi paak.
24 Ki kon nan gbanantouŋ nan yiarbiit saa kpib.
N saa tun bonkob-susoot ki bin lekib, nan waatont ki bin juntib.
25 Ki tɔbii saa faa ki kpi niib, doi sɔnjot ni;
ki jaŋmaanii saa soor niib, ŋei ni.
Naasimm nan sapaamm saa kpo;
li sanpantii koo nikpera gbaa kan tenni.
26 N bo saa biiribe fas fas, ki sɔɔ kii tian bi po,
27 ŋaan n ki loon ki bi datai n donn bi mɔŋ nan ŋamme kɔn
ki nyann n niib na, ŋaan ki li tee n mɔŋe biiribi.’
28 “Israel teeb tee digbann nba ki mɔk yame;
bi ki mɔk yanfoon nan waama.
29 Bi ki bann linbae teen ki bi datai nyannib.
Bi kan fit bann linba tumi.
30 Nlee ki yenɔ kɔn ki nyann bi tusiri,
ki banlee kɔn ki nyann bi tusaa piiki?
Linba na tun kimaan bi Yomdaanɔ Yennu nyikiba.
Bi Yabint Yennu jiib ki turib bi dataiwa.
31 Bi datai na mi nan bi mɔŋ yennii na ki mɔk paŋi,
ki ki tee yenjaana nan Israel teeb Yennu na.
32 Ki bi datai na tuun ki biir nan Sodom nan Gomora teeb na,
ki tee nan tilontii nba tuu lon lɔɔna ki li ton ki tee lɔbii na,
33 ki tee nan daan nba ki bi jii walabiri lɔbii ki ŋaa na.
34 “Yennu tian linba ki bi datai tun na po.
U guue a li yoo n baara ki wun dat bi tuba.
35 Yennu saa ŋmant bi paak ki dat bi tubawa;
yoo baate ki bi saa ŋat baa, bi biiru daar per na.
36 Yennu saa fat u niib, yoo nba ki u la ki bi paŋ gbenn.
U sii mɔk ninbatinu nan damm nba jiantirɔ na,
yoo nba ki u la baa chɔk bianjinba.
37 Yennu saa boi u niib a, ‘Yenbis nba ki i teemm yada na be lee?
38 I jii i bonkob-kpamma ki mann maruŋ ki turib,
ki bia mɔɔn tilɔɔna daan bi paak a bin nyu.
Ŋaant ki bin baar ki tan fati mɔtana,
ŋaant ki bin chiar ki tan sommi.
39 “ ‘Bant mɔtana nan min kuukɔɔe tee Yennu,
yensau kaa ki tee barmɔnii Yennu.
Min Yennu kpi, ki bia teen manfoor,
n teen daŋ, ki bia teen laafia,
ki sɔɔ ki be ki saa fit fati n nuu ni.
40 Barmɔnii nan maa tee Yennu nba tun be na,

n donn n nuu sanpaapoe ki por
41 nan n saa ŋat n jukbanjiak ki tun buut toonn.
N saa ŋmat took n dataiwa, ki dat binba ki loonin na tuba.
42 N saa te ki n peenii n nyu bi sɔn,
ki n jukbanjiak na saa kpi wunba kur biirin.
N kan nyik bi sɔɔ nba kɔn nanin.
Binba la danii nan yommii na kur saa kpowa.'
43 "Digbana teeb, ii dont Yennu niib,
Yennu saa dat binba kpib na kur tuba.
U tuu dat u datai tubae, ŋaan nyik chab u niib bi biit."
44 Ki Moses nan Joosua, wunba tee Nunn bija na ŋamm yet yaŋ na mɔbona, a Israel teeb na n gbat.

Ki jiin Moses kpaanjoontii po

45 Moses nba wann niib na Yennu sennu na ki gbenn yoo nba,
46 ki u yetib a, "Ii bann i yan ni man, ki sak wei sennu nba ki n teeni dinna na kur fanu. Ii jiir ki wann i waas ki bii dia Yennu sennii maŋ kur.
47 Wannu na ki tee mɔbonkoona kaa, li tee i manfoore. Ii mɔk mɔsaku nann, ki i saa wei tiŋ nba be Jɔɔdann mɔk-pootir, ki i saa kɔɔ kar na ni."
48 Daar maŋ niŋe ki Yennu yet Moses a,
49 "Ii saa Abarim kunkona peŋ, linba be Moab tiŋ ni, ki yeek nan Jeriko doo na. Domin Nebo kunkonn ki got diit Keenann tiŋ, linba ki n jikit ki teen Israel teeb ki li sii tee bi yent na.
50 Ki a saa kpo kunkonn maŋ paak, nan a ninja Aarɔnn nba din kpo Hor jɔɔr paak biaŋinba na,
51 kimaan i banlee na ki sak n mɔb, Israel teeb tɔɔnn, yoo nba ki i din be Meriba nyun boor, ki kpia Kades doo, Sinn kunkoouk paak na, ki i ki baakitin niib na tɔɔnn.
52 A saa la tiŋ maŋ banfɔkira, ŋaan a kan kɔɔ tiŋ maŋ ni, tiŋ nba ki n jikit ki teen Israel teeb na."

33

Biaŋinba ki Moses sat piisin Israel teeb paak

1 Piisin nba ki Moses, wunba tee Yennu nirɔ na sat ki tur Israel teeb ŋaan kpoe na:
2 Yennu nyii Sainai jɔɔr paak ki dɔkit Edom tiŋ paak
nan yonnu nba tuu do na,
ki nyii Parann jɔɔr po, ki nyikint u niib paak.
Ki malakanba tusaa piik be nanɔ;
ki u dia muyeruk nan mulanbaabii u niidiitu.
3 Yennu loon u niib, ki guu binba tee u yab,
ki ti gbaant u tɔɔnn ki saak u sennu.
4 Ti saak sennu nba ki Moses turit na,
linba tee ti tiŋ burchinmɔkint na.
5 Yennu teen kpanbar ki tur u niib Israel teeb,
yoo nba ki bi booru booru nan bi saakab taan ki be na.
6 Ki Moses yet ki jiin Rubenn booru po a,
"Rubenn booru daa ban kpenn ki boontiri,
ŋaan u niibe lek waar."
7 Ki u yet jiin Juda booru po a,
"Yennu, gbiintir bi fabinii ki sommib,
turimm mɔtaauk nan bi boorleeb na.
Yennu, kɔnin ki turib, ki bia somm ki fatib bi datai nuu ni."
8 Ki u yet ki jiin Liifai booru po a,
"Fin Yennu, jiin a bona nba ki bi yi Yurim nan Tumim na
ki fiit a loomm ki wann Liifai teeb nba ki a bikimm Masa doo ni,
ki kat wann bi mɔnii nba tee biaŋinba, Meriba nyun boor;
9 ki bi set a poor po ki gar baa bo saa set bi damm
nan bi ninjamm nan bi waas poor po na.
Bi sak ki gaar a sennu nan a mɔlor kura nan bi para munn.
10 Bi saa wann a niib ki bin sak a sennuwa.
Bi saa mann maruŋ, a maruŋ binbinta paaka.
11 Yennu, sommit bi booru ki turib paŋ,
yii mɔk parpeenn nan linba ki bi tuun.

Faan kɔnn bi datai kur, ki daa te ki bi ji mɔk manfoori.”
12 Ki u yet jiin Benjaminn booru po a,
“Booru nba nae ki Yennu loomm ki bia guub;
u goriib daar kur ni, ki be bi sinsuuk ni.”
13 Ki u yet jiin Joosef booru po a,
“Yennu n teen piisin bi tiŋ paak, ki te ki saak-ii baa,
ki bia te ki nyun-ii nyi tinpɔɔr ni.
14 Ŋaant ki piisim-ii be bi tiŋ paak, ki yonnu-ii nyikintir,
ki lii loon lɔɔnŋana, lɔɔnŋana nba sii yab bonchiann li lɔɔna yoo.
15 Ŋaant ki yaayoo ni kunkona na n gbee nan jegaŋa.
16 Ŋaant ki bi tiŋ na n gbee nan bonŋana kur.
Yennu nba din be muyeruk ni,
jagotuk paak na n teen piisin bi paak.
Ŋaant ki piisin nae-ii be Joosef booru paak,
kimaan u din tee u ninjamm yudaanɔe.
17 Joosef booru paŋ tee nan naajak paŋ nae,
ki u yiikoo tee nan naajakookir yina na.
Ki u saa jii ŋanne ki tut nyinn niib ki saan namm banfɔka.
Ki u paŋ tee Manase maaru tusaa tusaa
nan Efraim maaru tusaa piik piik.”
18 Ki u yet jiin Sebulunn nan Isakar booru po a,
“Sebulunn saa mɔkit, mɔkgbeŋir paak kpinkpouŋ nie,
ŋaan ki Isakar gor saa pukin ŋaak ni.
19 Bi saa poi boorganii ki bin baar bi kunkonn ni,
leŋe ki bi saa mann barmɔnii maruŋ.
Bi sii laat bi mɔkint, mɔkgbeŋir na nie
nan tanbiinii nba kook mɔk-kpiŋ na ni.”
20 Ki u yet jiin Gaad booru po a,
“Pakin Yennu, wunba te ki bi yent yarik.
Gaad booru dɔɔ ki guue nan yanbɔr nba tuu guu
ki teen siir nan wun tabit boouk koo yur na.
21 Bi gann tinŋaŋe ki tur bi mɔŋ;
bi jii tɔɔndamm tor ki turib.
Bi sak gaar Yennu wannu nan sennu, yoo nba
ki Israel tɔɔndamm taan ki be boyennkɔɔ boor na.”
22 Ki u yet jiin Dann booru po a,
“Dann booru tee yanbɔr paaŋe,
ki yuuk mobit Basann yent ni.”
23 Ki u yet jiin Naftali booru po a,
“Yennu teen piisin Naftali booru paak bonchiann.
Ki bi yent nyii Galilii mɔkgbeŋir boor ki siik niidiitu po.”
24 Ki u yet jiin Aser booru po a,
“Aser booru la piisin ki gar boorleeba.
Ŋaant ki u ninjamm numm n gboou,
ki u tiŋ-ii kpai kii mɔk kpan tiinii,
25 ki te ki u doi tammɔi-ii loo kut gana
ki wuu yɔɔ kii be u yamani.”
26 Israel teeb, yensau ki tee nan i Yennu na,
wunba purin sanpaapo nan u bonŋana,
ki bia purin sanpagbant ni ki teen siir nan i sommir.
27 Yennu nba tun be na yɔɔ tee i sindant boore,
ki u nuu yɔɔ teebi.
Ki u saa ber i datai ki bin fɔkit ŋaan nyiki,
ki beti a yin biir bi kur.
28 Jakɔb maaru be parpeenn ni, ki be bi yamani
tiŋ nba gbee nan jeet nan tilɔɔna daan na ni,
siaminba ki marin nyi sanpaapo ki baa maant leŋ tiŋ na.
29 Israel teeb, i mɔk parpeenne.
Sɔɔ ki be ki tee nan yimm na.
I tee digbann nba ki Yennu tinnie.
Ŋɔɔe tee i naagbankɔŋir nan jukbanjiak,
ki guu-i ki bia saa turi nyannu.

Ki i datai tan saa baar i boor ni ki barimi a yin nyikib,
ki i tan saa ŋmaatib tiŋ ni.

34

Ki jiin Moses kuun po

1 Ki Moses nyii Moab paanu ni ki saan Nebo kunkonn paak, ki saa doo porii Pisga jɔɔr
nba be Jeriko yondo po na. Leŋe ki Yennu wannɔ tiŋ na kur, ki li tee Gilead yent, ki fɔkit
jir niiganŋ po ki saa tuu Dann doo,
2 laa nyii Naftali yent kur, nan Efraim nan Manase yent, nan Juda yent ki fɔkit ki jir
yonbaa po ki saa tuu Sinsuuk ni mɔkgbeŋir,
3 laa nyii Juda niidiitu po; nan paanu nba be Soar ki saa tuu Jeriko nba mɔk kaatii na
po.
4 Ki Yennu yet Moses a, "Tiŋ nba nae ki n senn mɔsonn ki tur Abraham nan Aisak nan
Jakɔb nan n saa tur bi yaaboona na. N te ki a la tiŋ maŋa, ŋaan n kan te ki a taar n
ŋmaa leŋi."
5 Yennu toontunnɔ Moses din kpo Moab tiŋ nie, nan biaŋinba ki Yennu yet a u saa
kpo na.
6 Ki ŋɔɔ Yennu piiu, Moab baauk ni, ki li be Bef-peor doo bɔkleer po, ŋaan nan dinna,
sɔɔ ki mi Moses kakur boor.
7 Moses nba din kpo yoo nba na, u din tee bina kobik nan bina piinlee-e; ŋaan u din
daa paar bonchiann, ki bia laat fanu.
8 Israel teeb din mɔ ki fabin u kuun, daa piintaae, Moab tiŋ ni.
9 Joosua, wunba tee Nunn bija din gbee nan yanfoon, kimaan Moses paan nii u paak
a wun gaar u seenu, u kuun poorpo. Ki Israel niib kur din sak Joosua mɔb, ki wei sennu
nba ki Yennu din tur Moses a wun turib na.
10 Sɔkinii daa ki ban be Israel tiŋ ni ki tee nan Moses na; ki Yennu pak nanɔ numm
nan numm ni.
11 Sɔkinii sɔɔ daa ki ban tun bakitnauŋ nan chiŋchiŋ toona nan biaŋinba ki Yennu
din te ki Moses tun ki tur Ijipt kpanbar, nan u saakab, nan u tiŋ kur na.
12 Sɔɔ daa ki ban tun toonjaana nan yaarlituk toonbooru nba ki Moses din tun, Israel
teeb nunii ni na.

JOOSUA
labaar

Ki jiin Joosua gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit biaŋinba ki Israel teeb din poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔɔ Keenann tiŋ ni, ki kɔn nyann niib bonchiann nba be leŋ nae. Joosua-e din tee Israel teeb tɔɔndaanɔ li yoo maŋ.

Biaŋinba ki Joosua kɔn nyann Keenann teeb

1 Moses nba din tee Yennu toontunnɔ na kuun poor poe ki Yennu pak nan Joosua, wunba tee Nunn bija ki tee Moses sommtɔɔ na,
2 ki yetɔ a, "N toontunnɔ Moses kpowa. Mɔtana, fin nan Israel teeb na kur n teen siir ki poot Jɔɔdann mɔkir, ki kɔɔ tiŋ nba ki n teeni na ni.
3 N tur fin nan n niib maŋ tiŋ na, siaminba kur ki i taar saa ŋmaa, nan biaŋinba ki n yet Moses na.
4 I tiŋ terii saa nyi kunkoouk na paak niidiitu po, ki saan tuu Lebanonn jɔjaana na niigaŋ po, ki nyi Yufrates mɔkir na yondo po, ki nyi Hef teeb yent na, ki baar Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na yonbaa po.
5 Joosua, sɔɔ kan ban nyanna. N sii be nana nan maa din be nan Moses biaŋinba na. N sii be nanae yoo kur, ki kan ban nyika.
6 Ii mɔk paŋ nan parcheenn, kimaan fine sii tee niib na tɔɔndaanɔ, ki kɔn nyann tiŋ nba ki n sat mɔb ki tur bi yeejamm na.
7 Ii kpaŋi mɔk paŋ ki chee par, ki yabir sak sennii nba kur ki n toontunnɔ Moses daan wanna na fanu. A daa yêen sennii na nan waama, ŋanne saa te ki a nyann, siaminba kur ki a saan.
8 Yabit ki tuu te sennu gbouŋ na-ii karin jiantii ni yoo kur. A tumii gbouŋ maŋ yonnu nan nyiɔk kur, ki sak linba kur sɔb gbouŋ na ni, ŋanne saa te ki a mɔkit ki bia nyann.
9 Tiat nan n daan beta a ii mɔk paŋ nan parcheenn. A daa tiin jaŋmaanii koo ki ŋaan tama, kimaan min a Yomdaanɔ Yennu be nana siaminba kur ki a saa saan."

Biaŋinba ki Joosua tur niib na ŋmakita

10 Ŋanne Joosua wann tɔɔndamm na
11 a bin lin kaaŋ na ni ki bet niib na a, "Lomin jeet man ki teen siir, kimaan daaŋantaa sinsuuk ni, i saa poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔɔ tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu teeni na ni."
12 Ki Joosua yet Rubenn booru nan Gaad booru nan Manase booru bɔkir a,
13 "Tiat man Yennu toontunnɔ Moses nba daan beti nan i Yomdaanɔ Yennu yet a u saa turi tiŋ nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na, ki li sii tee i yent na.
14 I poob nan waas nan bonkobit saa biar nna, ŋaan ki i kunkɔnkɔnna nba mɔk jatiat na saa gar poot ki somm bi leeb Israel teeb na,
15 nan baa tan saa kɔɔ kar tiŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu turib, ki li be Jɔɔdann mɔkir yonbaa po na. Wu-u taŋi tur Israel booru kur nyannu yoo nba, yin jen kar i mɔŋ tiŋ nba ki Yennu toontunnɔ Moses turi, ki li be Jɔɔdann mɔkir yondo po na ni."
16 Ki bi yet Joosua a, "Ti saa tun linba kur ki a wannit, ki bia saan siaminba kur ki a tunta.
17 Ti saa sak a mɔb nan taa din saak Moses mɔb biaŋinba nae. A Yomdaanɔ Yennu-ii be nana nan waa din be nan Moses biaŋinba na.
18 Wunba kur pak biit ki jiin a tɔɔndantuk na po, koo ki yêt a sennii na yenn, bin kpi li daanɔ. Ii mɔk paŋ nan parcheenn."

2

Biaŋinba ki Joosua tun dobii teeb Jeriko doo ni

1 Tɔn, ki Joosua tun dobii teeb banlee, ki bi nyii Akasia* kaaŋ ni, a bin saan fiit Keenann tiŋ, mantik Jeriko doo. Baa baar doo na ni yoo nba, ki bi saan kɔɔ poo jantonn nba ki bi yiu Rahab na ŋaak ni.
2 Ki Jeriko bat gbat nan Israel tesiab kɔɔ doo na ni nyiɔk, a bin fiit tiŋ na.
3 Ŋanne ki u tun toomii Rahab boor ki yetɔ a, "Jab nba be a ŋaak ni na baar a bin fiit tiŋ na kure. Jiimm ki baar namm."

---

* **2:1 2.1** Akasia tee tiik nba yiin puuk.

4-6 Ki Rahab jiin a, “Jasiab baar n boora, ŋaan n ki mi baa nyii siaminba, bi bo nyii
doo na ni ki yonnu daa ki baa, ki doo na gann bia daa bo ki looni. N bo ki boi bann baa
saa siaminba, li-i tee ki i wei berib mɔtana, i saa sooriba.” Li yoo na ki sɔɔ ki Rahab jii
jab banlee na, ki doo namm u ŋaak yur paak† ki saa jii kinkaka ki bakin bi paaka.
7 Ki bat na te jab nyii doo na ni, ŋaan ki bi loon gann. Ki bi lin lon Israel dobii teeb
na, ki saan tuu siaminba ki sɔnu pootir Jɔɔdann mɔkir na.
8 Laa tan bɔnn, ki dobii teeb na yaa bin dɔɔr yoo nba, ki Rahab doo ŋaak na yur paak,
9 ki saa yetib a, “N mi nan Yennu jii tiŋ na turiwa, wunba kur be tiŋ na ni, li ji mɔkɔ
jaŋmaaniie, kimaan i paak.
10 Ti mi gbat Yennu nba din te ki Mɔkmuŋ fɔɔr i numm ni, yoo nba ki i din nyii Ijipt
nawa. Ti bia ban gbat biaŋinba ki i din kpii bat Sihonn nan bat Og, Amor teeb batnba
banlee nba din be Jɔɔdann mɔkir yondo po nawa.
11 Taa din tan gbat li po na, jaŋmaanii din soorite, ki ti kura ji ki mɔk parcheenn,
kimaan i paak. I Yomdaanɔ Yennu-e yen sanpaak nan tiŋ.
12 Mɔtana, ii sat mɔb Yennu sann ni nan i tan saa dia n ŋaateeb nan burchint, nan
biaŋinba ki n dia-i na, ki bia turin nyinsiar ki n teeni yada.
13 Ii sat mɔb nanin nan i saa tinn n baa nan n naa, ki bia tinn n ninjamm nan n niipoob
nan bi ŋaateeb kurawa. I daa te ki bi kpiti.”
14 Ki jab banlee na jiin a, “Yennu n nyinn ti manfoor, li-i tee ki ti ki tun nan taa saa
paka biaŋinba na. Li-i tee ki a kan kumii sɔɔ taa lorin biaŋinba, ti sat mɔb nan Yennu-i
jii tiŋ na ki turiti, ti saa dia-a fanuwa.”
15 Rahab ŋaak din taab doo na joonne, li paak ki u nyinn ŋmiiuk takorbonn ni, ki jab
na soor sik.
16 Ŋaan sɔɔ ki Rahab yetib a, “Ii saa man kunkona na ni, ki bɔr kii be leŋ daaŋantaa,
nan yoo nba ki jab na tan saa jen nna. Li poor po ki ii ji soor i sɔnu kii saa, nna-i kaa,
bat na jab saa sooriwa.”
17 Ki Israel jab banlee na yetɔ a, “Ti saa dia mɔlor nba ki a te ki ti lor nawa.
18 Faa saa tun linbae na: Yoo nba ki ti saa lek doo na na, lorin ŋmimɔŋ na takorbonn
nba ki a nyinnit li ni na paak, ki yiin a baa nan a naa nan a ninjamm nan a baa ŋaateeb
kur, ki taamm a ŋaak ni.
19 Ki wunba nyii ŋaak na nanyer po, wu-u kpo, li sii tee u biite, ki ti kan la nyiiruk.
Li-i munii tee binba be nana na sɔɔ la daŋ, ŋann li nyiiruk sii tee ti yare.
20 Li-i tee ki a kumii sɔɔ taa lorin linba na, ŋann ti kan fit dia mɔlor nba ki a te ki ti
lor na.”
21 Ki Rahab sak, ŋaan nyinnib. Baa nyii yoo nba, ki u jii ŋmimɔŋ na ki lor takorbonn
na paak.
22 Ki dobii teeb na saan ki bɔr kunkona na ni, ki bat jab na lin ki kpaanib tiŋ na kur
po daaŋantaa, ŋaan ki ki labi, ki ji ŋmat jen Jeriko.
23 Ki dobii teeb banlee na nyii kunkona na ni, ki poot mɔkir na, ki ŋmat Joosua boor,
ki saa betɔ linba kur tun,
24 ki bia yet a, “Ti mi nan Yennu jii tiŋ na kur ki turita. Niib nba kur be leŋ na tiinit
jaŋmaaniie.”

3

Biaŋinba ki Israel teeb poot Jɔɔdann mɔkir

1 Laa yent sanyiɔk, ki Joosua nan Israel teeb kur dɔŋ fiir, ki nyii Akasia kaaŋ na ni, ki
saan Jɔɔdann mɔkir boor. Leŋe ki bi teen bi kaaŋ ŋaan guu bin poot.
2 Daa ŋantaa gare, ki tɔɔndamm na lin kaaŋ na kur po,
3 ki yet niib na a, “Li-i tee ki i tan la mannteeb jii i Yomdaanɔ Yennu mɔlor lakir na
yoo nba, yin fiir kii waab.
4 I ki ban baar nna na, li paak bi saa wanni sɔnu ki yin tɔkin. Ŋaan i daa nakii mɔlor
lakir na; lii fɔk nani nan maar jinn nawa.”
5 Ki Joosua yet niib na a, “Ŋammit i mɔŋ man, kimaan Yennu won saa tun bakitnauŋ
toona i sinsuuk ni,”
6 ki ji yet mannteeb na a bin jii mɔlor lakir na ki gar niib na tɔɔnn. Ki bi tun nan waa
wannib biaŋinba na.
7 Ki Yennu bet Joosua a, “Maa saa tun linba dinna nae saa te ki Israel teeb kur n piin
kii baakita nan a tee nijaanne, ki bia bann nan min Yennu be nana nan maa din be nan
Moses biaŋinba na.

† **2:4-6 2.4-6** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

8 Yetir mannteeb nba jii mɔlor lakir na, nan li-i tee ki bi baar mɔkir na boori, bin sik
nyun na ni kii see.”
9 Ŋanne ki Joosua yet niib na a, “Baat nna man, ki tan gbiint linba ki i Yomdaanɔ
Yennu saa yeti.
10 Yaa saa na, u set saa ber nyinn Keenann teeb nan Hef teeb nan Hif teeb nan Peris
teeb nan Girgas teeb nan Amor teeb nan Jebus teeb nawa.
11 I saa bann nan Yennu nba fo na be nani, yoo nba ki ŋɔɔ Yennu nba yen tingbouŋ
kur na mɔlor lakir na gar i tɔɔnn, ki poot Jɔɔdann mɔkir.
12 Tɔn, yin ji gann jab piik nan banlee, yenɔkɔɔ kur n nyi Israel booru kur ni.
13 Li-i tee ki mannteeb nba jikin Yennu nba yen tingbouŋ kur na mɔlor lakir tan ŋmaa
Jɔɔdann mɔkir na ni, li nyun saa jite, ŋaan taant poo boyennkɔɔ ni.”
14-15 Li din tee jejaan-yooe, ki mɔkir na gbee muu.
Niib na nba din nyii kaaŋ na ni, ki saa a bin poot Jɔɔdann mɔkir yoo nba, ki mannteeb
na jii mɔlor lakir na, ki gar bi tɔɔnn. Mannteeb na taa nba kpan ŋmaa mɔkir na ni yoo
nba,
16 ki nyun na jit, ki taant poo, ki kpia nan doo nba ki bi yir Adam, ki li kpia Saretann
doo na. Ki mɔkir maŋ nyun nba tuu puub ki siik Mɔk-kpeenn ni na jit, ki li te niib na
fit somm poot, siaminba naak Jeriko na.
17 Niib na nba somm tinkooŋ paak ki pootir yoo nba, ki mannteeb nba jii Yennu mɔlor
lakir na see Jɔɔdann mɔkir na sinsuuk ni, tinkooŋ maŋ paak, nan niib na kur nba tan
poot gbenn.

4

Ki jiin tantiarkara na chaanu po

1 Niib na kur nba poot Jɔɔdann mɔkir ki gbenn yoo nba, ki Yennu pak nan Joosua a,
2 “Gant jab piik nan banlee, ki yenɔ yenɔ n nyi booru kur ni,
3 ki wannib ki bin tɔkir tana piik nan ŋanlee, Jɔɔdann mɔkir sinsuuk ni, siaminba ki
mannteeb bo see na. Betirib ki bii dia tana maŋ kii somm nann, ki tuu tan bir siaminba
ki bi chaan kaaŋ, a bin dɔɔr nyiɔk.”
4 Tɔn, ki Joosua yiin jab piik nan banlee nba ki u gann na,
5 ki yetib a, “Ii saa man Jɔɔdann mɔkir ni, ki liit kii be Yennu mɔlor lakir na tɔɔnn, ki
jɔɔ kur-ii buk tann u bɔpiɔk paak, ki tann kur-ii see Israel booru yenn kur paak.
6 Tana maŋ tuu saa tiar niib na linba ki Yennu tun na poe. Ki li-i tee dasiar ki i waas
tan boi-i a tana maŋ paak tee bee,
7 i saa betib nan Jɔɔdann mɔkir ni nyun din jite, yoo nba ki Yennu mɔlor lakir pootir
mɔkir maŋ na. Tana nba na tuu sii tian Israel teeb linba tun nna na poe.”
8 Ki jab na gaar Joosua wannu na, ki tɔkir tana piik nan ŋanlee, Jɔɔdann mɔkir sinsuuk
ni, ki yennkɔɔ kur see Israel booru yenn kur paak, ki bi jii saan nann kaaŋ na boor, ki
saa bir leŋ, nan biaŋinba ki Yennu pak nan Joosua na.
9 Joosua din chaan tana piik nan ŋanlee nba bo be Jɔɔdann mɔkir sinsuuk ni, siaminba
ki mannteeb nba jii mɔlor lakir bo set na. Tana maŋ bia daa be leŋ nan dinna.
10 Mannteeb na din see Jɔɔdann mɔkir sinsuuk ni nnae, nan bont kur nba tan tun
gbenn nan Yennu nba yet Joosua ki u wann niib na, a bin tun na. Linba nae ki Moses
din wannib.
Niib na din kakite ki poot mɔkir na.
11 Niib na kur nba poot mɔkir yoo nba, ki mannteeb nba dia Yennu mɔlor lakir na gar
niib maŋ tɔɔnn.
12 Ki Rubenn booru ni jab nan Gaad booru ni jab nan Manase booru bɔkir jab nba
teen siir nan tɔb na, gar Israel teleeb na tɔɔnn, ki poot mɔkir, nan biaŋinba ki Moses
din wannib na.
13 Jab na kur din tee nan tusaa piinna naewa, ki teen siir nan tɔb, ki Yennu be namm,
ki bi poot be paanu nba naak Jeriko na ni.
14 Linba ki Yennu din tun li daar na te Israel teeb na bann nan Joosua tee nijaanne.
Bi din baakitɔ u manfoor kur ni, nan biaŋinba ki bi din baakit Moses na.
15 Tɔn, ki Yennu ji yet Joosua
16 a wun wann mannteeb nba jikit mɔlor lakir na, ki bin fiir yaat Jɔɔdann mɔkir.
17 Ki Joosua tun nna.
18 Yoo nba ki mannteeb na poot gbenn, ki mɔkir na ŋamm puub, ki tan gbee ki muu.
19 Niib na din poot Jɔɔdann mɔkir, ŋmaasinsinn na ni dapiik daare, ki chaan bi kaaŋ
Gilgal, ki li be Jeriko yondo po.
20 Leŋe ki Joosua chaan tana piik nan ŋanlee nba ki bi jii Jɔɔdann mɔkir ni na.

21 Ki u ji yet Israel teeb na a, “Li-i tee dasiar ki i waas tan boi-i tana na paak nba tee,
22 i saa betib biaŋinba ki yimm Israel teeb din poot Jɔɔdann mɔkir tinkooŋe.
23 Ii betib nan i Yomdaanɔ Yennu-e din te ki Jɔɔdann mɔkir nyun na jit, ki i fit somm poot, nan waa din bɔkit Mɔkmuŋ ki turit biaŋinba na.
24 Linba nae saa te sɔɔ kur nba be tingbouŋ na paak n bann Yennu bakitnauŋ yiikoo nba tee biaŋinba, ki i ji sii baakit i Yomdaanɔ Yennu mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”

5

1 Amor batnba, binba din be Jɔɔdann mɔkir yonbaa po na kur, nan Keenann batnba, binba din be ki kook Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na nba gbat nan Yennu te ki Jɔɔdann mɔkir jit, ki Israel teeb poot ki tan gbenn na, ki jaŋmaanii soorib, ki bi ji ki mɔk siara parcheenn, kimaan Israel teeb na paak.

Ki jiin punpotu po Gilgal doo ni

2 Ŋanne ki Yennu yet Joosua a, “Kpeet tana ki lii di nan barii na, ki pot Israel teeb puna.”
3 Ki Joosua tun nan Yennu nba wannɔ na, ki pot Israel teeb na kur puna, siaminba ki bi yi Punpotu Jɔɔr na paak.
4-6 Israel teeb nba din nyii Ijipt yoo nba na, jab na kur poŋ din pot bi punaewa, ŋaan bina piinna nba ki bi ji din be kunkoouk na paak ki somm saa na, bonjai nba ki bi din maarib na puna din ki poti, ki bia jenna, jab nba din jaŋ nan bin saan tɔb binn nba ki bi din nyii Ijipt na kur ji din kpowa, kimaan bi din yêt Yennu mɔbe. Nan Yennu nba por na, yaak din ki chabib nan bin la tinŋaŋ nba kpai ki Yennu din senn mɔsonn nan u saa jii ki tur bi yeejamm na.
7 Jab na bonjai maŋ puna din ki poti. Nipaauŋ maŋe ki Joosua din pot bi puna.
8 Punpotu na nba gbenn yoo nba, niib na din biar be kaaŋ na nie nan fiat na nba tan buur.
9 Ki Yennu yet Joosua a, “Yaa din tuu be Ijipt ki tee yommii na, li din tuu tee fei-e ki turi, ŋaan mɔtana n nyinni fei maŋ niwa.” Ŋanne teen ki bi din pur leŋ Gilgal,* bi bia daa yi leŋ nnae.
10 Yoo nba ki Israel teeb daa din be Gilgal paanu nba kpia nan Jeriko na, bi din dii yukitgar† tiaru jaamm, ŋmaarik na ni, li dapiik nan ŋanna daar daajoouko.
11 Li daar sanyafannuko, ki bi din sint dii jeet nba bur Keenann tiŋ ni, li jepurkit nan boroboro nba ki datiŋ kaa leŋ.
12 Li yoo na jeet nba ki bi yi mana na ji din ki nyi sanpaapo baa, ki Israel teeb na ji din ki mɔk li jeeti. Laa din nyii li yoo ki saa, Israel teeb ji din di jeet nba buur Keenann tiŋ nie.

Ki jiin Joosua nan jɔɔ nba dia jukbanjiak na po

13 Yoo nba ki Joosua din per Jeriko na, ki u la jasɔɔ see u tɔɔnn ki dia jukbanjiak. Ki Joosua saan u boor ki saa boiɔ a, “A tee ti jab na yenɔ amii a tee ti dataake?”
14 Ki jɔɔ na jiin a, “N ki tee i jab na yenɔ kaa, n bia ki tee i dataak kaa, min ŋarin tee Yennu kunkɔnkɔnna ŋmakit-tɔɔe.”
Ki Joosua baa fabin ki jiantɔ, ŋaan yet a, “Chanbaa, n tee a toontunnɔe. A loon ki n tun bee ki turani?”
15 Ki Yennu kunkɔnkɔnna ŋmakit-tɔɔ na yetɔ a, “Pitir a taasaat, kimaan a see kasii boore.” Ki Joosua tun nan waa wannɔ na.

6

Ki jiin Jeriko biiru po

1 Jeriko teeb din loon bi doo ganae ki kpar, ki bia guu, a Israel teeb na daa kɔɔ. Sɔɔ din kan fit kɔɔ, koo ki nyi doo na ni.
2 Ki Yennu yet Joosua a, “N jikit Jeriko digbann nan li kpanbar nan li kunkɔnkɔnna na kur ki tee a nuu ni.
3 Fin nan a kunkɔnkɔnna tuu saa somm ki lint doo na taar yomkɔɔe, daar kur ni, ki saa tuu daa ŋanloob.
4 Mannteeb banlore-e tuu saa gar mɔlor lakir na tɔɔnn, ki sɔɔ kur-ii dia naatunn. Ki daa ŋanlore daar na, fin nan a jab na n somm ki lint doo na taar munlore, ki mannteeb na-ii peeb naatuna na.

---

* **5:9 5.9** Bi maan ni, Gilgal nan “bi nyinn” mɔbona naane. † **5:10 5.10** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

5 Li poor po bin pebir ki lin wei. Yi-i gbat nna yoo nba, ki i jab na kur n yikin nan
kunkɔpaara, ki doo na joonjot na saa baa. Ki i jab na kur n kɔɔ doo na ni."
6 Ki Joosua yiin mannteeb na ki yetib a, "Jiin mɔlor lakir na man, ki i banlore n gar
tɔɔnn po kii dia naatuna."
7 Li poor po ki u te ki u jab na piin somm ki lintir doo na, ŋaan sɔɔ jab nba dia jatiat
na siab poŋ dɔŋ gar mɔlor lakir na tɔɔnn powa.
8 Joosua nba pak nan niib na ki gbenn yoo nba, ki mannteeb banlore nba dia naatuna
ŋanlore na gar tɔɔnn po, ki peeb naatuna na, ki bi waa nan Yennu mɔlor lakir na poor
po.
9 Ki jasiab dia jatiat ki gar mannteeb nba peeb naatuna na tɔɔnn, ki jab nba biar na ji
waa mɔlor lakir na poor po. Yoo nba na kur ki naatuna kpan duune.
10 Ki Joosua pak nan niib na, a bi daa hooti ki bia daa piak, ki tan tuu yoo nba ki u
saa chabib yaak ki bin ji hoot.
11 Ki u pak niib na a bin jii Yennu mɔlor lakir na, ki somm lint doo na taar yomkɔɔ, li
poor po bin ji ŋmat kaaŋ na ni ki dɔɔr.
12-13 Laa yent, ki Joosua fiir sanyapob ni, ki mannteeb nan kunkɔnkɔnna na ŋamm
somm lint doo na nan baa won tun na. Ki kunkɔnkɔnna na siab gar tɔɔnn, ki mannteeb
banlore na waa ki peeb naatuna ŋanlore, ki mannteeb nba jii Yennu mɔlor lakir na waa
bi paak, ki kunkɔnkɔnna nba biar na ji joont. Linba na kur tuun ŋaan ki naatuna na
kpan duune.
14 Daa ŋanlee daar maŋ ni, bi din somm lint doo na yomkɔɔe, ŋaan ŋmat saan bi
kaaŋ ni. Bi din tun nnae ki saa tuu daa ŋanloob.
15 Ki daa ŋanlore daar na ni, ki bi fiir sanyiɔk ni, ki ji somm lint doo na taar munlore.
Li daar kɔɔe ki bi din lint taar munlore.
16 Lintu nba saa pukin munlore na ni, ki mannteeb yaa bin pebir naatuna na, ki Joosua
chab u jab na yaak a bii hoot, ki yetib a, "Yennu jii doo na ki teen i nuu niwa.
17 Doo na nan linba be leŋ kur tee lin biire, kii tee piinii ki tur Yennu, ŋaan jantonn
nba tee Rahab nan u ŋaateeb kɔɔe saa tinn, kimaan waa daan bɔr ti dobii teeb na paak.
18 Yaak ki chab nan yin jii linba bo tee yin biir na nan li yennkɔɔwa. Li-i tee ki i tun
nna, i saa baar nan wahala nan biiru Israel teeb kaaŋ niwa.
19 Linba kur ki bi jii salimmɔna, koo lik-kut, koo kutmɔnt, koo salimpeena ki nan, li
tee Yennu yare, ki tee lin saan Yennu bekir ni."
20 Ki mannteeb na peb naatuna na, ki jab na nba gbat naatuna na yoo nba, ki bi hoot,
ki doo na joonjot na kur baa. Li yoo na ki kunkɔnkɔnna na doo jɔɔr na paak, ki kɔɔ doo
na ni ki nyannir.
21 Bi din jii bi jukiie ki kpii doo na niib kur, li jab nan poob, nan waas nan nikpera
kur, ki bia kpii nei nan pei nan bonii.
22 Ki Joosua yet jab banlee nba daan chekit doo maŋ na a, "Saant jantonn na ŋaak ni
ki saa nyinn ŋɔɔ nan u ŋaateeb, nan yaa daan senn mɔsonn biaŋinba na."
23 Ŋanne ki bi saan nyinn Rahab nan u baa, nan u naa, nan u ninjamm, nan u ŋaateeb
nba be kur, ki jii u ŋaateeb nan daaba kur ki saan namm sindandiiuk boor, ki li kpia
Israel teeb kaaŋ na.
24 Li poor po ki bi joo doo na ki li dii li munn po ki boont, ki kpab nan linba kur be
doo na ni, ŋaan jii salimmɔna, nan kut, nan kutmɔnt, nan salimpeena ki teen Yennu
bekir ni.
25 Ŋaan Joosua din tinn jantonn Rahab nan u ŋaateeb kur, kimaan waa daan bɔr dobii
teeb banlee nba ki ŋɔɔ Joosua daan tumm Jeriko na paak. Ŋɔɔ Rahab yaaboona daa be
Israel tiŋ ni nan mɔtana.
26 Yoo nba na paak ki Joosua tur kpaanii nba ki tee sii jerimi a, "Wunba kur bikin a
wun ŋamm ki maa Jeriko doo, u sii be Yennu mɔtont ni.
Wunba kur fɔkin li fiakir, u bijakper saa kpoe,
wunba kur maa li tammɔkɔɔka, u sanbian saa kpoe."
27 Ki Yennu be nan Joosua, ki Joosua sann tant tiŋ na kur po.

7

Ki jiin Akann biit po

1 Niib na din ki dia Yennu sennu nba ki u din sennib, a bi daa jikit linba ki u yet a bin
biir Jeriko doo ni na. Jasɔɔ din be ki bi yiu Akann, u din ki dia sennu maŋi. Li paak
ki Yennu wutoor doo Israel teeb paak bonchiann. Akann din tee Karmi bijae ŋaan tee
Sabdi yaaboonn, ki nyii Sela naakuuk ni, ŋaan tee Juda booru.

2 Ki Joosua tun jasiab ki bi nyii Jeriko ki saan Ai, doo nba be Betel yondo po, ki kpia
nan Betafenn na. U din turib mɔbe a bin saan ki ŋmaa tiŋ na. Baa tun nna ki gbenn,
3 ki bi ŋmat ki saa wann Joosua baa la biaŋinba a, “Li poŋ ki kpaa talas ki ti kur n
saan ki lek Ai. Tumin jab tusaa ŋanlee koo ŋantaa. A daa tuun kunkɔnkɔnna na kur a
bin saan ki kɔni, li ki tee doo nba yab kaa.”
4 Ŋanne Israel teeb na tee nan tusaa ŋantaa na ki saan lek doo na, ŋaan bi din tan
ŋmat chiare,
5 ki Ai doo ni jab na weib, ki ber nyinnib doo na ni, ki fɔkit namm ki saa baar siaminba
ki bi koi tana na. Ai jab na din kpii Israel jab nan piintaa nan banloob nae, yoo nba ki
bi siik jɔɔr na. Jaŋmaanii din soor Israel teeb na bonchiann, ki bi ji ki mɔk parcheenn.
6 Li yoo na ki Joosua nan Israel tɔɔndamm na pat pat bi liant nan yanyêtuk, ki baa
faab tiŋ ni Yennu mɔlor lakir na boor, ŋaan pukin bi yura tant, ki saa tuu daajoouk, ki
li want bi para nba biir biaŋinba.
7 Ki Joosua tan yet a, “Yabint Yennu, bee ki a daan jiit ki poont Jɔɔdann mɔkir ki baar
nant nna? A daan loon fan tan jiit ki tur Amor teeb ki bin biirite-e? Bee teen ki ti daan
bo kii be Jɔɔdann mɔk-pootir na po?
8 N Yomdaanɔ, n saa pak a bee mɔtana nba ki Israel teeb datai tan weib ki bi ŋmat
chiar na?
9 Keenann teeb nan binba kur be tiŋ na ni saa gbat linba nawa. Bi saa tikir ki loonte
ki kpi ti kur. Li saa teen nlee ki a sann n la baakiri?”
10 Ŋanne Yennu yet Joosua a, “Fiit. Bee teen ki a dɔɔ tiŋ ni nna?
11 Israel teeb tun biire. Bi biir lor nba ki n daan sennib maa bii dia nawa. Bi jii bona
nba ki n daan yet maa bin biir na yenn nbawa. Bi jame, ki faar faak ki jiin bona maŋ
po, ki jiir ki pukin bi tiat ni.
12 Ŋanne teen Israel teeb na ki fit took bi datai. Bi chiar bi datai boor, kimaan bi mɔŋ
ji tee man biiribe. Yi-i kii biir linba kur ki n daan senni nan i daa jikit ŋaan ki i tan jii
na, n kii be nanini.
13 Fiit. Ŋammit niib na ki teemm siir ki bin baar n boor. Yetirib ki bin won teen siir,
kimaan min Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yaa man pakib linba nae a, ‘Israel teeb, linba
ki n daan senni nan i biir na yenn nba be i mɔkint ni. I kan fit took i datai, see ki i tan
nyinn bona maŋ.’
14 Li paak, yetirib nan wonn, bin won baar n boor, booru booru. Booru nba ki n gann,
ŋamme saa baar tɔɔnn po, naakuuk naakuuk. Ki naakuuk nba ki n gann, ŋamme saa
baar tɔɔnn po, ŋaak ŋaak. Ki ŋaak nba ki n gann, ŋamme saa baar tɔɔnn po, jayenɔ
yenɔ.
15 Jɔɔ nba ki n gannɔ ki la bona nba ki n daan yaa bin biir na u boor, bi saa joo ŋɔɔ
nan u ŋaateeb nan bona nba kur ki u mɔk muue, kimaan u baar nan fei Israel teeb
paaka, ki bia biir n mɔlor nawa.”
16 Ki li yent sanyapob ni, ki Joosua te Israel teeb booru booru baar, ki Yennu tan gann
Juda,
17 ki u te Juda booru na baar naakuuk naakuuk, ki Yennu gann Sera naakuuk na, ki u
te Sera naakuuk na baar ŋaak ŋaak, ki Yennu gann Sabdi ŋaak,
18 ki u te Sabdi ŋaak na baar jayenɔ yenɔ, ki Yennu gann Akann, wunba tee Karmi
bija, ŋaan tee Sabdi yaaboonn na.
19 Ŋanne ki Joosua yetɔ a, “N bija, pakin mamɔmm kur, Israel teeb Yomdaanɔ Yennu
boor ni na, ki wann a biit. Pakimin linba kur ki a tun. A daa bɔriin siari.”
20 Ki Akann jiin a, “Li tee mɔniie. N tun ki biir Israel teeb Yomdaanɔ Yennu-wa. Linba
ki n tun tee nnae.
21 Bona nba ki ti daan fat na ni, n daan la Babilonn doo liant ki li ŋan, ki bia la
salimpeena, ki li kpaiu sii tee nan sinpeenii bɔrik-gbina ŋanlee na, nan salimmɔna laaku,
ki li kpaiu tee nan sinpeenii bɔrik-gbinn kpaiu na. N niɔŋ daan be leŋ bonchiann, ki n
jiir. Li pii n lanbouŋ* ni, ki salimpeena na be tiŋ po.”
22 Ki Joosua tun jasiab, ki bi chiar saan Akann lanbouŋ ni, ki saa la linba ki Yennu
daan yaa bin biirir na, ki li set pii leŋ, ki salimpeena na be tiŋ po.
23 Ki bi jiir ki saan nann Joosua nan Israel teeb na kur boor, ki saa birir Yennu tɔɔnn.
24 Ki Joosua nan Israel teeb na kur soor Akann, ki jii salimpeena nan salimmɔna laaku
na, ki pukin u bonjai, nan u bonpoi, nan u nei, nan u bonii, nan u pei, nan u lanbouŋ,
nan linba kur ki u mɔk, ki saan namm Ninmɔnn Baauk ni.

* **7:21 7.21** Bi din jii bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

25 Ki Joosua saa yet a, “Bee ki a baar nan ninmɔnboorik na ti paaki? Yennu saa
te ninmɔnn n baara mɔtana.” Ki niib na kur jaat Akann tana ki kpiiu; ki bia jaat u
ŋaateeb ki kpiib, ki joo ŋamm nan bi mɔkint kur muu,
26 ki kpekin tankɔruk u paak, ki li kpek leŋ nan dinna. Ŋanne teen ki bi bia daa yi leŋ
Ninmɔnn Baauk.
Ki Yennu wutoor ji maak.

8

Ki jiin Ai nyannu nan biiru po

1 Ki Yennu yet Joosua a, “Jiin kunkɔnkɔnna na kur ki saan namm Ai doo ni. A daa tiin
jaŋmaanii, koo ki mɔk gbananchɔkinti. N saa te ki a nyann Ai bat, ki u niib nan u doo
nan u tiŋ na kur sii tee a yar.
2 A saa teen Ai nan li bat nan faa teen Jeriko nan li bat biaŋinba nae, ŋaan ii jii li faar
nan li bonkobit ki teen i yar. Teent siir ki nyi doo na poor powa ki tan lekib.”
3 Ki Joosua teen siir ki jii u kunkɔnkɔnna kur ki lek Ai. U din jii jab nba mi kɔnn fanu
tusaa piintaae ki gaamm nyiɔk
4 nan mɔbona na a, “Ii bɔr i mɔŋ doo na yakleer po, ŋaan daa fɔk nan doo maŋi, ki
teen siir nan leku.
5 Min nan n jab saa lek doo na. Ki Ai jab-i nyii ki tookit, ti saa ŋmat chiare nan taa
daan chiar sinsinn na.
6 Bi saa weite nan taa tan saa nyi doo na kpiŋ. Bi sii dukii nan ti yaan tiine.
7 Li yoo na yin laat i bɔra ni, ki nyann doo na. I Yomdaanɔ Yennu-e saa jii doo na ki
turi.
8 I-i yent doo na yoo nba, yin joor muu, nan Yennu nba wann na. Sennii nba ki u turie
na.”
9 Ŋanne Joosua te ki bi nyii saan bi bunbɔr boor, Ai yonbaa po, ki li be Ai nan Betel
sinsuuk ni, ki saa guu. Joosua din biar kaaŋ na nie nyiɔk maŋ.
10 Laa tan yent sanyapob ni, ki Joosua lakin kunkɔnkɔnna na, ki ŋɔɔ nan Israel
tɔɔndamm na saan namm Ai.
11 Kunkɔnkɔnna na nan Joosua din saan doo na tammɔjar poe, ki teen bi kaaŋ Ai
niigaŋ po, ki baauk na be ŋamm nan Ai sinsuuk ni.
12 Joosua poŋ din dɔŋ jii jab nan tusaa ŋanŋmu naewa, ki bi bɔr muuk ni, Betel nan
Ai sinsuuk ni, doo na yonbaa po.
13 Bi din te ki kunkɔnkɔnna na set bi seenii nie, binba be kaaŋ ni na din set ki jiin gaŋ
po, ki binba be bɔr ni na set ki jiin yonbaa po. Nyiɔk maŋ ki Joosua sik baauk na ni.
14 Ai bat nba gbat nna na, ki ŋɔɔ nan Ai jab kur fiir sanyiɔk ni a bin took Israel teeb
nan kɔnn, siaminba ki fɔk nan Jɔɔdann mɔkir baauk na. Ŋaan u din ki mi nan jab dɔɔ
muuk ni ki guu-u, doo na poor po.
15 Joosua nan Israel teeb kur din tiine ki ŋmat poor, ki do kunkoouk paak.
16 Ki Ai teeb yiin bi leeb kur a bin wei Israel teeb. Ki bi din wei Joosua nan u jab ki
fɔkit namm doo na.
17 Ai nan Betel jab kur din wei Israel teeb nae. Bi din yaan bi dooe, ki sɔɔ ki biar guu,
ŋaan waa Israel teeb.
18 Ŋanne ki Yennu yet Joosua a, “Jiin kpann nba be a nuu ni na ki tekin Ai po, kimaan
n saa jii doo maŋ ki teen a nuu niwa.” Ki Joosua tant u kpann na ki tekin Ai po.
19 Waa teen nna yoo nba na, ki jab nba bo bɔr muuk ni na fiir bi bɔra ni yiama, ki
kakit ki kɔɔ doo na ni ki nyannir, ki joor muu.
20 Ki Ai jab na jiant ki la bi doo di muu, ki munyuuk do sanpaapo, ŋaan yiar din kaa
nan bin tɔkin siar po ki paaki, kimaan Israel teeb nba ki bi din waab ki saa kunkoouk
po na bia ji ŋmant bi paake,
21 kimaan Joosua nan Israel teeb na nba la nan binba bo laa muuk ni na yent doowa,
ki munyuut do na, bi din ŋmant ki wor Ai jab nae nan kɔnn.
22 Ki jab nba bo laa na mun nyii doo na ni ki bia worib. Ki Israel teeb be tɔɔnn nan
poor kur, ki bi ji be sinsuuk ni. Ki Israel teeb na kpii bi kur, ki bi sɔɔ ki fit chiari, koo ki
be u manfoor ni.
23 Ŋaan bi din soor Ai bat na foote, ki baar nanɔ Joosua boor.
24 Ki Israel teeb kpii Ai teeb na kpaant ni, nan kunkoouk na paak, baa weib ki saan
sian na, ki ŋmat kɔɔ doo ni ki kpii binba be leŋ kur.
25 Jab nan poob tusaa piik nan ŋanlee-e din kpo li daar, ki tee Ai niib kur.
26 Joosua din teek u kpann nae nan yoo nba ki bi tan biir Ai teeb ki gbenn.

27 Ki Israel teeb na ji jii doo na ni bonkobit nan bonŋana nba be, ki yent, nan Yennu
nba wann Joosua na.
28 Ki Joosua joo Ai, ki li yɔɔ tee langbent nan dinna.
29 U din jɔnn Ai bat na kpeente tiik paak nan daajoouk. Yonnu nba tan baa na, ki
Joosua tur mɔb a bin jɔnt u gbanant na tiik paak, ki saan bir doo na tammɔb ni. Ki bi
teen nna ki tikir tana ki poon u paak, ki li tankɔruk daa be nan dinna.

Ki jiin sennu na nba karin Ebal jɔɔr paak na po

30 Li poor po ki Joosua maa maruŋ binbintir, Ebal jɔɔr paak, ki tur Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu,
31 nan Yennu maŋ toontunnɔ Moses nba din senn Israel teeb biaŋinba na. U din maar
nan Moses sennu gbouŋ ni nba sɔb ki wann nae, ki li tee binbintir nba ki bi ki jii kut ki
kpeer li tana. Bi din jikit mujoonu piinii nan weinanleeb piinii maruŋ ki teen Yennu li
paake.
32 Ki Joosua ŋamm sɔb sennu nba ki Moses din sɔb na, tana paak, Israel teeb na kur
numm ni.
33 Israel teeb kur: doo yab, nan boorganu, nan saakab, nan tɔɔndamm, nan barbuura
na din see Yennu mɔlor lakir na loka kur poe, ki took binba jikin mɔlor lakir na. Ŋamme
tee mannteeb ki tee Liifai booru na. Niib na bɔkir din see Gerisim jɔɔr tɔɔnn poe, ki
bɔkleer na mun see Ebal jɔɔr tɔɔnn po, nan Yennu toontunnɔ Moses nba poŋ din dɔŋ
wannib biaŋinba, yoo nba ki u din yetib a bii tee piisin Israel teeb paak na.
34 Li poor po ki Joosua karin Yennu maan na kur, li piisin nan mɔtont na kur, nan laa
kpan sɔb sennu gbouŋ ni na.
35 Joosua din karin Moses sennu na kure ki tur Israel teeb na kur, li poob nan waas
nan boorganu nba kɔɔ nan Israel teeb na.

9

Biaŋinba ki Gibeonn teeb kpann Joosua

1 Yoo nba na, ki batnba nba be Jɔɔdann mɔkir yonbaa po na kur gbat Israel teeb
nyannu na po, binba be kunkona doi ni, nan li kunkonbis doi ni, nan binba be Sinsuuk
ni mɔkgbeŋir gbianu na, ki saan ki saa tuu Lebanonn tingbouŋ, ŋamme din tee Hef teeb
bat, nan Amor teeb bat, nan Keenann teeb bat, nan Peris teeb bat, nan Hif teeb bat, nan
Jebus teeb bat.
2 Ki bi taan mɔb, ki jii bi kunkɔnkɔnna a bin kɔn nan Joosua nan Israel teeb na.
3 Ŋaan ki Gibeonn niib nba tee Hef teeb na gbat Joosua nba tun Jeriko nan Ai biaŋinba,
4 ki bi lor a bin kpannɔ. Bi din kpaan jesiate, ki wuun bɔtochiat ni, ki bia jii daan ki
liak dalenkpera ni, ki jinn bi bonii.
5 Bi din lia tachiate, ki bia pir taasachiat, ki bi jeet nba ki bi dia na koor ki nyiit nyana.
6 Ŋanne ki bi fiir saan Joosua nan Israel teeb kaaŋ na ni, Gilgal doo ni, ki saa yet ŋɔɔ
nan Israel teeb na a, “Ti nyii digbanbanfɔkirewa, ki baar a timm nan fin n taan mɔb.”
7 Ŋaan ki Israel jab na yet a, “Bee saa teen ki timm nan yimm n taan mɔbi? Li ki gar
i doo kpia nnae.”
8 Ŋanne ki bi yet Joosua a, “Ti tee a daabae.”
Ki Joosua boib a, “I tee lamme? I nyii lee?”
9 Ki bi pakɔ a, “Chanbaa, ti nyii digbanbanfɔkirewa, kimaan ti gbat a Yomdaanɔ Yennu
poe. Ti gbat linba kur ki u tun Ijipt tiŋ ni,
10 nan waa tun linba ki tur Amor batnba banlee nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na,
ŋamme tee Hesbonn bat Sihonn, nan Basann bat Og, ki u din be Astarof doo ni.
11 Ti tɔɔndamm nan binba kur be ti tiŋ ni betit a ti kpaan jeet ki teen sɔnu siir ki baar
tan pak nana. Bi betit a ti jii ti mɔŋ ki tura ŋaan pak nana, ki fan taan mɔb nant.
12 Gotir ti jeet, taa daan nyii ti tiŋ ni yoo nba ki baat a tin tan la-a na, ti jeet na daan
tone, ŋaan gotir, li maake ki koor nyiit nyana.
13 Yoo nba ki ti wuun daan dalena na ni, li daan tee bonpaanae, ŋaan gotir, li yeer
yeera. Sɔnu na fɔkinte te ki ti taasaat nan ti tiat pat ki gbenn.”
14 Ki Israel jab na ki boi Yennu, ŋaan gaar bi jeet na waan.
15 Ki Joosua taan mɔb nan Gibeonn teeb maŋ ki soorib yɔɔs, ki chabib a bii be. Ki
Israel teeb tɔɔndamm na senn mɔsonn nan bi saa dia naasinyɔɔsir na.
16 Bi naasinyɔɔsir mɔsonn na daaŋantaa daare, ki Israel teeb na gbat nan niib maŋ
nba kɔɔ sian na ki fɔk nan waama.
17 Ki Israel jab na fiir gaar sɔnu, ki daaŋantaa daar ki bi baar Gibeonn teeb maŋ nba
kɔɔ sian, ki bi digbana tee Gibeonn nan Kefira nan Beerof nan Kiriaf Jearim.

18 Israel teeb na din ki fit kpiib, kimaan bi poŋ din dɔŋ jii Yennu sann ki senn mɔsonn
ki turiba, ki Israel teeb na ji nyiir bi tɔɔndamm na.
19 Ŋaan ki bi jiin a, “Ti jii timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu sann ki senn mɔsonn ki
turiba, mɔtana ti kan fit paamm daŋi.
20 Ti mɔsonn na paak, li kpaa talase ki tin nyikib ki bii be, ŋaan ti-i teemm siar, Yennu
saa dat ti tubawa.
21 Ŋaantib ki bii be, ŋaan bi sii chɔɔn daate ki lu nyun ki teent.” Tɔɔndamm na nba
ji din lore na.
22 Ki Joosua tur mɔb ki bi baar nan Gibeonn niib na u boor, ki u boib a, “Bee ki i
kpannit a i nyii banfɔkirewa, ŋaan ki i doo kpia nna?
23 Linba ki i tun na paak, Yennu biiriwa. I niib sii yɔɔ tee daabae, ki chɔɔn daat, ki
bia lu nyun ki baat nann Yenjiantu ŋaak ni.”
24 Ŋanne ki bi jiin a, “Chanbaa, ti tun nna kimaan ti gbat a li tee barmɔniie nan a
Yomdaanɔ Yennu din tur u toontunnɔ Moses mɔb a wun jii tiŋ na kur ki turi ki yin kpi
leŋ niib na, ŋaan kii tantir kii saa. Ti tun nna kimaan jaŋmaaniie soorit; ti jee ti tiɔŋ
manfoor paake.
25 Mɔtana ti be a nuu nie, jiin timm ki tun faa loon biaŋinba.”
26 Linba Joosua din tume na, u din gaaribe, ki ki sak ki Israel teeb kpiibi,
27 ŋaan teenib daaba, ki bi chɔɔn daat, ki bia lu nyun ki teen Israel teeb na, ki bia
saa nann Yennu maruŋ binbintir boor. Nan mɔtana, ŋaan bi bia tuun nnae, siaminba
ki Yennu gann ki li tee jiantu boor na.

10

Biaŋinba ki yonnu set ki biar see

1 Jerusalem bat Adonisedek din gbat nan Joosua lek Ai ki biirir, ki bia kpii leŋ bat, nan
waa biir Jeriko ki bia kpii leŋ bat biaŋinba na. U bia din gbat a Gibeonn teeb taan mɔb
nan Israel teeb, ki bi lakin kɔɔ.
2 Jerusalem teeb yan din ŋmat bonchiann, kimaan Gibeonn tee digbann nba yarin
bonchianne nan digbana nba mɔk batnba na. Li din yab ki gar Ai, ki li jab na bia mi
kunkɔnn fanu.
3 Ki bat Adonisedek tun toomii Hebronn bat Hohamm boor, nan Jarmuf bat Piramm
boor, nan Lakis bat Jafia boor, nan Eglonn bat Debir boor, ki yetib a,
4 “Baat man ki tan sommin ki man lek Gibeonn teeb, kimaan leŋ niib saan ki taan
mɔb nan Joosua nan Israel teeba.”
5 Ki Amor batnba banŋmu nba tee Jerusalem bat, nan Hebronn bat, nan Jarmuf bat,
nan Lakis bat, nan Eglonn bat na taan kunkɔnkɔnna ki ŋaa lint Gibeonn digbann ki
lekir.
6 Ki Gibeonn jab na tun toomii Joosua boor, Gilgal kaaŋ ni, ki yet a, “Chanbaa, daa
tammit ti po. Baat yiama ki tan sommit. A tinnit. Amor batnba nba be kunkonn paak
doi ni na taan kunkɔnkɔnnae ki baar lekit.”
7 Ki Joosua nan u kunkɔnkɔnna kur, ki pukin u kunkɔnkɔnna nba mi kɔnn fanu, din
nyii Gilgal ki saa.
8 Ki Yennu yet Joosua a, “Daa tiimm jaŋmaanii. N poŋ tura nyannuwa. Nan bi
yenɔkɔɔwa kan fit kɔn nana.”
9 Ki Joosua nan u jab na somm nyɔtunmunn ki saan Gibeonn, ki saa lek Amor teeb
na, ki li yaar litib.
10 Ki Yennu te ki jaŋmaanii soor Amor teeb, yoo nba ki bi la Israel teeb na. Ki Israel
teeb na kpiib Gibeonn doo ni, ki ber tɔkimm kunkonn lɔɔnu ki sikimm ki gar Bef-horonn,
ki weib nna ki fɔkit ki saa baar Aseka nan Makeda.
11 Ki Israel teeb kunkɔnkɔnna nba waa Amor teeb, ki bi tiin siik na, ki Yennu te
sakaangbeŋa baa ki jaat Amor teeb maŋ nan baa saa baar Aseka. Sakaana na din kpii
Amor teeb na ki gar Israel teeb kunkɔnkɔnna nba kpiib biaŋinbawa.
12 Daar nba ki Yennu te Israel teeb nyann Amor teeb na, ki Joosua miar Yennu, Israel
teeb na numm ni, ki yet a,
“Yennu, a te ki yonnu-ii see nna, Gibeonn doo yur paak,
ki te ki ŋmaarik mun-ii see nna, Aijalonn baauk yur paak.”
13 Ki yonnu biar set, ki ŋmaarik mun ji ki chat, ki tan tuu yoo nba ki Israel teeb na
nyann bi datai, nan laa sɔb Jasar gbouŋ ni. Ki yonnu set yonsuuk ni boyennkɔɔ boor, ki
ki nyat damunn,
14 Li din ki ban tun nna durinya pinpiik niwa, ki bia ki ban tun nna li poor po, ki Yennu
gbiint nisaarik mɔb nna. Yennu din kɔn ki taan Israel teeb poe.

15 Baa kɔn kɔnn na ki gbenn, ki Joosua nan u kunkɔnkɔnna na ŋmat kun bi kaaŋ ni,
Gilgal doo ni.

Biaŋinba ki Joosua nyann Amor teeb batnba banŋmu na

16 Amor teeb batnba banŋmu na din mir bote ki saan bɔr Makeda tanfiiɔk ni.
17 Ki Joosua jab na siab lab, ki pakɔ baa bɔr siaminba.
18 Ki u yet a, “Birintir tangbeŋa ki dɔkin tanfiiɔk maŋ mɔb, ki te siab-ii guu,
19 ŋaan i kur daa biat leŋi. Ii waa datai na ki lekib poor po. I daa te ki bi kɔɔ bi doi
ni. I Yomdaanɔ Yennu nyannib ki turiwa.”
20 Ki Joosua nan u jab kpiib, ŋaan siab lek din bɔr ki chiar kɔɔ bi doi nba ki bi maa
joona nae, ki bi ki fit kpiib.
21 Li poor po ki Joosua jab na kur ŋmat jen u boor, Makeda kaaŋ ni, nan laafia.
Tiŋ na ni, sɔɔ din ki ban pak siar ki biir Israel teebi.
22 Ki Joosua yet a, “Lootir tanfiiɔk na ki nyinn batnba banŋmu na ki turin.”
23 Ki bi loot ki nyinn Jerusalem bat nan Hebronn bat nan Jarmuf bat nan Lakis bat
nan Eglonn bat na,
24 ki saan namm Joosua boor, ki u ji yiin Israel jab na kur, ki bi baar u boor. Ki u yet
u kunkɔnkɔnna saakab nba bo weiɔ ki saan tɔb na, a bin baar ki tan jii bi taa ki ŋmaa
batnba na turi ni. Ki bi tun nna.
25 Ki Joosua yet u saakab maŋ a, “I daa tiin jaŋmaanii, koo ki mɔk gbananchɔkinti. Ii
mɔk dindann nan parcheenn, kimaan nnae ki Yennu yaa wun tun ki tur i datai kur.”
26 Ki Joosua kpii batnba na, ki jɔnnib tiinii ŋanŋmu paak, ki bi gbanant jɔɔn leŋ ki tan
tuu daajoouk.
27 Ki yonnu tan siik, ki Joosua tur mɔb ki bi jɔnt batnba na gbanant, ki saan lu tanfiiɔk
nba ki bi bo chiar saan bɔr na ni. Bi din jii tangbeŋae ki loon li mɔb, ki tana maŋ bia
daa be leŋ nan dinna.

Biaŋinba ki Joosua nyann Amor teeb doi ki pukin

28 Ki Joosua kɔn nyann Makeda nan li bat, li daar. U din kpii doo na niib kure; sɔɔ din
ki biar ki mɔk manfoori. U din teen Makeda bat nan waa teen Jeriko bat biaŋinba nae.
29 Li poor po ki Joosua nan u jab nyii Makeda ki saan Libna, ki saa lek leŋ niib.
30 Ki Yennu tur Israel teeb na nyannu, ki bi nyann doo na nan li bat. Bi din kpii leŋ
niib na kure, nan yenɔkɔɔwa din ki tenni. Bi din teen leŋ bat na nan baa teen Jeriko
bat biaŋinba nae.
31 Li poor po ki Joosua nan u jab nyii Libna ki saan Lakis, ki saa ŋaa lint ki lekir.
32 Ki Yennu tur Israel teeb nyannu, ki bi kɔn nyann Lakis teeb daa ŋanlee daar. Bi
din ki tenn nirɔ nan yenɔkɔɔwa, bi din kpii doo na ni niib kure nan baa tun biaŋinba
Libna doo ni na.
33 Ki Geser bat Horam baar a wun somm Lakis teeb, ŋaan ki Joosua kɔn nyann ŋɔɔ
nan u jab kur, ki ki tenn nan yenɔkɔɔwa.
34 Li poor po ki Joosua nan u jab nyii Lakis, ki saan Eglonn, ki saa ŋaa lint ki lekir.
35 Li daar nie ki bi din nyann Eglonn ki kpii leŋ niib kur, nan baa tun biaŋinba Lakis
doo ni na.
36 Li poor po ki Joosua nan u jab nyii Eglonn ki doo kunkona paak, ki saan Hebronn
doo ni ki lekir
37 ki nyannir. Bi din kpii leŋ bat nae nan niib na kur, ki kpab nan doi nba kpia leŋ
na niib kur. Joosua din biir doo nae perrr, nan waa biir Eglonn biaŋinba na. Sɔɔ din ki
biar doo na ni ki mɔk manfoori.
38 Ŋanne ki Joosua nan u jab ŋmat saan lek Debir.
39 U din nyann doo na nan li bat, nan doi nba kpia na kur, ki kpii leŋ niib kur. Joosua
din tun Debir nan li bat na nan waa tun Hebronn nan Libna nan bi batnba biaŋinba
nae.
40 Joosua din nyann tiŋ na kure. U din nyann batnba nba be kunkona paak doi na
ni, nan binba be sinsikir ki jiin yondo po na, nan binba be kunkonbis ni ki jiin yonbaa
po na, nan binba be kunkoouk paak ki jiin niidiitu po nawa. U din ki nyik nirɔ nan
yenɔkɔɔwa; u din kpii bi kure, kimaan Israel teeb Yomdaanɔ Yennu-e turɔ mɔb a wun
tun nna.
41 Joosua din kɔn ki nyii Kades Banea, niidiitu po, ki saan tuu Gasa, ki li kpia
mɔkgbianu, ki kpab nan Gosenn yiar na, ki fɔkit doo niigaŋ po ki saan tuu Gibeonn.
42 Joosua din nyann batnba na, nan bi tiŋ kur, tɔb yennkɔɔ niŋe, kimaan Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu-e kɔn ki tur Israel teeb na.
43 Linba na kur poor po ki Joosua nan u jab ŋmat kun bi kaaŋ ni, Gilgal doo ni.

11

Biaŋinba ki Joosua nyann bat Jabinn nan u poorpojɔɔmu

1 Yoo nba ki Hasor bat Jabinn gbat nan Israel teeb laat nyannu tɔbii ni na, ki u tun
toomii Madonn bat Jobab boor, nan Simronn nan Aksaf batnba boor,
2 nan batnba nba be kunkona doi ni ki jiin niigaŋ po na, nan batnba nba be Jɔɔdann
mɔkir baauk ni, Galilii mɔkgbeŋir niidiitu po na, nan batnba nba be kunkonbis ni, nan
batnba nba be mɔkgbianu ki kpia Dor,
3 ki bia tun toomu Keenann teeb nba be Jɔɔdann mɔkir bɔka ŋanlee kur po na boor,
nan Amor teeb boor, nan Hef teeb boor, nan Peris teeb boor, nan Jebus teeb nba be
kunkona doi ni na boor, nan Hif teeb nba kɔɔ Hermonn jɔɔr lɔŋ ni, Mispa tiŋ ni na boor.
4 Ki bi baar nan bi kunkɔnkɔnna kur, ki bi jab na yab nan tanbiinii na. Bi bia din mɔk
taanii nan taantorit bonchiann.
5 Batnba na kur din taan bi jab, ki bi baar kar Merom kpenu boor a bin faa Israel teeb
tɔb.
6 Ki Yennu yet Joosua a, “Daa tiimm jaŋmaanii, li won sii tee nna yoo na, ki sɔɔ ki n
poŋ kpii bi kur ki tur Israel teeba. A te ki bi taanii n wab, ki joo bi taantorit na muu.”
7 Ŋanne Joosua nan u jab saan kpir lekib, Merom kpenu na boor,
8 ki Yennu te Israel teeb na nyannib; ki Israel teeb na lekib ki weib, ki bi chiar saan
niigaŋ po ki saa baar Misrefof mɔkir, nan Sidonn digbana ni, ki bia chiar fɔkit yondo
po ki saa baar Mispa baauk ni. Kɔnn na din tukin nnae nan Israel teeb nba tan kpii bi
datai na ki gbenn, ki nan yenɔkɔɔwa ki biari.
9 Ki Joosua teemm nan Yennu nba turɔ mɔb biaŋinba na. U din wab bi taaniie ki joo
bi taantorit kur muu.
10 Li poor po ki Joosua ŋmat u poor, ki nyann Hasor doo ki kpii leŋ bat na. (Li yoo na
Hasor-e din tee doo nba mɔk paŋ ki gar digbanlia yent na kur ni.)
11 Ki bi kpii niib na kur ki nan yenɔkɔɔwa ki foori, ki bia joo doo na muu.
12 Joosua din nyann doi na kur nan li batnba, ki kpii sɔɔ kur, nan biaŋinba Yennu
toontunnɔ Moses din tur mɔb na.
13 Ŋaan Israel teeb na din ki joo doi nba be dokita paak na muu, see Hasor kuukɔɔe,
ki Joosua din joor muu.
14 Israel teeb na din jii bonŋana nan bonkobit nba be doi na ni ki teen bi yar, ŋaan
kpii niib na kur, ki sɔɔ ki foori.
15 Yennu din tur u toontunnɔ Moses mɔb, ki Moses mun jii ki tur Joosua, ki Joosua dia
fanu. U din tun linba kur ki Yennu wann Moses-e.

Ki jiin yent nba ki Joosua gaar na po

16 Ki Joosua nyann yent na kur: Kunkona paak digbana nan li kunkonbis ni, niigaŋ
nan niidiitu po kur, nan Gosenn yiar ni kur, nan kunkoouk paak tiŋ nba be li niidiitu po
na, nan Jɔɔdann mɔkir baauk na.
17-18 Yent na din tant ki nyii Halak kunkonn boor niidiitu po, ki kpia Edom doo ki fɔkit
ki baar Baalgad doo niigaŋ po, ki li be Lebanonn baauk ni, Hermonn kunkonn niidiitu
po. Joosua din kɔn nan yent na batnba ki li jiiu yoo bonchiann, ŋaan u din tan nyann
bi kur ki kpiiba.
19 Doo nba din taan mɔb nan Israel teeb din tee Gibeonn doo kɔɔe, ki tee siaminba ki
Hif teeb na siab din be. Ŋaan doi nba tenn na kur, Joosua din nyanniba.
20 Yennu-e din te ki bi yabir kɔn nan Israel teeb, a Israel teeb n kpib ki daa tiimm
ninbaauk, ki bin boont gbenn. Yennu nba din senn Moses biaŋinbae na.
21 Li yoo na ki Joosua saan ki saa biir jafopaarit booru nba ki bi yib Anak teeb, ki bi
kɔɔ kunkona paak doi nba tee Hebronn nan Debir nan Anab doi, nan kunkona paak doi
nba be Juda nan Israel tiŋ ni na. Joosua din biir niib nae nan bi doi kur.
22 Anak teeb na din ki tenn nan yenɔkɔɔwa Israel tiŋ ni, bi banŋa nnae din tenn Gasa
nan Gaaf nan Asdod doi ni.
23 Joosua din nyann yent na kur, nan Yennu nba wann Moses biaŋinba na. Ki Joosua
jii yent maŋ ki tur Israel teeb, ki li tee bi yar, ki chentib booru kur nan bi yent.
Ki niib na ji foi nan tɔb.

12

Ki jiin batnba nba ki Moses nyannib na po

1 Israel teeb poŋ din kɔn nyann ki kar yiar nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po nawa, laa
nyii Arnonn mɔkir baauk ki saa tuu Jɔɔdann mɔkir baauk, ki ŋmat niigaŋ po ki saan
tuu Hermonn kunkonn. Bi din nyann batnba banlee-e.

2 Yenɔe tee Amor teeb bat Sihonn, wunba din kar Hesbonn doo ni na. Gilead bɔkyenn
din pukin u yent ni, laa nyii Aroer, Arnonn mɔkir baauk mɔgbann, nan doo nba be
baauk na sinsuuk ni na, ki saan tuu Jabok mɔkir nba tee Amonn teeb tiŋ kpaar paak;
3 ki pukin Jɔɔdann mɔkir baauk, ki nyii Galilii mɔkgbeŋir niidiitu po ki saa baar Bef
Jesimof, ki li be Mɔk-kpeenn na yondo po, ki saan Pisga jɔlɔuŋ po.
4 Bi bia din kɔn nyann Basann bat Og, wunba din tee Refa niwakita nba joont na yenɔ,
ki din kar Atarof nan Edrei doi ni na.
5 U yent din tee Hermonn kunkonn nan Saleka nan Basann kur; ki saan saa baar Gesur
nan Maaka kpaar, nan Gilead bɔkyenn, ki saan ki saa baar Hesbonn bat Sihonn yent ni.
6 Moses nan Israel teebe din kɔn ki nyann batnba banlee na. Ŋɔɔ Moses nba tee Yennu
toontunnɔ na din jii tiŋ na ki tur Rubenn booru nan Gaad booru, nan Manase booru
bɔkire, a lii tee bi yent.

Ki jiin batnba nba ki Joosua kɔn nyannib na po

7 Joosua nan Israel teeb din kɔn nyann batnba nba be yent nba jiin Jɔɔdann mɔkir
yonbaa po na kure, laa nyii Baalgad nba be Lebanonn baauk ni na, ki saan tuu Halak
kunkonn niidiitu po, ki li kpia Edom tiŋ na. Joosua din chent tiŋ nae ki tur Israel booru
na, ki li teen bi yent yaayoo siiyoo.
8 Yiar na din kpab nan kunkonn paak digbann na, nan yonbaa po kunkonbis na,
nan Jɔɔdann mɔkir baauk na, nan li kunkonbis, nan sinsikir nba be yondo po na, nan
kunkoouk nba be niidiitu po na. Tiŋ na din tee Hef teeb, nan Amor teeb, nan Keenann
teeb, nan Peris teeb, nan Hif teeb, nan Jebus teeb yente.
9 Israel teeb nba din kɔn nyann batnba nba na doie na: Jeriko nan Ai, ki li kpia Betel,
10 nan Jerusalem nan Hebronn
11 nan Jarmuf nan Lakis
12 nan Eglonn nan Geser
13 nan Debir nan Geder
14 nan Horma nan Arad
15 nan Libna nan Adulam
16 nan Makeda nan Betel
17 nan Tapua nan Hefer
18 nan Afek nan Lasaronn
19 nan Madonn nan Hasor
20 nan Simronn Meronn nan Aksaf
21 nan Taanak nan Megido
22 nan Kedes nan Jokneam, ki li be Kamel,
23 nan Dor, ki li be mɔkgbianu, nan Goyim, ki li be Galilii,
24 nan Tirsa. Bi kur din tee batnba piintaa nan yenɔkɔɔe.

13

Ki jiin tinii nba ki bi daa ki fat na po

1 Tɔn, Joosua ji din kpeta, ki Yennu yetɔ a, "A kpet bonchiann, ŋaan tiŋ nba tee lin fat
na biar yaba.
2 Ŋanne tee Filistia nan Gesur yent na kur,
3 nan Afim yent na kur, ki jiin niidiitu po na. (Tiŋ nba nyii Sihor kpenbik po, ki jiin
Ijipt tiŋ kpaar po, ki saan gaŋ po ki saa baar Ekronn kpaar na, din tee Keenann teeb
yente; ki Filistia batnba be Gasa, nan Asdod, nan Askelonn, nan Gaaf, nan Ekronn.)
4 Keenann teeb tiŋ mun bia be, nan Meara, linba tee Sidonn teeb yar, ki saan saa tuu
Afek, ki li be Amor teeb kpaar boor,
5 nan Gebal teeb tiŋ, nan Lebanonn tiŋ kur, ki li be yondo po, ki nyii Baalgad nba be
Hermonn kunkonn niidiitu po, ki saan tuu Hamaf jɔɔr lɔɔnu.
6 Sidonn teeb yent kur din pukin leŋ, Sidonn teeb nba din be Lebanonn kunkona nan
Misrefof mɔkir sinsuuk ni na. N saa ber nibooru na kur ki nyinnib, yoo nba ki Israel
teeb chari ki baat nae. Li kpaa talas fan chent tiŋ na ki tur Israel teeb na, nan maa
wanna bianjinba na.
7 Mɔtana, chentir tiŋ na ki tur booru ŋanyia nba tenn na, nan Manase booru bɔkir
nba tenn na, ki lii tee bi yar."

Ki jiin Jɔɔdann mɔkir yondo po tiŋ na chentu po

8 Rubenn booru, nan Gaad booru, nan Manase booru bɔkir poŋ din gaar tiŋ nba ki
Yennu toontunnɔ Moses turib nawa, ki li be Jɔɔdann mɔkir yondo po.

9 Bi yent na din tant ki saan tuu Aroer, ki li be Arnonn mɔkir baauk mɔgbann, nan
doo nba be baauk maŋ sinsuuk ni na, ki kpab nan paanu na kur, ki nyii Medeba ki saan
tuu Dibonn.
10 Li din fɔkit ki saa tuu Amonn kpaar nan doi nba kur ki Amor teeb bat Sihonn nba
din kar Hesbonn din dia na,
11 ki pukin Gilead nan Gesur nan Maaka yentnba, nan Hermonn kunkonn kur, nan
Basann yent kur, ki tant ki saan tuu Saleka,
12 ki li tee bat Og yent, wunba tee Refa booru nijoontik, ki din dia Astarof nan Edrei
doi na. Moses din nyann niib na kure ki ber nyinnib.
13 Ŋaan Israel teeb lek din ki ber Gesur nan Maaka teeb na; bi bia daa kɔɔ Israel tiŋ
ni.
14 Moses din ki tur Liifai booru na tiŋi. Nan Yennu nba din pak Moses na, bi din tee
bii gaan bi tor mujoonu maruŋ nba ki bi sii mann binbintir paak ki teen Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu nae, ki li tee bi yent.

Ki jiin Rubenn yent po

15 Moses poŋ din jii tiŋ na bɔkir ki tur Rubenn booru naakuute, a lii tee bi yent.
16 Bi yent na din tant ki saan tuu Aroer, ki li be Arnonn mɔkir baauk mɔgbann, nan
doo nba be baauk na sinsuuk ni, ki kpab nan paanu nba lint Medeba na,
17 ki kpab nan Hesbonn, nan doi nba be paanu na ni kur, li Dibonn, nan Bamof Baal,
nan Bef Baalmeonn,
18 nan Jahas nan Kedemof nan Mefaf,
19 nan Kiriataim, nan Sibma, nan Seref Sahar, kunkonn paak, baauk na ni,
20 nan Bef-peor nan Pisga jɔɔr sinsika, nan Bef Jesimof.
21 Li din kpab nan paanu doi na kura, nan Amor bat Sihonn, wunba din dia Hesbonn
doo na yent kur. Moses din kɔn nyann ŋɔɔ nan Midiann batnba na: ki bi tee Efi nan
Rekem nan Sur nan Hur nan Reba. Bi kur na din dia tiŋ na ki sommit bat Sihonn-e.
22 Jabaabuurɔ Balam, wunba tee Beor bija na, din pukin niib nba ki Israel teeb kpiib
na ni.
23 Jɔɔdann mɔkire din tee Rubenn booru yent na yonbaa po kpaar. Doi nan digbanbis
nba ki bi din tur Rubenn booru naakuut, ki li tee bi yare na.

Ki jiin Gaad booru yent po

24 Moses bia din jii tiŋ na bɔkir ki tur Gaad booru naakuut ki li tee bi yent.
25 Bi yent na din kpab nan Jaser nan Gilead doi kur, nan Amonn tiŋ bɔkir, ki saan
Aroer, ki li be Raba yondo po;
26 Bi tiŋ na din tant ki nyii Hesbonn ki saan tuu Ramaf Mispe nan Betonim, ki nyii
Mahanaim, ki saan tuu Lodebar kpaar.
27 Jɔɔdann mɔkir baauk ni mun, ki li kpab Bef Haram nan Bef Nimra nan Sukof nan
Safonn, ki kpab nan Hesbonn bat Sihonn yent kur. Ki yonbaa po kpaar tee Jɔɔdann
mɔkir, ki doo niigaŋ po ki saa tuu Galilii mɔkgbeŋir.
28 Doi nan digbanbis nba nae ki bi din jii tur Gaad booru naakuut, ki li tee bi yent.

Ki jiin Manase booru nba be yondo po na yent po

29 Moses din jii tiŋ na bɔkire ki tur Manase booru bɔkir na naakuut, a lii tee bi yent.
30 Bi yent din tant ki saa tuu Mahanaim ki kpab nan Basann yent kur, ki li tee bat Og
nba din dia Basann na yent, nan Jair digbanbis piinloob Basann yent ni,
31 ki kpab nan Gilead bɔkir nan Astarof nan Edrei, ki li tee Og digbangbeŋa nba din
be Basann. Bi din jii yent na kure ki tur Manase bija Makir yaaboona naakuut na bɔkir.
32 Biaŋinba nae ki Moses din biit tiŋ nba be Jeriko nan Jɔɔdann mɔkir yondo po, yoo
nba ki u din be Moab paanu ni na.
33 Ŋaan Moses din ki tur Liifai booru na tiŋi. U din yetib a bi tor sii nyi Yenpiinii nba
ki bi sii gaan ki teen Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na nie.

14

Ki jiin Jɔɔdann mɔkir yonbaa po tiŋ na chentu po

1 Linba waa na tee biaŋinba ki bi biit Keenann tiŋ nba be Jɔɔdann mɔkir yonbaa po
na ki tur Israel teebe. Eleasar, wunba din tee manntɔɔ na, nan Nunn bija Joosua, nan
Israel booru booru naakuut tɔɔndamme, din taan ki chent tiŋ na ki tur Israel teeb.
2 Booru ŋanyia nan booru bɔkir nba be Jɔɔdann mɔkir yonbaa po nae din tɔ tiatia ki
biit tiŋ na, nan Yennu nba wann Moses biaŋinba na.
3-4 Moses poŋ din jii tiŋ nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na ki tur booru ŋanlee nan
booru bɔkir nawa. (Joosef maaru din bɔkit ki tee booru munlee-e, ŋamme tee Manase

booru nan Efraim booru.) Moses din ki tur Liifai booru na tiŋi, ŋaan bi din gaar doi ki kɔɔ, ki bia mɔk yiar ki kpaar bi bonkobit.
5 Israel teeb din chent tiŋ na nan Yennu nba wann Moses biaŋinba nae.

Biaŋinba ki bi jii Hebronn doo ki tur Kaleb

6 Dasiar ki nisiab nyii Juda booru ni ki baar Joosua boor, Gilgal. Bi yenɔ sann din tee Kaleb ki u tee Jefune nba tee Kenis nirɔ na bija. U din yet Joosua a, "A mi Yennu nba din pak linba ki jiin min nan fin po ki tur Moses nba tee ŋɔɔ Yennu nirɔ na, Kades Banea doo ni.
7 N din mɔk bina piinnae, ki Yennu toontunnɔ Moses tumin ki n nyii Kades Banea ki baar a n tan pikii tiŋ na. N din jen nan barmɔnii gatue u boor.
8 Jab nba ki min nan ŋamm din tɔk saan na ŋarin din jen ki tan kɔɔn ti niib jaŋmaaniie, ŋaan min din wei n Yomdaanɔ Yennu mɔbe fanu.
9 Maa tun nna na, li paak ki Moses din senn mɔsonn nan min nan n waas saa gaar tiŋ nba ki n ŋmaa na, ki lii tee ti yar.
10 Mɔtana, gotir, Yennu nba din pak nna ki tur Moses, li ji baar bina piinna nan ŋanŋmuwa. Li din tee yoo nba ki Israel teeb somm kunkoouk paak nae, ŋaan Yennu nba senn mɔsonn biaŋinba na, ki u tinnin ki tan tuu mɔtana. Gotirin, n bina piinniin nan ŋanŋmue na,
11 ŋaan ki n bia daa mɔk paŋ ki tee nan yoo nba ki Moses din tumin na. N bia daa mɔk paŋ ki saa fit saan tɔb, koo ki tun linba kur be.
12 Mɔtana, turimin tiŋ nba mɔk kunkona ki Yennu din senn mɔsonn nan u saa turin, daar nba ki min nan n leeb din jen ki tur gatu na. Ti din pak nan niwakita booru nba ki bi yib Anak teeb na be doo nba ki bi maa joonjot ki loon na ni. Li ki gar Yennu n taan n po ki man ber nyinnib, nan ŋɔɔ Yennu nba yet biaŋinba na."
13 Ki Joosua teen piisin Jefune bija Kaleb paak, ŋaan turɔ Hebronn doo ki li teen u yar.
14 Hebronn lek bia daa tee Kenis nirɔ Jefune bija Kaleb yaaboona yare, kimaan waa din sak Israel teeb Yomdaanɔ Yennu mɔb fanu na paak.
15 Sinsinn, Hebronn sann din tee Arba dooe. (Arba-e din tee nijaann Anak booru ni.)
Li poor po parmaasir ji din be tiŋ na ni.

15

Ki jiin Juda booru yent po

1 Juda booru ni naakuut nba din gaar tiŋ nbae na:
Tiŋ na din tant ki saan niidiitu po, ki saa tuu kunkoouk nba ki bi yi Sinn na niidiitu po, Edom kpaar paak.
2 Tiŋ po kpaar na din nyii Mɔk-kpeenn na kpiŋ poe ki sik,
3 ki saa nyii Akrabim lɔɔnu ki saan tuu Sinn, ki sik Kades Banea diitu po, ki gar Hesronn, ki baar Adar, ki ŋmat Karka po,
4 ki saan Asmonn, ki waa Ijipt kpaar paak kpenbik na, ki saa baar Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na, siaminba ki kpaar na dian. Ŋanne tee Juda diitu po kpaar.
5 Ki yondo po kpaar mun nyii Mɔk-kpeenn na ki saan tuu siaminba ki Jɔɔdann mɔkir puub ki taant nan Mɔk-kpeenn na.
Ki gaŋ po kpaar mun piin leŋ,
6 ki tant saan Bef Hogla, ki doo gaŋ po ki gar Jɔɔdann mɔkir baauk na, ki doo nna ki saa baar Bohann tann, (Bohann din tee Rubenn bijae),
7 ki nyii Ninmɔnn Baauk ki saan tuu Debir, ki ŋmant gaŋ po ki took Gilgal ki li yeek nan Aduminn lɔɔnu, baauk na diitu po, ki saan nna ki saa baar En Semes nyuntona, ki saan tuu En Rogel,
8 ki gar Hinom baauk ki saan niidiitu po sinsikir nba ki Jebus teeb doo Jerusalem be na. Kpaar na din gaar nnae ki doo kunkonn na paak, Hinom baauk na yonbaa po, ki jiin Refaim baauk na niigaŋ po kpiŋ.
9 Laa nyii leŋ, ki li saan ki baar Neftoa nyuntona, ki gar saan doi nba kpia nan Efronn kunkonn na, ki ji ŋmat saan Baala (koo Kiriaf Jearim),
10 ki kook Baala yonbaa po, ki saa kunkona paak digbann nba ki bi yi Seir na, ki doo Jearim kunkonn niigaŋ po (koo Kesalonn), ki sik baar Bef Semes, ki gar baar Timna.
11 Ki kpaar na bia doo kunkonn na po, Ekronn niigaŋ po, ki ŋmant Sikeronn po ki gar Baala kunkonn, ki saa baar Jamnia, ki saan dian Sinsuuk ni mɔkgbeŋir,
12 ki li teen yonbaa po kpaar.
Yiar na nie ki Juda booru naakuut niib din kar.

Biaŋinba ki Kaleb kɔn nyann Hebronn nan Debir doi
(Barbuura 1.11-15)

13 Joosua din jii Juda yent waan ki tur Jefune bija Kaleb, wunba tee Juda booru ni nirɔ
na, nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na. U din gaar Hebronn-e, doo nba tee Anak baa
Arba yar na.
14 Ki Kaleb ber Anak yaaboona nba tee Sesai ŋaateeb, nan Ahimann ŋaateeb, nan
Talmai ŋaateeb na, ki nyinnib doo na ni.
15 U din nyii leŋe ki saan lek Debir teeb. (Bi din tuu yi doo maŋe Kiriaf Sefer.)
16 Ki Kaleb yet a, "N saa jii n bipoo Aksa-e ki tur jɔɔ nba fit kɔn nyann Kiriaf Sefer, ki
wun kɔɔnɔ."
17 Ki Otniel, wunba tee Kaleb ninja Kenas bija na, kɔn nyann doo na, ki Kaleb jii u
bipoo Aksa ki turɔ, ki u kɔɔnɔ.
18 Aksa yunyoodaar ki Otniel yetɔ a wun boi u baa ki wun turɔ tiŋ. Aksa nba jakit u
boŋ paak ki sik yoo nba, ki u baa Kaleb boiɔ a, "A loon ki n tun bee ki turani?"
19 Ki u jiin a, "N loon nyuntonae. Tiŋ nba ki a turin na ki mɔk nyume." Tɔn, ki Kaleb
turɔ paapo nan tiŋ po nyuntona.

Ki jiin Juda doi po

20 Tiŋ nae ki Juda booru naakuut din gaar ki li tee bi yent.
21 Doi nba tant saan diitu po ki tee bi yar, nan linba din kpia Edom kpaar ki tee Kabseel
nan Eder nan Jagur,
22 nan Kina nan Dimona nan Adada
23 nan Kedes nan Hasor nan Itnann
24 nan Sif nan Telem nan Bealof
25 nan Hasor Hadata nan Kiriof Hesronn (koo Hasor)
26 nan Amam nan Sema nan Molada
27 nan Hasar Gada nan Hesmonn nan Bef-pelet
28 nan Hasar Sual nan Beerseba nan Bisiotia
29 nan Baala nan Iim nan Esem
30 nan Eltolad nan Kesil nan Horma
31 nan Siklag nan Madmana nan Sansana
32 nan Lebaof nan Silhim nan Ayinn nan Rimonn: Ki li tee digbana piinlee nan ŋanyia,
ki pukin doi nba kookir na.
33 Kunkonbis ni kunkona doi na mun din tee Estaol nan Sora nan Asna
34 nan Sanoa nan En-ganim nan Tapua nan Enam
35 nan Jarmuf nan Adulam nan Soko nan Aseka
36 nan Saraim nan Aditaim nan Gedera nan Gederotaim: Ki li tee digbana piik nan
ŋanna ki pukin doi nba kook ki lintir na.
37 Doi nba na bia din pukin: Senann nan Hadasa nan Migdal-gad
38 nan Dileann nan Mispa nan Jakteel
39 nan Lakis nan Boskaf nan Eglonn
40 nan Kabonn nan Lamam nan Kitlis
41 nan Gederof nan Bef-dagonn nan Naama nan Makeda: Ki li tee digbana piik nan
ŋanloob ki pukin doi nba kook ki lintir na.
42 Ki pukin Libna nan Eter nan Asann
43 nan Ifta nan Asna nan Nesib
44 nan Keila nan Aksib nan Maresa: Ki li tee digbana ŋanyia ki pukin doi nba kook ki
lintir na.
45 Ekronn doo din be nan li digbangbeŋa nan li digbanbis,
46 nan doi nba din kpia Asdod, ki nyii Ekronn ki saan tuu Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na.
47 Asdod nan Gasa din be nan bi digbangbeŋa nan digbanbis, ki nyii Ijipt kpaar paak
kpenbik na, ki saan tuu Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na kpiŋ.
48 Tiŋ nba ki kunkona be bonchiann na doi mun din tee Samir nan Jatir nan Soko
49 nan Dana nan Kiriaf Sefer (koo Debir),
50 nan Anab nan Estemoa nan Anim
51 nan Gosenn nan Holonn nan Gilo: Ki li tee digbana piik nan yenn, ki pukin doi nba
kook ki lintir na.
52 Ki bia pukin Arab nan Duma nan Esann
53 nan Janim nan Bef Tapua nan Afeka
54 nan Humta nan Hebronn nan Sior: Ki li tee digbana ŋanyia, ki pukin doi nba kook
ki lintir na.
55 Ki bia pukin Maonn nan Kamel nan Sif nan Juta

56 nan Jesreel nan Jokdeam nan Sanoa
57 nan Kainn nan Gibea nan Timna: Ki li tee digbana piik, ki pukin doi nba kook ki lintir na.
58 Ki bia pukin Halhul nan Bef-sur nan Gedor
59 nan Maaraf nan Betanof nan Eltekonn: Ki li tee digbana ŋanloob, ki pukin doi nba kook ki lintir na.
60 Ki bia pukin Kiriaf Baal (koo Kiriaf Jearim), nan Raba: Ki li tee digbana ŋanlee, ki pukin doi nba kook ki lintir na.
61 Ki bia pukin kunkoouk na paak digbana, ki li tee Bef Araba nan Midinn nan Sekaka
62 nan Mibsann nan Yaarin Doo nan Engedi: Ki li tee digbana ŋanloob, ki pukin doi nba kook ki lintir na.
63 Ŋaan Juda teeb na din ki fit ber Jebus teeb nba din be Jerusalem na ki nyinnibi. Jebus teeb maŋ nan Juda teeb bia daa lakin kɔɔ.

16

Ki jiin Efraim nan Manase booru bɔkleer na tiŋ yent po

1 Tiŋ kpaar nba be niidiitu po ki bi din jii tur Joosef yaaboona na piin Jɔɔdann mɔkir boore, ki li kpia Jeriko nyuntona na kpiŋ, yondo po, ki saa baar kunkoouk. Li din nyii Jeriko ki saan doo tiŋ nba mɔk kunkona ni, ki fokit ki saa tuu Betel.
2 Laa nyii Betel ki li saan tuu Lus ki gar baar Atarof Adar, siaminba ki Ark teeb din be na,
3 ki ŋmat saan yonbaa po ki saa baar Jaflet teeb kɔɔnn, halii ki saa baar Bef Horonn nba be tiŋ po na. Li din nyii leŋe ki saa baar Geser, ki dian Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na.
4 Joosef yaaboona nba tee Efraim nan Manase bɔkleer na din gaar tiŋ maŋe, ki li tee bi yent.

Ki jiin Efraim yent po

5 Efraim naakuut yente na, bi kpaar din nyii Atarof Adar yondo poe, ki saa baar Bef Horonn nba be paapo na,
6 ki nyii leŋ ki saan tuu Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na, ki Mikmetaf be bi gaŋ po, ki li yondo po kpaar na gɔnt ki saan Taanaf Siilo, ki gar li yondo po ki saa baar Janoa,
7 ki nyii Janoa ki sik baar Atarof nan Naara, ki fiar Jeriko ki saan tuu Jɔɔdann mɔkir.
8 Kpaar na din nyii Tapua ki saan yonbaa po ki saa baar Kana kpenbik, ki saan dian Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na. Tiŋ maŋe bi din jii tur Efraim booru naakuut, ki li tee bi yent,
9 ki kpab nan digbangbeŋa nan digbanbis nba be Manase yent ni, ŋaan tee Efraim teeb yar na.
10 Ŋaan bi din ki ber Keenann teeb nba kɔɔ Geser na, ki Keenann teeb maŋ bia daa lakin kɔɔ nan Efraim teeb, ŋaan Efraim teeb na miamme ki bi tuun nan daaba na.

17

Ki jiin Manase booru bɔkleer nba be yonbaa po na tiŋ yent po

1 Tiŋ na chianu nba jiin Jɔɔdann mɔkir yonbaa po na din tee Joosef bijakper Manase ŋaateeb yare. Gilead baa Makir-e din tee Manase bijakper, ki bia tee kunkɔnkɔnna yudaanɔ, li paak ki bi jii Gilead nan Basann yentnba ki teen u nuu ni, ki li be Jɔɔdann mɔkir yondo po.
2 Tiŋ nba be Jɔɔdann mɔkir yonbaa po na, bi din tur Manase ŋaateeb nba tenn nae. Ŋamme tee Abieser nan Helek nan Asriel nan Sekem nan Hefer nan Semida. Joosef bija Manase yaaboonjaie na, ki bi tee naakuut yudamm.
3 Ŋaan Manase bija Makir, u mun yaa bija Gilead, u mun yaa bija Heser, u mun yaa bija Selofehad din ki mɔk bonjai, u waas kur din tee bonpoie. Bi sanae tee Mala nan Nowa nan Hogla nan Milka nan Tirsa.
4 Ŋanne ki bi tan saan manntɔɔ Eleasar nan Nunn bija Joosua nan tɔɔndamm na boor ki yet a, “Yennu din senn Moses a wun mun turit tiŋ nan ti ninjamm nba gaar tiŋ biaŋinba na, ki lii tee ti yar.” Ki bi turib tiŋ nan baa tur bi ninjamm na, nan Yennu nba senn biaŋinba na.
5 Manase din la chentu piik ki pukin Gilead nan Basann nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na,
6 kimaan u yaaboonpoi nan u yaaboonjai nba din gaar tiŋ tora na paak. Bi din jii Gilead tiŋ ki tur Manase yaaboonlia nae.

7 Manase yent din nyii Aser ki saan baar Mikmetaf, ki li be Sekem yondo po. Kpaar
na din saan diitu poe ki kpab nan En Tapua* teeb.
8 Tiŋ nba lint Tapua na din tee Manase yaaboona yente, ŋaan Tapua doo nba din kpia
kpaar na tee Efraim yaaboona yare.
9 Ki kpaar na sik baar Kana kpenbik, ki digbana nba be kpenbik maŋ diitu po na tee
Efraim yar, ŋaan be Manase yent ni. Ki Manase kpaar tɔkin saan kpenbik na gaŋ po, ki
saan dian Sinsuuk ni mɔkgbeɲir na.
10 Efraim yent din saan diitu poe, ki Manase yent saan gaŋ po, ki Sinsuuk ni mɔkgbeɲir
na tee bi yonbaa po kpaar. Aser booru yent din be gaŋ poe ki jiin yonbaa po, ki Isakar
booru yent mun be gaŋ po ki jiin yondo po.
11 Isakar nan Aser yent ni, Manase din yen Bef-sann nan Ibleam, ki kpab nan doi nba
kookir, nan Dor (linba din be mɔk-kpiŋ na,) nan Endor nan Taanak nan Megido ki pukin
doi nba kookir na.
12 Manase booru na din ki fit ber niib nba be doi maŋ ni ki nyinnibi, li paak Keenann
teeb na din tukin kɔɔ leŋe.
13 Israel teeb na nba lek din tan kɔɔ paŋ na, ŋaan bi din ki ber Keenann teeb na ki
nyinnib, bi din miamme ki bi tuun toonpaara.

Biaŋinba ki Efraim nan Manase booru bɔkir bia loon tiŋ

14 Ŋanne ki Joosef yaaboona yet Joosua a, “Bee ki a turit tiŋ na bɔkyennkɔɔ a lii tee ti
yari? Ti yab bonchiann, kimaan Yennu teen piisin ti paaka.”
15 Ki Joosua jiin a, “Li-i tee ki i yab bonchiann, ki Efraim kunkona yent waabi, yin kɔɔ
fɔɔr ni ki saa chɔɔ Peris teeb nan Refa teeb tiŋ na ni ki teen i yar.”
16 Ŋanne ki bi jiin a, “Kunkona paak tiŋ na ki jaŋiti, ŋaan Keenann teeb nba be paanu
ni na mɔk kut taantorite, binba be Bef Sann nan li digbankpinii na, nan binba be Jesreel
baauk ni na.”
17 Ki Joosua pak tur Efraim booru nan Manase booru nba be yonbaa po na a, “I yab
ki bia mɔk paŋ bonchiann. Li ŋan ki i tor n gar yennkɔɔ.
18 Kunkona paak tiŋ na sii tee i yare. Laa lek tee fɔɔr na ŋaan i saa chɔɔe ki yentir,
laa nyii li kpiŋ ki saa tuu li kpinleer. Keenann teeb na ŋarin, i saa fit ber nyinniba, nan
baa lek mɔk kut taantorit, ki mɔk paŋ nawa.”

18

Ki jiin tiŋ nba tenn na chentu po

1 Baa kɔn ki yent tiŋ na yoo nba, ki Israel teeb taan leeb Siilo ki chaan Yennu lanbouŋ.
2 Israel teeb na booru munlore din tenn, ki bi daa ki turib tiŋi.
3 Ŋanne ki Joosua yet Israel teeb maŋ a, “Nlee yooe ki i yaa yin saan gaar tiŋ nba ki
Yennu, wunba tee i yeejamm Yomdaanɔ na jii ki turi na?
4 Gant jab bantaa-taa booru kur ni, ki te bin nyi ki ŋmaa tiŋ na ki dɔk yent nba ki bi
sii loon bii yen. Li poor po bin ŋmat jen n boor.
5 Tiŋ na sii tee chentu munlore-e ki tee bi yar. Juda booru sii be u yent nie diitu po, ki
Joosef booru be u yent ni gaŋ po.
6 Sɔbin chentu munlore na bibiuk ki turin. Li poor po, n saa tɔ naatɔɔt ki boi ti
Yomdaanɔ Yennu ki turi.
7 Liifai teeb na ŋarin kaa tor tiŋ chentu ni, kimaan bi tor sii tee baa tee Yennu
mannteeb nae, ŋaan Gaad booru nan Rubenn booru nan Manase booru nba be yondo
po na ŋarin poŋ la bi torawa, ki li be Jɔɔdann mɔkir yondo po, linba ki Yennu toontunnɔ
Moses din turib na.”
8 Joosua nba pakib ki gbenn, ki bi yaat saan a bin saa dɔk tiŋ na, nan Joosua mɔbona
nba tee biaŋinba na a, “Saant tiŋ na kur po ki dɔkir, ki jen n boor, ki man tɔ naatɔɔt
Siilo doo na ni, ki boi Yennu ki turi.”
9 Ŋanne ki jab na kak lin tiŋ na kur po, ki dɔk tiŋ na, ki sɔb baa chent tiŋ na taar
munlore biaŋinba, ki bia sɔb doi na sana. Li poor po ki bi ŋmat jen Joosua boor, kaaŋ
nba be Siilo na ni.
10 Ki Joosua tɔ naatɔɔt ki boi Yennu ki chent tiŋ na ki tur Israel booru nba biar na.

Ki jiin Benjaminn yent po

11 Benjaminn booru ni, ŋaak ŋaake din sint la tiŋ tor chentu na ni. Bi tiŋ maŋ din be
Juda booru tiŋ nan Joosef booru tiŋ sinsuuk nie.

---

* **17:7 17.7** En Tapua paake tee Tapua nyuntonn

12 Bi kpaar din piin Jɔɔdann mɔkir paake ki jiin gaŋ po, ki doo gar Jeriko gaŋ po, ki
saan yonbaa po ki saa baar kunkona paak tiŋ na, ki saa baar Betafenn kunkoouk na
paak.
13 Kpaar na din sik Lus diitu po (Lus sanleere tee Betel), ki sik baar Atarof Adar, ki li
be kunkonn na paak, ki jiin tiŋ po Bef Horonn diitu po.
14 Ki kpaar na bia gɔnt, ki nyii kunkonn na yonbaa po, ki saa diitu po nan Kiriaf Baal
po (bi bia yir Kiriaf Jearim-e), ki li tee Juda booru yent. Ŋanne din tee yonbaa po kpaar.
15 Diitu po kpaar din piin Kiriaf Jearim kpiŋe ki saan ki saa baar Neftoa nyuntona,
16 ki sik fiar kunkonn nba tor Hinom baauk na, ki li be Refaim baauk diitu po na, ki
ŋmat sik tiŋ po ki gar Hinom baauk na, Jebus doo kpiŋ diitu po, ki saan En Rogel po,
17 ki ŋmant gaŋ po ki baar En Semes, ki gar baar Gelilof, ki li yeek nan Aduminn lɔɔnu.
Kpaar na din ŋmat sik ki saa baar Bohann Tann, (Bohann din tee Rubenn bijae),
18 ki gar doo gaŋ po jɔɔr na paak ki fiar Jɔɔdann mɔkir baauk, ki ŋmat sik baauk na
ni,
19 ki gaar Bef Hogla sinsikir gaŋ po, ki saan tuu Mɔk-kpeenn gaŋ po, siaminba ki
Jɔɔdann mɔkir nyun siik ki taant na. Diitu po kpaare na dinn.
20 Jɔɔdann mɔkire din tee yondo po kpaar. Tiŋ terii nba nae ki Benjaminn booru
naakuut din gaar, ki li tee bi yent.
21 Benjaminn boorue din yen doi nba tee Jeriko nan Bef Hogla nan Emek Kesis
22 nan Bef Araba nan Semaraim nan Betel
23 nan Afim nan Para nan Ofra
24 nan Kefaramoni nan Ofni nan Geba: Ki li tee digbana piik nan ŋanlee, ki pukin doi
nba kook lintir na.
25 Digbana nba na bia din pukin: Gibeonn nan Rama nan Beerof
26 nan Mispa nan Kefira nan Mosa
27 nan Rekem nan Ir-peel nan Tarala
28 nan Sela nan Haelef nan Jebus (bi bia yir Jerusalem-e), nan Gibea nan Kiriaf Jearim:
Ki li tee digbana piik nan ŋanna, ki pukin doi nba kook lintir na. Tiŋ nba nae ki
Benjaminn booru naakuut din gaar, ki li tee bi yent.

19

Ki jiin Simeonn booru yent po

1 Tiŋ tor nba din wei munlee ni tee Simeonn booru ni naakuut yente. Bi yent maŋ din
tant ki saan kɔɔ Juda booru yent nie.
2 Li din kpab nan Beerseba nan Sieba nan Molada
3 nan Hasar Sual nan Bala nan Esem
4 nan Eltolad nan Betul nan Horma
5 nan Siklag nan Bef Maakabof nan Hasar Susa
6 nan Bef Lebaof nan Saruhenn: Ki li tee digbana piik nan ŋantaa, ki pukin doi nba
kook lintir na.
7 Digbana nba na bia din pukin; ŋamme tee Ayinn nan Rimonn nan Eter nan Asann:
ki li tee digbana ŋanna, ki pukin doi nba kook lintir na.
8 Linba na din kpab nan doi nba kur lint digbana nae ki saa baar Baalaf Beer (bi bia
yir Rama-e), ki li be diitu po. Tiŋ nba nae ki Simeonn booru naakuut din gaar ki li tee
bi yent.
9 Juda yent nba din yab ki gar baa loon biaŋinba na, bi din ŋmit tiŋ maŋe waan ki
tur Simeonn booru.

Ki jiin Sebulunn booru yent po

10 Tiŋ tor muntaa ni din tee Sebulunn booru naakuut yare. Tiŋ nba ki bi din gaar na
din saan ki saa baar Sarid.
11 Kpaar na din nyii leŋ ki saan yonbaa po ki saa baar Mareal, ki saa fiar Dabesef nan
Jokneam yondo po kpenbik na.
12 Sarid bɔkleer na, kpaar maŋ din saan yondo po, ki saa baar Kislof Tabor, ki ŋmat
saan Daberaf ki doo baar Jafia.
13 Li din nyii leŋ ki saan yondo po ki saa baar Gaaf Hefer nan Ef-kasinn ki ŋmat Nea
yakir ki jiin Rimonn sɔnu po.
14 Ki gaŋ po kpaar mun ŋmant ki took Hanatonn po, ki saan dian If-tahel baauk.
15 Li din pukin Kataf nan Nahalal nan Simronn nan Idala nan Betlehem: Ki li tee
digbana piik nan ŋanlee, ki pukin doi nba kook ki lintir na.
16 Digbana nba na nan li doie ki Sebulunn booru naakuut din gaar, ki li tee bi yent.

Ki jiin Isakar booru yent po

17 Tiŋ tor munna ni din saan Isakar booru naakuut boore.
18 Bi yent na din tee Jesreel nan Kesulof nan Sunem
19 nan Hafaraim nan Sionn nan Anaharaf
20 nan Rabif nan Kisionn nan Ebes
21 nan Remef nan En-ganim nan En-hada nan Bef-pases.
22 Kpaar maŋ din saan baar Tabor nan Sahasuma nan Bef Semes ki saan dian Jɔɔdann mɔkir. Li din tee digbana piik nan ŋanloobe, ki pukin doi nba kook ki lintir na.
23 Digbana na nan li doie ki Isakar booru naakuut din gaar, ki li tee bi yent.

Ki jiin Aser booru yent po

24 Tiŋ tor nba pukin munŋmu ni din tee Aser booru naakuut yente.
25 Bi yent din tee Helkaf nan Hali nan Betenn nan Aksaf
26 nan Alam Melek nan Amad nan Misal. Li yonbaa po ki li fiar Kamel nan Sihor Libnaf.
27 Laa ŋmant yondo po, ki kpaar na saan baar Bef-dagonn, ki gar saan Sebulunn nan Ifta-el baauk, ki tɔkin saan gaŋ po ki baar Betemek nan Neyel. Li din tukin gaŋ po ki saa baar Kabul
28 nan Ebronn nan Rehob nan Hamonn nan Kana, ki saan ki saa baar Sidonn,
29 ki ŋmat saan Rama, ki gar baar digbann nba mɔk joonjouk, ki bi yir Taya na, ki ŋmat saan Hosa ki saa dian Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na. Li digbana din tee Mahalab nan Aksib
30 nan Yuma nan Afek nan Rehob: Ki li tee digbana piinlee nan ŋanlee, ki pukin doi nba kook ki lintir na.
31 Digbana nba na nan li doie ki Aser booru naakuut din gaar, ki li tee bi yent.

Ki jiin Naftali booru yent po

32 Tiŋ tor nba pukin munloob ni din tee Naftali booru naakuut yente.
33 Li kpaar din nyii Helef ki saan baar tijakper nba din be Sananim na, ki gar baar Adami-nekeb nan Jamnia, ki saan ki saa baar Lakum, ki saan dian Jɔɔdann mɔkir.
34 Kpaar na din gɔnt leŋ ki saan yonbaa po ki baar Asnof Tabor, ki nyii leŋ ki baar Hukok ki gar fiar Sebulunn booru tiŋ niidiitu po, ki saan yonbaa po ki baar Aser booru tiŋ yonbaa po, ki ŋmant yondo po ki baar Jɔɔdann mɔkir.
35 Digbana nba ki bi maa joona ki lint na din tee Sidim nan Ser nan Hamaf nan Rakaf nan Kineref
36 nan Adama nan Rama nan Hasor
37 nan Kedes nan Edrei nan En-hasor
38 nan Yironn nan Migdal-el nan Horem nan Bef Anaf nan Bef Semes-e; ki li tee digbana piik nan ŋanyia, ki pukin doi nba kook lintib na.
39 Digbana nba na nan li doie ki Naftali booru naakuut din gaar, ki li tee bi yent.

Ki jiin Dann booru yent po

40 Tiŋ tor nba pukin munlore ni din tee Dann booru naakuut yente.
41 Li yent din tee Sora nan Estaol nan Ir-semes
42 nan Saalbim nan Aijalonn nan Itla
43 nan Elonn nan Timna nan Ekronn
44 nan Elteke nan Gibetonn nan Baalaf
45 nan Jehud nan Bene-berak nan Gaf-rimonn
46 nan Me-jarkonn, nan Rakonn, ki pukin yent nba kook Jɔpa na.
47 Ŋaan Dann booru nba din kɔŋ tiŋ na, ki bi saan lek Lais, ki nyannir, ki kpii leŋ niib, ŋaan yent doo maŋ. Bi din kar leŋe ki lebit li sann ki yir Dann ŋaan piin Lais. Bi din purir ki gaan nan bi yeeja Dann-e.
48 Digbana nba na nan li doie ki Dann booru naakuut din gaar, ki li tee bi yent.

Ki jiin tiŋ na tor joontik po

49 Israel teeb nba chent tiŋ na ki gbenn yoo nba, bi din tur Nunn bija Joosua tiŋ na waan ki li tee u yent.
50 Bi din turɔ doo nba ki u ganne, nan Yennu nba din senn na. Li sann din tee Timnaf Sera, ki li be Efraim booru kunkona yent na ni. U din ŋamm maa digbann maŋe ki kar leŋ.
51 Manntɔɔ Eleasar, nan Nunn bija Joosua, nan Israel booru na naakuut saakab din be Siiloe, Yennu lanbouŋ tammɔb ni, ki boi Yennu ŋaan tɔ naatɔɔt ki chent tiŋ na. Nna bannue ki bi din chent tiŋ maŋ ki gbenn.

20

Ki jiin sindant doi po
(Nikant 35.9-34; Sennu 4.41-43; 19.1-13)

1 Ŋanne Yennu yet Joosua
2 a wun pak Israel teeb na a, “Gant sindant doi nba ki n wann Moses maa wun paki li
po na.
3 Nirɔ nba tan kpet kpii u lɔɔ saa fit chiar ki saan leŋ ki saa bɔr, ki wunba loonɔ a
wun kpiu ki jiin pann na daa laatɔ.
4 U saa fit chiar ki saan doi na yenn ni, siaminba ki bi bu buut, doo na tammɔb boor,
ki wann tɔɔndamm na linba teen. Li poor po bi saa chabɔ ki wun kɔɔ doo na ni, ki bin
turɔ binbeboor ki u be.
5 Li-i tee ki wunba waau a wun kpiu ki jiin pann na wei baar doo maŋ ni, doo na ni
niib daa jikitɔ ki kubint wunba waau na nuu ni. Li tee bii guu-ue, kimaan u ki mie ki
kpii u lɔɔ na, u wutoor kaa doo, ki u kpiiu.
6 Li tee wuu be doo na nie nan baa tan saa bu u buut, nan mannteeb yudaanɔ nba be
li yoo na nba tan saa kpo. Li poor po ki nirɔ na n ji ŋmat kun u tiɔŋ doo nba ki u daan
chiar nyii ki baar na.”
7 Jɔɔdann mɔkir yonbaa po ki bi gann Kedes, ki li be Galilii tiŋ ni, ki tee Naftali booru
yent nba mɔk kunkona na ni, nan Sekem, ki li be Efraim booru yent nba mɔk kunkona
na ni, nan Hebronn, ki li be Juda booru yent nba mɔk kunkona na ni.
8 Kunkoouk paanu nba be Jeriko yondo po ki jir Jɔɔdann mɔkir yondo po, ki bi gann
Beser, ki li be Rubenn booru yent ni, nan Ramof, ki li be Gilead tiŋ ni, ki tee Gaad booru
yent, nan Golann, ki li be Basann tiŋ ni, ki tee Manase booru yent.
9 Sindant doi nae ki bi din gann ki tur Israel teeb kur nan boorganu nba kɔɔ namm,
a wunba kur kpet kpii u lɔɔ wun chiar saan leŋe ki saa bɔr, ki bi kan fit kpiu, see ki bi
sint bu u buut, ki la waa mɔk mɔnii nan waa ki mɔka.

21

Ki jiin Liifai booru doi po

1 Li poor po ki Liifai booru naakuut saakab saan manntɔɔ Eleasar nan Nunn bija
Joosua nan Israel booru naakuut saakab boor,
2 Siilo doo ni, ki li be Keenann tiŋ ni, ki yetib a, “Yennu senn sennu ki tur Moses a li
tee bin turit doie, ki tii kɔɔ, ki bia turit tiŋ ki tii kpaar ti bonkobit.”
3 Ki Israel teeb na tur Liifai booru na digban-yena, nan bonkobit kpaar boa, bi tiɔŋ
tinii na ni, nan Yennu nba senn na.
4 Liifai teeb nba tee Kohaf naakuuk nae din sint gaar tiŋ tor. Aarɔnn yaaboona
naakuut din gaar doi piik nan ŋantaae, ki li nyii Juda yent ni, nan Simeonn yent ni,
nan Benjaminn yent ni.
5 Kohaf naakuuk ni, binba tenn na din gaar doi piike, ki li nyii Efraim booru nan Dann
booru nan Manase booru bɔkir nba be yonbaa po na yentnba ni.
6 Gersonn naakuuk din gaar doi piik nan ŋantaae, ki li nyii Isakar booru nan Aser
booru nan Naftali booru, nan Manase booru bɔkleer nba be yondo po na yentnba ni.
7 Ki Merari naakuuk mun gaar doi piik nan ŋanlee, ki li nyii Rubenn booru nan Gaad
booru nan Sebulunn booru yentnba ni.
8 Israel teeb na din tɔ naatɔɔte ki chent doi na, nan li bonkobit kpinkpaar boa, ki tur
Liifai teeb, nan Yennu nba din senn Moses bianinba na.
9 Digbana nba ki bi din nyinn Juda booru nan Simeonn booru yentnba ni,
10 ki tur Aarɔnn maaru nba nyii Kohaf naakuuk ni, ki tee Liifai yaaboonae na. Ŋamme
din sint gaar tiŋ tor.
11 Bi din turib Arba doie, (Arba din tee Anak baae), bi ji yi doo maŋ Hebronn-e, ki li
be Juda yent nba mɔk kunkona na ni, nan bi bonkobit kpinkpaar boa, ki li lintir.
12 Digbann na tinii nan li doi poŋ din tee Kaleb, wunba tee Jefune bija na yarewa.
13 Digbanlia din be ki pukin Hebronn nba tee sindant doo na po. Digbana nba nae ki
bi din tur Aarɔnn nba tee manntɔɔ na yaaboona, ŋanne tee Libna
14 nan Jatir nan Estemoa
15 nan Holonn nan Debir
16 nan Ayinn nan Juta nan Bef Semes nan bi bonkobit kpinkpaar boa, ki tee digbana
ŋanyia, ki nyii Juda booru nan Simeonn booru yentnba ni.
17 Benjaminn booru yent ni, bi din nyinn doi ŋannae, ki li tee Gibeonn nan Geba
18 nan Anatof nan Almonn nan bi bonkobit kpinkpaar boa ki turib.

19 Doi piik nan ŋantaae ki bi din tur mannteeb nba tee Aarɔnn yaaboona, nan bi
bonkobit kpinkpaar boa.
20 Liifai yaaboona nba tee Kohaf naakulia nba tenn na, din la tiŋ tor Efraim booru
yent nie.
21 Bi din gaar doi ŋannae, ki li tee Sekem, nba be Efraim booru kunkona tiŋ ni, ki tee
sindant doi na yenn, nan Geser,
22 nan Kibsaim, nan Bef Horonn, nan li bonkobit kpinkpaar boa.
23 Dann booru yent ni, bi din nyinn doi ŋannae; ki li tee Elteke nan Gibetonn
24 nan Aijalonn nan Gaaf Rimonn, nan li bonkobit kpinkpaar boa.
25 Ki Manase booru bɔkir nba be yonbaa po na, ki bi nyinn doi ŋanlee; ki li tee Taanak
nan Gaaf Rimonn nan li bonkobit kpinkpaar boa.
26 Kohaf naakuuk niib maŋ nba din gaar doi nba tee piike nan li bonkobit kpinkpaar
boa.
27 Liifai booru ni siab, binba tee Gersonn naakuuk na din gaar doi ŋanlee-e, ki li nyii
Manase booru bɔkleer nba be yondo po na yent ni, ki tee Golann, ki li be Basann tiŋ ni
(ki tee sindant doi na yenn), nan Be Estera, nan li bonkobit kpinkpaar boa.
28 Isakar booru yent ni, bi din nyinn doi ŋannae; ki li tee Kisionn nan Daberaf
29 nan Jarmuf nan En-ganim, nan li bonkobit kpinkpaar boa.
30 Aser booru yent ni, bi din nyinn doi ŋannae: Ki li tee Misal nan Abdonn
31 nan Helkaf nan Rehob, nan li bonkobit kpinkpaar boa.
32 Naftali booru yent ni, bi din nyinn doi ŋantaae; ki li tee Kedes, ki be Galilii tiŋ ni,
(ki tee sindant doi na yenn), nan Hamof Dor nan Kartann, nan li bonkobit kpinkpaar
boa.
33 Gersonn naakuut nba din gaar doi nba tee piik nan ŋantaae, nan li bonkobit
kpinkpaar boa.
34 Liifai booru nba biar ki tee Merari naakuuk na din gaar doi ŋannae, ki li nyii
Sebulunn booru yent ni, ki tee Jokneam nan Karta
35 nan Dimna nan Nahalal, nan li bonkobit kpinkpaar boa.
36 Rubenn booru yent ni bi din nyinn doi ŋannae; ki li tee Beser nan Jahas
37 nan Kedemof nan Mefaf, nan li bonkobit kpinkpaar boa.
38 Gaad booru yent ni bi din nyinn doi ŋannae; ki li tee Ramof ki be Gilead tiŋ ni, (ki
li tee sindant doi na yenn), nan Mahanaim
39 nan Hesbonn nan Jaser, nan li bonkobit kpinkpaar boa.
40 Merari naakuuk din gaar doi piik nan ŋanlee-e.
41-42 Tiŋ nba ki Israel teeb din yent na ni, bi din nyinn doi piinna nan ŋanniime, nan
li bonkobit kpinkpaar boa, ki tur Liifai booru.

Biaŋinba ki Israel teeb yent tiŋ na

43 Tɔn, ki Yennu tur Israel teeb tiŋ nba kur ki u senn mɔsonjaann ki tur bi yeejamm
nan u saa turib na. Baa yentir yoo nba ki bi kar leŋ,
44 ki Yennu turib parmaasir tiŋ na kur po, nan waa senn mɔsonn biaŋinba ki tur bi
yeejamm na. Bi datai na kur nan yenɔkɔɔwa din ki fit nyannib, kimaan Yennu-e din tur
Israel teeb na nyannu bi datai kur paak.
45 Yennu din dia u mɔsona kur nba ki u senn ki tur Israel teeb nae.

22

Biaŋinba ki Joosua jiin kunn booru nba nyii yondo po na

1 Ŋanne Joosua yiin Rubenn booru nan Gaad booru nan Manase booru bɔkir nba nyii
yondo po na, ki taamm,
2 ki yetib a, “I tun linba kur ki Yennu toontunnɔ Moses wanni, ki bia sak n mɔba.
3 Yoo na kura, i ki yêt i leeb Israel teeb sommiri. I chek ki saak i Yomdaanɔ Yennu
mɔb.
4 I Yomdaanɔ Yennu tur i leeb Israel teeb parmaasir nan waa senn mɔsonn biaŋinba
nawa. Ii ŋmat kii kun tiŋ nba ki i gaar ki li tee i yar na ni man, tiŋ nba be Jɔɔdann
mɔkir yondo po, ki i din boi, ki Yennu toontunnɔ Moses turi na.
5 Ii yabir kii dia sennu nba Moses din turi na, kii loon i Yomdaanɔ Yennu, kii tuun u
loomm, kii saak u sennu, kii be fanu nanɔ, ki gaarɔ nan i para nan i sei kur.”
6-8 Joosua din jii piisin mɔbona nae ki kunnib a: “I tee mɔkitae, ki ŋmat kun na, ki dia
bonkobit bonchiann nan salimmɔna nan salimpeena nan kutmɔnt nan kutlia nan liant.
Ii saa biit linba ki i fat i datai boor na ki tur i ninjamm.” Li yoo na ki bi soor sɔnu ki
kun.

Moses din tur Manase booru bɔkyenn, tiŋ nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po nae, ŋaan bɔkleer na ŋarin, Joosua-e din turib tiŋ, Jɔɔdann mɔkir yonbaa po, siaminba ki u tur boorlia na.

9 Booru nba din kun Jɔɔdann mɔkir yondo po na din tee Rubenn boorue, nan Gaad booru, nan Manase booru bɔkir. Bi din nyik Israel teeb nba tenn na kur Siilo-e, ki li be Keenann tiŋ ni, ŋaan gaar sɔnu ki saa bi tiŋ ni, ki li tee Gilead tiŋ nba ki bi din gaar yent, nan Yennu nba din pak nan Moses, ki u wannib biaŋinba na.

Ki jiin maruŋ binbintir nba be Jɔɔdann mɔkir boor na po

10 Rubenn booru, nan Gaad booru, nan Manase booru bɔkir nba be yondo po na nba baar Gelilof yoo nba, ki lek daa be Jɔɔdann mɔkir yonbaa po na, ki bi maa maruŋ binbintir nba yab bonchiann, ki bia fan, ki kpian mɔkir na.

11 Li yoo na ki bi pak Israel booru nba tenn na a, “Gbiintir man. Rubenn booru, nan Gaad booru, nan Manase booru bɔkleer nba nyii yondo po na niibe maa binbintir nba be Gelilof doo ni, ki kpian Jɔɔdann mɔkir na.”

12 Israel teeb na nba gbat nna, ki bi taan ki baar Siilo, a bin faa tɔb nan booru nba be yondo po maŋ.

13 Ŋanne ki Israel teeb tun Finehas, wunba tee manntɔɔ Eleasar bija na, a wun saan Rubenn booru nan Gaad booru nan Manase booru bɔkir nba be yondo po, Gilead tiŋ ni na boor.

14 Ki saakab piik chian Finehas ki saan, ki nyii booru kur nba be yonbaa po na yenɔ yenɔ, ki tee naakuut nan ŋei saakab.

15 Ki bi baar Gilead tiŋ ni, Rubenn booru nan Gaad booru nan Manase booru bɔkir nba be yondo po na boor,

16 ki piak Yennu niib na kur paak, ki yetib a, “Bee ki i tun bonbiir na ki tur Israel teeb Yennu? I yêt Yennu mɔbe ki maa maruŋ binbintir ki tur i mɔŋ. I poŋ ji ki waau.

17 Ii tiar biit nba ki ti tun Peor tiŋ ni na, yoo nba ki Yennu din jii yiarbiiuk ki dat ti tuba na. Li paake ki ti bia daa di fara na. Biit maŋ din ki jaŋe-e?

18 I loon yin yêt u weiue mɔtana-a? I-i yêt Yennu mɔb dinna, wonn na, u wutoor saa do Israel teeb kur paake.

19 I tiŋ na-i kii ŋan nan yin jiantɔ, yin baar ŋɔɔ Yennu tiŋ ni, siaminba ki u lanbouŋ be na. Gaat yiar waan man ti boor, ŋaan daa yêen Yennu mɔb, koo ki maa maruŋ binbintir ki pukii binbintir nba tee ti Yomdaanɔ Yennu yar na po, ki li saa te ki ti tee mɔyêtuk damm.

20 Tiat biaŋinba ki Sera bija Akann din yêt sennu nba jiin linba ki Yennu biirir na po; Israel teeb kur din gaar tubdatue li paak, Akann kɔɔ kaa din kpo u biit paaki.”

21 Ki Rubenn booru nan Gaad booru nan Manase yondo po booru bɔkir na kur din yet yonbaa po booru ŋei saakab na a,

22 “Yabint daanɔe tee Yennu, ŋɔɔe tee ti Yomdaanɔ. Yabint daanɔe tee Yennu, ŋɔɔe tee ti Yomdaanɔ. U mi linba paak ki ti maa maruŋ binbintir na, ŋanne teen ki ti loon yin mun bann. Li-i tee ki ti yêt ki ki dia Yennu fanu, i daa te ki ti be ti manfoor ni.

23 Li-i tee ki ti yêt Yennu mɔbie ki maa ti yur po binbintir, a tii jokit maruŋ li paak, koo kii mann jeet Yenpiinii maruŋ, koo weinanleeb Yenpiinii maruŋ, Yennu tiɔŋ n dat ti tuba.

24 Aaii. Linba te ki ti tun na tee nnae, ti tiine nan i yaaboona tan saa yet ti yaaboona a, ‘I mɔk kpilanne nan Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na?

25 U jii Jɔɔdann mɔkire ki teen timm nan yimm nba tee Gaad booru nan Rubenn booru na kpaar. I ki mɔk siara kpiir nan Yennu;’ ki i yaaboona tan saa te ki ti yaaboona n nyik Yennu jiantu.

26 Ŋanne te ki ti maa binbintir, ki li ki tee ti yaa tii mann maruŋ kii jokit muu, koo kii piin Yenpiinii li paak kaa,

27 ŋaan ti loon lii tee nyinne ki tur ti niib nan i niib nan nipaauŋ nba saa wei ti poor na, nan ti din tuu jiantir Yennu u kasii lanbouŋ na nie, ki teen ti Yenpiinii ki bi jokit muu, nan ti marint nan weinanleeb Yenpiinii. Ti tun nna a lin te ki i yaaboona daa fit yeen a ti yaaboona ki kpiin nan Yennu-e.

28 Li tee ti dudukite nan li-i tee ki li tun nna, ti yaaboona saa fit yet a, ‘Gotirii, ti yeejamm din maa binbintir, ki li tee nan Yennu yar na. Li din ki tee bi jokit piinii koo ki mann maruŋ li paak kaa, ŋaan li din tee nyinne ki tur i niib nan ti yab.’

29 Ti kan ban nyik Yennu jiantu, koo ki yêt u mɔb, ki li tee ti maa binbintir ki jokit Yenpiinii li paak, koo ki teen jeet Yenpiinii maruŋ li paaki. Ti kan maa binbintsiar ki pukin ti Yomdaanɔ Yennu binbintir nba be u lanbouŋ boor na po.”

30 Ki manntɔɔ Finehas, nan saakab piik nba tee Israel saakab ki be nanɔ, ki tee ŋei
saakab nba nyii booru kur nba be yonbaa po na gbat maan nba ki Rubenn booru nan
Gaad booru nan Manase booru bɔkir nba be yondo po pak na, ki bi para maak.
31 Ki manntɔɔ Eleasar bija Finehas yetib a, “Mɔtana ti ji bann nan Yennu be nant. I ki
yêt u mɔbi, i tinn Israel teeb, ki nyinnib Yennu tubdatu niwa.”
32 Li poor po ki Finehas nan saakab na nyik Rubenn booru nan Gaad booru na, Gilead
tiŋ ni, ŋaan ŋmat kun Keenann tiŋ ni, Israel teleeb na boor, ki saa wannib baa la
biaŋinba.
33 Ki li maŋ Israel teeb na, ki bi dont Yennu. Bi ji din ki ban dukin nan bin saan ki faa
tɔb nan Rubenn booru nan Gaad booru, ki biir bi tiŋ nba ki bi kar leŋ na.
34 Rubenn nan Gaad booru na din yet a, “Maruŋ binbintir na tee siarae, ki beerit nan
Yennu-e tee ti Yomdaanɔ.” Li paake te ki bi purir “Siara.”

23

Ki jiin Joosua chabitii mɔmaan po

1 Yennu nba din nyinn Israel teeb bi datai nuu ni, ki bi la fat-n-mɔŋ na, ki sɔɔ Joosua
kpet bonchiann.
2 Ŋanne ki u yiin Israel teeb kur, li saakab nan tɔɔndamm nan barbuura nan ŋmakit-
teeb kura, ki tan yetib a, “Mɔtana n kpet bonchiann.
3 I la linba kur ki i Yomdaanɔ Yennu tun ki tur digbana kurawa, kimaan i paak. I
Yomdaanɔ Yennu tuu kɔn i paake.
4 N jii tiŋ na ki chent i booru kur, ki li tee i faar, ki bia jii boorlia nba tenn, nan binba
ki n kɔn nyannib, ki li foo Jɔɔdann mɔkir nan Sinsuuk ni mɔkgbeŋir nba jiin yonbaa po
na, ki li tee i yar.
5 I Yomdaanɔ Yennu saa te ki bin ŋmat chiar ŋaan nyiki, ki u sii beerib kii chari nakii.
I saa yent bi tiŋ, nan i Yomdaanɔ Yennu nba senn mɔsonn biaŋinba na.
6 Li paak, ii chek man, kii dia ki bia tun linba kur sɔb Moses sennu gbouŋ ni na. Ii mi
ki i saa nyik li yenn.
7 I daa jikit i mɔŋ ki ŋmat nan niib nba biar ki be nani na, ki yi bi pata sana, koo ki
jii li sann ki por senn mɔsona, koo ki jiantib, koo ki gbaan bi boori,
8 ŋaan kii waa Yennu fanu nan yaa tuu be biaŋinba ki tan tuu mɔtana na.
9 Yennu-e ber digbanjaana nba mɔk paŋ ŋaan ki i kɔɔ, ki bi sɔɔ daa ki fit set ki kɔn
nani.
10 I yenɔkɔɔ saa fit te ki jab tusir n chiara, kimaan i Yomdaanɔ Yennu-e kɔn teeni, nan
waa senn mɔsonn biaŋinba na.
11 Li paak, ii chek man, kii loon i Yomdaanɔ Yennu.
12 Li-i tee ki i mɔk mɔyêtuk, ki bia taan nan boorlia nba tenn na ki i kɔɔnt leeb waas,
13 ii mi nan i Yomdaanɔ Yennu ji kan ber digbana na ki nyinnib ŋaan yin kɔɔ. Bi sii
tee daŋe ki turi, ki tee nan baruk koo bootuk na, ki bia ton nan lanbanne siik i bɔɔna
ni, koo kunkoniie be i ninbina ni na. Ki li sii tee nna ki wei halii nan yoo nba ki i kur
saa kpo gbenn, ki nan i yenɔkɔɔwa kan tenn tinŋaŋ nba ki i Yomdaanɔ Yennu turi na
ni.
14 “Mɔtana, n kuun yoo baara. I kura mi i para ni, nan i sei ni, nan i Yomdaanɔ Yennu
turi bonŋana nba kur ki u din senn mɔsonn nan u saa turi nawa. U dia u mɔsonn nba
kur ki u senne; nan li yennkɔɔwa ki teen yanni.
15 Waa dia u mɔsona nani biaŋinba na, nnae ki u bia saa dia u ninmɔnn nani.
16 Li-i tee ki i ki dia mɔlor nba ki i Yomdaanɔ Yennu senn a yii dia na, ŋaan gaar
yenbis ki jiantir, u wutoor saa doe, ki wun dat i tuba, ki li kan yann kaawa, ki i sɔɔ kan
biar tinŋaŋ nba ki u turi na ni.”

24

Biaŋinba ki Joosua pak nan Israel teeb, Sekem doo ni

1 Ŋanne Joosua taan Israel booru na kur, Sekem doo ni. U din yiin saakab nan
tɔɔndamm nan barbuura nan ŋmakit-teeb, ki bi kur baar Yennu tɔɔnn.
2 Ki Joosua pak ki tur niib na kur a, “Linba nae ki Yennu nba tee Israel teeb Yomdaanɔ
na loon wun pak: ‘Bina nba gar, i yeejamm din kɔɔ Yufrates mɔkir yakleer poe, ki jiantir
yenbis. Yeejamm maŋ yenɔe tee Tera, wunba tee Abraham nan Nahor baa na.
3 Ki n tan jii Abraham, Yufrates kpenpootir po tiŋ na ni, ki somm nanɔ Keenann tiŋ
na kur po. N turɔ yaaboona bonchiann. N turɔ Aisak,
4 ki tur Aisak mun Jakɔb nan Esɔɔ, ki tur Esɔɔ kunkona tiŋ nba tee Edom na, ki li tee
u yent, ŋaan ki i yeeja Jakɔb nan u waas saan Ijipt.

5 Li poor po ki n tan tun Moses nan Aarɔnn, ki te wahala bonchiann baar Ijipt teeb
paak, ŋaan nyinni Ijipt tiŋ maŋ ni.
6 N din nyinn i yeejamme Ijipt tiŋ ni, ki Ijipt teeb na wei dinn nan taantorit nan
taanjakira. Ki Israel teeb na nba baar Mɔkmuŋ boor yoo nba,
7 ki bi fabin yiinin, ki n te bunbɔnn dɔɔr ŋamm nan Ijipt teeb sinsuuk ni, ki te
mɔkgbeŋir na mubin Ijipt teeb paak ki diib. I mi linba ki n tun ki tur Ijipt teeb.
“ ‘I din be muuk nie ki li wei bonchiann.
8 Li poor po ki n jii-i ki baar nani Amor teeb nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na tiŋ
ni. Bi din kɔn nanie, ŋaan ki n te ki i nyannib. I din gaar bi tiŋe, ki n biirib, ŋaan ki i
kar leŋ.
9 Ki Sipor bija Balak, wunba din tee Moab teeb kpanbar na, kɔn nani. U din tur Beor
bija Balam mɔb, a wun mɔi mɔtont,
10 ŋaan n din ki sak ki tur Balam yaak. N din te ki u teen piisime i paak, ki nyinni
Balak nuu ni.
11 Ki i poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔɔ Jeriko, ki Jeriko teeb kɔn nani, ki Amor teeb nan
Peris teeb nan Keenann teeb nan Hef teeb nan Girgas teeb nan Hif teeb nan Jebus teeb
mun bia kɔn nani, ŋaan ki n te ki i nyann bi kura.
12 Yaa din chari kɔɔ, n din te ki bi yan pute a man fit ber Amor teeb kpanbara banlee
na. I jukbanjai nan i tɔrbana kaa tun linba na.
13 N turi tiŋ nba ki i ki ban kooe, nan doi nba ki i ki maa. Mɔtana i kɔɔ leŋe na, ki
mɔɔ lɔɔna nba ki i ki bur li tiinii, ki bia pɔ kpan tiinii nba ki i ki bur.’ ”
14 Ŋanne ki Joosua ŋamm tukin u labaar a, “Ti baakit Yennu man, kii jiantirɔ nan
barmɔnii, ki teenɔ yada. Nyikin yenbis nba ki i yeejamm din tuu jiantir Mesopotamia
tiŋ ni, nan Ijipt tiŋ ni na, ŋaan jiant ŋɔɔ Yennu kuukɔɔ.
15 Li-i tee ki i ki loon yin jiantɔ, yin dukin dinna yaa sii jiantir wunba, laa tee yenbis
nba ki i yeejamm din jiantir Mesopotamia naie, koo Amor teeb nba ki i kar bi tiŋ ni na
yenbisie, ŋaan min nan n ŋaateeb ŋarin sii jiantir Yennu-e.”
16 Ki niib na jiin a, “Ti kan ban nyik Yennu ŋaan jiant yenbis.
17 Ti Yomdaanɔ Yennu-e nyinn timm nan ti baanba daabisin ni, Ijipt tiŋ ni, ki ti la
yaarlituk toona nba ki u tun, ki diat fanu siaminba kur ki ti gar, ki li tee nibooru kur
boor.
18 Taa chari kɔɔ tiŋ na ni, Yennu-e ber nyinn Amor teeb kur nba tuu kar tiŋ na ni. Li
paak, ti mun saa jiant Yennu-e, kimaan ŋɔɔe tee ti Yomdaanɔ.”
19 Ki Joosua yet niib na a, “I ki fit jiant Yennu, u tee kasii Yennu-e, li paak u kan nyik
chab i biit, u ki loon yensau n pukin u po.
20 Li-i tee ki i nyikɔ ŋaan jiantir yenbis, u saa ŋmant i paake ki dat i tuba, waa lek tuu
ŋan ki turi na, ŋaan u saa biiriwa.”
21 Ki niib na yet Joosua a, “Aaii, ti saa jiant Yennu-e.”
22 Ŋanne ki Joosua yetib a, “Yimme di i mɔŋ siara nan i gann ki saa jiant Yennu-e.”
Ki bi jiin a, “Nn, ti dii ti mɔŋ siarawa.”
23 Ki Joosua betib a, “Ii lu boorganu pata nba ki i dia na, ŋaan senn mɔsonn nan i saa
jiant timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na kuukɔɔe.”
24 Ki niib na yet Joosua a, “Ti saa jiant ti Yomdaanɔ Yennu-e. Ti saa sak u sennuwa.”
25 Ki Joosua lor mɔlor li daar ki tur niib maŋ, ki bia turib sennii nan ŋmakita, Sekem
doo na ni, a bii waa.
26 Joosua din sɔb sennu nae, Yennu sennu gbouŋ ni. Li poor po ki u jii tangbeŋir ki
chaan tijakper nyakir, ki li kpia Yennu kasii boor.
27 U din pak tur niib na kur a, “Tann nae sii tee ti siara. Ti gbat mɔbona nba kur ki
Yennu pak ki turita. Li paak, li sii tee siarae ki turi ki guuri, ki i daa yêen Yennu mɔbi.”
28 Li poor po, ki Joosua chab niib na, ki bi yaat, ki sɔɔ kur kun u ŋaak ni.

Ki jiin Joosua nan Eleasar kuun po

29 Linba na poor po, ki Yennu toontunnɔ Joosua, wunba tee Nunn bija na kpo, ki tee
bina kobik nan piik.
30 Ki bi piiu, u tiɔŋ tiŋ ni, Timnaf Sera doo ni, ki li be Efraim kunkona yent ni, ki jiin
Gaas kunkonn na niigaŋ po.
31 Joosua nba daa din be u manfoor ni, Israel teeb na din tuu jiantir Yennu-e. Waa
bia din tan kpo ŋaan saakab biar ki tee binba din la linba kur Yennu tun ki tur ŋamm
Israel teeb na, Israel teeb maŋ bia din tukin ki jiantir Yennu-e.
32 Joosef gbanant nba ki Israel teeb din jii Ijipt tiŋ ni, ki baar nann na, bi din piir
Sekem-e, yiar nba ki Jakɔb din daa Hamor nba sibir Sekem doo na bonjai boor na ni. U
din daa tiŋ na likbina kobike. Joosef yaaboonae din dii tiŋ na faar.

33 Aarɔnn bija Eleasar din kpo, ki bi piiu Gibea, ki li be Efraim kunkona yent ni. Bi poŋ din jii doo maŋ ki tur u bija Finehas-ewa.

BARBUURA

Ki jiin Barbuura gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit Israel teeb tɔɔndamm poe, laa nyii Joosua yoo ki tan tuu yoo nba ki Yennu din gann kpanbar ki turib. Tɔɔndamm maŋ, bi din yib barbuurae. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Jaajes.

Baa kɔn nyann bat Adoni-besek biaŋinba

1 Joosua kuun poor poe ki Israel teeb boi Yennu a, "Boorlannpoe saa liit ki kɔn nan
Keenann teeb ki turiti?"
2 Ki Yennu jiin a, "Juda boorue saa liit. N jikit tiŋ na ki kubint bi nuu ni."
3 Ki Juda booru na yet bi ninjamm Simeonn booru a, "Ŋaant ki timm nan yimm n
saan ki kɔn nan Keenann teeb nba ki Yennu jii bi tiŋ ki turit na. Ki ti mun n tan saan
kɔn taani tiŋ nba ki bi jii ki turi na ni." Tɔn, ki Simeonn
4 nan Juda booru lakin saan tɔb na, ki Yennu te ki bi kɔn nyann Keenann nan Peris
teeb, ki kpiib tusaa piik, Besek tiŋ ni.
5 Leŋe ki bi din la Adoni-besek ki kɔn nanɔ.
6 Ki u din tan chiar, ki bi weiɔ ki saa soorɔ, ki pot u niibijaba nan u taabijaba.
7 Ki Adoni-besek yet a, "Batnba piinlore tuu be n teebul lɔŋ ni,* ki bi niibijaba nan
taabijaba pota, ki bi tɔkii jebura; mɔtana Yennu jiintin linba ki n bo tun ki turib nae."
Ki bi din jiiu ki saan nanɔ Jerusalem, ki u saa kpo leŋ.

Biaŋinba ki Juda booru kɔn nyann Jerusalem nan Hebronn teeb

8 Ki Juda jab lek Jerusalem, ki kɔn fatir, ki kpii leŋ niib, ki bia joo doo maŋ muu.
9 Ki li poorpo ki bi bia saan ki kɔn nan Keenann teeb nba kɔɔ tiŋ nba mɔk kunkona
na ni, nan yonbaa po kunkonbis ni, nan kunkoouk doi nba be niidiitu po na,
10 ki wei Keenann teeb nba kɔɔ Hebronn doo ni, ki bi tuu yir Kiriaf Arba na. Ki Juda
teeb bia kɔn nyann Sesai nan Ahimann nan Talmai naakuut.

Biaŋinba ki Otniel kɔn nyann Debir doo
(Joosua 15.13-19)

11 Li poorpo, ki Juda teeb bia lek Debir jab, li yoo bi din tuu yir Kiriaf Sefer-e,
12 ki jasɔɔ be bi ni, ki bi yiu Kaleb, ki u yet a, "N saa jii n bipoo Aksa-e ki tur jɔɔ nba
fit kɔn nyann Kiriaf Sefer, ki wun kɔɔnɔ."
13 Ki Otniel, wunba tee Kaleb waarɔ Kenas bija na, kɔn nyann doo na, ki Kaleb jii u
bipoo Aksa ki turɔ, ki u kɔɔnɔ.
14 Aksa yunyoodaar ki Otniel yetɔ a wun boi u baa ki wun turɔ tiŋ. Aksa nba jakit u
boŋ paak ki sik yoo nba, ki u baa Kaleb boiɔ a, "A loon ki n tun bee ki turani?"
15 Ki u jiin a, "N loon nyuntonae. Tiŋ nba ki a turin na ki mɔk nyume." Tɔn, ki Kaleb
turɔ paapo nan tiŋ po nyuntona.

Ki jiin Juda nan Benjaminn booru nyannu po

16 Ki Kenn nirɔ nba tee Moses diamm yaaboonn na lakin nan Juda teeb, ki nyii Jeriko,
doo nba mɔk kaatii na, ki saan kunkoouk nba be Arad diitu po, Juda yent ni na. Leŋe
ki bi kar, ŋamm nan Amalek teeb.
17 Ki Juda nan Simeonn jab lakin saan ki kɔn nyann Keenann teeb nba kɔɔ Sefaf doo
ni na, ki biir doo na fanu, ki pur doo maŋ sann Horma.†
18-19 Ki Yennu somm Juda teeb, ki bi fat kunkona tiŋ na. Ŋaan bi din ki fit nyann Gasa
nan Askelonn nan Ekronn doi nan bi digbana nba kpiab. Niib na din kɔɔ mɔkgbiante,
ki mɔk kut taantorit. Li paak teen ki Juda teeb din ki fit ber leŋ niib.
20 Bi din jii Hebronn ki tur Kaleb-e, nan Moses nba senn na, ki Kaleb ber nyinn naakuut
ŋantaa nba tee Anak yaaboona ki be leŋ na.
21 Benjaminn booru ni niib din ki fit ber nyinn Jebus teeb nba kɔɔ Jerusalem na. Jebus
teeb nan Benjaminn teeb bia daa kɔɔ leŋ nan dinna.

Biaŋinba ki bi kɔn nyann Betel doo

22-23 Yennu din somm Efraim booru nan Manase booru ki bi kɔn nyann Betel. Li yoo
maŋ bi din tuu yir Lus-e. Bi din tun chekit teebe, ki bi saan doo maŋ ni,
24 ki saa la jasɔɔ nna, ki u nyii doo maŋ ni, ki bi yetɔ a, "Wantit taa saa teen biaŋinba
ki kɔɔ doo na ni, ki ti saa dia-a fanu."

---

* **1:7 1.7** Li pasiar, "teebul lɔŋ ni" paake tee bi mei ŋɔɔe jeet ki di. † **1:17 1.17** Horma paake tee "biiru."

25 Ki u wannib, ki Efraim booru nan Manase booru kpii sɔɔ kur, doo maŋ ni, ki tan
tenn jɔɔ na nan u ŋaateeb kuukɔɔ.
26 Ki jɔɔ na nyii ki saan Hef teeb tiŋ ni, ki saa sibir doo leŋ ki purir Lus, ŋanne tee
doo maŋ sann ki tan tuu dinna.

Ki jiin niib nba ki Israel jab din ki ber na po

27 Manase booru din ki ber nyinn niib nba din kɔɔ Bef-sann nan Taanak nan Dor nan
Ibleam nan Megido doi, nan digbana nba kpiab na. Ki Keenann teeb tukin ki kar leŋ.
28 Yoo nba ki Israel teeb din tan la paŋ ki pukin na, ki bi mukis Keenann teeb, ki te ki
bi tuun toona ki teemm, ŋaan bi bia din ki ber nyinnibi.
29 Efraim booru mun din ki ber Keenann teeb nba kɔɔ Geser na, ki Keenann teeb maŋ
ŋamm kɔɔ namm.
30 Sebulunn booru mun din ki ber Keenann teeb nba kɔɔ Kitronn nan Nahalal doi ni
na, bi din mukisibe ki te ki bi tuun toona ki teemm, ki Keenann teeb na tukin ki kɔɔ
namm.
31 Aser booru mun din ki ber Keenann teeb nba kɔɔ Akoo nan Sidonn nan Alab nan
Aksib nan Helba nan Afek nan Rehob doi ni na.
32 Aser booru din ki ber Keenann teebi, li paake ki bi lakin kɔɔ namm.
33 Naftali booru mun din ki ber Keenann teeb nba kɔɔ Bef-semes nan Bef-anaf doi ni
na. Naftali niib na din kɔɔ nan Keenann teeb nae, ki mukisib ki bi tuun toona ki teemm.
34 Amor teeb din mukis Dann boorue, ki bi doo tiŋ nba mɔk kunkona na ni, bi din ki
te ki bi sik paanu ni.
35 Amor teeb na din tukin ki kɔɔ Aijalonn nan Saalbim doi ni, nan Heres kunkonn
paake. Yoo nba ki Efraim booru nan Manase booru paŋ din tan pukin na, ki bi mukisib,
ki te ki bi tuun toona ki teemm.
36 Amor teeb tiŋ terik din nyii Akrabim lɔɔnu, ki saan Sela, ki bia gaar saa.

2

Yennu malaka nba baar Bokim biaŋinba

1 Ki Yennu malaka nyii Gilgal ki saan Bokim, ki saa yet Israel teeb a, “N nyinni Ijipt
tiŋ ni ki baar nani tiŋ nba ki n sat mɔb nan n saa tur i yeejamm na ni, ki yet a, ‘N kan
ban biir n mɔlor nan yimmi.
2 Ki i mun daa lorin i mɔlor nan tiŋ na ni niibi. Ii bet bi pata.’ Ki i yêt ki ki tun nan
maa wanni biaŋinba na. Ki i tunn ki tuun maa ki wanni linba.
3 Li paak ki n beeri mɔtana nan n ji kan sommi ki yin ber niib nba ki i saa a yin lekib
na. Ki bi sii tee nan kunkonii na, ki be i loka ni, ki bi pata saa soori nan barit na.”
4 Yennu malaka na nba pak linba na ki gbenn yoo nba, ki Israel teeb na kur bui nan
kunkɔpaara.
5 Ki bi pur leŋ sann Bokim.* Leŋe ki bi mann maruŋ ki tur Yennu.

Ki jiin Joosua kuun po
(Joosua 24.29-31)

6 Joosua nba yat Israel teeb yoo nba, sɔɔ kur din saane ki jii tiŋ nba tee u faar.
7 Joosua nba daa din be u manfoor ni na, Israel teeb din jiantir Yennu, ki u kuun poor
po, bi bia din jiantir Yennu, yoo nba ki saakab nba din la Yennu toonjaana nba ki u tun
ki tur Israel teeb na daa be bi manfoa ni.
8 Yennu toontunnɔ Joosua, wunba tee Nunn bija na, din dii bina kobik nan piike, ki
kpo.
9 Bi din piiu u tiɔŋ tiŋ nba tee Timnaf Sera doo na nie, ki li be Efraim yent nba mɔk
kunkona ni, Gaas kunkonn na gaŋ po.
10 Nigbouŋ maŋ kur din tan kpoewa, ki nigbounleer fiir, ŋamm din ki mi Yennu, koo
waa tun linba ki tur Israel teebi.

Biaŋinba ki Israel teeb nyik Yenjiantu

11 Ki Israel teeb tun ki biir Yennu, ki jiantir tingbana nba tee Baal nba na.
12 Bi din nyik ki ki jiantir bi Yomdaanɔ Yennu, wunba tee bi yeejamm yɔɔ, ki nyinnib
Ijipt tiŋ ni na, ŋaan jiantir niib nba kɔɔ lintib na tingbana, ki gbaant ki jiantir tingbana
maŋ, ki li donn Yennu maŋ wutoor.
13 Baa din nyik Yenjiantu ŋaan jiantir tingbana nba tee Baal nan Astarte nba nae,
14 ki Yennu wutoor ŋamm doo Israel teeb paak, ki u te fat-teeb lekib ki fat bi mɔkint,
ki jiib ki kɔib tur bi datai. Ki Israel teeb ji din ki fit gɔi bi mɔŋ.

---

* **2:5 2.5** Bokim paake tee “binba bui.”

15 Yoo nba kur ki Israel jab saan kunkɔnni, Yennu din tuu tookibe, ki bin baa nan waa
din yet a u saa tun biaŋinba na. Ki bi ji be parbiir ni.
16 Yennu din tur Israel teeb na saakab, binba din nyinnib fat-teeb nuu ni.
17 Israel teeb din ki gbiint ki tur saakab na, ki nyik Yennu jiantii, ŋaan jiantir tingbana.
Bi yeejamm din mɔk mɔsaku nan Yennu, ŋaan nigbouŋ na ŋarin nyik ŋɔɔ Yennu
jiantiiwa.
18 Yennu din tuu tur Israel teeb na saakɔɔe, ki bia din tuu somm saakɔɔ maŋ, ki bia
tinn u niib bi datai nuu ni, yoo nba ki saakɔɔ na daa be u manfoor ni. Yennu din tuu
mɔk ninbatinu namm, yoo nba ki bi fabin nanɔ, bi mukisuk nba ki bi datai tuu mukisib
na po.
19 Li-i tee ki Israel teeb maŋ saakɔɔ kpo, bi ji din tuu ŋmat binbenkperik na nie.
Ki bi marima bi, ki gar bi baanba marima. Bi din tuu waa jiantir tingbanae, ki tee
tubkangbata, ki tuun bi dudukbiit nba wantib linba.
20 Yennu din tuu donn wutoor Israel teeb paak, ki yet a, “Kimaan digbann na nba biir
mɔlor nba ki n lor nan bi yeejamm, ki bia ki gbiint ki turin na,
21 n ji kan sommib ki ber digbana nba ki Joosua nyik ŋaan kpo na.
22 N saa jii digbana maŋe kii bikii Israel teeb, ki laan bi saa wei n sennu ki bia somm
li ni nan bi yeejamm nba din tuu waa nawa.”
23 Yennu din te ki digbana maŋ biare. U din ki jii digbana maŋ ki tur Joosua ki u
nyanni. Joosua kuun poorpo, Yennu bia din ki berib yiami.

3

Ki jiin digbana nba biar tiŋ na ni po

1 Tɔn, Yennu din tenn digbansia tiŋ na ni, a lii bikii Israel teeb nba din ki la tɔbii nba
faa Keenann tiŋ ni na.
2 U din tun nna a lin tumii Israel nigbouŋ na ki jiin tɔbii poe, mantik binba ki ban
saan tɔb.
3 Binba din biar tiŋ na ni din tee Filistia teeb doi ŋanŋmue, nan Keenann teeb kur,
nan Sidonn teeb, nan Hif teeb nba kɔɔ Lebanonn kunkona nba fɔk ni na, ki jir Baal
Hermonn kunkonn po, ki saan tuu Hamaf lɔɔnu.
4 Digbana maŋ din biare a lii bikii Israel teeb, ki laan bi saa wei sennu nba ki Yennu
din tur Moses a wun wann bi yeejamm nawa.
5 Israel teeb din kɔɔ nan Keenann teeb nan Hef teeb nan Amor teeb nan Peris teeb
nan Hif teeb nan Jebus teebe.
6 Bi din kɔɔn niib maŋ bonpoi, ki jii bi mɔŋ bonpoi ki tur niib maŋ bonjai, ki bia jiantir
bi tingbana.

Ki jiin Otniel po

7 Israel teeb din tun ki biir Yennu, ki tamm bi Yomdaanɔ Yennu maŋ powa, ki jiantir
tingbana nba tee Baal nan chicherpook Asera ninnant.
8 Ki Yennu wutoor di nan muu na, Israel teeb paak. Ki u te ki Mesopotamia teeb bat
nba sann tee Kusann Risataim na kɔn ki nyannib, ki diab, ki bi tuun u toona ki saa tuu
bina ŋanniin.
9 Yoo nba ki Israel teeb na tan bui fabin ki tur Yennu na, ki Yennu nyinn sɔɔ ki u tee
bi tinntɔɔ, ki u tinnib. Daanɔ maŋe din tee Otniel, ki tee Kaleb waarɔ Kenas bija.
10 Yennu Seek din sik u paak, ki u teen Israel teeb saakɔɔ, ki saan tɔb, ki Yennu te ki
u kɔn nyann Mesopotamia bat.
11 Ki parmaasir ji be tiŋ na paak bina piinna, nan Otniel nba tan kpo.

Ki jiin Ehud po

12 Ki Israel teeb bia tun ki biir Yennu. Baa din tun ki biir na paake teen ki Yennu tur
Moab bat Eglonn paŋ ki gar Israel teeb.
13 Ki bat Eglonn taan Amor teeb nan Amalek teeb po, ki bi kɔn nyann Israel jab, ki fat
Jeriko, doo nba mɔk kaatii na.
14 Ki Israel teeb teen bat Eglonn yommii ki saa tuu bina piik nan ŋanniin.
15 Ki Israel teeb bui fabin ki tur Yennu. Ki u turib tinntɔɔ. Daanɔ maŋe din tee Ehud,
ki u tee gaŋ, ki tee Gera bija, ki nyii Benjaminn booru ni. Ki Israel teeb din tumɔ nan
piinii a wun tur Moab bat nba tee Eglonn na.
16 Ehud din kur jukbanjiak nba fɔkint tee kpinkpandukinne, ki jii bɔkin u pann, liatir
ni, niidiitu po,
17 ki ji jii piinii na ki saan nann Moab bat Eglonn boor.

18 Ehud nba din tur piinii na ki gbenn yoo nba, ki u yet jab nba bo jii piinii na a bii
ŋmat kii kun.
19 Ŋaan ki Ehud nyii Gilgal tangbeŋa na boor ki ŋmat kɔɔ u kuukɔɔ, bat Eglonn boor
ki yetɔ a, “Chanbaa, n mɔk bunbɔri maan ki loon man beta.”
Li paak ki bat na yet u toontunna a, “Nyimin man ŋaan nyik ti kuukɔɔ.” Ki bi kur
nyii.
20 Tɔn, bat na nba ji biar ki kar dimaatuk ni, u binbintir paak, u kuukɔɔ na, ki Ehud
nakin u boor, ki yet a, “N dia Yennu mɔmaame ki yaa man tura.” Ki bat na fiir set.
21 Ki Ehud jii u niigaŋ ki saat jukbanjiak nba be diitu po na, ki ŋmuu bat na poor paak.
22 Ki jukbanjiak na kur kpii nan li sunsoorboor kur, ki kpapana piinir. Ehud din ki
nyinn juk na, bat na poor ni, ki li din gar pont u poor poe.
23 Ki Ehud nyii ŋaan loon gann, ki bia kpar u paak,
24 ki yaat. Ki bat na toontunna baar ki tan la gann na kpara, ki bi dukii a bat na daa
nyanne.
25 Ki bi guur ki li wei biaŋinba ki bi dukin nan bi saa guur. Baa ji ki la ki u lootir gann
na, ki bi jii li peenu ki loot, ki ji la bi bat dɔɔ leŋ ki kpowa.
26 Yoo nba ki bi bo guu bat na lootu na, ki Ehud bakin gar tangbeŋa na boor, ki chiar
saan Seir-a.
27 Waa saa baar Efraim, yent nba mɔk kunkona na ni, ki u peb naatunn, ki yiin Israel
jab a bin teen siir nan tɔb, ki liit bi tɔɔnn, ki sik namm kunkona na paak,
28 ki betib a, “Ii waan maa. Yennu te ki i nyann i datai nba tee Moab teeb nawa.” Ki
bi wei Ehud poor, ki sik ki saa guur siaminba ki Moab jab chiar a bin saa poot Jɔɔdann
mɔkir na. Bi din ki te ki niyenɔkɔɔ gbaa pooti.
29 Li daar bi din kpii Moab jab nba tee kunkɔnkɔnjaana nan tusaa piik na. Bi sɔɔ din
ki chiar paaki.
30 Israel teeb din nyann Moab teeb daar maŋ ni. Ki parmaasir ji be tiŋ maŋ paak ki
saa tuu bina piinniin.

Ki jiin Samgar po

31 Saakɔɔ nba din wei paan Ehud paak din tee Samgar-e. U din tee Anaf bijae, ki mun
bia din tinn Israel teeb. U din jii gbajare ki kpii Filistia teeb kobii ŋanloob.

4

Ki jiin Deboora nan Barak po

1 Ehud kuun poor poe ki Israel teeb bia din tun ki biir Yennu,
2 ki Yennu te ki Keenann bat Jabinn kɔn ki nyannib. U din kar Hasor doo ni, ki Sisera
tee u kunkɔnkɔnna saakɔɔ, ki kɔɔ Harosef Hagoyim.
3 Jabinn din mɔk taantorit kobii ŋanyia, ki dia Israel teeb ki ŋmaŋitib, ki saa tuu bina
piinlee, ki Israel teeb ji bui fabin ki boi Yennu sommir po.
4 Ki Lapidof ŋaapoo Deboora, wunba tee Yennu sɔkinii na, ŋɔɔe bia din tee Israel teeb
saakɔɔ yoo maŋ.
5 U din tuu kaar kaatik nna nyakire ki bu maan, ki li foo Rama nan Betel sinsuuk ni,
ki be Efraim, yent nba mɔk kunkona na ni. Ki Israel teeb tun baat u boor, ki u bu bi
maan.
6 Dasiar ki u tan tun yiin Barak, wunba tee Abinoam bija, ki kɔɔ Kedes doo ni, ki li be
Naftali booru yent ni na, ki yetɔ a, “Timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu-e tura sennu na
a, ‘Jiin kunkɔnkɔnna tusaa piik, ki bin nyi Naftali booru nan Sebulunn booru ni, ki saan
namm Tabor kunkonn boor.
7 N saa te ki Jabinn kunkɔnkɔnna nan bi saakɔɔ Sisera n cheti nan bi taanii nan torit,
Kisonn mɔkir ni, ki kɔn nani, ki i saa kɔn nyannib.’ ”
8 Ki Barak yet Deboora a, “Li-i tee ki a saa tɔk ki saan nanin, n saa saana, ŋaan fi-i
kan saan, n mun kan saani.”
9 Ki Deboora yet a, “Li ŋan, n saa saana, ŋaan faa tuun biaŋinba na, li-i tee ki ti kɔn
nyann Sisera, baakir na kii tee a yari, kimaan Yennu saa jii Sisera ki tur pooe, ki wun
kpiu.” Ki Deboora fiir soor sɔnu, ki saa Kedes, ŋɔɔ nan Barak.
10 Ki Barak yiin Naftali booru nan Sebulunn booru, ki kunkɔnkɔnna tusaa piik wei u
poor, ki Deboora saan nanɔ.
11 Tɔn, ki Heber, wunba tee Kenn booru ni nirɔ, ki tee Moses siinii Hobab maaru ni
nirɔ na, din nyii u booru Kenn teeb nba be sian na, ki saan chaan u lanbouŋ* tijakper
nyakir, Sananim doo ni, ki li kpia Kedes.

* **4:11 4.11** 17, 18, 20, 22 Bi din dia bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

12 Ki Sisera gbat nan Barak, wunba tee Abinoam bija na doo Tabor kunkonn paaka,
13 ki Sisera taan u kut taantorit kobii ŋanyia, nan u kunkɔnkɔnna kur, ki nyii namm
Harosef Hagoyim, ki saan namm Kisonn mɔkir ni.
14 Ki Deboora yet Barak a, “Ii saa, Yennu be a tɔɔnn. Dinna daar nba na, u te ki a kɔn
nyann Siserawa.” Ki Barak jii u kunkɔnkɔnna tusaa piik ki sik namm Tabor kunkonn.
15 Barak nan u kunkɔnkɔnna nba lek yoo nba, ki Yennu te ki ŋmatir baar Sisera nan u
taantorit nan u kunkɔnkɔnna sinsuuk ni. Ki Sisera sik u taantoruk paak ki chiar taatiŋ
ki yaat.
16 Ki Barak wei ber taantorit nan bi kunkɔnkɔnna ki saa tuu Harosef Hagoyim doo.
Bi din kpii Sisera jab kur, ki bi jɔɔ nan yenɔwa ki biari.
17 Sisera din chiar taatiŋe ki saan Jael lanbouŋ boor, wunba tee Heber ŋaapoo, ki u
tee Kenn booru ni nirɔ na, kimaan naasinyɔɔs kpiir be Hasor bat nba sann tee Jabinn
na, nan Kenn teeb nba tee Heber naakuuk ni niib na sinsuuk ni.
18 Ki Jael din chet Sisera ki yetɔ a, “Chanbaa, ii saana. Kɔɔn n lanbouŋ ni. Daa tiin
jaŋmaanii.” Ki Sisera kɔɔ poo maŋ lanbouŋ ni, ki u bɔrɔ chinchendɔkitir ni.
19 Ki Sisera yet a, “Channaa, nyunnyukuru mɔkin, turin nyun ki man nyu.” Ki Jael
saan biit bujakɔr, ki naabiin be li ni, ki u jii turɔ ki u nyuu, ki bia ŋamm bɔrɔ.
20 Ki Sisera yet a, “Saant set lanbouŋ na tammɔb ni, ki li-i tee sɔɔ tan baar ki boia a,
‘Sɔɔ be nna-a?’ fan yet a, ‘Aaii.’ ”
21 Sisera din bak bonchiann, ki gɔɔn kpo. Ki Jael jii jaar nan kpaar ki saan u boor soon
nna, ki saa kpaa u yur, ki li gar pont ki kpiiu.
22 Barak nba din tan baar ki kpaan Sisera na, ki Jael nyii chet ki yetɔ a, “Baat nna, ki
n saa wanna jɔɔ nba ki a kpaanɔ na.” Ki u din kɔɔ nanɔ lanbouŋ na ni. Leŋe ki Sisera
dɔɔ ki kpowa, ki kpaar kpaa u yur ki saara.
23 Yennu din te ki Israel jab nyann Keenann bat Jabinn daar maŋ ni.
24 Israel jab din weiɔ nan berike nan baa ji din tan biirɔ.

5

Ki jiin Deboora nan Barak yaŋ po

1 Ki Deboora nan Barak, wunba tee Abinoam bija na, din yin yaŋ na li daar a:
2 Pakin Yennu man. Israel jab bo teen siir nan kunkɔnn,
ki niib na nyinn bi mɔŋ a bin kɔn.
3 Gbiintir man, yimm batnba, gbiintir, yimm doo diara.
N saa yin yaŋ ki tur Yennu.
N saa yin yaŋ nan kunkɔmann ki tur Yennu,
wunba tee Israel teeb Yomdaanɔ na.
4 Yennu, yoo nba ki a din nyii Seir jɔɔt paak,
siaminba tee Edom teeb yent na,
ki tingbouŋ damm, ki saak nyii sanpaapo ki baa tiŋ na ni.
Barmɔniie, nyun din nyii sanpagbouŋ ni ki sik.
5 Kunkona nba fɔk na din jekir,
Yennu nba din sik nan satianii Sainai jɔɔr paak na tɔɔnn.
Ŋɔɔe tee Israel teeb Yomdaanɔ Yennu.
6 Samgar, wunba tee Anaf bija na daar ni, nan Jael daar ni,
ki sɔnjot biar yann, ki sunsomm teeb tɔkin sɔnbuka.
7 Doo binbeŋ nba tuu be Israel tiŋ ni bot,
ki bot tee-e nan min Deboora nba tan fiir,
ki tee nan naa na ki tur Israel teeb.
8 Yoo nba kur ki Israel teeb wei pata, tɔbii din tuu faae doi ni,
ŋaan a din kan la kpann koo naagbankɔŋir ki li be
Israel jab nba din tee nan tusaa piinna ni.
9 N par mei Israel tɔɔndamm paak
nan niib nba nyinn bi mɔŋ ki tun toona. Pakin Yennu.
10 Mɔɔntir man, yimm nba jakit bonpeenii ki kaar bonkokit paak na nan damm nba
somm sɔnii ki saa siaminba ki i saa na.
11 Gbiintir kunkɔra nba yiin bunbuna boor na.
Li want Yennu nyannu nan Israel teeb nyannu poe.
Ŋanne ki Yennu niib nyii bi doi ni ki yet a:
12 Fiit, Deboora, fiit. Fiit ki yin yaŋ.
Fiit Barak, wunba tee Abinoam bija na, ki jii binba ki a nyannib.
13 Ki binba tuun toonŋana baar bi tɔɔndamm boor.

Ki Yennu niib na baar u boor, ki teen siir nan kunkɔnn.
14 Bi siab nyii Efraim booru yent ni,
linba din tuu tee Amalek yent na.
Ki Benjaminn booru ni jab wei pukin,
ki kunkɔnkɔnna saakab nyii Makir,
ki binba dia saakab patii na nyii Sebulunn booru ni.
15 Ki Isakar booru ni saakab tɔk nan Deboora.
Nn, ki Isakar booru be nan Barak, ki bi weiɔ ki saan baauk ni.
Ŋaan ki mɔniɔk kɔɔ Rubenn booru ni, ki bi ki fit dukin ki wei.
16 Bee teen ki bi biar be nan pei a bin gbiint pekpaarii
nba sii yi bi pei?
Nn, Rubenn booru mɔk mɔniɔk, bi ki fit dukin ki wei.
17 Ki Gaad booru biar Jɔɔdann mɔkir yondo po,
ki Dann booru mun biar be burgbeta ni.
Ki Aser booru mun biar be mɔkgbiant ki kpakin leŋ.
18 Ki Naftali booru nan Sebulunn booru chibin bi saaŋmanii
ki be tɔb ni.
19 Ki Keenann batnba baar ki kɔn kɔnn, Taanak doo ni,
ki li kpia Megido mɔkir, ŋaan bi ki jii salima ki kun nanni.
20 Ki ŋmaabira nba chari ki saa na kɔn tur Israel jab,
ki kɔn nan Sisera.
21 Ki Kisonn mɔk-kper dii u jab ki saan namm.
See ki n somm nan paŋ ki saan.
22 Ki taanii tiin yian yian ki chibit bi taawoka nan tiŋ.
23 Yennu malaka yet a, “Satir mɔtont Meros paak.
Satir mɔtont u niib paak nan ninbinmɔnii,
kimaan bi ki baar ki somm Yennu,
bi ki baar ki kɔn nan u datai ki turɔ.”
24 Poo nba mantik mɔk yumann poob ni tee Jael-e,
ki u tee Kenn booru ni nirɔ nba sann tee Heber na ŋaapoo.
U mɔk yumann ki gar poob nba kɔɔ lanbont* ni kur.
25 Ki Sisera boi nyun po, ŋaan ki u turɔ naabiin.
Nyubitik nba ki niburchimm nyu na nie
ki u teen naabijerikin ki baar turɔ,
26 ki ŋɔɔ Jael soor kpaar niiyeŋ, ki bia soor toontunnɔ jaar niileer,
ki kpaa Sisera, ki yakit u yukpabuk ki gar saar.
27 Sisera din gbaane ki baa dɔɔ kpia Jael taapant po ki kpowa.
28 Ki ŋɔɔ Sisera naa got takoru ni ki set takoru fɔna ni,
ki boi sanpaapo a,
“Bee teen ki u taantoruk wei ki ki baati?
Bee teen ki u taamm mei ki ki jenti?”
29 Ki poob nba tee subindamm na turɔ gatu
ki u bia ŋamii piak nan u mɔŋ a,
30 “Bi lek ki kpaan bona kaa a bin fat ki biiti-i?
Kunkɔnkɔnnɔ kur sii mɔk sapaan-yenɔ koo banlee,
ki Sisera sii mɔk taŋant nba saa kɔɔ u ŋaapoo turu ni.”
31 “Yennu, ŋaant ki a datai kur n kpakin yann,
ki ŋaan binba loona na, bii nyirii nan yonkpana na.”
Li poor po parmaasir ji din be tiŋ na paak, bina piinna.

6

Ki jiin Gideonn po

1 Ki Israel teeb bia ŋamm tun ki biir Yennu, ki u te Midiann teeb diab ki saa kpaan bina ŋanlore.
2 Midiann teeb na din mɔk panii ki gar Israel teeb, ki Israel teeb din tuu tiimm ki bɔri tanfiat ni, nan siaminba kur tee gungurboa kunkona na ni.
3 Yoo nba kur ki Israel teeb tuu bur bi bonburkara, Midiann teeb, nan Amalek teeb, nan niib nba kɔɔ kunkoouk paak na din tuu baare ki tan lekib.

* **5:24 5.24** Bi din dia bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

4 Bi din tuu chaan bi kaaŋe tiŋ na ni, ki biir bonburkara na, laa nyii niidiitu po yent
ki saan tuu Gasa. Bi din jikit Israel teeb pei nan nei nan bonii, ki ki tent siar ki Israel
teeb sii di ki be.
5 Bi din tuu baare ki dia bi bonkobit nan lanbont* bondɔkinkara, ki tan mirib nan
naasuut na, ŋamm nan laagumiinba din tuu yab ki kaa kann. Bi din tuu baare ki tan
kokir tiŋ na.
6 Midiann teeb na din butin Israel teeb, ki bi tan bui fabin ki tur Yennu ki loon u
sommir.
7 Yoo nba ki Israel teeb din bui ki fabin ki tur Yennu a wun fatib Midiann teeb nuu ni
na,
8 ki Yennu turib sɔkinii. Sɔkinii maŋ din yet a, “Mɔmaan nae ki timm Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu yet a: ‘Mine nyinni daabisin ni, Ijipt tiŋ ni,
9 ki fati Ijipt teeb nuu ni, nan niib nba bo kɔn nani, tiŋ na ni na. Yoo nba ki i din lekib
na, ki n ber nyinnib, ŋaan jii bi tiŋ ki turi.
10 Ki n beti nan mine tee i Yomdaanɔ Yennu, ki i daa jiantir Amor teeb tingbana, binba
yaa tiŋ ki i kɔɔ mɔtana na, ki i ki gbiint ki turin.’ ”
11 Ki Yennu malaka baar Ofra doo ni, ki kar tijakper nba tee Joas yar na nyakir, wunba
tee Abieser naakuuk ni nirɔ, leŋe ki u bija Gideonn din bɔr ki boo dii, siaminba ki bi
ŋmakii daan tilɔɔna na, a Midiann teeb na daa laatɔ.
12 Ki Yennu malaka na dɔkit Gideonn paak leŋ ki yet a, “Yennu be nana, fin parcheenn
daanɔ nba tee nijaann na.”
13 Ki Gideonn yet malaka na a, “Chanbaa, li-i tee ki Yennu be nant, bee teen ki linba na
kur baat ti paaki? Yennu nba ki ti baanba tuu yaa wu tuun bakitnauŋ toona ki teemm
na ji gaar lia? Yennu maŋ kaa nyii nant Ijipt ki tan baar nant nna na-a? Yennu nyikit
mɔtanawa, ki jiit ki teen Midiann teeb nuu ni.”
14 Ki Yennu betɔ a, “I saa tinn Israel teeb, ki fatib Midiann teeb nuu ni nan paŋ nba
ki a mɔk na. N mɔŋe tuuma.”
15 Ki Gideonn jiin a, “N Yomdaanɔ, nlee ki n saa tinn Israel teebi? Ti naakuuk niŋe ki
mɔk paŋ ki be Manase booru ni, ki n mun bia ki tee sɔɔ ti ŋaak ni.”
16 Ki Yennu yetɔ a, “A saa fit tuma, kimaan n saa somma, ki a saa biir Midiann teeb
yian, ki li sii tee nan niyenɔkɔɔe na.”
17 Ki Gideonn jiin a, “Li-i setiki tee ki a mɔk parpeenn nanin, fan tun nyinn ki lin wann
nan fine tee Yennu ki piak nanin na.
18 Chanbaa, a daa saa siari, ki man baar nan jeet piinii ki tan tura.”
Ki Yennu yetɔ a, “N saa biar kii be nan faa tan saa jen.”
19 Ki Gideonn kɔɔ u ŋaak ni, ki kpii bupaŋ ki ŋaau, ki bia jii yon bɔrik-gbinn ki teen
boroboro, ki ki teen datiŋ li ni, ki jii nant na ki kpeen kpanchibuk ni, ki jii kpinnyun na
ki teen bobir ni, ki ji jii ki baar nann, ki tur Yennu malaka, tijakper na nyakir.
20 Ki malaka na yet Gideonn a, “Paant nant nan boroboro na tanpiiuk na paak, ki
kpaar kpinnyun na li paak.” Ki Gideonn tun nna.
21 Ki Yennu malaka jii dammir nba ki u dia na, ki tant li jook po ki sii nant nan
boroboro nba ki ŋmat datiŋ na, ki muu nyii tanpiiuk na ni ki dii nant nan boroboro na.
Ki Yennu malaka na ji bot.
22 Ki Gideonn ji bann nan Yennu malakae ki u bo lau na. Ki u yikin nan yanputuk ki
yet a, “Yabint Yennu, n la a malaka nan mɔniiwa.”
23 Ki Yennu betɔ a, “Parmaasir be. A daa tiin jaŋmaanii. A kan kpo.”
24 Ki Gideonn maa maruŋ binbintir leŋ ki tur Yennu, ki purir, “Yennu tee parmaasir.”
Ki li daa see Ofra doo nba tee Abieser naakuuk ni teeb yar, nan dinna.
25 Ki Yennu yet Gideonn li daar nyiɔk a, “Jiin a baa naajaŋaŋ wunba waa banlee ni,
wunba dii bina ŋanlore, ki bet Baal maruŋ binbintir nba ki a baa maa na, ki bia chɔɔ
sikin chicherpook Asera nba be li boor na,
26 ki ji maa maruŋ binbintŋann, dokitir maŋ paak, ki tur min a Yomdaanɔ Yennu, ki
jii naajak maŋ ki mann maruŋ, ki jii chicherpook Asera nba ki a chɔɔ na, ki joor muu,
ki lii tee mujoonu piinii.”
27 Ki Gideonn jii u ŋaatoontunna piik ki tun biaŋinba Yennu wannɔ na. Waa din tiin
u ŋaaniib nan doo ni niib jaŋmaanii na paak, ki u ki mann maruŋ na yonnu ni. U din
mann maruŋ na nyiɔko.
28 Laa yent sanyiɔk ni, ki doo na ni niib fiir, ki la ki Baal maruŋ binbintir nan
chicherpook Asera na biira, ki bia la ki naajaŋaŋ nba pukin banlee na, ki bi mannɔ
maruŋ ki joou muu, binbint-paann nba maa na paaka na,

* **6:5 6.5** Bi din dia bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

29 ki bi boi leeb a, “Ŋmee tun na?” ki boi fiitir fanu ki tan bann nan Gideonn, wunba
tee Joas bija nae tun.
30 Ki doo na ni jab yet Joas a, “Baat nan a bija Gideonn ki tin kpiu, kimaan u bet
tingbann Baal maruŋ binbintir, ki bia chɔɔ chicherpook Asera nba bo be li boor nawa.”
31 Ki Joas yet damm nba kur baat u boor ki boiɔ Gideonn po na a, “I nɔi taant Baal
poe-e? I koor a yin tinnɔe-e? Wunba kɔn u paak, li sii baat wonn sanyiɔk ni na ki bi
kpiiuwa. Li-i tee ki Baal tee Yennu-ie, ii ŋaan ki wun kɔn u mɔŋ paak, kimaan u maruŋ
binbintire ki bi bet.”
32 Laa nyii li daar ki niib na pur Gideonn sann a, “Jerubaal,”† kimaan Joas yet a, “Ii
ŋaan ki Baal n kɔn u mɔŋ paak; u binbintire ki bi bet.”
33 Tɔn, ki Midiann teeb, nan Amalek teeb, nan boorii nba be kunkoouk na paak kur
taan bi kunkɔnkɔnna, ki somm poot Jɔɔdann mɔkir, ki chaan bi kaaŋ Jesreel baauk ni.
34 Ki Yennu Seek sik Gideonn paak, ki u peb naatunn ki yiin Abieser naakuuk ni jab a
bin weiɔ,
35 ki tun toomii a bin saan Manase booru yent kur po, ki yiimm ki bin baar tan kɔn ki
sommɔ, ki bia tun toomii a bin saan Aser booru yent kur po, nan Sebulunn booru yent
kur po, nan Naftali booru yent kur po, ki bi kur baar ki pukin.
36 Ki Gideonn yet Yennu a, “A yet nan a saa jii mine ki tinn Israel teeb.
37 Li ŋan, n yaa man bir gbente siaminba ki ti boo dii na, ki li-i yent sanyiɔk ni, ki
marin be gbent na paak ŋaan kaa tiŋ ni, ŋann n saa bann nan a loon ki a jii mine ki n
tinn Israel teeb.”
38 Ki Gideonn fiir sanyiɔk ni ki la ki li set tun nna, ki u ŋmakir gbent na ki marin nyii
li ni ki saa gbee ŋmaŋa.
39 Ki Gideonn yet Yennu a, “A daa dont wutoor n paaki, ŋaant ki man barima yomkɔɔ
ki pukin. Ŋaant ki man jii gbent na ki ŋamm bikin yomm, yoo nba na ŋaant ki gbent
na-ii koon, ŋaan ki marin n matik tiŋ kuukɔɔ.”
40 Ki Yennu te ki li tun nna li daar nyiɔk. Gbent na kɔɔe din koon, ŋaan tiŋ na kur din
matik nan marime.

7

Biaŋinba ki Gideonn kɔn nyann Midiann jab

1 Ki li yent sanyiɔk, ki Gideonn nan u kunkɔnkɔnna kur fiir ki saan chaan bi kaaŋ ki
kpian Harod nyuntonn. Ki Midiann jab kaaŋ be bi niigaŋ po, baauk nba naak nan More
jɔɔr na.
2 Ki Yennu yet Gideonn a, “Jab nba ki a mɔk na yabit nan min jii Midiann jab ki yin
kɔn nyanniba. Bi tan saa dukin nan bi tiɔŋ paŋ nie ki bi kɔn nyann, ki kan turin baakiri.
3 A mɔɔnt ki tur niib na a, ‘Wunba kur tiin jaŋmaanii, wun ŋmat kun, ŋaan ki tin
biar nna Gilead kunkonn na paak.’ ” Ki jab tusaa piinlee nan ŋanlee ŋmat kun, ki tusaa
piik biar ki be.
4 Ki Yennu bia yet Gideonn a, “Jab na bia yabita. Jiimm ki sik namm kpenu ni, leŋe
ki n saa bɔkitib ki tura. Li-i tee ki n yet nan wunba na saa saana, ŋaant ki wun saan,
ŋaan mi-i yet nan wunba na kan saani, u daa saa.”
5 Ki Gideonn jii jab na ki sik namm kpenu ni, ki Yennu betɔ a, “Bɔkitir wunba kur
nyuu nan bɔk na, nan wunba kur gbaan ki nyuu.”
6 Ki jab kobii ŋantaa kabii nyun nan bi nii ki nyu. Ki binba biar na kur gbaan tiŋ ni
ki nyuu.
7 Ki Yennu yet Gideonn a, “Jab kobii ŋantaa nba kabir nyun nan bi nii ki nyuu na, a
saa jii ŋamme ki bin kɔn nan Midiann teeb na, ki a saa nyannib. Yetir wunba biar kur,
wun ŋmat kun.”
8 Ki Gideonn te ki Israel jab na kun bi ŋei ni, ŋaan nyik jab kobii ŋantaa. Ki jab kobii
ŋantaa na gaar binba ŋmat ki kun na tiat nan bi naatuna. Tɔn, ki Midiann teeb kaaŋ
be baauk na ni.
9 Ki Yennu pak Gideonn li daar nyiɔk a, “Fiit ki lek kaaŋ na, n jikit ki teena ki a saa
kɔn nyannib.
10 Li-i munii tee ki a tiin jaŋmaanii nan fin lekib, fan sik Midiann teeb kaaŋ na ni, fin
nan a toontunnɔ Pura,
11 ki a saa gbat baa yeen linba, ki li saa chekina, ki a fit lekib.” Ki Gideonn nan u
toontunnɔ Pura fiir sik, ki saa kpian datai na kaaŋ.

† **6:32 6.32** Jerubaal paak tee, “Ŋaant ki Baal n kɔn u mɔŋ paak.”

12 Ki Midiann teeb, nan Amalek teeb, nan kunkoouk na paak nibooru kur yat baauk
na kur po, ki mirib nan naasuut na, ki mɔk laagumiinba, ki bi yab kaa kann, ki tee nan
mɔkgbeŋir ni tanbiinii na.
13 Gideonn nba baar leŋ, ki u gbat jasɔɔ yeen u yɔɔk u damiit a, “N damii damiit, ki
dii boroboro kunn kɔɔ ti kaaŋ ni ki jirintir, ki tan jaar lanbouŋ.* Laa jaar lanbouŋ na
nan paŋ na, ki lanbouŋ na baa tiŋ ni.”
14 Ki u yɔɔk na jiin a, “Linba na ki tee siar ki gar Gideonn, wunba tee Joas bija, ki tee
Israel nirɔ na jukbanjiaki. Yennu jii Midiann teeb nan bi kaaŋ kur ki kubin u nuu niŋa.”
15 Gideonn nba gbat ki bi yet damiit na, ki bia wann li paak yoo nba, ki u gbaan tiŋ
ni ki jiant Yennu, ki fiir ŋmat Israel jab na boor, ki saa yiin bi kur ki yet a, “Fiit man.
Yennu jii Midiann teeb ki kubin i nuu niŋa.”
16 Ki u bɔkit u kunkɔnkɔnna kobii ŋantaa na, ki bi tee koonn muntaa, ki kubin jɔɔ
kur naatunn nan sɔborik, ki muu be li ni,
17 ki yetib a, “Li-i tee ki n baar Midiann teeb kaaŋ na, yii goriin kii biaki tuun linba ki
n tuun.
18 Li-i tee koonn nba be nanin na peb naatuna, yin mun peb i naatuna kaaŋ kur po,
ŋaan yikin ki yet a, ‘Kɔnin tur Yennu, ki bia kɔn tur Gideonn.’ ”
19 Ki Gideonn nan u kunkɔnkɔnna nba tee kobik na baar kaaŋ na kpiŋ, ki li yann
waaminna ki tansuunii baar, yoo nba ki bi lebit binba guu kaaŋ na, ki bi peb bi naatuna,
ki bia yeer sɔborii nba be bi nii ni na.
20 Ki koonn munlee na mun bia peb bi naatuna ki bia yeer sɔborii nba be bi nii ni na.
Ki bi kur dia mulanbaabii gaŋ nii, ki soor naatuna nba ki bi saa peb na diitu nii, ŋaan
yikin ki yet a, “Jukbanjiak nba tee Yennu yar nan Gideonn yar.”
21 Ki Gideonn kunkɔnkɔnna na biar see bi seenu ni ki lint kaaŋ na, ki Midiann teeb
na kur tiin nyi, ŋaan yikin.
22 Gideonn kunkɔnkɔnna kobii ŋantaa na nba peb bi naatuna yoo nba, ki Yennu te ki
bi datai na took bi leeb nan bi jukbanjai. Ki bi kunkɔnkɔnna na chiar saan Saretann,
ki saa gar saan Bef-sita, ki bia saa baar digbann nba tee Abel Mehola, ki kpia Tabaf na
kpaar paak.
23 Israel kunkɔnkɔnna na din nyii Naftali booru nie, nan Aser booru ni, nan Manase
booru kur, ki bi kur baar ki ber Midiann teeb na.
24 Gideonn din tun toomiie ki bi saan Efraim, yent nba mɔk kunkona na doi kur po, ki
yetib a, “Baat na ki kɔn nan Midiann teeb, ki fat Jɔɔdann mɔkir nan li kpenii nba be, ki
saan tuu Bef-bara, ki lin gɔɔr Midiann teeb ki bi ji daa pootiri.” Ki bi yiin Efraim booru
na, ki bi baar ki tan fat Jɔɔdann mɔkir nan li kpenii nba be ki saan tuu Bef-bara.
25 Bi din soor Midiann kpanbara banlee nba tee Oreb nan Seeb, ki kpii Oreb, Oreb
tanpiit boor, ki kpii Seeb, siaminba ki bi yir Seeb tilontii daan ŋminŋmakir boor. Bi din
ber Midiann teeb na, ki jii Oreb nan Seeb yura ki baar nann Gideonn boor; li yoo ki u
daa be Jɔɔdann mɔkir yondo po.

8

Biaŋinba ki bi kɔn nyann Midiann teeb ki joont

1 Tɔn, ki Efraim booru ni niib yet Gideonn a, “Bee teen ki a yaa kɔn nan Midiann jab,
ŋaan ki bet timmi? Bee ki a tun nna?” ki piak nyiirɔ.
2 Ki u jiin a, “Linba ki n fit tun, li kan fit yekin nan linba ki i tun na. Waaminna nba
ki yimm Efraim booru tun na yab ki gar n naakuuk kur nba tun linba.
3 Li kur ŋaan Yennu paŋ niŋe ki i kpii Midiann batnba banlee nba tee Oreb nan Seeb
na. N tun bee ki li saa yekin nan linba na?” Waa yet nna maŋ, ki bi ji ki donn wutoa.
4 Yoo nba na ki Gideonn nan u kunkɔnkɔnna kobii ŋantaa na ji baar Jɔɔdann mɔkir
ki bia poot mɔkir maŋa, bi din bak bonchiann, ŋaan bia daa waa beer bi datai na.
5 Baa din saa baar Sukof, ki Gideonn yet doo na ni niib a, “Chanbaanba, tur n jab na
jeet. Bi bak bonchiann; n waa beer Midiann teeb kpanbara banlee nae, ŋamme tee Seba
nan Salmuna.”
6 Ki Sukof saakab na jiin a, “Bee saa teen ki tin tur a kunkɔnkɔnna jeeti? I daa ki fit
nyann Seba nan Salmuna daanni.”
7 Ki Gideonn yet a, “Tɔn, li ŋan. Li-i tee ki Yennu te ki n nyann Seba nan Salmuna, n
saa jii jagotuk kunkoniie ki booi.”
8 Ki Gideonn bia saan Penuel, ki saa boi sommir maŋ po. Ki Penuel niib na jiin nan
Sukof teeb nba yet biaŋinba na.

---

* **7:13 7.13** Bi din dia bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

9 Ki Gideonn yetib a, “Mi-i saan ki kɔn nyanni, n saa jen ki bet i joonfoouk na.”
10 Yoo nba na paak, ki Seba nan Salmuna ji be Kakor doo nie nan bi kunkɔnkɔnna
tusaa piik nan ŋanŋmu, ŋamme ji din biar ki tee kunkoouk na paak kunkɔnkɔnna.
Ŋaan ki bi kpii bi jab tusaa kobik nan tusaa piinlee.
11 Ki Gideonn tɔkin bonkob-kpaarii sɔnu nba be Noba nan Jogbeha yondo po na, ki
saa lek u datai na, ki li bakitib.
12 Ki Midiann kpanbara banlee nba tee Seba nan Salmuna na chiar, ki u wei berib ki
saa nyannib, ki bi kunkɔnkɔnna na ji turin.
13 Gideonn nba nyii kunkɔnn ki tɔkin Heres lɔɔnu ki ŋmat kun yoo nba,
14 ki u soor naasimɔ ki u nyii Sukof, ki u boiɔ saakab nba be Sukof na po, ki naasimɔ
na sɔb saakab piinlore nan banlore nba be Sukof na sana, ki tur Gideonn.
15 Ki Gideonn saan Sukof saakab boor ki yetib a, “Tiat man yoo nba ki i daan yêt yin
sommin na. I daan yet nan i kan sommin nan jeet ki n tur n kunkɔnkɔnna nba bak
bonchiann na, a n daa ki kɔn nyann Seba nan Salmuna. Mɔtana, ŋamme na jik.”
16 Ki Gideonn ji jii jagotuk kunkonii ki boo Sukof saakab na,
17 ki bia bet Penuel joonfoouk ki sikin, ki kpii doo na ni jab.
18 Li poorpo ki u boi Seba nan Salmuna a, “Niboorbee ki i din kpiib Tabor-i?”
Ki bi jiin a, “Bi din naan fine, ki bi sɔɔ kur tee nan bat bija na.”
19 Ki Gideonn yet a, “Bi din tee n ninjamme, ki tee n naa waas. N por kat nan i bonni
kii kpiibi, n bo kan kpiini,”
20 ŋaan ŋmant ki yet u bijakper Jeter a, “Ii saa ki kpib.” Ki bik na ki saat u jukbanjiaki,
kimaan u daa din tee bike ki tiin jaŋmaanii.
21 Ki Seba nan Salmuna yet Gideonn a, “Baat ki tan kpit a tiɔŋ. Jɔɔe fit ki tuun jɔɔ
toonn.” Ki Gideonn saan kpiib, ŋaan jii tuliat nba be bi laagumiinba turi ni na.
22 Li poor po ki Israel teeb yet Gideonn a, “Ii tee ti diatɔɔ. Fin nan a bija nan a
yaaboonae sii yɔɔ diat, kimaan a fatit ki tinnit Midiann teeb nuu niŋa.”
23 Ki Gideonn jiin a, “N kan teen i diatɔɔ, koo n bik gbaa kan teen i diatɔɔ. Yennu-e
sii tee i diatɔɔ,”
24 ki bia yet a, “N mɔk maan ki yaa man beti. Sɔɔ kur n turin tutuuta nba ki i gaar
Midiann teeb boor na.” Tutuuta din tee Midiann teeb nan boorlia nba kɔɔ kunkoouk
paak na kaare.
25 Ki Israel teeb jiin a, “Ti sii mɔk parpeenn nan tin tura.” Ki bi lat chinchenn tiŋ ni,
ki sɔɔ kur jii tutuuta nba ki u bo jii tɔb ni na, ki lu chinchenn na paak.
26 Salima tutuuta nba ki Gideonn gaar na taan, ki li kpiasu tee nan salinkuna piik nan
ŋanlore nae. Midiann batnba salima tuliat nan bi chinchenmɔnwuwura din ki pukin
salinkuna kpiau na kann ni, koo salima banii nba din tuu be bi laagumiinba turi ni na
din ki pukin.
27 Gideonn din jii salima tutuuta na ki nann ki ŋammir tingbann ki sennir u doo ni,
Ofra. Israel teeb kur din nyik Yennu-e ŋaan saan jiantir tingbann maŋ. Li din tee baruko
ki tur Gideonn nan u ŋaateeb.
28 Israel jab nba din kɔn nyann Midiann jab na, bi ji din ki daamiib. Ki tiŋ na be
parmaasir ni, ki saa tuu bina piinna, nan yoo nba ki Gideonn din tan kpo.

Ki jiin Gideonn kuun po

29 Ki Gideonn, wunba tee Joas bija na ŋmat kun ŋaak ni ki saa be.
30 U din mar bonjai piinlore, kimaan u din kɔɔn poob bonchiann.
31 Ki u poobik nba din nyii Sekem na, mun marɔ bonjak, ki u purɔ Abimelek.
32 Gideonn, wunba tee Joas bija na, din tan tee nikpermɔnnewa ki kpo. Ki bi piiu u
baa Joas kaauk ni, ki li be Ofra nba tee Abieser naakuuk ni doo na ni.
33 Gideonn din kpo, ki li ki wei kaawa ki Israel teeb din ki be fanu nan Yennu, ki ŋmat
jiantir tingbana nba tee Baal na, ki maa tingbann nba sann tee Mɔlor Baal na, ki li tee
bi yennii,
34 ki ji ki jiantir bi Yomdaanɔ Yennu nba din fatib datai nba din lintib na nuu ni na.
35 Bi bia din ki tun burchint ki tur Gideonn ŋaateeb, ki jiin ŋamm nba kur ki Gideonn
tun ki turib na po.

9

Ki jiin Abimelek po

1 Ki Gideonn bija Abimelek din saan Sekem doo ni, siaminba ki u naa nikpiimm kur
be na,

2 ki saa boi Sekem teeb a, “Lanne sii ŋan ki turini, i sii loon Gideonn bonjai piinlore
nae-ii dia-i, koo jɔɔ yenɔkɔɔe-ii dia-i ni? Ii tiar man nan min Abimelek tee i tiɔŋ gbanant
nan sɔme.”
3 Ki u naa ninjamm pak nan Sekem teeb na ki jiin u po, ki Sekem teeb sak ki waa ŋɔɔ
Abimelek, kimaan bi din yaa u tee bi nikpiimɔe.
4 Bi din jii lik-kuna piinlore, bi tingbann Mɔlor Baal jiantu diiuk ni ki turɔ, ki u gaar
lik-kuna na ki jɔɔn jab nba ki mɔk yura, ki bi tee u poorpoweiteeb.
5 Ki u fiir kun u baa doo nba tee Ofra na, ki saa kpii u ninjamm piinlore nba tee
Gideonn bonjai na, tanyennkɔɔ paak. Ŋaan ki Gideonn bijoontik nba tee Jotam na bɔr,
ki u ki kpiiu.
6 Tɔn, ki Sekem nan Bef-milo niib kur lakin saan tijakper nba be Sekem na nyakir, ki
saa dinn Abimelek naan.
7 Jotam nba gbat linba tun na yoo nba, ki u saan set Gerisim jɔɔr paak, ki pak nan
kunkɔpaarir a, “Yimm Sekem teeb, gbiintir ki turin, ki Yennu mun saa gbat turi.
8 Yosaue din be, ki tiinii tan taan leeb ki yet nan bi yaa bin gann bi bate. Ki bi yet kpai
saaŋ a, ‘Ii tee ti bat.’
9 Ki kpai saaŋ na jiin a, ‘Ki mi-i tee bat ki dia-i, n saa fit nyik lɔɔna nba ki n tuu loon
ki bi tee kpan nawa-a? Bi tuu dia kpan nae ki baakit yennii nan niib.’
10 Ki tiinii ŋamm yet kinkaŋ a, ‘Fine saana ki tan teen ti bat.’
11 Ki kinkaŋ na betib a, ‘Mi-i tee bat ki dia-i, n saa fit nyik lɔɔnmana nba ki n tuu loon
nawa-a?’
12 Ki tiinii na bia ŋamm yet daan tilontik a, ‘Ii saana ki tan teen ti bat.’
13 Ki daan tiik na betib a, ‘Mi-i tee bat ki dia-i, n saa fit nyik lɔɔna nba ki n tuu loon
ki tee daan nawa-a? Daan nae tuu maant yennii nan niib para.’
14 Ki tiinii na kur ji joont ki yet baankunkoŋ a, ‘Ii saana ki tan teen ti bat.’
15 Ki baankunkoŋ na yetib a, ‘Li-i tee ki i set loon min teen i bat kii dia-i, ŋann yin
baar ki tan set n maasu, nna-i kaa, muu saa nyi n kunkonii nie ki di larin Lebanonn
kpekii kur.’ ”
16 Ki Jotam ŋammit piak a, “Yoo nba na paak, i tee niŋamm nan burchimme ki jii
Abimelek ki teenɔ bat na-a? I tiar ki chɔrin Gideonn ŋaateeb nan waa bo tun linba ki
turi nawa-a?
17 Ii tiar man nan n baa bo kɔn ki turi, ki chibin u saaŋmaŋ ŋaan kɔn ki fati Midiann
teeb nuu ni.
18 Ki dinna nba na, ki i ji ŋmat n baa ŋaateeb paak ki kpii u bonjai piinlore tanyennkɔɔ
paak, ki dinn Abimelek nba ki u naa bo tee n baa poobik na naan, kimaan u naa nba
tee i niipoo na paak, ki i dinnɔ a wuu dia yimm Sekem teeb.
19 Mɔtana, linba ki i tun ki tur Gideonn nan u ŋaateeb dinna na, li-i ŋan nan barmɔnii,
ŋann yii mɔk man parpeenn nan yaa dinn Abimelek ki u tee i bat na, ki u mun-ii biaki
mɔk parpeenn nani.
20 Ŋaan li-i kii tee nnai kaa, muu n nyi Abimelek boor ni ki di boont Sekem teeb nan
Bef-milo teeb, ki bia nyi Sekem teeb nan Bef-milo teeb boa ki di boont Abimelek.”
21 Jotam nba din tiin u ninja Abimelek jaŋmaanii na paak, ki u chiar saan Beer ki saa
kɔɔ leŋ.
22 Abimelek din dia Israel teeb bina ŋantaae.
23 Ki Yennu te ki sebiik kɔɔ Abimelek nan Sekem teeb sinsuuk ni, ki bi yêt a bi kan
weiɔ.
24 Yennu din te ki linba na tun, a lin te Abimelek nan Sekem teeb nba din te ki u kpii
Gideonn bonjai piinlore n la tubdatue li paak.
25 Sekem teeb nba din ki loonɔ na din tuu do kunkona paake ki saa bɔr muuk ni, ki
fiar sɔngata nba kur tɔkin bi boor. Ki Abimelek din tan gbat linba tuun na.
26 Tɔn, ki Gaal, wunba tee Ebed bija na baar Sekem, ki tɔk nan u ninjamm, ki Sekem
teeb niɔŋ kɔɔ u ni, ki bi loon u maan.
27 Ki bi kur tan saan kpaant ni ki saa pɔɔr tilɔɔna ki ŋaa daan ki dii jaamm, ki kɔɔ bi
tingbann jiantdiiuk ni. Baa di ki bia nyu yoo nba, ki bi ji piak ki sarikit Abimelek.
28 Ki Gaal yet a, “Ti tee niboorbee ki kɔɔ Sekem-i? Bee paake ki ti sii baakit Abimelek-i?
U tee ŋmee? Gideonn bija-a? Sebul kaa waa paa u paaki-i? Bee paakiie ki ti sii waa
Abimelek-i? Ii baakit Hamor, wunba tee Sekem baa na ŋaateeb.
29 Li-i bonni tee niib na saa gbat n mɔb, n bo saa ber Abimelek-a, n saa betɔ ki wun
nyi nan kunkɔnkɔnna ki tin kɔn.”
30 Ki Sebul, wunba tee doo na guurɔ na gbat Gaal nba pak maan nba na, ki u wutoor
doo,

31 ki u bɔr ki tun toomii Abimelek boor, ki bi saan Aruma ki saa yet a, “Gaal, wunba
tee Ebed bija na kɔɔ Sekem doo ni, ki tɔk nan u ninjamm, ki biir niib nan bi daa waa-ani.
32 Li paak, fin nan a kunkɔnkɔnna na n fiir ki somm nyiɔk ki tan laa kpaant ni,
33 ki li-i wonni yent sanyiɔk ni ki yonnu do, yin ji lek doo na. Ki li-i tee Gaal nan u
kunkɔnkɔnna na fiir a bin tooki, yin jii linba kur be i nuu ni ki faab.”
34 Ki Abimelek nan u kunkɔnkɔnna fiir ki somm nyiɔk, ki baar bɔr Sekem doo kpiŋ,
ki bɔkit dɔɔ koonn munna.
35 Yoo nba ki Abimelek nan u kunkɔnkɔnna na la Gaal nyii set doo tammɔb ni na, ki
bi laat bi lia ni,
36 ki Gaal lab ki yet Sebul a, “Gotirii. Niibe nyii kunkona yur paak ki somm baat na.”
Ki Sebul jiin a, “Li ki tee niib kaa, li tee kunkona na yunyunte.”
37 Ki Gaal bia ŋamm yet a, “Gotirii. Niibe nyii kunkonn paak ki baat na. Koonn yenne
nyii jabaabuura tijakper na po na.”
38 Ki Sebul betɔ a, “A japamaan na ji be lia mɔtana? Fine daan yeen nan bee paake
ki i sii waa Abimelek-i. Niib nba ki a daan piak ki biirib nae na. Nyimin mɔtana ki kɔn
namm.”
39 Ki Gaal taan Sekem jab, ki bi kɔn nan Abimelek.
40 Ki Abimelek berɔ, ki u chiar, ki niib bonchiann la danii kɔnn na ni, nan binba be
doo tammɔb ni na gbaa.
41 Ki Abimelek daa biar Aruma, ŋaan ki Sebul wei Gaal nan u ninjamm ki nyinnib
Sekem, ki bi ji ki fit kɔɔ li ni.
42 Laa yent sanyiɔk ni ki Abimelek gbat nan Sekem teeb lorin nan bin saan kpaant ni.
43 Li paak ki u bɔkit u kunkɔnkɔnna na taar muntaa, ki bi laa muuk ni ki guub. Waa
tan la ki Sekem teeb nyii doo na ni ki baat, ki u laat u bɔr ni a wun kpib.
44 Abimelek nba be nan koonn nba na din chiare ki saa guur doo na tammɔb, ŋaan
koonn munlee nba biar muuk ni na wor Sekem teeb na ki kpii bi kur.
45 Daar maŋ ni ki Abimelek kɔn nan doo na ni niib ki saa baa yonnu ki kpii leŋ niib,
ki fat doo na, ki yeer li ŋei, ŋaan yar yaarin doo maŋ ni.
46 Sekem doo yudamm nba gbat linba tun na, ki bi saan bɔr ŋagbeŋir nba kpia
tingbann Mɔlor Baal diiuk na ni.
47 Ki Abimelek gbat nan bi be leŋ.
48 Ki u jii u jab ki doo namm Salmonn kunkonn paak, ki saa jii pajar ki chɔɔ tiik yiinu,
ki paan u bɔpiɔk paak, ki yet u niib na a bin teen yian ki tun li bannu.
49 Ki jab na kur chɔɔ yiini ki wei Abimelek poor, ki saa bir lint ŋagbeŋir na, ki ji joo
muu, ŋaan ki niib na be li nɔɔk ni. Niib nba be ŋaak maŋ ni na, li jab nan poob teen
nan tusir nawa, ki bi kur kpo.
50 Li poor po ki Abimelek saan Tebes doo ni ki nyannir.
51 Ki ŋagbeŋir be leŋ, ki bi maa ki donn sanpaapo, ki doo maŋ ni jab nan poob kur,
nan yudamm kur tin ki kɔɔ li ni, ki kpar gann bi mɔŋ paak, ŋaan doo ki saa be maaru
na joontik paak.
52 Yoo nba ki Abimelek baar a wun biir ŋafoouk na, ki saan li tammɔb boor a wun
saa joor muu na,
53 ki poo lu naar, ki li sik u yur paak ki put.
54 Ki Abimelek kakit ki yiin naasimɔ nba dia u kunkɔntiat na, ki yetɔ a, “Saatir a
jukbanjiak ki kpin. N ki loon bin tan yet nan pooe kpiimi.” Ki naasimɔ na ŋmuu ki
saarɔ, ki u kpo.
55 Yoo nba ki Israel teeb gbat nan Abimelek kpowa na, ki bi kur ŋmat ki kun bi doo
ni.
56 Nnae ki Yennu pa ki jiin Abimelek, u biit nba ki u din tun ki tur u baa, ki kpii u
ninjamm piinlore na.
57 Yennu bia din te ki Sekem teeb dii biak bi tonu paak, ki li tun nan Gideonn bija
Jotam nba din yet a bi saa di biak, yoo nba ki u din sat mɔtont bi paak na.

10

Ki jiin Tola po

1 Abimelek kuun poor poe ki jasɔɔ nyii Isakar booru ni, ki u sann tee Tola, ki u tee
Pua bija, ki Pua mun tee Dodo bija, ki u fiir a wun tinn Israel teeb. U din kɔɔ Samir-e,
ki li be kunkona tiŋ nba tee Efraim yent na ni.
2 U din dia Israel teeb bina piinlee nan ŋantaae ki kpo, ki bi piiu Samir.

Ki jiin Jair po

3 Tola kuun poor poe ki Jair lekit. U din nyii Gilead-e, ki dia Israel teeb bina piinlee
nan ŋantaa.
4 U din mɔk bonjai piintaa, ki bi tuu jakit bonii piintaa. Bi din mɔk doi piintaa, Gilead
tiŋ ni, ki bi daa yir Jair doi nan dinna.
5 Jair din kpo, ki bi piiu Kamonn-e.

Ki jiin Jefta po

6 Ki Israel teeb bia ŋamm tun ki biir Yennu, ki jiantir tingbana nba tee Baal nan Astarte
na, ki bia jiantir Siria teeb tingbana, nan Sidonn teeb tingbana, nan Moab teeb tingbana,
nan Amonn teeb tingbana, nan Filistia teeb tingbana, ŋaan nyik Yennu jiantu.
7 Li paak ki Yennu wutoor doo Israel teeb paak, ki u te ki Filistia teeb nan Amonn teeb
kɔn ki nyannib.
8 Bi din dia Israel teeb bina piik nan ŋanniin, ki diimm nan mukisuk. Ŋamme tee
Israel teeb nba kɔɔ Amor yent nba be yonput po, ki jir Jɔɔdann mɔkir po ki be Gilead
na.
9 Amonn teeb na gbaa din fit poot Jɔɔdann mɔkir ki kɔn nan Juda booru, nan
Benjaminn booru, nan Efraim booru. Ŋamm Israel teeb din be parbiir nie.
10 Ki Israel teeb maŋ din fabin ki tur Yennu, ki yet a, "Ti tun biirawa, ki nyik fin Yennu
jiantii, ŋaan jiantir tingbana nba tee Baal."
11 Ki Yennu turib gatu na a, "Ijipt teeb, nan Amor teeb, nan Amonn teeb, nan Filistia
teeb,
12 nan Sidonn teeb, nan Amalek teeb, nan Maonn teeb nba din diini ki mukisi, ki i
fabin nanin na, n din ki fati ki nyinni bi nii niŋi-i?
13 Ŋaan ki i yêtin ki ŋmat ki jiantir tingbana; n ji kan sommini.
14 Ii saa man ki saa fabin ki tur tingbana nba ki i gann na. Ii ŋaan ki bin sommi, i
daamii ni."
15 Ki Israel teeb na bia ŋamm yet Yennu a, "Ti tun yanbɔmma. Chanbaa, tumin faa
loon biaŋinba ki turit, ŋaan tinnit dinna."
16 Ki bi lu tingbana nba kur ki bi jiantir na, ŋaan jiant Yennu. Li din daamii Yennu
nan Israel teeb nba be parbiir ni na.
17 Tɔn, ki Amonn kunkɔnkɔnna teen siir nan tɔb, ki chaan bi kaaŋ Gilead, ki Israel jab
mun taan leeb ki chaan bi kaaŋ Mispa, ki li be Gilead yent ni.
18 Ki Israel jab nan bi yudamm kur kar leŋ ki boi leeb a, "Ŋmee saa liit ti tɔɔnn ki
tin kɔn nan Amonn teeb na? Wunba liit ti tɔɔnn ki ti kɔn nammi, ŋɔɔe tan sii tee ti
yudaanɔ, Gilead yent kur ni."

11

1 Jefta din tee tɔbfaarɔe, ki u baa tee Gilead, ki u naa tee jantonn.
2 Ki u baa Gilead nan u ŋaapoo mar bonjai ki pukin. Bonjai na nba din tan kpaat yoo
nba, ki bi ber Jefta ki nyinnɔ bi ŋaak ni. Bi din yetɔ a, "A kan di faar ti ŋaak na ni,
kimaan a tee pooganɔ bike."
3 Ki Jefta nyik u ninjamm na, ŋaan saan kɔɔ Tob tiŋ ni. Leŋe ki niyana nna tan baar
u boor ki waa u poor.
4 Li din yann waamewa ki Amonn teeb na fiin tɔb nan Israel teeb.
5 Laa din teen nna maŋ, ki Gilead teeb saakab saan a bin saa jii Jefta, Tob tiŋ ni, ki jen
nanɔ.
6 Bi din betɔ a, "Ii saa na ki tan liit ti tɔɔnn, ki tin kɔn nan Amonn teeb."
7 Ki Jefta jiin a, "I bo ki namin kaa ki ber nyinnin n baa ŋaaki-i? Bee ki i ji baat n
boor mɔtana na ki yaa i be mukir ni?"
8 Ki bi yetɔ a, "Ti la nnawa, ŋaan ti ji baar a boor mɔtana, a fan tɔk nante ki tin kɔn
nan Amonn teeb, ki a sii tee ti yudaanɔ, Gilead yent kur po."
9 Ki Jefta yetib a, "Li-i tee ki n ŋmat nani ki saa kɔn nan Amonn teeb, ki Yennu sommin
ki n nyannib, i set saa te ki man teen i doo diarɔwa-a?"
10 Ki bi jiin a, "Ti saka. Yennu-e tee ti siara."
11 Ki Jefta fiir wei Gilead saakab na, ki niib na saa teenɔ bi diarɔɔ nan tɔɔndaanɔ. Ki
Jefta ŋamm ki pak u mɔmaan ki turib, Yennu boor, Mispa doo ni.
12 Tɔn, ki Jefta tun toomii Amonn bat boor ki boi a, "Bee paake ki a kɔn nanti?"
13 Ki Amonn bat na jiin Jefta toomii na a, "Yoo nba ki Israel teeb din nyii Ijipt, bi din
gaar n tiŋ, ki li nyii Arnonn mɔkir ki saan tuu Jabok mɔkir. Jiint ki turin soon nna."
14 Ki Jefta bia ŋamm tun toomii, ki bi ŋmat Amonn bat boor
15 ki saa yet a, "Li ki tee mɔnii nan Israel teeb din gaar Moab tiŋ, koo Amonn tiŋi.

16 Linba teene na, Israel teeb nba din nyii Ijipt na, bi din somm ki gar kunkoouk paak,
ki saa baar Mɔkmuŋ, ki bia gar ki saa tuu Kades.
17 Tɔn, ki Israel teeb tun toomii, ki bi saan Edom bat boor, a wun sak ki bin somm ki
gar u tiŋ ni, ki Edom bat din ki sak nna. Ki bi bia tun toomii ki bi saan Moab bat boor,
ki u mun bia saa yêt, ki Israel teeb ji biar ki kar Kades.
18 Ki bi ji din tan fiir ki somm kunkoouk na paak, ki kook ki lintir Edom tiŋ nan Moab
tiŋ, nan baa tan baar Moab tiŋ yondo po, ki kar Arnonn mɔkir yakleer na po. Bi din ki
kɔɔ Moab tiŋ ni, kimaan Moab kpaar din ter nan Arnonn kpaare.
19 Tɔn, ki Israel teeb tun toomii ki bi saan bat Sihonn boor, wunba tee Amor teeb bat
ki kɔɔ Hesbonn na, ki saa yet a wun sak ki bin somm ki gar u tiŋ ni, ki fit kɔɔ bi yar ni.
20 Ki Sihonn ki teen Israel teeb yada, ki din ki sak nan bin gar u tiŋ ni, ki taan u
kunkɔnkɔnna kur, ki saan chaan u kaaŋ Jahas, ki ji kɔn nan Israel teeb.
21 Ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu ŋamm tur Israel jab paŋ, ki bi kɔn nyann Sihonn
nan u kunkɔnkɔnna, ki fat tiŋ nba ki Amor teeb din kɔɔ na,
22 ki yent Amor tiŋ kur, laa nyii Arnonn mɔkir niigaŋ po ki saan tuu Jabok mɔkir,
niidiitu po, ki bia nyii kunkoouk, yondo po, ki saan tuu Jɔɔdann mɔkir, yonbaa po.
23 Israel teeb Yomdaanɔ Yennu-e din ber ki nyinn Amor teeb ki tur u niib Israel teeb
na.
24 A loon ki a yabir ki gaare-e? A saa fit kii dia linba ki a tingbann Kemos tura na.
Linba mun ki Yennu turit na sii tee ti yar.
25 A dukii nan fine chee Sipor bija Balak nba din tee Moab bat na-a? U din ban pakir
nan Israel teeb, koo ki kɔn nammi-i?
26 Bina kobii ŋantaae na ki Israel teeb kar Hesbonn, nan Aroer, nan doi nba kpiab na,
nan digbana nba kur kook Arnonn mɔkir na. Bee teen ki a tuu ki gaanir yoo nba gar
na?
27 N ki tun biira, ŋaan a biirime na, ki lorin fan faan tɔb na. Ŋaant ki Yennu-ii tee ti
butɔɔ, wun gat Israel teeb nan Amonn teeb sinsuuk ni."
28 Ki Amonn bat na ki fiint mɔmaan nba ki Jefta tun toomii ki betɔ na po.
29 Ki Yennu Seek sik Jefta paak, ki u fiir ki gar Gilead nan Manase yentnba ni, ki ŋmat
jen Mispa, Gilead yent ni, ki nyii leŋ ki ji took Amonn teeb.
30 Jefta din senn mɔsonn ki tur Yennu a, "Li-i tee ki a jii Amonn teeb na ki kubin n
nuu ni,
31 ki n kɔn nyann ki ŋmat kun, ki wunba nyii n ŋaak ni ki tookin sinsinn, li daanɔ sii
tee fin Yennu yɔɔe. N saa jiiu ki mann mujoonu maruŋ ki tura."
32 Tɔn, ki Jefta fiir ki poot mɔkir na a wun kɔn nan Amonn teeb, ki Yennu turɔ nyannu.
33 U din biir digbana piinlee, laa nyii Aroer ki saan tuu Minif, ki bia gar baar Abel
Keramim. Ki jab bonchiann kpo, ki Israel jab nyann Amonn jab na.

Ki jiin Jefta bipoo po

34 Jefta nba ŋmat ki kun Mispa na, ki u bipoo nyii ŋaak ni, ki waa waak, ki bia ŋakin
siiyak, ki tookitɔ. U kuukɔɔe din tee u bik. Ŋɔɔ-i kaa, u ji ki mɔk bonjak, koo bonpooki.
35 Waa la u bipoo yoo nba, ki u pat u liant nan parbiir, ŋaan yikin a, "N bipoo, a turin
parbiira. Bee ki a te ki li toŋin nna? N senn mɔsonn ki tur Yennu-wa, n kan fit biirir."
36 Ki u bipoo na yet a, "N baa, li-i tee ki a senn mɔsonn ki tur Yennu, teentin nna,
kimaan Yennu-e te ki a nyann a datai Amonn teeb na."
37 Ki u bipoo na bia yet a, "N mei bonyennkɔɔe, a turin ŋmaarii ŋanlee, ki min nan
n sapaan-yɔɔsnba n saan muuk ni, ki lin kunkona ni, ki bui fabin, kimaan n kan kun
jabi."
38 Ki u baa yetɔ a, "A saa fit kii saa," ki te ki u yaat ŋmaarii ŋanlee, ki ŋɔɔ nan u
bonpolei saan muuk ni, ki saa lin kunkona paak ki fabin, kimaan waa kan kun jab, ki
bia kan mar bik ŋaan kpo na paak.
39 Ŋmaarii ŋanlee na poor po, ki u jen u baa boor, ki u jiiu ki tun nan waa sat mɔb ki
tur Yennu biaŋinba na, ki u tee sapaanmunn.
Li nyii leŋe ki li teen Israel teeb kaar,
40 nan binn nɔɔk ni, Israel sapaamm tuu saa nyi ki kɔɔ muuk daaŋanna, ki fabin ki
tiar Gilead nirɔ nba tee Jefta bipoo na po.

12

Ki jiin Jefta nan Efraim booru po

1 Ki Efraim booru kunkɔnkɔnna teen siir nan tɔb, ki poot Jɔɔdann mɔkir, ki saan
Safonn, ki saa boi Jefta a, "Bee teen ki a saan ki kɔn nan Amonn teeb ŋaan ki yiint, ki
timm nan fin n bo saani? Ti saa joo a ŋaak muuwa."

2 Ki Jefta jiin a, “Min nan n niib bo kɔn nan Amonn teeb, ki n yiini, ki i ki baar ki tan
sommimi.
3 Maa la nan i kan baar na, ki n chibin n saaŋmaŋ ki poot kpaar ki kɔn namm, ki
Yennu te ki n nyannib. Bee teen ki i ji baat a yin kɔn nanin dinna?”
4 Ki Jefta yiin ki taan Gilead jab kur, ki bi kɔn nan Efraim jab ki nyannib, kimaan
Efraim teeb na din yet a, “Yimm Gilead yent ni niib nba kaa nyɔɔt na yêt Efraim nan
Manase booruwa, ki bɔkit i mɔŋ.”
5 Ki Gilead jab guu sɔnii nba pootir Jɔɔdann mɔkir ki saa Efraim tiŋ ni na, ki li-i tee
Efraim jɔɔ nba tinn ki baar betib a, “Ŋaant ki min poot,” Gilead jab na tuu boiɔe a, “A
tee Efraim booru ni nirɔe-e?” wun yet a, “Aaii,”
6 bin ŋamm ki betɔ a wun yiin “Shibolef,” wun yiin “Sibolef,” kimaan waa ki fit yiinir
fanu na, bin ji soorɔ Jɔɔdann mɔkir punpootboor maŋ, ki kpiu. Bi din kpii Efraim booru
ni jab tusaa piinna nan ŋanlee li yoo.
7 Jefta din dia Israel teeb binmuna ŋanloob ki tan kpo, ki bi piiu Gilead, u dandoo ni.

Ki jiin Ibsann nan Elonn nan Abdonn po

8 Jefta kuun poor po, ki Ibsann nba nyii Betlehem na dia Israel teeb.
9 U din mar bonjai piintaa nan bonpoi piintaa, ki jii u bonpoi piintaa na ki tur
naakugant ki bi kɔɔmm, ki gaar naakugant maŋ sapaamm piintaa ki tur u bonjai na, ki
bi mun kɔɔmm. Ibsann din dia Israel teeb bina ŋanlore,
10 ki tan kpo, ki bi piiu Betlehem.
11 Ibsann kuun poor po, ki Elonn, wunba nyii Sebulunn booru ni na dia Israel teeb
bina piik,
12 ki tan kpo, ki bi piiu Aijalonn, ki li be Sebulunn yent ni.
13 Elonn kuun poor po, ki Hilel bija nba sann tee Abdonn, ki nyii Piratonn na, din dia
Israel teeb.
14 U din mar bonjai piinna ki mɔk yaaboonjai piintaa, bi tuu jakit bonii piinlore.
Abdonn din dia Israel teeb bina ŋanniin.
15 Ki Abdonn, wunba tee Hilel bija maŋ kpo, ki bi piiu Piratonn, ki li be Efraim yent
ni, kunkona tiŋ nba din tee Amalek teeb yar na ni.

13

Ki jiin Samsonn matuk po

1 Israel teeb bia din ŋamm tun ki biir Yennu, ki Yennu te ki Filistia teeb diab bina
piinna.
2 Li yoo maŋ ki jasɔɔ din be ki bi yiu Manoa, ki u kɔɔ Sora doo ni. U din tee Dann
booru ni nirɔe, ki u ŋaapoo ki ban mar biki.
3 Ki Yennu malaka tan dɔkit poo na paak ki yet a, “A daa ki ban mar biki, ŋaan li kan
wei ki a saa soor poor ki mar bonjak.
4 Ii mi ki a nyu dabooru kur, koo ki di jeet nba kɔɔ.
5 Ki a taŋi mar bonjak na, a daa te ki bi koor u yut, kimaan daar nba ki a saa marɔ na,
u sii tee Yennu yɔɔe, ki tee Nasar nirɔ.* Ki u saa tinn Israel teeb Filistia teeb nuu ni.”
6 Ki poo na saan ki saa bet u sɔrɔ a, “Yennu nirɔ baar n boor, ki naan nan Yennu
malaka, ki mɔk jaŋmaansooruk. N ki boiɔ waa nyii siami, ki u mun bia ki betin u
sanni.
7 Ŋaan u betin nan n saa soor poor ki mar bonjak, ki betin nan n daa nyu dabooru
kur, ki daa di jeet nba kɔɔ, kimaan bonjak na sii tee Yennu yɔɔe, ki tee Nasar nirɔ nan
u manfoor gbennu.”
8 Tɔn, ki Manoa miar Yennu ki yet a, “N Yomdaanɔ, ŋaant ki jɔɔ nba ki a bo tumɔ na
n jen ki tan wannit taa sii dia bonjak nba ki ti saa marɔ na biaŋinba.”
9 Ki Yennu gbat Manoa miaru, ki te ki u malaka jen poo na boor, yoo nba ki poo na be
kpaab ni, ŋaan ki u sɔrɔ Manoa ki be leŋi.
10 Ki poo na chiar yian ki saa yet u sɔrɔ a, “Gotirii, jɔɔ nba daan dɔkit n paak na bia
ŋamm jenna.”
11 Ki Manoa fiir ki wei u ŋaapoo poor, ki saa baar jɔɔ na boor ki yet a, “Fine tee jɔɔ
nba pak nan n ŋaapoo na-a?”
Ki jɔɔ na jiin a, “Nn, mine.”
12 Ki Manoa yetɔ a, “Tɔn, yoo nba ki a mɔmaan na tan gbee, bik maŋ binbeŋ nan u
toonn sii tee bee?”

* **13:5 13.5** 7 Nasar nirɔ tee nirɔ nba senn mɔsonn a u kan nyu dabooru kur, koo ki koor u yut, koo ki sii nikpeenn.

13 Ki Yennu malaka na jiin a, “Li ŋan ki a ŋaapoo n sak tun linba kur ki n wannɔ na.
14 U daa di tilɔɔna nba kur ki bi tee daan na, u daa nyu dabooru kur, koo ki di jeet
nba kɔɔ. Wun sak wei sennu nba kur ki n wannɔ na.”
15-16 Ki Manoa daa ki bann nan jɔɔ na tee Yennu malakae, ki yetɔ a, “Chanbaa, a daa
saa daanni, ŋaant ki tin kpi bupaŋ ki teen jeet tura.”
Ki malaka na yet a, “Li-i tee ki n biar, ŋaan n kan di i jeet. Li-i tee ki i ŋammir, yin jii
ki joor muu, ki lii tee piinii ki tur Yennu.”
17 Ki Manoa bia yet a, “A sanni, ki tin tan fit ki baaka, yoo nba ki a mɔmaan na gbee?”
18 Ki malaka na boi a, “Bee ki a loon ki a bann n sanni? Li tee bakitnauŋ sanne.”
19 Ki Manoa jii bupaŋ nan jeet waan, ki mann maruŋ tanpiiuk paak ki tur Yennu. Ki
Yennu tun bakitnauŋ toonn, ki Manoa nan u ŋaapoo gorii.
20-21 Muu nba put tanpiiuk paak ki di na, ki Manoa nan u ŋaapoo la Yennu malaka
na tɔkin muyeruk na ni ki doo yendɔuŋ ni, ki Manoa ji bann nan jɔɔ na bo tee Yennu
malakae. Ki ŋɔɔ nan u ŋaapoo baa ki fabin tiŋ ni. Bi ji din ki la malaka na.
22 Ki Manoa yet u ŋaapoo a, “Ti saa kpowa, kimaan ti la Yennu-wa.”
23 Ki u ŋaapoo jiin a, “Li-i bonni tee ki Yennu loon wun kpiti, u bo kan gaar ti mujoonu
nan jeet piinii nba ki ti turɔ na, ki bia bo kan wannit koo ki betit linba na kuri.”
24 Li poor po, poo na din mar bonjak ki purɔ Samsonn, ki Yennu teen piisin u paak, ki
u din kpaat.
25 Yennu Seyeeŋ din piin ki teenɔ paŋ, yoo nba ki u be Dann kaaŋ ni, ki li be Sora nan
Estaol sinsuuk ni na.

14

Ki jiin Samsonn pookɔɔnt po

1 Dasiar ki Samsonn tan saan Timna, ki saa la Filistia booru ni sapaamɔ,
2 ki ŋmat kun ŋaak ni ki saa yet u baa nan u naa a, “N la Filistia bonposiak, ki u be
Timna, ki n numm gboou. Saant ki gaarɔ turin, ki man kɔɔnɔ.”
3 Ki u baa nan u naa boiɔ a, “Bee ki a saa loon poo, Filistia teeb nba tee patmannteeb
na boori? A kan la poo nba saa gboo a numm ti booru ni, koo ti nikpiimm ni ki kɔɔni-i?”
Ki Samsonn bet u baa a, “Ŋɔɔe ŋan nanin, ki n loon ki a gaarɔ ki turin. N loon ŋɔɔe.”
4 Ki u baa nan u naa ki mi nan Yennu-e ŋmakitir Samsonn ki u tuun nna. Li din tee
yoo nba ki Filistia teeb dia Israel teeb nae, ki Yennu din kpaan sɔnu nba ki u saa kɔn
nan Filistia teeb.
5 Ki Samsonn sik Timna, ki tɔk nan u baa nan u naa. Baa saa baar Timna kpaant ni,
ki yanbɔr paaŋ fiir ki beet baat u boor.
6 Ki Yennu Seek sik Samsonn paak, ki u la paŋ, ki soor yanbɔr na nan u nii, ki pat patɔ
nan u tee bubike na, ŋaan u din ki yet u baa nan u naa linba ki u tun na.
7 Li poor po ki u saan pak nan sapaamɔ maŋ, ki loonɔ.
8 Ki daa gar waan, ki Samsonn tan ŋmat a wun saa kɔɔn poo na. U saanu niŋe ki u
saa bot muuk, a wun got yanbɔr nba ki u daan kpiiu na, ki saa la sai ki bi luu siat, ki be
yanbɔr kpeenn na ni, ki li bakitɔ.
9 Ki u liar siat na nan u nii ki ji somm di. Waa saa wei baar u baa nan u naa, ki u
jii siat na ki turib ki bi dii, ŋaan u ki betib nan u nyinn siat na yanbɔr kpeenn gbanant
niŋe.
10 Ki u baa saan bonpook na ŋaak, ki Samsonn saa teen jaamm leŋ, nan pookɔɔnt
kaar nba tee biaŋinba na.
11 Filistia teeb nba lau na, ki bi te jab piintaa biar ki be nanɔ.
12 Ki Samsonn yetib a, “Ŋaant ki min tan tianbukitkara. N yaa man pooni poote, li-i
tee ki i fit bukit poochiann jaamm daaŋanlore na sinsuuk ni, n saa turi chinchenŋana
piintaa, nan liant nba ŋan piintaa.
13 Li-i tee ki i ki fit wannin li paak, ŋann yimme saa turin chinchena piintaa nan liant
piintaa.”
Ki jab na yet a, “Betirit tianbukitkar maŋ ki tin gbatir.”
14 Ki Samsonn yet a,
“Siar nyii bondiirɔ ni ki tee dinu,
ki siar nyii paarɔ ni ki man.”
Daaŋantaa gar, ki bi ki fit turɔ li bukitir.
15 Daaŋanna daar ki bi yet Samsonn ŋaapoo a, “A saan ki korin a sɔrɔ ki wun wannit
tianbukitkar na paak. Nna-i kaa, ti saa joo a muue, ki kpab nan a baa ŋaak. A yiint
jaamm na ni, a fin tan ŋmab tee?”

16 Ki poo na saan u sɔrɔ Samsonn boor nan mɔnii, ki yeen a, “A namime, a ki loonin
nan mɔnii. A tur n doo ni niib tianbukitkar, ŋaan ki ki wannin li paak nba tee.”
Ki Samsonn yet a, “Gotirii, n ki wann n baa nan n naa gbaa, ki nlee ki n saa betani?”
17 Ki poo na bui ki saan tuu daa ŋanlore na, ki daar nba pukin ŋanlore na ni, ki
Samsonn ji betɔ tianbukitkar na paak, kimaan poo na nba daamiiɔ nyɔɔ nyɔɔ na.
Ki poo na mun saan ki wann Filistia teeb na tianbukitkar na paak.
18 Ki daaŋanlore daar na daajoouk, ki doo na ni niib ji baar Samsonn boor ki tan yetɔ
a,
“Bee man ki gar siati?
Bee mɔk paŋ ki gar yanbɔri?”
Ki Samsonn jiin a,
“Li-i bonni kii tee ki i yɔkin ki ko nan n naabi kaa,
i bo kan bann tianbukitkar na paaki.”
19 Li taakpaak ni ki Yennu Seek sik u paak, ki turɔ paŋ, ki u saan Askelonn ki saa kpii
jab piintaa, ki jii bi taŋant na ki tur jab nba fit bunt buntir na. Li poor po ki u ŋmat kun
nan wutoor bonchiann, linba tun na paak.
20 Ki bi jii Samsonn poo na ki tur u pookɔɔnt naasinyɔɔk na.

15

1 Ki li yann waan, ki Samsonn saan a wun gɔn u ŋaapoo dijaan-yoo, ki dia bupaŋ, ki
yet u dianjak a, “N loon ki man kɔɔ n ŋaapoo diiuk niŋe.”
Ki u diamm na ki sak nan wun kɔɔ diiuk na ni,
2 ki yetɔ a, “N bo dukin nan a ki loonɔe, ki n jiiu turɔ a naasinyɔɔk, ŋaan u waarɔ na
ki ŋan ki garɔ-ɔ? A saa fit jii u waarɔ na ki kɔɔn.”
3 Ki Samsonn yetib a, “Mɔtana, mi-i tun siar ki biir Filistia teeb, n kan la nyiiruku.”
4 Ki Samsonn nyii yaat, ki saa soor lunlona kobii ŋantaa, ki taamm banlee lee, ki lor
bi joa nan mulanbaabii,
5 ki fia mulanbaabii nba be lunlona joa paak na muu, ŋaan nyikib ki bi kɔɔ Filistia
teeb kpaant ni. Waa teen nna na, ki muu na dii jeet nba ki bi jaan bir, nan jeet nba daa
see kinkauk paak, nan daan tilontii nan olif kpan tiinii na.
6 Ki Filistia teeb na boi a, “Ŋmee tun linba na-a?” Ki bi yet a, “Samsonn, wunba diantir
nan Timna nirɔ nae tun, kimaan jɔɔ na jii Samsonn ŋaapoo ki tur u jalɔɔ.” Ki Filistia
teeb na saan ki joo poo na nan u baa ŋaateeb muu ki kpiib.
7 Ki Samsonn betib a, “Yaa tun biaŋinba na, n pora, n kan nyikini see ki n jiin pann,”
8 ki pikib nan kɔnn, ki kpiib bonchiann, ŋaan chiar saan Etam ki saa be jɔyirin, tanfiiɔk
ni.

Biaŋinba ki Samsonn kɔn nyann Filistia teeb

9 Tɔn, ki Filistia teeb na fiir, ki saan chaan bi kaaŋ Juda booru yent ni, ki tan saan ki
lek Lehi doo.
10 Ki Juda jab na boib a, “Bee ki i baar a yin tan kɔn nanti?”
Ki Filistia teeb na jiin a, “Ti baar a tin soor Samsonn-e, ki teenɔ nan waa tun biaŋinba
ki turit na.”
11 Ki Juda jab tusaa ŋantaa nyii ki saan tanfiiɔk nba be Etam na, ki saa yet Samsonn
a, “A ki mi nan Filistia teebe diati-i? Bee ki a teen nna?”
Ki u yetib a, “Baa tun linba ki turime ki n tun jiimm.”
12 Ki bi bet Samsonn a, “Ti baar a tin soora ki lorae, ki jiia kubin Filistia teeb na.”
Ki Samsonn yetib a, “Ii sat mɔb nan i kan kpin i tiɔŋ.”
13 Ki bi sak a, “Ti saa lora kɔɔe, ti kan kpiani.” Ki bi soorɔ, ki jii ŋmipaant ŋanlee ki
lorɔ, ki nyii nanɔ tanfiiɔk na ni.
14 Baa saa per Lehi, ki Filistia teeb na tiin ki che ŋaan yikin, ki tantir u paak. Ki li
taakpaak ni ki Yennu Seek sik u paak ki turɔ paŋ, ki u cheer ŋmiit nba lor u nii nan u
kpinkpant na, ki li naan nan muu nba tuu gabir gungunt na.
15 Ki Samsonn la boŋ yiak, ki li tee boŋ nba kpo ki li daa ki yukiri. Ki u tɔkir ki kpii
Filistia teeb tusir.
16 Li paak ki Samsonn yin yaŋ na a:
“N jii boŋ yiak ki kpii niib tusir.
N jii boŋ yiak ki poomm tuna tuna.”
17 Li poor po ki u lu yiak na. Siaminba ki linba na tun na, bi yi leŋe Ramaf Lehi.*

* **15:17 15.17** Bi maan ni, Ramaf Lehi paak tee “yiak jɔɔr.”

18 Ki nyunnyukuru soorɔ, ki u yikin ki tur Yennu a, “A tur a daabir nyannuwa, ki mɔtana ki n ji yaa man kpo nyunnyukuru, ki kɔɔ patmannteeb na nuu ni-i?”
19 Ki Yennu loot nyuntonn, Lehi doo ni, ki nyun nyii leŋ, ki Samsonn nyuu, ki u paŋ
ŋamm jen, ki u foor. Ki bi pur nyuntonn maŋ sann Hakore,† ki li bia daa be Lehi nan
dinna.
20 Yoo nba ki Filistia teeb din dia tiŋ na, ki Samsonn tee Israel teeb tɔɔndaanɔ bina
piinlee.

16

Samsonn nba tun linba Gasa

1 Dasiar ki Samsonn tan saan Filistia teeb doo nba ki bi yir Gasa na, ki saa la jantonn
ki dɔɔ nanɔ.
2 Ki Gasa teeb na bann nan Samsonn be leŋ, ki bi kaan lint ŋaak nba ki u be na, ki
guur doo na tammɔb nyɔtunmunn, ki be soon nna, ki yeen leeb a, “Li saa yentewa, tin
kpiu.”
3 Ki Samsonn dɔɔr ki li tan baar tansuunii, ki u fiir ki soor doo na ganjara, ki kpab
nan tammɔb na gansenta ŋanlee, ki kɔnn ki fukit li kur nan li gankpata, ki wokit paan
u bɔpiɔk paak, ki saan nann, kunkonn nba tor Hebronn na paak.

Ki jiin Samsonn nan poo nba ki bi yiu Delila po

4 Linba na poor poe ki Samsonn niɔŋ din kɔɔ poo nba kɔɔ Sorek baauk ni, ki bi yiu
Delila na ni.
5 Ki Filistia teeb batnba banŋmu baar poo na boor ki yetɔ a, “A korin Samsonn ki wun
wanna waa tee biaŋinba ki mɔk paŋ, ki tin fit soorɔ, ki lorɔ ki teenɔ yann. Ki ti kur na
saa tura salimpeena kuna piik nan yenn yenn.”
6 Ki Delila yet Samsonn a, “Betirin faa tee biaŋinba ki laat paŋ, ki li-i tee ki sɔɔ yaa
wun lora, ki teena yann, u saa teen nlee?”
7 Ki Samsonn jiin a, “Li-i tee ki bi fit lorin nan tɔrbann ŋmimaata ŋanlore nba ki
denn, n ji saa baŋe ki tee nan jaleeb na.”
8 Ki Filistia teeb batnba na lon tɔrbann ŋmimaata ŋanlore nba daa ki denn ki tur
Delila, ki u jii ki lor Samsonn,
9 ki te ki jasiab bɔr ki guu digauŋ ni. Ki u ji tant ki yiin a, “Samsonn, Filistia teebe baat
na.” Ki Samsonn dat cheer tɔrbann ŋmiit na, ki li tee nan muu nba tuu gabir gungunt
ki lin cheer na. Ki bi bia ki fit bann Samsonn paŋ na nba nyi siaminba.
10 Ki Delila yet Samsonn a, “A tun kpannime ki ki piakin barmɔnii. Chanbaa, betirin
biaŋinba ki sɔɔ saa fit lora.”
11 Ki Samsonn betɔ a, “Li-i tee ki sɔɔ fit lorin fanu nan ŋmipaant nba daa ki ban lor
siar, n saa baŋe ki tee nan jaleeb na.”
12 Ki Delila lon ŋmipaant ki lorɔ, ki te ki jasiab bɔr guu digauŋ ni. Ki u ji tant ki yiin a,
“Samsonn, Filistia teebe baat na.” Ki u dat cheer ŋmiit na u nii ni, ki li tee nan gungunt
na.
13 Ki Delila yet Samsonn a, “Li daamiima nan mɔtana ki a tun kpannin ki ki piakin
barmɔnii. Betir biaŋinba ki sɔɔ saa fit lora.”
Ki u betɔ a, “Li-i tee ki a fit taanin n yut firta ŋanlore na, ki jii gungunt ki kpab pian
nann ki dat ŋaan kpaar kpaak, n saa baŋe ki tee nan jaleeb na.”
14 Ki Delila te ki Samsonn dɔɔr gɔɔn, ki u soor u yut firta ŋanlore na, ki kpab nan
gungunt ki pianir, ki dat ŋaan kpaar ki li soor. Ki u ji tant yiin a, “Samsonn, Filistia
teebe baat na.” Ki Samsonn fiir gɔɔn ni, ki dat u yut, ki li pit nyii kpaar na ni.
15 Ki Delila yetɔ a, “Nlee ki a yaa a loonin ŋaan ki ki piakin barmɔnii? Taar muntaae
na ki a kpannin, ki ki wannin a paŋ nba nyi siami.”
16 Ki poo na ŋammit boi Samsonn daa kur, ki u tan miat nan buboit,
17 ki ji tat yetɔ barmɔnii, ki yaa, “Barik daa ki ban doo n yur paak ki koor. Baa marin
sanpantika, bi jiime ki tur Yennu nan n tee Nasar nirɔe.* Li-i bonni tee ki bi koor n yut,
n paŋ bo saa nyie. N bo saa baŋe ki tee nan jaleeb na.”
18 Yoo nba na ki Delila bann nan u ji pakɔ barmɔniie, ki u tun toomii a bin saan Filistia
teeb batnba boor ki yetib a, “Ii jent na man, u pak barmɔnii ki turima.” Ki batnba na
jen, ki dia likirii na.
19 Ki Delila te Samsonn kpakin u pana paak ki gɔɔn; ki u yiin jasɔɔ ki u tan koor
Samsonn yufirtaa ŋanlore na. Ki Delila ji nukir Samsonn, kimaan u paŋ na nyiiwa.

---

† **15:19 15.19** Hakore paak tee “yiintɔɔ.”

* **16:17 16.17** Nasar nirɔ tee nirɔ nba senn mɔsonn a u kan nyu dabooru kur, koo ki koor u yut, koo ki sii nikpeenn.

20 Ki Delila ji tant yiin a, “Samsonn, Filistia teeb na baat.” Ki Samsonn fiir gɔɔn ni ki
dukii a, “N saa fat n mɔŋe kii be n yamani nan maa tuu tee na,” ŋaan ki ki mi a Yennu
ji ki be nanɔ.
21 Ki Filistia teeb na soorɔ, ki kpakir u ninbina, ki jiiu ki saan nanɔ Gasa, ki saa baanɔ
jarmɔŋ dansarik ni, ki te ki u naan dii leŋ.
22 Waa kɔɔ leŋ nan yupaanu na, ki u yut na piin ki pia.

Ki jiin Samsonn kuun po

23 Tɔn, ki Filistia batnba taan leeb, a bin di jaamm ki mann maruŋ ki tur bi tingbann
nba tee Dagonn na, ki yiin yaŋ ki yaa, “Ti tingbann te ki ti nyann ti dataak Samsonn
na.”
24 Niib na nba lau, ki bi yiin ki dont bi tingbann, ki yaa, “Ti tingbann te ki ti nyann ti
dataaka; jɔɔ na kpiit bonchiann, ki ti tiŋ teen langbent.”
25 Ki bi kur kpamm, ki yikin nan paŋ ki yeen a, “Nyint Samsonn na ki wun tan jerin
turit.” Ki bi nyinnɔ dansarik ni, a wun jerin ki turib, ki sennɔ diiuk na ni, jaantarii
ŋanlee sinsuuk ni.
26 Ki Samsonn yet bik nba dia u nuu na a, “Ŋaant ki man soor jaantarii ŋanlee nba
dia diiuk na, ki denn.”
27 Li yoo na ki diiuk na ji gbee nan jab nan poob, ki Filistia batnba banŋmu na kur
mun bia be leŋ. Ki jab nan poob teen nan tusaa ŋantaa nawa, ki be diiuk na yur[†] paak,
ki ji gorii Samsonn nba yaa wun jerin biaŋinba.
28 Tɔn, ki Samsonn miar Yennu a, “Yabint daanɔ Yennu, tiat n po, turimin paŋ yomkɔɔ
ki pukin, ki min jii niikur yenn, ki jiin pa Filistia teeb nba nyinn n ninbina na paak.”
29 Ki Samsonn jii u nii ki soor jaantarii ŋanlee nba dia diiuk na, ki tutir,
30 ŋaan yikin ki yet a, “Ŋaant ki min kpo nan Filistia teeb na,” ki tut nan u paŋ kur,
ki diiuk na baa, batnba banŋmu na paak, nan wunba kur be leŋ. Samsonn din kpii niib
bonchiann u kuun yoo, ki gar waa din be u manfoor ni.
31 Ki u ninjamm nan u baa nikpiimm baar ki tan jii u gbanant, ki ŋmat ki saa piiu,
u baa Manoa kaauk ni, ki li be Sora nan Estaol sinsuuk ni. Samsonn din tee Israel
tɔɔndaanɔe ki diab bina piinlee.

17

Ki jiin Maika pata po

1 Jasɔɔ din be, ki u sann tee Maika, ki u kɔɔ kunkonn doo nba be Efraim yent ni na,
2 ki din tan yet u naa a, “A salimpeenkuna tusir nan kobik nba ki sɔɔ daan jan na, n
gbat ki a sat mɔtont ki waan nanyukɔ na. Likirii na be n boor. Mine jii.”
Ki u naa jiin a, “N bik, Yennu n teen piisin a paak.”
3 Ki Maika jiin likirii na ki tur u naa. Ki u naa na yet a, “Ki man fit nyinn mɔtont na
fin n bik paaki, n mɔŋe jikit likirii na ki teen Yennu. N saa jiir ki ŋamm chicherike ki
tabin salimpeena li kura po. N saa jii salimpeena na ki jiin tura.”
4 Ki Maika jii likirii na ki tur u naa, ki u naa jii salima kobii ŋanlee ki tur saauk daanɔ,
ki u kpee daauk chicherik, ki nann salimpeena maŋ ki pɔr li kura po, ki bi jii kɔɔn Maika
ŋaak.
5 Maika din mɔk poochianfeek, ki din maa patlia, ki bia ŋamm manntɔɔ liatjabik, ki
kɔɔn li ni, ki din te ki u bonjai na yenɔ tee manntɔɔ.
6 Li yoo maŋ bat sɔɔ daa din kaa Israel tiŋ ni; ki sɔɔ kur tuun waa loon biaŋinba.
7 Ki Liifai naasimɔ nna din nyii Betlehem, ki li be Juda tiŋ ni, ki u din kɔɔ nan Juda
booru,
8 ki din nyii doo maŋ ni, ki lin kpaan waa saa kar sian. U sommir ni ki u din tan baar
Maika ŋaak nba be Efraim, yent nba mɔk kunkona na ni.
9 Ki Maika boiɔ a, “A nyii lee?”
Ki u jiin a, “N tee Liifai nirɔe ki nyii Betlehem nba be Juda tiŋ ni. N loon kinkarboore
man kar.”
10 Ki Maika yetɔ a, “Ii be nanin, kii tee n kpaantɔɔ nan manntɔɔ, ki n sii teena
salimpeena kuna piik binn nɔɔk ni, nan liant, nan jeet nba ki a sii di.”
11 Ki Liifai naasimɔ na sak ki biar be nan Maika, ki Maika diau nan u bonjai na yenɔ
na.
12 Maika din kaanɔe ki u tee manntɔɔ, ki be u ŋaak ni.
13 Ki ŋɔɔ Maika tan yet a, “Mɔtana nba ki n mɔk Liifai nirɔ ki u tee n manntɔɔ na, n
mi nan Yennu saa te ki bont kur n somm fanu ki turima.”

---

† **16:27 16.27** Bi diit yur din tee sere.

18

Ki jiin Maika nan Dann booru ni niib po

1 Bat sɔɔ din kaa Israel tiŋ ni li yoo, ki Dann booru ni niib lin ki loon baa saa kar sian,
ki lii tee bi yar, kimaan bi daa din ki mɔk tiŋ, Israel teeb biitir ni.
2 Dann teeb na din gann pardamm banŋmu, ki bi nyii naakuuk kur nba be Dann booru
ni, ki tumm ki bi nyii Sora nan Estaol doi ni, a bin fiitir tiŋ na ki got. Ki bi saan ki saa
baar kunkona tiŋ nba tee Efraim yent na, ki kɔɔ Maika ŋaak ni.
3 Baa din kɔɔ Maika ŋaak ni na, ki bi diit ki bann Liifai nirɔ na kunkɔr, ki saan u peŋ
ki saa boiɔ a, “Ŋmee baar nana nna? A tuun bee nna? A toonn tee bee?”
4 Ki u jiin a, “Maika-e jɔɔnin ki n tee u manntɔɔ, ki u teenin paauk.”
5 Ki bi yetɔ a, “Chanbaa, boin Yennu ki laan taa saa na, ti saa nyanna-a?”
6 Ki manntɔɔ na jiin a, “Siar kaa ki saa daamiini. Yennu-e sii gorii-i sɔnu maŋ ni.”
7 Ki jab banŋmu na nyikib, ŋaan gar saan Lais, ki saa la nan leŋ niib na guu bi mɔŋ
fanu nan Sidonn niib nae, ki be soon nna, nan parmaasir, ki ki mɔk mɔniɔk nan sɔɔ, ki
laat linba kur ki bi loon, ki mɔk mɔkint, ki kɔɔ ki fɔk nan Sidonn teeb, ki bia ki mɔk
kpiir nan sɔɔ.
8 Jab banŋmu maŋ nba din tan jen Sora nan Estaol na, ki bi ninjamm na boib baa saan
ki la linba.
9 Ki bi betib a, “Ii waa na man, ki tin lek Lais. Ti saan la tiŋ na ŋan. I daa be nna ki
ki tuun siari; teent yian, kii saa ki saa gaarir.
10 I-i sakii baar leŋ, i saa la nan leŋ niib ki dukii nan siar be. Li tee digbanjaanne, ki
mɔk bont kur nba ki nisaarik sii loon. Yennu jii yent na ki turiwa.”
11 Ki Dann booru ni kunkɔnkɔnna kobii ŋanloob nyii Sora nan Estaol, ki teen siir nan
tɔb,
12 ki saan bi tɔɔnn po waan, ki chaan bi kaaŋ Kiriaf Jearim yonbaa po, Juda tiŋ ni. Li
paak ki bi yi leŋ Dann kaaŋ nan dinna.
13 Ki bi fiir leŋ ki saa baar Maika ŋaak, ki li be Efraim kunkona tiŋ na ni.
14 Ki jab banŋmu nba daan saan ki fiit la Lais na yet bi leeb a, “I mi nan daauk
chicherik be ŋaak na ni, ki bi pɔr salimpeena li kur po-o? Pata nan manntɔɔ liatjabik
bia be leŋ. I dukin ti saa teen nlee?”
15 Ki bi kɔɔ Maika ŋaak, siaminba ki Liifai nirɔ be na, ki saa boiɔ nan u benu leŋ
manɔ.
16 Ki Dann booru ni kunkɔnkɔnna kobii ŋanloob na see doo na tammɔb ni, ki teen
siir nan tɔb.
17 Ki pikii teeb banŋmu na kɔɔ ŋaak na ni, ki saan jii daauk chicherik nba ki bi
pɔr salimpeena li kur po na, nan patlia, nan manntɔɔ liatjabik na, ki manntɔɔ nan
kunkɔnkɔnna kobii ŋanloob na biar see doo na tammɔb ni.
18 Yoo nba ki jab na kɔɔ Maika ŋaak ki jii jiantu bona na, ki manntɔɔ na boib a, “I
tuun bee na?”
19 Ki bi betɔ a, “Ŋminin soon nna, a daa yeen siar. Wein ti poor kii tee ti kpaantɔɔ
nan manntɔɔ. A kii loon ki fii tee Israel booryennkɔɔ manntɔɔ, ki chee fii tee ŋayeŋkɔɔ
manntɔɔ-ɔ?”
20 Ki mɔmaan na maŋ manntɔɔ na, ki u jii jiantu bona na ki weib saan.
21 Ki bi jii bi waas nan bonkobit nan bi mɔkint ki yaat.
22 Baa nyii Maika ŋaak ki fɔkit waan, ki Maika yiin u ŋakpiasnba, a bin teen siir nan
tɔb, ki bi ber baar Dann booru na,
23 ki tantir ki yib. Ki Dann boor na jiant ki boi Maika a, “Bee baari, ki a tan tɔk nan
niburchiɔŋ na?”
24 Ki Maika jiin a, “Bee ki i jii n manntɔɔ nan pata nba ki n ŋamm na, ki yaat nanni?
N ji biar nan lanne? Nlee ki i bia boin a bee baari?”
25 Ki Dann boor na yetɔ a, “A daa nɔi nanti, ki niib na siab wutoa saa do ki bin leka,
ki fin nan a ŋaaniib kur saa kɔŋ i manfoa.”
26 Dann booru na soor sɔnu ki saae, ki Maika gotib ki bann nan bi paarɔ, ki u ŋmat
ki soor u ŋaak sɔnu.

Biaŋinba ki Dann booru kar Lais doo ni

27 Tɔn, Dann booru nba jii bona nba ki Maika ŋamm na, nan u manntɔɔ na poor poe,
ki bi saan ki kɔn nan Lais teeb nba ki loon maan, ki tee binba ki dukii nan siar be na,
ki kpii doo na ni niib, ki bia joo doo na muu.
28 Sɔɔ din kaa ki saa fatib, kimaan Lais doo din fɔk nan Sidonn, ki bi bia din ki mɔk
kpiir nan sɔɔ. Lais doo din be baauk nba ki Bef Rehob be na nie.

29 Ki Dann booru ŋamm maa Lais doo, ki kar li ni, ki lebit li sann, ki pur Dann, ki gaan
nan bi yeeja Dann, wunba ki Jakɔb din marɔ na.
30 Ki Dann booru na fikin pata na leŋ ki jiantir. Ki manntɔɔ Jonatann, wunba tee
Gersom bija, ki Gersom mun tee Moses bija na, ki ŋɔɔ Jonatann nan u yaaboona din tee
Dann booru ni mannteeb, ki tan tuu yoo nba ki bi datai soorib ki teemm yommii na.
31 Ki Maika patir na din biar ki be leŋ yoo nba kur ki Yennu lanbouŋ be Siilo doo ni,
ki bi din tuu jiantir patir maŋ.

19

Ki jiin Liifai nirɔ nan u poobik po

1 Liifai jasɔɔe din kɔɔ Efraim yent nba mɔk kunkona na ni, ki din mɔk u poobik ki u
nyii Betlehem, ki li be Juda tiŋ ni. Israel teeb din ki mɔk bat li yoo.
2 Poo na wutoor din tan doo u paak, ki u nyikɔ ŋaan chiar ŋmat u baa ŋaak Betlehem,
Juda tiŋ ni, ki din saa be leŋ ŋmaarii ŋanna.
3 Ki u sɔrɔ din tan wei baar a wun kun nanɔ, ki tɔk nan u ŋaatoontunnɔ nan bonii
banlee. Ki poo na saan nanɔ u baa boor, ki u baa saa la jɔɔ na, ki gaarɔ nan parpeenn.
4 U baa na din gɔɔr jɔɔ maŋ, ki u dɔɔr daa ŋantaa, ki di ki bia nyu.
5 Ki daaŋanna daar, ki bi fiir sanyapob ni a bin kun, ki poo na baa yet u diamm a,
“Gaat siar ki di, ki a gbanant n maak, ki a fit kun.”
6 Ki bi jab banlee lakin kar, ki dii ki bia nyuu, ki li poor po ki poo na baa yetib a, “Biat
man ki dɔɔr nyiɔk na ki nian i mɔŋ.”
7 Ki Liifai nirɔ na fiir a wun kun, ki u diamm na gɔɔrɔ, ki u tat dɔɔr.
8 Laa yent sanyiɔk daaŋanŋmu daar ki u fiir a wun kun, ki poo na baa bia gɔɔrɔ ki yet
a, “Dimin, ki bia nyu. Guut ki tan kun yenlekir.” Ki bi jab banlee lakin dii ki bia nyuu.
9 Ki jɔɔ na nan u ŋaapoo nan u ŋaatoontunnɔ na nba fiir a bin kun yoo nba, ki poo na
baa yet a, “Gotirii, li bɔnna, yoo gara, dɔɔt man, ki nian i mɔŋ, ki won fiir kun sanyiɔk
ni.”
10 Ki jɔɔ na ji ki loon wun biar ki dɔɔr. Ki ŋɔɔ nan u poo na, nan bi ŋaatoontunna na
fiir, ki soor sɔnu nan bi bonii banlee, ki took Jerusalem.
11 Baa saa per Jerusalem, ki yonnu siik jɔɔr, ki daabir na bet u chanbaa a, “Ŋaant ki
tin biar ki dɔɔr Jebus teeb doo na ni.”
12 Ki u chanbaa na yet a, “Aaii, ti kan kɔɔ booru nba ki tee Israel teeb doo ni. Ti saa
saan Gibea-e,”
13 ki bia yet pukin a, “Ii waana, yabit ki tin baar Gibea koo Rama, ki dɔɔr digbana
maŋ yenn ni nyiɔk na.”
14 Ki bi somm gar Jerusalem, ki saa per Gibea, Benjaminn booru yent ni, ki li bɔnt.
15 Ki bi ŋaa sɔnu ŋaan saan doo ni, a bin saa dɔɔr, ki saan kar doo sinsuuk ni, ki sɔɔ
ki jiib ki gaarib saauŋu.
16 Laa bɔnt yoo nba, ki jakper nna nyii u kpaab ni ki kun, ŋaan u din nyii Efraim
kunkona tiŋ na nie, ki kɔɔ Gibea doo ni. Doo na niib din tee Benjaminn boorue.
17 Ki jakper na got ki bann nan sunsommtɔɔe kar doo sinsuuk ni na, ki u boiɔ a, “A
nyii lee, ki saa lia?”
18 Ki Liifai nirɔ na jiin a, “Ti nyii Betlehem-e, Juda yent ni, ki mɔtana ti saa kunkona
doo Efraim-e. Leŋe tee n doo. Sɔɔ lek ki fit gaarit saauŋ u ŋaak ni.
19 Ti mɔk kaka nan mɔɔt ki saa tur ti bonii, ki timm nan ti daabir mɔk jeet nan tilɔɔna
daan ki saa di ki nyu. Min nan n ŋaapoo nan n daabir ji kii loon siari.”
20 Ki jakper na yet a, “N saa gaari n ŋaak ni. N saa goti fanu; i kan fit dɔɔr doo sinsuuk
ni na,”
21 ki jiib, ki kun namm u ŋaak ni, ki saa dinn bi bonii, ki turib nyun ki bi wur, ki bia
dii jeet.
22 Baa yaa bin foi yoo nba, ki jasiab nna tee nitont ki nyii doo na ni, ki baar lint ŋaak
na, ki boo yaŋir gann, ki beer jakper na a, “Jiin jɔɔ nba be nna na ki turit ki tin dɔɔ
nanɔ.”
23 Ki jakper na nyii nanyer ki yetib a, “Aaii, n yɔɔsnba, i daa tuun bonbibooru na. Jɔɔ
maŋ tee n ŋaasaamɔ na, i daa tuun fei bont na.
24 Gotirii, n sapaanmunne na, nan jɔɔ maŋ pooe na. N saa nyinnib ki turi ki yin dɔɔ
namm, ki bia teemm linba kur ki i loon, ŋaan jɔɔ na ŋarin, i daa tuun fei bont na ki
teenɔ.”
25 Doo na niŋ jab na din ki gbat ki tur jakper na. Ki Liifai jɔɔ na nyinn u poo na, ki
turib nanyer, ki jab na fatɔ, ki dɔɔ nanɔ nyiɔk na kur, ki li tan yent.

26 Li sanyafaar, poo na nyii ki ŋmat u sɔrɔ nba be ŋaak nba na ni, ki baa li yaŋir
tammɔb ni, ki li tan yentɔ.
27 Ki poo na sɔrɔ fiir li sanyiɔk ni, ki loot gann a wun nyi saan u sɔnu, ki la u poo na
dɔɔ ŋaak na nanyer po, ki u nii tant ki saa yaa lin sii tammɔkɔr.
28 Ki jɔɔ na yet u poo na a, “Fiit, ki tin saan.” Ki poo na ki jiin siar. Ki jɔɔ na jiiu ki
paanɔ boŋ na paak, ki soor sɔnu ki kun.
29 Baa saa baar ŋaak, ki u jii jukbik, ki pot u poo na gbanant kuna piik nan ŋanlee,
ki jii kunn kunn ki tur Israel booru piik nan ŋanlee na.
30 Niib na kur nba la nna na, ki bi yet a, “Ti daa ki ban gbat linba na boorik tumii,
laa nyii yoo nba ki Israel teeb din nyii Ijipt nawa. Ti dukin fanu ki jiin li po. Ti saa teen
nlee?”

20

Biaŋinba ki Israel jab teen siir nan tɔb

1 Israel jab kur, laa nyii Dann booru nba be niigaŋ po, ki saan tuu Beerseba, li niidiitu
po, ki bia pukin yondo po tiŋ nba tee Gilead yent na, ki bi taan leeb Mispa doo ni, ki
teen mɔyomm, Yennu tɔɔnn.
2 Israel booru saakab kur din be Yennu niib tituk kaann na ni, ki kunkɔnkɔnna tee
tusaa kobii ŋanna, ki somm taatiŋ.
3 Tɔn, ki Benjaminn booru ni niib gbat nan Israel jab kur taan leeb ki be Mispa.
Ki Israel jab na yet Liifai nirɔ na a, “Betirit laa piin biaŋinba ki bonbibooru na tan
tun.”
4 Ki Liifai nirɔ maŋ, wunba ki bi kpii u ŋaapoo na jiin a, “Min nan n ŋaapooe saan
Gibea, a tin saa dɔɔr, ki li be Benjaminn yent ni,
5 ki Gibea doo ni jab tan baar ki lint ŋaak na nyiɔk, a bin soorin, ki lor nan bin kpin,
ki mia n ŋaapoo ki dɔɔ nanɔ ki u tan kpo.
6 Ki n jii n ŋaapoo maŋ gbanant ki potir kunn kunn, ki jii kunn kur ki tur Israel booru
piik nan ŋanlee na, kimaan niib na tun bonbilankant nan fei toonn ki tur Israel teeba.
7 I kura nba be nna tee Israel teebe. Ti saa teen nlee?”
8 Ki niib na kur fiir set ki yet a, “Ti sɔɔ kan ŋmat kun u ŋaak niŋ, koo ki kɔɔ u lanbouŋ*
ni.
9 Taa saa tun linba ki tur Gibea teebe na: Ti saa tɔ naatɔɔte ki gann niib nba saa lek
Gibea doo.
10 Timm Israel teeb kur bɔkitu piik ni, ti saa nyinn yennkɔɔe, ki bii tee binba sii teen
kunkɔnkɔnna na jeet, ki binba biar na n saan ki subin Gibea teeb nba kɔɔ Benjaminn
yent ni na, nan bonbilankant nba ki bi tun ki biir Israel teeb na.”
11 Ki Israel jab na kur taan leeb nan dudukyennkɔɔ, a bin kɔn nan doo maŋ.
12 Ki Israel jab maŋ tun toomii, ki bi saan Benjaminn booru yent kur ni ki saa yet a,
“Bonbilankant boor bee ki i tun na?
13 Soot nitont nba be Gibea na ki turit, ki tin kpib ki nyinn biit nba be Israel teeb
sinsuuk ni na.” Ki Benjaminn teeb na ki fiint bi leeb Israel teeb nba pak linba na po.
14 Benjaminn jab nba be doi nba ni kur din taan bi leeb Gibea, a bin kɔn nan Israel
jab.
15 Li taakpaak ni ki Benjaminn niib na taan bi kunkɔnkɔnna, ki bi tee tusaa piinlee
nan ŋanloob, ki nyii bi doi kur ni, ki Gibea kuukɔɔ gann kunkɔnkɔnna kobii ŋanlore,
ki bi tee ganii,
16 ki bi kur na saa fit jii naaluubuk ki jaar tann, ki lin soor yukobuk ki kan nɔti.
17 Israel teleeb din taan be kunkɔnkɔnna tusaa kobii ŋannae.

Biaŋinba ki bi faa Benjaminn teeb tɔb

18 Ki Israel jab saan Betel, doo nba ki bi tuu jiantir Yennu na ni. Leŋe ki bi saa boi
Yennu a, “Naakulanne saa liit ki kɔn nan Benjaminn teebi?”
Ki Yennu jiin a, “Juda teebe saa liit.”
19 Ki li sanyafannuk ki Israel jab saan chaan bi kaaŋ ki kpian Gibea,
20 ki senn bi kunkɔnkɔnna koonn koonn ki bi took doo na, a bin kɔn nan Benjaminn
teeb.
21 Ki Benjaminn jab na nyii bi doo ni ki kpii Israel kunkɔnkɔnna tusaa piinlee nan
ŋanlee li daar.
22-23 Tɔn, ki Israel jab na saan Yenjiantboor, ki saa bui fabin ki tur Yennu, ki yonnu
tan baa, ki bi boi Yennu a, “Ti ŋmat kɔn nan ti ninjamm Benjaminn teeb na-a?”
Ki Yennu jiin a, “Nn.”

* **20:8 20.8** Bi din dia bonkob-gbante ki faa bi lanbont.

Ki Israel jab chee para, ki ŋamm senn bi kunkɔnkɔnna koonn koonn, nan sinsinn kɔnn, baa bo senn na.
24 Ki Israel jab na somm ki nakin Benjaminn kunkɔnkɔnna taar munlee ni.
25 Ki Benjaminn jab nyii Gibea doo ni, ki kɔn namm, ki kpii Israel jab tusaa piik nan ŋanniin.
26 Ki Israel jab na kur ŋmat saan Betel ki saa bui fabin, ki kar Yennu tɔɔnn, ki mann maruŋ, ki teen mujoonu piinii nan weinanleeb piinii ki tur Yennu.
27-28 Yennu mɔlor lakir na din be Betel-e bina maŋ ni, ki Finehas, wunba tee Eleasar bija, ki bia tee Aarɔnn yaaboonn nae din guu mɔlor lakir na. Ki Israel jab boi Yennu a, "Ti saan ki kɔn nan ti ninjamm Benjaminn teeb amii ti daa saa?"
Ki Yennu betib a, "Ii saa kɔn namm, wonn n saa jiib ki kubin i nuu ni."
29 Ki Israel jab na dɔɔr lint Gibea doo.
30 Ki daa ŋantaa daar, ki bi lek Benjaminn kunkɔnkɔnna, ki senn bi jab koonn koonn, ki bi took Gibea nan baa daan teen sinsinn na.
31 Ki Benjaminn jab na nyii doo na ni a bin kɔn nan Israel jab, ŋaan yaan doo na. Ki bi piin ki teen Israel jab danii, nan baa daan tun sinsinn na, ki kpiib nan jab piintaa nawa. Ki siab dɔɔ muuk ni, nan sɔnii nba saa Betel nan Gibea na ni.
32 Ki Benjaminn jab na ji yeen a, "Ti nyante na, nan sinsinn yar na."
Ki Israel jab na mun yeen a, "Ŋaant ki bin berit ki nyi doo na ni kii be sɔnii niwa."
33 Tɔn, ki Israel kunkɔnkɔnna na seet baa be sian na, ki lebit ki saan set Baal Tamar, ki bi siab nba laa Gibea yonbaa po na ji laat.
34 Ki Israel kunkɔnkɔnna tusaa piik saan ki lek Gibea doo. Kɔnn na din paar bonchiann, ki Benjaminn jab na ki bann nan biiru baatibi.
35 Yennu din te ki Israel jab na nyann Benjaminn jab. Israel jab din kpii Benjaminn kunkɔnkɔnna tusaa piinlee nan ŋanŋmu nan kobik, binba din dia jatiat, daar maŋ ni.
36 Ki Benjaminn jab na ji din bann nan Israel jab nyanniba.

Israel jab nba din nyann biaŋinba

Ki Israel jab na ji din ŋmat poor Benjaminn jab tɔɔnn, kimaan bi din maa bi leeb nba biar ki laa Gibea muuk ni na paake.
37 Ki Israel kunkɔnkɔnna nba laa muuk ni na laat ki took Gibea teeb, ki yat doo na kur po, ki kpii sɔɔ kur.
38 Israel jab nba din kɔn na, bi din nak nan binba laa nae, ki tur nyinn nan yoo nba ki bi tan la munyuuk nyii doo na ni ki doo sanpaapo,
39 Israel jaleeb nba be tɔb tɔɔnn na n ŋmant kii tookitib.
Yoo nba na paak, ki Benjaminn teeb dɔŋ kpii Israel jab piintaawa, ki yet bi mɔŋ a, "Ti nyannib nan sinsinn nawa."
40 Tɔn, ki nyinn na lekit, ki tee munyuuk ki do doo na ni, ki Benjaminn jab na jiant ki la muyeruk di doo na kur po, ki munyuuk do sanpaapo.
41 Ki Israel jab na ŋmant bi paak, ki jaŋmaanii soor Benjaminn jab na, kimaan bi bann nan bi yaa bin boonte na.
42 Ki bi chiar Israel jab tɔɔnn ki saan kunkoouk po, ŋaan bi din ki fit chiar paaki. Benjaminn jab na din be Israel kunkɔnkɔnna nba tookitib nan binba nyii doo na sinsuuk nie, ki bi kpiib.
43 Bi din wei berib ki jiin Gibea yondo poe ki waa kpib.
44 Bi din kpii Benjaminn kunkɔnkɔnjaana tusaa piik nan ŋanniin.
45 Ki binba biar chiar ki saan Rimonn tanpiiuk nba be kunkoouk paak na boor. Ki bi kpiib tusaa ŋanŋmu sɔnu ni. Ki Israel jab na wei ber binba biar na ki saan Gidom, ki saa kpiib tusaa ŋanlee.
46 Israel jab din kpii Benjaminn jab tusaa piinlee nan ŋanŋmu li daar. Binba ki bi din kpiib na kur din tee pardamme.
47 Ŋaan jab kobii ŋanloob din fit chiar saan Rimonn tanpiiuk boor, kunkoouk paak, ki saa kar leŋ ŋmaarii ŋanna.
48 Ki Israel jab na ŋmat ki kpii Benjaminn niib nba biar na, li jab nan poob nan waas nan bi bonkobit kur, ki joo doi na kur muu, yent maŋ ni.

21

Biaŋinba ki Benjaminn jab la poob

1 Israel jab nba taan leeb Mispa yoo nba ki bi por mɔb a, "Ti sɔɔ kan jii u bonpook ki tur Benjaminn nirɔ ki wun kɔɔni."
2 Ki Israel jab na saan Betel ki saan kar Yennu tɔɔnn ki mɔ ki yikin, ki yonnu tan baa,

3 ki yeen a, “Yennu nba tee timm Israel teeb Yomdaanɔ, bee teen ki linba na tumi?
Bee teen ki booryenn kaa Israel teeb sinsuuk ni dinna nba na?”
4 Ki li yent sanyiɔk ni, ki niib na maa maruŋ binbintir leŋ, ki jii mujoonu piinii nan
weinanleeb piinii ki tur Yennu,
5 ki boi a, “Naakulanne tee Israel teeb ŋaan ki baar Yennu tɔɔnn, Mispa na?” (Ŋaan
sɔɔ bi dɔŋ por nan wunba ki saan Mispa, bin kpi li daanɔ.)
6 Tɔn, ki ninbaauk ji soor Israel teeb, bi ninjamm Benjaminn booru paak, ki bi yet a,
“Dinna, booryenn kaa Israel teeb sinsuuk ni.
7 Ti saa teen nlee ki lon poob ki tur ti ninjamm Benjaminn booru nba biar na? Ti poŋ
por ki kat ki tur Yennu nan ti kan turib ti bonpoi ki bin kɔɔni.”
8 Baa boi a, “Naakulanne tee Israel teeb ŋaan ki lakin Mispa na?” ki bi got ki la nan
Jabes naakuuk nba be Gilead na ki pukin bi po.
9 Ki bi kan niib na, ki yiin bi sana ki saa ki gbat ki sɔɔ toon Jabes naakuuk ni.
10 Ki bi kur taan ki tun jab nba tee pardamm, tusaa piik nan ŋanlee, ki betib a, “Ii saa
man ki kpi wunba kur be Jabes doo ni, Gilead yent ni, ki kpi li poob nan waas.
11 Ii kpi jab kur nan poob nba ki tee poomuna.”
12 Ki bi saan Jabes ki la poob nba tee poomuna kobii ŋanna, ki jiib ki baar namm, bi
kaaŋ nba be Siilo ki be Keenann tiŋ ni na.
13 Ki Israel niib na kur tun toomii, ki bi saan Benjaminn jab nba be Rimonn tanpiiuk
boor na, nan kunkɔmann, ki yet nan kɔnn ji kaa bi sinsuuk ni.
14 Ki Benjaminn jab na jen Israel teeb boor li yoo, ki bi jii poomuna nba ki bi daan
nyikib, ki nyii namm Jabes doo ni, Gilead tiŋ ni na, ki turib, ki bi kɔɔn, ŋaan poob na
din ki jaŋ jab nba tee biaŋinba.
15 Ninbaauk din soor Israel teeb na, Benjaminn booru paak, kimaan Yennu din te ki
booryennkɔɔ kaa bi sinsuuk ni.
16 Ki Israel saakab na yet a, “Benjaminn poob nba kpo ki gbenn na, ti saa teen nlee ki
la poob ki tur jab nba biar na?”
17 Ki bi yet a, “See ki siab tenn Benjaminn booru ni. Ŋanne kan te ki naakusiɔk n tan
boont Israel teeb ni.
18 Ti mun bia kan fit jii ti bonpoi ki turib ki bin kɔɔni, kimaan timm Israel teeb por ki
kat a biak be daanɔ nba jii u bonpook ki tur Benjaminn nirɔ ki u kɔɔn paak.”
19 Ki bi kur yet a, “Gotirii, Yennu binn kur jaamm nba di Siilo na baate daa na ni.”
(Siilo be Betel niigaŋ poe, ki be sɔnu nba nyi Betel ki saa Sekem yondo po na, ki bia be
Lebona diitu po na.)
20 Ki bi yet Benjaminn jab a, “Saant man ki bɔr daan tilontii kpaant ni
21 kii guu. Yoo nba ki Siilo sapaamm tan saa nyi a bin waa waak jaamm na ni, yin laat
kpaant na ni, ki sɔɔ kur n soor sapaamɔ ki mabɔ, ki chiar saan nanɔ yimm Benjaminn
teeb yent ni.
22 Ki li-i tee ki bi baanba, koo bi ninjamm baar ki boi, ti saa betib a, ‘Dimin sukuru ki
te bin kɔɔmm, kimaan tɔb nba faat na ti ki la poob ki turibi, ki i mun bia ki mɔk biit,
kimaan i ki jii i bonpoi ki turib ki biir i mɔpor na.’ ”
23 Benjaminn jab nba din tume na. Siilo sapaamm nba waa waak yoo nba, ki sɔɔ kur
soor sapaamɔ ki chiar nanɔ, ki ŋmat kun bi dantiŋ ni, ki saa maa bi doi ki kar li ni.
24 Li yoo maŋe ki Israel jab kur fiir leŋ, ki sɔɔ kur kun u booru tiŋ ni, nan u baa
ŋaaniib nba be sian, nan u faar nba be siaminba.
25 Bat sɔɔ daa din kaa Israel tiŋ ni, yoo maŋi, ki sɔɔ kur tuun waa loon biaŋinba.

RUF
labaar

Ki jiin Ruf gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit poo nba ki bi din yiu Ruf na poe. U din nyii Moab tiŋ ni ki saan Israel tiŋ ni, ki saa kun Israel nirɔ, ki marɔ bonjak, ki u tan tee Defid yeeja.

Ki jiin Nawomi nan Ruf po

1 Bina nba ki Israel teeb daa din ki mɔk kpanbar, ŋaan ki bi doo diara tee barbuura
na, kon din tan baa bi tiŋ ni bonchiann. Jasɔɔ din be, ki u sann tee Elimelek. Ɲɔɔ nan u
ŋaateeb din tee Efrat naakuuk ni niibe, ki be Betlehem, Juda yent ni. Ɲɔɔ nan u ŋaapoo
nan u bonjai banlee din nyii Betlehem ki saan kar Moab tiŋ ni.
2 Jɔɔ maŋ ŋaapoo sann din tee Nawomi, ki u bonjai na sana mun tee Maalonn nan
Kilionn.
3 Leŋe ki Nawomi sɔrɔ Elimelek kpo, ŋaan nyikɔ nan u bonjai banlee na.
4 U bonjai maŋ din tan kɔɔn Moab booru bonpoie. Yenɔ sann din tee Ɔpa, ki lɔɔ na
sann mun tee Ruf. Li din dii nan bina piik nae
5 ki Maalonn nan Kilionn mun bia kpo ŋaan nyikib. Nawomi ji din biar be-e, u sɔrɔ
kpowa-a, u waas bia kpowa.
6 Nawomi nba din tan gbat nan Yennu somm u niib, ki bi jeet nan bonchiann na, ŋɔɔ
nan u sipoi banlee na din teen siire a bin ŋmat kun u doo ni.
7 Bi din lakin tɔk sɔnu nba saa Juda nae,
8 ki Nawomi tan yetib a, “Ɲmatir kun i naanba boor man kii sakii be. Yennu n dia-i
nan yaa din dia min nan i sɔrib nba kpo na fanu biaŋinba na.
9 Yennu n sommi ki yin la sɔrib ki la kinkarboor.”

Ɲanne ki Nawomi mɔɔt bi tankpina,* ŋaan chabib. Li yoo na ki bi ji mɔ,
10 ŋaan yeen a, “Aaii, ti saa weiae ki saan a niib boor.”
11 Ki Nawomi jiin a, “N waas, bia po? Ɲmatir kii kun man. I dukin nan n saa mar
bonjai ki bin tan kɔɔniwa-a?
12 Ii kun man, kimaan n kpet gar nan jakunta. Mi-i lekii dukin nan dindann be ki n
kun jɔɔ nyiɔk na ki mar bonjai,
13 ŋaan i saa sak guur ki tan kumma-a? Linba na saa fit gɔɔri ki i daa kun jaba-a?
Aaii, n sipoi, i mi nan li paar. Yennu-e teenin nna. N tuu dukin i po ki li daamiin.”
14 Ɲanne ki bi ŋamm jak mɔnii. Li poor po ki Ɔpa mɔɔt u sipook Nawomi tankpinn
ki chabɔ, ŋaan ŋmat kun. Ɲaan ki Ruf yêt ŋmatu ki lor u sipook Nawomi ki diau.
15 Ɲanne ki u yetɔ a, “Ruf, a yantɔɔ ŋmat kun u damm nan u yennii boora. Ii waau
kii kun.”
16 Ki Ruf jiin a, “Daa yeenin nan n nyikaani. Ɲaant man weia. Siaminba kur ki a saa,
n saa saan; siaminba kur ki a be, n mun sii be leŋe. A niib sii tee n niibe, ki a Yennu
tee n Yennu.
17 A kpo sian, n mun saa kpo leŋe, ki bi bia saa piin leŋe. Yennu n dat n tubir, li-i kii
tee kuumi kaa ŋaan ki n kpiat a boor.”
18 Nawomi nba bann nan Ruf lor wun set weiɔe na, ki u ji biar ŋmin.
19 Bi ji din yaate ki saa baar Betlehem. Baa baar Betlehem, ki leŋ niib na ji kpamm, ki
poob yeen a, “Nawomi-e na-a?”
20 Ki u jiin a, “Daa yin Nawomi† mani, ii yin Mara,‡ kimaan yabint daanɔ Yennu te ki
n binbeŋ toŋa.
21 Maa din nyii doo na ki saa, n din mɔke, ŋaan Yennu tan jen nanin yanne. Bee ki i
yin Nawomi, yabint daanɔ Yennu nba biirin ki nyikin nan farawa na?”
22 Biaŋinba ki Nawomi nan u sipook na din jene na. U sipook maŋ din tee Moab booru
ni bike. Bi din jen jeet nba ki bi yi baale na jinjaan-yooe.

2

Biaŋinba ki Ruf la Boas

1 Jasɔɔ din be, ki u sann tee Boas. U din tee Nawomi sɔrɔ Elimelek ninjae. Boas maŋ
din tee nijaanne, ki u nuu bia kpai.

---

* **1:9 1.9** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. † **1:20 1.20** Nawomi paake tee “manu.” ‡ **1:20 1.20** Mara paake tee “ton.”

2-3 Ŋanne dasiar ki Ruf tan yet u sipook Nawomi a, “Ŋaant ki n saan kpaant ni, mi-i
sakii la wunba mɔk ninbatinu nanin, mii waa kii lei baa jaan ŋaan lɔɔtir jeet nba na.”
Ki Nawomi jiin a, “N bipoo, ii saa.”
Ki Ruf saan sɔɔ kpaab ni ki bi saa jaan, ki u waa lei baa lɔɔtir linba na, ŋaan ki ki mi
a u lei jeet maŋ u sipook Nawomi nikpiimɔ Boas kpaab nie.
4 Li din ki yann kaawa ki Boas maŋ nyii Betlehem ki baar. Waa baar yoo nba ki u tur
binba jaan jeet na niipoouk, ŋaan yetib a, “Yennu-ii be nani.”
Ki bi mun jiin a, “Yennu n teen piisin a paak.”
5 Boas din boi jejaanteeb saakɔɔ na a, “Poopaaŋ na nyii lee?”
6-7 Ki jɔɔ na jiin a, “U tee saamɔe, ŋɔɔ nan Nawomi-e daan nyii Moab yent ni ki tɔk
jen. U barimime a n chabɔ yaak ki wuu lei jeet nba ki bi lɔɔtir na. Sanyiɔk niwa, u waa
leie. Mɔtanae ki u tan kar maasu a wun foi waan.”
8 Boas din yet Ruf a, “N bipoo, gbiintir, daa saa sɔɔ kpaab ni, a bia daa yaatir saa siar
po. Ii be poob na boor kii lei.
9 Ii gorii baa jaan siaminba po, kii waa kii lei. N pak naasimm na nan bi daa daamiia.
Nyunnyukuru-i soora, fan saan finn nyun nba see nan sɔɔr na ki nyu.”
10 Waa pak nna gbenn ki Ruf baa fabin, ŋaan yetɔ a, “Li teen nlee ki a baka be n po,
ki a dia min saamɔ na nna?”
11 Ki Boas jiin a, “N gbat a sɔrɔ nba kpo ŋaan ki a biar dia a sipook bianjinba nan dinna,
nan faa nyik a naa nan a baa nan a doo, ŋaan baar tan be saanŋaak na bianjinba.
12 A toonŋana paak, Yennu saa donna. Timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu nba ki a
baar u boor, a wun somma na, saa tura nyɔɔt bonchiann.”
13 Ki Ruf jiin a, “A dian fanuwa, chanbaa. N leeb ki tee a toontunna na, ŋaan faa pak
nanin bianjinba na, li maŋin bonchiann.”
14 Jediyoo nba tan baar, ki Boas yet Ruf a wun baar tan gaar jeet, ki kpinnubirii. Ki u
baar kar jejaanteeb na kpiŋ, ki Boas turɔ jeet ki u dii ki saa dian u poor bannu, ŋaan ki
jeet na tenn.
15-16 Ruf nba din fiir ŋmat leeru, Boas din yet u toontunna na a bin ŋaan ki Ruf-ii waa
kii lei nan siaminba ki jeet poo poo nawa, a bi bia daa piakɔ maan nba saa berɔ, a ŋaan
paat jeet tina na ni ki bir ki wuu tɔkii.
17 Ruf din leer jeet na ki saa tuu daajoouk. Waa boor yoo nba ki li be nan tatilaauk.
18 Ki u jii kun nann ki saa wann u sipook. U bia din jii jeet nba ki u dii kpaab ni ŋaan
tenn na ki kun nann ki saa tur u sipook na.
19 U sipook Nawomi din boiɔ a, “A leer ŋmee kpaab ninje? Yennu saa teen piisin daanɔ
nba somma na paak.”
Ki Ruf jiin nan u leer jɔɔ nba ki u sann tee Boas na kpaab nie.
20 Ki Nawomi yet a, “Yennu n teen piisin Boas paak. Ŋɔɔ Yennu mɔk ninbatinu, footib
nan kpeemm paak.” Nawomi bia din yet a, “Jɔɔ maŋ tee ti nikpiimɔe, li tee wun gotite.”
21 Ruf din pak Nawomi a, “Linba pukin tee nnae, jɔɔ na betin nan mii lei u kpaab ni
nan u jejaanteeb nba tan saa jaan jeet na ki gbenn.”
22 Nawomi nba gbat nna, ki u jiin a, “N bipoo, li ŋan fii tuun nan Boas toontunna nba
tee poob na, u kpaab ni. Fi-i saan sɔɔ kpaab ni, bi tan saa kpet daamiiawa.”
23 Ruf din tukin ki lei Boas kpaab nie nan baa tan jaan jeet maŋ ki gbenn, ki u be nan
u sipook Nawomi.

3

Ki jiin Ruf jakunt po

1 Daa ŋanŋaa nna nba din gar, ki Nawomi yet Ruf a, “N saa lon jɔɔ ki tura, ki fii mɔk
a yur po ŋaak.
2 Bant nan Boas tee ti nikpiimɔe, wunba yaa ŋaateeb ki a daan tuu tuun namm na.
Gbiintir, daajoouk na u sii boo jeet.
3 Li paak, wurin ki sɔɔr tulaarii ki lia a taŋant. A teen nna gbenn, fan saan waa boo
jeet sian na. Ŋaan a daa te ki u bant nan a be, ki wun di ki bia nyu ki gbenna.
4 Yabit ki bann waa saa dɔɔr sian. Wu-u gɔɔn yoo nba, fan saan bakit u bonpiŋir na,
ki kɔɔ dɔɔr u taa poo. U saa wanna faa saa teen bianjinba.”
5 Ki Ruf jiin a, “Linba ki a wannin na kur, n saa tuma.”
6 Li yoo na ki Ruf teen siir ki saan jarik paak, ki saa tun bianjinba ki u sipook wannɔ
na.
7 Boas nba dii ki nyuu gbenn yoo nba, u ji din be u yamanie, ki saan dɔɔr kpian
jekpekir ki gɔɔnt. Ki Ruf lɔmii ki baar tan dekin bakit u bonpiŋir na, ŋaan dɔɔr bɔkin
u taa po.

8 Ki Boas tan yerik nyiɔk na ki labir, ki la ki poo dɔɔ bɔɔkɔ, ki li yaar litɔ.
9 Ki u boi a, “Ŋmee na?”
Ki Ruf jiin a, “Min Ruf, a daabire. Li tee fine-ii goriin, kimaan a tee Elimelek nikpiimɔe. Li paak, yabit ki faarin.”
10 Ki Boas jiin a, “N bipoo, Yennu n teen piisin a paak. Bannu nba ki a tuun mɔtana na, a wann kpiir ki li poŋ gar faa din be nan a sipooka. A bo saa fit lin lon naasimɔ, waa mɔk, koo waa ki mɔki, ki kunɔ, ŋaan a ki teen nna.
11 Ruf, a daa biir a pare. Faa loon bianjinba kur, n saa tuma. Doo na niib kur mi nan a tee niŋanɔe.
12 Li tee mɔniie nan n tee i nikpiimɔe, ki bia tee mii gorii-i, ŋaan jasɔɔ be ki mantik kpiin nani.
13 Dɔɔt, ki sanyiɔk ni tin won laan u saa sak kii goriia, koo u kan saki. Li-i tee ki u sak, li ŋan. Ŋaan li-i tee ki u yêt, n por Yennu nan n saa gotawa. Dɔɔt ki lin yenta.”
14 Ki Ruf dɔɔr Boas taa po, ki li tan yentir ki u fiir. Li din ki yent gbenn kaawa ki u fiiri, kimaan Boas din ki loon niib n bann nan u won dɔɔr u boori.
15 Waa fiir yoo nba ki Boas pakɔ nan wun yit u saarik ki lat tiŋ ni. Ki u teen nna, ki Boas teen jebin ki li tee nan tatilaauk na, ki lor jinnɔ, ki u kun nann.
16 Waa baar ŋaak ki u sipook boiɔ a, “N bipoo, a la nlee?”
Ki u wannɔ Boas nba tun bianjinba ki turɔ. U bia din betɔ a,
17 “U yet a n kan ŋmat a boor niipia, ki turin jeet na.”
18 Nawomi din pak Ruf a, “Ruf, maakit a mɔŋ ki tin la laa saa dɔɔr bianjinba. Boas kan kar dinna, see ki u yabir ŋamm maan na kur.”

4

Bianjinba ki Boas kɔɔn Ruf

1 Boas din saan doo na tammɔb nie, baa kaar siaminba ki piak maan ki bia so sooru na, ki saa kar. Ki Elimelek nikpiimɔ nba ki Boas pak u po na tan baar gaar. Ki u yiinɔ a, “N yɔɔk, baat ki tan kar nna.” Ki u baar kar.
2 Waa kar yoo nba ki Boas yiin saakab piik ki bi baar kar pukin.
3 Ki Boas yet u nikpiimɔ na a, “Nawomi nyii Moab tiŋ ni ki jenna. U loon wun kɔɔt ti ninja Elimelek tiŋ nae.
4 Ŋanne ki n loon man wanna, ki fii mi tiŋ maŋ kɔɔtu po. Li-i tee ki a saa daa tiŋ maŋ, fan pak, ki saakab nba kar nna na n gbat, ŋaan li-i tee ki a mun bia ki loon, fan bia pak, kimaan fine yen li daanu yaak sinsinna, ki n lian waa.”
Jɔɔ na din jiin a u saa daa tiŋ maŋa.
5 Ki Boas yet jɔɔ na a, “Li-i tee ki a saa daa tiŋ na, a saa kpab daa nan Ruf, Nawomi sipook nba ki u sɔrɔ din kpo nae, ki tiŋ na-ii be kpeemmɔ na ŋaateeb nuu ni.”
6 Boas nba yet nna, ki jɔɔ na jiin a, “Li-i tee nnaie, n saa jii tiŋ na daanu yaak ki tura, ki fan daa tiŋ maŋ, kimaan li want nan mi-i daa tiŋ na ŋaan tan kpo, n waas kii mɔk yaak nba saa yent tiŋ maŋi. Daan tiŋ maŋ, min ŋarin kan daa.”
7 Tɔn, li bina ni li din tee bi kaare nan nirɔ-i yaa wun kɔɔt siar, wun pit u taasaat ki tur wunba yaa wun daa na. Ŋanne want nan u turɔ yaaka.
8 Jɔɔ na nba chab Boas a wun daa tiŋ na yoo nba, u din pit u taasaate ki turɔ.
9 Ki Boas pak saakab nan binba kur be leŋ na a, “I teen siara damm nan dinna n daa linba kur tee Elimelek yar, nan u bonjai Kilionn nan Maalonn yar, Nawomi boora.
10 N bia daa Maalonn pakɔɔk Ruf, wunba tee Moab booru ni bik nawa, ki u ji tee n ŋaapooe. Ŋanne saa te ki Ruf sɔrɔ sann kan bot, ki faar na bia tan sii tee Ruf nba saa mar waas nba na yar. Ki u sann sii yɔɔ be u niib ni nan u doo ni. Yimme tee siara damm dinna.”
11 Saakab na, nan binba din be leŋ na kura din jiin a, “Nn, ti teen siara damma. Yennu n teen piisin a ŋaapoo Ruf paak, ki wuu taŋi tee nan Rachel nan Lea, binba din tee Jakɔb ŋaapoob ki din marɔ waas bonchiann na. A tan sii tee niyikire Efrata niib booru ni, ki bi sii tun tian a sann Betlehem.
12 Waas nba ki Yennu saa tur fin nan Ruf na sii tee nan Juda nan u ŋaapoo Tamar bija Peres waas nae.”

Ki jiin kpanbar Defid yaadindouŋ po

13 Boas din kɔɔn Ruf, ki Yennu teen piisin u paak, ki u soor poor ki mar bonjak.
14 Ki leŋ poob na ji yeen Nawomi a, “Dontin Yennu, u tura yaaboonjak dinna ki u tan saa gota. U tan sii tee nijaanne, Israel niib booru ni.

15 A sipook loona bonchiann. Waa tun linba tura, li gar bonjai banlore paaka. Mɔtana
u bia mara yaaboonn na, wunba saa tura binbenpaaŋ, a kpetuk ni, ki a bia ji sii be a
yamani.”
16 Ki Nawomi ji din dia bik maŋ ki goriiɔ nan waa tan subir.
17 Bi ŋakpias poob din pur bik maŋ sann Obed, ŋaan ji din kumii niib nan Nawomi
la yaaboonn na.
Obed din tan mar Jese, ki Jese mun mar Defid.
18 Laa nyii Peres ki tan tuu Defid: Peres bijae din tee Hesronn,
19 ki Hesronn bija mun tee Ram, ki Ram bija mun tee Aminadab,
20-21 ki Aminadab bija mun tee Nasonn, ki Nasonn bija mun tee Salmonn, ki Salmonn
bija mun tee Boas, ki Boas mun ji din mar Obed,
22 ki Obed-e din mar Jese, ki Jese mun mar Defid.

SAMUEL
sinsinn labaar

Ki jiin 1 Samuel gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit Samuel nba din tee Yennu sɔkinii na poe. U bia din tee Israel teeb tɔɔndaanjaanne, ki sommib ki bi kɔn nyann bi datai.

Biaŋinba ki Elkana nan u ŋaateeb jiantir Yennu, Siilo doo ni

1 Jasɔɔ nnae din be, ki bi yiu Elkana, ki u tee Efraim booru ni nirɔ, ki din kɔɔ Rama
doo nba be Efraim, yent nba mɔk kunkona na. U din tee Jeroham bijae, ki tee Elihu
yaaboonn, ki bi nyii Tohu maaru ni, ki tee Suf yeeja ŋaak bɔkir.
2 Elkana din kɔɔn poob banlee, ki bi yi yenɔ Hana, ki yi lɔɔ Penina. Penina din mɔk
waas, ŋaan ki Hana ŋarin ki mɔki.
3 Binn n tuu binn, Elkana din tuu nyi Rama-e ki saan Siilo, ki saa jiant ki bia mann
maruŋ ki tur Yabint Yennu. Leŋe ki Eli nba tee Yennu manntɔɔ na bonjai banlee nba
tee Hofni nan Finehas na din tee Yennu mannteeb.
4 Yoo nba kur ki Elkana mann maruŋ, u din tuu tur Penina nan u waas kur nantorae.
5 Waa din mantik loon Hana bonchiann na paak, ki u tuu turɔ tor nba mɔk jirima,
ŋaan Yennu din soor u matuk ki u ki maar.
6 Ki Penina, wunba tee u yantɔɔ na din tuu sarikitɔe, ki bia nyikitirɔ, kimaan Yennu
nba din ki turɔ bik na paak.
7 Li din tuun nnae binn n tuu binn, yoo nba ki bi saan Yennu ŋaak na ni. Penina din
tuu daamii Hana-e, ki Hana n tan bui ki yêt jeet dinu.
8 Ki u sɔrɔ Elkana tuu boiɔ a, “Hana, bee teen ki a bui? Bee teen ki a ki di jeeti? Bee
ki a tun ki be parbiir ni? N ki chee waas piik a boori-i?”

Ki jiin manntɔɔ Eli nan Hana po

9-10 Dasiar, baa dii jeet ki gbenn Yennu ŋaak nba be Siilo doo ni na, ki Hana fiir saan
set, ki u par biir, ki u bui fabin, ki mei Yennu. Ki manntɔɔ Eli kar u kok paak, Yennu
ŋaatammɔb ni.
11 Ki Hana senn mɔsonn ki yet a, “Yabint Yennu, gotir a daabir nba be ninbaatir, a daa
tammit n po, ii tian n po. N senn mɔsonn nan li-i tee ki n mar bonjak, n saa jiiu ki pi
fin Yennu nan u manfoor gbennu, ki bia kan ban te barik n do u yur paaki.”*
12 Hana din tukin ki mei Yennu ki li wei bonchiann, ki Eli gorii ki diitir u mɔgbana.
13 Hana din mei u par nie, ki u mɔgbana damm, ŋaan ki kunkɔr ki do.
14 Ki Eli tan boiɔ a, “A jia saa yib ki lin wei nlee? Nyikin a danyuutir maŋ.”
15 Ki Hana jiin a, “Li ki tee nna kaa, chanbaa, n tee poo nba be parbiir nba kaa bikinu
niŋe. N ki nyuu daan kaa, n mei Yennu-e ki nyint n daamii ki teenɔ.
16 A daa dukii nan n tee poo nba ki mɔk nyɔɔte. N tun mei nnae kimaan n be parbiir
nie.”
17 Ki Eli yet a, “Ii saa nan parmaasir. Yennu nba tee Israel teeb Yennu na n tura linba
ki a boi li po na.”
18 Ki Hana yet a, “Ii tun kii dukii bonŋann ki jiin n po,” ki seet saan ki dii jeet, ki ji ki
be parbiir ni.

Samuel matuk nan baa jiiu ki tur Yennu biaŋinba

19 Laa yent, ki Elkana nan u ŋaateeb fiir sanyapob ni ki jiant Yennu, ki li poor po, ki bi
ŋmat kun bi doo ni Rama. Ki Elkana dɔɔr nan u ŋaapoo Hana, ki Yennu gbat u miaru,
20 ki u soor poor, ki mar bonjak, ki purɔ Samuel, ki yet a, “N boi Yennu-e u po.”
21 Yoo bia din tan jaŋ nan Elkana nan u ŋaateeb n ŋmat Siilo ki saa mann binn kur
maruŋ, ki bia gbeen u mɔsonn.
22 Hana din ki saan. U din bet u sɔrɔ a, “Bik na-i chekit, n saa jiiu ki saan nanɔ Yennu
ŋaak ni, ki u sii be leŋ nan u manfoor gbennu.”
23 Ki Elkana jiin a, “Li ŋan, tumin faa loon biaŋinba, biat ki got a bik wun chekit.
Yennu n ŋaan ki a mɔsonn n gbee.” Ki Hana biar ŋaak ni ki gorii u bik.
24 Hana nba got bik na, ki u chekit yoo nba, ki u jiiu, ki dia naajak nba dii bina ŋantaa,
nan yon bɔrik-gbina piik, nan tilɔɔna daan ki li gbee bujakɔra, ki saan nanɔ Yennu ŋaak
nba be Siilo na.
25 Baa saa kpii naajak na ki gbenn, ki bi ji jii bik na ki saan nanɔ Eli boor.

---

* **1:11 1.11** Baa kan koor u yut na want nan bi jiiu ki tur Yennu-e.

26 Ki Hana yet Eli a “Chanbaa, a bannima-a? Mine tee poo nba din see nna, ki a lan ki
n mei Yennu na.
27 N miar Yennu bik na paak, ki u turin linba ki n boi nawa.
28 Li paak, n jikit bik na ki teen Yennu. Waa sii be u manfoor ni ki wei bianjinba, u sii
tee Yennu yɔɔe.”
Ki bi jiant Yennu leŋ.

2

Ki jiin Hana Yenmiaru po

1 Ki Hana miar Yennu ki yet a:
“Yennu turin parpeenna.
Li maŋin bonchiann nan waa tun linba turin na.
N laa n dataie, ki bia mɔk parpeenn,
kimaan Yennu sommima.
2 “Sɔɔ ki be ki tee kasii nan Yennu na;
sɔɔ kaa ki tee nan ŋɔɔ na,
sɔɔ ki be ki tee guutɔɔ nan ti Yennu na.
3 Nyikin dont-n-mɔŋ pinpakit na.
A daa te ki a mɔb piak li karinbaanmaan,
kimaan Yennu tee Yennu nba mi,
ki saa bu niib nba tuun linba kur buut.
4 Kunkɔnkɔnpaara tɔrbana cheene,
ŋaan binba ki paar na laat paŋe ki pukii.
5 Niib nba bo laat ki di gboot na, ŋamme ji lin ki mei jeet,
ki binba kon bo mɔkib na, ki bi di gboot.
Ki poo nba bo tee kanmatir na mar waas banlore,
ŋaan ki wunba bo mɔk waas bonchiann na biar yann.
6 Yennu-e kpi ki bia teen manfoor,
u te ki niib saa kpeentiŋ, ki bia te ki bi jent bi manfoa ni.
7 U te ki siab namii, ki siab mun mɔkitir.
U sikint siab, ŋaan tee siab nijaana.
8 U fiint talasdamm nba dɔɔ tant ni,
ki bia fiint binba namii ki dɔɔ tanpenkpeka paak na,
ki te ki bi tɔkii nan nadiira, ki gaan naan baakir.
Tingbouŋ na fiakir tee Yennu yare,
ki fiakir na paake ki u tɔɔn durinya.
9 “U guu niŋamm manfoa,
ŋaan te ki nibiit na kpakin bunbɔnn ni.
Nirɔ paŋ kaa te ki u laat nyannu.
10 Binba tee Yennu datai na, u saa biiriba.
U saa te ki satianii n nyi sanpaapo ki tian bi paak.
Yennu saa bu durinya niib kur buut.
U saa jii paŋ ki tur u kpanbar,
ki te ki u kpanbar ganntɔɔ maŋ n nyann.”
11 Tɔn, ki Elkana ŋmat kun Rama ŋaan ki Samuel biar Siilo, manntɔɔ Eli boor, ki tuun
Yennu toona.

Ki jiin Eli bonjai po

12 Eli bonjai din tee wayoonae, bi din ki gaan Yennu kpaanii,
13 koo sennii nba jiin bona nba ki mannteeb tuu wann niib ki bi baat nann na. Ŋaan
li-i tee sɔɔ baar ki mann maruŋu, manntɔɔ Eli waas na tuu tun toomue, ki u dia diitik
nba mɔk mɔyaarii ŋantaa. Yoo nba ki nant na daa yaak muu paak na,
14 u tuu tun bobir na nie ki ŋmuu lot nant, ki yet a li tee manntɔɔ yare. Israel teeb
kur nba din tuu baat Siilo ki mann maruŋ na, bi din tuun nnae ki teemm. Bi-i ŋmuu ki
soor linba kur, bin jii.
15 Baa daa tuu ki joo kpapana na muu ki tur Yennu yoo nba na, manntɔɔ toomu na
bia tuu baar wunba mann maruŋ na boore, ki yetɔ a, “Ŋmitir nant na waan ki tin tur
manntɔɔ ki wun pur, u kan gaar nanyakinkar i boor, see nankaat.”
16 Ki li-i tee wunba mann na jiin a, “Ŋaant ki tin tun linba took ki joo kpapana na muu
sinsinna ŋaan ji nyinn linba ki i loon na,” manntɔɔ toomu na tuu yet a, “Aaii, turimin
mɔtana. Nna-i kaa, n saa jii nan mabire.”

17 Eli waas binbenbiit na booru din tee yanbɔngbeŋire Yennu tɔɔnn, kimaan bi din ki
chɔrin piinii nba ki niib teen Yennu na.

Ki jiin Samuel benu Siilo doo ni po

18 Li yoo maŋ ki Samuel ŋammit tuun Yennu toona, ki lia kasii liatjabik.
19 Ki binn kur, u naa tuu nyar liatire; wuu taŋi chian u sɔrɔ Elkana a wun saa mann
binn maruŋ, wun jii liatir maŋ ki tur Samuel.
20 Tɔn, Eli din tuu teen piisime Elkana nan u ŋaapoo paak, ki yet Elkana a, "Yennu n
tur fin nan a poo na waas ki pukin, ki bin tan set bik nba ki i jiiu ki jiin tur Yennu na
taar ni."
Bi-i mann maruŋ ki gbenn, bin ji ŋmat kun.
21 Yennu set din teen piisin Hana paak, ki u mar bonjai bantaa nan bonpoi banlee ki
pukin, ki bonjabik Samuel kpaatir nan Yennu toona.

Ki jiin Eli nan u bonjai na po

22 Yoo nba na, Eli ji din kpeta. U din tuu gbia linba kur ki u bonjai tuun ki teen Israel
teeb na, nan baa dɔɔ nan poob nba tuun Yenjiantu lanbouŋ tammɔb boor na.
23 Li paak, ki u boib a, "Bee ki i tuun toonbiit nba na? Sɔɔ kur yeenin toonbiit nba ki
i tuun na po.
24 Nyikin man, n waas. Li tee bonbilankant nba ki Yennu niib piak li poe.
25 Li-i tee ki nirɔ biir u lɔɔ, Yennu saa nyik chabɔwa, ŋaan li-i tee ki nirɔ tun biir
Yennu, ŋmee saa kɔn u paaki?"
Waas na lek din ki gbiint bi baa kpaanii, kimaan li din tee Yennu loomme nan wun
kpib.
26 Samuel din ŋammit ki kpaatir, ki mɔk binbenŋaŋ, ki li gboot Yennu nan nisaarii
numm.

Yennu masɔkinkar nba jiin Eli ŋaak po

27 Yennu sɔkinii din baar Eli boor, ki yetɔ a, "Linba nae ki Yennu yet a: Yoo nba ki a
yeeja Aarɔnn nan u ŋaateeb din tee yommii ki be Ijipt na, n din fiit n mɔŋ ki turɔ.
28 Israel booru ni kur, n gann u ŋaateeb kɔɔe a bii tee mannteeb, kii tuun maruŋ
binbintir na boor, kii wubint bonnunubit, ki bia kii lia mannteeb yudaanɔ liatjabik na,
kii boi n ŋmakita po. Ki n turib yaak nba ki bi sii mɔk tor, piinii maruŋ nba ki Israel
teeb tuu saa joo muu binbintir paak na ni.
29 Bee teen ki i mɔk jawuuk nan maruŋ nan piinii nba ki n yaa n niib n jii ki turin
na? Eli, bee teen ki a baakit a bonjai ki garin, ki te ki bi di nanŋant nba ki n niib mann
maruŋ ki teenin na, ki gbeŋiti?
30 Min Yabint daanɔ nba tee Israel teeb Yennu, mine bo senn mɔsonn sianyoowa, nan i
ŋaateeb nan i naakuuk ni niibe sii tee mannteeb ki tuun mannteeb toona yoo n tuu yoo,
ŋaan mɔtana n ji kan chabi yaaki. N sii baakit binba baakitime, ŋaan kii yisin binba
yisimin na.
31 Gbiintir, yoo baat ki n tan saa kpi i ŋaanaasimm kur, nan i yeeja ŋaanaasimm kur,
ki li saa te i ŋaak ni, sɔɔ kan kpet kaawa ki tan kpo.
32 Ki li saa daamiia, ki a sii gorii, ki funfunn mɔka nan piisin nba ki n saa teen Israel
teleeb paak na, ŋaan sɔɔ kii be a ŋaak ni ki saa kpeta ki kpo.
33 Ŋaan n lek saa tenn a maaru ni sɔɔ ki wuu mɔk manfoor, u sii tee n manntɔɔe,
ŋaan u sii mɔe yoo kur, ki ji kii mɔk dindann, ki a maaru ni leeb na saa kpo jat kuume.
34 Yoo nba ki a bonjai banlee Hofni nan Finehas tan saa lakin ki kpo dayenn kɔɔ na,
ŋanne saa wann nan linba kur ki n yet na saa teen mɔniiwa.
35 N saa gann manntɔɔ nba sii tee niŋanɔ n boor, ki bia tuun linba kur ki n tuu sii loon
wun tun ki turin. N saa turɔ yaaboonae, ki bi sii yɔɔ ki jiantirin, n kpanbar ganntɔɔ na
boor.
36 Ki a maaru ni, wunba tan saa tenn ki mɔk manfoor na, tan saa saan manntɔɔ maŋ
boor, ki miar likirii nan jeet, ki tuu saa barin manntɔɔ na a wun te ki wun tun ki tur
mannteleeb na ki fit la jeet ki di."

3

Biaŋinba ki Yennu dɔkit Samuel paak

1 Bina nba niŋ ki Samuel din be Eli boor ki tuun Yennu toona na, yirintu nan Yennu
masɔkinkar din waar li yoo.
2 Dasiar nyiɔk ki Eli, wunba ki u ninjiinii din baŋ ki u ki nyɔɔn fanu na din dɔɔ u
diiuk ni ki gɔɔnt,

3 ki Samuel mun dɔɔ kasii boor nba ki mɔlor lakir be na ki gɔɔnt, li kojomɔɔk, ki sɔɔ
fitir daa di,
4 ki Yennu yiin Samuel, ki u toon a, “Mine na,”
5 ŋaan chiar ki kɔɔ Eli boor, ki saa yet a, “Faa yiinin na, mine na.”
Ki Eli jiin a, “N ki yiinani. Ii ŋmat ki saa dɔɔr.” Ki Samuel ŋmat ki saa dɔɔr.
6-7 Ki Yennu ŋamm yiin Samuel, ki Samuel ki bann nan Yennu-e yiu, kimaan Yennu
daa ki ban pak nanɔ. Li paak, ki u fiir ki saan Eli boor ki saa yet a, “Faa yiinin na, mine
na.”
Ki Eli jiin a, “N bik, n ki yiina. Ii ŋmat ki saa dɔɔr.”
8 Ki Yennu yiin Samuel taar muntaa ni, ki u fiir ki saan Eli boor ki saa yet a, “Faa
yiinin na, mine na.”
Li yooe ki Eli ji bann nan Yennu-e yi bik na.
9 Ki u bet Samuel a, “Ii ŋmat ki saa dɔɔr. Li-i tee ki u ŋamm yiina, fan yet a, ‘Yennu,
ii piak, a daabir gbiin.’ ” Tɔn, ki Samuel ŋmat ki saa dɔɔr.
10 Ki Yennu baar ki set leŋ, ki yiin nan waa bo yi biaŋinba na a, “Samuel, Samuel.”
Ki Samuel jiin a, “Ii piak, a daabir gbiin.”
11 Ki Yennu yetɔ a, “Dasiar, n yaa man tun siara bonbilankante, ki tur Israel teeb, ki
wunba kur tan gbatir, waat saa soorɔ.
12 Daar maŋ ni, n tan saa baar nan biiru nba kur ki n senn nae ki tur Eli nan u ŋaateeb,
ki li siar kan tenni.
13 N poŋ betɔwa nan n saa dat u ŋaateeb tuba, halii nan yoo nba kaa paak, kimaan u
bonjai tun yanbɔmm ki biirima. Ki Eli mi nan bi tuun bonbiir maŋ, ŋaan ki u ki gɔɔribi.
14 Li paak, ki n por kat nan marunsiar koo piinsiar kaa ki saa fit nyinn Eli ŋaateeb
biit na tubdatu ni.”
15 Ki Samuel biar ki dɔɔ u dɔɔnu paak, ki li tan yent sanyiɔk, ki u fiir ki loot Yennu
ŋaak tammɔi, ŋaan ki jaŋmaanii mɔkɔ nan wun bet Eli, Yennu nba betɔ linba, yirintu
na ni.
16 Ki Eli yiinɔ a, “N bija Samuel.”
Ki Samuel toon a, “Mine na.”
17 Ki Eli boiɔ a, “Yennu yet a bee? A daa bɔriin siari. Yennu saa dat a tubir bonbiir,
li-i tee ki a ki pakin maan nba ki u yeta na kuri.”
18 Tɔn, ki Samuel yetɔ maan na kur, ki ki bɔrɔ siari. Ki Eli yet a, “Ŋɔɔe tee Yennu, u
saa fit tun linba kur ŋan nanɔ.”
19 Ki Yennu be nan Samuel ki u kpaatir, ki te linba kur Samuel yet, tan gbee.
20 Tɔn, ki Israel teeb kur, laa nyii bi tiŋ bɔkir yenn po, ki saa tuu leer po, ki sɔɔ kur
mi nan Samuel tee Yennu sɔkiniie nan barmɔnii.
21 Ki Yennu ŋammit ki fiitir u mɔŋ ki teen Samuel, Siilo doo ni, siaminba ki u lekit ki
pak nanɔ na. Ki yoo nba kur ki Samuel pak, Israel teeb kur tuu gbiinte.

4

Biaŋinba ki Filistia teeb fat mɔlor lakir na

1 Li yooe ki Filistia teeb taan leeb ki nyii a bin kɔn nan Israel teeb. Tɔn, ki Israel teeb
mun nyii a bin took ki kɔn namm. Ki Israel teeb na chaan bi kaaŋ Ebeneser, ki Filistia
teeb mun chaan bi kaaŋ Afek.
2 Ki Filistia teeb na lek Israel teeb ki kɔn namm nan ninmɔnn, ki nyann Israel teeb
maŋ, ki kpiib nan tusaa ŋanna na tɔb maŋ ni.
3 Israel kunkɔnkɔnna nba din tenn na din ŋmat bi kaaŋ ni, ki bi tɔɔndamm na boi bi
leeb a, “Bee teen dinna Yennu te Filistia teeb na nyanniti? Ŋaant ki tin saan Siilo ki saa
jii Yennu mɔlor lakir na, ki lin te ki wuu be nant kii sommitit, ki tin nyann ti datai.”
4 Ki tɔɔndamm na nyinn jab ki tumm Siilo, ki bi saan jii Yabint Yennu mɔlor lakir na
ki jen nann. Ki ŋɔɔ Yennu be bona nba mɔk kpinkpant* banlee na sinsuuk ni. Ki Eli
bonjai banlee nba tee Hofni nan Finehas na baar nan mɔlor lakir na.
5 Yoo nba ki Yennu mɔlor lakir na kɔɔ Israel teeb kaaŋ na ni, ki Israel teeb maŋ mɔk
parpeenn ki ji hoot nan kunkɔpaara, ki li te tiŋ jek.
6 Ki Filistia teeb na gbat hootii na, ki yet a, “Hoot boor bee be Hiibru teeb† kaaŋ ni na?
Li paak tee bee?” Baa gbat nan Yennu mɔlor lakir na kɔɔ Hiibru teeb kaaŋ ni na,
7 ki jaŋmaanii kɔɔ Filistia teeb na, ki bi yaa, “Yennu sik bi kaaŋ niwa, ti be maan nie,
linba na booru daa ki ban tun ti boor ni.

* **4:4 4.4** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant. † **4:6 4.6-9** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

8 Bonbiir be ti paak, ŋmee saa fit nyinnit tingbanpaara na nuu ni? Bi tee tingbana
nba din kpi Ijipt teeb kunkoouk paak nae.
9 Filistia teeb, cheen i para man, ii kɔn nan i tee jab na, nna-i kaa, ti saa teen Hiibru
teeb yommiie nan taa diab ki bi tee yommii biaŋinba na. Li paak, ii kɔn nan jab na."
10 Ki Filistia teeb na kɔn nan paŋ ki tan nyann Israel teeb, ki bi chiar yarik yarik,
ki kun bi ŋei ni. Israel teeb bonchiann din kpo. Bi din kpii Israel kunkɔnkɔnna tusaa
piintaa.
11 Bi din fat Yennu mɔlor lakir nae, ki bia kpii Eli bonjai banlee na, ŋamme tee Hofni
nan Finehas.

Ki jiin Eli kuun po

12 Jasɔɔe din be ki tee Benjaminn boor ni nirɔ, ki din chiar tɔb na ni, ki saan Siilo doo
ni, li daar, ki pat u tiat, ki bia puk tanpent a lin wann nan u be parbiir ni.
13 Waa baar leŋ yoo nba, ki sɔɔ Eli kar sɔnjokpiŋ, kok paak, ki gorii, kimaan u yan din
put Yennu mɔlor lakir na paake. Jɔɔ na nba kɔɔ doo na ni, ki yet linba tun tɔb ni yoo
nba, ki doo na niib kur faa wuyikinii.
14 Ki Eli gbat wuyikinii na ki boi a, "Wuyikinii na paak tee bee?" Ki jɔɔ na kakit saan
Eli boor ki saa yetɔ labaar maŋ.
15 Eli din mɔk bina piinyia nan ŋanniime, ki u ninjiinii ji baŋ ki u ki nyɔɔn fanu.
16 Jɔɔ maŋ din yet Eli a, "N nyii tɔb na ni dinnae ki chiar baar."
Ki Eli boiɔ a, "N bija, bee baari?"
17 Ki jɔɔ na jiin a, "Israel teeb chiar ki nyik Filistia teeba. Li tee kunkɔnbiire, jab
bonchiann kpo. Linba pukin, a bonjai banlee nba tee Hofni nan Finehas na kpowa, ki
bi bia fat Yennu mɔlor lakir nawa."
18 Yoo nba ki jɔɔ na taa Yennu mɔlor lakir sann na, ki Eli nyii kok paak ki baa yinyann,
tammɔb na boor. U din gbeŋ ki bia kpet bonchiann, li paak, waa baa na ki u turu kɔnn,
ki u kpo. U din tee Israel teeb tɔɔndaanɔ bina piinnae.

Ki jiin Finehas pakɔɔk kuun po

19 Eli sipook, wunba tee Finehas ŋaapoo na din mɔk poore, ki jaŋ maaruwa. Yoo nba
ki u gbat nan bi fat Yennu mɔlor lakir na, ki u sipojak nan u sɔrɔ bia kpowa na, ki u mɔ
matyiaru, ki mar, ŋaan matuk na din daamiiɔ bonchiann.
20 Waa kpenn yoo nba, ki maannaanba nba be nanɔ na yetɔ a, "Cheen a par, a mar
bonjake." Ŋaan ki matnaa na din ki fiini. U din ki jiimm siari.
21 Matnaa na din pur bik na sann Ikabod-e,‡ ki yet a, "Yennu baakir nyii Israel teeb
boora." Ki li gaan nan Yennu mɔlor lakir nba ki bi fat na, nan u sipojak nan u sɔrɔ kuun
paak.
22 Poo maŋ din yet a, "Yennu baakir nyii Israel teeb boora, kimaan bi fat Yennu mɔlor
lakir nawa."

5

Biaŋinba ki Yennu mɔlor lakir be Filistia teeb boor

1 Filistia teeb nba nyann ki fat Yennu mɔlor lakir na, li poor po ki bi jiir Ebeneser ki
saan nann Asdod doo ni,
2 ki saa kɔɔn bi tingbann nba ki bi yir Dagonn na diiuk ni, ki bir kpian tingbann nba
ki bi maa ki senn maŋ.
3 Ki li yent sanyiɔk, ki Asdod teeb la bi tingbann Dagonn maŋ baa ki faab tiŋ ni, Yennu
mɔlor lakir na tɔɔnn. Tɔn, ki bi fiinɔ ki ŋamm senn waa tuu see sian.
4 Laa bia yent sanyaleeuk, ki bi la tingbann Dagonn na baa ki dɔɔ tiŋ ni, Yennu mɔlor
lakir na tɔɔnn. Ŋann ŋarin ki u yur nan u kpinkpant pota ki saa kpaak tammɔkɔr, ŋaan
nyik gbanant ki li dɔɔ li kɔɔ.
5 Li paak, ki Dagonn mannteeb nan u jiant-teeb kur nba be Asdod doo ni, ji ki ŋmaan
li tammɔkɔr paak nan dinna.
6 Yennu din dat Asdod teeb tuba bonbiir, ki kɔɔmm jaŋmaanii, ki dat ŋamm nan binba
kur kpiab na tuba, ki te mɔra* soorib.
7 Niib na nba la linba ji teeb na, ki bi yet a, "Israel teeb Yennu nae daar timm nan ti
tingbann Dagonn tuba. Ti ji kan ŋaan ki Yennu mɔlor lakir na n biar nanti."
8 Li paak, ki bi tun toomii ki bi lin yiin Filistia teeb batnba banŋmu na, ki tan boib a,
"Ti saa teen Israel teeb Yennu mɔlor lakir na nlee?"

‡ **4:21 4.21** Ikabod paake tee "baakir kaa."

* **5:6 5.6** Bi yaa li din tee yiarbiiuk nba nyii lɔɔrii nie, ki baat nan mɔra niib paak, ki kpi yian yian.

Ki bi jiin a, “Ii jii Israel teeb Yennu mɔlor lakir na ki saan nann Gaaf.” Tɔn, ki bi jii
Yennu mɔlor lakir na ki saan nann Gaaf. Li mun bia din tee Filistia teeb doi na yenne.
9 Baa jii ki saan nann doo na ni yoo nba, ki Yennu par bee doo maŋ paak, ki u dat bi
tuba ki te ki mɔra soor bi nipaauŋ nan nikpera kur, ki li te jaŋmaanii soorib.
10 Tɔn, ki bi nyinn Yennu mɔlor lakir na ki saan nann Ekronn, ki li mun bia tee Filistia
teeb doo. Ŋaan mɔlor lakir na nba baar leŋ yoo nba ki niib na faa wuyikiŋ ki yaa, “Bi
baar nan Israel teeb Yennu mɔlor lakir doo na ni, a bin kpi ti kure.”
11 Li paak, ki bi yiin Filistia yudamm kur, ki tan yetib a, “Nyint Israel teeb Yennu mɔlor
lakir na ti peŋ. Ŋaant ki lin ŋmat laa tuu be sian, nna-i kaa, li saa kpi timm nan ti niib
gbenna.” Bi yet nna kimaan Yennu-e din daar bi tuba bonbiir, ki li te jaŋmaanii soorib
bonchiann.
12 Niib nba lek din ki kpo na, ŋaan mɔra din soorib bonchiann, ki bi fabin ki yi bi
yennii a bin sommib.

6

Biaŋinba ki Yennu mɔlor lakir jen Israel teeb boor

1 Yennu mɔlor lakir na nba be Filistia yent ni ŋmaarii ŋanlore na poor poe,
2 ki Filistia teeb yiin mannteeb nan nyɔkdamm ki tan boib a, “Ti saa teen Yennu mɔlor
lakir na nlee? Li-i tee ki ti saa jiir ki jiin laa nyii sian, ŋann ti saa jiin nan bee?”
3 Ki bi yet a, “Li-i tee ki i yaa yin ŋmat nan Israel teeb Yennu mɔlor lakir na, see ki
i saan nann nan piinii ki saa turɔ, ki lin pa i yanbɔmm paak. I daa jiint Yennu mɔlor
lakir na yanni. Jiintir nan piinii. Ŋanne saa te ki yin la tebu, ki i bia saa la linba paak
ki u daar i tuba.”
4 Ki Filistia teeb na boi a, “Piinboor bee ki ti saa saan nanni?”
Ki bi jiin a, “I saa saan nan mɔra salinkuna ŋanŋmue nan lanpora salinkuna ŋanŋmu,
ki Filistia batnba banŋmu na saa tur yenn yenn, kimaan li yiar boorike bo baa yimm
nan i batnba banŋmu na paak.
5 Mɔra nan lanpora nba biir i tiŋ na, ii ŋamm li ninnauŋ, ki tur Israel teeb Yennu
chɔruŋ. Li pasiar u saa nyik ki ji kii nabis yimm nan i tingbana nan i tiŋi.
6 Bee ki i tee tubkangbata nan Ijipt kpanbar nan u niib nba din tee na? Yennu nba din
ŋmakirib kenken na, bi din ki ŋaa Israel teeb kaa ki bi nyii Ijipt tiŋ ni-i?
7 Li paak, ii lon naatoruk nan nei banlee, binba mɔk naabis, ki bi daa ki ban yɔkin
yɔkit bi turi ni, ki gaamm nan toruk na, ŋaan loon naabis na naaloor ni,
8 ki jii Yennu mɔlor lakir na ki paan toruk na paak, ŋaan boninnant nba tee piinii ki
saa nyinni biit ni na, ii teenir lakir ni, ki senn kpian mɔlor lakir na, ki ŋmant toruk na,
ki te ki lii saa li kuukɔɔ,
9 ŋaan kii gorii. Li-i tee ki li saa took Israel teeb doo Bef Semes-ie, li want nan Israel
teeb Yennu-e te ki yiar kanbant soorit. Li-i munii tee ki li ki tɔkin li po, ŋɔɔ kaa tun yiar
yoona na, ŋaan li kpan tan baae.”
10 Ki bi tun nan baa wannib biaŋinba na, ki jii nei banlee ki gaamm toruk na, ŋaan
loon naabis na naaloor ni,
11 ki paan Yennu mɔlor lakir na toruk na paak, ki pukin lakir nba ki bi ŋamm salima
mɔrkuna nan salima lanpora ki teen li ni na.
12 Tɔn, ki nei na soor sɔnu ki took Bef Semes, ki ki bot muuk nan waama, ki mɔ saa,
ki Filistia batnba banŋmu na waa bi poor ki saa baar Bef Semes kpaar paak.
13 Bef Semes teeb din jaan jeete baauk ni, ki tan la Yennu mɔlor lakir na, ki ji mɔk
parpeenn ki kpamm.
14 Toruk na din baar jɔɔ nba ki bi yiu Joosua ki u kɔɔ Bef Semes na sarwaauk niŋe,
ki set leŋ ki kpian tanpigbeŋir, ki leŋ niib na chɔɔ taabii toruk maŋ ki teen daat, ki kpii
nei na, ki joob muu, ki li tee mujoonu maruŋ ki tur Yennu.
15 Ki sɔɔ Liifai teeb wokit Yennu mɔlor lakir na, nan lakir nba ki salima bonninnant be
li ni na, ki paanir tanpigbeŋir na paaka. Li daar maŋ ki Bef Semes teeb mann mujoonu
maruŋ nan marunlia ki tur Yennu.
16 Filistia batnba banŋmu na din la baa tun linba na kurewa, ki ji ŋmat kun Ekronn
li daar.
17 Filistia teeb salinkuna ŋanŋmu na din tee piiniie ki teen Yennu, a lin pa bi biit paak.
Salinkunn kur din see doyenn paake. Ki doi maŋ tee Asdod nan Gasa nan Askelonn nan
Gaaf nan Ekronn.
18 Bi bia din tur salima lanpora, ki salinkunn kur see batnba banŋmu nba dia Filistia
teeb doi ŋanŋmu na yenn kur paak, li digbangbeŋa nba mɔk joona nan digbanbis nba

ki mɔk joona kur. Tangbeŋir nba ki bi paan Yennu mɔlor lakir li paak na daa tee siara
ki jiin linba din tun na po nan dinna, ki be Joosua sarwaauk ni, Bef Semes doo ni.
19 Yennu din kpii Bef Semes jab piinlore, kimaan baa got mɔlor lakir na nɔɔk ni na, ki
niib na ji din bui fabin, kimaan Yennu te ki nikuuk kɔɔ bi niwa.

Biaŋinba ki Yennu mɔlor lakir na be Kiriaf Jearim

20 Tɔn, ki Bef Semes teeb boi a, "Ŋmee saa fit set Yennu nba tee kasii na tɔɔnni, ŋmee
doo niŋe ki ti saa saan nan mɔlor lakir na ki lin fɔkit nanti?"
21 Ki bi tun toomii, ki bi saan Kiriaf Jearim niib boor, ki yetib a, "Filistia teeb jiin Yennu
mɔlor lakir nawa. Baat man, ki tan gaar ki kun nann."

7

1 Tɔn, ki Kiriaf Jearim teeb saan gaar ki saan nann jɔɔ nba kɔɔ kunkonn paak ki bi
yiu Abinadab na ŋaak ni, ki ŋamm kaan u bija nba ki bi yiu Eleasar na, a wuu goriir.

Biaŋinba ki Samuel teen Israel teeb diarɔɔ

2 Yennu mɔlor lakir na din be Kiriaf Jearim, ki dii nan bina piinlee nawa, yoo nba na
kur ki Israel teeb kura mɔ, ki yi Yennu a wun sommib.
3 Ki Samuel yet Israel teeb na a, "Li-i tee ki i loon yin ŋmat kii be Yennu boor, see ki
i nyik tingbanmannu nan tingbann nba tee Astarte na ninnant jiantii. Jiin i mɔŋ ki tur
Yennu nan barmɔnii, kii jiantir ŋɔɔ kuukɔɔ, ki u saa nyinni Filistia teeb nuu ni."
4 Tɔn, ki Israel teeb nyik tingbana nba tee Baal nan Astarte na mannu, ŋaan jiantir
Yennu kuukɔɔ.
5 Ki Samuel yiin Israel teeb na kur a bin chet Mispa, ki betib nan u saa miar Yennu bi
paak leŋ.
6 Tɔn, bi kur nba taan leeb Mispa yoo nba ki bi luun nyun ki mɔɔn, ki li tee piinii
ki teen Yennu, ki lor mɔi li daar maŋ, ki pak kat bi yanbɔmm ki yet a, "Ti tun biir
Yennu-wa." (Mispa-e ki Samuel din bu Israel teeb maan.)
7 Yoo nba ki Filistia teeb gbat nan Israel teeb taan ki be Mispa na, ki Filistia batnba
banŋmu na tikir bi kunkɔnkɔnna, a bin lek Israel teeb. Ki Israel teeb na gbat nna maŋ,
ki jaŋmaanii kɔɔb.
8 Ki bi yet Samuel a, "Ii kpaŋ-ii mei ti Yomdaanɔ Yennu ki wun tinnit Filistia teeb nuu
ni."
9 Ki Samuel kpii pebik ki joo u kur muu, ki li tee mujoonu piinii maruŋ ki teen Yennu,
ki miarɔ a wun somm Israel teeb, ki u gat u miaru maŋ.
10 Yoo nba ki Samuel daa mann maruŋ na, ki Filistia teeb na nakin waan a bin lekib.
Li taakpaak ni, ki Yennu te saak tian sanpaapo, ki yaar litib, ki ŋmat bi yan, ki bi chiar
nan jaŋmaanii.
11 Ki Israel teeb nyii Mispa ki berib, ki kpiib sɔnu ni ki saa baar Bef Kar.
12 Tɔn, ki Samuel jii tann ki chaan Mispa nan Senn doi sinsuuk ni, ki yet a, "Yennu-e
sommit nan mɔtana," ki purir Ebeneser,*
13 Tɔn, ki Israel teeb nyann Filistia teeb, ki Yennu gɔɔr Filistia teeb, ki bi ji din ki fit
kɔɔ Israel tiŋ ni, yoo nba ki Samuel daa din be na.
14 Doi nba ki Filistia teeb din fat ki li be Ekronn nan Gaaf sinsuuk ni na, Israel teeb
din gaara. Tɔn, bi din ŋmat gaar bi yent kurawa, ki parmaasir ji be Israel nan Keenann
teeb sinsuuk ni.
15 Samuel-e din tee Israel teeb diarɔɔ, yoo nba ki u din be u manfoor ni na.
16 Binn kur, u din tuu lin Betel nan Gilgal nan Mispa-e ki kaar bu maan.
17 U din tuu tan ŋmat kun Rama, u doo ni, ki bia din tuu tee barbuurɔ leŋ, ki din maa
Yennu maruŋ binbintir leŋ.

8

Biaŋinba ki Israel teeb loon kpanbar

1 Yoo nba ki Samuel din tan kpet na, u din te ki u bonjai nae tee Israel teeb barbuura.
2 U bijakper sann din tee Joel-e, ki bonbik sann tee Abija. Bi din tee barbuurae ki be
Beerseba.
3 Ŋaan Samuel bonjai na din ki tee nan bi baa nba tee biaŋinba na. Bi baka din be
lik-kpaann nie, ki bi gaan fobit ki ki bu maan fanu.
4 Tɔn, ki Israel saakab kur taan leeb, ki saan Samuel boor Rama,
5 ki saa yetɔ a, "Gotirii, a kpeta, ki a bonjai na mun ki tee nan fin na. Li paak, a nyinn
sɔɔ ki wuu tee ti kpanbar kii diat nan digbanlia nba mɔk kpanbara biaŋinba na."

---

* **7:12 7.12** Ebeneser paake tee "Sommir tann."

6 Samuel par din biir bi paak nan baa yaa bi loon bi tiɔŋ kpanbar nawa, ki u miar
Yennu.
7 Ki Yennu bɛtɔ a, “Gbiintir maan nba ki niib na beera na. Li ki tee fin kaa ki bi yêeni,
bi yêen mine nan n ki tee bi kpanbari.
8 Laa nyii daar nba ki n din nyinnib Ijipt nawa, bi din yêtime, ŋaan ŋmat ki jiantir
pata, ki mɔtana, bi bia teea nan baa din tuu teen biaŋinba nae.
9 Li paak, gbiintir ki turib, ŋaan turib kpaanjara, ki wannib kpanbar na nba saa diab
biaŋinba.”
10 Ki Samuel yet niib nba baar u boor ki yaa wun turib kpanbar na mɔmaan nba ki
Yennu bɛtɔ a wun yetib.
11 Ki Samuel ŋamm fiit ki wannib a, “I kpanbar na nba saa dia-i biaŋinbae na: U saa
jii i bonjai siab ki teemm kunkɔnkɔnna, siab mun sii tee u tɔb taantorit ŋmakit teeb, ki
bi siab tee u tɔb taanjakira, ki leeb mun tee binba tuu saa liita ki u taanii n wei.
12 U saa nyinn bi siab ki bi tee tɔɔndamm, kii gorii koonn jab tusir tusir, ki leeb mun
gorii jab piinŋmu-ŋmu. I bonjai sii ko u kpaab ki jaan li jeet, ki siab mun kur u jatiat,
ki bia ŋamii u torit.
13 Ki i bonpoi sii ŋamii tulaarii ki teenɔ, ki tee u jeet, ki bia pur u boroboro.
14 U saa jii i sarwaat nba kpai na, ki bia jii i tilontii nan olif kpan tiŋanii na ki tur u
toontunna saakab na.
15 U saa gaar i jeet nan i tilontii piik ni yennkɔɔ ki tur u ŋaasaakab nan toontunna
saakab.
16 U tan saa gaar i ŋei toontunna, nan i nei nba ŋan, nan i bonii nba ŋan ki te ki bi
tuun u toona.
17 U saa gaar i bonkobit piik ni yennkɔɔ, ki i mɔŋ saa teen u daaba.
18 Li yoo-i taŋi baar, i saa mɔ kɔɔ bonchiann, kpanbar nba ki i gannɔ na paak, ŋaan
Yennu tan kan gbat i fabinii.”
19 Ŋaan ki niib na yêt bin gbiint Samuel maan na, ki yet a, “Aaii, ti loon kpanbare ki
wuu diat.
20 Ti sii mɔk ti tiɔŋ kpanbare ki u diat, ki li saa te ki ti mun tee nan digbanlia na. U
tuu saa gar ti tɔɔnne ki tin faa tɔb.”
21 Ki Samuel gbiint linba kur ki bi yet, ki ŋmat wann Yennu.
22 Ki Yennu jiin a, “Tumin nan baa loon biaŋinba na, ki turib kpanbar.” Tɔn, ki Samuel
yet Israel jab maŋ kur a bin ŋmat kun bi ŋei ni.

9

Biaŋinba ki Samuel la Sɔɔl

1 Benjaminn booru ni nirɔ nnae din be, ki tee mɔkitɔɔ, ki bia mɔk yiikoo, ki u sann tee
Kis. U din tee Abiel bijae, ki u mun tee Seror bija, ki Seror baa tee Bekoraf, ki Bekorof
baa tee Afia, ki Afia mun tee Benjaminn booru ni nirɔ.
2 Kis din mɔk bonjak, ki u sann tee Sɔɔl. Sɔɔl din tee naasinŋaŋe, ki u lɔɔ din ki be.
U din fɔk ki gar Israel teeb na kura, ki bia ŋan bonchiann ki gar sɔɔ kur.
3 Kis din mɔk bonii, ki bi siab tan bot. Ki u yet Sɔɔl a, “Jiin toontunna na yenɔ, ki fin
nan ŋɔɔ n saan ki lon bonii na.”
4 Ki bi saan ki lin kunkona doi nba be Efraim nan Salisa yent ni kur, ŋaan bi din ki la
bonii na. Tɔn, ki bi bia saan Saalimm yent ni, ki bonii na bia kaa leŋ. Ki bi lin Benjaminn
yent kura ni, ŋaan bia ki lab.
5 Yoo nba ki bi din tan baar Suf yent ni, ki Sɔɔl yet u toontunnɔ na a, “Ŋaant ki tin
ŋmat kun ŋaak ni, nna-i kaa, n baa saa nyik bonii na dudukite, ŋaan ji dukii ti po.”
6 Ki u toontunnɔ na bɛtɔ a, “Gotirii, Yennu nirɔ be doo nba na ni, ki niib chɔrimɔ,
kimaan linba ki u yet, li tuu tan teen mɔniie. Ŋaant ki tin saan u boor. Li pasiar u saa
fit wannit taa saa lon bonii na siaminba ki laba.”
7 Ki Sɔɔl boiɔ a, “Li-i tee ki ti saani, ti saa tur jɔɔ maŋ bee? Ti jeet gbenn paka niŋa,
ti ki mɔk piinsiari. Ti mɔk bee ki saa tur Yennu nirɔ na?”
8 Ki toontunnɔ na jiin a, “N mɔk likbinn nna. N saa jiir ki turɔ ki wun ji wannit taa
saa lon bonii na sian.”
9-11 Ki Sɔɔl yet a, “Li tee dudukŋante, ŋaant ki tin saan.” Ki bi saan doo nba ki Yennu
nirɔ be na ni. Ŋaan baa daa somm kunkonn paak ki saa doo na ni na, ki bi took sapaamm
ki bi nyii doo na ni a bin luun nyun, ki bi boi sapaamm na a, “Ninnyɔɔn daanɔ be doo
na ni-i?”
(Bina maŋ ni bi din tuu yi Yennu sɔkinii ninnyɔɔn daanɔe. Li paak, li-i tee ki sɔɔ loon
wun boi Yennu siar, u tuu yet a, “Ŋaant ki tin saan ninnyɔɔn daanɔ boor.”)

12-13 Ki sapaamm na jiin a, “Nn, u be. Barmɔnii, u be i tɔɔnn po. Li-i tee ki i kakit, i saa
baarɔwa. I-i kɔɔ doo na ni, i saa lauwa. U kɔɔ doo ni dinnae, kimaan niib na yaa bin
saan kunkonn paake ki saa mann maruŋ, binbintir nba be leŋ na paak. Niib nba ki bi
yiimm na daa kan piin dinu, see ki u tan baar, kimaan u saa teen piisin jeet na paakewa
ki bin di. Li-i tee ki i saan mɔtana, i saa lauewa ki wun fit do kunkonn na paak ki di
jeet.”
14 Tɔn, ki Sɔɔl nan u toontunnɔ na saan doo na ni. Baa kɔɔ leŋ yoo nba, ki bi la Samuel
baat a wun saan kunkonn na paak, ki saa jiant Yennu.
15 Ŋaan sɔɔ wonn, Yennu won yet Samuel a,
16 “Wonn nna yoo, n saa tun jasɔɔ, ki u tee Benjaminn booru ni nirɔ, ki a mɔɔn kpan
u paak ki dinnɔ naan, ki wuu dia n niib Israel teeb. Ŋɔɔe saa fatib Filistia teeb nuu ni.
N la n niib na daamiiwa, ki bia gbat fabinii nba ki bi fabin ki turin nawa.”
17 Yoo nba ki Samuel ninbina paan Sɔɔl paak na, ki Yennu betɔ a, “Jɔɔ nba ki n beta
u po nae na, ŋɔɔe saa dia n niib.”
18 Ki Sɔɔl wei baar Samuel, doo na tammɔb ni, ki boiɔ a, “Chanbaa, a saa fit wannin
ninnyɔɔn daanɔ na nba be siami-i?”
19 Ki Samuel jiin a, “Mine tee ninnyɔɔn daanɔ maŋ. Liitir n tɔɔnn, kii saa Yenjiantboor,
kimaan dinna min nan fine saa lakin di. Wonn sanyiɔk ni, n won saa tura a buboit jiinu,
ŋaan te ki a kun.
20 Bonii nba daan bot daar powa na, a daa te ki li daamiia li po. Bi laba. Ŋaan ŋmee
ki Israel teeb mantik loonɔ? Li tee fin nan a baa ŋaaniib kure.”
21 Ki Sɔɔl jiin a, “N tee Benjaminn booru ni nirɔe, timme tee booru nba waar Israel
teeb ni, ki ti naakuuk bia ki kpaa talas. Ki bee ki a piak maan nba na ki teenimi?”
22 Tɔn, ki Samuel jii Sɔɔl nan u toontunnɔ na, ki bi saan kɔɔ digbeŋir na ni, ki u te ki
bi kar jirima kaanii ni, ki saamm nba ki bi yiimm na kar, ki teen nan piintaa nawa.
23 Ki Samuel yet jeteentɔɔ na a, “Baat nan nant nba ki n bo tura, maa a teen li kuukɔɔ
na.”
24 Tɔn, ki jeteentɔɔ na jii nangannkar nba tee naŋ na, ki baar paan Sɔɔl tɔɔnn. Ki
Samuel yet a, “Nantor na tee a yare ki n bo bɔr. Ŋmamin. N bo bɔr maa a ŋmamir
mɔtanae, niib nba ki n yiimm na tɔɔnn.”
Tɔn, ki Sɔɔl nan Samuel lakin dii, daar maŋ ni.
25 Baa tan nyii Yenjiantboor ki sik doo niŋ yoo nba, ki bi ŋamm gado ki senn ŋaak yur
paak,* ki tur Sɔɔl, ki u doo dɔɔr leŋ.

Biaŋinba ki Samuel mɔɔn naandinu kpan Sɔɔl paak

26 Sanyafaar ki Samuel yiin Sɔɔl, ki yetɔ a, “Fiit ki teen siir ki n chiana ki a kun.” Ki
Sɔɔl teen siir, ki ŋɔɔ nan Samuel tɔk saa.
27 Baa saa baar doo kpiŋ yoo nba, ki Samuel yet Sɔɔl a, “Betir a toontunnɔ na ki wun
gar ti tɔɔnn, ŋaan fan biar waan, ki n beta mɔmaan nba ki Yennu yet.” Ki toontunnɔ
na gar.

10

1 Tɔn, ki Samuel jii olif tiinii kpan, ki li be salenn ni, ki mɔɔn Sɔɔl yur paak, ki puur
lurɔ ki mɔɔt u tankpinn,* ŋaan yetɔ a, “Yennu-e dinna naan ki teena Israel teeb nba tee
u niib na diatɔɔ. Fine sii dia u niib, ki sii guub ki bin nyi bi datai kura nuu ni. Linba
nae tee siara nan Yennu-e ganna, a fii tee u niib diatɔɔ.
2 Min nan fin-i nyik leeb dinna, a saa took jab banlee, Rachel kaauk nba be Selsa na
boor, ki li be Benjaminn kpaar paak. Bi saa paka nan bonii nba ki a lin kpaamm na, bi
laba, ki mɔtana a baa ji ki dukii bi po. A poe ki li ji daamiiɔ, ki u boi yoo kur a, ‘N saa
teen nlee bik na po?’
3 Ki a saa nyi leŋ ki saan tee-e ki saa baar tijakper nba be Tabor na. Leŋe ki a saa chet
jab bantaa, ki bi saa a bin mann maruŋ ki tur Yennu, Betel doo ni. Niib bantaa maŋ
ni, yenɔ sii kpakii bupanii bantaa, ki lɔɔ sii jii boroboro ŋantaa, ki lɔɔ na mun sii dia
tilɔɔna daan ki li gbee bujakɔra.
4 Bi saa foonta ki tura boroboro ŋanlee, ki a gaar.
5 Ki li poor po ki a saa saan Yennu kunkonn nba be Gibea na boor, leŋe ki Filistia teeb
teen bi kaaŋ. A sakii kɔɔ doo na tammɔb ni, a saa chet Yennu sɔkiniinba, ki bi yaba, ki
nyii maruŋ binbintir nba be kunkonn paak na, ki faa gingana nan biat, ki peeb naatuna
nan yerii, ki waa ki yikin wuyikinii.

* **9:25 9.25** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

* **10:1 10.1** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

6 Li taakpaak ni, Yennu Seek saa kɔɔ a ni, ki a saa taamm nan bi jiantii waak nan
wuyikinii maŋ, ki a binbeŋ saa lebit, ki ji be li kɔɔ.
7 Yoo nba ki linba na kur baara, fan tun nan Yennu nba saa wanna biaŋinba na.
8 A saa gar n liik ki saan Gilgal. Leŋe ki n saa wei baara ki tin mann mujoonu Yenpiinii
maruŋ, nan weinanleeb Yenpiinii maruŋ. A guurin daa ŋanlore, ki n tan baar ki wanna
faa saa tun linba."
9 Yoo nba ki Sɔɔl ŋmantir a wun saan ŋaan nyik Samuel na, ki Yennu turɔ binbenpaaŋ,
ki maan nba ki Samuel bo dɔŋ betɔ na set tun nna daar maŋ ni.
10 Yoo nba ki Sɔɔl nan u toontunna baar Gibea na, ki Yennu sɔkiniinba yaba ki tookɔ,
ki li taakpaak ni ki Yennu Seek sik u paak, ki u saan pukin bi jiantii waak nan wuyikinii
na ni.
11 Niib nba tuu miuwa na nba la ki u tuun nna maŋ, ki bi boi bi leeb a, "Bee baar Kis
bija na paaki? Sɔɔl ji tee Yennu sɔkiniie-e?"
12 Ki jasɔɔ kɔɔ kpia leŋ, ki boi a, "Sɔkiniinba na ŋarimi, bi baanba tee lamme?" Ki li
ji teen barŋar a, "Sɔɔl mun ji tee Yennu sɔkiniie-e?"
13 Sɔɔl nba nyik u jiantii waak nan wuyikinii na poor poe, ki u saan maruŋ binbintir
nba be kunkonn paak na.
14 Ki u baa naa bik la ŋɔɔ nan u toontunnɔ, ki boib a, "I bo saan lee?"
Ki Sɔɔl jiin a, "Ti bo lin kpaan boniie. Taa ki lab na, ki ti saan a tin la Samuel."
15 Ki Sɔɔl baa naa bik na boi a, "U beta bia?"
16 Sɔɔl jiin a, "U betit nan i la bonii nawa," ŋaan u ji ki yet u baa naa bik maan nba
ki Samuel wannɔ ki jiin u naandinu po na.

Sɔɔl nba dii naan biaŋinba

17 Ki Samuel yiin Israel teeb, ki bi baar ki taan leeb Yenjiantu boor, Mispa,
18 ki u yetib a, "Mɔmaan nba nae ki ti Yomdaanɔ Israel teeb Yennu yet a, 'Mine nyinni
Ijipt tiŋ ni, ki fati Ijipt teeb nuu ni, nan nileeb nba din diini na nuu ni.
19 Mine tee Yennu nba nyinti wahala nan daamii ni, ŋaan mɔtana i yêtima ki ji beerin
a n turi kpanbar. Li ŋan, ii taan i mɔŋ kii be Yennu tɔɔnn, kii kar booru booru nan
naakuuk naakuuk.' "
20 Tɔn, ki Samuel te booru kur nyii, ki Yennu saa gann Benjaminn booru.
21 Ki Samuel bia te ki Benjaminn booru nyii naakuuk naakuuk, ki u bia saa gann Matri
naakuuk, ki Matri naakuuk nyii set, ki u gann Kis bija Sɔɔl, ki bi lomɔ, ki ki lau. Baa ki
lau na,
22 ki bi ŋamm boi Yennu a, "Daanɔ maŋ be nna-a?"
Ki Yennu jiin a, "Gotir, ŋɔɔe gur jika niŋ na."
23 Ki bi chiar ki saan jiiu ki baar nanɔ niib na ni. Waa set yoo nba, ki bi la nan u fɔk
wunba be leŋ kur.
24 Ki Samuel yet niib na a, "Jɔɔ nba ki Yennu gannɔe na. Sɔɔ ki be ti sinsuuk ni na ki
tee nan ŋɔɔ na."
Ki niib na kur yikin sanpaapo ki yet a, "Manfofoouk tee kpanbar na yare."
25 Ki Samuel ŋamm fiit ki wann niib na naan chakita nba tee biaŋinba, ki sɔbir ki
teen gbouŋ ni, ki birir Yenjiantu boor. Li poor po ki Samuel ji yat niib na, ki sɔɔ kur kun
u ŋaak ni.
26 Ki Sɔɔl mun ŋmat kun Gibea, ki jajaana nba Yennu sii bi para na chianɔ.
27 Ki siab be ki tee niyoona, ki yet a, "Jɔɔ na yaa wun tun bee ki tinniti?" ki yisimɔ, ki
ki baar nan piinii ki turɔ, ŋaan ki Sɔɔl ŋmina.

11

Biaŋinba ki Sɔɔl kɔn nyann Amonn teeb

1 Ŋmaarik poorpoe, ki Amonn teeb bat Nahas din jii u kunkɔnkɔnna a bin lek ki biir
Jabes, ki li be Gilead yent ni. Ki Jabes jab yet bat Nahas a, "Ŋaant ki timm nan fin-ii
mɔk lor, ki ti saa sak nan fii tee ti kura bat."
2 Ki Nahas jiin a, "N saa sak ki i mɔk lor nani, li-i tee ki i saa sak ki min nyinn sɔɔ kur
diitu ninbinn, ki lin dinn Israel teeb kur fei."
3 Ki Jabes tɔɔndamm na yetɔ a, "A turit daaŋanlore ki tin wann Israel teeb kur. Li-i
tee ki ti ki la sɔɔ ki u saa sommiti, ŋann ti saa jii ti mɔŋ ki tura."
4 Yoo nba ki maan na baa Gibea, siaminba ki Sɔɔl be na, ki niib na piin ki mɔ fabin.
5 Ki sɔɔ Sɔɔl nyii u kpaab ni nan naakookii, ki boi a, "Bee baari? Bee teen ki sɔɔ kur
mɔ?" Ki bi wannɔ labaar nba nyii Jabes na.
6 Yoo nba ki Sɔɔl gbat maan maŋ, ki Yennu Seek sik u paak, ki u wutoor doo bonchiann.

7 Ki u jii naakookii banlee ki potib buri buri, ki jii bura maŋ, ki tun toomii nann, a
bin lin wann Israel teeb kur, ki li tee kpaanii nan wunba ki wei Sɔɔl nan Samuel ki saan
tɔbi, baa saa teen li daanɔ naajai biaŋinbae na.
Ki Israel teeb ji din tin jaŋmaanii nan linba Yennu saa tun ki turib. Ki bi kur nyii taan
mɔyomm, ki sɔɔ ki tenni.
8 Ki Sɔɔl taamm ki bi be Besek. Tusaa kobii ŋantaae din nyii Israel booru ni, ki tusaa
piintaa mun nyii Juda booru ni.
9 Ki bi yet Jabes teeb toomii na a, “Ii ŋmat ki saa yet i niib nan li won sii baat yonsuuk
ni na, ki bi la fatuwa.” Yoo nba ki Jabes teeb na gaar mɔmaan na, ki bi ji kpamm.
10 Ki bi ji yet bat Nahas a, “Wonn ti won saa jii ti mɔŋ ki turi, ki yin ji teent yaa loon
biaŋinba.”
11 Li daar nyiɔk ki Sɔɔl bɔkit u jab na koonn muntaa, ki li tan yentir, ki bi saan kɔɔ
Amonn teeb kaaŋ na ni, ki lekib, ki li tan per yonsuuk na, ki bi kpiib bonchiann. Amonn
teeb nba din tenn ki mɔk manfoor na din chiare, ki yat yarik yarik.
12 Ki Israel teeb na boi Samuel a, “Niib nba yaa Sɔɔl kan teen ti kpanbar na be lee?
Jiimm ki turit ki tin kpib.”
13 Ki Sɔɔl yet a, “Sɔɔ kan kpo dinna, kimaan dinna nba nae ki Yennu fat Israel teeb.”
14 Tɔn, ki Samuel yet niib na a, “Baat man ki tin saan Gilgal ki saa ŋamm gbeen nan
Sɔɔl-e tee ti kpanbar.”
15 Ki bi kur saan Gilgal ki saa gbeen Sɔɔl naan, Yenjiantu boor. Leŋe ki bi mann
weinanleeb Yenpiinii maruŋ, Yennu tɔɔnn. Ki Israel teeb kur dii li jaamm ki mɔk
parpeenn.

12

Ki jiin Samuel chabitii kpaanii po

1 Ki Samuel yet Israel teeb na a, “N tun linba ki i loon man tun ki turiwa. N turi
kpanbara, ki u sii dia-i.
2 Ki mɔtana i ji mɔk kpanbar, ki u sii tee i tɔɔndaanɔ. Min ŋarin kpet ki yur penna, ki
n bonjai be nani. Maa fiir n bisin niŋa, mine tee i tɔɔndaanɔ nan mɔtana.
3 Mine see i tɔɔnn na, li-i tee ki n tun biir siar, yin wannin mɔtana na, Yennu nan
kpanbar nba ki u gannɔ na tɔɔnn. N fat sɔɔ naabi-i? N fat sɔɔ boŋi-i? N ŋmab sɔɔ, koo
ki mia sɔɔ-ɔ? N gaar fobit piinii sɔɔ peŋi-i? Li-i tee ki n bo tun linba na nba, n saa pae
ki jiin li damm maa bo gaar linba.”
4 Ki niib na jiin a, “Aaii, a ki ŋmab ti sɔɔ, koo ki mia ti sɔɔ. A ki gaar siar sɔɔ peŋi.”
5 Ki Samuel yet a, “Yennu nan kpanbar nba ki u gannɔ ki turi na dii siara dinna nan
n ki mɔk biit i boori.”
Ki niib na jiin a, “Nn, Yennu set tee siara.”
6 Ki Samuel tukin ki yet niib na a, “Yennu-e din gann Moses nan Aarɔnn, ŋɔɔe bia din
nyinn i yeejamm Ijipt tiŋ ni.
7 Mɔtana, ii see yaa be siaminba na man, kimaan n yaa min tiari toonjaana nba ki
Yennu din tun ki tinn yimm nan i yeejamm nae, ki lin wann i biit.
8 Yoo nba ki Jakɔb nan u ŋaateeb din saan Ijipt, ki Ijipt teeb miamm na, bi din bui
fabine ki tur Yennu, ki Yennu tun Moses nan Aarɔnn, ki bi nyinnib Ijipt tiŋ ni, ki kaamm
tiŋ na ni.
9 Ŋaan niib na din tamm bi Yomdaanɔ Yennu poe. Li paak ki u din te Sisera, wunba
tee Hasor doo kunkɔnkɔnna saakɔɔ na, nan Filistia teeb, nan Moab bat, kɔn namm ki
nyannib.
10 Ki bi din bui fabin ki tur Yennu ki boi sommir po, ki yet a, ‘Ti tun yanbɔmma,
kimaan ti nyik fin Yennu-wa, ŋaan ŋmat jiantir tingbana nba tee Baal nan Astarte nae.
Mɔtana, fi-i fatit ki ti nyii ti datai nii ni, ti saa jiantawa.’
11 Ki Yennu tun Gideonn nan Barak nan Jefta, ki tan joont min Samuel. Ti kura na fati
i datai nii niwa, ki i ji be i yamanie.
12 Ŋaan yoo nba ki i la nan Amonn teeb bat Nahas yaa wun kɔn nani na, ki i yêt nan
Yennu ki tee i kpanbare, ŋaan betin a, ‘Ti loon kpanbare ki wuu diat.’
13 “Mɔtana, kpanbar nba ki i gannɔ nae na, yimme boi u po, ki Yennu jiiu ki turi.
14 Bont kur saa somm fanu nani, li-i tee ki i chɔrin i Yomdaanɔ Yennu, ki jiantirɔ, ki
gbiin u kpaanii, ki bia saak u wannu, ki li-i bia kii tee yimm nan kpanbar na waau, li sii
ŋan,
15 ŋaan li-i tee ki i ki gbiint Yennu sennu, ki yêtiri, u wutoor saa do i paake nan laa
din doo i yeejamm paak biaŋinba na.
16 Li paak, ii see yaa be sian na man, ki i saa la toonjaann nba ki Yennu saa tun.

17 Mɔtana ti be piare, li ki tee nna kaa-a? ŋaan n saa miar Yennu ki wun te saak n baa
nan satianii. Li-i tee ki linba na tumi, i saa bann nan i tun yanbɔngbeŋir ki tur Yennu,
yoo nba ki i bo boi a i loon kpanbar nawa."
18 Tɔn, ki Samuel miar Yennu. Li daar maŋ ki Yennu tun saak nan satianii, ki jaŋmaanii
soor niib na kur, ki bi tin Yennu nan Samuel.
19 Niib na kur din yet Samuel a, "Miat a Yomdaanɔ Yennu ki turit, ki ti daa kpenni.
Mɔtana ti ji bann nan taa boi a ti loon kpanbar na, li tee yanbɔmme ki pukin biit nba
ki ti tuu tuun na po."
20 Ki Samuel jiin a, "I daa tiin jaŋmaanii. Yaa lek tun yanbɔnboorik na, i daa nyikin
Yennu, ŋaan jiantɔ nan i para kur.
21 I daa lin kpaan yennii nba ki tee Yenmɔnii na, bi kan fit sommini, ki bia kan fit
tinni, kimaan bi ki fo.
22 Yennu senn mɔsonjaann nan u kan ban nyikini, kimaan u lor nan u saa jii-i, ki i sii
tee u tiɔŋ niib.
23 Min ŋarin, Yennu n bɔr ki n daa tuun yanbɔmm ki nyikin i paak Yenmiaru, ŋaan n
sii wanti linba ŋan ki bia tooke.
24 Ii mɔk mɔsaku nan Yennu, kii tuun u toonn nan barmɔnii nan i para kur. Ii tiar
toonjaana nba ki u tun ki turi na po.
25 Li-i tee ki i ŋamii tuun yanbɔmmi, yimm nan i kpanbar na saa kpoe."

13

Biaŋinba ki Samuel yakii nan Sɔɔl

1 Sɔɔl din tee bina piintaae ki dii naan, ki dia Israel teeb bina piinna nan ŋanlee.
2 U din tan gann Israel jab tusaa ŋantaa, ki din be nan jab tusaa ŋanlee, Mikmas doo
ni, nan kunkona nba kpia Betel doo na ni, ŋaan te ki u bija Jonatann jii jab tusir ki saan
namm Gibea, ki li be Benjaminn booru yent ni. Jab nba biar na, ki Sɔɔl te ki bi kun.
3 Jonatann din kpii Filistia teeb kunkɔnkɔnna saakɔɔ, Geba doo ni, ki Filistia teeb kur
gbat. Tɔn, ki Sɔɔl te ki u toomii peb naatuna, ki yiin Hiibru teeb* digbana kur ni a bin
tikir ki saan tɔb.
4 Israel teeb kur din gbat nan Sɔɔl kpii Filistia kunkɔnkɔnna saakɔɔ nawa, li paak ki
Filistia teeb ji ki loomm. Tɔn, ki niib na gbat yiinii na, ki baar Gilgal, Sɔɔl boor.
5 Filistia teeb na din taan leeb a bin kɔn nan Israel teeb. Bi din mɔk kunkɔntorit tusaa
piintaa, nan taanjakira tusaa ŋanloob, nan jab nba tee kunkɔnkɔnna, ki bi yab nan
mɔktanbiinii na, ki bi saan Mikmas, ki li be Betafenn yondo po, ki chaan bi kaaŋ.
6 Ki bi ji sar Israel teeb nan kɔnn, ki Israel teeb nba la nan kɔnn na paar na, ki bi siab
gur tanfiat nan fɔrii ni, ki siab mun bɔr bootit nan bunbuna ni,
7 ki siab mun tin ki poot Jɔɔdann mɔkir ki saa kɔɔ Gaad nan Gilead yentnba ni.
Sɔɔl lek daa din be Gilgal-e, ki jaŋmaanii soor niib nba be nanɔ na, ki bi jekir.
8 Sɔɔl din guur Samuel daaŋanlore, nan waa din wannɔ biaŋinba na, ŋaan ki Samuel
lek bia daa ki baar Gilgal-i, ki Sɔɔl jab na piin ki yat.
9 Tɔn, ki u yetib a, "Baat nan mujoonu Yenpiinii nan weinanleeb Yenpiinii na." Ki u
mann mujoonu maruŋ.
10 U mann ki gbente, ki Samuel baar. Ki Sɔɔl nyii a wun tookɔ ki gaarɔ saauŋ,
11 ŋaan ki Samuel boiɔ a, "A tun bee na?"
Ki Sɔɔl jiin a, "Yoo nba ki a wann nan a saa baar na, n ki la-ani, ki jab na piin ki yat,
ki jenna, Filistia teeb na tikii leebe, ki be Mikmas.
12 Li paak teen ki n dukin nan Filistia teeb na baat a bin lekime Gilgal na, ŋaan ki n
daa ki boi Yennu sommir po, ŋanne teen ki n dukin nan n saa mann maruŋo ki turɔ."
13 Ki Samuel yetɔ a, "A tun jatiiwa. A ki dia sennu nba ki a Yomdaanɔ Yennu tura
na. Li-i bonni tee ki a mɔk mɔsaku, u bo saa te ki fin nan a maarue-ii dia Israel teeb
mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
14 Mɔtana, a naan na kan wei, kimaan a ki mɔk mɔsaku nanɔ. Yennu saa lon jɔɔ nba
ki u par mei u paake, ki dinnɔ naan maŋ, ki u sii dia u niib."
15 Ki Samuel nyii Gilgal, ki yaat saan Gibea, ki li be Benjaminn yent ni. Ki Sɔɔl kan jab
nba be nanɔ na, ki bi tee nan kobii ŋanloob na.
16 Ki Sɔɔl nan u bija Jonatann nan jab nba tee u yab na kar Geba, ki li be Benjaminn
yent ni, ki Filistia jab mun kar Mikmas.
17 Ki Filistia kunkɔnkɔnna na bɔkit koonn muntaa, ki lin fiar. Ki koonyenn gaar Ofra
po, ki li be Sual yent ni,

* **13:3 13.3** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

18 ki koonleer gaar Bef Horonn po, ki koonleer na mun tɔkin ki jir kpaar po, ki took
kunkoouk nba be Seboyim baauk po na.
19 Saauk damm din kaa Israel tiŋ ni, kimaan Filistia teeb din wuun Hiibru teebe† a bi
daa kur jatiat.
20 Ŋanne te ki Israel teeb din tuu saan Filistia jab boor ki saa tai bi koa nan pai nan
gɔtit.
21 Li paatii din tuu tee likbinne, li-i tee ki a yaa a tiar piak, koo ki ŋamm peenii, ŋaan
sɔuk koo kuur paatii tee likbina ŋanlee-e.
22 Tɔn, ki daar nba tan tee tɔb daar na, ki Israel jab na, bi sɔɔ ki mɔk jukbanjiak koo
kpanni, see Sɔɔl nan u bija Jonatann kuukɔɔ.
23 Ki Filistia jab na te ki bi kunkɔnkɔnna koonn saan a bii sakii guu Mikmas lɔɔnu na.

14

Ki jiin Jonatann partoonn po

1 Dasiar ki Sɔɔl bija Jonatann tan yet naasimɔ nba jikit u jatiat na a, "Ŋaant ki tin lɔɔr
kɔɔ Filistia jab kaaŋ na ni." Ŋaan Jonatann din ki yet u baa.
2 Sɔɔl din kar tilontik nna nyakire, ki li be Migronn, ki ki fɔk nan Gibea doo. U din be
nan jab kobii ŋanloobe.
3 Ŋaan Ahija-e din lia manntɔɔ liatjak na. Ŋɔɔ Ahija din tee Ahitub bike, ki Ahitub
tee Ikabod ninja, ki bia tee Finehas bija, ki u mun tee Eli bija, wunba din tee Yennu
manntɔɔ ki be Siilo na. Sɔɔl jab maŋ, bi sɔɔ din ki mi nan Jonatann yaati.
4 Sɔnu nba ki Jonatann din koor a wun tɔkin ki kɔɔ Filistia jab kaaŋ ni na, jɔkunkona
ŋanlee din be li sɔnu ni. Yenn sann din tee Boses, ki leer sann tee Sene.
5 Yenn din be niidiitu poe, ki took Mikmas, ki leer na mun be niigaŋ po ki took Geba.
6 Ki Jonatann yet naasimɔ nba jikit u jatiat na a, "Ŋaant ki tin lɔɔr kɔɔ Filistia jab nba
ki waa Yennu na kaaŋ ni. Li pasiar Yennu saa sommita. Li-i tee ki u sommiti, siar kaa
ki saa dɔkin ki ti kan nyanni. Taa lek ki yab na, ŋaan li kan biir siar."
7 Ki naasimɔ na jiin a, "Teent linba kur ki a loon, n sii be nana."
8 Ki Jonatann yet a, "Li ŋan, ti saa lɔɔre ki ŋaan Filistia jab na n lat.
9 Li-i tee ki bi betit a, 'Biat leŋ ki tin baar i boor,' ŋann ti saa biar kii see-e ki ji kan
saan bi boori,
10 ŋaan li-i tee ki bi yet a, 'Ii do na man,' ŋann ti saa doe, kimaan ŋanne sii tee nyinn
ki turit nan Yennu jiib ki kubin ti nii niwa."
11 Ki bi kur lekit, ki Filistia jab na lab, ki yet a, "Gotirii, Hiibru teebe* nyii tanfiat nba
ki bi tuu bɔr li ni ki ji baat na."
12 Ki bi yiin Jonatann nan naasimɔ nba jikit u jatiat na ki yet a, "Ii do na man ki tin
beti siar."
Ki Jonatann yet naasimɔ na a, "Ii waan. Yennu tur Israel teeb nyannuwa."
13 Ki Jonatann bɔk ki doo jɔkunkonn na, ki naasimɔ na waa u poor po. Ki Jonatann
lek Filistia jab na ki faa faab bir, ki naasimɔ na kpiib.
14 Sinsinn leku maŋ ni, Jonatann nan naasimɔ na din kpii nan jab piinlee nawa,
taabana piintaa nan ŋanŋmu sinsuuk ni.
15 Ki jaŋmaanii soor Filistia jab nba be yent na ni na, li jab nba lin fiar nan jab nba
be kaaŋ ni ji jekir, ki tiŋ damm, ki ŋmatir be bonchiann, kimaan Yennu-e teen nna.

Biaŋinba ki Israel jab nyann Filistia jab

16 Ki Sɔɔl jab nba be Gibea doo ni, ki li be Benjaminn yent ni na, la nan ŋmatir baar
Filistia jab, ki bi tiin.
17 Tɔn, ki Sɔɔl yet u jab na a, "Kanin kunkɔnkɔnna na ki laan lamme kaa." Ki bi kan
jab na ki saa ki la Jonatann nan naasimɔ nba jikit u jatiat na.
18 Ki Sɔɔl yet manntɔɔ Ahija a, "Baat nan Yennu mɔlor lakir na." Li yoo maŋ, li din
tuu be Israel teeb boore.
19 Sɔɔl nba daa piak nan manntɔɔ na, ki ŋmatir na ŋammit pukii Filistia kaaŋ na ni.
Ki Sɔɔl bet manntɔɔ na a yoo ji kaa nan bin boi Yennu.
20 Ki Sɔɔl nan u jab saan lek Filistia jab nba kɔn bi taŋmiɔŋ ni na.
21 Ki Hiibru jasiab nba poŋ tuu be nan Filistia jab ki kɔɔ bi kaaŋ ni na, lebit bi sinsetboa,
ki saan taan Sɔɔl nan Jonatann.
22 Ki leeb nba tuu bɔr Efraim kunkona ni na gbat nan Filistia jab na tiine, ŋanne ki bi
mun kɔɔn bi mɔŋ tɔb na ni ki wei Filistia jab na.
23 Tɔn, ki Yennu somm Israel teeb li daar, ki bi kɔn halii ki saa gar Betafenn.

---

† **13:19 13.19** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb. * **14:11 14.11** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

Ki jiin Jonatann siat dinu po

24 Kon din soor Israel jabe daar maŋ, ki bi baŋ, kimaan Sɔɔl din senn sennue ki por
kat a, “Mi-i kii boont n datai dinna nba na daann, ŋaan ki wunba dii jeet, mɔtont sii be
u paak.” Li paak, sɔɔ din ki lemm jeet li daari.
25 Ki kunkɔnkɔnna na kur kɔɔ tiiuk ni, ki la siat, ki li be tiŋ na kur po.
26 Tiiuk na din gbee nan siate, ŋaan bi sɔɔ din ki lemmi, kimaan bi kur din tiin
jaŋmaaniie Sɔɔl mɔpor na po.
27 Jonatann ŋarin din ki gbat mɔpor nba ki u baa por ki tur jab na, li paak ki u din jii
u patu ki tuu sagbouŋ, ki ji dii, ki u kon sɔɔb li taakpaak ni.
28 Ki kunkɔnkɔnna na yenɔ betɔ a, “A baa por kat nan mɔtont sii be daanɔ nba dii
jeet dinna paak. Li paak teen ki kon baŋ jab na.”
29 Ki Jonatann jiin a, “Danboor-bee ki n baa tur niib na? Gotir maa dii siat na ki li
sɔɔbin biaŋinba.
30 Li bo sii tee nlee dinna, li-i bonni tee ki bi dii jeet nba ki bi fat bi datai boor na?
Dukint ki laan bi bo saa kpi Filistia jab biaŋinba ki pukin?”
31 Li daar maŋ ki Israel jab kɔn nyann Filistia jab, ki kpiib, laa nyii Mikmas, ki saa tuu
Aijalonn. Yoo nba na ki kon soor Israel jab, ki bi baŋ.
32 Tɔn, ki bi ji chiar saan bonkobit nba ki bi fat datai boor na peŋ, ki saa jii li pei nan
nei ki kpiib tin-yann ni, ki ŋman li nant nan sɔn.
33 Sɔɔ din saan ki bet Sɔɔl a, “Gotirii, niib na tun ki biir Yennu-wa, bi ŋman nante nan
li sɔn.”
Ki Sɔɔl yet a, “I tee niyoonae. Birintir tangbeŋir ki baar nann n numm ni.”
34 Ki u ji yetib a, “Nyimin man ki yet sɔɔ kur ki bin baar nan bi nei nan pei ki tan kpib
tann na paak ki ŋman. I daa tuun ki biir Yennu ki ŋman nant nan li sɔmi.” Tɔn, ki sɔɔ
kur din baar nan bonkobuk nyiɔk maŋ, ki kpiiu tann na paak.
35 Sɔɔl din maa maruŋ binbintir leŋ ki tur Yennu, ŋanne din tee sinsinn binbintir nba
ki u maa.
36 Sɔɔl din yet u jab na a, “Ŋaant ki tin saan Filistia jab boor nyiɔk, ki saa lekib ki lin
tan yent sanyiɔk, ki kpi bi kur.”
Ki bi jiin a, “Tumin faa loon biaŋinba.”
Ki manntɔɔ na yet a, “Ŋaant ti sint boi Yennu-wa.”
37 Tɔn, ki Sɔɔl boi Yennu a, “N saan lek Filistia jab na-a? A saa turit nyannuwa-a?”
Ŋaan Yennu ki turɔ gatu li daari.
38 Ki Sɔɔl ŋamm yet kunkɔnkɔnna saakab na a, “Baat man ki tin fiit ki laan yanbɔmm
nba ki ti tun dinna.
39 N por nan Yennu nba fo ki teen Israel teeb nyannu na, nan wunbaie tun yanbɔmm
na, bin kpiu, li-i lekii tee n bija Jonatann gbaa,” ŋaan ki bi sɔɔ ki yet siari.
40 Ki Sɔɔl bia yet Israel teeb na kur a, “Yimm-ii see nna po, ŋaan ki min nan Jonatann-ii
see nna na.”
Ki jab na jiin a, “Tumin faa loon biaŋinba.”
41 Ki Sɔɔl miar Yennu nba tee Israel teeb Yomdaanɔ na a, “Bee ki a ki turin gatu dinna?
Yennu nba tee Israel teeb Yomdaanɔ, turimin gatu, a tana nba tee Yurim nan Tumim
na ni. Li-i tee n bija Jonatann koo n biitie, fan gat tann nba tee Yurim na ni, ŋaan li-i
muni tee a niib Israel teebiie, fan gat tann nba tee Tumim† na ni.” Ki li soor Sɔɔl nan
Jonatann, ŋaan nyik niib na.
42 Ki Sɔɔl yet a, “Want min nan n bija Jonatann sinsuuk ni.” Ki tann na soor Jonatann.
43 Ki Sɔɔl boi Jonatann a, “A tun bee na?”
Ki Jonatann jiin a, “N jii patu nba ki n bo dia nae ki lemm siat. Mine na, n teen siir
nan kuuma.”
44 Ki Sɔɔl yetɔ a, “Yennu n kpin, li-i tee ki n ki te ki bi kpiiani.”
45 Ŋaan ki jab na yet Sɔɔl a, “Jonatann nba te ki Israel teeb la nyannjaann na saa
kpowa-a? Aaii, ti por senn nan Yennu nba fo na, nan u yur paak kobuk gbaa kan ŋabiri.
Waa tun linba daar na ni, li tee Yennu sommir nie ki u tun.” Ki jab na fat Jonatann
manfoor, ki bi ji din ki kpiiu.
46 Ŋanne ki Sɔɔl ji nyik Filistia jab weiu, ki Filistia jab na ŋmat saan bi yent ni.

Ki jiin Sɔɔl doo dianu nan u ŋaateeb po

47 Sɔɔl nba dii Israel naan, li poor poe ki u kɔn nan bi datai lokir kur po: Li Moab teeb
nan Amonn teeb, nan Edom teeb, nan Soba batnba, nan Filistia teeb. Ki wuu kɔn nan
siaminba kur, u tuu nyanne.

† **14:41 14.41** Bi din dia bona nba ki bi yir Yurim nan Tumim nae ki bant Yennu loomm.

48 Ki u kɔn nan parcheenn ki nyann Amalek teeb na gbaa, ki fiar Israel teeb na, bi
datai-i lekib yoo nba.
49 Sɔɔl bonjai din tee Jonatann nan Isifi nan Malkisua. U bipoo nba tee saakɔɔ din tee
Merab, ki wunba joont tee Mikal.
50 U ŋaapoo din tee Ahinoam, ki tee Ahimaas bipoo, ki ŋɔɔ Sɔɔl kunkɔnkɔnna saakɔɔ
din tee Abner, wunba tee Sɔɔl baa naa bik Ner bija na.
51 Sɔɔl baa Kis nan Abner baa Ner din tee Abiel waase.
52 Sɔɔl nba din be u manfoor ni ki wei biaŋinba na, u din kɔn nan Filistia jab bonbiir,
u-u diŋ-i la jɔɔ nba Israel teeb ni, ki u mɔk paŋ ki bia mɔk par, u din tuu pukinɔe ki u
ji tee u kunkɔnkɔnna na yenɔ.

15

Biaŋinba ki Sɔɔl kɔn nyann Amalek teeb

1 Ki Samuel yet Sɔɔl a, “Mine tee daanɔ nba ki Yennu tumin a min dinna naan, ki fii
tee Israel teeb kpanbar. Gbiintir linba ki Yabint Yennu yet.
2 U yaa u saa dat Amalek teeb tuba, kimaan bi yeejamm din lek Israel teeb, yoo nba
ki bi din nyii Ijipt ki baat na.
3 Ii saa ki lek Amalek teeb na, ki biir linba kur ki bi mɔk. I daa nyikitib. Ii kpi bi kur,
li jab nan poob nan waas nan sanpantii, nan li nei nan pei nan laagumiinba nan bonii.”
4 Ki Sɔɔl tikir u jab na Telem, ki bi be boyennkɔɔ ni, ki kamm. Ki Israel jab tee tusaa
kobii ŋanlee, ki Juda jab mun tee tusaa piik.
5 Tɔn, ki Sɔɔl nan u jab na saan Amalek teeb doo ni, ki saa laa kpenkoouŋ ni,
6 ki tun toomii ki bi saan Kenn teeb boor, binba din tun burchint ki tur Israel teeb,
yoo nba ki bi din nyii Ijipt na, ki betib a, “Ii nyi Amalek teeb na ni, nna-i kaa, ti tan saa
mann kpib ki kpab nani.” Li paak ki Kenn teeb na din nyii ŋaan nyik Amalek teeb.
7 Ki Sɔɔl kɔn nan Amalek teeb, ki lekib Hafila, ki nyannib ki weib halii ki saa diamm
Sur, ki li be Ijipt yondo po.
8 Sɔɔl din soor Amalek teeb bat Agag, ki ki kpiiu, ŋaan kpii u niib kur.
9 Sɔɔl nan u kunkɔnkɔnna na din ki nyinn bat Agag manfoor, ki bia ki kpii bi bonkob-
kpamma, li pei nan nei nan li naabigbekita, nan pebigbekita, linba kur din ŋan, bi din
nyike. Bi din kpii ki bia biir linba ki mɔk nyɔɔte.

Biaŋinba ki Yennu yêt Sɔɔl

10 Ki Yennu yet Samuel a,
11 “N mɔ kɔɔ nan maa teen Sɔɔl kpanbar na, kimaan u yêtima, ki ki mɔk mɔsaku nan
n sennu.” Li din daamii Samuel, ki u fabin li daar nyiɔk kur ki tur Yennu.
12 Laa yent sanyapob ni, ki Samuel fiir saan a wun la Sɔɔl. Ki bi yetɔ nan Sɔɔl saan
Kamel, siaminba ki u te bi maa siar ki senn u sann ni na, ki li poor po ki ŋɔɔ Sɔɔl bia
yaat saan Gilgal.
13 Yoo nba Samuel baarɔ, ki Sɔɔl foontɔ ŋaan yetɔ a, “Yennu teen piisin a paaka. N
sak Yennu mɔba.”
14 Ki Samuel boiɔ a, “Bee teen ki n gbia nei nan pei mɔnii?”
15 Ki Sɔɔl jiin a, “N kunkɔnkɔnna nae fatib Amalek teeb boor. Bi tenn pekpamma
nan naakpammae, a bin mann maruŋ ki tur a Yomdaanɔ Yennu, ŋaan binba biar na, ti
kpiiba.”
16 Ki Samuel bet Sɔɔl a, “Teent soon ki min beta linba ki Yennu won wannin nyiɔk.”
Ki Sɔɔl yet a, “Betirin.”
17 Ki Samuel yet a, “A lek din got a mɔŋ ki a ki tee siar, ŋaan fin kaa tan tee Israel teeb
yudaanɔ na-a? Yennu-e dinna ki a tee Israel teeb kpanbar,
18 ki tuma, a fan saan ki tun u toona, ki kpi nitont nba tee Amalek teeb na. U yeta nan
a kɔn kɔnn na, halii nan faa tan saa kpi bi kur.
19 Ki bee teen ki a ki sak u mɔbi? Bee ki a kakit ki fat bona, ki bia tun linba ki maŋ
Yennu?”
20 Ki Sɔɔl jiin a, “N sak Yennu mɔba. N saan tun toonn nba ki Yennu wannin nawa. N
kpii Amalek teeb kura, ŋaan nyik Agag-e, wunba tee bi bat na.
21 N kunkɔnkɔnna nae jii pekpamma nan naakpamma nba ki bi soor tɔb ni na, ki baar
namm Gilgal na, a bin mann maruŋ ki tur a Yomdaanɔ Yennu.”
22 Ki Samuel yetɔ a, “Yennu loon bee? U loon mɔsaku amii ti mann maruŋ ki turɔe?
Li ŋan ki tii mɔk mɔsaku ki gar taa saa jii pekpamma ki mann maruŋ turɔ.
23 Mɔyêtuk tee yanbɔmme ki naan soouk, ki gotkangboouk tee bonbiir nan patmannu
na, kimaan faa yêt ki ki wei Yennu sennu na, u yêtawa, ki a ji kii tee kpanbar.”

24 Ki Sɔɔl jiin a, “Barmɔnii, n tun yanbɔmma. N ki sak ki gaar Yennu sennu nan a
wannu nba ki a turin na. N bo tin n jab nae jaŋmaanii, ki tun baa loon biaŋinba,
25 ŋaan mɔtana, n barimae ki a nyik chab n yanbɔmm, ŋaan ŋmat nanin ki n fit jiant
Yennu.”
26 Ki Samuel jiin a, “N kan ŋmat nanani. A yêt Yennu sennuwa, ki Yennu mun yêta,
nan a kii tee Israel teeb kpanbari.”
27 Samuel nba ŋmant a wun seet, ki Sɔɔl soor u liatir mɔgbann, ki li pat.
28 Ki Samuel betɔ a, “Dinna nba na, Yennu gaar Israel tingbouŋ a boora, ki jiir ki tur
a ninja nba ŋan gara.
29 Yennu nba tee Israel teeb baakir na ki fa faak, u bia ki lebitir u dudukit. U ki tee
nisaarik kaa ki saa lebit u dudukiti.”
30 Ki Sɔɔl jiin a, “N tun biita, ŋaan turimin chɔruŋ Israel saakab tɔɔnn nan Israel teeb
kur tɔɔnn. A ŋmat nanin ki n fit jiant a Yomdaanɔ Yennu.”
31 Tɔn, ki Samuel ŋmat nan Sɔɔl, ki u saa jiant Yennu.
32 Ki Samuel ji yetɔ a, “Baat nan Agag, wunba tee Amalek teeb bat na.” Ki Agag baat u
boor, ŋaan ki u yan put, ki u dukii u mɔŋ benu po, nan li tee bontonne nan nirɔ n kpo.
33 Ki Samuel yetɔ a, “A jatiɔk nba te ki binaanba kɔŋ bi waas na, nnae mun ki a naa
saa kɔŋ u waas,” ŋaan kpii Agag, ki potɔ buri buri, maruŋ binbintir nba be Gilgal na
tɔɔnn po.
34 Tɔn, ki Samuel yaat saan Rama, ki Sɔɔl mun ŋmat kun u doo ni Gibea.
35 Samuel manfoor ni kur ŋaan u ji din ki ban la kpanbar Sɔɔl. Samuel din tun fabin
Sɔɔl poe. Yennu din mɔ kɔɔ nan waa dinn Sɔɔl naan ki u tee Israel teeb kpanbar nawa.

16

Biaŋinba ki Yennu gann Defid a wuu tee kpanbar

1 Ki Yennu yet Samuel a, “A saa fabin Sɔɔl po ki lin wei nlee? N yêtɔwa nan u ki
tee Israel teeb kpanbar jikii. Mɔtana, lomin olif tiinii kpan, ki wuun yinn ni, kii saa
Betlehem, jɔɔ nba ki bi yiu Jese na boor, kimaan n gann u waas na yenɔe ki u sii tee
kpanbar.”
2 Ki Samuel boi a, “Nlee ki n saa saani? Li-i tee ki Sɔɔl gbat, u saa kpima.”
Ki Yennu yet a, “Jiin naasar kii saa nann, ki yet nan a yaa a mann maruŋo ki tur min
Yennu,
3 ki yiin Jese ki wun baar maruŋ na boor, ki n saa wanna faa saa teen biaŋinba. A
mɔɔn kpan jɔɔ nba ki n saa wanna na paak, ki dinnɔ naan.”
4 Ki Samuel tun nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na, ki fiir saan Betlehem. Waa saa
baar leŋ yoo nba, ki jaŋmaanii soor doo na ni saakab, ki bi tookɔ ki boi a, “Chanbaa, a
baar parmaasir baarue-e?”
5 Ki Samuel jiin a, “Nn, parmaasire. N baar maa n mann maruŋo ki tur Yennu. Ŋammit
i mɔŋ man ki wein saan.” Ki u bia bet Jese nan u bonjai na a bin ŋamm bi mɔŋ, ki yiimm
a bin baar maruŋ na boor.
6 Baa baar leŋ yoo nba, ki Samuel la Jese bija Eliab, ki yet u mɔŋ nan jɔɔ nba see
Yennu tɔɔnn na, ŋɔɔe ki Yennu sii gannɔ.
7 Ŋaan ki Yennu yet Samuel a, “A daa bikii jɔɔ na ŋant koo u fɔkinti. N ki gannɔ,
kimaan n ki gani nan nisaarik na kaa. Nisaarik gorii gbanante, ŋaan min ŋarin gorii
nisaarik par nie.”
8 Tɔn, ki Jese yiin u bija Abinadab ki baar nanɔ Samuel boor. Ŋaan ki Samuel yet a,
“Aaii, Yennu ki gannɔ.”
9 Ki Jese bia baar nan Sama, ki Samuel yet a, “Aaii, Yennu bia ki gannɔ.”
10 Nna bannue ki Jese din yiin u bonjai banlore na ki baar namm Samuel boor. Ki
Samuel yetɔ nan Yennu ki gann bi sɔɔ.
11 Ki Samuel ŋamm boi Jese a, “A bonjai kure na-a?”
Ki Jese jiin a, “Sanbian biar, ŋaan ŋɔɔ ŋarin kpaar pei-e.”
Ki Samuel yetɔ a, “Yiintɔ ki wun baar. Ti kan mann maruŋ na see ki u tan baar.”
12 Ki Jese tun ki boi Defid po. U din tee naasinŋaŋe, ki mɔk laafia, ki u ninbina nyirii
ki ŋan. Ki Yennu yet Samuel a, “Jɔɔ maŋe na. Fiit ki mɔɔn kpan u paak.”
13 Tɔn, ki Samuel jii kpan na ki mɔɔn u paak, u ninjamm tɔɔnn. Laa nyii li daar ki
Yennu Seek sik Defid paak nan yiikoo. Samuel ji din ŋmat kun Rama-e.

Biaŋinba ki Defid be Sɔɔl ŋaak ni

14 Ki Yennu Seyeeŋ nyii Sɔɔl ni, ki Yennu te sebiik baar ki daamiiɔ.
15 Ki Sɔɔl ŋaatoontunna yetɔ a, “Gotirii, sebiik nba nyii Yennu boore daamiia na.

16 Chanbaa, ŋaant ki tin kpaan wunba saa fit faa kɔnn, ki li-i tee yoo nba sebiik na sik
a paaki, li daanɔ saa faa kɔnn na, ki lin ji werika.”
17 Ki Sɔɔl yetib a, “Lomin jɔɔ nba saa fit faa kɔnn fanu ki baar nanɔ.”
18 Ki u toontunna na yenɔ betɔ a, “N la Jese nba nyii Betlehem na bija, ki u tee wunba
saa fit faa kɔnn fanu. U mɔk par, ki tee kunkɔnkɔnnɔ, ki piak ki ki bitin, ki bia tee
naasinŋaŋ, ki Yennu be nanɔ.”
19 Tɔn, ki Sɔɔl tun toomii, a bin saan Jese boor ki saa yetɔ a, “A turin a bija nba ki bi
yiu Defid ki u kpaar pei na.”
20 Ki Jese te Defid saan Sɔɔl boor, ki dia bupaŋ nan boŋ, ki boŋ na jii boroboro nan
bujakɔr, ki li gbee tilɔɔna daan.
21 Ki Defid saan Sɔɔl peŋ, ki teen u toontunnɔ. Ki Sɔɔl loon u maan bonchiann, ki te
ki u gorii u jatiat.
22 Ki Sɔɔl tun toomii ki bi ŋmat Jese boor ki saa yetɔ a, “N numm gboo Defid-a, ŋaant
ki wun biar nna kii tuun n boor.”
23 Laa nyii li daar, yoo nba kur ki Yennu tun sebiik na ki li sik Sɔɔl paaki, Defid tuu jii
u kɔnn nae ki faa, ki sebiik na n nyi Sɔɔl ni, ki lin ji werikɔ, ki u mɔk laafia.

17

Biaŋinba ki Goliaf fɔ kɔnfɔɔt ki teen Israel teeb

1 Filistia jab din teen siir nan tɔb, ki tikir leeb, ki be Juda doo nba tee Soko na ni, ki
chaan bi kaaŋ siaminba ki bi yi Efes Damim, ki li be Soko nan Aseka sinsuuk ni na.
2 Ki Sɔɔl nan Israel jab tikir leeb ki chaan bi kaaŋ Ela baauk ni. Leŋe ki bi teen siir
nan bin kɔn nan Filistia jab.
3 Ki Filistia jab set kunkon-yenn paak, ki Israel jab mun set kunkonleer paak, ki baauk
ji foo bi sinsuuk ni.
4 Ki jasɔɔ nyii doo nba ki bi yir Gaaf na, ki u sann tee Goliaf, ki u nyii Filistia jab kaaŋ
na ni, ki lekit set a wun fɔ kɔnfɔɔt nan Israel jab. U fɔkint din gar taakaabii ŋantaawa.
5 Ki u din yir kut fokirik, ki bia lia kutmɔnt liatir, ki li kpiasu tee nan naasingann kpaiu
na,
6 ki u taafintii tee kutmɔnt, ki u buk kut kpanporuŋ.
7 U kpandaauk na gbeŋ nan daauk nba tuu pɔɔn ki bi dia luu tana na, ki li kpann
yur kpaiu tee nan jaar nba gbeŋ kpiasu na, ki kunkɔnkɔnnɔ lii u tɔɔnn po ki dia
naagbankɔŋir.
8 Ki Goliaf set ŋaan tant Israel jab paak ki yet a, “Yimm Sɔɔl yommii na, bee ki i nyii ki
teen siir nan tɔbi? N tee Filistia nirɔe. Ii gann jɔɔ yenɔkɔɔ ki wun tookin ki kɔn nanin.
9 Ki li-i tee ki u fit kɔn nanin ki kpiimi, timm Filistia teeb saa kpant i yommii, ki mi-i
muni fit kpiiu, ŋann yimm Israel teeb saa kpant timm Filistia teeb yommii.
10 Dinna nba na, n pakir nan yimm Israel jab na. Ii gann jɔɔ yenɔkɔɔ, ki min nan ŋɔɔ
n kɔn.”
11 Ki Sɔɔl nan Israel jab nba gbat Filistia nirɔ na mɔbona maŋ, ki jaŋmaanii soorib.

Linba ki Defid tun Sɔɔl kaaŋ ni

12 Defid din tee Jese bijae, ki tee Efrat naakuuk ni nirɔ, ki nyii Betlehem, ki li be Juda
yent ni. Jese din mɔk bonjai banniime, ki poŋ ji din tee jakpere yoo nba ki Sɔɔl tee
kpanbar na.
13 Jese bonjasaakai bantaa din wei Sɔɔl ki saan tɔba. Bikperik din tee Eliab, ki wunba
waa u paak tee Abinadab, ki wunba wei paan bantaa ni, ki bi yiu Sama.
14 Defid-e din joont ki tee sanbian. Wakperii bantaa nba din wei Sɔɔl ki saan tɔb na,
15 ŋaan Defid din tuu ŋmat kun Betlehem-e, ki saa gɔn u baa pei.
16 Ki Filistia jab na fɔ kɔnfɔɔt Israel jab paak dapiinna, li nyiɔk nan yonnu ni kur.
17 Dasiar ki Jese yet u bija Defid a, “Jiin disiŋa nba sii tee tatilabik, nan boroboro piik
na, ki saan nann ki saa tur a yɔɔrib, tɔb kaaŋ ni,
18 ki bia jii naabijerikin kuna piik, ki saa tur kunkɔnkɔnna saakɔɔ. A saa got, ki la a
yɔɔrib nba be biaŋinba, ki jen nan bi siara ki betin.
19 Kpanbar Sɔɔl nan a yɔɔrib nan Israel jaleeb kur be Ela baauk ni, ki kɔn nan Filistia
jab.”
20 Ki Defid guun sɔɔ ki u kpaar pei na, ŋaan fiir sanyapob ni ki jii jeet na, ki yaat saan
nan u baa Jese nba wannɔ biaŋinba na. U saa baat kaaŋ na niŋe, ki sɔɔ Israel jab nyi,
a bin saan kɔn, ki yeentir tɔb yeentii.
21 Ki Filistia nan Israel kunkɔnkɔnna kur set, ki teen siir nan tɔb, ki took leeb.
22 Ki Defid jii jeet na ki tur saakɔɔ nba gorii Israel jab jeet na, ŋaan chiar saan baa
kɔn siaminba na, ki baar u yɔɔrib boor, ki foontib.

23 Waa baar ki piak namm yoo nba, ki Goliaf nyii set ki pak butin Israel jab nan waa
poŋ tuu piak biaŋinba na. Ki Defid gbat u pinpakit na.
24 Yoo nba ki Israel jab la Goliaf, ki jaŋmaanii soorib, ki bi chiar,
25 ki ji yeen bi leeb a, “Gotirɔ, gbiintir u garuk maan nba ki u piak na. Ki kpanbar
Sɔɔl senn mɔsonn nan jɔɔ nba fit kpii Goliaf, u saa tur li daanɔ piinii nba yab, ki bia
turɔ ŋɔɔ kpanbar bipoo ki wun kɔɔn, ki bia nyinn u baa ŋaateeb ki bi kan pa lampo.”
26 Ki Defid boi jab nba see ki kpiau na a, “Li-i tee ki wunba fit kpii Filistia jɔɔ na, ki
nyinn Israel teeb fei na ni, bi saa turɔ bee? Ŋaan Filistia nirɔ nba ki waa Yennu na mun
tee ŋmee ki saa fit pak biir Yennu nba fo na kunkɔnkɔnna?”
27 Ki bi ŋamm wannɔ baa saa teen linba ki tur jɔɔ nba fit kpii Goliaf.
28 Yoo nba ki Defid yɔɔrkper Eliab gbat ki Defid piak nan jab na, ki u wutoor doo Defid
paak, ki u yet a, “A tuun bee nna na? Ŋmee gorii a pei nba be kunkoouk paak na? A
tee dont-n-mɔŋ daanɔe, ki bia mɔk buksin. Li paak ki a baar a tan barii tɔb na.”
29 Ki Defid boiɔ a, “N biir bee? N ki mɔk yaak ki saa paki-i?”
30 Ki Defid ŋmat jiant jalɔɔ nna paak, ki bia boi li buboit. Ki wuu boi wunba kur, bi
tuu turɔ jiinu ki li tee yomme.
31 Ki jasiab gbat Defid nba piak maan nba na, ki bi saan wann Sɔɔl, ki Sɔɔl yiinɔ.
32 Ki Defid bet Sɔɔl a, “Chanbaa, sɔɔ daa tiin Filistia nirɔ na. N saa saan ki kɔn
nanɔwa.”
33 Ki Sɔɔl yetɔ a, “Aaii, a saa teen nlee ki kɔn nan jɔɔ na? A daa tee bike, ŋaan jɔɔ na
ŋarin tee kunkɔnkɔnnɔe u bisin niŋa.”
34 Ki Defid bia lek yet Sɔɔl a, “Min a toontunnɔ tuu kpaar n baa pei-e, ki li-i tee yanbɔr
koo naamuuk tan baar ki soor pei na,
35 n tuu wei berɔ ki saa faau, ki fat peeuk na u mɔb ni, ki li-i tee ki u ŋmant n paaki,
n tuu soor u turue ki faa kpiu.
36 Min a daabir ban kpii yanbɔra nan naamuuta, ki Filistia nirɔ nba ki waa Yennu na
sii tee nan bi yenɔ nae, kimaan u butin Yennu nba fo na kunkɔnkɔnnawa.
37 Yennu nba nyinnin yanbɔra nan naamuut mɔi ni na, ŋɔɔe bia saa te ki man nyi
Filistia nirɔ na nuu ni.”
Ki Sɔɔl bet Defid a, “Ii saa, ki Yennu-ii be nana.”
38 Tɔn, ki Sɔɔl jii u tiɔŋ jatiat ki lann Defid: U lannɔ kut liatir, ki bia yirimɔ u kut
fokirik.
39 Ki Defid nɔɔn Sɔɔl jukbanjiak, kut liatir na paak; ki koor a wun somm, ŋaan gbar
sommir, kimaan u ki liar ki li maani. Ki u yet Sɔɔl a, “N kan fit jii linba na nba ki kɔn
kɔnni. N ki lia tiat nba na ki li maani.” Li paak ki u liat li kur,
40 ŋaan jii u pekpaargbiak, ki gann tanŋiŋara ŋanŋmu, kpenu ni, ki wuun u pakir ni,
ki kub naaluubuk u nuu ni, ki ji saan a wun took Goliaf.

Biaŋinba ki Defid nyann Goliaf

41 Ki Filistia nirɔ Goliaf chari ki nakii Defid, ki jɔɔ nba dia u naagbankɔŋir na somm
u nuntɔɔr ni, ki chari nakii.
42 Yoo nba ki Goliaf tan nakin Defid ki lau fanu na, ki u yisimɔ kimaan u la nan Defid
tee bike ki bia tee naasinŋaŋ.
43 Ki u boi Defid a, “N tee bɔke, ki a dia lanbann ki baat n boori-i?” Ki u ji yi u tingbana
sana, ki sat mɔtont Defid paak,
44 ki yet a, “Baat nna, ki min jii a gbanant ki tur nɔɔnii nan muuk ni bonkobit, ki bin
ŋmama.”
45 Ki Defid jiin a, “A tookitin nan takoobukɔ nan kpann nan kpanporuŋ, ŋaan min
ŋarin tookita nan Yabint daanɔ sann nie, wunba tee Israel kunkɔnkɔnna Yennu nba ki
a sarikitɔ na.
46 Dinna nba na, Yennu saa jiia, ki kubin n nuu ni, ki n saa nyanna ki pot a yur, ŋaan
jii Filistia kunkɔnkɔnna nba biar na gbanant ki tur nɔɔnii nan muuk ni bonkobit ki bin
ŋman, ki durinya na kur saa bann nan Israel teeb mɔk Yennu,
47 ki sɔɔ kur nba be nna saa la nan Yennu ki kpaan kpana nan takoobii kaawa, ki fit
tint u niibi. Tɔb na tee Yennu yare, ki u saa nyann, ki jii i kur ki kubin ti nuu ni.”
48 Goliaf nba chari ki nakii Defid na, ki Defid chiar yian ki chetɔ,
49 ki tun pakir na ni ki jii tann, ki wuun naaluubuk na ni, ki fuun jaar Goliaf, ki tann
na soor u yugbiar ki put u yukpabir, ki u baa ki fabin tiŋ ni.
50 Tɔn, ki Defid ki mɔk jukbanjiaki, ŋaan nyann Goliaf, ki kpiiu nan naaluubuk tann.
51 Ki Defid chiar saan u boor, ki saa ŋmaau, ŋaan saat ŋɔɔ Goliaf jukbanjiak, ki pot u
yur, ki u kpo.
Yoo nba ki Filistia jab na bann nan bi yudaanɔ kpowa na, ki bi ji chiar.

52 Ki Israel jab nan Juda jab ji yikin ki waab, ki weib halii ki saa diamm Gaaf, ki bia
saa baar Ekronn doo tammɔi boor, ki kpiib, ki bi gbanankpeena dɔɔ sɔnii ni, laa nyii
sɔnu nba saa Saaraim, ki saan tuu Gaaf nan Ekronn na.
53 Israel jab nba wei Filistia jab ki jen yoo nba, ki bi saat Filistia jab kaaŋ na.
54 Ki Defid jii Goliaf yur ki saan nann Jerusalem, ŋaan bir Goliaf jatiat na ŋɔɔ Defid
lanbouŋ ni.

Biaŋinba ki bi jii Defid ki baar nanɔ Sɔɔl boor

55 Yoo nba ki Sɔɔl bo la Defid ki u saa a wun kɔn nan Goliaf na, ki Sɔɔl boi Abner,
wunba tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ na a, "Ŋmee bike na?"
Ki Abner yetɔ a, "Chanbaa, n ki mi."
56 Ki Sɔɔl yet a, "Boin ki laan ŋmee bike."
57 Tɔn, Defid nba kpii Filistia nirɔ na ki jen yoo nba, ki Abner jiiu ki baar nanɔ Sɔɔl
boor, ki Defid bia daa dia Goliaf yur, u nuu ni.
58 Ki Sɔɔl boi Defid a, "Naasimɔ, a tee ŋmee bike?"
Ki Defid jiin a, "N tee a toontunnɔ nba ki bi yiu Jese, wunba nyii Betlehem na bijae."

18

1 Defid nba pak nan Sɔɔl ki gbenn na poor poe, ki Sɔɔl bija Jonatann niɔŋ kɔɔ Defid
ni, ki u loonɔ nan waa loon u mɔŋ biaŋinba na.
2 Laa nyii li daar, ki Sɔɔl dia Defid, ki ki te ki u ŋmat kun u baa ŋaaki.
3 Ki Jonatann por kat nan Defid sii tee u yɔɔke, kimaan u loon Defid maan nan u mɔŋ
nae.
4 Ki Jonatann liat liatir nba ki u bo lia na ki tur Defid, ki bia pukinɔ kunkɔnliatir nan
u jukbanjiak nan tɔrbann nan gbanbobinkar.
5 Siaminba kur ki Sɔɔl din tuu tun Defid, u tuu saan ki nyanna. Li paak, ki Sɔɔl jiiu ki
teenɔ u kunkɔnkɔnna saakab yenɔ. Linba na din maŋ Sɔɔl jab nan bi saakab kur.

Sɔɔl nba mɔk funfunn nan Defid biaŋinba

6 Defid nba din kpii Goliaf na poor poe, ki jab na ji din ŋmat kun bi doi ni, ki Israel
doi kur ni, poob nyii a bin took kpanbar Sɔɔl, ki yiin parpeenn yanii ki waa waak, ki
ŋakin siiyakii, ki bia faa kɔna.
7 Poob na nba kpamm nae ki bi yiin yaŋ na a, "Sɔɔl kpii tusire, ŋaan ki Defid kpii
tusaa piik piik."
8 Ki Sɔɔl ki loon nna, ki u wutoor doo bonchiann, ki u yet a, "Bi dontir Defid ki teenɔ
tusaa piik piik, ŋaan teen min tusir. U ji saa gaar bee, li-i kii tee naangbouŋ na kaa-a?"
9 Laa nyii li daare ki Sɔɔl kɔɔ funfunn, ki ji gorii Defid ninbiik.
10 Laa yent sanyiɔk, ki sebiik nyii Yennu boor ki kɔɔ Sɔɔl ni ki mukisirɔ, ki u be u
ŋaak ni ki piak nan waatɔ na. Defid din faa kɔnne nan waa tuu faa daar kur biaŋinba
na. Sɔɔl din dia kpanne u nuu ni,
11 ki yet u mɔŋ a, "N saa yekɔe ki saar tabinɔ nan dikpinn," ŋaan yek Defid kpann na
taar munlee, ki Defid lii li kurawa.
12 Sɔɔl ji din tiin Defid jaŋmaaniie, kimaan Yennu din be nanɔ, ŋaan nyik ŋɔɔ Sɔɔl.
13 Li paak ki u ji din te Defid bɔkit u mɔŋ nanɔ, ki turɔ kunkɔnkɔnna tusir. Ki Defid
jii jab maŋ ki saan namm tɔb.
14 Ki linba kur Defid tun, u din tuu nyanne, kimaan Yennu be nanɔ.
15 Sɔɔl din diit ki la Defid nyannu nba tee, ki jaŋmaanii ŋamm kɔɔu.
16 Ki binba kur be Israel nan Juda tiŋ ni din loon Defid maan, kimaan u din tee
tɔɔndaanɔ nba laat nyannue.

Biaŋinba ki Defid kɔɔn Sɔɔl bipoo

17 Tɔn, ki Sɔɔl yet Defid a, "N bipoo Merab-e na. N saa jiiu tura ki a kɔɔnɔ, li-i tee ki
a sii tuunin ki mɔk par ki bia taa n po, ki fit kɔn tɔb nba tee Yennu yar na." (Sɔɔl din
dukin nan u saa teen nnae ki Filistia teeb na n kpi Defid, ŋaan ki u daa kpiu u tiɔŋu.)
18 Ki Defid jiin a, "N tee ŋmee, koo n naakuuk ni niib tee lamme, ki n tan sii tee
kpanbar diammi?"
19 Tɔn, laa din tan jaŋ nan Sɔɔl n jii u bipoo ki tur Defid na, ki bi ji din kpint ki jiiu
tur jɔɔ nba ki bi yiu Adriel, ki u nyii Mehola na.
20 Sɔɔl bipoo bonbik po Mikal niɔŋ din kɔɔ Defid ni, ki bi yet Sɔɔl ki jiin li po, ki Sɔɔl
mɔk parpeenn,
21 ki din dukin ki tur u mɔŋ a, "N saa jii Mikal ki tur Defid ki u sii tee baruk ki soorɔ,
ki Filistia jab na n ji tan kpiu." Tɔn, taar munlee niŋe ki Sɔɔl bet Defid a, "A ji sii tee n
diamme."

22 Ki Sɔɔl yet u toontunna saakab a bin bɔr pak nan Defid, ki yet a, “Kpanbar mɔk
parpeenn nana, ki u saakab mun loon a maan, ki mɔtana li ji tee yoo nba ŋane nan fin
kɔɔn u bipoo.”
23 Saakab na din ŋamm pak mɔbona maŋ ki tur Defid. Ki Defid yet a, “I dukii nan li
tee jeruko nan nirɔ-ii tee kpanbar diammi, ki n namii, ki bia ki tee nijaann.”
24 Ki Sɔɔl toontunna na saan ki wann Sɔɔl maan nba ki Defid yet.
25 Ki Sɔɔl yet a, “Betir Defid nan kpanbar na ki loon poo diiuk, see Filistia kpeena
punjoot gbananbɔŋ kobik, ki lin te ki wun fit pa jiin ŋɔɔ Sɔɔl datai.” Sɔɔl nba din lor
biaŋinbae na, a lin te Filistia teeb na n kpi Defid.
26 Ki Sɔɔl toontunna na yet Defid maan nba ki Sɔɔl pak. Ki Defid ji din mɔk parpeenn
nan waa sii tee kpanbar diamm na. Pookɔɔnt daar nba din per na,
27 ki Defid nan u jab nyii ki kpii Filistia jab kobii ŋanlee ki pot bi punjoot na, ki saan
nann kpanbar na boor, ki saa kan li kur u numm ni, a lin te wun teen kpanbar diamm.
Ki li te Sɔɔl jii u bipoo Mikal ki turɔ.
28 Ki Sɔɔl ji bann fanu nan Yennu be nan Defid, ki bia bann nan u bipoo Mikal loon
Defid.
29 Ki jaŋmaanii ŋamm kɔɔ Sɔɔl, ki u tiin Defid, ki ji din tee u dataak nan ŋɔɔ Sɔɔl
kuun.
30 Filistia kunkɔnkɔnna din tuu baare ki kɔn namm, ŋaan tɔb kur ni Defid din tuu
nyanne ki gar Sɔɔl kunkɔnkɔnna saakab kur. Li paak ki Defid sann din doo.

19

Sɔɔl nba din koor biaŋinba a wun kpi Defid

1 Sɔɔl din yet u bija Jonatann-e nan u kunkɔnkɔnna saakab kur a bin kpi Defid, ŋaan
Jonatann din loon Defid maan,
2 ki din kumiiɔ, ki yet a, “N baa kpaan sɔniie a wun kpiia. Ii guu a mɔŋ wonn sanyiɔk
ni, ki saan bɔr siar po, kii be leŋ.
3 N saa nyi ki saan set kpian n baa, muuk ni, ki lii tee siaminba ki a bɔr na, ki n saa
pakɔ ki jiin a po. Ki mi-i la linba kur, n saa te ki a bann.”
4 Ki Jonatann pak ki dont Defid, Sɔɔl numm ni, ki yet a, “Chanbaa, a daa biir a
toontunnɔ Defid. U ki ban tun siar ki biirani. Waa tun linba kur, li tura sommire.
5 U din chibin u saaŋmaŋe, yoo nba ki u din kpii Goliaf na, ki Yennu te Israel teeb kur
la nyannu. Faa din la nna na, ki a mɔk parpeenn, ki bee teen ki a loon fan kpi niŋanɔ
Defid, ki li ki mɔk paak nan waama?”
6 Sɔɔl din gbiint Jonatann pinpakit na, ki por kat, ki yet a, “N por Yennu nba fo na
sann ni, n kan kpi Defid.”
7 Tɔn, ki Jonatann ji yiin Defid ki wannɔ maan na kur, ŋaan jiiu ki saan nanɔ Sɔɔl
boor, ki Defid ji tuun Sɔɔl toona nan waa poŋ tuu tuun na.
8 Li poor po ki tɔb ŋamm fiir, ki Defid saan ki kɔn nan Filistia jab na, ki nyannib, ki
bi chiar.
9 Dasiar ki sebiik nba nyii Yennu boor na kɔɔ Sɔɔl ni, ki mukisirɔ. U din kar u ŋaak
nie ki dia kpann u nuu ni, ki Defid mun be leŋ ki faa kɔnn.
10 Ki Sɔɔl koor a wun yek Defid kpann na ki saar tabinɔ nan dikpinn, ki Defid lii, ŋaan
kpann na saan yek dikpinn, ki Defid chiar bɔr.
11 Li daar nyiɔk ki Sɔɔl tun nisiab, a bin saan guur Defid ŋaak, ki won kpiu sanyiɔk ni.
Ki Mikal, wunba tee Defid ŋaapoo na kumiiɔ a, “Li-i tee ki a ki yaat nyiɔk na a manfoor
paaki, bi won saa kpia wonna.”
12 Ki Mikal nyinn Defid takoru ni, ki u chiar bot.
13 Ki Mikal jii ŋaak patir, ki paan gado paak, ki bir yukpakitir nba ki bi jii buunii kobit
ki wuunir na, ki li dɔɔ yur po, ŋaan pinnir chinchenn.
14 Yoo nba ki Sɔɔl toomii baar a bin soor Defid na, ki Mikal yetib a, “Defid yiare.”
15 Ki Sɔɔl ŋamm tun toomii na a bin ŋmat ki saa la Defid nan bi numm, ki bia yetib
a, “Ii jiiu nan u dɔɔnii ki baar nanɔ, min tan kpiu.”
16 Ŋaan jab na nba kɔɔ diiuk na ni, ki bi la patir na paa gado paak, ki buunii kobit
yukpakitir na be li yur po.
17 Ki Sɔɔl boi Mikal a, “Bee ki a kpannin ki te ki n dataak boti?”
Ki Mikal betɔ a, “U yaa mi-i kii sommɔ ki u chiari, u saa kpime.”
18 Ki Defid chiar saan Samuel boor, Rama doo ni, ki saa wannɔ linba ki Sɔɔl tun turɔ.
Ki Defid nan Samuel saan Nayof ki saa be leŋ.
19 Ki bi din tan bet Sɔɔl nan Defid be Nayof nba be Rama doo ni na.

20 Tɔn, ki u din tun jasiab a bin saan soor Defid. Ki jab na la Yennu sɔkiniinba ki bi
waa waak ki yikin, ki Samuel be namm ki tee bi tɔɔndaanɔ. Ki Yennu Seek sik Sɔɔl jab
na paak, ki bi mun jak waak ki yikin ki hoot.
21 Sɔɔl nba gbat nan bi tun nna na, ki u ŋamm tun toomii, ki bi mun bia saa jak waak
ki yikin ki hoot. Ki Sɔɔl ŋamm tun toomii taar muntaa ni, ki li bia saa baarib nna.
22 Ki u mɔŋ fiir ki soor Rama sɔnu. Yoo nba ki u saa baar bunbungbeŋir nba be Seku
na, ki u boi Samuel nan Defid nba be sian, ki bi betɔ nan bi be Nayof.
23 Waa saa ki saa per yoo nba, ki Yennu Seek sik u pak mun, ki u ji waa waak ki yikin
ki hoot ki saa Nayof,
24 ki liat u liant ki waa ki yikin Samuel tɔɔnn, ki dɔɔ yann tiŋ ni, li daar nan li nyiɔk
kur. Li paak teen ki niib yaa, “Sɔɔl mun ji tee Yennu sɔkiniie-e?”

20

Jonatann nba somm Defid biaŋinba

1 Tɔn, ki Defid nyii Nayof nba be Rama na, ki saan Jonatann boor ki saa boiɔ a, “N tun
bee? N tun bonbilanne? N tun ki biir a baa bee, ki u loon wun kpimi?”
2 Ki Jonatann yet a, “Yennu n bɔr, a kan kpo. N baa ki tuun siar ki bɔriimi, laa tee
toongbeŋir koo toonbiki, ki nlee ki u saa bɔrin linba na? Li ki tee nna kaa.”
3 Ki Defid yet a, “A baa mi fanu nan a loon n maan, ki u ji lor nan u kan wanna waa
dukii wun tun linba, kimaan li saa daamiiwa. N por nan Yennu nba fo na nan n ji ki
fɔk nan kuumi.”
4 Ki Jonatann yet Defid a, “Linba kur ki a loon ki min tun, n saa tun ki turawa.”
5 Ki Defid yetɔ a, “Gotirii, wonne tee ŋmaapaaŋ jaamm, ki li tee min won di nan
kpanbar na, ŋaan li-i tee ki a sak nna, n won saa gare ki saan bɔr ki saa tuu daarpo
daajoouk.
6 Li-i tee ki a baa ki lan jeet dindiboori, fan betɔ nan n miar sɔnu ki saan Betlehem, n
dandoo niwa, kimaan yoo jaŋ nan n ŋaateeb n di binn maruŋ jaamma.
7 Li-i tee ki u yet a, ‘Li ŋan,’ ŋann n saa tinna. U wutoor-i muni doo, a ji saa bann nan
u lor a wun kpime.
8 Fin n tun a lomm ki wann min a yɔɔk, kii dia mɔlor nba ki a sat nanin na, ŋaan li-i
tee ki n mɔk biit, fan kpin a tiɔŋ. Bee ki a saa jiin ki tur a baa ki wun kpimin?”
9 Ki Jonatann jiin a, “A daa ban dukii nna. Li-i bonni tee ki n mi fanu nan n baa loon
wun kpiiani, n bo kan betani-i?”
10 Ki Defid boi a, “Ŋmee saa kumiimi, li-i tee ki a baa jiin nan wutoori?”
11 Ki Jonatann yet a, “Baat ki tin saan muuk ni.” Ki bi kur lakin saan.
12 Ki Jonatann bet Defid a, “Yabint daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na-ii tee ti siara
nan daar po nna yoo, n saa boi n baa. Ki li-i tee ki u binbeŋ ŋani, n saa tura mɔb.
13 Li-i muni tee ki n baa lor a wun kpiia, ŋaan ki n ki wanna ki te ki a chiari, Yennu
n faa kpin. Yennu-ii be nana, nan waa din be nan n baa biaŋinba na.
14 Li-i tee ki n mɔk manfoori, fii dia mɔlor nba ki a lor nanin na, kii man nanin; ŋaan
li-i tee ki n kpo,
15 fan dia mɔlor maŋ nan n ŋaateeb ki saa tuu yoo nba kaa gbennu. Yoo nba ki Yennu
tan boont a datai kuri,
16 ŋaan mɔlor nba ki ti sat nan leeb na daa biir. Li-i tee ki a biirir, Yennu saa dat a
tubir.”
17 Ki Jonatann bia ŋamm te Defid sat mɔb nan u sii loon u maan yoo kur, kimaan
Jonatann loon Defid nan u mɔŋ nae.
18 Tɔn, ki Jonatann yetɔ a, “Wonn nba tee ŋmaapaaŋ jaamm na, bi won saa la nan a
kaa, kimaan a kaanu won sii dɔɔ yanne.
19 Ki daar po bi bia saa ŋamm la nan a kaa. Li-i baat yenlekir po, fan saan siaminba
ki a daan bɔr na, ki bɔr tana nba poo na poor po.
20 Ki n saa yekir tɔrbann peenii ŋantaa, ki li-i tee nan poot na,
21 ki n saa yet n ŋaatoontunnɔ ki wun saan ki kpaanir, ki li-i tee ki n yetɔ a, ‘Gotirii,
peenii na be a poor po, jiin ki baar nann nna na,’ ki li saa wann nan a tinna, ki a ji nyi.
N por Yennu nba fo na nan a kan kɔɔ daŋ ni.
22 Ŋaan li-i tee ki n betɔ a, ‘Peenii na be a tɔɔnn po,’ fan nyi yaat, kimaan Yennu loon
fan yaate.
23 Ŋaan mɔlor nba ki ti sat nan leeb na, Yennu-e saa te ki tin diar nan yoo nba kaa
gbennu.”
24 Ki Defid bɔr muuk na ni. Ki yoo nba tan jaŋ nan ŋmaapaaŋ jaamm na dinu, ki
kpanbar Sɔɔl baar a wun di jeet,

25 ki saan kar waa tuu kaar siaminba, ki li kpia dikpinn. Ki Abner kar ki kpianɔ, ki
Jonatann kar ki took u baa. Ki Defid yiar dɔɔ yann.
26 Ki Sɔɔl ki yet siar li daar, kimaan u dukin nan siare sii teenɔ ki u ki be fanu.
27 Ki li yent sanyiɔk ŋmaapaaŋ daaŋanlee ni, ki Defid yiar bia dɔɔ yann, ki Sɔɔl boi
Jonatann a, "Bee teen Defid ki baar jeet na dinu li wonn, koo dinna?"
28 Jonatann jiin a, "Defid miar sɔnue a wun saan Betlehem,
29 ki yet a, 'Chanbaa, ŋaant ki min saan, kimaan ti ŋaateeb yaa bin mann maruŋo
doo na ni, ki n yɔɔrɔ yiinin a mii be leŋ. Li paak, li-i tee ki a tee n yɔɔki, ŋaant ki min
saan ki saa gɔn n nikpiimm.' Ŋanne teen ki u ki be u kaanu ni."
30 Ki Sɔɔl wutoor doo Jonatann paak, ki u yetɔ a, "Fin nba tee nan poo mɔyêtuk daanɔ
nba kan pak mɔnii na, mɔtana n ji bann nan a mɔk lor nan Defid. A ki mi nan a dint a
mɔŋ nan poo nba mara na feie-e?
31 A ki mi nan Defid-i be u manfoor ni, a kan ban di doo na naami-i? Ii saa mɔtana ki
saa lommɔ ki baar nanɔ nna, kimaan li tee wun kpoe."
32 Ki Jonatann boi u baa a, "Bee paake ki u saa kpo? U biir bee?"
33 Li yoo na ki Sɔɔl yek Jonatann kpann a wun kpiu, ki Jonatann ji bann nan u baa set
lor a wun kpi Defid-e.
34 Ki Jonatann wutoor doo, ki u fiir yiama u kaanu ni, ki ki dii siar li daar. Ki li daar
tee ŋmaapaaŋ daaŋanlee daar. Ki u par biir nan linba saa baar Defid na paak, kimaan
u baa dinn Defid feiwa.
35 Laa yent sanyiɔk, ki Jonatann saan muuk ni a wun took Defid, nan baa won lor
biaŋinba na, ki jii naasinbik ki saan nanɔ,
36 ki yet naasinbik na a, "Chiat ki saan kpaan peenii nba ki n yaa man yek na." Bik
na chiar, ki Jonatann yek peenu, ki li gar liit bik na.
37 Yoo nba ki bik na saa baat siaminba ki peenu na baa na, ki Jonatann tant u paak a,
"Peenu na yakir faa be sian nawa.
38 A daa kpan see leŋi. Ii kakii." Ki bik na tɔkir peenu na, ki jen nann u chanbaa boor,
39 ŋaan ki mi li paak nba tee linba, see Jonatann nan Defid kɔɔe mi.
40 Ki Jonatann jii u jatiat ki tur naasinbik na, ki yetɔ a, "Jiin kii ŋmat nann doo ni."
41 Naasinbik na nba yaat saan yoo nbae, ki Defid fiir tankɔruk na niigaŋ po, ki gbaan
taar muntaa, Jonatann tɔɔnn, ki u numm tiib tiŋ ni. Ki Defid nan Jonatann kur mɔ ŋaan
mɔɔtir leeb tankpina.* Defid par din biir ki gar Jonatann yara.
42 Ki Jonatann yet Defid a, "Ii be nan parmaasir, kimaan ti por kat nan leeb, Yennu
sann niwa. Yennu sii be min nan fin sinsuuk ni, ki bia sii be n yaaboona nan a yaaboona
sinsuuk ni, ki te ki bin dia mɔlor nba ki ti sat nan leeb Yennu sann ni na." Ki Defid yaat,
ki Jonatann mun ŋmat saan doo ni.

21

Biaŋinba ki Defid chiar Sɔɔl boor ki saan Nob

1 Ki Defid saan Nob, manntɔɔ Ahimelek boor, ki Ahimelek gbanu jek, waa lau yoo nba,
ki boiɔ a, "Bee ki a somm a kɔɔ, ki ki tɔk nan sɔɔ?"
2 Ki Defid jiin a, "Kpanbare tumin nan mɔmaan, ŋaan yaa n daa te ki sɔɔ bant waa
yaa n tun linba. N jab ŋarin, n betib maa bin chetin siar po.
3 Tɔn, a mɔk bee a nuu ni? Turimin boroboro kuna ŋanŋmu, koo linba kur ki a mɔk."
4 Ki manntɔɔ na yet Defid a, "N ki mɔk boroboro yanni, ŋaan n mɔk Yennu boroboro
kɔɔe. A saa fit gaarir, li-i tee ki a jab na ki dɔɔ nan poob daaŋanlee nna."
5 Ki Defid yet a, "Barmɔnii, bi ki nakin poobi. N jab na tuu soor bi mɔŋe ki be fanu,
li-i lekii tee ki bi gɔrimi, ŋma ji boi dinna sommir nba be li kɔɔ na."
6 Ki manntɔɔ na tur Defid Yennu boroboro na, kimaan ŋanne din tenn ki tee boroboro
nba ki u jikit ki teen Yennu. Bi din nyinn Yennu boroboro nba tuu paa kasii sentir paak
nawa, ŋaan tɔɔn boroboro paann.
7 Ki Sɔɔl pekpaarbat, wunba ki bi yiu Doeg, ki u nyii Edom na be leŋ li daar, a wun
ŋamm u mɔŋ.
8 Ki Defid yet Ahimelek a, "A ki mɔk kpann koo jukbanjiak nna ki turimi-i? Kimaan
kpanbar na tontii te ki n nyii yiama, n ki la yoo ki jii n jukbanjiak koo jatiɔko."
9 Ki Ahimelek jiin a, "N mɔk Goliaf, wunba din tee Filistia nirɔ ki a din kpiiu Ela baauk
ni na jukbanjiake. Li be manntɔɔ liat jabik na poor po, ki pɔɔb chinchenn ni. Li-i tee ki
a loon, fan jii, ŋanne tee jatiɔk nba be nna."
Ki Defid yet a, "Jiin turin, jatiɔk ji ki be siar boor ki gar na."

* **20:41 20.41** Bi binbeŋ ni, bi din teen nnae, ki li want lomm.

10 Ki Defid yaat leŋ ki saan Gaaf, ki saa be bat Akis boor, kimaan Sɔɔl paak.
11 Ki bat Akis saakab na yetɔ a, “Defid nba na kaa tee kpanbar u tiŋ ni na-a? Jɔɔ nae
ki poob yiin yanii ki waa waak, ki yaa Sɔɔl kpii tusire, ŋaan ki Defid kpii tusaa piik piik
na.”
12 Bi mɔbona na din daamii Defid bonchiann, ki jaŋmaanii soorɔ, ki u tiin bat Akis.
13 Li paak, yoo nba kur ki Defid be nammi, u tuu tee nan u yur labir nae, ki bii koor
a bin diŋɔ ki u tee nan waatɔ na, ki bɔ bɔɔnii doo na tammɔi nan gana paak, ki sut
mɔsant ki lant u tiaŋ.
14 Ki bat Akis yet u ŋaasaakab a, “Gotirii, jɔɔ na waate. Bee ki i baar nanɔ ki turimi?
15 Waatib ki jaŋime-e? Bee ki i baar nan lɔɔ ki u daamiin nan u waat marima n ŋaak
na niŋi?”

22

Biaŋinba ki Defid be Adulam nan Mispa doi ni

1 Defid din nyii Gaaf doo ni, ki yaat saan kɔɔ tanfiiɔk nba kpia Adulam doo na. Ki u
yɔɔrib nan u ŋaateeb nba din tan gbat nan u be leŋ na, ki bi saan pukinɔ.
2 Binba kur din be ninbaatir niŋ, nan binba ki pana soorib, nan binba be parbiir ni,
ki bi saan u boor. Bi kur din teen nan niib kobii ŋanna nawa, ki u tee bi tɔɔndaanɔ.
3 Defid din nyii leŋ ki saan Mispa, ki li be Moab booru yent ni, ki saan yet Moab bat
a, “Chanbaa, a kan te n baa nan n naa n baar kii taŋi be a boor ni, ki saa tuu yoo nba
ki n tan saa bann linba ki Yennu saa tun turimi-i?”
4 Tɔn, ki Defid nyik u damm, ki bi biar be Moab bat boor, yoo nba kur ki Defid din bɔr
tanfiiɔk ni na.
5 Yennu sɔkinii Gaad din baar Defid boor ki yetɔ a, “A daa be tanfiiɔk na niŋi. Fiit
yiama ki saan Juda tiŋ ni.” Ki Defid nyii li ni ki saan Heref fɔɔr ni.

Biaŋinba ki Sɔɔl kpii mannteeb, Nob doo ni

6 Dasiar ki Sɔɔl be Gibea, ki kar naan tiik nyakir, ki li be kunkonn paak, ki dia kpann
u nuu ni. Saakab kur din see u boor ki lintɔwa. Bi din tan bet Sɔɔl nan bi la Defid nan
u jab nba be siama.
7 Ki Sɔɔl yet u saakab na a, “Gbiintir man, yimm Benjaminn jab, Defid saa fit tur i kur
sarwaat nan tilontii kpaanta-a? U saa fit teeni u kunkɔnkɔnna saakaba-a?
8 Li paake ki i lorin a yin biirimi-i? I sɔɔ ki ban betin nan n tiɔŋ bik mɔk lor nan
Defid-i. I sɔɔ baka kaa n po, ki ki fit betin nan n bija lor nan Defid, a wun kpaan sɔnii
ki kpin, nan waa tun biaŋinba dinna na.”
9 Ki Edom nirɔ nba ki bi yiu Doeg na see nan Sɔɔl saakab, ki yet a, “N la Defid yoo
nba ki u saa Ahimelek boor, wunba tee Ahitub bija ki be Nob na.
10 Ki Ahimelek boi Yennu, Defid nba saa tun linba po, ki bia tur Defid jeet nan Goliaf
nba din tee Filistia nirɔ na jukbanjiak.”
11 Ki kpanbar Sɔɔl te ki bi saan yiin manntɔɔ Ahimelek nan u ŋaateeb kur nba tee
mannteeb ki be Nob na, ki bi kur baar u boor.
12 Ki Sɔɔl yet Ahimelek a, “Gbiintirii, Ahimelek.”
Ki Ahimelek jiin a, “N gbiin, chanbaa.”
13 Ki Sɔɔl boiɔ a, “Bee ki fin nan Defid lorin a yin kpimi? Bee ki a turɔ jeet nan
jukbanjiak, ki bia boi Yennu waa saa tun linba? Mɔtana u ŋmant n paake, ki kpaan
sɔnii a wun kpin.”
14 Ki Ahimelek jiin a, “Defid kɔɔe tee a nimɔnɔ ki gar saakab nba ki a mɔk na, u tee a
tiɔŋ diamme, ki tee binba guua na saakɔɔ, ki binba kur be a ŋaak na ni chɔrimɔ.
15 Nn, n boi Yennu ki turɔwa. N daa ki piin kaa na, ŋaan chanbaa, a daa biirin koo n
ŋaasɔɔ a ti lorin tin kpiiani, kimaan n ki mi maan na po.”
16 Ki kpanbar na yet a, “Ahimelek, a saa kpo nnae, fin nan a nikpiimm kur.”
17 Ki kpanbar na yet binba guu-u ki see kpiau na a, “Kpimin Yennu mannteeb na,
kimaan bi mun bia lor nan Defid-a. Bi mi nan u yaatir ki nyikinime, ŋaan ki bi ki
betimi.” Ki kpanbar ŋaasaakab na ki loon bin jii bi nii ki sii Yennu mannteeb na.
18 Tɔn, ki Sɔɔl yet Doeg a, “Fin n kpib.” Ki Doeg kpii bi kur. Li daar ki u kpii mannteeb
piinniin nan banŋmu, binba saa fit lia parbiir paak liatjabik.
19 Ki Sɔɔl bia te ki bi kpii niib kur nba be Nob, ki li tee mannteeb doo na: Li jab nan
poob nan waas nan sanpantii nan nei nan bonii nan pei, ki bi kpii bi kura.
20 Ki Ahimelek bija nba ki bi yiu Abiatar na bot, ki saan taan Defid,
21 ki betɔ biaŋinba ki Sɔɔl kpii Yennu mannteeb.
22 Ki Defid yetɔ a, “Daar nba ki n la Doeg ki u be leŋ na, ki n mi nan u saa yet Sɔɔl-a.
N paake ki bi kpii a nikpiimm kur.

23 Ii be n boor ki daa tiin jaŋmaanii. Sɔɔl loon wun kpi min nan fine; a be n boor, a
saa tinna.”

23

Biaŋinba ki Defid tinn Keila doo

1 Defid din gbat nan Filistia teeb tuu lek Keila dooe, ki fiar bi jepaant nba ki bi jaan
na.
2 Ki u boi Yennu a, “N saan ki lek Filistia teeb na-a?”
Ki Yennu jiin a, “Nn, ii saa ki lekib, ki tinn Keila doo.”
3 Ŋaan Defid jab na betɔ a, “Taa be Juda tiŋ ni na, ti mɔk jaŋmaanii, ki ti-i ji kii saan
Keila doo ni ki kɔn nan Filistia teeb na, li saa pukine.”
4 Ki Defid bia ŋamm boi Yennu, ki Yennu betɔ a, “Ii saa Keila, kimaan n saa te ki a
nyann Filistia teeb nawa.”
5 Tɔn, ki Defid nan u jab saan Keila ki saa lek Filistia teeb, ki kpiib bonchiann, ki jii bi
bonkobit, ki tinn Keila niib.
6 Yoo nba ki Ahimelek bija Abiatar din bot ki saan taan Defid, Keila doo ni na, u din
jii mannteeb liatjabik nae ki saan nann.

Biaŋinba ki Sɔɔl waa beer Defid

7 Bi din bet Sɔɔl nan Defid saan Keila-wa, ki Sɔɔl yet a, “Yennu jii Defid ki kubin n
nuu niŋa. Defid soor u mɔŋ baruk, kimaan u kɔɔ doo nba ki bi maa joona ki linta, ki li
tammɔi mɔk gankparkara.”
8 Ki Sɔɔl yiin u kunkɔnkɔnna kur, ki bi teen siir nan bin faa tɔb, ki saan Keila doo ni
a bin saa soor Defid nan u jab.
9 Yoo nba ki Defid gbat nan Sɔɔl lorin a wun lekɔ na, ki u yet manntɔɔ Abiatar a, “Baat
nan manntɔɔ liatjabik na.”
10 Ki Defid yet a, “N Yomdaanɔ, Israel teeb Yennu, n gbat nan Sɔɔl lorin a wun baar
Keila na ki tan biirir, min yaa paak.
11 Keila doo ni niib na saa jiin ki kubin Sɔɔl-aa? Sɔɔl set saa baar nan maa gbat
nawa-a? N Yomdaanɔ, Israel teeb Yennu, n barimae, a turin gatu.”
Ki Yennu jiin a, “Sɔɔl saa baara.”
12 Ki Defid ŋamm boi a, “Keila doo ni jab saa jii min nan n jab ki kubin Sɔɔl-aa?”
Ki Yennu yetɔ a, “Bi saa teena.”
13 Ki Defid nan u jab tee nan kobii ŋanloob na, ki nyii Keila doo ni yiama, ki somm
kaar. Yoo nba ki Sɔɔl gbat nan Defid nyii Keila doo niŋa na, ki u ji ki saan leŋi.

Ki jiin Defid benu, kunkona tiŋ na ni po

14 Defid din bɔr kunkona tiŋ nie, ki li be kunkoouk nba kpia Sif na. Sɔɔl lek din koor
a wun lon u boore, ŋaan Yennu din ki jii Defid ki turɔ.
15 Defid din la nan Sɔɔl yaa wun kpiue.
Ki Defid be Hores, kunkoouk nba kpia Sif na.
16 Ki Jonatann saan u boor leŋ, ki saa turɔ chekinii ki jiin Yennu sommir po,
17 ki beerɔ a, “A daa tiin jaŋmaanii. N baa Sɔɔl kan fit kpiiani, u mi fanu nan fine sii
tee Israel teeb kpanbar, ki n sii waa a paak.”
18 Ki bi niib banlee na sat mɔb ki tur Yennu, nan bi naasinyɔɔsir sii tun be-e. Ki Defid
biar Hores, ŋaan Jonatann mun ŋmat kun u doo ni.
19 Ki nisiab nyii Sif ki saan Sɔɔl boor, Gibea doo ni, ki saa yetɔ a, “Defid bɔr ti yent nie,
Hores doo nba be Hakila kunkonn paak na, ki li be niigaŋ po, Judea muuk ni.
20 Chanbaa, ti mi faa loon ki a soorɔ biaŋinba. Baat ti yent ni, yoo nba kur ki a loon,
ki tin somma ki a soorɔ.”
21 Ki Sɔɔl jiin a, “Yennu n teen piisin i paak nan yaa loon n maan na.
22 Ii saa man ki saa ŋamm fiit fanu, ki bann Defid nba be siaminba, nan waa gɔrin
sian, nan wunba lau. N gbat nan u sub halii.
23 Ii lomɔ fanu, siaminba ki u kpan bɔr, ŋaan yabir jen na, ki tan kumiin yiama, ki
min nan yimm n saan. Li-i tee ki u be yent na ni, mi-i lekii saa lomɔ Juda tiŋ kur po, see
ki n lau.”
24 Tɔn, ki bi ŋmat saan Sif ki liit Sɔɔl. Defid nan u jab din be Maonn muuk ni, ki li be
baauk nba dɔɔ yann na ni, Judea muuk nba be niigaŋ po na.
25 Ki Sɔɔl nan u jab piin ki kpaan Defid. Yoo nba ki bi yet Defid li po na, ki u saan kɔɔ
jɔkunkonn nba be Maonn kunkoouk paak na. Sɔɔl nba gbat nan u be leŋ na, ki u saan
Moann ki waa beerɔ.
26 Sɔɔl nan u jab din be kunkonn na bɔkire, ki Defid nan u jab mun be bɔkleer, ki koor
a bin nyi Sɔɔl nuu ni. Sɔɔl nan u jab nba nakii Defid nan u jab a bin soorib yoo nba,

27 ki toomii baar yet Sɔɔl a, “Jenin yian na, ki Filistia teeb yaa bin kɔɔ ti tiŋ nie.”
28 Ki Sɔɔl nyik ki ji ki waa Defid, ŋaan ŋmat ki saa kɔn nan Filistia teeb na. Li paak
teen ki bi yi leŋ Bɔkitu Kunkonn.
29 Defid din nyii leŋe ki saan En-gedi yent ni, ki saa bɔr li tanfiat ni.

24

Biaŋinba ki Defid nyik ki ki nyinn Sɔɔl manfoor

1 Sɔɔl nba din saan kɔn nan Filistia teeb ki jen yoo nba, ki bi betɔ nan Defid be En-gedi
kunkoouk paak.
2 Ki Sɔɔl jii Israel kunkɔnkɔnjaana tusaa ŋantaa ki saan namm yondopo, ki jiin piarii
tanpiit na po, a wun kpaan Defid nan u jab,
3 ki saa baar tanfiiɔk nna boor, ki li be sɔnjokpiŋ ki kpia peloi, ki u kɔɔ tanfiiɔk na ni
a wun fat u mɔŋ, ŋaan sɔɔ Defid nan u jab dɔŋ kɔɔ tanfiiɔk maŋ niwa, ki be li linn po.
4 Ki Defid jab na yet a, “Daar nba nae ki Yennu din paka nan u saa jii a dataak ki kubin
a nuu ni, ki a saa fit teenɔ faa loon biaŋinba.” Ki Defid bɔk soon nna ki saa bɔkin, ki
pot Sɔɔl liatir mɔgbann, ki Sɔɔl ki banni.
5 Li poor poe ki Defid yan ŋmat nan waa pot Sɔɔl liatir mɔgbann na.
6 Ki u bet u jab na a, “Yennu n bɔr ki n daa nyint n chanbaa manfoori, koo ki jii n nuu
ki siinɔ, kimaan ŋɔɔe tee wunba ki Yennu gannɔ ki teenɔ kpanbar na.”
7 Defid jii mɔbona nae ki yakii nan u jab, a bii mi ki bin lek Sɔɔl.
Ki Sɔɔl nyii tanfiiɔk na ni ki soor sɔnu ki saa.
8 Ki Defid nyii ki wei Sɔɔl poor ki yiinɔ a, “N kpanbar.” Ki Sɔɔl jiant ki got, ki Defid
baa fabin tiŋ ni nan jirima,
9 ki yetɔ a, “Bee teen ki a gbia niib nba yeena nan n koor a n kpiiani?
10 Dinna daar nba na, a la nan a numm, biaŋinba ki Yennu jiia ki kubin n nii ni,
tanfiiɔk na ni, ki n jab na siab yaa min kpiia, ŋaan ki ninbaauk soorin nana, ki n yet a,
‘N kan ban jii n nuu ki sii fin chanbaa, kimaan fine tee daanɔ nba ki Yennu gann, a fii
tee kpanbar.’
11 Gotir, n baa. A la a liatchabir nba ki n dia nawa. N bo saa fit kpiia, ki n nyika, ŋaan
pot a liatir mɔgbann. Mɔtana, a ji bann nan n ki dukii bonbiir ki jiin a po, n bia ki yêen
a mɔb. N ki biir a siar, ŋaan ki a waa beerin a fan kpin.
12 Yennu n bu min nan fin buut, ki wann wunba biir lɔɔ. Yennu n te linba ki a tun
turin na, ki lin jir a paak, kimaan n kan ban jii n nuu ki siiani.
13 A mi barŋar na, nan baa yaa, ‘Toonbiit nyi nibiiuk nie.’ Li paak ki n kan jii n nuu
ki siia.
14 Gotir, Israel kpanbar nba koor a wun kpi bona nba na. Gotir bona nba ki u waa
beer. Li tee bɔkpeenne, koo biabike-e?
15 Yennu-e saa bu ti buut ki wann daanɔ nba biir lɔɔ. Yennu n got maan maŋ ni ki
kɔn n paak, ki te man nyi a nuu ni.”
16 Defid nba pak ki gbenn yoo nba, ki Sɔɔl yet a, “Fin n bija Defid-ee?” ki piin bui
sanpaapowa,
17 ki yet Defid a, “A mɔk mɔnii, mine mɔk biit. A tun ki ŋammima, ŋaan ki min tuun
biira.
18 Mɔtanae ki a wannin faa tun ki ŋammin biaŋinba. Yennu-e jiin ki kubin a nuu ni,
ŋaan ki a ki kpiimi.
19 Taar munŋaae ki nirɔ saa soor u dataak ki ŋaau yann ki kan turɔ daŋi? Yennu saa
teen piisin fanu a paak, nan faa tun linba ki turin dinna na.
20 N mi nan a set saa di Israel naama, ki naangbouŋ na saa wei a dianu yoo.
21 Ŋaan satir mɔb ki turin, Yennu sann ni, nan a saa nyik n maaru ki bii be, ki lin te
ki n sann nan n baa ŋaateeb sana daa boori.”
22 Ki Defid sat mɔb ki tur Sɔɔl.
Ki Sɔɔl ji ŋmat kun u ŋaak ni, ki Defid nan u jab mun ŋmat saan bi bunbɔr boor.

25

Ki jiin Samuel kuun po

1 Ki Samuel kpo, ki Israel teeb kur taan ki bui fabin u po, ŋaan piiu u ŋaak ni, Rama
doo ni.

Biaŋinba ki Abigail somm Defid

Li poor po ki Defid saan Parann kunkoouk paak.

2-3 Jasɔɔ nnae din be, ki tee Kaleb booru ni nirɔ, ki u sann tee Nabal, ki nyii Maonn
doo ni, ki din mɔk tinsiar, ki li kpia doo nba ki bi yi Kamel na. U din tee jakpaatire,
ki mɔk pei tusaa ŋantaa nan buunii tusir. U ŋaapoo Abigail din fan, ki bia mɔk yan
bonchiann, ŋaan ki ŋɔɔ Nabal tee jawudaanɔ ki bia tee nitouŋ. U din be Kamel ki koor
u pei.
4 Ki Defid nba din be kunkoouk paak na gbat li po,
5 ki tun toomii, ki bi tee jab piik, a bin saan Kamel ki saa lon chanbaa Nabal boor, ki
turɔ foontii,
6 ki betɔ a, "A yɔɔk Defid teena foontii, u foont fin nan a ŋaateeb ki teen linba kur be
a ŋaak ni na laafia foontii.
7 U gbat nan a koor a peie, ki u loon fan bann nan a pekpaarii nba din be ti boor na
siar din ki daamii. Yoo nba kur ki bi din be Kamel na, bi siar din ki bot.
8 Fin n boi a toontunna na, ki bi saa beta. Ti baar a jaamm daare, ki a bija Defid yet
nan a gaarit saauŋ fanu, ki turit linba kur ki a saa fit tur."
9 Yoo nba ki Defid jab na baar Nabal boor, ki yetɔ Defid mɔmaan na, ŋaan guur waan.
10 Ki Nabal jiin Defid toomii na a, "Ŋmee tee Defid-i? N daa ki ban gbat u sanni.
Daaŋanlee na, digbann na ji gbeen nan daaba nba nyikin bi chanbaanbae.
11 N ki yaa man jii n boroboro nan nyun nan bonkobit nba ki n kpiib ki bo yaa man
tur binba koor pei na, ki tur jab nba ki n ki mi baa nyii sian."
12 Ki Defid jab na ŋmat u boor ki saa kumiiɔ linba ki Nabal yet.
13 Ki Defid yet u jab na a, "Jiin i jukbanjai man." Ki jab na jii bi jukbanjai, ki Defid
mun jii u jukbanjiak. Ki Defid fiir yaat nan jab kobii ŋanna, ŋaan nyik jab kobii ŋanlee
ki bi guu bi tiat.
14 Ki Nabal ŋaatoontunyenɔ yet Nabal ŋaapoo Abigail a, "A gbat maan nawa-a? Defid
tun toomii ki bi nyii kunkoouk paak ki baar a bin foont chanbaa, ŋaan ki u jak sukiib.
15 Niib na tuu ŋan ki turit. Bi tuu ki diat yana yana, ki yoo nba kur ki ti be muuk ni
na, ti siar bia ki ban boti.
16 Ki bi tuu guut yonnu nan nyiɔk kur, yoo nba ki ti tuu be namm ki kpaar pei na.
17 Ti naa, tiat linba na po, ŋaan dukin faa saa teen biaŋinba. Linba na saa fit biir ti
chanbaa nan u ŋaateeb kur. U tee nitouŋ nba kan sak ki gaar kpaaniie."
18 Ki Abigail kakit yian ki taan boroboro kuna kobii ŋanlee, nan tilɔɔna daan
bujakɔra ŋanlee, nan pepurika banŋmu, nan dibinsiŋa tatilaŋmanbana ŋanlee, nan
tilɔɔnkoonsɔkita kobik, nan tilɔɔnkoonsɔkitlia kobii ŋanlee, ki jii li kur ki paan bonii
paak,
19 ŋaan bet u toontunna a, "Yimm n liit kii gaar, ki n saa wei," ŋaan u din ki yet u sɔrɔ
Nabal-i.
20 Abigail nba jak u boŋ ki lintir kunkonn na, li taakpaak ni ki u took Defid nan u jab,
ki bi baat.
21 Ki Defid dukii a, "Bee paake ki n daan gorii nirɔ nba na faar kunkoouk na paaki,
ki u siar bonmintik nna gbaa ki boti, waa ji tun linbae na ki pa jiinin sommir nba ki n
sommɔ na paak?
22 Yennu n faa kpin, li-i tee ki li yent, ki n ki kpii ŋɔɔ nan u jab kuri."
23 Yoo nba ki Abigail la Defid na, ki u kakit ki sik u boŋ paak yiama, ki baa fabin tiŋ
ni, Defid tɔɔnn,
24 ki yetɔ a, "Chanbaa, gbiintir ki turin. Ŋaant nyiiruk na-ii be n paak.
25 A daa fiin Nabal* po, nifoyann nba ki mɔk nyɔɔt na, u kpan tee-e nan u sann nba
tee na, jatuk. Chanbaa, n daan ki be yoo nba ki a toomii baar na.
26 Yennu-e te ki a ki lek ki kpii a datai na, ki mɔtana, n por kat nan Yennu nba fo na
sann ni, a datai nan binba kur biira saa la tubdatu nan Nabal na.
27 Chanbaa, gaat piinii nba ki n baar nann maa min tura, ki fan tur a jab na.
28 Chanbaa, nyikin chab n biit nba kur ki n tun biira. Yennu saa dinna naan, ki bia
tan dinn nan a yaaboonawa, kimaan a kɔn u kɔnae, ki kan tun bonbisiar nan faa tan
saa kpo.
29 Li-i tee ki wunba kur tan leka, a wun kpiia, ŋaan ti Yomdaanɔ Yennu-e saa tinna,
ki guura nan jɔɔ nba tuu guu u mɔkint na. A datai ŋarin, u saa lube nan jɔɔ nba tuu jii
tann ki teen naaluubuk ni ki luur na.
30 Ki li-i te yoo nba Yennu tan tun bonŋana nba ki u sat mɔb nana na ki gbenni, ki
dinna Israel naami,
31 a par sii mei nan faa ki kpii binba ki biir a siar, koo ki pa jiinib na. Chanbaa, yoo
nba Yennu tan teen piisin a paaki, fan tiar n po."

* **25:25 25.25** Nabal paake tee "jatuk."

32 Ki Defid yet Abigail a, “Pakin Yennu, wunba tee Israel teeb Yennu, ki tuma a fan
chetin dinna na.
33 Yennu n gaar niipoouk nan a yan nba ki a mɔk, nan linba ki a tun dinna ki gɔɔrin,
ki n ki nyinn sɔn daar na ni ki jiin pann na.
34 Yennu-e gɔɔrin ki n ki turi daŋi, ŋaan n por nan Yennu nba fo ki tee Israel teeb
Yomdaanɔ na, nan fi-i bonii kii kakit ki tookin yiami, li won bo tan sii yentir na, ki Nabal
koo u jasɔɔ ji ki biar be u manfoor ni.”
35 Tɔn, Defid nba gaar piinii na yoo nba, ki u yetɔ a, “Ii kun nan parmaasir, n gbat a
mɔmaama. N saa tun faa loon biaŋinba.”
36 Yoo nba ki Abigail ŋmat Nabal boor na, ki Nabal di jaamm nan u tee kpanbar na,
ki nyuu yib, ki ji tan ki mi u mɔŋ boor. Li paak ki Abigail din ki fit pakɔ siar nan laa tan
yent.
37 Li sanyiɔk ni nba ki Nabal numpo yent na, ki u ŋaapoo ji pakɔ linba tun, ki u yan
put, ki u gbanant kpo.
38 Li din jii nan daapiik naewa, ki Yennu faa ŋɔɔ Nabal ki kpiiu.
39 Yoo nba ki Defid gbat nan Nabal kpowa na, ki u yet a, “Pakin Yennu man, wunba
bu Nabal buut nan waa sukiin na paak, ki bia gɔɔrin ki n ki tun bonbiir na. Yennu-e te
ki Nabal biit ŋmat u paak.”
Ki Defid ji tun bet Abigail a wun sak kii tee u ŋaapoo.
40 Ki u toontunna na saan Abigail boor, Kamel doo ni, ki saa yetɔ a, “Defid-e tunt a tin
baar jiia ki wun kɔɔna ki fii tee u poo.”
41 Ki Abigail baa fabin tiŋ ni, ŋaan yet a, “N tee u daabire, ki teen siir nan min wuur
u toontunna taawa.”
42 Ki Abigail fiir yiama ki jak u boŋ, ki u daabpoi banŋmu wei ki chianɔ, ki bi tɔk nan
Defid toomii na ki saan, ki Abigail saa teen Defid poo.
43 Defid din kɔɔn Ahinoam wunba nyii Jesreel naewa, ki Abigail tan kunɔ.
44 Ŋaan sɔɔ Sɔɔl din jii u bipoo Mikal, wunba ki Defid kɔɔnɔwa na, ki tur Lais bija
Palti, wunba nyii Galim doo ni na.

26

Biaŋinba ki Defid ki nyinn Sɔɔl manfoor taar munlee ni

1 Ki jasiab nyii Sif ki saan Sɔɔl boor, Gibea tiŋ ni, ki saa yetɔ a, “Defid bɔr Hakila
kunkonn, tanfiiɔk ni, ki li kpia Judea kunkoouk.”
2 Sɔɔl din fiire yiama, ki jii Israel kunkɔnkɔnjaana tusaa ŋantaa, ki saa namm Sif
kunkoouk paak, a bin saa kpaan Defid,
3 ki saan chaan bi kaaŋ sɔnjokpiŋ, ki li kpia Hakila kunkonn. Defid lek daa din be
kunkoouk na niŋe, ŋaan yoo nba ki u gbat nan Sɔɔl baar ki kpaanɔ na,
4 ki u tun dobiiteeb, ki bi saan dobii ki la nan Sɔɔl set baar leŋa.
5 Ki ŋɔɔ Defid saan yiama ki saa got la siaminba ki Sɔɔl nan Ner bija Abner, wunba tee
Sɔɔl kunkɔnkɔnna saakɔɔ na dindɔɔr boor. Sɔɔl din dɔɔ kaaŋ na niŋe, ki u kunkɔnkɔnna
na dɔɔ ki lintɔ.
6 Ki Defid boi Ahimelek, wunba tee Hef booru ni nirɔ na, nan Joab naa bik nba ki bi
yiu Abisai, ki bi naa tee Seruya na a, “I banlee na ŋmee ki min nan ŋɔɔ saa saan Sɔɔl
kaaŋ ni?”
Ki Abisai yet a, “N saa saana.”
7 Tɔn, li daar nyiɔk, ki Defid nan Abisai kɔɔ Sɔɔl kaaŋ na ni, ki la Sɔɔl dɔɔ gɔɔnt kaaŋ
na sinsuuk ni, ki u kpann chaa, ki kpia u yur, ki Abner nan kunkɔnkɔnna na dɔɔ ki
lintɔwa.
8 Ki Abisai yet Defid a, “Yennu jii a dataak ki kubin a nuu ni dinna nyiɔk nawa, mɔtana
ŋaant man ŋmuu-u nan u kpann na yomkɔɔ, ki tabinɔ nan tiŋ, ki daa pukii munlee.”
9 Ki Defid yet Abisai a, “A daa teeu daŋi. Ŋmee saa jii u nuu ki sii Yennu niganntɔɔ
na, ŋaan kan kɔɔ biit ni?”
10 Ki Defid tukin ki yet a, “Barmɔnii nan Yennu nba fo na, n mi nan Yennu tiɔŋo saa
kpi Sɔɔl. Laa sii tee u yooe tan saa baar ki wun yiar ki kpo, koo u tan saa saan tɔbe ki
saa kpakin li ni.
11 Yennu n bɔr ki n daa jikit n nuu ki siin Yennu niganntɔɔ na. Ŋaant ki tin jii u kpann
nan u nyun lenn nba see ki kpia u yur na, ki yaat nann.”
12 Ki Defid jii kpann nan nyun lenn nba see ki kpia Sɔɔl yur na, ki bi yaat nann. Ki
sɔɔ ki bann koo ki la linba tumi, koo ki bi sɔɔ fit fiiri. Ki bi kur gɔɔnt, kimaan Yennu-e
te ki bi gɔɔn kpo.
13 Tɔn, ki Defid lɔɔr baauk na bɔkleer po, ki doo jɔɔr na paak, ki chat fɔkit waama,

14 ŋaan tant yiin Sɔɔl kunkɔnkɔnna nan Ner bija Abner a, “Abner, a kan tooni-i?”

Ki Abner yet a, “A tee ŋmee ki tantir ki fiint kpanbari?”

15 Ki Defid jiin a, “Abner, a ki tee nijaann kaa Israel tingbouŋ na ni-i? Ki bee teen ki a ki guu a chanbaa kpanbar na? Mɔtamɔtanae, ki sɔɔ kɔɔ kaaŋ na ni, a wun kpi a chanbaa kpanbar na.

16 Abner, a gbar a toonna. N por Yennu nba fo na sann ni nan fin nan a niib kur tee yin kpoe, kimaan i ki fit guur i chanbaa nba ki Yennu gannɔ ki teenɔ kpanbar na. Gotirii, kpanbar kpann na be lia? Ki u nyun lenn nba bo see kpia u yur na be lia?”

17 Ki Sɔɔl bann Defid kunkɔr, ki boi a, “N bija Defid, li tee fine-e?”

Ki Defid jiin a, “Nn, mine, kpanbar,”

18 ki bia yet pukin a, “Bee ki n yomdaanɔ waa beer min u daabiri? N tun bee? N tun bonbilanne?

19 Kpanbar, gbiintir maa saa yet linba na. Li-i tee Yennu-e ŋmanta ki yaa a tookimii, Yenpiiniie ki ti saa jii turɔ ki lebit u dudukit; ŋaan li-i tee nisaariie tun nna, ŋann Yennu mɔtont n baa bi paak, kimaan bi ber nyinnin Yennu tiŋ na niwa, ki yetin a, ‘Saant ki jiant pata.’

20 I daa te ki bi kpin tiŋ gaŋ nba fɔk nan Yennu boori. Bee paake ki Israel kpanbar baar a wun kpi min biabik na? Bee paake ki u saa wei berin nan kpanyuur na?”

21 Ki Sɔɔl jiin a, “N tun yanbɔmma. I jent na, n bija Defid, n kan ban tura daŋi, kimaan a ki nyinn n manfoor nyiɔk na. N tuu tee jatuko, ki tun kpet bonchiann.”

22 Ki Defid yetɔ a, “Bat kpanne na, ŋaant jab na yenɔ n baar ki tan gaar.

23 Yennu pa paatii ki teen damm nba tee nimɔmm ki tee kasiie. Yennu jiia ki kubin n nuu ni dinna nba na ni, ŋaan ki n ki jii n nuu ki sii fin nba ki Yennu gann ki teena kpanbar na.

24 Nan maa ki nyinn a manfoor dinna biaŋinba na, Yennu n mun tun nna ki turin, ki te ki min nyi daamii kura ni.”

25 Ki Sɔɔl yet a, “Yennu saa teen piisin fin n bija Defid paak. A saa tun toongbeŋa ki set nyann.”

Tɔn, ki Defid soor u sɔnu, ki Sɔɔl mun ŋmat kun.

27

Biaŋinba ki Defid be Filistia teeb boor

1 Defid dukin ki tur u mɔŋ a, “Sɔɔl saa kpin daa na niwa. Maa saa tun linba ki lin werikin tee man bot ki saan Filistia teeb boore, ki Sɔɔl saa nyik ki kii kpaanin Israel tiŋ ni, ki n ji saa la laafia.”

2 Li paak ki Defid nan u kunkɔnkɔnna kobii ŋanloob nyii yiama ki saan Maok bija Akis boor, wunba tee Gaaf bat na.

3 Ki Defid nan u kunkɔnkɔnna nan bi ŋaateeb kur saan kar Gaaf. Defid din mɔk poob banlee, ki bi be u boor. Bi tee Ahinoam, ki u nyii Jesreel, nan Abigail ki u mun nyii Kamel, ki tee Nabal pakɔɔk.

4 Yoo nba ki Sɔɔl gbat nan Defid chiar saan Gaaf-a na, ki u ji nyik, ki ki kpaan u boori.

5 Ki Defid yet Akis a, “Li-i tee ki a tee n yɔɔk, ŋaant ki min gaar digbanbik kii kar leŋ. Li ki kpaa talas ki min nan fin n lakin kii be digbansaakar na ni.”

6 Ki Akis jii Siklag doo ki turɔ, ki li ji teen Juda teeb tiŋ nan dinna.

7 Defid din kar Filistia teeb yent ni ŋmaarii piik nan ŋanloobe.

8 Li yoo maŋ Defid nan u kunkɔnkɔnna din tuu lek Gesur teeb nan Girsi teeb nan Amalek teebe, binba din be yent maŋ ni sianyoowa na, ki saan sik baar Sur doo nan Ijipt tiŋ.

9 Yoo nba kur ki Defid saan lek yent nba ni, u din tuu kpi li jab nan poobe, ŋaan jii li pei nan nei nan bonii nan laagumiinba nan li chinchena, ki ji ŋmat jen bat Akis boor.

10 Akis-i taŋi boi yoo nba kur a, “A saan lee ki fat bona dinna?” Defid tuu yet nan u saan Juda yent niidiitu poe, koo u saan Jerameel booru yent nie, koo Kenn teeb nba kɔɔ sian na.

11 Defid din tuu kpi sɔɔ kure, li jab nan poob, ki li te sɔɔ ki saa Gaaf ki want bat Akis linba ki Defid nan u jab tuun na. Defid nba din tun toona nbae na, yoo nba ki u din be Filistia yent ni na.

12 Akis din teen Defid yada, ki yet u mɔŋ a, “Defid tiɔŋ niib Israel teeb yêtɔwa, li paak, li kpaa talas ki wuu tuunin nan u kuun.”

28

1 Binn maŋ ni ki Filistia teeb taan bi kunkɔnkɔnna a bin kɔn nan Israel teeb. Ki Akis
yet Defid a, “Li loon ki fin bann nan fin nan a jab saa pukin ti po, ki tin saan tɔb na.”
2 Ki Defid jiin a, “Li kpan tee nnae. N tee a toontunnɔe. A saa la maa saa tun linba ki
tura.”
Ki Akis yetɔ a, “Li ŋan, n saa te ki fii guun yoo kur.”

Biaŋinba ki kpanbar Sɔɔl saan ninnyɔdaanɔ boor

3 Li yoo maŋ ki sɔɔ Samuel kpo, ki Israel teeb kur bui ki fabin u kuun po, ki piiu u
doo ni, Rama-wa. Sɔɔl din ber jabaabuura nan ninnyɔdamm ki nyinnib Israel tiŋ ni.
4 Ki Filistia teeb taan leeb ki chaan bi kaaŋ ki kpian Sunem doo, ki Sɔɔl mun taan
Israel jab kur, ki bi chaan bi kaaŋ Gilboa kunkonn paak.
5 Yoo nba Sɔɔl la Filistia jab na, ki jaŋmaanii soorɔ.
6 Ki u boi Yennu waa saa teen biaŋinba, ŋaan Yennu ki turɔ gatu damiit ni, koo ki
sɔkin ki tur sɔkiniinba ni, koo tana nba ki bi yir Yurim nan Tumim* na ni.
7 Ki Sɔɔl yet u toontunna na a, “Ii kpaan poo nba tee ninnyɔdaanɔ, ki min saan u boor
ki saa bu.”
Ki bi yetɔ a, “Yenɔ be Endor doo ni.”
8 Ki Sɔɔl lebit u liant a lin te ki bi daa bantɔ. Li daar ki ŋɔɔ nan jab banlee fiir nyiɔk ki
saan poo na boor, ki saa yetɔ a, “N loon fan boi kpeemme ki turin, ki bin wannin linba
saa tun. A yiin kpeemmɔ nba ki n saa tura u sann.”
9 Ki poo na yetɔ a, “Barmɔnii, a mi toonn nba ki Sɔɔl tun. U mukis jabaabuura nan
ninnyɔdamm, ki bi nyii Israel tiŋ ni. Bee ki a yaa a piin baruk, ki bin kpimi?”
10 Ki Sɔɔl por kat ki tur Yennu a, “Sɔɔ kan dat a tubir, li-i tee ki a yiin kpeemmɔ.”
11 Ki poo na boi a, “Ŋmee ki n saa yiinɔ turani?”
Ki Sɔɔl jiin a, “Yiint Samuel.”
12 Poo na nba la Samuel yoo nba, ki u yikin kunkɔpaarir ki yet Sɔɔl a, “Bee ki a
kpannimi? Fine tee kpanbar Sɔɔl.”
13 Ki kpanbar Sɔɔl yet poo na a, “A daa tiin jaŋmaanii, a la bee?”
Ki poo na jiin a, “N la kpeemmɔe, ki u nyii tiŋ ni.”
14 Ki kpanbar na boi a, “A la ki u tee nlee?”
Ki poo na jiin a, “N la jakpere, ki u nyii tiŋ ni ki do, ki lia baauŋ.”
Ki Sɔɔl bann nan li tee Samuel-e, ki u gbaan nan chɔruŋ, ki u numm faab tiŋ ni.
15 Ki Samuel yet Sɔɔl a, “Bee ki a daamiin, ki fiinimi?”
Ki Sɔɔl jiin a, “N be parbiir nie. Filistia teeb nyii a bin faan tɔbe, ki Yennu mun
nyikima, u ji ki gat teenin ki li nyi u sɔkiniinba masɔkinkar, koo damiit ni. Li paake teen
ki n yiina, maa a wannin maa saa teen biaŋinba.”
16 Ki Samuel yet a, “Bee teen ki a yiinin, ŋaan Yennu nyikawa, ki tee a dataake?
17 Yennu tun toonn nba ki u din wannin, ki n beta nae. U nyinn naangbouŋ na a nuu
niwa, ki jii tur a lɔɔ Defid,
18 kimaan faa ki sak Yennu mɔb ki ki kpii Amalek teeb kur, ki bia ki biir linba kur ki
bi mɔk na paake, ki Yennu ji tuun linba na kur ki teena.
19 U saa jii fin nan Israel teeb ki tur Filistia teeb. Wonn, fin nan a bonjai won sii be n
boor. Yennu bia saa jii Israel kunkɔnkɔnna ki tur Filistia jab.”
20 Li taakpaak ni, ki Sɔɔl baa ki tant tiŋ ni, ki jek, nan maan nba ki Samuel yet na. U
din baŋe, kimaan u din ki dii jesiat li yonnu ni nan li nyiɔk kur.
21 Ki poo na saan u boor ki saa la nan jaŋmaanii soorɔ bonchiann. Ki u yetɔ a,
“Chanbaa, n chibin n saaŋmaŋe ŋaan tun faa boin biaŋinba.
22 Li paak, tumin maa saa wanna linba. Ŋaant ki man senna jeet. See ki a dii, ki la
paŋ ki fit saan sɔnu na.”
23 Ki Sɔɔl yêt jeet na dinu ŋaan yet a, “N kan di.” Ŋanne ki Sɔɔl jab banlee na betɔ a
wun di jeet na. Ki u ji sak ki fiir tiŋ ni, ki kar kok foouk paak.
24 Ki poo na kakit ki soor naagann nba ki u tuu goon na, ki kpiiu, ki jii yon ki ŋammir,
ki pur boroboro ki ki teen datiŋ li ni,
25 ki jii jeet na, ki senn Sɔɔl nan u jab banlee na tɔɔnn, ki bi dii. Li daar nyiɔk ki bi
fiir yaat.

29

Biaŋinba ki Akis ŋaan Defid ŋmat Siklag doo ni

---

* **28:6 28.6** Bi din dia bona nba ki bi yir Yurim nan Tumim nae ki bant Yennu loomm.

1 Ki Filistia teeb na taan bi kunkɔnkɔnna kur, ki bi be Afek, ki Israel jab mun chaan
bi kaaŋ ki kpian nyuntonn nba be Jesreel baauk ni na.
2 Filistia batnba banŋmu nba nyii nan bi jab ki somm namm koonn kobik kobik nan
tusir tusir na, ki Defid nan u jab lakin ki somm nan bat Akis, ki waa bi poor po.
3 Ki Filistia saakab na lab ki boi a, “Hiibru teeb* na tuun bee nna na?”
Ki Akis jiin a, “Li tee Defid-e. U din tee Israel teeb kpanbar Sɔɔl ŋaasaakayenɔe. U be
n boor ki li gar binn na, ŋaan waa nyii Sɔɔl boor ki baar nna na, n ki la bisiat u ni.”
4 Ki Filistia kunkɔnkɔnna saakab na wutoor doo Akis paak, ki bi yet a, “Jɔɔ na n ŋmat
doo nba ki a turɔ na ni. A daa te ki u waat ki saa tɔbi. U tan saa ŋmant ti paake tɔb
nani. Sɔnjouk lannpoe ki u saa jii ki maan u chanbaa pari, li-i kii tee ki u kpii ti niib
kaa-a?
5 Defid nba ki bi jiiu sann ki yin yanii ki waa waak na, ki yiin a, ‘Sɔɔl kpii tusire, ki
Defid kpii tusaa piik piik na.’ ”
6 Tɔn, ki Akis yiin Defid ki yetɔ a, “N por nan Israel teeb Yennu nba fo na sann ni nan
a tee nimɔnɔe, ki li bo sii manin, li-i tee ki a pukin n kunkɔnkɔnna na po. Laa nyii daar
nba ki a baar n boor ki tan tuu dinna na, n ki la bisiat a ni, ŋaan doo na kunkɔnkɔnna
saakab ki sak nana.
7 Li paak, ŋmatir kii kun nan parmaasir. A daa tuun siar ki li saa biir Filistia saakab
na para.”
8 Ki Defid yetɔ a, “Chanbaa, bonbilann poe ki n tumi? Li-i tee nan faa yet nan a ki la
bisiat n ni, laa nyii daar nba ki n tuun a toona ki tan tuu dinna, bee ji saa teen ki n kan
saan nan fin nba tee n chanbaa, ki bia tee n bat na, ki kɔn nan a datai?”
9 Ki Akis yetɔ a, “N saka. Barmɔnii, n numm gbooa nan a tee Yennu malaka nae, ŋaan
Filistia saakab nae yet nan fin Defid kan tɔk ki saan nant tɔbi.
10 Li paak, Defid, fin nan a jab nba kur din nyik Sɔɔl ŋaan baar n boor ni na, li ŋan ki
yin won fiir sanyapob ni, ki yaat.”
11 Tɔn, ki Defid nan u jab dɔŋ fiir sanyapob ni, ki ŋmat saan Filistia yent ni, ki Filistia
jab na mun saan Jesreel.

30

Biaŋinba ki Defid faa tɔb nan Amalek jab

1 Daaŋanlee poor poe ki Defid nan u jab baar Siklag, ki sɔɔ Amalek jab saan lek Juda
teeb nba be niidiitu po na, nan Siklag doo, ki joo Siklag doo muu,
2 ki soor doo maŋ poob nan waas kur. Bi din ki kpii bi sɔɔ, bi din ji bi kure ki yaat
saan namm.
3 Yoo nba ki Defid nan u jab jen Siklag na, ki bi la Siklag dii muuwa, ki bia ki la bi
poob nan waas, ki siab sooriba.
4 Tɔn, ki Defid nan u jab na bui, halii ki paŋ ji tan kaa nan mɔni.
5 Defid poob banlee nba tee Ahinoam ki u nyii Jesreel na, nan Abigail, ki u mun tee
Nabal pakɔɔk ki nyii Kamel na gbaa, bi din sooriba.
6 Defid ji din be parbiir nie, kimaan u jab na para din biir nan baa kɔŋ bi bonjai nan
bonpoi na, ki bi ji piak nan bin jaat Defid tana. Ki ti Yomdaanɔ Yennu chee Defid par.
7 Ki Defid yet manntɔɔ Abiatar, wunba tee Ahimelek bija na a, “Jiin manntɔɔ liatjabik
na ki baar nann n boor.” Ki u jii baar nann.
8 Ki Defid boi Yennu a, “N wei ber fat-teeb na-a? N saa sooriba-a?”
Ki u jiin a, “Wein. A saa sooriba, ki fat niib nba ki bi soorib na.”
9 Ki Defid nan u jab nba tee kobii ŋanloob na nyii soor sɔnu, ki saa baar Besor kpenu
ni, ki siab biar leŋ.
10 Ki Defid jii jab kobii ŋanna ki yaat namm, ŋaan nyik kobii ŋanlee na, kimaan bi
din bak, ki kan fit poot kpenu na. Ki Defid nan jab kobii ŋanna maŋ wei ber datai na.
11 Ki jab nba tɔk nan Defid na saa la Ijipt naasinbik muuk ni, ki jiiu baar nanɔ Defid
boor, ki turɔ nyun nan jeet nan tilɔɔnkoona,
12 ki u dii ki nyuu foor, kimaan u din ki dii jeet, ki bia ki nyuu nyun yontunmuna
ŋantaa nan nyɔtunmuna ŋantaa.
13 Ki Defid boiɔ a, “A yomdaanɔ tee ŋmee? ki a nyii lee?”
Ki u yet a, “N tee Ijipt nirɔe, ki tee Amalek nirɔ daabir. N daan yiare, ki n chanbaa
nyikin daaŋantaa nba gar na.
14 Ti daan lek Cheref teeb nba be Juda niidiitu po na, nan Kaleb booru ni yent, ki bia
joo Siklag doo muu.”
15 Ki Defid boiɔ a, “A saa fit wannin sɔnu, ki n saan fat-teeb na boori-i?”

* **29:3 29.3** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

Ki u jiin a, “N saa fit wanna, li-i tee ki a saa por kat nan Yennu nan a kan kpimi, koo
ki kan jiin ki kubin n chanbaa.”
16 Ki u ŋmakit Defid sɔnu, ki bi saan Amalek teeb boor.
Amalek teeb maŋ din yate ki be lokir kur po, ki di, ki nyu, ki kpamm, kimaan tiat
bonchiann nba ki bi fat Filistia nan Juda tiŋ ni na paak.
17 Ki li tan yentir sanyafaar na, ki Defid lekib ki kɔn namm yonnu tan baa. Bi sɔɔ din
ki biari, see jab kobii ŋanna nba din jak laagumiinba nae din chiar yaat.
18 Ki Defid fat niib nan tiat nba kur ki Amalek teeb jan na, u poob banlee na din pukin.
19 Bi siar din ki boti, Defid din wei gaar u kunkɔnkɔnna na bonjai nan bonpoi nan
mɔkint nba kur ki Amalek teeb nyiar na.
20 U bia din gaar bonkobit na kura, ki u jab na piamm ki liimm, ŋaan waa ki yeen a,
“Linba na tee Defid yare.”
21 Tɔn, ki Defid tan jen jab kobii ŋanlee nba bo bak ki ki fit wei ki saan nanɔ, ŋaan
biar Besor kpenu ni na boor, ki bi nyii a bin chet Defid nan jab nba be nanɔ na. Ki Defid
saan bi boor ki saa foontib fanu.
22 Ŋaan jab nba waa Defid poor na, bi siab tee nɔɔntont nan kpikpiruk damm, ki bi
yet a, “Jab kobii ŋanlee nba biar na, bi kan la tiat na tori, kimaan bi ki wei saani. Baa
saa gaar bi poob nan bi waas na, li saa jaŋiba.”
23 Ki Defid jiin a, “Aaii, n ninjamm, i kan fit jii linba ki Yennu turit na ki teen nna.
Yennu-e guut, ki te ki ti nyann binba lekit ki fatit na.
24 Sɔɔ kaa ki saa sak linba ki i yeen na. I kur saa biite deedee, wunba kur biar ki guu
tiat saa gaar tor deedee nan wunba saan tɔb na.”
25 Defid din jii ki li tee sennue, ki li bia daa be nna Israel tiŋ ni, ki tan tuu dinna.
26 Yoo nba ki Defid din tan ŋmat Siklag na, u din jii tiat nba ki u fat na waan, ki tur
u yɔɔsnba nba tee Juda booru saakab na, nan mɔmaan na a, “Piinii na tee tiat nba ki ti
fat Yennu datai boor nae.”
27 U din jii piinii maŋ, ki bi saan nann Betel niib boor, nan Rama niib nba be Juda
niidiitu po na, ki bia saan nann niib nba be Jatir
28 nan Aroer nan Sifmof nan Estemoa
29 nan Rakal doi ni na, ki bia tur Jerameel booru nan Kenn teeb,
30 nan niib nba kɔɔ Horma nan Borasann nan Atak
31 nan Hebronn. U din jii piinii na ki te ki bi saan nann, doi nba kur ki ŋɔɔ nan u jab
din tuu lin na ni.

31

Ki jiin Sɔɔl nan u waas kuun po
(1 Barkperii 10.1-12)

1 Filistia jab din faa tɔb nan Israel jab, Gilboa kunkonn paak. Bi din kpii Israel jab
bonchiann leŋ. Ki kpanbar Sɔɔl nan u bonjai nan Israel jab nba biar na chiar.
2 Ŋaan Filistia jab na din wei soor Sɔɔl bonjai bantaa ki kpiib, ŋamme tee Jonatann
nan Abinadab nan Malkisua.
3 Tɔb na din paar ki tur Sɔɔl, ki u datai piinii soorɔ ki turɔ daŋ.
4 Ki u yet naasimɔ nba dia u jatiat na a, “Saatir a jukbanjiak ki ŋmuu kpin, ki daa te ki
Filistia jab nba ki waa Yennu na dintin biak ki kpimi.” Ŋaan ki jaŋmaanii soor naasimɔ
na, ki u ki fit tun nna. Ŋanne Sɔɔl jii u mɔŋ jukbanjiak ki chaan ŋaan baa li paak.
5 Ki naasimɔ na la nan Sɔɔl kpowa, ki u mun jii u jukbanjiak ki chaan ŋaan baa li
paak, ki lakin kpo nan Sɔɔl.
6 Sɔɔl nan u bonjai bantaa nan u jatiat jikirɔ na, nan u jab kur lakin ki kpo dayenn
kɔɔ.
7 Israel teeb nba din kɔɔ Jesreel baauk ni, nan binba din be Jɔɔdann mɔkir pootir
yondo po na nba la nan Israel jab chiara, ki Sɔɔl nan u bonjai mun kpowa na, ki bi nyik
bi doi ŋaan chiar. Ŋanne Filistia teeb baar ki kɔɔ bi doi maŋ ni.
8 Tɔb na sanyafannuko, ki Filistia jab saan a bin jii nikpeena na tiat, ki la Sɔɔl nan u
bonjai bantaa na gbanant, ki li dɔɔ Gilboa kunkonn paak.
9 Ki bi pot Sɔɔl yur, ki bia liat u jatiat, ŋaan tun toomii ki bi lin Filistia tiŋ kur po, ki
mɔɔnt labamann maŋ ki tur bi pata nan bi niib na,
10 ki kɔɔn Sɔɔl kunkɔnliatir na, tingbann nba tee Astarte ŋasaakak ni, ki kpaa Sɔɔl
gbanant ki tabin Bef-sann doo dikpinn.
11 Jabes doo niib nba be Gilead yent ni na nba gbat Filistia teeb nba tun Sɔɔl biaŋinba
na,

12 ki bi pardamm fiir ki somm nyiɔk ki saan Bef-sann, ki saa jɔnt Sɔɔl nan u bonjai
gbanant Bef-sann doo dikpinn paak, ki ŋmat jen nann Jabes, ki joor muu leŋ,
13 ki jii bi kpaba ki pii naantiik nyakir, ki li see doo na ni, ŋaan lor mɔi daaŋanlore.

SAMUEL
labaar munlee

Ki jiin 2 Samuel gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit Israel teeb kpanbar Defid binbeŋ poe. Bi yi gbouŋ na Samuel gbouŋ ŋanlee, kimaan Samuel gbounsinsinn nan Samuel gbouŋ ŋanlee din tee gbounyemmire, ki bi tan bɔkit ki li tee gbant ŋanlee.

Biaŋinba ki Defid gbat Sɔɔl kuun po

1 Sɔɔl kuun poor poe, ki Defid nyii Amalek tɔb nba ki u nyann na ni, ki kun kar Siklag
daaŋanlee.
2 Daaŋantaa daar, ki naasinsɔɔ nyii Sɔɔl kaaŋ ni, ki u pat u liant, ki puk tanpent u yur
paak, a wun wann u parbiir nba tee, ki baar Defid boor, ki baa fabin tiŋ ni ki pukiiɔ.
3 Ki Defid boiɔ a, “A nyii lee?”
Ki u jiin a, “N nyii Israel teeb kaaŋ niŋe ki chiar bot.”
4 Ki Defid boiɔ a, “Bee baari? Betirin.”
Ki u yet a, “Ti kunkɔnkɔnna na chiar ki nyii tɔb niŋa, ki bi kpii ti niib bonchiann, ki
Sɔɔl nan u bija Jonatann kpowa.”
5 Tɔn, ki Defid boi naasimɔ maŋ a, “A teen nlee ki bann nan Sɔɔl nan u bija Jonatann
kpowa?”
6 Ki naasimɔ yet a, “N bo be Gilboa kunkonn paake, ki la Sɔɔl wook u kpann paak, ki
taantoruk nan taanjakira nakinɔwa.
7 Ki u jiant ki lan, ki yiinin, ki n toon a, ‘Chanbaa, mine na.’
8 Ki u boi a n tee ŋmee, ki n betɔ maa n tee Amalek nirɔe.
9 Ki u yetin a, ‘Baat ki tan kpin. Bi turin daŋ bonchiann, ki n yaa man kpoe.’
10 Li paak ki n saan u boor ki saa kpiiu, kimaan n bann nan waa baa na, u ji kan tinni.
Ki n yit naan fokirik nba yir u yur paak na, nan baŋ nba pir u nuu ni na, ki baar nann
maa n tan tura, chanbaa.”
11 Ki Defid nan niib nba be u boor na para biir;
12 ki bi pat bi liant, ki bui fabin, ki lor mɔi ki yonnu tan baa, ki jiin Sɔɔl nan u
bija Jonatann nan Israel kunkɔnkɔnna nba tee Yennu niib na kuun po, kimaan niib
bonchiann din kpo tɔb na ni.
13 Ki Defid boi naasimɔ nba baar nan labaar na a, “A nyii lee?”
Ki u jiin a, “N tee Amalek nirɔe, ki kɔɔ a tiŋ ni.”
14 Ki Defid boiɔ a, “Bee teen ki a ki tin jaŋmaanii ŋaan jii a nuu ki kpii Yennu niganntɔɔ
na?”
15 Tɔn, ki Defid yiin u kunkɔnkɔnna na yenɔ, ki betɔ a, “Baat ki kpi naasimɔ na.” Ki
kunkɔnkɔnnɔ na baar ki kpiiu nan u jukbanjiak.
16 Ki Defid yet Amalek nirɔ na a, “Fine te linba na baara, kimaan a pak ki biir a mɔŋ,
yoo nba ki a bo yet nan fine kpii daanɔ nba ki Yennu gannɔ ki teenɔ kpanbar na.”

Biaŋinba ki Defid bui fabin Sɔɔl nan Jonatann kuun po

17 Ki Defid yin fabinii yaŋ na ki jiin Sɔɔl nan u bija Jonatann kuun po,
18 ki senn nan bin tumii Juda teeb, (ki yaŋ maŋ sɔb Jasar gbouŋ ni) a:
19 “Israel kunkona paake ki ti yudamm kpo.
Ti kunkɔnkɔnna nba tee pardamm kpowa.
20 I daa mɔɔntir li maan Gaaf doo ni koo Askelonn sɔnjot ni.
I daa te ki Filistia poob mɔk parpeenni.
I daa te binba ki waa Yennu na bonpoi kpammi.
21 “Saak koo marin daa baa Gilboa kunkonn paaki,
ki li tiŋ daa ban naan jeeti,
kimaan leŋe ki kunkɔnkɔnwakita jatiat kpakin nan fei,
ki Sɔɔl naagbankɔŋir ji ki ban sɔɔr kpami.
22 Jonatann tɔrbann din tuu paar bonchiann,
ki Sɔɔl jukbanjiak ki mɔk ninbatinu,
ki faa bonpaarit ki birin, ki kpi datai.
23 “Sɔɔl nan Jonatann din ŋan, ki niib loomm.
Baa be bi manfoor ni, ki bia tan kpenn, bi ki bɔkit leeb.
Bi tuu kakii ki gar baakir, ki bia paar ki gar yanbɔrawa.
24 “Israel poob, ii bui ki fabin Sɔɔl kuun po.

Ŋɔɔe gbabini tiat nba daauk paar,
ki yonni laanii nba tee salima.
25 “Kunkɔnkɔnna nba tee pardamm na kpowa.
Bi kpiib tɔb nie. Jonatann kpo ki dɔɔ kunkonn paak.
26 “N ninja Jonatann, n par biir a kuun paaka;
n tuu niana bonchiann.
Faa tuu loonin biaŋinba na gar poo nba tuu loon u jɔɔwa.
27 “Kunkɔnkɔnna nba tee pardamm na kpowa.
Bi jatiat biare ki ki mɔk nyɔɔti.”

2

Biaŋinba ki bi dinn Defid naan ki teenɔ Juda teeb kpanbar

1 Linba na poor poe ki Defid boi Yennu a, “N saan Juda doi na yenn ni-i?”
Ki Yennu yetɔ a, “Ii saa.”
Ki Defid bia boi a, “Mii saa digbanlann ni?”
Ki Yennu jiin a, “Ii saa Hebronn.”
2 Tɔn, ki Defid fiir nan u poob banlee na, Ahinoam, wunba nyii Jesreel na, nan Abigail, ki u mun nyii Kamel ki tee Nabal pakɔɔk.
3 Defid bia din jii jab nba be nanɔ na nan bi ŋaateeb, ki bi saan kar Hebronn nan li digbanbis ni.
4 Tɔn, ki Juda teeb baar Hebronn ki tan dinn Defid naan, ki u tee Juda teeb kpanbar.
Defid nba din tan gbat nan Gilead teeb nba kɔɔ Jabes nae din pii Sɔɔl na,
5 ki u tun toomii ki bi saan Jabes niib na boor, Gilead yent ni, ki saa yet a, “Yennu n teen piisin i paak nan yaa wann i baakir nan i kpanbar Sɔɔl ki piiu na.
6 Mɔtana, Yennu n ji tinii ninbaauk, ki dia-i nan burchint, ki n mun saa dia-i fanu, kimaan yaa tun linba na paak.
7 Sɔɔl nba tee i chanbaa na kpowa, ki Juda teeb dinnin naan, a mii tee bi kpanbar, li paak, ii wakii ki chee i para.”

Biaŋinba ki bi dinn Isbosef naan ki teenɔ Israel teeb kpanbar

8 Sɔɔl kunkɔnkɔnna saakɔɔ nba tee Abner, ki tee Ner bija na, jii Sɔɔl bija Isbosef ki chiar lɔɔr Jɔɔdann mɔkir, ki saan Mahanaim.
9 Leŋe ki Abner saa dinn Isbosef naan, ki u tee Gilead yent ni nan Aser yent ni nan Jesreel yent ni nan Efraim yent ni nan Benjaminn yent ni nan Israel teleeb kur kpanbar.
10 U din tee bina piinnae ki dii Israel naan ki diab bina ŋanlee.
Juda teeb din sak gaar Defid fanu,
11 ki u din kar Hebronn doo ni, ki dia Juda teeb bina ŋanlore nan bonjinn.

Biaŋinba ki tɔb fiir Israel nan Juda teeb sinsuuk ni

12 Ki Abner nan bat Isbosef saakab nyii Mahanaim ki saan Gibeonn doo ni,
13 ki Joab, wunba naa tee Seruya na, nan Defid saakaleeb, took Abner nan u jab gbeeuk boor. Leŋe ki yemm kar gbeeuk na chianu ki leeb kar bɔkleer.
14 Ki Abner yet Joab a, “Ŋaant ki tin nyinn naasinyemm, ki bin jii jatiat ki kɔn ti numm ni na.”
Ki Joab yet a, “Li ŋan, ŋaant ki bin teen nna.”
15 Ki bi fiimm ki gann jab piik nan banlee, ki bi see Benjaminn nan Isbosef taar ni, ki gann piik nan banlee, ki bi see Defid taar ni.
16 Ki jɔɔ kur took u lɔɔ, ki saat bi jukbanjai ki ŋmuu leeb loka ni ki saar saar, ki bi niib piinlee nan banna lakin baa ki kpo. Li paak, bi yi leŋ Jukbanjai Tiŋe, ki li be Gibeonn doo ni.
17 Li yoo na ki kunkɔnjaann fiir leŋ maŋ, ki Defid jab nyann Abner nan Israel jab na.
18 Seruya bonjai bantaa din be leŋ, ki tee Joab nan Abisai na Asahel. Asahel din fit tiin ki gar kɔɔk,
19 ki u din chiar ki wei ber Abner, ki saa perɔ.
20 Ki Abner jiant ki got, ŋaan yet a, “Fin Asahel-e na-a?”
Ki u jiin a, “Nn, mine.”
21 Ki Abner yetɔ a, “Nyikin ki daa waan, ŋmatir wei kunkɔnkɔnna na yenɔ, ki fat waa dia linba na.” Ŋaan Asahel bia lek waau.
22 Ki Abner ŋamm yetɔ a, “Nyikimin weiu. Bee ki a mukisin a min kpiani? Nlee ki n saa fit took a ninja Joab-i?”

23 Ŋaan ki Asahel ki nyikii. Tɔn, ki Abner tan ŋmuu kpann u poor paak, ki kpann na
saar Asahel poor, ki nyii poor po, ki u baa kpo, ki binba kur baar waa dɔɔ sian na set,
ki biar see leŋ.
24 Ki Joab nan Abisai wei ber Abner, ki daajoouk ki bi tan baar Ama kunkonn, ki li be
Gia yondopo, ki be Gibeonn kunkoouk sɔnu po.
25 Ki Benjaminn jab taan leeb ki set lint Abner, kunkonn na yur paak.
26 Ki Abner yiin Joab ki yet a, "Ti sii fit kɔn mɔkmɔk nan mɔkmɔka-a? A ki la nan li
joontu tan kii mɔk siar see parbiire-e? Ti tee ninjanne. Bia yooe ki a tan saa gɔɔr a jab
na ki bin nyik ti weiu?"
27 Ki Joab jiin a, "N por Yennu nba fo na, li-i bonni kii tee a paki kaa, n jab na bo saa
wei ki beriie halii nan wonn sanyiɔk ni."
28 Ki Joab ji peb naatunn ki li tee nyinn, ki want u jab a bin nyik Israel jab weiu, ki
kɔnn na gbenn.
29 Ki Abner nan u jab na somm Jɔɔdann mɔkir baauk ni li daar nyiɔk kur, ki poot
Jɔɔdann mɔkir, ki somm li daar sanyiɔk ni kur, ki ŋmat jen Mahanaim.
30 Joab nba nyik Israel jab weiu yoo nba, ki u taan u jab kur ki kamm, ki la nan jab
piik nan banyia kaa, ki pukin Asahel.
31 Defid jab din kpii Benjaminn booru ni jab nba ki Abner diab na kobii ŋantaa nan
piinloob.
32 Ki Joab nan u jab na jii Asahel gbanant ki pii, u baanba kaat nba be Betlehem na,
ki somm li daar nyiɔk, ki li tan yentir ki bi baar Hebronn doo ni.

3

1 Sɔɔl jab nan Defid jab kɔnn din wei bonchiann. Defid naan yent din laat paŋe ki
puki, ŋaan ki Sɔɔl naan yent baŋit.

Ki jiin Defid bonjai po

2 Bonjai banloob nba na be saakatuk saakatuko, ki Defid din marib Hebronn. Bikperik
tee Amnonn, ki u naa sann tee Ahinoam, ki u nyii Jesreel;
3 ki Chileab waa paa, ki u naa tee Abigail, ki tee Nabal pakɔɔk, ŋaan nyii Kamel; ki
paan Absalom, ki u naa tee Maaka, ki tee bat Talmai bipoo, ki kɔɔ Gesur;
4 ki Adonija waa paa, ki u naa tee Hagif; ki paan Sefatia, ki u naa tee Abital;
5 nan Itream, ki u naa tee Egla. Bonjai na kur, Defid din marib Hebronn-e.

Biaŋinba ki Abner pukin Defid po

6 Sɔɔl jab nan Defid jab kunkɔna yoo na, Abner din be Sɔɔl jab poe ki laat paŋ ki gaar
Sɔɔl kunkɔnkɔnna na kur.
7 Ki dasiar Isbosef, wunba tee Sɔɔl bija na tan kpir Abner, a u dɔɔ nan Sɔɔl pakɔɔk
nba tee poobik ki bi yiu Rispa, ki u tee Aya bipoo na.
8 Ki Abner wutoor doo nan Isbosef nba yet maan nba na. Ki Abner yet a, "A dukii
nan n saa fit nyi Sɔɔl poora-a? A set dukii nan n tuun ki teen Juda kpanbare-e? Pinpiik
niwa, n bo tuun fanu ki teen a baa Sɔɔl nan u ninjamm nan u yɔɔsnba, ki bo gɔi, ki ki
te Defid jab fit nyanti, ki dinna ki a tan laat n biit poo paakii.
9-10 Yennu sat mɔb nan Defid, nan u saa liat Sɔɔl nan u maaru naan, ki dinn Defid ki
wuu tee Israel nan Juda teeb kpanbar, lokir kur po. Mɔtana, Yennu n faa kpin, li-i tee ki
n ki somm ki li tun nna."
11 Jaŋmaanii din soor Isbosef bonchiann, ki u ki fit jiin Abner mɔbonni.
12 Tɔn, ki Abner tun toomii ki bi saan Defid boor, li yoo ki u daa din be Hebronn, ki
bi saa boiɔ a, "Ŋmee yen tiŋ na? Lorin nanin ki min somma, ki a dia Israel niib kur ki
pukin a yab po."
13 Ki Defid yet a, "Li ŋan, n saa lor nanawa, ŋaan n sii loon bonyennkɔɔe a boor. A
daa kan la n numm po, see ki a baar nan Mikal wunba tee Sɔɔl bipoo na."
14 Ki Defid tun toomii ki bi saan Isbosef boor, ki saa yetɔ a, "Jiin n poo Mikal ki turin,
wunba ki n din kpii Filistia jab kobik ki paa u paak a man kɔɔnɔ na."
15 Tɔn, ki Isbosef tur mɔb, ki bi saan ki nyinnɔ u sɔrɔ Paltiel, wunba tee Lais bija na
boor.
16 Bi din saa nanɔ, ki u sɔrɔ Paltiel waae ki mɔ, ki saa baar Bahurim. Ki Abner yetɔ a,
"Ii ŋmat kii kun ŋaak ni." Ki u ji ŋmat.
17 Ki Abner saan Israel saakab boor ki saa betib a, "Li wei bonchiann ki i tuu loon
Defid-ii tee i kpanbar,
18 Mɔtana i yooe na, teent nna man, kimaan Yennu-e sat mɔb ki lor nan Defid a, 'N
saa jii n toontunnɔ Defid ki fat n niib Israel teeb, ki bin nyi Filistia teeb nan bi datai kur
nuu ni.' "

19 Abner bia din tor ki pak nan Benjaminn booru kur, ki fiir saan Hebronn, a wun saa
bet Defid linba kur ki Israel teeb nan Benjaminn teeb lor a bin tun.
20 Abner din tɔk nan jab piinlee, ki bi saan Hebronn, Defid boor, ki Defid teemm
jaamm.
21 Ki Abner yet Defid a, “Chanbaa, ŋaant ki min ŋmat yian ki saa tikir Israel teeb ki
tura, ki bi saa sak ki a sii tee bi kpanbar, ki a saa dia bi kur nan faa tuu loon biaŋinba
na.” Defid din chab Abner, ki u ŋmat nan parmaasir.

Biaŋinba Joab kpii Abner

22 Li poor poe ki Joab nan Defid saakaleeb nyii siar po, ki jen nan mɔkint bonchiann
nba ki bi saan fat na, ŋaan sɔɔ Abner ji ki be Defid boor, Hebronn doo ni, kimaan Defid
dɔŋ chab Abner, ki u yaat nan parmaasira.
23 Joab nan kunkɔnkɔnna na kur nba jen yoo nba, ki bi betɔ nan Abner, wunba tee
Ner bija na baar kpanbar Defid boor, ki Defid chabɔ, ki u ŋmat nan parmaasira.
24 Ki Joab saan kpanbar na boor ki saa boiɔ a, “A tun bee na? Abner baar a boor, ki
bee ki a te ki u ŋmat nna?
25 U baar nna na a wun tan kpannae, ki diit ki bann faa tuun linba, ki bia tɔkii bann
a sɔnii. A ki mi nna-a?”
26 Joab nba nyii kpanbar Defid boor yoo nba, ki u tun toomii a bin wei yiin Abner. Ki
bi wei, ki saa baarɔ Sira bunbunn boor ki jen nanɔ. Ki Defid ji ki mi labaari.
27 Abner nba jen Hebronn yoo nba, ki Joab jiiu ki saan nanɔ doo tammɔb po, ki teen
nan u loon wun bɔr pak nanɔe na, ŋaan ŋmuu u poor paak, ki u kpo. Tɔn, Joab din kpii
Abner, kimaan u mun din kpii Joab naa bik Asahel.
28 Defid nba din tan gbat labaar na yoo nba, ki u yet a, “Yennu mi nan min nan n
saakab ki mi Abner kpinu po.
29 U kpinu tubdatu n ŋmat baa Joab nan u ŋaateeb kur paak, ki u maaru kur ni jasɔɔ
tuu sii be bi ni, ki mɔk fiɔk nba luun chɔuŋ, koo sɔɔ sii mɔk gbanant paak yiarbiiuk,
koo sɔɔ sii be ki tuun poob toona kuukɔɔ, koo bin kpi sɔɔ tɔb ni, koo sɔɔ sii be ki kii laat
di ki li jaŋitɔ.”
30 Tɔn, linba na paak ki Joab nan u ninja Abisai kpii Abner, kimaan waa kpii bi ninja
Asahel, tɔb nba din be Gibeonn doo ni na.

Ki jiin Abner piinu po

31 Ki Defid yet Joab nan niib nba kur be u boor na, a bin pat bi liant ŋaan lia bɔtoliant,
ki bui fabin Abner kuun po. U piinu yoo, ki kpanbar Defid somm ki waa u kuun lakir
na poor.*
32 Bi din pii Abner, Hebronn doo ni, ki kpanbar Defid bui kpemɔnii, u kaauk boor. Niib
na kur mun bia din bui nnae.
33 Defid din yin Abner kuun ninbayaŋ na a:
“Bee teen Abner tan kpo nan bonliiŋ na?
34 Ki bi ki lor u nii ŋmiiti, ki bia ki lor u taa,
ki u tan kpo nan daanɔ nba ki toonbiit damm kpiiu na.”
Ki niib na ŋamm bui u kuun po.
35 Li daar, ki niib baar ki tan korin Defid a wun di jeet, ki u por kat ki yet a, “Yennu n
faa kpin, li-i tee ki n dii jeet ŋaan ki yonnu daa ki baa.”
36 Niib na kur din la linba na, ki mɔk parpeenn, ki linba kur ki kpanbar tun na maŋib.
37 Tɔn, laa nyii li daar, Defid niib kur nan Israel teeb kur din bann nan ŋɔɔ Defid nuu
kaa Abner kuun ni.
38 Kpanbar Defid din yet u saakab a, “I ki mi nan Israel tɔɔndaanjaanne kpo daar nba
na ni-i?
39 Yennu lek gann mine ki n tee kpanbar, ŋaan n gbanant chɔke, kimaan Seruya bonjai
na jatuk paakima. Yennu n dat toonbiit damm na tuba nan laa jaŋib biaŋinba.”

4

Baa kpii Isbosef biaŋinba

1 Sɔɔl bija Isbosef nba din gbat nan bi kpii Abner, Hebronn doo ni yoo nba, ki jaŋmaanii
soorɔ, ki Israel teeb kur yan put.
2 Sɔɔl bija Isbosef din mɔk saakab banlee, ki bi tee tɔɔndamm kunkɔnkɔnna ni. Ki bi
yi yenɔ Baana, ki yi lɔɔ Rekab. Bi din tee Beerof nirɔ nba ki bi yiu Rimonn na bonjaie,
ki nyii Benjaminn booru ni. (Beerof tee Benjaminn doi na yenne,
3 kimaan Beerof niib din chiar saan Gitaim-e, ki be leŋ ki tee saamm nan dinna.)

* **3:31 3.31** Linba na want baakire.

4 Sɔɔl bija Jonatann din mɔk bonjak, ki u tee wabik. U din tee bina ŋanŋmue, yoo
nba ki bi nyii nan labaar Jesreel doo ni, ki jiin Sɔɔl nan Jonatann kuun po na, ki wunba
yɔɔrɔ na fiir jiiu ki chiar nanɔ, ki loon yian, ki bik na fat baa ki ji wab. Ki u sanne tee
Mefibosef.
5 Tɔn, ki Rekab nan Baana tan saan Isbosef ŋaak, ki saa baar leŋ yonsuuk ni, ki sɔɔ
Isbosef dɔɔ foi.
6 Ki poo nba be ŋaak tammɔb ni na bakii dii ki tan gɔɔn. Tɔn, ki Rekab nan Baana
bɔrint kɔɔ ŋaak na ni,
7 ki saan kɔɔ Isbosef didɔɔtuk ni, ki sɔɔ ki u dɔɔ gado paak ki gɔɔnt, ki bi ŋmuu u
poor paak ki kpiiu, ki pot u yur ki jiir somm nann nyɔtunmunn, ki tɔkin Jɔɔdann mɔkir
baauk na ni,
8 ki baar nan u yur maŋ Hebronn doo ni, ki tan tur kpanbar Defid, ŋaan betɔ a, "A
dataak Sɔɔl nba tuu koor a wun kpia na, u bija Isbosef yure na. Chanbaa, dinna nba na,
Yennu te ki a pa Sɔɔl nan u maaru bi biit paaka."
9 Ki Defid jiin Rekab nan u ninja Baana a, "N por Yennu nba fo na, wunba tuu nyintin
bonbiir kur ni na, nan n ki loon linba ki i tun na.
10 Toomii nba din baar n boor Siklag ki tan kumiin Sɔɔl kuun na din dukin a u teenin
labamanne, ŋaan n din soorɔe ki kpiiu. Kuume din tee u tankun paatii.
11 Li ji sii tee bonbilankante ki tur nibiit nba saa kɔɔ nirɔ nba ki mɔk biit ŋaak ni, ki
saa kpiu gɔɔn ni. N saa ŋmat i paake, ki boon i sana tingbouŋ na ni, kimaan yaa kpiiu
na paak."
12 Ki Defid chab u kunkɔnkɔnna na yaak, ki bi kpii Rekab nan Baana, ki pot bi nii nan
taa, ki jii bi gbanant ki jɔnn kpian gbeeuk, Hebronn doo ni, ŋaan jii Isbosef yur na ki
pii Abner kaauk ni, ki li be Hebronn doo ni.

5

Biaŋinba ki bi teen Defid, Israel nan Juda teeb kpanbar
(1 Barkperii 11.1-9; 14.1-7)

1 Tɔn, ki Israel teeb kur saan Defid boor, Hebronn doo ni, ki saa yetɔ a, "Ti tee a tiɔŋ
gbanant nan sɔme.
2 Sianyoowa dinn, ki sɔɔ Sɔɔl tee ti kpanbar na gbaa, ŋaan fine din tee daanɔ nba
ŋmakitir Israel jab tɔbii ni, ki Yennu din senn mɔsonn nan fine saa dia u niib kii tee bi
kpanbar."
3 Li paake ki Israel saakab kur din saan Defid boor, Hebronn doo ni, ki Defid soor
sooru ki lor namm nan barmɔnii. Ki bi din mɔɔn kpan u paak, ki u ji teen Israel teeb
kpanbar.
4 Defid din tee bina piintaae ki dii naan, ki din tee kpanbar bina piinna.
5 Waa din be Hebronn doo ni, u din dia Juda booru bina ŋanlore nan ŋmaarii
ŋanloobe, ki be Jerusalem ki dia Israel nan Juda teeb bina piintaa nan ŋantaa.

Biaŋinba ki Defid kɔn nyann Jerusalem doo

6 Ki Defid nan u jab tan saan lek Jerusalem doo. Jebus teeb nba din kɔɔ leŋ na, din
dukii nan Defid kan fit nyann ki gaar doo na. Li paak ki bi betɔ a, "A kan ban kɔɔ nna
na. Jɔɔnii nan wabii gbaa saa berawa."
7 Ŋaan Defid din kɔn nyann bi digbanpaarir Sayɔnn maŋa, ki sɔɔ kur ji yir "Defid
doo."
8 Daar maŋ ni ki Defid boi u kunkɔnkɔnna na a, "Sɔɔ be nna na, ki nan Jebus teeb
nan maa namm na ki saa kpibi-i? Ŋann wuu tɔk nyun gaana na kii do ki saa kɔn nan
talas damm nba tee jɔɔnii nan wabii na." (Li paak teen ki bi yeen a, "Jɔɔnii nan wabii
kan fit kɔɔ naan ŋaak ni.")
9 Defid nba din fat digbanpaarir maŋ yoo nba, u din kar leŋ ki pur doo maŋ sann,
"Defid doo," ki maa ŋei ki pukii, ki piin maa ŋei siaminba ki bi piint bootit, ki li be
kunkonn na yondo po na.
10 U naan din kpaatir nan paŋe yoo kur, kimaan Yabint daanɔ Yennu din be nanɔ.
11 Taya bat Hiram din tun toomiie Defid boor, ki bi saan nan kpek taabii nan
kanpintanba nan tanmaara, a bin maa Defid naan ŋaak.
12 Ki Defid ji bann nan Yennu-e set gannɔ a wuu tee Israel teeb kpanbar, ki bia te ki u
naangbouŋ kpiakit, kimaan ŋɔɔ Yennu niib na paak.
13 Defid nba din nyii Hebronn ki saan kɔɔ Jerusalem na, u din ŋamm kɔɔn poobis ki
mar bonjai nan bonpoi pukin.
14 Waas nba nae ki u din marib Jerusalem: Ŋamme tee Samua nan Sobab nan Natann
nan Solomonn,

15 nan Ib-har nan Elisua nan Nefeg nan Jafia
16 nan Elisama nan Eliada nan Elifelet.

Biaŋinba ki Defid kɔn nyann Filistia teeb
(1 Barkperii 14.8-17)

17 Filistia teeb din gbat nan bi dinn Defid naan ki teenɔ Israel teeb kpanbar, li paak ki bi kunkɔnkɔnna nyii a bin soorɔ. Defid nba din gbat nna maŋ yoo nba, ki ŋɔɔ nan u jab saan doo jɔɔr nba paar.
18 Filistia teeb din tan baar Refaim baauk nie ki yent leŋ.
19 Defid din boi Yennu a, “N saan lek Filistia teeb na-a? A saa te ki man nyanniba-a?”
Ki Yennu jiin a, “Nn, Ii saa ki lekib. N saa tura nyannuwa.”
20 Tɔn, ki Defid saan Baal Perasim, leŋe ki u kɔn nyann Filistia teeb na, ki ji yet a, “Yennu kɔɔ n datai ni nan nyunmɔnn nae.” Li paak ki bi yi leŋ Baal Perasim.*
21 Filistia teeb nba din chiar yoo nba, bi din nyik bi patae, ki Defid nan u jab jiir ki yaat nann.
22 Li poor po ki Filistia jab na ŋmat jen Refaim baauk ni, ki kar leŋ.
23 Ki Defid bia ŋamm boi Yennu nan wun lekibii? Ki u jiin a, “A daa lekimm lokir na ni. Linin bi poorpo ki lekib nyankpanii na po.
24 Fi-i taŋi gbat fuur tiinii na niŋ, ki li naan niibe somm li ni, fan ji lekib, kimaan n sii be a tɔɔnn, ki te ki a nyann Filistia kunkɔnkɔnna na.”
25 Ki Defid tun biaŋinba Yennu wannɔ na. U din fit ber Filistia teeb na, ki nyinnib Geba, ki kpib ki saa baar Geser.

6

Biaŋinba ki bi baar nan Yennu mɔlor lakir na Jerusalem
(1 Barkperii 13.1-14; 15.25–16.6, 43)

1 Defid bia din ŋamm yiin Israel kunkɔnkɔncheena tusaa piintaa,
2 ki jiib saan Baala, ki li be Juda tiŋ ni, a bin saa jii Yennu mɔlor lakir nba ki ŋɔɔ Yabint Yennu sann be li paak, ki u be bona nba mɔk kpinkpant* ki taab lakir maŋ paak paapo na.
3 Ki bi jii Yennu mɔlor lakir na, ki nyii nann Abinadab ŋaak nba be kunkonn paak na, ki paan torpaann paak; ki Usa nan Ahio, binba tee Abinadab bonjai na ŋmakitir toruk nba ki Yennu mɔlor lakir be li paak na,
4 ki Ahio gar li tɔɔnn.
5 Defid nan Israel teeb kur din yiin yanii, ki waa waak nan bi para kur, ki baakit Yennu. Bi din faa biate nan kɔna nan gingana nan naamai nan siiyakii.
6 Baa din tan baar Nakonn jarik ni, ki nei na gbiatir, ki Usa tant u nii ki soor mɔlor lakir na.
7 Li taabaak ni ki Yennu wutoor doo Usa paak, ki u kpiiu, kimaan u ki chɔrin lakir na. Usa din kpo ki kpia mɔlor lakir nae.
8 Li paake teen nan dinna ki bi yi leŋ Peres Usa.† Defid din mɔk parbiir nan Yennu nba dat Usa tubir nan wutoor na.
9 Defid din tin Yennu jaŋmaanii daar maŋ ni, ki yet a, “Nlee ki Yennu mɔlor lakir na saa ban baar n boori?”
10 U ji din ki loon wun jii mɔlor lakir na ki saan nann Jerusalem-i, ŋaan ji din jii saan nann, Gaaf nirɔ nba ki bi yiu Obed Edom na ŋaak.
11 Yennu mɔlor lakir na din be Obed Edom ŋaak ni ŋmaarii ŋantaae, ki Yennu teen piisin Obed Edom nan u ŋaateeb paak.
12 Kpanbar Defid din gbat nan mɔlor lakir na nba be Obed Edom ŋaak ni na paake teen ki Yennu teen piisin Obed Edom nan linba kur ki u mɔk paak. Li paak ki u saan jii mɔlor lakir na Obed Edom ŋaak, ki saan nann Jerusalem nan kpinkpammuk.
13 Binba jii mɔlor lakir na saan nan taabana ŋanloob nae, ki kpanbar Defid te ki bi set, ki u mann maruŋ ki kpii naajak nan naabikpammir.
14 Defid din lia manntɔɔ liatjake, ki waa waak nan u paŋ kur, ki baakit Yennu.
15 Tɔn, Defid nan Israel teeb kur nba jii mɔlor lakir na, ki baat nann Jerusalem yoo nba, ki bi peeb naatuna ki hoot nan parpeenn.
16 Mɔlor lakir na nba kɔɔ Jerusalem doo ni yoo nba, ki Defid ŋaapoo Mikal, wunba tee Sɔɔl bipoo na, dɔɔnt takoru ni. Waa la ki Defid yuuk ki waa waak, ki baakit Yennu yoo nba, ki u yisimɔ u par ni.

---

* **5:20 5.20** Baal Perasim paake tee “Yomdaanɔ kɔɔ saar”. * **6:2 6.2** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant. † **6:8 6.8** Peres Usa paake tee “Usa tubdatu.”

17 Ki bi tan baar nan mɔlor lakir na, ki kɔɔnir lanbouŋ nba ki Defid chaan na ni, ki
Defid mann mujoonu maruŋ nan weinanleeb maruŋ ki tur Yennu.
18 Waa mann maruŋ na ki gbenn yoo nba, ki u ji teen piisin niib na paak, Yabint Yennu
sanni,
19 ki biit jeet ki tur bi kur, ki tur Israel jɔɔ nan poo kur boroboro kunn nan nanpurkir
nan tilɔɔnkoona nba mari, ki niib na kur ji ŋmat kun bi ŋei ni.
20 Defid nba kun ŋaak ni a wun foont u ŋaateeb yoo nba, ki u ŋaapoo Mikal, wunba
tee Sɔɔl bipoo na nyii chetɔ, ki yetɔ a, “Dinnae ki Israel teeb kpanbar dinn u mɔŋ fei, ki
lu u mɔŋ nan jatuk na, u saakab-daabpoi tɔɔnn.”
21 Ki Defid yet Mikal a, “N bo waa ki baakit Yennu nba gannin a mii tee Israel teeb
kpanbar nae; u ki gann a baa koo u ŋaanisɔɔ kaa. N sii ŋammit waae ki baakit Yennu,
22 ki bia ŋamm dinn n mɔŋ fei ki pukin. Fin kɔɔe saa dukin nan n ki tee siari, ŋaan
daabpoi na ŋarin saa dukin nan n tee siare.”
23 Sɔɔl bipoo Mikal din ki ban mar bik nan waa din tan kpo.

7

Biaŋinba ki Yennu lor mɔlor nan Defid
(1 Barkperii 17.1-15)

1 Yennu din te Defid foi nan u datai; ki Defid kar naan ŋaak ni,
2 ki yet Yennu sɔkinii Natann a, “Maa kɔɔ ŋaak nba ki bi jii kpek taabii ki kpaa na,
ŋaan Yennu mɔlor lakir na be lanbouŋ nie.”
3 Ki Natann jiin kpanbar na a, “A saa fit tun faa loon biaŋinba, kimaan Yennu be
nana.”
4 Ŋaan li daar nyiɔk ki Yennu yet Natann a,
5 “Ii saa ki wann n toontunnɔ Defid nan min Yennu-e yet a, ‘Fin Defid kaa saa maa
ŋaak ki man kɔɔ li ni.
6 Laa nyii daar nba ki n din nyinn Israel teeb yommisin ni, Ijipt tiŋ ni na, ki tan tuu
dinna, n ki kɔɔ ŋaak ni kaa. N line, ki lanbouŋ tee n binbeboor.
7 Yoo nba ki n tuu somm nan Israel teeb na, n ki ban yet Israel tɔɔndaansɔɔ nba ki n
gannɔ, a bee ki u ki maa kpek taabii ŋaak ki turimi.’
8 “Li paak, betir n toontunnɔ Defid nan min Yabint Yennu yet a, ‘Mine nyinna pekpaaru
ni, ki dinna naan, maa fii dia n niib Israel teeb.
9 N tun be nana siaminba kur ki a saa, ki a nyant a datai kur nba ki a tookitib. N saa
teena yudaanjaann nan yudaanjaana nba be durinya na ni na.
10-11 N gann binbeboore ki tur n niib Israel teeb, ki kaamm leŋ, ki li sii tee siaminba ki
bi kɔɔ, ki sɔɔ kii diimm jikii. Yoo nba ki bi din kɔɔ tiŋ na niŋ na, nibiit din tun lekimme,
ŋaan mɔtana, linba na jii kan ban tumi. N sat mɔb nan n saa gɔɔr a datai ŋaan tura
yaaboona.
12 Li-i tee ki a kpo ki bi piia a yeejamm boor yoo nba, n saa nyinn a bonjai na yenɔe
ki dinnɔ naan, ki u naangbouŋ-ii mɔk paŋ.
13 Ŋɔɔe sii tee daanɔ nba saa maa ŋaak ki turin, ki n saa te ki u naangbouŋ n yukir
nan yoo nba kaa paak.
14 Ki n sii tee u baa, ki u mun tee n bija, ki li-i tee ki u tun ki biiri, n saa dat u tubire
nan bibaa nba tuu dat u bik tubir biaŋinba na.
15 Ŋaan n kan nyik u sommir nan maa din nyik Sɔɔl sommir ki liatɔ ŋaan te ki a teen
kpanbar na.
16 A sii tun mɔk yaaboona, ki a naangbouŋ sii be ki kan ban gbenni. A yaaboonae sii
tun di naan.’ ”
17 Natann din wann Defid linba kur ki Yennu fiit turɔ.

Ki jiin Defid niipoturu Yenmiaru po
(1 Barkperii 17.16-27)

18 Tɔn, ki kpanbar Defid kɔɔ Yennu lanbouŋ ni, ki saa kar ki miar Yennu ki yet a,
“Yabint Yennu, n ki jaŋ, koo n yeeja ŋaak ki jaŋ nan mii tee daanɔ nba ki a teenin na.
19 Yabint Yennu, ki a bia tuun ki li gar nna, ki senn a mɔsonn ki turin ki jiin n yaaboona
nba saa wei poor po. Yennu, a mantik tuun ŋant nnae, ki teen nirɔ-ɔ?
20 Bee biar ki n saa betani. A mi min a toontunnɔ.
21 A mɔbona paak nan a tiɔŋ lomm nie ki a tun toonjaann na, ki fiit wannin.
22 Yabint Yennu, a tee Yenjaanne, sɔɔ ki be ki tee nan fin na, ki ti mi nan fin kɔɔe tee
Yennu.
23 Digbansiar ki be tingbouŋ na ni, ki tee nan Israel teeb nba ki a nyinnib yommisin
ni, ki teemm a tiɔŋ niib na. Toonjaana nan bakitnauŋ toona nba ki a tun ki turib na

mɔɔnt a sann ki gbenn durinya na kur powa. A niib nba ki a fat nyinnib Ijipt tiŋ ni, a
bii tee a yab na nba kɔɔ digbanlia tiŋ ni yoo nba, ki a ber nyinn digbanlia maŋ niib nan
bi tingbana.
24 Fin Yennu-e te ki Israel teeb teen a tiɔŋ niib, ki a tee bi Yennu.
25 “Mɔtana, n Yomdaanɔ Yennu, ii dia a mɔsonn nba ki a senn nanin, nan n yaaboona
na yoo kur, ki tun linba ki a yaa a saa tun na.
26 A sann sii gbeŋ yoo kur, ki niib sii yɔɔ yeen a, ‘Yabint Yennu-e tee Israel Yomdaanɔ,’
ki a tuu saa foon n maaru ki bii tee kpanbara yoo n tuu yoo.
27 Yabint Yennu nba tee Israel teeb Yomdaanɔ, n mɔk par nba saa fit miar
yenmiarboorik na ki tura, kimaan a fiit linba na kur ki turima, ki bia betin nan a sii dint
n maaru naan.
28 “Yabint Yennu, fine tee Yennu. A tun gbeent a mɔsona, ki sat mɔsonjaann na ki
turin.
29 N boia maa a teen piisin n maaru paak, ki lin te bii laat a sommir yoo kur. Yabint
Yennu, fine sat mɔb na, ki a piisin sii be n maaru paak mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”

8

Ki jiin Defid nyannu po
(1 Barkperii 18.1-17)

1 Yoo din saan waame, ki kpanbar Defid saan ki lek Filistia jab biak, ki nyannib ki fat
Meteg Ama yent bi boor.*
2 Defid bia din kɔn nyann Moab teeb. U din te ki bi dɔɔr tiŋ nie, ki u tuu kan niib
bantaa ki kpi banlee, ŋaan nyik yenɔ. Li paak ki Moab teeb din teen u jiamm, ki pa
lampo teenɔ.
3 Defid bia din kɔn nyann Soba yent nan bat nba be Siria tiŋ ni na. U sann din tee
Hadadeser, wunba tee Rehob bija na. Li yoo na ki Hadadeser tɔk sɔnu ki saa Yufrates
mɔkir paapo, a wun gaar u yent.
4 Ki Defid soor u taanjakira tusir nan kobii ŋanlore, nan kunkɔnkɔnna nba somm
taatiŋ na tusaa piinlee. U din nyik taanii nba daar torite kobik, ŋaan teen leeb na wabii.
5 Siria teeb nba din be Damaskus na nba din tun kunkɔnkɔnna, a bin saan somm bat
Hadadeser na, ki Defid chet ki kpiib tusaa piinlee nan ŋanlee,
6 ki din chaan kunkɔnkɔnna kaaŋ bi yent ni, ki Siria teeb teen Defid jiamm ki pa lampo
ki teenɔ. Yennu din te Defid nyante lokir kur po.
7 Defid din fat salima naagbankɔŋir nba ki bat Hadadeser kunkɔnkɔnna saakab din
tuu dia nae, ki baar nann Jerusalem.
8 U bia din jii kutmɔnt bonchiann, Beta nan Berotai doi nba ki Hadadeser yen na ni.
9 Hamaf bat Toi nba din gbat nan Defid kɔn nyann Hadadeser nan u kunkɔnkɔnna
kur yoo nba,
10 ki u tun u bija Joram a wun saan foont kpanbar Defid ki kpakitɔ, ki turɔ bona nba
ki bi jii salimmɔna nan salimpeena nan kutmɔnt ki nan na, kimaan bat Toi din kɔn nan
Hadadeser nan taar munŋaa naewa, ŋaan ki ki fit nyannɔ.
11 Defid din jii bona nba ki Joram turɔ nae, ki pukin salimpeena nan salimmɔna nba
ki u din fat digbanlia boor na ki tur Yennu, a bii dia kii jiantir Yennu,
12 li digbana tee Edom nan Moab nan Amonn nan Filistia nan Amalek, ki bia tur Yennu
tiat nba ki u fat Hadadeser boor na.
13 Defid nba din kpii Edom jab tusaa piik nan ŋanniin yaarin baauk ni ki jen yoo nba,
ki u sann ŋamm mɔɔnt.
14 U din chaan kunkɔnkɔnna kaaŋ Edom yent kur po, ki leŋ niib na teen u jiamm.
Yennu din te ki Defid nyante lokir kur po.

Ki jiin kpanbar Defid saakab po
(1 Barkperii 18.14-17)

15 Defid din dia Israel teeb kur, ki tuun linba ŋan ki bia took ki teen u niib yoo kur.
16 Joab wunba naa din tee Seruya na, ŋɔɔe din tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ, ki Jehosafat,
wunba tee Ahilud bija na mun gorii gbansɔbira paak,
17 ki Sadok, wunba tee Ahitub bija na, nan Ahimelek ki u mun tee Abiatar bija nae
din tee mannteeb, ki Seraya mun tee kpanbar gbansɔbirɔ,
18 ki Benaya, wunba tee Jehoyada bija nae din tee binba guu kpanbar Defid na saakɔɔ,
ki Defid bonjai tee u ŋaasaakab.

* **8:1 8.1** Meteg Ama, koo “ki nyii bi nii ni.”

9

Ki jiin kpanbar Defid nan Mefibosef po

1 Dasiar ki Defid tan boi a, “Sɔɔ ki biar be Sɔɔl ŋaak niŋi-i? Li-i tee sɔɔ biari, n sii loon
man tun burchint ki turɔ, kimaan Jonatann paak.”
2 Li yoo na, Sɔɔl ŋaatoontunyenɔ din be, ki u sann yi Siba, ki bi jiiu ki baar nanɔ
kpanbar Defid boor. Ki kpanbar na boiɔ a, “Fine tee Siba-a?”
Ki u jiin a, “Nn, chanbaa.”
3 Ki kpanbar na boiɔ a, “Sɔɔ ki biar Sɔɔl ŋaak niŋ, ki sii tee wunba ki n saa tun ŋamm
nan burchint ki turɔ, nan maa sat mɔb ki tur Yennu nan n saa tun na-a?”
Ki Siba jiin a, “Jonatann bija yenɔ biar, ki tee wabik.”
4 Ki kpanbar na boiɔ a, “U be lia?”
Ki Siba yetɔ a, “U be Makir, wunba tee Amiel bija ki kɔɔ Lodebar na ŋaak ni.”
5 Tɔn, ki kpanbar Defid tun ki bi saan Lodebar, Amiel bija Makir ŋaak, ki saa jii
Mefibosef ki baar nanɔ.
6 Sɔɔl yaaboonn Mefibosef, wunba tee Jonatann bija na nba baar yoo nba, ki u gbaan
Defid tɔɔnn nan jirima. Ki Defid yetɔ a, “Mefibosef.” Ki u toon a, “Chanbaa, a toontunnɔ
be.”
7 Ki Defid yetɔ a, “A daa tiin jaŋmaanii, kimaan a baa Jonatann paak, n saa dia-a nan
burchint. N saa jiin tiŋ nba tee a yeeja Sɔɔl yar na ki tura, ki a sii tun kaar ki di nanin.”
8 Ki Mefibosef ŋamm gbaan ŋaan yet a, “Chanbaa, bee paake ki a sii ŋammit min
bɔkpeenn, ki somi?”
9 Tɔn, ki kpanbar na yiin Siba, wunba din tee Sɔɔl toontunnɔ na ki yetɔ a, “N jikit
linba kur tee a chanbaa Sɔɔl nan u ŋaateeb faar ki teen u yaaboonn Mefibosef-e.
10 Fin nan a bonjai nan a toontunnae sii ko u kpaab ki teenɔ, ki tuu saa baar nan jeet
nba ki i jaan ki turɔ, ki Mefibosef, wunba tee a chanbaa yaaboonn na sii tun kaar ki di
nanin.” (Siba din mɔk bonjai piik nan banŋmue, ki u ŋaatoontunna tee piinlee.)
11 Ki Siba jiin kpanbar na a, “Chanbaa, n saa tun biaŋinba ki fin kpanbar saa wannin
a n tuma.”
Tɔn, ki Mefibosef ji din kaar ki di nan kpanbar Defid, nan u tee kpanbar bike na.
12 Mefibosef din mɔk bonjabike ki bi yiu Mika. Siba ŋaateeb kur din tee Mefibosef
ŋaatoontunnae.
13 Mefibosef nba ki u taa kur din wab na din kɔɔ Jerusalem-e, ki kaar ki di nan kpanbar
yoo kur.

10

Biaŋinba ki Defid kɔn nyann Amonn nan Siria teeb
(1 Barkperii 19.1-19)

1 Li din yann waame ki Amonn teeb bat Nahas kpo, ki u bija Hanunn gaar u naan.
2 Defid din dukin a, “N saa ŋamm wann n naasinyɔɔsire ki tur Hanunn, nan u baa
Nahas nba din tun biaŋinba ki turin na.” Tɔn, ki Defid tun toomii a bin saan Hanunn
boor ki saa foontɔ u baa kufoontii.
Defid tontii nba baar Amonn teeb tiŋ ni yoo nba,
3 ki Amonn doo saakab na yet bat Hanunn a, “A dukii nan Defid baakit a baae ki tun
jab na a bin foontani-i? Aaii, u teen toomii na dobii teebe, a bin fiit tiŋ na, ki wun kɔn
nant ki nyannit.”
4 Ŋanne ki bat Hanunn soor Defid toomii na, ki koor jɔɔ kur tiaŋ bɔkir, ki pot bi liant
siak po, ŋaan kunnib.
5 Fei din soorib bonchiann, ki bi gbar bin kun bi doo ni. Defid nba din gbat linba tun
na yoo nba, ki u nakin ki betib a bin biar Jeriko nan bi tianii nba tan saa pia yoo nba
bin fit kun.
6 Amonn teeb na nba bann nan bi tun dataar toonne ki tur Defid na, ki bi saan jɔɔn
Siria kunkɔnkɔnna tusaa piinlee, ki bi nyii Bef-rehob nan Soba, nan kunkɔnkɔnna tusaa
piik nan ŋanlee, ki bi nyii Tob yent ni, ki bia jɔɔn Maaka bat nan u jab tusir.
7 Defid din gbat nna, ki tun Joab nan u kunkɔnkɔnna na kur.
8 Ki Amonn jab na nyii set bi digbangbeŋir nba tee Raba na nanyer po, ki Siria yent
ni nan Tob yent ni jab, nan Maaka jab mun set guur muuk ni.
9 Joab din la nan bi datai na saa lekib tɔɔnn nan poorpowa, li paak ki u din gann Israel
kunkɔncheena ki sennib ki bi took Siria jab na.
10 U din jii u kunkɔnkɔnna nba biar nae ki guun u ninja Abisai, ki sennib ki bi took
Amonn jab.

11 Ki Joab yet Abisai a, “Li-i tee ki a la ki Siria jab na nyantimi, fan baar ki tan taanin,
li-i muni tee ki Amonn jab na yaa bin nyanna, n mun saa baar ki taana.
12 Ii wakii ki chee a par. Ŋaant ki tin kɔn ti niib paak nan ninmɔnn, ki bia kɔn Yennu
doi paak, ki Yennu loomm n tun.”
13 Ki Joab nan u jab saan a bin took Siria jab na, ki bi chiar.
14 Amonn jab nba la Siria jab tiin yoo nba, ki bi mun nyik Abisai ŋaan chiar kɔɔ bi
doo ni. Joab nan Amonn teeb kɔnn na poor po, ki Joab ji din ŋmat kun Jerusalem.
15 Siria jab nba la nan Israel jab nyanniba na, ki bi yiin bi kunkɔnkɔnna na kur ki
taamm.
16 Bat Hadadeser din tun ki bi yiin Siria jab nba din be Yufrates mɔkir yondo po na,
ki u kunkɔnkɔnna saakɔɔ nba ki bi yiu Sobak na jii jab na ki baar namm Helamm.
17 Defid nba gbat nna yoo nba, ki u taan Israel kunkɔnkɔnna kur, ki poot namm
Jɔɔdann mɔkir ki baar Helamm, siaminba ki Siria jab na tookitib. Li yoo na ki kɔnn na
piin.
18 Israel jab din waa Siria kunkɔnkɔnna, ki bi tiin ŋmat poor. Defid nan u
kunkɔnkɔnna din kpii Siria kunkɔnkɔnna nba be taantorit paak kobii ŋanlore, nan
taanjakira tusaa piinna, ki tur Sobak nba tee bi kunkɔnkɔnna saakɔɔ na daŋ. U din kpo
tɔb na nie.
19 Batnba nba din jiantir bat Hadadeser na nba la nan Israel jab nyanniba na, ki bi ji
din maŋ nan Israel teeb, ki teen bi jiamm. Ki Siria teeb na ji tiin jaŋmaanii, ki ki loon
bin ban somm Amonn teeb na.

11

Biaŋinba ki Defid tun bonchonchonsin nan Baf-seba

1 Li din tee bi dijaan-yooe, ki tee yoo nba ki batnba nyi ki faa tɔbii, ki Defid tun Joab
nan u saakab nan Israel kunkɔnkɔnna, ki bi saan kɔn ki nyann Amonn teeb, ki bia dɔɔr
lint Raba doo, ŋaan Defid tiɔŋ din biar Jerusalem-e.
2 Dasiar daajoouk, ki Defid nyii u diiuk ni, ki somm u ŋaak yur paak,* ki la poo wuur.
Poo na din fan bonchiann.
3 Ki Defid tun toomii a bin la waa tee wunba. Bi din betɔ nan u tee Eliam bipoo
Baf-seba-e, ki tee Yuria nba tee Hef booru ni nirɔ na ŋaapoo.
4 Ki Defid tun ki bi saan yiinɔ. Baa baar nanɔ ki tur Defid yoo nba, ki u dɔɔr nanɔ.
(Ŋaan sɔɔ ki u kpan daa sik pookpenu ki li gbenne na.) Ki poo na ŋmat kun.
5 Li poor poe ki u bann nan u seta, ki nakin ki bi yet Defid.
6 Ki Defid tun toomii Joab boor a, “Ŋaant ki Yuria, wunba tee Hef nirɔ na n jen n
boor.” Tɔn, ki Joab te Yuria ŋmat Defid boor.
7 Yuria nba baar Defid boor yoo nba, ki Defid boiɔ a, “Li man Joab-ii? Ki kunkɔnkɔnna
na be nlee, ki tɔb na mun tee nlee?”
8 Defid bia din yet a, “Sikin kii kun a ŋaak ni ki saa foi.” Tɔn, ki Yuria seet, ki Defid
te ki bi wei nan piinii a bin turɔ.
9 Ŋaan Yuria din ki kun u ŋaak ni. U din dɔɔr kpanbar ŋaatammɔb nie, ŋɔɔ nan
kpanbar ŋaguura.
10 Defid nba gbat nan Yuria ki kun u ŋaak niŋ yoo nba, ki u boiɔ a, “A nyii sɔnu nba
fɔke, ki bee teen ki a ki kun ŋaak ni?”
11 Ki Yuria jiin a, “Israel jab nan Juda jab yaat be tɔb ni, ki mɔlor lakir na bia be
namm, ki n saakɔɔ Joab nan u saakab be muuk ni. Nlee ki min saa kun ki di ki nyun,
ki bia dɔɔr nan n ŋaapoo? N por nan n kan ban tun linba na booru.”
12 Tɔn, ki Defid betɔ a, “Ŋann dɔɔt nyiɔk yennkɔɔ pukin, ki wonn n saa te ki a ŋmat.”
Ki Yuria biar Jerusalem li daar.
13 Ki daajoouk ki Defid tan yiinɔ, ki u dii nanɔ, ki bia turɔ daan ki u nyuu yib. Li nyiɔk,
Yuria bia ki kun ŋaak ni, ŋaan dɔɔr kuntir paak, kpanbar ŋaguura nba dɔɔ diiuk nba
na ni.
14 Laa yent sanyiɔk ki Defid sɔb gbouŋ, ki tun Yuria nann, a wun saa tur Joab.
15 Gbouŋ maŋ ni ki u yet a, “Gaant Yuria kɔnn nba paar sian, ki nyikɔ leŋ, ki bi saa
yekɔ ki kpiu.”
16 Tɔn, Joab nan u jab nba dɔɔr lint doo na yoo nba, ki u gaan Yuria siaminba ki u mi
nan kɔnn na paar bonchiann.
17 Yoo nba ki doo na ni jab nyii ki kɔn nan Joab kunkɔnkɔnna na, ki Joab kunkɔnkɔnna
na siab kpo, ki Yuria, wunba tee Hef nirɔ na pukin leŋ.
18 Ki Joab tun toomii a bin saan wann Defid linba tun tɔb na ni,

* **11:2 11.2** Bi diit yura paak, bi din tuu sere.

19 ŋaan wann toomii na a, “Li-i tee ki a kumii kpanbar tɔb na nba saa biaŋinba,
20 li ki gar wun donn wutoor, ki boi a, ‘Bee ki i nakin doo nawa ki kɔn nammi? I ki
mi nan bi sii be joona paak ki yekiti peenii ki kpiini-i?
21 I ki tian baa din kpii Gideonn bija Abimelek biaŋinba na-a? Li din tee Tebes doo
kpiŋe ki poo din be joonn paak ki lu naar, ki li kpiiu. Ki bee teen ki i mantik nakin joonn
na?’ Ki li-i tee kpanbar na boia linba na, fan bia betɔ nan bi bia kpii u kunkɔnkɔnna
saakɔɔ Yuria-wa.”
22 Tɔn, ki toomii na saan Defid boor ki saa wannɔ biaŋinba ki Joab yet na.
23 Toomii na din yet Defid a, “Ti datai na paakita. Bi nyii doo na niŋe ki tookit nanyer
po, ki ti weib ki bi kɔɔ doo na tammɔi ni,
24 ŋaan ji be doo na joona paak ki tɔ peenii, ki kpii a kunkɔnkɔnna saakasiab. Bi bia
kpii a kunkɔnkɔnna saakɔɔ Yuria-wa.”
25 Ki Defid yet toomii na a, “Maant Joab par, ki u daa te ki u par biiri, kimaan i bo kan
fit bann wunba saa kpo tɔb ni. Betirɔ a wun ŋamm baan ki lek doo na fanu ki nyannir.”
26 Baf-seba nba gbat nan bi kpii u sɔrɔwa na, ki u bui fabin u po.
27 Kuun fabinii nba gbenn yoo nba, ki Defid te ki bi baar nanɔ u ŋaak ni, ki u jiiu
teenɔ u ŋaapoo, ki Baf-seba mar bonjak. Ŋaan Yennu par din ki penn Defid nba tun
linba na paaki.

12

Biaŋinba ki Natann kpaan Defid ki u lebit binbeŋ

1 Yennu din tun u sɔkinii Natann, a wun saan Defid boor. Ki u saan ki saa yetɔ a,
“Jab banlee nnae din lakin kɔɔ digbanyennkɔɔ ni, ki yenɔ tee mɔkitɔɔ, ki lɔɔ na tee
nandaanɔ.
2 Mɔkitɔɔ na din mɔk bonkobit bonchiann,
3 ŋaan ki nandaanɔ na mɔk pebiyemmir nba ki u daau ki diau fanu u ŋaak ni, ki ŋɔɔ
nan u waas lakin be, ki u dintɔ jebura, ki bia nyuntɔɔ nyun u mɔŋ nyubitik ni, ki tuu
yɔɔrɔ u taa paak, ki pebik na tee nan u bipoo na.
4 Dasiar ki saamɔ tan baar mɔkitɔɔ na ŋaak, ki mɔkitɔɔ na yaa wun teen jeet, ŋaan
ki loon wun kpi u mɔŋ bonkobit na yenɔ, ki ji soor nandaanɔ pebik na, ki kpiiu ki teen
jeet ki tur saamɔ na.”
5 Ki Defid wutoor doo mɔkitɔɔ na paak. Ki u bet Natann a, “N por Yennu nba fo na
sann ni, jɔɔ nba tun nna maŋ, li tee wun kpoe.
6 Li ŋan ki wun pa pebik na paak taar munnae, kimaan waa tun bonbilankant nba, ki
ki mɔk ninbatinu na paak.”
7 Tɔn, ki Natann yet Defid a, “Fine tee daanɔ maŋ. Linba ki timm Israel teeb Yomdaanɔ
Yennu yete na a, ‘Mine dinna naan, a fii tee Israel teeb kpanbar, ki bia fat nyinna Sɔɔl
nuu ni,
8 ki jii u naangbouŋ nan u poob ki tura, ki teena Israel nan Juda teeb kpanbar. Linba
na-i bonni kan jaŋi, n poŋ bo saa pukina bonchiann.
9 Bee ki a yêt min Yennu maami? Bee ki a tun yanbɔmm na, ki te ki Amonn teeb kpii
Yuria, tɔb ni; ki a kɔɔn u ŋaapoo?
10 Mɔtana, a maaru nba saa fiir kur ni, bi siab sii kpenn jat kuume, kimaan faa yêt n
mɔb, ŋaan kɔɔn Yuria poo na paak.
11 Linba nae ki min Yennu yet, n saa te ki sɔɔ n nyi a ŋaak niib niŋ ki tura daamii.
A saa la nan a numm ki man jii a poob ki tur a nikpiimɔ, ki u saa dɔɔ nan poob maŋ
yonsupeeŋ ni.
12 Fin bɔre ki tun yanbɔmm na, ŋaan min saa te ki lin tun yonsupeeŋ nie, ki Israel
teeb kur n la.’ ”
13 Ki Defid bet Natann a, “N tun biir Yennu-wa.”
Ki Natann jiin a, “Yennu nyik chabawa, a kan kpo,
14 ŋaan faa tun linba na, li te ki Yennu datai sarikɔɔwa. Poo na nba mar bik nba ki
tura na saa kpowa.”

Ki jiin Defid bija maŋ kuun po

15 Natann nba ŋmat kun na poor poe, ki Yennu te yiaru soor bik nba ki Yuria ŋaapoo
mar ki tur Defid na.
16 Defid din miar Yennu a wun te bik na n la laafia. U din lor mɔbe, ki nyiɔk kur wun
kɔɔ diiuk ni ki dɔɔ tiŋ ni.
17 U ŋaatoontunna saakab din tuu baare ki barimɔ a wun fiir, ki wun yêt, ki bia kan
di jeet.

18 Li daaŋanlore nie ki bik na kpo. Jaŋmaanii din soor Defid toontunna na, ki bi gbar
bin turɔ labaar nan bik na kpowa, ki yet leeb a, “Bik na nba bo mɔk manfoor ki ti pak
nan Defid ŋaan ki u ki gbiint ki turit na, ti ji saa teen nlee ki betɔ nan bik na kpowa? Li
pasiar wun tur u mɔŋ daŋ.”
19 Ki Defid la u toontunna na burin nan leeb, ki u bann nan bik na kpoe, ki u boib a,
“Bik na kpoe-e?”
Ki bi jiin a, “Nn, u kpowa.”
20 Tɔn, ki Defid fiir tiŋ ni ki wur, ki saat u yut, ki lebit u liant, ki saan Yennu ŋaak ki
saa jiantɔ. Waa jen u ŋaak ni yoo nba ki u boi jeet po, ki bi turɔ ki u dii.
21 Ki toontunna na yetɔ a, “Ti ki bann a marima na paaki, bik na nba bo fo yoo nba,
a bo mɔe ki lor mɔb, ŋaan waa kpo yoo nba, ki a fiir ki dii jeet.”
22 Ki Defid jiin a, “Nn, bik na nba bo mɔk manfoor, n bo lor mɔbe ki bia mɔ u paak, ki
dukin nan Yennu saa tinin ninbaauk, ki kan te bik na n kpo.
23 Ŋaan mɔtana nba ki u kpo na, bee paake ki n ji saa lor mɔbi? N saa fit te bik na n
jen u manfoor niŋa-a? Dasiare ki n tan saa wei baarɔ, ŋaan ŋɔɔ ji kan fit jen n boori.”

Baa mar Solomonn biaŋinba

24 Tɔn, Defid din maan u ŋaapoo Baf-seba par, ki dɔɔr nanɔ, ki u mar bonjak, ki Defid
purɔ Solomonn, ki Yennu nian bik na,
25 ki wann u sɔkinii Natann a wun pur bik na sann Jedidia. Li paak tee “Yennu nianɔ.”

Biaŋinba ki Defid nyann Raba doo
(1 Barkperii 20.1-3)

26 Joab bia din tukin ki kɔn nan Raba, ki li tee Amonn teeb digbansaakar. Li din kaa
waan nan wun nyann.
27 Joab din tun toomii Defid boor ki yet a, “N lek Raba-wa, ki fat bi nyunnyuboawa.
28 Mɔtana, taant kunkɔnkɔnna nba tenn na kur, ki baar dɔɔr lint doo na ki nyannir a
tiɔŋ. Nna-i kaa, mi-i nyann doo maŋ, li sii tee n baakire.”
29 Li paak ki Defid taan kunkɔnkɔnna na kur ki saan namm Raba, ki saa lek ki nyannir.
30 Defid din jii fokirik nba yir Amonn teeb tingbann nba ki bi yir Molek na yur paak,
ki bi jii salima ki ŋammir, ki li kpaiu tee nan salinkuna piintaa nan ŋanŋmu nawa. Ki
tann nba daauk paar na be li ni, ki u jii tann maŋ ki kɔɔn u mɔŋ fokirik ni. U bia din
fat tiat bonchiann doo na ni,
31 ki soor niib nba be leŋ na ki miamm ki bi chɔɔn naajikoona, ki ko kpaant, ki bia
chibin birikii. Defid bia din tun nnae ki tur Amonn dolia na kur niib, ki ŋɔɔ nan u jab
kur ji ŋmat Jerusalem.

13

Ki jiin Amnonn nan Tamar po

1 Li poorpo ki Defid bija Amnonn niɔŋ kɔɔ Tamar ni, wunba tee Absalom naa bik ki
fan na. Absalom mun din tee Defid bijae.
2 Amnonn din mantik loon Tamar bonchiann, ki li din tan teenɔ baatuk. Li din paar
bonchiann nan wun lau, kimaan Tamar din tee sapaanmunne, ki bi din ki saak ki u tɔkii
nan bonjai.
3 Ŋaan Amnonn din mɔk nasinyɔɔk ki u sann yi Jonadab, ki tee Defid naa bik nba ki
bi yiu Sama na bija. Jonadab din tee selinboŋe,
4 ki boi Amnonn a, “A tee kpanbar bijae, ki bee teen daar kur ki n laat ki a be parbiir
ni? Bee daamiiani?”
Ki u jiin a, “N mantik nian Tamar-e, wunba tee n baa bik, ŋaan tee Absalom naa bik
na.”
5 Ki Jonadab yetɔ a, “Teent a mɔŋ nan a yiare na, kii dɔɔ gado paak, ki li-i tee ki a baa
baar a wun gɔnani fan betɔ a, ‘Chanbaa, ŋaant ki n niipoo Tamar n baar ki dinnin jeet.
N loon ki wun baar teen jeŋante n boor, ki mii goriiɔ, ki di u nuu ni.’ ”
6 Tɔn, ki Amnonn teen nan u yiare na, ki kɔɔ dɔɔ gado paak.
Ki kpanbar Defid saan a wun gɔnɔ. Ki Amnonn yetɔ a, “Chanbaa, ŋaant ki n niipoo
Tamar n baar ki teen chinchaa siaminba ki n sii laatɔ, ki wun tan turin ki min di.”
7 Ki Defid tun toomii Tamar boor, naan ŋaak, ki yetɔ a, “Ii saa a ninja Amnonn boor
ki saa teen jeet ki turɔ.”
8 Ki Tamar saan Amnonn ŋaak ki saa lau, ki u dɔɔ gado paak. Ki Tamar jii yon ki lo
chinchaa, ki Amnonn goriiɔ.
9 Waa lo chinchaa na ki gbenn yoo nba, ki u lotir sipiɔk ni ki jii turɔ a wun ŋman; ki
u yêt ŋmamu, ŋaan yet a, “Ŋaant sɔɔ kur n nyi diiuk na ni.” Ki sɔɔ kur nyii.

10 Ki Amnonn ji yet Tamar a, “Jiin jeet na ki kɔɔ nann n didɔɔtuk ni na, ki min gaar a
nuu ni ki di.” Ki Tamar jii jeet nba ki u teen na ki kɔɔ nann u ninja Amnonn diiuk ni.
11 Ŋaan waa kɔɔ ki baar nann u boor yoo nba, ki Amnonn bibɔ, ŋaan yet a, “N niipoo,
baat ki n dɔɔ nana.”
12 Ki Tamar jiin a, “Aaii, n yɔɔrɔ, a daa mabin. Li fei toonn ki tee saa tun Israel
tingbouŋ na ni. A daa tuun nɔɔntont toonn na.
13 N saa ban teen nlee ki donn n yur niib niŋi? Ki a mun bia saa di fei bonchiann
Israel tiŋ na ni. N barimae, yetir kpanbar, ki u saa sak ki jiin ki turawa.”
14 Ŋaan Amnonn ki gbat turɔ. Amnonn paŋ nba gar Tamar yar na, ki u mabɔ ki fatɔ.
15 Li yooe ki Amnonn niɔŋ saat, ki u ji nan Tamar ki li gar waa bo nianɔ biaŋinba
sinsinn na, ki yet Tamar a, “Fiit kii nyii.”
16 Ki Tamar jiin a, “Aaii, fi-i nyinnin nna, li tee bonbilankant ki gar faa tun linba ki
turin na.”
Ŋaan ki Amnonn ki gbat turɔ,
17 ki yiin u mɔŋ ŋaatoontunnɔ, ki yetɔ a, “Nyint poo na nna, ŋaan kpar gann.”
18 Ki toontunnɔ na nyinn poo na, ŋaan kpar gann.
Tamar din lia liatfoouko, ki li tee kpinkpanfɔkit ki bia yarin, ki tee kpanbar bipoo nba
daa ki kun jab liant bina maŋ ni.
19 Tamar din puk tanpent u yur paak, ŋaan pat pat liant nba ki u lia na, ki yir nii ki
mɔ saa.
20 U naa bik Absalom nba lau yoo nba ki u boiɔ a, “N niipoo, Amnonn biirae-e? A daa
te ki li daamiia bonchianni, u tee a baa bike, a daa yeen sɔɔ.” Tɔn, ki Tamar ji be u naa
bik Absalom ŋaak ni, ki tee soon nna nan parbiir.
21 Kpanbar Defid nba gbat linba tun na yoo nba, ki u wutoor doo.
22 Ki Absalom par bee Amnonn paak bonchiann nan waa fat u naa bik Tamar ki dɔɔ
nanɔ na, ki u kpan ji kan pak nanɔ.

Biaŋinba ki Absalom kpii Amnonn

23 Bina ŋanlee poor poe ki Absalom din koor u pei Baal Hasor, ki li kpia Efraim doo.
U din poi kpanbar bonjai kur a bii be leŋ.
24 U din saan kpanbar Defid boor ki saa betɔ a, “Chanbaa, n poi pekoorue, ki n loon
fin nan a saakab-ii be ki di li jaamm.”
25 Ki kpanbar na jiin a, “Aaii, n bija, ti kur kan fit saan, ti sii tee jikire ki tura.” Ki
Absalom ŋamii barin, ki kpanbar na yêt, ŋaan teen piisin u paak.
26 Ki Absalom bia yet a, “Li-i tee ki a kan fit baari, ŋann a te ki n ninja Amnonn n
baar.”
Ki kpanbar na boi a, “Bee paake ki u saa saani?”
27 Ki Absalom ŋamii barin, ki kpanbar na tan te ki Amnonn nan ŋɔɔ kpanbar bonjalei
na kur wei saan.
28 Ki Absalom yet u ŋaatoontunna na a, “Gbiintir man, ii diitir kii gorii yoo nba ki
Amnonn tan saa nyu daan ki lin gaarɔ, mi-i taŋi turi mɔb, yin kpiu. I daa tiin jaŋmaanii.
Mine saa gaar li jikir. Ii chee i para, ki daa fɔrii.”
29 Tɔn, ki Absalom ŋaatoontunna na sak ki kpii Amnonn, ki kpanbar bonjai na kur
fiir ki jii bi bontaanii ki chiar.
30 Bi daa be sɔnu paake ki kun, ki kpanbar gbat nan Absalom kpii ŋɔɔ kpanbar bonjai
na kura, a ki bi sɔɔ ki biar.
31 Ki kpanbar na fiir set ki pat pat u liant nan parbiir, ŋaan baa ki dɔɔ tiŋ ni. Ki
toontunna nba be nanɔ na mun bia pat pat bi liant.
32 Ŋaan ki Jonadab, wunba tee Defid naa bik Sama bija na yet a, “Chanbaa, bi ki kpii
a bonjai na kuri. Amnonn kuukɔɔe kpo. Absalom tun lorime a wun tun linba na, laa
nyii yoo nba ki Amnonn bo fat u niipoo Tamar ki dɔɔ nanɔ nawa.
33 Li paak, a daa tee labaar na yada nan bi kpii a bonjai na kura; Amnonn kuukɔɔe
kpo.”
34 Ŋaan sɔɔ Absalom chiar yaata.
Li yoo na ki guurɔ na la nibur tɔk Horonaim sɔnu ki nyii kunkonn paak ki siik. Ki
guurɔ na saan kpanbar boor ki saa yet a, “N la jab tɔk Horonaim sɔnu ki nyii kunkonn
paak.”
35 Ki Jonadab bet kpanbar na a, “A bonjai nae baat na, nan maa wanna biaŋinba na.”
36 U kpan pak gbenne, ki kpanbar Defid bonjai na kɔɔ, ki piin mɔ kpemɔnii. Ki Defid
nan u saakab mun mɔ ki fabin.

37-38 Ki Absalom chiar saan Gesur bat, wunba tee Amihud bija ki bi yiu Talmai na
boor, ki saa be leŋ bina ŋantaa. Defid din bui fabin u bija Amnonn kuun paak, ki li wei
bonchiann.
39 Kpanbar na nba bui fabin u bik Amnonn kuun paak ki u par tan maak yoo nbae, ki
u lomm tunn Absalom po.

14

Biaŋinba ki Absalom jen Jerusalem

1 Ki Joab, wunba tee Seruya bija na nba bann nan kpanbar Defid lomm tunn Absalom
po na,
2 ŋanne ki u tun ki bi saan yiin poo nba sub ki be Tekoa na, ki u baar. Ki Joab betɔ a,
"Teent nan a be nan kuume na, ki lia kuun tiat, ki daa saatir a yut, ki te ki a marima-ii
tee nan poo nba be kuun ni ki li wei na,
3 ki ji saan kpanbar boor, ki saa pakɔ maan nba ki n yaa man tura na." Ki Joab jii
wukin poo na mɔbona na.
4 Poo nba nyii Tekoa na nba saan kpanbar Defid boor yoo nba, ki u baa fabin tiŋ ni u
tɔɔnn, ki li tee baakir ki teenɔ, ki yet a, "Chanbaa, sommitin."
5 Ki kpanbar na boiɔ a, "Bee daamiiani?"
Ki poo na jiin a, "N tee pakɔtarike, n sɔrɔ kpowa.
6 Chanbaa, n din mɔk bonjai banlee-e, ki dasiar ki bi tan kɔn muuk ni, siaminba sɔɔ
kaa ki saa patibi, ki yenɔ tan kpii u lɔɔ.
7 Ki mɔtana n ŋaak niib kur fiir n paak, a man jii bileek na ki turib ki bin kpiu,
kimaan u ninja nba ki u kpiiu na paak. Ki bi-i tun nna, n ji kii mɔk biki. Ki bi saa boont
n dindann nba joonte, ki bia nyik n sɔrɔ ki u kii mɔk tennimi."
8 Ki kpanbar na jiin a, "Ii ŋmat kii kun ki man got a maan maŋ ni."
9 Ki poo na yet a, "Chanbaa, bi-i nyiira faa bu biaŋinba, ŋaant li nyiiruk-ii be min nan
n ŋaak niib paak, ŋaan daa te ki nyiiruk na be fin kpanbar nan a ŋaak niib paaki."
10 Ki kpanbar na jiin a, "Li-i tee ki sɔɔ daamiia, fan jiiu baar nanɔ, ki u ji kan ban
daamiia."
11 Ki poo na yet a, "Chanbaa, miat a Yomdaanɔ Yennu, ki u daa te ki n nikpiimm nba
ki li kpaab nan bin kpi n bik ki jiin pann na tuun bonbilankant na."
Ki Defid yet a, "N por nan Yennu nba fo na, nan siar kan damm a bija na nan waama."
12 Ki poo na ŋamm yet a, "Chanbaa, ŋaant ki min pak siar ki pukin."
Ki kpanbar na yet a, "Ii piak."
13 Ki poo na yetɔ a, "Bee teen ki a tun bonbiir maŋ booru ki tur Yennu niibi? A ki te
ki a tiɔŋ bik nba chiar na jen a ŋaak ni, li paak, faa pak maan nba na, li ŋmat soor fine.
14 Ti kur saa kpowa. Ti tee nan nyun nba tuu yat tiŋ ni, ki ji kan fit wot nae. Yennu ki
nyint niib nba ki u loon manfoori, ŋaan u tuu lon sɔniie, ki nirɔ nba ki bi berɔ na n jen.
15 Tɔn, chanbaa, n niib na daamiime. Li paak teen ki n dukin nan n saa baar ki
wannae, ki daan nan a saa tun maa wanna biaŋinba nawa.
16 N dukin nan a saa gbiint ki turin, ki fat nyinnin daanɔ nba yaa wun kpi min nan n
bik ki boontit tiŋ nba ki Yennu tur u niib na nuu niwa.
17 N yet n mɔŋ nan a mɔsonn na saa tinnima, kimaan fin kpanbar tee nan Yennu
malaka nae, ki fit bant bonŋann nan bonbiir. Yabint daanɔ Yennu-ii be nana."
18 Ki kpanbar Defid yet poo na a, "N yaa man boia buboite, ki a pakin barmɔnii ki daa
bɔrin siari."
Ki poo na yet a, "Chanbaa, pakin."
19 Ki kpanbar na boi a, "Joab-e tumani-i?"
Ki poo na yet a, "Chanbaa, n pora, siar kaa ki saa berin ki n kan tura gatu. Barmɔnii,
a kunkɔnkɔnna saakɔɔ Joab-e wannin maa saa teen biaŋinba, ki bia wukinin mɔbona
na.
20 Joab-e tun linba na, a lin ŋamm maan maŋ. Chanbaa, a mɔk yanfoon nan Yennu
malaka nae, ki bia mi linba kur tuun tiŋ na paak."
21 Li poor po, ki kpanbar na yet Joab a, "Li ŋan, n saa tun faa loon biaŋinbawa, ii saa
ki jii Absalom ki baar nanɔ."
22 Ki Joab baa fabin tiŋ ni, kpanbar na tɔɔnn, ki li tee baakir, ŋaan yet a, "Chanbaa,
Yennu n teen piisin a paak. Mɔtana, n ji mi nan a par mei nanin, kimaan faa tun linba
ki n loon ki turin na."
23 Tɔn, ki Joab ji fiir saan Gesur, ki saa jii Absalom ki baar nanɔ Jerusalem.
24 Ki kpanbar na tur mɔb nan Absalom daa kɔɔ ŋɔɔ kpanbar ŋaak na ni, ki yet a, "N
ki loon min lau." Li paak ki Absalom din be u tiɔŋ ŋaak ni, ki ki nakii kpanbar na boor.

Biaŋinba ki Defid nyik chab Absalom ki gaarɔ

25 Sɔɔ din kaa Israel tingbouŋ ni ki fan nan Absalom na. Laa nyii u yur ki sik u taabira,
li din kaa kpetiri.
26 U din tee yumunte, ki tuu potir binn kur, kimaan li din tuu kpaate ki kpai. U din
tuu bikinire, ki li kpiasu tee nan dii bɔrik-gbinn na.
27 Absalom din mar bonjai bantaae nan bonpook. Bonpook na sann din tee Tamar, ki
u din tee sapaanfaŋ.
28 Absalom din kɔɔ Jerusalem bina ŋanlee, ŋaan ki la kpanbar na nan u ninbinn.
29 Ki u din tun yiin Joab a wun tumɔ kpanbar boor, ŋaan Joab din yêt u boor baaruwa.
Ki u bia ŋamm tun tontii, ki Joab bia yêt baaru.
30 Absalom din yet u ŋaatoontunna a, "Gotirii, Joab kpaab kpia n yare, u mɔk jeet ki
li be leŋ. Ii saa man ki saa fiar muu." Ki bi saan joor muu.
31 Tɔn, ki Joab ji saan Absalom ŋaak ni ki saa boiɔ a, "Bee teen ki a toontunna fia n
kpaab muu?"
32 Ki Absalom yet Joab a, "Gotir, n tun toomii a boor ki yet a fan baar n boor, ki man
tuma kpanbar boor, ki a boiɔ a, 'Bee paake ki n nyii Gesur ki baar nna na? Mi-i bonni
be leŋ, li bo sɔ ki turin.' N loon ki a tɔkin sɔniie ki min la kpanbar, ki li-i tee ki n biir
siarie, wun kpin."
33 Li paak ki Joab saan kpanbar Defid boor ki saa wannɔ linba ki Absalom yet. Ki
kpanbar na tun ki yiin Absalom. Ki u baar ki tan baa fabin tiŋ ni, ŋɔɔ kpanbar tɔɔnn,
ki kpanbar na gaarɔ ki mɔɔt u tankpinn.*

15

Biaŋinba ki Absalom baar nan kpikpiruk

1 Linba na poor poe ki Absalom din lon u mɔŋ taantorit nan taanii, nan jab piinŋmu
ki bi somm nanɔ.
2 U din tuu fiir sanyapob nie, ki saan set doo na tammɔb ni, ki li-i tee sɔɔ baar leŋ ki
mɔk maan ki loon kpanbar n ŋamm maan maŋi, Absalom tuu yiin daanɔ maŋe ki boiɔ
waa nyii sian. Li-i tee ki li daanɔ wannɔ booru nba ki u nyii ni,
3 Absalom tuu yete a, "Gotirii, fine mɔk mɔnii, ŋaan sɔɔ kaa kpanbar ŋaak ki saa bu
a maan na,"
4 ki bia ŋamm pukin a, "N sunman ki n bo tee barbutɔɔe, ki wunba kur mɔk maan ki
baar nann n boor, man turɔ mɔnii."
5 Nirɔ-i baar Absalom boor yoo nba kur, ki gbaan u tɔɔnn, Absalom tuu puur wɔbɔe,
ki mɔɔt u tankpin.*
6 Absalom din tuun nnae ki teen Israel teeb kur nba mɔk maan ki baar nann kpanbar
boor a wun turib mɔnii, ki lebitir bi dudukit, ki bi loon u maan.
7 Bina ŋanna poor poe ki Absalom yet kpanbar Defid a, "Chanbaa, ŋaant man ŋmat
Hebronn, ki saa gbeen n mɔsonn nba ki n sat tur Yennu na.
8 Yoo nba ki n din be Gesur, Siria yent ni na, n din senn mɔsonn nan li-i tee ki Yennu
jen nanin Jerusalem-i, n saa jiantɔ, Hebronn doo ni."
9 Ki kpanbar na yetɔ a, "Ii saa nan parmaasir." Ki Absalom ji saan Hebronn,
10 ŋaan bɔr tun toomiie Israel booru kur ni ki yet a, "Li-i tee ki i gbat naatuna mɔnii,
yin hoot ki yet a, 'Absalom dii naan ki be Hebronn.' "
11 Jab kobii ŋanlee-e ki bi din poib, ki bi nyii Jerusalem ki wei Absalom poor. Bi din
ki mi Absalom lor na po, ŋaan din saan nan yada.
12 Absalom nba din yaa wun mann maruŋ yoo nba, u din tun boi Ahitofel poe, wunba
tee Defid kpaantɔɔ, ki nyii Gilo doo ni na. Absalom jɔɔmu din yabitir ki pukiie, ki u lor
nba saa kpir kpanbar na laat paŋ.

Biaŋinba ki Defid chiar nyii Jerusalem

13 Toomii din baar yet Defid nan Israel teeb kur baakit Absalom-e, ki taa u po.
14 Tɔn, ki Defid yet saakab kur nba be u boor Jerusalem na a, "Baat man, ki tin nyi
yian chiar. Nna-i kaa, ti sɔɔ kan nyi Absalom nuu ni; u saa kɔɔ doo na ni mɔtana ki
soorit, ki kpi ti kur."
15 Ki kpanbar ŋaasaakab na yet a, "Chanbaa, nn, ti teen siir nan tin tun linba ki a
wannita."
16 Ŋanne ki kpanbar na nyii chiar yaat, ŋɔɔ nan u ŋaateeb kur nan u ŋaasaakab kur,
ŋaan te ki u poobis piik biar, a bii guu u ŋaak.

* **14:33 14.33** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. * **15:5 15.5** Bi binbeŋ ni, bi din tuu tee nnae ki want lomm.

17 Ŋaan kpanbar nan u niib na kur nba yaa bin nyi doo na ni yoo nba, ki bi taan set
ŋaak nba joont ki be kpiŋ na boor.
18 Kpanbar ŋaasaakab na kur din sete ki bɔkinɔ, ki kunkɔnkɔnna nba tun guu-u, ki
tee Keref teeb nan Pelef teeb ki pukin Gaaf teeb nba tee kobii ŋanloob, ki nyii Gaaf ki
wei u poor na, somm gar kpanbar na tɔɔnn po.
19 Ki kpanbar na yet Itai, wunba tee Gaaf jab saakɔɔ na a, “Bee teen ki a tɔk nanti?
Ŋmatir kii be nan kpanbar Absalom. A tee saamɔe, ki nyik a tiŋ ki baar nna,
20 ki tee wunba baar daaŋanlee-lee nna. Nlee ki n saa te ki a lin yirib nanimi, ŋaan
ki n daa ki mi maa saa sian na? Ŋmatir kii be nan a doo ni niib. Yennu n ŋaan ki u
burchint nan ŋant-ii be nana.”
21 Ŋaan ki Itai jiin kpanbar na a, “Chanbaa, n por Yennu sann ni ki teena nan n sii
tun be nana, siaminba kur ki a be. Li-i lekii tee kuumi, ŋaan n sii be leŋ.”
22 Ki Defid yet a, “Li ŋan, ii somm.” Ki Itai ji somm nan u jab kur nan bi maaru.
23 Defid jɔɔmu nba din yaat ki saa yoo nba, ki niib na mɔ sanpaapowa. Kpanbar na
din poot Kidronn kpenue, ki u niib na kur waa u poor, ki bi kur somm saan kunkoouk
po.
24 Sadok, wunba tee manntɔɔ na, din be leŋ. Ki Liifai teeb nba din jii Yennu mɔlor
lakir na mun be leŋ. Bi din senn mɔlor lakir nae, ki Abiatar mann maruŋ nan niib na
kur nba tan nyii doo na ni ki gbenn.
25 Ki kpanbar na ji bet Sadok a, “Jiin Yennu mɔlor lakir na ki ŋmat nann doo ni, ki li-i
tee Yennu numm gboon, u tan saa te ki min jen dasiar ki lar, ki bia la laa be siaminba.
26 Ŋaan li-i tee ki u numm ki gboomi, ŋann wun jiin ki teenin waa loon biaŋinba.”
27 Kpanbar na din ŋamm yet Sadok, wunba tee manntɔɔ na a, “A ki tee Yennu sɔkinii
kaa-a? Jiin a bija Ahimaas, nan Abiatar bija Jonatann kii ŋmat doo na ni nan parmaasir.
28 Ŋaan n daa sii guua mɔkir na punpootboor, muuk na ni, ki gbiin nan fan turin
labaar.”
29 Ŋanne ki Sadok nan Abiatar jii Yennu mɔlor lakir na ki ŋmat Jerusalem, ki saa be
nann leŋ.
30 Defid din tukin ki saa Olif Tiinii kunkonn paake, ki mɔ ŋaan saa. U din somm taa
yanae, ki dɔkin u yur kur, ki li want nan u be parbiir ni. Niib nba kur din waa u poor
mun din dɔkin bi yurae ŋaan mɔ.
31 Defid nba din gbat nan Ahitofel pukin Absalom kpikpiruk lor po yoo nba, ki u miar
Yennu ki yet a, “Chanbaa Yennu, ŋaant Ahitofel kpaanii n teen yann.”
32 Yoo nba ki Defid tan doo kunkonn na paak, ki baar siaminba ki paanu be, ki bi jiant
Yennu, ki u yɔnanmɔŋ Husai, wunba tee Ark booru ni nirɔ na chetɔ leŋ, ki u liant pat
pata, ki tanbiinii yir u yur paak.
33 Ki Defid yetɔ a, “Li-i tee ki a waan n poor, a kii mɔk nyɔsiati,
34 ŋaan a saa fit sommin, li-i tee ki a ŋmat doo na ni, ki saa bet Absalom nan a sii
waau kii jiantirɔ fanu, nan faa din jiantir u baa biaŋinba na. Ŋaan yabir a mɔŋ paak,
ki tuu yêt kpaanii nba kur ki Ahitofel saa tur Absalom.
35 Mannteeb nba tee Sadok nan Abiatar sii be leŋ, ki a tuu wannib linba kur ki a gbat
kpanbar ŋaak.
36 Bi be nan bi bonjai Ahimaas nan Jonatann leŋ, ki i tuu saa fit tumm nan labaar nba
kur ki i gbat, ki bin tan wannin.”
37 Ŋanne ki Husai, wunba tee Defid yɔɔk na ŋmat Jerusalem, ki sɔɔ Absalom daa baat
doo na ni.

16

Ki jiin Defid nan Siba po

1 Defid nba somm kunkonn na paak waan, ki u took Siba, wunba tee Mefibosef
toontunnɔ na, ki u dia bonii, ki bi jii boroboro kuna kobii ŋanlee, nan tilɔɔnkoonsɔkita
kobik, nan tilɔɔnsɔkitlia kobik, nan tilɔɔna daan ki li gbee bujakɔr.
2 Ki kpanbar Defid boiɔ a, “Linba kur ki a dia na, a yaa fan teenir bee?”
Ki Siba jiin a, “Chanbaa, a ŋaateebe sii jakit bonii na kur, ki boroboro nan tilɔɔna na
tee jab na jeete, ki daan na mun, li-i tee ki bi tan bak muuk ni, bin nyu.”
3 Ki kpanbar na boiɔ a, “Ki Mefibosef, wunba tee a chanbaa Sɔɔl yaaboonn na be lia?”
Ki Siba jiin a, “U be Jerusalem, kimaan u dukin nan Israel teeb saa jiin turɔ u yeeja
Sɔɔl naan nawa.”
4 Ki kpanbar na yet Siba a, “Linba kur tee Mefibosef yar na ji sii tee a yare.”
Ki Siba jiin a, “Chanbaa, n tee a toontunnɔe, n loon ki mii tuun kii pent a pare yoo
kur.”

Ki jiin Defid nan Simei po

5 Kpanbar Defid nba kɔɔ Bahurim doo ni yoo nba, ki jasɔɔ nna tee Sɔɔl naakuuk ni nirɔ, ki bi yiu Simei, ki u tee Gera bija, ki nyii a wun tookɔ. Waa tookit Defid yoo nba ki
u ji waantɔ mɔbonbiit,
6 ki jaat Defid nan u saakab tana, ŋaan kunkɔnkɔnna nba guu Defid na lek din be u
gaŋ nan diitu po kur.
7 Simei din waantɔ mɔtonte ki yeen a, "Nyimin nna, nyimin nna, fin nikpiiruk na, sɔn
nirɔ na.
8 Yennu-e jiint ki paa-a sɔn nba ki a nyinn Sɔɔl ŋaak ni na, ki bia fat Sɔɔl naan yent ki
dia na paak. Yennu jii naan yent maŋ ki tur a bija Absalom-a, u liatawa, kimaan a tee
nikpiiruko."
9 Ki Abisai, wunba naa din tee Seruya na, yet kpanbar na a, "Chanbaa, bee ki a te bɔk
na waanta mɔtonti, ŋaant ki min baarɔ leŋ ki pot u yur."
10 Ki kpanbar na yet Abisai nan u naa bik Joab a, "Li ki tee i toonn kaa. Li-i tee Yennu-ei
yaa wuu waantin mɔtont maŋi, ŋmee saa fit boiɔ a bee teen ki u tee nna?"
11 Ki Defid yet Abisai nan u saakab kur a, "N tiɔŋ bike koor a wun nyinn n manfoor,
ki bee teen ki li bakitii nan Benjaminn booru ni nirɔ na. Nyikin man, ŋaant ki wuu
waantin mɔtont, kimaan Yennu-e yaa wuu tee nna.
12 Li pasiar u sii tee nnae ki Yennu n la n ninbaatir ki teen piisin n paak, ŋaan nyinn
mɔtont nba ki n gaan na."
13 Tɔn, ki Defid nan u niib bia somm sɔnu na ni, ki Simei bia bɔɔkib kunkonleer na
po, ki waant mɔtont, ki jaat tana, ki bia lubin tant bi paak.
14 Ki kpanbar nan u niib na kur nba baar Jɔɔdann mɔkir boor yoo nba, ki bi bak, ki ji
kar leŋ a bin foi.

Ki jiin Husai nan Ahitofel kpaanii po

15 Li yoo maŋe ki Absalom nan Israel teeb nba kur be u boor na baar Jerusalem, ki
Ahitofel be namm.
16 Defid yɔɔk Husai nba din took Absalom yoo nba, ki u yet sanpaapo a, "Kpanbar na
manfoor-ii fɔk, kpanbar na manfoor-ii fɔk."
17 Ki Absalom boiɔ a, "Bee teen ki a ki waa a yɔɔk Defid-i? Bee teen ki a ki be nanɔ?"
18 Ki Husai jiin a, "Nlee ki n saa teen nna? N saa wei daanɔ nba ki Yennu gannɔ, ki
niib na gannɔ, ki Israel teeb kur bia gannɔe. Fine ki n sii be nana.
19 Ki ŋmee ki n saa jiantɔ, li-i kii tee n chanbaa bijai kaa? Maa din tuun ki teen a baa
biaŋinba na, nnae ki n sii tuun ki teena mɔtana biak."
20 Ki Absalom ŋmat jiant Ahitofel paak ki yet a, "Mɔtana, taa ji be nna na, turint
kpaanii taa saa teen biaŋinba."
21 Ki Ahitofel yetɔ a, "Saant ki dɔɔ nan a baa poobis nba ki u nyikib a bii guu u ŋaak na,
ki li saa te sɔɔ kur n bann Israel tiŋ ni nan a baa tee a dataak, ki bia kpaŋ a poorpojɔɔmu
ki bii waa-a."
22 Li paak ki bi chaan lanbouŋ,* ŋaak na yur paak† ki tur Absalom. Ki Absalom kɔɔ
dɔɔ nan u baa poobis na, Israel teeb kur numm ni.
23 Kpaanii nba ki Ahitofel tur bina maŋ ni, bi din gaarire nan li tee Yennu mɔbe, ki
Absalom waar nan u baa Defid nba din weir na.

17

Ki jiin Husai kpaanii nba boon Absalom na po

1 Li din ki weie, ki Ahitofel bet Absalom a, "Ŋaant ki min gann jab tusaa piik nan
ŋanlee ki bin wei ber Defid, nyiɔk na.
2 Yoo nba ki u bak ki baŋ na, man ji lekɔ. U sii jekir nan jaŋmaanii, ki u niib na kur
saa chiar ki nyikɔ, ki man kpi ŋɔɔ kpanbar kuukɔɔ,
3 ŋaan baar nan u jab na kur ki tan tura, nan pooyookir nba tuu jen u sɔrɔ boor
biaŋinba na. Jɔɔ nba ki a kpaanɔ na, wu-u kpo, ŋanne saa te niib na kur n jen, ki bia
kan la daŋi."
4 Linba na din tee nan kpaanŋanii nae ki tur Absalom nan Israel saakab kur.
5 Ki Absalom yet a, "Yiint Husai ki wun baar mɔtana, ki tin gbiint waa saa betit linba."
6 Husai nba baar yoo nba, ki Absalom yetɔ a, "Ahitofel nba turit kpaanii nbae na, ti
tun waa yet biaŋinba na amii ti nyiki. A wannit taa saa teen biaŋinba."
7 Ki Husai jiin a, "Ahitofel nba tur kpaanii nba na ki ŋani.

* **16:22 16.22** Bi din jii bonkob-gbante ki chaan lanbont. † **16:22 16.22** Bi diit yura paak, bi din tuu sere.

8 A mi nan a baa Defid nan u jab tee kunkɔnkɔncheenae ki ton nan naamuuk nba ki
bi tuu soor u bik na. A baa tee kunkɔnkɔnnɔ nba sube, u kan sak ki lakin dɔɔr nan u
jab nyiɔku.
9 Mɔtana gbaa, li pasiar u laa wontu ni, koo u bɔr siar po na. Li-i tee ki ŋɔɔ Defid lek
a jab sinsinn, wunba kur saa gbat saa yet nan bi nyannawa,
10 ki li saa te kunkɔnkɔnna nba mɔk para nan yanbɔra na, jaŋmaanii n soorib, kimaan
Israel teeb kur mi nan a baa tee kunkɔnkɔnjaanne, ki u jab na bia mɔk para.
11 N kpaanii tee nnae: A yiin Israel teeb kur nba be lokir kur po, ki bi yabint tee nan
tanbiinii na, ki taamm bɔyennkɔɔ, ki a mɔŋ n jiib ki saan namm tɔb,
12 ki saa wor Defid siaminba kur ki ti lau, ki u kan banni, ki ŋɔɔ koo u jasɔɔ kan biar
ki mɔk manfoori.
13 Ki li-i tee ki u chiar ki kɔɔ doo ni, ti niib na kur saa jii ŋmiite ki dat doo na sikin
baauk ni, ki tanyennkɔɔ gbaa kan tenn kunkonn na paaki.”
14 Ki Absalom nan Israel niib na kur yet a, “Husai kpaanii nae ŋan ki gar Ahitofel yar,”
kimaan Yennu-e din te ki bi yêt Ahitofel kpaanii na, a lin biir Absalom.

Biaŋinba ki Husai ŋmaa Defid taar ki u bɔr

15 Tɔn, ki Husai wann mannteeb Sadok nan Abiatar kpaanii nba ki ŋɔɔ Husai tur
Absalom nan Israel saakab, nan kpaanii nba ki Ahitofel din turib.
16 Ki Husai ŋamm yet a, “Kakitir man yian ki saan wann Defid ki u daa dɔɔ Jɔɔdann
mɔkir nna na pootir nyiɔk na, ŋaan poot yiama ki lin te ki bi daa so ŋɔɔ nan u jab ki
kpibi.”
17 Ki Jonatann, wunba tee Abiatar bija na, nan Ahimaas nba mun tee Sadok bija na
bɔr ki guu En Rogel nyuntona boor, ki li be Jerusalem doo kpiŋ, kimaan bi din jee nan
niib na sii laatib ki bi kɔɔ Jerusalem. Daabpooke din tuu saan ki wannib maan, ki bin
mun saan ki wann kpanbar Defid.
18 Ŋaan dasiare ki bonjabik nna tan lab, ki saan wann Absalom. Ki Jonatann nan
Ahimaas kakit yian ki saan bɔr jasɔɔ nna ŋaak, ki li be Bahurim. Ki jɔɔ maŋ mɔk
bunbunn, ki li be dindouŋ sinsuuk ni, ki bi sik li ni.
19 Ki jɔɔ na ŋaapoo jii bont ki bakin bunbunn na, ŋaan denn jeet li paak, ki sɔɔ ki fit
bann nan bi be li ni.
20 Ki Absalom kunkɔnkɔnna na baar ŋaak na ni ki boi poo na a, “Ahimaas nan
Jonatann be lia?”
Ki poo na jiin a, “Bi poot kpennuwa.” Ki jab na kpaanib ki ki labi, ki ji ŋmat Jerusalem.
21 Jab na yaatewa, ki Ahimaas nan Jonatann nyii bunbunn na ni, ki saan pak kpanbar
Defid labaar na ki wannɔ biaŋinba ki Ahitofel lor u paak, ki yet a, “Teent yian ki lɔɔr
mɔkir na.”
22 Ŋanne ki Defid nan u jab na piin ki pootir mɔkir na, ki li tan yentir sanyiɔk ni na,
ki sɔɔ bi kur poot gbenna.
23 Ahitofel nba tan bann nan bi ki gaan u kpaanii yoo nba na, ki u jii u boŋ ki jak kun
u doo ni, ki saa chakit ŋaak chakita, ŋaan jɔnn u mɔŋ ki kpo, ki bi piiu u baanba kaat
ni.
24 Yoo nba ki Absalom nan Israel jab kur poot Jɔɔdann mɔkir na, ki sɔɔ Defid baar kɔɔ
Mahanaim doo niwa.
25 Absalom din nyinn Amasa-e ki sennɔ Joab seenu ni, ki u tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ.
Amasa din tee Jeter bijae, ki u tee Ismael booru ni nirɔ, ŋaan kɔɔn Abigail, ki u tee
Nahas bipoo. Ki Abigail niipoo tee Seruya, ki Seruya tee Joab naa.
26 Absalom nan u jab din chaan bi kaaŋ Gilead yent nie.
27 Yoo nba ki Defid din baar Mahanaim na, ki Nahas bija Sobi tookɔ. Sobi din nyii
Raba doo nba be Amonn yent ni nae. Ki Amiel bija Makir nba nyii Lodebar, nan Barsilai
ki u mun nyii Rogelim, ki li be Gilead yent ni na, mun bia din tookɔ.
28-29 Bi din dia senii nan yɔk boba nan dɔɔnii, ki bia dia jeet a bin tur Defid nan u jab.
Bi din mi nan Defid nan u jab saa bak, ki kon nan nyunnyukuru saa soorib muuk niwa.
Li paak ki bi din dia boroboro yon, nan dibooru kur yon, nan dipurikii, nan toa, nan
sinpeenii, nan siat, nan naabiin, nan naabikpan, nan pei, ki tan turib.

18

Biaŋinba ki bi nyann Absalom ki kpiiu

1 Kpanbar Defid din taan u jab boyennkɔɔ ni, ki bɔkitib tusir tusir nan kobik kobik, ki
nyinn kunkɔnkɔnna saakab, ki bi ŋmakitirib.
2 U din bɔkitib koonn muntaae, a bin saan faa tɔb, ki te Joab ŋmakitir koonyenn, ki
Joab naa bik Abisai, ki u bia tee Seruya bija na ŋmakitir koonleer na, ki Itai, wunba tee

Gaaf booru ni nirɔ na ŋmakitir koonleer mun. Kpanbar Defid din yet kunkɔnkɔnna na
nan u saa tɔk saan namm.
3 Ki jab na yet a, “A kan tɔk saan nanti. Li-i taŋi paakit ki ti ŋmat chiari, datai na baka
kii be ti po. Bi-i lekii fit kpii ti bɔkiri, ŋaan bi baka kii be. Fin kɔɔe ki bi mantik loon
bin kpi. Fin kpanbar kɔɔ chee ti tusaa piik. Li bo sii ŋan ki fin biar doo ni, kii teent
sommir.”
4 Ki kpanbar na jiin a, “N saa tun biaŋinba ki i dukin li ŋane.” U yet nnae ŋaan saan
set doo na yaŋir boor, ki jab na nyi koonn koonn, li tusir tusir nan kobik kobik.
5 Kpanbar na din tur Joab nan Abisai nan Itai mɔb a, “N yaa paak, ii mi ki yin tur n
bik Absalom daŋ.” Kunkɔnkɔnna na kur din gbat Defid nba beer kunkɔnkɔnna saakab
maan nawa.
6 Defid kunkɔnkɔnna na din nyii saan muuk nie, ki saa kɔn nan Israel teeb, Efraim
muuk ni.
7 Defid jab din nyann Israel kunkɔnkɔnna na, ki Israel jab tusaa piinlee kpo li daar.
8 Tɔb na din yat tiŋ na kur poe, ki jab bonchiann kpo muuk ni ki chee binba ki bi kpiib
tɔb na ni.
9 Li yoo maŋe ki Absalom tookit Defid jab na siab, ki jak bontaamm, ki bontaamm na
nba yaa wun gar tijakper nyakir, ki Absalom yut lɔk tiik na yiinii, ki bontaamm na saan,
ŋaan ki Absalom biar jɔɔn sanpaapo.
10 Ki Defid jab na yenɔ lau, ki saan wann Joab a, “Chanbaa, n la Absalom, ki u jɔɔn
tijakper lɔŋ ni.”
11 Ki Joab jiin a, “A-i bonni lau, bee teen ki a ki kpiiu li boori. N mɔŋe bo saa tura
salinkuna piik nan tɔb faarɔ gbann.”
12 Ki jɔɔ na jiin a, “A lekii bonni saa turin salinkuna tusir, ŋaan n bo kan jii n nuu
ki sii kpanbar bik na. Ti kura bo gbat kpanbar nba bo yeen fin nan Abisai nan Itai
biaŋinbawa, nan u yaa paak, sɔɔ daa tee u bija Absalom daŋi.
13 Mi-i bonni yêt kpanbar mɔb ŋaan kpii Absalom, kpanbar na bo tan saa gbata,
kimaan u gbia bont kur, ki a bo kan fit pak ki sommimi.”
14 Ki Joab yet a, “N ki yaa man biir yoo bonchiann nana ni,” ŋaan jii kpana ŋantaa ki
saan ŋmuu Absalom parbiir, yoo nba ki u daa fo ki jɔɔn tijakper paak na.
15 Ki Joab kunkɔnkɔnna piik lint Absalom, ki ŋmuu kpiiu.
16 Ki Joab ji peb naatunn ki gɔɔr tɔb na, ki u kunkɔnkɔnna na nyik Israel teeb weiu,
ŋaan ŋmat jen u boor.
17 Bi din jii Absalom gbanant ki lu bootsunsuŋ nba be muuk na nie, ki piin tanjagbent
u paak, ki Israel teeb na kur chiar kun bi ŋei ni.
18 Absalom nba daa din be u manfoor ni yoo nba na, u din maa joonfoouk ki senn
kpanbara baauk ni, ki li tian u sann, kimaan u din ki mɔk bik ki u sii see u sann ni. Li
paak ki u din pur joonn maŋ ki gaan nan u sann, ki bi bia daa yir Absalom Tiaru nan
dinna.

Defid nba gbat Absalom kuun ki bui fabin biaŋinba

19 Li taakpaak ni ki Ahimaas, wunba tee Sadok bija na, yet Joab a, “Ŋaant ki man chiar
nan labamann na, ki saa wann kpanbar nan Yennu nyinnɔ u datai nuu niŋa.”
20 Ki Joab yetɔ a, “Li ki tee fin kaa saa saan nan labaar na dinna. A tan saa saan nan
labaganne dasiar, ŋaan li ki tee dinna kaa, kimaan kpanbar bik kpowa,”
21 ŋaan tun u ŋaatoontunnɔ, wunba tee Itiopia nirɔ na a, “Ii saa ki wann kpanbar faa
la linba.” Ki toontunnɔ na gbaan tiŋ ni nan baakir, ŋaan fiir chiar saan.
22 Ki Sadok bija Ahimaas yet Joab a, “Li-i lekii tee biaŋinba, n baka kaa nan linba saa
baari, chanbaa, ŋaant ki man saan nan labaar na ki saa wann kpanbar.”
Ki Joab boiɔ a, “N bik, bee teen ki a loon ki a saan ki saa yeti? A kan la paatii li paaki.”
23 Ki Ahimaas bia ŋamm yet a, “Li-i lekii tee biaŋinba, ŋaan n loon ki min saane.”
Ki Joab yetɔ a, “Ŋann ii saa.” Tɔn, ki Ahimaas chiar tɔkin Jɔɔdann mɔkir baauk po,
ki dɔŋ baar kpanbar Defid boor.
24 Defid din kar doo na nanyer po tammɔb, nan nɔɔk ni tammɔb sinsuuk nie, ki guura
na yenɔ doo ditɔɔtii na yur paak, ki saa set tammɔb na yur paak. Waa got nanyer po,
ki u la jasɔɔ tiin ki baat, u kuukɔɔ.
25 Ki u tant ki yet kpanbar waa la linba. Ki kpanbar na yet a, “Li-i tee niyenɔ kɔɔie, u
baat nan labamanne.” Ki nantatinnɔ na tiin ki baat.
26 Ki guurɔ na bia la jalɔɔ ki u tiin baat u kuukɔɔ, ki u yet tammɔguurɔ na a, “Gotirii,
jalɔɔe tiin u kuukɔɔ ki baat na.”
Ki kpanbar na yet a, “U mun bia baat nan labamanne.”
27 Ki guurɔ na yet a, “Sinsinn yɔɔ na tiin nan Ahimaas nae.”

Ki kpanbar na yet a, “U tee niŋanɔe, ki baat nan labamann.”
28 Ki Ahimaas baar kpanbar na boor, ki baa fabin tiŋ ni, u tɔɔnn, ki foontɔ, ŋaan yet a,
“Pakin a Yomdaanɔ Yennu wunba te ki a nyann jab nba baar nan mɔyêtuk a naangbouŋ
paak na.”
29 Ki kpanbar na boi a, “Li man n bija Absalom-ii?”
Ki Ahimaas jiin a, “Chanbaa, yoo nba ki a kunkɔnkɔnna saakɔɔ Joab bo tumin na, n
bo la ŋmatir be, ŋaan n ki fit bann laa bo tee linba.”
30 Ki kpanbar na betɔ a, “Ii saa ki set nna po.” Ki u saan set li po.
31 Ŋanne ki Itiopia jɔɔ na baar ki tan yet kpanbar a, “Chanbaa, n mɔk labamanne ki
yaa n wanna. Dinna, Yennu te ki a nyann binba kur yêt a mɔb nawa.”
32 Ki kpanbar na boi a, “Li man n bija Absalom-ii?”
Ki Itiopia jɔɔ na jiin a, “Chanbaa, n sunman linba teenɔ na, lin mun bia teen a datai
na kurawa, nan binba kur yêt a mɔb na.”
33 Ki kpanbar na gbanu jek, ki u fiir doo diiuk nba be tammɔb na yur paak, ki saa bui.
Waa do yoo nba nae ki u yeen a, “N bija, n bija Absalom. N bija Absalom, mi-i bonni
gaar a paak ki kpo, ŋaan ki a be, li bo sii sɔ. N bija Absalom, n bija.”

19

Joab nba tur Defid kpaanii biaŋinba

1 Bi din kumii Joab nan kpanbar Defid mɔ fabin Absalom kuun paak.
2 Ki Defid kunkɔnkɔnna nba din mɔk parpeenn li daar, nyannu paak na la parbiir,
kimaan bi din gbat li daar nan kpanbar Defid bui fabin, u bija Absalom kuun paak.
3 Kunkɔnkɔnna na din ŋmat kɔɔ doo ni soon nnae, nan kunkɔnkɔnna nba ki bi tuu
nyannib ki bin chiar kɔɔ doo ni nan fei biaŋinba na.
4 Kpanbar na din pin u numpoe ŋaan bui sanpaapowa, ki yeen a, “N bija, n bija
Absalom. Absalom, n bija.”
5 Ki Joab saan kpanbar na ŋaak ki saa yetɔ a, “Dinna nba na, a dinn a jab feiwa, jab
nba fat a manfoor, nan a bonjai nan bonpoi, nan a poob nan a poobis manfoa na.
6 Ki a ki loon binba loona maan, ŋaan ji loon binba nama. A fiit paanu ni nan a
kunkɔnkɔnna na ki tee siar a boori. N bann nan ti kur-i bonni kpo, ŋaan ki Absalom
be, li bo sii mana.
7 Mɔtana, ii saa ki saa korin a kunkɔnkɔnna na. N por Yennu sann ni nan li-i tee ki
a ki tun nna, li won sii baat wonn sanyiɔk na, ki bi sɔɔ ki biar a boori. Ŋanne ji sii tee
bonbiir nba ki a daa ki ban la a bisin niŋa.”
8 Ki kpanbar na fiir saan kar doo na yaŋir boor, ki u jab na gbat nan u be leŋ, ki bi
kur saan taan ki lintɔ.

Biaŋinba ki Defid ŋmat Jerusalem

Tɔn, ki sɔɔ Israel teeb na kur kun bi ŋei niwa.
9 Israel booru ni kur, niib na din nɔi nan leeb mɔniate ki yaa, “Kpanbar Defid-e fatit ki
nyinnit ti datai nuu ni, ki bia nyinnit Filistia teeb nuu ni. Mɔtana, u chiar nyik digbann
nawa, kimaan Absalom paak.
10 Absalom nba ki ti dinnɔ naan a wuu diat na kpakin tɔb niwa. Bee teen ki i ki piak
siar ki jiin yin jen nan kpanbar Defid-i?”
11 Ki maan nba Israel teeb kur piak na baar kpanbar Defid. Tɔn, ki u tun mannteeb
Sadok nan Abiatar, a bin saan boi Juda saakab a, “Bee teen ki i mei nan yin jiinin n ŋaak
ni?
12 Yimme tee n nikpiimm, ki tee n tiɔŋ booru niib, ki bee ki i ki kakii nan yin jen nanin
n ŋaak ni?”
13 Defid bia din betib a bin wann Amasa a, “Fine tee n ninyiar, ki n jikita ki sent Joab
seenu ni. Laa nyii dinna ki saa, ki a sii tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ. Li-i tee ki n ki tun nna,
Yennu n faa kpin.”
14 Kpanbar Defid mɔmaan na din maŋ Juda teeb kur, ki bi tun toomii u boor, a wun
ŋmat jen nan u saakab kur.
15 Defid din jente, ki chet Juda teeb nba din baar Gilgal a bin sommɔ ki poonɔ Jɔɔdann
mɔkir na.
16 Li yoo maŋe ki Gera bija Simei, wunba tee Benjaminn booru ni nirɔ, ki nyii Bahurim
na kakit ki baar Jɔɔdann mɔkir boor, a wun chet kpanbar Defid, ŋɔɔ nan Juda teebe din
tɔk.
17 U din be nan jab tusire, ki bi tee Benjaminn booru ni niib. Ki Siiba nba tee Sɔɔl
ŋaatoontunnɔ na mun din baar nan u bonjai piik nan banŋmu, nan u ŋaatoontunna
piinlee, ki bi baar kpanbar Defid boor, Jɔɔdann mɔkir ni.

18 Bi din poot mɔkir nae a bin jii kpanbar nan u ŋaateeb ki poomm, ki bia tun waa
loon biaŋinba.

Defid nba tun ŋamm ki tur Simei biaŋinba

Defid nba yaa wun poot mɔkir na yoo nba, ki Gera bija Simei baa fabin tiŋ ni, u tɔɔnn,
19 ki yet a, “N yomdaanɔ, a nyik chabin biit nba ki n daan tun tura, daar nba ki a daan
nyii Jerusalem na. Kpanbar, a nyinnir a yur ni, ki daa tian li po.
20 Chanbaa, n mi nan n tun biira, li paake ki n tee sinsinn nirɔ nba nyii Israel booru
ni ki baar maa min chet fin n yomdaanɔ dinna nba na.”
21 Ki Seruya bija Abisai yet a, “Li ŋan ki tin kpi Simei, kimaan u daan sat mɔtont ki
tur daanɔ nba ki Yennu gannɔ a wuu tee ti kpanbar nawa.”
22 Ki Defid jiin Abisai nan u naa bik Joab a, “Li lai lee. Dinna nba na, i tee n dataie.
Li ŋan ki nirɔ n kpo Israel tiŋ na ni dinna nba na-a? Min kaa tee Israel kpanbar dinna
nba na-a?”
23 Ŋanne ki u yet Simei a, “N pora, a kan kpo.”

Defid nba tun ŋamm ki tur Mefibosef biaŋinba

24 Ki Mefibosef, wunba tee Sɔɔl yaaboonn na mun sik a wun chet kpanbar na, ŋaan ki
ki wuur u taa, ki bia ki saat u tiaŋ, ki bia ki wuur u liant, laa nyii daar nba ni ki kpanbar
na nyii Jerusalem, ki tan tuu waa nyann yoo nba ki ji kunt.
25 Mefibosef nba din nyii Jerusalem ki baar a wun chet kpanbar na yoo nba, ki kpanbar
na boiɔ a, “Mefibosef, bee teen ki a bo ki wein saani?”
26 Ki u jiin a, “N yomdaanɔ kpanbar, a mi nan n tee wabike. N daan yet nan n saa jak
n boŋe ki wei n kpanbar poor, ŋaan ki Siba, wunba tee n toontunnɔ na kpannin.
27 U daan faar faak ki tura ki jiin n po, ŋaan a tee nan Yennu malaka nae. Li paak,
tumin linba ki a mi nan li ŋan.
28 N yomdaanɔ, min nan n yeeja ŋaateeb kur bo jaŋ nan ki a kpita, ŋaan ki a daan te
ki ti kaar ki di nana. N ki ŋan nan man boia sommir po jikii.”
29 Ki kpanbar na yet a, “A daa yeen siar jikii. N lor nan fin nan Siiba-e saa biit Sɔɔl
faar.”
30 Ki Mefibosef jiin kpanbar a, “Ŋaant ki Siiba n gaar li kur. N yomdaanɔ, faa jen ŋaak
ni nan laafia na, li jaŋima.”

Defid nba tun ŋamm ki tur Barsilai biaŋinba

31 Ki Barsilai, wunba tee Gilead nirɔ na mun nyii Rogelim, ki baar a wun tan somm
kpanbar na, ki poonɔ Jɔɔdann mɔkir.
32 Barsilai din tee nikpere, ki dii bina piinniin. U din tee gordaanɔe, ki tuu teen
kpanbar Defid jeet, yoo nba ki u daan be Mahanaim na.
33 Ki kpanbar na tan yetɔ a, “Weimin ki tin saan Jerusalem ki mii saa kii dia-a.”
34 Ki Barsilai jiin a, “N manfoor ji kan wei bonchianni, ki bee saa teen ki man weia ki
saan Jerusalem-i?
35 N poŋ ji tee bina piinniime na, ki siar ki teenin manti. Mi-i dii ki bia nyuu linba kur,
n ki bant li mant. Yanyinna na-i yiin, n bia kan gbat. N kpan sii tee jikir kɔɔe ki teen fin
n yomdaanɔ kpanbar.
36 N ki ŋan nan paatii. Li paak, n saa chiana ki gar Jɔɔdann mɔkir waaminnae,
37 ŋaan ŋmat kun n dandoo ni ki saa kpo. Leŋe kpia n baa nan n naa kaat. N bija
Kimham-e na, jiimɔ ki wuu sii tuun toonn ki teena, ki a saa ŋammɔ faa loon biaŋinba.”
38 Ki kpanbar na jiin a, “N saa jii Kimham, ki u sii be nanin, ki n saa ŋammɔ faa loon
biaŋinba. Linba kur ki a loon, n bia saa tun ki tura.”
39 Ŋanne ki Defid nan u jab na kur poot Jɔɔdann mɔkir, ki Defid mɔɔt Barsilai tankpin,*
ki teen piisin u paak, ki Barsilai ŋmat kun u dandoo ni.

Biaŋinba ki Juda jab nan Israel jab kɔn, kpanbar Defid paak

40 Kpanbar na nba din poot mɔkir na ki baar Gilgal yoo nba, ki Kimham poot ki be u
boor. Juda jab kur nan Israel jab bɔkire din somm ki poonɔ.
41 Li din ki weie, ki Israel jab na kur baat kpanbar na boor ki yeen a, “Bee teen ki ti
ninjamm nba tee Juda teeb na dukii nan li kpaa ŋamme nan bin somm ki jii fin nan a
ŋaateeb nan a jab kur ki pooni Jɔɔdann mɔkiri?”
42 Ki Juda jab na kur jiin a, “Ti tun nna, kimaan kpanbar na mantik kpiin nante. Bee
teen ki i para bee linba na paaki? U ki pat jeet paaki, u bia ki turit siari.”

* **19:39 19.39** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

43 Ki Israel jab na ŋamm yet Juda jab a, “Kpanbar Defid lek tee i nikpiimɔe, ŋaan ti
kpiin nanɔ taar piik ki gari. Bee teen ki i ki goriit ki gbooti? I daa tammit nan timme
tee binba bo sint yet nan ti jen nan kpanbar na.”
Ŋanne Juda jab na ŋammit want nidantuk nan ninbinmɔnii, ki gaar Israel jab na.

20

Ki jiin Seba mɔyêtuk po

1 Kpikpiruk daanɔ nnae din be Gilgal, ki u sann tee Seba, ki tee Bikri bija, ki nyii
Benjaminn naakuuk ni. U din peb naatunn ki yiin Israel jab ki yet a, “Defid ki tee ti yɔɔ.
Ti kan weiɔ. Ŋaant ki tin kun man.”
2 Li paake ki Israel jab na ji din yêt Defid weiu, ŋaan wei Seba. Juda jab na ŋarin din
sak ki biar waa Defid-e, laa nyii Jɔɔdann mɔkir ki tan tuu Jerusalem.
3 Defid nba din tan baar u ŋaak ni Jerusalem yoo nba, u din jii poobis piik nba ki
u guumm u ŋaak nae ki kɔɔmm ŋaagaŋ, ŋaan te ki u kunkɔnkɔnna na guub. U din
teemm jeete nan bi bonloŋa, ŋaan u ji din ki ban dɔɔ nammi, ki bi tee nan pakɔi na ki
be ŋaak na ni nan bi kuun.
4 Kpanbar na din yet Amasa a, “Yiint Juda jab na kur, ki fin nan ŋamm n baar n boor,
daaŋantaa sinsuuk ni.”
5 Amasa din saan a wun yiinibe, ŋaan ki jen yoo nba kpanbar wannɔ na.
6 Tɔn, ki kpanbar na yet Abisai a, “Mɔtana, Bikri bija Seba saa daamiit ki gar Absalom
nba bo daamiita. Jiin kunkɔnkɔnna ki wei berɔ; nna-i kaa, u saa kɔɔ doi nba mɔk
joonpaara na ni, ki botita.”
7 Tɔn, ki Joab jab nan Keref booru ni jab, nan Pelef booru ni jab, nan kunkɔnkɔncheena
na kur nyii ki saan, ki Abisai tee bi saakɔɔ. Bi din nyii Jerusalem-e ki wei ber Bikri bija
Seba.
8 Baa din tan baar tanjagbouŋ nba be Gibeonn na yoo nba, ki Amasa chetib. Joab din
lia jatiate ki teen siir nan tɔb. U din mɔk jukbanjiak, ki li be took ni ki gaa gbann paak
u siak ni. Waa saan tɔɔnn yoo nba ki u jukbanjiak na tɔ nyii,
9 ki u yet Amasa a, “N yɔɔk, li manani-i?” ŋaan jii u niidiitu ki soor Amasa tiaŋ, ŋaan
yaa wun mɔɔt u tankpin.*
10 Amasa din ki guu u mɔŋ nan jukbanjiak nba ki Joab soor u niileu na. Ki Joab ŋmuu
u poor paak, ki u nɔɔt nyii. U din kpo li taakpaak nie, ki Joab ji ki ŋmuu pukini.
Tɔn, ki Joab nan u naa bik Abisai ji din wei ber Bikri bija Seba.
11 Joab kunkɔnkɔnna na yenɔ din biar set Amasa gbanant boor ŋaan yet a, “Wunba
kur taa Joab po, nan wunba kur tee Defid jɔɔ, wun wei Joab.”
12 Amasa din dɔɔ sɔnu sinsuuk nie, ki sɔn pubir ki lintɔ. Joab jɔɔ na din la nan
kunkɔnkɔnna na, wunba kur baar leŋ, din biat see-e, ki u din fuurɔ ki kɔɔnɔ muuk, ki
jii chinchenn ki pinɔ.
13 Amasa gbanant nba din kɔɔ muuk yoo nba, sɔɔ kur ji din waa Joab poore, ki bi wei
ber Seba, wunba tee Bikri bija na.
14 Seba din chiar ki gar Israel teeb yent kur ni, ki din tan baar Abel Bef Maaka doo ni,
ki Bikri yeeja ŋaateeb kur lakin ki weiɔ, ki bi kɔɔ doo na ni.
15 Joab jab na din gbat nan Seba be doo na ni, ki bi saan a bin loon doo na. Bi din maa
dindenne ki lint doo na joonfoouk, ŋaan piin gbii joonn na nyakir a bin lu tiŋ ni.
16 Poo nba sub din be doo na ni, ki dɔɔnt joonn na paak, ŋaan tant a, “Gbiintir man,
gbiintir man, betir Joab ki wun baar nna. N loon ki min pak nanɔe.”
17 Joab din saan, ki poo na boiɔ a, “Fine tee Joab-ii?”
Ki Joab yet a, “Nn, mine na.”
Ki poo na yet a, “Chanbaa, gbiintir maa yaa n paka linba na.”
Ki Joab yet a, “N gbiin.”
18 Ki poo na yet a, “Sian yoo bi din tuu yeen a, ‘Li-i tee ki a loon yan gatu, fan saan
Abel doo ni.’ Baa set din tuu tee-e na.
19 Ti doo tee digbanjaanne, li tee Israel mɔsaku nan parmaasir doi na yenne. Bee ki i
koor a yin bitiri? I loon yin biir linba tee Yennu yare-e?”
20 Ki Joab jiin a, “Aaii, n kan ban bit koo ki biir i doo.
21 Ti lor ki tee nna kaa. Jasɔɔe be ki bi yiu Seba, ki u tee Bikri bija, ki nyii Efraim yent
nba mɔk kunkona na ni, ki piin kpikpiruk ki ki sak kpanbar Defid mɔb. Jiin jayenɔkɔɔ
maŋ ki turin, ki man nyi doo na ni.”
Ki poo na jiin a, “Ti saa jii u yur ki lu gaan joon na paak.”

* **20:9 20.9** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

22 Poo na ji din lin niib na boor, doo na ni, ki lor namm, ki bi pot Seba yur ki lu joonn
na paak ki tur Joab. Ki Joab ji peb naatunn, ki te ki u jab na nyii doo na ni, ki sɔɔ kur
kun u ŋaak ni. Ki Joab mun ŋmat saan Jerusalem, kpanbar na boor.

Ki jiin Defid saakab po

23 Joab-e din tee Israel kunkɔnkɔnna saakɔɔ; ki Jehoyada bija Benaya din ŋmakitir
Keref booru nan Pelef booru nba guu kpanbar Defid na.
24 Adoniram-e din gorii mabir toontunna. Ahilud bija Jehosafat-e din tee doo na
gbounsɔbirɔ,
25 ki Sefa tee kpanbar gbounsɔbirɔ, ki Sadok nan Abiatar tee mannteeb,
26 ki Ira, wunba din nyii Jair doo ni na mun bia tee Defid mannteeb na yenɔ.

21

Baa kpii Sɔɔl yaaboona biaŋinba

1 Defid nba din tee kpanbar yoo nba nae, ki kon baa u yent ni binmuna ŋantaa. Ŋanne
ki Defid miar Yennu, ki Yennu jiin a, "Sɔɔl nan u ŋaateeb biir nan baa kpii Gibeonn teeb
ki nyinn sɔn nawa."
2 (Gibeonn teeb din ki tee Israel booru kaa. Bi din tee Amor booru nie, ki tee waaminna,
ki tee binba ki Israel teeb din senn mɔsonn nan bi sii guub, ŋaan ki Sɔɔl koor a wuu
boontib, kimaan waa loon Israel niib nan Juda niib na paak.)
3 Tɔn, ki Defid tun yiin Gibeonn teeb na, ki tan boib a, "N saa tun bee ki turini? N
loon man piin bonbiir nba ki bi tun turi nae, ki yin fit teen piisin Yennu niib na paak."
4 Ki Gibeonn teeb na yetɔ a, "Likirii nan salima kan fit ŋamm timm nan Sɔɔl ŋaateeb
maami, ti mun bia ki loon ki tin kpi Israel nisɔɔ."
Ki kpanbar Defid bia boi a, "Ki i ji loon man tun bee ki turini?"
5 Ki bi jiin a, "Sɔɔl nba bo loon wun boontit, ki bo kan tenn ti sɔɔ ki u mɔk manfoor
ki be Israel tiŋ ni na,
6 a jii u yaaboona bonjai banlore ki turit, ki tin saan namm Gibea, Yennu niganntɔɔ
Sɔɔl dandoo ni, ki saa jɔnnib Yennu tɔɔnn."
Ki kpanbar na yet a, "N saa jiib ki turiwa."
7 Ŋaan Defid nba din senn mɔsonn ki tur Jonatann na paak, ki u din nyik Jonatann
bija Mefibosef nba tee Sɔɔl yaaboonn na.
8 U lek din jii Armoni nan Mefibosef, ki bi tee bonjai banlee nba ki Aya bipoo Rispa
marib ki tur Sɔɔl na. U bia din jii Sɔɔl bipoo Merab bonjai banŋmu nba ki u marib ki
tur Barsilai bija Adriel, wunba din nyii Mehola na,
9 ki kubimm Gibeonn teeb. Ki bi lakin kpii bi banlore maŋ, ki jɔnnib kunkonn paak,
Yennu tɔɔnn. Li din tee yoo nba ki bi piin ki jaan jeet nba tee baale nae.
10 Ki Rispa, wunba tee Aya bipoo, ki tee Sɔɔl poobik na, din jii bɔtoot ki faa u mɔŋ
lanbouŋ tanpiiuk paak, siaminba ki gbanankpeena na dɔɔ, ki guu yonnu ni, ki nɔɔnii
ki siimm, ki nyiɔk mun bonkobit ki fit diibi. U din be dijaan-yooe halii nan naalɔnsaak
nba tan baa.
11-12 Filistia teeb poŋ din kpii Sɔɔl nan Jonatann, Gilboa kunkonn paaka, ki jɔnn bi
gbanant Bef-sann doo ni. Ki Jabes teeb nba be Gilead na bɔr jii bi gbanant maŋe. Tɔn,
Defid nba tan gbat Sɔɔl ŋaapoo Rispa nba tun linba na, ki u saan Jabes tɔɔndamm boor,
ki saa gaar Sɔɔl nan u bija Jonatann kpaba,
13 ki jii kpaba maŋ, ki bia tikir jab banlore nba ki bi kpiib na kpaba.
14 Ki bi ji din pii bi kur kpaba, Sɔɔl baa Kis kaauk ni, ki li be Sela, ki tee Benjaminn
yent ni. Bi din tun biaŋinba ki kpanbar Defid wannibe. Li poor po ki Yennu gat bi miaru
ki teen piisin digbann na paak.

Biaŋinba ki Defid jab faa tɔbii nan Filistia niwakita
(1 Barkperii 20.4-8)

15 Tɔb leer bia din be Filistia teeb nan Israel teeb sinsuuk ni. Ki Defid nan u jab saan
ki kɔn nan Filistia teeb na. Tɔbii maŋ yenn nie ki Defid din bak.
16 Jawakitir nna din be, ki bi yiu Isibi-benob, ki u kpanyur nba tee kutmɔnt na kpiasu
tee nan dii bɔrik-gbina ŋantaa kpiasu na. Ki u bia kub takoobpaann, ki dukin nan u saa
fit kpi Defid-a.
17 Ŋaan Abisai, wunba tee Seruya bija na, din baar ki taan Defid, ki wor jawakitir na
ki kpiiu. Defid jab na ji din te ki Defid por nan u ji kan ban saan tɔbi. Bi din yet a, "Fine
tee Israel dindann, ti ki loon ki a kpo."
18 Li din ki wei kaawa, ki ŋamm nan Filistia teeb bia faa tɔb, Gob doo ni. Li yoo maŋe
ki Sibekai, wunba nyii Husa na din kpii jawakitir nba ki bi yiu Saf na.

19 Tɔb leer bia din faa ŋamm nan Filistia teeb maŋ sinsuuk ni, Gob doo ni. Ki El-
hanann, wunba tee Jair bija ki nyi Betlehem na, kpii jawakitir nba nyii Gaaf, ki u sann
tee Goliaf na. Goliaf kpandaauk din gbeŋ nan daauk nba tuu pɔɔn ki bi dia luu tana
nae.
20 Ki tɔb leer bia faa Gaaf doo ni, ki jawakitir nna be leŋ ki loon kɔnn, ki mɔk niibira
ŋanloob-loob, ki bia mɔk taabira ŋanloob-loob, ki li kur taan tee piinlee nan ŋanna.
21 U din pak butin Israel teeb, ki Jonatann, wunba tee Defid ninja Sama bija na kpiiu.
22 Jawakita banna maŋ din tee jawakita nba nyii Gaaf na yaaboonae, ki Defid nan u
jab kpiib.

22

Ki jiin Defid nyannu yaŋ po
(Yaŋ 18)

1 Yennu nba din tinn Defid ki u nyii Sɔɔl nan u datalei nuu ni yoo nba, Defid din yin
yaŋ nae ki tur Yennu a:
2 Yennu-e tee n guutɔɔ, ki tee n sommtɔɔ nan fat-tɔɔ.
3 Yennu-e tee n guutɔɔ, u nie ki n la fatu;
u guun nan naagbankɔŋir nae, u fiarin ki tintin.
Ŋɔɔe tee n tinntɔɔ, u guun ki nyintin bonbiir ni.
4 N tuu yiin Yennu nba ŋan nan dontir nae,
ki u nyintin datai nuu ni.
5 Kuun fuunn lintima, ki biiru dɔk be n paak.
6 Kuun daŋ kaane ki lintin; ki kaauk pii u baruk ki guun.
7 Maa tuu be parbiir ni, n tuu boi Yennu-e sommir po.
U be u ŋasaakak nie ki gbat n kunkɔr,
ki gbiint n mɔnii nba jiin sommir po na.
8 Yennu din donn wutoore, ki tingbouŋ na damm ki jekir,
ki sanpaak bia damm, ki jekir.
9 Munyuuk din nyii u miana nie,
ki muyeruk di mupeenu ki nyi u mɔb ni.
10 U din pat sanpagbouŋo ki sik, ki bunbɔncheenn be u taa po.
11 U din be bona nba mɔk kpinkpant* paake,
ki li yukir yiama, ki wonpaaruk saan nanɔ.
12 U din jii bunbɔnne ki dɔkin u mɔŋ,
ki sanpagbounbɔnn nba gbee nan nyun lintɔ.
13 Ki mupeenu nyi sanyikintii nba be u tɔɔnn po na ni.
14 Yennu din tant Yendɔuŋ ni, ki ti gbat Yabint Daanɔ maŋ kunkɔr.
15 U tɔ u peenii ki yat u datai, ki jii sanyikitii ki yatib.
16 Ki mɔkgbeŋir tiŋ po ji dɔɔ yann,
ki tingbouŋ na fiakir nyɔɔnt,
yoo nba ki Yennu yakii nan u datai
ki tantir bi paak nan wutoor na.
17 Yennu tant u nii ki sikin ki nyinnin nyunsunsuŋ ni.
18 U fatin n datai nba paar
nan binba namin, ki bi paŋ garin na nuu ni.
19 Daar nba ki n be parbiir ni na ki bi worin,
ŋaan Yennu-e din guurin.
20 Yennu din sommime, ki n nyii ninbɔŋ ni,
u din tinnin, kimaan u par mei n paak.
21 Yennu teenin paatii, kimaan n tuun linba ŋan.
U teenin piisin, kimaan n ki mɔk bisiati.
22 N din mɔk mɔsaku nan Yennu sennii,
ki ki tun bonbiir ki turɔ.
23 N sak ki wei u sennii na kurawa. N ki yêt u wannu na.
24 U mi nan n ki mɔk bisiat u boori,
ki soor n mɔŋ ki ki tun biiti.
25 Yennu pan paatii, n par nba yeen na paak,
kimaan u mi nan n ki mɔk bisiat u boor.
26 Yennu, a loon binba loona nae,

* **22:11 22.11** Bi maan ni, bi yib “cherubim.” Bi nyii Yennu boore.

ki tuun ŋant ki teen binba kaa biit na.
27 A ŋan ki tur binba para yeen, ŋaan kɔn nan biit damm.
28 A tuu tinn damm nba sikin bi mɔŋe,
ŋaan sikint damm nba donn bi mɔŋ.
29 Yennu, fine tee n fitir, ki te bunbɔnn kpantir yentu ki teenin.
30 Fine teenin paŋ, ki n tuu lek n datai,
ki teenin yiikoo, ki n tuu nyann bi paŋ.
31 Yennu ŋarin, u sɔnu ŋane, ki u mɔmaan tee barmɔnii,
u tee nan naagbankɔŋir nae ki tur binba kpaanɔ sommir po.
32 Yennu kɔɔe tee Yomdaanɔ, Yennu kɔɔe tee ti guutɔɔ.
33 Yennu-e teenin paŋ, ki te ki n sɔnu ŋan.
34 U te ki n tiin fanu nan piarɔ na,
u guun fanu, kunkona nba fɔk na paak.
35 U tumiin maa saa kɔn bianjinba, ki n saa fit tɔ kut tɔrbann.
36 Yennu, fine guun ki tuu tinnin;
a sommire teenin nijaann.
37 Fine guun, ki bi ki fit nyannimi, ki te ki n ki ŋat baa.
38 N wei ber n datai ki nyannib,
ki n ki nyikitib nan maa tuu tan biirib,
39 N faa ki biribe tiŋ ni, ki bi ji kan fit fiir,
ki n nyannib, ki bi dɔɔ n tɔɔnn.
40 Fine turin paŋ nba ki n kɔn kɔnn na,
ki te ki n nyann n datai na.
41 Fine te ki n datai na chiar ki nyikin
ki n biir binba namin na.
42 Ki bi yikin ki loon sommir, ŋaan sɔɔ kaa ki saa fatib,
ki bi yi Yennu, ŋaan ki u ki teemm gatu.
43 Ki n nannib ki bi tan tee nan tanbiinii na;
ki n ŋmaat bi paak nan sɔnjouk ni tant na.
44 Fine fat nyinnin niib nba lekin na nuu ni,
ki ŋamm ŋmakitin, ki n dia n niib,
ki niib nba ki n ki mib na kpant n jiamm.
45 Ki boorganu gbaa n tɔɔnn;
bi-i gbat n kunkɔr, ki bi saak n mɔb.
46 Bi yan put ŋmate ki bi nyi bi digbanpaara ni,
ki baat ŋaan jekir.
47 Yennu fo. Pakin n fat-tɔɔ Yennu,
ki mɔɔnt ŋɔɔ nba paar ki tinnin na po.
48 Yennu-e te ki n nyann n datai,
ki sikin niib na kur, ki bi be n lɔŋ ni.
49 Yennu-e nyintin n datai nuu ni, ki te ki n paar n datai,
ki guun, ki n nyi biit damm nuu ni.
50 Li paak, n saa pak u sanne, niib sinsuuk ni,
n saa yin yaniie ki pak u sann.
51 Yennu-e teen min kpanbar Defid nyannjaann,
ki jikit u lomm nba kaa paak na,
ki teen min nba ki u gannin na,
nan n yaaboona, ki saa tuu yoo nba kaa paak.

23

Ki jiin Defid mɔbonjoontii po

1 Defid tee Jese bijae, ŋɔɔe ki Yennu din teenɔ nijaann, ki u tee wunba ki Jakɔb*
Yennu maŋ gannɔ ki dinnɔ naan. Ŋɔɔ maŋe din yin yanmanii ki tur Israel teeb. Defid
mɔbonjoontkaa maŋe na a:
2 Yennu Seek te ki n pak, ki u mɔbona be n jerin paak.
3 Israel teeb Yennu-e pak, wunba guu Israel teeb nae betin a:
"Kpanbar nba dia u niib nan barmɔnii, ki bia diab nan Yentinu
4 tee nan yonnu nba tuu nyikintir sanyiɔk ni,
daar nba ki sanpagbant kaa nae,
ki bia tee nan saak nba tuu baa gbenn,

* **23:1 23.1** Jakɔb sanleere tee Israel.

ki yonnu n nyi ki nyirikit mɔɔt nae.”
5 Nna bannue ki Yennu saa teen piisin n maaru paak,
kimaan u lor mɔlor nba kaa gbennu nanima,
ki li tee lor nba kan ban biir, ki tee mɔsonn nba kan ban lebit.
Maa loon linba kure na, ŋanne sii tee nyannu,
ki Yennu set saa te ki lin teen mɔnii.
6 Binba ki mi Yennu ŋarin tee nan kunkonii nba ki bi tuu lu nae;
sɔɔ kan fit siir nan niiyani.
7 Nirɔ n fit sii kunkonii see ki li daanɔ jii kut daauk
koo kpann. Bi saa joo kunkonii na muue ki lin di boont.

Ki jiin Defid kunkɔnkɔnwakita po
(1 Barkperii 11.10-41)

8 Defid kunkɔnkɔnwakita sanae na: sinsinn kunkɔnkɔnwakitir tee Joseb Basebef, ki u nyii Takemonn, ŋɔɔe din tee tɔɔndaanɔ, jab bantaa na ni. U din jii kpanne ki kɔn nan jab kobii ŋanniin, ki kpii bi kur, tɔb yennkɔɔ ni.
9 Wunba din pukin banlee ni ki tee kunkɔnkɔnwakitir bantaa maŋ ni sann tee Eleasar, ki u tee Dodo bija, ki nyii Aho naakuuk ni. Dasiar ŋɔɔ nan Defid din pakir nan Filistia teeb nba taan leeb ki teen siir nan tɔb, ki be Pas Damim na, ki Israel jab chiar,
10 ŋaan ki ŋɔɔ set ki kɔn nan Filistia teeb na tee-e nan u nii nba tan kar, ki u ki fit kubit u jukbanjiaki. Yennu din tur nyannjaann li daar. Laa din gar nna, ki Israel jab na ŋmat jen Eleasar nba be siaminba na, ki liat nikpeena na kunkɔntiat.
11 Wunba din pukin kunkɔnkɔnwakita bantaa na ni sann tee Sama, ki u tee Agee bija, ki nyii Harar. Ki Filistia jab din taan be Lehi, siaminba ki toa kpaab be na. Ki Israel jab na din chiar,
12 ŋaan ki Sama set kpaab maŋ ni ki kɔn nan Filistia jab ki kpiib. Yennu din tur nyannjaann li daar.
13 Laa din tan jaŋ nan bin piin jeet jaanu na, kunkɔnkɔnwakita bantaa din nyii kunkɔnkɔnwakita piintaa ni ki saan Defid boor, Adulam tanfiiɔk na ni, ki Filistia jab na taan be Refaim baauk ni.
14 Li yoo maŋ Defid daa din be jɔjaann paake, ŋaan sɔɔ Filistia jasiab yent Betlehem-a.
15 Nyunnyukuru din soor Defid, ki u yet a, “N sunman ki sɔɔ n saan bunbunn nba kpia Betlehem tammɔb na ki finn nyun turin, man nyu.”
16 Ki kunkɔnkɔnwakita bantaa na yabir ki kɔɔ Filistia jab kaaŋ na ni, ki saa finn nyun, bunbunn nba kpia Betlehem tammɔb na ni, ki tan tur Defid. Ki Defid ki nyuu, ŋaan kpaar mɔɔn tiŋ ni, ki li tee piinii ki teen Yennu,
17 ŋaan yet a, “Yennu, n kan fit nyu nyun nba na. Mi-i nyuu, li sii tee nan n nyuu jab bantaa nba chibin bi saaŋmanii na sɔn nae,” ki yêt nyunu.
Linba nae din tee toonjaana nba ki kunkɔnkɔnwakita bantaa na tun.
18 Joab naa bik nba tee Abisai, ki bi naa tee Seruya na, ŋɔɔe din tee kunkɔnkɔnwakita piintaa na tɔɔndaanɔ. U din jii u kpann ki kɔn nan jab kobii ŋantaa ki kpii bi kur. Bi piintaa na niŋ, u sanne din woot ki gar leeb na kur.
19 Ŋɔɔe din tee kunkɔnkɔnwakitir nba ki u sann doo piintaa na ni, ki bi teenɔ bi tɔɔndaanɔ, ŋaan u sann din ki wokit ki baar kunkɔnkɔnwakita bantaa na.
20 Benaya, wunba tee Jehoyada bija ki nyii Kabseel na, mun din tee kunkɔnkɔnwakitire. U din tun par toona bonchiann. U din kpii Moab kunkɔnkɔnwakita banlee. U ban sik bootuk ni samaatuk daar, ki kpii yanbɔr,
21 ki bia kpii Ijipt niwakitir. Ijipt nirɔ na din kub kpanporuŋ, ŋaan ki Benaya worɔ nan gbajar, ki fat kpann na u nuu ni, ki kpiiu nan kpann maŋ.
22 Par toona nba ki Benaya, wunba din pukin jab piintaa na ni tume na.
23 U sann din woot ki gar bi kur, ŋaan u sann din ki woot baar kunkɔnkɔnwakita bantaa na. Defid din te ki u tee u guura saakɔɔ.
24-39 Binba nae din tee kunkɔnkɔnwakita piintaa na:
Asahel, ki u tee Joab naa bik,
nan El-hanann, ki u tee Dodo bija ki nyii Betlehem,
nan Sama nan Elika ki bi nyii Harod,
nan Heles, ki u nyii Pelet,
nan Ira, ki u tee Ikes bija ki nyii Tekoa,
nan Abieser, ki u nyii Anatof,
nan Mebunnai, ki u nyii Husa,
nan Salmonn, ki u nyii Aho,
nan Mahari, ki u nyii Netofa,

nan Heleb, ki u tee Baana bija ki nyii Netofa,
nan Itai, ki u tee Ribai bija ki nyii Gibea nba be Benjaminn yent ni na,
nan Benaya, ki u nyii Piratonn,
nan Hidai, ki u nyii baat nba kpia Gaas na ni,
nan Abialbonn, ki u nyii Araba,
nan Asmafef, ki u nyii Bahurim,
nan Eliaba, ki u nyii Saalbonn,
nan Jasenn bonjai,
nan Jonatann,
nan Sama, ki u nyii Harar,
nan Ahiam, ki u tee Sarar bija ki nyii Harar,
nan Elifelet, ki u tee Ahasbai bija ki nyii Maaka,
nan Eliam, ki u tee Ahitofel bija ki nyii Gilo,
nan Hesro, ki u nyii Kamel,
nan Paarai, ki u nyii Arab,
nan Igal, ki u tee Natann bija ki nyii Soba,
nan Bani, ki u nyii Gaad,
nan Selek, ki u nyii Amonn,
nan Naharai, ki u nyii Beerof ki tee Joab jatiat diarɔɔ,
nan Ira nan Gareb, ki bi nyii Jatir,
nan Yuria ki u tee Hef booru nirɔ.
Defid kunkɔnkɔnwakita din taan tee piintaa nan banlore-e.

24

Defid nba kan nikant biaŋinba
(1 Barkperii 21.1-27)

1 Yennu wutoor din doo Israel teeb paak sakyenn ni, ki u te Defid daamiib. Yennu din
yet Defid a, “Saant kan Israel teeb nan Juda teeb.”
2 Tɔn, ki Defid yet Joab, wunba tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ na a, “Jiin a kunkɔnkɔnna
saakab na, ki lin namm Israel tiŋ kur po, laa nyii gaŋ po ki saa tuu diitu po, ki kan
kunkɔnkɔnna na. N loon man bann baa tee biaŋinbae.”
3 Ki Joab yet Defid a, “Chanbaa, ŋaant ki a Yomdaanɔ Yennu n te ki Israel teeb n pɔt
taar kobik ki gar baa tee biaŋinba mɔtana, faa daa be a manfoor ni na. Chanbaa, bee
ki a loon ki a kan nikanti?”
4 Ŋaan ki kpanbar Defid te Joab nan u kunkɔnkɔnna saakab na sak u mɔb. Ki bi nyii
u boor, ki saan a bin kan Israel teeb nba tee kunkɔnkɔnna na.
5 Bi din poot Jɔɔdann mɔkir ki chaan bi kaaŋ Aroer niidiitu po, ki li be baauk na
sinsuuk ni, ki tee Gaad yent, ki nyii leŋ ki saan niigaŋ po ki saa baar Jaser,
6 ki bia saan Gilead, ki tɔɔt baar Kades, Hef booru yent ni. Bi bia din saan Dann, ki
nyii Dann, ki ji saan yonbaa po ki jiin Sidonn po.
7 Bi bia din saan doo nba ki bi maa lintir ki li tee Taya nae, ki bia saan Hif booru doi
nan Keenann booru doi kur, ki tan joont baar Beerseba, ki li be Juda niidiitu po.
8 Bi din jii ŋmaarii ŋanyia nan daapiinlee-e ki lin digbana na kur po, ki ŋmat jen
Jerusalem.
9 Joab din jen ki tan wann kpanbar maŋ binba jaŋ nan bin saan tɔb. Ki Israel booru
ni tee jab tusaa kobii ŋanniin, ki Juda booru ni mun tee jab tusaa kobii ŋanŋmu.
10 Ŋaan Defid nba din kan niib na ki gbenn yoo nba, u par din biire, ki u yet Yennu a,
“Yennu, n biir nan maa tun linba nawa. Nyikin n biit ki chabin. N tun jatiiwa.”
11-12 Yennu din pak nan u sɔkinii Gaad, wunba tee kpanbar Defid ninnyɔdaanɔ na a,
“Ii saa pak Defid nan n saa wannɔ tubdatu booru muntaae, ki wun gann yennkɔɔ, ki n
saa tun linba ki u gann maŋ.” Defid nba fiir sanyiɔk ni yoo nba,
13 ki Gaad saan u boor ki saa wannɔ linba ki Yennu yetɔ, ki boi Defid a, “A loon ki
kome n baa a tiŋ ni bina ŋantaa, koo a loon ki a datai n wei bera ki a chiar ki nyikib
ŋmaarii ŋantaa, koo a loon yiarbiiuko n baa a tiŋ ni daaŋantaa? Mɔtana, dukint li po,
ki turin gatu, ki man fit ŋmat wann Yennu.”
14 Ki Defid yet Gaad a, “Barmɔnii, n be daamii nie. N ki loon niib n dat n tubiri. Ŋaant
Yennu mɔŋe n dat n tubir, kimaan u mɔk ninbatinu.”
15 Ŋanne ki Yennu te yiarbiiuk baa Israel teeb paak, li daar sanyiɔk ni ki tan tuu yoo
nba ki ŋɔɔ Yennu senn na. Ki Israel teeb tusaa piinlore kpo, laa nyii gaŋ po, ki tan tuu
diitu po.

16 Yennu malaka nba din tant u nuu a wun biir Jerusalem yoo nba, ki ninbaauk soor
Yennu nan waa daar niib na tuba na, ki u yet malaka nba kpi niib na a, “Nyikin, nna
jaŋa.” Malaka na din be Jebus nirɔ nba ki bi yiu Arauna na jarik nie.
17 Yoo nba ki Defid la malaka nba kpi niib na, ki u yet Yennu a, “Mine tee daanɔ nba
biira, mine tun ki kpet. Tatimm na biir bee? A dat min nan n ŋaateeb tuba.”
18 Li daar maŋe ki Gaad saan Defid boor ki saa yetɔ a, “Saant Arauna jarik ni ki saa
maa maruŋ binbintir leŋ ki tur Yennu.”
19 Defid din gaar Yennu wannu nba ki Gaad betɔ na, ki fiir saan.
20 Arauna din got ki la kpanbar Defid nan u saakab baat u boor, ki u baa fabin tiŋ ni,
Defid tɔɔnn,
21 ŋaan boi a, “Chanbaa, bee paake ki a baat n boori?”
Ki Defid jiin a, “N baat maa n daa a jarik nae, ki maa maruŋ binbintir ki tur Yennu,
ki lin te Yennu n gɔɔr yiarbiiuk nba kpi niib na.”
22 Ki Arauna yet Defid a, “Chanbaa, yentir tiŋ na, ki mann maruŋ ki tur Yennu nan
faa loon biaŋinba. Naajai nba ki a saa joob muu ki mann maruŋ binbintir paake na,
yɔkit nan diboolanbanae na ki a jii joo muu.”
23 Arauna din jii li kur ki tur kpanbar Defid ŋaan yetɔ a, “A Yomdaanɔ Yennu n gaar
a maruŋ.”
24 Ki kpanbar na yetɔ a, “Aaii, n saa pa bona maŋ paaka. N kan jii linba ki n ki
pa li paak ki tur n Yomdaanɔ Yennu, ki li tee maruŋu,” ŋaan daa jarik nan naajai na,
salimpeenkuna piinŋmu,
25 ki maa binbintir leŋ ki tur Yennu, ki mann maruŋ, ki li tee mujoonu Yenpiinii nan
weinanleeb Yenpiinii, binbintir na paak. Ki Yennu gaar u miaru, ki yiarbiiuk nba kpi
Israel teeb na gbenn.

KPANBARA
sinsinn labaar

Ki jiin 1 Kpanbar gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit kpanbar Defid bina nba din tan joont na poe, nan kpanbar-lia nba din dii naan u poor po. Li bia beerit biaŋinba ki Israel naan yent din bɔkit munlee, ki bɔkyenn be tiŋ na gaŋ po, ki bi yir Israel naan yent, ki bɔkleer na be tiŋ na diitu po, ki bi yir Juda naan yent. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe 1 Kiŋs.

Ki jiin kpanbar Defid kpetuk po

1 Tɔn, kpanbar Defid ji din kpet bonchiann, ki u ŋaatoontunna lek tuu pinɔ chinchena,
ŋaan ki waat bia mɔkɔ.
2 Ŋanne ki u ŋaasaakab na tan yetɔ a, “Chanbaa, ŋaant ki tin lon poobik ki wuu
sommita. Wun tuu dɔɔr kpiana ki a gbanu-ii ton.”
3 Ki bi din lin Israel yent kur po ki loon sapaanfaŋ, ki din saa la sapaanfaŋ Sunem doo
ni, ki u sann tee Abisak, ki baar nanɔ ki tan tur kpanbar Defid.
4 U din fan bonchiann, ki dia kpanbar Defid ki goriiɔ, ŋaan kpanbar Defid din ki kɔɔnɔ.

Biaŋinba ki Adonija loon naan

5-6 Absalom din kpoe, ki Adonija ji biar ki tee Defid nan u ŋaapoo Hagif bonjasaakak
nba be u manfoor ni. U mun din tee naasinfaŋe. Defid din ki kpaanɔ, ki u nunii mun
din mɔn nan wun di naan. Ki u kpaan taanii nan taantorit ki bia kpaan jab piinŋmu a
bin chianɔ.
7 Ki u din pak nan Joab, wunba naa tee Seruya na, nan Abiatar wunba din tee manntɔɔ
na, ki bi sak a bi saa sommɔ.
8 Ŋaan manntɔɔ Sadok, nan Jehoyada bija Benaya, nan Yennu sɔkinii Natann, nan
Simei nan Rei nan Defid guuteeb na ŋarin din ki taa Adonija po.
9 Dasiar ki Adonija mann maruŋ ki kpii pei nan naajai nan naajabikpamma, siaminba
ki bi yi Waauk Tann, ki li kpia nan En Rogel nyuntona na. U din yiin kpanbar Defid
bonjalei nae nan kpanbar saakab nba nyii Juda na, a bin baar u mannu jaamm maŋ.
10 Ŋaan u din ki baant u baa bik nba tee Solomonn na, nan Natann, wunba tee Yennu
sɔkinii na, koo Benaya, koo Defid guuteeb na.

Biaŋinba ki Solomonn dii naan

11 Ki Natann saan Solomonn naa Baf-seba boor ki saa boiɔ a, “A ki gbat nan Hagif bija
Adonija dinn u mɔŋ naami-i? Kpanbar Defid ki mi siar ki jiin li po nan waama.
12 Li-i tee ki a loon fan tinn a manfoor ki bia tinn a bija Solomonn manfoor, n kpaanae
13 ki fan saan kpanbar Defid boor ki saa boiɔ a, ‘Chanbaa, a ki senn mɔsonjaann nan
n bija Solomonn-e tan saa gaar a naami-i? Ki li teen nlee ki Adonija ji tan gaar naan
maŋi?’ ”
14 Natann bia din yetɔ a, “Fi-i boiɔ yoo nba, n saa kɔɔ ki pak gbeen a maan maŋ.”
15 Ŋanne ki Baf-seba kɔɔ kpanbar Defid didɔɔkauk ni a wun lau. U din kpet bonchiann,
ki sapaamɔ nba tee Abisak, ki nyii Sunem nae din goriiɔ.
16 Ki Baf-seba gbaan kpanbar na tɔɔnn. Ki ŋɔɔ kpanbar boi Baf-seba a, “A loon bee?”
17 Ki u jiin a, “Chanbaa, a turin mɔsonn, a Yomdaanɔ Yennu sanni, nan n bija
Solomonn-e tan saa gaar a naan,
18 ŋaan Adonija poŋ dii naan nawa, ki a ki mi siar ki jiin li po.
19 U mann maruŋo ki kpii pei nan naajai nan naajabikpamma, ki yiin a bonjai nan
manntɔɔ Abiatar nan a kunkɔnkɔnna saakɔɔ Joab a bin baar jaamm maŋ, ŋaan ki yiin
a bija Solomonn-i.
20 Chanbaa, Israel teeb kur goriiae a bin la wunba saa gaar a naan na.
21 Fi-i kii tun siar mɔtana ŋaan tan kpo, bi sii dia min nan n bija Solomonn nan ti tee
nikpiira nae.”
22 U daa ki pak gbenn kaawa, ki Natann wei baar kpanbar ŋaak na ni.
23 Ki bi yet kpanbar na nan Yennu sɔkinii na be. Ki Natann kɔɔ ki baa fabin tiŋ ni,
kpanbar tɔɔnn,
24 ki yet a, “Chanbaa, a yet nan Adonija-e saa gaar a naami-i?
25 Dinna daar na ni, u saan mann maruŋo ki kpii naajai nan pei nan naajabikpamma
bonchiann. U yiin a bonjai kure, nan a kunkɔnkɔnna saakɔɔ Joab, nan manntɔɔ Abiatar,
ki mɔtana bi be leŋ ki di jaamm, ki hoot a, ‘Kpanbar Adonija manfoor n fɔkit.’

26 Chanbaa, u ki yiin min ŋarimi. U bia ki yiin manntɔɔ Sadok koo Benaya koo
Solomonn-i.
27 Chanbaa, a sak linba na ŋaan ki ki wann a saakab wunba yaa wun gaar a naami-i?”
28 Ki kpanbar Defid yet a, “Yiint Baf-seba ki wun jen kɔɔ.” Ki u kɔɔ ki tan set kpianɔ.
29 Ki u yetɔ a, “N sat mɔb Yennu nba fo na sann ni, wunba nyinnin n daamii kur ni,
30 nan dinna n saa dia mɔsonn nba ki n jii Israel teeb Yomdaanɔ Yennu sann ki senn
ki tura nan a bija Solomonn-e saa gaar n naan na.”
31 Ki Baf-seba baa fabin tiŋ ni, kpanbar na tɔɔnn, ŋaan yet a, “N Chanbaa kpanbar na
manfoor n fɔkit.”
32 Ki kpanbar Defid tun ki yiin Sadok nan Natann nan Benaya. Baa kɔɔ yoo nba
33 ki u yetib a, “Jiin n saakab ki te ki n bija Solomonn n jak n tiɔŋ bontaamm ki yin
saan nanɔ Gihonn nyuntonn boor.
34 Leŋ maŋe, Natann nan Sadok saa dinnɔ Israel naan. Li poor po yin pebir naatunn
ki hoot a, ‘Kpanbar Solomonn manfoor n fɔkit,’
35 ki yimm nan ŋɔɔ n tɔk jen ki wun tan kar n naan binbintir na paak. Ɲɔɔe saa gaar
n naan, kimaan n gann ŋɔɔe maa wuu tee Israel teeb nan Juda teeb kpanbar.”
36 Ki Benaya jiin a, “Li saa tuma, ki a Yomdaanɔ Yennu n gbeenir.
37 Nan Yennu nba be nana biaŋinba na, u bia kii be nan Solomonn nna, ki ŋaan ki u
naan n tant ki gar a yar.”
38 Ki Sadok nan Natann nan Benaya nan kpanbar guuteeb na jii Solomonn, ki kaanɔ
kpanbar bontaamm na paak, ki saan nanɔ Gihonn nyuntonn na boor.
39 Ki Sadok jii kpan nan seŋ nba ki u bo nyii nann kasii lanbouŋ ni na, ki mɔɔn
Solomonn paak. Ki bi pebir naatunn na, ki niib na kur hoot a, “Kpanbar Solomonn
manfoor n fɔkit.”
40 Li poor po ki bi kur waau ki kun, ŋaan hoot nan parmaasir, ki faa bonmumɔɔt, ki
fu fuut nba nik tiŋ.
41 Ki Adonija nan u saamm na nba gbenn bi jaamm yoo nba, ki bi gbat fuut na. Joab
nba gbat naatunn mɔnii yoo nba ki u boi a, “Fuut nba fu doo ni na paak tee bee?”
42 U saa piak ki gbent na, ki sɔɔ manntɔɔ Abiatar bija Jonatann dɔkita. Ki Adonija yetɔ
a, “Kɔɔn, a tee niŋanɔe, a sii baat nan barŋaniie.”
43 Ki Jonatann jiin a, “Aaii, ti yomdaanɔ kpanbar Defid dinn Solomonn naama.
44 U te Sadok nan Natann nan Benaya nan kpanbar guuteeb nae chianɔ. Bi jakinɔ
kpanbar tiɔŋ bontaamme;
45 ki Sadok nan Natann dinnɔ naan, Gihonn nyuntonn boor. Li poor po ki bi kɔɔ doo
ni ki ji hoot nan parmaasir, ki niib na ji yuuk mobit. Li fuute ki i gbia na.
46 Solomonn-e ji tee kpanbar.
47 Linba bia pukin, kpanbar saakab saan a bin foont ti yomdaanɔ kpanbar Defid, ki
yet a, ‘Chanbaa, Yennu n tant Solomonn sann ki lin gar a yar, ki Solomonn naam-ii kpai
ki gar a yar.’ Ki kpanbar Defid gbaan u dɔɔnu paak, ki jiant Yennu
48 ŋaan miar a, ‘Ɲaant ki tin dont Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, wunba te ki n waas
na yenɔ gaar n naan ki lia, ki ŋɔɔ Yennu te ki n mɔk manfoor ki tan la nna.’ ”
49 Tɔn, jaŋmaanii ji din soor Adonija saamm nae, ki bi yat, ki sɔɔ kur soor u sɔnu.
50 Ki Adonija mun ji tiin Solomonn jaŋmaanii, ki saan kɔɔ Yennu lanbouŋ ni, ki soor
maruŋ binbintir na kpinii.
51 Kpanbar Solomonn din gbat nan Adonija tinɔ jaŋmaanii ki saan soor maruŋ
binbintir na kpinii ki dia, ŋaan yet a, “Sinsinn, n loon kpanbar Solomonn-e n por ki
turin nan u kan te ki bin kpimi.”
52 Ki Solomonn jiin a, “Li-i tee ki u sikin u mɔŋ ki waan, u yut nan yennkɔɔwa kan
guti; ŋaan wu-u kii sikin u mɔŋ, u saa kpowa.”
53 Li poor po ki kpanbar Solomonn te ki bi baar nan Adonija, ki Adonija tan gbaan u
boor, ki Solomonn yetɔ a, “Ii kun.”

2

Defid kpaanjoontik nba ki u tur Solomonn

1 Defid nba ji din yaa wun kpo yoo nba, ki u yiin u bija Solomonn ki turɔ u kpaanjoontik
a:
2 “N kuun yoo baara. Ii mɔk parcheenn kii wakii,
3 ki tun linba ki a Yomdaanɔ Yennu wanna. Sakin u sennii kur nan laa sɔb Moses
gbouŋ ni na. Ki fi-i saan siaminba kur, a sii doe bont kur ni.

4 Li-i tee ki a sak Yennu mɔb, u saa dia mɔsonn nba ki u senn, yoo nba ki u pakin nan
n yaaboona saa dia Israel teeb nan yoo nba kaa paak, li-i tee ki bi saak u mɔb, ki dia u
sennu fanu nan bi para kur nan bi dudukit kur.
5 “Siar bia be ki pukin. I tian linba ki Joab din tun ki turin na, ki kpii Israel
kunkɔnkɔnna saakab banlee, ki bi tee Ner bija Abner, nan Jeter bija Amasa na. I tian
waa din kpiib biaŋinba, ki sɔɔ ki tɔb ji kaa, ki jiin pann baa din kpii niib nba tɔb yoo
na. U din kpii niib nba ki mɔk biite, ki mɔtana mine jii li jikir, ki di li biak.
6 A mi faa saa teen biaŋinba. Daa te ki u kpenn u Yenŋaak kuumi.
7 “Ŋaan a dia Barsilai nba nyii Gilead na waas fanu kii goriib, kimaan bi din dian
fanu, yoo nba ki n din tiin ki bɔrii a yɔɔrɔ Absalom na.
8 “Ki pukin Gera bija Simei, ki u nyii Bahurim doo ni, Benjaminn booru ni, u din porin
mɔpora bonchiann, daar nba ki n din saan Mahanaim na, ŋaan waa din tan chetin
Jɔɔdann mɔkir ni yoo nba, n din jii Yennu sann ki senn mɔsonjaann ki turɔ nan n kan
kpiu.
9 Ŋaan a daa te ki u kɔŋit tubdatu. A mi faa saa teen biaŋinba. A te bin kpiu.”

Ki jiin Defid kuun po

10 Defid din kpo, ki bi piiu doo nba ki bi yi Defid doo na ni.
11 U din dii Israel naan ki kar bina piinnae; u din kar Hebronn bina ŋanlore-e, ki bia
kar Jerusalem bina piintaa nan ŋantaa.
12 Ki Solomonn gaar u baa naan na, ki u naan maŋ kpaat bonchiann.

Ki jiin Adonija kuun po

13 Ki Hagif bija Adonija saan Solomonn naa Baf-seba boor, ki Baf-seba maŋ boiɔ a, “A
foontii na tee manu foontiie-e?”
Ki u jiin a, “Nn,”
14 ŋaan yet a, “N mɔk siar ki loon ki n boia.”
Ki poo na jiin a, “Bia?”
15 Ki u yet a, “A mi nan n bo tee saa di Israel naame, ki sɔɔ kur daan loon nnae, ŋaan
li tan tune ki n waarɔ dii naan na, kimaan li tee Yennu loomme.
16 Ki mɔtana, bonyenn kɔɔe ki n yaa man miar, ki a di sukuru, ki daa miinimi.”
Ki Baf-seba boiɔ a, “Bia bonti?”
17 Ki u jiin a, “N barimae ki a boi kpanbar Solomonn, n mi nan u kan yêt a mɔbe, ki
wun turin Abisak, wunba nyii Sunem na, ki man kɔɔnɔ.”
18 Ki poo na jiin a, “Li ŋan, n saa pak nan kpanbar ki somma.”
19 Ki Baf-seba kɔɔ kpanbar boor a wun saa pak ki somm Adonija. Ki kpanbar na fiir
set a wun foont u naa, ki gbaan u tɔɔnn. Li poor po ki u ŋmat kar u kok paak, ŋaan te
ki bi jii kaanu ki tur u naa; ki u naa kar u niidiitu po.
20 Ki u naa yet a, “N loon sommire waan a boor ki yaa n boia; dimin sukuru ki daa
yêeni.”
Ki u boi a, “Li tee bee, n naa, n kan yêti.”
21 Ki u naa jiin a, “Ŋaant ki a ninja Adonija n gaar Abisak ki kɔɔnɔ.”
22 Ki kpanbar na boiɔ a, “Bee ki a beerin nan n jii Abisak ki turɔ? A bia tan saa pakin
nan n jii naan na ki turɔwa. U poŋ tee n yɔɔrɔe, ki manntɔɔ Abiatar nan Joab poŋ taa
u poe.”
23 Ŋanne ki Solomonn jii Yennu sann ki sat mɔb a, “Yennu n faa kpin, li-i tee ki n ki
te ki Adonija jii u manfoor ki pa waa boi linba po na paaki.
24 Yennu-e kaanin fanu n baa Defid naangbouŋ na paak; u dia u mɔsonn ki jii naan
na ki tur min nan n yaaboona. N sat mɔb, Yennu nba fo na sann ni, nan Adonija saa
kpo dinnae.”
25 Ŋanne ki kpanbar Solomonn tur Benaya yaak, ki u nyii ki saa kpii Adonija.

Ki jiin Abiatar beru nan Joab kuun po

26 Li poor po ki kpanbar Solomonn yet manntɔɔ Abiatar a, “Ii kun a dandoo Anatof.
A tee fan kpoe, ŋaan n kan te ki bin kpia mɔtana, kimaan yoo nba ki a din be nan n baa
Defid na, a din tee wunba gorii Yennu mɔlor lakir na-e, ki fin nan n baa din chentir n
baa ninmɔnn kur.”
27 Li yoo na ki Solomonn ber Abiatar ki nyinnɔ Yennu mannteeb toona ni, ki li te
Yennu nba din pak linba Siilo doo ni, ki jiin mannteeb yudaanɔ Eli nan u yaaboona po
na teen mɔnii.
28 Li yoo na ki Joab gbat linba tun na, (u din somm Adonija-e ŋaan ki somm Absalom-i),
ki chiar saan Yennu lanbouŋ ni, ki saa soor maruŋ binbintir na kpinii.

29 Ki labaar maŋ nba baar kpanbar Solomonn nan Joab chiar ki saan kɔɔ Yennu
lanbouŋ ni, ki be maruŋ binbintir na boor yoo nba, ki Solomonn tun toomu a wun
saan ki saa boi Joab ki laan bee ki u chiar saan binbintir boori. Ki Joab jiin a, “N chiar
saan Yennu boor, kimaan n tiin Solomonn-e.” Ŋanne ki kpanbar Solomonn tun Benaya
a wun saan kpi Joab.
30 Ki u saan kɔɔ Yennu lanbouŋ ni ki yet Joab a, “Kpanbar yet a fan nyi.”
Ki Joab jiin a, “Aaii, n saa kpo nnae.”
Ki Benaya ŋmat kpanbar boor ki saa wannɔ Joab nba pak biaŋinba.
31 Ki Solomonn jiin a, “Tumin nan ŋɔɔ Joab nba pak biaŋinba na. Kpimɔ ki piiu, ki
sɔɔ ji daa ban nyiir min koo Defid yaaboonsɔɔ, Joab nba din kpii niib nba kaat na paaki.
32 Yennu saa dat Joab tubir, niib maŋ kpinu paaka, kimaan u din kpiib, ki n baa Defid
ki mi li po. Joab din kpii jab banlee nba ki bi binbeŋ ŋan ki gar u yar. Ŋamme tee
Abner, wunba din tee Israel kunkɔnkɔnna saakɔɔ na, nan Amasa, wunba din tee Juda
kunkɔnkɔnna saakɔɔ na.
33 Bi kuun tubdatu saa baa Joab nan u yaaboona paake yaayoo nan yaayoo. Ŋaan
Yennu sii tun teen Defid yaaboona nba sii kaar u naangbouŋ na paak nyannu.”
34 Ki Benaya saan kɔɔ Yennu lanbouŋ ni ki kpii Joab, ki bi piiu u doo ni, kunkoouk na
paak.
35 Kpanbar ji din senn Benaya-e Joab taar ni, ki u tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ, ki jii Sadok
nba tee manntɔɔ na ki senn Abiatar taar ni.

Ki jiin Simei kuun po

36 Li yoo na ki kpanbar tun ki yiin Simei ki yetɔ a, “Maan a ŋaak Jerusalem na, kii be
leŋ ki daa saa siar.
37 Fi-i yaat ki chat gar Kidronn kpenu na, a saa kpoe, ŋaan fine bia sii mɔk biit.”
38 Ki Simei jiin a, “Chanbaa, li ŋan. N saa tun faa yet linba na.” Simei ji din kar
Jerusalem-e.
39 Bina ŋantaa poor po ki Simei daaba banlee chiar saan Gaaf bat Akis, wunba tee
Maaka bija na boor. Ki Simei nba gbat nan bi be Gaaf na,
40 ki u jak u boŋ ki saan bat Akis boor, Gaaf doo ni, ki lon u daaba, ki saa lab ki jen
namm.
41 Ki Solomonn nba gbat linba ki Simei tun na,
42 ki u tun yiinɔ ki tan yetɔ a, “N daan te ki a senn mɔsonn Yennu sann ni nan a kan
nyi Jerusalem-i, ki n daan kpaana nan fi-i taŋi tun nna, a saa kpoe. A daan ki sak kaa ki
yetin nan a saa wei n mɔbi-i?
43 Bee teen ki a ji tan biir mɔsonn na ki yêt n sennu?
44 A mi biit nba kur ki a tun ki tur n baa Defid. Yennu saa dat a tubir li paak.
45 Ŋaan u saa teen piisime n paak, ki te Defid naam-ii kpai yaayoo nan yaayoo.”
46 Li poor po ki kpanbar tur Benaya mɔb, ki u nyii ki saa kpii Simei. Yiikoo kur ji din
be kpanbar Solomonn nuu nie.

3

Biaŋinba ki Solomonn miar Yennu yanfoon po
(2 Barkperii 1.3-12)

1 Solomonn din kɔɔn Ijipt kpanbar bipooe ki taan mɔb nan Ijipt kpanbar na. U din
jii sapaamɔ nae ki baar nanɔ, ki u be Defid doo ni nan waa tan maa u ŋaak, ki maa
Yenjiantu ŋasaakak, ki bia maa joonjouk ki lint Jerusalem ki gbenn.
2 Yenjiantu ŋasaakak daa din kaa, ki niib mann marint binbinta paak jiak jiak.
3 Solomonn din loon Yennu, ki gaar u baa Defid kpaanii na, ŋaan u mun bia din kpii
bonkobit ki mann marint binbinta jiak jiak paaka.
4 Sian yoo ki u tan saan Gibeonn, ki saa mann maruŋ, kimaan maruŋ binbint-gbeŋir
din be leŋe. Yoo nba gar, u din mann mujoonu maruŋ kobii kobii leŋ.
5 Li daar nyiɔk ki Yennu dɔkit u paak damiit ni, ki boiɔ a, “A loon bee ki man turani?”
6 Ki Solomonn jiin a, “A tun a lonchiɔŋ ki tur a toontunnɔ, n baa Defid, yoo nba gar,
ki u din ŋan, ki mɔk mɔsaku nan baakir, fin nan ŋɔɔ binbeŋ ni, ki a tukin ki wannɔ a
lonchiɔŋ nba kaa paak, ki turɔ bonjak ki u kar u naan binbintir paak dinna na.
7 N Yomdaanɔ Yennu, maa lek tee bik ki kan fit dia niib na, ŋaan a te ki n dii n baa
naame ki ji tee kpanbar.
8 Mine ji be niib nba ki a gannib ki teemm a yab na sinsuuk ni na, ki niib na yab ki
kaa kanni.

9 Li paak, turimin yanfoon nba ki n saa fit dia a niib maŋ nan barmɔnii, ki bia fit bann
bonnŋann nan bonbiir bɔkitu. Nna-i kaa, n saa teen nlee ki fit dia a niib nba kaa kann
na?”
10 Li din maŋ Yennu bonchiann nan Solomonn nba boi yanfoon po na;
11 ki u yetɔ a, “Faa ki boi a tiɔŋ manfofoouk po, ki bia ki boi mɔkint po, koo a datai
kuun po, ŋaan boi yanfoon nba ki a saa fit dia niib fanu na,
12 n saa tun linba ki a boi nawa. N saa tura yanfoon nan bannu bonchiann nba ki sɔɔ
daa ki mi mɔk li booru, koo ki sɔɔ bia kan mi la li booru.
13 N bia saa tura linba ki a ki boi li po. A manfoor ni kur a sii mɔk mɔkint, ki niib
teena baakir ki gar kpanbara kur.
14 Li-i tee ki a sak n mɔb ki wei n sennii, nan a baa Defid nba din tuun na, n saa tura
manfofoouk.”
15 Ki Solomonn yerik gɔɔn ni, ki bann nan Yennu-e pak nanɔ damiit ni. Ki u saan
Jerusalem ki saa set Yennu mɔlor lakir na tɔɔnn po, ŋaan mann mujoonu maruŋ nan
weinanleeb maruŋ ki tur Yennu. Li poor po ki u teen jaamm ki tur u toontunna saakab
kur.

Biaŋinba ki Solomonn bu barii nba paar

16 Dasiar ki poochonchona banlee baar kpanbar Solomonn boor nan maan.
17 Ki yenɔ yet a, “Chanbaa, min nan poo na be ŋayeŋ kɔɔ nie, ki n mar bonjak ki sɔɔ
ki u be.
18 Li daa ŋantaa daar ki u mun mar bonjak. Ti banlee na kɔɔe daan be ŋaak na ni,
sɔɔ daan kaa ki pukin ti po.
19 Dasiar nyiɔk ki u tan kpet labir ki nyakin u bik na, ki u kpo.
20 Ki u fiir nyiɔk na ki wokit n bifook na, ki sɔɔ ki n gɔɔna, ki u saan birɔ u dɔɔnu
paak, ŋaan wokit u bikpeenn na ki baar birɔ n dɔɔnɔ paak.
21 Laa yent sanyiɔk ki n fiir man mɔɔn n bik yoo nba, ki sɔɔ ki li tee bikpeenne, ki n
ŋamm got bik na, ki sɔɔ ki li ki tee n bik na kaa.”
22 Ŋanne poo lɔɔ na yet a, “Aaii, bik nba fo nae tee n bik, ki bikpeenn na mun tee a
yɔɔ.”
Ki wunba pak sinsinn na mun yet a, “Aaii, bik nba fo nae tee n bik, ŋaan ki bikpeenn
na tee a yɔɔ.”
Ki bi nɔi nan leeb kpanbar Solomonn numm ni.
23 Ki kpanbar Solomonn tan yet a, “Yenɔ yaa bifook na tee u yɔɔe, ŋaan bikpeenn na
ki tee u yɔɔ, ki lɔɔ mun yaa bifook na tee u yɔɔe, ŋaan bikpeenn na ki tee u yɔɔ.”
24 Ŋanne ki u te ki bi kɔɔ ki saa jii saatir. Baa baar nann yoo nba,
25 ki u yet a, “Potir bik nba fo na jina ŋanlee, ki jii jin-yenn ki tur pooyenɔ, ki jii leer
ki tur poolɔɔ na.”
26 Ki bifook na tiɔŋ naa na nba mantik loon u bik na ki li saa gar na, ki u yet kpanbar
a, “Chanbaa, daa kpi bik na; jiimɔ ki tur poolɔɔ na.”
Ŋaan ki poolɔɔ na jiin a, “Daa jikit bik na ki teen ti yenɔ; potir bik maŋ jina ŋanlee.”
27 Ŋanne ki Solomonn yet a, “Daa kpi bik na. Jiimɔ ki tur poo nba bo pak sinsinn na.
Ŋɔɔe tee bik na naa.”
28 Israel niib nba gbat Solomonn dudukit na yoo nba, ki bi turɔ baakir bonchiann,
kimaan bi bann nan Yennu turɔ yanfoon nba ki u sii bu barii fanuwa.

4

Ki jiin kpanbar Solomonn toontunna saakab po

1 Solomonn-e din tee Israel teeb kur kpanbar,
2 ki binba na tee u toontunna saakab:
Mannteeb yudaanɔ din tee Sadok bija Asaria.
3 Ki gbansɔbira mun tee Sisa bonjai, Elihoref nan Ahija.
Ki doo gbansɔbirɔ mun tee Ahilud bija Jehosafat,
4 ki kunkɔnkɔnna saakɔɔ mun tee Jehoyada bija Benaya,
ki mannteeb mun tee Sadok nan Abiatar.
5 Ki yent saakab yudaanɔ tee Natann bija Asaria.
Ki kpanbar maaruk tee manntɔɔ Sabud, ki u tee Natann bija.
6 Ki kpanbar ŋaatoontunna saakɔɔ tee Ahisar,
ki wunba gorii doo mɔtaauk toonn paak mun tee Abda bija Adoniram.
7 Kpanbar Solomonn din nyinn jab piik nan banlee-e ki teemm yent saakab Israel tiŋ
ni. Ŋamme din tuu jii jeet bi yent ni, ki baar nann ki tan tur ŋɔɔ kpanbar nan u ŋaateeb,
ki bi di. Bi din dint kpanbar nan u ŋaateeb ŋmaarik ŋmaarike ki lɔnt leeb.

8 Yent saakab maŋ sanae na, nan bi yent nba ki bi gorii:
Ben-hur, ki u dia Efraim yent nba mɔk kunkona na.
9 Ben-deker, ki u dia Makas nan Saalbim nan Bef Semes nan Elonn nan Bef Hanann doi.
10 Ben-hesed, ki u dia Arubof nan Sokof nan doi nba kur be Hefer yent ni.
11 Ki Ben-abinadab, wunba din kɔɔn Solomonn bipoo Tafaf na mun dia Dor yent kur.
12 Ki Ahilud bija Baana mun dia Taanak nan Megido nan yent nba kur kpia Bef Sann, ki li kpia Saretann doo nba be Jesreel niigaŋ po, ki saan saa baar Abel Mehola doo, nan Jokmeam doo.
13 Ki Ben-geber mun dia Ramof nba be Gilead tiŋ ni na, nan doi nba be Gilead ki tee Jair booru ni yent na, (ki Jair mun tee Manase yaaboonn), ki be Argob yent ni ki li be Basann tiŋ ni. Li din tee digbangbeŋa piinloobe, ki bi maa joonjot, ki loon doi maŋ kur, ki jii kutmɔnt ki teen li tammɔi gankpata.
14 Ido bija Ahinadab mun din dia Mahanaim yent.
15 Ki Ahimaas, wunba din kɔɔn Solomonn bipoolɔɔ Basemaf na mun dia Naftali yent.
16 Ki Baana din tee Husai bija wunba mun din dia Aser yent nan Bealof doo na.
17 Ki Parua bija Jehosafat mun dia Isakar yent.
18 Ki Ela bija Simei mun dia Benjaminn yent.
19 Ki Uri bija Geber mun dia Gilead yent. Amor teeb bat Sihonn nan Basann bat Og-e din tuu dia yent nba na.

Saakab piik nan banlee na, ŋaan saakɔɔ yenɔkɔɔe din be ki tee bi kura saakɔɔ, ki gorii Israel tingbouŋ kur paak.

Biaŋinba ki Solomonn mɔkint tant

20 Israel nan Juda niib din yab ki tee nan mɔkgbianu tanbiinii nae, ki di, ki nyu ki mɔk parpeenn.
21 Solomonn yent din nyii Yufrates mɔkir ki saan tuu Filistia nan Ijipt teeb kpaar. U yent niib kur din pa lampo ki teen ŋɔɔe, ki tee u jiamm, u manfoor ni kur.
22 Solomonn nba din loon jeet biaŋinba daar nɔɔk ni din tee yonŋanin ankɔra piinlee nan ŋanlee-e, nan dii yon ankɔra piinna nan ŋanŋmu,
23 nan nei nba ki bi joomm ŋaak ni piik, nan nei nba ki bi kpaarib muuk ni piinlee, nan pei kobik, ki pukin piarii booru booru nan korii.
24 Solomonn din dia tiŋ nba be Yufrates mɔkir yonbaa po na kure, laa nyii Tifsa doo ni ki saan yonbaa po ki saa baar Gasa doo. Batnba nba din be Yufrates mɔkir yonbaa po na kur din be u nuu nie. Ŋɔɔ nan digbana nba kook lint na kur din tee yɔɔse.
25 U manfoor ni kur, Israel nan Juda niib kur din be bi yamanie, sɔɔ kur nan u kpaab nan u tilontii.
26 Solomonn din mɔk taanii nba daar torit taanloa tusaa piinnae, nan taanjakitii taanloa tusaa piik nan ŋanlee.
27 Ki u yent saakab piik nan banlee na, sɔɔ kur nan u ŋmaarik, ki u baat nan jeet nba ki kpanbar nan u ŋaak kur saa di. Bi din tuu baat nan linba kur ki kpanbar na loone.
28 Bi din tuu baat nan dimɔnii nan kinkaka, siaminba ki bi sii loone, yent kur ni saakɔɔ nan u daar, ki bi dint taanii nba daar taantorit na, nan bonkobit nba tuun toona na.
29 Yennu din tur Solomonn yanfoon nan sukuru nan bannu, ki li kaa bikinu.
30 Solomonn din sub ki gar yandamm nba din nyii yondo po nawa, ki bia sub ki gar Ijipt tiŋ ni subindamm kura.
31 Ŋɔɔe din sub ki gar nisaarii kur. U din sub ki gar Esra nirɔ Etann, nan Mahol waas nba tee Hemann nan Kalkol nan Darda na, ki u sann tant digbanlia kur po.
32 Solomonn din pak bardindena tusaa ŋantaa, ki u yanii gar tusira.
33 U din pak tiinii nan bonpipiat po, laa jii Lebanonn kpekii nan bonpipiat nba pia dikpina paak, ki bia pak bonkobit nan nɔɔnii nan bonbubɔkit nan janii po.
34 Batnba nba be durinya kur po din gbat u yanfoon maŋ po, ki tun toomii a bin gbiint u mɔmaan maŋ.

5

Biaŋinba ki Solomonn teen siir a wun maa Yenjiantu ŋasaakak
(2 Barkperii 2.1-18)

1 Taya kpanbar Hiram poŋ din tuu tee kpanbar Defid yɔɔkewa. Waa tan gbat nan Solomonn dii u baa Defid naan yoo nba, ki u tun u taatara Solomonn boor.
2 Ki Solomonn jiin mɔmaan na ki tur Hiram a:
3 “A mi nan kunkɔna nba ki n baa Defid din kɔn nan datai doi nba kook lint na paake teen ki u ki fit maa jiantu ŋasaakak ki tur u Yomdaanɔ Yennu, halii nan Yennu nba din tan nyann u datai maŋ kur.

4 Ŋaan mɔtana n Yomdaanɔ Yennu tur parmaasir doo kur powa. N ki mɔk datai, ki
jaŋmaanii kaa ki jiin kpikpiruk po.
5 Yennu din senn mɔsonn ki tur n baa Defid a, ‘A bija nba ki a tan sii kaa a manfoor
ni ki man jii a naan ki turɔ nae tan saa maa jiantu ŋaak ki turin.’ Mɔtana n loon man
maa jiantu ŋaak nba ki bi sii jiantir n Yomdaanɔ Yennu leŋe.
6 Li paak, tumin a jab Lebanonn ki bin saa chɔɔ kpekii turin. Ŋamm nan n jabe sii
lakin tuun, ki fii loon man pa biaŋinba ki tura, n saa pa li biaŋe. A mi nan n jab ki mi
tichɔɔnu nan a jab nba mi biaŋinba na.”
7 Hiram nba din gbat Solomonn maan maŋ, u paar din maŋ bonchiann, ki u yet a,
“Pakin Yennu man nan waa tur Defid bonjak nba sub bonchiann, ki u gaar u naan ki ji
tee digbanjaann na kpanbar na.”
8 Ŋanne ki Hiram tur Solomonn mɔmaan na a, “N gbat a mɔmaan nawa, ki teen siir
nan man tun linba kur ki a loon, ki saa tur kpekii nan naajii.
9 N jab saa jii daat maŋ Lebanonn ki saan nann mɔkgbeŋir paak, ki saa lor lor ki pukin
mɔkgbeŋir maŋ paak, ki lin tɔkin nyun ki sik baar faa loon sian. Li-i baar leŋ, n jab na
saa lotir ki jii tur a jab na. A toonn sii tee fii teen n jab na jeete.”
10 Hiram din tur Solomonn kpekdaat nba ki u loon kur;
11 ki Solomonn mun tur Hiram dii nba ki bi dia tee boroboro na, ki li tee baajii tusaa
piinna nan ŋanna, ki bia turɔ olif tiinii kpan, ki li tee galint tusaa kobik nan piik, ki u
dint u jab binn kur.
12 Yennu din dia u mɔsonn na ki tur Solomonn yanfoon. Manu din be Solomonn nan
Hiram sinsuuk ni; ki bi senn mɔsona ki tur leeb.
13 Kpanbar Solomonn din nyinn jab tusaa piintaa Israel tiŋ ni, ki teemm mukir
toontunna,
14 ki jii Adoniram ki teenɔ bi saakɔɔ. U din bɔkitib koonn muntaae tusaa piik piik, ki
koonn kur tuu di ŋmaarik Lebanonn, ŋaan jen ki tan di ŋmaarii ŋanlee ŋaak ni.
15 Solomonn bia din mɔk jab tusaa piinniin, ki bi be jɔɔt paak ki koi tana, ki tusaa
piinlore mun jikit,
16 ki jab tusaa ŋantaa nan kobii ŋantaa mun tee toonn tɔɔndamm, ki gorii toonn na.
17 Kpanbar Solomonn din tur mɔb, ki bi kpeer tangbeŋa nba ŋan, ki li tee Yenjiantu
ŋasaakak na fiakir yar.
18 Solomonn toontunna, nan Hiram toontunna, nan Biblos doo ni niibe din ŋamm tana
nan daat nba saa maa jiantu ŋasaakak na.

6

Biaŋinba ki Solomonn maa Yenjiantu ŋasaakak na

1 Israel teeb nba din nyii Ijipt na, li bina kobii ŋanna nan piinniin poor po, ki tee
Solomonn nba din dii Israel naan li bina ŋanna ŋmaarii ŋanlee ni, ki bi yi ŋmaarik
maŋ Sif, ki Solomonn piin Yenjiantu ŋasaakak na maanu.
2 Li nɔɔk ni fɔkint din tee taakaabii piintaa, ki li yarimu tee taakaabii piik, ki li
sanpaapo fɔkint mun tee taakaabii piik nan ŋanŋmu.
3 Kunkɔɔboor diiuk na din tee taakaabii ŋanŋmu, ki tur nan ŋasaakak na, ki li yarimu
tee taakaabii piik. Li yarimu maŋ nan diiuk na tiɔŋ din jame.
4 Dikpina na din mɔk fɔnae loka ni, ki li waar nanyer po ŋaan yab nɔɔk ni.
5 U bia din maa ditɔɔtii, ki li deen Yennu ŋasaakak na loka ni nan lanpoor po dikpina,
ki ditɔɔtuk kur fɔkint sanpaapo tee taakaabii ŋanlee,
6 ki tiŋ po diit na kur yarimu tee taakaabii ŋanlee, ki sinsuuk ni yara na yarimu tee
taakaabii ŋantaa, ki linba joont na yarimu tee taakaabii ŋantaa nan waan. Ŋasaakak
na paapo maarii din farin ki gar tiŋ po maarii, a lin te ditɔɔtii na n fit tɔɔn ŋaan ki li
yɔkaa daa kɔɔ dikpinn na ni.
7 Tana nba ki bi din jii maa jiantu ŋasaakak maŋ na, bi din ŋammir tankpeer-boorewa,
a lin te ki jaar nan pai nan kut fuut daa be siaminba ki bi maa ŋaak maŋ na.
8 Tiŋ po diiuk na tammɔb din be jiantu ŋasaakak na diitu poe, ki taaŋmaata be ki do
diiuk nba waa ŋanlee na ni nan ŋantaa na ni.
9 Kpanbar Solomonn din gbenn jiantu ŋasaakak na maanu, ki jii kpek taabii ki pin
ŋaak maŋ.
10 Ki ditɔɔtii ŋantaa nba ki li kur fɔkint sanpaapo tee taakaabii ŋanlee na, bi din maar
ki dennir jiantu ŋasaakak na nanyer po dikpinne, ki jii kpek taabii ki turir.
11 Ki Yennu yet Solomonn a,
12 “Li-i tee ki a sak n sennii nan n wannu, n saa tun mɔsonn nba ki n din senn ki tur
a baa Defid na ki tura.

13 N sii be nan n niib Israel teeb, jiantu ŋasaakak nba ki a maa na ni, ki n bia kan ban
nyikib.”
14 Ki Solomonn gbenn Yenjiantu ŋasaakak na maanu.

Ki jiin ŋasaakak na nɔɔk ni ŋammu po
(2 Barkperii 3.8-14)

15 Bi din jii kpek taabiie ki piin nɔɔk ni dikpinn na, laa nyii li tiŋ po ki saa tuu paapo,
ki jii naajiik taabii ki ŋamm diiuk na tiŋ ni.
16 Diiuk nba be nɔɔk ni ki bi yi kasii yaa kasii boor na, bi din maar jiantu ŋasaakak
na linn poe. Li fɔkint din tee taakaabii piike, ki bi jii kpek daat ki chaan ki bɔkitir, ki
daat na nyii paapo ki saa tuu tiŋ.
17 Diiuk nba din be kasii yaa kasii diiuk na tɔɔnn po na fɔkint din tee taakaabii piinlee-
e.
18 Kpek taabii nba din chaa ki tee dikpina na, bi din jab daat na paake, ki li naan
tipuuk nan lena. Bi din jii kpek taabiie ki piin ŋaak na nɔɔk ni dikpina kur, ki li te tana
na ji ki nyɔɔni.
19 Ki kasii yaa kasii diiuk nba ki bi ŋamm ŋaak na nɔɔk ni na tee siaminba ki bi sii
sent mɔlor lakir na.
20 Diiuk na fɔkint din tee taakaabii piike, ki li yarimu tee taakaabii piik, ki li fɔkint
sanpaapo tee taakaabii piik, ki bi taan li kur po nan salima. Bi din jii kpek taabiie ki
piin maruŋ binbintir na.
21 Bi din jii salimae ki taan jiantu ŋasaakak na nɔɔk ni, ki jii salima jarit ki jɔnn nɔɔk
ni diiuk na tammɔb paak, ki nɔɔk ni diiuk maŋ mun bia taan nan salima.
22 Jiantu ŋasaakak na nɔɔk ni kur, nan maruŋ binbintir nba be kasii yaa kasii diiuk
ni na din taan nan salimae.
23 Bi din jii Olif daate ki nan bona nba mɔk kpinkpant banlee, ki teemm kasii yaa kasii
diiuk na ni, ki bi paapo fɔkint tee taakaabii ŋanŋmu.
24-26 Bi din jame ki bia naan. Bi din mɔk kpinkpant ŋanlee-lee, ki kpinkpouŋ kur fɔkint
tee taakaabii ŋanlee nan waan. Ki kpinkpouŋ kpiŋ nan kpinkponleeuk kpiŋ fɔkint tee
taakaabii ŋanŋmu.
27 Bi din sennib kasii yaa kasii diiuk na nie, ki bi bɔɔk leeb, ki bi kpinkpant nba tian
ŋanlee na chet leer, diiuk na sinsuuk ni, ki ŋanlee na mun siit dikpina.
28 Ki bi jii salima ki taan bona nba mɔk kpinkpant na.*
29 Jiantu ŋasaakak na nɔɔk ni dikpina nan nɔɔk ni diiuk na dikpina, bi din nan bona
nba mɔk kpinkpante, nan kaatii, nan tipuuko li paak.
30 Nan sakii paaka din tee salimae.
31 Bi din jii olif taabiie ki kpaa gankpaaba, ki kɔɔn kasii yaa kasii diiuk na tammɔb, ki
tammɔb na yur paak tee bonporiŋ.
32 Bi din faŋ gana na nan bonninnant nba tee bona nba mɔk kpinkpante, nan kaatii,
nan tipuut, ki jii salima ki taan gana na, nan bona maŋ, nan kaatii na.
33 Tammɔb nba kɔɔ jiantu ŋasaakak ni na, bi din jii olif daate ki teen li ganchaata
bonpaba.
34 Bi din jii naajiik daate ki kpaa ganpɔbinkara ŋanlee,
35 ki nan kaatii nan tipuut nan bona nba mɔk kpinkpant li paak, ki taanir nan salima.
36 Bi din ŋamm dindouŋo jiantu ŋasaakak na tɔɔnn po, ki maa joona ki loon; joona
maŋ, bi din tuu teen tanchaabii ŋantaae, ŋaan wei nan kpek daat chaabu.
37 Bi din fɔkin ŋaak na ŋmaarik nba waa ŋanlee ni ki bi yir Sif na nie, Solomonn naan
bina ŋanna ni.
38 Ki ŋmaarii ŋanniin ni, li ŋmaarike ki bi yi Bul, Solomonn naan bina piik nan yenn
ni, ki bi gbenn Yenjiantu ŋasaakak na maanu toona kur, nan baa din lor na. Solomonn
din jii bina ŋanlore-e ki maa jiantu ŋasaakak maŋ.

7

Ki jiin Solomonn ŋaak maanu po

1 Solomonn din jii bina piik nan ŋantaae ki maa u tiɔŋ ŋaak.
2-3 Ki digbeŋir nba ki bi din jii Lebanonn fɔɔr ni daat ki maa na fɔkint tee taakaabii
piinŋmu, ki li yarimu tee taakaabii piinlee nan ŋanŋmu, ki li fɔkint paapo tee taakaabii
piik nan ŋanŋmu. Li din mɔk kpek dachaata chaabii ŋantaae, ki chaabu kur tee
dachaata piik nan ŋanŋmu, ki kpek dapaatii bia paa li paak. Bi bia din jii kpek daate ki
pin, ki li tant ki baar bonbibirit diiuk nba ki dachaata diar na.

* **6:28 6.28** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

4 Ki dikpinjara ŋanlee na din mɔk takorbona chaabii ŋantaa-taa.
5 Ki ganchaata nan takorbonchaata na tee bonpaba, ki takorbona nba be chaabii na
took leer.
6 U din teen kinkarboor, ki li fɔkint tee taakaabii piinlee nan ŋanŋmu, ki li yarimu tee
taakaabii piik nan ŋanŋmu. U din maa dibik li tɔɔnn po, ki dachaata dia dibik na ki li
pin.
7 Bi din maa naakuuk, ki li tee siaminba ki u naan gbant be, ki u kaar bu maan, ki bi
yir Buut Diiuk. Bi din jii kpek taabiie ki senn dɔkin li dikpina, ki piin tiŋ po ki saa tuu
yɔkaa.
8 Ki Solomonn didɔɔtuk nba be barbudiiuk na poor po na, u din maar nan baa maa
dileet nae. U bia din maa li ŋaaboorue ki tur u ŋaapoo nba tee Ijipt kpanbar bipoo na.
9 Maarii na kur, ki kpab nan ŋaak na dindongbeŋir, bi din jii tanŋanae ki maa, laa
nyii li fiakir ki saa tuu li paapo. Bi din ŋamm tana maŋ jɔɔr paakewa. Bi din bikine, ki
jii sirik ki kpeer ŋamm li nɔɔk ni nan li nanyer po kur.
10 Bi din ŋamm tangbeŋa na jɔɔr paake ki jii teen li fiakir, ki tanyena fɔkint tee
taakaabii ŋanna-na, ki leer nba mun tee taakaabii ŋanŋmu-ŋmu.
11 Bi din bikin ki ŋamm tanliae ki paan li paak, nan kpek daat.
12 Kpanbar ŋaadindouŋ nan Yenjiantu ŋasaakak nɔɔk ni dindouŋ, nan jiantu
ŋasaakak na tammɔkɔɔkir na maarii kur, bi din tuu teen tana guunu muntaae ki paan
kpek daat chaabu.

Ki jiin Huram toonn po

13 Ki kpanbar Solomonn tun ki yiin Huram, wunba tee saauk daanɔ, ki be Taya doo
ni, ki din mi kutmɔnt toonn bonchiann na.
14 U baa din nyii Taya-e, ŋaan li yoo maŋ u baa din kaa u manfoor ni, u mun bia din
tuu tee wunba mi kutmɔnt toonne. U naa mun din tee Naftali booru ni nirɔe. Huram
din tee saauk toontunnɔ nba mɔk yame, ki bia mɔk bannu, ki u din sak Solomonn yiinii
na, ki sii tee sakurteeb kur saakɔɔ.

Ki jiin kutmɔnt toota ŋanlee na po
(2 Barkperii 3.15-17)

15 Ki Huram ŋamm kutmɔnt toota ŋanlee, ki li fɔkint sanpaapo tee taakaabii ŋanyia,
ki gbeŋ taakaabii ŋanloob, ki jiir senn kpian Yenjiantu ŋaak na tammɔb.
16 U bia din jabir kutmɔnt ŋanlee ki yirin dachaata ŋanlee nba kpia tammɔb na, ki li
fɔkint tee taakaabii ŋanlee nan waan waan.
17 U din nan jarite ki li tuuk leer dachaata na paak,
18 ki jii kutmɔnt ki ŋamm tilɔɔna ki tabin yenn kɔɔ kur paak.
19 U din jii kutmɔnt ki jabir, ki li naan tipuuk, ki li fɔkint tee taakaabii ŋanlee,
20 ki jii tɔɔn dachaata nba ki li yura tee bonkunkuna na paak. U din jii kutmɔnt tilɔɔna
nba ki u ŋamm nae ki tɔɔnir, chaabu kur kobik kobik dachaatir kur paak.
21 Huram din jii kutmɔnt dachaata na ki sennir jiantu ŋasaakak na tammɔb boore.
Linba din be diitu po na sann tee Jakinn,* ki linba be gaŋ po na sann mun tee Boas.†
22 Ki kutmɔnt nba ki u ŋammir ki li naan tipuuk na mun tɔɔ dachaata na paak.
Ki dachaata na toonn ji gbenn.

Ki jiin kutmɔnt nyunbuuk po
(2 Barkperii 4.2-5)

23 Huram din maa kutmɔnt nyunbuuk ki li tee bonkunkunn, ki li sumiiu tee taakaabii
ŋanlee nan waan, ki yarimu nɔɔk ni tee taakaabii ŋanŋmu, ki li loka ni yarimu tee
taakaabii piik nan ŋanŋmu ki lint.
24 Li nanyer po mɔgbana paak, ki u nan kutmɔnt lena ki sennir chaabii ŋanlee, ki li
kur nan nyunbuuk na tee yomm.
25 Nyunbuuk na din tɔɔ kutmɔnt naajai piik nan banlee yur paake. Bantaa din tor
bi numm niigaŋ poe, ki bantaa tor yonbaa po, ki bantaa tor niidiitu po, ki bantaa tor
yondo po.
26 Nyunbuuk maŋ kpakiiu din tee nan niibifoouk fɔkint nae, ki li mɔgbana tee nan
buuk yar nba tee biaŋinba na, ki li mɔgbankookii naan tipuuk. Nyunbuuk maŋ kɔɔ
nyun nan bokit tusaa ŋanlee nawa.

Ki jiin kutmɔnt torit po

---

* **7:21 7.21** Bi maan ni, Jakinn nan "u sent" mɔbona naane. † **7:21 7.21** Bi maan ni, Boas nan "u paŋ paak" mɔbona naane.

27 Huram bia din nan kutmɔnt torit piik. Li kur fɔkint din tee taakaabii ŋanlee-lee,
ki li yarimu tee taakaabii ŋanlee-lee, ki li fɔkint paapo tee taakaabu nan waan waan.
28 Bi din jii dapabae ki kpaa tukin leer paak ki teenir torit.
29 Ki yanbɔra ninnant nan naajai ninnant nan bona nba mɔk kpinkpant ninnant
be linba ki bi jii teen torit na paak. Bonninnant na paapo nan li tiŋ po, bi din nan
bonninnanliae.
30 Toruk kur din mɔk kutmɔnt fiia ŋannae nan kutmɔnt aksir. Li lɔtii ŋanna na,
kutmɔnt guuta din be ki guu kutsɔŋ na, ki guuta na paak ki bi nan bonninnant.
31 Toruk kur din mɔk kantue, ki kutsɔŋ saa fit tɔɔn li paak. Kantu na dokiiu din tee
taaŋmauŋ nan bonjinne, ki li tiŋ po tee niibatu. Bi din nan bonninnante ki lint.
32 Li fiia kpakiiu din tee taaŋmant ŋanlee-e. Li din be torit na lɔŋ nie, ki li aksir tur
nan toruk na.
33 Li fiia na din naan taantorit fiiae, ki li aksir nan sipukis nan li tukinya kur tee
kutmɔnt.
34 Toruk kur din mɔk dabɔɔna nba diar ŋannae tiŋ po lɔtii na ni, ki ŋann nan toruk
na tur leer.
35 Bonsiar din be li yur paak, ki li yarimu tee nuubatu, ki linba diar ki lintir na, li
bondiakara na nan daat na tur nan torit na yomm.
36 Bi din nan bona nba mɔk kpinkpante bondiakara nan daat na paak, nan yanbɔra
nan kaatii siaminba kur ki yiar be, ki bia jab jab li kpinii.
37 Nna bannue ki bi din nan torit na, bi kur din jame ki naan, ki bia taa booru.
38 Huram bia din nan tatilaŋmanbana piik, ki toruk kur mɔk tatilaŋmanbann. Ki li
yarimu tee kpinkpandukina ŋanna na, ki kɔɔ nyun bokit piinna na.
39 U din senn torit ŋanŋmue niidiitu po, ki senn ŋanŋmu nba biar na niigaŋ po, ki jii
nyunbuuk na ki senn niidiitu po ki jiin yondo po.

Bona nba din be Yenjiantu ŋasaakak na nie na
(2 Barkperii 4.11–5.1)

40-45 Huram bia din ŋamm boba nan sofira nan senii. U din gbenn toonn kur nba be
Yennu ŋasaakak na ni, ki kpanbar Solomonn wannɔ a wun tun na. Waa din tun linba
maŋe na:
Toota ŋanlee
nan li bona nba naan ŋmanii ki be toota na paak,
nan jarit nba ki bi luur ki li tuuk leer na,
ki paan dachaatir kur paak nan kutmɔnt tilɔɔna kobii ŋanna,
ki li kur tɔɔ chaabii ŋanlee-lee, ki lint dachaatir kur,
nan torit piik
nan tatilaŋmanbana piik
nan nyunbuuk
nan naajai ninnant piik nan banlee, ki bi deen nyunbuuk na,
nan boba nan sofira nan senii.
Huram din jii kutmɔnte ki ŋamm bona nba na kur ki tur kpanbar Solomonn, a lii be
Yenjiantu ŋasaakak na ni.
46 Kpanbar na din te ki bi ŋamm li kur, yɔkboouk nba be Sukof nan Saretann doi
sinsuuk ni, Jɔɔdann mɔkir baauk ni na.
47 Solomonn din ki te ki bi bikin kutmɔnt na yabinti, kimaan li din yab bonchiann, li
paak, bi ki bann laa tee biaŋinba.
48 Solomonn bia din te ki bi teen salima bona na, Yenjiantu ŋasaakak na ni: li maruŋ
binbintir, nan teebul nba ki bi paa boroboro nba ki bi teen Yennu na,
49 nan fitsenta piik nba see kasii yaa kasii boor ni na, ki ŋanŋmu be niidiitu po ki
ŋanŋmu be niigaŋ po, nan tipuuk, nan fita, nan mubabtii,
50 nan nyubitii, nan fita bonŋmakint kara, nan senii, nan senii nba ki bi sii jokit
bonnunubit leŋ, nan sipai nba ki bi mɔi muu, nan kasii yaa kasii diiuk na gantabita,
nan Yenjiantu ŋasaakak na nanyer po gantabita. Bi din ŋamm linba na kur nan salimae.
51 Yoo nba ki kpanbar Solomonn gbenn Yenjiantu ŋasaakak na ni toona, u din jii linba
kur ki u baa Defid din jii ki tur Yennu nae, ki kɔɔn bonbibirit diit na ni, li salimpeena
nan li salimmɔna nan bona nba kur be.

8

Biaŋinba ki bi baar nan mɔlor lakir na Yenjiantu ŋasaakak na ni
(2 Barkperii 5.2–6.2)

1 Ki kpanbar Solomonn yiin Israel booru saakab nan naakuut saakab kur a bin baar
u boor Jerusalem, ki tan jii Yennu mɔlor lakir na, Sayɔnn nba tee Defid digbann na ni,
ki saan nann Yenjiantu ŋasaakak na ni.
2 Ki bi kur tikir lanbont jaamm na sakir ni, ŋmaarii ŋanlore nba ki bi yi Etanim na
ni.
3 Tɔɔndamm na kur nba tikir yoo nba, ki mannteeb na wokit mɔlor lakir na,
4 ki jii saan nann ŋasaakak na boor. Ki Liifai teeb nan mannteeb na bia jii Yennu
lanbouŋ na nan li bona kur, ki saan nann jiantu ŋasaakak na boor,
5 ki kpanbar Solomonn nan Israel niib na kur lakin mɔlor lakir na boor, ki mann
maruŋ, ki kpii pei nan nei bonchiann, bonkobit na din kaa kann.
6 Li poor po, ki mannteeb na jii mɔlor lakir na ki kɔɔn ŋasaakak na ni, ki saa bir kasii
yaa kasii na ni, bona nba mɔk kpinkpant na lɔuŋ ni,
7 ki bi kpinkpant piin lakir na, nan daat nba ki bi puun lakir na ki jii na.
8 Wunba kur set ki yekin tammɔb ki took kasii yaa kasii boor na saa fit la daat na joot
po, ŋaan wunba set gann po ŋarin kan fit la. (Daat maŋ bia daa be leŋ nan dinna.)
9 Siar din kaa mɔlor lakir na ni ki pukin tanpatlai ŋanlee nba ki Moses din kpeen
Sainai jɔɔr boor na, siaminba ki Yennu din lor mɔlor nan Israel teeb, yoo nba ki bi din
nyii Ijipt na.
10 Yoo nba ki mannteeb din nyii jiantu ŋasaakak na ni, ki sanpagbouŋ gbee yent diiuk
na, ki nyirii, kimaan Yennu baakir be u ŋaak ni.
11 Ki mannteeb ji gbar bin ŋmat kɔɔ ki saa tun bi toona.
12 Solomonn din miar Yennu a:
"Fin Yennu-e jii yonpeeuŋ na ki teenir sanpagbouŋ ni,
ŋaan ki a loomm ni ki a gann ki be sanpagbant ni nan bunbɔnn ni.
13 Mɔtana, n maa jiantu ŋasaakak nba yabe ki tura,
siaminba ki a sii be yaayoo siiyoo."

Biaŋinba ki Solomonn pak maan ki tur niib na
(2 Barkperii 6.3-11)

14 Niib na nba see leŋ na, ki kpanbar Solomonn ŋmant u numm ki torib, ŋaan miar
Yennu piisin bi paak.
15 U din yet a, "Pakin Israel teeb Yomdaanɔ Yennu. U dia u mɔsonn nba ki u din senn
ki tur n baa Defid, yoo nba ki u din yet a,
16 'Laa nyii yoo nba ki n din nyinn n niib Ijipt tiŋ ni na, n din ki gann digbansiar Israel
tiŋ na ni ki li tee siaminba ki bi saa maa ŋasaakak kii jiantirimi, ŋaan n gann fin Defid-e
maa fii dia n niib.' "
17 Solomonn din ŋamm yet a, "N baa Defid din lor nan wun maa ŋasaakake ki bii
jiantir Israel teeb Yomdaanɔ Yennu leŋ.
18 Ŋaan ki Yennu yetɔ a, 'A mɔk mɔnii nan faa loon fan maa jiantu ŋaak ki turin na,
19 ŋaan a kan ban maari. A tiɔŋ bijae tan saa maa n jiantu ŋaak maŋ.'
20 "Ki mɔtana, Yennu dia u mɔsonn maŋ. Mine gaar n baa ki tee Israel teeb kpanbar,
ki bia maa jiantu boor ki tur Israel teeb Yomdaanɔ Yennu.
21 N bia ŋamm siar boor Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki li tee mɔlor lakir na nba be
sian, mɔlor lakir nba ki tanpatlai ŋanlee be li ni na, ki tee linba ki bi din sɔb mɔlor nba
ki Yennu lor nan ti yeejamm, yoo nba ki u din nyinnib Ijipt na."

Ki jiin Solomonn Yenmiaru po
(2 Barkperii 6.12-42)

22 Niib na numm ni ki Solomonn saan set binbintir na tɔɔnn po, ki donn nii
23 ŋaan miar Yennu a, "Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, yensau ji kaa sanpaapo koo
tingbouŋ na ni, ki tee nan fin na. A dia a mɔlor nan a niib, ki bia wantib a lomm, yoo
nba ki bi sak a mɔb nan bi para kura.
24 A dia a mɔsonn nba ki a din senn ki tur n baa Defid na, kimaan dinna a mɔbonn
kur teen mɔniiwa.
25 Ki mɔtana, Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, n meia nan a bia dia mɔsonleer nba ki a
din senn ki tur n baa, ki yet nan yoo kur u yaaboonne sii yɔɔ tee Israel kpanbar, li-i tee
ki bi yɔɔ saak a mɔb nan waa din saak biaŋinba na.
26 Li paak, Israel teeb Yennu, ŋaant ki bont kur n tun nan barmɔnii nan faa senn ki
tur n baa Defid, wunba din tee a toontunnɔ na.
27 "Ŋaan Yennu, a set saa fit kii be tingbouŋ na paaka-a? Sanpaak na kur gbaa ki yarin
ki jaŋ nan fii be leŋi, ki nlee ŋasaakak nba ki n maa na sii yarin ki jaŋani?
28 N Yomdaanɔ Yennu, n tee a toontunnɔe. Gbiintir n miaru, ki tun maa mei ki loon
linba dinna na.

29 Ii guu ŋasaakak na yonnu nan nyiɔk kur, li tee siaminba ki a gann, a bii jiantirae.
Mi-i set tor ŋasaakak na yoo nba ki miara, fan gbiint n miaru.
30 A gbat n miaru nan a niib miaru yoo nba ki bi set tor ŋaak na po ki miara. Faa be
a binbeboor yendɔuŋ ni na, a gbat ti miaru ki nyik chab ti biit.
31 “Li-i tee ki bi yet a nirɔ tun ki biir u lɔɔ, ki bi baar nanɔ a maruŋ binbintir boor,
ŋasaakak na ni, a wun por mɔb nan u ki biir siar,
32 Yennu, faa be yendɔuŋ ni na, a gbiint ki bu ki tur a daaba. A dat wunba mɔk biit
na tubir ki lin jaŋɔ, ŋaan nyik wunba mɔk mɔnii na.
33 “Li-i tee ki a niib Israel teeb datai nyannib, kimaan baa tun ki biira na paak, ki bi
jen a boor ki baar ŋasaakak na ni, ki miara nan sikin-n-mɔŋ ki loon nyikin chab,
34 faa be yendɔuŋ ni na, a gbat bi miaru maŋ. Nyikin chab a niib ki jen namm tiŋ nba
ki a din jii ki tur bi yeejamm na ni.
35 “Li-i tee ki a niib tun ki biira, ki a soor saak, ki bi nyik bi yanbɔmm ki set tor
ŋasaakak na ki miara nan sikin-n-mɔŋ,
36 faa be yendɔuŋ ni na, a gbiint bi miaru, ki nyik chab bi kpanbar yanbɔmm nan
ŋamm Israel teeb yanbɔmm, ki wannib ki bii tuun linba ŋan. Li poor po ki fin Yennu n
te ki saak n baa a tingbouŋ na paak, tingbouŋ nba ki a tur a niib ki li yɔɔ tee bi faar na.
37 “Li-i tee ki kon baa tiŋ na paak, koo ki yiarbiiuk baar, koo ki wɔruk baar ki koor
bonbuburit, koo ki naasuut baar, koo ki a niib datai worib, koo ki yiarii nan baatuk baar
bi sinsuuk ni,
38 fan gbiint bi miaru. Li-i tee ki a niib Israel teeb yenɔ dudukit daamiiɔ, ki u be
parbiir ni, ki bi tant bi nii jiantu ŋasaakak na po ki miara,
39 fan gbiint bi miaru maŋ. Faa be a binbeboor yendɔuŋ ni na, a gbiint bi miaru, ki
nyik chabib, ŋaan sommib. Fin kɔɔe mi nisaarik yan nan u dudukit. A teen sɔɔ kur
linba jaŋitɔe,
40 ki li te ki a niib saak a mɔb yoo kur nba ki bi be tiŋ nba ki a din tur ti yeejamm na
ni.
41-42 “Li-i tee ki digbangann nirɔ nba be banfɔkira gbat a sanjaann na po, nan
toonjaana nba ki a tun ki tur a niib, ki baar a wun jianta ki miara, a jiantu ŋasaakak
na boor,
43 fan gbiint u miaru. Faa be Yendɔuŋ ni na, a gbat u miaru ki tun linba ki u loon, ki
nibooru kur nba be tingbouŋ na ni saa banna, ki sak a mɔb, nan a niib Israel teeb nba
tuun na. Ŋanne ki bi saa bann nan jiantu ŋasaakak nba ki n maa nae set tee siaminba
ki bi sii jiantira.
44 “Li-i tee ki a yet a niib a bin saan kɔn nan bi datai, ki bi miara, baa lek be siaminba
kur, ŋaan set tor digbann nba ki a gann na po, nan jiantu ŋasaakak nba ki n maa ki
tura na,
45 fan gbiint bi miaru. Faa be yendɔuŋ ni na, a gbat bi miaru ki turib nyannu.
46 “Li-i tee ki a niib tun biit ki jiin a po, sɔɔ poŋ kaa ki ki tuun biiti, ki a wutoor doo, ki
a te ki bi datai nyannib, ki teemm yommii, ki saan namm digbangann ni, digbann na-i
lekii be banfɔkira,
47 fan gbiint a niib miaru. Baa be tiŋ na ni, bi-i nyik bi yanbɔmm, ŋaan miara ki fiit
bi biit nan baa tee nɔɔntont nan yanbɔndamm biaŋinba, Yennu, fan gbat bi miaru.
48 Li-i tee ki bi mɔ kɔɔ bi biit paak nan barmɔnii, tiŋ maŋ ni, ki set tokin tiŋ nba ki a
din tur bi yeejamm na, nan digbann nba ki a gann na, nan ŋaak nba ki n maa ki tura
na,
49 fan gbiint bi miaru. Faa be a binbeboor yendɔuŋ ni na, a gbat bi miaru, kii mɔk
ninbatinu namm.
50 A nyik chab bi biit nan bi mɔyêtuk, ki ŋaan bi datai-ii be namm binbeŋ nba ŋan.
51 Bi tee a tiɔŋ niibe, niib nba ki a din nyinnib Ijipt, siaminba ki biak bonchiann be
na.
52 “Yabint Yennu, ii mɔk ninkpabauŋ yoo kur, a niib Israel teeb nan bi kpanbar paak,
kii gbia bi miaru yoo nba kur ki bi yiina ki loon sommir.
53 Fine gannib booru kur sinsuuk ni, a bii tee a niib nan faa din pak a toontunnɔ Moses
ki u pakib, yoo nba ki a din nyinn ti yeejamm Ijipt tiŋ ni na.”

Miarjoontik

54 Solomonn nba miar Yennu ki gbenn, ki u set maruŋ binbintir na tɔɔnn po, siaminba
ki u bo gbaan ŋaan donn u nii sanpaapo na,
55 ki pak nan kunkɔsaakar, ki teen Yennu piisin niib nba kur lakin leŋ na paak. U din
yet a,

56 “Pakin Yennu nba tur u niib parmaasir nan waa din pak a u saa tun na. U dia u
mɔsonŋana nba ki u din tur u toontunnɔ Moses na.
57 Ti Yomdaanɔ Yennu-ii be nan timm, nan waa din be nan ti yeejamm biaŋinba na.
U daa ban nyikitit koo ki tammit ti po;
58 wun te ki tii saak u mɔb, ki lin te ki tii be nan waa loon tii be biaŋinba na, kii dia
u sennii nan u wannu nba ki u din tur ti yeejamm na.
59 Ti Yomdaanɔ Yennu-ii yɔɔ kii tian miaru nan baruŋ nba ki n turɔ na, kii mɔk
ninbatinu nan Israel teeb nan bi kpanbar yoo kur, nan baa sii loon linba daar kur,
60 ki tingbouŋ na niib kur n bann nan Yennu kɔɔe tee Yennu, ki sɔɔ kaa ki pukin.
61 Yimm nba tee u niib na, yii yɔɔ kii saak u mɔb, kii saak u sennii nan u wannu nan
yaa tuun biaŋinba mɔtana na.”

Biaŋinba ki bi jii jiantu ŋasaakak na ki tur Yennu
(2 Barkperii 7.4-10)

62 Tɔn, ki kpanbar Solomonn nan niib na kur mann maruŋ ki tur Yennu.
63 U din kpii nei tusaa piinlee nan ŋanlee, nan pei tusaa kobik nan piinlee, ki li tee
weinanleeb Yenpiinii. Nna bannue ki kpanbar na nan niib na kur din jii jiantu ŋasaakak
na ki tur Yennu.
64 Li daar maŋ ki u bia ŋamm dindonjouk na sinsuuk ni nan jiantu ŋasaakak na tɔɔnn
po. Leŋe ki u mann maruŋ nba jokit muu munn na, nan jeet Yenpiinii nan bonkobit
kpapana, ki li tee weinanleeb Yenpiinii ki tur Yennu. U din mann maruŋ maŋ leŋ,
kimaan kutmɔnt maruŋ binbintir nba ki u maa na din waab nan Yenpiinii na kura n
paana.
65 Ki Solomonn nan niib na kur dii lanbont jaamm, jiantu ŋasaakak na boor daa
ŋanlore. Nibur din lakin leŋ, ki nyii Hamaf lɔɔnu nba be niigaŋ po na, nan Ijipt kpaar
nba be niidiitu po na.
66 Daaŋanniin daar ki Solomonn kunn niib na, ki bi kur dontir Yennu ki kun, kimaan
piisin nba ki Yennu teen u toontunnɔ Defid nan u niib Israel teeb paak na.

9

Biaŋinba ki Yennu ŋamm dɔkit Solomonn paak
(2 Barkperii 7.11-22)

1 Kpanbar Solomonn nba maa Yenjiantu ŋasaakak, nan naan ŋaak, nan linba kur ki
u loon wun tun na ki gbenn yoo nba,
2 ki Yennu ŋamm dɔkit u paak nan waa din tun biaŋinba Gibeonn na,
3 ki yetɔ a, “N gbat a miaru nawa. N ŋamm jiantu ŋasaakak nba ki a maa na, ki li tee
siaminba ki bi sii jiantirin yaayoo nan yaayoo. N sii goriir ki guur yoo kur.
4 Li-i tee ki a saa jiantin nan barmɔnii nan yanŋanin nan a baa Defid nba din tee na,
ki saa dia n sennii ki tun linba kur ki n wanna,
5 n saa dia mɔsonn nba ki n din senn ki tur a baa Defid, yoo nba ki n din yetɔ nan u
yaaboonae sii yɔɔ dia Israel teeb na.
6 Ŋaan li-i tee fin koo a yaaboona na yêt n weiu, koo li-i tee ki a yêt n sennii nan n
mɔb nba ki n tura na, ŋaan jiantir yenbis,
7 ŋann ŋarin n saa nyinn n niib Israel teeb tiŋ nba ki n teemm na nie, ki bia nyik
jiantu ŋasaakak nba ki n ŋammir ki li tee n jiantu boor na. Tingbouŋ na ni nisaarii kur
saa yisin Israel teeb, ki diab nan nɔɔntont.
8 Jiantu ŋasaakak na saa kpant langbenn, ki wunba gar leŋ kur, li saa yaar litɔ, ki u
gbanant saa jek ki wun boi a, ‘Bee ki Yennu tun nna ki tur tiŋ na nan jiantu ŋasaakak
na?’
9 Ki niib saa jiin a, ‘Kimaan bi nyik bi Yomdaanɔ Yennu nba din nyinnib Ijipt ki baar
namm nna nae. Bi baakit yenbise ki jiantirib. Ŋanne teen ki Yennu baar nan biak na bi
paak.’ ”

Ki jiin Solomonn nan Hiram mɔlor po
(2 Barkperii 8.1-2)

10 Solomonn din jii bina piinlee-e ki maa Yenjiantu ŋasaakak nan u naan ŋaak na.
11 Ki Taya kpanbar Hiram turɔ kpek nan naajiik daat nan salima nba kur ki u din jii
ki tun ŋei na toona. Laa din gbenn yoo nba ki kpanbar Solomonn jii doi piinlee, ki li be
Galilii tiŋ ni, ki tur Taya kpanbar maŋ.
12 Ki Hiram saan ki saa la doi na, ŋaan u din ki loon doi maŋi.

13 Ŋanne ki u yet Solomonn a, “N ninja, doi nae ki a turimi-i?” Li paak ki bi yi doi maŋ Kabul.*
14 Hiram din tur Solomonn salinkuna ki li per bɔtoot kobika.

Linba ki Solomonn tun pukin
(2 Barkperii 8.3-18)

15 Kpanbar Solomonn din jii ninmɔnne, ki toontunna maa jiantu ŋasaakak nan naan
ŋaak na, ki bia jii tant ki gbeen baauk nba be Jerusalem yondo po na, ki bia maa doo
maŋ joonjouk. U bia din te ki bi ŋamm maa doi nba tee Hasor nan Megido nan Geser.
16 Ijipt kpanbar poŋ din wor Geser ki nyannir ki kpii leŋ niib, ki joor muuwa. Li poor
po, ki u jii doo maŋ ki tur u bipoo, ki li tee u poochianpiinii, yoo nba ki u bipoo maŋ din
kun Solomonn na.
17 Ki Solomonn tan ŋamm maa doo na. U bia din jii ninmɔnne ki maa Bef Horonn
nba be tiŋ po na,
18 nan Baalaf nan Tamar, ki li be Juda muuk ni,
19 nan doi nba ki u birin u jeet, nan doi nba ki u taanii nan u taantorit be na, ki bia
maa linba kur ki u loon, Jerusalem nan Lebanonn nan siaminba kur tee u yent.
20-21 Solomonn din mian Keenann teeb nba ki Israel teeb ki kpiib yoo nba ki bi din
gaar bi tiŋ na yaaboonae. Ŋamme din tee Amor teeb nan Hef teeb nan Peris teeb nan
Hif teeb nan Jebus teeb. Bi yaaboona tee yommiie nan dinna.
22 Solomonn din ki jii Israel teeb na ki teemm yommii; bi din tee u kunkɔnkɔnnae nan
saakab nan ŋmakit-teeb nan taantorit saakab nan taanjakira.
23 Saakab kobii ŋanŋmu nan piinŋmue din dia niib nba tuun miar toonn nba tee
Solomonn tanmaanu na.
24 Solomonn ŋaapoo nba tee Ijipt kpanbar bipoo na nba din nyii Defid doo ni ki baar
naan ŋaak nba ki Solomonn maa ki turɔ na ni, li poor poewa ki Solomonn din jii tant
ki gbeen baauk nba be Jerusalem yondo po na.
25 Binn nɔɔk ni Solomonn din tuu mann mujoonu maruŋ nan weinanleeb maruŋ taar
muntaae, binbintir nba ki u maa ki tur Yennu na paak; u bia din jokit bonnunubit ki
teen Yennu. Nna bannue ki u din gbenn Yenjiantu ŋasaakak na maanu.
26 Kpanbar Solomonn bia din kpaa ŋarint, Esion-geber doo ni, ki li kpia Elaf, ki be
Akaba mɔk-kpiŋ, Edom tiŋ ni.
27 Ki kpanbar Hiram tun binba tuun mɔkgbeŋir paak toonn ki mɔk li yan na, a bin
saan kii tuun nan Solomonn jab nba tuun mɔkgbeŋir paak toona na.
28 Ki bi saan nan ŋaruŋ ki saa baar Ofir tiŋ ni, ki jen nan salinkuna, ki li kpaiu tee
nan karwanta baajii kobik nan piinloob nawa, ki tan tur Solomonn.

10

Biaŋinba ki Sieba poobat saan Solomonn boor
(2 Barkperii 9.1-12)

1 Ki Sieba poobat gbat Yennu nba te ki Solomonn sann doo biaŋinba, ki baar Jerusalem
a wun tan boi Solomonn buboit nba paar, ki bikinɔ.
2 U din tɔk nan niib bonchiann nan laagumiinba, ki bi jii bonnunubit, nan
tanbinyinyira nba daauk paar, nan salima bonchiann. Waa baar Solomonn boor yoo
nba, ki u boi Solomonn buboit nba kur ki u dukin.
3 Ki Solomonn jiin u buboit na kur. Siar din kaa ki paar nan Solomonn n wann li paaki.
4 Ki Sieba poobat na bann Solomonn yanfoon nba tee, ki bia la naan ŋaak nba ki u
maa na.
5 U bia din la baa teen jeet nba ki senn ki bi saa di na, nan saakab binbeboor nba ki
Solomonn maa, nan waa ŋmakitir u ŋaatoontunna benu biaŋinba, nan tiat nba ki bi
lia na, nan toontunna nba baat nan jeet na liant, nan maruŋ nba ki u mann Yenjiantu
ŋasaakak ni na, ki li yaar litɔ, ki u gbar foon.
6 Ŋanne ki u yet kpanbar Solomonn a, “Maa gbat linba n tiɔŋ doo ni ki jiin a po nan
a yanfoon po na, li set tee barmɔniie.
7 N daan ki teen yada, ŋaan maa baar n tiɔŋ ki tan la nan n ninbina nae, ki n ji sak,
ŋaan n daan poŋ ki gbat li bɔkiri; a yanfoon nan a mɔkint na yab ki gar maa daan gbat
linbawa.
8 A ŋaapoob yura man bonchiann; ki a toontunna yura bia man nan baa yɔɔ be nana,
ki mɔk yaak ki gbiintir a yanfoon maan na.

* **9:13 9.13** Bi maan ni, Kabul nan “yann” mɔbona naane.

9 N piak dont a Yomdaanɔ Yennu, kimaan u wanna u par nba peen a paak biaŋinbawa,
li paak, ki u nyinna ki a tee Israel teeb kpanbar. U lomm nba be Israel teeb paak na kaa
gbennu, li paak ki u teena bi kpanbar, a fii diab fanu kii bu barmɔnii buut.”
10 Li yoo na ki u jii piinii nba ki u dia na ki tur kpanbar Solomonn: ki salinkuna
gar baajii kobika, ki bonnunubit nan tanbinyinyira nba daauk paar mun bia yab halii.
Poo na nba din tur Solomonn bonnunubit nba, li din yab ki gar Solomonn nba mi gaar
bonnunubit nba kur niib boora.
11 (Ki bat Hiram ŋarint nba din jii salima nba Ofir tiŋ ni ki baar nann na, mun din jii
langbeŋ daat nan tanbinyinyira nba daauk paar ki tan turɔ.
12 Ki Solomonn jii daat na ki teen jaantarii, Yenjiantu ŋasaakak na ni, nan naan ŋaak
na ni, ki bia jii teen bonmumɔɔt nba tee kɔna nan duuntii ki tur yanyinna. Ŋanne
mantik din tee langbeŋ daŋant nba ki bi mi baar nann Israel tiŋ ni. Sɔɔ bia ji din ki ban
la li booru.)
13 Solomonn din tur Sieba poobat na linba kur ki u loon ki boi li po, ki linba tee kaar
piinii ki u piu na daa ki pukin leŋ. Li poor po ki poobat na nan u poorpo jɔɔmu ŋmat
kun Sieba.

Ki jiin kpanbar Solomonn mɔkint po
(2 Barkperii 9.13-28)

14 Binn kur ni Solomonn tuu la nan salinkuna baajii kobii ŋanŋmu na,
15 ki pukin lampo nba ki kpinkpenta pa na po, nan kpinkpouŋ nyɔɔt, nan Arabia tiŋ
ni kpanbara nba pa linba ki teenɔ u yent paak, nan Israel tiŋ ni yentnba saakab nba pa
linba ki teenɔ.
16 Solomonn din kur naagbankɔŋgbeŋa kobii ŋanlee, ki tuu jii nan salinkuna ŋanlore
nawa ki taan naagbankɔŋir yennkɔɔ paak.
17 U bia din kur naagbankɔŋbis kobii ŋantaa, ki tuu jii salinkuna ŋanlee ki taan
naagbankɔŋ yenn. U din jii li kur na ki teenir ŋaak nba ki bi jii Lebanonn tiŋ ni daat ki
maa na nie.
18 U bia din te ki bi ŋamm naan kok-gbeŋir, ki jii loobnyana ki ŋamm chianyeŋ, ki jii
salima ki ŋamm chianleer na.
19-20 Naan kok na din mɔk taaŋmaata ŋanloobe ki bi ŋmaat ki do li paak, ki bi bia
kpeer yanbɔra ninnant ki senn taaŋmaatir kur kpiŋ, ki yanbɔra ninnant maŋ tee piik
nan ŋanlee. Bi din nan naajak yure naankok na poor po, ki nan yanbɔra naankok na
gaŋ po nan diitu po. Bi ki mi ŋamm naan kok maŋ booru siar po, tingbouŋ na ni.
21 Bi din jii salimae ki ŋamm Solomonn nyunnyubona kur, ki jeteenbona nba be
Lebanonn tiŋ ni daat digbeŋir ni na kur tee salima bona. Bi din ki jii salimpeena ki
nan siari, kimaan salimpeena din ki tee siar Solomonn yoo na.
22 U din mɔk ŋarint, ki u ŋarint nan bat Hiram ŋarint lakin tuun. Ki bina ŋantaa kur
ŋarint na din tuu jen nan salimmɔna nan salimpeena nan loobnyana nan kpataa nan
waaniie.
23 Kpanbar Solomonn din mɔk yanfoon, ki bia mɔk mɔkint ki gar kpanbara kur,
24 ki tingbouŋ na niib kur din tuu loon bin baar ki tan gbiint yanfoon nba ki Yennu
turɔ na.
25 Ki wunba kur baat din tuu dia piiniie, li salimpeena nan salimmɔna nan liant nan
jatiat nan bonnunubit nan taanii nan bontaanii. Li din yɔɔ tuun nnae binn kur.
26 Solomonn din mɔk taantorit tusir nan kobii ŋanna, nan taanii nba ki bi jakit tusaa
piik nan ŋanlee. U din te ki yemm be Jerusalem-e, ki leeb mun be digbanlia ni.
27 U naan yoo na, salimpeena din nyɔr Jerusalem nan tana nba nyɔr biaŋinba nae, ki
kpekii bia gbee ki yab nan sinsabii nba be Juda yent ni kunkonbis paak biaŋinba na.
28 Kpanbar na toontunnae din gorii ki ŋmakitir taanii nba nyi Musri nan Silisia ki kɔɔ
u doo ni,
29 nan taantorit nba din nyi Ijipt ki kɔɔ na. Ki bi din kɔi Hef nan Siria kpanbara taanii
nan taantorit, ki taantoruk daauk tee likbina kobii ŋanloob, ki taamm daauk mun tee
likbina kobik nan piinŋmu.

11

Biaŋinba ki Solomonn nyik Yenjiantu

1 Solomonn din kɔɔn boorganu waas bonchiann. U din kɔɔn Hef teeb bonpoi nan
Moab teeb bonpoi nan Amonn teeb bonpoi nan Edom teeb bonpoi nan Sidonn teeb
bonpoi ki pukin Ijipt kpanbar bipoo na po.
2 U din tan kɔɔntib na, ŋaan sɔɔ Yennu poŋ pakibewa nan bi daa kɔɔnt nibooru maŋ
bonpoi, a bi tan saa te ki ŋamm Israel teeb n jiant bi pata na.

3 Solomonn din kɔɔn batnba bonpoi kobii ŋanlore-e, ki bia kɔɔn poobis kobii ŋantaa
ki pukin, ki poob na benu te ki u nyik Yenjiantu,
4 ki u din tan kpet na, ki sɔɔ ki bi poŋ te ki u jiantir patae, linba din tee boorganu na
yenbis. U din ki waa u Yomdaanɔ Yennu fanu nan u baa Defid nba din waa na.
5 U din jiantir Sidonn teeb yenbik Astarte, nan Amonn teeb yenbibiiuk nba tee Molek
nae.
6 U din tun ki biir Yennu-e, ki ji ki waau fanu nan u baa Defid nba din waau na.
7 U din maa jiantboor, kunkonn paak, Jerusalem yondo po, a bii jiantir Moab teeb
yenbibiiuk nba tee Kemos na, ki bia maa leer a bii jiantir Amonn teeb yenbibiiuk nba
tee Molek na.
8 U bia din maa siar boor ki li tee siaminba ki u poob nba tee boorganu bonpoi na sii
jokit bonnunubit ki bia mann maruŋ ki teen bi tiɔŋ yenbis.
9-10 Israel teeb Yomdaanɔ Yennu nba lek din dɔkit taar munlee Solomonn paak, ki yakii
nanɔ a u daa jiantir boorganu yenbis na, ŋaan Solomonn din ki sak Yennu mɔbi, u din
yêt Yennu jiantue. Li paak, ki Yennu wutoor doo Solomonn paak,
11 ki u yetɔ a, “Kimaan faa miwa, ŋaan yêt ki biir mɔlor nba ki a din lor nanin na,
ki bia biir n sennu na, n sent mɔsonn nan n saa jii a naangbouŋ na ki tur a saakab na
yenɔ.
12 Ŋaan a baa Defid paak, n kan tun linba na yoo nba ki a daa be a manfoor ni na,
ŋaan n saa tumir yoo nba ki a bija tan saa gaar naan nae.
13 N kan gaar a naangbouŋ na kur u boori, n saa tennɔ booru yennkɔɔe, kimaan n
toontunnɔ Defid paak, nan Jerusalem doo nba ki n gann ki li tee n yar na paak.”

Ki jiin Solomonn datai po

14 Ŋanne Yennu te ki Hadad, wunba nyii Edom teeb naan ŋaak ni na kɔn nan
Solomonn.
15-16 Bina nba din gar na, Defid din kɔn nyann Edom, ki Joab, wunba tee u
kunkɔnkɔnna saakɔɔ na saan leŋ a wun saa pii bi niib. Ŋɔɔ nan u jab din biar leŋ
ŋmaarii ŋanloob, ki li yoo maŋ bi din kpii jɔɔ nba be Edom yent ni kur,
17 see Hadad nan u baa toontunna nba tee Edom teeb, ki chiar saan Ijipt tiŋ ni na. (Li
yoo na Hadad din tee bike.)
18 Bi din nyii Midiann ki saan Parann ki jaleeb chet, ki taamm leŋ. Li yoo na ki bi
somm ki saan Ijipt, ki baar kpanbar na boor. U din tur Hadad tiŋ nan ŋaak nan jeet.
19 U din soor kpanbar na yɔɔte, ki kpanbar na turɔ u siinii nba tee u ŋaapoo Tapenes
waarɔ na, ki u kɔɔnɔ,
20 ki mar bonjak, ki u sann tee Jenubaf, ki Tapenes maŋ dia bik na kpanbar ŋaak, ki
ŋɔɔ nan kpanbar na ŋaawaas lakin be.
21 Ki mɔmaan nba tan kɔɔ Hadad tubir ni, Ijipt tiŋ ni, nan kpanbar Solomonn kpowa,
ki kunkɔnkɔnna saakɔɔ Joab bia kpowa na, ki Hadad yet kpanbar na a, “Ŋaant ki man
ŋmat kun n doo ni.”
22 Ŋanne ki kpanbar na boiɔ a, “Bee? N minna siare ki a loon fan ŋmat kun a doo
ni-i?”
Ki Hadad jiin a, “Fin n ŋaan ki man kun.” Li yoo na ki u kun u doo ni.
Hadad nba din tee Edom teeb kpanbar na paak, u din tee Israel teeb databiiuko.
23 Yennu bia din te ki Eliada bija Resonn kɔn nan Solomonn. Resonn din chiar ki nyii
u chanbaa Soba bat Hadadeser-e boore,
24 ki ji teen u mɔŋ kangaarnba tɔɔndaanɔ. (Linba na din tun, ki sɔɔ Defid kɔn nyann
Hadadeser-a, ki kpii u jab nba nyii Siria na kur.) Resonn nan u niib din saan kar
Damaskus-e, ki u niib na dinnɔ Siria naan.
25 U din tee Israel teeb dataake, yoo nba ki Solomonn din be u manfoor ni na.

Biaŋinba ki Yennu tur Jeroboam mɔsonn

26 Jalɔɔ nba bia kɔn nan Solomonn tee u ŋaasaakab yenɔe, Nebat bija, ki u sann tee
Jeroboam, ki u nyii Sereda, ki li be Efraim tiŋ ni. U naa din tee pakɔɔke, ki u sann tee
Serua.
27 Mɔyêtuk maŋ labaare na: Solomonn din jikit tant ki gbeent baauk nba be Jerusalem
yondo po nae, ki bia ŋamii maa doo na joonjouk.
28 Jeroboam mun din tee naasimɔ nba mɔk paŋe, ki Solomonn bann nan u tuun fanu,
ki jiiu teenɔ ninmɔnn toontunna na saakɔɔ, Manase nan Efraim booru yent ni kur.
29 Dasiar ki Jeroboam tan nyii Jerusalem ki paa sɔnu, ki Yennu sɔkinii Ahija, wunba
nyii Siilo na chetɔ, u kuukɔɔ, sɔnu paak, muuk niwa.
30 Ŋanne ki Ahija liat u liatpaann nba ki u lia na, ki pat patir chaba piik nan ŋanlee,

31 ŋaan yet Jeroboam a, “Jiin chaba piik ki teen a yar, kimaan Israel teeb Yomdaanɔ
Yennu piak a, ‘N saa fat naan na Solomonn boore ki tura booru piik.
32 Solomonn saa biar nan booru yennkɔɔ, kimaan n toontunnɔ Defid paak, nan
Jerusalem nba ki n gannir ki li tee n tiɔŋ doo Israel tingbouŋ kur ni na paak.
33 N tuun linba na, kimaan Solomonn nba yêtin, ŋaan jiantir boorganu yenbis nba
tee Sidonn poochiankperik Astarte, nan Moab teeb tingbann Kemos, nan Amonn teeb
tingbann Molek na paak. Solomonn yêt n mɔba. U tun biit ki turima, ki ki dia n sennii
nan n ŋmakita, nan u baa Defid nba din dia na.
34 Ŋaan n kan fat naan na kur Solomonn boori, n saa te ki wuu mɔk yiikoo u manfoor
ni kur. N saa tun linba na kur, kimaan n toontunnɔ Defid nba ki n gannɔ ki u dia n
sennu nan n ŋmakita fanu na paak.
35 N tan saa fat naan na Solomonn bija boore, ki tura booru piik.
36 Ŋaan n saa te ki Solomonn bija-ii dia booru yennkɔɔe, ŋanne saa te ki mii mɔk
Defid yaaboonn yoo kur, ki u dia Jerusalem doo nba ki n gann ki bi jiantirin leŋ na.
37 Jeroboam, n saa dinna Israel naan, ki a sii dia yent maŋ kur, faa loon biaŋinba.
38 Li-i tee ki a sak n mɔb fanu ki waa n sennu ki tuun linba saa maŋin, ki li-i tee ki a
tuun linba ki n wanna, nan n toontunnɔ Defid nba din tuun na, n sii yɔɔ be nanae. N
saa dinna Israel naan, ki te ki a yaaboona-ii yɔɔ kii di Israel naan, nan maa tun biaŋinba
ki tur kpanbar Defid na.
39 Solomonn biit paake ki n saa dat Defid yaaboona tuba, ŋaan li bia kii tee yoo kur
kaa.’ ”
40 Ŋanne ki Solomonn ji loon wun kpi Jeroboam, ki u chiar ki saan bɔr Ijipt kpanbar
Sisak boor, ki be leŋ nan yoo nba ki Solomonn tan kpo.

Ki jiin Solomonn kuun po
(2 Barkperii 9.29-31)

41 Linba kur ki Solomonn din tun pukin, u binbeŋ nan u yanfoon po, li sɔb ki be ŋɔɔ
Solomonn Barkperii gbouŋ ni.
42 U din tee kpanbar, ki be Jerusalem ki dia Israel tingbouŋ bina piinna.
43 U din tan kpo, ki bi piiu Defid doo nie, ki u bija Rehoboam gaar u naan.

12

Ki jiin booru nba be gaŋ po na mɔyêtuk po
(2 Barkperii 10.1-19)

1 Ŋanne ki Rehoboam saan Sekem, siaminba ki Israel teeb nba be gaŋ po na tikir a
bin dinnɔ naan.
2 Yoo nba ki Nebat bija Jeroboam, wunba din chiar saan Ijipt ki saa bɔr, a kpanbar
Solomonn daa laatɔ na nba tan gbat nna maŋ, ki u nyii Ijipt ki jen.
3 Ŋanne booru nba be gaŋ po na tun ki yiin Jeroboam, ki bi kur tɔk saan Rehoboam
boor ki saa yetɔ a,
4 “A baa Solomonn din diat nan tonue, ki jintit jik-kpiata. Li-i tee ki a saa sak ki jika
maŋ n fukit, ki binbeŋ-ii ban ki turit, ti bo sii tee a jiamme, ki baakita.”
5 Ki u yetib a, “Ii jen daa ŋantaa daar ni, ki n saa turi gatu.” Ki bi yaat kun.
6 Ki kpanbar Rehoboam pak nan saakab nba tuu ŋmakitir u baa, kpanbar Solomonn
na a, “Kpaanlanne ki n saa jiin tur niib na?”
7 Ki bi turɔ gatu a, “Li-i tee ki a loon fan dia niib na fanu, turimm gatŋanu, ki jiin bi
loomm po, ki bi sii waa-ae yoo kur.”
8 Ŋaan u din yêt saakab kpaanii nae, ŋaan saan u leeb nba tee u waakir, ki bia ji tee
u ŋmakit teeb na boor,
9 ki boib a, “I saa kpaanin ki man tun nlee? N saa pak nlee ki tur niib nba yaa man
ŋaan ki bi jika-ii fukii na?”
10 Ki bi jiin a, “Linba ki a saa pakibe na: ‘N niibisiikpatik gbeŋ ki gar n baa siak,’
11 ki bia wannib a: ‘N baa din jinti jik-kpiatae, ŋaan min ŋarin saa jinni linba kpai ki
gar nna. U din dia mimmiinne ki booi, ŋaan min ŋarin sii dia gbanne ki booi.’ ”
12 Daa ŋantaa daar ni ki niib na nan Jeroboam jen kpanbar Rehoboam boor, nan waa
daan sennib biaŋinba na.
13 Ki kpanbar Rehoboam yêt nikpera kpaanii na, ŋaan pak nan niib na kunkɔchiɔk.
14 U din gaar naasimm na nba wannɔ biaŋinba nae, ki yet a, “N baa din jinti jik-
kpiatae, min saa ŋamm pukin jika na kpiasue. U din booi mimmiinne, ŋaan min sii
booi naagbanne.”

15 Li din tee Yennu loomme, nan wun tun linba ki u din te ki u sɔkinii Ahija, wunba
nyii Siilo na, pak ki tur Nebat bija Jeroboam na. Ŋanne din teen ki kpanbar na ki gbiint
niib nba loon linba na.
16 Ki niib na nba la nan kpanbar na kan sak ki turib na, ki bi gaan jat ki yeen a, “Defid
nan u ŋaateeb n sik tiŋ ni. Bi ban tun lanne ki turiti? Israel teeb, ŋaant ki tin kun man,
ŋaant ki Rehoboam-ii dia u mɔŋ.”
Li yoo na ki Israel teeb na yêt Rehoboam,
17 ki nyikɔ, ki u ji dia niib nba be Juda yent ni na kuukɔɔ.
18 Ŋanne ki kpanbar Rehoboam tun Adoniram, wunba din tee ninmɔnn toona saakɔɔ
na Israel teeb boor, ŋaan bi din jaatɔ tanae ki kpiiu. Li yoo na ki Rehoboam kakit ki kɔɔ
u taantoruk ni, ki chiar saan Jerusalem.
19 Laa nyii li yoowa, Israel digbana nba be gaŋ po na niib ji tee mɔyêtdamme ki tur
Defid naangbouŋ.
20 Israel teeb na nba gbat nan Jeroboam nyii Ijipt ki jen na, ki bi yiinɔ bi tintaankaanu
ni, ki dinnɔ Israel naan. Juda booru ni kɔɔe din biar ki waa Defid yaaboona.

Ki jiin Semaya nba buntir Yennu maan na po
(2 Barkperii 11.1-4)

21 Rehoboam nba din baar Jerusalem yoo nba, ki u yiin jab nba mi kɔnn fanu, tusaa
kobik nan piinniin, ki bi nyii Juda booru nan Benjaminn booru ni. U din loon wun faa
tɔbe, ki la nyannu ki gaar Israel teeb yent nba be gaŋ po na.
22 Ŋanne Yennu yet u sɔkinii Semaya
23 a wun pak mɔmaan na ki tur kpanbar Rehoboam, nan Juda booru kur, nan
Benjaminn booru kur a,
24 “I daa kɔn nan i tiɔŋ ninjamm nba tee Israel teeb na. I kur-ii kun man. Linba tun
na tee n loomme.” Ki bi sak Yennu mɔb ki ji ŋmat kun.

Biaŋinba ki Jeroboam yêt Yennu mɔb

25 Israel booru kpanbar Jeroboam din ŋamm Sekem doo, ki li be Efraim yent nba tee
kunkona na ni, ki kar leŋ waan. Li poor po ki u fiir leŋ ki saan ŋamm Penuel doo.
26-27 U din pak ki tur u mɔŋ a, “Laa tee biaŋinba mɔtana na, li-i tee ki n niib na saan
Jerusalem ki saa mann maruŋ ki tur Yennu, jiantu ŋasaakak ni, bi saa jii baakir na ki
tur Juda kpanbar Rehoboam-e, ŋaan kpin.”
28 Waa dukin nna ki u jii salima, ki maa naajabis banlee, ki yet u niib na a, “Li paar ki
turi nan yii tuu kii saa Jerusalem kii jiantir Yennu. Israel teeb, i yennii nba nyinni Ijipt
nae na.”
29 U din senn salima naajabis na yenɔ Betel-e, ki senn lɔɔ na Dann.
30 Ki niib na saa jiantir naajabis maŋ, Betel nan Dann doi ni, ki li tee biit.
31 Jeroboam bia din maa jiantboa kunkona paak, ki gann niib nba ki tee Liifai booru
ki teemm mannteeb.

Ki jiin Betel doo ni jiantu biiru po

32 Jeroboam bia din nyinn jiantu jaamm daar, ki li baat ŋmaarii ŋanniin, dapiik nan
ŋanŋmu daar, ki li tee nan Juda jaamm na. U din tuu mann maruŋo, binbintir nba be
Betel na paak, ki tur salima naajabis nba ki u maa na, ki jii mannteeb ki kaamm Betel
maŋ, ki bi tuun mannu boa nba ki u maa na ni.
33 Ki ŋmaarii ŋanniin ni, dapiik nan ŋanŋmu daar, daar nba ki u tiɔŋ gann na, ki u
saan Betel maŋ ki saa mann maruŋ binbintir na paak, ki li tee jaamm nba ki u senn ki
tur Israel teeb na.

13

1 Ki Yennu te ki u sɔkinii nyii Juda ki saan Betel ki saa baar sɔɔ Jeroboam see binbintir
na boor, a wun mann maruŋ.
2 Sɔkinii na din sak Yennu mɔb ki pak biir maruŋ binbintir na a, “Binbintir, binbintir,
Yennu nba yet linbae na: Bi saa mar bik Defid ŋaak ni, ki u sann sii tee Josaya. Mannteeb
nba tuun tingbandiit na ni, ki mann maruŋ a paak na, u tan saa kpib a paake, ki joo
nisaarii kpaba a paak.”
3 Sɔkinii na bia din yet a, “Binbintir na saa bet ki baa, ki tanpent nba be li paak na
saa yat. Nnae ki i saa bann nan Yennu-e pak.”
4 Kpanbar Jeroboam nba gbat nna yoo nba, ki u wannɔ nuu ŋaan yet a, “Soot jɔɔ na
man.” Li taakpaak ni ki kpanbar na nuu kpo, ki u gbar pɔru.
5 Li yoo na ki binbintir na pat, ki baa baa, ki tanpent na yat, nan Yennu sɔkinii na nba
bunt biaŋinba, Yennu sann ni na.

6 Ŋanne ki kpanbar Jeroboam yet Yennu sɔkinii na a, “Dimin sukuru ki miar a
Yomdaanɔ Yennu na ki turin, ki pakɔ ki wun teb n nuu na.”
Ki Yennu sɔkinii na miar Yennu, ki kpanbar na nuu na ji pɔr.
7 Ŋanne kpanbar na yet Yennu sɔkinii na a, “Baat n ŋaak ni ki la jeet ki di. N saa pa-a
linba ki a tun na paaka.”
8 Ki Yennu sɔkinii na jiin a, “Li-i lekii tee ki a yaa fan turin a mɔkint na bɔkir gbaa,
ŋaan n kan weia, koo ki di, koo ki nyu siar nana.
9 Yennu sennin nan n daa di koo ki nyu siar, a n bia daa tɔkii sɔnu nba ki n bo tɔkin
na ki jenti.”
10 Li paak, u din ki tɔkin sɔnu nba ki u bo tɔkin na kaa ki ŋmati, ŋaan u din tɔkin
sɔnganue.

Ki jiin Yennu sɔkiniikper nba be Betel na po

11 Li yoo na ki Yennu sɔkinii jakper sɔɔ be Betel. Ŋanne ki u bonjai baar, ki tan yetɔ
linba ki Yennu sɔkinii nba nyii Juda na tun Betel doo ni li daar, nan waa pak linba ki
tur kpanbar Jeroboam.
12 Ki u boi waas na a, “U bo yaat tɔkin lia poe?”
Ki bi wannɔ sɔnɔ na.
13 Ki u yetib a bin baan u boŋ ki turɔ. Ki bi baanɔ, ki u jak
14 ki tɔkin sɔnu na, ki waa Yennu sɔkinii nba nyii Juda na, ki saa lau ki u kar naantiik
nyakir. Ki u boiɔ a, “Fine tee Yennu sɔkinii nba nyii Juda na-a?”
Ki jɔɔ na jiin a, “Mine na.”
15 Ki u yetɔ a, “Baat n ŋaak ni, ki min nan fin n di jeet.”
16 Ki Yennu sɔkinii nba nyii Juda na jiin a, “N kan weia ki saan a ŋaak ni, koo ki gaar
a saauŋ. N bia kan di koo ki nyu siar nana nna,
17 kimaan Yennu betin nan n daa di koo ki nyu siari, ki bia daa tɔkii sɔnu nba ki n bo
tɔkin na ki ŋmati.”
18 Ki Yennu sɔkinii jakper nba nyii Betel na yetɔ a, “N mɔŋ mun tee Yennu sɔkiniie
nan faa tee bianjinba na. Yennu-e te ki malaka pak nanin a n jiia ki saan nana n ŋaak
ni, ki saa teena saauŋ.” Ŋaan Yennu sɔkinii jakper maŋ din faare.
19 Ŋanne ki Yennu sɔkinii nba nyii Juda na wei Yennu sɔkinii jakper na, ki saan u
ŋaak ni, ki saa dii jeet nanɔ.
20 Baa kar jeet paak yoo nba, ki Yennu mɔmaan baar sɔkinii jakper na,
21 ki u yikin ki yet sɔkinii nba nyii Juda na a, “Yennu yet nan a ki sak u mɔbi, ki bia
ki tun linba ki u senna na.
22 A ŋmate ki saa dii jeet siaminba ki u wanna nan a daa di na. Linba na paak, a saa
kpo, ki a gbanant kan pii a niib kaat ni.”
23 Baa dii ki fiir yoo nba, ki Yennu sɔkinii jakper na baan boŋ ki tur sɔkinii nba nyii
Juda na,
24 ki u jak ki soor sɔnu. Ki yanbɔr chetɔ sɔnu ni ki kpiiu. Ki u gbanant dɔɔ sɔnu ni, ki
boŋ na nan yanbɔr na see ki kpiau.
25 Ki siab gaar ki la u gbanant na dɔɔ, ki yanbɔr na see ki kpiau. Ki bi saan Betel ki
saa wann baa la linba.
26 Yennu sɔkinii jakper na nba gbat nna yoo nba, ki u yet a, “Sɔkinii nba yêt Yennu
mɔb nae na. Ki Yennu tun yanbɔr ki u soorɔ ki kpiiu, nan ŋɔɔ Yennu nba yet a u saa
tun na.”
27 Ŋanne ki u yet u waas a, “Baant n boŋ ki turin.” Ki bi baan boŋ na ki turɔ, ki u jak
saan ki saa la Yennu sɔkinii na gbanant dɔɔ, ki boŋ nan yanbɔr na see ki kpiau.
28 Yanbɔr na din ki ŋman Yennu sɔkinii na gbanant, koo ki soor boŋ na.
29 Ki Yennu sɔkinii jakper na jii gbanant na ki paan boŋ na paak, ki baar nann Betel,
a bin tan mɔ u kpemɔnii ŋaan piiu.
30 U din piiu u ŋaakaauk nie, ŋaan ki ŋɔɔ nan u bonjai na mɔ u kpemɔnii ki yeen a,
“N ninja, n ninja.”
31 Baa piiu gbenn yoo nba, ki Yennu sɔkinii jakper na yet u bonjai na a, “Mi-i kpo yoo
nba, yin piin kaauk maŋ ni, ki bir n gbanant ki kpian u yar.
32 Yennu nba wannɔ maan nba ki u pak ki biir maruŋ binbintir nba be Betel na, nan
tingbandiit nba be Samaria doi ni na saa teen barmɔniiwa.”

Ki jiin Jeroboam biit po

33 Israel kpanbar Jeroboam lek din ki nyik u biit tumu, ŋaan ŋamm tukin ki gani
mannteeb ki nyi namm binba ki tee mannteeb ŋei ni, ki te ki bi mann maruŋ, binbinta
nba ki u maa na boor. Wunba kur loon wun teen manntɔɔ, u din tuu gannɔe ki teenɔ
manntɔɔ.

34 U tiɔŋ biit nae din baar nan u naan yiikoo biiru chain chain.

14

Ki jiin Jeroboam bija kuun po

1 Li yoo na ki kpanbar Jeroboam bija Abija yiar.
2 Ki Jeroboam yet u ŋaapoo a, “Fiit lia tayana ki sɔɔ daa banta, ki fan saan Siilo,
siaminba ki Yennu sɔkinii Ahija be na. Ŋɔɔe din yet nan n tan saa di Israel naan na.
3 Jiin boroboro kuna piik, nan chinchaa waan, nan siatbobir ki saa turɔ. A boiɔ ki
laan bee yaa lin teen ti bija na, ki u saa wanna.”
4 Ki u saan Ahija ŋaak, Siilo doo ni. Kpetuk din jɔɔn Ahija-wa.
5 Yennu din dɔŋ pakɔ nan Jeroboam ŋaapoo baat a wun boiɔ ki jiin bi bija nba yiar
na po. Yennu din wann Ahija waa saa pak linbawa.
Jeroboam ŋaapoo nba kɔɔ yoo nba, ki u kpant u mɔŋ niganɔ.
6 Ŋaan Ahija nba gbat ki u kɔɔ tammɔb ni na, ki u yet a, “Kɔɔn. N mi nan a tee
Jeroboam ŋaapooe. Bee ki a loon fan kpant a mɔŋ niganɔ? N mɔk lababiiuko ki yaa n
wanna.
7 Ii kun ki saa wann Jeroboam nan linba nae ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu piak ki
teenɔ a, ‘Mine ganna niib sinsuuk ni, ki teena n niib Israel teeb kpanbar.
8 N fat naan na Defid yaaboona boore ki tura. Ŋaan a ki tee nan n toontunnɔ Defid,
wunba din waan fanu, ki saak n sennu ki bia tuun linba ki n loon na.
9 A tun biit ki gar binba din dia naan na ki a tan gaar nawa. A yêtime ki donn n
wutoor, kimaan faa ji kut ki nan tingbana ki jiantir na.
10 Linba na paak, n saa baar nan biiru a naan paak, ki kpi a yaaboona nba tee bonjai
na, li waas nan nikpera na kur. N saa boont a ŋaak, ki wouŋ n piarib nan mɔɔt na.
11 A ŋaak nirɔ nba kpo doo ni, bɔie saa ŋmamɔ, ki wunba kpo muuk ni, juute saa diu.
Min Yennu-e pak na.’ ”
12 Ki Ahija bia yet Jeroboam ŋaapoo na a, “Ii kun. Fi-i baar doo yoo nba, a bik na saa
kpo li yooe.
13 Ki Israel teeb kur saa mɔ u kpemɔnii, ki piiu, ŋɔɔ kɔɔe sii tee Jeroboam ŋaak ni nirɔ
nba ki bi saa piiu fanu, kimaan u kɔɔe ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu par mei u paak.
14 Yennu yaa wun dinn kpanbar, Israel tiŋ ni, ki wun biir Jeroboam naan na.
15 Yennu saa dat Israel teeb tubir, ki bi saa niŋ nan kaar nba tuu niŋ kpenu ni na. U saa
ŋabir Israel teeb, tinŋaŋ nba ki u jii tur bi yeejamm na ni, ki saa yatib ki poonib Yufrates
mɔk-pootir, kimaan bi donn u wutoor nan baa kpeer chicherpook Asera ninnauŋ nawa.
16 Yennu saa yêt Israel teeb, kimaan Jeroboam tun biit, ki kɔɔmm biit niwa.”
17 Ki Jeroboam ŋaapoo ŋmat kun Tirsa. Waa kɔɔ u ŋaak ni yoo nba, ki u bik na kpo.
18 Ki Israel teeb mɔ u kpemɔnii ŋaan piiu, nan Yennu nba pak bianinba, ki li nyii u
toontunnɔ nba tee sɔkinii Ahija mɔb ni na.

Ki jiin Jeroboam kuun po

19 Linba pukin ki kpanbar Jeroboam din tun, tɔbii nba ki u faa, nan waa dia doo
bianinba, li kur na sɔb ki be Israel kpanbara barkperii gbouŋ ni.
20 Jeroboam din dii naan ki kar gbant paak, bina piinlee nan ŋanlee-e. U din kpo ki
bi piiu, ki u bija Nadab dii naan maŋ.

Ki jiin Juda kpanbar Rehoboam po
(2 Barkperii 11.5–12.15)

21 Solomonn bija Rehoboam din mɔk bina piinna nan yenne, ki dii Juda naan, ki be
Jerusalem ki dia Juda yent bina piik nan ŋanlore. Jerusalem-e tee siaminba ki Yennu
gann Israel tingbouŋ ni kur, a bii jiantirɔ. Rehoboam naa sanne tee Naama, ki u nyii
Amonn.
22 Juda teeb na din tun bonbilankant ki tur Yennu, ki u donn wutoor bi paak, ki li gar
bi yeejamm nba din tuma.
23 Bi din maa jiantu boae ki tur pata, ki bia chaan jiantu tanchaakaa nan chicherpook
Asera ninnant, ki jiantir kunkona paak nan tiinii nyaka.
24 Li bonbilankant mantik din tee baa jii jab nan poob ki teemm patjiantu boa jantona
nae. Juda teeb na din tun fei marima nba kur ki niib nba ki Yennu berib ŋaan te ki
ŋamm Juda teeb gaar bi tiŋ na tuu tuune.
25 Kpanbar Rehoboam naan bina ŋanŋmu ni, ki Ijipt kpanbar Sisak wor Jerusalem.
26 U din jii bonŋana nba be Yenjiantu ŋasaakak ni kur, nan linba be kpanbar ŋaak
na, ki kpab nan salima naagbankɔŋir nba ki Solomonn kur na.

27 Rehoboam din kur kutmɔnt naagbankɔŋae ki senn li fɔnn ni, ki li be saakab nba
guu kpanbar ŋaatammɔb na nuu ni.
28 Yoo nba kur ki kpanbar kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak na ni, guuteeb na din tuu jii
naagbankɔŋa nae ki chianɔ jiantu ŋaak na ni, ŋaan tan ŋmat jiin ŋaak nba ki bi guu
na ni.
29 Linba kur ki kpanbar Rehoboam din tun ki pukin, li sɔb ki be Juda kpanbara
barkperii gbouŋ ni.
30 Bina na kur ni, kpanbar Rehoboam nan kpanbar Jeroboam din yɔɔ faa leeb tɔbiie.
31 Rehoboam din tan kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni, ki u bija Abija dii
u naan na.

15

Ki jiin Juda kpanbar Abija po
(2 Barkperii 13.1–14.1)

1 Israel kpanbar Jeroboam nba dii naan, u bina piik nan ŋanniin niŋe, ki Abija dii
Juda naan,
2 ki kar Jerusalem bina ŋantaa. U naa sann din tee Maaka, ki u tee Absalom bipoo.
3 Ŋɔɔ Abija mun din tun biit nan u baa nae, ki din ki jii u mɔŋ ki tur Yennu fanu, nan
u yeeja Defid nba din tun na.
4 Ŋaan Defid paak, ki u Yomdaanɔ Yennu tur Abija bonjak nba tan saa gaar Jerusalem
naan, ki dia Jerusalem fanu, u baa kuun poorpo.
5 Yennu din tun linba na, kimaan Defid din ki yêt u mɔb, ŋaan tuun linba manɔ, ki
saak ŋɔɔ Yennu sennu, see Hef nirɔ Yuria maan na kuukɔɔ.
6 Tɔb nba din piin Rehoboam nan Jeroboam sinsuuk ni na din tukin nnae, Abija
manfoor ni kur.
7 Linba kur ki Abija tun, li sɔb ki be Juda kpanbara barkperii gbouŋ ni.
8 Abija din kpo, ki bi piiu Defid doo ni, ki u bija Asa dii u naan na.

Ki jiin Juda kpanbar Asa po
(2 Barkperii 15.16–16.6)

9 Israel kpanbar Jeroboam nba dii naan li bina piinlee nie, ki Asa dii Juda naan,
10 ki dia Jerusalem bina piinna nan yenn. U yaae din tee Maaka, wunba tee Absalom
bipoo na.
11 Asa din tuun linba mei Yennu par, nan u yeeja Defid nba din tuun na.
12 U din ber jab nan poob nba tee bonchonchona, ki be patjiantboa nae, ŋaan biir pata
nba ki u baa din maa na.
13 U din liat u yaa nba tee u baa naa na saakatuku, kimaan ŋɔɔe din kpeer chicherpook
Asera ninnauŋ nba tee matuk chicherik na. Asa din pot pot chicherik maŋe ki joor muu,
Kidronn baauk ni.
14 Asa lek din ki biir tingbanjiant boa na kur tiŋ na ni, ŋaan u din waa Yennu fanu, u
manfoor ni kur.
15 U din jii bona nba kur ki u baa jii tur Yennu nae, ki kɔɔn Yenjiantu ŋasaakak ni, ki
kpab nan bona nba tee salimmɔna nan salimpeena, ki u mɔŋ jii ki tur Yennu na.
16 Juda kpanbar Asa nan Israel kpanbar Baasa din yɔɔ kɔne, yoo nba ki bi din tee
kpanbara na.
17 Baasa din saan lek Juda teebe, ki piin ki ŋamii Rama doo, a wun gɔɔr binba kɔɔ
Juda yent ni, nan binba nyi li ni.
18 Ŋanne ki kpanbar Asa jii likirii nan salima nba kur be Yenjiantu ŋasaakak ni, nan
kpanbar ŋaak ni na, ki tun u saakab Damaskus doo ni, Siria kpanbar Ben-hadad nba
tee Tab-rimonn bija na boor, ki u yeeja tee Hesionn na, nan mɔmaan na a,
19 “Ŋaant ki tin taan leeb nan biaŋinba ki ti baanba din be na. Salimpeena nan
salimmɔna nba na tee piiniie ki n teena. Mɔtana, potir fin nan kpanbar Baasa mɔtaauk
na, ki lin te ki wun nyinn u kunkɔnkɔnna na n tiŋ ni.”
20 Ki kpanbar Ben-hadad sak u dudukit maŋ, ki tun u kunkɔnkɔnna saakab nan bi
kunkɔnkɔnna, ki bi saan wor Israel digbana. Bi din nyann Aijonn nan Dann nan Abel
Bef Maaka, nan yiar nba kpia Galilii mɔkgbeŋir na, nan Naftali yent kur.
21 Baasa nba gbat linba tun na, ki u nyik Rama ŋammu, ŋaan saan Tirsa doo ni.
22 Ŋanne ki kpanbar Asa tur mɔb Juda kur po, a sɔɔ kur n somm ki bin jii tana nan
taabii nba ki bi dia maa Rama na, ki yaat nann. Asa din jii tana nan taabii maŋe ki maa
Mispa nan Geba nba be Benjaminn yent ni.

23 Linba kur ki kpanbar Asa din tun, u par toona, nan doi nba ki u ŋamm ki li wakii,
li kur sɔb ki be Juda kpanbara barkperii gbouŋ ni. Ŋaan u kpetuk ni, yiaru din soor u
taa, ki u wɔb.
24 Ŋɔɔ Asa din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni, ki u bija Jehosafat gaar
u naan.

Ki jiin Israel teeb kpanbar Nadab po

25 Kpanbar Asa nba din dii naan li bina ŋanlee ni, ki kpanbar Jeroboam bija Nadab
mun dii Israel naan, ki kar gbant paak bina ŋanlee.
26 U din tun ki biir Yennu-e, ki kɔɔn Israel teeb biit ni, nan u baa nba din tun biaŋinba
na.
27 Ahija bija Baasa nba din tee Isakar booru ni nirɔ na din lor ki kɔn nan Nadab, ki
kpiiu yoo nba ki Nadab maŋ nan u jab din kɔn nan Gibetonn doo nba be Filistia yent ni
na.
28 Linba na din tun ki sɔɔ Juda kpanbar Asa nba kar gbant paak li bina ŋantaa nie na.
Baasa din dii Nadab naan na ki teen Israel kpanbar.
29 Li taakpaak ni ki u piin ki kpi Jeroboam ŋaateeb, nan Yennu nba din te ki u sɔkinii
Ahija, wunba nyii Siilo, pak na. Bi din kpii Jeroboam ŋaateeb kure, ki nan yenɔkɔɔwa
ki tenni.
30 Linba na din tun, kimaan Jeroboam din tun biit ki kɔɔn Israel teeb biit ni, ki li donn
Israel teeb Yomdaanɔ Yennu wutoor.
31 Linba kur ki Nadab din tun ki pukin, li sɔb ki be Israel kpanbara barkperii gbouŋ
ni.
32 Juda kpanbar Asa nan Israel kpanbar Baasa din yɔɔ faa leeb tɔbe, yoo nba ki bi din
be bi naan ni na.

Ki jiin Israel kpanbar Baasa po

33 Juda kpanbar Asa naan bina ŋantaa niŋe ki Ahija bija Baasa dii Israel kur naan, ki
kar Tirsa, bina piinlee nan ŋanna.
34 U mun bia din tee nan kpanbar Jeroboam nae, ki tun biir Yennu, ki kɔɔn Israel teeb
biit ni.

16

1 Yennu din pak nan Hanani bija Jehu, wunba tee ŋɔɔ Yennu sɔkinii na mɔmaan na,
a wun yet kpanbar Baasa a,
2 “A din ki tee siar, ŋaan ki n jii Israel naan ki tura, ki mɔtana ki a tun biir nan
Jeroboam na, ki kɔɔn Israel teeb biit ni. Bi biit maŋ donn n wutoora,
3 ki n saa boon fin nan a ŋaateeb, nan maa tun biaŋinba ki tur Jeroboam na.
4 A ŋaaniɾɔ nba kur kpo doo ni, bɔie saa ŋmamɔ, ki wunba mun kpo muuk ni, juut n
diu.”
5 Linba kur ki kpanbar Baasa tun ki pukin, nan u par toona kur sɔb ki be Israel
kpanbara barkperii gbouŋ ni.
6 Baasa din kpo, ki bi piiu Tirsa doo ni, ki u bija Ela dii u naan na.
7 Yennu din jii maan nba jiin Baasa nan u ŋaateeb po ki tur sɔkinii Jehu, kimaan
Baasa nba din tun biit nba ki tur Yennu na. Li ki tee waa din tun biit nba nan kpanbar
Jeroboam na kɔɔ kaa donn Yennu wutoori, ŋaan waa din kpii Jeroboam ŋaateeb kur
na paak.

Ki jiin Israel kpanbar Ela po

8 Juda kpanbar Asa naan bina piinlee nan ŋanloob niŋe, ki Baasa bija Ela dii Israel
naan, ki kar Tirsa bina ŋanlee.
9 Ŋanne ki Simri, wunba tee u toontunna saakayenɔ, ki gorii kpanbar taantorit bɔkitu
munlee ni yenn na, din lor bonbiir u paak. Dasiar ki kpanbar Ela be Tirsa doo ni, Arsa
ŋaak, ki nyuu yib. Arsa-e din tee wunba gorii naan ŋaak na.
10 Ki Simri kɔɔ ki kpii Ela, ŋaan gaar u naan na. Linba na din tun Juda kpanbar Asa
naan bina piinlee nan ŋanlore nie.
11 Yoo nba ki Simri dii naan na, ki u kpii Baasa ŋaateeb kur. U bia din kpii Baasa
naasinyɔɔsnba nan u nikpiimm nba tee jab kur.
12 Simri din kpii Baasa ŋaateeb kure, nan Yennu nba pak sɔkinii Jehu biaŋinba ki u
pak biir Baasa na.
13 Bi patmannu nae din te ki Israel teeb kɔɔ biit ni. Baasa nan u bija Ela din donn
Israel teeb Yomdaanɔ Yennu wutoore.
14 Ela nba tun linba ki pukin, li sɔb ki be Israel kpanbara barkperii gbouŋ ni.

Ki jiin Israel kpanbar Simri po

15 Juda kpanbar Asa naan bina piinlee nan ŋanlore nie ki Simri dii naan, ki kar Tirsa
ki dia Israel teeb daa ŋanlore. Li yoo na ki Israel kunkɔnkɔnna wor Gibetonn doo,
Filistia tiŋ ni.
16 Baa gbat nan Simri lor ki kpii kpanbar na yoo nba, ki bi kur nyinn bi tɔɔndaanɔ
Omri, ki teenɔ kpanbar, Israel tiŋ ni.
17 Li poor po ki Omri nan u jab nyii Gibetonn ki saan wor Tirsa.
18 Simri nba la nan bi nyann doo nawa na, ki u chiar kɔɔ naakutok ni, ki joo naakutok
maŋ muu, ki li diiu, ki u kpo.
19 Biit nba ki u tun ki tur Yennu na paake din te ki linba na tun. U mun din tee nan
kpanbar Jeroboam nae ki biir Yennu par, kimaan u tiɔŋ biit, nan waa te ki Israel teeb
tun biit na paak.
20 Linba kur ki Simri tun ki pukin, nan u lorbiiuk nba ki u lor na, li kur sɔb ki be Israel
kpanbara barkperii gbouŋ ni.

Ki jiin Israel kpanbar Omri po

21 Israel teeb na din bɔkite: siab din loon bin dinn Ginaf bija Tibni-e naan, ki leeb mu
loon Omri.
22 Li joontik ni, binba din loon Omri nae din dii, ki Tibni kpo, ŋaan ki Omri dii naan
na.
23 Juda kpanbar Asa naan bina piintaa nan yenn ni, ki Omri dii Israel naan ki kar bina
piik nan ŋanlee. Sinsinn bina ŋanloob na u din kar Tirsa-e,
24 ki din daa Samaria kunkonn na likbina tusaa ŋanloob, jɔɔ nba ki bi yiu Semer na
boor. Omri din maa doo, kunkonn maŋ paak, ki te ki li wakii, ki purir Samaria, kimaan
wunba tuu yen kunkonn na sanne tee Semer.
25 Omri din tun ki biir Yennu par ki gar Israel kpanbara nba din dii u liik kur.
26 Nan Jeroboam nba din tee na, Omri din donn Israel teeb Yomdaanɔ Yennu wutoor
halii, kimaan u tiɔŋ biit paak, nan waa te ki Israel teeb tun biit ki bia mann pata na
paak.
27 Linba ki Omri tun ki pukin, nan toonjaana nba ki u din tun na, li sɔb ki be Israel
kpanbara barkperii gbouŋ ni.
28 Ki Omri kpo, ki bi piiu Samaria, ki u bija Ahab gaar u naan na.

Ki jiin Israel kpanbar Ahab po

29 Juda kpanbar Asa naan bina piintaa nan ŋanniin niŋe, ki Omri bija Ahab dii Israel
naan, ki din kar Samaria bina piik nan ŋanlee.
30 U din tun biir Yennu ki gar Israel kpanbara nba dii u liik kura.
31 Waa din tun biit nba nan Jeroboam nba din tun na ki jaŋɔ; ki u kɔɔn Sidonn kpanbar
Et-baal bipoo Jesebel, ki jiant tingbann nba ki bi yi Baal na.
32 U din maa Baal jiantu diiuk, Samaria yent ni, ki maa maruŋ binbintir ki tur Baal, u
jiantu diiuk maŋ ni.
33 U bia din kpeer chicherpook Asera ninnauŋ ki jiantirɔ, ki tun bona bonchiann ki li
donn Israel teeb Yomdaanɔ Yennu wutoor, ki gar Israel teeb kpanbara nba din dii u liik
nawa.
34 Waa din tee kpanbar yoo nba nae ki Hiel, wunba nyii Betel na din ŋamm maa Jeriko.
Nan Yennu nba din dɔŋ yet biaŋinba, ki li nyii Nunn bija Joosua ni na, Hiel bijakper
Abiram din kpoe, yoo nba ki u din fɔkin Jeriko fiakir na, ki u sanbian Segub mun tan
kpo, waa maa Jeriko tammɔi ki gbenn yoo nba.

17

Ki jiin Elaija nan yonkoonin po

1 Yennu sɔkinii nba sann tee Elaija, ki u nyii Tisbe, Gilead yent ni na, din pak kpanbar
Ahab a, “Israel teeb Yomdaanɔ Yennu nba fo, ki n jiantirɔ na sann ni, n piaka nan marin
koo saak kan baa bina ŋanlee koo ŋantaa, nan maa tan saa yet ki saak n baa.”
2 Ŋanne ki Yennu yet Elaija a,
3 “Nyimin nna ki saan yondo po, ki saa bɔr a mɔŋ Kerif kpenbik nba be Jɔɔdann mɔkir
yondo po na ni.
4 A sii laat nyun leŋe ki nyu, ki n bia pak kinkaata, ki bi sii baat nan jeet ki teena.”
5 Ki Elaija sak Yennu mɔb, ki saan ki saa be Kerif kpenbik na ni.
6 U din nyu leŋe, ki kinkaat baat nan jeet nan nant ki teenɔ sanyiɔk kur, nan daajoouk
kur.
7 Li poor po, ki nyun na fɔɔr, kimaan saak nba ki baa na paak.

Ki jiin Elaija nan Sarefaf doo ni pakɔɔk po

8 Ŋanne ki Yennu pak Elaija a,
9 “Ii saa Sarefaf, doo nba kpia Sidonn yent na, kii be leŋ. N pak pakɔsɔɔ leŋ maa wuu
teena jeet.”
10 Ki Elaija saan Sarefaf. Waa baar leŋ yoo nba, ki u chet pakɔɔk ki u yi daat. Ki u
yetɔ a, “Yabit ki turin nyun.”
11 Pakɔɔk na nba saa a wun finn nyun na, ki u bia yetɔ a, “Ki bia turin jeet waan.”
12 Ki pakɔɔk na jiin a, “N por a Yomdaanɔ Yennu nba fo na nan n ki mɔk jeet nan
waama. Linba ki n mɔk kur tee yon niipuko, ki li be ŋmaŋ ni, nan olif tiinii kpaliari, n
kpasirik ni. N baar nna man yiir daate, ki kun ki saa tont linba tenn maŋ ki teen ki min
nan n bik n di. Ŋanne sii tee ti jejoontik nba ki min nan n bik saa di, ŋaan ji pab kon ki
tan kpo.”
13 Ki Elaija yetɔ a, “A daa te ki li daamiia. Ii kun ki saa teen a jeet, ŋaan sinsinn, a jii
yon maŋ waaminna ki lo chinchaar ki baar nann ki turin, ŋaan ji teen linba biar na ki
fin nan a bik n di.
14 Kimaan Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yet a, ‘Yon na kan gbenn yonfaŋmaŋ na ni,
koo kpan na kan gbenn kpasirik na ni kaawa, ki min Yennu n tur saaki.’ ”
15 Ki pakɔɔk na tun nan Elaija nba wannɔ na, ki bi kura din laat jeet ki di ki gboot yoo
kur.
16 Yon na din ki gbent ŋmaŋ na ni, ki kpan na mun bia ki gbent kpasirik na ni, nan
Yennu nba din senn mɔsonn biaŋinba ki tur Elaija, ki u pak pakɔɔk maŋ na.
17 Li poor po ki pakɔɔk na bija na tan yiar, ki yiaru na pukii nan waa tan kpo.
18 Ki pakɔɔk na yet Elaija a, “Yennu nirɔ, bee ki a tun nna ki turimi? A baar nna a fan
tiar Yennu n biit poe, ki te ki n bik n kpo-o?”
19 Ki Elaija yetɔ a, “Jiin bik maŋ ki turin.” Ki Elaija gaar bik na ki doo nanɔ ditɔɔtii
paak, ki saa kɔɔ nanɔ diiuk nba ki u be na ni, ki paanɔ gado paak,
20 ki miar Yennu nan kunkɔsaakar a, “N Yomdaanɔ Yennu, bee ki a tun bontonn na ki
tur pakɔɔk na? U tee niŋanɔe ki goriin, ki a ji kpii u bik na.”
21 Ŋanne ki Elaija tant u mɔŋ taar muntaa bik na paak, ŋaan miar Yennu ki yet a, “N
Yomdaanɔ Yennu, jiint bik na manfoor ki kɔɔn u ni.”
22 Ki Yennu gbat Elaija miaru, ki bik na piin ki foi, ki jen u manfoor ni.
23 Ŋanne ki Elaija jii bik na, ki ŋmat sik nanɔ u naa boor, ki saa yet a, “Gotir, a bik
mɔk manfoor.”
24 Ki pakɔɔk na yet a, “Mɔtana n mi nan a tee Yennu nirɔe, ki Yennu set piak nana.”

18

Ki jiin Elaija nan Baal sɔkiniinba po

1 Yonkoonin na bina ŋantaa ni, ki Yennu yet Elaija a, “Saant ki wann a mɔŋ kpanbar
Ahab, ki n saa tun saak.”
2 Ki Elaija fiir ki saan.
Kon maŋ din paar bonchiann, Samaria yent ni.
3 Ki kpanbar Ahab yiin Obadia, wunba tee u naan ŋaak yudaanɔ na. (Obadia din tee
wunba waa Yennu fanue.
4 Ki Jesebel nba din kpi Yennu sɔkiniinba na, ki Obadia jii sɔkiniinba kobik ki saan
namm ki bɔkitib paabu munlee, ki bɔrib tanfiat ni piinŋmu-ŋmu, ki teemm jeet nan
nyun.)
5 Ahab din pak Obadia a, “Ŋaant ki tin saan ki saa got nyuntona kur boa, nan kpenbis
ni, ki laan ti saa la mɔɔt ki tur ti bonkobiti-i. Li pasiar li ji kii kpaa talas ki tin kpi ti
bonkobuku.”
6 Ki bi kur sak, sɔɔ kur nba saa tɔkin chianu nba, ki bi yaat ki tɔkin jiak jiak.
7 Ki Obadia nba saa na, ki u chet Elaija. U din bannɔ ki baa fabin ŋaan boiɔ a,
“Chanbaa, fine setiki-i?”
8 Ki u jiin a, “Nn, min Elaija-e. Ii saa ki saa pak a chanbaa kpanbar nan n be nna.”
9 Ki Obadia jiin a, “N tun bee ki a loon fan kɔɔnin daŋ ni, ki kpanbar Ahab n kpimi?
10 A Yomdaanɔ Yennu nba fo na sann ni, n por nan kpanbar na loma digbann kur ni
tingbouŋ na kur powa. Tɔɔndaanɔ nba kur yet nan a kaa u doo ni, kpanbar Ahab tuu
te ki tɔɔndaanɔ maŋ n pore nan u ki ban la-a u doo ni.
11 Mɔtana ki a loon man saan yet kpanbar na nan a be nna-a?
12 Li-i tee ki n yaat ŋaan ki Yennu Seek jiia ki saan nana siaminba ki sɔɔ ki mi, n saa
teen nlee? Li-i teen nna, ki n pak Ahab nan a be, ŋaan ki bi loma ki tan ki la-a, u saa
kpime. Tiat nan n tee wunba jiantir Yennu fanue, n bisin niwa.

13 A ki gbat nan Jesebel nba din kpi Yennu sɔkiniinba na, n din bɔr sɔkiniinba kobik,
ki bɔkitib koonn munlee, ki kɔɔmm tanfiat ni piinŋmu-ŋmu, ki teemm jeet nan nyumi-i?
14 Ki nlee ki a saa pakin a man saan ki yet kpanbar nan a be nnae? U saa kpima."
15 Ki Elaija jiin a, "N por Yabint Yennu nba fo, ki n waau na, nan n saa jii n mɔŋ ki
wann kpanbar na dinna."
16 Ki Obadia saan kpanbar Ahab boor, ki saa wannɔ, ki u fiir ki tookit Elaija.
17 Ahab nba saa chetɔ yoo nba, ki u yetɔ a, "Fine na, fin nba baat nan daamii nba kaa
gbennu, Israel teeb paak."
18 Ki Elaija jiin a, "Min kaa tee wunba baat nan daamii. Fine baat nan daamii, fin nan
a baa. A yêen Yennu mɔbe ŋaan jiantir Baal tingbana.
19 Pakin Israel teeb kur ki bin chetin Kamel kunkonn boor. A bia baar nan Baal
sɔkiniinba kobii ŋanna nan piinŋmu na, nan chicherpook Asera sɔkiniinba kobii ŋanna
nba ki bat ŋaapoo Jesebel see bi siak po na."
20 Ŋanne ki Ahab yiin Israel teeb kur nan Baal sɔkiniinba na, ki bi baar Kamel kunkonn
boor.
21 Ki Elaija baar niib na boor ki yet a, "Li saa jii-i yoo nlee ki yin dukin ki gann wunba
ki i saa jiantɔ? Li-i tee ki Yennu tee Yomdaanɔ, yin jiantɔ, ŋaan Baal-ie mun bia tee
Yomdaanɔ, yin jiantɔ." Ŋaan niib na din ki jiin siari.
22 Ŋanne ki Elaija yet a, "Min kɔɔe tee Yennu sɔkinii nba tenn. Ŋaan Baal sɔkiniinba
tee kobii ŋanna nan piinŋmu.
23 Baat nan naajai banlee, ki ŋaan Baal sɔkiniinba na n jii yenɔ ki kpi ki pot potɔ ki
paan daat paak, ŋaan daa tee muu leŋi. N mun saa jii naajaleek na ki teen nna.
24 Ŋaant Baal sɔkiniinba na n miar bi yenbik Baal, ki man mun miar Yennu. Ki wunba
gat ki tun muu, ŋɔɔe tee Yenmɔnu."
Ki niib na sak nan kunkɔsaakar.
25 Ŋanne ki Elaija pak Baal sɔkiniinba na a, "Yimm nba yab na, ii sint jii naajak ki kpi,
ki miar i yenbik Baal, ŋaan i daa jokit daat na muu."
26 Ki bi jii naajak nba ki bi turib na, ki kpii ki ŋammɔ, ki miar Baal tee-e ki tan tuu
yonsuuk ni. Bi din hoote ki yeen a, "Baal, turint gatu." Bi din waae ki lintir maruŋ
binbintir nba ki bi maa na, ŋaan bi din ki la gatu.
27 Yonnu nba set yonsuuk yoo nba, ki Elaija piin ki laab ki yeen a, "Ii mei sanpaapowa
man. U tee yenbike. Li ki gar u dukii dudukite, koo u tuun toonne, koo u saan sɔnue,
koo u gɔɔnte ki yin fiinɔ."
28 Ki sɔkiniinba na miar nan kunkɔpaara, ki ji saa ŋma bi mɔŋ jukii, nan bi maruŋ
nba wantib biaŋinba na, ki sɔn tan nyi.
29 Bi din yikin sanpaapo nnae nan yenlekir, ŋaan bi din ki la gatu, siar din ki teen nan
waama.
30 Ŋanne Elaija yet niib na a, "Baat ki nakinin man." Ki bi nakinɔ, ki u piin ki ŋamii
Yennu maruŋ binbintir nba bet bet na.
31 U din jii tana piik nan ŋanlee-e, ki tann kur see booru piik nan ŋanlee nba tee Jakɔb
yaaboona na seenu ni. Ŋɔɔ Jakɔb-e ki Yennu din pak nanɔ a, "A sann sii tee Israel-e."
32 Elaija din jii tana maŋe ki ŋamm maa maruŋ binbintir ki tur Yennu, ki teen gbeeuk
ki lint binbintir na, ki li yarin ki saa kɔɔ nyun nan galonn munna nawa,
33 ki ji paan daat na binbintir na paak, ki pot naajak na nant buri buri ki paan daat
na paak, ŋaan yet a, "Gbeent nyun kunkoa ŋanna, ki kpaar maruŋ nan daat na paak."
Ki bi tun nna.
34 Ki u yet a, "Ŋammit teen nna man." Ki bi ŋamm pukin. Ki u bia yet a, "Teent ki
pukin man." Ki bi teen pukin,
35 ki nyun na gbee ki lint binbintir na.
36 Ki yenlekir maruŋ yoo baar, ki Elaija saan binbintir na boor ki miar a, "Yennu, fin
nba tee Abraham nan Aisak nan Jakɔb Yennu, want a mɔŋ mɔtana nan a set tee Israel
teeb Yennu-e, ki n tee a toontunnɔ, ki fine yetin a man tun linba na kur.
37 Turimin gatu. Yennu, turimin gatu, ki niib na n bann nan fin Yennu-e set tee Yennu,
ki bia bann nan a jent namm a tiɔŋ boore."
38 Ki Yennu tun muu, ki li nyii sanpaapo ki sik, ki tan dii maruŋ nant na, nan daat na,
nan tana na, ki tiŋ na kab, ki nyun na fɔɔr gbeeuk na ni.
39 Niib na nba la linba na yoo nba, ki bi baa fabin tiŋ ni ŋaan yikin a, "Yennu-e set tee
Yennu, Yennu kɔɔe tee Yennu."
40 Ki Elaija tur mɔb a, "Soot Baal sɔkiniinba na man. I daa te nan bi yenɔkɔɔwa tiin
paakiti." Ki niib na soor bi kur; ki Elaija jiib ki saan namm Kisonn mɔkir ni, ki saa kpii
bi kur.

Ki jiin yonkoonin na gbennu po

41 Li poor po ki Elaija pak kpanbar Ahab a, “Ii saa di jeet. N gbat saak fu ki baat.”
42 Yoo nba ki Ahab saan a wun di na, ki Elaija doo Kamel kunkonn paak ki saa boon,
ki u yur be u duna ni,
43 ki yet u toontunnɔ na a, “Saant ki saa got mɔkgbeŋir po.”
Ki u toontunnɔ na saan ki tan jen ki yet a, “N ki la siar.” Elaija din te ki u saan taar
munlore ki saa got.
44 Taar munlore ni ki u jen ki yet a, “N la sanpagbouŋo ki li tee bonbik nna, li gbeŋu
tee nan nisaarik nuu nae, ki do mɔkgbeŋir na paak.”
Ki Elaija bet u toontunnɔ na a, “Saant ki saa pak kpanbar Ahab, a wun kɔɔ u taantoruk
kii kun, ki saak daa sou sɔnu ni.”
45 Laa yann waan, ki sanpagbanbɔnt piin sanpaak, ki wonpaaruk fukit, ki saak baar.
Ki Ahab kɔɔ u taantoruk ni ki kun Jesreel.
46 Ŋanne ki Yennu yiikoo baar Elaija paak, ki u soor u tiat ki lor siak ni, ŋaan chiar ki
liit Ahab, ki saa baar Jesreel.

19

Ki jiin linba tun Sainai jɔɔr paak na po

1 Ŋanne ki kpanbar Ahab wann u ŋaapoo Jesebel linba kur ki Elaija tun, nan waa kpii
tingbann Baal sɔkiniinba na.
2 Ki poo na tur mɔb ki yet Elaija a, “Li-i tee ki li won tan baar nna yoo ki n ki teena
nan faa teen sɔkiniinba biaŋinba na, ŋann ŋarin yenbis na n faa kpin.”
3 Ki jaŋmaanii soor Elaija, ki u chiar a wun tinn u manfoor, ki jii u toontunnɔ ki saan
nanɔ Beerseba doo ni, Juda tiŋ ni.
Elaija din nyik u toontunnɔ na leŋe,
4 ŋaan somm datunmunn ki kɔɔ muuk. U din saa kar tiik maasue ki sun wun kpo.
U din miar Yennu ki yet a, “Yennu, li gar n paŋ terika. Nyint n manfoor, kimaan n tee
nisaarike nan n yeejamm nba din tee na.”
5 U din dɔɔr tiik na boore ki gɔɔn. Li yoo na ki malaka siiu ŋaan yet a, “Fiit ki di jeet.”
6 Ki u got ki la boroboro kunn nan nyun, ki li see nan sɔɔr, ki kpia u yur; ki u dii ki
nyuu ki ŋamm dɔɔr.
7 Ki Yennu malaka na jen ki tan fiinɔ munlee ni, ki yetɔ a, “Fiit ki di, nna-i kaa, sɔnu
na saa paakawa.”
8 Ki Elaija fiir, ki dii ki nyuu; ki jeet na turɔ paŋ nba ki u saa somm dapiinna, ki saan
Sainai jɔɔr nba tee Yennu jɔɔr na boor.
9 Leŋe ki u din saa kɔɔ tanfiiɔk ni ki dɔɔr li daar nyiɔk.
Li nyiɔko ki Yennu pak nanɔ a, “Elaija, a tuun bee nna na?”
10 Ki u jiin a, “Yomdaanɔ, Yabint Yennu, yoo kur n jiantir fine, fin kuukɔɔe ki n jiantir,
ŋaan Israel teeb na biir mɔlor nba ki a lor namm nawa, ki bit a maruŋ binbinta, ki bia
kpii a sɔkiniinba. Min kɔɔe tenn, ki bi bia loon bin kpin.”
11 Ki Yennu yetɔ a, “Nyimin ki do jɔɔr na paak ki saa set n tɔɔnn po.” Ki Yennu gar
ki baar nan wonpaaruk nba bɔkit jɔɔr ki yeer tana, ŋaan Yennu din kaa wouŋ na ni. Li
poor po ki wouŋ na maak, ŋaan ki tinjekiruk baar. Yennu bia lek din kaa tinjekiruk na
ni.
12 Tinjekiruk na poor poe ki muu baar, ŋaan Yennu din kaa muu na ni. Ki muu na
poor po ki kunkɔr lɔkin soon nna.
13 Elaija nba gbat nna maŋ ki u jii u liatir ki dɔkin u numpo, ŋaan nyii ki saa set
tanfiiɔk na tammɔb ni. Ki kunkɔr na yetɔ a, “Elaija, a tuun bee nna?”
14 Ki u jiin a, “Yomdaanɔ, Yabint Yennu, yoo kur n jiantir fine, fin kuukɔɔe ki n jiantir,
ŋaan Israel teeb na biir mɔlor nba ki a lor namm nawa, ki bit a maruŋ binbinta, ki bia
kpii a sɔkiniinba. Min kɔɔe tenn, ki bi bia loon bin kpin.”
15 Ki Yennu yetɔ a, “Ŋmatir saan Damaskus muuk ni, ki kɔɔ doo na ni, ki mɔɔn kpan
Hasael yur paak, ki u sii tee Siria teeb kpanbar,
16 ki mɔɔn kpan Nimsi bija Jehu yur paak, ki u sii tee Israel teeb kpanbar, ki mɔɔn
kpan Safat bija Elaisa yur paak, wunba nyii Abel Mehola na, ki u sii tee n sɔkinii ki
gaara.
17 Nirɔ nba ŋmiat ki Hasael ki fit kpiiu, ŋaan Jehu-e saa kpiu, ki wunba ŋmiat ki Jehu
ki fit kpiiu, ŋann Elaisa-e saa kpiu.
18 Ŋaan n nyik niib tusaa ŋanlore Israel tiŋ ni, ki bi sii mɔk manfoor. Bi tee binba
waan fanu ki ki ban jiant tingbann Baal.”

Ki jiin Elaisa yiinii po

19 Ki Elaija yaat ki saa la Elaisa ki u dia naajai banlee ki ko tammɔnn. Naajai banlee-
lee nan naasɔkit piik nan yenne din gar u tɔɔnn, ki u joont poor ki ko. Ki Elaija liat u
liatir ki lann Elaisa.
20 Ŋanne ki Elaisa nyik tammɔnn na ŋaan chiar wei Elaija, ki yetɔ a, "Ŋaant man
chab n naa nan n baa, ŋaan ji weia ki saan."
Ki Elaija jiin a, "Li ŋan, n kan gɔɔrani. Ii ŋmat."
21 Ki Elaisa saan saa kpii u naajai banlee na, ki jii naayɔkit na, ki joo muu, ki yakin
naajai na nant. U din jii nant na ki tur niib nae, ki bi ŋman. Li poor po ki u wei Elaija
ki tee u sommtɔɔ.

20

Biaŋinba ki Siria teeb nan Samaria teeb faa leeb tɔb

1 Ki Siria teeb kpanbar Ben-hadad taan u jab, ki digbana piintaa nan ŋanlee batnba
nan bi taanii nan taantorit sommɔ, ki bi saan set ki lint Samaria doo ki lek doo na.
2 U din tun toomiie, ki bi kɔɔ doo na ni ki pak Israel kpanbar Ahab a, "Kpanbar Ben-
hadad loon
3 ki fan jii a salimpeena nan a salimmɔna nan a poob nan a waas nba mɔk paŋ, ki
teen u nuu ni."
4 Ki Ahab jiin a, "A pak n chanbaa Ben-hadad nan n saka; wuu yenin, kii biaki yen
linba kur ki n mɔk."
5 Li poor po ki kpanbar Ben-hadad ŋamm tun toomii kpanbar Ahab boor ki yetɔ a, "N
tura mɔb nan a turin salimmɔna nan salimpeena nan a poob nan a waas.
6 Mɔtana see ki n tun saakab ki bin saat a ŋaak, nan a saakab ŋei, ki jii linba kur mɔk
nyɔɔt. Wonn nna yooe ki bi saa baar."
7 Ki kpanbar Ahab yiin Israel tingbouŋ na tɔɔndamm kur ki tan yetib a, "I la nan jɔɔ
na loon wun biirite. U tur mɔb nan u loon n poob nan n waas, nan n salimpeena nan
salimmɔna na, ki n sak."
8 Ki tɔɔndamm nan niib na jiin a, "Daa gbiin u po, daa saki."
9 Ŋanne ki Ahab jiin Ben-hadad toomii na a, "Ii pak n chanbaa kpanbar na nan n sak
u sinsinn loomm nawa, ŋaan n kan fit sak u joontik loomm na."
Ki toomii na ŋmat Ben-hadad boor.
10 Ki Ben-hadad ŋamm ki tumm nan mɔmaleer a, "N saa baar nan jab bonchiannewa
ki tan biir a doo na, ki bi sii yab ki fit jii li tangbiina bi nii ni. Mi-i kii tun nna, yenbis n
faa kpin."
11 Ki kpanbar Ahab jiin a, "Ii yet kpanbar Ben-hadad nan tɔb faarɔ nan barmɔnii tuu
faa tɔbewa ki fit faa parbiir, ŋaan li ki tee u tuu faa parbiir kaawa ki tan faa tɔbi."
12 Yoo nba ki Ben-hadad gbat Ahab maan na, ki sɔɔ ŋɔɔ nan batnba nba tee u sommteeb
na kar bi lanbont ni ki nyu daan. Ki u pak u jab a bin teen siir ki saan lek doo maŋ.
Ŋanne ki bi fiir bi taajai paak.
13 Ŋaan sɔɔ Yennu sɔkinii poŋ saan ki saa wann Ahab nan Yennu yet a u daa tiin
jaŋmaanii nan Ben-hadad kunkɔnkɔnna nba yab bonchiann na, a u saa te ki Ahab n
nyannib dinna, ki Ahab saa bann nan ŋɔɔe set tee Yennu.
14 Ŋanne ki Ahab boi a, "Ŋmee saa gar tɔɔnn, tɔb na faanu ni?"
Ki Yennu sɔkinii na jiin a, "Yennu wann nan kunkɔnkɔnpaanii nba be yent saakab
nuu ni nae saa liit."
Ki kpanbar na boi a, "Ŋmee sii ŋmakitir kunkɔnkɔnna na tiɔŋu?"
Ki Yennu sɔkinii na jiin a, "Fin."
15 Ki kpanbar na yiin kunkɔnkɔnpaanii nba be yent saakab nuu ni na, ki bi kann tee
kobii ŋanlee nan piintaa nan banlee. Li poor po ki u yiin Israel kunkɔnkɔnna na, ki bi
kann tee tusaa ŋanlore.
16 Kɔnn na din piin yonsuuk nie, yoo nba ki kpanbar Ben-hadad nan u sommteeb nba
tee batnba piintaa nan banlee na piin dayibu, bi lanbont ni na.
17 Ki kunkɔnkɔnpaanii na gar tɔɔnn. Ki Ben-hadad toomii na jen ki pakɔ nan
kunkɔnkɔnna nyii Samaria doo ni ki baat.
18 Ki u tur mɔb a, "Baa baat a bin faa tɔb koo ki barimie, ŋaan yimm n soorib foot."
19 Ki kunkɔnkɔnpaanii na gar tɔɔnn, ki Israel kunkɔnkɔnleeb na waa,
20 ki sɔɔ kur din kpii dataak nba ki u kɔn nanɔ. Ki Siria teeb na chiar, ki Israel
kunkɔnkɔnna na waa nan ninmɔnn, ŋaan ki Ben-hadad jak taamm, ki taanjakira chianɔ,
ki u chiar bot.
21 Ki kpanbar Ahab wei berib ki saa soor bi taanii nan taantorit ki nyann Siria teeb
maŋ, ki tumm bontonn.

22 Ŋanne Yennu sɔkinii na saan kpanbar Ahab boor ki yet a, “Ii kun ki saa ŋamm a
kunkɔnkɔnna na ki lor subinii lora, kimaan Siria kpanbar na saa ŋamm leka, siɔk nba
baat nawa.”

Siria teeb nba ŋamm lek Israel teeb biaŋinba

23 Ki kpanbar Ben-hadad saakab na yetɔ a, “Israel teeb yenbis na tee kunkona ni
yenbise, ŋanne teen ki Israel teeb daan nyann timm, ŋaan li-i tee ki ti kɔn namm paanu
ni, ti saa nyanniba.
24 Tɔn, nyint batnba piintaa nan banlee na, ŋaan jii kunkɔnkɔnna tɔɔndaanleeb ki
senn bi taar ni.
25 Li poor po, fan yiin kunkɔnkɔnna, ki bi kann-ii yab nan binba daan chiar na, ki
taanii nan taantorit kann-ii munii tee nna. Ti saa kɔn nan Israel teeb na paanu nie, ki
mɔtana ti saa nyanniba.”
Ki kpanbar Ben-hadad sak ki wei baa wannɔ biaŋinba na.
26 Siɔk nba tan baar yoo nba, ki u yiin u jab, ki bi somm ki saan Afek doo ni, a bin lek
Israel teeb.
27 Ki kpanbar Ahab yiin Israel teeb na ki teemm siir. Ki bi somm ki saan kar paabu
munlee, ki took Siria teeb na. Israel teeb na din waar ki naan nan bulobis ŋanlee buunii
nae, ŋaan ki Siria teeb na mirib yent na ni.
28 Ŋanne ki Yennu sɔkinii na saan kpanbar Ahab boor ki yetɔ a, “Yennu yet a, ‘Siria
teeb nba pak nan n tee kunkona ni Yennu-e, ŋaan ki ki tee paanu ni yɔɔ na, li paak, n
saa tura nyannu ki fan nyann bi kunkɔnkɔnna nba yab na, ki fin nan a niib saa bann
nan mine tee Yennu.’ ”
29 Siria teeb nan Israel teeb na din be bi kaanii nie daaŋanlore ki gorii leeb. Ki
daaŋanlore maŋ daar, ki bi piin kɔnn, ki Israel teeb na kpii Siria teeb tusaa kobik.
30 Ki binba tenn na chiar ki kɔɔ Afek doo ni, ki Afek joonjouk baa ki nyak bi jab tusaa
piinlee nan ŋanlore.
Kpanbar Ben-hadad mɔŋ din chiar ki kɔɔ doo na nie, ki bɔr ŋasiak nna ni.
31 Ŋanne ki u saakab tan kɔɔ u boor ki yetɔ a, “Ti gbat nan Israel kpanbara na mɔk
ninbatinu. Turint yaak ki tin lia ŋmiit ti turi ni, ki gbab bɔtoot ti sai ni, ki saan Israel
kpanbar boor, li ki gar wun chaba, ki fan foori.”
32 Ŋanne ki bi gbab bɔtoot bi sai ni, ki lia ŋmiit bi turi ni, ki saan Ahab boor ki saa
yet a, “A daabir Ben-hadad meia a fan nyik u manfoor.”
Ki Ahab jiin a, “U be u manfoor ni-i? Li ŋan. U ji tee nan n ninja nae.”
33 Ben-hadad toomii na din cheŋe, a bin la nyinn nba ŋan. Ki Ahab nba yet a, “Ninja”
na, ki bi gaar yiama ki yet a, “Faa yet biaŋinba na, Ben-hadad tee a ninjae.”
Ŋanne ki Ahab yet a, “Baat nanɔ n boor.” Ki Ben-hadad nba baar yoo nba, ki Ahab
yiinɔ a wun kɔɔ ki kar u boor, taantoruk ni.
34 Ben-hadad din yet a, “N saa jiin doi nba ki n baa din gaar a baa boor na ki tura, ki
a saa fit loot kpinkpouŋ boor, Damaskus doo ni, ki tur a mɔŋ, nan n baa nba din teen
biaŋinba Samaria doo ni na.”
Ki Ahab jiin a, “Mɔsonn nba na nie ki n saa ŋaa-a.” Ki u din lor mɔlor nanɔ, ŋaan
ŋaau, ki u yaat.

Biaŋinba ki Yennu sɔkinii pak ki biir Ahab

35 Yennu din yet u sɔkiniinba yenɔ a wun yet u lɔɔ ki wun faau. Ki u lɔɔ na yêt.
36 Ŋanne ki sɔkinii maŋ yetɔ a, “Faa yêt Yennu mɔb na paak, yanbɔr saa soora ki kpia,
yoo nba ki a saa seet n boor ki saa na.” Waa seet yoo nba, li taabaak ni ki yanbɔr chetɔ
ki kpiiu.
37 Ki li sɔkinii bia saan jalɔɔ boor, ki saa yetɔ a wun faau. Ki jɔɔ na faau nan paŋa ki
turɔ daŋ.
38 Ki sɔkinii na jii tann ki fin u numpo, a bi daa bantɔ, ki saan ki saa see sɔnu ni, ki
guu Israel kpanbar Ahab nba saa gar yoo nba.
39 Kpanbar na nba tan gaar yoo nba, ki sɔkinii na yiinɔ ki yetɔ a, “Chanbaa, n bo kɔn
kɔnne tɔb ni, ki kunkɔnkɔnna na baar nan dataak nba ki bi nyannɔ, ki tan turin, ŋaan
yetin a, ‘Ii guu jɔɔ na, li-i tee ki u bot, a manfoore saa pa u paak, nnae kaa, a saa pa
salimpeena tusaa ŋantaae.’
40 Ŋaan n nunii nba tan mɔnn bonlia paak yoo nba, ki jɔɔ na chiar bot.”
Ki kpanbar Ahab jiin a, “A poŋ bu a mɔŋ buuta. Li tee fan gaar li tubdatue.”
41 Li yoo na ki sɔkinii na pat tann nba boob u numpo na, ki kpanbar na ji bannɔ nan
u tee Yennu sɔkiniinba na yenɔe.

42 Ki sɔkinii maŋ ji yet kpanbar na a, “Yennu mɔmaame na; faa nyik jɔɔ nba ki n yet
maa a kpiu, ki u bot na, a tiɔŋ manfoore saa pa li paak, ki a kunkɔnkɔnna bia saa kpo,
kimaan baa nyik u kunkɔnkɔnna ki bi chiar na.”
43 Ki kpanbar Ahab ŋmat kun Samaria nan wutoor nan parbiir.

21

Ki jiin Nabof kpaab po

1 Jasɔɔ din be ki bi yiu Nabof, ki u tilontii kpaab be Jesreel ki kpia nan kpanbar Ahab
ŋaak.
2 Dasiar ki Ahab tan yet Nabof a, “Ŋaant ki man gaar a kpaab na, kimaan li kpia nan
n ŋaake, ki n loon man bur kpint leŋ. N saa tura tinŋaŋ li paak, koo li-i tee ki a loon, n
saa pa-a likirii nba yab.”
3 Ki Nabof jiin a, “N dii kpaab na faar, n yeejamm boore. Yennu ki sak nan man te fan
yenti.”
4 Ki kpanbar Ahab kun nan wutoor nan parbiir, Nabof nba jiinɔ biaŋinba na paak, ki
kɔɔ dɔɔr, ki ŋmant u numm ki tor dikpinn, ki yêt wun fiir ki di jeet.
5 Ŋanne ki u ŋaapoo Jesebel tan kɔɔ u boor ki boiɔ a, “Bee ki a par mantik biir nna?
Bee ki a kan di jeeti?”
6 Ki u jiin a, “N lor man daa Nabof kpaab nae, koo li-i tee ki u loon, man turɔ tiŋ siar
po li paak, ŋaan ki u pakin nan n kan la.”
7 Ki Jesebel jiin a, “A tee kpanbar, koo a ki tee? Fiit dɔɔnu paak, ii mɔk parpeenn ki
di jeet. N saa gaar Nabof kpaab na ki tura.”
8 Li poor po ki u sɔb gbansiat, ki joont nan Ahab sann, ki jii ŋɔɔ Ahab dintir ki dinn li
paak, ki tur tɔɔndamm nan saakab nba be Jesreel doo ni.
9 U din sɔb a, “Ii mɔɔnt mɔloru daar, ki yiin niib kur, ki kaan Nabof baakir kaanu
paak.
10 Ii lon nibiit banlee ki bin tan pak ki biir Nabof nan u daan por Yennu nan kpanbar
na mɔpora. Li poor po, yin jiiu ki nyi nanɔ doo kpiŋ, ki saa jaatɔ tana ki kpiu.”
11 Ki Jesreel doo saakab nan tɔɔndamm na tun nan Jesebel nba wannib biaŋinba na.
12 Bi din mɔɔnt mɔloru daar, ki taan niib na, ki tur Nabof baakir kaanu.
13 Ki nibiit banlee na set paanu ni, ki pak biir Nabof nan u daan por Yennu nan kpanbar
Ahab mɔpora. Ki bi jiiu ki nyii nanɔ doo kpiŋ ki saa jaatɔ tana ki kpiiu.
14 Maan na din baar Jesebel boor a, “Bi kpii Nabof-a.”
15 Jesebel nba gbat maan na yoo nba, ki u pak Ahab a, “Nabof kpowa. Tɔn, saant ki
saa yent kpaab nba ki u daan yêt wun kɔia na.”
16 Li yoo na ki Ahab saan kpaab na ni, a wun saa yent.
17 Ŋanne ki Yennu pak nan Elaija, wunba tee u sɔkinii ki nyii Tisbe na a,
18 “Saant Samaria doo ni, kpanbar Ahab boor. A saa lau Nabof kpaab ni; u yaa wuu
yent kpaab maŋe.
19 Pakimɔ nan min Yennu yeenɔ a, ‘A kpii jɔɔwa ŋaan bia yaa fan jii u faari-i?’ Pakimɔ
nan maa yet linba tee nnae: ‘Siaminba ki bɔi lenn Nabof sɔn na, leŋe ki bɔi mun bia
saa lenn a sɔn.’ ”
20 Ahab nba la Elaija yoo nba ki u yet a, “N dataak, a wei baarima-a?”
Ki Elaija jiin a, “Nn. Fin kpan nyinn a mɔŋ ki tuun linba bi Yennu boor kɔɔe.
21 Li paak Yennu yet a, ‘N saa baar nan biak a paak. N saa boona, ki boon bonjak nba
kur nyii a ŋaak ni, naasimm nan subirteeb kur.
22 A ŋaak tan sii tee nan kpanbar Jeroboam nba tee Nebat bija ŋaak nae, ki bia tee
nan kpanbar Baasa nba tee Ahija bija ŋaak na, kimaan faa kɔɔn Israel teeb biit ni na, a
donn n wutoora.’
23 Ki jiin Jesebel po mun, Yennu yet a bɔie saa ŋman u gbanant, Jesreel doo ni.
24 I nirɔ nba kur kpo doo ni, bɔie saa ŋman u gbanant, ki wunba kpo muuk ni, juut n
diu.”
25 (Sɔɔ din kaa ki nyinn u mɔŋ ki tun biit Yennu tɔɔnn nan Ahab na, ŋaan u ŋaapoo
Jesebel-e din te ki u tun biit maŋ.
26 U din tun bonbilankant ki jiantir tingbana, nan Amor teeb nba din tuun na, ŋamm
Amor teeb nba ki Yennu din ber nyinnib, yoo nba ki Israel teeb din nyarii ki baat na.)
27 Elaija nba pak gbenn yoo nba, ki Ahab pat u liant ki liat, ŋaan lia bɔtoot liant. U
din lor mɔbe, ki dɔɔ nan bɔtoot liant na soon nna nan parbiir.
28 Ki Yennu yet u sɔkinii Elaija a,

29 “A la Ahab nba sikin u mɔŋ biaŋinba ki turima-a? Waa tun nna na, n kan baar nan
biak na u paak, yoo nba ki u daa be u manfoor ni. Li tan sii tee u bija manfoor niewa
ki n saa baar nan biak maŋ u ŋaateeb paak.”

22

Biaŋinba ki Yennu sɔkinii Mikaya kpaan nan Ahab
(2 Barkperii 18.2-27)

1 Manu din be Siria teeb nan Israel teeb sinsuuk ni, bina ŋanlee nba wei na,
2 ŋaan binn nba wei ŋantaa na ni, ki Juda kpanbar Jehosafat saan ki foont Israel
kpanbar Ahab.
3 Ki Israel kpanbar Ahab boi u saakab a, “Bee ki ti ki tun siar ki gaar Ramof nba be
Gilead yent ni na Siria kpanbar boori? Li tee ti yente.”
4 Ŋanne Ahab boi Jehosafat a, “A saa chianin ki man saan wor Ramof-aa?”
Ki Jehosafat jiin a, “Yoo nba kur ki a teen siir, n mun teen siira, min nan n kunkɔnkɔnna
nan n taanjakira.
5 Ŋaan ŋaant ki tin boi Yennu sinsinna.”
6 Li yoo na ki Ahab tun yiin yenbis sɔkiniinba, ki bi tee nan kobii ŋanna nawa, ki tan
boib a, “N saan wor Ramof amii n daa saa?”
Ki bi jiin a, “Saant ki saa worir, Yomdaanɔ saa tura nyannuwa.”
7 Ŋaan ki Jehosafat boi a, “Sɔkinii sɔɔ ji kaa ki ti saa fit te wun boi Yennu ki turiti-i.”
8 Ki Ahab jiin a, “Yenɔkɔɔ biar, ŋɔɔe tee Mikaya, ki tee Imla bija, ŋaan n namɔe,
kimaan u ki mi sɔkin barŋanii ki jiin n po; u yɔɔ sɔkint bonbiire ki jiin n po.”
Ki Jehosafat jiin a, “A daa yeen nna.”
9 Ŋanne ki Ahab yiin u ŋaatoontunna saakɔɔ, ki tumɔ a wun saan yiin Mikaya ki baar
nanɔ yian.
10 Ki kpanbara banlee maŋ lia bi naan liant ki kar bi gbant paak, jarik ni, doo na
nanyer po, ki kpia Samaria doo maŋ tammɔb, ki yenbis sɔkiniinba na be leŋ, ki sɔkint
maan bi tɔɔnn.
11 Ki sɔkiniinba maŋ yenɔ, wunba sann tee Sedekaya, ki u baa tee Kenaana na, din jii
kut ki nan yina ki yet Ahab a, “Yennu nba pak linbae na: A saa jii nae ki kɔn nan Siria
teeb na ki biirib chain chain.”
12 Ki sɔkiniinba na kur mun bia yet nna, a wuu somm kii took Ramof po, ki u saa
nyannira, a Yennu saa turɔ nyannuwa.
13 Ŋaan sɔɔ toontunna saakɔɔ nba saan a wun saa yiin Mikaya na poŋ saa yetɔ a,
“Sɔkiniinba kur pak linba ŋane ki jiin kpanbar na po, li ŋan ki fan mun tun nna.”
14 Ŋaan ki Mikaya jiin a, “N por Yennu nba fo na sann ni nan linba ki u wannin kɔɔe
ki n saa pak.”
15 Waa dɔkit kpanbar Ahab paak yoo nba, ki kpanbar na boiɔ a, “Mikaya, min nan
kpanbar Jehosafat n saan wor Ramof amii ti daa saa?”
Ki Mikaya jiin a, “Saant ki wor. A saa nyanna. Yennu saa tura nyannuwa.”
16 Ki Ahab yet a, “Li-i tee ki a piak nanin Yennu sann ni, fan pak barmɔnii. Taar
munŋaae ki n saa paka linba na?”
17 Ki Mikaya jiin a, “N la Israel kunkɔnkɔnna lin kunkona paak, ki tee nan pei nba
ki mɔk pekpaarik na, ki Yennu yet a, ‘Jab na ki mɔk tɔɔndaanɔ. Ŋaant ki bin kun nan
parmaasir.’ ”
18 Ki Ahab yet Jehosafat a, “N ki paka nan u ki ban pak siar ki li tee bonŋann ki jiin n
po-o? U yɔɔ piak bonbiire ki jiint n po.”
19 Ki Mikaya ŋamii yeen a, “Tɔn, gbiintir linba ki Yennu piak. N la ki Yennu kar u
binbintir paak Yendɔuŋ ni, ki u malakanba see u boor ni.
20 Ki Yennu boi a, ‘Ŋmee saa saan ki kpann Ahab ki wun saan Ramof, ki bin saa kpiu?’
Ki malakanba na yemm tuu bikin yenn, ki leeb n mun bikin leer,
21 nan seek nba tan baar ki yet Yennu a, ‘Min saa kpannɔwa.’
22 Ki Yennu boiɔ a, ‘A saa kpannɔ nlee?’ Ki seek na jiin a, ‘N saa saane ki te Ahab
yenbis sɔkiniinba na kur n faar faak.’ Ki Yennu yet a, ‘Ii saa ki saa kpannɔ. A saa
nyanna.’ ”
23 Li yoo na ki Mikaya ŋamm pak a, “Linba tume na. Yennu te ki a yenbis sɔkiniinba
na faare ki tura. Ŋaan u mɔŋ ŋarin senn nan biirue saa baar.”
24 Li yoo na ki sɔkinii Sedekaya saan Mikaya boor ki saa pebɔ, ŋaan boiɔ a, “Nlee yooe
ki Yennu Seek nyii n boor ki baar tan pak nanani?”
25 Ki Mikaya yetɔ a, “A tan saa bannir, yoo nba ki a gar lanpoor po diiuk na ni a fan
bɔr nae.”

26 Ki kpanbar Ahab tur u saakayenɔ mɔb a, “Soot Mikaya ki saan nanɔ Amonn boor,
wunba tee doo yudaanɔ na, nan n bija Joas boor.
27 A betib ki bin kɔɔnɔ dansarik kii teenɔ jarpeenn nan nyun kuukɔɔ nan yoo nba ki
n tan saa jen nan laafia.”
28 Ki Mikaya jiin a, “Li-i tee ki a jen nan laafia, ŋann ŋarin li wann nan Yennu ki pak
nanime na,” ki bia yet a, “Sɔɔ kur n gbiint linba ki n piak na.”

Ki jiin Ahab kuun po
(2 Barkperii 18.28-34)

29 Tɔn, ki Israel kpanbar Ahab nan Juda kpanbar Jehosafat saan a bin lek Ramof nba
be Gilead yent ni na.
30 Ŋaan sɔɔ Israel kpanbar Ahab poŋ yet Jehosafat a, “Taa saa tɔb na, n saa lia tayanae,
ŋaan fin n lia naan liant.” Ki Israel kpanbar maŋ lia tayana ki saan tɔb.
31 Ŋaan sɔɔ Siria kpanbar na dɔŋ tur u taantorit ŋmakit-teeb saakab nba tee piintaa
nan banlee na mɔb nan bi daa loon sɔɔ bin kpi, see Israel kpanbar na kuukɔɔ.
32 Baa la kpanbar Jehosafat yoo nba, ki bi kur mi a ŋɔɔe tee Israel kpanbar na, ki bi
ŋmant a bin lekɔ, ŋaan waa yikin yoo nba,
33 ki bi bann nan ŋɔɔ kaa tee Israel kpanbar na, ki ji nyikɔ,
34 ki taan sɔɔ Siria kunkɔnkɔnna maŋ yenɔ yek peenu, ki li soor kpanbar Ahab maŋ
tɔbliatir nba tee kut na tintaanboor, ki gar soor u par paak, ki u mɔ nan wunba ŋmakitir
u taantoruk na a, “N la daŋa. Ŋmantir ki nyi tɔb na ni.”
35 Yoo nba ki tɔb nunii mɔn na, ki Ahab ji kar deen taantoruk na ni, ki took Siria teeb
na. Waa la daŋ na, ki sɔn nyii ki wakin ki lint toruk na tiŋ po, ki daajoouk tan baar ki
u kpo.
36 Yonnu nba tan siik naanunmɔnn yoo nba, ki mɔmaan lint Israel kunkɔnkɔnna kur
boor a, “Jɔɔ kur n ŋmat kun u yent ni nan u doo ni.”
37 Nna bannue ki kpanbar Ahab din kpo, ki bi jii u gbanant ki saan nann Samaria, ki
saa pii.
38 Bi din saan nan u taantoruk na ki saa wuur Samaria nyundɔɔkar nie, siaminba ki
bonchonchona wuur na, ki bɔi lenn u sɔn, nan Yennu nba daan yet biaŋinba na.
39 Linba kur pukin ki kpanbar Ahab tun, nan waa din jii loobnyana ki faŋ u naan ŋaak
na, nan doi nba ki u maa kur, li sɔb ki be Israel kpanbara barkperii gbant ni.
40 U kuun poor po ki u bija Ahasia gaar u naan na.

Ki jiin Juda kpanbar Jehosafat po
(2 Barkperii 20.31–21.1)

41 Kpanbar Ahab naan bina ŋanna nie ki Asa bija Jehosafat dii Juda naan,
42 ki sɔɔ ki u daa tee bina piintaa nan ŋanŋmu, ki kar Jerusalem bina piinlee nan
ŋanŋmu. U naa sann din tee Asuba ki tee Sili bipoo.
43 U din tee nan u baa Asa nba din tee biaŋinba nae, ki tun linba ŋan Yennu tɔɔnn;
ŋaan ki yeer patmannboa, ki niib na ŋamii mann maruŋ ki jokin bonnunubit leŋ.
44 Jehosafat din soor Israel kpanbar yɔɔs.
45 Linba kur pukin ki Jehosafat din tun, laa tee u partoonn nan tɔb faanu, li sɔb ki be
Juda kpanbara barkperii gbant ni.
46 U din ber jab nan poob nba tee bonchonchona ki tuun pata binbinta paak ki poŋ
din be u baa Asa naan yoowa na.
47 Edom tiŋ din ki mɔk kpanbari; Juda kpanbare din nyinn u taatar ki u dia Edom tiŋ.
48 Kpanbar Jehosafat din kpeer ŋarinte, a bii saa Ofir tiŋ ni, kii jikit salima, ŋaan bi
ŋarint maŋ din biire mɔkgbeŋir ni, Esion-geber boor, ki gbar saanu.
49 Ki Israel kpanbar Ahasia loon ki u jab nan Jehosafat jab-ii lakin kii tuun nan ŋarint
na, ŋaan ki Jehosafat ki saki.
50 Jehosafat din tan kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni. Ki u bija Jehoram
gaar u naan na.

Ki jiin Israel kpanbar Ahasia po

51 Juda kpanbar Jehosafat naan bina piik nan ŋanlore nie, ki Ahab bija Ahasia dii
Israel naan, ki kar Samaria bina ŋanlee.
52 U din tun ki biir Yennu, ki wei u baa Ahab taaboot, nan u naa Jesebel taaboot, nan
kpanbar Jeroboam nba din kɔɔn Israel teeb toonbiit ni na taaboot,
53 ki din waa tingbann nba ki bi yiu Baal na ki jiantirɔ, ki donn Israel teeb Yomdaanɔ
Yennu wutoor, nan u baa nba din teen biaŋinba na.

KPANBARA
labaar munlee

Ki jiin 2 Kpanbar gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit Israel naan yent nan Juda naan yent poe, ki tan tuu yoo nba ki Yennu te ki bi datai kɔn nyann yent ŋanlee maŋ, ki soor li niib ki yaat saan namm tinganii ni, kimaan bi din yɔɔ jiantir yenbise, ki ki waa Yennu kuukɔɔ. Kpanbara sinsinn gbouŋ nan kpanbara gbouŋ ŋanlee din tee gboun-yemmire, ki bi tan bɔkit ki li tee gbant ŋanlee. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe 2 Kiŋs.

Ki jiin Elaija nan kpanbar Ahasia po

1 Israel kpanbar Ahab kuun poor poe ki Moab teeb yêt Israel teeb jiantu.
2 Israel kpanbar Ahasia din nyii u ŋaak paak, Samaria doo ni, ki tan baa ki la daŋ
bonchiann, ki din tun siab a bin saan la Baal-sebub, wunba tee Filistia teeb doo Ekronn
yenbik na, a ki laan u saa la laafiawa-a?
3 Ŋaan ki Yennu malaka pak Elaija, wunba tee Yennu sɔkinii ki nyii Tisbe na, a wun
chet kpanbar Ahasia toomii na ki boib a, “Bee ki i saa a yin la Baal-sebub, wunba tee
Ekronn yenbik na? I dukii a Yennu kaa Israel tiŋ na nie-e?
4 Ii pak kpanbar na a Yennu yet a, ‘A kan la laafia a daŋ na ni. A saa kpowa.’ ”
Ki Elaija tun nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na.
5 Ki toomii na ŋmat kpanbar na boor, ki kpanbar na boib a, “Bee ki i ŋmat jeni?”
6 Ki bi jiin a, “Jasɔɔ nna chetit ki yetit a ti jen ki tan paka nan Yennu piak ki teena a,
‘Bee ki a tun toomii a bin saan ki la Baal-sebub nba tee Ekronn doo yenbik na? A dukii
nan Yennu kaa Israel tiŋ na nie-e? A kan la laafia a daŋ na ni. A saa kpowa.’ ”
7 Ki kpanbar na boib a, “Jɔɔ maŋ ninnauŋ tee nlee?”
8 Ki bi jiin a, “U bo lia bonkobit gbant liatfoouko, ki bia boob bonkobuk gbann.”
Ki kpanbar na yet a, “Li tee Elaija-e.”
9 U din tun tɔɔndaanɔ nan u jab piinŋmu, a bin saan ki jen nan Elaija. Ki tɔɔndaanɔ
na saan la Elaija, ki u kar jɔkunkonn paak. Ki u yet Elaija a, “Yennu nirɔ, kpanbar na
yeena a fan sik.”
10 Ki Elaija jiin a, “Mi-i tee Yennu nirɔ, muu n nyi sanpaapo ki sik tan di fin nan a jab
na.” Li yoo na ki muu nyii sanpaapo ki sik tan dii tɔɔndaanɔ na nan u jab na.
11 Ki kpanbar na bia tun tɔɔndaanlɔɔ nan u jab piinŋmu, ki bi doo ki saa yet Elaija a,
“Yennu nirɔ, kpanbar na yeena a fan sik mɔtana.”
12 Ki Elaija jiin a, “Mi-i tee Yennu nirɔ, muu n nyi sanpaapo ki sik ki tan di fin nan a
jab na.” Li yoo na ki Yennu te muu nyii sanpaapo ki sik tan dii tɔɔndaanɔ na nan u jab
na.
13 Ki kpanbar na bia ŋamm tun tɔɔndaanɔ nan u jab piinŋmu. Ki tɔɔndaanɔ na doo
jɔkunkonn na paak, ki saa gbaan duna paak Elaija tɔɔnn, ŋaan fabin nan Elaija a, “Yennu
nirɔ, ii mɔk ninbatinu min nan n jab na paak. A tinn ti manfoa.
14 Muu nyii sanpaapo ki dii tɔɔndamm banlee nan bi jab nawa, ŋaan yabit kii mɔk
ninbatinu nanin.”
15 Ki Yennu malaka na pak Elaija a, “Fin nan ŋɔɔ-ii siik. A daa tiin jaŋmaanii.” Ki
Elaija nan tɔɔndaanɔ na tɔk ki sik kpanbar na boor.
16 Ki Elaija saa yet kpanbar na a, “Yennu nba piaka linbae na, ‘Faa tun toomii a bin
saan la Baal-sebub nba tee Ekronn doo yenbik na, ki li tee nan Yennu kaa Israel tiŋ ni
ki a bo saa lau na, a kan la laafia. A saa kpowa.’ ”
17 Kpanbar Ahasia din kpo nan biaŋinba ki Yennu te Elaija pak nae. Ahasia din ki
mɔk bonjak, li paak, ki u ninja Joram gaar u naan. Li din tee Juda kpanbar Jehosafat
bija Jehoram naan bina ŋanlee nie.
18 Linba kur ki kpanbar Ahasia din tun pukin, li sɔb Israel kpanbara barkperii gbant
ni.

2

Biaŋinba ki Yennu jii Elaija ki doo nanɔ yendɔuŋ ni

1 Yoo din baar nan Yennu n jii Elaija sajaperinn ni ki donnɔ yendɔuŋ ni. Elaija nan
Elaisa din saa Gilgal,
2 ki Elaija saa yet Elaisa a, “Ii bee nna; Yennu wannin a man saan Betel.”
Ŋaan ki Elaisa jiin a, “Fin nan Yennu nba be na sann ni, n kan nyika.” Ki bi tɔk saan
Betel.

3 Ki Yennu sɔkiniinba nba be Betel na baar Elaisa boor ki boiɔ a, “A mi nan Yennu saa
jii a chanbaa ki yaat nanɔ dinna-a?”
Ki Elaisa jiin a, “Nn, n mi, ŋaan i daa te ki ti piak li po.”
4 Ki Elaija yet Elaisa a, “Ii be nna. Yennu wannin a n saan Jeriko.”
Ŋaan ki Elaisa jiin a, “Fin nan Yennu nba be na sann ni, n kan nyika.” Ki bi tɔk saan
Jeriko.
5 Ki Yennu sɔkiniinba nba be leŋ na boiɔ a, “A mi nan Yennu saa jii a chanbaa ki yaat
nanɔ dinna-a?”
Ki Elaisa jiin a, “Nn, n mi, ŋaan i daa te ki ti piak li po.”
6 Ki Elaija yet Elaisa a, “Ii be nna. Yennu wannin a man saan Jɔɔdann mɔkir boor.”
Ŋaan ki Elaisa jiin a, “Fin nan Yennu nba be na sann ni, n kan nyika.” Ki bi tɔk saan.
7 Ki Yennu sɔkiniinba na piinŋmu weib ki saan Jɔɔdann mɔkir boor. Ki Elaija nan
Elaisa saan set kpian mɔkir na, ŋaan ki sɔkiniinba na see ki fɔk namm waama.
8 Ki Elaija liat u liatfoouk ki pɔbinir, ŋaan jiir ki faa nyun na, ki nyun na bɔkit, ki ŋɔɔ
nan Elaisa somm tinkooŋ paak ki poot.
9 Leŋe ki Elaija pak Elaisa a, “Wantin faa loon man tun linba ki turawa, ki Yennu n
jiin ki yaat nanin.”
Ki Elaisa jiin a, “Ŋaant ki man gaar a yiikoo na bɔkitu taar munlee, linba saa te ki n
teen a gaartɔɔ.”
10 Ki Elaija jiin a, “Linba ki a boi li po na turu paar, ŋaan li-i tee ki a lan yoo nba ki
Yennu jiin ki yaatir nanin a boor na, a saa gaarira; ŋaan fi-i kii lan, a kan gaariri.”
11 Ki bi piak ŋaan saa; ki li taakpaak ni, ki taantorit nba ki muu di, nan taanii nba ki
muu di na daarir na baar bi sinsuuk ni, ki sajaperinn jii Elaija ki doo nanɔ yendɔuŋ ni.
12 Ki Elaisa lar, ki yikin, ki pak tur Elaija a, “N baa, n baa, Israel teeb fat-tɔjaann, a
saana.” U ji din ki mi la Elaija.
Elaisa par din biir, ki u pat u liatfoouk na chena ŋanlee.
13 Li poorpo ki u tɔkir Elaija liatfoouk nba baa na, ki ŋmat set Jɔɔdann mɔkir boor,
14 ki jii Elaija liatfoouk na ki faa nyun na, ŋaan yet a, “Elaija Yomdaanɔ Yennu na be
lia?” ŋaan ŋamm faa nyun na, ki li bɔkit, ki u somm ki poot.
15 Ki Yennu sɔkiniinba piinŋmu nba nyii Jeriko na lau, ki yet a, “Elaija yiikoo na be
Elaisa paak,” ki saan a bin chetɔ, ki baa fabin tiŋ ni, u tɔɔnn,
16 ki yet a, “Ti tee piinŋmue nna na, ki tee pandamm. Ŋaant ti saan ki lon a chanbaa.
Li ki gar Yennu Seeke jiiu ki yaat nanɔ ki saa nyikɔ kunkonn nba fɔk na paak, koo
baasiɔk ni.”
Ki Elaisa jiin a, “Aaii, i daa saa.”
17 Ŋaan ki bi nunii mɔn nan waa tan tat chabib ki bi saan. Sɔkiniinba piinŋmu na din
saa lon Elaija, gaŋ nan diitu po, ki saa jaŋ daa ŋantaa, ŋaan bi din ki lau.
18 Li poorpo ki bi jen Elaisa nba be Jeriko ki guub na boor. Ki u yetib a, “N daan ki
paki nan i daa saa-a?”

Ki jiin Elaisa bakitnauŋ toona po

19 Ki Jeriko jasiab saan Elaisa boor ki saa yetɔ a, “Chanbaa, a poŋ mi doo na tee doo
nba fane, ŋaan li nyun na ki ŋani, li te bona ki pɔti.”
20 Ki Elaisa yetib a, “Teent yaarin senpaaŋ ni ki baar nann ki tan turin.” Ki bi baar
nann turɔ.
21 Ki u saan nyuntonn boor, ki lu yaarin na nyun na ni, ŋaan yet a, “Linba nae ki
Yennu piak a, ‘N teen nyun na kasii, ki li ji kan kpi kuun, koo ki biir poa.’ ”
22 Ki nyun na din yɔɔ tee nyunŋanin nan Elaisa nba yet a li sii tee na.
23 Elaisa din nyii Jeriko ki saa Betel, ki bonjasai nyii dosau ni ki chetɔ sɔnu paak, ki
laau ki yeen a, “Yukokiruk na, nyimin nna.”
24 Ki Elaisa ŋmant ki gotib, ŋaan jii Yennu sann ki mɔ mɔtont, ki naamunaant banlee
nyii tiinii ni, ki pat pat bonjai na piinna nan banlee.
25 Ki Elaisa ji saan Kamel kunkonn paak, ki li poorpo ki u ŋmat saan Samaria.

3

Biaŋinba ki Israel jab nan Moab jab faa tɔb

1 Juda kpanbar Jehosafat naan bina piik nan ŋanniin nie, ki Ahab bija Joram dii Israel
naan, ki kar Samaria bina piik nan ŋanlee.
2 U din tun biit ki tur Yennu, ŋaan u din ki mantik tee nibiiuk nan u baa, koo u naa
Jesebel na; u din bet Baal tingbann nba ki u baa din maa ki jiantir nawa.
3 Ŋaan u din tee nan Nebat bija kpanbar Jeroboam nba din gar ki u wei nae, ki kɔɔn
Israel teeb biit ni, ki poŋ ki sak wun nyik u toonbiiti.

4 Moab kpanbar Mesa din joon pei, ki binn kur u din tuu pa pegana tusaa kobik, nan
pei tusaa kobik kobit, ki teen Israel teeb kpanbar, ki li tee u pann.
5 Ŋaan Israel kpanbar Ahab nba kpo yoo nba, Mesa ji din mɔk mɔyêtuko nan Israel
teeb.
6 Ki kpanbar Joram nyii Samaria ki taan u kunkɔnkɔnna yiama.
7 U din tur Juda kpanbar Jehosafat mɔb a, “Moab teeb kpanbar yêt n mɔba, a kan
sommin ki man faau tɔbi-i?”
Ki kpanbar Jehosafat jiin a, “Nn, n saa saka. N be a nuu ni, ki n jab nan n taanii kur
bia be a nuu ni.
8 Ti saa tɔkin nlee ki woribi?”
Ki Joram jiin a, “Ti saa tɔkin sɔnfoouk nae, ki gar Edom kunkoouk paak.”
9 Ki kpanbar Joram nan Juda nan Edom kpanbara nyii tɔkin sɔnu. Baa somm daa
ŋanlore na ki bi nyun gbenn, ki nan nyun tiintika kaa ki jab na saa nyu, koo ki bi
bonkobit saa nyu.
10 Ki Israel kpanbar na yet nan kunkɔpaarir a, “Bee na? Yennu nyinn timm kpanbara
bantaa na a wun tan jiit ki teent Moab jab nuu nie-e?”
11 Ki kpanbar Jehosafat boi a, “Yennu sɔkinii be nna ki ti saa lau ki wun pak nan Yennu
turiti-i?”
Ki kpanbar Joram kunkɔnkɔnna saakɔɔ jiin a, “Safat bija Elaisa be nna. U din tee
Elaija sommtɔɔe.”
12 Ki kpanbar Jehosafat gat a, “U tee Yennu sɔkiniie nan mɔnii.” Ŋanne ki kpanbara
bantaa na saan Elaisa boor.
13 Ki Elaisa yet Israel kpanbar na a, “Bee paake ki n saa sommani? Ii saa ki pak nan
yenbis sɔkiniinba nba ki a baa nan a naa din piak namm na.”
Ki Joram jiin a, “Aaii, Yennu jii timm kpanbara bantaa na ki teent Moab teeb kpanbar
nuu niwa.”
14 Ki Elaisa jiin a, “Manfoor Yennu nba ki n jiantirɔ na sann ni, n por nan mi-i bonni
kii teen a lɔɔ Juda kpanbar Jehosafat baakir, n bo kii mɔk siar ki saa tun tura.
15 Yiint bafaarɔ ki turin.”
Ki bafaarɔ na nba faa biɔk yoo nba, ki Yennu yiikoo sik Elaisa paak,
16 ki u yet a, “Yennu nba pak linbae na; ‘Lukit bunbuna baauk na kur po.
17 Yaa lek kan la saak koo wouŋ na, ŋaan baauk na saa gbee nan nyume, ki yimm nan
i bonkobit sii mɔk nyun bonchiann ki nyu.’ ”
18 Ki Elaisa bia yet a, “Ŋaan linba na tee bonbike ki Yennu saa tun, u bia saa turi
nyannu Moab jab boor.
19 I saa nyann bi digbanŋana nba tee digbanpaara na, ki chɔɔ bi tilontii, ki saa jit bi
nyuntona, ki bia gbeen bi tinŋaŋ na tana ki biirir.”
20 Laa fant sanyaleeuk, ki jaŋ nan yoo nba ki bi tuu mann sanyiɔk ni maruŋ na, ki
nyun pubir ki nyii Edom po ki baar piin tiŋ na.
21 Moab jab nba gbat nan kpanbara bantaa na baar a bin lekib na, ki bi jab nba saa fit
dia jatiat kur, laa nyii nikpera ki saan tuu nipaauŋ, bi din nyinnibe ki bi saan be kpaar
paak.
22 Laa fant sanyiɔk ki bi fiir, ki yonnu nyikint nyun na paak, ki li mɔn ki naan sɔn.
23 Ki bi pak nan kunkɔpaara a, “Li tee sɔme. Kpanbara bantaa na kunkɔnkɔnnae sii
kɔn ki kpii bi leeb. Ii ŋaan ti saan ki saa jii bona nba be bi kaaŋ ni na.”
24 Ŋaan baa baar kaaŋ na ni yoo nba, ki Israel jab na worib ki ber jiimm. Israel jab
na din waa Moab jab na ki kpib,
25 ki biir bi doi. Israel jab na-i gar kpaab nba mɔk koorin ni, sɔɔ kur tuu jii tanne ki lu
leŋ, nan tiŋ na nba tan saa gbee nan tana; bi bia din biir bi nyuntona nan bi tilontiiwa.
Ki li joontik digbansaakar nba tee Kir Heres nae tan biar, ki tanluur-teeb na bia gob ki
worir.
26 Ki Moab kpanbar na nba bann nan u kan nyann na, ki u jii jab kobii ŋanlore nba
kɔn nan takoobii, a wun yabir gar u datai na sinsuuk ni ki chiar, ŋaan u din ki fiti.
27 Ki u jii u bijakper, wunba tan saa gaar naan, ki kpiiu ki mann maruŋ doo na joonjouk
paak ki tur Moab teeb yenbik. Jaŋmaanii din soor Israel jab na, ki bi nyii doo na ni ki
ŋmat kun bi tiɔŋ doo ni.

4

Biaŋinba ki Elaisa somm pakɔtalas daanɔ

1 Ki Yennu sɔkiniinba na yenɔ pakɔɔk nyi saan Elaisa boor ki yetɔ a, “Chanbaa, n sɔrɔ
kpowa. Barmɔnii, u tuu tee wunba waa Yennu-e, ŋaan tuu dia jasɔɔ pann, ki jɔɔ na
baar a wun soor n bonjai banlee ki teemm daaba, pann na paak.”
2 Ki Elaisa boiɔ a, “A loon man tun nlee ki turani? A mɔk bee ŋaak ni?”
Ki u jiin a, “N ki mɔk siar ki pukin olif tiinii kpan ki li be kpasɔbik ni.”
3 Ki Elaisa betɔ a, “Saant a leeb boor ki kpent kpasɔkoona ki lii yaba.
4 Li poorpo fin nan a bonjai na n kɔɔ diiuk ni ki loon tammɔb, ŋaan kii liakit kpan na
kpasɔa maŋ ni. Sɔɔr nba tuu gbee, yin jii ki bakin kpiŋ.”
5 Ki poo na nan u bonjai na kɔɔ diiuk ni ki loon tammɔb, ŋaan jii kpasɔbik nba be
nan olif tiinii kpan na, ki u kpaan kpan na ki liakit sɔa na ni, ki u waas na jikit sɔkoona
na ki teenɔ.
6 Baa gbeen sɔa na kur, ki u boi ki laan sɔlia bee. Ki u bonjai na yenɔ yet a, “Li kuri
na.” Ki olif tiinii kpan na ji nyik nyinu.
7 Ki poo na ŋmat Yennu sɔkinii Elaisa boor, ki u yetɔ a, “Kɔin olif tiinii kpan maŋ ki
pa a pana kur, ŋaan likirii bia saa tenn ki yaba, ki fin nan a bonjai na sii di.”

Biaŋinba ki Elaisa somm Sunem poo

8 Dasiar ki Elaisa saan Sunem, siaminba ki pookpaatir nna be. Ki poo na gaar Elaisa
saauŋ, ki wuu jikii baar Sunem yoo nba kur, u tuu di, poo na ŋaake.
9 Ki poo na tan pak u sɔrɔ a, “N dukin jɔɔ nba yɔɔ baat nna na tee Yennu nirɔe.
10 Ŋaant ki ti maa dibik ti ŋaak yur paak,* ki kɔɔn dɔɔnu nan kok nan teebul nan fitir
leŋ, ki yoo nba kur ki u tuu baar, wun dɔɔr leŋ.”
11 Dasiar ki Elaisa jen Sunem ki kɔɔ u diiuk ni a wun foi.
12 U din tun u toontunnɔ Gehasi a wun saan yiin poo na. Waa baar yoo nba
13 ki Elaisa pak Gehasi a, “Boimɔ ki laan n tun bia ki turɔ, kimaan waa di wahala nba
ki tuun taa loon linba na paak. Li ki gar u loon man saan kpanbar boor, koo lanjimanba
saakɔɔ boor, ki saa pak mɔbonŋansiar ki jiin u po.”
Ki poo na jiin a, “N be n niib boore ki laat linba kur ki n loon.”
14 Ki Elaisa boi Gehasi a, “N saa tun bee ki turɔ yenni?”
Ki Gehasi jiin a, “Tɔn, u yen ki mɔk bonjaki, ki u sɔrɔ bia kpeta.”
15 Ki Elaisa yet a, “Pakimɔ ki wun baar nna.” Ki u baar ki tan set tammɔb boor.
16 Ki Elaisa pakɔ a, “Binn po, nna yoo, a sii dia bonjak a nuu ni.”
Ki u jiin a, “Chanbaa, daa fa ki teenin. A tee Yennu nirɔe.”
17 Nan Elaisa nba yet na, binn po li yoo nba baar, ki u mar bonjak.
18 Laa teen bina ŋanŋaa nna ki dijaan-yoo, bik na tan saan u baa boor kpaab ni,
sanyiɔk ni, ki sɔɔ ki u baa nan dijaanteeb be.
19 U din tan yikin ki yiin u baa a, “N yur yiare, n yur yiare.”
Ŋanne ki u baa yet toontunna na yenɔ a, “Jiin bik na ki kun turɔ u naa.”
20 Ki u kun nanɔ ki saa turɔ u naa, ki u naa diau pana paak, ki saa tuu yonsuuk ni, ki
bik na kpo.
21 Ki u jiiu ki doo nanɔ Elaisa diiuk na ni, ki saa birɔ dɔɔnu paak, ŋaan ŋmat nyii ki
loon tammɔb.
22 Li poorpo ki u yiin u sɔrɔ ki pakɔ a, “A te ki a toontunna na yenɔ n baar nan boŋ
nna. N loon man saan Yennu sɔkinii Elaisa boore. N saa jen mɔtana.”
23 Ki u sɔrɔ boiɔ a, “Bee teen ki a loon fan saan dinna? Li ki tee foon daar, li bia ki tee
ŋmaapaaŋ jaamm daari.”
Ki u jiin a, “Daa te ki li daamiia.”
24 Ŋanne ki poo na te ki bi lor bonkokit, ki u yet toontunnɔ na a wun te boŋ na-ii saa
yian yian, ki daa diŋit, li-i kii tee ki u tan wannɔ nna-i kaa.
25 Ki u yaat saan Kamel kunkonn paak, siaminba ki Elaisa be na.
Waa daa be banfɔkira na ki Elaisa lau, ki yet u toontunnɔ Gehasi a, “Gotir, Sunem poo
nae baat na.
26 Kakitir ki chetɔ, ki laan bont kur ŋan ki tur ŋɔɔ nan u sɔrɔ nan u bija-a.”
Ki u bet Gehasi a bont kur ŋan,
27 ŋaan waa baar Elaisa boor, ki u gbaan Elaisa tɔɔnn ki soor Elaisa taa. Ki Gehasi yaa
wun tutɔ, ŋaan ki Elaisa pak Gehasi a, “Nyikimɔ. A ki la nan u be yanyêtuk nba yab
nie-e? Ŋaan Yennu ki pakin siar ki jiin li po.”
28 Ki poo na yet Elaisa a, “Chanbaa, n din boia bonjak po-o? N din ki paka nan a daa
fiint n dindanni-i?”

* **4:10 4.10** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

29 Ki Elaisa ŋmat Gehasi paak ki yetɔ a, “Kakitir. Jiin n patu kii saa. A daa see sɔnu ni
ki foont wunba kur ki a chet, ki wunba chet ki foonta, a daa biir yoo ki gaan u foontii.
Ii saa ki saa kɔɔ ŋaak na ni, ki donn n patu na kii goon bik na paak.”
30 Ki poo na yet Elaisa a, “N por fin nan Yennu nba be na sann ni nan n kan nyika.”
Ŋanne ki bi banlee soor sɔnu ki ŋmat.
31 Ki Gehasi gar ki saa goon Elaisa patu na, bik na paak. Ŋaan siar din ki damm, koo
nyinsiar din kaa ki jiin manfoor po. Ki u ŋmat took Elaisa ki yetɔ a, “Bik na ki fiiri.”
32 Elaisa nba baar yoo nba, ki u kɔɔ siaminba ki bik na dɔɔ kpeent na, u kuukɔɔ, ki la
ki bik na dɔɔ dɔɔnu paak kpeent.
33 Ki u loon gann ŋaan miar Yennu.
34 Li poorpo ki u fabin bik na paak, ki u mɔb nan u ninbina nan nii took nan bik na
mɔb nan ninbina nan nii. Waa dɔɔr ŋaan tant bik na paak yoo nba, ki bik na gbanant
piin ki toŋit.
35 Ki Elaisa fiir ki somm somm diiuk na ni, ŋaan ŋmat ki yaan tant u mɔŋ bik na paak.
Ki bik na chisin taar munlore, ŋaan munt.
36 Ki Elaisa yiin Gehasi a wun yiin bik na naa. Waa kɔɔ yoo nba ki Elaisa yetɔ a, “A
bijae na.”
37 Ki poo na baa fabin tiŋ ni, Elaisa tɔɔnn. Li poorpo ki u jii bik na ki nyii.

Ki jiin bakitnauŋ nyina ŋanlee po

38 Kon din baa tiŋ na kur po binsiar, ki Elaisa ŋmat saan Gilgal. Waa want Yennu
sɔkiniinba Yennu maan yoo nba, ki u pak u toontunnɔ a wun yakin bob-gbeŋir muu
paak, ki ŋaa kpint ki turib.
39 Ki bi yenɔ saan muuk ni a wun jii kpinfaat, ki saa la tunpori, ki pɔɔr bonchiann ki
kun nann, ki tan biir biir ki teen kpint na ni, ŋaan u din ki mi laa tee linba.
40 Baa bat kpint na, a bin di, ki lemm yoo nba, ki bi yet Elaisa a, “Li tee lɔbiie,” ki yêt
dinu.
41 Ki Elaisa boi yon waan po, ki jii lu kpint na ni, ŋaan yet a, “Ŋammit bat ki turib.”
Li yoo na ki bi la kpint na ji man.
42 Li poorpo ki jasɔɔ nyii Baal Salisa, ki baar nan boroboro kuna piinlee, ki li tee
sinsinn dii nba ki bi jaan li binn ni na boroboro, nan karwant-paana, a wun tur Elaisa;
ki Elaisa pak u toontunnɔ a wun jiir ki dinn Yennu sɔkiniinba na.
43 Ŋaan ki u boi Elaisa a, “A dukin nan linba na saa jaŋ jab kobika-a?”
Ki Elaisa jiin a, “Turimm ki bin di, kimaan Yennu yet a bi saa di ki tan gooe.”
44 Ŋanne ki toontunnɔ na chent jeet na ki turib. Jab na din dii jeet maŋ ki saa gooe,
nan Yennu nba yet biaŋinba na.

5

Biaŋinba ki kunkɔnkɔnna saakɔɔ Naamann la laafia

1 Naamann din tee Siria kunkɔnkɔnna saakɔɔe, ki Siria kpanbar teenɔ baakir nan
chɔruŋ bonchiann. Yennu din somm Naamann, ki ŋɔɔ nan u kunkɔnkɔnna na laat
nyannu. U din tee yudaanjaanne, ŋaan ki ŋaauk* be u paak bonchiann.
2 Ŋamm nan Israel jab din kɔn nan leeb, ki bi soor Israel sapaanbik ki kun nanɔ, ki u
teen Naamann ŋaapoo yommik.
3 Dasiar ki yommik na tan yet Naamann ŋaapoo a, “N sunman ki n chanbaa n saan
Yennu sɔkinii nba be Samaria na boore. U bo saa te ki u yiaru na n gbenna.”
4 Naamann nba gbat nna, ki u saan yet kpanbar na linba ki sapaanbik na pak.
5 Ki kpanbar na jiin a, “Ii saa Israel kpanbar boor nan gbouŋ na.”
Ki Naamann jii likbina tusaa piintaa nan salinkuna tusaa ŋanloob nan chinchenŋana
piik.
6 Gbouŋ nba ki Naamann din dia na sɔb a, “Gbouŋ nae saa wanna nan kunkɔnkɔnna
saakɔɔ Naamann-e na. N loon ki fan te ki u ŋaauk na n gbenne.”
7 Israel kpanbar nba karin gbouŋ maŋ, ki u pat u tiat nan yanyêtuk, ŋaan pak
sanpaapo a, “Nlee ki Siria kpanbar saa dukin nan man te ki jɔɔ na n la laafia? U dukii
nan n tee Yennu-e, ki mɔk manfoor nan kuun paŋi-i? Li want nan u loon wun bannin
nan kɔnne.”
8 Ki Yennu sɔkinii Elaisa nba gbat linba tun na, ki u tur kpanbar na mɔb a, “Bee ki a
yan mantik puti? A te jɔɔ na n baar n boor, ki n saa wannɔ nan Yennu sɔkinii be Israel
tiŋ ni.”
9 Ki Naamann jii u taanii nan taantorit ki saan ki saa set Elaisa ŋaak tammɔb ni.

* **5:1 5.1** Bi maan ni, ŋaauk paak tee gbanant paak yiar yoonne.

10 Ki Elaisa tun u toontunnɔ a wun pak Naamann ki wun saan Jɔɔdann mɔkir ni, ki
saa kpii nyun na ni taar munlore, ki u ŋaauk saa gbenn.
11 Ŋaan ki Naamann jia seet nan wutoor ki yeen a, “Min bo dukii nan u saa nyi baar
n boore, ki miar u Yomdaanɔ Yennu, ki ŋak u nuu fiat na paak ki man la laafia.
12 Ki jenna, Abana mɔkir nan Farpar mɔkir nba be n doo ni Damaskus na ki chee
Israel mɔka kuri-i? N daan bo saa kpii leŋe ki la laafia.”
13 Ki u toontunna nakin u boor ki yet a, “Chanbaa, Yennu sɔkinii na-i bonni wanna
bonpaarir, a bo saa tuma. Bee ki a kpan kan kpii nan waa yeta na ki la laafia?”
14 Ki Naamann saan Jɔɔdann mɔkir ni, ki sik kpii taar munlore, nan Elaisa nba wannɔ
biaŋinba na, ki u ŋaauk na gbenn fas, ki u gbanant ŋarik ki faŋ, ki naan bik gbanant.
15 Ki ŋɔɔ nan u jab kur ŋmat Elaisa boor ki yetɔ a, “Mɔtana, n mi nan Yennu kaa siar
boor, see Israel teeb Yennu na kuukɔɔ; li paak, chanbaa, gaat n piinii na.”
16 Ki Elaisa jiin a, “N por Yennu nba fo, wunba ki n jiantirɔ na sann ni, nan n kan gaar
piinii.”
Ki Naamann gbaa a Elaisa n gaar, ŋaan ki Elaisa yêt.
17 Ki Naamann yet a, “Li-i tee ki a kan gaar n piinii, ŋaan fan chabin ki man jii tiŋ na
tant ki lii tee bonii banlee jika, ki kun nann, kimaan laa nyii mɔtana ki saa, n kan mann
maruŋ, koo mujoonu piinii ki tur yensiar see Yennu kɔɔ.
18 N mɔk dindann nan Yennu saa nyik chabin, li-i tee ki n chian n kpanbar ki saan
tingbann Rimonn jiantu diiuk ni, linba tee Siria teeb yar na, ki gbaan u tɔɔnn, Yennu n
nyik chabin.”
19 Ki Elaisa yetɔ a, “A kun manuwa.” Ki Naamann yaat kun.
U din saan waaminnae,
20 ki Elaisa toontunnɔ Gehasi yet u mɔŋ a, “N chanbaa te ki Naamann yaat ŋaan ki pa
siar. U bo saa gaar linba ki Siria nirɔ maŋ turɔ nae. Yennu nba fo na sann ni, see ki n
chiar wei gaar siar u boor.”
21 Ŋanne ki u wei dinn Naamann paak. Naamann nba la ki nirɔ waa tiin na, ki u jakit
taantoruk paak ki sik cheu, ki boiɔ a, “Labaari-i?”
22 Ki Gehasi jiin a, “Siar kaa, ŋaan n chanbaae tumin a man paka nan Yennu sɔkiniinba
banlee nyii Efraim teeb kunkona tiŋ na ni ki baar mɔtana, ki u loon fan turib likbina
tusaa ŋantaa nan chinchenŋana ŋanlee.”
23 Ki Naamann yetɔ a, “Gaat likbina tusaa ŋanloob.” Ki Naamann gbaa a Gehasi n
gaar, ki jii likirii na wuun bɔtoot ŋanlee ni ki lor, ki pukin chinchenŋana ŋanlee na po,
ki tur u toontunna banlee, ki bi jii gar Gehasi tɔɔnn.
24 Baa baar kunkonn paak, siaminba ki Elaisa be na, ki Gehasi gaar bɔtoot na ki kɔɔ
nann ŋaak ni, ŋaan chab Naamann toontunna, ki bi ŋmat Naamann boor.
25 Li poorpo ki u kɔɔ ŋaak na ni. Ki Elaisa boiɔ a, “A bo saan lee?”
Ki u jiin a, “Chanbaa, n ki saan siari.”
26 Ŋaan ki Elaisa yetɔ a, “N seek bo kaa a boor yoo nba ki jɔɔ na jakit u taantoruk
paak ki cheta na-a? Yoo na kaa tee sii gaan likirii nan chinchena nan kpan tilontii, nan
daan tilontii kpaant, nan pei nan nei, koo toontunna.
27 Mɔtana, Naamann ŋaauk na saa baa a paak, ki fin nan a yaaboona kur sii yɔɔ be
nan ŋaauk.”
Ki ŋaauk baa Gehasi paak, ki u nyii. U gbanu din penn nan gbent nae.

6

Biaŋinba ki bi la pabin nba bot

1 Dasiar ki Yennu sɔkiniinba nba ki Elaisa tee bi saakɔɔ na pak Elaisa a, “Taa be
siaminba na waabita.
2 Turint yaak ki tin saan Jɔɔdann mɔkir boor ki saa chɔɔ tiinii ki tan chaan binbeboor
kii be.”
Ki Elaisa jiin a, “Ii saa man.”
3 Ki bi yenɔ yet a Elaisa n chianib. Ki Elaisa too,
4 ki bi tɔk saan. Baa baar Jɔɔdann mɔkir boor, ki bi piin toonn.
5 Bi yenɔ nba chɔɔn tiik na, ki u pabin tan fokit ki baa nyun ni; ki u yet Elaisa a,
“Chanbaa, n saa teen nlee? Li tee pakpentkare.”
6 Ki Elaisa boi a, “Li baa lee?”
Ki jɔɔ na wannɔ laa baa sian, ki Elaisa chɔɔ lanbann, ki lur nyun na ni, ki li te pabin
na pukit paan.
7 Ki u yet a, “Jiin.” Ki jɔɔ na bɔɔn jii.

Biaŋinba ki bi nyann Siria kunkɔnkɔnna

8 Siria kpanbar din faa tɔb nan Israel jab. U din pak nan u saakab ki gann waa saa
teen u kaaŋ sian.
9 Ŋaan Elaisa din tur Israel kpanbar mɔb ki kpaanɔ a u daa nakii leŋ, kimaan Siria
jab na laa muuk nie.
10 Ŋanne ki Israel kpanbar kpaan u jab nba be li po na ki bi teen siir. Linba na din
tun fuunu munŋaaewa.
11 Siria kpanbar wutoor din doo bonchiann, ki u yiin u saakab ki boib a, “I ni na, ŋmee
see Israel kpanbar poorpo?”
12 Ki yenɔ yet a, “Chanbaa, ti sɔɔ ki see u poorpo. Yennu sɔkinii Elaisa-e piak Israel
kpanbar na linba ki a bɔr pak a diiuk ni gbaa.”
13 Ki kpanbar na tur mɔb a bin lon Elaisa, ki wun te bin soorɔ.
Baa pakɔ nan Elaisa be Dotann na,
14 ki u tun kunkɔnkɔnna saama nan taanii nan taantorit. Bi din baar doo na ni nyiɔko
ki ŋaa loonir.
15 Laa yent sanyapob ni, ki Elaisa toontunnɔ fiir ki nyii, ki la Siria kunkɔnkɔnna nan
bi taanii nan taantorit, ki bi ŋaa loon doo nawa. Ki u ŋmat kɔɔ Elaisa boor ki yetɔ a,
“Chanbaa, ti kɔɔ biak niwa. Ti saa teen nlee?”
16 Ki Elaisa jiin a, “Daa tiin jaŋmaanii. Binba be nante yab ki gar binba be namm na.”
17 Ŋanne ki Elaisa miar Yennu a, “Yennu, muntir u ninbina ki ŋaan wun la.” Ki Yennu
gat Elaisa miaru, ki u toontunnɔ na gokit got kunkonn na paak ki la ki li gbee nan taanii
nan taantorit nba tee muu ki lint Elaisa.
18 Siria jab nba worib na, ki Elaisa miar Yennu a, “Yennu, a te ki jab na n jɔɔn.” Ki
Yennu gat u miaru ki te jab na jɔɔn.
19 Ki Elaisa saan bi boor ki yetib a, “I tɔk sɔnganue na; doo nba ki i loon na kaa na. Ii
waan man, ki man saan nani jɔɔ nba ki i loonɔ na boor,” ki jiib ki saan namm Samaria.
20 Baa kɔɔ doo na ni yoo nba, ki Elaisa miar Yennu a, “Yennu, muntir bi ninbina ki te
bin la.” Ki Yennu gat u miaru na, ki munt bi ninbina, ki bi la nan bi be Samaria doo nie.
21 Israel kpanbar nba la Siria jab maŋ, ki u boi Elaisa a, “Chanbaa, n kpibi-i? N kpib
amii?”
22 Ki u jiin a, “Aaii. Fi-i soor kunkɔnkɔnna tɔb ni gbaa, a kan kpibi. Turimm jeet nan
nyun ki bin di ki nyu, ki ŋmat kun bi kpanbar boor.”
23 Ki Israel kpanbar teen jaamm ki turib. Baa dii ki nyuu na ki u kunnib ki tur Siria
kpanbar. Laa nyii leŋ, Siria jab ji ki kɔn nan Israel jabi.

Ki jiin Samaria leku po

24 Li poorpowa ki Siria kpanbar Ben-hadad din tan jii u kunkɔnkɔnna kur, a bin kɔn
nan Israel jab, ki dɔɔr lint Samaria doo.
25 Baa dɔɔ guu na paak, ki jeet din pɔɔr doo na ni bonchiann, ki bi kɔi bonyur likbina
piinniin, ki nɔɔŋ-naatɔa waaminna tee likbina ŋanŋmu.
26 Ŋanne ki Israel kpanbar somm doo joonjouk paak, ki poosɔɔ yikin a, “Sommitin,
chanbaa.”
27 Ki u jiin a, “Li-i tee ki Yennu kan somma, n saa tura bee? N mɔk dii, koo daami-i?
28 Bee daamiiani?”
Ki u jiin a, “Wonn, poo na won yet a ti ŋman n bik, a ki li-i yent, tin ŋman u yɔɔ.
29 Ki ti yakin n bik ki ŋman. Laa yent, ki n pakɔ nan ti ŋman u bik na, ki u jii u bik
na ki bɔr.”
30 Kpanbar nba gbat nna ki u pat u tiat nan yanyêtuk, ki binba kpia leŋ la ki u lia
bɔtoot liatir u tiat tiŋ po.
31 Kpanbar na din pak nan kunkɔpaarir a, “Yonnu-i baa dinna ki n daa ki kpii Elaisa,
Yennu n faa kpin.”
32 Li yoo na ki u tun toomu a wun baar nan Elaisa.
Ki sɔɔ ki Elaisa be ŋaak ni nan saakasiab nba baar a bin foontɔ. Kpanbar toomu din
tan kɔɔ na, ki sɔɔ Elaisa yet saakab na a, “Nikpiiruk na tun sɔɔ a wun kpin. Wu-u nakin,
yin loon gann ki daa te ki u kɔɔ. Kpanbar na mɔŋ sii be u poorpo.”
33 U ki pak gbenn kaawa, ki kpanbar na tiɔŋ dɔkit ki yet a, “Yennu-e baar nan daamii
na ti paak. Bee ki n saa guur ki wun tun siari?”

7

1 Ki Elaisa jiin a, “Gbiintir linba ki Yennu piak: Wonn nna yoo, i won saa daa boroboro
yonŋanin yonnann ŋmaŋ muntaa, koo yonlia yonnann ŋmaŋ munloob salimpeenn
yennkɔɔe.”

2 Ki kpanbar ŋaasaakɔɔ nba be nanɔ na yet Elaisa a, “Yennu tiɔŋ-u lekii loot Yendɔuŋ
gana taakpaak nna, ŋaan linba na kan tun.”
Ki Elaisa jiin a, “A saa la ki lin tun, ŋaan a kan di jeet maŋi.”

Ki jiin Siria kunkɔnkɔnna na yaatu po

3 Jab banna din yiar ŋaauk ki be Samaria doo na nanyer po, ki tan yet bi leeb a, “Bee
ki ti sii be nna ki tan kpo yanni?
4 Ti-i kɔɔ doo ni, li ki mɔk nyɔɔt, kimaan kome saa kpit; ŋaan ti-i biaki be nna, ti bia
saa kpowa. Ŋaant ki tin saan Siria jab kaaŋ na ni. Baa saa tun bontonn nba mantik ki
turint tee bin kpite; ŋaan li ki gar bin nyik ki tinn ti manfoa.”
5 Tɔn, laa piin bɔnnu yoo nba, ki bi saan Siria jab kaaŋ na ni, ŋaan baa baar leŋ na,
ki bi ki la sɔɔ.
6 Yennu bo te ki Siria kunkɔnkɔnna na gbat fuur, ki li naan nan kunkɔnkɔnna
bonchianne baat nan taanii nan taantorit na, ki Siria jab na dukin a Israel kpanbar
sii jii Hef nan Ijipt kpanbara nan bi kunkɔnkɔnna, ki bi baat a bin worib.
7 Li daajoouk ki Siria jab chiar a bin tinn bi manfoa, ŋaan nyik bi lanbont nan bonii
nan taanii, ki nyik bi kaaŋ na nan laa tuu tee na.
8 Ki jab banna na nba baar kaaŋ na ni, ki bi kɔɔ lanbouŋ ni, ki dii ki nyuu linba be
leŋ, ki jii likirii nan salima nan liant nba ki bi la, ki saan bɔrir. Li poorpo ki bi jen ki
kɔɔ lanbonleer ni ki tun nna,
9 ki ji yet bi leeb a, “Ti daa tuun nna. Ti mɔk labamann, ti daa diar ti kuukɔɔ. Ti-i
guur a lin yenta tin kumii, ti saa la tubdatuwa. Ŋaant ti saan yian ki wann kpanbar
ŋaasaakab.”
10 Ki bi nyik Siria jab kaaŋ na, ŋaan saan Samaria, ki saa yet binba guu tammɔb na a,
“Ti saan Siria jab kaaŋ ni ki ki la sɔɔ, koo ki gbat siari. Taanii nan bonii ki loti, kaaŋ na
bia tee nan Siria jab nba yaat ŋaan ki li tee biaŋinba nae.”
11 Ki tammɔguura na mɔɔnt maan maŋ, ki li baar kpanbar ŋaak.
12 Li lek din daa tee nyiɔko, ŋaan ki kpanbar na fiir dɔɔnu paak ki yet u saakab a, “N
saa wanni linba ki Siria jab lɔrin. Bi mi doo na kon po, li paak ki bi yaat a bin saan bɔr
doo kpiŋ. Bi dukii a ti saa nyik ti dooe ŋaan saan kpakin jeet lomu ni, bin soorit foot ki
nyann ti doo.”
13 Ki u saakab na yenɔ yet a, “Niib nba be doo na ni poŋ kɔɔ biiru niwa, nan binba
kpo na. Li paak, ŋaant ki ti tun jasiab nan taanii nba biar na banŋmu, ki bann linba
baar.”
14 Ki bi gann jasiab; ki kpanbar na tumm nan taantorit ŋanlee, a bin saan Siria jab
kaaŋ na ni, ki saa laan bee baar Siria kunkɔnkɔnna.
15 Ki jab na saan ki saa baar Jɔɔdann mɔkir, ki laat tiat nan liant nba ki Siria jab tiin
lubin na sɔnu ni. Li poorpo ki bi jen ki tan wann kpanbar na.
16 Ki Samaria niib chiar saan ki jii bona Siria jab kaaŋ na ni. Boroboro yonŋanin
yonnann ŋmaŋ muntaa, koo yonlia yonnann ŋmaŋ munloob din daa salimpeenn
yennkɔɔe nan Yennu nba daan yet na.
17 Tɔn, ki Israel kpanbar na jii u saakɔɔ nba be nanɔ na, ki teenɔ doo tammɔguura na
saakɔɔ, ki niib na din ŋmaat saakɔɔ maŋ paak leŋ, ki u tan kpo, nan biaŋinba ki Elaisa
bunt buntir, yoo nba ki kpanbar na din baar a wun lau na.
18 Elaisa din pak kpanbar na a wonn nna yoo boroboro yon yonnann ŋmaŋ muntaa,
koo yonlia yonnann ŋmaŋ munloob saa daa salimpeenn yennkɔɔe, Samaria doo ni,
19 ki saakɔɔ na din jiin a, “Li-i lekii tee ki Yennu loot yendɔuŋ gana taakpaak na ni,
ŋaan li kan tun.” Ki Elaisa jiin a, “A saa la ki lin tun, ŋaan a kan di li jeet.”
20 Li kpan din tun nnae ki turɔ. Niibe din ŋmaat u paak, doo na tammɔb ni, ki u tan
kpo.

8

Ki jiin Sunem poo na jenu po

1 Elaisa din pak Sunem poo nba ki u din fiin u bija kuun ni na, a Yennu saa te kon n
baa doo na ni bina ŋanlore, a ki wun nyi nan u niib ki saan digbansiar.
2 Ki poo na sak Elaisa kpaanii na, ki saan nan u niib Filistia tiŋ ni bina ŋanlore.
3 Bina ŋanlore na poorpo ki u jen Israel tiŋ ni, ki saan kpanbar na boor a wun boi u
ŋaak nan u tiŋ po, ki bin jiin turɔ.
4 U din baar ki sɔɔ kpanbar na piak nan Elaisa toontunnɔ Gehasi-e. Kpanbar na din
loon wun bann siar ki jiin Elaisa yaarlituk toona po.

5 Yoo nba ki Gehasi want kpanbar bianinba ki Elaisa fiin kpeemmɔ kuun ni na, ki poo
na baar nan u baruŋ kpanbar boor. Ŋanne ki Gehasi yet kpanbar na a, “Chanbaa, poo
na bonjake ki Elaisa din fiinɔ kuun ni na. U bonjak maŋe na biak.”
6 Kpanbar na din boi poo na li po, ki u wann nan li tee barmɔniie. Ki kpanbar na yiin
u saakɔɔ ki pakɔ a wun te bin jiin linba kur tee poo na yar ki turɔ, nan jeet nba ki tiŋ
na nan bina ŋanlore nba kur ki poo na tuu kaa na.

Ki jiin Elaisa nan Siria kpanbar Ben-hadad po

7 Elaisa din saan Damaskus, yoo nba ki Siria kpanbar Ben-hadad yiar na. Baa pak
kpanbar nan Elaisa be yoo nba,
8 ki u pak u saakab na yenɔ, wunba ki bi yiu Hasael na a, “Jiin piinii ki saan Yennu
sɔkinii na boor ki saa turɔ, ki wun boi Yennu ki laan n saa la laafia amii n kan la laafia.”
9 Ki Hasael jii laagumiinba piinna nan bonŋana booru booru nba be Damaskus ki saan
Elaisa boor. Hasael nba baar Elaisa boor yoo nba ki u yet Elaisa a, “A daabir kpanbar
Ben-hadad-e tumin a man boia ki laan u saa la laafia koo u kan la.”
10 Ki Elaisa jiin a, “Yennu fiit wannin nan u saa kpowa, ŋaan ŋmatir kun ki saa pakɔ
nan u saa la laafiawa.”
11 Li yoo na ki Elaisa kpaa u ninbina Hasael paak halii nan fei nba tan soorɔ. Ki Elaisa
ji piin ki mɔ.
12 Ki Hasael boiɔ a, “Chanbaa, bee ki a mɔ?”
Ki Elaisa jiin a, “N mi bontona nba ki a saa tun tur Israel teeb. A saa joo bi ŋapaara
muuwa, ki kpi bi naasinfanii, ki fibir bi waas ki kpib, ki pit bi podamm poa.”
13 Ki Hasael boiɔ a, “Nlee yooe ki n mun tan saa la paŋ na booru? N ki tee sɔɔ.”
Ki Elaisa jiin a, “Yennu wannin nan a tan saa di Siria naama.”
14 Ki Hasael ŋmat kpanbar Ben-hadad boor; ki u boiɔ a, “Elaisa yet a bia?”
Hasael din jiin a, “U yet nan a saa la laafiawa.”
15 Ŋaan laa yent sanyiɔk, ki Hasael jii kuntir ki suunt nyun ni, ki dɔkin kpanbar na
numpo, ki u gbar foon ki kpo.
Li poorpo ki Hasael gaar Ben-hadad naan ki teen Siria kpanbar.

Ki jiin Juda kpanbar Jehoram po
(2 Barkperii 21.1-20)

16 Ahab bija Joram nba dii Israel naan, li bina ŋanŋmu ni, ki Jehosafat bija Jehoram
dii Juda naan,
17 ki mɔk bina piintaa nan ŋanlee, ki kar Jerusalem bina ŋanniin.
18 U ŋaapoo din tee Ahab bipooe, li paak, ki ŋɔɔ Jehoram tuun Israel kpanbara biit na
booru, nan Ahab ŋaateeb nba din tuun na. U din tun biit ki tur Yennu,
19 ŋaan Yennu din ki loon wun biir Juda, kimaan u din senn mɔsonn ki tur u toontunnɔ
Defid nan u yaaboonae sii yɔɔ dia u niib.
20 Jehoram nba din tee Juda kpanbar yoo nba na, ki Edom teeb yêt bin weiɔ, ŋaan
dinn bi tiɔŋ kpanbar.
21 Ki Jehoram jii u taantorit ki saan Sair doo ni. Waa baar leŋ yoo nba ki Edom
kunkɔnkɔnna ŋaa loon ŋɔɔ nan u kunkɔnkɔnna. Nyiɔk na ki ŋɔɔ nan u taantorit
ŋmakit-teeb gbaa ki saa nyii bot, ki u kunkɔnkɔnna na mun yat ki kun bi doi ni.
22 Edom ji din nyii Juda yent nie li yoo na. Li yoo maŋe ki Libna doo mun bia yêt Juda
weiu.
23 Linba kur ki Jehoram din tun, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant ni.
24 Jehoram din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni, ki u bija Ahasia dii naan.

Ki jiin Juda kpanbar Ahasia po
(2 Barkperii 22.1-6)

25 Ki Ahab bija Joram nba tee kpanbar ki dia Israel teeb, li bina piik nan ŋanlee nie,
ki Jehoram bija Ahasia dii Juda naan,
26 ki tee bina piinlee nan ŋanlee, ki kar Jerusalem binyennkɔɔ. U naa din tee Atalia,
ki tee kpanbar Ahab bipoo, ki tee Israel kpanbar Omri yaaboonn.
27 Ahasia diamm nba din tee Ahab na, u din tun ki biir Yennu nan Ahab ŋaateeb nba
din tun nae.
28 Kpanbar Ahasia din taan Israel kpanbar Joram po, ki bi faa tɔb ki took Siria kpanbar
Hasael. Kunkɔnkɔnna na din took leeb, Ramof doo nba be Gilead tiŋ ni na, ki Joram la
daŋ tɔb na ni.
29 U din jen Jesreel doo nie a wun teb u mɔŋ, ki Ahasia saan leŋ a wun foontɔ.

9

Biaŋinba ki bi dinn Jehu naan

1 Yennu sɔkinii Elaisa din yiin sɔkinpaanii na yenɔ ki yetɔ a, “Teent siir ki saan Ramof
doo nba be Gilead tiŋ ni na. Jiin olif tiinii kpan sɔɔr,
2 ki fi-i baar leŋ, fan lon Jehu boor, wunba tee Jehosafat bija, ki tee Nimsi yaaboonn
na. Nyintɔ u leeb boor ki kɔɔ nanɔ diiuk ni, i banlee,
3 ki kpaar olif tiinii kpan na u yur paak, ŋaan yetɔ a, ‘Yennu yeen nan u dinta Israel
naan.’ Li poor po fan yaat yiama.”
4 Ki Yennu sɔkiniipaaŋ na saan Ramof,
5 ki saa la kunkɔnkɔnna saakab mɔk tintaanu. Ki u yet a, “Chanbaa, n mɔk nakinii ki
loon man wanna.”
Ki Jehu boiɔ a, “A piak nan ti ŋmee?”
Ki u jiin a, “Chanbaa, n piak nan fine.”
6 Ki bi banlee kɔɔ diiuk ni, ki sɔkiniipaaŋ na kpaar olif tiinii kpan na ki mɔɔn Jehu
yur paak, ŋaan yetɔ a, “Yennu nba tee Israel teeb Yomdaanɔ na yeen a, ‘N dinna naan,
ki a teen n niib Israel teeb kpanbar dinna.
7 A kpi a chanbaa kpanbar, wunba tee Ahab bija na, ki man fit dat Jesebel tubir, kimaan
waa din kpii n sɔkiniinba nan n toontunlia na paak.
8 Ahab ŋaateeb nan u yaaboona kur tee bin kpoe; see ki n boon u booru ni jab kur,
saakab nan waas kur yomm.
9 N saa tun u ŋaateeb nan maa tun Israel kpanbara nba tee Jeroboam nan Baasa
ŋaateeb biaŋinba nae.
10 Bi kan pii Jesebel. Bɔie saa di u gbanant, Jesreel yent ni.’ ” Sɔkiniipaaŋ na nba pak
gbenn, ki u nyii chiar.
11 Jehu din ŋmat u saakaleeb na boor; ki bi boiɔ a, “Labaarii? Waatɔ maŋ yaa bee a
boori?”
Ki Jehu jiin a, “I mi waa loon linba.”
12 Ki bi yet a, “Aaii, ti ki mi. Pakin timm waa yet linba.”
Ki u jiin a, “U pakin nan Yennu yeen a u dinnin Israel naama.”
13 Li yoo na ki Jehu saakaleeb na lat bi liata taaŋmaata paak, a Jehu n set li paak, ki
peeb naatuna ki hoot a, “Jehu-e tee kpanbar.”

Ki jiin Israel kpanbar Joram kpinu po

14-15 Jehu din lor bonbiir ki jiin Joram po, ki sɔɔ ki Joram be Jesreel, ki teeb u daŋ nba
ki u din la tɔb ni, Ramof, yoo nba ki bi kɔn nan Siria kpanbar Hasael na. Jehu din yet
u saakaleeb a, “Li-i tee ki i see n poorpo, yii mi ki sɔɔ saa ŋmiat ki nyi Ramof ki saan
kpaan binba be Jesreel na.”
16 Waa yet nna, ki u kɔɔ u toruk ni ki saa Jesreel. Joram din daa ki la laafia, ki Juda
kpanbar Ahasia be leŋ ki foontɔ.
17 Guutɔɔ nba be toonn ni, difoouk paak, Jesreel na, din la Jehu nan u jab baat. Ki u
yet a, “N la jasiab baat.”
Ki Joram jiin a, “Tumin taanjakirɔ ki wun saan laan bi tee yɔɔsnba amii dataie.”
18 Ki toomu na jak u taamm ki saan yet Jehu a, “Kpanbar na loon wun bann faa baat
naasinyɔɔsir koo dataare.”
Ki Jehu jiinɔ a, “Li ki tee a toonn kaa. Ii waa n poor.”
Ki guutɔɔ nba be difoouk paak na yet a toomu na baar niib nawa, ŋaan u ki jenti.
19 Ki bi ŋamm tun toomu, ki u saan boi Jehu li buboit booru; ki Jehu jiin a, “Li ki tee
a toonn kaa. Ii waa n poor.”
20 Ki guutɔɔ na ŋamm yet a toomu na baar niib nawa, ŋaan u ki jenti; a wunba gar
tɔɔnn na ŋmakitir u toruk nan u tee waatɔ nae, nan Jehu nba ŋmakitir biaŋinba na.
21 Ki kpanbar Joram tur mɔb a bin teen u taantoruk siir. Ki bi teen siir, ki ŋɔɔ nan
kpanbar Ahasia kɔɔ, sɔɔ kur nan u toruk, ki saan a bin chet Jehu. Bi din saa chetɔ Nabof
sarwaauk nie.
22 Ki Joram boiɔ a, “A baat manu baaru amii?”
Ki Jehu jiin a, “Manu saa piin nlee ki be, yoo nba ki jabaabunu nan patmannu nba ki
a naa Jesebel din piin na bia daa be na?”
23 Ki Joram pak nan kunkɔsaakar a, “Ahasia, nabiiuk, nabiiuk.” U yet nnae, ŋaan
ŋmant u taantoruk ki chiar.
24 Ki Jehu jii u tɔrbann nan peenu ki tɔ soor Joram bɔpiat ni, ki li saar u wub, ki u baa
u taantoruk ni ki kpo.

25 Ki Jehu pak Bidkar, wunba tee u sommtɔɔ na a, “Jiin u gbanant na ki lu Nabof
sarwaauk na ni. Tiat nan min nan fin nba daan waa kpanbar Joram baa Ahab poorpo
na, Yennu daan pak mɔbona nae ki tur Ahab a,
26 ‘N won la Nabof nan u bonjai kpinu, ki senn nan n mun saa dat a tubir sarwaauk
na niŋe.’ ” Ki Jehu pak u sommtɔɔ Bidkar a, “Jiin Joram gbanant ki lu Nabof sarwaauk
na ni, ki lin gbeen Yennu mɔsonn na.”

Ki jiin kpanbar Ahasia kpinu po

27 Kpanbar Ahasia nba la linba tun na, ki u be u taantoruk paak ki chiar saan Bef
Hagann, ki Jehu waa beerɔ. Jehu din pak u jab a, “Kpin u mun man.” Ki bi paanɔ daŋ,
yoo nba ki u be u taantoruk paak ki tɔk sɔnu nba saa Gur, ki li kpia nan Ibleam doo na,
ŋaan u din yabir ki saan ki saa baar Megido dooewa, ki ji kpo.
28 U saakab din jii u gbanant ki kpeen toruk ni, ki kun nann Jerusalem, ki saa pii
kpanbara kaat ni, Defid doo ni.
29 Ahab bija Joram nba din dii Israel naan, li bina piik nan yenn nie, ki Ahasia dii Juda
naan.

Ki jiin kpanbar ŋaapoo Jesebel kpinu po

30 Jehu din baar Jesreel. Jesebel din gbat linba tun kur, ki lon chɔrɔ, ki ŋamm u yut,
ki ji be kpanbar ŋaadiiuk ni sanpaapowa, ŋaan dɔɔn takorbonn ni, ki gorii sɔnu paak.
31 Ki Jehu nba tan baar kɔɔ doo na tammɔb na, ki Jesebel yikin ki yetɔ a, “Fin nba tee
a tɔɔndaanɔ kpiirɔ nan Simri nba din tee biaŋinba na, a loon bee nna?”
32 Ki Jehu gokit got ŋaan tian a, “Ŋmee taa n po?” Ki kpanbar ŋaasaakab banlee koo
bantaa dɔɔnt takorbonn ni ki got Jehu.
33 Ki Jehu yetib a, “Lumin poo maŋ tiŋ ni na man.” Ki bi jiiu ki lu-u; ki u sɔn put ki
lann dikpinn nan taanii na. Ki Jehu jii u taanii nan taantorit ki ŋmaa u gbanant,
34 ki gar kɔɔ kpanbar ŋaak ki dii jeet. Li poor poe ki u yet a, “Jiin poo nba ki mɔtont
waau na ki piiu, kimaan u tee kpanbar bipooe.”
35 Ŋaan binba din sik a bin jiiu ki pii na din ki la u gbananti, see yukpabuk kuukɔɔ,
ki pukin u nii nan u taa kpaba.
36 Baa wann Jehu linba na ki u yet a, “Yennu nba wann nan linba saa tume na, yoo
nba ki u din te ki u toontunnɔ Elaija pak a, ‘Bɔie saa ŋman Jesebel gbanant, Jesreel yent
ni.
37 U gbanant saa biar dɔɔ nan naabint nae, ki sɔɔ kan fit yet a, Jesebel gbanante na.’
”

10

Ki jiin Ahab yaaboona kpinu po

1 Ahab yaaboona din tee piinlore-e, ki kar Samaria doo ni. Jehu din sɔb gbant ki tur
doo na diateeb nan tɔɔndamm, nan Ahab waas got-teeb.
2 Gbouŋ maŋ mɔmaan din tee a: “Kpanbar yaaboona na be i nuu nie, ki taanii nan
taantorit nan jatiat nan digbanpaara na bia be i nuu ni. Li paak, yi-i la gbouŋ na yoo
nba,
3 yin nyinn kpanbar yaaboona na ni wunba jaŋ, ki dinnɔ naan, ki tuu kɔn sommɔ.”
4 Jaŋmaanii din soor Samaria doo diara na, ki bi piak a, “Ti saa teen nlee ki kɔn nyann
Jehu? Kpanbar Joram nan kpanbar Ahasia gbaa din ki fit kɔn nyannɔ.”
5 Ki saakɔɔ nba gorii kpanbar ŋaak na nan saakɔɔ nba gorii doo na paak, nan
tɔɔndamm nan kpanbar waas got-teeb na kur taan ki tur Jehu mɔb nba na a, “Ti tee a
toontunnae, ki teen siir nan tin tun linba kur ki a wann. Ŋaan ti kan dinn sɔɔ naami.
Tumin linba kur ki a loon.”
6 Ki Jehu ŋamm sɔb gbouŋ ki yetib a, “Li-i tee ki i mi nan i see n poor ki teen siir nan
yin tun linba kur ki n wanni, wonn nna yoo, ii won baar nan kpanbar Ahab yaaboona
yura ki turin, Jesreel doo ni.”
Ahab yaaboona piinlore na din be Samaria tɔɔndamm na nii nie, ki bi wubiib.
7 Baa la Jehu gbounleer na yoo nba, ki bi kpii Ahab yaaboona piinlore na kur, ki jii bi
yura kpeen kpanchibit ni, ki saan tur Jehu, Jesreel doo ni.
8 Ki Jehu nba gbat nan bi baar nan Ahab yaaboona yura na, ki u yetib a bin poonir
kpeka ŋanlee, doo na tammɔb ni, ki lii dɔɔ ki saa tuu sanyaleeuk.
9 Laa yent sanyiɔk, ki u baar tammɔb na ni ki tan pak niib nba be leŋ na a, “Mine din
lor bonbiir kpanbar Joram paak, ki kpiiu. Li biit ki waa i sɔɔ; ŋaan lamme kpii niib na
kuri?
10 Nae want nan Yennu nba din pak linba kur ki jiin Ahab yaaboona po na saa mann
mɔnii. Yennu tun linba ki u din senn mɔsonn ki te ki u sɔkinii Elaija pak nawa.”

11 Li yoo ki Jehu kpii binba kur din tee Ahab nikpiimm, ki be Jesreel doo ni na kur, nan
u toona saakab, nan u yɔɔsnba, nan u patmannteeb kur. Nan yenɔkɔɔwa din ki biari.

Ki jiin kpanbar Ahasia nikpiimm kpinu po

12 Ki Jehu nyii Jesreel ki saa Samaria, ki saa baar siaminba ki bi yi "Pekpaarii Kaaŋ"
na,
13 ki chet Ahasia nba din tee Juda kpanbar na nikpiimm, ki boib a, "I tee lamme?"
Ki bi jiin a, "Ti tee kpanbar Ahasia nikpiimme. Ti saa Jesreel-e a ti saa foont kpanbar
ŋaapoo Jesebel waas, nan binba tee naan diira na."
14 Ki Jehu yet u jab na a, "Sootib foot." Ki bi soorib, ki u kpiib bootuk nba be leŋ na
boor. Bi kur din tee niib piinna nan banlee-e. Nan yenɔkɔɔwa din ki biar.

Ki jiin Ahab nikpiimm nba biar na kpinu po

15 Jehu din ŋamm soor sɔnu ki saa ki saa chet Jonadab, ki u tee Rekab bija. Jehu din
foontɔ ŋaan yet a, "Min nan fin dudukit tee yommo. A saa set n poora-a?"
Ki Jonadab jiin a, "N saa set a poora."
Ki Jehu ji yet a, "Tantir a nuu." Ki u tant u nuu, ki Jehu datɔ ki donnɔ toruk na paak,
16 ki yetɔ a, "Baat ki tan la nan a ninbinn maa jii n mɔŋ ki tur Yennu biaŋinba." Ki bi
kur jak toruk na ki saan Samaria.
17 Baa baar leŋ yoo nba ki Jehu kpii Ahab nikpiimm kur, ki nan yenɔkɔɔwa ki biari.
Yennu din poŋ pak Elaija nan linba na tan saa tuma.

Ki jiin tingbann Baal jiant-teeb kpinu po

18 Ki Jehu yiin Samaria niib kur ki yetib a, "Kpanbar Ahab din jiant tingbann Baal na
waame, ŋaan min Jehu saa jiantɔ bonchiann.
19 Yiint Baal sɔkiniinba na kur, nan u jiant-teeb kur, nan u mannteeb kur, ki bin lakin.
Sɔɔ daa biati; n yaa n mann marunjaanne ki tur Baal, ki wunba ki baar leŋ, see ki bi
kpiiu." (Jehu din teen selimiie, a wun kpi Baal jiant-teeb na kur.)
20 Li poorpo ki Jehu yet a, "Sent Baal jiantu daar man, ki lin tur Baal baakir." Ki bi
mɔn daar maŋ,
21 ki Jehu tur mɔb Israel kur po. Binba din jiantir Baal na kur din baare; nan
yenɔkɔɔwa din ki biar. Ki bi kur kɔɔ Baal jiantu diiuk na ni, ki gbee li kur po.
22 Li yoo na ki Jehu pak manntɔɔ nba gorii Baal jiantu liant paak na, a wun baar nann,
ki tan tur Baal jiant-teeb na.
23 Li poor po ki Jehu nan Rekab bija Jonadab kɔɔ Baal jiantdiiuk ni, ki pak niib na a,
"Ŋaant man ki binba jiantir Baal na kuukɔɔe-ii be nna. I daa te ki binba jiantir Yennu
na pukii nna."
24 Ki ŋɔɔ nan Jonadab kɔɔ a bin mann maruŋ, ki joo piinii ki tur Baal, ŋaan sɔɔ ki u
senn jab piinniin nanyer ki yetib a, "Ii kpi niib na kur; wunba ŋaan ki bi yenɔkɔɔ paak,
li daanɔ manfoore saa pa wunba chiar na paak."
25 Jehu nba jii piinii nan maruŋ na ki tur Baal ki gbenn, ki u yet guuteeb nan toona
saakab na a, "Kɔɔn man ki kpi bi kur. I daa te ki bi sɔɔ paakiti." Ki bi nɔɔt bi jukbanjai
ki kɔɔ kpii bi kur, ki nyinn bi gbanant nanyer. Li poorpo ki bi kɔɔ nɔɔk ni diiuk na ni,
26 ki nyinn tingbann Baal na ki joor muu,
27 ki biirir nan u jiantu diiuk na, ki kpint jiantu diiuk na ki teenir baanjira; li daa tee
baanjira nan dinna.
28 Jehu din teen nnae ki piin Baal jiantu, Israel tiŋ ni.
29 Ŋaan u din tokii kpanbar Jeroboam, wunba din kɔɔn Israel teeb biit ni, ki bi jiantir
salima naajabis nba ki u din senn Betel nan Dann doi ni na.
30 Ki Yennu yet Jehu a, "Linba kur ki n loon fan tun ki tur Ahab maaru, a tuma. Li
paak n sent mɔsonn ki teena, nan a yaaboona ki saa tuu yaaboonna ni, bi sii tee Israel
kpanbarae."
31 Ŋaan Jehu din ki sak Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na mɔb nan u par kur; u din tokii
Jeroboam nba din kɔɔn Israel teeb biit ni na marimae.

Ki jiin Jehu kuun po

32 Li yoo Yennu din piin ki waant Israel teeb yente. Siria kpanbar Hasael din kɔn
nyann Israel yent
33 nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na, ki saan diitu po ki saa baar Aroer doo nba be
Arnonn mɔkir po na. Linba na din kpab nan Gilead nan Basann yent, siaminba ki Gaad
nan Rubenn nan Manase booru yent din be na.
34 Linba kur ki Jehu tun ki pukin, nan u par toona, li sɔb be Israel kpanbara barkperii
gbant ni.
35 U din kpo, ki bi piiu Samaria, ki u bija Jehoahas gaar u naan.

36 Jehu din dii Israel naan ki kar Samaria bina piinlee nan ŋanniime.

11

Ki jiin Juda poobat Atalia po
(2 Barkperii 22.10–23.15)

1 Yoo nba ki kpanbar Ahasia naa Atalia gbat u bija kpinu maŋ po na, ki u tur mɔb a
bin kpi niib nba kur tee naan ŋaateeb na.
2 Ahasia bija Joas kɔɔe din tan tinn. Bi din yaa bin kpi ŋɔɔ nan leeb nae, ŋaan ki
u poorɔ Jehoseba tinnɔ. Jehoseba din tee kpanbar Jehoram bipooe, ŋaan tee Ahasia
niipoo. U din jii ŋɔɔ nan wunba yɔɔrɔ nae ki kɔɔmm didɔɔtuk ni, Yenjiantu ŋasaakak
na ni, ki bɔrɔ, ki Atalia ki kpiiu.
3 Jehoseba din bɔrɔ bina ŋanloobe ki goriiɔ, ki u be Yenjiantu ŋasaakak na ni, li yoo
na ki Atalia tee poobat.
4 Ŋaan bina ŋanlore ni ki Yennu manntɔɔ Jehoyada tun boi kpanbar guuteeb, nan
kpanbar ŋaak guuteeb saakab po, ki pakib nan bin baar Yenjiantu ŋasaakak boor. Leŋe
ki u te ki bi por ki lor mɔlor nan bi saa sak waa yaa wun tun linba na. U din wannib
kpanbar Ahasia bija Joas,
5 ŋaan turib sennu na a: “Yi-i baar toonn jiantu daar, i bɔkitu muntaa ni yenn sii guu
kpanbar ŋaake,
6 ki bɔkleer na guu Sur tammɔb, ki bɔkir nba biar na mun guu tammɔb nba be guuteeb
poorpo na.
7 Koonn munlee nba foi jiantu daar na tee bii guu kpanbar Joas-e, Yenjiantu ŋasaakak
na boor.
8 Li tee yin nyinn i jukbanjaie kii guu kpanbar na, siaminba kur ki u saa. Ii kpi wunba
kur nakini.”
9 Ki saakab na sak Jehoyada mɔb, ki baar nan bi jab u boor, binba foi jiantu daar maŋ
nan binba tuun toonn kur.
10 U din jii kpana nan naagbankɔŋa nba tee kpanbar Defid yar, ki din tuu be Yenjiantu
ŋasaakak ni na ki turib,
11 ki senn jab na nan bi saata Yenjiantu ŋasaakak na tɔɔnn po, a bin guur kpanbar
na.
12 Ki Jehoyada nyinn kpanbar Joas nanyer, ki jii naan fokirik ki yirimɔ, ki jii gbouŋ
nba ki mɔmaan nba ŋmakitir naan be leŋ na ki turɔ. Li yoo ki bi kaan Joas naangbant
paak, ki mɔɔnt, ki niib na poi niipoot ki hoot a, “Kpanbar na manfoor n fɔkit.”
13 Ki poobat Atalia gbat fuut nba ki guuteeb nan niib fu na, li paak ki u kakit saan
Yenjiantu ŋasaakak na boor, siaminba ki nibur tikir na.
14 Leŋe ki u la kpanbarpaaŋ maŋ see ki kpia jiantu ŋasaakak na kunkɔɔ boor, nan
bi kaar nba tee na. Saakab nan naatunpebira din see ki lintɔwa, ki niib na yikin nan
kpinkpammuk, ki peeb naatuna. Atalia wutoor din doo, ki u pat u tiat ŋaan tantir a,
“Nabiiuk, nabiiuk.”
15 Jehoyada din ki loon bin kpi Atalia Yenjiantu ŋasaakak na boori. Ŋanne ki u yet
kunkɔnkɔnna saakab na a, “Jiimɔ ki gar nanɔ guuteeb na sinsuuk ni. Wunba loon wun
tinnɔ, yin kpi li yɔɔ.”
16 Ki bi soorɔ ki saan nanɔ kpanbar ŋaak, ki saa kpiiu taamm tammɔb na ni.

Biaŋinba ki Jehoyada lebit niib na binbeŋ
(2 Barkperii 23.16-21)

17 Ki manntɔɔ Jehoyada te kpanbar Joas nan niib na lor mɔlor nan Yennu, a bi sii tee
Yennu niib; u bia din te ki kpanbar na nan u niib lor mɔlora ki tur bi leeb.
18 Ŋanne niib na saan yeer tingbann Baal jiantu diiuk na, ki bet maruŋ binbinta nan
pata, ki kpii Baal manntɔɔ Matann, binbinta na tɔɔnn po.
Jehoyada din senn guuteeb, Yenjiantu ŋasaakak na boore,
19 ŋaan ki ŋɔɔ nan kunkɔnkɔnna saakab na, nan kpanbar guuteeb na, nan kpanbar
ŋaak guuteeb na chian kpanbar na, ki nyii nanɔ Yenjiantu ŋasaakak ni, ki saan nanɔ
u ŋaak ni, ki niib na wei saan. Joas din kɔɔ guuteeb tammɔb na ni, ki kar naan gbant
paak.
20 Niib na kur din gbee nan parpeenne, ki doo na ŋmin, kimaan bi kpii poobat Atalia,
naan ŋaak niwa.
21 Joas din mɔk bina ŋanlore-e ki dii Juda naan.

12

Ki jiin Juda kpanbar Joas po
(2 Barkperii 24.1-16)

1 Israel kpanbar Jehu naan bina ŋanlore nie, ki Joas dii Juda naan, ki kar Jerusalem
bina piinna. U naa sann din tee Sibia-e, ki nyii Beerseba.
2 Joas manfoor ni kur, u din tuun linba mei Yennu par, kimaan manntɔɔ Jehoyada-e
din kɔɔntɔ yan,
3 ŋaan u din ki biir patmannboa na, ki niib na din mann maruŋ ki jokit bonnunubit
leŋ.
4 Ki Joas tun yiin mannteeb na, ki tan betib a bii bɔrii likirii nba ki bi gaan ki jiin
Yenjiantu ŋasaakak maruŋ po, linba ki niib na pa ki li tee yoo kur maruŋ, nan yanbɔɔ
piinii po na.
5 Manntɔɔ kur tee sii dia waa mann binba maruŋ na likiriie, bi sii dia likirii maŋe ki
ŋammi Yenjiantu ŋasaakak na, laa kpaa talas biaŋinba na.
6 Ŋaan mannteeb na din ki ŋamm siar, Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki saa tuu Joas naan
bina piinlee nan ŋantaa ni.
7 Ŋanne ki kpanbar na yiin Jehoyada nan mannteleeb ki boib a, “Bee ki i ki ŋamm
jiantu ŋasaakak na? Laa nyii mɔtana ki saa, i ji kan dia likirii maŋ, ii jii tur, ki bii ŋamii
jiantu ŋasaakak na.”
8 Ki mannteeb na sak maan na, ki bia sak nan bi kan ŋamm siar bi tiɔŋ jiantu ŋasaakak
na ni.
9 Ki Jehoyada jii lakir ki fut fɔnn li yur paak, ki sennir maruŋ binbintir na boor, jiantu
ŋasaakak na tammɔb diitu po, ki mannteeb nba guu tammɔb boor na jii likirii nba ki
jiant-teeb tur na kur, ki teen lakir na ni.
10 Yoo nba kur ki likirii na yabit lakir na ni, kpanbar ŋaagbansɔbirɔ nan mannteeb
yudaanɔ na tuu baare, ki kan likirii na ki wuun bɔtoot ni.
11 Bi-i sɔb li mɔb yoo nba, bin jii ki tur binba gorii jiantu ŋasaakak ŋammu toona na,
ki bin pa kanpintanba na, nan tanmaara na,
12 nan tankpeerteeb na, ki bia daa taabii nan tana nba ki bi saa jii ŋamm ŋasaakak
na, ki bia pa panlia nba be.
13 Bi din ki nyint likirii maŋ ni ki naan nyubitii, koo kutsɔnii, koo naatuna, koo fita
bona, koo salimpeena koo salimmɔna bonsiari.
14 Bi din dia li kur ki pa toontunna nae, ki bia daa Yenjiantu ŋasaakak na ŋammu
bona.
15 Binba din gorii toonn na paak na din tee nimɔmme, li paak li din ki kpaa talas ki
bin wann saakab na baa jii likirii na ki tun toona biaŋinba.
16 Likirii nba ki niib tur ki li tee pann panu piinii, nan biit paak Yenpiinii na, bi din ki
tee ŋann lakir na ni; ŋann tee mannteeb na yare.
17 Li yoo na, kpanbar Hasael nba tee Siria kpanbar na lek Gaaf doo ki nyannir. Li poor
po ki u lor a wun lek Jerusalem.
18 Ki Juda kpanbar Joas jii piinii nba kur ki kpanbara nba din gar, ki tee Jehosafat
nan Jehoram nan Ahasia na, din tur Yennu na, ki pukin u piinii nan salima nba kur
be Yenjiantu ŋasaakak ni, nan kpanbar ŋaak, ki turir ki li tee piinii ki teen kpanbar
Hasael. Li yoo na ki kpanbar Hasael jii u kunkɔnkɔnna ki nyii namm Jerusalem.
19 Kpanbar Joas nba tun linba kur ki pukin, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant
ni.
20-21 Kpanbar Joas saakab din lor bonbiir ki jiin u po, ki bi ni banlee nba tee Simeaf
bija Josakar, nan Somer bija Jehosabad din kpiiu, ŋaak nba ki bi maa tiŋ nba ki bi din
gbeen na ni, ki li be Jerusalem yondo po, ki kpia sɔnu nba saa Sila na. Bi din pii Joas
kpanbara kaat nie, Defid doo ni, ki u bija Amasia gaar u naan.

13

Ki jiin Israel kpanbar Jehoahas po

1 Ki Ahasia bija Joas nba dii Juda naan li bina piinlee nan ŋantaa nie, ki Jehu bija
Jehoahas dii Israel naan, ki kar Samaria bina piik nan ŋanlore.
2 U din tee nan kpanbar Jeroboam nba gara ki u wei nae, ki tun biir Yennu ki kɔɔn
Israel teeb biit ni; u din ki nyik u yanbɔntoona.
3 Li paak ki Yennu wutoor doo Israel teeb paak, ki u te ki Siria kpanbar Hasael nan u
bija Ben-hadad kɔn ki nyant Israel teeb yoo nan yoo.
4 Ki Jehoahas miar Yennu, ki Yennu nba la Siria kpanbara dia Israel teeb nan biak na,
ki u gbat u miaru.

5 Yennu din tur Israel teeb tɔɔndaanɔ, ki u nyinnib Siria teeb nuu ni, ki Israel teeb na
ji din be bi yamani nan sinsinn na.
6 Ŋaan bi din ki nyik bi biit nba ki kpanbar Jeroboam din kɔɔmm li ni na, ki tukin tee
biit damm, ki te chicherpook Asera ninnauŋ na be Samaria.
7 Jehoahas kunkɔnkɔnna nba din tenn na tee taanjakira piinŋmue, nan taantorit piik,
nan kunkɔnkɔnna tusaa piik nba somm taatiŋ, kimaan Siria kpanbar din kpii binba biar
na kura, ki ŋmaa yotib nan tant na.
8 Linba kur ki kpanbar Jehoahas tun pukin, nan u par toona kur sɔb be Israel teeb
barkperii gbant ni.
9 U din kpo, ki bi piiu Samaria, ki u bija Jehoas gaar u naan.

Ki jiin Israel kpanbar Jehoas po

10 Juda kpanbar Joas naan bina piintaa nan ŋanlore nie, ki Jehoahas bija Jehoas dii
Israel naan ki kar Samaria bina piik nan ŋanloob.
11 U mun bia din tun biir Yennu, ki wei kpanbar Jeroboam nba din kɔɔn Israel teeb
biit ni na taa.
12 Linba ki kpanbar Jehoas tun, ki pukin u parcheenn kɔnn nba ki u din kɔn nan Juda
kpanbar Amasia na, li sɔb be Israel kpanbara barkperii gbant ni.
13 Jehoas din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni Samaria, ki u bija Jeroboam nba pukin
banlee na gaar u naan.

Ki jiin Elaisa kuun po

14 Yiarjaann din soor Elaisa, ki waa dɔɔ ki tee saa kpo na, ki Israel kpanbar Jehoas
baar a wun foontɔ, ki mɔ ŋaan yeen a, "N baa, n baa. Fine tuu tee Israel fat-tɔɔ nba
paar."
15 Ki Elaisa yetɔ a, "Lomin tɔrbann nan peenii waan." Ki Jehoas lon.
16 Ki Elaisa yet a wun teen siir nan tɔnu, ki kpanbar na teen nna, ki Elaisa jii u nii ki
paan kpanbar na nii paak.
17 Kpanbar na din wei Yennu sɔkinii na nba wannɔ biaŋinba ki loot takorbonn nba
took Siria po na, ki Elaisa yetɔ a, "Tɔn peenu maŋ." Kpanbar na nba tɔ peenu na yoo
nba ki Elaisa pak nan kunkɔsaakar a, "Fine tee Yennu peenu nba ki u saa jii ki nyann
Siria teeb. A saa kɔn nan Siria jab na Afek doo ni nan yoo nba ki a tan saa nyannib."
18 Elaisa din yetɔ a wun jii peenii nba biar na ki faa tiŋ. Ki kpanbar na jii faa tiŋ taar
muntaa ŋaan nyik.
19 Ki Elaisa wutoor doo, ki u yet kpanbar na a, "A bo saa faa munŋmu koo munloobo,
ki a bo saa nyann Siria jab fas fas, ŋaan a ji saa nyannib muntaa kɔɔe."
20 Elaisa din kpo, ki bi piiu.
Binn kur, Moab jab din kɔn nan Israel jabe.
21 Dasiar ki Israel teeb tan yaa bin pii nirɔ, ki la Moab jab na baat a bin lekib, ki bi jii
kuun na ki lu Elaisa kaauk ni, ŋaan chiar, ki kpeemmɔ na gbanant nba sii Elaisa kpaba
yoo nba, ki kpeemmɔ na yeent ki fiir kuun ni ki see.

Ki jiin Israel nan Siria tɔb po

22 Kpanbar Jehoahas naan yoo, Siria kpanbar Hasael din tuu dia Israel teeb diabiike,
23 ŋaan Yennu din ŋan ki bia mɔk ninbatinu namm. Yennu din ki chab ki Siria teeb
biirib, ŋaan u din sommitibe, kimaan u mɔlor nba ki u lor nan Abraham nan Aisak nan
Jakɔb na paak. U din ki ban tamm u niib po.
24 Siria kpanbar Hasael kuun poorpo, u bija Ben-hadad-e din gaar u naan.
25 Ki Israel kpanbar Jehoas kɔn nyann Ben-hadad taar muntaa, ki fat doi nba ki Ben-
hadad din gaar, yoo nba ki Jehoas baa Jehoahas dia Israel yent na.

14

Ki jiin Juda kpanbar Amasia po
(2 Barkperii 25.1-24)

1 Jehoahas bija Jehoas nba dii Israel naan bina ŋanlee ni, ki Joas bija Amasia dii Juda
naan,
2 ki tee bina piinlee nan ŋanŋmu. U din kar Jerusalem bina piinlee nan ŋanyia. U
naa din nyii Jerusalem-e, ki u sann tee Jehoadinn.
3 U din tuun linba gboot Yennu numm, ŋaan u din ki tee nan u yeeja kpanbar Defid
na; u din tun linba ki u baa Joas din tun na boorue.
4 U din ki bet patjiantboa na, ki niib na tukin ki mann maruŋ leŋ, ki jokit bonnunubit.
5 Amasia nba gaar yiikoo ki gbenn na, ki u kpii kpanbar ŋaasaakab nba din kpii u
baa na.

6 U din ki kpii bi waasi. U din tun nan Yennu nba wann Moses sennu ni nae a,
“Wadamm ki tee bin kpo bi waas toonbiit paaki; ki waas mun ki tee bin kpo bi baanba
toonbiit paaki, nisaarik tee wun kpo toonbiit nba ki u mɔŋ tun paake.”
7 Amasia din kpii Edom kunkɔnkɔnna tusaa piik, Yaarin Baauk ni. U din nyann Sela
doo tɔb ni, ki purir Jokteel, ki li tee li sann nan dinna.
8 Amasia din tun toomii Israel kpanbar Jehoas boor, ki loon bin kɔn.
9 Ŋaan ki kpanbar Jehoas jiin mɔb a, “Sianyoo ki Lebanonn kunkonn paak kunkoŋ
tun toomu kpek boor a, ‘Jiin a bipoo ki tur n bija ki wun kɔɔn;’ ki muuk ni bonkobuk
gaar ki ŋmaa kunkoŋ na ki kpii.
10 Tɔn, fin Amasia nyann Edom jaba, ki ji mɔk parbifaant. Ŋaant ki a japaat maŋ n
jaŋa, ki fii be ŋaak ni. Bee ki a kpaan biak nba saa di fin nan a niibi?”
11 Ŋaan Amasia din ki sak gbiinti, ki kpanbar Jehoas jii u jab ki saan kɔn nanɔ, Bef-
semes, Juda tiŋ ni.
12 Bi din nyann Amasia jab na, ki u jab maŋ kur chiar kun bi doi ni.
13 Jehoas din soor Amasia, ki kɔɔ Jerusalem, ki bet joonjouk na, laa nyii Efraim
Tammɔb boor ki saa tuu Lɔtik Tammɔb boor, ki li fɔkint tee taakaabii kobii ŋanlee.
14 U din jii likirii nan salima nba ki u la kur, nan Yenjiantu ŋasaakak ni bona kur, nan
kpanbar ŋaak ni mɔkint kur, ki kun nann Samaria, ki bia soor siab ki kun namm.
15 Linba kur pukin ki kpanbar Jehoas din tun, ki kpab nan u partɔb nba ki u faa Juda
kpanbar Amasia na, li kur sɔb be Israel kpanbara barkperii gbant ni.
16 Jehoas din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Samaria doo ni, ki u bija Jeroboam gaar
u naan.

Ki jiin Juda kpanbar Amasia kuun po
(2 Barkperii 25.25-28)

17 Ki Israel kpanbar Jehoas kuun poorpo, Juda kpanbar Amasia din dii bina piik nan
ŋanŋmu.
18 Linba kur pukin ki kpanbar Amasia din tun, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant
ni.
19 Jerusalem teeb din lor a bin kpi Amasia, ki u chiar ki saan Lakis, ŋaan ki u datai na
wei leŋ ki saa kpiiu.
20 Bi din paan u gbanant taamm paake, ki ŋmat nann Jerusalem, ki saa piiu kpanbara
kaat ni, Defid doo ni.
21 Ki Juda teeb dinn u bija Yusia naan, ki sɔɔ ki u tee bina piik nan ŋanloob.
22 Yusia baa kuun poorpo, u din ŋamm fat Elaf ki ŋamm maar.

Ki jiin Israel kpanbar Jeroboam-lɔɔ na po

23 Ki Joas bija Amasia nba dii Juda naan bina piik nan ŋanŋmu ni, ki Jehoahas bija
Jeroboam dii Israel naan, ki kar Samaria bina piinna nan yenn.
24 U din tun ki biir Yennu, ki wei kpanbar toŋ Jeroboam nba tee Nebat bija ki din kɔɔn
Israel teeb biit ni na taatɔk.
25 U din kɔn fat yent nba kur tuu tee Israel teeb yar sinsinn na, laa nyii Hamaf gaanu
gaŋ po, ki saa tuu Mɔk-kpeenn na diitu. Linba nae ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu din
senn mɔsonn ki te ki u toontunnɔ Jona, wunba tee u sɔkinii na pak. Jona baa din tee
Amitai-e, ki nyii Gaaf Hefer.
26 Yennu din la Israel teeb nba di biak bonchiann biaŋinba, ki sɔɔ din kaa ki saa
sommibi.
27 Ŋaan li din ki tee Yennu lor kaa nan wun biir Israel teeb chain chaini. Li paak ki u
te ki kpanbar Jeroboam nba tee Jehoas bija na nyinnib biak maŋ ni.
28 Linba ki Jeroboam maŋ din tun ki pukin, u partɔbii nba ki u faa, nan waa din fat
Damaskus nan Hamaf doi ki tur Israel teeb na, li kur sɔb be Israel kpanbara barkperii
gbant ni.
29 Jeroboam din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, ki u bija Sekaria gaar u naan.

15

Ki jiin Juda kpanbar Yusia po
(2 Barkperii 26.1-23)

1 Israel kpanbar Jeroboam-lɔɔ na naan bina piinlee nan ŋanlore niŋe, ki Amasia bija
Yusia dii Juda naan,
2 ki mɔk bina piik nan ŋanloob, ki kar Jerusalem bina piinŋmu nan ŋanlee. U naae
din tee Jekolia, ki nyii Jerusalem.
3 Yusia din tuun toonŋana Yennu tɔɔnn nan u baa nba din tuun nae.

4 Ŋaan u din ki biir tingbann jiant boa na, ki niib na tukin ki mann maruŋ leŋ, ki jokit
bonnunubit.
5 Yennu ji din te ŋaauk baa Yusia paak, ki saa tuu u kuun. U din kɔɔ u kɔɔe, ki bi bia
te ki u nyik toona kur, ŋaan ki u bija Jotam ji dia tiŋ na.
6 Linba kur ki Yusia tun ki pukin, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant ni.
7 Yusia din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni; ki u bija Jotam gaar u naan.

Ki jiin Israel kpanbar Sekaria po

8 Juda kpanbar Yusia naan bina piintaa nan ŋanniin niŋe, ki Jeroboam-lɔɔ na bija
Sekaria dii Israel naan, ki kar Samaria ŋmaarii ŋanloob.
9 U din tee nan kpanbara nba gar ki u wei nae, ki tun biir Yennu. U din tokii Nebat
bija kpanbar Jeroboam nba din kɔɔn Israel yanbɔmm ni na toonbiite.
10 Jabes bija Salum din lor biit ki jiin Sekaria po, ki kpiiu Ibleam doo ni, ŋaan gaar u
naan.
11 Linba kur ki Sekaria tun, li sɔb be Israel kpanbara barkperii gbant ni.
12 Ki Yennu nba din senn mɔsonn nba tur Jehu na gbee. U din yet a, “A yaaboona ki
saa tuu maaru munna ni sii yɔɔ di Israel naame.”

Ki jiin Israel kpanbar Salum po

13 Juda kpanbar Yusia naan bina piintaa nan ŋanyia niŋe, ki Jabes bija Salum dii Israel
naan ki kar Samaria ŋmaayeŋkɔɔ.
14 Gadi bija Menahem din nyii Tirsa ki saan Samaria ki kpii Salum, ŋaan gaar u naan.
15 Linba kur ki kpanbar Salum tun ki pukin, u lorbiit nba jiin kpanbar Sekaria po na
sɔb be Israel kpanbara barkperii gbant ni.
16 Menahem nba din nyii Tirsa ki saa na, ki u biir Tapua doo na fas fas, nan li niib nan
yent nba lintir kur, kimaan doo maŋ niib din ki jii bi mɔŋ ki turɔ. U bia din pit poob
nba mɔk poa nae.

Ki jiin Israel kpanbar Menahem po

17 Juda kpanbar Yusia naan bina piintaa nan ŋanyia niŋe, ki Gadi bija Menahem dii
Israel naan, ki kar Samaria bina piik.
18 U din tun biir Yennu, kimaan u tokii Nebat bija kpanbar Jeroboam nba din kɔɔn
Israel teeb biit ni na toonbiite nan u kuun.
19 Asiria kpanbar Tiglaf Pileser din lek Israel, ki Menahem turɔ salimpeena ankɔra
piintaa nan ŋanniin, a wun turɔ sommir, ki ŋɔɔ Menahem-ii mɔk yiikoo tiŋ na paak.
20 Menahem din mia Israel mɔkitae, ki sɔɔ kur pa salimpeena kuna piinŋmu-ŋmu. Ki
Tiglaf Pileser ji ŋmat kun u doo ni.
21 Linba kur ki Menahem din tun ki pukin, li sɔb be Israel kpanbara barkperii gbant
ni.
22 U din kpo, ki bi piiu, ki u bija Pekahia gaar u naan.

Ki jiin Israel kpanbar Pekahia po

23 Juda kpanbar Yusia naan bina piinŋmu niŋe, ki Menahem bija Pekahia dii Israel
naan, ki kar Samaria bina ŋanlee.
24 U din tun biir Yennu, ki tokii Nebat bija kpanbar Jeroboam nba din kɔɔn Israel teeb
biit ni na toonbiit.
25 Pekahia kunkɔnkɔnna saakɔɔ nba ki u sann tee Peka, ki u baa sann tee Remalia na,
din lor nan Gilead jab piinŋmu, ki kpii Pekahia, naan ŋaak dipaaruk na ni, Samaria doo
ni, ŋaan gaar u naan.
26 Linba kur ki Pekahia din tun ki pukin, li sɔb be Israel kpanbara barkperii gbant ni.

Ki jiin Israel kpanbar Peka po

27 Juda kpanbar Yusia naan bina piinŋmu nan ŋanlee niŋe, ki Remalia bija Peka dii
Israel naan, ki kar Samaria bina piinlee.
28 U din tun ki biir Yennu, ki wei Nebat bija kpanbar Jeroboam nba din kɔɔn Israel
teeb biit ni na toonbiit.
29 Yoo nba ki Peka din tee kpanbar nae, ki Asiria kpanbar Tiglaf Pileser kɔn nyann
Ijonn nan Abel Bef Maaka nan Janoa nan Kedes nan Hasor doi, nan Gilead nan Galilii
nan Naftali yentnba, ki jii niib na ki saan namm Asiria, ki teenib yommii.
30 Juda kpanbar Yusia bija Jotam naan bina piinlee niŋe, ki Ela bija Hosea lor lorbiiuk,
ki kpii kpanbar Peka, ŋaan gaar u naan.
31 Linba kur pukin ki Peka tun, li sɔb be Israel kpanbara barkperii gbant ni.

Ki jiin Juda kpanbar Jotam po

32 Israel kpanbar Remalia bija Peka naan bina ŋanlee niŋe, ki Yusia bija Jotam dii
Juda naan,
33 ki tee bina piinlee nan ŋanŋmu, ki kar Jerusalem bina piik nan ŋanloob. U naae
din tee Jerusa, ki u tee Sadok bipoo.
34 Jotam din wei u baa Yusia binbeŋe, ki tun linba ŋan Yennu tɔɔnn.
35 Ŋaan u din ki bet tingbann jiant boa na; ki niib na tukin ki mann maruŋ, ki jokit
bonnunubit leŋ. Jotam-e din ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak gaŋ po tammɔb na.
36 Linba kur ki Jotam tun ki pukin, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant ni.
37 Waa din tee kpanbar yoo nba nae, ki Yennu sint tun Siria kpanbar Resinn, nan Israel
kpanbar Peka, ki bi saan wor Juda.
38 Jotam din tan kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni, ki u bija Ahas gaar u
naan.

16

Ki jiin Juda kpanbar Ahas po
(2 Barkperii 28.1-27)

1 Israel kpanbar Remalia bija Peka naan bina piik nan ŋanlore niŋe, ki Jotam bija
Ahas dii Juda naan,
2 ki tee bina piinlee, ki kar Jerusalem bina piik nan ŋanloob. U din ki tuun u yeeja
kpanbar Defid toonŋana na booru, ŋaan tuun linba ki mei Yennu par,
3 ki tokii Israel kpanbara toonbiit. U din fit kpii u tiɔŋ bija ki mann mujoonu maruŋ ki
tur tingbann, ki tokii marinbiit nba ki niib na tuun. Niib maŋe ki Yennu din ber nyinnib
tiŋ na ni, ŋaan ki Israel teeb kɔɔ na.
4 Tingbann jiant boa kur, li kunkona paak nan tijakpera nyaka, Ahas din mann maruŋo
ki jokit bonnunubit.
5 Siria kpanbar Resinn nan Israel kpanbar Peka din ŋaaloon Jerusalem ki lekir, ŋaan
bi din ki nyann Ahas-i.
6 (Li sakir niŋe ki Edom kpanbar din ŋmat fat Elaf doo yiikoo, ki ber nyinn Juda teeb
nba kɔɔ leŋ na. Edom teeb na din kɔɔ Elaf-e, ki bia daa be leŋ.)
7 Ahas din tun toomii Asiria kpanbar Tiglaf Pileser boor nan mɔmaan na a, “N tee a
daabire nan a bija. Baat ki tan fatin Siria nan Israel kpanbara nba lekin na nuu ni.”
8 Ahas din jii likirii nan salima nba be Yenjiantu ŋasaakak ni na, nan kpanbar ŋaak
beka ni, ki tur kpanbar na, ki li tee piinii.
9 Tiglaf Pileser din tun Ahas loomm na, ki jii kunkɔnkɔnna ki lek Damaskus, ki nyannir,
ki kpii kpanbar Resinn, ki soor u niib ki teemm yommii, ki saan namm Kir.
10 Ki kpanbar Ahas nba saan Damaskus a wun chet kpanbar Tiglaf Pileser na, ki u
la maruŋ binbintir leŋ, ki tun toomii nan li ninnauŋ ki wann manntɔɔ Yuria laa naan
biaŋinba chib chib.
11 Ki Yuria maa maruŋ binbintir nba tee nan ŋann na, ki gbennira ki Ahas fit jen.
12 Ahas nba nyii Damaskus ki jen, ki u la nan bi maa binbintir nawa,
13 ki u joo bonkobit maruŋ nan jeet piinii li paak, ki bia mɔɔn daan piinii nan
weinanleeb piinii maruŋ na sɔn li paak.
14 Kutmɔnt binbintir nba ki bi din jii tur Yennu na din see binbint-paann na nan
Yenjiantu ŋasaakak na sinsuuk nie, ki Ahas chatir ki senn binbint-paann na gaŋ po.
15 Li poorpo ki u tur Yuria mɔb a, “Ii mann sanyiɔk ni mujoonu maruŋ, nan daajoouk
jeet maruŋ, nan mujoonu piinii, nan jeet piinii nba tee kpanbar yar, nan niib na yar,
nan niib na daan piinii, n binbint-gbeŋir na paak. A jii bonkobit nba kur ki a kɔtib na
sɔn ki mɔɔn li paak. Ŋaan a nyik kutmɔnt binbintir na ki lii tee buntir.”
16 Ki Yuria tun nan kpanbar nba wannɔ na.
17 Kpanbar Ahas din tukit tukit kutmɔnt torit nba be na, ki jii kutsɔnt nba tuu be li
paak na. U bia din tɔɔt kutmɔnt nyunbuuk nba tɔɔ kutmɔnt naajai piik nan banlee
poorpo na, ki sennir tana fiakir paak.
18 Ahas nba bia din loon wun maan Asiria kpanbar par na, ki u nyinn naan binbintir
taaŋmaata nba be Yenjiantu ŋasaakak ni na, ŋaan loon kpanbar yur po tammɔkɔɔkir
nba kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni na.
19 Linba kur ki kpanbar Ahas din tun, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant ni.
20 Ahas din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni, ki u bija Hesekia gaar u
naan.

17

Ki jiin Israel kpanbar Hosea po

1 Juda kpanbar Ahas naan bina piik nan ŋanlee niŋe, ki Ela bija Hosea dii Israel naan
ki kar Samaria bina ŋanyia.
2 U din tun biir Yennu-wa, ŋaan u biit na din ki baar kpanbara nba din dia Israel teeb
sinsinn na yari.
3 Asiria kpanbar Salmaneser din faa kpanbar Hosea tɔb, ki Hosea jii u mɔŋ ki chabɔ,
ki teenɔ jiɔŋ binn kur.
4 Ŋaan binsiar Hosea din tun toomii Ijipt kpanbar nba ki bi yiu So na boor, ki boi
sommir po, ki ji nyik binn kur jiɔŋ nba ki u tuu pa teen kpanbar Salmaneser na. Yoo
nba ki Salmaneser bann linba na, ki u te ki bi soor Hosea ki kɔɔnɔ dansarik.

Ki jiin Samaria baak po

5 Salmaneser din wor Israel ki ŋaa loon Samaria. Waa ŋaa loon na, li bina ŋantaa ni,
6 ki li tee Hosea naan bina ŋanyia ni, ki Asiria kpanbar Salmaneser nyann Samaria, ki
soor Israel teeb na ki teenib yommii, ki kun namm Asiria yent ni, ki saa kaan siab Hala
doo ni, ki kaan siab ki kpian Habor mɔkir ki li be Gosann yent ni, ki kaan leeb Media
doi ni.
7 Samaria din baa, kimaan Israel teeb tun ki biir bi Yomdaanɔ Yennu nba din fatib
Ijipt kpanbar boor, ki nyinnib Ijipt tiŋ ni nawa. Bi din jiantir patae,
8 ki waa niib nba ki Yennu ber nyinnib ŋaan ki bi kɔɔ na marinbiit, ki bia waa
marinbiit nba ki Israel kpanbara tuun na.
9 Israel teeb na din tuun linba ki bi Yomdaanɔ Yennu yet nan li ki ŋan nae. Bi din maa
tingbana jiant boae bi doi kur ni, laa nyii li digbanbis ki saa tuu li digbangbeŋa.
10 Jɔɔr kur paak nan tijakper kur nyakir ni, bi din chaan jiantu tanchaakaa, nan
chicherpook Asera ninnant,
11 ki jokit bonnunubit, tingbana maruŋ binbinta paak, ki waa niib nba ki Yennu ber
nyinnib na marinbiit. Bi toonbiit na din donn Yennu wutoore.
12 Bi din yêt Yennu sennu nba yaa bi daa jiantir yenbis nawa.
13 Yennu poŋ din tun u toomii nan u sɔkiniinba a bin kpaan Israel nan Juda teeb na
a, “Nyikin i toonbiit na, ŋaan sak n sennii nba ki n din tur i yeejamm, ki tan gaan tur n
toontunna nba tee sɔkiniinba, ki bi turi na.”
14 Ŋaan bi din ki saki, ki tee tubkangbata nan bi yeejamm nba din tee, ki ki teen bi
Yomdaanɔ Yennu yada na.
15 Bi din yêt Yennu wannue, ki ki dia mɔlor nba ki Yennu lor nan bi yeejamm na, ki
ki fiin u kpaanii na po. Bi din jiantir yenbise, linba kaa nyɔɔti, ki bi mɔŋ tan kaa nyɔɔti,
ki waa niib nba kɔɔ kpiab na taa, ki yêt Yennu sennu nba ki u yet a bi daa tokii leeb na.
16 Bi din biir bi Yomdaanɔ Yennu sennii kur, ŋaan nan kut naajabis banlee, ki bia
kpeer chicherpook Asera ninnauŋ, ki jiantir ŋmaabira nan tingbann Baal.
17 Bi din kpi bi bonpoi nan bonjaie ki li tee mujoonu maruŋ ki teen tingbana. Bi din
saa tanbiinpɔɔrii nan ninnyɔɔn damm boa, ki tuun toona nba ki mei Yennu pari, ki u
wutoor doo.
18 Yennu maŋ wutoor din doo ŋamm Israel teeb paak, ki u ber yatib u boor, ŋaan nyik
Juda booru kɔɔ.
19 Ŋaan Juda teeb na mun bia din ki sak bi Yomdaanɔ Yennu mɔbi, bi din tokii Israel
teeb marimae.
20 Ki Yennu yêt Israel teeb na kur, ki dat bi tuba, ki jiib kubin databiit nuu ni, nan waa
tan boontib ki gbenn fas fas.
21 Yennu nba din bɔkit Israel teeb ki nyinnib Juda teeb ni na, ki Israel teeb jii Nebat
bija Jeroboam ki teenɔ bi kpanbar. Jeroboam din te ki bi yêt Yennu, ki te ki bi kɔɔ
yanbɔngbeŋir ni.
22 Bi din wei Jeroboam, ki tun biit nba kur ki u tun na,
23 ki tan tuu yoo nba ki Yennu yat bi kur fas fas; nan waa din kpaanib biaŋinba, ki
li nyii u toontunna nba tee sɔkiniinba na mɔi ni, a u saa teemm na. Ki Asiria jab soor
Israel teeb na, ki saan namm yommisin ni, ŋamm Asiria teeb tiŋ ni, siaminba ki bi daa
be na.

Biaŋinba ki Asiria teeb kar Israel tiŋ ni

24 Asiria kpanbar din nyinn niib Babilonn nan Kuf nan Ifa nan Hamaf nan Sefarfaim
doi ni, ki kaanib Samaria doi ni, ki bi set Israel teeb nba ki bi nyinnib na taar ni. Bi din
yent doi na ki kɔɔ leŋ.
25 Baa din sint kar leŋ na, bi din ki jiantir Yennu, ki ŋɔɔ Yennu tun yanbɔra, ki bi kpii
niib maŋ siab.
26 Asiria kpanbar na din gbat nan niib nba ki u kaamm Samaria doi ni na ki mi tiŋ na
tingbann sennii, a li paak ki tingbann na tun yanbɔra ki bi kpii niib maŋ,

27 ŋanne ki kpanbar na tur mɔb a, “Mannteeb nba ki ti baar namm, ki bi tee yommii
na, yii te bi yenɔ n ŋmat leŋ, kii tumiib tiŋ na tingbann sennii.”
28 Ki Yennu mannteeb nba ki bi din soorib Samaria ki yaat namm na yenɔ ŋmat saan
kar Betel, ki tumii niib na biaŋinba ki bi sii jiantir Yennu.
29 Ŋaan niib nba be Samaria na din tukin maa yenbis ki sent jiantu diit nba ki Israel
teeb din maa na ni, ki kaann kur niib maa bi yenbis, doi nba ki bi kɔɔ na ni:
30 Babilonn teeb din maa bi tingbann Sukof Benof yenbik ninnauŋ nie, ki Kuf teeb maa
bi tingbann Nergal yenbik ninnauŋ ni, ki Hamaf teeb maa bi tingbann Asima yenbik
ninnauŋ ni,
31 ki Ifa teeb maa bi tingbana Nibas nan Tartak yenbis ninnant ni, ki Sefarfaim teeb
kpi bi waas ki mann mujoonu maruŋ ki teen bi yenbis Adra-melek nan Ana-melek.
32 Niib na bia din jiantir Yennu, ki gann bi ni booru booru ki teemm mannteeb,
tingbann jiantu boa, a bii mann maruŋ leŋ kii teemm.
33 Bi din jiantir Yennu, ŋaan bia jiantir tingbana, nan bi digbana nba ki bi nyii na kaar
nba tee.
34 Bi bia daa dia bi kaar maŋ nan dinna. Bi ki jiantir Yennu, bi bia ki dia u sennu nan
u wannu nba ki u din tur Jakɔb nba ki u purɔ Israel na yaaboona na.
35 Yennu din lor mɔlore nan Israel teeb ki yetib a: “I daa jiantir pata. I daa gbaant bi
tɔɔnn koo ki jiantib, koo ki mann maruŋ ki teemm.
36 Li tee yin sak min Yennu mɔbe. Mine nyinni Ijipt tiŋ ni nan yiikoo nan panchiɔŋ;
li tee yin jiant mine ki mann maruŋ ki turin.
37 Yoo kur, ii saak n sennu nan n mɔmaan nba ki n sɔb turi na. I daa jiantir yenbis.
38 I daa tammit mɔlor nba ki n lor nani na.
39 Ii saak min i Yomdaanɔ Yennu mɔb man, ki n saa nyinni i datai nuu ni.”
40 Ŋaan boorganu nba kar Israel tiŋ ni na din ki gbiinti, ŋaan waa bi mɔŋ kaar.
41 Niib maŋ din jiantir Yennu ŋaan bia jiantir yenbis; ki bi yaaboona bia daa tuun nna
nan dinna.

18

Ki jiin Juda kpanbar Hesekia po
(2 Barkperii 29.1-2; 31.1)

1 Ela bija Hosea nba din dii Israel naan bina ŋantaa niŋe, ki Ahas bija Hesekia dii
Juda naan,
2 ki mɔk bina piinlee nan ŋanŋmu, ki kar Jerusalem bina piinlee nan ŋanyia. U naa
sanne tee Abija, ki tee Sekaria bipoo.
3 U din wei u yeeja kpanbar Defid taar, ki tun linba ŋan Yennu boor.
4 U din biir tingbann jiant boa, ki yeer tanchaakaa na, ki bia biir chicherpook Asera
ninnant na. U bia din biir kutmɔnt waauk nba ki Moses nan, ki li sann tee Nehustann
na. Li yoo maŋ niib bia din jokit bonnunubit ki teenir baakir.
5 Hesekia din teen Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yada. Juda teeb ki mi la kpanbar ki u
tee nan Hesekia na, waa din daa ki dii naan, nan u naan poorpo kurawa.
6 U din saak Yennu mɔb ki gaan u maan, ki dia sennii nba kur ki Yennu tur Moses na
fanu, ki ki ban yêt Yennu mɔb.
7 Ki Yennu be nanɔ, ki u laat nyannu linba kur ki u tuun ni. U din kɔn nan Asiria
kpanbar ki yêt u mɔb.
8 U din nyann Filistia teeb ki saat bi kaaŋ kur, laa nyii digbanbis ki saan tuu
digbangbeŋa, ki kpab Gasa nan li yent kur.
9 Hesekia naan bina ŋanna ni, Hosea nba din dii Israel naan bina ŋanlore niŋe na, ki
Asiria kpanbar Salmaneser wor Israel tiŋ ki ŋaa loon Samaria.
10 Baa ŋaa loonir li bina ŋantaa nie, ki bi nyannir. Hesekia naan bina ŋanloob niŋe
na, ki li mun tee Hosea naan bina ŋanyia ni.
11 Asiria kpanbar na din soor Israel teeb ki teenib yommii, ki saan namm Asiria, ki
saa kaan siab Hala doo ni, ki kaan siab ki kpian Habor mɔkir ki li be Gosann yent ni, ki
kaan leeb Media doi ni.
12 Samaria doo din baa, kimaan Israel teeb na din ki sak bi Yomdaanɔ Yennu mɔb,
ŋaan biir mɔlor nba ki u lor namm na, ki bia yêt sennii nba ki Yennu toontunnɔ Moses
turib na. Bi din ki gbiint, ki bia ki sakiri.

Biaŋinba ki Asiria jab yaa bin lek Jerusalem
(2 Barkperii 32.1-19; Aisaya 36.1-22)

13 Kpanbar Hesekia naan bina piik nan ŋanna niŋe, ki Asiria kpanbar Senakerib lek
Juda doi nba ki bi maa joona ki lint na, ki nyannib.

14 Ki Hesekia tur Senakerib mɔb, Lakis doo ni a, “N tun biira, nyikin kɔnn na, ki n saa
pa-a linba kur ki a loon.” Kpanbar na gatu din tee a Hesekia n turɔ salimpeena tusaa
piik, nan salimmɔna tusir.
15 Hesekia din turɔ likirii nba kur be Yenjiantu ŋasaakak ni, nan u naan likbɔrboor.
16 U bia din jii salimmɔna nba ki u tiɔŋ din teen gana nan ganchaata paak, Yenjiantu
ŋasaakak ni na ki tur Senakerib.
17 Ki Asiria kpanbar na nyinn kunkɔnkɔnna bonchiann, ki bi nyii Lakis, ki saan wor
Hesekia, Jerusalem doo ni. Ki u saakajaana bantaa nba ŋmakitir kunkɔnkɔnna na nba
baar Jerusalem yoo nba, ki bi yent sɔnu nba ki tanluura be, ki li kpia bunbuŋ nba ki
nyun tɔkii ki nyi paapo nyundɔɔnn ni na.
18 Ki bi tun ki yiin kpanbar Hesekia, ki u saakab bantaa chetib. Ŋamme tee Eliakim,
ki u te Hilkia bija ki gorii kpanbar na ŋaak paak; nan Sebna, ki u tee kpanbar na
gbansɔbirɔ, nan Asaf bija Joa, wunba sɔbin naan maan na.
19 Asiria saakab na yenɔ din yetib nan kpanbar na loon wun bann linbae tur Hesekia
parcheenn nna.
20 U din yet a, “I dukin nan mɔbona saa fit set tɔb yan nan tɔb paŋ niwa-a? I dukii
ŋmee saa taani ki yin kɔn nan Asiria teebi?
21 I dukii nan Ijipt-e saa taani; ŋann sii tee nan nirɔ nba saa jii mɔɔnpeenn ki teen
patu nae; li saa jinte ki sɔr li daanɔ nuu. Ijipt kpanbar tee nnae ki tur wunba kur maa
u paak.”
22 Asiria tɔɔndaanɔ na din ŋamm yet a, “Koo i saa fit pakin nan i jii i mɔŋ ki gaan
i Yomdaanɔ Yennu paake-e? Yenjiantu diit nan u maruŋ binbintae ki Hesekia din biir,
yoo nba ki u yet Juda nan Jerusalem teeb a bii jiantir Yennu, maruŋ binbintir nba be
Jerusalem na kuukɔɔ boor.
23 N saa jii kpanbar na sann ni ki pooni. N saa turi taanii tusaa ŋanlee, li-i tee ki i saa
fit la jab ki bin jakib.
24 I poŋ kan fit ŋmaa Asiria saakɔɔ nba joont taar ni, ŋaan loon Ijipt teeb n turi
taantorit nan taanjakira.
25 I dukin nan Yennu kaa sommin ki n kɔn nyann i tiŋ na-a? Yennu tiɔŋo pakin nan
man lek i tiŋ na ki biirir.”
26 Ki Eliakim nan Sebna nan Joa pak tɔɔndaanɔ na a, “Chanbaa, pakin Aram teeb
maan ni ki turit. Ti gbia li maan. Daa piak Hiibru teeb maami, niib nba kur be joonjouk
paak na gbiine.”
27 Ki tɔɔndaanɔ maŋ jiin a, “I dukii a yimm nan kpanbar kuukɔɔ paake te ki kpanbar
na tumin a man tan pak linba na ki turini-i? Aaii. N bia piak ki teen binba kar joonjouk
paak nae; bi tan saa di bi tiɔŋ bint ki nyu bi tiɔŋ nyarin, nan yaa tan saa di i bint ki bia
nyu i nyarin biaŋinba.”
28 Li poorpo ki tɔɔndaanɔ maŋ fiir set, ŋaan pak Hiibru maan ni nan kunkɔsaakar a,
“Gbiintir linba ki Asiria kpanbar piakii na.
29 U kpaani nan i daa te ki kpanbar Hesekia kparimiini. Hesekia kan fit tinni.
30 I daa te ki u daaki ki i maa Yennu paaki. I daa dukii nan Yennu saa tinni, ki ber
Asiria kunkɔnkɔnna ki bi kan kɔn nyann i doo.
31 I daa gbiin Hesekia maami. Asiria kpanbar piaki a yin nyi doo na ni, ki jii i mɔŋ ki
turɔ. U bo saa chabi ki yin di i tiinii lɔɔna, ki bia nyu i bunbuna ni nyun,
32 ki tan tuu yoo nba ki kpanbar maŋ saa kaani tiŋ nba tee nan i yar na, siaminba ki
daan tiinii kpaant be, ki i sii laat daan, ki boroboro dii be, ki i sii tee boroboro; li tee tiŋ
nba gbee nan kpan tiiniie, kpan nan siat be leŋ. Li-i tee ki i tun linba ki u wanni na, i
kan kpo, ŋaan i sii be-e. I daa te ki Hesekia kpanni ki i dukii nan Yennu saa tinni.
33 Digbansiar tingbann mi tinnir Asiria kpanbar nuu ni-i?
34 Hamaf nan Arpad tingbana na be lia mɔtana? Sefarfaim nan Hena nan Ifa tingbana
na be lia? Bi sɔɔ din tinn Samaria-waa?
35 Nlee yooe ki digbana na kur tingbana din ban tinnib, ki nyinnib ti kpanbar na nuu
ni? Ki bee teen ki i dukii nan Yennu saa fit tinn Jerusalem-i?”
36 Niib na din ŋmine, nan kpanbar Hesekia nba wannib na, ki ki pak nan mɔbona.
37 Eliakim nan Sebna nan Joa din pat bi tiate nan parbiir, ŋaan saan ki wann kpanbar
Hesekia linba kur ki Asiria tɔɔndaanɔ na pak.

19

Biaŋinba ki kpanbar na boi Aisaya kpaanii po
(Aisaya 37.1-7)

1 Kpanbar Hesekia nba gbat maan na yoo nba, ki u pat u tiat nan parbiir, ŋaan lia
bɔtoouk liatir,* ki saan kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni.
2 U din tun Eliakim, wunba tee u ŋaasaakɔɔ; nan Sebna nan mannteeb saakab, a bin
saan Amos bija Aisaya, wunba tee Yennu sɔkinii na boor. Bi mun bia din lia bɔtoot
liatae.
3 Waa din turib mɔb nba a bin tur Aisaya-e na a: “Dinna tee biak daare; bi dat ti tuba,
ki ti dii feiwa. Ti tee nan poo nba tuu yaa wun mar, ŋaan paŋ kaa nan matuk nae.
4 Asiria kpanbar tun u saakawakitire, ki u baar sukii Yennu nba fo na. A Yomdaanɔ
Yennu n gbat sukit na, ki dat binba sukii na tuba. Li paak, a miar Yennu ti niib nba tinn
na paak.”
5 Aisaya nba gbat kpanbar Hesekia mɔb na,
6 ki u tur gatu na a, “Yennu beera nan a daa te ki Asiria jab na jeenta, nan baa yeen
a ŋɔɔ Yennu kan fit tinna na.
7 Yennu saa te ki kpanbar maŋ n gbat biyaa maan, ki ŋmat kun u tiɔŋ doo ni, ki ŋɔɔ
Yennu n te ki bin kpiu leŋ.”

Ki jiin jeenu munlee na po
(Aisaya 37.8-20)

8 Asiria tɔɔndaanɔ na din gbat nan kpanbar na nyii Lakis-a, ki kɔn nan doo nba kpia
nan Lakis, ki bi yir Libna nae; ki u saan leŋ a wun pak nanɔ.
9 Mɔmaan din baar Asiria jab na, a Sudann kpanbar Tirhaka gar Ijipt kunkɔnkɔnna
tɔɔnn, ki baat a bin worib. Kpanbar na nba gbat nna, ki u tur Juda kpanbar Hesekia
gbouŋ,
10 ki yetɔ a, “Yennu nba ki a teenɔ yada na paka nan a kan baa n nuu ni, ŋaan a daa
te ki li kpannani.
11 A gbia linba kur ki Asiria kpanbar tuun ki teen digbann nba kur ki u dukin a wun
biirir. A dukii nan a saa fit mir bota-a?
12 N yeejamm din biir Gosann nan Harann nan Resef doi, ki kpii Bef-edenn niib nba
din be Telasa na, ki bi tingbana din ki fit tinnibi.
13 Doi nba tee Hamaf nan Arpad nan Sefarfaim nan Hena nan Ifa na bat nba be lia?”
14 Ki kpanbar Hesekia gaar gbouŋ na toomii na boor ki karin. Li poorpo ki u saan
Yenjiantu ŋasaakak ni, ki saa paan gbouŋ na Yennu tɔɔnn,
15 ŋaan miar Yennu a, “Yennu nba tee Israel teeb Yennu, fin nba kar a naan binbintir
paak, bona nba mɔk kpinkpant† na paapo, fin kɔɔe tee Yennu, ki dia durinya na digbana
kur. Fine nan tingbouŋ nan sanpaak.
16 Yennu, gotir linba tuun ki teent mɔtana na. Gbiintir linba ki Senakerib piak ki sukii
fin Yennu nba fo na.
17 Yennu, ti kur mi nan Asiria kpanbara maŋ biir digbana bonchiann, ki yaan li doi,
18 ki joo bi tingbana nba tee bonninnant nan tikpeet nan tana ki nisaarii teen, ki li kaa
nyɔɔt na.
19 Ti Yomdaanɔ Yennu, nyintit Asiria jab na nuu ni, ki tingbouŋ na ni digbana kur n
bann nan fin Yennu kɔɔe tee Yennu.”

Ki jiin kpanbar Senakerib baak po
(Aisaya 37.21-38)

20 Ki Aisaya nakin ki pak kpanbar Hesekia a Yennu yet a, “N gbat a miaru ki jiin
kpanbar Senakerib powa.
21 Min Yennu yeen a: Jerusalem doo la fin Senakerib-e ki yisima.
22 A dukii a tuu sukii ki fiakit ŋmee na? A ki tur min Israel teeb kasii Yennu baakiri.
23 A tun toomii a bii dont bi mɔŋ n boor, nan fin nan a taantorit kɔn nyann Lebanonn
jɔjaana. A want a mɔŋ nan a chɔɔ leŋ kpek-foot nan leŋ tiŋanii, ki kɔɔ ki saa baar tiiuk
na sinsuuk ni.
24 A want a mɔŋ nan a gbiir bunbuna digbangana ni, ki nyuu li nyun, a ki a
kunkɔnkɔnna taa tɔŋ Nail mɔkir nyun, ki fɔɔrir.
25 “A ki mi gbat nan n lor linba na sianyooewa-a? Ki mɔtana ki n ji tumir. Mine tura
yiikoo, ki a tunn dojaana ki teenir langbent.
26 Binba din kɔɔ leŋ na din kaa paŋ. Bi din tiin jaŋmaaniie ki yorib. Bi din tee nan
kpaab ni mɔɔt nae, koo mɔɔt nba pia mɔpinn paak na, ki wɔruk baar koorib.
27 “Ŋaan n mi a benu kur, faa tuun linba nan faa saa sian. N mi faa donn wutoor n
paak biaŋinba.

---

* **19:1 19.1** Li want nan u mɔk parbiire. † **19:15 19.15** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

28 N gbat labaar ki jiin a wutoor nan a parbifaant maŋ powa, ki mɔtana n saa tuun
janpeenu a miar ni, ki kɔɔn garika a mɔb ni, ki tɔkin nana sɔnu nba ki a tɔkin baar na,
ki jiina.”
29 Ki Aisaya yet kpanbar Hesekia a, “Linba saa tun na sii tee nyinne. Binn na nan binn
nba waa na, i daa sii di muuk ni bonpipiate. Ŋaan binn nba ji saa wei na, i saa bur i dii
ki jaanir, ki bur tiinii ki di li lɔɔna.
30 Binba tinn ki be Juda na sii bintir nan tiik nba jiina tuu sik tinpɔɔr ni ki u loon
lɔɔna nae.
31 Niib sii be Jerusalem nan Sayɔnn kunkonn paak ki tee binba tinn, kimaan Yennu
loon linba na n tume.
32 “Yennu nba pak linba ki jiin Asiria kpanbar na poe na: ‘U kan kɔɔ doo na ni, koo
ki tɔ peenu ki jiin li po. Kunkɔnkɔnna nba lia naagbankɔŋa kan nakin doo na, koo ki
maa tɔb taaŋmaata ki lintiri.
33 Sɔnu nba ki u bo tɔkin baar na, u saa ŋmat tɔkin li sɔnue ki kun, ki poŋ kan kɔɔ
doo ni kaawa. Min Yennu-e pak na.
34 N saa kɔn doo na paak, ki saa tekirir, kimaan n tiɔŋ baakir paak, nan mɔsonn nba
ki n senn ki tur n toontunnɔ Defid na paak.’ ”
35 Li daar nyiɔk ki Yennu malaka saan Asiria jab kaaŋ na ni, ki saa kpii kunkɔnkɔnna
tusaa kobik nan piinniin nan ŋanŋmu. Li tan yent sanyiɔk, ki bi dɔɔ kpowa.
36 Ki Asiria kpanbar Senakerib chiar saan Ninefe.
37 Dasiar ki u tan jiantir u tingbann Nisrok, li jiantu diiuk ni, ki u bonjai banlee nba
tee Adra-melek nan Sareser na jii bi takoobii ki kpiiu, ŋaan chiar saan Ararat tiŋ ni. Ki
u bonjaleek, wunba sann tee Esar-hadonn na gaar u naan.

20

Ki jiin Hesekia baatuk nan u paaku po
(Aisaya 38.1-8, 21-22; 2 Barkperii 32.24-26)

1 Yoo na ni ki kpanbar Hesekia dɔɔ nan baatuk, ki ki fɔk nan kuun. Ki Amos bija
Aisaya, wunba tee Yennu sɔkinii na saan a wun lau, ki yetɔ a, “Yennu piaka nan li tee
fan ŋmakit bont kur fanue, kimaan a kan paaki. Teent siir nan kuun.”
2 Ki Hesekia ŋmant u numm ki tor dikpinn, ŋaan miar Yennu a,
3 “Yennu, tiat nan n waa-a fanu nan baakir, ki yiab yoo kur a man tun linba ki a loon.”
Li yoo na ki Hesekia piin ki mɔ nan parbiir.
4 Ki Aisaya yaat kpanbar na boor, nan waa tan gaar kpanbar ŋaasinsuuk ni dindouŋ
na,
5 ki Yennu pakɔ a wun ŋmat Hesekia, wunba dia ŋɔɔ Yennu niib na boor, ki pakɔ a,
“Min Yennu nba tee a yeeja Defid Yennu na gbat a miaru, ki bia la a ninnyuut nawa. N
saa tura laafia, ki daa ŋantaa ni a saa saan Yenjiantu ŋasaakak ni.
6 N saa te ki a manfoor n fɔkit ki pukin bina piik nan ŋanŋmu. N saa tinn fin nan
Jerusalem doo na, Asiria kpanbar nuu ni. N saa kɔn doo na paak, kimaan n tiɔŋ baakir,
nan mɔsonn nba ki n senn tur n toontunnɔ Defid na paak.”
7 Ki Aisaya pak kpanbar ŋaatoontunna na a bin jii kinkana ki nann ki pɔr u fiɔk na,
ki u saa la laafia.
8 Ki kpanbar Hesekia boi a, “Lanne sii tee nyinn ki wann nan Yennu saa turin laafia,
ki daa ŋantaa ni n saa saan Yenjiantu ŋasaakak ni?”
9 Ki Aisaya jiin a, “Yennu saa tura nyinn ki lin wann nan u saa dia u mɔsonn. Tɔn, a
loon ki taaŋmaata yunyuŋ n saan tɔɔnn piik koo ki ŋmat poor piike?”
10 Ki Hesekia jiin a, “Li ki paar nan taaŋmaata yunyuŋ n saan tɔɔnn piiki, ŋaant lin
ŋmat poor piik.”
11 Ki Aisaya miar Yennu, ki u te ki taaŋmaata nba ki Ahas ŋmaa na yunyuŋ ŋmat poor
piik.

Ki jiin toomii nba nyii Babilonn na po
(Aisaya 39.1-8)

12 Li sakir ni ki Babilonn kpanbar Merodak Baladann, wunba tee Baladann bija na,
gbat nan Hesekia kaa laafia, ki u turɔ gbouŋ nan piinii.
13 Hesekia din gaar toomii na, ki wannib u mɔkint, nan likirii nan salima nan
bonnunubit nan tulaarii, nan u jatiat kur, siar din ki biar u bonbibekit diit ni, koo u
yent ni, ki u ki wannibi.
14 Ki Yennu sɔkinii Aisaya baar u boor ki boiɔ a, “Jab na nyii lee, ki bi pak bee ki
turani?”
Ki Hesekia jiin a, “Bi nyii Babilonn-ewa.”

15 Ki Aisaya boiɔ a, “Bi la bee fin kpanbar ŋaak na ni?”
Ki Hesekia yet a “Bi la bont kura. Siar ki tenn bonbibekit diit na ni ki n ki wannibi.”
16 Ki Aisaya pak kpanbar na a, “Yennu piak
17 nan yoo baat ki linba be a ŋaak na ni, linba ki a yeejamm din bɔr ki tan tuu dinna,
Babilonn jab tan saa jiir ki kun nann. Siar tan kan biar.
18 Bi tan saa jii a tiɔŋ yaaboona na siab ki saan namm Babilonn, ki bi tan sii tee jatɔɔka,
Babilonn kpanbar ŋaak.”
19 Hesekia din bann maan maŋ paak, ki mi nan parmaasir nan manu sii be yoo nba
ki u be u manfoor ni na, ŋanne ki u jiin a, “Maan nba ki Yennu paka ki a wannin na
ŋan.”

Ki jiin Hesekia naan joontu po
(2 Barkperii 32.32-33)

20 Linba kur pukin ki kpanbar Hesekia din tun, u par toona, nan waa din bir nyunbuur
ki bia bir nyunlɔɔnu ki kɔɔn doo na ni, li kur sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant ni.
21 Hesekia din kpo, ki u bija Manase gaar u naan.

21

Ki jiin Juda kpanbar Manase po
(2 Barkperii 33.1-20)

1 Manase din mɔk bina piik nan ŋanlee-e ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
piinŋmu nan ŋanŋmu. U naa sanne din tee Hefsiba.
2 Manase din wei niib nba ki Yennu ber nyinnib tiŋ maŋ ni ŋaan ki u niib kar na
toonbilankante, ki tun biir Yennu.
3 U din ŋamm maa tingbana jiantboa nba ki u baa Hesekia din bet na; u din maa
tingbann Baal maruŋ binbinta, ki kpeer chicherpook Asera ninnauŋ, nan Israel kpanbar
Ahab nba din tun na. Manase bia din jiantir ŋmaabirae.
4 U din maa tingbana maruŋ binbintae, Yenjiantu ŋasaakak ni, siaminba ki Yennu
wann nan bii jiantirɔ na.
5 Yenjiantu ŋasaakak dindont ŋanlee na ni, u din maa ŋmaabira jiantu binbintae.
6 U din kpii u bija ki li tee mujoonu maruŋ. U din waa tanbiinpɔɔrii nan nyɔkdamm,
ki saa jabaabunu nan kpinkpaarii damm boa. U din biir Yennu bonchiann ki donn u
wutoor.
7 U din senn chicherpook Asera ninnauŋ, Yenjiantu ŋasaakak ni, siaminba ki Yennu
pak ki tur Defid nan u bija Solomonn a, “Jerusalem, jiantu ŋasaakak na nie, ki n gann
Israel booru piik nan ŋanlee na yentnba ni, ki li tee n jiantu boor.
8 Li-i tee Israel teeb na saa sak n maan, ki dia n sennii kur nba ki n toontunnɔ Moses
turib na, n bo kan te ki siab n berib ki nyinnib tiŋ nba ki n tur bi yeejamm na ni.”
9 Ŋaan Juda teeb na din ki sak Yennu mɔb, ki Manase bia te ki bi tun toonbiit nba gar
niib nba ki Yennu din ber nyinnib ŋaan te ki u niib kɔɔ na yar.
10 Yennu din te ki u sɔkiniinba pak niib na a,
11 “Kpanbar Manase tun bonbilankanta, ki li gar Keenann teeb nba din tun linba nawa,
ki jiant yenbis ki kɔɔn Juda teeb biit ni.
12 Li paak, min Israel teeb Yomdaanɔ Yennu saa baar nan biak Jerusalem nan Juda
paak, ki wunba kur gbat li po saa wɔb nii.
13 N saa dat Jerusalem teeb tuba nan maa dat Samaria teeb tuba na, nan maa bia dat
Israel kpanbar Ahab nan u yaaboona tuba na. N saa piar Jerusalem niib nan baa tuu
sokir saaŋmaŋ ki fiar chibin nae.
14 N saa yêt niib nba tinn na, ki jiib kubin bi datai nuu ni, ki bin nyannib ki yent bi
tiŋ.
15 N saa tun linba na ki tur n niib kimaan bi tun biirin, ki donn n wutoor, yoo nba ki
bi yeejamm din nyii Ijipt nawa ki tan tuu mɔtana.”
16 Manase din kpii niib bonchiann, binba ki mɔk biit, ki Jerusalem sɔnii ji tan puub
nan sɔn. U din tun nna ki pukin waa kɔɔn Juda teeb yenbis jiantu ni, ki te ki bi tun biir
Yennu.
17 Manase nba din tun linba, ki pukin u biit nba ki u tun na po, li sɔb be Juda kpanbara
barkperii gbant ni.
18 Manase din kpo, ki bi piiu naan kpabik nba tee Usa yar na, ki u bija Amonn gaar u
naan.

Ki jiin Juda kpanbar Amonn po
(2 Barkperii 33.21-25)

19 Amonn din mɔk bina piinlee nan ŋanlee-e ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
ŋanlee. U naae din tee Mesulemef, ki tee Harus bipoo, ki nyii Jotba doo ni.
20 U din tun biir Yennu nan u baa Manase nae.
21 U din gaar u baa marimae, ki jiantir yenbis nba ki u baa din jiantir na.
22 U din yêt u yeejamm Yomdaanɔ Yennu nae, ki bia yêt u sennii.
23 Amonn saakab din lor biit ki jiin u po, ki kpiiu naan ŋaak na ni.
24 Juda niib na din kpii u nikpiirit na kure, ŋaan jii u bija Josaya ki dinnɔ naan.
25 Linba kur ki Amonn tun, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant ni.
26 Bi din pii Amonn, Usa kpabik nie, ki u bija Josaya gaar u naan.

22

Ki jiin Juda kpanbar Josaya po
(2 Barkperii 34.1-2)

1 Josaya din mɔk bina ŋanniime ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina piintaa nan
yenn. U naa sanne din tee Jedida, ki u tee Adaya bipoo, ki nyii Boskaf doo ni.
2 Josaya din tuun linba ŋan Yennu boor. U din waa u yeeja kpanbar Defid binbeŋ, ki
saak Yennu sennii fanu fanu.

Ki jiin sennu gbouŋ na lanu po
(2 Barkperii 34.8-28)

3 Kpanbar Josaya naan bina piik nan ŋanniin niŋe ki u tun u ŋaagbansɔbirɔ Safann,
wunba tee Asalia bija, ŋaan tee Mesulam yaaboonn na, Yenjiantu ŋasaakak ni nan
mɔmaan na a:
4 “Saant mannteeb yudaanɔ Hilkia boor, ki saa di labaar ki jiin likirii nba ki mannteeb
nba be toonn ni gaan niib boor, Yenjiantu ŋasaakak tammɔb boor na po.
5 A pakɔ ki wun jii likirii maŋ ki tur binba gorii Yenjiantu ŋasaakak ŋammu paak
toona na. Li tee bin pa
6 kanpintanba nan maara nan serteeb nae, ki bia daa taabii nan tana nba ki bi saa jii
ŋamm ŋaak na.
7 Jab nba gorii toonn maŋ paak na tee nimɔmme. Li paak, li ki kpaa talas ki bin te bin
wann baa jii likirii na ki tun nann toonn biaŋinba.”
8 Safann din saan nan kpanbar mɔmaan na ki tur Hilkia. Ki Hilkia betɔ nan u la Yennu
sennu gbouŋ na, Yenjiantu ŋasaakak na ni. Hilkia din jii gbouŋ na ki tur Safann, ki u
karin.
9 Li poorpo ki u ŋmat kpanbar na boor ki yetɔ a, “A toontunna jii likirii nba be
Yenjiantu ŋasaakak ni na ki tur binba gorii li ŋammu toona paak nawa,”
10 ki bia yet a, “Hilkia turin gbouŋ, ki n dia nna,” ŋaan karin gbouŋ maŋ ki wann
kpanbar na.
11 Kpanbar na nba gbat gbouŋ na mɔmaan, ki u yan put, ki u pat u tiat,
12 ŋaan jii mɔmaan na ki tur manntɔɔ Hilkia nan Safann bija Ahikam nan Mikaya
bija Akbor, nan Safann, wunba tee naan gbansɔbirɔ, nan Asaya, wunba tee kpanbar
ŋaasaakɔɔ a:
13 “Saant man ki pak nan Yennu, n paak nan Juda teeb kur paak, ki jiin gbouŋ na
tumiiu po. Yennu wutoor doo ti paake, kimaan ti yeejamm din ki tun linba ki gbouŋ na
want na.”
14 Ki Hilkia nan Ahikam nan Akbor nan Safann nan Asaya saan a bin la poo nba ki u
sann tee Hulda, ki u tee Yennu sɔkinii, ki kɔɔ Jerusalem bɔk-paann po na. (U sɔrɔ din
tee Salum, ki tee Tikfa bija, ŋaan tee Harhas yaaboonn. U sɔrɔ maŋe din gorii Yenjiantu
ŋasaakak ni liant paak.) Bi din wann poo na linba tun,
15 ki u yetib a bin ŋmat ki saa pak kpanbar na
16 mɔmaan nba nyii Yennu boor na a: “N yaa n dat Jerusalem nan li niib kur tubae,
nan laa sɔb sennu gbouŋ ni biaŋinba ki kpanbar karin na.
17 Bi yêtime, ŋaan mann maruŋ ki teen tingbana, ki donn n wutoor nan linba ki bi
tun kur. N wutoor doo Jerusalem paaka, ki kan maaki.
18 Kpanbar na tiɔŋ ŋarin, min Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yeenɔ a: A gbiint linba
sɔb gbouŋ na ni,
19 ki lebit, ki mɔ kɔɔ biit maŋ paak, ki sikin a mɔŋ n boor, ki pat a tiat ŋaan bui, yoo
nba ki a gbat maa lor man dat Jerusalem nan li niib tuba biaŋinba na. N saa teenir
boor nba sii mɔk yanputuko, ki nisaarii saa jii boor maŋ sann ki teen mɔtont. Ŋaan fin
ŋarin, n gbat a miaruwa,
20 ki tubdatu nba ki n saa baar nann Jerusalem paak na kan baar mɔtana. A saa
kpoewa ki lin tan baar. N saa te ki fan tan kpo nan parmaasire.”

Ki jab na jii mɔmaan na ki ŋmat nann kpanbar Josaya boor.

23

Biaŋinba ki Josaya biir tingbann jiantu boa
(2 Barkperii 34.3-7, 29-33)

1 Kpanbar Josaya din tun yiin Jerusalem nan Juda saakab kur,
2 nan mannteeb, nan Yennu sɔkiniinba, nan niib nba be kur, li paarib nan tarii, ki
bi saan Yenjiantu ŋasaakak ni. Kpanbar maŋ din karin gbouŋ nba ki bi lar Yenjiantu
ŋasaakak ni na mɔmaan kur, niib na kur numm ni.
3 U din set naan tootir boore, ŋaan senn mɔsonn ki tur Yennu nan u saa sak Yennu
mɔb, ki dia u sennu nan u wannu na, nan u par nan u seek kur, ki saa tun linba ki
mɔlor na wann, nan laa sɔb gbouŋ maŋ ni na. Ki niib na kur senn mɔsonn nan bi saa
dia mɔlor na.
4 Ki Josaya yet mannteeb yudaanɔ Hilkia, nan mannteeb nba waa u paak, nan guuteeb
nba be toonn ni, Yennu ŋasaakak tammɔb boor na, a bin nyinn tingbann Baal jiantu
bona, nan chicherpook Asera jiantu bona, nan ŋmaabira jiantu bona nba be Yenjiantu
ŋasaakak ni na. Kpanbar na din joo bona maŋ kure doo na nanyer po, ki li kpia nan
Kidronn baauk, ki jii li tanpent ki saan nann Betel.
5 U din ber mannteeb nba ki Juda kpanbara kaanib ki bi mann maruŋ tingbann
binbinta paak, Juda doi ni, nan boa nba kpia Jerusalem nae, ŋamme tee mannteeb
nba kur mann maruŋ ki teen tingbann Baal, nan yonnu nan ŋmaarik nan ŋmaajara
nan ŋmaabira.
6 U din jii chicherpook Asera ninnauŋ Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki nyii nann doo kpiŋ
ki saa joor muu Kidronn kpenu baauk ni, ki nann li tanpent ki li baŋ dɔk dɔk, ki u jiir
ki yatir kaat ni.
7 U din yeer didɔɔtuk nba be Yenjiantu ŋasaakak ni, ki tingbann jiantu bonchonchona
be leŋ na. (Leŋe ki poob din luu tiat nba ki bi lia ki jiantir chicherpook Asera na.)
8 U din jii mannteeb nba tuu be Juda doi ni na ki baar namm Jerusalem, ki biir digbann
na munn po binbinta nba ki niib na din tuu mann maruŋ li paak na. U bia din yeer
binbinta nba ki bi maa ki tur narinbiit, ki li kpia tammɔb nba ki Joosua, wunba tee doo
yudaanɔ na din maa, ki li be gaŋ po na, li-i tee ki a kɔɔ doo na ni.
9 U din ki sak ki mannteeb maŋ ji tuun toonn Yennu ŋasaakak ni, ŋaan bi din mɔk
yaak ki saa di boroboro nba kaa datiŋ, ki tee mannteleeb yar na.
10 Kpanbar Josaya bia din biir tingbann jiantu boor nba be Hinom baauk ni, ki bi yir
Tofef na, a sɔɔ daa fit kpi u bija koo u bipoo ki li tee mujoonu piinii ki teen tingbann
Molek.
11 U bia din nyinn taanii nba ki Juda kpanbara jii tur, ki li tee yonpeeuŋ jiantu taanii
na, ki joo torit nba ki bi dia jiantir na. (Linba na din be Yenjiantu ŋasaakak dindouŋ na
nie, ki kpia tammɔb, ki bia ki fɔk nan Natann Melek nba tee saakɔɔ na diiuk.)
12 Kpanbar Josaya din bet binbinta nba ki Juda kpanbara maa kpanbar ŋaayur paak, ki
li be kpanbar Ahas diiuk yur paak* na, ki kpab nan kpanbar Manase nba maa binbinta
nba ki li be Yenjiantu ŋasaakak dindont ŋanlee ni na. U din yeer binbinta na ki lur
Kidronn baauk ni.
13 Josaya din biir tingbana binbinta nba ki kpanbar Solomonn maa, ki li be Jerusalem
yondo po, ŋaan tee Olif tiinii kunkonn diitu po na. Li din tee tingbanbiit na jiantu yare.
Ŋamme tee Sidonn tingbanpook Astarte, nan Moab teeb tingbann Kemos, nan Amonn
teeb tingbann Molek.
14 Kpanbar Josaya din fukit tanchaaka na ki yeerir, ki chɔɔ chɔɔ chicherpook Asera
ninnant na ki lu, ki jii nisaarii kpaba ki gbeen laa tuu see siaminba na.
15 Ŋɔɔ Josaya bia din biir Nebat bija Jeroboam nba din maa tingbann jiantu boor nba
Betel doo na. Jeroboam maŋ din kɔɔn Israel teeb biit ni. Josaya din biir tingbann maruŋ
binbintir na, ki yeer li tana na buri buri, ki nannir yon, ki bia joo chicherpook Asera
ninnauŋ na muu.
16 Li poorpo ki u jiant ki la kaat kunkonn paak, ki te ki bi nyinn kpaba kaat maŋ ni, ki
joor muu tingbann na maruŋ binbintir paak. U din teen nnae ki biir tingbann binbintir
na, nan biaŋinba ki Yennu sɔkinii din wann, yoo nba ki kpanbar Jeroboam din see ki
kpia binbintir maŋ, jaamm yoo na. Kpanbar Josaya din ŋmant ki la Yennu sɔkinii nba
din bunt maan maŋ na kaauk,
17 ki boi a, “Ŋmee kaauko na?”

---

* **23:12 23.12** Bi diit yura paak, bi din tuu sere.

Ki Betel teeb na jiin a, “Sɔkinii nba din nyii Juda ki bunt linba kur ki a tun ki tur binbintir na na kaauko.”
18 Ki Josaya yet a, “Nyikin ki lii tee nna, sɔɔ daa nyint u kpaba.”
Bi din ki nyinn u kpaba, ki bia ki nyinn Yennu sɔkinii nba din nyii Samaria na kpaba.
19 Israel doi kur po, Josaya din biir tingbann jiantu boa na kure, linba ki Israel kpanbara din maa ki li donn Yennu wutoor na. U din biir binbinta maŋ nan waa biir Betel binbinta nae.
20 U din kpii tingbann mannteeb na kur, binbinta nba ki bi tuu mann maruŋ na paake, ki joo nisaarii kpaba binbinta maŋ paak. Li poorpo ki u ŋmat Jerusalem.

Biaŋinba ki Josaya dii yukitgar tiaru jaamm
(2 Barkperii 35.1-19)

21 Kpanbar Josaya din wann niib na a bin di yukitgar tiaru jaamm na ki baak bi Yomdaanɔ Yennu, nan laa sɔb mɔlor gbouŋ ni na.
22 Israel kpanbara koo Juda kpanbara ki mi dii yukitgar† tiaru jaamm na booru, laa nyii yoo nba ki barbuura din dia doo nawa.
23 Josaya naan bina piik nan ŋanniin nie, ki bi dii yukitgar tiaru jaamm na, Jerusalem doo ni.

Ki jiin bonlia nba ki Josaya lebit po

24 Kpanbar Josaya nba din loon waa saa teen biaŋinba ki niib n dia sennu nba be gbouŋ nba ki mannteeb yudaanɔ Hilkia la Yenjiantu ŋasaakak ni na, ki u boon jabaabuura nan kpinkpaarii damm nan ŋaak yenbis nan tingbana nan yenbis jiantbona kur, Jerusalem nan Juda dolia ni.
25 Kpanbar sɔɔ din ki mi kar ki wei Yennu nan u par kur nan u seek kur nan u paŋ kur, nan Josaya na. U din saak Moses sennii kur. Li poorpo, kpanbar sɔɔ din kaa ki tee nan ŋɔɔ na.
26 Ŋaan Yennu wutochiɔŋ poŋ din doo Juda paak, ki daa ki maak, kimaan kpanbar Manase nba din tun linba na paak.
27 Yennu din yet a, “N saa tun ki tur Juda nan maa din tun biaŋinba ki tur Israel nae. N saa ber Juda niib n boor, ki saa yêt Jerusalem doo nba ki n din gann na, nan jiantu ŋasaakak nba ki n yet a bii jiantirin leŋ na.”

Ki jiin Josaya naan joontu po
(2 Barkperii 35.20–36.1)

28 Linba kur ki kpanbar Josaya din tun pukin, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant ni.
29 Yoo nba ki Josaya din tee kpanbar na, Ijipt kpanbar Neko din jii u kunkɔnkɔnna, ki bi saan Yufrates mɔkir boor a bin somm Asiria kpanbar. Kpanbar Josaya din yabir a wun gɔɔr Ijipt kunkɔnkɔnna na Megido, ŋaan ki bi kpiiu tɔb na ni.
30 U saakab din kpeen u gbanant toruk ni, ki kun nann Jerusalem, ki saa piiu kpanbara kaat ni.
Juda teeb na din gann Josaya bija Joahas-e ki dinnɔ naan.

Ki jiin Juda kpanbar Joahas po
(2 Barkperii 36.2-4)

31 Joahas din mɔk bina piinlee nan ŋantaae ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem ŋmaarii ŋantaa. U naa sanne din tee Hamutal, ki u tee Jeremaya bipoo, ki nyii Libna.
32 Joahas din wei u yeejamm taatɔke ki tun biir Yennu.
33 U naan din gbenn, yoo nba ki Ijipt kpanbar Neko teenɔ yommik, Ribla doo, Hamaf tiŋ ni, ki te ki Juda teeb pa salimpeena tusaa ŋantaa nan kobii ŋanna, nan salimmɔnkuna piintaa nan ŋanna, ki li tee jiɔŋ nae.
34 Kpanbar Neko din dinn Josaya bija Eliakim-e Juda naan, ki u gaar u baa Josaya, ki Neko lebit Eliakim sann ki li tee Jehoyakim. Kpanbar Neko din jii Joahas ki saan nanɔ Ijipt, ki u saa kpo leŋ.

Ki jiin Juda kpanbar Jehoyakim po
(2 Barkperii 36.5-8)

35 Kpanbar Jehoyakim din gaar niib na lampo ki jaŋ nan bi mɔkint nba tee biaŋinba, a bin fit la likirii ki pa naan jiɔŋ nba ki Ijipt kpanbar jiarib na.

---

† **23:22 23.22** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

36 Jehoyakim din mɔk bina piinlee nan ŋanŋmue ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem
bina piik nan yenn. U naa sann din tee Sebida, ki u tee Pedaya bipoo ki nyii Ruma doo
ni.
37 Jehoyakim din wei u yeejamm taaboote ki tun biir Yennu.

24

1 Yoo nba ki Jehoyakim din tee kpanbar na, ki Babilonn kpanbar Nebukanesar lek
Juda, ki mia Jehoyakim, ki u teenɔ jiɔŋ ki saa tuu bina ŋantaa, ŋaan li poorpo ki u ji yêt
wun turɔ jiɔŋ.
2 Ki Yennu te ki kunkɔnkɔnna bonchiann nyii Babilonn nan Siria nan Moab nan
Amonn, a bin kɔn nan Jehoyakim ki biir Juda tiŋ, nan ŋɔɔ Yennu nba din te ki u
toontunna nba tee sɔkiniinba pak na.
3 Yennu-e din te ki linba na tun, a wun ber Juda niib na u boor, kimaan kpanbar
Manase nba din tun ki biirɔ na paak,
4 mantik nan waa din kpii nikaat nba na, Yennu din ki fit nyik chab Manase li paaki.
5 Linba ki kpanbar Jehoyakim din tun, li sɔb be Juda kpanbara barkperii gbant ni.
6 Jehoyakim din kpo, ki u bija Jehoyachinn gaar u naan.
7 Ijipt kpanbar nan u kunkɔnkɔnna ji din ki ban kɔn kɔnni, kimaan Babilonn kpanbare
ji din dia yent nba tuu tee Ijipt kpanbar yar, ki nyii Yufrates mɔkir ki saa tuu Ijipt gaŋ
po kpaar na.

Ki jiin Juda kpanbar Jehoyachinn po
(2 Barkperii 36.9-10)

8 Jehoyachinn din mɔk bina piik nan ŋanniime ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem
ŋmaarii ŋantaa. U naa sanne din tee Nehusta, ki u tee El-natann bipoo, ki nyii Jerusalem.
9 Jehoyachinn din wei u baa marima ki tun biir Yennu.
10 U naan sakir niŋe ki Babilonn kunkɔnkɔnna nba ki kpanbar Nebukanesar
kunkɔnkɔnna saakab din ŋmakitirib na baar, ki ŋaa lint Jerusalem.
11 Li leku niŋe, ki Nebukanesar tiɔŋ din baar Jerusalem,
12 ki kpanbar Jehoyachinn nan u naa nan u waas nan u saakab nan u nijaana kur jii
bi mɔŋ ki chab Babilonn jab na. Nebukanesar naan bina ŋanniin nie ki u soor kpanbar
Jehoyachinn,
13 ki jii mɔkint nba be Yenjiantu ŋasaakak ni, nan linba be kpanbar ŋaak ni kur, ki
saan namm Babilonn. Nan Yennu nba din pak na, Nebukanesar din jii salima bona nba
ki kpanbar Solomonn din kɔɔn Yenjiantu diiuk ni ki bi dia tuun toona na kure.
14 Nebukanesar din soor Jerusalem niib nae ki teemm yommii, ŋamme tee kpanbar
na nijaana kur nan tɔɔndamm na, ki bi tee tusaa piik, ki kpab nan binba mi nuu toona
na, nan binba kur saauk kur, ŋaan nyik binba kan fit teen siar na kɔɔ Juda tiŋ ni.
15 Nebukanesar din soor Jehoyachinn ki teenɔ yommik, ki kpab u naa nan u ŋaapoob
nan u saakab nan Juda tɔɔndamm kur, ki saan namm Babilonn.
16 Nebukanesar din jii nijaana na kure ki saan namm Babilonn; bi kur din tee tusaa
ŋanlore; nan binba mi toona, nan binba kur saauk mun tusir, ki bi kur na tee pandamm
nba saa fit saan tɔb.
17 Nebukanesar din dinn Jehoyachinn baa naa bik Matania-e Juda naan, ki lebit u
sann, ki purɔ Sedekaya.

Ki jiin Juda kpanbar Sedekaya po
(2 Barkperii 36.11-12; Jeremaya 52.1-3a)

18 Sedekaya din mɔk bina piinlee nan yenne ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
piik nan yenn. U naa sanne din tee Hamutal, ki tee Jeremaya bipoo, ki u nyii Libna.
19 Kpanbar Sedekaya din tun ki biir Yennu nan Jehoyakim nba din tun na.
20 Yennu wutoor din doo Jerusalem teeb nan Juda teeb paak bonchiann, ki u din berib
u boor ni.

25

Ki jiin Jerusalem baak po
(2 Barkperii 36.13-21; Jeremaya 52.3b-11)

1 Kpanbar Sedekaya din yêt Babilonn kpanbar Nebukanesar weiu, ki Nebukanesar
baar nan kunkɔnkɔnna, ki wor Jerusalem, Sedekaya naan bina ŋanyia ni, li ŋmaarii
piik, dapiik daar. Bi din teen bi kaaŋ doo na nanyer poe, ki maa taaŋmaata ki lint doo
na,
2 ki ŋaa loonir ki saa tuu Sedekaya naan bina piik nan yenn ni.

3 Binn maŋ ni, ŋmaarii ŋanna ni, daa ŋanyia daar, ki sɔɔ kon din be bonchiann, ki
niib ki laat jeet ki di na.
4 Ki kunkɔnkɔnna na yeer doo na joonjot. Babilonn kunkɔnkɔnna na nba lek loon
doo maŋ na, ŋaan ki Sedekaya kunkɔnkɔnna na kur chiar ki nyii nyiɔk. Bi din tɔkin
naan kpabik na poe, ki yaat ki tɔkin doo tammɔb nba ki joonjot ŋanlee na che leer na,
ki chiar tɔkin Jɔɔdann mɔkir baauk po.
5 Ŋaan Babilonn kunkɔnkɔnna na din wei ber kpanbar Sedekaya, ki saa soorɔ paanu
nba kpia Jeriko na ni, ki u kunkɔnkɔnna na chiar ŋaan nyikɔ.
6 Bi din jii kpanbar Sedekaya ki saan nanɔ Nebukanesar boor, Ribla doo ni; ki
Nebukanesar bu u buut leŋ.
7 Sedekaya numm niŋe ki bi din kpii u bonjai. Li poorpo ki Nebukanesar te ki bi
kpakir Sedekaya ninbina, ki baanɔ bant, ki saan nanɔ Babilonn.

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak biiru po
(Jeremaya 52.12-23)

8 Babilonn kpanbar Nebukanesar naan bina piik nan ŋanyia ni, li ŋmaarii ŋanŋmu
daa ŋanlore daare, ki Nebusaradann, wunba tee kpanbar na ŋmakit-tɔɔ, ki bia tee
kunkɔnkɔnna ŋmakit-tɔɔ na din kɔɔ Jerusalem.
9 U din joo Yenjiantu ŋasaakak na muu, nan kpanbar ŋaak nan Jerusalem nijaana kur
ŋei.
10 Ki u kunkɔnkɔnna bet doo na joonjot.
11 Li poorpo ki Nebusaradann soor niib nba biar doo na ni, nan nuu toontunna, nan
binba jii bi mɔŋ ki tur Babilonn kunkɔnkɔnna na kur, ki saan namm Babilonn,
12 ŋaan nyik nandamm nba ki mɔk faar na Juda, ki te ki bi gorii daan tiinii ki tuun
kpaab toona.
13 Babilonn jab na din yeer kutmɔnt toota nan torit nba be Yenjiantu ŋasaakak ni na,
ki kpab nan kutmɔnt nyunbuuk na, ki jii kutmɔnt maŋ ki saan nann Babilonn.
14 Bi bia din yaat nan sofira nan tanpent sipiat nba ki bi tuu dia ŋamii maruŋ binbintir
nae, nan baa dia linba ki ŋamii fita na, nan baa dia senii nba ki tekint maruŋ bonkobit
sɔn na, nan baa tee bonnunubit senii nba ni ki jokit na, nan kutmɔnt bona nba kur ki
bi dia ki tuun Yenjiantu ŋasaakak ni toona.
15 Bi din jii linba kur tee salimpeena koo salimmɔna bont ki kpab nan senbis nan sipiat
nba ki bi mɔi muu na.
16 Kutmɔnt bona nba ki kpanbar Solomonn din kur ki teen Yenjiantu ŋasaakak ni na,
ki li tee toota ŋanlee, nan torit, nan nyunbuuk na din kpai paak nan bikinuwa.
17 Toota ŋanlee na din jame. Yenn kur fɔkint sanpaapo din tee taabatii piinlee nan
ŋanlore, ki kutmɔnt bont be li yur paak, ki li fɔkint tee taabatii ŋanna nan bonjinn
sanpaapo, ki bi faŋir nan kutmɔnt bonluluut nan kutmɔnt bona nba naan lɔɔna.

Biaŋinba ki bi soor Juda teeb ki saan namm Babilonn
(Jeremaya 52.24-27)

18 Kunkɔnkɔnna ŋmakit-tɔɔ Nebusaradann din soor mannteeb yudaanɔ Seraya, nan
Sefania, ki u tee wunba waa Seraya paak, nan tammɔguura bantaa na, ki yaat namm.
19 U bia din soor wunba ŋmakitir kunkɔnkɔnna na, nan kpanbar kpaanteeb banŋmu
nba biar be doo na ni, nan wunba waa paa ŋmakit-tɔɔ na paak ki gorii kunkɔnkɔnna
gbant paak na, ki pukin nijaana piinloob doo na ni.
20 Nebusaradann din jii niib na ki saan namm Babilonn kpanbar boore, Ribla doo ni,
21 ki li be Hamaf yent ni. Leŋe ki kpanbar na te ki bi kpiib.

Nna bannue ki bi din jii Juda teeb ki yaat namm ki teemm yommii.

Biaŋinba ki Gedalia tee Juda yudaanɔ
(Jeremaya 40.7-9; 41.1-3)

22 Li poorpo ki Babilonn kpanbar Nebukanesar jii Gedalia, wunba tee Ahikam bija,
ŋaan tee Safann yaaboonn na, ki teenɔ Juda yudaanɔ, ki jii binba ki u din ki saan namm
Babilonn na ki teen u nuu ni.
23 Ki Juda kunkɔnkɔnna saakab nan kunkɔnkɔnna nba din ki jii bi mɔŋ chab
Nebukanesar na nba gbat linba na, ki bi baar Mispa ki pukin Gedalia po. Ŋamme din
tee Netania bija Ismael, nan Karea bija Johanann, nan Tanhumef bija Seraya, ki u nyii
Netofa, nan Jesania ki u nyii Maaka.
24 Gedalia din yetib a, “N teeni mɔsonn nan i daa tiin Babilonn saakabi. Karin tiŋ na
ni man, kii tee Babilonn kpanbar jiamm, ki bont kur saa saan fanu ki turi.”

25 Ŋaan binn maŋ ŋmaarii ŋanlore ni, ki Ismael, wunba tee Netania bija ŋaan tee
Elisama yaaboonn, ki tee kpanbar nikpiimɔ na, jii jab piik ki saan Mispa ki saa lek
Gedalia ki kpiiu. U bia din kpii Israel jab nan Babilonn jab nba kɔɔ leŋ na.
26 Li yoo na ki Israel teeb na, paarib nan tarii kur, ki kpab nan kunkɔnkɔnna saakab
na, din yaat ki saan Ijipt, kimaan bi tiin Babilonn jab na.

Biaŋinba ki bi nyinn Jehoyachinn dansarik ni
(Jeremaya 52.31-34)

27 Binn nba ki Efil Merodak dii Babilonn naan na, u din wann Juda kpanbar
Jehoyachinn lomm ki nyinnɔ dansarik ni. Linba na din tun Jehoyachinn dansarik kɔɔnu
bina piintaa nan ŋanlore ni, li ŋmaarii piik nan ŋanlee, dapiinlee nan ŋanlore daare.
28 Efil Merodak din dia Jehoyachinn nan lomm, ki turɔ baakir nba gar kpanbarlia nba
ki bi mun din soorib ki saan namm Babilonn nawa.
29 Jehoyachinn ji din liat u dansarik liant nae ki lia taŋant, ki bia kar nan kpanbar na
ki di jeet daar kur, u manfoor ni kur.
30 Daar kur bi din teenɔ u bonloŋae, u manfoor ni kur.

Kpanbara sinsinn
BARKPERII

Ki jiin 1 Barkperii gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit Israel teeb barkperii bonchiann nba be, ki ŋamm want mayena nba sɔb Kpanbara sinsinn gbouŋ ni nan Kpanbara gbouŋ ŋanlee ni nae. Gbouŋ na bia mɔk Israel teeb yeejamm sana, laa nyii Adam ki tan tuu kpanbar Sɔɔl. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe 1 Kronikils.

Laa nyii Adam ki tan tuu Abraham
(Pinpiik 5.1-32; 10.1-32; 11.10-26)

1 Adam-e din tee Sef baa, ki Sef tee Enos baa, ki Enos tee Kenann baa,
2 ki Kenann tee Mahalalel baa, ki Mahalalel tee Jared baa,
3 ki Jared tee Enɔk baa, ki u mun tee Metusela baa, ki Metusela tee Lamek baa,
4 ki u mun din tee Nowa baa; ki Nowa mar bonjai bantaa, ki bi tee Sem nan Ham nan Jafef.
5 Jafef bonjai din tee Gomer nan Magog nan Madai nan Jafann nan Tubal nan Mesek nan Tiras: ŋamme tee yeejamm nba ki bi booru sana gaa namm na.
6 Gomer yaaboonae tee Askenas nan Rifaf nan Togarma teeb.
7 Ki Jafann yaaboona tee Elisa nan Speenn nan Saiprus nan Rodes teeb.
8 Ham yaaboonae tee Kus nan Ijipt nan Libia nan Keenann: ŋamme tee yeejamm nba ki bi booru sana gaa namm na.
9 Ki Kus yaaboona tee Seba nan Hafila nan Sabta nan Raama nan Sab-teka teeb. Ki Raama yaaboona tee Sieba nan Dedann teeb.
10 (Kus din mɔk bonjak, ki bi yiu Nimrod, ŋɔɔe din fiir ki tee sinsinn nipaaruk.)
11 Ijipt din tee Lidia nan Anam nan Lehab nan Naftu
12 nan Patrus nan Kaslu booru yeeja, ki pukin Kret, wunba tee Filistia teeb yeeja na.
13 Keenann-e din tee Sidonn nan Hef baa, ki Sidonn tee u bikperik: ŋamme din tee yeejamm nba ki bi booru sana gaa namm na.
14 Keenann-e bia din tee booru nba na yeeja: ŋamme tee Jebus teeb nan Amor teeb nan Girgas teeb
15 nan Hif teeb nan Ark teeb nan Sinn teeb
16 nan Arfad teeb nan Semar teeb nan Hamaf teeb.
17 Sem bonjaie tee Elam nan Asur nan Arpaksad nan Lud nan Aram: ŋamme tee yeejamm nba ki bi booru sana gaa namm na. Ki Aram bonjai tee Us nan Hul nan Geter nan Mesek: ŋamme tee yeejamm nba ki bi booru sana gaa namm.
18 Ki Arpaksad tee Sela baa, ki u mun tee Eber baa.
19 Ki Eber mar bonjai banlee, bi din yi yenɔ Peleg,* kimaan li yoo maŋe ki durinya na niib din piin bɔkitu, ki bonjaleek sann mun tee Joktann.
20 Joktann yaaboonae tee Almodad nan Selef nan Hasar-mafef nan Jera
21 nan Hadoram nan Usal nan Dikla
22 nan Ebal nan Abimael nan Sieba
23 nan Ofir nan Hafila nan Jobab.
24 Laa nyii Sem yaaboona ki tan tuu Abram-e tee Sem nan Arpaksad nan Sela
25 nan Eber nan Peleg nan Reu
26 nan Serug nan Nahor nan Tera
27 nan Abram (ŋɔɔe bia tee Abraham).

Ki jiin Ismael yaaboona po
(Pinpiik 25.12-16)

28 Abraham din mar bonjai banlee, ki yenɔ sann tee Aisak, ki lɔɔ sann tee Ismael.
29 Ismael bonjai tee piik nan banlee. Ŋamme tee booru piik nan banlee na yeejamm. Nebayof tee bikperik, ki paan Kedar nan Adbeel nan Mibsam
30 nan Misma nan Duma nan Masa nan Hadad nan Tema,
31 nan Jetur nan Nafis, ki joont Kedema.
32 Abraham din mɔk poobik, ki u sann tee Ketura, ki ŋɔɔ nan Abraham mar bonjai banloob, ki bi sana tee Simrann nan Joksann nan Medann nan Midiann nan Isbak nan Sua. Ki Joksann bonjai tee Sieba nan Dedann.

---

* **1:19 1.19** Bi maan ni, “Peleg” nan “bɔkitu” mɔbona naane.

33 Ki Midiann bonjai tee Efa nan Efer nan Hanok nan Abida nan Eldaa. Binba na kur
tee Ketura maarue.

Ki jiin Esɔɔ yaaboona po
(Pinpiik 36.1-19)

34 Abraham-e din tee Aisak baa, ki Aisak bonjai tee Esɔɔ nan Jakɔb.
35 Esɔɔ bonjai din tee Elifas nan Rewel nan Jeus nan Jalam nan Kora.
36 Elifas-e din tee booru nba na yeeja: Ŋamme tee Temann nan Omar nan Sefi nan
Gatam nan Kenas nan Timna nan Amalek.
37 Ki Rewel tee booru nba na yeeja: Ŋamme tee Nahaf nan Sera nan Sama nan Misa.

Ki jiin sinsinn niib nba din be Edom na po
(Pinpiik 36.20-30)

38-42 Niib nba din sibir Edom tiŋ din tee Seir yaaboonae.
Seir biyeŋ din tee Lotann, ki u tee Hori nan Homam naakuut yeeja. Ki Lotann niipoo
be, ki bi yiu Timna.
Ki u bileek tee Sobal, ki u tee naakuut na yeeja: Ŋamme tee Alfann nan Manahaf nan
Ebal nan Sefi nan Onam.
Ki Seir bileek tee Sibeonn, ki u mɔk bonjai banlee: ŋamme tee Aya nan Ana. Ana din
tee Disonn baa, ki Disonn tee naakuut na yeeja: Ŋamme tee Hamrann nan Esbann nan
Itrann nan Kerann.
Ki Seir bileek tee Eser, ki u tee naakuut na yeeja: ŋamme tee Bilhann nan Saafann
nan Jaakann.
Ki bileek tee Disann, ki u tee naakuut na yeeja: ŋamme tee Us nan Arann.

Ki jiin Edom batnba po
(Pinpiik 36.31-43)

43-50 Kpanbara nae din tuu dia Edom tiŋ ki waa leeb paak, ki sɔɔ kpanbar sɔɔ daa kaa
Israel tingbouŋ ni:
Bela, ki u tee Beor bija ki nyii Dinhaba.
Bela nba kpo yoo nba, ki Jobab, wunba tee Sera bija ki nyii Bosra na dii naan.
Jobab nba kpo yoo nba, ki Husam, wunba nyii Temann yent ni na dii naan.
Husam nba kpo yoo nba, ki Bedad bija Hadad nba din kɔn nyann
Midiann teeb nba din kɔɔ Moab tiŋ ni na dii naan,
ki u doo sann tee Afif.
Hadad nba din tan kpo yoo nba, ki Samla, wunba nyii Masreka na dii naan.
Samla nba din kpo yoo nba, ki Sawul, wunba din nyii Rehobof,
ki li be mɔkir paak na dii naan.
Sawul nba tan kpo yoo nba, ki Baal Hanann, wunba tee Akbor bija na dii naan.
Baal Hanann nba din tan kpo yoo nba, ki Hadad dii naan, ki u doo tee Pau, ki u ŋaapoo
sann tee Mehetabel, ki tee Matred bipoo,
ki Matred tee Mesahab bipoo. Ki bat Hadad mun tan kpo.
51 Edom naakuute na: Ŋamme tee Timna nan Alfa nan Jetef
52 nan Oholibama nan Ela nan Pinonn
53 nan Kenas nan Temann nan Mibsar
54 nan Magdiel nan Iram. Ŋamme din tee Edom naakuut.

2

Ki jiin Jakɔb bonjai po
(Pinpiik 35.23-26)

1 Jakɔb bonjai piik nan banlee na: Ŋamme tee Rubenn nan Simeonn nan Liifai nan
Juda nan Isakar nan Sebulunn,
2 nan Dann nan Joosef nan Benjaminn nan Naftali nan Gaad nan Aser.

Ki jiin Juda bonjai po
(Ruf 4.18; Matiu 1.3-6)

3 Juda din mɔk bonjai banŋmue, ki u ŋaapoo tee Keenann booru ni nirɔ, ki bi yiu
Baf-sua, ki u marɔ bonjai bantaa: ŋamme tee Er nan Onann nan Sela. U bikperik din
tee Er-e, ki u tee nitouŋ, ki Yennu kpiiu.
4 Ki Tamar, wunba din tee Juda sipook na, ki ŋɔɔ nan Juda maŋ mar bonjai banlee,
ŋamme tee Peres nan Sera.
5 Peres din mar bonjai banlee, ŋamme tee Hesronn nan Hamul.

6 Ki Peres naa bik Sera mar bonjai banŋmu, ŋamme tee Simri nan Etann nan Hemann
nan Kalkol nan Darda.
7 Ki Karmi bija Akann tee Sera yaaboonn, ki u din jii linba ki bi tur Yennu, ki li baar
nan biiru Israel teeb paak.
8 Etann din mar bonjayeŋe, ki u sann tee Asaria.

Ki jiin Defid yeeja ŋaak po

9 Bonjai nba ki Hesronn din maribe na: Ŋamme tee Jerameel nan Ram nan Kaleb.
10 Ram-e din tee Aminadab baa, ki Aminadab tee Naasonn baa; ŋɔɔe din tee Juda teeb
tɔɔndaanɔ.
11 Ki Naasonn tee Salmonn baa, ki Salmonn tee Boas baa,
12 ki Boas tee Obed baa, ki Obed tee Jese baa.
13 Jese din mar bonjai banlore: ŋamme waa leeb paak saakatuk saakatuk na: Eliab
nan Abinadab nan Sama
14 nan Netanel nan Radai
15 nan Osem nan Defid.
16 Jese bia din mar bonpoi banlee, ŋamme tee Seruya nan Abigail.
Jese bipoo Seruya din mar bonjai bantaae: Ŋamme tee Abisai nan Joab nan Asahel.
17 Jese bipoolɔɔ Abigail din kunn Jeter-e, ki u tee Ismael booru ni nirɔ, ki bi din mar
bonjak ki purɔ Amasa.

Ki jiin Hesronn yaaboona po

18 Hesronn bija Kaleb din kɔɔn Asuba, ki u marɔ bonpook, ki u sann tee Jeriof. Asuba
din mar bonjai bantaa ki tur Kaleb: Ŋamme tee Jeser nan Sobab nan Ardonn.
19 Asuba kuun poor poe ki Kaleb kɔɔn Efraf, ki u din mar bonjak, ki bi purɔ Hur.
20 Hur din tee Uri baa, ki Uri tee Besalel baa.
21 Hesronn nba din dii bina piinloob yoo nba, ki u kɔɔn Makir bipoo, wunba din tee
Gilead niipoo na; ki poo na din mar bonjak, ki bi purɔ Segub.
22 Ki Segub tee Jair baa. Jair-e din dia digbana piinlee nan ŋantaa nba din be Gilead
yent ni na.
23 Ŋaan Geser nan Aram batnba din kɔn nyann Jair doo, ki pukin Kenaf nan digbanbis
nba kook ki lintir na. Doi na kur din tee piinloobe. Li kura na din tee Makir yaaboona
doie; ŋɔɔe din tee Gilead baa na.
24 Hersronn nba din kpo na poor poe, ki u bija Kaleb faar Efraf, u baa pakɔɔk, ki mar
bonjak, ki u sann tee Asur; ŋɔɔe din sibir Tekoa doo.

Ki jiin Jerameel yaaboona po

25 Jerameel-e din tee Hesronn bikperik, ki u din mar bonjai banŋmu, ki Ram tee u
bikperik, ki paan Buna nan Orenn nan Osem nan Ahija.
26-27 Ram din mar bonjai bantaae: ŋamme tee Maas nan Jaminn nan Eker. Jerameel
bia din kɔɔn pooloɔ pukin, ki u sann tee Atara, ki bi din mar bonjak, ki purɔ Onam.
28 Onam din mar bonjai banlee, ŋamme tee Samai nan Jada; Samai mun din mar
bonjai banlee, ŋamme tee Nadab nan Abisur.
29 Abisur din kɔɔn poosɔɔ, ki bi yiu Abihail, ki u mar bonjai banlee, ŋamme tee Abann
nan Molid.
30 Abisur naa bik Nadab mun din mar bonjai banlee, ŋamme tee Seled nan Apaim; ki
Seled kpo ŋaan daa ki mɔk biki.
31 Apaim-e din tee Isi baa, ki Isi tee Sesann baa, ki Sesann tee Alai baa.
32 Jada nba din tee Samai naa bik na din mar bonjai banlee, ŋamme tee Jeter nan
Jonatann; ki Jeter kpo ŋaan daa ki mɔk biki.
33 Jonatann din mar bonjai banlee, ŋamme tee Pelef nan Sasa. Binba na kur tee
Jerameel yaaboonae.
34 Sesann din ki mar bonjaki, u din mar bonpoi kɔɔe. U din dia Ijipt nirɔ, ki u tee u
ŋaatoontunnɔ, ki bi yiu Jarha.
35 Ŋɔɔe ki u din turɔ u bipoo yenɔ, ki u kɔɔn, ki bi din mar bonjak ki purɔ Atai.
36 Atai-e din tee Natann baa, ki Natann tee Sabad baa,
37 ki Sabad tee Ef-lal baa, ki Ef-lal tee Obed baa,
38 ki Obed tee Jehu baa, ki Jehu tee Asaria baa,
39 ki Asaria te Heles baa, ki Heles tee Eleasa baa,
40 ki Eleasa tee Sismai baa, ki Sismai tee Salum baa,
41 ki Salum tee Jekamia baa, ki Jekamia tee Elisama baa.

Ki jiin Kaleb yaaboonlia po

42 Kaleb nba tee Jerameel naa bik na bikperik sanne tee Mesa. Mesa-e din tee Sif baa,
ki u mun tee Maresa baa, ki Maresa tee Hebronn baa.
43 Hebronn din mar bonjai banna: ŋamme tee Kora nan Tapua nan Rekem nan Sema.
44 Ki Sema tee Raham baa, ki Raham tee Jorkeam baa, ki Rekem nba tee Sema naa bik
na din tee Samai baa,
45 ki Samai bik tee Maonn, ki Maonn tee Bef-sur baa.
46 Kaleb din kɔɔn poobik, ki u sann tee Efa, ki mar bonjai bantaa ki pukin: ŋamme
tee Harann nan Mosa nan Gases. Harann mun din mar bonjak ki purɔ Gases.
47 Jasɔɔ din be ki bi yiu Jadai, ki u mɔk bonjai banloob, ŋamme tee Regem nan Jotam
nan Gesann nan Pelet nan Efa nan Saaf.
48 Kaleb bia din kɔɔn poobileek, ki bi yiu Maaka, ki Maaka marɔ bonjai banlee: ŋamme
tee Seber nan Tirana.
49 Li poor poe ki Maaka bia marɔ bonjai banlee ki pukin. Yenɔ sann tee Saaf, ŋɔɔe din
sibir Madmana. Ki lɔɔ sann tee Sefa, ki u mun sibir Mak-bena nan Gibea doi.
Kaleb bia din mar bonpook, ki bi yiu Aksa.
50 Niib nba sana waa na bia pukin ki tee Kaleb yaaboona:
Hur-e din tee Kaleb nan u ŋaapoo Efraf bikperik. Hur bija Sobal-e din sibir Kiriaf
Jearim doo.
51 Ki Hur bik nba pukin banlee ni sann tee Salma, ki u sibir Betlehem doo; ki bik nba
pukin bantaa ni sann tee Haref, ki u mun sibir Bef-gader doo.
52 Sobal nba din sibir Kiriaf Jearim doo na, ŋɔɔe din tee Haroe booru nan niib nba
kɔɔ Menuhof na bɔkir yeeja,
53 nan niib nba kɔɔ Kiriaf Jearim na yeeja: ŋamme tee Itri teeb nan Puf teeb nan
Sumaf teeb nan Misra teeb. (Niib nba kɔɔ Sora nan Estaol na tee naakuut na ni niibe.)
54 Ki Salma, wunba din sibir Betlehem doo na, ŋɔɔe din tee Netofaf booru yeeja, nan
niib nba kɔɔ Atrof Bef Joab, nan Sor niib yeeja: ŋamme tee booru nba din pukin ki be
Manahaf.
55 Booru nba nae din fant gbouŋ sɔbu, ki be Jabes doo ni: ŋamme tee Tiraf teeb nan
Simeaf teeb nan Sukaf teeb. Ŋamme tee Kenn teeb nba ki ŋamm nan Rekab teeb din
kɔɔnt leeb na.

3

Ki jiin kpanbar Defid waas po

1 Defid nba din be Hebronn ki mar waas nbae na, ki bi waa leeb paak saakatuk
saakatuk:
Amnonn-e din tee bikperik, ki u naa tee Ahinoam, ki nyii Jesreel.
Daniel, ki u naa tee Abigail, ki nyii Kamel.
2 Absalom, ki u naa tee Maaka, ki Maaka tee bat Talmai bipoo,
ki nyii Gesur.
Adonija, ki u naa tee Hagif.
3 Sefatia, ki u naa tee Abital.
Itream, ki u naa tee Egla.
4 Defid din mar bonjai banloob na kur Hebronn-e. U din marib bina ŋanlore nan
ŋmaarii ŋanloob nba ki u kar u naan kok paak leŋ nae.
Defid din kɔɔ Jerusalem ki tee kpanbar ki dii bina piintaa nan ŋantaae
5 ki mar waas bonchiann leŋ.
U ŋaapoo Baf-seba, wunba tee Amiel bipoo na din marɔ bonjai banna: ŋamme tee
Simea nan Sobab nan Natann nan Solomonn.
6 Defid bia din mar bonjai banyia ki pukin, ŋamme tee Ib-har nan Elisua nan El-pelet
7 nan Noga nan Nefeg nan Jafia
8 nan Elisama nan Eliada nan Elifelet.
9 Defid poobis na bia din mar waalei ki pukin. U bia din mar bonpook, ki bi yiu Tamar.

Ki jiin kpanbar Solomonn yaaboona po

10 Kpanbar Solomonn yaaboonae na: Solomonn-e din mar Rehoboam, ki Rehoboam
mar Abija, ki Abija mar Asa, ki Asa mar Jehosafat, ki Jehosafat mar Jehoram,
11 ki Jehoram mar Ahasia, ki Ahasia mar Joas, ki Joas mar Amasia,
12 ki Amasia mar Yusia, ki Yusia mar Jotam, ki Jotam mar Ahas,
13 ki Ahas mar Hesekia, ki Hesekia mar Manase, ki Manase mar Amonn,
14 ki Amonn mar Josaya.
15 Josaya din mar bonjai bannae: Ŋamme tee Johanann nan Jehoyakim nan Sedekaya
nan Joahas.

16 Ki Jehoyakim mar bonjai banlee: Ŋamme tee Jehoyachinn nan Sedekaya.

Ki jiin kpanbar Jehoyachinn yaaboona po

17 Binba na nbae tee kpanbar Jehoyachinn yaaboona. Ŋɔɔe ki Babilonn teeb din soorɔ
ki teenɔ yommik na. Jehoyachinn din mar bonjai banlore: Ŋamme tee Sealtiel
18 nan Malkiram nan Pedaya nan Senasar nan Jekamia nan Hosama, nan Nedabia.
19 Ki Pedaya mar bonjai banlee: Ŋamme tee Serubabel nan Simei. Ki Serubabel mar
bonjai banlee: Ŋamme tee Mesulam nan Hanania nan bonpook, ki bi yiu Selomif.
20 U bia din mar bonjai banŋmu ki pukin: Ŋamme tee Hasuba nan Ohel nan Berekia
nan Hasadia nan Jusab Hesed.
21 Hanania din mar bonjai banlee: Ŋamme tee Pelatia nan Jesaya. Ki Jesaya tee Refaya
baa, ki Refaya tee Arnann baa, ki Arnann tee Obadia baa, ki Obadia tee Sekania baa,
22 ki Sekania mar bonjayenn, ki u sann tee Semaya, nan yaaboona banŋmu: Ŋamme
tee Hatus nan Igal nan Baria nan Nearia nan Safat.
23 Ki Nearia mar bonjai bantaa: Ŋamme tee Eliwenai nan Hiskia nan Asrikam.
24 Ki Eliwenai mar bonjai banlore: Ŋamme tee Hodafia nan Eliasib nan Pelaya nan
Akub nan Johanann nan Delaya nan Anani.

4

Ki jiin Juda yaaboona po

1 Juda yaaboon-yemme na: Ŋamme tee Peres nan Hesronn nan Karmi nan Hur nan
Sobal.
2 Ki Sobal tee Reaya baa, ki Reaya tee Jahaf baa, ki Jahaf tee Ahumai nan Lahad baa.
Ŋamme tee niib nba kɔɔ Sora na yeejamm.
3-4 Hur-e din tee Kaleb nan u ŋaapoo Efraf bikperik, ki u yaaboonae din sibir Betlehem
doo. Hur din mar bonjai bantaae: ŋamme tee Etam nan Penuel nan Eser. Ki Etam mar
bonjai bantaa: ŋamme tee Jesreel nan Isma nan Id-bas nan bonpook, ki bi yiu Hasel-
elponi. Penuel-e din sibir Gedor doo, ki Eser mun sibir Husa doo.
5 Asur, wunba din sibir Tekoa doo na, din kɔɔn poob banlee; bi sana tee Hela nan
Naara.
6 Asur nan Naara din mar bonjai banna: ŋamme tee Ahusam nan Hefer nan Temeni
nan Haahastari.
7 Ki Asur nan Hela mar bonjai bantaa: ŋamme tee Seref nan Isar nan Et-nann.
8 Kos-e din tee Anub nan Sobeba baa, ki bia tee naakuut nba tee Harum bija Ahar-hel
yaaboona na yeeja.
9 Jasɔɔ nna din be, ki bi yiu Jabes; bi din chɔrimɔ ki gar u ninjamm kur. U naa din
purɔ Jabes, kimaan u matuk din ton bonchiann.*
10 Ki Jabes miar ŋamm Israel teeb Yennu, ki yet a, "Yennu, teent piisin n paak, ki te n
yent-ii yab; ŋaant ki a nuu-ii paa n paak, kii guun, ki bonbiir daa baatin, ki mii fɔk nan
tont." Ki Yennu gat turɔ linba ki u miar na.

Yaaboona nba pukin sanae na

11 Kaleb nba ki u naa bik tee Suha na din tee Mehir baa, ki Mehir tee Estonn baa.
12 Estonn din tee Bef-rafa nan Pasea nan Tehina baa. Tehina-e din sibir Nahas doo.
Jab nba na yaaboonae kɔɔ Reka doo ni.
13 Kenas din mar bonjai banlee: ŋamme tee Otniel nan Seraya. Otniel mun din mar
bonjai banlee: ŋamme tee Hataf nan Meonotai.
14 Meonotai din tee Ofra baae.
Seraya din tee Joab baa. Joab-e din sibir Gbanjabira Baauk. Bi din pur leŋ sann nna,
kimaan leŋ niib din tee gbanjabirae.
15 Kaleb nba tee Jefune bija na din mar bonjai bantaa: ŋamme tee Iru nan Ela nan
Naam; ki Ela tee Kenas baa.
16 Jehalelel din mar bonjai banna: Ŋamme tee Sif nan Sifa nan Tiria nan Asarel.
17-18 Esra din mar bonjai banna: ŋamme tee Jeter nan Mered nan Efer nan Jalonn. Ki
Mered kɔɔn Bitia; u din tee Ijipt kpanbar bipooe. Bi din mar bonpook, ki bi yiu Miriam,
nan bonjai banlee, ki bi yib Samai nan Isba. Isba-e din sibir Estemoa doo. Mered bia
din kɔɔn poo sɔɔ, ki u tee Juda booru ni nirɔ, ki bi din mar bonjai bantaa. Yenɔ tee
Jered; ŋɔɔe din sibir Gedor doo; nan Heber, ki u din sibir Soko doo, nan Jekutiel, ki u
mun sibir Sanoa doo.
19 Hodia din kɔɔn Naham niipooe. Bi yaaboonae tee Garim naakuuk, ki bi kɔɔ Keila
doo ni, nan Maakaf naakuuk, ki bi kɔɔ Estemoa doo ni.

* **4:9 4.9** Bi maan ni, "Jabes" nan "ton" mɔbona naane.

20 Simonn din mar bonjai bannae: ŋamme tee Amnonn nan Rina nan Ben-hanann
nan Tilonn.
Isi din mar bonjai banlee: Ŋamme tee Sohef nan Ben-sohef.

Ki jiin Sela yaaboona po

21 Sela din tee Juda bonjai na yenɔe. U yaaboonn yenɔ tee Er, ki u din sibir Leka doo.
Lɔɔ tee Laada, ki u sibir Maresa doo; bi naakuuko din luu chaba, bi din kɔɔ doo nba ki
bi yi Bef Asbea nae.
22 Ki leeb tee Jokim nan niib nba din kɔɔ Koseba doo ni na; nan Joas nan Saraf, wunba
din kɔɔn Moab bonpoi ki saan kar Betlehem na. Barii na tee yaayoo niwa maame.
23 Ŋamme din tuu tee kpanbar yɔkmaara, ki kɔɔ Netaim nan Gedera doi ni.

Ki jiin Simeonn yaaboona po

24 Simeonn din mar bonjai banŋmue: Ŋamme tee Nemuel nan Jaminn nan Jarib nan
Sera nan Sawul.
25 Ki Sawul tee Salum baa, ki Salum tee Mibsam baa, ki Mibsam tee Misma baa,
26 ki Misma tee Hamuel baa, ki Hamuel tee Sakur baa, ki Sakur tee Simei baa.
27 Ki Simei mar bonjai piik nan banloob, nan bonpoi banloob, ŋaan u ninjamm na din
ki mar waas ki bi yabe. Li paak Simeonn booru din ki fit pɔt nan Juda booru na.
28 Laa nyii li yoo ki tan tuu kpanbar Defid yoo, Simeonn maaru din kɔɔ doi na nie;
ŋanne tee Beerseba nan Molada nan Hasar-suwal,
29 nan Bilha nan Esem nan Tolad,
30 nan Betuel nan Horma nan Siklag,
31 nan Bef Markabof nan Hasar-susimm nan Bef-biri nan Saaraim.
32 Bi bia din kɔɔ digbana ŋanŋmu na ni; ŋanne tee Etam nan Ayinn nan Rimonn nan
Tokenn nan Asann,
33 nan digbana nba kook lintir, ki saan diitu po ki saa baar Baalaf doo. Bi din sɔb
barkperii nba nae, ki li tee bi yeejɔŋ ni niib sana, nan digbana nba ki bi din kar.
34-38 Jab nba waa nae din tee bi naakuut ni saakab: Ŋamme tee Mesobab nan Jamlek
nan Josa, ki u tee Amasia bija; nan Joel, nan Jehu, ki u tee Josibia bija, ki Josibia tee
Seraya bija, ki Seraya tee Asiel bija; ki pukin Eliwenai nan Jaakoba nan Jesohaya nan
Asaya nan Adiel nan Jesimiel nan Benaya, nan Sisa, ki u tee Sifi bija; ki Sifi tee Alonn
bija, ki Alonn tee Jedaya bija, ki Jedaya tee Simri bija, ki Simri tee Semaya bija.
Ki bi booru ŋammit pɔt.
39 Bi din tante ki jir yonbaa po ki saa tuu Gerar, ki kpaar bi pei yondo po baauk nba
ki Gerar doo be leŋ na.
40 Bi din la bonkob-kpaar boor nba yab, ki bia kpai, ki tee tiŋ nba ki daamii kaa, ki tee
parmaasir boor. Niib nba din dɔŋ kar leŋ na tee Ham teebe.
41 Kpanbar Hesekia din tee Juda kpanbar yoo nba ki niib nba sana sɔb na, din saan
Gerar ki saa biir Ham teeb nba kɔɔ leŋ na lanbont, nan bi dindɔɔboa, ki ber nyinnib,
ŋaan kar tiŋ na ni, kimaan bonkob-kpaar boor din be leŋ bonchiann ki bi sii kpaar.
42 Simeonn booru ni nileeb kobii ŋanŋmu mun bia din nyii ki saan Edom yondo po.
Bi saakab din tee Isi bonjaie. Ki bi sana tee Pelatia nan Nearia nan Refaya nan Usiel.
43 Bi din kpii Amalek teeb nba biar leŋ na, ŋaan kar nan dinna.

5

Ki jiin Rubenn yaaboona po

1 Niib nba nae tee Rubenn yaaboona; ŋɔɔe din tee Jakɔb bikperik, ŋaan u din dɔɔ nan
u baa Jakɔb poobik, li paak ki u din kɔŋ u saakatuk baakir, ki baakir maŋ saan Joosef
boor.
2 Juda boorue din paar ki gar boor leeb na kur, ki dint kpanbara ki bi dia bi kur.
3 Ki Rubenn, wunba tee Jakɔb bikperik na mar bonjai banna: ŋamme tee Hanok nan
Palu nan Hesronn nan Karmi.
4-6 Joel yaaboonae na, laa nyii maaru ki tuu maaru: Semaya mar Gog, ki Gog mar
Simei, ki Simei mar Maika, ki Maika mar Reaya, ki Reaya mar Baal, ki Baal mar Beera.
Asiria kpanbar Tiglaf Pileser din soor Beera, wunba tee booru na tɔɔndaanɔ, ki yaat
nanɔ.
7 Rubenn booru saakab nba ki bi din sɔb bi sana paabu paabue na: Jeyel, ki u tee bi
yudaanɔ, nan Sekaria,
8 nan Bela, ki u tee Asas bija, ki Asas tee Sema bija, ki Sema tee Joel bija. Booru na
din kar Aroer nan yent nba be li gaŋ po, ki saan tuu Nebo nan Baal Meonn na.

9 Bi din mɔk bonkobit bonchiann Gilead tiŋ ni; li paak ki bi din gaar leŋ tiŋ, ki saan
tuu yondo po kunkoouk nba tant ki tuu Yufrates mɔkir na.
10 Kpanbar Sɔɔl yooe, ki Rubenn booru din faa Hagar teeb tɔb, ki kpiib, ŋaan yent bi
tinii ki kar li ni; ki li be Gilead yondo po bɔkir.

Ki jiin Gaad yaaboona po

11 Gaad booru din kar Rubenn booru yent niigaŋ poe, ki li be Basann tiŋ ni, ki saan
yondo po ki tuu Saleka.
12 Joel naakuuko din tee naakujaann nba gar, ki Safam naakuuk wei paan. Ki Janai
nan Safat naakuut wei ki be Basann.
13 Jab banlore nba nae tee bi naakuut saakab: Ŋamme tee Maikel nan Mesulam nan
Sieba nan Jorai nan Jakann nan Sia nan Eber.
14 Bi din nyii Abihail yeeja ŋaake; ki Abihail baa tee Huri, ki Huri baa tee Jaroa, ki
Jaroa baa tee Gilead, ki Gilead baa tee Maikel, ki Maikel baa tee Jesisai, ki Jesisai baa tee
Jaado, ki Jaado baa tee Bus.
15 Ahi-e din tee naakuut na saakɔɔ; ki ŋɔɔ Ahi tee Abdiel bija, ki Abdiel tee Guni bija.
16 Bi din kar Basann nan Gilead yent niŋe, ki kɔɔ li doi ni nan li bonkob-kpaar boa
nba be Saronn na.
17 Sana nba na din sɔb Juda kpanbar Jotam nan Israel kpanbar Jeroboam-lɔɔ na yooe.

Ki jiin kunkɔnkɔnna nba be yondo po na po

18 Rubenn booru nan Gaad booru nan Manase bɔkleer nba be yondo po na din tumii
bi kunkɔnkɔnna, ki bi mi kɔnn fanu, ki tee tusaa piinna nan ŋanna nan kobii ŋanlore
nan piinloobe, ki saa fit jii naagbankɔŋa nan takoobii nan tɔrbana ki kɔn kɔnn.
19 Bi din saan tɔbe ki kɔn nan Hagar teeb nba tee Jetur booru nan Nafis booru nan
Nodab booru na.
20 Bi din teen Yennu yada, ki miarɔ sommir po; ki Yennu sommib, ki bi nyann Hagar
teeb nan bi yɔɔsnba nba kɔn taamm na.
21 Bi din fat Hagar teeb laagumiinba tusaa piinŋmu, nan pei tusaa kobii ŋanlee nan
piinŋmu, nan bonii tusaa ŋanlee, ki soor niib tusaa kobik tɔb na ni, ki teemm yommii.
22 Bi din kpii bi datai na bonchiann, kimaan Yennu-e din kɔn sommib; ki bi din kar
tiŋ na ni, nan Asiria jab nba din tan soorib yoo nba.

Ki jiin Manase booru bɔkir nba be yondo po na po

23 Manase booru bɔkir nba be yondo po na din kar Basann tiŋ nie, ki tant jir niigaŋ
po, ki saan tuu Baal Hermonn nan Senir nan Hermonn kunkonn. Bi din pɔt bonchiann.
24 Jab nba nae din tee bi naakuut saakab: Ŋamme tee Efer nan Isi nan Eliel nan Asriel
nan Jeremaya nan Hodafia nan Jadiel. Bi din tee kunkɔnkɔnwakita nba niib mi bi poe,
ki bi tee naakuut na saakab.

Ki jiin yondo po booru nba ki bi soorib na po

25 Niib na din ki waa Yennu; bi din yêt bii jiantir bi yeejamm Yennu maŋe, ŋaan jiantir
niib nba ki Yennu ber nyinnib tiŋ na ni tingbana.
26 Li paake ki Yennu te Asiria kpanbar Pul (bi yi ŋɔɔe Tiglaf Pileser na) lek Rubenn
booru nan Gaad booru nan Manase booru bɔkir, ki soorib saan kaamm Hala nan Habor
nan Hara, ki kpian siab Gosann mɔkir, ki bi daa kɔɔ leŋ nan dinna.

6

Ki jiin Liifai yaaboona po

1 Liifai din mar bonjai bantaae: Ŋamme tee Gersonn nan Kohaf nan Merari.
2 Ki Kohaf mar bonjai banna: Ŋamme tee Amram nan Is-har nan Hebronn nan Usiel.
3 Ki Amram mar bonjai banlee: Ŋamme tee Aarɔnn nan Moses nan bonpook, ki u
sann tee Miriam.
Aarɔnn din mar bonjai bannae: Ŋamme tee Nadab nan Abihu nan Eleasar nan Itamar.
4 Eleasar yaaboona nba nyii maaru ki tuu maarue na: Eleasar-e din te Finehas baa, ki
Finehas tee Abisua baa,
5 ki Abisua te Buki baa, ki Buki tee Usi baa,
6 ki Usi tee Serahia baa, ki Serahia tee Merayof baa,
7 ki Merayof tee Amaria baa, ki Amaria tee Ahitub baa,
8 ki Ahitub tee Sadok baa, ki Sadok tee Ahimaas baa,
9 ki Ahimaas tee Asaria baa, ki Asaria tee Johanann baa,
10 ki Johanann tee Asaria baa, (ŋɔɔe din tee manntɔɔ, Yenjiantu ŋasaakak nba be
Jerusalem ki Solomonn din maa na ni.)

11 Asaria din tee Amaria baa, ki Amaria tee Ahitub baa,
12 ki Ahitub tee Sadok baa, ki Sadok tee Salum baa,
13 ki Salum tee Hilkia baa, ki Hilkia tee Asaria baa,
14 ki Asaria tee Seraya baa, ki Seraya tee Jehosadak baa.
15 Yennu din te ki kpanbar Nebukanesar soor Jehosadak-e nan Juda nan Jerusalem teeb, ki yaat namm.

Ki jiin Liifai yaaboonlia po

16 Liifai din mar bonjai bantaae, ŋamme tee Gersonn nan Kohaf nan Merari.
17 Bi bantaa na kur mɔk waas. Gersonn-e din tee Libni nan Simei baa,
18 ki Kohaf tee Amram nan Is-har nan Hebronn nan Usiel baa,
19 ki Merari mun tee Mali nan Musi baa.
20 Gersonn yaaboona nba nyii maaru ki tuu maarue na: Gersonn-e din tee Libni baa, ki Libni tee Jahaf baa, ki Jahaf tee Sima baa,
21 ki Sima tee Joa baa, ki Joa tee Ido baa, ki Ido tee Sera baa, ki Sera tee Jeaterai baa.
22 Kohaf yaaboona nba nyii maaru ki tuu maarue na: Kohaf-e din tee Aminadab baa, ki Aminadab tee Kora baa, ki Kora tee Asir baa,
23 ki Asir tee Elkana baa, ki Elkana tee Ebiasaf baa, ki Ebiasaf tee Asir baa,
24 ki Asir tee Tahaf baa, ki Tahaf tee Uriel baa, ki Uriel tee Yusia baa, ki Yusia tee Sawul baa.
25 Elkana din mar bonjai banlee-e: Ŋamme tee Amasai nan Ahimof.
26 Ahimof yaaboona nba nyii maaru ki tuu maarue na: Ahimof din tee Elkana baa, ki Elkana tee Sofai baa, ki Sofai tee Nahaf baa,
27 ki Nahaf tee Eliab baa, ki Eliab tee Jeroham baa, ki Jeroham tee Elkana baa, ki Elkana tee Samuel baa.
28 Samuel din mar bonjai banlee-e: Ŋamme tee Joel, ki u tee bikperik, nan Abija, ki u joont.
29 Merari yaaboona nba nyii maaru ki tuu maarue na: Merari din tee Mali baa, ki Mali tee Libni baa, ki Libni tee Simei baa, ki Simei tee Usa baa,
30 ki Usa tee Simea baa, ki Simea tee Hagia baa, ki Hagia tee Asaya baa.

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak ni yan-yinna po

31 Jab nba nae ki kpanbar Defid din jiib ki sennib yan-yinu ni, a bii be Yenjiantu boor Jerusalem, yoo nba ki bi din jii mɔlor lakir ki saan nann leŋ na.
32 Bi din tuu yiin yanii, Yennu lanbouŋ nba be Jerusalem na nie, ki sɔɔ kpanbar Solomonn daa ki maa Yenjiantu ŋasaakak na. Bi din tuu tuun bi toona nan sennu nba wann nae.
33 Jab nba din tuu tuun yanii toona na maarue na:
Kohaf naakuuk ni, Hemann-e din tee sinsinn yan-yinna mɔtaauk na saakɔɔ. U din tee Joel bijae. U yeeja ŋaak nyii Jakɔb maaru nie. Hemann baa din tee Joel, ki Joel baa tee Samuel,
34 ki Samuel baa tee Elkana, ki Elkana baa tee Jeroham, ki Jeroham baa tee Eliel, ki Eliel baa tee Toa,
35 ki Toa baa tee Suf, ki Suf baa tee Elkana, ki Elkana baa tee Mahaf, ki Mahaf baa tee Amasai,
36 ki Amasai baa tee Elkana, ki Elkana baa tee Joel, ki Joel baa tee Asaria, ki Asaria baa tee Sefania,
37 ki Sefania baa tee Tahaf, ki Tahaf baa tee Asir, ki Asir baa tee Ebiasaf, ki Ebiasaf baa tee Kora,
38 ki Kora baa tee Is-har, ki Is-har baa tee Kohaf, ki Kohaf baa tee Liifai, ki Liifai baa tee Jakɔb.
39 Asaf-e din tee yan-yinna mɔtaauk nba waa munlee ni saakɔɔ. U yeeja ŋaak nyii Liifai maaru nie. Asaf baa din tee Berekia, ki Berekia baa tee Simea,
40 ki Simea baa tee Maikel, ki Maikel baa tee Baaseya, ki Baaseya baa tee Malkija,
41 ki Malkija baa tee Etni, ki Etni baa tee Sera, ki Sera baa tee Adaya,
42 ki Adaya baa tee Etann, ki Etann baa tee Sima, ki Sima baa tee Simei,
43 ki Simei baa tee Jahaf, ki Jahaf baa tee Gersonn, ki Gersonn baa tee Liifai.
44 Etann, wunba nyii Merari naakuuk ni na, ŋɔɔe din tee yan-yinna mɔtaauk nba wei muntaa ni na saakɔɔ. U yeeja ŋaak nyii Liifai maaru nie. Etann baa din tee Kisi, ki Kisi baa tee Abdi, ki Abdi baa tee Maluk,
45 ki Maluk baa tee Hasabia, ki Hasabia baa tee Amasia, ki Amasia baa tee Hilkia, ki Hilkia baa tee Amsi,
46 ki Amsi baa tee Bani, ki Bani baa tee Semer,

47 ki Semer baa tee Mali, ki Mali baa tee Musi, ki Musi baa tee Merari, ki Merari baa
tee Liifai.
48 Bi din biit toona nba biar Yennu lanbouŋ ni nae ki tur bi leeb nba tee Liifai booru
na.

Ki jiin Aarɔnn yaaboona po

49 Aarɔnn nan u yaaboonae din tuu jikit bonnunubit Yenpiinii nan mujoonu Yenpiinii
ki jokit muu maruŋ binbintir paak. Li din kpaa ŋamme nan bii mann maruŋ kur kasii
yaa kasii boor na, nan maruŋ nba saa te Yennu n nyik chab ŋamm Israel teeb yanbɔmm.
Bi din tuu tuun linba na nan biaŋinba ki Yennu toontunnɔ Moses wannib nae.
50 Tɔn, Aarɔnn yaaboonae na: Aarɔnn din tee Eleasar baa, ki Eleasar tee Finehas baa,
ki Finehas tee Abisua baa,
51 ki Abisua tee Buki baa, ki Buki tee Usi baa, ki Usi tee Serahia baa,
52 ki Serahia tee Merayof baa, ki Merayof tee Amaria baa, ki Amaria tee Ahitub baa,
53 ki Ahitub tee Sadok baa, ki Sadok tee Ahimaas baa.

Ki jiin siaminba ki Liifai teeb kɔɔ na po

54 Tiŋ nba nae ki bi din biit tur Aarɔnn yaaboona nba nyii Kohaf naakuuk ni na.
Ŋamme din gaar sinsinn tor nba ki bi biit tur Liifai teeb na.
55 Bi din gaar Hebronn doo nba be Juda yent ni, nan li bonkobit kpinkpaar boor nba
kook lintir nae.
56 Doo na fɔɔr nan li digbanbis nba kpiar na, bi din biit tur Kaleb-e, wunba tee Jefune
bija na.
57-59 Doi nba nae ki bi din jii tur Aarɔnn yaaboona: Hebronn, ki li tee sindant doo, nan
Jatir nan Libna nan Estemoa nan Hilenn nan Debir nan Asann nan Bef Semes doi, nan
li bonkobit kpinkpaar boa.
60 Bi bia din tur Aarɔnn yaaboona doi nba nae, nan bi bonkobit kpinkpaar boa,
Benjaminn booru yent ni. Ŋanne tee Geba nan Alemef nan Anatof doi. Li din taan
tee doi piik nan ŋantaae, ki ŋamm nan bi ŋaateeb saa fit kɔɔ kar.
61 Bi din nyinn doi piike Manase booru bɔkir nba be yonbaa po yent na ni, ki tɔ naatɔɔt
ki biit tur Kohaf naakuuk nba biar na, ŋaak ŋaak.
62 Bi din nyinn doi piik nan ŋantaae, Isakar nan Aser nan Naftali booru yentnba
ni, nan Manase booru bɔkir nba be yondo po na, Basann yent ni, ki biit tur Gersonn
naakuuk, ŋaak ŋaak.
63 Bi bia din biit doi piik nan ŋanlee-e, Rubenn yent ni, nan Gaad yent ni, nan
Sebulunn yent ni, ki biit tur Merari naakuuk, ŋaak ŋaak.
64 Nna bannue ki Israel teeb din biit doi nan bi bonkobit kpinkpaar boa nba lint doi
na, ki tur Liifai teeb ki bi kɔɔ.
65 Doi nba be Juda booru, nan Simeonn nan Benjaminn booru yentnba ni, ki ti dɔŋ
taa bi sana na, bi bia din tɔ naatɔɔte ki biit doi maŋ.
66 Bi bia din tur Kohaf naakuuk ni ŋasai doi nan bi bonkobit kpinkpaar boa, ki li be
Efraim booru yent ni.
67 Doi maŋ din tee Sekem, kunkonn doo nba be Efraim yent ni, ki tee sindant doo na,
nan Geser,
68 nan Jokmeam, nan Bef Horonn,
69 nan Aijalonn nan Gaaf Rimonn,
70 ki bia nyinn doi Manase booru bɔkir yent nba be yonbaa po na, ki li tee Aner nan
Bileam doi nan li bonkobit kpinkpaar boa, ki tur Kohaf naakuuk ni niib maŋ.
71 Bi din tur Gersonn naakuuk ni niib doi nba nae nan li bonkobit kpinkpaar boa.
Bi din nyinn doi Manase booru bɔkir nba be yondo po na, ki li tee Golann doo nba be
Basann tiŋ ni, nan Astarof doo nan li bonkobit kpinkpaar boa.
72 Ki Isakar yent ni, ki bi nyinn Kedes nan Daberaf
73 nan Ramof nan Anem.
74 Ki Aser yent ni, ki bi nyinn Masal nan Abdonn,
75 nan Hukok nan Rehob.
76 Ki Naftali yent ni, ki bi nyinn Kedes, ki li be Galilii tiŋ ni, nan Hamonn nan Kiriataim
doi.
77 Ki Merari naakuuk ni niib nba biar na, ki bi turib doi nba waa na nan li bonkobit
kpinkpaar boa.
Ki Sebulunn yent ni, ki bi nyinn Rimono nan Tabor.
78 Ki Rubenn yent nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po, ki yeek nan Jeriko na, ki bi nyinn
Beser doo nba be kunkoouk paak na, nan Jaasa,
79 nan Kedemof nan Mefaf doi.

80 Ki Gaad yent ni, ki bi nyinn Ramof nba be Gilead tiŋ ni na, nan Mahanaim,
81 nan Hesbonn, nan Jaser doi, nan li bonkobit kpinkpaar boa.

7

Ki jiin Isakar yaaboona po

1 Isakar din mar bonjai bannae: ŋamme tee Tola nan Pua nan Jasub nan Simronn.
2 Ki Tola mar bonjai banloob, ŋamme tee Usi nan Refaya nan Jeriel nan Jamai nan Ibsam nan Semuel. Bi din tee Tola naakuuk ni ŋei saakabe, ki tee kunkɔnkɔnwakita nba ki niib mi bi po. Kpanbar Defid yoo na ki bi kur taan ki tee jab tusaa piinlee nan ŋanlee nan kobii ŋanloob.
3 Usi din mar bonjayenne, ŋɔɔe tee Israhia, ki Israhia mar bonjai banna: ŋamme tee Maikel nan Obadia nan Joel nan Isia, bi kura din tee ŋei saakabe.
4 Bi din mɔk poob nan waas bonchiann, ki li te bi maaru mɔk jab nba saa fit saan tɔb, ki tee tusaa piintaa nan ŋanloob.
5 Isakar maaru ni jab nba din be ki jaŋ nan bin saan tɔb din tee tusaa piinniin nan ŋanlore.

Ki jiin Benjaminn nan Dann yaaboona po

6 Benjaminn din mar bonjai bantaae: ŋamme tee Bela nan Beker nan Jedia-el.
7 Ki Bela mar bonjai banŋmu: ŋamme tee Esbonn nan Usi nan Usiel nan Jerimof nan Iri. Bi din tee naakuuk na ni ŋei saakabe, ki bia tee kunkɔnkɔnwakita nba ki niib mi bi po. Bi din taan tee jab tusaa piinlee nan ŋanlee nan jab piintaa nan banna, ki tee binba jaŋ nan bin saan tɔb.
8 Beker din mar bonjai banyia: ŋamme tee Semira nan Joas nan Elieser nan Elenai nan Omri nan Jeremof nan Abija nan Anatof nan Alemef.
9 Bi din taan tee jab tusaa piinlee nan kobii ŋanlee, ki tee binba jaŋ nan bin saan tɔb. Bi kur sana be bi yeeja ŋaak gbouŋ ni.
10 Jedia-el din mar bonjayenne, ki u sann tee Bilhann, ki Bilhann mar bonjai banlore: ŋamme tee Jeus nan Benjaminn nan Ehud nan Kenaana nan Setann nan Tarsis nan Ahisahar.
11 Bi din tee naakuuk na ni ŋei saakabe, ki tee kunkɔnkɔnwakita nba ki niib mi bi po. Bi din taan tee jab tusaa piik nan ŋanlore nan kobii ŋanlee, ki tee binba jaŋ nan bin saan tɔb.
12 Sup niib nan Hup niib din tee Ir yaaboonae.
Hus niib din tee Aher yaaboonae.*

Ki jiin Naftali yaaboona po

13 Naftali din mar bonjai bannae: ŋamme tee Jasiel nan Guni nan Jeser nan Salum. Bi din tee Jakɔb poobik Bilha yaaboonae.

Ki jiin Manase yaaboona po

14 Manase din kɔɔn Aram sapaamɔe, ki u marɔ bonjai banlee: ŋamme tee Asriel nan Makir. Ki Makir tee Gilead baa.
15 Makir din lon poob ki tur Hupim nan Supim. Ki Makir niipoo sann tee Maaka; ki Makir bonjaleek sann tee Selofehad. Selofehad din mar bonpoi kɔɔe.
16 Makir ŋaapoo Maaka din mar bonjai banlee-e, ki pur bi sana Peres nan Seres. Peres din mar bonjai banlee: ŋamme tee Ulam nan Rakem.
17 Ki Ulam mar bonjayenn ki purɔ Bedann. Binba na kur tee Gilead yaaboonae. Gilead baa din tee Makir, ki Makir baa tee Manase.
18 Gilead niipoo Hamolekef din mar bonjai bantaae: ŋamme tee Isod nan Abieser nan Mala.
19 Semida din mar bonjai bannae: ŋamme tee Ahiann nan Sekem nan Liki nan Aniam.

Ki jiin Efraim yaaboona po

20 Efraim yaaboona nba nyii maaru ki tuu maarue na: Efraim-e tee Sutela baa, ki Sutela tee Bered baa, ki Bered tee Tahaf baa, ki Tahaf tee Eleada baa, ki Eleada tee Tahaf baa,
21 ki Tahaf tee Sabad baa, ki Sabad tee Sutela baa. Efraim bia din mar bonjai banlee pukin Sutela po: ŋamme tee Eser nan Elead, ki bi din tan kpiib yoo nba ki bi yaa bin jan Gaaf niib bonkobit na.

---

* **7:12 7.12** Koo: Hupim nan Supim din tee Ir yaaboonae. Husim din tee Aher yaaboonn.

22 Bi baa Efraim din bui fabin bi kuun po bonchiann; ki u nikpiimm tan baar ki maan
u par.
23 Ki Efraim dɔɔr nan u ŋaapoo biak, ki u soor poor, ki mar bonjak, ki u purɔ Beria,
kimaan parbiir nba kɔɔ ŋaak na paak.†
24 Efraim din mɔk bonpook, ki bi yiu Seera, ki u din sibir paapo nan tiŋ po Bef Horonn
doi, nan Usenn Seera doo.
25 Efraim bia din mɔk bonjak, ki bi yiu Refa; ŋɔɔe tee niib nba waa na yeeja: Refa din
mar Resef, ki Resef mar Tela, ki Tela mar Tahann,
26 ki Tahann mar Ladann, ki Ladann mar Amihud, ki Amihud mar Elisama,
27 ki Elisama mar Nunn, ki Nunn mar Joosua.
28 Baa din gaar tiŋ yent nba ki kar li ni din tee Betel, nan doi nba kook ki lintir, ki tant
saan Naarann nba be yondo po, nan Geser nba be yonbaa po, nan doi nba lint Geser na.
Sekem nan Aya nan li digbanbis din pukin leŋ.
29 Manase yaaboonae din kar digbana nba tee Bef-sann nan Taanak nan Megido nan
Dor, nan digbanbis nba kookib.
Doi nba na kur tee siaminba ki Joosef, wunba tee Jakɔb bija na yaaboona din kɔɔe.

Ki jiin Aser yaaboona po

30 Aser yaaboonae na: U din mar bonjai bannae: ŋamme tee Imna nan Isifa nan Isifi
nan Beria, nan bonpook ki bi yiu Sera.
31 Beria din mar bonjai banlee: ŋamme tee Heber nan Malkiel. Malkiel-e din sibir
Birsaif doo.
32 Heber mun din mar bonjai bantaa: ŋamme tee Jaflet nan Somer nan Hotam, nan
bonpook ki bi yiu Sua.
33 Jaflet din mar bonjai bantaa: ŋamme tee Pasak nan Bimhal nan Asfaf.
34 Ki u naa bik Somer mun mar bonjai bantaa: ŋamme tee Roga nan Jehuba nan Aram.
35 Ki u naabileek Hotam mun mar bonjai banna: ŋamme tee Sofa nan Imna nan Seles
nan Amal.
36 Sofa yaaboonae tee Sua nan Harnefer nan Sual nan Beri nan Imra
37 nan Beser nan Hod nan Sama nan Silsa nan Itrann nan Beera.
38 Ki Jeter yaaboona tee Jefune nan Pispa nan Ara.
39 Ki Ula yaaboona tee Ara nan Haniel nan Risia.
40 Niib na kur din tee Aser yaaboonae. Bi din tee ŋei saakab nba yiabe, ki tee
kunkɔnkɔnwakita, ki niib mi bi po. Aser yaaboona nba din jaŋ nan bin saan tɔb din tee
jab tusaa piinlee nan ŋanloob.

8

Ki jiin Benjaminn yaaboona po

1 Benjaminn din mar bonjai banŋmuɛ: ŋamme paa leeb paak saakatuk saakatuk na.
Bi tee Bela nan Asbel nan Ahara,
2 nan Noha nan Rafa.
3 Ki Bela yaaboona tee Adar nan Gera nan Abihud,
4 nan Abisua nan Naamann nan Ahoa,
5 nan Gera nan Sefufann nan Huram.
6-7 Ehud yaaboonae tee Naamann nan Ahija nan Gera. Bi din tee ŋei saakab nba be
Geba-e. Bi datai din miabe ki bi nyii saan kɔɔ Manahaf. Ki Gera, wunba te Usa nan
Ahihud baa nae din jiib ki saan namm.
8-9 Saharaim din ber u ŋaapoob banlee: ŋamme tee Husim nan Baara. Li poor poewa
ki u din tan kɔɔ Moab tiŋ ni na. Ki u kɔɔn Hodes, ki bi din mar bonjai banlore: ŋamme
tee Jobab nan Sibia nan Mesa nan Malkam,
10 nan Jeus nan Sakia nan Mirma. U bonjai na kur din tee ŋei saakabe.
11 Ŋɔɔ nan u ŋaapoo Husim poŋ din mɔk bonjai banlee-ewa: ŋamme tee Abitub nan
Elpaal.
12 Elpaal din mar bonjai bantaa: ŋamme tee Eber nan Misam nan Semed. Semed-e
din sibir Ono nan Lod doi nan digbanbis nba kook ki lintir na.

Ki jiin Benjaminn niib nba be Gaaf nan Aijalonn na po

13 Beria nan Sema-e din tee naakuut na saakab nba kar Aijalonn doo ni, ki din ber
niib nba kɔɔ Gaaf doo ni na.
14 Beria yaaboonae tee Ahio nan Sasak nan Jeremof,
15 nan Sebadia nan Arad nan Eder,

† **7:23 7.23** Bi maan ni, “Beria” nan “parbiir ni” mɔbona naane.

16 nan Maikel nan Ispaf nan Joha.

Ki jiin Benjaminn niib nba be Jerusalem na po

17 Elpaal yaaboonae tee Sebadia nan Mesulam nan Hiski nan Heber,
18 nan Ismerai nan Islia nan Jobab.
19 Simei yaaboona tee Jakim nan Sikri nan Sabdi
20 nan Elienai nan Siletai nan Eliel,
21 nan Adaya nan Beraya nan Simraf.
22 Sasak yaaboonae tee Ispann nan Eber nan Eliel,
23 nan Abdonn nan Sikri nan Hanann,
24 nan Hanania nan Elam nan Antotija,
25 nan Ifdeya nan Penuel.
26 Jeroham yaaboonae tee Samserai nan Seharia nan Atalia,
27 nan Jaaresia nan Elaija nan Sikri.
28 Niib na kur din tee naakuut saakabe, ki ŋamm nan bi yaaboonkpera be Jerusalem, ki bi sana sɔb gbouŋ na ni.

Ki jiin Benjaminn niib nba be Gibeonn nan Jerusalem na po

29 Jeyel-e din sibir Gibeonn doo ki kar leŋ, ki u ŋaapoo sann tee Maaka,
30 ki bi bijakper sann tee Abdonn, ki wei paan Sur nan Kis nan Baal nan Ner nan Nadab,
31 nan Gedor nan Ahio nan Sekaria,
32 nan Miklof, wunba din te Simea baa na. Bi din kɔɔ Jerusalem-e ki kpia bi naakuut ni niib.

Ki jiin kpanbar Sɔɔl ŋaateeb po

33 Ner-e din tee Kis baa, ki Kis tee kpanbar Sɔɔl baa. Sɔɔl din mar bonjai banna: ŋamme tee Jonatann nan Malkisua nan Abinadab nan Esbaal.
34 Ki Jonatann tee Meribaal baa, ki Meribaal tee Maika baa.
35 Maika din mar bonjai banna: ŋamme tee Pitonn nan Melek nan Tarea nan Ahas.
36 Ki Ahas tee Jehoada baa. Jehoada din mar bonjai bantaa: ŋamme tee Alemef nan Asmafef nan Simri. Simri-e din tee Mosa baa,
37 ki Mosa tee Binea baa, ki Binea tee Rafa baa, ki Rafa tee Eleasa baa, ki Eleasa tee Asel baa.
38 Asel din mar bonjai banloob: ŋamme tee Asrikam nan Bokeru nan Ismael nan Searia nan Obadia nan Hanann.
39 Asel naa bik Esek din mar bonjai bantaae: ŋamme tee Ulam nan Jeus nan Elifelet.
40 Ulam bonjai din tee tɔb faarae; bi din mi tɔrbantɔnu fanu. Ki u waas nan u yaaboona din yab bonchiann. Bi kur kann din tee niib kobik nan piinŋmu. Niib na kur din tee Benjaminn yaaboonae.

9

Ki jiin Israel teeb nba din nyii Babilonn ki jen na po

1 Bi din sɔb Israel niib kur sanae, ŋaak n tuu ŋaak, ki teen bi kpanbara gbouŋ ni.
Bi din soor Juda teebe ki saan namm Babilonn, kimaan baa yêt Yennu mɔb na paak.
2 Niib nba din sint jen bi dandoo ni na din tee Israel nileeb nan mannteeb nan Liifai teeb nan Jiantu Ŋasaakak ni toontunnae.
3 Booru nba na niibe din saan Jerusalem ki saa kar leŋ: ŋamme tee Juda booru nan Benjaminn booru nan Efraim booru nan Manase booru.
4 Juda booru naakuut saakab nba din jene na:
Utai nan u naakuuk ni niib. Utai baa din tee Amihud, ki Amihud baa tee Omri, ki Omri baa tee Imri, ki Imri baa tee Bani, ki Bani mun tee Peres yaaboonn, ki Peres baa tee Juda.
5 Asaya nan u naakuuk ni niibe na: Asaya yeeja din tee Sela, ki Sela baa tee Juda.
6 Jewel nan u naakuuk ni niibe na: Jewel yeeja din tee Sera. Ki Sera baa tee Juda.
Juda booru ni niib nba din kar Jerusalem din tee kobii ŋanloob nan piinyiae.
7-8 Tɔn, Benjaminn booru naakuut saakab nba din jen ki kar Jerusalem na, ŋamme tee:
Salu, ki u tee Mesulam bija, ki Mesulam tee Hodafia bija, ki Hodafia tee Hasenua bija;
ki pukin Ibneya, ki u tee Jeroham bija;
ki pukin Ela, ki u tee Usi bija, ki Usi tee Mikri bija;
ki pukin Mesulam, ki u tee Sefatia bija, ki Sefatia tee Rewel bija, ki Rewel tee Ibnija bija.

9 Benjaminn booru ni ŋei din taan tee kobii ŋanyia nan piinŋmu nan ŋanloobe. Niib
nba sana be na tee bi naakuut saakabe.

Ki jiin mannteeb nba jen ki kɔɔ Jerusalem na po

10 Mannteeb nba nae din kɔɔ Jerusalem, ŋamme tee:
Jedaya nan Jehoyarib nan Jakinn
nan Asaria wunba tee Hilkia bija na. U din tee Yenjiantu Ŋasaakak na ni toontunna
saakɔɔe.
11 Hilkia baa din tee Mesulam, ki Mesulam baa tee Sadok, ki Sadok baa tee Merayof,
ki Merayof baa tee Ahitub;
12 nan Adaya, ki u baa tee Jeroham, ki Jeroham baa tee Pasur, ki Pasur baa tee Malkija;
nan Masai, ki u baa tee Adiel, ki Adiel baa tee Jasera, ki Jasera baa tee Mesulam, ki
Mesulam baa tee Mesilemif, ki Mesilemif baa tee Imer.
13 Mannteeb nba din tee ŋei saakab din tee niib tusir nan kobii ŋanlore nan piinloob.
Bi din mi Yenjiantu Ŋasaakak ni toona fanu.

Ki jiin Liifai teeb nba jen kar Jerusalem na po

14 Liifai teeb nba nae din jen kar Jerusalem:
Semaya, ki u baa tee Hasub, ki Hasub baa tee Asrikam, ki Asrikam baa tee Hasabia;
ki bi tee Merari naakuuk ni niib;
15 ki pukin Bak-bakar nan Heres nan Galal
nan Matania, ki u baa tee Maika, ki Maika baa tee Sikri, ki Sikri baa tee Asaf;
16 ki pukin Obadia, ki u baa tee Semaya, ki Semaya baa tee Galal, ki Galal baa tee
Jedutunn;
ki pukin Berekia, ki u baa tee Asa, ki Asa baa tee Elkana. Ŋamme din kɔɔ doo nba be
Netofa teeb yent ni na.

Tammɔguura nba din jen kar Jerusalem-e na

17 Niib nba nae din tee Yenjiantu Ŋasaakak tammɔguura, ki kar Jerusalem: Salum
nan Akub nan Talmonn nan Ahimann nan bi ninjamm. Ki Salum tee bi saakɔɔ.
18 Laa nyii sian yoowa, bi naakuuk ni niibe din guu Kpanbar Tammɔkɔɔkir nba be
yondo po na. Bi din tuu tee tammɔguurae, ki be tammɔi nba saa Liifai teeb kaaŋ na ni.
19 Salum baa din tee Kore, ki Kore baa tee Ebiasaf, ki Ebiasaf baa tee Kora. Salum nan
u ŋaateebe din tee binba guu Yennu lanbouŋ tammɔb, nan bi yeejamm nba din tuu guu
Yennu lanbouŋ maŋ tammɔb biaŋinba na.
20 Sianyoo Finehas, wunba tee Eleasar bija nae din tuu ŋmakitir tammɔguura, ki Yennu
be nanɔ.
21 Sekaria nba ki u baa tee Meselemia na mun din guu Yennu lanbouŋ na tammɔb.
22 Bi din gann jab kobii ŋanlee nan piik nan banlee, ki bi kur tee binba guu yaŋa nan
tammɔkɔɔka. Bi din sɔb bi sana ki waan baa kɔɔ doi nbae. Kpanbar Defid nan Yennu
sɔkinii Samuel-e din tur bi yeejamm toonjaann na.
23 Ŋamm nan bi yaaboonae din tee binba sii tun guu Yennu ŋasaakak tammɔi.
24 Tammɔguura maŋ din be loka ŋanna na kur po, li yondo po nan yonbaa po nan
niigaŋ po nan niidiitu po.
25 Tammɔguura na nikpiimm din tuu nyi digbanbis nie, ki baat ki lebitirib daa ŋanlore
ni kur.
26 Tammɔguura saakab banna na din tee Liifai teebe. Bi din mɔk bi yur paak
toonjaanne ki tuun; ŋanne tee Yennu ŋaadiit nan tiat binbir boa gotu.
27 Bi din tun guu Yenjiantu Ŋasaakak nae yonnu nan nyiɔk, kimaan li din tee bi toonne.
Ŋamme din dia Jiantu Ŋasaakak na peenii, ki tuu loot sanyiɔk ni kur.

Ki jiin Liifai teeb nba biar na toonn po

28 Liifai teleeb nba biar nae din tuu gorii bona nba ki bi dia ki jiantir Yennu na. Yoo
nba kur ki bi yaa bin tun nann toona, bi din tuu kane ki tur, ki bi-i gbenn, bin bia gaar
ki kan.
29 Bi din te bi siab gorii kasii bona nba be Yennu ŋasaakak ni na, nan li yon nan
tilɔɔna daan nan olif tiinii kpan nan bonnunubit nan li tulaarnba.
30 Ŋaan mannteeb toonne din tee bin tuu jii tulaarnba na ki ŋmat.
31 Ki Liifai nirɔ nba ki bi yiu Matitia, ki u tee Salum bikperik, ki nyii Kora naakuuk ni
na, ŋɔɔe din yen boroboro nba teen Yennu na puru.
32 Kohaf naakuuk ni siabe din tee binba sii pur kasii boroboro nba sii tɔɔnt teebul
paak, jiantu daar kur.

33 Liifai ŋasaie din yen Yenjiantu Ŋasaakak ni yan-yinu. Niib maŋ saakabe din tuu
be Yenjiantu ŋasaakak diit na ni. Bi din ki pukimm toonlia ni, kimaan bi din tuu be bi
toona nie, yonnu nan nyiɔk kur.
34 Niib nba sana sɔb na din tee Liifai booru ni naakuut saakabe, ki li sɔb waan bi
yeejamm nba tee biaŋinba. Ŋamme din tee saakab nba kar Jerusalem.

Ki jiin kpanbar Sɔɔl yeejamm nan u yaaboona po
(1 Barkperii 8.29-38)

35 Jeyel-e din sibir Gibeonn doo, ki kar li ni. Ki u ŋaapoo sann tee Maaka.
36 Jeyel bikperik din tee Abdonn-e, ki u bonjalei tee Sur nan Kis nan Baal nan Ner nan
Nadab
37 nan Gedor nan Ahio nan Sekaria nan Miklof,
38 ki Miklof tee Simea baa. Bi mun din kɔɔ ki kpia bi nikpiimme, Jerusalem.
39 Ner-e din tee Kis baa, ki Kis tee Sɔɔl baa. Sɔɔl din mar bonjai banna: ŋamme tee
Jonatann nan Malkisua nan Abinadab nan Esbaal.
40 Jonatann-e din tee Meribaal baa, ki Meribaal tee Maika baa.
41 Ki Maika mar bonjai banna: ŋamme tee Pitonn nan Melek nan Tarea nan Ahas.
42 Ki Ahas tee Jara baa. Ki Jara mar bonjai bantaa: ŋamme tee Alemef nan Asmafef
nan Simri; ki Simri tee Mosa baa,
43 ki Mosa tee Binea baa, ki Binea tee Refaya baa, ki Refaya tee Eleasa baa, ki Eleasa
tee Asel baa.
44 Asel din mar bonjai banloob. Bi sanae na: Asrikam nan Bokeru nan Ismael nan
Searia nan Obadia nan Hanann.

10

Ki jiin kpanbar Sɔɔl kuun po
(1 Samuel 31.1-13)

1 Filistia jab din faa tɔb nan Israel jab, Gilboa kunkonn paak. Bi din kpii Israel jab
bonchiann leŋ, ki kpanbar Sɔɔl nan u bonjai nan Israel jab nba biar na chiar,
2 ŋaan Filistia jab na din wei kpii Sɔɔl bonjai bantaa: ŋamme tee Jonatann nan
Abinadab nan Malkisua.
3 Tɔb na din paar Sɔɔl boor, ki u datai peenii soorɔ, ki turɔ daŋ.
4 Ki u yet naasimɔ nba dia u jatiat na a, “Saatir a jukbanjiak ki ŋmuu kpin, ki daa
te Filistia jab nba ki waa Yennu faba na dintin biak ki kpimi.” Ŋaan ki jaŋmaanii soor
naasimɔ na, ki u ki fit tun nna. Ŋanne ki Sɔɔl jii u mɔŋ jukbanjiak ki chaan, ŋaan baa
li paak.
5 Ki naasimɔ na nba la nan Sɔɔl kpowa na, ki u mun jii u jukbanjiak ki chaan, ŋaan
baa li paak, ki kpo.
6 Ki Sɔɔl nan u bonjai bantaa lakin kpo, ki u maaru ni sɔɔ ji ki ban dii naan.
7 Israel teeb nba din kɔɔ Jesreel baauk ni na nba tan gbat nan bi kunkɔnkɔnna na
chiar, ki Sɔɔl nan u bonjai na kpo yoo nba, ki bi nyik bi doi ŋaan chiar. Ŋanne ki Filistia
jab baar ki kɔɔ bi doi ni.
8 Tɔb na sanyafannuko, ki Filistia jab saan a bin jii nikpeena na tiat, ki la Sɔɔl nan u
bonjai bantaa na gbanant, ki li dɔɔ Gilboa kunkonn paak,
9 ki bi pot Sɔɔl yur, ki bia liat u jatiat, ŋaan tun toomii, ki bi lin Filistia tiŋ kur po, ki
mɔɔnt labamann maŋ, ki tur bi tingbana nan bi niib na.
10 Bi din jii u jatiat nae ki kɔɔnir bi poochianfei na yenn ni, ŋaan jɔnn Sɔɔl yur na, bi
tingbann Dagonn diiuk ni.
11 Jabes doo niib nba be Gilead yent ni na nba gbat Filistia teeb nba tun Sɔɔl biaŋinba
na,
12 ki bi pardamm fiir saan, ki saa jii Sɔɔl nan u bonjai gbanant, ki baar nann Jabes, ki
piib naantiik nyakir, ŋaan lor mɔi daa ŋanlore.
13 Sɔɔl din kpo, kimaan u ki mɔk mɔsaku nan Yennu. U din yêt Yennu mɔbe, ŋaan
yabir ki kpaan ninnyɔdaanɔ a wun ŋmakitɔ,
14 ki ki boi Yennu sommir po. Yennu din kpiiu, ŋaan jii u naangbouŋ ki tur Defid,
wunba tee Jese bija na.

11

Biaŋinba ki bi dinn Defid naan ki teenɔ Israel nan Juda teeb kpanbar
(2 Samuel 5.1-10)

1 Israel teeb kur din saan Defid boor, Hebronn doo ni, ki saa yetɔ a, “Ti tee a tiɔŋ
gbanante nan sɔn.

2 Sianyoowa dinn ki sɔɔ Sɔɔl daa din tee ti kpanbar na gbaa, ŋaan fine din tee daanɔ
nba ŋmakitir timm Israel jab tɔbii ni, ki a Yomdaanɔ Yennu senn mɔsonn nan a saa dia
u niib, kii tee bi kpanbar."
3 Li paake ki Israel saakab kur din saan Defid boor, Hebronn doo ni. Ki Defid din soor
sooru ki lor namm nan barmɔnii, ki bi mɔɔn kpan u paak ki dinnɔ naan, ki Defid ji tee
Israel teeb kpanbar nan bianjinba ki Yennu din pak ki tur Samuel na.
4 Kpanbar Defid nan Israel jab kur din tan saan lek Jerusalem doo. Bi din yir Jebus-e
li yoo. Jebus teeb nba din tee tiŋ na damm na, daa din kɔɔ li ni.
5 Jebus teeb na din bet Defid a, "A kan ban kɔɔ doo na ni," ŋaan Defid din nyann ki
fat Sayɔnn digbanpaarir nawa, ki sɔɔ kur ji din yir Defid doo.
6 Defid din yet a, "Wunba fit kpii Jebus nirɔ sinsinn, ŋɔɔe sii tee n kunkɔnkɔnna na
saakɔɔ." Ki Joab, wunba ki u naa tee Seruya na saan ki lek sinsinn. Li paak, ŋɔɔe din
gaar saakatuk na.
7 Defid nba din saan kar digbanpaarir maŋ ni na, li paak ki bi ji din yir Defid doo.
8 Defid din ŋamm maa ŋei doo na ni, ki piin maa ŋei siaminba ki bi piint bootit, ki li
be kunkonn yondo po na, ki Joab mun ŋamm maa doo na bɔkleer na.
9 Defid din ŋamii laat paŋe, kimaan Yabint Yennu din be nanɔ.

Ki jiin Defid kunkɔnkɔnwakita po
(2 Samuel 23.8-39)

10 Defid kunkɔnkɔnwakita sanae na. Ŋamm nan Israel teleeb na din sommɔ ki u dii
naan, nan Yennu nba din senn bianjinba na. Ki bi din sommɔ, ki u naangbouŋ na mɔk
paŋ.
11 Sinsinn niwakitir din tee Jasobeam-e, ki u nyii Hakmonn naakuuk ni, ŋɔɔe din tee
saakɔɔ, jab bantaa na ni. U din jii kpanne ki kɔn nan jab kobii ŋantaa, ki kpii bi kur,
tɔb yennkɔɔ ni.
12 Wunba pukin banlee, niwakita "bantaa" na ni, din tee Eleasar-e, ki u tee Dodo bija,
ŋaan nyii Aho naakuuk ni.
13 U din kɔn taan Defid-e, Pas Damim doo ni. Ki Filistia teeb taan leeb leŋ, a bin kɔn
nan Israel teeb. Eleasar din be jeet kpaab nie, ki Israel teeb piin ki tiin.
14 Ŋanne Eleasar nan u jab set kpaab na sinsuuk ni, ŋaan kɔn nan Filistia teeb na.
Yennu din turɔ nyanngbeŋir.
15 Dasiar kunkɔnkɔnwakita piintaa na ni jab bantaa din saan tanpiiuk nba ki Defid be
na boor, ki li kpia Adulam tanfiiɔk na, ŋaan sɔɔ ki Filistia jab yaba, ki be Refaim baauk
ni;
16 li yoo maŋ Defid din be jɔjaann paake, ŋaan sɔɔ Filistia jasiab yent Betlehem-a.
17 Nyunnyukuru din soor Defid, ki u yet a, "N sun ki sɔɔ n saan bunbunn nba kpia
Betlehem tammɔb na boor, ki finn nyun man nyu."
18 Ki kunkɔnkɔnwakita bantaa na yabir ki kɔɔ Filistia kaaŋ na ni, ki saa finn nyun
bunbunn nba kpia Betlehem tammɔb na ni, ki tan tur Defid. Ki Defid yêt nyunu, ŋaan
kpaar mɔɔn tiŋ ni, ki li tee piinii ki teen Yennu,
19 ŋaan yet a, "Yennu, n kan fit nyu nyun nba na. Mi-i nyuu, li sii tee nan n nyu
jab bantaa nba chibin bi saaŋmanii na sɔme," ki yêt nyun na nyunu. Linba nae tee
toonjaana nba ki kunkɔnkɔnwakita bantaa na din tun.
20 Joab naa bik Abisai-e din tee kunkɔnkɔnwakita piintaa na saakɔɔ. U din jii u kpanne
ki kɔn nan jab kobii ŋantaa, ki kpii bi kur. Bi piintaa na ni, u sanne din wokit ki gar
leeb na kur.
21 Ŋɔɔe din tee kunkɔnkɔnwakitir nba ki u sann doo piintaa na ni, ki bi teenɔ bi
tɔɔndaanɔ, ŋaan u sann din ki wokit ki baar kunkɔnkɔnwakita bantaa na.
22 Benaya, wunba tee Jehoyada bija, ki nyii Kabseel na mun din tee
kunkɔnkɔnwakitire. U din tun partoona bonchiann: U din fit kpii Moab
kunkɔnkɔnwakita banlee. U ban sik bootuk ni samaatuk daar ki kpii yanbɔr.
23 U bia din kpii Ijipt niwakitir, ki u fɔkint tee taakaabii ŋanlee nan bonjinn. Ijipt nirɔ
na din kub kpanporuŋo, ŋaan ki Benaya worɔ nan gbajar, ki fat kpann na Ijipt nirɔ na
nuu ni, ŋaan kpiiu nan kpann maŋ.
24 Par toonn nba ki Benaya, wunba din pukin niib piintaa na nba din tume na.
25 U sann din wokit ki pukin bi po, ŋaan u sann din ki wokit ki baar kunkɔnkɔnwakita
bantaa na. Ki Defid te ki u tee u guuteeb saakɔɔ.
26 Jab nae tee kunkɔnkɔnwakitlia na:
Asahel, ki u tee Joab naa bik,
nan Elanann, ki u tee Dodo bija, ki nyii Betlehem,
27 nan Samof, ki u nyii Harod,

nan Heles, ki u nyii Pelet,
28 nan Ira, ki u tee Ikes bija, ki nyii Tekoa,
nan Abieser, ki u nyii Anatof,
29 nan Sebekai, ki u nyii Husa,
nan Ilai, ki u nyii Ahoo,
30 nan Maharai, ki u nyi Netofa,
nan Heled, ki u tee Baana bija, ŋaan nyii Netofa,
31 nan Itai, ki u tee Ribai bija, ki nyii Gibea,
ki li be Benjaminn yent ni,
nan Benaya, ki u nyii Piratonn,
32 nan Hurai, ki u nyii baat nba kpia Gaas na,
nan Abiel, ki u nyii Arba,
33 nan Asmafef, ki u nyii Bahurum,
nan Eliaba, ki u nyii Saalbonn,
34 nan Hasem, ki u nyii Gisonn,
nan Jonatann, ki u tee Sagee bija, ki nyii Harar,
35 nan Ahiam, ki u tee Sakar bija, ŋaan nyii Harar,
nan Elifal, ki u tee Ur bija,
36 nan Hefer, ki u nyii Mekera,
nan Ahija, ki u nyii Pelonn,
37 nan Hesro, ki u nyii Kamel,
nan Naarai, ki u tee Esbai bija,
38 nan Joel, ki u tee Natann naa bik,
nan Mibar, ki u tee Hagri bija,
39 nan Selek, ki u nyii Amonn,
nan Naharai, ki u nyii Beerof, ki tee Joab jatiat jikirɔ,
40 nan Ira nan Gareb, ki bi nyii Jatir,
41 nan Yuria, ki u tee Hef nirɔ,
nan Sabad, ki u tee Ahalai bija,
42 nan Adina, ki u tee Sisa bija, ki nyii Rubenn booru ni; ŋɔɔe din tee Rubenn booru ni yudaanɔ. U din mɔk u tiɔŋ jab ki bi tee piintaa ki be u boor;
43 nan Hanann, ki u tee Maaka bija,
nan Josafat, ki u nyii Mitann,
44 nan Yusia, ki u nyii Astera,
nan Sama nan Jeyel, ki bi tee Hotam bonjai ki nyii Aroer,
45 nan Jedia-el nan Joha, ki bi tee Simri bonjai ki nyii Tis,
46 nan Eliel, ki u nyii Mahafa,
nan Jeribai nan Josafia, ki bi tee Elnaam bonjai,
nan Itma, ki u nyii Moab,
47 nan Eliel nan Obed nan Jaasiel, ki bi nyii Soba.

12

Biaŋinba ki kunkɔnkɔnna baar pukin Defid po

1 Defid din kɔɔ Siklag-e, leŋe ki u din saan ki bɔr kpanbar Sɔɔl, wunba tee Kis bija na, ki kunkɔnkɔnna nba mi kɔnn fanu din baar ki be u boor. Bi din sommɔe ki kɔn kɔnn.
2 Bi din bar tɔrbanae, ki saa fit tɔ peenii, ki bia fit luur naaluubuk niidiitu nan gaŋ kur. Bi din tee kpanbar Sɔɔl ninjamme, ki nyii Benjaminn booru ni.
3 Ahieser nan Joas nba ki bi baa tee Semaa, ki bi nyii Gibea na, ŋamme din tee bi saakab.
Kunkɔnkɔnna nba pukin tee:
Jesiel nan Pelet, ki bi baa tee Asmafef,
nan Beraka nan Jehu, ki bi nyii Anatof,
4 nan Ismaya, ki u nyii Gibeonn ki din tee kunkɔnkɔnna saakɔɔe,
ki u sann doo; ki bia tee kunkɔnkɔnwakita piintaa na ni yenɔ, ŋɔɔe din tee bi saakɔɔ,
nan Jeremaya nan Jahasiel nan Johanann nan Josabad,
ki bi nyii Gedera,
5 nan Elusai nan Jerimof nan Bealia nan Semaria nan Sefatia,
ki u nyii Haruf,
6 nan Elkana nan Isia nan Asarel nan Jo-eser nan Jasobeam,
ki bi nyii Kora naakuuk ni,
7 nan Joela nan Sebadia, ki bi tee Jeroham bonjai,

ki nyii Gedor.

Gaad booru ni niib nba baar ki pukin Defid po

8 Sana nba na tee niib nba nyii Gaad booru ni, ki din baar pukin Defid po, yoo nba
ki u din be tanfiiɔk ni, kunkoouk paak nae. Kunkɔnkɔnna na din kakii, ki fit kɔn nan
naagbankɔŋa nan kpana, ki bi jatuk tee nan yanbɔra yar na, ki bia kakii nan piarɔ nba
be jɔfoouk paak na.
9 Bi din waa leeb paak saakatuk saakatukɔ, ki Eser tee bi saakɔɔ, ki Obadia waa paa;
nan Eliab,
10 nan Mis-mana nan Jeremaya,
11 nan Atai nan Eliel,
12 nan Johanann nan Elsabad,
13 nan Jeremaya nan Mak-banai.
14 Gaad booru ni niib na din tee kunkɔnkɔnna saakabe, ki bi siab gorii koonn kobik
kobik, ki leeb mun gorii tusir tusir.
15 Ki binn yennkɔɔ na ni, li sinsinn ŋmaarik ni, yoo nba ki Jɔɔdann mɔkir gbee yat
nan li gbingbana, ki bi din poot mɔkir na, ki ber niib nba kɔɔ baat na ni, nan li yondo
po, nan mɔkir na yonbaa po.

Benjaminn nan Juda booru ni niib nba baar ki pukin Defid po

16 Ki Benjaminn nan Juda booru ni nisiab din baar Defid boor, tanfiiɔk na ni.
17 Defid din tookib ki yet a, “Li-i tee ki i baat parpeenn baaruie, a yin sommin, n teen
siir nan min gaariwa, ŋaan li-i tee ki i baat a yin la n boorie ki wann n datai, ŋaan ki n
lek ki dukin nan man biirini, ŋann ti yeejamm Yennu na n bann ki dat i tubir.”
18 Ŋanne ki Yennu Seyeeŋ kɔɔ bi yenɔkɔɔ nba ki bi yiu Amasai na ni, wunba din tan
tee niib piintaa na ni saakɔɔ na, ki u yet a,
“Jese bija Defid, ti tee a yabe.
Nyannu tee a yare nan binba saa somma na yar,
kimaan Yennu saa sommawa.”
Ki Defid gaarib, ki teenib kunkɔnkɔnna saakab.

Biaŋinba ki Manase booru ni siab baar pukin Defid po

19 Manase booru ni siab din saan taan Defid po, yoo nba ki u nyii nan Filistia teeb a
bin kɔn nan kpanbar Sɔɔl na. Barmɔnii, Defid din ki somm Filistia teebi, kimaan Filistia
batnba na din mɔk jaŋmaaniie, a u tan saa tukin ŋamm nan Sɔɔl, li paak ki bi din te ki
u ŋmat Siklag.
20 Kunkɔnkɔnna din nyii Manase booru ni, ki saan taan Defid, yoo nba ki u din jent
na: Ŋamme tee Adna nan Josabad nan Jedia-el nan Maikel nan Josabad, nan Elihu nan
Siletai. Ŋamme din tee binba gorii kunkɔnkɔnna tusir tusir, Manase booru ni.
21 Bi din tee pardamme, ki tee Defid kunkɔnkɔnna saakab. Li poor po ki u tan jiib ki
teemm Israel kur kunkɔnkɔnna saakab.
22 Daar kur, niib din tuu baate ki pukii Defid kunkɔnkɔnna po, ki li din te ki u
kunkɔnkɔnna yab ki kaa kanni.

Nisiab nba baar ki pukin Defid po, Hebronn doo ni

23 Defid nba din be Hebronn yoo nba nae, ki kunkɔnkɔnna bonchiann nba la tumiiu
din baar a bin liat Sɔɔl naan, ŋaan dinn Defid, nan biaŋinba ki Yennu yet na.
24 Juda booru ni jab nba din dia naagbankɔŋa nan kpana, ki teen siir nan tɔb, tee jab
tusaa ŋanloob nan kobii ŋanniin.
25 Ki Simeonn booru ni jab tee tusaa ŋanlore nan kobik.
26 Ki Liifai booru ni jab tee tusaa ŋanna nan kobii ŋanloob,
27 nan Jehoyada, ki u tee Aarɔnn naakuuk ni saakɔɔ, ki mɔk jab tusaa ŋantaa nan
kobii ŋanlore,
28 nan Sadok, wunba tee kunkɔnkɔn-naasimɔ ki kɔn kɔnn fanu na, mɔk kunkɔnkɔnna
saakab piinlee nan banlee.
29 Ki Benjaminn booru ni, Sɔɔl naakuuk ni jab tee tusaa ŋantaa. Bi siab din biar be
Sɔɔl ŋaak nie nan li yoo maŋ.
30 Ki Efraim booru ni jab tee kunkɔnkɔnna nba mɔk para, ki bi sann doo bi ŋaak ni,
ki bi tee jab tusaa piinlee nan kobii ŋanniin.
31 Ki Manase booru bɔkir nba be yonbaa po na, ki bi gannib a bin saan ki saa dinn
Defid naan, ki bi tee jab tusaa piik nan ŋanniin.
32 Ki Isakar booru jab nba mi yoo jaŋir nan Israel teeb nba saa tun toonn nba, ki bi
mɔk saakab kobii ŋanlee, ki bi nikpiimm tee bi tɔɔndamm.

33 Ki Sebulunn booru ni jab tee tusaa piinŋmu, ki bi tee kunkɔnkɔnna nba teen siir
nan kɔnn, ki bi tumiib, ki bi saa fit jii jatiɔk kur ki kɔn.
34 Ki Naftali booru ni kunkɔnkɔnna saakab tee jab tusir, ki pukin binba dia
naagbankɔŋa nan kpana, ki bi tee tusaa piintaa nan ŋanlore.
35 Ki Dann booru ni jab tee tusaa piinlee nan ŋanniin nan kobii ŋanloob.
36 Ki Aser booru ni kunkɔnkɔnna nba teen siir nan kɔnn tee tusaa piinna.
37 Ki booru nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po, ki tee Rubenn nan Gaad nan Manase
booru bɔkleer na bar jatiat nba kur saa fit kɔn kɔnn, ki tee jab tusaa kobik nan piinlee.
38 Niib nba na kur din tee kunkɔnkɔnna nba teen siir nan tɔbe, ki saan Hebronn ki
loon bin dinn Defid naan, ki wuu tee Israel teeb kur kpanbar. Israel niib na kur mun
bia din mɔk dudukyennkɔɔe nan bin dinn Defid naan.
39 Niib na kur din be Defid boor daaŋantaae, ki di jeet, ki bia nyu bonnyunyuut nba
ki bi niib teemm ki baar nann ki tan turib na.
40 Bi nikpiimm din nyii banfɔka, ki tee Isakar booru nan Sebulunn booru nan Naftali
booru, bi kur din paant jeete bonii nan laagumiinba nan bontaanii nan naajai paak, ki
baat nann: li yon nan kinkana nan tilɔɔnkoona nan tilɔɔna daan nan olif tiinii kpan.
Bi bia din baar nan nei nan pei a bin kpi ki ŋman. Linba na kur din want nan bi mɔk
parpeenne, Israel tiŋ kur po.

13

Biaŋinba ki Yennu mɔlor lakir na nyii Kiriaf Jearim
(2 Samuel 6.1-11)

1 Kpanbar Defid din pak nan kunkɔnkɔnna saakab nba kur gorii niib kobik kobik nan
tusir tusir na,
2 ki yiin Israel teeb kur ki yet a, “Li-i sii ŋan i po, koo li-i tee Yennu loomm, yin ŋaan ki
tin tun yiin Israel teeb nba kur be banfɔka, nan binba naakit, nan mannteeb, nan Liifai
teeb nba kɔɔ ti doi ni, ki bin baar taant,
3 ki tin saan jii Yennu mɔlor lakir nba ki bi din nyik kpanbar Sɔɔl yoo na.”
4 Niib na kur din mɔk parpeenne, ki sak nan bin saan jii mɔlor lakir na.
5 Ŋanne ki Defid din taan Israel teeb doo na kur po, laa nyii Sihor mɔkir nba be Ijipt
niidiitu po, ki saan tuu Lebo Hamaf, ki li be niigaŋ po, a bin saan Kiriaf Jearim ki saa jii
Yennu mɔlor lakir na, ki baar nann Jerusalem.
6 Defid nan Israel niib nba din be nanɔ na kur din fiir saan Baala doo nie, ŋanne tee
Kiriaf Jearim, ki li be Juda yent ni, a bin saa jii Yennu mɔlor lakir nba ki ŋɔɔ Yennu be
li bona nba mɔk kpinkpant* na paapo na.
7 Bi din saan Abinadab ŋaake ki saa jii mɔlor lakir na, ki nyii nann, ki paan naatoruk
paann paak, ki Usa nan Ahio ŋmakitir toruk na.
8 Ki Defid nan Israel teeb kur jerin ki kpamm nan bi para kur ki teen Yennu. Bi din
yiin yaniie, ki faa bonmumɔɔt, li biat nan gingana nan siiyakii nan naatuna nan naamai.
9 Baa din tan baar Kidonn jarik ni, ki nei na gbiatir, ki Usa tant u nuu ki soor mɔlor
lakir na.
10 Li taakpaak ni ki Yennu wutoor doo Usa paak, ki u kpiiu, kimaan waa sii mɔlor lakir
na paak. Usa din kpo leŋe, Yennu tɔɔnn.
11 Li paake teen nan dinna ki bi yi leŋ Peres Usa. Defid din mɔk parbiir nan Yennu
nba dat Usa tubir nan u wutoor na.
12 Ki Defid tin Yennu jaŋmaanii li daar maŋ ni, ki din yet a, “Nlee ki Yennu mɔlor lakir
saa ban baar n boori?”
13 Defid din ki jii mɔlor lakir na ki saan nann Jerusalem-i, ŋaan jii ki saan nann Gaaf
doo ni nirɔ nba ki bi yiu Obed Edom na ŋaak ni.
14 Yennu mɔlor lakir na din be Obed Edom ŋaak ni ŋmaarii ŋantaae, ki Yennu teen
piisin u ŋaateeb paak, nan linba kur tee u yar.

14

Ki jiin Defid nan u ŋaateeb po

1 Ki Hiram wunba tee Taya bat na din tun toomii Defid boor, ki turɔ kpek taabii nan
tanmaara nan kanpintanba, a bin maa ŋaak ki tur Defid.
2 Ŋanne Defid ji bann nan Yennu-e kaanɔ a wuu tee Israel teeb kpanbar, ki te niib na
sommitɔ ki u naangbouŋ na kpaatir pukii.

---

* **13:6 13.6** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

3 Defid nba din be Jerusalem doo ni na, u din kɔɔn poob ki pukin, ki mar bonjai nan
bonpoi ki pukin.
4 Waas nba ki u din marib Jerusalem sanae na: Samua nan Sobab nan Natann nan
Solomonn,
5 nan Ib-har nan Elisua nan El-pelet,
6 nan Noga nan Nefeg nan Jafia,
7 nan Elisama nan Beeliada nan Elifelet.

Biaŋinba ki Defid nyann Filistia teeb
(2 Samuel 5.17-25)

8 Filistia teeb nba din gbat nan bi dinn Defid naan ki teenɔ Israel kpanbar na, ki bi
kunkɔnkɔnna nyii a bin soorɔ. Defid nba din gbat nna maŋ yoo nba, ki u doo jɔsiar
paak.
9 Filistia teeb din tan baar Refaim baauk ni, ki lin kpaanɔ.
10 Ŋanne Defid boi Yennu a, “N saan ki lek Filistia teeb na-a? A saa te ki min nyanniba-
a?”
Ki Yennu jiin a, “Nn, ii saa ki lekib. N saa tura nyannuwa.”
11 Tɔn, ki Defid nan u jab ji saan lekib Baal Perasim, ki kɔn nyannib, ki u yet a, “Yennu
turin paŋ, ki n kɔɔ saar n datai nan nyunmɔnn na.” Ŋanne teen ki bi yi leŋ Baal
Perasim.*
12 Filistia teeb nba din chiar yoo nba, bi din nyik bi yenbise, ki Defid tur mɔb a bin
joor muu.
13 Filistia teeb bia din ŋamm jen baauk na nie, ki fiar bona.
14 Li paak Defid bia din ŋamm boi Yennu. Ki Yennu yetɔ a, “A daa piint nna na ki
lekimmi, ŋaan linin bi poorpo, ki ji lekib lokleer nba kpia nyankpanii na po.
15 Fi-i taŋi gbat fuur tiinii na niŋ, ki li naan niibe somm li ni yoo nba, fan ji lek, kimaan
n sii be a tɔɔnn, ki te fan nyann Filistia kunkɔnkɔnna na.”
16 Ki Defid tun biaŋinba ki Yennu wannɔ na. U din fit ber Filistia teeb na ki nyinnib
Gibeonn, ki fɔkit namm ki saa baar Geser.
17 Ŋanne teen ki Defid sann din doo tiŋ kur po, ki Yennu te digbana kur tiinɔ
jaŋmaanii.

15

Baa teen siir biaŋinba a bin jii mɔlor lakir na

1 Defid nba din maa u mɔŋ kunkɔɔ boor Jerusalem doo ni ki gbenn yoo nba, u bia din
ŋamm lanbouŋo, ki li tee mɔlor lakir na nba sii be siaminba.
2 Ki Defid ji yet a, “Liifai teebe sii jikin Yennu mɔlor lakir na, kimaan ŋamm kɔɔe ki
Yennu gannib a bii jikin, kii bia kii tuun ŋɔɔ Yennu toona yoo n tuu yoo.”
3 Ŋanne Defid ji taan Israel teeb kur Jerusalem, a bin fit saan ki jii Yennu mɔlor lakir
na, ki baar nann siaminba ki u ŋammir a wun kɔɔn na.
4 U bia din yiin Aarɔnn maaru, nan Liifai teeb ki pukin.
5 Liifai teeb nba din nyii Kohaf maaru ni na din tee niib kobik nan piinlee, ki Uriel tee
bi ŋaasaakɔɔ;
6 ki Merari naakuuk ni, ki bi tee niib kobii ŋanlee nan piinlee, ki Asaya tee bi
ŋaasaakɔɔ;
7 ki Gersonn naakuuk ni, ki bi tee kobik nan piintaa, ki Joel tee bi ŋaasaakɔɔ;
8 ki Elisafann naakuuk ni, ki bi tee niib kobii ŋanlee, ki Semaya tee bi ŋaasaakɔɔ;
9 ki Hebronn naakuuk ni, ki bi tee niib piinniin, ki Eliel tee bi ŋaasaakɔɔ;
10 ki Usiel naakuuk ni, ki bi tee kobik nan niib piik nan banlee, ki Aminadab tee bi
ŋaasaakɔɔ.
11 Defid din tun ki yiin mannteeb Sadok nan Abiatar nan Liifai teeb banloob, ŋamme
tee Uriel nan Asaya nan Joel nan Semaya nan Eliel nan Aminadab,
12 ki yetib a, “Yimme tee Liifai booru ni saakab, yimm nan i Liifai leeb, ii ŋamm i mɔŋ
ki saan jii Israel teeb Yennu mɔlor lakir na, ki baar nann, ki tan kɔɔnir siaminba ki n
ŋamm na.
13 Yimm Liifai teeb nba din ki jii mɔlor lakir na sinsinn na paake, ki Yennu donn
wutoor ti paak, ki dat ti tuba, kimaan ti ki jiantirɔ nan taa bo sii jiantirɔ biaŋinba na.”
14 Ŋanne ki mannteeb nan Liifai teeb ŋamm bi mɔŋ a bin saan jii Israel teeb Yennu
mɔlor lakir na.

* **14:11 14.11** Baal Perasim paake tee “Yomdaanɔ kɔɔ saar”.

15 Liifai teeb na din kpar daate ki jii Yennu mɔlor lakir na, ki paan bi bɔpiat paak, nan
Yennu nba din senn Moses ki wannib na.
16 Defid din yet Liifai naakuuk ni saakab nae, a bin gann bi ninjamm nba sii tee
yanyinna, ki bii yiin parmaasir yanii, kii faa bonmumɔɔt, li kɔna nan yerii nan gingana.
17 Ki Liifai teeb gann Hemann, wunba te Joel bija na, nan Asaf, ki u mun tee Berekia
bija, ki nyii Merari naakuuk ni, nan Etann, ki u tee Kusaya bija: ŋamme din sii peeb
naagbanaauŋ.
18 Bi bia din gann niib nba na, a bii sommitib kii faa linba jat: Ŋamme tee Sekaria
nan Jaasiel nan Semiramof nan Jehiel nan Uni nan Eliab nan Benaya nan Maaseya nan
Matitia nan Elifelehu nan Mikneya nan Asasia, nan tammɔguura nba tee Obed-Edom
nan Jeyel.
19 Yanyinna nba tee Hemann nan Asaf nan Etann-e din tee binba peeb naagbai,
20 ki Sekaria nan Asiel nan Semiramof nan Jehiel nan Uni nan Eliab nan Benaya nan
Maaseya tee binba peeb naagbajai ki jat.
21 Ki Matitia nan Elifelehu nan Mikneya nan Obed-Edom nan Jeyel nan Asasia faa
kɔnnaant.
22 Ki Kenania, wunba tee Liifai teeb saakɔɔ na gorii yanyinna na; ŋanne din tee u
toonn, kimaan u mi li ŋmakitu.
23 Berekia nan Elkana-e din tee tammɔguura, ki guu mɔlor lakir na.
24 Ki Sebania nan Josafat nan Netanel nan Amasai nan Sekaria nan Benaya nan Elieser
nba tee mannteeb na, din peeb naatuna, ki be Yennu mɔlor lakir na tɔɔnn po. Ki Obed-
Edom nan Jehia mun din tee Yennu mɔlor lakir na tammɔguura.

Biaŋinba ki mɔlor lakir na nyii ki saan Jerusalem

25 Tɔn, ki kpanbar Defid nan Israel saakab nan kunkɔnkɔnna saakab ji saan Obed-
Edom ŋaak ni, a bin saa jii Yennu mɔlor lakir na, ki jerin ki mɔk parpeenn.
26 Bi din kpii naajai banlore-e nan pei banlore ki mann maruŋ, a lin te Yennu n somm
Liifai teeb na ki bin fit jii mɔlor lakir na.
27 Defid din lia liant nba ki li gungunt ŋane. Ki Liifai teeb nba din jii mɔlor lakir, nan
yanyinna na kur, nan Kenania, wunba tee yan-yinna mɔtaauk saakɔɔ na mun lia li biaŋ.
Defid bia din lia kasii liatjak.
28 Ki Israel teeb kur ji din jii Yennu mɔlor lakir na, ki saan nann Jerusalem nan
parpeenn nan tintantpaarii, ki peeb pejai yina nan naatuna nan naagbai nan yerii ki
faa biat.
29 Baa din tan baar Jerusalem, ki kɔɔ nan mɔlor lakir na, ki Sɔɔl bipoo Mikal got takoru
ni ki la kpanbar Defid waa waak, ki yuuk nan parpeenn, ki Mikal yisimɔ u par ni.

16

1 Bi din jii Yennu mɔlor lakir na ki baar kɔɔn lanbouŋ nba ki Defid ŋamm na nie, ki
ji mann mujoonu maruŋ nan piinii maruŋ ki tur Yennu.
2 Defid nba din mann maruŋ na ki gbenn yoo nba, ki u sat piisin ki teen niib na paak
Yennu sann ni,
3 ki ji biit jeet ki tur bi kur. U din tor Israel jɔɔ nan poo kur boroboro kunn kunn, nan
nanpurikir nan tilɔɔnkoona.
4 Defid din gann Liifai teebe ki bi tuu set Yennu mɔlor lakir na tɔɔnn ki ŋmakitirib,
ki bi yiin yanii ki dontir Israel teeb Yennu.
5 U din gann Asaf-e ki u te bi saakɔɔ, ki Sekaria waa paa u paak, ki wei paan Jeyel
nan Semiramof nan Jehiel nan Matitia nan Eliab, nan Benaya nan Obed-Edom nan Jeyel.
Ŋamme din tee binba peeb naagbajai ki faa kɔna. Asaf-e din tee wunba faa duunu,
6 ki Benaya nan Jahasiel nba tee mannteeb na peeb naatuna yoo kur, Yennu mɔlor
lakir na tɔɔnn.
7 Li daare ki Defid din sint senn Asaf nan u leeb Liifai teeb, a bii tuu kii yiin dontir
yaŋ nba na kii teen Yennu.

Dontir yaŋ
(Yanii 105.1-15; 96.1-13; 106.1, 47-48)

8 Turin Yennu niipoouk, kii mɔɔntir u sann,
kii want niib toona nba ki u tun.
9 Yinin yaŋ ki pak u sann,
ki wann u bakitnauŋ toona nba ki u tun.
10 Ii mɔk parpeenn man, nan ti tee u yabe,
ki te niib nba kur jiantirɔ-ii kpamm.
11 Saant Yennu boor ki la sommir,

kii biaki jiantirɔ nyɔɔ nyɔɔ.
12 Ii tiar bakitnauŋ nan yaar lituk toona nba ki u tun,
nan buut nba ki u bu,
13 yimm nba tee Yennu toontunnɔ Jakɔb yaaboona,
ki tee Israel yaaboona ki Yennu ganni na.
14 Ŋɔɔe tee ti Yomdaanɔ Yennu,
ki u sennii be tiŋ na kur po.
15 I daa ban tammit Yennu mɔlor nba ki u lor,
ki li sii be yaayoo siiyoo na,
16 mɔlor nba ki u din lor nan Abraham,
nan mɔsonn nba ki u din senn nan Aisak na.
17 Yennu din lor mɔlor nan Jakɔb,
ki li tee mɔlor nba kaa gbennu,
18 ki yet a, “Fine ki n saa tura Keenann tiŋ,
ki li sii tee faar nba ki a saa di.”
19 Yennu niib din ki yabi, ki tee saamm ki be Keenann tiŋ ni.
20 Bi din lin yiribe ki tuu saan doyenn ni ki ŋmat saan leer ni,
ki bia nyi tinyeŋ ni, ki ŋmat kɔɔ leer ni.
21 Yennu din ki te sɔɔ diimmi;
bi yaa paak ki u yakii nan kpanbara a,
22 “I daa siin n nigannkab na,
i bia daa tee n sɔkiniinba na daŋi.”
23 Tingbouŋ na kur n yin yaŋ ki tur Yennu,
kii mɔɔntir u tinnu labamann na po, daar n tuu daar.
24 Ii mɔɔnt u baakir ki tur digbana,
ki wann u toonjaana ki tur niib kur.
25 Ti Yennu-e tee yabint daanɔ, ki ŋan nan tin pakɔ;
ki ŋan ki tii tiinɔ ki gar yennii kur,
26 kimaan digbanlia yenbis na kur tee yanne,
ŋaan Yennu-e nan sanpaak,
27 ki baakir nan dontir tee u yar,
ki paŋ nan parpeenn be u ŋaak ni.
28 Pakin Yennu man, niib nba kur be tingbouŋ na ni,
ki pak dont u yabint baakir nan paŋ nba tee.
29 Pakin ki dont Yabint Yennu paŋ.
Baat nan piinii ki kɔɔ nann u ŋaak ni.
Ii gbaan ki jiant kasii daanɔ maŋ, wuu lekit yoo nba.
30 Tingbouŋ na niib kur-ii be u tɔɔnn, kii jekir.
Tingbouŋ na see kenken, ki kan mi chati.
31 Ii ŋaan ki sanpaak nan tiŋ-ii mɔk parpeenn,
kii kpamm ki te niib na kur n yet a,
“Yennu deen u naan kok paak.”
32 Ii ŋaan mɔkgbeŋa nan bonfoa nba kur be li ni na n dun;
ŋaant fɔɔr nan bonfoa nba kur be li ni-ii kpamm,
33 ki lin te tiinii nba be fɔɔr ni na n yin yanii.
Bi saa yin yanii nan parpeenne ki tur Yennu,
kimaan u baat a wun bu tingbouŋ na buute.
34 Turin Yennu niipoouk, kimaan u ŋan;
ki u lomm kaa gbennu.
35 Ii yikin man ki yet a, “Ti tinntɔɔ Yennu, a tinnit,
a taant bɔyennkɔɔ ni, ki fatit tingbouŋ na niib nuu ni,
ki lin te tin fit tur a kasii sann niipoouk,
ki dont a kasii sann na.”
36 Pakin ki dont Yennu, wunba tee Israel teeb Yomdaanɔ na.
Ii pakɔ mɔtana, nan yoo nba kaa gbennu.
Ki niib na kur ji yet a, “Li-i tee nna,” ki pak Yennu.

Biaŋinba ki bi jiant Yennu, Jerusalem nan Gibeonn doi ni

37 Kpanbar Defid din senn Asaf nan u leeb Liifai teeb, a lii tee bi toonn yoo kur, ki bii be Yennu mɔlor lakir tɔɔnn, kii ŋmakitir, ki bi jiantir daakur.
38 U bia din senn Obed Edom nba tee Jedutunn bija na, nan u naakuuk ni niib piinloob nan banniin, a bii sommitib. Ŋɔɔ Obed Edom nan Hosa-e din tee tammɔguura.

39 Defid bia din senn manntɔɔ Sadok-e nan u mannteleeb, a bii gorii jiantii nba be
Gibeonn na.
40 Sanyiɔk ni nan daajoouk kur, bin tuu mann mujoonu piinii, maruŋ binbintir na
paak, ki tur Yennu, nan biaŋinba ki li sɔb sennu gbouŋ nba ki Yennu din tur Israel teeb
na ni.
41 Bi din be nan Hemann nan Jedutunn nan leeb nba ki bi din gannib, a bii yiin donta
yaŋ kii teen Yennu nae, kimaan u lomm kaa gbennu.
42 Hemann nan Jedutunn-e bia din tuu gorii naatuna nan duunii nan bonmumɔɔt nba
kur ki bi tuu dia peeb, yoo nba ki bi yiin donta yanii. Jedutunn naakuuk ni niibe din
tee binba guu tammɔi.
43 Niib na kur ji din yaate ki kun bi ŋei ni, ki Defid mun ŋmat kun u ŋaak ni, a wun
saa nian u ŋaateeb.

17

Ki jiin Yennu mɔlor nan Defid po
(2 Samuel 7.1-17)

1 Kpanbar Defid nba din kun kar u ŋaak ni na, li poor poe, ki u tun ki yiin Yennu
sɔkinii Natann, ki yetɔ a, “Mine dɔɔ kpek taabii ŋaak ni na, ŋaan ki Yennu mɔlor lakir
dɔɔ lanbouŋ ni.”
2 Ki Natann jiin a, “Tumin linba kur ki a dukin, kimaan Yennu be nana.”
3 Li daar nyiɔko, ki Yennu pak nan Natann ki betɔ a,
4 “Ii saa ki wann n toontunnɔ Defid nan min Yennu-e yet a, ‘Fin Defid kaa saa maa
ŋaak ki man kɔɔ li ni.
5 Laa nyii daar nba ni ki n din nyinn Israel teeb Ijipt tiŋ ni na, ki tan tuu dinna, n ki
kɔɔ ŋaak ni kaa. N tuu line, ki lanbouŋ tee n binbeboor.
6 Yoo nba ki n tuu somm nan Israel teeb na, n ki ban yet Israel tɔɔndaansɔɔ nba ki n
gannɔ, a bee ki u ki maa kpek taabii ŋaak ki turimi.’
7 “Li paak, betir n toontunnɔ Defid nan min Yabint Yennu yet a, ‘Mine nyinna pekpaaru
ni, ki dinna naan, maa fii dia n niib Israel teeb.
8 N tun be nana siaminba kur ki a saa, ki nyant datai kur nba tookita. N saa teena
yudaanjaann nan yudaanjaana nba be durinya na ni na.
9-10 N gann binbeboore ki tur n niib Israel teeb, ki kaamm leŋ, ki li sii tee siaminba
ki bi kɔɔ, ki sɔɔ kii diimm jikii. Ki yoo nba ki bi din kɔɔ tiŋ na niŋ na, nibiit din tun
lekimme, ŋaan mɔtana, linba na ji kan ban tumi. N sat mɔb nan n sii guu a datai, ŋaan
tura yaaboona.
11 Li-i tee ki a kpo ki saan a yeejamm boor yoo nba, n saa nyinn a bonjai na yenɔe ki
dinnɔ naan, ki te ki u naangbouŋ-ii paar.
12 Ŋɔɔe sii tee daanɔ nba saa maa ŋaak ki turin, ki n saa tee ki u naangbouŋ-ii be nan
yoo nba kaa paak,
13 ki n sii tee u baa, ki u mun sii tee n bik. N kan ban nyik n sommir nanɔ, nan maa
din nyik Sɔɔl biaŋinba na, wunba ki n din nyinnɔ, ŋaan te ki a tee kpanbar na.
14 N saa kaanɔ ki wuu gorii n niib nan n naangbouŋ na, ki saa tuu yoo nba kaa paak.
Ki u naangbouŋ kii mɔk gbennu.’ ”
15 Natann din wann Defid mɔmaan nba kur ki Yennu fiit ki turɔ.

Ki jiin Defid niipoturu Yenmiaru po
(2 Samuel 7.18-29)

16 Tɔn, ki kpanbar Defid kɔɔ Yennu lanbouŋ ni, ki saa kar ki miar Yennu, ki yet a,
“Yabint Yennu, n ki jaŋ nan linba ki a tun ki turin na, koo n ŋaateeb gbaa ki jaŋ nann.
17 N Yomdaanɔ Yennu, ki a bia tuun nna ki pukiin, ki pak a mɔsonn ki turin ki jiin n
yaaboona po. Ki a tuun nna ki teenin nan n tee nijaanne na.
18 Bee biar ki n saa betani? A mi min, a toontunnɔ, ŋaan lek chɔrimin.
19 A mɔbona paak, nan a tiɔŋ loomm nie, ki a tun toonjaann na ki fiit wannin.
20 Yennu, ŋmee tee nan fin na? Ti poŋ mi nan fin kɔɔe tee Yennu.
21 Digbann siar ki be tingbouŋ na ni ki tee nan Israel teeb nba ki a nyinnib yommisin
ni, ki teemm a tiɔŋ niib na. Toonjaana nan bakitnauŋ toona nba ki a tun ki turib na
mɔɔnt a sann, ki gbenn durinya kur powa. A niib nba ki a fat nyinnib Ijipt tiŋ ni, baa
yaa bin kɔɔ bi tiŋ ni na, ki a ber nyinn digbanlia na niib.
22 Fin Yennu-e te ki Israel teeb tee a tiɔŋ niib, ki a tee bi Yomdaanɔ.
23 “Mɔtana, Yennu, a set gbeen a mɔsonn nba ki a senn nanin nan n yaaboona na, ki
tun linba ki a yaa a saa tun na,

24 ki a sann sii gbeŋ yoo kur, ki niib sii yɔɔ yeen a, ‘Yabint Yennu-e tee Israel teeb
Yennu,’ ki a tuu saa tenn n maaru ki bii tee kpanbara yoo n tuu yoo.
25 Yennu, n mɔk par nba saa fit miar Yenmiarboorik na ki tura, kimaan a fiit linba na
kur ki turima, ki bia betin nan a sii dint n maarue naan.
26 Yennu, fine tee n Yomdaanɔ, ki sat mɔsonjaann na ki turin.
27 N boia maa a teen piisin n maaru paak, ki lin te ki bii tuun linba saa gboo a numm.
Yabint Yennu, fine sat mɔb nan a piisin sii be n maaru paak mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”

18

Ki jiin Defid nyannu po
(2 Samuel 8.1-18)

1 Yoo din saan waame, ki kpanbar Defid saan ki lek Filistia jab biak, ki nyannib, ki fat
Gaaf doo nan digbanbis nba kook lintir.
2 U bia din kɔn nyann Moab teeb, ki bi teen u jiamm, ki pa lampo ki teenɔ.
3 Defid bia din lek Hadadeser, wunba tee Soba bat na, ki li kpia Hamaf yent, kimaan
Hadadeser din koor a wun fat yent nba be Yufrates mɔkir paapo na.
4 Defid din soor taantorit tusir, nan taanjakira tusaa ŋanlore, nan kunkɔnkɔnna nba
somm taatinii tusaa piinlee. U din gann taanii nba saa fit yɔkin taantorit kobik, ŋaan
wɔb binba biar na taa.
5 Siria teeb nba din be Damaskus na nba tun kunkɔnkɔnna a bin saan somm Hadadeser
na, ki Defid chet ki kpiib tusaa piinlee nan ŋanlee,
6 ki chaan kunkɔnkɔnna kaaŋ bi yent ni, ki Siria teeb teen Defid jiamm, ki pa lampo
teenɔ. Yennu din te Defid nyante siar kur po.
7 Defid din fat salima naagbankɔŋa nba ki Hadadeser kunkɔnkɔnna saakab din tuu
dia nae, ki baar nann Jerusalem.
8 Defid bia din fat kutmɔnt bonchiann, Tib-haf nan Kunn doi ni, ki li tee doi nba ki
Hadadeser dia. Solomonn din tan jii li kutmɔnte ki nannir ki ŋamm kutbuuk, ki bia
ŋamm toota, nan kutmɔnt bondiakara, ki li be Yennu ŋasaakak ni.
9 Hamaf bat Toi nba din gbat nan Defid kɔn nyann Hadadeser nan u kunkɔnkɔnna
kur yoo nba,
10 ki u tun u bija Joram a wun saan ki foont kpanbar Defid ki kpakitɔ, nan waa nyann
Hadadeser nba ki ŋɔɔ bat Toi din kɔn nanɔ nan taar munŋaa nawa, ŋaan ki ki fit
nyannɔ na. Joram din baar nan piinii ki tur Defid, ki li tee salimmɔna nan salimpeena
nan kutmɔnt.
11 Bona nba ki Joram din tur Defid na, ki Defid jii bona maŋ ki pukin kutmɔnt nan
salima nba ki u din fat digbanlia boor na ki tur Yennu, a bii dia kii jiantir Yennu. Li
digbana din tee Edom teeb nan Moab teeb nan Amonn teeb nan Filistia teeb nan Amalek
teeb.
12 Ki Abisai, wunba naa din tee Seruya* na, din kɔn nyann Edom teeb, Yaarin Baauk
ni, ki kpiib tusaa piik nan ŋanniin.
13 U din chaan kunkɔnkɔnna kaaŋ ki lint Edom tiŋ kur po, ki Edom tiŋ ni niib kur
teen kpanbar Defid jiamm. Yennu din te Defid nyante siar kur po.
14 Defid din dia Israel teeb kur ki tuun linba ŋan ki bia took, ki teen u niib yoo kur.
15 Abisai naa bik Joab, wunba naa tee Seruya nae din tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ. Ki
Jehosafat, wunba tee Ahilud bija na gorii gbant sɔbu paak.
16 Ki Sadok, wunba tee Ahitub bija, nan Ahimelek, ki u mun tee Abiatar bija na, tee
mannteeb; ki Seraya tee kpanbar gbounsɔbirɔ.
17 Ki Benaya, wunba tee Jehoyada bija na, tee binba guu Defid na saakɔɔ. Ki ŋɔɔ
kpanbar Defid bonjai tee u toontunna saakab.

19

Biaŋinba ki Defid kɔn nyann Amonn nan Siria teeb
(2 Samuel 10.1-19)

1 Li din yann waan, ki bat Nahas, wunba din tee Amonn teeb bat na kpo, ki u bija
Hanunn gaar u kok.
2 Ki kpanbar Defid dukin a, “N saa ŋamm ki wann n naasinyɔɔsir ki tur Hanunn, nan
u baa Nahas nba din tun biaŋinba ki turin na.” Tɔn, ki Defid tun toomii ki bi saan
Hanunn boor ki saa foontɔ, u baa kufoontii.
Defid toomii nba baar Amonn tiŋ ni yoo nba,

* **18:12 18.12** Seruya din tee kpanbar Defid niipooe.

3 ki Amonn doo saakab na yet bat Hanunn a, “A dukii nan Defid baakit a baae, ki tun
jab na a bin foontani-i? Aaii, u teen toomii na dobii teebe, a bin fiit tiŋ na, ki wun kɔn
nant ki nyannit.”
4 Li paak ki bat Hanunn soor Defid toomii na, ki koor jɔɔ kur tiaŋ bɔkir, ki pot bi liant
siak po, ŋaan kunnib.
5 Fei din soorib bonchiann, ki bi gbar bin kun bi doo ni. Defid nba din gbat linba tun
na yoo nba, ki u nakin ki betib a bin biar Jeriko nan bi tianii nba tan saa pia yoo nba,
ki bin fit kpen.
6 Bat Hanunn nan Amonn teeb nba bann nan bi tun dataar toonne ki tur Defid yoo
nba, ki bi saan jɔɔn Siria kunkɔnkɔnna, ki pa likirii nba tee salimpeenn kuna tusaa
piintaa nan ŋanna ki turib, ki bi nyii Mesopotamia nba be paapo na, nan Siria teeb nba
be Maaka nan Soba yent ni na, ki baar nan taantorit nan li ŋmakit-teeb.
7 Taantorit tusaa piintaa nan ŋanlee nba ki bi din saan jɔɔn na, nan Maaka bat
kunkɔnkɔnna na nyii ki chaan bi kaaŋ ki kpian Medeba-e. Ki Amonn teeb na mun
nyii bi doi kur ni, ki teen siir nan bin kɔn.
8 Defid nba gbat linba tuun na yoo nba, ki u tun Joab nan u kunkɔnkɔnna na kur.
9 Ki Amonn jab na nyii set bi digbangbeŋir nba tee Raba na tɔɔnn po; ki batnba nba
baar a bin taamm na, mun set digbann na kpiŋ.
10 Joab din la nan bi datai na saa lekib tɔɔnn nan poor powa, ŋanne ki u gann Israel
kunkɔnkɔnna nba mi kɔnn fanu, ki sennib ki bi took Siria jab.
11 U din jii kunkɔnkɔnna nba biar nae ki guun u naa bik Abisai, ki sennib ki bi took
Amonn jab.
12 Ki Joab yet Abisai a, “Li-i tee ki a la Siria jab na nyantimi, fan baar ki taanin. Li-i
muni tee ki Amonn jab na yaa bin nyannani, n mun saa baar ki taana.
13 Ii wakii ki chee a par. Ŋaant ki tin kɔn ti niib paak nan ninmɔnn, ki bia kɔn Yennu
doi paak, ki Yennu loomm n tun.”
14 Ki Joab nan u jab saan a bin took Siria jab na, ki bi chiar.
15 Amonn jab nba din la Siria jab tiin yoo nba, ki bi mun seet Abisai boor ki chiar kɔɔ
doo ni. Ki Joab ji ŋmat saan Jerusalem.
16 Siria teeb nba la nan Israel jab nyannib na, ki bi saan jii kunkɔnkɔnna nba be Siria
doi nba be Yufrates mɔkir yondo po na, ki tan guumm Sobak, wunba din tee Hadadeser
kunkɔnkɔnna saakɔɔ, ki be Soba na.
17 Defid nba din gbat nna yoo nba, ki u taan Israel kunkɔnkɔnna kur, ki poot namm
Jɔɔdann mɔkir, ki saan sennib ki bi took Siria jab. Li yoo na ki kɔnn na piin.
18 Ki Israel jab wei Siria kunkɔnkɔnna na ki jiimm poor. Defid nan u jab din kpii Siria
taanjakira tusaa ŋanlore, nan kunkɔnkɔnna nba somm taatinii tusaa piinna. Bi bia din
kpii Siria kunkɔnkɔnna saakɔɔ Sobak-a.
19 Kpanbara nba din jiantir Hadadeser na nba la nan Israel jab nyanniba na, ki bi ji
maŋ nan Defid, ki teen u jiamm. Siria jab na ji din ki ban loon bin taan Amonn teeb.

20

Biaŋinba ki Defid nyann Raba doo
(2 Samuel 12.26-31)

1 Li din tee piare, ki tee yoo nba ki batnba tuu faa tɔbi; ki Joab jii kunkɔnkɔnna ki bi
saan lek Amonn tiŋ, ki gar saan kɔɔ Raba doo ki biirir, ki li kpant langbent. Ŋaan ki
Defid biar be Jerusalem.
2 Amonn teeb din mɔk tingbann, ki bi yir Molek, ki li yir salima fokirik, ki li kpaiu tee
nan salinkuna piintaa nan ŋanna na, ki tanbinyinyir nba daauk paar be fokirik maŋ
paak. Ki Defid nyinnir ki tabin u mɔŋ fokirik paak. U bia din fat tiat bonchiann doo
maŋ ni,
3 ki soor doo maŋ niib ki te ki bi tuun nan kanpinta jukii, nan pajara, nan koa. U bia
din soor niib nba kɔɔ Amonn digbanlia ni ki teemm nna. Li poor po ki ŋɔɔ nan u jab
na kur ji ŋmat saan Jerusalem.

Biaŋinba ki Defid jab faa tɔbii nan Filistia niwakita
(2 Samuel 21.15-22)

4 Linba na poor poe, ki tɔb faa Filistia teeb, Geser doo ni, ki tee yoo nba ki Sibekai,
wunba nyii Husa na, din kpii niwakitir nba ki bi yiu Sipai na, ki bi ji nyann Filistia teeb.
5 Tɔbleer bia din be, ki faa Filistia teeb; ki El-hanann, wunba tee Jiar bija na, din kpii
niwakitleer, ki bi yiu Lami, ki u tee Goliaf naa bik, ki nyii Gaaf. Ki u kpanbin kpakiiu
tee nan daauk nba ki bi dia luu tana na.

6 Tɔbleer bia din faa Gaaf. Ki niwakitir nna be leŋ, ki mɔk niibira ŋanloob-loob, nan
taabira ŋanloob-loob. U din tee niwakita nba din be yaayoo niwa na yaaboonne.
7 U din sukii Israel teeb na, ki Defid naa bik Sama bija Jonatann kpiiu.
8 Niib bantaa nba ki Defid nan u jab din kpiib na din tee Gaaf niwakita na yaaboonae.

21

Defid nba kan nikant biaŋinba
(2 Samuel 24.1-25)

1 Sintaanii din loon wun baar nan daamii Israel teeb paak, ki te Defid dukin a wun
kan Israel teeb nikant.
2 Li paak Defid din yet Joab nan kunkɔnkɔnna saakab a, “Saant Israel tiŋ kur po, laa
nyii Beerseba ki saan tuu Dann booru, ki yin kan kunkɔnkɔnna na. N loon ki man bann
baa tee biaŋinbae.”
3 Ki Joab yetɔ a, “Yennu n te Israel teeb n ŋamm pɔt taar kobik ki gar baa tee biaŋinba
mɔtana. Chanbaa kpanbar, bi ki tee a jiamm kaa-a? Bee teen ki a loon ki a tun linba na,
ki baar nan biit Israel teeb paaki?”
4 Kpanbar na din te Joab sak u mɔmaan nae. Joab din nyii ki lin Israel tiŋ kur poe, ki
tan ŋmat jen Jerusalem,
5 ki wann kpanbar Defid jab nba jaŋ nan bin saan tɔb, ki bi tee jab tusbamm nan tusaa
kobik ki be Israel tiŋ ni, ki Juda tiŋ ni mun tee tusaa kobii ŋanna nan piinlore.
6 Joab din ki pukin Liifai booru nan Benjaminn booru na nikant ni, kimaan kpanbar
nba din wannɔ biaŋinba na ki ŋan turɔ.
7 Yennu par din ki maŋ nan baa tun biaŋinba na, li paak ki u dat Israel teeb tuba.
8 Ki Defid yet Yennu a, “Yennu, n biir nan maa tun linba nawa. Nyikin n biit ki chabin,
n tun jatiiwa.”
9 Yennu din pak nan Gaad, wunba tee ŋɔɔ Yennu sɔkinii na ki yet a,
10 “Ii saa pak Defid nan n saa wannɔ tubdatu booru muntaae ki wun gann yennkɔɔ,
ki n saa tun linba ki u gann.”
11 Ki Gaad saan Defid boor, ki saa wannɔ Yennu nba yet linba, ŋaan boiɔ a, “A loon ki
wun tun lanne ki turani?
12 A loon ki kome n baa a tiŋ ni bina ŋantaa amii a loon ki a dataie n wei bera ŋmaarii
ŋantaa, ki a chiar ki nyikib, koo a loon yiarbiiuko n baa a tiŋ ni daaŋantaa, ki u malaka
n lin Israel tiŋ kur po ki kpi-ini? Turimin gatu, ki man ŋmat wann Yennu.”
13 Defid din jiin Gaad a, “N be parbichiɔŋ nie. N ki loon man kɔɔ niib nuu ni; ŋaant
Yennu tiɔŋo n dat n tubir, kimaan u mɔk ninbatinu.”
14 Ŋanne Yennu din te ki yiarbiiuk baa Israel teeb paak, ki kpiib tusaa piinlore.
15 Yennu din tun malakae, a wun biir Jerusalem, ŋaan malaka na nba yaa wun biir
na, ki Yennu lebit u dudukit, ki yet malaka na a, “Nyikin, nna jaŋa.” Malaka na din be
Jebus nirɔ nba ki bi yiu Arauna na jarik nie.
16 Defid din gokit got paapo ki la Yennu malaka na see sanpagbouŋ nan tingbouŋ
sinsuuk ni, ki dia jukbanjiak u nuu ni, ki teen siir nan wun biir Jerusalem. Ki Defid nan
Israel saakab lia bɔtoliant, ki baa fabin tiŋ ni.
17 Defid din miar Yennu ki yet a, “Yennu, mine tun yanbɔmm na, mine te ki bi kan
nikant na, ki tatimm na mun tun bia? N Yomdaanɔ Yennu, datir min nan n ŋaateeb
tuba, ŋaan nyik niib na.”
18 Yennu malaka na din yet Gaad a wun wann Defid ki wun saan Arauna jarik boor,
ki saa maa maruŋ binbintir ki tur Yennu.
19 Defid din sak Yennu wannu nba ki Gaad betɔ na, ki fiir saan.
20 Jarik na boore, ki Arauna nan u bonjai banna be ki boo dii. Baa la malaka na yoo
nba, ki bonjai na chiar ki saan bɔr.
21 Li yoo maŋe ki Arauna la kpanbar Defid baat, ki u seet jarik na boor, ki baa fabin
tiŋ ni.
22 Ki Defid yetɔ a, “Kɔin a jarik na ki turin, ki man maa maruŋ binbintir ki tur Yennu,
ki lin te yiarbiiuk nba be niib paak na n gbenn. Kɔin ki turin, li daauk nba tee biaŋinba.”
23 Ki Arauna yet Defid a, “Kpanbar, yentir tiŋ na, ki mann maruŋ ki tur Yennu nan
faa loon biaŋinba na; naajaie na ki a saa jii ki joob muu, ki lii tee mujoonu Yenpiinii, ki
diboolanbanae na ki a kuun muu; diie na, ki n teena; li kur tee piiniie.”
24 Ŋaan ki Defid jiin Arauna a, “Aaii, n saa pa li daauk nba tee biaŋinbae. N kan jii
linba tee a yar ki tur Yennu ki li tee Yenpiinii, koo ki ji linba tee dafur ki mann mujoonu
maruŋo.”
25 Ŋanne Defid pa Arauna salimmɔna likbina kobii ŋanloob, jarik na paak,

26 ki maa maruŋ binbintir leŋ ki tur Yennu, ki mann mujoonu Yenpiinii nan
weinanleeb Yenpiinii maruŋ. U din miar Yennu-e, ki Yennu turɔ gatu ki te ki muu
nyii sanpaapo ki tan dii maruŋ nba be binbintir na paak.
27 Yennu din bet malaka na a wun jiin u jukbanjiak na li toouk ni, ki u sak.
28 Li yoo maŋe ki Defid la nan Yennu gat u miaruwa, li paak ki u ji mann maruŋ
Arauna jarik boor.
29 Yennu lanbouŋ nba ki Moses din ŋammir kunkoouk paak na, nan binbintir nba ki
bi din tuu jokit maruŋ li paak na din be jiant boor, Gibeonn, li yoo maŋ.
30 Ŋaan Defid din ki fit saa leŋ ki jiantir Yennu, kimaan u din tiin Yennu malaka
jukbanjiak nae.

22

1 Tɔn, ki Defid yet a, “Ti Yomdaanɔ Yennu ŋasaakak na sii be nna nae. Binbintir nba
nae ki Israel teeb sii mann mujoonu maruŋ li paak.”

Ki jiin Yennu ŋasaakak maanu siir po

2 Ŋanne Defid tur mɔb, ki bi taan boorganu nba kɔɔ Israel tiŋ ni na, ki turib toonn, ki
te bi siab koi tana nba saa maa Yennu ŋasaakak na.
3 U din turib kut ki li yab bonchiann, ki saa ŋamm kpai nan ganlɔkita, nan kutmɔnt
ki li yab ki kaa bikinu.
4 U din te ki Taya nan Sidonn teeb baar nan kpek taabmuna, ki li yaba, ki tan turɔ.
5 Ki Defid yet a, “Yennu ŋasaakak nba ki n bija Solomonn tan saa maa na sii yab ki
bia ŋan, ki mɔk sann tiŋ kur po, ŋaan n bik Solomonn daa ki mɔk yan nba saa fit maa.
Li paak, n daa sii tee siire.” Ŋanne Defid tur bonmaakara ki li yaba, yoo nba ki u daa
bi u manfoor ni na.
6 Defid tun yiin u bija Solomonn, ki tan betɔ a wun maa ŋasaakak ki tur Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu.
7 Defid din yetɔ a, “N bik, n loon ki n maa jiantu ŋasaakake ki baakit n Yomdaanɔ
Yennu,
8 ŋaan Yennu betin nan n kpii niib ki bia faa tɔbii bonchiann; li paak sɔn bonchiann
nba ki n nyinna, u kan te ki n maa jiantu ŋasaakak ki turɔ;
9 ŋaan u turin mɔsonn a, ‘A saa mar bik; ŋɔɔe saa dia doo, ki parmaasir nan foon
sii be, kimaan n saa te ki wun la parmaasir nan foon, u datai kur boor. U sann sii tee
Solomonn,* kimaan n saa te Israel teeb para-ii mei u naan yoo.
10 Ŋɔɔe tee daanɔ nba saa maa ŋaak ki turin. Ki u sii tee n bik, ki n mun sii tee u baa.
Ki n saa kaan u maaru, ki bi sii dia Israel teeb nan yoo nba kaa paak.’ ”
11 Defid bia din ŋamm tukin ki yet a, “Mɔtana, n bija, a Yomdaanɔ Yennu-ii be nana,
ki te ki a nyann ki fit maa ŋasaakak ki turɔ, nan waa senn biaŋinba na.
12 A Yomdaanɔ Yennu n tura yanfoon nan bannu, ki lin te ki a fit dia Israel teeb nan
u sennu nba tee biaŋinba na.
13 Li-i tee ki a sak sennii nba kur ki Yennu din tur Moses a lii tee Israel teeb yar na,
ŋann a saa nyanna. Cheen a par, kii see kenken. A daa tiin jaŋmaanii ki biir a pari.
14 Ki jiin Yennu ŋasaakak na maanu po, n yabir ki lon salimmɔna kuna tusaa kobik,
nan salimpeena kuna tusbamm nawa, ki bia pukin kutmɔnt nan kutlia nba be ki li ki
mɔk kann, ki bia teen siir nan taabii nan tanawa, ŋaan a lon ki pukin.
15 A mɔk toontunna bonchiann: Niib be ki sii koi tana; ki maara nan kanpintanba be,
ki siab be ki fit tuun toona kur,
16 ki tuun nan li salimmɔna nan salimpeena nan kutmɔnt nan kutlia. A ji piin toonn
maŋ, ki Yennu sii be nana.”
17 Defid din wann Israel saakab kur a bin somm u bija Solomonn.
18 U din betib a, “I Yomdaanɔ Yennu be nani, ki turi foon lokir kur po. U te ki n kɔn
nyann niib nba tuu kɔɔ tiŋ na ni na, ki bi ji tee yimm nan Yennu jiamme.
19 Mɔtana, ii jiant i Yomdaanɔ Yennu nan i para nan i sei kur. Piint kii maa Yennu
ŋasaakak na, ki kɔɔn Yennu mɔlor lakir nan kasii bona nba tee Yennu yar li ni, ki bi sii
dia ki jiantir Yennu, ŋasaakak nba ki i saa maa ki tur ŋɔɔ Yennu na ni.”

23

Ki jiin Liifai teeb toona po

1 Defid nba din tan kpet yoo nba, u din dinn u bija Solomonn naame, ki teenɔ Israel
teeb kpanbar.

---

* **22:9 22.9** Solomonn paake tee “parmaasir nan foon.”

Ki jiin Liifai teeb toona po

2 Kpanbar Defid din yiin Israel saakab, nan mannteeb, nan Liifai teeb kur, ki taamm.
3 Liifai jab nba din dii bina piintaa koo ki gar nna, u din kamm nikante, ki bi kur taan
tee tusaa piintaa nan ŋanniin.
4 Defid din gann tusaa piinlee nan ŋannae, a bii ŋmakitir Yennu ŋasaakak ni jiantii
toona, ki gann tusaa ŋanloob, a bii gorii gbant paak, kii bia kii bu barii;
5 ki gann tusaa ŋanna, a bii tee tammɔguura yonnu nan nyiɔk kur, ki bia gann tusaa
ŋanna, a bii dia bonmumɔɔt nba ki kpanbar na jii tur a bii yiin yanii kii dontir Yennu
na.
6 Defid din bɔkit Liifai teeb na paabu muntaae, nan Liifai bonjai nba tee biaŋinba na:
ŋamme tee Gersonn nan Kohaf nan Merari.
7 Gersonn din mar bonjai banlee-e: Ŋamme tee Ladann nan Simei;
8 ki Ladann mar bonjai bantaa: Ŋamme tee Jehiel nan Setam nan Joel;
9 ŋamme din tee naakuut nba nyii Ladann maaru ni saakab. (Ki Simei mar bonjai
bantaa: Ŋamme tee Selomof nan Hasiel nan Harann.)
10-11 Li poor po ki Simei mar bonjai banna ki pukin: Ŋamme tee Jahaf nan Sina nan
Jeus nan Beria, ki bi waa leeb paak saakatuk saakatuk. Jeus nan Beria maaru din ki
yabi, li paak ki bi din taan bi kur ki bi tee naakuyenn.
12 Kohaf din mar bonjai bannae: Ŋamme tee Amram nan Is-har nan Hebronn nan
Usiel.
13 U bijakper Amram-e din tee Aarɔnn nan Moses baa. Aarɔnn nan u yaaboona na,
Yennu din bɔkitib bi kɔɔe, ki bi gorii kasii bona, ki jokin bonnunubit Yenjiantu yoo, ki
ŋamii Yennu ŋasaakak ni jiantii, ki sat piisin niib na paak, Yennu sanni, mɔkmɔk nan
mɔkmɔk.
14 Yennu toontunnɔ Moses bonjai din pukin Liifai teeb poe.
15 Moses din mar bonjai banlee-e: Ŋamme tee Gersonn nan Elieser.
16 Ki Gersonn yaaboona ni, Sebuel-e din tee bi saakɔɔ.
17 Ki Elieser mar bonjayemmir, ŋɔɔe tee Rehabia, ŋaan Rehabia din mɔk yaaboona
bonchiann.
18 Kohaf bija nba wei banlee ni tee Is-har-e, ki u mar Selomif, ŋɔɔe din tee naakuuk
na saakɔɔ.
19 Ki Kohaf bija nba wei bantaa ni tee Hebronn, ki u din mar bonjai banna: Ŋamme
tee Jeria nan Amaria nan Jasiel nan Jekameam.
20 Kohaf bija nba wei banna ni tee Useil-e, ki u mar bonjai banlee: Ŋamme tee Maika
nan Isia.
21 Merari din mar bonjai banlee-e: Ŋamme tee Mali nan Musi; ki Mali mun mar bonjai
banlee: Ŋamme tee Eleasar nan Kis.
22 Ki Eleasar kpo, ŋaan ki mɔk bonjaki, see bonpoi kuukɔɔ. U bonpoi na din kun bi
baa waar Kis waase.
23 Merari bija nba wei banlee ni tee Musi-e. U din mar bonjai bantaae: Ŋamme tee
Mali nan Eder nan Jeremof.
24 Niib nba nae din tee Liifai yaaboona, ki tee naakuuk naakuuk nan ŋaak ŋaak. Bi
din kan bi kur ki sɔb bi sana. U yaaboona maŋ, wunba kur din dii bina piinlee koo ki
gar nna din mɔk toonne ki tuun Yennu ŋasaakak ni.
25 Defid din yet a, “Timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu tur u niib parmaasira, ki u mɔŋ
saa kɔɔ Jerusalem mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
26 Ki Liifai teeb ji kii jikin Yennu lanbouŋ nan bona nba kur ki bi dia jiantir na.”
27 Nan Defid sennu joontik na nba tee na, bi din kan Liifai teeb nba dii bina piinlee,
koo ki gar nna, a bii tuun toona.
28 Liifai teeb maŋ toonn din tee bii sommit Aarɔnn yaaboonae, Yennu ŋasaakak ni, kii
gorii ŋasaakak na dindouŋ nan li diit, kii ŋamii kasii bona nan toonlia nba be ŋasaakak
na ni.
29 Ŋamme din gorii ki ŋamii boroboro nba ki bi jikit teen Yennu, nan yon nba tee
jeet Yenpiinii, nan boroboro nba ki ŋmat datiŋ, nan boroboroleer nba pur, nan yon nba
ŋmat olif tiinii kpan* na kur; ki bi tuu bikii ki jaŋit Yennu ŋasaakak ni piinii,
30 ki bia tee bin set ki tur Yennu niipoouk, ki pakɔ sanyiɔk ni nan daajoouk kur,
31 nan yoo nba ki bi jikit piinii ki jokit muu ki teen Yennu, li jiantu daar, koo ŋmaapaaŋ
jaamm daar, koo jaanlia daar. Sennu din bee ki wann Liifai teeb kan nba sii tee biaŋinba,
ki bi tuun toonn na yoo kur. Bi din tur Liifai teeb nae Yenjiantu toona, ki li tee bi toonn
yoo kur.

---

* **23:29 23.29** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

32 Li din kpaab talase nan bii ŋamii Yennu lanbouŋ nan kasii bona nba ki bi dia
jiantir Yennu na, kii bia kii sommit bi nikpiimm nba tee Aarɔnn yaaboona na, Yenjiantu
ŋasaakak ni.

24

Ki jiin toona nba tee mannteeb yar po

1 Aarɔnn yaaboona bɔkitu nba tee-e na. Aarɔnn din mar bonjai bannae: Ŋamme tee
Nadab nan Abihu nan Eleasar nan Itamar.
2 Ki Nadab nan Abihu kpo bi baa liik, ŋaan ki mɔk waasi, ki bi ninjamm Eleasar nan
Itamar biar tee mannteeb.
3 Kpanbar Defid din bɔkit Aarɔnn maarue koonn koonn, ki wann sɔɔ kur toonn nba
tee. Ki Sadok, wunba tee Eleasar yaaboonn, nan Ahimelek, ki u tee Itamar yaaboonn
nae, din tee u sommteeb, yoo nba ki u bɔkitir niib na ki teemm bi toona.
4 Bi din bɔkit Eleasar yaaboona koonn piik nan ŋanloobe, ŋaan bɔkit Itamar yaaboona
koonn munniin. Bi din tun linba na, kimaan jab nba tee ŋei saakab na din yab Eleasar
maaru nie.
5 Bi din tɔ naatɔɔte ki fit biit toona na deedee, kimaan Yennu ŋasaakak na ni saakab,
nan Yennu toontunna saakab din be Eleasar nan Itamar yaaboona kura ni.
6 Eleasar nan Itamar naakuute din tɔ naatɔɔt maŋ, ki lebitir leeb.* Ki gbounsɔbirɔ
Semaya, wunba tee Netanel bija, ki tee Liifai nirɔ nae, din sɔb bi sana. Ki kpanbar nan u
saakab nan manntɔɔ Sadok, nan Ahimelek, ki u tee Abiatar bija, nan Liifai teeb saakab
kur, nan mannteeb saakab kur dii siara.
7-18 Baa din biit koonn piinlee nan ŋanna naakuuk na ni biaŋinbae na, ki bi waa leeb
paak, sɔɔ kur nan u toonn:
Naatɔɔt na din sint baa Jehoyarib paake,
ki taar munlee ni, ki li baa Jedaya paak,
ki Harinn wei muntaa ni, ki Seorim wei munna,
ki Malkija wei munŋmu, ki Mijaminn wei munloob,
ki Hakos wei munlore, ki Abija wei munniin,
ki Jesua wei munyia, ki Sekania wei piik,
ki Eliasib wei piik nan yenn,
ki Jakim wei piik nan munlee,
ki Hupa wei piik nan muntaa,
ki Jesebeab wei piik nan munna,
ki Bilga wei piik nan munŋmu,
ki Imer wei piik nan munloob,
ki Hesir wei piik nan munlore,
ki Hapises wei piik nan munniin,
ki Petahia wei piik nan munyia,
ki Jeheskel wei piinlee,
ki Jakinn wei piinlee nan yenn,
ki Gamul wei piinlee nan munlee,
ki Delaya wei piinlee nan muntaa,
ki Maasia wei piinlee nan munna.
19 Bi din sɔb niib na sanae, nan toona nba ki bi turib, Yennu ŋasaakak ni, nan Israel
teeb Yomdaanɔ Yennu nba din senn bi yeeja Aarɔnn, ki u wannib biaŋinba na.

Liifai teeb sanae na

20 Liifai booru ŋei saakaleeb sanae na:
Jedeya, ki u baa tee Sebuel, ki u yeeja tee Amram,
21 Isia, ki u yeeja tee Rehabia,
22 Jahaf, ki u baa tee Selomif, ki u yeeja tee Isar,
23 Hebronn bonjai, ki bi tee Jeria nan Amaria nan Jehasiel nan Jekameam, ki bi paa
leeb paak saakatuk saakatuk,
24 Samir, ki u baa tee Maika, ki u yeeja tee Usiel,
25 Sekaria, ki u baa tee Isia, ki u yeeja tee Usiel, ki tee Maika ninja.
26 Merari yaaboona, ki bi tee Mali nan Musi, nan Jaasia.
27 Ki Jaasia mar bonjai bantaa, ŋamme tee Soham nan Sakur nan Ibri.
28-29 Mali mar bonjai banlee, ki bi tee Eleasar nan Kis. Eleasar din ki mar bonjaki,
ŋaan ki Kis mar bonjayenn, ki u sann tee Jerameel.

---

* **24:6 24.6** Koo: Bi din gann ŋayenn-yenn Eleasar nan Itamar naakuut ni.

30 Musi din mar bonjai bantaa: Ŋamme tee Mali nan Eder nan Jeremof.
Liifai teeb maarue na.
31 Bi mun bia din tɔ naatɔɔte ki gann toona, nan bi ninjamm nba tee Aarɔnn yaaboona
ki tee mannteeb na nba din tun biaŋinba na, ki kpanbar Defid nan Sadok nan Ahimelek
nan mannteeb ŋei saakab nan Liifai teeb ŋei saakab kur be ki dii siara. Bi din tun nnae
ki tur sɔɔ kur ki li ki mɔk saakɔɔ ki boi biki.

25

Ki jiin yanyinna nba be Yenjiantu ŋasaakak ni na po

1 Kpanbar Defid nan Liifai saakab din gann Liifai naakuut nae, a bin tuu liit kii
ŋmakitir Yenjiantii toona: Ŋamme tee Asaf nan Hemann nan Jedutunn naakuut.
Ŋamme sii sɔkint Yennu maan, kii biaki faa kɔna nan duunii. Sana nba waa na tee
niib nba ki bi din gannib a bin tuu liit jiantii nae, nan toona nba ki koonn kur saa tun:
2 Asaf bonjai bannae na: Sakur nan Joosef nan Netania nan Asarela. Asaf nba din
sɔkint Yennu maan yoo nba kur ki kpanbar wannɔ nae din ŋmakitirib.
3 Ki Jedutunn bonjai tee banloob, ŋamme tee Gedalia nan Seri nan Jesaya nan Simei
nan Hasabia nan Matitia, ki bi baa Jedutunn tee bi ŋmakit-tɔɔ, ki bi sɔkint Yennu maan
ki bia faa kɔna ki dontir Yennu, ki teenɔ niipoouk.
4 Hemann bonjai din tee piik nan bannae: Ŋamme tee Bukia nan Matania nan Usiel
nan Sebuel nan Jerimof nan Hanania nan Hanani nan Eliata nan Gidalti nan Romamti
Eser nan Josbekasa nan Maloti nan Hotir nan Mahasiof.
5 Hemann nba din tee Yennu sɔkinii ki tur kpanbar na, ki Yennu turɔ bonjai piik nan
banna, nan bonpoi bantaa, nan ŋɔɔ Yennu nba din senn mɔsonn a u saa tun ki tur
Hemann paŋ na.
6 Hemann bonjai na kur din tuu faa duunii nan kɔnae, ki bi baa Hemann ŋmakitirib
jiantii yoo, Yennu ŋasaakak ni. Asaf nan Jedutunn nan Hemann din tuu gaan ŋmakita
kpanbar boore.
7 Jab piinlee nan banna na kur din tumiie ki mi yanyinu nan bona faanu fanu, ki bi
leeb Liifai teeb mun tumii li biaŋ. Bi kur din taan ki tee jab kobii ŋanlee nan piinniin
nan banniime.
8 Ki bin fit bann toonn nba ki sɔɔ kur saa tun, bi din tuu tɔ naatɔɔte, faa lek tee nipaaŋ
koo nikperi, faa lek tee wanntɔɔ koo tumiitɔɔe.
9-31 Jab kobii ŋanlee nan piinniin nan banniin na, bi din bɔkitibe ŋaak ŋaak, koonn
piinlee nan ŋanna, ki koonn kur mɔk niib piik nan banlee, ki bi yenɔ tee bi saakɔɔ. Baa
din waa leeb paak biaŋinbae na ki tuun bi toona:
Sinsinn nirɔ din tee Joosef-e, ki u nyii Asaf naakuuk ni,
ki Gedalia waa banlee ni, ki Sakur waa bantaa,
ki Seri waa banna, ki Netania waa banŋmu,
ki Bukia waa banloob, ki Asarela waa banlore,
ki Jesaya waa banniin, ki Matania waa banyia,
ki Simei waa piik, ki Usiel waa piik nan yenɔ,
ki Hasabia waa piik nan banlee,
ki Sebuel waa piik nan bantaa,
ki Matitia waa piik nan banna,
ki Jerimof waa piik nan banŋmu,
ki Hanania waa piik nan banloob,
ki Josbekasa waa piik nan banlore,
ki Hanani waa piik nan banniin
ki Maloti waa piik nan banyia,
ki Eliata waa piinlee,
ki Hotir waa piinlee nan yenɔ,
ki Gidalti waa piinlee nan banlee,
ki Mahasiof waa piinlee nan bantaa,
ki Romamti Eser wei piinlee nan banna.

26

Ki jiin Yennu ŋasaakak na tammɔguura po

1 Bi din gann Liifai teeb nba nae, a bii tee Yennu ŋasaakak na tammɔguura:
Meselemia, ki u nyii Kora naakuuk ni, ki u baa tee Kore, ki Kore tee Asaf bonjai na
yenɔ.

2 Meselemia din mar bonjai banlore, bi sanae waa leer paak saakatuk saakatuk na:
Sekaria din tee bikperik, ki Jedia-el waa, nan Sebadia nan Jatniel,
3 nan Elam nan Jehohanann nan Eliehoenai.
4 Ki Yennu teen piisin Obed Edom paak, ki u mar bonjai banniin, bi sanae waa leer
paak saakatuk saakatuk na: Semaya nan Jehosabad nan Joa nan Sakar nan Netanel,
5 nan Amiel nan Isakar nan Peuletai.
6-7 Ki Obed Edom bikperik Semaya mar bonjai banloob, ŋamme tee Otni nan Refael
nan Obed nan Elsabad nan Elihu nan Semakia. Bi din tee niyurae bi naakuuk ni, kimaan
bi din mi toona bonchiann, ŋaan Elihu nan Semakia din mantik mi toona ki gar bi kura.
8 Obed Edom bonjai nan bi nikpiimm kur din taan tee niib piinloob nan banlee. Bi
din fit bi mɔŋ, ki mɔk paŋ nan bin tun toonn na.
9 Meselemia ŋaateeb kur din taan tee piik nan banniime, ki fit bi mɔŋ nan toonn na.
10 Hosa nba nyii Merari naakuuk ni na din mar bonjai banna: Ŋamme tee Simri, (ki
u baa teenɔ saakɔɔ, ŋaan ŋɔɔ kaa din tee u bikperiki,)
11 nan Hilkia nan Tebalia nan Sekaria. Hosa ŋaateeb kur din tee niib piik nan bantaae,
ki bi kur tee Yennu ŋasaakak na tammɔguura.
12 Yennu ŋasaakak tammɔguura na, bi din bɔkitibe ŋaak ŋaak, ki bi be koonn koonn,
ki wann sɔɔ kur u toonn ŋasaakak na ni, nan baa wann Liifai boorleeb biaŋinba na.
13 Liifai maaru kur din tuu tɔ naatɔɔte ki gann tammɔb nba ki bi sii guu, ki li ki mɔk
binba yab koo binba waari.
14 Selemia din tɔ ki gaar yondo po tammɔkɔɔkir; ki u bija Sekaria, wunba din tuu teen
niib kpaanŋanii na, tɔ ki gaar gaŋ po tammɔkɔɔkir,
15 ki Obed Edom tɔ ki gaar diitu po tammɔkɔɔkir, ki u bonjai tɔ ki gaar jeet diit guunu
na.
16 Supim nan Hosa din tɔ ki gaar yonbaa po tammɔb nan Salekef tammɔb, ki li be
paapo sɔnu na ni. Bi din tuu bɔkitir guuteebe, ki bi gaan leeb yoo kur.
17 Niib banloobe din tuu guu yondo po tammɔkɔɔkir na daar nɔɔk ni, ki niigaŋ po
tammɔguura tee niib banna, ki niidiitu po tammɔguura tee niib banna. Ki jeet diit
guura tee niib banna, daar kur ni, ki niib banlee guu diiuk kur.
18 Yonbaa po dindouŋ na, guura bannae din guu sɔnu nba gaar kɔɔ li ni na, ki guura
banlee mun guu li nɔɔk ni.
19 Toona nba nae ki bi din bɔkit ki tur tammɔguura nba tee Kora nan Merari yaaboona.

Ki jiin Yennu ŋasaakak na ni toonlia nba pukin po

20 Liifai booru ni siab mun din tuu guu Yennu ŋasaakak likirii diit, nan piinii nba ki
bi jii tur Yennu na diit.
21 Ladann, wunba din tee Gersonn bonjai na yenɔe din tee naakuut bonchiann yeeja,
ki pukin u bija Jehiel naakuuk.
22 Ladann bia din mar bonjai banlee pukin, ki bi sana tee Setam nan Joel, ŋamme din
tuu guu Yennu ŋasaakak likirii diit nan jeet diit na.
23 Bi bia din bɔkit toona ki tur Amram yaaboona nan Is-har yaaboona nan Hebronn
yaaboona nan Usiel yaaboona.
24 Ki Sebuel, wunba tee Gersom yaaboonn, ki u mun tee Moses bija nae, din tee binba
gorii Yennu ŋasaakak likirii na saakɔɔ.
25 Li din nyii Gersom baa bik Elieser-e ki Gersom kpiin nan Selomif. Elieser din tee
Rehabia baae, ki Rehabia tee Jesaya baa, ki Jesaya tee Joram baa, ki Joram tee Sikri baa,
ki Sikri tee Selomif baa.
26 Selomif nan u ŋaateebe din gorii Yenpiinii nba ki kpanbar Defid, nan ŋei saakab,
nan naakuut saakab, nan kunkɔnkɔnna saakab jii ki tur Yennu na.
27 Bi din jii tiat nba ki bi fat tɔb ni nae ki tur Yennu, a bii dia kii tuun nann toonn,
Yennu ŋasaakak ni.
28 Selomif nan u ŋaateebe din tee binba gorii bona nba ki Yennu sɔkinii Samuel jii
ki tur Yennu, nan kpanbar Sɔɔl nba tur linba, nan Ner bija Abner nba tur linba, nan
Seruya bija Joab nba tur linba, nan linba kur ki niib tur Yennu, a bii dia kii tuun toona,
jiantu ŋasaakak na ni.

Ki jiin Liifai teleeb toona po

29 Is-har yaaboona nba tee Kenania nan u bonjai nae, ki bi din turib baatutoonn,
ŋamme din tuu sɔbin gbant, ki bia bu Israel teeb maan.
30 Ki Hebronn yaaboona tee Hasabia nan u nikpiimm, ki bi tee tusir nan kobii ŋanlore,
ki tee nijaana, ŋamme din gorii Yenjiantii maan nan bat na maan, nan maan nba kur
be Israel tiŋ ni, Jɔɔdann mɔkir yonbaa po na.

31 Jeria din tee Hebronn yaaboonsaakar. Kpanbar Defid nba din dii naan, li bina piinna nie, ki bi din fiit la Hebronn yeeja ŋaak, ki la nan kunkɔnkɔnjaana nyii naakuuk na ni, ki kɔɔ Jaser, ki li be Gilead yent ni.
32 Jeria nan u nikpiimm kur din tee niib tusaa ŋanlee nan kobii ŋanlore, ki saa fit tun toona kur, ki tee ŋei saakab. Ki kpanbar Defid din gannib a bii be Rubenn booru ni, nan Gaad booru ni, nan Manase booru bɔkir nba be Jɔɔdann mɔkir yondo po na, kii ŋamii Yenjiantii maan nan bat ŋaamaan kur.

27

Ki jiin kunkɔnkɔnna toona bɔkitu po

1 Israel teeb saakab sana na nan bi naakuut saakab nan kunkɔnkɔnna saakab nba din dia tingbouŋ na toonae na. Ŋmaarik kur, binn nɔɔk ni, jab tusaa piinlee nan ŋannae din tuu be toona ni ki gaan leeb koonn koonn. Ki saakab nba ŋmakitirib na mun gaan leeb ŋmaarik kur.
2-15 Saakab nba nae din tuu tuun ŋmaarik kur ni:

Sinsinn ŋmaarik saakɔɔ din tee Jasobeam-e, ki u tee Sabdiel bija, ki nyii Peres naakuuk ni, ki Peres naakuuk nyii Juda booru ni. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarik nba pukin munlee tee Dodai yar, ki u tee Ahohi yaaboonn. Ki Miklof tee wunba waa u paak. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ki ŋmaarii ŋantaa ni tee Benaya yar, ki u tee manntɔɔ Jehoyada bija, ŋɔɔe din tee nijaana piintaa na saakɔɔ, ki u bija Amisabad gaar u setu. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii ŋanna ni tee Asahel yar, ki u tee Joab naa bik, ki u bija Sebadia gaar u setu. U koonn tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii ŋanŋmu ni tee Samhuf yar, ki u tee Is-har yaaboonn. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii ŋanloob ni tee Ira yar, ki u tee Ikes bija, ki nyii Tekoa. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii ŋanlore ni tee Heles yar, ki u tee Efraim booru ni nirɔ, ŋaan nyii Pelonn. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii ŋanniin ni tee Sibekai yar, ki u nyii Husa doo ni, ŋaan tee Sera naakuuk nba nyii Juda booru ni na nirɔ. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii ŋanyia ni tee Abieser yar, ki u nyii Anatof, ki li be Benjaminn booru yent ni. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii piik ni tee Maharai yar, ki u nyii Netofa. U din nyii Sera naakuuk nie. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii piik nan yenn ni tee Benaya yar, ki u nyii Piratonn ki li be Efraim booru yent ni. U koonn din tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ŋmaarii piik nan ŋanlee ni tee Heldai yar, ki u nyii Netofa, (u din tee Otniel yaaboonne), ki u koonn mun tee jab tusaa piinlee nan ŋanna.

Ki jiin Israel booru saakab po

16-22 Sana nba nae tee Israel booru piik nan ŋanlee na tɔɔndamm:

Booru	Tɔɔndaanɔ
Rubenn	Elieser, ki u tee Sikri bija;
Simeonn	Sefatia, ki u tee Maaka bija;
Liifai	Hasabia, ki u tee Kemuel bija;
Aarɔnn	Sadok;
Juda	Elihu, ki u tee kpanbar Defid ninja;
Isakar	Omri, ki u tee Maikel bija;
Sebulunn	Ismaya, ki u tee Obadia bija;
Naftali	Jeremof, ki u tee Asriel bija;
Efraim	Hosea, ki u tee Asasia bija;
Manase	yonbaa po bɔkir Joel, ki u tee Pedaya bija,
Manase	yondo po bɔkir Ido, ki u tee Sekaria bija;
Benjaminn	Jaasiel, ki u tee Abner bija;
Dann	Asarel, ki u tee Jeroham bija;

23 Kpanbar Defid din ki kan naasinpaauŋ nba ki baar bina piinlee na nikanti, kimaan
Yennu din senn mɔsonn nan u saa te Israel teeb n pɔt nan ŋmaabira nba be sanpaapo
nae.
24 Ki Joab, wunba naa tee Seruya na din piin ki kaan nikant, ŋaan u din ki gbenn
kaawa. Ki Yennu dat Israel teeb tuba, nikant na paak, li paak, niib na munn kann din
ki sɔb teen kpanbar Defid gbounsaakauk ni.

Ki jiin saakab nba din gorii naan mɔkint paak na po

25 Niib nba din tee saakab ki gorii naan mɔkint paak na sanae na:
Asmafef, wunba tee Adiel bija nae din gorii tiat diit nba be naan ŋaak,
ki Jonatann, wunba tee Yusia bija na gorii tiat diit nba be digbangbeŋa nan li digbanbis
ni, tiŋ na kur po.
26 Ki Esri, wunba tee Kelub bija na gorii kpaant toona paak.
27 Ki Simei, wunba din nyii Rama na, gorii daan tilɔɔna kpaant.
Ki Sabdi, wunba din nyii Sefam na, gorii tilɔɔna daan toona paak.
28 Ki Baal Hanann, wunba din nyii Geder na, gorii kpai saanii nan tilontii nba be yonbaa
po kunkonbis po na.
Ki Joas mun gorii olif tiinii kpan diit.
29 Ki Sitrai, wunba nyii Saronn na din gorii bonkob-kpaarii nba kpaar bonkobit, Saronn
paanu ni na.
Ki Safat, wunba tee Adlai bija na din gorii bonkob-kpaarii nba kpaar bonkobit baat ni
na,
30 Ki Obil, wunba nyii Ismael booru ni na din gorii binba kpaar laagumiinba na.
Ki Jedeya, wunba nyii Meronof na din gorii binba kpaar bonii.
31 Ki Jasis, wunba nyii Hagar booru ni na, din gorii binba kpaar pei nan buunii.

Ki jiin Defid kpaanteeb po

32 Jonatann, wunba tee kpanbar Defid baa waar na din tee kpaantɔɔ nba mɔk yame,
ki bia tee gbounsɔbirɔ. Ki Jehiel, wunba tee Hakmoni bija na din tuu tumii kpanbar na
bonjai.
33 Ahitofel-e din tuu tee kpanbar kpaantɔɔ; ki Husai, wunba nyii Ark na din tee
kpanbar na yɔɔk nan u maaruk.
34 Ahitofel nba din kpo na poor poe, ki Abiatar nan Jehoyada, wunba tee Benaya bija
na, ji din teen kpanbar na kpaan teeb. Joab-e din tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ.

28

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak na maanu po

1 Kpanbar Defid din tun yiin Israel saakab kur, a bin taan Jerusalem: ŋamme tee
saakab nba gorii booru kur paak, nan saakab nba gorii tingbouŋ na toona paak, nan
saakab nba gorii naakuut paak, nan saakab nba gorii mɔkint nan bonkobit nba tee
kpanbar nan u bonjai yar, ki pukin kpanbar ŋaasaakab kur nan kunkɔnkɔnna saakab
nan nijaana kur, ki bi taan leeb Jerusalem.
2 Kpanbar Defid din fiir set bi tɔɔnne ki yet a, “N naa waas nan n niib, gbiintir ki turin.
N loon ki n maa ŋaake ki lii tee ti Yomdaanɔ Yennu mɔlor lakir nba tee u taakpakitir
na dindɔɔboor. N teen siir nan min maa ŋaak ki baakɔwa,
3 ŋaan Yennu maŋ betin a min kaa saa maa ŋaak ki turɔ, kimaan n tee kunkɔnkɔnnɔe,
ki kpii niib bonchiann.
4 Timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu-e gannin n baa ŋaateeb ni, a min nan n
yaaboonae saa dia Israel teeb nan yoo nba kaa gbennu. U din nyinn Juda boorue a
bii tee tɔɔndamm, ki Juda ŋaak ni ki u gann n baa ŋaateeb. Ŋaak na teeb kura, ŋaan
u par din peen nan wun gannin ki teenin Israel teeb kur kpanbar.
5 Yennu turin bonjai bonchiann; bi kur maŋ, ŋaan Yennu gann Solomonn-e a wuu tee
daanɔ nba saa di Israel naan nba tee ŋɔɔ Yennu yar na.
6 “Yennu betin a, ‘A bija Solomonn-e saa maa n ŋaak. N gann ŋɔɔe ki u sii tee n bik,
ki n mun tee u baa.
7 N saa te ki u naangbouŋ n wei, li-i tee ki u dia n wannu nan sennu nan waa diar
mɔtana bianjinba na.’
8 “Li paak, n niib, i be Yennu nan Israel teeb kur tɔɔnne na. N beeri maa yii saak i
Yomdaanɔ Yennu sennii nba ki u wannit na fanu, ki lin te ki i fit kɔɔ tinŋaŋ na ni yoo
kur, ki tan gaan tur i yaaboona nba saa wei poor na.”

9 Ki Defid yet Solomonn a, “N bija Solomonn, n beera nan ii mi a baa Yennu, kii jiantirɔ
nan a par munn nan a yan kur. U mi ti dudukit nan taa loon linba kur. Fi-i baar u boor,
u saa gaarawa, ŋaan fi-i turɔ kpinkpaar, u saa nyikae fas fas.
10 Li ŋan ki fan bann nan Yennu-e ganna, a fan maa u kasii ŋaak. Li paak, ii wakii ki
maa nan parcheenn.”
11 Defid din wann u bija Solomonn biaŋinba ki u saa maa Yennu ŋasaakak na, nan
li tiat binbeboor, nan dileet nba pukin, nan Kasii yaa Kasii Boor, siaminba ki Yennu sii
nyikin chabin yanbɔmm.
12 U bia din turɔ lora nba kur ki u mɔk u dudukit ni, ki jiin dindont nan diit nba kur
lintir, nan diit nba ki Yennu ŋaatiat nan piinii nba ki bi teen Yennu na sii bi li ni.
13 Defid bia din wannɔ biaŋinba ki u saa taan mannteeb nan Liifai teeb ki wannib baa
tuu sii tuun bi toona biaŋinba, Yennu ŋasaakak na ni, nan baa bia sii ŋamii Yenjiantu
toontunbona biaŋinba.
14 Defid din wann salimpeena nan salimmɔna biaŋinbae ki bi saa jii ki ŋamm jiantu
toontunbona maŋ,
15 nan biaŋinba ki bi saa jii ŋamm fitir kur, nan fitsenta,
16 nan salimpeena teebula, nan salimmɔna teebula nba ki bi tuu saa jii boroboro kuna
ki paan li paak ki tur Yennu.
17 U bia din wannib baa saa jii salinŋana ki li yab biaŋinba, ki ŋamm li diitmɔyaarii
nan senii nan boba, nan baa bia saa jii salimpeena nan salimmɔna ki li yab biaŋinba ki
ŋamm senii,
18 nan baa bia saa jii salinŋana ki li yabint tee biaŋinba ki ŋamm binbintir nba ki bi
sii dia bonnunubit ki jokin muu li paak. U din wannib baa saa teen biaŋinba ki nan
salima toruk ki tur bona nba mɔk kpinkpant* nba lat Yennu mɔlor lakir na paak.
19 Kpanbar Defid din yet a, “Linba na kur tee ŋmakita nba ki Yennu mɔŋ din wannime
ki n sɔb.”
20 Kpanbar Defid din ŋamm yet u bija Solomonn a, “Ii wakii ki chee a par. Piint toonn
na kii tuun, ki daa te sɔɔ gɔi-ani, ki ti Yomdaanɔ Yennu nba ki n jiantirɔ na sii be nana.
U kan nyikaani, ŋaan u sii be nana nan faa tan saa gbenn jiantu ŋasaakak na paak
toona.
21 Mannteeb nan Liifai teebe yen toona nba sii tuun Yennu ŋasaakak na ni. Toontunna
be, ki sɔɔ kur fit tuun toonn nba ki u tumii, ki teen siir nan bin somma; saakab nan niib
na kur be a nuu ni.”

29

Ki jiin piinii nba ki bi saa jii maa Yennu ŋasaakak na po

1 Kpanbar Defid din yet niib na kur a, “N bija Solomonn-e tee daanɔ nba ki Yennu
gannɔ, ŋaan u pɔta ki daa ki mɔk yami. Toonn nba tee lin tun na paar bonchiann,
kimaan ŋasaakak na ki tee nisaarik yar kaa, ŋaan li tee ti Yomdaanɔ Yennu yare.
2 N yabir bonchiann ki lon tiat nba saa maa Yennu ŋasaakak nawa, li salimmɔna, nan
salimpeena, nan kutmɔnt, nan kutlaana, nan taabii, nan tanbinyinyira nba daauk paar,
nan tanjabirkara, nan tanpeena, nan tanbooru kur, ki li yab bonchiann.
3 Maa lek lon linba na, ŋaan n bia nyinn salimpeena nan salimmɔna n tiɔŋ jafaa ni ki
pukin, kimaan n mɔk lomm nan Yennu ŋasaakak na paak.
4 N tur salima nba ŋan, kuna tusaa kobik, nan salimpeena kuna tusaa kobii ŋanlee
nan piinna, a lin jii ŋamm Yennu ŋasaakak dikpina,
5 nan salimmɔna nan salimpeena nba ki toontunna saa jii ki nan bona. I ŋmee mun
teen siir nan wun jii u piinii ki tur Yennu dinna?”
6 Ŋanne ki naakuut saakab, nan booru na saakab, nan kunkɔnkɔnna saakab, nan
saakab nba gorii kpanbar mɔkint na, tur nan bi para kur.
7 Bi din tur linba nae, a lin maa Yennu ŋasaakak, salimmɔnkuna tusaa kobik nan
piinlore, nan salimpeenkuna tusaa kobii ŋantaa nan piinna, nan kutmɔnt kuna tusaa
kobii ŋanloob nan piinlee, nan kutlaana tusbamm ŋantaa nan kobii ŋanna.
8 Binba din mɔk tanbinyinyira nba daauk paar na din jii tur wunba gorii Yenjiantu
ŋasaakak likiriie, ki bi yiu Jehiel, ki u tee Liifai booru, ki nyii Gersonn naakuuk ni na.
9 Niib na din tur nan bi para kure, ki mɔk parpeenn, linba ki bi tur Yennu ki li yab na
paak. Kpanbar Defid mun bia din kpamme.

Biaŋinba ki Defid pak Yennu

* **28:18 28.18** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

10 Niib na kur tɔɔnne ki kpanbar Defid din pak Yennu, ki yet a, “Yennu nba tee ti yeeja
Jakɔb Yomdaanɔ na, dontir tee a yare mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
11 Yennu, fine tee Yenjaann, ki mɔk yiikoo, ki a baakir yab, ki a mɔk nyannu nan ŋant
bonchiann. Fine yen tingbouŋ nan sanpaak kur, ki tee kpanbar gbeŋir nba dia bona kur.
12 Mɔkint nan sanŋann kur nyi a boore, ki a dia bona kur nan a paŋ nan yiikoo; ki a
fit dont nirɔ ki u tee nijaann, ki mɔk paŋ.
13 Mɔtana, Yennu, ti teena niipoouk, ki dontir a sann nba tee baakir na.
14 “Min nan n niib kan fit tura siari, kimaan bona kur tee piiniie ki nyii a boor, ki ti
jiin tura linba tee a yara.
15 Yennu, a mi nan ti manfoor na ni, ti tee nan saamm nae tingbouŋ na ni, nan ti
yeejamm nba din tuu tee na. Ti tee nan yunyuŋ nba tuu gar nae, ki ti kan fit lɔk kuumi.
16 Ti Yomdaanɔ Yennu, ti baar nan mɔkint na kur, a tin maa a jiantu ŋaake ki baakit
a kasii sann, ŋaan li kur lek nyii a boor nie, ki bia tee a yar.
17 N mi nan fin Yennu bikint sɔɔ kur par, ki mɔk parpeenn nan binba mɔk binbenŋaŋ.
Bona nba na kur, n tura nan n par kur nan barmɔniie, ki mɔtana n jii la parpeenn nba
ki niib na mɔk nan baa tura bi piinii nan bi para kur nawa.
18 Yennu nba tee ti yeejamm Abraham nan Aisak nan Jakɔb Yomdaanɔ na, ŋaant ki
lomm na booru-ii be a niib para ni mɔkmɔk nan mɔkmɔk, ki te ki bii mɔk mɔsaku nana.
19 Turin n bija Solomonn par nba ki u sii loon wuu saak sennu nba ki a turit na nan
u par kur, ki bia maa ŋasaakak nba ki n teen siir nanna.”
20 Tɔn, ki Defid yet niib na kur a, “Pakin i Yomdaanɔ Yennu.” Ŋanne niib na kur pak
ki dont Yennu, wunba tee bi yeejamm Yomdaanɔ Yennu na, ki baa fabin tiŋ ni ki tur
Yennu baakir, ki bia tur kpanbar na baakir.
21 Laa yent sanyiɔk, ki bi baar nan bonkobit ki mann maruŋ ki tur Yennu, ki bia
turɔ mujoonu maruŋ: naajai tusir, nan pejai tusir, nan pegana tusir, nan bonnyunyuut
Yenpiinii, nan Yenpiinlia nba be kur, ki li jaŋ Israel teeb kur paak.
22 Li daar bi din mɔk parpeenn bonchiann ki dii ki bia nyuu Yennu tɔɔnn.
Bi din mɔɔnt taar munlee-e nan Solomonn-e tee kpanbar. Yennu sannie ki bi din mɔɔn
kpan u paak nan ŋɔɔe tee bi kpanbar, ki bia mɔɔn kpan Sadok paak ki u tee bi manntɔɔ.
23 Tɔn, ki Solomonn ji gaar u baa Defid seenu ki tee kpanbar, nan Yennu nba wann
biaŋinba na. U din tee kpanbar nba laat nyannue, ki Israel teeb kur saak u mɔb.
24 Kunkɔnkɔnna saakab kur, nan nijaana kur, nan kpanbar Defid bonjai kur, din sat
mɔb nan bi saa sikin bi mɔŋ kii waa kpanbar Solomonn.
25 Yennu din te ki Israel teeb kur tiin Solomonn, ki baakitɔ ki gar kpanbara nba tuu
diab nawa.

Ki jiin kpanbar Defid kuun po

26 Defid, wunba tee Jese bija na din dii naan ki dia Israel teeb
27 bina piinna. U din kar Hebronn bina ŋanlore-e, ki kar Jerusalem bina piintaa nan
ŋantaa.
28 U din tan kpetewa ki kpo. U din dii manu u manfoor ni, ki mɔk mɔkint, ki bia la
baakir niib boor; ki u bija Solomonn-e din gaar u setu ki dii naan.
29 Kpanbar Defid bisin ni ki tan tuu u kpetuk labaar sɔb Yennu sɔkiniinba bantaa na
gbant ni, ŋamme tee Samuel nan Natann nan Gaad.
30 U labaar maŋ want waa din dia doo biaŋinba, nan waa paar biaŋinbae, nan linba
kur baarɔ, ki bia baar Israel teeb nan digbana nba kur kpiab.

Kpanbara
BARKPERII
munlee

Ki jiin 2 Barkperii gbouŋ na po

Gbouŋ na tukin ki beerit Israel naan yent nan Juda naan yent poe. Barkperii gbounsinsinn nan Barkperii gbouŋ ŋanlee na din tee gboun-yemmire, ki bi tan bɔkit ki li tee gbant ŋanlee. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe 2 Kronikils.

Biaŋinba ki kpanbar Solomonn miar Yennu yanfoon po
(1 Kpanbara 3.1-15)

1 Solomonn, wunba tee kpanbar Defid bija na din dia Israel tingbouŋ ki ŋmakitir fanu,
ki u Yomdaanɔ Yennu teen piisin u paak, ki te ki u naangbouŋ kpai.
2 Kpanbar Solomonn din pak nan Israel teeb nba tee kunkɔnkɔnna saakab ki gorii
niib tusir tusir nan kobik kobik, nan barbuura, nan Israel booru saakab, nan naakuut
saakab nan nileeb nba be Israel tiŋ ni,
3 a bin wei u poor, ki bin saan Gibeonn, kimaan Yennu lanbouŋ nba ki ŋɔɔ Yennu
toontunnɔ Moses ŋammir kunkoouk paak na din be leŋe.
4 Yennu mɔlor lakir na din be Jerusalem-e. Li din be lanbouŋ nba ki kpanbar Defid
din chaan, yoo nba ki u nyii nan mɔlor lakir maŋ Kiriaf Jearim ki baar nann na nie.
5 Kutmɔnt binbintir nba ki Besalel, wunba tee Uri bija, ki u yeeja tee Hur na din
ŋammir na mun din be Gibeonn-e, Yennu lanbouŋ na tɔɔnn. Leŋe ki kpanbar Solomonn
nan niib na kur din jiantir Yennu.
6 Kpanbar Solomonn din saan Yennu lanbouŋ na boore, ki saa mann mujoonu
Yenpiinii maruŋ, kutmɔnt binbintir na paak, ki jiant Yennu. U din kpii bonkobit tusir ki
joor muu li paak.
7 Li daar nyiɔk ki Yennu dɔkit Solomonn paak ki yetɔ a, “A loon bee ki man turani.”
8 Ki Solomonn jiin a, “A tun a lonchiɔŋ ki tur a toontunnɔ, n baa Defid, yoo nba gar,
ki mɔtana ki a te ki n set u seenu ni ki dii naan.
9 N Yomdaanɔ Yennu, gbeent mɔsonn nba ki a sat ki tur n baa Defid na. Fine dinnin
naan a mii dia niib nba yab ki kaa kann na.
10 Li paak, turimin yanfoon nan bannu nba ki n saa fit dia niib na. Nna-i kaa, n saa
teen nlee ki dia a niburuŋ na?”
11 Ki Yennu yet Solomonn a, “A gann linba ŋana. A bo saa fit boin mɔkint koo likirii
po, koo yudantuk po, koo a datai n kpo po, ki bia fit boi a mɔŋ manfofoouk po, ŋaan ki
a boi yanfoon nan bannu po, a lin te ki a fit dia n niib nba ki n teena bi kpanbar na.
12 N saa tura yanfoon nan bannu, ki bia pukina gor nan likirii nan yudantuk, ki lin
gar kpanbara nba dii a liik, nan binba saa wei a poor.”

Ki jiin Kpanbar Solomonn paŋ nan mɔkint po
(1 Kpanbara 10.26-29)

13 Ŋanne ki Solomonn nyii Yennu lanbouŋ nba be Gibeonn, ki li tee Yenjiantboor na,
ki saan Jerusalem. Leŋe ki u din saa dia Israel teeb.
14 U din mɔk taantorit tusir nan kobii ŋanna, nan taanjakitii tusaa piik nan ŋanlee.
U din te yemm be Jerusalem-e, ki leeb mun be digbanlia ni.
15 U naan yoo, salimpeena nan salimmɔna din nyɔr Jerusalem nan tana nba nyɔr
biaŋinba nae, ki kpekii bia gbee ki tee nan sinsabii nba be Juda yent ni kunkonbis paak
biaŋinba na.
16 Kpanbar na toontunnae din gorii ki ŋmakitir taanii nba nyi Musri nan Silisia ki kɔɔ
u doo ni,
17 nan taantorit nba nyi Ijipt ki kɔɔ na. Ki bi din kɔi Hef nan Siria kpanbara taanii
nan taantorit, ki taantoruk daauk tee salimpeenkuna piik nan ŋanŋmu, ki taamm daauk
mun tee salimpeenkuna ŋanna.

2

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak maanu siir teenu po
(1 Kpanbara 5.1-18)

1 Kpanbar Solomonn din dukin nan wun maa ŋasaakak ki lii tee siaminba ki bi sii
jiantir Yennu, ki bia maa u mɔŋ ŋaak.

2 U din gann jab tusaa piinlore, ki bi sii jikin tanmaabona, ki gann jab tusaa piinniin, ki
bi sii koi tana jɔɔt ni, ki jab tusaa ŋantaa nan kobii ŋanloob tee binba sii gorii toontunna
na.
3 Solomonn din tun toomii Taya kpanbar Hiram boor ki yet a, “Ŋaant ti lakin kii di
daak nan faa din tuu be nan n baa Defid biaŋinba ki din kɔiɔ kpek taabii a wun maa u
ŋaak na.
4 N yaa man maa ŋaake ki baakit n Yomdaanɔ Yennu. Ŋaak na sii tee kasii boor
nba ki min nan n niib sii jiantir Yennu-e, ki jikit bonnunubit ki jokin, siaminba ki ti sii
teenɔ kasii boroboro yoo kur na, leŋe ki ti sii teenɔ mujoonu Yenpiinii sanyiɔk ni nan
daajoouk kur, nan li foon daar kur, nan ŋmaapaaŋ jaamm kur, nan kasii daa kur, ki
baakit ti Yomdaanɔ Yennu. U wannit a tii dia sennu maŋ yoo kur.
5 Ŋaak nba ki n yaa man maa na, li sii yab bonchiann, kimaan Yennu tee Yenjaann ki
gar yennii nba be.
6 Sɔɔ kan fit maa ŋaak ki tur Yennu, kimaan sanpaak nan sanpagbant yabint ŋaan u
kan fit kɔɔ li ni. Ki maa yaa n maa Yenjiantu ŋasaakak na, li tee siaminba ki n sii jokin
bonnunubite ki teenɔ.
7 Tɔn, turimin nirɔ nba mɔk yan ki saa fit jii salimmɔna nan salimpeena nan kutmɔnt
nan kutlia ki tun nann toonn, ki bia jii gungunbɔnwuwur nan gungun-mɔnwuwur nan
gungun-mɔŋ ki luur. Li daanɔ saa tun nan toontunna nba be Juda nan Jerusalem, ki n
baa Defid din gannib nae.
8 N mi nan a jab na mi tichɔɔnu fanu, li paak, turimin kpek nan langbeŋ nan naaseek
taabii nba be Lebanonn. N teen siir nan man te n jab na n baar ki somm a yab
9 ki bin chɔɔ linba sii yab, kimaan ŋaak nba ki n yaa man maa na sii yab, ki bia ŋan
bonchiann.
10 N saa tura jeet nba saa dinn tichɔɔra na, ki li tee dii nba ki bi dia tee boroboro baajii
tusaa piinna nan ŋanna, nan dimɔnii baajii tusaa piinna, nan tilɔɔna daan galint tusaa
kobik, nan olif tiinii kpan* galint tusaa kobik.”
11 Kpanbar Hiram din jiin Solomonn gbouŋ ki yet a, “Kimaan Yennu nba loon u niib
na paak, ki u teena bi kpanbar.
12 Pakin Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, wunba nan sanpaak nan tiŋ. U tur kpanbar
Defid bik nba mɔk yanfoon, ki gbee nan bannu nan subinii, ki u dukin nan wun maa
ŋaak ki tur Yennu, ki bia maa u mɔŋ ŋaak.
13 N jikit nuu toontunnɔ nba sub, ki bia mi toonn fanu, ki bi yiu Huram na, ki teena.
14 U naa nyii Dann booru nie, ŋaan ki u baa nyii Taya. U tumii waa saa jii salimmɔna
koo salimpeena koo kutmɔnt koo kutlia koo tana koo taabii ki ŋamm bonawa. U bia saa
fit jii gungunbɔnwuwur koo gungun-mɔnwuwur koo gungun-mɔŋ koo chabŋann, ki tun
nann toonn. U saa fit kpeer ki bia jab ninnauŋ nba kur ki bi turɔ. Ŋaant ki wun tun
nan a nuu toontunna na, ki bia kii tuun nan binba din tuun ki teen a baa Defid na.
15 Li paak, a ji turit boroboro dii nan dimɔnii nan daan nan olif tiinii kpan nba ki a
sat mɔb nan a saa turit na.
16 Ti saa chɔɔ kpekii nba be Lebanonn kunkona ni, ki a loon na kur. Ti saa taanire ki
lor ki paanir mɔkgbeŋir paak, ki lin pukit saan Jɔpa. Leŋe ki a saa jii daat maŋ ki saan
nann Jerusalem.”

Baa piin Yenjiantu ŋasaakak na maanu biaŋinba
(1 Kpanbara 6.1-38)

17 Kpanbar Solomonn din kan boorganu nba be Israel tiŋ ni na nikant, ki li naan nan
nikant nba ki u baa Defid din kan na. Boorganu jab din tee tusaa kobik nan piinŋmu
nan ŋantaa nan kobii ŋanloob.
18 U din gann jab na ni tusaa piinlore a bii jikit ŋaak na maanu tiat, ki gann tusaa
piinniin a bii koi tana jɔɔt ni, ki tont jab tusaa ŋantaa nan kobii ŋanloob na, a bii gorii
toontunna na, ki toonn-ii tuun.

3

1 Ki Kpanbar Solomonn maa Yenjiantu ŋasaakak na Moria kunkonn nba be Jerusalem
na paak, ki tee siaminba ki Yennu din dɔkit u baa Defid paak na. Leŋ din tee Jebus booru
nirɔ nba ki bi yiu Arauna na jarike.
2 U din piin maanu, u naan bina ŋanna ni, li ŋmaarii ŋanlee, daaŋanlee daare.
3 Ŋasaakak maŋ fiakir fɔkint tintann paak din tee taakaabii piintaa, ki yarin taakaabii
piik.

---

* **2:10 2.10** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

4 Li naakutok din yarin taakaabii piik, ki ŋaak na sanpaapo fɔkint tee taakaabii piik.*
Bi din taan salimae ŋaak na nɔɔk ni kur po.
5 Bi din kpaa kpek taabiie ki dɔkin ŋaak na nɔɔk ni dikpina kur, ki taanir salinŋana,
ki nan kaatii nan jarit salima na paak.
6 Kpanbar na din ŋamm Yenjiantu ŋasaakak na, ki li ŋan bonchiann nan burchintana,
nan salima nba ki u nyii nann Parfaim tiŋ ni.
7 U din jii salimae ki taan ŋaak na dikpina, nan li yɔkaa, nan li tammɔi, nan li gana
paak. Nuu toontunna na din nan bona nba mɔk kpinkpante† ki tabin dikpina na paak.
8 Li nɔɔk ni diiuk nba ki bi yir Kasii yaa Kasii boor na fɔkint din tee taakaabii piike,
ki yarin taakaabii piik, ki li tee ŋasaakak na yarimu kur. U din jii salinkuna, ki li kpaiu
tee nan karwanta baajii kobii ŋanlee nan piinŋmu nawa, ki taan Kasii yaa Kasii boor
dikpina na,
9 ki jii salima ki li yabint tee nan bɔrik gbinn na, ki ŋammir kpai, ki bia taan li sanpaapo
diit na nan salima.
10 Kpanbar na din te ki u nuu toontunna na jii kut ki ŋammir bona nba mɔk kpinkpant
banlee, ki pɔrib salima, ki tɔɔnir Kasii yaa Kasii boor.
11-13 Ki bi see leŋ ki kpia leeb ki tor tammɔb. Ki yenɔkɔɔ kur mɔk kpinkpant ŋanlee,
ki kpinkpouŋ kur fɔkint tee taakaabii ŋanlee nan waan, ki bi kpinkpant pɔbit diiuk na
sinsuuk ni ki siit leer, ki bia tant, ki tuu dikpina na, ki li kur taan tee taakaabii piik.
14 Chinchenn nba din jɔɔn ki bɔkit Kasii yaa Kasii boor na, bi din jii chabŋanne nan
chablia, ki jii gungunbɔnwuwur, nan gungun-mɔnwuwur, nan gungun-mɔŋ, ki luu bona
nba mɔk kpinkpant na li paak.

Ki jiin kutmɔnt toota ŋanlee na po
(1 Kpanbara 7.15-22)

15 Kpanbar na din maa toota ŋanlee, ki sennir Yennu ŋasaakak na tɔɔnn, ki yenn kur
fɔkint tee taakaabii piik nan ŋanlore, ki li yur fɔkint tee taakaabii ŋanlee nan waan.
16 U din nan bona nba naan jarit, nan linba naan tiik lɔɔna na, toota na yur paak.
17 U din senn toota na Yenjiantu ŋasaakak tammɔb kpiŋe. Linba din be niidiitu po
na sann tee Jakinn, ki linba mun be niigaŋ po na sann tee Boas.

4

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak na tiat po
(1 Kpanbara 7.23-51)

1 Kpanbar Solomonn din jii kutmɔnte ki maa maruŋ binbintir, ki li fɔkint tee taakaabii
piik piik loka na kur po, ŋaan dokii taakaabii ŋanŋmu.
2 U bia din jii kutmɔnt ki maar nyunbuuk bonkunkunn, ki li sumii taakaabii ŋanlee
nan waan, ki yarin nɔɔk ni taakaabii ŋanŋmu, ki loka ni yarin taakaabii piik nan
ŋanŋmu ki lint.
3 Bi din nan naajai ninnauŋo, ki lint buuk na guunii ŋanlee.
4 Nyunbuuk na din tɔɔ kutmɔnt naajai piik nan banlee paake, bantaa din tor bi numm
niigaŋ poe, ki bantaa tor yonbaa po, ki bantaa tor niidiitu po, ki bantaa tor yondo po.
5 Nyunbuuk na kpakiiu din tee nan niibifoouk fɔkint nae, li mɔgbana din naan kɔb
yare, ki yat paapo nan tipuuk nba tuu yit biaŋinba na. Nyunbuuk na din saa fit kɔɔ nan
galint tusaa piik nan ŋanŋmu nawa.
6 Bi bia din ŋamm kutsɔnt piik, a bii dia kii wu bonkobit nant nba ki bi saa joor muu
ki li tee maruŋ yar na, ki senn kutsɔnt ŋanŋmu ŋasaakak na niidiitu po, ki senn kutsɔnt
ŋanŋmu niigaŋ po. Nyun nba din be buuk na ni din tee mannteeb nae-ii dia kii wu bi
mɔŋ.
7-8 Bi din ŋamm salima fitsenta piike, nan sennu nba wann biaŋinba na, nan teebula
piik, ki kɔɔ sennir ŋasaakak na ni, ki senn fitsenta ŋanŋmu niidiitu po, ki bia senn
fitsenta ŋanŋmu niigaŋ, ki senn teebula ŋanŋmu niidiitu po, ki bia senn ŋanŋmu niigaŋ
po. Bi bia din ŋamm salima senii kobike, ki bi sii dia mii.
9 Bi din ŋamm nɔɔk ni dindonjouk, ki li tee mannteeb yar, ki bia ŋamm nanyer po
dindonjouk. Gana nba din be dindonjot sinsuuk ni na, bi din taanir kutmɔnte.
10 Bi din senn nyunbuuk na Yenjiantu ŋasaakak na niidiitu po lɔtik nie.
11-16 Huram mun bia din ŋamm boba nan sofira nan senii. U din gbenn bona nba ki
u sat mɔb ki tur kpanbar Solomonn nan u saa ŋamm ki tur ŋasaakak na. Li din tee:
toota ŋanlee,
nan li yura ŋanlee nba naan senii, ki tɔɔ toota na paak,

* **3:4 3.4** Siab yaa li tee taakaabii piinloobe. † **3:7 3.7** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

nan kut jarit nba ki bi luu ki paa toota yura paak,
nan kutmɔnt lɔɔna kobii ŋanna, ki li kur tɔɔ chaabii ŋanlee-lee, ki lint toota na yura paak,
nan torit piik,
nan tatilaŋmanbana piik,
nan nyunbuuk,
nan naajai ninnant piik nan ŋanlee nba ki nyunbuuk tɔɔ li paak na,
nan boba nan sofira nan diitmɔyaarii.
Huram, wunba tee nuu toontunna saakɔɔ nae, din jii kutmɔnt nba ki bi ŋammir ki nan bona nba na kur, nan kpanbar Solomonn nba din wannɔ a wun ŋammir, ki bii diar Yenjiantu ŋasaakak ni biaŋinba na.
17 Kpanbar na din te ki bi ŋamm li kur, saauk boor nba be Sukof nan Sereda sinsuuk ni, Jɔɔdann mɔkir baauk ni nae.
18 Bi din ŋamm bonloŋa bonchiann leŋ, ki bi sɔɔ din kan fit bikin ki la kutmɔnt nba ki bi jii ŋamm bona maŋ yabint nba tee.
19 Kpanbar Solomonn din jii salimae ki ŋamm bona nba be Yenjiantu ŋasaakak na ni: li maruŋ binbintir, nan teebul nba ki bi paa boroboro ki teen Yennu,
20 nan fitsenta, nan salinŋana fita nba ki bi sii dia jokin Kasii yaa Kasii tɔɔnn, nan sennu nba wann biaŋinba na,
21 nan tipuuk bonnankara, nan fita nan babitii,
22 nan fita bonŋmakint-kara, nan senii, nan sipiat nba sii tee bonnunubit li ni, nan tatilaat nba sii jikin musankɔɔna. Bi din jii salinŋanae ki nan linba na kur. Yenjiantu ŋasaakak na nanyer po gana, nan Kasii yaa Kasii boor gana na, bi din taanir salimae.

5

1 Kpanbar Solomonn nba din tun Yenjiantu ŋasaakak na toona ki gbenn yoo nba, ki u ji jii bona nba ki u baa Defid din jii tur Yennu na, ki kɔɔn Yenjiantu ŋasaakak na ni: li salimpeena, nan salimmɔna nan bona nba kur be.

Biaŋinba ki bi baar nan mɔlor lakir na ki kɔɔn ŋasaakak na ni
(1 Kpanbara 8.1-9)

2 Ki kpanbar Solomonn tun yiin Israel booru saakab nan naakuut saakab a bin taan Jerusalem, ki saan Defid doo nba tee Sayɔnn na ki be Jerusalem maŋ na, ki jii Yennu mɔlor lakir na ki kɔɔn ŋasaakak na ni.
3 Ki bi kur tikir Lanbont Jaamm na yoo.
4 Israel saakab na kur nba din tikir yoo nba, ki Liifai teeb wokit Yennu mɔlor lakir na,
5 ki saan nann ŋasaakak na boor, ki mannteeb nan Liifai teeb na bia chaat Yennu lanbouŋ nan li bona kur, ki saan nann ŋasaakak na ni.
6 Kpanbar Solomonn nan Israel teeb kur din taan leeb mɔlor lakir na boor, ki kɔt pei nan nei bonchiann ki mann maruŋ.
7 Ki mannteeb na ji jii mɔlor lakir na ki kɔɔn ŋasaakak na ni, ki saa sennir Kasii yaa Kasii boor, ki li be bona nba mɔk kpinkpant na* lɔŋ ni.
8 Bona maŋ kpinkpant din lat piin mɔlor lakir nan daat nba ki bi tuu soor ki jii nawa.
9 Dasoorkara na nba din fɔk biaŋinba na, nirɔ-i set kpian Kasii yaa Kasii tammɔb nae ki u saa lar, ŋaan wuu fɔkit u kan lari. Daat maŋ bia daa be leŋ nan dinna.
10 Siar din kaa mɔlor lakir na ni ki pukin tanpatlai ŋanlee nba ki Moses din kpeen Sainai jɔɔr boor na, siaminba ki Yennu din lor nan Israel teeb, yoo nba ki bi nyii Ijipt ki baat na.

Ki jiin Yennu maŋ yentchiɔŋ po

11 Mannteeb na kur din seet Kasii na boore. Mannteeb nba din be leŋ na din ŋamm bi mɔŋe, ki li ki mɔk waa nyii koonn nba ni.
12 Liifai teeb na yanyinna din tee Asaf nan Hemann nan Jedutunn nan bi bonjai nan bi nikpiimm, ki din lia tapeenii† ki saan set yondo po, binbintir na boor, ki faa duunii nan kɔna, ki mannteeb kobik nan piinlee peeb naatuna.
13 Ki naatunpebira nan yanyinna kur taan yomm ki yiin kunkɔyenn ki dontir, ki bia teen Yennu niipoouk. Bi din peeb naatuna nan duunii nan bonmumɔɔt nba kur be, ki leeb waa ki yiin ki dont bi kunkɔra ki piak Yennu, ki yeen a,
"Pakin Yennu man, kimaan u ŋan,
ki u lomm kaa gbennu."

---

* **5:7 5.7** Bi maan ni, bi yib "cherubime", ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.
† **5:12 5.12** Bi yi tiat maŋ "linenn", ki li maakit gbanant.

Tɔn, ki sanpagbouŋ gbee Yenjiantu ŋasaakak na ni.
14 Mannteeb na ji din ki fit tukin ki tun jiantii toona, kimaan sanpagbouŋ nba be nan
yabint Yennu yentchiɔŋ ki gbee ŋasaakak na paak.

6

Biaŋinba ki Solomonn pak maan ki tur niib na
(1 Kpanbara 8.12-21)

1 Ŋanne ki kpanbar Solomonn miar Yennu, ki yet a,
"Yennu, fine yet nan a sii be sanpagbouŋ nan bunbɔnn nie.
2 Mɔtana, n maa ŋasaakak nba ŋane ki tura,
siaminba ki a sii be yaayoo siiyoo."
3 Ki Israel teeb na kur see leŋ, ki kpanbar na ŋmant u numm ki tokinib, ŋaan miar
Yennu piisin bi paak,
4 ki yet a, "Pakin timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu nba din dia u mɔsonn nba ki u
senn ki tur n baa Defid, yoo nba ki u din yetɔ a,
5 'Laa nyii yoo nba ki n din nyinn n niib Ijipt tiŋ ni ki tan tuu dinna na, n din ki gann
digbansiar Israel tiŋ ni, ki li tee siaminba ki bi saa maa ŋasaakak kii jiantirimi, n bia ki
gann sɔɔ a wun dia n niib Israel teebi.
6 Ŋaan mɔtana n ji gann Jerusalem-e, a bii jiantirin leŋ, ki bia gann fin Defid a fan dia
n niib Israel teeb.' "
7 Solomonn din ŋamm tukin ki yet a, "N baa Defid din dukin nan wun maa ŋasaakak,
ki bii jiantir timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu leŋ,
8 ŋaan ki Yennu yetɔ a, 'A din mɔk mɔnii nan faa loon fan maa jiantu ŋasaakak ki
turin na.
9 Ŋaan a kan ban maari. A tiɔŋ bijae tan saa maar; ŋɔɔe saa maa n ŋasaakak maŋ.'
10 "Ti Yomdaanɔ Yennu gbeen mɔsonn nba ki u senn nawa, ki mɔtana n gaar n baa
setuwa ki dii Israel naan, ki bia maa ŋasaakak nba ki ti sii jiantir timm Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu leŋa.
11 N jii mɔlor lakir nba ki tanpatlai be li ni, ki tee linba ki Yennu din sɔb u mɔlor nba
ki u din lor nan Israel teeb li paak na, ki kɔɔn ŋasaakak na niwa."

Ki jiin Solomonn Yenmiaru po
(1 Kpanbara 8.22-53)

12 Tɔn, Solomonn din set Yennu maruŋ binbintir na boore, Israel teeb kur tɔɔnn, ŋaan
donn u nii ki miar Yennu.
13 Solomonn din ŋamm kutmɔnt binbintir nba ki bi see li paak ki piak maan na, ki bir
ŋaak na dindonjouk sinsuuk ni, li fɔkint nan yarimu din tee taakaabii ŋanlee-lee nan
waan, ŋaan dokii taakaabu nan waan. U din doo binbintir na paak, ki gbaan siaminba
ki niib kur saa lau, ŋaan donn nii sanpaapo,
14 ki miar Yennu ki yet a, "Timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, yensau ji kaa sanpaapo
nan tiŋ na ni, ki tee nan fin na. A dia a mɔlor nan a niib, ki bia wantib a lomm, yoo nba
ki bi sak a mɔb nan bi para kur.
15 A dia a mɔsonn nba ki a din senn ki tur n baa Defid na, kimaan dinna a mɔbonn
kur teen mɔniiwa.
16 Mɔtana, timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, ii dia a mɔsonleer nba ki a din senn ki
tur n baa ki yetɔ nan yoo kur u yaaboonne sii yɔɔ tee Israel teeb kpanbar, li-i tee ki bi
yɔɔ saak a mɔb nan waa din saak biaŋinba na.
17 Li paak, timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, a ŋaan ki bont kur n tun nan barmɔnii
nan faa din sat ki tur a toontunnɔ Defid na.
18 "Ŋaan Yennu, a saa fit kii be nisaarii sinsuuk ni, tingbouŋ na paaka-a? Sanpaak
na kur gbaa ki yarin jaŋ nan fii be leŋi, ki nlee ŋasaakak nba ki n maa na sii yarin ki
jaŋani?
19 N Yomdaanɔ Yennu, n tee a toontunnɔe, gbiintir n miaru ki tun maa mei ki loon
linba dinna na.
20 Ii guu ŋasaakak na, yonnu ni nan nyiɔk kur. A sat mɔb nan siaminba nae ki a niib
sii jiantira, li paak, a gbiint ki turin yoo nba ki n tor numm ŋaak na paak ki meia.
21 A gbat n miaru, nan a niib Israel teeb miaru, yoo nba ki bi set tor ŋasaakak na po,
ki miara; faa be a ŋaak ni, Yendɔuŋ ni na, a gbat ti miaru ki nyik chab ti biit.
22 "Li-i tee ki bi yet a nirɔ tun ki biir u lɔɔ, ki bi baar nanɔ, a maruŋ binbintir boor
ŋasaakak na ni, a wun por mɔb nan u ki biir siar,
23 Yennu, faa be Yendɔuŋ ni na, a gbiint ki bu ki tur a daaba. A dat wunba mɔk biit
na tubir, ki lin jaŋɔ, ŋaan nyik wunba mɔk mɔnii na.

24 “Li-i tee ki a niib Israel teeb datai nyannib kimaan baa tun ki biira na paak, ki bi
jen a boor, ki baar ŋasaakak na ni, ki meia nan sikin-n-mɔŋ, ki loon nyikin chab,
25 faa be Yendɔuŋ ni na, a gbiint bi miaru ki nyik chab a niib bi yanbɔmm, ki jen
namm tiŋ nba ki a jii tur ŋamm nan bi yeejamm na ni.
26 “Li-i tee ki a niib tun yanbɔmm ki biira, ki a soor saak, ki bi nyik bi yanbɔmm ki
set tor ŋasaakak na po, ki meia nan sikin-n-mɔŋ,
27 Yennu, faa be yendɔuŋ ni na, a gbiint bi miaru, ki nyik chab a daaba Israel teeb
yanbɔmm, ŋaan wannib ki bin tun linba ŋan, ki a te saak n baa tingbouŋ na paak,
tingbouŋ nba ki a tur a niib, ki li tee bi faar na.
28 “Li-i tee ki kon baa tiŋ na paak, koo ki yiarlɔɔrkara baar, koo ki wɔruk baar ki koor
bonbuburit, koo ki naasuut baar, koo ki datai wor a niib na, koo li-i taŋi tee yiarbiiuk,
koo baatuk be bi sinsuuk ni,
29 fan gbiint bi miaru. Ki li-i tee a niib Israel teeb na yenɔ set tor ŋaak na, ki donn u
nii, ŋaan miara nan fabinii,
30 fan gbat u miaru. Faa be a ŋaak ni, yendɔuŋ ni na, a gbiint bi miaru, ki nyik chabib.
Fin kɔɔe mi sɔɔ kur par ni nba tee biaŋinba. A teen sɔɔ kur linba jaŋitɔe,
31 a lin te ki a niib n saak a mɔb, ki chɔrima yoo kur nba ki bi be tiŋ nba ki a din tur
ti yeejamm na ni.
32 “Li-i tee ki boorganu nirɔ nba be digbangann banfɔkira, ŋaan gbat a yabint nan
a paŋ nba tee biaŋinba, nan faa kakii nan a toona biaŋinba, li daanɔ-i baar ki miara
ŋasaakak na ni,
33 fan gbat u miaru. Faa be yendɔuŋ ni na, a gbiint u miaru, ki tun linba ki u loon,
ki nibooru kur nba be tingbouŋ na ni saa banna, kii saak a mɔb, nan a niib Israel teeb
nba tuun na. Ŋanne ki bi saa bann nan ŋasaakak nba ki n maa nae tee siaminba ki bi
sii jiantira.
34 “Li-i tee ki a yet a niib a bin saan kɔn nan bi datai, baa lek be siaminba kur, ŋaan
set tor digbann nba ki a gann na po, nan ŋasaakak nba ki n maa ki tura na, ki miara,
35 fan gbiint bi miaru. Faa be Yendɔuŋ ni na, a gbat bi miaru ki turib nyannu.
36 “Li-i tee ki a niib tun biit ki tura -- sɔɔ poŋ kaa ki ki tun biiti -- ki a wutoor doo, ki
a te ki bi datai kɔn nyannib, ki teemm yommii ki saan namm digbangann, digbann na-i
lekii be banfɔkira,
37 ŋaan fan gbiint a niib miaru. Li-i tee ki bi be tiŋ maŋ ni, ki nyik bi yanbɔmm, ŋaan
miara, ki fiit baa tun ki biir, nan baa tee nɔɔntont nan yanbɔndamm biaŋinba, Yennu,
fan gbiint bi miaru.
38 Li-i tee ki bi mɔ kɔɔ bi toonbiit paak nan barmɔnii, tiŋ maŋ ni, ki set tor tiŋ nba ki
a din tur ti yeejamm na, nan digbann nba ki a gann na, nan jiantu ŋasaakak nba ki n
maa ki tura na ki miara,
39 a gbiint bi miaru. Faa be a ŋaak ni yendɔuŋ ni na, a gbat bi miaru kii mɔk ninbatinu
bi paak, ki nyik chab a niib na bi yanbɔmm kur.
40 “Yennu, ŋaant ki a ninbina-ii kpaa ti paak, ki bia gbiint taa meia nna na.
41 N Yomdaanɔ Yennu, fiit mɔtana nan a mɔlor lakir nba see a paŋ taar ni na, ki kɔɔ
ŋasaakak na ni, kii be leŋ mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Teent piisin a mannteeb paak, nan
toonn nba kur ki bi tuun, ki te ki a niib kur-ii mɔk parpeenn, kimaan faa ŋan ki turib
na paak.
42 N Yomdaanɔ Yennu, a daa yêen kpanbar nba ki a gannɔ na. Tiat lomm nba ki a bo
mɔk nan a toontunnɔ Defid na.”

7

Biaŋinba ki bi jii jiantu ŋasaakak na ki teen Yennu nuu ni
(1 Kpanbara 8.62-66)

1 Kpanbar Solomonn nba din miar Yennu ki gbenn yoo nba, ki muu nyii sanpaapo ki
sik tan dii Yenpiinii marint nba ki u mann na, ki Yennu maŋ yentsaakar ji gbee ŋasaakak
na.
2 Mannteeb na din ki fit kɔɔ ŋasaakak na ni, kimaan Yennu yentsaakar maŋ nba gbee
ŋasaakak na.
3 Israel teeb nba din la ki muu nyii sanpaapo, nan yentsaakar na ki li be ŋasaakak na
yur paak yoo nba, ki bi baa fabin sakii paak, ki jiantir Yennu, ki teenɔ niipoouk, u ŋant
nan u lomm nba kaa gbennu na paak.
4 Ki Solomonn nan u niib na kur mann marint ki tur Yennu.

5 Kpanbar Solomonn din kɔt nei tusaa piinlee nan banlee, ki kɔt pei nan buunii tusaa
kobik nan piinlee, ki li tee weinanleeb Yenpiinii marint. Nnae ki Solomonn nan niib na
kur ji jii jiantu ŋasaakak na ki tur Yennu.
6 Mannteeb na din saan set siaminba ki bi wannibe, ki Liifai teeb mun set ki tookib
nan bi bonmumɔɔt, ki faa ki yiin yanii ki dont Yennu nan bonmumɔɔt nba ki kpanbar
Defid din ŋammir a bii kpakitir Yennu nann na, ki yiin a, “U lomm kaa gbennu,” nan
Defid nba din senn biaŋinba na. Mannteeb na din peeb naatunae, ŋaan ki niib na kur
see.
7 Solomonn din ŋamm dindonjouk na sinsuuk nie, Yenjiantu ŋasaakak na tɔɔnn. Leŋe
ki u din mann maruŋ nba jokit muu munn, nan jeet Yenpiinii, nan bonkobit kpapana
nba tee weinanleeb Yenpiinii na. U din tun linba na, kimaan kutmɔnt binbintir nba ki
u maa na din waab nan Yenpiinii na kura n paana.
8 Tɔn, ki Solomonn nan Israel teeb na kur dii lanbont jaamm daaŋanlore. Niburchiɔŋ
din lakin leŋ, laa nyii Hamaf lɔɔnu nba be niigaŋ po, ki saa tuu Ijipt kpaar nba be niidiitu
po na.
9 Bi din jii daaŋanlore ki mann marint, ki jii binbintir na ki tur Yennu, ki bia pukin
daaŋanlore ki dii jaamm.
10 Ki ŋmaarii ŋanlore ni, li daapiinlee nan ŋantaa daare, ki Solomonn kunn niib na.
Bi din mɔk parpeenn nan piisin nba kur ki Yennu tur ŋamm, u niib Israel teeb, nan
Defid, nan Solomonn na paak.

Biaŋinba ki Yennu ŋamm dɔkit Solomonn paak
(1 Kpanbara 9.1-9)

11 Kpanbar Solomonn nba din maa Yenjiantu ŋasaakak nan naan ŋaak nan linba kur
ki u loon wun tun ki gbenn yoo nba,
12 ki Yennu ŋamm dɔkit u paak nyiɔk ki yetɔ a, “N gbat a miaru nawa, ki bia sak nan
jiantu ŋasaakak na nie ki i sii mann marint ki teenin.
13 Ki yoo nba kur ki n soor saak, koo ki te naasuut baa tiŋ na paak ki ŋman bonbuburiti,
koo ki te yiaryoonn soor niib naie,
14 ki li te ki n niib na miarin, ki mɔ kɔɔ bi biit paak, ki nyik bi toonbiit nba ki bi tuun
na, maa be yendɔuŋ ni na, n saa gbat turib, ki nyik chab bi yanbɔmm, ŋaan ŋamm bi
tiŋ ki turib.
15 N sii guu ŋasaakak na, ki teen siir nan miaru nba kur sii mei nna na,
16 kimaan mine gannir ki ŋammir, ki li tee siaminba ki bi sii jiantirin nan yoo nba kaa
gbennu. N sii goriir ki guur yoo kur.
17 Li-i tee ki a waan nan barmɔnii, nan a baa Defid nba din waan biaŋinba na, ki mɔk
mɔsaku nan n sennii, ki bia tuun linba kur ki n wanna na,
18 n sii dia mɔsonn nba ki n din lor nan a baa Defid, ki yet nan n saa te ki u yaaboonne
yɔɔ dia Israel teeb na.
19 Ŋaan li-i tee fin nan a niib na yêt, ki ki mɔk mɔsaku nan n sennii nan wannu nba
ki n turi na, ki jiantir yenbis,
20 ŋann ŋarin, n saa nyinni tiŋ nba ki n turi na ni, ki nyik jiantu ŋasaakak nba ki n
ŋammir ki n niib sii jiantirin li ni na, ki li saa biar yann, ki niib nba be tingbouŋ na kur
po saa pak biirir, ki bia yisinir.
21 “Jiantu ŋasaakak na mɔk chɔruŋ mɔtana, ŋaan wunba kur tan saa gar leŋ, li saa
yaar litɔ, ki wun boi a, ‘Bee teen ki Yennu tun linba na ki tur tiŋ na nan ŋasaakak na?’
22 Niib saa jiin a, ‘Kimaan baa yêt bi Yomdaanɔ Yennu nba din nyinn bi yeejamm Ijipt
tiŋ ni na mɔb na paak. Bi jikit baakir na ki teen yenbise ki jiantirib, ŋanne teen ki Yennu
baar nan biak na bi paak.’ ”

8

Ki jiin Solomonn toona po
(1 Kpanbara 9.10-28)

1 Solomonn din jii bina piinlee-e ki maa Yenjiantu ŋasaakak nan u mɔŋ ŋaak.
2 U bia din ŋamm maa doi nba ki kpanbar Hiram din turɔ na, ki te ki Israel teeb saan
kar li ni.
3 Solomonn din fat Hamaf nan Soba yent,
4 ki ŋamm maa Palmira doo nba be kunkoouk paak na, ki ŋamm maa Hamaf doi nba
kur ki bi din tuu bekii jeet li ni na.
5 Solomonn bia din ŋamm maa doi na: li paapo Bef Horonn, nan tiŋ po Bef Horonn,
ki ŋamm li joona nan li tammɔb kɔɔkaa nan gankparinkaa,

6 ki ŋamm maa Baalaf nan digbana nba kur ki bi bekii jeet, ki bia maa doi nba ki u
taanii nan taantorit sii be. Waa din lor a wun maa linba kur Jerusalem nan Lebanonn,
nan doi nba kur be u yent ni na, u din maawa.
7-8 Keenann teeb yaaboona nba ki Israel teeb din ki kpiib yoo nba ki bi din bi tiŋ na,
Solomonn din te ki bi tuun mukir toonae. Ŋamm din tee Hef teeb, nan Amor teeb, nan
Peris teeb, nan Hif teeb, nan Jebus teeb. Bi yaaboonae bia tee daaba ki tan tuu mɔtana.
9 Solomonn din ki te Israel teeb na tuun mukir toona, u din teemm kunkɔnkɔnnae,
nan yudamm, nan taantorit saakab, nan taanjakira.
10 Kpanbar Solomonn bia din mɔk toontunna saakab kobii ŋanlee nan piinŋmu nba
din gorii niib nba tuun mukir toonn nba tee tanmaanu na paak.
11 Solomonn din nyinn u ŋaapoo, wunba tee Ijipt kpanbar bipoo na, Defid doo ni, ki
baar kɔɔnɔ ŋaak nba ki u maa ki turɔ na ni, ki yet a, “N ŋaapoo kan kɔɔ Israel kpanbar
Defid ŋaak ni, kimaan siaminba ki Yennu mɔlor lakir din tuu be na kur tee kasii boore.”
12 Solomonn din mann mujoonu maruŋ ki tur Yennu, binbintir nba ki u maa, ki li be
ŋasaakak na tɔɔnn po na paak,
13 ki kasii daar kur ni ki u mann mujoonu maruŋ, nan Moses nba wann biaŋinba, ki
li tee Yennu sennu na: Li foon daar nan li ŋmaapaaŋ jaamm daar, nan binn kur jaamm
muntaa nba tee boroboro nba ki datiŋ kaa li ni na jaamm, nan jeet jaanu jaamm, nan
lanbont jaamm na.
14 U din wei sennu nba ki u baa Defid din senn nae, ki ŋmakit mannteeb na, sɔɔ kur
nan u daar toonn, nan Liifai teeb nba sii yiin yanii, ki bia sommit mannteeb ki bi tuun
bi toona. U bia din ŋmakit Yenjiantu ŋasaakak na guura, ki biitib, ki bi guu tammɔi
daar kur, nan Defid, wunba tee Yennu nirɔ na nba din wann biaŋinba na.
15 Toona nba kur ki Defid din biit mannteeb nan Liifai teeb, ki jiin jeet binbeboa nan
toonlia na, bi din tumir fanu.
16 Laa nyii daar nba ni ki Solomonn bir Yenjiantu ŋasaakak fiakir na, bi din maare
nan kakisin ki tan gbennir fanu. Yenjiantu ŋasaakak na maanu ji din gbenne na.
17 Tɔn, ki Solomonn ji saan Esion-geber nan Elaf, ki li be Akaba mɔkgbeŋir kpiŋ, Edom
tiŋ ni.
18 Kpanbar Hiram din tun u toontunna nba mi mɔkgbeŋir paak toonae fanu, nan
ŋarint, ki ŋamm nan Solomonn toontunna lakin saan Ofir tiŋ ni, ki tan jen nan
salinkuna, ki li kpaiu tee nan karwanta baajii kobik nan piinloob nawa, ki tan tur
Solomonn.

9

Ki jiin Sieba poobat baaru Solomonn doo ni po
(1 Kpanbara 10.1-13)

1 Sieba poobat din gbat kpanbar Solomonn nba la sanjaann biaŋinba, ki u baar
Jerusalem, a wun tan boi Solomonn buboit nba paar, ki bikinɔ. U din tɔk nan niib
bonchiann, nan laagumiinba, ki bi jii bonnunubit, nan tanbinyinyira nba daauk paak,
nan salima nba yab bonchiann. Waa baar Solomonn ŋaak yoo nba, ki u boi Solomonn
buboit nba kur ki u dukin.
2 Ki Solomonn gat u buboit na kur, siar din kaa ki paar nan Solomonn n wann li paaki.
3 Ki Sieba poobat na bann Solomonn yanfoon nba tee, ki bia la naan ŋaak nba ki u
maa na.
4 U din la baa teen jeet nba ki tɔɔn Solomonn teebul paak, ki Solomonn saa di na,
nan saakab binbeboor nba ki Solomonn maa, nan waa ŋmakit u ŋaatoontunna benu
biaŋinba, nan tiat nba ki bi lia, nan toontunna nba baat nan jeet teebul boor na liant,
nan maruŋ nba ki u mann, Yenjiantu ŋasaakak ni na, ki li yaar litɔ.
5 Ŋanne ki u yet kpanbar Solomonn a, “Maa gbat linba n tiɔŋ doo ni ki jiin a po nan
a yanfoon po na, li set tee barmɔniie.
6 N daan ki sak niib nba beerin linba na, ŋaan maa baar n tiɔŋ ki tan la nan n ninbinn
nae, ki n ji sak, ŋaan n daan poŋ ki gbat li bɔkiri, a yanfoon na yab ki gar maa daan
gbat linba ki jiin a po nawa.
7 Jab nba tuun ki teena, ki be a boor yoo kur, ki gbiin a yanfoon maan yoo kur na mɔk
yumann.
8 Pakin dont a Yomdaanɔ Yennu, kimaan u wanna u par nba peen a paak biaŋinbawa,
li paak, ki u nyinna ki a tee Israel teeb kpanbar. Waa loon u niib Israel teeb biaŋinba,
ki loon bii yɔɔ kii be na paak, ki u teena bi kpanbar a fii dia popeensin nan barmɔnii.”
9 Li yoo na ki u jii piinii nba ki u bo dia na ki tur kpanbar Solomonn, ki salinkuna
kpaiu tee nan karwanta baajii piinŋmu na, ki bonnunubit nan tanbinyinyira nba daauk

paar yab bonchiann, ki bonnunubsiat daa ki ban ŋan ki tee nan linba ki Sieba poobat din tur kpanbar Solomonn na.
10 Kpanbar Hiram nan kpanbar Solomonn jab nba din saan Ofir tiŋ ni ki saa jii salima na bia din baar nan langbeŋ taabii, nan tanbinyinyira nba daauk paar.
11 Solomonn din jii taabii nae ki teen ŋasaakak na tammɔŋmaataa, nan u mɔŋ ŋaak tammɔŋmaataa, ki bia jii li daat ki ŋamm kɔna nan biat ki tur yanyinna. Bona maŋ booru, bi din daa ki ban lar Juda tiŋ ni.
12 Kpanbar Solomonn din tur Sieba poobat na bona nba kur ki u loon ki boi li poe, ki kaar piinii nba ki u piu na daa ki pukin leŋ. Li poor po ki poobat na nan u poor po jɔɔmu na ŋmat kun Sieba tiŋ ni.

Ki jiin kpanbar Solomonn mɔkint po
(1 Kpanbara 10.14-25)

13 Binn kur ni, kpanbar Solomonn tuu la salinkuna ki li kpaiu tee nan karwanta baajii kobii ŋanlee nan piinŋmu nawa,
14 ki pukin lampo nba ki kpinkpenta pa na po. Arabia batnba nan Israel yent yudamm mun din baat nan salimpeena nan salimmɔna ki teenɔ.
15 Kpanbar Solomonn din jii salinkuna ŋanlore-lore-e, ki nannir, ki ŋamm naagbankɔŋgbeŋa kobii ŋanlee.
16 U bia din jii salinkuna ŋantaa-taae nan waan, ki nannir, ki ŋamm naagbankɔŋbis kobii ŋantaa. U din kɔɔn li kur digbeŋir nba ki bi jii Lebanonn daat ki ŋamm na nie.
17 Kpanbar na bia din te ki bi ŋamm naan kok gbeŋir ki jii loobnyana ki pɔr chianyeŋ, ki jii salima nba ŋan ki ŋamm chianleer na.
18 Naan kok na din mɔk taaŋmaata ŋanloobe, ki bi jii salima ki ŋamm kok bik nba ki taa sii tɔɔ li paak. Niikpakita din taab naan kok na niidiitu nan niigaŋ kur po, ki yanbɔra ninnant be lokir kur po.
19 Yanbɔra ninnant piik nan ŋanlee din taab kok na taaŋmaata paak, ki yanbɔr kur taab taaŋmaatir kpiŋ kur. Naan kok na booru daa din kaa siar boor tingbouŋ na ni.
20 Bi din jii salimae ki ŋamm Solomonn nyubitii kur, ki jeteenbona nba be Lebanonn daat digbeŋir ni na kur tee salima nba ŋan. Kpanbar Solomonn bina ni na, bi din ki jii salimpeena ki li mantik mɔk nyɔɔti.
21 Kpanbar Solomonn ŋaruŋ nan kpanbar Hiram ŋaruŋ din lakin tuune ki saa banfɔka. Bina ŋantaa kur, ki bi jent nan salimmɔna, nan salimpeena, nan loobnyana, nan kpataa, nan waanii.
22 Kpanbar Solomonn din mɔk mɔkint ki bia sub gar kpanbara nba kur be durinya na ni.
23 Tingbouŋ na kpanbara kur din tuu baat kpanbar Solomonn boore ki gbiin yanfoon maan nba ki Yennu turɔ na.
24 Ki wunba kur baat din tuu dia piiniie ki tan tur Solomonn: salimpeena, nan salimmɔna, nan liant, nan jatiat, nan bonnunubit, nan taanii, nan bontaanii. Li din yɔɔ tuun nnae binn kur.
25 Kpanbar Solomonn bia din mɔk taanloa tusaa ŋanna, ki kɔɔnt taanii nan taantorit, ki bia mɔk taanii tusaa piik nan ŋanlee. U din te ki yemm be Jerusalem-e, ki leeb mun be digbanbis ni.
26 Ŋɔɔe din tee kpanbar jaann nba dia kpanbarleeb nba kur be Yufrates mɔkir po, ki saan dian Filistia nan Ijipt teeb kpaar.
27 Kpanbar Solomonn naan yoo na, salimpeena din nyɔr Jerusalem nan tana nba nyɔr biaŋinba nae, ki kpekii bia gbee ki yab nan sinsabii nba be Juda yent ni kunkonbis paak biaŋinba na.
28 Kpanbar Solomonn din nyi nan u taanii Ijipt tiŋ nie, nan digbanlia kur ni.

Ki jiin kpanbar Solomonn kuun po
(1 Kpanbara 11.41-43)

29 Solomonn naan pinpiik ki saa tuu li joontu sɔb Yennu sɔkinii Natann barkperii gbouŋ ni, nan Yennu sɔkinii Ahija, wunba nyii Siilo na masɔkinkar ni, nan Yennu sɔkinii Ido yirintu gbouŋ ni. Ki Ido gbouŋ maŋ bia pak jiin Nebat bija, kpanbar Jeroboam po.
30 Solomonn din kar Jerusalem ki dia Israel teeb bina piinnae.
31 U din kpo, ki bi piiu, u baa Defid doo ni. Ki u bija Rehoboam gaar u naan.

10

Ki jiin nibooru nba be gaŋ po na mɔyêtuk po
(1 Kpanbara 12.1-20)

1 Ŋanne ki Rehoboam saan Sekem, siaminba ki Israel niib nba kur be gaŋ po na tikir
a bin dinnɔ naan.
2 Yoo nba ki Nebat bija Jeroboam, wunba din chiar saan Ijipt ki saa bɔr, a kpanbar
Solomonn daa laatɔ na nba tan gbat nna maŋ, ki u nyii Ijipt ki jen.
3 Ŋanne booru nba be gaŋ po na tun ki yiin Jeroboam, ki bi kur tɔk saan Rehoboam
boor, ki saa yetɔ a,
4 “A baa Solomonn din diat nan tonue, ki jintit jik-kpiata. Li-i tee ki a saa sak ki jika
maŋ n fukit, ki ti binbeŋ-ii ban ki turiti, ti bo sii tee a jiamme, ki baakita.”
5 Ki Rehoboam jiin a, “Ii turin daa ŋantaa ki min dukin maan maŋ po, ki i tan jen ki
n turi gatu.” Ŋanne ki niib na seet.
6 Ki kpanbar Rehoboam pak nan saakab nba din tuu ŋmakitir u baa Solomonn na a,
“Kpaanlanne ki i saa turin ki man tur niib na gatu?”
7 Ki bi yetɔ a, “Li-i tee ki a sii mɔk burchint nan niib na ki maan bi para, bi sii waa-ae
yoo kur.”
8 U din yêt saakab kpaanii nawa, ŋaan boi u leeb nba tee u waakir, ki bia ji tee u
ŋmakit-teeb nae a,
9 “I saa kpaanin ki man tun nlee? N saa pak nlee ki tur niib nba yaa man ŋaan ki bi
jika-ii fukii na?”
10 Ki bi jiin a, “Linba ki a saa pakibe na a, ‘N niibisiikpatik gbeŋ ki gar n baa siak,’
11 ki bia wannib a, ‘N baa din jinti jik-kpiatae, ŋaan min ŋarin saa jinni linba kpai ki
gar nna. N baa din dia lanban-mimmiinae ki booi, ŋaan min ŋarin saa booi naagbanne.’
”
12 Daa ŋantaa na poorpoe, ki Jeroboam nan niib na kur jen kpanbar Rehoboam boor,
nan waa daan sennib biaŋinba na.
13 Kpanbar na din yêt nikpera na kpaaniie, ŋaan pak nan niib na kunkɔchiɔk,
14 ki gaar naasimm na nba wannɔ biaŋinba na, ki yet a, “N baa din jinti jik-kpiata,
ŋaan min saa ŋamm pukin jika na kpiasue; u din booi lanban-mimmiinae, ŋaan min sii
booi naagbanne.”
15 Li din tee Yennu loomme nan wun tun linba na, a lin te Siilo doo ni sɔkinii Ahija
nba din pak maan nba ki tur Nebat bija Jeroboam na n teen barmɔnii, ŋanne teen ki
kpanbar Rehoboam din ki fiin niib na nba loon linba n tun na po.
16 Ki niib na nba la nan kpanbar na kan sak ki turib na, ki bi gaan jat ki yeen a, “Defid
nan u ŋaateeb n sik tiŋ ni. Bi ban tun lanne ki turiti? Israel jab, ŋaant ki tin kun man.
Ŋaant ki Rehoboam-ii dia u mɔŋ.”
Li yoo na ki Israel teeb na yêt kpanbar Rehoboam,
17 ki nyikɔ, ki u ji dia niib nba be Juda yent ni na kuukɔɔ.
18 Ŋanne ki kpanbar Rehoboam tun Adoniram, wunba din tee ninmɔnn toona saakɔɔ
na, Israel teeb boor, ki bi saa jaatɔ tana ki kpiiu. Li yoo na ki kpanbar Rehoboam kakit
ki jii u taantorit ki kɔɔ li ni, ki chiar saan Jerusalem.
19 Laa nyii li yoowa, Israel digbana nba be gaŋ po na niib ji tee mɔyêtdamme ki tur
Defid naangbouŋ.

11

Semaya nba bunt Yennu maan biaŋinba
(1 Kpanbara 12.21-24)

1 Kpanbar Rehoboam nba din baar Jerusalem yoo nba, ki u yiin jab nba mi kɔnn fanu
tusaa kobik nan piinniin, ki bi nyii Benjaminn nan Juda booru ni. U din loon wun faa
tɔbe, ki la nyannu ki gaar Israel teeb yent nba be gaŋ po na.
2 Ŋanne ki Yennu yet sɔkinii Semaya
3 a wun pak mɔmaan na ki tur kpanbar Rehoboam, nan Juda booru, nan Benjaminn
booru kur a,
4 “I daa kɔn nan i tiɔŋ ninjammi, i kur-ii kun man. Linba tun na tee n loomme.” Ki
bi sak Yennu mɔb na, ki ji ki saan kɔn nan Jeroboam-i.

Biaŋinba ki kpanbar Rehoboam din ŋamm pant Juda doi

5 Kpanbar Rehoboam din biar Jerusalem-e ki maa joona ki lint Juda booru nan
Benjaminn booru doi na.
6 Doi maŋe tee Betlehem nan Etam nan Tekoa,
7 nan Bef Sur nan Soko nan Adulam,
8 nan Gaaf nan Maresa nan Sif,
9 nan Adoraim nan Lakis nan Aseka,
10 nan Sora nan Aijalonn nan Hebronn.

11 U din ŋamm pant li kur fanu, ki kaan saakab yenɔ yenɔ doi na kur ni, ki bia gbeen
jeet nan olif tiinii kpan nan tilɔɔna daan, doi maŋ ni,
12 ki bia kɔɔn naagbankɔŋa nan kpana doi na ni. U din teen nnae ki fit dia Juda nan
Benjaminn teeb maŋ.

Biaŋinba ki mannteeb nan Liifai teeb baar Juda yent ni

13 Mannteeb nan Liifai teeb na din nyii Israel teeb yent kur ni, ki saan niidiitu po yent
nba tee Juda booru yar na.
14 Liifai teeb na din nyik bi bonkobit kpinkpaar boae nan bi sarwaat, ŋaan saan
Jerusalem, nan Juda dolia ni, kimaan Israel teeb kpanbar Jeroboam nan u bonjai din
ki sak nan bii tee mannteeb kii tuun Yennu toona.
15 Jeroboam din gann mannteeb u tiɔŋ, a bii tee tingbandamm, kii jiantir narinbiit
nan tingbana nba ki u ŋamm, ki li tee naajabik ninnant na.
16 Israel booru kur ni, binba ki bi para lakib nan bin jiant ŋamm Israel teeb Yomdaanɔ
Yennu na din wei Liifai teeb, ki saan Jerusalem, a bin mann maruŋ ki tur bi yeejamm
Yomdaanɔ Yennu na.
17 Linba nae din tur Juda naan paŋ, ki bi jii bina ŋantaa ki somm kpanbar Rehoboam,
wunba tee kpanbar Solomonn bija na, ki li te bi be bi yamani, nan baa din be biaŋinba,
kpanbar Defid nan kpanbar Solomonn naan yoo na.

Ki jiin kpanbar Rehoboam ŋaateeb po

18 Kpanbar Rehoboam din kɔɔn Mahalaf-e, wunba ki u baa tee Defid bija Jerimof, ŋaan
ki u naa tee Eliab bipoo Abihail, ki Abihail tee Jese yaaboonn.
19 Bi din mar bonjai bantaae; ŋamme tee Jeus nan Semaria nan Saham.
20 Li poor po ki Rehoboam kɔɔn Maaka, wunba tee Absalom bipoo na, ki u marɔ bonjai
banna; ŋamme tee Abija nan Atai nan Sisa nan Selomif.
21 Rehoboam din kɔɔn poob piik nan banniime, ki u poobis tee piinloob. U din mɔk
bonjai piinlee nan banniin, ki bonpoi tee piinloob. U poob nan u poobis na kur, ŋaan u
din mantik loon Maaka-e.
22 Rehoboam din mantik loon Maaka bija Abija-e ki gar u bonjai na kur, ki gannɔ ki u
tan saa set ŋɔɔ kpanbar seenu ni ki di naan, u kuun poor po.
23 Rehoboam din teen yan, ki tur u bonjai na yudant ki biit Juda nan Benjaminn
digbanjaana na ki kaanib. U din turib bi bonloŋa kur, ki bia kpaan poob bonchiann ki
turib.

12

Biaŋinba ki Ijipt kpanbar Sisak lek Juda teeb
(1 Kpanbara 14.25-28)

1 Rehoboam nba din dii naan ki gaar yiikoo yoo nba, ki ŋɔɔ nan u niib na kur nyik ki
ki dia Yennu sennu na.
2 Rehoboam nba din dii naan bina ŋanŋmu nie, ki Ijipt kpanbar Sisak faa Jerusalem
tɔb, kimaan Yennu-e loon wun dat bi tuba, bi mɔyêtuk paak.
3 Sisak din mɔk taantorit tusir nan kobii ŋanlee, nan taanjakira tusaa piinloob, nan
kunkɔnkɔnna ki bi yab ki kaa kann, ki pukin Libia nan Sukof nan Sudann kunkɔnkɔnna,
4 ki fat digbanjaana nba be Juda, nan digbanlia nba saan tuu Jerusalem na.
5 Ŋanne Yennu sɔkinii Semaya fiir saan kpanbar Rehoboam, nan Juda saakab nba
tin Sisak jaŋmaanii ki saan Jerusalem na boor, ki yetib a, “Yennu-e beeri maan na: ‘I
nyikima, ŋanne ki n mun jii-i ki kubini Sisak nuu ni.’ ”
6 Ki kpanbar na, nan tɔɔndamm na sak nan bi tun biita, ki ji yet a, “Yennu nba tuun
linbae ŋan.”
7 Yennu nba la nna yoo nba, ki u ŋamm pak nan Semaya ki betɔ a, “Kimaan baa sak
nan bi tun biita na, n ji kan biiribi, ki li-i tee ki Sisak faab tɔbi, bi siab lek saa tinna. N
wutoor kan mantik do Jerusalem paaki,
8 ŋaan Sisak lek saa nyanniba, ŋanne saa te ki niib na n bann bɔkitu nba be, baa bo
sii jiantirin, nan baa jiantir tingbouŋ na yudamm na.”
9 Ki kpanbar Sisak faar kɔɔ Jerusalem, ki jii likirii nan bonŋana nba kur be Yenjiantu
ŋasaakak na ni, nan naan ŋaak na ni, ki bia jii salima naagbankɔŋa nba ki Solomonn
din ŋamm na.
10 Ŋanne ki Rehoboam ji din jii kutmɔnt ki ŋammir naagbankɔŋa ki sennir salima
naagbankɔŋa na fɔnn ni. U din jii ki guun saakab nba gorii naan ŋaatammɔi nae.
11 Kpanbar na-i kɔɔ jiantu ŋasaakak na ni yoo nba kur, guuteeb na din tuu jii
naagbankɔŋa nae, ki chian kpanbar na, jiantu ŋasaakak na ni, ŋaan tan ŋmat jiinir
diiuk nba ki bi guu na ni.

12 Kimaan Rehoboam nba din sikin u mɔŋ na paake teen ki Yennu wutoor maak, ki u
ki boontib fasi, ki bont kur ŋamm fanu ki tur Juda teeb.

Ki jiin Rehoboam naan joontu po

13 Rehoboam din kar Jerusalem, ki dia u niib, ki u naangbouŋ paŋ pukin. U din tee
bina piinna nan yenne ki dii naan, ki kar Jerusalem bina piik nan ŋanlore. Jerusalem-e
tee doo nba ki Yennu gannir, ki nyinnir yent nba kur be Israel tiŋ ni, a lii tee siaminba
ki bi tuu sii jiantirɔ. Rehoboam naa sann din tee Naama-e, ki u nyii Amonn tiŋ ni.
14 U din tun linba ki ŋan, kimaan u din ki yabir a wuu be Yenwei-binbeŋi.
15 Rehoboam naan pinpiik ki saa tuu li joontu, nan u ŋaateeb sana sɔb ki be Yennu
sɔkinii Semaya barkperii gbouŋ ni, nan Yennu sɔkinii Ido barkperii gbouŋ ni. Rehoboam
nan Jeroboam din kɔn nan leebe yoo kur.
16 Rehoboam din tan kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni, ki u bija Abija dii
u naan na.

13

Biaŋinba ki Abija faa Jeroboam tɔb
(1 Kpanbara 15.1-8)

1 Israel kpanbar Jeroboam nba dii naan, li bina piik nan ŋanniin niŋe ki Abija dii Juda
naan,
2 ki kar Jerusalem bina ŋantaa. U naa sanne din tee Mikaya, ki u tee Uriel bipoo, ki
nyii Gibea doo ni.
Tɔb din tan fiir Abija nan Jeroboam sinsuuk ni.
3 Abija din gann u kunkɔnkɔnna tusaa kobii ŋannae, ki Jeroboam tookɔ nan
kunkɔnkɔnna tusaa kobii ŋanniin.
4 Ki kunkɔnkɔnna na took leeb, Efraim kunkona yent na ni, ki Abija saan doo
Semaraim kunkonn paak, ki set ŋaan yiin Jeroboam nan Israel teeb na, ki yet a, “Gbiintir
man.
5 I ki mi nan Yennu nba tee Israel teeb Yomdaanɔ na lor nan Defid nan u yaaboona,
mɔlor nba kan ban lot, ki jii Israel tiŋ naangbouŋ ki tur ŋɔɔ nan u yaaboona mɔkmɔk
nan mɔkmɔki-i?
6 Jeroboam, wunba tee Nebat bija na din yêt u tiŋ kpanbar Solomonn mɔba.
7 Li poor po, ki u taan niyoona ki lor namm, ki bi yêt Rehoboam wunba tee Solomonn
bija na. Rehoboam yan din ki chee, li paak ki u din ki fit tookibi.
8 Mɔtana, ki i ji loon yin kɔn nan Yennu naan yent nba ki u tur Defid yaaboona, ki
mɔk kunkɔnkɔnna bonchiann, ki bia mɔk salima naajabira nba ki Jeroboam ŋammir ki
li tee i tingbana na.
9 Ki i ber nyinn Yennu mannteeb nba tee Aarɔnn yaaboona, ki bia ber nyinn Liifai
teeb ŋaan gann manntesiab ki sennib bi seenu ni, nan boorlia nba tuun biaŋinba na, ki
wunba kur baar nan naajak koo pejai banlore saa ŋamm u mɔŋ, ki fit teen i tingbana
na manntɔɔ.
10 “Ŋaan timm ŋarin bia daa jiantir ti Yomdaanɔ Yennu, ti ki yêtɔ. Mannteeb nba nyii
Aarɔnn maaru ni na, ŋamme tuun bi toona, ki Liifai teeb sommitib.
11 Ki sanyiɔk ni nan daajoouk kur, ki bi mann bonkobit maruŋ nan bonnunubit maruŋ,
ki jokit muu munn, ki jikit boroboro nba tee Yenpiinii ki paa teebul nba tee kasii na
paak, ki daajoouk kur ki bi jokin muu, salima fitsenta na paak. Timm ŋarin tuun linba
ki Yennu wannit a tin tume, ŋaan yimm yêt waa wanni linbawa.
12 Yennu tiɔŋo tee ti tɔɔndaanɔ, ki u mannteeb na be nant ki dia bi naatuna, ki teen
siir nan bin pebir ki yiint tɔb po, ki tin kɔn nani. Israel teeb, i daa kɔn nan i yeejamm
Yomdaanɔ Yennu. I kan nyanni.”
13 Ŋaan sɔɔ Jeroboam dɔŋ tun u kunkɔnkɔnna na siab, ki bi saan bɔr dɔɔr ki lint Juda
kunkɔnkɔnna nawa, ki leeb set bi tɔɔnn po.
14 Ki Juda teeb na got ki la nan bi lintiba. Ki bi yikin fabin ki boi Yennu sommir po, ki
mannteeb na mun pebir bi naatuna.
15 Juda teeb na din yikin nan kunkɔpaarire. Abija-e din tee bi tɔɔndaanɔ, ki bi lekib.
Yennu din te ki Abija nan Juda teeb na nyann Jeroboam nan Israel kunkɔnkɔnna na.
16 Israel teeb na din chiare ki nyik Juda teeb. Yennu-e din te ki Juda teeb kɔn paak
Israel teeb.
17 Abija nan u kunkɔnkɔnna din kɔn nyann Israel teeb bonbiir, ki Israel
kunkɔnkɔncheena tusaa kobii ŋanŋmu kpo.
18 Juda teeb din paak Israel teeb, kimaan bi din maa bi yeejamm Yomdaanɔ Yennu
paake.

19 Abija din ber Jeroboam kunkɔnkɔnna nae, ŋaan gaar bi doi na yenn nba, ŋanne
tee Betel nan Jesana nan Efronn nan digbanbis nba kpiab.
20 Jeroboam din ki fit gaar u naan yent, yoo nba ki Abija kar u naan kok paak na. Li
joontu ni, Yennu ji din faa Jeroboam-e ki u kpo.
21 Abija din ŋammit laat paŋe ki pukii. U din kɔɔn poob piik nan banna, ki mar bonjai
piinlee nan banlee, ki bonpoi tee piik nan banloob.
22 Abija barkperii nba kur be, ki tee waa pak linba, nan waa tun linba, li be Yennu
sɔkinii Ido barkperii gbouŋ ni.

14

Biaŋinba ki kpanbar Asa kɔn ŋyann Sudann teeb

1 Kpanbar Abija din kpo, ki bi piiu, u baanba kaat ni, ki li be Defid doo ni, ki u bija
Asa gaar u naan. Asa naan yooe ki doo na din be parmaasir ni bina piik.
2 Asa din tuun linba ŋan ki bia tooke, ki u Yomdaanɔ Yennu par mei u paak.
3 U din biir yenbis maruŋ binbintae nan tingbanjiant boa, ki yeer yeer jiantu
tanchaakaa na, ki bia chɔɔ chɔɔ chicherpook Asera na.
4 U din wann Juda teeb a bii tuun bi yeejamm Yomdaanɔ Yennu loomm, kii biaki saak
u wannu nan sennii na.
5 Kimaan waa din boon tingbana minmann boa nan li bonnunubit binbinta Juda doi
ni na paak, ki u yent be parmaasir ni, u naan yoo.
6 U din maa joona ki lint Juda doi, u naan yoo, ki li jii bina bonchiann ki tɔbii ki faa,
kimaan Yennu-e turɔ parmaasir.
7 Asa din yet Juda teeb a, “Ŋaant ki tin ŋamm doi na, ki maa joona nan ditɔɔtii ki
lintir, ki ŋamm tammɔi, ki lii fit kii loo, kii kparin. Ti mɔk tiŋ na yiikoo, kimaan ti tun
ti Yomdaanɔ Yennu loomma. U guut, ki sɔɔ ki daamiiti.” Tɔn, ki bi maa lint doi na ki
gbenn.
8 Kpanbar Asa din mɔk kunkɔnkɔnna tusaa kobii ŋantaa, ki bi nyii Juda booru ni, ki
bi kur dia naagbankɔŋa nan kpana. Ki kunkɔnkɔnna tusaa kobii ŋanlee nan piinniin
nyii Benjaminn booru ni, ki mun bia dia naagbankɔŋa nan tɔrbana. Bi kura din mɔk
para, ki bia mi kɔnn fanu.
9 Sudann nirɔ nba ki bi yiu Sera na din mɔk kunkɔnkɔnna tusaa tusir, nan taantorit
kobii ŋantaa, ki lek Juda teeb ki weib, ki bi saa baar Maresa.
10 Ki Asa nyii a wun kɔn nanɔ, ki bi kur saan set bi sinsetboa, Sefata baauk ni, ki kpia
Maresa.
11 Ki Asa miar u Yomdaanɔ Yennu, ki yet a, “Yennu, a saa fit somm kunkɔnkɔnna nba
ki mɔk paŋ ki bin kɔn nyann binba mɔk paŋ. Ti Yomdaanɔ Yennu, sommitit mɔtana,
kimaan ti maa a paake, ki a sann nie ki ti nyii a tin took kunkɔnkɔnna nba yabit na.
Yennu, fine tee ti Yomdaanɔ, sɔɔ kaa ki saa fit kɔn nyanna.”
12 Yoo nba ki Asa nan Juda kunkɔnkɔnna din took Sudann kunkɔnkɔnna na, Yennu
din kɔn nyann Sudann kunkɔnkɔnna, ki bi chiar,
13 ki Asa nan u kunkɔnkɔnna weib, ki bi saa baar Gerar. Sudann teeb na din kpo
bonchiann, ki li te bi kunkɔnkɔnna na ji ki fit kɔn kɔnn. Yennu nan u kunkɔnkɔnna na
din paakibe, ki kunkɔnkɔnna na jii mɔkint bonchiann tɔb na ni.
14 Yennu din te jaŋmaanii soor leŋ niib, ki Juda kunkɔnkɔnna na fit biir doi nba kpia
Gerar na, ki saat doi na kur, ki nyinn mɔkint bonchiann.
15 Bi bia din lek bonkob-kpaarii nna kaaŋ, ki fat bi pei nan laagumiinba bonchiann,
ki ji ŋmat kun Jerusalem.

15

Biaŋinba ki Asa te Israel teeb ŋamm bi binbeŋ

1 Yennu Seek din baar Asaria wunba tee Oded bija na paak,
2 ki u chet kpanbar Asa, ki yetɔ a, “Kpanbar Asa, nan yimm Juda teeb, nan Benjaminn
teeb kur, gbiintir man. Li-i tee ki i be nan Yennu, u mun sii be nani. Li-i tee ki i loonɔ,
u saa te ki yin lau, ŋaan li-i tee ki i yêtɔ, u saa ŋaaiwa.
3 Li din wei bonchiann ki Israel teeb ki waa barmɔnii Yennu, ki bia ki mɔk mannteeb
nba sii wantib. Bi bia din ki mi Yennu sennu na.
4 Ŋaan yoo nba ki daamii tan baarib, bi din tuu ŋmante ki kpaan ŋamm Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu, ki lau.
5 Bina maŋ ni, sɔɔ din kaa ki saa fit saan sɔnu nan parmaasir, kimaan daamii nan
kpikpiruk din be tiŋ na kur po.

6 Ki digban-yenn mukis digbanleer, ki doyenn mukis doleu, kimaan Yennu-e din baat
nan daamii nan parbiir ki teemm.
7 Ŋaan yimm ŋarin, cheen i para ki daa ŋaan i mɔŋ, kimaan toonn nba ki i tuun na,
i saa la li paatiiwa."
8 Yoo nba ki Asa gbat masɔkinkar nba ki Oded bija Asaria pak na, ki u chee par. U din
nyik tingbana nba kur be Juda yent ni nan Benjaminn yent ni, nan tingbana nba kur be
doi nba ki u fat, ki li be kunkona doi nba be Éfraim yent ni na. U bia din ŋamm maa
maruŋ binbintir nba din see Yenjiantu ŋasaakak dindonbik ni na.
9 Niib bonchiann din nyii Efraim nan Manase nan Simeonn yentnba ni, ki baar Asa
boor, ki tan kar u naan yent ni, kimaan bi din la nan Yennu be nanɔ. Asa din tikir niib
maŋ kur, ŋamm nan Juda teeb nan Benjaminn teeb,
10 ki bi kur lakin Jerusalem, ŋmaarii ŋantaa ni, Asa naan bina piik nan ŋanŋmu nie
na.
11 Li daar nie ki bi din jii bonkobit nba ki bi fat tɔb ni na, ki mann maruŋ. Ki li tee
nei kobii ŋanlore, nan pei tusaa ŋanlore.
12 Bi din mɔk mɔlore ki sak nan bi sii jiantir bi yeejamm Yomdaanɔ Yennu nan bi para
nan seek kur,
13 a daanɔ nba kur yêt wun jiant Yennu, bin kpiu, waa lek tee nipaaŋ koo nikper, koo
jɔɔ koo poo.
14 Bi din taan ki yet nan kunkɔpaarire, Yennu sann ni, nan bi sii dia mɔlor na, ŋaan
peb naatuna sanpaapowa.
15 Li din maŋ Juda teeb na kur, kimaan bi lor mɔlor na nan bi para kure. Bi din mɔk
parpeenn nan baa jiantir Yennu na, ki u gaarib ki te parmaasir be tiŋ na kur po.
16 Kpanbar Asa din liat u yaa Maaka saakatuku, kimaan ŋɔɔe din kpeer chicherpook
Asera,* ki li tee bonbilankant. Asa din chɔɔ chicherpook maŋe ki joor muu, Kidronn
kpenu baauk ni.
17 Asa lek din ki biir tingbana jiantboa kur tiŋ na ni, ŋaan u din waa Yennu fanu u
manfoor ni kur.
18 U din kɔɔn bona nba kur ki u baa Abija din jii ki teen Yennu nuu ni nae, jiantu
ŋasaakak na ni, ki kpab nan bona nba tee salimmɔna nan salimpeena ki u mɔŋ jii ki
tur Yennu na.
19 Waa din dii naan, parmaasir din be-e ki saa tuu bina piintaa nan ŋanŋmu.

16

Ki jiin tɔbii nba din be Israel nan Juda teeb sinsuuk ni na po
(1 Kpanbara 15.17-22)

1 Juda kpanbar Asa nba dii naan, li bina piintaa nan ŋanloob nie, ki Israel kpanbar
Baasa saan lek Juda teeb, ki piin ŋamii Rama doo, a wun gɔɔr binba kɔɔ Juda yent ni,
nan binba nyi li ni.
2 Li paak ki Asa din jii salimpeena nan salimmɔna Yenjiantu ŋasaakak na ni, nan naan
ŋaak na ni, ki tun toomii a bin saan nann Damaskus, ki saa tur Siria kpanbar Ben-hadad
nan mɔmaan na a,
3 "Ŋaant ki tii mɔk lor nan leeb, nan biaŋinba ki ti baanba din be na, ki salimpeena
nan salimmɔna nba na tee piiniie ki n teena. Mɔtana, potir fin nan Israel kpanbar Baasa
mɔtaauk na, ki lin te wun nyinn u kunkɔnkɔnna na n tiŋ ni."
4 Ki Ben-hadad sak Asa dudukit maŋ, ki tun u kunkɔnkɔnna saakab nan bi
kunkɔnkɔnna a bin saan lek Israel digbana. Bi din nyann Aijonn nan Dann nan Abel
Bef Maaka doi, nan Naftali doi nba kur ki bi birin jeet li ni.
5 Kpanbar Baasa nba din tan gbat linba tun na yoo nba, ki u nyik, ki ji ki ŋamii maa
Rama doo.
6 Tɔn, ki kpanbar Asa taan jab nba kur be Juda tiŋ ni, ki te ki bi saan jii tana nan taabii
nba ki Baasa tuu dia ki ŋamii maa Rama doo na, ki bi jiir ki saan ŋamm maa Geba nan
Mispa doi, ki li mɔk paŋ.

Ki jiin Yennu sɔkinii Hanani po

7 Li yoo maŋe ki Yennu sɔkinii Hanani saan kpanbar Asa boor ki yetɔ a, "Kimaan faa
deen Siria kpanbar paak, ŋaan ki ki deen a Yomdaanɔ Yennu na paake teen ki Siria
kunkɔnkɔnna na chiar paaka.
8 Sudann teeb nan Libia teeb din mɔk kunkɔnkɔnna nan taantorit nan taanjakira
bonchiann. Ŋaan yaa maa Yennu paak nae teen ki u te ki i nyannib.

* **15:16 15.16** Chicherpook Asera din tee matuk tingbann.

9 Yennu-e laat durinya na niib kur, ki teen binba para be nanɔ fanu na paŋ. I tun
jatiiwa, li paak, laa nyii mɔtana ki saa, i sii tun be tɔb nie.”
10 Ki mɔmaan na te Asa wutoor mantik doo Yennu sɔkinii na paak, ki u te ki bi soorɔ
ki baanɔ baann. Yoo nba nae ki Asa din piin ki mantik mukisir niib na siab.

Ki jiin Asa naan joontu po
(1 Kpanbara 15.23-24)

11 Toona nba kur din tun Asa naan piinu ki saa tuu li joontu, li kur sɔb ki be Juda nan
Israel kpanbara barkperii gbouŋ ni.
12 Asa nba din dii naan, li bina piintaa nan ŋanyia nie, ki yiaru soor u taa, ki u wɔb,
ŋaan u lek din ki boi Yennu sommir po, ŋaan saa tebira boor.
13 Bina ŋanlee poor poe ki u kpo.
14 Bi din piiu tanpiiuk kaauk nba ki u mɔŋ din lukir, ki li be Defid doo ni nae. Bi din
jii bonnunubit nan kpanunubite ki ŋamm u gbanant ki piiu. Bi din joo mutunne, ki li
tee u baakir.

17

Biaŋinba ki Jehosafat dii Juda naan

1 Jehosafat din gaar u baa Asa seenu ki dii naan, ki chekin u niib, ki bi paar, ki saa fit
kɔn nan Israel teeb.
2 U din tun kunkɔnkɔnna, ki bi saan Juda doi nba ki bi maa joonn lint na ni, nan Juda
dolia, nan doi nba ki Asa din fat ki li be Efraim yent ni na.
3 Yennu din teen piisin Jehosafat paak, kimaan u din gaar u baa Asa naan pinpiik
binbeŋe, ki ki jiant tingbann nba tee Baal na.
4 U din jiantir u baanba Yennu-e, ki sak u mɔb, ki ki waa Israel teeb kpanbara nba
tuun biaŋinba.
5 Yennu din tur Jehosafat paŋ, ki u fit dia Juda yent, ki niib na kur baat nan piinii ki
teenɔ, ki li te ki u mɔkitir ki bia laat baakir bonchiann.
6 U din waa Yennu nan ninmɔnn ki biir tingbanjiantboa, nan chicherpook Asera na
ninnant, Juda tiŋ ni.
7 Waa din dii naan bina ŋantaa niŋe ki u tun saakab nba na, a bin saan Juda doi ni,
ki sakii wantib Yennu sennu: ŋamme tee Ben-hail nan Obadia nan Sekaria nan Netanel
nan Mikaya.
8 Ki Liifai teeb banyia nan mannteeb banlee din chianib ki saan. Liifai teeb na din
tee Semaya nan Netania nan Sebadia nan Asahel nan Semiramof nan Jehonatann nan
Adonija nan Tobija nan Tob-adonija, ki mannteeb na mun tee Elisama nan Jehoram.
9 Bi din jii Yennu sennu gbouŋ na, ki lin nann Juda doi kur ni ki tumii niib na.

Ki jiin Jehosafat nijaantin po

10 Yennu din te jaŋmaanii soor digbana nba kook na ni niib, ki bi ki faa kpanbar
Jehosafat tɔb.
11 Ki Filistia siab din baat nan salimpeena nba yab, nan piinlia, ki teenɔ. Ki Arab siab
mun baar nan bi piinii, ki li tee pei tusaa ŋanlore nan kobii ŋanlore, ki buunii tee tusaa
ŋanlore nan kobii ŋanlore.
12 Ŋanne ki Jehosafat ŋamii laat paŋ ki pukii, ki maa ŋapaara nan doi Juda tiŋ kur
po,
13 ki li tee siaminba ki bi din tuu bekii jeet bonchiann.
Jerusalem doo niŋe ki u din kaan kunkɔnkɔnna saakab,
14 ki bi be naakuuk naakuuk. Adna-e din tee kunkɔnkɔnna nba nyii Juda naakuut ni
na saakɔɔ. U din dia kunkɔnkɔnna tusaa kobii ŋantaae.
15 Wunba waa paa u paak din tee Jehohanann-e, ki u dia kunkɔnkɔnna tusaa kobii
ŋanlee nan piinniin.
16 Wunba paa bantaa ni tee Amasia, ki tee Sikri bija, ki dia kunkɔnkɔnna tusaa kobii
ŋanlee. Ŋɔɔ Amasia-e din nyinn u mɔŋ nan u saa tun Yennu toona.
17 Wunba din tee kunkɔnkɔnna saakɔɔ nba nyii Benjaminn naakuut ni na din tee
Eliada-e. U din tee kunkɔnkɔnnɔ nba yiabe, ki dia kunkɔnkɔnna tusaa kobii ŋanlee, ki
bi dia naagbankɔŋa nan tɔrbana.
18 Wunba din waa paa u paake tee Jehosabad, ki u dia kunkɔnkɔnna tusaa kobik nan
piinniin, ki bi mɔk jatiat fanu.
19 Jab nba na kur din be Jerusalem-e ki tuun teen kpanbar na. U bia din kaan
kunkɔnkɔnna, digbanjaanlia nba be Juda tiŋ ni.

18

Biaŋinba ki Yennu sɔkinii Mikaya kpaan kpanbar Ahab
(1 Kpanbara 22.1-28)

1 Yoo nba ki Juda kpanbar Jehosafat din mɔkit, ki u sann bia doo na, ki u lor pookɔɔnt,
ki li tee u bija nan Israel kpanbar Ahab bipoo.
2 Ki bina gar waan, ki Jehosafat tan saan Samaria doo ni, a wun foont Ahab. Ahab din
loon wun teen Jehosafat nan binba waa u poor na jirima, ki kpii pei nan nei bonchiann,
ki teen jaamm. U din yabir a wun korin Jehosafat ki wun sommɔ ki bin lek Ramof doo
nba be Gilead na,
3 ki boiɔ a, “A saa chianin ki man saan lek Ramof-aa?”
Ki Jehosafat jiin a, “Yoo nba kur ki a teen siir, min nan n kunkɔnkɔnna mun teen
siira,”
4 ki bia ŋamm yet a, “Ŋaant ki tin boi Yennu sinsinna.”
5 Li yoo na ki Ahab tun yiin yenbis sɔkiniinba, ki bi teen nan kobii ŋanna nawa, ki
tan boib a, “N saan lek Ramof koo n daa saa?”
Ki bi jiin a, “Saant ki lekir. Yennu saa tura nyannuwa.”
6 Ŋanne ki Jehosafat boi a, “Yennu sɔkinii sɔɔ kaa ki ti saa fit te wun boi Yennu ki
turiti-i?”
7 Ki Ahab jiin a, “Yenɔkɔɔ be, ŋɔɔe tee Mikaya, ki tee Imla bija, ŋaan n namɔe, kimaan
u ki mi sɔkin barŋanii ki jiin n po; u yɔɔ sɔkint bonbiire ki jiint n po.” Ki Jehosafat jiin
a, “A daa yeen nna.”
8 Ŋanne ki kpanbar Ahab yiin u ŋaatoontunna saakɔɔ, ki tumɔ a wun saan yiin Mikaya
ki baar nanɔ yian.
9 Ki kpanbara banlee maŋ lia bi naan liant ki kar bi gbant paak, jarik ni, doo na nanyer
po, ki kpia Samaria doo maŋ tammɔb, ki yenbis sɔkiniinba na be leŋ, ki sɔkint maan bi
tɔɔnn.
10 Sɔkiniinba maŋ yenɔ, wunba sann tee Sedekaya, ki u baa tee Kenaana na, din jii
kut ki nan yina, ki yet Ahab a, “Yennu nba pak linbae na, ‘A saa jii nae ki kɔn nan Siria
teeb na ki biirib chain chain.’ ”
11 Ki sɔkiniinba na kur mun bia yet nna, ki bia yetɔ a wuu somm kii took Ramof po,
ki u saa nyannira, a Yennu saa turɔ nyannuwa.
12 Ŋaan sɔɔ ki toontunna saakɔɔ nba saan a wun yiin Mikaya na poŋ saa yetɔ a,
“Sɔkiniinba kur pak nyannu poe ki tur kpanbar na, li ŋan ki fan mun tun nna.”
13 Ŋanne ki Mikaya jiin a, “N por Yennu nba fo na sann ni, n saa pak linba ki Yennu
wannin a man pake.”
14 Waa dɔkit kpanbar Ahab paak yoo nba, ki kpanbar na boiɔ a, “Mikaya, min nan
kpanbar Jehosafat, ti saan lek Ramof koo ti daa saa?”
Ki Mikaya jiin a, “Saant ki lek, a saa nyanna. Yennu saa tura nyannuwa.”
15 Ki Ahab yetɔ a, “Li-i tee ki a piak nanin Yennu sann nie, fan pak barmɔnii.
Taarmunŋae ki n saa paka linba na?”
16 Ki Mikaya jiin a, “N la ki Israel teeb kunkɔnkɔnna yat kunkona paak nan pei nba
ki mɔk pekpaarik na, ki Yennu yet a, ‘Jab na ki mɔk tɔɔndaanɔ, ŋaant ki bin kun nan
parmaasir.’ ”
17 Ki Ahab yet Jehosafat a, “N ki paka nan u ki ban pak siar ki li tee bonŋann ki jiin n
po-o? U yɔɔ piak bonbiire ki jiint n po.”
18 Ki Mikaya ŋamii yeen a, “Gbiintir linba ki Yennu piak. N la ki Yennu kar u naan
binbintir paak Yendouŋ ni, ki u malakanba kur see u boor ni.
19 Ki Yennu boi a, ‘Ŋmee saa saan kpann Ahab ki wun saan Ramof, ki bin saa kpiu?’
Ki malakanba na yemm tuu yet yenn, ki leeb mun n pak leer,
20 nan seek nba tan baar ki yet Yennu a, ‘Min saa kpannɔwa.’ Ki Yennu boiɔ a, ‘A saa
kpannɔ nlee?’
21 Ki seek na jiin a, ‘N saa saane ki te Ahab yenbis sɔkiniinba na kur n faar faak.’ Ki
Yennu yet a, ‘Ii saa ki saa kpannɔ. A saa nyanna.’ ”
22 Li yoo na ki Mikaya ŋamm pak a, “Linba tume na, Yennu te ki sɔkiniinba maŋ faar
faake ki tura, ŋaan u mɔŋ ŋarin senn nan biirue saa baara.”
23 Li yoo na ki sɔkinii Sedekaya saan Mikaya boor ki saa pebɔ, ŋaan boiɔ a, “Nlee yooe
ki Yennu Seek nyii n boor ki baar tan pak nanani?”
24 Ki Mikaya yetɔ a, “A tan saa bannir yoo nba ki a gar lanpoor po diiuk ni ki saa bɔr
nae.”
25 Tɔn, ki kpanbar Ahab yet u saakayenɔ a, “Soot Mikaya ki saan nanɔ Amonn, wunba
tee doo yudaanɔ na, nan n bija Joas boor.

26 A betib ki bin kɔɔnɔ dansarik, kii teenɔ jarpeenn nan nyun kuukɔɔ, ki tan tuu yoo
nba ki n tan saa jen nan laafia."
27 Ki Mikaya jiin a, "Li-i tee ki a jen nan laafia, ŋann ŋarin, li wann nan Yennu ki pak
nanime na," ki bia yet a, "Sɔɔ kur n dɔk linba ki n pak na."

Ki jiin Ahab kuun po
(1 Kpanbara 22.29-35)

28 Tɔn, ki Israel kpanbar Ahab nan Juda kpanbar Jehosafat fiir saan a bin lek Ramof
doo nba be Gilead yent ni na.
29 Ŋaan sɔɔ ki Ahab poŋ yet Jehosafat a, "Taa saa tɔb na, n saa lia tayanae, ŋaan fin
n lia naan liant." Ki Israel kpanbar na lia tayana ki saan tɔb.
30 Ŋaan sɔɔ Siria kpanbar na dɔŋ tur u taantorit saakab na mɔb nan bi daa loon sɔɔ
bin kpi, see Israel kpanbar na kuukɔɔ.
31 Baa la kpanbar Jehosafat yoo nba, ki bi kur dukin nan ŋɔɔe tee Israel teeb kpanbar,
ki bi ŋmant a bin lekɔ, ki Jehosafat yikin sanpaapo, ki ti Yomdaanɔ Yennu fatɔ, ki te
leku na yakirɔ.
32 Ki taantorit saakab na bann nan ŋɔɔ kaa tee Israel kpanbari, ŋanne ki bi nyik ki ji
ki weiɔ.
33 Ki taan sɔɔ, Siria kunkɔnkɔnna yek peenu, ki li soor kpanbar Ahab maŋ tɔb liatir
nba tee kut na tintaanboor, ki gar soor u par paak. Ki u mɔ nan wunba ŋmakitir u
taantoruk na a, "N la daŋa, ŋmantir ki nyi tɔb na ni."
34 Yoo nba ki tɔb nunii mɔn na, ki Ahab ji kar deen taantoruk na ni, ki took Siria teeb
na. Ki yonnu tan baa, ki u kpo.

19

Biaŋinba ki Yennu sɔkinii tur Jehosafat kpaanii.

1 Juda kpanbar Jehosafat din ŋmat kun u ŋaak ni nan laafia, Jerusalem doo ni.
2 Yennu sɔkinii Jehu, wunba tee Hanani bija na, din saan kpanbar na boor, ki yetɔ a,
"A dukin li ŋan nan fan somm tondamm nan binba ki loon Yennu-u? Faa tun linba na
te Yennu wutoor doo a paaka.
3 Ŋaan bonŋansiar lek be a ni. A boon chicherpook Asera ninnant nba ki niib na tuu
jiantir nawa, ki bia yabir tuun Yennu nba loon biaŋinba."

Biaŋinba ki Jehosafat te niib na ŋamm bi mɔŋ

4 Kpanbar Jehosafat din kɔɔ Jerusalem-e, ŋaan u din lin gɔnt niib yoo kur, u yent ni,
laa nyi Beerseba, niidiitu po, ki saa dian Efraim kunkona yent na peŋ, niigaŋ po, a wun
te niib na n jen bi yeejamm Yomdaanɔ Yennu boor.
5 Kpanbar Jehosafat din gann barbuura ki bi be Juda digbanjaana na ni,
6 ki turib kpaanii a, "Ii mi yaa sii bu maan biaŋinba. I ki dia nisaarik yiikoo kaa ki bu
buuti, ŋaan i dia Yennu yiikooe, ki u sii be nani yoo nba ki i yaa yin pak gbint maan.
7 Ii baakit Yennu kii tuun fanu, kimaan ti Yomdaanɔ Yennu ki loon yii ŋmaab, koo kii
mɔk lukitin, koo kii gaan mɔnyati."
8 Jerusalem doo nie ki Jehosafat din gann Liifai teeb, nan mannteeb, nan tɔɔndaansiab,
a bii tee barbuura, kii bu binba biir Yennu sennu na, nan doo maan.
9 U din turib kpaanii nba nae a: "Li kpaa talas ki yii tuun i toona kii tiin Yennu
jaŋmaanii, kii saak u mɔb nan barmɔnii, toonn nba kur ki i tuun ni.
10 Ki li-i tee yoo nba kur ki i ninjasɔɔ tan nyii doi na yenn ni, ki baar nan u maan, ki
li tee nikpinu maan, koo ki tee wunba biir sennu, koo wannu na, yin wannib fanu baa
saa dia bi mɔŋ biaŋinba, buut yoo, ki li daa te bi ŋamii kɔɔ biit ni ki biir Yennu. I-i kii
sak nna, ŋann yimm nan i ninjamm na saa te Yennu wutoor n do i paaka, ŋaan li-i tee
ki i tun i toona fanu, i kan kɔɔ biit ni.
11 Mannteeb yudaanɔ Amaria-e sii mɔk yiikoo ki gorii Yenjiantii maan kur ni, ki
Sebadia, wunba tee Ismael bija, ki tee Juda yudaanɔ na, sii mɔk yiikoo ki bu maan
nba biar, ki Liifai teeb toonn tee bii gorii ki tuu te maan nba ki barbuura pak na, lin tun
nna. Cheen i para ki dia kpaanii na, ki Yennu saa somm binba tuun toonŋana."

20

Biaŋinba ki Edom teeb faa Juda teeb tɔb

1 Li din yann waame, ki Moab nan Amonn kunkɔnkɔnna, ki pukin bi somm teeb nba
tee Meun teeb na, ki bi lek Juda,

2 ki toomiinba siab saan ki saa bet Jehosafat a, “Kunkɔnkɔnna nyii Edom, Mɔk-kpeenn
na yakleer po, ki baat yaba, a bin leka. Bi dɔŋ fat Hasasonn Tamar-a.” (Doo na sanleere
tee Engedi.)
3 Jaŋmaanii din soor Jehosafat, ki u miar Yennu ki boi sommir po, ŋaan te ki bi lor
mɔi digbann na kur po.
4 Ki Juda doi kur ni niib kakit ki saan Jerusalem a bin boi Yennu sommir po,
5 ki ŋamm nan Jerusalem teeb taan ki be Yenjiantu ŋasaakak dindonjopaann na ni.
Ki kpanbar Jehosafat saan ki set bi tɔɔnn,
6 ŋaan miar Yennu sanpaapo ki yet a, “Ti yeejamm Yomdaanɔ Yennu, fine be Yendɔuŋ
ni, ki dia doi nba kur be durinya na ni. A mɔk paŋ nan yiikoo, ki sɔɔ kaa ki saa fit kɔn
nana.
7 Fine tee Yennu. Yoo nba ki a niib, timm Israel teeb, din chari kɔɔ tiŋ na ni na, fine
din ber nyinn niib nba din be nna na, ŋaan jii tiŋ na ki tur a yɔɔk Abraham yaaboona,
a lii tee bi faar mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
8 Ki bi kar tiŋ na ni, ki maa ŋasaakak nba ki bi sii baakita li ni. Ki bi mi fanu
9 nan li-i tee ki bonbisiar baarib, ki tee tɔb, koo yiarbiiuk, koo kon, a lin dat bi tuba,
bi saa fit kɔɔ ki tan set ŋasaakak na tɔɔnn po, siaminba ki bi jiantira na. Bi saa miara,
yoo nba ki bi be daamii ni, ki a saa gbat ki fatib.
10 “Mɔtana, Amonn teeb nan Moab teeb nan Edom teeb lekita. Yoo nba ki ti yeejamm
din nyii Ijipt na, a din ki sak ki bi kɔɔ tiŋ maŋ niŋi, bi din kokin lint tiŋ maŋe ki ki
biiriri.
11 Baa pa ki jiintit biaŋinbae na. Bi baar a bin ber nyinnit tiŋ nba ki a turit na nie.
12 Fine tee Yennu. Datir bi tuba, kimaan ti ki mɔk paŋ nba saa took kunkɔnkɔnna nba
yab ki saa lekit na. Ti ki mi taa saa teen biaŋinba, ŋaan ti gorii fine ki loon sommir.”
13 Ki Juda jab na kur nan bi poob nan bi waas see Yenjiantu ŋasaakak na boor.
14 Ki Yennu Seek sik Liifai nirɔ nba pukin ki see nibur na ni paak, ki u sann tee
Jahasiel, ki tee Sekaria bija, ki Sekaria tee Benaya bija, ki Banaya tee Jeyel bija, ki Jeyel
tee Matania bija, ki bi nyii Asaf naakuuk ni.
15 Ki Jahasiel yet a, “Chanbaa kpanbar, nan yimm nba kur tee Juda teeb, nan Jerusalem
teeb, Yennu yet nan i daa ŋaan tama, koo ki tiin kunkɔnkɔnna nba yab na jaŋmaanii
nan yin tookibi. Tɔb na tee Yennu yare, li ki tee i yar kaa.
16 Ii won lekib wonn, bi-i woŋi baar Sis lɔɔnu ni yoo nba, i won saa chetib baauk nba
kook kunkoouk doo na kpiŋ, ki li kpia Jeruel na.
17 Li ki tee yimm kaa n kɔn kɔnn na, yimm n lon sinsetboa, kii guu, ki i saa la nyannu
nba ki Yennu saa turi. Juda nan Jerusalem teeb, i daa taantir koo ki tiin jaŋmaanii.
Nyimin ki tookib man, ki Yennu sii be nani.”
18 Ŋanne ki Jehosafat baa fabin tiŋ ni, ki niib na kur mun baa fabin tiŋ ni, ki bi jiant
Yennu.
19 Ki Liifai teeb nba nyii Kohaf nan Kora naakuut ni na fiir set ki tant nan kunkɔpaara,
ki pak ŋamm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu.
20 Laa yent sanyapob ni, ki niib na nyii ki saa kunkoouk nba kpia Tekoa na. Baa saa
yoo nba, ki Jehosafat pak namm mɔmaan na a: “Juda nan Jerusalem teeb, teent i maalin
i Yomdaanɔ Yennu ni, ki li saa te yin set fanu. Teent yada man nan mɔmaan nba ki u
sɔkinii beeri na, ki i saa la nyannu.”
21 Waa pak nan niib na ki gbenn yoo nba, ki u te yanyinna na lia bi liant nba ki bi lia
Yenjiantii ni na, ki somm kunkɔnkɔnna na tɔɔnn po, ki yiin yaŋ a, “Pakin Yennu man.
U lomm kaa gbennu.”
22 Baa piin ki yiin yaŋ na yoo nbae, ki Yennu te jaŋmaanii soor kunkɔnkɔnna nba yaa
bin lekib na.
23 Ki Amonn teeb nan Moab teeb na lek Edom kunkɔnkɔnna na, ki kpiib, ki saa boontib,
ki li poor po, ki bi tan ŋmat leeb paak nan kɔnbiir.
24 Yoo nba ki Juda teeb na doo baar kunkonn nba be kunkoouk paak na, ki bi la bi
datai na kur dɔɔ tiŋ ni ki kpowa. Ki nan yenɔkɔɔwa ki tenni.
25 Ki Jehosafat nan u kunkɔnkɔnna na chat ki saan a bin jii mɔkint, ki la bonkobit nan
jeet nan liant, ki li yab bonchiann, nan bonlia nba be ki li daauk paar, ki bi jii daaŋantaa
ki tikii mɔkint na. Ŋaan tiat na din yab bonchiann, ki bi din ki fit jii li kuri.
26 Daaŋanna daar, ki bi taan leeb, Beraka baauk ni, ki pak dont Yennu nan waa tun
linba ki turib na. Ŋanne teen ki bi yi baauk maŋ “Beraka.”*
27 Jehosafat din jii u kunkɔnkɔnna na ki ŋmat namm Jerusalem nan parpeenn, kimaan
Yennu te ki bi nyann bi datai nawa.

* **20:26 20.26** Beraka paake tee “Dontir.”

28 Baa baar doo na ni yoo nba, ki bi somm chunchuuntuk ki kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak
na ni, ki yiin yanii ki faa biat, ki bia peeb naatuna.
29 Ki jaŋmaanii soor digbana nba kur gbat biaŋinba ki Yennu te ki Israel teeb nyann
bi datai na.
30 Jehosafat ji din dia u yent na nan parmaasir, ki Yennu guu-u lokir kur po.

Ki jiin kpanbar Jehosafat naan joontu po
(1 Kpanbara 22.41-50)

31 Jehosafat din tee bina piintaa nan ŋanŋmue ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem doo
ni bina piinlee nan ŋanŋmu. U naae din tee Asuba, ki tee Silhi bipoo.
32 Jehosafat din tee nan u baa Asa nba din tee biaŋinba nae, u din tuun linba ŋan
Yennu tɔɔnn,
33 ŋaan u din ki yeer tingbann mann boa. Niib na lek din ki lebit bi para kur a bin
jiant bi yeejamm Yennu na.
34 Linba kur ki Jehosafat tun, u naan pinpiik ki saan tuu li joontu, sɔb ki be Jehu nba
tee Hanani bija na barkperii gbant ni, ki li tee Israel kpanbara barkperii bɔkir.
35 Sakyenn, Juda kpanbar Jehosafat din tan mɔk lor nan Israel kpanbar Ahasia, wunba
din tun toonbiit bonchiann na.
36 Ki Esion-geber mɔkgbianue ki bi din maa ŋaringbeŋa.
37 Ŋaan Elieser, wunba tee Dodafahu bija, ki nyii Maresa na, din yakii nan Jehosafat
ki yet a, “Kimaan faa mɔk lor nan Ahasia na, Yennu saa biir linba ki a maa nawa.” Ki
ŋarint na biir, ki ji ki fit somm nyun paak.

21

1 Jehosafat din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, Defid doo ni, ki u bija Jehoram gaar u
naan na.

Ki jiin Juda kpanbar Jehoram po
(2 Kpanbara 8.17-24)

2 Ki Jehoram, wunba ki u baa din tee Juda kpanbar Jehosafat na, din mɔk ninjamm
banloob. Ŋamme tee Asaria nan Jehiel nan Sekaria nan Asariahu nan Maikel nan
Sefatia.
3 Bi baa din turib piinii nba yab, ki li tee salimmɔna nan salimpeena nan bona nba
daauk paar, ki bia kaan sɔɔ kur ki u gorii digbanjaana nba be Juda tiŋ ni na yenn.
Jehoram nba din tee Jehosafat bikperik na paake ki u gaar u baa setu, ki dii naan.
4 Jehoram nba din kar u naan kok paak ki gbenn yoo nba, ki u nyinn u ninjamm na
kur, nan Israel saakasiab manfoa.
5 Jehoram din tee bina piintaa nan ŋanlee-e ki dii naan, ki kar Jerusalem doo ni bina
ŋanniin.
6 U din tokii ki mɔk tonu nan kpanbar Ahab nan Israel kpanbarlia nae, kimaan u din
kɔɔn Ahab bonpoi na yenɔe. U din tun ki biir Yennu,
7 ŋaan Yennu lek din ki loon wun boont Defid maaru, kimaan u din lor nan Defid a u
yaaboonae sii tun di naan.
8 Jehoram naan yooe ki Edom teeb din yêt Juda teeb, ŋaan bɔkit bi naangbouŋ.
9 Ŋanne ki Jehoram nan u saakab fiir nan bi taantorit ki saan lek Edom. Leŋe ki Edom
kunkɔnkɔnna fiir ki loon lintib, ki nyiɔk ki Juda teeb pat, ki chiar bot.
10 Laa nyii li yoo ki tan tuu dinna, Edom teeb bɔkit bi mɔŋe, ki nyii Juda teeb yiikoo
ni. Li yoo maŋe, ki Libna doo teeb mun bia bɔkit bi mɔŋ, kimaan Jehoram din yêt u
yeejamm Yomdaanɔ Yennu jiantuwa.
11 U bia din maa tingbanjiantboa, Juda kunkona paak, ki bia ŋmakit Juda teeb nan
Jerusalem teeb ki bi tun yanbɔmm ki biir Yennu.
12 Ki Yennu sɔkinii Elaija sɔb gbouŋ ki tur Jehoram, ki yet a, “A yeeja Defid Yomdaanɔ
Yennu nae pak biira, kimaan a ki wei a baa kpanbar Jehosafat binbeŋ, koo a yeeja
kpanbar Asa binbeŋi.
13 Ŋaan a wei Israel kpanbara binbeŋe, ki ŋmakit Juda teeb nan Jerusalem teeb ki bi
ki waa Yennu, nan biaŋinba ki Ahab nan binba wei u poor din ŋmakit Israel teeb ki bi
ki waa Yennu na. A bia kpii a tiɔŋ ninjamm nba din tee popeendamm ki chee fin nae.
14 Li paak, Yennu saa dat a niib, nan a waas, nan a poob tuba, ki biir yaa mɔk linba
kur.
15 A mɔŋ saa la fara nan nɔɔk ni yiarbiiuk, ki a nɔɔt tan saa nyi.”
16 Ki Filistia siab nan Arab teeb nba kɔɔ ki kpia Sudann teeb nba be mɔkgbeŋir gbianu
na, ki Yennu te ki bi faa Jehoram tɔb.

17 Bi din lek Juda, ki saat kpanbar ŋaak, ki soor kpanbar poob nan bonjai na kur ki
teemm yommii, ŋaan nyik Ahasia kɔɔ, wunba tee kpanbar sanbian na.
18 Tɔn, linba na kur poor poe ki Yennu te ki nɔɔk ni yiarbiiuk soor kpanbar na,
19 ki li jii bina ŋanlee ki yiaru na te ki u nɔɔt nyi, ki u tan kpo nan tont. Kpanbar
Jehoram maŋ niib din ki joo mutunn ki turɔ baakir, nan baa din tuun biaŋinba ki teen
u yeejamm na.
20 Jehoram din dii naan ki tee bina piintaa nan ŋanlee-e, ki kar Jerusalem, ki dia u
niib bina ŋanniin. Waa din tan kpo yoo nba, sɔɔ din ki mɔk parbiir, u kuun paaki. Bi
din piiu Defid doo nie, ŋaan ki li ki tee naan kaat ni.

22

Ki jiin Juda kpanbar Ahasia po
(2 Kpanbara 8.25-29; 9.21-28)

1 Jerusalem teeb din dinn Ahasia naan, wunba tee Jehoram sanbian na, ki u set u baa
seenu ni, kimaan dolekteeb nan Arab niib na kɔɔ bi kaaŋ ni, ki kpii Jehoram bonjai
kurawa. Ŋanne Ahasia, wunba tee Jehoram bija na teen Juda kpanbar, ki piin dia Juda
teeb.
2 Ahasia din tee bina piinlee nan ŋanlee-e ki dii naan, ki kar Jerusalem binyennkɔɔ
ki dia niib. U naa din tee Atalia-e, ki tee kpanbar Omri yaaboonn.
3 Ahasia mun bia din gaar kpanbar Ahab ŋaateeb marimae, kimaan u naae din turimɔ,
ki u tuun bonbiir.
4 U din tun ki biir Yennu, kimaan u baa kuun poor poe ki kpanbar Ahab ŋaateeb teen
u kpaanteeb, ki li te ki u naan siik.
5 U din gaar bi kpaaniie, ki taan Israel kpanbar Joram po, ki bi faa tɔb nan Siria
kpanbar Hasael. Kunkɔnkɔnna na din took leeb Ramof-e, Gilead tiŋ ni, ki Joram la daŋ
tɔb na ni.
6 U din ŋmat Jesreel doo nie a wun teb u mɔŋ, ki Ahasia saan leŋ a wun gɔnɔ.
7 Ahasia nba din gɔn Joram yoo nbae, ki Yennu dat Ahasia tubir. Ahasia nba saan yoo
nba, ki ŋɔɔ nan Joram fiir a bin chet Jehu, wunba tee Nimsi bija, ki Yennu gannɔ a wun
biir kpanbar Ahab ŋaak na.
8 Jehu nba din sak Yennu mɔb ki saa a wun biir kpanbar Ahab ŋaateeb na, ki u din
tan chet nisiab, ki bi tee Juda booru ni saakab, nan Ahasia nikpiimm nba chiantɔ a wun
gɔn Joram na, ki Jehu kpii bi kur.
9 Bi din lin lon Ahasia-e ki tan lau ki u bɔr Samaria, ki bi jiiu saan nanɔ Jehu boor, ki
u saa nyinn u manfoor, ŋaan bi din pii u gbanant, kimaan u yeeja Jehosafat wunba din
yiab u mɔŋ paak ki waa Yennu na chɔruŋ paak.
Sɔɔ din ki biar Ahasia ŋaak ni ki saa fit dia naan na.

Ki jiin Juda poobat Atalia po
(2 Kpanbara 11.1-3)

10 Ahasia naa Atalia nba gbat nan bi kpii u bijawa na, ki u tur mɔb nan bin kpi niib
nba kur nyii Juda naan ŋaak na ni.
11 Ahasia din mɔk niipoosɔɔ, ŋaan ki bi ki taa baa, ki bi yiu Jehoseba, ki u din kun
manntɔɔ nba ki bi yiu Jehoyada na. Jehoseba din jii Ahasia bonjai na yenɔ, ki u sann
tee Joas, ki nyinnɔ kpanbar waas nba ki bi yaa bin kpib na ni, ki saan bɔr ŋɔɔ nan poo
nba wubiiɔ na, Yenjiantu ŋasaakak didɔɔtuk ni. U din te ki u be bɔr nie, ki nyii Atalia
nikpinu ni.
12 U din biar be bɔr nie, Yenjiantu ŋasaakak na ni, bina ŋanloob, ki Atalia daa tee
poobat ki dia tiŋ na.

23

Biaŋinba ki bi dinn Joas naan
(2 Kpanbara 11.4-16)

1 Manntɔɔ Jehoyada din guur bina ŋanloobewa ki ji dukin nan li jaŋ wun tun siara.
U din lor nan kunkɔnkɔnna saakab banŋmu. Ŋamme tee Asaria, ki u tee Jeroham bija,
nan Ismael, ki u tee Jehohanann bija, nan Asaria, ki u tee Obed bija, nan Maaseya, ki u
tee Adaya bija, nan Elisafat, ki u tee Sikri bija.
2 Bi din lin Juda doi kur po ki taan Liifai teeb nan naakuut saakab kur, ki jen namm
Jerusalem.

3 Ki bi kur taan be Yenjiantu ŋasaakak ni, ki lor nan Joas, wunba tee kpanbar bija na.
Ki Jehoyada yetib a, “Kpanbarkperɔ na bijae na. Ŋɔɔe ji sii tee kpanbar mɔtana, nan
biaŋinba ki Yennu senn mɔsonn nan kpanbar Defid yaaboonae sii diat na.
4 Taa saa teen biaŋinbae na: Li-i tee ki mannteeb nan Liifai teeb baar toonn, foon
daari, bi bɔkitu muntaa ni yenn saa guur Yenjiantu ŋasaakak na tammɔie,
5 ki bɔkitu muntaa na ni yenn saa guur kpanbar ŋaak, ki binba biar na saa guur Fiakir
Tammɔb. Niib na kur saa taan leeb kii be Yenjiantu ŋasaakak na dindonjouk nie.
6 Sɔɔ kaa ki saa fit kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak na ni, see mannteeb nan Liifai teeb nba
be toonn ni na. Ŋamme saa fit kɔɔ, kimaan bi ŋamm bi mɔŋa, ŋaan niib nba biar na n
sak Yennu mɔb, ki biar nanyer.
7 Liifai teeb na n set ki lint kpanbar na, kii guu-u, ki saat jukbanjai kii dia. Ki bi sii
be nan kpanbar na, siaminba kur ki u saa. Ki wunba kur bikin a wun kɔɔ Yenjiantu
ŋasaakak na ni, bin kpiu.”
8 Ki Liifai teeb nan Juda teeb tun Jehoyada nba wannib biaŋinba na. Ki saakab na gɔɔr
binba kaa toonn ni foon daar na, ki bi pukin binba be toonn ni na, kimaan manntɔɔ
Jehoyada din ki ŋaan bi sɔɔ.
9 Jehoyada din tur kunkɔnkɔnna saakab kpana nan naagbankɔŋa nba din tee kpanbar
Defid yar, ki bi bekir Yenjiantu ŋasaakak ni na.
10 U din te niib na set Yenjiantu ŋasaakak na tɔɔnne nan bi jukbanjai, a bin guur
kpanbar Joas.
11 Tɔn, ki Jehoyada nyii nan Joas nanyer, ki yirimɔ naan fokirik, ŋaan turɔ Yennu
sennu gbouŋ na. Li yoo na ki bi ji dinnɔ naan. Ki manntɔɔ Jehoyada nan u bonjai mɔɔn
kpan Joas paak, ki sɔɔ kur pak nan kunkɔpaarir a, “Kpanbar na-ii mɔk manfofoouk.”
12 Ki Atalia gbat niib na nba kpakitir kpanbar na biaŋinba, ŋanne ki u kakit ki saan
Yenjiantu ŋasaakak na boor, siaminba ki niib na tikir ki be na.
13 U din la kpanbar paaŋ na see ŋasaakak na tammɔb ni, jaantarik nba tee kpanbara
yar na boor, ki kunkɔnkɔnna saakab nan naatunpebira see ki lintɔ. Ki niib na kur
yikin nan kpinkpammuk ki peeb naatuna, ki Yenjiantu ŋasaakak na ni yanyinna dia bi
bonpipebit ki ŋmakitir niib, ki bi dontir. Ki Atalia pat pat u liant nan parbiir ŋaan yikin
a, “Nabiiuk, nabiiuk.”
14 Manntɔɔ Jehoyada din ki loon bin kpi Atalia Yenjiantu ŋasaakak na boori. Li paak
ki u yiin kunkɔnkɔnna saakab na ki yetib a, “Sootɔ ki nyinnɔ guura na sinsuuk ni, ki
kpi wunba kur koor a wun fatɔ.”
15 Ki bi soorɔ ki saa nanɔ kpanbar ŋaak. Baa saa baar Taanii Tammɔb boor yoo nba
ki bi kpiiu.

Biaŋinba ki Jehoyada te niib na ŋamm bi mɔŋ
(2 Kpanbara 11.17-20)

16 Ki manntɔɔ Jehoyada te kpanbar Joas nan niib na kur senn mɔsonn nan bi sii tee
Yennu niib.
17 Ŋanne ki bi kur fiir saan tingbann Baal jiantu ŋaak, ki saa betir, ki bet bet maruŋ
binbinta nan yenbis nba be leŋ, ŋaan kpii Matann, wunba tee Baal manntɔɔ na, binbinta
na tɔɔnn.
18 Jehoyada din tur mannteeb nan Liifai teebe toona nba be Yenjiantu ŋasaakak ni
na yudant. Li din tee bii tuun toona nba ki kpanbar Defid wannib nae, kii bia kii jokin
piinii maruŋ nba ki bi teen Yennu na, nan biaŋinba ki Moses sennu tee na. Ŋamme bia
din gorii yanyinna, yoo nba ki bi yiin ki kpamm na.
19 Jehoyada bia din te ki guura guu Yenjiantu ŋasaakak na tammɔi, a bin gɔɔr wunba
ki ŋamm u mɔŋ ki be jakint ni.
20 Kunkɔnkɔnna saakab, nan nijaana, nan niib na saakab, nan tiŋ na niib kur din wei
Jehoyada, ki bi nyii nan kpanbar na, Yenjiantu ŋasaakak ni, ki saan kɔɔnɔ naan ŋaak.
Bi din kɔɔ tammɔjar na nie, ki kpanbar na saan kar naan kok paak.
21 Niib na kur din gbee nan parpeenne, ki doo na maak, kimaan Atalia kpowa.

24

Ki jiin Juda kpanbar Joas po
(2 Kpanbara 12.1-16)

1 Joas din tee bina ŋanlore-e ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem doo ni bina piinna. U
naae din tee Sibia, ki nyii Beerseba doo ni.
2 Joas din tun linba ŋan ki tur Yennu, yoo nba ki manntɔɔ Jehoyada be u manfoor ni
na.
3 Jehoyada din lon poob banlee ki tur kpanbar Joas, ki bi marɔ bonjai nan bonpoi.

4 Joas nba din dii naan ki li yann waaminnae, ki u dukin nan wun ŋamm Yenjiantu
ŋasaakak.
5 U din yet mannteeb nan Liifai teeb na a bin saan Juda doi ni, ki lin niib na kur boor,
ki bin taan likirii ki ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak na. U din yet niib na a bin teen
yian, ŋaan Liifai teeb na din mei.
6 Ŋanne ki u yiin bi tɔɔndaanɔ Jehoyada ki boiɔ a, "Bee teen ki a ki te Liifai teeb na
saan Juda nan Jerusalem teeb boor, ki gaar lampo nba ki Yennu toontunnɔ Moses din
yaa niib na-ii pa, ki lii ŋamii Yennu lanbouŋ na?"
7 Atalia nba tee pootouŋ na poorpoweiteeb biir Yenjiantu ŋasaakak nawa, ki jii kasii
bona nba be leŋ na ki dia jiantir tingbann Baal.
8 Kpanbar na din yet Liifai teeb a bin kpaa lakir, ki sennir Yenjiantu ŋasaakak na
tammɔb ni, ki bii taant likina leŋ.
9 Bi din tur mɔb, Jerusalem nan Juda tiŋ kur po, a sɔɔ kur n pa lampo nba ki Yennu
toontunnɔ Moses din gaan Israel teeb boor, kunkoouk paak na.
10 Linba na din maŋ Israel teeb nan bi saakab, ki bi baar ki pa bi lampo, ki tan gbeen
lakir na.
11 Liifai teeb na din jikit lakir nae daa kur, ki teen kpanbar ŋaasaakɔɔ nba gorii lakir
maŋ paak na. Ki yoo nba kur lakir na gbee, kpanbar gbansɔbirɔ nan mannteeb yudaanɔ
toontunna yenɔe tuu nyinn likirii na lakir na ni, ŋaan jiin senn li sinsetboor. Nna bannue
ki bi din gaar likirii bonchiann.
12 Kpanbar na nan Jehoyada din tuu jii likirii na ki tur binba gorii Yenjiantu ŋasaakak
na ŋammue, ki bin jɔɔn tana maateeb, nan kanpintanba, nan binba kur saauk, ki bin
ŋamm Yenjiantu ŋasaakak na.
13 Toontunna na kur din tun nan ninbinmɔniie, ki ŋamm Yenjiantu ŋasaakak na ki
tan gbenn. Ki li jen li bannu ni, ki wakii, ki kaa biiru.
14 Yenjiantu ŋasaakak na ŋammu nba gbenn yoo nba, ki salimmɔna nan salimpeena
nba tenn na, ki bi jii tur kpanbar na nan Jehoyada, ki bi jii ki ŋamm Yenjiantu ŋasaakak
na senii nan bonlia nba sii be li ni.

Baa lebit Jehoyada sennii biaŋinba

Jehoyada nba din be u manfoor ni yoo nba, bi din tuu mann maruŋo, ŋasaakak na
boor yoo kur.
15 Jehoyada din dii bina kobik nan piintaae, ki tee nikper ki ji kpo.
16 Bi din piiu kpanbara kaat nie, ki li be Defid doo ni, kimaan toonŋana nba ki u din
tun ki tur Israel teeb nan Yenjiantu ŋasaakak na paak.
17 Ŋaan Jehoyada nba kpo yoo nba, ki Juda tɔɔndamm ŋmakit kpanbar Joas dudukit,
ki u gaar bi maan.
18 Ŋanne ki niib na nyik ki ki jiantir ŋamm Israel teeb yeejamm Yomdaanɔ Yennu na
ŋasaakak ni, ŋaan jiantir tingbana nan chicherpook Asera ninnant. Bi yanbɔmm na
paake teen ki Yennu wutoor doo Juda nan Jerusalem teeb paak,
19 ki u tun sɔkiniinba a bin yakii namm ki bin jen u boor, ŋaan niib na lek din yêt, ki
ki gbiint.
20 Tɔn, Yennu Seek din sik Sekaria, wunba tee manntɔɔ Jehoyada bija na paak. U din
set siaminba ki niib na saa laue, ŋaan yet a, "Ti Yomdaanɔ Yennu boi a bee teen ki i ki
sak u sennii, ki baat nan biiru i mɔŋ paakii. I nyikɔe, ki u mun nyiki."
21 Kpanbar Joas din lor nan niib nae, ki bi piak biir Sekaria. Ki kpanbar na tan tur
yaak, ki niib na jaat Sekaria tana, Yenjiantu ŋasaakak na dindonjouk ni, ki kpiu.
22 Kpanbar Joas din tamm Sekaria baa Jehoyada toonŋana nba ki u din tun ki turɔ
nawa, ŋaan te ki bi kpii Sekaria. Sekaria nba kpenn yoo nba, ki u yet a, "Yennu n la yaa
tun linba na, ki dat i tuba."

Biaŋinba ki Joas naan gbenn

23 Piar nba piat yoo nba, ki Siria kunkɔnkɔnna lek Juda nan Jerusalem teeb, ki kpii
tɔɔndamm na kur, ki jii mɔkint bonchiann ki saan nann Damaskus.
24 Siria kunkɔnkɔnna na din waar, ŋaan Yennu-e din te ki bi nyann Juda kunkɔnkɔnna
nba yab na, kimaan Juda teeb din yêt bi yeejamm Yomdaanɔ Yennu-wa. Linba na paake
te ki kpanbar Joas din la tubdatu.
25 Siria kunkɔnkɔnna din tan nyikin kɔnn na, ŋaan sɔɔ Joas la daŋ bonbiir. U saakab
banlee din bɔr lor u paak, ki kpiiu dɔɔnu ni, ki jiin pann, waa din kpii manntɔɔ Jehoyada
bija na paak. U din kpo, ki bi piiu Defid doo ni, ŋaan bi din ki piiu kpanbara kaat ni
kaa.
26 Binba din lor u paak na din tee Sabab, ki u naa tee Simeaf ki nyii Amonn booru ni,
nan Jehosabad, ki u naa tee Simrif, ki nyii Moab booru ni.

27 Makperii na kur be kpanbara barkperii gbouŋ ni, ki tee kpanbar Joas bonjai labaar,
nan Yennu sɔkiniinba maan nba kur pak ki jiin Joas po, nan biaŋinba ki u ŋamm maa
Yenjiantu ŋasaakak. Li poor po ki u bija Amasia set u seenu ni ki dii naan.

25

Ki jiin Juda kpanbar Amasia po
(2 Kpanbara 14.2-6)

1 Amasia din tee bina piinlee nan ŋanŋmue ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
piinlee nan ŋanyia. U naa din tee Jehoadinn-e ki nyii Jerusalem.
2 Amasia din tuun linba ŋan ki teen Yennu, ŋaan u din ki jii u par kur ki tur Yennu.
3 Amasia nba din kar u naan kok paak ki la paŋ ki gbenn yoo nba, ki u soor saakab
nba din kpii u baa na, ki kpiib.
4 U din ki kpii bi waas, ŋaan tun biaŋinba ki Yennu senn, ki li be Moses sennu gbouŋ
ni na a, “Bi daa kpi bibaa, u bik toonbiit paaki, ki bia daa kpi bik, u baa toonbiit paaki;
nirɔ saa kpo toonbiit nba ki u mɔŋ tun na paake.”

Biaŋinba tɔb faa Edom teeb
(2 Kpanbara 14.7)

5 Ki kpanbar Amasia tikir Juda booru nan Benjaminn booru jab kur, ki taamm, ki bi
tee kunkɔnkɔnna koonn koonn, nan baa nyii bi naakuut ni biaŋinba na. U din gann
saakab ki bi gorii koonn koonn, siab tee jab tusir tusir, ki leeb gorii jab kobik kobik. Niib
na din tee binba dii bina piinlee-lee koo ki gar nnae, ki bi taan ki tee jab tusaa kobii
ŋantaa. Bi din tee kunkɔnkɔnna nba ki bi gannib, ki bi teen siir nan tɔbe. Bi din tumii
ki mi kpana nan naagbankɔŋa dianu.
6 U bia din saan jɔɔn Israel kunkɔnkɔnna tusaa kobik ki pukin, ki pa salimpeena ki li
kpaiu tee nan karwanta baajii piinna na bi paak.
7 Ŋaan ki Yennu sɔkinii sɔɔ saan kpanbar na boor ki yetɔ a, “Chanbaa, a daa jikit
Israel kunkɔnkɔnna na ki saa nammi. Yennu ki be nan kunkɔnkɔnna nba nyii niigaŋ
po yent ni na.
8 A sii dukii nan bi saa taan a po ki a la paŋ tɔb ni, ŋaan Yennu-e mɔk yiikoo ki te ki
nirɔ laat nyannu, ki bia kɔŋit, ki u saa te ki a datai na n nyanna.”
9 Ki Amasia boi Yennu sɔkinii na a, “Ŋaan salimpeena nba ki n dɔŋ pa Israel teeb paak
na?”
Ki Yennu sɔkinii na jiin a, “Yennu saa fit pa jiina ki lin gar nna.”
10 Ŋanne Amasia yet kunkɔnkɔnna nba ki u jɔɔmm na, a bii kun. Linba na paak ki bi
ŋmat kun, ŋaan ki bi wutoa doo bonbiir Juda teeb paak.
11 Amasia din chee par ki jii u kunkɔnkɔnna ki saan namm Yaarin Baauk ni. Leŋe ki
bi saa kɔn ki kpii Edom kunkɔnkɔnna tusaa piik,
12 ki bia soor siab foot tusaa piik, ki doo namm jɔɔr nba be Sela doo ni na, ki saa tutib
ki sikin jɔyirin, ki bi baa tana paak ki kpo.
13 Yoo nba na paak, ki Israel kunkɔnkɔnna nba ki Amasia bo ki sak ki bi lakin saan
tɔb na lek Juda teeb doi nba be Samaria nan Bef Horonn sinsuuk ni na, ki kpii niib tusaa
ŋantaa, ŋaan fat mɔkint bonchiann.
14 Amasia nba kɔn nyann Edom teeb ki jen yoo nba, ki u jen nan bi yenbis, ki bir ki
jiantirib, ki bia jokit bonnunubit ki teemm.
15 Linba nae din donn Yennu wutoor. Li paak, ki u tun u sɔkinii, Amasia boor, ki sɔkinii
na saa boiɔ a, “Bee teen ki a jiantir yennii nba bo ki fit tinn bi tiɔŋ niib a nuu ni na?”
16 Ki Amasia jiin yiama ki yet a, “Bia yooe ki ti jiia ki a tee kpanbar kpaantɔɔ? Ŋminin,
nna-i kaa, n saa te ki bin kpia.”
Ki sɔkinii na tan ŋmint na, ŋaan yet a, “Mɔtana, n ji mi nan Yennu lor a wun biirae,
kimaan faa tun linba na, ki bia yêt n kpaanii na.”

Biaŋinba tɔb faa Israel teeb
(2 Kpanbara 14.8-20)

17 Juda kpanbar Amasia nan u saakab din lor kɔnn nan Israel teeb. U din tun toomiie
Israel kpanbar Jehoas boor, wunba din tee Jehoahas bija, ŋaan tee Jehu yaaboonn na.
Amasia din fɔɔ kɔnfɔɔt, ki loon bin kɔn.
18 Ki Jehoas jiin mɔmaan na ki tur Amasia a, “Sian yoo dinn ki Lebanonn kunkona
ni kunkoŋ tun toomii kpek boor, ki yet a, ‘Jiin a bipoo ki tur n bija, ki wun kɔɔnɔ.’ Ki
muuk ni bonkobuk gaar ki ŋmaa kunkoŋ na ki bir tiŋ ni.

19 Mɔtana, Amasia, fine dont a mɔŋ nan a kɔn nyann Edom teeb na, ŋaan n kpaana
nan a biar kii be ŋaak ni. Bee teen ki a kpaan daamii nba saa baar nan biiru fin nan a
niib paaki?”
20 Ŋaan ki Amasia yêt ki ki gbiint turɔ. Li din tee Yennu lore nan Amasia n la biiru,
kimaan waa din jiantir Edom teeb yenbis na paak.
21 Ŋanne Israel kpanbar Jehoas din saan tɔb ki kɔn nan Juda kpanbar Amasia. Bi din
took leeb Bef Semes-e ki li be Juda tiŋ ni.
22 Bi din nyann Juda kunkɔnkɔnna, ki bi chiar kun bi ŋei ni.
23 Kpanbar Jehoas din soor Amasia ki saan nanɔ Jerusalem, ki saa bet doo na joonn
nba nyii Efraim Tammɔb boor, ki saa tuu Lɔtik Tammɔb boor na, ki li fɔkint teen nan
taakaabii kobii ŋanlee nawa.
24 U din jii salimmɔna nan salimpeena nba kur be Yenjiantu ŋasaakak na ni, nan
ŋasaakak maŋ ni bona nba ki Obed Edom yaaboona din guu na, nan kpanbar ŋaak
mɔkint, ki bia soor siab ki kun namm Samaria.
25 Israel kpanbar Jehoas kuun poorpo, ki Juda kpanbar Amasia be u manfoor ni bina
piik nan ŋanŋmu.
26 Toonlia nba kur pukin ki Amasia tun, laa nyii u naan pinpiik ki saa tuu li joontu, li
sɔb be Juda nan Israel kpanbara barkperii gbouŋ ni.
27 Laa nyii sakir nba ni ki Amasia din yêt Yennu jiantii na, bi din lor lorbiiuk u paak,
Jerusalem doo ni. U din chiar saan Lakis, ŋaan u datai na lek din wei ki saa kpiiu leŋa.
28 Bi din paan u gbanant taamm paake, ki jiiu saan nanɔ Jerusalem, ki saa piiu
kpanbara kaat ni, ki li be Defid doo ni.

26

Ki jiin Juda kpanbar Yusia po
(2 Kpanbara 14.21-22; 15.1-7)

1 Tɔn, Juda niib kur din gann Yusia-e, wunba tee binpiik nan ŋanloob bik, ki dinnɔ
naan, ki u set u baa seenu ni.
2 (Amasia kuun poor poe ki Yusia fat Elaf, ki ŋamm maa doo maŋ.)
3 Yusia din tee bina piik nan ŋanloobe ki dii naan, ki kar Jerusalem bina piinŋmu nan
ŋanlee. U naa din tee Jekolia-e, ki nyii Jerusalem.
4 Yusia din tun linba ŋan, ki li penn Yennu par, nan u baa Amasia nba din tun biaŋinba
na.
5 Yoo nba ki Sekaria din be ki wannɔ ki jiin Yenweiu po na, ki u waa Yennu fanu, ki
Yennu teen piisin u paak.
6 Yusia din faa tɔb nan Filistia teeb, ki bet doi nba na joona: li doie tee Gaaf nan Jamnia
nan Asdod. U din maa doi nba ki joona lintir na ki kpian Asdod nan Filistia dolia.
7 Yennu din sommɔ ki u fit nyann Filistia teeb, nan Arab teeb nba kɔɔ Gur Baal na,
nan Meun teeb na.
8 Amonn teeb din baar nan bi jiauŋ ki tur Yusia, ki u la paŋ bonchiann ki li te ki u
sann mɔɔnt ki saa baar Ijipt gbaa.
9 Yusia din maa difoot Jerusalem doo ni, ki li be Lɔtik Tammɔb boor nan Baauk
Tammɔb boor, nan siaminba ki joonn na gɔnt.
10 U bia din maa difoot kunkoouk paak, ki bia lukir gbeet bonchiann, kimaan u din
mɔk bonkob-buruŋ, ki bi be yonbaa po, kunkonbis ni nan paanu ni. Waa din loon kpaab
maan na paake teen ki u din chekint niib na, a bii buur tilontii, kunkona tiŋ na ni, kii
ko tinii nba mɔk koorin na ni.
11 Ŋɔɔ Yusia din mɔk kunkɔnkɔnna nba mi kɔnn fanu, ki teen siir nan tɔb. Bi
gbansɔbira din tee Jeyel nan Maaseya, ŋamme din dia bi kann gbouŋ, ki Hanania, wunba
din tee kpanbar ŋaasaakab na yenɔ, tee bi saakɔɔ.
12 Niib nba din tee ŋei saakab ki gorii kunkɔnkɔnna na din tee tusaa ŋanlee nan kobii
ŋanloob.
13 Kunkɔnkɔnna nba ki ŋei saakab goriib na din tee tusaa kobii ŋantaa nan tusaa
ŋanlore nan kobii ŋanŋmu, ki tee kunkɔnkɔnna nba saa fit taan kpanbar po ki kɔn nan
u datai.
14 Kpanbar Yusia din tur u kunkɔnkɔnna naagbankɔŋa, nan kpana, nan kutfokirii,
nan tɔb liatgbakita, nan tɔrbana nan peenii, nan naaluubuk tana.
15 Ki saauk damm nba be Jerusalem doo ni ŋamm jatiat nba ki nirɔ sii fit be difoot
paak, nan doo na joona gungɔnt paak, ki dia tɔ peenii, ki bia jaat tangbeŋa. U sann din
mɔɔnt tiŋ na kur po, ki u ŋamm la paŋ, kimaan sommir nba ki u la Yennu boor na paak.

Biaŋinba ki Yusia la tubdatu, u dont-n-mɔŋ paak

16 Yoo nba ki Yusia la paŋ na, ki u donn u mɔŋ, ki Yennu sikinɔ. U din yêt Yennu mɔb,
ki kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak na ni ki joo bonnunubit maruŋ binbintir na paak.
17 Ki Yennu manntɔɔ Asaria, nan mannteeb banniin, binba paar ki bia mɔk para na
wei kpanbar na poor,
18 a bin gɔɔrɔ. Bi din yetɔ a, "Yusia, a ki mɔk yiikoo nan fin joo bonnunubit ki tur
Yennu, see mannteeb nba nyii Aarɔnn maaru ni na, ŋamme ki Yennu ŋammib a bii
tuun nna. Seetir kasii boor nna. A tun biir ti Yomdaanɔ Yennu-wa, ki a ji kan ban la u
piisin."
19 Ki Yusia see Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki kpia bonnunubit binbintir na, ki dia sipiak
a wun joo bonnunubit. U wutoor din doo mannteeb na paak, ki li taakpaak ni, ki gbanant
paak yiaryoonn soor u yugbiar.
20 Asaria nan mannteleeb na ji biar see ki gorii kpanbar na yugbiar, ki jaŋmaanii
mɔkib. Bi din mukisɔ a wun nyi Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki u mɔŋ koor a wun nyi,
kimaan Yennu dat u tubira.
21 Kpanbar Yusia yiaru na paak, ki u din be jakint ni nan u kuun. U ji din ki fit kɔɔ
Yenjiantu ŋasaakak na ni. U din be u mɔŋ ŋaak nie, ki ki tuun siar, ŋaan ki u bija Jotam
dia digbann na.
22 Yennu sɔkinii Aisaya, wunba tee Amos bija na, din sɔb linba kur ki kpanbar Yusia
tun yoo nba ki u kar naan kok paak na.
23 Yusia din kpo, ki bi piiu baa din pii kpanbara tiŋ nba na nie, kimaan u yiaryoonn
na paak ki bi din ki fit piiu kpanbara kaat ni. Ki u bija Jotam set u seenu ni ki dii naan.

27

Ki jiin Juda kpanbar Jotam po
(2 Kpanbara 15.32-38)

1 Jotam din tee bina piinlee nan ŋanŋmue ki dii naan, ki kar Jerusalem bina piik nan
ŋanloob. U naa sanne din tee Jerusa, ki u tee Sadok bipoo.
2 Jotam din tun linba ŋan ki tur Yennu nan u baa Yusia nba din tun biaŋinba na. Ŋɔɔ
ŋarin din ki kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni ki joo bonnunubiti. Niib na ŋarin lek din ŋamii
ki tuun toonbiite.
3 Jotam din ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak niigaŋ po tammɔb, ki bia tun toongbeŋir
ki ŋamm Jerusalem bɔkir nba ki bi yi Ofel na joonn paak,
4 ki maa doi Juda kunkona paak, ki maa joonfoot nan difoot muuk ni.
5 Ŋɔɔ Jotam bia din kɔn nan Amonn kpanbar nan u kunkɔnkɔnna ki nyannib, ki miab
ki bi pa jiauŋ ki teenɔ, ki saa tuu bina ŋantaa. Amonn teeb din pa salimpeena ki li kpaiu
teen nan karwanta baajii piinna na, nan boroboro dii baajii tusaa piinlee nan ŋanŋmu,
nan dimɔnii baajii tusaa piinlee nan ŋanŋmu.
6 Jotam din laat paŋ ki pukii, kimaan u din gaar u Yomdaanɔ Yennu maan fanu.
7 Bonlia nba pukin Jotam naan yoo, ki tee u tɔbii nan toonlia nba ki u din tun, li sɔb
ki be Israel nan Juda kpanbara barkperii gbouŋ ni.
8 Jotam din tee bina piinlee nan ŋanŋmue ki dii naan, ki kar Jerusalem bina piik nan
ŋanloob.
9 Jotam din kpo, ki bi piiu Defid doo ni, ki u bija Ahas set u seenu ni ki dii naan.

28

Ki jiin Juda kpanbar Ahas po
(2 Kpanbara 16.1-4)

1 Ahas din tee bina piinlee-e ki dii naan, ki kar Jerusalem ki dia Juda tiŋ bina piik nan
ŋanloob. U din ki gaar u yeeja Defid binbeŋ, ŋaan tuun linba ki ŋan, ki biir Yennu,
2 ki gaar Israel kpanbara binbeŋ, ki ŋamm kutyenbis ki li tee Baal ninnauŋ,
3 ki jokin bonnunubit, Hinom baauk ni, ki bia fit jikit u tiɔŋ bonjai ki mann mujoonu
maruŋ ki teen tingbana, ki tokii niib nba ki Yennu ber nyinnib tiŋ nba ni ki Israel teeb
kɔɔ na binbeŋ.
4 Ahas din mann maruŋ, ki jokin bonnunubit tingbanjiantboa, nan kunkona paak, nan
tiinii nyaka.

Biaŋinba ki Siria teeb nan Israel teeb faa Juda teeb tɔb
(2 Kpanbara 16.5)

5-6 Kpanbar Ahas nba din tun yanbɔmm na paake ki u Yomdaanɔ Yennu te ki Siria
kpanbar kɔn nyannɔ, ki soor Juda teeb bonchiann ki saan namm Damaskus, ki teemm
yommii. Yennu bia din te Israel kpanbar Peka, wunba tee Remalia bija na, kɔn nyann

Ahas, ki kpii Juda kunkɔnkɔnna tusaa kobik nan tusaa piinlee, dayennkɔɔ ni. Bi
yeejamm Yomdaanɔ Yennu-e din te linba na baarib, kimaan Juda teeb na din nyik Yennu
jiantiiwa.
7 Israel kunkɔnkɔnnɔ nba ki bi yiu Sikri na din kpii Ahas bija Maaseya, nan kpanbar
ŋaasaakɔɔ nba tee Asrikam, nan Elkana, wunba waa paa kpanbar paak na.
8 Juda teeb na lek din tee Israel nikpiimme, ŋaan ki Israel kunkɔnkɔnna din soor bi
poob nan bi waas tusaa kobii ŋanlee, ki teemm yommii, ki jiib pukin bona bonchiann
nba ki bi fat na po, ki saan namm Samaria.

Ki jiin Yennu sɔkinii Oded po

9 Yennu sɔkinii din be ki bi yiu Oded, ki u kɔɔ Samaria doo ni. U din chet Israel
kunkɔnkɔnna nba ŋmat kun Samaria nan Juda teeb nba tee yommii na, ki bi yaa bin
kɔɔ doo ni, ki u yetib a, "I yeejamm Yomdaanɔ Yennu donn wutoor Juda teeb paak, ki
te ki i kɔn nyannib, ŋaan u ji tan la yaa kpiib bonchiann biaŋinbawa.
10 Ki mɔtana ki i bia loon yin jii Jerusalem nan Juda jab nan poob ki teemm i yommii.
I ki mi nan i mun bia tun biite na ki biir i Yomdaanɔ Yennu-u?
11 Gbiintir! Yommii nba na tee i ninjamm nan i niipoobe. Ŋaant ki bii saa, nna-i kaa,
Yennu saa donn wutoor ki dat i tuba-a."
12 Ŋanne ki Israel tɔɔndamm banna nba nyii Efraim booru ni, ki tee Asaria, ki u tee
Jehohanann bija, nan Berekia, ki u tee Mesilemof bija, nan Jehiskia, ki u tee Salum bija,
nan Amasa, ki u tee Hadlai bija na, mun bia din ki sak linba ki kunkɔnkɔnna tun na.
13 Bi din yet a, "I daa baat nan yommii na doo na ni. Ti tun biir Yennu ki ŋaan ki u
wutoor doo ti paak, ki li jaŋ nan wun dat ti tubawa; mɔtana i loon yin tun biite ki pukin
ti tubdatu."
14 Ŋanne ki kunkɔnkɔnna na jii yommii nan bona nba ki bi fat na, ki tur niib na nan
bi saakab.
15 Bi din gann jab banna na, a bii teen yommii na liant ki lii nyi bona nba ki bi fat
na ni. Bi din turib liant nan taasaat, ki bi lia ki bia piir, ki turib jeet nan nyun, ki bi di
gboot, ki turib olif tiinii kpan ki bi maant bi fiat. Binba din baŋ ki kan fit somm na, bi
din jakimm bonii paake, ki jii yommii na kur ki ŋmat namm Jeriko, ki li be Juda teeb
yent ni, ki tee kaatii doo. Ŋanne ki Israel teeb na jii din ŋmat kun Samaria.

Biaŋinba ki kpanbar Ahas boi Asiria teeb sommir po
(2 Kpanbara 16.7-9)

16-17 Edom teeb din lek Juda teebe ki soor bi niib ki teemm yommii. Ŋanne kpanbar
Ahas din boi Asiria kpanbar Tiglaf Pileser a wun sommɔ.
18 Li yoo ki Filistia teeb lek doi nba be yonbaa po kunkonbis paak, nan Juda niidiitu
po yakir na. Bi din fat doi nba na: ŋanne tee Bef Semes nan Aijalonn nan Gederof, ki
bia fat Soko nan Timna nan Gimso doi nan bi digbanbis, ki kar leŋ, ki li teen bi doi.
19 Juda kpanbar Ahas nba din ton nan u niib, ki bia yêt Yennu sennii na paake ki
Yennu te daamii baar Juda teeb paak.
20 Ki Asiria kpanbar Tiglaf Pileser nba bo saa somm kpanbar Ahas na, ki u ŋmat u
paak nan daamii.
21 Ŋanne kpanbar Ahas nyinn salima nba be Yenjiantu ŋasaakak ni na, nan salima
nba be naan ŋaak, nan salima nba be niib na saakab ŋei ni na, ki jii tur Asiria kpanbar,
ŋaan linba na lek din ki sommɔ.

Ki jiin kpanbar Ahas yanbɔmm po

22 Yoo nba ki kpanbar Ahas daamii din pukin na, ŋaan u lek din ŋamii tuun biite ki
teen Yennu.
23 U din mann maruŋ ki tur Siria tingbana nba din nyannɔ na, ki u yet a, "Siria
teeb tingbana nba sommit Siria kpanbara na, mi-i munii mann maruŋ ki turibi, bi saa
sommima," ŋaan linba nae din sikin ŋɔɔ nan Israel teeb tiŋ ni.
24 Ahas bia din taan Yenjiantu ŋasaakak kasii bona kur ki yeer yeer, ki kpar li gana,
ki bia maa tingbana binbinta sɔnjokpinii, Jerusalem doo kur po,
25 ki maa tingbanjiantboa Juda digbangbeŋa ni, nan digbanbis kur ni, siaminba ki
bonnunubit sii jokin ki teen siab yennii. U din tun linba nae, ki li te u yeejamm
Yomdaanɔ Yennu donn wutoor u paak.
26 Toonlia nba ki u din tun u naan yoo, laa nyii u pinpiik ki tan tuu li joontu, sɔb ki be
Juda nan Israel kpanbara barkperii gbouŋ ni.
27 Kpanbar Ahas din kpo, ki bi piiu Jerusalem, ŋaan bi din ki piiu kpanbara kaat ni.
Ki u bija Hesekia set u seenu ni ki dii naan.

29

Ki jiin Juda kpanbar Hesekia po
(2 Kpanbara 18.1-3)

1 Hesekia din tee bina piinlee nan ŋanŋmue, ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
piinlee nan ŋanyia. U naa sanne din tee Abija, ki tee Sekaria bipoo.
2 Hesekia din tun linba ŋan ki penn Yennu par, nan u yeeja kpanbar Defid nba din tun
biaŋinba na.

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak na ŋammu po

3 Binn na ni sinsinn ŋmaarik nba Hesekia din dii naan na, u din ŋamm loot Yenjiantu
ŋasaakak tammɔie ki ŋammir.
4 U din taan mannteeb nan Liifai teebe, Yenjiantu ŋasaakak yondo po dindonjouk na
ni ki pak namm,
5 ki yet a, "Liifai teeb, gbiintir man, ii ŋamm i mɔŋ ki bia ŋamm i yeejamm Yomdaanɔ
Yennu ŋasaakak na mɔtana, ki nyinn bona nba kur mɔk biit ki be ŋasaakak na ni.
6 Ti yeejamm din ki wei ti Yomdaanɔ Yennu, ŋaan tun linba ki ŋan ki biir u par. Bi
din nyikɔe, ki lek bi numm, ki tur kpinkpaar siaminba ki bi jiantirɔ na.
7 Bi din loon ŋasaakak na tammɔie, ki bia kpeen fita na, ki ji ki jokin bonnunubit na,
ki bia ki jokin maruŋ Yenpiinii na, ŋamm Israel teeb Yenjiantu ŋasaakak na ni.
8 Li paak, ki Yennu wutoor doo Juda nan Jerusalem teeb paak, ki waa tun linba ki
turib jek sɔɔ kur ki kɔɔmm jaŋmaanii, ki i mi linba na fanu.
9 Bi din kpii ti yeejamm tɔb ni, ŋaan soor ti poob nan waas ki teemm yommii.
10 "Mɔtana, n ji loon mii mɔk mɔlor nan timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu-e, ki lin te
ki u daa dont wutoor nanti.
11 N waas, i daa biir yoo jikii. Yimme ki Yennu gann, a yii jokin bonnunubit kii teenɔ,
kii bia kii ŋmakitir niib ki bii jiantirɔ."
12-14 Liifai teeb nae din be toona maŋ ni:
Binba nyii Kohaf naakuuk ni tee Mahaf, ki u tee Amasai bija,
nan Joel, ki u mun tee Asaria bija.
Binba nyii Merari naakuuk ni tee Kis, ki u tee Abdi bija,
nan Asaria ki u mun tee Jehalelel bija.
Binba nyii Gersonn naakuuk ni tee Joa, ki u tee Sima bija,
nan Edenn, ki u mun tee Joa bija.
Binba nyii Elisafann naakuuk ni tee Simri nan Jewel.
Binba nyii Asaf naakuuk ni tee Sekaria nan Matania.
Binba nyii Hemann naakuut ni tee Jehuel nan Simei.
Binba nyii Jedutunn naakuuk ni tee Semaya nan Yusiel.
15 Jab nba nae din yiin bi ninjamm Liifai teeb, ki bi kur ŋamm bi mɔŋ. Bi din kɔɔ
Yenjiantu ŋasaakak na ni ki ŋammir, nan kpanbar nba yetib, ki li tee Yennu sennu nba
wann biaŋinba na.
16 Mannteeb na din kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak na nie a bin ŋammir. Bi din nyinn bona
nba kur be ŋasaakak na ni ki ki teen kasii, ki bir dindouŋ ni. Ki Liifai teeb na nyinn li
kur doo na kpiŋ, ki lu Kidronn baauk ni.
17 Bi din piin ki ŋamii ŋmaasinsinn pinpiik daare, ki li tan baat daaŋanniin daar na, ki
bi ŋamm jiantu ŋasaakak, nan li tammɔkɔɔkir niwa, ki bia jii daaŋanniin ki ŋamm tun
ŋasaakak na nɔɔk ni. Ki ŋmaarik na daapiik nan ŋanloob daar, ki bi gbenn ŋasaakak
na ŋammu toonn.

Baa jii jiantu ŋasaakak na ki jiin tur Yennu biaŋinba

18 Liifai teeb na din saan nan mɔmaan nae ki wann kpanbar Hesekia a, "Ti ŋamm
Yenjiantu ŋasaakak na ki gbenna, li binbintir nba ki bi sii jokin maruŋ Yenpiinii, nan li
bona kur, nan teebul nba ki bi sii paa kasii boroboro, nan li bona kur.
19 Ti bia ŋamm kɔɔn bona nba ki kpanbar Ahas din nyinnir yoo nba ki u din ki waa
Yennu na, ti ŋamm jiin tur Yennu-wa. Li kur be Yennu maruŋ binbintir na tɔɔnn."
20 Laa yent sanyapob ni, ki kpanbar Hesekia taan doo na tɔɔndamm kur, ki bi saan
Yenjiantu ŋasaakak na ni.
21 Bi din baar nan naajai banlore-e, nan pejai banlore, nan pegana banlore, nan bujai
banlore, a bin mann maruŋ ki lin nyinn kpanbar ŋaaniib biit nan Juda teeb biit, ki bia
ŋamm ŋasaakak na. Kpanbar na din yet mannteeb nba tee Aarɔnn yaaboona na, a bin
jii bonkobit na ki mann maruŋ, binbintir na paak.
22 Mannteeb na din kpii naajai nae sinsinn, ki wei paan pejai, ki joont pegana na, ki
jii maruŋ na kur sɔn, ki mii binbintir na paak,

23 ki tan joont jii bujai nba saa nyinn biit na, ki saan nann kpanbar na boor, nan niib
na boor, ki bi paan bi nii buunii na paak.
24 Mannteeb na ji din kpii buunii nae, ki kpaar bi sɔn mɔɔn binbintir na paak, ki li tee
maruŋ nba saa nyinn niib na biit, kimaan kpanbar na din senn nan bin mann mujoonu
maruŋ, nan yanbɔmm maruŋ, ki lii tee Israel teeb kur paak.
25 Kpanbar na din wei sennu nba ki Yennu tur u sɔkinii Gaad nan u sɔkinii Natann,
ki bi din wann kpanbar Defid nae, ki senn Liifai teeb ŋasaakak na ni, ki bi dia naatuna
nan duunii nan kɔna.
26 Bonmumɔɔt nae, ki kpanbar Defid din te ki bi dia jiantir Yennu. Mannteeb mun bia
din be leŋ nan bi naatuna.
27 Hesekia din tur mɔb a bin mann mujoonu Yenpiinii maruŋ binbintir na paak. Yoo
nba ki maruŋ na piin na, ki yanyinna mun yiin yanii, ki naatunpebira peeb naatuna, ki
bi bia faa bonfifaat ki dontir Yennu.
28 Ki binba kur be leŋ taan ki jiantir Yennu, ki bia yiin yanii, ki bonfifaat kur faa tee-e
nan maruŋ na nba tan dii muu boont.
29 Ŋanne ki Hesekia nan niib na kur gbaan tiŋ ni ki jiant Yennu.
30 Kpanbar Hesekia nan u saakab din yet Liifai teeb a bii yiin kii dontir Yennu, donta
yanii nba ki kpanbar Defid nan Yennu sɔkinii Asaf din sɔb na. Ki sɔɔ kur yiin nan
kpinkpamjaann, ki gbaa tiŋ ni ŋaan jiantir Yennu.
31 Ki Hesekia yet niib na a, “Mɔtana nba ki i ji ŋamm i mɔŋ ki yeen na, baat nan marint
nan niipoturu piinii ki tur Yennu.” Niib na din sak ki baar nan marint nan niipoturu
Yenpiinii, ki siab jii bi yanbɔɔt ki baar nan mujoonu Yenpiinii ki pukin.
32 Bi din baar nan naajai piinlore, nan pei kobik, nan pegana kobii ŋanlee, ki li tee
mujoonu piinii ki teen Yennu.
33 Niib na bia din baar nan naajai kobii ŋanloob, nan pei tusaa ŋantaa, a bin mann
maruŋ, ki bin di.
34 Mannteeb nba din ki yab ki saa fit kɔt bonkobit na kur na, ki Liifai teeb sommib ki
bi tun bi toona ki gbenn, ki sɔɔ ki mannteleeb mun ŋamm bi mɔŋ ki pukina. Liifai teeb
na nunii din tuu mɔn bi mɔŋ ŋammu paak ki gar mannteeb nunii nba mɔn biaŋinba.
35 Yenpiinii nba din tuu jokin li kur muu na, li din tee mannteeb toonne nan bin joo
marint maŋ muu, nan kpapana nba saa nyi nant nba ki niib saa ŋman na ni, ki bia
kpaar daan nba ki bi baar nann ki pukin mujoonu Yenpiinii na po ki mɔɔn.
Nna bannue ki Yenjiantu ŋasaakak ni jiantii ŋamm fiir.
36 Kpanbar Hesekia nan niib na din mɔk parpeenn, kimaan Yennu nba sommib ki bi
tun linba na yian yian na paak.

30

Ki jiin yukitgar jaamm siir teenu po

1-3 Niib na din ki fit dii yukitgar* tiaru jaamm ŋmaasinsinn nba tee li sakir na ni,
kimaan mannteeb nba din ŋamm bi mɔŋ li yoo din waar, ki niib bia din ki taan Jerusalem
ki yabi. Li paak ki kpanbar Hesekia nan u saakab, nan Jerusalem doo ni niib kur lor nan
bin di jaamm na ŋmaarii ŋanlee ni, ki kpanbar na tun toomii ki wann Israel nan Juda
niib kur. U din kpaa numm Efraim nan Manase booru yentnba paake, ki turib gbant, a
bin baar Yenjiantu ŋasaakak ni, ki di Yukitgar tiaru jaamm, ki baakit ŋamm Israel teeb
Yomdaanɔ Yennu.
4 Ki kpanbar nan niib na mɔk parpeenn nan bi lor na.
5 Ŋanne ki bi yiin Israel booru kur, laa nyii Dann yent ki li be niigaŋ po, ki saan tuu
Beerseba ki li mun be niidiitu po, a bin baar Jerusalem, kii yab ki gar baa tuu taant
biaŋinba na, ki di Yukitgar tiaru jaamm, nan sennu nba tee biaŋinba na.
6 Kpanbar na nan u saakab din tur mɔb, ki bi lin Israel nan Juda tiŋ kur po nan gbant,
ki baantib ki yet a:
“Israel teeb, yimm nba nyii Asiria nikpinu na ni na, mɔtana jenin man Yennu nba tee
Abraham nan Aisak nan Jakɔb Yomdaanɔ na boor, ki u saa jen i boor.
7 I daa tee nan i yeejamm nan i nileeb Israel teeb nba tee na, binba din nyik bi
Yomdaanɔ Yennu na. U din dat bi tuba bonbiir nan yaa laat biaŋinba na.
8 I daa tee tubkangbata nan baa din tee biaŋinba na, ŋaan ii saak Yennu mɔb. Baat
man Yenjiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na ni, linba ki i Yomdaanɔ Yennu teen kasii
yaayoo siiyoo, ki jiantɔ, ki u wutoor ji daa do i paaki.

* **30:1-3 30.1** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

9 Li-i tee ki i baar Yennu boori, ŋann niib nba jii i nikpiimm ki yaat namm ki teemm
yommii na, bi sii mɔk ninbatinu namm, ki ŋaan bin kun bi doo ni. I Yomdaanɔ Yennu
mɔk burchint nan ninbatinu, ki li-i tee ki i baar u boori, u saa gaariwa.”
10 Toomii na din saan doi nba kur be Efraim nan Manase booru yent ni na, ki saan
dian niigaŋ po booru nba tee Sebulunn na, ŋaan niib na din tuu laabe ki sarikitib,
11 ŋaan siab lek din nyii Aser nan Manase nan Sebulunn booru ni, ki sikin bi mɔŋ ki
saan Jerusalem-a.
12 Yennu bia din maan Juda teeb para, ki te bi mɔk mɔtaauk ki saak u mɔb, ki bia gaan
kpanbar nan u saakab na maan.

Ki jiin Yukitgar tiaru jaamm dinu po

13 Niib din yab bonchiann ki taan Jerusalem ŋmaarii ŋanlee ni, a bin di boroboro nba
kaa datiŋ na jaamm.
14 Bi din nyinn tingbann marint binbinta kur nba be Jerusalem, ki bi din tuu mann
maruŋ ki bia jokin bonnunubit li paak ki teen tingbana na, ki lu Kidronn baauk ni.
15 Ki li ŋmaarik dapiik nan ŋanna daar, ki bi kpii pegana nba tee Yukitgar tiaru maruŋ
yar, ki mannteeb nan Liifai teeb nba be jakint ni na dii fei bonchiann, ki ji din ŋamm bi
mɔŋ ki saa fit mann mujoonu maruŋ, Yenjiantu ŋasaakak na ni.
16 Bi din set bi sinsetboa Yenjiantu ŋasaakak na ni, nan biaŋinba ki Yennu nirɔ Moses
sennu gbouŋ wann na. Liifai teeb na din jii maruŋ na sɔn ki tur mannteeb, ki bi mii
mii binbintir na paak.
17 Niib na bonchiann nba din be jakint ni, ki ki fit kpii Yukitgar tiaru jaamm pegana
na, ki Liifai teeb din sommib ki kpii pegana na ki tur Yennu.
18 Niburuŋ na ni siab nba tee Efraim booru, nan Manase booru, nan Isakar booru, nan
Sebulunn booru na, din ki ŋamm bi mɔŋ fanu nan sennu nba wann biaŋinba na, ŋaan
dii Yukitgar jaamm na, ki Hesekia miar Yennu bi paak ki yet a,
19 “Yennu nba tee ti yeejamm Yomdaanɔ, fin nba tee ŋant daanɔ na, nyikin chab damm
nba jiantira nan bi para kur na, nan baa lek be jakint ni na gbaa.”
20 Ki Yennu gbat Hesekia miaru, ki nyik chab niib na biit, ki ki biirib.
21 Israel teeb nba din taan be Jerusalem na din jii daaŋanlore ki dii boroboro nba ki
mɔk datiŋ jaamm nan kpinkpammuk, ki daar n tuu daar kur ki Liifai teeb nan mannteeb
tuu dont Yennu nan bi paŋ kur.
22 Hesekia din kpakitir Liifai teeb na kur, binba din jii dudukŋant ki ŋmakitir ki bi
jiantir Yennu na. Bi din ji daa ŋanlore ki di jeet bɔkitir nba ki bi turib na, ki bia tur
weinanleeb Yenpiinii, ki pak Yennu nba tee bi yeejamm Yomdaanɔ na.

Ki jiin Yukitgar jaamm dinu munlee po

23 Ki niib na kur lor nan bin di jaamm na daaŋanlore ki pukin. Ki bi ŋamm jii
daaŋanlore ki dii jaamm na nan kpinkpammuk.
24 Kpanbar Hesekia din tur naajai tusir nan pei tusaa ŋanlore, a niib na n kpi ki di,
ki u saakab na mun bia tur naajai tusir nan pei tusaa piik. Mannteeb bonchiann din
ŋamm bi mɔŋ ki be fanu.
25 Ŋanne ki sɔɔ kur mɔk parpeenn; li Juda niib, nan mannteeb, nan Liifai teeb, nan
niib nba nyii niigaŋ po yent, nan boorganu nba kar Israel nan Juda yent ni na.
26 Jerusalem doo kur din gbee nan parpeenne, kimaan linba na booru daa ki ban
teenii, laa nyii kpanbar Solomonn nba tee Defid bija na yoowa.
27 Ki mannteeb nan Liifai teeb na set ki miar Yennu piisin po niib na paak, ki bi miaru
na baar u boor Yendɔuŋ ni, ki ŋɔɔ Yennu gaarib.

31

Biaŋinba ki Hesekia ŋamm Yenjiantii binbeŋ

1 Baa dii jaamm na ki gbenn yoo nba, ki Israel teeb na kur yaat saan Juda doi kur
ni, ki saa yeer yeer jiantu tanchaakaa, ki chɔɔ chɔɔ chicherpook Asera ninnant na, ki
bet bet maruŋ binbinta nan tingbanjiantboa. Bi din tun nnae biak Juda tiŋ kur po, nan
Benjaminn nan Efraim nan Manase tinii kur po. Israel teeb na nba bet bona maŋ ki
gbenn, ki bi ji ŋmat kun.
2 Kpanbar Hesekia din ŋamm wann mannteeb nan Liifai teeb bi toona nba tee-e, sɔɔ
kur nan u toonn, a bii mann mujoonu maruŋ, nan weinanleeb maruŋ kii jiantir Yennu,
kii yiin yanii kii dont Yennu, kii teenɔ niipoouk, u ŋasaakak ni.
3 U din nyinn bonkobit, u mɔŋ bonkob-loi ni ki tur, a bii mann mujoonu marint, sanyiɔk
kur nan daajoouk kur, nan linba tee foon daar maruŋ yar, nan ŋmaapaaŋ jaamm yar,
nan jaamm nba kur pukin ki sɔb be Yennu sennu gbouŋ ni.

4 Kpanbar Hesekia din yet Jerusalem teeb na, a bin baar nan Yenpiinii nba tee
mannteeb nan Liifai teeb yar na ki pukin, ki lin te bin fit jii bi yoo kii be Yennu toona
ni, nan sennu nba tee biaŋinba na.
5 Mɔmaan na nba nyii yat yoo nba, li taakpaak ni ki Israel teeb baar nan bi sinsinn
jeet Yenpiinii, nan tilɔɔna daan, nan olif tiinii kpan, nan siat, nan kpaab jeet nba be, ki
bia baar nan bona nba ki bi mɔk, piik ni yennkɔɔ.
6 Niib nba kur din kɔɔ Juda doi ni na din baar nan bi nei nan pei, piik ni yennkɔɔ, bi
bia din baar nan piinii nba yab bonchiann, ki jii teen bi Yomdaanɔ Yennu nuu ni.
7 Bi din piin piinii turu ŋmaarii ŋantaa nie, ki tan gbenn ŋmaarii ŋanlore ni.
8 Yoo nba ki kpanbar Hesekia nan u saakab baar ki la baa tur ki li yab biaŋinba na,
ki bi pak Yennu, ŋaan teen piisin Israel teeb paak.
9 Kpanbar Hesekia din pak nan mannteeb nan Liifai teeb piinii na po,
10 ki mannteeb yudaanɔ Asaria nba tee Sadok yaaboonn na jiin a, “Niib na nba piin
ki baat nan bi piinii Yenjiantu ŋasaakak ni na, ti mɔk jeet ki di jaŋit, ki bonchiann biat;
ti di ki tent, kimaan Yennu teen piisin u niib paaka.”
11 Kpanbar Hesekia din te ki bi maa jeet binbir boa, Yenjiantu ŋasaakak na ni,
12 ki din kɔɔn piinii na, nan piik ni yennkɔɔ na kur ki bir, ki li be bekir maŋ ni. Bi din
kaan Liifai nirɔ nba ki bi yiu Konania nae, a wuu goriir, ki te ki u baa bik Simei paa u
paak.
13 Liifai teeb piike din tuun bi boor: ŋamme tee Jehiel, nan Asasia nan Nahaf nan
Asahel nan Jerimof nan Josabad nan Eliel nan Ismakia nan Mahaf nan Benaya. Kpanbar
Hesekia nan mannteeb yudaanɔ Asaria-e din turib toona maŋ.
14 Liifai nirɔ nba ki bi yiu Kore, ki u tee Imna bija na, ŋɔɔe din tee tammɔguura nba
be Yenjiantu ŋasaakak yonput po na saakɔɔ, ŋɔɔe din gorii binba gaan piinii nba ki niib
teen Yennu na, ki bia gorii ki bi biitir.
15 Digbanlia nba ki mannteeb be na, Liifai siab din be leŋ ki sommit Kore fanu: ŋamme
tee Edenn nan Miniaminn nan Jesua nan Semaya nan Amaria nan Sekania. Bi din biit
jeet nae deedee ki tur bi leeb Liifai teeb, ki li tee nan baa waa leeb paak toona ni na,
16 ŋaan li din ki waa naakuut kaa. Bi din tur bonjai nba kur dii bina piintaa-taa, koo
ki gar nna, ki tee binba tuun Yenjiantu ŋasaakak ni toonbooru kur nba be daar kur ni.
17 Bi din biit toona na ki tur mannteeb ki waan bi naakuute, ki Liifai teeb nba dii bina
piinlee-lee koo ki gar nna, ki bi biit bi toona koonn koonn, ki waan toonbooru nba kur
ki bi tuun.
18 Bi din sɔb bi kura sanae, nan bi poob nan waas nan bi ŋaaniib nba kur pukin,
kimaan bi mun din tuu ŋamm bi mɔŋewa, ki fit tun kasii toonn yoo nba kur.
19 Mannteeb nba din kɔɔ doi nba ni ki bi din biit tur Aarɔnn yaaboona na, koo bonkobit
kpinkpaar boa nba tee doi maŋ niŋ yara na, bi din nyinn bisiabe, ki bi tee binba biitir
jeet ki teen jab nba kur be mannteeb naakuuk ni, ki bia teen binba kur ki bi sana sɔb
Liifai naakuut gbant ni na.
20 Kpanbar Hesekia din tun linba ŋan, Juda tiŋ kur po, ki li gboo u Yomdaanɔ Yennu
numm.
21 Linba kur ki u din tun Yenjiantu ŋasaakak na ni, u din mɔk mɔsaku nan Yennu
sennu nan wannu. U din waa Yennu-e ki tuun nan u par kur. Li paak ki u din tun laat
nyannu.

32

Asiria teeb nba yaa bin lek Jerusalem teeb biaŋinba
(2 Kpanbara 18.13-37; 19.14-19, 35-37; Aisaya 36.1-22; 37.8-38)

1 Kpanbar Hesekia nba lek din tun linba nan u par kur ki tur Yennu na, ŋaan ki Asiria
kpanbar Senakerib saan lek Juda. U din ŋaa loon doi nba mɔk joona ki lint na, ŋaan yet
u kunkɔnkɔnna na, a bin yeer joona na ki kɔɔ.
2 Yoo nba ki Hesekia bann nan Senakerib loon wun bia lek Jerusalem doo na,
3-4 ki ŋɔɔ nan u saakab lor nan bin piin nyuntona nba be doo na kpiŋ, ki lin fit gɔɔr
Asiria teeb na, ki bi daa laat nyun, bi-i taŋi nakin Jerusalem yoo nba. Saakab na din nyii
nan niib bonchiann ki saa piin nyuntona maŋ, ki li te nyun ji ki puubi.
5 Kpanbar na din ŋamm maa joona nba bet bet nae, ki bia ŋamm maa difoot li paak,
ki bia maa nanyer po joonn, ki bia ŋamm dindenn nba gɔɔr Defid doo na. U din kur
kpana ki bia ŋamm naagbankɔŋa bonchiann ki pukin.
6 U din gann kunkɔnkɔnna saakab ki bi gorii kunkɔnkɔnna na, ki te ki bi taan be doo
na tammɔb boor, ki yetib a,

7 “Ii paar, ki chee i para. I daa tiin Asiria kpanbar jaŋmaanii, koo kunkɔnkɔnna nba
ki u diab na. Paŋ be ti bɔkire ki gar u yar.
8 U mɔk nisaarik paŋ kɔɔe, ŋaan timm ŋarin mɔk ti Yomdaanɔ Yennu, ki u saa sommit
ki kɔn kɔnn na ki turit.” Kpanbar na mɔmaan din chekin niib na.
9 Linba na poorpoe ki Asiria kpanbar Senakerib, nan u kunkɔnkɔnna na kur ŋaa lint
Lakis doo, a wun lekir. Ki ŋɔɔ Asiria kpanbar tun u saakab nan mɔmaan, a bin saan
Jerusalem, ki saa wann Juda kpanbar Hesekia, nan Juda teeb nba kur be Jerusalem a:
10 “Mɔmaan nba ki min Asiria kpanbar yete na: I mɔk maalin bee paake nan i saa
biar Jerusalem ŋaan ki n kunkɔnkɔnna ŋaa lintira?
11 Yoo nba ki Hesekia bo yet a i Yomdaanɔ Yennu saa tinni ki yin nyi min Asiria
kpanbar nuu ni na, u bo kpannie, ki saa te yin kpo kon nan nyunnyukuru.
12 Hesekia tiɔŋ kaa bet Yenjiantii boa nan binbinta, ŋaan yet Juda nan Jerusalem teeb
a bii jiantir kii biaki jokin bonnunubit binbint-yennkɔɔ paak na-a?
13 I mi n yeejamm nan min nba tun linba ki tur digbanlia. Digbanlia tingbana ban
nyinn bi niib min Asiria kpanbar nuu niŋa-a?
14 Bia yooe ki digbana na tingbana ban fat bi niib ti nuu ni? Bee mantik te ki i dukii
nan i tingbann saa tinnini?
15 Mɔtana, i daa te ki Hesekia kpanni koo ki boonti nna mantiki. I daa teeu yada.
Digbana na tingbansiar daa ki ban fat u niib Asiria kpanbar sɔɔ nuu ni. Li paak, i
tingbann nba na kan fit fat ki nyinni ti nuu ni.”
16 Asiria doo saakab din mantik pak ki biir ti Yomdaanɔ Yennu nan Hesekia, wunba
tee Yennu toontunnɔ na halii.
17 Kpanbar na bia din sɔb gbouŋ ki sukii Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, ki gbouŋ na
mɔmaan tee, “Digbana na niŋ tingbana nba ki fit tinn bi niib, ki nyinnib n nuu ni na, li
paak, Hesekia tingbann kan fit fat u niib ki nyinnib n nuu ni.”
18 Asiria saakab na din pak Hiibru* maan ni, nan kunkɔpaarir ki tur Jerusalem niib
nba be joonn boor na, a lin jeemm ki kɔɔmm jaŋmaanii, ki lin ji teen dafur nan bin
nyann doo na.
19 Bi din piak biir Jerusalem teeb Yennu, nan baa piak ki biir digbanlia tingbana nba
ki li niib ŋammir nan bi nii nae.
20 Ŋanne kpanbar Hesekia nan Yennu sɔkinii Aisaya, wunba tee Amos bija na, miar
Yennu sanpaapo, ki loon sommir,
21 ki Yennu tun malaka ki u baar kpii Asiria kunkɔnkɔnna na, nan bi saakab. Li paak,
ki Asiria kpanbar na din ŋmat kun u doo ni nan fei. Dasiar ki u tan be u tingbann ŋaak
ni, ki u bonjayenii kpiiu nan bi jukbanjai.
22 Nna bannue ki Yennu tinn kpanbar Hesekia nan Jerusalem teeb, ki nyinnib
Senakerib, wunba tee Asiria kpanbar na nuu ni, nan bi datalia nuu ni. U din te niib
na kur be parmaasir nan digbanlia nba kur kpiab.
23 Niib bonchiann din baar Jerusalem, ki dia piinii ki teen Yennu, ki bia teen Hesekia.
Laa nyii sakir maŋ ni, digbana kur din baakit Hesekia-e.

Ki jiin Hesekia dont-n-mɔŋ po
(2 Kpanbara 20.1-3, 12-19; Aisaya 38.1-3; 39.1-8)

24 Yoo nba na paak ki baatuk baa Hesekia paak, ki u saa per kuun, ki miar Yennu, ki
Yennu turɔ nyinn ki wann nan u saa la laafia.
25 Ŋaan Hesekia din mɔk karinbaanii, ki ki tur Yennu niipoouk nan waa tun linba ki
turɔ na, li paak, ki Yennu wutoor doo, ki u dat ŋɔɔ Hesekia nan Juda nan Jerusalem teeb
tuba.
26 Ŋanne Hesekia nan Jerusalem teeb sikin bi mɔŋ, ki li te Yennu ji ki dat bi tuba, halii
ki tan tuu Hesekia kuun.

Ki jiin Hesekia mɔkint nan u baakir po

27 Kpanbar Hesekia din mɔk mɔkint bonchiann, ki li te sɔɔ kur baakitɔ. U din
maa diit ki kɔɔnt salimmɔna nan salimpeena, nan tanbinyinyira nba daauk paar, nan
bonnunubit, nan naagbankɔŋa, nan bonlia nba daauk paar.
28 U bia din maa diit ki sent jeet nan tilɔɔna daan nan olif tiinii kpan, ki bia maa
bonkob-loi nan naakuut.
29 Yennu bia din turɔ bonkobit nan mɔkint bonchiann, ki u fit maa doi bonchiann.
30 Hesekia-e din kɔr Gihonn nyuntona nba be paapo, ki li nyun ji ki siik ki saa fɔru
nba be Jerusalem joona fiakir ni, ki kɔɔ Jerusalem nɔɔk ni na. Hesekia din laat nyannue
toonn nba kur ki u tun.

---

* **32:18 32.18** Hiibru din tee Israel teeb maame.

31 Ŋaan yoo nba ki Babilonn doo saakab baar ki boi ki loon bin bann yaarlituk toona
nba tun tiŋ na paak, Yennu nyikɔ ki u tuun waa loon biaŋinba, a wun la u binbeŋ nba
tee.

Ki jiin Hesekia naan gbennu po
(2 Kpanbara 20.20-21)

32 Toona nba kur ki Hesekia tun, nan waa jii u mɔŋ tur Yennu biaŋinba, li sɔb Yennu
sɔkinii Aisaya, wunba tee Amos bija na yirintu sɔbinii ni, ki be Juda nan Israel kpanbara
barkperii gbouŋ ni.
33 Hesekia din kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni, kunkonn paak. Juda nan Jerusalem
teeb kur din turɔ jirinjoontik, u kuun poorpo. U bija Manase din set u seenu ni, ki dii
naan.

33

Ki jiin Juda kpanbar Manase po
(2 Kpanbara 21.1-9)

1 Manase din tee bina piik nan ŋanlee-e ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
piinŋmu nan ŋanŋmu.
2 U din tun biir Yennu ki gaar niib nba din kar doi maŋ ni ki Yennu berib na binbenbiit.
3 U din ŋamm maa tingbanjiantboa nba ki u baa Hesekia din bet na. U din maa
binbinta nba ki bi sii jiantir tingbann Baal, ki ŋamm chicherpook Asera ninnant, ki bia
jiantir ŋmaabira.
4 Ŋɔɔ Manase din maa tingbana maruŋ binbintir, Yenjiantu ŋasaakak ni, siaminba ki
Yennu yet a leŋe ki bi sii jiantirɔ nan yoo nba kaa gbennu na,
5 ki maa maruŋ binbinta, Yenjiantu ŋasaakak dindonjot ŋanlee na ni, a bii jiantir
ŋmaabira.
6 U din kɔt u bonjai ki mann mujoonu maruŋ, Ben Hinom baauk ni. U din tuun
ninnyɔɔn toona, ki saa bu jabaat, ki bia kɔɔ jabaabis. U din tun yanbɔmm bonchiann
ki biir Yennu, ki li donn Yennu wutoor.
7 U din jii ninnauŋ nba ki u ŋamm nae ki kɔɔn Yenjiantu ŋasaakak nba ki Yennu yet
tur Defid nan u bija Solomonn a, "Ŋasaakak nba be Jerusalem na nie ki n gann Israel
booru piik nan ŋanlee na yent ni, ki li tee siaminba ki bi sii jiantirin.
8 N kan ban ber nyinn n niib Israel teeb tiŋ nba ni ki n tur bi yeejamm na, li-i tee ki
bi sak gaar sennii nan wannu nba ki n toontunnɔ Moses turib na."
9 Ŋaan Manase din turin Juda nan Jerusalem teeb, ki bi tun yanbɔngbeŋir ki gar
digbana nba ki Yennu ber nyinn li niib tiŋ na ni, ŋaan ki u niib kɔɔ kar nawa.

Biaŋinba ki Manase ŋamm u mɔŋ

10 Yennu lek din pak nan Manase nan u niib, ŋaan ki bi yêt bin gbiint.
11 Ŋanne Yennu te ki Asiria kunkɔnkɔnna saakab lek Juda yent, ki soor Manase ki
teenɔ yommik, ki gaan baŋ u miar ni, ki baanɔ kutmɔnt jaruk, ki jiiu saan nanɔ Babilonn.
12 Ninbaatir nba ki u be na niŋe, ki u sikin u mɔŋ ki jen u Yomdaanɔ Yennu boor ki
barin sommir po.
13 Waa miar Yennu yoo nba, ki Yennu got u ninbaatir ki turɔ gatu, ki te ki u ŋmat jen
Jerusalem, ki ŋamm dia u niib. Linba na te ki Manase bann nan Yennu-e tee Yomdaanɔ.
14 Li poor po, ki Manase ŋamm maa tɔɔn Defid doo nanyer po joonn nba be yondo po
na, ki nyii kpiŋ po baauk nba kpia nan nyuntonn nba be Gihonn niigaŋ po na, ki saan
dian Jaŋ Tammɔb nan Jerusalem bɔkir nba ki bi yi Ofel na. U bia din kaan kunkɔnkɔnna
saakab, ki bi gorii kunkɔnkɔnna koonn koonn, Juda digbanpaara ni.
15 U din nyinn siab yennii nan tingbana ninnant nba ki u din kɔɔn Yenjiantu ŋasaakak
ni na, nan tingbana maruŋ binbinta nba be kunkonn nba ki ŋasaakak maŋ be na, nan
siaminba kur ki tingbana maruŋ binbinta na be Jerusalem. U din jii bona nba na kur ki
nyii nann doo na kpiŋe ki lu.
16 U din ŋamm maa maruŋ binbintir nba ki bi sii jiantir Yennu, ki mann weinanleeb
maruŋ nan niipoturu maruŋ li paak, ŋaan yet Juda teeb kur, a bii jiantir ŋamm Israel
Yomdaanɔ Yennu.
17 Niib na din ŋamii mann maruŋ siaminba kur tee yenjiantboa, ŋaan bi din mann ki
teen Yennu kɔɔe.

Ki jiin Manase naan gbennu po
(2 Kpanbara 21.17-18)

18 Toona nba kur ki Manase din tun, nan waa din miar Yennu, nan mɔmaan nba ki
Yennu sɔkiniinba din pak nanɔ, Israel teeb Yomdaanɔ Yennu sann ni na, li kur sɔb ki
be Israel kpanbara barkperii gbouŋ ni.
19 Kpanbar na Yenmiaru, nan biaŋinba ki Yennu turɔ gatu, nan u toonbiit nba ki u
tun ŋaan tan lebit na, nan nɔɔntont toona nba ki u tun, nan tingbanjiantboa nba ki u
maa, nan chicherpook Asera ninnant nba ki u ŋamm, nan tingbana 1nba ki u jiantir, li
kur sɔb Yennu sɔkiniinba barkperii gbouŋ ni.
20 Manase din kpo, ki bi piiu u ŋaak ni, ki u bija Amonn set u seenu ni, ki dii naan.

Ki jiin Juda kpanbar Amonn po
(2 Kpanbara 21.19-26)

21 Amonn din tee bina piinlee nan ŋanlee-e ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
ŋanlee.
22 U din tun ki biir Yennu, nan u baa Manase nba din tun biaŋinba na, ki mann
tingbana nba ki u baa din tuu mann na.
23 U din ki sikin u mɔŋ ki tur Yennu nan u baa na ŋarimi. U din tun toonbiit ki gar u
baawa.
24 Amonn saakab din lor u paak, ki tan kpiiu, u ŋaak ni.
25 Ŋanne ki Juda teeb kpii niib nba kpii Amonn na, ŋaan jii u bija Josaya ki dinnɔ
naan, ki u set u baa maŋ seenu ni.

34

Ki jiin Juda kpanbar Josaya po
(2 Kpanbara 22.1-2)

1 Josaya din tee bina ŋanniime ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina piintaa nan
yenn.
2 U din tun linba ŋan, ki penn Yennu par, ki wei u yeeja Defid binbeŋ, ki mɔk mɔsaku
nan Yennu sennii kur.

Biaŋinba Josaya biir yenbis jiantii

3 Josaya naan bina ŋanniin niŋ nba ki u daa tee naasinbik na, ki u piin jiantir u yeeja
kpanbar Defid Yennu, ki bina ŋanna gar, ki u piin bet tingbanjiantboa, nan chicherpook
Asera ninnant, nan tingbana nba kur be.
4 U din tur u niib mɔb, ki bi bet bet tingbann Baal maruŋ binbinta nan bonnunubit
maruŋ binbinta nba kpiar, ki chɔɔ chɔɔ chicherpook Asera ninnant, ki yeer yeer
tingbanlia kur, ki li kpant tant, ki jii li tant ki yat niib nba din tuu mannib na kaat
paak,
5 ki jii tingbana mannteeb maŋ kpaba, ki joo muu, binbinta nba ki bi tuu mann na
paak. U din tun linba nae, ki ŋamm Juda yent nan Jerusalem doo.
6 U din tun nna bannue digbangbeŋa nan digbanbis nba be Manase nan Efraim nan
Simeonn yentnba ni, ki saan tuu niigaŋ po yent nba tee Naftali na,
7 ki saan Israel teeb yent kur po, ki yeer yeer maruŋ binbinta, ki chɔɔ chɔɔ chicherpook
Asera na ninnant, ki nann tingbana ki li kpant tant, ki bia bet bonnunubit maruŋ
binbinta na buri buri. Li poor po ki u ŋmat Jerusalem.

Baa la sennu gbouŋ na biaŋinba
(2 Kpanbara 22.3-20)

8 Josaya naan bina piik nan ŋanniin niŋ, ki sɔɔ ki u boon tingbanjiantii, ki pit ŋamm
tiŋ na, nan Yenjiantu ŋasaakak nawa, ki ŋɔɔ Josaya tun jab bantaa, a bin ŋamm u
Yomdaanɔ Yennu ŋasaakak: ŋamme tee Safann, ki u tee Asalia bija, nan Maaseya, ki u
tee Jerusalem doo tɔɔndaanɔ, nan Joa, ki u tee Joahas bija, ki tee doo na gbansɔbirɔ.
9 Likirii nba ki Liifai teeb nba tee tammɔguura gaar niib boor na, ki bi jii tur mannteeb
yudaanɔ Hilkia. Bi din gaar likirii na Efraim nan Manase niib, nan Israel teleeb nba kur
be, ki bia gaar Juda nan Benjaminn nan Jerusalem niib boor.
10 Bi din jii likirii na ki tur jab bantaa nba gorii Yenjiantu ŋasaakak ŋammu nae, ki
bi gaar tur
11 kanpintanba nan tanmaara, a bin daa ŋaak na tana nan taabii nba ki bi saa jii ki
ŋamm Yenjiantu ŋasaakak nba ki Juda kpanbara din nyikir, ki li pat baa baa na.
12 Jab nba din tun li toonn na din tee burchimme. Ki Liifai jab banna din tee saakab
ki goriib: ŋamme tee Jahaf nan Obadia, ki bi nyii Merari naakuuk ni, nan Sekaria nan
Mesulam, ki bi nyii Kohaf naakuuk ni. Liifai teeb kur din tee yan-yinnae.
13 Liifai teeb na siab din gorii ki bi jikin bonmaakara, ki bia gorii toontunna nba be
toonbooru kur ni, ki siab gorii gbant, koo ki tee guura.

14 Baa nyint likirii, tiat diiuk na ni yoo nbae, ki manntɔɔ Hilkia la Yennu sennu gbouŋ
na, sennu nba ki Yennu din tur Moses na.
15 Hilkia din yet Safann a, “N la sennu gbouŋ na, Yenjiantu ŋasaakak na ni,” ki jii
gbouŋ na ki tur Safann;
16 ki Safann gaar ki saan nann kpanbar boor, ki saa yetɔ a, “Ti tun toona kur nan faa
wann biaŋinba nawa.
17 Ti jii likirii nba tuu bɔr ŋasaakak ni na, ki tur toontunna nan bi saakaba,”
18 ki bia yet a, “Hilkia turin gbouŋ na ki n dia,” ŋaan karin gbouŋ na kpanbar numm
ni.
19 Kpanbar na nba gbat gbouŋ na mɔmaan yoo nba, ki u pat u liant nan parbiir,
20 ki tun Hilkia, nan Ahikam, ki u tee Safann bija, nan Abdonn, ki u tee Mikaya bija,
ki bia tur Safann, wunba tee gbansɔbirɔ na, nan Asaya, ki u tee kpanbar ŋaasaakɔɔ a,
21 “Saant man ki boi Yennu ki turin, ki bia boi ki tur niib nba biar ki be Israel nan
Juda tiŋ ni. Ii fiitir ki bann wannu nba be gbouŋ na ni. Yennu donn wutoor ti paak,
kimaan ti yeejamm din ki mɔk mɔsaku nan u mɔmaan, ki ki tun nan biaŋinba ki gbouŋ
na yet a bin tun na.”
22 Ki Hilkia nan jab nba ki kpanbar tumm na fiir saan, a bin boi poo nba tee Yennu
sɔkinii ki bi yiu Hulda, ki u tee Salum ŋaapoo na, ki Salum tee Tokaf bija, ki Tokaf
tee Hasra bija na, ki ŋɔɔ Salum gorii Yenjiantu ŋasaakak na ni tiat. Poo na din kɔɔ
Jerusalem-e, yent nba waa munlee na ni.
23 Ki u betib a bii ŋmat kpanbar na boor ki saa yetɔ a, “Mɔmaan nba ki timm Israel
teeb Yomdaanɔ Yennu yete na a: Want jɔɔ nba tumii n boor ni na
24 nan mɔmaan nba ki Yennu yete na a: ‘N yaa man baar nan bonbilankante Jerusalem
nan li niib kur paak, ki li tee mɔtont nba sɔb gbouŋ na ni, ki bi bo karin Juda kpanbar
numm ni na.
25 Bi yêtima, ŋaan jikit bi piinii ki mann tingbana. Baa tun linba kur, ki li donn n
wutoor. N wutoor doo ki lint Jerusalem-a, ki li kan maak yanni.
26 Mɔmaan nba ki min Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yete na: A gbiint linba sɔb gbouŋ
na ni,
27 ki sikin a mɔŋ, ki lebit a binbeŋ n boor, ki pat pat a liant ki bui fabin, yoo nba ki a
gbat maa yaa n dat Jerusalem niib tuba biaŋinba. N gbat a miaruwa,
28 ki tubdatu nba ki n bo yaa man baar nann Jerusalem paak na, n ji kan te lin baari,
see a kuun poor po. N saa te ki a kpo nan parmaasire.’ ”
Ki jab na ŋmat nan mɔmaan na, ki saa wann kpanbar na.

Biaŋinba ki Josaya lor nan u sii mɔk mɔsaku nan Yennu
(2 Kpanbara 23.1-20)

29 Kpanbar Josaya din yiin Juda nan Jerusalem saakab kure ki taamm,
30 ki bi kur lakin saan Yenjiantu ŋasaakak boor, ki mannteeb pukin ŋamm nan Liifai
teeb nan niib na kur, li mɔkita nan nandamm kur. Bi kur numm nie, ki kpanbar na
karin mɔlor gbouŋ nba ki bi la Yenjiantu ŋasaakak ni na sanpaapo.
31 Kpanbar na din set ki kpian naan jaantarik nae, ŋaan lor nan Yennu nan u sii mɔk
mɔsaku nanɔ, ki sii dia u sennii nan u wannu, nan u par nan seek kur, ki bia sii tuun
wannu nba kur sɔb gbouŋ na ni.
32 U din te ki Benjaminn niib kur, nan binba kur be Jerusalem na sat mɔb nan bi sii dia
Yennu mɔlor na. Ŋanne ki Jerusalem teeb kur sak mɔlor nba ki bi lor nan bi yeejamm
Yennu na.
33 Kpanbar Josaya din bet tingbana nba kur be Israel teeb yent na ni. Waa din be u
manfoor ni ki wei biaŋinba, u din te niib na jiantir bi yeejamm Yomdaanɔ Yennu-e.

35

Biaŋinba ki Josaya teen Yukitgar tiaru jaamm
(2 Kpanbara 23.21-23)

1 Kpanbar Josaya din dii Yukitgar tiaru jaamm na Jerusalem, ki baakit Yennu,
ŋmaasinsinn dapiik nan ŋanna daar, ki kɔt pegana ki dii li jaamm.
2 U din senn mannteeb na toona nba ki bi sii tuun Yenjiantu ŋasaakak ni, ki chekimm
ki bi sii tuun fanu.
3 U bia din tur Liifai teeb nba tee Israel wannteeb ki bi din jiib tur Yennu na kpaanii, ki
yet a, “Jiin Yennu mɔlor lakir na ki kɔɔnir Yenjiantu ŋasaakak nba ki kpanbar Solomonn,
wunba tee Defid bija din maa na ni. I ji daa ban jikitir ki chari kaar nann. Mɔtana,
yimme sii tuun ki teen i Yomdaanɔ Yennu nan u niib Israel teeb.

4 Taant i leeb naakuuk naakuuk, kii tuun Yenjiantu ŋasaakak na ni, nan biaŋinba ki
kpanbar Defid nan u bija Solomonn wann sɔɔ kur nan u toonn nba tee na.
5 Ii set i toona boor, ki somm niib na naakuuk kur, yoo nba ki bi baar Yenjiantu
ŋasaakak ni nan bi maruŋ bona.
6 Ii kɔt Yukitgar maruŋ pegana nan buunii na. Ii ŋamm i mɔŋ mɔtana kii be fanu, ki
mann maruŋ na, ki lin te i leeb Israel teeb n fit wei sennii nba ki Yennu tur Moses ki u
wannii na."
7 Kpanbar Josaya din tur niib nba be leŋ na pei nan buunii tusaa piintaa, nan naajai
tusaa ŋantaa, ki li tee Yukitgar maruŋ Yenpiinii.
8 U saakab mun bia din jii bi pukina ki tur niib na, nan mannteeb nan Liifai teeb na,
a bin mann maruŋ. Ki saakab nba gorii Yenjiantu ŋasaakak, ki tee mannteeb yudaanɔ
Hilkia, nan Sekaria, nan Jehiel, ki bi tur mannteeb na pegana nan bupanii tusaa ŋanlee
nan kobii ŋanloob, nan naajai kobii ŋantaa, a bin jii mann maruŋ, jaamm na yoo.
9 Ki Liifai tɔɔndamm nba tee Konania, nan Semaya nan u baa bik Netanel, nan Hasabia
nan Jeyel nan Josabad, din tur bi pukina pegana nan bupanii tusaa ŋanŋmu, nan naajai
kobii ŋanŋmu, a Liifai teeb na n jii ki mann maruŋ.
10 Bona kur nba din teen siir ki jaŋ nan Yukitgar tiaru jaamm na yoo nba, ki mannteeb
nan Liifai teeb na set bi toona boa, nan kpanbar nba wannib biaŋinba na.
11 Ki pegana nan buunii nba ki bi kɔtib na, ki Liifai teeb na nyab, ki mannteeb na mun
jii bi sɔnn ki mii mii binbintir na paak.
12 Ŋanne ki bi ji biit mujoonu maruŋ bonkobit na ki tur niib na naakuuk naakuuk, a
lin te bin fit mann, nan Moses sennu nba tee biaŋinba na.
13 Liifai teeb na din pur Yukitgar tiaru jaamm nant na muu paake, nan sennu nba tee
biaŋinba na, ŋaan yakin kasii Yenpiinii nant boba ni, nan siarii ni, nan sipiat ni, ki biit
nant na ki tur niib na yian yian.
14 Baa tun linba na ki gbenn na poor poe, ki Liifai teeb na biit nant na ki tur bi mɔŋ,
ki bia biit ki tur mannteeb nba tee Aarɔnn yaaboona na, kimaan mannteeb na din tun
toonae ki yonnu tan baa, ki jokin maruŋ bonkobit muu munn, nan maruŋ kpapana kur
muu.
15 Liifai teeb nba tee Asaf naakuuk, ki tee yanyinna na din be bi toona boor nba ki
kpanbar Defid din sennib na: ŋamme tee Asaf nan Hemann, nan Jedutunn, ki u tee
Yennu sɔkinii ki piak teen kpanbar na. Tammɔguura nba din be Yenjiantu ŋasaakak
tammɔi ni na, li din ki kpaa talas nan bin seet tammɔi na ni, kimaan bi leeb Liifai teeb
nae din ŋamii bi Yukitgar tiaru jaamm jeet ki teenib.
16 Tɔn, daar maŋ nie ki bi din tun maruŋ toona, ki dii Yukitgar tiaru jaamm, a bin
baakit Yennu, ki bia mann mujoonu Yenpiinii maruŋ, nan biaŋinba ki kpanbar Josaya
senn na.
17 Israel teeb nba din be leŋ na, din jii daaŋanlore ki dii Yukitgar tiaru jaamm nan
boroboro nba kaa datiŋ na jaamm.
18 Laa nyii Yennu sɔkinii Samuel bina niŋa, bi daa ki ban dii Yukitgar tiaru jaamm
nan linba na na; ki Israel kpanbara na sɔɔ daa ki ban dii Yukitgar tiaru jaamm nba ki
Josaya nan mannteeb nan Liifai teeb nan Juda teeb nan Israel teeb nan Jerusalem niib
dii na booru.
19 Bi din dii Yukitgar tiaru jaamm na, Josaya naan binpiik nan ŋanniin niŋe.

Ki jiin Josaya kuun po
(2 Kpanbara 23.28-30)

20 Kpanbar Josaya nba din ŋamm Yenjiantu ŋasaakak na ki gbenn na poor poe, ki
Ijipt kpanbar Neko jii u kunkɔnkɔnna, ki bi saan Karkemis, ki li kpia mɔkir nba ki bi yi
Yufrates na. Ki Josaya koor a wun gɔɔrɔ,
21 ŋaan ki Neko tun nan mɔmaan na a bin yet Josaya a, "Tɔb nba ki n yaa man kɔn
na, li ki la fin Juda kpanbari, n ki baar maa n kɔn nan fin kaa, n baar maa n kɔn nan
n dataie, ki Yennu betin a man kakit yian. Yennu taa n po, li paak, a daa gɔimi. Nna-i
kaa, u saa biirawa."
22 Josaya din yêt nan wun nyik, ki ki gbiint maan nba ki Yennu te Neko pak nanɔ na,
ŋaan lebit u mɔŋ, ki saan Megido paanu ni a wun kɔn nan Neko.
23 Tɔb na niŋe, ki Ijipt nirɔ din yek kpanbar Josaya peenu, ki u yet u toontunna a,
"Jiimin, ki yaat nanin, n laa daŋ bonbiir."
24 Ki bi wokitɔ u taantoruk ni, ki kɔɔnɔ u taantorleer nba be leŋ na, ki saan nanɔ
Jerusalem. Leŋe ki u saa kpo, ki bi piiu kpanbara kaat ni. Ki Juda nan Jerusalem teeb
kur bui fabin u kuun po.

25 Ki Yennu sɔkinii Jeremaya yin kuun yaŋ ki jiin kpanbar Josaya kuun po, ki li teen
kaar Israel tiŋ ni, ki tur yanyinna, li jab nan poob kur, a bin tuu yin yaŋ na, ki tiar u
kuun po. Bi din sɔb yaŋ maŋ kuun fabinii yanii gbouŋ ni.
26 Linba kur ki Josaya din tun u naan yoo, ki li tee waa loon Yennu bianjinba, nan waa
saak Yennu sennii bianjinba,
27 nan linba kur ki u tun, u pinpiik ki saa tuu u joontu, li kur sɔb be Israel nan Juda
kpanbara barkperii gbouŋ ni.

36

Ki jiin Juda kpanbar Joahas po
(2 Kpanbara 23.30-35)

1 Juda teeb din gann Josaya bija Joahas-e ki dinnɔ naan Jerusalem doo ni.
2 Joahas din tee bina piinlee nan ŋantaae ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem ŋmaarii
ŋantaa.
3 Ijipt kpanbar Neko din soorɔ ki teenɔ yommik, ki te Juda teeb pa salimpeena, ki li
kpaiu tee nan karwanta baajii piintaa nan ŋanlore na, nan salimmɔna, ki li kpaiu tee
nan karwanta baajii na ki turɔ.
4 Neko din dinn Joahas baa bik Eliakim-e, Juda naan, ki ji lebit u sann ki purɔ
Jehoyakim. Neko din jii Joahas ki saan nanɔ Ijipt.

Ki jiin Juda kpanbar Jehoyakim po
(2 Kpanbara 23.36–24.7)

5 Jehoyakim din tee bina piinlee nan ŋanŋmue ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
piik nan yenn. U din tun biir u Yomdaanɔ Yennu.
6 Ki Babilonn kpanbar Nebukanesar lek Juda teeb ki soor Jehoyakim, ki baanɔ baant,
ki saan nanɔ Babilonn.
7 Kpanbar Nebukanesar din jii Yenjiantu ŋasaakak na ni bonyena nba daauk paar, ki
saan nann u ŋaak ni, Babilonn.
8 Linba kur ki Jehoyakim din tun, ki li tee bonbilankant nan yanbɔmm nba ki u tun,
li sɔb be Israel nan Juda kpanbara barkperii gbant ni. Ki u bija Jehoyachinn set u seenu
ni ki dii naan.

Ki jiin Juda kpanbar Jehoyachinn po
(2 Kpanbara 24.8-17)

9 Jehoyachinn din tee bina piik nan ŋanniime ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem
ŋmaarii ŋantaa nan dapiik. U mun bia din tun biir Yennu-wa.
10 Siɔk nba din baar yoo nba, ki kpanbar Nebukanesar soor Jehoyachinn ki saan nanɔ
Babilonn, ki saa teenɔ yommik. U bia din jii Yenjiantu ŋasaakak na ni mɔkint, ki saan
nann. Nebukanesar din jii Jehoyachinn baawaar Sedekaya-e ki teenɔ Juda nan Jerusalem
kpanbar.

Ki jiin Juda kpanbar Sedekaya po
(2 Kpanbara 24.18-20; Jeremaya 52.1-3a)

11 Sedekaya din tee bina piinlee nan yenne, ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
piik nan yenn.
12 U din tun biir Yennu, ki ki sikin u mɔŋ ki gbiint Yennu sɔkinii Jeremaya, wunba din
pak Yennu maan ki turɔ na kpaanii.

Ki jiin Jerusalem baak po
(2 Kpanbara 25.1-21; Jeremaya 52.3b-11)

13 Nebukanesar din te Sedekaya por Yennu sann ni nan u sii tuumɔe nan barmɔnii,
ŋaan Sedekaya din tan yêt Nebukanesar maŋ mɔba. Sedekaya din tee tubkangbatir ki
yêt wun lebit ki jen Israel teeb Yomdaanɔ Yennu boora.
14 Ki bia jenna, mannteeb nan Juda tɔɔndamm nan niib na din wei digbana nba lintib
na yanbɔmm binbeŋ, ki jiantir tingbana, ki biir jiantu ŋasaakak nba ki Yennu tiɔŋ teenir
kasii na.
15 Ki bi yeejamm Yomdaanɔ Yennu ŋamii tuun sɔkiniinba, a bii kpaan u niib, kimaan
u mɔk ninbatinu nan u niib nan u ŋasaakak na, ki ki loon wun biiribi.
16 Bi lek din sarikit Yennu toomii nae, ki yêt u maan, ŋaan laa u sɔkiniinba na tee-e
nan Yennu wutoor nba tan doo u niib paak, ki li ji ki mɔk gɔɔru.
17 Li paak, Yennu din te Babilonn kpanbar lekib. Babilonn teeb din kpii Juda
naasinpaauŋ, jiantu ŋasaakak na ni. U din ki mɔk ninbatinu nan bi sɔɔ, li nipaauŋ,

koo nikpera, koo jɔɔ, koo poo, koo baatɔɔ, koo wunba mɔk laafia. Yennu din jii Juda teeb kur ki kubin Nebukanesar nuu ni.
18 Nebukanesar din saat Yenjiantu ŋasaakak na, ki jii mɔkint nba kur be li ni, ki bia jii kpanbar na mɔkint, nan u saakab na mɔkint kur, nan linba kur be, ki saan nann Babilonn.
19 Nebukanesar din joo Yenjiantu ŋasaakak na, nan Jerusalem doo, nan li naanŋei, nan mɔkint nba kur be li ni na muu, ki bia bet doo na joona.
20 U din soor niib nba biar ki mɔk manfoor na, ki saan namm Babilonn; leŋe ki bi saa tee yommii, ki tuun teen ŋɔɔ nan u yaaboona tee-e nan Peesia naangbouŋ nba din tan la paŋ.
21 Yennu nba din tɔkin u sɔkinii Jeremaya ni, ki pak maan nba na, li din tan gbeewa a: "Tiŋ na saa biar yann kii foi bina piinlore, ki siara toonn kii tuun li paak nan bina maŋ nba tan saa gbenn."

Biaŋinba ki kpanbar Sairus te Juu teeb jen bi doo ni
(Esra 1.1-4)

22 Sinsinn binn nba ni ki Peesia kpanbar Sairus dii naan na, Yennu din te mɔmaan nba ki u sɔkinii Jeremaya pak na, ki li teen barmɔnii. U din te Sairus sɔb mɔmaan nba nae, ki tur u yent kur po, a bin karin sanpaapowa.
23 U din sɔb a: "Maan nba ki Peesia kpanbar Sairus yete na: Yennu nba tee Yomdaanɔ ki be yendɔuŋ ni nae dinnin durinya na kur naan, ki turin mɔb a man maa u ŋasaakak nba be Jerusalem, Juda tiŋ ni na. Mɔtana, yimm nba kur tee Yennu niib, i kur-ii saa man leŋ, ki i Yomdaanɔ Yennu sii be nani."

ESRA
labaar

Ki jiin Esra gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit biaŋinba ki Israel teeb din nyii boorganu tiŋ ni ki jen Jerusalem, a bin ŋamm maa doo na nan Yenjiantu ŋasaakak nae. Gbouŋ na ni, bi yi Israel teeb na Juu teebe, ki bi tɔɔndaanɔ tee Esra, ki u tee yentinnɔ, ki mi Yennu sennu fanu, ki din tumii u niib sennu maŋ.

Biaŋinba ki kpanbar Sairus jiin kunn Juu teeb

1 Sairus, wunba din tee Peesia kpanbar na naan dinu binyennkɔɔ nie, ki Yennu te linba ki u sɔkinii Jeremaya pak na tun. U din te ki kpanbar Sairus sɔb sennu na ki bi karin sanpaapowa u yent na kur po ki yet a,

2 "Sennu nba nae ki min Sairus nba tee Peesia kpanbar na senn. Yennu nba tee sanpaapo Yennu nae turin durinya na kur naan, ki bia yetin a man maa jiantu ŋasaakak na Jerusalem nba be Juda tiŋ ni na ki turɔ.

3 Yennu-ii be nan yimm nba tee u niib na kura. Ii saan Jerusalem ki ŋamm maa jiantu ŋasaakak ki tur Israel teeb Yennu na, ŋɔɔe tee Yennu nba ki bi sii jiantirɔ Jerusalem.

4 Li-i tee ki u niib nba be tiŋ na ni na sɔɔ loon sommir a wun ŋmat u niib boorie, u leeb n turɔ sommir maŋ. Bin turɔ salimmɔna nan salimpeena nan bonlia nan bonkobit nba saa jii u jika, ki bia turɔ piinii nba ki u saa tur Yennu, jiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na ni."

5 Juda nan Benjaminn booru ni naakuut saakab, nan mannteeb nan Liifai teeb nan binba kur ki Yennu lebit bi para na din teen siir ki saan Jerusalem a bin saa ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak na.

6 Bi Juuteleeb* na din sommib ki turib piinii bonchiann, ki li tee kutsɔnii nba tee salimpeena nan salimmɔna nan bonlia nan bonkobit nan piinii nba ŋan nan Yenjiantu ŋasaakak na piinii.

7 Kpanbar Nebukanesar nba din jii senii nan nyubitii nba be Jerusalem, Yenjiantu ŋasaakak ni, ki kɔɔn u tingbann diiuk ni na, kpanbar Sairus din jiir ki jiin turib.

8 Kpanbar na din jiin salima senii nan nyubitii na ki tur Mitredaf, wunba tee kpanbar ŋaak likbɔrteeb saakɔɔ nae, ki u kan senii nan nyubitii na, Juda doo diarɔɔ nba din tee Sesbasar na numm ni.

9-10 Senii nan nyubitii nba ki kpanbar na jiin na kann din tee:
salimmɔna senii piintaa,
nan salimpeena senii tusir,
nan senlia piinlee nan ŋanyia,
nan salimmɔna senborii piintaa,
nan salimpeena senborii kobii ŋanna nan piik,
nan kutsɔnlia tusir.

11 Salimmɔna nan salimpeena senii nan bonlia na kur taan tee tusaa ŋanŋmu nan kobii ŋanna, ki Sesbasar din jiir yoo nba ki ŋɔɔ nan u Juuteleeb na din nyii Babilonn ki saa Jerusalem na.

2

Juuteeb nba din ŋmat kun na sanae na
(Nehemaya 7.4-73)

1 Juu teeb na bonchiann din nyii Babilonn yent na ni, ki ŋmat Juda nan Jerusalem, ki sɔɔ kur kun u dandoo ni. Bi ŋaateeb din kar Babilonn, laa nyii yoo nba ki kpanbar Nebukanesar din soorib ki teemm yommii naewa.

2 Bi tɔɔndamm din tee Serubabel nan Joosua nan Nehemaya nan Seraya nan Reelaya nan Mordekai nan Bilsann nan Mispar nan Bigfai nan Rehum nan Baana.

Israel booru naakuut nba nae din nyii Babilonn ki kun nan bi niib:

3 Paros naakuuk ni niib din tee tusaa ŋanlee nan kobik nan piinlore nan banlee.

4 Ki Sefatia naakuuk ni niib tee kobii ŋantaa nan piinlore nan banlee.

5 Ki Ara naakuuk ni niib tee kobii ŋanlore nan piinlore nan banŋmu.

6 Ki Pahaf-Moab naakuuk ni niib tee tusaa ŋanlee nan kobii ŋanniin nan piik nan banlee, ki bi yeejamm tee Jesua nan Joab.

---

* **1:6 1.6** Israel teeb sanleere tee Juu teeb.

7 Ki Elam naakuuk ni niib tee tusir nan kobii ŋanlee nan piinŋmu nan banna.
8 Ki Satu naakuuk ni niib tee kobii ŋanyia nan piinna nan banŋmu.
9 Ki Sakai naakuuk ni niib tee kobii ŋanlore nan piinloob.
10 Ki Bani naakuuk ni niib tee kobii ŋanloob nan piinna nan banlee.
11 Ki Bebai naakuuk ni niib tee kobii ŋanloob nan piinlee nan bantaa.
12 Ki Asgad naakuuk ni niib tee tusir, nan kobii ŋanlee nan piinlee nan banlee.
13 Ki Adonikam naakuuk ni niib tee kobii ŋanloob nan piinloob nan banloob.
14 Ki Bigfai naakuuk ni niib tee tusaa ŋanlee nan piinŋmu nan banloob.
15 Ki Adinn naakuuk ni niib tee kobii ŋanna nan piinŋmu nan banna.
16 Ki Ater, wunba ki bi bia din yiu Hesekia na naakuuk ni niib tee piinyia nan banniin.
17 Ki Besai naakuuk ni niib tee kobii ŋantaa nan piinlee nan bantaa.
18 Ki Jora naakuuk ni niib tee kobik nan piik nan banlee.
19 Ki Hasum naakuuk ni niib tee kobii ŋanlee nan piinlee nan bantaa.
20 Ki Gibar naakuuk ni niib tee piinyia nan banŋmu.
21 Niib nba ki bi yeejamm din nyii doi nba na ni mun bia din jenna:
Betlehem doo ni niib din tee kobik nan piinlee nan bantaa.
22 Ki Netofa doo ni niib tee piinŋmu nan banloob.
23 Ki Anatof doo ni niib tee kobik nan piinlee nan banniin.
24 Ki Asmafef doo ni niib tee piinna nan banlee.
25 Ki Kiriaf Jearim nan Kefira nan Beerof doi ni niib tee kobii ŋanlore nan piinna nan bantaa.
26 Ki Rama nan Geba doi ni niib tee kobii ŋanloob nan piinlee nan yenɔkɔɔ.
27 Ki Mikmas doo ni niib tee kobik nan piinlee nan banlee.
28 Ki Betel nan Ai doi ni niib tee kobii ŋanlee nan piinlee nan bantaa.
29 Ki Nebo doo ni niib tee piinŋmu nan banlee.
30 Ki Magbis doo ni niib tee kobik nan piinŋmu nan banloob.
31 Ki doleer nba ki bi din yi Elam na niib tee tusir nan kobii ŋanlee nan piinŋmu nan banna.
32 Ki Harim doo ni niib tee kobii ŋantaa nan piinlee.
33 Ki Lod nan Hadid nan Ono doi ni niib tee kobii ŋanlore nan piinlee nan banŋmu.
34 Ki Jeriko doo ni niib tee kobii ŋantaa nan piinna nan banŋmu.
35 Ki Senaa doo ni niib tee tusaa ŋantaa nan kobii ŋanloob nan piintaa.
36 Mannteeb naakuut ni niib nba din nyii Babilonn ki jene na:
Jedaya, ki u nyii Jesua yeeja ŋaak, ki u naakuuk ni niib tee kobii ŋanyia nan piinlore nan bantaa.
37 Ki Imer naakuuk ni niib tee tusir nan piinŋmu nan banlee.
38 Ki Pasur naakuuk ni niib tee din tusir nan kobii ŋanlee nan piinna nan banlore.
39 Ki Harim naakuuk ni niib tee tusir nan piik nan banlore.
40 Liifai booru naakuut ni niib nba din nyii Babilonn ki jene na:
Jesua nan Kadmiel yeeja din tee Hodafia, ki bi naakuut ni niib tee piinlore nan banna.
41 Ki Yenjiantu ŋasaakak ni yanyinna yeeja tee Asaf, ki bi naakuuk ni niib tee kobik nan piinlee nan banniin.
42 Ki Yenjiantu ŋasaakak na tammɔguura yeejamm tee Salum nan Ater nan Talmonn nan Akub nan Hatita nan Sobai, ki bi naakuut ni niib tee kobik nan piintaa nan banyia.
43-54 Yenjiantu ŋasaakak na ni toontunna na naakuut nba din nyii Babilonn ki jene na, ŋamme tee:
Siha nan Hasufa nan Tabaof nan Keros
nan Siaha nan Padonn nan Lebana nan Hagaba
nan Akub nan Hagab nan Samlai nan Hanann
nan Gidel nan Gahar nan Reaya nan Resinn
nan Nekoda nan Gasam nan Usa nan Pasea
nan Besai nan Asna nan Meunim nan Nefisim
nan Bakbuk nan Hakufa nan Harhur nan Basluf
nan Mehida nan Harsa nan Barkos nan Sisera
nan Tema nan Nesia nan Hatifa.
55-57 Kpanbar Solomonn toontunna naakuut nba din nyii Babilonn ki jene na, ŋamme tee:
Sotai nan Hasoferef nan Peruda nan Jaala
nan Darkonn nan Gidel nan Sefatia nan Hatil
nan Pokeref-Hasebaim nan Ami.
58 Yenjiantu ŋasaakak na ni toontunna nan kpanbar Solomonn ŋaatoontunna nba din nyii Babilonn ki jene na. Bi din taan ki tee niib kobii ŋantaa nan piinyia nan banlee.

59-60 Delaya nan Tobia nan Nekoda naakuut ni niib din tee kobii ŋanloob nan piinŋmu
nan banlee. Bi din nyii doi nba tee Tel Mela nan Tel Harsa nan Kerub nan Adann nan
Imer; ŋaan bi din ki fit wann nan bi nyii Israel booru ni.
61-62 Mannteeb naakuut nba na ŋarin din ki mɔk gbant nba fit wann bi yeejamm nba
tee binba, ŋamme tee Habaya nan Hakos, nan Barsilai naakuut. (Mannteeb naakuuk
nba tee Barsilai na, bi yeeja din kɔɔn Barsilai nba nyii Gilead na booru ni bike, ki din
gaar u diamm naakuuk sann,) ŋaan bi din ki la gbant nba wann naakuut ŋantaa na
yeejamm nba tee binba, li paak ki bi din ki sakib nan bi sɔɔ-ii tuun mannteeb toona.
63 Ki Juu teeb tiŋ diarɔɔ na betib nan bi kan fit di jeet nba ki bi jii tur Yennu na, see
manntɔɔ tan baar ki bunt buntir nba ki bi yi Yurim nan Tumim na.
64-67 Niib nba din nyii Babilonn ki jen na, bi kur taan tee tusaa piinna nan ŋanlee nan
kobii ŋantaa nan niib piinloob.
Bi toontunna na, jab nan poob, din tee tusaa ŋanlore nan kobii ŋantaa nan piintaa nan
banlore.
Yanyinna, jab nan poob din tee kobii ŋanlee.
Ki taanii tee kobii ŋanlore nan piintaa nan banloob.
Ki bontaanii tee kobii ŋanlee nan piinna nan banŋmu.
Ki laagumiinba tee kobii ŋanna nan piintaa nan banŋmu.
Ki bonii tee tusaa ŋanloob nan kobii ŋanlore nan piinlee.
68 Niib na nba din nyii Babilonn ki baar Yenjiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na yoo
nba, ki naakuut na tɔɔndaansiab tur bi yanbɔɔpiinii a lin somm ki ŋamm maa ŋasaakak
na, li langbenkper paak.
69 Bi din tur baa saa fit biaŋinbae, a lin tun toonn na, ki li kur taan tee salimmɔna,
ki li kpaiu tee nan karwanta baajii piik nan ŋanlee, nan salimpeena, ki li kpaiu tee nan
karwanta baajii piintaa, nan mannteeb liant kobik.
70 Ki mannteeb nan Liifai teeb nan niib na siab din kar Jerusalem doo ni, koo ki
kɔɔ kpia Jerusalem, ki yanyinna nan Yenjiantu ŋasaakak ni tammɔguura, nan jiantu
ŋasaakak na ni toontunna na kar doi nba din kpia na, ŋaan ki Israel teeb nba biar na
kar doi nba ki bi yeejamm din kɔɔ na ni.

3

Biaŋinba ki bi ŋamm maa maruŋ binbintir na

1 Laa din tan baat binn na ni ŋmaarii ŋanlore na, ki Israel teeb kur nba kar bi doi ni
na fiir saan Jerusalem,
2 ki Joosua, wunba din tee Jehosadak bija na, nan u mannteleeb, nan Serubabel, wunba
tee Sealtiel bija na, ki pukin u nikpiimm, ki bi ŋamm maa binbintir ki tur ŋamm Israel
teeb Yennu na, a bin tuu fit joo maruŋ bona li paak, nan biaŋinba ki li sɔb wann Moses
nba tee Yennu nirɔ na sennu gbouŋ ni na.
3 Binba din nyii Babilonn ki jen na, bi lek daa din tiin binba tuu kɔɔ tiŋ maŋ ni na
jaŋmaanii, ŋaan bi din ŋamm maa binbintir na siaminba ki li tuu be na. Ki bi ŋamm
piin jokin maruŋ bona li paak, sanyiɔk ni nan daajoouk kur.
4 Bi din dii lanbont jaamm, nan bi kaar nba tee biaŋinba, ki tuu mann maruŋ nan
daar nɔɔk ni maruŋ nba tee biaŋinba na.
5 Bi bia din tur yoo kur maruŋ nba jokin muu munn, ki pukin linba sii mann
ŋmaapaaŋ jaamm ni nan marunlia nba ki bi mann yoo nba ki bi tikir a bin jiant Yennu,
nan marinlia nba kur ki bi teen Yennu nan bi para na.
6 Niib na lek daa din ki piin ki ŋamii maa Yenjiantu ŋasaakak na, ŋaan piin ki jokin
maruŋ bona ki teen Yennu, ŋmaarii ŋanlore ni, u dasinsinn.

Biaŋinba ki bi piin Yenjiantu ŋasaakak na maanu

7 Niib na din tur likirii a bin pa binba maa nan tana na, nan kanpintanba, ki bia tur
jeet nan bonnyunyuut nan olif tiinii kpan a bin saan nann Taya nan Sidonn doi ni, ki
saa kpent naajiik dajina nba ki bi nyii nann Lebanonn fɔɔr ni, ki paanir nyun paak ki
saan nann Jɔpa. Linba din tun na kur, ŋaan Sairus wunba tee Peesia kpanbar nae din
tur yiikoo.
8 Tɔn, baa din jen Jerusalem ki baar siaminba ki Yenjiantu ŋasaakak tuu be na, li bina
ŋanlee, li ŋmaarii ŋanlee niewa, ki bi tan piin toonn. Serubabel nan Joosua, nan bi
jaleeb, nan mannteeb, nan Liifai teeb, nan binba kur din nyii Babilonn ki jen Jerusalem
na din taan ki tun toonn na. Liifai teeb kur nba din dii bina piinlee-lee, koo ki gar nna,
bi din te ki bi gorii toontunna nba ŋamii maa Yenjiantu ŋasaakak na.

9 Joosua nba tee Liifai nirɔ na, nan u bonjai, nan u nikpiimm, nan Kadmiel, nan u
bonjai binba tee Hodafia naakuuk ni niib na, din taan gorii toontunna nba ŋamii maa
Yenjiantu ŋasaakak na. Liifai teeb nba din nyii Henada naakuuk ni nae din sommib.
10 Tanmara na nba piin ki birin ŋasaakak na fiakir yoo nba, ki mannteeb na lia bi
liant ki see dia naatuna, ki Liifai teeb nba nyii Asaf naakuuk ni na see dia duunii, ki yiin
ki dontir Yennu nan sennu nba tee biaŋinba, laa nyii kpanbar Defid yoowa,
11 ki bi ŋamii yiin donta yanii a,
"Yennu ŋan, ki u lomm nan Israel teeb kaa gbennu,"
ki sɔɔ kur hoot nan u paŋ kur ki dontir Yennu, kimaan bi piin Yenjiantu ŋasaakak na
fiakira.
12 Mannteeb nikpera nan Liifai teeb nikpera nan naakuut saakab nba din la sinsinn
Yenjiantu ŋasaakak na, ki bia tan la Yenjiantu ŋasaakak na fiakir biru yoo nba, ki bi
bonchiann bui fabin, ŋaan ki leeb nba biar na ŋarin hoot nan parpeenn.
13 Sɔɔ din kan fit bɔkit parpeenn hootii nan parbiir fabinii, kimaan fuut na din yab
bonchiann, ki nirɔ-i be banfɔkira ŋaan u saa gbata.

4

Biaŋinba ki bi ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak na

1 Juda nan Benjaminn teeb datai na din gbat nan binba nyii Babilonn ki jen na ŋamii
maa Israel teeb Yomdaanɔ Yennu jiantu ŋasaakak na.
2 Li paak, bi din saan ki la Serubabel nan naakuut yudamm na ki yet a, "Ŋaant ki ti
taani ki tin maa Yenjiantu ŋasaakak na. Ti jiantir Yen-yenɔ kɔɔ nba ki i jiantirɔ nae.
Laa nyii yoo nba ki Esar-hadonn, wunba din tee Asiria kpanbar ki te ki ti baar nna ki
kar na, Yennu maŋe ki ti mann maruŋ teenɔ."
3 Ki Serubabel nan Joosua nan naakuut yudamm na yetib a, "Ti ki loon ki yin sommit
ki tin maa jiantu ŋasaakak na ki tur ti Yomdaanɔ Yennu. Ti saa maa ti tiɔŋo nan Peesia
kpanbar Sairus nba daan turit yiikoo biaŋinba na."
4 Tɔn, ki niib nba tuu kɔɔ tiŋ na niwa na ji koor a bin ŋmat Juuteeb yan, ki bia jeentib
a lin gɔɔrib ki bi daa maa.
5 Bi bia din tur Peesia kpanbar taatara fobit piinii a bin kɔn taanib. Bi din tuu yɔɔ
tuun nnae, laa nyii kpanbar Sairus yoowa ki tan tuu kpanbar Darius yoo.

Biaŋinba ki kpikpiruk baar Jerusalem maanu taar munlee ni na po

6 Kpanbar Serses naan pinpiik na nie, ki niib nba kɔɔ Juda nan Jerusalem na datai
baar nan ŋmatir maan, ki li sɔb gbouŋ ni ki biirib.
7 Yoo nba ki Artaserses din tee Peesia kpanbar nae, ki Bislam nan Mitredaf nan Tabeel
nan bi toontunleeb na sɔb gbouŋ ki tur kpanbar maŋ. Bi din sɔb gbouŋ maŋ Aram
booru maan nie, ki li tee bi-i karin yoo nba, bii kpintir.
8 Ki Rehum wunba tee tiŋ yudaanɔ na, nan Simsai wunba tee yent na ni gbansɔbirɔ
na mun din sɔb gbouŋ nba nae, ki tur kpanbar Artaserses, ki jiin Jerusalem po a:
9 "Timm nba sɔbin gbouŋ na tee Rehum wunba tee tiŋ yudaanɔ, nan Simsai ki u tee
yent na ni gbansɔbirɔ, nan ti toontunleeb nan barbuura na saakaleeb kur nba nyii
Erek nan Babilonn nan Susa ki li be Elam tiŋ ni na,
10 ki kpab nan nileeb nba ki kpanbar jaann nba tee Asurbanipal na te ki bi nyii bi
ŋei ni, ki saan kar Samaria doo ni nan dolia nba be Yufrates mɔkir yonbaa po yent na
ni na."
11 Gbouŋ na mɔmaame na:
"Li nyii a toontunna nba be Yufrates yonbaa po na boore, ki teen fin kpanbar
Artaserses.
12 Chanbaa, ti loon ki fan banne nan Juuteeb nba nyii a dolia ni na baar kar
Jerusalem-e, ki ŋamii maa digbanbiiuk nan mɔyêtuk doo maŋ. Bi piin ki ŋamii maa
li joonae, ki saa gbennir yiama.
13 Chanbaa, li-i tee ki bi ŋamm maa doo na nan li joona ki gbenn, niib na ji saa nyik
lampo panue, ki a doo lampo likirii n waab.
14 Tɔn, taa gaa a paak na, ti ki loon ki tii laat linba na-ii tuumi, li paak ki ti yeen
15 nan a te ki bin fiit ki got gbankperit nba ki a yeejamm din sɔb na, ki a saa la nan
doo maŋ yɔɔ be mɔyêtuk nie, ki li niib dianu tuu paar ki tur kpanbara nan yent diara
yaayoo niwa. Linba na paake ki doo maŋ din boont.
16 Li paak ti mi nan doo na nan li joona-i ŋamm maa gbenn, fin chanbaa ji kan fit
dia yent nba be Yufrates yonbaa po maŋi.
17 Ki kpanbar na jiin gatu na ki tur ki yet a:

"N foont Rehum wunba tee tiŋ na yudaanɔ, nan Simsai, wunba tee yent na ni
gbansɔbirɔ, nan bi leeb nba be Samaria nan dolia nba be Yufrates mɔkir yonbaa
po na.
18 "Gbouŋ nba ki i daan turin na, bi kpintir ki karin ki turima.
19 N tur mɔb maa bin fiit ki got, ki bi fiit ki la nan Jerusalem teeb yɔɔ tee binba yêen
kpanbara mɔie yaayoo niwa, ki doo maŋ yɔɔ gbee nan kpikpiruk nan daamii damme.
20 Kpanbar jaana kar leŋa, ki bia dia yent kur nba be Yufrates mɔkir yonbaa po na,
ki gaar lampo booru booruwa.
21 Li paak, a senn sennu ki jab nba maa doo na, bin daa nyik maanu kii guu maa
tan saa tur yiikoo yoo nba.
22 Teent nna yiama ki daa te ki li biir n naami."
23 Baa din karin gbouŋ nba nyii kpanbar Artaserses boor ni na ki tur Rehum nan
Simsai nan bi leeb yoo nba, ki bi kakit ki saan Jerusalem ki saa mia Juuteeb ki bi nyik
doo na maanu.

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak na maanu po

24 Bi din nyik Yenjiantu ŋasaakak na maanu, ki li biar see ki saa tuu Peesia kpanbar
Darius naan dinu bina ŋanlee ni.

5

1 Li yoo na ki Yennu sɔkinii Hagai nan Yennu sɔkinii Sekaria, wunba tee Ido bija na
din piin ki piak Israel teeb Yennu sann ni, ki teen Juuteeb nba be Juda nan Jerusalem
na.
2 Ki Serubabel, wunba tee Sealtiel bija, nan Joosua wunba mun tee Jehosadak bija na
nba gbat Yennu sɔkiniinba na maan yoo nba, ki bi ŋamm ki piin Yenjiantu ŋasaakak
nba be Jerusalem na maanu, ki Yennu sɔkiniinba banlee na sommib.
3 Li taakpaak ni ki Tatenai, wunba din tee yent nba be Yufrates mɔkir yonbaa po na
yudaanɔ, nan Setar-Bosenai nan bi yudaanleeb na baar Jerusalem ki tan boi a, "Ŋmee
turi yiikoo a yin maa Yenjiantu ŋasaakak na ki ŋammiri?"
4 Bi bia din boi jab nba kur sommit ki bi maa jiantu ŋasaakak na sana po.
5 Ŋaan Yennu din guu Juuteeb tɔɔndamm na, ki Peesia yudamm na lor nan bi daa kan
teen siari, a see ki bi sɔb gbouŋ ki tur kpanbar Darius, ki gaar u jiinuwa.
6 Maan nba ki bi din sɔb ki tur kpanbar maŋe na:
7 "Fin kpanbar Darius, a naam-ii be parmaasir ni.
8 "Chanbaa, ti loon ki fan bann nan ti daan saan Juda yent ni, ki saa la nan bi
ŋammit maa Yenjaann na jiantu ŋasaakak nae nan tangbeŋa, ki bia kpaan taabii
maar na paak. Bi tuun toonn na fanu ki li saa yian yian.
9 "Tɔn, ki ti ji boi niib na tɔɔndamm a bin betit wunbae turib yiikoo ki bi ŋamii maa
Yenjiantu ŋasaakak na, ki ŋamiir.
10 Ti bia daan boib bi sana po, a lin te ki tin fit wanna bi tɔɔndamm maŋ sana.
11 "Ki bi jiin a, 'Ti tee Yennu nba yen sanpaak nan tiŋ na toontunnae, ki ti ŋamii maa
Yenjiantu ŋasaakak nba ki Israel kpanbar jaann din maa ki ŋamir bina bonchiann
nba gar na.
12 Ŋaan ti yeejamm maŋe din donn Yennu nba yen sanpaak na wutoor, ki u te
Babilonn kpanbar Nebukanesar, wunba tee Kaldii booru na kɔn nyannib, ki biir jiantu
ŋasaakak na, ŋaan soor niib na ki saan namm yommii ni, Babilonn.
13 Tɔn, Sairus nba din tee Babilonn kpanbar na naan dinu sinsinn binn nie ki u tur
yiikoo a bin ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak na.
14 Sairus din jii salimmɔna nan salimpeena senii nba ki Nebukanesar din jii
Yenjiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na ni, ki saan nann Babilonn, ki saa teenir
tingbann diiuk na ni. U din jii senii maŋ ki tur Sesbasar-e, jɔɔ nba ki u din gannɔ
ki teenɔ Juda yent ni yudaanɔ na.
15 Kpanbar na din yetɔ a wun jii senii maŋ ki jiin teen Yenjiantu ŋasaakak nba be
Jerusalem na ni, ki bia ŋamm maa jiantu ŋasaakak maŋ, laa tuu see siaminba.
16 Ki Sesbasar ji din baar ki bir jiantu ŋasaakak na fiakir, ki bi ji tukin li maanu nan
mɔtana, ŋaan li daa ki gbenni.'
17 "Chanbaa, li-i tee ki li ŋan a po, fan ŋaan ki fiit-teeb n fiit naan maan gbant nba
be Babilonn na, ki la laa tee mɔnii koo faak nan kpanbar Sairus-e din tur yiikoo a bin
ŋamm maa jiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na, ŋaan bia wannit faa loon biaŋinba,
maan na ni."

6

Baa din fiit ki la kpanbar Sairus nba tur yiikoo biaŋinba

1 Ŋanne ki kpanbar Darius tur yiikoo a bin fiit naan gbant nba din be Babilonn na.
2 Ŋaan doo nba ki bi yi Ekbatana, ki li be Media yent ni nae, ki bi din saa la gbouŋ, ki
linba na sɔb leŋ a:
3 "Kpanbar Sairus naan dinu sinsinn binn na ni, ki u din tur yiikoo a bin ŋamm maa
Yenjiantu ŋasaakak na Jerusalem, ki lii tee siaminba ki bi sii mann maruŋ ki jokin
Yenpiinii. Ŋasaakak maŋ fɔkint-ii tee taakaabii piintaa, ki yarimu-ii tee taakaabii
piintaa,
4 ki maa li joona nan daat guunu, ki paan tana guunii ŋantaa li paak. Li maanu
pann kur, bin nyinn naan likiri ni ki pa,
5 ki bia jiin salimmɔna nan salimpeena senii nba ki kpanbar Nebukanesar din
jii Yenjiantu ŋasaakak ni Jerusalem ki saan nann Babilonn na, ki teen li binbeboor
Jerusalem, jiantu ŋasaakak na ni."

Ki jiin Darius yiikoo nba te ki toonn na ŋamii tuun na po

6 Tɔn, kpanbar Darius ji din jiin gatu na a:
"Fin Tatenai nba tee Yufrates yonbaa po yent daanɔ, nan Setar Bosenai, nan
yudaanleeb nba be Yufrates yonbaa po yent na ni, soot i mɔŋ man, ki daa biir Yenjiantu
ŋasaakak na maanu.
7 I daa lebir li maanu ni. Ŋaant ki Juda yent ni yudaanɔ, nan Juuteeb tɔɔndamm na
n ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak maŋ, laa din be siaminba na.
8 Mɔtana, n ji beerie maa yin somm binba ŋamii maa Yenjiantu ŋasaakak na. Baa
saa di likirii biaŋinba, li kur saa nyi naan likirii nba ki bi gaan, ki li tee lampo likirii, ki
nyi Yufrates mɔkir yonbaa po yent ni nae, ki li daa te toonn na jir poori.
9 Daar kur ni, i daa gbaar nan yin tuu tur mannteeb nba be Jerusalem na linba kur
ki bi yeti a bi loon: Ii turib naajabira nan pei, koo pejabira, ki bin joob muu ki lii tee
maruŋ ki teen Yennu nba be sanpaapo na, koo ki turib boroboro dii, nan yaarin, nan
tilɔɔna daan, nan olif tiinii kpan.
10 Ii tun linba na ki tur mannteeb ki bin mann maruŋ nba ŋan, ki tur Yennu nba be
sanpaapo na; ki miarɔ ki wun teen piisin min nan n bonjai paak.
11 N bia ŋamm yet nan wunba ki sak sennu na, bin kpat u ŋaayɔkir, ki yenn porik
chianu ki ŋmuu saarɔ, ki u ŋaak n kpant langbouŋ.
12 Yennu nba gann Jerusalem ki li tee siaminba ki bi sii jiantirɔ na, wun biir bat
koo digbann nba yêt sennu na, ki koor a wun biir jiantu ŋasaakak nba be leŋ na. Min
Darius-e tur sennu na. Ii sakir fanu."

Biaŋinba ki bi jii jiantu ŋasaakak na ki tur Yennu

13 Ŋanne ki yudaanɔ Tatenai nan Setar-Bosenai nan bi yudaanleeb na din tun nan
kpanbar Darius nba tur yiikoo biaŋinba na.
14 Juuteeb* tɔɔndamm na din saa nan ŋasaakak na maanu fanu, kimaan Yennu
sɔkiniinba Hagai nan Sekaria-e din chekin bi para. Bi din maa jiantu ŋasaakak na
ki gbenn nan Israel teeb Yennu nba sennib biaŋinba na, ki bia tee nan Peesia kpanbara
Sairus, nan Darius nan Artaserses nba wannib biaŋinba na.
15 Kpanbar Darius naan dinu bina ŋanloob nie ki bi din gbenn Yenjiantu ŋasaakak
maŋ toonn, ŋmaarik nba tee Ada na daaŋantaa daar.
16 Ki Israel teeb nba tee mannteeb, nan Liifai teeb, nan binba kur nyii Babilonn ki jen
na din jii jiantu ŋasaakak na ki tur Yennu nan kpinkpammuk.
17 Yoo nba ki bi din jii ŋasaakak na ki tur Yennu na, bi din kpii naajai kobik, nan
pei kobii ŋanlee, nan pejabira kobii ŋanna, ki li tee maruŋ ki tur Yennu, ki kpii buunii
piik nan banlee, ki li tee yanbɔmm paak maruŋ, ki buuk kur see Israel booru piik nan
ŋanlee na yennkɔɔ kur paak.
18 Ki bi senn mannteeb nan Liifai teeb na a bii tuun Yenjiantu ŋasaakak nba be
Jerusalem na toona, nan biaŋinba ki Moses gbouŋ wann na.

Ki jiin yukitgar tiaru jaamm na po

19 Niib nba din nyii Babilonn ki jen na din dii yukitgar† tiaru jaamm na, sinsinn
ŋmaarik na, li dapiik nan ŋanna daare.

---

* **6:14 6.14** Israel teeb sanleere tee Juu teeb.

† **6:19 6.19** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

20 Ki mannteeb nan Liifai teeb kur ŋamm bi mɔŋ ki ji yeen, ki Liifai teeb na kpii
yukitgar tiaru jaamm bonkobit na, ki mann maruŋ ki tur niib nba nyii Babilonn ki jen
na, nan mannteeb na, nan bi mɔŋ.
21 Israel teeb nba din nyii Babilonn ki jen na, nan binba kur be tiŋ na ni ki nyik yenbis
jiantu ŋaan jiantir Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na din taan ki dii maruŋ na jeete.
22 Bi din jii daa ŋanlore-e ki dii boroboro nba kaa datiŋ na jaamm nan parpeenn. Bi
din mɔk kpinkpammuk nan Yennu nba te ki Asiria kpanbar chekintib ki fit sommib ki
bi maa ŋamm Israel teeb Yenjiantu ŋasaakak na.

7

Ki jiin Esra baaru Jerusalem doo ni po

1 Bina bonchiann din garewa ki tan tuu yoo nba ki Artaserses tee Peesia kpanbar na,
ki jasɔɔ din be ki bi yiu Esra. U din nyii Aarɔnn, wunba tee mannteeb yudaanɔ na
naakuuk nie. Esra yeejamm sanae na: Esra baa din tee Seraya, ki Seraya baa tee Asaria,
ki Asaria baa tee Hilkia,
2 ki Hilkia baa tee Salum, ki Salum baa tee Sadok, ki Sadok baa tee Ahitub,
3 ki Ahitub baa tee Amaria, ki Amaria baa tee Asaria, ki Asaria baa tee Merayof,
4 ki Merayof baa tee Serahia, ki Serahia baa tee Usi, ki Usi baa tee Buki,
5 ki Buki baa tee Abisua, ki Abisua baa tee Finehas, ki Finehas baa tee Eleasar, ki
Eleasar baa tee Aarɔnn.
6-7 Esra din tee banntɔɔe, ki mi sennu nba ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu din tur
Moses na bonchiann. Esra Yomdaanɔ Yennu din teen piisin u paak, ki kpanbar na teenɔ
linba kur ki u boi li po. Kpanbar Artaserses naan dinu bina ŋanlore nie ki Esra din
nyii Babilonn, ki soor sɔnu ki saa Jerusalem nan Israel teeb. Ki bi siab tee mannteeb
nan Liifai teeb, nan jiantu ŋasaakak ni yanyinna, nan jiantu ŋasaakak guura, nan li
toontunna.
8-9 Bi din nyii Babilonn sinsinn ŋmaarik na pinpiik daare, ki Yennu sommib, ki bi tan
baar Jerusalem ŋmaarii ŋanŋmu pinpiindaar.
10 Esra din jii u yoo kure ki tumii Yennu sennu na, ki diar, ki bia want Israel teeb na
sennu nan wannu na kur.

Ki jiin yiikoo gbant nba ki kpanbar Artaserses tur Esra na po

11 Yiikoo gbant nae ki kpanbar Artaserses din tur Esra, manntɔɔ nba din tee banntɔɔ
nba mɔk bannu bonchiann ki jiin Yennu sennii nan u wannu nba ki u tur Israel teeb na
po.
12 “Gbouŋ na nyii kpanbar Artaserses boore ki teen manntɔɔ Esra nba tee Yennu
nba be sanpaapo na sennu banntɔɔ na.
13 “N tur yiikoo nan Israel teeb kur nba be n yent na ni, baa tee mannteebe koo
Liifai teebe, bi saa fit tɔk nana ki saan Jerusalem, li-i tee ki bi loon.
14 Min nan n ŋmakit-teeb banlore nae tuma, a fin saan Jerusalem nan Juda ki saa
fiit bi binbeŋ ki laan bi saak Yennu sennu nba ki u din tura na-a.
15 A jii salimmɔna nan salimpeena Yenpiinii nba ki min nan n ŋmakit-teeb na loon
ki tin tur Israel teeb Yennu na, wunba ki u jiantu ŋasaakak be Jerusalem na.
16 A bia jii salimpeena nan salimmɔna nba kur ki a gaan Babilonn yent ni na, nan
piinii nba ki Israel teeb nan bi mannteeb teen, ki li tee bi Yennu jiantu ŋasaakak nba
be Jerusalem na yar.
17 “A di likirii maŋ fanu ki daa naajai nan pejai nan pejagana nan jeet nan daan, ki
mann maruŋ, Yenjiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na binbintir paak.
18 Salimpeena nan salimmɔna nba tenn, fin nan a niib na n jii tun linba ki i loon, ki
lii tee i Yennu na loomm ni.
19 Kutsɔnii nba kur ki bi tura, a fii dia kii tuun toonn jiantu ŋasaakak nba be
Jerusalem na ni, a jii ki tur Yennu,
20 ŋaan linba pɔt jiantu ŋasaakak na ni, fan boi doo likirii diara na.
21 “N tur likdiara kur nba be Yufrates yonbaa po yent na ni yiikoo a bin tur Esra,
wunba tee manntɔɔ ki mi Yennu nba be sanpaapo na sennii na, linba kur ki u boi li
po.
22 Ii tur salimpeena, ki li kpaiu-ii tee nan karwanta piintaa nan ŋanlore na, nan
jebin bɔrik-gbina tusaa ŋanloob, nan tilɔɔna daan ankɔra piik nan yenn, nan olif tiinii
kpan ankɔra piik nan yenn, nan yaarin biaŋinba saa jaŋib.
23 Ii got fanu ki tur bont kur nan Yennu nba be sanpaapo na nba loon ki lii tuun
biaŋinba, u jiantu ŋasaakak ni na, kii mii ki wun ban donn wutoor nanin, koo binba
saa wei poor ki dia doo na.

24 Li tee kɔɔre nan yin gaar lampo siar li mannteeb nan Liifai teeb nan jiantu
ŋasaakak ni yanyinna nan guura nan toontunna, koo wunba kur tuun li toona na boor.
25 “Fin Esra, jiin yan nba ki Yennu tura na, ki nyinn toontunsaakab nan barbuura
nba mi Yennu sennu na, ki bii dia niib nba be Yufrates yonbaa po yent na kur. Wunba
kur ki mi sennu na, fan wannɔ.
26 Wunba kur yêt Yennu sennii, koo kpanbar sennii na, fan dat u tubir yiama, ki lii
tee kuun, koo ki ber nyinnɔ doo ni, koo ki fat u mɔkint, koo ki kɔɔnɔ dansarik.”

Ki jiin Esra Yenpaku po

27 Ki Esra yet a, “Pakin ti yeejamm Yomdaanɔ Yennu na. U te ki kpanbar na mɔk niɔŋ
ki baakit Yenjiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na.
28 Yennu ninbatinu paak, ki kpanbar na, nan u kpaanteeb, nan u toontunna saakajaana
na kur sommin. N Yomdaanɔ Yennu-e chekinin, ki n fit te ki Israel teeb naakuut yudamm
bonchiann wein ki jen Jerusalem.”

8

Ki jiin niib nba din nyii Babilonn ki jen na po

1 Naakuut yudamm nba din be Babilonn na, binba din wei Esra ki ŋmat Jerusalem,
yoo nba ki Artaserses tee kpanbar na sanae na:
2-14 Gersom, ki u nyii Finehas naakuuk ni,
nan Daniel, ki u nyii Itamar naakuuk ni,
nan Hatus, ki u tee Sekania bija na, ki nyii Defid naakuuk ni,
nan Sekaria, ki u nyii Paros naakuuk ni, ki u jab tee kobik nan piinŋmu. (Gbant din
sɔb ki gaa nan bi ŋaateeb),
nan Eliehoenai, ki u tee Serahia bija ki nyii Pahaf-Moab naakuuk ni, ki mɔk jab kobii
ŋanlee,
nan Sekania, ki u tee Jahasiel bija, ki nyii Satu naakuuk ni, ki mɔk jab kobii ŋantaa,
nan Ebed, ki u tee Jonatann bija, ki nyii Adinn naakuuk ni, ki mɔk jab piinŋmu,
nan Jesaya, ki u tee Atalia bija, ki nyii Elam naakuuk ni, ki mɔk jab piinlore,
nan Sebadia, ki u tee Maikel bija, ki nyii Sefatia naakuuk ni, ki mɔk jab piinniin,
nan Obadia, ki u tee Jehiel bija, ki nyii Joab naakuuk ni, ki mɔk jab kobii ŋanlee nan
piik nan banniin,
nan Selomif, ki u tee Josifia bija, ki nyii Bani naakuuk ni, ki mɔk jab kobik nan piinloob,
nan Sekaria, ki u tee Bebai bija, ki nyii Bebai naakuuk ni, ki mɔk jab piinlee nan
banniin,
nan Johanann, ki u tee Hakatann bija ki nyii Asgad naakuuk ni, ki mɔk jab kobik nan
piik,
nan Elifelet nan Jewel nan Semaya, ki bi nyii Adonikam naakuuk ni, ki mɔk jab
piinloob, (ŋamm din tan ŋmat jen li poorpoe,)
nan Yutai nan Sakur, ki bi nyii Bigfai naakuuk ni, ki mɔk jab piinlore.

Biaŋinba ki Esra la Liifai teeb ki bi sii tuun jiantu ŋasaakak na ni

15 Taa din daa be Babilonn na, ki n taan niib na kur mɔkir nba puub ki saa Ahafa doo
ni na boor, ki kar leŋ daaŋantaa. N din la nan mannteeb be lakinn na ni ŋaan ki Liifai
teeb kaa.
16 Ki n tun boi tɔɔndamm banyia na po, ki bi tee Elieser nan Ariel nan Semaya nan El-
natann nan Jarib, nan El-natann, nan Natann nan Sekaria nan Mesulam, nan wannteeb
banlee, ki bi tee Joyarib nan El-natann,
17 ki te ki bi saan Ido, wunba tee Kasifia teeb tɔɔndaanɔ na boor, a bin boi ŋɔɔ nan u
leeb nba tee Yenjiantu ŋasaakak na ni toontunna, ki bin turit niib nba sii tuun Yenjiantu
ŋasaakak na ni.
18 Yennu piisin te ki bi turit Serebia wunba tee Liifai nirɔ, ki nyii Mali naakuuk ni, ki
mi toonn fanu, ki u baar nan u bonjai nan u ninjamm piik nan banniin.
19 Bi bia din tun Hasabia nan Jesaya ki bi nyii Merari naakuuk ni, nan bi nikpiimm
piinlee.
20 Bi bia din baar nan jab kobii ŋanlee nan piinlee ki pukin, ki bi tee Yenjiantu
ŋasaakak na toontunna. Kpanbar Defid nan u toontun-yudamm poŋ din gann bi
yeejammewa, a bii sommit Liifai teeb na. Bi din sɔb bi kura sanae.

Biaŋinba ki Esra nan niib na lor mɔi ki miar Yennu

21 Ahafa mɔkir na boore ki n din tur sɔɔ kur mɔb a tin sikin ti mɔŋ ki lor mɔi Yabint
Yennu tɔɔnn, ki boiɔ ki wun gar ti tɔɔnn sɔnu nba ki ti saa na ni, ki bia guur timm nan
ti waas nan ti mɔkint kur.

22 Fei bo sii mɔkin, li-i bonni tee ki n boi kpanbar na kunkɔnkɔnna po, a bin guurit ki
tin nyi ti datai ni yoo nba ki ti be sommir paak na, kimaan n betɔ nan Yennu teen piisin
daanɔ nba kur teenɔ yadae, ŋaan u par ki mei daanɔ nba lek numm nanɔ, ki u daar li
daanɔ tubir.
23 Ŋanne ki ti lor mɔi ki miar Yennu a wun guurit, ki u gat ti miaru maŋ.

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak na piinii po

24 Mannteeb saakab na ni, n din gann Serebia nan Hasabia, nan bi leeb piik,
25 ki jaŋ salimpeena nan salimmɔna nan maruŋ senii nba ki kpanbar na nan u ŋmakit-
teeb nan toontunna saakab nan Israel teeb na din tur a bii dia kii tuun toona, Yenjiantu
ŋasaakak na ni, ki jii tur mannteeb na.
26-27 Maa din turib linbae na: salimpeena, ki li kpaiu tee nan karwanta baajii kobii
ŋanlee nan piinŋmu, nan salimpeena senii kobik, ki li kpaiu tee nan karwanta baajii
piinlore nan ŋanŋmu na, nan salimmɔna, ki li kpaiu tee nan karwanta baajii piinlore
nan ŋanŋmu, nan salimmɔna senii piinlee, ki li kpaiu tee nan karwanta bɔrik-gbina
ŋanna na, nan kutmɔnt nba ŋan senii ŋanlee, ki li daauk tee yomm nan salimmɔna
senii na.
28 Ki n yetib a, “Nan yaa tee kasii ki tur i yeejamm Yomdaanɔ Yennu na, nnae mun ki
salimpeena nan salimmɔna senii nba ki i baar nann, ki li tee yanbɔɔ piinii ki tur Yennu
na tee.
29 Ii guur fanu nan yaa tan saa baar Yenjiantu ŋasaakak na ni. Leŋ maŋ, ii jaŋir
mannteeb diit na ni, ki jii tur mannteeb tɔɔndamm, nan Liifai teeb tɔɔndamm, nan
Israel tɔɔndamm nba be Jerusalem na.”
30 Ŋanne ki mannteeb nan Liifai teeb na gaar salimpeena nan salimmɔna nan senii
na ki jii saan nann Yenjiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na ni.

Biaŋinba ki bi ŋmat Jerusalem

31 Sinsinn ŋmaarik na dapiik nan ŋanlee daare ki ti daan nyii Ahafa mɔkir na boor
ki ji saa Jerusalem. Yennu daan be nant, ki guut, ki ti datai nan fat-teeb ki teent siar, taa
paa sɔnu ki saa na.
32 Taa baar Jerusalem yoo nba, ki ti foi daa ŋantaa.
33 Tɔn, ki daa ŋanna daar ki ti saan Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki jaŋ salimpeena nan
salimmɔna nan senii na, ki jii tur manntɔɔ Meremof, wunba tee Yuria bija na. U din be
nan Eleasar, ki u tee Finehas bija, nan Liifai teeb banlee, ŋamme tee Jesua bija Josabad,
nan Binnui bija Noadia.
34 Bi din kan bont kur ki jaŋir, ki sɔb li kur li yoo.
35 Binba kur din nyii Babilonn ki jen na ji din baar nan Yenpiinii a bin joor muu, ki
lii tee maruŋ ki tur ŋamm Israel teeb Yennu. Bi din kpii naajai piik nan banlee ki li tee
Israel teeb kur paak, nan pejai piinyia nan banloob, nan pegana piinlore nan banlore;
ki bia kpii buunii piik nan banlee a bin ŋamm bi mɔŋ yanbɔmm. Bi din joo bonkobit
na kur ki li tee maruŋ ki teen Yennu,
36 ki bia jii yiikoo gbouŋ nba ki kpanbar na din turib na ki tur Yufrates yent nba be
yonbaa po doi tɔɔndamm, nan toontunna saakab, ŋamme din tur niib na nan Yenjiantu
ŋasaakak na jiantii sommir.

9

Ki jiin boorganu kɔɔnu po

1 Linba na kur nba din tun ki gbenn yoo nba, ki Israel tɔɔndamm na siab baar ki betin
a niib na nan mannteeb nan Liifai teeb na ki bɔkit bi mɔŋ nan boorganu nba kɔɔ ki
kpiat, ki tee Amonn teeb nan Moab teeb nan Ijipt teeb nan Keenann teeb nan Hef teeb
nan Peris teeb nan Jebus teeb, nan Amor teeb na. Bi tuun fei toona nba ki niib na tuun
nae.
2 Juu jab na kɔɔnt boorganu waase, ŋamm Yennu kasii niib na tuun nnae ki ŋmat bi
mɔŋ. Bi tɔɔndamm nan toona saakab nae mantik tun biir.
3 Maa din gbat linba na yoo nba ki n par biir, ki n pat pat n liant, ki bia ŋabir n yut
nan n tiaŋ, ŋaan ji kar tiŋ ni, ki yaa n kpo nan parbiir,
4 ki biar kar leŋ nan parbiir nan yoo nba tan jaŋ nan bin mann daajoouk maruŋ, ki
niib piin ki tikii lintirin, ŋamme tee binba ki jaŋmaanii soorib, kimaan baa gbat linba
ki ŋamm Israel teeb Yennu yet ki jiin binba nyii Babilonn ki jen na yanbɔmm po na.
5 Yoo nba din tan jaŋ nan bin mann daajoouk maruŋ na, ki n fiir maa bo kar siaminba
nan parbiir na, ki bia daa lia n liatchiat na, ki gbaan ki tant n nii, ki miar n Yomdaanɔ
Yennu,

6 ki yet a, “Yennu, fei mɔkin bonchiann nan man donn n yur a tɔɔnn po. Ti yanbɔmm
na kpek ki yab ki fɔk gar ti yurawa, li fɔk ki baar sanpagbanta.
7 Laa nyii ti yeejamm yoo ki tan tuu mɔtana, timm nba tee a niib na tun yanbɔmm
bonchiann. Ti yanbɔmm na paak, ki timm nan ti kpanbara nan mannteeb na kɔɔ
boorganu batnba nuu ni, ki bi kpiit, ki fatit ki soorit ki teent yommii. Ti mantik dii
fei halii nan dinna.
8 Ti Yomdaanɔ Yennu, a tuu mɔk ninbatinu nant yoo waan, ki te ti siab nyii yommisin
ni ki ji be ti yamani, kasii boor na. A te ki ti nyii yommisin ni, ki turit manfopaann.
9 Ti tuu tee yommiie, ŋaan fine nyinnit yommisin ni. Fine te ki Peesia kpanbara tinit
ninbaauk ki sak ki ti be ti manfoor ni, ki ŋamm maa a jiantu ŋasaakak nba tuu biar ki
tee langbenn na, ki bia yaa tii be ti yamani, Juda nan Jerusalem na.
10 “Yennu, ti saa yet a bee nan linba kur tun ki gar na po? Ti bia ŋamm yêt a sennii
11 nba ki a te ki a sɔkiniinba nba tee a toontunna turit nawa. Bi din betit nan tiŋ
nba ki ti saa a tin kar li ni na tee jakint tiŋe, kimaan niib nba kɔɔ leŋ na gbee nan
binben-yanae, laa nyii kpin yeŋ ki saan tuu kpin leer po.
12 Bi din betit nan ti daa kɔɔnt leeb waasi, a tii biaki mi ki ti somm niib maŋ ki bin
mɔkit koo ki doo nyɔɔt, li-i tee ki ti loon tin la tiŋ na manu, ki bia gaan tur ti yaaboona
yaayoo siiyoo.
13 Linba kur lek teenit ki tee tubdatu, ti yanbɔmm nan bonkpeta na paak, ti mi nan
fin nba tee ti Yennu nae dat ti tuba, ki li ki jaŋ faa bo saa dat ti tuba biaŋinba, ŋaan te
ki ti mɔk manfoor.
14 Tɔn, nlee ki ti bia saa yêt a sennii na ŋaan kii biaki kɔɔnt niyoona na? Li-i tee ki
ti tuun nna, a saa mantik donn wutoor ki lin biirite fas fas, ki kan te nan yenɔkɔɔwa n
tenni.
15 Timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, a mɔk mɔnii ŋaan bia te ki ti mɔk manfoor. Ti
fiitir ti biit ki teena, ti ki ŋan nan tin baar a tɔɔnni.”

10

Ki jiin lor nba saa piin boorganu kɔɔnu po

1 Esra nba din gbaa ki mei Yennu, jiantu ŋasaakak tɔɔnn po, ki mɔ, ki piak fiitir niib
na yanbɔmm na, ki Israel nibur, li jab nan poob nan waas, ki bi lakin set lintɔ, ki mun
mɔ nan paŋ.
2 Ki Sekania, wunba tee Jehiel bija, ki nyii Elam naakuuk ni na yet Esra a, “Ti biir
Yennu-wa, nan taa kɔɔnt boorganu waas na, ŋaan timm Israel teeb bia lek daa mɔk
dindann.
3 Ŋaan mɔtana, ti sat mɔbe ki tur Yennu nan ti saa nyinn poob nae nan bi waas, ki
bin yaat. Ti saa tun biaŋinba ki fin nan a leeb nba chɔrin Yennu sennii na kpaanit a ti
tun nae. Ti saa tun nan Yennu sennu nba loon biaŋinba.
4 Li tee a toonne nan fan tun. Ti see a poor po, li paak, ŋaant ki lin tun.”
5 Ŋanne ki Esra piin ki te mannteeb tɔɔndamm nan Liifai teeb nan niib nba be na por
kat nan bi saa tun biaŋinba ki Sekania yet nawa.
6 Ki Esra ji seet Yenjiantu ŋasaakak na nanyer po, ki kɔɔ Jehohanann, wunba tee
Eliasib bija na diiuk ni, ki li nyiɔk ki u dɔɔr leŋ, ki be parbiir ni ki jiin mɔyêtdamm nba
din nyii Babilonn ki jen na po. U din ki dii koo ki nyuu siari.
7 Mɔmaan din nyii saan Jerusalem nan Juda kur po, a binba kur nyii Babilonn ki jen
na n taan Jerusalem,
8 ki li tee sennu ki nyii niib na tɔɔndamm boor. Ki li-i tee wunba yêt baaru daa ŋantaa
sinsuuk ni, bi saa fat u mɔkint kur, ki wun kɔŋ mɔnii, ki ji kan pukin Israel teeb booru
ni.
9 Daaŋantaa na nɔɔk ni, ki Juda nan Benjaminn jab kur taan ki be Jerusalem. Ki
ŋmaarii ŋanyia ni dapiinlee daar, ki niib na kar Yenjiantu ŋasaakak na tɔɔnn, ki sɔɔ
kur jekir, kimaan tintaanu na din kpaa talas, ŋaan ki saak bia baa bonchiann.
10 Ki manntɔɔ Esra fiir set, ŋaan pak namm a, “I yêt Yennu mɔb nan yaa kɔɔnt
boorganu waas, ki li te ki biit baar Israel teeb paak nawa.
11 Tɔn, mɔtana, katir i yanbɔmm ki tur i yeejamm Yomdaanɔ Yennu na, ŋaan tun linba
saa maŋɔ. Bɔkitir i mɔŋ ki nyii boorganii nba kɔɔ ti tiŋ na ni, ki bia ber boorganii waas
nba ki i kɔɔn na.”
12 Ki niib na jiin nan kunkɔpaara a, “Fii yet linba, ti saa tun ŋanne,”
13 ŋaan bia pukin a, “Tikir na yab bonchiann, ki saak bia baa halii. Ti kan fit kii see
paanu ni nna. Linba na ki tee dayenn koo daa ŋanlee toonn kaa, kimaan ti bonchiann
pukin yanbɔmm nba na ni.

14 Ŋaant ki ti saakab n biar Jerusalem na ki got maan maŋ ni, ki senn yoo ki tur sɔɔ
kur nba kɔɔn boorganu bik, ki wun baar nan u doo tɔɔndamm nan barbuura, nan yoo
nba ki bi wannɔ na. Nna bannue ki Yennu wutoor nba doo maan na paak na saa maak.”
15 Sɔɔ din ki yêt lor na see Jonatann nba tee Asahel bija na, nan Jaseya nba tee Tikfa
bija, ki bi sommteeb tee Mesulam nan Sabetai, ki u tee Liifai nirɔ na.
16 Binba nyii Babilonn ki jen na din sak lor maŋ. Ki Esra, wunba tee manntɔɔ na
ji gann jab nba tee naakuuk naakuuk yudamm, ki sɔb bi sana. Ki ŋmaarii piik na ni
sinsinn daar, ki bi piin maan na fiitu.
17 Bi din jii ŋmaarii ŋantaae ki fiit la jab nba kɔɔn boorganu na waas.

Ki jiin jab nba din kɔɔn boorganu waas na po
18 Jab nba din kɔɔn boorganu waas na sanae na:

Mannteeb nba nyii naakuut nba nie na:
Joosua nan u ninjamm, ki bi tee Jehosadak bonjai, ki bi naakuuk ni jab tee Maseya
nan Elieser nan Jarib nan Gedalia.
19 Bi din sat mɔb nan bi saa ber bi poob nba tee boorganu waas na, ki sɔɔ kur tur
pejak, ki li tee u yanbɔmm paak maruŋ.
20 Ki Imer naakuuk ni jab tee Hanani nan Sebadia.
21 Ki Harim naakuuk ni jab tee Maaseya nan Elaija nan Semaya nan Jehiel nan Yusia.
22 Ki Pasur naakuuk ni jab tee Eliwenai nan Maseya nan Ismael nan Netanel nan
Josabad nan Elasa.

Ki Liifai booru ni jab tee:
23 Josabad nan Simei nan Kelaya, wunba ki bi bia yiu Kelita na, nan Petahia nan Juda
nan Elieser.

Ki yanyinnɔ tee:
24 Eliasib.

Ki jiantu ŋasaakak na tammɔguura tee:
Salum nan Telem nan Uri.

Israel teeb nba din biare na:
25 Paros naakuuk ni jab tee Ramia nan Isia nan Malkija nan Mijaminn nan Eleasar
nan Malkija nan Benaya.
26 Ki Elam naakuuk ni jab tee Matania nan Sekaria nan Jehiel nan Abdi nan Jeremof
nan Elaija.
27 Ki Satu naakuuk ni jab tee Eliwenai nan Eliasib nan Matania nan Jeremof nan Sabad
nan Asisa.
28 Ki Bebai naakuuk ni jab tee Jehohanann nan Hanania nan Sabai nan Atlai.
29 Bani naakuuk ni jab tee Mesulam nan Maluk nan Adaya nan Jasub nan Seal nan
Jeremof.
30 Ki Pahaf-Moab naakuuk ni jab tee Adna nan Kelal nan Benaya nan Maseya nan
Matania nan Besalel nan Binnui nan Manase.
31-32 Ki Harim naakuuk ni jab tee Elieser nan Isija nan Malkija nan Semaya nan
Simeonn nan Benjaminn nan Maluk nan Semaria.
33 Ki Hasum naakuuk ni jab tee Matenai nan Matata nan Sabad nan Elifelet nan
Jeremai nan Manase nan Simei.
34-37 Ki Bani naakuuk ni jab tee Maadai nan Amram nan Yuel nan Benaya nan Bedeya
nan Keluhi nan Fania nan Meremof nan Eliasib nan Matania nan Matenai nan Jaasu.
38-42 Ki Binnui naakuuk ni jab tee Simei nan Selemia nan Natann nan Adaya nan
Makna-debai nan Sasai nan Sarai nan Asarel nan Selemia nan Semaria nan Salum nan
Amaria nan Joosef.
43 Ki Nebo naakuuk ni jab tee Jeyel nan Matitia nan Sabad nan Sebina nan Jadai nan
Joel nan Benaya.
44 Jab nba na kur din kɔɔn boorganu waase. Bi din ber poob na nan bi waas ki
nyinnib.*

* **10:44 10.44** Bi din ber poob na nan bi waas ki nyinnib, koo “Poob na siab din mar waasa.”

NEHEMAYA
labaar

Ki jiin Nehemaya gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit biaŋinba ki Nehemaya din nyii boorganu tiŋ ni ki jen, a wun kpaŋ Israel niib na ki sommib ki bin ŋamm maa Jerusalem doo joona nae.

1 Mɔmaan nba ki Nehemaya, wunba tee Hakalia bija na din sɔbe na.

Nehemaya baka nba be Jerusalem po biaŋinba

Artaserses, wunba din tee Peesia kpanbar na naan dinu bina piinlee ni, ŋmaarik nba ki bi yir Kislef na ni, ki min Nehemaya be Susa nba tee digbansaakar na ni.
2 N din boi Hanani nba tee n ninjamm na yenɔ, nan jaleeb nba nyii Juda ki baar na, ki jiin Jerusalem nan ti leeb Juu teeb nba din nyii Babilonn ki ŋmat na po.
3 Ki bi betin nan binba daan tinn ki jen be bi dantiŋ ni na be mabir ni bonchiann, ki boorganu nba din kɔɔ ki kpiab na ki chɔrimmi. Bi bia din betin nan Jerusalem joona na yeer ki dɔɔ tiŋ nie, a ki li gana nba ki bi din joor muu na, bi ki ŋammir, laa nyii li yoowa.
4 Maa gbat linba na kur yoo nba, ki n kar bui. N din jii daa bonchiann ki lor mɔb ki fabin, ki miar Yennu a,
5 "N Yomdaanɔ Yennu nba be Yendɔuŋ ni, a tee Yenjaanne, ki ti tiina jaŋmaanii. A dia a mɔlora fanu nan binba loona ki bia saak a mɔb.
6 Yennu, gotirin ki gbiint n miaru, nan maa mei yonnu nan nyiɔk ki teen a toontunna nba tee Israel teeb na. N pak kat nan timm Israel teeb tun yanbɔmma. Min nan n yeejamm tun yanbɔmma.
7 Ti tun bonbiir ki turawa, ki ki tun nan faa wannit biaŋinba na. Ti ki dia sennii nba ki a turit, ki li nyii a toontunnɔ Moses boor na.
8 Mɔtana, tiat linba ki a din yet Moses na a, 'Li-i tee yimm Israel teeb na ki sak n mɔb, n saa yatie, ki yin kɔɔ digbanlia ni.
9 Ŋaan li-i tee ki i jen n boor, ki tun linba ki n senn na, maa lek bo yati tingbouŋ na kur po na, ŋaan n saa te yin jen siaminba ki n gann maa yii jiantirin na.'
10 "N Yomdaanɔ, a toontunnae na, a tiɔŋ niib, ki a jii a yiikoo nan a panchiɔŋ na ki tinnib.
11 Mɔtana, gbiintir min nan a toontunlia nba kur loon tin jianta na miaru. Turimin nyannu dinna, ki te kpanbar na-ii mɔk ninbatinu nanin."
Mine din tee kpanbar na daturtɔɔ.

2

Biaŋinba ki Nehemaya saan Jerusalem

1 Li ŋmaarii ŋanna poorpo, dasiar ki kpanbar Artaserses tan di jeet, ki n jii daan ki turɔ. U din daa ki ban lan ki n gorii ninbanummi.
2 Ŋanne ki u boi a, "Bee ki a mantik gorii ninbaatiri? A ki yiar kaa, ŋaan a kii mɔk parpeenne."
Ki li soorin jaŋmaanii,
3 ki n jiin a, "Chanbaa, Yennu n tura manfofoouk. Nlee ki n kii gorii ninbaatiri, li-i tee doo nba ki bi din pii n yeejamm na ji tee langbent mɔtana, ki li gana bia dii muuwa?"
4 Ki kpanbar na boin a, "A loon bee?"
Ki n miar Yennu nba be Yendɔuŋ ni na,
5 ŋaan yet kpanbar na a, "Chanbaa, li-i tee ki a par mei n paak, ki a saa sak nanin, fan ŋaan man saan Juda tiŋ ni, doo nba ki bi din pii n yeejamm na, ki saa ŋamm maa doo maŋ."
6 Ki kpanbar na sak nan wun tun maa boi linba na, ki poobat na kar bɔɔkɔ; ki kpanbar na boin maa saa jii yoo biaŋinba ki saan, nan maa tan saa jen yoo nba; ki n betɔ.
7 Tɔn, n din yetɔ maa wun sommin ki turin gbant ki n saan tur toontunna saakab nba be Yufrates yonbaa po yent na ni, ki bin chabin ki n saan Juda tiŋ ni.
8 N bia din yetɔ maa wun turin gbouŋ ki n saan tur Asaf, wunba guu kpanbar fɔɔr na, ki betɔ ki wun turin taabii ki tin ŋamm ŋapaaruk nba be Yenjiantu ŋasaakak boor na tammɔi, ki bia ŋamm doo na joona, nan ŋaak nba ki n saa kɔɔ li ni na. Ki kpanbar na turin linba kur ki n loon, kimaan Yennu be nanin.

9 Kpanbar na din turin kunkɔnkɔnna saakab, nan kunkɔnkɔnna, ki bi jak taanii ki
chianin saan Yufrates mɔkir yonbaa po. Leŋe ki n din tur tiŋ na yudamm gbant nba ki
kpanbar turin na.
10 Ŋaan Sanbalat, wunba din nyii Bef Horonn doo ni na, nan Tobia wunba tee
toontunna saakɔɔ, ki nyii Amonn teeb yent ni na nba gbat nan sɔɔ baar a wun tun
toonn ki lin ŋamm Israel teeb na, ki bi wutoa doo.
11 Ki n saan Jerusalem, ki daa ŋantaa na kur
12 n din ki bet sɔɔ linba ki Yennu wannin a n tun ki tur Jerusalem na po. Tɔn, ki n tan
fiir tansuuni ki jii n leeb waan, ki ti nyii nanyer. Bonkobuk nba ki ti din jii u tee boŋ
nba ki n jakɔ nae.
13 N din fiir doo na ni nyiɔko, ki tɔkin nyii doo na tammɔb nba ki bi yir Baauk po
tammɔb na, ki li be yonbaa po, ki bia gar saan niidiitu po, ki gar baar nyuntonn nba ki
bi yir Waauk Nyuntonn na, ki saan tammɔb nba ki bi yir Tanpenn Tammɔb na. Maa
saa na, ki n got la doo na joona nba baa na, nan li gana nba ki muu dii ki biirir na.
14 Tɔn, n din tɔkin doo na yondo poe, ki saa li niigaŋ po, ki baar tammɔb nba ki bi yir
Nyuntonn Tammɔb na, ki gar baar Kpanbar Nyun boor. Boŋ nba ki n jak na din ki la
yiar nan wun gar tangbiina na ni.
15 Ŋanne ki n jakɔ sik Kidronn baauk na ni, ki lin gorii joonn na, ki tan ŋmat tɔkin
sɔnu nba ki n bo baar na, ki tan kɔɔ tammɔb nba ki bi yir Baauk Tammɔkɔɔkir na, ki
kɔɔ doo na ni.
16 Toontunna saakab na, bi sɔɔ din ki mi maa saan siaminba, koo maa tun linba, ki
tan tuu li yoo. N din ki yet siar ki tur n leeb Juu teeb na, li mannteeb nan tɔɔndamm
nan toona saakab, koo wunba kur saa pukin toona na tumu ni.
17 Tɔn, ki n ji yetib a, “Gotir man taa be daamii nba ni na, kimaan Jerusalem ji tee
langbente, ki li joona yeera. Ŋaant ki tin ŋamm maa doo maŋ joona ki nyi fei ni.”
18 Ki n ji betib Yennu nba be nanin, ki bia sommin biaŋinba, nan kpanbar na nba
yetin linba.
Ki bi jiin a, “Ŋaant ki ti ŋamm maa.” Ki bi teen siir a bin piin bi toonn.
19 Ki Sanbalat nan Tobia nan Arab nirɔ nba ki bi yiu Gesem na nba gbat taa lor a tin
tun linba na yoo nba, ki bi laat, ŋaan yet a, “I dukii a i tuun bee? I loon yin kɔn nan
kpanbar nae-e?”
20 Ki n jiin a, “Yennu nba be Yendɔuŋ ni nae saa turit nyannu. Ti tee u toontunnae, ki
yaa ti piin kii maa. Ŋaan yimm ŋarin, i nuu kaa faar nba be Jerusalem na ni, ki i bia ki
pukin li kaar ni.”

3

Biaŋinba ki bi ŋamm maa Jerusalem joonn

1 Baa din maa doo na joonn biaŋinbae na. Eliasib, wunba din tee mannteeb yudaanɔ
na, nan u mannteleeb din ŋamm maa Pei Tammɔb na joonn, ki kɔɔn li gana ki jii jiin
tur Yennu. Bi din jii joonn nba saa difoouk nba ki bi yir Kobik na, nan difoouk nba ki
bi yir Hananel na, ki jiin tur Yennu.
2 Ki Jeriko jab maa bɔkir nba waa na.
Ki Sakur, wunba tee Imri bija na maa bɔkleer.
3 Hasena naakuuk ni teeb din maa Janii Tammɔb na joonn. Bi din chaan ganchaatae,
ki kɔɔn li gana nan gankpata.
4 Ki Meremof, wunba tee Yuria bija, ŋaan tee Hakos yaaboonn na maa bɔkir nba waa
na.
Ki Mesulam, wunba tee Berekia bija, ŋaan tee Mesesabel yaaboonn na maa bɔkir nba
waa na.
Ki Sadok, wunba tee Baana bija na maa bɔkir nba waa na.
5 Ki jab nba nyii Tekoa na maa bɔkir nba waa na, ŋaan Tekoa tɔɔndamm na din yêt
doo toonn nba ki toonn saakab sennib a bin tun nawa.
6 Joyada, wunba tee Pasea bija na, nan Mesulam, wunba tee Besodeya bija na, din
ŋamm maa Jesana Tammɔb na joonn. Bi din chaan ganchaata, ki kɔɔn li gana nan
gankpata.
7 Melatia, wunba nyii Gibeonn na, nan Jadonn, wunba nyii Meronof na, nan jab nba
nyii Gibeonn nan Mispa na, din maa bɔkir nba waa na, ki saa tuu Yufrates yonbaa po
yent yudaanɔ ŋaak.
8 Ki Usiel, wunba tee Har-haya bija, ki tee salima saauk kurtɔɔ na, maa bɔkir nba waa
na.

Ki Hanania, wunba ŋamii tulaarii na maa bɔkir nba waa na, ki saa tuu joonn nba ki bi yir Joon-yaruŋ na.
9 Ki Refaya, wunba tee Hur bija ki dia Jerusalem yent bɔkir na maa bɔkir nba waa na.
10 Ki Jedaya, wunba tee Harumof bija na, din maa bɔkir nba waa, ki kpia nan u mɔŋ ŋaak na.
Ki Hatus, wunba tee Hasab-neya bija na maa bɔkir nba waa na.
11 Ki Malkija, wunba tee Harim bija na, nan Hasub, wunba tee Pahaf Moab bija, din lakin maa bɔkir nba waa na, nan difoouk nba ki bi yir Bonpur-diiuk na.
12 Ki Salum, wunba tee Halohes bija ki dia Jerusalem yent bɔkleer na maa bɔkir nba waa na. (U bonpoie din sommɔ ki u tun toonn na.)
13 Hanunn nan Sanoa doo ni niib din ŋamm maa Baauk Tammɔb na. Bi din chaan ganchaata, ki kɔɔn li gana nan li gankpata, ki bia ŋamm joonn na, ki li yarimu tee taakaabii kobii ŋanŋmu, ki saan tuu Tanpenn Tammɔb.
14 Malkija, wunba tee Rekab bija nba dia Bef Hakerem yent na, din ŋamm maa Tanpenn Tammɔb na, ki chaan ganchaata, ki kɔɔn gana nan gankpata.
15 Ki Salum, wunba tee Kol-hose bija ki dia Mispa yent na, ŋamm maa Nyuntonn Tammɔb na. U din pin tammɔb na yur paake ki ŋamm senn li gana, ki kɔɔn gankpata. U bia din maa joona na ki nyii Sela nyun boor ki gar naan kpaab na boor, ki saa tuu sɔnsau nna; ki sɔnu maŋ nyi siaminba ki bi yi Defid doo na.
16 Ki Nehemaya nba tee Asbuk bija ki dia Bef-sur yent bɔkir na maa bɔkir nba waa na, ki saan tuu Defid kaauk nan nyundɔɔnn na, ki dian kunkɔnkɔnna ŋaak na.

Ki jiin Liifai teeb nba din maa joonn na po

17 Liifai teeb nae din ŋamm maa joonn na bɔklia nba waa na:
Rehum, wunba tee Bani bija nae din maa bɔkir nba waa na.
Ki Hasabia, wunba dia Keila yent bɔkir na set u yent paak, ki maa bɔkir nba waa na.
18 Ki Bafai, wunba tee Henadad bija, ki dia Keila yent bɔkleer na maa bɔkir nba waa na.
19 Ki Eser, wunba tee Jesua bija, ki dia Mispa doo na maa joonn nba be tɔb tiat diiuk tɔɔnn po na, ki saan tuu siaminba ki joonn na gɔnt.
20 Ki Baruk, wunba tee Sabai bija na maa bɔkir nba waa na, ki saan tuu mannteeb yudaanɔ Eliasib ŋaatammɔkɔɔkir.
21 Ki Meremof, wunba tee Yuria bija ki tee Hakos yaaboonn na maa bɔkir nba waa na, ki saan dian Eliasib ŋaak kpiŋ.

Ki jiin mannteeb nba din maa joonn na po

22 Mannteeb nba nae din ŋamm maa joonn na bɔka nba waa na:
Mannteeb nba din kɔɔ kpia Jerusalem nae din maa bɔkir nba waa na.
23 Ki Benjaminn nan Hasub maa bɔkir nba waa ki be bi ŋei tɔɔnn po na.
Ki Asaria nba tee Maseya bija ki tee Anania yaaboonn na maa bɔkir nba waa, ki be u ŋaak tɔɔnn po na.
24 Ki Binnui, nba tee Henadad bija na maa bɔkir nba waa na, laa nyii Asaria ŋaak ki saan tuu siaminba ki joonn na gɔnt.
25-26 Palal, wunba tee Usai bija na din maa bɔkir nba waa na, laa nyii joonn na nba gɔnt siaminba, nan difoouk nba be naan ŋaak nba be paapo na, ki kpia nan guuteeb dindouŋ na.
Ki Pedaya, wunba tee Paros bija na maa bɔkir nba waa ki jiin yondo po, ki li kpia Nyun Tammɔb na, nan difoouk nba kpia Yenjiantu ŋasaakak na, (li din kpia doo na bɔkir nba ki bi yi Ofel nae, siaminba ki Yenjiantu ŋasaakak toontunna be na.)

Ki jiin tanmaaleeb na po

27 Jab nba nyii Tekoa nae din maa bɔkir nba waa na, bi taar munlee nie na; bi din nyii difoouk nba kpia Yenjiantu ŋasaakak na poe, ki maa ki saa tuu joonn nba kpia doo maŋ bɔkir nba ki bi yir Ofel na.
28 Manntesiab din taan ki maa bɔkir nba waa na, laa nyii Taanii Tammɔb na, ki saan tuu niigaŋ po, ki sɔɔ kur maa bɔkir nba be u ŋaak tɔɔnn po.
29 Sadok, wunba tee Imer bija na din maa bɔkir nba waa ki be u ŋaak tɔɔnn po na.
Ki Semaya, wunba tee Sekania bija, ki guu yondo po tammɔb na maa bɔkir nba waa na.
30 Ki Hanania, wunba tee Selemia bija, nan Hanunn, wunba waa Salaf bonjai banloob ni na maa bɔkir nba waa na, bi taar munlee nie na.
Ki Mesulam, wunba tee Berekia bija na maa bɔkir nba waa ki be u ŋaak tɔɔnn po na.

31 Ki Malkija, wunba tee salima saauk kurtɔɔ na maa bɔkir nba waa na, ki saan tuu
ŋaak nba ki Yenjiantu ŋasaakak toontunna nan kpinkpenta be na, ki li kpia Yenjiantu
ŋasaakak tammɔb nba ki bi yir Guura Tammɔb na, ki li kpia diiuk nba be niigaŋ po ki
jiin yondo po joonn na gungɔnt boor na.
32 Ki salima saauk kurteeb na, nan kpinkpenta na maa bɔkir nba joont na, laa nyii
gungɔnt boor diiuk na, ki saan tuu Pei Tammɔb na.

4

Biaŋinba ki Nehemaya ŋyann u datai

1 Sanbalat nba gbat nan timm Juu teeb ŋamii maa joonn na yoo nba, ki u wutoor doo,
ki u piin ki sukiit,
2 ki yet u leeb nan Samaria kunkɔnkɔnna na numm ni a, “Juu teeb nba tee bonbutimii
na dukii a bi tuun bee? Bi lor a bin ŋamm maa doo nae-e? Bi dukii nan bi maruŋ nae
saa te ki bin gbenn toonn na dayenn kɔɔ-ɔ? Bi saa fit nyinn tanmaakara tangbiinkpeka
nba dii muu na niwa-a?”
3 Ki Tobia, wunba tee Amonn nirɔ ki see leŋ ki kpiau na mun bia yet a, “Bi saa fit maa
joonboorbee? Lunlonn gbaa saa fit tut luwa.”
4 Ki n miar Yennu a, “Yennu, gbiintir baa sukiit biaŋinba. Ŋaant ki bi sukit na n ŋmat
bi yura paak, ki ŋaan siab n fat bi mɔkint kur, ki bia soorib ki saan namm boorganu tiŋ
ni, ki teemm yommii.
5 Bi toonbiit nba ki bi tuun na, a daa nyikin chabitibi, ki bia daa tammit bi yanbɔmm
na po, kimaan bi sukii timm nba maa nae.”
6 Tɔn, ki taa tukin joonn na maanu, li ki wei kaawa ki ti kɔɔ li sinsuuk ni, kimaan niib
na ninbina din mɔn toonn na paak.
7 Ki Sanbalat nan Tobia nan Arab teeb nan Amonn teeb nan Asdod teeb na nba gbat
nan ti ŋamii maa Jerusalem joonn, ki li saa fanu, ki joonn na yiar mubint yian yian na,
ki bi wutoor mantik doo,
8 ki bi kur taan leeb ki lor a bin baar lek Jerusalem, ki ŋmatir n baar.
9 Ki ti miar Yennu, ŋaan ji te ki jab guu yonnu nan nyiɔk.
10 Juda teeb na din tuu mɔk bi yaŋ ki yiin a:
“Ti jii jik-kpiata ki baka.
Tangbiina na yabit nan tin jiiwa,
ki nlee ki ti saa maa joonn na dinna?”
11 Ti datai na dukin nan ti kan labi, koo ti kan bann baa tuun linba, see ki bi tan baar
ki kpiit, ki bia gɔɔr toonn nba ki ti tuun na.
12 Ŋaan yoo n tuu yoo, Juu teeb nba kɔɔ nan ti datai maŋ na tuu baar ki tan wannit
ti datai na nba lorin linba ti paake.
13 Ŋanne ki n tur niib na jukbanjai nan kpana nan tɔrbana, ki sennib naakuuk
naakuuk, joonn na lanpoor, siaminba ki bi daa ki maa gbenn na.
14 N din la nan niib na para biire; ki n yet ŋamm nan bi tɔɔndamm nan bi toontunna
saakab a, “I daa tiin ti datai na jaŋmaanii. Tiat man Yennu nba tee Yenjaann, ki bia
tuun bakitnauŋ toona biaŋinba, ki kɔn ki tur i doo teeb nan i waas nan i ŋaapoob nan
i ŋei.”
15 Ki ti datai na gbat nan ti bann linba ki bi lorin nawa, ki bi ji bann nan Yennu biir
bi lora maŋa. Tɔn, ki ti kur ji ŋmat saan ki ŋamii maa joona na.
16 Laa din nyii li yoo maŋ, n jab na bɔkir din tuune, ŋaan ki bɔkleer see ki guut, ki lia
kut tɔbliata, ki dia kpana nan naagbankɔŋa nan tɔrbana; ki ti tɔɔndamm na din teen
niib
17 nba ŋamii maa joonn na bi sommir. Binba lek din jikit tanmaa bona na din tuun
niiyeŋe, ki niileu dia jatiɔk.
18 Ki binba maa na kur yoo jukbanjai bi sai ni, ki jɔɔ nba saa peb naatunn na be n
boor ni.
19 Ki n bet niib na nan bi tɔɔndamm nan bi toontunna saakab na a, “Toonn na tant ki
fɔkita, ki te ki ti yat leeb joonn na kur po.
20 I-i taŋi gbat naatunn na, ii taan n boor ni. Ti Yennu saa kɔn ki turit.”
21 Li paak, daar kur, laa tuu nyi sanyafaar ki saa tuu nyiɔk, ti bɔkir tuune joonn na
paak, ŋaan ki bɔkleer see nan kpana ki guut.
22 Li yoo na, ki n yet jab nba tee toonn saakab na, nan bi somm teeb na kur, a bii be
Jerusalem, ki tuu guur doo na nyiɔk, kii biaki tuun toonn na yonnu ni.
23 N din ki liatir n liant na nyiɔku, ŋmee ji boi n leeb na, koo n toontunna na, koo
binba guun na. Ti kur din dia jatiate ti nii ni.

5

Ki jiin nandamm na talas dinu po

1 Li poor poe ki niib na bonchiann, li jab nan poob, piin ki baat nan bi daamii ki jiin
bi leeb Juu teeb po.
2 Bi siab yeen a, “Ti ŋaateeb yab bonchiann, ki ti loon jeet ki lin foorit.”
3 Ki leeb yaa, “Ti jii ti sarwaat, nan ti daan tiinii kpaant, nan ti ŋeie ki senn ŋaan gaar
jeet nba saa jaŋit ki tin nyi kon ni.”
4 Ki siab mun yaa, “Ti kpentir likiriie ki fit pa naan lampo nba ki bi gaan ti sarwaat
nan ti daan tiinii kpaant paak na.
5 Timm nan ti Juu leeb na tee booryeŋe. Ti waas ki ŋan nan bi waas na kaa-a? Ŋaan
ti teen ti waas na daabae. Ti kɔi ti bonpoi na siabe ki teemm daaba. Ti ji ki mɔk paŋi,
kimaan bi gaar ti kpaant nan ti daan tiinii sarwaata.”
6 Maa gbat bi maan maŋ yoo nba, ki n wutoor doo,
7 ki n lor nan man got bi barii maŋ ni. Ki n yakii nan tɔɔndamm nan toontunna saakak
na, ki betib a, “I diin i ninjamme.”
N din yiin niib na tintaanu maa min got barii maŋ ni,
8 ki yet a, “Ti tuu ŋmat daa ti ninjamm Juu teeb nba kɔi bi mɔŋ ki teen boorganu nae,
nan taa fit biaŋinba na. Mɔtana, i mukis i tiɔŋ ninjamm nae ki bi kɔi bi mɔŋ ki teen
yimm nba tee bi leeb Juu teeb na.” Ki tɔɔndamm na ji kɔŋ baa saa yet linba, ki ŋmin
soon nna.
9 Tɔn, ki n yet a, “Linba ki i tuun na ki ŋani. See ki i sak Yennu mɔb ki tun linba ŋan,
ŋanne saa te ki ti datai nba tee boorganu na kan la yaak ki sukiiti.
10 Min nan n saakaleeb nan jab nba tuun n boor na, ti kpentir likirii nan jeet ki teen
niib na. Mɔtana, ŋaant ki ti chabib ki bi daa pa.
11 Ii kpi baa mɔk i pana nba kur, laa tee likirii amii jeet amii tilɔɔna daan amii olif
tiinii kpamie, ki jiin bi sarwaat, nan bi daan tiinii na kpaant, nan kpan tiinii, nan bi ŋei,
ki turib yiama.”
12 Ki tɔɔndamm na jiin a, “Ti saa tun nan faa yet biaŋinba nawa. Ti saa jiin bi faar
nawa, ki kan mi boib pana na po.”
Ki n yiin mannteeb na, ki te tɔɔndamm na por bi numm ni nan bi saa dia mɔsonn
nba ki bi senn nawa.
13 Ŋanne ki n bobit tann nba boob n siak ni na, ki pinnir, ŋaan yet a, “Yennu tan saa
pinn daansɔɔ nba ki dia u mɔsonn nan maa pinn n tann na biaŋinba nae. Yennu saa
gaar i ŋei nan linba kur ki i mɔk na ŋaan nyiki yann.”
Ki sɔɔ kur nba be leŋ na yet a, “Lii tee nna,” ŋaan pak Yennu. Ki tɔɔndamm na ji
gbeen bi mɔsona.

Nehemaya nba ki wuun biaŋinba

14 Kpanbar Artaserses naan bina piinlee niŋe ki bi din turin Juda yudant, ki tan tuu u
naan bina piintaa nan ŋanlee ni, ki li tee n yudant bina piik nan ŋanlee ni, ŋaan min
koo n nikpiimm na sɔɔ ki dii jeet nba bo kpaa talas nan min yudaanɔ n di.
15 Wunba kur din teen yent yudaanɔ n liik tuu tee jikire niib na paak. U tuu gaan
salimpeena piinnae daar kur ni, ki li tee jeet nan daan paak. Bi toontunna na gbaa mun
bia tuu diin niib nae, ŋaan min ŋarin ki tuun nna, kimaan n tiin Yennu,
16 ki jii n paŋ kur ki waan joonn na maanu ŋaan ki boi faar po. Wunba kur tuun n
boor taanin ki ti ŋamii maa joonn na.
17 N din yɔɔ dint Juu teeb nan bi tɔɔndamm kobik nan piinŋmue n ŋaak ni, ki pukin
binba kur nyi digbangana ki baat n boor.
18 Ki daar kur ni, n tuu tur naab nan pei nba ŋan banloobe, nan korii bonchiann, ki
dapiik kur ni ki n teemm dabooru booru. N poŋ din mi talas nba ki niib na dii, li paak
ki n ki boi sommir nba ki doo yudaanɔ bo saa gaar na po.
19 Yennu, n meia maa fii tian maa tun linba kur ki tur niib na ki ŋammin.

6

Baa lor Nehemaya paak biaŋinba

1 Ki Sanbalat nan Tobia nan Gesem nan ti datalei na gbat nan ti maa joonn na ki
gbenna, ki yiar ji ki biar, ŋaan ki ti daa ki kɔɔn ganae tammɔkɔɔka na ni.
2 Ŋanne ki Sanbalat nan Gesem turin mɔb a n tookib Ono paanu ni, digbanbis na yenn
ni. Linba na din tee kpare, ki bi koor a bin biirin.
3 Ki n tun toomii ki betib a, “N kan baari, n tuun toonn nba kpaa talase. N kan fit nyik
toonn maŋ ŋaan baar ki tan laini.”

4 Bi din tun toomii taar munna n boor, ŋaan yoo kur n din teemm gatyemmire.
5 Ki Sanbalat ŋamm tun u toontunna na yenɔ n boor nan mɔmaan nba pukin munŋmu
ni, ki li sɔb gbouŋ nba ki loon ni.
6 Ki gbouŋ na yet a:
"Gesem betin nan bunburimii be niib nba kɔɔ nant na sinsuuk ni, a fin nan Juu teeb
na lor yin yêt kpanbar mɔbe, li paake ki i maa joonn na. U bia yet nan a lor fan teen
a mɔŋ bate,
7 ki a lor nan Yennu sɔkiniinba siab a bin mɔɔnt Jerusalem nan fine ji tee Juda bat.
Kpanbar na saa gbat maan nawa. Li paake ki n dukin nan min nan fin n taan leeb ki
got maan maŋ ni."
8 Ki n turɔ gatu a, "Linba ki a yeen na kur ki tee barmɔnii, fine dukin na kur a tiɔŋ."
9 Bi din koor a bin jeenite ki tin nyik toonn na. Ki n miar Yennu a, "Turimin paŋ
mɔtana."
10 Yoo nba nae ki n din saan gɔn Semaya, wunba tee Delaya bija, ŋaan tee Mehetabel
yaaboonn na. U din ki tee u nyii u ŋaak ni. U din yetin a, "See fin nan min lakin saan
bɔr Yenjiantu ŋasaakak na ni, ŋaan kpar li gana, kimaan bi baat a bin kpia. Bi saa baar
nyiɔko ki tan kpia."
11 Ki n jiin a, "N ki tee nibooru nba tiin ki bɔri kaa. A dukin nan n sii koor a man bɔr
Yenjiantu ŋasaakak na nie ki tinn n manfoori-i? N kan teen nna."
12 Maa dukin li po yoo nba, ki n bann nan Yennu kaa pak ki tur Semaya, ŋaan li tee
Tobia nan Sanbalat-e kɔɔu a wun turin li kpaan booru.
13 Bi jɔɔnɔe a wun jeenin ki n tun biit, ki lin te n sann n biir, ki man di fei.
14 Ki n miar Yennu a, "Tiat linba ki Tobia nan Sanbalat tun na po, ki dat bi tuba. Tiat
poo nba sann tee Noadia na po, nan sɔkiniileeb nba kur koor a bin jeenin na."

Ki jiin toonn na gbennu po

15 Ti din jii daa piinŋmu nan ŋanlee-e, ki tun joonn na toonn ki gbenn, ŋmaarik nba
ki bi yir Elul na, li dapiinlee nan ŋanŋmu daar.
16 Ti datai nba din kɔɔ digbana nba kpiat na nba gbat linba na yoo nba, ki bi bann
nan bi kɔŋ nyannuwa, kimaan sɔɔ kur bann nan ti tun toonn na nan Yennu sommire.
17 Yoo nba na kur, ŋaan Juu teeb tɔɔndamm na nan Tobia din sɔb gbant bonchiann ki
tur bi leeb.
18 Juda teeb bonchiann din taa u po, kimaan waa diantir nan Juu nirɔ Sekania, wunba
tee Ara bija na paak. Linba pukin, u bija Jehohanann din kɔɔn Mesulam, wunba tee
Berekia bija na bipooe.
19 Niib din tuu piak Tobia toonŋana poe n boor, ki bia kumiiɔ maa yet linba kur, ki u
teenin gbant ki yiab a wun jeenin.

7

1 Tɔn, taa ŋamm maa joonn na, ki kɔɔn li gana na poor poe, ki ti wann Yenjiantu
ŋasaakak na tammɔguura, nan yanyinna, nan Liifai teeb, bi toona.
2 Ki n jii jab banlee ki teemm Jerusalem doo yudamm, ki bi tee n ninja Hanani, nan
Hanania nba tee kunkɔnkɔnna yudaanɔ na. Hanania din tee nimɔnɔe ki bia tiin Yennu,
ki u lɔɔ kaa.
3 N din betib maa bi tuu daa lootir Jerusalem tammɔi sanyapob ni, ki yonnu n toŋa.
Ki daajoouku baar, bin bia tuu loon ki kpar tammɔi nawa, ki tammɔguura nan n fit seet.
N bia din yet a bin jii binba kɔɔ Jerusalem doo ni nae ki teemm guura, ki te siab-ii guu
siar po, ŋaan ki leeb-ii guu kii kpia bi mɔŋ ŋei.

Binba din nyii Babilonn ki jen na sanae na
(Esra 2.1-70)

4 Jerusalem din tee digbangbeŋire, ŋaan niib din ki yab leŋi, ki ŋei bia daa ki yabi.
5 Yennu din turin yan ki n tikir niib na, nan bi tɔɔndamm, nan bi toontunna saakab,
ki got bi sana ŋaak ŋaak. N din la binba nyii Babilonn sinsinn ki jen na sana gbant.
Mɔmaan nba ki n la leŋe na:
6 Niib bonchiann din nyii Babilonn yent ni ki ŋmat kun Jerusalem doo nan Juda yent
ni, ki sɔɔ kur kun u tiɔŋ doo ni. Bi ŋaateeb poŋ din be Babilonn tiŋ ni, laa nyii yoo nba
ki kpanbar Nebukanesar soorib ki teemm yommii nawa.
7 Bi tɔɔndamm din tee Serubabel nan Joosua nan Nehemaya nan Asaria nan Ramia
nan Nahamani nan Mordekai nan Bilsann nan Misperef nan Bigfai nan Nehum nan
Baana.
8-25 Israel naakuut nba din nyii Babilonn ki jen na sana, nan bi niib kanne na:
Paros naakuuk ni niib din tee tusaa ŋanlee nan kobik nan piinlore nan banlee.

Ki Sefatia naakuuk ni niib tee kobii ŋantaa nan piinlore nan banlee,
ki Ara naakuuk ni niib tee kobii ŋanloob nan piinŋmu nan banlee,
ki Pahaf-Moab naakuuk ni niib tee tusaa ŋanlee nan kobii ŋanniin nan piik nan banniin; ki bi tee Jesua nan Joab yaaboona,
ki Elam naakuuk ni niib tee tusir nan kobii ŋanlee nan piinŋmu nan banna,
ki Satu naakuuk ni niib tee kobii ŋanniin nan piinna nan banŋmu,
ki Sakai naakuuk ni niib tee kobii ŋanlore nan piinloob,
ki Binnui naakuuk ni niib tee kobii ŋanloob nan piinna nan banniin,
ki Bebai naakuuk ni niib tee kobii ŋanloob nan piinlee nan banniin,
ki Asgad naakuuk ni niib tee tusaa ŋanlee nan kobii ŋantaa nan piinlee nan banlee,
ki Adonikam naakuuk ni niib tee kobii ŋanloob nan piinloob nan banlore,
ki Bigfai naakuuk ni niib tee tusaa ŋanlee nan piinloob nan banlore,
ki Adinn naakuuk ni niib tee kobii ŋanloob nan piinŋmu nan banŋmu,
ki Ater, wunba ki bi bia yiu Hesekia na, naakuuk ni niib tee piinyia nan banniin,
ki Hasum naakuuk ni niib tee kobii ŋantaa nan piinlee nan banniin,
ki Besai naakuuk ni niib tee kobii ŋantaa nan piinlee nan banna,
ki Harif naakuuk ni niib tee kobik nan piik nan banlee,
ki Gibeonn naakuuk ni niib tee piinyia nan banŋmu.
26-38 Niib nba ki bi yeejamm din kɔɔ doi nba na ni mun bia din jenna:
Betlehem nan Netofa doi teeb din tee niib kobik nan piinniin nan banniin,
ki Anatof doo ni niib tee kobik nan piinlee nan banniin,
ki Bef Asmafef doo ni niib tee piinna nan banlee,
ki Kiriaf Jearim nan Kefira nan Beerof doi ni niib tee kobii ŋanlore nan piinna nan bantaa,
ki Rama nan Geba doi ni niib tee kobii ŋanloob nan piinlee nan yenɔkɔɔ,
ki Mikmas doo ni niib tee kobik nan piinlee nan banlee,
ki Betel nan Ai doi ni niib tee kobik nan piinlee nan bantaa,
ki Nebo digbanleer na niib tee piinŋmu nan banlee,
ki Elam digbanleer na niib tee tusir nan kobii ŋanlee nan piinŋmu nan banna,
ki Harim doo ni niib tee kobii ŋantaa nan piinlee,
ki Jeriko doo ni niib tee kobii ŋantaa nan piinna nan banŋmu,
ki Lod nan Hadid nan Ono doi ni niib tee kobii ŋanlore nan piinlee nan yenɔ,
ki Senaa doo ni niib tee tusaa ŋantaa nan kobii ŋanyia nan piintaa.
39-42 Mannteeb naakuut nba din nyii Babilonn ki jenae na:
Jedaya, ki u naakuuk ni niib tee kobii ŋanyia nan piinlore nan bantaa, ki tee Jesua yaaboona,
ki Imer naakuuk ni niib tee tusir nan piinŋmu nan banlee,
ki Pasur naakuuk ni niib tee tusir nan kobii ŋanlee nan piinna nan banlore,
ki Harim naakuuk ni niib tee tusir nan piik nan banlore.
43-45 Liifai naakuut nba din nyii Babilonn ki jene na:
Jesua nan Kadmiel, ki bi naakuut ni niib tee piinlore nan banna, ki tee Hodafia yaaboona,
ki Yenjiantu ŋasaakak na ni yanyinna tee kobik nan piinna nan banniin, ki tee Asaf yaaboona,
ki Yenjiantu ŋasaakak na guura tee kobik nan piintaa nan banniin, ki tee Salum nan Ater, nan Talmonn, nan Akub, nan Hatita nan Sobai yaaboona.
46-56 Yenjiantu ŋasaakak na ni toontunna naakuut nba nyii Babilonn ki jena din tee:
Siha nan Hasufa nan Tabaof nan Keros
nan Sia nan Padonn nan Lebana nan Hagaba
nan Salmai nan Hanann nan Gidel nan Gahar
nan Reaya nan Resinn nan Nekoda nan Gasam
nan Usa nan Pasea nan Besai nan Meunim
nan Nefusesim nan Bakbuk nan Hakufa nan Harhur
nan Baslif nan Mehida nan Haras nan Barkos
nan Sisera nan Tema nan Nesia nan Hatifa naakuut.
57-59 Solomonn toontunna na naakuut nba din nyii Babilonn ki jene na:
Sotai nan Soferef nan Perida nan Jaala
nan Darkonn nan Gidel nan Sefatia nan Hatil
nan Pokeref-Hasebaim nan Amonn naakuut.
60 Yenjiantu ŋasaakak na toontunna yaaboona, nan Solomonn toontunna yaaboona nba din nyii Babilonn ki jene na, bi kur kann din tee niib kobii ŋantaa nan piinyia nan banlee.

61-62 Delaya nan Tobia nan Nekoa naakuut ni niib din tee kobii ŋanloob nan piinna
nan banlee, bi din nyii doi nba tee Tel Mela nan Tel Harsa nan Kerub nan Adonn nan
Imer-e ki jen, ŋaan bi din ki fit wann nan bi set tee Israel teeb yaaboonae.
63-64 Mannteeb naakuut nba na ŋarin din ki la gbant nba sɔb ki wann bi yeejamm
sana: Ŋamme tee Hobaya nan Hakos nan Barsilai naakuut. (Mannteeb naakuuk nba yi
Barsilai na, bi yeejae din kɔɔn poo ki u nyii Barsilai naakuuk ni, Gilead tiŋ ni, ki u ji
din pur u sann ki gaan nan u diamm naakuuk sann.) Baa din ki la gbant nba want bi
yeejamm sana na, Juu teeb yudaanɔ na din ki sak ki bi teen mannteebi.
65 U din betib a bi kan fit di jeet nba ki bi mann maruŋ ki tur Yennu na, see ki manntɔɔ
tan be ki jii bona nba ki bi yir Yurim nan Tumim na ki bann Yennu loomm.
66-69 Binba din nyii Babilonn ki jen na kur din tee niib tusaa piinna nan ŋanlee nan kobii
ŋantaa nan piinloob.
Bi toontunna, jab nan poob, din tee tusaa ŋanlore nan kobii ŋantaa nan piintaa nan
banlore.
Yanyinna nba din tee jab nan poob din tee kobii ŋanlee nan piinna nan banŋmu.
Taanii din tee kobii ŋanlore nan piintaa nan banloob.
Bontaanii din tee kobii ŋanlee nan piinna nan banŋmu.
Laagumiinba din tee kobii ŋanna nan piintaa nan banŋmu.
Ki bonii tee tusaa ŋanloob nan kobii ŋanlore nan piinlee.
70-72 Niib bonchiann din lakin likiri nan bona ki somm, ki bi saa ŋamm maa Yenjiantu
ŋasaakak na:
Juu teeb yudaanɔ na din tur:
salimmɔna, ki li kpaiu tee nan karwanta bɔrik-gbina ŋanna na
nan maruŋ senii piinŋmu
nan mannteeb liatfoot kobii ŋanŋmu nan piintaa.
Ki naakuut yudamm na tur:
salimmɔna, ki li kpaiu tee nan karwanta baajii nan waan na
nan salimpeena, ki li kpaiu tee nan karwanta baajii piik nan ŋanloob na.
Ki niib nba biar na tur:
salimmɔna, ki li kpaiu tee nan karwanta baajii nan waan na
nan salimpeena, ki li kpaiu tee nan karwanta baajii piik nan ŋanna na nan mannteeb
liatfoot piinloob nan ŋanlore.
73 Ki Israel teeb kur, li mannteeb, nan Liifai teeb, nan Yenjiantu na ŋasaakak na guura,
nan yanyinna, nan Israel nisiab, nan Yenjiantu ŋasaakak na toontunna, din kar Juda
digbangbeŋa nan li digbanbis ni.

8

Biaŋinba ki Esra karin sennu gbouŋ ki tur niib na

1 Li din tan baat ŋmaarii ŋanlore na, ki sɔɔ Israel teeb na kur ji kar bi doi niŋe.
Ŋmaarik maŋ sinsinn daar, ki bi kur taan leeb Jerusalem, bi tintaanboor nba ki bi yir
Nyun Tammɔb na. Ki bi yet Esra, wunba tee manntɔɔ, ki bia tee sennu banntɔɔ na, a
wun lon sennu gbouŋ na, sennu nba ki Yennu din tur Moses a wun tur Israel teeb na.
2 Ŋanne ki Esra baar nan sennu gbouŋ maŋ, siaminba ki niib na taan be na; li jab
nan poob nan waas nba chekit ki mɔk yan na din be leŋ.
3 Bi tintaanboor nba be tammɔkɔɔkir po na nie, ki u din karin sennu na ki turib, ki
piin sanyapob ni, ki saa tuu yonsuuk ni, ki bi kur gbiint fanu.
4 Esra din see daat binbintir nba ki bi kpaa, ki li tee tintaanu maŋ yar na paake. Jab
nba nae din see u niidiitu po: Matitia nan Sema nan Anaya nan Yuria nan Hilkia nan
Maaseya. Ki binba na mun see u niigaŋ po: Pedaya nan Misael nan Malkija nan Hasum
nan Has-badana nan Sekaria nan Mesulam.
5 Esra nba din see binbintir paak na, u din fɔk gar niib na, ki bi kur ninbina paa u
paak. Waa pɔbit gbouŋ na yoo nba, ki bi kur fiir set.
6 Ki Esra yet a, “Pakin ti Yomdaanɔ Yabint Yennu na.”
Ki niib na kur donn bi nii sanpaapo ŋaan jiin a, “Li tee mɔniie.” Bi kur din baa fabin
tiŋ ni, ki jiant Yennu.
7 Tɔn, bi ji din fiir ki set bi sinsetboa, ki Liifai teeb na kat sennu na ki wantib: Ŋamme
tee Jesua nan Bani nan Serebia nan Jaminn nan Akub nan Sabetai nan Hodia nan
Maaseya nan Kelita nan Asaria nan Josabad nan Hanann nan Pelaya.
8 Ŋamme din kpint Yennu sennu na ki tur niib na, ki wannib li paak, ki bi bann.
9 Yoo nba ki niib na gbat sennu na nba loon biaŋinba na, ki li damm bi para, ki bi
jak mɔnii. Ki Nehemaya, wunba tee yent yudaanɔ na, nan Esra, wunba tee manntɔɔ ki

bia tee sennu maŋ banntɔɔ na, nan Liifai teeb nba wantib sennu na, bet niib na kur a,
“Dinna tee kasii daare ki tur ti Yomdaanɔ Yennu, li paak, i daa fabin koo ki mɔ.
10 Mɔtana, ii kun man ki saa teen jaamm. Biitir i jeet nan i daan ki tur binba ki mɔk ki
li yab na. Dinna tee kasii daare ki tur ti Yomdaanɔ, li paak i daa mɔk parbiiri. Parpeenn
nba ki Yennu teeni na saa turi paŋ.”
11 Liifai teeb na din lin ki maant niib na para, ki beerib nan bi daa mɔk parbiir, kimaan
li daar maŋ tee kasii daare.
12 Ŋanne niib na kur ji din kun ki saa dii, ki nyuu, ki mɔk parpeenn, ki chentir baa
mɔk linba ki teen bi leeb, kimaan bi din bann baa karin linba ki turib na paaka.

Ki jiin Lanbont jaamm po

13 Li daa ŋanlee daar, ki naakuut tɔɔndamm, nan mannteeb, nan Liifai teeb na saan
Esra boor, a bin tumii sennu na nba want biaŋinba.
14 Sennu nba ki Yennu tur Moses a wun wann Israel teeb na ni, bi din la sennu nba
wann a bin tuu faa lanbont kii kɔɔ, lanbont jaamm yoo na.
15 Li paak, ki bi din lin nan maan na ki tur Jerusalem kur po, nan li digbanlia ni, nan
digbanbis ni a, “Saant man kunkona paak, ki saa chɔɔ kpek yiinii nan Olif yiinii nan
yanpɔɔk yiinii nan kaatii yiinii nan tilei nba be, ki faa lanbont, nan sennu na nba wann
biaŋinba na.”
16 Tɔn, ki niib na lon yiinii na ki faa lanbont bi ŋei yura paak,* nan bi dindont ni, nan
Yenjiantu ŋasaakak na dindonjouk ni, nan niib tintaanboor nba kpia Nyun Tammɔb, ki
bia kpia Efraim Tammɔb na.
17 Niib nba kur din nyii Babilonn ki jen na din chaan lanbonte ki daa kɔɔ leŋ. Laa din
nyii Nunn bija Joosua yoowa, bi sinsinn lanbont chaanue na, ki sɔɔ kur mɔk parpeenn
ki kpamm.
18 Bi din tuu karin Yennu sennu na waame, daar kur ni, laa nyii jaamm na piinu daar
ki saa tuu li joontu. Bi din dii jaamm na daa ŋanlore-e, ki daar nba pukin ŋanniin na
ni, ki bi kar li gbennu tintaankaanu, nan sennu nba wann biaŋinba.

9

Biaŋinba ki niib na pak kat bi yanbɔmm

1-2 Ŋmaarik maŋ dapiinlee nan ŋanna daare, ki Israel teeb na din taan leeb a bin lor
mɔi, ki lin wann bi parbiir nba tee biaŋinba, bi yanbɔmm paak. Bi poŋ din bɔkit bi mɔŋ
nan boorganu kurawa. Bi din lia bɔtoote ki puk bi yura tanpent, ki li wann bi parbiir,
ki bi ji din fiir set, ŋaan piin ki piak kat yanbɔmm nba ki ŋamm nan bi yeejamm din
tun na.
3 Bi din jii awa ŋantaae ki karin bi Yomdaanɔ Yennu sennu ki turib, ki awa ŋantaa
nba din wei na, ki bi jii ki kat bi yanbɔmm ŋaan jiant bi Yomdaanɔ Yennu.
4 Binbintir din be ki tee Liifai teeb sinsetboor, ki Jesua nan Bani nan Kadmiel nan
Sebania nan Buni nan Serebia nan Bani nan Kenani, doo ki set. Bi din miar bi Yomdaanɔ
Yennu sanpaapoewa.
5 Liifai teeb nae din tuu be bi tɔɔnn, jiantii ni. Ŋamme tee Jesua nan Kadmiel nan
Bani nan Hasab-neya nan Serebia nan Hodia nan Sebania nan Petahia. Bi din yet a:
“Fiit set ki pak i Yomdaanɔ Yennu.
Ii pak dontɔ nan yoo nba kaa gbennu.
Ŋaant ki sɔɔ kur n pak u baakir sann na,
ŋaan nisaarik dontir lek kan jaŋɔ.”

Ki jiin dontir Yenmiaru po

6 Ki Israel teeb na miar Yennu a:
“Yennu, fin kɔɔe tee Yennu,
fine nan sanpaak nan ŋmaabira nba be sanpagbouŋ paak na.
Fine nan tiŋ nan mɔkgbeŋa nan linba kur be li ni na,
fine tur bonfoor kur manfoor.
Sanpaapo bona kur gbaant ki jiantira.
7 Yomdaanɔ Yennu, fine gann Abram ki nyii nanɔ Ur nba be Babilonn tiŋ ni,
fine din lebit u sann ki teen Abraham.
8 A din la nan u tee nimɔnɔe, ki a lor nanɔ,
ki senn mɔsonn nan a saa turɔ Keenann teeb, nan Hef teeb,
nan Amor teeb, nan Peris teeb, nan Jebus teeb,
nan Girgas teeb tinii, ki lii tee tiŋ nba ki u yaaboona sii kɔɔ.

* **8:16 8.16** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

A dia a mɔsona, kimaan a tee barmɔnpakirɔe.
9 “A la ti yeejamm nba dii biak Ijipt biaŋinbawa,
ki bi din boia sommir po, Mɔkmuŋ na boor, ki a gbiint.
10 A din tun bakitnauŋ toonjaana ki biir Ijipt kpanbar na,
nan u toontunna saakab, nan tiŋ na niib kura,
kimaan a mi baa dinn a niib na biak biaŋinba.
A din nyann, ki gaar sann nba ki a mɔk dinna na.
11 A din bir sɔnu mɔkgbeŋir na ni ki tur a niib,
ki bi somm tinkooŋ paak ki poot,
ki binba din waa beerib na dii nyun
nan tann nba tuu baa mɔkgbeŋir ni ki kpii biaŋinba na.
12 A din tuu dia sanpagbouŋo ki wantib sɔnu yonnu ni,
ki nyiɔk ki a dia muu ki yentir bi sɔnu.
13 A din nyii sanpaapo ki sik Sainai jɔɔr paak, ki pak tur a niib,
ki turib sennii nba ŋan, nan wannu nba took.
14 Fine din wannib a bii dia a foon daar na fanu, ki teenir kasii.
A din jii a sennii nae ki tur a toontunnɔ Moses, ki u tur a niib.
15 “Kon nba din soorib yoo nba, ki a turib jeet, ki li nyii sanpaapo.
Ki nyunnyukuru nba soorib yoo nba, ki a turib nyun, ki li nyii tanpiiuk ni.
A din betib a bin yent tiŋ nba ki a senn nan a saa turib na.
16 Ŋaan ki ti yeejamm na donn bi mɔŋ ki teen tubkangbata,
ki yêt bin sak a sennii na.
17 Bi din yêt mɔsakuwa, ki tamm linba kur ki a tun nawa,
ki bia tamm bakitnauŋ toona nba ki a tun na.
Bi karinbaanii paak, ki bi gann tɔɔndaanɔ
a wun jiib ki ŋmat namm daabisin ni, Ijipt tiŋ ni,
ŋaan a tee Yennu nba nyikin ki chabite,
ki bia mɔk parmaasir nan lomm, ki a wutoor ki do yian,
ki a ninbatinu yab, ki a ki nyɔr nyikibi.
18 Bi din maa tingbanne, ki li naan naajabik,
ki yet a ŋanne tee bi yennu nba daan nyii namm Ijipt na.
Yennu, bi din sukiia bonchiann.
19 Ŋaan a din ki nyikib kunkoouk na paaki,
kimaan a ninbatinu yab.
A din ki jii sanpagbouŋ koo muu nba gar bi tɔɔnn
ki wantib sɔnu yonnu nan nyiɔk na ki yaat nanni.
20 A binbenŋaŋ paak, ki a din wannib baa saa teen biaŋinba.
A din dinnib jeet nba tee mana na,* ki bia turib nyun ki bi nyuu.
21 Bina piinna nba ki bi din be kunkoouk paak na,
ŋaan a din teemm bi bonloŋa kur, bi liant din ki ban kpet,
ki bi taa din ki mɔɔr bi sommir paaki.
22 “A te ki bi nyann digbana nan naan yent,
nan tinii nba ter namm.
Bi din kɔn nyann Hesbonn tiŋ nba ki Sihonn din dia na,
nan Basann tiŋ nba ki Og din tee leŋ bat na.
23 A turib waas ki bi yab nan ŋmaabira nba be sanpaapo
biaŋinba nae,
ki te ki bi kɔn nyann ki kɔɔ tiŋ nba ki a din senn
nan a saa tur bi yeejamm na ni.
24 Bi din nyann Keenann tiŋ, fine nyann niib nba kɔɔ leŋ na.
A din tur a niib na yiikoo a bin tun biaŋinba ki bi loon
ki tur Keenann teeb nan bi kpanbara.
25 A niib na din nyann digbana nba mɔk joonpaara, nan tinkpiasa,
ki li ŋei gbee nan mɔkint, ki bunbuna poŋ gbiira ki be li ni,
nan kpan tiinii nan daan tilontii kpaant nan tilontilia,
ki bi di baa loon biaŋinba ki gbeŋit,
ki laat bonŋana nba kur ki a teemm, ki bi di nan parpeenn.
26 “Ŋaan a niib na din yêt a mɔbe, ki lin a poor.
Bi din kpii a sɔkiniinba nba tuu teemm kpaanii na,
binba beerib a bin ŋmat jen a boor na.

* **9:20 9.20** Mana tee jeet nba nyi sanpaapo ki baa tiŋ na paak.

A niib na tuu sukiiae yoo n tuu yoo.
27 Li paak ki a te ki bi datai nyannib, ki ji diab.
Baa be wahala ni na, ki bi boia sommir po,
ki a be sanpaapo ki gat turib.
A ninbatinu nba yab na paak, ki a turib tɔɔndamm nba fatib bi datai boor.
28 Parmaasir nba din tan be yoo nba na,
ki niib na bia ŋamm tun yanbɔmm,
ki a bia te ki bi datai na nyannib;
ŋaan baa tan kat bi yanbɔmm ki lebit bi binbeŋ
ki boia sommir po yoo nba, ki a be sanpaapo ki gbiint,
ki teenib gatu, ki tintib yoo nan yoo,
a ninbatinu nba yab na paak.
29 A din kpaanib a bin sak a wannu,
ki bi karinbaanii paak ki bi yêt a sennii,
ŋaan a sennu na dianue tee manfoor sɔnu.
Bi mɔyêtuk nan bi tubkangbatin na paake,
ki bi ŋmant bi poor ki tura.
30 Binn n tuu binn, a teemm kpaanii nan sukuru.
A te ki a sɔkiniinba pak, ŋaan a niib na tee tuukpaae,
li paak ki a te ki digbanlia nyannib.
31 Ŋaan a ninbatinu nba yab na paak, ki a ki nyɔr nyikib,
koo ki boontibi.
A tee parmaasir nan ninbatinu Yennu-e.
32 "Yennu, ti Yennu, a mantik tee Yenjaanne.
A tee jaŋmaansooruk nan yiikoo daanɔe.
A dia a mɔlor nba ki a din senn na nan barmɔnii.
Laa nyii yoo nba ki Asiria kpanbara din dintit biak na
ki tan tuu mɔtana, ti mantik dii farawa.
Ti kpanbara, nan ti tɔɔndamm, nan mannteeb, nan a sɔkiniinba,
nan ti yeejamm, nan ti niib na kura dii biaka.
Tiat taa mantik dii fara biaŋinba.
33 Faa dat ti tuba na, a tun fanuwa, nan taa lek tun yanbɔmm na,
ŋaan fin ŋarin tuun ŋante.
34 Ti yeejamm, nan ti kpanbara, nan ti tɔɔndamm,
nan mannteeb na din ki dia a sennu na.
Bi din ki gbiint a sennii nan a kpaanii na.
35 Fine tee piisin kpanbara paak, ki bi dia a niib.
Ki a turib tiŋ nba yarin ki bia kpai, ki bi be leŋ,
ŋaan ki bi yêt bin nyik bi yanbɔmm ki jianta.
36 Ki mɔtana ki ti ji tee yommii, tiŋ nba ki a turit na ni,
ki li tee tinkpiasir nba teent jeet.
37 Linba ki tiŋ na naan na,
li tee kpanbara nba ki a sennib ki bi diat na yarae,
kimaan ti yanbɔmm paak.
Bi diat nan ti tee bonkobit nae,
ki tuun nant baa loon biaŋinba, ki ti be parbichiɔŋ ni."

Ki jiin lor nba ki niib na din taan ki sɔb na po

38 Laa tun nna paak, ki timm Israel teeb taan leeb ki lor lor, ki sɔb teenir gbant ni, ki ti tɔɔndamm, nan Liifai teeb, nan mannteeb na dinn bi yiikoo dinta li paak.

10

1 Wunba din sint sɔb u sann gbouŋ na ni tee min Nehemaya nba tee Hakalia bija na, ki tee tiŋ na yudaanɔ; ki Sedekaya mun bia sɔb u sann. Ki niib nba na mun bia sɔb bi sana:

annteeb tee:

2-8 Seraya nan Asaria nan Jeremaya
nan Pasur nan Amaria nan Malkija
nan Hatus nan Sebania nan Maluk,
nan Harim nan Meremof nan Obadia,
nan Daniel nan Ginetonn nan Baruk
nan Mesulam nan Abija nan Mijaminn

nan Maasia nan Bilgai nan Semaya.

Liifai teeb tee:
9-13 Joosua, wunba tee Asania bija na,
nan Binnui, ki u nyii Henadad naakuuk ni,
nan Kadmiel nan Sebania nan Hodia
nan Kelita nan Pelaya nan Hanann
nan Mika nan Rehob nan Hasabia
nan Sakur nan Serebia nan Sebania
nan Hodia nan Bani nan Beninu.

Ki niib na tɔɔndamm tee:
14-27 Paros nan Pahaf Moab
nan Elam nan Satu nan Bani
nan Buni nan Asgad nan Bebai
nan Adonija nan Bigfai nan Adinn
nan Atir nan Hesekia nan Asur
nan Hodia nan Hasum nan Besia
nan Harif nan Anatof nan Nebai
nan Mag-pias nan Mesulam nan Hesir
nan Mesesabel nan Sadok nan Jadua
nan Pelatia nan Hanann nan Anaya
nan Hosea nan Hanania nan Hasub
nan Halohes nan Pilha nan Sobek
nan Rehum nan Hasabna nan Maaseya
nan Ahia nan Hanann nan Anann
nan Maluk nan Harim nan Baana.

Ki jiin lor na po
28 Timm Israel teeb, nan mannteeb, nan Liifai teeb, nan Yenjiantu ŋasaakak na guura, nan li yanyinna, nan li toontunna, nan leeb nba kur mɔk mɔsaku nan Yennu sennu, ki pukin ti poob nan ti waas nba chekit ki mɔk yan na, bɔkit ti mɔŋ nan boorganu nba kɔɔ ti tiŋ ni nawa.
29 Ki ti taan leeb ki lor nan ti tɔɔndamm lorjaann nan ti saa dia Yennu sennu na, linba ki Yennu turit, ki li nyii u toontunnɔ Moses boor na. Ti saa sak linba kur ki ti Yomdaanɔ Yennu senn nawa, ti bia saa dia u sennii nan linba kur ki u wannit, ŋaan li-i tee ki ti tan yêt lorjaann maŋ, biak sii be ti paak.
30 Timm nan boorganu nba kɔɔ ti tiŋ ni na, ti kii kɔɔnt leeb waas.
31 Li-i tee boorganu baar nan jeet, koo linba kur a bin kɔi turit, ki li tee foon daar, koo kasii daa ni, ti kan daa.
Ki bina ŋanlore kur ni, ti tuu kan ko kpaant, ti tuu saa piin pana nba ki niib diie, ki bi daa pa.
32 Binn kur ni, sɔɔ kur tuu saa lakin salimpeena waan, ki lin jii tun Yenjiantu ŋasaakak na toona.
33 Ti saa tur Yenjiantu ŋasaakak na ni jiantii bona nba nae: kasii boroboro, nan daar kur jeet Yenpiinii, nan bonkobit nba ki bi saa joob muu, ki li tee daar kur maruŋ, nan kasii Yenpiinii nba tee foon daar yar, nan ŋmaapaaŋ jaamm yar, nan jaanlia yara, nan kasii Yenpiinii bonlia, nan Yenpiinii nba saa nyinn Israel teeb biit, nan linba kur ki bi sii loon Yenjiantu ŋasaakak na ni.
34 Timm nba tee mannteeb, nan Liifai teeb, nan nileeb na tuu saa tɔ naatɔɔte binn kur, ki nyinn naakuut nba tuu saa tur daat, ki lin joo maruŋ bona nba ki bi mann ki teen ti Yomdaanɔ Yennu, nan sennu na nba wann biaŋinba na.
35 Binn kur, ti tuu saa baar nan ti sinsinn jeet nba ki ti jaan nae, nan sinsinn tilɔɔna nba mɔnn na, Yenjiantu ŋasaakak na ni.
36 Sɔɔ kur saa jii u bikperik nba tee bonjak, ki saan nanɔ mannteeb boor, Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki saa jiiu tur Yennu nan sennu nba wann biaŋinba na. Ti bia tuu saa jii naabis nba ki ti nei sint marib na, koo pebis koo bubis nba ki ti pei nan buunii sint ki marib nae ki tur Yennu.
37 Binn kur, ti bia tuu saa jii ti sinsinn jeet nba ki ti jaan na yon, ki tur manntɔɔ, Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki pukin Yenpiinii nba tee tilɔɔna daan nan olif tiinii kpan, nan tilɔɔnbooru kur nba be.
Ti saa jii ti jeet nba ki ti ko na, li piik ni yennkɔɔ, ki tur Liifai teeb, binba gaan ti kpaant ni jeet piik ni yennkɔɔ na.

38 Mannteeb nba tee Aarɔnn yaaboona na tuu sii be nan Liifai teeb, yoo nba ki bi gaan
bona piik ni yennkɔɔ na, ki Liifai teeb na tuu saa jii piinii na piik ni yennkɔɔ ki kɔɔn
Yenjiantu ŋasaakak jeet diit na ni, ki bii dia kii tuun Yenjiantu ŋasaakak na toona.
39 Ki Liifai teeb na nan Israel nileeb na tuu saa baar nan bi libina nba tee jeet,
nan tilɔɔna daan, nan olif tiinii kpan, ki kɔɔnir tiat binbir boa, siaminba ki Yenjiantu
ŋasaakak kutsɔnii be na, ki li tee siaminba ki mannteeb nba tuun toona, nan Yenjiantu
ŋasaakak na guura, nan Yenjiantu ŋasaakak yanyinna be na.
Ti kan nyik Yennu ŋasaakak na sommiri.

11

Ki jiin niib nba din kɔɔ Jerusalem na po

1 Tɔɔndamm na din kar Jerusalem, ki leeb nba biar na tɔ naatɔɔt ki gann ŋayennkɔɔ,
ŋei piik kur ni, a bin saan kɔɔ Jerusalem, kasii doo na ni, ŋaan ki leeb nba biar na n
kɔɔ digbangbeŋa nan digbanbis nba biar na ni.
2 Niib na din pak kpakit wunba kur biar sak ki saa kɔɔ kar Jerusalem, u tiɔŋ lomm ni.
3 Digbangbeŋa nan digbanbis nba din biar na nie ki niib na, nan mannteeb, nan
Liifai teeb na, nan Yenjiantu ŋasaakak na ni toontunna, nan Solomonn ŋaatoontunna
yaaboona na din kɔɔ. Ki sɔɔ kur kɔɔ u ŋaak ni, u tiɔŋ doo ni.
Niib nba nae din tee tɔɔndamm nba nyii Juda yent ni, ki kɔɔ Jerusalem:

Juda booru ni niibe tee:

4 Ataya, ki u baa tee Yusia, ki Yusia baa tee Sekaria, ki u yeejaleeb tee Amaria nan
Sefatia, nan Mahalalel, ki bi waa leeb paak ki tee Juda bija Peres yaaboona.
5 Maaseya, ki u tee Baruk bija, ŋaan tee Kol-hose yaaboonn, ki u yeejaleeb tee Hasaya,
nan Adaya, nan Joyarib, nan Sekaria, ki bi waa leeb paak ki tee Juda bija Sela yaaboona.
6 Ki Peres yaaboona ni jab kobii ŋanna nan piinloob nan banniin nba tee nijaana din
kar Jerusalem.

Benjaminn booru ni niibe tee:

7 Salu, ki u tee Mesulam bija, ŋaan tee Joed yaaboonn, ki u yeejaleeb tee Pedaya, nan
Kolaya, nan Maaseya, nan Itiel, nan Jesaya, ki bi waa leeb paak,
8 nan Gabai nan Salai, ki bi mantik kpiin nan Salu.
Benjaminn booru nba din kɔɔ Jerusalem na kur din tee niib kobii ŋanyia nan piinlee
nan banniime.
9 Joel, wunba din tee Sikri bija nae din tee bi tɔɔndaanɔ, ki Juda, wunba tee Hasenua
bija na tee wunba waa paa doo na yudaanɔ paak.

Mannteebe tee:

10 Jedaya, ki u tee Joyarib bija, nan Jakinn.
11 Seraya, ki u tee Hilkia bija, ŋaan tee Mesulam yaaboonn. Ki u yeejamm bia tee
Sadok, nan Merayof, nan Ahitub, ki bi waa leeb paak, ki Ahitub tee mannteeb yudaanɔ.
12 Niib kobii ŋanniin nan piinlee nan banlee-e din nyii naakuuk na ni, ki tee Yenjiantu
ŋasaakak na ni toontunna.
Adaya, ki u tee Jeroham bija, ŋaan tee Pelalia yaaboonn. U yeejamm bia din tee Amsi,
nan Sekaria, nan Pasur, nan Malkija, ki bi waa leeb paak.
13 Niib kobii ŋanlee nan piinna nan banlee-e din tee ŋei tɔɔndamm naakuuk na ni.
Amasai, ki u tee Asarel bija, ki tee Asai yaaboonn. U yeejamm din tee Mesilemof nan
Imer.
14 Naakuuk nba na ni din mɔk kunkɔnkɔnwakita kobik nan piinlee nan banniin, ki bi
tɔɔndaanɔ tee Sabdiel, ki u tee nijaann bik.

Liifai teebe tee:

15 Semaya, ki u tee Hasub bija, ŋaan tee Asrikam yaaboonn, ki u yeejamm tee Hasabia
nan Buni ki bi waa leeb paak.
16 Sabetai nan Josabad, ki bi tee Liifai teeb yudamm nba din gorii Yenjiantu ŋasaakak
na nanyer po toona paak.
17 Matania, ki u tee Mika bija, ki tee Sabdi yaaboonn, ki Sabdi mun tee Asaf yaaboonn.
Ŋɔɔ Matania-e din ŋmakitir Yenjiantu ŋasaakak na ni yanyinna, ki bi yiin niipoturu
nan Yenmiaru yanii.
Bakbukia, ki u din tee Matania sommtɔɔ.
Abda, ki u tee Samua bija, ki tee Galal yaaboonn, ki Galal mun tee Jedutunn yaaboonn.
18 Liifai teeb nba din kar Jerusalem, kasii doo na ni, bi kur din tee kobii ŋanlee nan
piinniin nan bannae.

Yenjiantu ŋasaakak na guurae tee:
19 Akub nan Talmonn nan bi nikpiimm, ki bi kur tee kobik nan piinlore nan banlee.
20 Ki mannteeb nan Liifai teeb nba biar na, nan Israel nileeb na din kar bi tiɔŋ ŋei ni,
digbanlia nba be Juda yent ni na.
21 Yenjiantu ŋasaakak na toontunna din kɔɔ Jerusalem, bɔkir nba ki bi yi Ofel nae, ki
Siha nan Gispa tee bi saakab nba gorii toonn na paak.
22 Saakɔɔ nba gorii Liifai teeb nba be Jerusalem na sann din tee Usi, ki u tee Bani bija,
ŋaan tee Hasabia yaaboonn, ki u yeejamm bia din tee Matania nan Mika, ki ŋɔɔ Usi tee
Asaf naakuuk ni nirɔ; naakuuk maŋe din yen ŋasaakak na ni yanyinu.
23 Naan sennu din be ki want biaŋinba ki naakuut na sii yiin yanii ki gaan leeb,
Yenjiantu ŋasaakak na ni, daar kur.
24 Ki Petahia nba tee Mesesabel bija, ki nyii Sera naakuuk ni, ki tee Juda booru na,
ŋɔɔe din see Israel teeb paak, Peesia kpanbar boor.

Ki jiin niib nba kɔɔ digbanlia ni na po
25 Niib na bonchiann din kar doi nba kpia nan bi kpaante. Binba din nyii Juda booru ni
na din kar Kiriaf Arba, nan Dibonn, nan Jekabseel nan digbanbis nba kpia digbangbeŋa
na.
26 Bi bia din kar Jesua nan Molada nan Bef-pelet,
27 nan Hasar-sual, nan Beerseba, nan digbanbis nba kookir.
28 Bi din kɔɔ Siklag doo ni, ki li be Mekona yent ni, nan li digbanbis ni,
29 ki bia kɔɔ En-rimonn nan Sora nan Jarmuf
30 nan Sanoa nan Adulam, nan digbanbis nba kpia digbangbeŋa na. Bi bia din kɔɔ
Lakis nan kpaant nba kpiar na, nan Aseka nan li digbanbis ni. Li wann nan Juda teeb
din kɔɔ yent nba be Beerseba, ki li be niidiitu po na, nan Hinom baauk nba be niigaŋ
po na sinsuuk nie.
31 Niib nba din nyii Benjaminn booru ni na din kɔɔ Geba, nan Mikmas, nan Ai, nan
Betel, nan digbanbis nba kpiar nae,
32 nan Anatof, nan Nob, nan Anania,
33 nan Hasor, nan Rama, nan Gitaim,
34 nan Hadid, nan Seboyim, nan Nebalat,
35 nan Lod, nan Ono, nan Tikpeera Baauk na ni.
36 Liifai teeb nba din tuu kar Juda yent ni na, bi din bɔkit bi siab, ki bi saan kɔɔ nan
Benjaminn booru ni niib.

12

Mannteeb nan Liifai teeb sanae na
1 Mannteeb nan Liifai teeb nba din nyii Babilonn, ki ŋamm nan Serubabel, wunba tee
Sealtiel bija, nan Joosua, ki u tee mannteeb yudaanɔ na, tɔk jen na sanae na:

Mannteeb na sanae tee:
2-7 Seraya, nan Jeremaya, nan Esra,
nan Amaria nan Maluk nan Hatus
nan Sekania, nan Rehum nan Meremof
nan Ido, nan Ginnetoi, nan Abija,
nan Mijaminn, nan Madia nan Bilga,
nan Semaya nan Joyarib nan Jedaya
nan Salu nan Amok nan Hilkia nan Jedaya.
Jab nba nae din tee mannteeb maŋ kura tɔɔndamm, mannteeb yudaanɔ Joosua yoo.

Liifai teeb:
8 Liifai teeb nae tee binba din gorii ki bi yiin niipoturu yanii. Ŋamme tee Jesua nan
Binnui nan Kadmiel nan Serebia nan Juda nan Matania.
9 Binba nae din tee mɔtaauk yanyinna nba din tuu gaan yanii. Ŋamme tee Bakbukia,
nan Uno, nan bi Liifai-leeb.

Ki jiin mannteeb yudaanɔ Joosua yaaboona po
10 Joosua-e din tee Joyakim baa, ki Joyakim tee Eliasib baa, ki Eliasib tee Joyada baa,
11 ki Joyada tee Jonatann baa, ki Jonatann tee Jadua baa.

Ki jiin tɔɔndamm nba nyii mannteeb naakuut ni na po
12-21 Yoo nba ki Joyakim din tee mannteeb yudaanɔ na, ki mannteeb nba na tee
tɔɔndamm nba be mannteeb naakuut ni:
Maraya din tee Seraya naakuuk yudaanɔ

ki Hanania tee Jeremaya naakuuk yudaanɔ
ki Mesulam tee Esa naakuuk yudaanɔ
ki Jehohanann tee Amaria naakuuk yudaanɔ
ki Jonatann tee Maluki naakuuk yudaanɔ
ki Joosef tee Sebania naakuuk yudaanɔ
ki Adna tee Harim naakuuk yudaanɔ
ki Helkai tee Merayof naakuuk yudaanɔ
ki Mesulam tee Ginetonn naakuuk yudaanɔ
ki Sikri tee Abija naakuuk yudaanɔ
ki Miniaminn naakuuk yudaanɔ sann kaa,
ki Piltai tee Moadia naakuuk yudaanɔ
ki Samua tee Bilga naakuuk yudaanɔ
ki Jehonatann tee Semaya naakuuk yudaanɔ
ki Matenia tee Joyarib naakuuk yudaanɔ
ki Usi tee Jedaya naakuuk yudaanɔ
ki Kalai tee Salai naakuuk yudaanɔ
ki Eber tee Amok naakuuk yudaanɔ
ki Hasabia tee Hilkia naakuuk yudaanɔ
ki Netanel tee Jedaya naakuuk yudaanɔ

Ki jiin mannteeb nan Liifai teeb ŋei saakab po

22 Bi din sɔb Liifai teeb nan mannteeb ŋei saakab sana na, yoo nba ki mannteeb yudamm daa din be na. Ŋamme tee Eliasib, nan Joyada, nan Jonatann nan Jadua. Sana na din sɔb yoo nba ki Darius tee Peesia kpanbar nae.
23 Liifai teeb ŋei saakab sanae na, bi din sɔb teen maan gbant nie ki tan tuu Jonatann, wunba tee Eliasib yaaboonn na yoo.

Ki jiin Yenjiantu ŋasaakak na ni toona biitu po

24 Hasabia nan Serebia, nan Jesua nan Binui nan Kadmiel-e din tee saakab nba bɔkit Liifai teeb na koonn koonn. Koonn munlee din tuu lakin, ki koonyenn yiin ki dontir Yennu, ki leeb na gaan ki teenɔ niipoouk nan kpanbar Defid, wunba tee Yennu nirɔ na nba wann biaŋinba na.
25 Yennu ŋasaakak guura nba nae din guu tiat diit nba kpia nan ŋasaakak tammɔi na, ŋamme tee Matania nan Bakbukia, nan Obadia, nan Mesulam nan Talmonn, nan Akub.
26 Niib nba na din be Joyakim, wunba tee Joosua bija, ŋaan tee Jehosadak yaaboonn na yoo, ki bia be min Nehemaya nba tee yent na yudaanɔ na yoo, ki bia be Esra nba tee manntɔɔ ki tee sennu banntɔɔ na yoo.

Biaŋinba ki min Nehemaya jii doo na joonn ki tur Yennu

27 Yoo nba ki bi din jii Jerusalem doo joonn ki tur Yennu na, ki bi tun siaminba kur ki Liifai teeb be, ki yiimm a bin taan tintaanu ki jiin baa jikin joonn na ki teen Yennu na po, ki yin niipoturu yanii nan bonmumɔɔt nba tee duunii nan kɔna.
28 Liifai naakuut nba tee yanyinna na din nyii baa kar siaminba kur, ki li kpia Jerusalem, ki bia nyii doi nba kpia Netofa,
29 ki bia nyii Bef-gilgal nan Geba nan Asmafef, ki baar Jerusalem.
30 Mannteeb nan Liifai teeb na din ŋamm bi mɔŋ nan niib na, nan tammɔi, nan doo na joonn.
31 Ki n te Juda tɔɔndamm na doo joonn na yur paak, ki n bɔkit yanyinna na koonjaana ŋanlee, a bin somm lint doo na kii teen Yennu niipoouk.
Ki sinsinn koonn na gaar niidiitu po, joonn na yur paak, ki jiin Tanpenn Tammɔb na po.
32 Ki Hosaya somm waa yanyinna na poor po, ki Juda tɔɔndamm bɔkir waa paa.
33-35 Ki mannteeb nba din peeb naatuna, ki waa paa na tee Asaria, nan Esra nan Mesulam nan Juda, nan Benjaminn, nan Semaya nan Jeremaya. Wunba din wei pukin tee Sekaria, ki u tee Jonatann bija, ŋaan tee Semaya yaaboonn. (Ki u yeejaleeb tee Matania nan Mikaya, nan Sakur, ki bi waa leeb paak ki nyii Asaf naakuuk ni.)
36 Niib nba din wei paan Sekaria paak na nyi u naakuuk nie, ki bi sana tee Semaya nan Asarel, nan Milalai, nan Gilalai, nan Maai nan Netanel, nan Juda, nan Hanani. Bi kur din dia bonmumɔɔt booru nba ki Yennu nirɔ, kpanbar Defid din faa nae. Esra, wunba tee banntɔɔ nae din lii koonn na tɔɔnn.
37 Baa din baar tammɔb nba ki bi yir Nyuntonn Tammɔb na, ki bi tɔkin sɔnu nba do Defid doo niŋ na, ki baar gar kpanbar Defid ŋaak, ki ŋmat doo joonn na tammɔb nba ki bi yir Nyun Tammɔb na boor, ki li be doo na yondo po.

38 Ki koonleer nba yiin niipoturu yaŋ na gaar gaŋ po, joonn na yur paak, ki min nan
niib na bɔkir wei bi poor. Ki ti somm difoouk nba ki bi yir Bonpur Difoouk na paak, ki
saa gar ki baar Joon-yarinn na boor,
39 ki nyii leŋ ki somm ki saa gar tammɔb nba ki bi yir Efraim tammɔb na, nan Jesana
tammɔb na, nan Janii tammɔb na, nan Hananiel difoouk, nan Kobik difoouk na, ki ji baar
tammɔb nba ki bi yir Pei tammɔb na. Ti din gbenn ti sommir na Yenjiantu ŋasaakak
tammɔkɔɔkir na boore.
40 Ki koonn munlee nba teen Yennu niipoouk na baar Yenjiantu ŋasaakak na boor.
Tɔɔndamm na bɔkir din be n boor,
41 ki pukin mannteeb nba peeb naatuna, ki bi sana tee: Eliakim, nan Maaseya nan
Miniaminn, nan Mikaya nan Eliwenai nan Sekaria, nan Hanania.
42 Ki Maaseya nan Semaya nan Eleasar nan Usi nan Jehohanann nan Malkija nan
Elam nan Eser din wei paan bi paak. Ki Jesrahia ŋmakitir yanyinna na, ki bi yiin nan
kunkɔpaara.
43 Li daar maŋ bi din mann marint bonchiann, ki niib na ji mɔk kpinkpammuk, kimaan
Yennu-e te ki bi mɔk parpeenn bonchiann. Ki poob nan waas na kur taamm ki kpamm,
ki fuur nba ki bi fu na saa banfɔkir bonchiann.

Biaŋinba ki bi lon Yenjiantu ŋasaakak na ni Yenjiantbona

44 Li yoo na ki bi nyinn jab nba sii gorii Yenjiantu ŋasaakak na ni tiat nba ki bi lib
na binbir boor, ki li tee bona piik ni yennkɔɔ, nan binn ni jeet kur sinsinn jaauŋ, nan
sinsinn lɔɔna nba ki bi pɔɔr. Jab nba nae ki li din kpaab nan bii gaan jeet libina nba
nyi kpaant nba be bi yentnba ni, ki li tee mannteeb nan Liifai teeb yara, nan sennu na
nba wann biaŋinba na. Ki Juda niib na kur mɔk parpeenn, mannteeb nan Liifai teeb
na paak,
45 kimaan baa din mann yanbɔmm wuuru maruŋ, nan toonlia nba ki Yennu senn
paak na. Yenjiantu ŋasaakak na ni yanyinna, nan Yenjiantu ŋasaakak maŋ guura na
mun din tun bi toona, ki li wei nan kpanbar Defid nan u bija Solomonn nba din wann
biaŋinba na.
46 Laa nyii kpanbar Defid nan Asaf, wunba tee yanyinnɔ na yoowa, yanyin-tɔɔndamme
din tuu ŋmakitir yanyinna, ki bi yiin ki dontir Yennu, ki bia teenɔ niipoouk.
47 Serubabel nan Nehemaya yooe, ki Israel teeb na kur din tuu teen daar kur piinii,
a lin somm Yenjiantu ŋasaakak na yanyinna nan guura na. Niib na din tuu teen Liifai
teeb na bi tora, ki Liifai teeb na mun teen mannteeb bi tora.

13

Biaŋinba ki bi bɔkit bi mɔŋ nan boorganu

1 Yoo nba ki bi din karin Moses sennu sanpaapo ki tur niib na, ki bi tan baar sɔbu na
ni siar boor, ki li yet nan bii mi ki bin gaar Amonn koo Moab nirɔ ki wun pukin Yennu
niib na po,
2 kimaan Amonn nan Moab teeb na din ki tur Israel teeb na jeet nan nyun, baa din
nyii Ijipt ki paa sɔnu paak na, ŋaan bi din pa likiriie ki tur Balam a wun mɔ Israel teeb
mɔtont, ŋaan ki Yennu tunn mɔtont na ki li tee piisin.
3 Yoo nba ki bi din karin sennu na, ki Israel teeb gbat na, ki bi bɔkit bi mɔŋ nan
boorganu nba kɔɔ namm na.

Biaŋinba ki Nehemaya ŋamm niib na binbeŋ

4 Manntɔɔ nba ki bi yiu Eliasib, ki u gorii Yenjiantu ŋasaakak na tiat binbir boor na,
din man nan Tobia ki li yukir bonchiann.
5 U din sak ki Tobia dɔɔ digbeŋir nba ni ki bi tuu birin Yenpiinii jeet nan bonnunubit,
nan bona nba ki bi sii dia tuun nann Yenjiantu ŋasaakak ni, nan Yenpiinii nba tee
mannteeb yar, nan jeet piik ni yennkɔɔ, nan li tilɔɔna daan nan li kpan nba ki bi teen
Liifai teeb, ki bia teen Yenjiantu ŋasaakak na ni yanyinna, nan Yenjiantu ŋasaakak na
guura na.
6 Laa din tun nna yoo nba, ki sɔɔ ki n kaa Jerusalem, kimaan Artaserses, wunba din
tee Babilonn kpanbar na naan dinu bina piintaa nan ŋanlee nie, ki n din ŋmat wann n
mɔŋ ki turɔ. Li din jii yoo waamewa ki u turin yaak,
7 ki n ŋmat Jerusalem. Li yooe ki n ji bann bonbiir nba ki Eliasib tun, kimaan waa
chab Tobia diyouŋ, Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki u dɔɔ na.
8 Ki n wutoor doo, ki n nyinn Tobia tiat kur ki lu,
9 ki tur mɔb a bin wuur ŋamm diit na, ki jiin kɔɔn Yenjiantu ŋasaakak na tiat nan
Yenpiinii jeet nan bonnunubit na.

10 Ki n bia gbat nan Yenjiantu ŋasaakak na ni yanyinna, nan bi Liifai leeb nyik
Jerusalem ŋaan ŋmat bi kpaant ni, kimaan niib na ki teemm jeet nba jaŋitibi.
11 Ki n yakii nan tɔɔndamm na, nan baa ŋaan ki ŋasaakak na biar yann na, ŋaan ji
te Liifai teeb nan yanyinna na ŋmat jen ŋasaakak na ni, ki ŋamm piin bi toona.
12 Tɔn, ki Israel teeb na kur ŋamm piin ki baat nan bi jeet kur piik ni yennkɔɔ, nan
tilɔɔna daan nan kpan, ki kɔɔnt Yenjiantu ŋasaakak tiat diit na ni.
13 Ki n jii jab nba na ki sennib ki bi gorii tiat diit na: Ŋamme tee Selemia, ki u tee
manntɔɔ, nan Sadok, ki u tee sennu banntɔɔ, nan Pedaya, ki u tee Liifai nirɔ. Ki Hanann,
wunba tee Sakur bija, ŋaan tee Matania yaaboonn na din tee bi sommtɔɔ. N din mi nan
jab nba nae ki n saa teemm yada nan bi tee nimɔmm, ki sii biitir jeet fanu ki teen bi
toontunleeb.
14 Yennu, tiat linba kur ki n teen ki tur a jiantu ŋasaakak na nan li toona.
15 Li yoo na ki n la niib be Juda ki ŋmakii daan tilɔɔna, foon daar, ki siab paant jeet, nan
daan, nan daan tilɔɔna, nan kinkana, nan jiklia bi bonii paak, ki saa nann Jerusalem; ki
n kpaamm nan bi daa kɔi siar foon daar.
16 Nisiab din nyii Taya doo ni ki kɔɔ Jerusalem ki baat nan janii nan tabooru kur ki
tan kɔi teen ti niib na foon daar.
17 Ki n yakii nan Juu teeb tɔɔndamm na ki yetib a, “Gotir bonbiir nba ki i tuun na. I
kɔɔnt foon daar na jakinte.
18 Linba na booru paake ki Yennu din dat i yeejamm tuba, yoo nba ki u din baar nan
biiru, doo na paak na. Ŋaan ki i bia lek yiab ki kɔɔnt foon daar na jakint, ki te Yennu
wutoor ŋamii do Israel teeb paak.”
19 Li paak ki n din tur mɔb nan bin tuu loon doo na tammɔkɔɔka na gana, foon daar
kur, ki daa lootir ki tan tuu yoo nba ki foon daar saa gar. N din jii n jab na siabe ki bi
guu tammɔi maŋ, a bi daa te ki sɔɔ kɔɔ nan siar doo na ni, foon daari.
20 Taar yomm koo munlee-e ki kpinkpenta nba kɔi tabooru kur na dɔɔr doo na joonn
nanyer po nyiɔk, ki li saa yent foon daar.
21 Ki n yakii namm a, “Li ki mɔk nyɔsiat nan yin tuu baar ki dɔɔr leŋ ki guu sanyiɔk
yentu-u. Yi-i jikii ŋamm tun linba na, n saa baar nan mabire i paak.” Laa din nyii li yoo
ki saa, bi ji din ki jen foon daari.
22 Ki n tur Liifai teeb na mɔb a bin ŋamm bi mɔŋ, ki saan kii guu tammɔi na, ki lin te
foon daar na-ii tee kasii.
Yennu, ii tian n po, linba na paak, ki tinin ninbaauk, kimaan a lomm nba yab na paak.
23 Li yoo na, ki n bia bann nan Juu jab na bonchiann kɔɔn poob, ki bi tee binba nyii
Asdod nan Amonn nan Moab booru ni.
24 Ki bi waas na bɔkir piak Asdod danmaan koo maboorganii, ŋaan ji kan fit pak ti
danmaami.
25 Ki n yakii nan jab na ki porib mɔb, ki boob, ki gut bi yut, ki te bi lor mɔlor Yennu
sann ni nan ŋamm koo bi waas kan ban kɔɔn boorganu.
26 Ki n betib a, “Li din tee boorganu bonpoi kɔɔnu paake ki kpanbar Solomonn tun
yanbɔmm. Ŋɔɔe din tee kpanbarjaann ki gar kpanbara kur nba be digbanlia ni. Yennu
din loonɔ ki teenɔ Israel teeb kura kpanbar, ŋaan u lek din tan tun yanbɔmm na
booruwa.
27 Ti wei i binbeŋ na ŋaan yêt Yennu mɔb, kii jiki kɔɔnt boorganu bonpoi-i?”
28 Joyada din tee mannteeb yudaanɔ nba ki bi yiu Eliasib na bija, ŋaan Joyada bonjai
na yenɔ din kɔɔn Sanbalat wunba nyii Bef Horonn doo ni na bipooe. Li paake ki n te
Joyada nyii Jerusalem.
29 Yennu, tiat niib na nba biir mannteeb toona nan mɔlor nba ki a din lor nan
mannteeb nan Liifai teeb na.
30 N ŋamm niib na ki nyinnib linba kur tee jakint niwa, ki turib sennii nba tee
mannteeb nan Liifai teeb yar, ki li te sɔɔ kur mi u toonn.
31 N te ki bi sii baat nan daat nba ki bi sii jokin Yenpiinii nba ki bi baat nann na yoo
nba jaŋ, ki bia te niib na sii baat nan bi Yenpiinii nba tee binn ni jeet kur sinsinn jaauŋ.
Yennu, tiat linba na kur ki ŋammin.

ESTAA
labaar

Ki jiin Estaa gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit Juu teeb sapaamɔ nba ki bi yiu Estaa, ki u din be Peesia tiŋ ni na poe. U din fan bonchiann, ki Peesia kpanbar gannɔ a wuu tee u ŋaapoo. Ŋɔɔ Estaa din tinn Juu teeb nba be Peesia na, ki bi datai ki kpiib.

Biaŋinba ki kpanbar Serses ŋaapoo Fasti yêt u mɔb

1-2 Laa din nyii Susa nba tee Peesia teeb digbansaakar na, ki saan tuu India nan Itiopia
kur din tee kpanbar Serses yente, ki tinii kobik nan piinlee nan ŋanlore be u yent maŋ
ni.
3 Waa din dii naan bina ŋantaa ni, ki u teen jaamm ki tur u toontunna saakab nan
gbansɔbira, ki Peesia nan Media tinii kunkɔnkɔnna be leŋ, ki bia pukin tinii na diara
nan nijaana.
4 U din jii ŋmaamuna ŋanloobe ki wann u mɔkint nan u yudant nba tee biaŋinba.
5 Li poor poe ki kpanbar na teen jaamm ki tur niib nba be Susa digbansaakar na ni, li
mɔkita nan li nandamm kur. Bi din dii jaamm maŋ daaŋanlore, kpanbar ŋaak dindouŋ
ni.
6 Ki dindonjouk na mɔk jinjɔnii nba ki bi luu gungunbɔnwuwura nan gungunpeenii,
ki jii gungun-mɔnwuwura ki pian ŋmipiana ki bobinir, ki gaan salimpeena banii li
dachaata paak, ki jii salimmɔna nan salimpeena ki ŋammir kokdenkara, ki sennir
dindonjouk nba ki bi ser nan tanbinyinyira nba daauk paar, ki li tee tanpeenpupuka
nan tanmɔnii nan tanpeenii nan tanbɔnwuwura, ki li nyirii ki fan bonchiann.
7 Bi din dia salima kɔbiie ki nyu daan ŋaan kɔbii na din ki naan leeri. Kpanbar na
din tur daan bonchiann.
8 Daan maŋ din ki mɔk gbennu, kimaan kpanbar na din tur u ŋaatoontunna na yaak,
a bin ŋaan ki sɔɔ kur n nyun waa loon biaŋinba.
9 U ŋaapoo Fasti mun din tee jaamme ki teen poob, ŋɔɔ kpanbar ŋaak diiuk ni.
10 Jaamm na daaŋanlore daare ki kpanbar na nyuu daan ki mɔk parpeenn, li paak
ki u yiin jatɔɔka banlore nba tee u ŋaatɔɔndamm na, ki bi sana tee Mehuma nan Bista
nan Harbona nan Bikta nan Abakta nan Setar nan Karkas.
11 Kpanbar na din yet jatɔɔka na a bin saan yiin u ŋaapoo Fasti ki baar nanɔ, ki wuu
yir u naan fokirik. Poo na din tee poofaŋe, ki kpanbar na loon wun jiiu ki wann u
toontunna nan saamm na kur nan u fan.
12 Ŋaan toontunna na nba wann Fasti kpanbar na mɔbona yoo nba, ki u yêt baaru.
Linba na din donn kpanbar na wutoor bonchiann.
13 Li din tee kpanbar na kaare nan wun boi gatŋanu po ki jiin sennu nan benu po, li
paak ki u yiin u kpaanteeb ki bi tee binba saa wann waa saa tun biaŋinba.
14 Binba ki u mantik tuu jiantir bi paak ki gaan kpaanii na din tee Karsena nan Setar
nan Admata nan Tarsis nan Meres nan Mar-sena nan Memukann. Jab banlore nae din
tee yudamm nba be Peesia nan Media tinii ni, ki tee toontunna saakab.
15 U din yet jab na a, “Min kpanbar Serses tun n toontunna n ŋaapoo Fasti boor nan
yiikoo yiinii, ŋaan ki u yêt baaru. Sennu yet a ti teen poo booru nlee?”
16 Ki Memukann yet kpanbar nan u saakab na a, “A ŋaapoo Fasti ki sukii fin kpanbar
kuukɔɔ kaa, ŋaan u sukii nan a saakabewa, nan jɔɔ nba kur be yent na ni.
17 Poo kur nba be yent na ni ji kan chɔrin u sɔrɔ, li-i tee ki u gbat linba ki a ŋaapoo
Fasti tun na. Bi sii yeene a, ‘Kpanbar Serses tur u ŋaapoo mɔb a wun baar u boor, ŋaan
ki u yêt.’
18 Li-i tee ki kpanbar ŋaasaakab nba be Media nan Peesia na poob gbat linba ki Fasti
tun na, bi saa kumii bi sɔrib, ki kan taantire. Poob nba be lokir kur po ji kan chɔrin bi
sɔribi, ki jab saa donn wutoor bi poob paaka.
19 Chanbaa, li-i tee ki li man a par ni, fan tur naan mɔɔntii nan Fasti ji daa ban nakii
fin kpanbar boori. A te ki bin sɔb Media nan Peesia sennii gbouŋ ni, ki li ji daa ban
lebitir, ŋaan jii a ŋaapoo naan na ki tur poo nba garɔ.
20 Li-i tee ki bi gbat a mɔɔntii na digbanjaann na kur po, poo kur saa tur u sɔrɔ chɔruŋ,
u sɔrɔ maŋ-i lekii tee mɔkitɔɔ koo nandaanɔ.”
21 Ki kpanbar na nan u saakab na gaar ŋmakitir maŋ, ki kpanbar na ji tun nan
biaŋinba ki Memukann wann na.

22 U din tun toomiie nan gbant, ki li sɔb yentnba maŋ danmaan ni, nan bi sɔbinii ni,
ki yet a jɔɔ kur-ii mɔk yaak u ŋaak paak, kii piak nan yiikoo.

2

Biaŋinba ki Estaa teen kpanbar na ŋaapoo

1 Li poorpoe ki kpanbar na wutoor tan maak, ŋaan ki u bia daa dukii linba ki Fasti
tun ki turɔ na, nan ŋɔɔ kpanbar nba mun mɔɔnt linba ki jiin u po na.
2 Ki kpanbar na kpaantesiab nba be u boor yoo kur na yetɔ a, “Bee ki a kan te ki ti
lon sapaanfanii nba tee poomuna?
3 A saa fit gann saakab doi nba be a yent na ni, ki te ki bin baar nan sapaanfanii, ki
tan kɔɔmm poob ŋaak nba be Susa digbansaakar na ni, ki teenib Hegai, jatɔɔkir nba
guu poob na nuu ni, ki te ki bii faŋitib.
4 Ki a ji tan gann sapaamɔ nba ki a numm gboou, ki teenɔ a ŋaapoo, ki wun set Fasti
seenu ni.”

Kpanbar na din dukin nan kpaanii na ŋan, ki u gaarir.

5 Jasɔɔ din be Susa ki u sann tee Mordekai, ki tee Jair bija, ki tee Juu nirɔ, ki nyii
Benjaminn booru ni, ŋaan tee Simei yaaboonn, ki Simei mun tee Kis bija.
6 Yoo nba ki Babilonn kpanbar Nebukanesar soor Juda kpanbar Jehoyachinn nan u
niib Jerusalem doo ni, ki teemm yommii Babilonn tiŋ ni na, Mordekai din pukin bi po.
7 U baa waar bipoo din be, ki bi yiu Estaa, ki u sanleer tee Hadasa. U din tee poofaŋe,
ki u gbanu bia ŋan. Estaa baa nan u naa kuun poorpoe, ki Mordekai jiiu ki wubirɔ, ki
teenɔ u bipoo.
8 Kpanbar nba din tur u sennpaann na, ki bi baar nan sapaamm bonchiann Susa, ki
Estaa pukin bi ni. Bi din kɔɔnɔ kpanbar ŋaak na ni, ki u be Hegai nuu ni, wunba guu
kpanbar poob na.
9 Estaa binbeŋ din gboo Hegai numm, ki u loon u maan. U din ki taantir ki piin
ki faŋitɔ ki teenɔ jeŋant. Hegai din turɔ diiuk nba ŋane poob diit na ni, ki bia gann
sapaamm banlore kpanbar ŋaak na ni, ki bi tuun teenɔ.
10 Mordekai din tur Estaa kpaanii nan wuu mi ki wun ban yet sɔɔ nan u tee Juu nirɔ,
ki u mun set ki pak nan u tee Juu nirɔ.
11 Mordekai din tuu somm poob diit na dindonjouk na boore daa kur, a wun laan Estaa
nba be biaŋinba, nan linba tuun teenɔ.
12 Bi din jii binne ki faŋ poob na. Bi din faŋib nan kpanunubit nba ki bi yir mir na
ŋmaarii ŋanloob, ki wei nan kpanunubit nba ki bi yir balsam na ŋmaarii ŋanloob.
Linba na poor po ki bi jikit sapaamm na yenɔ yenɔ, ki kɔɔ namm kpanbar boor.
13 Sapaamɔ nba kur din tuu nyi poob diit na ni ki kɔɔ kpanbar boor yoo nba na, u tuu
lia liant nba ki u loone.
14 Sapaamɔ maŋ din tuu saan kpanbar na boor daajoouko, ki li-i yent, bin saan
teenɔ poob dileeuk na ni, ki teenɔ Saasgas, jatɔɔkir nba guu kpanbar poobis na nuu
ni. Kpanbar na-i kii put sapaamɔ nba yaa sann ki yiinɔ-i kaa, u kan fit ŋmat kpanbar
na boori.
15 Estaa din tee Abihail bipooe, ki Abihail mun tee Mordekai baa waar; ki Mordekai jii
Estaa ki teenɔ u tiɔŋ bik, ki sɔɔ kur numm gboo Estaa. U yoo nba din tan baar nan wun
saan kpanbar na boor, ki u lia liant nba ki Hegai, wunba tee jatɔɔkir nba guu kpanbar
poob na kpaanɔ a wun lia na.
16 Tɔn, kpanbar Serses maŋ nba din dii naan, li bina ŋanlore ni, li ŋmaapiik ni,
ŋmaarik nba ki bi yiu Tebet na nie, ki bi din baar nan Estaa, kpanbar Serses maŋ
boor.
17 Kpanbar na din loon Estaa ki gar sapaanleeb na kura, ki Estaa binbeŋ man kpanbar
na po, ki kpanbar numm gboou ki gar sapaanleeb na. Kpanbar na din yirin Estaa naan
fokirike ki teenɔ u ŋaapoo, ki u set Fasti seenu ni.
18 Kpanbar na din teen jaangbeŋire ki tur Estaa, ki yiin u toontunna saakab nan
tɔɔndamm kur. U din teen li daar foon daare, u naan yent na kur po, ki tur niib piinii
nba yab.

Biaŋinba ki Mordekai tinn kpanbar na manfoor

19 Li yoo na ki kpanbar na teen Mordekai tɔɔndaanɔ.
20 Estaa lek din ki wann sɔɔ nan u tee Juu nirɔe. Mordekai poŋ din betɔ nan u daa
yeen sɔɔ, ki u sak u mɔb nan biaŋinba ki u din saak u mɔb, waa din tee bik ki be u boor
yoo nba na.

21 Mordekai nba din tee tɔɔndaanɔ yoo nba nae, ki kpanbar ŋaajatɔɔka nba guu
kpanbar ŋaatammɔi nba gaar ki kɔɔ kpanbar diit ni na din donn wutoor kpanbar Serses
paak, ki lor a bi nyinn u manfoor. Ŋamme tee Bigtana nan Teres.
22 Mordekai din bann bi lor maŋ ki saan kumii kpanbar na ŋaapoo Estaa, ki Estaa ji
wannɔ Mordekai nba la linba.
23 Kpanbar na ji din nyinn fiit teebe, ki bi fiit la nan li set tee barmɔniie. Li paak, bi
din jɔnn jab banlee na daat paake. Kpanbar na din te ki bi sɔb li kur ki teen tiŋ na naan
barii gbant ni.

3

Biaŋinba ki Hamann lor a wun boont Juu teeb

1 Li din yann waan, ki kpanbar Serses tur Hamann paŋ, ki teenɔ tiŋ yudaanɔ. Hamann
din tee Hamedata bijae ki bia tee Agag yaaboonn.*
2 Kpanbar na din tur u toontunna saakab na kur sennue nan bii teen Hamann jirima
ki tuu gbaan ki jiantɔ. Bi kur din sak ki tuun nna, see Mordekai kuukɔɔe din ki tuumi.
3 Ki saakaleeb na boiɔ linba paak ki u ki sak kpanbar sennu na.
4 Ki bi barimɔ daar kur, a wun sak kpanbar mɔb, ŋaan ki u ki gbiint ki turibi. U
tan wannib a, "N tee Juu nirɔe. Li paak n kan fit gbaan Hamann tɔɔnn." Ki bi wann
Hamann li kur, a bin laan u saa sak Mordekai binbeŋ maŋa-a.
5 Hamann wutoor din doo bonchiann, yoo nba ki u bann nan Mordekai kan gbaan ki
jiantɔ na.
6 Waa ji din bann nan Mordekai tee Juu nirɔe na, u dukin a u kan kpi Mordekai kɔɔ
kaa, ŋaan ji lor a wun kpi Juu teeb nba be Peesia yent ni na kur.
7 Kpanbar Serses naan bina piik nan ŋanlee niŋ, li binn ŋmaasinsinn nba ki bi yir
Nisann na ni, ki Hamann te ki bi tɔ naatɔɔt nba ki bi yir Purim na, a bin bann daar nba
ki bi saa piin ki tun u lora na toona. Ki ŋmaarii piik nan ŋanlee niŋ nba ki bi yir Ada
na, u dapiik nan ŋantaa daare ki bi gann.
8 Hamann ji din yet kpanbar na a, "Nisiab yat gbee a yent na ni lokir kur po, ki tee
nigamm. Bi binbeŋ ki taa nan nileebi, ki bia ki waa sennu nba be a yent na niŋ. Li
paak, li ki ŋan ki fan chabib ki bii be.
9 Chanbaa, li-i ŋan a po fan tur mɔb ki bin kpib. Ki li-i tun nna, n saa fit kɔɔn
salimpeena bɔtoot tusaa ŋanlore nan kobii ŋanŋmu a doo likirii bekir ni, ki lin jii tun
tiŋ na toona."
10 Ki kpanbar na pit u baŋ nba tee yiikoo dintir nba ki u tuu dinn gbouŋ paak ki lin
tur paŋ na, ki jii tur Juu teeb dataak Hamann, wunba tee Hamedata bija, ŋaan tee Agag
yaaboonn na.
11 Kpanbar na din yetɔ a, "Niib na nan bi likirii kura tee a yare. Teentib faa loon
biaŋinba."
12 Tɔn, ki sinsinn ŋmaarik na dapiik nan ŋantaa daar, ki Hamann yiin kpanbar
gbansɔbira ki tan wannib sennu na, a bin kpintir mabooru kur ni, nan baa sɔbin bi
gbant biaŋinba bi yent maŋ ni, ki jii tur doo diara nan tɔɔndamm nan toontunna saakab
kur. Bi din sɔb sennu maŋ, kpanbar Serses sann niŋe, ki jii u yiikoo dintir nba tee baŋ
na ki dinn.
13 Ki toomii jii gbant na ki lin nann yent na kur po. Ki li dia sennu a bin jii dayenn
kɔɔ nba tee Ada ŋmaarik dapiik nan ŋantaa daar na, ki kpi Juu teeb kur, li nipaauŋ nan
nikpera, li poob nan waas. Bin kpib, ki ninbatinu daa be, ŋaan jii bi mɔkint kur.
14 Sennu na din tee bin wannir paanu nie yent na kur po, ki lin te sɔɔ kur n teen siir
kii guu daar na baaru.
15 Kpanbar na din tur mɔb a bin mɔn sennu na ki tur binba be Susa, digbansaakar na
ni. Ki toomii jii labaar na ki saan nann yent na ni. Kpanbar na nan Hamann din kar ki
nyu bonnyunyuute, ŋaan ki ŋmatir be Susa doo ni.

4

Biaŋinba ki Mordekai boi Estaa sommir po

1 Mordekai nba din tan bann linba ki bi tun na yoo nba, ki u pat u liant nan parbiir,
ŋaan ji jii bɔtoouk ki lia,* ki puk u yur tanpent, ki somm lin doo na ni, ki mɔ ki fabin
sanpaapo nan parbiir,

* **3:1 3.1** Agag din tee Amalek teeb kpanbare, ki bi tee Juu teeb datai.

* **4:1 4.1** Li want nan u mɔk parbiire.

2 nan waa tan baar kpanbar ŋaak tammɔb ni, ŋaan u din ki kɔɔ kpanbar ŋaaki,
kimaan sɔɔ ki lia bɔtoouk ki kɔɔ kpanbar ŋaaki.
3 Kpanbar sennu na nba din tuu mɔɔnt siaminba kur yent na ni, Juu teeb din tuu mɔ
kpemɔniie sanpaapowa. Bi din tuu lor mɔie ki bui fabin, ki bi bonchiann lia bɔtoot, ki
kar tanpent ni.
4 Estaa daabpoi nan jatɔɔka na nba din wannɔ linba ki Mordekai tuun na, u par biir
bonchiann; ki u tur tiat a bin saan tur Mordekai, ki wun liat bɔtoouk na ŋaan lia tiat
na, ŋaan Mordekai din ki gaari.
5 Ki Estaa ji yiin Hatak, wunba tee kpanbar ŋaajatɔɔka na yenɔ, ki kpanbar din jiiu
ki turɔ ki u tee u ŋaatoontunnɔ na, ki yetɔ a wun saan Mordekai boor ki saa boi laan
linba paake ki u tuun nna.
6 Hatak din saan Mordekai boor, siaminba ki doo na niib tikii kaar, ki li be kpanbar
ŋaatammɔb ni na.
7 Ki Mordekai yetɔ linba kur teenɔ, nan Hamann nba lor nan kpanbar waa saa kɔɔn
likirii biaŋinba, kpanbar likirii binbir boor, a li-i tee ki bi fit kpi Juu teeb kur.
8 U din tur Hatak sennu gbouŋ nba ki bi mɔɔnt Susa doo ni, a bin boont Juu teeb na.
Mordekai din yetɔ a wun ŋmat Estaa boor ki saa wannɔ u daamii; ki Estaa n saan ki
barin kpanbar ki wuu mɔk ninbatinu, ŋɔɔ Estaa niib paak.
9 Hatak din tun nan biaŋinba ki Mordekai wannɔ na.
10 Ki Estaa te Hatak ŋmat Mordekai boor nan mɔmaan na a,
11 “Li-i tee wunba kur, jɔɔ koo poo, kɔɔ nɔɔk ni dindonjouk na a wun la kpanbar na
ŋaan ki kpanbar ki yiinɔ, li daanɔ tee wun kpoe. Linba nae tee sennu maŋ. Laa nyii
kpanbar ŋaakpaanteeb na ki tan tuu niib nba be yent na ni, bi mi li po. Sɔnu yennkɔɔe
be ki dia sennu maŋ; ki li-i tee kpanbar jii u salima dammir ki tant wunba kur paak, li
daanɔ manfoor saa tinna; ŋaan li teen ŋmaarika ki kpanbar ki yiinin.”
12 Mordekai nba din gaar Estaa mɔmaan na yoo nba,
13 ki u ji turɔ kpaanii a, “A daa dukii nan fin ŋarin tinn ki gar a Juu teleeb nba be yent
na ni, ki yaa fin be kpanbar ŋaake.
14 Li-i tee ki a ŋmin ki ki tun siar yoo nba na ki tinnit, ŋaan sommir saa nyi sanpaapo
ki tan tinn Juu teeb nawa, ŋaan fan kpo, ki a baa ŋaak n boont. Tɔn, ŋmee mi, li ki kɔɔ
bonbiir na booru gɔɔru paake ki a tee kpanbar ŋaapoo.”
15 Estaa din tur Mordekai gatu na a,
16 “Ii saa ki taan Juu teeb nba be Susa na bɔyenn kɔɔ ni, ki yin lor mɔi kii mei Yennu
n paak. I daa di koo ki nyu siar yontunmuna ŋantaa nan nyɔtunmuna ŋantaa, ki min
nan n toontunsapaamm na mun saa tun li bannu, li poor po ki n ji saan kpanbar boor,
laa lek ki chab nan man tun nna na, ŋaan mi-i lekii saa tun ŋaan kpo, n saa tume ki
kpo.”
17 Mordekai din nyii ki saan tun linba kur ki Estaa yetɔ a wun tun na.

5

Biaŋinba ki Estaa yiin kpanbar nan Hamann jaamm dinu

1 Estaa mɔloru daaŋantaa daar, ki u lia naan liant, ki kɔɔ set kpanbar ŋaak nɔɔk ni
dindonjouk nba kpia naan diiuk na. Kpanbar na din kar u naan gbant paake, diiuk ni,
ki u numm tor tammɔkɔɔkir na.
2 Kpanbar na nba din la u ŋaapoo Estaa see dindouŋ ni yoo nba, ki u par penn, ki u
jii u naan salima dammir na ki tant torɔ; ki Estaa kɔɔ ki tan sii dammir na jook po.
3 Ki kpanbar na ji boiɔ a, “N ŋaapoo Estaa, bee tee a daamii? Betirin faa loon linba,
ki n saa tura, li-i lekii tee ki a loon, n saa bɔkit n naan yent na bɔkir ki tura.”
4 Ki Estaa jiin a, “Chanbaa, li-i tee ki li penn a par, n sii loon fin nan Hamann n baar
n boor ni dinna nyiɔk, ki tan di jaamm nba ki n teen ki guuna na.”
5 Kpanbar na ji din te ki bi yiin Hamann-e, a wun baar yian, ki bin saan di Estaa
jaamm na. Ŋanne ki kpanbar na nan Hamann ji saan Estaa jaamm dinu.
6 Baa din kar nyu daan yoo nba nae, ki kpanbar boi Estaa a, “Betirin faa loon linba,
ki a saa la. N saa tun faa loon biaŋinba ki tura, a lekii boi n naan yent na bɔkir gbaa,
ŋaan n saa bɔkit ki turawa.”
7 Ki Estaa jiin a,
8 “Chanbaa, li-i tee ki li penn a par ki a saa tun maa yaa n boi linba na ki turimi, fin
nan Hamann n won jen ki tan ŋamm di jaamm nba ki n saa teen turi na, li yooewa ki
n ji saa beta linba ki n loon.”

Biaŋinba ki Hamann lor a wun kpi Mordekai

9 Hamann nba din nyii jaamm na ni yoo nba, u din mɔk parpeenn bonchiann. Li
yoo na ki u la Mordekai be kpanbar ŋaak tammɔb na ni. Waa yaa wun gar yoo nba ki
Mordekai ki fiir set, koo ki turɔ chɔruŋu; ki Hamann wutoor doo u paak.
10 Ŋaan Hamann din soor u mɔŋe ki kun u ŋaak ni, ki yiin u yɔɔsnba a bin baar u
ŋaak ni, ki te ki u ŋaapoo Seres pukin bi po.
11 Ki Hamann ji faa parbiir ki wantib u mɔkint nba tee biaŋinba, nan waa mɔk bonjai
biaŋinba, nan kpanbar nba pukinɔ yudant biaŋinba, nan waa mɔk yiikoo ki gar kpanbar
ŋaasaakaleeb na biaŋinba.
12 Hamann din tukin yet a, "Linba mantik gar tee, kpanbar ŋaapoo Estaa teen jaamm,
ki ki tur sɔɔ see kpanbar nan min kuukɔɔ. U bia yiint a ti won jen ki di.
13 Linba na kur lek ki maŋ n par nan maa laat Mordekai nba tee Juu nirɔ, ki u kaar
kpanbar ŋaatammɔb ni na."
14 Ŋanne ki u ŋaapoo nan u yɔɔsnba na kur ŋmakitɔ a, "Chaant dafoouk ki li fɔkint-ii
tee taakaabii piinlee nan ŋanŋmu. A won yet kpanbar ki wun te bin jɔnn Mordekai
li paak; ki a ji fit saan di jaamm na nan parpeenn." Ki Hamann gaar, nan li tee
dudukŋante, li paak ki u te ki bi chaan daauk na.

6

Biaŋinba ki kpanbar na baakit Mordekai ki turɔ paŋ

1 Li daar nyiɔk maŋ ki kpanbar na ki fit gɔɔn, ŋanne ki u te ki bi baar nan yent na
maan gbant ki tan karin turɔ.
2 Baa karin bɔkir nba na wannib biaŋinba ki Mordekai din likit niib nba lor a bin kpi
kpanbar na, ki bi tee Bigtana nan Teres, ki tee jatɔɔka banlee nba guu kpanbar ŋaadiit
na.
3 Ki kpanbar na boi a, "Ti teen bee ki baakit koo ki pa Mordekai linba na paaki?"
Ki u toontunna na jiin a, "Ti ki teen siar ki turɔ."
4 Ki kpanbar na boi a, "N ŋaasaakab na sɔɔ be nna-a?"
Li yoo na ki Hamann kɔɔ dindonjouk na ni. U din baar a wun yet kpanbar ki wun te
bin jɔnn Mordekai-e dachaatir nba ki u teen siir li po na paak.
5 Ŋanne ki kpanbar ŋaatoontunna na yet a, "Hamann be nna ki guu, a wun la-a."
Ki kpanbar na yet a, "Betirɔ ki wun kɔɔ."
6 Ŋanne ki Hamann kɔɔ kpanbar boor. Ki kpanbar na yetɔ a, "Nisɔɔ be ki n loon min
baakitɔ. N saa tun bee ki tur li daanɔ?"
Ki Hamann dukin ki tur u mɔŋ a, "Ŋmee ki kpanbar na ji loon ki wun turɔ baakir
nba yabi? Li poŋ sii tee mine."
7-8 Li paak ki u jiin kpanbar na a, "A te ki bin baar nan naan liant ki a tur li daanɔ, ki
lii tee liant nba ki a mɔŋ lia. A te ki bin baar nan naan taankokit ki paan a mɔŋ taamm
paak,
9 ki te nijaana na yenɔ n lannɔ liant na, ki jakinɔ taamm na paak, ki te wun lin nanɔ
digbansaakar na kur po, ki nijaann na-ii mɔɔntir yoo nba ki bi lin na a, 'Gotir man,
kpanbar nba dont daanɔ nba ki u par mei nan wun dontɔe na.' "
10 Tɔn, ki kpanbar na yet Hamann a, "Kakitir ki saan jii liant nan taamm na, ki lann
Mordekai nba tee Juu nirɔ na, ki lin baakitɔ. Teent bont kur ki turɔ nan faa yet biaŋinba
na. A saa lau ki u kar n ŋaatammɔb na ni."
11 Ki Hamann lon liant nan taamm na, ki lann Mordekai liant na, ki Mordekai jak
taamm na, ki Hamann jiiu lin nanɔ doo na ni. Baa somm saa na, ki Hamann mɔɔntir ki
teen niib a, "Gotir man kpanbar nba dont daanɔ nba ki u par mei nan wun dontɔe na."
12 Li poor po, Mordekai din ŋmat saan kpanbar ŋaatammɔb na ni. Ki Hamann ji
dɔkin u numpo ki kun u ŋaak ni nan fei,
13 ki yet u ŋaapoo nan u yɔɔsnba na linba kur teenɔ. Tɔn, ki u ŋaapoo nan u yɔɔsnba,
binba tee subindamm na yetɔ a, "A piin kɔŋit yiikoo Mordekai, wunba tee Juu nirɔ na
boore na. A kan fit nyannɔ, kimaan waa tee Juu nirɔ na, ŋɔɔe saa nyanna."
14 Yoo nba ki bi din kar piak na, ki sɔɔ kpanbar ŋaajatɔɔka na taan kɔɔ yiama a bin
jii Hamann ki saan nanɔ Estaa jaamm na ni.

7

Biaŋinba ki bi kpii Hamann

1 Ki kpanbar na nan Hamann fiir saan a bin di jaamm nan Estaa
2 taar munlee ni. Baa din kar ki nyu daan yoo nba na, ki kpanbar bia ŋamm boiɔ a,
"N ŋaapoo Estaa, a loon bee? Betirin, ki a saa lawa. Li-i lekii tee n naan yent na bɔkiri,
n saa tura."

3 Ki Estaa jiin a, “Chanbaa, li-i tee ki li maŋa, fan tur n sikin-n-mɔŋ miaru na gatu.
Maa loon linba tee manfoore; ki n niib-ii bia kii mɔk manfoor.
4 Kimaan bi kɔi min nan n niib na, a bin kpit. Li-i bonni tee ki bi kɔit ki teent daabaie,
n bo sii ŋmine ki kan daamiia ki jiin li po, ŋaan bi loon bin boontite fas fas.”
5 Ŋanne ki Kpanbar Serses boi u ŋaapoo Estaa a, “Ŋmee saa tun toonbiit nba na
booru? Li daanɔ be lia?”
6 Ki Estaa yet a, “Ti dataak nba tee nikpiiruk na, ŋɔɔe tee Hamann, nibiiuk na.”
Ki jaŋmaanii soor Hamann, kpanbar nan u ŋaapoo na boor.
7 Kpanbar na din fiir nan wutoor, diiuk na ni, ki nyii nanyer. Hamann din bann nan
kpanbar na lor a wun dat u tubire linba na paak, ŋanne ki u biar poor, a wun barin
kpanbar ŋaapoo Estaa ki wun tinn u manfoor.
8 Waa kpan baa gbaan Estaa kok boor yoo nba, a wun boi ninbatinu po na, li yooe
ki kpanbar na nyii nanyer po ki kɔɔ diiuk na ni. Kpanbar na nba la nna na, ki u tant
sanpaapo a, “Jɔɔ na loon ki wun fat n ŋaapoo nae, n numm ni, n mɔŋ ŋaak na niŋi-i?”
Kpanbar na ki yet gbenn kaawa, ki jatɔɔka na dɔkin Hamann numpo.
9 Tɔn, ki bi yenɔ nba ki bi yiu Harbona na yet a, “Chanbaa, Hamann poŋ dɔŋ chaan
dachaatir u ŋaak ni, a wun jɔnn Mordekai, wunba din tinn a manfoor na, ki li fɔkint
tee taakaabii piinlee nan ŋanŋmu.”
Ki kpanbar na tur mɔb a, “Jɔnt Hamann li paak.”
10 Ŋanne ki bi jɔnn Hamann dachaatir nba ki u chaan ki guun Mordekai na paak. Tɔn,
ki kpanbar na wutoor ji maak.

8

Biaŋinba ki bi wann Juu teeb a bin kɔn bi mɔŋ paak

1 Li daar maŋe ki kpanbar Serses jii Hamann, wunba tee Juu teeb dataak na faar kur
ki tur Estaa. Li daar maŋ ni biak, ki Estaa yet kpanbar na nan Mordekai tee u nikpiimɔe.
Laa nyii li yoo ki saa, ki kpanbar na ji saak ki Mordekai kɔɔ u boor.
2 Ki kpanbar na pit u baŋ nba tee yiikoo dintir na, linba ki u din gaar Hamann boor
na, ki tur Mordekai. Estaa din jii Hamann faar na kur ki teen Mordekai nuu nie.
3 Estaa bia din baa gbaan kpanbar Serses tɔɔnn, ki barimɔ ŋaan mɔ, a wun teen siar
ki gɔɔr lor biiuk nba ki Hamann, wunba tee Agag yaaboonn lor, a lin biir Juu teeb na.
4 Ŋanne ki kpanbar na jii u naan salima dammir na ki tant u paak. Ki Estaa ji fiir set,
ŋaan yet a,
5 “Chanbaa, li-i tee ki li maŋa, li-i biaki tee ki a baka be n po, koo ki a got ki li ŋanie, fan
sɔb yiikoo gbant ki lin piin Hamann sennii na. Ŋanne tee sennii nba ki Agag yaaboonn
Hamedata bija Hamann din sɔb a bin boont Juu teeb kur nba be yent na ni na.
6 N sii be nlee, li-i tee ki bonbibooru na baar n niib paak, ki n mɔŋ nikpiimm kpo?”
7 Ŋanne ki kpanbar Serses jiin u ŋaapoo Estaa nan Mordekai, wunba tee Juu nirɔ na
a, “Gotirii, n jɔnn Hamann, kimaan waa lor a wun biir Juu teeb na paak, ki jii u faar ki
tur fin Estaa.
8 Ŋaan yiikoo gbouŋ nba ki bi sɔbir kpanbar sann ni, ki jii naan dintir ki dinn li paak
na, li gbouŋ booru, sɔɔ kan fit lebitiri, ŋaan n turi yiikoo a i sɔb yaa dukin linba ŋan ki
saa sommi; ki ii sɔb n sann ni ki jii naan dintir na ki dinn li paak.”
9 Linba na din tun ŋmaarik nba pukin ŋantaa ni, ki bi yiu Sifann na, u dapiinlee nan
ŋantaa daare. Ki Mordekai yiin kpanbar ŋaagbansɔbira ki pakib nan bin sɔb gbant ki
tur Juu teeb, nan yent saakab, nan tɔɔndamm, nan toona saakab nba be yent nba nyii
India ki saa tuu Itiopia, ki tee yent kobik nan piinlee nan ŋanlore na. Bi din sɔb gbant
na ki tur yent kur nan bi booru maan ni, nan baa sɔbin biaŋinba, ki bia sɔb tur Juu
teeb, bi booru maan ni, nan baa sɔbin biaŋinba.
10 Mordekai din te ki bi sɔb gbant na kpanbar Serses sann nie, ki u jii naan dintir ki
dinn li paak. Bi din jii gbant na ki tur taanjakirae, ki bi nyinn taanii nba mi nantaar,
kpanbar ŋaataanloi ni, ki bi lin nann.
11 Gbant na din wann nan kpanbar tur Juu teeb yiikoo doo kur ni, a bin kɔn bi mɔŋ
paak, ki li-i tee kunkɔnkɔnna nyii siar po ki tee boorganu, ki lek Juu jab, koo bi waas,
koo bi poobi, Juu teeb na saa fit kɔn bi mɔŋ paak ki kpi binba lekib na; bi saa fit boontib
ŋaan jii bi mɔkint.
12 Sennu na din saa piin ki tun toonn, kpanbar Serses yent kur ni, daar nba ki bi din
yaa bin kpi Juu teeb nae. Li daare tee ŋmaarik nba pukin piik nan ŋanlee, ki bi yiu Ada
na, li dapiik nan ŋantaa.
13 Li din tee sennue nan bin mɔɔnt, ki sɔɔ kur n gbat sennu maŋ yent kur po, ki lin te
Juu teeb na n teen siir ki kɔn nan bi datai, daar maŋ ni.

14 Taanjakira na din sak kpanbar mɔb, ki ji jak naan taanii na, ki chiar saan. Sennu
na bia din mɔɔnt, Susa nba tee digbansaakar na ni.
15 Mordekai ji din nyii kpanbar ŋaak na ni, ki lia naan liant nba tee kpaakutu, ki mɔk
chab-bɔnwuwur nan chabpeenn nan chabmɔnwuwur, ki yir salima naan fokirik nba
ŋan, ki Susa doo na sɔnjot gbee nan parpeenn, ki bi hoot nan kpinkpammuk.
16 Juu teeb na din la tinnu ki mɔk kpinkpammuk, ki parpeenn be, ki bi mi nan bi la
nyannuwa.
17 Doi kur nan yent kur ni, siaminba ki bi din tuu karin kpanbar gbant na, Juu teeb
na din tuu teen li daar foon daare, ki di jaamm nan kpinkpammuk, ki mɔk parpeenn.
Barmɔnii, niib bonchiann din kpant Juu teeb, kimaan bi din tiin Juu teeb na jaŋmaanii
li yoo.

9

Biaŋinba ki Juu teeb kpii bi datai

1 Ŋmaarik nba ki bi yiu Ada na, u dapiik nan ŋantaa daare din tee daar nba ki bi senn
naan sennu a bin kpi Juu teeb na. Li daare ki Juu teeb datai na din loon bi nyannib,
ŋaan Juu teeb nae tan ŋmat ki nyannib.
2 Juu teeb nba din be doo kur ni, yent na ni, bi kur din taan mɔb a bin kɔn nan binba
koor a bin kɔn namm na. Niib din tiin Juu teeb na jaŋmaaniie lokir kur po, ki sɔɔ kaa
ki saa fit tookibi.
3 Barmɔnii, yent saakab, nan doo diara, nan toontunna saakab, nan kpanbar taatara
kur din somm Juu teeb na, kimaan bi din tiin Mordekai jaŋmaanii.
4 Sɔɔ kur nba din be yent na ni mi nan Mordekai ji tee yiikoo daanɔe, naan ŋaak na
ni, ki u yiikoo na tantir ki pukii.
5 Li paak, ki Juu teeb na din dia bi datai na baa loon biaŋinba; bi din lekibe ki kpiib
nan jukbanjai.
6 Juu teeb na din kpii niib kobii ŋanŋmu, Susa nba tee digbansaakar na ni.
7 Bi bia din kpii Parsandata, nan Dalfonn, nan Aspata,
8 nan Porata, nan Adalia, nan Aridata,
9 nan Par-masta, nan Arisai, nan Aridai, nan Faisata,
10 ki bi tee Hamann bonjai piik. Hamann din tee Hamedata bijae, ki tee Juu teeb
dataak. Ŋaan Juu teeb din ki jii niib nba ki bi kpiib na siari.
11 Juu teeb nba din kpii niib nba Susa na, bi din saan ki wann kpanbar bi kanne.
12 Tɔn, ki kpanbar na yet u ŋaapoo Estaa a, “Susa doo ni kuukɔɔ ki Juu teeb na kpii jab
kobii ŋanŋmu, ki Hamann bonjai piik na pukin. Bi sii tun nlee digbanlia ni? Mɔtana, a
loon bee? Betirin linba ki a loon ki pukin, ki a saa lawa.”
13 Ki Estaa jiin a, “Chanbaa, li-i tee ki li maŋa, a ŋaan Juu teeb nba be Susa na n won
ŋamm tun nan biaŋinba ki bi tun dinna na, ki bia te bin jɔnn Hamann bonjai piik na
gbanant dachaata paak.”
14 Kpanbar na din tur mɔb a lin tun nna, ki tur yiikoo ki bi mɔɔnt ki lint digbanjaann
nba tee Susa na kur po. Bi din jii Hamann bonjai piik nba ki bi kpiib na, ki jɔnnib
dachaata paak, paanu ni.
15 Ŋmaarik nba ki bi yiu Ada na, u dapiik nan ŋanna daare, ki Juu teeb nba din be
Susa doo ni na bia ŋamm taan leeb, ki kpii jab kobii ŋantaa, digbansaakar maŋ ni. Ŋaan
Juu teeb na din ki jii niib nba ki bi kpiib na siari.
16 Juu teeb nba din be yentnba na ni mun bia taan leeb ki kɔn bi mɔŋ paak, ki fat bi
mɔŋ, bi datai na boor, ki kpii niib tusaa piinlore nan ŋanŋmu, ŋaan bi din ki jii bi siari.
17 Linba na din tun ŋmaarik nba ki bi yiu Ada na, u dapiik nan ŋantaa daare. Ŋaan
laa yent ŋmaarik maŋ dapiik nan ŋanna daar na, bi ji din ki kpii sɔɔ; bi din teen jaamme
li daar, ki dii nan parpeenn.
18 Juu teeb nba din be Susa na ŋarin din jii ŋmaarik na dapiik nan ŋanŋmu daare ki
teen foon daar, ki dii jaamm nan parpeenn, kimaan baa din jii ŋmaarik na dapiik nan
ŋantaa nan u dapiik nan ŋanna ki kpii bi datai, ŋaan ji nyik dapiik nan ŋanŋmu daar
na.
19 Linba na paake ki Juu teeb nba kɔɔ digbanbis ni na jii ŋmaarik nba ki bi yir Ada na,
u dapiik nan ŋanna daar, ki teen kpinkpammuk foon daar, ki teenir jaamm dinu daar,
ki piin bi leeb jeet piinii.

Ki jiin Purim jaamm dinu po

20 Mordekai din sɔb linba kur tun na, gbant ni, ki tur Juu teeb kur nba naak nan binba
be banfɔka, kpanbar Serses yent kur ni,

21 ki beerib a bin jii ŋmaarik nba tee Ada na, u dapiik nan ŋanna nan u dapiik nan
ŋanŋmu daa, ki teenir jaamm daa, binn kur ni.
22 Daa nba na niŋe ki Juu teeb din fat bi mɔŋ bi datai boor; ŋmaarik na nie din tee
parbiir nan dindann kɔŋir sakir, ki ji tan kpant kpinkpammuk nan parpeenn sakir. Bi
din betib a bin ji daa maŋ ki di jaamm, kii piin leeb jeet piinii, kii biaki teen talas damm
piinii.
23 Ŋanne ki Juu teeb na gaar Mordekai wannu na, ki li jaamm dinu ji teen bi kaar,
binn kur ni.
24 Hamann, wunba din tee Hamedata bija, ki tee Agag yaaboonn, ŋaan tee Juu teeb
dataak na poŋ din tɔ naatɔɔt nba ki bi yir "Purim", a bin bann daar nba ki bi saa kpi
Juu teeb na, nan waa lor a wun boontib biaŋinba na.
25 Ŋaan ki Estaa saan kpanbar boor, ki u saa turɔ yiikoo gbant, ki te ki bi jɔnn Hamann,
nan waa din lor biaŋinba ki jiin Juu teeb po na. Bi din jɔnn ŋɔɔ nan u bonjai nae
dachaata paak.
26 Li paake ki bi yi li jaamm daa maŋ Purim. Gbant nba ki Mordekai din sɔb, nan
linba kur din baarib na paak,
27 Juu teeb na din jii ki li tee sennue ki tur bi mɔŋ nan bi yaaboona nan wunba kur
saa kpant Juu nirɔ, nan binn kur ni daa nba ŋanlee na, sakir maŋ ni, bin di jaamm na,
nan Mordekai nba wann biaŋinba na.
28 Li din tee Juu nirɔ kur n tuu tiar ki di daa nba tee Purim jaamm na, yoo n tuu yoo,
maaru kur nba be yent kur ni, nan doo kur ni.
29 Tɔn, ki Estaa, wunba din tee Abihail bipoo na mun bia kar nan Mordekai, ki bi
sɔb gbouŋ ki tur Juu teeb na yiikoo ki jiin Purim jaamm daa na po, nan biaŋinba ki
Mordekai din dɔŋ sɔb na.
30 U din sɔb gbouŋ maŋ ki tur Juu teeb kur nba be tinii kobik nan piinlee nan ŋanlore
nba be kpanbar Serses yent ni na. Gbouŋ na din yaa parmaasir nan laafia-ii be bi paak.
31 Gbouŋ na din wann Juu teeb nan bi yaaboona a bii dia Purim jaamm daa na, binn
kur ni. Li yoo-i baar, bin diar nan biaŋinba ki bi dia mɔloru nan kuun fabinii na. Sennu
na nyii Mordekai nan kpanbar ŋaapoo Estaa boore.
32 Estaa nba din senn sennu nba, a lin gbeen Purim jaamm daa na, bi din sɔb ki teen
naan maan gbouŋ nie.

10

Ki jiin kpanbar Serses nan Mordekai yiikoo po

1 Kpanbar Serses din te niib nba kpia mɔkgbeŋir, u yent ni, nan binba be tiŋ sinsuuk
ni na tuun mabir toonn.
2 Toonjaana nan yiikoo toonn nba kur ki kpanbar Serses din tun na, ki bia pukin waa
din donn Mordekai ki turɔ paŋ na, li labaar kur sɔb ki be Peesia nan Media kpanbara
barkperii gbant ni.
3 Mordekai nba tee Juu nirɔ nae din waa paa kpanbar Serses paak. U leeb Juu teeb
din baakitɔ, ki loon u maan. U din tuun linba ŋan ki teen u niib, nan linba saa somm
bi yaaboona kur.

JOB
labaar

Ki jiin Job gbouŋ na po

Gbouŋ na beerit jasɔɔ poe, ki bi yiu Job. U din tee mɔkitɔɔe ki bia tee Yentinnɔ. Sintaanii din tan lek Job ki biir u mɔkint, ki bia kpii u waas, ki bia turɔ baatuk, ŋaan ki Job bia waa Yennu fanu; ki li joontu, Yennu tan teen piisin Job paak, ki li gar sinsinn yar na.

Sintaanii nba bikin Job biaŋinba

1 Jasɔɔe din be, ki bi yiu Job, ki u kɔɔ Us tiŋ ni, ki jiantir Yennu ki waau fanu, ki tee niŋanɔ, ki dia u mɔŋ fanu, ki ki tuun biit.
2 U din mɔk bonjai banlore nan bonpoi bantaa.
3 U bia din mɔk pei tusaa ŋanlore, nan laagumiinba tusaa ŋantaa, nan nei tusir, nan bonii kobii ŋanŋmu. U bia din mɔk toontunna ki bi yab bonchiann. U din mantik tee jakpaatir nba be yondo po yent na nie.
4 Job bonjai na din tuu tee jaamme yenɔ yenɔ, ki yi bi niipoob bantaa na, ki bi lakin di.
5 Ki jaamm kur sanyafannuk, Job din tuu dɔŋ fiire, ki mann maruŋ u waas na kur paak, a lin ŋammib. U din tuu tun linba na, kimaan u tuu dukin nan bi yenɔ tan saa mann tun biit, ki sukii Yennu ŋaan kan bann nan u sukiiɔ.
6 Daar nba din tan baar nan malakanba* n baar Yennu boor, ki Sintaanii tɔk namm ki baar.
7 Ki Yennu boiɔ a, “A bo be lee?”
Ki Sintaanii jiin a, “N bo somme ki lin gɔrin tingbouŋ na kur po.”
8 Ki Yennu boiɔ a, “A la n toontunnɔ Job nba tee biaŋinbawa-a? Sɔɔ ki be tingbouŋ na paak ki waan fanu, ki bia tee niŋanɔ nan ŋɔɔ na. U jiantirin, ki dia u mɔŋ fanu, ki ki tuun biiti.”
9 Ki Sintaanii jiin a, “Li-i tee ki Job ki laat siar a boor, u saa fit jiantawa-a?
10 A tun guue, ŋɔɔ nan u ŋaateeb nan linba kur ki u mɔk, ki tee piisin linba kur ki u tuun paak, fine bia turɔ bonkobit bonchiann ki bi gbee tiŋ na kur po.
11 Ŋaan mɔtana, li-i tee ki a nyinn bona nba kur ki u mɔk na, u saa sat mɔtonte a paak.”
12 Ki Yennu yet Sintaanii a, “Tɔn, linba kur ki u mɔk na, li be a nuu ni, ŋaan a daa biir u gbananti.” Ŋanne ki Sintaanii yaat.

Biaŋinba ki Job kɔŋ u waas nan u mɔkint kur

13 Dasiar ki Job waas di jaamm, bi yɔɔrkper ŋaak,
14 ki toomii tin ki baar Job boor, ki yetɔ a, “Ti bo dia naajaie ki ko kpaab, ki ti bonii na ŋman mɔɔt, muuk nba kpiat na ni,
15 ki Saba teeb tan lekit, ki fat bi kur, ki kpii a toontunna na kur, see min kɔɔe biar ki chiar paak, ki baar maa min beta.”
16 U yeen ki saa gbent na, ki sɔɔ toontunlɔɔ baara, ki yet a, “Saak sik pei nan pekpaarii na paaka, ki kpii bi kura, ki min kɔɔe biar ki baar maa min beta.”
17 U yeen ki saa gbent na, ki sɔɔ toontunlɔɔ baara, ki yet a, “Kaldii fat-teeb tee koonn muntaa, ki baar lekit, ki yaat nan laagumiinba nawa, ki bia kpii a toontunna na kurawa, see min kɔɔe biar ki chiar paak, ki baar maa min beta.”
18 U yeen ki saa gbent na, ki sɔɔ toontunlɔɔ baara, ki yet a, “A waas na bo di jaamme a bijakper ŋaak,
19 ki wonpaaruk nyii tiŋ nba ki siar ki pia na po, ki daa ŋaak na, ki kpii bi kur, min kɔɔe biar, ki chiar baar maa min beta.”
20 Tɔn, ki Job ji fiir set ki pat u liant nan parbiir, ki koor u yut, ki baa fabin tiŋ ni,
21 ki yet a, “Bi din marin yanne, n bia tan saa kpo yanne. Yennu-e din turin, ki mɔtana u jii yaat nann na. Yennu sann n la dontir.”
22 Linba kur lek din baar Job na, ŋaan u din ki nyiir Yennu ki tun yanbɔmmi.

2

Biaŋinba ki Sintaanii ŋamm bikin Job

* **1:6 1.6** Bi maan ni, bi sɔb “Yennu waas.”

1 Daar nba din tan baar nan malakanba* na n ŋamm baar Yennu boor na, ki Sintaanii
tɔk namm ki baar.
2 Ki Yennu boiɔ a, “A bo be lee?”
Ki Sintaanii jiin a, “N bo somme ki lin gɔrin tingbouŋ na kur po.”
3 Ki Yennu yetɔ a, “A la n toontunnɔ Job nba tee biaŋinbawa-a? Sɔɔ ki be tingbouŋ
na paak, ki waan fanu ki bia tee niŋanɔ nan ŋɔɔ na. U jiantirin, ki dia u mɔŋ fanu, ki
ki tuun biiti. A wei tukilin a man te ki a lekɔ, ki li ki mɔk paak nan waama, ŋaan u lek
tee wunba waan fanue nan waa tuu waan na.”
4 Ki Sintaanii jiin a, “Nisaarik saa nyik bont kur u manfoor paaka.
5 Li paak, li-i tee ki a toŋ u gbanant, u saa sat mɔtonte a paak.”
6 Ŋanne ki Yennu yet Sintaanii a, “Tɔn, u gbanant be a nuu ni, ŋaan li ki tee ki a kpiu
kaa.”
7 Ŋanne ki Sintaanii seet Yennu boor, ki saan te mɔra soor Job gbanant kur po.
8 Ki Job fiir saan kar tanpenn paak, ki jii sipachabir ki chat u mɔra na.
9 Ki u ŋaapoo yetɔ a, “A lek bia daa waa Yennu nan faa tuu waau na-a? Bee ki a kan
sukir Yennu ki kpo?”
10 Ki Job jiin a, “A piak baryanae na. Li-i tee ki Yennu turit bonŋansiar, ti tuu gaarire
fanu, ki nlee ki ti sii piak biirɔ, li-i tee ki u te daamii baariti.” Daamii nba na kur ni lek,
ŋaan Job ki yet siar ki biir Yennu.

Ki jiin Job naasinyɔɔsnba baaru po

11 Job naasinyɔɔsnba bantaa na din tee Elifas, ki u nyii Temann doo ni, nan Bildad, ki
u nyii Sua tiŋ ni, nan Sofar, ki u nyii Naama tiŋ ni. Baa gbat nan Job yiar na, ki bi lor a
bin saan ki maan u par.
12 Baa daa be banfɔkira na, ki bi la Job ŋaan ki ki bannɔ. Baa tan bannɔ yoo nba, ki
bi piin ki mɔ fabin, ki pat bi liant nan parbiir, ki yat tant sanpaapo nan bi yura paak,
13 ki ji tan kar u boor tiŋ ni datunmuna ŋanlore nan li nyiɔk kur, ŋaan ki ki fit yet
mɔbonn ki turɔ, kimaan baa la waa di fara biaŋinba na.

3

Biaŋinba ki Job jii u daamii ki tur Yennu

Job mɔmaan

1 Li poor po ki Job yaat u mɔb, ki sat mɔtont ki jiin daar nba ki bi din marɔ na po.
2 U din yet a:
3 Yennu, a te mɔtont-ii be daar nba ki bi din marin na paak, ki te mɔtont-ii be nyiɔk
nba ki bi din soor n poor na paak.
4 Yennu, lebitir li daar ki teenir bunbɔnn, ki ji daa ban tian daar maŋ po, ki ji daa ban
te yentu yentir li paaki.
5 A teen li daar ki lii tee bunbɔncheenn, ki dɔkinir nan sanpagbouŋ, ki lin piin yonnu,
6 ki nyinn nyiɔk maŋ li binn ni, ki ji daa te ki bi ban kaaniri.
7 A teenir nyɔyann ki li daa be parpeenn ni.
8 A te jabaabuura n sat mɔtont daar maŋ paak, ŋamme mi nyun ni bonsusoouk nba
ki bi yiu Lefiatann na dianu.
9 Soot sanyafaar ŋmaajar na ki u daa yentir; ki daa te ki li nyiɔk mɔk dindann nan
sanyiɔk yentu.
10 A te mɔtont-ii be nyiɔk maŋ paak, nan waa te ki bi marin u ni, ki te daamii nan
parbiir dɔkit n paak na.
11 N sunman ki n din bo kpo n naa poor niwa, koo ki n din kpo baa marin yoo nba na.
12 Bee teen ki n naa din dian u taapaaki? Bee teen ki u din mɔɔntin u biimi?
13 Li-i tee ki n din bo kpoie, n ji bo foie mɔtana man,
14 ki ji bo sii gɔɔnt nan kpanbara nan doodiara nba din ŋamm maa yaayoo ni naan
ŋei na.
15 Ki n ji bo sii gɔɔnt nan tɔɔndamm nba tuu gbeen bi ŋei nan salimmɔna nan
salimpeena na,
16 koo ki gɔɔnt nan bik nba ki bi tuu marɔ kpeent na.
17 Kaat niŋewa ki nitont na tuu nyik bi toonbiit, ki jab nba tun bak na tuu tan la foon.
18 Leŋe ki dansarkɔɔra gbaa laat parmaasir, ki foi nan tintantii nan mukir sennii.
19 Ki sɔɔ kur be nni, binba tee nijaana nan tarii, ki daaba kur be bi yamani leŋ.
20 Bee ki a te niib be ninbaatiri? Bee ki a teen niib nba be parbiir ni na yentu?
21 Bi guu kuume, ŋaan ki li ki baatib. Bi mantik loon kaauko ki gar mɔkint kur.

* **2:1 2.1** Bi maan ni, bi sɔb “Yennu waas.”

22 Bi ki mɔk parpeenni, see bi tan kpo ki bi piib.
23 Yennu-e bɔrin bi tɔɔnn po binbeŋ, ki ŋaan ki bi be mabir ni, lokir kur po.
24 Maa sii di jeet na, ki n be mɔnii paak, ki kan fit nyik kukura.
25 Ki linba kur ki n tiinir jaŋmaanii, li jijekit n tan teen barmɔnii,
26 ki n ki laat parmaasir, ki bia ki laat foon, ki n daamii ki mɔk gbennu.

4

Sinsinn labafaant
(4.1–14.22)

Elifas mɔmaan
1 Ki Elifas, wunba nyii Temann doo ni na jiin a:
2 Job, li-i tee ki n pak, a saa donn wutoora-a? N ji kan fit ŋmini.
3 A tumii niib bonchiann, ki bia tur binba ki bi nii baŋ na paŋ.
4 Nirɔ-i jat baantir kimaan waa bak ki baŋ na, ŋaan a mɔmaame tuu kpaŋɔ ki wun set fanu.
5 Ŋaan mɔtana li baar a paaka nan fii be daamii ni, ki a mantik baŋ nan fin gaarira.
6 A tuu jiantir Yennu, ki a binbeŋ ki mɔk bisiati. Li paak, a chee par kii mɔk dindann.
7 Dukint mɔtana ki jiin poor, ki laan li mi biir niŋanɔ-ɔ.
8 N ban la niib tuun toonbiit nan bi ko kpaant na, ki buur tonu nan bonboorii na, ki tan jaan tont nan biit.
9 Yennu saa donn wutoor ki biirib nan wonpaaruk nae.
10 Tondamm na sii duun ki beet nan yanbɔra nae, ŋaan Yennu saa te ki bin ŋmin ki saa kɔnn bi nyana.
11 Bi sii tee nan yanbɔra nba be ki ki mɔk siar nan bin di nae, ki bi saa kpo, ki bi waas kur saa yat.
12 Bi turin bunbɔri maan, ki li gbatu paar.
13 N gɔɔn gɔchiɔŋ, ŋaan ki damiit daamiin.
14 Ki jaŋmaanii nan jijekit kɔɔn, ki n gbanant kur jekir.
15 Ki seek* gar n numpo, ki wajeerii fiir n paak.
16 Ki n la siar see n boor, ki n got sirrr, ŋaan ki bann laa tee linba. Tɔn, ki li ŋmin soon, ki n tan gbat kunkɔr yet a,
17 “Sɔɔ kaa ki sii fit be fanu Yennu tɔɔnn, koo ki yeen u naamii daanɔ boori.
18 Yennu ki teen yada nan u Yendɔuŋ ni toontunna na, u laat u malakanba na toonkpeta gbaa.
19 A dukin nan u saa teen yada nan nisaarik nba tee nɔɔnn, bont nba tee tant, ki saa mat nan wobmaann nawa-a?
20 Nisaarik sii fit mɔk manfoor sanyiɔk ni, ki daajoouk tan baat na ki u kpowa, ŋaan bo ki mi li po.
21 Ki waa mɔk linba kur, bin jii yaat nann. U tuu kpoe, ki daa ki mɔk yanfoon.”

5

1 Job, yiint, ki laan sɔɔ saa toona-a? Malaka sɔɔ be ki a saa jiant u paaki-i?
2 Li tee jatiie ki a te dudukit nan wutoor n tan kpia. Li ki tee linba ki nirɔ nba mɔk subinii saa tun.
3 N la jatit nba gorii nan bi be fanu na, ŋaan mɔtont sat bi ŋei paaka.
4 Ki bi waas kan ban la fat-n-mɔŋ, ki sɔɔ kaa ki saa fit set ki pak bi paak, buut boori.
5 Kommae saa di jatit jeburkara, nan jeet nba lek bur kunkonii niwa, ki binba nunii mɔn nan bin la mɔkint na sii fumm bi mɔkint paak.
6 Bonbiir ki nyi tant ni, koo daamii ki nyi tiŋ ni.
7 Barmɔnii, nisaarike te ki daamii baat u mɔŋ paak, nan musankɔɔna nba tuu put ki nyii muu ni ki do sanpaapo bianjinba na.
8 Li-i tee ki n bo tee fin, n bo saa jiant Yennu paake, ki jii n daamii ki turɔ.
9 Ti kan fit bann toonjaana nba ki u tuun na, ki u bakitnauŋ toona na ki mɔk kann.
10 U te saak baa tiŋ na paak, ki bia maant kpaant nyun.
11 Barmɔnii, Yennu dont sikin-n-mɔŋ damm, ki bia teen binba mɔ fabin na parpeenn.
12-13 Ŋɔɔe ŋmat kpinkpannii damm lora, ki te barit nba ki subindamm pii na ŋmat sob, ki te baa tuun linba kur, ki bi ki laat nyannu.
14 Ki yonsuuk ni gbaa, ki bi be bunbɔnn ki barin.
15 Ŋaan Yennu-e tint nandamm ki nyintib kuun ni; ki tint talas damm, ki sɔɔ ki diimm.

* **4:15 4.15** Bi maan ni, seek nan wouŋ tee mɔbon-yenne.

16 Ŋɔɔe teen nandamm na dindann, ŋaan te tondamm na ŋmin soon.
17 Parpeenn be daanɔ nba ki Yennu ŋmakitirɔ na paak. A daa biir a par, li-i tee ki u yakii nana.
18 Yennu-e bobint nar nba ki u fet, ki wuu tura daŋ, ŋaan u nuue bia saa tura laafia.
19 Yoo kur u saa tinna ki nyinna daŋ ni.
20 Yoo nba ki kon tan baar, u saa dia-a ki a la manfoor, kii guua tɔb ni, ki a nyi kuun ni.
21 Yennu saa fat ki nyinna, yoo nba ki bi piak ki biira; u bia saa tinna, yoo nba biiru baara.
22 Ki a sii laa, tɔb nan kon yoo, ki a kii tiin muuk ni bonkobit jaŋmaanii.
23 Ki tana sii kaa tiŋ nba ki a ko na ni, ki muuk ni bonkobit na ji kan ban lekani.
24 Ki a ji sii be a ŋaak ni nan parmaasir, yoo nba ki a got a pei, a saa lab ki bi mɔk laafia.
25 Ki a sii mɔk waas bonchiann, ki bi yab nan tanbiinii na.
26 Ki a saa wei bonchiann, ki a gbanant sii mɔk paŋ ki tan tuu yoo nba ki a saa kpo.
27 Job, ti tumii linba na ki li weiewa, ki tan bannir. Li tee barmɔniie, li paak, gaatir.

Job mɔmaan

6

1 Ki Job jiin a:
2 Li-i tee ki n daamii nan n parbiir kpiasu bo mɔk bikinuie,
3 li kpiasu bo sii yab ki gar mɔkgbeŋir ni tanbiiniiwa. Li paak, a daa te ki n mɔbongbeŋa na n yaar litani.
4 Yabint Yennu yekin peenii, ki li lɔbii na saat n gbanant kur powa. Yennu-e bir biiru na chinchuuntuk a lin biirin.
5 Boŋ-i ŋman mɔɔt, li tuu manɔe, ki naab-i ŋman sinkpinkoont, u tuu ŋmine.
6 Ŋmee saa fit di jesisabuk nba ki yaarin kaa leŋi? Manlante be jenpeenn ni?
7 N ki mɔk niɔŋ nan li jebooru, ki mi-i dii linba na kur, n par paak tuu pukire.
8 Bee Yennu kan turin linba ki n boi li po na? Bee teen ki u kan jiin n miaru?
9 N sunman wun bo kpimi.
10 Li-i tee ki n bo bann nan u saa tun nna, n bo sii yuuk ki mobite nan kpinkpammuk, n bo kan boi n gbananyekitir nba tee bianinba. N mi nan Yennu tee kasiie. N ki ban yêt u sennii.
11 Panboorbee ki n mɔki, ki li saa te ki n be n manfoor ni? Bee paake ki n sii be manfoor ni, yoo nba ki dindann kaa na?
12 Yennu jii tanne ki namimi-i? N gbanant tee kutmɔnte-e?
13 Pansiar ki be ki n saa fit tinn n mɔŋ, siar boor ki be ki n saa saan boi sommir po.
14 Mi-i be daamii na booru nie, ki n loon yɔnanmɔnii, laa lek tee ki n yêt Yennu koo ki n ki yêtɔ.
15 Ŋaan yimm nba tee n yɔɔsnba na tee kpinkpannii damm, nan bunii nba tuu koon bianinba, yoo nba ki saak ki baa nae.
16 Ki sakaana nan nyuntana kɔr bunii na,
17 ŋaan yonnu-i nyikint, lin bot, ki bunii na n biar dɔɔ yann, ki koon.
18 Ki niib bonchiann kpaan nyun ki bot, ki lin lintir kunkoouk paak ki tan kpo.
19 Ki niib bonchiann nyii Sieba nan Tema doi ni ki kpaanir,
20 ki bi dindann na kpo bunkoonii na boor.
21 I tee nan bunii maŋ nae n boor. I la linba baarima, ki ŋmat jir poor nan jaŋmaanii.
22 N ban boi-i maa i turin piinii, koo i tur sɔɔ fobit piinii n paaki,
23 koo i tinnin ki n nyi dataak, koo tondaanɔ nuu ni-i?
24 Tɔn, ii tumiin, ki wannin n biit nba tee linba, ki n sii tee soon nna, ki gbiint turi.
25 Barmɔnpakue lebitir dudukit, ŋaan i yeen baryanae na,
26 ki dukii nan n ki piak siari, ŋaan wouŋo da; ki bee teen ki i jiint n mɔbona nba kaa dindann na?
27 I tan saa tɔ naatɔɔte ki fit gaar kpeebii, ki kpar i yɔnanmɔnii ki mɔkit.
28 Gotir n numpo, n kan faar faaki.
29 I mantik dukin fɔkit bonchiann; nyikin ki daa fa faak ki paami. I daa biirimi; n mɔk mɔnii,
30 ŋaan ki i dukii nan n faa faake. I dukii nan n kan fit bɔkit bonŋann nan bonbiiri.

7

1 Nisaarik binbeŋ tee nan ninmɔnn kunkɔnkɔnna toona nae, ki tee nan paŋ toonn na,

2 ki bia tee nan daabir nba lin loon maasu boor na, ki tee nan toontunnɔ nba tuu guu
a wun gaar paauk biaŋinba na.
3 Ki ŋmaarik n tuu ŋmaarik, li ki mɔk linba paak te ki n be, ki nyiɔk n tuu nyiɔk, ki
li teenin parbiir.
4 Li-i tee ki n dɔɔr man gɔɔn yoo nba, sanyiɔk ki yentir yian, ki n labin nyiɔk na kur,
ki guu lin yent.
5 N gbanant gbee nan nanwubaae, ki pɔr narwaka, ki mɔt nyi nara na ni.
6 Ki daa na saa ŋaan ki n ki mɔk dindann, ki saa yian yian nan pek pek na.
7 Yennu, tiat nan n manfoor tenn waaminnae, ki n parpeenn poŋ gbenna.
8 Bi laatin mɔtana, ŋaan ji kan ban lami. Li-i tee ki bi kpaanin, n sii kaa.
9-10 Ki ti tee nan sanpagbouŋ nba tuu penn ki yant nae, ki nisaarik tuu kpo ki ji ki
jenti, ki niib nba kur tuu miu na n ji tamm u po.
11 Li paak, n kan fit ki ŋmini. N wutoor doo ki li tonin, see ki n pak.
12 Bee ki a guumi? A dukii nan n tee nyun ni bonsusoouko-o?
13 N dɔɔ tiŋ ni ki koor a man foi, ki loon fatu, a lin nyinnin gbananyekitir ni.
14 Ŋaan fine jeentin nan damiit; ki te ki n laat yirintu, ki bia damii damibiit.
15 Fi-i chek n turu, li chee nan n gbanant-ii be parbibooru na ni.
16 N bak nan mii be n manfoor na niwa, n ji ki loon mii mɔk manfoori. Nyikimin. N
binbeŋ ki mɔk nyɔsiati.
17 Bia paake ki nisaarik kpaa talas ki tura ni? Bia paake ki a baka be waa tuun linba
po?
18 A fiitirɔ sanyiɔk ni kur, ki bia bikintɔ yoo kur.
19 A kan paat a numm n paak, ki man fit nak mɔsanti-i?
20 Mi-i tun yanbɔmmi, n tun bee ki biir fin dansarguurɔ? Bee ki a jiin ki teenin jabenni?
N tee jikire ki be a paaki-i?
21 A kan ban nyik n yanbɔmm ki chabimi-i? A kan tinin ninbaauk, maa tun kpet na
paaki-i? Li kan wei ki n sii be kaauk ni ki tan sii kaa, yoo nba ki a kpaanin.

8

Bildad mɔmaan
1 Tɔn, ki Bildad, wunba tee Sua booru ni nirɔ na, jiin a:
2 A saa pak li mɔbonbooru ki lin wei nlee? A mɔbona tee nan wouŋ nba da ki gaar
nae.
3 Yennu ki lebitir barmɔnii, u ki gbaar nan wun tun linba ŋani.
4 A waas na sii tun yanbɔmme ki biir Yennu; li paake ki u dat bi tuba laa jaŋib biaŋinba.
5 Ŋaan ŋmantir ki barin Yabint Yennu.
6 Li-i tee ki a mantik tee niŋanɔ ki tee kasii, ŋann Yennu saa baar ki somma, ki bia
fiin a ŋaak, ki li tee a paatii.
7 Ki mɔkint nba kur ki a kɔŋ na kii tee siar, li kan yekin nan linba ki Yennu saa ŋamm
ki tura na.
8 Boin ti yeejamm nba din gar na, ki laan bi baanba din tumii bee,
9 kimaan bi marit wonne, ki ti ki mi siari, ki daa nba ki ti mɔk tingbouŋ na paak tee
nan yunyuŋ nae.
10 A ŋaan ki yaayoo ni yandamm na n wanna; a gbiint baa saa yeta linba a:
11 “Gartuut kan fit set siaminba ki nyun kaa. A kan ban lar siaminba ki bakir kaa.
12 Ki li-i tee nyun na tan fɔɔri, ŋanne tuu sint koor, ki ki kpaat jaŋ nan bin chɔɔr ki
tun nann toonn.
13 Niib nba ki mi Yennu tee nan gartuut na nae; baa ki mi Yennu na, bi ki mɔk dindanni.
14 Bi dindann tee na poruk ŋmiiuk nae.
15 Li-i tee ki bi deen poruk ŋmiiuk paak, li saa fit diaba-a? Li-i tee ki bi bib soor
gunguŋ, li saa fit sommib ki bin seta-a?”
16 Toonbiit damm kpaatire nan mɔɔt nba ki yonnu nyi li paak na, ki bia tee nan mɔɔt
nba tuu lat kpaab kur po na.
17 Ki bi jiina tuu lor lint tana, ki soor tann kur kenken,
18 ŋaan fi-i jikii ŋabirir, sɔɔ ji kan ban bann nan li bo see leŋi.
19 Nn, kpinkpammuk nba kur ki toonbiit damm mɔke na, nigamme ji tuu baar ki gaar
bi setu.
20 Ŋaan Yennu kan ban nyik binba waau fanu na, koo ki tur toonbiit damm na sommiri.
21 U saa te ki a la laat, ki bia hoot,
22 ŋaan te fei n di damm nba ki loon a maan na, ki tondamm na ŋei saa boont.

9

1 Ki Job jiin a:
2 N mi nan linba na tee barmɔniie, ŋaan nisaarik saa teen nlee kii be fanu Yennu
tɔɔnni?
3 Nlee ki nirɔ saa fit nɔi nanɔ mɔniɔku? U saa fit boi buboit tusir, ki sɔɔ kan fit jiin li
siar.
4 Yennu mantik sub, ki bia mɔk paŋ; ki nisaarik kan fit tookɔ.
5 Ki u chari jɔjaana ŋaan ki ki beerib, ki biirib nan u wutoor.
6 Yennu-e te ki tiŋ jekin, ki ŋakin jaantarii nba dia tingbouŋ na.
7 U saa fit gɔɔr yonnu ki u kan do, ki bia gɔɔr ŋmaabira ki bi kan yent nyiɔk.
8 Sɔɔ ki somm Yennu ki u lat sanpagbanti, koo ki sommɔ ki u ŋmaat nyun ni
bonsusoouk paaki.
9 Ŋɔɔe nan ŋmaabira ki jɔnn sanpaapo, ki nan ŋmaabira nba ki bi yib Wouŋ nan Bɔk
na, ki bia nan ŋmaalore, nan naanyuŋmaarik, nan ŋmaabira nba be niidiitu po na.
10 Ti kan fit bann toonjaana nba ki u tuun na paak, ki u bakitnauŋ toona ki mɔk terik.
11 Yennu-i gaar n boor, ŋaan n kan fit lau.
12 U jikit waa loon linbae, ki sɔɔ kan fit gɔɔrɔ, ki bia ki fit boiɔ a, “A tuun bee na?”
13 Yennu wutoor-i doo, li ki maakit, ki biir u datai nba sommit nyun ni bonsusoouk
Rahab ki u ki saak u mɔb.
14 Li paak, n saa la mɔbona lee, ki tur Yennu gatu?
15 N ki tuun biiti, ŋaan maa saa tun linba tee ki man miar Yennu, wunba tee n buut
daanɔ na, ninbatinu poe.
16 Li-i tee ki u te ki n pak n maan lek, ŋaan n kan teen yada nan u saa gbiint ki turimi.
17 U tuun wonpaaruk, ki li fibitin, ki teenin daŋ, ŋaan ki li ki mɔk paak nan waama.
18 U kan te man foi, ki gbeen n binbeŋ nan tont.
19 N saa fit mab ŋɔɔ Yennu-u? N jiiu ki saan nanɔ buut boori-i? Sɔɔ saa fit te ki wun
saana-a?
20 N ki biir siari, ki tee nimɔnɔ, ŋaan n mɔbona nyi ki tee nan n biir nae, ki linba kur
ki n pak, ki li biirin.
21-22 N ki biir siari. N baka kaa linba tuunin na; ki n manfoor benu ni ki man turin.
Li ki daamii; taa biir koo taa ki biiri, Yennu saa boontita.
23 Niŋanɔ-i kpir kpo, Yennu tuu laae.
24 Yennu-e jii durinya na ki tur toonbiit damm. Ŋɔɔe te ki barbuura na jɔɔn. Ki li-i kii
tee Yennu-i kaa teeni, ŋmee teeni?
25 N daa na baate yian yian, ki li yenn kɔɔ gbaa ki ŋani.
26 N manfoor tiine yian yian nan burgbetir nba mantik tiin na, ki saa yian yian nan
baakir nba tuu laan a wun soor weŋ na.
27-28 Ki mi-i laa mɔmiin, ki koor a man tamm n gbanantont na po yoo nba, n daamii
na kur tuu jen ki jeentime. N mi nan Yennu-e bu n buut ki biirin.
29 Waa poŋ bu ki biirima na, bia paake ki li sii daamiimi?
30 Cheeb kaa ki saa fit wuur n yanbɔmmi.
31 Yennu-e lun bootuk nba mɔk jakint ni, ki n liant gbaa tiinin fei.
32 Yennu-i bonii tee nisaarik, n bo saa turɔ gatuwa; ki ti bo saa jii leeb ki saan buut
boor, ki saa pak ti kɔnn po.
33 Ŋaan sɔɔ kaa ki saa set ti sinsuuk ni; sɔɔ kaa ki saa bu min nan Yennu maami.
34 Yennu, nyikin ki daa daar n tubiri. Nyintin yanputuk ni.
35 N ki tiin jaŋmaanii. N yaa man pake, kimaan n mi n mɔŋ par ni.

10

1 N bak nan n manfoor benuwa. Gbiintir n parbiir maan na.
2 Yennu, a daa biirimi. Betirin n bonkpetir nba tee linba.
3 Li mana nan fin te ki n di fara-a? A saa biir a tiɔŋ nba nan linbawa, ki laa mɔmiin
toonbiit damm lora paaki-i?
4 A laat bona nan nisaarik na-a?
5 A manfoor jin nan ti yara nae-e?
6 Tɔn, ki bee paake ki a waa fiitir n yanbɔmm kura, ki waa beerin biit nba kur ki n
tun ni?
7 A mi nan n ki biir, ki sɔɔ kan fit fatin a nuu ni.
8 A jii a niie ki namin, ki nii maŋe bia biirin mɔtana na.
9 Tiat nan a jii nɔɔnne ki namin; ki a ji yaa a nannime ki man ŋmat kpant tanbiinii-i?
10 Fine tur n baa paŋ ki u marin, fine te ki n kpaat n naa poor ni.

11 Fine nan n gbanant, ki kɔɔn kpaba nan jiina, ki jii gbananbɔŋ nan nanbɔna ki dɔkin
kpaba na paak.
12 Fine turin manfoor nan lomm nba kaa gbennu, ki a gotu nae dian, ki n mɔk manfoor.
13 Ki n ji mi mɔtana nan a bɔr lorin a fan turin daŋe.
14 Ki a diitirin, a fan laan n saa tun kpeti, ki lin te ki a yêt ki kan nyik chabin.
15 Mi-i tun ki kpet yoo nba, biak be n paak, ŋaan mi-i tun linba ŋan yoo nba, n kan la
paku. N be ninbaatire, ki fei piinima.
16 Li-i tee ki n lek la nyannu, a tuu waa beerin nan yanbɔr nba tuu waa nant a wun
soor nae. A tuu tun bakitnauŋ toonae a lin turin daŋ.
17 A yɔɔ mɔk siara damme ki bi biirin, ki a wutoor do n paak ki pukii, ki a lorin
lorpaana nba saa lekin.
18 Yennu, bee paake ki a te ki bi marimi? N din bo saa fit kpo, ki sɔɔ daa ki lami.
19 Mi-i din bo nyii poor ni ki saan kaauk ni yiama, li bo sii ŋan ki gar maa be na.
20 N manfoor ki per gbennu-u? Nyikimin. Ŋaant ki n di manu, n manfoor nba biar
na ni.
21 N yaatire yian, ki ji kan ban jeni. N saa tiŋ nba tee bunbɔncheenn na nie,
22 ki tee tiŋ nba gbee nan bunbɔnn nan dindankɔŋir nan ŋmatir, ki yentu na gbaa tee
bunbɔnn.
Sofar mɔmaan

11

1 Tɔn, ki Sofar wunba tee Naama booru ni nirɔ na jiin a:
2 Mɔbona na kur sii fit nyi, ki jiinu daa jiinta-a? Machiɔŋ kan fit tur nirɔ mɔnii.
3 Job, a dukii ti kan fit tura gatue-e? A baryana na saa fit te ki ti ŋmina-a?
4 A want a mɔŋ nan faa piak linba kur tee barmɔniie, ki want a mɔŋ nan a tee popeenn
daanɔ Yennu boor.
5 N sunman ki Yennu n bo tura gatu.
6 U saa beta nan bonbɔrkara bonchiann be yanfoon ni; ki bonyena be ki mantik sumii
ki gar nisaarik bannuwa. Yennu-e daar a tubir ki li ki jaŋ waa bo saa dat a tubir
biaŋinba.
7 A saa fit bann Yennu yaarlituk toona nan u yabint nan yiikoo nba teewa-a?
8 Sanpagbouŋ na, Yennu mi li paak, ki li fɔk kaa terik nan nirɔ n baar. Yennu mi
kpeentiŋ, ŋaan fin ŋarin ki mi.
9 Yennu yabint yarin ki gar tingbouŋ na, ki bia yarin ki gar mɔkgbeŋir.
10 Li-i tee Yennu soora, ki saan nana a wun bu a buuti, ŋmee be ki saa fit gɔɔrɔ?
11 Yennu mi niib nba ki mɔk nyɔɔt; u laat bi toonbiit kur.
12 Bɔŋ nba kan fit mar nirɔ biaŋinba na, nnae mun ki jatuk kan fit subiri.
13 Job, ŋaant ki a par-ii be nan Yennu, ki fii meiɔ.
14 Nyint toonbiit nan bonkpeta nba be a ŋaak ni,
15 ki ŋamm took durinya na fanu nan parcheenn,
16 ki a tan saa tamm a daamii powa, ki li saa gar nan nyunmɔnn nba tuu gar, ki bin
tamm li po na.
17 A binbeŋ ni sii yeen ki gar yonnu nba tuu nyikintir yonsuuk ni nawa, ki a binbeŋ
nba be bunbɔnn ni na tan saa yent nan sanyafaar nae,
18 ki a tan sii be weriku ni, ki gbee nan dindann; ki Yennu saa guura ki tura foon.
19 Ki a tan kii tiin a datai jaŋmaanii; ki niib bonchiann tan saa boia sommir po.
20 Ŋaan tondamm na tan saa got lint ki kɔŋ bi dindann, ki bi saa la nan sɔnu kaa ki
bi saa paak, ki dindanyemmir nba ki bi mɔk na tee kuume saa baarib.
Job mɔmaan

12

1 Ki Job jiin a:
2 Nn, yimme piak ki teen niib. Li-i tee ki i kpo, yanfoon mun saa kpoe.
3 Ŋaan n mɔk yan nan yaa mɔk nae. I ki cheemi. Sɔɔ kur mi linba kur ki i yet na.
4 Ki n yɔɔsnba gbaa laan mɔtana. Bi laame, ŋaan ki n be fanu, ki ki mɔk bisiati; yosau
din be ki Yennu gat n miaru.
5 Yaa ki mɔk daamii nae, ki i laan, ki liat nirɔ nba yaa wun baa na.
6 Ŋaan nanyukii nan binba ki mi Yennu na be parmaasir nie, ki bi yennii tee panii
nba ki bi mɔk na.
7 Nɔɔnii nan bonkobit gbaa, ŋaan bi mɔk linba ki bi saa fit wanna.
8 Boin bonfoa nba be tingbouŋ na paak, nan nyun ni bonfoa na, ki bin tura yanfoon.
9 Bi kura mi nan Yennu jii u yiikooe ki namm.

10 Yennu-e ŋmakitir u naamii manfoa; ki nisaarik kur manfoor be ŋɔɔ Yennu yiikoo
ni.
11 A lamm nba bant jeet manu biaŋinba na, nnae ki a tuba gbia maan.
12-13 Nikpera mɔk yanfoon, ŋaan Yennu-e mɔk yanfoon nan paŋ. Nikpera sub, ŋaan
Yennu sub ki mɔk paŋ ki tuun u toona.
14 Li-i tee ki Yennu bet yoo nba, ŋmee be ki saa fit ŋamm maa? ki ŋmee bia saa fit fat
daanɔ nba ki Yennu kɔɔnɔ dansariki?
15 Yennu-i soor saak yoo nba, yonkoonin tuu baare, ki wuu taŋi ŋaa saak yoo nba,
nyunmɔnn n pubir.
16 Yennu paar, ki nyant yoo kur; ki binba ki bi kpannib na, nan kpinkpannii damm
kur be u paŋ nie.
17 U nyint doo diara yanfoon, ki bia te tɔɔndamm na tuun nan jatit na.
18 U liatir kpanbara, ki teeb yommii.
19 U sikint mannteeb nan niib nba be paŋ ni.
20 Ki kpaanteeb nba ki niib teemm yada na, ki u loont bi mɔi, ki nyint nikpera na
yanfoon.
21 Ki binba be paŋ ni na, ki u dintib fei, ki bia gɔi doo diara yiikoo,
22 ki te yentu saa bunbɔnn nba naan kpeentiŋ na ni.
23 U teen digbana paŋ nan yabint, ŋaan u tuu tan te ki bin nyannibe ki bia biirib,
24 ki te digbana tɔɔndamm na kpantir jatit, ki te li ŋmatib, ki bi lin lintir
25 ki turin bunbɔnn ni, ki lian nan dayibira na.

13

1-2 Yaa piak linba kur, n ban gbata, n bann li kur paaka. N sub nan yaa sub nae. I ki
cheemi.
3 Min nan Yennu-e mɔk maan, li ki tee min nan yimm kaa; n loon man jii n maame ki
pak nanɔ.
4 I dɔkint yaa ki mi linba nae nan fai; i tee nan tebira nba kan fit teb sɔɔ nae.
5 Ii ŋmin ki daa yeen siar, ki sɔɔe n tan dukin nan i mɔk yan.
6 Gbiintir mii piak n maan yoo nba.
7 Bee ki i fa faaki? I dukii nan i faak na saa somm Yennuwa-a?
8 I koor a yin pak sommɔe-e? I yaa yin pak ki sommɔ buut boore-e?
9 Li-i tee ki Yennu goti sirrr, u saa la bonŋansiar i niwa-a? I dukii a i saa fit kpann
Yennu nan yaa kpann nisaarii biaŋinba nae-e?
10 I lukitin lek bɔre, ŋaan u saa yakii naniwa,
11 ki u paŋ nae saa kɔɔni jijeet.
12 I barjokit na ki mɔk nyɔɔt nan tanpent nae; ki i mɔniat na ki mɔk paŋ nan kpiaruk
na.
13 Ŋminin man, ŋaan turin yiar ki man pak, ki laan li joontu nba lek sii tee biaŋinba.
14 N teen siir nan man chibin n saaŋmaŋa.
15 N dindann kur bota, Yennu-i jikii kpiin, bee saa teeni? N saa pak n maan ki turɔe.
16 Li pasiar n parcheenn nae tan saa tinnin, kimaan nibiiuk kaa ki saa fit set Yennu
tɔɔnni.
17 Li paak, gbiintir ki la n maan na paak.
18 N teen siir nan man pak n mɔmaama, kimaan n mi nan n mɔk mɔnii.
19 Yennu, a baat a fan pak ki biirime-e? Li-i tee ki a tun nna, n teen siir nan mii ŋmin,
ŋaan kpo.
20 Ŋaant man boi bona ŋanlee po, ki a sak nanin, ki n ji kii koor a mii bɔriiani:
21 nyikin ki daa daar n tubir, ki bia daa te ki jaŋmaanii kpimi.
22 Yennu, pakin sinsinn, ki man tur gatu, koo ki a ŋaan man pak, ŋaan ki a turin gatu.
23 N yanbɔmm tee bee? N tun bee ki biirani? N biit tee bee ki a bu nanimi?
24 Bee paake ki a tiin bɔrimi? Bee paake ki a ŋmaŋitin nan n tee dataak na?
25 A koor a fan jeenime-e? N tee nan tutuuk nae, ki a lekin kinkak-koonne.
26 Bee ki a biirin toonbilankant tumu paaki, halii nan toonbiit nba ki n din tun bisin
niŋa na?
27 Ki a baan jarit n taa ni, ki gorii taaŋmaatir nba kur ki n ŋmaan, ki fiitir n taaŋmant.
28 Ki li paak, ki n but but nan dadutinn na, ki bia tee nan tintɔɔk tɔɔ liatgbakituk na.

14

1 Nisaarik daa tee waaminnae ki gbee nan daamii.
2 Ti kpaatire, ki suur yian yian nan tipuuk na. Ti boore nan yunyuŋ nba boor biaŋinba
na.

3 Yennu, a saa gotin koo ki sennin ki bu n buuta-a?
4 Bonŋansiar ki fit nyi linba ki yeen ni.
5 Yennu daan senn nisaarik manfoor ki jaŋ u ŋmaarii kann nba tee-e, ki u kan fit yakir.
6 Lekin a numm ŋaan nyikɔ; ŋaant ki wuu be u binbenpaarir ni, li-i tee ki u saa fit.
7 Bi-i chɔɔ tiik ki lu, ŋaan dindann be u paak, u tuu jen u manfoor nie ki kpaatir.
8 U jiina-i lekii kpet biaŋinba, ki u nyakir na kpo tiŋ ni,
9 wuu laat nyun, u tan saa binte nan tipaaŋ na.
10 Ŋaan nisaarik tuu kpoe, ki u joontu kure na; ki wuu kpo, u ji be lee?
11 Kpenii nba jit ki ki puub biaŋinba, ki mɔka koor na,
12 nnae mun ki niib kpenn, ki ji ki fi. Bi kan ban fiir durinya na ni, bi kan ban yerik bi gɔɔn ni.
13 N sunman ki a bɔrin kpeentiŋe, ki ŋaan ki mii bɔr leŋ ki saa tuu yoo nba ki a wutoor saa maak, ki a ji senn yoo, ki tan tiar n po.
14 Nirɔ-i kpo, u saa fit jen u manfoor niwa-a? Ŋaan min saa guur ki la yoo nba ŋane, ki guur nan daamii yoo na nba tan saa gbenn.
15 Ki a ji kii yiinin, man toon, ki a sii mɔk parpeenn nanin, min nba tee a naamii na.
16 Ki a sii gorii taaŋmaatir nba kur ki n ŋmaan, ŋaan a kan kan n toonbiiti;
17 ki a saa nyik chabin, ki tamm n biit po, ki saa piin biit nba kur ki n tun.
18 Yoo baate ki jɔjaana tan saa bet baa, ki tanpiit n chat.
19 Nyun saa lukir tana, ki sajakpera saa baa ki piar tiŋ; nnae ki a biir nisaarik dindann, u manfoor po.
20 Ki a tuu nyann nirɔ, ki yaatɔ ki u ji ki be, ki u numm tuu gbitik kuun ni.
21 Ki u waas tuu tan la baakir, ŋaan ki u ki bant, koo u waas na-i dii fei, ki bi ki kumiiɔ.
22 U tuu kpan bant u mɔŋ gbanantont nan u ninbadudukit na kɔɔe.

15

1 Ki Elifas nba nyii Temann doo ni na jiin a:
2 Mayana, Job, mayana.
3 Yandaansɔɔ ki be ki saa pak nan faa yeen biaŋinba na, koo ki pak somm u mɔŋ nan mɔbon-yana nba na.
4 Li-i tee ki a bo fit, sɔɔ kaa ki bo saa tin Yennu jaŋmaanii; sɔɔ kaa ki bo saa miar Yennu.
5 Faa yeen linba na, ŋanne want faa tee nibiiuk biaŋinba; a koore a fan dɔkin a mɔŋ nan yan mɔbona.
6 Li ki kpaa talas ki man pak biirani; mɔbona nba kur ki a pak na, li poŋ biirawa.
7 A dukii nan fine tee sinsinn nirɔ nba ki bi mari-i? Yennu nba din nan jɔjaana na, a din be-e?
8 A din gbia lora nba ki Yennu lorimi-i? Yanfoon tee a kuukɔɔ yare-e?
9 Siar kaa ki a mir, ŋaan ki ti ki miri.
10 Ti tumii yanfoon yupeent boore, ki bi tee niib nba ki bi marib a baa liik.
11 Yennu teena parmaasire, ki bee teen ki a yêeniri? Ti piak u paak nan sikin-n-mɔŋ mɔbonae,
12 ki a mantik donn wutoor ki goriit nan ninŋmitik.
13 A donn wutoor nan Yennu-e ki piak biirɔ.
14 Nisaarik sii mantik tee popeenn daanɔwa-a? Sɔɔ sii fit be fanu nan Yennuwa-a?
15 Yennu ki teen u malaka nba na yada gbaa. Bi mɔŋ ki be kasii u tɔɔnn ni.
16 Ki nisaarik nyu toonbiit nan li tee nyun na. Nn, nisaarik tee ŋmabir daanɔe, nisaarik ki mɔk nyɔɔti.
17 Job, ji gbiintir maa mi linba.
18 Yandamm wannin barmɔnii maame, ki li tee baa tumii linba bi yeejamm boor, ki bi ki nyik woonin ni maan ki li bɔri.
19 Ki boorganu din kaa bi tiŋ ni, ki sɔɔ ki be, ki saa turimm ki bin fɔkit nan Yennu.
20 Nibiiuk nba diin leeb sii be wahala nie, u manfoor ni kur.
21 Jaŋmaansooruk fuut tan sii mɔ u tuba ni, ki fat-teeb tan saa lekɔ yoo nba ki u dukii nan u be u yamani na.
22 Ki u ki mɔk dindann nan wun nyi bunbɔnn ni, kimaan jukbanjiak guue siar po, ki saa kpiu.
23 Ki juut guu, a bin di u gbanant. U mi nan u manfoor be daŋ nie;
24 ki biiru tee nan kpanbar jaann na, ki guu a lin lekɔ.
25 Biiru nba na boorike baat daanɔ nba sakin nan Yabint daanɔ Yennu, ki piak biirɔ.
26-27 Ki daanɔ maŋ mɔk garuk nan mɔyêtuk; ki teen tub-kpaasuk, ki dia u naagbankɔŋir, ki took a wun kɔn nan Yennu.

28 Ŋɔɔe tee jɔɔ nba kɔn nyann doi, ki fat ŋei nba ki li damm chiar ki nyik na, ŋaan
tɔbe tan saa biir doi nan ŋei maŋ.
29 U kan biar ki mɔkit, ki lin wei; ki linba ki u mɔk na kan yukiri, ki u yunyuŋ gbaa
saa bota.
30 Ki u kan fit nyi bunbɔnn ni. Ki u sii tee nan tiik nba ki muu tuu di u yiini, ki wouŋ
n pebir li puuk ki yaat nann nae.
31 Li-i tee ki u mantik jatik ki teen toonbiit tumu yada, ŋann toonbiite sii tee u paauk,
32 ki u yoo n tan fit baari, u saa koore, nan yiinu nba tuu koor biaŋinba na, ki ji kan
ban binti.
33 U sii tee nan tiik nba lɔɔna tuu suur bonkaa nae, ki bia sii tee nan kpan tiik nba tuu
suur li puuk biaŋinba na.
34 Binba ki mi Yennu na tan kii mɔk yaaboona, ki muue tan saa di ki biir ŋei nba ki
bi ŋmab ki maa na.
35 Ŋamme tee damm nba lorin toonbiit, ki bia tuun toonbiit maŋ, ki bi para yɔɔ gbee
nan kpinkpannii na.

Job mɔmaan

16

1 Ki Job jiin a:
2 N ban gbat mɔbona nba na booruwa, ki chekinii nba ki i teenin na tee gbanantonte.
3 I kpan yaa yii piake yoo kuri-i? I sii loon mɔbonjoontkara yoo kuri-i?
4 Li-i bonni tee ki i be n binbeŋ na booru ni, ki n mun be i binbeŋ na ni, n bo saa fit
yet yaa piak linba na kurawa. N bo sii gumii n yure nan subinii, ki pak nani mɔbona
bonchiann.
5 N bo saa chekini nan kpaanii, ki bo sii ŋammit piak, a lin maan i para.
6 Ŋaan mi-i yet siari, li ki sommitin; ki li-i tee ki n ŋmini, li ki maakit n gbanantonti.
7 Yennu, a te ki n chɔka, ki bia te ki bi kpii n ŋaateeb.
8 A soorima ki tee n dataak. N tee gbouŋ nan kpaba kuukɔɔe, ki niib jiir ki li tee n
toonbiit nyinn.
9 Ki Yennu jii wutoor ki pat patin, ki goriin nan naŋ.
10 Ki niib yisimin ki see lintirin, ki pebitin tanpakii.
11 Yennu-e jiin ki kubinin nibiit nuu ni.
12 N din be parmaasir ni, ŋaan ki Yennu soor n turu ni, ki but butin ki nannin. U jii
mine ki n tee jabenn,
13 ki yekitin peenii ki li nyi lokir kur po, ki tee peenii nba kɔɔ saatin ki teenin daŋ.
Linba na lek, ŋaan u ki mɔk ninbatinu nanin.
14 U teenin daŋ yoo nan yoo, ki lekinin nan kunkɔnkɔnnɔ na.
15 Ki n mɔ fabin ki lia liant nba tee bɔtoot liant, ki kɔŋ dindann, ki kar tanbiinii ni,
16 ki bui, ki n ninbina tan mɔnn, ki faant,
17 ŋaan ki n ki tun jat-toonsiari, ki n Yenmiaru tee barmɔnii.
18 Tingbouŋ, a daa bɔrii wahala nba baarimi. A daa te yiinii nba ki n yi, ki li tee
barmɔnii po na kpakint yanni.
19 Sɔɔ be Yendɔuŋ ni ki saa set n paak, ki pak turin.
20 N yɔɔsnba laame, ki n nunii nyi ninnyuut, a Yennu n la.
21 N loon sɔɔ n set n paak ki barin Yennu, nan nirɔ nba tuu barin u yɔɔk paak biaŋinba
na.
22 N bina na saae, ki n ji tɔk sɔnu nba saa, ŋaan ki ki jent na.

17

1 N manfoor gbennu nakina, ki n ji ki fit foi, siar ki tenn ki tee n yari, see kaauk kɔɔe
tee n yar.
2 Ki n laat sɔɔ kur sarikitin bonchiann.
3 Yennu, n piak barmɔniie, ki a gaar n maan maŋ. Sɔɔ kaa ki saa fit pak sommin nan
maa yeen linba na.
4 A dɔkin bi yame, ki bi ki banntii. A daa te ki bi nyantimi.
5 Barŋara ni yet a nirɔ kɔi u lɔɔ ki gaar likirii, ki u waas tan dii fara li paak.
6 Ki niib ji dia barŋar maŋ mɔtana ki piak biirin, ki baat ki sat mɔsant n numpo;
7 N parbiir na ŋman jɔɔnima, ki n kpinkpant nan taa koor ki tee nan mɔɔnii na.
8 Binba yaa bi tee niŋamm na, li jekibe, ki bi kur piak ki biirin, ki yeen a n ki tee
yentinnɔ kaa.
9 Binba dukii a bi be fanu na kpan set dukii nan bi mɔk mɔniie.
10 Li-i tee ki bi kur baar set n tɔɔnn, ŋaan n kan la nan bi yenɔkɔɔwa mɔk yami.

11 N daa gara, ki n lora biir; ki n dindann yaat.
12 Ŋaan ki n yɔɔsnba yeen a nyiɔk tee yonsupeeŋ nie, ki yaa yentu naake, ŋaan ki n
mi nan n biar bunbɔnn niwa.
13 Ki dindann nba ki n mɔk na tee kpeentiŋe, ki tee siaminba ki n saa dɔɔr gɔɔn, ki li
tee bunbɔnn ni.
14 Ki n saa yiin kaauk na n baa, ki nanwuba nba mɔɔn na, ki n saa yiimm n naa nan
n niipoob.
15 Dindann ji be lee ki n sii daani? Ŋmee lari?
16 Dindann tan kan tɔk nanin, yoo nba ki n siik kpeentiŋ na.
Bildad mɔmaan

18

1 Ki Bildad, wunba tee Sua booru ni nirɔ na jiin a:
2 Job, i booru kii fit ŋmini-i? Li-i tee ki a nyik ki gbiini, ti bo saa fit pak nanawa.
3 Bee teen ki a dukii nan ti mantik jatik nan bonkobit nae?
4 A dont wutoor ki mantik daamii a mɔŋe. Tingbouŋ na saa fit dɔɔr yann, a wutoor
donu paaka-a? Yennu saa chat jɔjaana na, a lin maŋawa-a?
5 Nibiiuk muu na saa kpeena, ki li muyeruk ji kan ban di.
6 Ki fitir nba be u ŋaak ni na sii tee bunbɔnne.
7 U taakaabii tuu be fanue, ŋaan mɔtana u ji gbiatire, ki u mɔŋ kpaanii na te ki u baa
tiŋ ni.
8 U somm ki kɔɔ laauŋ ni, ki li fir u taa.
9 Ki baruk soor u taagbina ki diau.
10 Bi pii baruk u sɔnu nie, ki baruk na dɔɔ tiŋ ni ki be bɔr ni,
11 ki jaŋmaanii guu lintɔ, ki waa u taaŋmaatir kur ni.
12 U tuu mɔke, ŋaan mɔtana u ji be kome; ki biiru see ki guu-u sɔnu ni.
13 Ki nar yoona yat u gbanant kur po, ki te ki u kpinkpant nan taa pɔɔk,
14 ki nyinnɔ ŋaak nba ki u be u yamani na ni, ki daarɔ a wun took kpanbar nba tee
kuun na.
15 Ki muu nan sarwuuta saa di u ŋaak, ki lin kpant tanpent.
16 Ki u ji saa biar ki tee nan tiik nba tuu koor nan jiinawa na.
17 Ki u sann saa bot durinya na ni, ki sɔɔ ji kan ban tiar u po.
18 Ki bi saa ber nyinnɔ footib tiŋ ni, ki bia ber nyinnɔ yentu ni, ki kɔɔnɔ bunbɔnn ni.
19 Ki u kii mɔk yaaboona, koo tennini.
20 Laa nyii yondo po ki saan tuu yonbaa po, binba kur saa gbat u biiru na po, waat
saa kɔɔb ki bin jekir nan jaŋmaanii.
21 Linba nae tee toonbiit damm biiru, binba yaa baka kaa nan Yennu na.
Job mɔmaan

19

1 Ki Job jiin a:
2 Bee ki i mantik biir n par nan maami?
3 I sukiin yoo nan yoo, ki ki tiin fei nan yaa sukiin biaŋinba na.
4 Mi-i lekii tun kpetiie, li biiri nlee?
5 I dukii nan i cheeme, ki jikit n daamii na ki sent, ki li tee n toonbiit paaki.
6 I ki laat nan Yennu-e tuun linba na-a? U pii baruko, a lin soorin.
7 Ki n pak u biiru na paak, ŋaan sɔɔ ki gbiint turimi; sɔɔ ki gbat mɔnii nba ki n mɔ
loon barmɔnii na.
8 Yennu gɔɔr n sɔnuwa, ki n ji kan fit saan; u bɔr n sɔnu ki li be bunbɔnn ni.
9 U jii n mɔkint kur ki yaat nann na, ki biir n sann.
10 Ki u boon lokir kur po, ki ŋabir n dindann kur, ki nyikin a man koor ki kpo.
11 Yennu donn wutoor nanin ki li saa yakira, ki dian nan n tee u dataake nan barmɔnii
na.
12 U tuun kunkɔnkɔnna ki bi lekinin, ki gbii bunbunii ki lintir n ŋaak, ki guutin a bin
lekin.
13 Yennu te ki n ninjamm yêtima; ki n tee saamɔ ki tur binba bo mima na;
14 ki n nikpiimm nan n yɔɔsnba na seet n boor.
15 Binba ki n bo gaamm saauŋ n ŋaak ni na tamm n powa; ki poob nba tee n
ŋaatoontunna na ji dian nan n tee saamɔ, koo boorganue na.
16 Ki mi-i yiin n toontunnɔ, u ki toon, mi-i lekii barimɔ maa wun sommin gbaa.
17 N nubiru paak n ŋaapoowa, ki n mɔŋ ninjamm ki fit nakiimi.
18 Ki waas yisimin ki laan, yoo nba ki bi lan.

19 Ki n yɔnanmɔnii goriin ninkpianii; ki binba ki n mantik lomm na yêtin;
20 ki n gbananbɔŋ laak n kpaba paak; ki li tenn waan nan n manfoor n bo gbenn.
21 Yimme tee n yɔɔsnba. Tinimin ninbaauk. Yennu nuue faa birin.
22 Bee ki i waa mukisin nan Yennu nba mukisin biaŋinba na. Yaa turin parbiir biaŋinba na, li ki jaŋi-i?
23 N sunman ki sɔɔ n bo tiar n mɔbona nae, ki sɔbir gbouŋ ni,
24 koo ki bo jii sirik ki jab n mɔbona na tann paak, ki lin te lii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
25 N mi nan n Tinntɔɔ be, ki tan saa baar tingbouŋ na ni li joontu, ki sommin.
26 Yiaru-i lekii biir n gbananbɔŋ na, ŋaan n sii be n gbanant nie ki la Yennu.
27 N saa lau nan n mɔŋ ninbina, ki u ji kii tee saamɔ.
Ki n kɔŋ pardɔɔnn, kimaan yaa yet a,
28 "Nlee ki ti saa teenɔ tonti-i?" Ki i kpaan yaa saa jii linba ki nyiirin ki lekin.
29 Mɔtana i ji tin jukbanjiak na jaŋmaanii, kimaan yanbɔmm paak ki Yennu saa donn wutoor, ki jii u jukbanjiak na ki dat niib tuba, ki li saa te yin bann nan sɔɔ be ki tee buut daanɔ.
Sofar mɔmaan

20

1 Ki Sofar, wunba tee Naama booru ni nirɔ na jiin a:
2 Job, a ŋmat n yame, ŋaan n mɔk sukuru ki saa tura gatu.
3 Faa yet linba na tee sukite, ŋaan n mi maa saa jiina biaŋinba.
4 Barmɔnii, a mi nan laa nyii yaayoo ni, yoo nba ki Yennu din nan nisaarik tiŋ na paak ki tan tuu mɔtana,
5 nibiiuk ki ban mɔk parpeenn ki li yukii.
6 Ki u dont-n-mɔŋ saa fit kpaat ki tuut sanpaak, ki u yur siit sanpagbant,
7 ŋaan u tan saa bote nan tanbiinii na, ki binba tuu miuwa na ji sii birise nan waa saan siaminba.
8 U saa bote nan damiit na, koo nan faa tuu la yirintu biaŋinba nyiɔk na, ki sɔɔ ji kan ban lau.
9 Ki u saa yaat siaminba ki u tuu kɔɔ na, ki bot.
10 Ki u waas tan saa jiin waa fat linba nandamm boor na.
11 U gbanant tuu paane, ki mɔk paŋ, ŋaan li kan yukiri ki li saa kpant tanbiinii.
12-13 Toonbiit tumu mantik man ki turɔ, ki u tent siar u mɔb ni, a li manu n maŋɔ.
14 Ŋaan jeet na tuu toŋe u poor ni, ki toŋ ki tee nan lɔbii nba tee biaŋinba.
15 Nibiiuk tuu tan wukit mɔkint nba ki u jan nae; Yennu-e tuu tan nyinnir, wuu lekii nakir u poor ni.
16 Nibiiuk nba nak linba tee nan lɔbii nae, li kpiue nan waatouŋ nba junt ki kpi biaŋinba na.
17 U kii be u manfoor ni ki tan la kpan nba sii puub nan mɔka na, koo ki la naabiin nan siat puub nan kpenii na.
18 U tan saa jii waa tun la linba kure ki tur; ki tan kii mɔk yaak nba saa di u mɔkint na,
19 kimaan u tuu diin nandamm nae, ki bi be fara ni, ki bia fiar ŋei nba ki leeb maa na.
20 Ki siar ki kpeent u nianchiɔŋ na.
21 Wuu dii yoo nba, siar ki tenti. Mɔtana, u mɔkint gbennue na.
22 U mɔkint na nba yab biaŋinba na, ŋaan ninbaatir saa baarɔ ki biirɔ.
23 Ŋaant ki wuu di linba kur ki u loon. Yennu saa donn wutobiir ki dat u tubir.
24 Yoo nba ki u koor a wun chiar nyi kutbin jukbanjiak ni na, kutmɔnt tɔrbanne saa yekɔ ki birɔ.
25 Ki peenii na daat saa ŋmuu saar u gbanant, ki li mɔporimii nba ŋmuu siaminba na, sɔn sii nyi leŋ, ki u yan saa put, ki jaŋmaanii n soorɔ.
26 Ki linba kur ki u mɔk na saa biir; muu nba ki nirɔ ki joo na saa di ŋɔɔ nan u ŋaateeb kur.
27 Sanpaake fiitir jɔɔ na toonbiit, ki tingbouŋ na di siara ki biirɔ.
28 Ki u mɔkint na kur saa biir, yoo nba ki Yennu wutoor saa do na.
29 Linba nae tee nibiit nyɔɔt, ki tee joontu nba ki Yennu sennib.
Job mɔmaan

21

1 Ki Job jiin a:
2 Gbiintir maa yeen linba na, li tee pardɔɔnn maan nba ki n boi-i li poe.

3 Ii turin yaak ki man pak, ki mi-i pak gbenn yoo nba, yi-i looni, i saa fit mia i mɔi.
4 N ki kɔn nan nisaarii kaa, n mi linba paake ki n ki mɔk sukuru.
5 Gotirin man. Nna ki jaŋ nan yii goriin jia-a nan jaŋmaanii-i?
6 Mi-i taŋi dukin linba teenin na yoo nba, jaŋmaanii nan jijekit tuu soorime.
7 Bee teen ki Yennu te toonbiit damm be bi manfoa ni, ki tuu tan kpet, ki bia mɔkitiri?
8 Bi mɔk waas nan yaaboona, ki be bi manfoa ni ki laatib ki bi kpaatir.
9 Yennu ki te bonbiir baat bi ŋei paaki, bi ki ban be ki jaŋmaanii mɔkibi.
10 Nn, bi bonkobit kur pɔte, ki maar bonbis, ŋaan ki ki laat daamii.
11 Toonbiit damm na waas lin ki jerime nan pebis na,
12 ki bia waa kɔnn nan naagbai mɔnii waak.
13 Toonbiit damm be bi manfoa ni nan parmaasire, ki tuu tan kpo soon nna, ki daamii kaa.
14 Toonbiit damm na beer Yennu a wun nyikib. Bi ki loon bin bann Yennu sɔnii.
15 Bi dukii nan li ki kpaa talas nan bin wei Yennu, koo li ki mɔk nyɔɔt nan bin miarɔ.
16 Bi yeen nan bi tiɔŋ paŋ paake ki bi mɔkitir, ŋaan bi mɔŋ dudukit nba ki bi dukii na, n kan saki.
17 Taar munŋaae ki Yennu donn wutoor, ki te biiru nan bunbɔnn baar toonbiit damm paak a wun dat bi tuba?
18 Taar munŋaae ki u pebirib nan wonpaaruk nba tuu yat mɔpont, koo nan bianjinba ki wonpaaruk tuu pebir tanbiinii ki yaat nann na?
19 Ki i yeen nan Yennu daar bik tubir, u baa toonbiit paake. Aaii. Ŋaant Yennu n dat toonbiit damm na tiɔŋ tuba. Ŋaant ki wun tun nna ki lin wann nan li tee bi tiɔŋ toonbiit paake.
20 Ŋaant ki toonbiit damm na n gaar bi mɔŋ tubdatu; ŋaant ki bin la Yabint Yennu wutoor tonu.
21 Li-i tee ki nirɔ manfoor gbenn yoo nba, u baka tuu mantik be u waas po nan bi mɔk parpeenni-i?
22 Nisaarik saa fit tur Yennu nba dia yent damm nba tee yiikoo damm na kpaaniiwa-a?
23-24 Nisiab tuu be ki mɔk laafia ki saa tuu daar nba ki bi saa kpo na; ki bi tuu kpo nan parpeenn, ki kpenn dafur, ki be gbanannŋant ni.
25 Nisiab mun tuu be ki parpeenn kaa nan waama; bi tuu be bi manfoa ni, ki tan kpo nan parbiire.
26 Ŋaan bi kur lek tuu tan kpo ki bin piibe, ki nanwuba n kɔɔ bi kur.
27 N mi dudukbiit nba ki i mɔk ki jiin n po na.
28 Ki i boi a, “Nijaann nba na ŋaak be lee mɔtana? jɔɔ nba tuu tuun toonbiit na.”
29 I tuu ki piak nan bonsunsommiti-i? I mi labaar nba ki bi tuu piaki-i?
30 Daar nba ki Yennu wutoor tuu do ki wun dat niib tuba na, toonbiit daanɔe tuu tan foon.
31 Sɔɔ kaa ki saa fit pak biir toonbiit daanɔ, koo ki pa jiinɔ waa tun linba kur.
32 Yoo nba ki bi tuu jiiu saa nanɔ kaat ni, ki saa birɔ kaauk ni na, niibe tuu guu u kaauk na.
33 Niib tusaae tuu be u kupiinu ni, ki tant tuu tan paan u paak soon nna.
34 Ki yimm, ki i koor a yin maan n par nan baryana. Gatu nba ki i teenin na kur tee faake.

22

Labafaant taar muntaa
(22.1–27.23)

Elifas mɔmaan
1 Ki Elifas nba nyii Temann doo ni na jiin a:
2 Nisɔɔ be-e, halii nan binba mantik tee subindamm nawa, bi sɔɔ be ki mɔk nyɔɔt Yennu boori-i?
3 A toonŋana mɔk nyɔɔt Yennu boori, koo faa be niŋantin binbeŋ na mɔk sommir ki teenɔ-ɔ?
4 Li ki tee faa mantik waa Yennu na paak kaa, ki u yakii nana, ki bu a buuti.
5 Aaii, faa mantik biir na paake; li tee toonbiit nba kur ki a tun na paake.
6 Faa saa te ki a ninja n pa likirii ki jiina na, ki a ji gaar u liant ŋaan nyikɔ yann, ki u ki mɔk waa saa lia linba.
7 A yêt, ki ki tur binba bak na nyun, ki bia yêt ki ki dinn binba ki kon mɔkib na.
8 Ki a jii yiikoo nan paŋ ki fat tiŋ na kur.
9 Li ki tee a yêt fan somm pakɔi kuukɔɔ kaa, ŋaan a bia fat kpeebii bona ki ŋmaŋitib.

10 Ŋanne teen ki bootit linta, ki a ji gbee nan jaŋmaanii.
11 Ki li mantik bɔn, ki a kan fit la, ki nyunmɔnn piina.
12 Yennu ki be Yendɔuŋ ni kaawa-a? Ki ŋmaabira na be sanpaapo, ŋaan ki u gorii sikint bi paaki.
13 Ŋaan ki i bia lek boi a, “Yennu mi bee? U buu sanpagbant nie, ki tan saa teen nlee ki bu ti buuti?”
14 I dukii a sanpagbant na dɔkinɔe, ki u lin somm sanpaapo ki ki laati.
15 A loon fan somm sɔnjot nba ki toonbiit damm yɔɔ tɔkii nae-e?
16 Nyunmɔnn diibe yiama, ŋaan ki bi yoo daa ki baari.
17 Ŋamme tee niib nba yêt Yennu, ŋaan dukii nan u kan fit teenib siar na.
18 Yennu nae lek te ki bi mɔkitir. N ji ki fit bann toonbiit damm na dudukit nba tee.
19 Niŋamm na kpamme, ki binba ki tuun biit na laa, yoo nba ki bi la toonbiit damm na laat tubdatu.
20 Barmɔnii, Yennu biir ti datai nae, ki muu dii biir bi mɔkint a.
21 Li paak, Job, maŋit nan Yennu, ki nyik, ki daa nyiirɔ nan u tee a dataake na; li-i tee ki a tun nna, ŋann u saa teen piisin a paaka.
22 A gaar u wannu nba ki u teen; ki teen u maan na a par ni.
23 Nn, a sikin a mɔŋ ki jen Yennu boor, ki nyinn toonbiit nba kur tuun a ŋaak ni.
24 Lubin a salima na, ki lu a salima nba ŋan na kpenkoouŋ na tanbiinii ni.
25 Ŋaant ki Yabint Yennu-ii tee a salimmɔna nan salimpeena, kii kpek kii guua.
26 Ki a sii yɔɔ tee Yennu yada, ki bia bann nan ŋɔɔe tee a parmaasir nyakir.
27 Yoo nba ki a miarɔ, u saa tura gatu, ki a mun sii dia mɔsonn nba ki a lor nanɔ.
28 Ki a saa nyann linba kur ki a tuun, ki yentu sii yentir a sɔnu ni.
29 Yennu-e sikint karinbaandaanɔ, ŋaan tint sikin-n-mɔŋ daanɔ.
30 U saa fat nyinna, li-i tee ki a ki tun kpet, ŋaan tuun linba ŋan.

Job mɔmaan

23

1 Ki Job jiin a:
2 N bia lek daa yêene, ki jikit n daamii ki beer Yennu. N kan fit nyik ki daa kurii.
3 N sunman ki n bo mi maa saa lomɔ siaminba, kii mi maa saa tɔkin sian ki saan u boor.
4 N bo saa jii n daamiie ki turɔ, ki nɔi mɔniɔk kur a lin sommin.
5 N loon man bann linba ki u saa yete, nan waa saa turin gatu biaŋinba.
6 Yennu saa jii u paŋ na kur ki kɔn nanima-a? Aaii, u saa gbiint ki turime, li-i tee ki n pak.
7 N tee niŋanɔe, n saa fit pak nan Yennu-wa; ki u saa ŋaan yann nan n ki mɔk biiti.
8 N lon Yennu yondo po, ŋaan ki u kaa leŋ, ki bia lomɔ yonbaa po, ki ki lau.
9 Yennu be u toona ni niigaŋ po nan niidiitu po, ŋaan ki n bia lek ki lau.
10 Ŋaan Yennu mi taaŋmaatir nba kur ki n ŋmaa. Li-i tee ki u bikinin, u saa la nan n yeene.
11 N waa sɔnu nba ki u gann na nan barmɔnii, ki ki turin siar po.
12 N yɔɔ tuun linba ki Yennu senn nae. N tuun waa loon biaŋinbae; n ki tuun n mɔŋ nba loon biaŋinba kaa.
13 Yennu ki ban lebitir. Sɔɔ kaa ki saa fit kɔn nanɔ, koo ki gɔɔr waa loon wun tun linba.
14 U saa gbeen waa lor a wun tun linba ki turima; lor maŋ tee u lora nba ki u mɔk na yenne;
15 li paak teen mi-i dukin linba na kur po, ki n jekir ki tiinɔ jaŋmaanii.
16 Yabint Yennu te ki n parcheenn bot, ki li kɔɔnin jijeet.
17 Ŋaan bunbɔnn na kan fit te ki n ŋmini, bunbɔncheenn nba dɔɔk n numpo na.

24

1 Bee teen Yennu ki senn buut daar nan li yoo ki tur binba waau na, ki bia bu buut ki turib bi mɔnii?
2 Ki niib chari tiŋ terii tana, a bin gaar tinii ki pukin; ki jaan pei ki pukiib bi mɔŋ pei po.
3 Bi ŋmaab bonii nba tee kpeebii yara, ki bia gaan pakɔi naakookii ki sent pana nba ki pakɔi dii na paak.
4 Bi fiar nandamm ki miinib bi mɔnii, ki mukis talasdamm ki bi tiin bɔrii.
5 Li paak ki nandamm na ji kpaan jeet kunkoouk paak nan bɔnii na, ki siar boor ji kaa ki bi saa lon jeet ki tur bi waasi.

6 Ki li kpaab talas nan bii jaan jeet, siab kpaant ni, ki bia pɔ lɔɔna, toonbiit damm
kpaant ni.
7 Ki bi dɔɔ gɔɔnt nyiɔk yann, ki ki mɔk baa pin linba; bi ki mɔk siar ki pin waati.
8 Ki saak nba baa jɔɔt ni na matikitib, ki bi tikii tanfiat ni a bin gur.
9 Ki toonbiit damm na jikit waas nba ki bi baanba kaa na, ki teeb yommii, ki gaan
nandamm waas ki sent pana nba ki ŋamm nandamm dii na paak.
10 Ki nandamm na nyi yann, ki ki mɔk liant nba ki bi saa lia, ki jaan jeet, ŋaan lin kon,
11 ki to kpai ki war kpan, ki ŋmakii daan tilɔɔna ki tee daan, ŋaan ki nyunyukiru
mɔkib.
12 Ki doo na ni, binba la danii nan binba kpenn na mɔ fabin sanpaapowa, ŋaan Yennu
ki gbiin bi miaru.
13 Nisiab yêt yentu nawa; bi ki bann li paaki, ki bia ki waa laa saa siaminba po.
14 Ki nikpiiruk tuu fiir sanyafaar ki saan kpi nandamm, ki nyiɔk ki u tee nanyukɔ.
15 Joonbaaruk tuu guu daajobɔnbiir n baare, ki wun dɔkin u numpo, a sɔɔ ji daa bantɔ.
16 Nanyukii kɔɔ ŋei ni nyiɔko, ŋaan bɔrii bi mɔŋ yonnu ni, bi ki loon yentu.
17 Bi tiin yonnu ni yentu na jaŋmaaniie, ŋaan bunbɔnn ki mɔkib jaŋmaanii.
*((Sofar mɔmaan))**
18 Ki Sofar jiin a: Nyunmɔnn tuu tan di toonbiit daanɔe, ki tiŋ nba tee u yar na, Yennu
mɔtont be li paak; ki u ji kan ban saan ki tun u kpaab na ni.
19 Biaŋinba waruk nan yonkoonin tuu koor marin na, nnae mun ki yanbɔndaanɔ tuu
tan bot tiŋ na ni.
20 Ki u naa gbaa ji ki tian u po, ki nanwuba tuu mɔɔu, ki biirɔ nan tibaauŋ na.
21 Li tuu baar nna, kimaan waa tuu ŋmaŋit pakɔi na, ki bia ki mɔk ninbatinu nan
kanmata na paak.
22 Yennu tuu jii u paŋe ki biir nijaana; Yennu tuu tume, ki toonbiit daanɔ n kpo.
23 Yennu saa fit te ki u be u yamani, ŋaan ki u ninbina paa u paak yoo kur.
24 Toonbiit daanɔ mɔkituk ki wei, ŋaan u tuu tan koore nan mɔɔt na, ki bia koor nan
kinkakir nba ki bi tuu chɔɔ na.
25 Sɔɔ be ki saa fit nɔi nan linba na ki tee nna-a? Sɔɔ be ki saa fit pak nan n mɔmaan
na ki tee barmɔnii-i?
Bildad mɔmaan

25

1 Ki Bildad, wunba tee Sua booru ni nirɔ na jiin a:
2 Yennu-e mɔk yiikoo, li ŋan ki ti kur n tinɔ jaŋmaanii; u te ki parmaasir be yendɔuŋ
ni.
3 Sɔɔ be ki saa fit kan malakanba, binba tuun u boor nawa-a? Siar boor be ki yabint
Yennu yentu na ki yentir leŋi-i?
4 Sɔɔ sii fit be fanu koo ki yeen Yennu boora-a?
5 Ŋmaarik yentu koo ŋmaabira yentu gbaa, li ki yeen Yennu boori,
6 ŋma ji boi nisaariki, wunba tee nanwubir ki tee bonmumɔɔk na? Nisaarik nyɔɔt tee
bee Yennu boori?
Job mɔmaan

26

1 Ki Job jiin a:
2 A mantik mɔk sommir nlee ki teen min janandaanɔ nan butimɔɔ na?
3 Nlee ki a mantik teen kpaanŋanii ki biitir a bannu ki teen min jatuk na?
4 A dukii nan ŋmee saa fit gbiint a mɔmaan na kuri? Ŋmee somma, ki a fit pak nna?
*((Bildad mɔmaan))**
5 Ki Bildad jiin a: Kpeemm sei nba be nyun ni, tinpɔɔr ni na jekire.
6 Kpeen tiŋ na loot yaae Yennu boor; ki siar ki dɔɔkir u boori.
7 Yennu-e tant sanpaak nba be niigaŋ po na, ki jɔnn tingbouŋ na, ki siar ki diari.
8 Yennu-e gbeent sanpagbouŋ na nan nyun, ki diar, ki li kpiasu na ki te li puti.
9 Ŋɔɔe lat sanpagbouŋ, ki li dɔɔk ŋmaarik.
10 Ŋɔɔe te ki sanpaak nan mɔkgbeŋir chet leer, ki bia bɔkit yentu ki nyinnir bunbɔnn
ni.
11 Wuu taŋi ŋak jaantarii nba dia sanpaak na yoo nba, ki bi damm ki jekir nan
jaŋmaanii.

---

* **24:17 24.17** Sofar sann kaa bi sɔbu ni; ŋaan ti mi nan u mɔmaame na.

* **26:4 26.4** Bildad sann kaa bi sɔbu ni; ŋaan ti mi nan u mɔmaame na.

12 U paŋe ki u jii ki nyann mɔkgbeŋir, ki bia jii u bannue ki biir mɔkgbeŋir ni
bonsusoouk nba ki bi yiu Rahab na.
13 U foome te ki sanpaak yeen. U nuue kpii bonsusoouk nba tiin a wun paak na.
14 Ŋaan linba na kur tee u paŋ na waame, ŋanne tee lɔkinii nba ki ti gbat. Ŋmee saa
fit bann Yennu nba mantik mɔk paŋ biaŋinba?
Job mɔmaan

27

1 Ki Job jiin a:
2 N por Yabint Yennu nba fo na, wunba ki sak ki turin mɔnii, ki te ki n binbeŋ toŋ na
sann ni,
3 Yennu nba daa turin manfoor ki n be na,
4 n kan ban jii n mɔb ki pak bonbiir, ki n jerin bia kan ban faar faaki.
5 N kan yet a linba ki i piak na tee barmɔnii. N sii kpan see nan n ki biir siare, ki saa
tuu n kuun daar.
6 N sii yɔɔ yeene nan n mɔk mɔnii, kimaan n dudukit beerin daa kur nan n ki biir
siari.
7 Binba kur tee n datai ki kɔn nanin na, bin la tubdatu nan toonbiit damm na.
8 Dindann boor bee ki toonbiit damm mɔki, yoo nba ki Yennu tan saa boi bi manfoor
po na?
9 Yennu saa gbat bi mɔnii, yoo nba ki daamii baariba-a?
10 Bi bo sii loon parpeenn nba ki u teemm nae, ki meiɔ yoo kur.
11 Ŋaant ki man wanna Yennu paŋ yabint nba tee biaŋinba, ki bia kat wanna Yabint
Yennu nba lor biaŋinba.
12 Ŋaan i poŋ la linba kur ki u tuma, ki bee teen ki i piak baryana na?
*((Sofar mɔmaan))**
13 Ki Sofar jiin a: Yabint Yennu nba daar tondamm nan toonbiit damm tuba biaŋinbae
na.
14 Bi saa fit mar waas bonchiann, ŋaan bi tan saa kpi bi kur tɔbii nie, koo bi waas tan
kii di gboot.
15 Ki binba saa tenn na, yiariie saa kpib, ki bi pakɔi tan kan mɔ fabin bi kuun po gbaa.
16 Toonbiit damm na tan sii mɔk likirii nba ki bi kan fit kan, ki bia sii mɔk liant
bonchiann,
17 ŋaan niŋanɔe tan saa liar, ki niburchimɔ n yent u likirii maŋ.
18 Toonbiit damm na maa ŋei, ki li tee nan nanaat gbandiat nae, koo ki tee nan sukir
nba ki kpaguurɔ be li ni na.
19 Toonbiit damm maŋ tan saa dɔɔr gɔɔn ki bi mɔkint na be-e, bi-i taŋi fiir yoo nba,
bin ji got kɔŋ bi mɔkint maŋ.
20 Jaŋmaanii tan saa kpirib nan nyunmɔnn nba tuu sik biaŋinba nae, ki wouŋ n
pebirib nyiɔk ki yaat namm.
21 Yondo po wouŋ nae saa pebir ki nyinnib bi ŋei ni;
22 ki li saa da gar bi paak, ki kan tinib ninbaauk, ki bi lek sii koor a bin chiar paak.
23 Baa sii tiin na, wouŋ na fuur sii waa beerib, ki jeentib nan biiru paŋ.

28

Ki jiin yanfoon dontir po
1 Kut bootit be ki tee siaminba ki bi gbii salimpeena. Boa be ki tee siaminba ki bi
ŋammi salimmɔna.
2 Niib gbii tiŋ ki nyint kut li ni, ki naan tana ki nyint kutmɔnt li ni.
3 Niib gbii boot sunsunt, ki baat tinpɔɔr ni, ki kpaan kut nba be bunbɔncheenn ni,
4 ki li fɔk nan niib nba kɔɔ siaminba, koo ki fɔk nan siaminba ki nisaarik saa baar. Ki
niib gbii kut boot-tintant, ki saa tuun leŋ bi kuukɔɔ, ki tɔb ŋmiit ki siik bootit na ni.
5 Tiŋ nba ki jeet nyi li ni na, li tiŋe bia di muu tinpɔɔr niwa.
6 Ki tiŋ na tana mɔk tanbinyinyira nba daauk paar, ki li tanbiinii mɔk salima,
7 ki kanbiɔk kaa ki laat sɔnu nba saa kut bootit na ni. Ki juuk bia kaa ki ban yukir ki
gar li paak.
8 Yanbɔr koo bonkob-susoleeuk taar ki ban ŋmaa sɔnii nba ki sɔɔ kaa leŋ maŋ.
9 Nisaarii gbii tana nba paar paake, ki gbii jɔɔt nyaka ni.
10 Baa gbii ki faa sɔnii tana ni na, ki bi laat tanbinyinyira nba daauk paar.

* **27:12 27.12** Sofar sann kaa bi sɔbu ni; ŋaan ti mi nan u mɔmaame na.

11 Bi gbii ki baat kpen yur po, ki nyint linba be bɔr ni paanu.
12 Ŋaan lia nie ki a saa la yanfoomi? Lia nie ki ti saa tumii ki banni?
13 Ti kan la yanfoon nisaarii boori. Sɔɔ ki mi li ŋant nan barmɔnii.
14 Ki mɔkgbeŋa nan mɔka nba sumii yeen a, a kan la yanfoon bi ni.
15 A kan fit jii salimpeena koo salimmɔna ki daa yanfoomi.
16 Ki salima nba ŋan nan tanbinyinyira nba daauk paar, ŋaan li nyɔɔt kan fit yekin nan yanfoomi.
17 Li mɔk nyɔɔt ki gar salima, ki bia mɔk nyɔɔt ki gar salima seŋ, koo seŋ leer nba daauk paar.
18 Yanfoon nyɔɔt yab gar tanbinyinyira nba kur be ki li daauk paara.
19 Ki tanbinyinyira nba daauk paar nan salinŋana na, ŋaan li nyɔɔt kan fit yekin nan yanfoon nyɔɔti.
20 Yanfoon nyi lia nie jikii? Lia nie ki ti saa tumii ki banni?
21 Bonfosiar kaa ki saa fit lari; nɔɔn nba lek yuuk sanpaapo na, ŋaan u kan fit lar.
22 Ki kuun nan biiru yeen a bi gbia bi yaae ki jiin yanfoon po.
23 Yennu kuukɔɔe mi li sɔnu, ki mi siaminba ki u saa lon yanfoon,
24 kimaan u laat tingbouŋ na kpinii, ki laat linba kur be sanpagbouŋ na lɔŋ ni.
25 Yoo nba ki Yennu din tur wouŋ yiikoo, ki bia bikin mɔkgbeŋir yabint nba tee biaŋinba na;
26 yoo nba ki Yennu din senn sennu ki tur saak, nan satianii nba sii tɔkii siaminba na;
27 li yooe ki u din got yanfoon, ki bikin li kpaiu, ki sak nan li ŋan.
28 Ki Yennu yet nisaarik a, “A tin min Yennu jaŋmaanii, ŋanne tee yanfoon; ki bia nyik toonbiit tumu, ŋanne tee bannu.”

29

Job majoontik ki jiin u binbeŋ po

Job mɔmaan

1 Ki Job piin ki ŋamii piak a:
2 N sunman ki n binbeŋ na bo saa ŋmat ki tee nan Yennu nba din guun biaŋinba nae.
3 Yennu din yɔɔ be nanin, ki teenin yentu, yoo nba ki n somm bunbɔnn ni na.
4 Li din tee sakir nba ni ki n mɔkitire, ki Yennu yɔɔkit nanin, ki tee piisin n ŋaak paak,
5 ki Yabint Yennu be nanin li yoo, ki n waas kur be n boor ki lintin.
6 Ki nei nan buunii teenin biin bonchiann, ki n kpan tiinii pia nan tana niŋa.
7 Yoo nba kur ki doo na saakab lakin, ki n saa maa n kar bi sinsuuk ni;
8 naasinpaauŋ na tuu fiir chate yoo nba ki bi lan, ki jakpera na n fiir set, ki li want nan bi chɔrimin.
9 Niib na tɔɔndamm tuu ŋmin fuute;
10 binba tee nijaana na mɔŋ tuu ŋmine.
11 Ki binba kur lan, koo ki gbat n labaari, bi tuu piak linba ŋane ki jiin maa tun linba po.
12 Nandamm na-i mɔ yoo nba, n tuu sommibe, ki bia sommit kpeebii nba ki mɔk sommteeb.
13 Ki jab nba mantik be ninbaatir ni na piakin, ki n sommit pakɔi ki bi laat fat-n-mɔŋ.
14 Ki n be popeenn binbeŋ kur,
15 ki tee jɔɔnii ninbinn, ki bia tee wɔbii taa.
16 N daan tee nan kpeebii baa nae, ki nyint saamm daamii ni,
17 ki biir nitont yiikoo, ki fiar binba ki bi diimm na ki nyintib bi nuu ni,
18 ki yɔɔ dukii nan man wei n manfoor ni, ki tan kpo n ŋaak ni nan pardɔɔnn.
19 N daan tuu tee nan tiik nba jiina be nyun ni nae, ki bia tee nan tiik nba yiinii mei nan marin na.
20 Ki sɔɔ kur piak ki dontirin, ki n mɔk paŋ yoo kur.
21 Ki mi-i taŋi kpaan kpaanii yoo nba, niib tuu ŋmine, ŋaan gbiint linba ki n piak na fanu.
22 Ki mi-i pak gbenni, ki bi ki mɔk siar ki pukii li paaki.
23 Ki n mɔbona na maant bi para nan biaŋinba ki kpaara tuu la saak kpafuur yoo, ki bi para mei na.
24 Ki n tuu laa mɔmiin, yoo nba ki bi kɔɔ birisuk ni, ki n maanunyeeŋ na chekintib.
25 Ki n be bi tɔɔnn ki teemm ŋmakita, ki gar bi tɔɔnn nan kpanbar nba tuu gar u kunkɔnkɔnna tɔɔnn biaŋinba na, ki maant bi para yoo nba ki bi be parbiir ni.

30

1 Ŋaan mɔtana, jab nba ki n kperib na laame. Bi baanba mantik tuu ki mɔk nyɔɔt, li
paake ki n tuu kan te bin somm n bɔi ki bin kpakir pei.
2 Bi tuu tee jakpera nba mantik baŋ, ki kan fit tun toonsiar ki turime.
3 Bi mantik tuu tee nandamme, ki kon waab, ki bi ŋman jiin koona nyiɔk, muuk ni,
kunkoouk paak.
4 Bi tuu ŋab tutubirae ki ŋman kunkoouk paak, mantik gbetnaatunn jiina nba ki man
na.
5 Ki sɔɔ kur beerib nan hootii, ki li tee nan bi hoot nanyukiie na.
6 Ki bi ji kɔɔ tanfiat ni, bootii nba ki bi gbiir jɔɔt loka ni na.
7 Ki bi be muuk na ni, ki beet nan bonkobit na, ki taan leeb tiiuk na ni,
8 ki tee nan niib nba ki mɔk yan ki kaa nyɔɔt na, ki bi ber nyinnib tiŋ na ni.
9 Mɔtana ki bi ji baat ki laan, ki n ki tee siar, ŋaan tee nilaakir bi boor,
10 ki bi sarikitin, ki dukii nan bi mantik ŋan ki garime, ki lek baat ki siin mɔsant n
numpo.
11 Kimaan Yennu nba te ki n baŋ ki ki mɔk paŋ na, ki bi ŋmat n paak nan wutobiir.
12 Ki niib maŋ lekin nan paŋ, ki te ki n ŋmat poor, ki bi koor a bin kpin,
13 ki gɔɔr maa saa bot siaminba po, ŋaan koor a bin biirin; ki sɔɔ kaa ki saa gɔɔrib.
14 Ki bi lekin loka kur po, ki baat ki tan do n yur paaka;
15 ki jaŋmaanii soorin; ki n baakir bot nan wamaasin na, ki n mɔkint gar nan
sanpagbouŋ na.
16 Mɔtana, n ji yaa man kpoe na, ki weriku kaa n daamii po,
17 ki n kpaba chɔɔn nyiɔk kur, ki n gbanant nba junt nan tont na ki maakit.
18 Ki Yennu soorin, liatir turu ni, ki ŋmakir n liant ki li tor tor.
19 Ki u lun bakir ni, ki n ji tee nan tant na.
20 Yennu, mi-i yiina, ŋaan a ki gat jiintin; ki mi-i bia kii miara yoo nba, a ki fiin n po.
21 Ki a ŋmaŋitin nan daamii; ki diinin nan a paŋ kur.
22 A te wouŋ pebirin, ki te wonpaaruk na lianin.
23 N mi nan a jikitin ki saa nanin kuun boore, siaminba tee sɔɔ kur kunkunboor na.
24 Bee ki a lekin jabutiŋi? ki u tee daanɔ nba kan fit tun siar, see wun miar ninbatinu
po.
25 N tuu ki mɔ sommit niib nba be daamii ni, ki bia mɔk ninbatinu nan talas dammi-i?
26 N daan parpeenn nan yentu poe, ŋaan ki parbiir nan bunbɔnn ji baatin.
27 Ki daamii nan gbananyekitir mantik gbatin, ki daar n tuu daar, ki n be daamii ni.
28 Ki n be bunbɔncheenn ni, ki ki laat yonnu yentu; ki see niwor ni, ki mei sommir po.
29 Ki n piak nan parbiir kunkɔr, ki li mɔnii tee nan mɔbɔk, koo naamiɔŋ nba mɔ
biaŋinba na.
30 Ki n gbanant bɔnn, ki di muu nan gbanantouŋ.
31 Siaminba ki n tuu gbia jinjeruk nan kpinkpammuk na, mɔtana n ji gbia fabinii nan
mɔniie leŋ.

31

1 Ki n por kat nan n kan ban got sapaamɔ ki n niɔŋ n kɔɔu.
2 Yabint Yennu yaa wun tun bee ki turiti? U yaa wun pa ki jiin nisaarik nlee, u toona
paaki?
3 Yennu te ki parbiir nan biiru baat damm nba tuun toonbiit nae.
4 Yennu mi linba kur ki n tuun, u laat taaŋmaatir nba kur ki n ŋmaan.
5 N por nan n ki ban tun bonbiiri, n bia ki ban bikin maa n kpann n leebi.
6 Ŋaant Yennu n bikinin, bonbikinkar nba ŋan paak, ki u saa la nan n ki tun bonkpetiri.
7 Ki mi-i tun ki kpetiie, koo ki te toonbiit soorin, koo ki n nii tarin jakintie,
8 ŋann ki a ŋaan ki n jeet n biir, koo ki a ŋaan siab n di jeet nba ki n bur na.
9 Li-i tee ki n niɔŋ ban kɔɔ n lɔɔ ŋaapoo ni, ki n bɔr guu-u u diiuk tammɔb ni,
10 ŋann ki a ŋaan ki n ŋaapoo n kpant sɔɔ yɔɔ, kii biaki dɔɔ jalɔɔ gado paak.
11 Kuume sii tee tubdatu, li toonbibooru paak.
12 Li toonbibooru tee muu nba di ki boontire, ki li saa di linba kur ki n mɔk.
13 Li-i tee ki n toontunna na yenɔ baar nan bunburimii n boor, n tuu gbiinte ki diau
fanu.
14 Li-i tee ki n ki tun nna, nlee ki n saa fit baar Yennu boori? Yennu-i taŋi baar yoo
nba a wun bu n buuti, n saa yet a bee?
15 Yennu nba turin manfoor na, li Yennu-e bia tur n toontunna manfoor.
16 N ki ban yêt ki ki somm nandammi, n bia ki ban te ki pakɔi be parbiir ni,
17 koo ki te kpeebii lin kon, ŋaan ki min di.

18 Laa nyii n bisin niŋa, n tuu diabe fanu.
19 Ki yoo nba ki n la sɔɔ be talas ni, ki namii, ki kan fit daa lianti,
20 n tuu turɔ liant nba ki bi luur nan pekobit nba nyii n pelook nie, ki wun ji pakin
nan u par kur.
21 Ki li-i tee ki n ban ŋmab kpeebik, ŋaan mi nan n tan saa di u mɔnii buut boori,
22 ŋann n kpinkpant n kɔnn, ki tukit nyi n bɔpiat ni.
23 N kan ban tun li toonbiit booru, kimaan n tiin Yennu tubdatu jaŋmaanii.
24 Ki li-i tee ki n tuu maa salima paak, koo ki yet salima maŋ a, “Fine tee n fat-tɔɔ,”
25 koo ki piak dont n mɔŋ, n mɔkint na paaki,
26 koo ki ban jiant yonnu, u yentu na paaki, koo ki jiant ŋmaarik u ŋant na paaki,
27 a lin te ki n par n chɔrimm, koo ki turib baakiri,
28 ŋann yanbɔnboorik na tubdatu-ii tee kuun; kimaan maa yêt Yabint Yennu weiu na
paak.
29 Li ki ban manin yoo nba ki n datai be daamii ni, koo ki li manin yoo nba ki biiru
baaribi.
30 N ki ban miar Yennu a bin kpo-o.
31 Ki jab nba kur tuun n boor na mi nan n tun gaan saamme.
32 N tun gaan sɔngatae n ŋaak ni, ki ki saak bi dɔɔ sɔnjot ni.
33 Jasiab koor a bin bɔr bi yanbɔmme, ŋaan min ki ban dɔkin n yari.
34 Min ki tiin jaŋmaanii nan niib nba saa yet linba. N tuu ki ŋmin, koo ki loo diloor
kimaan bi sukit paaki.
35 Sɔɔ kan gbiint maa yeen linba na-a? N pora nan mɔbona nba kur ki n yeen na tee
barmɔniie. Ŋaant Yabint Yennu n gat turin.
Li-i tee linba kur ki n biirtɔɔ saa pak ki biirin na bo sɔb siar paak, ki n bo saa lar,
36 n bo saa barir n bɔpiɔk paak nan parbifaant, ki bo yirir n yur paak nan fokirik nae.
37 N saa yet Yennu-e linba kur ki n tun, ki gonn n yur sanpaapo kii be u tɔɔnn.
38 Li-i tee ki n jan tiŋ nba ki n ko naie, koo ki fat bondaanɔ boori,
39 li-i tee ki n dii jeet nba bur li ni naie, ŋaan te kpaara nba bur na kpenn komi,
40 ŋann a te mɔtont nan kunkonii n pia leŋ, ki daa tee jeet kaa.
Job mɔmaan kure na.

32

Elihu mɔmaan
(32.1–37.24)

1 Jab bantaa na ji din ki pak siar ki tur Job, kimaan Job din mi u mɔŋ fanu nan u tee
popeendaanɔe.
2 Ŋaan ki jasɔɔ see ki bɔɔkib, ki bi yiu Elihu, ki u wutoor doo; ki u ki fit soor u mɔŋ,
kimaan Job din piak ki ŋamii u mɔŋ, ŋaan nyiirii Yennu-e. (Elihu din tee Barakel bijae,
ki tee Bus yaaboonn, ki nyii Ram naakuuk ni.)
3 U wutoor bia din doo Job yɔɔsnba bantaa na paaka. Bi din ki la sɔnu nba ki bi saa
paan ki gat Job-i; ŋanne ki li naan nan Yennu tun ki bote na.
4 Elihu-e din tee bik leŋ maŋ, li paak ki u din guur ki sɔɔ kur tan pak gbenna.
5 Yoo nba ki u la nan jab bantaa na ki fit tur Job gatu na, ki u wutoor doo,
6 ki u piin ki piak.

Elihu mɔmaan

N tee bike, ŋaan ki i tee saakab, li paak ki n bo tiin jaŋmaanii nan man beti maa dukii
linba.
7 Ki n yet n mɔŋ nan n saa te ki yin pak gbooe, yimm nba tee jakpera na n biit i yan
nan leeb.
8 Ŋaan Yabint Yennu Seeke teen niib yanfoon,
9 li ki tee kpetuk kaa teen niib subinii, koo bi kpetuk na n sommib ki bin ban linba
ŋani.
10 Li paak, n loon ki yin gbiint ki turin. Ii ŋaan man beti linba ki n dukii.
11 N bo gbiine nan sukuru ŋaan ki i piak, ki n guui ki i kpaan mɔbonŋana.
12 Ki n tee soon nna ki gbiin, ki la ki i gbar, ki ki fit wann nan Job nba yet linba na, u
faare.
13 Nlee ki i piak nan i la yanfoon boora? Yennu-e tee wunba saa gat ki tur Job, kimaan
yimm gbara.
14 Job bo piak ki teen yimme, u bo ki piak ki teen min kaa, ŋaan n bo kan jiin nan yaa
gat biaŋinba na.
15 Job, bi kɔŋ maama, bi ki mɔk jiinu nba ki bi saa turani.

16 Baa lek ŋmina na, ŋaan mi-i kpaŋi guu-u? Bi see-e leŋ, ki ji ki mɔk maan nba ki bi
saa paki.
17 Aaii, mɔtana, n ji saa turi n mɔŋ jiinue, ki beti maa dukii linba.
18 N kan fit guur nan yoo nba ki n tan saa pakii. N kan fit dia n mɔbona.
19 Li-i tee ki n tan ki la yiar nan man paki, n saa pute nan kunkɔɔr nba ki bi tuu
gbeenir dapaanin na.
20 N kan fit guuri, li tee man pake.
21 N kan fit taan i sɔɔ po mɔniɔk na ni. N ki yaa man pak ki maan i sɔɔ pari.
22 N ki mi baa piak mɔmant bianinba. Yennu saa dat n tubira, li-i tee ki n tun nna.

33

1 Job, mɔtana, gbiintir linba ki n yaa man beta na fanu.
2 N teen siir nan man yet linba kur be n dudukit niwa.
3 N maan kur yeene, ki n piak barmɔnii.
4 Yennu Seeke namin, ki turin manfoor.
5 A turin gatu, li-i tee ki a saa fit. Teent siir ki nɔi nanin.
6 Min nan fin tee yomme Yennu boor. Ti kura na, Yennu jii nɔɔnne ki nant.
7 Li paak, li ki ŋan ki fii tiinin janmaanii. N kii diinani.
8 Maa gbat linba ki a pake na a:
9 "N ki tun biiri. N ki tun siar ki biiri. N ki tun kpeti, n nyii biit niwa,
10 ŋaan ki Yennu la nyiiruk nba ki u jii lekin, ki ŋmanjitin nan n tee u dataake na.
11 Ki u bobin jarit n taa ni; ki gorii taaŋmaatir nba kur ki n chat."
12 Ŋaan Job, n yaa man yeta nan a biira. Yennu yab ki gar nisaarik kur.
13 Bee teen ki a nyiir Yennu nan linba paak teen ki u ki gat nisaarik miaru?
14 Yennu lek yɔɔ piak, ŋaan sɔɔ ki gbiin maan nba ki u piak na.
15 Nyiɔk nba ki niib tuu gɔɔnt na, Yennu piak damiit nan yirintu nie.
16 U tuu te ki bin gbiint waa piak linbae, ki bi tuu tin jaŋmaanii nan kpaanii nba ki u
teemm na.
17 Yennu piak a lin te bin nyik toonbiit tumue, ki bia gɔɔrib, ki bi daa mɔk dont-n-mɔŋ.
18 U kan te ki bin la biiru. U saa tinnib ki bin nyi kuun ni.
19 Yennu teen nirɔ yiaru, ki yekitir u gbanant nan tont, a lin ŋmakitɔ u binbeŋ ni.
20 Baatɔɔ mɔb ni ki man, ki u jekpaŋit gbaa tuu tone.
21 U gbanant tuu fɔɔre, ki u ki naan nirɔ, ki a fit laat u kpaba kur;
22 ki li kan wei nan wun saan kpeentiŋ.
23 Li pasiar Yennu malakanba, binba tee tusaa tusaa na yenɔ nba tian niib bi toona
po nae saa baar ki tan sommɔ.
24 Ki malaka na sii mɔk ninbatinu ki yet a, "Ŋaamɔ, li ki tee wun saan kpeentiŋi.
Paatii nba saa pa ki ŋaaue na."
25 Ki u gbanant saa ŋamm pant ki mɔk paŋ,
26 ki wuu miar Yennu yoo nba, Yennu saa gat turɔ, ki u saa jiantɔ nan kpinkpammuk,
ki Yennu saa ŋamm ŋmant bont kur fanu ki turɔ.
27 Ki u saa yet niwor ni a, "N tun yanbɔmma. N ki tun linba ŋani, ŋaan ki Yennu
tinnin.
28 U fat nyinnin, ki n ki saan kpeentiŋi, ki daa mɔk manfoor."
29 Yennu yɔɔ tuun linba nae yoo kur,
30 ki tint nisaarik manfoor, ki teenɔ parmaasir u manfoor benu ni.
31 Job, ji gbiintir mɔtana linba ki n yaa n beta; ŋminin ki ŋaan man pak.
32 Ŋaan li-i tee ki a mɔk siar ki saa yeti, ŋaant man gbatir, ki n sii mɔk parpeenn ki
sak nan a mɔk mɔnii.
33 Ŋaan li-i kii tee nna, fan ŋmin, ki gbiint ki turin, ki n saa wanna faa saa la yan
bianinba.

34

1 Ki Elihu ŋamm yet a:
2 Yimm subindamm, gbiintir n mɔmaan; yimm nba tumii na, ii gbiint man.
3 I mi jemant yoo nba ki i lemmir, ŋaan i ki fit bant yan maan, yoo nba ki i gbatiri.
4 Li ji tenn timme n bann linba ŋan.
5 Job yeen nan u ki mɔk biiti, a ŋaan ki Yennu yêt nan wun turɔ mɔnii.
6 Ki Job boi a, "Nlee ki n sii fa faak nan n mɔk biiti? N mantik la daŋ bonchiann, ŋaan
li ki tee n biit paak kaa."
7 I ban la sɔɔ ki u tee nan Job na-a? U ki ban chɔrin Yennu.
8 U biir u yoo nan toonbiit damme, ki lin nan yanbɔndamm.

9 U yeen nan li ki ɓan mɔk nyɔsiat nan nirɔ-i koor a wun tun Yennu loommi.
10 Gɓiintirin man, yimm nɓa tee ɓannteeɓ na. Yaɓint Yennu saa fit tun ɓonɓiira-a?
11 U pa niib paatii, ki li nyi toona nɓa ki ɓi tume, ki diab nan laa kpaab ɓiaŋinɓa.
12 Yaɓint Yennu ki tuun toonɓiiti. U ki ɓan tun linɓa ki ŋan ki tur sɔɔ.
13 Yennu gaan u yiikoo sɔɔ ɓoore-e? Sɔɔe guun Yennu durinya na-a?
14 Li-i tee u loriie, ki u te ki foon jiti,
15 nisaarii kur saa lakin kpoe, ki ji ŋmat tant ni.
16 Li-i tee ki a mɔk ɓannu, fan gɓat linɓa na, ki gɓiint linɓa ki n yeen na.
17 A piak ki ɓiir kasii Yennu nae-e? A dukii nan u ki loon ɓarmɔniie-e?
18 Yennu piak ki ɓiir kpanɓara nan doo diara, yoo nɓa ki ɓi ki mɔk nyɔɔt, ki tee tondamm.
19 U ki taant doo diara po, koo ki sommit mɔkita ki gar nandamm, kimaan ŋɔɔe teen sɔɔ kur manfoor.
20 Nisaarik saa fit kpir ki kpo nyiɔk. Yennu-e tuu faa nisaarii ki ɓirib, ki ɓi kpenn; u tuu kpi nijaann, ki li ki paari.
21 U laat taaŋmaatir nɓa kur ki nirɔ ŋmaan.
22 Ɓunɓɔnn siar ki ɓe ki ɓɔn ki yanɓɔndaanɔ saa fit ɓɔr Yennu li ni.
23 Li ki kpaa talas nan Yennu n senn yoo nɓa ki nisaarii tan saa saan ki wun ɓu namm.
24 Li ki kpaau talas nan wun fiita ki fit nyinn tɔɔndamm, ŋaan senn siab ɓi seenu ni.
25 U tuu ɓeribe, ki ɓiirib nyiɔk, kimaan u mi ɓaa tuun toona nɓa.
26 U daar yanɓɔndamm tuɓa, siaminɓa ki sɔɔ kur saa fit lae,
27 kimaan ɓi nyik ki ki waau, ki ɓia yêt u sennii weiuwa.
28 Bi mukis nandamm, ki ɓi fabin ki teen Yennu, ki u gɓia ɓi fabinii nɓa loon sommir na.
29 Yennu-i kii lor wun tun siar faɓa, ŋaan sɔɔ kaa ki saa pak ki ɓiirɔ. Li-i tee ki u lek u numm, nisaarii saa ɓiar yanne.
30 Siar sii kaa ki digɓana niib saa fit tumii, ki lin gɔɔr tondamm, ki ɓi daa diab ki ŋmaŋitibi.
31 Job, a pak kat a ɓiit ki tur Yennu, ki sat mɔɓ nan a ji kan ŋamm tun ki ɓiira-a?
32 A ɓoi Yennu ki u wanna a ɓiita-a? ki a sak nan a saa nyik toonɓiit tumuwa-a?
33 Faa yêt toona nɓa ki Yennu tuun na, nlee ki a dukii nan u saa tun faa loon linɓa? Li tee fine n dukin, n yar kaa; ɓetirit mɔtana faa dukin linɓa.
34 Yandaanɔ kur set saa sak nanime, ki subirtɔɔ nɓa kur gɓat n maan na saa yet a
35 Job piak waa ki mi linɓae; ki waa piak linɓa kur, yan kaa leŋi.
36 Dukint linɓa kur ki Job yeen na fanu; a saa la nan u pinpakit na tee nan toonɓiit daanɔ pinpakit nae.
37 U pukii mɔyêtuko u toonɓiit na po, ti tɔɔnne ki u piak sarikit Yennu.

35

1 Ki Elihu ŋamm yet a:
2 Job, li ki ŋan ki fin yet nan a ki tun ki ɓiir Yennu,
3 koo ki ɓoi Yennu nan, “N toonɓiit daamiia nlee? Maa ki tun ɓiit na, n nyɔɔt tee lanne?”
4 N loon ki man gat fin nan a yɔɔsnɓa nae mun.
5 Gotir sanpaapo, a saa la nan sanpagɓant na fɔk nanawa.
6 Li-i tee ki a tun ɓonɓiir, li kan teen Yennu siar. A lekii tun ki kpet taar munŋaawa, ŋaan li kan daamii Yennu.
7 Faa tee popeenn daanɔ na, li sommit Yennu-u? Yennu ki loon siar a ɓoori.
8 A yaa toonɓiit paake ki a lɔɔ di fara, ki toonŋana nɓa ki a tuun na, ki li sommitɔ.
9 Li-i tee ki niib ɓe mabir ni, ɓi tuu duune, ki fabin ki loon sɔɔ n sommib.
10 Ŋaan ɓi ki ɓaat Yennu ɓoor, wunɓa tee ɓi naamii daanɔ, ki teemm dindann yoo nɓa ki ɓi ɓe werebuk ni na.
11 Bi ki ɓaat Yennu ɓoor, wunɓa teent subinii na, ki te ki ti mɔk yan ki gar ɓonkobuk, koo nɔɔŋ nɓa ɓe kur.
12 Bi tun ɓuie ki loon sommir, ŋaan ki Yennu ki teemm gatu, kimaan ɓi mɔk garuk, ki tee toonɓiit damm.
13 Li ki mɔk nyɔɔt nan ɓii mɔ mɔnii; Yaɓint Yennu ki laatib, koo ki gɓia ɓi miaru.
14 Job, a yet nan a kan fit la Yennu, ŋaan dimin sukuru, a maan ɓe u ɓoor.
15 A dukii nan Yennu ki daar niib tuɓa, ki ɓia ki fiin toonɓiit po.
16 Li ki mɔk nyɔɔt nan fii tun kii piak; li tee ɓarmɔniie nan a ki mi faa piak linɓa.

36

1 Ki Elihu ŋamm yet a:
2 Job, dimin sukuru waan, ki gbiint linba ki n yaa man pak Yennu taar ni na.
3 N bannu yab, n yaa man jii maa mi linbae ki wann nan Yennu nba tee n naamii daanɔ na tuun linba ŋan.
4 Maa beera linba na, siar kaa ki tee faaki. Faa laat min nba a tɔɔnn po na tee yandaanɔe nan barmɔnii.
5 Yennu mantik mɔk paŋ halii, u ki yisin sɔɔ; siar kaa ki u ki bant li paak.
6 U ki te ki toonbiit damm be mɔkmɔki, ŋaan u tuun linba ŋane ki teen nandamm.
7 U guu binba tee popeenn damm; u teemm yaak, ki bi dia niib nan kpanbara nba dia na, ki bia te niib teemm chɔruŋ mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
8 Ŋaan li-i tee ki niib be baana ni, ki di fara, baa tun linba paaki,
9 Yennu-e wantib bi toonbiit nan bi garit.
10 U te ki bi gbiin u kpaanii, ki nyikin toonbiit tumu.
11 Li-i tee ki bi mɔk mɔsaku nan Yennu, ki waau, bi sii be bi manfoor ni nan parmaasir, ki mɔkitir.
12 Ŋaan li-i kii tee nna, bi tan saa kpoe yann ki saan kpeentiŋ.
13 Binba ki mi Yennu na, bi wutoa yɔɔ doe, ki bi-i lekii la tubdatu gbaa, ŋaan bi ki mei Yennu sommir po.
14 Bi kpenne, ŋaan daa paan, kimaan feie te ki bi kpet yiama.
15 Ŋaan Yennu subint niib nan farae, ki dia wahala ki lootir bi tuba.
16 Yennu-e nyinna daamii ni, ki te ki a la fat-n-mɔŋ a yamani; ki dokin jeet a dindiboor.
17 Ŋaan mɔtana a la tubdatu nan laa jaŋa biaŋinbae.
18 Ii mi ki daa te fobit piinii kpannani, koo ki mɔkint n ŋmanta ki a tan boti.
19 Li tan kii mɔk nyɔɔt nan fii mɔ kii loon sommir; ki a paŋ na kur ji kan somma li yoo.
20 A daa sun ki nyiɔk n baari, ki tee yoo nba ki digbana niib tan saa kpo na.
21 Ii mi ki a tan saa mann tun toonbiit. Yennu tura wahala na, a lin gɔɔr ki nyinna toonbiit tumu nie.
22 A tiar Yennu paŋ nba yab biaŋinba. Ŋɔɔe tee wanntɔɔ nba chee sɔɔ kur.
23 Sɔɔ kaa ki saa yet Yennu waa saa tun linba, koo ki pak biirɔ nan u tun bonbiiri.
24 U yɔɔ laat dontire nan toona nba ki u tuun, li ŋan ki a mun pak dontɔ.
25 Sɔɔ kur la waa tun linbawa; ki ti sii fit be banfɔkira ŋaan lar.
26 Ti kan fit mantik bann u yabint nba jaŋ biaŋinba, koo ki bann u bina kann nba tee biaŋinba.
27 Yennu-e fɔɔn nyun tiŋ ni, ki te ki li kpantir saak.
28 U te saak nyi sanpagbant ni ki baa, ki teen nisaarii.
29 Sɔɔ ki mi sanpagbant na nba chari biaŋinba, koo biaŋinba ki satianii na nyi sanpagbant na ni, siaminba ki Yennu be na.
30 U te sanyikintii yentir sanpagbouŋ na kur po, ŋaan ki nyun tiŋ po tee bunbɔnn.
31 Yennu nba teen niib jeet biaŋinbae na, ki teen jeet ki li yab ki kaa bannu.
32 U tuu kub sanyikintii na u nuu nie, ki tuu tan te lin yek jabenn na.
33 Satianii na tuu mɔɔnt wouŋ baaru poe, ki bonkobit gbaa mi u baaru po.

37

1 Wouŋ na tuu te ki n yan n put bonchiann.
2 I kura n gbiint Yennu kunkɔr, ki bia gbiint satianii nba nyi u mɔb ni na.
3 Yennu te sanyikintii na purin sanpagbouŋ ni, ki nyi tingbouŋ na bɔkyenn po, ki saa tuut leer po.
4 Ki bi tuu gbat u kunkɔr na tintantii, ki li tee u yabint satianii na fuur, ki li sanyikintii yentir yoo kur.
5 Ki Yennu piak, ki yaarlituk nan bakitnauŋ toona tuun, ki ti kan fit bann li paak.
6 U te sakaana baa tingbouŋ na paak, ki bia te saajakpera baa.
7 U te ki niib toona pɔr, ki wantib ŋɔɔ Yennu nba saa fit tun linba.
8 Ki muuk ni bonkobit na saa bi dindɔɔboa.
9 Ki wouŋ na da ki nyi niidiitu po, ki waat da nyi niigaŋ po.
10 Yennu foome maakit nyun na, ki te ki li kpantir nyuntana.
11 Ki sanyikintii yentir ki nyi sanpagbant ni,
12 ki chari nan Yennu nba loon biaŋinba. Ki bi tuun Yennu nba senn biaŋinba, durinya na kur po.
13 Yennu-e te saak baa ki maant tingbouŋ; li pasiar u saa te saake n baa, ki dat niib tuba, koo ki lin wannib u lomm nba tee biaŋinba.

14 Job, teent soon waan, ŋaan gbiint. Dukint bakitnauŋ toona nba ki Yennu tuun.
15 A mi Yennu nba senn biaŋinba ki te sanyikintii yentir ki nyi sanpagbant ni-i?
16 A mi sanpagbant nba jɔɔn biaŋinba sanpaapo-o? Li tee Yennu bannchiɔŋ yaarlituk toona nba tee-e.
17 Naauko tuu gbata, yoo nba ki niidiitu po wouŋ tuu da gar tiŋ na paak na.
18 A saa fit somm Yennu ki wun lat sanpaak na, ki ŋammir ki lii wakii nan kut nawa-a?
19 A wannit taa saa yet Yennu linba; ti yan na liira, ki ti ki mɔk taa saa yet linba.
20 N kan boi man pak nan Yennu. Bee paake ki n saa turɔ yaak ki wun biirimi?
21 Ki mɔtana yonnu yentu nba be sanpaapo na nyɔkite, ki mantik yeen ki ti kan fit gotiri; ki wouŋ na da ki yat sanpagbouŋ na.
22 Ki yabint Yennu nyi niiganŋ po nan u yentu nba ŋan, ki baat nan u yentsaakar, ki li mɔk jaŋmaanii.
23 Yennu yiikoo mantik yab, ki ti kan fit baar nakinɔ; u tee popeenn daanɔ ki tuun linba ŋan ki teen niib.
24 Li paak ki niib kur baakitɔ, u baka kaa binba dukii nan bi tee yandamm na po.

38

Biaŋinba ki Yennu tur Job gatu

Yennu mɔmaan

1 Yennu kunkɔr nyii wouŋ ni ki pak tur Job, ki yet a:
2 A tee ŋmee ki biris n yanfoon po, ki ki mi siar, ŋaan piak mɔbon-yana na?
3 Mɔtana, teent siir na jɔɔ na, ki jiin n buboit nba ki n yaa n boia na.
4 A din be yoo nba ki n nan durinya na-a? Li-i tee ki a mi fanu, fan betin.
5 Ŋma poe senn li yabint nba sii tee biaŋinba? Ŋmee jii ŋmiiuk ki bikin li fɔkinti? A mi buboit na jiinu kuri-i?
6 Bee tee jaantarii ki dia tingbouŋ na? Ŋmee fɔkin durinya na fiakiri?
7 Li daar sanyafaare ki ŋmaabira lakin ki yin yaŋ, ki malakanba yikin nan kpinkpammuk.
8 Ŋmee gɔɔr mɔkgbeŋa na nyun, yoo nba ki li put nyii tinpɔɔr ni na?
9 Mine din dɔkin mɔkgbeŋa na nan sanpagbant ki pɔbinir, ki li be bunbɔnn ni.
10 Mine dɔk ki bir mɔkgbeŋir kpaar, ki kpar li tammɔkɔɔka,
11 ki yetir a, “A tuu saan ki dian nna, ŋaan daa gaar, ki a nyunpana na n tuu dian nna na.”
12 Job, faa be a manfoor niwa, a tan ban yet dasiar ki li yenti-i?
13 A tan ban yet sanyiɔk ki li yent tingbouŋ na paak, ki nyinn toonbiit damm bi bɔra niwa-a?
14 Ki yonnu yentir tingbouŋ na paak nan li kunkona nan baat na ni, ki li nyɔɔn fanu nan liatir paak nyarimu na, ki bia nyɔɔn fanu nan yɔk paak bɔɔni na.
15 Daar yentu mantik yeen ki tur toonbiit damm, ki li gɔib, ki bi ji ki fit tuun toonbiiti.
16 A ban saan nyuntona nba be mɔkgbeŋir tiŋ po na boori-i? A tan ban somm mɔknyun tiŋ po-o?
17 Sɔɔ ban wanna tammɔkɔɔka nba loo kpeentiŋ nba tee bunbɔnn nawa-a?
18 A fit bann durinya na yabint nba tee biaŋinbawa-a? A jiin turin gatu, li-i tee ki a mi.
19 A mi yentu koo bunbɔnn nba nyi siaminba-a?
20 A saa fit wannib biaŋinba ki bi saa saan fɔkit koo ki bia jen namma-a?
21 N mi nan a saa fita, kimaan a mantik kpet halii, ki din be yoo nba ki n nan durinya na!
22 A tan ban saan ki gɔn diit nba ki n bekii saak nan sakaana nawa-a?
23 N bekirire ki guun daamii yoo, nan kunkɔna nan tɔbii yoo.
24 A ban saan siaminba ki yonnu nyi nawa-a, koo ki saan siaminba ki yondo po wouŋ da ki nyi nawa-a?
25 Ŋmee gbiir bootuk nba ki saak tɔkii li ni ki baa na, ki bia ŋamm sɔnu nba ki satianii tɔkii na?
26 Ŋmee te saak baa siaminba nirɔ ki kɔɔ na?
27 Ŋmee maant tinkooŋ na nyumi, ki li te mɔɔt kpaatiri?
28 Saak koo marin mɔk baa-a?
29 Sakaana nan waat naa tee ŋmee?
30 Ŋmee te ki nyu wakii nan tana na, yoo nba ki waat baar bonchianni?
31 A saa fit taan ŋmaalore ki lakin loribi, koo ki bobit linba dia ŋmaajari-i?

32 A saa fit kii ŋmakitir ŋmaajara sakir n tuu sakiri, kii biaki ŋmakitir bob-gbeŋa nan
bob-bis na ki bii chari-i?*
33 A mi sennu nba dia sanpaaki-i? Ki a saa fit te sennu maŋ n dia tingbouŋ na-a?
34 A saa fit te saak n yin sanpagbant ni, ki tan baa-a?
35 Ki li-i tee ki a yet sanyikintii a wun nyikint, li kan baar a boor ki beta a, “Timme
na.”
36 Ŋmee teen nɔɔnii nan korii yanfoomi?
37 Ŋmee mantik sub ki saa fit kan sanpagbanti, ki labirir ki bin te saak n baa?
38 Saak nae tuu te tant n matik.
39 A loon jeet ki teen yanbɔra ki bi di, koo ki fit dint yanbɔrbis na ki bi gbooti
40 yoo nba ki bi bɔr be bi tanfiat ni, koo ki dɔɔ bi dindɔɔboa ki guu-u?
41 Ŋmee dint kinkaati, yoo nba ki bi lin ki kpaan jeeti, ki tee yoo nba ki bi bonbis mɔ
nanin ki loon jeeti?

39

1 A mi pawann nba maar yoo nba-a? A ban diit ki la pabɔŋ matuku-u?
2 A mi baa tuu soor poor ki lin wei biaŋinba bin tan mari-i? A mi yoo nba ki bi tuu
tan maari-i?
3 A mi yoo nba ki bi tuu tan dɔɔr, ki mar bonbik durinya na ni-i?
4 Bi tuu be muuk nie, ki bi waas tuu kpaat ki mɔk paŋ, ki tan yaat, ki ji ki jent.
5 Ŋmee te ki bɔnii na be muuk ni bi yamani-i?
6 Mine turib kunkoouk na, a lii tee bi binbeboor, ki te bi be tinfukirik na ni.
7 Ki bi kɔɔ ki fɔk nan doi, kimaan fuut paak; ki sɔɔ kaa ki saa fit soorib ki te bin tun
toonni.
8 Kunkona na paake tee bi linlin boor, ki bi sii di, ki tee siaminba ki bi sii kpaan
mɔmaatit ki ŋman.
9 Mɔnaajak saa fit ko kpaab ki turawa-a? U sii loon wun dɔɔr a naaloor ni nyɔyemmira-
a?
10 A saa fit dia bi yenɔ nan ŋmiiuk ki wun ko kpaaba-a? koo ki te wun dat naasɔk a
kpaab niŋa-a?
11 A sii fit maa u pangarisuk paak ki dukii nan wun tun a toonpaara ki turawa-a?
12 A dukii nan wun jaan a jeet ki bia tikir jeet na, a jarik paaka-a?
13 Naamiɔŋ kpinkpant kakii ki yuuk yian yian, ŋaan u kan fit yukir nan janbɔɔnlot
na.
14 Naamiɔŋ tuu nyik u jenn tin-yann nie, ki te yonnu n nyikint li paak tanbiinii na ni,
ki li tan buun.
15 U ki mi nan taar saa liar, koo muuk ni bonkobuk saa mann yeerir.
16 Ki u binbeŋ tee nan jena maŋ ki tee u yar na, ki u baka bia kaa nan u paŋ saa teen
yanni.
17 Mine din namɔ jatuk, ki ki turɔ yanfoomi.
18 Ŋaan li-i tee ki u piin nantaar yoo nba, u laa taamm nan taanjakirɔ nba saa tin
biaŋinbae.
19 Job, fine din nan taanii ki bi mantik mɔk panii, ki turib taanganni-i?
20 Fine namm ki bi fit mɔbit nan naasuut na, ki bia te ki bi tuu foont foon ki jeent niib
na-a?
21 Ki bi tuu dia bi taawoka ki parii tiŋ, ki tiin nan bi panii kur ki saa tɔb.
22 Bi ki mi jaŋmaanii, ki jukbanjiak kaa ki saa te bin tunnii.
23 Ki jatiat nba ki bi taanjakira dia na sii damme ki mɔk fuut ki nyirii.
24 Naatuna-i taŋi peb yoo nba, bi tuu jekire ki kpamm ki loon bin saan.
25 Ki naatunn-i peb kur, bin foont ki jiin, ki bann tɔb nubiruwa ki tan fit nakinir, ki
gbia kunkɔnkɔnna saakab nba hoot ki teen sennii nba.
26 Job, kanbiɔk tumii a boore ki fit yuuk, yoo nba ki u lat u kpinkpant ki tor niidiitu
po na-a?
27 Baakir tuu guu wun gbat a mɔbewa, ki tan fit tia u tiɔk jɔjaana ni-i?
28 Bi tia bi tiat jɔɔt paake ki bia dɔɔ tanjagbent paak jɔɔt ni,
29 ki tuu be leŋ ŋaan gorii laat banfɔkira, ki guu siar n gar ki bin kpi ki di.
30 Juut tuu tikir ki lint gbanankpeenae, ŋaan ki jubis na ji nyu sɔn.

40

1 Ki Yennu ŋamm pak nan Job a:

* **38:32 38.32** Li tee ŋmaajara nba be gaŋ poe.

2 Fin nba pakir nan min Yabint Yennu na, a saa ŋmin amii a saa jiinin gatue-e?
Job mɔmaan
3 Ki Job jiin a:
4 Yennu, n pak jatiiwa; n saa jiin a bia? N ji kan bikin nan man yet siari.
5 N poŋ dɔŋ pak, ki li gar maa bo saa pak linbawa.
Yennu mɔmaan
6 Ki Yennu ŋamm pak nan Job, ki li nyii wonpaaruk ni ki yet a:
7 Mɔtana, teent siir na jɔɔ na, ki gat n buboit na.
8 A koor a fan wann nan n ki tuun linba ŋane, ki sennin biit ni, ŋaan senn a mɔŋ ŋant ni-i?
9 A paar nan maa paar biaŋinba nae-e? A kunkɔr saa fit tant sanpaapo nan n yar nawa-a?
10 Li-i tee nnaie, fan fiir set nan a baakir nan dont-n-mɔŋ, ki tur a mɔŋ yabint nan ŋant.
11 Gotir binba mɔk dont-n-mɔŋ na, ki kpaar a wutoor bi paak, ki sikinib.
12 Nn, gotirib ki sikinib, ki biir toonbiit damm, baa see siaminba na,
13 ki piin bi kura tiŋ ni, ki baanib kpeentiŋ,
14 ki n sii tee sinsinn daanɔ nba saa pak donta, ki yet nan a nyann nyannu na a tiɔŋo.
15 Gotir bonkob-gbeŋir nba tee yeenn na; mine namɔ, ki bia nama. U ŋman mɔɔte nan naab na.
16 Paŋ ki namii u gbanant ni, ki yiikoo gbee u nanbɔna ni.
17 U joor see sinsonne nan kpek na, ki u taa nanbɔna mɔk paŋ.
18 U kpaba wakiie nan kutmɔnt na, ki u taa tee nan kut laana na.
19 Ŋɔɔe mantik tee yaarlituk, n naamii na ni. Ki wunba namɔ na kɔɔe saa fit nyannɔ.
20 Ki mɔɔt nba saa dinnɔ na pia kunkona paak, ki tee siaminba ki muuk ni bonkobit jerin.
21 U dɔɔ kunkonii nyakae, ki bɔrii kaar nba see bakir ni na.
22 Ki kunkonii nan warii nba see ki kpia kpenu na lintɔ ki teenɔ maasu.
23 U ki tiin nyunmɔnn jaŋmaanii; ki li-i tee Jɔɔdann mɔkir nyun na liatɔ yoo nba, ki u ŋmin soon nna.
24 Ŋmee saa fit jɔɔn u ninbina ŋaan soorɔ? Ŋmee saa fit soor ki fut u miana?

41

1 A saa fit soor nyun ni bonsusoouk nba ki bi yiu Lefiatann na nan janpeenu, koo ki bobin u mɔb ŋmiiuku-u?
2 A saa fit gaan ŋmiiuk u miana ni, koo ki lɔk u yiak nan janpeenu-u?
3 U saa barima, a fan nyikɔ ki wun saana-a? U saa barin ninbatinu powa-a?
4 U saa lor nana, ki bia sat mɔb nan u sii tuuna nan yoo nba kaa gbennu-u?
5 A saa fit diau nan nɔɔnbik na, ki u tuun linba sii maant a toontunna bonpoi na parawa-a?
6 Jansoora saa senn u daauka-a? Ki kpinkpenta saa fit patɔ ki kɔiwa-a?
7 A saa fit ŋmuu u gbouŋ na nan jansoorkpana, koo ki soor u yur nan kpanporuŋ-aa?
8 Siimɔ yomkɔɔ, ki a ji kan ban bikin a fan siiu, ki a bia kan ban tamm u kɔnn po.
9 Ki wunba kur la bonsusoouk maŋ, u yan tuu ŋmate ki wun baa tiŋ ni.
10 Ki bonsusoouk na wutoor-i doo yoo nba, ki li mɔk jaŋmaanii, ki sɔɔ kaa ki saa bikin a wun set u tɔɔnn.
11 Ŋmee saa fit lekɔ ŋaan kan la daŋi? Sɔɔ kaa durinya ni ki saa fit tun nna.
12 Ŋaant ki man beta ki jiin bonsusoouk na taa po, ki bikin waa gbeŋ, ki bia mɔk paŋ biaŋinba.
13 Sɔɔ kaa ki saa fit pɔkit u poor po wakir, koo ki fut gbakituk nba ki u lia na.
14 Ŋmee saa fit te wun yabit u yiaki, u yiak nba mɔk jaŋmaansooruk nyana na?
15 Waka chaa chunchuuntuko u poor po, ki lakin taab nan leer, ŋaan wakii nan tann na.
16 Ki yennkɔɔ kur tur nan leer fanu, ki wamaasin kan fit gar li sinsuuk ni;
17 ki lakin taab nan leer kenken, ki siar kaa ki saa ban dat ki bɔkitiri.
18 Ki wuu chitin yoo nba, muu tuu nyie, ki u ninbina nyirii nan sannyayonmɔnn na.
19 Ki muyeruk nyi u mɔb ni, ki musanpɔɔrii tɔ nyi.
20 Ki munyuut kpan nyi u miana ni, ki tee nan mɔɔte di muu bobir lɔŋ ni na.
21 Ki u foon te muu di, ki muyeruk lenii ki nyi u mɔb ni.
22 Ki u turu na mantik paar, ki wunba tookɔ, jaŋmaanii tuu soor li daanɔe.
23 Ki u gbanant kur mɔk paŋ, li wakiie ki see sinsonn nan kut na.
24 Ki u par wakii, ki u ki tiin jaŋmaanii, ki wakii nan naar na.

25 Ki wuu fiir yoo nba, binba mɔk panii na gbaa, ŋaan bi tuu tiin jaŋmaaniie, ki kan
fit teen siari.
26 Ki jukbanjiak kaa ki saa fit turɔ daŋi, ki kpann, koo peenu, koo kpanchinchimmir
kaa ki saa fit turɔ daŋi.
27 Ŋɔɔ ŋarin, kut fukii nan kinkakir nae u boor, ki kutmɔnt ban nan dakpeeuŋ na.
28 Ki peensau kaa ki saa te wun chiar; ki tana nba ki bi saa jaatɔ tee nan kinkak-lansɔnt
na.
29 U yaa boor, gbajar tee nan kinkakjinn nae, ki jab-i yekitɔ kpana yoo nba, ki u laa.
30 Waka nba taab u poor paak na tee nan sipa chaba nae; ki li tuu gbii tinmaatik, ki
tee nan diboolanbann na.
31 U tuu gbit mɔkgbeŋir na, ki li tee nan nyume daan na, ki te li ŋmikin, ki tee nan
kpame be bobir ni na.
32 Ki wuu saa, punposopeeuŋ nyirii u poor po, mɔkgbeŋir na paak.
33 Siar kaa tingbouŋ na ni, ki tee nan ŋɔɔ na; u tee bonfoor nba ki tiin jaŋmaaniie.
34 U gorii ki ki gboot bonkobuk nba tee garuk daanɔ gbaa. Ŋɔɔe tee muuk ni bonkobit
kura bat.

42

1 Tɔn, ki Job jiin Yennu a:

Job mɔmaan

2 Yennu, n mi nan fine mantik tee paŋ daanɔ, ki mi nan a saa fit tun bona kur nba ki
a loon.
3 Ki a boi a n tee ŋmee ki biris a yanfoon po, ŋaan ki ki mi siari? Barmɔnii, n bo piak
linba ki n ki bant li paake. Li mantik teen bakitnauŋ nan mii mi li paaka.
4 Ki fin Yennu yet a man ŋmin, ŋaan ki fin pak, ki bia yabir ki jiin a buboit.
5 Yoo nba gar, n tuu mi linba ki leeb beerin ki jiin a poe, ŋaan mɔtana n ji la-a nan n
mɔŋ ninbinawa.
6 Li paak, n dii fei nan linba ki n yet nawa, ki mɔ kɔɔ, ki puk tanbiinii nan tanpent.

Majoontik

7 Yennu nba pak nan Job ki gbenn na poor poe, ki u yet Elifas a, "N wutoor doo fin
nan a yɔɔsnba banlee na paaka, kimaan i ki pak barmɔnii ki jiin n po, nan bianjinba ki
n toontunnɔ Job pak na.
8 Li paak, jiin naajai banlore nan pejai banlore ki tur Job, ki lii tee maruŋ i mɔŋ paak.
Job saa miar min Yennu i paak, ki n saa gat u miaru na, ki kan dat i tuba nan ki li bo
jaŋ nan man dat i tubawa. I ki pak barmɔnii ki jiin n po nan Job nba pak bianjinba na."
9 Ŋanne Elifas nan Bildad nan Sofar teen nan Yennu nba wannib bianjinba na, ki
Yennu ji gat Job miaru.
10 Tɔn, Job nba miar Yennu, u yɔɔsnba bantaa na paak na poor poe, ki Yennu te ki u
ŋamm mɔkit, ki li mɔkint yab gar waa din mɔk bianjinba na taar munlee.
11 Ki Job ninjamm nan u niipoob nan u yɔkperii na kur baar a bin gɔnɔ, ki tan dii
jaamm u ŋaak ni. Bi din wann bi ninbatinu, ki maan u par nan daamii nba kur ki
Yennu teenɔ na. Ki sɔɔ kur turɔ likirii nan salima baŋ.
12 Yennu din teen piisin Job binbeŋ joontu ni, ki li gar waa din teen piisin u pinpiik
niwa. Ki Job ŋamm la pei tusaa piik nan ŋanna, nan laagumiinba tusaa ŋanloob, nan
nei tusaa ŋanlee, nan bonii tusir.
13 U din ŋamm mar bonjai banlore nan bonpoi bantaa,
14 ki pur bonposaakak na sann Jemima, ki wunba pukin banlee na tee Kesia, ki bonbik
po tee Kerenn Hapuk.*
15 Poo sɔɔ din ki be durinya na ni ki fan nan Job bonpoi na. Bi baa din biit faare ki
turib nan bianjinba ki u tur bi ninjamm na.
16 Job bikinu na poor poe ki u din dii bina kobik nan piinna. U din la yaaboona nan
yaaboonlee,
17 ki ji tan kpet bonchiann ki kpo.

* **42:14 42.14** Jemima paak tee "ŋmann," ki Kesia paak tee "bonnunubit nba man," ki Kerenn Hapuk paak tee "lakbik."

YAŊ

Ki jiin Yaŋ gbouŋ na po

Gbouŋ na ni mɔk yanii nba ki a sii fit yiin, koo ki piak ki mei Yennu. Yanii maŋ bonchiann, Defid-e din yin. Yaŋ gbouŋ na bɔkit paabu munŋmue: Gbouŋ yenn, nan gbouŋ ŋanlee, nan gbouŋ ŋantaa, nan gbouŋ ŋanna, nan gbouŋ ŋanŋmu. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Saams.

GBOUŊ YENN

1

(Yanii 1 -- 41)

Barmɔnii parmaasir

1 Daansiab nba ki gaan biit damm maan
ki bia ki tokii bi binbeŋ,
koo ki ki tɔkii nan binba yaa Yennu kaa na,
parmaasir tee bi yare.
2 Bi parmaasir nyi baa saak Yennu sennu na niŋe,
kimaan bi dukii sennu maŋ poe yoo kur.
3 Li nibooru tee nan tiik nba see kpengbiɔŋ nae,
kimaan u lomm yoo-i baar, u tuu lone,
u tituut bia ki siiri.
Bi toona kur saa fanue.

4 Ŋaan li ki tee nna kaa biit damm boori.
Biit damm ŋarin tee nan fouŋ nae,
ki wouŋ tuu da ki piar yaatir.
5 Yennu tan saa biir biit damm,
ki ŋamm nan Yennu niib kan lakin taan benu.
6 Yennu-e ŋmakitir niŋamm na ki nyintib bonbiir ni,
ŋaan nibiit na ŋarin kpan tɔk bi biiru sɔnue.

2

Ki jiin kpanbar nba ki Yennu gannɔ na po

1 Bee ki niib lorin mɔyêtuk lora?
2 Bee ki niib lorin lora nba kaa nyɔɔti?
Ki bi kpanbara nan bi yudamm lorin lorbiit
ki jiin Yennu nan daanɔ nba ki u gannɔ na po,
3 ki yeen a, “Ŋaant tin nyinn ti mɔŋ bi nuu ni.
Ti nyinn ti mɔŋ bi yent ni.”

4 Yennu kar u naan binbintir paak yendɔuŋ ni,
ŋaan laab nan bi lorkpeena maŋ.
5 U dia wutoore ki teemm kpaanii,
ki jii parbiir ki jek bi gbanu.
6 U yet a, “N kasii kunkonn Sayɔnn paake* ki n dinn n kpanbar.”

7 Ŋanne ki kpanbar na yet a, “N saa mɔɔnt linba ki Yennu pake.
U pakin a, ‘Fine tee n bija, ki dinnae ki n teen a baa.
8 Boimin ki man tura digbana na kur,
tingbouŋ na kur sii tee a yare.
9 A saa jii kutgbianue ki yeerib,
ki but butib nan boba na.’ ”

10 Gbiintir man, yimm kpanbara,
jiin linba na ki tumii yan man,
yimm tingbouŋ na kpanbara:
11 Ii jiantir Yennu nan jaŋmaanii,
12 ki gbaan jiantɔ nan gbananjekiruk.

---

* **2:6 2.6** Sayɔnn din tee Jerusalem bɔkire.

Nna-i kaa, u wutoor saa doe yiama ki yin kpo.
Parmaasir be daansiab nba baat Yennu boor
a wun nyinnib ninbɔŋ ni na paak.

3

Sanyiɔk ni Yenmiaru ki jiin sommir po
1 Yennu, n mɔk datai bonchiann,
binba kɔn nanin yab halii.
2 Bi piak n po ki yeen a, “Yennu kan sommɔ.”

3 Ŋaan Yennu, fine tee n sommtɔɔ, ninbɔŋ kur ni,
fine teenin nyannu nan parcheenn.
4 N yi Yennu-e ki loon sommir,
ki u be u kasii kunkonn paak, ŋaan teenin gatu.

5 N tuu dɔɔ nyiɔk ki gɔɔnt, ŋaan ki Yennu guume.
6 N ki jee n datai tusaa tusaa nba kook lintin na.

7 Yennu, baat. Tintin, n Yomdaanɔ. Dint n datai na biak,
ki te ki bi daa mɔk paŋ nba saa paanin daŋi.
8 Nyannu nyi Yennu boor nie.
Wun teen piisin u niib paak.

4

Daajoouk Yenmiaru ki jiin sommir po
1 Yennu, fin nba tee n fat-tɔɔ,
turimin gatu yoo nba ki n fabin tura.
Maa bo be daamii ni, fine bo sommin.
Ii tee burchimɔ n boor mɔtana, ki gbiint n miaru.

2 Yimm niib na, taar munŋaae ki i sii dintin fei?
Taar munŋaae ki i sii loon linba kaa nyɔɔti,
ki bia waa linba ki tee barmɔnii?

3 Bant nan Yennu gann niŋamm nae ki teemm u yab.
U gbiintir n fabinii, yoo nba ki n yiinɔ.

4 Ii jekir nan yanputuk ki nyik toonbiit man.
Ii tuu kii dɔɔ i dɔɔnii paak soon nna,
yin dukin linba na fanuwa.
5 Mant maruŋ nba took ki tur Yennu,
ŋaan teenɔ yada.
6 Niib bonchiann fabin ki yeen a,
“Yennu, teent piisin ti paak.
Ii mɔk ninbatinu nan timm.”
7 Ŋaan faa turin parpeenn nba na chee bi dii
nan bi tilɔɔna daan nba saa turib linba.

8 Mi-i dɔɔr, n tuu gɔɔn n yamanie,
kimaan fin Yennu kɔɔe guun ki dian fanu.

5

Yenmiaru nba saa gɔɔr bonbiir
1 Gbiintir n mɔmaan ki gbat n duna,
2 gbiintir n mɔnii ki sommin,
fin nba tee n Yennu nan n kpanbar.

N meia, Yennu.
3 Fine gbia n kunkɔr sanyiɔk ni,
ki yondoor ki n tuu fabin nana, ŋaan ji guu a gatu.

4 A tee Yennu nba ki loon biite.
A ki saak biit a boor ni.
5 A poŋ ki loon fan la dont-n-mɔŋ damm.
A ki loon binba tee nɔɔntont damm na maami.
6 A tuu biir faak damm nae,
ki bia yisin kpikpiruk nan kpinkpannii damm.

7 Ŋaan a yaa lonchiɔŋ paak ki n fit baat a boor.
N fit jiantira, a kasii ŋasaakak ni,
ki bia gbaant a tɔɔnn ki teena baakir.
8 Yennu, n datai yab bonchiann.
Sommitin ki man tun a loomm.
Ŋammit a sɔnu fanu ki man tɔkin.

9 N datai nba piak linba kur ki tee barmɔnii.
Ŋamm kpan loon bin biire.
Bi mɔmaan kur mariie,
ŋaan ki bi para gbee nan faak nan kpinkpannii.
10 Yennu, datir bi tuba ki biirib.
Ŋaant ki bi tiɔŋ lorbiit na n biirib.
Berimm a boor ni, kimaan bi toonbiit kaa bannu,
nan bi mɔyêtuk nba ki bi mɔk ki jiin a po na paak.

11 Ŋaan binba kur teena yada na be nan parpeenn,
ki saa fit yin parpeenn yanii.
Ii guu daansiab nba loona na,
kimaan a paake ki bi mɔk parpeenn.
12 Yennu, a teen daansiab nba saak a mɔb nae piisin,
ki a lomm tee nan naagbankɔŋir na ki nyintib daŋ ni.

6

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 Yennu, daa jikit wutoor ki yakii nanimi.
Daa jikit wutoor ki daar n tubiri.
2 Yennu, ii mɔk ninbatinu n paak, kimaan n ki mɔk paŋi.
Turimin paŋ, kimaan n bak bonchiann,
3 ki n binbeŋ kur gbee nan daamii.
A saa taantir n sommir po nlee?

4 Yennu, baat ki tan tinnin,
jiin a ninbatinu na ki nyinnin kuun ni.
5 Sɔɔ ki tian a po kpeentiŋi,
Ŋmee saa jianta kpeentiŋi?

6 N bak nan parbiira,
nyiɔk kur, n dindɔɔnu tuu pɔɔk ninnyuut nie.
N ninnyuut tuu borik n yukpakitire.
7 N ninbina mɔr piina, ki n ji ki nyɔɔni,
kimaan n datai nba te ki n mɔ na paak.

8 Seetir n boor ni man, yimm biit damm na,
kimaan Yennu gbia n mɔŋ.
9 U gbiin n bubuuk ki jiin sommir po,
ki saa gat n miaruwa.
10 Fei saa di n datai, ki bi mɔi n toŋ bonchiann,
kimaan Yennu nba saa nyannib na paak.
Bi saa ŋmat nan feie.

7

Yenmiaru nba jiin fatu po
1 N Yomdaanɔ Yennu, n baar a boor a fii nyintin bonbiir nie;

a nyinnin binba waa beerin na nuu ni.
2 Nna-i kaa, bi saa bibin nan yanbɔr nae,
ki saan nanin siaminba ki sɔɔ kaa ki saa gaarin,
leŋewa ki bi saa pat n gbanant yɔni yɔni.

3-4 N Yomdaanɔ Yennu, li-i tee ki n tun ki biir sɔɔ,
li-i tee ki n nyii n yɔsiak poor,
koo ki n ki mɔk ninbatinu nan daansɔɔ nba biirin,
li-i tee ki n tun linba na yenn,
5 fan ŋaan ki n datai maŋ n wein ki soorin;
ŋaant bin nyannin ki kpin, ki n gbanant-ii dɔɔ
ki daa mɔk manfoori.

6 Yennu, fiit nan wutoor,
setir a taajaa paak, ki took n datai bi wutoor ni,
ki sommin, kimaan a tee wunba waa barmɔnii sɔnue.
7 Tikit niib na kur a boor ni, kii diab.
8 Yennu, fine tee nisaarii kur barbuurɔ,
a bu ki sommin; a mi nan n ki mɔk biiti.
9 A tee popeenn Yennu-e,
ki bu ti para ni nan ti dudukit ni buut.
Potir nɔɔntont damm binbeŋ na,
ŋaan tur niŋamm na nyɔɔt.

10 Yennu-e nyintin ninbɔŋ ni,
u tint daansiab nba saak u mɔb.
11 Yennu tee popeenn barbuurɔe; u tuu biir nibiit nae.
12 Bi-i kii lebit bi binbeŋ, Yennu saa ŋat u jukbanjiak nae.
U daar u tɔrbanne ki tee siir.
13 U jikit u jatiat nba kpi kuun nae;
u yekit u peenii nba mɔk muu nae.

14 Gɔtir nibiit na nba dukii biit po,
bi lorin kpikpirukɔ ki dukii kpinkpannii.
15 Ŋaan baa pii barit nba na, bi mɔŋe bia siik leŋ.
16 Bi tubdatu nyi bi tiɔŋ toonbiit nie;
bi danii nyi bi tiɔŋ kpikpiruk nie.

17 N teen Yennu niipoouk, u ŋamm paak.
N yiin yaŋ ki dont Yennu, wunba tee Yabint Daanɔ na.

8

Ki jiin Yennu nan nisaarik po
1 Yennu, fin nba tee ti Yomdaanɔ na,
tingbouŋ na munn laat a yabint nba tee biaŋinba.
A dontir do ki baat sanpagbant.
2 Ki waas nan sanpantii yiinir yaŋ.
A biir a dataiwa, ki tuu ber binba biira na,
ki bin nyik a biiru.

3 Maa tuu got sanpaak nba ki a nan na, nan ŋmaarik,
nan ŋmaabira nba ki a teemm bi binbeboor na,
4 nisaarik tee bee ki a baka be u po,
nisaarik mun ki a gbiin u po?

5 A din te ki u pɔ waan malakanba boor,
ki bia te ki u la dontir nan paku.
6 Fine gannɔ a wuu gorii tingbouŋ na ni bonfoa
nba ki a nan kur, ki teenɔ bonnaŋir kur yudaanɔ.
7 Ŋanne tee nei nan pei nan muuk ni bonkobit
8 nan nɔɔnii nan janii nan nyun ni bonfoa kur.

9 Yennu, fin nba tee ti Yomdaanɔ na,
tingbouŋ na munn laat a yabint nba tee biaŋinba.

9

Ki jiin niipoturu po

1 Yennu, n saa donta nan n par kur.
N saa pak wann bakitnauŋ toona nba kur ki a tun.
2 N Yabint Yennu, n sii yiin nan parpeenne kimaan a paak,
n sii yiine ki dontira.

3 Fi-i lekit, n datai tuu ŋmat poore; bi tuu baa tiŋ nie ki kpo.
4 A ŋan ki bia waa mɔnii a buut ni, ki bu fanu ki taa n po.

5 A biir yanbɔndamm nan nɔɔntont damm nawa.
Sɔɔ kan mi tiar bi po.
6 Ti datai boonte fas fas.
A biir bi digbana, ki ti tamm bi powa.

7 Ŋaan Yennu-e tee kpanbar yoo kur,
u maa u naan binbintir a wuu bu buut.
8 U dia tingbouŋ na nan popeenne,
ki bu niib buut nan li sɔnu.

9 Yennu-e tee binba di biak na sindandiiuk.
U boore tee gungurboor ninmɔnn yoo.
10 Yennu, binba mia na saa teena yadawa,
a ki yêen wunba baar a boori.

11 Yinin dontir yaŋ ki dont Yennu,
wunba tee kpanbar ki be Sayɔnn digbanjaann ni na,
pakin wann sɔɔ kur waa tun linba.
12 Yennu tian daansiab nba be fara niŋ na po,
u ki tammit bi mɔnii po, u daar binba dintib biak na tuba.

13 Yennu, ii mɔk ninbatinu nanin,
gotir n datai nba kɔɔnin biak nba ni na.
Yennu, nyintin kuun ni,
14 ki man fit set a niib boor Jerusalem,
ki wannib linba paak ki n dontira na.
N sii kpamme, kimaan a tinnima.

15 Binba ki jiantira na gbiir bootite, ki bia ŋmat baa leŋ;
bi tiɔŋ baruko soorib.
16 Yennu kasii buut niŋe ki u fiit u mɔŋ ki wann.
Ŋaan biit damm na tuu baa bi tiɔŋ toona nie.

17 Biit damm nan binba ki mi Yennu na ŋarin,
kuume tee bi joontu.
18 Yennu kan tamm talas damm po,
ki nandamm dindann mun kan teen yanni.

19 Baat, Yennu, daa te ki nisaarii nyanti.
Baat nan binba ki mia na a boor ki tan bu bi buut.
20 Ŋaant ki bin tin jaŋmaanii.
Ŋaant ki bin bann nan bi tee niibe ki tan saa kpowa.

10

Yenmiaru nba jiin fatu po

1 Yennu, bee ki a fɔk nant nna?
Bee ki a tuu bɔr a mɔŋ yoo nba ki ti be mabir ni?
2 Biit damm na mɔk yuwannue ki dint tatimm biak;

sootib bi barit nba ki bi bar na ni.

3 Biit daanɔ want u mɔŋe, u yanbɔnlor na ni;
bonlonbiiuk daanɔ poor Yennu mɔporae ki yêenɔ.
4 Biit daanɔ baka kaa Yennu po.
U yuwannu ni, u dukii nan Yennu ki kpaa talasi.

5 Biit daanɔ bona kur saa fanue.
U ki bant Yennu buut nba tee bianjinba;
U laa u dataie.
6 U tuu pak ki tur u mɔŋ a,
“N kan mi ki baa, n kan mi kɔɔ mabir ni.”
7 U mɔmaan tee mɔtont nan faak nan jaŋmaankɔɔntuk kɔɔe.

U kakii nan naŋ nan biit maan paku halii.
8 U tuu bɔr digbanbis nie
ki guu a wun kpi niib nba ki mɔk biit na.
U tuu chakin binba ki mɔk sommteeb nae.
9 U tuu dɔɔ u bɔr niŋ nan yanbɔr nae.
U dɔɔe ki guu tatimm na, ki u baruk tuu tan soorib,
ki wun jiib ki yaat namm.

10 Niib nba kaa sommteeb na, u faabe bir tiŋ ni;
u jii u panjatuk nae ki nyann talas damm na.
11 Biit damm yeen a, “Yennu baka kaa,
u mun u ninbinawa, u kan mi lati.”

12 Yennu, datir biit damm na tuba.
Tiat tatimm na po.
13 Li saa teen nlee ki biit daanɔ n yisin Yennu,
ki pak tur u mɔŋ a, “U kan dat n tubiri.”

14 Ŋaan a laat, a chakin mabir nan biak kure,
ki teen siir nan fan somm.
Talas daanɔ jikit u mɔŋ ki teenae.
A yɔɔ sommit fara damme.

15 A biir biit damm nan nɔɔntont damm paŋ na,
datir bi tuba, baa tun biit na paak,
halii nan baa tan saa nyik biit tumu.

16 Yennu-e sii tun tee kpanbar,
binba jiantir tingbana na saa bot u tiŋ ni.

17 Yennu, a saa gbiint binba sikint bi mɔŋ na miaruwa.
A saa turib parcheenna.
18 A saa gbiint kpeebii nan binba be mabir ni na mɔniiwa.
A saa bu ki sommiba, ki nisaarii nba baat nan kpikpiruk na
ji kan baar nan kpikpiruku.

11

Dindann nba be Yennu ni
1 N maa Yennu paake, ki u nyintin mukir ni.
I tee jatite ki piak teenin a, “Yukit nan nɔɔŋ na ki do jɔjaana,
2 kimaan biit damm jii bi tɔrbana ki be bunbɔnn ni
ki tekin peenii a bin yek niŋamm na.
3 Li-i tee ki bonsiar kur biir, niŋanɔ saa tee nlee?”

4 Yennu be u kasii jiantu ŋasaakak ni.
U naangbouŋ be yendɔuŋ ni, ki u gorii niib siar kur po,
ki mi linba kur ki niib tuun.
5 U bikii niŋamm nan biitdamm kure.

U ki loon tubkangbata damm na.

6 U sikint mupeenu nan sarwuuta nitont paak.
U daar bi tuba nan wartouŋ nba koot bona nae.
7 Yennu tee kasiie ki loon toonŋana.
Binba tuun toonŋana sii tun be Yennu tɔɔnne.

12

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 Yennu, sommitit. Niŋanɔ nan yenɔkɔɔwa ki biari,
a ji kan la nimɔnɔ kɔtaa.
2 Bi kur fa faie ki teen bi leeb, bi dia mɔmante ki kparin bi leeb.

3 Yennu, a te bin ŋmin bi fai mɔi maŋ.
Mubint bi dont-n-mɔŋ mɔi nba yeen a,
4 "Ti tuu jii ti mɔbonae ki la linba ki ti loon.
Ti sii piak ti yanbɔɔte, ŋaan sɔɔ kaa ki saa te ki tin ŋmini."

5 Ŋaan Yennu yeen a, "N saa baar mɔtana,
kimaan talas damm di biake,
ki binba be mabir ni na kurii nan gbananyekitir.
N saa turib yandɔɔnn binbeŋ nba ki bi tuu daan nawa."

6 Yennu mɔsonae ŋan ki tin teenir yada,
kimaan li tee nan lik-kut nba ki bi purir saauk muu ni
taar munlore nae.

7-8 Nitont be siar kur po, sɔɔ kur dont linba tee bonbiire.
Yennu, ii diat fanu, ki nyinnit li nibooru nuu ni.

13

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 Yennu, a saa tamm n po ki lin wei nlee?
Yoo kur amii?
Taar munŋaae ki a saa lek a numm ŋaan nyikimi?
2 N sii be mabir ni ki lin wei nlee?
Parbiir saa gbee n par ni yonnu nan nyiɔk ki lin wei nlee?
N datai saa nyannin ki lin wei nlee?

3 N Yomdaanɔ Yennu, gotirin ki turin gatu.
Turimin paŋ ki daa te ki n kpenni.
4 Daa te ki n datai yeen a, "Ti nyannɔwa."
Daa te ki bi kpamm n baak paaki.

5 N gaa a lomm nba tun ki be na paake.
N sii kpamme, kimaan a saa nyinnin biit niwa.
6 N saa yin yaŋ ki tura, kimaan a ŋan ki turin.

14

Ki jiin nisaarii nɔɔntont po
(Yaŋ 53)
1 Jatit dukii bi para ni a, "Yennu kaa."
Bi kur tee niyoonae ki tun bonbilankanta,
sɔɔ kaa ki tuun linba tooki.

2 Yennu be sanpaapo ŋaan gorii nisaarii
a wun laan siab be ki sub ki bia jiantirɔ.
3 Ŋaan bi kur tun ki kpeta; bi kur tee nibiite, jinjan-youŋ.
Sɔɔ kaa ki tuun linba ŋan, nan yenɔkɔɔwa.

4 Yennu boi a, "Bi ki mi-ii?"

Toonbiit damm maŋ ki mi-ii?
Bi di n niib nan nirɔ nba tuu di jeet na,
ki bia ki meimi.

5 Ŋaan bi yan saa puta;
kimaan Yennu be nan binba saak u mɔb na.
6 Toonbiit damm na kut labin sikin-n-mɔŋ daanɔ lorae,
ŋaan Yennu-e tee u fat-tɔɔ.

7 N mei Yennu-e a nyannu n nyi Sayɔnn
ki baar u niib Israel teeb paak.
Yoo nba ki Yennu saa te ki Israel teeb na n mɔkit na,
bi tan sii mɔk parpeenn bonchiann.

15

Ki jiin Yennu nba loon linba po
1 Yennu, ŋmee saa fit kɔɔ a jiantu ŋasaakak ni?
Ŋmee saa fit jianta, a kasii kunkonn Sayɔnn na paaki?

2 See nirɔ nba saak fin Yennu mɔb,
ki bia yɔɔ tuun linba took,
wunba mɔbona tee barmɔnii, ki faak kaa leŋ;
3 Wunba ki gbii tiŋ u leeb paak.
U ki tuun biit ki teen u leebi, u bia ki gbiin biya.
4 U yisin binba ki Yennu yêemm nae;
ŋaan baakit binba saak Yennu mɔb na.
Wuu senn mɔsonn, u tuu tume, li pann-i lekii jan biaŋinba.
5 Wuu kpent bont ki tur nirɔ, u ki boi nyɔɔt po.
U ki saak ki bi nyar u mɔb ki u piak ki biir wunba mɔk mɔnii.

Wunba tuun linba na kur, u sii yɔɔ be fanue.

16

Ki jiin pardɔɔnn Yenmiaru po
1 Yennu, nyintin ninbɔŋ ni;
n dindann be a nie ki jiin sommir po.
2 N yet Yennu a, “Fine tee n Yomdaanɔ,
bonŋana nba kur ki n mɔk, li nyii a boore.”

3 Yennu niib nba teenɔ yada na, ŋamme be fanu.
N parmaasir kur tee mii be bi boore.

4 Binba tiin ki saa tingbana boor na baat nan mabire bi mɔŋ paak.
N kan pukin bi maruŋ ni, n kan jiant bi tingbana maŋi.

5 Yennu, n mɔk fin kuukɔɔe, fine teenin maa loon linba kur.
N tɔɔnn po benu kur be a nuu nie.
6 A piinii nba ki a pin kur mɔk bakitnauŋ; a piinii kur ŋane.

7 N dont Yennu, kimaan u ŋmakitirin.
Ki nyiɔk n dudukit teenin kpaanii.
8 Yoo kur n tian Yennu benu po;
u naakin, ki siar kaa ki saa daamimi.

9 Li paak, n mɔk parpeenn ki teenɔ niipoouk,
n mi nan n see chinchin,
10 kimaan fine nyintin kuun paŋ ni;
a kan te ki a kasii nirɔ gbanant n bat,
koo wun nyint kpeentiŋi.

11 A saa wannin sɔnu nba saa manfoor niŋa.
A benu teenin kpinkpammuk bonchiann,

ki baat nan parmann n boor yoo kur.

17

Ki jiin niŋanɔ Yenmiaru po

1 Yennu, gbiintir maa fabin fabinii nba ki jiin buut
nba ŋan po na.
Gbatir mɔnii nba ki n mɔ ki loon sommir na.
Gbiintir n miarmɔnu na.
2 A saa bu ki sommima, kimaan a mi linba took.

3 A mi n dudukit, faa baar n boor nyiɔk,
a bikinin fanue ki ki la yanbɔndudukit n ni.
4 N ki piak biit nan leeb nba piak biaŋinba na.
N sak a maame ki yêt min wei kpikpiruk sɔnii.
5 N yɔɔ tɔk a sɔnue; n ki mi kpat nyii kpiŋi.

6 Yennu, n meia, kimaan a teenin gatu,
li paak, gbiintir n mɔbona.
7 Wantin a bakitnauŋ lomm na ki tinnin.
Li-i tee ki n be a boor, n nyii n datai nuu niwa.

8 Ii guun nan faa saa guur a tiɔŋ ninbinn biaŋinba na.
Jiimin ki gurin a boouk ni,
9 ki nitont na daa fit teen siari.

Databiit na kaan lintima.
10 Bi ki tiin ninbaauku, ŋaan piak ki dont bi mɔŋ.
11 Bi ŋaa lintima, mi-i ŋmant siar kur po, bi bee,
ki loon yaak bin dat sikinin.
12 Bi tee nan yanbɔra nae ki guun;
ki loon bin chat-chatin.

13 Yennu, baat, tookit n datai ki nyannib.
Jiin a jukbanjiak ki fatin tondamm nuu ni.
14 Nyintin binba mɔk linba kur ki bi loon na nuu ni.
Datir bi tuba nan biak nba ki a bir guumm na.
A ŋaan ki lii yaba ki baar bi waas nan bi yaaboona.

15 Ŋaan n saa la fin Yennu-wa, kimaan n ki tun biit nan waama;
ki mi-i gɔɔn tan yerik, a benu tuu turin kpinkpammuk bonchiann.

18

Yaŋ nba jiin nyannu po

1 Yennu, n loona bonchiann, fine tee wunba kɔn n paak.
2 Yennu-e tee n guutɔɔ, ŋɔɔ tee n digbanpaarir,
ki mi-i be u boor, n be n yamaniŋe.
U guun nan naagbankɔŋir nae,
ki kɔn n paak, ki dian fanu.
3 N tuu yiin Yennu-e ki wun tinnin ki nyinnin n datai nuu ni.
Pakin Yennu man.

4 Kuun daŋ kaane ki lintin,
ki biiru yuuk ki gaar n paak nan nyunpana na.
5 Kuun daŋ kaane ki lintin; ki kaauk pii u baruk ki guun.
6 Maa be mabir ni, n yiin Yennu-e.
N yiin Yennu ki loon sommir,
ki u be u ŋasaakak ni, ŋaan gbat n kunkɔr,
ki gbiint n mɔŋ nba ki n mɔ ki loon sommir na.

7 Ŋanne ki tingbouŋ damm ki nik, ki jɔjaana fiaka bekint ki jekir;
kimaan Yennu wutoor doowa.

8 Ki munyuut nyii u manbonii ni,
ki mupeenu nan musankɔɔna nyii u mɔb ni.
9 Ŋanne ki u pat sanpagbouŋ ki nyii sik;
ki sanpagbounbɔŋ be u taa po.
10 Ki u kar u bonfoa nba mɔk kpinkpant* paak ki bi yukir,
ki wouŋ saa nanɔ.
11 U jii bunbɔnne ki dɔkin u mɔŋ,
ki sanpagboun-gbakisir nba gbee nan nyun na
kaan lint u munn po.
12 Ki sakaana nan mukpana nyii sanyikintii ni,
u tɔɔnn po, ki baar tan bɔkit sanpagbouŋ na ki gar.

13 Ŋanne Yennu tian; ki sɔɔ kur gbat Yabint daanɔ Yennu kunkɔr;
14 ki u yek u peenii ki yat u datai.
U jii sanyikintiie ki weib, ki bi chiar.
15 Yennu, yoo nba ki a gaar jat a datai paak,
ki yakii namm nan wutoor na,
ŋanne ki mɔkgbeŋir tiŋ po ji dɔɔ yann, ki tingbouŋ fiakir nyɔɔnt.

16 Yennu tant nuu ki li nyii sanpaapo ki sik ki tan soorin,
ki dat nyinnin nyun nba sumii ni.
17 Ki u fatin, ki n nyii n datai nba mɔk paŋ na nuu ni,
ki bia fatin ki n nyii binba namin,
ki bia tee binba mɔk paŋ ki garin na nuu ni.
18 Maa be daamii ni yoo nba, ki bi worin,
ŋaan ki Yennu tinnin.
19 Ki u sommin, ki n nyii ninbɔŋ ni,
ki tinnin, kimaan u par mei n paak.

20 Yennu pa paatii ki teenin, kimaan n tuun linba tooke,
u tee piisin n paak, kimaan n ki mɔk biiti.
21 N mɔk mɔsaku nan Yennu sennu na;
N ki yêt n Yomdaanɔ Yennu.
22 N sak wei u sennii na kurawa;
N ki mɔk mɔyêtuk nan u sennii na.
23 U mi nan n ki mɔk biiti,
ki bia mi nan n soor n mɔŋ ki ki tun kpeti.
24 Ki u pa paatii ki teenin,
kimaan n tuun linba tooke, ki u bia mi nan n ki tun biiti.

25 Yennu, a tuun toonŋanae ki teen damm nba ŋan na,
a mantik ŋanne ki tur binba ŋan.
26 A mantik want a yeenu ki teen binba yeen,
ŋaan tee tondamm dataak.
27 A tuu tinn damm nba sikin bi mɔŋe,
ŋaan sikint damm nba donn bi mɔŋ.

28 Yennu, fine teenin yentu,
fine boon bunbɔnn nba bo be n boor na.
29 Fine turin paŋ, ki n fit lek n datai,
ki bia turin yiikoo ki n fit nyann bi jatuk.

30 Yennu, a toona mantik ŋan halii.
A mɔbona mantik waa leer.
A tee nan naagbankɔŋir nae ki tur sɔɔ kur nba loon a sommir.
31 Yennu kuukɔɔe tee ti Yomdaanɔ
Yennu kuukɔɔe tee ti sommtɔɔ.
32 Ŋɔɔe tee Yennu nba teenin paŋ,
ki ŋamii n sɔnjot ki li yeen.
33 U te ki n tiin fanu nan piarɔ na,

* **18:10 18.10** Bi maan ni, bi yib “cherubim.” Bi nyii Yennu boore.

u guun fanu, jɔjaana paak,
34 ki tumiin ki n teen siir nan tɔb,
ki te ki n saa fit tɔ tɔrbanpaarir.

35 Yennu, fine guun, ki tinnin,
a baka nba be n po na paake ki n tee nijaann,
ki a yiikoo na dian, ki n tinn.
36 Fine bɔrin, ki bi ki fit soorin, ki n bia ki baa tiŋ ni,
37 ki n tuu wei ber n datai ki soorib,
ki n ki nyikitib nan maa tuu tan biirib,
38 ki n tuu faa birib tiŋ ni, ki bin gbar fiiru,
ki n nyannib, ki bi dɔɔ n tɔɔnn.
39 Fine turin paŋ tɔb ni, ki te ki n nyann n datai na;
40 ki a te ki n datai na chiar ki nyikin
ki n biir binba namin na.
41 Ki bi yikin ki loon sommir, ŋaan sɔɔ kaa ki saa fatib;
ki bi yi Yennu, ŋaan ki u ki teemm gatu.
42 Ki n biirib, ki bi naan nan tanbiinii nba ki wouŋ
tuu pebir yaat nann na.
Ki n ŋmaatib nan tant nba tuu dɔɔ sɔnjot ni na.

43 Ki a fatin ki n nyii mɔyêtdamm nuu ni,
ki teenin digbana na diarɔɔ;
niib nba ki n tuu ki mib na, ŋamme ji tee n jiamm.
44 Ki boorganu-i gbat n kunkɔr yoo nba, ki bi mɔk mɔsaku,
ki gbaant n tɔɔnn,
45 ki bi gbanant baŋit, ki bi nyi bi digbanpaara ni, ki jekir.

46 Yennu fo; pakin n sommtɔɔ.
A mɔɔnt Yennu nba tinnin na yabint nba tee.
47 U te ki n nyant n datai, u baŋit digbana nba ki n diab na,
48 ki fiarin, ki n nyi n datai ni.

Yennu, fine te ki n fit nyant n datai,
ki fiarin ki n nyi nikpiirit nuu ni.
49 Li paak, ki n dontir a sann, digbana niib sinsuuk ni.
N saa yin yaŋ ki dont fine.

50 Yennu-e teen min kpanbar Defid nyannjaann,
ki jikit u lomm nba kaa paak na,
ki teen min nba ki u gannin na,
nan n yaaboona, ki saa tuu yoo nba kaa paak.

19

Ki jiin Yennu baakir po
1 Sanpaak want Yennu baakir nba tee biaŋinbae;
ki sanpagbant mɔɔntir u nii nba ŋamm linba.
2 Daar kur mɔɔntir ki teen daar nba waae,
nyiɔk n tuu nyiɔk want Yennu bannu nba tee-e.
3 Ki mɔmaan ki piak, ki kunkɔsiar bia ki yeen,
4 ŋaan ki mɔmaan nyi ki saa durinya kur po,
ki sɔɔ kur gbia tingbouŋ na kur po.
Yennu ŋamm binbeboor sanpagbouŋ ni ki tur yonnu;
5 ki u nyi sanyiɔk ni,
ki naan nan pooyookir sɔrɔ nba mɔk parpeenn na,
ki bia tee nan nantatinnɔ nba teen siir a wun tin na,
6 ki nyi sanpaapo chian yeŋ po, ki tuu puur ki saan leer po.
Siar kaa ki saa fit bɔr nyi li yekitu ni.

Ki jiin Yennu sennu na po
7 Yennu sennu ŋan, ki teen panpaaŋ.
Yennu wannue tee barmɔnii,

ki teen damm nba pɔt yan na subinii.
8 Yennu senniie tee barmɔnii,
ki binba sakir mɔk parpeenn.
Yennu wannu ŋan, ki teen nirɔ bannu.
9 Li ŋan ki tin baak Yennu,
ki lii tee nna mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
Yennu sennii ŋan ki took yoo kur,
10 ki mɔk niɔŋ ki gar salima,
ki man chee siat nba tuu be sagbent ni na.
11 Ki min nba tee a daabir na, ki li teenin bannu.
Ki n mɔk mɔsaku ki laat nyɔɔt li paak.

12 Sɔɔ kaa ki saa fit bann u biit.
Yennu, nyikin chab n biit nba ki n ki mi li po.
13 Dɔkint min a daabir, ki min nyi garuk yanbɔmm ni.
A daa te ki n yanbɔmm diinin, ki n sii fit be fanu,
ki nyi yanbɔntoona ni.

14 Yennu, ŋaant ki n mɔmaan nan n dudukit-ii man a po.
Fine tee n sindandiiuk nan n tinntɔɔ.

20

Yenmiaru nba jiin nyannu po
1 Yennu n gat a miaru, yoo nba ki a be daamii ni.
Ŋɔɔ nba tee Jakɔb Yennu na-ii guua,
2 ki tura sommir, ki lin nyi u ŋasaakak ni,
Sayɔnn kunkonn na paak.
3 Wun gaar a maruŋ kur nan a mujoonu piinii kur,
4 ki tura faa loon linba kur,
ki ŋmakit a bont kur, ki fan la nyannu,
5 ki ti tan saa yikin nan parpeenn, yoo nba ki a la nyannu na,
ki ti saa donn ti farimii ki dont Yennu.
Yennu n gat a miaru kur.

6 Mɔtana, n ji bann nan Yennu tint u niganntɔɔ,
ki teenɔ gatu, ki tee ki u niganntɔɔ na laat nyannu.
7 Nisiab teen yada nan bi taantorite,
ki leeb mun teen yada nan bi taanii,
ŋaan timm ŋarin teen yada nan ti Yomdaanɔ Yennu sanne.
8 Li nibooru sii gbiatire, ki baa,
ŋaan ki timm n fiir, ki see kenken.

9 Yennu, turin a kpanbar nyannu.
Gbiintir, ki turit gatu yoo nba ki ti yiina.

21

Yenmiaru nba jiin dontir po
1 Yennu, kpanbar kpamme, kimaan a turɔ paŋa.
U kpamme, kimaan a te ki u la nyannuwa,
2 A turɔ u par nba loon linbawa, ki gaar u miaru.

3 A gaarɔ, ki turɔ piisin nba yab,
ki yirin salima fokirik u yur paaka.
4 U boi manfoor po, ki a turɔ manfoor nba kaa gbennu.

5 U baakir yab, kimaan faa turɔ sommir ki u nyann na paak.
Ki a turɔ yugontir nan sann.
6 Barmɔnii, a set turɔ piisin nba kaa gbennuwa,
ki a benu te ki u mɔk parpeenn.

7 Kpanbar jikit u yada ki tee yabint daanɔ Yennu niŋe,
kimaan Yennu lomm paak, ki siar kan ban dammɔ.

8 Ki u tuu saa nyann u datai kur,
ki nyann wunba kur ki loon u maan.
9 Ki u tan saa lekit bi boor ki dib,
ki boontib nan muyeruk nba saa di siar na.

Yennu saa donn u wutoor bi paak, ki di boontib.
10 Ki kpanbar na saa kpi bi maaru kur,
ki boontib tingbouŋ na paak.

11 Bi lorin bonbiir u paak, a bin biirɔ, ŋaan bi kan tɔɔrii.
12 Kpanbar na saa yekit u peeniie ki bin ŋmat chiar.

13 Yennu, ti piak dontira, kimaan a panchiɔŋ paak.
Ti saa yin yaŋ, ki dont a sann.

22

Tont mɔnii nan dontir yaŋ
1 Yennu, Yennu, bee ki a nyikimi?
Ki n mɔ fabin ki loon a sommir, ki a ki turin sommiri.
2 Yennu, n bui yonnu ni nan nyiɔk kur, ki ki foi,
ŋaan ki a ki turin gatu,
3 ŋaan fine kar a naangbouŋ paak ki tee kasii,
ki Israel teeb dontira.
4 Ti yeejamm din teen fine yada.
Bi din teena yada, ki a tinnib.
5 Bi din yi a sann, ki laat tinnu,
ki teena yada ki ki kɔŋit a sommir.

6 N ji ki tee nisaarik kaa, n tee nanwubire,
ki niib piak ki butimin, ki bia sarikitin.
7 Binba kur laatin, ki bi sarikitin, ki sukiin, ki laan,
8 ki yeen a, “U teen Yennu yadae, ŋaant Yennu maŋ n tinnɔ;
Yennu maŋ-i loonɔ, bee ki u kan sommɔ?”

9 Fine din te ki n naa marin soona,
ki te ki n teena yada, n sanpantin niŋa.
10 N maa a paake daar nba ki n naa marin nawa,
ki a tee n Yennu nba guun yoo kur.
11 A daa fɔkitir nanin;
wahala baara, ki sɔɔ kaa ki saa sommin.

12 Datai bonchiann lintima, ki tee nan naajai na,
ki naan nan naaja-nyiatii nba nyii Basann tiŋ ni na.
13 Ki bi yaatir bi mɔi a bin patin,
ki li naan nan yanbɔr nba tuu yaat u mɔb na.

14 N paŋ gbenne, ki tee nan baa tuu kpaar nyun
ki lin yat tiŋ ni na, ki n kpaba tukit ki nyii dukina ni,
ki n wub tee nan kpan nba tuu nann na,
15 ki n kunkɔr koor nan tankoont na,
ki n lamm tab dindak ni, ki a nyikin tant ni nan n kpoe na.

16 Ki nibiit lintin ki tee nan bɔjote taan ki lintin na,
ki lont lont n niipant nan taapant.
17 Ki n kpaba kur nyɔɔn, ki n datai goriin ki kpamm;
18 ki bi tɔ naatɔɔt ki biit n liant.

19 Yennu, a daa fɔk nanin, baat yian ki tan fatin.
20 A fatin ki man nyi kuun ni; a nyinnin bɔi na ni.
21 A fatin yanbɔra na ni.
N paŋ gbenna, ki a nyinnin naaja-nyiatii na ni.

22 Ki n saa wann n niib faa tun ŋamm nba ki turin,
ki saa dont a sann bi tintaanu ni.
23 Yimm nba tiin Yennu jaŋmaanii, ii dont u sann.
Binba tee Jakɔb maaru kur, ii baakit u sann;
yimm nba tee Israel teeb, ii jiantɔ.
24 U ki yêen talas damm nba be mukir ni,
u ki nyɔr nyikib bi wahala ni;
u ki lekin u numm bi paak, ŋaan gbiintir ki teemm,
yoo nba ki bi fabin ki turɔ.

25 Nibur tintaanu niŋe ki n saa pak a sann
linba ki a tun turin na paak,
ki jii n piinii nba ki n senn mɔsonn na,
ki mann maruŋ niib nba jiantira na tɔɔnn.
26 Ki talas damm saa di ki gboo bi yamani,
ki binba baar Yennu boor saa pak u sann.
Bin mɔkit nan yoo nba kaa gbennu.

27 Digbana kur saa tiar Yennu po.
Durinya munn saa ŋmant u paak, ki booru kur saa jiantɔ.
28 Yennu-e tee kpanbar, ki dia digbana kur.

29 Karinbaandamm kur saa gbaan u tɔɔnn;
nisaarii kur tan saa gbaan u tɔɔnn, ki jiantɔ.
30 Maar paanu nba tan saa fiir saa jiantɔ,
ki bi tan saa pak tur maar paanu nba saa fiir na
ki jiin Yennu po.
31 Bi tan saa yet niib nba ki bi saa marib na a,
"Yennu tinn u niiba."

23

Yennu-e tee ti gotitɔɔ
1 Yennu-e tee n gotitɔŋanɔ, n laat linba kur ki n loon.
2 U te ki n dɔɔ siaminba mɔk jeet, ki ŋmakitirin,
ki n saa siaminba nyun be.
3 U ŋammit teenin paŋ.
U sanŋann paak, ki u ŋmakitirin sɔnjouk nba ŋan ni.
4 Yennu, mi-i lekii somm baauk nba ki kuun yinyuŋ be na ni,
n ki tiin jaŋmaanii, kimaan a be nanin
ki dia a dammir ki teenin parcheenn,
5 ki sent n jeet, siaminba ki n datai laatin.
A gaarin saauŋ, ki n nyubitik gbee ki mɔ.
6 N mi nan a ŋamm nan lomm sii yɔɔ be n boor,
ki n sii be a ŋaak ni, n manfoor kur ni.

24

Ki jiin kpanbarjaann na po
1 Durinya na nan linba kur be li ni tee Yennu yare.
Li tingbouŋ nan wunba kur be li ni tee Yennu yare.
2 Ki u nan tingbouŋ ki paan mɔkgbeŋa paak,
ki teen li fiakir ki li be nyun tiŋ po.

3 Ŋmee mɔk yaak nba saa fit do Yennu kunkonn paaki?
Ŋmee saa fit kɔɔ u kasii ŋasaakak ni?
4 See binba toona ŋan, ki bi tee popeenn damm,
ki tee binba ki jiantir yenbis, ki bia ki sent faak mɔsona.
5 Yennu saa teen piisin bi paak, ki tinnib.
Yennu saa wann nan bi kaa biiti.
6 Li niboorue tee binba jiantir Yennu,
wunba ki Jakɔb mun din jiantir na.

7 Lootir gana. Lootir yaayoo ni gana na,
ki kpanbarjaann na n kɔɔ.
8 Ŋmee tee kpanbarjaann maŋi?
Ŋɔɔe tee Yennu, ki mɔk paŋ ki kɔn ki nyant tɔbii,
ki tee Yabint daanɔ.

9 Lootir gana. Lootir yaayoo ni gana na,
ki kpanbarjaann na n kɔɔ.
10 Ŋmee tee kpanbarjaann maŋi?
Ŋɔɔe tee Yabint daanɔ Yennu,
ki tee kpanbarjaann maŋ.

25

Yenmiaru nba saa guur nirɔ
1 Yennu, n jikit n par ki meia.
2 A nie ki n teen yada. Fatirin, ki nyinnin fei ni.
A daa te ki n datai laat paŋ ki gaarimi.
3 Sɔɔ ki be ki sii mɔk dindann a paak ki tan di fei.
Binba tee mɔyêtuk damm na, ŋamme saa di fei.

4 Yennu, wantin a sɔnii, fiitir ki wannin.
5 Wantin ki mii be a barmɔnii sɔnii ni,
kimaan fine tee Yennu, ki tee n tinntɔɔ,
ki n dindann be a ni daa kur.

6 Yennu, tiat a ninbatinu nan a lonjaann na po,
linba ki a din tur yaayoo niwa na.
7 Nyikin chab yanbɔmm nan toonkpeta nba ki n tun
naasint niŋa na,
Yennu, a lomm nan a ŋant paak, a tiar n po.

8 Kimaan Yennu nba be fanu, ki u toona ŋan na paak,
ki u want yanbɔndamm sɔnŋanu nba ki bi saa tɔkin,
9 ki dia binba sikin bi mɔŋ, ki wantib u sɔnu.
10 Yennu dia u barmɔnii binbeŋ nan lomme,
ki ŋmakitir damm nba waa u mɔlor ki saak u sennu.

11 Yennu, nyikin chab n yanbɔmm nba yab na,
kimaan a ŋant paak.
12 Niib nba tiin Yennu,
ŋamme saa tumii ki bann u sɔnii nba ki bi saa tɔkin,
13 ki bi saa mɔkit bi manfoor ni,
ki bi maaru tan saa di bi tiŋ faar.
14 Yennu yɔɔsnbae tee damm nba mɔk mɔsaku nanɔ,
ki u gbeent u mɔlor namm.

15 N gorii Yennu-e n sommir po yoo kur,
ki u nyintin daŋ ni.
16 Yennu, ŋmantir n paak ki tinin ninbaauk,
kimaan n tee n kɔɔe ki di biak.
17 Nyintin parbiir ni,
ki bia sommin ki min nyi daamii ni.
18 Gotir n ninbaatir nan daamii nba tee,
ki nyik chab n yanbɔmm.

19 Gotir n datai nba yab biaŋinba;
gotir baa namin biaŋinba.
20 Ii guun, ki tinnin, ki daa te ki bi nyantin ki n di fei,
kimaan n baar a boor maa a sommime.
21 N toonŋana nan n barmɔnii binbeŋ n tinnin,
kimaan n dindann kur be a paake.

22 Yennu, tint a niib Israel teeb,
ki bin nyi bi daamii kur ni.

26

Ki jiin niŋanɔ Yenmiaru po

1 Yennu, a bu n buut ki turin mɔnii,
kimaan n tuun linba ŋan, ki teena yada,
ki ki biris nana.
2 Yennu, fiitir n par ki bikinin,
katir n binbeŋ nan n dudukit,
3 kimaan a lomm yɔɔ be n tɔɔnn po,
ki a ŋant yɔɔ ŋmakitirin.

4 N ki tɔkii nan niyana,
koo ki mɔk lor siar nan kpinkpannii damm.
5 N ki loon toonbiit damm maan,
n bia ki kaar nan nitont.

6 Yennu, n wuur n nii ki li want nan n ki mɔk biiti,
ki somm lintir a binbintir na ki jiantira,
7 ki yiin yanii ki dontir a sann,
ki want a bakitnauŋ toona kur.

8 Yennu, n loon ŋaak nba ki a be na;
ki li tee siaminba ki a baakir be na.
9 A daa biirin ki kpab nan yanbɔndammi.
Daa teen nan faa tee nikpiirit biaŋinba na.
10 Bi tee niib nba tuun toonbiite yoo kur,
ki tee damm nba gaan fobit piinii yoo kur.

11 Min ŋarin tuun linba ŋan. Tinin ninbaauk, ki tinnin.

12 N nyii ninbɔŋ kura niwa;
ki Yennu niib tintaanu niŋe ki n saa dont u sann.

27

Dontir Yenmiaru

1 Yennu-e tee n yentu ki bia tee n tinntɔɔ;
n kan tin sɔɔ jaŋmaanii.
Yennu-e guun ki nyintin bonbiir kur ni;
n kii mɔk jaŋmaanii.
2 N datai-i pikinin a bin kpin yoo nba
bi sii gbiatire ki baa tiŋ ni.
3 Li-i lekii tee ki nibur set ki lintin, n yan kii puti.
N datai-i lekii pikinin, n kii tiin jaŋmaanii;
Yennu-e ki n teenɔ yada.

4 N boi Yennu bonyenn kɔɔ poe, bonyenn kɔɔe ki n loon:
N loon mii be Yennu ŋasaakake n manfoor ni kur,
kii bari Yennu ŋant nba tee, ŋaan boi u sommir po.
5 Ki n wahala yoo ki u tuu saa dɔkin n paak.
U tuu saa bɔrin fanu, u ŋasaakak ni,
ki donnin jɔfoouk paak.
6 Ki n saa nyann n datai nba lintin na;
ki u ŋasaakak niŋe ki n saa yikin nan kpinkpammuk,
ki mann maruŋ, ki yin yaŋ ki dont Yennu.

7 Yennu, gbiintir ki turin, yoo nba ki n yiina.
Tinimin ninbaauk ki turin gatu.
8 Yoo nba ki a yet a, “Baat ki tan jiantin” na,
ki n jiin a, “Yennu, n baate.”

9 A daa bɔrii a numm nanimi,
a daa dont wutoor nanin, koo ki beer min a daabiri.
N tinntɔɔ Yennu, fine tun ki tee n sommtɔɔ,
a daa yêenin ki nyikinimi.
10 N baa nan n naa saa fit ki yêtin,
ŋaan Yennu saa gaarima.

11 Yennu, wantin faa loon man tun linba tura,
ki ŋmakitin ki man tɔkin sɔnŋanu,
kimaan n mɔk datai bonchiann.
12 A daa ŋaanin ki te ki n datai tuun linba ki bi loon ki teenimi,
kimaan faak siara damm fiir ki biirin, ki nyint mabiit.

13 N mi nan n sii be n manfoor ni,
ki la Yennu bonŋana nba be tiŋ na paak.
14 Teent Yennu yada, cheen a par, kii wakii.
Teent Yennu yada.

28

Yenmiaru nba jiin sommir po

1 Yennu, fine tee n sommtɔɔ, ki n yia.
A daa nyar a tuba nanimi.
Li-i tee ki a ŋmin ki ki turin gatu,
n sii tee nan binba sik kpeentiŋ nae.
2 Gbiintir ki turin, yoo nba ki n fabin ki loon sommir,
yoo nba ki n donn n nii ki jiin a kasii ŋasaakak po.
3 A daa biirin ki kpab nan nɔɔnbiit damm nba tee
toonbiit dammi, binba piak kunkɔmana ki teen leeb,
ŋaan mɔk nɔɔn ŋmiant na.

4 Datir bi tuba toonbiit nba ki bi tun,
nan yanbɔntoona nba ki bi tun na paak.
Datir bi tuba ki pab biit nba ki bi nii tun paak,
ki jiin turib linba kpaab.
5 Bi ki diitir ki bant linba ki Yennu tun nan linba ki u nami,
li paak ki u saa dat bi tuba, ki boontib, ki bi ji sii kaa.

6 Dontir tee Yennu yare,
kimaan u gbat n fabinii ki tinin ninbaauka.
7 Yennu-e tee n guutɔɔ ki kɔn n paak.
N teenɔ yada, ki u sommitin, ki n mɔk parpeenn,
ki saa yin kpinkpammuk yaŋ, ki turɔ niipoouk.

8 Yennu-e guu u niib,
ki kɔn u niganntɔɔ paak, ki teenɔ tinnu.
9 Yennu, tint a niib, ki teen piisin bi paak,
kii kpaarib nan yoo nba kaa paak.

29

Ki jiin Yennu kunkɔr nba nyii wonpaaruk ni po

1 Pakin Yennu man, yendɔuŋ ni naamii,
pakin Yennu, u baakir nan u paŋ paak.
2 Pakin Yennu, u baakir sann paak.
Gbaant man tiŋ ni ki jiant Kasii Daanɔ,
wuu taŋi lekit yoo nba.

3 Yennu kunkɔr toon mɔkgbeŋa paak;
ki tee baakir Yennu tintantii.
Yennu tintantii be mɔkgbeŋa paak.
4 Yennu kunkɔr mɔk paŋ bonchiann.
Yennu kunkɔr mɔk yabint baakir.

5 Yennu kunkɔr yakitir kpekii.
Yennu kunkɔr yakitir Lebanonn kpekii buri buri,
6 ki te Lebanonn jɔjaana mɔbit nan naabis na,
ki bia te Hermonn kunkonn yuk nan naajagann na.

7 Yennu kunkɔr tantir, ki saak nyikintir.
8 Yennu kunkɔr te ki kunkoouk damm.
Yennu kunkɔr damm Kades kunkoouk.
9 Yennu kunkɔr kɔnii naajii,
ki suur tutuut nba be tiinii maŋ paak,
ŋaan ki binba be Yennu ŋasaakak ni na yikin a,
“Baakir tee Yennu yare.”

10 Yennu mɔk yiikoo mɔkgbeŋa na paak.
Yennu-e tee kpanbar mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
11 Yennu jikit paŋ ki teen u niib;
Yennu tee piisin u niib paak, ki teemm parmaasir.

30

Ki jiin niipoturu Yenmiaru po
1 Yennu, n piak a sann, kimaan a fatima,
a ki te ki n datai laami.
2 Yennu, n yikin ki loon sommir, ki a turin laafia.
3 Yennu, a nyinnin kaauk niwa.
N bo paa sɔnue ki siik tinpɔɔr ni, ki a tinn n manfoor.

4 Binba kur waa Yennu fanu, yinin yaŋ ki dontɔ,
Tiat man linba ki Kasii Daanɔ tun na, ki turɔ niipoouk.
5 U wutoor ki wei nan maaku,
ŋaan ki u ŋant wei ki saa dian manfoor terik.
Bubuuk sii be nyiɔko, ŋaan ki kpinkpammuk be sanyiɔk ni.

6 Yoo nba ki n gbanant maak na, ki n yet n mɔŋ a,
“N kan ban gbarii.”
7 Yennu, a bo ŋan ki turin,
ki bo guun kenken nan jɔtankpaauk na,
ŋaan yoo nba ki a bɔr a numm nanin, ki jaŋmaanii soorin.

8 Yennu, n yiin fine, n barimae ki a sommin.
9 “Mi-i kpo, nyɔlante ki a saa la?
N kaauk ni siku nyɔɔt sii tee bee?
Kpeemm fit piak ki dontir a sanni-i?
Bi saa fit mɔɔnt a barmɔnii ŋant nba teewa-a?
10 Yennu, gbiintir, ki tinin ninbaauk. Yennu, sommitin.”

11 A lebit n parbiire ki li tee parpeenn sawaak,
ki nyinn n parbiir, ŋaan turin parpeenn,
12 ki n ji saa yin yaŋe ki pak a sann, n kii ŋmini.
Yennu, fine tee n Yomdaanɔ,
n saa tura niipoouko nan yoo nba kaa paak.

31

Yenmiaru nba jiin yada teenu po
1 Yennu, n baar a boor ki loon sommire,
a daa te ki sɔɔ nyantin.
Nyintin, kimaan a tee kasii daanɔe. N meia, fatirin.
2 Gbatir ki turin. Sommitin mɔtana.
Ii tee n guutɔɔ ki fatin, kii leekin ki tinnin.

3 Fine tee n sommtɔɔ nan n tinntɔɔ,
ki a sii dian ki ŋmakitirin, a sanŋann paak.

4 A nyinnin baruk nba ki bi pii ki guunin na ni,
kimaan fine tee n sommtɔɔ.
5 N jikit n seek ki kubint a nuu ni,
Yennu, barmɔnii Yennu, a tinnin.

6 A ki loon binba jiantir tingbana na.
Fine ki n teena yada.
7 N sii mɔk parpeenn, ki kpamm,
kimaan a mɔk lomm yoo kur,
ki laat ki bia mi n daamii nba tee.
8 A ki te ki n datai nyannimi,
ki te ki n la woruku ki saa fit saan maa loon siaminba.

9 Yennu, tinimin ninbaauk, kimaan n be wahala nie.
N ninbina bak nan mɔniiwa, ki n mun bia chɔka;
10 ninbaatir chɔkima, ki mɔnii jiŋ n manfoor,
ki n daamii kur te ki n bak, ki n kpaba baŋ.

11 Ki n datai kur, mantik n leeb na, dian diabiike.
Binba min fanu, ki bi tiinin jaŋmaanii,
bi-i lan sɔnu ni, bin chiar.
12 Ki sɔɔ kur tamm n po, nan n kpoe na;
ki n ji tee nan baa tuu jii bont nba biir ki lu na.
13 Ki n gbia ki n datai burin ki biirin lokir kur po,
ki kɔɔntin jaŋmaanii, ki lorin lora n paak, a bin kpin.

14 Yennu, fine ki n teena yada,
ki yet a, “Fine tee n Yomdaanɔ.”
15 N sii yɔɔ be a nuu ni, ki a fatin n datai boor,
ki bia fatin binba waan a bin biirin na boor.
16 Ŋaant ki a ŋant-ii be min, a toontunnɔ paak.
A jii a lomm nba be yoo kur na ki tinnin.
17 Yennu, a daa te ki n di fei,
kimaan n fabin ki turawa.
Ŋaant ki nɔɔnbiit damm n di fei,
ki sik dɔɔr soon nna kaauk ni.
18 A te ki bi fai mɔi na n kpakin,
binba tee fai damm nan biir teeb,
ki piak biir niŋamm na kur.

19 A ŋant yab bonchiann ki a jii guun binba baakita.
Sɔɔ kur mi faa ŋan bianjinba, ki a guu binba teena yada,
20 ki nyintib bi datai lora ni, ki bɔriib a boor ni,
ki bi nyi bi datai sukit ni.

21 Pakin Yennu, kimaan u tun u lomm nba kaa paak nae
ki turin, yoo nba ki n datai bo lekin ki n be bi sinsuuk ni na.
22 Jaŋmaanii bo soorime, ki n yet a,
“Yennu-e berin, ki n fɔkit nanɔ.”
Ŋaan ki u gbat n fabinii, yoo nba ki n yiin ki loon sommir na.

23 Ii loon Yennu man, yimm nba tee u niib na.
Yennu maŋe guu niŋamm,
ŋaan daar karinbaandamm tuba nan laa kpaab bianjinba na.
24 Ii wakii man, ki chee i para,
yimm nba mɔk dindann nan Yennu na.

32

Ki jiin yanbɔmm katu nan nyikinchab po

1 Damm nba ki Yennu nyik chab bi yanbɔmm,
ki bia piin bi biit na, parpeenn tee bi yare.
2 Daanɔ nba ki Yennu ki pak biirɔ nan u tun biir,

ki bia ki mɔk kpinkpannii na, parpeenn tee u yare.

3 Yoo nba ki n bo ki kat n yanbɔmm ki wann na,
n gbanant bo baŋ ki chɔke,
kimaan mɔnii nba ki n mɔ daa kur na paak.
4 Yennu, a daar n tubir yonnu ni nan nyiɔk kur,
ki n paŋ gbenn nan piar yonnu nba tuu koor tiŋ biaŋinba na.

5 Ki n ji kat n yanbɔmm ki wanna, n ki bɔr n toonbiiti.
N dukin ki kat n yanbɔmme ki tur fin Yennu, ki a nyik chabin.

6 Li paak, wunba be fanu nana,
wun miara, yoo nba ki u be mukir ni;
wahala maŋ-i lekii pir nan nyunpana na
ŋaan li kan teenɔ siar.
7 Fine tee n gungurboor, ki a saa nyinnin wahala ni.
N saa yin yaŋ nan kunkɔpaarir, a tinnu na paak,
kimaan fine guun.

8 Ki Yennu yet a, “N saa wanna faa sii be biaŋinba,
ki sii kpaana ki goriia.
9 A daa jatikit nan taamm koo boŋ nba ki mɔk yan,
ki bi ŋmakitirɔ nan taanbobit nan taangarikawa,
ki u fit saak mɔb na.”

10 Nɔɔnbiit damm saa di fara,
ŋaan binba teen Yennu yada na,
u sii guub nan u lomm nba be yoo kur na.
11 Yimm nba tee niŋamm na, yii mɔk parpeenn kii kpamm,
kimaan Yennu nba tun linba ki turi na paak.
Yimm nba saak u mɔb na, ii yikin nan parpeenn.

33

Ki jiin dontir yaŋ po
1 Ii yin yaŋ nan parpeenn ki tur Yennu,
yimm nba tee niŋamm na.
Li ŋan ki niŋamm na n jiantɔ.
2 Ii faa kɔnn ki tur Yennu niipoouk.
Ii yin yaŋ ki faa biɔk ki turɔ.
3 Ii yin yanpaaŋ ki turɔ,
ki faa kɔnn fanu ŋaan yikin nan parpeenn.

4 Yennu mɔmaan took ki bia tee barmɔnii;
ki toona nba kur ki u tuun na be fanu.
5 Yennu loon kasii toona nan toonŋana,
ki u lomm nba yɔɔ be na gbee tingbouŋ.
6 Yennu yet mɔmaame ki nan sanpaapo,
ki bia yet mɔbonn ki li nan yonnu
nan ŋmaarik nan ŋmaabira,
7 ki u taan mɔkgbeŋa kur bɔyenn kɔɔ boor,
ki taan mɔkgbeŋa nba sumii maŋ, ki li dɔɔ yomm.

8 Ŋaant ki tingbouŋ na bont kur n jiant Yennu.
Ŋaant tingbouŋ na niib kur n baakit Yennu.
9 U din pake, ki tingbouŋ na nan,
ki u yet mɔmaan, ki bont kur lekit ki set.

10 Yennu-e ŋmat tingbouŋ na niib dudukit,
ki te niib na ki fit tuun bi lora,
11 ŋaan Yennu lora see-e kenken yoo kur,
ki waa loon biaŋinba tuun yoo n tuu yoo.
12 Parpeenn be digbann nba ki Yennu tee bi Yomdaanɔ na paak.

Parpeenn be niib nba ki u gannib ki bi tee u yab na paak.

13 Yennu be yendɔuŋ ni ki tibin got ki la nisaarik kur.
14 U be u naan gbant paak,
ki gorii wunba kur be tingbouŋ na ni.
15 Ŋɔɔe nan sɔɔ kur yan, ki mi baa tuun linba kur.

16 Kpanbar sɔɔ kaa ki saa fit kɔn ki nyann tɔb
kimaan waa mɔk kunkɔnkɔnna bonchiann na paaki;
koo kunkɔnkɔnnɔ sɔɔ kaa ki saa kɔn nyann
kimaan waa mɔk paŋ na paaki;
17 Tɔb taamm ki tee dindann ki jiin nyannu po,
u paŋ kan tinni.

18 Yennu gorii binba saak u mɔbe,
ki bia gorii binba mɔk dindann nan u lomm
nba ki u teen yoo kur na.
19 Ki u nyintib kuun ni,
ki teemm manfoor kon sakir ni.

20 Ti dindann maa Yennu paake,
ŋɔɔe tee ti guutɔɔ nan ti sommtɔɔ.
21 U nie ki ti mɔk parpeenn,
kimaan ti teen yada u kasii sann na nie.

22 Yennu, ŋaant ki a lomm nba yɔɔ be na-ii be nant
nan taa maa ti dindann a paak biaŋinba na.

34

Dontir nba jiin Yennu ŋamm po
1 N sii tun teen Yennu niipoouko,
n kan ban nyik u dontiri.
2 N saa pak u sanne, kimaan waa tun linba ki turin na.
Ŋaant ki binba kur ki li diimm na n gbiint kii mɔk parpeenn.
3 Taantin ki tin pak Yabint Yennu.
Ŋaant ki tin lakin dont u sann.

4 N miar Yennu, ki u gat ki turin,
ki fat nyinnin jaŋmaanii kur ni.
5 Ki binba kur ki li diimm na kpaa numm ki goriiɔ,
ki li maŋib; bi kan ban di fei.
6 Ki fara damm fabin ki turɔ,
ki u turib gatu ki nyinnib bi wahala kur ni.
7 Yennu malaka guu damm nba baakit ŋɔɔ Yennu,
ki u nyintib ninbɔŋ ni.

8 Bikint ki la Yennu nba ŋan biaŋinba.
Piisin be daanɔ nba kur gur u mɔŋ Yennu boor paak.
9 Ii baakit Yennu, yimm nba tee u niib,
kimaan binba saak Yennu maan ki kɔŋit siar.
10 Yanbɔra saa fit kɔŋ jeet, ki kon n soorib,
ŋaan binba saak Yennu maan ki kɔŋit bonŋana.

11 Ii saana, n yɔɔsnba, ki tan gbiint,
ki n saa wanni ki yin baak Yennu.
12 I ŋmee loon ki wun la manfoor manu?
I loon manfofoouk nan parpeenn-ii?
13 Ŋann ii nyik mabiit paku, ki bia daa fa faak.
14 Nyikin toonbiit, ŋaan kii tuun toonŋana.
Lomin parmaasir nan i yan kur.

15 Yennu ninbina gorii niŋamm nae,

ki u tuba bia gbiin bi fabinii.
16 Yennu kɔn nan binba tuun toonbiit,
ki bi-i kpo, bi sann tuu bote.
17 Niŋamm na tuu fabine ki tur Yennu,
ki wun gbat ki nyintib bi daamii ni.
18 Yennu naak damm nba ki bi para biir,
ki sommit binba ki mɔk dindann nan waama na.

19 Niŋanɔ mɔk daamii bonchiann,
ŋaan Yennu-e nyintɔ daamii maŋ kur ni.
20 Yennu-e guu u kpaba, ki nan yennkɔɔwa ki jintiri.
21 Toonbiite saa kpi nɔɔnbiit damm;
ki binba ki loon niŋamm na saa la tubdatu.

22 Yennu saa tinn u niib;
ki binba baat u boor ki gurin na saa la tinnu.

35

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 Yennu, yêtir damm nba yêenin na,
ki bia kɔn nan damm nba kɔn nanin na.
2 Jiin a naagbankɔŋir ki baar fatin.
3 Wokitir a kpann nan pajar ki took binba waan na.
Satir mɔb nan a saa tinnima.

4 Ɲaant ki binba koor a bin nyinn n manfoor na, bin gbar ki di fei.
Ɲaant ki binba lorin n paak bonbiir na, lin ŋmatib ki bin ŋmat.
5 Yennu malaka n wei berib nan fouŋ nba ki wouŋ tuu pebir na.
6 Ɲaant ki bi sɔnu-ii bɔn, kii biaki ŋarii,
ki te ki Yennu malaka n faab ki birib tiŋ ni.

7 Bi pii barit ki guuntin, ki li ki mɔk paaki;
ki bia gbiir bootsunsuŋ a bin soorin.
8 Bi tan sii bant na ki biiru tunn bi paaka,
ki barit nba ki bi pii na, lin soorib,
ŋaant ki bin baa bootuk na ni, ki lin biirib.

9 N par ji sii mei nan Yennu,
ki n sii mɔk parpeenn, waa tinnin na paak,
10 ki n saa yet Yennu nan n par kur a,
“Yennu, sɔɔ ki be ki tee nan fin na,
ki a nyint butimm, paŋ damm nuu ni,
ki bia nyint fara damm nan nandamm
binba ŋmaabib na nuu ni.”

11 Toonbiit damm di siara ki biirin,
ki boin buboit nba ki n ki mi li po;
12 ki bi pa biit ki jiintin ŋamm paak,
ki te ki n ki mɔk dindann.
13 Ɲaan baa bo yiar yoo nba, n bo lia parbiir liante
ki sikin n mɔŋ ki lor mɔb,
ki tibin n yur tiŋ ni ŋaan mei Yennu
14 nan maa bo saa miar ki tur n yɔɔk koo n naa bik biaŋinba na,
ki n lin mɔ fabin nan nirɔ nba tuu mɔ fabin
u naa paak biaŋinba na.

15 Ɲaan daamii nba tan baarin yoo nba,
ki bi kur mɔk parpeenn, ki taan leeb ki lintin,
ki sarikitin, ki saamm boon, ki faan yoo kur,
16 ki nyiitir bi nyana nan naŋ
nan niib nba sii sarikit wabik biaŋinba na.

17 Yennu, a saa tamm n po ki lin wei nlee?
Fatir n manfoor ki nyinnin bi biiru na ni.
Fatir n manfoor ki nyinnin yanbɔra na ni.
18 N saa tura niipoouk a nibur tintaanu ni,
bi kura sinsuuk niŋe ki n saa tura dontir.

19 A daa te ki n datai kpamm n biiru paaki.
Bi tee fai damme.
A daa te binba namin ki li kaa paak na laa n parbiir paaki.

20 Bi ki piak parmaasir maami,
ŋaan piak ki fa fai ki biir binba be soon nna, tiŋ na ni na,
21 ki piak ki biirin nan kunkɔpaara a,
"Ti la faa tun linbawa."
22 Yennu, a la linba nawa, li paak, a daa ŋmini.
Yennu, a daa fɔkitir nanimi.
23 Yennu, fiit a mɔŋ ki kɔn turin. Yennu, fiit ki pak turin.
24 Yennu, a be fanu,
li paak, want nan n ki mɔk biiti, ki daa te ki n datai laami.
25 A daa te ki bi yeen ki teen bi leeb a,
"Ti nyannɔwa. Taa loon biaŋinbae na."

26 Ŋaant ki binba kpamm n wahala ni na,
bin nyannib ki lin ŋmatib.
Ŋaant ki binba want bi mɔŋ na, bin di fei ki kɔŋ baakir.

27 Ŋaant binba loon ki min nyi wahala ni na,
bii yikin nan parpeenn, ki tuu ŋamm yet a,
"Yennu-e yen dontir, ki u par mei nan u daabir n la nyannu."
28 N sii mɔɔntir a kasii binbeŋ po,
kii dontir a sann daar kur ni.

36

Ki jiin nisaarik nɔɔnbiit po

1 Yanbɔmm piak nan nɔɔnbiit daanɔ u par niŋewa;
U yêt Yennu, ki ki tiinɔ jaŋmaanii,
2 kimaan u dont u mɔŋe,
ki dukii nan Yennu kan bann u yanbɔmm ki biirɔ.
3 Ki u mɔmaan tee nɔɔnbiit, ki gbee nan kpinkpannii,
ki u ki fit tuun siar ki li tee subinii ki bia ŋani.
4 Wuu be u dɔɔnu ni gbaa, u lorin bonbiire.
U ki tuun siar ki li ŋani, u bia ki yêen linba ki ŋani.

Ki jiin Yennu ŋant po

5 Yennu, a lomm nba be yoo kur na saa tuut sanpaake,
ki a ŋant yat sanpagbant ni,
6 ki a kasii binbeŋ na fɔk nan jɔjaana na,
ki a barmɔnii buut sumii nan mɔkgbeŋa na,
ki a dia nisaarii nan bonkobit a nuu ni.

7 Yennu, a lomm nba kaa gbennu na ŋan,
li nigbeŋa nan nibutimii kur gurin a kpinkpant maasue.
8 Jeet nba ki a turit na, ŋanne ki ti di ti yamani.
Ki a te ki ti nyu a mɔkir nba tee ŋant na ni nyun.
9 A niŋe ki manfoor kur nyi.
Ki a yentu nie ki ti laat yeenin.

10 A ŋamm kii loon binba mia,
ki bia tun ŋamm ki tur binba be kasii.
11 A daa te ki karinbaandamm lekinimi,
koo ki nɔɔnbiit damm na te ki n tiini.

12 Gotir toonbiit damm nba baa dɔɔ,

ki dɔɔ ki kan fit fiiri.

37

Ki jiin nibiit nan niŋamm joontu po

1 A daa te ki li daamiia nɔɔnbiit damm toona paaki.
A daa te ki li mɔka funfunn binba tuun toonbiit na paaki.
2 Bi tan saa boonte nan mɔɔt nba tuu koor na,
ki bia kpo nan mɔmaata nba tuu tan koor na.
3 Teent Yennu yada kii tuun linba ŋan,
ki li saa te ki a be tiŋ na paak nan laafia.
4 Lomin parpeenn Yennu boor,
ki u saa tura a par nba loon linba.

5 Jiin a mɔŋ ki tur Yennu.
Teent Yennu yada, ki u saa somma.
6 U saa te ki a kasii binbeŋ na n nyirik nan sanyayondoor na,
ki te ki a barmɔnii binbeŋ-ii yeen nan yonsupeeuŋ ni na.

7 Teent sukuru ki guur Yennu ki wun tun.
A daa te ki li daamiia binba tuun toonbiit,
ki mɔkitir na paaki.

8 A daa te ki li daamiia ki a dont wutoor ki gbit a kpak,
ŋanne baat nan toonbiit.
9 Yennu saa boon toonbiit damm nawa,
ŋaan binba mɔk dindann ki guu Yennu nae tan saa yent tiŋ na.

10 Li kan yann kaawa ki nɔɔnbiit damm na ji tan sii kaa.
Ki i tan saa lon bi boor ŋaan kan la.
11 Binba sikin bi mɔŋe tan saa yent tiŋ na.
Ki li mɔkint nan parmaasir sii tee bi yar.

12 Nɔɔnbiit damm lorin bi lora, a bin biir niŋamm nae,
ki namm ki ŋman nyana.
13 Yennu laa nɔɔnbiit damm nae,
kimaan u mi nan bi boontu daar per na.

14 Nɔɔnbiit damm saatir bi jukbanjai
ki bia daar bi tɔrbana,
a bin kpi talas damm nan nandamm biak ni,
ki bia kpi binba tuun toonŋana na,
15 ŋaan bi tiɔŋ jukbanjai maŋe saa kpib,
ki bi tɔrbana n bia kɔnn.

16 Niŋanɔ mɔkint-i waar,
ŋaan li chee nɔɔnbiit damm kur mɔkint nba yab.
17 Kimaan Yennu saa nyinn nɔɔnbiit damm paŋa,
ŋaan somm binba tuun toonŋana.

18 Yennu saa guur binba saak u maan,
ki te tiŋ na-ii tee bi yar mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
19 Ki bi kan di fara, biak yoo,
ki kon yoo, bi sii laat jeet ki li jaŋitib.
20 Ŋaan nɔɔnbiit damm na ŋarin saa kpoe,
ki Yennu datai na saa bote nan tipuuk na.
Bi saa yate nan munyuuk na.

21 Nɔɔnbiit daanɔ kpentir, ŋaan ki ki pa jiint,
niŋanɔ ŋarin teen nan u par kure.
22 Damm nba ki Yennu teen piisin bi paak na,
ŋamme saa yent tiŋ na,
ŋaan binba ki u sat mɔtont bi paak na, u saa ber nyinniba.

23 Li-i tee ki Yennu par peen wunba paak,
u ŋmakitirɔ sɔniie.
24 Ki li-i tee ki u baa, u kan kpakin tiŋ ni,
kimaan Yennu saa sommɔ ki wun fiir.

25 N tee nikpere ki wei bonchiann,
ŋaan n ki ban la niŋanɔ nba Yennu nyikɔ yann,
koo ki te ki u waas mei jeeti.
26 U tuu piine, ki bia kpentir ki teen u leeb yoo kur,
ki u waas tee piisin ki turɔ.

27 Nyikin toonbiit ŋaan kii tuun toonŋana,
ki fin nan a waas saa wei tiŋ na ni,
28 kimaan Yennu loon linba ŋan,
li paak, ki u ki nyikin niib nba tuun u loomm na yanni,
ki guub yoo kur, ŋaan beer nɔɔnbiit damm maaru ki nyintib.
29 Niŋamm nae saa yent tiŋ na,
ki kar li ni mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

30 Mɔbonŋana nyi niŋanɔ boor ki tee subinii maame,
ki u lamm piak linba took,
31 ki u dia Yennu sennu u par ni, ki ki nyikin.

32 Nɔɔnbiit daanɔ guu niŋanɔe,
ki koor a wun nyinn u manfoor.
33 Ŋaan Yennu kan nyikib bi datai nuu ni,
koo bii saan namm buut ni, bi kan pak biiribi.

34 Guut Yennu yoo, kii dia u sennu,
ki u saa donna ki a yent tiŋ na,
ki a tan saa la nɔɔnbiit damm biiru yoo.

35 N ban la nɔɔnbiit daanɔ nba ton bonchiann,
ki bia laat yiikoo nan kpek nba tuu la sinsetboor
ki mɔk yiikoo biaŋinba na.
36 Ki li poor po ki n tan gar ki ji ki la u leŋi,
ki n lommɔ, ŋaan ki ki lau.

37 Dukint niŋanɔ po, daanɔ nba be kasii binbeŋ;
parmaasir daanɔ mɔk yaaboona.
38 Yanbɔndamm kur saa boonta, ki bi maaru bia saa boonta.

39 Yennu-e tint niŋamm, ki guub yoo nba ki bi be fara ni.
40 Ki u sommitib, ki fiarib; u fiarib nɔɔnbiit damm boor,
ki tint bi manfoa, kimaan bi baat ki gurin u niŋe.

38

Ki jiin talasdaanɔ Yenmiaru po
1 Yennu, a daa daar n tubir nan wutoori,
2 kimaan a peenii na ŋmuu ki saarima,
ki a nuu faa ki birin.

3 Ki a wutoor paak, ki laafia ji kaa n gbanant ni,
ki n kpaba ji ki mɔk paŋ, kimaan n yanbɔmm paak.
4 Ki n biit kpiakin nan jikir nba tuu kpiak nan jiinu
biaŋinba na.

5 N jatii paak ki n nara lukir ki pɔɔk.
6 Bi dinnin ki n faab tiŋ ni, ki mɔ fabin daa kur.
7 Ki n gbanant di muu nan yuyeeuk, ki n ki mɔk laafia.
8 Ki n baŋ, ki ki mɔk paŋ nan waama,
ki n par biir, ki n fabin nan tont.

9 Yennu, a mi maa loon linba, ki a gbiin n fabinii.
10 N parpaak toe, ki n paŋ gbent;
ki n ninbina jii ki nyirii.
11 Ki n yɔɔsnba nan n tɔknanleeb tiinin,
nan n ŋaateeba ki nakiin, kimaan n nara na paak.
12 Binba loon ki bin nyinn n manfoor na pii barite ki guuntin,
ki binba loon bin paanin daŋ na lorin daa kur a bin biirin.

13 N tee nan tuukpaar nae ki ki gbia maan,
ki bia tee nan muuk nba kan fit pak maan na.
14 Ki n kpant nirɔ nba kan fit pak jiin
kimaan waa ki gbia na paak.

15 Yennu, n teena yada ki guu a gatu,
fin, n Yomdaanɔ Yennu-e saa turin gatu.
16 N meia ki yet a, “A daa te ki n datai laan, laa biirin na paaki,
koo ki bi dont bi mɔŋ maa baa na paaki.”
17 N ji yaa man baae ki be nan tont yoo kur.

18 Ki n pak ki kat n yanbɔmm, ki n biit maŋ daamiin.
19 N datai mɔk laafia ki bia mɔk panii.
Ki n datai yaba ki namin, ki li ki mɔk paaki.
20 Ki binba jikit biit ki pa n ŋamm paak na piak ki biirin,
kimaan maa koor a man tun linba ŋan na paak.

21 Yennu, a daa ŋaanin; Yennu, daa fɔkitir n boor.
22 Yennu, n tinntɔɔ, baat yian ki tan sommin.

39

Ki jiin wunba be wahala ni yanbɔmm fiitu po
1 N yet a, “N saa soor n mɔŋ nan toona nba ki n tuune,
ki bia soor n jerinn nan mabiit paku.
N kan yet mɔbonsiar, yoo nba ki nɔɔnbiit damm kpiami.”
2 Ki n ŋmin soon nna, ki ki yet siari,
ki lek ki pak nan bonŋanna, ŋaan ki n fara na ŋamii pukii.
3 Ki n par biir, ki mi-i dukin li po, parbiir n ŋamm pukin.
Ki n ki fit nyik buboiti a,
4 “Yennu, n manfoor saa wei nlee? N saa kpo nlee yooe?
Ŋaant ki mii mi n manfoor nba saa wei biaŋinba.”

5 A te ki n manfoor jiŋa.
N manfoor fɔkint ki tee siar a boor,
nisaarik manfoor tee waaminnae.
6 Nisaarik tee nan yinyuŋ nae,
waa tuun linba kur tee yanne.
U kpaan mɔkint, ŋaan ki mi wunba tan saa yent.

7 Yennu, n ji sii loon bee? N mɔk dindann a ni.
8 Sommitin, ki min nyi yanbɔmm ni;
A daa te ki n tee jatit nilaakiri.
9 N ŋmine, n kan yet mɔbonsiari,
kimaan fine te ki n di fara na.
10 A ji daa daar n tubiri;
N yaa man kpoe nan niikura nba ki a faan na.
11 A tubdatu nba ki a daar nisaarik tubir
u yanbɔmm paak na tee kpaaniie,
ki a biir linba ki u loon nan dundura na.
Mamɔmm, nisaarik tee nan wamaasin nae.

12 Yennu, gbiintir n miaru ki bia gbiint n fabinii;
mi-i mɔ, fan baar ki tan sommin.
N be a boor ki tee nan saamɔ nae,

ki tee nan n yeejamm nba din tuu tee na; n kan wei.
13 Nyikimin ki n sii mɔk parpeenn nan maa tan saa yaat
ki ji sii kaa.

40

Dontir yaŋ
1 Ki n guur Yennu sommir po soon nna,
ki u gbiint ki gbat n mɔnii,
2 ki dat nyinnin daŋ bootuk ni, ki bia nyinnin bakir nba sumii ni,
ki tɔɔnin tanpiiuk paak, ki te ki n set siaminba ŋan;
3 ki u wannin ki n yin yanpaaŋ, dontir yaŋ nba teen ŋɔɔ Yennu.
Niib bonchiann saa la nna ki lii tee kpaanii,
ki bi saa teen Yennu yada.

4 Damm nba teen Yennu yada, ki tee binba ki jiantir pata,
koo ki ki pukin tingbann jiantdamm po na, parpeenn tee bi yare.
5 Ti Yomdaanɔ Yennu, a tun bona bonchiann ki turit;
sɔɔ ki be ki tee nan fin na. A lor lorŋana bonchiann ki jiin ti po.
N kan fit kan li kur, li yab bonchiann.

6 A ki loon maruŋ nan piinii,
a ki boi bonkobit mujoonu maruŋ po,
koo maruŋ nba saa nyinn biit po,
ŋaan a turin tubae a man gbiint a mɔmaan.
7 Ki n toon ki yet a, “Mine na. N baara.
A kpaanii nba ki a teenin na be sennu gbouŋ ni.
8 Yennu, n loon man tun a loomm,
ki a sennu be n par ni.”

9 Yennu, a niib kur tintaanu niŋe,
ki n pak a barŋanii nba jiin faa tinnit na po.
A mi nan n kan fit nyik li paku.
10 N ki woon a tinnu maan na n par ni.
N tun piak a barmɔnii binbeŋ nan a sommir poe.
N ki ŋmin nan mɔmaan na paku, a niib kur tintaanu ni,
ki piak a lomm nan barmɔnii nba tee biaŋinba.

11 Yennu, n mi nan a kan nyik a ninbatinu nanimi,
ŋaant ki a lomm nan barmɔnii-ii guun yoo kur.

Yenmiaru nba jiin sommir po
(Yaŋ 70)
12 Fara bonchiann lintima, li yab ki kaa kann.
N yanbɔmm kɔɔnin fara niwa, ki n ji ki laat,
li yab ki gar yut nba be n yur paaka,
li te ki n ji ki mɔk parcheenn.
13 Yennu, tintin, baat yian ki tan sommin.
14 Ŋaant niib nba kur kpaanin a bin kpin na,
bin di fei ki lin bia ŋmatib;
ŋaant binba mɔk parpeenn n baak po na, bin ŋmat ki di fei.
15 Ŋaant ki binba kur laan na, lin bakitib bi baak ni.

16 Ŋaant ki binba kur baat a boor-ii mɔk parpeenn kii kpamm.
Ŋaant ki binba kur mɔk niipoturu a tinnu paak-ii tun kii yeen a,
“Yennu tee Yenjaanne.”

17 Yennu, n tee nibutiŋe ki tee tarik, ŋaan a ki tamm n po.
Fine tee n tinntɔɔ ki tee n Yennu.
Baat yian ki tan sommin.

41

Ki jiin baatɔɔ Yenmiaru po

1 Wunba baka be fara damm po na, parpeenn tee u yare.
Yennu saa sommɔ yoo nba ki u be daamuk ni.
2 Yennu sii guu-u ki u mɔk manfoor,
u saa te ki u be tiŋ na ni, ki mɔk parpeenn,
u kan ŋaau yann ki te ki u datai diau.
3 Yennu saa sommɔ yoo nba ki u be baatdiiuk ni,
ki saa turɔ laafia.

4 N yet a, "Yennu, n tun ki biirawa, ŋaan tinimin ninbaauk,
ki turin laafia."
5 N datai yeen linba ki ŋane ki teenin.
Bi loon man kpoe ki bin tamm n po.
6 Binba baat ki foontin na tee fai damme,
ki tabintin barbiit, ki tuu nyi nann ki piak sɔɔ kur.
7 Binba ki loon na lɔkine ki teen leeb,
ki biirin ki bikii bonbiir nba saa baarin bianinba.
8 Ki bi kur yeen a, "Baatbiiuk soorɔwa;
u kan ban paaki."
9 N yɔmɔŋ gbaa, wunba ki n teenɔ yada,
ki min nan ŋɔɔ tun ki tuun saaŋmaŋ ni na nyii n poora.

10 Yennu, tinimin ninbaauk ki turin laafia,
ki n saa pa jiin n datai.
11 N mi nan a mɔk parpeenn nanin,
ki n datai kan fit nyannimi.
12 A saa sommima, kimaan n tuun linba ŋan,
ki a saa te ki mii be a boor yoo kur.

13 Pakin ki dont Israel teeb Yomdaanɔ Yennu man.
Pakin ki dontɔ mɔtana nan yoo nba kaa paak.
Mamɔmm, lii tee nna.

GBOUŊ ŊANLEE

42

(Yanii 42 -- 72)

Ki jiin wunba be digbangann Yenmiaru po
1 Yennu, n lin kpaana nan n par kur
nan piarɔ nba tuu lin kpaan nyunmaasin bianjinba nae.
2 Fin Yennu nba fo na, n niana.
Nlee yooe ki n sii be a tɔɔnn ki jiantirani?
3 Yonnu ni nan nyiɔk kur ki n mɔ ki ninnyuut tee n jeet.
Ki n datai yɔɔ ki boin a, "A Yennu na be lia?"

4 Mi-i tiar linba gar, n yan tuu yêt bonchiann,
ŋanne tee maa tuu lakin saan nan nibur Yennu ŋasaakak ni na.
Ki n tuu ŋmakitir nibur maŋ, ki bi somm nan parpeenn,
ki yiin yanii ki dontir Yennu nan kunkɔpaara.
5 Bee ki n be parbiir ni? Bee ki daamii be n ni?
N saa teen n dindann Yennu nie, ki saa ŋamm dontɔ,
Ŋɔɔe tee n tinntɔɔ nan n Yennu.

6 N be parbiir nie, li paak,
mi-i dukin Jɔɔdann mɔkir po, n tuu tiar a poe,
mi-i dukin Hermonn kunkonn po, n tuu tiar a poe,
mi-i bia kii dukin Misar kunkonn po, man tiar a po.
7 Sutik yi sutik nan fuur, ki pir n paak nan nyunmɔnn na,
ki tee nan nyunpana nba tuu lakitir na, ki pir piinin.
8 Yennu want u lomm yonnu ni,
ki n fit yiin yaŋ nyiɔk ki teenɔ,
ki miar ŋɔɔ Yennu nba teenin manfoor na.

9 N yet Yennu, wunba tee n guutɔɔ na a,
“Bee ki a tamm n po? Bee ki n sii lin di fara,
ki n datai dia ki ŋmaŋitimi?”
10 Ki bi chɔɔn n kpaba nan sukit, ki boin daa kur a,
“A Yennu na be lia?”

11 Bee ki n be parbiir ni? Bee ki daamii be n ni?
N saa teen n dindann Yennu nie, ki saa ŋamm dontɔ,
ŋɔɔe tee n tinntɔɔ nan n Yennu.

43

Ki jiin wunba be digbangann Yenmiaru po

1 Yennu, want nan n ki mɔk biiti,
ki bu nyinnin binba ki jiantira na ni,
a fatin ki min nyi fai damm nan nibiit na ni.
2 Fine tee n sommtɔɔ; bee ki a nyikimi?
Bee ki n sii lin di fara, ki n datai dia ki ŋmaŋitimi?

3 A tun a yentu nan a barmɔnii ki lin ŋmakitin,
ki jiin ki jen nanin Sayɔnn, a kasii kunkonn na boor,
nan a binbeboor nba ki a be na.
4 Yennu, n saa saan a maruŋ binbintir boore,
fine tee n parpeenn nyakir,
ki n saa faa kɔnn ki yin yaŋ ki donta.
Yennu, fine tee n Yennu.

5 Bee ki n be parbiir ni? Bee ki daamii be n ni?
N saa teen n dindann Yennu nie, ki saa ŋamm dontɔ.
Ŋɔɔe tee n tinntɔɔ nan n Yennu.

44

Yenmiaru nba saa gɔɔr bonbiir

1 Yennu, ti gbat nan ti tubawa,
ti yeejamm betit faa din tun linba ki turib sianyoo nawa.
2 A din ber nyinn binba ki jiantira na bi tiŋ ni,
ki dat bi tuba,
ŋaan kaan a niib leŋ, ki te ki bi mɔkit.
3 Li din ki tee a niib na jatiat paak kaa
ki bi kɔn ki nyann tiŋ na,
bi din ki nyann nan bi mɔŋ paŋ kaa,
li din tee a yiikoo nan a paŋ nie,
nan a mɔŋ benu paak, ki li wann nan a loomm.

4 Fine tee n kpanbar, ki bia tee n Yennu,
ki teen timm Israel teeb nyannu.
5 Fine turit a paŋ ki ti nyann ti datai.
6 N dindann ki be n tɔrbann ni kaa,
n jatiat kan fit te ki man nyann,
7 ŋaan fine te ki ti nyann ti datai,
ki te binba ki loon ti maan na dii fei.
8 Ti sii tun dontir a sanne daar kur,
kii bia kii teena niipoouk nan yoo nba kaa paak.

9 Ki mɔtana a ji nyikita, ki te ki ti datai nyannit,
a ji ki somm nan ti kunkɔnkɔnna na,
10 ki te ki ti chiar ŋaan nyik ti datai, ki bi jii ti mɔkint.
11 Ki a te ki bi kpiit nan pei na,
ki te ki ti yat kɔɔ digbangana.
12 Ki a kɔi a niib daabauŋ,
ki li tee nan bi nyɔɔt ki yab na.

13 Ki ƀoorganu la faa teent biaŋinba,
ki bi ji sarikitit ki ƀia laat.
14 Ki a te ki ti kpant nilaaka digbana kur ni,
ki bi sarikitit.
15 N tun be fei nie, ki fei piinin murirr.
16 Ki n gbia binba namin, nan n datai nba yisimin
ki bia sukiin na.

17 Ti lek ki tamm a po,
ki bia ki biir mɔlor nba ki a lor nant na,
ŋaan ki linba na kur teenit.
18 Ti ki nyik a weiu,
ti bia ki mɔk mɔyêtuk nan a sennii,
19 ŋaan ki a nyikit yann bonkob-susoot ni,
ki ŋaat bunbɔncheenn ni.

20 Li-i bonni tee ki ti nyik ki ki jiantir fin Yennu,
ŋaan jiantir tingbana,
21 a set bo saa banne, kimaan a mi ti dudukit.
22 Ŋaan a paake ki bi kpit yoo kur,
ki ti tee nan peeuk nba ki bi tuu tee siir a bin kpiu na.

23 Yennu, fiit, bee ki a gɔɔnti?
Kakitir a mɔŋ, ki daa yêent kɔtaa-a.
24 Bee ki a lek a numm nanti?
A daa tammit ti fara nan ti daamii po.

25 Ti baa ki but tiŋ niwa,
ki bi nyannit ki ti dɔɔ tanbiinii ni.
26 Fiit ki tan sommit, ki tinnit,
kimaan a lomm nba ki gbent na paak.

45

Kpanbar pookɔɔnt yaŋ
1 Mɔbonŋanae gbee n yur, ki n yin yaŋ na ki tur kpanbar,
ki li tee nan sɔbtɔŋanɔ sɔbinii na.
Ki n lamm teen siir nan lin yin.

2 Fine tee jafaŋ ki gar jab kur,
ki Yennu teen piisin a paak,
ki a mɔb farik nan maan paku.
3 Kpanbar jaann, fine mɔk baakir, ki a yur goon.

4 Ii be taamm paak kii saa ki saa nyann,
ki guur barmɔnii nan sikin-n-mɔŋ nan kasii binbeŋ.
Ŋaant ki a nuu-ii tuun toonjaana.
5 A tɔrbann peenii porin,
ŋaant ki lin yek saar a datai parbiia,
digbana niib n baa a taa po.

6 Naangbouŋ nba ki Yennu tura na saa wei
mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
Ki a saa dia a niib nan barmɔnii.
7 A loon toonŋana, ŋaan ki loon toonbiit,
li paak ki Yennu ganna, ki tura parpeenn,
ki li gar kpanbarlia nba be.
8 Ki tulaarii nba tee mir nan alos na be a liant paak,
ki yan-yinna yiin yanii ŋaak nba ki bi ŋammir nan loobnyana na ni, ki a mɔk parpeenn.
9 Kpanbara bonpoi pukin pooburchimm nba be a ŋaak ni na po.
Ki pooyookir na see a naangbouŋ diitu po, ki lia salima liant.

10 Kpanbar pooyookir, gbiintir maa yaa man beta linba:

Tammit a niib po nan a baa ŋaaniib po.
11 A fante saa te kpanbar na loona,
turimɔ baakir, kimaan ŋɔɔe tee a chanbaa.
12 Taya doo ni niib saa baar nan piinii ki tura,
ki mɔkita sii koor a bin maŋ nana.

13 Kpanbar pooyookir be ŋaak nie,
ki fan bonchiann ki lia salima liant.
14 Ki u saa lia baauŋ nba mɔk gungunbooru kur na,
ki somm saan kpanbar boor,
ki u poochiann sapaan-yɔɔsnba sii be u poor po ki chiantɔ,
ki bi kur saa baar kpanbar boor.
15 Ki bi saa somm nan parpeenn nan parmaasir,
ki saa kɔɔ kpanbar ŋaak.

16 Ki fin nba tee kpanbar na, a saa mar bonjai bonchiann,
ki bi saa set a yeejamm seenu ni kii tee kpanbara,
ki a saa teemm yudamm tiŋ na kur po.
17 N yaŋ saa te ki niib-ii tian a sann yoo kur.
Ki sɔɔ kur saa dont a sann yoo nan yoo.

46

Yennu be nant

1 Yennu-e tee ti paŋ daanɔ nan ti guutɔɔ,
ki teen siir nan wun sommit daamii ni, yoo kur.
2 Li-i lekii tee ki tiŋ damm,
ki jɔjaana baa mɔkgbeŋa nba sumii ni,
3 li-i lekii tee mɔkgbeŋa na damm, ki mɔk fuur,
ki li jek kunkona, ŋaan ti kii tiin jaŋmaanii.

4 Mɔkisiar be ki teen yabint daanɔ Yennu doo nba tee
u kasii binbeboor na parpeenn.
5 Yennu be doo maŋ ni, ki li kan biiri;
u tuu saa baar ki sommir sanyafaar.
6 Yennu kunkɔr tant, ki tingbouŋ nann,
ki jaŋmaanii soor niib na, ki digbana baa.

7 Yabint daanɔ Yennu be nant,
wunba tee Jakɔb Yennu na, ŋɔɔe tee ti gungurboor.

8 Baat ki tan got Yennu toona.
Gotir yaarlituk toona nba ki u tun tiŋ na paak.
9 U te tɔbii gbent tingbouŋ na kur po,
ki kɔnii tɔrbana, ki jintir kpana,
ki bia jokit naagbankɔŋa muu,
10 ki yet a, “Nyikin kɔnn man,
ki bann nan mine tee Yennu,
ki saa la dontir digbana kur ni,
ki bia saa la dontir tingbouŋ kur po.”

11 Yabint daanɔ Yennu be nant,
wunba tee Jakɔb Yennu na, ŋɔɔe tee ti gungurboor.

47

Yennu-e tee kpanbarjaann

1 Digbana niib kur n poi niipoouk nan parpeenn,
kii bia kii dont Yennu nan kunkɔpaara.
2 Ŋaant ki tin chɔrin yabint daanɔ Yennu nba gar sɔɔ kur na,
ŋɔɔe tee kpanbar jaann nba dia tingbouŋ munn.
3 U te ki ti nyann niib na, ki te ki ti dia digbana,
4 ki gann tiŋ nba ki ti kɔɔ na ki turit,

ki li tee Israel teeb nba ki u loomm na japaat tiŋ.

5 Yennu do u naangbant paak.
Waa do na ki niib tantir ki peeb naatuna nan parpeenn.
6 Yinin yaŋ ki dont Yennu, yinin ki dont ti kpanbar maŋ,
yinin donta yanii,
7 kimaan ŋɔɔ Yennu-e tee tingbouŋ na kur kpanbar,
yinin yaŋ ki dontɔ.

8 Yennu kar u kasii naangbant paak ki dia digbana kur.
9 Digbana diateeb kur taan be nan niib nba tee
Abraham Yennu niib na,
kimaan kpanbara nba be tingbouŋ na paak tee Yennu yabe.
U ŋan nan dontir.

48

Ki jiin Yennu digbanjaann Sayɔnn po
1 Yennu tee yabint daanɔe,
ki ŋan tin dontɔ, u doo nba be u kasii kunkonn paak na ni.
2 Sayɔnn tee Yennu kunkonne, li fɔk ki bia ŋan;
kpanbar jaann nba tee Yennu na,
u dooe tee durinya kur parpeenn boor.
3 Yennu be doo maŋ ni, ki wann nan yamani benu be u boor.

4 Ki kpanbara taan leeb ki baar
a bin kɔn nan Sayɔnn kunkonn doo na.
5 Baa la doo maŋ, ki li yaar litib, ki jaŋmaanii soorib, ki bi chiar,
6 ki ji jekir nan poo nba tuu mɔ matyiaru na,
7 ki lian nan wonpaaruk nba tuu tut ŋaringbeŋa
ki li lian biaŋinba na.

8 Ti gbat ki bia la linba ki yabint daanɔ Yennu tun
doo maŋ niwa.
U sii guu doo maŋ, ki li be li yamani,
nan yoo nba kaa paak.

9 Yennu, a ŋasaakak niŋe,
ki ti dukii a lomm nba kaa gbennu na po,
10 ki niib kur dontir a sann durinya kur po,
ki a dia a doo nan barmɔnii.
11 Ŋaant ki Sayɔnn niib-ii mɔk parpeenn,
ŋaant ki parpeenn-ii be Juda doo ni,
kimaan a buut ŋan.

12 Yennu niib, ii somm lint Sayɔnn, ki kan li difoot.
13 Gotir li joona, ki fiitir li maarpaara fanu,
ki tan fit wann maarpaanu nba waa na a,
14 “Yennu na tee ti Yennu-e mɔkmɔk nan mɔkmɔk,
ki sii tee ti ŋmakit-tɔɔ nan durinya gbennu.”

49

Fi-i teen mɔkint yada, li tee jatiie
1 Sɔɔ kur n gbat na man,
gbiintir, niib nba kur be tingbouŋ na paak,
2 li nijaana nan tarii, li mɔkita nan nandamm kur.
3 N dudukit be paanu ni, ki n saa pak yanfoon maan.
4 Ki n saa ŋmat got barjokit ni,
ki faa biɔk ki yin yaŋ ki wann li paak.

5 Li-i tee ki n datai lintin ki n be ninbɔŋ ni,
n ki tiin jaŋmaanii.

6 Bi tee binba teen bi mɔkint yada,
ki bia dont bi mɔŋ, bi likirii paake.
7 Nisaarik kan fit tinn u mɔŋ,
u kan fit pa Yennu, u daauk nba tee biaŋinba,
ki li tee u manfoor paaki,
8 kimaan nisaarik manfoor paak pann yab bonchiann.
U lekii pa linba, ŋaan li kan jaŋ
9 nan u ji daa kpenn ki siik kaauk ni.

10 Sɔɔ kur saa la nan yandamm kpenn,
ki jatit kpenn, ki bonliinii bia kpenn.
Bi kur tuu nyik bi mɔkinte ki tur siab.
11 Bi kaat saa teen bi ŋei nan yoo nba kaa paak,
ki bi sii be leŋ yoo n tuu yoo,
ŋaan bo mɔk bi yur paak tiniie.
12 Nisaarik mɔkint kan fit nyinnɔ kuun ni,
u bia lek saa kpoe nan bonkobuk nba kpenn na.
13 Gotir linba tuun ki teen damm nba teen bi mɔŋ yada,
nan bi leeb nba saak baa piak linba na.
14 Bi saa kpoe nan pei nba kpenn na,
ki kuun sii tee bi kpaartɔɔ.
Binba be kasii na saa nyannib,
ki bi gbanant saa bat yian kpeentiŋ, siaminba fɔk nan bi ŋei.
15 Ŋaan Yennu saa fatin kuun nuu ni,
ki saa jiin, ki mii be u boor.

16 Li-i te ki a la ki nirɔ mɔkitir,
koo u mɔkint maŋ yabitiri, a daa te ki li daamiia.
17 U tan kan fit jii ki saan nann yoo nba ki u kpenni,
u mɔkint na tan kan weiɔ ki saan kaauk ni.
18 Nirɔ numm-i lekii gboo waa mɔk linba,
ki niib kpakitirɔ, u mɔkint na paaki,
19 u lek tan saa kpoe ki wei u yeejamm,
ki kan ban la yentu.
20 Nisaarik-i mɔk mɔkint ŋaan ki mɔk bannu,
u bia lek saa kpoe nan bonkobuk nba kpenn na.

50

Ki jiin barmɔnii Yenjiantu po

1 Yabint daanɔ nba tee Yennu na piak.
U yi tingbouŋ na kur,
laa nyii yondo po ki saa tuu yonbaa po.
2 Yabint Yennu yentu nyi Sayɔnn doo nba fan na ni.

3 Ti Yennu baate, ŋaan u kan baar soon nna,
muu sii die ki be u tɔɔnn, ki wonpaaruk da ki lintirɔ.
4 Ki u saa yiin sanpaak nan tiŋ ki bin di siara,
ki la waa saa bu u niib buut biaŋinba.
5 U yet a, “Taant niib nba ŋamm bi mɔŋ na ki turin,
binba mann maruŋ ki senn mɔsonn nanin.”
6 Sanpagbant mɔɔntir nan Yennu-e tee Kasii Daanɔ,
ki saa bu buut.

7 “N niib, gbiintir, ki man pak.
N niib Israel teeb, n saa di siara ki biiri.
Mine tee Yennu, ki tee i Yennu.
8 N ki yakii nani i maruŋ paak,
koo i mujoonu piinii nba be n tɔɔnn po na paak kaa.
9 N ki loon naajai nba be i naagɔtit ni,
koo buunii nba be i buloi ni na,
10 kimaan bonkobit nba kur be muuk ni na tee n yabe,

nan nei nba kur be kunkona tusaa paak na.
11 Nɔɔnii nba kur be tee n yabe,
ki bonfoa nba kur be muuk ni na tee n yabe.

12 “Kom-i bonni mɔkin, n bo kan betini,
kimaan durinya nan linba kur be li ni tee n yare.
13 N ŋman naajai nantii? Koo n nyu buunii sɔmii?
14 Ii ŋaan ki i niipoturu-ii tee i maruŋ ki teen min Yennu,
ki bia tuu tur min Yabint Daanɔ linba kur ki i senn mɔsonn.
15 Ii tuu yiin min Yennu yoo nba ki i la daamii,
ki n saa fati, ki i sii baakitin.”

16 Yennu yeen nɔɔnbiit damm a:
“I la yaak lee ki sii piak n sennu po?
Bee ki i sii piak n mɔlor po?
17 I ki sak nan min ŋmakiti, ki yêt n sennu.
18 Nanyukii nba kur ki i lab, ki i sob yɔɔs,
ki pukin i mɔŋ bonchonchona ni.

19 “I teen siir nan mabiit pakue, ki i mɔi farik nan faak,
20 ki teen siir nan yin pak ki biir i tiɔŋ ninjamm,
ki paab maan.
21 I tun linba na kurawa, ŋaan n ki yet siari,
ki i ji dukin nan n mun tee nan yimm nae.
Mɔtana, n saa yakii naniwa, ki kat wanni, i numm ni.

22 “Gbiintir linba na man, yimm nba yêtin na,
nna-i kaa, n saa boontiwa, ki sɔɔ kii be ki saa tinniini.
23 Niipoturue tee maruŋ nba baakitin,
ki n set saa tinn binba kur saak n mɔb.”

51

Yenmiaru nba jiin nyikin chab po

1 Yennu, tinimin ninbaauk,
kimaan a lomm nba yɔɔ be na paak.
A wuur n yanbɔmm nan biit kur,
kimaan a ninbatinchiɔŋ na paak.
2 Wuutin fanu, ki man nyi yanbɔmm nan biit kur ni.

3 N bann nan n be yanbɔmm nan biit nie yoo kur.
4 N tun ki biirawa, n biir fin kuukɔɔe,
ki tun linba ki a yaa li tee bonbiir na ki tura.
Li paak, a mɔk mɔnii nan fan bu n buut.
N kan nyiira, li-i tee ki a biirin.
5 N din tee yanbɔndaanɔe yoo nba ki bi marin na,
ki bia tee biit daanɔ yoo nba ki bi din soor n poor nawa.

6 A kpaan mamɔmm nan barmɔniie nisaarik ni.
Kɔɔnt a bannu n dudukit ni.
7 Nyint n yanbɔmm ki mii yeen,
a wuurin ki mii peen nan sakaana na.
8 Ŋaant ki man gbat parpeenn nan parmaasir fuur,
faa lek kɔnn n kpabawa na, ŋaan n bia sii mɔk parpeenn.
9 Bɔrin a numm ki daa laat n yanbɔmmi,
ŋaan wuur n biit kur.

10 Yennu, ŋammit n par ki lii ŋan,
ki pant n seek nan binbenŋaŋ.
11 A daa beer ki nyintin a boor,
koo ki nyinn a Seyeeŋ na n ni.
12 A ŋamm turin a tinnu kpinkpammuk na,
ki te ki mii loon a mɔsaku.

13 Ki n saa wann yanbɔndamm a sennii,
ki bi saa jen a boor.

14 Yennu, nyikin n manfoor ki tinnin,
ki n saa jii parpeenn ki mɔɔnt a kasii binbeŋ.
15 Yennu, lootir n mɔb, ki man pak dont a sann.

16 A ki loon maruŋ, nna-i kaa, n bo saa jiie ki tura.
A baka bia kaa mujoonu piinii ni.
17 Yennu, n maruŋ tee sikin-n-mɔŋ binbeŋe.
Ki a kan yêt daanɔ nba sikin u mɔŋ ki lebit u pari.

18 Yennu, tinin Sayɔnn doo ninbaauk ki sommir,
ŋammit maa Jerusalem joona.
19 Ki li saa te ki a mɔk parpeenn nan maruŋ nba ŋan,
nan mujoonu piinii,
ki bi sii kpi naajai ki mann maruŋ, a binbintir na paak.

52

Yennu buut nan u ninbatinu
1 Bee ki a dont a mɔŋ nan toonbiiti, fin nijaann na?
Yennu lomm be-e mɔkmɔk nan mɔkmɔk.*
2 A lorin a fan biir leeb, ki a mɔb di nan bilepaann na,
ki a fa fai,
3 ki loon bonbiir ki gar bonŋann, ki loon faak ki gar barmɔnii,
4 ki loon faak nba saa pak ki biir a leeb, faak daanɔ na.

5 Barmɔnii, Yennu saa biirae fas fas;
u saa soorae ki dat nyinna a ŋaak ni;
u saa nyinna nisaarii tiŋ na ni,
6 ki niŋamm saa la linba na ki tin jaŋmaanii,
ki bi saa laa laat ki yet a,
7 "Gotir, jɔɔ nba nae ki jii u mɔŋ tur Yennu,
ŋaan maa u mɔkint paak, ki dukii nan nɔɔnbiite saa sommɔ."

8 Min ŋarin tee nan kpan tiik nae, ki see Yennu ŋasaakak ni.
N yada yɔɔ be u lomm nba be mɔkmɔk nan mɔkmɔk na nie.
9 Yennu, n sii tun ki teena niipoouko,
faa tun linba ki turin na paak,
a sann nie ki n mɔk dindann, kimaan a sann ŋan,
ki n saa dont a sann maŋ, a niib tɔɔnn.

53

Ki jiin nisaarii nɔɔntont po
(Yaŋ 14)
1 Jatit dukii bi para ni a, "Yennu kaa."
Sɔɔ kur tee niyoonne, ki tun bonbilankanta,
sɔɔ kaa ki tuun linba tooki.

2 Yennu be sanpaapo ŋaan gorii nisaarii,
a wun laan siab be ki sub, ki bia jiantirɔ-ɔ?
3 ŋaan bi kur ŋmante ki tuun toonbiit,
ki bi sɔɔ kaa ki tuun linba ŋan, nan yenɔkɔɔwa gbaa.

4 Yennu boi a, "Bi ki mi-i?
Toonbiit damm maŋ ki mi siari-i?
Bi di n niib nan nirɔ nba tuu di jeet nae,
ki bia ki meimi."

* **52:1 52.1** Koo "Bee ki a dont a mɔŋ daa kur ki saa di fei Yennu boori?"

5 Jaŋmaanii bia saa ŋamm soorib ki gar baa tuu mi bianjinba.
Yennu saa kpi u niib datai ki yat bi kpaba.
Yennu yêtibe, ki saa te ki Israel teeb na n nyannib.

6 N mei Yennu-e a nyannu n nyi Sayɔnn
ki baar u niib Israel teeb paak.
Yoo nba ki Yennu saa te ki Israel teeb na n mɔkit na,
bi tan sii mɔk parpeenn bonchiann.

54

Yenmiaru nba jiin datai gɔɔru po

1 Yennu, jiin a paŋ ki tinnin, jiin a paŋ na ki ŋaan yann.
2 Yennu, gbatir n miaru, ki gbiint n mɔmaan.
3 Karinbaandamm fiir n paaka, ki nitont koor a bin kpin;
ŋamme tee binba baka kaa nan fin Yennu na.

4 Ŋaan barmɔnii, Yennu-e tee n sommtɔɔ.
Ti Yomdaanɔe tee n fat-tɔɔ.
5 Yennu n te ki n datai na toonbiit n ŋmat kii tee bi tubdatu.
U saa boontib, kimaan u kasii binbeŋ na paak.

6 Yennu, n saa mann parpeenn maruŋo ki tura.
N saa pak ki dont a sann, kimaan a ŋan.
7 A nyinnin n daamii kura niwa, ki n la ki n datai baa.

55

Jɔɔ nba ki u naasinyɔɔk fukit u paak na Yenmiaru

1 Yennu, gbiintir n miaru;
a daa lekin a numm n fabinii na paaki.
2 Gbiintir, ki turin gatu; n dudukit bak nan daamiiwa.
3 Ki jaŋmaanii mɔkin nan n datai nba jeentin na.
Ki nɔɔnbiit damm goriin ninŋmiɔŋ,
ki baat nan daamii ki teenin, ki dont wutoor nanin ki namin.

4 Ki n yan put ki ŋmat, ki n nubir kuun;
5 ki jaŋmaanii te ki n jekir nan yanputuk,
6 ki n ji sunman ki n mɔk kpinkpant nan ŋmann na
ki bo yukir ki saan banfɔkir ki saa foi.
7 N bo saa yukire ki saan banfɔkir,
ki saa ŋamm n binbeboor muuk ni.
8 N bo saa kakite ki faa lanbouŋ
ki nyi wonpaaruk nba baat na ni.

9 Yennu, ŋmatir nɔɔnbiit damm na pinpakit,
kimaan n laat kunkɔna nan kpikpiruk doo ni.
10 Ki yonnu nan nyiɔk kur ki bi lin doo na ni,
ki tuun toonbiit, ki bia sukii niib ki daamiib.
11 Ki biiru be siar kur po doo na ni,
ki li sɔnii gbee nan fat-teeb nan fai damm.

12 Li-i bonni tee dataakie sukiin, n bo sii ŋmine,
li-i bonni tee ki n dataakie want u mɔŋe,
n bo saa bɔr n mɔŋe ki u kan lami,
13 ŋaan li tee fine, nisaarik nan min na,
ki tee n lɔɔ, n yɔnanmɔŋ.
14 Ki min nan fin tuu lakin mɔk pinpakit nan leeb
ki lakint ki jiantir Yennu, u ŋasaakak ni.
15 Ŋaant ki n datai n kpo yian,
ŋaant ki bin piib foot kaat ni,
kimaan toonbiit gɔrin ŋaan dɔɔ bi boore.

16 Ki n yiin n Yomdaanɔ Yennu ki boi sommir po,
ki u saa tinnin.
17 Li daajoouk, nan sanyiɔk, nan yonsuuk ni kur,
ki n bui fabin ki teenɔ, ki u gbia n kunkɔr.
18 Maa tookit tɔb nba na, u saa te man jen nan laafia,
datai bonchiann nba lek kɔn nanin na.
19 Yennu nba bo tee kpanbar pinpiik niwa na
saa gbat n miaru ki nyannib turin,
kimaan bi yêt bin lebit bi binbeŋa, ki bia ki tiin Yennu.

20 N yɔkperik lek u yɔɔsnba,
ki biir mɔlor nba ki u lor namm na.
21 Ki u mɔb ban ki gar kpan,
ŋaan ki naŋ gbee u para;
ki u mɔmaan ŋarii ki gar kpan,
ŋaan porii yian nan jukbanjai na.

22 Jiin a daamii kur ki tur Yennu, ki u sii guua;
u kan ban te ki binba be fanu na n baa.

23 Yennu, fine saa sikin nikpiirit nan fai damm na bi kaat ni;
a kan te ki bii be ki baar bi manfoor bonjinni.
Min ŋarin, fine ki n teena yada.

56

Yenmiaru nba jiin yada teenu po
1 Yennu, tinimin ninbaauk, kimaan niib mukisime.
N datai diinime yoo kur.
2 Ki n sanbiirteeb mukisin daa kur, ki niib bonchiann kɔn nanin.
3 Yabint daanɔ Yennu, mi-i tiin jaŋmaanii yoo nba,
fine ki n saa teen yada.
4 N teen Yennu-e yada ki ki mɔk jaŋmaanii,
ki dontir u sann, kimaan u mɔsonn na paak.
Nisaarik saa fit teenin bee?

5 Daa kur ki n datai labii n maan,
ki yɔɔ dukii baa saa teen biaŋinba ki biirin.
6 Ki bi taant leeb ki bɔriin,
ki gorii n sommir ni, nan baa saa teen biaŋinba ki kpin.
7 Yennu, bi biit na paak, a dat bi tuba,
ki nyann niib maŋ nan wutoor.

8 A mi n fabinii nba tee biaŋinba,
ki la n ninnyuut kann nba tee biaŋinba,
ki sɔb teen a gbouŋ ni.
9 Daar nba ki n saa boia sommir po na, n datai saa baae.
Ŋanne ki n saa bann nan fin Yennu taa n po.
10 Yennu, a mɔsonn paake ki n dontira.
11 Yennu, fine ki n teen yada, n kii tiin jaŋmaanii.
Nisaarik saa fit teenin bee?

12 Yennu, n saa tura mɔsonn nba ki n sat nae.
N saa tura niipoouko,
13 kimaan a nyinnin kuun niwa, ki guun, ki n ki gbiatir,
ki n saa somm nan fin Yennu, kii be a manfoor yentu ni.

57

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 Tinimin ninbaauk, Yennu, tinimin ninbaauk,
kimaan a niŋe ki n seek gur.
A kpinkpant maasue ki n laat fatu,

daamii nba tuu baarin nan laa tuu tan gar.

2 N fabin ki tur Yabint Yennu,
Yennu nba teenin linba kur ki n loon.
3 U saa toon Yendɔuŋ ni ki tinnin, ki nyann n datai.
Yennu saa turin u lomm nan u barmɔnii.

4 N datai lintima, ki naan nan yanbɔra nba sɔ niib na,
ki bi nyana tee nan kpana nan tɔrbann peenii na,
ki bi jerima di nan jukbanjai na.

5 Yennu, want a yabint sanpagbant ni,
ki ŋaan a baakir-ii be tingbouŋ na kur po.

6 N datai lu laauŋo a bin soorin, ki n be nan parbiir,
ki bi gbii bootuk, sɔnu nba ki n tɔkii na ni,
ŋaan ki bi mɔŋ tan baa li ni.

7 Yennu, n be nan parcheenne; n saa yin yaŋ ki donta.
8 N seek, fiit ki faa kɔnn nan bonmumɔɔt.
N saa fiir sanyafaare ki faa.
9 Yennu, n saa pak a sann, digbana kur ni.
N saa yin yaŋ ki tura, niib kur boor,
10 kimaan a lomm yab ki saa tuu sanpaak,
ki a kasii binbeŋ bia tuu sanpagbant.
11 Yennu, want a yabint, sanpagbant ni,
ki ŋaan a baakir-ii be tingbouŋ na kur po.

58

Yenmiaru nba saa te Yennu n dat nɔɔnbiit damm tuba

1 Yimm nba tee yudamm na, i bu buut fanu-u?
I bu buut nan barmɔnii ki teen sɔɔ kuri-i?
2 Aaii, i dukii toonbiit nba ki i saa tun na kɔɔe,
ki tuun ki biir leeb tiŋ na paak.

3 Toonbiit damm fiir bi bisin niŋewa,
ki fa fai nan bi manfoor gbennu.
4 Ki bi mɔi gbee nan lɔbiie, nan waalabirii yar na,
ki kpaa bi tuba nan waajiant nba kpaa bi tuba biaŋinba na,
5 ki ji kan gbat daanɔ nba maŋit wai para na yeriki,
daanɔ maŋ-i lekii sub biaŋinba.

6 Yennu, a faa kɔnn nibiit maŋ nyana.
7 Ŋaant ki bin bot nan nyun nba tuu fɔɔr na;
bi-i dat bi tɔrbana yoo nba, fan ŋaan ki bi peenii na n gbitik.
8 Bi-i saa, bii tee nan jayeruk nba tuu saa ki mian na,
kii bia kii tee nan sanpantik nba ki bi tuu marɔ kpeent
ki u ki la yentu na.
9 Bi tuu tan bant na, ki sɔɔ ki bi chɔɔb nan mɔɔt nawa;
Yennu saa pebirib ki yaat namm nan u wutoor,
baa lek be bi manfoor ni gbaa.

10 Kasii damm sii mɔk parpeenn,
li-i tee ki bi la yanbɔndamm be tubdatu ni,
li yooe ki bi saa somm toonbiit damm sɔn ni.
11 Ki niib ji saa yet a, “Barmɔniie, kasii damm gaan bi paatii;
barmɔnii, Yennu nba bu tingbouŋ na buut na set be.”

59

Yenmiaru nba jiin fat-n-mɔŋ po

1 Yennu, nyintin n datai nuu ni.

Gɔɔt datai nba fiir n paak na.
2 Nyintin toonbiit damm boor, ki tinnin nikpiirit nuu ni.

3 Gotir baa dɔɔ ki guu bianjinba, a bin kpin.
Toonbiit damm tikii a bin biirin.
Li ki tee a n tun yanbɔmm koo ki biir siar kaa.
4 N ki tun ki biir siari, ŋaan ki bi tee siir a bin lekin.
Fiit ki sommin. Gotir n ninbaatir.

5 Yabint daanɔ Yennu, wunba tee Israel teeb Yennu,
fiit ki dat binba ki jiantira na tuba;
a daa tiin toonbiit damm ninbaauk.
6 Bi tuu tan ŋmat ki jen daajoouk, ki kɔɔ doo ni,
ki ŋmuut nan bɔi nae ki lin.
7 Gbiintir sukit nan mabiit nba nyi bi mɔi ni.
Ki bi jerima tee nan jukbanjai na ki nyi bi mɔi ni,
ki bi dukii nan sɔɔ ki gbia baa yeen linba na.

8 Yennu, fin ŋarin laabe, ki sarikit binba ki jiantira maŋ.
9 Yennu, n mɔk parcheenn a paŋ niŋe; fine tee n gungurboor.
10 Yennu loonin ki saa baar n boor,
ki te ki man nyann n datai.

11 Yennu, a daa kpibi.
Li-i tee ki a kpiib, n niib saa tamm bi tubdatu na poe.
A yatib nan a paŋ ki bii lin, ki fan nyannib,
fin Yennu nba tee ti guutɔɔ.
12 Yanbɔmm be bi para ni, ki bi mɔmaan kur tee biit.
Ŋaant ki bi moindib, kimaan bi sat mɔtont ki bia fa fai.
13 A boontib nan a wutoor, ki boontib fas fas,
ki sɔɔ kur n bann tingbouŋ na kur po
nan fin Yennu-e dia Israel teeb,
ki a paŋ bia yat be tingbouŋ na kur po.
14 N datai tuu tan jen daajoouk ki kɔɔ doo ni,
ki ŋmuut nan bɔi nae ki lin
15 nan bɔi nba tuu lin ki kpaan jeet bianjinba na,
ki mɔ, li-i tee ki bi ki dii janji.

16 N saa yin yaŋ ki jiin a paŋ po,
sanyiɔk ni kur, n saa yin yaŋ sanpaapo
ki jiin a lomm nba kaa gbennu na po,
kimaan fine tee n gungurboor,
ki tee n bunbɔr boor yoo nba ki n be daamii ni.
17 N saa yin yaŋ ki dont a sann; n paŋ nyi a boore.
Yennu-e tee n gungurboor, ki tee Yennu nba loonin.

60

Yenmiaru nba jiin fatu po
1 Yennu, a yêtita, ki te ki ti baa.
A donn wutoor ti paaka; mɔtana, jiantir ki tinnit.
2 A te ki tiŋ na jeke, ki a lootir yaan.
Li paak, a teb li fiat, kimaan li bɔkit dɔɔe jiak jiak.
3 A te ki a niib dii fara bonchiann
ki te ki ti ŋmaan gbeŋit nan ti yib daan na.
4 Ki binba baakita na, ki a teemm kpaanii,
a bin tan nyi biiru ni.
5 A tinnit nan a paŋ, ki turit gatu,
ki lin te binba ki a lomm na n la woruku.

6 Yennu be u kasii boor ki yet a,
“N saa jii nyannu ki bɔkit Sekem doo,
ki biit Sukof baauk ki tur n niib.

7 Gilead yent tee n yare,
ki Manase yent bia tee n yar.
Efraim yent tee n kut fokirike,
ki Juda yent tee n naan dammir.
8 N saa jii Moab teebe ki bii tee tatilaauk nba
ki n sii sokii bona li ni,
ki sii birin n taasaat Edom yent ni,
ki li sii tee nyinn nan mine yen yent maŋ,
ki hoot man nyann Filistia teeb na paak.”

9 Ŋmee saa jiin ki saan nanin digbanpaarir na ni?
Ŋmee saa jiin ki saan nanin Edom yent ni?
10 Yennu, a set yêtite-e?
A ji kii be nan ti kunkɔnkɔnna na-a?
11 Turint sommir ki tin nyann ti datai,
kimaan nisaarik sommir tee yann na.
12 Yennu-i be nant, ti saa nyanna;
u saa nyann ti datai ki turita.

61

Yenmiaru nba saa gɔɔr bonbiir
1 Yennu, gbatir n fabinii, ki bia gbiint n miaru.
2 N be parbiir nie, ki bia fɔk nan ŋaak ki yia.

Jiimin ki saan gurin siaminba ŋan ni,
3 kimaan fine tee n sommtɔɔ,
ki tee joonpaarir nba leek n datai.
4 Ŋaant ki mii be a kasii boor nan n manfoor gbennu;
ŋaant ki mii gur a kpinkpant maasu.
5 Yennu, a gbat mɔsona nba ki n sat nawa,
ki turin bona nba ki a teen niib nba baakita na.

6 Pukint kpanbar na manfoor bina bonchiann;
ŋaant ki u naan-ii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
7 Yennu, ŋaant ki wuu tee kpanbar kii be a tɔɔnn
nan yoo nba kaa gbennu.
Guutɔ nan a kasii binbeŋ nan a lomm nba kaa gbennu na.

8 Ki n sii tun yiin yanii ki dontir a sann,
ki bia sii yɔɔ teena piinii nba
ki n senn mɔsonn li po na daa kur.

62

Yennu-e guut
1 N tee soonnae ki guu maa Yennu n tinnin,
u niŋe ki n tinnu saa nyi.
2 U kuukɔɔe guun, ki bia saa tinnin,
ŋɔɔe tee n sommtɔɔ, ki n kan ban baa.

3 I saa lek jɔɔ ki lin wei nlee?
I kur na saa taan ki nyiauwa-a?
U kaa paŋ nan joonkpeeuŋ nae.
4 Yimme loon yin sikin u jirima,
ki fa fai ki li mani, ki piak nyint piisin mɔmaan,
ŋaan ki i para ni, ki i sat mɔtont ki teenɔ.

5 N maa Yennu kuukɔɔ paake, u niŋe ki n mɔk dindann.
6 U kuukɔɔe guun, ki bia saa tinnin,
ŋɔɔe tee n sommitɔɔ, ki n kan ban baa.
7 N tinnu nan baakir saa nyi Yennu boore,
ŋɔɔe tee n guutɔɔ nba ŋan, ki tee n gungurboor.

8 N niib, teent Yennu yada yoo kur,
ki ɓetɔ i daamii kur, kimaan ŋɔɔe tee ti sindandiiuk.

9 Nisaarik tee nan wamaasin nae,
li nijaana nan tarii kur kaa nyɔɔti.
Fi-i jiib ki paan ɓikir paak, ɓi ki mɔk kpiasu,
ki fukii nan wamaasin na.
10 A daa tee yada a fatuk ni,
a ɓia daa mɔk japaat nanyuk ɓona paaki.
A mɔkint-i lekii pukin ɓiaŋinba, ŋaan a daa maa li paaki.
11 N gɓat ki Yennu yet nan taar munŋaa nawa,
a paŋ tee u yare,
12 ki u lomm kaa gɓennu.
Barmɔnii, u saa pa sɔɔ kura u paauk
nan u toona nba tee ɓiaŋinbae.

63

Ki jiin waa loon Yennu ɓiaŋinba po

1 Yennu, fine tee n Yennu. N loon fine.
Nan tinkooŋ nan tinsaatik nba tuu loon nyun na,
nnae ki n gɓanant nan n seek kur kpenn a paak.
2 Ŋaant ki mii laata a kasii ɓinbeboor,
kii ɓia kii laat a yabint nan ɓaakir nba tee ɓiaŋinba.
3 A lomm nba mɔk nyɔɔt ki gar manfoor na,
li paak ki n saa dont a sann.
4 N manfoor ni kur, n saa dont a sanne.
N saa donn n nii ki miara.
5 N seek saa di jeŋant ki gɓoo,
ki n mɔɓ saa yin parmaasir yanii ki dont a sann.

6 Ki mi-i dɔɔ n dɔɔnu paak, n sii tian a po;
nyɔtunmunn n sii dukii a po,
7 kimaan a tun tee n sommtɔɔe;
ki n sii be a kpinkpant maasu ki yin parpeenn yaŋ.
8 N taab nana, ki a nuu dian ki tinnin.

9 Ɓinba koor a ɓin kpin na saa sik kpeentiŋ.
10 Bi saa kpib tɔɓii ni, ki kinkata saa ŋman bi gɓanant.
11 Yennu nba saa tur kpanɓar nyannu na, u sii kpamme.
Ɓinba sent mɔsona Yennu sann ni na saa dontɔ;
ki ɓinba fa faak na saa pɔɓin bi mɔi kii ŋmin.

64

Yenmiaru nba saa gɔɔr ɓonɓiir

1 Yennu, gɓatir n miaru, n be daamii niŋe.
Gɔɔt n datai ki bi daa nyint n manfoor.
2 Guutin, ki min nyi nɔɔnɓiit damm lora ni
nan toonɓiit damm tintaanu ni.
3 Bi ŋat bi jerima, ki li di nan jukɓanjai nae,
ki ɓia nyint bi mɔɓonɓiit, ki li tɔ nan tɔrɓanpeenii na,
4 ki kakii ki mɔɔntir bi faak maan nba tee fei
ki dia sanɓiiuk ki ɓiir niŋamm,
5 ki korin leeb nan lorɓiit,
ki ɓikii ɓaa saa pii bi ɓarit siaminba,
ŋaan yaa, “Ŋmee saa lati?”
6 ki lorin lorɓiit, ki yaa, “Ti lor ki soor linba ŋane na.”
Barmɔnii, nisaarik par nan u dudukit tee linba sumiie.

7 Yennu saa yekib u peenii, ki li saa turib danii yiama.
8 Yennu saa ɓiirib, kimaan bi mɔɓonɓiit na paak,
ki ɓinba kur saa lab saa pak bi yura,

9 ki jaŋmaanii saa soor nisaarik kur,
ki bi saa mɔɔnt Yennu toona nba tee,
ki bia dukin waa tun toona nba.
10 Ki niŋamm kur sii kpamm
nan toonŋana nba ki Yennu tun.
Bi saa la gungurboor u nie,
ki binba kur para yeen saa dont u sann.

65

Ki jiin dontir nan niipoturu po

1 Yennu, li ŋan ki tin dont a sann Sayɔnn doo ni.
Fine ki ti saa jii ti mɔsona ki tura,
2 kimaan fine gat miaru,
ki niib nba be lokir kur po saa baar a boor.
3 Taa bo be yanbɔmm ni na, ki a bo nyik chab ti biit.
4 Damm nba ki a gannib na, parpeenn tee bi yare;
ŋamme tee binba ki a baar namm a bii be a kasii boor na,
ki ti saa gboo nan bonŋana nba be a ŋaak ni na,
ki tee piisin nba be a kasii ŋasaakak ni na.

5 Yennu nba tee ti tinntɔɔ, a teent gatu,
a bakitnauŋ toonŋana ni,
Niib nba be durinya kur po,
nan binba be mɔkgbeŋa pootir, banfɔkira na,
bi kur maa a paake.
6 Fine bir jɔjaana nan a paŋ,
ki wann a yabint paŋ nba tee biaŋinba.
7 Mɔka nyunpana nba fi biaŋinba, ŋaan fine te ki li baŋit,
ki fit so nyunpana fuur;
ki niib-i tɔɔ jat paak, fine fit sikint bi wutoa.
8 Durinya niib kur mɔk jaŋmaanii,
toongbeŋa nba ki a tun na paak,
ki toona nba ki a tun na te parpeenn fuur be
tingbouŋ na kur po.

9 A baka be tiŋ na paak, ki te saak baa,
ki bia te ki li mɔk koorin, ki kpai.
Ki a gbeen bi kpennii nyun, ki te ki tiŋ na naan jeet.
Faa tun biaŋinbae na:
10 a te saak baa yoo kur kpaant ni,
ki nyun borikit tiŋ na;
a te samimmiiuk baa ki maant tiŋ, ki te bonbuburit kur pia.
11 Ki a te jeet naan binn kur ni,
ki tii saan siaminba kur, ki jeet be li kura po.
12 Ki bonkobit kpinkpaar boor gbee nan bonkobit,
ki kunkona na gbee nan parpeenn,
13 ki bonkob-kpaaŋ na gbee nan pei,
ki baat na mun gbee nan jeet;
ki bona kur kpamm ki yiin yanii nan parpeenn.

66

Ki jiin dontir nan niipoturu yaŋ po

1 Tingbouŋ na niib kur n pak Yennu,
ki yikin nan kpinkpammuk,
2 ki yin yaŋ ki baakit u sann,
ki turɔ dontir nan baakir,
3 ki yet Yennu a, “Toona nba ki a tuun na teen bakitnauŋ.
A paŋ yab bonchiann,
ki li te ki a datai gbaa a tɔɔnn nan jaŋmaanii.
4 Sɔɔ kur nba be tingbouŋ na ni jiantira.
Bi yiin yanii ki dontira. Bi yiin yanii ki dontir a sann.”

5 Saana man ki tan got linba ki Yennu tun.
U tuun bakitnauŋ toona, nisaarik yaa paak.
6 U te ki mɔkgbeŋir kpant tinkooŋ,
ki ti yeejamm somm tiŋ maŋ ni ki poot.
Ŋanne ki ti ji kpamm waa tun nna maŋ.
7 Yennu-e dia durinya nan u paŋ,
ki u ninbina gorii digbana kura,
Mɔyêtdamm daa fi ki tookitɔ.
8 Digbana niib kur n pak Yennu man;
Ii ŋaan ki niib n gbat i dontir fuur.
9 U te ki ti mɔk manfoor, ki guut, ki ti ki baa.

10 Yennu, fine bikint na;
a bikint nan saauk daanɔ nba tuu pur kut biaŋinba nae.
11 A te ki ti sik baruk ni, ki bia nyakin jik-kpiasir ti poor po,
12 ki te ki ti datai diint,
ki ti somm ki gar muu nan nyunmɔna ni;
mɔtana, a ji baar nant siaminba ki manu bewa.

13 N saa baar nan mujoonu piinii a ŋaak ni.
N saa tura linba ki n senn mɔsonn nan n saa tura na.
14 Maa bo be daamii ni ki sat mɔb
nan n saa tura piinii nba na, see ki n tura.
15 N saa baar nan pei ki lin joo muu a maruŋ binbintir na paak.
N saa baar nan naajai nan buunii ki mann maruŋ,
ki li munyuuk saa do sanpagbouŋ ni.

16 Yimm nba kur tiin Yennu jaŋmaanii na,
baat man ki tan gbiint, ki n saa beti waa tun linba ki turin.
17 N bui fabin sommir po, ki dontirɔ nan yanii.
18 Li-i bonni tee ki n ki fiit n yanbɔmm,
Yennu bo kan gbiint ki turimi.
19 Ŋaan barmɔnii, Yennu gbat ki turima, ki gbiint n miaruwa.

20 Paku tee Yennu yare, kimaan u ki yêt n miaru;
u bia ki yêt wun turin u lommi.

67

Niipoturu yaŋ
1 Yennu, a tinit ninbaauk, ki teen piisin ti paak,
ki gotit nan burchint,
2 ki lin te durinya teeb kur n bann a yanbɔɔt,
ki bia te digbana teeb kur n la a tinnu.

3 Yennu, ŋaant niib n donta, ki bia te niib kur n paka.
4 Ŋaant ki digbana teeb-ii mɔk parpeenn
ki yin yanii nan kpinkpammuk,
kimaan a bu niib buut nan barmɔnii,
ki bia ŋmakitir digbana kur tingbouŋ na paak.

5 Yennu, ŋaant niib kur n donta, ki bia te niib kur n paka,
6 ki li saa te tiŋ na n nan jeet.
Yennu, fin nba tee ti Yennu na, teen piisin ti paaka.
7 Yennu saa teen piisin ti paak,
ki tingbouŋ na niib kur saa baakɔ.

68

Dontir nan niipoturu yaŋ
1 Yennu, fiit ki te ki a datai n yat,
ŋaant ki a datai n chiar ki yaat a boor.
2 A pebirib ki yatib nan wouŋ nba tuu pebir munyuut

ki yatir biaŋinba na,
ki te biit damm na n bot fin Yennu boor,
nan kpan nba tuu kpian muu ki nann biaŋinba na.
3 Niŋamm na ŋarin-ii mɔk parpeenn,
kii kpamm Yennu tɔɔnn.
Bii mɔk parpeenn kii yikin nan kpinkpammuk.

4 Yinin yanii ki tur Yennu, yinin ki dont u sann,
yinin ki dont daanɔ nba jaak sanpagbouŋ paak;
ki u sann tee Yennu na. Ii mɔk parpeenn u tɔɔnn.

5 Yennu nba be u kasii ŋasaakak ni na,
u baka be kpeebii nan pakɔi po, ki u goriib.
6 U teen binba ki mɔk kunkɔɔ boor na ŋei, ki bi kɔɔ,
ki nyint dansarkɔɔra, ki bi be nan parpeenn,
ŋaan binba tee mɔyêtdamm na sii kɔɔ tiŋ nba saat nie.

7 Yennu, yoo nba ki a din ŋmakit a niib
ki somm gar namm kunkoouk paak na,
8 tingbouŋ din jeke, ki sanpagbouŋ loot, ki saak baa,
kimaan fin Yennu nba yen Sainai jɔɔr na din baate,
fin nba tee Israel teeb Yennu na.
9 Yennu, a din te saak baa bonchiann,
ki ŋamm pant tiŋ nba bo saat na.
10 Ki a niib jii tiŋ maŋ ki teen bi doo.
Yennu, a ŋant paak, ki a teen talas damm linba ki bi loon.

11 Yennu tur u sennu, ki poob bonchiann mɔɔnt maan maŋ a,
12 “Kpanbara nan bi kunkɔnkɔnna chiar yaat.”
Ki poob nba be ŋei ni na biit mɔkint nba ki bi chiar
ŋaan nyik na,
13 ki li tee ŋmana ki bi nan ki jii salimpeena ki taanir,
ki jii salimmɔna ki teen bi kpinkpant paak na.
Bee ki i siab biar be pei sinsuuk ni tɔb daari?
14 Yoo nba ki Yabint Yennu din yat kpanbara
tiŋ na paak na,
li din tee nan sakaana nba baa Salmonn kunkonn paak nae.

15 Basann jɔɔt tee jɔjaanae ki tee porik porik.
16 Bee ki jɔjaana nba porin na fumm nan kunkonn nba
ki Yennu gann ki sii be leŋ nan yoo nba kaa paak na?

17 Yennu saa jii taantorit tusbamm,
ki nyi Sainai jɔɔr paak, ki kɔɔ u kasii binbeboor.
18 U saa jii binba ki u nyann ki soorib na,
ki do namm sanpaapo, ki saa gaar piinii niib boor,
niib nba tee mɔyêtdamm na gbaa, u saa gaar bi piiniiwa.
Yabint Yennu, a sii be leŋe.

19 Pakin Yennu, wunba jikin ti jik-kpiata daar n tuu daar na;
u tee Yennu nba saa tinnite.
20 Ti Yennu-e tee Yennu nba saa tinnit,
ŋɔɔe tee Yennu, ki tee ti Yomdaanɔ ki nyintit kuun ni.
21 Barmɔnii, Yennu saa yeer u datai yura,
ŋamme tee binba yɔɔ be bi yanbɔmm sɔnu ni na.
22 Yennu yet a,
“N saa nyinn i datai Basann ki jen namm,
ki bia nyinnib mɔkgbeŋa ni ki jen namm,
23 ki te yin somm bi sɔn ni,
ki bia te ki i bɔi n lenii bi sɔn, baa loon biaŋinba.”

24 Yennu, niib kur la a nyannu sommira.

N la a nichiɔŋ na somm saa
fin Yennu nba tee n kpanbar na kasii ŋaak ni,
25 ki yanyinna be tɔɔnn po,
ki binba peeb bonpipebit joont poor,
ki sapaamm nba jeen naayaka foo sinsuuk ni.
26 “Pakin Yennu man, u nibur sinsuuk ni;
pakin Yennu man, yimm nba kur tee Jakɔb yaaboona.”
27 Benjaminn boorue saa liit, ŋamme ki yab;
ki Juda saakab nan bi booru saa wei bi poor,
ki Sebulunn nan Naftali saakab saa wei paan.

28 Yennu, want a paŋ nan a yiikoo,
a yiikoo nba ki a tuu dia ki sommitit na,
29 A jiantu ŋasaakak nba be Jerusalem na paak,
ki kpanbara saa baar nan piinii ki tura.
30 A yakii nan Ijipt nba naan nan bonkob-gbeŋir
nba be kinkauk niŋ na,
ki bia yakii nan digbana nba naan nan naajai
nba ŋmat nan naabis na,
ki te ki bi kur n sikin bi mɔŋ ki jii bi likirii ki tura;
ki yat niib nba mɔk niɔŋ ki loon tɔbii faanu na.
31 Taatara nba see digbanlia taa ni na saa nyi Ijipt
ki baar Yennu boor,
ki Itiopia teeb saa donn bi nii ki miar Yennu.

32 Yinin yaŋ ki tur Yennu, durinya teeb,
yinin ki dont Yennu maŋ,
33 ki tur ŋɔɔ nba jaak yaayoo ni sanpagbouŋ paak na.
Gbiintir u satian-paarii.
34 Ii mɔɔnt Yennu yiikoo,
wunba yaa yabint paŋ be Israel teeb paak na,
ki u yiikoo be sanpagbant ni na.
35 Yennu baakir yab, ki u be u kasii binbeboor.
Ŋɔɔ Israel teeb Yennu teen u niib paŋ nan yiikoo.

Pakin Yennu man.

69

Ki jiin fabinii nba loon sommir po
1 Yennu, a tinnin, kimaan nyun na dian n yiake.
2 N fer kpii bakir niŋe, ki n taa ki siit tiŋi.
N baar nyunsunsuŋ niŋa, ki nyunpana yaa lin piinin.
3 N bake nan maa yikin ki loon sommir,
ki n kunkɔr ji ton, ki n ninbina mɔnn ki n kpaan fin Yennu.

4 Binba namin ki li ki mɔk paak na yab
ki gar n yur paak yuta;
niib bonchiann tee n datai ki namin, ki li ki mɔk paaki,
ki tee binba loon ki bin biirin,
ki mianin a man jiin maa ki jan linba.
5 Yennu, n yanbɔmm ki bɔr a boori,
ki a mi maa jatik biaŋinba.
6 N Yomdaanɔ Yabint Yennu, a daa te ki n baat nan fei
ki teen binba teena yada na.
Israel teeb Yennu, a daa te ki n dint binba jiantira na fei,
7 kimaan a yaa sann paak, ki bi sukiin ki dintin fei.
8 Ki n tee nan saamɔ na, n ninjamm boor,
ki bia tee nan boorganu na, n ŋaateeb boor.

9 Maa loon a ŋaak biaŋinba na, n par di muue,
ki sukit nba bo sii tee a yar na, ki li baa n paak.
10 Ki n sikin n mɔŋ ki lor mɔb, ki niib sukiin;

11 ki n lia kuun fabinii liant, ki bi laan.
12 Ki bi piak n paak sɔnjot ni, ki dayibira yinin yanii.

13 N Yomdaanɔ Yennu, min ŋarin saa miarawa.
A turin gatu yoo nba ki a loon;
gatir ki turin kimaan a lomm paak,
nan faa gbeent a mɔsonn ki tint niib na paak.
14 A tinnin ki n daa kpii bakir na ni,
ki tinnin ki min nyi n datai na ni,
ki bia nyinnin nyunsunsuŋ na ni.
15 A daa te ki nyunpana na piintin,
koo ki te ki n di nyun, sunsuŋ na ni,
koo ki n fer kpii kaauk na ni.

16 Yennu, jiin a lomm nba ki gbent na ki turin gatu;
jiin a ninbatinchiɔŋ na ki ŋmant n paak.
17 A daa lekin a numm min a toontunnɔ paak;
n be wahalbiiuk niŋe, a turin gatu mɔtana.
18 Baat n boor ki tan tinnin, ki nyinnin n datai nuu ni.

19 A mi baa sukiin bianjinba, ki mi maa di fei,
ki bi butimin bianjinba; a laat n datai kur.
20 Sukit biir n pare, ki te ki n biar yann.
Ki n kpaan wunba saa maan n par, ŋaan n ki la sɔɔ;
ki kpaan wunba saa korimin, ki bia ki la sɔɔ.
21 Ki kon nba mɔkin yoo nba, ki bi turin lɔbii,
ki nyunnyukuru soorin, ki bi turin damiituk.
22 A te ki bi diina jaamm n kpant barit,
ki te bi maruŋ jaamm na n baanib.
23 A te ki bin jɔɔn, ki te bi sai ni-ii tun kii yiar.
24 A donn wutoor bi paak, ki te a wutobiiuk na n boontib,
25 ki ŋaan bi kaaŋ na n biar yann,
ki daa te sɔɔ kɔɔ bi binbeboor na jikii,
26 Bi dint binba ki a dat bi tuba nae biak,
ki bia piak niib nba ki a turib danii na wahala po.
27 Sɔbin bi yanbɔmm kur ki bir;
a daa te ki bi laat tor a tinnu na ni.
28 A piin bi sana manfoor gbouŋ na ni;
a daa te ki bi sana pukii a niib na ni.

29 N be nan gbanantont nan ninbaatire;
Yennu, ŋaant ki a tinnu na-ii guun.
30 N saa yin yaŋe ki dont Yennu sann,
ki bia mɔɔnt u yabint ki turɔ niipoouk.
31 Linba na saa maŋ Yennu ki chee mi-i turɔ naab
ki li tee piinii,
ki bia chee mi-i jii naajak nan yina ki mann maruŋ.
32 Talasdamm na-i la nna, bi sii mɔk parpeenne;
ki binba jiantir Yennu na mɔk kpaŋ-n-mɔŋ.
33 Yennu-e gbiintir talas damm miaru,
ki ki tammit u niib nba be dansarii ni na po.

34 Sanpaak nan tingbouŋ nan mɔkgbeŋa,
nan bonfoa nba kur be li ni, pak Yennu man,
35 kimaan u saa tinn Jerusalem-a,
ki bia ŋamm maa Juda dolia,
ki u niib saa kɔɔ kar leŋ ki yent tiŋ na;
36 ki u toontunna na yaaboona saa yent tiŋ na,
ki niib nba loonɔ, ŋamme saa kɔɔ leŋ.

70

Yenmiaru nba jiin sommir po

1 Yennu, gbiintir ki tinnin;
N Yomdaanɔ, baat yian ki tan sommin.
2 A te ki damm nba koor a bin kpin na,
bin baa, ki ŋmat bi mɔŋ.
Ŋaant damm nba mɔk parpeenn n biak dinu po na,
bin ŋmat ki di fei.
3 A te damm nba laan ki sarikitin na,
lin bakitib bi baak ni.

4 Ŋaan niib nba kur baat a boor na,
bii mɔk parpeenn kii kpamm.
Ŋaant ki binba kur mɔk niipoturu a tinnu paak na-ii yeen a,
"Yennu-e tee yabint daanɔ."

5 Yennu, n namii ki talas waan, li paak baat n boor yian,
fine tee n tinntɔɔ,
Yennu, baat ki tan sommin; a daa te ki li wei.

71

Nikper Yenmiaru
1 Yennu, n baar a boor ki loon fatue. A daa te ki n di fei.
2 Kimaan faa tee popeendaanɔ na, a sommin ki bia fatin.
Gbiintirin ki tinnin.
3 Ii tee n gungurboor, kii tee siaminba ki n sii yɔɔ be.
Yetir a kunkɔr ki lin tinnin,
kimaan fine tee n gungurboor nan n guutɔɔ.

4 Yennu, a fatin nɔɔnbiit damm nuu ni,
ki bia nyinnin nitont nan toonbiit damm paŋ ni.
5 Yabint Yennu, a nie ki n mɔk dindann,
ki teena yada, laa nyii n bisin niŋa.
6 Laa nyii n maaru niŋa, n maa a paake,
fine nyinnin n naa poor ni.
N sii tun piak a sanne.

7 N manfoor tee nyinne ki tur niib bonchiann,
kimaan a guun fanu.
8 N sii dontira daa kur, ki mɔɔntir a yabint.
9 A daa yêenin mɔtana ki yaa n kpeta;
a bia daa nyikinin ki yaa n gbanant baŋa,
10 kimaan n datai loon bin kpime,
bi piak ki lorin a bin biirime,
11 ki yeen a, "Yennu nyikɔwa,
ŋaant ki tin weiɔ ki soorɔ,
kimaan sɔɔ ji kaa ki saa fatɔ."

12 Yennu, a daa fɔkitir nanimi.
Yennu, baat yian ki tan sommin.
13 A te ki n datai n kpakin nan fei;
ki binba loon bin biirin na n di fei ki boont.
14 Min ŋarin, n sii tun mɔk dindann nana,
ki piak a sann yoo n tuu yoo.
15 N saa pak a popeensin nba tee,
ki bia pak a tinnu po daar kur,
li lek yab gar n bannu nba teewa.
16 N saa tɔkin n Yomdaanɔ Yennu paŋ nie,
ki mɔɔnt u ŋant, u yar kɔɔe ki n saa mɔɔnt.

17 Yennu, maa din tee bika, ki a tumiin a mɔmaan,
n bia daa tian ki piak a bakitnauŋ toona po.
18 Yennu, mɔtana n ji kpet, ki n yut penna, a daa nyikinimi.
Ii be nanin, ki mii mɔɔntir a paŋ nan a yiikoo,

kii teen maaru nba waa kur.

19 Yennu, a popeensin saa tuu sanpagɓante.
Fine tee daanɔ nba tun toonjaana,
ki sɔɔ ki ɓe ki tee nan fin na.
20 A lek te daamii nan wahala ɓaa n paak,
ŋaan a saa ŋammin ki te min la laafiawa;
a kan te ki man sik kaauk ni.
21 A saa te ki man teen nijaann ki gar maa ɓo teewa,
ki a bia saa ŋamm ki maan n para.

22 Yennu, n saa faa kɔnn ki donta,
kimaan a popeensin paak.
N saa yin yaŋ ki donta nan ɓonfifaat,
fin nba tee Israel teeɓ Kasii Daanɔ.
23 N saa yikin nan parpeenn,
yoo nba ki n yiin ki dontira na, kimaan a tinnima.
24 N saa pak a popeensin po daa kur,
kimaan niib nba koor a ɓin turin daŋ na,
n nyannib, ki ɓi dii feiwa.

72

Yenmiaru nba jiin kpanbar po
1 Yennu, a wann kpanbar ki wuu ɓu nan a popeensin na;
turimɔ a tiɔŋ ɓarmɔnii,
2 ki lin te wun fit dia a niib nan ɓarmɔnii,
ki ɓia dia talas damm na nan popeensin.
3 A te tiŋ na n tur niib na mɔkint,
ki niib na-ii ɓe leŋ kii tee popeendamm.
4 Ki kpanbar na sii ɓu tarii buut nan ɓarmɔnii,
kii sommit talas damm,
ŋaan kii sikint ɓinba dint tarii ɓiak na.
5 A te a niib na-ii yɔɔ kii jiantira nan yonnu nba yɔɔ do na,
kii ɓiaki jiantira nan ŋmaarik nba yɔɔ do na,
ki saa tuu yoo nba kaa gɓennu.

6 A te kpanbar na-ii tee nan saak nba tuu ɓaa kpaant ni na,
kii ɓiaki tee nan samimmiiuk nba tuu ɓaa tiŋ paak na.
7 A te ki popeensin n yaɓit u manfoor yoo,
ki ɓia te mɔkint-ii yɔɔ kii ɓe
nan ŋmaarik nba yɔɔ ɓe ɓiaŋinba na.

8 Ki u tingɓouŋ yent saa lat ki nyi mɔkgɓeŋir
ki saa tuu mɔkgɓeŋleer;
ki nyi Yufrates mɔkir ki saa tuu tingɓouŋ kur po.
9 Ki niib nba ɓe kunkoouk paak na saa gɓaan u tɔɔnn,
ki u datai saa ɓaa fabin tiŋ ni.
10 Ki Speenn kpanbara nan ɓinba kɔɔ tinii nba ɓe
mɔkgɓeŋa sinsuuk ni na saa jiantɔ;
ki Sieba nan Seba kpanbara saa ɓaar nan piinii;
11 ki kpanbara kur saa gɓaan u tɔɔnn,
ki digɓana kur saa jiantɔ.

12 Ki u saa somm talas damm nba miarɔ
nan nandamm nba ki niib yêtib na.
13 Ki u sii mɔk ninɓatinu nan talas damm,
nan nandamm, ki ɓia saa tinn tarii manfoa.
14 Ki u saa fat damm nba ki ɓi ŋmaŋib ki ɓia diimm,
kimaan ɓi manfoor mɔk nyɔɔt ki turɔ.

15 Kpanbar na manfoor n wei;
ki Sieba salima-ii tee u yar;

ki niib-ii mei Yennu u paak yoo kur,
ki Yennu piisim-ii be u paak yoo kur,
16 ki jeet-ii be tiŋ na ni, ki kunkona n gbee nan bonbuburit,
ki lon lɔɔna nan Lebanonn yar na, ki li doi n gbee nan niib,
ki lii tee nan mɔɔt nba tuu pia tiŋ paak na;
17 ki daa te bi tammit kpanbar na sann po;
ki te ki u sann n wei nan yonnu na;
ki digbana kur n boi Yennu ki wun teen piisin bi paak
nan waa teen kpanbar na paak bianjinba na.

18 Dontir-ii be timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na paak,
Ŋɔɔ kɔɔe tuun bakitnauŋ toona.
19 Ii dont u baakir sann, nan yoo nba kaa gbennu.
Tingbouŋ na kur n gbee nan u baakir.

Mamɔmm nan mamɔmm.

20 Linba nae joont ki tee Jese bija Defid Yenmiaru.

GBOUŊ ŊANTAA

73

(Yanii 73 -- 89)

Yennu barmɔnii gatu
1 Yennu set ŋan ki tur Israel teeb,
u ŋan ki tur binba para yeen na.
2 Min ŋarin, li bo kaa waan ki n ji bo kii mɔk dindann u ni,
n yada bo baa gbenn na,
3 kimaan n bo fumm nan dont-n-mɔŋ damm,
yoo nba ki n la nan nɔɔnbiit damm mɔkitir na.

4 Bi gbanant ki yekitir, ki bi wakii ki mɔk laafia.
5 Bi ki di fara nan nileeb na,
bi bia ki laat daamii nan nileeb na.
6 Li paak ki bi jii garuk ki tuun ki li tee tuliat,
ki jii kpikpiruk ki pin ki li tee nan chinchenn na;
7 ki bi para nyint bonbiir,
ki bi yan dukii toonbiit tumu ki ki bakitii.
8 Ki bi laa leeb ki piak mabiit ki teemm,
ki mɔk karinbaanii, ki lorin a bin biir leeb,
9 ki piak bonbiir ki jiint Yennu nba be yendɔuŋ ni na po,
ki dia garuk ki want tingbouŋ na niib baa sii tuun bianjinba,
10 ki li te Yennu niib ŋmant ki teemm yada
nan linba kur ki bi yeen.
11 Bi yeen a, “Yennu kan banni;
wunba tee Yabint Daanɔ na kan banni.”
12 Nɔɔnbiit damm nba tee bianjinbae na;
bi mɔk mɔkint bonchiann ki bia laat ki li pukiib.

13 Maa soor n mɔŋ ki ki tuun toonbiit na, li tee yanne-e?
14 Yennu, a te ki n bakit daa kur,
ki sanyiɔk ni kur ki a daar n tubir.
15 Li-i bonni tee ki n yet mabooru na,
n bo saa jurin a niibe.

16 Maa yabir ki dukin daamii na po, li paakime tee-e
17 nan maa tan kɔɔ a ŋasaakak na ni,
ki n ji bann linba tan saa baar nɔɔnbiit damm paak.

18 A tan saa sennib siaminba ŋarii, ki bin baa yot.
19 Li kpan biiribe ki bi ji siik ki saa woribuk ni.
20 Bi tee nan damiit nba tuu bot sanyiɔk ni nae;

Yennu, fi-i fiir, bi tuu bote.

21 Yoo nba ki n par bo biir na, n dudukit bo daamiimi,
22 n bo jatike nan peeuk na, ki ki bant a maan paaki,
23 ŋaan n lek be nanae yoo kur, ki a soor n niidiitu ki dian.
24 Ki a dian nan kpaanii, ki li joontik, a tan saa gaarin nan baakir.
25 N ji mɔk bee yendɔuŋ ni, li-i kii tee fini kaa?
Ki tingbouŋ na paak, n kii loon siar ki pukin a po.
26 N gbanant nan n yan saa baŋ,
ŋaan Yennu-e saa turin paŋ, ŋɔɔ kɔɔe ki n sii loon.

27 Niib nba nyik Yennu na saa kpakin yanne,
u saa biir binba ki be fanu nanɔ nawa.
28 Min ŋarin, li ŋan bonchiann nan maa naak Yennu na,
n jii Yabint daanɔ Yennu ki u teen n gungurboor.
N saa pak wann u toona kur.

74

Yenmiaru nba jiin Israel teeb po
1 Yennu, bee ki a nyikit nna?
A wutoor saa do a niib paak mɔkmɔk nan mɔkmɔk-aa?
2 Ii tian niib nba ki a bo gannib sianyoowa na po,
ki bi tee binba ki a bo nyinnib daabisin ni,
ki teemm a tiɔŋ niib na.
Ii tian Sayɔnn kunkonn nba ki a bo kɔɔ li ni na po.
3 A somm tangbiina nba dɔɔ na paak;
ti datai biir linba kur be a ŋasaakak niwa.

4 A datai yikin ki kpamm a ŋasaakak ni,
ki chaan bi farimii leŋ, ki li want nyannu nyinn.
5 Ki bi tee nan niib nba tuu dia pai ki chɔɔn tiinii na,
6 ki dia pajara ki chɔɔn taabii dikpina,
7 ki joo a ŋasaakak na muu,
ki biir a niib nba jiantira siaminba na,
8 ki yet bi para ni a bi saa biirite fas fas,
ki joo kasii boor kur muu, tingbouŋ na ni.

9 Ki ti ki la ti kasii bona, ki a sɔkiniinba sɔɔ ki biar,
ki ti sɔɔ mun ki mi laa sii tee nna ki wei bianjinba.
10 Yennu, ti datai saa sarika ki lin wei nlee?
Datai na saa biir a sann mɔkmɔk nan mɔkmɔk-ee?
11 Bee ki a yêt fan sommiti?
Bee ki a lor a nii poor po? Lotir a nii ki biirib turit.

12 Yennu, fine tee ti kpanbar pinpiik niwa,
ki tinnit nan taar munŋaa nawa tiŋ na ni,
13 ki jii a panchiɔŋ ki te mɔkgbeŋir bɔkit,
ki faa yeer bonsusoot nba be nyun ni na yura.
14 Fine din faa but bonsusoouk nba ki bi yiu
Lefiatann na yura,
ki jii u gbanant ki dinn bonkobit nba be muuk ni na.
15 Fine din loot nyuntona nan mɔktona,
fine bia din te ki kpengbeŋa fɔɔr.
16 Fine din nan yonnu nan nyiɔk,
ki senn yonnu nan ŋmaarik, ki bi be bi binbeboa.
17 Fine din bɔkit tiŋ na terii, ki te ki piar nan siɔk be.

18 Yennu, tiat nan a datai sarikitae,
bi teen jatite ki biir a sann.
19 A daa ŋaan a niib ki teen bi databiit na,
a bia daa tammit a niib nba la daamii na po.
20 Tiat mɔlor nba ki a lor nant na po,

kimaan toonbiit yat gbee tingbouŋ na lɔtii kur powa.
21 A daa te ki niib nba ki bi diimm na di fei,
a te nandamm nan talas damm n dont a sann.

22 Yennu, fiit a tiɔŋ ki somm a niib,
tiat nibiit nba sarikita biaŋinba daar kur na.
23 A daa tammit a datai nba donn wutoa ki tian tintianii na,
nan fuut nba ki a datai fu yoo kur na po.

75

Yennu-e tee buut daanɔ
1 Yennu, ti teena niipoouk,
ti teena niipoouk, kimaan a naak nant.
Ti piak a yabint nba tee biaŋinba,
ki bia want a bakitnauŋ toona nba ki a tuun.

2 Yennu yet a, “N senn buut yooe,
ki saa bu nan barmɔnii.
3 Tiŋ na, nan li niib kur-i taŋi jek yoo nba,
ŋaan mine sii diab, ki bi kan damm.
4 N beer nɔɔnbiit damm na, maa bin nyik tonu,
5 ki bia daa dont bi mɔŋ, ki mɔk yuwannu.”

6 Sɔɔ kaa ki saa nyi yondo po koo yonbaa po
koo niidiitu po koo niigaŋ po ki fit donn nisaariki;
7 Yennu kɔɔe tee buut daanɔ,
u bu ki teen yenɔ kaat, ki bia bu ki teen lɔɔ mɔnii.
8 Yennu dia nyubitike,
ki li gbee nan daamii nba tee u wutoor,
ki u kpaan mɔ, ki tingbouŋ na nɔɔnbiit damm nyu;
bi nyuu li kur ki gbenn.

9 Min ŋarin kan nyik nan man pak ki dont Yennu,
wunba ki Jakɔb din jiantir na,
n bia saa yin yanii ki dontɔ.
10 U saa pot nɔɔnbiit damm paŋ,
ŋaan pukin kasii damm yar.

76

Yennu-e tee nyannu daanɔ
1 Yennu sann nyɔɔnt Juda yent ni,
ki u sann la baakir Israel tingbouŋ ni,
2 ki u ŋaak be Jerusalem,
ki u binbeboor tee Sayɔnn kunkonn paak.
3 Leŋe ki u kɔnn datai na peenii,
ki kɔnn bi naagbankɔŋa nan jukbanjai,
barmɔnii, u bia kɔnn bi jatiat kurawa.

4 Yennu, a gbee nan yentue, ki a yabint ŋan,
ki a nyii kunkona tiŋ nba ki a nyann a datai na ni.
5 Ki bi jii kunkɔnkɔnna maŋ nba mɔk linba kur,
ki bi ji biar gɔɔnt kuun gɔɔn,
ki bi paŋ nan bi bannu kur teen yann.
6 Fin Yennu nba ki Jakɔb din jiantir na,
yoo nba ki a yakii namm na,
ki bi taanii nan taanjakira baa ki kpo kpo.

7 Yennu, fin kuukɔɔe ki ti sii tiina jaŋmaanii;
li-i tee ki a wutoor doo, sɔɔ kan fit set a tɔɔnni.
8-9 Yennu, a mɔɔnt a buut yendɔuŋ niŋa,
yoo nba ki a fiir a fan bu ki somm binba ki bi diimm

tiŋ na paak na,
ki jaŋmaanii kɔɔ tingbouŋ na, ki u ŋmin soon.

10 Barmɔnii, a wutoor-i baa a datai paak,
niib tuu tura dontire,
ki niib nba nyii tɔb na ni saa tiar ki teen jaamm.

11 Turin i Yomdaanɔ Yennu linba ki i senn mɔsonn
a i saa turɔ na. Ii baar nan i piinii ki turɔ.
Digbana nba kur kpiai na n baar nan bi piinii
ki tur Yennu nba ki nisaarik tiinɔ na.
12 U te ki doo diara sikint bi mɔŋ,
ki te tingbouŋ na kpanbara tiinɔ jaŋmaanii.

77

Pardɔɔnn nba be daamii yoo
1 N yikin nan kunkɔpaarir ki tur Yennu.
N yikin nan kunkɔpaarir, ki u gbiint turin.
2 N wahala yoo, n mei Yennu,
ki dont n nii nyɔtunmunn ki meiɔ,
ŋaan ki ki laat pardɔɔnni.
3 Mi-i dukin Yennu po yoo nba, n tuu kuriie.
Mi-i dukin Yennu po, n gbanu tuu chɔke.

4 U te ki n ningbouŋ ki mun, ki li daamiin, ki n ki fit piak.
5 N dukii daa nba gar, ki bia tian bina nba gar sianyoowa.
6 N tiar yanii nba ki n tuu yiin na nyiɔk,
ki dukin ki boi n mɔŋ a,
7 “Yennu saa nyikit fas fas, ki ji kii mɔk ninbatinu nantii?
8 U lomm nba kaa gbennu na ji bote-e?
U mɔsonn na saa nyikite yoo kurii?
9 Yennu tamm u ninbatinu na poe-e?
Wutoor yent u ninbatinu na boore-e?”
10 Ki n ji yet a, “Linba daamiin bonchiann tee nnae:
Yennu ji ki dia u panchiɔŋ na ki sommititi.”

11 Yennu, n saa tiar a toonjaana na po.
N bia saa tiar a bakitnauŋ toona nba ki a tun
sianyoowa na.
12 N sii tian linba kur ki a din tun,
ki bia dukin a toonjaana na po.

13 Yennu, a sɔnii tee kasii;
yensau ki be, ki yab nan fin Yennu na.
14 Fin Yennu fit tuun bakitnauŋ toona,
ki fiitir a yiikoo ki teen a niib,
15 ki tint a niib nba tee Jakɔb nan Joosef maaru na
nan a paŋ.

16 Yennu, yoo nba ki nyun din la-a na,
jaŋmaanii din soorɔwa,
ki mɔkgbeŋa nba sumii na, ki li jekir.
17 Ki saak nyii sanpagbant ni ki baa,
ki satianii tant, ki sanyikintii yent lokir kur po.
18 Satianii na jek tiŋ, ki sanyikintii na yent durinya
kur po, ki tingbouŋ jek, ki damm.
19 Ki a somm gaar nyunpana ni,
ki tɔkin poot mɔkgbeŋir, ŋaan sɔɔ ki laat a taaboota.
20 Ki a ŋmakit a niib nan pekpaarik nba tuu ŋmakit u pei na,
ki teemm Moses nan Aarɔnn nii ni.

78

Ki jiin Yennu nan u niib po
1 N niib, gbiintir n wannu maŋ,
kii tee soon nna ki gbat maa yaa man beti linba.
2 N saa pakii barjokite,
ki fiit bunbɔr bona nba bo be sianyoowa na,
3 linba ki ti gbat ki bia mi, linba ki ti baanba din betit na.
4 Ti kan bɔr ti waas maan maŋi,
ti bia saa wann maaru nba waa ki jiin bakitnauŋ toona
nba ki Yennu tun, nan u paŋ na po.

5 Ki u tur Jakɔb maaru nba tee Israel teeb na sennu,
ki bia turib wannu,
ki kpaan ti yeejamm a bin wann bi waas sennu maŋ,
6 a lin te maaru nba waa n tumii, ki mun wann bi waas.
7 Ki bi-i tun nna, li saa te bin teen Yennu yada,
ki kan tamm toona nba ki u tun na po,
ŋaan sii mɔk mɔsaku nan u sennu.
8 Bi kii tee nan bi yeejamm nba din tee tubkangbata
nan mɔyêtdamm na kaa;
ŋamm yaa yada din ki gbee nan Yennu,
ki bi bia din ki waa Yennu fanu.

9 Efraim jab lek din bar loa nan tɔrbana,
ŋaan bi din tan chiar tɔb daara.
10 Bi din ki dia bi mɔlor nan Yennu,
ki yêt bin gaar u sennu na.
11 Bi din tamm waa tun linba ki turib nawa,
li bakitnauŋ toona nba ki u din tun ki bi la na.
12 Bi yeejamm din goriie ki Yennu tun bakitnauŋ
toona maŋ, Soann paanu nba be Ijipt tiŋ ni na.
13 Yennu din bɔkit mɔkgbeŋir ki te ki bi somm gar li ni,
ki te nyunpana set nan joona na.
14 U din liin sanpagbouŋo, ki li ŋmakitirib yonnu ni,
ki u bia ŋmakitirib nyiɔk nan muu yentu.
15 U din yee tangbeŋa, kunkoouk na paak,
ki teemm nyun, ki li yab nan mɔka ni nyun na.
16 U din te ki nyun nyi tanpiiuk ni ki puub nan mɔkir na.

17 Bi bia lek din tuun yanbɔmm ki biir Yennu,
ki mɔk mɔyêtuk nan Yabint Yennu, kunkoouk na paak.
18 Bi lek din miewa ŋaan bikin Yennu,
ki boi jeet nba ki bi nian po.
19 Bi din pak ki biir Yennu ki yet a,
"Yennu saa fit turit jeet kunkoouk na paaka-a?
20 Li tee mɔniie nan u faa tanpiiuk, ki nyun nyii
ki puub bonchiann, ŋaan u saa fit turit jeeta-a?
U saa fit tur u niib nanta-a?"

21 Li paak, ki Yennu wutoor ji doo yoo nba ki u gbat
bi pinpakit maŋ, ki din lekib nan muu.
U wutoor din doo Israel teeb na paak bonchiann,
22 kimaan bi din ki teenɔ yada,
ki bia ki mɔk yada nan u saa fit tinnibi.
23 U lek din pak nan sanpagbouŋ,
ki te ki li takorbona loot,
24 ki te jeet nyii sanpagbant ni ki sik,
ki tee mana ki bi dii.
25 Yennu din turib linba kur ki bi loon,
ki bi dii malakanba jeet.
26 U din te ki wouŋ daa ki nyii yondo po,

ki bia jii u paŋ ki te ki wouŋ nyii niigaŋ po ki daa,
27 ki nyinn pinpara, ki bi yab nan tanbiinii na, ki tur u niib.
28 Pinpara na din baa kaaŋ na sinsuuk ni,
nan lanbont* na kur po.
29 Niib na din ŋman ki tan gboo,
kimaan u din turib baa nian linbawa.
30 Bi bia lek din ki fit nyinn bi niɔŋ,
ŋaan bia daa ŋman,
31 li yooe ki Yennu wutoor doo bi paak;
ki u kpii bi nipaarit, binba tee Israel naasinchinchiba na.

32 Linba na kur, ŋaan niib na bia lek din tuun yanbɔmm.
Yennu bakitnauŋ toona nba ki u tuun na kur lek,
bi din ki teenɔ yada.
33 Li paak ki u din jiŋ bi daa ki li tee nan foon na,
ki bia jii biak ki jiŋ bi manfoa.
34 Yoo nba kur ki u kpii bi siabi,
leeb nba biar na tuu mɔ kɔɔbiae,
ki lebit bi binbeŋ ki miar ŋɔɔ Yennu nan ninbinmɔnii.
35 Bi tuu tiar nan Yennu-e tee bi guutɔɔ,
ki tee Yabint daanɔ nba baar ki sommitib.
36 Ŋaan bi mɔbona kur din tee faie;
bi din ki piak siar ki li tee barmɔnii.
37 Bi para din ki yeen nanɔ,
bi din ki dia bi mɔlor fanu nanɔ.

38 Ŋaan Yennu lek bia din mɔk ninbatinu nan u niib na,
ki nyik chab bi yanbɔmm, ki din ki biiribi.
Yoo n tuu yoo u din tuu gɔɔr u wutoore, ki ki fiint u jati.
39 U din mi nan bi tee nisaariie,
ki tee nan wamaasin nba tuu gar ki ji ki jent na.

40 Bi din tuu baar nan kpikpirukɔ ki biirɔ yoo kur
kunkoouk na paak, ki teenɔ parbiir, muuk na ni.
41 Bi din bikii Yennu-e yoo kur,
ki dont Israel teeb Kasii Daanɔ maŋ wutoor.
42 Bi din tamm u yabint paŋ
nan daar nba ki u din fatib bi datai boor nae,
43 ki din tun u bakitnauŋ nan yaarlituk toona,
Soann paanu nba be Ijipt tiŋ ni na.
44 U din te ki mɔka nyun kpant sɔn,
ki Ijipt teeb kɔŋ nyun nan nyunu.
45 U din te kpajui baa bi ni, ki daamiib,
ki te pɔnta yabit ki biir bi tiŋ.
46 U din tun naasuut, ki bi baar ŋman bi bonbuburit,
ki bia biir bi kpaant kur.
47 U din tun sakaana, ki li biir bi tilontii,
ki te sakaana baa bi kinkanii paak, ki li kpo.
48 U din te sakaana nan sanyikintii kpii bi bonkobit.
49 U din kpaar u wutoor ki paan bi paak,
ki li tee kuun malakae baar bi paak,
ki bi be parbiir ni.
50 U din ki gɔɔr u wutoor koo ki tinn bi manfoa,
ŋaan kpiib nan yiarbiit.
51 U din kpii Ijipt nirɔ kur bija sinsinn.

52 U din gare ki u niib na waa nan pekpaarik nba tuu gar
ki u pei waa na, ki ŋmakitirib kunkoouk na paak.
53 U din ŋmakitirib nan laafia, ki bi ki mɔk jaŋmaanii,
ŋaan ki u te ki mɔkgbeŋir mubin bi datai na paak,

* **78:28 78.28** Bi din dia bonkobit gbante ki faa bi lanbont.

54 ki din diab ki baar namm u kasii tiŋ kpaar boor,
ki li tee kunkona tiŋ nba ki u kɔn ki nyann na ni.
55 U din ber niib nba kɔɔ leŋ na ki nyinnib,
yoo nba ki u nigannkab Israel teeb baat na,
ki biit tiŋ na ki tur bi booru kur,
ki kɔɔmm niib nba din kɔɔ leŋ na ŋei ni.

56 Ŋaan Israel teeb na lek din mɔk mɔyêtuk
ki biir Yabint Yennu, ki bia bikiiɔ, ki ki saak u sennu na.
57 Bi din tee mɔyêtdamme, ki ki mɔk mɔsaku,
nan bi baanba nba din ki mɔk na.
Bi din tee nan tɔrbanŋmarima nae.
58 Bi din dont Yennu wutoor nan bi tingbanjiant boa,
ki gbit u kpak nan bi pata.
59 Yennu din donn wutoor nan waa la nna na,
li paak, ki u yêt u niib fas fas.
60 U din yaan u kasii boor nba be Siilo na,
ki li tee u lanbouŋ nba ki u tuu kɔɔ nant na,
61 ki din te ki ti datai fat mɔlor lakir nba tee nyinn
ki want u paŋ nan baakir na.
62 U din donn wutoor nan u tiɔŋ niib,
ki te ki bi datai kpiib.
63 Bi din kpii naasimm tɔbii ni,
ki sapaamm kɔŋ jab nan bin kumm.
64 Bi mannteeb din kpo tɔbii ni,
ki bi datai na ki saak ki pakɔi na fabinii.

65 Li joontik, ki Yennu fiir ki tee nan u bo gɔɔnte na,
ki tee nan nipaaruk nba tuu nyu daan ki ŋamm la paŋ na,
66 ki ber u datai ki nyinnib, ki bi dii fei nba kaa paak.
67 U din yêt Joosef maaru; u din ki gann Efraim booru,
68 ŋaan gann Juda booru
nan Sayɔnn kunkonn nba ki u mantik loon na.
69 Leŋe ki u maa u ŋasaakak,
ki li fɔk nan sanpaak na,
ki te ki li yoo be nan tingbouŋ nba yoo be na.

70 U din gann Defid, ki u tee u toontunnɔ,
ki u nyinnɔ bonkob-look ni,
71 waa sii kpaar pei na, ki u jiiu ki teenɔ kpanbar,
ki u sii gorii u niib Israel teeb, binba tee ŋɔɔ Yennu faar na.
72 Ki Defid jii u par kur ki diab nan barmɔnii,
ki soorib fanu, ki ŋmakitirib.

79

Yenmiaru nba jiin Israel teeb po
1 Yennu, binba ki waa-a na lek a tiŋa.
Bi biir a kasii ŋasaakak nawa ki but Jerusalem.
2 Bi jii a niib gbanant ki tur juut nan muuk ni bonkobit,
a bin di.
3 Bi kpii a niib ki bi sɔn puub nan nyun na.
Sɔn puube nan nyun na Jerusalem kur po,
ki sɔɔ ki be ki saa pii niib na gbanant.
4 Digbana nba kpiat na sukiite ki bia laat, ki sarikitit.

5 Yennu, a wutoor saa do ti paak ki lin wei nlee?
A wutoor sii tun ki dite nan muu na-a?
6 Ŋmantir a wutoor ki paan digbana nba ki jiantira na paak,
niib nba ki meia na.
7 Bi kpii a niib, ki boont a tingbouŋa.

8 A daa daar ti tuba, ti yeejamm yanbɔmm paaki,

a tint ninbaauk mɔtana, ti ji ki mɔk dindanni.
9 Yennu, a sommit, ki tinnit.
A fatit ki nyik chab ti yanbɔmm, kimaan a mɔŋ sanŋann paak.
10 Bee teen ki boorganu na boit a, “I Yennu na be lee?”
Yennu, ŋaant ki tin la nan ti ninbina,
ki a dat binba kpii a niib na tuba.

11 Gbiintir dansarkɔɔra na fabinii,
ki jii a paŋ ki fat binba ki bi pak biirib ki loon bin kpib na.
12 Yennu, digbanlia nba sukii ki biira na,
jiint pab taar munlore bi biit paak.
13 Ki timm nba tee a niib, ki tee a pelook ni pei na
sii teena niipoouk nan yoo nba kaa paak,
ki bia sii dontira yoo kur.

80

Yenmiaru nba jiin Israel teeb fiinu po
1 Yennu, fin nba din ŋmakitir Israel teeb
nan pekpaarik nba tuu ŋmakitir pei bianjinba na,
gbiintir ki turit.
Fin nba kar a naangbouŋ paak,
bonninnant banlee nba mɔk kpinkpant na* paapo,
2 fiitir a mɔŋ ki wann Efraim booru nan Benjaminn booru
nan Manase booru, ki jii a paŋ ki baar tinnit.

3 Yennu, ŋaant ki tin jen a boor,
a tinit ninbaauk ki tin la tinnu.

4 Yabint daanɔ Yennu, a saa donn wutoor
ki lin wei nlee, ki tan fit gbat a niib miaru?
5 A te ki ti di ninbaauk,
ki turit ninnyuut nan nyubitgbeŋir ki ti nyuu.
6 A te ki ti datai kɔn nant, a bin fat ti tinii ki sukiit.

7 Yabint Yennu, a tinit ninbaauk
ki ŋaan ki tin jen a boor ki la tinnu.

8 A nyii nan tiik nyakir Ijipt tiŋ nie, ki ber digbanlia,
ki nyinnib, ŋaan bur nyakir maŋ bi tiŋ ni.
9 A din poŋ ŋamm yiare leŋ ki burir, ki te ki li kpaat,
ki li jiina mii sik, ki lat ki gbenn tiŋ na kur po.
10 Tiik na maasu din bakin kunkona nawa,
ki li yiinii bia piin kpek-kpera na.
11 Li yiinii din lat baar Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na boora,
ki bia tant ki saa tuu Yufrates mɔkira.
12 Bee ki a yeer joona nba maa ki lintiri?
Mɔtana, wunba kur gaar saa fit jan li lɔɔna.
13 Mɔdoorii biirire, ki muuk ni bonkobit bia di ŋanne.

14 Yabint Yennu, jenin ti boor.
Tibint yendɔuŋ ni, ki got sikin ti paak;
baat ki tan tinn a niib.
15 Baat ki tan tinn tilontik nba ki a burɔ,
ki u tee tipaaŋ, ki a te ki u kpaat nan paŋ na.

16 Ti datai chɔɔr ki bir tiŋ ni, ki joor muuwa;
gotirib nan wutoor ki biirib.
17 Guut ki tinn niib nba ki a gannib,
ki bi tee digbann nba ki a te ki bi paar na.
18 Ki ti ji kan ban lek ti numm nanani.

---

* **80:1 80.1** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

A te ki tii mɔk manfoor, kii yi a sann kii dontira.

19 Yabint daanɔ Yennu, a tinit ninbaauk,
ki ŋaan ki tin jen a boor, ki la tinnu.

81

Yenjiantu jaamm yaŋ

1 Yinin yaŋ sanpaapowa nan kpinkpammuk
ki tur ti guutɔɔ Yennu.
Yinin dontir yaŋ ki tur ŋɔɔ Yennu nba ki Jakɔb din jiantir na.
2 Piint bonmumɔɔt faanu kii ŋakin siiyak,
ki pinn kunkɔmana nba be kɔnn nan biɔk paak na.
3 Pebin jaamm na naatunn, yoo nba ki ŋmaarik paan,
nan yoo nba ki u tee ŋmaamunn na.
4 Linba nae tee Israel teeb sennu,
ki tee wannu nba nyii Yennu nba ki Jakɔb* din jiantir na boor,
5 ki u sennir ki li tee Israel teeb sennu
yoo nba ki u din lek Ijipt tiŋ na.

N din gbat magamm nba ki n ki mi,
6 ki li yet a, "N paat jika nba paa i bɔpiat paak nawa.
N te ki i bir i jika kurawa.
7 I yiinin yoo nba ki i be wahala ni, ki n tinni,
ki n be wonpaaruk ni, ŋaan gat ki turi,
ki bikini Meriba nyun boor.
8 Gbiintir man, n niib, ki n turi kpaanii.
Israel teeb, n bo sunman yin gbiint ki turime.
9 I daa ban jiantir yensau.
10 Mine tee i Yomdaanɔ Yennu,
mine din nyinni Ijipt tiŋ ni;
yaatir i mɔb man, ki n dinni.

11 "Ŋaan n niib na kan gbiint ki turimi.
Israel teeb na kan sikin bi mɔŋ ki turin.
12 Li paak ki n te ki bi be tuukpaatuk benu,
ki tuun bi mɔŋ nba loon bii be biaŋinba.
13 N niib-i bonni saa gbiint ki turin,
Israel teeb maŋ-i bonni saa wei n wannu,
14 n bo saa kɔne yian ki nyann bi datai,
ki biir bi datai maŋ kur.
15 Ki binba ki loonin na, jaŋmaanii saa soorib,
ki bin gbaan n tɔɔnn,
ki bi tubdatu sii be yaayoo nan yaayoo.
16 Ŋaan n saa dinni jeet nba ŋan,
ki bia gbooni nan siat nba saa nyi tanfiiɔk ni."

82

Yennu-e tee kpanbarjaann

1 Yennu kar u naangbouŋ paak,
ki barbuura bonchiann be u tɔɔnn,
ki u bu bi buut ki yaa,
2 "I daa nyikin barmɔnii bunu,
I daa bu ki teen tondamm na mɔnii.
3 Bumin barmɔnii buut ki somm nandamm nan kpeebii,
pakin barmɔnii ki somm talas damm nan binba ki li diimm na.
4 Fatirib ki nyinnib biit damm nuu ni.

5 "Bi ki mi siari, bi bia ki bant siar paaki,
ki tee ŋmabir damm,
ki barmɔnii paku bot durinya na teeb boor.

---

* **81:4 81.4** Jakɔb sanleere tee Israel.

6 Ki min Yennu yet a, ‘I tee ɓarbuurae, i kur tee Yennu waase,’
7 ŋaan i kur tan saa kpoe nan nileeb na,
ki ɓia kpo nan doo guuteleeb na.”

8 Yennu, setir ki ɓu tingɓouŋ na buut,
kimaan digɓana na kur tee a yare.

83

Yenmiaru ki jiin Israel teeb datai nyannu po
1 Yennu, a daa ŋmini, a daa ŋmin ki taantir.
2 Gotir, a datai nɓa yêen ki ki saak a mɔb.
3 Bi ɓɔrii ki lorin lora a ɓin biir a niib;
ɓi lorin a ɓin biir ɓinɓa ki a guub na,
4 ki yeen leeb a, “Ii saana man ki tin boont digɓann na,
ti daa te ki Israel sann ji puuri.”

5 Ki ɓi kur taan dudukyent ki lor a ɓin biira.
6 Ki Edom teeb, nan Ismael teeb, nan Moab teeb,
nan Hagar booru ni niib,
7 nan Gebal teeb, nan Amonn teeb, nan Amalek teeb,
nan Filistia teeb, nan Taya doo ni niib taan a ɓin kɔn nana.
8 Ki Asiria teeb mun taan Amonn teeb
nan Moab teeb nɓa tee Lot yaaboona na po.

9 Teentib nan faa din tun ɓiaŋinɓa ki tur Midiann teeb,
nan faa ɓia din tun ɓiaŋinɓa ki tur Sisera nan Jabinn,
Kisonn mɔkir ni na,
10 ɓinɓa ki ti din biirib Endor doo ni,
ki ɓi gɓanant dɔɔ ki tan ɓat na.
11 Teent ɓi nijaana nan faa din tun ɓiaŋinɓa
ki tur ɓat Oreb nan ɓat Seeb na,
ki nyann ɓi tɔɔndamm kur nan faa din tun ɓiaŋinɓa
ki tur ɓat Seɓa nan ɓat Salmuna na.
12 Ŋamme din yet a, “Ŋaant ki tin fat Yennu tiŋ na ki yent.”

13 Yennu, ŋaant ki ɓii tee nan tangɓiruŋ na,
kii ɓiaki tee nan fouŋ nɓa ki wouŋ tuu pebir na.
14-15 Wein ki ɓerib nan wonpaaruk,
ki da wonpaaruk ki fibitib,
ki kɔɔmm jaŋmaanii nan muu nɓa tuu di muuk na,
koo nan muu nɓa tuu di ki lenn kunkona na.
16 Yennu, dintib fei, ki lin te niib kur n lon a boor.
17 A te ki ɓii di fei yoo kur, kii tiin jaŋmaanii.
Ŋaant ɓin kpo nan fei.
18 Ŋaant ki ɓin ɓann nan fine tee Yennu,
ki tee yabint daanɔ, tingɓouŋ na kur po.

84

Parpeenn nɓa ɓe Yenjiantu ni
1 Yabint daanɔ Yennu, a ŋasaakak mantik ŋan bonchiann.
2 N mantik loon ki mii ɓe leŋ,
n seek kur loon ki mii ɓe Yennu ŋasaakak nie,
kii yiin parmaasir yanii nan n par kur
kii teen Yennu nɓa fo na.
3 Yabint daanɔ nɓa tee n kpanɓar nan n Yennu,
jablankpiitii gɓaa, ŋaan ɓi mɔk ɓi ŋei,
ki tabilantianii mun ɓia luu ɓi tiat ki kaatir ɓi waas li ni,
ki li kpia a maruŋ ɓinɓintir.
4 Parpeenn ɓe ɓinɓa kɔɔ a ŋaak ni na paak,
ɓi sii tun yiin yaniie ki dontira.

5 Binba ki bi paŋ nyi a boor na, parpeenn tee bi yare,
ki tee binba jii bi para ki teen siir nan bin saan
Sayɔnn kunkonn boor na.
6 Baa somm ki gar Baka baakoouŋ na ni na,
ki bi te leŋ teen nyuntona.
Siɔk-i baar, ki saak baa, nyunboa tuu dɔɔre,
7 ki bi saa ki ŋammit laat paŋ tee-e
nan baa tan saa baar Yennu boor, Sayɔnn kunkonn na paak.

8 Yabint daanɔ Yennu, gbatir n miaru,
Fin nba ki Jakɔb din jiantir na, gbiintirin.
9 Yennu, kpanbar nba ki a gannɔ na, teent piisin u paak.

10 Mi-i dɔɔr daar yennkɔɔ a ŋasaakak ni,
li chee nan man dɔɔr siar po daa tusir.
Mi-i see Yennu ŋasaakak boor ki guu tammɔb,
li chee nan man kɔɔ nibiiuk ŋaak.
11 Kimaan Yennu-e tee ti guutɔɔ nan ti kpanbar,
ki tee piisin ti paak, ki ti laat burchint nan baakir,
ki binba tuun linba ŋan, u ki miimm bonŋana.
12 Yabint Yennu, parpeenn be damm nba teena yada paak.

85

Yenmiaru nba saa somm Israel teeb
1 Yennu, a mɔk ninbatinu nan a tiŋ.
A te ki Israel teeb bia ŋamm mɔkita.
2 A nyikchab a niib bi yanbɔmma,
ki bia piin bi biit kurawa.
3 A nyik ki ji ki dont wutoor nammi,
ki soor a parbeenn na.

4 Yennu, fine tee ti tinntɔɔ,
jenin nant, ki nyik, ki daa dont wutoor nanti.
5 A saa donn wutoor ti paak ki li ki mɔk yoo-o?
A kan ban nyik a wutoor maŋi-i?
6 A ŋammit, ki tii paar,
ki timm nba tee a niib na n dont a sann.
7 Yennu, want a lomm nba be yoo kur na,
ki bia sommit, ki tinnit.

8 N saa gbiint linba ki ti Yomdaanɔ Yennu yete;
li-i tee ki ti ki ŋmat ti jat binbeŋ ni,
u senn mɔsonn a u saa tur timm u niib parmaasira.
9 Barmɔnii, u teen siir nan wun tinn binba baakitɔ,
ki u baakir saa kpakin ti tiŋ ni.
10 Lomm nan barmɔnpakue che leeb,
ki kasii binbeŋ nan parmaasir barin leeb.
11 Binbenŋaŋ saa nyi tingbouŋ na nie,
ki popeensin n nyi yendɔuŋ ni.
12 Yennu saa turit linba ŋan,
ki te ki ti tiŋ n kpiak ki nan jeet.
13 Popeensime tuu lii Yennu tɔɔnn, ki ŋammit sɔnu ki teenɔ.

86

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 Yennu, gbiintir ki turin gatu,
kimaan n tee tatimɔɔe, ki namii.
2 Ii guu n manfoor, kimaan n jii n mɔŋ ki turawa.
Fine tee n Yennu, ki a tinn a daabir nba teena yada na.

3 Yennu, a tinin ninbaauk, kimaan n meia yoo kur.

4 Yennu, a te ki a daabir-ii mɔk parpeenn,
kimaan n jikit n miaru ki teen fine.
5 Yennu, a mɔk nyikinchab, ki ŋan turit,
ki a lomm gbee nan wunba kur miara.

6 Yennu, gbiintir n miaru,
ki gbiint n fabinii nba loon sommir.
7 N wahala yooe ki n saa yiina, kimaan a saa turin gatuwa.

8 Yennu, yensau kaa ki tee nan fin na,
sɔɔ daa ki ban tun siar ki li tee nan a yar na.
9 Yennu, digbana nba kur ki a nan na tan saa baar
ki gbaan a tɔɔnn, ki jianta; bi tan saa tur a sann baakir.
10 A tee yabintdaanɔe, ki tuun bakitnauŋ toona, fin kɔɔe tee Yennu.

11 Yennu, a wannin a sɔnii, ki n saa somm nan barmɔnii.
A wannin ki n jianta nan n par kur, kii tiin a sann jaŋmaanii.
12 N Yomdaanɔ Yennu, n saa jianta nan n par kure.
N sii baakit a sann nan yoo nba kaa gbennu.
13 A mɔk lomm bonchiann nanin, ki tinnin,
ki n ki sik kaauk ni.
14 Yennu, karinbaandamm fiir a bin biirin,
ki tee nikpiirit nba taan leeb a bin kpin;
bi tee niib nba baka kaa a poe.
15 Ŋaan fin n Yomdaanɔ, fine tee ninbatinu nan lomm Yennu,
ki mɔk sukuru nan barmɔnii nan burchint.
16 Jiantir n paak, ki tinin ninbaauk, a chekinin, ki tinin,
kimaan n jiantira nan n naa nba din jiantira bianjinba nae.
17 Yennu, turimin a ŋamm siara, ki n datai n la, ki di fei,
kimaan fin Yennu-e sommin ki maan n par.

87

Dontir nba jiin Jerusalem po
1 Yennu maa u doo Jerusalem kasii kunkona paak.
2 U loon Jerusalem maŋ ki gar Israel teeb nba kɔɔ siaminba kur.
3 Yennu doo, gbiintir bonŋana nba ki bi piak ki jiint a po na.

4 “Yoo nba ki n tan saa sɔb digbana nba saak n mɔb na,
n tan saa pukin Ijipt nan Babilonn.
Mi-i taŋi sɔb Jerusalem teeb sana, n saa pukin Filistia
nan Taya nan Itiopia teeb sana.”

5 Ki bi tan saa pak Sayɔnn po ki yet nan digbana kur nyii u nie,
ki Yabint Daanɔ saa te ki u mɔk paŋ.
6 Yennu tan saa sɔb niib sana ki pukin Jerusalem teeb po.
7 Ki bi waa waak ki yiin yanii a, “Ti piisin kur nyi Jerusalem-e.”

88

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 N Yomdaanɔ Yennu, fine tee n tinntɔɔ,
n mɔ fabin ki teena yonnu nan nyiɔk kur.
2 Gbatir n miaru, gbiintir n fabinii ki sommin.

3 Parbiir bonchiann baarima, ki n ji naak nan kuun.
4 N ji tee nan nileeb nba tuu yaa bin kpo nae,
ki n paŋ kur gbenn.
5 Ki n nyint kpeemm boor,
ki ji tee nan binba ki bi tuu kpib ki bi dɔɔ kaat ni,
ki tee binba ki a ji ki tian bi po na,
binba ki a ji kan sommibi.
6 Ki a jiin ki lun kasunsuŋ ni,

ki li tee siaminba tee bunbɔncheenn ki bia sumii chib.
7 A wutoor paa n paak ki kpai, ki n dɔɔ nyunpana lɔŋ ni.

8 A te ki n yɔnanmɔnii nyikin, ki te ki n nubir bi boor,
ki n be diloor, ki ji kan fit chiar.
9 N ninbina diŋ nan wahalawa.
Yennu, n yia daa kur, ki dont n nii ki meia.

10 A tuun bakitnauŋ toona ki teen kpeemmi-i?
Kpeemm fit fi ki dontirani-i?
11 A lomm nba kaa gbennu na, bi piak li po kaat ni-i?
koo ki piak a binbenŋaŋ, biiru boori-i?
12 Bi laat a yaarlituk toona bunbɔnn niŋi-i?
koo ki laat a toonŋana tiŋ nba ni ki bi tamm a po na ni-i?

13 Yennu, n yi fine, maa a sommin; n meia sanyiɔk kur.
14 Yennu, bee ki a yêtimi? Bee ki a lek a numm nanimi?
15 Maa fiir ki tee bika, n di wahala ki per man kpowa;
a tubdatu jikir na chɔkima,
16 ki a wutobiiuk na butima,
ki a jaŋmaansooruk leku na biirin.
17 Daar n tuu daar, li tuu lintime nan nyunmɔnn na,
ki set loonin lokir kur po.
18 A te ki n yɔnanmɔnii nyikin,
ki bunbɔncheenn kɔɔe ji tee n yɔnanmɔŋ.

89

Israel teeb daamii yoo yaŋ
1 Yennu, n sii tun yiin yaniie
ki jiin a lomm nba kaa gbennu na po.
N saa jii mɔbe ki mɔɔnt a barmɔnii binbeŋ po,
maaru n tuu maaru kur ni.
2 N saa wann nan a lomm see-e kenken yoo kur,
ki bia wann nan a barmɔnii binbeŋ be-e fanu
nan sanpagbouŋ na.
3 A din yet a, “N senn n mɔlor nan nirɔ nba ki n ganne.
N senn mɔsonn nan n toontunnɔ Defid-e a,
4 ‘A maaru ni nirɔe sii tun tee kpanbar.
N saa te ki a naangbouŋ-ii mɔk paŋ, maaru n tuu maaru kur ni.’ ”

5 Yennu, sanpagbant yiin yanii ki dont a bakitnauŋ toona,
ki kasii damm yiin a barmɔnii binbeŋ po.
6 Yennu, sɔɔ ki be yendɔuŋ ni ki tee nan fin na;
malakanba nba be yendɔuŋ ni, bi sɔɔ ki tee a lɔɔ.
7 Kasii damm sinsuuk nie ki yentinu be bonchiann,
a mɔk baakir ki gar binba linta na kur.

8 N Yomdaanɔ Yennu, sɔɔ ki be ki tee nan fin na.
Yennu, fine tee yabint daanɔ, ki mɔk barmɔnii binbeŋ bona kur ni.
9 Ki a ŋmakitir mɔkgbeŋa,
ki yoo nba ki li nyunpana fiiri, ki a tuu te lin diŋ.
10 A din faa but bonsusoouk Rahab ki kpiiu;
ki jii a panchiɔŋ ki nyann a datai.
11 Sanpaak nan tingbouŋ na kur tee a yare.
Fine nan durinya nan linba kur be li ni.
12 Fine nan li niidiitu nan niigaŋ po kur.
Tabor kunkonn nan Hermonn kunkonn kur yiin parpeenn yanii
ki dontir fine.
13 A kpinkpouŋ be nan yiikooe, ki a nuu mɔk paŋ,
ki a diitu nuu be sanpaapo.
14 Kasii nan barmɔnii binbeŋe tee a naangbouŋ fiakir,
ki lomm nan barmɔnii binbeŋ be a tɔɔnn po.

15 Yennu, niib nba tumii ki sii jiantira nan yanii,
parpeenn tee bi yare; ŋamme tee binba somm a yentu ni na.
16 Bi kpamm a sann nie daa kur, ki dontira, a toonŋana paak,
17 ki ti baakir nan paŋ nyi a boor, ki a lomm niŋe te ki ti nyann.
18 Yennu-e gann ti guutɔɔ,
fin nba tee timm Israel teeb kasii Yennu na,
fine turit ti kpanbar.

Yennu mɔlor nan Defid

19 Sianyoo ki a din pak yirintu ni ki tur a barmɔnii toontunnɔ,
ki yet a, "N somm kunkɔnkɔnnɔ nan paŋa,
n jii naangbouŋ ki tur daanɔ nba ki n gannɔ niib na niŋa.
20 Mine jii n toontunnɔ Defid
ki mɔɔn kasii kpan u yur paak ki teenɔ kpanbar.
21 N paŋ sii yɔɔ be nanɔ; barmɔnii, n yiikoo saa te ki u wakii.
22 U datai kan ban nyannɔ; nitonsɔɔ kan ban nyannɔ.
23 N saa faa but u datai, ki bia kpi wunba kur namɔ.
24 N sii loonɔ ki be fanu nanɔ, ki te ki u laat nyannu yoo kur.
25 N saa yarik u naangbouŋ,
laa nyii Sinsuuk ni Mɔkgbeŋir ki saan tuu Yufrates mɔkir.
26 Ki u saa betin a, 'Fine tee n baa nan n Yennu,
ki bia tee n guutɔɔ nan tinntɔɔ.'
27 Ki n saa jiiu ki teenɔ n bijakper,
ki u sii tee wunba gar kpanbar kur;
28 ki n sii tun dia n mɔsonn nanɔ,
ki n mɔlor sii yɔɔ be nanɔ nan yoo nba kaa gbennu.
29 N saa ŋamm senn u naan ki lii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk,
ki u yaaboonne sii tun tee kpanbar.

30 "Ŋaan li-i tee ki u yaaboona na ki mɔk mɔsaku nan n sennu,
ki bia ki waa n wannu na,
31 li-i tee ki bi ki saak n kpaanii, ki bia ki dia n sennu na,
32 ŋann n saa dat bi tubae, kimaan bi yanbɔmm paak.
N saa te ki bin di fara bi biit paak,
33 ŋaan n kan nyik n lomm nan Defid-i,
koo ki kan dia n mɔlor nanɔ.
34 N kan biir n mɔlor nanɔ,
koo ki nyinn mɔlor nba ki n lor nanɔ na ni siari.

35 "N por nan n kasii sann nae ki kat,
nan n kan ban faar faak ki tur Defid-i.
36 U sii tun mɔk yaaboonae,
ki mine sii gorii u naangbouŋ nan yoo nba kaa gbennu,
37 ki li sii yɔɔ be nan ŋmaarik nba yɔɔ be sanpagbouŋ ni
bianjinba na."

Fabinii ki jiin baa nyann kpanbar na po

38 Mɔtana, a donn wutoor nan a kpanbar ganntɔɔ nawa,
ki yêtɔ, ki ji tabitɔ taar.
39 A biir mɔlor nba ki a lor nan a toontunnɔ nawa,
ki lu u naan fokirik jakint ni,
40 ki yeer u doo joona, ki biir u ŋapaara ki li teen yann.
41 Ki binba kur gar leŋ jaan u bona, ki u leeb ji laau.
42 Ki a te ki u datai nyannɔ, ki te bi kur mɔk parpeenn.
43 A te ki u kunkɔntiat teen yann, ki te ki bi nyannɔ tɔb ni.
44 A tiit u naan dammira, ki faa yeer u naan kok ki bir tiŋ ni,
45 ki te ki u kpet yian, ŋaan ki u yoo daa ki baari,
ki te ki u dii fei.

Yenmiaru nba jiin fatu po

46 Yennu, a saa bɔr a mɔŋe ki saa tuu yoo nba kaa gbennu-u?
A wutoor saa di nan muu na ki lin wei nlee?
47 A tiar n manfoor nba jiŋ bianjinba.

A tiar nan fine nant, ki ti tee nisaarii.
48 Ŋmee sii yɔɔ be u manfoor ni, ki kan ban kpo?
Nisaarik saa teen nlee, ki kan sik kaauk ni?

49 N Yomdaanɔ, a lomm nba din be na, li siara be lia?
Mɔsonn nba ki a din lor nan Defid na be lia?
50 A daa tammit baa sukii min, a toontunnɔ biaŋinba,
nan maa bia gaar tingbouŋ na mɔtont kur biaŋinba.
51 Yennu, a dataie sukii a kpanbar ganntɔɔ na.
Siaminba kur ki u saa, ki bi waa sukiiɔ.

52 Pakin Yennu man ki saa tuu yoo nba kaa gbennu.

Lii tee nna.

GBOUŊ ŊANNA

90

(Yanii 90 -- 106)

Ki jiin Yennu nan nisaarik po
1 N Yomdaanɔ, fine tun tee ti binbeboor.
2 Faa daa din ki nan kunkona nan durinya na,
ŋaan sɔɔ ki a poŋ din tee Yennu nba kaa gbennue,
ki bia sii tun tee Yennu yaayoo siiyoo.

3 A te ki nisaarik ŋmat waa bo be sian,
ki lebitirɔ ki u kpantir tant.
4 Bina tusir tee nan daar yennkɔɔ nae a boor,
li tee nan wonn nba tuu gar nae, koo ki jin nan nyiɔk na.
5 A jikitit ki yaatir nant nan nyunmɔnn nba tuu pubir nae.
Ti manfoor jin nan damiit nae,
ki tee nan sanyiɔk ni mɔmaatuk na.
6 Li lek tuu fiir sanyiɔk ni ki paane, ki yit puuk,
ŋaan daajoouk po lin koor ki suur.

7 A wutoor di ki boontirite, ki a parbiir na jek ti gbanu.
8 A bir ti yanbɔmm a tɔɔnn po,
ki bir ti bunbɔr yanbɔmm yeenin ni, siaminba ki a sii laatir.
9 A wutoor chɔɔ jiŋ ti manfoawa,
ki ti bina tuu bot yiama nan kukura na.
10 Ti manfoor tee bina piinlore-e,
koo li-i tee ki ti mɔk paŋ, tin baar bina piinniin,
ŋaan li kur na teent bakint nan ninbaatire;
ti manfoor tuu gbenne yian, ki ti ji ki be.

11 Ŋmee mi a wutoor paŋ nba tee?
Ŋmee mi a wutoor nba saa baar nan jaŋmaansooruk nba?
12 A wannit ti manfoor nba tenn ki jin biaŋinba,
ki tin la yan kii sub.

13 A wutoor saa do ki wei nlee?
Yennu, tinin timm a daaba ninbaauk.
14 Kɔɔntit a lomm nba kaa gbennu na ni sanyiɔk kur,
ki li saa te ki ti mɔk parpeenn kii yiin yanii nan ti manfoor terik.
15 Ŋaant ki tii mɔk parpeenn ki lin wei
nan faa bo turit parbiir ki li wei biaŋinba na.
16 Ŋaant timm a daaba na n la a toonjaana,
ki ti yaaboona n la a baakir yabint.
17 Ti Yomdaanɔ Yennu, ŋaant ki a piisim-ii be nant,
ki te ki tin nyann linba kur ki ti tuun ni.

91

Yennu-e tee ti guutɔɔ
1 Wunba baar Yennu boor ki loon fatu;
wunba biar Yabint Yennu maasu,
2 ŋɔɔe saa fit yet a, “Yennu, fine tee n guutɔɔ nan n fat-tɔɔ.
Fine te n Yennu; ki n teena yada.”
3 U saa nyinna woonin ni ninbɔŋ nan yiarkanbant kur ni.
4 U saa jii u kpinkpante ki bakina, ki sii guua ki a be fanu,
ki u barmɔnii saa guura ki bia kɔn tura.
5 A daa tiin nyiɔk ninbɔŋi, koo binba saa pikina yonnu ni,
6 koo yiarkanbant nba baat nyiɔk, koo yiarbiit nba kpi yonnu ni.

7 Tusir saa kpo ki dɔɔ linta,
ki tusaa piik n kpo ki linta, ŋaan a kan la daŋi.
8 A ninbinn saa la biit damm nba laat tubdatu biaŋinba.

9 A jii Yennu-e ki teenɔ wunba kɔn a paak,
ŋɔɔe tee Yabint daanɔ, ki tee a guutɔɔ;
10 li paak, ninmɔnn kan baara,
ninmɔnn kan nakin a ŋaaki.
11 Yennu saa jii u malakanba ki bin guua,
kii goriia siaminba kur ki a saa.
12 Bi sii dia-a nan bi niie, ki a taar kan gbiat tann gbaa.

13 A saa ŋmaat yanbɔra nan wai, yanbɔrtont nan waalabirii.
14 Yennu yet a, “N saa tinn binba mɔk lomm nanin na,
ki guur binba min ki n tee bi Yennu na.
15 Bi-i yiinin, n saa turib gatu; bi-i kɔɔ daamii ni,
n sii be namm, ki nyinnib, ki te bin la baakir.
16 N saa turib manfofoouk, ki tinnib.”

92

Dontir yaŋ
1 Yennu, li ŋan ki tin tura niipoouk bonchiann.
Yabint Yennu, li ŋan ki tin yin yaŋ ki tura baakir,
2 ki mɔɔnt a lomm nba kaa gbennu na, sanyiɔk kur;
nan a mamɔmm na, nyiɔk kur,
3 ki jii bonmumɔɔt nan naagbai ki yin yanii ki donta.
4 Yennu, a paŋ toona teenin parpeenne;
faa tun linba nae te ki n yiin kpinkpammuk yanii.

5 Yennu, a toona tee toonjaanae.
A dudukit sumii bonchiann.
6 Jatuk kan fit bann linba na,
yankaarin daanɔ kan fit bann linba na paaki.
7 Biit damm lek sii kpaatir nan mɔɔt nae;
binba tuun toonbiit na lek sii mɔkitire,
ŋaan fin Yennu tan saa biiribe fas,
8 kimaan fin Yennu-e tee yiikoo daanɔ yaayoo siiyoo.

9 Ti mi nan a datai kur saa kpowa,
ki a saa nyann biit damm na kura.
10 A te ki n mɔk paŋ nan mɔnaab nae,
a tee parpeenn piisime n paak.
11 N la ki a nyann n dataiwa,
n gbat biit damm mɔniiwa.

12 Niŋamm saa yit nan kaatii nae,
bi sii kpaatir nan Lebanonn kpekii nae.
13 Bi tee nan tiinii nba ki bi burib Yennu ŋasaakak ni nae,
ki bi kpaatir ki yit Yenjiantu ŋasaakak ni,

14 ki tuu kpeta, ŋaan bia loon lɔɔna,
ki bi faat mei yoo kur, ki bi mɔk paŋ.
15 Ŋanne want nan Yennu ŋan,
n guutɔɔ maŋ ki mɔk siara biit u ni.

93

Yennu-e tee kpanbar

1 Yennu-e tee kpanbar, u gbee nan yabinte nan paŋ,
u senn tingbouŋ na fanue, ki li kan ban nyat.
2 Yennu, a naan binbintir na maa fanue pinpiik niwa,
a din be ki sɔɔ durinya daa kaa.

3 Yennu, mɔksunsunt dont bi kunkɔrae sanpaapo;
bi dont bi kunkɔrae ki tantir.
4 Yennu-e tee kpanbar sanpaapo,
ki mɔk yiikoo ki gar mɔkgbeŋa jat,
ki mɔk paŋ ki gar mɔkgbeŋa nyunpana.

5 Yennu, a sennii yɔɔ be-e;
ki a jiantu ŋasaakak na tee barmɔnii kasii boor yaayoo siiyoo.

94

Yennu-e tee sɔɔ kur barbuurɔ

1 N Yomdaanɔ, fine tee Yennu nba daar niib tuba,
fiitir a wutoor ki wann.
2 Fine tee nisaarii kur barbuurɔ,
fiit ki tur biit damm na, baa jaŋ nan linba.
3 Biit damm na parmaasir saa wei nlee?
Yennu, li saa wei nlee?
4 Biit damm na parbifaanu saa wei nlee?
ki bi faa parbia ki jiint bi toonbiit po.

5 Yennu, bi dint a niib biake;
bi mukis binba tee a yab nae.
6 Bi kpi pakɔi nan kpeebiie,
ki kpi saamm nba kɔɔ ti tiŋ ni na.
7 Bi yeen a, “Yennu ki laatit;
Israel teeb Yennu maŋ ki mi linba ki ti tuun na.”

8 N niib na, bee ki i mantik tee bonliinii nna?
I tan saa subir nlee yooe?
9 Yennu-e nan ti tuba, u ki gbia-a?
Ŋɔɔe nan ti ninbina, u ki laati-i?
10 Digbana kur be u nuu nie, u kan dat bi tuba-a?
Ŋɔɔe tee nisaarik kur wanntɔɔ, u kɔŋit bannu-u?
11 Yennu mi baa dukii linba kur;
u mi bi yankaarin dudukit nba tee.

12 Yennu, parpeenn be daanɔ nba ki a tumiiɔ na paak,
wunba ki a wantɔ a sennu na.
13 A tuu turɔ foome ki nyinnɔ biak ni,
halii nan daar nba ki bi saa gbiir bootuk
ki biit damm n baa li ni na.
14 Yennu kan nyik u niibi;
u kan nyik damm nba tee u yab na.
15 Barmɔnii saa ŋamm kii be buut damm boor,
ki binba tee kasii na kur saa gaarir.

16 Ŋmee set n poor ki took biit damm na?
Ŋmee gaar n paak ki took toonbiit damm na?
17 Li-i bonni kii tee ki Yennu sommin,

n bo saa saan kpeentiŋe yiama.
18 Ki n yet a, “N yaa man baae na,”
ŋaan ki fin Yennu lonchiɔŋ na fiinin ki sennin.
19 Yoo nba ki n gbee nan dudukit ki li daamiin,
a tuu chee n pare, ki turin parmaasir.

20 A ki loon barbuura nba di fobit piinii na maami,
binba tuun linba ki sennu yaa bi daa tuun,
21 binba lorin lorbiit niŋamm paak,
ki te ki bi kpi binba kaa biit na.
22 Ŋaan Yennu-e kɔn n paak, ŋɔɔe guun.
23 U saa dat bi tuba bi biit paak,
ki biirib bi yanbɔmm paak.
Ti Yomdaanɔ Yennu saa biiriba.

95

Dontir yaŋ
1 Baat man ki tin yin dont Yennu.
Ŋaant tin yin parmaasir yaŋ ki tur Yennu, ŋɔɔe guut.
2 Ŋaant ti baar u boor nan niipoturu,
ki yin kpinkpammuk nan dontir yanii,
3 kimaan ti Yomdaanɔ tee Yabint Yennu-e,
yabint kpanbar nba gar yenbis kur.
4 Ŋɔɔe dia tingbouŋ na kur ki ŋmakitir,
laa nyii tinpɔɔr ni ki saa tuu jɔfɔkit yura paak.
5 Mɔkgbeŋa nan tingbouŋ na tee u yare,
ki u diar, kimaan ŋɔɔe nann.

6 Baat man ki tin gbaan ki jiantɔ;
ŋaant ki ti gbaan Yennu nba turit manfoor na tɔɔnn,
7 kimaan ŋɔɔe tee ti Yennu, ki ti tee niib nba ki u goriit,
niib nba ki u teent linba ki ti loon.

Dinna nba na, ii gbiint waa piak linba a:
8 “I daa nyar i tuba nan i yeejamm nba din nyar bi tuba,
Meriba nyuntonn boor,
daar nba ki bi din be Masa* nyuntonn boor, kunkoouk paak na.
9 Leŋe ki bi din bikin min Yennu,
ŋaan bi lek din la maa tun linba ki turiba.
10 N wutoor din doo bi paak bina piinna,
ki n yet a, ‘Niib na mantik teen tubkangbata damma,
bi yêt bin sak n sennue.’
11 N wutoor din dooe, ki n por mɔporjaann a,
‘I kan ban kɔɔ tiŋ nba ki n bo yaa man turi foon na ni.’ ”

96

Yennu-e tee kpanbarjaann
(1 Barkperii 16.23-33)
1 Yinin yanpaanii ki tur Yennu.
Durinya munn n yin ki tur Yennu.
2 Yinin ki tur Yennu ki dontɔ.
Daar kur, ii mɔɔntir waa tinnit na barŋaniie.
3 Ii mɔɔntir u baakir kii teen digbana kur,
kii mɔntir u yabint toona kii teen nisaarii kur.

4 Yennu tee Yenjaanne ki ŋan nan tii dontirɔ bonchiann,
ki turɔ baakir, ki lin gar kpanbar kur.
5 Digbanlia yenbis na kur tee yanne,
ŋaan Yabint Yennu-e nan sanpaak.
6 Dontir nan yabinte lintɔ,

* **95:8 95.8** Masa tee Meriba nyuntonn maŋ sanleere.

paŋ nan fante gbee u jiantu ŋasaakak na ni.

7 Tingbouŋ na niib kur n dont Yennu,
bin dont u baakir nan u yabint na.
8 Ii dont Yennu sann nba tee baakir sann na,
ki baar nan piinii u jiantu ŋasaakak ni.
9 Yoo nba ki kasii daanɔ Yennu dɔkit,
yin baa gbaan u tɔɔnn;
tingbouŋ na munn n jekir u tɔɔnn.

10 Pakin ki tur digbana kur a, "Yennu-e tee kpanbar.
Tingbouŋ na see-e kenken ki kan ban nyat;
u saa jii mamɔmme ki bu niib buut."
11 Tiŋ nan sanpaak, ii mɔk parpeenn man.
Mɔkgbeŋir nan linba be li niŋ kura, ii kpamm man.
12 Tinii nan linba be leŋ kura, ii mɔk parpeenn man.
Fɔɔr ni tiinii kur-ii kpamm man,
13 yoo nba ki Yennu saa baar a wun dia tingbouŋ na.
U saa dia durinya na niib nan mamɔmm nan ŋante.

97

Yennu-e tee kpanbarjaann
1 Yennu-e tee kpanbar.
Tingbouŋ, ii mɔk parpeenn.
Yimm tinii nba foo mɔkgbeŋa ni na, ii kpamm man.
2 Sanpagbant nan bunbɔnne lintɔ;
u dia niib nan binbenŋaŋe nan mamɔmm.
3 Muu gaar u tɔɔnne ki di u datai nba ŋaa lintɔ na.
4 U sanyikintii tuu yent durinya nae,
ki tingbouŋ na n la ki jekir.
5 Jɔfɔkit tuu nanne nan kpan na,
Yennu nba tee tingbouŋ na kur Yomdaanɔ na tɔɔnn.
6 Sanpaak mɔɔntir Yennu ŋante,
ki nisaarii kur laat waa mɔk yiikoo biaŋinba.

7 Patmanntɔɔ kur tuu di feie;
yenbis kur n gbaan ki jiant Yennu.
8 Yennu, Sayɔnn niib mɔk parpeenne,
ki Juda teeb kpamm, kimaan a buut paak.
9 Yabint Yennu, fine tee tingbouŋ na kur diatɔɔ;
a tee Yenjaanne ki gar yenbis kur.

10 Yennu loon niib nba ki tuun biit nae;
ŋɔɔe guu u niib manfoor;
ŋɔɔe nyintib biit damm paŋ ni.
11 Yentu tuu yent kasii damm paake;
ki parmaasir baat niŋamm paak.
12 Yimm niŋamm kur-ii mɔk parpeenn man,
kimaan linba Yennu tun na paak.
Tiat linba ki kasii daanɔ Yennu tun na, ki turɔ niipoouk.

98

Yennu-e dia durinya na kur
1 Yinin yanpaanii ki tur Yennu,
kimaan u tun bakitnauŋ toonawa.
U jii u tiɔŋ yiikoo nan kasii paŋe ki nyann nyannu na.
2 Yennu-e mɔɔnt waa nyann biaŋinba,
ŋɔɔe fiit u tinnu yiikoo na ki wann niib.
3 U dia u mɔsonn nba ki u din senn ki tur Israel teeb na,
nan u mamɔmm nan u lonchiɔŋ nba ki u turib.
Nisaarii nba be siar kur po la Yennu nyannu nawa.

4 Tingbouŋ na kur n yin nan parpeenn ki tur Yennu;
jiin yanii nan kpinkpammuk hootii ki dontɔ.
5 Yinin dontir yanii ki tur Yennu.
Faan kɔnn ki yin yaŋ ki turɔ.
6 Pebin naatuna nan yina,
ki hoot nan kpinkpammuk ki tur Yennu;
ŋɔɔe tee ti kpanbar.

7 Mɔkgbeŋir nan linba be leŋ kur, ii fu man;
tingbouŋ nan linba be leŋ kur, ii yiin man.
8 Mɔka, ii poi niipoot man;
yimm kunkona, ii taan kii yiin parmaasir yanii, Yennu tɔɔnn;
9 kimaan u baate a wun bu niib buut.
U saa dia durinya na nan mamɔmm nan ŋante.

99

Yennu-e tee kpanbarjaann

1 Yennu-e tee kpanbar; ŋaant nisaarii gbanant n jek.
U kar bonninnant paak, ŋaant tingbouŋ na n damm.
2 Yennu-e tee Yabint daanɔ, Sayɔnn kunkonn paak;
ŋɔɔe tee digbana kur kpanbarjaann.
3 Sɔɔ kur saa dont u sanjaann na.
U tee kasii daanɔe.

4 Kpanbar-saakar, a loon linba tee mamɔmme;
a baar nan mamɔmme Israel teeb boor;
a baar nan kasiie nan ŋant.
5 Ii dont ti Yomdaanɔ Yennu man;
ii jiantɔ, u naangbouŋ boor.
U tee kasii daanɔe.

6 Moses nan Aarɔnn din tee u mannteebe,
Samuel-e din miarɔ,
bi din fabin tur Yennu, ki u turib gatu.
7 U din be sanpagbouŋ niŋewa ŋaan piak namm;
ki bi sak u wannu nan u sennii nba ki u turib na.

8 Ti Yomdaanɔ Yennu, a tur a niib gatu,
ki wannib nan a tee Yennu nba nyikinchabit niibe
nan faa lek daar bi tuba bi yanbɔmm paak nawa.
9 Ii dont ti Yomdaanɔ Yennu man, ki jiantɔ, u kasii kunkonn na paak,
kimaan ti Yomdaanɔ Yennu tee kasiie.

100

Dontir yaŋ

1 Durinya niib kur n yin yaŋ ki tur Yennu.
2 Ii jiant Yennu nan kpinkpammuk man,
kii yiin parpeenn yanii ki baar u boor.

3 Ii bann nan Yennu-e tee barmɔnii Yennu.
Ŋɔɔe nant, ki ti tee u niib.
Ti tee u niibe, u tiɔŋ niib.
4 Kɔɔn Yennu ŋasaakak ni nan niipoturu,
ki kɔɔ li dindonjouk ni nan dontir.
Turimɔ niipoouk kii dontirɔ.

5 Yennu ŋan, ki u lomm kaa gbennu,
ki u barmɔnii binbeŋ be yaayoo nan yaayoo.

101

Kpanbar mɔsonn

1 Yennu, n yaŋ jiin a lomm nan a barmɔnii binbeŋ poe,
ki n yiin ki teena.
2 Biit kaa n toona ni. A saa baar n boor nlee yooe?

N sii be kasii binbeŋe, n ŋaak ni,
3 n kan sak kii be binbenbiiki.
N ki loon binba ki saak Yennu mɔb na benu;
n ki mɔk siara kpiir nammi.
4 N kan teen faak daanɔ,
ki bia kan lor lorsiar nan toonbiit tunna.
5 Wunba bɔr ki pak biir u lɔɔ,
daanɔ maŋe ki n saa biirɔ,
wunba kur got u lɔɔ ninŋmiaŋ ki mɔk garuk,
n kii be nan li daanɔ.

6 N saa gann binba saak Yennu mɔb nae,
ki te ki bii kɔɔ n ŋaak ni.
Niŋamm na kɔɔe ki n saa sak bii tuunin.

7 Kpinkpannii damm kan kɔɔ n ŋaak ni;
daanɔ nba fa faak kan set n boor.
8 Daar n tuu daar,
n saa biir biit damm nba be tiŋ na nie;
n saa nyinn biit damm kur Yennu doo na niwa.

102

Naasimɔ fabinii ki jiin u daamii po
1 Yennu, gbiintir n fabinii,
ki gbat n mɔnii nba jiin sommir po.
2 Mi-i be daamii ni, a daa lekin a numm ŋaan nyikitimi.
Gbiintir, ki turin gatu yiama, yoo nba ki n yiina.

3 N manfoor yate yian yian nan munyuut na,
ki n gbanant di nan muu na.
4 Bi faa birin nan mɔkoont nae, ki n ji ki loon jeet.
5 Maa kurii sanpaapowa na, ki n ji waab,
ki tee gbouŋ nan kpaba.
6 N tee nan kunkoouk paak fiiuk nae,
ki bia tee nan langbent ni fiiuk na.
7 N dɔɔ ki ki gɔɔnti;
n tee nan nɔɔn-yemmir nae, ki lin jak mɔpina paak.
8 N datai sukiime daar kur,
ki binba laan na dia n sann ki poor mɔporbiit.

9-10 A wutoor nan a parbeenn paak,
ki n mɔɔ tanpent ki li tee n jeet,
ki n ninnyuut tuu ŋmat nan n bonnyukar;
ki a tɔkirin ki lun.
11 N manfoor tee nan daajoouk yinyuŋ nae;
ki n tee nan mɔkoont na.

12 Ŋaan fin Yennu-e yɔɔ tee kpanbar,
ki maarpaanu kur sii yɔɔ tian a po.
13 A saa fiir ki tin Sayɔnn doo ninbaauk,
kimaan yoo baar nan fan tinir ninbaauka;
yoo nba nae jaŋ.
14 Laa lek biir na, ŋaan timm a toontunna loonir,
laa lek tee langbent na, ŋaan ti tiinir ninbaauk.

15 Nisaarii saa tin Yennu,
tingbouŋ na kpanbara kur saa tin u paŋ na jaŋmaanii.
16 Yoo nba ki Yennu saa ŋamm maa Sayɔnn na

u saa fiit u yabint ki wann.
17 U saa gbat u niib nba ki u yêtib na, ki gbiint bi fabinii.

18 Sɔbin linba ki Yennu tun na,
ki guun maarpaanu nba waa na,
ki niib nba ki bi daa ki marib na n tan dontɔ.
19 Yennu be u kasii boor sanpaapoewa ŋaan got sikin,
u be sanpaapoe ŋaan diit tingbouŋ na.
20 U gbat dansarkɔɔra kukura,
ki nyinn binba ki bi bu biirib ki yaa bin kpib na yann.
21 Ki li paak bi saa dont u sann, Sayɔnn kunkonn na paak,
ki u saa la dontir Jerusalem,
22 yoo nba ki digbana niib nan yent nba ni niib
saa taan leeb ki jiantɔ na.

23 Yennu-e teenin nichɔkuŋ
yoo nba ki n daa tee nipaaŋ na;
u jiŋ n manfoore.
24 Li paak ki n yet a, “Yennu, a daa jikitin
ki saa nanin mɔtana, maa daa ki kpet na.”

Yennu, a yɔɔ be-e.
25 Sian yooewa ki a din nan tingbouŋ na,
ki jii a tiɔŋ nii ki nan sanpaak.
26 Bi tan saa bota, ŋaan fin sii yɔɔ be-e;
bi tan saa kpiar nan kparchant nae.
A saa lub nan kparchant nae ki bin bot.
27 Ŋaan fin ŋarin tee yomme yoo kur, ki a manfoor kaa gbennu.
28 Ti waas sii be bi yamanie,
ki a fatu nie ki ti yaaboona sii be fanu.

103

Ki jiin Yennu lomm po
1 N seek, pakin Yennu.
N gbanu kur, pakin Yennu kasii sann.
2 N seek, pakin Yennu, ki daa tammit u ŋamm po.
3 U tuu nyik chab n biit kure ki te n yiarii kur n gbenn.
4 Ŋɔɔe nyintin kuun ni, ki mɔk lomm nan ninbatinu n paak.
5 U gbeen n binbeŋ nan bonŋanae,
li paak ki n tee nipaaŋ ki bia mɔk paŋ
nan baakir nba mɔk paŋ biaŋinba na.

6 Yennu-e bu ki sommit binba be mukir ni na, ki teemm mɔnii.
7 U din fiit u lorae ki tur Moses,
ki te ki Israel teeb la u paŋ toona.
8 Yennu mɔk ninbatinu nan lomm,
u wutoor ki do yian, ki u bia gbee nan lonchiɔŋ.
9 U ki yakii nan niib yoo kuri,
u bia ki yɔɔ be nan wutoori.
10 U ki daar ti tuba ki li baat laa jaŋit biaŋinba
koo ki pa ti biit nan ti yanbɔmm paatii nba tee biaŋinba na.
11 Sanpaak nan tiŋ nba fɔk nan leer biaŋinba na,
nnae ki u lomm mun yab ki tur binba baakitɔ na.
12 Yondo po nan yonbaa po nba fɔk nan leer biaŋinba na,
nnae mun Yennu tuu jii ti biit ki fɔkit nann ti boor.
13 Baa nba mɔk ninbatinu ki tur u waas biaŋinba na,
nnae mun ki Yennu mɔk ninbatinu ki tur damm nba baakitɔ.
14 U mi waa jii linba ki nant, u mi nan ti tee tante.

15 Timm ŋarin, ti manfoor tee nan mɔɔt nba tuu pia nae,
ti tuu kpaat ki yite, ki tee nan tipuuk na,
16 ŋaan wouŋu da yoo nba, lin pebirir, ki sɔɔ ji kan lari.

17 Ŋaan binba teen Yennu baakir na,
Yennu lomm yɔɔ be namme;
ki u lomm be maarpaanu nba baat yoo kur paak,
18 binba dia u mɔlor, ki bia saak u sennu fanu na.

19 Yennu bir u naangbouŋ yendɔuŋ nie;
ŋɔɔe tee niib kura kpanbar.
20 Yimm malakanba nba mɔk paŋ nan yabint na,
ii dont Yennu man,
yimm nba saak u sennii ki bia gbiin u maan na.
21 Yimm sanpaapo pandamm kura n dont Yennu,
yimm u toontunna nba tuun u loomm na.
22 Yimm nba tee u naamii kur, ki be u naan ni kur,
ii dont Yennu man.
N seek, pakin Yennu.

104

Ki jiin naamii daanɔ dontir po
1 N seek, pakin Yennu.
N Yomdaanɔ Yennu, a yab bonchiann.
2 A gbee nan yabinte nan baakir,
ki gbab yentu, ki li linta nan chinchenn na.
A tant sanpagbouŋ nan nyungbouŋ nae,
3 ki senn a doo, nyun nba be sanpaapo na paak.
A jii sanpagbante ki teen a taantorit,
ki jak wouŋ kpinkpant paak.
4 A jii wouŋo ki teen a toomiinba,
ki tuu yent sanyikintii, ki li tee a toontunna.

5 Fine senn tingbouŋ na li fiakir paak,
ki li set fanu ki kan ban chat,
6 ki jii mɔkgbeŋa ki bakin li paak nan liant na,
ki nyun dɔkin jɔjaana na.
7 Yoo nba ki a yakii nan nyun na, ki li chiar;
laa gbat a satianii fuur yoo nba, ki li chiar yaat,
8 ki pubir gar jɔjaana yura paak ki sik baat ni,
ki saan faa ŋamm sian ki turir na.
9 Ki a kɔr kɔru nba ki li kan ban yakir,
a lin guurir, ki li ji daa piint tingbouŋ na.

10 Fine te ki nyun nyi nyuntona ni ki puub siik baat ni,
ki mɔka puub ki gaar kunkona sinsuuk ni.
11 Ŋanne teen muuk ni bonkobit kur nyun,
leŋe ki bɔnii kpeent bi nyunnyukuru.
12 Nɔɔnii tia bi tiat leŋ tiinii na paake ki mɔ.

13 Fine te saak nyi sanpaapo ki baa ki maant kunkona,
ki tingbouŋ na gbee nan a piisin.
14 Fine te mɔɔt pia, ki bonkobit ŋman,
ki jeet naan, ki nisaarii di, ki buur bi bonbuburit,
15 ki ŋaa tilɔɔna daan, ki li teemm parpeenn,
ki tee kpan, ki li teemm parcheenn,
nan jeet, ki li teemm paŋ.

16 Lebanonn kpekii na laat saak bonchiann;
tiinii maŋ tee Yennu tiɔŋ tiinii nba ki u bure.
17 Leŋe ki nɔɔnii tia bi tiat, ki janbɔɔnlot tia tiinii maŋ paak;
18 ki piarii be jɔjaana na paak, ki sina kɔɔ tanfiat na ni.

19 Fine nan ŋmaarik a wuu dakin ŋmaarii kann,
ki yonnu mi u binbaayoo.
20 Fine nan nyiɔk,

ki li-i bɔnn, muuk ni bonfoa n nyi ki somm.
21 Yanbɔrpaanii na tuu kpaan bi jeet ŋaan gaan jate,
ki kpaan jeet nba ki Yennu saa turib.
22 Yonnu-i taŋi do yoo nba, bin ŋmat bi dɔɔnii ni.
23 Li yoo na ki nisaarii n nyi ki tun bi toona
ki saa tuu daajoouk.

24 Yennu, a nan bona bonchiann.
A nan li kur nan subinchiɔŋo;
tingbouŋ na gbee nan a naamiie.
25 A nan mɔkgbeŋir, ki li yarin ki bia fɔk,
ki bonfoa nba be leŋ kaa kann,
bongbeŋa nan bonbis kur be leŋ.
26 Ki ŋarint somm li paak,
ki nyun ni bonfogbeŋir nba ki a nan na lin leŋ.

27 Bi kura gaa a paake, a fan turib jeet yoo nba ki bi loon.
28 Ki a teemm jeet ki bi di, ki teemm jeŋant ki bi di gboot.
29 Li-i tee ki a lek a numm, jaŋmaanii tuu sooribe,
ki fi-i jii be foon,
bi tuu kpoe ki ŋmat sik tant nba ki bi bo nyii na ni.
30 Ŋaan fi-i turib foon, bi tuu teen bonfoae;
a teen tiŋ na bonfoa manfoor.

31 Yennu yiikochiɔŋ-ii yɔɔ kii be.
Yennu-ii yɔɔ kii mɔk parpeenn linba kur ki u nan na paak.
32 Wuu got tingbouŋ, li jekire, wuu sii jɔjaana ki li nyi munyuut.

33 N sii yiin ki teen Yennu-e, n manfoor kur ni;
n manfoor fɔkint ni kur, n sii yiin dontir yaniie ki teen Yennu.
34 U par-ii mei n yaŋ maŋ paak,
kimaan n parpeenn nyi u boore.
35 Wun boon toonbiit damm na tingbouŋ na ni,
ki daa te nibiit na ji be.

N seek, pakin Yennu.
Pakin Yennu.

105

Yennu nan u niib
(1 Barkperii 16.8-22)
1 Turin Yennu niipoouk, ki mɔɔnt u yabint po;
ki pak nisaarii waa tun linba.
2 Yinin dontir yaŋ ki tur Yennu,
ki pak wann waa tun bakitnauŋ toona nba.
3 Ii mɔk parpeenn, kimaan taa tee u niib na paak,
ŋaant ki wunba kur jiantirɔ-ii kpamm.
4 Saant Yennu boor ki boi sommir po, kii jiantirɔ yoo kur.
5-6 Yimm nba tee u toontunnɔ Abraham yaaboona na,
yimm nba tee Jakɔb nba ki u din gannɔ na yaaboona na,
ii tian yaarlituk toona nba ki Yennu tun na,
nan buut nba ki u bu na.

7 Ti Yomdaanɔe tee Yennu,
u sennu na tee tingbouŋ na kur yare.
8 U sii yɔɔ dia u mɔlor nae, ki u mɔsonn na sii yɔɔ be,
ki tur maarpaanu nba kur saa baar.
9 U sii dia mɔlor nba ki u din lor nan Abraham na,
nan mɔsonn nba ki u din senn ki tur Aisak na.
10 Yennu din lor mɔlore ki tur Jakɔb,
ki li tee mɔlor nba sii yɔɔ be.
11 U din yet a, “N saa tura Keenann tiŋ. Li sii tee a tiɔŋ faare.”

12 Yennu niib din ki yabi, ki tee saamm Keenann tiŋ ni.
13 Bi din yeeke ki lɔɔn digbana, ki nyi yent ni ki saan leer ni.
14 Ŋaan Yennu din ki saak sɔɔ dintib biaki,
waa loon ki wuu guub na, ki u yakii nan kpanbara na a,
15 “I daa paa n nigannkab na daŋi, i daa siit n sɔkiniinba na.”

16 Yennu-e din te ki kon baa tiŋ na paak, ki biir bi jeet kur,
17 ŋaan u din tun sɔɔe ki u gar bi tɔɔnn,
ŋɔɔe tee Joosef, wunba ki bi din kɔɔtɔ ki bi teenɔ daabir na.
18 Bi din jii jaruko ki baan u taa, ki jii kut ki lor u turu ni,
19 nan yoo nba ki u buntir na tan teen mɔnii.
Yennu mɔmaame din pak kat nan u mɔk mɔnii.
20 Li yoo na ki Ijipt kpanbar na ji ŋaau,
ki doo diatɔɔ maŋ nyikɔ,
21 ki jiiu ki te ki u tee u toontunna saakɔɔ,
ki teenɔ tiŋ na kur ŋmakit-tɔɔ,
22 ki te ki u mɔk yiikoo nba gar kpanbar na ŋaasaakab kur,
nan yaak nba ki u saa fit kpaan kpanbar na tɔɔndamm.

23 Ŋanne ki Jakɔb saan Ijipt ki saa kar doo maŋ ni.
24 Yennu din jii matik bonchiann ki tur u nigannkab,
ki te ki bi mɔk paŋ ki gar bi datai,
25 ki te ki Ijipt teeb na ki loon u niib na, ki diab nan mɔleemii.

26 Ŋanne ki u tun u toontunna Moses nan Aarɔnn
ki bi tee binba ki u gannib.
27 Ki bi tun Yennu maŋ toonjaana nan bakitnauŋ toona
Ijipt tiŋ ni.
28 Yennu din te ki bunbɔnn baar Ijipt tiŋ ni,
ŋaan Ijipt teeb na din ki sak Yennu mɔbi.
29 U din te ki bi nyun kpant sɔn, ki bi janii kur kpo.
30 Bi doo din gbee nan pɔntae,
bi kpanbar ŋaak gbaa, pɔnta din gbee leŋa.
31 Yennu din te ki kpajui nan naayinyoorii baar
ki gbee digbann na kur po.
32 U din nyik saake, ŋaan tun sakaana nan sanyikintii, tiŋ maŋ ni,
33 ki biir bi daan tiinii nan bi sinsabii, ki daa tiinii maŋ kur.
34 U din te ki naasuut baar, ki ki mɔk kann,
35 ki ŋman bonbuburit nba kur be tiŋ na paak,
ki bia ŋman bi jeet kur.
36 U din kpii Ijipt teeb ŋaak kur ni, bonjak nba tee bikperik.

37 Li poor po ki u nyinn Israel teeb na,
ki bi jii salimpeena nan salimmɔna,
bi kura din mɔk paŋ nan laafia.
38 Ijipt teeb na din tiimm jaŋmaaniie;
baa ji din tan nyii na, ki Ijipt teeb para ji maŋ bonchiann.
39 Yennu din te sanpagbouŋo jɔɔn u niib na yur paak,
ki teemm muu nyiɔk, ki wantib sɔnu.
40 Bi din boie, ki u turib pinpara,
u din turib jeet nba nyii yendɔuŋ nie, ki gboomm.
41 U din loot tanne, ki nyun nyii leŋ,
ki pubir kunkoouk na paak nan mɔkir na.
42 U din tiar u kasii mɔsonn nba ki u din senn
ki tur u toontunnɔ Abraham na,
43 ki nyinn u nigannkab maŋ,
ki bi yiin yanii ki hoot nan parpeenn.

44 U din jii nisiab tiniie ki turib,
ki te ki bi gaar bi sarwaat,
45 a lin te ki u niib n sak u sennii,
ki bia dia u wannu na kur.

Pakin Yennu man.

106

Yennu ŋamm ki jiin u niib po
1 Pakin Yennu man.
Ii tur Yennu niipoouk, kimaan u ŋan,
ki u lomm kaa gɓennu.
2 Ŋmee saa fit wann toonjaana nba kur ki u tumi?
Ŋmee saa fit dontɔ ki lin janji? Sɔɔ kaa.
3 Parmaasir be daansiab nba saak u mɔb,
ɓinba yɔɔ tuun linba ŋan na paak.

4 Yennu, tiat n po yoo nba ki a sommit a niib na;
fi-i yaa a tinnib yoo nba, fan pukinin leŋ.
5 Ŋaant ki man la ki a niib mɔkitir, ki biit namm bi parpeenn,
ki bia biit nan a niib maŋ parpeenn kpinkpammuk.

6 Ti tun ki biir, nan ti yeejamm nba din tun biir nawa,
ti tee biit nan yanbɔndamme.
7 Ti yeejamm nba din be Ijipt na
din ki bann Yennu bakitnauŋ toona paak;
bi din tamm bona bonchiann nba ki u tun
ki wannib u lomm nawa,
ki yêt Yabint Yennu mɔb, Mɔkmuŋ na boor,
8 ŋaan u din tinnibe nan waa senn mɔsonn na,
a lin wann u panchiɔŋ.
9 U din yet Mɔkmuŋ na, ki li fɔɔr;
ki u poon u niib tinkooŋ paak.
10 U din nyinnib ɓinba ki loomm na nuu nie,
ki fatib bi datai maŋ nuu ni.
11 Ki nyun dii bi datai na, nan bi yenɔkɔɔwa din ki biari.
12 Ŋanne ki u niib teen u mɔsonn na yada,
ki yin yanii ki dontɔ.

13 Li poorpo ki bi tamm waa tun linba na yiama,
ki ki guur u kpaanii ŋaan tuun bi toona.
14 Bi din gbee nan nianbiiuko kunkoouk na paak
ki bikin ŋɔɔ Yennu.
15 Li paak ki u turib baa loon linba maŋ,
ŋaan bia te ki yiarbiiuk baa bi paak.

16 Bi din fumm nan Moses nan Aarɔnn
nba tee Yennu kasii toontunna nae, kunkoouk na paak.
17 Ŋanne ki tingbouŋ bɔkit ki nak Datann nan Abiram
nan bi ŋaateeb;
18 ki muu nyii sanpaapo ki baa bi poorpojɔɔmu paak,
ki dii biit damm maŋ.

19 Bi din maa salima naabike, Sainai jɔɔr paak,
ki li tee tingbann ki bi jiantir.
20 Bi din nyik yabint Yennu jiantue
ŋaan jiantir bonkobuk nba ŋman mɔɔt ninnauŋ.
21 Bi din tamm Yennu nba din jii u panchiɔŋ toona
ki nyinnib Ijipt na poe.
22 U tun bakitnauŋ toona bonchiann leŋ,
ki bia tun yaarlituk toona bonchiann Mɔkmuŋ na boor.
23 Yennu nba yet a u saa biir u niib na,
ki u niganntɔɔ Moses fiir set tokinɔ,
ki gɔɔr u wutoor na, ki li ji ki biirib.

24 Li poorpo, ki bi yêt tinŋaŋ na,
kimaan bi ki teen Yennu mɔsonn na yada.

25 Ki bi be bi lanbont ni ki burin,
ki yêt bin gbiint Yennu maan.
26 Ŋanne ki u turib ninmɔnn kpayakit
nan u saa te ki bi kur n kpo kunkoouk na paak,
27 ki yat bi yaaboona ki kɔɔmm binba ki mi Yennu na doi ni,
ki bin kpo digbangana ni.

28 Ki Yennu niib na taan Peor teeb,
ki bi jiantir tingbann nba ki bi yi Baal na, Peor doo ni,
ki dii jeet nba ki bi mann maruŋ ki tur tingbann
nba kaa manfoor maŋ.
29 Bi toonbiit din donn Yennu wutoore,
ki u te ki yiarbiiuk baa bi paak.
30 Ki Finehas set leŋ ki dat biitdamm na tuba,
ki yiarbiiuk na ji gbenn.
31 Ki bi yɔɔ tian linba na po u sann ni,
ki bia sii yɔɔ tian li po, yoo nba baat kur.

32 Niib na din donn Yennu wutoor, Meriba nyuntona boor nie,
ki Moses kɔɔ daamii ni bi paak.
33 Bi din te ki Moses wutoor dooe ki saa gar,
ki u pak mɔbonkaat.

34 Bi din ki kpii binba ki waa Yennu na
nan ŋɔɔ Yennu nba wannib a bin kpib na.
35 Bi din kɔɔnt niib maŋ waase
ki gaar bi patmannu marima.
36 Yennu niib na din jiant yenbise, ki li baar nan bi biiru.
37 Bi din jikit bi bonjai nan bi bonpoie ki mann maruŋ
ki teen Keenann tingbana.
38 Bi din kpii waas nba kaa biit,
ki bi tiŋ na biir, kimaan waas na kpinu paak.
39 Bi ji din ki waa Yennu,
bi toonbiit na din te ki bi ji ki be kasii.

40 Li paak ki Yennu wutoor doo u niib na paak,
ki u yan yêtib.
41 Ki u nyik ki chabib nan binba ki jiantir Yennu,
ki bi datai maŋ ji diab.
42 Bi datai din dintib biak, ki bi jiantirib.
43 Yennu din yɔɔ nyint u niib daamii nie,
ŋaan bi din gann mɔyêtuko ki sik kpii biit ni.
44 Baa bia fabin yoo nba,
ki Yennu gbat bi fabinii na ki gbiint bi daamii maŋ.
45 Bi paake ki u tiar u mɔlor na po, ki lebit u dudukit,
kimaan u lonchiɔŋ na paak.
46 U din te binba dintib biak na mɔ kɔɔ
nan baa dinnib biak na paak.

47 Ti Yomdaanɔ Yennu, tintit, ki nyinnit digbana na ni,
ki tii mɔk niipoturu ki dont a kasii sann.

48 Ii dont Yennu, wunba tee Israel teeb Yomdaanɔ na;
ii dontɔ mɔtana nan yoo nba waa kur.
Ŋaant sɔɔ kur n yet a, “Lii tee nna.”

Pakin Yennu man.

GBOUŊ ŊANŊMU

107

(Yanii 107 -- 150)

Dontir nba jiin Yennu ŋamm po

1 “Turin Yennu niipoouk,
kimaan u ŋan, ki u lomm kaa gbennu.”
2 Ii yeen mɔbona na kii lei kii dont Yennu man,
yimm nba kur ki u tinni, ki nyinni i datai nuu ni,
3 ki nyinni tingaŋ ni, li yondo po nan yonbaa po,
niigaŋ po nan niidiitu po, ki jen nani na.

4 Siab din yirib kunkoouk na paake, ki sɔnu kaa,
ki bi ki mi baa saa tɔkin siaminba ki baar doo ki kɔɔ.
5 Kon nan nyunnyukuru din soorib,
ki bi poŋ ji ki mɔk dindanni.
6 Bi daamii maŋ nie ki bi yiin Yennu,
ki u nyinnib bi fara maŋ ni.
7 U din tɔkin namm sɔnsunsonne,
ki saan namm doo nba ni ki bi sii be.
8 Bin tur Yennu niipoouk, kimaan u lonchiɔŋ
nan u yaarlituk toona nba ki u tun ki turib na paak.
9 Ŋɔɔe gboont binba ki nyunnyukuru mɔkib na,
ki bia gboont komma nan jeŋant.

10 Siab din be bunbɔnn nba sumii nie,
ki tee dansarii, ki bant baab ki bi di fara,
11 kimaan bi din yêt Yabint Yennu sennue,
ki bia ki gaar u kpaanii.
12 Bi din tun toonpaarae ki tan baŋ,
ki tuu baa tiŋ ni, ŋaan sɔɔ kaa ki saa sommib.
13 Bi daamii maŋ nie ki bi yiin Yennu,
ki u nyinnib bi fara ni.
14 Ŋɔɔe nyinnib bunbɔnchiɔŋ na ni,
ki cheer bi bant na ki yɔniir.
15 Bin tur Yennu niipoouk, kimaan u lonchiɔŋ
nan u yaarlituk toona nba ki u tun ki turib na paak.
16 Ŋɔɔe jintir kutmɔnt gana, ki bia jintir kutlaana.

17 Siab din tee bonliiniie ki di fara
bi biit nan bi yanbɔmm paak.
18 Bi din ki mɔk jeet niɔŋu, ki poŋ ji kɔr kuun tammɔb.
19 Bi daamii maŋ nie ki bi yiin Yennu,
ki u nyinnib bi fara ni,
20 ki jii u mɔbona ki turib laafia, ki nyinnib kuun ni.
21 Bin tur Yennu niipoouk, kimaan u lonchiɔŋ
nan u yaarlituk toona nba ki u tun ki turib na paak.
22 Bin jii maruŋ ki turɔ niipoouk nan yanii
nba tee parpeenn yanii, ki lin wann waa tun linba kur.

23 Siab din somm mɔkgbeŋa paake nan ŋarint,
ki kpaan bi daar diitir mɔkgbeŋa na ni.
24 Bi din la Yennu toona, u bakitnauŋ toona, nyun na paak.
25 U din pak maame, ki wonpaaruk piin ki da
ki fiin nyunpana na,
26 ki nyunpana na wokitir ŋaruŋ na, ki dont ki bia sikint.
Ninmɔnboorik na ni, niib na din ki mɔk dindann nan waama.
27 Bi din ŋat baantire, ki ŋmaan nɔrii nan dayibira na;
bi bannu na kur ji din ki mɔk nyɔɔti.
28 Bi daamii maŋ nie ki bi yiin Yennu,
ki u nyinnib bi fara ni.
29 U din te ki wonpaaruk na maak, ki nyunpana na dɔɔr.
30 Li din turib parpeenn, kimaan wonpaaruk na nba maak na,
ki u jiib ki donnib gbingbann nba ki bi loon paak.
31 Bin tur Yennu niipoouk, kimaan u lonchiɔŋ
nan u yaarlituk toona nba ki u tun ki turib na paak.
32 Bin mɔɔnt nibur ni ki wann u yabint nba tee,

ki dont u sann, tɔɔndamm boor.

33 Yennu-e din te ki mɔka fɔɔr,
ki nyuntona jit, ki nyun ji ki nyi.
34 Ki u te ki koorin tiŋ kpant tinkokirik,
kimaan binba kɔɔ leŋ na toonbiit paak.
35 U din te ki kunkoot kpant nyundɔɔna,
ki tinkooŋ kpant jinjabii.
36 Ki u te komma kɔɔ leŋ, ki teenir doo ki be li ni,
37 ki buur bonbuburit nan tilontii, tiŋ na ni,
ki tuu tan jaan jeet bonchiann.
38 U din teen piisin u niib paak, ki bi mar waas bonchiann;
u din ki te ki bi bonkobit waabiti.

39 Yoo nba ki siab din nyann ŋɔɔ Yennu niib
ki diab nan tonu ki dintib fara, ki teemm butimm na,
40 u din sarik binba dintib fara na,
ki te ki bi yirik kunkoouk nba ki sɔnu kaa na paak,
41 ŋaan nyinn talas damm na bi daamii na ni,
ki te ki bi pɔt nan bonkobit na.
42 Niŋamm laat na, ki mɔk parpeenn,
ŋaan ki biit damm na kur muu bi mɔi.

43 Binba mɔk subinii kur n dukin linba na po;
bin dukin Yennu lonchiɔŋ nba kaa gbennu na po.

108

Yenmiaru nba loon sommir ki jiin datai biiru po
(Yaŋ 57.7-11; 60.5-12)

1 Yennu, n mɔk dindann nba yab.
N saa yin yaŋ ki donta.
2 N seek, fiit. N kɔnn nan n yerik, fiit man.
N saa fiir sanyafaare.
3 Yennu, n saa tura niipoouk digbana sinsuuk ni.
N saa dont a sann nisaarii sinsuuk ni.
4 A lomm nba kaa gbennu na do ki baat sanpaak;
ki a mamɔmm na siit sanpagbant.

5 Yennu, want a yabint sanpagbant niŋ
nan a paŋ tingbouŋ na kur po.
6 Jiin a paŋ na ki tinnit, ki gat n miaru na,
ki niib nba ki a loomm na n nyi bi daamii ni.

7 Yennu be u kasii boor ŋaan yet a, “N saa jii yiikooe
ki bɔkit Sekem doo, ki bia chent Sukof baauk ki tur n niib.
8 Gilead yent tee n yare, ki kpab nan Manase yent,
Efraim yent tee n kut fokirike,
ki Juda yent mun tee n naan dammir.
9 Ŋaan n saa jii Moab yente ki teen n nyunnitŋmaŋ,
ki Edom yent sii tee n taasaat binbir boor,
ki lii tee nyinn ki want nan n yenir.
N saa hoot nan nyannu kunkɔre, Filistia teeb paak.”

10 Yennu, ŋmee saa jiin ki saan nanin digbanpaarir na ni?
Ŋmee saa gar tɔɔnn ki saan nanin Edom-i?
11 A set kpan yêtime-e?
A kan tɔk nan ti kunkɔnkɔnna na-a?
12 Sommitit, ki nyinnit ti datai nuu ni;
nisaarik sommir ki mɔk siara nyɔɔti.
13 Yennu-i taa ti po, ti saa nyanna;
ŋɔɔe saa nyann ti datai.

109

Daanɔ nba be daamii ni fabinii
1 Yennu, n dontira; a daa ŋmini.
2 Biit damm nan fai damm lekima. Bi fa faake ki paan,
3 ki piak bonbiir ki jiint n po, ki lekinin ki li kaa gbinni.
4 Bi biirime, ŋaan ki n lek loomm, ki miar fin Yennu bi paak.
5 Bi jikit biite ki pa n ŋamm paak, ki jikit naŋ ki pan lomm paak.

6 Gant barbuurɔ nba tee tondaanɔ ki wun bu n dataak buut,
ki ŋaan ki u datai na yenɔ n biirɔ.
7 Bin bu u buut ki turɔ kaat, ki u Yenmiaru sii tee biit.
8 Ŋaant ki u manfoor n gbenn yiama,
ki sɔɔ n gaar u toonn yiar na.
9 Ŋaant ki u waas n teen kpeebii,
ki u ŋaapoo n teen pakɔɔk.
10 Ŋaant ki u waas n teen miata nba ki mɔk ŋaaki,
ki bi-i kɔɔ langbent nba ni, nisiab n berib ki nyinnib.
11 Ŋaant ki u pandamm n jii u faar kur ki yaat,
ki saamm n jii mɔkint nba kur ki u tun la,
12 ki daa te sɔɔ man nanɔ,
koo ki tin kpeebii nba ki u nyikib na ninbaauku.
13 Ŋaant ki u yaaboona kur n kpo,
ki u sann n bot maarpaanu nba baat na ni.
14 Yennu n tiar u yeejamm biit,
ki daa nyikin chabit u naa biiti.
15 Yennu-ii yɔɔ kii tian bi biit po,
ŋaan ki niib daa tian bi po tiŋ na paak.

16 Jɔɔ maŋ ki ban dukin wun tun ŋanti.
U kpii tarii nan nandamm nan talas damm.
17 U porintir niib mɔi;
ŋaant u mɔpor n ŋmat u paak.
U ki tee piisin niib paaki;
sɔɔ mun daa tee piisin u paak.
18 U poor mɔpora ki li tee nan liant nae;
ŋaant ki u mɔpora na n ŋmat kɔɔ saat
u gbanant ni nan nyun na,
ki mann kɔɔ u kpaba ni nan kpan na.
19 Ŋaant ki lin pinɔ nan chinchenn na,
ki biaki tun kii boobɔ nan gbann na.

20 Yennu, datir n datai tuba biaŋinba na,
binba piak mabiit ki teenin na.
21 Ŋaan fin Yabint Yennu,
a sommin nan faa senn mɔsonn biaŋinba na,
ki fatin, kimaan a lomm nba ŋan na paak.
22 N tee talas nan nandaanɔe, ki n par la daŋ ki li gbatin,
23 N saa bot nan yinyuŋ nba tuu bot daajoouk nae;
wouŋ saa pebirin nan naayinyoorik nae.
24 Kon te ki n duna baŋe,
ki n ji ki tee siar see gbouŋ nan kpaba kɔɔ.
25 Niib-i lan yoo nba, bi laame,
ki pakin bi yura, ki sarikitin.

26 N Yomdaanɔ Yennu, sommitin;
a tinnin, kimaan a lomm nba kaa gbennu na paak.
27 A te ki n datai n bann nan fine tee wunba tintin.
28 Bi-i porintin mɔi, ŋaan a saa teen piisime n paak.
Ŋaant ki man nyann binba biirin na,
ki min nba tee a daabir na n la parpeenn.
29 Ŋaant ki n datai n di fei, ki lia bi fei maŋ nan liatir na.

30 N saa tur Yennu niiposaakauko, ki dontɔ niburchiɔŋ boor,
31 kimaan ŋɔɔe see tarik siak po,
ki nyintɔ binba yaa bin kpiu na nuu ni.

110

Ki jiin Yennu nan u kpanbargaŋir po

1 Yennu din yet n Yomdaanɔ a,
"Karin n niidiitu po mɔkmɔk nan maa tan saa jii a datai
ki teemm a taakpakita."
2 Yennu sii be Sayɔnn nie ki tant a naangbouŋ.
U yeen a, "Ii dia a datai."
3 Daar nba ki a saa kɔn nan a datai na, a niib saa somma.
A naasimm saa nyi ki baar a boor, kasii kunkona na paak
nan marin nba tuu baa sanyiɔk ni na.

4 Yennu senn mɔsonjaanne, ki kan ban yakir mɔsonn maŋ paak.
U yet a, "A sii yɔɔ tee manntɔɔe, Melkisedek paabu ni."

5 Yennu see a diitu po;
u wutoor-i doo yoo nba, u saa nyann kpanbara.
6 U saa bu digbana buut, ki te ki nikpeena lar tɔb ni;
u saa nyann kpanbara tingbouŋ na kur po.
7 Kpanbar na saa nyu kpenu nba be sɔnjokpiŋ na ni,
ki la paŋ ki set ki nyann u datai.

111

Yaŋ nba jiin Yennu dontir po

1 Pakin Yennu man.
N saa jii n par kure ki tur Yennu niipoouk, nibur boor.
2 Yennu toona mɔk bakitnauŋ bonchiann.
Binba kur para mei nan u toona maŋ loon bin bann li paake.
3 U toona kur gbee nan baakir nan yiikooe;
ki u ŋamm kaa gbennu.

4 Yennu ki te ki ti tammit u yaarlituk toona po;
u mɔk burchint nan ninbatinu.
5 Ŋɔɔe teen binba baakitɔ na jeet; u ki tammit u mɔlor na po.
6 U jii boorganu tiŋe ki tur u niib
a lin wann u niib maŋ u yiikoo nba yab biaŋinba.

7 U ŋane toona nba kur ki u tuun ni, ki dia mamɔmm,
ki u sennii tee senn chinchiba.
8 U sennii yɔɔ be-e,
kimaan u din tur sennii maŋ mamɔmm nan kasii niŋe.
9 Ŋɔɔe fat u niib ki ŋaab yann,
ki lor namm mɔlor nba sii be yaayoo siiyoo.
U tee kasii nan yabint daanɔe.
10 Yentinue tee yanfoon pinpiik,
ki binba kur waa u sennii na mɔk bannu.
Dontir-ii tee u yar yoo kur.

112

Ki jiin niŋanɔ parpeenn po

1 Pakin Yennu man.
Parpeenn be daanɔ nba baakit Yennu paak,
wunba kpamm nan Yennu sennii dianu.
2 Niŋanɔ waas sii mɔk yiikooe tiŋ na ni;
ki piisin be u yaaboona paak.
3 U ŋaateeb sii tee gordamme ki mɔk mɔkint,
ki mɔkitir yoo kur.

4 Yentu tuu yent bunbɔnn nie ki tur niŋamm,
nan binba tee ninbatinna, nan burchimm,
nan popeendamm na.
5 Parpeenn be daanɔ nba nuu yaa
ki u kpentir bona ki teen niib,
ki bia dia barmɔnii ki tuun u toona na paak.
6 Niŋanɔ kan ban baa, bi sii yɔɔ tian u poe.

7 U ki tiin jaŋmaanii nan lababiiuk gbatu;
u yada mɔk paŋ, ki u dindann be Yennu boor.
8 U ki be parbiir ni koo ki mɔk jaŋmaanii;
ki li joontu, u mi nan u saa nyann u dataiwa.
9 U nuu yaa, ki u piin tarii piinii;
ki u burchint na kan ban gbenn,
ki u mɔk yiikoo ki laat chɔruŋ.
10 Nibiit na tuu la nnae ki bi wutoor n do;
ki bi liatir nan naŋ ki saa kpo;
ki bi dindann kur n bot tarrr.

113

Dontir nba jiin Yennu ŋant po
1 Pakin Yennu man.

Yimm nba tee Yennu toontunna kur n pak dont u sann man.
2 Ti pak dont u sann mɔtana nan yoo nba kur waa.
3 Laa nyii yonput po ki saan tuu yonbaa po,
ii pak dont Yennu sann man.
4 Yennu-e dia digbana kur, u baakir doo gar sanpaaka.

5 Sɔɔ kaa ki tee nan ti Yomdaanɔ Yennu na,
u be Yendɔuŋ niewa,
6 ŋaan tuu tibin ki la sanpaak nan tiŋ.
7 U tuu fiin talas damm tanbiinii nie,
ki nyinn nandamm na bi ninbaatir ni,
8 ki te ŋamm nan yudamm lakin be,
binba tee u niib yudamm na.
9 U te ki pookanmatir mar waase,
ki be u ŋaak ni ki mɔk parpeenn.

Pakin Yennu man.

114

Yukitgar tiaru yaŋ*
1 Israel teeb nba din nyii Ijipt yoo nba,
ŋamm Jakɔb yaaboona nba din nyii tingaŋ maŋ niŋ yoo nba na,
2 ŋamm Juda yaaboona din teen Yennu kasii niibe;
Israel teeb maŋ din teen Yennu tiɔŋ niibe.

3 Ki Mɔkmuŋ na jiant got ŋaan gbab,
ki Jɔɔdann mɔkir jit, ki ji ki puub.
4 Ki jɔjaana mɔbit nan buunii na,
ki kunkona yuuk nan pebis na.

5 Mɔkgbeŋir, bee teen ki a gbabi?
Ki fin Jɔɔdann mɔkir muni, bee teen ki a jit ki ji ki puubi?
6 Yimm jɔjaana na, bee teen ki i mɔbit nan buunii na?
Ki yimm kunkona mun, bee teen ki i yuuk nan pebis na?

7 Tingbouŋ, ii jekir nan jaŋmaanii,
kimaan Yennu baaru paak,

* **114: 114.1** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

ŋɔɔ Yennu nba ki Jakɔb din jiantir na.
8 Ŋɔɔe kpintir tanpiit ki tee nyunbua,
ki kpintir jɔkunkona ki tee nyuntona.

115

Ki jiin Yen-yemmir nba tee barmɔnii Yennu na po

1 Yennu, fin kuukɔɔe, ki baakir saa baar a boor,
ŋaan li kan baar ti boor kaa,
kimaan a lomm nba kaa gbennu nan a barmɔnii na paak.

2 Bee ki digbana sii boit a, "I Yennu na be lee?"
3 Ti Yennu be yendɔuŋ ni; u tuun linba kur ki u loone.
4 Digbana na yenbis na ŋarin,
bi jii salimmɔna nan salimpeenae ki namm,
niibe jii bi nii ki namm.
5 Bi yenbis maŋ mɔk mɔi, ŋaan kan fit pak,
ki bia mɔk ninbina, ŋaan ki laati.
6 Bi mɔk tuba, ŋaan kan fit gbat,
ki mɔk miana, ŋaan kan fit gbat nubiru.
7 Bi mɔk nii, ŋaan kan fit soor siar,
ki bia mɔk taa, ŋaan kan fit sommi,
bi ki mɔk manfoori.
8 Binba maa yenbis maŋ nan binba teen yenbis maŋ yada,
bi mɔŋ sii tee nan yenbis maŋ nae.

9 Yimm Israel teeb, ii teen Yennu yada,
ŋɔɔe sommiti ki guui.
10 Yimm Yennu mannteeb, ii teen Yennu yada,
ŋɔɔe sommiti ki guui.
11 Yimm nba kur jiantir Yennu na, ii teenɔ yada man,
ŋɔɔe sommiti ki guui.

12 Yennu tian ti po ki saa teen piisin ti paak;
u saa teen piisin Israel teeb kur,
nan ŋɔɔ Yennu mannteeb kur paak.
13 U saa teen piisin binba kur baakitɔ na paak,
li paarib nan tarii kur paak yomm.

14 Yennu n turi waas, yimm nan i yaaboona.
15 Yennu nba nan sanpaak nan tiŋ na n teen piisin i paak.

16 Sanpaak tee Yennu kuukɔɔ yare,
ŋaan u jii tingbouŋo ki tur nisaarik.
17 Kpeemm kan fit pak dont Yennu;
wunba sik kpeentiŋ kan fit pak dont Yennu,
18 ŋaan timm nba fo nae saa tur Yennu niipoouk
mɔtana nan yoo nba kur waa.

Pakin Yennu man.

116

Wunba ki Yennu nyinnɔ kuun ni na Yenpaku

1 N loon Yennu, kimaan u gbia n fabinii,
u gbiintir n miaru.
2 Yoo kur mi-i yiin, u tuu gbiint ki turime.
3 Kuun bo lintime, ki kaauk ni tonu baarin,
ki jaŋmaanii nan dudukit kɔɔn.
4 Ŋanne ki n yiin Yennu ki yet a,
"Yennu, n barimae ki a tinnin."

5 Yennu tee ninbatinnɔe ki bia ŋan.
Ti Yennu tee ninkpabauŋ Yennu-e.

6 Yennu-e guu binba kaa guuteeb na;
maa bo be daŋ ni, u tinnime.
7 N par, ii ji kii foi, kimaan Yennu ŋan turin.

8 Yennu nyinnin kuun ni,
ki fiar n ninnyuut, ki bia te ki bi ki nyannimi.
9 Li paak ki n somm Yennu tɔɔnn, footib boor ni.
10 N mɔk yadae yoo kur, halii yoo nba ki n lek yet a,
"N poŋ kpo gbenna."
11 Halii yoo nba ki jaŋmaanii soorin ki n yet a,
"Sɔɔ kaa ki jaŋ nan bin teenɔ yada."

12 N saa tur Yennu bee
u ŋamm nba kur ki u tun ki turin na paaki?
13 N saa baar nan daame ki tan pi Yennu piinii,
ki turɔ niipoouk, waa tinnin na paak.
14 U niburchiɔŋ na sinsuuk nie ki n saa turɔ
maa senn mɔsonn nan n saa turɔ linba na.

15 Yennu nirɔ yenɔkɔɔ-i kpo, li tuu yiar Yennu bonchiann.
16 Yennu, n tee a toontunnɔe;
n tuun a toonn nan n naa nba din tuun biaŋinba nae.
Fine nyinnin kuun ni.
17 N saa tura niipoouk maruŋo ki jii n miaru ki tura.
18-19 A niib sinsuuk ni, a kasii ŋasaakak ni, Jerusalem-e,
ki n saa tura linba ki n senn mɔsonn nan n saa tura na.

Pakin Yennu man.

117

Ki jiin Yennu dontir po
1 Digbana kur n pak dont Yennu.
Nisaarii kur n pak dont Yennu.
2 U lomm yab bonchiann ti paak,
ki u popeensin kaa gbennu.

Pakin Yennu man.

118

Ki jiin datai nyannu niipoturu po
1 Turin Yennu niipoouk, kimaan u ŋan,
ki u lomm kaa gbennu.
2 Ŋaant ki Israel teeb n yet a, "U lomm kaa gbennu."
3 Ŋaant ki Yennu mannteeb n yet a, "U lomm kaa gbennu."
4 Ŋaant ki binba jiantirɔ kur n yet a, "U lomm kaa gbennu."

5 N daamii nie ki n yiin Yennu,
ki u turin gatu, ki nyinnin daamii maŋ ni.
6 Yennu be nanin, n ki jee siar; nirɔ saa fit teenin bee?
7 Yennu-e sommitin, ki n nyant n datai.
8 Li ŋan fin teen Yennu yada, ki chee fii maa nisaarik paak.
9 Li ŋan fin teen Yennu yada, ki chee fii maa tɔɔndamm paak.

10 Datai bonchianne ki lintin,
ŋaan ki n jii Yennu paŋ ki biirib.
11 Bi daan ŋaa lintime li munn po;
ŋaan ki n jii Yennu paŋ ki biir bi kur.
12 Bi daan waame gbangban nan sai na,
ŋaan ki n jii Yennu paŋ ki kpiib,
ki bi boont nan muu nba tuu di naamɔɔr na.
13 Bi daan worin nan ninmɔnne a bin nyannin,
ŋaan ki Yennu sommin.

14 Yennu turin yiikoo nan paŋ; ŋɔɔe tinnin.

15 Gbiintir parpeenn hootii nba nyi Yennu niib binbeboor
ki jiin nyannu po na a: “Yennu yabint yiikooe te ki li tun.
16 U yiikooe turit nyannu, u jii u panchiɔŋo ki kɔn tɔb ni.”

17 N kan kpo, n sii foe ki mɔɔntir linba Yennu tun.
18 U dat n tubir bonchiann, ŋaan u ki te ki n kpo.

19 Lootir Yenjiantu ŋasaakak tammɔi na ki turin,
n saa kɔɔ li ni ki tur Yennu niipoouk.

20 Yennu tammɔbe na, kasii damm kɔɔe saa kɔɔ leŋ.

21 Yennu, n saa pak donta, kimaan a gbia n fabinii,
kimaan a turin nyannuwa.
22 Tann nba ki tanmaara yêtir na,
ŋanne tan tee lɔtik ni tanŋann.
23 Yennu-e teen nna, ki li teent bakitnauŋ.
24 Daar nba nae tee Yennu daar.
Ŋaant ki tii mɔk parpeenn kii kpamm man.
25 A tinnit, Yennu, a tinnit. Yennu, turint nyannu.

26 Piisin be wunba baat Yennu sann ni na paak.
Ti be Yennu ŋasaakak nie ki tee piisin i paak.
27 Yennu-e tee ti Yomdaanɔ, u tun ŋane ki turit.
Ii dia faat i nii ni, ki piin jaamm na,
kii somm kii lintir maruŋ binbintir na.

28 Fine tee n Yennu, ki n teena niipoouk.
Fine tee n Yennu, ki n saa mɔɔnt a yabint.

29 Turin Yennu niipoouk, kimaan u ŋan,
ki u lomm kaa gbennu.

119

Ki jiin Yennu sennu po
1 Parpeenn tee daansiab nba kaa biit na yare,
binba dia Yennu sennu na.
2 Parpeenn be binba waa u sennu na paak,
binba saak u mɔb nan bi para kur.
3 Bi ki tuun biiti, bi waa Yennu mɔbe yoo kur.
4 Yennu, fine turit a sennii,
ki bia wannit nan ti sakir nan barmɔnii.
5 N sunman ki n bo dia a sennu maŋe ki waar fanu.
6 Mi-i jii n yan ki kɔɔn a sennii na kur ni, n kan di fei.
7 Maa bant a kasii sennu na, n saa jianta nan par nba yeene.
8 N saa sak wei a sennii nawa; a daa nyikitimi.

Ki jiin Yennu sennu na saku po
9 Naasimɔ saa teen nlee ki u binbeŋ-ii yeeni?
See ki u sak gaar a sennii.
10 N loon man weia nan n par kurewa,
ii guun ki n daa mɔk mɔyêtuk nan a sennii.
11 N dia a sennu nae n par ni
a lin te ki n daa tuun biit ki teena ni.
12 Yennu, n dontira, wantin a sennii.
13 N saa pak a sennii nba ki a turit na nan kunkɔsaakar.
14 N par mei a sennii weiu paak ki gar mɔkinta.
15 N tumii a senniie ki fiitir a wannu na.
16 N par man a sennii na paak, n kan tamm li po.

Parpeenn nba be Yennu sennu ni

17 Ii ŋan ki tur min nba tee a toontunnɔ na
ki mii mɔk manfoor ki sak a wannu.
18 Lootir n ninbina ki man fit la bakitnauŋ wannu
nba be a sennu na ni.
19 N tee saamɔe tingbouŋ na ni, a daa bɔriin a sennii.
20 N par nian mii mi a senniie yoo kur.
21 A sikint binba dont bi mɔŋ nae,
ki mɔpora be daansiab nba ki dia a sennii na paak.
22 Nyintin bi sukit nan bi sariku ni,
kimaan n dia a sennii na.
23 Doo diara tuu chet ki lor lorbiite ki jiin n po,
ŋaan min sii tumii a senniie.
24 A wannue teenin parpeenn, ki teenin kpaanii.

Ki jiin Yennu sennu na dianu po

25 Bi nyannime ki n dɔɔ tant ni,
fiintin nan faa senn mɔsonn bianjinba na.
26 N pak fiit n toona kure ki wanna, ki a turin gatu,
wantin a sɔnii.
27 Sommitin ki man bann a sennii na paak,
ki n sii dukii a bakitnauŋ wannu na po.
28 Parbiir gbee ki yentima,
kɔɔntin paŋ, nan faa senn mɔsonn bianjinba na.
29 Ii guun ki n daa tuun biiti,
ki jii a ŋant ki wannin a sennu.
30 N loon mii tee mɔsakdaanɔe, n gaar a tumiiuwa.
31 Yennu, n wei a senniiwa, a daa te ki n kɔɔ fei ni.
32 N saa sak a sennii nan n par kur,
kimaan a saa turin bannu bonchiann.

Yenmiaru ki jiin bannu po

33 Yennu, wantin a sennii na paak,
ki mii dia a sennii maŋ yoo saaka.
34 Wantin a sennu maŋ paak ki man diar,
n saa diar nan n par kure.
35 A te ki mii mɔk mɔsaku nan a sennii na,
kimaan bi ninje ki n laat parpeenn.
36 Turimin niɔŋ nba ki n saa sak a sennii ki gar mɔkint.
37 Ii guun ki n daa fiin linba kaa nyɔɔt po,
ii ŋan ki turin nan faa senn mɔsonn bianjinba na.
38 Ii dia mɔsonn nba ki a senn ki tur min a daabir na,
mɔsonn nba ki a senn tur binba saak a mɔb na.
39 Nyintin sukit nba ki n tiin na ni,
a wannue tee wannu nba ŋan.
40 N loon man sak a senniie,
turimin manfopaann, kimaan a tee kasii daanɔe.

Ki jiin Yennu sennu na yada teenu po

41 Yennu, wantin faa loonin bianjinba,
ki tinnin nan a mɔsonn nba tee bianjinba na,
42 ki man fit pak jiin daansiab nba sukiin na,
kimaan n teen yada nan a mɔmaama.
43 Sommitin ki mii piak barmɔnii yoo kur,
kimaan n dindann be a sennii nie.
44 N sii yɔɔ saak a sennue yaayoo siiyoo.
45 N sii be n yamanie, kimaan n yiab ki dia a wannu.
46 N saa mɔɔnt a sennii ki tur kpanbara, ki kan tin fei.
47 N parpeenn nyi a sennii dianu nie,
kimaan n loon a sennii maŋ.
48 N lomm be a sennii ni, ki n teen a sennii maŋ baakir.
N sii dukii a sennii maŋ poe yoo kur.

Parcheenn nba be Yennu sennu na ni

49 Tiat a mɔsonn nba ki a senn ki tur min a daabir na;

li turin dindanne.
50 N daamii ni lek, ŋaan n laa parcheenna,
kimaan a mɔsonn nae turin manfoor.
51 Karinbaandamm na laame,
ŋaan n ki chat nyik a sennu na.
52 Yennu, n tian a sennii nba bo be yaayoo niwa na,
ki li teenin parcheenn.
53 Mi-i la biitdamm na ki dia a sennu yoo nba,
li tuu donn n wutoore.
54 Manfojinjiŋ nba ki n mɔk tingbouŋ na ni na,
n yiin yaniie ki jiin a sennii na po.
55 Yennu, n tian a poe nyiɔk, ki dukii a sennu na po.
56 Mi-i dia a senniie, ki n par tuu peen.

Ki jiin Yennu sennu dianu po

57 Yennu, fine tee linba kur ki n loon,
n senn mɔsonn nan n saa dia a senniiwa.
58 N meia nan n par kur, a fii mɔk ninbatinu n paak
nan a mɔsonn nba tee bianjinba na.
59 N fiit n binbeŋewa ki senn mɔsonn
nan n saa dia a wannu.
60 N kakite yian maa n sak a sennii.
61 Biit damm na pii baruko a n sik leŋ,
ŋaan n kan tamm a sennu po.
62 Tansuuniie ki n tuu fiir ki dontira,
kimaan a kasii sennii na paak.
63 N yɔɔsnbae tee binba kur jiantira na,
binba kur saak a sennii.
64 Yennu, tingbouŋ na kur gbee nan a lomm
nba kaa gbennue; wantin a sennii.

Yennu sennu mɔk nyɔɔt

65 Yennu, a dia a mɔsonn nawa,
ki ŋan ki tur min a daabir.
66 Turimin yan nan bannu,
kimaan n teen yada nan a senniiwa.
67 N tuu tuun ki kpete, ki a daar n tubir,
ŋaan mɔtana n saak a mɔb.
68 A ŋan bonchiann, ki mɔk burchint, wantin a sennii.
69 Biitdamm na fa faake ki paantin,
ŋaan n saak a wannue nan n par kur.
70 Niib maŋ ki mɔk bannu,
ŋaan a sennue teenin parpeenn.
71 N tubdatu na ŋammime,
kimaan li te ki n tumii a senniie.
72 Sennu nba ki a tur na mɔk nyɔɔt ki turin
ki gar tingbouŋ na ni likirii kura.

Barmɔnii nba be Yennu sennu na ni

73 Fine namin, ki bia dian fanu,
turimin bannu ki man fit tumii a sennu.
74 Binba baakita na-i lan, bi sii mɔk parpeenne,
kimaan n dindann be a mɔsonn nie.
75 Yennu, n mi nan a sennii tee kasiie,
ki a mɔk mɔnii nan faa dat n tubir na.
76 Ŋaant ki a lomm nba kaa gbennu na n turin pardɔɔnn
nan faa senn mɔsonn ki tur min nba tee a daabir na.
77 Tinimin ninbaauk ki mii mɔk manfoor,
kimaan n par mei a sennu na paak.
78 Ŋaant ki karinbaandamm na n di fei
nan baa fa faak ki biirin na,
min ŋarin sii dukii a wannu na poe yoo kur.
79 Ŋaant ki binba baakita na n baar n boor,

ɓinba kur mi a sennii na.
80 Ŋaant ki n sak a sennii fanu ki daa di fei.

Yenmiaru nba jiin fat-n-mɔŋ po
81 Yennu, li paakima, ki n ji guu fine maa a tinnin,
n teen n dindann a maan niŋe.
82 N guur a mɔsonn na po ki tan bake;
ki n boi a, “Nlee yooe ki a tan saa sommimi?”
83 N ki mɔk nyɔɔt nan dalenchiɔk nae,
ŋaan n lek ki tamm a sennii na po.
84 N saa guura ki lin wei nlee?
Nlee yooe ki a saa dat ɓinba biirin na tuba?
85 Karinbaandamm nba ki dia a sennu na gɓiir ɓootite
ki loon man ɓaa leŋ.
86 A sennii kur ŋane;
niib dia faake ki biirin, sommitin.
87 Bi poŋ ŋman kpiima, ŋaan n ki yêt a sennii.
88 Tint n manfoor, kimaan a lomm nba kaa gɓennu na paak,
ki man fit sak a sennu na.

Ki jiin Yennu sennu na yada teenu po
89 Yennu, a mɔmaan sii yɔɔ ɓe-e, li yɔɔ ɓe-e yendɔuŋ ni.
90 A ɓinbenŋaŋ yɔɔ ɓe-e maaru kur ni,
fine senn tingɓouŋ na li seenu ni.
91 A sennu na paake te ki ɓona kur ɓiar ɓe,
kimaan ɓi kur tee a daabae.
92 N parpeenn-i ɓonni kii nyi a sennu ni,
fara nba ki n di nae ɓo saa kpin.
93 N kan ɓan yêt a sennii,
kimaan a te ŋanne teenin manfoor.
94 N tee a yɔɔe, tintin; n koore maa mii saak a sennii.
95 Biitdamm na guue a ɓin kpin;
ŋaan min sii dukii a sennii na poe yoo kur.
96 N ɓann nan ɓont kur mɔk joontue,
ŋaan a sennii na ŋarin yɔɔ ɓe-e.

Ki jiin waa loon Yennu sennu na po
97 N loon a sennu ɓonchiann. N dukii li poe daar kur.
98 A sennii ɓe n ɓoore yoo kur ki te ki n sub ki gar n datai.
99 N mɔk ɓannu ki gar n wannteeb kur,
kimaan maa dukii a sennii maŋ po yoo kur na paak.
100 N sub ki gar nikpera, kimaan maa saak a sennii na.
101 N yêt toonɓiit kure, kimaan maa loon man sak a maan na.
102 N ki yêt a sennii, kimaan a mɔŋe tee n wanntɔɔ.
103 A mɔmaan man ɓonchiann, li man ki gar siata.
104 A senniie teenin subinii, li paak ki n yêt toonɓiit tumu.

Ki jiin yentu nba ɓe Yennu sennu na ni po
105 A maan tee fitire ki wantin sɔnu, ki ɓia tee yentu, n sɔnu ni.
106 N saa dia n mɔsonjaann nba ki n senn
nan n saa dia a kasii sennu na.
107 Yennu, n ɓiak paakima,
turimin manfoor nan faa senn mɔsonn ɓianjinba na.
108 Yennu, gaat n niipoturu miaru na,
ŋaan wannin a sennii.
109 N teen siir nan min chibin n saaŋmaŋ yoo kur;
n ki tamm a sennu na po.
110 Biit damm na pii ɓaruko ki guunin,
ŋaan n ki yêt a kpaanii.
111 A sennii tee n mɔkint nba yɔɔ ɓe-e,
ŋanne teenin parpeenn.
112 N lor man dia a senniie
ki saa tuu daar nba ki n saa kpo.

Yennu sennue guut
113 N ki loon binba ki waa-a fanu na,
min ŋarin loon a sennu.
114 Fine tee n guutɔɔ nan n fat-tɔɔ;
n jii n dindann ki maa a mɔsonn paake.
115 Yimm biit damm na, seetir n boor ni;
n saa sak Yennu senniie.
116 Yennu, turimin paŋ nan faa senn mɔsonn biaŋinba na,
ki mii mɔk manfoor, ki daa te ki n di fei, n dindann ni.
117 Ii dian ki mii be n yamani; ki n sii yɔɔ gbiin a sennii na.
118 A yêen binba kur ki saak a sennii nae,
bi kpinkpannii lora na ki mɔk nyɔɔti.
119 A dia biit damm na gbaka gbaka nan kparchant nae,
li paak, n loon a sennii.
120 A paake ki n tiin jaŋmaanii,
n gbee nan yanputuko kimaan a sennii na paak.

Ki jiin Yennu sennu na saku po
121 N tun linba took ki bia ŋana,
a daa nyikitin nan n datai.
122 Sent mɔsonn nan a saa somm min a daabira;
a daa te ki biitdamm dintin biaki.
123 N guur bak a tinnu sommir na powa,
tinnu nba ki a senn mɔsonn li po na.
124 Ii dian nan a lomm nba kaa gbennu na
ki wannin a sennii.
125 N tee a daabire; turimin bannu, ki man bann a wannu.
126 Yennu, yoo baar nan fan tun siara,
kimaan niib yêen a sennu nae.
127 N loon a sennii ki gar salima,
n loon a sennii ki gar salinŋana.
128 Li paak ki n waa a wannu kur fanu,
n ki loon toonbiit tumu.

Ki jiin sennu dianu po
129 A wannu tee bakitnauŋo. N gaarir nan n par kure.
130 Niib-i bann a maan paak, li tuu turib yentue,
ki teen binba ki mi siar na yan.
131 N ŋakitir a sennii na paake.
132 Ŋmantir n paak ki tinin ninbaauk
nan faa mɔk ninbatinu ki teen binba loona na.
133 Ii dian ki n daa baa nan faa senn mɔsonn na;
a daa te ki biit yentirimi.
134 Nyintin binba dintin biak na nuu ni, ki man fit sak a mɔb.
135 Ŋaan ki a benu-ii tee piisin n paak, ki wannin a sennii.
136 N ninnyuut puub nan mɔkir nae,
kimaan niib nba ki dia a sennu na paak.

Barmɔnii nba be Yennu sennu na ni
137 Yennu, a tee kasii daanɔe, ki a sennii ŋan.
138 Faa tur sennii nba kur ŋane, ki bia took fanu.
139 N par di muue nan wutoor,
kimaan n datai ki yiin a sennii na ki li tee siari.
140 A mɔsonn tee barmɔniie,
n loon a mɔsonn bonchiann.
141 N ki tee siari, ki bi yisimin, ŋaan n ki yêen a sennii.
142 A popeensin sii yɔɔ be-e, ki a sennu na tee barmɔnii yoo kur.
143 N gbee nan daamiie nan parbiir,
ŋaan a senniie teenin parpeenn.
144 A sennii tee mamɔmme yoo kur;
turimin bannu ki mii yɔɔ kii mɔk manfoor.

Yenmiaru nba jiin fat-n-mɔŋ po
145 Yennu, n jii n par kur ki yia,

turimin gatu, ki n saa sak a sennii.
146 N yia; tintin, ki n saa dia a sennii.
147 Yonnu tuu tan do na ki sɔɔ ki n yiinawa,
ki loon sommir; n teen n dindann a mɔsonn nie.
148 N ki gɔɔnt nyiɔk a man fit kii dukii a sennii po yoo kur.
149 Yennu, gbiintirin, kimaan a lomm nba kaa gbennu
na paak, want a ninbatinu ki tinn n manfoor.
150 Nɔɔntont damm nba biirin na ki fɔk nanimi,
ŋamme tee damm nba ki dia a sennu na.
151 Yennu, a ki fɔk nanimi
ki a sennii kur tee linba yɔɔ tee barmɔnii.
152 Yaayoo niewa ki n din tumii,
ki bann nan a sennii maŋ yɔɔ be-e.

Fabinii nba jiin sommir po
153 Gotir n daamii na ki fatin, kimaan n ki tamm a sennu.
154 Taantin ki nyinnin barii ni;
fatirin nan faa senn mɔsonn biaŋinba na.
155 Biitdamm na kan la tinnu,
kimaan bi ki sak a sennii na.
156 Yennu, a ninkpabauŋ yab bonchiann,
want a ninbatinu ki tinnin.
157 N datai nan binba mukisin yab bonchiann;
ŋaan n ki yêt a sennii saku.
158 Mi-i got biitdamm na, n tuu yaa man put nan wutoore,
kimaan bi ki dia a sennii na.
159 Yennu, gotir maa loon a wannu biaŋinba.
A lomm kaa lebitu, li paak, tintin.
160 A maan kur tee mamɔmme,
ki a kasii sennii na kur yɔɔ be.

Ki jiin Yennu sennu weiu fanu po
161 Pandamm tuu lekime kaat,
ŋaan min teen a sennu nae baakir.
162 A mɔsona na turin parpeenn bonchiann,
ki li manin nan nirɔ nba tuu la mɔkint
ki li manɔ biaŋinba na.
163 Faak tone n boor, ki n ki loon li maan,
ŋaan mɔk lomm nan a sennu.
164 Daar nɔɔk ni, n teena niipoouk taar munlore-e,
kimaan a kasii sennii na paak.
165 Binba loon a sennu na be bi yamanie,
ki siar kaa ki saa te bin baa.
166 Yennu, n guu fine a fan tinnin, ki waa a sennu.
167 N saak a wannu, n loon a wannu maŋ nan n par kure.
168 N saak a sennii nan a wannu,
ki a laat linba kur ki n tuun.

Yenmiaru nba jiin sommir po
169 Yennu, ŋaant ki n mɔnii na n baar a boor.
Turimin bannu nan faa senn mɔsonn biaŋinba na.
170 Gbiintir n miaru, ki tinnin nan a mɔsonn nba tee na.
171 N saa yin yaŋe ki donta, kimaan a wannin a sennuwa.
172 N saa yin yaŋe ki jiin a sennu po,
kimaan a sennu tee mamɔmme.
173 A teen siir yoo kur kii sommitin, kimaan n dia a sennii.
174 Yennu, n nian a tinnu sommir nae.
N parpeenn nyi a sennu nie.
175 Turimin manfoor ki man donta,
ŋaant ki a sennii na n sommin.
176 N lin yeeke nan pebotikauk na,
li paak, baat ki tan lon min nba tee a daabir na,
kimaan n ki yêt a sennii na weiu.

120

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 Maa be daamii ni yoo nba, n yiin Yennu-e, ki u turin gatu.
2 Yennu, nyintin faak damm nan kpinkpannii damm nuu ni.

3 Faak damm na, Yennu saa teeni nlee?
U saa dat i tuba nlee?
4 U saa jii kunkɔnkɔnna peenporimii nan musankɔɔnae
ki dat i tuba.

5 Maa be i boor na, li ton nan maa sii be Mesek tiŋ ni nae,
koo nan Kedar* teeb boor ni benu nae.
6 N kɔɔ nan niib nba ki loon parmaasir ki li wei bonchiann.
7 Mi-i piak parmaasir binbeŋ po, ŋamm tuu piak tɔb poe.

121

Yennu-e tee ti guutɔɔ
1 N got jɔjaana paak; n sommir saa nyi lee ki baari?
2 N sommir saa nyi Yennu nba nan sanpaak
nan tiŋ na boore ki baar.

3 U kan te fan baa; a guutɔɔ yɔɔ nyɔie, ki ki tiŋit.

4 Israel teeb guutɔɔ ki tiŋit koo ki gɔɔnti.
5 Yennu sii goriia; u be a boor ki sii guua.
6 Yonpeeuŋ kan paana daŋ yonnu ni,
ki ŋmaarik mun kan paana daŋ nyiɔku.

7 Yennu saa nyinna ninbɔŋ kura ni;
u saa dia-a nan laafia.
8 U saa guura, a nyinu nan a kɔɔnu kur ni,
mɔtana nan yoo nba kur waa.

122

Dontir nba jiin Jerusalem po
1 Li bo maŋime yoo nba ki bi yetin a,
“Ŋaant ki tin saan Yenjiantu ŋasaakak ni.”
2 Ki mɔtana ti ji be nna na,
ki see Jerusalem tammɔi nɔɔk ni na.

3 Jerusalem tee doo nba ki bi ŋammir nan fant
nan binbenŋaŋe.
4 Leŋe tee siaminba ki nibooru na baar,
booru nba tee Israel teeb na,
a bin tur Yennu niipoouk nan u sennu nba tee biaŋinba na.
5 Leŋe ki Israel kpanbara kar a bin bu bi niib buut.

6 Ii mei Yennu wun tur Jerusalem parmaasir a,
“Ŋaant ki binba loona na-ii mɔkitir.
7 Ŋaant ki gbananmaasu-ii be a doo ni,
ki manu-ii be a naan ŋei ni.”
8 N yɔɔsnba nan n nikpiimm paake te ki n yeen Jerusalem a,
“Parmaasir-ii be a paak.”
9 Ti Yomdaanɔ Yennu ŋasaakak paake
ki n mei maa bona kur-ii ŋan ki tura.

123

Yenmiaru nba jiin ninbatinu po
1 Yennu, n gorii fine, n goriia yendɔuŋ ni,

* **120:5 120.5** Bi mi nan Mesek teeb nan Kedar teeb tee nitonte.

siaminba ki a naangbouŋ be na.
2 Ti Yomdaanɔ Yennu,
daabjak nba gaa u chanbaa paak bianjinba,
ki daabpook mun gaa u naa paak bianjinba na;
nnae ki ti mun maa a paak
nan faa tan saa tinit ninbaauk yoo nba.

3 Ii mɔk ninbatinu ti paak; Yennu, ii mɔk ninbatinu ti paak;
ti mantik la diabiiuk bonchiann.
4 Mɔkita na mantik sarikitit ki li wei bonchiann,
ki karinbaandamm mantik biirit.

124

Yennu-e tee u niib guutɔɔ
1 Yennu-i bonni kii taa ti po, li bo sii tee nlee?
Israel teeb, turin gatu.

2 "Yennu-i bonni kii taa ti po, yoo nba ki ti datai worit na,
3 bi bo saa nakit foote,
kimaan bi wutoa doo ti paak ki saa gara.
4 Nyunmɔnne bo saa dit, ki nyun n bo piinit,
5 nyunjiinii bo saa dite."

6 Ŋaant ki tin tur Yennu niipoouk,
ŋɔɔe te ki ti datai ki fit biiriti.
7 Ti mir bot nan nɔɔŋ nba tuu yukir
ki nyi waarɔ baruk ni nae.
Baruk na jinte, ki li werikit.
8 Ti sommir nyi Yennu boore,
ŋɔɔe nan sanpaak nan tiŋ.

125

Ki jiin Yennu niib yamani benu po
1 Damm nba teen Yennu yada,
li damm tee nan Sayɔnn kunkonn nba kan ban damm,
koo ki nyat nae.
2 Kunkona nba kook ki lint Jerusalem bianjinba na,
nnae ki Yennu lint u niib mɔtana nan yoo nba kur waa.

3 Biit damm kii tun ki dia kasii dammi,
bi-i tun ki diabi, kasii damm na mun tan saa mann tun biita.
4 Yennu, tumin bonŋann ki tur binba tee niŋamm na,
binba saak a sennii na.
5 Yoo nba ki a daar biit damm tuba,
fan mun dat binba yêt a sɔnii na tuba.

Parmaasir-ii be Israel teeb paak.

126

Yaŋ nba jiin fatu po
1 Yennu nba din jen nant Jerusalem yoo nba na,
li din naan nan damiit nae.
2 Ti din laa laat, ki bia yin parpeenn yanii bonchiann,
ki digbanlia niib na pak ki jiin ti po a,
"Yennu tun toonjaana bonchiann ki turib."
3 Barmɔnii, u set tun toonjaana bonchiann ki turit,
ki ti gbee nan parpeenn.

4 Yennu, a ŋamm te ki tin mɔkit
nan saak nba tuu baa ki kɔɔn kpenu nyun na.
5 Ŋaant ki binba buur bonboorii

ŋaan mɔ na n tan jaan jeet kii laa.

6 Binba jii bonboorii a bin bur ŋaan mɔ na,
bi tan saa jaan jeet ki jent ŋaak ni, ki yiin parpeenn yaniie.

127

Dontir nba jiin Yennu ŋamm po

1 Yennu-i kii maa ŋaak, tanmaara na bakint tee yanne;
Yennu-i kii guur doo, niib nba guu na, bi guuru kaa nyɔɔt.
2 Nirɔ-i nyi sanyafaar ki tuun toonn nan u paŋ kur,
ki jent kɔɔ daajobɔnbiir, a u poor n gboo paak, li kaa nyɔɔti,
kimaan Yennu-e piin binba ki u loomm na bonloŋa,
yoo nba ki bi dɔɔ gɔɔn ni.

3 Waas tee piiniie ki Yennu teen, bi tee piisime nan barmɔnii.
4 Jɔɔ-i mɔk bonjai u naasint ni,
li tee nan kunkɔnkɔnnɔ nba dia peenii u nuu ni nae.
5 Jɔɔ nba mɔk peenii maŋ booru bonchiann,
parpeenn tee u yare, kimaan wuu took u datai, buut boor,
ŋaan bi kan ban nyannɔ.

128

Nyɔɔt nba be Yennu mɔsaku ni

1 Binba saak Yennu mɔb ki dia u sennu na,
piisin be bi paak.

2 A toonne saa tura a bonloŋa.
A sii mɔk parpeenne ki mɔkitir.
3 A ŋaapoo sii tee nan tilontik nba lɔɔn bonchiann nae a ŋaak ni,
ki a bonjai tee nan kpan tiinii na, ki lint faa di sian na.
4 Daanɔ nba saak Yennu mɔb,
Yennu saa teen piisin li daanɔ paak nnae.

5 Yennu n te ki piisin n nyi Sayɔnn kunkonn paak ki baar a paak.
A ninbinn n la Jerusalem ki li mɔkitir a manfoor ni kur.
6 Ii be a manfoor ni ki tan la a yaaboona.

Parmaasir-ii be Israel teeb paak.

129

Yenmiaru nba jiin Israel teeb datai biiru po

1 Israel tiŋ, wantit a datai nba biira biaŋinba,
laa nyii a bisin niwa.

2 “Laa nyii n bisin niwa, n datai yɔɔ dian diabiiuko,
ŋaan bi ki ban nyannimi.
3 Bi chɔɔn n poor po ki teenin fiat,
ki li tee nan baa tuu ko tanmɔnn na.
4 Ŋaan Yennu nba tee kasii daanɔ na nyinnin daabisin niwa.”

5 Binba kur ki loon Sayɔnn maan, Yennu n nyannib ki berib.
6 Ŋaant ki bii tee nan mɔɔt nba tuu pia ŋaak yur paak,
ki koor ŋaan daa ki kpaat na.
7 Sɔɔ ki taant li mɔɔt, koo ki lorin li mɔkpanni.
8 Wunba gar leŋ kur kan yet a, “Yennu n teen piisin i paak.
Ti jikit Yennu sanne ki tee piisin i paak.”

130

Yenmiaru nba jiin sommir po

1 Yennu, n be daanchiɔŋ nie ki yia.

2 N Yomdaanɔ, gbiintir n mɔnii,
ki gbat n fabinii nba jiin sommir po na.
3 Fi-i bonni sɔbin ti biitie, ŋmee ki a bo kan turɔ kaati?
4 Ŋaan a nyikin chabit ti biite a tin tura baakir.

5 N guu Yennu sommire nan n par kur,
ki bia teen u maan yada.
6 N guu Yennu nan n par kur
ki gar guutɔɔ nba tuu guu sanyiɔk yentu na.

7 Israel teeb, teent Yennu yada man,
kimaan u lomm yɔɔ be-e,
ki u bia teen siir yoo kur a wun tinni.
8 U saa nyinn u niib Israel teeb bi yanbɔmm kur ni.

131

Yenmiaru nba jiin sikin-n-mɔŋ nan yada po
1 Yennu, n nyik n japaat, ki bia nyik n parbifaant nawa.
N baka kaa bargbeŋa ni, koo maan nba paar ki turimi.
2 Mɔtana, n soor n mɔŋe, ki mɔk parmaasir.
N par dɔɔre soon nna
nan bik nba tuu paa u naa taa paak na.
3 Israel teeb, teent i dindann Yennu ni man,
mɔtana nan yoo nba kur waa.

132

Dontir nba jiin jiantu ŋasaakak na po
1 Yennu, a daa tammit Defid
nan fara nba kur ki u dii na po.
2 Yennu, tiat mɔsonn nba ki u din senn ki por mɔpor,
ki tur fin yabint daanɔ, Jakɔb Yennu na a:
3 “N kan kun ŋaak ni, koo ki dɔɔr n dɔɔnu paaki;
4 n kan foi koo ki gɔɔni,
5 halii nan maa tan saa maa ŋaak ki tur Yennu,
ki li sii tee Yabint daanɔ, Jakɔb Yennu maŋ yar.”

6 Betlehem doo nie ki ti gbat Yennu mɔlor lakir na po,
ki tan lar Jearim kpaab ni;
7 ki ti yet a, “Ŋaant ki tin saan Yennu ŋasaakak ni;
ŋaant ti jiantɔ, u naangbouŋ boor.”

8 Yennu, a tɔk nan mɔlor lakir nba tee a yiikoo nyinn na
ki baar a ŋasaakak ni, kii be leŋ yoo kur.
9 Ŋaant ki a mannteeb-ii tuun linba took yoo kur;
ŋaant ki a niib-ii hoot nan kpinkpammuk.

10 Yennu, a din senn mɔsonn ki tur a toontunnɔ Defid;
a daa yêen a kpanbar gannkar maŋ na.
11 A din senn mɔsonjaanne ki tur Defid,
mɔsonn nba ki a kan ban nyik a:
“N saa dinn a bonjai na yenɔ naan,
ki u tan saa set a seenu ni ki dia a niib yoo nba ki a kaa.
12 Li-i tee ki a bonjai na dia mɔlor
nan sennii nba ki n turib na fanu,
bi waas saa tukin kii di naan na yoo kur.”

13 Yennu-e gann Sayɔnn doo; u loon wun teenir u ŋaake,
14 ki yet a: “Nna nae ki n sii yɔɔ be,
nna nae ki n loon mii kaar n naangbouŋ paak.
15 N saa sat piisin Sayɔnn doo paak, ki turɔ linba kur ki u loon;
n saa gboon u nandamm nan jeet.

16 N saa teen piisin u mannteeb paak
linba kur ki bi tuun ni, ki u niib sii yiin yanii ki hoot.
17 Nna nae ki n saa dinn Defid yaaboona na yenɔ naan
ki teenɔ kpanbarjaann;
nna nae ki n saa te ki n kpanbargaŋir naan na-ii tun kii be.
18 N saa dinn u datai fei,
ŋaan te ki u naangbouŋ na-ii mɔkitir kii kpaatir.”

133

Dontir nba jiin naataann lomm po
1 Yennu niib-i taan leeb ki be nan parmann,
li ŋan bonchiann ki mei par.
2 Li tee nan kpanŋanin nba ki bi jii mɔɔn Aarɔnn yur paak,
ki li lɔɔ siik u tiaŋ paak ki siik u liatir turu ni nae.
3 Li tee nan Hermonn kunkonn paak marin nba saa baa
Sayɔnn kunkona paak nae.
Leŋe ki Yennu senn mɔsonn, u piisin po,
ki li tee manfoor nba kaa gbennu.

134

Yiinii nba jiin Yennu dontir po
1 Baat man ki tin pak Yennu,
yimm nba kur tee u toontunna na,
yimm nba be u ŋasaakak ni nyiɔk ki tuun u toona na.
2 Dont i nii sanpaapo man, Yenjiantu ŋasaakak na ni,
ki miar Yennu ki bia dontɔ.

3 Yennu nba nan sanpaak nan tiŋ na n turi piisin,
ki lin nyi Sayɔnn.

135

Dontir yaŋ
1 Pakin Yennu man.

Yimm nba tee Yennu toontunna na,
2 yimm nba see Yennu ŋasaakak ni,
ki li tee jiantu ŋasaakak na, ii dont u sann.
3 Pakin Yennu man, kimaan u ŋan,
ii yin yanii ki pak u sann, kimaan u ŋan.
4 U gann Jakɔb yaaboonae ki teemm u yab,
ki jii Israel teeb maŋ ki teemm u niib.

5 N mi nan Yennu tee Yenjaanne,
u tee Yenjaann ki gar yennii kur.
6 U tuun linba kur ki u loone,
li sanpaapo nan tingbouŋ na ni,
li mɔkgbeŋa nan li mɔkgbeŋa tiŋ po.
7 Ŋɔɔe te ki sayuŋ nyi durinya kpiŋ po ki tikii,
ki te ki sanyikintii be sayuŋ ni, ki te wouŋ nyi u boor ki da.

8 Ijipt tiŋ nie ki u din kpii nisaarii nan bonkobit bonjakperii
kur yomm.
9 Leŋe ki u din tun bakitnauŋ toona,
ki dat Ijipt kpanbar nan u saakab tuba.
10 U din biir digbana bonchiann,
ki kpii kpanbara nba mɔk yiikoo:
11 Amor teeb bat Sihonn, nan Basann teeb bat Og,
nan Keenann batnba kur.
12 U din jii bi tinii ki tur u niib Israel teebe.

13 Yennu, bi sii yɔɔ mɔɔntir a sanne, ki a tee Yennu,

ki maaru kur saa tiar a po.
14 Yennu saa kɔn ki tur u niib,
u saa tin u toontunna maŋ ninbaauk.

15 Digbana yenbis na ŋarin,
bi jii salimmɔna nan salimpeenae ki namm,
niibe jii bi nii ki namm.
16 Bi yenbis maŋ mɔk mɔi ŋaan kan fit pak,
ki bia mɔk ninbina ŋaan ki laati.
17 Bi mɔk tuba ŋaan kan fit gbat, bi poŋ ki foi kaawa.
18 Binba maa yenbis maŋ nan binba teen yenbis maŋ yada,
bi mɔŋ sii tee nan yenbis maŋ nae.

19 Israel teeb, pakin Yennu man;
yimm nba tee Yennu mannteeb na, pakin Yennu man,
20 yimm Liifai teeb, pakin Yennu man;
yimm nba kur jiantirɔ na, pakimɔ man.
21 Pakin Yennu, Sayɔnn kunkonn paak,
pakin ŋɔɔ nba be Jerusalem na.

Pakin Yennu man.

136

Niipoturu yaŋ
1 Turin Yennu niipoouk man, kimaan u ŋan,
u lomm kaa gbennu.*
2 Turin Yennu nba gar yenbis kur na niipoouk,
u lomm kaa gbennu.
3 Turin wunba tee yomdamm kur Yomdaanɔ na niipoouk,
u lomm kaa gbennu.

4 U kɔɔe tuun bakitnauŋ toonjaana,
u lomm kaa gbennu.
5 U jii u subiniie ki nan tingbouŋ na,
u lomm kaa gbennu.
6 U senn tingbouŋ, ki li paa nyun paak,
u lomm kaa gbennu.
7 Ŋɔɔe nan yonnu nan ŋmaarik,
u lomm kaa gbennu.
8 Ki yonnu na sii dia daar;
u lomm kaa gbennu.
9 Ki ŋmaarik nan ŋmaabira sii dia nyiɔk,
u lomm kaa gbennu.

10 U din kpii Ijipt teeb bijakpera,
u lomm kaa gbennu.
11 U din nyinn Israel teeb Ijipt tiŋ ni,
u lomm kaa gbennu.
12 U jii u nuu paŋ nan u kpinkpouŋ paŋe,
u lomm kaa gbennu;
13 ki bɔkit Mɔkmuŋ na,
u lomm kaa gbennu,
14 ki te ki Israel teeb tɔkin leŋ,
u lomm kaa gbennu,
15 ŋaan te ki Ijipt kpanbar nan u jab dii nyun,
u lomm kaa gbennu.

16 U din jii u niibe ki saan namm kunkoouk paak,
u lomm kaa gbennu.
17 U din kpii kpanbara nba mɔk yiikoo,

* **136:1 136.1-26** “U lomm kaa gbennu” din tee niib na jiinue.

u lomm kaa gbennu.
18 U din kpii kpanbarjaana,
u lomm kaa gbennu:
19 Amor teeb kpanbar Sihonn,
u lomm kaa gbennu,
20 nan Basann kpanbar Og,
u lomm kaa gbennu,
21 Ki jii bi tinii ki tur u niib,
u lomm kaa gbennu.
22 U din jiir ki tur u niib Israel teebe,
u lomm kaa gbennu.

23 Baa din nyannit na, u din ki tamm ti po,
u lomm kaa gbennu.
24 Ŋɔɔe din nyinnit ti datai nuu ni,
u lomm kaa gbennu.
25 Ŋɔɔe teen bonfoor kur jeet,
u lomm kaa gbennu.

26 Turin Yennu nba be yendɔuŋ ni na niipoouk,
u lomm kaa gbennu.

137

Israel teeb yommisin ni fabinii
1 Babilonn mɔka boore ki ti kar tiŋ ni,
leŋe ki ti tiar Sayɔnn po, ki bui,
2 ki lakin ti bonfifaat tiinii nba be leŋ na paak.
3 Ki binba kɔn ki nyannit na betit a tii yiin yanii;
bi loon tii maŋit bi para, ki yetit a,
"Ii yiin yanii nba jiin Sayɔnn po."

4 Ti saa teen nlee ki yin yanii ki tur Yennu, boorganu tiŋ ni?
5 Mi-i tamm Jerusalem po, n ji daa fit faa kɔnn.
6 Mi-i kii tiar a po,
li-i tee ki n ki tiar nan fine tee n parpeenn nba gbeŋ,
n ji daa fit yiin yanii.

7 Yennu, tiat Edom teeb nba din tun linba,
daar nba ki ti datai nyann Jerusalem na.
Tiat baa din yeen a, "Yeetir ki sikinir tiŋ ni."

8 Babilonn doo, bi saa biirawa.
Parpeenn sii be daansɔɔ nba pa-a
faa daan tun linba ki turit na paak,
9 wunba saa jii a sanpantii ki jaatib tana paake.

138

Ki jiin niipoturu Yenmiaru po
1 Yennu, n teena niipoouk nan n par kur;
n yiin ki dontira malakanba kur boor.
2 N gbaan ki took a kasii ŋasaakak na,
ki dont a sann, kimaan a lomm nba kaa gbennu,
nan a mamɔmm na paak,
kimaan a wann nan a sann nan a sennii mɔk yiikoo
ki gar bont kur.
3 Mi-i yiina yoo nba, a teenin gatu,
a jikit a paŋ nae ki kɔɔntin paŋ.

4 Yennu, durinya kpanbara kur saa kpakita,
kimaan bi gbat a mɔsona nawa.
5 Bi saa yin yanii ki jiin linba ki a tun na po

nan a baakchiɔŋ na po.
6 Faa lek be sanpaapowa na, ŋaan a baka be tarii po,
karinbaandamm na kan fit bɔr ki a daa laatibi.

7 Daamii-i lintin yoo nba, a tuu fatime,
a tuu biir n datawutodamm nae, ŋaan jii a paŋ ki tinnin.
8 A saa tun linba kur ki a senn mɔsonn nan a saa tun nawa.
Yennu, a lomm kaa gbennu, gbent toonn nba ki a piin na.

139

Ki jiin Yennu yanchiɔŋ nan gotŋanu po
1 Yennu, a fiitirime ki mi maa tee biaŋinba.
2 A mi linba kur ki n tuun;
fi-i lekii be banfɔkira, ŋaan a bant n dudukit.
3 Maa tuun toonni, maa foi-i, ŋaan a laatime, a mi n toona kur.
4 N tuu tan piak na ki poŋ sɔɔ ki a mi maa saa pak linba.
5 A ŋaa lint n munn poe; ki tuu jii a paŋ ki nyinnin daamii ni.
6 Faa min biaŋinba, li sumii bonchiann, ki gar n bannuwa.

7 N saa saan lee ki a kan lami? N saa tɔkin lee ki bot a boori?
8 Mi-i doo sanpanaagbeŋ, a poŋ be leŋe,
mi-i sik kpeentiŋ, ki a be leŋ.
9 Mi-i yukir nan nɔɔŋ na ki saan yondopo,
koo ki be yonbaapo banfɔkira,
10 a poŋ be-e ki saa gar n tɔɔnn ki sommin.
11 N bo saa yet bunbɔnne ki wun bɔrin,
koo yentu ki wun kpant nyiɔk,
12 ŋaan bunbɔnn ki bɔn a boori,
nyiɔk yeen nan yonnu ni nae ki tura.
Bunbɔnn nan yentu tee yomme a boor.

13 Fine nan n gbanant kur;
fine taan n gbanant, n naa poor ni.
14 N dontira, kimaan faa namin biaŋinba,
li mɔk bakitnauŋ nan yaarlituk,
linba ki a tuun kur tee bonsaanne, ki bia tee bakitnauŋ.
N mir nan n par kur.
15 Yoo nba ki a din nan n kpaba ki taanir
ki dekin birir soon nna, n naa poor ni,
siaminba ki n bɔr ki kpaatir na,
a poŋ din mi nan n be leŋ.
16 A din lamewa ki bi tan marin.
Daa nba ki n sii be n manfoor ni,
li poŋ sɔbe ki dɔɔ a gbouŋ niewa,
ki n tan baar durinya na ni.
17 Yennu, n la nan a dudukit ŋan bonchiann ki turin,
ki bia yab bonchiann.
18 Mi-i kan a dudukit, li sii yab ki gar tanbiinii.
Mi-i fiir gɔɔn ni, n be a boore.

19 Yennu, n sunman ki a kpii biitdamm nawa.
N sunman ki nikpiirit na yaat n boora.
20 Bi piak biite ki jiin a po, ki piak biir a sann.
21 Yennu, n ki loon binba ki loona na,
ki bia yisin binba yêen a mɔb na bonchiann.
22 N namm nanmɔŋe, ki jikitib ki bi tee n datai.

23 Yennu, fiitirin ki bann n yan ni,
bikintin ki bann n dudukit nba tee.
24 Gotir ki laan biit be nni-i,
ki fan ŋmakitin manfokangbennuk sɔnu ni.

140

Yenmiaru nba saa gɔɔr bonbiir
1 Yennu, fatirin biitdamm nuu ni.
A nyinnin kpikpirukdamm boor ni.
2 Yoo kur bi lorin biite, ki baat nan kɔna yoo kur.
3 Bi mɔi ton nan waalabirii yara nae,
ki bi maan ton nan waajiɔŋ lɔbit na.

4 Yennu, nyintin biit damm paŋ ni,
ki bia gɔɔrin nikpiirit boor, binba lorin n baak po na.
5 Karinbaandamm pii baruko ki guunin;
bi pii tanbarae ki birin barit sɔnjouk ni, a bin soorin.

6 N yeen Yennu a, “Fine tee n Yennu.”
Yennu, gbiintir mɔnii nba ki n mɔ ki loon sommir na.
7 N Yomdaanɔ Yennu nba tee n fat-tɔɔ na,
fine nyinnin tɔb ni.
8 Yennu, a daa teen biitdamm na baa loon linba;
a daa te ki bi laat nyannu bi lorbiit ni.

9 A daa te ki n datai na laat nyannu;
a te ki bi lorbiit nba ki bi lor n paak na n ŋmat baa bi paak.
10 Ŋaant ki musankɔɔna n baa bi paak;
ŋaant ki bin baa bootuk ni ki ji daa mi do.
11 Daa te ki binba fa faak ki paa leeb na laat nyannu;
ŋaant ki biit n nyann kpikpirukdamm ki biirib.

12 Yennu, n mi nan fine taant tarii po,
ki sommit binba be daamii ni.
13 Popeendamm na set saa dontawa, bi sii be a boore.

141

Daajoouk Yenmiaru
1 Yennu, n yia; sommitin mɔtana.
Mi-i yiina yoo nba, fan gbiint ki turin.
2 Gaat n miaru ki lii tee nan bonnunubit na,
ki maa donn n nii nba na-ii tee nan daajoouk maruŋ na.

3 Yennu, ii dia n mɔb, kii guu n mɔmaan.
4 Ii guun ki n daa loon biit tumu,
koo ki n daa tokii biit damm ki tuun biiti.
Ŋaant ki n daa ban pukii bi jaamm dinu ni.

5 Niŋanɔ saa fit dat n tubir, ki jii ŋant ki ŋmakitin;
ŋaan n ki loon biit damm baakir,
kimaan yoo kur n mei ki biir bi toonbiit nae.
6 Bi-i lu bi diateeb na ki bi nyii jɔyirin ki baa yoo nba,
niib na saa bann nan n maan na tee barmɔniie.
7 Bi kpaba sii dɔɔ kaauk boore buri buri
nan baa tuu yakit daauk ki butɔ buri buri biaŋinba na.

8 Ŋaan n yada be fin Yabint Yennu nie yoo kur,
n loon a guurue; a daa te ki n kpenni.
9 Nyintin barit nba ki bi pii guuntin na ni,
biit damm barit maŋ ni.
10 Ŋaant biit damm na n baa bi barit nba ki bi bar na ni,
ŋaan ki min daa laat siara daŋi.

142

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 N yi Yennu ki loon sommir, n barimɔe.

2 N teen ŋɔɔe n maan kura, n want ŋɔɔe n daamii kur.
3 Mi-i tan yaa man ŋaa tama yoo nba,
u mi maa saa teen biaŋinba.
N datai pii barite sɔnu nba ki n tɔkii na ni, ki guuntin.
4 Mi-i got ki lint n mɔŋ, n ki laat wunba saa sommin
ki nyinnin, sɔɔ baka kaa n po.

5 Yennu, n mɔ nan fine ki loon sommir,
Yennu, fine tee n guutɔɔ,
fine tee wunba ki n mantik loon, n manfoor ni na.
6 Gbiintir mɔnii nba ki n mɔ ki loon sommir na,
n gbee nan parbiire.
Nyintin n datai nuu ni, kimaan bi paŋ gar n yara.
7 Nyintin n daamii na ni, ki man pak donta, a niib sinsuuk ni,
kimaan faa ŋan ki turin na paak.

143

Yenmiaru nba jiin sommir po
1 Yennu, gbatir n miaru.
A popeensin ni, a gbiint n fabinii.
Turimin gatu a mamɔmm paak.
2 A daa bu min nba tee a toontunnɔ na buut,
sɔɔ kaa ki tee kasii a tɔɔnni.

3 N dataak tɔkiime ki saa soorin ki nyannin.
U kɔɔnin bunbɔnn dansarik nie,
ki n tee nan binba din kpo sianyoowa na,
4 ki n ji loon man ŋaa tamae, n be parbiir nba kaa paak nie.

5 N tian daa nba gar na po, ki dukii faa tun linba po,
ki tian linba kur ki a tun.
6 N dont n nii sanpaapo ki meia,
ki loona nan tinkooŋ nba loon nyun biaŋinba na.

7 Yennu, turimin gatu mɔtana.
N ji ki mɔk dindann nan waama, a daa nyikitimi.
Li-i tee ki a nyikin, n saa pukin binba sik kpeentiŋ na poe.
8 Sanyiɔk kur, a tuu tiarin a lomm nba kaa gbennu na po,
kimaan fine ki n teena yada.
N miaru do a boor nie. Wantin sɔnu nba ki n saa tɔkin.

9 Yennu, n baat a boor ki loon guuru, nyintin n datai nuu ni.
10 Fine tee n Yennu, wantin biaŋinba ki n saa tun a loomm.
Ii ŋan ki turin, ki tɔkin nanin sɔnŋanu.

11 Yennu, tintin nan faa senn mɔsonn biaŋinba na,
jiin a ŋant na ki nyinnin daamii ni.
12 Faa mɔk lomm nanin na paak,
a kpi n datai ki biir binba dintin biak na,
kimaan n tee a toontunnɔe.

144

Kpanbar nba teen Yennu niipoouk ki jiin nyannu po
1 Pakin Yennu nba tee n guutɔɔ na.
Ŋɔɔe tumiin tɔb faanu, ki te ki n teen siir ki guu kɔnn.
2 Ŋɔɔe tee n gaartɔɔ nan n guutɔɔ,
ŋɔɔe tee n sindandiiuk nan n tinntɔɔ;
n tinnu dindann be u nie,
ŋɔɔe sikin digbana tiŋ ni ki turin.

3 Yennu, nisaarik tee bee ki a fiin u po,
nisaarik mun ki a baka be u ni?

4 Nisaarik tee nan foon nae,
ki u daa gaar nan yinyuŋ nba gaar na.

5 Yennu, bɔkitir sanpagbouŋ ki sik;
a sii jɔjaana na ki munyuut n nyi bi ni.
6 Tumin sanyikintii ki lin yat a datai.
A tɔ a peenii na ki a datai n chiar.
7 Tantir a nuu ki sikin tiŋ ni,
ki datin ki nyinnin nyunsunsuŋ ni ki fatin,
ki nyinnin boorganu nuu ni,
8 boorganu nba ki piak barmɔnii,
ŋaan fa faak kuukɔɔ nan bi mɔpora niwa na.

9 Yennu, n saa yin yanpaaŋ ki tura,
n saa faa kɔnn ki yin yaŋ ki tura.
10 Fine tur kpanbara nyannu,
ki tinn a toontunnɔ Defid, ki u nyii takoobporimii ni.
11 Nyintin n databiit nuu ni, nyintin boorganu yiikoo ni;
boorganu nba ki piak barmɔnii,
ŋaan fa faak kuukɔɔ nan bi mɔpora niwa na.

12 Ɲaant ki ti bonjai nba be bi paauŋ ni na n kpaat
nan bonbuburit nba kpaatir nan paŋ bianjinba na.
Ɲaant ki ti bonpoi-ii tee nan kpanbar ŋaadachaata
nba be lɔtii ni ki faŋit kpanbar ŋaak bianjinba na.
13 Ɲaant ki ti boa n gbee nan jebooru kur,
ŋaant ki ti pei n mar pebis tusaa piik piik.
14 Ɲaant ki ti bonkobit n pɔt bonchiann,
ki daa miin, koo ki kpenni.
A daa te ki parbiir mɔŋ be ti doo sɔnii ni.

15 Parpeenn be digbann nba ki maan na tee mɔnii
ki turib na paak;
parpeenn be niib nba ki bi Yomdaanɔ tee Yennu na paak.

145

Dontir yaŋ
1 Yennu nba tee n kpanbar, n saa mɔɔnt a yabint;
n saa tura niipoouk mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
2 N sii teena niipoouk daar kur, n saa donta yaayoo siiyoo.
3 Yennu tee Yenjaanne, li ŋan ki tin donnɔ sanpaapo.
U yabint na gar nisaarik bannuwa.

4 Maaryenn tuu saa wann maarleer na
fin Yennu nba tun linba, ki donta,
bi saa mɔɔnt a toonjaana,
5 ki pak a baakir nan a yabint po,
ki n sii dukii a bakitnauŋ toona po.
6 Niib saa pak a toonjaana po, ki man mɔɔnt a yabint po.
7 Bi saa pak a ŋamm kur po,
ki yin yanii ki jiin a popeensin po.
8 Yennu mɔk lomm nan ninbatinu,
u wutoor ki do yian, ki u lomm bia kaa gbennu.
9 U ŋane ki tur sɔɔ kur,
ki mɔk ninkpabauŋ u naamii kur paak.

10 Yennu, a naamii kur saa dont a sann,
ki a niib kur saa tura niipoouk.
11 Bi saa pak a naan baakir paŋ po, ki wann a yabint po,
12 ki lin te sɔɔ kur n bann a paŋ toona,
nan a naangbouŋ baakir nan yiikoo po.
13 A naan kaa gbennu, ki a sii yɔɔ dia a niib.

Yennu see u mɔsona paake,
ki mɔk ninbatinu u toona kur ni.
14 U sommit binba be daamii nie, ki fiint binba baa na.

15 Bonfoor kur dindann maa a paake,
ki a teemm jeet yoo nba kur ki bi loon.
16 A tuu tur ki lin jaŋibe, ki gboont sɔɔ kur.

17 Yennu toona kur ŋane,
ki u bia mɔk ninbatinu, u toona kur ni.
18 Yennu ki fɔk nan binba kur yiu na,
binba yiu nan bi para kur na.
19 Ŋɔɔe teen binba teenɔ baakir na bi bonloŋa,
u gbia bi fabinii ki tuu tinnib.
20 Ŋɔɔe guu binba loonɔ na kur,
ŋaan u saa biir biit damm nawa.

21 N sii yɔɔ piak Yennu-e;
ŋaant ki u naamii kur n pak dont u kasii sann
yaayoo nan yaayoo.

146

Dontir nba saa tinnu Yennu boor
1 Pakin Yennu man. N seek, pakin Yennu.
2 N saa dont ŋɔɔe n manfoor kur ni;
n saa yin yaŋ ki tur Yennu-e.
3 Daa jikit a dindann ki tee nisaarii tɔɔndamm ni;
nisaarik kaa ki saa fit tinna.
4 Bi-i kpo, bi tuu ŋmat kpant tante,
li daar maŋ, bi lora kur tuu kpakin yanne.

5 Parpeenn be daanɔ nba ki Yennu
nba ki Jakɔb jiantir na tee u sommtɔɔ na paak,
wunba ki u dindann maa u Yomdaanɔ Yennu maŋ paak na,
6 Yennu nba nan sanpaak nan tiŋ nan mɔkgbeŋa
nan linba kur be li ni.
U yɔɔ dia u mɔsonae,
7 ki bu sommit binba be mukisuk ni,
ki bia teen komma na jeet.

Yennu-e nyint dansarkɔɔra yann,
8 ki bia te jɔɔnii nyɔɔntir.
Ŋɔɔe fiint binba baa na,
ki mɔk lomm nan u popeendamm.
9 Yennu-e guu saamm nba be ti tiŋ na ni,
ŋɔɔe sommit pakɔi nan kpeebii,
ŋaan biir biit damm na lora.

10 Yennu-e tee kpanbar yoo kur.
Sayɔnn doo, a Yennu nae sii yɔɔ dia-a yaayoo nan yaayoo.

Pakin Yennu man.

147

Dontir nba saa Yabint Yennu boor
1 Pakin Yennu man.

Li ŋan ki tin yin dontir yanii ki tur Yennu;
li ŋan ki bia took nan tin kpakitɔ.
2 Yennu ŋammit Jerusalem-e,
u jent nan binba ki datai din soorib ki yaat namm nae.
3 U teen binba para ni la daŋ nae laafia, ki lorin bi fiat.

4 Ŋɔɔe nan ŋmaabira, ki bi kann yab dian waa loon bianjinba,
ki u tuu yiin ŋmaabir kur nan u sann.
5 Ti Yomdaanɔe tee Yenjaann ki mɔk paŋ,
ki u yanfoon kaa bikinu.
6 Yennu-e dont binba mɔk sikin-n-mɔŋ na,
ŋaan sikint biit damm na tiŋ ni.

7 Yinin dontir yaŋ kii teen Yennu man;
faan kɔnn ki yin yaŋ ki tur ti Yomdaanɔ man.
8 Ŋɔɔe te sanpagbant baak sanpaapo;
ŋɔɔe te saak baa tingbouŋ na paak,
ki te mɔɔt pia kunkona paak.
9 Ŋɔɔe teen bonkobit jeet ki bi di,
ŋɔɔe dint kinkabira yoo nba ki bi mɔ kon.

10 U parpeenn ki be tanpaarii ni kaa,
koo u par ki mei kunkɔnkɔnna nba mɔk para paak kaa,
11 ŋaan u par mei damm nba baakitɔ na paake,
nan damm nba teen yada nan u lomm nba kaa gbennu na paak.

12 Jerusalem, pakin Yennu.
Sayɔnn doo, pakin a Yennu.
13 Ŋɔɔe te ki a tammɔkɔɔka wakii.
Ŋɔɔe tee piisin a niib paak.
14 Ŋɔɔe te ki a tiŋ be li yamani,
ki jikit jeŋant ki gboonta.

15 U tuu tur tingbouŋ na mɔbe,
ki linba ki u yet na n tun yiama.
16 U tuu te ki wunn n yat nan gbent nae,
ki bia yat marin nan tangbiruŋ na,
17 ki te ki sakaana n baa nan tansakina na,
ki sɔɔ kaa ki saa fit took waat nba ki u tuu tun na.
18 Ŋaan wuu yet mɔmaan, nyuntana na tuu nanne,
u tuu tun wouŋo ki te ki nyun puub.

19 U tuu jii mɔmaame ki tur u niib,
ki jii u wannu nan u sennii ki tur u niib Israel teeb,
20 ŋaan u ki tun linba na booru ki tur nileeb na,
bi ki mi u sennii maŋi.

Pakin Yennu man.

148

Durinya kur n dont Yennu
1 Pakin Yennu man.

Pakimɔ man sanpagbant ni,
yimm nba be sanpaapo na.
2 Pakimɔ man, yimm nba tee u malakanba na,
yimm nba tee sanpaapo kunkɔnkɔnna na.

3 Yonnu nan ŋmaarik n pak ki dontɔ,
pakimɔ man, yimm nba tee ŋmaabirnyinyira na.
4 Sanpaak nan nyun nba be sanpagbant liik po na n pak dontɔ.

5 Ŋaant ki bi kur n pak dont Yennu sann,
kimaan u din pak mɔmaame ki namm.
6 U sennue din te ki bi be bi binbeboa yaayoo siiyoo,
ki kan fit yêt u mɔb.

7 Yimm nba be tingbouŋ na paak, ii pak dont Yennu man,

nyun ni bonkob-gbeŋa nan nyunsunsunt kur,
8 li sanyikintii nan sakaana, nan wunn nan sanpagbant,
nan wonpaaruk nba saak u mɔb na.

9 Jɔjaana nan kunkona nan tilontii nan fɔɔr,
ii dont Yennu man,
10 bonkobit kur, li ŋaak ni yab nan muuk ni yab,
bonbubɔkit nan bon-yuyukit.

11 Ii pak dontɔ man, kpanbara nan niib kur,
kpanbar ŋaajab nan doo diara kur,
12 sapaamm nan naasimm, nikpera nan waas,
13 ŋaant ki bi kur n pak dont Yennu sann.
U sann yab ki gar sanlia kur,
ki u baakir yab ki gar sanpaak nan tingbouŋ na kur.
14 U te ki u digbann na mɔk paŋ
ki li te u niib kur dontirɔe,
Israel niib nba ki u loomm bonchiann na.

Pakin Yennu man.

149

Dontir yaŋ
1 Pakin Yennu man.

Yinin yanpaaŋ ki tur Yennu,
ki dontɔ, u niŋamm tintaanu ni.
2 Israel teeb, ii mɔk parpeenn man,
kimaan i naamii daanɔ paak.
Sayɔnn teeb, ii kpamm man, kimaan i Kpanbar maŋ paak.
3 Ii waa waak kii dont u sann,
ii faa gingana nan kɔna ki dontɔ.

4 Yennu par mei u niib paake,
ki u teen sikin-n-mɔŋ damm na nyannu.
5 Ŋaant ki Yennu niib-ii kpamm, kimaan baa nyann na paak,
ki yin kpinkpammuk yanii nyɔtunmunn.
6 Ŋaant ki bii hoot kii dontir Yennu,
ki bi jukbanjai nba di bonchiann na-ii be bi nii ni,
7 ki te ki bin nyann digbana na, ki dat niib na tuba,
8 ki baan bi kpanbara na jarit,
ki bia baan bi tɔɔndamm na kut jarit,
9 ki dat digbana na tuba, nan Yennu nba senn biaŋinba na.
Yennu niib nyannue na.

Pakin Yennu man.

150

Ki jiin Yenpaku po
1 Pakin Yennu man.

Pakin Yennu, u jiantu ŋasaakak ni man.
Pakimɔ sanpaapo nba ki u jii u paŋ ki nan na.
2 Pakimɔ, kimaan waa tun toongbeŋa nba na paak.
Ii pak dont u yabint yiikoo na man.

3 Ii jii naatuna ki pak dontɔ man.
Ii jii kɔna nan naagbai ki dontɔ.
4 Ii jii gingana nan waak ki dontɔ.
Ii jii kɔna nan yerii ki dontɔ.
5 Ii jii duunii ki pak dontɔ.
Ii dontɔ nan duunii mɔnii bonchiann.

6 Bonfoa kur, ii dont Yennu.

Pakin Yennu man.

BARJOKIT

Ki jiin Barjokit gbouŋ na po

Gbouŋ na ni mɔk barjokit booru booru nba ki yaayoo ni niib din tuu yeen Israel tiŋ ni, ki bia tumii niib baa sii mɔk yan ki be binbennaŋ nba sii pent Yennu par. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Profebs.

Barjokit nyɔɔt nba tee biaŋinba

1 Solomonn, wunba din tee Defid bija, ki bia tee Israel teeb kpanbar nae yin barjokit na.
2 Barjokit nba nae saa somma ki a la yan nan kpaanŋanii, ki bia bann mɔbonjaana paak.
3 Bi saa fit wanna faa saa soor a mɔŋ biaŋinba kii be nan yan, ki bia wanna toonŋana nan barmɔnpaku nan fant binbeŋ.
4 Bi saa te wunba ki mɔk yan n subire, ki tumii nipaauŋ biaŋinba ki bi saa baar nan nyɔɔt.
5 Barjokit nba na gbaa saa fit pukin yandaanɔ bannu, ki mun bia ŋmakit banntɔɔ bannu,
6 ki mun bia ŋmakit bannteeb ki bin fit bann barjokit nan barpaarii nba ki yandamm baat nann na paak.

Kpaanii nba saa nipaauŋ boor

7 See ki a sint tin Yennu jaŋmaanii, ki wun tura yanfoon. Jatite ki baakit yanfoon, ki bia yêen tumiiu.
8 Gbiintir a baa nan a naa nba yeena linba.
9 Bi wannu saa ŋamm a binbeŋ, ki lii tee nan faa tuu yir fokirŋaŋ, koo ki lia laamm ki lin faŋa na.
10 N bija, yoo nba ki biitdamm kpanna, ii mi ki a sak.
11 Li-i tee ki bi yet a, “Baat ki tin saan lon sɔɔ ki kpiu, ŋaant ti lek nisiab nba ki biir siar.
12 Bi sii mɔk manfoor nan laafia yoo nba ki ti lab na, ŋaan ti-i lekib gbenn yoo nba bi ji sii tee nikpeenae.
13 Ti saa la mɔkinbooru kur, ki ti ŋei saa gbee nan fatuk bona.
14 Baat na ki tan pukint, ki ti chent taa saan fat linba.”
15 N bija, a daa tɔkii nan li nibooru. Bɔkitir a mɔŋ namm.
16 Bi ki guut kaawa ki tuun bonbiir. Yoo kur bi teen siire a bin kpi nirɔ.
17 Li ki ŋan fan pii laauŋ yoo nba ki nɔɔnii nba ki a loon ki fan soorib na gorii.
18 Nibiit na booru pii baruko ki guunt bi mɔŋ, baruk nba ki bi saa kpo leŋ.
19 Nanyukin yɔɔ nyint nanyukii manfoore; linba nae tuun ki teen daanɔ nba be toonbiit mɔkint ni.

Yanfoon yi

20 Gbiintir man, yanfoon be sɔnjot nan dai ni, ki yi,
21 ki be doo na tammɔi ni, nan siaminba kur ki niib taant na, ki yi sanpaapowa a,
22 “Bonjata na. I loon ki yin jii yoo nlee kii be i jatii maŋ ni? Yoo nlee ki i loon yin jii ki sukii bannu ki li maŋini? I kan ban tumii yami-i?
23 Mi-i yakii nani yoo nba, yin gbiint, ki n saa turi kpaanŋanii, ki bia chent nani n bannu na.
24 N tuu yɔɔ yi a yin baar, ŋaan ki i ki gbiini. I baka kaa n po.
25 I yêt n kpaanii kurawa, ki bia ki sak nan man ŋmakiti.
26 Li paak, yoo nba ki i kɔɔ mukisuk ni, n sii laaie, ki yoo nba ninbɔŋ baari n saa sukiie.
27 Yoo nba ki daamii baar i paak nan wonpaaruk na, ki i be gbanantont nan parbiir ni na,
28 li yooe ki i ji saa boi yanfoon po, ŋaan n kan turi gatu. I saa lomin lokir kur po, ŋaan i kan lami.
29 Bannu tuu ki mɔk nyɔɔt ki turini, ki yoo kur ki i yêt yin sak Yennu mɔb.
30 I tuu ki loon n kpaanii, koo ki gbiintir yoo nba ki n ŋmakitiri na.
31 Tɔn, i saa gaar linba jaŋ nanniie, ki i mɔŋ binbeŋe saa turi baatuk.
32 Niib nba ki mɔk bannu tuu kpo, kimaan baa yêen yanfoon na paak. Ki niib nba tee bonliinii mun tuu boont, kimaan bi baka nba kaa bi mɔŋ po na paak.

33 Ŋaan daanɔ nba kur gbat n maan saa la fatu ki sii be u yamani, ki kii tiin jaŋmaanii.”

2

Ki jiin nyɔɔt nba be yanfoon ni po

1 Tumiin linba ki n wanta na, ki daa ban tammit linba ki n yeena maa a tun na.
2 Gbiintir linba tee subinii maan, ki bia yabir bann li paak.
3 Miat bannu po, ki gaarir, ki bia gaar ninyentir.
4 Lomin yanfoon nan ninbinmɔnii nan faa saa lon salimpeena, koo nan faa saa lon gorbɔrkar biaŋinba na.
5 A teen nna, a saa bann yentinu paak nba tee biaŋinba, ki bia la nyannu ki jiin faa tumii linba Yennu po na.
6 Yennu-e teen yanfoon, ki bannu nan subinii nyi u boor ni.
7 Yennu saa somm ki guur binba tee niŋamm ki bia tee barmɔnpakira na.
8 U nyint binba dia bileeb fanu na ninbɔŋ ni, ki guu binba loonɔ na.
9 Li-i tee ki a gbiint n maan, a saa bann linba took, nan linba tee barmɔnii, nan linba ŋan, ki a sii mi faa saa tun linba.
10 A ji sii mɔk yanfoon, ki a bannu na saa tura parmaasir.
11 A ninyentir nan minu na saa guura
12 ki gɔɔra, ki a kan tun linba tee kpetiri. Bi saa bɔkita nan niib nba ki bi mɔbona baat nan daŋ;
13 ŋamme yêt binbenŋaŋ benu ŋaan be yanbɔncheenn ni.
14 Li man ŋamme ki bi tuun bonkpeta nan jat-toonbiit,
15 ki tee niib nba ki bi sɔnii ki tooki; a kan fit gaa bi paak.
16 A saa fit nyann poochonchonn nba kur saa baar nan u mɔmant a wun kpanna,
17 ki tee wunba ki dia u mɔŋ sɔrɔ fanu, ki tamm mɔlor nba ki u daan lor na powa.
18 Li-i tee ki a saan poo maŋ ŋaak, a tɔk kuun sɔnue. Li sɔnjouk saa kpeentiŋe.
19 Binba saa u ŋaak maŋ ni, bi sɔɔ ki jenti. Bi kan ban jen ki tɔkin manfoor sɔnjouk na.
20 Li paak, see ki a wei niŋamm binbeŋ, kii be binbeŋ nba tee yentinu benu.
21 Niib nba tee yentinna ki tee niŋamm, ŋamme sii be tiŋ nba tee ti yar na ni,
22 ŋaan Yennu saa boont toonbiit damm tiŋ maŋ ni, ki ŋabir yanbɔndamm ki nyinnib nan baa tuu ŋabir mɔɔt tiŋ ni biaŋinba na.

3

Kpaanii nba saa nipaauŋ boor

1 N bija, a daa tammit linba ki n wanna na. Yoo kur, ii tian linba ki n beta maa a tun na.
2 N wannu maŋ saa tura manfofoouk nan mɔkint.
3 Ŋaant ki lomm nan yada-ii be a boor yoo kur. A liar a turu ni, ki bia sɔbir a par ni.
4 Li-i tee ki a tun linba na, Yennu nan nisaarii para sii mei a paak.
5 Jiin a dudukit kur kii maa Yennu paak, ŋaan daa maa linba ki a dukii a mi na paaki.
6 Ii tian Yennu po linba ki a tuun kur ni, ki u saa wanna sɔnu nba ŋan.
7 A daa dukii nan a mɔk subinii ki gar faa sub biaŋinba. Ii mɔk mɔsaku nan Yennu ŋaan yêt ki daa tuun biiti.
8 A tun nna, li sii tee nan tebuk nae ki teb a fiat, ki li tonu na n maak.
9 A jeet nba ki a jaan ki li mantik ŋan ki gar leer na, jiin tur Yennu, ki lin turɔ baakir.
10 Fi-i tun nna, a boa saa gbee nan jeete, ki a dabui saa gbee nan tilɔɔna daan ki mɔ.
11 N bija, Yennu-i ŋmakitira yoo nba, fan gbiint fanu, ki gaar nan li tee kpaaniie.
12 Yennu kpaan binba ki u loomme, nan bi baa nba tuu kpaan bik nba ki u mɔk parbifaant u paak biaŋinba na.
13 Parpeenn be daanɔ nba sub ki mɔk bannu na paak.
14 Yan nan bannu mɔk nyɔɔt ki gar salimpeena nan salimmɔnawa.
15 Yanfoon mɔk nyɔɔt ki gar tanbinyinyira nba daauk paar; ki linba ki a loon na siar ji kaa ki saa jaŋ nann.
16 Yanfoon saa tura manfofoouk, ki bia tura mɔkint nan baakir.
17 Yanfoon saa fit te ki a binbeŋ mɔk parpeenn nan laafia.
18 Niib nba la yan, bi mɔk parpeenn; yanfoon maŋ saa turib manfoor.
19 Yennu din nan tingbouŋ nan u yanfoome;
ki jii u bannu ki nan sanpaak.
20 U yanfoon maŋe te mɔka puub,
ki bia te saak nyi sanpagbouŋ ni ki baa tingbouŋ na paak.

21 N bija, ii dia a yanfoon nan ninyentir na fanu. A daa te ki bi yaatir a boori.
22 Bi saa tura manfoor nba mɔk parmaasir nan parpeenn.
23 A sii somm nan laafia a sɔnu ni, ki kan ban gbiati.
24 A kii tiin jaŋmaanii yoo nba ki a kɔɔ fan dɔɔri, a saa gɔɔn fanu ki lin tan yent.
25 Jaŋmaanii kii mɔka nan siar tan saa chiba, nan laa tuu tan chib toonbiit damm biaŋinba na.
26 Yennu saa dia a fanu; u kan te ki a sik baruk ni.
27 Yoo nba ki a la yaak, fan tun linba ŋan ki tur binba loonir na.
28 A lɔɔ-i loon sommir, ki a saa fit, fan sommɔ li yoo na, ŋaan daa yaa wonna.
29 A daa lorin linba saa biir a lɔɔ, kimaan u kɔɔ kpia-a ki teena yadawa.
30 A daa kɔn nan a lɔɔ yoo nba ki u ki tuma bonbisiari.
31 A daa mɔk funfunn nan niib nba tuun biiti, koo ki loon fii tee nan ŋamm na,
32 kimaan Yennu ki loon binba tuun biit na, ŋaan want binba tee yentinna na u lora.
33 Yennu sat mɔtont tondamm ŋei paak, ŋaan tee piisin popeenn damm ŋei paak.
34 Yennu yêen karinbaandamme, ŋaan sommit binba sikint bi mɔŋ.
35 Yanfoon damme sii laat baakir, ŋaan ki niib nba tee bonliinii na ŋarin ŋammit pukii bi mɔŋ fei.

4

Ki jiin nyɔɔt nba be yanfoon ni po

1 N waas, gbiintir linba ki i baa wanti na; ŋaant ki i dudukit-ii be leŋ, ki i saa la bannu.
2 Linba ki n wanti na ŋan, li paak ii tian li kur.
3 Yoo nba ki n din daa tee bonjabik, ki tee n baa nan n naa biyemmir na,
4 n baa din wantin. U din yet a, “Ii tian linba ki n wanna, ki daa ban tammiti. Teent nan maa yeena biaŋinba na, ki a sii mɔk manfoor.
5 Gaat yanfoon nan ninyentir, ki daa tammit koo ki nyikin linba ki n yeena na.
6 A daa yêen yanfoomi, ki lin nyinna daŋ ni; ii loonir, ki li sii guua.
7 Yanfoon tee linba kpaa talase nan fan lon. Linba biar ki a saa lon pukin tee ninyentire.
8 Ii loon yanfoon, ki li saa te ki a teen nijaann. Gaat yanfoon niijat ŋanlee, ki li saa tura baakir.
9 Li sii tee dontir nba yabe ki tura.”
10 N bija, gbatir n maan. Gaat linba ki n beera nan ninmɔnii, ki a manfoor n fɔkit.
11 N wanna yanfoon nan biaŋinba ŋan nan fii bewa.
12 Li-i tee ki a somm nan yan, siar kan dɔkin a sɔnu, ki a bia kan jar siar fi-i tiin yoo nba.
13 Yoo kur, ii tian linba ki a tumii na. A bannue tee a manfoor; ii guur fanu.
14 A daa saa toonbiit damm nba saa siami. A daa waa bi biit sɔnu maŋi.
15 A daa tuumir. Bɔkitir a mɔŋ nan toonbiit. Yêtir ŋaan kii tɔk a sɔnu.
16 Toonbiit damm-i kii tun bonbisiar, bi ki fit gɔɔnt. Bi tuu nyɔɔne, see ki bi tan tun ki biir sɔɔ.
17 Toonbiit nan tonu tee nan jeet nan bonnyukar nae ki turib.
18 Popeenn daanɔ sɔnu tee nan yonmɔnn donu nae, ki yentir nan daar nba tuu yent gbenn na.
19 Toonbiit damm na ŋarin sɔnu bɔne nan nyiɔk na. Bi tuu baae, ŋaan ki mi baa jar linba.
20 N bija, gbatir linba ki n yet na. Gbiintir n mɔmaan.
21 A daa ban te ki li yaatir ki nyikina. Ii tian li po, kii diar a par ni.
22 Wunba bann n maan na paak saa la manfoor nan laafia.
23 Ii mi faa dukii biaŋinba, kimaan a dudukite ŋmakitir a binbeŋ.
24 A daa piak linba ki tee barmɔnii. A daa dia faak nan kpinkpannii mɔbona.
25 Ii gorii sinsonn nan barmɔnii, ki daa tiin fei.
26 A yaa tun linba, fan lor fanuwa, ki linba ki a tun na sii ŋan.
27 Yêtir toonbiit tumu, ŋaan kii somm sinsonn. Ii tɔk sɔnu nba ŋan, ki daa kpeti.

5

Kpaanii ki jiin bonchonchonsin po

1 N bija, gbiintir, ki gbat n yanfoon nan n ninyentir mɔbona na.
2 Ŋanne ki a saa bann faa sii be fanu biaŋinba, ki a mɔmaan sii want faa mɔk bannu biaŋinba.
3 A jalɔɔ ŋaapoo mɔb man nan siat nae, ki u pinpakit ban nan kpan na,

4 ŋaan li joontu tuu tan tee bontonne nan gbananyekitir.
5 Poo maŋe saa jiia ki saan nana kpeentiŋ; sɔnu nba ki u tɔk na tee kuun sɔnue.
6 U ki be manfoor sɔnjouk ni, u yiribe ŋaan ki mi nna.
7 Mɔtana, gbiintir n maan na, n ŋaajab, ki daa tammit linba ki n yeeni na.
8 Bɔkitir a mɔŋ nan li poo booru. A lek daa nakii u tammɔb boori.
9 Li-i tee ki a tun nna, a leebe saa gaar baakir nba ki a mɔk na, ki binba ki mɔk ninbatinu na saa kpia, ŋaan ki a daa tee bonbik.
10 Nigamme saa jii a mɔkint kur, ki faa daan tun linba na ji sii tee sɔɔ yar.
11 A sii dɔɔ a kuun dɔɔnu paake ki kurii, ki a gbanant fɔɔt.
12 Ki a ji saa yet a, “Bee ki n din ki tumii yami? Bee ki n din ki gaar kpaanii?
13 N daan ki gbiint n wannteeb maami. N daan ki gbat turibi,
14 ki n la ki n dii fei yiama, paanu ni.”
15 Ŋaant ki a numm n gboo a mɔŋ ŋaapoo, turin ŋɔɔ kuukɔɔe a lomm.
16 Fi-i dɔɔ nan poogamm ki maar waas, waas maŋ kan somma siari.
17 A ŋaapoo waas-i kpaat, bi saa somm fine, ŋaan li ki tee nigamm kaa.
18 Li paak, ii mɔk parpeenn nan parmaasir nan a ŋaapoo nba ki a kɔɔnɔ na.
19 U fant nan u ŋmaatir tee nan piarɔ yar nae; ŋaant ki u ningorsin n tura parpeenn; ŋaant ki u lomm na n linta.
20 N bija, bee ki a saa jii a lomm ki tur pooganɔ? Bee ki a numm saa gboo a lɔɔ ŋaapoo fanti?
21 Yennu laat faa tuun linba kur. Siaminba kur ki a saan, ŋaan Yennu goriiae.
22 Tondaanɔ toonbiit tee baruko. U mɔŋ toonbiite tuu ŋmat soorɔ nan laauŋ na.
23 U tuu kpoe, kimaan u ki mi u mɔŋ dianu. U liinsime saa jiiu ki saan nanɔ kaauk ni.

6

Ki jiin kpaanii po

1 N bija, a sak nan a saa gaar sɔɔ pann ki pawa-a?
2 A tiɔŋ mɔbonae soorani-i? Ki a mɔsona na tee baruk ki turani-i?
3 Tɔn, n bija, a ji be jɔɔ maŋ yiikoo nie, ŋaan faa saa teen biaŋinba ki nyi leŋe na, saant u boor yian ki barimɔ ki wun ŋaa-a.
4 A daa gɔɔnti koo ki see foi kaawa.
5 Nyimin baruk na ni, nan nɔɔŋ koo piarɔ nba tuu paak waarɔ biaŋinba na.
6 Gbannyakdamm, ii got languur binbeŋ ki tumii yan.
7 Bi ki mɔk bat, koo tɔɔndaanɔ, koo yent saakɔɔ,
8 ŋaan bi bekii bi jeet dijaan-yooe, ki tee siir ki guunt piar.
9 Gbannyakdaanɔ saa jii yoo nlee kii dɔɔ? Bia yooe ki u tan saa fiiri?
10 Gbannyakdaanɔ tuu yete a, “N lek yaa man mun waame, n daa nyike maa n foi waan.”
11 Ŋaan waa daa dɔɔ gɔɔnt na, namu saa pikinɔ nan fat-tɔɔ nae.
12 Niib nba ki mɔk nyɔɔt, ki bia tee toonbiit damm nae lin ki faa fai.
13 Bi dia serimiie ki tuun nyina ki kpann leeb,
14 ki lorin bonbiir bi para ni yoo kur, ki baat nan daamii lokir kur po.
15 Linba na paak, mukisuk saa baarib, ki bi kan la li yoo, ki saa la daŋ bonchiann nba saa kpib.
16-19 Bona ŋanlore nba nae ki Yennu ki loon, ki kan mi saki. Ŋanne tee:
garuk ningorsin,
nan jerinn nba mɔk faak,
nan nii nba kpi niib nba ki mɔk biiti,
nan par nba lorin bonbiir,
nan taa nba somm yian yian ki tuun toonbiit,
nan siaradaanɔ nba fa faak yoo kur,
nan daanɔ nba mɔk tukina u leeb sinsuuk ni.

Kpaanii ki jiin bonchonchonsin po

20 N bija, tumin linba ki a baa beta na, ki daa tammit linba ki a naa wanna na.
21 Ii dia bi mɔbona maŋ yoo kur, ki ŋaan ki lii be a par ni.
22 A naa nan a baa wannu maŋ saa gar a tɔɔnn, fi-i somm yoo nba, ki guua nyiɔk, ki bia teena kpaanii yonnu ni.
23 Bi tumiiu maŋ tee yentu nba nyiirie; ki bi ŋmakitu na saa fit wanna faa sii be biaŋinba.
24 Li saa fit ber pooyoona a boor ni, ki bia nyinna jaleeb poob nba piak bandakmaan na ni.

25 A daa te ki a niɔŋ kɔɔ bi fant na ni, ki daa te ki bi nanyuk-ningorsin na tee baruk
ki tura ni.
26 Jɔɔ saa fit jii jantonn ki tan turɔ jeet waaminna, ŋaan niib ŋaapoob lomu ŋarin saa
boont a faare.
27 A saa fit wɔb muu a parbiir paak, ŋaan ki a tiat kan di muuwa-a?
28 A saa fit somm musankɔɔna paak, ŋaan ki li kan pint a taawa-a?
29 Li paak, li ninbɔŋ tee nan faa saa dɔɔ nan jalɔɔ ŋaapoo nae. Wunba tun nna saa
la tubdatuwa.
30 Niib ki yisin nanyukɔ, li-i tee kon mɔkɔ ki u jan jeeti;
31 ŋaan li-i tee ki bi soorɔ, see ki u ji pa waa jan linba na booru taar munlore, ki tur
waa mɔk linba kur.
32 Ŋaan jɔɔ nba tuun bonchonchonn toonn, u ki mɔk yami, u kpan biir u mɔŋe.
33 Niikura nan sanbiiuk sii tee u yare, ki u fei kan mi gbenni;
34 kimaan funfunn saa donn poosɔrɔ wutoor, ki u ji kii mɔk ninbatinu, u yaa wun tun
jiinɔ yoo nba.
35 Poosɔrɔ na kan sak ki gaar siara paatii, ki piinii bia sii kaa ki maan u wutoori.

7

1 N bija, ii tian linba ki n yet na, ki daa ban tammit maa beera a fan tun linba.
2 Tumin nan maa yet bianjinba na, ki a sii mɔk manfoor. Ii dia n wannu na fanu nan
faa guu a ninbina fanu bianjinba na.
3 Ii dia n tumiiu na yoo kur, ki sɔbir a par ni.
4 Jiin yanfoon ki wuu tee a niipoo, ki jii bannu ki wuu tee a ninja.
5 Li saa nyinna jaleeb ŋaapoob weiu, nan pooyoona nba mɔk bandakmaan na ni.

Ki jiin poochonchonn na po

6 N daan gorii n ŋaatakoru ni,
7 ki la naasinpaauŋ nba ki bi yan ki chee, ŋaan ki bi ni ki n la yenɔ tee jatuk.
8 Ŋɔɔ daan somm ki saa sɔnjar na gungɔnt boor na nie, siaminba ki poosɔɔ nna be. U
daan gaar sɔnu nba kpia nan poo na ŋaake
9 daajoouk, ki sɔɔ ki li bɔnn na.
10 Ki poo na tookɔ. Poo na daan lia nan jantonn nae, ki daan tee serimii.
11 U daan tee poo nba mɔk pare, ki bia ki tiin fei, ki somm sɔnjara paak yoo kur,
12 koo ki see lɔtii ni ki guu, yenn yoo ki u guu sɔnjara ni, ki leer yoo mun ki u be dai
ni.
13 U daan kakin jɔɔ nae, ki barɔ, ki got u numpo, ŋaan yet a,
14 “N mann n maruŋ dinna, ki maruŋ maŋ nant be.
15 Li paak ki n nyii loona, ki lin loma ki tan la-a nna.
16 N jii chabŋann chinchenn nba nyii Ijipt nae, ki lat n gado paak,
17 ki mii tulaarii nba ki bi yir mir, nan sinamɔnn, nan alos na li paak.
18 Baat na. Ŋaan ki tin nian leeb nyiɔk na kur, ki ti para sii mei nan leeb.
19 N sɔrɔ kaa ŋaak ni. U yaat saan tinsiaka.
20 U jii likiri bonchiann. U saa teen bakɔi ŋanlee li powa.”
21 Li paak, poo na bandakmaan na daan nyann jɔɔ na, ki u sak u mɔmant maŋ.
22 Li yoo na ki jɔɔ na ji waa poo na ki saa, nan baa tuu saa nan naajak a bin kpiu, koo
piarɔ nba tuu mobit ki saa sik baruk ni bianjinba na,
23 siaminba ki peenu saa ŋmuu saarɔ. U daan tee nan nɔɔŋ nba tuu yuuk ki saa kɔɔ
laauŋ niŋ nae, u ki mi nan u manfoor be daŋ ni.
24 Mɔtana jik, n waas, gbiintir man, ki gbat linba ki n yeen na.
25 A daa te ki a niɔŋ kɔɔ li poo booru ni; a daa waa u sɔnii.
26 Poo maŋ biir jab bonchiann, ki bia kpii jab bonchiann, ki sɔɔ kan fit wann bi kanni.
27 Li-i tee ki a saa poo maŋ ŋaak, a tɔk kpeentiŋ sɔnue. Li ki fɔk nan kuumi.

8

Ki jiin yanfoon dontir po

1 Gbiintir man. Yanfoon yi,
ki bannu donn u kunkɔr ki ti gbat.
2 Yanfoon tɔɔ kunkona nba kpia nan sɔnjouk,
ki bia see sɔntaana ni.
3 U be doo na tammɔi boor, ki biak li gana na,
ŋaan yi ki yeen a,
4 “N barimie. N yi sɔɔ kur nba be tiŋ na paak.

5 I daa tee waase-e? Tumiin saakab binbeŋ.
I tee jatite-e? Tumiin yan man.
6 Gbiintir n barŋanii nba na; maa beeri linba kur tooke.
7 Linba ki n yeen na tee barmɔniie; n ki loon faaki.
8 Maa yeen linba kur tee barmɔniie,
li siar kaa ki tee faak koo kpinkpannii.
9 Binba mɔk yanfoon na, li kur yeene ki turib;
ki binba mɔk bannu na, siar ki dɔɔkibi.
10 Gant n kpaanii na, ŋaan nyik salimpeena;
gant bannu, ŋaan nyik salimmɔna.
11 “Mine tee yanfoon.
N ŋan ki gar tanbinyinyira nba daauk paar nawa;
siar kaa ki a saa fit jii ki bikin nanimi.
12 Mine tee yanfoon, ki mɔk ninyentir nan bannu
nan dudukit nba fit gani linba ŋan.
13 Fi-i baakit Yennu, li tee fii nan toonbiite.
N ki loon karinbaanii nan dont-n-mɔŋ nan toonbiit sɔnii,
nan faak mɔbona.
14 Mine lorin lora ki bia tuun lora maŋ.
N mɔk bannu, ki bia mɔk paŋ.
15 Mine sommit kpanbara ki bi dia doi,
ki te doi diateeb sent sennii nba ŋan.
16 Doo diateeb nan toontunna saakab
nan nijaana kur nba be tiŋ na ni dia doi nan n sommire.
17 N loon binba loonin nae; wunba lomin see ki u lan.
18 N dia mɔkint nan baakir nan nyɔɔt nan nyannu a man turi.
19 Faa saa gaar linba n boor na ŋan ki gar salimmɔna
nan salimpeenawa.
20 N somm popeensin sɔnu na nie, ki waa barmɔnii sɔnu na,
21 ki teen binba loonin na mɔkint ki gbeent bi ŋei nan gor.
22 “Yennu din sint ki nan mine;
u toonn pinpiik tee mine yaayoo niwa.
23 Min yanfoome ki Yennu din nan sinsinn
ki sɔɔ siar daa kaa, ki tan fit nan durinya na.
24 Bi din marin ki sɔɔ ki mɔkgbeŋa daa kaa.
Li yoo na ki nyuntona bia daa kaa.
25 Bi din marimewa ki tan fit nan jɔjaana nan kunkona.
26 Yennu din tan naan tinii
nan tanbiinii nba be durinya na ni ki sɔɔ min be-e.
27 N din be yoo nba ki u jɔnn sanpaak na,
nan yoo nba ki u te ki yiar dɔɔr sanpaak
nan mɔkgbeŋir sinsuuk ni na,
28 nan yoo nba ki u tabin sanpagbouŋ sanpaapo na,
nan yoo nba ki u loot mɔkgbeŋir tona na,
29 nan yoo nba ki u yet nyun nba be mɔkgbeŋir ni na
a lii mi ki lin do gar waa wann bianjinba na.
N din be yoo nba ki u bir tingbouŋ na fiakir.
30 N din be u boor ni ki tee u ŋmakit-tɔɔ,
ki tee u daar kur kpinkpammuk,
ki n mɔk parpeenn nan maa be u boor na,
31 ki mɔk parpeenn nan durinya,
ki n par bia mei nan nisaarik benu.
32 “Mɔtana, nipaauŋ, gbiintir man.
Tumiin maa yeeni linba na, ki i sii mɔk parpeenn.
33 Gbiintir linba ki n wanti na.
Ii sub man, ki daa nyikitir.
34 Wunba gbiin n maan ki be n ŋaayaŋir gann boor
ki guu yoo kur, u sii mɔk parpeenne.
35 Daanɔ nba lan, u la manfoore na,
ki Yennu sii mɔk parmaasir nanɔ.
36 Daanɔ nba ki lan, u tur u mɔŋe daŋ,
wunba ki loonin, li yɔɔ loon kuume.”

9

Ki jiin yanfoon nan jatii po

1 Yanfoon maa u ŋaak ki teen toota ŋanlore.
2 U kpii bonkobuko, ki teen jaamm siir, ki ŋmat dabooru booru, ki tɔɔn jeet nan daan
na kur teebul paak,
3 ŋaan ji tun u toontunna nba tee bonpoi na, a bin nyi ki saan doo sinsuuk ni ki yiin
niib a,
4 “Yimm nba ki mi siar na, ii baat na man,” ki bia yet jatit na a,
5 “Baat man ki tan di n jeet na, ki bia nyu tilɔɔna daan nba ki n poŋ ŋmata na.
6 Nyikin niib nba ki mi siar na weiu, ki la manfoor. Ii tɔk yanfoon sɔnu.”
7 Fi-i ŋmakit niib nba tee dont-n-mɔŋ damm, bi sii sukiiae. Fi-i kpaan toonbiit damm,
a saa la daŋe.
8 A daa ban ŋmakitir dont-n-mɔŋ daanɔ, u sii nama li paake. Ŋaan li-i tee ki a ŋmakit
yandaanɔ, u saa tura baakire.
9 Linba kur ki a wann yandaanɔ, li tuu ŋamm pukinɔ subiniie. Linba kur ki a wann
popeenn daanɔ, li tuu ŋamm pukinɔ bannue.
10 Ki tin Yennu jaŋmaanii, ŋanne tee yanfoon pinpiik. Li-i tee ki a mi Kasii Daanɔ na,
a mɔk bannu.
11 Yanfoon saa ŋamm pukina bina a manfoor ni.
12 Li-i tee ki a mɔk yanfoon, fine saa di li nyɔɔt, a mun bia kii yêt yanfoon, fine saa di
li biak.
13 Liisin tee nan poo bartooruk nba ki mi siar, ki bia ki tiin fei nae.
14 Poo maŋ kaar u ŋaak tammɔb nie, koo doo na sinsuuk ni,
15 ŋaan ji yi niib nba gaar na, binba gbaa nan bi toona na a,
16 “Baat man, yimm nba ki mi siar na,” ki yeen jatit na a,
17 “Nyunjankame man, ki jejankat nyakii.”
18 Binba ki u nyannib na ki mi nan niib nba saa u ŋaak ni na tuu kpoe, ki binba ŋarin
poŋ kɔɔwa na ji be kpeentiŋe.

10

Ki jiin Solomonn barjokit po

1 Linba nae tee Solomonn barjokit:
Waas nba mɔk yan te bi baanba para mei bi paake, ki bonjata na teen bi naanba
parbiir.
2 Mɔkint nba ki a tɔkin faak sɔnu ki lon na kan tura nyɔɔti, ŋaan popeensin binbeŋe
saa tura manfoor.
3 Yennu kan ŋaan ki kom n soor binba tee niŋamm na, ŋaan u saa te ki binba tee
toonbiit damm na n kɔŋ baa loon linba.
4 Fi-i tiin gbannyakir, namue saa soora, ŋaan toontumue saa te ki a mɔkit.
5 Nirɔ nba mɔk yan tuu jaan jeet li-i beer yoo nbae; li tee feie nan fii gɔɔnt jejaan-yoo.
6 Niŋamme sii laat piisin. Toonbiit daanɔ mɔbona baat nan kpikpiruko.
7 Bi saa tiar toonŋana damm po, ki li tee piisime, ŋaan li kan yukir ki bi saa tamm
toonbiit damm na po.
8 Niib nba mɔk yame gaan kpaanii, ki niib nba piak jatii saa la biiru.
9 Niŋamm nae mɔk tinnu nan bunbɔrboor, ŋaan fai damm na faak saa nyi paanu.
10 Daanɔ nba ki nyint barmɔnii baat nan daamiie, ŋaan wunba piak barmɔnii yeenin
ni baat nan parmaasire.
11 Niŋanɔ mɔbona tee manfoor bunbunne, ŋaan ki toonbiit daanɔ mɔbona baat nan
kpikpiruk.
12 Naŋ baat nan daamiie, ŋaan ki lomm dɔkint biit kur.
13 Subin damm piak yanbariie, ŋaan ki jatit ŋarin jaŋ nan tubdatu.
14 Yandaanɔ yɔɔ kpaan yanfoon nba kur ki u saa fit lae, ŋaan jatit-i piak yoo nba,
daamii ki fɔk nan baaru.
15 Gor guu mɔkitɔɔe, ki namu biir nandaanɔ.
16 Toonŋana paauk tee manfoore, ŋaan ki toonbiit ŋarin baat nan kuun.
17 Niib nba gaan kpaanii na sii mɔk manfoor, ŋaan binba ki saak nan bi biira na be
daŋ ni.
18 Wunba kur bɔrii naŋ tee faak daanɔe, ki wunba kur mɔɔntir sanjaauŋ tee jatuk.
19 Fi-i piak bonchiann, a saa tun yanbɔmma. Li-i tee ki a mɔk yan, a sii ŋmine.
20 Niŋanɔ mɔbona tee nan salimpeena nae, ŋaan tondaanɔ dudukit ki mɔk nyɔɔt.
21 Niŋanɔ mɔbona saa tur niib bonchiann nyɔɔt, ŋaan a mɔŋ liinsin saa fit kpia.

22 Yennu piisime te ki a mɔkitir, ŋaan a mɔŋ toontunchiɔŋ kan fit te ki a mɔkiti.
23 Li tee jatiie nan fii mɔk kpinkpammuk, fi-i tun kpet. Subindamm para mei yanfoon
toonn paake.
24 Yentinna laat baa loon linbae, ŋaan ki toonbiit damm na ŋarin laat baa mantik tiin
linba.
25 Wonpaaruku baar, li tuu jii yanbɔndamm nae ki yaat namm, ŋaan niŋamm na ŋarin
laat tinnue yoo kur.
26 A daa ban te ki gbannyakdaanɔ tuun siar ki teenani, u sii tee nan damiituk nae a
nyana paak, koo nan munyuuk na a ninbina ni.
27 Sakin Yennu mɔb, ki a sii mɔk manfofoouk. Yanbɔndamm na tuu kpoe, ki bi yoo
daa ki baari.
28 Niŋamm dindann teemm kpinkpammuko, ŋaan nibiit ŋarin ki laat siari.
29 Yennu guu binba tee niŋamm nae, ŋaan biir binba tuun bonkpeta na.
30 Niŋamm na sii mɔk linba guube yoo kur, ŋaan toonbiit damm na ŋarin kan biar tiŋ
na ni.
31 Niŋamme piak yanfomaan, ŋaan jerinn nba piak bonbiir saa muuwa.
32 Niŋamm mi bonŋann paku, ŋaan toonbiit damm na ŋarin piak linba teen daŋe yoo
kur.

11

1 Yennu ki loon niib nba dia faak bikina. U mɔk parpeenn nan barmɔnii bikinae.
2 Niib nba tee karinbaandamm na saa di feie yiama; sikin-n-mɔŋ baat nan yanfoome.
3 Li-i tee ki a ŋan, barmɔniie ŋmakitira; niib nba ki piak barmɔnii, bi mɔŋ faake tuu
tan biirib.
4 Mɔkint kan tura sommir a kuun daari, ŋaan a binbenŋaŋe saa tinna.
5 Binbenŋansime saa tur niŋanɔ manfoor nba tee dafur, ŋaan toonbiit damme tuu
baar nan bi mɔŋ baak.
6 Binbenŋansin tint binba tee barmɔnpakira, ŋaan binba ki piak barmɔnii na, bi mɔŋ
ninfɔkime tuu soorib nan baruk na.
7 Toonbiit damm-i kpo, bi dindann tuu kpo namme. A dudukit-i gaa mɔkint paak, li
tee yanne.
8 Yennu tuu nyinn niŋamm daamii nie, ŋaan ki lin baa nibiit na paak.
9 Niib nba ki tee yentinna, bi pinpakit saa fit biira, ŋaan niŋamm yanfoome saa tinna.
10 Niŋamm-i mɔkitir, bi doo tuu mɔk parpeenne, ŋaan nibiiuk-u kpo, niib tuu mɔk
kpinkpammuko.
11 Niŋamm-i teen piisin doo paak, doo maŋ tuu teen digbanjaanne, ŋaan nibiit mɔbona
saa fit te ki doo n baa.
12 Li tee jatiie nan fii piak kii biir leeb. Li-i tee ki a mɔk dudukit, a sii ŋmine.
13 A kan fit teen sanjaanjannɔ yada nan mabɔrkaa, ŋaan a sii fit mɔk parbifaant nan
daanɔ nba tee barmɔnpakirɔ.
14 Digbann nba ki mɔk tɔɔndamm nba ŋan, li saa baae. Kpaanteeb bonchiann tee
nyannue.
15 Fi-i sak a a saa pa saamɔ pann, a tan saa bui kɔɔ ŋaan. Fi-i kii kɔɔn a nuu leŋe ŋan.
16 Poo nba mɔk ninbatinue laat baakir, ŋaan poo nba ki mɔk binbenŋaŋ tuu di feie.
Nirɔ nba tee gbannyakdaanɔ kan ban la likirii, ŋaan wunba yiab u mɔŋ paak mɔkitire.
17 Fi-i tee burchimɔ, a tee a mɔŋ ŋante. Fi-i tee tondaanɔ, a teen a mɔŋe daŋ.
18 Nitont ki laat siara nyɔɔt, ŋaan li-i tee ki a tuun linba ŋan, see ki a tan gaar li paauk.
19 Daanɔ nba dukii a wun tun linba ŋan sii mɔk manfoor, ŋaan daanɔ nba ki u nunii
mɔn nan toonbiit tumu saa kpowa.
20 Yennu ki loon niib nba mɔk toonbiit dudukit na, ŋaan u loon binba tuun toonŋanae.
21 I mi nan nibiit na saa la tubdatuwa, ŋaan ki niŋamm na n nyi li ni.
22 Poo-i fan ŋaan ki mɔk dudukŋant, u tee nan baa tuu jii salinbaŋ ki tuun doorik
miar ni nae.
23 Linba ki niŋamm loon yoo kur na, li joontu tee ŋante. Nibiit na-i la linba ki bi loon
yoo nba, sɔɔ kur wutoor tuu doe.
24 Nisiab dia bi likirii ki piine, ŋaan mɔkitir saa; ki leeb mun wuun ŋaan bia be namu.
25 Ŋaant ki a nuu-ii yaa, ki a saa do nyɔɔt. Sommit leeb, ki a saa la sommir.
26 Niib piak ki sarikit daanɔ nba bɔrii jeet, ki guu li daauk n doe, ŋaan piak dont daanɔ
nba nyint kɔi.
27 A dudukit-i ŋan, bi sii chɔrimae, ŋaan fi-i loon daamii, a saa la ŋanne.
28 Binba ki bi dudukit gaa bi gor paak na saa siir nan piar tituut nae, ŋaan ki niŋamm
na mɔk nyɔɔt nan siɔk tituut na.

29 Binba baat nan daamii bi ŋaateeb paak tan kii mɔk siari.
Niib nba tee jatit na sii tun tee daabae yandamm boor.
30 Binbenŋansin teen manfoore, ŋaan ki kpikpiruk yaatir nann.
31 Binba tee niŋamm na saa la linba ŋan namme tingbouŋ na ni, li paak, i mi nan binba tee tondamm nan yanbɔndamm na tan saa la tubdatuwa.

12

1 Binba loon bannu na-i tun kpetir, ki a ŋmakitib, bi tuu gaare. Li tee jatiie nan fan yêt ŋmakitu.
2 Yennu par peen niŋamm paake, ŋaan biir damm nba lorin bonbiir na.
3 Toonbiit kan tura setŋanu, ŋaan niib nba tee popeenn damme see fanu.
4 Poo nba mɔk binbenŋaŋe tee u sɔrɔ parbifaant nan kpinkpammuk; ŋaan poo nba dint u sɔrɔ fei tee nan dindiik nae u sɔrɔ kpaba ni.
5 Niŋamme saa dia-a fanu, ŋaan tondamm na ŋarin loon bin kpannae.
6 Toonbiit damm mɔbona tee kuume, ŋaan ki yentinna mɔbona tee manfoor ki teen binba ki bi lorin bonbiir bi paak na.
7 Toonbiit damm tuu tan baae ki bi naakuut kur n boont, ŋaan yentinna na ŋarin, bi naakuut yɔɔ see-e.
8 Li-i tee ki a sub, bi sii piakae; li-i tee ki a tee bonliiŋ, niib sii jakinae.
9 Li ŋan ki fii tee tarik kii tuun a poor paak, ki gar fan teen a mɔŋ nijaann, ŋaan be kon.
10 Niŋamm tuu dia bi bonkobit fanue, ŋaan nibiit ton nan bi bonkobite.
11 Kpaarɔ nba tuun toonn fanu, u mɔk jeet ki di, ŋaan li tee jatiie nan fan biir yoo kii tuun toon-yana.
12 Linba ki nibiit loon bin tun tee toonbiite, ŋaan niŋamm na see fanue.
13 Nibiit mɔbona tuu soorib nan baruk nae, ŋaan niŋamm na nyint bi mɔŋ daamii ni.
14 A paauk saa nyi a toona nan a pinpakit nie; a saa la linba ŋan nana.
15 Jatit dukii a bi mɔk mɔniie yoo kur; ŋaan niib nba sub, bi gbiintir kpaaniie.
16 Jatuk wutoor-i doo yoo nba, u tuu te bin banne yiama, ŋaan subindamm tuu gaar sukite ki ŋmin.
17 Li-i tee ki a pak barmɔnii, mamɔmm tuu baare, ŋaan li-i tee ki a faar faak, mamɔmm ki nyi paanu.
18 Mɔbona nba kaa nyɔɔt saa ŋmaar ki teena daŋ nan jukbanjiak nae, ŋaan yanfoon mɔbona saa fit teb.
19 Faak ki wei, ŋaan barmɔnii ŋarin yɔɔ be-e.
20 Binba lorin bonbiir, ŋamme tuu tan kɔɔ leŋ, ŋaan binba tuun toonŋana mɔk parpeenne.
21 Bonbisiar kan teen niŋammi, ŋaan nibiit na ŋarin ki mɔk siar ki ji pukin daamii po.
22 Yennu ki loon faak damme, ŋaan ki u par mei binba gbeent bi mɔsona na paak.
23 Niib nba sub ki want baa mi linba, ŋaan jatit ŋarin tuu mɔɔnt bi jatiie.
24 Fi-i loon toontumu, a sii mɔk yiikooe, ŋaan gbannyakir ŋarin saa teena daabire.
25 Daamii saa fit fat a parmaasir, ŋaan ninbatinu mɔbona saa tura parpeenne.
26 Niŋanɔe tee u yɔɔk ŋmakit-tɔɔ, ŋaan sɔnu nba ki nibiit tɔk na, bi tuu tan bote.
27 Fi-i tee gbannyakdaanɔ, a kan ban la linba ki a looni, ŋaan fi-i loon toonn, a saa la gor.
28 Popeenn binbeŋe tee manfoor sɔnu; ki toonbiit tumu tee kuun sɔnu.

13

1 Bik nba mɔk yan tuu gbiint u baa kpaaniie, ŋaan karinbaandaanɔ ŋarin ki saak nan u tun kpet.
2 Niŋamm saa la nyɔɔt baa piak linba paak, ŋaan fai damm ŋarin loon toonbiit tumue.
3 Soot a mɔŋ nan faa piak linba ki lin gɔɔr a manfoor. Wunba piak yana yana biir u mɔŋe.
4 Gbannyakdaanɔ-i lekii loon bonsiar biaŋinba, ŋaan u kan ban la li bont. Wunba loon toonne saa la linba kur ki u loon.
5 Niŋamm ki loon faak, ŋaan nibiit mɔbona baat nan parbiir nan feie.
6 Popeensime saa gɔɔr binba ki tuun biit na, ŋaan toonbiite baat nan yanbɔndamm baak.
7 Nisiab kpann nan bi tee mɔkitae, ŋaan ki mɔk siari; siab tee nan bi ki mɔk na ŋaan mɔk mɔkint bonchiann.
8 Mɔkitɔɔ tuu jii u likiriie ki tinn u manfoor, ŋaan sɔɔ ki daamii nandaanɔ.

9 Popeenn damm tee nan yentu nae ki nyiirii, ki toonbiit damm tee nan fitir nba tuu
kpeent na.
10 Karinbaanii baat nan daamiie; fi-i mɔk yan, li ŋan ki a boi kpaanii po.
11 Faa saa mɔkit dafur biaŋinba, nnae ki a tan saa kɔŋir. Li ŋan fan tun ki la faraewa
ki fit mɔkit, ki a mɔkint na sii pukii.
12 A dindann-i biir, a par tuu biire, ŋaan faa loon linba-i tun, a tuu mɔk parpeenne.
13 Li-i tee ki a yêt kpaanŋanii, a saa la daamiie; sakin kpaanii ki lin tinna.
14 Yandamm wannu tee manfoor bunbunne, ki saa somm ki tinn a manfoor yoo nba
ki a be ninbɔŋ ni.
15 Bannteebe laat baakir, ŋaan binba ki bi kan fit teenib yada na ŋarin tɔk biiru sɔnue.
16 Yandamm tuu dukinewa ki tun, ŋaan binba tee jatit na ŋarin mɔɔntir bi jatiie.
17 Toomii nba ki ŋan baat nan daamiie, ŋaan binba ki a saa teemm yada na baat nan
parmaasir.
18 Daanɔ nba ki loon tumiiu sii be namu nan fei nie, ŋaan wunba gbiintir ŋmakita
laat baakire.
19 Fi-i loon linba ki tan lar, li tuu man bonchiann. Niib nba ki mɔk yame ki loon bin
nyik toonbiit tumu.
20 Ii tɔkii nan yandamm, ki a saa la yan. Li-i tee ki a soor jatit yɔɔsi, a saa la daŋe.
21 Toonbiit damm laat daamiie baa be siaminba kur, ŋaan niŋamm na saa la nyɔɔt
nba tee bonŋana.
22 Niŋamm tent faare ki guunt bi yaaboona, ŋaan yanbɔndamm mɔkint saa saan
popeenn damm boore.
23 Tiŋ nba ki bi ki koo na, jeet bo saa nan leŋ bonchiann ki tur nandamm, ŋaan ki
nitont na gɔɔrir ki li dɔɔ.
24 Fi-i kii daar a bik tuba yoo nba ki u biir na, a ki loonɔi na, ŋaan wunba loon u bik
tuu ŋmakitirɔe.
25 Popeenn damm mɔke ki di yoo kur, ŋaan toonbiit damm ŋarin be kome yoo kur.

14

1 Poob nba mɔk yame maa ŋei, ŋaan poojata ŋarin bet ŋeie.
2 Ii tee niŋanɔ ki lin wann faa baakit Yennu biaŋinba, ŋaan a binbeŋ-i bi, li saa wann
faa ki baakit Yennu biaŋinbae.
3 Jatuk karinbaaniie te ki u piak bonchiann, ŋaan yandaanɔ mɔbonae guu-u.
4 Fi-i kii mɔk naakookii, a bɔɔr sii be yanne, ŋaan fi-i mɔk naakookii li saa gbee nan
jeete.
5 Barmɔnii siara daanɔ ki fa faaki, ŋaan faak siara daanɔ ŋarin ki piak mɔnii.
6 Binba tee dont-n-mɔŋ damm kan mi bann siari, ŋaan niib nba tee yandamme bant
yian.
7 Bɔkitir a mɔŋ nan niib nba tee jatit na, kimaan bi ki mɔk siar ki saa wanna.
8 Bee ki subindaanɔ mɔk yanfoomi? Kimaan u mi linba ŋan nan tumu. Bee ki nirɔ
nba tee bonliiŋ mɔk liinsimi? Kimaan u dukii nan u mi bont kure, ŋaan ki ki mi-i.
9 Niib nba tee jatit na-i tun bonbiir, ŋaan li ki daamiib; niŋamm ŋarin tuu boi
nyikinchab poe.
10 A kpinkpammuk tee a mɔŋ yare, ki a parbiir tee a mɔŋ yar; sɔɔ kaa ki a saa chent
nanɔ.
11 Bi saa yeer toonbiit daanɔ ŋaake ki gbenn, ŋaan niŋanɔ ŋaak n biar see.
12 Sɔnjouk nba ki a dukii a li ŋan na, ŋaan li ki kɔɔ li saa kuun ŋaake.
13 Laat tuu dɔkin parbiire waan, ŋaan parpeenn-i yaat yoo nba, parbiir bee yoo kur.
14 Nibiit na saa la linba jaŋ namme; niŋamm saa la bi toona paauk.
15 Jatuk tee bont kur yadae, ŋaan yandamm ŋarin gorii bi taabanae.
16 Niib nba mɔk yan tuu soor bi mɔŋe ki nyi daamii ni, ŋaan binba tee niliinii na ŋarin
tuu gbar bi mɔŋ dianue, ki tuun yana yana.
17 Niib nba tee wutobiit damm na tuun jatiie; ŋaan niib nba mɔk yan tuu ŋmin soon
nnae.
18 Binba ki mi siar na tuu la linba jaŋ namme bi jatii paak, ŋaan yandamm ŋarin tuu
la nyɔɔt nba tee bannue.
19 Nibiit na tan saa gbaan niŋamm na tɔɔnn, ki sikin bi mɔŋ ŋaan miarib a bin timm
ninbaauk.
20 Sɔɔ ki loon nandaanɔ, nan u nikpiimma gbaa ŋaan bi ki loonɔ, ŋaan mɔkita na
ŋarin mɔk yɔɔsnbae bonchiann.
21 Li-i tee ki a loon fii mɔk parpeenn, fii sommit binba tee nandamm na; li tee
yanbɔmme li-i tee ki a sian sɔɔ.

22 Li-i tee ki a tuun linba ŋan, a sii mɔk lomm nan baakir a leeb boor, ŋaan fi-i tuun
bonbiir, li tee kpetire.
23 Fi-i tuun toonn, a sii laat a daar diisire, ŋaan fi-i kar ki faa labaar, a sii tee nandaanɔe.
24 Yandamme do yanfoon nyɔɔt, ŋaan jatit na ŋarin, bi jat toonae want baa tee binba.
25 Siara daanɔ-i pak barmɔnii, u tuu tinn manfoae; ŋaan wuu faar faak, u tukint niibe.
26 Ki tin Yennu jaŋmaanii, ŋanne saa tur fin nan a ŋaateeb parmaasir nan yamani
binbeŋ.
27 A loon ki a nyi kuun ni-i? A tin Yennu jaŋmaanii, ŋanne tee manfoor bunbunn.
28 Bat niib nba yab biaŋinbae want u naan paŋ nba tee; bi-i kaa, u kii tee sɔɔ.
29 Fi-i be soon nna, fine mɔk yan, ŋaan a wutoor-i do yian yian, li want a jatii nba
tee-e.
30 Pardɔɔnn teen gbanant laafiae, ŋaan funfunn ŋarin tee nan dindiik nae.
31 Li-i tee ki a mukis nandamm, a sukii Yennu nba namm nae; ŋaan fi-i tiin nandamm
ninbaauk, li wann nan a baakit Yennu-e na.
32 Tondamm toonbiite tuu baar nan bi mɔŋ baak, ŋaan niŋamm na ŋarin tuu la fatue,
kimaan bi ŋamm paak.
33 Subindamm dudukit kur mɔk yanfoome, ŋaan jatit na ki mi siar ki jiin yanfoon po.
34 Popeensime te ki doo kpaatir; ŋaan yanbɔmm ŋarin dint doo feie.
35 Toontunna saakab nba tuun fanu na, ŋamme ki kpanbara para mei bi paak, ŋaan
daar binba ki tuun bi toona fanu na tuba.

15

1 Soon nna gatu maakit wutoore, ŋaan ki kunkɔchiɔk dont wutoor.
2 Yandaanɔ-i pak yoo nba, bannu tuu chat nakine, ŋaan jatuk ŋarin tuu fu fuute.
3 Yennu laat linba tuun lokir kur po, u gorii linba ki ti tuun kur, laa ŋan koo laa bi.
4 Parmaasir mɔbonae teen manfoor, ŋaan tonu mɔbona ŋarin teen a seek daŋe.
5 Li tee jatiie nan fan yêt linba ki a baa wanna na, li ŋan ki a gaar a baa ŋmakita.
6 Popeenn damm mɔkint yɔɔ be-e, ŋaan toonbiit damm na ŋarin kɔŋit bi mɔkinte,
daamii-i baar yoo nba.
7 Yandamme baat nan bannu, ŋaan jatit ŋarin ki baat nan siar.
8 Yennu tuu mɔk parpeenne, niŋamm-i meiɔ yoo nba, ŋaan ki loon toonbiit damm
maruŋ nba ki bi teenɔ na.
9 Yennu ki loon toonbiit damm sɔnu nba ki bi tɔk na, ŋaan loon binba tuun linba took
na.
10 Fi-i yêt Yennu sɔnu na tɔkinu, u saa dat a tubir bonchiann. Fi-i yêt ŋmakitu, a saa
kpoe.
11 Kpeentiŋ gbaa, ŋaan siar ki dɔɔk Yennu nan wun bann linba be leŋi, ki niib ji saa
teen nlee ki bɔrɔ bi dudukiti?
12 Dont-n-mɔŋ damm ki ban loon ŋmakitu; bi kan mi boi binba tee yandamm na ki
bin turib kpaanii.
13 Niib-ii mɔk parpeenn, bi tuu laa mɔmiime, ŋaan yoo nba ki bi mɔk parbiir ki bi ji
gorii ninbiik.
14 Yandamme loon tumiiu; ŋaan bonliinii na ŋarin, bi numm gboo jatii nba ki bi mɔk
nae.
15 Nandaanɔ binbeŋ tee beribukɔ yoo kur, ŋaan niib nba mɔk parpeenne laat manfoor
manu.
16 Fi-i tee yentinnɔ ŋaan tee nandaanɔe ŋan ki gar fi-i tee mɔkitɔɔ ŋaan kii be daamii
ni.
17 Fi-i di kpinfaat nan niib nba ki a loomm, ŋanne ŋan ki gar siaminba ki bi ŋman
naajakpamma ŋaan ki naŋ be leŋ.
18 Wutoa nba do yian yian baat nan mɔniɔko, ŋaan ki sukuru baat nan parmaasir.
19 Li-i tee ki a tiin gbannyakir, a sii tookit bonpaarae lokir kur po, ŋaan fi-i tee niŋanɔ
a kan la daamii.
20 Bik nba mɔk yan teen u baa parpeenne, ŋaan bik nba tee jatuk yisin u naae.
21 Niib nba tee bonliinii na mɔk parpeenne nan bi jatii toona nba ki bi tuun, ŋaan
subindamm ŋarin tuun linba tooke.
22 Gaat kpaanii ki lin somma, ki a nyann, ŋann-i kaa, a saa baawa.
23 Fi-i pak mɔbonn nba took yoo nba jaŋ, li tuu mɔk parpeenn.
24 Niib nba mɔk yan tɔk manfoor sɔnue, bi ki tɔkii kuun sɔnu.
25 Yennu saa bit karinbaandamm ŋei, ŋaan guur pakɔɔk mɔkint.
26 Yennu ki loon dudukbiiti, ŋaan u par mei mɔbonŋana paake.

27 Fi-i tɔkin toonbiit sɔnu a fan lon mɔkint, a saa baar nan daamiie a ŋaateeb paak.
A daa gaan fobit piinii ki a manfoor n fɔkit.
28 Niŋamm tuu dukinewa ki fit tur gatu. Nibiit tuu tur bi gatue yiama, ŋaan li baat
nan daamiie.
29 Niŋamm-i mei Yennu yoo nba, u gbiine, ŋaan yêen nibiit miaru.
30 Niib-i laa mɔmiin, li tuu tura parpeenne, ki labaŋann teena pardɔɔnn.
31 Fi-i gbiin yoo nba ki bi ŋmakitira, fine mɔk yan.
32 Fi-i yêt tumiiu, a teen a mɔŋe daŋ. Fi-i sak ŋmakitu, a saa la yan bonchiann.
33 Fi-i baakit Yennu, li tee li yur po tumiiue. See ki a sikin a mɔŋ sinsinn ki lian fit la
jirima.

16

1 Ti saa fit lor ti lora, ŋaan Yennu-e dia mɔbonjoontik.
2 A saa fit dukin nan linba kur ki a tuun na took, ŋaan Yennu-e saa bu a par ni bibikit
buut.
3 Boin Yennu ki wun teen piisin a lora paak, ki fan fit tun nann fanu.
4 Yennu nba nan linba kur mɔk paake, ki toonbiit damm joontu tee kuume.
5 Yennu ki loon binba tee karinbaandamme, u kan mi ŋaan ki bin nyi tubdatu ni.
6 Ii mɔk lomm nan barmɔnpaku, ki Yennu n nyik chab a yanbɔmm. Fi-i sak Yennu
mɔb, bonbisiar kan teenani.
7 Fi-i pent Yennu par, u tuu te ki a datai ji tee a yɔɔsnbae.
8 Fi-i mɔk barmɔnii mɔkint waaminna, li ŋan gar fi-i mɔk fobit mɔkint saama.
9 A saa fit lor lora, ŋaan Yennu-e tee a ŋmakit-tɔɔ.
10 Bat piak nan yiikojaanne, linba ki u piak ŋane yoo kur.
11 Yennu loon barmɔnii jaŋa nan bikinae, ki bont kur daauk-i waa leer.
12 Kpanbara ki saak toonbiit, kimaan barmɔndianu teen doo paŋ.
13 Bat loon wun gbat linba tee barmɔniie, ki binba piak barmɔnii maŋ ki u loonib.
14 Daanɔ nba mɔk yan yiabe a bat par-ii peen, li-i tee bat wutoor doo, li ki gar sɔɔ n
kpo.
15 Bat-i tur u sommir, li tee nan sayuŋ nba tuu baar nan saak nae, li nie ki manfoor
be.
16 Fi-i mɔk yanfoon nan bannu, li ŋan ki gar salimmɔna nan salimpeenawa.
17 Binba tee niŋamm na somm sɔnu nba ki mɔk biite, li paak, ii gorii faa saa siaminba
po ki lin tinn a manfoor.
18 Dont-n-mɔŋ baat nan biirue, ki karinbaanii baat nan baak.
19 Fi-i sikin a mɔŋ ŋaan be namue ŋan ki gar fi-i tee karinbaandamm na yenɔ, ki fin
nan ŋamm chentir fatuk bona.
20 Gbiintir linba ki bi wanta na, ki a saa la nyannu. Teent Yennu yada ki a sii mɔk
parpeenn.
21 Nirɔ nba tee yandaanɔ, bi bantɔ u maan paku nie. U mɔbona nba man bianjinba, li
bia daak niib nnae.
22 Yanfoon tee manfoor bunbunne ki tur binba sub, ŋaan fi-i yiab a fan baar nan
ninyentir tur niib nba tee jatit, a biir a yooe.
23 Binba tee yandamm tuu dukinewa, ki tan pak, ki linba ki bi yet na ji tuu dat niib
dudukit ki saan nann bi boore.
24 Lomm mɔbona tee nan siat nae, fi-i lemm ki li man, ki bia teena laafia.
25 Sɔnu nba ki a dukii a li ŋan nan tɔkinu na, ŋaan li ki gar sɔnu maŋ saa kuun ŋaake.
26 Jeet niɔŋo tuu te ki toontunnɔ tuun toonn bonchiann, kimaan u loon wun la jeet
nba saa jaŋɔe.
27 Toonbiit damme loon sɔnii a bin biir leeb, bi mɔbona tee nan muyeruk nae.
28 Nitonte lin nan sanjaauŋ, ki baat nan daamii ki biir yɔɔs.
29 Tondamme kpann bi yɔɔsnba ki kɔɔntib ninbɔŋ ni.
30 Niib nba laa mɔmiin ki nyiitir nyana a paak, ki dia serimii ki tee nyina na, a gotib
fanu, bi lor bonbisiara.
31 Manfoofooukɔ tee popeendaanɔ nyɔɔt; ki yukpapeenii tee baakir fokirik.
32 Fi-i mɔk sukurue ŋan ki gar fi-i mɔk yiikoo. Fi-i fit dia a mɔŋ, li ŋan gar fan dia
doo.
33 Niib tuu tɔ naatɔɔte a bin bann Yennu nba loon bianjinba, ŋaan Yennu mɔŋe tuu
tur li gatu.

17

1 Fi-i dii jekoont nan parmaasire sɔ ki gar bin teen jaamm ki tura ŋaak nba gbee nan
daamii na ni.
2 Daabir nba mɔk yan tan sii mɔk yiikoo ki gar u chanbaa bijayoonn, ki saa chent faar
nanɔ.
3 Bi tuu jii muue ki bikin salimmɔna nan salimpeena, ŋaan nisaarik par ŋarin, Yennu-e
bikii.
4 Binba tee toonbiit damm gbiin toonbiit mɔbonae, ki binba mun tee faak damm gbiin
faak maan.
5 Fi-i laa nandamm, a sukii Yennu nba namm nae. A saa la tubdatu, li-i tee ki sɔɔ kɔɔ
ninbɔŋ ni ki a mɔk kpinkpammuk li paak.
6 Nikpera mɔk parbifaant bi yaaboona paak, nan waas nba mɔk parbifaant bi baanba
paak bianjinba nae.
7 Niib nba tee jirima damm ki fa faaki, ki binba tee jatit na ki mɔk barmɔnsia ki piakii.
8 Nisiab dukii a fobit piinii tuun nan nyɔku nae, ki teen yada nan li saa fit tun linba
kur be.
9 Fi-i loon niib-ii niana, bi-i tuu kii biira, fan nyik chabib. Fi-i tian bi biit, li saa biir
yɔɔse.
10 Fi-i yakii nan yandaanɔ yomkɔɔ, ŋaan li tuu turɔ kpaanii ki gar faa saa boo jatuk
taapauŋ kobik.
11 Kuun saa baar nan tondaanɔ nae, toonbiit damm nba yɔɔ baat nan daamii na paak.
12 Fi-i chet naamuuk nba ki bi soor u waase sɔ nan fan chet jatuk ki u tuun jat toonn.
13 Fi-i dia biit ki pa ŋant paak, bonbiir sii yɔɔ be a ŋaak nie.
14 Mɔniɔk pinpiik tee nan mɔkir nba tuu piin patu nae; gɔɔt, a daa te ki li saa fɔkitiri.
15 Ki pak biir wunba ki tun biit, koo ki nyikin toonbiit damm yann, li kur ki ŋan Yennu
boori.
16 Fi-i kɔɔn jatuk sakur, li kan sommɔ, kimaan u ki mɔk yanfoomi.
17 Yɔɔs want bi lomme yoo kur; ki nikpiimm mun baat nan sommir, ninmɔnn yoo.
18 Yankaarin daanɔe saa sat mɔb nan u saa sak gaar sɔɔ pann ki pa.
19 Wunba loon toonbiit tumu, u loon wahalae. Fi-i piak ki dont a mɔŋ, a loon wahalae
ki teen a mɔŋ.
20 Wunba dukii biit, ki bia piak mɔbonbiit kan la bonŋansiari, see biiru kuukɔɔ.
21 Waas nba ki mɔk yan na, bi baanba ki laat siari, see parbiir nan yanyêtuk kuukɔɔ.
22 Fi-i mɔk parpeenn, li teena laafiae. Fi-i mɔk parbiir yoo kur, li jiŋit a manfoore.
23 Faak barbuura tuu bɔr gaar fobit piiniie, ki ji gbar barmɔnpaku.
24 Subindaanɔ dudukit tee wun tun yanfoon toonne, ŋaan jatuk ŋarin tuu ŋaŋe.
25 Waas nba ki mɔk yan baat nan parbiir nan dindankɔŋire ki teen bi baanba nan bi
naanba.
26 Li ki ŋan fan jiar wunba ki tun biit pann a wun pa; ki niŋanɔ-i la tubdatu, barmɔnii
ji tuu bote.
27 Binba sub na ki piak yoo kuri. Niib nba be soon nna, ŋamme mɔk barmɔnii
ninyentir.
28 Li-i tee ki jatuk ŋmin ki tee soon nna, niib kan bann nan u ki mɔk yami.

18

1 Niib nba ki tɔkii nan leeb na, bi baka kpan be bi mɔŋ kuukɔɔ poe, bi ki saak linba
ki bi leeb yaa li ŋan na.
2 Jatuk baka kaa waa bann bont paak koo waa ki bann; waa kpan loon linba tee wun
wann waa mi bianjinbae.
3 Yanbɔmm nan fei lakin tɔke. Fi-i kɔŋ jirima, a tuu gaar sukite li paak.
4 Nisaarik mɔbona saa fit kii tee sɔnu nba ki a saa tɔkin ki la yanfoon; li sumii nan
mɔkgbeŋir nae, ki yeen nan kpenu nba puub na.
5 Li ki ŋan ki a pak somm biirtɔɔ, ŋaan te ki wunba ki tun biit na n kɔŋ u mɔnii.
6 Jatuk-u piin mɔniɔk yoo nba u loon bin booue.
7 Jatuk-u piak, u biir u mɔŋe; u mɔbona na tuu tan soorɔ nan baruk nae.
8 Sanjaauŋ man bonchiann, ki ti loon li paku.
9 Gbannyakdaanɔ nan wunba tee toonbiiuk daanɔ, bi kur biit tee yommo.
10 Yennu tee nan difoouk nba mɔk paŋ nae, ki tee siaminba ki popeenn damm saa kɔɔ
la tinnu.
11 Mɔkita dukii nan bi mɔkint na guube, nan baa tuu maa joonfoouk ki lint doo, li li
guur bianjinba na.
12 Fi-i kii mɔk sikin-n-mɔŋ, a kan lan baakiri, karinbaandamm na tɔk biiru sɔnue.

13 Gbiintir sinsinna, ki fit tur gatu. Fi-i kii tun nna, a tee jatuk nba dint niib feie.
14 Fi-i yiar yoo nba ki mɔk parcheenn, li saa tura paŋe, ŋaan fi-i kɔŋir, a dindann tuu yaate.
15 Subindamm nunii mɔne, ki bi teen siir yoo kur nan bin tumii.
16 A loon fan la nijaansɔɔ-ɔ? Jiin piinii ki saa turɔ, ki lau yian.
17 Wunba sint pak barbuboor, li tuu naan ŋɔɔe mɔk mɔnii, see ŋɔɔ nan wunba mɔk barii na tan piin ki boi leeb buboita.
18 Li-i tee yiikoo damm banlee piak ki biir leeb barbuboor, see ki bi boi Yennu ki la li barmɔnii.
19 Sommit a ninja, ki u saa guura nan baa tuu maa joonn ki loon doo biaŋinba ki lin guurir na, ŋaan li-i tee ki a kɔn nanɔ, u saa yêt a sommire.
20 Faa piak linba kur, see ki a gaar li paauk.
21 Linba ki a piak saa fit tinn koo ki nyinn manfoor, li paak, see ki a gaar a mɔbona paauk.
22 Wunba kɔɔn poo, u la bonŋanne; li want nan Yennu ŋan ki turɔ.
23 Nandaanɔ-i piak, u tuu piak nan baruŋo, ŋaan mɔkitɔɔ-i piak, u tuu piak nan nyatuko.
24 Yɔyent ki yukii, ŋaan yɔyenii mun mɔk kpaiu ki gar naanɔɔka.

19

1 Fi-i tee barmɔnpakirɔ ŋaan be namue ŋan ki gar fi-i tee jatuk nba fa faak.
2 A nunii-i mɔn ŋaan ki bannu kaa, li ki ŋani; fi-i kɔŋ sukuru see ki a kɔɔ wahala ni.
3 Nisiab liinsime tuu biirib, ŋaan ki bi ji nyiir Yennu.
4 Mɔkita laat yɔɔsnba ki pukii, ŋaan nandamm nba ŋarin mɔk binba waan na gbaa, bi ki fit diabi.
5 Fi-i faar faak barbuut boor, see ki a la tubdatu. A kan fit bɔri.
6 Sɔɔ kur yiabe a nijaana na nunii n gboou, ki sɔɔ kur loon wuu yɔɔkit nan wunba piin piinii.
7 Nandaanɔ ki mɔk nyɔɔt u ninjamm boor, li paak u kan la yɔɔsnba, wuu lekii yiab u mɔŋ paak biaŋinba, ŋaan sɔɔ ki nakiiɔ.
8 Sommit a mɔŋ ki tumii linba kur ki a saa fit, kii biaki tian faa tumii linba maŋ, ki lin tura nyɔɔt.
9 Wunba fa faak barbuboor saa la tubdatuwa, u kan saan yanni.
10 Li ki ŋan ki jatit-ii be manu ni, li bia ki ŋan ki daaba-ii dia nijaana.
11 Fi-i mɔk yan, fan soor a mɔŋ ki daa dont wutoor. Sɔɔ-ii tun biira, ŋaan ki a nyikɔ, li sii tee jiringbeŋire ki tura.
12 Bat wutoor-i doo, li tee nan yanbɔr nba tuu be-e nae, ŋaan ki u parmaasir tee nan sinsinn saak nba tuu baa na.
13 Waas nba tee bonliinii na, ŋamme boontir bi damm manfoa. Ki poo nba tee bartooruk mun tee nan nyun nba tuu toot kpek kpek biaŋinba na.
14 Jɔɔ saa fit di u nidamm faar nba tee ŋei nan likiriiwa, ŋaan pookɔɔnt ŋarin, Yennu-e teen jɔɔ poo nba mɔk yan.
15 Gbannyakdaanɔ na, a loon fii dɔɔ kii gɔɔnt, ŋaan see ki kon tan soora.
16 Ii dia Yennu sennii na, ki a manfoor n fɔkit; li-i tee ki a yêt li dianu see ki a kpo.
17 Fi-i tur nandaanɔ piinii, li tee nan a kpent Yennu-e bont maŋ na, ki Yennu tan saa pa tura.
18 Ii kpaan a waas yoo nba ki bi daa tee bonbis na, ki bin tumii yan, ŋaan fi-i yêt, a sommitibe a bin tan biir bi mɔŋ.
19 Daanɔ nba ki u wutoor do yian yian, yin nyikɔ, ki wun tan la li tubdatu; ŋaan fi-i nyinnɔ daar ni yomm, see ki a tan ŋamm ki nyinnɔ taar munlee.
20 Li-i tee ki a gbiint kpaanii ki sak tumiiu, a tan sii mɔk yan dasiar.
21 Niib saa fit lor baa loon biaŋinba kur, ŋaan Yennu loomme saa tun.
22 Li tee feie nan fi-i tee jawudaanɔ; nandamme sɔ fai damm.
23 Sakin Yennu mɔb, ki a sii mɔk manfofoouk nan ningboor nan yamani benu.
24 Nisiab tiin gbannyakir nan bin jii jeet gbaa ki kɔɔn bi mɔi ni.
25 Li ŋan ki karinbaandamm na n la tubdatu, ki lin tumii binba ki mi siar na yan. Fi-i mɔk yan, bi-i ŋmakita yoo nba, a saa tumiie.
26 Nirɔ nba tee yukpeenn ki ki tiin fei-e tee u baa yana yana, koo ki beer u naa ki nyintɔ u ŋaak ni.
27 N bija, fi-i nyik tumiiu, li kan yukir kaawa nan faa saa tamm linba ki a daan tumii ki bann na.

28 Barmɔnii kaa siaminba ki siara daanɔ lor a wun pak ki biir sɔɔ. Nitont loon toonbiit tumue.
29 Karinbaandaanɔ nba tee jatuk, see ki bi boou.

20

1 Fi-i nyuu daan bonchiann, a tuu piak ki fu nan jatuk nae. Li tee jatiie nan fan yib daan.
2 Bat wutoor-i doo, li tee nan yanbɔr nba tuu be-e nae. Fi-i donn u wutoor, a saa kɔŋ a manfoora.
3 Wunba tee jatuko baat nan mɔniɔk, ŋaan fi-i loon ki fii mɔk jirima, fan nyik mɔniɔk.
4 Kpaarɔ nba tiin gbannyakir ki ki koo kpaab kpafuur yoo, jejaan-yoo-i baar, u kan jaan siari.
5 Nisaarik dudukit tee nan nyun nba be bunbunn nba sumii ni nae, ki daanɔ nba mɔk yanfoome bantir.
6 Sɔɔ kur piak ki want waa mɔk lomm nan yada biaŋinbae, ŋaan a kii yabir, a kan la barmɔnii yada daanɔ.
7 Waas nba ki bi baanba piak barmɔnii ki bia tuun linba took na, bi tee yumandamme.
8 Bat-i kar barbunu paak yoo nbaewa, ki u tuu bann linba tee toonbiit.
9 Sɔɔ be ki saa fit yet nan ŋɔɔ kaa dudukbiit, ki yanbɔmm kaa u ni-i?
10 Yennu ki loon niib nba dia faak jaŋa nan bikina na.
11 Waas gbaa ŋaan bi toonae want bi binbeŋ, li saa te ki a bann baa tee barmɔnpakira nan baa ŋan biaŋinba.
12 Yennu-e turit ninbina a tii laat, ki bia turit tuba a tin gbiint.
13 Fi-i dɔɔ gɔɔnt yoo kur, a sii be namue. Ŋaant ki a ninbinn n mɔnn toonn paak, ki a saa la jeet ki di.
14 Wunba daa, u yeene yoo kur a bont maŋ daauk paaka, ŋaan wuu jiki seet, ki u piak dont u mɔŋ nan u dii daauk na fanu ki la dafura.
15 Fi-i piak yan barii, ŋanne mɔk nyɔɔt ki gar salima koo tanbinyinyira nba daauk paar.
16 Wunba teen liinsin ki sak nan u saa gaar saamɔ pann ki pa, see ki bi tan jii u mɔkint ki senn siara.
17 Linba ki a tɔkin faak sɔnu ki lon na sii tee nan jemant nae, ŋaan li kan yukiri ki li sii tee nan tanbiinii na, a mɔb ni.
18 Gaat kpaanŋanii ki la nyannu; a daa tookit tɔb yoo nba ki a ki lori.
19 Sanjaanjannɔ kan ban bɔr barbɔrkai. Bɔkitir a mɔŋ nan niib nba piak maan bonchiann na.
20 Fi-i por a baa koo a naa mɔb, a manfoor saa gbenne nan fitir nba tuu kpeen na.
21 Mɔkint nba ki a lar yian yian na, li kan tura nyɔɔt fanu.
22 A daa tuun biit ki jiint binba tuma biit na. Teent Yennu yada ki wun ŋamm maan maŋ.
23 Yennu ki loon binba dia faak jaŋa nan bikina na.
24 Yennu-e ŋamm a sɔnu nba ki a sii tɔkii; ki ŋmee ji saa fit bann u mɔŋ manfoor nba somm biaŋinba?
25 Dukint fanuwa ki fit sat Yennu piinii mɔsonn, ki tan daa mɔ kɔɔŋaani.
26 Kpanbar nba mɔk yame bant wunba tuun biit, ki daar u tubir, ki ninbatinu kaa.
27 Yennu-e turit yan nan dudukit, ki ti kan fit kpann ti mɔŋi.
28 Kpanbar nba saa dia u niib nan lomm nan barmɔnpaku ki lukitin kaa biaŋinba na, nnae ki u naan saa wei.
29 Ti numm gboot nipaauŋ paŋ nba ki bi mɔk na, ki bia baakit nikpera nba mɔk yukpapeenii na.
30 Yenn yoo bontonsiare tuu teent ki tin nyik toonbiit.

21

1 Yennu ŋmakitir kpanbar dudukit nan waa te kpenu puub biaŋinba nae.
2 A saa fit dukin nan linba kur ki a tuun na took, ŋaan ii tian nan Yennu saa bu a par ni bibikit maŋ.
3 Fi-i tun linba took ki bia ŋan, ŋanne teen Yennu parpeenn ki gar fan turɔ piinii.
4 Toonbiit damm karinbaanii nan bi dont-n-mɔŋe diab, linba na tee yanbɔmme.
5 Lorin a lora fanu ki a tan saa la nyɔɔt bonchiann, ŋaan fi-i teen yian yian, a kan ban la ki lin jaŋa.
6 Mɔkint nba ki a tɔkin faak sɔnu ki lon na, li kan yukir kaawa ki lin jii teena kuun mɔb ni, ŋaan yaat, ki a kɔŋir.

7 Tondamm toonbiite tuu kpib, kimaan baa yêt bin tun linba took na paak.
8 Yanbɔndamm na tɔkii sɔnŋmarimae, ŋaan binba ki mɔk biit na tuun linba tooke.
9 Fi-i dɔɔ ŋaak yur* paake sɔ nan fin nan poo bartooruk n taan diiuk.
10 Toonbiit damm na mɔk niɔŋ yoo kur nan biit tumu, ki ki tiin sɔɔ ninbaauk.
11 Karinbaandaanɔ-i la tubdatu yoo nba, nan binba ki mɔk dudukit na gbaa, ŋaan bi tuu tumii yame. Wunba mɔk yame bant linba ki bi tumiiɔ na.
12 Yennu tee popeenn daanɔe, u mi linba tuun toonbiit damm ŋei ni, ki saa boont toonbiit damm maŋ.
13 Fi-i yêt fan gbiint nandaanɔ mɔnii, a mɔŋ tan sii bui ki loon sommir, ki sɔɔ kan gbati.
14 Sɔɔ-i donn wutoor a paak, ŋaan ki a bɔr turɔ piinii, u wutoor maŋ saa maake.
15 Barmɔnii toonn-i tun yoo nba, niŋamm na tuu mɔk parpeenne, ŋaan nibiit na ŋarin yan tuu pute.
16 Wunba yêen dudukŋant, kuun see li daanɔ tammɔb ni ki guu-u.
17 Fi-i be a yamani, ki nyu daan, ki di jeŋant nba ki a loon, a kan ban mɔkiti.
18 Toonbiit damm nae tuu tan ŋmat di biak nba ki bi lorin niŋamm paak na.
19 Fi-i be muuk nie sɔ nan fii be nan poo nba tee bartooruk ki bia mɔk bunburimii.
20 Yandamm mɔkint be-e yoo kur, ki bi di bi yamani, ŋaan jatit ŋarin tuu di bi likirii kure, bi-i lar yoo nba.
21 Ii mɔk lomm nan yentinu, ki a manfoor saa fɔkit, ŋanne ki a leeb saa tura baakir ki bia dia-a fanu.
22 Kunkɔnkɔnnɔ nba mɔk yan saa fit lek doo nba ki paŋ damm guu na, ki nyannir, ki bit li joonpaara nba ki bi maa li paak na.
23 Fi-i loon faa daa kɔɔ daamii ni, fan soor a mɔŋ nan maan nba ki a piak.
24 Wantin wunba tee gorgot daanɔ, ki n wanna nan u tee karinbaandaanɔ, nan dont-n-mɔŋ daanɔ, nan ningotkangboouk daanɔ.
25 Gbannyakdaanɔ nba yêen toonn na kpi u mɔŋe,
26 u kpan kar dukii waa bo sii mɔk linba poe; ŋaan popeenn damm ŋarin nii yaae, ki piin piinii nan burchint.
27 Yennu ki loon toonbiit damm maruŋ nba ki bi teenɔ nae, mantik yoo nba ki bi baar nann nan dudukbiit.
28 Sɔɔ ki tee faak daanɔ siara yada, ŋaan wunba piak barmɔnii, bi gbiin u maame.
29 Popeenn damm na ŋarin mi bi mɔŋ po, ŋaan toonbiit damm nae tuu kpann niib nan bi ŋan.
30 Nisaarik yanfoon nan bannu nan ninyentir kur, ŋaan li kan fit sommɔ, li-i tee ki Yennu ki taa u po.
31 A saa fit lon taanii ki teen siir a fan took tɔb, ŋaan Yennu-e teen nyannu.

22

1 Bi-i senn sanŋann nan mɔkint ki yaa a gann, fan gann sanŋann.
2 Mɔkitɔɔ nan nandaanɔ kur, ŋaan Yennu-e namm.
3 Subindamme tuu dɔŋ bann nan daamii baat ki bin gɔɔrir, ŋaan wunba ki dukii ŋarin tuu kpan somme ki saa kɔɔ leŋ, ki tan bui kɔɔŋaan li poor po.
4 Sakin Yennu mɔb, ki sikin a mɔŋ, ki a saa la mɔkint nan baakir nan manfofoouk.
5 Fi-i loon a manfoor, fan lɔkit barit nba so biit damm na.
6 Want waas baa sii be bianjinba, ki bi-i kpaat ŋaan bi kan tammir.
7 Nandamm tee mɔkita daabae. Fi-i kpent likirii, a teen wunba kpenta na daabire na.
8 Fi-i bur biit, ninbɔŋe saa pia, ki faa tuu dint a leeb biak nba na saa gbenn.
9 Ŋaant ki a nuu-ii yaa, kii piin nandamm jeet, ki a saa la piisin li paak.
10 Nyint dont-n-mɔŋ daanɔ i sinsuuk ni, ki mɔniɔk nan kunkɔna nan sanbiiuk saa gbenn.
11 Fi-i tee popeenn daanɔ ki bia piak linba ŋan, bat sii tee a yɔɔke.
12 Yennu saa yêt faak damm mɔbona na, ki barmɔnii n la nyannu.
13 Gbannyakdamm tuu kar bi ŋei niŋe, ŋaan yeen a bi kan nyi nanyer po, ki yanbɔr n tan mann sooribi.
14 Bonchonchonsin tee baruko ki so binba dont Yennu wutoor na.
15 Li tee waas binbeŋe nan bii tuun jatii, ŋaan fi-i kɔɔn lanbann bi pagbina po, bi saa nyike.
16 Fi-i piin mɔkita piinii, koo ki fiar tatimm a fan mɔkit, see namu soora.

Ki jiin yanbarii piintaa na po

* **21:9 21.9** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

17 Gbiintir, ki n tumiia yandamm nba yet linba. Tumiin bi wannu maŋ,
18 ki a sii mɔk parpeenn, li-i tee ki a tuu fit tiar linba ki bi yet na.
19 N loon ki a wei Yennu-e nan a par kur; li paak ki n yaa n ɓeta li po mɔtana.
20 N sɔb yanbarii piintaa ki tura; ki barii maŋ mɔk ɓannu nan kpaanŋanii,
21 ki li saa wanna barmɔnii nba tee linba. Ki bi-i ji kii tuma a fan lon barmɔnii, a saa jen nan gatu nba tooke.

-- 1 --

22 A daa ŋmaab nandamm kimaan ɓaa namii na paaki; a ɓia daa ŋmaab ɓinba see barbuut boor ki ki mɔk sommitɔɔ.
23 Yennu saa ɓu bi barii ki turib, ŋaan biir daanɔ nba dukin a wun biir bi manfoa na.

-- 2 --

24 Niib nba tee wutobiit damm na, a daa sob yɔɔsi;
25 ki a tan saa mann gaar bi ɓinbeŋ ki ji gɓar lebitu.

-- 3 --

26 A daa saak nan a saa gaar sɔɔ pann ki pa turɔ.
27 Fi-i tan gɓar pann na panu, bi saa jii nan a dɔɔnuewa, ki yaat nann.

-- 4 --

28 A daa ɓan chari kpaterik nba ki a yeejamm din bir na.

-- 5 --

29 Wantin daanɔ nba tuun fanu, ki n saa wanna nan u ŋan gar niib ɓonchiann, ki jaŋ nan wuu ɓe kpanɓara tɔɔnn.

-- 6 --

23

1 Fin nan nijaann-i kar ki di jeet, fii mi waa tee wunba.
2 Fi-i mɔk lammeeuk, ŋaan fan soor a mɔŋ.
3 A daa mɔk niɔŋ nan jeŋant nba ki u teen na, li pasiar u sii yaa wun ɓikinae.

-- 7 --

4 Ii mɔk yan ki daa mantik yiab a fan mɔkiti.
5 A mɔkint maŋ saa fit yaat yiama, ki naan nan li pia kpinkpente ki yukir nan ɓaakir na.

-- 8 --

6 A daa di jawudaanɔ jeet nba ki u teeni, koo ki jekir u jeŋant na paaki.
7 U tuu yet a, “Ii diwa,” ŋaan u ki loon nna kaa. U ɓinbeŋ tee nan waa dukii ɓiaŋinba nae.
8 Faa dii linba na, a saa siiwa, ki a mɔmant na kur n teen yann.

-- 9 --

9 A daa piak yan maan ki teen jatuku, u saa yisinire.

-- 10 --

10 Ii mi ki a ɓan chat terkperik, koo ki fat tiŋ nba tee kpeebii yar.
11 Yiikoo daanɔ Yennu see bi po, ki saa ɓu bi barii turib.

-- 11 --

12 Gɓiintir linba ki a wanntɔɔ wanta na ki tumii li kur.

-- 12 --

13 A daa nyikin waas kpaanii. Fi-i kɔɔn lanɓann ɓik pagɓina po, ŋann kaa saa kpiu,
14 ŋaan barmɔnii, li saa tinn u manfoor.

-- 13 --

15 N ɓija, fi-i mɔk yan, n sii mɔk parpeenn ɓonchiann.
16 N sii mɔk yugontir yoo nba ki n gɓia ki a piak yanfoon maan.

-- 14 --

17 A daa fumm nan niib nba tee yanɓɔndamm na; ŋaant ki a baka-ii ɓe yentinu po.
18 Fi-i teen nna, a tɔɔnn po ɓenu sii yeene.

-- 15 --

19 Gɓiintir, n ɓija, ii mɔk yan, ki ŋaan ki a ninɓinn-ii mɔn faa ɓe ɓiaŋinba.
20 A daa tɔkii nan niib nba nyu daan ɓonchiann, koo ki di jeet ki li gaarib na.
21 Dayibira nan podamm sii ɓe namu nie. Li-i tee ki a toonn kpan tee fan tuu di ki dɔɔr gɔɔnie, li kan yukir ki a sii lia ɓonchiat.

-- 16 --

22 Gɓiintir a baa maan; u ɓonii kaa, a ɓo sii kaa. A naa-i taŋi kpet, fan wannɔ a ninɓinn nba gɓoou ɓiaŋinba.
23 Barmɔnii, nan yanfoon, nan tumiiu, nan dudukŋant ŋan nan fan daa, ŋaan li ji ki ŋan fan kɔi.

24 Popeenn daanɔ baa mɔk mɔnii nan waa be parpeenn ni na. A bik-i mɔk yan, a sii
mɔk yugontire.
25 Ŋaant ki a naa nan a baa-ii mɔk yugontir a paak, turin a naa li parpeenn.
-- 17 --
26 N bija, gbiintir fanu, kii be nan maa be biaŋinba na.
27 Poojantona nan poochonchona tee nan kuun baruk nae.
28 Bi guu nan fat-teeb nae, ki te jab bonchiann chomm.
-- 18 --
29-30 Wantin wunba nyu daan bonchiann, ki tee wunba nyu dabooru kur, ki n saa
wanna nan u be ninbaatire, ki u yan tuu yêt u mɔŋ, ki u baat nan daamii yoo kur, ki
bia fabin yoo kur. Ki u ninbina mɔn, ki u laat daŋ nba ki u bo saa fit nyi leŋa.
31 A daa te daan jammita nan laa lek mɔn bonchiann na, ki bia daan daŋmaŋ ni, ki
tuu tan sik poor ni soon nna na.
32 Li-i yent, li tuu tee nan waauko won juma na.
33 A ninbina saa la bonsaana, ki a saa dukin linba ki tee bonmɔnni, ki a pinpakit kii
nyi fanu.
34 A sii tee nan wunba dɔɔ ŋaruŋ ni, mɔkgbeŋir paak, ki u par paak pukir nae.
35 A saa yet a, “Bi faan, ŋaan n ki la daŋ; ki bi boon, ŋaan ki li ki toŋin. Nlee yooe ki
n saa yeriki-i? N saa ŋamm boi daan poe.”
-- 19 --

24

1 A daa fumm nan binba tee nibiit na, a bia daa yiab a fii yɔɔkit nammi.
2 Bi dudukit kpan tee bin baar nan daamiie, ki bi-i yaat bi mɔi yoo nba, bi tuu paak
biir sɔɔe.
-- 20 --
3 Yanfoome maa ŋaak, ki bannu sentir.
4 Bannu-i be siaminba, li diit tuu gbee nan bonŋana nba mɔk nyɔɔte.
-- 21 --
5 Fi-i mɔk yan, ŋanne ŋan ki gar fi-i mɔk paŋ; barmɔnii, bannu mɔk nyɔɔt ki gar paŋa.
6 See ki a teen siir fanuwa ki fit took tɔb. Fi-i mɔk kpaanteeb bonchianne tee nyannu.
-- 22 --
7 Yan barii sumii bonchiann ki tur bonliinii na nan bin bann li paak. Bi ki mɔk siar ki
saa pak somm, yoo nba ki bi piak maan nba kpaa talas.
-- 23 --
8 Fi-i lorin bonbiir yoo kur, bi tan saa pura wunba baat nan daamiie.
9 Jatuk lora kur tee biite. Fi-i tee wunba laa niib, sɔɔ kii loon a binbeŋi.
-- 24 --
10 Fi-i baa ninmɔnn yoo, li wann nan a paŋ set ki yabi.
-- 25 --
11 A daa yêen nan fan tinn binba ki tun biit, ŋaan ki bi loon bin kpib yann na.
12 A saa yet a li ki tee a toonn kaa, ŋaan Yennu mi ki saa bu a bibikit maŋa. U laat ki
mia, ki saa tura nyɔɔt nan a toonn nba tee biaŋinba.
-- 26 --
13 N bija, ii di siat, kimaan li ŋan. Nan siat nba tuu nyi sagbouŋ ni ki man a mɔb ni
biaŋinba na,
14 a bann nan yanfoon mun bia man nnae ki tur a seek. Gaat yanfoon, ki a tɔɔnn po
binbeŋ-ii ŋan.
-- 27 --
15 A daa tee nan nibiit nba lorin a bin fat niŋanɔ, koo ki fat u ŋaak na.
16 Niŋamm na-i lekii baa taapauŋ biaŋinba, ŋaan bi tuu ŋamm fiire ki set; ŋaan
toonbiit damm ŋarin, ninbɔŋe tuu boontib.
-- 28 --
17 A daa mɔk parpeenn yoo nba ki a datai kɔɔ ninbɔŋ ni, ki bi-i baa yoo nba, faa daa
mɔk kpinkpammuku.
18 Yennu saa banne, li-i tee ki a mɔk parpeenn, ki u kii loon nna, ki ji kan dat bi tuba.
-- 29 --
19 A daa te nibiit benu daamiiani; daa mɔk funfunn nammi.
20 Toonbiit daanɔ ki daan bonŋansiar u tɔɔnn po, u tan saa la biirue.
-- 30 --
21 N bija, ii teen Yennu nan kpanbara baakir. A daa tɔkii nan binba yêen Yennu nan
kpanbara mɔi na;

22 li nibooru, bi saa boontibe yiama. A bann biiru nba ki Yennu koo kpanbar saa fit
baar nanna-a?

Yanfoon maan nba pukin
23 Yandamme bia yet maan nba na a:
Li tee kpetire nan barbuurɔ-i mɔk ningannii.
24 Li-i tee ki u yet a biirtɔɔ na ki tun biit, sɔɔ kur sii waantɔ mɔi-e ki namɔ.
25 Barbuura nba daar biit damm tuba sii mɔk nyɔɔt, ki bia la sanŋann.
26 Barmɔnii gatue want barmɔnii yɔɔs nyinn.
27 Ŋammit a kpaab ki bur jeeta ki fit piin ŋaak maanu.
28 Daa piak biir daansɔɔ nba ki mɔk biiti. A daa ban fa faak u paaki,
29 koo ki yet a, “N saa tun ki jiinɔwa, n saa tun turɔ nan waa tun biaŋinba ki turin
na.”
30 N saan gbannyakdaanɔ nba ki mɔk yan kpaab ni,
31 ki li gbee nan kunkonii, ki muuk pia loon kpaab maŋ kur po. Baa din maa joona
nba ki lint kpaab na baa tiŋ ni.
32 Ki n got kpaab maŋ, ki dukin li po, ki la yan.
33 Dɔɔt ki mun waan, li-i tee ki a loon. Lorin a nii ki foi waan,
34 ŋaan faa foi yoo nba nae ki namu saa baar leka, nan nanyukɔ nba tuu lek a wun
jan biaŋinba na.

25

Ki jiin Solomonn barjokit po
1 Solomonn barjokite na. Jab nba din be Juda kpanbar Hesekia boor nae din ŋamm
sɔbir.
2 Ti teen Yennu baakir nan waa dɔkint bona biaŋinba, ti baakit kpanbara nan baa
fiitir bona ki want biaŋinba.
3 Sɔɔ kan ban bann bat nba dukii linba, kimaan u dudukit yab gar ti yarawa, ki tee
nan sanpaak nba fɔk, koo mɔkgbeŋir nba sumii biaŋinba na.
4 Nyint jakint nba be salimpeena ni, ki sakurtɔɔ na saa kur bont nba fan.
5 Nyint nibiit na bat boor, ki barmɔnpaku sii be u doo dianu ni.
6 Fi-i be bat boor yoo nba, faa daa want a nijaantuk nba tee biaŋinba.
7 Bi-i yiina a fan kar nijaana kaanii niŋe sɔ nan bin tan yet a a fiir ŋaan tur wunba
tee yudaanɔ kaanu.
8 A daa kakii a fan jii maan nba ki a la ki saan nann buut boori. Li ki gar sɔɔ n tan
pak dinna fei.
9 Fin nan a lɔɔ-i la maan, i banlee n ŋamm barii maŋ i sinsuuk ni, ki daa nyintir paanu.
10 Nna-i kaa, sɔɔ kur saa banne nan a kan fit dia barbɔrkai, ki a kan ban nyi fei niŋi.
11 Maan nba ki bi pakir fanu tee nan salimmɔna nba sii kpee salimpeena seŋ ni nae.
12 Fi-i gaar yandaanɔ kpaanii, li mɔk nyɔɔt ki gar salinbaŋ koo tuliat nba ki bi jii salima
nba ŋan ki nan nawa.
13 Toomii nba ŋan maakit wunba tumɔ na pare, ki tee nan dijaan-yoo nyunmaasin na.
14 Niib nba sent mɔsonn, ŋaan ki ki gbeent na, tee nan saak nba tuu yin ki da wouŋ,
ŋaan kan baa nae.
15 Sukurue maakit linba paar, li fit lebitir doo diara dudukit gbaa.
16 A daa di siat ki li gaarani, kimaan fi-i dii bonchiann, a saa sii-e.
17 A daa mantik saa a lɔɔ ŋaak nyɔɔ nyɔɔ, ki bi tan saa bak nana ki ji nama.
18 Faak siara tee nan jukbanjiak koo gbajar koo peenporiŋ nba tee biaŋinba nae.
19 Fi-i be daamii ni ki maa daanɔ nba ki piak barmɔnii paak, li tee nan a nyann nba
sii yiar ki a kan fit ki ŋman siar, koo a taar nba sii yiar ki a kan fit somm li paak nae.
20 Fi-i yiin parpeenn yanii ki teen daansɔɔ nba be nan parbiir, li bi nan faa saa liat
nirɔ liatir, waat yoo, koo faa tuu jii yaarin ki teen fiɔk ni nae.
21 A dataak-i mɔ kon, fan turɔ jeet; nyunnyukuru-i mɔkɔ, fan turɔ nyu.
22 Fi-i tee nna, bi saa di fei-e, ki Yennu saa tura nyɔɔt.
23 Sanjaauŋ baat nan wutoor, nan wouŋ nba nyi poor na nba baat nan saak biaŋinba
nae.
24 Fi-i dɔɔ ŋaak yur paake* sɔ nan fin nan poo bartooruk n taan diiuk.
25 Fi-i gbat labaŋann nba nyii banfɔkir, li tuu tee nan faa tuu nyu nyunmaasin ki lin
kpeen nyunnyukuru nae.

* **25:24 25.24** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

26 Niŋanɔ-i sak nibiiuk lor, li tuu tee nan baa tuu teen berin nyun ni, koo ki teen lɔbit
bunbunn ni biaŋinba nae.
27 Faa saa di siat bonchiann ki li ki ŋan na, li mun tee nnae ki tur nirɔ nba loon dontir
bonchiann.
28 Nirɔ nba kan fit soor u mɔŋ tee nan doo nba ki li joona baa nae.

26

1 Fi-i piak ki dontir jatuk, li ki took; li tee nan sakaana nba saa baa piar, koo saak nba
tuu baa dijaan-yoo biaŋinba nae.
2 Mɔpora kan fit teen daanɔ nba ki tun biit siari. Li tee nan nɔɔnii nba tuu yuuk gaar
ŋaan ki jak nae.
3 See ki a dia taamm nan tangarika, ki dia boŋ nan gbann, ki jatuk mun, fan boou
lanbann.
4 Fi-i jiin jatbuboit, a mɔŋ tee jatuko nan wunba boi na.
5 Jiint jatii gatu, ki wunba boi jatbuboit na n bann nan u ki mɔk yan.
6 Fi-i tun jatuk nan maan, li tee nan faa saa pot a mɔŋ taar nae, a teen a mɔŋ daamiie.
7 Nan wabik nba kan fit somm biaŋinba na, nnae mun ki barjouk ki mɔk nyɔɔt ki tur
jatuku.
8 Fi-i piak ki dontir jatuk li ki mɔk nyɔɔt, li tee nan faa saa jii tann ki lor tabin
naaluubuk nae.
9 Jatuk-u tokii ki piak yan barii, li tee nan dayibirɔ nba sii yaa wun nyinn kunkonn u
niipauŋ ni nae.
10 Toonn saakɔɔ nba jii jatuk u toonn ni, u tuu baar nan daamiie ki tur sɔɔ kur nba
be toonn maŋ ni.
11 Jatuk-u tun jatii taar munlee ni, li tuu tee nan bɔk nba tuu sii, ŋaan ŋmat di nae.
12 Wunba tee jatuko sɔ wunba dukii a u sub ŋaan ki mi siar na.
13 Bee ki gbannyakdaanɔ kan ban nyi ŋaak ni? U tiin bee? Yanbɔra-a?
14 Gbannyakdamm dɔɔ bi dɔɔnii paake yoo kur. Bi tee nan gana nba jɔɔn tammɔi
paak yoo kur biaŋinba nae.
15 Nisiab tiin gbannyakir nan bin jii jeet gbaa ki kɔɔn bi mɔi ni.
16 Gbannyakdaanɔ dukii nan ŋɔɔe mɔk yan ki gar niib banlore nba tuu jii yanfoon ki
tur gatu.
17 Fi-i kɔɔn a nuu barii nba ki la-ani, li tee nan faa saa chet bɔk ki bib u tuba nae.
18-19 Nirɔ-i kpann u lɔɔ ŋaan tan yet nan u bo jerime, u tee nan waatɔ nba tuu dia
kunkɔntiɔk ki jerin nann nae.
20 Daat-i kaa, muu tuu kpeene, ki sanjaauŋ mun-i kaa, kunkɔna n gbenn.
21 Sankɔɔnae te ki daaŋ ni muu nyiin, ki daat te ki daaŋ ni muu di mupeenu, nnae
mun ki binba loon kunkɔna te ki mɔniɔk be yoo kur.
22 Sanjaauŋ man, ki ti loon li paku bonchiann.
23 Faak nba saa dɔkin barmɔnii tee nan faa tuu kar bobir biaŋinba nae.
24 Burkɔkindaanɔ tuu jii mɔmante ki dɔkin naŋ.
25 Li tuu tee nan li ŋan nae, ŋaan a daa teer yada, kimaan u par gbee nan naŋe ki mɔ.
26 Wuu lekii dɔkin u naŋ maŋ, ŋaan sɔɔ kur sii laat bonbiir nba ki u tuun nae.
27 Niib nba pii bi leeb barit na, li tuu tan ŋmat soor ŋamme. Niib nba birintir tana a
lin nyak leeb na, li tuu tan ŋmat nyak ŋamme.
28 See ki a ki loon sɔɔwa ki fit faar faak ki turɔ daŋ. Kan pak barmɔnii baat nan biirue.

27

1 A daa ban faa parbiir wonn paaki, kimaan a ki mi daar maŋ nba saa baar nan linba.
2 A daa piak ki dontir a mɔŋi, ŋaant siabe n paka.
3 Tann nan tanbiinii lek kpai, ŋaan li kpaiu kan yekin jatuk nba saa baar nan daamii
biaŋinba.
4 Wutoor mɔk tonu nan biiru, ŋaan li kan yekin funfunn nba saa biir linba.
5 Fi-i ŋmakit nirɔ paanu niŋe sɔ nan fan te wun dukin nan a baka kaa u po.
6 A yɔɔk-i lekii teena daŋ, u loon a ŋante, ŋaan a dataak-i jii u nuu ki kakina, fan
bann a yan ni.
7 Fi-i dii gboo ki bi tura siat a tuu yête, ŋaan kom-i gbata yoo nba, jeet nba lek ton ji
tuu mane a boor.
8 Daansɔɔ nba yaat ŋaan nyik ŋaak, u tee nan nɔɔŋ nba tuu yaat ŋaan nyik u tiɔk
biaŋinba nae.
9 Tulaarii nan kpanunubite saa tura parpeenn, ŋaan daamii ŋarin tuu jii a parmaasire
ki yaat nann.

10 A daa tammit a yɔɔsnba koo a baa yɔɔsnba po. Li-i tee ki a be daamii ni, a daa boi a
nikpiimm sommir po. A ŋakpiak saa fit tura sommir ki gar a nikpiimɔ nba be banfɔkira
na.
11 N bija, ii mɔk yan, ki mii mɔk parpeenn; ki wunba kur piak ki biirin, n saa turɔ
gatu.
12 Subindamme tuu dɔŋ bann nan daamii baat ki bin gɔɔrir, ŋaan wunba ki dukii
ŋarin tuu kpan somme ki saa kɔɔ leŋ, ki tan bui kɔɔŋaan li poor po.
13 Wunba teen liinsin ki sak nan u saa gaar saamɔ pann ki pa, see ki bi tan jii u mɔkint
ki senn siara.
14 Fi-i foont nirɔ sanyafaar nan kpianpaarii ki fiinɔ gɔɔn ni, li tuu tee nan mɔtont nae.
15 Poo nba tee bartooruk tee nan nyun nba tuu toot kpek kpek saak daar biaŋinba
nae.
16 A saa teen nlee ki te wun ŋmini? A ban bikin a fan gɔɔr wouŋ koo ki kub kpanyun
a niipauŋ niŋa-a?
17 Niib tumii yan leeb boore nan baa tuu dia kut ki ŋat kut biaŋinba na.
18 Ŋammit tilontik fanu, ki a tan saa di u lɔɔna. Toontunna nba gorii bi chanbaa fanue
laat baakir.
19 Fi-i got nyun ni, a tuu la a mɔŋ numpoe, ki fi-i got a par ni, fan la a mɔŋ binbeŋ.
20 Nisaarik bonlonkara ki gbent nan kpeentiŋ nba kan ban gbee nae.
21 Muue ki bi dia bikii salimmɔna nan salimpeena, nnae ki bi bikii nirɔ binbeŋ.
22 Fi-i lekii boo jatuk ki tan tenn u kuun darik darik nna, ŋaan a kan fit nyinn jatii
nba be u ni na.
23 Gotir a bonkobit fanu,
24 kimaan mɔkint ki tee linba sii yɔɔ be kaa. Naan gbaa, ŋaan li ki be yoo kuri.
25 Fi-i chɔɔ mɔkoont a fan tur a bonkobit, ki chɔɔ kunkona paak mɔɔt, mɔpaauŋ tuu
ŋamm pia faa chɔɔ siaminba nae.
26 A saa fit jii a pei na kobit ki luu tiat. A bia saa fit kɔi a buunii na yemm ki jii li likiri
ki daa tiŋ.
27 A buunii nba biar na saa tur fin nan a ŋaateeb nan a toontunna nba tee poob na
kur biin.

28

1 Toonbiit damm na tiin yoo nba ki sɔɔ ki waabe, ŋaan niŋanɔ ŋarin mɔk par nan
yanbɔr nae.
2 Doo nba tun yanbɔmm, li doo diara sii yɔɔ dia ki gaan leebe; ŋaan doo nba ki li
tɔɔndamm mɔk yan, li doo sii mɔk paŋe.
3 Tɔɔndaanɔ nba mukis binba tee nandamm na tee nan saak nba tuu baar nan wouŋ
ki biir jeet nae.
4 Fi-i kii sak sennu, a taa toonbiit damm poe, ŋaan fi-i sak sennu na, a yêt bi mɔbe na.
5 Toonbiit damm ki mi linba tee barmɔnii, ŋaan binba jiantir Yennu na ŋarin bannir
fanuwa.
6 Fi-i tee niŋanɔ ŋaan be namue sɔ nan fi-i tee mɔkitɔɔ ŋaan kii tee faak daanɔ.
7 Naasimɔ nba sak sennu, ŋɔɔe mɔk yan. Wunba tɔkii nan niib nba ki mɔk nyɔɔt baat
nan fei-e ki teen u baa.
8 Fi-i ŋmab niib ki mɔkit, a faar maŋ saa saan daanɔ nba tiin nandamm ninbaauk na
boore.
9 Fi-i kii sak sennu, Yennu kan gbat a miaru.
10 Fi-i kpar niŋanɔ ki u tun biit, li tee baruko ki saa ŋmat soora.
Binba ki tun biit saa la nyɔɔt bonchiann.
11 Mɔkita na dukii a ŋamme mɔk yan, ŋaan nandaanɔ nba mɔk ninyentir na mib.
12 Niŋamm-i dii naan yoo nba, sɔɔ kur tuu mɔk parpeenne, ŋaan nibiit-i dia doo yoo
nba, niib tuu be bɔra nie.
13 Fi-i yiab a fan dɔkin a biit, a kan ban la nyannu. Katir a biit, ki nyik li tumu, ki
Yennu n tina ninbaauk.
14 Sakin Yennu mɔb yoo kur, ki a sii mɔk parpeenn. Fi-i tee tubkangbatir, see ki a la
biiru.
15 Nandamm ki mɔk sommir doo diarɔɔ nba ton boori, u benu tee daŋe ki turib nan
yanbɔr koo naamumatuk na.
16 Doo diarɔɔ nba ki mɔk dudukŋant sii tuun tonu toonae, ŋaan wunba ki loon fobit
nan ŋmabir saa dia doo ki lin yukir.
17 Wunba nyinn nirɔ manfoor, li yɔɔ gbii u mɔŋ kaauko yian yian. A daa te ki u nyikini.
18 Ii tee niŋanɔ ki a saa nyi daamii ni. Fi-i waa faak sɔnu, see ki a baa.

19 Kpaarɔ nba loon toonn sii mɔk jeet bonchiann ki di, ŋaan niib nba lin ki biir yoo
na ŋarin sii be namue.
20 Popeenn daanɔ saa la piisin nba yab, ŋaan fi-i yiab a fan mɔkit yian, see ki a la
tubdatu.
21 Ningannii tee kpetire; barbusiab tuu tun kpetire a bin gaar fobit piinii waaminna.
22 Jawudamm loon bin mɔkit yiame, ŋaan bi ki mi yoo nba ki namu saa baar lekibi.
23 Ŋmakitir sɔɔ, ki u sii mɔk parpeenn ki gar faa bo saa yetɔ mɔmant.
24 Wunba yaa li ki tee biit nan fan jan a naa koo a baa bona na, ŋɔɔe tee nanyukɔ.
25 Jawuuk baat nan daamiie, ŋaan fi-i teen Yennu yada, ŋanne mɔk nyɔɔt.
26 Li tee jatiie nan fii dia a kuukɔɔ dudukit. Fi-i waa yandamm wannu, a sii be a
yamanie.
27 Fi-i teen nandamm piinii a kan ban kɔŋ siari, ŋaan fi-i lek a numm nandamm paak,
niib bonchiann sii waanta mɔtonte.
28 Niib tuu be bɔra nie, li-i tee ki nibiit gaar doo ki dia, ŋaan bi-i baa yoo nba, yentinnae
tuu ŋamm gaar doo na ki dia.

29

1 Bi-i kpaana yoo kur ki a tee tubkpaasuk, dasiar a tan saa kɔɔ biiru nie, ki gbar nyinu.
2 Wantin doo diarɔɔ nba tee yentinnɔ, ki n saa wanna u niib nba mɔk parpeenn
biaŋinba. Wantin doo diarɔɔ nba tee tondaanɔ, ki n wanna u niib nba be ninbaatir ni
biaŋinba.
3 A numm-i gboo yanfoon, a baa sii mɔk parpeenne a paak.
Li tee jatiie nan fii dia likirii kii waa jantona.
4 Bat baka-i be barmɔnpaku ni yoo nba, doo na tuu mɔk paŋe, ŋaan u baka-i be likirii
ni yoo nba, doo tuu biire.
5 Fi-i piak mɔmant ki teen a yɔɔsnba, a pii baruko ki guunt a mɔŋ.
6 Nibiit toonbiite tuu tan ŋmat soorib nan baruk na, ŋaan niŋamm na ŋarin be bi
yamanie nan parpeenn.
7 Niŋanɔe mi linba tee nandamm mɔnii bont, ŋaan nitont na ŋarin ki banntir.
8 Niib nba ki teen bi leeb jirima na pinpakit saa fit te ki doo na n baa, ŋaan niib nba
mɔk yame saa baar nan piisin doo na paak.
9 Yandaanɔ nan jatuk-u mɔk maan, jatuk na tuu kpan laae jatii, jatii, ki sukii
sanpaapowa.
10 Niib nba nyint leeb manfoa na ki loon daanɔ nba tee niŋanɔ, ŋaan binba tee
yentinna nae saa tinn li yɔɔ manfoor.
11 Binba tee jatite tuu wann bi wutoor paanu ni, ŋaan yandamm na ŋarin tuu soor bi
mɔŋ soon nnae.
12 Doo diarɔɔ-i gbiin faak maan, u toontunna saakab kur sii tee faak damme.
13 Nandaanɔ nan wunba mukisɔ na kur tee yomme, Yennu-e tur bi kur ninbina.
14 Kpanbar nba bu barmɔnii buut ki teen nandamm, u saa dia doo na ki yukir
bonchiann.
15 Kpaanii nan tubdatu ŋane ki tur waas, ŋaan fi-i te ki bi tuun baa loon biaŋinba, bi
sii dint bi naanba fei-e.
16 Nibiit-i be yiikoo ni yoo nba, toonbiit tuu pukiie, ŋaan yentinna na sii mɔk manfoor
ki tan la nibiit maŋ baak yoo.
17 Datir a bik tubir ki fit kii mɔk parbifaant u paak, ki u kan ban dinna fei.
18 Digbann nba ki dia Yennu sennu, li digbann toona ki waa leeri. Binba dia Yennu
sennue mɔk parpeenn.
19 A kan fit ŋmakit a daaba, li-i tee ki a piak mɔmaan kuukɔɔ ki teemmi. Bi saa bann
faa yeen linbawa, ŋaan bi kan gbiinti.
20 Niib daan jatuk paake ki gar wunba ki dukiiwa ki piak.
21 Fi-i teen a daabir linba kur ki u loon u bisin niwa, dasiar u tan saa yent faa mɔk
linba kure.
22 Niib nba mɔk wutobiite baat nan daamii nan kunkɔna bonchiann.
23 Karinbaaniie baat nan baak, ŋaan fi-i sikin a mɔŋ bi sii baakitae.
24 Fi-i tee nanyukɔ yɔɔk, a tee a mɔŋ dataake. Bi saa dat a tubire, li-i tee ki a pak
barmɔnii barbuboor, ŋaan Yennu mun saa sat mɔtont a paak, li-i tee ki a ki pak barmɔnii.
25 Li tee daŋe ki tura, li-i tee ki a fiin linba ki a leeb yeen ki jiin a po, ŋaan fi-i teen
Yennu yada, see ki a la nyannu.
26 Sɔɔ kur loon doo diarɔɔ sommir, ŋaan Yennu kuukɔɔ boore ki a saa la barmɔnii.
27 Popeenn damm ki loon nitonti, ki nitont mun ki loon popeenn dammi.

30

Ki jiin Agur mɔmaan po

1 Linba nae tee Jake bija Agur mɔbonjaana:
"Yennu, n baka, Yennu, n baka, n ki mɔk sommitɔɔ.
2 N naan bonkobuko ki gar nisaarik,
n ki mɔk yan nba ki nisaarik mɔk na.
3 N ki ban tumii yanfoon nan waama,
n ki mi siar ki jiin Yennu po.
4 Ŋmee mi bann sanpaapo bannu?
Ŋmee mi soor wouŋ u nuu ni?
koo ki mi pɔbin nyun chinchenn ni?
koo ki chaan tiŋ terii?
Li daanɔ tee ŋmee ki a miu? Ki ŋmee tee u bija?
5 "Yennu dia mɔsona nba ki u senn na kure. U tee nan naagbankɔŋir nae ki teen binba kur loon u guuru na.
6 Yennu-i kii yet linba ŋaan ki a yaa u yetir, see ki u kpaana ki wann nan a tee faak daanɔe."

Ki jiin barjokit nba pukin na po

7 Yennu, n boia maa a ŋaan ki n la bona ŋanlee nawa ki fit kpo.
8 A daa te ki n fa faaki, ki bia daa teen mɔkitɔɔ koo nandaanɔ, ŋaan turimin jeet nba saa jaŋin.
9 Fi-i turin bonchiann n tan saa mann yet a n ki loon a sommiri, ŋaan mi-i biaki be namu, n tan saa mann jan ki dinn fin Yennu fei.
10 A daa ban piak biir toontunna bi chanbaa boor ni, bi saa sat mɔtont a paak, ki a di biak li paak.
11 Nisiab be ki sat mɔtont bi baanba paak, ki bi numm bia ki gboot bi naanba.
12 Nisiab dukii a ŋamme tee kasii, ŋaan ŋamme mantik mɔk biit.
13 Nisiab dukii a ŋamm mantik ŋan ki li paaka. Bi mɔk dont-n-mɔŋ bonchiann.
14 Nisiab be ki tee binba fiar talas nan nandamm, bi tee nnae ki laat bi daar diisir.
15 Dindar mɔk bonpoi banlee ki bi kura sana tee "Turimin."
Bona ŋannae be ki siar kan ban jaŋib. Ŋamme tee:
16 Kpeentiŋ
nan pookanmatir
nan tinkooŋ nba loon saak
nan muu nba di ki bi gbar kpeenu.
17 Tɔn, daanɔ nba laa u baa, koo ki yisin u naa, li ŋan ki juut n di u gbanant, koo kinkaat n kpakir u ninbina.
18 Bona ŋannae be, ki n ki bann li paak; ŋanne tee:
19 Baakir nba tuu yuuk sanpaapo biaŋinba na
nan waauk nba tuu bɔɔk tanpiiuk paak na
nan ŋaruŋ nba tuu teen biaŋinba ki bann sɔnu mɔkgbeŋir paak na
nan lomm nba tuu kɔɔ jɔɔ nan poo biaŋinba ki bi loon leeb na.
20 Tɔn, poochonchonn marimae na: Wuu dɔɔ nan jaganɔ ki gbenn, u ji tuu wure, ŋaan yet a, "A la ki n tun siara kpetiri-i?"
21 Bona ŋannae be, ki tingbouŋ mɔŋ ki sakiri:
22 Daabir nba tuu tan di naan na,
nan jatuk nba tuu tan mɔk jeet kur nba ki u loon na,
23 nan pooyoonn nba tuu tan kun jɔɔ na,
nan daabpook nba tuu tan fat u daabnaa sɔrɔ na.
24 Bona ŋannae be tingbouŋ na ni ki waar, ŋaan mantik sub; ŋamme tee:
25 Languur: Bi ki mɔk paŋ, ŋaan bi tuu bekir bi jeet dijaan-yooe.
26 Sina: Bi ki mɔk paŋ, ŋaan bi ŋei be jɔɔt niŋe.
27 Naasuut: Bi ki mɔk bat, ŋaan bi somm koonn koonne.
28 Dabuna: A saa fit kub bi yenɔ a nuu ni, ŋaan bi be kpanbara ŋei nie.
29 Bona ŋannae be ki bi ŋmaatir ŋan; ŋamme tee:
30 Yanbɔra; bi mɔk paŋ ki gar bonkobit kur, ki ki tiin sɔɔ.
31 Bujak ŋmaatir nan kojot ŋmaatir
nan kpanbara nba tuu somm bi niib tɔɔnn po na.
32 Tɔn, fi-i tuu kii tee jatuk nba mɔk karinbaanii ki lorin toonbiitie, fan nyik ŋaan dukin fanu.

33 Fi-i ŋak ŋak naabiin, a tuu la naabikpame; ki fi-i faa nirɔ miar, li tuu put sɔme, nnae
mun, fi-i fiint niib wutoa, lin baar nan kɔnn.

31

Ki jiin kpaanii nba teen kpanbar po

1 Mɔbonjaana nba ki kpanbar Lemuel naa din pak turɔe na a:
2 "A tee n mɔŋ bijae, ki bia tee gatu ki jiin n miaru po. N saa beta bee?
3 A daa dia a paŋ nan a likirii kur ki waa poobi, bi biir kpanbarawa.
4 Lemuel, gbiintir. Li ki ŋan kpanbara-i nyun daan, koo kii mɔk niɔŋ nan dapaarimi.
5 Bi-i nyuu yoo nba, bi tuu tamm sennu nae, ki bia tamm linba took nan bin tun ki tur
niib nba be daamii ni na.
6 Dapaarin tee niib nba kpenn koo ki be parbiir ni na yare.
7 Ŋaant ki bin nyu ki tamm bi namu nan bi parbiir po.
8 "Pakin somm binba kan fit pak ki tur bi mɔŋ na. Sommit binba kaa sommteeb na.
9 Pakin sommib kii tee barbuurɔ nba tee popeenn daanɔ. Sommit nandamm nan talas
damm na ki bin la bi mɔnii."

Ki jiin pooŋanɔ po

10 Li paar bonchiann nan fan la pooŋanɔ. U mɔk nyɔɔt ki gar likiriiwa.
11 U sɔrɔ mɔk parbifaant u paak, ki namu kan mi soorɔ.
12 U tuun bonŋanne ki teen u sɔrɔ daar kur, u kan ban tun u sɔrɔ bonbiiri.
13 U ninbinn mɔn toonn paak yoo kur, ki u dia pekobit nan gungunŋant ki luu
chinchena.
14 U baat nan jeet ŋaak ni, nan kpinkpenta nba tuu nyi nan jeet banfɔkir ki baar nann
biaŋinba nae.
15 U tuu fiir sanyafaare, ki teen jeet ki tur u ŋaateeb, ki bia wann u daabpoi baa saa
tun linba.
16 U tuu got la tiŋ nba ŋanewa ki daa, ki jii likirii nba ki u mɔk na ki daa tilontii ki
bur leŋ.
17 U tee wunba tuun toonn bonchianne, ki u nunii mɔn kpaann paak.
18 U mi bont kur nba ki u tuun li nyɔɔt nba tee biaŋinba, li paak ki u tuu tun nan
nyiɔk.
19 U piar gungunte, ki luu u mɔŋ chinchena.
20 U nuu yaae ki u teen nandamm nan talas damm piinii.
21 Waat-i lekii be, ŋaan li ki daamiiɔ, kimaan u ŋaateeb mɔk waat liata.
22 U luu gado bonlatkara, ki bia gbab chabŋann chinchena.
23 Niib mi u sɔrɔ fanu, ki u tee doo na yudamm yenɔ.
24 U luu chinchena nan gbana ki kɔi teen kpinkpenta.
25 U mɔk paŋ ki laat baakir, ki ki tiin jaŋmaanii nan tɔɔnn po binbeŋi.
26 U piak nan yanfoome soon soon nna.
27 Yoo kur u ninbinn mɔne, ki u gorii linba tee u ŋaateeb bonloŋa po.
28 U waas wantɔ bi numm nba gboou biaŋinba, ki u sɔrɔ mun piak ki dontirɔ.
29 U sɔrɔ yet a, "Poob bonchianne tee pooŋamm, ŋaan fine mantik ŋan ki gar bi kur."
30 Koruŋ tee kpinkpanniie, ki fant mun kpet, ŋaan poo nba tur Yennu baakir, li ŋan ki
bin pak dontɔ.
31 Pakimɔ, waa tun linba kur paak. Li ŋan ki sɔɔ kur n turɔ baakir.

BANNTƆƆ
labaar

Ki jiin Banntɔɔ gbouŋ na po

Gbouŋ na ni yandaanɔ, koo Yennu mɔmaan mɔɔnt-tɔɔe loon wun bann manfoor nba mɔk nyɔɔt koo laa ki mɔk. U tan joont ki yet nan linba kpaa talas tee tii baakit Yennu kii saak u mɔbe. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Eklisiastes.

Manfoor ki mɔk nyɔɔti

1 Defid bija nba din tee kpanbar ki be Jerusalem, ki tee banntɔɔ na mɔmaame na.
2 Banntɔɔ na yet a li ki mɔk nyɔɔt, nyɔsiat kaa. Manfoor ki mɔk nyɔɔt, li ki mɔk nyɔsiati.
3 Ki a biir a yoo ki tuun toonn, ki bakit. A tan saa gaar bee li paaki?
4 Nigbanu baat, ki nigbanu saa, ŋaan durinya na ŋarin be li bannue.
5 Yonnu daa do, ki bia daa baa, ki tuu ŋmat piin waa do siaminba yiama.
6 Ki wouŋ da niidiitu po, ki bia da niigaŋ po, ki lin lintir, ki bia tan jen.
7 Mɔkir kur puub ki siik mɔkgbeŋir nie, ŋaan mɔkgbeŋir na bia lek daa ki gbee. Nyun na ŋmat saa siaminba ki mɔka na piine, ki bia ŋamii puub.
8 Bona kur joontir nan bakinte, ki bakint yabit gar bikinuwa. Ti ninbina nba laat linba, li kan ban la gboo. Ki ti tuba nba gbia linba ŋaan li kan ban gbat gboo.
9 Linba ban teen, li bia saa ŋamm teena, linba ban tun, li bia saa ŋamm tuma. Siar ki be, ki tee bonsaann durinya na ni.
10 Bi yeen a, “Gotir man, siar be nna, ki tee bonsaann.” Ŋaan aaii, linba na kur ban tuma, li tumewa ki bi tan marit.
11 Sɔɔ ji ki tian linba tun sianyoowa, ki sɔɔ tan sii kaa yoo nba waa na ki tiar linba tuun mɔtana ki saa tuu li yoo.

Banntɔɔ nba tumii linba

12 Min nba tee banntɔɔ na, n ban teen Israel kpanbar ki kar Jerusalem-a.
13 N din lor nan n saa fiit ki tumii linba kur tuun tingbouŋ na paaka.
Yennu bir daamiie ti paak binbeŋ na ni.
14 N la linba kur tun tingbouŋ na paaka, li paak ki n yeen nan li kur ki mɔk nyɔsiati. Li tee nan faa sii waa beer wouŋ nae.
15 A kan fit naat linba ŋmari. Bi ki kaan linba kaa.
16 Ki n yet n mɔŋ a, “N ji tee nijaanne, ki mantik sub ki gar wunba kur ban dia Jerusalem n liik. N mi yanfoon nan bannu nba mantik tee linba.”
17 Ki n bo dukii nan n saa tumiie ki la bannu nan jatii bɔkitu, ki bia la yanfoon nan waatuk bɔkitu, ŋaan tan la nan li tee nan faa sii waa beer wouŋ nae.
18 Fi-i mɔk yan biaŋinba, a daamii bia sii tee nnae, fi-i mantik mi biaŋinba, a daamii bia sii tee nnae.

2

1 N lor nan n saa bikin ki di manue ki tan la parpeenn nba tee linba, ŋaan n tan la nan li mun bia ki mɔk nyɔɔti.
2 N tan la nan laat tee jatiie, ki bia la nan manu dinu ki sommita siari.
3 Maa mantik kpaan yanfoon na, ki n lor nan n sii maant n mɔŋ par nan daame, ki di manu, ki dukin nan ŋanne ŋan nan niib-ii maant bi para bi binbeŋ nba waan ki bi daa be tingbouŋ na paak na.
4 Ki n tun toonjaana ki maa n mɔŋ ŋei, ki bia bur daan tilontii,
5 ki koo kpinfaat kpabit ki bia bur tilontbooru kur,
6 ki gbiir mɔka maa mii maantib.
7 Ki n daa daaba bonchiann, ki bi bia mar daaba n ŋaak ni. Ki n mɔk bonkobit bonchiann ki li gar nirɔ nba kur ban kɔɔ Jerusalem ki mɔka,
8 ki bia gaar salimpeena nan salimmɔna, kpanbara nba be tinii nba ki n dia na boor. Ki jab nan poob yiin yanii, a lin maan n par. Ki n mɔk poofanii nba kur ki n loon.
9 Barmɔnii, ki n tee nijaann, ki gar wunba kur ban kɔɔ Jerusalem, ki n yanfoon ki gbent.
10 Ki n laat linba kur ki n loon, ki ki ban kɔŋ mansau n benu ni. Ki n mɔk karinbaanii nan maa tun linba, ki linba na kur tee n paatii.

11 Ki n ji dukin linba kur ki n tun, nan maa yabir biaŋinba ki tan tumir, ki n ji bann
nan li ki mɔk paaki, ki tee nan faa sii waa beer wouŋ biaŋinba, ki li ki mɔk nyɔɔt nan
waama nae.
12 Li kur na lek, ŋaan kpanbar fit tuun toonn nba ki kpanbar kpera ban tume.
Ŋanne ki n ji dukii ki jiin faa sii mɔk yan po, koo a baka nba sii kaa siar po, koo faa
sii tee jatuk biaŋinba po.
13 N banna, "Yanfoon chee jatii, ki li tee nan yentu nba chee bunbɔnn biaŋinba na.
14 Yandamm fit laat baa saa siaminba po, jatit ŋarin ki laat." Ŋaan n mi nan ti joontu
tan sii tee yomme.
15 Ki n dukin ki tur n mɔŋ a, "Linba saa teen jatit, li mun bia saa teenima. Ki n ji la
nyɔlante n subinii ni?" Ki n jiin ki tur n mɔŋ a, "N kan la siar nan bonmintika."
16 Sɔɔ ki tian yandamm po, ki sɔɔ mun bia ki tian jatit po. Daar baate ki bi tan saa
tamm ti kura po. Ti kura saa kpo nnae, li yandamm nan jatit kurawa.
17 Manfoor ki tee siar min yaa boor jikii, kimaan linba kur be li ni na ki turin siari,
see daamii. Li kura ki mɔk nyɔsiati. N tuu waa beer wouŋo.
18 Siar ki nyii maa tun linba kur ni ki mɔk paak ki turin, kimaan n mi nan n tan saa
nyike, ki n fadiirɔ n jii.
19 Li pasiar u tan sii tee yandaanɔe, koo u sii tee jatuko, ŋmee mi? Ŋɔɔe lek tan sii
yen linba kur ki n tun ki la na, linba kur ki n tun nan yan ki la durinya na ni. Li kur ki
mɔk nyɔɔti.
20 Ki n ji tan mɔ kɔɔ nan maa yabir ki tun toona nba na.
21 A jii yan nan bannu nan a mir kure ki tun la linba be na, ŋaan a tan saa nyik li
kure, ki guun wunba ki tun siar li paaki. Li ki mɔk nyɔɔti; li bia ki tooki.
22 Fi-i tuun, ki daamii a mɔŋ manfoor na ni, nyɔlante ki a tan saa la?
23 Faa daa be a manfoor ni, ki tuun linba kur, li ki teena siar, see parbiir nan yuyeeuk.
Ki nyiɔk gbaa, a dudukit ki foi. Li ki mɔk nyɔɔti.
24 Nisaarik nba saa mantik tun linba tee wun tuu die, ki nyu, ki maan u par nan linba
ki u tun la na. Ŋaan n lek la nan linba na kur nyi Yennu boore.
25 Nna-i kaa, a saa la lee ki di ki maan a mɔŋ pari?
26 Damm nba tuun ki li gboot Yennu numm na, ŋamme ki u teemm yanfoon nan bannu
nan parpeenn, ŋaan te yanbɔndamm tuun toona ki laat, ki bia bekii, a baa kpaan laat
linba na, bin tuu jii ki tur damm nba tuun ki li gboot Yennu numm na. Li ki mɔk nyɔsiati.
Li tee nan faa sii waa beer wouŋ biaŋinba nae.

3

Bont kur yoo be-e

1 Linba kur tuun durinya na ni, li tuun yoo nba ki Yennu sennire.
2 U senn matuk yoo, ki bia senn kuun yoo,
ki senn bonbuburit yoo, ki bia senn jinjaan-yoo,
3 ki senn nikpinu yoo ki bia senn tebu yoo,
ki senn yeeru yoo, ki bia senn maanu yoo,
4 ki senn ninbaatir yoo, ki bia senn kpinkpammuk yoo,
ki senn fabinii yoo, ki bia senn sawaanu yoo,
5 ki senn tana yatu yoo, ki bia senn tana tintikir yoo,
ki senn ki puur wɔb yoo, ki bia senn yêtu yoo,
6 ki senn ki kpaan la yoo, ki bia senn kɔŋir yoo,
ki senn bekiru yoo, ki bia senn yatu yoo,
7 ki senn patu yoo, ki bia senn nyaru yoo,
ki senn ŋminŋminn yoo, ki bia senn pinpakit yoo,
8 ki senn lomm yoo, ki bia senn naŋ yoo,
ki senn tɔbii yoo, ki bia senn parmaasir yoo.
9 Nyɔlante nyi ti toona kur ni?
10 N mi jik-kpiata nba ki Yennu jinnit.
11 U senn yoo nba ŋane ki tur bont kur. U turit niɔŋ nba ki ti sii loon, ki tii mi linba
saa tun wonn, ŋaan ji ki te ki ti mi gbenn fanu waa tuun linba.
12 Ŋanne ki n bann nan taa saa fit tun linba tee ki tii mɔk parpeenne, ki yabir kii tuun
taa saa fit linba, taa daa be ti manfoor ni na.
13 Ti kura n tuu di ki bia nyu, ki maan ti para nan taa tun ki la linba. Li tee Yennu
piiniie.
14 N mi nan bona kur nba ki Yennu tun na, li yɔɔ bee. A kan fit pukin siar li paaki,
koo ki nyinn siar li ni. Yennu tuun linba na, a niibi baakitɔe.

15 Linba kur tuun, koo ki saa fit tun, li ban tuma. Yennu-e te bont maŋ bia ŋamii tuun
ki lei.

Biit nba be durinya ni biaŋinba

16 N bia la linba pukin durinya na ni tee, tonue be siaminba ki barmɔnii nan linba
ŋan bo sii be.
17 Ki n yet n mɔŋ a, “Yennu loon wun tan lakin bu niŋamm nan nibiit buut yomm,
kimaan toona kur, nan marima kur, tan saa tun yoo nba ki u senne.”
18 Ki n dukin nan Yennu bikintite ki wantit nan ti ki gar bonkobit kaa.
19 Li kur lek ŋaan joontu yennkɔɔe guu nisaarik nan bonkobuk kur. Nisaarik saa
kpowa, ki bonkobuk mun bia saa kpowa. Bi kur tee bonfoae. Nisaarik ki gar bonkobuk
kaa, kimaan bi kur manfoor ki mɔk nyɔɔti.
20 Bi kura siik bɔyenn kɔɔ nie, ki li tee tant ni. Bi kur nyii li nie; bi kur bia saa ŋmat
li nie.
21 Nlee ki nirɔ setik saa fit bann nan nisaarik nariŋ do paapoe, ŋaan ki bonkobuk
nariŋ ŋmat siik tinpɔɔr ni?
22 Ŋanne ki n ji bann nan taa saa tun linba tee ki tin di maan ti parae nan bona nba
ki ti tun la, siar ki be ki ti ji saa teeni. Sɔnsau kaa, ki saa te ki tin bann linba tan saa tun
durinya ni, ti kuun poor po.

4

1 Ki n bia ŋamm got toonbiit kura nba tuun durinya na ni. Ki talas damm na yikin,
ŋaan sɔɔ kaa ki saa sommib. Sɔɔ kaa ki saa fit sommibi, kimaan binba diimm na tee
yiikoo damme.
2 Binba kpo na mɔk yumann, bi yare sɔ nan binba daa be bi manfoor ni na.
3 Ŋaan binba ki bi ki marib na yarae sɔ ki gar sɔɔ kur, kimaan bi kan ban la toonbiit
nba kur tuun tingbouŋ na ni.
4 Ki n bia tumii ki bann linba paak teen, ki niib tuun toonpaara a bin mɔkit, kimaan
bi mɔk funfunn nan bona nba ki bi leeb mɔk na. Ŋaan li ki mɔk nyɔsiati. Li tee nan faa
sii waa beer wouŋ nae.
5 Bi yeen nan jajatuko saa lor u nii, ŋaan tan kpenn kon.
6 Li pasiar li sii tee nnae, ŋaan li ŋan ki fii mɔk waaminna, kii mɔk pardɔɔnn, ki chee
faa sii tuun yoo kur, ki koor a fan soor wouŋ.
7 N ŋamm diit ki la siar manfoor ni ki li ki mɔk nyɔɔti:
8 Nisɔɔe be u kuukɔɔ, ki ki mɔk bik, ki ki mɔk ninja, ŋaan u tuune yoo kur, ki mɔkint
nba ki u laat na ki gboot u numm. Ŋmee paake ki u mantik tuun ki bakit, ki bia nɔi u
mɔŋ ki ki di manti? Linba na mantik ki mɔk nyɔɔti, ki tee parbiir binbeŋ nba ki nirɔ
be.
9 Niib banlee benu sɔ niyenɔkɔɔ, kimaan bi saa fit lakin tun ki gar yenɔkɔɔwa.
10 Li-i tee ki yenɔ tan baa, lɔɔ na saa fit fiinɔ. Ŋaan li-i tee ki nirɔ be u kuukɔɔ ki tan
baa, li mantik tee bonbiire, kimaan sɔɔ kaa ki saa fiinɔ.
11 Li-i tee waat be, niib banlee saa fit lakin dɔɔr ki li ton, ŋaan nlee ki a saa dɔɔr a
kuukɔɔ ki lin toŋi?
12 Niib banlee saa fit taan ki kɔn nyann kɔnn nba ki niyenɔkɔɔ kan fiti. Ŋmiiuk nba
ki bi pianir paar nan cheeru.
13 Nirɔ-i tee nipaaŋ ki namii ŋaan sub, u chee kpanbar nba kpeta ŋaan tee jatuk ki ki
gaan kpaanii.
14 Li nipaaŋ booru saa fit nyi dansarik ni ki la nyannu; u saa fit di naan, li-i lekii tee
ki bi din marɔ talas ni.
15 N dukin niib kur nba be tingbouŋ na ni powa, ki bann nan niib maŋ ni, sɔɔ be ki
tee nipaaŋ ki tan saa gaar kpanbar yiar.
16 Kpanbar-i dia niib ki bi jan biaŋinba, ŋaan wuu taŋi kpo yoo nba, sɔɔ kan pakɔ
nan waa tun linba. Li ki mɔk nyɔsiati. Li tee nan faa sii waa beer wouŋ nae.

5

A daa sat mɔb yian yian

1 Ii mi faa tuu saa kɔɔ Yennu ŋasaakak na ni biaŋinba. Li ŋan ki fan tuu saan leŋ ki
tumii ki chee fan mann maruŋ, nan jatit nba ki mi bonŋann nan bonbiir bɔkitu na.
2 A tuu dukina, ki fit pak maan, ŋaan daa sat mɔb yian ki teen Yennu. Yennu be
sanpaapoe, ŋaan ki fin be tingbouŋ na paak, li paak, a daa piak ki li gaar faa bo saa pak
biaŋinba.

3 Li-i tee ki a be daamii ni, a sii damii li damiite. Li-i tee ki a mantik piak maan, a tan
saa mann pak jat maama.
4 Li paak, li-i tee ki a sat mɔb ki tur Yennu, fan gbeenir yian. Jatuk ki mɔk nyɔɔt Yennu
boori. Tumin linba ki a sat mɔb nan a saa tun na.
5 Li ŋan ki a daa sat mɔb nan waama, ki chee faa saa sat mɔb, ŋaan tan kan gbeeni.
6 A daa te ki a mɔŋ mɔbona kɔɔnta yanbɔmm ni, ki lin tan te ki a ŋmat Yennu manntɔɔ
boor ki yetɔ nan a bo pak kpeta. Bee ki a te Yennu wutoor do a paaki? Bee ki a saa te
ki wun biir faa tun ki la linba?
7 Faa lek damii damiit biaŋinba, koo faa mantik tuun toon-yana biaŋinba, koo faa saa
mantik pak maan biaŋinba, ŋaan li ŋan ki fii tiin Yennu jaŋmaanii.

Manfoor ki mɔk nyɔsiati

8 A daa te ki li bakitira, li-i tee ki a tan la doo yudamm diin nandamm, ki ki teemm
mɔnii. Saakabarik kur saak wunba garɔ mɔbe, ki bi kur saak tɔɔndamm nba garib na
mɔi.
9 Tiŋ na nyɔɔt tee niib na kur yare. Kpanbar gbaa, ŋaan u laat nyɔɔt u jaanu nie.*
10 Li-i tee ki a mantik loon likirii, ŋaan a numm kan ban gboori. Li-i tee ki a mantik
loon fii tee mɔkitɔɔ, ŋaan a kan ban la linba kur ki a loon. Li ki mɔk nyɔɔti.
11 Faa sii mɔkitir ki pukii biaŋinba, a bia sii mɔk niib nnae ki dintib. A sii mie nan a
mɔk, a nyɔɔt kpan sii tee faa mi nan a mɔk nae.
12 Toontunnɔ tuu saa la ki lin jaŋɔ, koo li kan jaŋɔ, ŋaan u tuu saa dɔɔr nyiɔk ki gɔɔn
fanu. Mɔkitɔɔ lek mɔk bont kur, ŋaan u be yanputuk nie, ki ki gɔɔnti.
13 Bonbilankant nba ki n la durinya na nie na: Niib bekii bi likirii a bin tuu tan jii yoo
nba ki bi loone,
14 ŋaan bi tuu tan kɔŋir, li-i tee ki bi kɔɔ kpinkpoun-yana ni, ki bi tuu tan joont yanne,
ki ki tent siar ki guunt bi waas.
15 Ti tuu saa nyik ti bona durinya na ni, ŋaan ŋmat yanne nan taa baar biaŋinba na.
Taa lek saa tun ti toona kur biaŋinba, ŋaan ti tan kan jii siar ki saan nanni.
16 Li kpan ki ŋan. Ti tan saa saan nan taa baar biaŋinba nae, ki ti tuun toona ki koor
a tin soor wouŋ, ti tan saa la bee li paaki?
17 Taa be ki laat linba ti manfoor na ni tee bunbɔnne nan ninbaatir, ki ti be parbiir ni,
nan wutoor nan yiarii.
18 Maa fiit ki la linbae na: nisaarik nba kpan saa tun linba tee wun di ki bia nyu, ki
gboon u mɔŋ nan waa tun ki la linba, yoo nba ki u daa be manfoor nba ki Yennu turɔ
waaminna na nie; nisaarik joontue na.
19 Li-i tee ki Yennu tur nisaarik mɔkint nan faar, ki te ki u di manu, li ŋan ki wuu mɔk
niipoturu ki di linba ki u tun la na ki gboo. Li tee piiniie ki nyii Yennu boor.
20 Yennu nba turɔ yaak a wuu mɔk parpeenn na, li kan daamiiɔ bonchiann, manfoor
nba ki fɔk na paaki.

6

1 N bia la toonbiit nba tuun tingbouŋ na ni, ki li daamii bonchiann.
2 Yennu fit teen nisɔɔ mɔkint nan baakir nan faar, nan linba ki u loon kur, ŋaan u kan
te daanɔ maŋ n di ki lin maakɔ. Niganɔe lek tan saa dir. Li ki mɔk nyɔɔti, li bia ki ŋan.
3 Nirɔ sii fit mɔk waas kobik, ki bia wei durinya na ni, ŋaan waa lek saa wei biaŋinba,
li-i tee ki u ki be parpeenn ni, ki bia tan ki la piiŋanu, ŋann n saa yet nan bik nba ki bi
marɔ kpeent, ŋɔɔe sɔu.
4 Bibooru maŋ matuk ki mɔk nyɔɔt, u tuu saan bunbɔnn nie ki bin tamm u po.
5 U ki fit laat daar yentu, koo ki fit bant manfoor nba tee linba, ŋaan u laat foon ŋarin
6 ki gar daanɔ nba ki di manu, wuu lekii dii bina tusaa ŋanlee. Bi kur lek tan saa saan
bɔyennkɔɔ nie.
7 Nisaarik tuun u toona kur a wun kpan la jeete ki di, ŋaan u ki laat ki li jaŋitɔ.
8 Yandaanɔ mantik gar jatuk nlee? Li sommit nandaanɔ nlee, li-i tee ki u mi waa saa
took binbeŋ biaŋinba?
9 Li ki mɔk nyɔsiati; li tee nan faa sii waa beer wouŋ nae. Li ŋan ki a numm n gboo
faa mɔk linba ki gar faa sii loon ki pukii.
10 Bont nba kur tuun, li poŋ dɔŋ senn sianyooewa, ki ti kur bia mi nan nisaarik kan
fit nɔi nan daanɔ nba paarɔ.
11 Faa saa nɔi ki lin wei biaŋinba, nnae mun biak ki li ki mɔk nyɔɔti. Li mun bia kan
somma.

---

* **5:9 5.9** Bi maan ni, maan maŋ paak paar.

12 Nlee ki nirɔ saa fit bann linba mantik tee bonŋann ki tur nisaarii nba ki bi manfoa
tee jinjiŋe, ki ki mɔk nyɔɔt ki gaar nan yunyuŋ na? Nlee ki nirɔ saa fit bann linba tan
saa tun tingbouŋ na ni, u kuun poor po?

7

Dudukit ki jiin manfoor na po

1 Sanŋann chee tulaarii nba ki li nubiru man; faa saa kpo daar nba chee daar nba ki
bi mara.
2 Li ŋan ki fan saan siaminba ki bi mɔ kpemɔnii ki chee fan saan siaminba ki bi di
jaamm, li ŋan nisaarii n tuu tiar bi mɔŋ nan kuun guu ti kurawa.
3 Parbiir chee laat; li pasiar li saa biir a ningorsime, ŋaan teena bannu.
4 Daanɔ nba yɔɔ dukii parpeenn po, li daanɔ tee jatuko. Yandaanɔ ŋarin dukii kuun
poe.
5 Li ŋan ki yandamme n yakii nana, ki chee niliinii-i piak kii dontira.
6 Jatit-i laa yoo nba, li tee nan kunkonii nba tuu put muu ni biaŋinba nae, ki li ki mɔk
paaki.
7 Yandaanɔ-i ŋmab sɔɔ, u bontiteet tee nan jatuk nae. Li-i tee ki a gaar fobit piinii, a
biir a binbeŋe.
8 Bont joontue ŋan ki chee li pinpiik.
Sukuru gar dont-n-mɔŋ.
9 Soot a mɔŋ ki daa dont wutoor. Li tee jatiie, li-i tee ki a yɔɔ be wutoor ni.
10 A daa ban boi a, “Bee teen ki sianyoo din man ki chee mɔtana?” Li buboit ki tee
yandaanɔ yar kaa.
11 Daanɔ nba sii be yan binbeŋ, li ŋane ki tee nan faa saa di faar na;
12 ki li saa tura sommir bonchiann nan likirii nba saa tura biaŋinba na. Yanfoome
guua, ki tee bannu nyɔɔt.
13 Dukint linba ki Yennu tun po. Nlee ki nirɔ saa fit naat linba ki Yennu nan
bonŋmarinni?
14 Yoo nba ki bona ŋan fanu ki teena na, ii mɔk parpeenn, ki li-i taŋi tee ki parbiir
baar, fan ji tiar nan Yennu-e teen parpeenn, nan parbiir kura; ki a kan ban bann linba
saa wei poor.
15 N binbeŋ ki mɔk nyɔɔt, ŋaan n be li nie ki laat bona kur. Niŋanɔ saa fit kpo, ŋaan
ki lɔɔ mɔk manfoor, nan waa lek tee nibiiuk na.
16 Li paak, a daa mantik ŋan koo ki subi. Bee paake ki a saa kpi a mɔŋi?
17 Ŋaan a daa mantik ton koo ki mantik tee jatuku. Bee ki a saa kpo yian, ŋaan ki a
daar ki baari?
18 A nyik marima na kur. Li-i tee ki a baakit Yennu, a saa nyann binbeŋa.
19 Yanfoon tuun bonŋann ki teen nirɔ, ki chee kpanbara piik nba saa somm doo.
20 Sɔɔ ki be tingbouŋ na ni ki tuun linba ŋan yoo kur, ki ki ban tun kpeti.
21 A baka daa mantik be linba kur ki niib yeen po, li pasiar a tan saa gbat ki a
ŋaatoontunnɔ sukiia,
22 ki a mɔŋ mi nan a ban sukii siaba.
23 N jii yanfoome ki bikin linba na kura, ki lor maa mi-i sub, ŋaan gbar.
24 Nlee ki nirɔ saa fit bann manfoor paak nba tee? Li mantik sumii ki garita, ki paar
nan ti bann li paak.
25 Ŋaan ki n jii yoo, ki tumii yan, ki dukin maa n lon yanfoon nan n buboit na jiinu,
ki bia tumii ki bann tonu nba tee liinsin nan jatii biaŋinba.
26 Poo nba tee nan baruk na mantik ton ki gar kuuma. Lomm nba ki u saa tura na,
li saa soora nan baruk nae, koo ki soora nan chichaak na; ki u kpinkpant nba ki u saa
lora na, saa soora nan jaruk na. Jɔɔ nba tuun ki li gboot Yennu numm na, ŋɔɔe saa fit
nyi poo maŋ nuu ni, ŋaan ki wun soor yanbɔndaanɔ.
27 Min banntɔɔe yet na, n kpaan linba nae waan waan, yoo nba ki n bo loon man la
li jiinu na.
28 N lon maa n la li gatlia, ŋaan n ki lari. N la jayenɔkɔɔe jab tusir ni, ki u tee wunba
ki n saa turɔ jirima, ŋaan poob ni ŋarin, n ki la sɔɔ.
29 Linba kur ki n tumii ki lae na: Yennu nant ki ti ŋane, ŋaan timme tun ki kpet.

8

1 Yandaanɔ kuukɔɔe bant bona paak nba tee biaŋinba. Yanfoome te ki u laa mɔmiin,
ki te ki u numpo ŋan yoo kur.

Ki jiin kpanbar mɔb saku po

2 Tumin kpanbar nba yeen linba, kimaan a sat mɔb ki tur Yennu-wa.
3 Kpanbar saa fit tun biaŋinba ki u loon, li paak, seetir u numm ni, a daa be
ninbɔnboorik maŋ niŋi.
4 Kpanbar tuun nan yiikooe, ki sɔɔ kan fit boiɔ a, “A tuun bee?”
5 Li-i tee ki a mɔk mɔsaku nan u sennii, a sii be a yamanie. Yandaanɔ mi waa saa tun
linba, nan yoo nba ki u saa tumir.
6 Manfoor ni binbeŋ mɔk daamii, ŋaan faa saa tun linba kur, li yoo be-e, nan biaŋinba
ŋan nan tumu.
7 Ti sɔɔ ki mi linba tan saa tun, ki sɔɔ mun ki be, ki saa wannit.
8 Sɔɔ kaa ki saa fit nyinn u mɔŋ kuun ni, koo ki gaan u kuun daar. Linba na tee tɔb
nba ki ti kan fit lɔke, ti kan fit bɔr ki nyi li ni.

Ki jiin nibiit nan niŋamm po

9 N la linba na kur yoo nba ki n dukin linba tuun tingbouŋ na ni, ki li tee tingbouŋ
nba ki nisiab mɔk yiikoo, ki dia bi leeb ki bi di farae.
10 N la ki bi saan pii nibiit bi kaat ni, ŋaan baa nyii kaat paak ki ŋmat kun bi ŋei
ni yoo nba, ki bi piak ki dont nibiit maŋ doo nba ni ki bi tun toonbiit maŋ. Li ki mɔk
nyɔɔti.
11 Kimaan bi ki daar nibiiuk tuba yian yian, li paak, nisaarii para ji gbee nan toonbiite.
12 Yanbɔndaanɔ saa fit biir toonn taar kobik, ŋaan bia mɔk manfoor. Nn, n mi baa
yeen linba a: “Li-i tee ki a sak Yennu mɔb, bont kur sii ŋane ki tura,
13 ŋaan li kan ŋamm toonbiit damm. Bi manfoor tee nan yunyuŋ nae, ki bi saa kpo
ŋaan daa paan, kimaan bi ki sak Yennu mɔb.”
14 Linba na paak bannu paar. Gotir linba tuun tingbouŋ na ni. Yenn yoo niŋamme tuu
tan gaar toonbiit damm tubdatu, ki toonbiit damm mun tuu tan gaar niŋamm paatii. N
pak nan li paak bannu paar.
15 Li paak, n sake nan li ŋan ki nirɔ n di ki maan u par, kimaan linba be ki u saa maan
u par manfoor na ni tee wun tuu die, ki bia nyu, ki gboon u mɔŋ. U saa fit tun linba na,
waa daa be manfoor nba ki Yennu turɔ tingbouŋ na ni ki u tuun toona na.
16 Yoo nba kur ki n koor a mii sub, ki tumii linba tuun tingbouŋ na ni, ki tan bann
nan a sii fit nyɔɔn yonnu ni nan nyiɔk kur,
17 ŋaan a kan ban bann linba ki Yennu tuun na paaki. A leki yabir biaŋinba, ŋaan a
kan bann li paaki. Yandamm yeen nan bi mie, ŋaan bi ki mi.

9

Ki jiin nisaarii joontu po

1 N dukin linba na po ki li wei bonchiann, ki tan la nan Yennu-e ŋmakitir yandamm
nan niŋamm binbeŋ, ki bia ŋmakitir baa loon linba nan baa ki loon linba. Sɔɔ ki mi
linba dɔɔ u tɔɔnn po.
2 Linba baat nimɔnɔ paak, ŋanne bia baat toonbiit daanɔ paak; linba baat niŋanɔ
paak, ŋanne bia baat nibiiuk paak; linba baat yenjiant-teeb paak, ŋanne bia baat binba
ki tee yenjiant-teeb paak; linba baat binba mann maruŋ paak, ŋanne bia baat binba
ki mann maruŋ paak. Niŋanɔ ki gar yanbɔndaanɔ kaa; nirɔ nba sent mɔsona ki gar
wunba ki senti; li ki mɔk bɔkitu.
3 Joontu yennkɔɔe baat sɔɔ kur paak, linba na tee bonkpetir nba tuune tingbouŋ na
ni. Nisaarii binbeŋ ni kur, bi dudukit gbee nan toonbiit nan waatuko, ki bi tuu tan kpire
kpo.
4 Ŋaan wunba kur mɔk manfoor durinya na ni mɔk dindansiar; bɔk nba fo chee
yanbɔr kpeenn.
5 Binba fo mi nan bi tan saa kpowa, ŋaan kpeemm ŋarin ki mi siar. Bi ki mɔk siara
paatii, bi tamm bi poe fas fas.
6 Binba mɔk lomm, koo ki mɔk naŋ, koo ki mɔk niɔŋ, bi tuu tan kpoe ki lin gbenn, ki
bi ji kan ban pukin toonsiar nba tuun durinya na ni.
7 Fin-ii kpaŋi di a jeet, kii mɔk parpeenn; ki bia tuu nyu a daan ki maan a par. Li ŋan
ki teen Yennu.
8 Ii tuu kii mɔk parpeenn nan parmaasir ningorsin yoo kur.
9 Faa loon a ŋaapoo na, ii mɔk parpeenn nanɔ yoo nba ki a daa be manfoor nba ni ki
Yennu tura ki li tee binben-yana durinya na ni. Daar nba ki mɔk nyɔɔt kur, a maan a
par li ni, kimaan parpeenn maŋe tee a paatii tingbouŋ na ni.
10 Linba kur ki a tuun, a tun nan ninmɔnn, kimaan toonsiar tan sii kaa, koo bannu
tan sii kaa, koo yanfoon tan sii kaa kpeentiŋ, siaminba ki a saa na.

11 N la siare ki pukin; nantatinna nba tiin bonchiann ki be tingbouŋ na ni, bi ki patin
tiin ki laat nyannu; ki pardamm mun ki kɔn ki laat nyannu yoo kuri. Yandamm ki patin
laat daar diitiri; ki subindamm ki patin laat mɔkint. Ki binba mi ŋmakita ki patin laat
yudantuku. Yubɔnn baat sɔɔ kur paak.
12 A ki mi a ninbɔŋ yoo, a tee nan nɔɔnii nba ki bi tuu tan soorib tiɔk ni nae, ki bia
tee nan janii nba ki bi tuu soorib janlaauŋ ni na. Ti tuu tan kɔɔ bonbiir nie, yoo nba ki
ti ki daanir.

Dudukit nba jiin yanfoon nan jatii po

13 N bia la siar ki pukin, ki li want niib nba dia yanfoon biaŋinba tingbouŋ na ni.
14 Digbanbik nnae din be, ki niib ki yab li ni, ki kpanbarjaann tan lekir. U din set lint
doo nae, ki teen siir nan wun bet li joona ki kɔɔ.
15 Jasɔɔ din kɔɔ leŋ ki tee nandaanɔ, ki mɔk yan ki tinn doo na, ŋaan ki sɔɔ ki tian u
po.
16 N tun yeene nan yanfoome gar paŋ, ŋaan sɔɔ ki dukii nan nandaanɔ mɔk yan, koo
ki gbiin maan nba ki nandaanɔ saa yeti.
17 Li ŋan ki fan gbiint yandaanɔ sukuru maan, ki chee faa saa gbiint bat nba sii tantir
biaŋinba jatit sinsuuk ni.
18 Yanfoon tuun bonŋann ki gar jatiat, ŋaan yanbɔndaanɔ yenɔkɔɔ fit biir toonŋana
bonchiann.

10

1 Kpajukpeena saa fit te salenn nba tulaarii be li ni na-ii nubir kii pɔi, ki liinsin
waaminna saa fit boon yanfoon nba yab.
2 Yandaanɔ par ni wantɔ ki u tuun linba tooke, ki jatuk par ni wantɔ ki u tuun
bonkpeta.
3 U jatii na saa te sɔɔ kur nba tookɔ n bann nan u tee jatukɔ.
4 Li-i tee ki a tɔɔndaanɔ wutoor doo a paak, a daa nyikin toonn ni, fi-i biir ŋaan tee
soon nna, a saa la nyikin chaba.
5 Toonbiit nba ki n la tingbouŋ na ni tee tɔɔndamm nba tuun ki biir nae.
6 Bi teen niliiniie yudantuk, ki bi mɔk yiikoo, ŋaan nyikin mɔkita.
7 N ban la yommii ki bi jak taanii, ŋaan ki nijaana somm taatinii nan bi tee yommii
na.
8 Li-i tee ki a gbii bootuk, fine tan saa mann baa li ni, ki fin nba bet dikpinkper, waauko
tan saa juma.
9 Li-i tee ki a koi tana, a tan saa la daŋ, tana nie. Ki li-i tee ki a yakitir daat, a tan saa
la daŋ li nie.
10 Li-i tee ki a piak gbitik, ki a ki tiarir, a tuu chɔɔ bake. Li ŋan fan dɔŋ lor faa saa tun
linba.
11 Li-i tee ki a mi waauk sooru ki tan ŋaan ki u juma sinsinni, u sooru ji kan somma.
12 Linba ki yandaanɔ piak, ŋanne dontɔ, ŋaan jatuk mɔbonae biirɔ.
13 U tuu piin nan liinsin pinpakite, ki tan joont nan waatuk maan.
14 Jatuk kpan piak yoo kure.
Sɔɔ ki mi linba saa wei poor, sɔɔ bia ki mi linba saa baar ti kuun poor po.
15 Nirɔ-i mantik tee bonliiŋ, u tuu tun toonae ki bak, ki ki laat u ŋaak sɔnu.
16 Digbann nba ki li kpanbar tee bik, ki u saakab di jaamm yoo kur, li digbann sii yɔɔ
be biiru nie.
17 Ŋaan digbann nba ki li kpanbar dukii linba ŋan, ki u saakab na tuu tan di jeet dinu
yoo ki li jaŋitib, ki bi bia tee binba dia bi mɔŋ, ki ki nyu daan yibi, li digbanne be u
yamani.
18 Daanɔ nba mantik mɔk gbannyakir nan wun ŋamm u diiuk mɔpinni, nyun sii luune,
ki diiuk na n tan fib.
19 Jaamm diina teena parpeenn, ki daan mun maant a par, ŋaan a kan fit la li yenn ki
likirii kaa.
20 A daa piak ki sarikit kpanbar a par ni, a bia daa sarikit mɔkitɔɔ, fi-i dɔɔ diiuk ni
gbaa. Nɔɔŋ saa fit jii maan na ki saan wannib.

11

Ki jiin yandaanɔ toona po

1 Ŋaant ki a nuu-ii yaa, ki a saa la nyɔɔt dasiar.
2 Jiin a mɔkint ki tur niib banlore koo banniin, kimaan a ki mi yubɔnboorik nba saa
baara tingbouŋ na ni.

3 Tiik-i baa yakir nba po, li dɔɔ laa baa siaminba nae; sanpagɓant-i jɔnn, saak tuu
baae.
4 Wunba kur gorii wonpaaruk danu, u tan kan ɓur; ki wunba bia gorii sayuŋ, u tan
kan jaan.
5 Yennu-e nan ɓona kur, ki a kan ɓan ɓann toona nba ki u tuun, nan faa ki mi nisaarik
nba naan poo poor ni biaŋinba na.
6 A tuu ɓur ɓonɓuburit sanyiɔk ni nan daajoouk kur. A ki mi li kur nba saa kpaat
fanu, koo ɓonɓuburit yenn nba saa nan ki gar leer biaŋinba.
7 Yentu man, ki li ŋan ki tur ninbina nan waa laat yonnu na.
8 Bina nba ki a sii ɓe manfoor ni na, ii di manu; faa lek saa wei biaŋinba, ŋaan ii tian
nan a saa mantik wei kpeentiŋe. Linba kur saa baar, li ki mɔk nyɔɔti.

Ki jiin kpaanii nba teen nipaauŋ po

9 Nipaauŋ, ii di manu i bisuk ni. Ii mɔk parpeenn, yaa daa paan na. Tumin linba ki i
loon, ki maŋ i para, ŋaan ii tian man nan Yennu tan saa bu i buut linba kur ki i tun na
paaka.
10 Ii daa te ki siar biir i para, koo ki toni. I kii tun tee nipaauŋ kaa.

12

1 Li paak, ii tian a Naamii Daanɔ po, faa daa tee ɓik na, ki daa guu fan kpeta li yoo na
ki a ji yet a, “N ki gɓia ɓinɓeŋ manu.”
2 Ŋanne tee yoo nba ki yonnu yentu nan ŋmaarik yentu nan ŋmaabira na yentu tan
sii ɓɔn ki tura, ki a ɓoor li tan sii ɓɔn nan sayuŋ nae yoo kur.
3 Ki a kpinkpant nba tuu guua na ji sii jekir, ki a taa nba paar na saa kpet ki baŋ, ki a
nyana saa fokit, ki a kan fit ŋman jeet, ki a ninjiinii saa baŋ, ki a kii laat fanu.
4 A tuba saa kpaa ki a kan gɓat sɔnjot ni fuut, ki li sii paar ki tura nan fan gɓat yonnauŋ
mɔnii, koo ki fit gɓat yanii nba ki bi yiin, ŋaan nɔɔŋ mɔnii gɓaa tan saa fit fiina gɔɔn
ni.
5 Ki a tan sii tiin kunkonn paak sommir, ki sommir tan sii paar a ɓoor, ki a yut tan saa
penn; ki li tan sii paar ki tura nan fii chari, ki ɓona kur niɔŋ tan saa nyi a ni.
Ti kura saa saan siaminba ki ti sii tun ɓe-e, ki kpemɔnii sii ɓe sɔnjot ni.
6 Ki salimpeena jaruk na tan saa jint, ki salimmɔna fitir na tan saa baa yeer; ki ŋmiiuk
nba ɓe ɓunɓunn ɓoor na tan saa cheer, ki nyun sɔɔr na saa yeer.
7 Ki ti gɓanant tan saa ŋmat tanɓiinii ni, tingɓouŋ na paak, ki seek na saa ŋmat Yennu
nba jiir ki turit na ɓoor.
8 Min ɓanntɔɔe yet nan li ki mɔk nyɔɔt, li ki mɔk nyɔɔt. Li kur ki mɔk nyɔsiati.

Ki jiin maan na joontu po

9 Kimaan ɓanntɔɔ na nba din sub na paak, ki u din yɔɔ want niib linba ki u mi. U din
tumii ɓarjokit, ki ɓikin la li ɓarmɔnii nba tee biaŋinba.
10 Ɓanntɔɔ na yabir a wun lon parmaasir mɔɓona, ki mɔɓona nba ki u sɔb na took ki
tee ɓarmɔnii.
11 Yandamm mɔmaan tee nan pekpaarii patii nba ki bi tuu kpakii pei nae; ɓarjokit
nba ki a tumii na tee nan kpai nba ki bi tuu kpaa ɓont ki li dia nae. Yennu nba tee ti
kura Pekpaarik nae jiir turit.
12 N bija, siar biar be, li ŋan ki tii mi li po. Gɓouŋ sɔɓu ki mɔk gɓennu, ki gɓouŋ karuŋ
ɓonchiann teen ɓakint.
13 Linba na kur lek, ɓonyenn kɔɔe be, ki n saa yet a: Ii mɔk ɓaakir nan Yennu, kii saak
u sennii, kimaan u nan nisaarik linba na kur paake.
14 Yennu tan saa ɓu linba kur ki ti tuun na buuta, nan linba ki ti lek tumir ɓunɓɔnn
ni, laa lek tee ɓonŋann koo ɓonɓiiri.

YANKPAŊII

Ki jiin Yankpaŋii gbouŋ na po

Gbouŋ na tee yaniie ki jɔɔ nan poo yin ki want baa loon leeb biaŋinba. Siab yaa jɔɔ nan poo na see Yennu nan u niib taar nie, ki leeb yaa li see Yiisa nan u weira taar nie. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Sɔŋs.

1 Solomonn yaŋ nba na mantik man ki gar yanii kura.

Sinsinn yaŋ
Poo lomm yaŋ
2 Mɔɔtir n tankpinn,* kimaan a lomm man ki gar daama.
3 A nubiru man ki tee nan bonnunubit nae;
ki a sann tee nan bi kpaar bonnunubit ki mɔɔn na.
Li ki tee birisuk kaa nan sapaamm na loona.
4 Jiin min, ki tin chiar yaat;
ki a sii tee n kpanbar, ki jii kɔɔ nanin a diiuk ni,
ki ti saa taan ki mɔk parpeenn, ki nyu gboo ki lon leeb.
Li ki tee birisuk kaa nan sapaamm kur loona.
5 Jerusalem poob, n bɔne, ŋaan mɔk fant,
n bɔnu tee nan Kedar niib lanbont
nba be kunkoouk paak biaŋinba nae,
ŋaan fan nan jinjɔnii nba be kpanbar Solomonn ŋaak ni na.
6 Daa goriin yanni, kimaan yonnue bɔnn n gbanant na.
N naa waas wutoa bo doo n paake,
ki bi te ki n tuun bi tilontii kpaant ni toona.
N ji ki mɔk yaak nan man ŋamm n mɔŋi.
7 N yɔɔk, betirin siaminba ki a saa saan nan a pei ki bin ŋman.
Lia nie ki bi saa saan ki foi yonsukenken ni?
Bee paake ki n sii lin loona pekpaarlei ni?
Jɔɔ lomm yaŋ
8 Fin sapaan-ŋanchintiliŋ na,
a ki mi maa kpaar pei siaminba-a?
Ii saa kii waa pei na taaboot;
a lon siaminba ki a saa kpaar a buunii,
ki lii kpia pekpaarii lanbont na.
9 N yɔɔk, a te jab niana nan tannaaŋ nba tuu te
Faaro taanjalona nba daar taantorit na nianɔ biaŋinba nae.
10 A yut nba sɔɔn a kpianii ni,
ki sik a turu ni na fan nan tuliat nba ŋan nae.
11 Ti saa jii salimmɔna ki ŋmat nan salimpeena
ki ŋamm laamm ki tura.
Poo lomm yaŋ
12 Kpanbar kar u kok-foouk paake,
ki n tulaarii na nubiru man ki yent leŋ.
13 N yɔɔk na dɔɔ n biaa paake,
ki nubir nan bonnunubit nba ki bi yi mir na.
14 N yɔɔk na tee nan tipuut nba be daan tiinii kpaant
nba be Engedi biaŋinba nae.
Jɔɔ lomm yaŋ
15 N yɔɔk, a mantik fan bonchiann,
a ninbina na mantik nyirii ki mɔk lomm.
Poo lomm yaŋ
16 N yɔɔk, a mantik ŋan bonchiann; a mantik maant n par.
Mɔmaata nae sii tee ti dɔɔnu,
17 ki ti sii be kpekii nan naasei nyaka ni, ki li tee ti ŋaak.

2

1 N tee nan tipuuk nba be Saronn tiŋ ni nae,

* **1:2 1.2** Bi binbeŋ ni, bi din tee nna ki want lomm.

ki bia tee nan tipuuk nba be baauk ni na.
Jɔɔ lomm yaŋ
2 Tipuuk nba fan ki gar kunkonii biaŋinba na,
nnae ki n yɔɔk fan ki gar pooleeb.
Poo lomm yaŋ
3 Tilontii nba ŋan ki gar tilei biaŋinba na,
nnae ki n yɔɔk fan ki gar jaleeb.
N loon ki mii kaar u maasu, ki u lɔɔna na-ii man n mɔb ni.
4 U jiin ki baar nanin u jeet dindiboor,
ki chaan lomm fariŋ n yur paak.
5 A jii tilɔɔnkoona ki lin turin paŋ,
ki bia turin tilɔɔnmɔna ki lin turin paŋ.
A niɔŋ te ki n baŋa.
6 N yur kpaak n yɔɔk niiganje, ki u niidiitu barimin.
7 Jerusalem poob, satir mɔb nanin.
Ii sat mɔb, piarɔ nan kɔɔk nba tiin bonchiann na sann ni
nan i kan te lomm n baar, ŋaan ki li yoo daa ki baari.

Yaŋ nba pukin munlee
Poo lomm yaŋ
8 N gbat n yɔɔk kunkɔr.
U baat ki tiin jɔɔt ni, ki tiin kunkona paak, ki baat n boor.
9 N yɔɔk tee nan kɔɔk koo pajak nba tee biaŋinba nae,
ki see kpia joonn ki got gaan takoru ni, ki gorii diiuk na ni.
10 Ki n yɔɔk maŋ ji piak nanin.
Jɔɔ lomm yaŋ
N yɔɔk, ii saana.
N yɔɔk, baat ki tin tɔk saan.
11 Siɔk gara, saak nyik baanuwa;
12 tipuuk yite tiŋ na ni.
Yoo nba na tee yanii yooe, ki ti gbia lanjerii mɔnii kpaant ni.
13 Kinkana piin mɔnnuwa; ki wouŋ yent nan tipuuk nubiru.
N yɔɔk, ii saana. N yɔɔk, baat ki tin tɔk saan.
14 A tee nan ŋmandajuuk nba bɔrii tanfiat ni biaŋinba nae.
Ŋaant ki man la a ningorsin nba ŋan na,
ki bia te ki n gbat a kunkɔr nba man na.
15 Soot lunlona na ki turit, lunlona nba waar,
ki tee binba biir ti kpaant ni tilontii nba yinn puuk na.
Poo lomm yaŋ
16 Mine yen n yɔɔk, ki u mun yenin.
N yɔɔk kpaar u pei titubira na ni.
17 Ki li-i taŋi yentir ki bunbɔnn na n bot,
n yɔɔk, chiat ki jen n boor yian nan kɔɔk
koo pajak nba tuu tiin jɔgbaak paak biaŋinba na.

3

1 Ki n dɔɔ gado paak nyɔtunmunn,
ki kpaan daanɔ nba ki n par lakib u paak;
ki lin lommɔ ŋaan ki lau.
2 N ji saa fiire ki lin doo ni, ki got li sɔnjot ni nan dai ni.
N saa kpaan daanɔ nba ki n par lakib u paak nae.
Ŋanne ki n lin kpaanɔ, ŋaan ki ki lau.
3 Ki nyiɔk guuteeb tan lan, yoo nba ki bi lin gɔnt doo na na.
Ki n boib a, “I la n yɔɔk-ii?”
4 Maa gar guuteeb na yoo nba, ki n ji la n yɔɔk.
Ki n kubɔ, ki ji kan ŋaan ki wun yaat,
see ki n tan jiiu ki saan nanɔ n naa ŋaak,
ki kɔɔ nanɔ diiuk nba ki bi din marin na ni.
5 Jerusalem poob, satir mɔb nanin,
ii sat mɔb nan piarɔ koo kɔɔk nba tiin bonchiann na sann ni
nan i kan te lomm n baar, ŋaan ki li yoo daa ki baari.

Yaŋ nba pukin muntaa
Poo lomm yaŋ
6 Wunba nyii kunkoouk po ki tee nan munyutootir,
ki puk tulaarii nan bonnunubit nba tee mir,
ki tee tulaarii nba kur ki kpinkpenta kɔi na tee ŋmee?
7 Solomonn-e baat, ki kar u naan kok paak, ki bi jiiu,
ki Israel teeb kunkɔnkɔnjaana piinloob be u boor.
8 Ki bi kur dia jukbanjai, ki mi kɔnn fanu.
Ki sɔɔ kur dia u jukbanjiak,
ki teen siir ki guu kpikpiruk nba tan saa mann baar nyiɔk.
9 Kpanbar Solomonn din jii daŋant nba nyii Lebanonn-e,
ki ŋamm naan kok na.
10 U din jii salimpeenae ki pɔr li dasenta,
ki pɔr li musura po nan salimmɔna,
ki jii chab mɔnwuwur nba ki Jerusalem poob nyar nan burchint na,
ki paan u kok na paak.
11 Sayɔnn poob, baat ki tan barii kpanbar Solomonn.
U yir naan fokirik nba ki u naa din yirimɔ, u pookɔɔnt daar nae,
ki li tee u parpeenn nan kpinkpammuk daar na.

4

Jɔɔ lomm yaŋ
1 N yɔɔk, a mantik fan bonchiann.
A ninbina nba ki saarik dɔɔk na nyirii nan lomm,
ki a yut na lian ki tee nan buunii nba tuu yab
ki nyi Gilead kunkonn paak ki siik biaŋinba na.
2 A nyana peen nan baa tuu koor pei ki wurib biaŋinba na,
ki nan nyan-yenn na ki fokiti, ki li kur tɔɔ leer paak.
3 A mɔgbana mɔne nan kpinkpamɔnn na.
Fi-i piak yoo nba, ki li mɔk fant.
A tankpina nba ki saarik dɔɔk nan nyiriie.
4 A turu tee nan Defid difoouk nba ki bi maar ki li fan nae,
ki mɔk tuliat nba tee nan naagbankɔŋa tusire jɔɔn
ki lint li kur po na.
5 A biaa na tee nan piarii banlee di tutubira ni na.
6 N sii be bonnunubit nba ki bi yir mir na kunkonn paake,
ki li-i taŋi yentir ki bunbɔnn na n bot.
7 N yɔɔk, a fan bonchiann, ki a siar po ki gbeen.
8 N pooyookir, a lakin tɔk nanin, ki tin nyi Lebanonn kunkona ni,
a tɔk nyi nanin Lebanonn.
A nyi Amana kunkonn paak ki sik baar,
ki bia nyi Senir kunkonn nan Hermonn kunkonn paak,
ki li tee siaminba ki yanbɔra nan naamuut be na.
9 N pooloŋir, n pooyookir, a ninbina nan tuliat
nba ki a lia na yent n dudukita.
10 N pooloŋir, n pooyookir, a lomm na manin,
a lomm na ŋan gar daama,
a tulaarii na nubiru man ki gar bonnunubit nba bewa.
11 N yɔɔk, siat manu na be a mɔgbana paak;
a lamm na tee naabiin nan siate n boor.
A liant na nubir nan bonnunubit kur nba be Lebanonn nae.
12 N pooloŋir, n pooyookir, a tee nan kpaab nba bɔr nae,
ki tee nan kpaab nba ki bi maa joonn ki lintir,
ki tee nan nyuntonn nba tee niyenɔkɔɔ yar na.
13 Leŋe ki bonbuburit bintir,
ki kpaatir nan tilontii nba loon lɔɔnŋana,
nan bonnunubit nba kur be.
14 Ki kadaak nan jangbadui nyɔr leŋ,
nan kamantos tiinii nan kinkakimana nan poru
nan bonnunubit booru kur nba be nyɔr leŋ,
ki bonnunubit nba tee mir nan alos
nan bonnunubit kur nba nubiru man be leŋ.

15 Ki nyuntona maant kpaab na,
ki bunii nyun nyi Lebanonn kunkona ni
ki puub nan paŋ ki kɔɔ kpaab na ni.
Poo lomm yaŋ
16 Niigaŋ po wouŋ, fiit.
Niidiitu po wouŋ, damin n kpaab paak,
ki te wamaasin n da nan nubiru nba man.
Ŋaant ki n yɔɔk n saan u kpaab ni ki saa di tilɔɔna nba man.
Jɔɔ lomm yaŋ

5

1 N pooloŋir, n pooyookir, n kɔɔ n kpaab niwa.
N pɔ n baarii nan bonnunubit nba tee mir nae;
n di siat nan sagbente; n nyu tilɔɔna daame nan naabiin.
Poob lomm yaŋ
N yɔɔsnba, ii di kii biaki nyu man nan yaa tan saa gboo.

Yaŋ nba pukin munna
Poo lomm yaŋ
2 N dɔɔr gɔɔne, ki damii damiit,
ki li damiit ni ki n yɔɔk koon n tammɔb.
Jɔɔ lomm yaŋ
N yɔɔk, ŋaant man kɔɔ.
N pooloŋir, a tee nan ŋmann nae n boor.
Marin borik n yura, ki n yut borik nan sinsamiin.
Poo lomm yaŋ
3 N dɔŋ yokita; bee paake ki n saa ŋamm yoo?
N wuur n taawa, bee paake ki n saa te ki lin ji jɔkin ni?
4 N yɔɔk tun u nuu gann fɔnn niwa,
ki li maŋin nan waa nakinin na.
5 Ki n bo teen siir nan man te ki wun kɔɔ.
Ki bonnunubit nba tee mir na pɔr n nii,
ki n niibira maan mir nyun, yoo nba ki n soor ganlootir na.
6 Ki n loot gann na ki tur n yɔɔk, ŋaan sɔɔ ki u dɔŋ yaata.
Ki n lek loon man gbat u kunkɔr. Ki n lin lomɔ, ŋaan ki ki lau.
Ki n yiu, ŋaan ki ki gbat ki u toon.
7 Ki nyiɔk guura na lin doo na ni ki tan lan, ki faan ki turin daŋ;
ki guura nba be doo na joonn boor na liat n gbakit foouk.
8 Jerusalem poob, ii sat mɔb nanin nan li-i tee ki i la n yɔɔk na,
i saa betɔ nan u niɔŋ te ki n baŋa.
Poob lomm yaŋ
9 Poo nba mantik fan ki gar poo kur na,
a yɔɔk na mɔk bɔkitu nan jaleeb nba be nawa-a?
Bia bonte be u ni, ki teen bakitnauŋ,
ki a loon ki tin sat mɔb nana ni?
Poo lomm yaŋ
10 N yɔɔk na ŋan ki bia mɔk paŋ,
u be u kɔɔe, li-i tee ki a got niib tusaa piik ni.
11 U numpo tee nan kutmɔnt nae, ki ŋarii,
ki u yut ŋan ki bɔn nan naakpaabɔŋ na.
12 Ki u ninbina fan nan ŋmana nba tuu be kpenu ni biaŋinba na,
ki tee nan ŋmana nba ki bi wurib naabiin, ki bi see kpia kpenu na.
13 U kpianii na mɔk fant ki tee nan kpaab nba gbee nan kpinfaat
nan baarii na.
Ki u mɔgbana tee nan tipuuk nba ki bi gbar mir tulaar-nyun na.
14 U nii na fan,
ki u pir banii nba ki bi tabin tanbinyinyira li paak na.
Ki u gbanant na tee nan loobnyana nba ŋarii biaŋinba na,
ki nyirii nan tanbinyinyira na.
15 Ki u pana tee nan tann nba chaa, ki tee jaantarik,
ki bi sikinir salima toota ni na.
Ki u paŋ tee nan Lebanonn kunkona ni kpek-foot na.

16 Ki u mɔgbana na mɔɔtu* man; ki u gbanant kur po ŋan.
Jerusalem poob, n yɔɔk nba naan biaŋinbae na.
Poob lomm yaŋ

6

1 Poo nba mantik fan ki gar poob kur na, a yɔɔk na saan lee.
A betit sɔnu nba ki a yɔɔk na tɔkin,
ki lin te tin fit somma ki a kpaanɔ.
Poo lomm yaŋ
2 N yɔɔk na saan u kpaab niŋa,
ki li tee siaminba ki tinunubit be na.
U kpaar u pei kpaab na nie, ki tikii puuk.
3 Mine yen n yɔɔk, ki u mun yenin;
u kpaar u pei titubira na nie.

Yaŋ nba pukin munŋmu sp Jɔɔ lomm yaŋ
4 N yɔɔk, a mantik fan nan Jerusalem nba fan biaŋinba nae;
ki bia fan nan Tirsa doo na, ki a fant na mantik teen yaarlituk.
5 Fi-i goriin, a niɔŋ tuu kɔɔme ki dian.
A yut na liane ki tee nan buunii nba tuu yab,
ki nyi Gilead kunkona paak ki siik biaŋinba na.
6 A nyana na peen, ki tee nan peburuŋ nba ki bi daa wurib nae;
ki nan nyan-yenn na ki fokiti, ki li kur tɔɔ leer paak.
7 A tankpina nba ki saarik dɔɔk na nyiriie.
8 Kpanbar-i lekii mɔk poosaakab piinloob nan poobis piinniin,
nan sapaamm nba kaa kanni,
9 ŋaan fin kɔɔe ki n loon, ki a mantik ŋan ki tee nan ŋmann na.
Fine tee a naa bonpoyemmir, ki tee a naa bilonkak.
Ki poob kur goriia ki piaka;
ki poosaakab nan poobis yiin yanii ki kpakitira.
10 Ŋmee na, ki tan nyirii nan sanyiɔk na?
U mantik fan, ki yeen, ki tee nan yonnu,
koo ŋmaarik nba tuu nyɔkit biaŋinba na.
11 N nyii tilontii boore ki sik maa n got tibis nba be baauk ni na,
ki bia got fapaant nba be daan tilontii paak na,
ki bia got tipuut nba be tilontlia paak na.
12 Fine te ki a niɔŋ kɔɔn,
ki n jekir nan taantoruk ŋmakit-tɔɔ nba teen siir nan tɔb na.
Poob lomm yaŋ
13 Waan waak, Sulam sapaamɔ,
ŋaant ki tii goriia, faa waa waak na.
Poo lomm yaŋ
Bee paake ki i loon mii waa waak niib sinsuuk ni, ki yii goriimi?
Jɔɔ lomm yaŋ

7

1 Sapaamɔ, a fant mantik paaka.
A taa na fan nan taasaat halii.
A pana fan nan tanbinyinyira nba ki gbanjabirɔ tuu jab
ki li fan biaŋinba nae.
2 A wurik tee nan bobir nba yɔɔ gbee nan damanin na,
ki jekpekir be leŋ, ki tipuuk lintira.
3 A biaa na naan nan pajaat nba nae,
ki bia naan nan kɔi banlee-e na.
4 A turu na tee nan baa tuu jii loobnyana ki maa difoouk nae.
A ninbina na tee nan nyuntona nba be Hesbonn doo ni,
ki kpia digbangbeŋir maŋ tammɔkɔɔkir nae.
A miana na mɔk ninbarisin,
ki fan nan Lebanonn difoouk nba tor Damaskus po na.
5 A yur goone nan Kamel kunkonn na.
A yupiankar nyiriie nan chinchennyinyir na,

* **5:16 5.16** Bi binbeŋ ni, bi din tuu mɔɔtir mɔgbanae ki li want lomm.

ki li fant saa fit kɔɔn kpanbar niɔŋ.
6 A mɔk fant, ki ŋan bonchiann, ki gbee nan lomm.
7 Ki a gbanant ŋan ki tee nan kpinkparik na,
ki a biaa na fan nan kpinkpamɔna na.
8 N saa do kpinkparike, ki pɔɔr li lɔɔna.
Min yaa boor, a biaa na tee nan daan tilɔɔnsɔkita nae,
ki a foon nubiru man nan saana na.
9 Ki a mɔb tee nan damanin na.
Poo lomm yaŋ
A ji te ki daan na n saan n yɔɔk boor sinsonn,
kii gaar u mɔgbana nan nyana paak.
10 N yɔɔke yenin ki nianin.
11 N yɔɔk, baat, ki tin nyi doo kpiŋ,
ki saa dɔɔr digbanbis na ni nyiɔk na.
12 Ti tan saa dɔŋ fiire ki got daan tilontii na,
ki laan bi piin kpaatuwa-a? ki got laan tipuuk na pɔbitiri-i?
ki bia laan tilontlia na mɔk puuku-u?
Leŋe ki n saa tura n lomm.
13 Ki a saa gbat manfoor tiik na nubiru,
nan tilɔɔna nba kur nubiru man ki li kpia ti tammɔb na.
N yɔɔk, n bir bonmankpera nan bonmanpaana, ki guuna.

8

1 N sunman ki a bo tee n naa bik nba mɔɔr n naa biime,
ki mi-i cheta sɔnjouk ni, ki n saa fit mɔɔt a tankpinn,*
ki sɔɔ baka sii kaa li po.
2 N saa jiia, ki saan nana n naa ŋaak,
ki li sii tee siaminba ki a saa tumiin lomm.
N saa tura damanin nba ki n jii tilɔɔna nyun ki ŋaa na ki a nyu.
3 N yur kpaak a niigaŋ paake, ŋaan ki a niidiitu barimin.
4 Jerusalem poob, satir mɔb nanin nan i kan te lomm n baar,
ŋaan ki li yoo daa ki baari.

Yaŋ nba pukin munloob
Poob lomm yaŋ
5 Ŋma poe nyii kunkoouk po, ki lɔn u yɔɔk nii ki baat na?
Poo lomm yaŋ
N fiina, tilontik na nyakire, siaminba ki bi din mara na.
6 A daa jikit a par ki teen sɔɔ, see min kuukɔɔ;
a daa lor sɔɔ see min kuukɔɔ.
Lomm mantik paar ki tee nan kuun nae;
ki niɔŋ mɔk paŋ ki tee nan kuun mɔŋ nba tee biaŋinba na.
Li tuu tan yit ki tee muyeruko,
ki di nan muu nba tuu yabit ki di biaŋinba na.
7 Ki nyun ki fit kpeent, nyunmɔnn ki be ki saa fit kpeeniri.
Ŋaan li-i tee ki sɔɔ koor a wun daa lomm nan u mɔkinti,
li joontu tan sii tee feie ki u saa la.
Poo maŋ ninjamm yaŋ
8 Ti waarɔ be, ki tee sapaanbik, ki u biaa daa waar.
Ti saa teenɔ nlee, li-i tee ki naasinbik baat ki daakɔ?
9 Ti waarɔ na-i bonni tee dikpinn,
ti bo saa maa salimpeena difoouko u paak.
Ki u bonni biaki tee gann, ti bo saa chaan kpek taabiie ki kɔrɔ.
Poo lomm yaŋ
10 N tee dikpinne, ki n biaa na tee li ditɔɔtii.
N yɔɔk mi nan mi-i be u boor, n tuu mɔk parmaasire.
Jɔɔ lomm yaŋ
11 Solomonn mɔk sarwaauk siaminba ki bi yi Baal Hamonn na ni.
Kpaara be leŋ maŋ, ki u jikit u sarwaauk na ki teemm,
ŋaan gaan salimpeenbina tusir tusir.

---

* **8:1 8.1** Bi binbeŋ ni, bi din tuu mɔɔtir leeb tankpinn nae ki li want lomm.

12 Ki Solomonn tuu gaar salimpeenbina tusire,
ki kpaara na mun tuu biar nan salimpeenbina kobii ŋanlee-lee,
ki li tee bi tora; ki n baka kaa. N mɔk n tiɔŋ sarwaauko.
13 N yɔɔk, a te man gbat a kunkɔr kpaab na ni;
n kɔɔnanleeb na guua, a fan pak.
Poo lomm yaŋ
14 N yɔɔk, baat n boor; a tee nan kɔɔk
koo pajak nba tuu be kunkona nba ki bonnunubit be leŋ nae.

AISAYA
gbouŋ

Ki jiin Aisaya gbouŋ na po

Aisaya din tee Yennu sɔkiniie, ki piak Yennu mɔmaan ki teen niib nba be Juda naan yent ni, yoo nba ki kpanbara banna din dia Juda ki gaan leeb na. Gbouŋ na bia beerit biaŋinba ki Israel nan Juda teeb datai din kɔn nyannibe. Aisaya nba din be u manfoor ni yoo nba na, Yennu sɔkiniinba leeb din be, ki tee Amos nan Hosea nan Maika. Aisaya din dɔŋ pak Yennu Niganntɔɔ na biak dinu nan u kuun po, ki bia yet a sanpaapo paann nan tingbounpaann tan sii be.

1 Gbouŋ na maan jiin Juda nan Jerusalem poe, linba ki Yennu fiit tur Amos bija Aisaya,
yoo nba ki Yusia nan Jotam nan Ahas nan Hesekia din tee Juda kpanbara ki wei leeb
paak na.

Biaŋinba ki Yennu yakii nan u niib

2 Ki Yennu yet a, “Tingbouŋ nan sanpaak, gbiintir linba ki n piak na. Waas nba ki n
wubirib na yêt n mɔba.
3 Nei mi bi daanɔ, ki bonii mi siaminba ki bi daanɔ dintib. Linba na gar n niib Israel
teeb nba mi linbawa. Bi ki bant maan paaki.”
4 Yimm biit damm na, yimm niilabindiira nba tee yanbɔndamm na, i boonta. I biite
tut lui. I yêt Yennu nba tee yimm Israel teeb kasii daanɔ nae, ki ŋmant i poor turɔ.
5 Bee ki i tukin tee mɔyêtuk dammi? I loon yin la tubdatu bonchianne-e? Israel teeb,
i yura poŋ gbee nan fiate, ki i para nan i yan ji kaa laafia.
6 Laa nyii i yur paak ki saa tuu i taa po, i gbanu siar boor kaa ki mɔk laafia. I gbanant
gbee nan fetimae nan nara nan fiat. I fiat maŋ ki wuur, ki tana bia ki boob li paaki. Bi
ki teen nyɔku i fiat maŋ ni.
7 Bi biir i digbann, ki joo i doi muuwa. I goriie ki boorganu niib yent i tiŋ, ki bont kur
teen yann.
8 Jerusalem kuukɔɔe biar, ki bi bia lekira. Li tee nan lanbouŋ nba be daan tiinii kpaab
ni, koo kpinfaat kpaab ni, ki ki mɔk gaartɔɔ nae.
9 Yabint Yennu-i bonni kii foor siab, Jerusalem bo saa biire nan Sodom nan Gomora
doi na.
10 Jerusalem, a diateeb nan a niib tee nan Sodom nan Gomora diateeb nan li niib nae.
Gbiintir linba ki Yennu piaki na. Gbiintir linba ki u wanti na.
11 U yeen a, “I dukin a n loon marint nba ki i teenin yoo kur na-a? N miat pei nba
ki i mann mujoonu marint ki teenin yoo kur nawa, ki bia miat i bonkob-ŋana nba ki i
teenin nawa. N bak nan naajai nan pei nan buunii sɔma.
12 Ŋmee beti nan i tuu baar nan linba na kur ki turin yoo nba ki i baat a yin jiantin
na? Ŋmee wanni a yii lin kii chibit n ŋasaakak ni?
13 Li ki mɔk nyɔɔt nan yin baar nan i piinii. N miat i bonnunubit nba ki i jokit nawa.
N ji ki loon i ŋmaapaaŋ jaamm nan i foondaa nan i jiantu tintaanii; kimaan i yanbɔmm
na biiriwa.
14 N ki loon i ŋmaapaaŋ jaamm nan i dagaŋa jaamm na, bi tee jika nba ki n bak nan
li jiinue.
15 “Li-i tee ki i donn i nii ki mein, n kan fiint i po, i-i lekii miar biaŋinba, ŋaan n kan
gbiint, kimaan i nii gbee nan sɔme.
16 Wuut i mɔŋ man, kii yeen. Nyikin toonbiit nba ki n laat ki i tuun na. Barmɔnii, ii
nyik toonbiit tumu,
17 ŋaan tumii toonŋana tumu. Ii tuun ŋant, ki somm binba be mukisuk ni, ki tur
kpeebii bi mɔnii, ki bia kɔn pakɔi paak.”
18 Yennu ŋamm yet a, “Ŋaant ki tin ŋamm maan maŋ. I toonbiit bɔnniwa, ŋaan n saa
wuuri ki yin penn nan ŋmaarik na. I biit nba lek te ki i bɔn bonchiann na, ŋaan n saa
wuuri ki yin penn nan pegbonpeeŋ na.
19 Li-i tee ki i saa sak n mɔb, i saa di jeet nba saa pia tiŋ na paak.
20 Ŋaan i-i yêtin, i saa kpoe. Min Yennu-e pak na.”

Ki jiin biit digbann na po

21 Digbann nba tuu tee digbanŋann nae ji tuun toonbiit na. Sianyoo li din gbee nan
niŋamme, ŋaan mɔtana nikpiirite ji be leŋ.

22 Jerusalem, sianyoo a din tee nan salimpeena nae, ŋaan mɔtana a ji ki mɔk nyɔɔti;
a din tee nan tilɔɔna daŋanin nae, ŋaan a ji tee nyume.
23 A tɔɔndamm tee kpikpiruk damme nan nanyukii yɔɔsnba; yoo kur bi gaan piiniie
nan mɔnyat. Bi ki taant kpeebii po barbuboor, ki bia ki gbiintir ki sommit pakɔi, yoo
nba ki bi baar nan maan.
24 Li paak, mɔtana, gbiintir linba ki Israel teeb Yabint Yennu nba mɔk paŋ na yeen a,
"N saa jiin yimm nba tee n datai na pana, ki i ji kan turin daamii.
25 N saa jiin bonbiir i paak. N saa ŋammi nan baa tuu pur kut ki ŋammir bianjinba
nae, ki saa nyinn i biit na kur.
26 N saa turi diateeb nan kpaanteeb, ki bii tee nan binba din dia-i sinsinn na. Ki
Jerusalem sann ji sii tee Kasii Digbann nba waan fanu."
27 Yennu nba tee kasii na paak, u saa tinn Jerusalem, nan wunba kur be leŋ ki nyik
toonbiit tumu.
28 Ŋaan u saa biir wunba kur tuun toonbiit ki yêen u mɔb, ki saa kpi wunba kur yêtɔ.
29 Ki i tan saa mɔ kɔɔ nan yaa mi jiant tiinii, ki bia mi fukin tingbana kpaant ni, ki
jiantirib na.
30 I saa suur nan kpinkpauŋ nba tuu yaa wun kpo ki suur nae, ki tee nan kpabik nba
ki nyun kaa leŋ na.
31 Paŋ damm na toonbiit saa biirib nan baa tuu kpeer muu ki lu kauk paak ki lin di
nae, ki sɔɔ kaa ki saa gɔɔr biiru maŋ.

2

Ki jiin parmaasir nba kaa gbennu po
(Maika 4.1-3)

1 Maan nae ki Yennu tur Amos bija Aisaya, ki jiin Juda nan Jerusalem po:
2 Daa baate ki kunkonn nba ki Yenjiantu ŋasaakak tɔɔ li paak na
tan sii fɔk gar kunkona kur, ki be sanpaapo ki gar jɔjaana kur.
Digbana bonchiann saa tut baar leŋ.
3 Ki bi niib sii yeen a, "Ŋaant ki tin do Yennu kunkonn paak,
ki saan Israel teeb Yenjiantu ŋaak na ni.
U saa wannit waa loon tin tun linba;
ti saa somm sɔnii nba ki u gann ni,
kimaan Yennu wannu nyi Jerusalem-e;
u be Sayɔnn-e ki piak nan u niib."
4 U saa ŋamm barii nba be digbanjaana sinsuuk ni na.
Bi saa jii bi takoobii ki kur sɔkit, ki jii bi kpana ki kur gɔtit.
Digbana ji kan ban saan tɔbu, bi kan ban teen tɔb siiri.
5 Tɔn, Jakɔb yaaboona, ŋaant ki tii somm yentu nba ki Yennu turit na ni.

Ki jiin tubdatu po

6 Yennu, a nyɔr nyik a niib nba tee Jakɔb yaaboonawa. Tiŋ na gbee nan nyɔkii toona
nba nyii yondo po nan Filistia yent nie. Niib na waa binba ki waa Yennu na kaare.
7 Bi tiŋ na gbee nan salimpeena nan salimmɔnae, ki bi mɔkint na kaa paaki. Bi tiŋ na
gbee nan taaniie, ki bi taantorit kaa paak.
8 Bi tiŋ na gbee nan yenbise, ki bi jiantir linba ki bi jii bi tiɔŋ nii ki nan na.
9 Sɔɔ kur yur saa sik tiŋ ni, ki u saa di fei. Yennu, a daa nyikin chabitibi.
10 Bi saa gur tanfiat nba be jɔɔt ni, koo ki gbiir bootii tiŋ ni, a bin bɔr Yennu wutoor
nba baat na, ki bɔr nyi u paŋ nan u yiikoo ni.
11 Yoo baat ki nisaarik parbifaant saa gbenn, ki nisaarik garuk n biir. Tɔn, Yennu kɔɔe
ji saa la baakir.
12 Daar maŋ ni, Yabint Yennu saa sikin wunba kur dont u mɔŋ, nan binba tee garit
damm. Yennu kɔɔe tan saa la dontir, daar maŋ ni.
13 U saa tut lu Lebanonn kpek-foot nan kpinkpant nba be Basann tiŋ ni.
14 U saa boor naa jɔfɔkit nan kunkona na.
15 Ŋafoouk nan joonjouk kur saa biir.
16 U saa te ŋaringbeŋa nba kur tee ŋarinŋana na n kpii.
17-18 Nisaarik dont-n-mɔŋ saa gbenn, ki nisaarik garuk n biir. Yenbis kur saa bote fas.
Yennu kɔɔe saa la dontir, daar maŋ ni.
19 Nisaarii saa gur tanfiat nba be jɔɔt ni, koo ki gbiir bootii tiŋ ni, a bin bɔr nyi Yennu
wutoor ni, nan u paŋ, nan u yiikoo nba baat bi paak na, yoo nba ki u saa baar a wun
nik tingbouŋ na.

20 Li daar-i baar, bi saa lu bi salimpeena nan bi salimmɔna pata nba ki bi ŋamm nae,
ki nyɔr nyikir nan naasɔɔrii nan nanjɔnt.
21 Yennu-i baar a wun nik tingbouŋ na, nisaarii saa gur bootit nan tanfiat nba be jɔɔt
nie, a bin bɔr nyi Yennu wutoor, nan u paŋ, nan u yiikoo nba baat bi paak na ni.
22 A daa tee a dindann nisaarik ni. Nisaarik jan nan bee?

3

Ki jiin Jerusalem ŋmatir po

1 Tɔn, ti Yomdaanɔ Yabint Yennu yaa wun nyinn bont kur nan nisaarik kur nba ki niib
gaa bi paak nae, Jerusalem doo ni, nan Juda tiŋ ni. U yaa wun nyik bi jeet nan bi nyun
turue,
2 nan bi pandamm, nan bi kunkɔnkɔnna, nan bi barbuura, nan u sɔkiniinba, nan bi
ninnyɔɔn damm, nan bi tɔɔndamm,
3 nan bi kunkɔnkɔnna saakab, nan bi saakaleeb, nan bi kpaanteeb, nan binba kur dia
nyɔkii ki ŋmakitir bona na.
4 Yennu saa te ki bonjabise-ii diab.
5 Sɔɔ kur sii ton nan u lɔɔ. Naasimm kan chɔrin bi saakab, ki niyana kan baakit
tɔɔndamm.
6 Yoo baat ki naakuuk ni niib tan saa gann bi ni yenɔ ki yetɔ a, “Fine mɔk bonliakar,
a teen ti tɔɔndaanɔ, daamii yoo na.”
7 Ki u saa jiin a, “Aaii, min kaa. N kan fit sommi. N ki mɔk jeet koo lianti. I daa teen i
tɔɔndaanɔ.”
8 Barmɔnii, Jerusalem be biiru ni. Juda tiŋ boontire. Linba kur ki bi piak ki bia tuun
na tee biite ki tur Yennu. Bi sukii Yennu tiɔŋo yeenin ni.
9 Bi ningorsime saa pak biirib. Bi tuun biit paanu nie, nan Sodom teeb nba din tun
na. Bi boonta. Ŋamme lon bi tiɔŋ biiru.
10 Niŋamm para sii peene, ki bona saa fanu ki turib. Bi saa di linba ki bi tun na nyɔɔte
nan parmaasir.
11 Ŋaan yanbɔndamm boonta; baa tun linba ki tur bi leeb na, nnae mun ki bi saa tun
ki turib.
12 Lik-kpent teeb mukis n niib, ki bi pana damm ŋmaabib.
N niib, i tɔɔndamm kɔɔnti muuko, ki te ki i ki mi yaa saa ŋmant siaminba po.

Biaŋinba ki Yennu saa buu u niib buut

13 Yennu teen siir a wun pak u maan; u teen siir a wun bu u niib buut.
14 Yennu tan saa bu binba tee u niib tɔɔndamm nan saakab na buut. Waa tan saa bu
bi buut ki biirib biaŋinbae na: “I fat daan tiinii kpaant, ki i ŋei gbee nan linba ki i fat
tarii boor na.
15 Yaa biir n niib, ki bia ŋmaŋit tarii na, li ki ŋani. Min i Yomdaanɔ Yabint Yennu-e
pak na.”

Kpaanii nba saa Jerusalem poob boor na po

16 Yennu yet a, “Gotir Jerusalem poob nba dont bi mɔŋ biaŋinba. Bi somm ki bi miana
teek sanpaapo, ki gorii chonchon-ningorsin yoo kur, ki ŋmaan taabatjinii, ki banii nba
be bi taakpakira ni damm.
17 Ŋaan n saa dat bi tubawa. N saa koor bi yut ki nyikib yupaanii.”
18 Daar baate ki Yennu saa jii linba ki Jerusalem poob want bi mɔŋ li paak na, ki yaat
nann, ŋaan nyikib. Bona maŋe tee banii nba be bi taakpakira ni, nan bonŋana nba be
bi yura paak, nan laanii nba be bi turii ni,
19 nan bi tutuuta, nan bi niibanii, nan bi saarii,
20 nan bi yudaakat, nan bi saba nba ki bi piir bi nii ni, ki bia yokit bi sai ni na,
21 nan banii nba ki bi piir bi niibira ni, ki bia tuu bi miana ni na,
22 nan bi liatfoŋana, nan baant, nan liatsunsont, nan bi bɔɔrii,
23 nan bi liatwotii, nan gungunŋant ninfianii, nan bobii, nan saarfɔkit nba ki bi yir
yura paak na.
24 Bi ji kii sɔ tulaarii, bi tuu sii nubir pɔie; bi kii boob gbanŋana, ŋaan bi sii boob
ŋmipianae; bi kii mɔk yuŋanti, bi sii tee yupaaniie; bi kii gbab chinchenŋana, bi sii
gbab kparchante; bi fant na saa kpant feie.
25 Doo na ni jab nba mɔk panii na, ŋaan bi saa kpib tɔb niŋe.
26 Doo na tammɔi saa mɔ ki fabin, ki doo na mɔŋ sii tee nan poo nba ki bi gbabitɔ, ki
kaanɔ yann tiŋ ni nae.

4

1 Li yoo-i baar, poob banlore tan saa bib soor jayenɔ kɔɔ ki pakɔ a, “Ti sii dint ti mɔŋ,
ki bia gbabint ti mɔŋ, ŋaan fan di sukuru ki chabit yaak ki tin yet nan fine tee ti sɔrɔ,
ki tin fit nyi pookpaka fei ni.”

Ki jiin Jerusalem ŋammu po

2 Yoo baat ki Yennu saa te ki bonpipiat nan tiik nba kur be tiŋ na paak n kpaat ki faŋ.
Israel teeb nba kur tinn na saa la parpeenn nan parbifaant, jeet nba pia tiŋ ni na paak.
3 Wunba kur biar Jerusalem, ki Yennu gannɔ ki u foor na, bi sii yiu kasiie.
4 Yennu saa jii u yiikoo ki dat niib maŋ tuba ki ŋammib, ki wuur Jerusalem biit nan
sɔn nba ki bi nyinn leŋ na.
5 Ki Sayɔnn kunkonn paak nan niib nba tikir leŋ na, Yennu saa te sanpagbouŋ-ii baak
bi paak yonnu ni, ki tun munyuuk nan muyeruk nyiɔk. Yennu baakir saa dɔkin doo na
kur ki guurir.
6 Li saa bakin doo na ki lin nyi yonnu tonu ni, ki teenir parmaasir boor, ki lin nyi saak
nan wouŋ biiru ni.

5

Yaŋ nba jiin daan tiinii kpaab po

1 Gbiintir ki man yin yaŋ na ki tura.
Yaŋ maŋ jiin n yɔɔk nan u daan tiinii kpaab poe.
N yɔɔk mɔk daan tiinii kpaab, kunkonn nba kpai paak.
2 Ŋanne ki u yɔbin kpaab na, ki bia gbab tana,
ki bur daan tiinii nba ŋan bonchiann,
ki maa difoouk a wuu guu tiinii na,
ki gbiir bootuk a wuu tootir tilɔɔna na nyun,
ki ji guu, a lɔɔna na n mɔnn,
ŋaan ki lɔɔna na kur tee bonmiita.
3 Ŋanne ki n yɔɔk na yet a, “Yimm niib nba be Jerusalem nan Juda na, ii bu min nan
n daan tiinii kpaab na buut.
4 Siar biar ki n ki tun kpaab na niŋi-i? Bee teen ki li yêt lɔɔnŋana nba ki n bo daan
na lonuwa, ŋaan lon lɔɔnmiita?
5 “Maa saa tun linba ki tur n kpaab maŋ tee nnae: n saa bet gungouŋ nba lintir nae
faba, ki yeer joonjouk nba guur na, ki te muuk ni bonkobit n kɔɔ ki ŋmamir, ki ŋmaatir.
6 N saa te ki mɔɔte n pia leŋ. N kan ŋamm tiinii maŋ ki bia kan ko li muuku. N saa
nyik ki jagotuk nan kunkoniie n pia ki loonir. N poŋ kan te ki saak n baa leŋ.”
7 Israel teebe tee Yabint Yennu daan tiinii kpaab;
Juda teebe tee daan tiinii nba ki u bur.
U daan a bin tun linba ŋane, ŋaan ki bi kpi niib.
U daan a bin tun linba tooke,
ŋaan binba ki bi mukisib na mɔ ki loon sommir.

Ki jiin biit nba ki nisaarii tuun na po

8 I boonta. I daa ŋei nan kpaant ki pukii linba ki i mɔk na po. Li kan yukir kaawa ki
yiar sii kaa nan niib n kar, ki i kuukɔɔe sii be tiŋ na paak.
9 N gbat ki Yabint Yennu yeen a, “Ŋagbeŋa nba fan bonchiann na, ŋaan li kan yukir
kaawa, ki li sii see langbenkoont.
10 Daan tiinii nba see kpaant piik ni na, ŋaan li daan tan sii tee lena ŋanŋmue. Diboorii
bɔrik-gbina kobik tan saa nan dibin bɔrik-gbina piike.”
11 I boonta. I tuu fiir sanyapob ni ki jak daanyunu, ki jii daajomuna ki be dayibint ni.
12 I di jaamm nan biat nan nayakaa nan naagbai nan daan, ŋaan i ki bant Yennu nba
tuun linba.
13 Li paak, bi saa teeni yommiie ki saan nani digbangann ni. Kome saa kpi i tɔɔndamm,
ki nyunnyukuru n kpi nileeb na.
14 Kpeentiŋ ŋakit bi paakewa ki guub, ki yaat mɔb saama. Li saa faar Jerusalem
nijaana, ki kpab nan nileeb nba nyu daan yib ki mɔk fuut na, ki nakib.
15 Fei saa soor sɔɔ kur, ki binba dont bi mɔŋ na kur saa sik tiŋ ni.
16 Ŋaan Yabint Yennu want u paŋ ki tuun linba ŋan, ki bia want u kasii binbeŋ, ki bu
u niib buut.
17 Doo na langbent ni pebis saa ŋman mɔɔt, ki bupanii saa ŋman mɔmaata.
18 I boonta. I ki fit fat i mɔŋ ki nyii biit ni.

19 I yeen a, “Ŋaant ki Yennu n kakit ki tun linba ki u yet nan u saa tun na, ki tin lar.
Ŋaant ki Israel kasii Yennu n tun u lora na, ŋaant ki tin la u dudukit.”
20 I boonta. I yi bonbiire bonŋann, ŋaan yi bonŋann bonbiir. I jii bunbɔnne ki teen
yentu, ŋaan jii yentu ki teen bunbɔnn. I jii linba tone ki li marii, ŋaan jii linba marii ki
teen linba ton.
21 I boonta. I dukii nan i sube, ki mɔk yan.
22 I boonta. I tee nijaanae dalenn ni, ki mɔk para ki ki tiin siar daan ŋmatu yoo.
23 Ŋaan mɔnyat paak ki i te biit damm saa yann, ŋaan gɔi mɔndamm na ki bi ki laat
mɔnii.
24 Li paak, kinkaka nan mɔkoont nba tuu di muu biaŋinba na, i jiina mun saa bat, ki
i puuk n koor nnae, ki wouŋ n pebirir, kimaan i yêt linba ki Yabint Yennu nba tee Israel
teeb kasii Yennu tumii nawa.
25 Yennu wutoor doo u niib paak, ki u tant u nuu a wun dat bi tuba. Kunkona nba fɔk
na saa damm, ki binba kpo na gbanant saa biar dɔɔ sɔnii ni nan mɔɔt na. Ŋaan Yennu
wutoor lek kan maaki, ki u nuu sii tian a lin dat niib tuba.
26 Yennu tur nyinne a wun yiin digbann nba be banfɔkir, ki foon yiin binba be banfɔka
na a bin baar, ki bi baat yian yiama.
27 Bi sɔɔ ki bakii, bi sɔɔ ki jarin siar. Bi ki tiŋit koo ki gɔɔnti. Bi sɔɔ gbann ki worik,
ki bi taasaŋmiit ki cheer.
28 Bi peenii porime, ki bi tɔrbana teen siir nan tɔnu. Bi taanii taawoka wakii nan tann
nae, ki bi taantorit fiia lintir nan sajaperinn na.
29 Jab na gaan jat nan yanbɔra nba tuu kpi bonkobuk ki jii u nant ki kɔɔ nann muuk
siaminba ki sɔɔ kan lab ki fat nae.
30 Li daar-i baar, bi saa gaar jat Israel paak nan kunkɔsaakar nan mɔkgbeŋir fuur nae.
Gotir tingbouŋ na. Bunbɔnn nan parbiir be li kur po. Bunbɔnn nak yentu nawa.

6

Biaŋinba ki Yennu yiin Aisaya

1 Binn nba ki kpanbar Yusia din kpo na ni, ki n la Yennu, ki u kar u binbintir paak
sanpaapo nan dontir, ki u baauŋ yit gbee jiantu ŋasaakak na kur po.
2 Ki bonfoa nba nyirii nan muu na see lintɔ, ki bonfoor kur mɔk kpinkpant ŋanloob-
loob. Ki bonfoor kur jii kpinkpant ŋanlee ki dɔkin u numpo, ki jii kpinkpant ŋanlee ki
dɔkin u gbanant, ŋaan dia kpinkpant ŋanlee nba biar na ki yuuk.
3 Ki bi yeen bi leeb a:
“Kasii, kasii, kasii. Yabint Yennu tee kasiie.
U baakir gbee durinyawa.”
4 Ki bi kunkɔra na fuur te ki Yenjiantu ŋasaakak na fiakir ŋak, ki munyuut gbee
ŋasaakak maŋ.
5 Ki n yet a, “N poŋ ji ki mɔk dindann. N boonta, kimaan maan nba kur nyii n mɔb
ni tee biite, ki n be niib nba yaa maan kur tee biit na boor. Ŋaan ki n tiɔŋ ninbinne la
kpanbar, wunba tee Yabint Yennu na.”
6 Ki bonfoa na yenɔ yukir baar n boor, ki dia musankɔɔnn nba ki u jii maruŋ binbintir
paak nan babuk na,
7 ki jii musankɔɔnn na ki suu n mɔgbana, ŋaan yet a, “Linba na sii a mɔgbanawa, ki
mɔtana a biit piina, a yanbɔmm la nyikin chaba.”
8 Ki n gbat Yennu yet a, “N saa tun ŋmee? Ŋmee sii tee ti toomii?”
Ki n jiin a, “N saa saana. Tummin.”
9 Ki u betin a n saan ki pak maan na ki tur niib na a, “Yi-i lekii gbiint biaŋinba, ŋaan
i kan bann li paak. Yi-i lekii got biaŋinba, ŋaan i kan bann linba tuun.”
10 Ŋanne ki u yetin a, “Linin niib na yan, ki kpaa bi tuba, ki jɔɔn bi nunii, ki bi daa
laat, koo ki gbia koo ki bant maan paaki. Nna-i kaa, bi saa jen n boore ki la laafia.”
11 Ki n boi a, “Yennu, li sii tee nna ki wei nlee?”
Ki u jiin a, “Ki tan tuu yoo nba ki doi na sii tee langbent ki biar yann, ki tan tuu yoo
nba ki sɔɔ sii kaa ŋei maŋ ni, nan yoo nba ki tiŋ na mɔŋ sii tee tinfukiryann.
12 N saa saan nan niib na banfɔkir, ŋaan nyik tiŋ na yann.
13 Li-i tee ki niib piik ni yenɔ biar tiŋ na ni, n saa biirɔwa; u sii tee nan baa tuu chɔɔ
kpinkpauŋ, ŋaan ki u dagbir n biar ki fiik tiŋ ni nae.”
Dagbir na see Yennu niib pinpiin-paann seenu nie.

7

Ki jiin maan nba saa kpanbar Ahas boor na po

1 Yoo nba ki kpanbar Ahas, wunba tee Jotam bija, ŋaan tee Yusia yaaboonn na, din
dia Juda teeb na, tɔb din baar. Ki Siria kpanbar Resinn nan Remalia bija Peka, wunba
tee Israel kpanbar na, din saan lek Jerusalem, ŋaan ki fit nyanniri.
2 Ki mɔmaan nba baar Juda kpanbar a Siria jab poŋ be Israel yent ni na, ki ŋɔɔ nan u
niib yan put, ki bi jekir nan wouŋ nba tuu da tiinii ni na.
3 Ki Yennu pak Aisaya a, "Jiin a bija Sear Jasub ki saan la kpanbar Ahas. A saa lau sɔnu
ni, siaminba ki bi luu chinchena na, bunu nba jikit nyun ki nyi nann paapo nyundɔɔnn
ni na joontik boor.
4 A pakɔ ki wuu chek, kii tee soon nna, ki daa tiin jaŋmaanii, koo ki li daamiiɔ. Siria
bat Resinn nan u jab, nan bat Peka wutoa ki mɔk jaŋmaanii, ki tee nan munyuut nba
tuu wubir kinkaka ŋanlee ni biaŋinba na.
5 Siria teeb nan Israel teeb nan li bat na lor bonbiira.
6 Bi loon bin wor Juda-e ki jeen niib na ki bin taan bi po, ki bin fit dinn Tabeel bija
naan.
7 "Ŋaan min Yennu yet nan linba na kan mi tumi.
8 Bee? Kimaan Siria ki mɔk paŋ ki gar Damaskus nba tee li digbangbeŋir na, ki
Damaskus mun ki mɔk paŋ ki gar bat Resinn. Israel ŋarin, bina piinloob nan ŋanŋmu
sinsuuk ni na, li saa mantik biir gar nan lii tee digbann ki seewa.
9 Israel ki mɔk paŋ ki gar Samaria nba tee li digbangbeŋir na, ki Samaria ki mɔk paŋ
ki gar bat Peka.
"I yada-i kii paar, i kan fit gubin."

Ki jiin Imanuel po

10 Ki Yennu ŋamm tur Ahas maleer a,
11 "Boin a Yomdaanɔ Yennu ki wun tura nyinn. Li saa fit nyi kpeentiŋ koo sanpaapo."
12 Ki Ahas jiin a, "N kan boi nyinn po. N yêt man bikin Yennu-e."
13 Li yoo na ki Aisaya jiin a, "Kpanbar Defid yaaboona, gbiintir man. Li ki ŋan ki a te
ki nisaarii n di sukuru ki miat. A saa bia te ki Yennu n di sukuru ki miata-a?
14 Tɔn, Yennu mɔŋe saa tura nyinn: Sapaamunn* tan saa soor poor ki mar bonjak, ki
purɔ Imanuel.†
15 Yoo nba ki u tan saa subir ki ji dukii linba ki u saa tun na, niib tan sii nyu naabiime
ki di siat.
16 Li yoo tan sii baat na, ki sɔɔ kpanbara banlee nba jeenta na tiŋ dɔɔr yanna.
17 "Yennu yaa wun baar nan daamiie fin nan a niib nan naan ŋaak kur paak, li daamii
sii ton ki gar daamii nba mi baar, laa nyii yoo nba ki Israel tingbouŋ din bɔkit u mɔŋ
Juda tingbouŋ ni nawa. U yaa wun baar nan Asiria kpanbare.
18 "Li yoo-i baar, Yennu saa foone ki li tee nyinn ki yiin Ijipt teeb, ki bin nyi banfɔka
Nail kpenii kur po, ki baar ki tee nan kpajui na, ki Asiria teeb n nyi bi tiŋ ni ki baar, ki
tee nan sai na.
19 Bi sii miribe jɔlɔnt ni, nan tanfiat nba be jɔɔt ni, ki bi tan saa piin kunkonii nan
bonkobit kpinkpaar boor kur po.
20 "Li yoo-i baar, Yennu saa te yukoortɔɔe n nyi Yufrates mɔk-pootir po. Ŋɔɔe tee
Asiria kpanbar, ki u saa koor i tianii nan i yut nan i gbanant paak kobit kur.
21 "Li yoo-i baar, ki kpaarɔ lek mɔk naasar yenɔkɔɔ nan buunii banlee gbaa,
22 ŋaan u tan saa la biin bonchiann ki lin jaŋɔ. Barmɔnii, binba tan saa tenn waan
tiŋ na paak sii mɔk naabiin ki nyu, ki bia mɔk siat ki di.
23 "Li yoo-i baar, daan tiinii kpaant nba ŋan ki mɔk tiinii tusir tusir, ki li daauk tee
likbina tusir tusire, ŋaan kunkonii nan jagotuko tan saa pia loonir.
24 Niib tan sii dia peenii nan tɔrbana ki gɔrin leŋe. Barmɔnii, tiŋ na kur tan saa gbee
nan kunkonii nan jagotuko.
25 Kunkona nba paak ki bi tuu buur jeet na, ŋaan kunkonii kɔɔe tan saa pia, ki sɔɔ
kan ŋmaa leŋ. Li sii tee siaminba ki nei nan pei ŋmame."

8

Aisaya bijae tee nyinn ki tur niib na

1 Ki Yennu pakin a, "Jiin bonsɔbkar nba yarin ki sɔb nammigbeŋa li paak a: 'Lekin
Yian. Kakitir Fat.'
2 N saa yiin nichinchiba banlee nba tee Jeberekia bija Sekaria, nan manntɔɔ Yuria, ki
bii tee n siara damm."

---

* **7:14 7.14** Bi maan ni, li sii fit tee sapaamunn koo poopaaŋ. † **7:14 7.14** Imanuel paake tee "Yennu be nant."

3 Li poor po, ki n ŋaapoo soor poor. Waa mar ti bija maŋ yoo nba, ki Yennu yetin a,
“Purimɔ ‘Lekin Yian, Kakitir Fat.’
4 Bik na nba tan saa kpaat ki fit yet ‘Naa’ nan ‘Baa’ yoo nba na, ki sɔɔ ki Asiria kpanbar
jii Damaskus mɔkint nan Samaria bont kur, ki yaat nann na.”

Ki jiin Asiria kpanbar baaru po

5 Yennu ŋamm pak turin.
6 U yet a, “Kimaan niib na nba yêt nyun nba nyii Siiloa kpenbik ni soon nna, ŋaan
mɔk parpeenn bat Resinn nan bat Peka paak na,
7 min Yennu saa baar nan Asiria kpanbar nan u jab kur ki bin wor Juda. Bi saa tia ki
lek nan Yufrates mɔkir nba tuu gbee nan li mɔkgbiant biaŋinba nae.
8 Bi saa lia Juda nan nyunmɔnn nae, ki do porik ki piin bont kur.”
Yennu be nant. U kpinkpanfɔkit nae guu tiŋ na.
9 Yimm digbana na, lakint nan jaŋmaanii man. Gbiintir man, yimm nba be banfɔka
tingbouŋ na kur po. Nn, teent siir nan kɔnn, ŋaan kii mɔk jaŋmaanii.
10 Ii lorin lora, ŋaan li kan ban teen fanu. Ii piak yaa loon biaŋinba. Ŋaan li kur tee
yanne, kimaan Yennu be nant.

Biaŋinba ki Yennu kpaan u sɔkinii

11 Yennu jii u paŋ nba yab nae ki kpaanin, a n daa waa sɔnu nba ki niib na tɔk na. U
yet a,
12 “Daa waa niib na lorbiit, ki bia daa tiin bona nba ki bi tiin na.
13 Tiat nan min Yabint Yennu tee kasiie. Mine tee daanɔ nba ki a sii tiin.
14 N kasii binbeŋ nba mɔk jaŋmaanii na paak te ki n tee nan tann nba ki bi gbiatir
baa na. N tee nan baruk nae ki saa soor Juda nan Israel tingbant, nan Jerusalem doo
niib.
15 Niib bonchiann saa gbiat, ki baa but but. Baruko saa soorib.”

Kpayakit nba yaa ti daa piak nan kpeemm

16 Yimm nba tee n taatara na, ii guu kii dia maan nba ki Yennu turin na.
17 Yennu bɔr u mɔŋe u niib boor, ŋaan ki n teenɔ yada, ki jii n dindann ki maa u paak.
18 N be nan waas nba ki Yennu turin na. Yabint Yennu nba naangbouŋ be Sayɔnn
kunkonn paak nae tunt, ki ti tee nan maan nba fo, Israel teeb boor.
19 Ŋaan niib saa yeti a yin boi ninnyɔɔn damm nan jabaabuura, binba burin ki lɔkin
na, a bin fiit maan ki turi. Bi saa yet a, “Li tee niib n tuu boi kpinkpaarii nan kpeemme,
binba fo na paak.”
20 Ii yetib a, “Gbiintir linba ki Yennu wanti na. I daa gbiin ninnyɔɔn damm yari. Linba
ki bi wanti na kan sommini.”

Ki jiin daamii yoo po

21 Niib na saa lin yirib muuk ni, ki sii kaa dindann, ki kon sii mɔkib. Baa sii be kon
nan wutoor ni na, bi saa mɔ Yennu nan bi kpanbar mɔtont. Bi saa gokit got sanpaapo,
22 koo ki nut bi ninbina tiŋ ni, ŋaan bi kan la siar, see daamii nan bunbɔnn kɔɔ,
bunbɔncheenn nan jaŋmaanii nba ki bi kɔɔ na ni.

9

1 Sɔnsau sii kaa ki bi saa tɔkin ki nyi daamii yoo na ni.

Ki jiin wunba tan saa di naan po

Sebulunn nan Naftali booru tiŋ din ban dii feiwa, ŋaan yoo baat ki yent maŋ saa la
baakir, laa nyii sinsuuk ni mɔkgbeŋir na ki saa yondo po, ki saa tuu Jɔɔdann mɔk-pootir
tiŋ, ki bia gar Galilii yent, siaminba ki boorganu kar na.
2 Niib nba tuu somm bunbɔnn ni na ji la yentchiɔŋa.
Bi tuu be bunbɔnn tiŋ na nie, ŋaan mɔtana yeeuŋ yent bi paaka.
3 Yennu, a turib kpinkpamjaanna, ki te ki bi mɔk parpeenn.
Bi kpamm faa tun linba na paake,
nan niib nba tuu jaan bi jeet ki kpamm,
koo ki chentir mɔkint nba ki bi fat ki kpamm biaŋinba na,
4 kimaan a kɔnn bi yɔkit nba tuu yɔɔk bi paak nawa,
ki bia jint gbann nba tuu boob bi sai ni na.
A nyann digbann nba tuu diin ki ŋmaŋit a niib nawa,
nan faa din nyann Midiann jab sianyoo biaŋinba na.
5 Jab nba lek na taasaat, nan bi tiat nba ki sɔn tarin na kur,
muue saa di.

6 Bi mar bik ki turita. Bi turit bonjaka.
Ŋɔɔe sii tee ti diatɔɔ. Bi sii yiu, “Bakitnauŋ ŋmakit-tɔɔ,”
nan “Yabint Yennu,” nan “Baa nba yɔɔ be,”
nan “Parmaasir kpanbar.”
7 U naan yiikoo sii kpaatire yoo kur;
u naan sii yɔɔ be parmaasir nie,
ki u saa gaar kpanbar Defid naan yent ki dia,
ki u yiikoo sii gaa linba took nan barmɔnii paak,
laa nyi mɔtana nan yoo nba waa mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
Yabint Yennu-e lor wun tun linba na.

Biaŋinba ki Yennu saa dat Israel teeb tuba

8 Yennu sat mɔb nan u saa bu Israel teeb nba tee Jakɔb yaaboona na buut.
9 Israel teeb kur nba be Samaria doo ni saa bann nan ŋɔɔ Yennu-e tun linba na. Mɔtana bi mɔk garuko, ki want bi mɔŋ, ki yeen a,
10 “Tant ŋaak na baawa, ŋaan ti saa ŋamm maar nan tanae. Bi kɔnn kɔnn sinsabik yɔkaa nawa, ŋaan ti saa jii kpek yɔkaae ki ŋamm yɔk.”
11 Yennu donn bi datai wutoae ki bi lekib.
12 Siria teeb nba be yondo po, nan Filistia teeb nba be yonbaa po na yaat mɔi-e, ki nak Israel teeb. Linba na lek, ŋaan Yennu wutoor ki maaki, u nuu bia tiane a wun dat bi tuba.
13 Israel teeb ki nyik bi toonbiiti; Yabint Yennu nba lek dat bi tuba na, ŋaan bi ki jen u boori.
14 Dayenn kɔɔe ki u saa dat Israel teeb kur nan bi tɔɔndamm tuba; u saa pot yur nan joor kur.
15 Nikpera nan nijaana nae tee yur, ki faak sɔkiniinba na mun tee joor.
16 Binba din dia niib na diab tuntunae, ki ŋmatib fas.
17 Li paak, Yennu kan chab ki bi naasimm na nan yenɔkɔɔwa n paaki, ki bia kan tin bi pakɔi koo bi kpeebii na ninbaauk, kimaan niib na kur tee binba ki waa Yennu-e, ki tee nɔɔnŋmiant damm, ki bi maan kur tee biit. Linba na lek, ŋaan Yennu wutoor kan maaki, u nuu bia sii tiane a wun dat bi tuba.
18 Niib na biit di nan muu nba tuu di jagotuk nan kunkonii nae. Li di nan muu nba tuu di fɔɔr, ki munyuuk do nae.
19 Yabint Yennu wutoor nba doo na paak, ki u tubdatu na di nan muu na tiŋ na kur po, ki kpi niib maŋ, sɔɔ kur gbaa a wun tinn u mɔŋe.
20 Tiŋ na siar kur po niib bibit jeet nba kur ki bi laate, ŋaan bi kon na kan ban gbenn. Bi poŋ ŋman bi tiɔŋ waase.
21 Manase booru nan Efraim booru wor bi leebe, ki bia taan leeb ki wor Juda. Linba na lek, ŋaan Yennu wutoor ki maaki, u nuu bia tiane a wun dat bi tuba.

10

1 I boonta. I sent sennbiit ki mukis n niib.
2 I tuun nnae ki gɔi tarii, ki bi ki laat bi mɔnii, ki bia ki laat ŋant. I tuun nnae ki fiar pakɔi nan kpeebii faar.
3 I tan saa teen nlee, yoo nba ki Yennu daar i tuba na? I tan saa teen nlee, yoo nba ki u saa jii digbanbanfɔkir niib ki bin baar nan daamii i paak na? I tan saa chiar saan lia nie ki la sommiri? I tan saa bɔr i mɔkint lia nie?
4 Bi tan saa kpi-i tɔbii nie, koo ki soori ki teeni yommii, ŋaan Yennu wutoor lek bia kan maaki, u nuu bia sii tiane a wun dat i tuba.

Ki jiin Asiria kpanbar po

5 Yennu yet a, “N jii Asiria kpanbare ki teen lanbann maa n dat binba ki n wutoor doo bi paak na tuba.
6 N tun Asiria kpanbare maa wun saan dat niib nba ki waa min Yennu na tuba, ŋamme donn n wutoor. N tumɔe maa wun saan fat ki jan, ki bia ŋmaat niib na nan bi tee sɔnjouk ni tante na.”
7 Ŋaan Asiria kpanbar na mun mɔk u yur po lorbiitewa. U lorin a wun biir digbana bonchianne.
8 U faa parbiire a, “N jab ŋmakit-tɔɔ kur tee kpanbare.
9 N nyann Kalno nan Karkemis doi, nan Hamaf nan Arpad doiwa. N nyann Samaria nan Damaskus doiwa.
10 N tant nuue maa n dat digbana nba jiantir tingbana na tuba, ki tingbana maŋ yab gar Jerusalem nan Samaria tingbanawa.

11 N biir Samaria nan li tingbana kurawa, ki bia saa tun nnae ki tur Jerusalem nan
tingbana nba ki bi jiantir leŋ na.”
12 Ŋaan Yennu yet a, “Mi-i gbenn linba ki n tuun Sayɔnn kunkonn paak nan Jerusalem
na yoo nba, n saa dat Asiria kpanbar tubir nan waa want u mɔŋ ki faa kpinkpant na.”
13 Asiria kpanbar want u mɔŋ ki yeen a, “Mine tun li kur na, n tiɔŋ. N mɔk paŋ, ki
sub, ki mɔk yan. Mine chaat digbana terii, ki jii bi jeet nba ki bi bɔr kur. N chibit niib
nba be leŋ na paake nan naajak na.
14 Digbana nba be durinya na ni daan tee nan nɔɔntiɔk nae, ki n taan bi gor na yiama,
nan jena na. Ki kpinkpounsiar ki damm ki saa yɔɔmi, ki mɔb ki yaat ki koon n paaki.”
15 Ki Yennu yet a, “Piak saa fit yet a u chee wunba diau ki chɔɔn na-a? Kanpinta juk
saa fit yet nan u chee wunba diau ki porii bona nawa-a? Gbajar kaa wokitir nirɔ, ŋaan
nirɔe wokitir gbajar.”
16 Yabint Yennu yaa wun baar nan yiarue binba di gboot mɔtana na paak, ki dat bi
tuba. Muu nba ki kpeent sii be bi gbanant ni ki yɔɔ di.
17 Yennu nba tee Israel yentu nae saa kpant muu. Israel teeb kasii Yennu na saa kpant
muyeruk nba saa jii dayenn ki di bont kur, halii kunkonii nan jagotuk kur.
18 Fɔɔr nba mun, nan kpaant nba kpai kur saa biir, nan yiarpaaruk nba tuu biir nirɔ
biaŋinba na.
19 Tiinii barik barik nnae tan saa tenn, ki bik gbaa saa fit kan tiinii maŋa.

Ki jiin niib waaminna jenu po

20 Yoo baat ki Israel teeb nba foor na ji kan gaan bi dindann digbann nba nyannib na
paaki. Bi tan saa teen bi dindann Yennu nba tee Israel teeb kasii Yennu na nie.
21 Israel teeb waaminnae tan saa jen bi Yabint Yennu boor.
22 Mɔtana nba ki Israel teeb yab ki tee nan mɔktanbiiuŋ na, ŋaan bi waaminnae tan
saa jen. Biiru be sɔnu ki baat niib na paak, ki kpan saa jaŋibi.
23 Nn, Yabint Yennu nba tee Yomdaanɔ na saa baar nan biiru tiŋ na kur poe, nan
biaŋinba ki u yet na.

Biaŋinba ki Yennu saa dat Asiria teeb tuba

24 Yabint Yennu nba tee Yomdaanɔ na yeen u niib nba kar Sayɔnn na a, “I daa tiin
Asiria teeb na, baa lek dinti biak, nan Ijipt teeb nba din tuu dia-i biaŋinba na.
25 Li-i yann waan, n saa nyik i tubdatu, ki li poor po, man biir Asiria teeb maŋ.
26 Min Yabint Yennu saa jii lanbanne ki boob, nan maa boo Midiann teeb, Oreb
tangbeŋir boor biaŋinba na. N saa dat Asiria teeb tuba, nan maa dat Ijipt teeb tuba
biaŋinba nae.
27 Li yoo-i baar, n saa nyinni Asiria yiikoo ni, ki bi yɔkit na ji kii paa i bɔpiat paak ki
teeni kpiasu.”

Ki jiin datai leku po

28 Jab nba tee datai na nyann Ai digbann-a. Bi gar Migronn-a. Bi nyik bi jeet Mikmas-e.
29 Bi gar lɔɔnu nawa, ki ji dɔɔ Geba-e nyiɔk. Niib nba be Rama doo ni na, jaŋmaanii
jekibe, ki niib nba be kpanbar Sɔɔl doo nba tee Gibea na chiar.
30 Ii hoot man, yimm nba tee Galim teeb na. Gbiintir man, Laisa teeb. Jiint man, yimm
Anatof teeb.
31 Madmena nan Gebim teeb tiine a bin fat bi manfoa.
32 Dinna, datai na be Nob doo ni, bi be leŋe ki ŋakin bi nii Sayɔnn kunkonn po,
Jerusalem doo na po.
33 Yabint Yennu saa biirib nan baa tuu chɔɔ tiik yiinu ki lu nae. Bi saa chɔɔ bi
parbifaara nan bi yudamm na ki butib.
34 Yennu saa chɔɔ lub nan baa tuu chɔɔ fɔɔr sinsuuk ni tiinii nae, ki Lebanonn tiŋanii
gbaa n baa.

11

Ki jiin parmaasir digbann na po

1 Defid naan ŋaateeb na tee nan tiik nba ki bi chɔɔ lu-u nae; yiinu nba tuu tuk tigbir
paak biaŋinba na, nnae ki kpanbar paaŋ saa nyi Defid yaaboona na ni.
2 Yennu Seeke saa turɔ yanfoon nan bannu nan minu
nba ki u sii dia u niib.
U sii mi Yennu loomm ki baakitɔ,
3 ki sii mɔk parpeenn nan Yennu mɔsaku.
U kii gorii numpo koo ki gbia bi yaa kaa ki bu buuti.
4 U saa bu tarii buut fanu, ki kɔn talas damm paak.

U tuu saa tur mɔbe ki bin dat niib tuba, ki nibiit na saa kpo.
5 U saa dia u niib nan mamɔmm nan binbenŋaŋ.
6 Kinkata nan pei tan saa lakin be nan parmaasir,
ki naamuut nan bupanii tan saa lakin dɔɔr.
Ki naabis nan yanbɔrbis tan saa lakin di, ki waas kpaarib.
7 Ki nei nan naamuut tan saa lakin di,
ki bi waas lakint dɔɔ nan parmaasir.
Ki yanbɔra saa ŋman mɔɔt nan nei nba ŋman mɔɔt biaŋinba na.
8 Bonbuna tan sii jerin waalabirii, ŋaan kan la daŋi.
9 Siar sii kaa Yennu kasii kunkonn Sayɔnn paak ki tee daŋ,
koo biiti.
Tiŋ na tan saa gbee nan Yennu bannu,
nan mɔkgbeŋir nba gbee nan nyun nae.

Ki jiin binba be boorganu tinii ni jenu po

10 Daar baate ki kpanbar paaŋ tan saa nyi kpanbar Defid naan naakuuk ni ki tee nyinn ki tur booru kur. Bi tan saa lakin u naan digbann na ni, ki turɔ baakir.
11 Li daar-i baar, Yennu saa ŋamm jii u paŋ na ki jen nan u niib nba biar Asiria nan Ijipt nan Patros nan Sudann nan Elam nan Babilonn nan Hamaf tinii ni, nan mɔkgbiant nan nyun ni kunkona paak na, bi doi ni.
12 Yennu saa donn u nyinn fariŋ ki wann digbana nan u bia lakint Israel nan Juda niib nba yat nae, ki nyi namm durinya loka ŋanna kur po, ki jent namm.
13 Israel tingbouŋ ji kan fumm nan Juda tingbouŋ, ki Juda teeb mun ji kii tee Israel teeb dataaki.
14 Bi saa taan ki lek Filistia teeb nba be yonbaa po, ki fat niib nba kar yondo po na bona. Bi saa nyann Edom nan Moab teeb, ki Amonn teeb saa sak bi mɔb.
15 Yennu saa te ki Sues mɔkgbeŋir n fɔɔr, ki bia baar nan wontouŋ ki lin fɔɔr Yufrates mɔkir, ki kpenbis ŋanlore-e saa tenn, ki sɔɔ kur saa fit somm poot.
16 Sɔnjar saa nyi Asiria ki tur u niib nba tee Israel teeb ki tinn leŋ na, nan laa din tun biaŋinba ki tur bi yeejamm, yoo nba ki bi din nyii Ijipt na.

12

Niipoturu yaŋ

1 Yoo baat ki niib saa yin yaŋ a,
“N dontira, Yennu. A wutoor bo doo n paake,
ŋaan mɔtana a maan n para, ki a wutoor bia ji ki do.
2 Yennu-e tee n tinntɔɔ, n saa teen ŋɔɔe yada,
ki kan tin jaŋmaanii.
Yennu-e teenin yiikoo nan paŋ, ŋɔɔe tee n tinntɔɔ.
3 Nyunmaasin nba baat nan kpinkpammuk
kunkɔkoonn paak biaŋinba na,
nnae ki Yennu niib tuu kpamm, yoo nba ki Yennu tinnib.”
4 Daar baate ki niib saa yin yaŋ na a, “Turin Yennu niipoouk.
Yiintɔ ki wun somma. Pakin digbana kur, waa tun linba.
Wantib u yiikoo nba jan.
5 Yinin ki dont Yennu, kimaan waa tun toonjaana nba na paak.
Ŋaant durinya munn n gbat li labaar.
6 Ŋaant ki wunba be Sayɔnn kur-ii hoot kii yiin,
kimaan ŋamm Israel teeb kasii Yennu mɔk yiikoo,
ki be u niib boor.”

13

Biaŋinba ki Yennu saa dat Babilonn doo tubir

1 Mɔmaan na jiin Babilonn doo poe, ki Amos bija Aisaya gaarir Yennu boor.
2 Dont tɔb fariŋ, jɔkoonn yur paak, ki hoot ki tur jab na, ki donn a nuu, ki li-i tee nyinn ki turib, ki bin lek digbann nba mɔk karinbaanii na tammɔi.
3 Yennu yiin u jab nba tee kasii ki mɔk para, ki bia mɔk parpeenn u nyannu paak na, a bin faa tɔb, ki dat binba ki u wutoor doo bi paak na tuba.
4 Gbiintir fuur nba fu kunkona paak na, li tee nibur fuure, ki tee digbanchiɔŋ tikiru fuur. Yabint Yennu tee u jab tɔb siire.
5 Bi nyii digbanbanfɔkae, durinya na kur po, ki baat. Yennu donn wutoore ki baat a wun biir tiŋ na kur.

6 Ii kurii nan gbanantont. Yennu daar na pera, ki tee daar nba ki Yabint daanɔ maŋ
saa baar nan biiru.
7 Sɔɔ kur nii sii sɔɔn, ki sɔɔ kur saa kɔŋ dindann.
8 Jaŋmaanii saa soor bi kur, ki gbanantont saa nyannib, nan poo nba tuu kar matdaaŋ
paak ki li tonɔ na. Bi sii gorii leeb nan jaŋmaanninbinae, ki fei n kpib.
9 Yennu daar baate ki tee u wutochiɔŋ nan yanyêtuk dabiiuk na. Tingbouŋ na saa
kpant tinkokirik, ki u saa biir yanbɔndaanɔ kur.
10 Ŋmaabir kur nan ŋmaawob kur kan yenti, yonnu-i doo ŋaan u sii bɔne, ki ŋmaarik
kan yent.
11 Yennu yet a, “N saa baar nan biiru tingbouŋ na paak, ki dat yanbɔndamm kur tuba,
bi biit paak. N saa sikin wunba kur want u mɔŋ, ki dat garuk damm nan tondamm na
tuba.
12 Binba saa foor na lanu sii paar nan salima lanu nba paar biaŋinba nae.
13 N saa te ki sanpaak n jekir, ki tingbouŋ na n damm li fiakir ni, daar nba ki min
Yabint Yennu saa wann n wutoor na.
14 “Boorganu nba kar Babilonn saa chiar kun bi dantinii ni, ki yat nan piarii nba tuu
tiin a bin bot waarib na, koo pei nba kaa pekpaarik na.
15 Bi-i soor wunba kur, bi saa jii juke ki kpiu.
16 Bi saa mat bi waas bi numm ni, ki fat bi faar, ki bia mia bi poob ki dɔɔ namm.”
17 Yennu ŋamm yet a, “N fiint Mede teebe maa bin lek Babilonn. Bi baka kaa
salimpeena po. Bi niɔŋ bia kaa salimmɔna ni.
18 Bi saa jii bi tɔrbana nan peeniie ki kpi naasimm na. Bi kii mɔk ninbatinu nan
sanpantii, ki kii mɔk ninkpabauŋ waas paak.
19 Babilonia-e tee digbann nba mantik fan. U niib faa parbiir u paake, ŋaan min Yennu
saa biir Babilonn* nan maa tun Sodom nan Gomora biaŋinba nae.
20 Sɔɔ ji kan ban kar leŋ. Arab teeb bonsunsommsɔɔ kan ban chaan u lanbouŋ leŋ,
ki pekpaarsɔɔ bia kan ban kpaar u pei leŋ.
21 Li sii tee boor nba ki muuk ni bonkobit be-e, ki tee siaminba ki fiit tia bi tiat.
Barŋmaant sii be leŋe, ki sina mobit langbent maŋ ni,
22 ki kinkata nan mɔbɔi fuut sii toon ŋatɔɔtii nan naan ŋei ni. Babilonn yoo baara. U
daa poŋ ŋman gbenna.”

14

Ki jiin binba be boorganu tinii ni na jenu po

1 Yennu bia tan sii mɔk ninbatinu nan u niib Israel teeb, ki saa ŋamm gannib ki teemm
u niib. U saa te bin ŋamm kɔɔ bi tiŋ ni, ki boorganu saa baar kɔɔ namm.
2 Digbana bonchiann saa somm Israel teeb ki bin ŋmat bi tiŋ nba ki Yennu turib na
ni, ki digbana maŋ sii tee yommii ki tuun teen Israel teeb. Binba din kɔn nyann Israel
teeb na, ŋaan mɔtana Israel teeb saa kɔn nyannib, ki Israel teeb maŋ sii dia damm nba
din dinnib biak na.

Biaŋinba ki Babilonia kpanbar be kpeentiŋ

3 Yennu saa tur Israel teeb na foon, ki bin nyi bi gbananyekitir nan bi fara dinu nba
ki bi miamm ki bi tuun ninmɔnn toonn na ni.
4 Yennu-i tun linba na yoo nba, bi sii sarikit Babilonia kpanbar nae, ki yeen a:
“Kpanbar-touŋ na baawa. U kan ban mukis sɔɔ jikii.
5 Yennu te ki kpanbar-tont na panii gbenna,
6 binba tuu jii wutoor ki mukis niib, ki bia mukis digbana nba ki bi nyannib na.
7 Mɔtana durinya kur ji be foon nan parmaasir nie, sɔɔ kur yiin parpeenn yaniie.
8 Lebanonn nyankpanii nan li kpekii ji kpamme, kpanbar maŋ baak paak; sɔɔ ji kaa
ki saa chɔɔbi, kimaan kpanbar na kaa.
9 “Kpeentiŋ tee siire a wun gaar Babilonia kpanbar na saauŋ. Binba din mɔk yiikoo
tiŋ na paak na narimii ji ŋmakintire. Kpanbara narimii ji fi bi naan binbinta paake.
10 Bi kura ji yeenɔ a, ‘Mɔtana, a ji tee tarik nan timm nae. A ji tee ti yenɔe.
11 Bi tuu baakita nan bayaniie, ŋaan mɔtana fine ji be kpeentiŋ na. A ji dɔɔ dundura
gado paake, ki pin nanwuba kuntir.’ ”
12 Babilonia kpanbar, fin nba yeen nan sanyafaar ŋmaajar na, a nyii sanpaapo ki
baawa. Sianyoo a bo nyann digbana, ŋaan mɔtana bi lua tiŋ niwa.
13 A din dukii fan do sanpaapoe, ki saa maa a naan binbintir ŋmaabira paapo. A
dukin nan a saa kar nan kpanbar nae, jɔjaann nba be gaŋ po, ki yenbis tikii na paak.

* **13:19 13.19** Babilonn-e din tee Babilonia digbansaakar.

14 A yet nan a saa do sanpagbant liik poe, kii tee nan Yabint daanɔ na,
15 ŋaan bi sikinae tinpɔɔr ni, kpeentiŋa.
16 Kpeemm saa gota nan yaarlituko. Bi saa boi a, “Jɔɔ nba din nik tingbouŋ ki te digbana jek nae na-a?
17 Jɔɔ nba din biir doi ki te durinya kpant fɔɔr nae na-a? Jɔɔ nba din ki ŋaan u dansarii, ki bia ki te ki bi kun nae na-a?”
18 Tingbouŋ na kpanbara kur dɔɔ bi kajaana ni,
19 ŋaan fin ki mɔk kaauk, ki bi lu a gbanant a lin bat. Ki jab nba ki bi kpiib tɔb ni na gbanant piin a yar, ki bi kpab nann ki lu tana bootuk ni, ki ŋmaa li paak.
20 Kimaan faa teen a tiŋ langbent, ki kpii a tiɔŋ niib na, bi kan piia nan baa pii kpanbarleeb bianjinba na. A ŋaanibiit na nan yenɔkɔɔwa kan biari.
21 Ŋaant ki bin piin ki kpi niib. Bi saa kpi kpanbar na bonjaie, bi yeejamm biit paak. Bi sɔɔ kan ban dia tingbouŋ na, koo ki maa doi li ni.

Ki jiin Babilonn biiru po

22 Yabint Yennu yet a, “N saa lek Babilonn ki kpantir langbent. N kan tenn siar leŋi; waas sii kaa, sɔɔ kan foor. Min Yennu-e pak na.
23 N saa te ki Babilonn n borik, fiite sii be leŋ. N saa jii ŋaanue ki piar Babilonn, ki siar kan biari. Min Yabint Yennu-e pak na.”

Ki jiin Asiria teeb biiru po

24 Yabint Yennu por mɔpor a, “Linba ki n lor na saa tuma. Maa dukii maa n tun linba na saa tuma.
25 N saa biir Asiria teeb nba be n tiŋ ni na, ki mobit bi paak, n kunkona paak. N saa nyinn n niib Asiria teeb yɔkit nan jika nba ki bi jii na ni.
26 N lore na ki jiin durinya po: n nuu tian ki saa dat nigbouŋ na tuba.”
27 Yabint Yennu-e lor a wun tun linba na; u tant nuue a wun dat niib tuba, ki sɔɔ kaa ki saa fit gɔɔrɔ.

Ki jiin Filistia teeb biiru po

28 Mɔmaan nae din mɔɔnt binn nba ki Israel kpanbar Ahas din kpo na ni.
29 Filistia teeb, lanbann nba booi na kɔnna, ŋaan yaak ki chabi nan yii mɔk parpeenni. Waayouŋu kpo, waleeuk nba ton bonchianne tuu baar set u taar ni. Waauk jenn kaatir bonbiiuko.
30 Yennu sii tee u niib nba tee tarii na kpaartɔɔ, ki saa te bii be bi yamani. Ŋaan u saa tun kon naadaake, yimm Filistia teeb paak, li kan tenn i sɔɔ ki u mɔk manfoori.
31 Yimm Filistia teeb doi na, ii duun kii mɔ sommir po. I kur yam-ii put. Tangbiruŋ nyii ganŋ po ki baat, ki tee kunkɔnkɔnna nba ki janmaandaanɔ kaa bi ni.
32 Ti saa pak toomii nba nyii Filistia yent ni ki baar ti boor na bee? Ti saa pakib nan Yennu-e senn Sayɔnn, a u niib nba di fara na n la fatu leŋ.

15

Ki jiin Moab teeb biiru po

1 Mɔmaan na jiin Moab teeb poe.
Bi biir Ar nan Kir doi nyɔyemmire, ki Moab tiŋ kur ŋmin sirrr.
2 Ki Dibonn teeb do kunkonn paak a bin fabin pookperii ni. Moab teeb fabin nan yanyêtuk, Nebo nan Medeba doi paak; ki koor bi yura nan tianii nan yanyêtuk.
3 Niib nba be sɔnii ni lia parbiir liante, ki binba be doo ni nan ŋei ni mɔ ki fabin.
4 Hesbonn nan Eleale teeb mɔe, ki bi mɔnii maŋ fɔkitir ki saa baat Jahas. Jab na mɔŋ gbanu jeke, ki bi ji ki mɔk kpaŋ-n-mɔŋ.
5 N par biire, Moab teeb paak. Niib na chiar ki saan Soar doo nie, nan Eglaf Selisiya. Siab tɔkin sɔnu nba saa Luhif nae, ki mɔ ŋaan saa, ki siab tiin saa Horonaim ki mɔ sanpaapowa.
6 Nimrim kpenbik fɔɔra, ki mɔɔt nba be leŋ na koor, ki siar kaa leŋ ki mei.
7 Niib na pootir kpentiiuk baauk nae, ki loon bin chiar paak nan bi faar.
8 Mɔŋ doe Moab kpaar kur po. Li gbia Eglaim nan Beer Elim doi ni.
9 Ki sɔn te Dibonn doo ni mɔkir na mɔn, ŋaan Yennu lorin siar ki li bi ki gar nnawa, ki guu leŋ niib na. Barmɔnii, bi saa kpi niib nba biar Moab na kure, ki sɔn sii puub.

16

Ki jiin Moab teeb dindann kaarin po

1 Moab teeb nyii Sela doo ni, kunkoouk paak, ki saan Jerusalem, ki dia peeuk, ki li tee
piinii a bin tur wunba dia doo na.
2 Bi be Arnonn mɔkir boore, ki lin yana yana, nan baa tuu yukin nɔɔnii bi tiat ni ki
bi lin biaŋinba na.
3 Bi pak Juda teeb a, “Wantit taa saa tun linba. Dɔkint ti paak nan tiik nba tuu mɔk
maasu yonsuuk ni biaŋinba na, ki ŋaan tin foi i maasu. Ti tee kunsɔntinnae. Ii bɔrit
siaminba ki sɔɔ kan lati.
4 Ŋaant ki tin kar a tiŋ ni. Fatirit binba loon bin biirit na nuu ni.”
(Mukisuk nan biiru saa gbenna, ki binba biir doo maŋ saa yaat,
5 ki Defid yaaboona na yenɔ tan sii tee kpanbar, ki saa dia niib na nan binbenŋaŋ nan
lomm. U sii kakii ŋant tumu paak, ki saa te ki barmɔnii piak.)
6 Juda teeb yeen a, “Ti gbat Moab teeb nba want bi mɔŋ biaŋinbawa. Ti mi nan bi
mɔk garuk nan parbifaant, ŋaan bi garuk na tee garyanne.”
7 Moab teeb saa bui, kimaan biak nba ki bi saa di na paak. Bi kur saa mɔ, yoo nba ki
bi tiar jeŋant nba ki bi tuu di, Kir Heres doo ni na. Bi dindann kur saa kpo.
8 Kpaant nba kpia Hesbonn, nan daan tiinii nba be Sibma na biira. Kpaant maŋ daame
ki doodiara tuu nyu yib. Sian yoo tiinii maŋ din lat ki saa baar Jaser doo, ki saan yondo
po ki saa baar kunkoouk na paak, ki saan yakleer na yonbaa po, ki saa baar Mɔk-kpeenn
na.
9 Mɔtana n mɔ Sibma daan tiinii paak, nan maa mɔ Jaser paak biaŋinba nae. N
ninnyuut lɔe, kimaan Hesbonn nan Eleale doi paak, jeet kaa ki saa maan bi para.
10 Sɔɔ kaa ki mɔk parpeenn tinŋaŋ na ni mɔtana. Sɔɔ ki hoot koo ki yiin yaŋ kpaant
na ni. Sɔɔ ki mat daan tilɔɔna leŋ, a wun teen daami, parpeenn hootii na gbenna.
11 N kurii nan parbeenne, Moab tiŋ paak, ki duun nan parbeenn, Kir Heres doo paak.
12 Moab teeb bakint bi mɔŋe ki do bi kunkona paak pookperii ni, nan bi jiantu diit ni
ki mei, ŋaan li kan sommibi.
13 Mɔmaan nba ki Yennu tur sinsinn ki jiin Moab poe na.
14 Ki Yennu ji yeen mɔtana a, “Binmuna ŋantaa ni, Moab mɔkint kur saa mir bot. Li
nichiɔŋ na, ŋaan waaminnae tan saa tinn, ki bia tee nibutimii.”

17

Ki jiin Siria teeb nan Israel teeb tubdatu po

1 Yennu yet a, “Damaskus ji kan ban teen doo, li sii tee langbente.
2 Siria dolia sii yɔɔ dɔɔ yanne. Li sii tee pei nan nei jediboore, ki sɔɔ kan berib.
3 Israel tiŋ sii kaa wunba saa kɔn li paak, ki Damaskus saa kɔŋ li yent-n-mɔŋ. Siria
teeb nba tinn na sii be fei ni, nan Israel teeb na. Min Yabint Yennu-e pak na.”
4 Yennu bia yet a, “Daar baate ki Israel yiikoo na saa gbenn, ki namu saa set u mɔkint
taar ni.
5 Israel sii tee nan kpaab nba ki bi jaan dii li ni nae, ki dɔɔ yann nan baa tuu jaan
Refaim baauk ni dii na.
6 Niib waaminnae saa foor, ki Israel sii tee nan kpai saaŋ nba ki bi tuu pɔɔr li saana
kur, ŋaan ki ŋanlee koo ŋantaa n saa biar jɔɔn yur paak na, koo ki biar jɔɔn lɔuŋ ni na.
Min Israel teeb Yomdaanɔ Yennu-e pak na.”
7 Li daar-i baar, niib saa ŋmant bi Naamii Daanɔ paak ki loon sommir. Ŋɔɔe tee Israel
teeb kasii Yennu na.
8 Bi ji kan gaan bi mɔŋ maruŋ binbinta nba ki bi maa nan bi nii na paak, koo ki teen
bi chicherpook Asera ninnauŋ, nan maruŋ binbinta nba ki bi jokit bonnunubit li paak
na yada.
9 Li daar-i baar, doi nba ki bi guur fanu na tan saa biar yann, ki tee langbent nan doi
nba ki Hif teeb nan Amor teeb din nyik, yoo nba ki bi tin paak Israel teeb na.
10 Israel teeb, i tamm Yennu nba nyinti ki guui nan tanpigbouŋ na powa, ŋaan i baa
tingbana kpabise, a yin jiant boorganu yenbis,
11 ŋaan bi-i lekii pia ki yinn puuk sanyiɔk nba ki i burib na ni, ŋaan i kan jaammi.
Daamii nan tonu nba kaa tebuk kɔɔe sii be.

Ki jiin datai tinii nyannu po

12 Digbana nba paar be wutoor nie, ki gaan jat, ki li tee nan mɔkgbeŋir nyunpana nba
tuu liat leer na.
13 Niib na saa yian nan nyunpana nae, ŋaan ki Yennu kpaanib, ki bi ŋmat nan kunkonn
paak tangbiruŋ na, nan sajaperinn nba tuu jii mɔpont na.
14 Daajoouk, bi baat nan jaŋmaanchiɔŋo, ŋaan ki li tan yentir sanyiɔk na, ki bi kaa.
Wunba kur fiar ti tiŋ faar, u joontu tan sii tee nnae.

18

Ki jiin Sudann teeb tubdatu po

1 Sudann mɔka liik po, tinsiak be, ki bi gbia kpinkpant fuur.
2 Taatara nyi tiŋ maŋ nie ki tɔk Nail mɔkir nan warii burgbeta. Ŋmatir kun man,
yimm tontii nba kakii na. Ŋmatir nan maan, i tiŋ nba ki mɔka bɔkitir na ni, i niib nba
mɔk paŋ nan yiikoo ki fɔk ki tee gbananŋiŋara, ki durinya munn tiimm na boor.
3 Gbiintir man, yimm nba kur be durinya ŋaak na. Ii gorii nyinn fariŋ nba ki bi saa
donn sanpaapo, kunkona paak na. Gbiintir naatunn mɔnii.
4 Yennu pakin a, "N sii be yendɔuŋ ni, ki got sikin soon nna tingbouŋ na paak, nan
marin nba tuu baa waruk daar soon nna, jejaan-yoo na, koo nan yonnu nba tuu nyi
biaŋinba yonsuuk ni na.
5 Ki sɔɔ ki bi daa ki pɔɔr daan tiinii, yoo nba ki daan tipuuk tuu siir ki li lɔɔna mɔnt
nae, ki datai saa biir Sudann teeb na yiama, nan baa tuu jii juk ki gbat daan tiyiinii
biaŋinba na.
6 Bi jab gbanant sii dɔɔ yanne, ki tur nɔɔnii nan muuk ni bonkobit. Nɔɔnii sii di bi
gbanant maŋe tuntonn, ki bonkobit mun dir waat yoo."
7 Yoo baat, ki Yabint Yennu tan saa gaar piinii, ki lin nyi tiŋ nba ki mɔka bɔkitir na ni,
niib nba mɔk paŋ nan yiikoo, ki fɔk ki tee gbananŋiŋara, ki durinya munn niib tiimm
na. Bi saa baar Sayɔnn kunkonn paak, siaminba ki bi jiantir Yabint Yennu na.

19

Ki jiin Ijipt teeb tubdatu po

1 Mɔmaan na jiin Ijipt teeb poe.
Yennu baat Ijipt-e, ki jaak sanpagbouŋ paak ki saa yian yian. Ijipt tingbana jekire u
boor, ki Ijipt teeb na kɔŋ bi parcheenn.
2 Yennu yet a, "N saa kɔnn Ijipt teeb nan bi leeb, ki kɔnn nirɔ nan u ninja, ki kɔnn
nirɔ nan u lɔɔ. Digbana nba kpia leer saa kɔn nan leeb, ki kpanbara nba kpia leeb saa
kɔn yiikoo paak.
3 N yaa n ŋmat Ijipt teeb lorae, ki biir bi dindann. Bi saa boi bi tingbana sommir po,
ki bu jabaat, ki kɔɔ tingbanbis nan kpeemm boa ki loon ŋmakitu.
4 N saa jii Ijipt teeb na, ki kubin kpanbar nba tee nɔɔntont daanɔ ki wuu diab. Min
Yabint Yennu-e pak na."
5 Nyun saa waab Nail mɔkir ni, ki mɔkir maŋ sii fɔɔt waan waan ki saa gbenn.
6 Ki mɔkir na bunbunii ni sii fɔɔt waan waan ki nubir. Ki kaar nan garii saa koor,
7 ki bonbuburit nba kook Nail mɔkir na saa koor, ki wouŋ n pebirir.
8 Ki wunba kur tee jansoorɔ Nail mɔkir na ni, ki laat u daar diisir, tan sii kurii ki bui,
ki bi janpeenii nan janlaant saa teen yann.
9 Binba luu chinchena na dindann saa bot;
10 binba luu nan binba mi nii toona saa la biiru nan mukisuk.
11 Soann digbann tɔɔndamm tee jatite. Ki Ijipt subindamm teemm jat-kpaanii. Bi teen
nlee ki yet kpanbar na a ŋamme gaar yaayoo ni subindamm nan kpanbara toona.
12 Ijipt kpanbar, subindamm nba tee a ŋmakit-teeb na be lia? Bi saa fit wanna Yabint
Yennu nba mɔk lora nba ki jiin Ijipt po-o?
13 Soann nan Memfis doi tɔɔndamm tee jatite. Li din tee bin ŋmakit niib nae, ŋaan ki
bi boomm.
14 Yennu-e te ki bi tur kpaanbiit. Li paak ki Ijipt teeb toona kur tee bonkpeta, ki bi
baantir nan dayibirɔ nba tuu ŋat baantir u siit ni na.
15 Sɔɔ kaa Ijipt, laa tee tarik koo paarɔ, nijaann koo nibunbuur, ki saa fit somm Ijipt-i.

Biaŋinba ki Ijipt teeb saa jiant Yennu

16 Yoo baat ki Ijipt teeb tan sii tee butimm nan poob na. Jaŋmaanii tan saa lub, yoo
nba ki bi la nan Yabint Yennu tant nuu a wun dat bi tuba na.
17 Ijipt teeb tan saa tin Juda teeb jaŋmaanii, yoo nba ki niib tiarib Yabint Yennu nba
teen siir a wun biirib biaŋinba.
18 Li yoo-i baar, Ijipt digbana ŋanŋmu ni niib tan sii piak Israel teeb danmaan, ki bia
poor mɔpora Yabint Yennu sann ni. Doyenn sann tan sii tee "Biiru doo."*
19 Li yoo-i baar, maruŋ binbintir sii be Ijipt ki tee Yennu yar, ki tanchaakir be Ijipt
kpaar paak ki bi tur Yennu,
20 ki li sii tee nyina ki want nan Yabint Yennu be Ijipt. Yoo nba ki niib na di biak ki
yiin Yennu ki loon sommir, u saa tun sɔɔ ki wun baar sommib.

* **19:18 19.18** "Biiru doo," koo "Yonnu doo."

21 Yennu saa fiit u mɔŋ ki wann Ijipt teeb, ki bi saa gaarɔ ki jiantɔ, ki turɔ maruŋ nan
piinii. Bi saa senn mɔsonjaana ki turɔ, ki bia gbeen bi mɔsona maŋ.
22 Yennu saa dat Ijipt teeb tuba, ŋaan li poor po, wun turib laafia. Bi saa ŋmat u boor,
ki u saa gbat bi miaru ki turib laafia.
23 Li yoo-i baar, sɔnjar sii be ki nyi Ijipt ki saa Asiria. Li digbana ŋanlee niib sii somm
kɔɔ bi leeb doi ni, ki digbana ŋanlee maŋ niib saa lakin jiant Yabint Yennu.
24 Li yoo-i baar, Israel tan sii mɔk yiikoo nan Ijipt nan Asiria nae, ki digbana ŋantaa
na sii tee piisin ki tur durinya kur.
25 Yabint Yennu saa teen piisin bi paak, ki yet a, “N saa teen piisin yimm n niib Ijipt
teeb paak, nan yimm Asiria teeb nba tee n naami na paak, nan yimm Israel teeb nba ki
n gann na paak.”

20

Ki jiin Yennu sɔkinii nba be gbananbir ki tee nyinn na po

1 Ki Asiria kpanbar Sargonn tur u kunkɔnkɔnna saakɔɔ mɔb ki u wor Filistia teeb doo
Asdod.
2 Ŋaan sɔɔ bina ŋantaa nba gar, Yennu din pak Amos bija Aisaya, a wun pit u taasaat,
ki bia liat u parbiir liatir nba ki u lia na. Ki u sak, ki lin gbananbir, ki somm taayana.
3 Baa nyann Asdod doo yoo nba, ki Yennu yet a, “N toontunnɔ Aisaya tuu lin
gbananbire ki somm taayana bina ŋantaa. Linba na tee nyinne ki jiin linba saa tun
ki tur Ijipt nan Sudann na po.
4 Asiria kpanbar saa jii yommii nba ki u nyann digbana ŋanlee maŋ ni, ki yaat namm
gbananbirae. Saakab nan waas kur saa somm gbananbirae, nan taayana, nan payana,
ki li tee fei ki teen Ijipt.
5 Binba jii bi dindann ki teen Sudann ni, ki faa parbiir Ijipt paak na yan saa yêt, ki bi
dindann saa kpo.
6 Li yoo-i baar, niib nba be Filistia mɔkgbianu na saa yet a, ‘Gotir linba tun ki tur niib
nba ki ti tuu maa bi paak a bin nyinnit Asiria kpanbar nuu ni na. Ti saa ban tinna-a?’ ”

21

Yirintu nba jiin Babilonn baak po

1 Mɔmaan na jiin Babilonia poe. Sajaperinn nba tuu piar kunkoouk biaŋinba na, nnae
ki biak saa nyi yanputuk tiŋ ni ki baar.
2 Ki yirintu maŋ ni, ki n la bonbiir tun, ki tee fikitu nan biiru.
Elam kunkɔnkɔnna, lekin man. Media kunkɔnkɔnna, dɔɔt ki lint doi na. Yennu saa
gɔɔr fara nba ki Babilonn te li baar nawa.
3 Maa la linba, nan maa gbat linba yirintu maŋ ni kɔɔnin jaŋmaaniie, ki turin
gbanantont, li tonu tee nan poo nba tuu yaa wun mar ki li tonɔ nae.
4 N numpo fuune, ki jaŋmaanii jek n gbanu. N sunman ki daajoouk baara, ŋaan n ki
laat siar ki pukin jaŋmaanchiɔŋ po.
5 Yirintu maŋ ni, jaamm teen siira, bi lat kuntae, a saamm n kar li paak. Bi die ki nyu.
Li yoo na ki mɔmaan baar a, “Kunkɔnkɔnna saakab, ŋammit i naagbankɔŋa.”
6 Yennu pakin a, “Saant ki senn tammɔguurɔ, ki pakɔ ki wun tuu wann waa laat linba.
7 Li-i tee ki u la jab jak taanii paak banlee-lee, ki siab jak bonii nan laagumiinba, wun
diitib fanu.”
8 Ki tammɔguurɔ na yiin a, “Chanbaa, n see nna guue yonnu nan nyiɔk.”
9 Mɔtana, jabe jak taanii banlee-lee ki baat na. Ki tammɔguurɔ na yet a, “Babilonn
baawa. Tingbana nba ki bi jiantir na kur biire, ki dɔɔ yarik yarik tiŋ ni.”
10 N niib Israel teeb, bi boori nan dii nae, ŋaan mɔtana ki n mɔɔntir barŋanii nba ki
n gbat Yabint Yennu nba tee Israel teeb Yennu na boor ki teeni.

Mɔmaan nba jiin Edom po

11 Mɔmaan na jiin Edom poe.
Sɔɔ be Edom ki yin a, “Tammɔguurɔ, nyiɔk na saa wei nlee nan yentu? A wannin laa
saa yent yian biaŋinba.”
12 Ki n jiin a, “Sanyiɔk yentire, ŋaan nyiɔk bia saa bɔnna. Fi-i loon fan ŋamm boi, fan
jen ki tan boi.”

Mɔmaan nba jiin Arabia po

13 Mɔmaan na jiin Arabia poe.
Yimm Dedann teeb, yimm nba chaant i lanbont Arabia tinkokirik ni na,

14 turin binba ki nyunnyukuru mɔkib, ki bi baar i boor na nyun. Yimm niib nba be
Tema tiŋ ni na, turin kunsɔntinna na jeet man.
15 Niib tiin a bin nyi takoobii nba yaa lin kpib na nie, ki bia nyi tɔrbana nba teen siir
a lin tɔ, nan tɔb ninbɔŋ kur ni.
16 Ki Yennu pakin a, “Binyenn kɔɔ nie ki Kedar booru kur yiikoo tan saa gbenn.
17 Tɔrbantɔɔra nba tee pardamm ki be Kedar na, ŋaan bi waaminnae tan saa tenn.
Min nba tee Israel teeb Yomdaanɔ Yennu nae pak na.”

22

Mɔmaan nba jiin Jerusalem po

1 Mɔmaan na jiin Yirintu Baauk na poe.
Bee tuumi? Bee teen ki doo na niib kur be bi ŋei yura paak* ki kpammii?
2 Doo na kur be fuut nie, ki gbee nan fuur nan kpinkpammuk.
I jab nba kpo tɔb na ni din ki kɔn kaa ki tan kpo.
3 I tɔɔndamm kur din chiar ki bi saa soorib, ki sɔɔ bi daa ki tɔ nan peenyemmira.
4 Tɔn, nyikimin ki man bui n niib nba kpo na paak. A daa koor a fan maan n pari.
5 Mɔtanae tee yanputuk nan biiru nan ŋmatir yoo, Yirintu Baauk na ni, ki ti Yomdaanɔ
Yabint Yennu-e te ki li baar ti paak. Bi yeer ti doo joonjot ki sikin tiŋ niwa, ki mɔnii yat
kunkona na paak ki loon sommir.
6 Ki kunkɔnkɔnna nyii Elam tiŋ ni, ki jak taanii, ki dia tɔrbana nan peenii, ki leeb nyii
Kir tiŋ ni, ki bi naagbankɔŋa teen siira.
7 Juda baat nba kpai na gbee nan taantorite; ki kunkɔnkɔnna nba jak taanii see
Jerusalem tammɔi ni.
8 Ki Juda tiŋ ji biar ki ki mɔk linba guu-u.
Laa tun nna yoo nba, ki i nyinn jatiat nba be li diiuk ni na.
9-10 I la Jerusalem joonjot na siaminba loon ŋammuwa. I got Jerusalem ŋei kura, ki
bet yenn-nba a yin la tana ki ŋamm doo joonjot na. Ki yin lian bekir nyun,
11 i bir nyunbuure doo na nɔɔk ni, ki li dia nyun nba nyi nyunbukper ni ki puub siik
na. Ŋaan i ki gbiint Yennu po, wunba lor linba na kur sian yoowa, ki bia tan te ki li tun
na.
12 I Yomdaanɔ Yabint Yennu bo yii-i a yin bui ki fabin, ki koor i yut, ki lia parbiir liant.
13 Ki i nyik nnawa, ŋaan laa ki kpamm, ki kpii pei nan nei ki ŋman, ki nyu daan. I
yet a, “Ŋaant man ki tii di kii nyu, kimaan ti won saa kpowa.”
14 Yabint Yennu tiɔŋ pak ki turin a, “Bi yanbɔmm na kan ban la nyikinchab bi manfoor
ni kur. Min Yomdaanɔ Yabint Yennu-e pak na.”

Kpaanii nba jiin Sebna po

15 Ki ti Yomdaanɔ Yabint Yennu pakin a man saan Sebna boor, wunba tee kpanbar
ŋaak toontunna saakɔɔ na, ki saa yetɔ a,
16 “A dukii ki a tee ŋmee? A la yaak lee ki gbiir a tiɔŋ kaauk tanpiiuk ni?
17 A lek tee nijaanne, ŋaan Yennu saa jiia ki lua siar po.
18 U saa tɔkira nan bɔɔr nae, ki lua tiŋ nba yarin bonchiann ni. A saa kpo leŋe ki dɔɔ
kpia a taantorit nba ki a tuu faa kpinkpant li paak na. A tee fekɔɔntuko ki tur a chanbaa
ŋaateeb.
19 Yennu saa nyinna a toonjaana ni, ki sikin a saakatuk na tiŋ ni.”
20 Yennu bia yet Sebna a, “Li-i tun nna yoo nba, n saa tun yiin n toontunnɔ Eliakim,
wunba tee Hilkia bija na.
21 N saa jii a toontunliatir ki lannɔ, ki jii a toontungbann ki bobinɔ, ki jii yiikoo nba ki
a tuu mɔk na kur ki turɔ. U sii tee nan baa nae Jerusalem nan Juda teeb boor.
22 N saa turɔ yiikoo nan barmɔnii, ki u sii waa kpanbar nba tee Defid yaaboonn na
paak. U sii mɔk yiikoo peenii, wuu loot linba, sɔɔ kaa ki saa kpar, u mun-i kpar linba,
sɔɔ kaa ki saa looti.
23 N saa kpaaue chib nan kpaar na, u toona ni, ki baakir sii nyi u boor ki saa u niib
peŋ.
24 “Ŋaan u nikpiimm nan binba gaa u paak sii tee jikire ki turɔ. Bi sii gaa u paak nan
boba nan ŋmanii nba tuu jɔɔn dachaatir paak biaŋinba nae.
25 Li-i tun nna yoo nba, dachaatir nba din chaan fanu na saa worike ki baa, ki linba
bo jɔɔn li paak na kur joontui na.” Yennu-e pak na.

* **22:1 22.1** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

23

Mɔmaan nba jiin Fonisia tiŋ po

1 Mɔmaan na jiin Taya doo* poe.
Ii kurii nan yanyêtuk, yimm nba nyii ki be mɔkgbeŋir paak, ŋarint ni na. I doo Taya
biira. Li ŋei nan siaminba ki ŋarint see na tee langbente. Yoo nba ki i ŋarint na nyii
Saiprus tiŋ ni ki jent nae ki i gbat maan na.
2 Ii fabin man, yimm Sidonn doo† kpinkpenta. I din tun niib ki bi
3 poot mɔkir, a bin daa ki bia kɔi dii nba ki bi koo Ijipt tiŋ ni na, ki bia kpentir
kpinkpouŋ digbana kur ni.
4 Sidonn doo, a dii feiwa. Mɔkgbeŋir nan mɔkjaann na sunsunt yêtawa, ki piak a, "N
ki ban mar waasi. N ki ban wubir bonjai koo bonpoi."
5 Ijipt teeb gbanu saa jek ki bin ŋaa tama, yoo nba ki bi gbat nan Taya doo biira na.
6 Ii kurii nan yanyêtuk man, yimm Fonisia teeb. Yabit ki chiar saan Speenn tiŋ ni.
7 Linba na set tee parpeenn doo Taya nba ki bi maar sianyoowa na-a? Li set tee doo
nba din te ki li nisiab saan poot mɔkgbeŋir a bin maa yentnba na-a?
8 Ŋmee lor ki te linba na baar Taya paak, digbanjaann nba ki li kpinkpenta tee nijaana,
ki durinya niib kur mantik teemm baakir na?
9 Yabint Yennu-e lor linba na. U lor nna a wun boon bi parbifaant nba ki bi mɔk bi
toona ni nae, ki dinn bi jab nba ki bi baakitib na fei.
10 Ii saa ki i ko tiŋ na man, yimm niib nba be Speenn yent ni na. Sɔɔ kaa ki ji saa
guurini.
11 Yennu tant u nuue mɔkgbeŋir paak ki nyann digbana. U tur yaak a bin biir Fonisia
teeb kpinkpouŋ doi na.
12 Sidonn doo, a parpeenn na gbenna, ki a niib ji di biak. Bi-i lekii chiar saan Saiprus
ŋaan bi kii be bi yamani.
13 (Li din ki tee Asiria teeb kaa, ŋaan Babilonn teebe din te ki muuk ni bonkobit kɔɔ
yent Taya. Babilonn teeb din maa tɔb difɔkit, ki yeer Taya ŋagbeŋa, ki teen doo maŋ
langbent.)
14 Ii kurii nan yanyêtuk, yimm nyun ni toontunna nba be mɔkgbeŋir paak na. Digbann
nba ki i tuu maa li paak na biira.
15 Yoo baate, ki bi tan saa tamm Taya po bina piinlore, ki li tee kpanbar manfoor
fɔkint. Li bina-i gar, Taya sii tee nan bonchonchonn nba ki bi yiinɔ yanii nae a,
16 "Fin bonchonchonn nba ki bi tamm a powa na,
jiin a biɔk ki lin doo na ni.
Ii faa ki ŋamm yin a yanii na ki lin te jab n jen a boor."
17 Bina piinlore na-i gar, Yennu saa te ki Taya n ŋmat u kpinkponkperuk ni, ki kɔi u
mɔŋ ki tur durinya ŋaak digbana kur.
18 U likirii nba ki u la kpinkpouŋ na ni, u saa jiir ki tur Yennu. U kan bɔrir siar po
kaa, ŋaan binba jiantir Yennu nae sii dia likirii maŋ, ki daa jeet nan tiat nba ki bi loon.

24

Biaŋinba ki Yennu saa dat tingbouŋ na tubir

1 Yennu saa biir tingbouŋ na ki nyikir yann. U saa kut ŋmat tingbouŋ na, ki yat li niib.
2 Sɔɔ kur saa di li biak, li mannteeb nan niib na, nan daaba nan bi chanbaanba, nan
binba daa, nan binba kɔi, nan binba kpentir teen, nan binba gaan, nan mɔkita nan
nandamm.
3 Tingbouŋ na saa dɔɔr yann ki tee langbent. Yennu-e pak na, ki li set saa tuma.
4 Tiŋ na kur saa koor wakit; ki durinya kur saa chɔk, ki sanpaak nan tiŋ kur saa dut.
5 Niib na biir tingbouŋ na, kimaan baa yêt Yennu sennu, ki bia biir mɔlor nba ki u lor
a lii yɔɔ kii be na.
6 Li paake ki Yennu por tingbouŋ na mɔb. Li niib di biak, biit nba ki bi tun na paake.
Nichaŋ nnae biar be bi manfoor ni.
7 Daan tiinii koore, ki daan ji namii. Wunba kur tuu mɔk parpeenn, ŋaan u ji be
parbiir nie;
8 ki bi biat nan gingana mɔnii nba man na ŋmin.
9 Bi ji ki yiin parpeenn yanii ki nyu daami, sɔɔ ji ki laat li manu.
10 Doo na ni bont kur ji be ŋmatir nie, ki niib be bi ŋei ni, ŋaan kpar gana bi mɔŋ
paak, a bin tinn.

---

* **23:1 23.1** Taya din be Fonisia tiŋ nie. † **23:2 23.2** Sidonn din be Fonisia tiŋ nie.

11 Ki niib mɔ sɔnjot ni, kimaan daan ji kaa. Parpeenn kpan mir bote tiŋ na paak
yaayoo siiyoo.
12 Doo na ji tee langbente, li gana biira.
13 Linba nae saa tun ki tur digbann kur, durinya na ŋaak. Li sii tee nan yoo nba ki bi
tuu jaan bona ki gbenn, ki sɔɔ ki bi lebir kpan tiinii kur, ki daan tilɔɔna nan yennkɔɔwa
ki biar tiik paak nae.
14 Binba tinn tan saa yin yaŋ nan parpeenn. Binba be yonbaa po na tan saa pak Yennu
yabint nba tee,
15 ki binba be yondo po na saa dont u sann. Niib nba kar kpia mɔkgbeŋir na saa dont
Israel teeb Yomdaanɔ Yennu maŋ.
16 Ti saa gbat yaŋ, ki bi yiin banfɔkir durinya kur po, ki dont Israel digbann nba ki
mɔk biit na.
Ŋaan n yeen a, “N ki mɔk dindann. N boontiri na. Mɔlanfik damm tukin ki fukitir, ki
bi lorbiit na kpaatir yoo kur.
17 Sɔɔ kur n gbiint ki turin. Wahala nan bootit nan barit dɔɔ ki guui.
18 Wunba lɔkit wahala na saa baa bootuk ni, ki wunba lɔkit bootuk na saa sik baruk
ni, ki sajakper matuŋ saa baa, ki tingbouŋ na fiakir saa damm.
19 Tingbouŋ na saa put bɔkit ki yaa.
20 Tingbouŋ maŋ saa niŋ nan dayibirɔ nae, ki saa laŋ nan wouŋ nba tuu laŋ lanbouŋ
biaŋinba na. Durinya na biit kpiakire, ki saa te lin baa ki kan ban fiiri.
21 “Yoo baate ki Yennu saa dat yiikoo damm nba be sanpaapo, nan tingbouŋ na diara
tuba.
22 Yennu saa lakimm ki bin muk nan dansarkɔɔra nba tuu be bootuk ni nae. U saa
kparib dansarik nie ki tan tuu bi tubdatu yoo.
23 Ŋmaarik nan yonnu saa di fei, kimaan Yabint Yennu-e sii tee kpanbar. U sii kar
Jerusalem doo ni, Sayɔnn kunkonn paak, ki dia doo maŋ, ki niib na tɔɔndamm saa la u
yentsaakar na.”

25

Dontir yaŋ

1 Yennu, fine tee n Yomdaanɔ,
n saa tura baakir ki dont a sann.
A tun yaarlituk toonawa;
a gbeen lora nba ki a din lor sianyoo nawa.
2 A te ki doi kpant langbent, ki bia yeer li ŋapaara.
Ti datai nba din maa naan ŋei nba na bote yaayoo siiyoo.
3 Digbanjaana niib saa tura baakir;
bi saa tina jaŋmaanii, nibiit doi ni.
4 Talas damm nan tarii chiar ki baar a boor,
ki be bi yamani daamii yoo.
Fine turib gungurboor sajakper yoo,
ki bia turib maasu, wɔruk yoo.
Nɔɔnbiit damm tuu lek nan wonpaaruk nae,
5 ki bia lek nan kunkoouk paak yonkoonin na,
ŋaan fin Yennu-e muu ti datai mɔi.
Fine te ki nɔɔnbiit damm ŋmin fuut
nan sanpagbouŋ nba tuu maan wɔruk daar biaŋinba na.

Ki jiin Yennu jaamm po

6 Sayɔnn kunkonn na paake ki Yabint Yennu saa teen jaamm, ki tur durinya na ŋaak
digbana kur, jaamm nba mɔk jeŋant nan daŋanin.
7 Leŋe ki u saa pian biak sanpagbouŋ nba jɔɔn digbana kur yur paak na.
8 Yabint Yennu saa biir kuun yaayoo siiyoo. U saa fiar sɔɔ kur ninnyuut, ki boon fei
nba ki u niib yɔɔ di durinya na ni. Yennu tiɔŋo pak na.
9 Li-i tun nna yoo nba, sɔɔ kur saa yet a, “Ŋɔɔe tee ti Yennu. Ti teen ti dindann u nie,
ki u fatit. Ŋɔɔ-i tee ti Yomdaanɔ. Ti teen ti dindann u nie, ki mɔtana ti mɔk parpeenn
nan kpinkpammuk, kimaan u tinnita.”

Ki jiin Moab teeb tubdatu po

10 Yennu saa guur Sayɔnn kunkonn, ŋaan bi saa ŋmaat Moab niib tiŋ ni nan nei nba
tuu ŋmaat kauk, ki lin teen koorin na.

11 Bi saa tant bi kpinkpant nan bi yaa bin duk nyun nae, ŋaan Yennu saa sikinib tiŋ
ni, ki bi tatuŋ saa te bi nii n sɔnn.
12 U saa biir Moab ŋapaara nan bi joonfɔkit na, ki sikinir tanbiinii ni.

26

Biaŋinba ki Yennu saa tur u niib nyannu

1 Daar baate ki niib maŋ tan saa yin yaŋ na Juda tiŋ ni a:
Ti doo mɔk paŋ. Yennu tiɔŋo guu li joona.
2 Lootir doo na tammɔi ki ŋaan digbann nba ki mɔk biit na n kɔɔ,
digbann nba niib tuun linba took.
3 Binba lora see fanu, kimaan bi dindann nba be a ni na,
fin Yennu-e teemm barmɔnii parmaasir.
4 Teent i dindann Yennu ni yaayoo siiyoo, u sii guut yoo kur.
5 U sikin binba tuu dont bi mɔŋ nawa,
ki biir digbanpaarir nba ki bi tuu be leŋ na,
ki yeer bi joona ki lur tiŋ ni.
6 Binba tuu di biak na ji somm li paake mɔtana,
ki bi taapant ŋmaatir.
7 Yennu, a tuu ŋamm sɔnu nba ki niŋamm tɔkii nae fanu,
sɔnu nba ki bi tɔkii naae mur-mur.
8 Ti waa a loomme, ki teen ti dindann a ni.
A kuukɔɔe ki ti loon.
9 N tuu dukii a poe nyiɔk nan n par kur.
Fi-i bu tingbouŋ na nan li niib kur buut,
bi kur saa bann ŋant paaka.
10 Faa lek ŋan ki tur biit damm na,
ŋaan bi ki bann bin tun linba tooki.
Niŋamm tiŋ na ni gbaa, ŋaan bi tuun biite;
bi yêt bin sak a yiikoo nba teewa.
11 A datai ki mi nan a saa dat bi tuba.
Yennu, kɔɔntib fei ki ŋaan bin di biak.
Ŋaant bin di biak nba ki a teen li siir na.
Wantib faa loon a niib biaŋinba.
12 Yennu, a sii teenit parmaasir;
linba kur ki ti tun, a paŋe te ki ti tun.
13 Ti Yomdaanɔ Yennu, siabe tuu diat,
ŋaan fin kuukɔɔe tee ti Yomdaanɔ.
14 Mɔtana bi kpowa, ki ji kan ban fiiri,
bi narimii kan ban fiir, kimaan a dat bi tubae ki biirib,
ki sɔɔ ki tian bi po.
15 Yennu, fine te ki ti digbann yabitir,
ki tantir li yent siar kur po, ki linba na tura baakir.
16 Yennu, a dat a niib tubae, ki bi daamii ni, ki bi miara.
17 Fin Yennu-e te ki ti bui nan poo nba tuu yaa wun mar
ki li tonɔ biaŋinba na.
18 Ti daan be tont nan daamii nie, ŋaan ti tan ki mar siar.
Ti ki la nyannu ki tur ti tiŋi; ti ki teen siari.
19 Ti niib nba kpo na saa fiira.
Bi gbanant saa jen manfoor niwa.
Binba kur gɔɔnt bi kaat ni na saa fiir ki yin parpeenn yanii.
Marin nba tuu pant tingbouŋ na biaŋinba na,
nnae ki Yennu saa fiin binba kpo sianyoowa na.

Ki jiin buut nan ŋammir po

20 N niib, ii kun i ŋei ni man, ki saa kɔɔ, ŋaan loon gana. Ii bɔr i mɔŋ waan nan yoo
nba ki Yennu par tan saa maak.
21 Yennu nyii u binbeboor Yendɔuŋ ni ki baat, a wun dat tingbouŋ na niib tuba, bi biit
paak. Baa bɔr ki kpii niib nba na kur maan saa nyi paanu, ki tiŋ ji kan bɔr niib nba ki
bi kpiib maŋi.

27

1 Li daar, Yennu saa jii u takoobu nba mɔk paŋ ki bia kpi kuun nae, ki dat waagbeɲir
nba tee ŋmaruŋo, ki bi yiu Lefiatann na tubir, ki kpi ŋɔɔ bonkob-susoouk nba be
mɔkgbeɲir ni na.
2 Li daar, Yennu saa pak jiin u kpaŋamm na po a,
3 “N goriir fanu ki maantir nyun yoo kur. N guure yonnu nan nyiɔk, a sɔɔ daa paar
daŋ.
4 N wutoor ji ki do n kpaab maŋ paak. Li-i bonni tee ki kunkonii nan jagotuk be leŋ
ki daamir, n bo saa joo kunkonii nan jagotuk maŋ muue faba.
5 Li-i tee ki n niib na datai loon mii guub, bin maŋ nanin. Barmɔnii, ŋaant bin maŋ
nanin.”
6 Yoo nba baat na, Israel niib, Jakɔb yaaboona na, tan saa baa jiina nan tiik nae, ki
yinn puuk ki yit. Lɔɔna nba ki bi saa lon na saa gbee tingbouŋ na.
7 Yennu ki ban dat Israel teeb tuba nan waa daar bi datai tuba biaŋinba na. Bi bia ki
mi kɔŋ bi jab, nan bi datai na.
8 Yennu niib na tubdatu tee waa din saan namm digbangann ki bi saa tee yommii nae.
U din jiib nan yondo po wonbiiuko, ki saan namm siar po.
9 Israel teeb saa la nyikin chab, li-i tee ki bi nann bi tingbana maruŋ binbinta tana
na ki li kpant yon, ki bi yenbis bonnunubit binbinta, nan chicherpook Asera ninnant na
bia kaa.
10 Digbanpaarir na ji tee langbente. Li dɔɔ yanne nan kunkoouk na. Li ji tee bonkob-
kpaaŋe, siaminba ki bi sii di, ki bia foi.
11 Tiinii na yiinii koore ki kɔnn baa, ki poob tɔkii ki kuunt. Niib na nba ki bann siar
na, Yennu nba tee bi nantɔɔ na kii mɔk ninmaanii, koo ki timm ninbaauku.
12 Li daar, laa nyii Yufrates mɔkir ki saa tuu Ijipt teeb kpaar, Yennu saa tikir u niibe
yenɔ yenɔ, nan nirɔ nba tuu boor dii ki lin nyi, ŋaan nyik fouŋ biaŋinba na.
13 Li daar-i baar, bi saa pebir naatunne ki yiin Israel teeb nba tee yommii ki be Asiria
nan Ijipt tinii ni na. Bi saa baar ki tan jiant Yennu, u kasii kunkonn nba be Jerusalem
na paak.

28

Ki jiin gaŋ po yent na po

1 Israel tingbouŋ boonta. Li baakir na kpiate, nan tipuuk fokirii nba ki bi tɔɔndamm
nba tee dayibira na yir na. Bi parbifaasaakab na sɔɔr tulaariie fanu, ŋaan ji biar dɔɔ ki
yib kpowa.
2 Yennu mɔk sɔɔ, ki u mɔk paŋ nan yiikoo, ki saa lekib. Daanɔ maŋ saa baar nan
sakaana nae, koo sajakper matuŋ na, koo nyunmɔnpaarir na, ki yent tiŋ maŋ.
3 Bi saa ŋmaat linba ki tɔɔndamm nba tee dayibira na mɔk parbifaant li paak na tiŋ
ni.
4 Tɔɔndan-parbifaara maŋ baakir nba kpiat na saa bot, nan sinsinn kinkana nba tuu
mɔnn ki bin pɔɔr mɔɔ nae.
5 Daar baat, ki Yabint Yennu sii tee nan jirima puuk fokirik na, ki tur u niib nba tinn
na.
6 U saa tur binba tee barbuura na mamɔmm yan, ki bia tur binba guu doo na tammɔi
ki bi ki lekin na parcheenn.

Ki jiin Yennu sɔkiniinba nba tee dayibira na po

7 Sɔkiniinba nan mannteeb na mɔŋ yib bonchiann, ki jat baantire. Bi nyuu daan booru
booru bonchiann, ki ji be ŋmatir nie. Sɔkiniinba na yib halii, ki ji ki fit bant yirintu nba
ki Yennu wantib na paak, ki mannteeb na mun yib halii, ki ji ki fit bu maan nba ki niib
baat nann na.
8 Teebula nba ki bi kar li boor na siit piinira, ki li siar boor ki biar ki yeeni.
9 Bi burime ki jiin min Aisaya po, ki yeen a, “Jɔɔ maŋ dukii nan u tumii lamme? Ŋmee
loon u maan manji? U maan maŋ ŋan nan bonbuna nba daa piint jedinu nae.
10 U yiab a wun tumiit nammir nammire, nan guunu guunu, nan taakaabu taakaabu.”
11 Yi-i kan gbiint ki turimiie, Yennu saa jii niboorganii nba piak maganiie ki bin tumii-i
yan.
12 U loon wun turi foon nan parmaasir, ŋaan ki i yêt yin gbiint turɔ.
13 Ŋanne teen ki Yennu yaa wun tumii-i nammir nammir, nan guunu guunu, nan
taakaabu taakaabu. Ki i sii gbiatir baa taakaabu kur ni. I saa la daŋ, ki sik baruk ni, ki
bi saa kɔɔni dansarii.

Ki jiin Sayɔnn lɔtik ni tann po

14 Yimm garuk damm nba kar Jerusalem ki dia niib na, ii gbiint linba ki Yennu piak
na.
15 I faa kpinkpant a yimm nan kuun lor ki taan mɔba, ki yimm nan kpeentiŋ soor
sooruwa. I mɔk dindann nan biak-i baar, ŋaan li saa lɔkit yimma, kimaan i tinnu
dindann maa faak nan kpinkpannii paake.
16 Li paak, Yabint Yennu nba piak linbae na a: "N fɔkint fiakir nba wakii ki mɔk paŋe
Sayɔnn ni. Li lɔtik nie ki n sent tann nba mɔk paŋ, ki mɔbona na sɔb li paak a, 'Yada
nba paar mun bia mɔk sukurue.'
17 Mamɔnpakue tee fiakir na bikinu ŋmiiuk, ki ŋamm mun tee lɔtik ni nyundaauk."
Sajakper saa wuur faak nba ki i tuu maa li paak na, ki nyunmɔnn saa di linba guui
na.
18 Mɔlor nba ki yimm nan kuun lor na saa biir, ki yimm nan kpeentiŋ mɔtaauk na saa
taat. Biak-i baar yoo nba, li saa nyanni.
19 Li sii faai yoo nan yoo, sanyiɔk kur. Li tee yin gubin gaarire yonnu nan nyiɔk.
Barsaanii nba kur saa nyi Yennu boor saa baar nan jaŋmaanpaaniie.
20 I sii tee nan jɔɔ nba be barjouk ni nae, ki yiab a wun dɔɔr dɔɔnu nba jiŋɔ paak, ki
bia yiab a wun pin u mɔŋ kuntir nba waabɔ na.
21 Yennu saa kɔn nan waa din kɔn biaŋinba Perisim kunkonn boor, nan Gibeonn baauk
ni, a wun tun linba ki u lor na; u toona sii tee nan bonsaann nae. U saa tont u toonn
nawa, u yaarlituk toonn maŋ.
22 I daa laa kpaanii nba ki n teeni na. I-i tun nna, li sii paar nan yin tinn. N gbat Yabint
Daanɔ Yennu lor nba jiin tiŋ na kur biiru powa.

Ki jiin Yennu yanfoon po

23 Gbiintir maa piak linba na man; kɔɔnt i yan linba ki n beeri na ni.
24 Kpaarɔ kaa ki sii kpan ko bɔyennkɔɔ boor yoo kur ŋaan ki buri.
25 Wuu ŋamm tiŋ na yoo nba, u tuu bur bonbuburit nae, li jummir nan nanjoi, ki bur
karwanta nan dii chaabu chaabu, ki bur bonboolia, u kpaab na kpiŋ.
26 U mi waa saa tun u toona biaŋinba, kimaan Yennu wannɔ li bannuwa.
27 U ki jikit lanban-gbeŋir ki boo jummir koo nanjoi ki nyint li bimi, ŋaan u tuu jii
lanbanbik nba ki li kpiasu jaŋe.
28 U ki boo karwanta ki li gaar ki yee li bin na, ŋaan u tuu jii toruko ki fuur fuur li
paak ki bin na ki yee.
29 Yanfoon na kur nyii Yabint Yennu boore. Yennu nba lorin u lora nba kur tee subinii
lorae, ki li laat nyannu.

29

Ki jiin Jerusalem joontu po

1 Yennu maruŋ binbintir nba tee Jerusalem tiɔŋ na boonta. Defid nba din kar digbann
nba ni na boonta. Ŋaant ki binyenn kɔɔ koo ŋanlee n baar gar nan li diina nan li jaamm.
2 Ki Yennu saa baar nan biak, digbann nba ki bi yir "Yennu maruŋ binbintir" na paak.
Mɔnii nan fabinii sii be, ki doo na kur sii tee nan binbintir nba ki sɔn piin li munn po
nae.
3 Yennu saa wor doo maŋ ki ŋaa loon a wun yentir.
4 Jerusalem sii tee nan nariŋ nba be tiŋ niwa ki gbaa a wun pak, ki u kunkɔr na n nyi
tiŋ ni, ki naan nan linlɔkinii nba nyi tant ni nae.
5 Jerusalem, boorganu nba kur wora na tan saa yaat nan wouŋ nba tuu pebir tanbiinii
nae, ki bi jaŋmaansooruk jab na tan saa yukir nan musanjiant na. Yabint Yennu tan
saa kpire,
6 ki tinna nan jat satianii nan tinjekiruk, yoo nba ki sɔɔ ki daan na. U saa tun
wonpaaruk nan muu nba yab bonchiann.
7 Li yoo na, digbana jab nba tuu wor Yennu maruŋ binbintir doo na, bi jatiat nan bi
tiat nan bi bont kur saa bot nan damiite na, koo nan nyiɔk yirintue na.
8 Digbana nba kur taan leeb a bin lek Jerusalem na sii tee nan wunba ki kon tuu mɔkɔ
bonchiann, ki u damii ki u di jeet, ŋaan wuu fiir yoo nba, wun la ki u be kon nae, koo
wunba nyunnyukuru tuu mɔkɔ bonchiann, ki u damii ki u nyu nyun, ŋaan fiir ki sɔɔ ki
u kunkɔr be koont nae.

Ki jiin kpaanii nba ki bi ki yiinir siar na po

9 I-i tee bonliinii man. I-i tee jɔɔnii man. I daa nyu daan, ŋaan yib. I-i baantir man,
ŋaan ki lemm daan.

10 Yennu-e te ki i tiŋit ki loon yin gɔɔn gɔchiɔŋ. Sɔkiniinba nae bo sii tee niib na
ninbinn, ŋaan Yennu-e dɔkin bi numpo.
11 Sɔkiniinba yirintu kur paak bɔre i boor; li sii tee nan gbouŋ nba ki bi loon li mɔb
nae. Fi-i jiir ki saan nann wunba mi karuŋ boor, ki turɔ a wun karin ki wanna, u saa
paka nan u kan fit, kimaan li mɔb loona.
12 Fi-i jiir ki saan nann wunba kan fit karin boor, ki turɔ a wun karin ki tura, u saa
paka nan u ki mi karuŋu.
13 Yennu yet a, “Niib na want a bi jiantirin, ŋaan bi mɔbona na kaa gbinni, ki bi para
fɔk nanin. Bi jiantu kpan tee bi kaar, nan bi danmarima kɔɔe, ki bi tumiir ki tian li yetu
yoo kur.
14 Li paak, n saa baar nan kpikpiruk daamii nyɔɔ nyɔɔ bi paak, ki put bi yan.
Subindamm saa kpant jatit, ki bi subinii na saa teen yann.”

Dindann nba jiin yoo nba waa na po

15 Binba yiab a bin bɔr Yennu bi lora na boonta. Bi tuun bi lorbiit na bunbɔnn nie, ki
dukii sɔɔ kan lab, koo ki bann baa tuun linba.
16 Bi tuu tunn bont kure. Yɔk nan yɔkmaarɔ, ŋmee kpaa talasi? Bonsiar kaa ki nirɔ
saa jii u nuu ki nan, ki bont na n tan yet nirɔ maŋ a, “Fin kaa namimi,” koo ki yet nirɔ
na a, “A ki mi a toonni.”
17 Nan baa yeen na, li kan wei kaawa ki fɔɔr saa kpant kpaant, ŋaan ki kpaant n kpant
fɔɔr.
18 Li daar-i baar, tuukpaar saa gbat gbouŋ nba ki bi karin, ki jɔɔnii nba yɔɔ be bunbɔnn
ni na, bi ninbina saa munt ki bin la.
19 Tarii nan sikin-n-mɔŋ damm saa ŋamm la parpeenn nba ki Israel teeb kasii
Yomdaanɔ Yennu na saa tur.
20 Li sii tee binba dint leeb biak ki bia ki gorii gboot Yennu na joontue. U saa biir biit
daanɔ kur,
21 ki bia biir binba fa fai ki biir leeb sana na, nan binba gɔi nibiit tubdatu na, nan
binba fa fai ki te niŋamm ki laat bi mɔnii na.
22 Li paak, Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, wunba din nyinn Abraham daamii ni na yeen
a, “N niib, i ji kan mi di fei, ki i yura kan ban kpiak nan fei.
23 Yoo nba ki i la waas nba ki n saa turi na, i saa sak nan mine tee Israel teeb kasii
Yennu. I saa baakin ki tinin.
24 Jatuk saa tumii yan kii bant maan paak, ki binba tuu mɔk bunburimii na-i la tumiiu,
bi sii mɔk parpeenn.”

30

Ki jiin lorkpeeuŋ nba ki bi lor nan Ijipt na po

1 Yennu yet a, “Binba dia Juda tiŋ na boonta, kimaan bi yêt n mɔba. Bi waa lor nba
ki n ki lore, ki taant mɔtaat nba ki tee n loomm, ki lakint bi biit ki birin.
2 Bi tuu saan Ijipt ki loon sommir, ŋaan ki boin kpaanii po. Bi loon Ijipt-e n guurib,
ŋanne teen ki bi teen bi dindann Ijipt kpanbar na ni,
3 ŋaan kpanbar na kii mɔk paŋ nba saa sommib. Ijipt kpanbar guuru na saa joont
nan biake.
4 Bi taatara poŋ baar Ijipt teeb doi nba tee Soann nan Hanes nawa.
5 Ŋaan Juda teeb saa mɔ kɔɔ nan baa jii bi dindann ki teen digbann nba kan fit sommib
na ni, digbann nba dinnib fei, yoo nba ki bi loon sommir na.”
6 Yennu mɔmaame na ki jiin bonkobit nba be diitu po kunkoouk paak na a: “Taatara
somm ki gaar daŋ tiŋ ni, siaminba ki yanbɔra be, ki wai nba mɔk lɔbii nan waabiit nba
yuuk be leŋ na. Bi tuu jinn bi bonii nan laagumiinba bona nba daauk paar, a bin tur
digbann nba kan fit sommibi.
7 Sommir nba kur ki Ijipt saa fit tur kaa nyɔɔti. Li paak, ki n pur Ijipt sanjɔɔk a,
‘Waauk nba kaa lɔbii.’ ”

Ki jiin mɔyêtuk niib na po

8 Ki Yennu yetin a n sɔb niib na nba naan linba, ki teen gbouŋ ni, ki lin te niib maŋ
binbenbiik na-ii yɔɔ kii dɔɔ gbouŋ ni.
9 Yoo kur bi mɔk mɔyêtukɔ, ki mɔk faak, ki bia ki saak bin gbiint Yennu wannu.
10 Bi tuu pak Yennu sɔkiniinba nae a bin ŋmin, ki tuu yet a, “I daa piakit linba ŋan
po. Ii piakit taa loon tii gbia linba, ii piakit kpinkpannii nba man.
11 Bakint leŋ, ki daa loo ti sɔnu. Ti ki loon tin gbat siar ki jiin Israel teeb kasii Yennu
na po.”

12 Ŋaan Israel teeb kasii Yennu na nba pak linbae na a, “I yêt maa piaki linba nae,
ŋaan waa kpikpiruk nan kpinkpannii maan.
13 I mɔk biit. I tee nan joonfoouk nba mɔk yiann ki saa sik tiŋ ni nae; i saa baae yiama.
14 I saa yeer nan yɔkbobir nae, ki but but, ki nan sipiaka kan tenn ki fit mɔɔr muu,
koo ki finn nyun bunbunn ni.”
15 Yabint Yennu nba tee Israel teeb kasii Yomdaanɔ na piak niib na a, “Jenin man soon
nna, ki tan teenin yada, ŋanne ki i sii be fanu ki mɔk paŋ.” Ŋaan ki i yêt yin tun nna.
16 I loon yin jak taanii nba kakiie, ki chiar bot i datai. I mɔk mɔnii. Nantaare tee linba
ki i saa tun. I dukii nan i taanii mantik kakiie, ŋaan binba waai na kakii ki gariwa.
17 I jab tusir-i la datai na jɔɔ yenɔkɔɔ, ŋaan i jab tusir maŋ saa chiare, ki jab banŋmu
saa fit te ki i kur n chiar yaat. I jab na sɔɔ kan biar, see fariŋ na kɔɔe saa biar, ki be
kunkonn yur paak.
18 Ŋaan Yennu lek guue a wun tini ninbaauk. U teen siir a wun tini ninbaauk, kimaan
u yɔɔ tuun linba tooke. Parpeenn be daansiab nba teen Yennu yada na paak.

Ki jiin Yennu piisin na po

19 Yimm niib nba be Jerusalem na ji kan ban bui. Yennu mɔk ninkpabauŋ, ki yi-i fabin
ki boiɔ sommir po, u saa turi gatuwa.
20 Yennu saa te ki yin kɔɔ daamii ni, ŋaan u mɔŋ sii be ki wanti, ki li ji kii kpaa talas
nan yin lon u boor.
21 Yi-i bot ki saan diitu po koo gaŋ po, i saa gbat u kunkɔr i poor po, ki li yeen a, “Sɔnue
na. Ii waar.”
22 I saa jii i yenbis nba ki bi jii salimpeena ki taanir, nan linba ki bi jii salimmɔna ki
pɔrir na, ki lur nan bonjakinn na, ŋaan pak sanpaapo a, “Botir n sɔnu ni.”
23 Yi-i bur bonbuburit, Yennu saa te ki saak n baa, ki lin kpaat ki nan bonchiann ki
yin jaan, ki i bonkobit bia sii mɔk mɔɔt ki ŋman.
24 I naajai nan bonii nba ko tanmɔna na sii mɔk mɔŋant ki ŋman.
25 Daar nba ki bi saa nyann i datai doo, ki kpi li niib na, nyun sii puube ki nyi jɔjaana
nan kunkona kur ni.
26 Ŋmaarik sii yeen nan yonnu nae, ki yonnu yentu saa ŋamm pukin taar munlore,
ki li yeeuŋ sii tee nan daa ŋanlore nba saa taan ki yent dayenn kɔɔ ni na. Linba na kur
tan saa tun, yoo nba ki Yennu saa lor u niib fiat nba ki u turib na a lin buur nae.

Ki jiin Asiria teeb tubdatu po

27 Yennu yiikoo nan u baakir be banfɔkir ki baat, ki niib laatir. Muu nan munyuuko
want u wutoor nba tee. Wuu piak, u mɔbona na di nan muu nae.
28 U tuu gaan wouŋo u tɔɔnn po, nan nyungbeeuk nba tuu jii bont kur ki yaat nann
na. Li tuu di digbanae ki biirir, ki boont li niib lorbiit na.
29 Ŋaan yimm nba tee Yennu niib na sii yiin yaniie, ki mɔk parpeenn nan yaa tuu
tuun biaŋinba, ŋɔɔ Yennu jaamm daar nyiɔk na. I sii mɔk parpeenn nan damm nba tuu
somm waa naagbai mɔnii, a bin kɔɔ Yennu nba tee Israel teeb fat-tɔɔ na jiantu ŋasaakak
ni nae.
30 Yennu saa te ki sɔɔ kur n gbat u yiikoo kunkɔr, ki bann u wutoor paŋ nba tee.
Muyeruk nan sanpagbouŋ lootu, nan sakaana, nan sajakpera sii be.
31 Ki Asiria teeb na-i gbat Yennu kunkɔr ki bann u ninmɔnn tubdatu na, bi yan saa
put.
32 Ki Yennu nba sii faab ki birin yoo nan yoo na, ki u niib mun sii faa gingana nan
biat yoo maŋ kur. Yennu tiɔŋo saa kɔn nan Asiria teeb na.
33 Sian yooewa ki bi din ŋamm siaminba ki muchiɔŋ tan saa di Asiria kpanbar na.
Leŋ maŋ sumii, ki yarin, ki daat bia gbee. Yennu-e saa foont muyeruk ki lin joor.

31

Biaŋinba ki Yennu saa guur Jerusalem

1 Binba saa Ijipt ki loon sommir na boonta. Bi maa Ijipt kpanbar kunkɔnkɔnna paŋ
paake, li taanii nan taantorit nan li jab, ŋaan bi ki maa Israel teeb kasii Yabint Yennu
na paaki, koo ki boiɔ sommir po.
2 U mi waa tuun linba. U baat nan biake, u dia u lor na ki saa dat biit damm nan
binba sommitib na kur tuba.
3 Ijipt teeb maŋ ki tee yennii kaa, bi tee nisaariie. Bi taanii na tee tingbouŋ na ni
bonfoae. Yennu-i wokit u nuu yoo nba, digbanpaarir Ijipt na saa but bute, ki Ijipt maŋ
nba somm digbann nba na n baa. Bi banlee kur saa biire.

4 Ki Yennu pakin a, “Pekpaarii-i lekii yikin ki hoot biaŋinba, ŋaan bi kan fit ber yanbɔr,
bonkobuk nba ki u kpiiu na boori; nnae mun, ki siar kaa ki saa gɔɔr min Yabint daanɔ
Yennu, ki n kan guur Sayɔnn kunkonni.
5 Biaŋinba ki nɔɔŋ tuu baŋ u tiɔk paak a wun guur u waas na, nnae ki min Yabint
Yennu saa guur Jerusalem ki kɔn li paak.”
6 Yennu bia yet a, “Israel teeb, i tun biirima, ki yêt n wannu, ŋaan mɔtana, ii jen n
boor man.
7 Yoo baate ki i kur tan saa lu yenbis nba ki i jii salimpeena nan salimmɔna ki nan, ki
li tee biit na.
8 Bi tan saa biir Asiria teeb, tɔb nie, ŋaan li kii tee nisaarik paŋ kaa. Asiria teeb saa
chiar tɔb ni, ki bi naasimm saa teen yommii.
9 Jijeet saa te ki bi kpanbar n chiar, ki jaŋmaanchiɔŋ saa te ki u jab saakab n lu bi tɔb
farimii.” Yennu nba ki bi jiantirɔ Jerusalem, ki u maruŋ muu yɔɔ di leŋ na, ŋɔɔe pak
na.

32

Ki jiin kpanbar-chinchibir na po

1 Dasiar, kpanbar sɔɔ tan sii be ki dia doo na diachinchibir, ki doo tɔɔndamm sii be ki
dia doo nan mamɔmm.
2 Bi tan sii tee nan wondɔkitir, koo satekitir nae. Bi sii tee nan kpenii nae ki puub
kunkoouk paak, ki bia tee nan tinperik paak tanjagbouŋ yunyuŋ na.
3 Bi ninbina nan bi tuba sii yaae, ki gbiin niib daamii.
4 Bi sii tee sukuru damme, ki tuun nan bannu, ki piak baa lor linba.
5 Sɔɔ kan dukin nan jatuk tee nijaann, koo nitouŋ tee niŋanɔ.
6 Jatuk piak jatmaame, ki dukii bonbiir nba ki u saa tun. Waa tuun linba, nan waa
piak linba tee sukite ki teen Yennu, u ki ban tur binba ki kon mɔkib na jeet, koo ki tur
binba nyunnyukuru mɔkib na nyumi.
7 Jatuko tee nibiiuko ki tuun biit; u lorin a wun jii faake ki biir tatimm, ki gɔɔrib ki bi
daa laat bi mɔnii.
8 Ŋaan niŋanɔ ŋarin tuun linba tooke, ki see barmɔnii paak kenken.

Ki jiin tubdatu nan ŋammir po

9 Yimm poob nba be i yamani, ki dudukdaauŋ ki waa-i na, gbiintir maa piak linba na.
10 I gboo mɔtanawa, ŋaan binn po nna yoo, i para saa biir, kimaan daan tilɔɔna sii
kaa ki i saa tɔkirii.
11 I tuu be i yamanie, ki dudukdaauŋ ki waai, ŋaan mɔtana, ii jekir nan jaŋmaanii
man. Liatir i tiat, ŋaan jii kparchant ki lor i sai ni.
12 Ii wɔb nii man nan yanputuk, kimaan tinkpiasir na nan daan tilontii na biira,
13 ki kunkonii nan jagotuk ji pia n niib tiŋ ni. Ii mɔ ŋei nba kur ki niib din mɔk
parpeenn li paak na, nan doo nba din gbee nan parpeenn na paak,
14 kimaan kpanbar ŋaak na saa nyint, ki digbansaakar na saa biar yann. Ŋei nan
joonjaana nba tuu guur na saa kpant langbent yaayoo siiyoo. Bɔniie sii lin leŋ, ki pei sii
ŋman mɔɔt leŋ.
15 Ŋaan Yennu bia tan saa turit u Seeka. Tinfukirik na tan saa kpiak, ki kpaant saa
nan jeŋant,
16 ki popeensin nan mamɔmm sii be tiŋ na kur po.
17 Sɔɔ kur nba sii tuun ŋant na paak, parmaasir nan yent-n-mɔŋ sii yɔɔ be-e.
18 Yennu niib saa nyi daamii ni, ki bi ŋei sii be fanu nan parmaasir.
19 Sakaana-i lekii baa fɔɔr ni, ki doo na bit,
20 ŋaan sɔɔ kur sii mɔk parpeenn, kimaan nyun sii be ki maant bonbuburit, ki mɔɔt
sii be, ki bonii nan bonkob-leet ŋman bi yamani, siar kur po.

33

Miaru nba jiin sommir po

1 Ti datai boonta. Bi fate ki bia fikit, ŋaan ki sɔɔ ki fatib koo ki fikitibi. Bi fatu nan bi
fikitu yoo maŋ-i gbenn, niib mun saa fatib ki fikitiba.
2 Yennu, ii mɔk ninbatinu nant. Ti teen ti dindann a nie. Ii guut daar kur, ki tinnit
daamii yoo.
3 Li-i tee ki a kɔn ti paak, tɔb fuur tuu te ki digbana n chiare.
4 Niib numm tuu chiit bi tiat nae ki bin fatir yiama.
5 Yennu tee Yenjaanne, ŋɔɔe dia bont kur. U saa gbeen Jerusalem nan mamɔmm nan
ŋant,

6 ki te digbann na be u yamani. Yoo kur, u guu u niibe, ki teenib yanfoon nan bannu.
Linba mantik tee bi gor tee baa baakit Yennu nae.
7 Jab nba mɔk para boi sommir po. Taatara nba yiab a bin baar nan parmaasir na
mɔe sanpaapowa.
8 Sɔnjara na gbee nan ninbɔŋe, ki sɔɔ ji ki tɔkiir. Lora nan mɔsona biira, ki bi ji ki
teen sɔɔ baakiri.
9 Tiŋ na dɔɔ yanne, ki sɔɔ kaa leŋ. Lebanonn fɔɔr na koora, ki Saronn baakpiasir na
ji tee nan kunkoouk na, ki Basann tiŋ ni nan Kamel kunkonn paak tiinii siir.

Ki jiin Yennu kpayakit po

10 Yennu pak digbana na a, “Mɔtana, see ki n tun siar ki wann n paŋ nba tee biaŋinba.
11 I lorin loryana, ki linba kur ki i tuun na ki mɔk nyɔɔt. N Seek tee nan muu nae ki
saa di boonti.
12 I saa di ki boonte faba, nan baa tuu joo kunkonii ki lin teen tanpent na.
13 Ŋaant sɔɔ kur nba be banfɔkir, nan wunba naak n gbat linba ki n tun, ki bann n
yiikoo nba tee.”
14 Sayɔnn biit damm na jekire nan jaŋmaanii, ki yeen a, “Yennu tubdatu tee nan muu
nba yɔɔ di nae. Ti sɔɔ saa fit nyi muu maŋ niwa-a?”
15 Wunba piak ki bia tuun linba ŋane saa nyi muu maŋ ni. Daa jikit a yiikoo ki
ŋmaab tatimm, ki bia daa gaan mɔnyat. Daa waa niib nba lorin a bin kpi kuun, koo ki
tun toonbilia.
16 Nnae ki a saa tinn ki be a yamani nan a be ŋapaaruk ni na. A sii mɔk jeet ki di, ki
bia mɔk nyun ki nyu.

Ki jiin burchinbinbeŋ nba baat na po

17 I bia tan saa la kpanbar nba mɔk fant na dia tiŋ nba tant saan lokir kur po.
18 I jaŋmaan-kperii nba ki i tuu mɔk ki jiin boorganii lampo gaarteeb, nan chekit teeb
po na, ji sii tee tiarime.
19 I kan ban la boorganii garuk damm nba piak maan nba ki i ki gbia na.
20 Gotir Sayɔnn, doo nba ki ti tuu di Yenjiantu jaamm leŋ na. Gotir Jerusalem. Leŋ
benu kii mɔk daamii. Li sii tee nan lanbouŋ nba yɔɔ be nae, linba dachaata ki chaatir,
ki li ŋmiit ki cheen na.
21 Bakitnauŋ Yennu sii be nant leŋ. Ti sii kɔɔ kpia mɔkjaana nan kpenjaanae, ŋaan ti
datai ŋarint kan somm li paak.
22-23 Ŋarint maŋ bona kur tee yanne; li chinchena na kan fit tanti. Ti saa fat jab nba
tee ti datai na mɔkint kure, ki li sii yab bonchiann, ki dianii gbaa saa gaar tora. Yennu
tiɔŋo sii tee ti kpanbar; ŋɔɔe sii diat, ki guut.
24 Wunba kur be ti tiŋ na ni kan ban yet a u yiar, ki bi biit kur saa la nyikinchab.

34

Biaŋinba ki Yennu saa dat u datai tuba

1 Digbana niib kur, baat man. Tikit man ki gbiint. Ŋaant durinya kur, nan wunba kur
be li ni n baar nna, ki tan gbiint.
2 Yennu wutoor doo digbana kur, nan li jab kur paaka. U biirib ki kɔɔmm biiru niwa.
3 Bi gbanant kan pii, ŋaan sii dɔɔe, ki bat nubir; ki kunkona sii mɔn nan sɔn,
4 ki yonnu nan ŋmaarik nan ŋmaabira saa nann ki kpant tant. Sanpaak saa bot nan
baa tuu pin dindɔɔnmɔŋe na, ki ŋmaabira saa baa nan sinsabik tituut koo kinkana nba
tuu baa biaŋinba na.
5 Yennu ŋamm u jukbanjiake yendɔuŋ niwa, ki mɔtana li saa chɔɔ Edom, tiŋ nba niib
ki u biirib ki kɔɔmm biiru ni na.
6 Bi sɔn nan bi kpapana saa piin jukbanjiak na, nan pei nan buunii nba ki bi tuu
mannib maruŋ, ki bi sɔn nan kpapana n piin juk na. Yennu-e saa mann maruŋ na,
Bosra doo ni; u saa te ki li tee nikpinu bonchianne, Edom tiŋ ni.
7 Niib na sii baa nan mɔnaajai nan naajabira nae, ki tingbouŋ na sii mɔn nan sɔn, ki
kpapana n dɔkinir.
8 Yoo nba nae ki Yennu saa fat Sayɔnn doo, ki kɔn nan li datai.
9 Edom mɔka saa kpant kpabouŋ, ki tiŋ na n kpant sarwuutir. Tiŋ na kur saa di muu
nan kpabouŋ nae.
10 Li sii die yonnu nan nyiɔk, ki munyuut sii yɔɔ do leŋ. Tiŋ na sii dɔɔ yann yaayoo
siiyoo, ki sɔɔ ji kan ban gar leŋ.
11 Fiit nan kinkaate saa yent tiŋ maŋ. Yennu saa ŋamm teenir tinkokiryann, nan laa
din tuu tee biaŋinba pinpiik ni na.

12 Kpanbar tan sii kaa ki dia tiŋ na, ki tɔɔndamm na kur sii kaa.
13 Kunkonii nan jagotuk saa pia naan ŋei kur, nan doi nba ki bi maa joonjot ki lint na
ni, ki mɔbɔi nan fiite tan sii be leŋ.
14 Muuk ni bonkobite sii lin leŋ, ki narinbiit yi bi leeb leŋ. Nyiɔk bonsusoouk saa baar
leŋ, ki loon yiar wun foi.
15 Fiit saa tia tiat, ki ŋaa jena, ki kaat bira, ki bia joomm leŋ. Juut saa tikir leŋ banlee-
lee.
16 Gotir Yennu gbouŋ ni siaminba sɔb jiin bonfoa po na, ki karin laa yaa linba. Bonfoa
na nan yenɔkɔɔwa kan boti, bonfoor kur sii mɔk u benanlɔɔe. Yennu-e wann a lii tee
nna, u mɔŋe saa taamm boyennkɔɔ ni.
17 Yennu-e saa chent tiŋ na, ki tur bonfoor kur u tor. Bi sii be leŋ yaayoo siiyoo, ki tiŋ
maŋ sii yɔɔ tee bi yar.

35

Ki jiin kasii sɔnjouk po

1 Kunkoouk saa kpamm, ki puuk saa yit kunkoouk na paak.
2 Kunkoouk na saa yin yaŋ ki hoot nan parpeenn;
li saa faŋ nan Lebanonn kunkona nae,
ki bia sii kpai nan Kamel nan Saronn sarwaat na.
Sɔɔ kur saa la Yennu fant, ki la u yabint nan u yiikoo.
3 Turin niib nba nii baŋ,
nan binba duna baantir nan bakint na paŋ.
4 Pakin wunba kur ki mɔk tama a,
"Ii mɔk paŋ ki daa tiin jaŋmaanii,
Yennu baate a wun tinna, u baate a wun dat a datai tuba."
5 Jɔɔnii saa nyɔɔnt, ki tuukpaa sii gbia,
6 ki dianii sii yuuk ki mobit, ki waa waak,
ki binba ki fit piak na saa hoot nan parpeenn.
Nyun nan kpenii saa pubir kunkoouk paak;
7 ki tanbiintonii saa kpant mɔkir,
ki tinkooŋ saa gbee nan nyuntona.
Mɔbɔi nba tuu be sian na saa pia kaar nan gartuut.
8 Sɔnjar sii be leŋ ki li sann tee, "Kasii Sɔnu."
Biit daanɔ kan ban tɔkin sɔnu maŋi,
ki jatit kan turin binba tɔk sɔnu maŋi.
9 Yanbɔra sii kaa leŋ, bonkob-biiuk kan tɔkin sɔnu maŋ.
Binba ki Yennu tinnib nae saa tɔkin sɔnu maŋ ki kun.
10 Bi saa baar Jerusalem nan kpinkpammuko,
ki yiin ki hoot nan parpeenn.
Bi sii yɔɔ be parpeenn nie,
ki nyi parbiir nan yanyêtuk ni yaayoo siiyoo.

36

Biaŋinba ki Asiria kunkɔnkɔnna loon bin lek Jerusalem
(2 Kpanbara 18.13-27; 2 Barkperii 32.1-19)

1 Hesekia nba din dii Juda naan, li bina piik nan ŋanna nie, ki Asiria kpanbar Senakerib
lek Juda digbanpaara ki nyannib.
2 U din wann u kunkɔnkɔnna saakɔɔ a wun nyi Lakis ki saan Jerusalem nan jab
bonchiann ki saa te kpanbar Hesekia n jii u mɔŋ ki chabɔ. Yudaanɔ na din tɔkin sɔnu
nba ki bi luu chinchena nae, bunu nba ki nyun nyi paapo nyundɔɔnn, ki tɔkii siik na.
3 Hesekia saakab bantaa din nyii ki chetɔ. Ŋamme tee kpanbar ŋaasaakab Hilkia
bija Eliakim, nan Sebna, wunba tee kpanbar ŋaak gbansɔbirɔ, nan Asaf bija Joa, wunba
sɔbin naan maan na.
4 Asiria yudaanɔ na din yetib a u kpanbar na loon wun bann linba tun ki tur kpanbar
Hesekia parcheenne.
5 U din yet a, "I dukii nan maan saa fit set jatuk yan nan paŋ taar niwa? I dukii ŋmee
saa sommi ki yin yêt Asiria kpanbar mɔbi?
6 I daan Ijipt-e n sommi, ŋaan li sii tee nan nirɔ nba saa jii mɔɔnu ki teen u patu nae.
Li saa jinte ki ŋmuu u nuu. Ijipt kpanbar tee nnae ki tur wunba kur jii u mɔŋ ki gaan
u paak."

7 Ki Asiria yudaanɔ na ŋamm pak a, “Koo i saa pakin nan i gaa i Yomdaanɔ Yennu
paake-e? Yennu poochianfei nan binbintae ki Hesekia din bet, yoo nba ki u din pak Juda
nan Jerusalem teeb a bii jiantir maruŋ binbint-yennkɔɔ paak na.
8 N saa sak lor nani kpanbar sann ni. N saa turi taanii tusaa ŋanlee, li-i tee ki i saa la
jab nba ki bi kann baar nna, ki saa jakib.
9 I poŋ kan fit yek nan Asiria jab saakabarik kaawa, ŋaan ki i loon Ijipt teeb n turi
taantorit nan taanjakira.
10 I dukii nan maa lek i tiŋ ki biirir na, li ki tee Yennu sommir kaa-a? Yennu tiɔŋo
pakin a man lekir ki biirir.”
11 Ki Eliakim nan Sebna nan Joa pak saakɔɔ na a, “Pakin Aram booru maan ni ki turit.
Ti gbia li maan. Daa piak nant Hiibru booru maami;* niib nba kur be joonjouk na paak
gbiine.”
12 Ki saakɔɔ maŋ jiin a, “I dukii a yimm nan i kpanbar kuukɔɔ paake te ki n kpanbar
na tumin a man tan pak linba na-a? Aaii. N bia piak ki teen binba kar joonjouk na
paake, bi tan saa di bi tiɔŋ bint ki bia nyu bi nyarin, nan yaa tan saa di i bint ki bia nyu
i nyarin biaŋinba nae.”
13 Li poor po ki saakɔɔ na fiir set ŋaan pak Hiibru maan ni nan kunkɔsaakar a,
“Gbiintir linba ki Asiria kpanbar piaki na.
14 U kpaani nan i daa te ki kpanbar Hesekia kpanni. Hesekia kan fit tinni.
15 I daa te ki u kparimi ki yin nɔɔb i mɔŋ ki gaan Yennu paaki. I daa dukii nan Yennu
saa tinni, ŋaan ber timm Asiria kunkɔnkɔnna ki ti kan kɔn nyann i doo na.
16 I daa gbiin Hesekia maami. Asiria kpanbar na piaki a yin nyi doo na ni, ki jii i mɔŋ
ki turɔ. U bo saa chab i kur ki yii di i tiinii lɔɔna, kii nyu i bunbuna ni nyun,
17 ki tan tuu yoo nba ki ti kpanbar maŋ saa kaani tiŋ nba tee nan i yar na ni, siaminba
ki daan tiinii be, ki i sii laat tilɔɔna daan, ki dii be ki i tee boroboro.
18 I daa te ki Hesekia kpanni ki i dukii nan Yennu saa tinni. Digbansiar tingbann mi
tinn li doo niib ki bi nyii Asiria kpanbar nuu niwa-a?
19 Hamaf nan Arpad tingbana na be lia mɔtana? Ki Sefarfaim tingbana na be lia?
Tingbansiar ban tinn Samariawa-a?
20 Digbana nba na tingbana ban tinn bi doo niib ki nyinnib ti kpanbar na nuu ni-i? Ki
bee teen ki i dukii nan Yennu saa fit tinn Jerusalem-i?”
21 Niib na din ŋmine, nan Hesekia nba wannib biaŋinba na; bi din ki pak nan
mɔbonna.
22 Li poorpo ki Eliakim nan Sebna nan Joa pat bi liant nan parbiir, ŋaan saan ki saa
wann Hesekia linba kur ki Asiria saakɔɔ na pak.

37

Biaŋinba ki kpanbar na boi Aisaya kpaanii po
(2 Kpanbara 19.1-7)

1 Kpanbar Hesekia nba gbat maan na yoo nba, ki u pat u liant nan parbiir, ki lia bɔtoot
liant,* ki saan kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni,
2 ki tun Eliakim, wunba tee kpanbar ŋaasaakɔɔ na, nan Sebna, wunba tee gbansɔbirɔ,
nan mannteeb saakab, a bin saan Amɔs bija Aisaya, wunba tee Yennu sɔkinii na boor.
Bi mun bia din lia bɔtoot liante.
3 Waa din turib mɔb nba a bin yet Aisaya-e na a: “Dinna tee biak daare; bi dat ti tuba
ki ti dii feiwa. Ti tee nan poo nba tuu yaa wun mar, ŋaan ki paŋ kaa nan matuk nae.
4 Asiria kpanbar tun u kunkɔnkɔnna saakawakitire, ki u baar sukii Yennu nba fo na.
A Yomdaanɔ Yennu n gbat sukit na, ki dat binba sukii na tuba. Li paak, a miar Yennu ti
niib nba daa tenn na paak.”
5 Aisaya nba gbat kpanbar Hesekia mɔb yoo nba,
6 ki u tur gatu na a, “Yennu beera nan a daa te ki Asiria teeb na jeenta, nan baa yeen
a Yennu kan fit tinni na.
7 Ŋɔɔ Yennu saa te ki Asiria kpanbar na n gbat biyaa maan, ki li saa te wun ŋmat kun
u tiɔŋ tiŋ ni, ki Yennu n te bin kpiu leŋ.”

Ki jiin jeenu munlee na po
(2 Kpanbara 19.8-19)

8 Asiria saakawakitir na din gbat nan u kpanbar na nyii Lakis-a, ki kɔn nan digbann
nba kpia nan Lakis, ki bi yir Libna nae, ki u saan leŋ a wun pak nanɔ.

---

* **36:11 36.11** Hiibru din tee Israel teeb maame.

* **37:1 37.1** Bɔtoot liante want nan bi mɔk parbiir.

9 Mɔmaan din baar Asiria teeb na nan Sudann bat Tirhaka gar Ijipt kunkɔnkɔnna
tɔɔnn, ki baat a bin worib. Asiria kpanbar na nba gbat nna maŋ, ki u tur Juda kpanbar
Hesekia gbouŋ
10 a wun yetɔ a, “Yennu nba ki a teenɔ yada na paka nan a kan kɔɔ n nuu ni, ŋaan a
daa te ki linba na kpanna ni.
11 A gbia linba kur ki Asiria kpanbar tuu tuun ki teen digbana nba kur ki u dukin a
wun biirir. A dukin nan a saa fit mir bota-a?
12 N yeejamm din biir Gosann nan Harann nan Resef doi, ki kpii Bef Edenn niib nba
din be Telasar na, ki bi tingbana din ki fit tinnib.
13 Digbana nba tee Hamaf nan Arpad nan Sefarfaim nan Hena nan Ifa na kpanbara
be lia?”
14 Ki kpanbar Hesekia gaar gbouŋ na toomiinba na boor, ki karin. Li poor po ki u saan
Yenjiantu ŋasaakak ni, ki saa paan gbouŋ maŋ Yennu tɔɔnn,
15 ŋaan miar Yennu a,
16 “Yabint Yomdaanɔ, timm Israel teeb Yennu nba kar a naan binbintir paak, bona nba
mɔk kpinkpant na† paapo, fin kɔɔe tee Yennu, ki dia durinya na naan gbant kur. Fine
nan tingbouŋ nan sanpaak.
17 Yennu, gotir linba tuun ki teent na. Gbiintir linba ki kpanbar Senakerib piak ki sukii
fin Yennu nba fo na.
18 Yennu, ti kura mi nan Asiria kpanbara maŋ biir digbana bonchiann, ki yaan li tinii,
19 ki joo bi tingbana muu. Tingbana maŋ ki tee Yennu kaa, bi tee bonninnant nba tee
tikpeet nan tanae, ki nisaarii teen nan bi nii.
20 Ti Yomdaanɔ Yennu, nyintit Asiria teeb na nuu ni, ki te tingbouŋ na digbana kur
niib n bann nan fin kɔɔe tee Yennu.”

Ki jiin kpanbar Senakerib baak po
(2 Kpanbara 19.20-37)

21 Ki Aisaya nakin ki pak kpanbar Hesekia nan u miaru jiinue na,
22 a Yennu yet a, “Jerusalem doo laa fin Senakerib-e, ki sarikita.
23 A dukii a tuu sukii ŋmee ki fiakitɔ na? A ki tur min Israel teeb kasii Yennu baakiri.
24 A tun toomii a bii dont bi mɔŋ n boor nan fin nan a taantorit kɔn nyann Lebanonn
jɔjaana nawa. A want a mɔŋ nan a chɔɔ leŋ kpek-foot, nan leŋ naasei nba ŋan, ki kɔɔ
baar tiiuk na sinsuuk niwa.
25 A want a mɔŋ nan a gbiir bunbuna digbangana ni, ki nyuu li nyun, ki a jab ŋmaa
ki tɔŋ Nail mɔkir ki fɔɔrir.
26 “A ki ban gbat nan n lor linba na sianyooewa-a? Ki mɔtana ki n ji tun. Mine tura
yiikoo ki a tunn digbanjaana ki poonir tangbiinkpeka.
27 Binba din kɔɔ leŋ na din kaa paŋ. Bi din tiin jaŋmaaniie ki dii fei. Bi din tee nan
sarwaauk ni mɔɔt nae, koo mɔɔt nba pia mɔpinn paak, ki wɔruk baar koorib na.
28 “Ŋaan n mi a binbeŋ kur, faa tuun linba nan faa saa sian. N mi faa donn wutoor n
paak biaŋinba.
29 N gbat labaar ki jiin a wutoor nan a parbifaant na powa, ki mɔtana n saa tuun
janpeenu a miar ni, ki kɔɔn garika a mɔb ni, ki tɔkin nana sɔnu nba ki a tɔkin baar na,
ki jiina.”
30 Ki Aisaya pak kpanbar Hesekia a, “Linba saa tun na nyinne na: Binn na nan binn
nba waa na ni, i sii di muuk ni bonpipiate, ŋaan binn nba ji saa wei ŋantaa na ni, i saa
bur dii ki jaanir, ki bur tiinii ki di li lɔɔna.
31 Binba tinn ki be Juda sii mɔkitir nan tiik nba ki u jiina tuu sik tinpɔɔr ni, ki u loon
lɔɔna biaŋinba nae.
32 Niib sii be Jerusalem nan Sayɔnn kunkonn paak ki tee binba tinn, kimaan Yabint
Yennu-e lor a linba na n tun.
33 “Yennu nba ŋamm pak linba ki jiin Asiria kpanbar na poe na: ‘U kan kɔɔ Jerusalem,
koo ki tɔr peenu. Jab nba lia tɔb liant na kan nakin doo maŋi, koo ki maa tɔb dindena
ki lintiri.
34 Sɔnu nba ki bi bo tɔkin baar na, bi saa ŋmat tɔkin li sɔnue ki kun, ki poŋ kan kɔɔ
doo maŋ ni kaawa. Min Yennu-e pak na.
35 N saa kɔn doo maŋ paak ki guurir, kimaan n tiɔŋ baakir, nan mɔsonn nba ki n senn
ki tur n toontunnɔ Defid na paak.’ ”
36 Ŋanne ki Yennu malaka saan Asiria teeb kaaŋ ni, ki saa kpii jab tusaa kobik nan
piinniin nan ŋanŋmu. Laa yent sanyiɔk ki bi dɔɔ ki kpowa.

† **37:16 37.16** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

37 Ki Asiria kpanbar Senakerib ŋmat kun Ninefe.
38 Dasiar ki u tan jiantir u tingbann Nisrok jiantu diiuk ni, ki u bonjai banlee nba
tee Adra-melek nan Sareser jii bi takoobii ki kpiiu, ŋaan chiar saan Ararat tiŋ ni. Ki u
bonjaleek, wunba sann tee Esar-hadonn na, gaar u naan.

38

Ki jiin kpanbar Hesekia baatuk nan u paaku po
(2 Kpanbara 20.1-11; 2 Barkperii 32.24-26)

1 Yoo na ni ki kpanbar Hesekia dɔɔ nan baatuk ki per kuuma. Ki Amos bija Aisaya nba
tee Yennu sɔkinii na yetɔ a, “Yennu piaka, a li tee fan ŋmakit bont kur fanue, kimaan a
kan paaki. Teent siir nan kuun.”
2 Ki Hesekia ŋmant u numm ki tor dikpinn, ŋaan miar Yennu a,
3 “Yennu, tiat nan n weia fanu nan baakir, ki yoo kur ki n yiab a n tun linba ki a loon
man tun.” Li yoo na ki u piin ki mɔ nan parbiir.
4 Ki Yennu wann Aisaya
5 a wun ŋmat Hesekia boor ki saa pakɔ a, “Min Yennu nba tee a yeeja Defid Yomdaanɔ
na gbat a miaru nawa, ki bia la a ninnyuut nawa. N saa te ki a manfoor n pukin bina
piik nan ŋanŋmu.
6 N saa tinn fin nan Jerusalem digbann na Asiria kpanbar nuu ni, ki n bia saa tukin
kii guu digbann maŋ.”
21 Ki Aisaya yet Hesekia a bin jii kinkana ki ŋann ki pɔr u mɔra na, ki u saa la laafia.
22 Ki kpanbar Hesekia boi a, “Nyinlanne want nan n tan saa fit saan Yenjiantu
ŋasaakak ni?”
7 Ki Aisaya jiin a, “Yennu saa tura nyinn ki lin wann nan u sii dia u mɔsonn.
8 Taaŋmaata nba ki kpanbar Ahas din maa na, Yennu saa te ki li taaŋmaata yunyuŋ
n ŋmat poor, taar piik.” Ki taaŋmaata na yunyuŋ ŋmat poor taar piik.
9 Hesekia nba la laafia yoo nba ki u sɔb dontir yaŋ na a:
10 N bo dukin nan manfoor sinsuuk nie ki n saa kpeentiŋ,
ki n manfoor saa pot jinjiŋe.
11 N dukin nan n kan ban la Yennu koo nisaarik tingbouŋ na ni.
12 N manfoor bo pote ki gbenn, nan baa tuu chaat lanbouŋ na,
nan baa saa pot chinchenn nba ki bi daa luu na.
Ki n dukin nan Yennu gbent n manfoore na.
13 Tont te ki n bui nyɔtunmunn, ki li naan yanbɔre kɔnii n kpaba,
ki n dukin nan Yennu gbent n manfoore na.
14 Ki n kunkɔr waab ki baŋ, ki n mɔ nan ŋmann na.
Ki n ninbina bak nan sanpaapo gotu.
Yennu, nyintin daamii na kur ni.
15 N saa pak a bee? Yennu-e tun linba na.
N par biire, ki n kan fit gɔɔn.
16 Yennu, n sii tee a yɔɔe, a kuukɔɔ yɔɔ.
Turmin laafia, ki te mii fo.
17 N tont na saa kpant manue.
A nyinn n manfoor ninbɔŋ kur niwa.
A nyikin chab n biit kura.
18 Sɔɔ kaa kpeentiŋ ki saa fit donta.
Kpeemm kan fit teen yada a mamɔmm ni.
19 Binba fo nae dontira, nan maa dontira mɔtana na.
Bibaanba piak bi waas, a mamɔmm po.
20 Yennu, a turin laafiawa.
Ti saa faa kɔna ki donta,
ki yin donta, a jiantu ŋasaakak ni, ti manfoor ni kur.

39

Ki jiin toomiinba nba nyii Babilonn na po
(2 Kpanbara 20.12-19)

1 Li sakir ni, ki Babilonn kpanbar Merodak Baladann, wunba tee Baladann bija na,
gbat nan Hesekia tuu yiar ŋaan la laafiawa, ki u tun toomiinba ki turɔ gbouŋ nan piinii.
2 Hesekia din gaar toomiinba na saauŋ, ŋaan wannib u mɔkint nba tee salimpeena
nan salimmɔna nan bonnunubit nan tulaarii, nan u jatiat. Siar din ki biar u bonbibekit
diiuk ni, koo u yent na siar boor ki u ki wannibi.

3 Ki Yennu sɔkinii Aisaya saan kpanbar Hesekia na boor ki boiɔ a, “Jab na nyii lee? Bi
pak bee ki turani?”
Hesekia din jiin a, “Bi nyii Babilonia-e, banfɔkira.”
4 Ki Aisaya boiɔ a, “Bi la bee a naan ŋaak na ni?”
Ki Hesekia jiin a, “Bi la bona kurawa. Siar ki tenn bonbibekit diiuk na ni, ki n ki
wannibi.”
5 Ki Aisaya yet kpanbar na a, “Yabint Yennu piak
6 nan yoo baat ki linba be a ŋaak na ni, linba ki a yeejamm din bɔr nan dinna, Babilonn
teeb tan saa jiir ki kun nann. Siar tan kan tenn.
7 Bi tan saa jii a tiɔŋ yaaboona na siab, ki yaat saan namm Babilonn, ki teenib jatɔɔka,
Babilonn kpanbar ŋaak.”
8 Hesekia din bann maan maŋ paak, nan parmaasir nan manue sii be, yoo nba ki u
be u manfoor ni na. Ŋanne ki u jiin a, “Maan nba ki Yennu paka, ki a wannin na ŋan.”

40

Ki jiin dindann mɔmaan po

1 Ki Yennu yet a, “Maant n niib para, maant n niib para.
2 Turin Jerusalem teeb na parcheenn.
Pakimm nan bi dii fara ki li yukir jaŋa,
ki mɔtana bi biit la nyikinchaba.
N dat bi tuba bi biit kur paaka.”
3 Sɔɔ hoot ki yeen a, “Ŋammit sɔnu muuk ni, ki tur Yennu,
ŋammit sɔnu kunkoouk paak, ki turɔ.
4 Gbeent baauk kur, ki yeer jɔɔr kur ki naa.
Kunkona saa boor naa,
ki digbann nba tee bongbetima na saa naa, ki ŋarik.
5 Ŋanne ki Yennu yiikoo saa dɔkit, ki nisaarii kur saa lar.
Yennu tiɔŋo tur mɔsonn na.”
6 Kunkɔr hoot a, “Mɔɔntir mɔmaan.”
Ki n boi a, “Mɔmaan boorbee ki n saa mɔɔnti?”
Ki kunkɔr na jiin a, “A mɔɔnt nan nisaarii kur tee nan mɔɔt nae.
Bi ki yukii nan puuk nba ki yukii nae.
7 Mɔɔt tuu jɔɔke, ki puuk n koor,
yoo nba ki Yennu tun wouŋ ki li da gar li paak.
Nisaarii ki yukii nan mɔɔt nba ki yukii nae.
8 Barmɔnii, mɔɔt tuu jɔɔke ki puuk n koor,
ŋaan Yennu maan ŋarin yɔɔ be-e.”
9 Jerusalem teeb, ii do jɔfoouk paak ki saa mɔɔnt barŋanii na.
Sayɔnn teeb, yiint nan kunkɔsaakar, ki mɔɔnt barŋanii na.
Pakin, ki daa tiin jaŋmaanii. Betir Juda doi na, a bi Yennu baat.
10 Yabint Yennu baat a wun dia durinya na nan yiikoo.
U baat ki dia niib nba ki u tinnib na.
11 U saa got u pei na, nan u tee pekpaarik nae,
ki taan pebis na ki diab u nii ni;
u saa somm nan penaant na, nan sukuru.

Ki jiin Israel teeb Yennu nba kaa lɔɔ na po

12 Sɔɔ saa fit jii mɔkgbeŋir ki bikin u niipant niwa-a?
koo sɔɔ saa fit jii u nii ki bikin sanpaaka-a?
Sɔɔ saa fit jii tingbouŋ na tant kur ki bikin ŋmanbaŋ niwa-a?
koo sɔɔ saa fit jii jɔjaana nan kunkona
ki bikin churu paaka-a?
13 Sɔɔ saa fit wann Yennu waa sii tuun biaŋinbawa-a?
koo ŋmee saa fit tumii Yennu, koo ki turɔ kpaanii?
14 Yennu tuu boi ŋmeewa ki fit bann bont paak,
koo ki bann bona nba sii tuun biaŋinba?
15 Yennu boor, digbana tee yanne,
li tee nan nyun nba tuu too kpek nae.
Kunkona nba see mɔkgbeŋa ni na fukii nan tangbiruŋ nae.
16 Bonkobit nba kur be Lebanonn fɔɔr ni na maruŋ
kan jaŋ Yennu, ki li tiinii na kur kan jaŋ li muu.
17 Digbana na ki tee siar u boori.

18 Ti saa bikin Yennu nan ŋmee? A saa bikinɔ nlee?
19 U ki tee nan yenbik nba ki toontunna maa na kaa,
u ki tee nan yenbik nba ki saauk damm jii salimmɔna ki pɔr,
ki sennir salimpeenboota ni na kaa.
20 Jɔɔ nba kan fit la salimpeena koo salimmɔna
tuu gann tiik nba ki dute,
ki kpaan tikpeerɔ nba mi tikpeet fanu,
ki wun kpeer bonninnauŋ nba kan fit baa.
21 I ki mi-i? Bi din ki paki yaayoo ni-i?
I ki gbat durinya na nba din piin biaŋinba-a?
22 Wunba kar u naan gbant paak nae din nan durinya na.
U be tingbouŋ nan sanpaak liik poewa,
ki nisaarii nba be tingbouŋ na ni waar ki tee nan lannyanii na.
Ŋɔɔe jɔnn sanpagbouŋ na nan jinjɔŋ na,
ki li naan diiuk nba ki nirɔ sii be li ni.
23 Ŋɔɔe sikint doo diara nba mɔk yiikoo ki teeb yann.
24 Bi tee nan bont nba tuu pia ki daa ki baa jiina nae.
Yennu-i te ki wouŋ da yoo nba, bi tuu koore,
ki wei wouŋ nan mɔɔt na.
25 Ti saa bikin kasii Yennu na nan ŋmee?
Sɔɔ be ki tee nan ŋɔɔ na-a?
26 Gotir sanpaak. Ŋmee nan ŋmaabira nba ki a laat na?
Li tee wunba gar bi tɔɔnn nan nirɔ nba saa gar nibur tɔɔnn nae.
U mi ŋmaabira maŋ kann nba tee, ki yi ŋmaabir kur nan u sann.
U yiikoo yab bonchiann, ki nan ŋmaabir yennkɔɔwa ki boori.
27 Israel teeb, bee ki i burin a Yennu ki mi i daamii,
koo u baka kaa nan yaa ki laat mɔnii na po?
28 I ki mi-i? I ki gbati-i?
Yennu tee Yomdaanɔ nba yɔɔ be-e yaayoo siiyoo;
ŋɔɔe nan durinya na kur.
U ki bakit koo ki miatiri. Sɔɔ ki bant u dudukit paak.
29 Ŋɔɔe teen binba bak ki chɔk na paŋ.
30 Binba paan na gbaa baŋit, ki naasimm bakit,
31 ŋaan binba teen bi dindann Yennu ni ki loon sommir na,
ŋɔɔ Yennu-e saa ŋamm pant bi paŋ.
Bi sii mɔk paŋ nan baakaa nae, ki do sanpaapo.
Bi saa tin, ŋaan kan bakii, ki sii somm, ki ki baŋit.

41

Ki jiin Yennu mɔsonn nan Israel teeb po

1 Yennu yet a, “Yimm digbanbanfɔka damm na,
ii ŋmin man, ki gbiint turin.
Ii teen siir ki saan nan i maan, barbuut boor,
ki i saa la yaak ki pak.
Ŋaant ki ti lakin taan ki la wunba mɔk mɔnii.
2 “Ŋmee din nyii nan nyannu daanɔ na yondo po,
ki turɔ nyannu siaminba kur ki u saani?
Ŋmee din te ki u nyann kpanbara nan digbana?
U takoobu na chɔɔ butib nan bi tee tangbiruŋ nae,
ki u peenii yatib nan wouŋ nba tuu yat mɔɔt na.
3 U waa beeribe u yamani,
ki kakii ki u taa ki baat tiŋ fanu.
4 Ŋmee din te linba na tumi?
Ŋmee te ki bona tuun, laa tuun biaŋinba na?
Min Yennu din be pinpiik ni, ki min Yennu bia sii be li joontu.
5 “Digbanbanfɔka niib la maa tun linbawa;
bi jekire ki jat baantir nan jaŋmaanii.
Bi kur taan leebe ki baar.
6 Nuu toontunna na sommit bi leeb ki teemm parcheenn.
7 Kanpinta tuu yet saauk daanɔe a, ‘A yabira.’
Ki wunba ŋamii patir na teen wunba kpaan patir maŋ kpaŋ-n-mɔŋ.

Bi tuu yet a, ‘Li tukinu na ŋan,’ ki ji jii kpai ki kpaa patir na.
8 “Ŋaan yimm Israel teebe tee n toontunna,
ki tee niib nba ki n gann, kii tee n yɔɔk Abraham yaaboona.
9 N din nyii nani durinya na kpinii poe,
ki yiini banfɔkawa ki i baar.
Ki n yeti a, ‘Yimme tee n toontunna.’
N din ki yêti kaa, ŋaan n din gannie.
10 I daa tiin jaŋmaanii. N be nani.
Mine tee i Yennu. I daa te ki siar kɔɔnti jaŋmaanii.
N saa turi paŋ ki sommi. N saa guuri, ki tinni.
11 “Binba donn wutoor i paak na
saa bann baak fei nba tee bianinba.
Binba kɔn nani na saa kpo,
12 ki bot tingbouŋ na ni.
13 Mine tee i Yomdaanɔ Yennu; n teeni paŋ ki beeri a,
‘Daa tiin jaŋmaanii, n saa sommiwa.’ ”
14 Ki Yennu bia yet a, “Yimm Israel teeb nba lek ki yab
ki bia ki mɔk paŋ na, ŋaan i daa tiin jaŋmaanii,
n saa sommiwa.
Min nba tee yimm Israel teeb kasii Yennu nae tee i tinntɔɔ.
15 N saa teeni nan diboolanbana nae,
ki i sii paan ki bia porin, ki i saa boor jɔɔt ki bet,
ki kunkona saa boor ki kpant tanbiinii.
16 I saa faa donnib sanpaapo, ki wouŋ n pebirib ki yaat,
ki wonpaaruk saa yatib.
Ki i ji sii mɔk parpeenn, kimaan mine tee i Yennu;
ki i saa dont min nba tee yimm Israel teeb kasii Yennu na sann.
17 “N niib nba tee tarii na kunkɔra-i koor,
ki bi loon nyun yoo nba, min Yennu saa gat bi miaru.
Min Israel teeb Yennu na kan ban nyɔr nyikibi.
18 N saa te ki mɔka puub kunkonkoona paak,
ki nyuntona nyi baat ni.
N saa kpint kunkoot ki teenir nyundɔɔna,
ki kpint tinkooŋ ki teenir nyuntona.
19 N saa te kpekii nan kpinkpant nan kpan tiinii
nan tulaarii tiinii n pia kunkoouk paak.
Tiinii saa pia kunkoouk paak,
li foi nan naagbasukirii nan kɔɔnsaant.
20 Niib saa la nna, ki bann nan min Yennu-e tumir.
Bi saa bann nan Israel teeb kasii Yennu-e te ki li tun.”

Ki jiin Yenmɔnu nan tingbana po

21 Yennu nba tee Israel teeb kpanbar na piak a:
“Yimm digbana tingbana na, baat nan i maan man.
Baat nan i mɔna-chinchibir nba ki i mɔk.
22 Baat nna man, ki bunt linba saa tun,
ki li-i tun yoo nba, tin bann.
Want barbuut na ni, linba din tun yaayoo ni, ki bia yetit li paak.
23 Betirit linba saa tun tɔɔnn po, ki tin bann nan i tee yenniie.
Tumin toonŋansiar, koo baat nan biak.
Ii te ki jaŋmaanii nan yaar lituk n soorit.
24 Yimm nan i toona kur tee yanne,
binba jiantiri na nubir pɔie n boor.
25 “N gann jasɔɔ, ki u be yondo po.
N saa baar nanɔ ki wun tan piin gaŋ po ki lek.
U ŋmaat doo diara nan tanmaatit nae,
ki bia tee nan yɔkmaarɔ nba tuu ŋmaat yɔk tant bianinba na.
26 I ŋmee bunt nan linba na saa tumii,
ki tin fit yet nan u mɔk mɔnii?
I sɔɔ ki pak mɔbonn ki jiin li po. Sɔɔ ki gbat ki i pak siari.
27 Min Yennu-e tee sinsinn daanɔ nba yet Sayɔnn teeb maan maŋ.
N tun toomii Jerusalem maa wun pak a,

‘A niib kpent. Bi kpent bi doo ni.’
28 Maa got tingbana na, bi sɔɔ ki mɔk siar ki saa pak,
nan bi yenɔkɔɔwa ki fit jiin buboit nba ki n boi na.
29 Tingbana na kur ki mɔk nyɔɔti, bi kan fit teen siari;
tingbana na tee butimme, bi kaa pansiaki.”

42

Ki jiin Yennu toontunnɔ na po

1 Yennu bia yet a, “N toontunnɔe na, ŋɔɔe ki n kɔɔnɔ paŋ.
Ŋɔɔe ki n gannɔ, ki n par mei u paak.
N jii n Seeke ki teen u ni,
ki u saa baar nan buut nba took digbana kur paak.
2 U kan hoot, koo ki donn kunkɔr sanpaapo,
koo ki pak nan kunkɔsaakar sɔnii ni.
3 U tan kan kɔnn lanbankɔɔnn ki tonti,
ki bia tan kan kpeen fitir nba ki di fanu.
U saa baar nan mamɔmm nba yɔɔ be-e sɔɔ kur paak.
4 U kan ŋaa tama, koo dindanni;
u saa baar nan mamɔmme durinya paak.
Digbanbanfɔka damm kpan guu u tumiiue.”
5 Yennu-e nan sanpaak ki jɔnnir,
ki ŋamm tingbouŋ na nan linba kur be li ni,
ki tur li niib kur manfoor nan foon.
Ki mɔtana, Yomdaanɔ Yennu maŋe yet u toontunnɔ a,
6 “Min Yennu-e yiina ki tura yiikoo
maa fan te ki mamɔmm-i be tingbouŋ na paak.
Li saa nyi a nie, ki n saa lor mɔlor nan nisaarii;
li saa nyi a nie, ki n saa baar nan yentu, digbana kur paak.
7 A saa munt jɔɔnii ninbina,
ki nyinn binba be bunbɔnn, dansarii ni na ki lub.
8 “Min kuukɔɔe tee a Yomdaanɔ Yennu.
Yensɔɔ ji kaa ki saa chent nanin n baakiri.
N kan te ki pata n chent nanin n dontir na.
9 Maa din yet linba na teen mɔniiwa.
Mɔtana, n saa paki bonsaanaewa, ki lin tan lian tun.”

Yaŋ nba jiin dontir po

10 Yinin yanpaaŋ ki tur Yennu, durinya kur n yin dontɔ.
Yimm nba be ŋarint ni, nyun paak na, ii dontɔ,
bonfoa nba kur be nyun ni, ii dontɔ.
Digbanbanfɔka nan niib nba kur be leŋ, ii yiin man.
11 Kunkoouk nan li doi n dont Yennu,
ŋaant ki Kedar teeb n dontɔ.
Ŋaant binba be Sela doo ni na-ii hoot nan parpeenn
kunkona yura paak.
12 Ŋaant binba be digbanbanfɔka na n tur Yennu dontir
nan baakir.
13 Yennu tuu nyi ki kɔn, nan u tee kunkɔnkɔnnɔ nae,
u teen siire, ki u nunii mɔn tɔb paak.
U tuu yikin kɔnn wuyikiniie, ki hoot tɔb hootii,
ki tan nyann u datai.

Ki jiin Yennu mɔsonn po

14 Ki Yennu yet a, “N ŋmin ki li wei bonchiann,
ki ki tur n niib gatu.
Ŋaan mɔtana, yoo baar nan man tun n toonn na;
n yikin nan poo nba tuu yaa wun mar nae.
15 N saa biir kunkona nan jɔɔt, ki te mɔɔt nan tiinii kur n koor.
N saa kpint mɔka ki teenir kunkoot, ki te nyundɔɔna kur n fɔɔr.
16 “N saa tɔkin nan n jɔɔnii na, sɔnu nba ki bi ki ban tɔkine.
N saa kpint bi bunbɔnn na ki teenir yentu,
ki naa digbangbetima na ki turib.

N mɔsonae na, ki n saa dia mɔsona maŋa.
17 Binba kur teen pata yada, ki yi bonninnant bi yennii na
saa sik tiŋ ni ki di fei.”

Biaŋinba ki Israel teeb gbar bin tumii yan
18 Ki Yennu yet a, “Yimm tuukpaa na, gbiintir man,
yimm jɔɔnii na, gotir fanu man.
19 Sɔɔ tee jɔɔŋ ki gar n toontunnɔ-ɔ?
koo ki tee tuukpaar ki gar wunba ki n tumɔ na-a?
20 Israel teeb, i la bona bonchiann, ŋaan i ki jiir ki tun toonni.
I mɔk tuba ki gbia, ŋaan i kpan gbat bee?”
21 Yennu tee Yomdaanɔ nba ki u nunii mɔn nan wun tinn niibe,
ŋanne ki u donn u sennii nan u wannu na sanpaapo,
ki loon u niib n turir baakir.
22 Ŋaan u niib na datai fatiba ki loonib dansarik ni,
ki bi nyint leŋ.
Bi jamme ki fat bi bona, ki sɔɔ kaa ki saa sommibi.
23 I sɔɔ saa gbiint linba na-a?
Laa nyii mɔtana ki saa, i sii gbiintir fanu-u?
24 Ŋmee jii Israel teeb ki tur fat-teeb na?
Li tee Yennu nba ki ti tuun biirɔ na tiɔŋo.
Ti ki be nan waa loon tii be na,
koo ki sak tumiiu nba ki u turit na.
25 Ŋanne te ki u wutoor gbatit, ki ti di tɔb wahala.
U wutoor di Israel kur po nan muu nae,
ŋaan ti din ki bann linba tuun ki tumii siar li ni.

43

Ki jiin Yennu tinnu mɔsonn po
1 Israel teeb, Yennu nba nami na yeen a,
“I daa tiin jaŋmaanii, n saa tinniwa.
N yi i sanae, kimaan i tee n yabe.
2 Yi-i sik nyun sunsuŋ ni, ŋaan n sii be nani.
I daamii kan nyanni. Yi-i kɔɔ muu ni, ŋaan li kan di-i;
ki bonpaarir nba baarii, ŋaan li kan teeni siari.
3 Kimaan mine tee i Yomdaanɔ Yennu,
Israel teeb kasii Yennu, wunba tinti na.
N saa jii Ijipt nan Sudann nan Seba-e,
ki lin teen i tinnu paatii.
4 N saa jii digbanmunne ki lin teen i tinnu paatii,
kimaan i ŋan ki turin, ki n looni ki te niib teeni baakir.
5 I daa tiin jaŋmaanii. N be nani.
“N saa jii i niib yondo po nan yonbaa po, ki kpen namm.
6 N saa pak gaŋ po ki wun te bin kun,
ki bia pak diitu po ki u daa gɔibi.
Ŋaant ki n niib n nyi banfɔka, durinya na munn po, ki ŋmat kun.
7 Bi tee n tiɔŋ niibe, ki n namm a bii baakitin.”

Biaŋinba ki Israel teeb na tee Yennu siara damm
8 Ki Yennu yet a, “Tikit n niib barbuut boor.
Bi mɔk ninbina, ŋaan bi tee jɔɔniie.
Bi mɔk tuba, ŋaan bi tee tuukpaae.
9 Tikit niib na, ki bin baar buut boor.
Bi yenlanɔe saa fit bunt linba tan saa tumii?
Bi ŋmee din bunt linba tan tuun mɔtana na?
Ŋaant ki yennii maŋ n baar nan bi siara damm
ki wann nan bi mɔk mɔnii, ki wann bi mɔnii bi mɔbona ni.
10 “Israel teeb, yimme tee n siara damm;
n gann yimme maa yii tee n toontunna,
ki fit bannin, ki teenin yada,
ki bia bann nan mine tee Yen-yemmir.
Yennu ji kaa ki pukin n po;

yensau din kaa kawa, ki yensau bia kan ban kii be.
11 “Min kuukɔɔe tee Yennu, min kɔɔe saa fit tinni.
12 Mine bunt linba saa tun, ki bia baar a man sommi.
Yenganu ki ban tun linba na, yimme tee n siara damm.
13 Mine tee Yennu, ki bia sii yɔɔ tee.
Sɔɔ kaa ki saa fit nyi n yiikoo ni,
sɔɔ bia kaa ki saa fit lebit maa tuun linba.”

Ki jiin Israel teeb tinnu po

14 Israel teeb kasii Yennu, wunba tinti na yeen a,
“N saa tun kunkɔnkɔnnae Babilonn ki tinni,
n saa biir doo maŋ tammɔi,
ki li niib hootii na saa kpant mɔŋ.
15 Mine tee Yennu nba tee i kasii Yomdaanɔ.
Mine nan yimm Israel teeb, ki bia tee i kpanbar.”
16 Sianyoo Yennu din teen sɔnjouk ki gaan mɔkgbeɲir ni,
ki faa sɔnu ki gaan nyunpubirkan ni,
17 ki biir kunkɔnkɔnna bonchiann,
ki bi tee jab nba mɔk taantorit nan taanii.
Ki bi sik, ki kan ban do,
ki bot nan fitir muu nba tuu kpeen na.
18 Ŋaan ki Yennu yet a,
“I daa maa linba tun ki gar sian yoowa,
koo ki gaa li paaki.
19 Ii gorii bonpaann nba ki n yaa man tun na.
Li poŋ tuume, ki i saa fit lar mɔtana.
N saa faa sɔnu ki gaan kunkoouk paak,
ki turi kpenii nba mɔk nyun leŋ.
20 Muuk ni bonkobit gbaa saa baakin;
mɔbɔi nan naamiant saa dontin,
yoo nba ki n te mɔka puub kunkoouk paak
a lin tur n nigannkab nyun na.
21 N nan ŋamme ki bi tee n tiɔŋ niib, ki bi saa yin ki dontin.”

Ki jiin Israel teeb biit tumu po

22 Ki Yennu yet a, “Ŋaan yimm Israel teeb din miatime,
ki ki jiantirin.
23 I ki baar nan i mujoonu maruŋ pei ki turimi,
i ki turin baakir nan i maruŋu.
N din ki turi jikir kaa nan maa boi-i maruŋ po na,
koo n ki bakinti kaa nan maa boi-i bonnunubit po na.
24 I ki daa bonnunubit ki turin,
i bia ki maan n par nan i bonkobit kpapana,
ŋaan jinnin i biit jik-kpiata,
ki te ki n bak nan biit nba ki i tun na.
25 Ŋaan mine bia tee Yennu nba nyikin i biit ki chabiti;
n tuun linba na, kimaan maa tee wunba na paake.
N kan biiri, i biit paaki.
26 “Ŋaant ki tin saan buut boor, baat nan i maan man.
Pakin i maan, ki wann nan i mɔk mɔnii.
27 I yeeja sinsinn din tun biite, ki i tɔɔndamm tun ki biirin,
28 ki i doo diara biir n kasii boor.
Ŋanne ki n baar nan biiru yimm Israel teeb paak,
ki te ki bi sukii yimm n tiɔŋ niib.”

44

Yennu kuukɔɔe tee ti Yomdaanɔ

1 Yennu yet a, “Gbiintir man, yimm Israel teeb nba tee
Jakɔb yaaboona, ki tee n toontunna nba ki n gann.
2 Mine tee Yennu nba nami, ki sommiti i maaru niwa.
I daa tiin jaŋmaanii, i tee n toontunnae,
ki tee niib nba ki n gann ki looni.

3 N saa tur tiŋ nba ki nyunkon be na nyun,
ki te kpenii puub tinkooŋ ni.
N saa mɔɔn n Seek i waas paak,
ki bia mɔɔn n piisin i yaaboona paak.
4 Bi saa yit nan mɔɔt nba ki bi maanir nyun fanu nae,
ki lat nan kpentiiuk na.
5 “Niib sii yeen leeb yenɔ yenɔ a, ‘N tee Yennu yɔɔe.’
Bi saa baar ki tan pukin Israel teeb po.
Sɔɔ kur saa sɔb Yennu sann u nuu paak,
ki sii yi u mɔŋ Yennu niib na yenɔ.”
6 Yabint Yennu nba dia Israel teeb, ki bia guub na piak a,
“Mine tee pinpiik nan joontu, ki tee Yen-yemmir,
yensau ji kaa ki pukin n po.
7 Sɔɔ be ki saa fit tun linba ki n tun na-a?
Ŋmee din saa fit wann linba saa tun,
laa nyii piinu niwa ki tan tuu gbennu?
8 N niib, i daa tiin jaŋmaanii.
I mi nan laa nyii yaayoo niwa ki tan tuu mɔtana,
n buntir linba saa tume, ki i tee n siara damm.
Yensau ji be pukini-i?
Yensau be ki mɔk yiikoo, ŋaan ki n ki mi gbat u po-o?”

Biaŋinba ki patmannu tee jatii

9 Binba kur maa pata na kaa nyɔɔti, ki bi pata nba ki bi dontib sanpaapo bonchiann maŋ kaa nyɔɔt. Binba jiantir pata maŋ tee jɔɔniie, ki bia ki mi siar, ki tan saa di feiwa.
10 Li ki ŋan sɔɔ n jii kut ki nan siar ki jiantir, a li tee Yennu.
11 Wunba kur jiantirir saa di feiwa. Binba naan pata na tee nisaariie, bi ki tee siar. Ŋaant ki bin baar ki bin bu bi buut. Bi tan saa jekir ki di fei.
12 Saauk daanɔ tuu jii kute ki pur muu ni, ki jii jaar ki boor kut na nan paŋ, nan laa tan saa teen waa loon linba. Waa tuu tuun na, kon nan nyunnyukuru tuu soorɔe, ki wun bia bak.
13 Kanpinta tuu bikin taabue, ki jii bonsɔbkar ki nan linba ki u loon, ki kpeerir ki li ji naan nirɔ, ki tee nifaŋ, ki wun sennir u ŋaak ni.
14 U saa fit chɔɔ kpek ki kpeer, koo tijakper, koo kɔɔnsaauŋ fɔɔr ni, koo u saa fit bur tisiak, ki guu a saak n baa ki lin kpaat.
15 Nisaarik tuu jii tiik chianue, ki li tee daat ki u jokit muu, ki jii chianu nba tenn na ki nan patir. Tiik bɔkyenne ki nirɔ tuu jii ki teen daat ki nanii, ki bia teen jeet, ki jii bɔkleer na ki teen patir, ki jiantir.
16 U tuu jii tiik na dayente, ki joo muu ki pur nant, ki ŋman tan gboo. U tuu nanii muu nae ki yet a, “Li ton ki man bonchiann. Muu na man bonchiann.”
17 Daat nba tenn na, wun jii ki nan patir, ki gbaa jiantir. U tuu mei patir maŋe, ki yeen a, “Fine tee n yennu, a tinnin.”
18 Li nibooru liisin paak ki bi ki fit bant baa tuun linba. Bi mun bi nuniie, ki nyar bi tuba, ki jiin barmɔnii po.
19 Wunba naan pata na ki mɔk yan nba ki u saa yet a, “Daat maŋ yenn nbae ki n joo muu na. N pur boroboro nan nant li muu nie, ki ŋman, ŋaan tont daat nba tenn na ki nan patir, mɔtana n ji jiantir daat maŋe.”
20 Nirɔ-i di tanpent, li sɔ. U jatdudukit na turimɔ, ki li paak niiwa ki sɔɔ ji kan fit sommɔ. U kan sak nan patir nba ki u dia u nuu ni na ki tee siar nan waama.

Yennu-e tee naamii daanɔ nan tinntɔɔ.

21 Yennu yet a, “Israel teeb, ii tian linba na man,
ii tian nan i tee n toontunnae.
Mine nami a yii tee n toontunna, ki n kan ban tamm i po.
22 N wuur i biit ki li yaat
nan sanpagbouŋ nba tuu gar biaŋinba nae.
Jennin n boor man; mine tee wunba tinti.”
23 Sanpaak, ii hoot nan kpinkpammuk. Tingbouŋ, ii hoot.
Kunkona nan fɔɔr ni tiik kur n hoot nan kpinkpammuk.
Yennu tinn u niib Israel teebe, ki li wann u yiikoo nba tee.
24 “Mine tee Yennu, ki tee i tinntɔɔ.
Mine tee wunba nami. Mine tee Yennu nba nan bont kur.
Min kɔɔe din jɔnn sanpaak.

Maa din naan tingbouŋ na yoo nba, sɔɔ ki sommin.
25 N nyint ninnyɔɔn damm nae paanu,
ki ŋmat binba cheŋ ŋmaabira na buntaa.
N tuu tunn yandamm bannu nae,
ki wann nan bi subinii na tee jatiie.
26 Ŋaan n toontunnɔ-i bunt buntir,
koo mi-i tun toomii a wun wann n lora,
n tuu te ki buntir na, nan n lora na n teen mɔniie.
N pak Jerusalem, a niib tan saa ŋamm kar leŋ,
ki pak Juda doi, a niib tan saa ŋamm maab.
Bi saa ŋamm ki fiin doi maŋ langbent.
27 N din yet mɔbonne, ki mɔkgbeŋir fɔɔr.
28 Ki n pak kpanbar Sairus a, 'Fine saa dia n niib ki turin;
ki a saa tun linba ki n loon.
A saa tur mɔb ki bin ŋamm maa Jerusalem
ki bir jiantu ŋasaakak na fiakir.' "

45

Biaŋinba ki Yennu gann Sairus

1 Yennu gann Sairus-e ki teenɔ kpanbar.
U gann ŋɔɔe a wun kɔn nyann digbana,
ki tumɔ a wun liat kpanbara.
Yennu saa loot doi na tammɔi ki turɔ.
Yennu pak ki tur kpanbar Sairus a,
2 "N mɔŋe saa ŋamm sɔnu ki tura,
ki naa jɔɔt nan kunkona.
N saa yeer bi kutgana na, ki biir bi kutlaana na.
3 N saa nyinn mɔkint bɔra ni ki tura,
ki a bann nan mine tee Yennu
ki bia bann nan min Israel teeb Yennu-e put a sann ki yiina.
4 N ganna maa a somm n toontunna Israel teebe,
ŋamme tee niib nba ki n gann.
Faa lek ki min na, ŋaan n te ki a la baakir bonchiann.
5 "Mine tee Yennu, ki yensau ji kaa ki pukin n po.
Faa lek ki min na, ŋaan n saa tura paŋ nba ki a loon.
6 N tuun linba na, a nisaarik kur nba be durinya na ni n bann
nan mine tee Yennu, ki yensau ji kaa ki pukin n po.
7 Mine nan yentu nan bunbɔnn kura;
mine baat nan piisin nan biiru kur.
Min Yennu-e tuun linba na kur.
8 N saa te ki nyannu n nyi sanpaapo ki baa nan saak nae,
ki tingbouŋ saa teen siir ki gaarir,
ki yent-n-mɔŋ nan barmɔnpaku sii be.
Min Yennu-e saa te linba na n tun."

Ki jiin naamii nan barkperii Yennu na po

9 Bobir nba tee nan bobilia na
saa fit nɔi nan wunba maau nawa-a?
Yɔk saa fit boi yɔkmaarɔ linba ki u tuuna-a?
Bobir saa fit yet a wunba maau na ki mi toonna-a?
10 Sɔɔ saa fit yet u damm a, "Bee ki i marin nna?"
11 Yennu nba tee Israel teeb kasii Yomdaanɔ,
ki tee wunba ŋmakitir tɔɔnn po binbeŋ na yeen a,
"A kaa yaak ki saa boin siar ki jiin n waas po,
koo ki wannin linba ki n saa tumii.
12 Mine nan tingbouŋ na, ki nan nisaarii a bii be leŋ.
N jii n yiikooe ki jɔnn sanpaak,
mine ŋmakitir yonnu nan ŋmaarik nan ŋmaabira.
13 Mine fiin Sairus maa wun tun gbeen n loomm,
ki lin ŋmant bona.
N saa sont sɔnu nba kur ki u tɔkii,
u saa ŋamm maa n digbann Jerusalem,

ki nyinn n niib nba be dansarii ni na, ki ŋaab.
Sɔɔ ki jiiu, koo ki kɔɔu nan likirii, a wun tun linba na.”
Yabint daanɔ Yennu-e pak na.
14 Ki Yennu yet Israel teeb a,
“Ijipt nan Sudann mɔkint sii tee i yare,
ki Seba jafɔkit na sii tee i yommii,
ki waa i poor po, ki jarit diab.
Bi saa gbaan i tɔɔnn ki pak kat a,
‘Yennu be nani, u kɔɔe tee Yennu,
15 Israel teeb Yennu nba tint u niib nae
tee Yennu nba woont u mɔŋ.
16 Binba maa pata na kur saa di feiwa,
bi kur yura saa tibina.
17 Ŋaan Yennu-e tint Israel teeb,
ki bi nyannu na sii yɔɔ be,
ki niib maŋ kan ban di fei.’ ”
18 Yennu-e nan sanpaak, ŋɔɔe tee Yenmɔnu.
Ŋɔɔe nan tingbouŋ na, ki li see fanu, ki bia saa wei.
U ki namir ki li dɔɔ yann kaa,
ŋaan u te ki li tee boor nba ki niib sii be-e.
Ŋɔɔe yet a, “Mine tee Yennu, ki yenlɔɔ ji kaa ki pukini.
19 N ki bɔr pak kaa, koo n ki bɔr n lora.
N ki yet a Israel teeb n lomin yann boori.
N tee Yennu-e ki piak barmɔnii, ki fiitir linba took ki want.”

Ki jiin Yennu nba yen durinya na po

20 Ki Yennu yet a, “Lakint man, yimm digbana teeb,
yimm nba nyii digbana biiru ni na, baat buut man.
Niib nba somm nan bi pata nba tee daat,
ki mei pata nba kan fit tinnib na,
niib maŋ ki mi siar nan waama.
21 Baat nan i maan buut boor,
ŋaant i sommteeb na n pak nan bi leeb.
Yaayoo ni, ŋmee din bunt linba tan saa tumi?
Li din ki tee min Yomdaanɔ Yennu nba tint niib na kaa-a?
Yensau ji kaa.
22 “Durinya kur niib, baat n boor man ki la tinnu.
Min kɔɔe tee Yennu nba be.
23 N mɔsonn tee barmɔniie, ki kan lebiti.
N senn mɔsonne ki turib nan n kpan tee maa tee wunbae,
a nisaarik kur saa baar ki gbaan n boor
ki por senn nan u sii waan.
24 “Bi saa yet a nyannu nan paŋ nyi n kɔɔ boore,
ŋaan binba ki loon n maan na saa di fei.
25 Min Yennu saa tinn Israel teeb nan bi yaaboona kur,
ki bin turin dontir.

46

1 “Babilonn yennii na joontue na.
Bi din jiantir Bel nan Nebo,
ŋaan mɔtana, boniie jii yennii maŋ,
ki bi tee jika ki teen bonkobit nba baka na.
2 Pata na kan fit tinn bi mɔŋ. Bi nyannibe ki jiib yaat.
Babilonn yennii na joontue na.
3 “Jakɔb yaaboona, gbiintir turin man,
yimm n niib nba tenn na kur. Mine dia-i bisin niŋa.
4 Mine tee i Yennu, ki sii dia-i nan yaa tan saa kpet,
ki i yut n penn.
Mine nami ki sii gorii-i. N saa turi sommir ki tinni.”
5 Ki min Yennu yet a, “I saa bikinin nan ŋmee?
Sɔɔ be ki tee nan min na-a?
6 Niib tuu sat bi likbɔɔrii ki nyinn salimmɔna,

ki bikii salimpeena churu paak.
Bi tuu jii saauk daanɔe, wun nan patir,
ki bi gbaa ki jiantirir.
7 Bi tuu wokitire ki buk ki saan sennir,
ki li see, ki kan fit chat baa sennir siaminba na.
Nirɔ-i miar siar, li kan fit jiin, koo ki tinnɔ biiru ni.
8 “Yimm yanbɔndamm, ii tian linba na man.
Ii dukin maa tun linba.
9 Ii tiar linba din tun sian yoowa na.
Ii sak nan min kuukɔɔe tee Yennu,
ki sɔɔ ji kaa ki tee nan min na.
10 Pinpiik ni, n din yet linba tan saa tumewa,
ki wann linba tan saa teen,
ki yet nan n lora kan ban gbar tumu;
n saa tun linba kur ki n dukin nan man tuma.
11 N yi jasɔɔe, maa wun nyii yondo po ki baar.
U saa baar nan kanbiɔk nba tuu sik nae, ki n lor na n gbee.
Mine pak na, ki li lek saa tuma.
12 “Gbiintir turin man, yimm tubkangbata nba dukii
nan nyannu boor fɔkewa na.
13 N chari nan nyannu daar nae, ki nakint, li ki fɔk nan waama.
N nyannu na kan wei nan baaru.
N saa tinn Jerusalem-e, ki Israel teeb n la baakir leŋ.”

47

Ki jiin Babilonn doo buut po

1 Yennu din yet a, “Babilonn, fiit a naan gbant paak,
ki sik tiŋ ni, ki kar tanbiinii ni.
Sianyoo, a din tee nan sapaanmunn nae,
ki tee nan doo nba ki bi ki nyannir na,
ŋaan a ji ki ban be a yamani, mɔtana a tee yommike.
2 Ŋmantir naar na. Nant yon. Yitir a saarik na.
Liatir a liatŋana na. Torin a mɔkuuru na ki poot kpenii.
3 Nisaarii saa la-a yann ni.
Bi saa la ki bi sikina tiŋ ni, ki dinna fei.
N saa pa pann, ki sɔɔ kaa ki saa gɔɔrin.”
4 Israel teeb kasii Yennu-e nyinnit.
U sanne tee Yabint Daanɔ Yennu.
5 Yennu bia din yet Babilonn a, “Ii kar bunbɔnn ni kii ŋmin.
Bi ji kan yiina digbana poobati.
6 N wutoor din doo n niib paake,
ki n diab nan bi ji ki tee n yab na,
ki jiib teen a yiikoo ni, ki a ki timm ninbaauk.
Ki nikpera na gbaa, ki a diab nan ninmɔnn.
7 A dukin nan a sii yɔɔ tee poobate,
ki ki jii bona na ki teen a par ni,
koo ki dukii laa tan saa gbenn bianjinba.
8 “Fin nba loon manu na, gbiintir linba na.
A dukii nan a be a yamanie, ki be fanu.
A dukii nan a tee nijaann nan Yennu nae,
ki sɔɔ kaa ki tee nan fin na.
A dukin nan a kan ban teen pakɔɔk, koo ki kɔŋ a waasi.
9 Ŋaan dayenn kɔɔ ni, yoo waaminnae,
ki bona ŋanlee na kur saa kpab tun.
Nan a nyɔku nba ki a tee na kur,
ŋaan a saa kɔŋ a sɔrɔ nan a waasa.
10 “A din teen a mɔŋ yadae, a toonbiit ni,
ki dukin nan sɔɔ kan la-a.
A yan nan a bannu nae kɔɔna muuk, ki a yet a mɔŋ a,
‘Mine tee Yennu, ki sɔɔ ji kaa ki tee nan min na.’
11 Ninbɔŋ saa baara, ki a nyɔkii na nan yenna kan fit gɔɔrir.

Biiru saa kpir baar a paak, ki tee biiru nba ki a ki ban dukin li po.
12 Ii dia a nyɔkii tingbangbirii na kur.
A bisin niwa, a tuu dia ŋanne ki tuun.
Li pasiar, li sii mɔk sommir ki tura, koo ki jeen a datai.
13 Faa lek la kpaanii nba na kur, ŋaan a ki mɔk yiikoo.
Ŋaant ki a ninnyɔdamm na n nyi paanu ki tinna.
Binba chakin ŋmaabira ki tuu bikin ki bɔkit sanpaak,
ki wanta ŋmaarik kur ni linba saa tun.
14 "Bi tee nan kakjina nae, ki muu saa dib.
Bi poŋ kan fit tinn bi mɔŋ kaawa.
Muyeruk na sii ton ki paakiba,
ki kii tee mumintik ki bi saa nanii.
15 Ninnyɔdamm nba ki a gaan kpaanii bi boor bisin niwa na,
bi kur saa yaat ŋaan nyika, ki sɔɔ kan biar ki tinna."

48

Yennu-e tee Yomdaanɔ nba yen tɔɔnn po benu

1 Israel teeb, gbiintir na man, yimm nba tee Juda yaaboona na.
I poor Yennu sann nie, ki want nan i waa Israel teeb Yennu na,
ŋaan i ki fiin mɔbona nba ki i piak na po,
2 ŋaan bia faa parbia ki yeen a i tee kasii doo na niibe,
ki gaa Israel teeb Yennu nba sann tee Yabint daanɔ Yennu na paak.
3 Yennu piak Israel teeb a,
"Sianyoo n din pak linba tan saa tunewa,
ki tan te ki li tun nan barmɔnii.
4 N mi nan i tan sii tee tubkangbatae
ki sii wakii nan kut na, ki bia kaa naatuu nan kutmɔnt na.
5 N din bann i binbeŋ sianyooewa, ki pak bona na powa,
ki li tan tun maa n gɔɔri ki i daa yeen a
i pata nan i bonninnante te ki li tumi.
6 "Linba ki n din bunt na kur tuma;
li tee yin sake nan n buntaa na kur tee barmɔniie.
Mɔtana, n saa wanni bonsaana nba saa baar,
bona nba ki n ki ban fiit.
7 Mɔtanae ki n te ki li tuun,
linba na booru din ki mi tun kaawa.
Li-i mi tun, i bo saa yet a i mi li kura po.
8 N mi nan n kan ban teeni yada,
kimaan i yɔɔ tee kangaarnbae,
ŋanne teen ki i ki mi gbat linba na po faba,
ki li maan nan waama ki kɔɔ i tuba ni.
9 "N dia n wutoore ki diisir, n diare ki kan biiri,
a lin te niib n dont n sann.
10 N jii wahalae ki bikinii, nan baa tuu ŋamm kut
saauk muu ni biaŋinba na. Ŋaan n la ki i ki mɔk nyɔɔti.
11 Maa tun linba kur, n tuun n mɔŋ paake.
N kan te ki n sann n kɔŋ baakir,
koo ki te sɔɔ n chent nanin baakir nba tee n yar,
ki bia sii yɔɔ tee na."

Ki jiin Sairus nba ki Yennu gannɔ na po

12 Yennu din yet a, "Gbiintir man,
yimm Israel teeb nba ki n yiini na.
Mine tee Yennu, ki tee piinu nan joontu, ki tee Yen-yemmir.
13 N niie din nan tingbouŋ na fiakir ki jɔnn sanpaak.
Mi-i yiin tiŋ nan sanpaak, bi tuu baare yian,
ki jii bi mɔŋ ki turin.
14 "I kur n tikir ki gbiint.
Patsiar din kan fit bunt nan jɔɔ nba ki n gannɔ na
saa lek Babilonn-i; u saa tun linba ki n loon wun tume.
15 Mine yiinɔ; mine saan nanɔ ki saa turɔ nyannu.
16 "Nakint n boor, ki gbat maa piak linba.

Pinpiik niwa, n din piak paanu nie,
ki tuu te ki n mɔbona na n mann mɔnii.”
(Mɔtana, Yabint Yennu-e turin u Seek ki tumin.)

Yennu lor nba jiin u niib po
17 Israel teeb kasii Yennu nba tinti na yet a,
“Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, ki loon man tumii-i,
ki lii ŋan turi, ki wanni sɔnu nba ki i sii tɔkii.
18 “Yi-i bonni sak n sennii,
piisin bo sii puub ki teeni nan mɔkir nba ki fɔɔt nae,
nyannu bo saa baari nan nyunpana nba tuu baar gbingbann nae.
19 I yaaboona bo sii yab nan tanbiinii nae,
ki n bo kan te ki biiru n baaribi.”
20 Ii nyi Babilonn kii saa i yamani;
Ii hoot nan parpeenn ki jiin barŋanii maŋ po,
ki ŋaan sɔɔ kur n gbat siar kur boor a,
“Yennu tinn u toontunna Israel teeba.”
21 Yennu nba din jii u niib ki gar namm wɔruk tinkorik paak na,
ŋaan nyunnyukuru din ki soorib.
U din te ki nyun nyii tanpiiuk ni, ki bi nyu;
u din bɔkit tann nae, ki nyun nyii.
22 Yennu yeen a, “Biit damm ki be parmaasir ni.”

49

Israel teebe tee yentu ki tur digbana
1 Yimm digbanbanfɔka damm, gbiintir man,
yimm nba be banfɔka na.
Bi din tan maarin na, ki sɔɔ Yennu gannin
ki teenin u toontunnɔwa.
2 U te ki n mɔbona man nan banjiak nae.
U dia u tiɔŋ nuue ki guun.
U teenin nan peenu nae, ki n porin ki teen siir nan yeku.
3 U yetin a, “Israel, a tee n toontunnɔe;
li saa nyi a nie ki niib n dontin.”
4 Ki n jiin a, “N tun toonn-a, ŋaan dindann kaa.
N nyinn n paŋa ŋaan ki la siara nyɔɔt.”
Ŋaan n saa teen Yennu-e yada ki wun sommin n toona ni;
u saa pan, n toona paaka.
5 Bi din tan maarin na ki sɔɔ Yennu gannima,
u teenin u toontunnɔe a man jen nan u niib
nba tee Israel teeb ki yat na.
Yennu-e teenin baakir, n paŋ nyi u niŋe.
6 Ki Yennu yetin a, “N toontunnɔ, n mɔk toonjaanne ki teena.
Li ki tee nan a saa ŋamm teen Israel teeb
nba ki n tinnib na kɔɔ kaa-ii yabii,
ŋaan n saa te ki a tee yentue ki tur digbanlia,
ki lin te tingbouŋ na niib kur n tinn.”
7 Israel teeb kasii Yennu nba tee bi tinntɔɔ na,
yeen wunba ki digbana yisimɔ bonchiann, ki bia namɔ,
ŋaan ki u tee doo diara toontunnɔ na a,
“Kpanbara saa la ki bi ŋaa-a, ki bi saa fiir ki tura jirima,
ki tɔɔndamm mun bia saa lar, ki gbaan jianta.”
Linba na saa tun, kimaan Yennu gann u toontunnɔwa,
Israel teeb kasii Yennu na dia u mɔsona.

Ki jiin Jerusalem ŋammu po
8 Yennu yet u niib a, “Yoo-i baar nan man tinni,
n saa sommi, ki saa gbat i mɔnii nba jiin sommir po na.
N saa guuri ki nyinni, ki i paak, n saa lor mɔlor nan nibooru kur.
N saa te ki yin ŋamm kar i tiŋ nba dɔɔ yann na ni.
9 N saa yet dansarkɔɔra na a, ‘Ii saa i yamani man,’
ki bia yet binba be bunbɔnn ni a, ‘Baat yeeuŋ ni man.’

Bi sii tee nan pei nba ŋman kunkona paak nae;
10 nyunnyukuru koo kon kan soorib.
Yonnu nan tinkorik wɔruk kan teenib siar,
kimaan wunba mɔk lomm namme saa gar bi tɔɔnn.
U saa saan namm nyuntona boa.
11 “N saa faa sɔnjar ki gaan kunkona paak,
ki ŋamm sɔnu ki n niib n tɔkin.
12 N niib saa nyi banfɔka ki baar.
Bi saa nyi gaŋ po nan yondo po
nan Asuann nba be diitu po na.”
13 Sanpaak, ii yiin yaŋ.
Tingbouŋ, ii hoot kii kpamm, ŋaant kunkona-ii yiin yanii.
Yennu saa maan u niib para,
u sii mɔk ninbatinu nan u niib nba di biak na.
14 Ŋaan ki Jerusalem teeb yet a,
“Yennu nyɔr nyikita. U tamm ti powa.”
15 Ki Yennu jiin a, “Poo saa tamm u bik powa-a?
U kii loon u bik nba ki u marɔ na-a?
Li-i lekii tee ki poo saa tamm u bik po,
ŋaan min kan tamm i po.
16 Jerusalem, n kan ban tamm a po;
n sɔb a sann n niipant nie.
17 “Binba saa ŋamm maa-a na baate mɔtana,
ki binba bo biira na saa yaat.
18 Gɔtir lint ki la linba tuun na. A niib na lakinte ki kpent.
Barmɔnii nan maa tee Yennu nba fo na,
a sii mɔk parbifaant a niib paak,
nan pooyookir nba tuu mɔk parbifaant u salinbana paak nae.
19 “A tingbouŋ din boonte ki teen yann.
Ŋaan mɔtana li saa waab nan binba jent na karuwa.
Ki binba teen a doi langbent na saa nyi ki fɔkit nana.
20 A niib nba ki bi din marib yommisin ni digbangann ni na
tan saa yet dasiar a, ‘Tiŋ na mantik waaba.
Ti loon yiar nba yabe ki tin kar.’
21 Li yoo na, a saa yet a mɔŋ a,
‘Ŋmee mar waas na kur ki turimi?
N din kɔŋ n waas, ki ji din ki fit mar waasi.
Bi din ber ki nyinnin ki teenin yommik.
Ŋmee wubir waas na? N din biar n kɔɔe, ki waas na nyii lee?’ ”
22 Yabint Yennu yet u niib a,
“N saa tur digbana nyinn, ki bi saa kunn i waas.
23 Kpanbara sii tee nan bi baanba nae ki turi,
ki poobatnba tee nan bi naanba na.
Bi saa baa fabin i tɔɔnn, ki turi baakir,
ki sikin bi mɔŋ ki turi jirima,
ki i saa bann nan mine tee Yennu,
ki wunba guu n sommir kan di fei.”
24 Jɔɔ-i jii linba jat ni, a saa fit fata-a?
A saa fit fat kunkɔnkɔntondaanɔ dansariiwa-a?
25 Yennu yeen a, “Linba saa tume na.
Bi saa jii kunkɔnkɔntondaanɔ dansarii na ki yaat namm,
ki bia fat kunkɔnkɔntondaanɔ bona.
N saa kɔn nan wunba kur kɔn nani, ki saa tinn i waas.
26 N saa te ki binba dinti biak na n kpi bi leeb,
ki nikpinu nan wutoor saa yibib,
ki niib kur saa bann nan mine tee Yennu nba tinti ki nyinti yann.
Bi saa bann nan mine tee Israel teeb Yennu nba mɔk paŋ.”

50

1 Ki Yennu yet a, “I dukii a n ber nyinn n niib
nan jɔɔ nba tuu yêt u poo ki ber nyinnɔ nae?
Ki li-i tee nnaie, yêtu gbant be lia.

I dukii nan n kɔie, ki bi soori
nan jɔɔ nba tuu kɔi u waas ki bin teenib daaba na-a?
Aaii. Bi din teeni yommii, kimaan i toonbiit paake.
Bi din yaat nani, kimaan i marinbiit paak.
2 “Bee ki n niib yêt bin gbiint,
yoo nba ki n baar bi boor maa n tinnib na?
Bee ki bi yêt gatu, yoo nba ki n yiinib na?
N ki mɔk paŋ nba saa tinnibe-e?
N saa fit yet maan ki mɔkgbeŋir n fɔɔr,
ki mɔka n kpant kunkoot, ki li janii na n kpo nyunkon.
3 N saa fit te ki sanpaak n bɔnn, ki tee nan li mɔ kpemɔnii na.”

Ki jiin Yennu Toontunnɔ na mɔsaku po
4 Yabint Yennu wannin maa saa pak linbawa,
ki n saa fit kɔɔn binba chɔk na paŋ.
Sanyiɔk kur, u te ki n numm mɔne
nan man gbiint linba ki u saa wannin.
5 Yennu turin bannuwa, ki n ki yêt,
koo ki lek n numm ŋaan nyikɔ.
6 N jii n bɔɔnne ki chab binba boon na.
N ki gɔɔrib, yoo nba ki bi sukiin, ki ŋabii n tiaŋ,
ki sat mɔsant n numm po na.
7 Ŋaan bi sukit na kan teenin siar,
kimaan Yabint Yennu-e teenin sommir.
N tuu kpaŋ n mɔŋe ki gubin diar, n mi nan n kan di fei,
8 kimaan Yennu be nanin, ki saa wann nan n ki mɔk biiti.
Sɔɔ mɔk par ki saa baar nan maan n paaki-i?
Wun ŋaan tin tɔk saan barbuut boor.
Wun baar nan u maan maŋ.
9 Yabint Yennu tiɔŋo kɔn n paak,
ki ŋmee mun saa yet a n mɔk kaati?
Binba paantin maan na kur saa mir bote
nan tintɔɔk nba tuu tɔɔ tiɔk biaŋinba na.
10 Yimm nba kur baakit Yennu,
ki bia saak u toontunnɔ mɔb na,
sɔnu nba ki i tɔk na-i lekii bɔn biaŋinba,
ŋaan i teen Yennu yada kii maa u paak.
11 Yimm nba kur lorin a yin biir leeb na,
i tiɔŋ lorbiit maŋe saa biiri.
Yennu tiɔŋo saa te linba na n tun, ki i tan saa kpo ninbakuun.

51

Ki jiin maan nba saa maan Jerusalem par na po
1 Ki Yennu yet a, “Gbiintir man, yimm nba loon tinnu na,
yimm nba baat n boor ki loon sommir na.
Dukint yaa din nyii tann nba ni na po,
ki dukin baa din gbiir ki nyinni tanpiiuk nba ni na po.
2 Ii dukin i yeeja Abraham po, ki bia dukin i yaa Sara po.
Maa din yiin Abraham yoo nba na, u din ki mɔk biki,
ŋaan ki n teen piisin u paak, ki turɔ waas.
Ki n te ki u yaaboona yabit ki kaa kann.
3 “N saa wann Jerusalem nan binba be langbent ni na,
n ninkpabauŋ.
U tiŋ nba lek tee tinkokirik na, ŋaan n saa teenir tinkpiasir,
nan kpaab nba ki n din teen Edenn ni na.
Parpeenn nan manu sii be leŋ,
ki dontir nan niipoturu yanii sii yiin leŋ ki teenin.
4 “Gbiintir turin man, n niib, gbiintir linba ki n piak.
N teen digbana n tumiiu, n sennu na saa turib yentu.
5 N saa baar yiame ki tinnib, n nyannu yoo na pera.
N mɔŋe sii dia digbana.
Digbanbanfɔka guu n baarue, ki guu nan dindann a man tinnib.

6 Gotir sanpaak, ki got tingbouŋ.
Sanpaak saa bot nan munyuut nae;
ki tingbouŋ n kpet nan kparchant na,
ki li niib kur saa kpo nan kpajuut nba kpenn biaŋinba na.
Ŋaan maa baat nan tinnu nba na sii yɔɔ be-e.
N nyannu nae sii tee linba see.
7 “Gbiintir turin man, yimm nba mi linba ŋan,
ki tee binba jii n tumiiu ki teen bi para ni.
I daa tiin jaŋmaanii, li-i tee ki niib yisimi ki sukii-i.
8 Bi tan saa mir bote nan tintɔɔk nba tuu tɔɔ tiɔk biaŋinba na.
Ŋaan tinnu nba ki n baat nann na sii yɔɔ be-e,
ki n nyannu na be yoo kur.”
9 Yennu, fiit ki sommit. Jiin a yiikoo na ki tinnit,
ki tun a yiikoo toonn nan faa din tun yaayoo ni biaŋinba na.
Fine din gbat Ijipt nba tuu naan mɔkir ni bonkob-paaruk na
burii burii.
10 Fine bia din te ki mɔkgbeŋir fɔɔr,
ki faa sɔnu mɔkgbeŋir maŋ ni,
a binba ki a tinnib na n fit poot.
11 Faa tinn binba na saa baar Jerusalem nan parpeenne,
kii yiin kii hoot nan kpinkpammuk.
Bi sii yɔɔ mɔk parpeenne, ki saa nyi parbiir nan yanyêtuk ni.
12 Ki Yennu yet a, “Mine kɔɔnta paŋ.
Bee ki a tiin nisaarik nba saa kpo na,
nisaarik nba ki yukii nan mɔɔt nba ki yukii na?
13 A tamm Yennu nba nama na poe, wunba tant sanpaak,
ki bia nan tingbouŋ fiakir na poe-e?
Bee ki a yɔɔ be jaŋmaanii ni ki jiin binba mukisa nan wutoor,
nan binba teen siir a bin biira na po?
Bi wutoor na kan ban siia ni.
14 Li kan wei ki bi saa ŋaa dansarkɔɔra na yann.
Ki bi manfoor saa fɔkit, ki bi sii di linba kur ki bi loon.
15 “Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, mine tuu gbit mɔkgbeŋir,
ki te li nyunpana fu fuut. N sanne tee Yabint Yennu.
16 Mine jɔnn sanpaak, ki bia teen tingbouŋ fiakir,
ki yet Jerusalem teeb a, ‘I tee n niibe.
N turi n wannu, ki guuri nan n nuu.’ ”

Ki jiin Jerusalem biak gbennu po.
17 Jerusalem, fiit gɔɔn ni, kutir fiir.
A nyuu tubdatu nyubitik nba ki Yennu wutoor doo ki u tura,
a fan nyu nawa. A nyuur, ki li sike, ki te ki a tukintir.
18 Sɔɔ kaa ki saa ŋmakita.
I ni sɔɔ kaa ki saa soor a nuu ki ŋmakitani.
19 Biak munlee baarawa, tɔb biir a tiŋa, ki a niib tun kon.
Sɔɔ kaa ki saa tina ninbaauk.
20 Sɔngɔnt boor kur, gbananchɔkinte tuu te ki a niib n baa,
bi tee nan waarɔ baruk nba tuu soor piarɔ nae.
Yennu wutoor paŋ na gbatiba.
21 Yimm Jerusalem teeb nba di wahala na,
yimm nba tukintir nan i yib na,
22 i Yomdaanɔ Yennu kɔn i paak ki yeen a,
“N jikit nyubitik nba ki n bo be wutoor ni ki n turi nae,
ki yaatir nann. I ji kan ban nyu daan nba te ki i tukintir na.
23 N saa jiir ki tur binba dinti biak nae,
binba te ki i dɔɔ sɔnjot ni, ki bi ŋmaat i paak nan i tee tante na.”

52

Biaŋinba ki Yennu saa tinn Jerusalem
1 Jerusalem, a ŋamm kii mɔk paŋ kii paar.
Yennu kasii digbann, a lia baakir.
Binba ki mi Yennu ki bia ki yeen na ji kan ban kɔɔ a ni.

2 Jerusalem, yokin a mɔŋ, ki yent a mɔŋ.
Fiit tiŋ ni ki kar a naan gbant paak.
Cheet bant nba ki bi baana na,
yimm Sayɔnn teeb nba be yommisin ni na.
3 Ki Yabint Yennu yet u niib a, “Yaa din teen daaba, bi din ki pa likirii i paaki; li paak,
siar kan pa kaawa ki bin ŋaai.
4 Yaa din saan kar Ijipt ki tee boorganu na, i din saan i yanbɔɔte, ŋaan Asiria din tan
jii-i nan ninmɔnne ki yaat nani, ki bia ki pa siar i paaki.
5 Ki Babilonn tiŋ ni, li boorue bia tun na. I tee yommiie, bi ki pa siar i paaki. Binba
dia-i na dont bi mɔŋe, ki faa kpinkpant ki ki gorii gbootin.
6 Yoo baate ki i tan saa bann nan mine tee Yennu ki pak turi.”
7 Li fan bonchiann nan ki a la toomii ki u nyii kunkona paak,
ki baat nan labamann, ki li tee parmaasir barŋanii.
U mɔɔntir nyannue ki piak Sayɔnn a, “A Yennu-e tee kpanbar.”
8 Binba guu doo maŋ na lakin hoot parmaasir hootiie.
Bi fit laat nan bi tiɔŋ ninbina biaŋinba ki Yennu jent Sayɔnn.
9 Yimm Jerusalem langbent, ii hoot parpeenn po man.
Yennu saa tinn u doo, ki maan u niib para.
10 Yennu saa jii u kasii paŋ na ki tinn u niib,
ki durinya niib kur saa lar.
11 Yimm nba jii jiantu diiuk bona na, ii yabir ki nyi Babilonn.
I daa siit linba tee kɔɔr bont; ii teen i mɔŋ kasii, kii nyi.
12 Yoo nba na, li ki tee i saa nyi kpirik kaa,
i kii koor a yin mir boti.
I Yomdaanɔ Yennu-e saa gar i tɔɔnn,
ki guuri li munn po.

Ki jiin toontunnɔ nba di biak na po

13 Ki Yennu yet a, “N toontunnɔ saa la nyannu u toona niwa,
u saa la baakir bonchiann.
14 Niib bonchiann nba din lau, bi gbanant din jeke;
bi din biir u gbanant bonchiann ki u ji ki naan nirɔ.
15 Ŋaan mɔtana li saa yaar lit digbana bonchiann u paak,
ki li saa teen kpanbara bakitnauŋ, ki bin muu mɔi.
Baa ki ban la linba, ŋaan bi tan saa lar, ki bia bannir.”

53

1 Ki niib na jiin a,
“Ŋmee din saa sak linba ki ti tan piak mɔtana na.
Ŋmee din saa fit la Yennu yiikoo bont na ni?
2 Li din tee Yennu lomme nan u toontunnɔ n kpaat
nan bonpipiɔk na, ki baa jiina tinkooŋ ni.
U din ki mɔk sanjaann koo fant nba saa te ki ti niɔŋ n kɔɔu.
Fant siar din kaa u paak. Siar din kaa ki saa te tin nakinɔ.
3 Ti din yisimɔe ki yêtɔ, ki u gubin gaar biak nan tont,
sɔɔ din ki loon wun gotɔ.
Ki ti yêtɔ, ki li naan nan u ki tee siar na.
4 “Ŋaan u din gubin gaar biak nba bo sii tee ti yare,
nan tont nba ki ti bo saa di.
Li kura na, ŋaan ki ti bia dukii nan u biak na tee tubdatue
ki nyii Yennu boor.
5 Ŋaan ti biit paake ki bi paanu daŋ,
ki boou ti yanbɔmm paak.
Ti la laafia u biak nba ki u dii na paake.
Waa gaar tanpakii na paak, ki ti la laafia.
6 Ti kur din tee nan pei nba tuu bot nae,
ki sɔɔ kur tɔk u sɔnu.
Ŋaan ki Yennu te ki ti tubdatu na baa u paak,
tubdatu nba bo kpaa ti kur na.
7 “Bi din diau ninmɔnne,
ŋaan ki u gubin gaar nan sikin-n-mɔŋ;
u din ki pak nan mɔbonna,

ki tee nan pegann nba ki bi tuu yaa bin kɔtɔ na,
ki bia tee nan peeuk nba ki bi tuu yaa bin koor u kobit na,
u din ki pak nan mɔbonna.
8 Bi din soorɔ ki bu u buut, ki saan nanɔ a bin kpiu,
ki sɔɔ baka kaa u po. Bi din kpiiu, ti niib biit paake.
9 Bi din kpab ŋɔɔ nan biit damme ki sikin kaauk ni,
ki piiu nan mɔkita, ŋaan ki u lek ki ban biir siar,
koo ki faar faaki.”
10 Ki Yennu yet a, “Li din tee n loomme nan wun di biak.
U kuun din tee maruŋo a lin baar nan nyikinchab biit paak;
ki linba na paak ki u saa la yaaboona.
U manfoor saa yukir, ki u niŋe ki n mɔlor saa gbee.
11 U biak dinu poor po ki u saa la parmaasir,
ki bann nan u ki dii biak yann kaa.
N toontunmɔnɔ nba ki n par mei u paak na
saa gaar nisaarii bonchiann tubdatu,
ki u paak n saa nyik chabib.
12 Li paak, n saa turɔ binbeboor nba mɔk baakir,
ki li tee nijaana nan yiikoo damm sinsuuk ni.
U yanbɔɔte ki u chab u manfoor,
ki gaar yanbɔndamm bonchiann paak ki dii biak,
ki miar Yennu a wun nyik chabib.”

54

Yennu lomm nba jiin Israel teeb po

1 Jerusalem, a tee nan poo nba ki mar nae,
ŋaan mɔtana a saa fit yin yaŋ kii hoot nan kpinkpammuk.
Mɔtana a sii mɔk waas bonchiann
ki gar poo nba ki u sɔrɔ ki ban nyikɔ.
2 Yarikit a ŋaak nba ki a be leŋ na,
tantir li ŋmiit ki pukin li dachaata paŋ.
3 A saa tant a kpaar lokir kur po,
a niib saa gaar tiŋ nba ki digbangana niib kar leŋ na.
Doi nba dɔɔ koont na saa gbee nan niib.
4 Daa tiin jaŋmaanii, a ji kan di fei, a kan sik tiŋi.
A saa tamm biit nba ki a din tee poopaaŋ ki tuun na,
ki bia tamm faa tuu be a kɔɔ nan pakɔɔk na.
5 A nantɔɔ sii tee nan sɔrɔ nae ki tura.
U sanne tee Yabint Yennu.
Israel teeb kasii Yennu saa tinna,
ŋɔɔe tee durinya na munn diatɔɔ.
6 Israel, a tee nan poopaaŋ nba ki u sɔrɔ tuu yaat ŋaan nyikɔ,
ki u yamin yêt nae, ŋaan Yennu yia a fan jen u boor,
ki yeen a:
7 “Yoo waaminnae ki n nyika,
ŋaan n saa ŋamm gaara nan lonchiɔŋo.
8 Yoo waaminnae ki n donn wutoor ki nyika,
ŋaan n saa wanna n lomm yaayoo siiyoo.”
Yennu nba tinta nae pak linba na.
9 “Nowa yooewa ki n din senn mɔsonn
nan n ji kan biir tingbouŋ na nan nyumi.
Mɔtana n senn mɔsonn nan n ji kan ban donn wutoor a paak,
n kan ban ŋmakita nan biak, koo ki dat a tubiri.
10 Jɔɔt nan kunkona-i lekii but but,
ŋaan n lomm nba be a ni na kan ban gbenn;
n sii yɔɔ dia mɔsonn nba ki n senn
nan n saa tura parmaasir nae.”
Yennu nba loona nae pak linba na.

Ki jiin Jerusalem paann na po

11 Ki Yennu yet a, “Jerusalem, fin doo nba di biak ki kaa sommtɔɔ,
ki sɔɔ kaa ki saa maan a par na,

n saa ŋamm maa a fiakir nan tanbinyinyira nba ki li daauk paare.
12 N saa jii tana nba mɔn, ki li daauk paar na,
ki maa a ditɔɔtii, ki jii tana nba nyirii nan muu na,
ki maa a tammɔi, ki jii tanbinyinyirlia nba ki li daauk paar na
ki maa joonjouk nba saa linta.
13 “N tiɔŋo saa tumii a niib, ki turib gor nan parmaasir.
14 Mamɔmm nan binbenŋaŋ saa tura paŋ.
A saa nyi biak nan jaŋmaanii ni.
15 Li-i tee ki sɔɔ leka, u tun nna ŋaan ki n nuu kaa leŋ.
Wunba kur kɔn nana, see ki u baa.
16 “Mine nan saauk damm nba tuu joo muu ki pur kut
ki nan jatiat na,
ki bia nan jɔɔ nba tuu jii jatiat maŋ ki kpi kuun na.
17 Ŋaan jatiɔk kaa ki saa fit paana daŋi,
ki a sii mɔk gatu ki tur binba kur piak biira na.
N saa kɔn n toontunna paak ki turib nyannu.”
Yennu-e pak na.

55

Ki jiin Yennu ninkpabauŋ po

1 Ki Yennu yet a, “Wunba kur nyunnyukuru mɔkɔ,
wun baar, nyun be nna.
Yimm nba kur kaa likirii, ii baar man ki daa jeet ki di.
Baat man ki daa tilɔɔna daan nan naabiin.
I kan pa siar li paak.
2 Bee ki i biir likirii linba ki gboot paaki?
Bee ki i di i paauk ŋaan bia be komi?
Gbiintir turin man, ki tun maa wanni linba;
ki i saa di jeet nba man ki gar jeet kur ki lin maŋi.
3 “N niib, gbiintir turin man, ki baar n boor.
Baat n boor, ki i saa la manfoor.
N saa lor mɔlor kangbennuk nani,
ki turi piisin nba ki n din senn mɔsonn ki tur Defid na.
4 N teenɔ digbana tɔɔndaanɔe nan ŋmakit-tɔɔ,
ki u paake ki n wannib n paŋ.
5 I tan saa yiin digbangana niib;
sianyoowa bi din ki mi-ini,
ŋaan mɔtana bi saa tine baar ki pukini.
Min i Yomdaanɔ Yennu nba tee yimm Israel teeb kasii Yennu na
saa te linba na kur n tun.
N saa te ki yin la baakir nan chɔruŋ.”
6 Jenin Yennu boor, ki miarɔ yoo nba ki u naak na.
7 Nitont n nyik binbeŋ nba ki bi be na,
ki bia lebit dudukit nba ki bi dukii na.
Ŋaant ki bin jen ti Yomdaanɔ Yennu boor.
U mɔk ninbatinu, ki nyik chabit yian yian.
8 Yennu yet a, “N dudukit ki tee nan i yara na,
ki n sɔnii bia mɔk bɔkitu nan i yara.
9 Sanpagbouŋ nba fɔk nan tiŋ biaŋinba na,
nnae mun ki n sɔnii nan dudukit ŋan ki gar i yar.
10 “N mɔmaan tee nan saak nan sakaana
nba tuu nyi sanpagbant ni ki baa maant tiŋ nae.
Ŋanne tuu te ki bonbuburit kpaatir, ki bia te li naan,
ki bi jikit ki buur, ki bia tee jeet ki di.
11 Nnae mun ki mɔmaan nba ki n saa pak na sii tee,
ki linba ki n lor maa lin tun na kan gbar tumu.
Ki li saa tun linba kur ki n tumir a lin tun.
12 “I tan saa nyi Babilonn nan kpinkpammukɔ;
ki nyi doo na ni nan parmaasir.
Jɔɔt nan kunkona na tan sii yiin yanii,
ki tiinii tan sii hoot nan kpinkpammuk.

13 Tiŋanii tan saa pia siaminba ki jagotuk be mɔtana na,
ki tulaarii tiinii n pia kunkonii sinsetboa.
Linba na sii tee nyinn nba sii yɔɔ be-e, ki tee tiaru
ki jiin linba ki min Yennu tun na po.”

56

Ki jiin Yennu niib po

1 Ki Yennu yet u niib a, “Ii tuun linba ŋan ki bia took, kimaan li kan wei, ki n saa tinni.
2 N saa teen piisin binba yɔɔ dia foon daar ki ki teer gbaka gbaka na paak. N saa teen piisin binba ki tuun bisiat na paak.”
3 Boorganu nba tabin u mɔŋ nan Yennu niib na daa yeen a, “Yennu kan sak man taan u niib na ki jiantɔ.”
Jɔɔ nba ki bi tɔɔu daa dukii nan waa kan fit mar waas na, u kan ban pukin Yennu niib ni.
4 Yennu piak li jabooru a, “Li-i tee ki a baakitin, ki dia foon daar na, ki bia tuun linba ŋan n po, ki dia n mɔlor fanu,
5 ŋann bi sii yɔɔ tian a sann, n jiantu ŋasaakak ni, nan n niib boor, ki lin yukir gar faa bo sii mɔk bonjai nan bonpoi. Ki a sann kan ban piini.”
6 Yennu piak teen boorganu nba ji pukin u niib po ki mɔk lomm nanɔ, ki jiantirɔ, ki dia foon daar na, ki bia dia u mɔlor na fanu a,
7 “N saa baar nani Sayɔnn, n kasii kunkonn na boor, ki turi parpeenn, n miaru ŋaak na ni, ki ji gaar i maruŋ nba ki i mann n binbintir paak na. Bi sii yi n ŋaak na nibooru kur Yenmiaru ŋaake.”
8 Yabint Yennu nba nyinn u niib Israel teeb yommisin ni, tingaŋ ni, ki kpen namm na, senn mɔsonn nan u saa baar nan nileeb ki pukin bi paak.

Ki jiin Israel teeb tɔɔndamm biit po

9 Yennu pak digbangana niib na, a bin baar kii tee nan muuk ni bonkobit na, ki ŋman u niib.
10 U yet a, “Tɔɔndamm nba bo tee bin kpaan n niib na tee jɔɔniie. Bi ki mi siar; bi tee nan bɔmui nba ki gbekin nae, bi kpan dɔɔ damii damiit kɔɔe. Bi lon gɔɔn halii.
11 Bi tee nan bɔi nba mɔk jawuuk, ki ki di gboot nae. Tɔɔndamm na kaa yami. Sɔɔ kur tuun waa loon biaŋinbae, ki loon u tiɔŋ ŋamm,
12 ki yeen a, ‘Ŋaant ki ti la daan ki nyu taa saa fit biaŋinba, ki wonne sii man ki gar dinna.’ ”

57

Ki jiin Israel teeb patjiantu po

1 Niŋamm kpenn, ki sɔɔ ki bant li paak, koo ki fiin li po. Ŋaan bi-i kpo, biiru kan paanib daŋi.
2 Binba tuun ŋant na mɔk parmaasir nan foon, bi kuun poor po.
3 Yimm biit damm na, baat nna man, ki bin bu i buut. I ki chee jabaabuura nan pooweira nan bonchonchonna.
4 I yisin ŋmee? Yimm fai damm na, i mun laa ŋmee?
5 I jiantir tingbana, ki dɔɔ nan leeb i tingbantiinii na boor. I dia i waas ki mann maruŋ, tanfiat nba be kpengbiant na ni.
6 I jikit leŋ tanŋarsa nae, ki tee pata ki jiantirib, ki jikit daan ki mɔ bi paak, ki bia baat nan jeet piinii ki teemm ki mannib. I dukii n par mei linba na paaki-i?
7 I tuu do jɔfɔkit paake, ki mann maruŋ, ki bia dɔɔ nan leeb.
8 I maa i patyana nae, i ŋei tammɔi ni. I yêtime, ki tuu liat i liant ŋaan doo i gado yarima paak nan i yɔɔsnba, binba ki i tuu pa ŋaan dɔɔ namm na. Leŋe ki i tuu kpeen i niɔŋ.
9 I tuu sɔɔr tulaarii nan kpanunubite ki saa jiantir tingbann Molek.* I tuun toomiinba ki bi saa banfɔka, ki baat kpeentiŋ gbaa, ki kpaan tingbana a yin jiant.
10 I bakint i mɔŋ ki lin kpaan tingbanlia, ŋaan ki ki laatib. I dukii nan i tingbanyana nae teeni paŋ, ki i ki baŋiti.
11 Ki Yennu yet a, “Tingbana na tee lanne, ki jeenti, ki te ki i fa fai, ki ji ki jiantirin nan waama? Maa tee soon nna ki li wei nae, ki i nyik ki ki baakitimi-i?
12 Yaa tuun linba na, i dukii nan li ŋane, ŋaan n saa nyinn i binbeŋ na paanu, ki i tingbana na tan kan fit sommi.

* **57:9 57.9** Molek din tee Amonn teeb tingbanne.

13 I-i taŋi fabin ki loon sommir yoo nba, yin te i tingbana maŋ n tinni. Sajaperinne
tan saa jiib ki yaat namm, ŋaan damm nba teenin yada sii mɔk manfoor, tiŋ na ni, ki
bia sii jiantirin, n jiantu ŋasaakak ni."

Yennu mɔsonn nba jiin sommir nan laafia po

14 Ki Yennu ŋamm yet a, "Ŋaant ki n niib n ŋmat jen n boor. Bakint bonjarkar kur bi
sɔnu ni, faan sɔnu ki teenir siir.
15 "Mine tee Yenjaann, ki bia tee kasii, ki yɔɔ be. N be sanpaapoe, siaminba tee kasii,
ŋaan n bia be nan niib nba sikint bi mɔŋ ki nyik bi biit, a man maan bi para ki turib
dindann.
16 N tur n niib manfoor, ki kan tukin kii piak kii biirib, koo kii dont wutoor namm yoo
kuri.
17 N bo donn wutoor bi paak, kimaan bi biit nan bi jawuuk paak, ki n dat bi tuba ki
nyɔr nyikib. Ŋaan ki bi tee tubkangbata, ki tukin saa bi tiɔŋ sɔnu.
18 "N la baa tun biaŋinbawa, ŋaan n saa turib laafiawa. N saa gar bi tɔɔnn ki sommib,
ki maan binba mɔ na para.
19 N teen sɔɔ kur parmaasire, binba naak nan binba be banfɔka na kur. N saa tur n
niib laafiawa.
20 Ŋaan biit daanɔ tee nan mɔkgbeŋir nba ki foi nae, ki li nyunpana ki nyikin fiiru, ki
baat nan jakint nan bakir.
21 Biit damm ki be parmaasir ni." Yennu-e yet na.

58

Ki jiin barmɔnii mɔloru po

1 Ki Yennu yet a, "Ii hoot nan paŋ. Pakin n niib Israel teeb bi biit po.
2 Bi jiantirin daa kur, ki yeen a bi loon bin bann n maame ki bia sak n sennii. Bi yaa
bi loon man turib sennii nba ŋane, ki bia yaa bi-i jiantirin, li manib."
3 Niib na boi a, "Bee ki ti sii lorin mɔi, ŋaan ki Yennu ki fiin ti po? Bee ki ti sii be kon,
ŋaan ki u ki gbiini?"
Yennu piakib a, "Li mamɔmm tee nnae, yoo nba ki i lor mɔi na, i tuu tuun i tiɔŋ
loommo, ŋaan dint i toontunna biak.
4 I mɔloru maŋ te ki i tee kpikpiruk damm ki kɔn, ki boo leeb. I dukii mɔlor booru na
saa te ki man gbiint i miaruwa-a?
5 I tuu lor mɔie ki dint i mɔŋ biak, ki tibint nan mɔɔt na, ki lat i bɔtoot liant nan
tanpent ki dɔɔ li paak.* I yi ŋanne mɔloru-u? I dukii nna sii mei n para-a?
6 "Mɔlorbooru nba ki n loon tee nnae: Ii baat biak bant na, ki yɔkit mamɔmm kaarin
yɔkit na, ki ŋaan binba di biak na n saan yann.
7 Ii chentir i jeet nan komma na, ki loot i ŋei ki tur talas damm nba kaa ŋei na, ki jii i
tiat ki tur binba ki mɔk lia na, ki daa yêen i nikpiimm sommiri.
8 "Ŋanne ki n lomm saa yent i paak nan sanyiɔk ni yondoor na, ki i fiat saa buur yian.
N sii be nani yoo kur ki tinni; n benu i boor saa guuri lokir kur po.
9 Yi-i mein yoo nba, n saa turi gatu. Yi-i yiinin yoo nba, n saa toon.
"Li-i tee ki i nyik niib biak dinu, ki nyik mapipaat nan mɔbonbiit kur,
10 ki teen komma jeet, ki gboont binba namii na, ŋann ŋarin bunbɔnn nba linti na saa
kpant yonsuuk ni yeeuŋo.
11 Ki n saa gar i tɔɔnn yoo kur, ki gboonti nan bonŋana. N saa turi paŋ nan laafia. I
sii tee nan kpaab nba ki nyun be leŋ bonchiann nae, ki tee nan nyuntonn nba ki fɔɔt
na.
12 I niib saa ŋamm maa langbent nba baa li bina munna na, bi saa ŋamm maar li
fiaka paak. Bi sii mi-i ki i tee niib nba ŋamm maa li joona nan langbent na."

Ki jiin foon daar na dianu nyɔɔt po

13 Ki Yennu bia yet a, "Li-i tee ki i dia foon daar na kasii, ki ki waa i mɔŋ loomm li
daar, ki loon n kasii daar maŋ ki turir baakir, ki ki saa sɔnu, ki bia ki tuun toonn, koo ki
ki piak maan nba ki mɔk nyɔɔt,
14 ŋann i saa la n weiu manu nba tee. N saa te ki durinya teeb kur n turi baakir, ki i
saa di manu, tiŋ nba ki n tur i yeeja Jakɔb na ni. Min Yennu-e pak na."

59

Ki jiin nisaarii biit po

* **58:5 58.5** Bi din tee nna a lin wann nan bi mɔk parbiire, bi biit paak.

1 I daa dukii nan Yennu paŋ pɔt nan wun tinni, koo u tuba kpaa nan wun gbat i yiinii
nba jiin sommir po.
2 I biit paake ki u ki gbat i yiinii na. I biite bɔkit yimm nan Yennu, yoo nba ki i loon
yin jiantɔ na.
3 I mɔk biit nan yaa fa fai ki mɔk kpikpiruk nan nikpinu na.
4 I tuu saan buut, ŋaan ki ki mɔk mɔnii. I tuu loon yin jii faake ki di mɔnii. I tuu lor
a yin paan leeb daŋe.
5-6 I lorbiit maŋ baat nan bonbiire, nan waalabirik jena nba kaatir waalabirii na. Li
jenn-i yeer, waauko tuu nyi li ni. Ŋaan i lorbiit maŋ kan sommi, li ki mɔk nyɔɔti, li tee
nan baa saa jii poruk tiɔk ki teen chinchenn nae.
7 Yoo kur, i lorin linba bie ki kakii nan li tumu. I ki taantir nan nikaat kpinu. Yi-i saan
sian, i tuu biir leŋe ki teenir langbent.
8 Ki yi-i baar sian, sɔɔ kur tuu weribe. Linba ki i tuun kur tee biite. I tɔk sɔnŋmarimae,
ki wunba tɔk li sɔnu kur ki be u yamani.

Biaŋinba ki niib na kat bi yanbɔmm

9 Ki niib na yet a, “Mɔtana, ti bann linba teen ki Yennu ki tinnit ti datai nuu niwa. Ti
daan yentue a tii somm leŋ, ŋaan ki li tee bunbɔnn kuukɔɔ;
10 ki ti barin nan jɔɔnii na, ki gbiatir yonnu ni nan li tee nyiɔko na, ki naan nan ti be
kpeentiŋ bunbɔnn ni na.
11 Ti be yanputuk nan mukir nie, ki daan a Yennu n nyinnit mukir nan biak ni, ŋaan
siar ki tuumi.
12 “Yennu, biit nba ki ti tun biira na yabita. Ti biit na wantit nan ti biira. Ki ti mi ti
biit maŋ kur po fanu.
13 Ti ki sak a mɔbi, ki bia yêtawa, ki bia ki sak tin weia. Ti dint leeb biake, ki bia lek
ti nunii siar po ŋaan nyika. Ti dudukit tee biite, ki ti mɔbona tee faak.
14 Barmɔnii yaat ti boore, ki linba took kan nakint. Ti yêt mamɔmme, ki bia ki teen
niib bi mɔnii.
15 Mamɔmm mantik waar, ki li te wunba nyik yanbɔntoona, ki bi dintɔ biak.”

Biaŋinba ki Yennu tee siir a wun tinn u niib

Yennu la linba nawa, ki u par biir nan niib nba ki laat bi mɔnii na paak.
16 Li bakitɔe nan waa la ki sɔɔ kaa ki saa somm binba ki bi dintib biak na. Li paak, u
saa jii u tiɔŋ yiikooe ki nyinnib, ki te bin nyann.
17 U saa lia barmɔnii nan gbakinu nae, ki bia yir tinnu nan kut fokirik na. U sii gbee
nan lonchiɔŋ nba ki u saa ŋamm bonae, ki dat niib tuba ki kɔn binba di fara na paak.
18 U saa dat u datai tuba nan bi toona nba tee biaŋinba nae, nan binba be banfɔka na
gbaa.
19 Laa nyii yondo po ki saa tuu yonbaa po, sɔɔ kur sii tiinɔ, u panchiɔŋ na paak. U saa
baar nan nyunmɔnn nae, ki tee nan wonpaaruk na.
20 Yennu yeen u niib a, “N saa baar Jerusalem ki kɔn i paak, ki tinn yimm nba kur
nyik i toonbiit na.
21 N lor mɔlore nani, ki turi n Seek nan n wannu, ki li sii tee i yar yoo kur; laa nyii
mɔtana ki saa, li tee yin sak n mɔbe, ki bia tumii i waas nan i yaaboona ki bin sak n
mɔb yoo kur.”

60

Ki jiin Jerusalem baakir nba baat na po

1 Jerusalem, fiit kii nyirii nan yonnu na;
Yabint Yennu yentchiɔŋ na yentire a paak.
2 Bunbɔnne saa piin digbanlia,
ŋaan ki Yennu maŋ yentu na sii yeen a paak,
ki u yentchiɔŋ na sii be nana.
3 Digbana saa baar a yentu na ni,
ki kpanbara saa baar a dapaann yentu na ni.
4 Gotir lint a mɔŋ ki la linba tuun,
a niib lakinte a bin kpen.
Bi saa jii a bonpoi na nan bi tee waase na.
A bonjai saa nyi banfɔka ki kpen.
5 A saa la linba na ki gbee nan kpinkpammuk.
Parpeenn saa jek a gbanu.
Bi tan saa baar nan digbana mɔkint ki tura.

Bi mɔkint saa nyi mɔkgbeŋir pootir ki baar a boor.
6 Laagumiinba saa jii jika ki nyi Midiann nan Efa
ki baar a boor.
Bi saa nyi Sieba ki baar nan salima nan bonnunubit.
Niib saa pak barŋanii ki jiin linba Yennu tun na po.
7 Ki bi saa baar nan Kedar nan Nebayof pei kur a boor,
ki li tee maruŋ, ki mannir binbintir paak, ki lin maŋ Yennu.
Ki Yennu saa faŋ u ŋasaakak na, ki lin gar laa tuu tee.
8 Ŋarinlanae naan sanpagbant na,
ki tee nan ŋmana nba tuu ŋmat kun na?
9 Li tee ŋarint nba nyii banfɔkae, ki kpent nan Yennu niib.
Bi dia salimpeena nan salimmɔna,
a bin tur Yennu sann baakir;
ŋɔɔe tee Israel teeb kasii Yennu
nba te ki digbana kur teen u niib baakir na.
10 Yennu pak tur Jerusalem a,
“Boorganue saa ŋamm maa a joona,
ki bi kpanbara sii jiantira.
N bo be wutoor nie ki dat a tubir,
ŋaan mɔtana n saa tina ninbaauk, ki tura sommir.
11 A tammɔi sii yaae yonnu ni nan nyiɔk,
ki lin te digbana kpanbara n baar nan bi mɔkint ki tura.
12 Ŋaan n saa biir digbana nba ki jiantira nae peb.
13 “Ki bi saa baar nan daat nba tee foi nan naagbasukirii,
nan kɔɔnsaant nba tee Lebanonn fɔɔr ni tiŋanii na,
ki tan ŋamm maa fin Jerusalem, ki faŋ n jiantu ŋasaakak na,
ki bia faŋ n doo maŋ.
14 Binba dinta biak na yaaboona tan saa baar
ki gbaan a tɔɔnn ki tura baakir,
ki binba yisima na kur tan saa gbaan ki jianta,
ki saa yiina a, ‘Yennu doo,’
ki bia sii yiia ‘Sayɔnn nba tee Israel teeb kasii Yennu doo.’
15 “Bi ji kan yêta ki bia namani, a ji kan biar dɔɔ yanni.
N saa teena digbanjaann, ki bia faŋa.
Ki a sii tee siaminba ki kpinkpammuk yɔɔ be.
16 Digbana niib nan kpanbara sii dinta
nan binaa nba tuu dint u bik nae,
ki a saa bann nan min Yennu-e tinna,
a min Israel teeb Yabint Yennu-e nyinna ki ŋaa-a.
17 “N saa tura salimmɔnae, ŋaan nyik kutmɔnt,
ki tura salimpeena nan kutmɔnt, ŋaan nyik kut nan taabii,
ki tura kut, ŋaan nyik tana.
A diara ji kan mukisani.
N saa te ki bin dia-a nan ŋamm nan parmaasire.
18 Sɔɔ ji kan gbat jat fuuri, ki biiru ji kan ban bukir a tiŋi.
N saa guura ki kɔn a paak nan joonjouk nae,
ki a saa dontin, kimaan maa tinna na paak.
19 “Yonnu kaa ji sii tee a yentu, daar ni,
ki ŋmaarik mun kii tee a yentu, nyiɔku.
Min Yennu-e sii yɔɔ tee a yentu yaayoo siiyoo.
N baakir yentu na sii yeen a paak,
20 ki a parbiir na saa gbenn.
Min Yennu-e sii yɔɔ tee a yentu yaayoo siiyoo,
ki saa yukir gar yonnu nan ŋmaarik.
21 A niib kur sii tuun linba ŋan,
ki saa yent tiŋ na yaayoo siiyoo.
Mine namm ki kaamm a man fiit n yabint ki wann sɔɔ kur.
22 A ŋabik nba tee sikin-n-mɔŋ ŋaak na saa la paŋ,
ki tee nan digbanjaann na.
Li yoo-i baar, n saa te ki linba na n tume yiama.
Mine tee Yennu.”

61

Ki jiin tinnu barŋanii po
1 Yabint Yennu Seek ɓe n ni.
U gannin ki tumin a man mɔɔnt ɓarŋanii ki tur tatimm,
ki maan ɓinɓa para ɓiir na,
ki mɔɔnt tur yommii ki ɓin la yent-n-mɔŋ,
ki mɔɔnt tur dansarkɔɔra ki ɓin la fat-n-mɔŋ.
2 U tumin a man mɔɔnt a yoo na ɓaar
nan Yennu n tinn u niiɓa, ki nyann ɓi datai.
U tumin a man maan ɓinɓa mɔ na kur parae,
3 ki tur ɓinɓa mɔ Sayɔnn na parpeenn nan kpinkpammuk,
ki li kii tee parɓiir kaa, a ɓin nyik parɓiir,
ŋaan kii yiin dontir yanii.
Bi sii tee nan tiinii nɓa ki Yennu tiɔŋ ɓurir nae,
ki ɓi kur sii tuun linɓa took.
Ki Yennu saa la dontir, waa tun linɓa paak.
4 Bi saa ŋamm maa doi nɓa dɔɔr langɓent ki li yukir na.
5 N niib, ɓoorganu saa jianti.
Bi sii gorii i ɓonkobit, ki sii ko i kpaant, ki ŋamii i daan tiinii,
6 ki ɓi sii yi-i Yennu mannteeb, ki yi-i Yennu toontunna.
I saa di digɓana na mɔkint,
ki sii mɔk parɓifaant nan li tee i yare.
7 I fei nan yukpiasir kur gɓenna.
I sii ɓe i tiɔŋ tiŋ ni, ki i mɔkint saa pukin,
ki i parpeenn sii ɓe yoo kur.
8 Ki Yennu yet a, “N loon ŋante,
ŋaan n ki loon mukisuk, nan toonɓiit.
N saa pa n niib nan ɓarmɔnii, ki lor mɔlor kangɓennuk namm.
9 Bi sii tee niyikae digɓana niib ɓoor.
Wunɓa lab saa ɓann nan ɓi tee niib nɓa ki n teen piisin ɓi paake.”
10 Jerusalem kpamm linɓa ki Yennu tun na paake.
U tee nan pooyookir nɓa tuu lia tiat
ki teen siir nan chiann nae.
Yennu-e turɔ tinnu nan nyannu.
11 Bonɓoorii nɓa tuu pia ki kpaat ɓiaŋinɓa na,
nnae ki Yaɓint Yennu saa tinn u niib,
ki digɓana kur niib saa pak dontɔ.

62

1 N saa pake ki maan Jerusalem par.
N kii ŋmin see ki u tan tinn,
ki u nyannu yeen nan nyiɔk muu na.
2 Jerusalem, digɓana saa la a popeensin,
ki ɓi kpanɓara kur saa la a yaɓint nɓa tee ɓiaŋinɓa.
Bi saa pura sanpaanne, sann nɓa ki Yennu tiɔŋ pura na.
3 A sii tee nan naan fokirik nɓa fan ɓiaŋinɓa nae ki tur Yennu.
4 Sɔɔ ji kan yiina, “Kaadɔuŋ,” koo ki yiin a tiŋ “Pooluukir.”
A sanpaanne sii tee “Yennu par mei u paak.”
Ki ɓi sii yi a tiŋ na, “Jakunŋant,”
kimaan Yennu par mei a paak,
ki u sii tee nan sɔrɔ na ki tur a tiŋ.
5 Naasimɔ nɓa tuu ji sapaanmunn ki teenɔ u poo ɓiaŋinɓa na,
nnae ki a naamiidaanɔ saa kɔɔna.
Naasimɔ par nɓa tuu mei u poo paak ɓiaŋinɓa na,
nnae ki Yennu par sii mei a paak.
6 Jerusalem, n kaan guuteebe a joonjouk na paak.
Yonnu nan nyiɔk kur ɓi ki tee saa ŋmini.
Li tee ɓii tian Yennu u mɔsona na poe, ki daa te ki u tammiti.
7 Bi daa teenɔ yaak, see ki u tan fiin Jerusalem,
ki teenir doo nɓa ki durinya kur saa pak dont.
8 Yennu senn mɔsonjaanne,

ki saa jii u yiikoo ki gbeen u mɔsonn maŋ a:
“I dii ji kii tee i datai jeeti, ki nigamm ji kan nyu i tilɔɔna daan.
9 Ŋaan yimm nba bur ki bia jaan dii maŋ nae
saa di li jeet, ki pak dont Yennu.
Yimm nba ŋamm ki bia pɔɔr li lɔɔna nae
saa nyu li daan, n jiantu ŋasaakak dindouŋ ni.”
10 Jerusalem teeb, nyimin doo na ni man,
ki faa sɔnu ki tur i niib nba jent na.
Faan sɔnjar ki gbab tana. Ii teen dɔk ki digbana na n bann
11 nan Yennu mɔɔntir teen tingbouŋ kure a,
“Pakin Jerusalem teeb a, ‘Yennu baat a wun tinni,
ki tɔk nan niib nba ki u tinnib na.’ ”
12 I sann sii tee “Yennu kasii niib,”
nan “Niib nba ki Yennu tinnib.”
Jerusalem sann sii tee “Doo nba ki Yennu loon,”
nan “Doo nba ki Yennu ki yêtir.”

63

Ki jiin Yennu nyannu po

1 “Ŋmee nyii Bosra, doo nba be Edom tiŋ ni ki baat na? Ŋmee jia lia tamɔnt fanu ki
somm nan paŋ nan yiikoo na?”
“Li tee Yennu nba mɔk paŋ ki tinnit nae baat a wun mɔɔnt u nyannu po.”
2 “Bee ki u liant jia mɔn nan jɔɔ nba tuu ŋmaan mit daan tilɔɔna a wun teen daan
na?”
3 Ki Yennu jiin a, “N ŋmaa digbana na nan daan tilɔɔna nae, ki sɔɔ ki nyii sommin. N
ŋmaab nan wutoor, ki bi sɔn nyii tat n liant.
4 N dukin nan yoo baar nan man tinn n niiba, li bo tee yoo nba ki n saa dat bi datai
tubae.
5 Li bakitime, yoo nba ki n got ki la nan sɔɔ kaa ki saa sommin na. Ŋaan n wutoor na
turin paŋe, ki n mɔŋ kɔn ki nyann.
6 N wutoor nie ki n ŋmaa digbanmuna ki matib. N kpaar bi manfoor sɔme ki mɔɔn.”

Ki jiin Yennu ŋant po

7 N saa pak Yennu lomm nba ki gbent na poe.
N dontirɔ nan waa tun linba kur ki turit.
U teen piisin bonchiann timm Israel teeb paak,
kimaan u ninkpabauŋ nan u lonchiɔŋ na paak.
8 Yennu yet a, “Bi tee n niibe, bi kan kpannin.” Li paak ki u tinnib
9 bi biak dinu kur ni. Li din ki tee malaka kaa, ŋaan Yennu tiɔŋo din tinn u niib. U
lomm nan u ninkpabauŋ paak ki u nyinnib. Yoo nba gar, u yɔɔ goriib,
10 ŋaan ki bi yêtɔ, ki te ki u kasii Seek na la parbiir. Ŋanne ki Yennu kpant bi dataak
ki kɔn namm.
11 Tɔn, ki bi ji tiar Moses nba din be sianyoo na po, wunba din tee Yennu toontunnɔ
na, ki boi a, “Yennu nba din tinn u niib tɔɔndamm mɔkgbeŋir ni na, ji be lia? Yennu
nba din jii u kasii Seek ki tur Moses na ji be lia?
12-13 Yennu nba din jii u paŋ ki tun toonjaana ki li nyii Moses ni, ki u bɔkit mɔkgbeŋir
nyun, ki tɔkin nan u niib li sunsuŋ ni, a wun la sangbeŋir nba sii yɔɔ be na, ji be lia?”
Yennu-e din gar bi tɔɔnn, ki bi somm nan taanii na, ŋaan ki ki gbiat.
14 Baa tuu jii bonkobit ki saan namm tinkpiasir ni biaŋinba na, nnae ki Yennu tur u
niib foon. U gar u niib tɔɔnne, ki u sann la baakir.

Miaru nba jiin sommir nan ninbatinu po

15 Yennu, faa be sanpaapo ki tee kasii ki mɔk baakir na, a gotit. A baka nba tuu be ti
ni bonchiann na be lia? A paŋ na be lia? A lomm nan a ninkpabauŋ na be lia? A daa
nyɔrin nyikinti.
16 Fine tee ti baa. Ti yeejamm, Abraham nan Jakɔb ki gaariti, ŋaan fin Yennu-e tee ti
baa nba yɔɔ tintit.
17 Bee ki a te ki ti nyii a sɔnu ni-i? Bee ki a kpaa ti tuba, ki te ki ti nyikaani? Jenin,
kimaan binba jiantira, nan binba yɔɔ tee a yab na paak.
18 Timm nba tee kasii niib na din kɔɔ kar a kasii doo na ni waame, ŋaan mɔtana ti
datai ji biirira.
19 A diat nan a ki ban teen ti kpanbar nae, ki tee nan ti ki ban teen a niib na.

64

1 Bee ki a kan pat sanpagbouŋ ki siki? Kunkona bo saa la-a, ki jaŋmaanii n jekib.
2 Bi bo sii jekir nan nyun nba tuu yaak muu paak ki daan nae. Baat ki tan fiit a yiikoo
ki wann a datai, ki te digbana n jekir a numm ni.
3 Yosau din be ki a baar ki tun yanputuk toona nba ki ti bo ki daan; kunkona din la-a,
ki jaŋmaanii jekibe.
4 Sɔɔ ki ban la, koo ki gbat yensau po ki u tee nan fin na, ki tuun li toonbooru ki teen
binba teen bi dindann u ni na.
5 A tuu gaar binba para mei toonŋana tumu paake, binba tian faa loon bii be biaŋinba.
A wutoor bo doo ti paake, ŋaan ki ti tukin ki tuun linba bi; nan faa lek be a wutochiɔŋ
na kur ni, ŋaan ti tuun biite, laa nyii sianyoowa.
6 Ti kur na tee biit damme, ti toonŋana kur gbaa tee jakinte yoo kur. Ti biit te ki ti tee
nan tituut nba tuu koor ki wouŋ n pebirir nae.
7 Sɔɔ ki baat a boor miaru ni, sɔɔ ki baat a boor ki loon sommiri. A bɔre, ki ti ki laata,
ki nyɔr nyikit kimaan ti biit paak.
8 Ŋaan fin Yennu-e tee ti baa. Ti tee nan yɔk nae, ki a mun tee nan yɔkmaarɔ na. Fine
nant,
9 li paak a daa mantik dont wutoor ti paak, koo ki dia ti biit yoo kuri. Ti tee a niibe, ii
mɔk ninbatinu ti paak.
10 A kasii doi na tee nan kunkoouk nae. Jerusalem tee langbenchiate,
11 ki ti jiantu ŋasaakak, kasii nan fant boor nba ki ti yeejamm din dontira na, dii muu
ki biira. Taa tuu loon boa nba na kur ji tee langbente.
12 Yennu, linba na kur, a par ki lakib li paaki-i? A kan tun siar ki sommit, ŋaan te ki
ti di biak nba ki ti kan fit gubin na-a?

65

Ki jiin mɔyêtuk damm tubdatu po

1 Yennu yet a, “N bo teen siir maa n gbat n niib miarue, ŋaan ki bi ki miarin; n teen
siir maa bin lame, ŋaan ki bi ki lomin. Digbann na ki miarin, ŋaan ki n bo teen siir maa
n gatib a, ‘Mine na, n saa sommiwa.’
2 Yoo kur n teen siire maa n gaar n niib saauŋ, ŋaan ki bi jii tubkpaasuk, ki tɔkii bi
yur po sɔnii, ki tuun linba ki ŋan.
3 Yoo kur bi dont n wutoore, ki li ki mɔkib fei. Bi mann tingbana kpaant ni, ki jokit
bonnunubit pata binbinta paak.
4 Nyiɔk, bi tuu saan tanfiat nan kaat nie ki piak nan kpeemm. Bi ŋman doorii* nan
pata nant,
5 ŋaan yeen leeb na a, ‘Seetir ti boor ni man, ti teen kasii ki paak nan yin siita.’ N ki
loon li nibooru maan. N wutoor doo bi paak nan muu nba kaa kpeenu nae.
6 “N poŋ soor maa saa dat bi tuba biaŋinbawa, ki bi tubdatu sɔb ki be. N kan nyik
baa tun linba na, ŋaan n saa pab
7 bi biit paak, nan bi yeejamm biit paaka. Bi joo bonnunubit tingbann mann boa nba
be kunkona paak na, ki pak biit ki jiin n powa. Li paak, n saa dat bi tuba bi biit nba jaŋ
biaŋinbae.”
8 Yennu bia yet a, “Sɔɔ ki biir daan tilɔɔna nba ŋani. Bi tuu jiir ki ŋaa daame. N mun
kan biir n niib kuri. N saa tinn binba jiantirin nae.
9 N saa teen piisin Israel teeb nba nyii Juda booru ni na paak, ki bi yaaboona saa yent
n tiŋ nba tee kunkona na. N nigannkab nba jiantirin nae sii be leŋ.
10 Bi sii jiantirin, ki tuu saan nan bi pei nan nei Saronn paanu ni, yonbaa po, ki bin
ŋman mɔɔt, ki bia saan yondo po, Daamii Baauk na ni.
11 “Ŋaan li kii tee nna kaa ki tur yimm nba yêtin, ki yêt n kasii kunkonn nba tee
Sayɔnn, ŋaan jiantir Gaad nan Meni nba tee yumann nan yubɔnn pata na.
12 I joontu sii tee yin kpo jat kuume, kimaan maa yiini, ki i ki toon, ki n pak, ki i ki
gbiint na paak. I lor tee yin yêtime, ŋaan kii tuun biit.
13 Ki n beeri nan binba jiantirin ki saak n mɔb na sii mɔk bonchiann ki di ki nyu, ŋaan
yimm n sii be kon nan nyunnyukurue. Bi sii mɔk parpeenne, ŋaan ki yimm di fei.
14 Bi sii yiin parpeenn yaniie, ŋaan ki i mɔ nan yanyêtuk.
15 N nigannkab saa jii i sanne ki li tee mɔtont nyinn. Min Yabint Yennu-e saa kpi-i,
ŋaan n saa tur binba saak n mɔb na sanpaanne.

---

* **65:4 65.4** Doorik din tee kɔɔre ki turib.

16 Tiŋ na ni, wunba kur loon piisin saa boi barmɔnii Yennu-e piisin po. Wunba senn mɔsonn saa por barmɔnii Yennu sann nie. Yaayoo ni daamii na saa gar, ki bin tamm li po.”

Ki jiin naamii nba paan po

17 Yennu bia yet a, “N yaa n nan tingbounpaann nan sanpaapo paanne. Nisaarii saa tamm linba tun ki gar na poe fas.
18 Ii mɔk parpeenn kii kpamm, linba ki n nan na paak yaayoo siiyoo. Jerusalem paann nba ki n naan na saa gbee nan kpinkpammuko, ki u niib sii mɔk parpeenn.
19 N mɔŋ saa gbee nan parpeenne, kimaan Jerusalem nan li niib paak. Mɔŋ sii kaa leŋ, sɔɔ kii boi sommir po.
20 Waas ji kii kpenn bonbuna, ki nisaarik kur tuu sii be ki saa tuu u manfoor terik. Binba dian bina kobik na, bi sii yib nipaauŋo. Bi-i kpo ki ki baar nna, li sii tee nyinne nan n dat bi tubir.
21-22 Niib saa maa ŋei ki kɔɔ bi mɔŋ; li kii tee siab kaa saa kɔɔ. Bi saa bur daan tiinii ki nyu li daan; li kii tee siab kaa saa nyu-u. N niib manfoor sii wei nan tiinii nba wei biaŋinba nae. Bi saa di baa tun linba ki la li manu.
23 Toonn nba ki bi tun na sii mɔk nyɔɔt, ki bi waas kan kɔɔ ninbɔŋ ni. N saa teen piisin, ŋamm nan bi yaaboona paak, yoo nba kur baat.
24 Bi tuu tan sii mein ki gbent na, ki n turib gatuwa.
25 Kinkata nan pebis saa lakin di jeet, ki yanbɔra saa ŋman mɔɔt nan nei nba ŋman biaŋinba na, ki wai ji sii kaa lɔbii. Ki Sayɔnn nba tee n kasii kunkonn na, siar sii kaa li paak ki tee daŋ, koo bonbiiri.”

66

Biaŋinba ki Yennu saa bu digbana buut

1 Ki Yennu yet a, “Sanpaak tee n naangbouŋo, ki tingbouŋ na mun tee n taakpakitir. Ŋaboorbee ki i saa maa turimi? Binbebolanne ki n sii be leŋi?
2 N tiɔŋo nan durinya na kur. N par mei nan binba sikint bi mɔŋ ki mɔ kɔɔ bi biit paak nae, ki tee binba tiinin ki saak n mɔb na.
3 “Niib na tuun bi yanbɔɔte. Bi boor, li kaa bɔkitu, baa kpii bonkobuk koo nisaarik ki mann maruŋ, baa lek kpii peeuk koo bɔki, baa lek baar nan jeet piinii koo baa dia doorik sɔmi, baa lek joo bonnunubit koo baa mann patiri. Bi para mei jiantu nba tee bonbilankant na paake.
4 Li paak, n saa baar nan biak bi paak, ki li tee bona nba ki bi kpan tiin na, kimaan maa yiin, sɔɔ ki toon, maa pak, sɔɔ ki gbiinti. Bi lor a bin yêt n mɔbe ŋaan kii tuun biit.”
5 Gbiintir linba ki Yennu piak, yimm nba tiinɔ ki bia saak u mɔb na a: “Yaa saak n mɔb na paak, ki i nisiab nami, ki ki mɔk siara lor nani. Bi laai ki yeen a, ‘Ŋaant ki Yennu n wann u paŋ ki tinni, ki tin la kii kpamm,’ ŋaan bi mɔŋe saa di fei.
6 Gbiintir man, fuut nba fu doo ni na, nan gbɔɔruk nba be jiantu ŋasaakak ni na, tee min Yennu nba daar n datai tuba nae.
7 “N kasii doo tee nan poo nba tuu kpir mar bik, ŋaan ki ki mɔ matyiaru nae.
8 Sɔɔ mi la koo ki gbat li bonbooru-u? Bi ban maa digbann dayennkɔɔ-ɔ? Sayɔnn digbann kan di fara ki lin wei kaawa nan li maanu.
9 Daa dukii nan n niib matuk yoo saa baar, ŋaan ki n kan maribi.” Yennu-e pak na.
10 Ii taan Jerusalem po kii kpamm,
kii mɔk parmaasir u paak, yimm nba kur loon doo na na.
Yimm nba kur tuu mɔ u paak na,
ii taan u po kii kpamm mɔtana man.
11 I saa di u mɔkint na mant,
nan bik nba tuu tuuk u naa biir ni biaŋinba nae.
12 Ki Yennu ŋamm yet a, “N saa turi mɔkint nba sii yɔɔ be-e, ki digbana mɔkint sii baat i boor, nan mɔkir nba yɔɔ puub ki ki fɔɔt na. I sii tee nan bik nba ki u naa tuu mɔɔntɔ, ki diau u nii ni, ki goriiɔ nan lomm nae.
13 N saa maan i para Jerusalem doo ni, nan binaa nba tuu maant u bik par biaŋinba na.
14 Yi-i taŋi la ki linba na tuun yoo nba, i sii mɔk parpeenn, ki lin turi paŋ nan laafia. Ki i saa bann nan min Yennu sommit damm nba saak n mɔbe, ŋaan dia n datai na nan wutoor.”
15 Yennu saa baar nan muue, ki baar nan sajaperinn na, ki dat binba ki u wutoor doo bi paak na tuba.

16 U saa jii muu nan banjiake ki dat durinya na niib nba kur mɔk biit na tuba, ki kpi
bi bonchiann.
17 Ki Yennu yet a, “Binba ŋamii bi mɔŋ ki jiin pata jiantu po, ki lakin saa poochianfei
ni, ki ŋman doorii nan lɔɔrii, ki bia di jeleet nba tee kɔɔr na, bi joontu baara.
18 N mi bi dudukit nan bi marima. N baate a man taan digbana kur niib. Bi-i lakin
yoo nba, bi saa la n yiikoo nba saa tun linba,
19 ki bann nan mine daar bi tuba.
“Ŋaan n saa tinn bi siab ki saan namm digbana nan tinii nba fɔk, ki ki ban gbat n
sanjaann na po, koo ki la n yabint nan n yiikoo na. Li digbanae tee Speenn nan Libia
nan Lidia, siaminba ki li niib mi tɔrbantɔnu bonchiann na, ki bia saan namm Tubal nan
Griis. Digbana na nie, ki bi saa mɔɔnt n yabint nba tee.
20 Bi saa nyi nan i tiŋ ni nileeb na kur digbana ki jen namm, ki bi sii tee piinii ki turin.
Bi saa jakinib taanii nan bontaanii nan laagumiinba nan taantorit nan jika torite, ki jen
namm Jerusalem, n kasii kunkonn paak, ki li sii tee nan Israel teeb nba tuu teen jeet
piinii, bona nba yeen na ni, ki baar nann jiantu ŋasaakak ni biaŋinba na.
21 N saa teen bi yemm nba mannteeb nan Liifai teeb.
22 “N yiikoo nba saa te ki tingbounpaann nan sanpaapopaann yɔɔ be biaŋinba na,
nnae ki i yaaboona nan i sann sii yɔɔ be.
23 Ki ŋmaapaaŋ jaamm kur, nan foon daar kur, digbana kur niib saa baar Jerusalem
na ki tan jiantin.” Yennu-e pak na.
24 “Bi-i nyii yoo nba, bi saa la binba yêt n mɔb na gbanankpeena dɔɔ dɔɔ. Ki nanwuba
nba kɔɔb na kan ban kpo-o, ki muu nba dib na kan ban kpeeni. Ki li yiar ni sii pɔi
bonchiann ki teen nisaarik kur.”

JEREMAYA
gbouŋ

Ki jiin Jeremaya gbouŋ na po

Jeremaya din tee manntɔɔe, ki bia tee Yennu sɔkinii, ki piak Yennu maan, ki li gar bina piinnawa, ki teen niib nba be Juda naan yent ni. U din yɔɔ beerib nan bi-i kii nyik bi yanbɔntoona, Yennu saa dat bi tuba. U din be Jerusalem-e yoo nba ki Babilonn kunkɔnkɔnna kɔn ki nyann doo maŋ na. Jeremaya bia din dɔŋ pak nan Yennu tan saa teen u sennii u niib dudukit ni, ki bia sɔbir bi para ni.

1 Gbouŋ na maan tee linba ki Jeremaya din pake. Jeremaya din tee manntɔɔ Hilkia bijae. Hilkia tee mannteeb nba nyii Anatof nba be Benjaminn yent ni na yenɔe.
2 Josaya naan bina piik nan ŋantaa nie, ki Yennu pak nan Jeremaya. Josaya din tee Amonn bijae, ki tee Juda kpanbar.
3 Yennu bia din ŋamm pak nan Jeremaya, yoo nba ki Josaya bija Jehoyakim tee kpanbar na. Li poor po ki Yennu pak nan Jeremaya fuunu bonchiann, ki tan tuu Josaya bija Sedekaya naan bina piik nan yenn ni. Li binn ŋmaarii ŋanŋmu ni, ki bi soor Jerusalem teeb ki saan namm digbangann.

Biaŋinba ki Yennu yiin Jeremaya

4 Yennu din pak nan min Jeremaya a,
5 "N din gannaewa ki tan tura manfoor, ki bi din tan maara na ki sɔɔ ki n nyinnawa, maa fii tee n sɔkinii, nisaarii boor."
6 Ki n jiin a, "Yabint Yennu, n ki mi maan paku, n daa tee bonbunne."
7 Ŋaan ki Yennu yetin a, "Daa piak nan a waabi, ŋaan saant niib nba ki n tuuma na boor, ki saa pakib linba kur ki n saa wanna maa fan pakib.
8 A daa tiimm jaŋmaanii, kimaan n sii be nana ki guua. Min Yabint Yennu-e pak na."
9 Ŋanne ki Yennu tant nuu ki sii n mɔgbana, ŋaan yetin a, "Gbiintir, n teena maan nba ki a saa pake na.
10 Dinna n teena yiikooe digbana nan kpanbara paak, a fan ŋabir, ki bia daa sikin tiŋ ni, ki biir, ki bia ber ŋaan fat, ki maa, ki bia bur."

Ki jiin yirintii ŋanlee po

11 Ki Yennu boin a, "Jeremaya, a la bia?"
Ki n jiin a, "N la tiik nba ki bi yi liabtiik na yiinue."
12 Ki Yennu jiin a, "A mɔk mɔnii, n guue* maa n la nan n maan na teen mɔnii."
13 Ŋanne ki Yennu ŋamm pak nanin a, "A la bia ki pukini?"
Ki n jiin a, "N la bobir be gaŋ po, ki daan, ki yaa lin mɔɔn nna na."
14 Ki u yetin a, "Biiru saa daa gaŋ po ki sik binba kur be tiŋ na ni paak,
15 kimaan n yi binba be gaŋ po na kur a bin baar. Bi kpanbara saa maa bi naan binbinta Jerusalem tammɔi ni, ki lint li joonjot, ki bia lint Juda dolia.
16 N saa dat n niib tuba, kimaan bi tun biira; bi yêtima, ŋaan mann maruŋ ki teen yenbis, ki bia maa pata ki jiantir.
17 Jeremaya, teent siir. A saan wannib linba kur ki n paka. A daa tiimm jaŋmaanii mɔtana, nna-i kaa, n saa te ki fan tinib jaŋmaanii bonchiann, yoo nba ki a be namm na.
18-19 Jeremaya, gbiintir, sɔɔ kur nba be tiŋ na ni, li Juda kpanbara, nan li saakab, nan li mannteeb, nan li niib kur saa kɔn nana. Ŋaan dinna n teena paŋ nba ki a saa set ki tookibe, ki a sii tee nan dopaarir nae, ki tee nan kut-tootir na, ki bia tee nan kutmɔnt joonn na. Bi kan nyanna, kimaan n sii be nana, ki guua. Min Yennu-e pak na."

2

Biaŋinba ki Yennu loon Israel teeb

1 Ki Yennu yetin
2 a man mɔɔnt maan na ki tur sɔɔ kur nba be Jerusalem a,
"N tian yaa din waan fanu biaŋinba,
yoo nba ki i din tee nipaauŋ na,
yoo nba ki i din sint jii i mɔŋ ki turin na.
I din wei n poor ki gar kunkoouk paak,
tiŋ nba ki bi ki ban bur siar na ni.

* **1:12 1.12** Bi maan ni, "guu" nan "liabtiik" mɔbona naane.

3 Israel teeb, i din tee n kuukɔɔ niibe,
i din tee n kasii faare.
N din te ki biak bonchiann baar wunba kur paani daŋ.
Min Yennu-e pak na.”

Ki jiin Israel teeb yeejamm biit po

4 Gbiintir Yennu maan, yimm Jakɔb yaaboona nba tee Israel teeb na.
5 Yennu yet a:
“Bilante ki i yeejamm din baar nann n paaki?
Bee din te ki bi lek bi numm ki nyikimi?
Bi din jiant yenbise, yenbis nba kaa nyɔɔti,
ki li te ki bi mɔŋ mun ji kaa nyɔɔti.
6 Bi din ki gbiin n po, ŋaan mine din nyinnib Ijipt,
ki somm namm kunkoouk paak,
siaminba tee tinkokirik nan tanbiiuŋ nan bootit,
ki tee tinkooŋ nan daŋ tiŋ nba ki sɔɔ ki kaar leŋ,
ki sɔɔ bia ki somm leŋ na,
7 ki n baar namm tiŋ nba mɔk koorin ni,
a bin tan di li jaauŋ nan bonŋana manu,
ŋaan ki bi biir n tiŋ, ki kɔɔn tiŋ nba ki n turib maŋ jakint.
8 Mannteeb na ki boi a, ‘Yennu be lia?’
N tiɔŋ mannteeb ki bannin.
Doo diara kɔn nanime, ki n sɔkiniinba piak tingbann
nba tee Baal na sann ni, ki jiantir yenbis.
9 Li paak, min Yennu saa ŋamm pak n maan ki jiin n niib po.
N saa baar nan maan ki jiin bi yaaboona po.
10 Saant yonbaa po, ki baar kunkonn doo nba foo nyun ni,
ki bi yi Saiprus na, ki tun sɔɔ yondo po, Kedar tiŋ ni.
I saa la nan linba na booru daa ki ban tun kaawa,
11 digbansiar ki ban lebit u yenbis,
nan baa lek ki tee yenmɔnii nawa.
Ŋaan n niib nyik min Yennu nba tee baakir daanɔ nae,
ŋaan waa yennii nba kan fit tun siar ki sommib na.
12 Li paak, ki n yet sanpaak a wun ŋak nan yanputuk
nan bakitnauŋ nan yaarlituk,
13 kimaan n niib tun biit booru munlee-e;
bi ŋmant bi poor ki tur min nba teen nyunŋanin na,
ŋaan gbiir gbiit nba tee bonyiant, ki nyun kan fit be leŋ.

Biaŋinba ki Israel teeb toonbiit saa baar nan tubdatu

14 “Israel digbann ki tee yommik kaa,
bi din ki marɔ yommisin ni kaa. Bee teen ki u datai waa beerɔ?
15 Bi gaan jat u paak nan yanbɔra nae,
bi kpant u tiŋ kunkoouko, ki u doi teen langbent ki dɔɔ yann.
16 Nn, Memfis nan Tapanes jab yeer u yukpabuko.
17 Israel digbann, fine baar nan linba na a mɔŋ paak.
A yêt min a Yomdaanɔ Yennu-e,
yoo nba ki n tɔk nana sɔnu maŋ ni na.
18 A dukii li-i tee ki a saan Ijipt ki saa nyuu
Nail mɔkir ni nyun, a saa la sommlannpoe?
A dukii li-i tee ki a saan Asiria ki saa nyuu
Yufrates mɔkir ni nyun, a saa la sommlannpoe?
19 A tiɔŋ toonbiite saa dat a tubir;
faa nyikin na, ŋanne saa biira.
A saa bann laa ton ki bi biaŋinba nan fan nyik
min a Yomdaanɔ Yennu, ki ji ki waa n sɔnii na.
Min Yabint Yennu-e pak na.”

Israel teeb nba yêt Yenjiantu biaŋinba

20 Ki Yabint Yennu yeen a,
“Israel digbann, sian yooewa ki a din yêt n yiikoo,
a yêt fan sak n mɔbe, ŋaan jiantir pɔtuk yennii na,
kunkonn nba dokii kur paak nan timaatik kur nyakir.

21 N burae, ki a tee nan daan tiik nba ŋan,
ki nyii bin nba ŋan ni na,
ŋaan gotir faa ji tan tee biaŋinba na.
A ji tee daan tiik nba loon lɔɔnbiite.
22 Fi-i lekii jii cheeb nba paar ki wur,
ŋaan n bia sii laat a jakint.
23 A saa teen nlee ki yet nan a ki biir a mɔŋi,
ki bia ki jiant tingbann nba tee Baal na?
Gotir faa tun biit biaŋinba baauk na ni. Gotir faa tun linba.
A tee nan muuk ni laagumii nba ki u poor sooru yoo-i baar,
ki u lin tiin yann,
24 ki tiin do kunkoouk nae.
U poor sooru yoo-i baar, ŋmee saa fit gɔɔrɔ?
Laagumjak nba loonɔ ji ki bakiti,
kimaan u be-e yoo nba kur ki laagumjak tee wun lomɔ.
25 Israel digbann, a daa chat a taa,
koo ki koot a kunkɔr nan boorganii yenbis weiu.
Ŋaan a tuu yet a, 'Aaii, n kan ŋmat poor.
N loon boorganii yenbis nae ki sii waab.' "

Biaŋinba ki Israel teeb jaŋ nan tubdatu

26 Ki Yennu yet a, "Baa tuu tan soor nanyukɔ, ki wun di fei biaŋinba na, nnae ki yimm Israel niib kur tan saa di fei. I kpanbara nan saakab, nan mannteeb nan n sɔkiniinba na saa di fei.
27 Yimm nba yaa tiike tee i baa, ki tann tee i naa na, i kur tan saa di feiwa. Linba na saa tun, kimaan yaa nyikin ŋaan yaat na paak. Li-i tee ki i be daamii ni yoo nba, i tuu yime a man baar ki tinni.
28 "Yennii nba ki i maa ki tur i mɔŋ na be lia? Li-i tee ki i be daamii ni, yin te bin nyinni, li-i tee ki bi saa fit. Juda teeb, i yennii yab nan yaa mɔk doi biaŋinba nae.
29 Bee tee i daamii? Bee ki i yêtimi?
30 N dat i tuba, ŋaan li ki ŋamm siari. I ki sak man ŋmakiti. I tee nan yanbɔr waatik nae, ki kpii n sɔkiniinba kur.
31 Israel teeb, gbiintir linba ki n piak na. N tee nan kunkoouk nae ki turini-i? N bɔne ki tee nan ninbɔŋ tiŋ na-a? Bee ki i piak a i sii tuun yaa loon linbae, ki kan ban jen n boori?
32 Poopaaŋ tammit u salinbaŋ po-o, koo pooyookir tammit u chiann liant po-o? Ŋaan yimm n niib tamm n po ki li wei ki gar yoowa.
33 I setik mi yɔɔs sooru. Poochonchonn saa fit tumii i boora.
34 I tiat mɔnn nan talas damm nan nikaat sɔme, li ki tee fat-teeb sɔn kaa.
"Ŋaan linba na kura,
35 ki i yeen a, 'Ti ki tun biir. Yennu ji ki dont wutoor ti paak.' Ŋaan min Yennu saa dat i tuba, kimaan i nɔi nan i ki tun biiti.
36 I teen i mɔŋ dafur nan yaa jii i mɔŋ ki tur digbangana yennii nawa. Ijipt saa dinni fei nan Asiria nba din dinni fei nae.
37 I saa ŋmant i poor ki tur Ijipt, ki i yura n kpiak nan fei. Min Yennu yêt binba ki i teen i dindann bi ni nawa, ki i kan la nyɔsiat bi boori."

3

Biaŋinba ki Israel teeb yêt Yennu weiu

1 Ki Yennu yet a, "Jɔɔ-i yêt u ŋaapoo, ki poo na yaat saan kun jaganɔ, u sɔrkperɔ na ji daa gaarɔ. Linba na saa biir tiŋ nae fas. Ki fin Israel digbann mɔk yɔɔsnba bonchiann, ŋaan bia loon fan jen n boor.
2 Gotir kunkona paak. Li ki mɔk siaminba ki a ki tun nan bonchonchonn na. A kar sɔnjokpinii ki guu a yɔɔsnba, nan Arab jɔɔ nba tuu kar sɔnjokpiŋ ki guu sɔngata kunkoouk paak, a wun fat bi bona na. A biir tiŋ na nan a bonchonchonsin nawa.
3 Ŋanne teen ki n gɔɔr saak, ki bia nyar nyuntona. A kpan gorii nan bonchonchonn nae, ki ki tiin fei.
4 "Ki mɔtana ki a piakin, a mine tee a baa, ki loona yoo nba ki a bo tee bik nawa,
5 a n wutoor kii do yoo kuri, n kii dia-a punpunn yoo kuri. Israel digbann, faa pak linbae na, ŋaan tun biit nba kur ki a fit."

See ki Israel nan Juda teeb lebit bi binbeŋ

6 Yoo nba ki Josaya din tee kpanbar na, ki Yennu pakin a, “A la linba ki Israel
digbann nba tee nan poochonchonn na tuma-a? U ŋmant u poore ki turin, ki tun nan
bonchonchonn na kunkonfoouk kur paak, nan timaatik kur nyakir.
7 N dukin nan wuu tun linba na kur gbenn, u saa jen n boora, ŋaan u ki jeni, ki u
niipoo Juda nba tee nan bonchonchonn na la li kura.
8 Juda bia la nan n yêt Israel digbann ki ber nyinnɔ, kimaan u ŋmant u poor ki turin, ki
kpant bonchonchonn, ŋaan Juda nba tee Israel niipoo chonchoonn na ki tin jaŋmaanii,
ki mun bia teen bonchonchonne,
9 ki ki tiin siara fei. U biir tiŋ nae nan waa jiantir tana nan tiinii ki li tee
bonchonchonsin na.
10 Linba na kur poor po, ki Israel niipoo chonchonn nba tee Juda na, kpann nan u jent
n boore, ŋaan u nunii ki mɔnii. Min Yennu-e pak na.”
11 Ki Yennu pakin nan Israel nba lek ŋmant poor ki turɔ na, ŋaan u benu ŋan ki gar
Juda benu.
12 Yennu pakin a n saan pak Israel a, “Fin Israel, bonchonchonn na, jenin n boor. N
mɔk ninbatinu, ki kan donn wutoori. N kan ban donn wutoor a paak yaayoo siiyoo.
13 Fin n sak nan a mɔk biit, ki sak nan a yêt a Yomdaanɔ Yennu mɔba. Fiitir a biit
nan timaatik kur nyakir a jii a lomm ki tur boorganii yenniiwa, ki ki sak n mɔbi. Min
Yennu-e pak na.
14 “Yimm nba ki waa min Yennu na, jenin man, i tee n niibe. N saa nyinni yenɔ yenɔ
doo kur ni, ki nyinni banlee-lee yeeja ŋaak kur ni, ki jen nani Sayɔnn kunkonn paak.
15 N saa turi doo diateeb nba saak n mɔb, ki bi saa dia-i nan yanfoon nan bannu.
16 Ki yi-i pɔt yoo nba tiŋ na ni, niib ji kan pak n mɔlor lakir na po. Bi ji kan dukin li
po, koo ki tiar li po. Li poŋ ji kii kpaa talas nan bii mɔkiri, ki boi bin teen leeri.
17 Li yoo-i baar, bi sii yi Jerusalem, ‘Yennu naan binbintire,’ ki digbana kur saa lakin
leŋ ki jiantin. Bi ji kii tuun linba ki bi tubkangbatin nan bi yanbɔndudukit wantib na.
18 Yimm Israel teeb saa lakin nan Juda teeb, ki saa nyi yommisin ni, gaŋ po tiŋ na ni,
ki jen tiŋ nba ki n tur i yeejamm, a lii yɔɔ kii tee i yent na ni.”

Ki jiin Yennu niib patjiantii po

19 Ki Yennu yet a, “Israel digbann,
n loon man gaara nan n bija nae,
ki tura durinya na ni tiŋ nba ŋan bonchiann.
N loon fan yiinin baae, ki ji daa ŋmantir poor ki teenin.
20 Ŋaan a tee nan poo chonchonn nae, a ki waan.
Min Yennu-e pak na.”
21 Fuur fu kunkona paak.
Israel teebe mɔ ki fabin, kimaan bi tuu be yanbɔnbinbeŋe,
ki tamm bi Yomdaanɔ Yennu po.
22 Jenin man, yimm nba ŋmant i poor ki tur Yennu na;
u saa turi laafia ki yii tee niŋamm.
Ki i yeen a, “Nn, ti jent Yennu boore, kimaan ŋɔɔe tee ti Yennu.
23 Ti ki la sommir ti kunkona paak tingbana jiantii ni. Timm Israel teeb sommir nyi ti
Yomdaanɔ Yennu kuukɔɔ boore.
24 Ŋaan tingbann Baal nba tee fei tingbann na jiantue te ki ti kɔŋ bonkobit, nan bonjai
nan bonpoi, nan linba kur ki ti yeejamm din tun ki bak li paak, yaayoo niwa na.
25 Li tee tin dɔɔr ti fei nie, ki ti fei maŋ n piinit. Timm nan ti yeejamm yɔɔ tuun ki biir
ti Yomdaanɔ Yennu-e. Ti ki ban sak u sennii.”

4

Ki jiin biit tumu nyiku po

1 Ki Yennu yet a, “Israel teeb, li-i tee ki i loon jenui-e, yii jent na. N ki loon pata na
maan. Yi-i nyinnir, ŋaan waan fanu,
2 li sii took nan yii poor n sann ni. Ki digbana kur saa boi a n teen piisin bi paak, ki
bin dontin.”
3 Ki Yennu pak tur Juda nan Jerusalem teeb a, “Kon i tinii nba ki koo na, i daa buur i
bonboorii kunkonii ni.
4 Ii dia yimm nan min Yennu mɔsonn na man, ki jii i mɔŋ ki turin, yimm Juda nan
Jerusalem teeb. Yi-i kii teen nna, n wutoor sii di nan muu nae, kimaan biit nba ki i tun
na paak. Li sii die, ki sɔɔ kaa ki saa kpeen muu maŋi.”

Ki jiin Juda po

5 Pebin naatunn tiŋ na kur po,

ki hoot nan kunkɔsaakar ki lin nyi fanu.
Pakin Juda nan Jerusalem teeb ki bin chiar saan doi nba paar ni.
6 Want sɔnu nba saa Sayɔnn. Chiat ki tinn i mɔŋ. I daa taantir.
Yennu baat nan biak nan biiru bonchianne, ki li nyi gaŋ po.
7 Yanbɔr nba tuu nyi u bɔr ni ki baat biaŋinba na,
nnae ki digbana biirtɔɔ na nyii ki baat.
U baat a wun biir Juda-e.
Juda doi saa biar langbente, ki sɔɔ kan kɔɔ leŋi.
8 Li paak, lian bɔtoot liant man, kii mɔ kii fabin,
kimaan Yennu wutochiɔŋ na ki nyik Juda.
9 Ki Yennu yet a, “Li daar ni, kpanbara nan saakab saa kɔŋ bi parcheenn. Mannteeb saa jek, ki lin yaar lit sɔkiniinba.”
10 Ki n yet a, “Yabint Yennu, a kpann Jerusalem teeb nae fas. A yet a parmaasir sii be, ŋaan banjiake dii bi turii ni na.”
11 Yoo baat, ki Jerusalem teeb saa gbat nan wontouŋ da ki nyii kunkoouk paak, ki baat bi paak. Li kii tee wonŋauŋ nba jikit fouŋ kɔɔ kaa;
12 Yennu nba tur mɔb ki wouŋ nba baat na sii mɔk paŋ ki gar nna. Yennu tiɔŋ yeen a u saa dat u niib tuba.

Ki jiin Juda teeb datai po

13 Gotir, datai nae baat ki yat nan sanpagbant na, ki bi tɔb torit tee nan sajaperinn na, ki bi taanii kakii ki gar baakawa. Ti ki mɔk dindann. Ti boonta.
14 Jerusalem, wuut biit nba be a par ni na, ki lian fit la tinnu. A sii dukii yanbɔndudukit ki lin wei nlee?
15 Toomiinba nyii Dann doo ni, nan Efraim kunkona paak, ki mɔɔntir lababiiuk.
16 Bi baar a bin kpaan digbanae, ki bia pak Jerusalem nan datai nyii digbanbanfɔkir ki baat. Datai na saa hoot ki tur Juda doi,
17 ki saa ŋaa loon Jerusalem nan jab nba tuu guu tiŋ na, kimaan u niib na yêt Yennu mɔba. Yennu-e pak na.
18 Juda, fine baar nan linba na a mɔŋ paak, kimaan faa be biaŋinba, nan faa tun linba na paak. A biite baar nan biak na, li ŋmuu ki saar a wuba.

Jeremaya yanyêtuk ki jiin u niib po

19 Tont be. N kan fit gubin gaar tont na.
N wub! N wub ton bonchiann. N kan fit ŋmini.
N gbia naatuna nan tɔb hootii.
20 Biak yenn tuu gare, ki leer waa.
Tiŋ na kur tee langbente.
Ti ŋei na biira, ki li mɔpina na pat pat.
21 N saa la tɔb ninmɔnn nan naatuna mɔnii ki lin wei nlee?
22 Yennu yet a, “N niib na tee bonliiniie.
Bi ki mimi. Bi tee nan wajata nae ki ki mɔk bannu.
Bi mi toonbiit tumue fanu, ŋaan gbar toonŋana tumu.”

Jeremaya yirintu ki jiin biiru po

23 N got tingbouŋ na ki sɔɔ li tee tinkokirik nba fukiie,
ki n got sanpaak ki sɔɔ yentu kaa.
24 Ki n got jɔjaana ki sɔɔ ki bi jekir, ki kunkona labin.
25 N la nan niib kaa, ki nɔɔnii mun bia yukir ki yaata.
26 Tinkpiasir na kpant tanbiiuŋo, ki li doi na tee langbent,
kimaan Yennu wutoor doo bonchiann.
27 Yennu poŋ pak nan tingbouŋ na kur saa kpant tanbiiuŋo, ŋaan u kan biirir fasi.
28 Tingbouŋ na saa bui kpemɔnii, ki sanpaak saa bɔnn.
Yennu-e pak na, ki kan lebit u dudukiti,
u soor sooruwa, ki kan ŋmat poori.
29 Taanjakira nan tɔrbantɔɔra na fuur
saa te ki sɔɔ kur n chiar.
Siab saa chiar ki kɔɔ fɔɔr, ki siab saa do jɔɔt paak.
Doi kur saa biar yann, ki sɔɔ ji kan ban kar bi ni.
30 Jerusalem, a boonta. Bee ki a lia taŋanti?
Bee ki a lia salinbana ki ban chɔrɔ?
A faŋit a mɔŋ yanne. A yɔɔsnba yêtawa, ki loon bin kpia.
31 N gbat mɔŋ, ki li tee nan poo nba tuu yaa wun mar na,

ki gbat wuyikiŋ ki li naan nan poo nba tuu yaa wun mar
u sapaanmar na.
Jerusalem mɔ ki loon wamaasin wun foont,
ki tantir u nuu ki yeen a, “N boonta. Bi baate a bin kpin.”

5

Ki jiin Jerusalem biit po

1 Jerusalem teeb, tinin ki lin i sɔnjot kur ni.
Gotir lint. Lamin i numm. Lomin doi ni,
ki laan i saa la nirɔ nba ki u toona ŋan ki u loon Yennu-u?
Yi-i saa fit lau, Yennu saa nyik chab Jerusalem-a.
2 Baa lek yeen a, “Nan Yennu nba be na,”
ŋaan bi poor faak mɔporae.
3 Yennu, a ninbina ki gorii ki loon mamɔmm kaa-a?
A faabe, ŋaan ki li ki toŋib.
A butibe, ŋaan ki bi yêt ŋmakitir.
Bi chee bi parae, ki li wakii gar tann, ki yêt bin nyik bi toonbiit.
4 Ki n dukin a, “Niib na tee tariie ki kaa yan,
kimaan bi ki mi Yennu sɔnii, koo waa loon bii tuun linba.
5 Li paak, n saa saan bi tɔɔndamm boore ki pak namm,
kimaan ŋamme mi Yennu sɔnii,
ki mi waa loon bii tuun linba.”
Ŋaan bi kur yêt Yennu yiikoowa, ki bia yêt bin sak u mɔba.
6 Li paak, yanbɔr saa nyi fɔɔr ni ki lekib,
ki kinkatir saa nyi kunkoouk paak ki biirib,
ki naamuuk sii dɔɔ kpia bi doo ki guub,
ki saa pat wunba nyii nanyer,
kimaan bi mɔyêtuk na yab bonchiann,
ki yoo kur bi ki waa Yennu sɔnii.
7 Ki Yennu boi a, “Bee ki n saa nyik chabini?
I waas yêtima, ki poor yennii nba ki tee yenmɔnii sana ni.
N turib linba kur ki bi loon,
ŋaan ki bi chomm, ki ŋamii saa bonchonchona ŋei ni.
8 Bi tee nan taanjai nba dii gboo,
ki ji mɔk niɔŋ nan poo nae, ki sɔɔ kur nian u lɔɔ ŋaapoo.
9 N kan dat bi tuba linba na paaki-i?
Koo ki daa dont wutoor nibooru nba na paaki-i?
10 Saant bi daan tiinii kpaant ni ki biirib,
ŋaan i daa biirib chainchain.
Ii chɔɔ yiinii maŋ, kimaan bi ki tee min Yennu yab kaa.
11 Israel teeb nan Juda teeb maŋ ki waan nan waama.
Min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Yennu yêt Israel teeb

12 Bi faar faake ki paan Yennu, ki yet a, “U kan teent siari. Siara biak kan baar ti paaki.
Ti kan ban la kuun, koo komi.
13 Yennu sɔkiniinba na tee wouŋo, ki Yennu maan na kaa bi ni. Li paak, ŋaant linba
ki bi piak na n ŋmat bi mɔŋ paak.”
14 Tɔn, Yomdaanɔ Yabint Yennu nba yet linbae na a, “Kimaan niib na nba pak linba
na, n saa te ki n maan na-ii tee nan muu nae a mɔb ni, ki niib na-ii tee daat nba ki li sii
di.”
15 Yennu yet a, “Israel teeb, n baat nan digbanbanfɔkir jabe a bin kɔn nani, ki tee
yaayoo ni digbann nba mɔk gbankur, ki i ki gbia koo ki bant li niib maan paak.
16 Bi jatiat saa fit kpi niib bonchiann, ki bi kur tee kunkɔnkɔncheena.
17 Bi saa di i jeet kur, ki kpi i bonjai nan bonpoi kur, ki ŋman i pei nan nei kur. Bi saa
biir i tilontii kur. Bi saa jii banjiake ki biir i doi nba paar ki i maa li paak na kur.”
18 Yennu yet a, “Daa maŋ ni, n kan biiri fas fasi.
19 Li-i tee ki niib na boi a, ‘Bee ki ti Yomdaanɔ Yennu tun linba na ki turiti?’ fan yetib a,
‘Baa yêtin ŋaan jiantir boorganii yennii bi tiɔŋ tiŋ ni na paak, mɔtana bi sii tee yommii
ki tur nigamm, tiŋ nba ki tee bi yar na ni.’ ”

Biaŋinba ki Yennu yakii nan u niib

20 Yennu din yet a, “A mɔɔnt linba na ki tur Jakɔb yaaboona, ki pakir Juda tiŋ ni
21 ki yet a: Gbiintir na man, yimm nba kaa yan, ki mɔk ninbina ŋaan ki ki laat, ki mɔk
tuba ŋaan ki ki gbia na,
22 n tee Yennu-e. I kan tinin jaŋmaanii-i? I bo kii baantir kaa n boori-i? Mine nan
tanbiiuŋ ki li kɔr mɔkgbeŋir, ki tee kɔru nba ki li kan ban yakir li paak yaayoo siiyoo.
Nyunpana sii labin ki mɔk fuut, ŋaan kan fit do li paak.
23 Ŋaan niib na mɔk tubkangbatin nan mɔyêtuk, ki ŋmat gaar gann po.
24 Bi ki yeen bi mɔŋ a, ‘Ŋaant ki tii tiin ti Yomdaanɔ Yennu, wunba teen naalɔuŋ, nan
sakosaak li saka yoo, ki teent jaauŋ saama na.’
25 I toonbiite boon linba na. I biite te ki i kɔŋ linba na.
26 “Nibiit be n niib na ni ki tuu dɔɔ guu, nan nirɔ nba tuu pii laauŋ a wun soor nɔɔŋ
na, ki bia naan nan binba tuu pii barit a bin soor jab na.
27 Bi ŋei gbee nan kpinkpanniie, nan nɔɔnii nba tuu gbee ŋmangɔuŋ na. Bi mɔkite,
ki la paŋ,
28 ki di gboot, ki gbeŋit. Bi toonbiit ki mɔk paak; bi ki sommit kpeebii ki bi laat mɔnii
bi buut ni, bi ki taant tatimm ki bi gaan bi mɔnii.
29 “Ŋaan min Yennu saa dat bi tuba linba na paaka. N saa pab bi toonbiit na paaka.
30 Bontonn nba mɔk gbananjekint tun tiŋ na paaka.
31 Yennu sɔkiniinba na fa faak kɔɔe; ki mannteeb na tuun nan sɔkiniinba nba wannib
biaŋinba na, ki n niib ki mɔk siar ki saa paki. Ŋaan li joontu yoo-i baar, bi tan saa teen
nlee?”

6

Biaŋinba ki datai ŋaa loon Jerusalem

1 Benjaminn teeb, chiat man, ki la tinnu. Ii chiar nyi Jerusalem man. Pebin naatunn
na Tekoa doo ni, ki joo muu nba tee nyinn, Bef Hakerem doo ni. Biak nan biiru saa nyi
gaŋ po ki baari.
2 Sayɔnn doo fan, ŋaan li saa biira.
3 Kpanbara saa baar leŋ nan bi kunkɔnkɔnna. Bi saa chaan bi lanbont ki lint doo na,
ki sɔɔ kur saa kar waa loon sian.
4 Bi saa yet a, “Teent siir ki lek Jerusalem. Teent siir, ti saa lekir yonsuuk niŋe.” Ŋaan
li poor po bi saa yet a, “Yoo gara, yonnu baawa, ki nyiɔk poŋ piin bɔnnuwa.
5 Ti saa lekib nyiɔko, ki biir doo maŋ joonjot.”
6 Yabint Yennu-e tur kpanbara na yaak a bin chɔɔ tiinii ki teen tɔb dindena ki ŋaa
loon Jerusalem. U yet a, “N saa dat doo na tubir, kimaan li gbee nan nɔɔntonte.
7 Bunbunn nyun nba yɔɔ bunii biaŋinba na, nnae ki Jerusalem biit tee. N gbia
kpikpiruk nan biiru doo na ni, ki laat yiarii nan danii leŋ.
8 Jerusalem teeb, ŋaant ki daamii na-ii tee kpaanii ki turi, nna-i kaa, n saa nyɔr
nyikiiwa; n saa kpint i doo na ki teenir kunkoouk, siaminba ki sɔɔ kan kari.”

Ki jiin Israel teeb mɔyêtuk po

9 Ki Yabint Yennu pakin a, “Israel tiŋ saa biar yann nan baa tuu pɔɔr daan tilɔɔna
daan tiinii paak ki bin biar yann biaŋinba nae. Li paak, see ki a tinn sɔɔ kur nba ki a
saa fit, yoo nba daa be na.”
10 Ki n jiin a, “Ŋmee saa gbiint ki turin, li-i tee ki n pak namm ki kpaanibi? Bi tee
tubkangbatae, ki yêt bin gbiint a maan; bi laa linba ki a wannin a n pakib nae.
11 Yennu, a wutoor nba doo bi paak biaŋinba, n wutoor mun doo nnae bi paak, ki n
ji kan fit diari.”
Ŋanne ki Yennu yetin a, “Kpaat n wutoor na ki mɔɔn waas paak, sɔnjot ni, nan
naasimm tintaanu ni. Bi saa soor jab nan bi ŋaapoob ki yaat namm, ki bia saa yaat
nan nikpera mɔŋ.
12 Nigamme saa gaar bi ŋei nan bi kpaant nan bi poob. N saa dat tiŋ na ni niib tubawa.
13 Nijaana nan tarii kur loon bin tɔkin sɔnbiite ki la likirii, ki n sɔkiniinba nan
mannteeb ŋmaab niib na.
14 Bi tee nan n niib danii na tee sankpanpui nae, ki yeen a, ‘Li kur ŋan,’ ŋaan ki li ki
ŋani.
15 Bi marinbiit na te ki fei sooriba-a? Aaii, siara fei ki sooribi, bi poŋ ki mi fei kaawa.
Li paak, bi saa baa nan leeb nba baa nae. Mi-i dat bi tuba yoo nba, li sii tee bi joontue
na; min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Israel teeb yêt Yennu sɔnu

16 Ki Yennu yet u niib a, “Setir sɔnpaata ni man kii gorii. Ii boi sɔnkperii po ki la
sɔnchinchibir nba be sian. Tɔkint sɔnu maŋ man, ki i saa la parmaasir.”

Ŋaan ki bi jiin a, “Aaii, ti kan tɔkini.”
17 Ŋanne ki Yennu nyinn guuteeb a bii gbiin naatunn kpaanii. Ŋaan ki bi yet a, “Aaii,
ti kan gbiinti.”
18 Ki Yennu yet a, “Gbiintir man, boorganu na, ki bann linba saa tun ki tur n niib.
19 Tingbouŋ, gbiintir. N baat nan boontue niib na paak, ki li sii tee bi biit tubdatu,
kimaan bi yêt n tumiiue, ki bia ki gaar n maan.
20 N baka kaa bonnunubit nba ki bi nyi nann Sieba ki teenin na po, koo bonnunubit
nba ki bi nyi nann digbanbanfɔka na. N kan gaar bi piinii koo ki n par mei bi maruŋ
paaki.
21 Li paak, n saa te ki niib maŋ n gbiat baa. Bibaanba nan bi bonjai saa kpo, ki yɔɔsnba
nan bi kɔɔnanleeb mun bia saa kpo.”

Ki jiin Jerusalem leku po

22 Ki Yennu yet a, “Niib nyi gaŋ po digbann, ki baat. Digbanpaarir nba fɔk bonchiann
na tee tɔb siire.
23 Bi jii bi tɔrbana nan takoobiiwa, ki tee tondamm nba ki tiin ninbaauko. Bi fuut tee
nan mɔkgbeŋir nyun fuut nae, yoo nba ki bi jak taanii. Bi teen siire a bin faa Jerusalem
tɔb.”
24 Ki Jerusalem teeb na jiin a, “Ti gbat maan maŋa, ki ti nii ji sɔɔne. Yanyêtuk nan
gbananyekitir nyannite, nan poo nba tuu kar matdaaŋ paak na.
25 Ti kan nyi doo kpiŋ, koo ki somm sɔnii ni, kimaan ti datai be nan jatiate, ki ninmɔnn
be siar kur po.”
26 Ki Yennu yet u niib a, “Ii lia bɔtoot liant man, kii birin tanpent ni. Ii mɔ nan parbiir
man, nan i bija yemmir nba saa kpo ki yin mɔ kpemɔnii biaŋinba na, kimaan wunba
yaa wun baar ki biiri na set saa lekiwa.
27 Jeremaya, bikint n niib nan faa saa bikin kut na, ki la baa naan linba.
28 Bi kur tee mɔyêtuk damm nba tee tubkangbatae, ki wakii nan kutmɔnt koo kutbin
na. Bi kur tee nibiite ki lin jaan sanjaauŋ.
29 Saauk muu na di saamewa, ŋaan ki kutbiit na ki nann ki boti. Li ki mɔk nyɔɔt nan
mii yɔɔ kii ŋamii n niibi, kimaan nitont na ki nyii bi sinsuuk ni.
30 Bi sii yib kaa nyɔɔte, kimaan min Yennu yêtiba.”

7

Ki jiin Jeremaya mɔmaan po

1-3 Ki Yennu tun min Jeremaya u jiantu ŋasaakak nba ki Juda teeb kɔɔ a bin jiantɔ na
tammɔb boor. U yetin a man set leŋ ki mɔɔnt linba ki ŋɔɔ Israel teeb Yabint Yennu loon
wun pak turib na a, “Lebitir i binbeŋ nan i toona, ki n saa nyiki ki yii be nna.
4 Niib nba beeri a i tinna, kimaan Yenjiantu ŋasaakak be i boor na, i daa tee li maan
yada.
5 “Lebitir i binbeŋ ki nyik bonbiir nba ki i tuun na. Ii tuun linba ŋan kii teen i leeb.
6 I daa ŋmaab saamm nan kpeebii nan pakɔi. I daa kpi niib kaat tiŋ na ni. I daa jiantir
pata, kimaan ŋanne saa biiri.
7 Li-i tee ki i lebit, n saa chabi ki yii be tiŋ nba ki n jii tur i yeejamm ki li yɔɔ tee bi
faar na ni.
8 “Gotirii, i teen yada faak mɔmaan nie.
9 I jaan, ki kpi niib, ki chomm, ki poor faak mɔpora, ki mann maruŋ ki teen tingbann
Baal, ki jiantir tingbanlia.
10 I tuun linba ki n ki loon nae, ŋaan tuu baar ki see n boor, n jiantu ŋasaakak ni ki
yeen a, ‘Ti be ti yamanie.’
11 I dukii nan n jiantu ŋasaakak na tee fat-teeb gungurboore-e? N la yaa tuun linbawa.
12 Ii saa Siilo man, sinsinn boor nba ki n gann ki bi sii jiantirin na, ki saa got maa
tumir biaŋinba, kimaan Israel teeb nba tee n niib na biit paak.
13 I tun biit na kurewa, ki n piak nani yoo nan yoo, ŋaan ki i yêt gbiintu. N yiini, ki i
ki tooni.
14 Li paak, maa tun linba ki tur Siilo na, n saa tun nnae ki tur n jiantu ŋasaakak nba
ki i teenir yada nan li saa sommi na. Maa biir Siilo doo biaŋinba na, nnae ki n saa biir
siaminba ki n tur i yeejamm nan yimm na.
15 N saa ber nyinni n boor ni nan maa ber i nikpiimm Israel teeb nae. Min Yennu-e
pak na.”

Ki jiin niib na mɔyêtuk po

16 Ki Yennu yet a, “Jeremaya, daa mein niib na paaki. A daa mɔ, koo ki mein bi paaki.
A daa barimin, kimaan n kan gbiint ki tura.
17 A ki la baa tuun linba Juda doi ni nan Jerusalem sɔnii ni na-a?
18 Waas yi daate, ki jab jokit muu, ki poob miin yon a bin lo lilaat ki tur yenpook nba
ki bi yi Sanpaapo Poobat na. Bi mɔ daan ki teen yenlia a lin gbatin.
19 Ŋaan li setik gbia mine-e? Aaii, li gbia ŋamme, ki tee fei ki turib.
20 Li paak, ki min Yabint Yennu saa mɔɔn n wutochiɔŋ na nna. N saa mɔɔnir nisaarii
nan bonkobit nan tiinii nan jeet paak. N wutoor na sii tee nan muu nae, ki sɔɔ kan fit
kpeeniri.
21 “N niib, marunyena be, ki i tuu joo li kur maruŋ binbintir paak, ki marunlia mun
be ki i tuu dir. Ŋaan linba ki min Yennu piak tee nnae, i poŋ tuu di li kur.
22 N din ki tur i yeejamm sennsau ki jiin mujoonu maruŋ, koo siara maruŋ po, yoo
nba ki n din nyinnib Ijipt tiŋ ni na.
23 Ŋaan n din pakib nan bin sak n mɔb, ki n sii tee bi Yennu, ki bi mun tee n niib. N
din betib a bii be nan maa wannib na, ki bona sii saa fanu ki teemm.
24 Ŋaan bi din ki sak n mɔb, koo ki gbiint linba ki n pakib na. Bi din tun linba ki bi
mɔyêtuk nan tubkangbatin wannibe; ki baa bo sii ŋan na, ki bi biir saa naagbaak.
25 Laa jii daar nba ki i yeejamm din nyii Ijipt nawa ki tan tuu dinna, n yɔɔ tuun n
toontunna nba tee n sɔkiniinba nae i boor.
26 Ŋaan sɔɔ ki gbiint, koo ki kɔɔn u baka li ni. I ŋamm teen tubkangbata nan mɔyêtuk
damm ki gar i yeejamma.
27 “Li paak, Jeremaya, a saa pak maan na kur ki tur n niiba, ŋaan bi kan gbiint ki
turani. A saa yiimm, ŋaan bi kan tooni.
28 A saa pakib nan bi digbann na ki sak min nba tee bi Yomdaanɔ Yennu na mɔbi, koo
ki tumii yan bi tubdatu ni. Mamɔmm kpowa. Sɔɔ poŋ ji ki piak li po.

Ki jiin biit po

29 “Jerusalem teeb, ii mɔ man, koot i yut ki lu.
Ii yiin kuun yanii kunkona paak man,
kimaan min Yennu wutoor doo, ki n yêt n niiba.
30 “Juda teeb tun bonbiira. Bi jii bi tingbana nba ki n wutoor do li paak nae, ki bir n
jiantu ŋasaakak ni.
31 Bi maa maruŋ binbintir nba ki bi yir Tofef nae, Hinom baauk ni, a bii dia bi bonjai
nan bi bonpoi kii mann mujoonu marint leŋ. N ki wannib a bin tun linba na. N poŋ ki
dukin nna.
32 Li paak, yoo baat ki bi ji kan yiinir Tofef koo Hinom baauku, ŋaan bi sii yir nikpinu
baauko. Bi sii pii niib leŋe, nan yiar nba tan sii kaa nan piinu.
33 Nisaarii gbanankpeena tan sii tee jeete ki tur nɔɔnii nan muuk ni bonkobit, ki sɔɔ
sii kaa ki yɔɔbi.
34 Tiŋ na tan sii dɔɔ yanne. N saa boon parmaasir fuut, nan poochiann jaamm
parpeenn fuut, Juda doi ni nan Jerusalem sɔnjot niwa.

8

1 “Li yoo na, bi saa nyinn Juda kpanbara nan li saakab nan mannteeb nan Yennu
sɔkiniinba nan nileeb nba din be Jerusalem na kpaba bi kaat ni.
2 Bi kan taanir ki pii kaa, ŋaan li sii dɔɔe nan mɔɔt na. Li sii dɔɔ yeenin ni, yonnu
nan ŋmaarik nan ŋmaabira nba ki niib na din loomm, ki tuunib, ki faa namm labaar,
ki bia jiantirib na boor.
3 Ki biit damm digbann na niib nba tinn, ki be siaminba ki n yatib na saa dukin nan
bi-i kpoi sɔ bi-i fo. Min Yabint Yennu-e pak na.”

Ki jiin biit nan tubdatu po

4 Ki Yennu pakin a n yet u niib a, “Nirɔ-i baa, u ki fi-i? Nirɔ-i tut sɔnu, u ki ŋmat
poori-i?
5 N niib, ki bee ki i yaat n boor ki ji ki jenti? I dia i patae, ki yêt yin jen n boor.
6 N gbiinte fanu, ŋaan i ki pak mamɔmmi. Nan i yenɔkɔɔwa ki mɔ kɔɔ u biit paaki,
ki i sɔɔ ki boi a, ‘N biir bee?’ Sɔɔ kur tun waa loon linbae, nan taamm nba tuu tiin ki
saa tɔb bianinba na.
7 Barŋmaauŋ gbaa mi yoo nba jaŋ nan u ŋmatu, ki pinpara nan silaantoont nan
naakpaapeenii mi yoo nba tee bin yaat ki lee doo, ŋaan yimm n niib ki mi sennii nba
ni ki n diai.
8 Ki i saa teen nlee ki pak nan i sub, ki bia mi n sennii? Gotir, faak wannteeb na kpint
n sennii nawa.

9 I subindamm na dii fei-e ki li ŋmatib ki bi sik baruk ni. Bi yêt n maame, ki mɔtana
bi mɔk subinlannpoe?
10 Li paak, n saa jii bi kpaant na ki tur nigamme ki bii yen, ki jii bi poob na ki tur
jagamm. Tarii nan nijaana kur loon bin tɔkin sɔnbiite ki la likirii. Mannteeb nan n
sɔkiniinba gbaa ŋmaab niib nae.
11 Bi tee nan n niib danii na tee sankpanpui nae ki yeen a, 'Li kur ŋan,' ŋaan ki li ki
ŋani.
12 N niib, i marinbiit na te ki fei sooriwa-a? Aaii. Fei ki soori nan waama. I poŋ ki mi
fei kaawa. Li paak, i saa baa nan leeb nba baa nae. Mi-i dat i tuba yoo nba, li sii tee i
joontue na; min Yennu-e pak na.
13 "N loon man taan n niib nan kpaarɔ nba tuu taan u jeet nae, ŋaan bi tee nan daan
tiik nba kaa lɔɔna nae, ki tee nan kinkaŋ nba kaa kinkana, ki li tituut poŋ jɔɔka na.
Ɲanne ki n chab nigamm a bin yent tiŋ na."
14 Ki Yennu niib boi a, "Bee ki ti bia daa kari? Baat man ki tin chiar saan digbanpaara
ni, ki saa kpo leŋ. Ti Yomdaanɔ Yennu-e chabit nan kuun, u turit lɔbiie a ti nyu, kimaan
ti tun biirɔwa.
15 Ti daan parmaasire nan laafia, ŋaan ti ki lari; mukisuko baar.
16 Ti datai poŋ ji be Dann doo niŋe, ki ti gbia bi taanii wuyikinii. Tiŋ na kur tuu jekire,
yoo nba ki bi taanii mɔ. Ti datai baar a bin biir ti tiŋ, nan linba be leŋ kur, nan ti doo,
nan li niib."
17 Ki Yennu yet a, "Ii chek man, n tuun wai-e i boor, waatont nba ki i kan fit diŋib, ki
bi saa junti."

Biaŋinba ki Jeremaya par biir u niib paak

18 N parbiir na kaa gbennu, n par ni yiare.
19 Gbiintir. N gbia n niib wuyikinii tiŋ na munn po a,
"Yennu ji kaa Sayɔnne-e? Sayɔnn kpanbar na ji kaa leŋe-e?"
Ki Yennu nba tee bi kpanbar na jiin a,
"Bee ki i jiantir i pata,
ki gbaa jiantir boorganii yennii nba kaa nyɔɔt na,
ki donn n wutoori?"
20 Ki niib na yikin a,
"Sakoouk gara, ki jaauŋ bia gara, ŋaan ti ki tinni."
21 N niib nba la biiru na paak teen ki n par biir.
N mɔ kpemɔniie, n ki mɔk parmaasir nan waama.
22 Tebuk kaa Gilead yent ni-i? Tebira kaa leŋe-e?
Ki bee teen ki n niib ki la laafia?

9

1 N sunman ki n yur bo tee bunbunne,
ki n ninbina tee ninnyuut nyuntonn,
ki man bo bui n niib nba ki bi kpiib na paak,
yonnu nan nyiɔk.
2 N sunman ki n bo mɔk binbeboore muuk ni,
ki bo nyi n niib ni.
Bi ki tee niŋamm kaa, bi ki waa Yennu,
3 Bi teen siir nan faake yoo kur,
bi nyik mamɔmme ŋaan dia doo na nan faak.
Ki Yennu yet a, "N niib tuu nyi toonbiyenn ni,
ki lɔɔr toonbileer nie, ki ki sak nan n tee bi Yennu."
4 Sɔɔ kur-ii chek u lɔɔ paak, sɔɔ daa tee u ninja yada,
kimaan ninja kur tee faak daanɔe,
ki sɔɔ kur gbii u yɔɔk paak.
5-6 Sɔɔ kur turin u yɔɔke, ki sɔɔ ki piak mamɔmm,
kimaan bi tumii bi jerima faake,
ki kan nyik toonbiit tumu.
Bi-i nyii kpikpiruk yenn ni, bi tuu kɔɔ leer nie,
ki fayeŋ-i gar, leer n wei.
Yennu yeen a u niib yêtɔe.
7 Linba na paak ki Yabint Yennu yet a,
"N saa pur n niib nan kut nae ki bikimm.
N niib tun biita, n ji saa tun namm lannpoe?

8 Bi jerima tee nan peenlɔbit nae, ki bi fa faak yoo kur.
Sɔɔ kur piak naasinyɔɔsire u lɔɔ boor,
ŋaan pii baruk ki guuntɔ.
9 N kan dat bi tuba linba na paaki-i?
Koo ki daa dont wutoor nibooru nba na paaki-i?
Min Yennu-e pak na.”
10 Ki n yet a, “N saa fabin kunkona paaka,
ki mɔ mɔmaatuk paak, kimaan bi koora,
ki sɔɔ ji ki gaar bi ni, sɔɔ ji ki gbia nei mɔnii,
ki nɔɔnii nan muuk ni bonkobit chiar yaat.”
11 Ki Yennu yet a, “N saa te Jerusalem n kpant langbent,
kii tee mɔbɔi binbeboor,
ki Juda doi bia saa kpant langbent,
ki tee siaminba ki sɔɔ kan fit kar.”
12 Ki n boi a, “Yennu, bee ki tiŋ na biir, ki bia koor nan kunkoouk na, ki sɔɔ ki gaar leŋi? Ŋmee sub fanu ki saa bann linba na paaki? A wann ŋmee li paak, ki u mun saa wann leebi?”
13 Ki Yennu jiin a, “N biir tiŋ na, kimaan n niib nyɔr nyik tumiiu nba ki n turib nae. Bi ki sak n mɔb, ki bia ki tun linba ki n wannib na.
14 Ŋaan bi teen tubkangbatae, ki jiantir tingbann Baal, nan bi baanba nba din wannib biaŋinba na.
15 Li paak, gbiintir linba ki min Yabint Yennu nba tee Israel teeb Yennu yaa man tun. N saa tur n niib jeet nba ton ki bin di, ki bia turib lɔbii ki bin nyu.
16 N saa yat kɔɔnib digbana nba ki bi yeejamm nan bi mɔŋ ki ban gbat li po, ki te ki kunkɔnkɔnna n tookib nan maa tan saa boontib.”

Biaŋinba ki Jerusalem teeb boi sommir po

17 Ki Yabint Yennu yet a, “Dukint linba tuun na po.
Yiint kpemɔnii damm,
nan poob nba yiin kuun yanii na ki bin baar.”
18 Ki niib na yet a,
“Pakimm ki bin kakit ki yin kuun yanii turit,
nan ti ninbina nba tan saa gbee nan ninnyuut,
ki ti ningbant n matik nan mɔnii.”
19 Gbiintir mɔnii fuur Sayɔnn doo ni man a,
“Ti boonta. Ti dii feiwa.
Li tee tin nyi tiŋ na nie, kimaan bi bit ti ŋeiwa.”
20 Ki n yet a, “Yimm poob n gbiint ki tur Yennu;
ki i baka-ii be u maan ni.
Ii tumii i bonpoi kpemɔnii, ki wann i yɔɔsnba kuun yanii yinu.
21 Kuun tɔkin ti takorbonae, ki kɔɔ ti diit ni,
ki bia baar ti kpanbara ŋei ni, ki kpi waas sɔnjot ni,
ki kpi naasimm dai ni.
22 Gbanankpeena dɔɔe siar kur po,
nan mɔbaa nba tuu dɔɔ kpaant ni na,
koo karwantpat-teeb nba tuu chɔɔ karwanta ki bir,
ki sɔɔ ki tikirir na. Yennu nba yetin a n pak linbae na.”
23 Ki Yennu yet a,
“Subindamm daa faa kpinkpant bi subinii paak,
ki paŋ damm mun bia daa faa kpinkpant bi paŋ paak,
ki mɔkita mun bia daa faa kpinkpant bi mɔkint paaki.
24 Li-i tee ki sɔɔ loon wun faa kpinkpant,
wun faa nan u min, ki bia bant n maan paak,
kimaan n lomm yɔɔ be-e, ki n tuun linba ŋan ki bia took.
Ŋanne mei n par. Min Yennu-e pak na.”
25-26 Ki Yennu yet a, “Yoo baat ki n saa dat Ijipt teeb, nan Juda teeb, nan Edom teeb, nan Amonn teeb, nan Moab teeb, nan kunkoouk teeb nba pɔɔn bi yut* na tuba. Niib na kur pot bi punawa, ŋaan bi ki dia mɔlor nba ki punpotu tee li nyinn na. Niib na nan Israel teeb na kur, sɔɔ ki dia n mɔlor na.”

---

* **9:25-26 9.25** Bi din pɔɔn bi yut ki baakit bi tingbanne.

10

Ki jiin patmannu nan barmɔnii jiantu po

1 Israel teeb, gbiintir maan nba ki Yennu yaa wun pak turi na.
2 U yet a, “I daa waa digbanlia taatɔk,
i daa te ki bonsaana nba ki i laat sanpaapo na daamii-i,
halii nan laa lek kɔɔnt digbanlia jaŋmaanii nawa.
3 Niib maŋ jiantu tee yanne.
Tiike ki bi tuu chɔɔ ki lu fɔɔr ni,
ki tikpeera n jii bi pai ki kpeerir,
4 ki ŋammir nan salimpeena nan salimmɔna,
ki bin jii kpai ki kpaa sennir, a li daa baa.
5 Li pata tee nan baa tuu nan bont nba ki senn kpaab ni
ki li beer bondidiit nae,
bi kan fit pak, bi bia kan fit somm, niib-ii jikitib.
I daa tiinib jaŋmaanii: Bi kan fit paani daŋi,
bi bia kan fit sommini.”
6 Yennu, sɔɔ kaa ki tee nan fin na, a tee Yenjaanne,
ki a sann yab, ki bia mɔk paŋ.
7 Ŋmee kan tur fin nba tee digbana kur kpanbar na baakiri?
A jaŋ nan niib n tura baakira.
Subindamm ni nan kpanbara ni, sɔɔ ki be ki tee nan fin na.
8 Bi kura tee jatit nan bonliiniie.
Bi saa tumii bee, baa jii tiinii ki nan pata nba na boori?
9 Bi nyii nan salimpeena Speenn tiŋ nie,
ki nyii nan salimmɔna Ufas tiŋ ni,
ki saauk damm tan taan bi pata maŋ ki pɔrir.
Linba na kur tee bonninnant damm toonae.
Bi lannib taŋant nba ki taluura luue.
10 Ŋaan fin Yennu-e tee barmɔnii Yennu,
ki tee Yennu nba fo na, ki bia tee kpanbar yaayoo siiyoo.
A wutoor-i doo yoo nba, durinya tuu jekire;
digbana kan fit dia a wutoor.
11 (Yimme tee yin pakib nan Yennu saa biir pata nawa. Pata maŋ kaa nan sanpaak nan tingbouŋ na. Bi ji sii kaa siar po, tingbouŋ na ni.)

Dontir yaŋ ki teen Yennu

12 Yennu jii u yiikooe ki nan tingbouŋ na,
ki jii u subinii ki nan durinya na, ki tant sanpaak.
13 U tur mɔbe, ki nyun nba be sanpagbouŋ liik po na fu.
Ŋɔɔe te ki sanpagbant nyi siar kur po ki lakii.
Ŋɔɔe te ki sanyikintii nyikintir, ki wonpaaruk nyi u boore ki da.
14 Nisaarii laat linba na, ŋaan kaa yan, ki tee jatit.
Binba naan pata na dii feie,
kimaan pata nba ki bi naan na tee yanne, ki kaa manfoori.
15 Bi ki mɔk nyɔɔt, ki tee bin yisimme.
Yennu-i baar bi paak nan wutoor yoo nba, u saa biiriba.
16 Israel teeb Yennu na ki tee nan pata maŋ na kaa,
ŋɔɔe nan bona kur, ki gann Israel teeb a bii tee u tiɔŋ niib;
u sanne tee Yabint Yennu.

Ki jiin biiru nba baat po

17 Jerusalem teeb, bi looniwa. Tikit i faar man.
18 Yennu yaa wun ber nyinni tiŋ na nie. U saa buti, ki nan i yenɔkɔɔwa tan kan tenni.
Yennu-e pak na.
19 Ki Jerusalem teeb yikin a,
“Ti la daŋ bonchiann, ki ti fiat maŋ kan buuri,
ki ti bo dukii a li tee linba ki ti saa fit gubin gaare.
20 Ti ŋei kpant langbenta.
Ki ŋmiit nba tuu diar na cheera.
Ti waas kur yaata,
ki sɔɔ ji kaa ki saa ŋamm maa ti ŋei maŋi,
sɔɔ kaa ki saa lor ti mɔŋmii na.”

21 Ki n jiin a, “Ti tɔɔndamm na tee jatite,
bi ki boi Yennu ŋmakitir po.
Ŋanne teen ki bi gbar, ki ti niib yat.
22 Gbiintir, maan baara,
ŋmatir be digbann nba be gaŋ po na ni bonchiann.
Li jab saa te ki Juda doi n kpant langbent,
ki mɔbɔie sii be leŋ.”
23 Yennu, n mi nan sɔɔ kaa ki dia u binbeŋ joontu yiikoo u nuu ni,
sɔɔ ki yen u mɔŋ manfoori.
24 Yennu, ŋmakitirit, ŋaan a daa mantik ton nanti,
koo ki dat ti tuba yoo nba ki a wutoor doo;
fi-i tun nna, ti saa boonte.
25 Ŋaant ki a wutoor-ii be digbana nba ki jiantira na,
nan niib nba yêta na paak.
Bi kpii timm nba tee a niib nae, ki biirit fas,
ki teen ti doi langbent.

11

Ki jiin Jeremaya nan mɔlor na po

1 Ki Yennu pakin a,
2 “Gbiintir mɔlor na mɔmaan. Pakin Juda teeb nan Jerusalem teeb
3 nan min Israel teeb Yomdaanɔ Yennu poor mɔpor biiuk ki teen wunba kur ki sak mɔlor na mɔmaan.
4 Li mɔlore ki n din lor nan bi yeejamm, yoo nba ki n din nyinnib Ijipt tiŋ ni, siaminba din tee nan muu nba kaa kpeenu ki turib na. N pakib nan bin sak n mɔb ki tun linba kur ki n wannib. N pakib nan bi-i sak n mɔb, mine sii tee bi Yennu, ki bi tee n niib;
5 ki n saa dia mɔsonn nba ki n senn ki tur bi yeejamm, nan n saa turib tiŋ nba kpai ki mɔk mɔkint, ki bi ji be leŋ mɔtana na.”
Ki n jiin a, “Yennu, lii tee nna.”
6 Ŋanne ki Yennu pakin a, “Saant Juda doi ni, nan Jerusalem sɔnjot ni. A mɔɔnt n maan leŋ, ki pak niib na ki bin gbiint mɔlor na mɔmaan ki sakir.
7 Maa din nyinn bi yeejamm Ijipt tiŋ ni, n din kpaanib nan bin sak n mɔb. N bia tukin kpaanib nnae nan dinna.
8 Ŋaan bi ki gbiint koo ki saki. Sɔɔ kur tukin ki tee tubkangbatire nan biit daanɔ, nan baa din tee na. N sennib nan bii dia mɔlor na, ŋaan bi yêta. Ŋanne ki n dat bi tuba nan mɔlor na nba wann na.”
9 Ki Yennu bia pakin a, “Juda teeb nan Jerusalem teeb lorin lorbiite ki jiin n po.
10 Bi ŋmat bi yeejamm toonbiit niwa; bi yeejamm maŋ din yêt linba ki n wannib na tumue, ŋaan jiantir yenlia. Israel teeb nan Juda teeb biir mɔlor nba ki n lor nan bi yeejamm nawa.
11 Li paak, min Yennu kpaanib nan n saa baar nan biiru bi paak, ki bi kan fit nyi leŋi. Ki bi-i yiinin ki loon sommir, n kan gbiint ki turibi.
12 Ki Juda teeb nan Jerusalem teeb saa saan tingbana nba ki bi mann maruŋ ki teemm na boor, ki boi sommir po. Ŋaan li tingbana kan fit sommib, yoo nba ki biiru na baari.
13 Juda niib tingbana yab nan bi doi nba yab nae, ki Jerusalem niib maa maruŋ binbinta ki li kann yab nan bi doo ni sɔnii kann nba yab na, ki mann maruŋ ki teen bi tingbanbiiuk Baal.
14 Jeremaya, daa mein koo ki barimin niib na paaki. Bi-i be daamii ni yoo nba, ki yiinin ki loon sommir, n kan gbiint turibi.”
15 Ki Yennu bia yet a, “Niib nba ki n loomm na tuun biite. Bi mɔk yiikolannpoe ki sii be n ŋasaakak na ni? Bi dukii bi-i senn mɔsona, ki mann bonkobit maruŋ, li saa fit gɔɔr biaka-a? Linba na saa maŋ bi parawa?
16 N tuu yib kpan tiinii nba mɔk faate, ki gbee nan lɔɔnŋana, ŋaan fuut nba tee nan satianii na niŋe ki n saa joo li tituut muu, ki gbat li yiinii.
17 “Min Yabint Yennu-e bur Israel nan Juda, ŋaan mɔtana n dia biake ki kpaanib. Ŋamme baar nan linba na bi mɔŋ paak, kimaan baa tun biit na. Bi donn n wutoore nan baa mann maruŋ ki tur tingbann Baal na.”

Lorbiiuk nba jiin Jeremaya manfoor po

18 Ki Yennu pakin ki jiin lorbiit nba ki n datai lorin ki jiin n po na.

19 Ki n tee nan pegann nba ki bi saa nanɔ a bin kɔtɔ na, ŋaan ki n ki mi nan n paake
ki bi lorin lorbiiuk na ki yeen a, “Ŋaant ki ti chɔɔ tiik na nan u lɔɔna ki lu. Ŋaant tin
kpiu, ki sɔɔ ji daa mi tian u po.”
20 Ŋanne ki n miar Yennu a, “Yabint Yennu, a tee barmɔnpakirɔe, ki bikii niib yan
nan bi binbeŋ. N jii n maan ki teen a nuu nie. Li paak, ŋaant ki man la a wutoor niib
na paak.”
21 Anatof teeb loon bin kpime, ki pakin nan bi saa kpin, li-i tee ki n tukin ki mɔɔntir
Yennu maan na.
22 Ŋanne ki Yabint Yennu yet a, “N saa dat bi tubira. Bi naasimm saa kpo tɔb nie, ki
bi waas n kpo kon.
23 N senn yooe ki saa baar nan biak Anatof niib paak. Li yoo-i baar, nan bi yenɔkɔɔwa
kan tinni.”

12

Ki jiin Jeremaya buboit po

1 Yennu, min nan fin-i yaa ti bu, fine sii mɔk mɔnii.
Ŋaan n saa boia buboit ki jiin barmɔnii maan powa.
Bee teen ki yanbɔndamm mɔkitiri?
Bee ki ŋmabir damm paakiti?
2 A buribe, ki bi baa jiina, ki kpaatir, ki loon lɔɔna.
Yoo kur bi piak fanue ki jiint a po, ŋaan bi baka kaa a po.
3 Ŋaan Yennu, a min, ki laat maa tuun linba
nan maa loona biaŋinba.
Berin niib na, ki bin tut saan nan pei na ki bin kpib.
Ii guub nan yoo nba tan saa jaŋ nan bin kpib.
4 Li saa wei nlee ki ti tiŋ bia daa tee tinkooŋ,
ki siar kur boor mɔɔt n koori?
Bonkobit nan nɔɔnii kpenne, kimaan ti niib toonbiit paak,
niib nba yeen a, “Yennu ki laat linba ki ti tuun na.”
5 Yennu yet a, “Jeremaya, li-i tee ki a bak
nan fan poo nantaar poot nan niibi,
a saa teen nlee ki poo nan taanii?
Li-i tee ki a kan fit set paanu ni,
a saa teen nlee ki set Jɔɔdann mɔkir fɔɔr ni?
6 A tiɔŋ ninjamm nba nyii a ŋaak ni na kɔɔtawa,
ki taan nileeb po ki wora.
Baa lek piak nan mɔmant na, ŋaan a daa teeb yada.”

Ki jiin Yennu yanyêtuk po

7 Ki Yennu yet a, “N nyɔr nyik Israel teeba,
n yêt n nigannkab nawa.
N jii niib nba ki n loomm na, ki kubin bi datai nuu niwa.
8 N nigannkab na kɔn nanime.
Bi gaan jate n paak nan yanbɔr be fɔɔr ni na, ki n yan yêtib.
9 N nigannkab na tee nan nɔɔŋ nba ki kanbiat worɔ
lokir kur po nae.
Yiint muuk ni bonkobit ki bin baar tan di jaamm.
10 Digbangana yent damm bonchiann biir n daan tiinii kpaaba,
bi ŋmaa n kpaant ki biirir,
ki kpint n tinŋaŋ na ki teenir kunkoouk.
11 Bi teenir kankoonne ki li dɔɔ yann n boor ni.
Tiŋ na kur kpant kunkoouko ŋaan ki sɔɔ ki fiin li po.
12 Jab saan tiŋ na kur poe a bin fat bona.
N tun tɔbo a lin biir tiŋ na kur, ki sɔɔ kii be u yamani.
13 N niib buur diie, ŋaan jaan mɔɔt.
Bi tun nan bi paŋ, ŋaan bi ki la siari.
N wutochiɔŋo te ki bi jeet ŋakit.”

Ki jiin Yennu mɔsonn po

14 Ki Yennu yet a, “N mɔk siar ki saa pak tur Israel teeb kɔɔnanleeb nba biir tiŋ nba
ki n tur n niib Israel teeb maŋ na. N saa nyinn nibiit maŋ bi tinii ni, nan baa tuu ŋabir
bonbuburit nae, ki fat Juda teeb bi nii ni.

15 Ŋaan mi-i yaat namm, li poor po, n saa tinib ninbaauk. N saa jen nan nibooru kur
bi tiɔŋ tiŋ ni, nan bi tiɔŋ digbann ni.
16 Li-i tee ki bi saa gaar n niib jiantu nan bi par kur, ki por a, ‘Nan Yennu nba be na,’
nan baa din tumii n niib a bii poor tingbann Baal sann ni biaŋinba na, bi saa pukin n
niib po, ki sii mɔkitir.
17 Ŋaan li-i tee ki digbansiar kan sak n mɔb, ŋann ŋarin n saa ŋabirɔe ki biirɔ fas fas.
Min Yennu-e pak na.”

13

Ki jiin chabŋann kurtajinn po

1 Ki Yennu yetin a n saan ki daa chabŋann kurtajinn ki yoo, a ŋaan n daa sikintir
nyun ni.
2 Ki n daa ki yoo.
3 Ki Yennu ŋamm pak nanin, ki yet a,
4 “Saant Yufrates mɔkir boor ki saa bɔr kurtajinn na fɔru ni, tana ni.”
5 Ki n saan bɔrir, Yufrates mɔkir boor.
6 Li din weiwa, ki Yennu tan pakin a n ŋmat Yufrates mɔkir boor ki saa jii kurtajinn
na.
7 Ki n ŋmat saan. Maa baar leŋ ki lar, ki sɔɔ ki li biira, ki ji ki ŋani.
8 Ki Yennu ŋamm pak nanin a,
9 “Nnae ki n saa biir Juda parbifaant na, nan Jerusalem parbifaachiɔŋ na.
10 Ŋamm biit damm na yêt bin sak n mɔbe. Bi yɔɔ tee tubkangbata nan biit damme,
ki jiantir tingbana. Li paak, bi tan sii tee nan kurtajinn na nba kaa nyɔɔt nae.
11 Kurtajinn nba tuu jaŋ siak ni ki dia biaŋinba na, n bo loon Juda nan Israel niib
kur-ii dian nnae chinchin. N tun nnae, a bii tee n niib ki baar nan baakir nan dontir ki
turin, ŋaan ki bi yêt n mɔb.”

Ki jiin dasɔɔr po

12 Ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu pakin a, “Jeremaya, pakin Israel niib nan dasɔɔr
kur tee lin gbee nan tilɔɔna daame. Bi saa jiin a bi mi nan dasɔɔr kur tee lin gbee nan
daame.
13 Li poor po, fan pakib nan min Yennu loon man gboon tiŋ na ni nirɔ kur daame nan
baa tan saa yib, li kpanbara nba tee Defid yaaboona na, nan mannteeb, nan n sɔkiniinba,
nan Jerusalem niib kur.
14 Li poor po, n saa butib nan soa nba tuu lia leer na, saakab nan waas kur yomm.
Ninbaauk koo ninkpabauŋ kan fit te man nyik bi kpinu.”

Biaŋinba ki Jeremaya yakii ki jiin dont-n-mɔŋ po

15 Israel teeb, Yennu paka, ii sikin i mɔŋ ki gbiint u maan.
16 Ii baakit i Yomdaanɔ Yennu
yoo nba ki u daa ki baar nan bunbɔnn
nba saa te yin gbiat kunkona ni na,
ki sɔɔ ki u daa ki kpint yentu nba ki i daan na,
ki teenir bunbɔnchiɔŋu.
17 Li-i tee ki i kan gbiint, n saa bɔr buiwa,
kimaan i yuwannu paak.
N saa bui bonchiann, ki n ninnyuut tan sii puube,
kimaan baa yaat nan Yennu niib ki teemm yommii na paak.
18 Ki Yennu pakin a, “Pakin kpanbar na nan u naa, ki bin fiir bi naangbant paak ki sik
tiŋ ni, kimaan bi naan fokirii nba fan bonchiann na yit baawa.
19 Doi nba be Juda diitu po na, bi ŋaa loonira, ki sɔɔ ji kan fit nakin bi boor. Bi soor
Juda niib kur, ki saan namm yommisimewa.”
20 Jerusalem, gotir. A dataie nyii gaŋ po ki siik na. Niib nba ki bi teenib a nuu ni na
be lia? A niib nba ki a dont a mɔŋ bi paak na be lia?
21 A saa pak a bee, li-i tee ki niib nba ki a dukii a bi tee a yɔɔsnba na tan kɔn nyanna,
ki dia-ani? Li sii yiara nan poo nba tuu yaa wun mar nae.
22 Li-i tee ki a boi linba paak ki na kur tun ki tura, ki bi muka ki liat a tiati, li tee a
toonbiit nba yabit paak nii nae.
23 Nibɔŋ saa fit lebit u gbananta-a? koo naamuuk saa fit boon u pɔriuwa-a? Li-i tee
ki bi saa fit tun nna, ŋann ŋarin, fin nba ki tuun siar ki pukin toonbiit po na bo saa fit
tumii ŋant tumuwa.
24 Yennu saa yata nan mɔɔt nba ki wonfufuk tuu pebirir nae.

25 U yet nan a joontu sii tee nnae. Waa lor wun teena bianjinbae na, kimaan a tamm
u poe, ki waa tingbana.
26 Yennu tiɔŋo saa liat a tiat ki senna yann, ki a di fei.
27 U la-a ki a tuun linba tee u kɔɔr. U la-a ki a jiantir tingbana, kunkona paak nan
kpaant ni, nan jɔɔ nba tuu mɔk niɔŋ nan u lɔɔ ŋaapoo, koo nan taanjak nba tuu ŋakit
tannaaŋ paak nae. Jerusalem teeb, i boonta. I saa ban teen kasiiwa-a?

14

Ki jiin yonkoonbiiuk po

1 Ki Yennu pak turin ki jiin yonkoonin po a,
2 "Juda mɔ kpemɔniie, kimaan u doi kpenne,
ki u niib dɔɔ tiŋ ni nan yanyêtuk,
ki Jerusalem mɔ ki loon sommir.
3 Mɔkita na tun bi daabae nyun po,
ki bi saan bunbuna boor,
ŋaan bi ki la nyun, ki ŋmat jen nan sɔkoona.
Bi yan ŋmate, ki bi ŋaa tama, ki bɔri bi numpo.
4 Tiŋ koore, kimaan saak ki baa, ki kpaara para biir,
ki bi bɔrii bi numpo.
5 Kɔnaaŋ nyɔr nyik u bike muuk ni, kimaan mɔɔt kaa.
6 Bɔnii see kunkona paake, ki foi ŋabitir nan mɔbɔi na,
ki bi ninbina diŋ, kimaan bi ki laat jeeti.
7 N niib bui ki fabin turin a,
'Yennu, ti para ni beerit nan ti biira,
ŋaan a sommit nan faa senn mɔsonn na.
Ti nyika ki li wei bonchiann, ti tun biirawa.
8 Israel teeb yada kur gaa a paake, fine nyinnit biak ni.
Bee ki a tee nan saamɔ na ti tiŋ ni?
Bee ki a tee nan sinsommtɔɔ nba tuu dɔɔr nyɔyemmir na?
9 Bee ki a tee nan jɔɔ nba ki bi kpirɔ na?
Bee ki a tee nan kunkɔnkɔnnɔ nba kaa yiikoo
ki saa tinn nirɔ na?
Yennu, a setik be nant, ti tee a niibe. Daa nyikititi.' "
10 Ki Yennu pak ki jiin niib na po a, "Bi lon n boor ni yaatu bonchiann, ki bia ki fit
dia bi mɔŋi. Li paak, n par ki mei bi paaki. N saa tiar biit nba ki bi tun na, ki dat bi
tubawa."
11 Ki Yennu pakin a, "Daa piakin nan man somm niib na.
12 Bi-i lekii lor mɔi, ŋaan n kan gbiint bi mɔnii nba jiin sommir po na, ki bi-i lekii
mann mujoonu piinii, nan jeet piinii maruŋ ki turin, ŋaan n par kan maŋ bi paak. N
saa kpib tɔbii nan kon nan yiarii nie."
13 Ŋanne ki n yet a, "Yabint Yennu, a mi nan a sɔkiniinba na yeen niib na nan tɔb koo
kon sii kaa, a kimaan a sat mɔb nan parmaasir sii be ti tiŋ paak."
14 Ŋaan ki Yennu jiin a, "Sɔkiniinba na fae n sann ni; n ki tumm, koo ki turib mɔb, koo
ki pakib siari. Baa laat linba ki piak na ki nyii n boor kaa, bi buntaa na tee bon-yana
nba ki bi dukine.
15 Min Yennu-e beera maa saa tun linba ki tur sɔkiniinba nba ki n ki tumm, ŋaan ki
bi piak n sann ni, ki yeen a tɔb nan kon kan baar tiŋ na paak na. N saa kpib tɔb nan
kon nie.
16 Binba ki bi pak maan na ki turib na mun bia saa kpo li sɔnu nie. Ki bi saa lu bi
gbanant Jerusalem sɔnjot ni, ki sɔɔ sii kaa ki saa piibi. Linba na saa tun ki tur bi kur
nan bi poob nan bi bonjai nan bi bonpoi. N saa te ki bin pa bi toonbiit paaka."
17 Ki Yennu wannin a n pak tur niib na ki jiin n parbiir po ki yet a,
"N ninnyuut-ii luun yonnu nan nyiɔk.
N kan nyik mɔnii, kimaan n niib la daŋ bonchiann ki li gbatiba.
18 Mi-i kɔɔ muuk, n tuu la jab nba ki bi kpiib tɔb ni na gbanante,
ki mi-i saan doi ni, man la ki niib kpenn kon.
Yennu sɔkiniinba nan mannteeb na tuun toona,
ŋaan bi ki mi baa tuun linba."

Ki jiin niib na baruŋ po

19 Yennu, a set yêt Juda-e fabi-i? A ki loon Sayɔnn niibe-e?
Bee ki a turit daŋ nba yab ki ti kan la laafia?

Ti loon parmaasire, ŋaan bonŋansiar ki tuuni,
ki ti loon laafia, ŋaan ki woribuk baar.
20 Yennu, ti tun biirawa.
Ti fiit ti tiɔŋ biit nan ti yeejamm biita.
21 Tiat a mɔsonn na po, ki daa yêenti.
A daa baat nan fei Jerusalem nba ki a naangbouŋ be na paaki.
A daa porii mɔlor nba ki a lor nant na.
22 Tingbana na sɔɔ kaa ki saa fit tur saaki.
Sanpaak mɔŋ kan fit te saak n baa.
Ti teen ti dindann fin ti Yomdaanɔ Yennu nie,
kimaan fine tuun linba na kura.

15

Ki jiin Juda niib boontu po

1 Ki Yennu pak turin a, "Li-i lekii bo tee Moses nan Samuel see nna ki bo fabin nanin, ŋaan n bo kan tin niib na ninbaauku. A te ki bin seet nna.
2 Li-i tee ki bi boia baa saa yaat saan sian, fan pakib a min Yennu yet a:
Yiariie saa kpi siab; bi sinsaanboore na.
Ki siab mun saa kpo tɔb nie; bi sinsaanboore na.
Ki siab mun, kome saa kpib; bi sinsaanboore na.
Ki siab mun tee bin sooribe ki yaat namm ki teemm yommii,
bi sinsaanboore na mun.
3 Min Yennu-e lor nan bontona ŋanna n tun ki turib. Bi saa kpib tɔbii ni, ki bɔi saa pat bi gbanant, ki nɔɔnii saa dir, ki muuk ni bonkobit saa ŋman linba biar na.
4 N saa te ki niib kur yan n put bi paak, kimaan Hesekia bija Manase nba tun linba Jerusalem, yoo nba ki u din tee Juda kpanbar na."
5 Ki Yennu yet a,
"Ŋmee saa tin yimm Jerusalem teeb ninbaauku?
Ŋmee ki li saa daamii-ɔ i paaki? Ŋmee saa set ki boi i po?
6 Yimm niib na yêtima, ki ŋmant i poor ki turin,
ŋanne ki n tant n nuu ki faa mati,
kimaan n soor n mɔŋ ki tan baka.
7 Tiŋ na doo kur ni, n lui nan mɔɔt nae ki tur wouŋ.
N biir yimm n niibe ki kpii i waas,
kimaan yaa ki nyik i yanbɔntoona na paak.
8 Pakɔi yab i tiŋ ni ki gar mɔkgbeŋir paak tanbiiniiwa.
N kpii i naasimm bi paant nie, ki dinn bi naanba biak.
N lekib nan biake nan biiru.
9 Poo nba ki u waas banlore kpo na fibe, ki gbaa nan foon.
Yentu nba ki u tuu be leŋ na kpant bunbɔnna,
u dii fei-e, ki li yiarɔ.
N saa te ki i datai n kpi yimm nba daa biar fo na.
Min Yennu-e pak na."

Ki jiin Jeremaya bunburimii po

10 N tee jɔɔ nba be nan parbiire. Bee ki n naa din marimi? Li tee man kɔn ki bia nɔi nan sɔɔ kure, tiŋ na ni. N ki kpent likirii sɔɔ boor, ki sɔɔ mun bia ki kpent likirii n boori, ŋaan sɔɔ kur porintirin mɔporae.
11 Yennu, li-i tee ki n ki tun a toonn fanu, koo li-i tee ki n ki set n datai taar ni ki fabin nana, yoo nba ki bi bo be biak nan wahala ni na, fan ŋaan ki bi mɔpora maŋ n mann mɔnii.
12 Sɔɔ kaa ki saa fit kɔnn kut, mantik kut nba nyii gaŋ po ki bi ŋmat kutmɔnt li ni na.
13 Ki Yennu pakin a, "N saa tun datai ki bin jii n niib gor nan bi mɔkint, ki lin dat bi tuba, kimaan bi biit nba ki bi tun tiŋ na kur po na paak.
14 N saa te ki bin teen daaba ki tur bi datai, tiŋ nba ki bi ki mi na ni, kimaan n wutoor di nan muu nae, ki kaa kpeenu."
15 Ŋanne ki n pak a, "Yennu, a mɔk bannu. Tiat n po ki sommin. Datir binba tun bonbiir ki turin na tuba. Daa mantik mɔk sukuru namm, ki bi saa la yaak ki kpin. Tiat nan a paake ki bi sukiin.
16 A pak nanime, ki n gbiint mɔbonn kur. Yabint Yennu nba tee yiikoo daanɔ, n tee a yɔɔe, a mɔmaame gbeen n par nan kpinkpammuk nan parpeenn.

17 N ki be nan nileeb ki laa, ki n par mei. N sak a mɔbe, ki be n kɔɔ, ki n wutoor doo
bi biit paak.
18 Bee ki n sii yɔɔ di biaki? Bee ki n daŋ ki mɔk tebuku? Bee ki li kan buuri? A lor
fan dinnin fei nan kpenu nba tuu fɔɔr tuntonn bianjinba nae-e?”
19 Ki Yennu jiin a, “Li-i tee ki a jen, n saa gaarae, ki a ŋamm teen n toontunnɔ. Li-i
tee ki a nyik baryana, ŋaan mɔɔnt n maan nba kpaa talas, a saa ŋamm teen n sɔkiniie.
Niib nae saa jen a boor, ki li ji kii tee fan saan bi boor kaa.
20 N saa teena nan kutmɔnt maar nba mɔk paŋ nae bi boor. Bi saa kɔn nana, ŋaan
kan nyanna. N sii be nana, ki saa guura, ki dia-a fanu.
21 N saa nyinna nɔɔnbiit nan kpikpiruk damm nuu ni. Min Yennu-e pak na.”

16

Linba ki Yennu loon Jeremaya-ii tuun

1 Yennu din ŋamm pak nan min Jeremaya a,
2 “Daa kɔɔnt poo ki maar waas nna na.
3 N saa wanna linba saa tun ki tur waas nba ki bi marib nna na, nan bi damm.
4 Yiarbiiuko saa kpib, ki sɔɔ kan mɔ bi kpemɔnii, koo ki piibi. Bi gbanant sii poo nan
mɔba nae tiŋ ni. Bi saa kpib tɔbii nie, koo bin kpo kon, ki bi gbanant sii tee jeet ki tur
nɔɔnii nan muuk ni bonkobit.
5 “Ii mi ki a kɔɔ ŋaak nba ni ki kuun kpo ki bi fabin. A daa fabin sɔɔ paak. N kan teen
piisin n niib paak ki turib parmaasir, koo ki timm ninbaauk, koo kii mɔk lomm nammi.
6 Mɔkita nan nandamm na kur saa kpo tiŋ na niŋe, ŋaan sɔɔ kan piib, koo ki mɔ bi
kpemɔnii, koo ki ŋmaar u mɔŋ, koo ki koor u yut a wun wann u parbiiri.
7 Sɔɔ kan di koo ki nyu nan daanɔ nba ki u nikpiimɔ kpo, a wun maan u pari. Sɔɔ
kan joi u lɔɔ, li-i lekii tee wunba ki u baa koo ki u naa kpo.
8 “A daa kɔɔ ŋaak nba ki niib di jaamm, a daa kaar namm ki di ki nyu.
9 Gbiintir linba ki min Yabint Daanɔ Israel teeb Yennu yaa man pak. N saa te
kpinkpammuk, nan parmaasir, nan poochianu jaamm parpeenn fuut na n ŋmin. Niib
nba be nna sii be bi manfoor ni ki la linba na n tun.
10 “Fi-i pakib linba na kur, bi saa boia linba paak ki n lor man dinnib biak na. Bi saa
boia, a bi biir bee, koo bi tun bonbilanne ki tur bi Yomdaanɔ Yennu.
11 A pakib nan Yennu yet a, ‘I yeejamm din nyikime, ŋaan jiantir yenbis. Bi din nyɔr
nyikime, ki ki sak n wannu.
12 I mɔŋ tun bonbilankant nba gar i yeejamm yar paaka. I kur na tee tubkangbata
nba tee biit damme, ki ki saak n mɔb.
13 Li paak, n saa ber nyinni tiŋ na ni, ki kɔɔni tiŋ nba ki yimm koo i yeejamm ki ban
mi li ni. Leŋe ki i saa jiant tingbana, yonnu nan nyiɔk, ki n kan tini ninbaauk.’ ”

Biaŋinba ki bi saa nyi digbana ki jen

14 Ki Yennu yet a, “Yoo baate ki niib tan kan por n sann ni, a mine tee Yennu nba fo,
ki nyinn Israel teeb Ijipt tiŋ ni na.
15 Ŋaan bi sii poor n sann ni, a Yennu nba fo, ki nyinn Israel teeb gaŋ po tiŋ na ni, ki
nyinnib digbanlia nba ki n din yat kɔɔmm na ni. N saa jen namm bi tiɔŋ digbann ni,
tiŋ nba ki n tur bi yeejamm na ni. Min Yennu-e pak na.”

Ki jiin tubdatu nba baat na po

16 Ki Yennu yet a, “N yi jansoora bonchianne, maa bin baar ki tan soor niib na. Li
poor po ki n saa tun yiin waarib bonchiann, ki bin baar tan lomm jɔɔt ni, nan kunkona
paak, nan tanfiat ni.
17 N laat linba kur ki bi tuun, siar ki bɔrmi, ki bi biit ki mir bot n tɔɔnn po.
18 N saa te bin pa bi biit, nan bi tonu toona paak taar munlee-e, kimaan bi biir n tiŋ
nan bi pata nba ki manfoor kaa bi ni, nan nirɔ nba tuu kpo ki manfoor kaa u gbanant
ni nae, ki gbeen n tiŋ na nan tingbana.”

Ki jiin Jeremaya Yenmiaru po

19 Yennu, fine guun ki teenin paŋ, a sommitin daamii yoo. Digbana saa nyi tingbouŋ
na kpinii po ki baar a boor, ki yet a, “Ti yeejamm din ki mɔk siar ki pukin faak yennii,
bi din ki mɔk siar ki pukin pata nba kaa nyɔɔt po.
20 Nisaarik saa fit nan u mɔŋ yenniiwa-a? Aaii. Wu-u tun nna, bi ki tee yenmɔnii kaa.”
21 Ki Yennu jiin a, “Li paak, n saa te nisaarii n bann n yiikoo nan n paŋ yomm kɔɔe,
ki bann nan mine tee Yennu.”

17

Ki jiin Juda niib biit nan bi tubdatu po

1 Yennu yet a, “Yimm Juda teeb, bi jii kut makmɔɔnue ki sɔb i biit, ki jii tanchincheenn
ki sɔbir i para ni, nan i maruŋ binbinta lɔtii ni.
2 I niib jiantir tingbana, maruŋ binbinta boae, ki bia jiantir chicherpook Asera ninnant
na, timaatik kur nyakir, nan kunkonn kur paak,
3 nan jɔɔt nba be tiŋ na ni paak. N saa te ki i datai n jii i mɔkint nan i faar kur ki yaat
nann, kimaan biit nba ki i tun i tiŋ na kur po na paak.
4 Li tee yin nyi tiŋ nba ki n turi na nie, ki n saa te yii tee daaba ki tur i datai, tiŋ nba
ki i ki mi na ni, kimaan n wutoor di nan muu nae, ki kan ban kpeeni.”

Ki jiin mɔmaan booru booru po

5 Ki Yennu yet a,
“N saa biir daansɔɔ nba ŋmant u poor ki turin,
ŋaan maa nirɔ paak, ki u yada be nisaarik paŋ ni na.
6 Li nibooru tee nan tituuk nba pia kunkoouk paak,
siaminba ki siar ki kpaatir nae.
Bonŋansiar ki baat li nibooru boori.
7 “Ŋaan n saa teen piisin wunba jii u dindann
ki teen n ni na paake.
8 Li daanɔ tee nan tiik nba pia kpengbiɔŋ,
ki tantir u jiina sikint nyun ni nae.
Li tiik ki tiin jaŋmaanii, yoo nba ki tiŋ kooti,
kimaan u faat mei-e.
Saak-i kii baa, ŋaan li ki tonɔ; u loon lɔɔnae yoo kur.
9 “Ŋmee saa fit bann nisaarik par ni?
Li mɔk kpinkpannii ki gar bont kur,
ki li baatuk na yabit gar nan lin la tebuwa.
10 Min Yennu-e gorii nirɔ par ni, ki bikii nirɔ yan.
N pa nirɔ kur nan u binbeŋ nba tee biaŋinbae,
nan waa tuun linba.”
11 Daanɔ nba ŋmab likirii ki mɔkit
tee nan korik nba wakin jena nba ki u ki ŋaa nae.
U manfoor benu ni, see ki u mɔkint na tan boont,
ki li joontu ni, u tan sii tee jatuko.
12 Ti Yenjiantu ŋasaakak na tee nan naangbant
nba mɔk baakir nae,
ki tɔɔ kunkonfoouk paak pinpiik niwa.
13 Yennu, fine tee Israel teeb dindann,
binba yêta na kur saa di feiwa.
Bi saa bot nan baa tuu sɔb sana tanbiinii ni nae,
kimaan bi yêt fin Yennu
nba tee bunbunn nba teen nyunŋanin nawa.

Ki jiin Yennu sommir po

14 Yennu, tebimin, ki n saa la laafia fanu; tintin, ki n sii be n yamani fanu. N dontir
fine.
15 Niib na piak ki teenin a, “Yennu nba daan kɔɔntit jaŋmaanii nba na be lia? Ŋaant
wun tun li bona mɔtana.”
16 Ŋaan Yennu, n ki yet maa a baar nan biak bi paak, n ki ban sun ki daamii n baaribi.
Yennu, a mi linba na, a mi maa pak linba.
17 A daa te ki n tiin jaŋmaanii, kimaan daamii-i baar, n tuu gur a boore.
18 Yennu, baat nan fei binba mukisin na paak, ŋaan te ki n daa di fei. Gbeentib nan
jaŋmaanchiɔŋ, ŋaan daa te ki n tiin jaŋmaanii. Baat nan biak bi paak, ki but butib.

Ki jiin foon daar na po

19 Ki Yennu yetin a, “Jeremaya, saant ki saa mɔɔnt n maan, Niib Tammɔb na ni,
siaminba ki Juda kpanbara kɔɔ ki bia nyi na. Li poor po, fan saan tammɔlia nba be
Jerusalem na boa.
20 A pak kpanbara na, nan Juda niib kur, nan binba be Jerusalem ki kɔɔ tammɔi na
kur, ki bin gbiint maa piak linba.
21 A pakib nan li-i tee ki bi loon bi manfoa, bi daa jikin jiksiar foon daar na ni, bi daa
jikin siar ki kɔɔ Jerusalem tammɔi ni,

22 koo ki jii siar bi ŋei ni ki nyi nann foon daari. Bi daa tuun toonn foon daar na, li
tee bin diar ki li-i tee kasiie, nan maa senn bi yeejamm biaŋinba na.
23 Bi yeejamm din ki gbiint ki turin, ki bi baka bia din kaa n po. Bi din teen
tubkangbatae, ki ki sak n mɔb, koo ki tumii siar n boori.
24 "A pak niib na nan li kpaa talas ki bin sak n sennu na kur. Bi daa jikin jikir ki gaar
doo na tammɔi ni foon daar. Li tee bin dia foon daar nae, ki lii tee kasii, ki daa tuun
siar li daar ni.
25 Ŋanne ki bi kpanbara nan saakab tuu saa kɔɔ Jerusalem tammɔi na, kii mɔk naan
yiikoo nba ki Defid din mɔk na. Ki ŋamm nan Juda teeb nan Jerusalem teeb saa jak
taantorit nan taanii, ki Jerusalem doo sii yɔɔ gbee nan niib.
26 Niib saa nyi Juda doi ni, nan Jerusalem digbanbis nba kook na ni, ki saa nyi
Benjaminn yent ni, nan kunkonbis ni, nan kunkona paak, nan Juda yent diitu po, ki
baar. Bi saa baar nan mujoonu piinii, nan marint, nan jeet piinii, nan bonnunubit, nan
niipoturu piinii, n jiantu ŋasaakak ni.
27 Ŋaan li kpaa talas bin sak n mɔb, ki dia foon daar na, ki lii tee kasii daar. Bi daa jikin
jiksiar ki gaar Jerusalem tammɔi na ni li daar, kimaan bi-i tun nna, n saa joo Jerusalem
tammɔi na muuwa, ki muu saa di Jerusalem kpanbara ŋei, ki sɔɔ kaa ki saa kpeen muu
maŋi."

18

Biaŋinba ki Jeremaya saan yɔkmaarɔ ŋaak

1 Ki Yennu pak min Jeremaya a,
2 "Saant yɔkmaarɔ na ŋaak, ki n saa tura n maan leŋ."
3 Ki n saan ki saa la ki yɔkmaarɔ na maa yɔk.
4 Li-i tee ki bobsiar ki ŋan, u tuu yeere ki ŋamm maa.
5 Ŋanne ki Yennu pakin a,
6 "N ki mɔk yaak ki saa teen yimm Israel teeb nan yɔkmaarɔ na nba tee u yɔk biaŋinba
na-a? I be n nuu nie nan yɔk nba be yɔkmaarɔ nuu ni na.
7 Yoo nba ki n yet nan n saa ŋabir ki yeer, koo ki biir digbann nba, koo naan yent nba,
8 ŋaan ki li digbann ŋmat jen n boor ki nyik biit tumu, n ji kan tun linba ki n bo yaa
n tun na.
9 Li mun bia tee nnae, li-i tee ki n yet nan n saa bur, koo ki maa digbann, koo naan
yent nba,
10 ŋaan ki li digbann yêt n mɔb ki tuun biit, n ji kan tun linba ki n bo yaa n tun na.
11 Tɔn, pakin Juda teeb nan Jerusalem teeb nan n lorin lorbiite ki jiint bi po, ki tee
siir ki saa dat bi tuba. Pakimm ki bin nyik bi yanbɔnbinbeŋ na, ki lebit bi benu nan bi
marima.
12 Ŋaan bi saa jiin a, 'Aaii. Bee ki ti saa lebit ti binbeŋi? Ti sii yɔɔ tee tubkangbata
nan biit damm, taa loon biaŋinbae.' "

Biaŋinba ki niib na yêt Yennu

13 Ki Yennu yet a,
"Boin digbann kur ki laan linba na booru ban tumewa.
Israel teeb tun bonbilankanta."
14 Lebanonn jɔfɔkit ban nak marin baanuwa-a?
Li jɔɔt ni kpenii na ban fɔɔra-a?
15 Ŋaan n niib tamm n powa,
ki jokit bonnunubit ki teen tingbana.
Bi gbiatire sɔnu nba tee bin tɔkin na ni,
bi ji ki waa sɔnkperii na, ŋaan tɔkii sɔnbukii.
16 Bi tunn tiŋ na ki teenir woribuk boore,
a bii yɔɔ kii yisimir yoo kur.
Wunba kur gar leŋ, u gbanu saa jek,
kimaan waa saa la linba na paak.
Li saa bakitib, ki bi saa pak bi yura.
17 N saa yat n niib bi datai tɔɔnn,
nan wonfufuk nba tuu yat tant na.
N saa ŋmant n poor ki turib,
ki biiru-i baarib yoo nba, n kan sommibi.

Lorbiiuk nba jiin Jeremaya po

18 Ŋanne ki niib na yet a, “Ŋaant man ki tin tun siar ki jiin Jeremaya po. Mannteeb
sii yɔɔ be-e ki teenit tumiiu, ki subindamm yɔɔ be ki teenit kpaanii, ki Yennu sɔkiniinba
yɔɔ be ki mɔɔntir Yennu maan. Ŋaant ki tin paanɔ maan, ki bia nyik waa piak linba na
gbiintu.”
19 Ŋanne ki n miar Yennu a, “Yennu, gbatir linba ki n piak na, ki gbiint linba ki n datai
piak ki jiin n po na.
20 Biite tee ŋamm nyɔɔti-i? Ŋaan bi gbiir bootuko a man baa leŋ. Tiat biaŋinba ki n
baar a boor ki pak sommib, nan a daa diab nan wutoori.
21 Yennu, ŋaant bi waas n kpo kon, ŋaant ki bin kpo tɔbii ni, ŋaant ki bi poob n kɔŋ
bi sɔrib nan bi waas, ŋaant yiarii n kpi jab na, ki naasimm na n kpo tɔbii ni.
22 Tumin biirteeb ki bin biir bi ŋei, yoo nba ki bi ki mi li po, ki bin bui nan jaŋmaanii.
Bi gbiir bootuko a man baa leŋ, ki pii baruk a lin soorin.
23 Ŋaan fin Yennu mi bi lorbiit nba ki bi lorin a bin kpin na po. A daa chabin bi
yanbɔmm, koo ki nyikin bi biit na. A te ki bi datai n nyannib, ki bin di biak, a wutoor
ni.”

19

Ki jiin buuk nba yeer po

1 Ki Yennu pakin a n saan daa buuk, ki bia pakin a n nyinn niib na saakasiab, nan
mannteeb nba tee nikpera na siab,
2 ki saan gar nyi Sipiar Tammɔb na ni, ki saan Hinom baauk na ni. Leŋe ki n saa
mɔɔnt maan nba ki u saa turin na.
3 U bia pakin a n yet a, “Juda kpanbara nan Jerusalem teeb, gbiintir linba ki min Yabint
Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu loon man pak turi. N yaa man baar nan biake nna, ki
wunba kur gbat li po, li saa jek u gbanu.
4 N yaa man tun nae, kimaan niib na nyɔr nyikime, ki kɔɔn nna jakint nan baa mann
maruŋ nna ki teen tingbana nba ki ŋamm koo bi yeejamm, koo Juda kpanbara din ki
mi siar jiin bi po na. Bi gbeen nna nan nikaat sɔme,
5 ki maa maruŋ binbinta ki tur tingbann Baal, a bii jokit bi waas muu, ki lii tee maruŋ.
N ki ban wannib nan bin tun nna, li poŋ ki ban baar n yan ni kaawa.
6 Li paak, yoo baat ki bi tan kii yi nna Tofef koo Hinom baauku, ŋaan bi tan sii yir
Nikpinu baauko.
7 Nna nae ki n saa ŋmat Juda teeb nan Jerusalem teeb lora kur. N saa te ki bi datai
n la nyannu bi paak, ki kpib tɔbii ni. N saa jii bi gbanant ki tur nɔɔnii nan muuk ni
bonkobit, ki li tee bi jeet.
8 N saa baar nan biak nba bi bonchiann doo na paak, ki wunba kur gaar, u gbanu saa
jek, ki lin yaar litɔ.
9 Datai saa ŋaa loon ki yiab a bin kpi li niib na. Tɔb na sii bi bonchiann, ki binba be
doo na nɔɔk ni saa ŋman bi leeb, ki bia ŋman bi tiɔŋ waas.”
10 Ki Yennu pakin a man yeer buuk na, jab nba wei n poor po na numm ni,
11 ŋaan yetib nan Yabint Yennu yet a, “N saa biir niib na nan doo na, ki lii tee nan yɔk
buuk nba ki n yeer, ki li kan fit jiin taan ki mubin nae. Bi sii pii niib Tofef-e, nan yiar
nba tan sii kaa nan piinu.
12 N senn mɔsonn nan n saa teen doo na nan li niib nan maa teen Tofef biaŋinba nae.
13 Jerusalem ŋei, nan Juda kpanbara ŋei, nan ŋei nba ki bi jokit bonnunubit li yura
paak* ki teen ŋmaabira, ki mɔ daan, ki li tee piinii ki teen yenbis na, sii tee jakint nan
Tofef nae.”
14 Li poor po ki n nyii Tofef, siaminba ki Yennu tumin a man mɔɔnt u maan na, ki
saan set Yenjiantu ŋasaakak dindouŋ ni, ŋaan pak niib na kur,
15 nan Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yet a, “N yaa man baar nan tubdatu
nba ki n yet nae doo na paak, nan doi nba kpia kur paak, kimaan i tee tubkangbatae ki
ki saak gbiintir linba ki n piaki.”

20

Ki jiin Jeremaya nan manntɔɔ Pasur kɔnn po

1 Ki manntɔɔ Pasur, wunba tee Imer bija, ki din tee Yenjiantu ŋasaakak yudaanɔ na
nba gbat ki n mɔɔntir maan na,
2 ki u te bi soorin ki boon, ki baanin bant, ki birin kpian Yenjiantu ŋasaakak na,
Benjaminn tammɔb nba be paapo na boor.

* **19:13 19.13** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

3 Laa fant sanyiɔk ki Pasur te ki bi baatin yoo nba ki n pak turɔ a, “Yennu ki pur a
sann Pasur kaa. Sann nba ki u tura tee, ‘Jaŋmaanchiɔŋ siar kur po.’
4 Yennu tiɔŋ yet a, ‘N yaa man teena jaŋmaanchiɔŋo ki tur a mɔŋ nan a yɔɔsnba, ki a
saa la bi datai dia jukii ki kpib. N saa jii Juda niib kur ki teemm Babilonn kpanbar nuu
ni, ki u saa yaat nan siab ki saan namm u tiŋ ni, ki bii tee daaba, ŋaan kpi leeb na.
5 N bia saa te ki bi datai n fat bi mɔkint kur doo na ni, ki yent i gor nan i faar kur, ki
kpab nan Juda kpanbara gor kur, ki saan nann Babilonn,
6 ŋaan bi saa soor fin Pasur nan a ŋaateeb kur ki saan nani Babilonn. I saa kpo leŋe
ki bin pii-i, ki kpab nan i yɔɔsnba nba ki i faar faak bonchiann ki turib na.’ ”

Biaŋinba ki Jeremaya jii u daamii ki tur Yennu

7 Yennu, a kpannime, ki n set be kpinkpannii ni.
A mɔk paŋ ki garin, ki nyannin.
Sɔɔ kur piak maame ki jiint n po, ki bi laan yontunmuna.
8 Yoo nba kur ki n pak,
li tee man yikin sanpaapoe ki hoot a, “Woribuk! Biiru!”
Yennu, n be tiŋ nie ki tee yann yoo kur,
kimaan maa mɔɔntir a maan na paak.
9 Ŋaan li-i tee ki n yet a,
“See ki n nyik Yennu ki ji kan ban pak u sann ni,”
li yoo a maan na tuu tee nan muu nae ki di n par ni.
N tuu yabire maa mii diar n par ni,
ŋaan n ki fit diari.
10 N gbat sɔɔ kur lɔkin ki yeen a, “Jaŋmaanchiɔŋ li munn po.
Ŋaant tin pootɔ ki tur doo yiikoo damm.”
N yɔnanmɔnii gbaa guu man baae.
Bi yeen a, “Li ki gar ti saa fit kparɔ ki nyannɔwa,
ki soorɔ ki teenɔ bonbiir.”
11 Ŋaan fin Yennu-e see n poor nan paŋ nan yabint,
ki binba waan na saa baa.
Bi saa di fei yaayoo siiyoo, kimaan bi kan nyanni.
Bi fei maŋ sii kaa tammu.
12 Ŋaan fin Yabint Yennu ŋarin bikii niib fanue,
ki mi linba be bi para ni, nan bi dudukit ni.
Li paak, ŋaant man la ki a pa bonbiir ki jiin n datai,
kimaan n jii n binbeŋ ki teen a nuu nie.
13 Yinin yaŋ ki tur Yennu. Dontir Yennu.
U nyinn binba di biak na biit damm na nuu niwa.
14 Porin daar nba ki bi din marin na mɔb.
Tammit daar nba ki n naa din marin na po.
15 Porin daanɔ nba din maan n baa par na mɔb,
wunba din baar ki kumiiɔ a, “Li tee bonjake, a mɔk bija na.”
16 Ŋaant ki wuu tee nan doi nba ki Yennu biirir,
ki li ki mɔkɔ ninbaauk na.
Ŋaant wun gbat tont mɔnii sanyiɔk ni, nan tɔb fuur yonsuuk ni,
17 kimaan waa din ki kpiin yoo nba ki n be poor ni na.
N naa poor nie din bo sii tee n kaauk.
18 Bi din marin bia poe?
A mii be daamii nan ninbaatir ni,
ki n manfoor n tan joont nan fei-i?

21

Baa saa nyann Jerusalem biaŋinba

1 Ki Juda kpanbar Sedekaya tun Malkia bija Pasur, nan manntɔɔ Sefania wunba tee
Maaseya bija na n boor nan baruŋ a,
2 “Dimin sukuru ki pak nan Yennu ki turit, kimaan Babilonn kpanbar Nebukanesar
nan u jab yaa bin lek doo nae. Li ki gar Yennu n tun u bakitnauŋ toona na yenn ki turit,
ki mia Nebukanesar ki wun ŋmat chiari.”
3 Ŋanne ki Yennu pak nanin ki n bet jab nba ki bi tumm n boor na
4 a bin pak Sedekaya, nan Israel Yomdaanɔ Yennu yet a, “Sedekaya, n yaa man nyann
a jab nba kɔn nan Babilonn kpanbar nan u jab nae. N saa taan a jab na jatiat ki poonir
doo na sinsuuk ni.

5 N saa kɔn nana nan n paŋ nan wutoor kur.
6 N saa kpi sɔɔ kur nba be doo na ni. Yiarbiiuk saa kpi nisaarii nan bonkobit kur.
7 Ŋaan fin nan a saakab nan a niib nba saa nyi tɔb nan kon nan yiarii ni na, n saa te
ki Nebukanesar nan u jab nba loon bin kpi-i na n soori. Nebukanesar saa kpi-i. U kan
nyik i sɔɔ, koo ki tinɔ ninbaauk, koo ki mɔk ninkpabauŋ nanɔ. Min Yennu-e pak na.”
8 Ki Yennu pakin a man wann niib na a, “Gbiintir man. Min Yennu teeni gannue, ki
jiin sɔnu nba saa manfoor ni, nan sɔnu nba saa kuun ni po.
9 Wunba kur biar doo na ni, bi saa kpiu tɔb ni, koo kon koo yiarii saa kpiu, ŋaan
wunba nyii nanyer ki jii u mɔŋ ki tur Babilonn teeb nba lekin doo na, bi kan kpiu, u saa
tinn u manfoora.
10 N lorin nan man biir doo nae ki daa nyikitiri-i. N saa jiir ki tur Babilonn kpanbar
ki wun joor muu. Min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Yennu saa dat Juda naan ŋaateeb tuba

11-12 Ki Yennu pakin a n jii maan na, ki wann Juda naan ŋaateeb nba tee Defid
yaaboona na. U yet a, “Gbiintir linba ki min Yennu piak na. Ŋaant ki ŋant-i tuun
daar kur. Fatir wunba ki bi ŋmaabɔɔ na, ki nyinnɔ wunba ŋmaabɔɔ na nuu ni. Yi-i kii
tuun nna, i biit nba ki i tuun na saa donn n wutoor, ki li sii di nan muu nba di ki kaa
kpeenu nae.
13 Yimm Jerusalem teeb kar kunkonn paake, ki doo gar baat kur, nan tanpiiuk nba
doo gar paanu kur na. Ŋaan n saa kɔn naniwa. I yeen a sɔɔ kaa ki saa leki, koo ki biir
i joonfoot na ki kɔɔ i doo ni.
14 Ŋaan n saa dat i tuba, yaa tun linba na paaka. N saa joo i naan ŋei na muu, ki li
saa di kpab linba kur lintir. Min Yennu-e pak na.”

22

Jeremaya mɔɔntii ki jiin Juda naan ŋaateeb po

1-2 Yennu din pakin a n saan Juda kpanbar nba tee Defid yaaboonn na ŋaak, ki pak
kpanbar na, nan u saakab, nan Jerusalem teeb, a bin gbiint linba ki ŋɔɔ Yennu yet a,
3 “Min Yennu senti nan yii tuun linba ŋan ki bia took. Ii nyinn wunba ki bi ŋmaabɔɔ
na wunba ŋmaabɔɔ na nuu ni. I daa dia digbangann teeb diabiiki, ki bia daa dia kpeebii
nan pakɔi diabiik. I bia daa kpi nikaati.
4 Yi-i setiki tuun nan maa senni na, ŋann Defid yaaboonae sii yɔɔ tee kpanbara, ki
ŋamm nan bi saakab nan bi niib sii yɔɔ be taantorit nan taanii paak, ki kɔɔ naan tammɔi
na ni.
5 Ŋaan li-i tee ki i ki sak n sennu, n por turi nan naan ŋaak na saa teen langbenna.
Min Yennu-e pak na.
6 “N boor ni, Juda naan ŋaak na fan nan Gilead tiŋ koo Lebanonn jɔjaana nae, ŋaan
n saa teenir tin-yann nba ki sɔɔ kan kar leŋe.
7 N tun jabe maa bin baar ki biirir. Bi kur saa baar nan bi pajara, ki chɔɔ li kpekii
dachaatŋana na, ki lu muu ni.
8 “Li poor po, digbangann teeb bonchiann sii gaar ki boi bi leeb, a bee teen ki min
Yennu tun bonbooru na ki tur digbanjaann na.
9 Ki bi saa jiin a kimaan yaa nyɔr nyik yimm nan min Yennu mɔlor, ŋaan jiantir yenbis
na paak.”

Jeremaya mɔɔntii nba jiin Joahas po

10 Yimm Juda teeb, i daa mɔ kpanbar Josaya paaki;
i daa mɔ u kpemɔnii, ŋaan ii bui saama u bija Joahas paak,
kimaan bi jiiu yaat nanɔ, ki u kan ban jen.
U kan ban ji la tiŋ nba ki bi din marɔ leŋ na.
11 Ki Yennu pak linba na ki jiin Josaya bija Joahas, wunba gaar u baa naan ki tee Juda
kpanbar na po a, “U yaat nna nawa ki kan ban jen.
12 U saa kpo tiŋ nba ki bi saan nanɔ na nie, ki kan ban ji la tiŋ na.”

Jeremaya mɔɔntii nba jiin Jehoyakim po

13 Biiru be wunba jii fobit ki maa u ŋaak,
ki jii ŋmabir ki yarikir na paak;
wunba te ki u doo ni niib tuun toonn yann,
ki u ki pab na paak.
14 Daanɔ nba yet a, “N saa maa ŋajaanne ki tur n mɔŋ,
ki maa ditɔɔtii nba tee dijaana na,” biiru be u paak.
Nnae ki u tuu kɔɔn u ŋaak takorbona

ki jii kpek taabii ki faŋir ki pentir bonmɔŋ.
15 Li-i tee ki a jii kpek taabii ki maa ŋaak
ki li fan gar leeb ŋei, li saa fit teena kpanbarmɔnɔwa-a?
A baae la manfoor manu.
U din ŋane ki tee nimɔnɔ, ki do linba kur ki u tuun ni.
16 U din bu tatimm buut fanu, ki bont kur saan fanu ki turɔ.
Yentinu nba want biaŋinbae na.
17 Ŋaan fin kpan laat a ninfɔkin lommo.
A kpi nikaat, ki dia tonu ki dint a niib biak.
Yennu-e pak na.
18 Ki Yennu pak jiin Josaya bija Jehoyakim nba tee Juda kpanbar na po a,
"Sɔɔ kan bui u kpemɔnii, koo ki yet a,
'Li bi, n yɔɔk, li bi.'
Sɔɔ kan mɔ u paak, koo ki bui yet a,
'N yomdaanɔ, n kpanbar.'
19 U kuun sii tee nan boŋ kuun nae,
ki bi saa jiiu ki nyi lu Jerusalem nanyer po."

Jeremaya mɔmaan nba jiin Jerusalem joontu po
20 Yimm Jerusalem teeb, saant Lebanonn tiŋ ni ki saa hoot.
Ii saa Basann tiŋ ni ki saa bui.
Ii be Moab kunkonfɔkit paak, ŋaan kii hoot,
kimaan bi nyann i jab kura.
21 Yennu pak nani yoo nba ki i mɔkitir nae,
ŋaan ki i yêt gbiintu.
I tuun nnae i manfoor kur ni, i ki ban sak Yennu mɔbi.
22 Wouŋo saa pebir i tɔɔndamm ki yaat namm,
ki bin soor i jab ki yaat namm,
ki bii tee tɔb dansarkɔɔra.
Ki i doo n di fei ki la yukpiasir,
kimaan biit nba ki i tun na paak.
23 I be i yamanie,
i ŋei nba ki bi nyii nan kpekii Lebanonn ki maa na ni,
ŋaan tont-i baari yoo nba, i sii mɔk ninbaauk bonchiann,
ki tont maŋ sii tee nan poo nba tuu mɔ matyiaru nae.

Biaŋinba ki Yennu saa dat Jehoyachinn tubir
24 Ki Yennu pak Juda kpanbar Jehoyachinn, wunba tee Jehoyakim bija na a, "Nan maa tee Yennu nba fo na, fi-i lekii bo tee dɔuk baŋ n niidiitu ni, ŋaan n bo saa pitae,
25 ki tur niib nba ki a tiimm jaŋmaanii, niib nba loon bin kpiia na. N saa jiia ki tur Babilonn kpanbar Nebukanesar-e nan u jab.
26 N saa mia fin nan a naa ki yin saan digbangann. I saa saan digbangann nba ki bi ki mar i sɔɔ leŋe, ki i banlee kur saa kpo leŋ.
27 I sii mɔk niɔŋ nan yin la tiŋ na, ŋaan i kan ban jeni."
28 Ki n yet a, "Kpanbar Jehoyachinn tee nan bobiyiɔŋ nba ki bi tuu lu, ki sɔɔ ki loonir nae-e? Ŋanne teen ki bi soor ŋɔɔ nan u waas kur ki saan namm yommisin ni, digbangann nba ki bi ki mi na-a?"
29 Juda tiŋ, mine tee Yennu. Gbiintir linba ki n piak na:
30 "Jɔɔ na saa kɔŋ u waasa,
ki sii tee daanɔ nba kan ban nyann.
U kii mɔk yaaboona nba saa dia Juda tiŋ
ki tee binba set kpanbar Defid taaboouk ni.
Min Yennu-e pak na."

23

Ki jiin dindann po
1 Yennu buut sii bi bonchiann ki tur doo diara nba biir u niib ki yatib na.
2 Linba ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu pake na, ki jiin doo diara nba bo tee bii gorii u niib na po a, "I ki gorii n niibi. I yatibe ki ber nyinnib. Mɔtana n saa dat i tuba, biit nba ki i tun na paak.
3 N saa taan n niib nba biar na, ki nyi namm digbana nba ki n din yatib na ni, ki jen namm bi dantiŋ ni. Bi saa pɔt pukin, ki sii yab bonchiann.

4 N saa gann doo diara ki bii goriib. N niib ji kii tiin jaŋmaanii koo ki jee, ki n ji kan
dat bi tuba. Min Yennu-e pak na.”
5 Ki Yennu yet a, “Yoo baate ki n saa gann Defid yaaboonn nba tee kasii, ki dinnɔ naan.
Kpanbar maŋ sii dia niib nan subiniie, ki tuun linba ŋan ki bia took, tiŋ na kur po.
6 Wu-u dii naan yoo nba, Juda niib sii be bi yamanie, ki Israel teeb be nan parmaasir.
U sann sii tee, ‘Yennu-e tee ti binben-yeeŋ.’ ”
7 Ki Yennu yet a, “Yoo baate ki niib tan kan por n sann ni, a Yennu nba fo ki nyinn
Israel teeb Ijipt tiŋ ni na,
8 ŋaan bi tan saa por n sann ni, a Yennu nba fo ki nyinn Israel teeb gaŋ po tiŋ na ni,
nan digbana kur nba be ki n din yatib ki kɔɔmm na ni. Ki bi sii be bi dantiŋ ni.”

Jeremaya mɔɔntii ki jiin Yennu sɔkiniinba po

9 N par biire, ki n gbanu jek.
N tee nan jɔɔ nba yib daan nae,
nan wunba nyuu daan ki li yabitɔ na,
kimaan Yennu nan u kasii mɔmaan na paak.
10 Tiŋ na gbee nan niib nba ki waa Yennu-e,
ki be yanbɔmm binbeŋ, ki biir bi yiikoo.
Yennu mɔtonte te tiŋ na mɔ kpemɔnii, ki mɔɔt koot.
11 Yennu yet a,
“N sɔkiniinba nan mannteeb na tee binba ki waa min Yennu-e.
N lab ki bi tuun toonbiit, jiantu ŋasaakak tiɔŋ ni.
12 Sɔnii nba ki bi tɔkii na sii ŋarii ki tee bunbɔnn,
ki n saa te bin ŋat baa.
N saa baar nan biak bi paak; bi tubdatu yoo baara.
Min Yennu-e pak na.
13 N la Samaria sɔkiniinba toonbiita.
Bi piak tingbann Baal sann nie ki turin n niib.
14 Ŋaan n bia la ki n sɔkiniinba nba be Jerusalem tuun bonbilankant.
Bi chomm ki bia fa faak, ki sommit niib ki bi tuun biit,
ki li te sɔɔ ki nyik biit tumu.
N boor ni, bi kur bi nan Sodom nan Gomora teeb nae.
15 “Li paak, min Yabint Yennu nba piak linbae na, ki jiin n sɔkiniinba nba be Jerusalem
po a:
N saa turib jetont ki bin di, ki turib lɔbii ki bin nyu,
kimaan ŋamme te ki tonu gbee tiŋ na kur po.”
16 Ki Yabint Yennu pak tur Jerusalem teeb a, “I daa gbiin linba ki n sɔkiniinba mɔɔntir;
bi kɔɔnti faak dindanne. Bi wanti linba ki bi dukine, ŋaan li ki tee linba ki n wannib
kaa,
17 ki yeen niib nba yêt bin gbiint linba ki n pak na, a bont kur saa saan fanu ki turiba;
ki bi piak sɔɔ kur nba tee tubkangbatir, a biiru kan baarɔ.”
18 Ki n yet a, “Sɔkiniinba na sɔɔ ki mi Yennu bunbɔri dudukit. Bi sɔɔ ki ban gbat, koo
ki bann u maan paak, koo ki gbiint, ki jii u yan kɔɔn linba ki ŋɔɔ Yennu piak na ni.
19 U wutoor na tee wonpaaruko, wonpaaruk nba saa da biit damm paak.
20 Wouŋ maŋ kan nyik danu nan yoo nba ki u tan saa gbenn linba kur ki u lor wun
tun na. Yoo baat, ki u niib tan saa bann linba na paak fanu.”
21 Ki Yennu yet a, “N ki tun sɔkiniinba na, ŋaan ki bi chiar saan, ki n bia ki turib
mɔmaan, ŋaan ki bi piak n sann ni.
22 Bi-i bonni mi n bunbɔri dudukit, bi bo saa mɔɔnt n maan ki tur n niib ki te bin nyik
bi toonbiit binbeŋ na, nan bi nɔɔntont toona nba ki bi tuun nawa.
23 “N tee Yennu nba be siar kur poe, li ki tee n be yennkɔɔ boor kaa.
24 Sɔɔ kan fit bɔr siar boor ki n kan lau. I ki mi nan n be siar kur boore sanpaapo nan
tiŋ na ni-i?
25 N mi sɔkiniinba nba fa faak n sann ni, ki yeen a n teenib n maan bi damiit ni na
nba piak linba.
26 Nlee yooe ki bi saa nyik n niib turimu nan bi faak nba ki bi dukii na?
27 Bi dukii nan damiit nba ki bi mɔɔntir maŋe saa te ki n niib n tamm n po, nan bi
yeejamm nba din tamm n po biaŋinba, ŋaan jiant tingbann Baal na.
28 Sɔkinii nba damii damiit, wun pak nan li set tee damiite, ŋaan sɔkinii nba mun gbat
n maan, wun pak nan li mamɔmm sɔnu ni. Fouŋ ŋant tee bee ki saa yek nan dii?
29 N maan na tee nan muu nae, ki bia tee nan jaar na, ki yakitir tana.
30 N kɔn nan sɔkiniinba nba jikit bi leeb maan ki mɔɔntir a li tee n maan na.

31 N bia kɔn nan sɔkiniinba nba piak ki mɔɔntir bi tiɔŋ maan ŋaan yaa li nyii n boore
na.
32 Gbiintir linba ki min Yennu piak. N kɔn nan sɔkiniinba nba mɔɔntir bi mɔŋ damiit
nba gbee nan faak na. Bi mɔɔntir bi damiit maŋe ki kɔɔnt n niib muuk nan bi faak nan
bi parbifaant na. N ki tumm, koo ki pakib a bin saani. Bi ki mɔk siara sommir ki teen
n niibi. Min Yennu-e pak na."

Ki jiin Yennu maan po

33 Ki Yennu pakin a, "Jeremaya, li-i tee ki n niib na yenɔ, koo sɔkinii, koo manntɔɔ
boia a, 'Yennu maan yaa bia?' fan jiinɔ a, 'A tee jikire ki tur Yennu, ki u saa nyikawa.'*
34 Li-i tee n niib na yenɔ, koo sɔkinii, koo manntɔɔ taa sann na a, 'Yennu jikir,' n saa
dat ŋɔɔ nan u ŋaateeb tuba.
35 Ŋaan sɔɔ kur n tuu boi u yɔɔsnba nan u nikpiimm a, 'Gatlanne ki Yennu turi? Yennu
yaa bia?'
36 Bi daa ban yeen mɔbonn nba tee Yennu jikir na, kimaan li-i tee ki sɔɔ yet nna, n
saa te ki n maan na-ii tee jikir ki turɔ. Niib na ŋmat min Yennu nba fo ki tee bi Yabint
Yennu na maama.
37 Jeremaya, boi n sɔkiniinba na a, 'Yennu turi gatlanne? Yennu yaa bia?'
38 Ki bii yêt n mɔb ki pak mɔbonn nba tee Yennu jikir na, fan betib
39 nan n saa tɔkirib ki lub banfɔkirewa, ŋamm nan doo nba ki n tur ŋamm nan bi
yeejamm na.
40 N saa baar nan fei nba kaa gbennu bi paak, nan yukpiasir nba ki bi kan mi tamm
li po."

24

Ki jiin kinkana nba be kpanchibit ŋanlee ni po

1 Ki Yennu wannin kpanchibit ŋanlee, ki li see nan kinkana, Yenjiantu ŋasaakak na
tɔɔnn po. (Linba na din tun Babilonn kpanbar Nebukanesar nba din soor Jehoyakim
bija Jehoyachinn, wunba tee Juda kpanbar na, ki nyii nanɔ Jerusalem, ki saan nanɔ
Babilonn, ki kpab nan Juda tɔɔndamm nan tikpeera nan toontun-yandamm na poor
poe.)
2 Sinsinn kpanchibuk na din gbee nan kinkana nba ŋan, ki tee linba dɔŋ mɔnne, ŋaan
chibleeuk na din be nan kinkana nba tee bonbiite ki poŋ kan fit di.
3 Ŋanne ki Yennu boin a, "Jeremaya, a la bia?"
Ki n jiin a, "N la kinkanae. Bonŋana na ŋan bonchiann, ki bonbiit na mun bi
bonchiann ki kan fit di."
4 Ki Yennu pak turin a,
5 "Min nba tee Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na gaar nan niib nba ki bi din jiib saan
namm Babilonn na tee nan kinkana nba ŋan nae, ki n saa diab nan ŋant.
6 N sii guub ki tan jen namm tiŋ na ni. N saa te ki bin doe; n kan te bin baa kaa. N
saa buribe; n kan ŋabirib kaa.
7 N saa turib niɔŋ nba ki bi sii loon bin bann nan mine tee Yennu, ki bi sii tee n niib,
ki n mun sii tee bi Yennu, kimaan bi saa jen n boor nan bi para kur.
8 "Ŋaan Juda kpanbar Sedekaya nan u tɔɔndamm nba lintɔ na, nan Jerusalem niib
kura nba kar tiŋ na ni, koo ki saan Ijipt na ŋarin, min Yennu saa dia bi kur nan kinkana
nba biir gar nan dinu nae.
9 N saa baar nan biak nba paar bonchiann bi paak, ki jaŋmaanii saa soor tingbouŋ
na niib kur. Niib saa laab, ki jiib teen jinjeruk, ki sarikitib, ki jii bi sann ki teen mɔpor
siaminba kur ki n yatib ki saan namm.
10 N saa baar nan tɔb nan kon nan yiarii bi paak, ki tan tuu yoo nba ki bi kur saa kpo
gbenn, tiŋ nba ki n din tur ŋamm nan bi yeejamm na ni."

25

Ki jiin gaŋ po datai baaru po

1 Josaya bija Jehoyakim naan bina ŋanna nie ki Yennu maan baar n boor, ki jiin Juda
niib kur po. Nebukanesar nba din dii Babilonn naan binn nbae na.
2 Ki n pak tur Juda nan Jerusalem teeb kur a,
3 "Amonn bija Josaya nba dii naan, li bina piik nan ŋantaa ni, ki tan tuu bina piinlee
nan ŋantaa nba na, Yennu yɔɔ piak nanime, ki n wanti waa yaa linba. Ŋaan i ki gbiinti.

* **23:33 23.33** Bi maan ni, "jikir" paake tee "maan."

4 I yêt yin gbiint koo ki jii i yan kɔɔn leŋe, ki Yennu yɔɔ tuun u toontunna nba tee u
sɔkiniinba na.
5 Bi paki nan yin nyik i yanbɔnbinbeŋ nba ki i be, nan toonbiit nba ki i tuun na, ki fit
kii be tiŋ nba ki Yennu tur yimm nan i yeejamm, ki li tee i faar na ni.
6 Bi pakii nan i daa jiantir koo ki waa yenbis, ki bia daa jiantir pata nba ki i maa na,
ki dont Yennu wutoori. Yi-i bonni sak Yennu mɔb, u bo kan dat i tuba.
7 Ŋaan Yennu tiɔŋo pak nan i yêt yin gbiint ki turɔe, ki donn u wutoor nan i pata na,
ki baar nan tubdatu i mɔŋ paak.
8 “Kimaan yaa kan gbiint ki turɔ na, ŋɔɔ Yabint Yennu yet a,
9 ‘N saa tun yiin gaŋ po niib na kur, nan n toontunnɔ Nebukanesar, wunba tee Babilonn
kpanbar na. N saa baar namm, ki bin kɔn nan Juda nan li niib, nan digbana nba kur
kpiar. N saa biir digbann na, nan digbana nba kpiar kur, ki teenir langbent yaayoo
siiyoo, ki leŋ sii tee jaŋmaansooruk boor. Min Yennu-e pak na.
10 N saa te ki bi kpinkpammuk nan parpeenn fuut na n ŋmin, ki kpab nan bi poochiann
jaamm parpeenn fuut na. Kpan ji sii kaa bi fita ni, ki jeet bia sii kaa.
11 Tiŋ na kur ji sii tee langbente ki mɔk jaŋmaansooruk, ki tinii nba kpia na sii tuun
ki teen Babilonn kpanbar bina piinlore.
12 Li poor po, n saa dat Babilonn kpanbar nan u niib tuba, bi biit paak. N saa biir
digbann maŋ, ki li sii yɔɔ tee langbent.
13 N saa dat Babilonn teeb tuba nan biak nba ki n jeen digbana nan n saa jii dat bi
tuba na. Biak maŋ poe ki n din pak tur Jeremaya. Ŋanne tee biak nba kur sɔb gbouŋ
na ni.
14 N saa pa jiin Babilonn teeb linba ki bi tun na paak, ki bi sii tee yommii ki tur digbana
bonchiann nan kpanbarjaana.’ ”

Yennu nba saa dat digbana tuba biaŋinba

15 Ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu pakin a, “Daŋmaŋe na, ki li gbee nan n wutoor. Jiin
ki saan nann digbana nba kur ki n tuuma na niib boor, ki te bin nyu ŋmaŋ maŋ ni.
16 Bi-i nyuu yoo nba, bi sii tiŋite ki waat, kimaan tɔb nba ki n baat nann bi paak na.”
17 Ki n gaar daŋmaŋ na Yennu nuu ni, ki tur digbana nba kur ki Yennu tumin bi boor
na, ki te ki bi nyuu.
18 Ki n te Jerusalem nan Juda doi kur, nan li kpanbara nan tɔɔndamm na nyuu daŋmaŋ
maŋ ni, a doi na n kpant langbent nba mɔk jaŋmaansooruk, ki niib-ii dia bi sann kii
poor mɔpora, nan laa tee mɔtana.
19-26 Binba din pukin ki saa nyu daŋmaŋ na nie na:
Ijipt kpanbar nan u saakab nan u tɔɔndamm,
nan Ijipt teeb kur, nan boorganii nba be leŋ,
nan Us tiŋ ni kpanbara kur,
nan kpanbara nba be doi nba be Filistia tiŋ ni, ki tee Askelonn
nan Gasa nan Ekronn nan Asdod nba tenn waan na,
nan Edom nan Moab nan Amonn niib kur,
nan Taya nan Sidonn kpanbara kur,
nan Sinsuuk ni mɔkgbeŋir tinii na kpanbara kur,
nan Dedann nan Tema nan Bus doi,
nan niib nba yɔɔ pɔɔn bi yut na kur,
nan Arabia kpanbara kur,
nan kunkoouk paak booru na kpanbara kur,
nan Simri nan Elam nan Media kpanbara kur,
nan gaŋ po kpanbara na kur, binba be banfɔka,
nan binba naak kur din saa nyu yenɔ yenɔ.
Digbann kur nba be tingbouŋ na paak saa nyure; ki li joontik, Babilonn kpanbar n
nyur.
27 Ŋanne ki Yennu pakin a, “Pakin niib na nan min Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb
Yennu na teemm sennu nan bin nyur nan baa tan saa yib ki sii, ki baa tiŋ ni ki gbar
fiiru, kimaan tɔb nba ki n baat nann bi paak na.
28 Li-i tee ki bi yêt bin gaar daŋmaŋ na a nuu ni ki nyu, fan betib nan Yabint Yennu
yet a see ki bi nyuu ŋmaŋ na ni.
29 N saa piin biiru na n tiɔŋ doo nie. Bi dukii a bi kan la tubdatu amii? Aaii, bi saa
la tubdatuwa, kimaan n yaa man baar nan tɔbo nisaarik kur paak, tingbouŋ na ni. Min
Yabint Daanɔ Yennu-e pak na.
30 “Li kpaa talase ki fin Jeremaya n mɔɔnt linba kur ki n paka. Li tee fan pak niib nae
a,

‘Yennu sii be sanpaapo ŋaan gaar jat, ki tian sanpagbouŋ ni.
U saa gaar jat, u niib paak,
ki hoot nan nirɔ nba tuu ŋmaan mat daan tilɔɔna
ki hoot biaŋinba na.
Tingbouŋ na ni, sɔɔ kur saa gbat u kunkɔr,
31 ki li fuut saa nik tingbouŋ na fiakir.
Yennu mɔk maan nan digbana.
U saa bu sɔɔ kur buut ki kpi biit damm na.
Yennu-e pak na.’ ”
32 Yabint Daanɔ Yennu yet a biiru tuu saa baar digban-yenn paak, ki tɔɔt digbanleer paake. Biirchiɔŋ be banfɔkir ki baat, ki tee nan wonpaaruk na.
33 Li daar maŋ ni, niib nba ki Yennu kpiib na gbanant saa yat dɔɔe tingbouŋ na kur pɔ. Sɔɔ kan mɔ bi kpemɔnii, sɔɔ bia kan jiib ki saan pii. Bi sii pooe tiŋ na paak nan mɔba na.
34 Ii mɔ man, yimm tɔɔndamm, yimm nba tee n niib ŋmakit-teeb na, ii mɔ sanpaapo man, ii mɔ man, kii birintir tanbiinii ni. Yoo baar nan bin kpi-iwa, bi saa kɔti nan pejai nae.
35 Sɔnsau kaa ki i saa chiar paaki.
36-37 Ii mɔ kii yikin sanpaapo nan parbiir, kimaan Yennu donn wutoor ki biir i digbann, ki teen i parmaasir tiŋ na langbenta.
38 Yennu nyɔr nyik u niibe nan yanbɔr nba tuu nyɔr nyik u tanfiiɔk na. Tɔb wahala nan Yennu wutochiɔŋ na kpint tingbouŋ na ki teenir kunkoouko.

26

Biaŋinba ki bi bu Jeremaya buut

1 Yoo nba ki Josaya bija Jehoyakim din dii Juda naan na, li din ki weie
2 ki Yennu pakin a, “Saant ki set jiantu ŋasaakak na dindouŋ ni, ki mɔɔnt linba kur ki n wanna maa a mɔɔnt tur binba nyii Juda doi ni, ki baar a bin jiant leŋ na. A daa te ki siar biati.
3 Li ki gar niib na n gbiint ki nyik bi toonbiit na tumu. Li-i tee ki bi nyik bi toonbiit, n saa lebit n dudukit nba ki n yaa n baar nan biiru bi paak, kimaan bi biit paak na.”
4 Ki Yennu pakin a n yet niib na a, “Min Yennu pak nan li kpaa talas yin sak n mɔb, ki wei wannu nba ki n turi na,
5 ki bia gbiint n toontunna nba tee sɔkiniinba ki n yɔɔ tuunib i boor na mɔmaan. I ki ban sak linba ki bi piak na.
6 Li-i tee ki i yɔɔ yêen bi maan maŋ, ŋann ŋarin n saa teen jiantu ŋasaakak na nan maa din teen Siilo doo biaŋinba nae, ki tingbouŋ na niib kur saa jii doo na sann ki teen mɔpor.”
7 Mannteeb nan Yennu sɔkiniinba nan niib na kur gbat ki n piak linba na Yenjiantu ŋasaakak ni.
8 Ki maa pak linba ki Yennu wannin na ki gbenn yoo nba, ki niib na soorin, ŋaan hoot a, “Li tee tin kpiae linba na paak.
9 Bee ki a pak Yennu sann ni a jiantu ŋasaakak na saa teen nan Siilo doo na, a ki doo na saa biir, ki sɔɔ kan kar leŋi?” Ki niib na tikir lintin.
10 Ki Juda tɔɔndamm nba gbat linba tun na, ki bi nyii kpanbar ŋaak, ki kakit saan Yenjiantu ŋasaakak na boor, ki saan kar siaminba ki bi yi Tammɔpaann na.
11 Ŋanne ki mannteeb nan Yennu sɔkiniinba na pak tɔɔndamm nan niib na a, “Jɔɔ na tee bin kpiu-e, kimaan u pak biir ti doowa. I mɔŋ tuba gbat waa pak linbawa.”
12 Ki n yet a, “Yennu-e tumin a man pak linba kur ki i gbat ki n pak jiin Yenjiantu ŋasaakak nan doo na po na.
13 Li kpaa talas yin lebit i binbeŋ nan linba ki i tuun, ki sak i Yomdaanɔ Yennu mɔb. Yi-i tun nna, u saa lebit u dudukit ki jiin biiru nba ki u yet a u saa baar nann na powa.
14 Min ŋarin be i nii nie. Tumin linba ki i dukin nan li ŋan ki bia took.
15 Ŋaan li kpaa talas ki yii mi linba na: Li-i tee ki i kpiin, yimm nan doo na niib kur sii be nikaar kpinu biit ni, kimaan Yennu-e tumin a man turi kpaanii na.”
16 Ki tɔɔndamm nan niib na pak mannteeb nan Yennu sɔkiniinba na a, “Jɔɔ na pak nant ti Yomdaanɔ Yennu sann nie, sɔɔ daa kpiu.”
17 Li poor po ki saakab na siab fiir set ki yet niib nba tikir leŋ na a,
18 “Yoo nba ki Hesekia din tee Juda kpanbar na, ki Yennu sɔkinii Maika nba nyii Moresef na pak niib na kur linba ki Yabint Yennu pak na a,
‘Bi saa ko Sayɔnn nan baa tuu kɔ tammɔnn nae,

ki Jerusalem sii tee langbent,
ki Yenjiantu ŋasaakak kunkonn na saa kpant fɔɔr.’
19 Kpanbar Hesekia nan Juda niib na din ki kpii Maika. Hesekia din baak Yennu-e ki kot
a wun la u sommir, ki Yennu lebit u dudukit ki jiin biak nba ki u bo yet a u saa baar
nann bi paak na po. Ti yaa tin baar nan biak nba kaa paake ti mɔŋ paak na.”
20 (Jasɔɔ din be ki u sann tee Yuria. U din tee Semaya bijae ki nyii Kiriaf Jearim. U
mun din pak Yennu sann ni ki biir doo nan digbann na, nan Jeremaya nba pak na.
21 Ki kpanbar Jehoyakim nan u jab nan u saakab nba gbat linba ki Yuria pak na, ki
kpanbar na ji din loon wun kpiu. Yuria din gbat li po, ki chiar saan bɔr Ijipt, kimaan u
din tiin nan bi saa kpiu.
22 Kpanbar Jehoyakim din tun El-natann, wunba tee Akbor bija na, nan jaleeb Ijipt tiŋ
ni, a bin kpaan Yuria.
23 Bi din soor Yuria ki jen nanɔ kpanbar Jehoyakim boor, ki u te ki bi kpiiu, ki jii u
gbanant ki lu niyana kaat ni.)
24 Ŋaan Safann bija Ahikam nba din taa n po na, bi din ki soorin tur niib na ki bi
kpiimi.

27

Biaŋinba ki Jeremaya lia naayɔkit

1 Josaya bija Sedekaya nba dii Juda naan, li din ki wei kaawa ki Yennu pakin
2 nan man jii gbann ŋmipiann nan daat ki ŋamm yɔkit ki lia turu ni.
3 Yennu din pakin nan n tur Edom nan Moab nan Amonn nan Taya nan Sidonn
kpanbara mɔb, ki lin nyi bi taatara nba baar Jerusalem a bin la Sedekaya na boor.
4 Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na pakin a n wannib, ki bin yet bi kpanbara
a Yennu yet a:
5 “N yiikochiɔŋ nan n paŋ nie ki n nan durinya nan nisaarii nan bonkobit nba kur be
tingbouŋ na paak, ki tuu jiib tur wunba ki n loon.
6 Mine jii digbana na kur ki teen n toontunnɔ nuu ni, wunba tee Babilonn kpanbar
Nebukanesar, ki te ki muuk ni bonkobit gbaa jiantirɔ.
7 U sii dia digbana kur, ki bi sii tuun ki teen u bija nan u yaaboonn nan yoo nba
ki u tiɔŋ digbann tan saa baa. Li yooe ki u digbann saa tun ki tur digbanjaana nan
kpanbarjaana.
8 “Ŋaan li-i tee digbann nba koo doo nba yêt u weiu, n saa jii tɔb nan kon nan yiariie
ki dat li tubir, ki tan tuu yoo nba ki n saa te ki Nebukanesar n biirir tarrr.
9 I daa gbiin i sɔkiniinba koo binba yeen a bi saa fit bann linba tan saa tun na po, laa
lek tee damiit ni, koo kpeemm lanu ni, koo nyɔku. Bi kur piaki nan i daa jiantir kpanbar
Nebukanesar.
10 Bi kpannie, ki saa te siab n jii-i, ki yaat saan nani digbann nba fɔk nan i digbana
bonchiann. N saa ber nyinniwa, ki bi saa biiri.
11 Ŋaan digbann nba sak Babilonn kpanbar mɔb ki waau, n saa te ki li niib-ii be bi tiŋ
ni kii ko. Min Yennu-e pak na.”
12 N pak ŋanne ki tur Juda kpanbar Sedekaya a, “Jiin a mɔŋ ki tur Babilonia kpanbar.
A jiant ŋɔɔ nan u niib, ki la manfoor.
13 Bee ki fin nan a niib saa kpo tɔb ni nan kon nan yiarii ni? Yennu yet a linba saa
tume na ki tur digbann nba ki jii u mɔŋ ki tur Babilonn kpanbari.
14 I daa gbiin sɔkiniinba nba piaki nan i daa jikit i mɔŋ ki teen Babilonn kpanbar na
maami, bi kpannie.
15 Yennu mɔŋ yet a u ki tummi, a ŋaan bi fae u sann ni ki teeni. Li paak, ki u saa ber
nyinni ki bin kpi-i, yimm nan sɔkiniinba nba fa faak na.”
16 Ki n pak mannteeb nan niib na a Yennu yet a, “I daa gbiin sɔkiniinba nba piak nan
Yenjiantu ŋasaakak ni gor na, bi saa nyi nann Babilonn ki jen nann mɔtana na. Bi fae
ki teeni.
17 I daa gbiin bi maami. Jiin i mɔŋ ki tur Babilonn kpanbar, ki i saa la manfoor. Bee
ki doo na saa kpant langbenti?
18 Bi-i tee barmɔnii sɔkiniinba ki set dia n maan, ŋaant ki bin barin min Yabint Yennu
ki n daa te ki gor nba biar jiantu ŋasaakak ni, nan naan ŋaak ni na, ki bi jikitir saa
Babilonn-i.”
19-20 (Yoo nba ki kpanbar Nebukanesar din jii Juda kpanbar Jehoyachinn, wunba tee
Jehoyakim bija na, nan Juda nan Jerusalem tɔɔndamm, ki saan namm Babilonia na, u din
nyik toota na nan kutmɔnt nyunbuuk nan torit nan Yenjiantu ŋasaakak ni bonjaanlia.)

21 “Gbiintir linba ki min Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na piak ki jiin gor
nba biar jiantu ŋasaakak ni, nan linba be naan ŋaak nba be Jerusalem na po:
22 Bi saa jiir ki saan nann Babilonia, ki li sii be leŋe nan maa tan saa ŋmant n dudukit
li paak yoo nba, ki jen nann ki teenir nna na. Min Yennu-e pak na.”

28

Ki jiin Jeremaya nan Yennu sɔkinii Hanania po

1 Li binn ni, Sedekaya naan bina ŋanna, ŋmaarii ŋanŋmu ni, ki Asur bija Hanania nba
tee Yennu sɔkinii ki nyii Gibeonn na din pak turin, Yenjiantu ŋasaakak na ni. Mannteeb
nan niib na numm ni ki u betin
2 nan Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yet a, “N biir Babilonia kpanbar paŋ
nawa.
3 Bina ŋanlee sinsuuk ni, n saa jen nan jiantu ŋasaakak ni gor nba ki Babilonn
kpanbar Nebukanesar jii ki saan nann Babilonn na nna.
4 N bia saa jen nan Juda kpanbar Jehoyachinn, wunba tee Jehoyakim bija na, ki kpab
nan Juda niib kur nba saan be daabisin ni Babilonn na. Barmɔnii, n saa biir Babilonia
kpanbar yiikoo nawa. Min Yennu-e pak na.”
5 Ki mannteeb nan niib nba kur see Yenjiantu ŋasaakak ni na boor, ki n pak tur
Hanania a,
6 “Li ŋan bonchiann. N sunman ki Yennu tun nnawa. N sun ki a masɔkinkar maŋ
teen mɔniiwa, ki wun jii jiantu ŋasaakak ni gor na kur, nan niib nba kur ki bi soorib
daaba Babilonia na ki jen namm.
7 Ŋaan gbiintir linba ki n piak ki teen fin nan niib na.
8 Sɔkiniinba nba din pak sianyoowa, ki min nan fin daa kaa na, din bunt nan tɔbii
nan kon nan yiarii saa baar digbana bonchiann paak, nan kpanbarjaana paak.
9 Ŋaan sɔkinii nba bunt buntir bonŋann, bi saa sak nan u set tee barmɔnii sɔkinii nba
ki Yennu tumɔ, yoo nba ki u mɔɔntii na tun ki gbeene.”
10 Ŋanne ki Hanania liat yɔkit na n turu ni ki biirir,
11 ŋaan pak niib na kur numm ni a, “Yennu yet a bianjinba ki u saa biir yɔkit nba
ki kpanbar Nebukanesar yɔkin digbana kur turii nie na, ki u saa tumir bina ŋanlee
sinsuuk ni.” Li poor po ki n yaat.
12 Linba na poor poe ki Yennu pakin
13 a man saan yet Hanania a, “Yennu yet nan a saa fit biir daat yɔkite, ŋaan u saa jii
kut yɔkite ki senn li taar ni.
14 Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yet nan u saa jii kut yɔkite ki yɔkin
digbana na kur paak, ki bi saa jiant Babilonn kpanbar Nebukanesar. Yennu yet nan u
saa te ki muuk ni bonkobit gbaa n jiant kpanbar Nebukanesar.”
15 Ki n pak linba na ki tur Hanania, ki bia pukin a, “Hanania, gbiintir. Yennu ki tumani,
ŋaan ki a te niib na gaan faak na.
16 Li paak, Yennu mɔŋ yet nan u yaa wun bakinae. Binn na tan sii gbent na ki a kpowa,
kimaan faa pak niib na a bin yêt Yennu mɔb na paak.”
17 Ki Hanania set kpo binn maŋ, ŋmaarii ŋanlore ni.

29

Ki jiin gbouŋ nba ki Jeremaya sɔb na po

1 Ki min Jeremaya sɔb gbouŋ ki tur mannteeb, nan Yennu sɔkiniinba, nan niib na
tɔɔndamm, nan niib nba kur ki Nebukanesar jiib Jerusalem ki saan namm Babilonn ki
teemm yommii na.
2 Maa sɔb gbouŋ maŋ yoo nba na, ki sɔɔ kpanbar Jehoyachinn, nan u naa, nan kpanbar
ŋaasaakab, nan Juda tiŋ tɔɔndamm, nan Jerusalem tɔɔndamm, nan tikpeet damm, nan
yandantoontunna kur, ki bi soorib saan namm Babilonia-wa.
3 Ki n jii gbouŋ na ki tur Safann bija Elasa, nan Hilkia bija Gemaria, wunba ki Juda
kpanbar Sedekaya din tuumɔ Babilonn kpanbar Nebukanesar boor na. N din sɔb a:
4 “Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na piak ki teen niib nba kur ki u chab ki
Nebukanesar soorib Jerusalem ki saan namm Babilonn ki teenib yommii na a:
5 ‘Maan ŋei man ki kɔɔ. Baan kpaant man kii di linba ki i buur leŋ na.
6 Ii kɔɔnt poob kii maar waas, ki ŋaan i waas mun n kɔɔn poob kii maar. Li kpaa
talas yii pɔte ki daa waabit kaa.
7 Ii tuun linba saa somm doi nba ki n te ki i saan leŋ ki teen yommii na. Ii mein kii
teen doi maŋ man, kimaan li-i tee ki doi maŋ mɔk, i mun sii mɔke.

8 Min Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na kpaanii nan i daa te ki
sɔkiniinba nba be i boor na kpanni, koo binba yaa bi saa fit bunt buntaa, ki jiin linba
tan saa tun po na kpannini. I daa gbiin bi damiit maŋ po.
9 Bi fa faake n sann ni ki teeni. N ki tummi. Min Yabint Yennu-e pak na.'
10 "Ki Yennu yet a, 'Li-i tee ki Babilonia bina piinlore na gar, n saa wanni n baka nba
be i po bianjinba. N saa dia n mɔsonn nba ki n senn nan n saa jen nani na.
11 Min kuukɔɔe mi i paak lora nba ki n mɔk, lora nba saa turi mɔkint ki li ki tee biak
kaa, lora nba saa baar nan linba ki i daan tɔɔnn po na.
12 Ki i saa yiinin. I saa baar ki miarin, ki n saa turi gatu.
13 I saa lomin, ki lan, kimaan i saa lomin nan i yan kure.
14 Nn, n yeen nan i saa lan ki n jiin kaani i tiŋ ni. N saa nyi nani tiŋ kur ni nan
siaminba kur ki n daan yat saan nani na, ki jen nani tiŋ nba ni ki n daan nyinni ki saan
nani yommisin ni na. Min Yennu-e pak na.'
15 "I piak nan Yennu turi u sɔkiniinba Babilonia tiŋ niwa.
16 Gbiintir linba ki Yennu piak ki teen wunba dia digbann nba ki Defid din dia na, nan
niib nba be doo maŋ ni na, ŋamme tee i nikpiimm nba ki bi din ki kpabib nani ki teen
yommii na.
17 Yabint Yennu yet a, 'N baat nan tɔbo nan kon nan yiarii bi paak, ki saa teemm nan
kinkann nba tuu bat ki gar nan dinu na.
18 N saa weib nan tɔbo nan kon nan yiarii, ki digbana kur saa jek nan linba ki bi la.
Mi-i lub siaminba kur, leŋ niib yan saa put, ki bi gbanii n jek, kimaan linba tun turib na
paak. Niib saa laab, ki jii bi sann ki poor mɔpora.
19 Linba na saa tun ki turib, kimaan bi ki sak mɔmaan nba ki n teen n toontunna nba
tee sɔkiniinba, ki bi teemm yoo kur na. Bi yêt gbiintue.
20 Yimm nba kur ki n saan nani yommisin ni Babilonia na, ii gbiint linba ki min Yennu
piak na.'
21 "Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na pak ki jiin Kolaya bija Ahab nan Maaseya
bija Sedekaya, ŋamm nba jikit u sann ki fa faak teeni na powa, a u saa jiib ki teen
Babilonia kpanbar Nebukanesar nuu ni, ki wun kpib i numm ni.
22 Li-i tee ki niib nba ki bi din teemm yommii ki nyii namm Jerusalem ki saan namm
Babilonia na loon bin por nirɔ mɔpor, bi tuu saa yet a, 'Yennu n teena nan Babilonia
kpanbar nba din joo Sedekaya nan Ahab muu foot bianjinba na.'
23 Bi joontu sii tee nnae, kimaan bi tun bonbilankanta, bi tun bonchonchonn toona ki
bia faar faak Yennu sann niwa. Yennu din ki loon bin tun linba na, u mi baa tun linba,
ki tee siarae li po. Yennu-e pak na."

Ki jiin gbouŋ nba ki Semaya sɔb na po

24-25 Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na turin maan, a n tur Semaya nba nyii
Nehelam, ki sɔb gbouŋ u tiɔŋ sann ni, ki tur Jerusalem teeb kur, nan manntɔɔ Sefania
nba tee Maaseya bija na, nan mannteleeb kur na. Gbouŋ maŋ ni, u din sɔb ki yet Sefania
a:
26 "Yennu teena manntɔɔ ki senna Jehoyada taar ni, ki mɔtana fine ji tee Yenjiantu
ŋasaakak na ni yudaanɔ. Li tee a toonne ki fan te bin soor waatɔ nba kur pur u
mɔŋ Yennu sɔkinii, ki baanɔ jaruk, ki jii kut kantu ki lann u turu ni.
27 Bee ki a ki tun nna ki tur Jeremaya nba nyii Anatof ki piak nan u tee Yennu sɔkinii ki
teen niib na?
28 Li tee bin gɔɔrɔe, kimaan u pak niib nba be Babilonia na nan bi sii tee yommii ki be
leŋ ki lin weiwa; a bin maa ŋei, ki kar, ki baa kpaant, kii di linba ki bi ko na."
29 Ki Sefania karin gbouŋ na ki wannin;
30 ki li poor po ki Yennu yetin a
31-32 n jiin maan nba jiin Semaya po na, ki tur yommii nba kur be Babilonia na a, "Min
Yennu saa dat Semaya nan u yaaboona kur tuba. N ki tumɔ, ŋaan ki u pak turi ki li tee
nan u tee sɔkiniie na, ki te ki i gaar faak ki teenir yada. U sii kaa yaaboona i sinsuuk
ni. U kii be u manfoor ni ki la bonŋana nba ki n saa tun ki tur n niib na, kimaan waa
pakib nan bin yêt n mɔb na paak. Min Yennu-e pak na."

30

Ki jiin Yennu mɔsonn po

1 Ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na
2 pakin a, "Sɔbin linba kur ki n paka na ki teen gbouŋ ni,

3 kimaan yoo baate ki n tan saa ŋamm n niib nba tee Israel teeb nan Juda teeb na. N
saa jen namm tiŋ nba ki n din tur bi yeejamm na ni, ki bi saa yentir. Min Yennu-e pak
na.”
4 Ki Yennu pak tur Juda teeb nan Israel teeb a:
5 “N gbat yanputuk fuur,
ki li ki tee parmaasir wuyikinii kaa,
ŋaan tee jaŋmaanii wuyikiniie.
6 Ŋminin ŋaan dukin. Jɔɔ saa fit mar bika-a?
Bee ki n laat jɔɔ kur ki u nii be u poor paak
nan poo nba tuu yaa wun mar na?
Bee ki sɔɔ kur penn nna?
7 Dabiir baat, ki daar kaa ki saa yek nan li daari.
Li tee yoo nba bie ki tur n niib, ŋaan n saa tinniba.”
8 Yabint Yennu yet a, “Li daar-i baar, n saa kɔnn yɔkit nba yɔɔk bi turii ni na, ki bia
pit jarit na, ki bi ji kii tee digbangann teeb na yommii.
9 Ki bi sii jiantir min nba tee bi Yomdaanɔ Yennu na nan Defid yaaboonn nba ki n saa
gann ki dinnɔ naan nae.
10 N niib, i daa tiin jaŋmaanii. Israel teeb, i yan daa puti.
N saa nyinni digbanbanfɔkir na niwa,
tiŋ nba ni ki i tee yommii na.
I saa jen kpen, ki sii be i yamani.
I sii be fanu, ki sɔɔ kan kɔɔni jaŋmaanii.
11 N saa baar i boor ki tan tinni.
N saa biir digbana nba ki n yati ki saan nani na,
ŋaan n kan biir yimmi.
N saa dat i tubawa, ŋaan n saa dat i tuba nan lomme.
Min Yennu-e pak na.”
12 Ki Yennu pak u niib a,
“I fiat na kan buuri, ki i danii na kaa tinteb-po.
13 Sɔɔ kaa ki saa gotini, i nara na kaa tebuku,
dindann kaa nan i saa la laafia.
14 I yɔɔsnba kur tamm i powa, bi ji ki fiin i po.
N leki nan n tee dataak nae.
I tubdatu na paar, kimaan i biit na yab bonchiann,
i nɔɔntont na paak niiwa.
15 I ji daa piak i danii na po, kimaan li kaa tebuku.
N dat i tuba nna, kimaan i biit yab bonchiann,
ki i nɔɔntont na paak niiwa.
16 Ŋaan mɔtana n saa biir binba kur biiri na,
ki bi saa soor i datai kur ki teemm yommii.
Binba dinti biak na kur mun saa di biak,
ki binba fiar i bona na, siab mun saa fat bi yara.
17 N saa te ki yin la laafia, ki te ki i fiat na n buur,
nan i datai na nba lek yeen a,
‘Sayɔnn tee digban-yanne, ki sɔɔ ki fiin u po’ na.
Min Yennu-e pak na.”
18 Ki Yennu yet a, “N saa jiin kaan n niib bi tiŋ ni,
ki sii mɔk ninbatinu ŋaak kur paak,
ki bi saa ŋamm maa Jerusalem nan li naan ŋaak.
19 Niib nba be leŋ na saa yin dontir yaŋ,
ki hoot nan kpinkpammuk.
N piisin saa te ki bin pɔt, ki bia turib baakir.
20 N saa pant digbann na yiikoo nba ki bi din tuu mɔk na,
ki ŋamm sennir fanu, ki dat binba dintib biak na tuba.
21-22 Bi diarɔɔ saa nyi bi tiɔŋ digbann nie,
ki bi yudaanɔ n nyi bi tiɔŋ niib ni.
U saa baar n boor yoo nba ki n yiinɔe.
Ŋmee sii mɔk par ki baar ŋaan ki n ki yiinɔ.
Bi sii tee n niibe, ki n tee bi Yennu.
Min Yennu-e pak na.”

23-24 Yennu wutoor tee wonpaaruko, wonpaaruk nba saa da biit damm paak. Wouŋ maŋ kan nyik danu nan yoo nba ki u tan saa gbenn linba kur ki u lor wun tun na. Yoo baat, ki u niib tan saa bann linba na paak fanu.

31

Ki jiin Israel teeb kunu po

1 Ki Yennu yet a, “Yoo baat, ki n tan sii tee Israel booru kur Yennu, ki bi mun tee n niib.
2 N wann n ninbatinu ki tur niib nba nyii kuun ni kunkoouk paak na. Yoo nba ki Israel teeb ŋakitir ki loon foon na,
3 ki n nyii banfɔkira ki baar bi boor. Israel teeb, n yɔɔ loonie, ki tukin wanti n lomm nba kaa gbennu na.
4 N bia saa fiiniwa. I saa ŋamm jii i naayaka ki waa waak nan parpeenn,
5 ki bia saa ŋamm bur daan tiinii Samaria kunkona paak, ki binba bur tiinii maŋ saa di li lɔɔna.
6 Barmɔnii, yoo baat ki guuteeb tan sii be Efraim kunkona paak, ŋaan yiin leeb ki yet a, ‘Ŋaant ti do Sayɔnn man, ti Yomdaanɔ Yennu boor.’ ”
7 Ki Yennu yet a, “Yinin yanii nan parpeenn
ki tur Israel nba tee digbana kur digbanjaann na.
Yinin i dontir yaŋ a, ‘Yennu tinn u niiba,
u fat binba kur biar nawa.’
8 N saa nyi namm gaŋ po ki baar namm,
ki bia nyi namm tingbouŋ na kpinii kur po
ki baar namm.
Jɔɔnii nan dianii saa weib ki baar,
ki podamm nan binba yaa bin mar kur saa baar.
Bi saa jen ki tee digbanjaanne.
9 N niib sii jent ki mɔe,
ki mein yoo nba ki n kpent namm na.
N saa saan namm kpenii nba mɔk nyun boor,
ki tɔkin namm sɔnu nba kaa boota, ki bi kan gbiat.
N tee nan baa nae ki tur Israel teeb,
ki Efraim boorue tee n bijakper.”
10 Ki Yennu yet a, “Digbana, gbiintir ki turin,
ki mɔɔnt n maan banfɔka mɔkgbiant.
N yat n niiba, ŋaan n saa tikiribe kii guub,
nan pekpaarik nba tuu guu u pei na.
11 N nyinn Israel teebe ki tinnib digbanpaarir nuu ni.
12 Bi saa baar ki yin nan kpinkpammuk Sayɔnn kunkonn paak,
ki bi para sii mei n piinii paak,
ŋanne tee jeet nan tilɔɔna daan nan kpan nan bonkobit.
Bi sii tee nan kpabik nba ki bi maantir nyun fanu nae,
bi sii mɔk linba kur ki bi loon.
13 Ki sapaamm saa waa waak ki mɔk parpeenn,
ki naasimm nan jakpera sii kpamm.
N saa maan bi para,
ki saa kpint bi mɔnii na ki teen kpinkpammuk,
ki kpint bi parbiir ki teen parmaasir.
14 N saa gboon mannteeb nan jeet nba ŋan,
ki tur n niib, bi bonloŋa kur.
Min Yennu-e pak na.”

Ki jiin Yennu ninkpabauŋ po

15 Ki Yennu yet a, “Fuur fu Rama doo ni,
fuur nba tee kpemɔnii nan fabinii,
ki Rachel mɔ u waas paak,
ki bi barimɔ ki tan goo,
kimaan u waas kaa.
16 Nyikin mɔnii ŋaan fiar a ninnyuut na.
Linba kur ki a tun ki tur a waas na kan biar yann,
ki kaa nyɔɔti. Bi saa nyi datai tiŋ ni ki jena.
17 Dindann be a tɔɔnn po; a waas na saa kpenna.

Min Yennu-e pak na.
18 “N gbia ki Israel teeb piak nan parbiir a,
‘Yennu, ti tuu tee nan bonkobyiɔk nae,
ŋaan a tumiit mɔsakuwa.
Jenin nant, ti teen siir nan tin jen a boora,
fin nba tee ti Yomdaanɔ Yennu na.
19 Ti bo yêtae, ŋaan mɔtana ti loon tin jene.
Faa dat ti tuba na, ti yura ji sɔɔne nan parbiir.
Ti din dii fei-e ki la yukpiasir,
kimaan ti din tun biit ti bisin niwa.’
20 “Israel digbann, fine tee n bijaloŋir,
bik nba ki n lomm mantik be u ni.
Yoo nba kur ki n taa a sann,
n tuu dukin a po nan lomme.
N yan tuu nyi saan a boore.
N sii mɔk ninbatinu nana.
21 Teent nyina ki dɔk sɔnu na.
A ŋamm la sɔnu nba ki a tɔkin ki yaat na.
Jenin man, yimm Israel teeb,
jenin doi nba ki i din nyii na ni man.
22 I saa taantir nlee, yimm yadkanpɔɔna damm na?
N nan bonpaann nba be li kɔɔe,
ki li be li kɔɔ nan poo nba tuu tekir jɔɔ na.”

Ki jiin Yennu niib nyɔɔt baaru po

23 Ki Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yet a, “Mi-i jiin niib na bi tiŋ ni yoo nba, bi saa ŋamm pak Juda tiŋ ni nan li doi ni a,
‘Yennu n teen piisin Jerusalem kasii kunkonn paak,
kasii boor nba ki u be na.’
24 Niib sii be Juda tiŋ nan li doi kur ni, ki kpaara sii be, ki pekpaarii be nan bi pei.
25 N saa maan binba bak na gbanu, ki bia gboon wunba ki kon baŋɔ.
26 Ki nisaarii saa yet a, ‘N gɔɔn ki tan yerik, ki sɔɔ ki n mɔk paŋ.’
27 “Min Yennu piak nan yoo baat ki n saa gbeen Israel nan Juda tinii nan niib nan bonkobit.
28 Ki maa la yaak nba ki ŋabir, ki daa bir, ki ber, ki biir, ki bet na, nnae ki n saa bia la yaak ki burib ki bia maa donnib.
29 Li yoo-i baar, nisaarii ji kan yet a,
‘Bibaanba mɔɔ gbiirkaa, ŋaan ki li mii bi waas nyana.’
30 Ŋaan wunba mɔɔ gbiirkaa, u nyanae sii mii, ki sɔɔ kur saa kpo u tiɔŋ biit paak.”
31 Ki Yennu yet a, “Yoo baate, ki n tan saa lor mɔlorpaann nan Israel teeb nan Juda teeb.
32 Li tan kii tee nan mɔlor nba ki n din lor nan bi yeejamm, yoo nba ki n kub bi nii ki nyinnib Ijipt tiŋ ni na kaa. N lek din tee nan bi sɔrɔ nae, ŋaan ki bi ki dia mɔlor na.
33 Mɔlorpaann nba ki n saa lor nan Israel teeb na sii tee nnae: n ji saa teen n sennii maŋ bi dudukit nie, ki sɔbir bi para ni. Mine sii tee bi Yennu, ki bi tee n niib.
34 Bi sɔɔ ki tee wun ji tumii u lɔɔ koo u ninja ki yaa, ‘Bant Yennu,’ kimaan bi kur tan sii min, laa nyii tarik ki saa tuu paarɔ. N saa nyik chab bi biit, ki kan ban tiar bi yanbɔntoona po. Min Yennu-e pak na.”
35 Yennu-e tur yonnu ki li teent yentu daar ni,
ki turit ŋmaarik nan ŋmaabira ki li teen yentu nyiɔk.
Ŋɔɔe tuu kut mɔkir ki te ki li fu, u sanne Yabint Yennu.
36 U senn mɔsonn a durinya ŋaak bona nba be li seenu ni
ki yukii bianjinba na, nnae ki Israel sii tee digbann ki yukir.
37 Li-i tee ki bi saa fit bikin sanpaak, ki ŋmaa tingbouŋ na,
li yooe ki Yennu mun saa yêt u niib Israel teeb,
kimaan linba ki bi tun na paak.
Yennu-e pak na.
38 Ki Yennu yet a, “Yoo baate ki bi saa ŋamm maa Jerusalem, ki li tee n doo, laa nyii Hananel difoouk na boor, ki saan tuu Gungɔnt boor Tammɔb na.
39 Ki kpaar na saa nyi yonbaa po maŋ ki saan baar Gareb kunkonn paak, ki gɔnt baar Goa.

40 Baauk na kur, baa pii kuun sian, ki bi lubin bonchiat na, nan kpaant nba be Kidronn
nyuntonn boor na kur, ki saan tuu Taamm Tammɔb nba be yondo po na, li kur sii tee
kasiie ki turin. Bi ji kan ban yeer doo na koo ki biiriri.”

32

Ki jiin Jeremaya tiŋ daanu po

1 Juda kpanbar Sedekaya naan bina piik nie ki Yennu pak nanin. Babilonia kpanbar
Nebukanesar mun yaa naan bina piik nan ŋanniin nie na.
2 Li yoo na ki Babilonia kpanbar jab lek Jerusalem, ki sɔɔ ki bi soorin ki loonin kpanbar
ŋaak dindouŋ niwa.
3 Kpanbar Sedekaya-e din loonin leŋ, ki nyiirin a n mɔɔntir nan Yennu yet a, “N saa
te ki Babilonia kpanbar n nyann doo nae,
4 ki kpanbar Sedekaya kan fit chiar paaki. Bi saa soorɔ ki tur Babilonia kpanbar, ki u
saa lau nan u ninbinn, ki pak nanɔ.
5 Bi saa soor Sedekaya ki saan nanɔ Babilonia, ki u sii be leŋ nan maa tan saa dat u
tubir. Wuu lekii kɔn nan Babilonn teeb na, ŋaan u kan nyanni. Min Yennu-e pak na.”
6 Yennu pakin
7 nan n baa naa bik Salum bija Hanamel saa baar n boor ki pakin a man daa u tiŋ nba
be Anatof, ki li be Benjaminn yent ni na, kimaan mine mantik kpiin nanɔ ki mɔk yaak
nba saa daa tiŋ na, ki li tee n yar.
8 Nan Yennu nba kpan pak bianinba na, ki Hanamel baar n boor, dindouŋ maŋ ni, ki
tan yetin a n daa tiŋ na. Ki n bann nan Yennu set pak nanima.
9 Ki n daa tiŋ na Hanamel boor, ki bikin u likirii turɔ. Li daauk din tee salinkuna piik
nan ŋanlore-e.
10 Ki n sɔb n sann ki te niib dii siara, ki n loon gbouŋ na. N din bikin likirii na churu
paake.
11 Li poor po, ki n jii gbant ŋanlee nba tee tiŋ na daanu gbant na; gbouŋ nba loon ki
tiŋ na daanu sennii be li ni na, nan gbouŋ nba ki loon na,
12 ki tur Baruk, wunba tee Neria bija ki tee Maseya yaaboonn na. N din jii gbant maŋ
ki turɔ Hanamel numm nie, nan siara damm nba sɔb bi sana tiŋ na daanu gbouŋ paak
na, nan jab nba kar dindouŋ ni na numm ni.
13 Bi kura numm nie ki n pak Baruk a,
14 “Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu wanna nan a jii gbant na, linba loon na
nan linba ki loon na, ki kpeenir yɔkbobir ni, ki lii be li ni ki wei.
15 Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yet a bi saa ŋamm daa ŋei nan tinii nan
daan tiinii kpaant, tiŋ na ni.”

Ki jiin Jeremaya Yenmiaru po

16 Maa tur Baruk tiŋ daanu gbant na, ki n miar Yennu a,
17 “Yabint Yennu, a jii a paŋ nan a yabinte ki nan tiŋ nan sanpaak. Siar kaa ki paar
turani.
18 A wann a lomm nba kaa paak na ki tur niib tusaa, ŋaan a mun bia daar niib tuba,
bi damm biit paak. A tee Yenjaann nba mɔk yiikooe, ki tee Yabint Yennu.
19 A lorin yan lora ki tuun toonjaana, ki laat linba kur ki niib tuun, ki pab ki li janit
nan bi toona.
20 Yoo nba din gar na, a din tun bakitnauŋ nan yaarlituk toona Ijipt tiŋ ni, ki bia tukin
ki tuunir nan dinna, Israel tiŋ ni nan digbanlia nba kur be, ki li te bi banna siar kur po.
21 Li nyii yaarlituk nan bakitnauŋ toona nba jeen ti datai na nie ki a jii a yiikoo nan
paŋ, ki nyinn a niib Israel teeb, Ijipt tiŋ ni.
22 A turib tiŋ nba ŋan ki kpai na, nan faa din senn bi yeejamm mɔsonn nae.
23 Ŋaan baa kɔɔ tiŋ na ni ki yentir yoo nba, bi ji ki sak a mɔb koo ki wei a sennii. Bi
ki tun linba ki a wannib a bin tun na. Ŋanne ki a baar nan biiru na bi paak.
24 “Babilonia teeb bir leku tanpootae, ki lint doo na, a bin nyannir, ki poŋ lekira. Tɔb
nan kon nan yiaru saa te ki doo na n baa bi nuu ni. Linba ki a pak na teen mɔniiwa,
25 ŋaan fin Yabint Yennu-e wannin nan n daa tiŋ na, siara damm numm ni, ŋaan ki
Babilonia teeb lek yaa bin nyann doo nae.”
26 Ki Yennu pakin a,
27 “Mine tee Yennu nba tee nisaarii kur Yomdaanɔ, siar kaa ki paar n boori.
28 N saa jii doo na ki tur Babilonia kpanbar Nebukanesar nan u jab, ki bi saa nyannir,

29 ki joor muu. Bi saa joo li kur muu, ki kpab nan ŋei nba ki bi jokin bonnunubit li ni
ki tur tingbann Baal ki donn n wutoor na. Bi jokin bonnunubit maŋ ŋei na yur paake,*
ki bia mɔ daan piinii ki teen yenbis.
30 Laa nyii Israel teeb nan Juda teeb pinpiik niwa, bi kpan dont n wutoore bonchiann
nan linba ki bi tuun na.
31 Doo na teeb donn n wutoor ki biir n par, li piinu niewa. N lor man biirire,
32 kimaan Jerusalem nan Juda teeb, nan bi kpanbara nan bi tɔɔndamm, nan mannteeb
nan sɔkiniinba biit paak.
33 Bi ŋmant bi poore ki turin, ki maa lek tumiib yoo kur na, ŋaan bi ki loon bin gbiint
ki banni.
34 Bi poŋ maa bi tingbanbiit nae, jiantu ŋasaakak nba tee bii jiantirin na ni, ki biirir.
35 Bi maa tingbann Baal maruŋ binbintae, Hinom Baauk ni, a bii mann bi bonjai nan
bonpoi kii teen tingbann nba tee Molek na. N ki wannib nan bin tun linba na, li poŋ ki
kɔɔ n yan ni nan bin tun nna ki kɔɔn Juda teeb bonbilankant ni.”

Ki jiin dindann mɔsonn po

36 Yennu nba tee Israel teeb Yomdaanɔ na pakin a, “Jeremaya, niib na yeen a tɔb nan
kon nan yiarii saa te ki doo na n baa Babilonia kpanbar nuu niwa. Gbiintir linba ki n
mɔk ki saa pak pukin.
37 N saa tikir niib maŋ ki nyi namm digbana nba ni ki n wutoor din doo ki n par biir,
ki n yatib ki saan namm na, ki jen namm nna, ki te bii be bi yamani.
38 Ki bi sii tee n niib, ki n tee bi Yennu.
39 N saa turib dudukjar yenn kɔɔe bi manfoor ni, ki ŋanne tee bii teenin baakir yoo
kur, ki lii ŋan ki tur ŋamm nan bi yaaboona.
40 N saa lor mɔlor namm, ki li mɔlor sii yɔɔ be. N sii yɔɔ tuun ŋamm ki teemm ki saa
te ki bi tiinin nan bi yan kur, ki lin te bi daa ŋmantir bi poor ki teenin.
41 Li sii manin nan mii tuun toonŋana kii teemm, ki n saa kaanib fanu, tiŋ na ni.
42 “Bianjinba ki n baar nan biak niib na paak na, nnae ki n bia saa turib bonŋana nba
kur ki n senn mɔsonn nan n saa turib na.
43 Niib na piak nan tiŋ na sii tee nan kunkoouk nba ki nisaarik koo bonkobuk kaa nae,
ki li sii be Babilonia teeb nuu ni, ŋaan niib tan saa daa kpaant tiŋ na ni.
44 Niib saa daar, ki sɔb bi sana li gbant ni, ki loon ki siara damm n set. Linba na saa tun
Benjaminn yent ni, nan doi nba lint Jerusalem na ni, nan Juda yent doi ni, nan kunkona
tiŋ na doi ni, nan kunkonbis doi ni, nan Juda yent diitu po doi ni. N saa jiin kaan niib
na bi tiɔŋ tiŋ niwa. Min Yennu-e pak na.”

33

Ki jiin dindann mɔsonleer po

1 Yoo nba ki n loo dindouŋ ni na, ki Yennu maan ŋamm baar n boor.
2 Yennu nba nan tingbouŋ na ki sennir li seenu ni na pak turin. Wunba sann tee
Yennu na pak nanin a,
3 “Yiintin, ki n saa toon; n saa paka bakitnauŋ nan yaarlituk bona nba ki a ki mi siar
jiin li po.
4 Min Israel teeb Yomdaanɔ Yennu piak a Jerusalem ŋei nan Juda naan ŋaak na, bi
saa yeerir, kimaan baa loonir ki lekir na paak.
5 Siab saa kɔn nan Babilonia jab, ki Babilonia jab na saa gbeen ŋei na nan niib nba ki
n saa jii n wutochiɔŋ ki kpib na gbanankpeena. N lek n numm doo na paaka, kimaan
biit nba ki li niib tun na paak.
6 Ŋaan n saa teb doo na nan li niiba, ki turib laafia. N saa wannib parmaasir nan
binbenŋaŋ.
7 N saa te Juda nan Israel teeb n mɔkit, ki ŋamm maab, nan baa din tee na.
8 N saa ŋammib, ki nyinnib bi biit nba ki bi din biirin na ni, ki saa nyik chab bi biit
nan bi mɔyêtuk na.
9 Jerusalem sii tee kpinkpammuk nan baakir nan yugontir boore ki turin, ki durinya
ŋaak na digbann kur yan saa put, bi-i gbat bonŋana nba ki n tun ki tur Jerusalem teeb,
nan maa baar nan nyɔɔt nba ki tur doo maŋ na po.”
10 Ki Yennu yet a, “Niib yeen a nna tee nan kunkoouk nae, ki niib koo bonkobit kaa
leŋ. Bi mɔk mɔnii: Juda doi nan Jerusalem sɔnii dɔɔ koonte, niib koo bonkobit kaa leŋi,
ŋaan nna na, i saa ŋamm gbat

* **32:29 32.29** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

11 fuut nba tee parmaasir nan parpeenn yar, ki poochianu jaamm kpinkpammuk fuur
sii fu. I sii gbia niib yiin yanii, yoo nba ki bi baat nan niipoturu piinii a bin turin jiantu
ŋasaakak ni na, ki bi sii yiin a,
'Turin Yabint Yennu niipoouk,
kimaan u ŋan, ki u lomm kaa gbennu.'
N saa te ki tiŋ na n mɔkit nan laa din tee na. Min Yennu-e pak na."
12 Yabint Yennu yet a, "Tiŋ nba naan kunkoouk, ki niib nan bonkobit kaa leŋ na, ŋaan
mɔmaatuk tan sii be, ki pekpaarii saa baar nan bi pei leŋ.
13 Ki doi nba be kunkona digbann na ni, nan li kunkonbis ni, nan Juda yent diitu
po, nan Benjaminn yent ni, nan doi nba lint Jerusalem na ni, nan Juda yent doi nie ki
pekpaarii tan saa ŋamm kan bi pei. Min Yennu-e pak na."
14 Yennu yet a, "Yoo baat, ki n saa gbeen mɔsonn nba ki n senn ki tur Israel nan Juda
teeb na.
15 Li yoo, n saa gann Defid yaaboonn nba tee popeendaanɔe ki dinnɔ naan. Kpanbar
maŋ sii tuun linba ŋan ki bia tooke, tiŋ na kur po.
16 Ki Juda nan Jerusalem niib saa foor ki be bi yamani. Doo na sann sii tee 'Yennu-e
tee ti binben-yeeŋ.'
17 Min Yennu senn mɔsonn nan Defid yaaboonn sii yɔɔ be ki di Israel naan,
18 ki mannteeb sii yɔɔ be ki nyi Liifai booru ni, ki tuun n toona, ki mann mujoonu
maruŋ, nan jeet piinii maruŋ, nan marunlia."
19 Yennu pak turin a,
20 "N lor mɔlore ki tur yonnu ni nan nyiɔk a bin tuu baar bi binbaar yoo, ki li mɔlor
kan ban loti.
21 Nnae ki n bia lor mɔlor nan n toontunnɔ Defid a u sii yɔɔ mɔk yaaboonn nba saa di
naan, ki bia lor mɔlor nan mannteeb nba nyii Liifai booru ni, a bi sii yɔɔ tuun n toona;
ki li mɔlora kan ban ki loti.
22 N saa pukin n toontunnɔ Defid yaaboona kann, ki bia pukin mannteeb nba nyii Liifai
booru ni na kann, ki bi kanu sii paar nan ŋmaabira kanu nba paar na, koo mɔktant
kanu nba paar nae."
23 Yennu pak turin a,
24 "A la biaŋinba ki niib piak nan n yêt Israel nan Juda booru munlee nba ki n gann
nawa-a? Ki li paak bi ji ki gorii gboot n niib, ki bia ki dukii bi po nan bi tee digbanni.
25 Ŋaan min Yennu mɔk mɔlor ki tur yonnu ni nan nyiɔk, ki bia senn sennii nba dia
tingbouŋ nan sanpaak.
26 Maa tun bona na biaŋinba na, nnae ki n saa dia n mɔlor nan Jakɔb yaaboona nan n
toontunnɔ Defid. N saa gann Defid yaaboona na yenɔe ki wuu dia Abraham nan Aisak
nan Jakɔb yaaboona. N sii mɔk ninbatinu nan n niib, ki te bin mɔkit."

34

Biaŋinba ki Jeremaya kpaan Sedekaya

1 Ki Yennu pak nan min Jeremaya, yoo nba ki Babilonia kpanbar Nebukanesar nan u
jab, nan jab nba din tee u sommteeb ki nyii digbana kur po, nan booru kur nba tee u
jiamm na din lek Jerusalem nan li digbanbis na.
2 Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na pakin a man saan pak Juda kpanbar Sedekaya a,
"Min Yennu saa jii doo na ki kubin Babilonia kpanbar nuu ni, ki u saa joor muu.
3 A kan chiar boti; bi saa soora ki kubin u nuu ni. A saa lau nan a ninbinn, ki saa pak
nanɔ, li poor po ki a saa saan Babilonia.
4 Sedekaya, gbiintir linba ki n piak ki jiint a po na. Bi kan kpia tɔb niŋi.
5 A saa kpo nan gbananmaasue. Baa din tuu joo bonnunubit yoo nba ki bi pii a
yeejamm nba din dɔŋ dii naama ki a tan dii na, nnae ki bi saa joo bonnunubit ki tura.
Bi sii mɔ a kpemɔnii ki yeen a, 'Ti kpanbar kpowa.' Min Yennu-e pak na."
6 Ki n jii maan na ki tur kpanbar Sedekaya, Jerusalem doo ni,
7 yoo nba ki Babilonn kpanbar jab din lek doo na. Jab na bia din lek Lakis nan Aseka,
ki li tee Juda yent ni digbanpaara nba biar.

Ki jiin daaba dianu po

8 Kpanbar Sedekaya nan Jerusalem teeb din lor mɔlor nan bin chab
9 bi leeb Israel teeb nba tee daaba na ki bii be bi yamani, jab nan poob kur, ki sɔɔ ji
daa dia u lɔɔ Israel nirɔ ki u tee daabiri.
10 Niib na kur nan bi saakab din sak nan bin ŋaa bi daaba na, ki bia ji daa ban jikitib
ki tee daaba. Ki bi set din ŋaab,
11 ŋaan tan lebit bi dudukit li poor po ki ŋmat soorib, ki mia teemm daaba biak.

12-13 Ŋanne ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu na pakin a n pak niib na a, “N lor mɔlor
nan i yeejamm, yoo nba ki n din nyinnib Ijipt, ki fatib daabisin ni na. N din pakib nan
14 bina ŋanlore ni kur, bin tuu ŋaa Israel daabir nba kur tun turib bina ŋanloob nba
gar, ŋaan i yeejamm baka kaa n po, ki bi ki gbiint linba ki n pak na.
15 Daa ŋanŋaa nba gar na ni, i daan lebit i dudukit ki tun linba mei n par. I kura
daan sak nan yin ŋaa Israel teleeb na, ki i daan lor mɔlor n boor ni, jiantu ŋasaakak
ni, siaminba ki i jiantirin na.
16 Ŋaan i bia ŋamm lebit i dudukite, ki ki turin baakir. I kur ŋmat jii daaba nba ki i
daan ŋaab nan baa loon bianinba nae, ki mia jiimm daabisin ni.
17 Li paak, min Yennu piaki nan i yêt n mɔba; i ki tur Israel teleeb bi yaaki. Tɔn, n saa
turi yaak, ki li sii tee yaak nba ki i saa kpo tɔb ni, nan yiarii ni, nan kon ni. N saa te ki
digbann kur tingbouŋ na ni yan n put nan linba ki n saa tun turi na.
18-19 Juda nan Jerusalem saakab, ki kpab nan kpanbar ŋaasaakab, nan mannteeb, nan
tɔɔndamm kur lor mɔlor nanin ki somm naajak nba ki bi chɔɔ bɔkitɔ na bɔka ŋanlee
maŋ sinsuuk ni. Ŋaan bi biir mɔlor nae, ki ki dia li mɔbona. Li paak, n saa teen niib na
nan baa din teen naajak maŋ nae.
20 N saa jiib kubin bi datai nba loon bin kpib na, ki nɔɔnii nan muuk ni bonkobit saa
di bi gbanant.
21 N bia saa jii Juda kpanbar Sedekaya nan u saakab ki kubin binba loon bin kpib na.
N saa jiib ki kubin Babilonia jab nba nyik i leku na.
22 N saa tur mɔb, ki bi saa jen doo na ni. Bi saa lekir ki nyannir, ki joor muu. N saa
teen Juda doi nan kunkoouk nba ki sɔɔ ki kɔɔ leŋ nae. Min Yennu-e pak na.”

35

Ki jiin Jeremaya nan Rekab niib po

1 Yoo nba ki Josaya bija Jehoyakim din tee Juda kpanbar na, ki Yennu pak turin a,
2 “Saant Rekab naakuuk ni, ki saa pak namm, ki jiib baar namm jiantu ŋasaakak na
diit na yenn ni, ki turib daan.”
3 Ki n jii Rekab naakuuk na niib kur: ŋamme tee Jasania (Jeremaya lɔɔ bija, ki
Jeremaya lɔɔ maŋ mun din tee Habasinia bija) nan u ninjamm, nan u bonjai kur,
4 ki baar namm Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki jiib kɔɔ namm Igdalia bija Hanann nba
tee Yennu sɔkinii na poorpoweiteeb diiuk ni. Diiuk na din be Salum bija Maaseya diiuk
yur paake, ki kpia nan saakaleeb diit. Salum din tee saakajaanne, Yenjiantu ŋasaakak
na ni.
5 Ki n gbeen nyunnyuŋmanii nan saaŋmanii nan daan ki senn Rekab niib na, ŋaan
yetib a, “Gaat daan man.”
6 Ŋaan ki bi jiin a, “Ti ki nyu daan. Ti yeeja Jonadab nba tee Rekab bija na din pakit
a timm koo ti yaaboona daa nyu daan.
7 U bia pakit nan ti daa maa ŋei koo ki baa kpaanti; ki bia daa buur daan tiinii, koo
ki daar. U wannit nan tii be lanbont nie yoo kur, ki lin te ki tii be tiŋ nba ni ki ti tee nan
saamm na.
8 Ti sak sennu nba kur ki ti yeeja Jonadab turita. Ti mɔŋ ki nyu daan, ki ti bonjai nan
ti bonpoi nan ti poob mun bia ki nyu.
9-10 Ti ki maa ŋei ki kɔɔ, ti be lanbont nie; ki ti bia ki mɔk daan tiinii, koo kpaant, koo
bonbuburiti. Ti sak linba ki ti yeeja Jonadab sennit na fanuwa.
11 Ŋaan yoo nba ki kpanbar Nebukanesar lek tiŋ nae, ki ti dukin nan tin baar Jerusalem
ki nyi Babilonia jab nan Asiria jab nuu ni. Ŋanne teen ki ti kar Jerusalem na.”
12-13 Ki Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na pakin a man saan pak Juda nan
Jerusalem niib a, “Min Yennu boi-i ki laan bee teen ki i yêt yin gbiint n maan, ki ki sak
n sennii.
14 Jonadab yaaboona sak u sennu nba yaa bi daa nyu daan na, ki nan dinna bi sɔɔ ki
nyu daan, ŋaan ki n yɔɔ piak nani, ki i ki sak n mɔb.
15 N yɔɔ tuun n toontunna nba tee n sɔkiniinba nae i boor, ki bi piaki nan yin nyik i
toonbiit, ŋaan kii tuun fanu. Bi kpaani nan ii nyik yenbis jiantu, ki fit kii be tiŋ nba ki
n tur yimm nan i yeejamm na ni. Ŋaan i ki gbiint turin, koo ki teen i baka n ni.
16 Jonadab yaaboona sak sennu nba ki u senniba, ŋaan yimm ŋarin ki sak n mɔbi.
17 Li paak, min Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na saa baar nan biiru nba kur
ki n senn na, yimm Juda nan Jerusalem teeb paak. N saa tun linba na, kimaan i ki gbiint
yoo nba ki n pak nani na, ki bia ki toon yoo nba ki n yiini na.”

18 Ki n pak Rekab niib na a Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yet a, “I sak
sennu nba ki i yeeja Jonadab turi nawa, i wei u sennu na kura, ki tun linba kur ki u
wanniwa.
19 Li paak, min Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na sent mɔsonn nan Rekab
bija Jonadab sii yɔɔ mɔk yaaboonne, ki u tuun ki teenin.”

36

Biaŋinba ki Baruk karin gbouŋ Yenjiantu ŋasaakak ni

1 Josaya bija Jehoyakim nba dii Juda naan, li bina ŋanna nie ki Yennu pak turin a,
2 “Jiin gbouŋ ki sɔb linba kur ki n paka ki jiin Israel tiŋ nan Juda tiŋ nan digbana kur
po na ki teen leŋ. Sɔbin linba kur ki n paka, laa nyii yoo nba ki n sint pak nana, ki sɔɔ
Josaya daa tee kpanbar nawa ki tan tuu mɔtana.
3 Li-i tee ki Juda niib gbat biiru nba kur ki n yaa man baar nann bi paak na, li ki gar
bin nyik toonbiit tumu, ki n bo saa nyik chab bi toonbiit nan bi yanbɔmma.”
4 Ŋanne ki n yiin Neria bija Baruk ki wannɔ linba kur ki Yennu pakin. Ki Baruk sɔbir
ki teen gbouŋ ni.
5 Ki n tur Baruk mɔbona nba na a: “Bi ki chabin nan man kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni.
6 Li paak, n loon fan tan saan leŋ, yoo nba ki niib na lor mɔi-e. Li tee fan saan karin
gbouŋ na nan kunkɔsaakare, ki bin gbat linba kur ki Yennu pak turin, ki n mun wanna.
A tun linba na siaminba ki sɔɔ kur saa fit gbat a kunkɔr, ki kpab nan Juda teeb nba nyii
bi doi ni ki baar na.
7 Li ki gar bin miar Yennu ŋaan nyik bi toonbiiti, kimaan Yennu wutoor doo niib na
paak bonchiann.”
8 Ki Baruk karin Yennu maan na, Yenjiantu ŋasaakak ni, nan maa kpan wannɔ
biaŋinba na.
9 Ki Jehoyakim nba dii Juda naan, li bina ŋanŋmu, ŋmaarii ŋanyia nie, ki niib na lor
mɔi, a Yennu par n maak bi paak. Binba din be Jerusalem, nan binba kur din nyii Juda
doi ni ki baar na kur din lor mɔie.
10 Niib na kur din gbiine, ki Baruk karin linba kur ki n wannɔ na. U din tun linba na
Yenjiantu ŋasaakak nie, Safann bija Gemaria nba tee gbansɔbirɔ na diiuk ni. U diiuk
na din be ŋasaakak dindouŋ na paapoe, ki kpia Tammɔpaann na.

Biaŋinba ki bi karin gbouŋ na ki tur saakab

11 Mikaya, wunba tee Gemaria bija, ŋaan tee Safann yaaboonn na din gbat ki Baruk
karin Yennu mɔmaan na.
12 Ki u din saan kpanbar ŋaak, ki saa kɔɔ kpanbar gbansɔbirɔ na diiuk ni, ki saakab
na kur be leŋ. Gbansɔbirɔ Elisama nan Semaya bija Delaya, nan Akbor bija El-natann,
nan Safann bija Gemaria, nan Hanania bija Sedekaya, nan saakaleeb na kur din be leŋ.
13 Ki Mikaya pakib linba kur ki u gbat Baruk karin ki tur niib na.
14 Ki saakab na tun Jehudi (u din tee Netania bijae, ki tee Selemia yaaboonn ŋaan tee
Kusi yaaboonlee) a wun saan yet Baruk ki wun baar nan gbouŋ nba ki u karin ki tur
niib na. Ki Baruk baar nan gbouŋ na ki turib.
15 Ki bi pakɔ a, “Karin kok paak ki karin gbouŋ maŋ ki turit.” Ki Baruk karin.
16 Waa karin gbenn yoo nba, ki bi ŋmat jiant leeb paak nan jijekit, ki yet Baruk a, “See
ki ti wann kpanbar linba na.”
17 Bi din yetɔ a, “Wantit faa teen biaŋinba ki tan sɔb na. Jeremaya-e wannani-i?”
18 Ki Baruk jiin a, “Jeremaya-e wannin li mɔbona kur, ki n jii bonsɔbkar ki sɔbir gbouŋ
na ni.”
19 Ki bi yetɔ a, “Li tee fin nan Jeremaya n saan ki saa bɔre. I daa te ki sɔɔ bant yaa be
siaminba.”

Biaŋinba ki kpanbar joo gbouŋ na muu

20 Saakab na din bir gbouŋ na gbansɔbirɔ Elisama diiuk nie, ŋaan saan kpanbar
naakuuk ni, ki saa wann kpanbar li maan kur.
21 Ki kpanbar tun Jehudi a wun jii gbouŋ na. Ki u jii gbouŋ na Elisama diiuk ni, ki
karin wann kpanbar nan u saakab nba see u boor.
22 Li din tee waat yooe, ki kpanbar na kar u waat naakuuk ni ki kpia muu.
23 Ki yoo nba Jehudi karin bɔka ŋantaa koo ŋanna, kpanbar na tuu jii jukbike ki
ŋmaar li biaŋ, ki lu muu ni. U din tee nnae nan waa saa joo gbouŋ na kur muu.
24 Ŋaan kpanbar na nan u saakab nba kur gbat maan na, bi sɔɔ yan din ki put, koo ki
bi tun siar ki li saa wann nan bi para biiri.

25 El-natann nan Delaya nan Gemaria lek din barin kpanbar na nan u daa jokit gbouŋ
na, ŋaan ki u ki gbiint turibi.
26 Li poor po ki u yet u ŋaasaakɔɔ Jerameel, nan Asriel bija Seraya, nan Abdeel bija
Selemia, a bin soor min nan n gbounsɔbirɔ Baruk. Ŋaan sɔɔ ki Yennu bɔrita.

Biaŋinba ki Jeremaya sɔb gbounleeuk

27 Ki kpanbar Jehoyakim nba joo gbouŋ nba ki n wann Baruk ki u sɔb na poor poe, ki
Yennu pakin
28 a n ŋamm jii gbounleeuk ki sɔb linba kur bo be sinsinn gbouŋ ni na, ki teen leŋ.
29 Yennu din pakin a n yet kpanbar na a, "A joo gbouŋ nawa, ki bia boi Jeremaya a
bee ki u sɔb a Babilonia kpanbar saa baar ki tan biir tiŋ na, ki kpi li niib nan bonkobit
kuri.
30 Li paak min Yennu piak fin kpanbar Jehoyakim a a yaaboonsɔɔ kan ban dia Defid
naan yent na. Bi saa lu a gbanant siaminba ki yonnu sii nyi li paak daar nɔɔk ni, ki
marin mun baa li paak nyiɔk.
31 N saa dat fin nan a yaaboona nan a saakab tuba, kimaan biit nba ki i kur tun na
paak. Fin nan Jerusalem nan Juda teeb kura ki gbiint n kpaanii na, ki n saa baar nan
biak nba ki n wann na i paak."
32 Ŋanne ki n jii gbounleeuk ki tur n gbansɔbirɔ Baruk, ki u sɔb linba kur ki n wannɔ,
ki li bo be sinsinn gbouŋ ni na, nan mɔbonlia nba naan nna.

37

Biaŋinba ki Sedekaya loon Jeremaya n miar Yennu

1 Babilonia kpanbar Nebukanesar din dinn Josaya bija Sedekaya-e Juda naan, ki u set
Jehoyakim bija Jehoyachinn taar ni.
2 Ŋaan Sedekaya nan u saakab nan niib na din ki gaar maan nba ki Yennu pakin na.
3 Ki kpanbar Sedekaya tun Jehukal, wunba tee Selemia bija na, nan Maaseya bija
Sefania nba tee manntɔɔ na, a bin baar yetin ki man miar ti Yomdaanɔ Yennu ti digbann
na paak.
4 Li yoo na ki n daa ki kɔɔ dansariki, ki lin n yamani.
5 Babilonia jab din faa Jerusalem tɔbo, ŋaan baa gbat nan Ijipt jab poot Ijipt kpaara
na, ki bi ŋmat.
6 Ki Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yetin nan n pak Sedekaya a,
7 "Ijipt jab baat a bin tan somma, ŋaan bi saa ŋmat kuna,
8 ki Babilonia jab na saa jen ki tan lek doo na, ki nyannir, ki joor muu.
9 Min Yennu kpaani nan i daa kpann i mɔŋ ki dukii nan Babilonia jab na kan jeni; bi
saa jenna.
10 Li-i lekii tee ki i nyann Babilonia jab kur, ki binba ki i paamm danii na kɔɔ biar ki
dɔɔ bi lanbont ni, ŋaan bi saa fit fiir joo doo na kur muuwa."

Biaŋinba ki Jeremaya kɔɔ dansarik

11 Babilonia jab na din nyii Jerusalem ki ŋmat, kimaan Ijipt jab na din baate a bin
somm Jerusalem teeb.
12 Ki n nyii Jerusalem maa n saan Benjaminn yent ni, ki saa gaar ti ŋaak faar tor.
13 Ŋaan maa baar Benjaminn Tammɔb yoo nba, ki jab nba be leŋ na saakɔɔ, ki u sann
tee Irija, ki u baa sann tee Selemia ki u yeeja sann tee Hanania na gɔɔrin, ki yet a, "A
tiin saa Babilonia jab boore na."
14 Ki n jiin a, "Li ki tee nna kaa. N ki tiin kaa." Ŋaan Irija din ki gbiint turimi. U din
soorime ki saan nanin saakab boor.
15 Bi wutoor din doo n paak, ki bi tur mɔb a bin boon, ki kparin gann Jonatann nba
tee gbansɔbirɔ na ŋaak ni. Bi din jii u ŋaak maŋe ki teen dansarik.
16 Bi din sikinin dansarik nba be tiŋ nie, ki li wei bonchiann.
17 Li poor po ki kpanbar Sedekaya tan tun a bin yiinin, ki n baar u ŋaak ni, ki u bakin
ki boin a, "Labasiar be ki nyii Yennu boori-i?"
Ki n jiin a, "Labaar be. Bi tan saa soora ki kubin Babilonia kpanbar."
18 Li poor po ki n boiɔ a, "N tun bonbilanne ki tura, koo ki tur a saakab koo niib na,
ki a kɔɔnin dansariki?
19 Sɔkiniinba nba paka nan Babilonia kpanbar kan leka, koo ki lek a digbann na be
lia?
20 Chanbaa, n mei-a ki a gbiint ki turin, ki tun linba ki n saa wanna. Chanbaa, a daa
jiintin dansarik ni, Jonatann ŋaaki. Fi-i tun nna, n saa kpo leŋa."

21 Ki kpanbar Sedekaya te ki bi kparin u ŋaadindouŋ ni. N din be leŋe, ki bi nyi nan
boroboro kunn, baa pur sian na, ki teenin daar kur, nan doo na ni jeet nba tan gbenn.

38

Biaŋinba ki bi sikin Jeremaya bunbunkoonn ni

1 Ki Matann bija Sefatia, nan Pasur bija Gedalia, nan Selemia bija Jehukal, nan Malkia
bija Pasur gbat nan n piak niib na
2 a Yennu yet a, "Wunba biar doo na ni saa kpo tɔb ni, koo nan kon, koo nan yiaru.
Ŋaan wunba nyii ki jii u mɔŋ tur Babilonn jab, bi kan kpiu, u saa tinn u manfoora."
3 N bia din beerib nan Yennu yet a, "N saa jii doo na ki teen Babilonia jab nuu ni, ki
bi saa nyannir."
4 Ki saakab na din saan kpanbar boor ki saa yetɔ a, "Li tee bin kpi jɔɔ nae, waa piak
biaŋinba na te ki jaŋmaanii kɔɔ doo na ni jab nae, ki u bia tuun nnae ki teen sɔɔ kur
nba be doo na ni. U ki yaa wun somm niib na kaa. U biiribe."
5 Ki kpanbar Sedekaya jiin a, "Tɔn, tumin yaa loon biaŋinba ki turɔ. N kan fit gɔɔrini."
6 Ki bi soorin, ki pirimin ŋmiit, ki sikinin kpanbar ŋaasaakɔɔ Malkia bunbunn ni, ki
li be kpanbar ŋaadindouŋ ni. Nyun din kaa bunbunn na ni, see bakir kɔɔ, ki n sik fer
leŋ.
7 Ki Ebed-melek, wunba tee Itiopia jatɔɔkir, ki tee kpanbar ŋaatoontunnɔ na, gbat nan
bi sikinin bunbunn ni. Li yoo ki kpanbar na bu maan, Benjaminn Tammɔb ni.
8 Ki Ebed-melek saan leŋ ki yet kpanbar na a,
9 "Chanbaa, jab na nba tun linba na tee biite. Bi sikin Jeremaya bunbunn nie, ki kon
saa kpiu, kimaan jeet ji kaa doo na ni."
10 Ki kpanbar na wann Ebed-melek a wun jii jab bantaa, ki ŋɔɔ nan ŋamm n baar
donnin bunbunn na ni, ki n daa kpenni.
11 Ki Ebed-melek nan jab bantaa na saan kpanbar ŋaadiiuk nba ki bi birin bona li ni
na, ki jii kparchant ki sikin nan ŋmiit turin,
12 ki pakin a n kɔɔn kparchant na n boot ni, ki ŋmiit na daa teenin daŋ. Ki n tun nna,
13 ki bi dat nyinnin bunbunn na ni. Li poor po ki bi ji din te ki n be kpanbar na
ŋaadindouŋ ni.

Biaŋinba Sedekaya boi Jeremaya kpaanii po

14 Sianyoo biak ki kpanbar Sedekaya te ki bi baar nanin Yenjiantu ŋasaakak na
tammɔb nba pukin ŋantaa na ni, ki u yet a, "N loon ki n boia siare ki fan wannin
li barmɔnii kur."
15 Ki n jiin a, "Mi-i paka barmɔnii, a saa kpime, ki mi-i bia tura kpaanii, a kan gbiinti."
16 Ki kpanbar Sedekaya senn mɔsonn na ki turin woonin ni a, "N por nan Yennu nba
fo ki teenit manfoor na nan n kan kpi-a, koo ki jiia kubin binba loon bin kpi-a na."
17 Ŋanne ki n pak Sedekaya a Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yet a, "Li-i
tee ki a jii a mɔŋ ki chab Babilonn kpanbar saakab na, a manfoor saa tinna, ki doo na
kan di muu. Fin nan a ŋaak kur saa tinna.
18 Ŋaan li-i tee ki a ki jii a mɔŋ ki chabib, Yennu saa jii doo na ki kubin Babilonn jab,
ki bi saa joor muu, ki a kan fit nyi bi nuu ni."
19 Ŋaan ki kpanbar na jiin a, "N tiin n tiŋ ni niib nba jii bi mɔŋ ki tur Babilonia jab
nae. Babilonia teeb na tan saa mann soorin ki turib, ki bin dinnin biak."
20 Ki n yet a, "Bi kan soora ki turibi. N barimae nan fan sak Yennu mɔb, ki a manfoor
saa tinn, ki bont kur saa saan fanu ki tura.
21 Ŋaan Yennu wannin damiit ni linba saa tun, li-i tee ki a yêt fan jii a mɔŋ ki chabib.
22 Damiit maŋ ni, n la ki poob nba biar Juda naan ŋaak ni na, ki siab saa namm ki
teen Babilonia kpanbar saakab na. Gbiintir linba ki poob na piak ŋaan saa a:
'Kpanbar na yɔnanmɔmm nae turimɔ.
Ŋamme diau tuntuna. Ki u taa nba ji fer bakir ni na,
ki u yɔɔsnba yaat ŋaan nyikɔ.' "
23 Ki n bia yet a, "Bi saa soor a poob nan waas ki saan turib Babilonia jab na, ki fin
mɔŋ kan fit nyi bi nuu ni. Babilonia kpanbar saa soora, ki bi saa joo doo na kur."
24 Ki Sedekaya jiin a, "A daa te ki sɔɔ gbia siar ki jiin ti labafaant na po, ki a manfoor
mun bia kii be daŋ ni.
25 Li-i tee ki saakab na gbat nan min nan fin faa labaar, bi saa baare ki boia taa pak
linba. Bi saa senn mɔsonn nan bi kan kpia, li-i tee ki a wannib taa pak linba kur.
26 A pakib nan a bo barimime a n daa jiinta dansarik ni, ki a tan saa kpo leŋ."
27 Ŋanne ki saakab na kur baar ki boin, ki n wannib linba ki kpanbar kpan pakin a n
wannib na. Bi ji din ki mɔk siar ki saa teeni, kimaan sɔɔ din ki gbat ti labafaant maŋi.

28 Ki bi din nyikin naan ŋaak na dindouŋ ni nan daar nba ki bi tan nyann Jerusalem.

39

Ki jiin Jerusalem baak po

1 Sedekaya nba dii Juda naan, li bina ŋanyia, ŋmaarii piik nie, ki Babilonn kpanbar
Nebukanesar baar nan u jab kur ki lek Jerusalem.
2 Ki ŋmaarii ŋanna daa ŋanyia daar nba tee Sedekaya naan bina piik nan yenn ni na,
ki bi yeer doo na joonjouk na.
3 (Baa din nyann Jerusalem yoo nba na, Babilonia kpanbar saakayudamm na din baar
kar bi kaanii ni, Sinsuuk ni Tammɔb na boor. Ŋamme tee Nergal Sareser, nan Samgar
Nebo, nan Sasekim, nan Nergal Sareser lɔɔ.)
4 Ki kpanbar Sedekaya nan u jab na nba la linba tuun na, ki bi chiar nyiɔk, ki nyii doo
na ni. Bi din nyii tɔkin naan kpaab na poe, ki gar tammɔb nba ki joonjot tur nann na
po, ki chiar saa Jɔɔdann mɔkir baauk po.
5 Ŋaan Babilonia jab na din weib ki soor Sedekaya, Jeriko paanu ni. Bi din jiiu ki
saan tur kpanbar Nebukanesar, yoo nba ki u be Ribla doo ni, Hamaf yent ni na. Leŋe ki
Nebukanesar bu u buut ki wann u tubdatu nba tee.
6 Ribla maŋe ki Nebukanesar kpii Sedekaya bonjai, ŋɔɔ Sedekaya ninbinn ni, ki bia
kpii Juda saakab kur.
7 Li poor po, ki u kpakir Sedekaya maŋ ninbina, ŋaan te ki bi baanɔ jarit, a bin saan
nanɔ Babilonia.
8 Ki sɔɔ ki Babilonia jab na joo naan ŋaak nan niib na ŋei muu, ki bia bet Jerusalem
joonjota.
9 Li joontik ni, ki kunkɔnkɔnna ŋmakit-tɔɔ Nebusaradann jii niib nba biar doo na ni,
ki kpab nan binba jii bi mɔŋ ki turɔ na, ki saan namm Babilonia, ki teemm daaba.
10 U din nyik talas damm nba kaa faar nae Juda tiŋ ni, ki turib daan tiinii kpaant nan
tinii.

Ki jiin Jeremaya ŋaanu po

11 Ŋaan kpanbar Nebukanesar din tur Nebusaradann nba tee kunkɔnkɔnna ŋmakit-
tɔɔ na mɔb a wun tur sennu na a,
12 “Saant man ki lon Jeremaya ki diau fanu. I daa paau daŋ, ŋaan i tun linba ki u loon
ki turɔ.”
13 Ki Nebusaradann nan saakayudamm nba tee Nebusasbann nan Nergal Sareser nan
Babilonia kpanbar saakaleeb na
14 din jiin naan ŋaak dindouŋ na ni ki nyii nanin. Bi din jiin ki guun Gedalia, wunba
tee Ahikam bija, ŋaan tee Safann yaaboonn nae, a wun te ki man baar ŋaak fanu. Ki n
din be niib na boor.

Ki jiin Ebed-melek dindann po

15 Yoo nba ki n din daa be dansarik ni, naan ŋaak dindouŋ ni na, ki Yennu pakin
16 nan n pak Ebed-melek, wunba nyii Itiopia na, a Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb
Yennu na yet a, “Nan maa yet a n saa baar nan biiru doo na paak na, nnae ki n saa tun,
ki li kii tee ŋammu kaa, ki i sii be ki la linba na tuun.
17 Ŋaan min Yennu-e sii guua, ki bi kan soora ki tur jab nba ki a tiimm na.
18 N sii dia-a fanu, ki bi kan kpiani. Ki n saa tinn a manfoor, kimaan faa teenin yada
na. Min Yennu-e pak na.”

40

Biaŋinba ki Jeremaya nan Gedalia lakin be

1 Babilonia kunkɔnkɔnna ŋmakit-tɔɔ Nebusaradann nba din ŋaa min Jeremaya Rama
na poor poe, ki Yennu pak nanin. Bi din jiin nan jaruko ki saan nanin leŋ, ki kpab nan
Jerusalem nan Juda nileeb nba ki bi soorib ki saan namm Babilonia na.
2 Ki kunkɔnkɔnna ŋmakit-tɔɔ na yiinin, ki nyii nanin kpiŋ, ki yet a, “A Yomdaanɔ
Yennu-e senn tiŋ na biiru,
3 ki mɔtana u tun linba ki u yet a u saa tun nawa. Linba na kur tun, kimaan a niib
tun biir Yennu ki ki sak u mɔb.
4 N saa baat jaruk na a nii ni ki ŋaa-a yann. Li-i tee ki a loon fan wein ki saan Babilonia,
a saa fit tun nna, ki n sii goriia. Ŋaan li-i tee ki a ki loon saanu, faa daa saa. Tiŋ na kur
be a nuu ni, ki a saa fit saan faa loon siaminba po.”
5 Maa din ki jiin siar na, ki Nebusaradann yetin a, “Ŋmatir Gedalia, wunba tee Ahikam
bija ki tee Safann yaaboonn na boor, ŋɔɔ nba ki Babilonia kpanbar teenɔ Juda doi diarɔɔ

na. A saa fit ki be u boor kii be nan niib na, koo a saa fit saan siaminba kur ki a loon.”
Ki u turin piinii nan jeet, a man saan nann, ki chabin ki n saan.
6 Ki n saan be nan Gedalia, Mispa doo ni, ki be nan niib nba din biar tiŋ maŋ ni na.

Ki jiin Juda tiŋ diarɔɔ Gedalia po
(2 Kpanbara 25.22-24)

7 Ki Juda jab na siab nan bi saakab na siab din daa ki jii bi mɔŋ ki chab Babilonia jab
na. Ki bi din gbat nan Babilonn kpanbar jii Gedalia ki teenɔ tiŋ na diarɔɔ, ki jii binba
ki bi ki saan namm Babilonn na ki teen u nuu ni. Ŋamme tee tiŋ na ni talas damm.
8 Ki Natania bija Ismael, nan Karea bija Johanann, nan Tanhumef bija Seraya, nan
Efai nba nyii Netofa na bonjai, nan Jesania nba nyii Maaka na, saan nan bi jab Gedalia
boor, Mispa.
9 Gedalia din pakib a, “N teeni n mɔmaan nan i daa te ki siara jaŋmaanii mɔki nan
yin jii i mɔŋ ki chab Babilonn teebi. Karin tiŋ na ni ki jiant Babilonn kpanbar, ki bona
saa saan fanu ki turi.
10 N mɔŋ sii be Mispa na ki tee i taatar, yoo nba ki Babilonia teeb baar nna, ŋaan i saa
fit taan daan nan tilɔɔna nan olif tiinii kpan ki bekir, ŋaan kii be doi nba ki i kar na ni.”
11 Li yoo na ki Israel teeb nba kur be Moab, nan Amonn, nan Edom, nan digbanlia ni
na gbat nan Babilonn kpanbar chab Israel tesiab a bii be Juda, ki Gedalia-ii tee bi diarɔɔ.
12 Ki bi nyik boa nba bi tuu yat be na, ŋaan ŋmat Juda tiŋ ni. Bi din baar Gedalia boor,
Mispa, ki tikir daan nan tilɔɔna bonchiann leŋ.

Ki jiin Gedalia kpinu po
(2 Kpanbara 25.25-26)

13 Linba na poor poe, ki Johanann nan kunkɔnkɔnna saakab nba ki jii bi mɔŋ chab
Babilonn jab na, baar Gedalia boor, Mispa,
14 ki tan yetɔ a, “A ki mi nan Amonn kpanbar Baalis tun Ismael a wun kpiani-i?” Ŋaan
Gedalia din ki teen maan na yada.
15 Ki Johanann bakin pakɔ a, “Ŋaant min saan kpi Ismael, ki sɔɔ kan bann wunba tun
nna. Bee ki u saa kpiani? Li saa te ki Juu teeb nba be a boor na n chiar yate, ki lin baar
nan biak Israel teeb nba biar Juda na paak.”
16 Ŋaan Gedalia din jiin a, “Daa tuun nna. Linba ki a piak jiin Ismael po na ki tee
barmɔnii kaa.”

41

1 Ki binn maŋ ŋmaarii ŋanlore ni, ki Ismael nba tee Netania bija, ŋaan tee Elisama
yaaboonn, ki nyii naan ŋaak, ki bia tee kpanbar saakab na yenɔ na, saan Mispa nan jab
piik a wun la Gedalia. Yoo nba ki bi kur lakin kar ki di jeet na,
2 ki Ismael nan u jab piik na nɔɔt bi jukii ki kpii Gedalia.
3 Ismael bia din kpii Israel teeb nba be nan Gedalia na kur, nan Babilonia jab nba taan
be leŋ na.
4 Laa din yent ki niib tan bant nan bi kpii Gedalia na,
5 ki jab piinniin nyii Sekem nan Siilo nan Samaria ki baar. Bi din koor bi tianiie ki
pat bi tiat ki ŋmaar ŋmaar bi mɔŋ. Bi din dia jeete nan bonnunubit a bin tur Yenpiinii,
Yenjiantu ŋasaakak ni.
6 Ki Ismael nyii Mispa ki tookitib ŋaan mɔ. Waa baar bi boor yoo nba ki u yet a, “N
barimie, baat ki tan got Gedalia.”
7 Baa kɔɔ doo na ni yoo nba, ki Ismael nan u jab na kpiib, ki jii bi gbanant ki lu
bunbunn ni.
8 Ŋaan jab piik din be bi tɔku na ni, ki yet Ismael a, “Ti barimae ki a daa kpit. Ti mɔk
dii nan kpan nan siat, ki li bɔr siar po.” Ki u nyikib.
9 Bunbunn nba ni ki Ismael din lu jab nba ki u kpiib nae din tee linba yab, ki kpanbar
Asa din gbiir yoo nba ki Israel kpanbar Baasa din lekɔ na. Ismael din gbeen bunbunn
na nan niib gbanante.
10 U din soor kpanbar bonpoi nan Mispa niib kur, ŋamme tee binba ki kunkɔnkɔnna
saakɔɔ din jiib ki teen Gedalia nuu ni na. Ismael din soorib ki tɔkin namm, Amonn yent
poe.
11 Ki Johanann nan kunkɔnkɔnna saakab nba lakin be nanɔ na gbat bonbiir nba ki
Ismael tun na,
12 ki bi jii bi jab ki ber dinn u paak, ki saa soorɔ nyunchiɔŋ nba be Gibeonn na boor.
13 Yoo nba ki Ismael yommii na la Johanann ki u tɔk nan kunkɔnkɔnna saakab na, ki
bi par maŋ,
14 ki bi chiar baar jab na boor.

15 Ŋaan Ismael nan u jab na banniin din chiar Johanann boor, ki kɔɔ Amonn tiŋ ni.
16 Ki Johanann nan kunkɔnkɔnna saakab nba ki u tɔk namm na din jii niib nba ki
Ismael kpii Gedalia ŋaan soorib Mispa na. Ŋamme din tee kunkɔnkɔnna nan poob nan
waas nan jatɔɔka.
17-18 Bi din tiin Babilonia jab na jaŋmaaniie, kimaan Ismael kpii Gedalia nba ki
Babilonn kpanbar jiiu ki teen tiŋ na diarɔɔ nawa. Ki bi ji din saa Ijipt a bin nyi Babilonia
jab na nuu ni. Baa saa na, ki bi saa biar Chimham, ki li kpia Betlehem.

42

Biaŋinba niib na loon Jeremaya n miar Yennu ki turib

1 Ki kunkɔnkɔnna saakab na kur, ki pukin Karea bija Johanann, nan Hosaya bija
Asaria, din baar nan nibooru kur ki tan pakin a,
2 "Yabit ki tun linba ki ti wanna. Miat ti Yomdaanɔ Yennu ki turit. Miat ki tur timm
nba kur tinn na. Sianyoo ti din yab bonchiann, ŋaan mɔtana ti ji tenn waaminnae, nan
faa la na.
3 Miat nan ti Yomdaanɔ Yennu n wannit taa sii tɔkii biaŋinba, nan taa sii tuun linba."
4 Ki n jiin a, "Li ŋan. N saa miar ti Yomdaanɔ Yennu, nan yaa boin na, ki wuu jiin
linba, n saa wanni, n kan bɔri siari."
5 Ŋanne ki bi yetin a, "Yennu-e saa teen ti barmɔnii siara daanɔ nan ti saa tun linba
kur ki u wanna.
6 Li-i mei ti para, koo li-i kii mei, ŋaan ti saa sak ti Yomdaanɔ Yennu nba ki ti yet a fan
miarɔ na mɔba. Li-i tee ki ti sak u mɔb, bont kur saa saan fanu ki turita."

Biaŋinba ki Yennu gat Jeremaya miaru

7 Li dapiik daare ki Yennu pak nanin,
8 ki n yiin Johanann nan kunkɔnkɔnna saakab nba be nanɔ na, nan niib na kur, ki
lakimm,
9 ki pakib a, "Israel teeb Yomdaanɔ Yennu, wunba ki i tumin u boor a n miarɔ na yet
a,
10 'Li-i tee ki i loon yii be tiŋ na ni, n saa te ki yii doe, n kan te ki yii siik kaa, n saa
buriie, n kan ŋabirii kaa. Maa baar nan biak nba i paak na biir n par bonchiann.
11 I ji daa tiin Babilonia kpanbar na jaŋmaanii. N be nani, ki saa nyinni u nuu ni.
12 Maa tee ninbatinnɔ na paak, n saa te wun tini ninbaauk ki te yin ŋmat kun. Min
Yennu-e pak na.'
13-15 "Ŋaan yimm nba biar Juda na, i daa yêen i Yomdaanɔ Yennu mɔb ki nyi tiŋ na
ni. I daa yeen a, 'Aaii, ti saa saan kar Ijipt-e, siaminba ki ti ji kan mi kɔɔ tɔb ni, koo ki
gbat tɔb mɔɔntii, koo ki be komi.' Li-i tee ki i pak linba na, ŋann ŋarin Yabint Daanɔ
nba tee Israel teeb Yennu na yeen a, 'Li-i tee ki i lor yin saan kar Ijipt,
16 ŋann tɔb nba ki i tiinir jaŋmaanii na saa nyanniwa, ki kon nba ki i jee na saa soori,
ki i saa kpo Ijipt-e.
17 Binba kur loon bin saan kar Ijipt na, tɔb, koo kon, koo yiarue saa kpib. Bi sɔɔ kan
tinn, bi sɔɔ bia kan nyi biak nba ki n saa baar nann bi paak na ni.'
18 "Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yeen a, 'Biaŋinba ki n wutochiɔŋ kpaar mɔɔn
Jerusalem teeb paak na, nnae ki n wutochiɔŋ maŋ saa mɔɔn i paak, li-i tee ki i saan
Ijipt. Sɔɔ-i la linba ki n tun turi na, li sii mɔkɔ jaŋmaanii, ki niib sii dia-i diayoonn, ki
dia i sann ki poor mɔi. I ji kan ban la nna na.' "
19 Ki n ŋamm yet a, "Yennu pak yimm nba biar Juda na, a i daa saa Ijipt. Ki n kpaani
mɔtana
20 nan i yaa yin tun kpetir nba yabe na. I te ki n miar ti Yomdaanɔ Yennu ki turi, ki i
senn mɔsonn nan i saa tun linba kur ki u senniwa.
21 Ki n wanni, ŋaan i ji yêen linba kur ki ti Yomdaanɔ Yennu tumin a man wanni nae.
22 Li paak, ii tian linba na man, i saa kpo tɔb nie, koo nan kon, koo nan yiaru, tiŋ nba
ki i loon yin saan kar nani."

43

Biaŋinba ki bi saan nan Jeremaya Ijipt

1 Ki n pak niib na linba kur ki bi Yomdaanɔ Yennu tumin a n pakib na.
2 Ki Hosaya bija Asaria, nan Karea bija Johanann, nan jakangbata na kur pakin a, "A
fae. Ti Yomdaanɔ Yennu ki tuma a fan pakit ki ti daa saa kaar Ijipt-i.
3 Neria bija Baruk-o beta a fan pak linba na ki jiin ti po, a Babilonia teeb na n la
nyannu ti paak, ki kpit, koo ki soorit ki saan nant Babilonia."

4 Ki Johanann nan kunkɔnkɔnna na saakab, nan niib na kur, sɔɔ din ki sak Yennu mɔb
ki saa biar Juda tiŋ ni.
5 Ki Johanann nan kunkɔnkɔnna saakab na kur din jii binba biar Juda tiŋ ni na, ki
kpab nan niib nba yaat ki tan jen na kur, ki saan namm Ijipt,
6 li jab nan poob nan waas nan kpanbara bonpoi. Bi din jii wunba kur ki kunkɔnkɔnna
saakayudaanɔ Nebusaradann nyik ki guun Gedalia, ki kpab nan min nan Baruk.
7 Bi din yêt Yennu mɔbe, ŋaan saan Ijipt, ki saa baar Tapanes doo ni.
8 Ki Yennu pakin leŋ maŋ a,
9 "Jiin tangbeŋa ki pii tiŋ ni, doo diarɔɔ ŋaak na tammɔkɔɔkir tɔɔnn po, ki ŋaan Israel
niib na siab n la ki a tuun nna,
10 ŋaan pakib nan min Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yaa n baar nan
n toontunnɔ kpanbar Nebukanesar nba nyii Babilonn nae nna, ki u saa teen u naan
binbintir, tana nba ki a pii na paak, ki saa lat u naangbouŋ na li paak.
11 Nebukanesar saa baar ki kɔn nyann Ijipt. Binba tee bin yiar ki kpo na saa yiar ki
kpo, ki binba tee bin soorib ki teemm yommii na, bi saa soorib ki teemm yommii, ki
binba tee bin kpo tɔb ni na saa kpo tɔb ni.
12 N saa joo Ijipt tingbandiit muu, ki te Babilonn kpanbar n joo bi tingbana maŋ muu,
koo wun jii ki yaat nann. Pekpaarik nba tuu nyinn naalianbiabii u tiat ni biaŋinba na,
nnae ki Babilonn kpanbar saa nyinn Ijipt tiŋ ni bona kur ki yaat nan nyannu.
13 U saa biir jiantu tantoota nba be Heliopolis doo ni, Ijipt tiŋ ni na, ki saa joo Ijipt
tingbana jiantu diit na."

44

Ki jiin Israel teeb nba be Ijipt na po

1 Yennu din pak nanin ki jiin Israel teeb nba kur be Ijipt doi nba tee Migdol nan
Tapanes nan Memfis, nan tiŋ na diitu po na.
2 Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na yet a, "I mɔŋ la biiru nba ki n baar nann
Jerusalem nan Juda dolia kur paaka. Bi bia lek daa tee langbente, ki sɔɔ ki kɔɔ leŋi,
3 kimaan li niib tun biit ki donn n wutoora. Bi mann marint ki tur yenbis, ki bia waa
tingbana nan pata nba ki ŋamm, koo yimm, koo i yeejamm ki ban jiant.
4 Yoo kur n tuun n toontunna nba tee n sɔkiniinba nae, ki bi piaki nan i daa tuun
bonbilankant na, kimaan n ki loon nna.
5 Ŋaan i ki gbiinti. I ki nyik i toonbiit, koo yenbis jiantu.
6 Ŋanne te ki n mɔɔn n wutochiɔŋ Jerusalem nan Juda dolia ni, ki joo doi maŋ muu.
Doi na din kpant langbente, ki tee jaŋmaansooruk boor nan dinna.
7 "Li paak, min nba tee Israel teeb Yabint Daanɔ Yennu na boi-i linba te ki i tun bonbiir
na booru ki tur i mɔŋ. I loon yin baar nan biiru, jab nan poob nan waas nan sanpantii
paake, ki lin te ki i niib na daa tent amii-i?
8 Bee ki i jiantir pata, ki mann maruŋ ki teen yenbis, Ijipt tiŋ nba ki i baar a yii be na
ni, ki dont n wutoori? I tuun linba na a yin biir i mɔŋe, ki lin te durinya na digbann
kuri laai, ki jii i sann ki teen mɔpori-i?
9 I tamm biit nba kur ki i yeejamm, nan Juda kpanbara nan bi poob, nan yimm nan i
poob tun Juda doi ni, nan Jerusalem sɔnii ni nae-e?
10 Ŋaan i ki sikin i mɔŋ nan dinna. I ki turin baakir, koo ki wei sennii nba kur ki n
tur yimm nan i yeejamm na.
11 "Li paak, min nba tee Israel teeb Yabint Daanɔ Yennu na saa donn wutoor i paak,
ki biir Juda tiŋ kur.
12 Ŋaan Juda niib nba tenn ki loon bin saan kar Ijipt na, see ki n biir bi kur, li nijaana
nan talas damm kur saa kpo Ijipt, laa tee tɔb ni, koo kon ni. Bi sii mɔk jaŋmaansooruk,
ki niib sii laab, ki jii bi sann ki teen mɔpor.
13 N saa dat binba be Ijipt na tuba nan tɔbii, nan kon, nan yiarii, nan maa dat Jerusalem
teeb tuba biaŋinba na.
14 Juda niib nba kur biar ki saan Ijipt a bin kar na kan tin paak koo ki tinni. Nan bi
yenɔkɔɔwa kan ŋmat Juda tiŋ ni, siaminba ki bi loon bin ŋamm kar na. Bi waaminnae
saa foor ki tan ŋmat."
15 Ki jab nba kur mi nan bi poob mann maruŋ ki tur tingbana na, nan poob nba kur
bo see leŋ na, ki kpab nan Israel teeb nba be Ijipt diitu po na, ki bi yaba, ki pakin a,
16 "Maan nba ki a piak teent Yennu sann ni na, ti kan gbiinti.
17 Ti saa tun linba kur ki ti pak nan ti saa tume. Ti saa mann ti tingbann nba tee
Sanpaapo Poobat nae, ki mɔɔn daan yenpiinii ki turɔ, nan timm nan ti yeejamm, nan ti

kpanbar, nan ti tɔɔndamm nba tuu tuun, Juda doi ni nan Jerusalem sɔnii ni na. Li yoo
ti din mɔk jeet bonchiann, ki mɔkit, ki siar ki daamiit.
18 Ŋaan taa nyik Sanpaapo Poobat na mannu, ki ji ki mɔ daan piinii ki teenɔ na, ti ji
ki mɔk siar, ki ti niib kpo tɔbii nan kon ni."
19 Ki poob na ŋamm pak a, "Taa din tee chinchaa ki li naan Sanpaapo Poobat na, ki
mann maruŋ ki teenɔ, ki mɔ daan piinii ki teenɔ, ti sɔrib din sak nan linba ki ti tuun na
ŋan."
20 Ki n pak jab nan poob nba pak nna ki turin na a,
21 "Maruŋ nba ki yimm, nan i yeejamm, nan i kpanbara, nan i tɔɔndamm, nan tiŋ na
ni niib mann Juda doi ni, nan Jerusalem sɔnii ni na, i dukii a Yennu ki mi li po, koo u
tamm li poe-e?
22 Dinna, i tiŋ tee langbente, ki sɔɔ ki kɔɔ leŋ. Li kpant jaŋmaansooruk boore, ki niib
jii li sann ki teen mɔpor, kimaan Yennu ji din kan fit dia i nɔɔntont nan i yanbɔntoona
na.
23 Mɔtana, biak na baar i paak, kimaan i mann maruŋ ki tur tingbana, ki tun biir
Yennu nan yaa ki sak u sennii na."
24-25 Ki n pak niib na kur, mantik poob na, linba ki Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb
Yennu na din piak ki teen Juda niib nba be Ijipt na a: "Yimm nan i poob kur senn
mɔsonjaana ki tur Sanpaapo Poobat. I senn mɔsonn nan i sii mann maruŋ ki bia
mɔ daan piinii ki teenɔ, ki dia i mɔsona maŋ. Tɔn, ii dia i mɔsona maŋ, kii tuun i
mɔsonjaana maŋ.
26 Ŋaan gbiintir mɔsonjaann nba ki min Yennu senn n sanjaann ni, ki teen yimm Israel
teeb nba be Ijipt na kur. N kan ban te ki yin jii n sann ki senn mɔsonn ki yet a, 'N por
Yabint Daanɔ Yennu nba fo na.'
27 N saa te ki i kan mɔkit, ŋaan n saa biirie. I kur saa kpoe tɔb ni, koo yiarii ni, ki nan
i yenɔkɔɔwa tan kan tenni.
28 Ŋaan i waaminnae tan saa nyi kuun ni, ki nyik Ijipt ki jen Juda tiŋ ni. Ki binba foor
na saa bann wunba maan tee mɔnii, laa tee n maan koo bi maan.
29 Min Yennu saa turi nyinn nan n saa dat i tuba nna, ki maa pak nan n saa baar nan
biiru i paak na saa teen mɔnii.
30 N saa jii Ijipt kpanbar Hofra ki kubin u datai nba loon bin kpiu na, nan maa din jii
Juda kpanbar Sedekaya ki kubin Babilonn kpanbar Nebukanesar nba din tee u dataak
ki loon wun kpiu na."

45

Yennu mɔsonn nba jiin Baruk po

1 Ki Josaya bija Jehoyakim nba dii Juda naan, li bina ŋanna nie, ki Baruk sɔb linba ki
n wannɔ na. Li poorpo ki n yetɔ
2 nan Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yet a, "Baruk,
3 a piak a, 'Biak be n paak. Yennu pukin parbiir n daamii niwa. Kukura chɔkime, ki
n ki laat foomi.'
4 "Ŋaan min Yennu saa bet linba ki n maa na, ki bia ŋabir linba ki n bur na. N saa
tun linba na ki tur durinya kur.
5 A loon fan kpaan manu ki tur a mɔŋi-i? Daa looniri. N baat nan biake nisaarii kur
paak, ŋaan n saa tinn a manfoor, faa saan siaminba kur. Min Yennu-e pak na."

46

Biaŋinba ki bi nyann Ijipt jab

1 Ki Yennu pak turin ki jiin digbana na po,
2 ki piin Ijipt. Waa pak linbae na ki jiin Ijipt kpanbar Neko jab po, binba ki Babilonn
kpanbar Nebukanesar din nyannib Karkemis doo ni, ki li kpia nan Yufrates mɔkir na.
U din nyinnib Juda kpanbar Jehoyakim naan bina ŋanna nie. Yennu din yet a:
3 "Ijipt jab saakab hoot a,
'Teent siir nan i naagbankɔŋa man, ki saan tɔb.
4 Baant i taanii ki jakib.
Setir chaabu ki yir i kut fokirii.
Ŋatir i kpana man. Lian i jatiat.' "
5 Ki Yennu boi a, "N laat bee?
Bi ŋmat poor nan yanputuko.
Bi nyann bi jabe, ki jaŋmaanii yentib,
ki bi chiar nan bi paŋ kur, ki ki jiant poori.

6 Binba chiar nan paŋ na, ŋaan bi kan paaki.
Jab na kan boti.
Gaŋ po ki kpian Yufrates mɔkire ki bi gbiatir baa.
7 Ŋmee gbeet nan Nail mɔkir na,
nan mɔkir nba tuu gbee ki do mɔkgbiɔŋ na?
8 Ijipt tiŋe naan Nail mɔkir na,
nan mɔkir nba tuu gbee ki do mɔkgbiɔŋ na.
Ijipt yet a, 'N saa fiire ki dɔkin durinya,
ki biir doi nan niib nba be doi maŋ ni na.
9 A te ki taanii na-ii saa, ki torit na-ii somm,
ki te ki jab na-ii saa:
jab nba nyii Sudann nan Libia ki dia naagbankɔŋa na,
nan tɔrbamiira nba nyii Lidia na.' "
10 Yabint Daanɔ Yennu nba tee Yomdaanɔ na daare na.
Dinnae ki u saa pa jiin niib.
Dinnae ki u saa dat u datai tuba.
U banjiak saa ŋmamm nan laa tan saa gboo,
ki nyu bi sɔn nan li par nba tan saa maak.
Dinnae ki Yabint Daanɔ Yennu saa mann maruŋ
nba sii be gaŋ po tiŋ nba kpia nan Yufrates mɔkir na.
11 Ijipt teeb, ii saa Gilead tiŋ ni ki saa lon tebuk.
I tebuk na kur tee yanne; siar kaa ki saa turi laafia.
12 Digbana gbat i fei dinu powa, sɔɔ kur gbat ki i mɔ.
Jayenɔ tuu gbiat u lɔɔe, ki bi banlee n kpab baa.

Ki jiin Nebukanesar baaru po

13 Babilonn kpanbar Nebukanesar nba baar a wun lek Ijipt yoo nba, ki Yennu pak turin a,
14 "A mɔɔnt maan maŋ Ijipt doi ni,
ŋanne tee Migdol nan Memfis nan Tapanes,
ki yet a, 'Teent siir man ki kɔn fat i mɔŋ.
Yaa mɔk linba kur, bi saa biirir tɔb niwa.
15 Bee ki i tingbanjaann nba tee Apis na baa?
Yennu-e faau lu.'
16 I jab gbiate ki baa, ki yenɔ tuu pak u lɔɔ a,
'Kakitir; ŋaant tin kun ti niib boor,
ki nyi ti datai takoobii ni.'
17 "Ii pur Ijipt kpanbar sanpaann man,
ki lii tee, 'Fuut daanɔ nba kɔŋ u yaak.'
18 Min Yabint Yennu-e tee kpanbar.
Mine tee Yennu nba fo na.
Tabor kunkonn nba fɔk ki gar kunkonn kur,
ki Kamel kunkonn nba kpia mɔkgbeŋir ki fɔk biaŋinba na,
nnae ki wunba saa leka na paŋ sii tee.
19 Yimm Ijipt teeb, ii teen siir man
ki bin soori ki saan nani digbangann.
Memfis saa kpant kunkoouk,
ki tee langbent nba ki sɔɔ kaa leŋi.
20 Ijipt tiŋ ŋan nan naasar ŋann nae,
ŋaan ki kabik nyii gaŋ po ki baar lekɔ.
21 U jab nba ki u jɔɔmm na gbar nan naabis nae.
Bi ki set ki kɔni, bi kur ŋmat chiare.
Bi biiru daar baara, bi boontu yoo baara.
22 Ijipt jab tiine ki foi nan waauk nba tuu gaan jat na,
yoo nba ki datai na baat.
Bi saa lekib nan pajarae, nan jab nba tuu chɔɔ tiinii
23 ki biir fɔɔr na.
Bi jab na yab ki kaa kanni, bi yab chee naasuut.
24 Ijipt teeb dii feiwa. Gaŋ po teeb nyanniba.
Min Yennu-e pak na."

25 Israel teeb Yabint Daanɔ Yennu yet a, “N saa dat Amonn nba tee Tebes tingbann
na tubir, ki kpab nan Ijipt tingbana nan li kpanbara. N saa jii Ijipt kpanbare nan binba
teenɔ yada na kur
26 ki kubin binba loon bin kpib na, ŋamme tee Babilonn kpanbar Nebukanesar nan u
jab. Ŋaan li poor po, niib bia tan saa kɔɔ kar Ijipt, nan baa din kar biaŋinba na. Min
Yennu-e pak na.”

Ki jiin Yennu tinnu po

27 “N niib, i daa tiin jaŋmaanii man.
Israel teeb, i daa te ki i yan puti.
N saa nyinni digbanbanfɔkir maŋ ni,
siaminba ki i tee yommii na.
I saa jen kpen ki sii be i yan ni;
i sii be fanu, ki sɔɔ kan te ki jaŋmaanii n soori.
28 N saa baar i boor ki tan tinni.
N saa biir digbana nba kur ki n yati ki i saan leŋ na,
ŋaan n kan biir i mɔŋi.
N saa dat i tubawa, ŋaan mi-i daar yoo nba,
n sii daar nan lommo. Min Yennu-e pak na.”

47

Yennu maan nba jiin Filistia tiŋ po

1 Ijipt kpanbar din tan lekin Gasa* na, ki sɔɔ Yennu pak nanin ki jiin Filistia tiŋ powa
a:
2 “Gotir! Nyun do gaŋ po, ki saa pubir nan nyunmɔnn na.
Li saa piin tiŋ na nan linba kur be li paaka,
li doi nan niib nba be leŋ na. Niib saa mɔ boi sommir po.
Sɔɔ kur nba be durinya na ni saa bui bonchiann.
3 Bi saa gbat taanii taawoka mɔnii, nan torit mɔnii,
nan fiia birintu fuur.
Baanba kan jiant bi waas po, bi nii sii sɔɔne.
4 Yoo baar nan bin biir Filistia-wa,
ki pot sommir nba ki u tuu laat Taya nan Sidonn boor na.
Min Yennu-e saa biir Filistia teeb na;
ŋamme tee binba kur nyii Kret mɔkgbiɔŋ po na.
5 Parbiir nba kaa paak baar Gasa teeb paaka,
ki Askelonn niib ŋmin.
Filistia niib nba biar na saa mɔ ki lin wei nlee?
6 I yikin ki piak a,
‘Yennu takoobu, nlee yooe ki a saa nyik niib kɔtu?
Ŋmatir sik a toouk ni. Ii be leŋ kii foi.’
7 Ŋaan li saa teen nlee ki foi?
kimaan n turir toonn a lin tuma.
Mine wannɔ nan wun lek Askelonn doo
nan niib nba be mɔkgbiɔŋ na.”

48

Ki jiin Moab tiŋ biiru po

1 Linba ki Yabint Yennu pak ki jiin Moab tiŋ poe na a:
“Ii mɔk ninbatinu nan Nebo teeb man. Bi doo biira.
Bi nyann Kiriataim-a, ki yeer li joonwakita na, ki li niib dii fei.
2 Moab fant na bota.
Datai nyann Hesbonn-a, ki lorin a bin biir Moab teeb na.
Madmenn doo na ji sii ŋmine. Jab saa saan ki lekir.
3 Horonaim niib mɔe a, ‘Woribuk. Biiru.’
4 “Bi biir Moab-a, gbiintir waas nba mɔ.
5 Gbiintir bi mɔnii fuur, sɔnu nba saa Luhif na ni,
nan parbiir mɔnii, Horonaim sɔnu ni.
6 Bi yeen a, ‘Kakitir ki chiar tinn i mɔŋ.
Ii chiar nan kunkoouk paak bɔŋ na.’

* **47:1 47.1** Gasa din tee Filistia doi na yenne.

7 “Moab tiŋ, a teen yada a paŋ nan mɔkint nie,
ŋaan mɔtana bi saa nyannawa,
ki bi saa jii a tingbann Kemos nan u nijaana nan mannteeb,
ki saan namm digbangann.
8 Dosau kaa ki saa nyi biiru na ni,
ki baauk nan paanu kur saa biir.
Min Yennu-e pak na.
9 Fiint katanu ki chaan guun Moab tiŋ.
Li saa biir mɔtana;
li doi saa biar langbent, ki sɔɔ ji kan kɔɔ leŋi.”
10 (A sat mɔtont wunba ki tuun Yennu toonn nan u yan kur na paak. A sat mɔtont wunba ki chɔɔn niib ki kpi na paak.)

Ki jiin Moab digbana biiru po

11 Ki Yennu yet a, “Moab teeb tun be bi yamanie, ki sɔɔ ki mi soorib saan namm digbanganni. Moab digbann tee nan daan nba ki bi tuu sennir a lin baa tint, ki ki laŋir, ki bia ki kpaan lebitir dalenlia ni nae. Li baauk ki biir, ki li manu bia ki gbenti.
12 “Li paak, yoo baate ki n saa tun niib ki bin baar kpaar Moab teeb ki mɔɔn nan daan na. Dalena na saa biar koont, ki bi bia saa yeerir buri buri.
13 Ki fei saa soor Moab teeb nan baa jiantir tingbann nba tee Kemos na, nan fei nba din soor Israel teeb, baa din teen bi dindann tingbann nba tee Betel ni na.
14 “Moab jab, bee ki i want nan i tee paarib,
ki tee pardamm nba ki bi bikinii tɔb ni?
15 Moab nan li doi kur biira;
bi kpii Moab naasinpaara na kura.
Min nba tee Kpanbar, ki tee Yabint Yennu-e pak na.
16 Moab boontu nakina, ki u biiru baate mɔtana.
17 “Yimm nba kpia digbann maŋ ki mi u sanjaann po na,
ii mɔ u kpemɔnii man. Ii yet a,
‘Li yiikoo dianu na biira, ki li dontir nan yabint na ji kaa.’
18 Yimm nba be Dibonn na, ii nyi i baakir boor maŋ,
ki sik ki tan kar tanbiinii ni,
Moab biirtɔɔ na be nna, ki teen li ŋapaara na langbenta.
19 Yimm nba be Aroer na, ii see sɔnkpiŋ kii guu,
ki boi binba tiin yaatir na, ki laan bee teeni.
20 Bi saa turi gatu a, ‘Moab tiŋ baawa.
Ii mɔ u paak man; u dii feiwa.
Ii kokin Arnonn mɔkir ki mɔɔnt nan bi biir Moab-a.’
21 “Tubdatu baar doi nba be kunkonn yur paak nawa. Doi maŋe tee Holonn nan Jasa nan Mefaf
22 nan Dibonn nan Nebo nan Bef Diblataim
23 nan Kiriataim nan Bef-gamul nan Bef-meonn
24 nan Keriof nan Bosra. Tubdatu baar Moab doi nba fɔk nan linba naak kur paaka.
25 Bi biir Moab tiŋ paŋ nan u yiikoo nawa. Min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Yennu saa sikin Moab tiŋ

26 Yennu yet a, “A te ki Moab tiŋ na n yib daan, kimaan u yêt n mɔba. Moab saa dɔɔr birint u mɔŋ siit ni, ki niib saa laau.
27 Moab, a tian faa din yisin Israel niib biaŋinba-a? A din diab ki li naan nan bi tɔk nanyuk tɔkue ki bi soorib na.
28 “Yimm niib nba be Moab tiŋ ni na, ii nyi i doi ni ki saan kɔɔ tanfiat ni. Ii tee nan ŋmann nba tuu tia u tiɔk tanfiiɔk mɔb boor nae.
29 Moab want u mɔŋ bonchiann. N gbat biaŋinba ki Moab niib want bi mɔŋ, ki mɔk garuk, ki bia dont bi mɔŋ, nan baa dukii bi mɔŋ po biaŋinbawa.
30 Min Yennu mi bi garuk po. Baa want bi mɔŋ na, ŋaan li kur tee yanne; linba ki bi tuun na kan wei.
31 Li paak, n saa bui wunba kur be Moab tiŋ ni paak, nan niib nba be Kir Heres doo ni na paak.
32 N saa bui Sibma doo niib paak, ki lin gar Jaser doo niib paaka. Sibma doo, a tee nan daan tiik nba ki li yiinii tant ki poot Mɔk-kpeenn ki saa baar Jaser nae. Ŋaan mɔtana, bi biir a sakoouk lɔɔna nan a daan lɔɔna nawa.
33 Parmaasir nan kpinkpammuk ji kaa Moab nba tee tinŋaŋ na ni. N te ki daan nyik tootu daŋaaboora, sɔɔ kaa ki sii tee daan ki hoot nan kpinkpammuku.

34 “Hesbonn nan Eleale teeb mɔe, ki bi mɔnii na saa gbia Jahas, Soar niib gbia, ki
Horonaim teeb nan Eglaf Selisiya teeb bia gbia. Nimrim kpenu na gbaa fɔɔra.
35 N saa te ki Moab niib n nyik bi mujoonu maruŋ nba ki bi tee bi jiant boa nawa, nan
maruŋ nba ki bi mann ki teen bi pata nan bi yenbis na. Min Yennu-e pak na.
36 “N mɔe Moab tiŋ paak, nan Kir Heres niib paak, nan sɔɔe peeb naagbaak ki yiin
kuun yanii na, kimaan baa tuu mɔk linba kur ji kaa.
37 Bi kur koor bi yute, ki bia pɔɔ bi tianii. Bi ŋmaar ŋmaar bi niie, ki lia bɔtoot liant.
38 Moab ŋei paak* nan doo na kur po, siar kaa ki pukin kpemɔnii, kimaan n yeer
Moab nan bobir nba ki sɔɔ ki loon nae.
39 Moab biira. Ii yikin man. Niib ji yisin Moab tiŋe. Li ji tee langbente, ki digbana nba
kpiar na ji laar. Min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki bi saa biir Moab tiŋ

40 Yennu yet a digbanne saa tabint Moab teeb nan baakir nba tuu lat u kpinkpant ki
tabint biaŋinba na,
41 ki bi saa nyann doi nan ŋapaara na. Li daar, jaŋmaanii saa soor Moab jab, nan poo
nba tuu kar matdaaŋ paak, ki jaŋmaanii mɔkɔ nae.
42 Bi saa biir Moab, ki li ji kii tee digbanni, kimaan li niib yêt n mɔba.
43 Jaŋmaanchiɔŋ nan bootit nan barit dɔɔe ki guu Moab teeb. Yennu-e pak na.
44 Wunba yabir a wun nyi jaŋmaanchiɔŋ na ni saa baa bootuk ni, ki wunba tab doo
bootuk ni saa sik baruk ni, kimaan Yennu-e te ki li tee Moab biiru yoo.
45 Kunsɔntinna nba tee tarii na yiabe a bin la gungurboor, Hesbonn doo nba ki kpanbar
Sihonn din dia na ni, ŋaan li mun di muue. Muu dii kpanbar Sihonn ŋaak nan u tiŋ
nan li mɔyêtuk damm na kurawa.
46 Tinin Moab teeb ninbaauk man. Bi boont ŋamm nba jiantir tingbann Kemos nawa,
ki jii bi bonjai nan bi bonpoi ki saan namm digbanganna.
47 Ŋaan yoo nba waa na, Yennu saa ŋamm donn Moab teeb. Linba na kure ki Yennu
yet a li saa tun ki tur Moab teeb.

49

Biaŋinba ki Yennu saa dat Amonn teeb tuba

1 Linba ki Yennu pak jiin Amonn teeb poe na a: “Israel jab na be lia? Sɔɔ kaa ki saa
kɔn bi tiŋ paaki-i? Bee ki bi ŋaan ki niib nba jiantir tingbann Molek na yent Gaad tiŋ ki
kari?
2 Ŋaan yoo baat ki n saa te ki Amonn teeb digbansaakar Raba niib n gbat tɔb fuur, ki
li saa biar langbent, ki li digbanbis na saa di muu. Ki Israel teeb saa ŋmat gaar bi tiŋ
binba din fat na boor.
3 Hesbonn teeb, ii mɔ man. Bi biir Ai-wa. Raba poob, ii mɔ kpemɔnii man. Ii lia bɔtoot
liant kii mɔ man, ii tiin kii lin nan ŋmatir man. Bi saa jii i tingbann Molek ki saan nanɔ
digbangann ni, ki kpab nan u mannteeb nan u nijaana.
4 Bee ki yimm mɔyêtdamm na want i mɔŋi? I paŋ gbente. Bee ki i teen i yiikoo yada,
ki yeen nan sɔɔ kan bikin a wun lekini?
5 N saa nyi nan jaŋmaanchiɔŋ siar kur po, ki baar nann i paak. I kur saa chiar. Sɔɔ
kur saa chiar u manfoor paak, ki sɔɔ sii kaa ki saa tikir i jab na jikii.
6 “Ŋaan li poor po n saa te ki Amonn teeb na n mɔkit. Min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Yennu saa dat Edom teeb tuba

7 Yabint Yennu nba pak linbae na ki jiin Edom teeb po a: “Edom teeb yanfoon na ji
kaae-e? Bi ŋmakit-teeb na ji ki fit wantib linba ki bi sii tuuni-i? Bi subinii na kur mir
bote-e?
8 Dedann teeb, ŋmatir kii tiin man. Ii bɔr man. N yaa man biir Esɔɔ yaaboonae,
kimaan yoo baar nan man dat bi tubawa.
9 Jab-i pɔɔr daan tilɔɔna, bi tuu nyik yenn-nbae tiinii na paak, ki li-i tee fat-teeb baar
nyiɔk, bi tuu jii linba ki bi loon na kɔɔe.
10 Ŋaan min kpan fat Esɔɔ yaaboona mɔkint na kure, ki bakit bi bunbɔr boa, a bi ji
daa fit bɔri. N biir Edom teeb na kura. Nan bi niyemmira ki biari.
11 Nyikin i kpeebii n boor man, ki n saa gotib. I pakɔi sii fit maa n paak.
12 “Li-i tee ki binba ki kpaa talas nan bin la tubdatu ji tan la tubdatu, i dukin tubdatu
kan baar i paaki-i? Tubdatu saa baar i paaka.

* **48:38 48.38** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

13 N mɔŋ por nan doo nba tee Bosra saa teen jaŋmaansooruk boor ki sii tee kunkoouk.
Niib sii yisin leŋ, ki saa jii li sann ki poor mɔpora. Digbanbis nba kpia leŋ na sii yɔɔ tee
langbente. Min Yennu-e pak na."
14 N yet a, "Edom digbann, n gaar maan nba nyii Yennu boore. U tun toomu a wun
bet digbana na ki bin lakin bi jab ki teen siir ki leki.
15 Yennu yaa wun teena bonchɔkuŋo, ki sɔɔ kan tura baakiri.
16 A yuwannu na kpannawa. Sɔɔ ki tiina nan faa dukii bi tiina na. A be tanfiat
niŋe jɔfɔkit paaka, faa lek be sanpaapo nan baakir na, ŋaan Yennu saa sikina tiŋ niwa.
Yennu-e pak na."
17 Yennu yet a, "Biiru nba saa baar Edom paak na sii bi bonchiann, ki wunba kur gar
leŋ, u yan saa put, ki u gbanu n jek.
18 Yennu nba din biir Sodom nan Gomora nan doi nba kpiar na biaŋinba na, nnae ki
u saa tun ki tur Edom, ki sɔɔ ji kan ban kar leŋi. Min Yennu-e pak na.
19 Biaŋinba ki yanbɔr tuu nyi fɔɔr nba bɔɔk Jɔɔdann mɔkir ki do mɔpaauŋ ni na,
nnae ki n saa baar ki te Edom teeb n kpir chiar ki nyi bi tiŋ ni. Ki tɔɔndaanɔ nba ki n
saa gann na sii dia tiŋ na. Bi saa jii ŋmee ki bikinɔ nanimi? Ŋmee mɔk par ki saa yek
nanimi? Kpanbar lanɔe saa fit kɔn nanimi?
20 Li paak, gbiintir lor nba ki n mɔk ki jiin Edom teeb biiru po na, nan maa loon man
tun linba ki tur Temann doo niib na. Nisiab saa soor bi waas gbaa ki yaat namm, ki li
saa soor sɔɔ kur jaŋmaanii.
21 Edom-i baa yoo nba, fuur saa fu bonchiann, ki tingbouŋ na kur saa jek, ki bi
wuyikinii saa fɔkit baar Mɔkmuŋ na.
22 Datai na saa lek Bosra nan baakir nba tuu yit u kpinkpant ki siik nae. Li daar,
jaŋmaanii saa soor Edom jab, nan poo nba tuu kar matdaaŋ paak ki jaŋmaanii mɔkɔ
nae."

Biaŋinba ki Yennu saa dat Damaskus teeb tuba

23 Linba ki Yennu pak jiin Damaskus poe na a: "Niib nba be Hamaf nan Arpad doi
ni na, li daamiibe, ki bi para biir, kimaan bi gbat lababiiuka. Dudukit gbee bi para nan
mɔknyun nae, ki bi ki fit foi.
24 Damaskus niib na chɔke, ki yanputuk te ki bi chiar. Bi be tont nan ninnyumɔɔŋ nie,
nan poo nba tuu kar matdaaŋ paak na.
25 Digbanjaann nba tuu mɔk parpeenn na ji dɔɔ yanne.
26 Li daar, bi saa kpi u naasimm na sɔnii nie, ki u jab na kur saa boont.
27 N saa joo Damaskus joonjot na muu, ki bia joo kpanbar Ben-hadad ŋapaara na muu.
Min Yabint Yennu-e pak na."

Ki jiin tubdatu nba baat Kedar booru nan Hasor doo paak na po

28 Linba nae ki Yennu pak ki jiin Kedar booru, nan yentnba nba ki kpanbar Hasor dia
na po. Ŋanne ki Babilonn kpanbar Nebukanesar din kɔn nyann na. "Lekin Kedar niib,
ki biir yondo po booru maŋ.
29 Fatir bi lanbont nan bi bonkobit, nan bi lanbont tammɔdɔkita, nan linba be bi
lanbont ni kur. Jiin bi laagumiinba, ŋaan pak niib na a, 'Jaŋmaanchiɔŋo linti.'
30 "Hasor teeb, min Yennu kpaani nan yin chiar fɔkit ki saa bɔr. Babilonn kpanbar
Nebukanesar lor wun biirie, ki waa pak linbae na,
31 'Baat man. Ti saa lek niib nba dukii nan bi be bi yamani ki be fanu nawa. Bi doi ki
mɔk joona nan gana, li bia ki mɔk gankpata, ki tee domanyauŋ.'
32 "Jiin bi laagumiinba nan bi bonkob-leet. N saa yat binba pɔɔn bi yut na lokir kur
po, ki saa nyi nan biak siar kur po ki baar nann bi paak.
33 Hasor saa teen kunkoouk yaayoo siiyoo, ki sii tee mɔbɔi binbeboor. Sɔɔ ji kan ban
kar leŋ. Min Yennu-e pak na."

Biaŋinba ki Yennu saa dat Elam digbann tubir

34 Sedekaya nba din dii Juda naan, li ki yuur kaawa ki Yabint Yennu pak nanin ki jiin
Elam digbann po.
35 U din yet a, "N saa kpi tɔrbantɔɔra nba te ki Elam mɔk paŋ na kure.
36 N saa te ki wouŋ n nyi siar kur po ki da kɔɔ Elam, ki yat u niib lokir kur po, ki tan
tuu yoo nba ki u niib nba tee kunsɔntinna saa saan tingbouŋ kur ni.
37 N saa te ki Elam niib-ii tiin bi datai nba loon bin kpib na. N wutoor nba kaa paak
niŋe, ki n saa biir Elam teeb, ki te jab n kɔn namm ki saa tuu yoo nba ki n saa boontib.
38 N saa biir bi kpanbara nan bi tɔɔndamm, ŋaan senn n naan kok leŋ.
39 Ŋaan li poor po, n saa te ki Elam teeb na n mɔkit. Min Yennu-e pak na."

50

Biaŋinba ki bi saa nyann Babilonn

1 Maan nba ki Yennu ture na ki jiin Babilonn doo nan li niib po a:
2 “Pakin maan maŋ ki tur digbana. A mɔɔntir.
Turin nyinn ki mɔɔnt maan maŋ.
A daa te ki li tee bunbɔr maami. Babilonn baawa.
Bi biir u tingbann nba tee Marduk nawa.
Babilonn tingbana dii feiwa, u bonninnanbiit na yeera.
3 “Digbann jab nyii gaŋ po ki baar a bin lek Babilonn, ki kpantir kunkoouk. Niib nan bonkobit saa chiar yaat, ki sɔɔ kan kar leŋi.”

Ki jiin Israel teeb jenu po

4 Yennu yeen a, “Yoo maŋ-i baar, Juda nan Israel niib kur sii mɔ ki baat, ki loon min nba tee bi Yennu na.
5 Bi saa boi Sayɔnn sɔnu po, ki tɔkin li po. Bi saa lor mɔlor kangbennuk nanin, ki kan ban biir mɔlor maŋ.
6 “N niib tee nan pei nba ki bi kpaarik nyikib ki bi bot kunkona ni nae. Bi lin nan pei nba tuu nyi kunkon-yenn paak ki saan kunkonleer paak nae, ki poŋ tamm bi ŋaak nba be siama.
7 Wunba lab kur tuu lekibe, ki bi datai yeen a, ‘Bi tun ki biir Yennu-e. Li paak, taa teemm linba na ki bi. Bi yeejamm din teen Yennu-e yada, ki bi mun bo sii waau nnae.’
8 “Israel teeb, ii tiin kii nyi Babilonn man. Nyimin tiŋ maŋ ni. Ii tee sinsinn damm nba saa nyi.
9 N saa fiin digbanpaara nba be gaŋ po ki te bin lek Babilonn. Bi saa set jatuk ki took digbann na ki nyannir. Bi tee waara nba mi waaruko, ki tɔ bi peenii ki li ki nɔrii baa bɔɔr siaminba.
10 Bi saa jii Babilonn faar, ki binba jii maŋ saa jii linba kur ki bi loon. Min Yennu-e pak na.”

Ki jiin Babilonn baak po

11 Ki Yennu yet a, “Babilonn teeb, i fat n niib bona. I mɔk parpeenne ki kpamm, ki li naan naab nba tuu ŋmaan dii* ki pinii na, koo ki mɔ nan taamm na,
12 ŋaan i tiɔŋ digbangbeŋir na saa sik tiŋ ni ki di fei. Babilonn-e tan sii tee digbana kur ni digbanbutiŋ. Li tan sii tee kunkokoouŋ nba kaa nyume.
13 N wutoor paak, sɔɔ kan kar Babilonn, li sii tee langbente, ki wunba gar leŋ kur saa jek, ki li saa yaar litɔ.
14 “Tɔrbantɔɔra, setir chunchuuntuk ki teen siir nan tɔb, ki ŋaa loon Babilonn maŋ. Ii tɔ Babilonn i peenii na kur, kimaan u tun biir min nba tee Yennu nawa.
15 Ii yikin tɔb wuyikinii doo na kur po man. Mɔtana, Babilonn gaar butinna. Bi yeer u joonjot kur ki bet sikinir tiŋ niwa. N pa pann ki jiint Babilonn teebe na. Li paak, ii pa i pann ki jiimm, ki diab nan baa tuu dia leeb biaŋinba na.
16 I daa te ki bi buur jeet tiŋ maŋ ni, koo ki jaan jeet. Saamɔ nba kur be leŋ, jaŋmaanii saa soorɔ nan jab nba lekin na, ki u saa ŋmat kun u doo ni.”

Ki jiin Israel teeb kpenu po

17 Ki Yennu yet a, “Israel teeb na tee nan pei nba ki yanbɔr weib ki yatib nae. Sinsinn, Asiria kpanbare din lekib, li poor po ki Babilonn kpanbar Nebukanesar yeer bi kpaba.
18 Linba na paak, min Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu na saa dat kpanbar Nebukanesar nan u tiŋ na tubir, nan maa din dat Asiria kpanbar tubir biaŋinba na.
19 N saa jiin Israel teeb bi tiŋ niwa. Bi saa di jeet nba pia Kamel kunkonn paak nan Basann yent ni na, ki saa di linba kur ki bi loon, jeet nba kur pia Efraim nan Gilead yent ni na.
20 Yoo maŋ-i baar, bisiat sii kaa Israel teeb na ni, ki yanbɔnsiar sii kaa Juda teeb ni, kimaan n saa nyik chab niib nba ki n tinn bi manfoa nawa. Min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Yennu saa dat Babilonn teeb tuba

21 Ki Yennu yet a, “Lekin Merataim teeb nan Pekod teeb. Ii kpib ki biirib. Ii tun linba kur ki n wanni. Min Yennu-e pak na.
22 Tɔb fuur gbia tiŋ maŋ ni, ki biiru bonchiann be leŋ.
23 Babilonn jab toor durinya kure ki bit bit, ki mɔtana li jaar mun bia biira. Digbana kur jeke nan linba tun ki tur tiŋ na.
24 Babilonn, a kɔn nanima, ki baa baruk nba ki n pii guuna, ŋaan ki a ki mi na ni.

---

* **50:11 50.11** Bi booru ni, nei-e boo dii,

25 N loot siaminba ki n jatiat be nawa. Ki n wutoor nie ki n nyinn jatiat na, kimaan
min Yabint Yennu nba tee Yomdaanɔ na mɔk toonn Babilonn ki yaa min tun.
26 Ii lekir li munn po ki loon siaminba ki li jeet dɔɔ na. Ii poon linba ki i jii na nan
baa tuu poon jeet na. Ii biir tiŋ na, ki daa nyikin siari.
27 Ii kpi bi jab na kur. Ii kpib fas. Babilonn teeb boonta. Yoo baar nan bin gaar
tubdatuwa."
28 (Kunsɔntinna tiin nyi Babilonn ki baat Jerusalem, ki piak ti Yomdaanɔ Yennu nba
pa Babilonn teeb bianjinba, nan baa din tun linba ki tur u Ŋasaakak na.)
29 "Pakin tɔrbantɔɔra na ki bin lek Babilonn. A te ki wunba kur saa fit tɔ tɔrbann ki
wun saan. Loont doo na ki daa te sɔɔ nyi. Ii pa linba ki bi tun, ki jiinib ki tumm nan
baa teen leeb na, kimaan bi tun nan yuwannue ki tur min Israel teeb kasii Yennu.
30 Li paak, bi saa kpi bi naasimm doo na sɔnii ni, ki biir bi jab kur li daar. Min Yennu-e
pak na.
31 "Babilonn, a gbee nan yuwannue; li paak, min Yabint Yennu nba tee Yomdaanɔ na
kɔn nanae. Yoo baar nan man dat a tubira.
32 A niib nba mɔk garuk na saa gbiat baa, ki sɔɔ kan sommib ki bin fiiri. N saa joo a
doi muu, ki linba kur be ki kpia saa biir."
33 Yabint Yennu yet a, "Israel teeb nan Juda teeb be mukir nie. Binba nyannib ki soorib
na guube fanu, ki kan chabib ki bin yaati.
34 Ŋaan wunba saa fatib na mɔk paŋ. U sanne tee Yabint Yennu. Ŋɔɔ tiɔŋo saa gaar bi
paak, ki baar nan parmaasir tingbouŋ na paak, ŋaan bia baar nan biak Babilonn teeb
paak."
35 Yennu yet a, "Babilonn tee kuume.
U niib nan u kpanbara nan u subindamm kur tee kuume.
36 Kuun be u faak sɔkiniinba na paak. Bi tee jatite.
Kuun be u jab paak. Bi mɔk jaŋmaanchiɔŋ.
37 Ii biir bi taanii nan taantorit na.
Kuun be jab nba ki bi jɔɔmm na paak.
Bi tee bonchɔkinte. Ii biir bi mɔkint na, ki fat.
38 Baat nan yonkoonin bi tiŋ paak, ki fɔɔr bi mɔka.
Babilonn tee tiŋ nba ki li tingbana mɔk jaŋmaansooruko,
ki li tingbanae kpann niib na.
39 "Li paak, Babilonn saa gbee nan narinbiit nan funfɔntit nan nɔɔnii nba ki ŋane.
Niib ji kan ban kɔɔ leŋ, yoo nba baat kur ni.
40 Linba saa tun Babilonn na tee linba din tun Sodom nan Gomora, yoo nba ki n din
biirir ki kpab nan doi nba kpiar nae. Sɔɔ ji kan ban kar leŋi. Min Yennu-e pak na.
41 "Niib nyi gaŋ po digbann na ki baat,
digbanjaann nba be banfɔkir,
ki kpanbara bonchiann teen siir nan tɔb.
42 Bi jii bi tɔrbana nan bi takoobiiwa,
ki tee nitont nba ki tiin ninbaauko.
Bi fuur tee nan mɔkgbeŋir nyunpana fuur nae,
yoo nba ki bi jak bi taanii.
Bi teen siire a bin faa tɔb nan Babilonn.
43 Babilonn kpanbar gbat labaar nawa, ki u nii sɔɔne.
Yanputuk nyannɔwa,
ki li tonu tee nan poo nba kar matdaaŋ paak na.
44 "Bianjinba ki yanbɔr tuu nyi fɔɔr nba bɔɔk Jɔɔdann mɔkir ki do mɔpaauŋ ni na, nnae
ki min Yennu saa baar ki te Babilonn teeb n kpir chiar ki nyi bi doo ni. Ki tɔɔndaanɔ
nba ki n gann na sii dia digbann na. Ŋmee ki bi saa yekinɔ nanimi? Ŋmee mɔk par ki
saa yek nanimi? Kpanbar lanɔe saa fit kɔn nanimi?
45 Li paak, gbiintir man bonbiir nba ki n lor Babilonn doo paak, nan maa loon man
tun linba ki tur li niib. Bi saa soor bi waas gbaa ki yaat namm, ki li saa soor sɔɔ kur
jaŋmaanii.
46 Babilonn-i baa yoo nba, fuur saa fu bonchiann, ki tingbouŋ kur saa jek, ki niib
wuyikinii saa gbat digbanlia ni."

51

Ki jiin Babilonn tubdatleer po

1 Yennu yet a, "N baat nan wonbiiuko a man biir Babilonn tiŋ nan li niib.

2 N saa tun boorganu ki bin baar biir Babilonn, nan wouŋ nba tuu pebir fouŋ ki yaat
nann na. Biiru daar maŋ-i baar, bi saa lek lokir kur po, ki tiŋ na saa biar dɔɔ yann.
3 I daa teen bi jab na yaak ki bi yeek bi peenii, koo ki lia bi jatiati. I daa nyikin bi
naasimm na. Ii boont bi jab na kur.
4 Bi saa la danii, ki kpo bi doi sɔnii ni.
5 Min Yabint Yennu nba tee Yomdaanɔ na ki nyɔr nyik Israel teeb nan Juda teeb, nan
baa lek tun ki biir min nba tee Israel teeb Kasii Yɔɔ na.
6 Chiat ki nyi Babilonn man. Tinin, ki tinn i manfoor man. I daa te ki bi kpi-i Babilonn
teeb biit paaki. N pa bi panne, ki daar bi tuba nan laa janib na.
7 Babilonn din tee nan salima daŋmaŋ nae, n nuu ni, ki n te ki durinya kur yib.
Digbana din nyuu li daame ki waat.
8 Babilonn baae ki boont. Ii mɔ li kpemɔnii man. Ii kpaan tebuk ki teen li fiat na, li
pasiar li saa buura.
9 Boorganu nba be leŋ na yet a, 'Ti yabir a tin somm Babilonn, ŋaan sɔɔ yoo gara.
Ŋaant ki tin nyik ŋaan ŋmat kun. Yennu jii u paŋ kure ki dat Babilonn tubir ki biirir
chain chain.' "
10 Yennu yet a, "N niib na hoot a, 'Yennu wann nan timme mɔk mɔnii. Ŋaant ki tin
saan pak niib nba be Jerusalem na, ti Yomdaanɔ Yennu nba tun linba.' "
11 Yennu fiin Media kpanbarawa, kimaan u loon wun biir Babilonn-e, waa saa teen
biaŋinba ki pa u Ŋasaakak biiru paake na.
Lek teeb saakab na tur mɔb a, "Ŋatir i peenii man. Teent siir nan i naagbankɔŋa man.
12 Turin nyinn ki bin lek Babilonn joonjot. Kɔɔnt guuteeb na para. Sent guuteeb na bi
seenii ni. Laan jab muuk ni man."
Yennu tun linba ki u yet a u saa tun ki tur Babilonn niib nawa.
13 Tiŋ maŋ mɔk mɔka nan mɔkint bonchiann, ŋaan li yoo baara, ki li manfoor jiinn
cheera.
14 Yabint Yennu por nan u mɔŋ manfoore, nan u saa baar nan jab bonchiann, ki bin
tan lek Babilonn, ki jab na sii yab nan naasuut na, ki hoot nan nyannu.

Ki jiin dontir yaŋ na po

15 Yennu jii u yiikooe ki nan tingbouŋ na,
ki jii u subinii ki nan tingbouŋ na nan sanpaak.
16 U sennue te ki nyun nba be sanpagbant paapo na fu,
ki nyi nan sanpagbant lokir kur po ki tikiir.
Ŋɔɔe te ki sanyikintii nyikintir saak ni,
ki te wouŋ nyi u boor ki da.
17 Nisaarii laat linba na kure, ŋaan tee jatit nan bonliinii.
Binba naan pata na dii feie,
kimaan baa naan pata nba maŋ tee bonninnanti,
ki kaa manfoori.
18 Bi kaa nyɔɔti, ki tee niib n yêtibe,
ki Yennu-i baar a wun bu bi buut yoo nba, u saa biirib.
19 Jakɔb Yennu na ki tee nan ŋamm na kaa.
Ŋɔɔe tee wunba nan bont kur,
ki gann Israel teeb a bii tee u tiɔŋ niib.
U sanne tee Yabint Yennu.

Ki jiin Yennu jaar na po

20 Yennu yet a,
"Babilonn, a tee n jaare ki tee n tɔb jatiɔk.
N jiia ki yeer digbana nan tinii,
21 ki biir taanii nan bi jakira,
ki biir taantorit nan li ŋmakit-teeb,
22 ki kpii jab nan poob, ki kpii saakab nan waas,
ki kpii bonjai nan bonpoi,
23 ki kpii pekpaarii nan bi pei,
ki kpii binba dia taanii ki ko tanmɔna nan bi taanii maŋ,
ki kpii kpanbara nan tɔɔndamm."

Ki jiin Babilonn tubdatu po

24 Ki Yennu yet a, "I saa la ki n pa jiin Babilonn nan li niib, biit nba kur ki bi tun tur
Jerusalem na paak.

25 Babilonn, a mɔk paŋ nan jɔjaann nae, ki biir durinya kur, ŋaan min Yennu-e tee a
dataak. N saa soora ki ŋmata nan tant ki nyika tanpent ni.
26 Sɔɔ kan ban jii a langbent ni tana ki maa ŋaaki. A sii tee nan kunkoouk nae yoo
kur. Min Yennu-e pak na.
27 "Turin nyinn nba ki bi saa lek. Pebin naatunn ki digbana n gbat. Teent niib na tɔb
siir ki took Babilonn. Pakin digbana nba tee Ararat nan Mini nan Askenas ki bin lek.
Nyint jasaakɔɔ ki wun gar bi tɔɔnn. Baat nan taanii na, ki bii yab nan naasuut na.
28 Teent niib na tɔb siir ki took Babilonn. Tumin ki boi Media kpanbara po, nan bi
tɔɔndamm nan bi saakab po, nan digbana nba kur ki bi dia na jab po.
29 Tingbouŋ na jekire nan jaŋmaanii, kimaan Yennu tuun u lor nba ki u yaa wun
kpant Babilonn kunkoouk nae, ki sɔɔ kan kar leŋi.
30 Babilonn jab nyik kɔnna, ŋaan ji be bi ŋapaara nie. Bi para kpoe, ki bi ji tee nan
poob na. Bi yeer doo na tammɔiwa, ki joo ŋei na muu.
31 Toomiinba ji tiine yenɔ yenɔ ki saa kumii Babilonn kpanbar na nan bi yeer u doo
na lokir kur po ki kɔɔwa.
32 Datai fat punpootboor na, ki joo ŋapaara na muuwa. Babilonn jab na yan pute.
33 Li kan yukir ki datai na saa kpib ki ŋmaatib, nan baa tuu ŋmaat dii jarik paak na.
Min Yabint Daanɔ nba tee Israel teeb Yennu nae pak na."
34 Babilonn kpanbar pot pot Jerusalem ki nakɔwa.
U nyik doo na koonte nan sɔkoonn na,
ki nakir nan waakper nba tuu nak bonkobuk biaŋinba na.
U jii linba ki u loone ŋaan lu linba tenn na.
35 Ŋaant ki Sayɔnn niib n yet a,
"Biiru nba baarit na kur nyiiruk n baa Babilonn paak."
Ŋaant ki Jerusalem niib n yet a,
"Biak nba kur ki ti dii na nyiiruk n baa Babilonn paak."

Biaŋinba ki Yennu saa somm Israel teeb

36 Yennu pak Jerusalem teeb na a, "N saa gaar i paak ki te ki i datai n pa baa tun linba
ki turi na paak. N saa te ki Babilonn kpen-yura n koor, ki mɔka na n fɔɔr.
37 Tiŋ maŋ saa kpant langbent, ki muuk ni bonkobit sii be leŋ. Leŋ sii tee
jaŋmaansooruk boore, ki sɔɔ kan kar leŋ, ki wunba kur lar, jaŋmaanii saa soorɔ.
38 Babilonn teeb na kur fu nan yanbɔra nae, ki mɔ nan yanbɔrbis na.
39 Bi tee jawudamme-e? N saa teen jaamm ki turib, ki te bin nyu yib kii mɔk parpeenn.
Bi saa gɔɔn ki kan ban yerikii.
40 N saa te bin kɔtib, nan baa tuu kɔt pei nan buunii nan pejai biaŋinba nae. Min
Yennu-e pak na."

Ki jiin Babilonn joontu po

41 Ki Yennu pak jiin Babilonn po a, "Bi nyann doo nba ki durinya tuu dontirɔ nawa.
Babilonn ji tee siaminba mɔk jaŋmaansooruko ki tur digbana.
42 Mɔkgbeŋir pubir ki doo Babilonn paak, ki nyunpana piinɔwa.
43 Doi na kpant jaŋmaansooruk boore, ki tee nan kunkoouk nba kaa nyun, ki niib ki
kɔɔ leŋ, ki bia ki gaar leŋ na.
44 N saa dat Babilonn tingbann nba tee Bel na tubira, ki te wun jiin bona nba ki u jan
na, ki digbana bia ji kan jiantɔ.
"Babilonn joonjot baawa.
45 Israel teeb, chiat ki nyi leŋ man. Chiat ki tinn i manfoor, n wutochiɔŋ na ni.
46 I daa ŋaan tama koo ki tiin jaŋmaanii, yaa gbia biyaa na paaki. Binn kur mɔk li
biyaae, biyaa nba jiin tɔbii po, nan biyaa nba jiin kpanbara nan bi leeb kɔna po.
47 Yoo baate ki n saa dat Babilonn tingbana tuba. Digbann na kur saa di fei, ki bi saa
kpi leŋ niib na kur.
48 Linba kur be tingbouŋ na paak nan sanpagbant ni saa hoot nan kpinkpammuk, yoo
nba ki Babilonn saa kɔɔ jab nba nyii gaŋ po ki baar a bin biirir na nuu ni.
49 Babilonn teebe baar nan durinya kur po niib kuun, ki mɔtana Babilonn saa baa,
kimaan u te ki Israel teeb bonchiann kpo. Min Yennu-e pak na."

Ki jiin Israel teeb nba be Babilonn na po

50 Yennu piak teen u niib nba be Babilonn a, "I nyii kuun niwa. Ii saa man. I daa
taantir. Yaa lek fɔk nan i doo na, ŋaan ii dukii min nba tee i Yennu na po, kii tian
Jerusalem po.
51 I yeen a, 'Ti dii fei ki la yukpiasira, ti la nan ti ki mɔk sommtɔɔ nan yenɔkɔɔwa,
kimaan boorganu gaar kasii boa nba be Yenjiantu Ŋasaakak ni nawa.'

52 Li paak, n piak nan yoo baat ki n saa dat Babilonn tingbana na tuba, ki binba la
danii na saa mɔ tiŋ na kur po.
53 Li-i lekii tee ki Babilonn bo saa fit do ki saa maa ŋacheenn sanpaapo, ŋaan n bia
bo saa tun niib leŋ ki bin saan yeer ŋaak maŋa. Min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Yennu saa ŋamm biir Babilonn

54 Yennu yet a, “Gbiintir mɔnii nba be Babilonn,
kpemɔnii nba jiin tiŋ na biiru po.
55 N biir Babilonn-e ki saa te lin muu sirrr.
Jab tiin kɔɔ leŋ nan mɔkgbeŋir ni nyunpana nae,
ki lekin nan fuut nba yab.
56 Bi baar ki biir Babilonn-e, ki nyann li jab,
ki bia kɔnn bi tɔrbanawa.
N tee Yennu nba daar biit damm tubae,
ki saa tun Babilonn linba jaŋɔ.
57 N saa te ki li doo diara, nan li yandamm
nan li tɔɔndamm, nan li jab n yib.
Bi saa gɔɔn ki kan ban yerik.
Min kpanbarjaanne pak na. Mine tee Yabint Yennu.
58 Bi saa daa Babilonn joonpaarit ki sikin tiŋ ni,
ki joo li tammɔfɔkit na muu.
Digbann maŋ toona kur teen yanna, bi bakint na dii muuwa.
Min Yabint Yennu-e pak na.”

Ki jiin Jeremaya mɔmaan po

59 Kpanbar Sedekaya tiɔŋ ŋmakit-tɔɔ din tee Seraya-e, ki u tee Neria bija, ŋaan tee
Maseya yaaboonn. Sedekaya nba dii Juda naan, li bina ŋanna nie ki ŋɔɔ nan Seraya tɔk
saa Babilonn, ki n tur Seraya mɔmasiar nna.
60 N din sɔb biiru nba kur saa baar Babilonn-e, ki teen gbouŋ ni, nan linba kur pukin
ki jiin Babilonn po.
61 N din yet Seraya a, “Li-i tee ki a baar Babilonn, fan karin linba kur sɔb na ki tur
niib na.
62 Li poor po fan miar Yennu a, ‘Yennu, a pak nan a saa biir doo nawa, ki bonfoor sii
kaa leŋi, laa tee nirɔ koo bonkobuk, ki li sii tee nan kunkoouk nae yoo kur.’
63 Seraya, li-i tee ki a karin gbouŋ na ki tur niib na ki gbenn, fan jiir ki lor nan tann
ki lur Yufrates mɔkir ni,
64 ŋaan yet a, ‘Linba saa tun ki tur Babilonn-e na. Li saa kpii ki kan ban pukiti, kimaan
biiru nba ki Yennu saa baar nann na paak.’ ”

Jeremaya mɔmaan na dian nnae.

52

Ki jiin Jerusalem baak po
(2 Kpanbara 24.18–25.7)

1 Sedekaya din mɔk bina piinlee nan yenne ki dii Juda naan, ki kar Jerusalem bina
piik nan yenn. U naa sann din tee Hamutal, ki tee Jeremaya nba be Libna na bipoo.
2 Kpanbar Sedekaya din tan tun biir Yennu, nan kpanbar Jehoyakim nba poŋ din tun
na.
3 Yennu wutoor din mantik doo Jerusalem nan Juda teeb paak bonchiann, ki u te ki bi
mir bot u tɔɔnn.
Sedekaya din yêt Babilonn kpanbar Nebukanesar mɔbe,
4 ki Nebukanesar baar nan u jab kur ki lek Jerusalem, Sedekaya naan bina ŋanyia ni,
li ŋmaarii piik ni, li dapiik daar. Bi din teen kaaŋ doo na nanyer poe,
5 ki maa tɔb taaŋmaata ki lint li joona, ki loon doo na halii nan kpanbar Sedekaya
naan bina piik nan yenn ni.
6 Ki binn maŋ ŋmaarii ŋanna daa ŋanyia daar, ki sɔɔ kon be bonchiann, ki niib ki
mɔk jeet ki di,
7 ki Nebukanesar jab na daa Jerusalem joonjot na. Babilonn jab nba lek din ŋaa loon
doo na, ŋaan ki doo na jab nyii nyiɔk ki chiar bot. Bi din tɔkin kpanbar kpaab na poe,
ki gar tammɔb nba ki joona ŋanlee che leer na ni, ki chiar tɔkin Jɔɔdann mɔkir baauk
po.
8 Ŋaan Babilonn jab na din wei ber kpanbar Sedekaya, ki saa soorɔ paanu nba kpia
Jeriko na ni, ki u jab kur chiar ŋaan nyikɔ.

9 Ki bi soor Sedekaya ki saan nanɔ kpanbar Nebukanesar boor, ki sɔɔ Nebukanesar be
Ribla doo ni, ki li be Hamaf yent ni. Leŋe ki Nebukanesar bu u buut ki turɔ biit.
10 Ribla tiŋ nie ki u din kpii Sedekaya bonjai, ŋɔɔ Sedekaya ninbinn ni, ki bia kpii Juda
saakab na.
11 Li poor po ki u te ki bi kpakir Sedekaya ninbina, ŋaan baanɔ jarit ki saan nanɔ
Babilonn. Sedekaya din nyint dansarik nie, Babilonn, nan waa tan kpo.

Ki jiin Yenjiantu Ŋasaakak na biiru po
(2 Kpanbara 25.8-17)

12 Babilonn kpanbar Nebukanesar naan bina piik nan ŋanyia, li ŋmaarii ŋanŋmu
dapiik daare, ki Nebusaradann, wunba tee kpanbar na ŋmakit-tɔɔ, ki bia tee jab saakɔɔ
na, din kɔɔ Jerusalem.
13 U din joo Yenjiantu Ŋasaakak na, nan naan ŋaak na, nan nijaana na kur ŋei muu,
14 ki u jab na bet doo na joonjot kur.
15 Ki Nebusaradann jii niib nba kur biar doo na ni, nan binba mi toona fanu, nan
binba jii bi mɔŋ ki tur Babilonn jab na, ki saan namm Babilonn,
16 ŋaan nyik tarii nba ki mɔk mɔkinsiat na Juda yent ni, ki te bi tuun kpaant ni.
17 Babilonn teeb na din biir kutmɔnt toota, nan torit nba be Yenjiantu Ŋasaakak ni
na, nan kutmɔnt buuk na, ki jii kutmɔnt maŋ ki saan nann Babilonn.
18 Bi bia din jii sipiat nan tanpenŋmant nba ki bi tuu ŋamii maruŋ binbintir ki tee
leŋ na, nan linba ki bi tuu dia ki ŋamii fita na, nan senii nba ki bi tuu dia ki tek maruŋ
bonkobit sɔn na, nan senii nba ki bi tuu dia ki jokit bonnunubit na, nan kutmɔnt bonlia
nba biar, ki bi tuu dia ki tuun nann Yenjiantu Ŋasaakak ni toona na.
19 Bi din jii linba kur tee salimmɔna nan salimpeena bona, ki tee kutsɔnbis nan tatilaat
nba ki bi dia ki jikit musankɔɔna, nan kutsenii nba ki bi tee maruŋ bonkobit sɔn, nan
tanpenŋmant, nan fitsenta, nan kutsɔnt nba ki bi dia ki jokit bonnunubit, nan kutsɔnt
nba ki bi dia warii daan Yenpiinii nae.
20 Kutmɔnt bona nba ki kpanbar Solomonn din teen ki tur Yenjiantu Ŋasaakak, ki li
tee toota nan torit nan buwakituk, nan naajanaŋa piik nan banlee nba diar na, din kpai
ki paak nan bikinuwa.
21-22 Ki toota ŋanlee na din jan, ki tootir kur fɔkint tee taabatii piinlee nan ŋanlore,
ki li gbeŋu tee taabatii piik nan ŋanniin. Li din mɔk foorin li sinsuuk ni, ki kpakii
nan niibifoouk fɔkint na, li kur yur paak din mɔk kutmɔnt bonpaatir, ki li fɔkint tee
taabatii ŋanlore nan bonjinn, ki bi luu bonluluut ki faŋir nan kutmɔnt lɔɔna li kur po,
ki bonluluut na bia tee kutmɔnt.
23 Kutmɔnt lɔɔna piinyia nan ŋanloobe din be li loka ni, ki kobik mun be li yur paak.

Biaŋinba ki bi jii Juda niib ki saan namm Babilonn
(2 Kpanbara 25.18-21, 27-30)

24 Ki Nebusaradann, wunba din tee Babilonn jab saakɔɔ na jii Seraya, wunba tee
mannteeb yudaanɔ na, nan Sefania ki u paa ki tee mannteeb yudaanɔ, nan Yenjiantu
Ŋasaakak ni saakab nba tee nijaana bantaa na, ki saan namm.
25 Doo na ni, u bia din jii jɔɔ nba tee Juda jab ŋmakit-tɔɔ, nan kpanbar na ŋmakit teeb
banlore nba daa be doo na ni, nan jab ŋmakit-tɔɔ na sommtɔɔ nba gorii jab na gbant
paak, nan nijaanlia piinloob, ki saan namm.
26 Nebusaradann din saan namm ki saa tur Babilonn kpanbar, ki sɔɔ ki u be Ribla doo
ni,
27 ki li be Hamaf yent ni. Kpanbar na din te ki bi kpiib leŋ.
Nnae ki bi din soor Juda niib na ki saan namm yommisin ni, Babilonn.
28 Niib nba ki Nebukanesar din soorib ki saan namm yommisin ni na kanne na: u naan
bina ŋanlore ni, u din soor niib tusaa ŋantaa nan piinlee nan bantaa ki saan namm u
tiŋ ni.
29 Ki u naan bina piik nan ŋanniin ni, ki u soor niib kobii ŋanniin nan piintaa nan
banlee, ki nyii namm Jerusalem, ki saan namm u tiŋ ni.
30 Ki u naan bina piinlee nan ŋantaa ni ki Nebusaradann soor niib kobii ŋanlore
nan piinna nan banŋmu ki saan namm, ki bi kur taan tee niib tusaa ŋanna nan kobii
ŋanloob.
31 Binn nba ki Efil-merodak din dii Babilonn naan na, u din tun ŋant ki tur Juda
kpanbar Jehoyachinn ki nyinnɔ dansarik ni. Linba na din tun, baa din soor Jehoyachinn
ki kɔɔnɔ dansarik na, li bina piintaa nan ŋanlore ni, li ŋmaarii piik nan ŋanlee ni,
dapiinlee nan ŋanŋmu daare.
32 Efil-merodak din diau fanu ki turɔ baakir ki gar u leeb nba ki ŋɔɔ nan ŋamm din
lakin be Babilonn ni na.

33 Jehoyachinn din mɔk yaak ki liatir u dansarik liant na, ŋaan lia taŋant, ki bia fit
lakin kaar nan kpanbar na ki di jeet, u manfoor ni kur.
34 Waa din be u manfoor ni, bi din tuu teenɔ u bonloŋae daar kur ni.

FABINII

Ki jiin Fabinii gbouŋ na po

Gbouŋ na piak Jerusalem biiru fabinii poe. Ti ki mantik mi daanɔ nba sɔb gbouŋ na, ŋaan niib bonchiann yaa Jeremaya-e sɔbir. Baatusir ni, bi yi gbouŋ maŋe Lamenteesins.

Ki jiin Jerusalem ninbaatir po

1 Jerusalem doo nba tuu gbee nan niib na ji dɔɔ yanne.
Durinya na niib din baakitɔ,
ki mɔtana ki u ji tee nan pakɔɔk na;
u tuu tee digbanjaanne ki gar digbanlia, ŋaan ji biir ki butin.
2 U tuu bui nyɔtunmunn, ki ninnyuut lɔ siik u kpianii ni,
ki u yɔkperii na kur, sɔɔ ki biar ki saa maan u pari.
Ki u tɔknanleeb na kur gbii u paak, ki ji tee u datai.
3 Juda teeb na tee yommii nba ki mɔk sommire,
ki bi ber nyinnib bi ŋei ni.
Ki bi ji kɔɔ siab tinii ni,
ki ki mɔk siaminba ki bi saa yet a li tee bi yari.
Ki bi datai na lintib, ki bi ki mɔk sɔnu nba saa chiar paaki.
4 Ki bi sɔɔ ji ki baat Yenjiantu ŋasaakak na ni,
ki jiantir Yennu, kasii daa na ni.
Ki sapaamm nba tuu yiin leŋ na di fara,
ki mannteeb na mun kurii ki duun.
Ki doo na tammɔi be yann,
ki Sayɔnn doo be nan gbananyekitir.
5 Ki u datai na nyannɔ, ki diau nan yiikoo.
Yennu-e te ki u di biak na, u toonbichiɔŋ paak.
Bi soor u waas ki yaat namma.
6 Jerusalem fant na ji kaa.
U tɔɔndamm na tee nan piarii nba kon tuu baŋib nae,
ki tee nan binba tuu chiar paak kpamm,
ki bi paŋ n gbenn na.
7 Jerusalem tian u mɔkint nba ki u din mɔk
yaayoo ni na po,
ŋaan mɔtana ki u ji tee langbent kɔɔ.
Ki waa kɔɔ u datai ni yoo nba, sɔɔ kaa ki saa sommɔ;
ki binba nyannɔ na laau, u baak paak.
8 U baakir gbenne, ki u be payann, ki dii fei.
U kuriie ki bɔrii u numpo, ki fei mɔkɔ.
Ŋɔɔ Jerusalem kɔɔn u mɔŋ jakint nan toonbilankanta.
9 U jakint toona na nyɔɔn paanu nie,
ŋaan ki u baka kaa nan biiru nba saa baarɔ na po.
U baak na yab, ki sɔɔ kaa ki saa fit maan u par.
U datai na nyannɔwa, ki u bui fabin ki tur Yennu
a wun tinɔ ninbaauk.
10 Ki datai na fat u mɔkint kur.
Ki u la ki bi kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak na ni tiɔŋ,
siaminba ki Yennu ki saak binba ki waau kɔɔ na.
11 U niib na tuu kuriie, yoo nba ki bi kpaan jeet a bin di.
Bi dia bi mɔkint na ki kpentir jeete, a lin foorib.
Ki doo na yikin a, “Yennu, gotirin,
ki la maa be ninbaatir ni biaŋinba.”
12 Ki u yikin ki teen sɔngar teeb na kur a, “Gotirin man.
Sɔɔ daa ki ban la gbanantont nan n yar na na,
ki li tee gbanantont nba ki Yennu teenin,
yoo nba ki u wutoor doo.
13 “Yennu te muu nyii sanpaapo,
ki tee muu nba di n gbananbin ni.
U piin baruko, ki tan soorin ki sikinin tiŋ ni,
ki nyikin, ki n ji be nan gbanantont yoo kur.

14 “U diit ki la n toonbiit kur,
ki taan bɔbinir ki jɔnnir n turu ni, ki li kpiasu baŋin.
Yennu jiin ki kubin n datai nuu ni,
ki n ji ki mɔk paŋ nba saa tookib.
15 “Yennu laa n kunkɔnkɔnwakita nba ki n mɔk nae;
u te ki kunkɔnkɔnna baar kpii n naasinpaauŋ nawa.
U mat n niib na ki li tee nan daan tilɔɔna
nba ki bi ŋmaan ki nyint nyun nae.
16 “Li paake teen ki n ninbina luun ninnyuut yoo kur.
Sɔɔ kaa ki saa fit maan n pari.
Sɔɔ kaa ki saa fit chee n par.
N datai nyannima; n niib na ji ki biar nan siari.
17 “N tantir n nii, ŋaan sɔɔ kaa ki saa sommin.
Yennu te ki datai nyii lokir kur po ki lekin,
ki ŋmaŋitin nan n tee bon-yanne na.
18 “Ŋaan Yennu-e mɔk mɔnii, kimaan n yêt u mɔba.
Gbiintir man, niib nba be lokir kur po,
gotir gbanantont nba ki n be li ni.
Bi soor n naasinpaauŋ nan sapaamm
ki teemm yommii ki yaat namm.
19 “Ki n tun yiin n yɔɔsnba, ŋaan ki bi yêt ki ki sommin.
Ki mannteeb nan tɔɔndamm kpenn doo na sɔnjot ni,
ki loon jeet a bin di ki foor bi mɔŋ.
20 “Yennu, gotir n par nba be daamii ni ki tonin biaŋinba.
N par biir bonchiann, n toonbiit paak.
Nikpinu be sɔnjot ni, ki kuun be diit ni gbaa.
21 “Gbiintir n kukura, sɔɔ ki be ki saa maan n pari.
N datai na kpamme, kimaan faa te biiru baarin na paak.
A tun linba ki a sat mɔb na,
ki te n datai na n di biak nan maa dii biaŋinba na.
22 “A pak biirib bi tonu na paak;
a dat bi tuba nan faa dat n tubir n toonbiit paak biaŋinba na.
N kurii nan ninbaatire, ki gbee nan parbiir.”

2

Ki jiin Jerusalem teeb tubdatu na po

1 Yennu din donn wutoor ki te bunbɔnn piin Sayɔnn.
U te ki Sayɔnn mɔkint bonchiann biir,
ki nyɔr nyik u ŋasaakak na,
daar nba ki u be wutoor ni na.
2 Yennu biir Juda digbanbis kur, ki ninbatinu kaa;
ki bit joonpaara nba guu doi na,
ki te digbann na nan li diara dii fei.
3 U be wutoor ni, ki biir Israel teeb paŋ buri buri.
U yêt wun sommit yoo nba ki ti datai baar na,
ki fiir ti paak nan muu na, ki boont bona kur.
4 U tɔ u peenii na ti paak, ki li tee nan u tee ti dataake na,
ki kpii binba kur ki ti numm gboob
ki bi tuu maant ti para na.
Jerusalem na nie ki ti bann u wutoor nba do ti paak biaŋinba.
5 Yennu biir Israel teeb nan u tee bi dataake na,
ki te bi joonpaara nan nijaana ŋei kpant langbent,
ki te parbiir nba kaa gbennu baar Juda teeb paak,
6 ki yeer ŋasaakak nba ki ti jiantirɔ li ni na buri buri,
ki gɔɔr kasii daa nan foon daa na,
ki kpanbar nan mannteeb na kur la u wutoor
nba doo bi paak biaŋinba.
7 Yennu yêt u maruŋ binbintir na,
ki bia biir u kasii ŋasaakak nawa,
ki te dataak na yeer joona na,
ki bi yikin a bi la nyannu,

siaminba ki ti tuu jiantir Yennu ki mɔk parpeenn na.
8 Yennu-e lor nan Sayɔnn joona na n baa;
u bikin li yarimu ki sak nan li saa biir fas fas,
ki li difoot nan joona na kur ji biar tee langbent.
9 Ki li gana na pii tangbiina ni,
ki ganchaata na jint buri buri.
Ki leŋ kpanbar nan li nijaana na ji tee yommii digbangann ni.
Bi ji ki want Yennu sennii na,
ki sɔkiniinba na ji ki laat yirintu ki li nyi Yennu boori.
10 Ki Jerusalem nikpera na kar tiŋ ni ki ŋmin soon nna,
ki puk tanbiinii bi yura paak, ki bia lia bɔtoliant,
ki sapaanbis na tibint bi yura nan fei.
11 Ki n ninbina ji bak nan mɔnii; ki n kpak nyann.
N ji bake nan ninbaatir, kimaan n niib nba kpo na paak.
Ki waas nan sanpantii kpenn doo na sɔnjot ni.
12 Ki kon nan nyunnyukuru sob,
ki bi fabin ki teen bi naanba,
ki baa sɔnjot ni nan bi turib danii na,
ki ji kpenn bi naanba nii ni.
13 Jerusalem, n mantik loona, n saa pak a bee?
Nlee ki n saa maan a pari?
Sɔɔ daa ki ban dii biak nan linba na na.
A biiru na yab, ki tee nan mɔkgbeŋir nba yab biaŋinba nae.
Ki siara dindann ji ki be.
14 A sɔkiniinba na ji ki mɔk siar ki saa beta,
see bin faar faak kuukɔɔ.
Bi mɔmaan na kpannae, bi ki pak fiit a toonbiit na.
Bi te ki a ki mi nan li kpaa talas nan fin lebit a binbeŋi.
15 Ki niib nba gaar fin Jerusalem boor na yisima.
Bi pakin yura, ki laa a biiru na paak, ki yeen a,
"Digbannŋann nae na-a?
Doo nba ki tingbouŋ na tuu dontir u mɔŋ li paak nae na-a?"
16 A datai na kur sarikita, ki goriia jia-a nan naŋ,
ki mian bi mɔi ki yeen a,
"Ti biirira, daar nba nae ki ti tuu guu."
17 Yennu poŋ tun waa lor a wun tun linbawa.
U biirite, ki ninbatinu kaa,
nan waa din wannit sianyoo biaŋinba na.
U te ki ti datai na la nyannu, ki te bi kpamm ti biiru na paak.
18 Jerusalem, a te ki a joona na n fabin ki tur Yennu.
A te ki a ninnyuut-ii puub nan mɔkir na, yonnu nan nyiɔk.
Ii mɔ nan ninbaatir, ki tan baŋ.
19 A tuu fiir nyiɔk kur kii fabin kii teen Yennu.
A loot a par, ki barimɔ ki wuu mɔk ninbatinu
a waas nba kpenn kon sɔnjot ni lokir kur po na paak.
20 Yennu, gotirii. Bee ki a mantik daar ti tuba nna?
Poob ŋman bi waas nba ki bi loomm na nante.
Ki bi kpi mannteeb nan a sɔkiniinba na, a ŋasaakak na ni.
21 Nipaauŋ nan nikpera kur dɔɔ sɔnjot ni ki kpowa,
ki datai jukbanjai na kpii naasimm nan sapaamm;
ki a kpiib, ki ki mɔk ninbatinu namm,
daar nba ki a wutoor doo na ni.
22 A yiin n datai ki bi lintin,
ki tee nan baa tuu yiin jaamm dinu na,
ki sɔɔ kaa ki saa fit chiar paak, a wutoor daar na ni.
Bi kpii n waas nba ki n wubirib ki loomm nawa.

3

Ki jiin tubdatu nan lebitu nan dindann po
1 N tee daanɔ nba mi Yennu tubdatu nba tee biaŋinbae.
2 U ber sikinin bunbɔncheenn nie,

3 ki yɔɔ faan niikura, ki ninbaauk kaa,
4 ki tan te ki n gbanant tee fiat fiat, ki bia kɔnn n kpaba.
5 U kɔɔnin dansarik nba tee ninbaatir nan parbiir nie,
6 ki mabin ki n be bunbɔncheenn nba naan kuun na ni.
7 Ki u baanin jarit, ki n tee yommik,
ki ki mɔk dindann nan n tan saa paaki.
8 Ki n yikin sanpaapo ki loon sommir,
ŋaan ki Yennu yêt wun gbiint.
9 Ki n somm lian, ki tana joona gɔin siaminba kur ki n tɔkin.
10 Ki u guun nan naamuuk nba tuu guu biaŋinba na,
ki chibin nan yanbɔr nba tuu chib biaŋinba na.
11 Ki u wei ber nyinnin sɔnjouk na ni,
ki patin buri buri, ki nyikin.
12 Ki u dat u tɔrbann na,
ki n tee jabenn nba ki u saa tɔ peenii.
13 Ki u yek u peenii na, ki li kɔɔ n gbanant ni.
14 Ki niib laan daar kur, ki n tee nilaakir bi boor.
15 U te ki n di farbiiuk, ki li tee nan jeet nan nyun na.
16 Ki u duur n numm nan tiŋ, ki kɔnn n nyana tana paak.
17 Ki n tamm laafia nan parmaasir nan parpeenn nba tee biaŋinba.
18 Ki n ji ki mɔk yoo saan ki sii be n manfoor ni;
n dindann nba ki n mɔk nan Yennu na ji kaa.
19 Mi-i dukin n gbananyekitir po nan maa ki mɔk binbeboor na,
li tee lɔbii nba tone.
20 Ki n yɔɔ dukii li po, ki be ninbachiɔŋ ni, ki butin.
21 Ŋaan n dindann lek tuu jen yoo nba ki n tiar bonyennkɔɔ na poe:
22 Yennu ninbatinu na yɔɔ be-e, ki u lomm kaa gbennu.
23 Yennu lomm paane sanyiɔk kur, ki u ŋant na yab bonchiann.
24 Yennu kuukɔɔe ki n mɔk, li paak, u nie ki n mɔk dindann.
25 Yennu ŋan ki tur wunba kur teenɔ yada.
26 Li paak li ŋan ki tin guur nan sukuru, ki wun tinnit.
27 Li mantik ŋan ki tin tumii sukuru na booru, bisin niewa.
28 Li-i tee ki ti di wahala, li ŋan ki tin kar soon nna nan sukuru.
29 Li ŋan ki tin gbaan nan mɔsaku,
kimaan li ki gar dindann tan sii be.
30 Bi-i lekii boot, ki bia sukiit, li ŋan ki tin gaar li kur.
31 Yennu mɔk ninbatinu, ki kan nyikit fas fasi.
32 U saa fit te ki parbiir n baarit,
ŋaan u lomm nba ki u be nant na tee barmɔniie, ki mɔk paŋ.
33 Li ki manɔ, li-i tee ki ti be parbiir nan gbanantont ni.
34 Yennu mi yoo nba ki ti sei be mukir ni.
35 Yennu mi yoo nba ki bi fiarit mɔnii nba ki u turit na ni.
36 Yoo nba ki barmɔnii ki piak buut boor na, ŋaan u mi li po.
37 Yennu loomm kuukɔɔe tuun yoo kur.
38 Bonŋann nan bonbiir kur tuun nan waa senn biaŋinba nae.
39 Bee paake ki ti sii mɔk bunburimii,
li-i tee ki ti la tubdatu ti toonbiit paaki?
40 Ŋaant ki tin fiit ti binbeŋ, ki jen Yennu boor.
41 Ŋaant tin loot ti para, ki miar Yennu nba be yendɔuŋ ni na.
42 “Yennu, ti tun yanbɔmm ki biirawa, ki a ki nyik chabiti.
43 “A wei berite, ki kpiit, ki wutoor dɔɔk a ninbatinu na paak.
44 A wutoor na tee nan sanpagbouŋ nae,
ki mantik kpakii, ki ti miaru kan fit gar baara ni.
45 A lute nan ti tee bonjakina na, boorganu ni,
46 ki ti datai na kur sukiit ki bia laat,
47 ki ti kpan be baak nan biiru ni,
ki be ninbɔŋ nan jaŋmaansooruk ni.
48 Ki ninnyuut nyi n ninbina ni ki puub nan kpenu na,
kimaan n niib biiru na paak.
49 “N ninnyuut na sii yɔɔ puube,
50 ki tan tun yoo nba ki Yennu saa got sikin ki lat.
51 N tuu la parbiire,

li-i tee ki n laat linba baar doo na poob paak.
52 “Ki n datai nba namin kaat na soorin
nan baruk nba tuu soor nɔɔŋ bianjinba na.
53 Ki n fo, ŋaan ki bi lun bootuk ni, ki biin tann li mɔb paak.
54 Ki nyun na yaa lin piinin, ki n ji mi nan kuun nakinima.
55 “Yennu, ki n be bootuk na tiŋ po ki yikin teena.
56 Yoo nba ki n tan barima, maa fan gbiint n mɔnii na, ki a gbat,
57 ki gat turin, ki yetin a n daa tiin jaŋmaanii.
58 “Yennu, ki a tan baar ki fatin, ki tinn n manfoor.
59 A kɔn n paak, ki mi baa tun bonkpeta nba ki biirin.
60 A mi n datai na nba namin, nan baa lorin n paak bianjinba.
61 “Yennu, a gbat baa sukiima; a mi bi lora kur.
62 Ki bi piak n paak daa kur ki lorin bi lora.
63 Ki bi tuu piin sanyiɔk ni ki laan, ki tan tuu nyiɔk.
64 “Yennu, a dat bi tuba baa tun linba na paak.
65 A sat mɔtont bi paak, ki ŋaan bin kɔŋ bi dindann.
66 A wei berib nan wutoor, ki boontib tingbouŋ na paak.”

4

Ki jiin Jerusalem biiru poor po

1 Ti salinnyinyira na ji biire;
ki Yenjiantu ŋasaakak na tana yat ki dɔɔ sɔnjot ni.
2 Sayɔnn naasimm na tuu mɔk nyɔɔt nan salima nae ki turit,
ki mɔtana ki bi ji diab nan yɔkboba na.
3 Naamunaaŋ gbaa, u tuu mɔɔnt u bonbis,
ŋaan ki n niib na ŋarin tee nan naamiɔŋ na
ki ton nan bi bonbis.
4 Ki bi te bi sanpantii kpenn kon nan nyunnyukuru;
ki bi waas na mei jeet, ŋaan ki sɔɔ ki teemm.
5 Ki niib nba tuu di jeŋant na ji kpenn kon sɔnjot ni;
binba tuu be bi yamani na ji ŋakitir
ki kpaan jebura tanpena paak.
6 Ki n niib na la tubdatu,
ki li gar Sodom teeb nba din la biiru nba nyii Yennu boor yiama na.
7 Tɔɔndamm na din yeen, ki ki mɔk jakint nan wunn na,
ki bia peen ki gar naabiin,
ki bi gbanant mɔk laafia nan fant nan paŋ bonchiann,
8 ŋaan mɔtana ki bi ji dɔɔ sɔnjot ni ki kpo,
ki bi numpo wob bɔnn, ki bi gbanant koor ki tee nan dakoonn na,
ki tab bi kpaba paak, ki sɔɔ kan fit bannibi.
9 Binba din kpo tɔb ni na yar din sɔ
ki gar binba din ki laat jeet ki fɔi,
ki tan kpenn kon li poor po na.
10 Biiru nba din baar n niib paak na mɔk jaŋmaansooruk,
ki bi naanba tan tat ŋaa bi waas ki ŋman.
11 Yennu wutoor mantik doo Sayɔnn doo paake,
ki u joor muu ki li dii boont.
12 Nirɔ din ki be siar boor, koo li boorganu doi diara na gbaa,
ki teen yada nan datai saa fit kɔɔ Jerusalem tammɔkɔɔka na ni.
13 Ŋaan li din tan tume,
kimaan Yennu sɔkiniinba nan mannteeb na din tun yanbɔmm,
ki kpii binba ki tun toonbiit nawa.
14 Ki doo na tɔɔndamm lin yirib sɔnjot ni,
nan bi tee jɔɔniie na, ki mantik gbar sɔn,
ki sɔɔ kaa ki saa fit siibi.
15 Ki niib na tantir a, “Seetir man. I biir i mɔŋa; i daa siitit.”
Ki bi ji lin yirib, ki nyi digban-yenn ni ki saa leer po,
ŋaan sɔɔ ki gaamm saauŋu.
16 Yennu ji ki fiin bi po, ŋɔɔe yatib u tiɔŋ,
ki u baka ji kaa mannteeb nan tɔɔndamm na po.
17 Ki ti guu sommir nba saa baar tee-e, ŋaan ki li tan ki baari,

ki bia guu sommir nba saa nyi digbann nba kan fit sommit na boor.
18 Ki datai na goriit, ki ti lek ji kan fit somm sɔnjɔt ni.
Ki ti daa gbenn, ki ti yoo nakin ki biiru baar ti paak.
19 Ki ti datai na tiin kakii
ki gar baakir nba tuu tiantir sanpaapo biaŋinba nawa,
ki wei berit, ki tɔkii ti sɔnbuka, jɔɔt ni,
ki bɔr kunkoouk paak a bin soorit.
20 Ki bi soor wunba ki ti manfoor dindann gaa u paak na,
ŋɔɔe tee kpanbar nba ki Yennu gann,
ki tee daanɔ nba ki ti teenɔ yada nan u saa guurit
ki tin nyi binba saa lekit na nuu ni.
21 Ii laa man, yimm Edom teeb nan Us teeb.
Ii mɔk parpeenn man, nan yaa daa mɔk yaak na.
Biiru mun bia baatie, ki i mun bia tan sii daŋit ki be payana,
ki di fei.
22 Yennu dat Sayɔnn teeb tubawa,
u kan te ki ti ji tee yommii boorganu tiŋ ni;
ŋaan yimm Edom teeb, Yennu saa dat i tubawa;
u saa fiit i toonbiit na ki nyinnir paanu.

5

Miaru ki jiin ninbatinu po
1 Yennu, ii tian linba teenit na po. Gotirit, ki la ti fei.
2 Ti mɔkint na be boorganu nuu nie;
ki boorganu niib ji kɔɔ ti ŋei ni.
3 Datai na kpii ti baanbawa, ki ti naanba ji tee pakɔi mɔtana.
4 See ki ti pa nyun nba ki ti nyu na paak;
see ki ti daa daat nba ki ti sii jokit muu.
5 Ki bi diat nan paŋ nan ti tee bonii koo laagumiinba na;
ki ti tan bak, ŋaan ki bi ki sak ti foi.
6 Ki ti ji ti mɔŋ tur Ijipt teeb nan Asiria teeb,
a lin te ki tii laat jeet, kii mɔk manfoor.
7 Ti yeejamme din tun biir, ŋaan bi ji kaa mɔtana,
ki timme ji di wahala, biit nba ki bi tun na paak.
8 Ki niib diat, ŋaan niib maŋ ki chee yommii,
ki sɔɔ kaa ki saa fatit ki tin nyi bi nuu ni.
9 Nikpiirit line doo na kur po.
Ti tuu chibin ti saaŋmaniie, yoo nba ki ti kpaan jeet.
10 Kon te ki ti gbanant toŋ,
ki tee nan boroboro diiuk nba tuu toŋ biaŋinba na.
11 Bi fat ti poob ki dɔɔ namm, Sayɔnn kunkonn tiɔŋ paake;
ki Juda digbanbis kur ni, ki bi mukis ti bonpoi, ki dɔɔ namm,
12 ki soor ti tɔɔndamm ki jɔnnib, ki ki teen nikpera na chɔruŋu,
13 ki mukis ti naasimm na, ki bi naan dii,
ki li tee nan bi tee daabae na,
ki bonjabis na lin jikin dakpiata nba gar bi paŋ terik.
14 Ki nikpera na ji ki kaar doo na tammɔkɔɔka boori;
ki nipaauŋ na mun bia ji ki yiin yanii ki faa bonfifaati.
15 Parpeenn nyii ti binbeŋ niwa,
ki parbiir gaar ti sawaanu yiar.
16 Taa tuu mɔk parbifaant linba paak na, li siar ji ki biari.
Ti tun yanbɔmma, ki mɔtana ti ji be biiru nie.
17 Ti para biir bonchiann,
ki ninnyuut piin ti ninbina, ki ti ki fit laat,
18 kimaan Sayɔnn kunkonn* dɔɔ yanne,
ki sɔɔ kaa li ni, ki mɔbɔi ji lin li langbent ni.
19 Yennu, fine tee kpanbar nba sii yɔɔ be,
ki sii diat nan durinya na gbennu.
20 Bee teen ki a nyikit ki li wei nna? A saa ban tiar ti po jika-a?

* **5:18 5.18** Sayɔnn kunkonn tee siaminba ki Yenjiantu ŋasaakak be nae.

21 Yennu, a te ki tin jen a boor. A te ki tin jen.
A ŋamm fiin ti sann nba din be yaayoo niwa na,
22 koo a kpan yêtite nan yoo nba kaa gbennu-u?
A wutoor kpan yɔɔ be-e?

ESEKIEL
ɓouŋ

Ki jiin Esekiel ɓouŋ na po

Esekiel din tee Yennu sɔkiniie ki kɔɔ Babilonn, ŋɔɔ nan Israel teleeb nba ki bi datai din soorib ki ɓaar namm leŋ na. Ɓouŋ na ni, bi bia yi Israel teeb maŋ Juu teebe. Esekiel din la yirintu ɓonchiann, ki bia pak Yennu maan ki tur niib. Ɓouŋ na bia beerit baauk nba ɓee nan nisaarii kpabkoona nba din tan la manfoor na poe.

BIAŊINBA KI ESEKIEL SINT LA YENNU, YIRINTU NI

(1.1–7.27)

Ki jiin Yennu naankok po

1 Bina piintaa ni, li ŋmaarii ŋanna ni, daa ŋanŋmu daare, ki min Esekiel, wunba tee manntɔɔ, ki tee Busii bija na, ki n din kɔɔ nan Juu teeb yommii, ki ti ɓe Kebar mɔkir ɓoor, ki li ɓe Babilonn tiŋ ni. Sanpagɓouŋ din loot, ki n la Yennu, yirintu ni.
2 (Li din tee ɓaa soor kpanbar Jehoyachinn ki teenɔ yommik na li bina ŋanŋmu nae.)
3 N din ɓe Babilonn, ki kpia Kebar mɔkir, ki ɓat Yennu pak nanin, ki n la u paŋ.
4 Ki n gokit ki la wonpaaruk nyii niigaŋ po, ki sanyikintii yentir ki nyi sanpagɓoung-beŋir ni; ki sanpagɓouŋ nba lintir na yentir ɓonchiann. Ki siar nyirii siaminba ki sanyikintii ɓe na, ki tee nan kutmɔnt na,
5 ki n la siar wonpaaruk na sinsuuk ni, ki li naan ɓonfoa ŋanna, ki bia naan nisaarii.
6 Ŋaan ki bi yenɔkɔɔ kur numm po tee ŋanna, ki bia mɔk kpinkpant ŋanna.
7 Ki bi taa tee taa sunsona, ki mɔk taawoka ki li naan naajak yar, ki nyirii ki naan bi sɔɔr kutmɔnt,
8 ki bia mɔk nisaarii nii ŋanna na, ki pukin bi numm nan kpinkpant ŋanna na na po; ki nuu kur ɓe kpinkpouŋ kur lɔŋ ni.
9 Ki ɓonfoor yennkɔɔ kur kpinkpant ŋanlee lee tant, ki siit lɔɔ yar, ki li te ɓonfoa maŋ set gungouŋ nba tee ɓonpabir, ki li-i tee ki bi sommi, bi tuu somm yomme, ŋaan ki bi ɓanant ki ŋmantir.
10 Ki ɓonfoor kur mɔk numpo ɓooru ŋanna, ki nisaarik numpo ɓe u tɔɔnn, ki u niidiitu po tee yanɓɔr numpo, ki u ganŋ po tee naajak numpo, ki u poor po tee ɓaakir numpo.
11 Ki ɓonfoor kur kpinkpant ŋanlee lee tant ki siit leeb nba kpiau na kpinkpant, ŋaan ki bi kpinkpant ŋanlee lee nba biar na, ki bi pɔɓin bi ɓanant paak.
12 Ki ɓonfoor kur numm tor loka ŋanna na kur po, ki li te ki bi fit somm yomm, ki saa ɓaa loon siaminba kur, ŋaan ki bi ɓanant ki ŋmantir.
13 Ɓonfoa na sinsuuk ni, ki siar ɓe ki di nan mulanɓaabu na, ki lintir nyɔɔ nyɔɔ. Ki muu maŋ put mukpana, ki nyikintir nan sanyikitii na.
14 Ki ɓonfoa na mɔŋ chari yian yian nan sanyikintii na.
15 Maa gorii ki diitir ɓonfoa nae, ki n la ki fiaa ŋanna see tiŋ ni, ki kpia yenɔkɔɔ kur.
16 Ki fiaa ŋanna maŋ kur jan, ki nyirii nan tanɓinyinyir nba ki li daauk paar na, ki fiir kur mɔk fileer ki li saak li nɔɔk ni,
17 ki li te fiaa na kur fit lintir loka ŋanna na kur po.
18 Ki fiaa na mɔgɓankookii mɔk ninɓina li kur po.
19 Ki ɓonfoa na-i chari yoo nba kur, fiaa na mun tuu charie; ki bi-i yukir, fiaa na mun tuu yukir weie.
20 Ɓonfoa na saa ɓaa loon siaminba kure, ki fiaa na mun bia waa li ɓannu, kimaan ɓonfoa nae diab ki ŋmakitirib.
21 Li paak, li-i tee yoo nba kur ki ɓonfoa na chati, koo ki saa seti, koo li-i tee ki bi yukir sanpaapo, fiaa na mun tuu wei ki tun li ɓannue.
22 Ɓonfoa na yura paak, ki n la siar, ki li naan sanpagɓouŋ, ki nyirii nan mianu na.
23 Ki ɓonfoa na see sanpagɓouŋ na lɔŋ ni, ki yenɔkɔɔ kur tant u kpinkpant ŋanlee, ki li tuut u leeb nba see kpiau na yar, ŋaan pɔɓin kpinkpant ŋanlee nba tenn na, u mɔŋ paak.
24 Ki n ɓat fuut nba ki bi kpinkpant fu, ki li mɔnii tee nan mɔkgɓeŋir ni fuur na, ki bia tee nan kunkɔnkɔnna nba yab fuut na, ki bia tee nan Yabint Yennu kunkɔr na. Bi-i taŋi nyik yukiru yoo nba, bi ji tuu pɔɓin bi kpinkpant nae,
25 ŋaan ki fuur lek daa ɓe linba naan sanpagɓouŋ ki ɓe bi yura paak na paapo, ki fu.
26 Linba naan sanpagɓouŋ na paapo, ki siar ɓe ki tee nan naankok na, ki bi ŋammir nan tanɓinyinyira nba daauk paar, ki bi yir safir na, ki siar kar kok na paak ki naan nirɔ.

27 Ki bont maŋ nyirii, ki tee nan kutmɔnt nba tuu be muu sinsuuk ni na, ki yeen li kur
po.
28 Ki yentu maŋ ni, ki li mɔk ninnauŋ kur, ki tee nan naatooruk nba tuu bɔɔn na.
Linba nae tee yentu nba yab, ki li want nan Yennu be leŋ.

Yennu nba yiin Esekiel ki teenɔ sɔkinii biaŋinba

Maa la nna yoo nba, ki n baa fabin tiŋ ni.

2

1 Ki Yennu yet a, “Nisaarik, n loon fan fiir set sanpaapo ki gbiint.”
2 Waa yet nna maŋ yoo nba, ki u Seek kɔɔ n ni, ki fiin sennin. Ŋanne Yennu ŋamm
yet a,
3 “Nisaarik, n tuumae Israel teeb boor. Bi yêtima, ki tee mɔyêtdamm, nan bi yeejamm
nba din tuu tee na.
4 Bi tee tubkangbatae, ki ki gbia maan paak, ŋaan min Yabint Yennu-e ganna ki tuuma
bi boor, maa a yetib n maan na.
5 Mɔyêtuk damm maŋ-i gbiint ki tura, koo bi-i kii gbiint ki turani, ŋaan bi saa bann
nan n sɔkinii be bi sinsuuk ni.
6 “Fin Nisaarik, a daa tiin mɔyêtdamm maŋ jaŋmaanii, koo mɔmaan nba ki bi saa
paki. Bi saa pak ki biira, ki bia sarikita, ki li sii tee nan a be nanii sinsuuk ni nae, ŋaan
a daa tiin mɔyêtdamm maŋ jaŋmaanii, koo baa yeen linba kuri.
7 A pakib mɔmaan nba kur ki n saa wanna. Baa saa gbiint ki tura koo baa kan gbiinti,
ŋaan ii mi baa tee mɔyêtdamm biaŋinba.
8 “Nisaarik, gbiintir maa yaa min beta linba na. A daa mɔk mɔyêtuk nan ŋamm na.
Yaatir a mɔb ki ŋman linba ki n yaa n tura na.”
9 Li yoo na, ki n la ki nuu tant n paak, ki dia gbounpɔɔbir.
10 Ki nuu na pɔbit gbouŋ na, ki n la sɔbinii be li kura po, ki li mɔbona tee ninbaatir
nan kuun fabinii, nan yanputuk.

3

1 Ki Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, li-i tee ki a ŋman gbounpɔɔbir na, fan saan ki saa
pak Israel teeb.”
2 Ŋanne ki n yaat mɔb, ki u turin gbounpɔɔbir na a man ŋman.
3 Ki Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, ŋmamin gbouŋ nba ki n teena na, ki gboon a poor.”
Ki n ŋmamir, ki li man nan siat na.
4 Ki Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, saant Israel teeb boor ki saa wannib linba kur ki n
paka na.
5 N ki tuuma digbana nba yaa niib maan paar na boor kaa, ŋaan n tuuma Israel teeb
boore.
6 Li-i tee ki n tuma digbana nba yaa niib maan paar ki a ki gbia maan maŋi, bi saa
gbiint ki turawa,
7 ŋaan Israel niib na sɔɔ yaa baka kii be nan bin gbiinti. Bi kan gbiint ki turimi. Bi
kura tee tubkangbatae nan gotkangboouk damm.
8 Mɔtana, n saa teena tubkangbatire nan ŋamm na.
9 N saa te ki a wakii nan tanpiiuk na, ki bia te ki a paar nan kutmɔnt na. A daa tiin
mɔyêtdamm maŋ jaŋmaanii.”
10 Yennu tukin ki yet a, “Nisaarik, gbiintir fanu, ki daa tammit linba kur ki n beera na,
11 ki ji ŋmat a tiɔŋ niib nba be digbangann na boor, ki wannib nan min Yabint Yennu-e
tura mɔmaan na. Baa saa gbiint koo baa kan gbiint, ŋaan a wannib.”
12 Ŋanne Yennu te ki u Seek fiin ki sennin, ki n gbat ki kunkɔpaarir tant n poor po, ki
yet a, “Pakin Yennu dontir nba be Yendɔuŋ ni na.”
13 Ki n gbat bona maŋ* kpinkpant nba faa nan leer na, nan fiaa na fuur, ki li do
sanpaapo ki tee nan tiŋ jek na.
14 Ki Yennu Seek baarin paak nan paŋ, ki jiin ki yaat nanin, ki li toŋin, ki n donn
wutoor.
15 Ŋanne ki n tan baar Tel Abib, ki li kpia Kebar mɔkir, ki tee siaminba ki yommii na
be. Maa la ki bia gbat linba na nyannin, ki n kar leŋ daaŋanlore.

Biaŋinba ki Yennu gann Esekiel ki teenɔ guutɔɔ
(Esekiel 33.1-9)

16 Daaŋanlore na nba gar yoo nba, ki Yennu ŋamm pak nanin,

---

* **3:13 3.13** Bi maan ni, bi yib “cherubim.” Bi nyii Yennu boore.

17 ki yet a, “Nisaarik, n jikita maa fii tee Israel doo guutɔɔe. A gaar kpaanii nba ki n
teena na ki tur Israel teeb.
18 Li-i tee ki n yet nan toonbiit daanɔ saa kpo, ŋaan ki a ki kpaanɔ nan wun lebit u
binbeŋ, ki fit tinn u manfoori, u saa kpoe ki tee yanbɔndaanɔ, ki n saa boia u manfoor
po.
19 Li-i tee ki a kpaan toonbiit daanɔ, ki u ki nyik toonbiit tumu, u saa kpoe ki tee
yanbɔndaanɔ, ŋaan a manfoor saa tinna.
20 “Li-i tee niŋanɔ piin ki tuun toonbiit, ki n te ki fara baarɔ, ki a ki kpaanɔ, u saa kpo
nnae, kimaan u yanbɔmm paak, ki n kan tiar toonŋana nba ki u tuu tuun na po. Ki n
saa boia u manfoor po.
21 Li-i tee ki a kpaan niŋanɔ a u daa tuun toonbiit, ki u gbat ki tura ki ki tun toonbiiti,
u sii mɔk manfoore, ki a manfoor mun bia saa tinn.”

Biaŋinba ki Yennu te Esekiel gbar maan paku

22 Ki n la Yennu paŋ, ki gbat ki u pak nanin ki yet a, “Fiit kii siik baauk ni. Leŋe ki n
sa saa pak nana.”
23 Ŋanne ki n fiir sik baauk na ni, ki la Yennu yabint nba tee biaŋinba, ki li tee nan
biaŋinba ki n daan kpian Kebar mɔkir ki la na. Ki n baa fabin tiŋ ni,
24 ŋaan ki Yennu Seek kɔɔ n ni, ki fiin sennin. Ki Yennu yetin a, “Ii kun ŋaak ni, ki
saa kpar a mɔŋ diiuk ni,
25 ki bi saa lora ŋmiiuk, ki a kan fit nyi niib ni.
26 N saa soor a lamm, ki a kan fit pak maan ki kpaan mɔyêtdamm na.
27 Ki mi-i taŋi ŋamm pak nana yoo nba, ki tura lamm nba saa fit pak maami, a saa
betib min Yabint Yennu nba yet linba. Bi siab saa gbiinta, ŋaan siab mun saa yêt ki kan
gbiint tura, kimaan bi tee mɔyêtdamme.”

4

Biaŋinba ki Esekiel want biiru nba saa baar Jerusalem paak

1 Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, lomin biriku, ki bir tɔɔnn, ki nan Jerusalem doo li
paak,
2 kii tee siir a fan lek biriku na, ki jiir ki lii tee nan doo na, ki a maa binbintir ki lii
deen nan joondaauk na, ki saa tuu doo na joonn yur paak, ki chaan datai kaaŋ ki lintir,
ki chaan dafogbeŋa ki lint li kur po, ki li-i tee nan a loon ki a biir doo maŋ tammɔie ki
kɔɔ li ni na.
3 Ki a tɔɔn kutsɔŋ, ki lii tee nan joonne be fin nan doo maŋ sinsuuk ni na. Tookit doo
na. Li be biiru nie, ki fine tee daanɔ nba yaa wun biirir. Linba na sii tee kpaaniie ki tur
Israel teeb.
4-5 “Li poor po, ki a dɔɔr tiŋ ni, a gaŋ lokir paak, ki n saa paan Israel teeb biit a paak,
ki a saa dɔɔr leŋ daa kobii ŋantaa nan dapiinyia, ki di biak, kimaan bi toonbiit paak.
N kɔɔnta dayennkɔɔ loor ki li see binyennkɔɔ taar ni, ki li tee bi tubdatu nba saa wei
biaŋinba.
6 Li-i tee ki a gbenn nna, fan labir a niidiitu lokir po, ki dɔɔr di Juda teeb toonbiit paak
biak dapiinna, ki dayennkɔɔ see binn yennkɔɔ paak, ki sii tee bi tubdatu.
7 “Kpaan a nunii Jerusalem biiru paak. Ŋakin a niikur doo na paak, ki turib kpaanii.
8 N saa lora, ki li saa te ki a kan fit labir yenn po koo leer po, ki saa tuu yoo nba ki
biiru na tan saa gbenn.
9 “Mɔtana, jiin boroboro yon, nan dimɔnii, nan toa, nan sajii, nan yoi, nan boroboro
yonleer, ki taan li kur ki ŋmat ki teen boroboro. Ŋanne ki a sii di daakobii ŋantaa nan
daapiinyia nba ki a dɔɔ a niigaŋ paak na.
10 Daar kur ni, a tuu saa di boroboro maŋ waaminnae, ki li tuu saa fit dia-a ki tuu
daleer.
11 Ki a bia tuu saa nyu nyun waaminna, nyubitii ŋanlee, daar kur.
12 Ki a saa jii nirɔ binkoona ki joo muu, ki pur boroboro, muu maŋ ni, ki dir siaminba
ki sɔɔ kur saa la.”
13 Yennu ŋamm yet a, “Yoo nba ki n tan yat Israel teeb ki kɔɔn digbanlia ni, bi tan sii
di jeet nba ki yeen, nan faa saa di biaŋinba nae.”
14 Ki n jiin a, “Aaii, Yabint Yennu. Maa fiir bisin niŋa, n ki ban tun siar ki biira. N
ki ban ŋman bonkobuk nba kpo u kuukɔɔ, koo bonkobuk nba soor linba ki kpiiu. N ki
ban dii jeet nba ki a yaa li ki yeeni.”
15 Ŋanne Yennu ŋamm yet a, “Li ŋan, n saa te ki a nyik nirɔ binkoona, ŋaan jii naab
binkoona ki joo muu ki pur boroboro maŋ li ni.”

16 Ki u ŋamm yet a, “Nisaarik, n yaa n waan Jerusalem jeet turue. Leŋ niib na sii be
ninbaatir ni, ki bi numm sii mɔn nan bii bikii jeet nan nyun nba ki bi sii di ki bia nyu.
17 Ki bi saa pɔt jeet nan nyun, ki sii be parbiir ni, ki saa kpo yiama, kimaan bi toonbiit
paak.”

5

Ki jiin Esekiel yut kooru po

1 Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, jiin barik nba di, ki koor a tiaŋ nan yut kur, ki bikin
yut maŋ ki la li kpaiu, ki bɔkitir taar fuunu muntaa,
2 ki joo bɔkyenn muu doo na ni, biiru na poor po, ki jii bɔkleer, kii porii nan a barik,
yoo nba ki a somm lin doo na kpiŋ po na, ki tont bɔkleer na kii yat sanpaapo, ki n saa
wei chɔɔr nan n juk,
3 ki tenn yut na waan, ki gbinir a liatir mɔgbann,
4 ki dat nyinn yut maŋ waan, ki lur muu ni, ki te lin di, ki li muu saa yat ki di Israel
tiŋ kur po.”
5 Mine tee Yabint Yennu, mine ŋamm Jerusalem, ki li tee siaminba mantik kpaa talas
durinya na kur po, ki digbana nba kur lintir na numm gboor.
6 Ŋaan Jerusalem teeb na yêtin, ki ki sak n mɔb. Bi ki sak gaar n wannu, ki yaa bin
wann nan bi mantik tee toonbiit damm ki gar digbana nba kookib nae. Jerusalem teeb
yêt n senniiwa, ki bia ki gar n wannu na.
7 Mɔtana, Jerusalem teeb, gbiintir linba ki min Yabint Yennu beeri na. Yaa ki sak n
sennii ki bia ki gaar n wannu na, i baar nan daŋ bonchiann ki gar digbana nba kookiiwa.
I gaar digbanlia maruŋo.
8 Li paak, min Yabint Yennu-e beeri nan n tee i dataake. N saa bu i buut ki dat i tuba,
ki li sii tee siaminba ki digbana kur saa la.
9 Kimaan toona nba kur ki n ki loon, ŋaan kii tuun na paak, n saa dat yimm Jerusalem
teeb tuba ki gar maa mi dat biaŋinbawa, ki bia ji kan ban dat li dat booru.
10 Li paak, bibaanba saa ŋman bi waas, Jerusalem doo ni, ki waas mun saa ŋman bi
baanba. Ki yimm nba biar ki mɔk manfoor na, n saa dat i tuba, ki bia yati lokir kur po.
11 “Li paak, nan min nba tee Yennu nba fo na, yaa tun ki biir min Yennu ŋasaakak
nan i toonbiit na, n saa chɔɔ lui, ki kii mɔk ninbatinu nani. Min Yabint Yennu mɔmaame
na.
12 I niib bɔkitu muntaa ni yenn, kon nan yiariie saa kpib, doo ni. Ki bi saa kpi bɔkleer
na nan jukbanjai, doo kpiŋ, ki bɔkleer nba tenn na, n saa jii wouŋ ki yatib, ki wei berib
nan jukbanjiak.
13 “I saa la n wutoor nba saa do i paak biaŋinba, nan laa tan saa maŋin. Li-i tee linba
na kur tumi, i saa bann nan min Yennu-e bo pak nani, kimaan n wutoor doo i mɔyêtuk
na paak bonchiann.
14 Ki binba kur nyi digbana nba kpia-i na ki gar i boor sii laai, ki saa fɔkit nani.
15 “Ki mi-i donn wutoor ki mɔk parbiir nani yoo nba, n saa dat i tubae, ki digbana nba
kur kpia-i na, jaŋmaanii saa soorib; ki bi saa goti nan yanyêtuk, ki laai.
16 N saa pot i jeet turu, ki te kon n soori, ki i saa bann kon tonu nba tee biaŋinba, ki
li sii tee nan bi yekiti peenporimiie, a bin kpi-i na.
17 N saa te kon nan muuk ni bonkobit n soor i waas ki kpib. N saa te yiarii nan tɔbii
n kpi-i. Min Yennu-e pak na.”

6

Biaŋinba ki Yennu pak biir Israel teeb ki jiin bi patmannu po

1 Yennu pak nanin ki yet a,
2 “Nisaarik, gotir Israel teeb kunkona na, ki wannib n mɔmaan na.
3 Yetir Israel teeb kunkona na ki bin gbiint Yennu mɔmaan, ki gbiint linba ki min
Yabint Yennu yeen ki teen jɔɔt nan kunkona nan lɔtii nan baat. N saa te ki n jukbanjiak
na n biir siaminba kur ki niib jiantir pata.
4 Maruŋ binbinta na saa beta, ki bonnunubit binbinta na kur saa yeer. N saa kpi niib
nba kur jiantir pata na, pata maŋ tɔɔnn.
5 N saa yat Israel teeb gbanankpeena, ki bia yat bi kpaba ki lint maruŋ binbinta na
kur po.
6 Ki Israel teeb doi kur saa biir, ki lin te bi maruŋ binbinta nan pata nan bonnunubit
binbinta na kur n yeer buri buri, ki linba kur ki bi ŋammir na saa bot.
7 Niib saa kpo lokir kur po, ki binba biar ki mɔk manfoa na saa bann nan mine tee
Yennu.

8 “N saa te siab n nyi kuun na ni, ŋaan ki n yatib digbangana ni,
9 siaminba ki bi sii tee yommii. Leŋe ki bi saa dukin n po, ki bann nan mine dat bi
tuba, ki dinnib fei, kimaan bi yadkanpɔɔna nba ki bi mɔk, ki yêtin, ŋaan jiantir pata na
paak. Bi sii nan bi mɔŋ, kimaan toonbiit nba ki bi tuun na paak.
10 Ki bi saa bann nan mine tee Yennu, ki bia bann nan n kpaanii na ki tee jeenti kaa.”
11 Ki Yabint Yennu yet a, “Nisaarik, poon a nii, ki bia chib a taa, ki bui nan ninbaatir,
kimaan toonbilankant nba ki Israel teeb tun na paak. Bi saa kpo tɔbii ni, ki kon saa
kpib, ki yiarii bia saa kpib.
12 Binba kɔɔ digbanbanfɔka na saa yiar ki kpo; ki binba kɔɔ ki naak na saa kpo tɔbii
ni, ki binba biar ki mɔk manfoa na, kome saa kpib, ki bi saa bann n wutoor paŋ nba
tee,
13 ki nikpeena saa yat dɔɔ lint pata nan maruŋ binbinta na kur po, ki yat dɔɔ kunkona
kur po, ki bia be jɔjaana yura paak, nan timaatii nyaka nan tijakpera nyaka, nan
siaminba kur ki bi tuu jokit maruŋ bona ki teen bi pata. Ŋanne sɔɔ kur saa bann
nan mine tee Yennu.
14 Barmɔnii, n saa tant n nuu bi tiŋ paak ki biirir. N saa te tiŋ na n biar yann, laa nyii
kunkoouk na diitu po, ki saan tuu Ribla doo nba be niigaŋ po na, ki kan nyik siaminba
ki Israel teeb be. Ŋanne ki sɔɔ kur saa bann nan mine tee Yennu.”

7

Biaŋinba ki Yennu saa biir Israel teeb

1 Yennu pak nanin ki yet a,
2 “Nisaarik, mɔmaan nba ki min Yabint Yennu yeen Israel teebe na. Tiŋ na kur
gbennue na.
3 “Israel teeb, i yoo gbennue na; i saa la n wutoor nba tee. N yaa n bu i buute, kimaan
yaa tun ki biir na paak. N saa pa jiini, i binben-yana na paaka.
4 N kan nyiki, koo ki tini ninbaauku. N yaa maa n dat i tubae, toonbilankant nba ki i
tun na paak, ki lin te yin bann nan mine tee Yennu.”
5 Linba ki Yabint Yennu piake na a, “Bonbiyenn sii baat ki leer waae.
6 Li baar gbenna. Li-i baar, i boontue na.
7 Yimm nba be tiŋ na paak na, i joontu yoo nakina. Ki yimm nba mann maruŋ kunkona
paak na, i yoo gbenna, ŋmatir kɔɔe be i ni.
8 “Li kan yanni, ki i saa la n wutoor paŋ. N yaa n bu i buut, yaa tun ki biir na paake,
ki pa jiini bonbilankant nba ki i tun na.
9 N kan nyiki, koo ki tini ninbaauk. N yaa man dat i tuba, toonbilankant nba ki i tun
na paake, ki lin te yin bann nan mine tee Yennu, ki tee daanɔ nba dat i tuba.”
10 Biiru daar baat Israel teeb paak. Jat pukiie, ki dont-n-mɔŋ do,
11 ki jat na baat nan tonu bonchiann. Baa mɔk linba kur kan biari, laa tee bi mɔkint,
koo bi faar, koo bi manu kan biari.
12 Yoo baate, ki daar nakin ki tee yoo nba bona kɔiu nan li daanu ji kii mɔk nyɔɔt,
kimaan Yennu tubdatu na saa baa sɔɔ kur paaka.
13 Kpinkpenta na sɔɔ kaa ki saa wei u manfoor ni ki tan fit ŋmat gaar waa kɔi linba,
kimaan Yennu wutoor na be sɔɔ kur paak, ki binba tee nibiit na kii fit mɔk manfoori,
14 ki naatuna peb ki tee nyina, ki kunkɔntiat teen siir nan tɔb faanu. Ŋaan sɔɔ kaa ki
saa nyi saan tɔbi, kimaan Yennu wutoor na saa baa sɔɔ kur paaka.

Tubdatu ki jiin Israel teeb biit po

15 Kunkɔna be sɔnjot ni, ki yiarii nan kon be ŋei ni. Ki wunba kar doo na kpiŋ, u saa
kpo kunkɔnn na ni, ki wunba be doo na ni, yiarii nan kon saa kpiu.
16 Ki binba biar ki mɔk manfoa na, bi siab saa chiar ki do kunkona paak, nan ŋmana
nba tuu tin jaŋmaanii ki yukir nyi baat ni biaŋinba na. Ki bi kur saa fabin bi toonbiit
paak.
17 Ki sɔɔ kur nii saa baŋ, ki bi duna sii jekir.
18 Ki bi saa lia bɔtoliant ki wann bi parbiir nba tee, ki jaŋmaanii sii mɔkib. Bi saa
koor bi yut, ki bi kur saa di fei.
19 Bi saa lu bi salimmɔna nan salimpeena sɔnjot ni, nan li tee mɔɔt na, kimaan
salimmɔna nan salimpeena na kan fit nyinnib, yoo nba ki Yennu wutoor doo bi paak
na. Bi kan fit jiir ki maan bi para, koo ki gboon bi poa. Salimmɔna nan salimpeena nae
kɔɔmm biit ni.
20 Baa donn bi mɔŋ nan tuliat nba ŋan ki jii ŋammir pata na, ŋanne teen Yennu te ki
bi mɔkint na toŋ bi paak.

21 Ki Yennu ŋamm yet a, “N saa te ki boorganu nan doyeerteeb n fat bi mɔkint na kur
ki biirir.”
22 Ki n kan fiint doo yeer teeb na po, yoo nba ki bi biir n kasii Jiantu Ɲasaakak na.
23 “Tiŋ na kur be ŋmatir nie. Nikpiirit nan binba be jat ni gbee doo na niwa.
24 N saa baar nan niib nba mantik tee toonbiit damm, ki te ki bin gaar i ŋei, ki i
nipaarit na saa kɔŋ dindann, yoo nba ki n saa te digbanlia n kɔɔ i yenjiantboa na, ki
biirir.
25 Dindann kɔŋu yoo baate, ki i tan saa lon parmaasir ŋaan kan la.
26 Ki bonbiyenn sii baat, ki leer bia waa, ki lababiit sii baat yoo kur, ki i tan saa barin n
sɔkiniinba, a bin wanni baa laat linba, ki mannteeb na tan kii mɔk linba ki bi saa wann
niibi, ki saakab na mun tan kii mɔk kpaanii ki turi,
27 ki kpanbar na tan saa bui fabin, ki doo diarɔɔ tan kii mɔk dindann, ki niib na kur
tan saa jekir nan jaŋmaanii. N saa dat i tuba, toonbiit nba ki i tun na paak, ki bia bu i
buut nan yaa bu leeb buut biaŋinba na. Ɲanne saa wanni nan mine tee Yennu.”

BIAŊINBA KI ESEKIEL ŊAMM LA YENNU, YIRINTU NI 8

(Esekiel 8.1–10.22)

Biaŋinba ki Jerusalem teeb mann pata

1 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan timm nba biar, ki teent yommii, ki saan nant
Babilonn tiŋ ni na, li bina ŋanloob, ŋmaarii ŋanloob ni daaŋanŋmu daare, ki Juda
saakab lakin kar nanin, n ŋaak ni. Ki Yabint Yennu Seek kɔɔ n ni,
2 ki n got la siar ki li naan nisaarik.
Laa nyii u siak ni ki sikin u taa po, ki li naan muu, ki nyii siak ni ki donn u yur po, ki
li nyirii ki naan bi sɔɔr kutmɔnt.
3 Ki u tant siar ki li naan nuu, ki soor n yut. Yirintu maŋ ni, ki Yennu Seek na wokitin
sanpaapo, ki saan nanin Jerusalem, ki saa kɔɔ nanin Yenjiantu Ɲasaakak na dindonjouk
tammɔkɔɔkir nba be niigaŋ po na, ki tee siaminba ki patir be ki dont Yennu wutoor.
4 Ɲanne ki n la Israel teeb Yennu yentsaakar, ki li tee nan maa din la linba Kebar
mɔkir ni, yoo nba ki n din be leŋ na.
5 Ki Yennu betin a, “Nisaarik, gotir ki jiin niigaŋ po.” Ki n got la patir nba dont Yennu
wutoor na, ki li kpia Yennu maruŋ binbintir nba be tammɔkɔɔkir ni na.
6 Ki Yennu betin a, “Nisaarik, a la Israel teeb yanbɔmma-a? Bi yanbɔmm na biir n
kasii boor, ki li te ki n niib na kan fit jiantin li ni. Ɲaan a lek saa la bonbilankant nba
saa tun ki gar linba nawa.”
7 Li poor po, ki u jiin ki saan nanin nanyer po tammɔb na ni, ki saa wannin fɔnn ki li
be joonn ni,
8 ki yet a, “Nisaarik, faan joonn na, ki yarik fɔnn na.” Ki n faa, ki ji bann nan li tee
tammɔbe.
9 Ki u yetin a, “Kɔɔn ki saa got bonbilankant nba ki niib na tuun.”
10 Ɲanne ki n kɔɔ, ki got la li nɔɔk ni, ki bonninnant be dikpina paak, ki tee
bonfurinkaa nan bonkobit nba ki yeen, nan bonlia nba ki Israel teeb jiantir na.
11 Ki Israel tɔɔndamm piinlore see leŋ, ki Jasania, wunba tee Safann bija na pukin leŋ,
ki sɔɔ kur dia sipia nba ki bi jokin bonnunubit, ki bonnunubit na nubiru yent diiuk na.
12 Ki Yennu boin a, “Nisaarik, a la bonbilankant nba ki Israel tɔɔndamm tuun bunbɔnn
ni nawa-a? Bi kur be diiuk nba gbee nan pata nae ki jiantirib, ŋaan yeen a n kan labi,
kimaan bi dukin nan n yêt ŋamm Israel teebe.
13 “Ɲaan n lek saa wanna bonbilankant nba gar linba na.”
14 Ki u jiin saan nanin Jiantu Ɲasaakak na tammɔkɔɔkir nba be niigaŋ po na, siaminba
ki n la poob mɔ ki fabin, tingbann Tamus kuun po.
15 Ki Yennu boin a, “Nisaarik, a saa fit bann poob na nba tuun linbawa-a? Ɲaan
mɔtana, n loon man wanna linba bi ki gar nna.”
16 Ki u jiin ki saan nanin Jiantu Ɲasaakak na dindonjouk ni, ki n la jab piinlee nan
banŋmu see kpia tammɔb nba gaar saa Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki be barintir nan
maruŋ binbintir na sinsuuk ni, ki jii bi poor ki tur Yenjiantu Ɲasaakak na, ŋaan bɔɔn
tiŋ ni ki tor yondo po, ki jiantir yonmɔnn.
17 Ki Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, Juda teeb nba tuun toonbilankant nba na mantik
paaka. Bi tuun jatuk toona, ki bia tuun linba ki ŋan ki pukii lokir kur po, Israel tiŋ ni,
ki mantik donn n wutoor. Bi tuun nna ki dintin fei, ki bia sukiin.
18 Li paak, bi saa la n wutoor nba tee. N saa dat bi tuba, ki kan tinib ninbaauk, ki bia
saa yêt ki kan gbiint turib, yoo nba ki bi mein nan kunkɔpaarir na.”

9

Biaŋinba ki Jerusalem teeb kɔɔ tubdatu ni

1 Li poor po, ki n gbat Yennu tant a, “Baat Jerusalem, yimm jab nba ki bi ganni a yin
biir doo na. Baat nan i kunkɔntiat.”
2 Li taabaak ni ki jab banloob nyii ŋasaakak nanyer po, tammɔkɔɔkir nba be niigaŋ
po na ki baat, ki sɔɔ kur dia kunkɔntiɔk nba saa kpi, ki jasɔɔ pukin bi po ki lia chabŋana
liatfoouk, ki dia bonsɔbkar. Ki jab na kɔɔ Jiantu Ŋasaakak na ni, ki saan set kutmɔnt
binbintir na boor.
3 Ki Israel teeb Yennu yentsaakar na seet bona nba mɔk kpinkpant,* ki be ŋasaakak
nɔɔk ni na yur paak, ki chat saan nanyer po, tammɔb boor. Ki Yennu yet jɔɔ nba lia
chabŋann liatfoouk na a,
4 “A lin Jerusalem doo kur po, ki lon binba be ninbaatir ni, ki bi para biir, kimaan
toonbilankant nba tuun doo ni na, ki dɔk bi yugbia paak.”
5 Ki n gbat Yennu piak ki teen jab banloob nba biar na a, “Ii waau man, ki lin doo na
ni, ki kpi, ki daa tent sɔɔ, ki daa tiimm ninbaauk.
6 Ii kpi jakpera na nan naasimm nan sapaamm nan binaanba nan waas. Ŋaan i daa
siit daanɔ nba mɔk dɔk u yugbiar paaki. Ii piin n Ŋasaakak na ni.” Ŋanne ki bi piin
kpi tɔɔndamm nba see Yenjiantu Ŋasaakak boor na.
7 Ki Yennu yetib a, “Ii biir Jiantu Ŋasaakak na man, ki gbeen li dindouŋ nan nikpeena.
Piint toonn man.” Ŋanne ki bi piin ki kpi niib nba be doo na ni.
8 Baa kpi niib na yoo nba, ki n biar n kuukɔɔ, ki baa fabin tiŋ ni, ŋaan yikin ki yet a,
“Yabint Yennu, a mantik donn wutoor Jerusalem teeb paak, a fan kpi sɔɔ kur nba biar
be Israel tiŋ ni nae-e?”
9 Ki Yennu jiin a, “Israel teeb nan Juda teeb biir, nan baa tun toonbilankant nawa. Bi
tiŋ na gbee nan nikpiirae, ki Jerusalem gbeen nan toonbiit. Bi yeen a min Yennu nyik
bi tiŋe ki ki laat baa tuun linba.
10 Ŋaan n kan tinib ninbaauku. N saa teenib nan baa tun biaŋinba ki tur leeb nae.”
11 Tɔn, ki jɔɔ nba lia chabŋann liatfoouk na jen Yennu boor ki yetɔ a, “N tun toona
nba ki a wannin na, ki gbenna.”

10

Biaŋinba ki yabint Yennu yentsaakar seet Jiantu Ŋasaakak na ni

1 Ki n got la mɔpin-yerik nba be bona nba mɔk kpinkpant* ŋanna na yur paak, ki siar
be li paak ki tee nan naankok nba ki bi ŋammir nan tanbinyinyir nba ki li daauk paar,
ki bi yir safir na.
2 Ki Yennu yet jɔɔ nba lia chabŋann liatfoouk na a, “Saant ki kɔɔ fiaa ŋanna nba be
bona nba mɔk kpinkpant na lɔŋ ni. A jii musankɔɔna ki gbeen nuu, ki yar musankɔɔna
maŋ doo na paak.”
Ki n goriiɔ ki u saa nan Yennu nba wannɔ biaŋinba na.
3 Ki bona nba mɔk kpinkpant na see Yenjiantu Ŋasaakak na niidiitu po, yoo nba ki u
kɔɔ li ni na, ki sanpagbouŋ gbee ŋaak na nɔɔk ni dindouŋ na.
4 Ki yabint Yennu yentsaakar na fiir bona nba mɔk kpinkpant na boor, ki saan Jiantu
Ŋasaakak na nanyer po tammɔb ni, ki sanpagbouŋ kɔɔ gbee ŋasaakak na, ki yentu
yentir dindouŋ na ni.
5 Ki bona na kpinkpant nba damm na fuur gbia nanyer po dindonjouk na ni, ki li fuur
tee nan Yabint Yennu kunkɔr na.
6 Yoo nba ki Yennu yet jɔɔ nba lia chabŋann liant na, a wun nyinn muu nba be fiaa na
sinsuuk ni, bona nba mɔk kpinkpant na lɔŋ ni na, ki jɔɔ na saan set fiaa na yenn boor.
7 Ki bona nba mɔk kpinkpant maŋ yenɔ tant u nuu ki tun muu nba be bi sinsuuk ni
na, ki paat musankɔɔna na, ki teen jɔɔ nba lia chabŋann liant na nii ni. Ki jɔɔ na gaar
ki seet.
8 Ki n la nan bona nba mɔk kpinkpant na kur mɔk siar ki li tee nan nisaarik nuu na,
ki be bi kpinkpant lɔŋ ni.
9-10 Ki n bia la fiaa ŋanna be ki jan, ki fiir kur kpia bona nba mɔk kpinkpant na yenn;
ki fiaa na nyirii ki naan tanbinyinyira nba daauk paar, ki fiir kur mɔk fileer, ki li saak li
nɔɔk ni.
11 Ki li-i tee bona nba mɔk kpinkpant na seet, bi fit saa lokir kur po, ŋaan ki ki ŋmantir.
Bi kur tuu lakin somm yomme, ki saa baa loon siaminba kur, ŋaan ki ki ŋmantir.

---

* **9:3 9.3** Bi maan ni, bi yib “cherubim,” ki bi nyii Yennu boor.

* **10:1 10.1** Bi maan ni, bi yib “cherubim.” Bi nyii Yennu boore.

12 Ki bi gbanant kur, ki kpab bi poor po, nan bi nii, nan kpinkpant, nan fiaa na mɔk
ninbina li kur po.
13 Ki n gbat kunkɔr yir a, “fiaa nba lintir.”
14 Bona nba mɔk kpinkpant na yenɔkɔɔ kur mɔk numpo ŋannae. Sinsinn numpo na
tee naajak yar, ki linba waa munlee ni tee nisaarik numpo, linba waa muntaa ni tee
yanbɔr numpo, ki linba waa munna na tee baakir numpo.
15 (Ki bona nba mɔk kpinkpant na tee yomm nan binba ki n daan la Kebar mɔkir boor
na.) Ki li-i tee bona nba mɔk kpinkpant na yukir ki doo sanpaapo yoo nba
16 ki saa, fiaa na mun tuu waabe, ki yoo nba kur ki bi tant bi kpinkpant a bin yukiri,
fiaa na bia lek tuu waabe.
17 Ki li-i tee bona nba mɔk kpinkpant maŋ setie, fiaa na mun tuu sete. Li-i munii tee
bona maŋ yukiri, fiaa na mun tuu waae, kimaan bona maŋe ŋmakitir fiaa na.
18 Ki yabint Yennu yentsaakar na seet Jiantu Ɲasaakak na nanyer po, tammɔkɔɔkir
boor, ki chat saan be bona nba mɔk kpinkpant na paapo.
19 Ki bi tant bi kpinkpant, ki yukir doo sanpaapo, ki n goriib, ki fiaa na waab ki saa,
ki bi saa set Yenjiantu Ɲasaakak tammɔkɔɔkir nba be yondo po na boor, ki yentsaakar
na be bi yura paak.
20 Ki n bannib nan ŋamme tee bona nba mɔk kpinkpant ki daan be Israel teeb Yennu
lɔŋ ni, ki n lab Kebar mɔkir boor na.
21 Ki bi yenɔkɔɔ kur mɔk numpo ŋanna, nan kpinkpant ŋanna, ki siar be ki naan
nisaarik nuu ki be kpinkpouŋ kur lɔŋ ni.
22 Ki bi numpo tee nan binba ki n daan la Kebar mɔkir boor na. Ki bona maŋ kur saa
sunsonn, ki ki ŋmantir.

11

Esekiel nba pak ki jiin Jerusalem tɔɔndamm tonu po biaŋinba

1 Yennu Seek din wokitin ki saan nanin Jiantu Ɲasaakak tammɔkɔɔkir nba be yondo
po na boor, ki n la jab piinlee nan bannŋmu see leŋ ki kpia tammɔkɔɔkir na, ki tɔɔndamm
banlee nba na pukin bi ni, ŋamme tee Jaasania, wunba tee Asur bija na, nan Pelatia, ki
u mun tee Benaya bija, ki bi tee digbann na tɔɔndamm.
2 Ki Yennu yetin a, “Nisaarik, jab na lorin lorbiite, ki bia teen doo na niib kpaanii nba
ki ŋan.”
3 Bi yeen a, “Ti bia saa ŋamm maa ŋeie. Doo na tee nan kpinbobir nae, ki ti mun tee
nan nant na ki be li ni; li guut, ki ti kan kabi.
4 Li paak, nisaarik, pakin ki biirib.”
5 Yennu Seek na yentin, ki Yennu betin a man pak mɔmaan na ki tur niib na a, “Israel
teeb, min Yennu mi yaa piak linba, ki bia mi yaa lorin linba.
6 I mantik kpii niib bonchiann doo na ni, ki li te doo na sɔnjot gbee nan nikpeena.
7 “Li paak, linba nae tee maan nba ki min Yabint Yennu beeri. Doo na tee nan
kpinbobir nae setik nan mɔnii, ŋaan ki nant na tee bee? Li tee niib nba ki i kpiib
na gbanante. I kii be nna na. N saa lu nyinni, doo na nanyer po.
8 I tiin jukbanjai jaŋmaaniie-e? N saa te ki jab nba baar nan jukbanjai na n leki.
9 N saa nyinni doo na ni, ki kubini boorganu nuu ni. N chabi nan kuuma.
10 Ki bi saa kpi-i tɔb ni, i tiɔŋ doo ni, ki li saa te sɔɔ kur n bann nan mine tee Yennu.
11 Doo na kan fit guuri nan bobir nba ki nant tuu be leŋ ki lin guurir biaŋinba na. N
saa dat i tuba siaminba kur ki i sii be, Israel tiŋ ni.
12 Ki i saa bann nan mine tee Yennu, ki bia bann nan yaa din saak digbana nba kpia-i
sennii na, i din mɔk mɔyêtuk nan n sennii nan wannue.”
13 Maa piak yoo nba, ki Pelatia kpo ki baa tiŋ ni. Ki n baa fabin tiŋ ni, ŋaan yikin a,
“Aba, Yabint Yennu. A loon ki a kpi sɔɔ kur nba be Israel tiŋ na nie-e?”

Yennu mɔsonn nba jiin dindann po

14 Ki Yennu ŋamm pak nanin a,
15 “Nisaarik, niib nba kɔɔ Jerusalem na piak fin nan Israel teeb nba tee yommii ki be
Babilonn na poe. Bi yeen a, ‘Yommii na bann fɔkit nan bin jiant Yennu-wa. Yennu te ki
ti yent Israel tiŋ nawa.’
16 “Ɲaan linba nae ki n loon fan wann Israel teeb nba kɔɔ Babilonn na. Li tee
barmɔniie nan min Yabint Yennu-e ber nyinnib bi tiɔŋ doo ni, ki te ki bi saan kɔɔ
digbangana ni. Mɔtana n sii be namm, siaminba kur ki bi be, ki lin te bin fit kii jiantirin.
17 “Li paak, yetirib linba ki min Yabint Yennu piak na. N saa taan ki nyinnib digbana
nba ki n yatib na ni, ki jii ŋamm Israel teeb tiŋ na ki jiin turib.
18 Ki li-i tee ki bi ŋmat jeni, bin lu pata nba kur be tiŋ na ni.

19 Ki n saa turib parpaann nan duduk-paann, ki saa nyinn bi para nba wakii nan tann
na, ŋaan turib mɔsaku para.
20 Ki bi sii dia n sennii, ki bia mɔk mɔsaku nan n wannu fanu. Ki bi sii tee n niib, ki
n mun tee bi Yennu.
21 Ŋaan n saa dat niib nba jiantir pata na tuba; li tee bonbilankante. N saa dat bi tuba
baa tun linba na paak. Min Yabint Yennu-e pak na."

Biaŋinba ki yabint Yennu yentsaakar nyii Jerusalem

22 Yennu pak ki gbenne, ki bona nba mɔk kpinkpant na piin yukiru, ki fiaa na waab,
ki Israel teeb Yennu yentsaakar dɔɔk bi paak.
23 Tɔn, ki yentsaakar na nyii doo na ni, ki chat saan kunkonn nba be yondo po na
paak.
24 Yirintu na niŋe ki Yennu Seek wokitin, ki jen nanin yommii nba be Babilonn na
boor, ki yirintu na bot.
25 Ki n yet yommii na linba kur ki Yennu wannin.

12

Biaŋinba ki Esekiel wann Israel teeb biiru po

1 Yennu pak nanin
2 ki yet a, "Nisaarik, a kɔɔ nan mɔyêtdamme. Bi mɔk ninbina ŋaan ki ki laat siari; bi
mɔk tuba ŋaan ki gbia maami, kimaan bi tee mɔyêtdamme."
3 "Mɔtana la, nisaarik, lorin a jika, ki lii tee nan kunsɔntinnɔ nba tuu lor na, ki soor
sɔnuwa, ki yonnu n fit baa. Ŋaant ki sɔɔ kur n la-a ki a nyi saa digbanleer ni. Li pasiar,
mɔyêtdamm maŋ saa bann a sommir maŋ paaka.
4 Laa daa tee yonsupeeŋ ni na, lorin a jika nan a tiin kunsɔŋ na, ki bin la-a. Ŋaant
daajoouk ki bii goriia ki a saa nan a tiin kunsɔŋ na.
5 A ŋaan niib na n la-a, ki a loot a ŋaak dikpinn, ki bɔk nyi li ni nan a jikir.
6 A ŋaan niib-ii goriia ki a paan a jikir na, a bɔpiɔk paak, kii somm daajobɔnbiir, ŋaan
dɔkin a numpo, ki daa laat faa saa siaminba. Faa saa tun linba na na, li sii tee kpaaniie
ki teen Israel teeb."
7 Ki n tun nan Yennu nba wannin biaŋinba a man tun na. Ki daar maŋ, ki n lor n jika
nan kunsɔntinnɔ nba saa lor biaŋinba na. Ki li daar daajoouk, laa tan bɔnt yoo nba, ki
n gbiir n ŋaak dikpinn nan nii, ki loot fɔnn, ki nyii li ni, ki sɔɔ kur goriin, ki n paan jikir
na n bɔpiɔk, ki soor sɔnu ki saa.
8 Laa yent sanyaleeuk, ki Yennu ŋamm pak nanin
9 ki yet a, "Nisaarik, mɔtanae ki Israel mɔyêtuk damm maŋ ji boi a, a tuun bee na.
10 Yetirib linba ki min Yabint Yennu beerib. Mɔmaan na tee kpanbar nba dia
Jerusalem, nan niib nba kur kɔɔ li ni na yare.
11 Yetirib nan linba ki a tun na tee nyinne ki jiin linba tan saa baarib po. Bi tan sii tee
kunsɔntinnae nan yommii, siar po.
12 Kpanbar nba diab na tan saa paan u jikir bɔpiɔk paak bunbɔnn ni, ki nyi fɔnn nba
ki bi saa lukir dikpinn ni ki turɔ na. U tan saa dɔkin u ninbina, ki ji kii laat waa saa
siaminba po.
13 Ki n saa pii baruk ki soorɔ, ki ji jiiu ki saan nanɔ Babilonn doo ni. Leŋe ki u sa saa
kpo, ŋaan kan la doo maŋ.
14 Ki n saa yat u ŋaasaakab nan kpaanteeb nan binba tuu guu-u na, lokir kur po. Ki
niib sii kpaanib a bin kpib.
15 "Mi-i taŋi yatib ki bi saan digbanlia ni, nan boorganu doi ni yoo nba, bi saa bann
nan mine tee Yennu.
16 N saa te ki bi waaminnae n nyi tɔbii ni, nan kon ni, nan yiarii ni. Baa sii be
digbangana maŋ ni, bi saa bann nan bi toonbilankant nae te ki bi be leŋ, ki bia bann
nan mine tee Yennu."

Nyinn nba jiin jaŋmaanii po

17 Yennu pak nanin ki yet a,
18 "Nisaarik, i jekir nan jaŋmaanii, yoo nba ki a di jeet ki bia nyu nyun.
19 A pak tiŋ na kur niib nan mɔmaan nba nae tee Yabint Yennu yar, ki u teen niib nba
biar be bi tiŋ ni, Jerusalem doo ni. Bi sii jekir nan jaŋmaanii, yoo nba ki bi di jeet, ki
bia tiin jaŋmaanii, bi-i nyu nyun yoo nba. Bi tiŋ saa biir ki biar tinkooŋ, kimaan bi ton,
ki ki waa sennii.
20 Doi nba gbee nan niib mɔtana na, tan saa biir, ki kpant tinkooŋ. Ŋanne ki bi saa
bann nan mine tee Yennu."

Barjouk nba ki niib mi, nan mɔmaan nba ki bi ki loon po

21 Yennu pak nanin ki yet a,
22 “Nisaarik, bee teen ki yimm Israel teeb ŋammi yeen barjouk na? I yeen a ‘Yoo gara,
ki mafiitkara ki tuumi.’
23 Mɔtana, yetirib linba ki min Yabint Yennu yaa a wannib ki jiin li po. N saa gɔɔr
barjouk maŋ, ki sɔɔ ji kan ban yetir Israel tiŋ ni. Yetirib nan yoo baara, ki mafiitkara
na saa teen barmɔnii.
24 “Ki Israel teeb sinsuuk ni, faak yirintu koo kpinkpannii masɔkinkara ji kii be.
25 Ki min Yennu-e sii piak namm, ki linba ki n tuu yet, ŋanne saa tun, ki li tuu saa
tume yiama. Ki yimm mɔyêtdamm sii be i manfoor nie, ki man tun nan bianjinba ki n
yet na. Min Yabint Yennu-e pak na.”
26 Ki Yennu yetin a,
27 “Nisaarik, Israel teeb na dukii nan yirintu nba ki a laat na, nan masɔkinkara nba
ki a piak na, li baaru fɔkewa.
28 Li paak, yetirib nan min Yabint Yennu-e piak na, nan n saa tumir yiama. Linba ki
n yet, li saa tuma. Min Yabint Yennu-e pak na.”

13

Masɔkinkar ki jiin jab nba tee faak sɔkiniinba po

1 Yennu pak nanin, ki yet a,
2 “Nisaarik, pakin biir Israel teeb sɔkiniinba, binba dia bi mɔŋ mɔmaan ki piak na.
Betirib ki bin gbiint min Yennu mɔmaan.
3 “Linba nae ki min Yabint Yennu yeen. Jatit nba tee faak sɔkiniinba na boonta. Bi ki
laat yirintu, bi piak bi tiɔŋ mɔmaame.
4 Israel teeb sɔkiniinba na ki mɔk nyɔɔt, nan linlona nba tuu kɔɔ langbent ni nae.
5 Sɔkiniinba na ki kpaan niib ki jiin biiru nba saa baarib, koo laa ki ŋan nan bin tun
ki biir min Yennu na po.
6 Sɔkiniinba na yirintu tee kpinkpanniie; baa piak mafiitkara nba tee faak maame. Bi
want nan bi piak n mɔmaame, ŋaan min kaa tumm. Bi kpan dukii nan bi tiɔŋ mɔmaan
na saa teen barmɔniie.
7 Bi yeen a bi piak n mɔmaame, ŋaan gbee nan fai. N ki pak turibi.
8 “Li paak, n yaa n dat sɔkiniinba maŋ tubae, baa dia kpinkpannii mɔmaan ki kpann
n niib Israel teeb na paak.
9 N yaa man ŋmant sɔkiniinba maŋ paake, ki kan te bin ji pukin n niib po. N ji kan
ban sak ki bin yiin bi mɔŋ Israel teebi, koo ki ŋmaa bi taar Israel tiŋ ni. Ki li saa te bin
bann nan mine tee Yabint Yennu.
10 “Sɔkiniinba na kpann n niib ki yeen a parmaasir be, ŋaan ki parmaasir kaa.
Sɔkiniinba maŋ tee nan tanmaara nba tuu maa joonkpeeuŋ, ŋaan ki siab n jii pent
peeuŋ ki pentir nae.
11 Yetir sɔkiniinba na a bi joonn na saa baa tiŋ niwa. N saa te saak n baa nan sakaana
li paak, ki bia te wonpaaruk n da li paak.
12 Ki joonn na saa baa, ki sɔɔ kur saa boi-i ki laan pent peeuŋ na pentu sommir tee
bee.
13 “Joonn nae tee Jerusalem doo, ki min Yabint Yennu mantik donn wutoor u paak ki
saa tun wonpaaruk, ki te saak n baa nan sakaana ki biir doo maŋ.
14 Faak sɔkiniinba na koore a bin dɔkin Jerusalem toonbiit, ŋaan n saa biir doo nawa,
ki piit li fiakir. Ki li-i baa tiŋ ni yoo nba, li saa kpi sɔkiniinba maŋ, ki sɔɔ kur saa bann
nan min Yennu-e tun linba na.
15 “Ki Jerusalem teeb nan bi faak sɔkiniinba na saa la n wutoor nba saa do bianjinba,
ki n saa mɔɔnt nan doo na baawa, ki faak sɔkiniinba na bia kpowa,
16 kimaan sɔkiniinba maŋ nba yet n niib nan parmaasir be bi paak, ŋaan ki parmaasir
kaa na. Min Yabint Yennu-e pak na.”

Masɔkinkar ki jiin poob nba tee faak sɔkiniinba po

17 Yennu pak nanin ki yet a, “Nisaarik, pakin ki biir Israel poob nba piak mɔmaan nba
nyi bi tiɔŋ dudukit ni na.
18 “Betirib nan bi boonta. Bi piir yumann banii bi nii ni, ki bia bobint yumann bobii
bi yura paak, ŋaan kpann bi leeb nan bi saa fit bann wonn po maan. Bi kan fit chiar
paak nan bi fai maŋi.
19 Bi want n niib mɔmaan nba sukiin, ŋaan gaan dii waan, nan boroboro waan li paak,
ki fa fai ki kpi niib nba ki biiri, ki bia piak ki sommit nibiit, ki ŋaamm yann, ŋaan ki n
niib na gaan bi maan.”

20 Mɔtana, linba nae ki Yabint Yennu yeen a, “N ki loon banii nba ki i piir ki kpann
niib, ki loon yin ŋmakit manfoor nan kuun na. N saa pitir i nii ni, ŋaan ŋaa niib nba ki
i ŋmakitirib na yann.
21 N saa yit bobii nba be i yura paak na, ŋaan te ki n niib na n nyi yiikoo nba ki i diab
na ni, ki i ji kan ban diabi. Ki i saa bann nan mine tee Yennu.
22 “I fa fai ki jeent niŋamm nba ki n ki dukii nan man biirib na, ki kpaŋit nibiit na, ki
bi ŋamii tuun toonbiit, ki nyint bi manfoa.
23 Mɔtana, i faak yirintii nan kpinkpannii masɔkinkara na ji gbenna. N yaa n fat n
niibe ki nyinnib i nuu ni, lin te yin bann nan mine tee Yennu.”

14

Biaŋinba ki Esekiel kpaŋit Israel teeb a bin jen Yennu boor

1 Dasiar ki Israel tɔɔndamm siab baar n boor, a bin boi Yennu mɔmaan po.
2 Niib na nba daa be na, ki Yennu yetin a,
3 “Nisaarik, niib na piin ki mann patae, bi lek mi nan li saa kɔɔmm biit bonchiann
niwa. Li paak ki n yêt man turib gatu.
4 “Pakin ki tur Israel teeb nan li-i tee ki bi tun biit, ki jiantir pata, ŋaan tan saan n
sɔkinii boor a bin bann maa yaa linba, n saa gat ki gaan nan bi biit nba tee biaŋinbae
ki turib.
5 Pata na kur ŋmant Israel teeb dudukit ki bi nyikima, ŋaan mɔk dindann nan n
mɔmaan na saa te ki bin jen n boor nan barmɔnii.
6 “Mɔtana la, yetir Israel teeb na a linba ki min Yabint Yennu yeene na: Bin nyik bi
pata na mannu, nan bi toonbilankant tumu, ŋaan jen n boor.
7 “Ki li-i tee yoo nba kur ki Israel teeb na yenɔ, koo boorganu niib nba kɔɔ Israel tiŋ
ni na yenɔ nyikin, ki ŋmat ki mann pata, ŋaan tan saan ki boi n sɔkinii, min Yennu-e
saa gat ki turɔ.
8 N saa yêtɔe. N saa jiiu ki teenɔ nyinn, ki u kan pukin n niib po, ki lin te yin bann
nan mine tee Yennu.
9 “Ki li-i tee sɔkinii nba tur faak gatu, li tee min Yennu-e kpannɔ, ki n saa nyinnɔ n
niib Israel teeb ni.
10 Ki n saa kpab sɔkinii maŋ nan daanɔ nba saan u boor a wun boi n maan po na, ki
dat bi kur tuba yomm.
11 N saa tun linba nae, ki lin gɔɔr Israel teeb ki bi daa yêenin ki tuun toonbiit, ki biir
bi mɔŋi. Ŋamme sii tee n niib, ki n mun sii tee bi Yennu. Min Yabint Yennu-e pak na.”

Ki jiin toonbiit digbann tubdatu po

12 Ki Yennu ŋamm pak nanin a,
13 “Nisaarik, li-i lekii tee digbanmunn tun yanbɔmm ki biirin, ki n dat doo maŋ tubir,
ki te bi bonbuburit biir, ki li niib nan bonkobit kpenn kon,
14 ki li-i lekii bo tee jab bantaa nba na, Nowa nan Danel nan Job bo kɔɔ digbann maŋ
ni, bi toonŋana bo saa tinn bi kuukɔɔ manfoae.”
15 Koo li-i tee ki n dat digbansiar tubir, ki te muuk ni bonkobit ŋman niib, ki li paar
nan sɔɔ n tɔkin gar li ni,
16 ki li-i tee jab bantaa nba na kɔɔ leŋi, bi lek kan fit tinn bi mɔŋ waasi. Bi saa fit
tinn bi mɔŋ manfoa kɔɔe, ŋaan ki digbann na n kpant muuk. Li tee barmɔniie nan min
Yabint Yennu nba fo na.
17 Koo mi-i te datai faa digbann maŋ tɔb, ki kɔɔ nan kunkɔntiat ki kpii li niib nan
bonkobit kuri,
18 ki li tee jab bantaa nba na kɔɔ leŋi, bi kan fit tinn bi mɔŋ waasi, bi saa fit tinn bi
mɔŋ manfoa kɔɔe. Li tee barmɔniie nan min Yabint Yennu nba fo na.
19 “Ki li-i tee ki n donn wutoor ki te yiarbiiuk baa digbann maŋ paak, ki kpii li niib
nan bonkobit,
20 ki li lek bo tee Nowa nan Danel nan Job kɔɔ leŋi, bi kan fit tinn bi mɔŋ waasi. Bi
toonŋana saa fit tinn bi mɔŋ manfoa kɔɔe. Li tee barmɔniie nan min Yabint Yennu nba
fo na.”
21 Linba nae ki min Yabint Yennu yeen a, “N saa tun n tubdatu nba paar ŋanna
Jerusalem paak, ki li tee tɔbii nan kon nan bonkob-tont nan yiarii, ki lin kpi niib nan
bonkobit kur.
22 Ki binba tan saa tenn na, ki bi saa soorib bi doi ni ki saan namm Babilonn. Nisaarik,
li-i tee ki a la baa tee toonbiit damm biaŋinba, a saa bann linba paak teen ki n tun linba
na kur ki tur Jerusalem.

23 Ki a saa la li paak, nan n mɔk mɔnii nan toona nba ki n tun na. Min Yabint Yennu-e
pak na.”

15

Biaŋinba ki Jerusalem ki mɔk nyɔɔt

1 Li yann waaminnae ki Yennu ŋamm pak nanin, ki yet a,
2 “Nisaarik, li-i tee ki bi pɔɔr daan tiik lɔɔna ki gbenni, bee tuu teen tiik na? Li ki tee
nan tilia nba be muuk ni na,
3 kimaan a kan fit jii li tiik daauk ki ŋammir siar, li kan fit kpeer kpaak ki jɔnt bona.
4 Li saa fit kuun muu ni kɔɔe, ŋaan li-i tee ki li joot dii muu, ki sinsuuk ni na bɔnni, li
ji kan fit teen siari.
5 Li daat tuu ki mɔk nyɔɔtewa, ki bin tan fit joor muu. Li-i dii ki gbenn, ki li bia ki
mɔk nyɔsiati.
6 “Min Yabint Yennu-e sat mɔb nan baa tuu jii daan tiik daat ki kuun muu ni biaŋinba
na,
7 nnae ki n saa dat Jerusalem tuba ki joob muu. Bi siab nyi mudinu yenn niŋa, ŋaan
li kan wei ki muu bia saa di ki boontib, ki li-i tee ki li tan tun nna, fin Esekiel saa bann
nan mine tee Yennu.
8 Ki n saa te bi tiŋ n teen digban-yann, kimaan bi ki waan fanu. Min, Yabint Yennu-e
pak na.”

16

Biaŋinba ki Jerusalem tee nan poochonchonn na

1 Yennu bia ŋamm pak nanin,
2 “Nisaarik, want Jerusalem toonbilankant nba ki u tun na.
3 Yetir Jerusalem maan nba ki min Yabint Yennu beerɔ na a:
“Bi din mara Keenann tiŋ nie, ki a baa tee Amor booru ni nirɔ, ki a naa tee Hef booru*
ni nirɔ.
4 Yoo nba ki bi din mara na, sɔɔ din ki pot a bar, koo ki wura, koo ki sɔɔra kpami, koo
ki pɔbina chinchenn ni.
5 Sɔɔ lek ki tina ninbaauk ki tun linba na yenn gbaa ki turani. Baa din mara na, sɔɔ
din ki loonani. Bi din lu-a paanu nie.
6 “Maa gar a boor yoo nba, ki n la ki a pɔɔk matsɔn ni, ki birin, ki sɔn piina, ŋaan ki
n ki te ki a kpo.
7 Ki n te ki a kpaat ki tee nan tipaaŋ na, ki a kpaat ki teen poofaŋ, ki a biaa gbeŋ, ki
a pia kobit, ŋaan be payann.
8 “Maa bia ŋamm gar a boor yoo nba, ki n la nan a jaŋ jakunta, ki n jii n chinchenn
ki dɔkin a payann na, ki sat mɔb nan n saa kɔɔna. Barmɔnii, ki n lor pookɔɔnt mɔlor
nana, ki a teen n yɔɔ. Linba nae ki Yabint Yennu yet.
9 “Ki n jii nyun ki wuur sɔn nba be a paak na, ki sɔɔr a gbanant olif tiinii kpan,
10 ki lanna liatfoouk nba mɔk jabit, ki pirima taasaat nba ki li gbanii ŋan, ki yirima
bobik nba ŋan, ki bia lanna liatfoouk nba daauk paar,
11 ki pirima banii ki lanna tuliat,
12 ki tura miar ni baŋ nan tutuuta, nan naan fokirik nba fan maa a yir.
13 Ki a tuu mɔk liant nba tee salimmɔna nan salimpeena, ki a lia liant nba ki bi luu
nan chabŋann, ki bi jabir nan chabir nba daauk paar. Ki a ŋman boroboro nba ki bi
pur nan yon nba ŋan, ki laat siat nan olif tiinii kpan† ki di, ki a mantik fan, ki ji teen
poobat.
14 Digbana kur gbat a fant po, kimaan mine te ki a mantik fan.” Linba nae ki Yabint
Yennu pak.
15 “Ŋaan a mantik gaa a fant paake, nan a sann nba doo na paak, ki dɔɔ nan wunba
kur ki a lau,
16 ki jii a chinchena na yenn nba, ki ŋamm a jiantu boor, ki tun nan bonchonchonn
na, ki jikit a mɔŋ ki teen sɔɔ kur.
17 Ki a jii salimpeena nan salimmɔna bona nba ki n tura na, ki ŋammir pata nba tee
jab, ki jiantir pata maŋ,
18 ki jii chinchena nba bonninnant be li paak na, nan olif tiinii kpan nan bonnunubit
nba ki n tura na, ki teen pata maŋ.

---

* **16:3 16.3** Israel teeb mi nan Amor niib nan Hef niib tee bonchonchondamm, ki bia tee patmannteeb. † **16:13 16.13** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

19 Ki n tura jeet nba tee boroboro yon nba ŋan, nan olif tiinii kpan, nan siat, ŋaan ki
a jikitir ki mann maruŋ, a lin maŋ pata na." Linba nae ki Yabint Yennu yet.
20 "A tun linba bi ki gar nnawa, a jii bonjai nan bonpoi nba ki a marib ki turin na, ki
mann maruŋ ki tur pata na.
21 A kpii n waas ki mann maruŋ ki tur pata na.
22 Yoo nba ki a be ki tuun bonchonchonn toonn na, a ki ban tiar a bisin niŋ nba din
tee, ki li tee yoo nba ki a din be yann ki birin matsɔn ni na."

Jerusalem binbeŋ tee nan bonchonchonn binbeŋ nae

23 Yabint Yennu ŋamm yet a, "A boonta. A boonta. A tuun bonbiir nba na kur, ki bia
24 maa jiantboa sɔnjokpinii kur ki jiantir pata, ki bia tuun bonchonchonn toona leŋ,
25 ki dia a fant na ki gbilin bakir, ki dia a mɔŋ ki teen jɔɔ nba kur gar a boor, ki daar
kur ki a bonchonchonsin pukii.
26 Ki a te a leeb nba tee Ijipt teeb, ki tee poo weira na dɔɔ nana. Ki a te a
bonchonchonsin na dont n wutoor.
27 "Mɔtana, n wokit n nuu maa n dat a tubir, ki wat a yent na. N jiia ki tur Filistia
teeba, binba ki loon a maan, ki bia nan a binbenbiit na.
28 "A waa Asiria teeb, kimaan leeb na ki kpeent a gbanant niɔŋ. A din tee bi
poochonchonn, ŋaan ki bi ki fit kpeent a gbanant niɔŋ,
29 ki bia tee Babilonn jab nba tee kpinkpenta na poochonchonne, ŋaan ki bi ki fit
kpeent a gbanant niɔŋu."
30 Linba nae ki Yabint Yennu yeen a, "A tun linba na kur nan poochonchonn nba ki
tiin fei nae,
31 ki maa jiantboa sɔnii kur ni, ki mann pata, ki bia tuun bonchonchonn toona leŋ,
ŋaan a ki tuun gaan likirii kaa, nan poochonchonleeb nba tee na.
32 A tee nan poo nba tuu dɔɔ nan jagamm ŋaan nyik u sɔrɔ nae.
33 Poochonchonn tuu gaar paatiie, ŋaan fin ŋarin teen a yɔɔsnba piiniie, ki pa ki bi
nyi banfɔka ki baat ki tan dɔɔ nana.
34 A tee bonchonchonn nba be a kɔɔe; sɔɔ ki mukisa, ki a teenɔ. A ki gaan paatii, fine
pab; barmɔnii, a mɔk bɔkitu."

Biaŋinba ki Yennu saa bu Jerusalem buut

35 Ki Yennu ŋamm yet a, "Jerusalem, fin bonchonchonn na, gbiintir linba ki min Yennu
piak.
36 "A waa daak jab ki yokitir ki dɔɔ namm. Fine bia jiantir patbilankant na, ki kpi a
waas ki mann maruŋ ki teen pata maŋ.
37 Li paak, n saa tikir a yɔkperii na kure, binba ki a loon bi maan, nan binba ki a ki
loon bi maan. Bi saa set ki linta, ki man gbabita, ki bi saa la a yann ni.
38 N saa pak biira nan a tee bonchonchonn, ki bia tee nikpiiruk, ki n saa donn wutoor
ki dat a tubir ki kpiia.
39 Ki n ji saa jiia ki kubin a yɔɔsnba, ki bin yeer siaminba ki a tuu dɔɔ namm ki bia
jiantir pata na. Bi saa gbabita ki bia liat a tuliat, ki nyika yann.
40 "A yɔɔsnba na saa lor nan nibur ki bin donn wutoor ki jaata tana ki kpia, ki pot a
gbanant buri buri.
41 Bi saa joo a ŋei muu, ki pooleeb saa la bonbiir na booru baata. N sat mɔb nan n saa
gɔɔra, ki a nyik bonchonchonsin, ki bia nyik ki daa pa paatii ki teen binba dɔɔ nana na.
42 Ŋann kɔɔe saa te ki n wutoor saa maak. Ki n bia kii mɔk funfunn jikii.
43 A tamm maa din dia-a biaŋinba, yoo nba ki a din tee bik nawa. A dont n wutoor
nan toonbiit nba ki a tuun na, ŋanne teen ki n te ki a pa toona maŋ kur paak. Bee teen
ki a tuun bonchonchonn toona ki pukii toonbileet nba ki a tuun na paaki? Min Yabint
Yennu-e pak na."

Ki jiin binaa nan u bipoo po

44 Yennu ŋamm yet a, "Jerusalem, niib sii yeen bardindenn nae ki jiint a po a, 'Binaa
nba tee biaŋinba, u bipoo mun tee li bannue.'
45 A tee nan a naa nba yêt u sɔrɔ nan u tiɔŋ waas nae. A bia tee nan a niipoob nba
yêt bi sɔrib nan bi waas biaŋinba nae. A baa din tee Amor booru ni nirɔe, ki a naa tee
Hef booru ni nirɔ.
46 "A niipoo saakɔɔ din tee Samaria nirɔe, ki li tee doo nba be niigaŋ po, ki u digbanbis
kpiau na. Ki a niipoo waarik tee Sodom, ki li be niidiitu po, ki u digbanbis kpiau.
47 Ki a gaar bi binbeŋ nan bi marinbiit; ki li ki yukir, ki a binbeŋ ji bi ki gar baa tee
biaŋinba.

48 “Barmɔnii nan maa tee Yabint Yennu nba fo na, a niipoo nba tee Sodom nan u
digbanbis nba kpiau na, bi ki ban tun toonbiit nba booru ki fin nan a digbanbis tun na.
49 Doo maŋ nan li digbanbis mantik teen garit damm, kimaan bi laat linba kur ki bi
loon, ki di gboot, ŋaan bia yêt bin somm talas nan nandamm,
50 ki dukii nan bi chee sɔɔ kur, ki tun linba ki n ki loon, ki li te ki n biirib.
51 “Yimm Jerusalem teeb, i tun yanbɔmm, ki li gar Samaria teeb nba tun na taar fuunu
munlee. Barmɔnii, i toonbiit na te Sodom nan Samaria teeb tee nan bi ki mɔk biit na.
52 Li paak, bi tubdatu sii fukii ki kan yekin nan i yara. I saa butin ki di feiwa, kimaan
i toonbilankant na paak.”

Ki jiin Sodom nan Samaria ŋammu po

53 Yennu pak ki tur Jerusalem teeb a, “Dasiar, n saa teen piisin Sodom nan Samaria
nan digbanbis nba kpiab na paaka. N bia saa teen piisin fin Jerusalem paaka.
54 Ki a saa di fei nan faa tun linba na, ki li saa maak Sodom nan Samaria teeb, nan
baa bann nan bi ki mantik tee toonbiit damm nan yimm na.
55 Li-i tee daar maŋ baari, yimm nan Sodom nan Samaria bia saa ŋamm ki mɔkita, ki
digbanbis nba kur kpia-i saa ŋamm maawa.
56 Jerusalem, a daan mantik mɔk garuk bonchiann ki laa Sodom.
57 Ŋaan mɔtana, sɔɔ kur bann faa ton bianinbawa. Ki Siria nan Filistia teeb digbana,
nan digbanlia ki loona, ki piak ki sukii-a.
58 See ki a dii fara ki pa jiin a bonchonchonsin nan toonbilankant nba ki a tun na
paak.” Min Yennu-e pak na.

Ki jiin mɔlor nba kaa gbennu po

59 Yabint Yennu ŋamm yet a, “Jerusalem, a ŋan nan tubdatue, kimaan a biir ki yêt ti
lor nawa.
60 Ŋaan min ŋarin tian mɔlor nba ki n lor nana, yoo nba ki a din tee sapaamɔ nawa,
li paak, n saa tura mɔsonn nba kan ban biir.
61 Li-i tee ki a tiar faa din tuu tuun linba, a saa di feie, mantik li-i tee ki n jiin a niipoob
ki tura yoo nba, ki bi tee nan a waas na. Ŋaan ti mɔlor na lek din ki tee nna kaa.
62 N sii dia ninbinmɔnii mɔlor nae, ki a bann nan mine tee Yennu.
63 N saa nyik chaba a biit, ŋaan a saa dukin a yanbɔmm po, ki fei saa di-a, ki a kan fit
yet mɔbonni.” Min Yabint Yennu-e paak na.

17

Barjouk nba jiin baakaa banlee po

1 Yennu bia ŋamm pak nanin a,
2 “Nisaarik, betir Israel teeb barjouk na,
3 ki te bin bann linba ki min Yabint Yennu beerib. Baakgbeŋire din be, ki u kobit
ŋan bonchiann, ki u kpinkpant yab, ki li-i yat, ki li yarin, ki u tan yukir saan Lebanonn
kunkonfɔkit ni, ki saa jobit kpek yiinu,
4 ki saan nann kpinkpenta tiŋ ni, ki saa nyikir kpinkpenta doi na yenn ni,
5 ki bia jii tibik Israel tiŋ ni, ki saan bur tinkpiasir ni, siaminba nyun be yoo kur, ki li
saa kpaat.
6 Ki tibik na kpaat, ki lat, ki tee daan tilontik, ki li yiinii na kpaat doo sanpaapo, ki
took baakir na, ŋaan ki li jiina mii sik tiŋ ni, ki li mɔk yiinii nan tutuut bonchiann.
7 “Ki baakgbeŋleer bia be, ki u kpinkpant yarin, ki u kobit yab bonchiann. Li taabaak
ni, ki daan tilontik jiina nan yiinii tɔ ki took baakir na, ki u mɔk dindann nan baakir na
sii fit teenɔ nyun bonchiann, ki gar nyun nba be kpabik nba ki u be na ni.
8 Tiik na ŋarin, bi poŋ burɔ tinkpiasir nba ki nyun be yoo kure, a lin te tiik nae bintir
tituut, kii biaki loon lɔɔna, kii tee tiŋaŋ.
9 “Ŋanne ki min Yabint Yennu boi a: daan tilontik na sii fit be ki kpaatira-a? Sinsinn
baakir na kan soor tilontik na ki ŋabir, ki lebir li lɔɔna, ki bia kɔnn li yiinii, ki te lin
koori-i? Li ki mantik loon panchiɔŋ, koo digbanjaann niib kaa, bin fit ŋabiriri.
10 Barmɔnii, daan tilontik bura, ŋaan li sii fit be ki kpaatira-a? Li-i tee ki yonput po
wouŋ na da li paak, li kan koori-i? Li kan koor siaminba ki li be na-a?”

Bianinba ki Yennu pak wann barjouk na paak

11 Yennu betin a
12 n boi mɔyêtdamm nba tee Israel teeb na, ki laan bi mi barjouk na paaki. Yetirib
nan Babilonn kpanbar baar Jerusalem, ki tan soor Juda kpanbar nan u saakab, ki ŋmat
namm Babilonn,

13 ki gann sɔɔ, ki u nyii Juda kpanbar ŋaak ni, ki lor nanɔ mɔlor, ki te ki u por kat nan
u sii see mɔsonn na paak. Ki Babilonn kpanbar bia jii nijaana
14 ki saan namm a lin te Juda niib nba biar na daa laat paŋ, kii mɔk mɔsaku nan ŋɔɔ
Babilonn kpanbar kuukɔɔ.
15 Ŋaan Juda kpanbar paaŋ na tan yɔɔnt ki yêt Babilonn teeb, ki tun niib, a bin saan
Ijipt ki saa jii kunkɔnkɔnna nan taanii ki jen namm. Kpanbar na saa nyanna-a? Mɔlor
nba be ŋɔɔ nan Babilonn kpanbar sinsuuk ni na, u saa tinna-a? U kan dat u tubir nan
waa tun linba na-a?
16 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “Barmɔnii nan maa tee Yennu nba fo na, n por kat nan
Juda kpanbar tan saa kpo Babilonn-e, kimaan u biir mɔlor nba ki u lor nan Babilonn
kpanbar nba dinnɔ naan nawa.
17 Ijipt kpanbar na nan u kunkɔnkɔncheena na gbaa tan kan fit somm Juda teeb, yoo
nba ki Babilonn teeb tan saa maa binbinta ki denn joona, a bin fit lek Juda doi, ki bia
kpi li niib na.
18 Juda kpanbar na biir ki yêt mɔlor nba ki u lor nan Babilonn teeb nawa, li paak, u
saa la tubdatu.”
19 Yabint Yennu ŋamm yet a, “U sat mɔb, min Yennu sann nie, ki senn mɔsonn nan u
saa dia mɔlor nawa. Waa biir mɔlor maŋ na, u dinnin feiwa. Nan maa tee Yennu nba
fo na, see ki u pa linba ki u tun na paak.
20 N saa pii baruko ki soorɔ, ki baar nanɔ Babilonn, ki dat u tubir, waa ki dia u mɔlor
na paak.
21 Bi saa kpi u kunkɔnkɔnpaara tɔb ni, ki binba saa biar ki mɔk manfoor na saa yat
lokir kur po. Min Yennu-e pak na.”

Ki jiin dindann nba ki Yennu senn na po

22 Dindasiar, min Yennu tan saa kɔnn kpek yiinu,
ki saan nann kunkonn nba mantik fɔk, Israel tiŋ ni,
ki bur li paak, ki li tee siaminba ki li saa kpaat,
ki mɔk yiinpaara, ki bia lon lɔɔngbeŋaa.
23 Ki nɔɔnbooru kur saa la gungurboor tiik maŋ paak,
ki saa foi li yiinii maasu.
24 Ki tiik kur nba be muuk ni saa bann nan mine tee Yennu;
ki n saa fit sikin tifoot kur tiŋ ni,
ki bia somm tiinii nba jin ki bin kpaat.
Mine te timaatii koot, ki bia te tikoont bintir.
Min Yennu-e pak na. N sii dia n mɔbona.

18

Ki jiin tubdatu nba be toonbiit tumu ni

1 Yennu yetin a,
2 “Nisaarik, niib na piak barjouk boorbee Ijipt tiŋ ni na? Bi yeen a:
‘Bibaanba mɔɔ gbiirkaa, ŋaan ki li miik bi waas nyana.’
3 “Betirib nan mine tee Yabint Yennu, barmɔnii nan maa tee Yennu nba fo na, barjouk
maŋ ji kan ban pak Israel tiŋ ni.
4 Niib kur manfoa tee n yare, waas baanba nan waas na tiɔŋ manfoa tee n yare. Binba
tuun biit kɔɔe saa kpo.
5 “Li-i tee niŋanɔ be i ni, ki tee barmɔnpakirɔ, ki tuun toonŋana yoo kur,
6 ki tee popeendaanɔ, ki ki di jeet nba ki bi mann tingbana na, ki bia ki jiantir Israel
teleeb pata na, ki bia ki dɔɔ nan nirɔ ŋaapoo, koo ki dɔɔ nan poo nba sik pookpenu ki
be poot ni,
7 ki ki ŋmaab ki bia ki fiar sɔɔ, ki nirɔ-i senn siar ŋaan gaar likirii u boor, u jiinte ki
teenɔ yoo kur, ki teen nandamm jeet nan liant,
8 ki bia ki pukii nyɔsiat, li-i tee ki bi kpent likirii u boor, ki ki saak tuun bonbiir, ki bia
gat barmɔnii kunkɔna ni.
9 Li niboorue mɔk mɔsaku nan n sennii nan wannu. U tee niŋanɔe, ki n sat mɔb nan
u sii be u manfoor ni.
10 “Ŋaan li-i tee ki niŋanɔ na mɔk biyoonn, ki u jaan, ki kpi, ki bia tuun toon bibooru
nba
11 ki u baa ki ban tun, ki ŋman nant nba ki bi mann tingbana, ki dɔɔ nan niib ŋaapoob,
12 ki ŋmaab nandamm, ki bia fiar niib, ki nirɔ-i senn siar ŋaan gaar likirii u boor, u
ki jiint, u yentire; ki jiantir pata, ki bia tuun toonbilankant kur,

13 ki kpentir likirii ki teen niib ŋaan pukii nyɔɔt, nibiiuk nan ŋɔɔ nna kii be u manfoor
ni, ŋɔɔe tun toonbilankant na booru. U saa kpo u biit paake.
14 “Li-i tee yanbɔndaanɔ mɔk bik, ki bik maŋ laat linba kur ki u baa tuun, ŋaan yêt
ki ki tuun nan u baa na,
15 ki ki di jeet nba ki bi mann tingbana na, ki ki jiantir Israel teleeb pata, ki bia ki dɔɔ
nan nirɔ ŋaapoo,
16 ki ki ban ŋmab koo ki fat sɔɔ, u bia ki ban yent linba ki sɔɔ senn ŋaan gaar likirii
u boor, ki teen nandamm jeet nan liant,
17 ki ki saak tuun bonbiiri, ki ki kpentir likirii ki teen niib ŋaan pukii nyɔɔt li paaki,
ki saak min Yennu sennii nan wannu, li nibooru sii be u manfoor ni. U tiɔŋ baae tun
yanbɔmm, ki niŋanɔ na kan kpo u baa toonbiit paaki.
18 U baae ŋmab, ki fat, ki bia tun bonbiir ki tur sɔɔ kur. U saa kpo, kimaan toon
bibooru nba ki u tun na paak.
19 “Ŋaan ki i boi a, ‘Bee teen ki bik na kan gaar tubdatu u baa toonbiit paaki?’ Ki li
gatu tee nnae, bik na tun linba took ki bia ŋan, ki saak n sennii, ki waar fanu. Li paak,
u sii be u manfoor ni.
20 Li tee daanɔ nba tun biite n kpo. Bik kan kpo u baa toonbiit paaki, koo bibaa kan
kpo u bik toonbiit paaki. Niŋanɔ saa gaar u paatii, u toonŋana paake. Ki nibiiuk n gaar
tubdatu, u toonbiit paak.
21 “Li-i tee ki toonbiit daanɔ nyik biit tumu, ki dia n sennu, ki piak barmɔnii, ki bia
tuun linba ŋani, u kan kpo, u sii be u manfoor ni.
22 Ki u saa la nyikin chab, u toonbiit kur ni, ki u sii be u manfoor ni, kimaan waa tuun
linba ŋan na paak.”
23 Yabint Yennu boi a, “I dukii nan li manime, li-i tee ki n la toonbiit daanɔ kpenni-i?
Aaii. N bo sii loon ki wun nyik u toonbiite, kii be u manfoor ni.
24 “Ŋaan li-i tee ki niŋanɔ nyik toonŋana tumu, ki piin tuun toonbilankant nba ki
nibiit tuun na, u sii be u manfoor niwa-a? Aaii. Toonŋana nba ki u tuu tuun na, n kan
tiar li po. U saa kpo, kimaan u toonbiit nan mɔyêtuk na paak.
25 “Ŋaan ki yimm yeen a, ‘Yennu nba tuun linba na ki took.’ Gbiintirin man, yimm
Israel teeb. I dukii nan maa tuun linba nae ki ŋani-i? I binbeŋe ki ŋan.
26 Li-i tee ki niŋanɔ nyik toonŋana tumu, ki piin tuun toonbiit, ki tan kpo, u kpo
kimaan toonbiit nba ki u tun na paake.
27 Li-i tee ki toonbiit daanɔ nyik biit tumu, ŋaan tuun linba took ki bia ŋani, u saa
tinn u mɔŋ manfoora.
28 Li-i tee ki u bann nan waa tuun linba na ki ŋani, ki nyik tumu, u kan kpo, u sii be
u manfoor ni.
29 Ki yimm Israel teeb yaa Yennu nba tuun linba na ki took. I dukii nan n binbeŋe ki
ŋani-i? I binbeŋe ki ŋan.
30 “Mɔtana, min Yabint Yennu beer yimm Israel teeb nan n saa bu sɔɔ kur buut nan
toona nba ki u tume. Nyikin i toonbiit nba kur ki i tuun na, ki daa te ki i yanbɔmm na
biiri.
31 Nyikin toonbiit nba kur ki i tuun na, ki lebit duduk-paant nan parpaann. Bee teen
ki yimm Israel teeb loon yin kpo?
32 Min Yabint Yennu ki loon sɔɔ n kpo. Nyikin toonbiit tumu, kii be i manfoor ni.”

19

Ki jiin Israel tiŋ tɔɔndamm kuun yanii po

1 Yennu yet a, “Nisaarik, yinin kuun yanii ki tur Israel tiŋ tɔɔndamm na a:
2 I naa din tee yanbɔrnaaŋ nba mɔk pare,
ki wubii u waas yanbɔrjai sinsuuk ni,
3 ki tumii u waas na yenɔ nant sooru,
ki u bann ki ji ŋman niib.
4 Digbana niib nba gbat u po yoo nba,
ki bi gbiir bootuk ki soorɔ li ni,
ki gaanɔ jaruk ki dat saan nanɔ Ijipt.
5 Ki u naa gui ki daan u jenu po, ki kɔŋɔ,
ki ŋamm tumii bileek,
ki u fiir ki mɔk parcheenn,
6 ki lin gɔrin nan yanbɔrlia,
ki tumii nant sooru ki so niib ŋman,
7 ki yeer bonfunjaana, ki boont doi.

Ki u mɔnii fuur na te ki tiŋ na niib tiin jaŋmaanii.
8 Ki digbana na niib lor a bin kpiu.
Ki bi nyii lokir kur po, ki bir laant, ki soorɔ li ni,
9 ki lorɔ jaruk ki kɔɔnɔ ŋmangɔuŋ ni,
ki jiiu saan nanɔ Babilonn kpanbar boor.
Bi din loonɔe, a lin te sɔɔ ji daa ban gbia u fuur
Israel kunkona paaki.
10 "I naa din tee nan daan tilontik nba ki bi burɔ kpengbiɔŋ nae.
Nyunchiɔŋ nba be leŋ na paak,
ki li te tiik na yiinii gbee nan lɔɔna.
11 Ki u yiinii na chee ki tee naan dammaa,
ki u fɔk gar tiinii kur nba be.
Ki sɔɔ kur laat u paŋ, nan waa mɔk laafia biaŋinba.
12 Ŋaan ki n donn wutoor, ki dat fukitɔ nan u jiina,
ki lu-u tiŋ ni, siaminba ki wonfufuk da, ki koor li lɔɔna,
ki n jint li yiinpaara, ki li koor, ki dii muu.
13 Ki bi ji saan burɔ tinkokirik nba ki mɔk nyun na ni.
14 Leŋe ki tiik na nyakir gaar muu,
ki muyeruk dii li yiinii nan lɔɔna.
Ki yiinii na kan ban chee, ki bin teenir naan dammaa."
Li kpaa talas ki yii yiin kuun yaŋ na nan ninbaatir.

20

Biaŋinba ki Israel teeb ŋammit tee mɔyêtuk damm

1 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan timm, ki teent yommii ki saan nant Babilonn na, li bina ŋanlore ni, ŋmaarii ŋanŋmu ni, dapiik daare, ki Israel teeb tɔɔndamm baar n boor ki kar tiŋ ni, n tɔɔnn, a bin boin ki gbat Yennu mɔmaan.
2 Li taabaak ni, ki Yennu yetin a,
3 "Nisaarik, tɔɔndamm na baar a boor a bin boia ki laan maa saa waanib linba ki bin tume. Barmɔnii nan maa tee Yennu nba fo na, n kan fiit masian ki turibi.
4 "Nisaarik, a teen siir nan fan turib kpaaniiwa-a? Ŋann a tiarib toonbilankant nba ki bi yeejamm din tun na po.
5 Betirib nan sianyoowa dinn, ki min Yabint Yennu gann Israel teeb, a bii tee n yab. N din dɔkit bi yeejamm paak, Ijipt tiŋ ni, ki turib mɔsonn nan mine sii tee bi Yennu, ki bia sii tee bi yaaboona Yennu.
6 N por nan n saa fatib ki nyinnib Ijipt tiŋ ni, ki saan namm tiŋ nba ki n gann maa n turib na ni. Tiŋ na din ŋan, ki mɔk siat nan naabiin, ki tee tinkpiasir ki gar tinii kur.
7 N din betib nan bin nyik patmannu, ki bia daa ŋmat bi mɔŋ ki jiantir Ijipt pata na. N tiarib nan mine tee bi Yomdaanɔ Yennu.
8 Ŋaan ki bi bia yêt, ki ki mɔk mɔsaku nanin, koo ki gbiint ki turin, ki bia lek mann bi pata, ki bia jiantir boorganu pata. Ki n donn wutoor, ki dukin nan man boont Israel teeb nba be Ijipt na.
9 Ŋaan n ki boontib. Li-i tee ki n tun nna, bi saa yiinin faak daanɔe, kimaan n dɔŋ sat mɔb sɔɔ kur numm ni, nan n saa fatib ki nyinnib Ijipt-a.
10 "Ŋanne ki n nyinnib Ijipt, ki saan namm kunkoouk paak.
11 N turib n sennii nan wannu, a lin te ki bii fit kii be fanu bi binbeŋ ni.
12 Mine sennib nan bii baakit foon daar na, ki lin wann nan bi tee kasii, ki tee n yab.
13 Ŋaan ki Israel teeb na lek yêt n mɔb, kunkoouk na paak. Bi yêt n sennu nan wannu nawa, ki dia n foon daar ki li tee nan dalia na. Tɔn, ki n donn wutoor, ki dukin nan man boont Israel teeb kur, kunkoouk na paak fas fas.
14 Ŋaan n ki boontib. Li-i tee ki n tun nna, li saa biir n sanna, kimaan digbana bonchiann lan ki n fat nyinn Israel teeb na Ijipt tiŋ ni.
15 Ŋaan n bet Israel teeb na, kunkoouk na paak, nan n kan tɔk saan namm tinkpiasir nba ki n senn mɔsonn nan n saa turib na ni.
16 N pak linba na, kimaan baa yêt n sennii nan wannu, ki ki baakit foon daar na, ki jiantir pata na paake.
17 "Ŋaan ki li mɔkin ninbaauk nan man te ki bin kpo kunkoouk na paak.
18 Li paak, ki n kpaan nipaauŋ na maa bi daa waa binbenbiit nba booru ki bi yeejamm din be na, koo ki ŋmat bi mɔŋ ki jiantir pata.
19 N tiarib nan mine tee bi Yomdaanɔ Yennu, ki bii saak n sennu nan wannu.

20 N bɛtib a bii baakit n foon daar na, ki lin wann nan bi tee n niib, ki n mun tee bi
Yomdaanɔ Yennu.
21 “Ŋaan nipaauŋ na mun bia yêt n mɔba. Bi ki sak n sennii nan wannu na, ki dia
foon daar na nan dalia na. Ki n donn wutoor, ki dukin nan man boontib kunkoouk na
paak.
22 Ŋaan n ki boontib. Li-i tee ki n tun nna, li saa biir n sann, digbana niib nba lan ki
n nyinn Israel teeb maŋ Ijipt tiŋ ni na boora.
23 Li paak, ki n por kat nan n saa yat Israel teeb na durinya na kur po,
24 kimaan baa ki sak n sennii, ki bia ki gaar n wannu na, ki biir foon daar na, ki bia
jiantir pata nba ki bi yeejamm ŋamm na.
25 “Ki n turib sennu nba baat nan tubdatu, ŋaan ki ki baat nan manfoor,
26 ki te ki bi mann maruŋ nba ki ŋan, ki jikit bi bonjasinsina ki mann maruŋ. N tun
linba na maa lin jeemme, ki bia te bin bann nan min Yennu-e dat bi tuba.
27 “Nisaarik, bɛtir Israel teeb na nan bi yeejamm din yêtin ki bia sukiima,
28 kimaan baa mann marint, ki jokin bonnunubit, ki bia mɔ daan ki teen pata nba bɛ
kunkona paak, nan tiinii nyaka ni na, ki n mantik donn wutoor, kimaan bi din tun linba
na booru, tiŋ nba ki n turib na nie.
29 Ki n boib maa lia nie ki bi jiantir pata maŋi, ki bi jiin a, ‘Tingbandiit ni.’ Ki siaminba
ki bi jiantir na, bi daa yir ‘tingbandiit’ nan dinna.
30 A boi Israel teeb na, a bee teen ki bi waa tokii ki tuun toonbiit nba ki bi yeejamm
din tun na,
31 ki jiantir pata, ki jikit bi tiɔŋ waas ki mann maruŋu. Bi din tun toona nba na, ŋaan
bia dukii nan bi saa boin ki n turib gatu-u? Barmɔnii nan maa tee Yennu nba fo na, n
kan turib gatu.
32 Bi dukii nan bi sii fit bɛ nan digbanlia nba bɛ biaŋinba, ki jiantir pata nba ki bi jii
daat nan tana ki nann na, ŋaan ŋann kan ban teeni.

Ki jiin Yennu tubdatu nan nyikinchab po

33 “Barmɔnii nan maa tee Yennu nba fo na, n kpaani nan n saa donn wutoore, ki dia-i
nan pangarisuk nan yiikoo.
34 N saa wanni n paŋ nan n wutoor nba tee biaŋinba, yoo nba ki n taani ki nyii nani
digbanbanfɔka nba ki n bo yat kɔɔni na, ki jen nani.
35 N saa baar nani kunkoouk nba ki digbana lintir na ni. Leŋe ki n saa pak biiri, i
numm ni.
36 Mɔtana, n ji saa pak biirie, nan maa din biir i yeejamm, Sainai kunkoouk paak
biaŋinba na. Min Yabint Yennu-e pak na.
37 “N saa dia-i nan mabire, ki te yin sak mɔlor nba ki n senn na.
38 N saa nyinn damm nba bɛ nani, ki tee mɔyêtdamm ki tuun toonbiit na. N saa
nyinnib tinii nba ki bi kar mɔtana na ni. Ŋaan n ji kan te bin jen Israel tiŋ na ni. Ki i
saa bann nan mine tee Yennu.”
39 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “Mɔtana, yimm Israel teeb, ii tun linba saa maŋi. Ii
ŋammit kii mann pata man. Ŋaan n kpaani nan linba na poor po, i tan saa sak n mɔb,
ki ji kii dia piinii ki teen i pata ki biir n kasii sann.
40 Ki tiŋ na ni, n kasii kunkonn nba fɔk na paake, ki yimm Israel teeb kur tan saa
jiantin, ki li tan saa maŋin, ki n sii loon yin baar nan i marint nan i piinii nba ŋan, nan
i kasii piinii.
41 Ki li-i tee ki n tan nyinni digbana nba ki n bo yati na ni, ki taani boyenn kuukɔɔ ni,
li poor po, n saa gaar i marint nba ki i jokin muu na, ki digbana na niib saa la nan n tee
kasii.
42 Mi-i taŋi jen nani Israel tiŋ nba ki n senn nan n saa tur i yeejamm na ni yoo nba, i
saa bann nan mine tee Yennu.
43 Ki i ji saa tiar fei toona nba kur ki i tun, nan biaŋinba ki i tun biir i mɔŋ na. Ki i sii
nan i mɔŋ, kimaan toonbiit nba ki i tun na paak.
44 Ki mi-i taŋi tun siar a lin tur n sann baakir, yimm Israel teeb saa bann nan mine
tee Yennu, kimaan n kan dat i tuba nan i tonu nan toonbiit nba jaŋ biaŋinba kaa. Min
Yabint Yennu-e pak na.”

Ki jiin muu nba saa nyi niidiitu po na

45 Yennu pak nanin ki yet a, “Nisaarik, gotir ki jiin niidiitu po.
46 Pakin ki tur niidiitu po, ki sɔkin n maan ki tur fɔɔr nba bɛ niidiitu po na.
47 Yetir niidiitu po fɔɔr na, ki lin gbiint maan nba ki min Yabint Yennu piak. Gotirii,
n yaa n joo muue, ki lin di tiik kur nba bɛ a ni, laa tee timaatik koo tikooŋ, ki sɔɔ sii

kaa ki fit kpeenir, ki li saa yat ki nyi niidiitu po, ki saan niigaŋ po, ki sɔɔ kur saa la li muyeruk tonu.
48 Ki bi kur saa la nan min Yennu-e paan muu, fɔɔr maŋ paak, ki sɔɔ sii kaa ki fit kpeenir.”
49 Ŋaan ki n barin, ki yet a, “Yabint Yennu, a daa te ki n piak nna. Sɔɔ kur poŋ ji burime nan yoo kur n piak barjokite.”

21

Ki jiin Yennu jukbanjiak po

1 Yennu yetin a,
2 “Nisaarik, pakin biir Jerusalem teeb. Pakin biir siaminba kur ki niib jiantir. A kpaan Israel teeb
3 nan min Yennu-e yeen na: N tee i dataake. N saa saat n jukbanjiak ki kpi i kura, li niŋamm nan nibiit kur.
4 N saa saat n jukbanjiak ki kpi sɔɔ kur, laa saa nyi niigaŋ po ki saan tuu niidiitu po.
5 Ki sɔɔ kur saa bann nan min Yennu-e saat n jukbanjiak, ki kan jiin nɔɔn.
6 “Nisaarik, ii kurii ki lii tee nan a yan put nan parbiire na. Ii kurii nan paŋ, siaminba ki sɔɔ kur saa la-a.
7 Ki li-i tee ki bi boi a bee teen ki a kurii, fan yetib nan labaar nba baat na paak, ki li-i tee yoo nba ki li baari, bi saa gbee nan jaŋmaanii, ki li sii mɔkib kpinkpongbatuk, ki bin kɔŋ bi parcheenn, ki bi duna waa gbar gbar. Li yoo baara. Li be nna.” Yabint Yennu-e pak na.
8 Yennu ŋamm pak nanin a,
9 “Nisaarik, sɔkint niib na linba ki min Yennu piak:
N jukbanjiak ŋata ki sɔɔr kpan.
10 Li teen siir nan lin kpi,
ki nyirii nan sanyikintii na.
Ki kpinkpammuk ji sii kaa,
kimaan kpaanii nan tubdatu nba ki n tur n niib na,
ŋaan bi yêt bin lebita.
11 Jukbanjiak na sɔɔr kpama, ki teen siir nan lin tun toonn.
Li ŋat ki sɔɔr kpan, a lin kubin nikpiirɔ nuu ni.
12 Nisaarik, ii kurii nan ninbaatir,
jukbanjiak na tee n niib yare,
nan Israel tɔɔndamm kur yar.
Bi saa kpibe ki kpab nan n nileeb na kur.
Ii wɔb nii nan yanputuk man.
13 N bikii n niibe, li-i tee ki bi yêt lebitu,
bonbiir nba na kur saa baariba.
14 “Nisaarik, a yakii nan n niib na, kii poi niipoouk kimaan nyannu paak. N jukbanjiak nba di na sii ŋma yoo kur, ki kpi n niib chɔɔnu kur ni.
15 Li te ki n niib yan put, ki bi gbiatir. N jeent bi doo na nan jukbanjiak nba tekin, ki kakii nan sanyikintii na, ki teen siir nan lin kpi.
16 Fin jukbanjiak nba ŋat na, a chɔɔ niidiitu po nan niigaŋ po, kii chɔɔn siaminba kur ki a ŋmant.
17 Ki n saa poi niipoouk nan nyannu, ki n wutoor saa gbenn. Min Yennu-e pak na.”

Ki jiin Babilonn kpanbar jukbanjiak po

18 Yennu pak nanin, ki yet a,
19 “Nisaarik, dɔkin sɔnii ŋanlee nba ki Babilonn kpanbar na saa tɔkin nan u jukbanjiak. Sɔnii na kur saa piin digbanyennkɔɔ nie. Chaant dɔk daauk sɔnpaata na ni, ki lin wann sɔnii na nba saa sian.
20 Sɔnjoyenn saa Amonn teeb doo nba tee Raba nae, ki sɔnjoleer na saa Juda tiŋ digbanjaann nba tee Jerusalem na.
21 Ki Babilonn kpanbar na sii see kpia dachaatir nba be sɔnpaata ni na. U saa ŋak u peenii, ki boi u pata, ki fiit bonkobuk nba ki u mann maruŋ na pɔɔr, a wun bann sɔnu nba ki u saa tɔkin.
22 Ki u niidiitu ji soor peenu nba dɔk Jerusalem na, ki li wantɔ nan wun saan maa binbinta ki denn doo na joonn, ŋaan tant tɔb tintantii, ki jii dagbeŋa, ki yeer li joona nan li kut gana, ki gbiir bootit.

23 Jerusalem teeb kan teen linba na yada, kimaan mɔlor nba ki bi lor nan Babilonn
teeb na paak, ŋaan masɔkinkar na yaa lin tiarib bi yanbɔmm poe, ki bia kpaanib nan
bi tan saa soorib ki yaat namm.
24 Nisaarik, yetir Jerusalem teeb nan bi doo daanɔ nan min Yabint Yennu-e yeen a:
Toona nba kur ki i tuun na tee biite, ki li want yaa tee toonbiit damm biaŋinba. I mɔk
biit, ki bi saa soori ki teeni yommii.
25 "Fin toonbiit daanɔ nba tee Israel teeb diarɔɔ na, daar nba tee a tubdatu daar na
baate.
26 Min Yabint Yennu-e pak na. Yitir a naan fokirik nan yufintu na. Siar ki be ki ji sii
tun tee li bannu. Fiint nandamm na ki turib paŋ, ki sikin binba dia doo na.
27 Biiru be, biiru be. Barmɔnii, n saa te biiru n baar doo na paak. Ŋaan linba na kan
teen, see daanɔ nba ki n gannɔ maa wun biir doo na tan baar. Li yooe ki n ji saa jii doo
na ki turɔ."

Ki jiin Amonn teeb nan bi biiru po

28 Yennu ŋamm yet a, "Nisaarik, Amonn teeb na sukii Israel teebe. Li paak, a pak
biirib, ki betib nan mine yeen a:
'N jukbanjiak nɔɔta ki teen siir nan lin kɔt.
Li ŋat ki teen siir nan lin kpi yian nan sanyikintii na.
29 Yimm Amonn teeb nba tee tondamm na, i laat fai yirintu, ki bia teen yada nan
masɔkinkara nba tee fai. Ŋaan i tubdatu daar baate yian, ki n jukbanjiak na saa kɔti.
30 N jiin n jukbanjiak li toouk ni, ŋaan daa ki dat i tuba-a? Aaii. N saa dat i tuba, tiŋ nba
ki bi mari na nie.
31 N wutochiɔŋ na saa do i paak, ki di-i nan muu nba tuu di na, ki n saa jii-i ki kubin
nikpiirit nuu ni, ki bi tee binba mi nikpinu fanu.
32 Ki i tiɔŋ tiŋ ni, ki bi saa jooi muu, ki yin kpo. Ki i ji saa biar ki dɔɔ tiŋ ni, ki bi saa
tamm i po, ki saa tuu yoo nba kaa paak. Min Yennu-e pak na.' "

22

Ki jiin Jerusalem teeb toonbiit po

1 Ki Yennu ŋamm yetin a,
2 "Nisaarik, a teen siir nan fan pak biir Jerusalem-aa? Doo maŋ gbee nan nikpiirite, li
paak, a tiar niib maŋ bi toonbiit po,
3 ki betib nan mine yeen a: Jerusalem, a mantik kpii a tiɔŋ niib bonchiann, ki bia
jiantir pata. A saa la tubdatu yian.
4 Toonbiit nan pata mannu nae kɔɔni biit ni, ki li te ki n kan fit gaari. Li paak, i tubdatu
nba saa joont na pera. Digbanlia saa laai, ki sii piak sukii-i.
5 Ki digbana nba be banfɔka nan binba naaki saa pak sariki, kimaan i mɔyêtuk na
paak.
6 I tiɔŋ tɔɔndamm dia bi yiikooe ki kpi.
7 I sɔɔ ki chɔrin i dammi, ki ŋmaab boorganu nan kpeebii nan pakɔi,
8 ki ki chɔrin n kasii binbeboa na, ki bia dia foon daar na nan dalia na.
9 Ki i niib na siab fa fai, ki te ki bi kpi leeb, ki i siab ŋman nant nba ki bi mannir
poochianfei ni, ki siab mun ki nyik bi nianbiiuk tumu.
10 Jab dɔɔ nan baanba poob, ki bia dɔɔ nan poob nba sik ki be nan poot,
11 ki bia dɔɔ nan leeb poob, ki jasiab dɔɔ nan bi sipoi, koo bi baa waas,
12 ki siab gaan likirii a bin kpi leeb. Ki i siab kpentir likirii ki teen i leeb Israel teeb,
ŋaan paa nyɔɔt nba yab. Ki i ŋmab ki mɔkitir, ki linba mantik tee bonbiir ki gar li kur
tee baa tamm min Yabint Yennu po nae.
13 "N saa donn wutoor ki ŋak n niikur i fat-teeb nan nikpiirit na paak.
14 Ki mi-i dat i tuba ki gbenn yoo nba, jaŋmaanii saa soori, ki i saa baŋ ki ji kan fit
donn i nii. Min Yennu-e pak, ki kan lebit n dudukit.
15 N saa yati digbana kur po, tingbouŋ na paak, ki gɔɔr i toonbiit kur,
16 ki digbanlia saa yiini yann, ki i ji saa bann nan min Yennu-e tun linba na."

Biaŋinba ki Yennu saa ŋamm Jerusalem

17 Ki Yennu ŋamm yetin a,
18 "Nisaarik, Israel teeb na ki mɔk nyɔɔt n boor. Bi tee nan baa tuu nann salimpeena
muu ni, ki kutbint n biar muu ni nae.
19 Li paak, min Yabint Yennu-e beerib nan baa ki mɔk nyɔɔt ki tee nan ŋann na, n saa
lakin taamm Jerusalem,

20 nan biaŋinba ki bi tuu jii salimpeena nan kutlia ki pur muu ni na. N wutoor saa do
ki nannib nan muu nba tuu nann kut biaŋinba nae.
21 Barmɔnii, n saa taamm Jerusalem, ki joo muu bi lɔŋ ni, ki n wutoor saa nannib.
22 N saa nannib Jerusalem doo ni, nan baa tuu nann salimpeena muu ni biaŋinba nae,
ki bi ji saa bann nan min Yennu-e donn wutoor ki dat bi tuba.”

Ki jiin Israel tɔɔndamm toonbiit po

23 Yennu ŋamm yetin a,
24 “Nisaarik, betir Israel teeb a bi tiŋ na gbee nan toonbiite, li paak, min Yennu donn
wutoor ki yaa man dat bi tubae.
25 Tɔɔndamm na tee nan yanbɔra nba tuu kpi bonkobuk ŋaan beet u paak nae. Bi kpi
niib na, ki jikin likirii nan faar kur nba ki bi la. Bi kpi jab bonchiann, ki bi poob biat
pakɔi.
26 Ki mannteeb biir n sennii, ki ki chɔrin linba tee kasii. Bi ki fit bant linba tee kasii
nan linba ki tee kasii bɔkitu. Bi ki want niib bona nba yeen nan linba ki yeeni, ki yêt
foon daar na ki diar nan dalia na. Linba na paak, Israel teeb na ki chɔrimin.
27 Israel teeb tɔɔndamm na tee nan kinkata nba tuu kpi bonkobit ki patib nae. Bi kpi
niibe a bin mɔkit.
28 N sɔkiniinba na dɔɔk bi toonbiit paak, nan binba tuu pentir dikpinn nan pentpeeuŋ
biaŋinba nae. Bi laat fai yirintu, ki bia want fai masɔkinkara. Bi yaa bi piak min Yennu
mɔbonae, ŋaan ki n ki turib n mɔmaami.
29 Mɔkita nae ŋmaab ki bia fiar. Bi diin nandamm nae, ki bia ŋmaab boorganu.
30 N gote maa n laan n saa la sɔɔ ki wun guur doo na, ki daa te ki n wutoor do li paaki,
ki bia gɔɔrin ki n daa biir doo maŋi, ŋaan n ki la sɔɔ.
31 Li paak, n saa donn n wutochiɔŋ na bi paak, ki di boontib nan muu na, kimaan
toonbiit nba ki bi tun na paak. Min Yabint Yennu-e pak na.”

23

Ki jiin niipoob banlee po

1 Ki Yennu ŋamm yetin a, “Nisaarik, gbiintir labaar nba jiin niipoob banlee nba na po.
2 Baa din tee sapaamm ki be Ijipt yoo nba na,
3 ki bi din kpant bonchonchona.
4 Bonposaakak sann din tee Ohola, ki li sann see Samaria taar ni; ki bonpowaarik sann
tee Oholiba, ki li mun see Jerusalem taar ni. N din kɔɔn bi kur, ki bi mar waas ki turin.
5 Ohola lek din tee n pooe, ŋaan tuun bonchonchontoona, ki dɔɔ nan Asiria teeb.
6 U din jikit u mɔŋ ki teen kunkɔnkɔnna nba lia liatmɔnwuwura nae, nan
kunkɔnkɔnna saakaŋanii, nan kunkɔnkɔnna nba jakit taanii kur.
7 Asiria kunkɔnkɔnna yudamm kur din dɔɔ nanɔwa, ki u bia din jiantir bi patbiit na.
8 Waa din piin ki tuun bonchonchontoona Ijipt na, u ji din ki nyiki. Jab din dɔɔ nanɔ,
ki u mɔk niɔŋ nan jab-ii ŋamii kii dɔɔ nanɔ.
9 Li paak, ki n jii ŋɔɔ Ohola ki tur Asiria kunkɔnkɔnna, binba ki u loomm bonchiann
na,
10 ki bi gbabit u chinchena ki sennɔ yann, ki soor u waas ŋaan kpiiu, ki poob nba be
lokir kur po piak linba baarɔ.
11 “Oholiba din la linba kur tuma, ŋaan u din tuun toonbiit, ki bia dɔɔ nan jab ki gar
u niipoo Ohola nba din tuma.
12 Oholiba mun bia din dɔɔ nan Asiria kunkɔnkɔnna saakaŋanii nba lia kunkɔnkɔntiat,
nan kunkɔnkɔnna nba jakit taanii,
13 ki tun bonmimirintoona, nan u niipoo nba din tun na.
14 “Ŋaan Oholiba binbeŋ din bi gar u niipoo Ohola yara. Oholiba din laat Babilonn jab
nba ki bi namm dikpina paak, ki pentir bonmɔŋ na, ki li tianɔ Babilonn kunkɔnkɔnna
saakab na po.
15 Bi din boob gbana bi sai ni, ki bia fin yufintgbeŋa bi yura paak.
16 Ki li-i tee ki u gotir yoo nba, ki u mɔk niɔŋ nan bii dɔɔ nanɔ. Li paak, ki u tun toomii
a bin baar namm u boor.
17 Ki jab nyi Babilonn ki baat dɔɔ nanɔ yoo kur, ki u tan miatib.
18 U te ki sɔɔ kur la u yann ni, ki u baka kaa, li-i tee niib mi nan u tee bonchonchonne,
ŋanne teen ki min Yennu ŋmant n poor ki turɔ, nan biaŋinba ki n tun ki tur u yɔɔrɔ
na.
19 Oholiba din ki nyik nna, ŋaan ŋamii ki tuun bonchonchonsin nan biaŋinba ki u din
be Ijipt ki tuun na,
20 ki mantik mɔk niɔŋ nan wuu dɔɔ nan Ijipt jab nba tee poolonbiiuk damm na.

21 Ki Oholiba bia daa nian jab na, ki sunman ki u daa tee sapaamɔ ki be Ijipt, siaminba
ki jab din mɔk niɔŋ ki dɔɔ nanɔ na.

Ki jiin Oholiba tubdatu po

22 "Mɔtana la, Oholiba, linba nae ki min Yabint Yennu beera. A lek bak nan a yɔɔsnba
nawa, ŋaan n saa te ki bin donn wutoor nana, ki te bin tikir linta.
23 N saa tikir naasinŋanii nba kur tee kunkɔnkɔnna nan kunkɔnkɔnna saakab, ki bin
nyi Babilonn nan Asiria, ki leeb bia saa nyi Kaldii booru nba tee Pekod nan Soa nan Koa
na ni.
24 Bi kunkɔnkɔnna na saa nyi niigaŋ po nan taanii nan taantorit, ki bi sii dia
kunkɔntiat. Bi sii dia naagbankɔŋa, ki bia yir kut fokirii, ki loon linta. N saa te ki
bin dia bi tiɔŋ sennii nae, ki bu a buut, ki dat a tubir.
25 N wutoor doo nanawa, li paak, n saa te ki bin dia-a nan tonu. Bi saa wobit a miana
nan tuba; bi saa kpi a waas, ki bia kpi wunba kur mɔk manfoor ki be a naakuuk ni.
26 Bi saa fɔb liat a liant nan tuliat nawa.
27 N saa gɔɔr a tonu nan bonchonchonsin nba ki a piin Ijipt nawa. A tan kii loon ki a
tiar daa maŋ po.
28 "Min Yabint Yennu teen siir nan man jiia ki kubin a datai nba ki a namm, ki ki loon
bi maan na nuu ni.
29 Bi saa jii linba kur ki a tun ki la na nan tonu, ki ŋaa-a payann, ki sɔɔ kur ji saa la
nan a set tee bonchonchonne. A binbenbiik nae
30 te ki linba na tan baara. Fine tee daanɔ nba bo dukin nan fin dɔɔ nan a jab nba nyi
digbanlia ni na, ki bia jiantir bi pata.
31 A tɔkin a niipoo saakɔɔ taawa, li paak, see ki a nyuu nyubitik nba gbee nan n wutoor
na ni.
32 Min, Yabint Yennu-e tur a niipoo na nyubitik nba yab,
ki bia sumii, ki gbee nan n wutoor.
Ki li-i tee ki a nyuu nyubitik maŋ ni,
bi saa sarika ki bia sukiia;
33 ki li saa yiba, ki bia tura parbiir,
kimaan nyubitik maŋ gbee nan jaŋmaanii nan biirue.
34 Ŋaan a saa nyur ki gbenn,
ki ji faa yakit nyubitik maŋ buri buri,
ki jii ŋmaar a parbiir nan yanyêtuk.
Min Yabint Yennu-e pak na.
35 "A kpan yêtime chain, li paak, ki n sat mɔb nan n saa dat a tubir nan toonbilankant
nba ki a tun ki tee bonchonchonn na paak."

Ki jiin bonpoi banlee na biiru po

36 Yennu ŋamm yetin a, "Nisaarik, yoo jaŋ nan fin bet Ohola nan Oholiba a bi biira. A
tiarib bi binbenbiit na po.
37 Bi ki waan, ŋaan jiantir pata, ki bia jikit bi tiɔŋ waas ki kpi mann maruŋ, pata na
paak.
38 Ŋaan li kur kaa na ki bi tumii. Bi biir n Ŋasaakak nawa, ki bia ki chɔrin n foon
daar nba ki n senn na.
39 Daa nba niŋ ki bi kpii n tiɔŋ waas, ki mann maruŋ pata paak na, li daar niŋe ki bi
kɔɔ n Ŋasaakak ni ki biirir,
40 ki bia tuun toomii banfɔka, ki bi yi jab ki bi baat. Bonpoi banlee na tuu wure, ki
ban charɔ bi ninkaat paak, ki bia lia tuliat.
41 Bi tuu kar kokŋanii paake, ki senn teebul bi tɔɔnn, ki jeŋant tɔɔ li paak, ki
bonnunubit nan olif tiinii kpan* nba ki n daan turib na pukin li po.
42 Bi diiuk tuu gbee nan danyuura nba nyii kunkoouk paak na fuute yoo kur. Ki jab
na tur poob na banŋanii nan naan fokirŋana.
43 Ki n bann nan jab na loon bin dɔɔ nan poob nae, ŋaan ki poob na lek miat nan
bonchonchontoona nawa.
44 Barmɔnii, jab na din tuu dɔɔ nan poochonchona banlee nba tee Ohola nan Oholiba
yoo kur.
45 Ŋaan nimɔmm lek tuu tan saa pak biir bonpoi banlee na, ki jiin bi nikpinu nan bi
bonchonchonsin po dindasiar, kimaan bi set tun toonbiita.
46 "Li paak, min Yabint Yennu ji beer bonpoi banlee na a: N saa tun yiin nibur nba
tee nibiit, ki bin baar ki biiri, ki bia fati.

* **23:41 23.41** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

47 Bi saa jaati tana ki kpi-i, ki poti buri buri. Bi saa kpi i waas ki bia joo i ŋei muu.
48 Ki n saa boon bonchonchonsin digbann na ni, ki lin kpaan poob nba be lokir kur
po, ki bi daa be binbeŋ nba ki i be na booru.
49 I saa la tubdatu, kimaan yaa teen i mɔŋ bonchonchona, ki bia jiantir pata na paak,
ki i saa bann nan mine tee Yabint Yennu."

24

Ki jiin jeteenbobir po

1 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li bina ŋanyia ni, ŋmaarii piik, dapiik daare, ki Yennu ŋamm pak nanin a,
2 "Nisaarik, sɔbin dɔk dinna daar nba na, kimaan Babilonn kpanbar piin ki lekin
Jerusalem doo dinnae.
3 Betir n niib nba tee mɔyêtdamm na a:
Kpaat nyun bobir ni ki yakin,
4 ki loon bi pekpammir na nanii nan u boot,
ki bia loon u kpaba nba mɔk nanbɔna na li ni,
5 ki kuun daat bobir na lɔŋ ni,
ki ŋaan nant nan kpaba na n daa, ki tan beer."
6 Mɔbona na want nan Jerusalem nba tee nikpiirit doo na boonta. Doo na tee nan
bobir nba kɔɔ tintanii nae. Nant na lote bur bur, ŋaan sɔɔ baka kaa nan baa jikitir tee
linba.
7 Jerusalem teeb kpii nikaate doo na ni, ki bi baka kaa nan bin piin sɔn nba puub
tanpiiuk paak na.
8 Min ŋarin la sɔn na, ki li mɔ nanin, a man gaar li paak.
9 Mɔbona na want nan Jerusalem nba tee nikpiirit doo na boonta. Min Yabint Yennu
saa poon daate,
10 li paak, baat nan daat ki pukin, ki joo muu. Yakint nant na, ki ŋaan kpinnyun na n
fɔɔr, ki kpaba na n tan kab.
11 Tɔɔnt bobkoonn na musankɔɔna paak, ki ŋaan ki lin toŋ mɔnn. Nnae saa te ki bobir
na n ŋamm ki yeen, ki tintanii n di muu.
12 N yabir tun bont kur maa n nyinn tintanii bobir na niwa. Mɔtana n ji saa jii muue
ki lin di tintanii na. Maa lek yabir biaŋinba na,
13 ŋaan Jerusalem mantik gbee nan bonchonchonsin nan toonbiit nba ki n kan fit
wuur ki ŋammɔe. Li saa biar ki be jakint nie, nan maa tan saa te n wutoor n baar i
paak.
14 Li yoo set saa baara. Ki li-i tee ki li tan baari, n kan tin Jerusalem teeb na ninbaauk,
koo ki lebit n dudukiti. See ki bi la tubdatu, kimaan toonbiit nba ki bi tun na paak. Min
Yabint Yennu-e pak na.

Ki jiin Esekiel ŋaapoo kuun po

15 Ki Yennu yetin a,
16 "Nisaarik, n saa nyinn daanɔ nba ki a mantik loonɔ na manfoore yiama. Ŋaan n ki
loon fan fabin, koo ki bui, koo ki sikin ninnyuuti.
17 Ii kurii a par ni. A daa somm yukpenni, koo ki somm taayana ki li want nan a be
kuun ni. A daa dɔk a numpo, koo ki di kpejeeti."
18 Dasiar sanyiɔk ni, ki n pak nan niib na, ki li daajoouk ki n ŋaapoo kpo, ki li
sanyafannuk ki n tun nan Yennu nba wannin biaŋinba na.
19 Niib na nba la nna yoo nba, ki bi boin a, "Bee teen ki a ki mɔ fabin a ŋaapoo kuun
paaki?"
20 Ŋanne ki n yetib a, "Yennu pak nanin
21 a man wann yimm Israel teeb maan na. I dont i mɔŋ, Jiantu Ŋasaakak nba wakii
na paak. I mantik loon yii baat li boor kii bariir, ŋaan Yennu saa biirira, ki i nipaauŋ
nba biar ki be Jerusalem na, bi saa kpib tɔb ni.
22 Ki i ji saa tun nan maa tun biaŋinba na. Ki i kan dɔkin i numpo, koo ki di kpejeet,
23 ki i kan somm yukpenn, koo taayana, koo ki mɔ fabini. Ki i gbanant sii waabit kii
liatir, kimaan i toonbiit paak.
24 Maa tun linba na, li sii tee nyinne ki turi; ki i saa tun linba kur ki n tun na. Ki Yennu
yet a linba na-i taŋi tuumi, i saa bann nan ŋɔɔe tee Yabint Yennu."
25 Ki Yennu ŋamm yetin a, "Nisaarik, n saa nyinn Jiantu Ŋasaakak nba mɔk paŋ, ki
bi mɔk dont-n-mɔŋ nann, ki kpamm li paak, ki baat li boor ki bariir yoo kur na bi ni, ki
bia nyinn bi bonjai nan bonpoi na.

26 Daar nba ni ki n saa tun linba na na, sɔɔ saa tin nyi doo na ni, ki baar ki tan wanni
li po.
27 Ki daar maŋ ni, a saa fit ŋamm ki piak maan, ki pak nanɔ. Nna bannue ki a sii tee
nyinn ki tur niib na, ki bin bann nan mine tee Yennu."

25

Yennu masɔkinkar nba jiin Amonn teeb biiru po

1 Yennu ŋamm pak nanin a,
2 "Nisaarik, pakin biir Amonn teeb.
3 A yetib ki bin gbiint maan nba ki min Yabint Yennu beerib na. I daan kpamme nan
yaa la ki n Jiantu Ŋasaakak biir, ki Israel tiŋ biar yann, ki bia la ki bi so Juda teeb ki saa
namm digbangann na.
4 Yaa daan tuu mɔk parpeenn na paak, n saa te nibooru nba be yondo po, kunkoouk
po na, n kɔn nyanni. Bi saa chaan bi kaaŋ i tiŋ niŋe ki kar. Bi saa di i tilɔɔna, ki bia nyu
naabiin nba tee i yar.
5 N saa lebit i digbansaakar Raba, ki lin teen laagumiinba kpinkpaar boor, ki bia te ki
Amonn digbann kur n kpant pekpaarboor, ki lin te yin bann nan mine tee Yennu."
6 Maan nba nae ki Yabint Yennu yeen a, "Yimme poi niipoot ki mobit nan
kpinkpammuk, ki yisin Israel tiŋ.
7 Yaa tun nna na paak, ki n saa jii-i ki kubini digbanlia, ki bin fat i bona kur. N saa
biirie fas fas, ki lin te ki i daa ban tee digbann jikii, koo ki mɔk i tiɔŋ tiŋi. Ki i saa bann
nan mine tee Yennu."

Yennu masɔkinkar nba jiin Moab teeb biiru po

8 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, "Kimaan Moab teeb nba yeen a Juda teeb ki mɔk bɔkitu
nan digbanlia na,
9 n saa te bin lek digbanjaana nba be Moab doo kpaar paak na, digbanŋana nba tee
Bef Jesimof nan Baal Meonn nan Kiriataim.
10 N saa te ki booru nba be yondo po, kunkoouk paak na, n kɔn nan Moab teeb, ki
nyannib, ki kpab nan Amonn teeb, ki lin te Moab teeb ji daa ban tee digbann.
11 N saa dat Moab teeb tuba, ki bin bann nan mine tee Yennu."

Yennu masɔkinkar nba jiin Edom teeb biiru po

12 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, "Edom teeb biir, kimaan baa jiin Juda teeb pann, ki bi
pann jiinu maŋ paak te ki yanbɔngbeŋir be ŋamm Edom teeb paak.
13 Ŋanne ki n yet nan n saa dat Edom teeb tuba, ki kpi nisaarii nan bonkobit nba kur
be leŋ. N saa te tiŋ maŋ n biar yanne, laa saa nyi Temann doo ki saan tuu Dedann doo,
ki li niib saa kpo tɔb ni.
14 Ki n saa te n niib Israel teeb n jiin Edom teeb pann, ki te Edom teeb na n bann
n wutoor nba tee. Ki mi-i dat Edom teeb tuba yoo nbae, ki bi saa bann laa tuu tee
biaŋinba, mi-i jiin pann. Min Yabint Yennu-e pak na."

Yennu masɔkinkar nba jiin Filistia teeb biiru po

15 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, "Filistia nitont na jiin bi datai nba din be sianyoowa
na panne, ki jii naŋ ki biirib.
16 Li paak ki n yet nan n saa dat Filistia teeb tuba, ki boontib. N saa kpi wunba kur
mɔk manfoor ki be Filistia tiŋ ni.
17 N saa donn wutoor ki dat bi tuba fanu, ki bi saa la n wutoor nba tee biaŋinba, ki
bann nan mine tee Yennu."

26

Yennu masɔkinkar nba jiin Taya doo biiru po

1 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li bina piik nan yenn ni, li ŋmaasinsinn pinpiik daare, ki Yennu pak nanin a,
2 "Nisaarik, Taya doo niib na yiin yaniie ki kpamm, Jerusalem biiru paak. Bi hoote
ki yeen a, 'Jerusalem baawa. Li tuu tee digbanjaann nba tee kpinkpouŋ boore, mɔtana
doo na baawa, ki ti saa gaar u setu.'
3 "Kimaan yimm Taya teeb nba yin yaŋ na na, n mɔk kpaanii nba nae ki teeni: Mine
tee Yabint Yennu. Mɔtana n ji tee i dataake. N saa te digbana n leki, nan nyunpana nba
tuu liat mɔk-kpiŋ biaŋinba na.
4 Bi saa biir i doo joona, ki bia bet i difopaarit. Ki n saa piar li tanbura kur, ki tanpiiuk
saa biar dɔɔ.

5 Ki li sii tee siaminba ki jansoora sii lat bi janlaant, ki li kpia mɔkgbeŋir. Min Yabint
Yennu-e pak na. Digbana na saa fat yimm Taya teeb mɔkinta,
6 ki saa jii bi jukbanjai ki kpi i niib nba kɔɔ digbanbis nba kpia-i na. Ki yimm Taya
teeb saa bann nan mine tee Yennu."
7 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, "N saa te ki kpanbar nba gar kpanbara kur, ki tee
Babilonn kpanbar Nebukanesar na, wun baar ki tan lek Taya. U saa nyi niigaŋ poe nan
kunkɔnkɔnna nba yab, nan bi taanii, nan taantorit, nan taanjakira.
8 Ki niib nba kɔɔ doi nba kpia mɔkgbeŋir na, bi saa kpib kɔnn na ni, ki datai na saa
gbiir bootit, ki bia maa dindena ki denn doo na joona, ki dia naagbankɔŋa ki li guub.
9 U saa te ki u kunkɔnkɔnna na siab n toor i joona na nan dagbeŋaa, ki bia yeer i
difopaarit na nan kut lanbana.
10 Ki bi taanii na saa gbit tangbiruŋ ki lin dɔkini. Bi taanii nba daar kunkɔntorit nan
jika torit fuur saa jek i joona na, yoo nba ki bi gaar kɔɔ doo nba kpant langbent na
tammɔi ni.
11 U taanjakira saa lin i sɔnjot kur po, ki kpi i niib nan bi jukbanjai. Bi saa bet i
joontoota na.
12 I datai na saa fat i mɔkint nba ŋan. Bi saa bet i joona nan i ŋaŋanii na. Bi saa jii li
tana nan daat nan tangbiina na kur, ki lu mɔkgbeŋir ni.
13 Ki i ji kii mɔk linba paak ki i saa yin yanii koo ki faa kɔna,
14 kimaan n saa te ki yin kpant tanpiiuku, siaminba ki jansoora sii dent bi janlaant.
Ki i ji kan ban ŋamm maa doo na. Min Yabint Yennu-e pak na."
15 Yabint Yennu mɔk maan nba nae ki loon wun tur Taya teeb a: "Bi-i taŋi nyanni
yoo nba, niib nba kɔɔ ki kook mɔk-kpinii na, bi saa gbat niib nba kpenn na duna nan
wuyikinii, ki jaŋmaanii n soorib.
16 Ki kpanbara nba kur kɔɔ kpia mɔkgbeŋa na saa sik bi naan kokii paak. Bi saa liat
bi naan liant nan bi taŋant, ki kar tiŋ ni, ki jekir. Jaŋmaanii saa soorib nan i biiru na
paak, ki bi kan fit nyik ki kan jekiri.
17 Ki bi saa yin kuun yanii na a:
Digbanjaann nba kpia mɔkgbeŋir na boonta.
Leŋ ŋarint na dii nyuma.
Doo na niibe din mɔk mɔkgbeŋa na paak yiikoo,
ki te jaŋmaanii soor niib nba kɔɔ mɔk-kpinii na.
18 Mɔtana, Taya doo maŋ tee langbente,
ki niib nba kɔɔ mɔk-kpinii na be nan yanputuk,
ki jekir nan jaŋmaanii.
19 "Min Yabint Yennu yeen nan n saa te ki i doo na n kpant fɔɔnbiir. N saa te mɔkgbeŋir
nba sumii n piini.
20 N saa sikini, ki yin sik baar kpeentiŋ, siaminba ki i saa pukin yaayoo ni niib na po,
nan doi nba ki bi din biirir sianyoowa na. Ki i saa biar be kpeentiŋ maŋ, ki ji kan ban
teen doo ki gbee nan niibi.
21 I saa kpo kutuntonte. Niib tan sii kpaani, ŋaan bi kan laini. Min Yabint Yennu-e
pak na."

27

Ki jiin Taya kuun yanii po

1 Ki Yennu ŋamm yet a,
2 "Nisaarik, yinin kuun yaŋ ki tur Taya,
3 doo nba kook mɔkgbeŋir, ki bia kpentir kpinkpouŋ nan dolia nba kook mɔkgbeŋir
na. Betir Taya teeb na nan yaŋ na nyii min Yabint Yennu boore a:
Taya teeb, i din dont i mɔŋ, i fant paak,
4 nan yaa mɔk mɔkgbeŋir paak yiikoo biaŋinba.
I tee nan ŋaruŋ nba ki bi kpaau fanu nae,
5 ki binba kpaa na nyii nan naajikpalɔi,
Hermonn kunkonn paak, a bin teen taabii,
ki bia nyii nan kpekii Lebanonn, a bin teen jaantarik.
6 Bi nyii nan tijakpera Basann doo ni, ki ŋamm ŋarinkandaat,
ki nyii nan langbeŋ daat Saiprus doo ni,
ki kpaa tiŋ po, ki faŋir nan loobnyana.
7 Ki binba ŋamii na jii chabŋann Ijipt,
ki teen jinjɔŋ a fii fit kii somm nann, nyun paak,
ki lin te sɔɔ kur-ii laat.

Ki bi nyii nan chinchenbɔnwuwur nan
chinchenmɔnwuwur Saiprus ki jɔnnir, a lin tur maasu.
8 Ki jab nyii Sidonn nan Arfad doi ni, a bin kan,
ki a tiɔŋ toontunna tee bi saakab.
9 Ki ŋaruŋ na kanpintanba na tee
binba mi toonn fanue ki nyii Biblos.
Ki ŋarint nan bi kanna baat a boor ki kpentir kpinkpouŋ,
ki tuun a toona, ŋarint sinsetboa.
10 “Ki kunkɔnkɔnna nba nyii Peesia nan Lidia nan Libia na tee a kunkɔnkɔnna, ki bi tuu dia naagbankɔŋa, ki yir kut fokirii ki guua, ki te ki a sann doo.
11 Ki kunkɔnkɔnna nba nyii Arfad nan Silisia na guu a doo joona, ki jab nba nyii Gamad na see guu a ŋafoot, ki jɔnn bi naagbankɔŋa a joona paak. Ŋamme tee jab nba te ki a mantik faŋ.
12 “Ki a saa Speenn ki kpentir kpinkpouŋ, ki dia salimpeena nan kut booru ŋantaa, ki pa tiat bonchiann nba ki a gaan na paak,
13 ki saa Griis nan Tubal nan Mesek, ki dia a tiat ki kpentir daaba nan bona nba tee kutmɔnt.
14 Ki a kɔi a tiat ki teen niib nba nyii Bef Togarma na, ki gaan taanii nba tuun toona, nan kunkɔntaanii, nan bontaanii, bi boor.
15 Ki Rodes teeb kpentir kpinkpouŋ nana, ki mɔk-kpinii digbana bonchiann niib dia bi salima nan langbeŋ daat ki teena, ŋaan gaan a tiat.
16 Ki Siria teeb daa a tiat nan linba kur ki a naan. Bi teen tanbinyinyira nba daauk paar ki bi yir emeral na, nan chabmɔnwuwur, nan chabjabikir, nan chabŋann, nan tanbinyinyirlia nba daauk paar, ki bi yi yenn-nba koral nan rubi na, ŋaan gaan a tiat.
17 Ki Juda nan Israel teeb dia bi dii nan siat nan olif tiinii kpan nan bonnunubit nba ŋan ki pa, ŋaan gaan a tiat.
18-19 Ki Damaskus teeb daa a bona nba ki a naan, ki pa tilɔɔna daan nba nyii Helbonn, nan bonkobit kobit nba nyii Sahar na, ki dia kutbona nan bonnunubit, ki kpentir nana.
20 Ki Dedann teeb dia taankokit gunta ki teen ŋaan gaan a tiat.
21 Ki Arabia teeb nan Kedar tiŋ diateeb gaan a tiat, ŋaan pa pebis nan pei nan buunii li paak.
22 Ki Sieba nan Raama teeb gaan a tiat, ŋaan pa tanbinyinyira nba daauk paar, nan salima, nan bonnunubit nba ŋan.
23 Ki doi na kur kpentir kpinkpouŋ nana, ŋamme tee Harann nan Kanne nan Edenn nan Sieba nan Asur nan Kilmad.
24 Bi kɔia chinchenŋana, nan chinchenmɔnwuwura, nan chinchena nba mɔk bonninnant, nan gunta nba ŋan, nan ŋmipiana nba ŋan, nan liata.
25 Ki bi jii a tiat nba ki a naan na, ki teen ŋarint nba yab ni, ki yaat nann.
Ki a ji tee nan ŋaruŋ nba be mɔkgbeŋir paak,
ki bi pak jika nba kpai, u ni na.
26 Yoo nba ki ŋarint kanteeb jiia ki kɔɔ nana
mɔkgbeŋir ni na, ki a fɔkit nan kunkonn,
ki yonput po wouŋ pebira, ki a kɔnn.
27 Ki mɔkint nba kur be ŋaruŋ ni,
nan kanteeb na, nan kanpintanba,
nan kpinkpenta, nan kunkɔnkɔnna kur dii nyun.
28 Ki yoo nba ŋaruŋ kpii na,
ki kanteeb nba be ŋaruŋ maŋ ni ki di nyun na wuyikinii
do kunkonn.
29 “Ki ŋarint na kur ji be yann,
li kanteeb nan sunsommteeb nan li saakab kur
ji see mɔkgbeŋir na kunkonn paak.
30 Ki bi kur mɔ fabin a po,
ki pukin tanbiinii bi yura paak,
ki dɔɔ birin tanpent ni.
31 A paake ki bi koor pit bi yura, ki lia bɔtoot,
ki mɔ mɔnii nan parbiir.
32 A paake ki bi yiin kuun yanii ki yeen a:
‘Ŋmee ki ti saa yekinɔ nan Taya?
Ki mɔtana Taya ji dɔɔ mɔkgbeŋir ni soon nna na.
33 Digbana nba bo laat a tiat yoo nba, li bo manibe.
Ki kpanbara nba kur be lokir kur po teen mɔkita,

nan a tiat nba daauk paar na.
34 Mɔtana, a ji kpakin mɔkgbeŋir niwa,
ki sik kpii mɔkgbeŋir na tiŋ po;
ki a tiat nan niib nba kur tuun a boor na kur
kpakin nana mɔkgbeŋir niwa.'
35 "Niib nba kur kɔɔ ki kook mɔkgbeŋir na nba gbat a biiru na po yoo nba, ki jaŋmaanii soorib, ki bi kpanbara gbaa jekir ki gorii jaŋmaanningorsin.
36 Ki kpinkpenta nba kur be durinya na ni nba la linba tuun na, ki bi gbanii jek, ki a kuun na mɔk jaŋmaansooruk, ki a saan ki ji kan ban jen."

28

Yennu masɔkinkar nba jiin Taya kpanbar biiru po

1 Ki Yennu ŋamm pak nanin a,
2 "Nisaarik, bɛtir Taya doo diarɔɔ maan nba ki min Yabint Yennu yeen na a: A donn a mɔŋ nan karinbaanii, ki jikit a mɔŋ ki tee yenbik, ki yeen nan a kar a naangbant paak, ki tee nan tingbann na, ki mɔkgbeŋa linta. A dukii a tee yenbike, ŋaan a kpan tee nisaarike.
3 A dukii a mɔk yan ki gar Danel-e, ki bunbɔrbonsiar kaa ki a ki mi.
4 A yan nan bannu na tura mɔkint nba tee salimmɔna nan salimpeenae.
5 A tee kpinkpentɔɔ nba subɛ, ki laat nyɔɔt. A mɔkint na te ki a mɔk karinbaanii.
6 "Li paak, mɔmaan nba ki min Yabint Yennu yeene na a: Kimaan faa dukii nan a sub nan yenbik na paak,
7 n saa te ki a datayoona n baar ki leka. Bi saa biir a bonŋana nba kur ki a jii yan nan bannu ki lon nae.
8 Bi saa kpi-a, ki sikina mɔkgbeŋir ni.
9 Ki bi-i baar a bin kpi-a yoo nba, a bia sii yaa fine tee yenbiki-i? Li-i tee ki a tan took binba saa kpi-a na yoo nba, a sii tee nisaarike, ŋaan a kii tee yenbik kaa.
10 Boorganu niib na tan saa kpi-a, ki a saa kpo nan niib nba ki jiantirin ki tuu tan kpo biaŋinba na. Min Yabint Yennu-e pak na."

Ki jiin Taya kpanbar baak po

11 Yennu bia ŋamm pak nanin a,
12 "Nisaarik, ii mɔk parbiir nan biiru nba baat Taya kpanbar paak na, ki yetɔ linba ki min Yabint Yennu beerɔ na a: sianyoo a din tee niŋanɔɛ, ki sub, ki bia mɔk fant.
13 A din kɔɔ Edenn-e, Yennu tilontii kpaab na niŋ, ki lia tanbinyinyira booru nba fan, ki li daauk paar, ki kokin li kur salima, ki bi nan li kur, ki li guua daar nba ni ki bi din mara na.
14 N senn malaka nba mɔk jaŋmaansooruko, ki u guu a ŋaak nba be n kasii kunkonn paak, siaminba ki tanbinyinyira nyirii nan muu na, ki a somm li ni na.
15 A set din tee niŋanɔɛ, laa nyii daar nba ki bi din mara nawa, ŋaan tan piin tuun toonbiit.
16 A din kpentir kpinkpouŋ nan digbanlia, ki li te ki a mɔk tonu, ki bia tuun toonbiit. Li paake ki n mia-a ki nyinna kasii kunkonn na paak, ki malaka nba bo guua na bera, ki a nyii tanbinyinyira na boor.
17 A fant na paak te ki a mɔk karinbaanii, ki a sann nba doo na, ki li te ki a tee nan jatuk na. Linba na paake teen ki n lua tiŋ ni, ki nyika, ki li sii tee kpaanii ki teen kpanbar leeb.
18 A mantik ŋmab a kpinkpentleeb bonchiann, ki li te ki a yenjiantboa na kɔɔ jakint, ŋanne te ki n paan muu a doo paak ki li dii, ki mɔtana sɔɔ kur ji saa la tanpent kɔɔɛ be siaminba ki a doo bo be na.
19 Ki a saa kpo ki ji kii be, ki digbanlia niib saa baar ki la-a, ki bi yan saa put, ki jaŋmaanii saa soorib nan baa tan saa kpo nan faa kpo biaŋinba na."

Yennu masɔkinkar nba jiin Sidonn doo biiru po

20 Yennu ŋamm pak nanin a,
21 "Nisaarik, pakin ki biir Sidonn doo na.
22 Yetir niib nba be leŋ na linba ki min Yabint Yennu yeen ki jiin bi po a: Sidonn, n tee a dataake. Niib saa pak ki dontin maa tun linba ki tura na paak. Ki bi saa bann nan mine tee Yennu, li-i tee ki n wann n kasii binbeŋ nba tee biaŋinba, ki dat binba kɔɔ nana na tuba.
23 N saa te yiarii n baa a paak, ki bia te ki sɔn n pubir a sɔnjot ni. Ki a datai saa leka lokir kur po, ki saa kpi a niib. Ki a saa bann nan mine tee Yennu."

Ki jiin piisin nba saa baar Israel teeb paak na po

24 Yennu yet a, “N kan te ki digbanlia nba kook lint Israel teeb, ki ŋmuutib nan
kunkonii koo peenii na, n ji mukisibi, ki Israel teeb na saa bann nan mine tee Yabint
Yennu.”
25 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “N saa jen nan Israel teeb nba ki n yatib ki bi be
digbanlia ni na, ki lin te digbanlia na kur n bann nan n tee kasii. Ki Israel teeb na saa
kɔɔ bi tiɔŋ tiŋ ni, tiŋ nba ki n din tur n toontunnɔ Jakɔb na.
26 Ki bi saa kar leŋ nan gbananmaasu, ki maa ŋɛi, ki bia bur tilontii. Ki n saa dat bi
leeb nba kur butimm na tuba, ki Israel teeb na ji sii be bi yamani, ki ji bann nan mine
tee bi Yomdaanɔ Yennu.”

29

Yennu masɔkinkar nba jiin Ijipt teeb biiru po

1 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li bina piik ni, ŋmaarii piik, dapiik nan ŋanlee daare, ki Yennu ŋamm pak nanin a,
2 “Nisaarik, pakin ki biir Ijipt kpanbar na. Betirɔ biaŋinba ki ŋɔɔ nan Ijipt tiŋ na kur
saa la tubdatu.
3 Betirɔ nan maan nba nae ki Yabint Yennu yeen Ijipt kpanbar a: Fin bantɔuŋ
bonsusoouk na, n tee a dataake. Ki a dɔɔ mɔkir ni, ki yeen a Nail mɔkir na tee a
yare, a fine namir.
4 N yaa n gaan janpeenue a yiak paak, ki dat nyinna nyun na ni, ki janii nba kur be
mɔkir na ni saa kpaa a gbanant na paak. Ki n ji saa dat nyinna Nail mɔkir na ni, ki kpab
nan janii nba kpaa a gbanant paak na.
5 Ki n saa lu fin nan janii maŋ kunkoouk paak, ki a gbanant na n baa tinkokirik na
paak, ki a sii dɔɔ, ki sɔɔ kan piia. Ki n saa jii a gbanant ki tur nɔɔnii nan bonkobit, ki li
sii tee bi jeet,
6 ki Ijipt niib kur saa bann nan mine tee Yennu.”
Ki Yennu ŋamm yet a, “Israel teeb gaa yimm Ijipt teeb paake sommir po, ŋaan i ki
paar nan baklankpaakir nae,
7 ki bi-i denn i paak yoo nba, i tuu kɔnne ki ŋmuu bi boot ni, ki bin baa.
8 Ki mɔtana min Yabint Yennu-e beera nan n saa te ki jabe n leka nan jukbanjai, ki bi
saa kpi a niib nan bonkobit.
9 Ki Ijipt saa biar tin-yann. Ki a saa bann nan mine tee Yennu.
“Faa yet nan fine nan Nail mɔkir ki li tee a yar na paak,
10 n tee a dataake, ki bia tee Nail mɔkir na dataak. N saa te ki Ijipt tiŋ na kur n teen
tin-yann, laa saa nyi Migdol doo niigaŋ po, ki saan tuu Aswann doo nba be niidiitu po,
ki fɔkit saa tuu Itiopia kpaar paak.
11 Ki nisaarik koo bonkobuk kan ban somm ki gar Ijipt tiŋ ni. Ki bonfosiar kan ban
kɔɔ li ni ki saa tuu bina piinna.
12 Ki n saa te Ijipt tiŋ na n mantik teen digban-yann durinya na ni. Ki li saa jii bina
piinna, ki Ijipt doi na daa tee langbent, ki saa teen langbent ki gar doi nba kur ban teena.
N saa te Ijipt teeb na n teen kunsɔntinna. Ki bi saa tin ki saan tiŋ kur po, ki saa kɔɔ nan
boorganu.”
13 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “Bina piinna na poor poe, ki n saa jen nan Ijipt teeb
nba ki n yatib digbangana ni na.
14 Ki n saa te bin kɔɔ Ijipt niidiitu po, tiŋ nba tee bi dandoo na ni. Ki bi sii be leŋ, kii
tee digbann nba ki paari.
15 Ki bi sii mantik tee digbanbutiŋ nba paak nii, ki ji kan ban dia digbanlia. N saa te
ki bi kii mɔk pansiak nba ki bi saa fit mia digbanleer.
16 Ki n niib Israel teeb ji kii gaa Ijipt teeb paak sommir po. Biiru nba saa baar Ijipt
teeb paak yoo nbae, ki Israel teeb saa tiar nan bi din tuun bonkpetire, baa maa Ijipt teeb
paak na. Ki Israel teeb na saa bann nan mine tee Yabint Yennu.”

Biaŋinba ki kpanbar Nebukanesar saa kɔn nyann Ijipt teeb

17 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab ki teent yommii ki saan nant Babilonn
na, li bina piinlee nan ŋanlee ni, sinsinn ŋmaarik pinpiik daare, ki Yennu ŋamm pak
nanin a,
18 “Nisaarik, Babilonn kpanbar Nebukanesar saan a wun lek Taya dooe. U te ki u
kunkɔnkɔnna jii jik-kpiata, ki bi yura kokir mɔnn, ki bi bɔpiat bia kokir ki pint, ŋaan li
kpanbar koo kunkɔnkɔnna na sɔɔ ki la nyɔsiat bi fara na paaki.

19 Li paak, maan nba ki min Yabint Yennu yeene na a: N jikit Ijipt teeb tiŋ na ki
teen kpanbar Nebukanesar-e, a wun saat Ijipt tiŋ na, ki jii li mɔkint kur, ki lii tee u
kunkɔnkɔnna paatii.
20 N teenɔ Ijipt tiŋ, ki li tee paatii, u toona paak, kimaan u kunkɔnkɔnna na bo tuun
ki teen mine. Min Yabint Yennu-e pak na.
21 "Yoo nba ki linba na tan tumi, n saa tur Israel teeb paŋ, ki te ki fin Esekiel n pak
maan na, siaminba ki sɔɔ kur saa gbat, ki li saa te bin bann nan mine tee Yennu."

30

Ki jiin Ijipt teeb tubdatu po

1 Yennu bia ŋamm pak nanin a,
2 "Nisaarik, pakin ki mɔɔnt maan nba ki min Yabint Yennu yeen na. A pak mɔmaan
na nan kunkɔpaarir a:
'Biiru daar baate.
3 Daar maŋ nakina, ki tee daar nba ki Yennu saa tun u toona.
Li tee bunbɔnn nan daamii daare ki tur digbana kur niib.
4 Tɔb saa faa Ijipt,
ki parbicheenn sii be Itiopia.
Ki bi saa kpi niib bonchiann Ijipt tiŋ ni.
Bi saa jii digbann maŋ bona, ki lin biar langbent.'
5 "Tɔb maŋ ni, bi saa kpi kunkɔnkɔnna nba ki bi jɔɔmm, ki nyii namm Itiopia nan
Libia nan Lidia nan Arabia nan Kub, ki siab sii tee n tiɔŋ niib Israel teeb, ki bi saa kpo
tɔb na ni."
6 Ki Yennu ŋamm yet a, "Laa nyii Migdol, niigaŋ po, ki saan tuu Aswann, niidiitu po,
bi saa kpi Ijipt kunkɔnkɔnna na kur tɔb ni. Bi saa boont Ijipt kunkɔnkɔnna nba tee
karinbaandamm nawa. Min Yabint Yennu-e pak na.
7 Ki Ijipt tiŋ na saa mantik teen yann durinya na ni, ki li doi saa kpant langbent.
8 Mi-i taŋi joo Ijipt tiŋ muu, ki u kunkɔnkɔnna na kur kpo yoo nbae, ki i ji saa bann
nan mine tee Yennu.
9 "Daar nba ki n saa biir Ijipt tiŋ na, li daare ki n saa tun toomii ki bin saan Itiopia, ki
saa mɔɔnt biiru nba baatib na po. Bi dukii a bi foie, ŋaan jaŋmaanii saa kɔɔba."
10 Ki Yabint Yennu yeen a, "N saa te ki Babilonn kpanbar Nebukanesar-e n biir Ijipt
mɔkint na.
11 Ki ŋɔɔ nan u kunkɔnkɔnna nba tee ninkoonii damm na saa baar ki tan biir tiŋ na.
Bi saa lek Ijipt nan bi jukbanjai, ki tiŋ na saa gbee nan nikpeena.
12 N saa te ki Nail mɔkir na n foor, ki bia jii toonbiit damm, ki bin dia Ijipt tiŋ.
Boorganue saa biir tiŋ na kur. Min Yennu-e pak na."
13 Ki Yabint Yennu yeen a, "N saa biir pata nan yenbis nba be Memfis doo ni na, ki
sɔɔ tan kii be ki saa dia Ijipt, ki n tan saa kɔɔn niib na kur jaŋmaanii.
14 N saa te Ijipt niidiitu po tiŋ na n kpant langbent, ŋaan joo Soann, doo nba be niigaŋ
po na muu. N saa dat i digbangbeŋir Tebes tubira.
15 N saa te ki Ijipt digbangbeŋir nba tee Pelusium na n bann n wutoor nba tee. N saa
biir Tebes mɔkinta.
16 N saa paan muu Ijipt tiŋ paak, ki Pelusium doo niib sii be parbiir nan gbanantont
ni. Ki bi saa yeer Tebes doo joona. Memfis teeb sii tiin jaŋmaaniie yoo kur,
17 ki Heliopolis nan Bubastis doi naasimm na saa kpo tɔb ni, ki bi saa soor bi leeb nba
biar na, ki teemm yommii.
18 Bunbɔncheenn saa baar Tapanes doo paak, yoo nba ki n tan biir Ijipt yiikoo, ki bia
gɔɔr li paŋ nba ki li mɔk karinbaanii li paak na. Bunbɔncheenn saa dɔkin Ijipt tiŋ paak,
ki bi ji saa soor li doi kur niib ki teemm yommii.
19 Li-i tee ki n dat Ijipt teeb tuba nna bannue, ki bi saa bann nan mine tee Yennu."

Ki jiin Ijipt kpanbar paŋ biiru po

20 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li binna piik nan yenn, ŋmaasinsinn daaŋanlore niŋe, ki Yennu pak nanin a,
21 "Nisaarik, n kɔnn Ijipt kpanbar kpinkpouŋa. Sɔɔ ki lorir kparchant, koo ki tebir a
lin buur kii mɔk paŋ ki fit kub jukbanjiaki.
22 Li paak, betirɔ nan maan nba nae ki min Yabint Yennu yet: N tee Ijipt kpanbar
dataake. N yaa n kɔnn u kpinkpant kure. N saa kɔnn linba ŋan nae ki pukin linba poŋ
dɔŋ kɔnn na po, ki te jukbanjiak n kubit u nuu ni, ki baa.
23 N saa yat Ijipt teeb nae durinya na kur po.

24 Ki n ji saa te Babilonn kpanbar kpinkpouŋ na-ii mɔk paŋ, ki n saa kubin n jukbanjiak
na u nuu ni, ŋaan n saa kɔnn Ijipt kpanbar kpinkpant, ki u saa fabin ki tan kpo, u datai
numm ni.
25 Barmɔnii, n saa baŋ Ijipt kpanbar na, ŋaan tur Babilonn kpanbar paŋ. Mi-i turɔ n
jukbanjiak, ki u tekin Ijipt paak yoo nba, sɔɔ kur saa bann nan mine tee Yennu.
26 N saa yat Ijipt teeb nae durinya na kur po, ki bi saa bann nan mine tee Yennu."

31

Biaŋinba ki bi saa biir Ijipt kpanbar

1 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li binna piik nan yenn ni, ŋmaarii ŋantaa, pinpiik daare, ki Yennu ŋamm pak nanin
a,
2 "Nisaarik, pakin tur Ijipt kpanbar nan u niib na kur a:
I mantik mɔk paŋ bonchiann.
N saa bikini ki i naan bee?
3 I tee nan Lebanonn kpek nae,
ki mɔk yiinŋana nba teen maasu,
ki tee tiik nba fɔk, ki u yiinii tuut sanpagbant.
4 Ki nyun be ki te ki li kpaatir,
ki kpenii kpiar ki maantɔ.
Ki nyun na gaar tiik na nba see siaminba na,
ki bunii yat lint tiinii kur nba be fɔɔr na ni.
5 Kimaan laa laat nyun fanu na,
ki li kpaat ki gar tilei na kur,
ki li yiinii gbeŋ ki bia fɔk,
6 ki nɔɔnbooru kur tiat bi tiat yiinii na paak,
ki muuk ni bonkobit be li lɔŋ ni ki maar waas,
ki digbana niib foi li maasu.
7 Ki tiik na mɔk fant bonchiann,
ki kpaat fanu, ki li yiinii bia fɔk,
ki li jiina mii sik ki saa tuu nyun nba puub tinpɔɔr ni na.
8 Ki kpek siak kaa Yennu kpabik na ni, ki saa yekin nanɔ.
Ki naaseek kaa ki mɔk yiinii nan ŋɔɔ na,
ki kpentisiak kaa ki saa yekin nanɔ.
Ki tisiak kaa Yennu tiɔŋ kpaab maŋ ni ki fan nan ŋɔɔ na.
9 Ki min Yennu tur tiik na u fant, ki u mɔk yiinii nba lat,
ki tiik kur nba be Yennu kpabik Edenn na ni
sun ki u tee nan ŋɔɔ nae.
10 "Ijipt kpanbar, ji gbiintir maan nba ki min Yabint Yennu piak ki jiin tiik maŋ po. Tiik
maŋ mantik kpaate ki saa baar sanpagbouŋ. Waa kpaat na paak, ki u kɔɔ karinbaanii
ki donn u mɔŋ.
11 Li paak, min Yabint Yennu saa yêt tiik nawa, ki jiiu kubin boorganu doo diarɔɔ nuu
ni, ki u saa dat u tubir, u toonbiit paak.
12 Ki boorganii nba tee ninkoonii damm na saa chɔɔr lu, ki nyikir laa saa baa siaminba,
ki li yiinii nan li titupara nba kɔnn na, saa yat kunkona paak, nan baat kur po, ki niib
nba tuu kaar yiinii na maasu, saa yaat saan siar po.
13 Ki nɔɔnii ji saa tia bi tiat tibaauŋ na nyakir paak, ki muuk ni bonkobit na mun saa
ŋmaat li yiinii paak.
14 Laa jii mɔtana ki saa, tisiak kaa ki saa kpaat nan ŋɔɔ na; bi-i lekii maant tiik maŋ
nyun biaŋinba, ŋaan u kan kpaat ki fɔk tuut sanpagbant nan ŋɔɔ na. Tiik kur saa kpoe,
nan nisaarik nba tuu kpo ki sik kpeentiŋ biaŋinba na."
15 Maan nba nae ki Yabint Yennu yeen a, "Daar nba ki tiik na saa kpo ki sik kpeentiŋ
na, li daare ki n saa te kpenii nan bunbunii n fabin, ki li-i tee kpemɔnii. N saa gɔɔr
kpenii nan bunbunii ki bi kan pubir. Kimaan tiik na kuun paak, n saa te bunbɔnn n baa
Lebanonn jɔjaana paak, ki bia te fɔɔr ni tiinii kur n koor.
16 Mi-i taŋi te ki u sik kpeentiŋ yoo nba, u baak fuur saa jek tingbouŋ na niib. Ki Edenn
tiinii kur, nan Lebanonn tiŋanii kur nba ki bi tuu maantir nyun, ki li ji be kpeentiŋ
mɔtana na, li saa maŋib tiik na baak paak.
17 Ki bi kur n tɔk saan kpeentiŋ, ki saa pukin binba dɔŋ kpo na po, ki binba kur tuu
kaar tiik na maasu, ji saa yat ki be tingbouŋ na kur po.

18 “Tiik maŋe tee Ijipt kpanbar nan u niib kur. Ki Edenn tiinii na gbaa, bi ki fit fɔk ki
bia ŋan nan ŋɔɔ na, ki mɔtana u ji saa sik kpeentiŋ nan Edenn tiinii nba saan biaŋinba
na, ki wei pukin binba ki waa Yennu na ni, nan binba ki bi kpiib tɔbii ni na po. Min
Yabint Yennu-e pak na.”

32

Ki jiin kuun yaŋ nba tee Ijipt kpanbar yar na po

1 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li bina piik nan ŋanlee, ŋmaarii piik nan ŋanlee ni pinpiik daare, ki Yennu ŋamm
pak nanin a,
2 “Nisaarik, turin Ijipt kpanbar ninmɔnn kpaanii na. Betirɔ mɔmaan nba saa nyi n
boor na a: A dukii nan a binbeŋ tee nan yanbɔr nba tuu be digbana ni nae, ŋaan a
binbeŋ tee nan bantɔuŋ nba be nyun ni, ki tuu gbit nyun nan u taa biaŋinba na.
3 Ijipt kpanbar, gbiintir. Min Yabint Yennu-e saa lu janlaauŋ ki soora, ŋaan te boorganu
niib n dat ki donna kunkonn.
4 N saa lu-a paanu nie, siaminba ki nɔɔnii nan bonkobit saa la-a ki di a gbanant.
5 N saa lat a gbananpɔɔtit na kunkona paak nan baat ni.
6 N saa mɔɔn a sɔn na kunkona na kur po, nan laa tan saa gbee kpenii na.
7 Mi-i boontira yoo nba, n tan saa dɔkin sanpagbouŋ nae, ki bia piin ŋmaabira na. Ki
yonnu tan saa bɔr sanpagbouŋ na ni, ki ŋmaarik na mun kan tur yentu.
8 N tan saa boon yentu nba kur be sanpaapoe, ki te bunbɔnn n kɔɔ durinya na. Min
Yabint Yennu-e pak na.
9 “Ki digbana bonchiann nba ki a ki mi bi po tan saa gbat biiru nba baara na, ki lin
daamiib.
10 Linba ki n saa tun ki tura na saa jek digbana bonchiann. Li-i tee ki n ŋak n jukbanjiak
na, kpanbara saa jek nan jaŋmaanii. Ki daar nba ki a saa baa na, bi kur sii jekir nan
jaŋmaaniie, bi manfoa paak.”
11 Ki Yabint Yennu beer Ijipt kpanbar a, “A saa took Babilonn kpanbar jukbanjiak
nawa.
12 N saa te ki kunkɔnkɔnna n nyi nitont digbana ni, ki saat bi jukbanjai ki kpi a niib
kur, nan linba kur ki a mɔk karinbaanii li paak na.
13 N saa kpi a bonkobit nyuntona kur boor, ki nisaarii koo bonkobit ji sii kaa ki saa
gbit nyun na.
14 N saa te ki a nyun na n tinte, kii yeen, ki te kpenu na-ii puub soon nna. Min Yabint
Yennu-e pak na.
15 Li-i taŋi tee ki n te ki Ijipt tiŋ kpant langbent, ki bia boont wunba kur be li ni yoo
nba, bi saa bann nan mine tee Yennu.
16 Ninmɔnn kpaanii na tan sii tee kuun yaniie, ki digbana poob tan saa yin ki fabin
tur Ijipt tiŋ nan li niib kur. Min Yabint Yennu-e pak na.”

Ki jiin kpeentiŋ po

17 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li bina piik nan ŋanlee ni, ŋmaasinsinn dapiik nan ŋanŋmu daare, ki Yennu ŋamm
pak nanin a,
18 “Nisaarik, a mɔ fabin Ijipt niburchiɔŋ na paak. A sikinib kpeentiŋ, ki pukinib
digbanjaana niib nba be leŋ na po.
19 A yetib a:
‘I dukii nan i mantik fan ki gar sɔɔ kure-e?
See ki i sik kpeentiŋ,
ki saa dɔɔr binba ki waa Yennu na boor.’
20 “Ijipt teeb mun bia tan saa kpo tɔb nie, kimaan jukbanjiak teen siir nan lin kpi bi
kura.
21 Kunkɔnwakitcheena nan binba kɔn ki taan Ijipt teeb po na, tan saa took Ijipt teeb
na kpeentiŋ, ki yet nan kunkɔpaarir a, ‘Binba ki waa Yennu ki bi kpiib tɔb ni na, sik
baar nna nawa, ŋamme dɔɔ na.’
22 “Asiria teeb be leŋ, ki bi kunkɔnkɔnna na kaat dɔɔ ki lint li kur po. Bi din tuu jeent
tiŋ na niibe, ki bi kpii bi kur tɔb ni,
23 ki bi gbanant dɔɔ tinpɔɔr ni. Bi kunkɔnkɔnna na kur kpo tɔb nie, ki bi kaat be leŋ.
24 “Elam teeb be leŋ, ki bi kunkɔnkɔnna na kaat dɔɔ ki lint li kur po. Bi din kpii bi
kur tɔb nie, ki bi tee binba ki waa Yennu ki sik kpeentiŋ. Bi din tuu be bi manfoa ni, ki
jeent bi leebe, ŋaan mɔtana bi ji dɔɔ kpowa, nan fei.

25 Elam teeb dɔɔ ki pukin niib nba ki bi kpiib tɔb ni na po, ki bi kunkɔnkɔnna na
kaat dɔɔ ki lintib. Bi kur tee binba ki waa Yennu-e, ki bi kpiib tɔbii ni. Bi din tuu be bi
manfoa ni, ki jeent bi leebe, ŋaan mɔtana bi ji dɔɔ kpowa nan fei, ki pukin binba ki bi
kpiib tɔb ni na po.
26 "Ki Mesek nan Tubal teeb be leŋ, ki bi kunkɔnkɔnna na kaat dɔɔ ki lintib, ki bi kur
tee binba ki waa Yennu, ki bi kpiib tɔbii ni, ŋaan bi din ban jeen tiŋ na niiba.
27 Bi din ki piib piiŋanu, nan baa din tuu pii kunkɔnkɔnwakitcheena sianyoo biaŋinba
na, binba ki bi din tuu piib nan bi jukbanjai, ki kpakint bi yura li paak, ŋaan paa bi
naagbankɔŋa bi gbanant paak na. Kunkɔnwakitcheena nba nae din tuu mɔk panii ki
jeent niib.
28 "Yimm Ijipt teeb na, bi saa kpi-i bonbiir, ki pii yimm nan binba ki waa Yennu ki bi
kpiib tɔbii ni na.
29 "Edom teeb be nan bi kpanbara, nan bi doo diara leŋ. Bi din tuu tee
kunkɔnkɔncheenae, ŋaan mɔtana bi ji dɔɔ kpeentiŋ, ŋamm nan binba ki waa Yennu ki
bi kpiib tɔb ni na.
30 "Ki niigaŋ po tiŋ diara kaat be leŋ, ki pukin binba tee Sidonn teeb na. Bi
kunkɔnkɔnna na din tuu mɔk panii ki jeent niib, ŋaan mɔtana bi pii tiŋ ni, ki be
kpeentiŋ, siaminba ki bi dii fei nan kunkɔnkɔnleeb nba ki bi din kpiib tɔb ni na."
31 Ki Yabint Yennu yet a, "Li-i tee Ijipt kpanbar nan u kunkɔnkɔnna na la niib nba ki
bi kpiib tɔb ni na, li sii manib.
32 "Mine te ki Ijipt kpanbar jeen tiŋ na niib kur, ŋaan n bia saa te ki bin kpi ŋɔɔ nan
u kunkɔnkɔnna na kur, ki lakin piib nan binba ki waa min Yennu ki din kpo tɔb ni na.
Min Yabint Yennu-e pak na."

33

Biaŋinba ki Yennu gann Esekiel ki u tee doo guutɔɔ
(Esekiel 3.16-21)

1 Ki Yennu ŋamm pak nanin a,
2 "Nisaarik, pakin a niib na linba saa teen, mi-i te ki tɔb yaa lin faa tiŋ. Tiŋ maŋ niib
saa gann sɔɔe, a wuu guu tiŋ na.
3 Ki guutɔɔ na-i la ki datai baat, ki u peb naatunn, a lin kumii sɔɔ kur,
4 ki bi yenɔ ki gbiint, ki datai na tan baar ki kpiiu,
5 ŋann u kuun tee u tiɔŋ biite, kimaan u ki gbiint kpaanii na po. Li-i bonni tee ki u
gbiinti, u bo kan kpo.
6 Li-i munii tee ki doo guutɔɔ na la ki datai na baat, ŋaan ki u ki peb naatunn na, datai
na saa baare ki kpi yanbɔndamm na kur, ŋaan n saa nyiir tiŋ guutɔɔ nae, niib na kuun
paak.
7 "Tɔn, nisaarik, n jikita ki tee-a Israel tiŋ guutɔɔe. A gaar kpaanii nba ki n teena na
ki turib.
8 Li-i tee ki n yet nan toonbiit daanɔ saa kpo, ŋaan ki a ki kpaanɔ nan wun lebit u
binbeŋ, ki fit tinn u manfoori, u saa kpoe, ki tee yanbɔndaanɔ, ki n saa nyiira u kuun
paak.
9 Li-i tee ki a kpaan yanbɔndaanɔ, ŋaan ki u ki nyik toonbiit tumu, u saa kpoe, ki tee
yanbɔndaanɔ, ŋaan a manfoor saa tinna."

Ki jiin nirɔ kur toonn po

10 Ki Yennu ŋamm pak nanin a, "Nisaarik, Israel teeb na fabine ki yaa tubdatu nba
tee bi yanbɔmm paak na yabitiba, ki bi ki mɔk dindann manfoor po, ki ji nyiirin.
11 Min Yabint Yennu yet nan maa set be na, li ki manin, li-i tee ki n laat yanbɔndaanɔ
kpenni, n bo sii loon ki wun nyik toonbiit tumue kii mɔk manfoor. Israel teeb, nyikin
toonbiit nba ki i tuun na. Bee teen ki i loon yin kpo?
12 "Betir Israel teeb na, nan li-i tee ki niŋanɔ piin tuun toonbiiti, toonŋana nba kur ki
u tuu tuun na kan fit tinnɔ, ki wun nyi tubdatu ni. A tiarib nan li-i tee ki yanbɔndaanɔ
nyik toonbiit tumu, n saa nyik chabɔ u toonbiit nba ki u tuu tuun na. Ki li daanɔ ji kan
la tubdatu.
13 Li-i tee ki n sat mɔb ki tur niŋanɔ nan u sii mɔk manfoor, ki li poor po, ki u piin ki
tuun toonbiit, ŋaan dukii nan u saa la tinnu, u toonŋana nba ki u din tuun na paaki, li
daanɔ saa kpo nnae, kimaan toonbiit nba ki u tuun na paak. N kan tiar toonŋana nba
ki u din tuu tuun na po.
14 Li-i tee ki n kpaan toonbiit daanɔ nan u saa kpo u yanbɔmm paaki, ki u nyik toonbiit
tumu, ŋaan piin ki tuun linba took ki ŋan,

15 ki jiin linba ki u gaar sɔɔ boor ŋaan kpentɔ siar na, ki ŋmat jiin linba ki u jan, ki
nyik toonbiit na tumu, ŋaan piin saak n sennii, u sii mɔk manfoor,
16 ki n saa nyik chab u toonbiit nba ki u tuu tuun na, ki u sii mɔk manfoor, kimaan u
tun linba took ki bia ŋana.
17 “Nisaarik, a niib na yeen a linba ki n tun na ki ŋani. Aaii, bi binbeŋ nae ki ŋani.
18 Li-i tee ki niŋanɔ nyik toonŋana tumu, ŋaan piin tuun toonbiiti, u saa kpo toonbiit
maŋ paake.
19 Li-i tee ki toonbiit daanɔ nyik toonbiit tumu, ŋaan tuun linba took ki ŋani, u tinn u
manfoora.
20 Ŋaan ki yimm Israel teeb yeen a maa tun linba na ki ŋani. N yaa man bu i buut
nan toona nba ki i tuume.”

Labaar nba jiin Jerusalem biiru po

21 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li bina piik nan ŋanlee ni, ŋmaarii piik ni, daaŋanŋmu daare, ki jasɔɔ bɔr nyii
Jerusalem ki chiar baar, ki tan betin nan doo na biira.
22 Laa biar nan wonna ki jɔɔ na saa baar na, li daar daajoouk, ki Yennu paŋ yentin.
Jɔɔ na nba baar na, ki Yennu te ki n ji fit piak.

Ki jiin niib na yanbɔmm po

23 Ki Yennu ŋamm pak nanin a,
24 “Nisaarik, niib nba kɔɔ langbent nba be Israel tiŋ ni na yeen a, ‘Abraham din tee
jayenɔ kɔɔe, ki Yennu turɔ tiŋ na kur. Mɔtana ti ji yaba, ki tiŋ na tee ti yare.’
25 “Betirib maan nba ki min Yabint Yennu yeen na a: Bee teen ki i dukii nan tiŋ na
tee i yare? I ŋman nant nan li sɔn, ki mann pata, ki kpi niib,
26 ki mantik maa i kunkɔntiat paak, ki tuun bonbilankant, ki sɔɔ kur tuun
bonchonchonn toona, ŋaan dukii nan tiŋ na tee i yare.
27 “Betirib nan min Yabint Yennu-e kpaanib nan bi saa kpi binba kɔɔ langbent na
niwa. Ki binba kɔɔ doi ni na, muuk ni bonkobite saa ŋmamm, ki binba bɔr jɔɔt nan
tanfiat ni na, yiariie saa soorib ki bin kpo.
28 N saa te tiŋ na n kpant tinkooŋ. Ki yiikoo nba ki bi tuu dont bi mɔŋ li paak na saa
gbenn. Ki Israel kunkona na saa teen fɔɔr, ki sɔɔ kan fit somm gar li ni.
29 Li-i tee ki n tan dat niib na tuba bi toonbiit paak yoo nba, ki bia te tiŋ na dɔɔr yanni,
bi ji saa bann nan mine tee Yennu.”

Ki jiin Yennu sɔkinii na maan po

30 Ki Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, a niib na piak a poe, yoo nba ki bi chet leeb, doo
na joonjot boor, koo bi ŋei tammɔi ni. Bi yeen leeb a, ‘Ŋaant tin saan Esekiel boor, ki
saa gbiint maan nba nyii Yennu boor dinna.’
31 Ŋanne ki bi kur tikir a boor a bin gbiint a maan, ŋaan ki ki tuun linba ki a wantibi.
Bi want bi mɔŋ nan bi tee niŋamme, ŋaan ŋmaab leeb likirii ni, yoo kur.
32 Bi yaa boor, bi jikita ki a tee daanɔ nba yiin yanmanii, koo ki jerin jeruk, ki li
maŋitibe. Bi gbiintir a mɔmaan na kur, ŋaan ki ki sak gaar li yennkɔɔ gbaa.
33 Li kan wei, ki bi saa la tubdatu, nan faa kpaanib biaŋinba na, ki saa bann nan n
sɔkiniie tuu be namm.”

34

Ki jiin Israel tɔɔndamm po

1 Ki Yennu ŋamm pak nanin a,
2 “Nisaarik, pakin biir Israel tɔɔndamm na. Sɔkint ki turib, ki yetib maan nba ki min
Yabint Yennu yeen a: Israel tɔɔndamm na, i boonta. I gorii i mɔŋe, ŋaan ki ki goon pei
na.
3 I nyu pei na biin, ki lia pei maŋ kobit liant, ki bia kpi bonkob-kpamma na ki ŋman,
ŋaan ki ki goon pei na.
4 I ki gorii pebutimii na, ki ki teb pei nba yiar na, ki ki lorin binba la danii na fiati, ki
bia ki lon binba bot na ki jen nammi, ŋaan diab nan tonu.
5 Pei na nba ki mɔk kpaartɔɔ na paake teen ki bi yat, ki muuk ni bonkobit jiib ki teen
bi jeet.
6 Ŋanne ki n pei na lin yirib jɔfɔkit nan kunkonfɔkit na paak, ki yat tiŋ na kur po.
Ŋaan sɔɔ ki lin lommi.
7 “Yimm tɔɔndamm na, ji gbiintir maan nba ki min Yabint Yennu beeri na.

8 Barmɔnii, maa set be na, li bo sii ŋan ki yin gbiint turin. Muuk ni bonkobit wor n
pei nae ki kpiib, ki ŋmamm, kimaan bi ki mɔk bonkob-kpaarik. N bonkob-kpaarii na ki
kor a bin lon pei na. Bi gorii bi mɔŋe, ŋaan ki ki dint pei na.
9 Li paak, gbiintirin, yimm tɔɔndamm na.
10 Min Yabint Yennu-e yet nan n tee i dataake. N saa nyinn n peie i boor, ki ji kan te
yin teen bi kpaarteebi. N ji kan ban te ki i gorii i mɔŋi. N saa nyinn n pei i nuu ni, ki
kan te yin ŋmammi.

Ki jiin pekpaaŋaŋ po

11 "Min Yabint Yennu-e beeri nan n mɔŋe sii gorii n pei, ki dintib.
12 Pekpaarik nba tuu gorii u pei nba tuu yat, ki wun tikirib ki jen namm biaŋinba
na, nnae ki n saa tikir n niib ki bin nyi siaminba kur ki bi bo yat dabiir daar na, ki jen
namm.
13 N saa nyinnib boorganu doi na ni, ki tikirib bɔyennkɔɔ boor, ki te bin jen bi tiɔŋ
tiŋ ni. N saa ŋmakitib ki bin jen Israel kunkona nan kpenii na ni, ki dinnib kpinkpaar
boor nba ŋan ni.
14 N saa te ki bin ŋman bi yamani, Israel kunkona na paak kpinkpaar boor, nan li baat
ni, nan tiŋ na bonkob-kpaarboa nba ŋan ni.
15 N tiɔŋo sii tee n pei kpaartɔɔ, ki n saa lon yiar ki turib, ki bin foi. Min Yabint Yennu-e
pak na.
16 "N saa lon binba bot nawa, ki jen nan binba lin yirib na, ki lor binba la danii na
fiat, ki bia teb binba yiar na, ŋaan boont binba nɔr ki mɔk paŋ na, kimaan mine tee
pekpaarik nba tuun linba took.
17 "Tɔn, n pei, min Yabint Yennu-e beeri nan n saa bu sɔɔ kur buut, ki bɔkit bonŋann
ki lin nyi bonbiir ni, ki bɔkit pei ki bin nyi buunii ni.
18 I siab numm ki gboot nan yaa ŋman mɔŋant na, ki ŋmaan sɔt mɔɔt nba ki i ki
ŋman na, ki nyu nyunŋanin, ŋaan gbit nyun nba ki i ki nyu na.
19 N pelei na saa ŋman mɔɔt nba ki i ŋmaa sɔt nae, ki bia nyu nyun nba ki i gbit na.
20 "Li paak, Min Yabint Yennu-e beeri nan n saa bɔkit yimm pepaarii nan pebutimii
nawa.
21 I tut pebaatit na, ki bakintib, ki tabitib ki bi nyi pelei ni.
22 Ŋaan n saa tinn n peiwa, n kan nyikib ki i ŋmaŋitibi. N saa bu n pei na, sɔɔ kur
nan u buuta, ki bia bɔkit binba ŋan ki bin nyi binba bi ni.
23 N saa turib kpanbar, ki u sii tee nan n toontunnɔ Defid na, ki u sii tee bonkob-kpaarik
yenɔkɔɔ, ki goriib.
24 Min Yennu-e sii tee bi Yomdaanɔ, ki kpanbar nba sii tee nan n toontunnɔ Defid nae
sii tee bi tɔɔndaanɔ. Min Yennu-e pak na.
25 N sii mɔk mɔlor namm, linba sii guu bi manfoa. N saa boon bonkob-susoot nba be
tiŋ na paake, ki lin te n pei n fit kii be bi yamani, tiŋ na ni, kii gɔɔnt fɔɔr ni.
26 "N saa teen piisin bi paak, ki te bii kɔɔ ki lint n kasii kunkonn na. Leŋe ki n saa
teen piisin bi paak, kii teemm saak yoo nba ki bi loon.
27 Ki li tiinii saa lon lɔɔna, ki kpaant saa nan jeet, ki sɔɔ kur sii be u yamani, u tiɔŋ tiŋ
ni. Li-i tee ki n cheer jaruk nba boob n niib, ki ŋaab yanni, ki te ki bi nyii damm nba
teemm yommii na nuu ni, bi ji saa bann nan mine tee Yennu.
28 Ki niib nba ki waa min Yennu na ji kan ban lekib ki fatibi. Ki bonkob-susoot na ji
kan kpib ki ŋmami. Ki bi sii be bi yamani, ki sɔɔ ji kan jeemm ki kɔɔmm jaŋmaanii.
29 N saa turib tinkpiasir, ki te ki kon n gbenn tiŋ na paak. Ki digbanlia na niib ji kan
ban pak ki biiribi.
30 Ki sɔɔ kur saa bann nan n guu Israel teeb, ki bi tee n niib. Min Yabint Yennu-e pak
na.
31 "Yimme tee n pei, ki tee binba ki n dintib, ki i tee n niib. Mine tee i Yennu. Min
Yabint Yennu-e pak na."

35

Biaŋinba ki Yennu saa dat Edom teeb tuba

1 Ki Yennu ŋamm pak nanin a,
2 "Nisaarik, a pak biir Edom digbann,
3 ki yet niib na maan nba ki min Yabint Yennu yeen na a:
Edom yent kunkona nba fɔk na, n tee i dataake.
N saa te ki i tiŋ n biar yann.
4 N saa te ki i doi n kpant langbent,
ki bia ŋaan ki i tiŋ n biar yann,

ki i ji saa bann nan mine tee Yennu.
5 “Edom teeb, i kpan tuu tee Israel digbann dataie, ki tuu te ki bi kpi u niib yoo nba
ki u be biiru nba tee u yanbɔmm paak tubdatgbeŋir ni na.
6 Li paak, min Yabint Yennu yet nan maa set be na, kuume tee i joontu, ki i kan fit nyi
li ni. I mɔk biit nan yaa kpi na, ki bi mun saa kpi-i.
7 N saa te yimm Edom teeb tiŋ na n dɔɔr yann, ki bia kpi wunba kur somm ki gar li
ni.
8 N saa te ki nikpeena na n gbee kunkona nba fɔk na kur po, ki bia te niib nba ki bi
saa kpib tɔbii ni na n gbee kunkonlia paak, nan baat ni.
9 N saa te ki i tiŋ n biar yann, ki saa tuu yoo nba kaa paak, ki sɔɔ kan kar i doi na ni
jikii. Ki i ji saa bann nan mine tee Yennu.
10 “I yet nan i saa gaar digbana ŋanlee nba tee Juda nan Israel ki kpab nan bi tinii na,
ki yentir, ŋaan min Yennu-e tee bi Yomdaanɔ.
11 Maa set be na, n saa pa jiini, i wutoor nan funfunn nan naŋ nba ki i mɔk nan n niib
na paak. Ki bi saa bann nan min Yennu-e dat i tuba, yaa tun linba ki turib na paak.
12 Ki i saa bann nan min Yennu gbat maan nba ki i pak ki sarikit Israel teeb, a bi tiŋ
biar yann, a li be i nuu ni, ki i saa nakir munn nawa.
13 N gbat i dont-n-mɔŋ pinpakit nba ki i piak ki biirin nawa.”
14 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “N saa te ki yin mantik biar yann, ki lin te durinya
kur-ii kpamm, yaa saa baa na paak,
15 nan yaa kpamm Israel teeb nba tee n tiɔŋ niib na biiru paak biaŋinba na. Seir* jɔɔt
nan li Edom tiŋ kur saa biar yann, ki sɔɔ kur saa bann nan mine tee Yennu.”

36

Ki jiin Yennu piisin nba sii be Israel teeb paak na po

1 Ki Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, pakin tur Israel teeb kunkona na, ki yetib ki bin
gbiint maan nba
2 ki min Yabint Yennu yeen na a: Israel teeb datai na kpamme, ki yaa kunkona na ji
tee bi yare.
3 “Sɔkint, ki ji mɔɔnt maan nba ki min Yabint Yennu yeen na. Yoo nba ki boorganu
din kɔn nyann ki fat Israel teeb kunkona na, sɔɔ kur din sukii Israel teebe.
4 Li paak, ji gbiintir maan nba ki min Yabint Yennu yeen yimm jɔjaana nan kunkona
nan nyuntona nan baat, nan siaminba kur din kpant langbent, nan yimm nba ki bi din
saat i doi, ki i biar yann, ki digbana nba kpia-i din laai na.
5 “Min Yabint Yennu-e be n wutowɔruk ni, ki pak biir digbana nba kpia-i na, mantik
Edom teeb nba din mɔk kpinkpammuk nan naŋ, ki fat n tiŋ, ki yent li bonkobit
kpinkpaar boa na.
6 “Li paak, sɔkint maan na ki tur Israel teeb; yetir jɔɔt ni niib, nan kunkona paak, nan
nyuntona boa, nan baat ni niib, maan nba ki min Yabint Yennu yeen, ki be wutochiɔŋ
ni na, kimaan digbana niib na sukii-i ki butimi.
7 Min Yabint Yennu-e por kat nan digbana nba linti na saa di fei,
8 Ŋaan tiinii nba be Israel kunkona paak na saa ŋamm bint, ki bia lon lɔɔna ki tur
yimm nba tee n niib Israel teeb na. Li kan wei, ki i saa ŋmat kun i doi niwa.
9 N taa i poe, see ki n te ki i koo kpaant, ki bur bonbuburit li ni.
10 N saa te ki i niib n pɔt, ki i saa ŋamm maa langbent na kur ki kar leŋ.
11 N saa te ki i niib nan bonkobit n pɔt, ki niib nba sii be sii yab gar niib nba tuu teewa.
Ki i sii mɔk waas bonchiann, ki n saa te yin kɔɔ kar siaminba ki i tuu be na, ki te yin
ŋamm mɔkit. Ki i ji saa bann nan mine tee Yennu.
12 N saa jen nan yimm n niib Israel teeb, ki yin ŋamm kar tiŋ na ni. Ki li sii tee i tiɔŋ
tiŋe, ki li ji kan ban te ki i waas n kpo komi.
13 “Min Yabint Yennu ŋamm yet a: Li tee barmɔniie nan niib yi tiŋ na nidiirɔ, ki bia
yaa li fiar digbann na waas.
14 Ŋaan laa saa nyi mɔtana ki saa, li ji kan ban teen nidiirɔ, ki bia kii fiar i waasi. Min
Yabint Yennu-e pak na.
15 Tiŋ na ji kan ban gbat ki digbana laau, koo ki gbia ki niib sarikitɔ. Tiŋ na ji kan ban
fat digbann na waasi. Min Yabint Yennu-e pak na.”

Ki jiin Israel teeb binbenpaaŋ po

16 Yennu ŋamm pak nanin a,

* **35:15 35.15** Edom sanleere tee Seir.

17 “Nisaarik, yoo nba ki Israel teeb din kɔɔ bi dantiŋ ni na, bi marima din kɔɔn tiŋ na
jakinta. N jii bi marima na ki li ki ŋan, ki tee nan poo nba tuu sik pookpenu ki be nae.
18 N din te ki Israel teeb na bann n wutoor nba tee, kimaan kuun nba ki bi kpi, nan
pata nba ki bi mann tiŋ na ni, ki kɔɔntir jakint na paak.
19 N pak biirib, kimaan bi marima nba ki bi be li ni na paak, ki yatib boorganu tiŋ kur
ni.
20 Ki siaminba kur ki bi saan, bi tuu dinn n kasii sann nae fei, kimaan boorganu na
tuu yeen a, ‘Yennu niibe na, ŋaan ki u mukisib ki bi nyii u tiŋ ni.’
21 Ŋanne teen ki n baka be n kasii sann na po, kimaan Israel teeb nba tuu saan
siaminba kur, bi tuu dinn n kasii sann nae fei.
22 “Li paak, yetir Israel teeb mɔmaan nba ki min Yabint Yennu yeen na a: Maa yaa
man tun linba na, li ki tee yimm Israel teeb paak kaa, ŋaan li tee n kasii sann na paake,
sann nba ki i dintir fei, siaminba kur ki i tuu saan na.
23 N saa wann boorganu na nan n sanjaann na tee kasii, ŋanne tee sann nba ki i dinnir
fei boorganu maŋ boor na, ki bi ji saa bann nan mine tee Yennu. Min Yabint Yennu-e
pak na. N saa jii yimme ki wann boorganu na nan n tee kasii.
24 N saa nyinni booru kur ni, nan digbana kur ni, ki jen nani i tiɔŋ tiŋ ni.
25 N saa mɔɔn nyunŋanin i paak, ki wuur nyinni pata, nan linba kur kɔɔni jakint ni.
26 N saa turi parpaann nan duduk-paann. N saa nyinn i para nba wakii na, ŋaan turi
mɔsaku para.
27 N saa kɔɔn n Seek i ni, ki te yin wei n sennii, ki bia dia n wannu kur nba ki n teeni
na.
28 Ki i ji saa kɔɔ kar tiŋ nba ki n tur i yeejamm na ni. Ki i sii tee n niib, ki n tee i
Yennu.
29 Ki n saa nyinni linba kur kɔɔni jakint ni. N saa te jeet n nan bonchiann, ki li daa te
kon baa-i.
30 N saa te ki i tilontii lomm nan jeet naauŋ n pukin i kpaant ni, ki kon ji sii kaa ki
dinni fei boorganu boori.
31 Ki i saa tiar toonbiit nan binben-yana nba ki i tun, ki i sii nan i mɔŋ, kimaan i
toonbiit nan yanbɔmm na paak.
32 Israel teeb, n loon yin bann nan n ki tuun linba na kur i paak kaa. N loon ki yin
bann ki bia di fei nan linba ki i tuun na paake. Min Yabint Yennu-e pak na.”
33 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “Mi-i taŋi wuur ŋammi, ki nyinni toonbiit kura ni yoo
nba, n saa te ki yin ŋamm kar i doi na ni, ki fiin langbent na.
34 Wunba kur tuu gaar i kpaant ni tuu laat mɔɔt nba tuu pia ki sar biaŋinba, ŋaan n
saa te ki yin ŋamm ko kpaant maŋ.
35 Ki sɔɔ kur saa pak a tiŋ nba din tuu tee langbent nae ji tan naan nan Edenn kpaab,
ki doi nba siab din yeer, ki jii li mɔkint, ŋaan nyikir langbent na, bi ŋamm maar, ki li
mɔk paŋ, ki niib kɔɔ leŋ.
36 Ki boorganu niib nba kpia-i ki tenn mɔk manfoor na, saa bann nan min Yennu-e tuu
ŋamm fiin doi nba tee langbent, ki bia ŋamii buur sarwaat ni. Min Yennu senn mɔsonn
nan n saa tun linba nawa, ki set saa tuma.”
37 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “N saa te ki Israel teeb na n ŋamm boin sommir po,
ki n saa te ki bin pɔt nan pei nba pɔt biaŋinba na,
38 ki doi nba tee langbent mɔtana na tan saa gbee nan niib, nan Jerusalem nba din
gbee nan pei ki bi din tuu dia mann maruŋ, ki di jaamm na. Ki bi ji saa bann nan mine
tee Yennu.”

37

Biaŋinba ki nisaarii kpabkoona la manfoor

1 Ŋanne ki Yennu paŋ yentin, ki u Seek na jiin, ki sik nanin baauk nba gbee nan kpaba
ni,
2 ki lin nanin baauk na kur po, ki n la nan kpaba bonchiann be leŋ, ki tee kpabkoona.
3 Ki u boin a, “Nisaarik, kpaba na saa fit jen manfoor niŋa-a?”
Ki n jiin a, “Yabint Yennu, fin kuukɔɔe mi.”
4 Ki u yet a, “Pakin tur kpaba na. Yetir kpabkoona na ki bin gbiint min Yennu mɔmaan.
5 Betirib nan min Yabint Yennu-e yeen a: N saa kɔɔn foon i ni, ki yii mɔk manfoor.
6 N saa turi jiina nan nanbɔna, ki bia dɔkin gbananbɔŋ i paak. N saa kɔɔn foon i ni,
ki yii mɔk manfoor, ki i saa bann nan mine tee Yennu.”
7 Ŋanne ki n sɔkin maan na, nan Yennu nba wannin biaŋinba na. Maa piak yoo nbae,
ki n gbat fuur kpaba na ni, ki li piin ki tukint.

8 Ki n la jiina nan nanbɔna nan gbananbɔŋ na tab kpaba na paak, ŋaan ki foon kaa
gbanant na ni.
9 Ki Yennu betin a, “Nisaarik, pakin tur wouŋ. Betir wouŋ na nan Yabint Yennu-e yet
a wun nyi lokir kur po, ki tan kɔɔ gbanankpeena na ni, ki te bin jen bi manfoa ni.”
10 Ŋanne ki n sɔkin maan na, nan Yennu nba wannin biaŋinba na, ki foon kɔɔ gbanant
na ni, ki bi jen manfoa ni, ki fiir set ki yab bonchiann.
11 Ki Yennu ŋamm betin a, “Nisaarik, Israel teeb tee nan kpabkoona na nae. Bi yeen
a bi mantik koora, ki ji ki mɔk dindann manfoor po.
12 Li paak, a pak tur n niib Israel teeb, ki yetib nan min Yabint Yennu yaa man loot bi
kaate, ki nyinnib, ki te bin ŋmat jen Israel tiŋ ni.
13 Li-i tee ki n loot kaat nba ki n niib be li ni na, ki nyinnibi, bi saa bann nan mine tee
Yennu.
14 N saa kɔɔn n foon bi ni, ki te bin jen manfoor ni, ki kar bi tiɔŋ tiŋ ni, ki bi ji saa
bann nan mine tee Yennu. N senn mɔsonn nan n saa jen nan n niib maŋ bi tiŋ ni. N set
saa tun nnawa. Min Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Yennu saa taan Israel nan Juda teeb mɔb

15 Ki Yennu ŋamm pak nanin,
16 ki yet a, “Nisaarik, jiin dakoonn ki sɔb li paak mɔbona nba na a, ‘Juda naan yent,’
ki bia jii daleeuk ki sɔb li paak a, ‘Israel naan yent,’
17 ki ji soor daat ŋanlee na nan a nii, ki tukin, ki lii tee nan dayeuŋo na.
18 Li-i tee ki a niib na boia a fan wannib li paak nba tee linba,
19 fan yetib nan min Yabint Yennu saa jii daauk nba see Israel teeb paak na, nan daauk
nba see Juda teeb paak na ki tukin, ki jii daat ŋanlee maŋ ki teenir dayeuŋ, ki diar n
nuu ni.
20 “Soot daat ŋanlee na nan a nii, ki te niib n lar;
21 ki a ji yetib nan min Yabint Yennu-e yaa man nyinn n niib digbana nba ki bi saan
be li ni na, ki taamm, ki te bin ŋmat jen bi tiɔŋ tiŋ ni.
22 N saa turib mɔtaauk, ki bi sii tee nibooryeŋ, kii be Israel tiŋ na ni. Ki bi sii mɔk
kpanbar yenɔkɔɔ, ki u sii diab. Ki bi ji kan ban bɔkit ki tee digbana ŋanlee, koo ki bɔkit
ki tee naangbant ŋanlee.
23 Ki bi ji kan ban biir bi mɔŋ nan patmannu, koo ki ŋmat bi mɔŋ nan toonbiiti. Ki n
saa nyinnib toonbiit nba ki bi tun biirin na ni. N saa wuurib ki ŋammib, ki bi sii tee n
niib, ki n tee bi Yennu.
24 Ki bi kpanbar sii tee nan n toontunnɔ Defid na, ki u sii diab, ki bi kur saa taan mɔb,
ki be kpanbar yenɔkɔɔ nuu ni, ki sii mɔk mɔsaku nan n sennii fanu.
25 Ki bi saa kar tiŋ nba ki n tur n toontunnɔ Jakɔb, ki li tee tiŋ nba ki bi yeejamm
din kar na ni. Ki bi saa kar leŋ nan yoo nba kaa paak. Nnae mun ki bi waas nan bi
yaaboona kur saa kar. Ki bi kpanbar sii tee nan n toontunnɔ Defid na, ki diab nan yoo
nba kaa gbennu.
26 N saa lor namm mɔlor nba sii guu bi binbeŋ mɔkmɔk nan mɔkmɔk. N sii guub, ki
pukimm nipɔtuk, ki te n Jiantu Ŋasaakak na-ii be bi tiŋ ni nan yoo nba kaa gbennu.
27 Leŋe ki n sii be namm; ki tee bi Yennu, ki bi mun tee n niib.
28 Li-i tee ki n senn n Jiantu Ŋasaakak na bi ni ki saa tuu yoo nba kaa gbennu, digbana
niib na ji saa bann nan min Yennu-e gann Israel teeb, ki bi tee n tiɔŋ niib.”

38

Biaŋinba ki kpanbar Gog tee Yennu toontuntiɔk

1 Yennu ŋamm pak nanin a,
2 “Nisaarik, a pak biir Gog, kpanbar nba dia Mesek nan Tubal digbana, ki li be Magog
tiŋ ni na. Pakin biirɔ,
3 ki yetɔ nan min Yabint Yennu tee u dataake.
4 N saa nyinn u paŋ ki gaan janpeenu u yiak, ki dat ŋɔɔ nan u kunkɔnkɔnna na kur,
ki yaat namm. Ki u kunkɔnkɔnna, nan bi taanii, nan bi taanjakira nba lia tiat na yab,
ki kaa bannu, ki kunkɔnkɔnnɔ kur dia naagbankɔŋir nan jukbanjiak.
5 Ki jab nyii Peesia, nan Itiopia, nan Libia digbana ni, ki be nanɔ, ki bi kur mɔk
naagbankɔŋa nan kut fokirii.
6 Jab nba kur tee kunkɔnkɔnna ki nyii Gomer nan Bef Togarma tinii ni, ki li be niigaŋ
po na, be u boor. Ki jasiab bia be ki nyii digbana bonchiann ni.
7 Betirɔ ki wun teen siir, ki bia te ki u kunkɔnkɔnna na kur n teen siir,
8 ki bina bonchiann saa gar, ki n tan saa te wun lek Israel digbann nba ki li niib din
nyii digbana bonchiann ni ki jen leŋ, ki kar, ki ki mɔk jaŋmaanii tɔbii po na. Ki u saa

lek Israel kunkona nba din biar yann, ki kpant kunkoouk ki li wei, ŋaan ji tee siaminba
ki niib na kur be mɔtana bi yamani na.
9 Ki ŋɔɔ nan u kunkɔnkɔnna, nan digbana niib bonchiann nba be u boor na, saa lek
niib na nan wouŋ na, ki piin tiŋ na kur po nan sayuŋ na."
10 Mɔmaan nba nae ki Yabint Yennu beer Gog a, "Li-i tee ki li yoo baar, a saa dukin ki
lor lorbiit.
11 Ki a tan saa dukin a fan lek digbann nba ki paar, ki leŋ niib na be parmaasir ni nan
bi yamani, ki li doi kaa joona na.
12 Ki a saa fat niib nba kɔɔ doi nba din tuu tee langbent na ki jii bi tiat. Bi nyii
digbangana nie ki lakin, ki ji mɔk bonkobit nan faar, ki kɔɔ durinya sinsuuk ni.
13 Ki Sieba nan Dedann niib nan kpinkpenta nba nyi Speenn doi ni na, tan saa boia
a, 'A taan a kunkɔnkɔnna ki lekit, a fan fat tiate-e? A mantik lor fan jii salimpeena nan
salimmɔna, nan bonkobit, nan faar, nan mɔkint nae ki yaat nanni-i?' "
14 Li paake ki Yabint Yennu tumin Gog boor, a man pakɔ linba ki u yeenɔ a, "Mɔtana
nba ki n niib Israel teeb be bi yamani nae,
15 ki a saa nyi i yent nba be niigaŋ po na, ki dia kunkɔnkɔnna nba yab ki bia paar, ki
nyi digbana bonchiann ni, ki bi kur jak taanii.
16 Ki a saa lek n niib Israel teeb, nan wonpaaruk nba tuu da gaar na. Li-i tee ki li yoo
baari, n tan saa tumi yin saan lek n tiŋ na niib, ki te ki lin wann digbana na niib maa
tee wunba, ki bia wann n kasii binbeŋ nba tee, ki lin nyi maa yaa man tun linba ki turi
na ni.
17 Fine tee wunba ki n din tuu piak a po sianyoowa na. N din pak tur n sɔkiniinba
nba tee n toontunna ki be Israel tiŋ ni na, a yoo baate, ki n saa te sɔɔ n baar ki tan lek
Israel teeb. Min Yabint Yennu-e pak na."

Biaŋinba Yennu saa dat Gog tubir

18 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, "Daar nba ni Gog tan saa lek Israel teeb na, n wutoor
saa do bonchiann.
19 Ki n wutochiɔŋ ni n saa yet a daar maŋ, Israel tiŋ saa jek bonchiann.
20 Ki janbooru kur, nan nɔɔnii, nan bonkob-gbeŋa, nan bonbis kur, nan nisaarik kur
nba be tingbouŋ na paak, tan saa tinin jaŋmaanii ki jekir. Jɔjaana saa bit, ki tanjagbent
saa yakit buri buri, ki joonn kur saa baa tiŋ ni.
21 N saa jeen Gog nan mukisuk booru kur. Min Yabint Yennu-e pak na. U jab na tan
saa ŋmant leeb paak nan jukbanjai.
22 N saa dat u tubir, ki te yiarii nan nikpinu-ii be u niib ni, ki te sabaagbeŋa n sik nan
sakaana, ki kpab muu nan sarwuuta, u kunkɔnkɔnna, nan digbana bonchiann nba taa
u po na paak.
23 N saa tun nna bannue, ki wann digbana na kur nan n mɔk paŋ, ki bia tee kasii, ki
bi ji saa bann nan mine tee Yennu."

39

Ki jiin kpanbar Gog biiru po

1 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, "Nisaarik, a pak biir Gog, kpanbar nba dia Mesek nan
Tubal digbana na, ki betɔ nan min Yennu tee u dataake.
2 N saa te ki wun ŋmat gaar sɔnjoganne, ki nyi niigaŋ po yent ni, nan waa tan saa
baar Israel teeb kunkona boor.
3 Ki n saa faa u tɔrbann na ki nyinn u niigaŋ ni, ki bia faa u peenii ki nyinn u niidiitu
ni.
4 Ki Gog nan u kunkɔnkɔnna nan u sommteeb na saa kpo, ki dɔɔ Israel kunkona paak.
Ki n saa te nɔɔnii nan muuk ni bonkobit n jii bi gbanant, ki teen bi jeet.
5 Ki bi saa baa dɔɔ paanu ni. Min Yabint Yennu-e pak na.
6 N saa te muu n di Magog tiŋ, nan mɔkgbianii nba kur ki niib kar ki siar ki daamiib
na, ki sɔɔ kur saa bann nan mine tee Yennu.
7 N saa te ki n niib Israel teeb n bann n kasii sann, ki n mun ji kan ban te ki n sann n
di fei. Ki digbana niib na saa bann nan min Yennu-e tee Israel teeb kasii Yennu."
8 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, "Maa pak daar nba po na, li saa baara.
9 Niib nba kɔɔ Israel doi ni na tan saa nyi, ki tɔkir kunkɔntiat nba ki bi datai nyik
na, ki kuunir muu. Bi saa tikir naagbankɔŋa, nan tɔrbana nan peenii, nan kpana, nan
gbajara na, ki lii tee dakuunkat ki saa tuu bina ŋanlore.
10 Ki Israel teeb na ji kii mɔk bin saan muuk ni ki saa yiir daat, koo ki chɔɔ tiinii fɔɔr
ni, kimaan bi sii dia kunkɔntiat nba ki bi datai nyik nae ki kuu muu. Ki bi saa fat niib
nba tuu fiarib na bona kur." Yabint Yennu-e pak na.

Ki jiin kpanbar Gog piinu po

11 Ki Yennu ŋamm yet a, “Li-i tee ki linba na kur tan tumi, n saa tur Gog kaate, Israel
tiŋ ni, ki lii be Sɔnsommteeb Baauk ni, Mɔk-kpeenn na yondo po. Ki bi saa pii Gog nan
u kunkɔnkɔnna na kur leŋ. Ki bi sii yi baauk maŋ a, ‘Gog Kunkɔnkɔnna Baauk.’
12 Israel teeb saa jii ŋmaarii ŋanlore-e ki pii nikpeena na kur, ki ji ŋamm tiŋ na ki lii
yeen.
13 Ki binba kur be tiŋ na ni saa somm ki bin pii nikpeena na. Ki bi saa la baakir, n
nyannu daar na ni, linba na paak. Min Yabint Yennu-e pak na.
14 Ki ŋmaarii ŋanlore na-i gari, i saa gann jab ki bin lin tiŋ na kur po, ki lon nikpeena
nba biar dɔɔ na, ki piib, ki lin te tiŋ na-ii yeen.
15 Baa sii lin digbann na kur po na, bi-i sakii la nisaarik kpabiri, bin chaan dɔk leŋ, ki
lin te bayai na n baar ki tan jii, ki saan piir Gog Kunkɔnkɔnna Baauk na ni.
16 (Ki doo sii kpia leŋ, ki li sann tee Gog Kunkɔnkɔnna.) Nna bannue ki tiŋ na saa
ŋamm ki yeen.”
17 Ki Yabint Yennu ŋamm pak nanin a, “Nisaarik, yiint nɔɔnii nan bonkobit na kur, ki
bin nyi lokir kur po, ki tan di jaamm nba ki n yaa n teen turib na. Li sii tee jaangbeŋire,
Israel teeb kunkona na paak; ki tee siaminba ki bi saa ŋman nant, ki bia nyu sɔn.
18 Li tee bin ŋman kunkɔnkɔnna gbanante, ki bia nyu tingbouŋ na diateeb sɔn. N tan
saa kpi bi kur, nan baa tuu kpi pejai, koo pei, koo buunii, koo naajakpamma nae.
19 Mi-i taŋi kpii niib na, ki li tee nan maruŋ na yoo nba, nɔɔnii nan bonkobit tan saa
ŋman kpapana, ki bia nyu sɔn, nan baa tan saa gboo.
20 Bi saa ŋman taanii, nan taanjakira, nan li kunkɔnkɔnna, nan jab nba kɔn kɔna na,
baa saa fit biaŋinba, jeet dindiboor. Min Yabint Yennu-e pak na.”

Biaŋinba ki Yennu saa ŋamm fiin Israel teeb

21 Ki Yennu ŋamm yet a, “N saa te ki digbana na niib n la n baakir nba tee, ki bia
wannib maa dia n yiikoo biaŋinba ki tuun n dudukŋant.
22 Ki Israel teeb na ji saa bann nan mine tee bi Yomdaanɔ Yennu,
23 ki digbana na niib saa bann nan Israel teeb datai na din miab ki bi saan digbangana,
kimaan toonbiit nba ki bi tun biirin na paak. Ŋanne ki n yaat nyikib, ki bi datai nyannib,
ki kpiib tɔbii ni.
24 Ki n turib linba jaŋib, ki yaat nyikib, kimaan bi binben-yana nan toonbiit na paak.”
25 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “Mɔtana, n ji sii mɔk ninbatinu nan Jakɔb maaru nba
tee Israel teeb, ki n saa te bin ŋamm mɔkit. Ki n saa guur n kasii sann na.
26 Israel teeb nba tan sii be bi tiɔŋ tiŋ ni, bi yamani, ki sɔɔ ki jeentib na, bi saa tamm
biaŋinba ki bi din dii fei, yoo nba ki bi din tun ki biirin nawa.
27 Ki n fit wann digbana bonchiann nan n tee kasii, see ki n jen nan n niib, ki bin nyi
digbana kur nba ki bi datai kɔɔ na ni,
28 ki n niib na saa bann nan mine tee bi Yomdaanɔ Yennu. Ki bi saa bann linba na,
kimaan mine te ki bi kɔɔ yommisin ni, ki mɔtana ki n ji tikiib ki jent namm bi tiɔŋ tiŋ
ni, ki kan te ki bi sɔɔ n biari.
29 N saa sikin n Seek, Israel teeb paak, ki kan ban nyikibi. Min Yabint Yennu-e pak
na.”

YIRINTU KI JIIN YENJIANTU ŊASAAKAK NBA SII BE JERUSALEM NA PO

40

(40.1–48.35)

Biaŋinba ki Yennu jii Esekiel ki saan nanɔ Jerusalem

1 Baa din soor kpanbar Jehoyachinn nan tisiab, ki teent yommii, ki saan nant Babilonn
na, li bina piinlee nan ŋanŋmu ni, ŋmaasinsinn dapiik daar, ki bia tee baa din biir
Jerusalem na, li bina piik nan ŋanna ni, ki n la Yennu paŋ, ki li yentin ki jii yaat nanin.
2 Yirintu maŋ ni, ki Yennu jiin ki saan nanin Israel teeb tiŋ ni, ki saa sennin
kunkonfoouk paak. Ki n la ki bonfuna be n tɔɔnn, ki tee nan doo na.
3 Ki u te ki n chat nakin, ki la nirɔ ki u nyirii ki tee nan kutmɔnt na, ki see kpia
tammɔkɔɔkir, ki dia chabŋann ŋmibikinkar, nan dabikinkar u nuu ni.
4 Ki u yetin a, “Nisaarik, ii guu. Gbiintir fanu, ŋaan got diit linba kur ki n wanta na,
kimaan linba na paake teen ki n baar nana nna. Ki a saa yet Israel teeb na linba kur ki
a saa la.”

Ki jiin yondo po tammɔkɔɔkir na po

5 Maa la linba tee Yenjiantu Ɲasaakak nae, ki joonn lintir. Ki jɔɔ na jii dabikinkar na,
linba fɔkint tee taakaabii ŋantaa, ki u bikin joonn na, ki li fɔkint paapo tee taakaabii
ŋantaa, ki kpakii taakaabii ŋantaa.
6 Ki u fiir saan tammɔkɔɔkir nba took yonput po na, ki doo taaŋmaata na paak, ki saa
bikin li mɔb, ki li fɔk tɔɔnn taakaabii ŋantaa,
7 ki gar li tɔɔnn po, ki pabik be, ki mɔk guura diit ŋantaa-taa gaŋ nan diitu kur po.
Ki diit na kur fɔkint nan yarimu tee taakaabii ŋantaa-taa. Ki joonn nba foo bi sinsuuk
ni na kpakii taakaabii ŋanlee nan waan, ki gar guura diit na tɔɔnn po, ki pabik be, ki li
fɔkint tee taakaabii ŋantaa, ki gaar saa yaŋir diiuk nba took Yenjiantu Ɲasaakak na ni.
8-9 Ki jɔɔ na bikin diiuk na, ki li fɔkint tee taakaabii ŋanna, ki diiuk na nanyer tammɔb
took Jiantu Ɲasaakak na, ki maaru nba jiin Jiantu Ɲasaakak po na kpakii taakaabu.
10 (Guura diit nba be gaŋ nan diitu, ki pabik be li sinsuuk ni na, li yabint tee yomme,
ki joona nba tur namm na kpakiiu tee yomm.)
11 Ki jɔɔ na jen bikin pabik na yaŋir, ki li tammɔb po yarimu tee taakaabii ŋanloob
nan waan. Ki yiar nba be tammɔlootir ni na tee taakaabii ŋanŋmu,
12 ki joonjinii be guura diit na tɔɔnn, ki li fɔkint tee taabatu nan bonjinn, ki kpakii
taabatu nan bonjinn. (Ki diit na yarin taakaabii ŋantaa li kura po.)
13 Ki jɔɔ na bikin diit na yenn lanpoor dikpinn, ki saan tuu diiuk nba pabik gaar li
sinsuuk ni na lanpoor dikpinn, ki li tee taakaabii piik nan ŋanna.
14 Ki u bikin naakuuk nba ki pabik gaar saa li ni na, ki li tee taakaabii piik nan yenn.
15 Laa nyii pabik nba be nanyer po joonn nba tee tammɔkɔɔkir na, ki saan dian diiuk
nba joont na, ki li yarin taakaabii piinlee nan ŋanniin.
16 Ki li kur mɔk takorbis, lanpoor nan dindouŋ ni. Ki bi jab kaatii nɔɔk ni dikpina nba
tor pabik na paak.

Ki jiin dindonjouk po

17 Ki jɔɔ na jiin ki gar nanin pabik ni, ki saa kɔɔ nanin dindonjouk na ni, ki n la ki bi
maa diit piintaa, ki tabin nanyer po joonn na, ki ser li tɔɔnn po nan tana.
18 Ki li lint dindonjouk na kur po. Ki dindonjouk na sumii ki gar dindouŋ na.
19 Ki n la tammɔb nba gaar kɔɔ ŋasaakak na dindouŋ ni na, ki bann nan li dokii ki
gar linba saa dindonjouk ni na. Ki jɔɔ na bikin ŋasaakak na dindonjouk tammɔb boor,
ki saa tuu nan dindouŋ na tammɔb boor, ki li fɔkint tee taakaabii piinŋmu nan ŋanloob.

Ki jiin niigaŋ po tammɔkɔɔkir na po

20 Tɔn, ki jɔɔ na bikin tammɔkɔɔkir nba be niigaŋ po, ki saa dindonjouk po na.
21 Ki tammɔkɔɔkir na mɔk guura diit ŋantaa-taa, pabik na loka kur po, ki joona be
li sinsuuk ni, ki pukin naakuuk na, ki li kura bikinu tee yomm nan linba be yondo
po tammɔkɔɔkir na. Tammɔkɔɔkir na fɔkint tintann paak tee taakaabii piinlee nan
ŋanniin, ki li yarimu tee piik nan ŋanna.
22 Ki naakuuk na nan li takorii, nan tikpeet nba naan kaatii na, ki li kur tee nan linba
be yondo po tammɔkɔɔkir na. Ki naakuuk na mun bia took ŋasaakak na dindonjouk
na, ki li mɔk taaŋmaata ŋanlore, ki bi ŋmaan ki kɔɔ li ni.
23 A kpaŋ-i kɔɔ dindonjouk na ni, a saa la tammɔb, ki li kɔɔ dindouŋ na ni, ki bia tee
nan linba be yondo po tammɔkɔɔkir na. Ki jɔɔ na bikin laa nyii dindonjouk na tammɔb
boor ki saa tuu nɔɔk ni tammɔb, ki li fɔkint tee taakaabii piinŋmu nan ŋanloob.

Ki jiin niidiitu tammɔkɔɔkir na po

24 Ki jɔɔ na bia ŋamm jiin, ki saan nanin niidiitu po tammɔkɔɔkir na, ki bikin li nɔɔk
ni joona nan naakuuk, ki li kur yarimu tee nan leernba na.
25 Ki takorii be tammɔkɔɔkir na guura diit paak, nan leernba na. Ki tammɔkɔɔkir
na fɔk tintann paak taakaabii piinlee nan ŋanniin, ki li yarimu tee taakaabii piik nan
ŋanna.
26 Ki li mɔk taaŋmaata ŋanlore, ki bi ŋmaan kɔɔ li ni, ki li naakuuk be kpiŋ ki tor
dindonjouk na. Ki bi jab kaatii nɔɔk ni joona nba tor pabik na paak.
27 Ki nnae mun, tammɔkɔɔkir be ki gaar kɔɔ dindouŋ na ni. Ki jɔɔ na bikin ŋasaakak
na dindonjouk tammɔb boor, ki saa tuu dindouŋ tammɔb, ki li fɔkint tee taakaabii
piinŋmu nan ŋanloob.

Ki jiin dindouŋ na niidiitu po tammɔkɔɔkir na po

28 Ki jɔɔ na jiin ki gar nanin niidiitu po, tammɔkɔɔkir na po, ki saa kɔɔ nanin dindouŋ
na ni, ki bikin tammɔkɔɔkir na, ki li yarin nan tammɔkɔɔklia na.
29-30 Ki guura diit, nan naakuuk, nan nɔɔk ni dikpina na yarimu tee yomm nan dileet
nba be tammɔkɔɔklia boor na. Ki diit na kur mɔk takorii. Ki li taan tintann paak
taakaabii piinlee nan ŋanniin, ki yarin taakaabii piik nan ŋanŋmu.

31 Ki li naakuuk tor dindonjoleeuk na, ki bi jab kaatii, dikpina nba be pabik ni na paak.
Ki taaŋmaata ŋanniin be, ki bi ŋmaan kɔɔ tammɔb na.

Ki jiin dindouŋ na yondo po tammɔkɔɔkir na po

32 Ki jɔɔ na jiin ki gar nanin yondo po tammɔkɔɔkir na po, ki saa kɔɔ nanin dindouŋ
na ni. Ki u bikin tammɔkɔɔkir na, ki li tee nan leernba na.
33 Ki li guura diit, nan naakuuk, nan nɔɔk ni dikpina, mun bia tee nan tammɔkɔɔklia
na. Ki diit na, nan naakuuk na kura mɔk takorii. Ki li taan fɔk tintann paak taakaabii
piinlee nan ŋanniin, ki yarin taakaabii piik nan ŋanna.
34 Ki li naakuuk tor dindonjouk na. Ki bi jab kaatii, dikpina nba be pabik ni na paak.
Ki taaŋmaata ŋanniin be, ki bi ŋmaan kɔɔ tammɔb na.

Ki jiin dindouŋ na niigaŋ po tammɔkɔɔkir na po

35 Tɔn, ki jɔɔ na jiin ki saan nanin niigaŋ po tammɔkɔɔkir na po, ki bikinir, ki li tee
nan leernba na.
36 Ki li mun bia mɔk guura diit, nan nɔɔk ni dikpina nba ki bi jab li paak, nan naakuuk,
ki li kur mɔk takorii. Ki li kur fɔk tintann paak taakaabii piinlee nan ŋanniin, ki yarin
taakaabii piik nan ŋanŋmu.
37 Ki naakuuk na tammɔb tor dindonjouk na. Ki bi jab kaatii, dikpina nba be pabik ni
na paak. Ki taaŋmaata ŋanniin be, ki bi ŋmaan kɔɔ tammɔb na.

Ki jiin diit nba kpia niigaŋ tammɔkɔɔkir na po

38 Ki dindonjouk na ni, ki diiuk bɔɔk nɔɔk ni tammɔkɔɔkir nba be gaŋ po na. Ki
tammɔb lootir ki kɔɔ naakuuk nba tor dindonjouk na, leŋe ki bi wu bonkobit nba ki bi
kpi ki jokin muu munn na.
39 Ki teebula ŋanna see naakuuk na ni, ŋanlee-lee, bɔkir bɔkir. Bi din tuu kpi bonkobit
na teebula na paake, ki mann maruŋ, laa lek tee maruŋ nba jokin muu munn, koo maruŋ
nba tee yanbɔmm paak, koo mɔsonn panu paak maruŋ.
40 Ki teebula na booru ŋanna see diiuk na nanyer po, ŋanlee-lee, bɔkir bɔkir, ki be
tammɔkɔɔkir nba be gaŋ po na boor.
41 Teebula ŋannae din be diiuk na ni, ki ŋanna bia be dindonjouk na ni, ki li taan tee
teebula ŋanniin, ki bi kpi maruŋ bonkobit li paak.
42 Ki teebula ŋanna nba be diiuk nba bɔɔk nɔɔk ni tammɔkɔɔkir, ki bi tuu ŋamm
maruŋ nba jokin muu munn li paak na, tee tanjabirkara. Teebula na din dokii niibatii
ŋanlee-lee-e, ki yarin niibatii ŋantaa-taa. Jukii nba kur ki bi din tuu dia kpi maruŋ
bonkobit na, bi din tuu paa teebula na paake.
43 Ki kutlɔkita gaa teebula na kpinii paak, ki li fɔkint tee niibifoouk fɔkint. Nant nba
kur ki bi din tuu jikit ki mann maruŋ na din tuu paa teebula na paake.
44 U din jiin ki kɔɔ nanin dindouŋ na ni. Ki diit ŋanlee be, ki li tammɔi be dindouŋ
na ni. Ki diyenn tor niidiitu po, ki kpia gaŋ po tammɔkɔɔkir na, ki leer tor gaŋ po, ki
kpia tammɔkɔɔkir nba be diitu po na.
45 Ki jɔɔ na betin nan diiuk nba tor niidiitu po na tee mannteeb nba tuun Yenjiantu
Ŋasaakak ni na yare,
46 ki diiuk nba tor niigaŋ po na mun tee mannteeb nba tuun maruŋ binbintir boor na
yar. Ki mannteeb na kur nyii Sadok maaru ni. Ŋamm kɔɔe tee niib nba nyii Liifai booru
ni, ki mɔk yaak nan bin kɔɔ Yennu ŋaak na ni, ki tun u toona.

Ki jiin dindouŋ na nan Yenjiantu Ŋasaakak na po

47 Ki jɔɔ na bikin dindouŋ na, ki li yarin taakaabii piinŋmu nan ŋanloob, li lɔtii kur
po. Ki Yenjiantu Ŋasaakak na be yonbaa po, ki maruŋ binbintir be li tɔɔnn po.
48 Ki u jiin ki kɔɔ nanin Yenjiantu Ŋasaakak na naakuuk ni, ki bikin li tammɔb, ki li
fɔk tɔɔnn po taakaabii ŋantaa, ki yarin taakaabii ŋanniin, ki dikpina be bɔka ŋanlee
na kur po, ki kpakii taabatii ŋanŋmu.
49 Ki taaŋmaata be, ki bi ŋmaan kɔɔ naakuuk na ni, ki naakuuk na yarin taabatii
piintaa nan ŋanna, ki fɔk tɔɔnn po taabatii piinlee. Ki toota ŋanlee be tammɔkɔɔkir na
gaŋ nan diitu po.

41

1 Li poor po, ki jɔɔ na jiin ki kɔɔ nanin sinsuuk ni diiuk nba tee kasii boor na, ki bikin
pabik nba gaar kɔɔ li ni na. Ki li fɔk tɔɔnn po taabatii piik,
2 ki yarin taabatii piik nan ŋanniin, ki mɔk joona bɔka ŋanlee na kur po, ki li kpakiiu
tee taabatii ŋanniin. Ki u bikin diiuk na tiɔŋ, ki li fɔk tintann paak taakaabii piinlee, ki
yarin punpunn paak taakaabii piik.

3 Tɔn, ki u tan saan nɔɔk ni diiuk na boor, ki bikin pabik nba gaar kɔɔ li ni na. Ki li
fɔk tɔɔnn po taakaabu, ki yarin taakaabii ŋantaa, ki mɔk joona bɔka na kur po, ki joona
na kpakii taakaabii ŋantaa-taa,
4 ki bikin diiuk na tiɔŋ, ki li yarimu tee taakaabii piik, ki li fɔkint tee taakaabii piik.
Ki diiuk na be kasii diiuk na liik po. Ki u yetin a, “Linba nae tee kasii yaa kasii boor.”

Ki jiin diit nba ki bi maa bɔkin Yenjiantu Ŋasaakak joona na po

5 Ki jɔɔ na bikin ŋasaakak na nɔɔk ni dikpina, ki li kpakii taakaabii ŋantaa. Dikpina
nba nae ki bi maa dibis ki tur lint ŋasaakak na.
6 Ki diit na tee ditɔɔtii ŋantaa-taa, ki ditɔɔtuk kur mɔk diit piintaa. Ki ŋasaakak na
nanyer po dikpinn nba ki ditɔɔtii tur nann na waar, ki gar linba be tiŋ po, ki li te diit
na fit tɔɔ dikpinn na gbata paak, ŋaan ki dapaatii paa dikpinn na paak.
7 Li paak, li-i tee ki a gorii ŋasaakak na nanyer po, li tuu tee nan dikpina na kur
kpakiiu tee yomme na, ki nyii tiŋ po ki saan tuu li paapo. Ki bi maa taaŋmaata booru
munlee ki tur ŋasaakak na nanyer po dikpinn, ki li be diit na poor po. Nirɔ fit nyi tiŋ
po diiuk na, ki do sinsuuk ni, nan paapo yar na ni.
8-11 Ki diit na nanyer po dikpinn kpakii taabatii ŋanniin; tammɔb yenn kɔɔe din gaar
kɔɔ diit nba be ŋasaakak na niigaŋ po, ki tammɔleer be diit nba be li niidiitu po na. Ki
n la fiakir ki li yarin taabatii ŋanniin, ki dokii taabatii piik, ki yeek nan diit maŋ fiakir.
Ki yiar nba be fiakir nan mannteeb diit sinsuuk ni na tee taakaabii piik.

Ki jiin bonfunn nba be yonbaa po na po

12 Ki n la bonfunn be ŋasaakak na yonbaa po, ki fɔk tintann paak taakaabii piinna nan
ŋanŋmu, ki yarin taakaabii piintaa. Ki nanyer dikpinn kur kpakii taakaabii ŋantaa-taa
li kur po.

Ki jiin Yenjiantu Ŋasaakak na bikinu po

13 Ki jɔɔ na bikin Yenjiantu Ŋasaakak na nanyer po. Ki li yarin tintann paak taakaabii
piinŋmu nan ŋanloob. Laa nyii yiar nba be ŋasaakak na lanpoor, ki saan tuu yonbaa
po bonfunn na, ki li fɔkint bia tee taakaabii piinŋmu nan ŋanloob.
14 Laa nyii Yenjiantu Ŋasaakak na tɔɔnn, ki puur saan lokleer po paanu na, ki li
yarimu mun bia tee taakaabii piinŋmu nan ŋanloob.
15 Ki u bikin bonfunn na fɔkint ki jiin yonbaa po, ki kpab diit nba bɔɔk Yenjiantu
Ŋasaakak na loka ni na, ki li mun bia tee taakaabii piinŋmu nan ŋanloob.

Ki jiin Yenjiantu Ŋasaakak na nɔɔk ni bona po

Ki Yenjiantu Ŋasaakak na tammɔkɔɔkir, nan ŋasaakak na kasii boor, nan kasii yaa
kasii boor na,
16 laa nyii li tiŋ po ki saan tuu li takorii na, ki bi tabin taabii kuukɔɔ. Ki bi loont li
takorii.
17 Ki taabii nba ki bi tabin Jiantu Ŋasaakak nɔɔk ni dikpina paak na dian gann yur
paak.
18 Ki bi jab kaatii nan bona nba mɔk kpinkpant* li paak, ki foon yenn yenn, ki lint
diiuk na kur po. Ki bona maŋ kur mɔk numpo ŋanlee-lee:
19 ki yenn tee nirɔ numpo, ki ŋmat took kaatik nba be yenn po, ki numpo leer na tee
yanbɔr numpo, ki mun ŋmat took kaatik nba be lokleer po na. Ki li kur tee nna ki lint
dikpinn na kur po,
20 ki piin tiŋ ni, ki saa dian gann na paapo.
21 Ki kasii boor tammɔb na gansenta tee bonpaba.

Ki jiin maruŋ binbintir na po

Ki siar be kasii yaa kasii tammɔkɔɔkir na tɔɔnn, ki tee nan
22 taabii binbintir na, ki dokii taabatii ŋanŋmu, ki yarin taabatii ŋanna. Ki li lɔtii
gansenta, nan li musura po, nan li loka ni tee taabii kuukɔɔ. Ki jɔɔ na yetin a, “Teebul
nba see Yennu tɔɔnne na.”

Ki jiin Yenjiantu Ŋasaakak na gana po

23 Gann din be pabik na kpiŋ ki kɔɔ kasii boor na. Ki leer bia be pabik na kpiŋ ki gaar
kɔɔ kasii yaa kasii boor.
24 Li din tee gankpaabae, ki lootir sinsuuk ni.
25 Bi din jab kaatii nan bona nba mɔk kpinkpant, kasii boor gana na paak, nan linba
be dikpina paak na. Ki taabii bondɔkinkar din dɔɔk Yenjiantu Ŋasaakak na nanyer po
tammɔb.

---

* **41:18 41.18** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

26 Ki takorii be diiuk na loka ni, ki bi jab kaatii, dikpina na paak.

42

Ki jiin bonfuna ŋanlee nba kpia Yenjiantu Ɲasaakak na po

1 Tɔn, ki jɔɔ na jiin ki saan nanin dindonjouk na po, ki gar kɔɔ nanin bonfuna nba be
Ɲasaakak na gaŋ po, ki li ki fɔk nan bonfuna nba be Ɲasaakak na kpiŋ yonbaa po na.
2 Ki bonfuna na fɔk tintann paak taakaabii piinŋmu nan ŋanloob, ki yarin taakaabii
piinlee nan ŋanniin.
3 Ki li yenn po bɔkir yiar yarin taakaabii piik nan yenn, ki bɔɔk Ɲasaakak na, ki leer
po bɔkir tee dindonjouk na. Bi din maar tɔɔtuk muntaae, ki maar yenn kur waar ki gar
tiŋ po yar.
4 Ki pabik be bonfunn na niigaŋ po, ki yarin taakaabii ŋanŋmu nan waan, ki yarin
tintann paak taakaabii piinŋmu nan ŋanloob, ki tammɔi be li po bɔkir.
5 Ki diit nba be paapo bonfunn paak na waar ki gar linba foo sinsuuk ni nan linba be
tiŋ po na, kimaan bi din maa ki waanire.
6 Ditɔɔtii ŋantaa nba din be leer paak na, din ki mɔk joontoota nan bonfunlia nba be
dindonjouk ni na.
7-8 Ki bonfuna na nanyer po dikpinn na bɔkyenn tiŋ po fɔk taakaabii piinlee nan
ŋanna, ki diit bia be yiar nba biar, ki tee taakaabii piinlee nan ŋanniin na ni. Ki diit be
bonfuna na paapo yiar na kur po.
9-10 Ki diit na lɔuŋ ni, ki jiin yondo po, siaminba dindonjouk na piin na, ki tammɔb be
ki gaar kɔɔ dindonjouk na ni.
Ki Ɲasaakak na niidiitu, bonfuna be ki naan sinsinn bonfuna na, ki ki fɔk nan bonfuna
nba be Ɲasaakak yonbaa po na.
11 Ki diit na tɔɔnn, pabik be, ki tee nan linba be niigaŋ po na. Ki li yarimu tee yomm,
ki li naauŋ tee yomm, ki tammɔkɔɔka bia tee booryeŋ.
12 Ki gann be diit na lɔuŋ ni, bonfunn na niidiitu lokir ni, yondo po, siaminba ki
dikpinn na piin.
13 Ki jɔɔ na yetin a, “Bonfuna ŋanlee na kur teen kasii. Manntɔɔ nba tuu kɔɔ Yennu
boor, ki di kasii Yenpiinii na tuu be li nie. Kimaan diit na teen kasii, ki manntɔɔ na tuu
kɔɔn kasii Yenpiinii na leŋe. Ɲanne tee jeet Yenpiinii nan maruŋ nba tee yanbɔmm
paak, koo pann panu Yenpiinii.
14 Ki li-i tee mannteeb na be Jiantu Ɲasaakak na ni yoo nba, ki tan loon bin kɔɔ
dindonjouk na ni, li tee bin liat kasii liant nba ki bi tuu lia ki tuun Yennu boor nae, ki
bir diit na ni. Li kpaa talas ki bin lia taganae, ki fit nyi siaminba ki niib na lakin be na.”

Ki jiin Yenjiantu Ɲasaakak na yiar bikinu po

15 Jɔɔ na nba bikin Yenjiantu Ɲasaakak na nɔɔk ni ki gbenn yoo nba, ki u jiin ki nyii
nanin yondo po tammɔb na ni, ki saa bikin li nanyer po joonn yarimu,
16 ki jii dabikinkar na, ki bikin joona na yondo po bɔkir, ki li fɔkint tee taakaabii kobii
ŋanlee nan piinniin,
17-19 ki bia bikin niigaŋ po bɔkir, nan niidiitu po bɔkir, nan yonbaa po bɔkir, ki bɔka
na kur yarimu tee yomm, taakaabii kobii ŋanlee nan piinniin-niin.
20 Ki joonbɔka ŋanna na yennkɔɔ kur yarimu tee taakaabii kobii ŋanlee nan piinniin.
Ki joona maŋ bɔkit siaminba tee kasii nan siaminba ki tee kasii.

43

Biaŋinba ki Yennu jen Jiantu Ɲasaakak na ni

1 Ki jɔɔ na jiin ki saan nanin tammɔkɔɔkir nba be yondo po na,
2 ki n la Israel teeb Yennu na yentsaakar yentir ki nyii yondo po. Ki Yennu kunkɔr
tantir nan mɔkgbeŋir nyun nba tuu koon biaŋinba na. Ki yentsaakar na yentir tingbouŋ
na paak.
3 Ki yirintu na tee nan linba ki n daan la, yoo nba ki Yennu baar a wun biir Jerusalem
na, nan linba ki n din la Kebar mɔkir boor na. Ɲanne ki n baa fabin tiŋ ni.
4 Ki yentsaakar na yent ki gar yondo po tammɔb na po, ki saan kɔɔ Jiantu Ɲasaakak
na ni.
5 Ki Yennu Seek na wokitin ki kɔɔ nanin dindouŋ na ni, siaminba ki n la yabint Yennu
yentsaakar na gbee Jiantu Ɲasaakak na.
6 Ki jɔɔ na set ki kpianin leŋ, ki n gbat Yennu be ŋasaakak na ni ki pak nanin a,

7 “Nisaarik, Jiantu Ɲasaakak na tee n naan koke. N sii be nna nae, n niib Israel teeb
sinsuuk ni, kii diab nan yoo nba kaa gbennu. Ki n niib Israel teeb na, koo bi kpanbara
na, ji kan ban dinn n kasii sann na fei, ki jiantir yenbis koo bi kpanbarkpeena na.
8 Kpanbara na maa tammɔkɔrae nan gansenta bi ŋei tammɔi ni, ki kpian n Ɲasaakak
na tammɔkɔra nan gansenta boor, ki joonn kɔɔe ji foo ti sinsuuk ni. Bi dinn n kasii sann
na fei nan bi toonbilankant nba ki bi tuun nawa, li paak ki n donn wutoor ki boontib.
9 Bin nyik ki daa jiantir yenbis, ki bia daa jiantir bi kpanbarkpeena na. Li-i tee ki bi
tun nna, n sii be namm nan yoo nba kaa paak.”
10 Yennu ŋamm yet a, “Nisaarik, betir Israel teeb na ki jiin Jiantu Ɲasaakak na po, ki
te bin diit ki bann li ŋammu nba tee biaŋinba, ki te bin di fei nan bi binbenbiit na.
11 Tɔn, ki li-i tee ki bi dii fei nan baa tun linba na paak, fan ji wannib Jiantu Ɲasaakak
na bikinu nba tee biaŋinba: ki tee li bonjabkara, nan li tammɔkɔɔka, nan li pabik, nan
li ninnauŋ, nan bona nba sii sent biaŋinba, nan li sennii nan wannu kur. Sɔbin linba
na kur ki turib, ki lin te bin bann bona nba sii be biaŋinba, ki bin fit dia sennii na.
12 Linba nae tee sennu nba jiin Jiantu Ɲasaakak na po: Yiar nba kur lintir, ki be
kunkonn paak na, teen kasii.”

Ki jiin maruŋ binbintir po

13 Linba nae tee maruŋ binbintir na bikinu yabint, ki li bikinu tee nan baa bikin
Jiantu Ɲasaakak nae. Ki lɔɔnu lint binbintir na kur po, ki sumii taabatii ŋanlee, ki
yarin taabatii ŋanlee, ki li mɔgbankookii dokii taabatu.
14 Ki binbintir na bɔkitu muntaa ni, ki nyii li tiŋ po, ki li dokii taabatii ŋanna. Ki bɔkir
nba wei munlee ni ŋmat poor taabatu nan bonjinn, ki li mun dokii taabatii ŋanlore, ki
bɔkir nba wei muntaa ni mun ŋmat poor taabatu nan bonjinn.
15 Ki li yur paak bɔkir nba ki bi jokit maruŋ bona li paak na fɔkint tee taabatii ŋanlore.
Ki binbintir na lɔtii ŋanna na mɔgbangbatii dokii ki gar paapo na kur.
16 Ki binbintir na paapo tee bonpaba ŋanna, ki bɔkir kur yarin taabatii piinlee.
17 Ki sinsuuk ni yar na mun bia tee bonpabir, ki bɔkir kur yarin taakaabii ŋanniin.
Ki li nanyer po mɔgbankookii dokii taabatu. (Ki lɔɔnu nba lintir na yarin taabatu nan
bonjinn.) Ki taaŋmaata do binbintir na paak ki be yondo po bɔkir.

Biaŋinba ki bi wuur ŋamm maruŋ binbintir na

18 Ki Yabint Yennu betin a, “Nisaarik, gbiintir linba ki n yeena na. Li-i tee bi maa
maruŋ binbintir na gbenn yoo nba, fan joo maruŋ bona na li paak, ki bia jii bonkobit
nba ki bi mann maruŋ na sɔn ki mii mii binbintir na paak, ki ŋammir.
19 Ki mannteeb nba nyii Liifai booru ni, ki tee Sadok yaaboona na kɔɔe tuu saa baar
n boor, ki tun n toona. Min Yabint Yennu-e senn linba na. Ki a tuu saa turib naajabir ki
bin mann maruŋ, ki li tee yanbɔmm paak.
20 Ki a tuu saa jii li sɔn waan ki teen binbintir na paapo lɔtii ŋanna na gbata, nan
binbintir na lokir ni sinsuuk ni guunii lɔtii, nan li mɔgbankookii kur. Nna bannue ki a
tuu saa tun, ki wuur ŋamm binbintir na, ki lii yeen.
21 Ki a tuu saa jii naajak nba ki bi mann maruŋ ki li tee yanbɔmm paak na, ki joou
muu Jiantu Ɲasaakak na nanyer po, siaminba ki n gann na.
22 Ki li-i yent daleer, fan jii bujak, wunba ki mɔk daŋ u gbanant paak, ki mann maruŋ,
ki lii tee yanbɔmm paak, ki jii u sɔn na ki ŋamm binbintir na, nan faa bo jii naajak ki
teen biaŋinba na.
23 Li-i tee ki a tun nna ki gbenn yoo nba, fan ji jii naajabir nan pejabir, ki bi sɔɔ daa
mɔk daŋ u gbanant paaki.
24 A baar namm n boor, ki mannteeb na saa mii yaarin bi paak, ki ji joob muu, ki lii
tee maruŋ ki turin.
25 Ki daar nɔɔk ni, fan tuu kpi buuk, nan naajak, nan pejak, ki saa tuu daaŋanlore, ki
lii tee yanbɔmm paak maruŋ. Ki bi sɔɔ daa mɔk daŋ bi gbanant paaki.
26 Mannteeb na tuu saa jii daaŋanlore-e ki wuur ŋamm maruŋ binbintir na, ki lin
teen siir nan toonn.
27 Ki daaŋanlore maŋ-i gar, mannteeb na saa piine ki mann mujoonu maruŋ, nan
niib na weinanleeb maruŋ, binbintir na paak, ki n par sii mei i kura paak. Min Yabint
Yennu-e pak na.”

44

Ki jiin yondo po tammɔkɔɔkir kɔɔnu po

1 Ki jɔɔ na jiin ki saan nanin Yenjiantu Ɲasaakak na nanyer po tammɔkɔɔkir nba be
yondo po na. Ki tammɔkɔɔkir na loo.

2 Ki Yennu yetin a, “Tammɔb na sii looe ki daa ban lootir. Nisaarik daa ban gaar li ni,
kimaan min Israel teeb Yomdaanɔ Yennu gar li niwa. Li sii kpan looe.
3 Digbann na yudaanɔ tuu saa fit kɔɔ ki di maruŋ jeet nba ki bi teenin na. U tuu saa
kɔɔ, ki bia ŋmat nyi tammɔkɔɔkir nba gaar kɔɔ naakuuk nba be kpiŋ na ni.”

Sennii nba jiin niib nba kan kɔɔ Yenjiantu Ɲasaakak na ni po

4 Tɔn, ki jɔɔ na jiin ki gar nanin niigaŋ po tammɔkɔɔkir na ni, ki saan nanin Jiantu
Ɲasaakak na tɔɔnn po. Ki n got la Yennu yentsaakar na gbee Jiantu Ɲasaakak na, ki li
taabaak ni ki n baa fabin tiŋ ni.
5 Ki Yennu betin a, “Nisaarik, gbiintir linba ki a laat ki bia gbia na fanu. N yaa n tura
Jiantu Ɲasaakak na sennii nan wannue. Gotir fanu ki bann niib nba ki a sii saak ki bi
kɔɔ Jiantu Ɲasaakak na ni, nan binba ki a kan sakib.
6 “Betir Israel teeb nba tee tubkangbata na, a min Yabint Yennu ji kan sak bonbilankant
nba ki bi tuun na.
7 Bi biir n Jiantu Ɲasaakak nawa, ki te niib nba ki waan, ki bia ki mɔk mɔsaku nanin na
kɔɔ Jiantu Ɲasaakak na ni, yoo nba ki i dia bonkobit nba ki i mann maruŋ na kpapana
nan sɔn, ki teenin na. Tɔn, n niib na biir mɔlor nawa nan bi bonbilankant nba ki bi
tuun na.
8 Bi ki gorii n Ɲasaakak na ni toona paaki, ŋaan te ki boorganu gorii.
9 “Min Yabint Yennu-e pak na a boorganu nba ki waan na, binba ki mɔk mɔsaku nanin
na, bi daa kɔɔ n Ɲasaakak na ni, li-i lekii tee boorganu nba kɔɔ nan yimm Israel teeb
na gbaa.”

Ki jiin Liifai teeb nba ki pukin mannteeb toona ni na po

10 Yennu yetin a, “N yaa n dat Liifai teeb nba taan Israel nileeb po ki yêt n mɔb, ŋaan
jiantir tingbana na tubae.
11 Bi sii fit tuun n Ɲasaakak na ni, ki guu tammɔi, ki kpi bonkobit nba ki niib na baat
nann, ki li tee mujoonu piinii nan maruŋ yar na, ki bi tuu sii be Jiantu Ɲasaakak na ni,
ki sommit niib ki bi jiantir min Yennu.
12 Liifai teeb maŋ nba sommit Israel teleeb na, yoo nba ki bi mann tingbana, ki te niib
na tuun yanbɔmm na paak, min Yabint Yennu por kat nan n saa dat bi tubawa.
13 Bi ji daa tee mannteeb ki tuun n toona, koo ki nakii linba tee kasii ki tee n yar, koo
ki kɔɔ kasii yaa kasii boor na ni. Linba nae tee tubdatu, bonbilankant nba ki bi tuun na
paak.
14 N teemm toonpaarae ki bi sii tuun Jiantu Ɲasaakak na ni.”

Ki jiin mannteeb po

15 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “Mannteeb nba nyii Liifai booru ni, ki tee Sadok
yaaboona na, ŋamme tun n Jiantu Ɲasaakak na ni toona nan barmɔnii, yoo nba ki
Israel teleeb daan nyikin na. Li paak, mɔtana, ŋamme tee damm nba sii tuun n toona,
ki kɔɔ n Jiantu Ɲasaakak na ni, kii jikit maruŋ bonkobit kpapana nan sɔn, kii teenin.
16 Ŋamm kɔɔe tuu saa kɔɔ n Jiantu Ɲasaakak na ni, ki tuun maruŋ binbintir na boor,
kii biaki ŋmakitir niib ki bii jiantirin.
17 Li-i tee ki bi kɔɔ tammɔkɔɔkir nba gaar kɔɔ Jiantu Ɲasaakak na dindouŋ na ni yoo
nba, bin tuu lia chabŋann* liant. Bi tuu daa lia liant nba tee nan kuntir na, yoo nba ki
bi tuun dindouŋ na ni, koo Jiantu Ɲasaakak na ni.
18 N mannteeb na n tuu fin chabŋann kparchant yufintii, ki bia yoo chabŋann
kuritafoot ki daa bonbint gbann, ki lin te ki bi daa nyi naauku.
19 Bi-i yaa bin nyi Jiantu Ɲasaakak na ni, ki kɔɔ dindonjouk na ni, siaminba ki niib be
na, bin tuu sint liat tiat nba ki bi lia ki tuun Jiantu Ɲasaakak ni na, ki nyikir kasii diiuk
na ni. Bin tuu lia liatganawa ki fit nyi, ki li daa te kasii liant na siin sɔɔ.
20 “Mannteeb na tuu daa koor bi yut ki pit, koo ki te bi yut na mantik kpaatiri. Bin
tuu ŋaan ki lin kpaat jaŋ.
21 Mannteeb na tuu daa nyu daan, yoo nba ki bi yaa bin kɔɔ dindouŋ maŋ ni.
22 Mannteeb na sɔɔ daa kɔɔnt poo nba ki u sɔrɔ yêtɔ. Wun kɔɔn Israel sapaanmunn,
koo ki kɔɔn manntɔɔ pakɔɔk.
23 “Mannteeb na tee bin wann n niib nae, bona nba tee kasii, nan linba ki tee kasii
bɔkitu, ki bia wann linba yeen nan linba tee jakint bɔkitu.
24 Ki li-i tee kunkɔna be, mannteeb nae tuu saa got ki ŋamm maan maŋ, nan sennu
nba wann biaŋinba na. Bin tuu dia n jiantii jaamm, nan n sennii, nan n wannu nba tee
biaŋinba na, kii dia foon daar na, ki lii tee kasii.

---

* **44:17 44.17** Chabŋann maŋ tee linba ki mɔk naauku.

25 “Manntɔɔ daa siit kuun ki tee u mɔŋ jakint, see ki li tan tee u baa, koo u naa, koo
u bik, koo u baa bik, koo u naa bik nba tee bonjak, koo bonpook nba daa ki kun jɔɔ.
26 Wun wur ŋamm u mɔŋ ki bia guur daaŋanlore,
27 ki ji tan kɔɔ Jiantu Ɲasaakak na dindouŋ na ni, ki saa mann maruŋ ki ŋamm u
mɔŋ, ki lin te wun fit tun ŋasaakak na ni. Min Yabint Yennu-e pak na.
28 “Nan maa biit biaŋinba ki tur Israel teeb na, laa saa nyi maaru ki saa tuu leer,
mannteeb na tor tee mannue. Bi kii mɔk tiŋ faar Israel tiŋ ni. N sii teemm linba ki bi
loon.
29 Mannteeb tor sii tee jeet piinii nan yanbɔmm piinii nan pann panu piiniie. Bin bia
tuu gaar linba kur ki bi nyinn Israel tiŋ ni ki turin.
30 Mannteeb na tuu saa gaar sinsinn jeet nba ki niib na tuu jaan ki jii turin, nan linba
kur ki niib na nyinn ki li tee n yar na. Yoo nba kur ki niib pur boroboro, bin tuu jii
sinsinn boroboro na ki tur mannteeb na, ki li tee piinii, ki n piisin sii be bi ŋei paak.
31 Mannteeb na daa ŋman nɔɔn-kpeenn koo bonkob-kpeenn, koo linba kur ki
bonkobuk soor ki kpii.”

45

Ki jiin tiŋ nba tee Yennu tor na po

1 Li-i tee ki i tan biit tiŋ na, a yin tur booru kur nan u tori, yin jii bɔkyenn ki jiin tur
Yennu. Ki li fɔkint tintann paak sii tee maal piik, ki musur po fɔkint-ii tee maal ŋanniin.
Ki li yent na kur po sii tee kasii.
2 Ki tiŋ na ni, yiar sii be ki tee Yenjiantu Ɲasaakak yiar, ki li sii yarin taakaabii kobii
ŋanlee nan piinniin, loka ŋanna na kur po. Ki yiar sii tee taakaabii piinlee nan ŋanniin,
ki lint Jiantu Ɲasaakak na,
3-4 ki jii kasii tiŋ na bɔkir nba tee maal piik fɔkint tintann paak, ki musur po fɔkint tee
maal ŋanniin na, ki tur mannteeb nba tuun Jiantu Ɲasaakak na ni. Bi ŋei nan Jiantu
Ɲasaakak na sii be bɔkyenne, ki li sii mantik tee kasii boor ki gar tiŋ na kur po,
5 ki ji tiŋ na bɔkleer, ki tur Liifai booru nba tuun Jiantu Ɲasaakak ni na, ki bi doi sii
be leŋ, ki bi kɔɔ.
6 Ki yiar nba kpia kasii tiŋ na, li bɔkir fɔkint tintann paak sii tee maal piik, ki yarin
maal ŋanlee, ki nyinnir ki lii tee Israel teeb yar, ki pukin Jerusalem doo.

Ki jiin Israel teeb diarɔɔ tiŋ po

7 Ii bia nyinn tiŋ, ki lii tee tiŋ na diarɔɔ yar. Ki nyi kasii yiar na yonbaa po kpaar, ki
saan tuu Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na, yonbaa po, ki nyi kasii yiar na yondo po kpaar, ki
saan tuu digbann na yondo po kpaar, ki li yiar fɔkint-ii tee yomm nan linba ki i biit ki
tur Israel booru nba na yenn na.
8 Ki yiar na sii tee tor nba ki tiŋ diarɔɔ sii yen. Ki li saa te ki u ji kan daamii niib na,
ŋaan te tiŋ nba biar na kur-ii tee Israel teeb yar.

Ki jiin sennu nba tee tiŋ diarɔɔ yar po

9 Yabint Yennu yet a, “Yimm Israel tiŋ diara, i tun yanbɔmm ki li mantik wei
bonchiann. Nyikin i tonu nan yaa diin niib biaŋinba na. Ii tun linba ŋan nan linba
took. I ji daa ban beer ki nyint n niib bi tiŋ ni. Min Yabint Yennu-e beeri linba na.
10 “Li kpaa talas ki sɔɔ kur-ii dia barmɔnii bonbikinkar kii bikint.
11 “Jekoont bonbikinkar nba ki bi yi efa na, li bikinu-ii tee yomm nan bonnyun
bonbikinkar nba ki bi yi baf na. Li bona piik sii tee nan bonbikinkar nba ki bi yir
homer nae.
12 “Bona kpiasu yabint nba tee-e na,
gera piinlee tee sekel yennkɔɔe,
ki sekel piinloob tee mina yennkɔɔ.
13 “Israel tɔɔndamm, niib na tuu saa baar nan bi jeet nba ki bi jaan nae piinloob ni
yennkɔɔ ki turin, ki lii tee piinii.
14 Bi bia tuu saa baar nan bi olif tiinii kpan na bona kobik ni yennkɔɔ ki turin. Ii tuu jii
baf bonbikinkar na ki bikin; baf bona piik tee homer yennkɔɔe, ki bia tee bonbikinkar
nba ki bi yir koor na yennkɔɔ,
15 ki bia tuu kan i pei na ki nyinn peeuk, kobii ŋanlee kur ni, ki baar nanɔ.
“Ii tuu baar nan i jeet piinii nan bonkobit nba saa joo muu munn, nan bonkobit nba
tee weinanleeb piinii, ki n saa nyik chab n niib bi yanbɔmm. Min Yabint Yennu-e pak
na.
16 “Ki niib nba kur be tiŋ na ni saa baar nan bi piinii na, ki tan tur Israel tiŋ diarɔɔ.

17 Li sii tee u toonne nan wun tur bonkobit, ki bin joor muu munn, nan jeet piinii, nan
daan piinii, ki lii tee Israel teeb kur paak, ŋmaapaaŋ jaamm ni, nan foon daar paak,
nan jaanlia nba be paak. U tuu saa teen yanbɔmm piiniie nan jeet piinii paak, nan piinii
nba jokit munn, nan weinanleeb piinii, ki lin nyinn Israel teeb yanbɔmm.”

Ki jiin jaamm marint po
(Nyinu 12.1-20; Liifai teeb 23.33-43)

18 Yabint Yennu ŋamm yet a, “Ɲmaasinsinn pinpiindaar, ii tuu kpi naajak nba ki mɔk
daŋ u gbanant paak, ki lin ŋamm Jiantu Ɲasaakak na.
19 Mannteeb na tuu saa jii yanbɔmm paak maruŋ na sɔn waame, ki lia Jiantu Ɲasaakak
ganchaata paak, nan maruŋ binbintir na lɔtii ŋanna paak, nan tammɔkɔɔkir nba gaar
saa dindouŋ ni na gansenta paak.
20 Ki ŋmaarik maŋ ni daaŋanlore daar, ki yin bia tun li bannu, binba kpet tun biit,
nan binba tun biit ŋaan ki ki mi nan li tee biit na paak. Ii saa tun nna bannue ki ŋamm
Jiantu Ɲasaakak na, ki lii tee kasii.
21 “Ɲmaasinsinn na dapiik nan ŋanna daar, yin piin ki di yukitgar* tiaru jaamm. Ii
saa jii daaŋanlore-e, ki sɔɔ kur saa di boroboro nba ki ŋmat datiŋ li ni.
22 Jaamm na sinsinn daare, ki doo na tiŋ diarɔɔ saa tur naajak, ki mann maruŋ, ki lii
tee u yanbɔmm paak, nan niib na kur paak.
23 Ki jaamm daaŋanlore na kur ni, wun tuu kpi naajai banlore, nan pejai banlore,
binba ki mɔk daŋ bi gbanant paak, ki joob muu munn, ki lii tee maruŋ ki teen Yennu.
U bia tuu saa kpi bujak daar kur ni, ki lii tee yanbɔmm paak.
24 Naajak nan pejak nba ki u tuu saa mann maruŋ kur ni na, wun bia tuu tur jeet
bɔrik-gbina piik, nan olif tiinii kpan galonn.
25 “Ki li lanbont jaamm dinu nba tuu saa piin ŋmaarii ŋanlore ni, dapiik nan ŋanŋmu
daar na, tiŋ diarɔɔ na tuu saa mann daaŋanlore na ni, daar nɔɔk ni maruŋ nba tee
yanbɔmm paak, nan maruŋ nba jokit muu munn, nan maruŋ nba bia tee jeet piinii nan
olif tiinii kpan piinii na, nan yukitgar tiaru jaamm yoo na.”

46

Ki jiin tiŋ diarɔɔ nan jaamm dinu po

1 Yabint Yennu yeen a, “Yondo po tammɔkɔɔkir nba gaar kɔɔ dindouŋ ni na, li sii kpan
looe toontundaa ŋanloob na ni, ŋaan ii tuu lootir foon daar, nan ŋmaapaaŋ jaamm daar
na ni.
2 Ki Israel tiŋ diarɔɔ na tuu saa nyi dindonjouk na ni, ki kɔɔ naakuuk na tammɔkɔɔkir,
ki set kpian tammɔb na gansenta, ŋaan ki manntɔɔ na n joo u maruŋ muu munn, ki bia
mann u weinanleeb piinii maruŋ. U sii be tammɔb na boore, ki jiant min Yennu, ki bia
ŋmat nyi li ni. Tammɔb na tuu daa loo, see yonnu n tan baa.
3 Ki foon daar kur ni, nan ŋmaapaaŋ jaamm kur ni, niib na kur tuu saa gbaan tiŋ nie
tammɔb na boor, ki jiant min Yennu.
4 Ki foon daar na ni, tiŋ diarɔɔ tuu saa baar nan pegana banloob, nan pejak, ki bi kur
daa mɔk daŋ bi gbanant paak, ki mann maruŋ nba saa joo muu munn ki tur min Yennu.
5 Wuu tuu kii baar nan pejak kur, wun pukin jeet bɔrik-gbinn piik, wuu biaki baar
nan pegann, wun pukin linba kur ki u loon wun tur. Wuu tuu kii baat nan jeet piinii
bɔrik-gbinn piik, wun pukin olif tiinii kpan galonn.
6 Ki ŋmaapaaŋ jaamm ni, wun tur naajapaŋ nan pegana banloob nan pejak, ki bi kur
daa mɔk daŋ bi gbanant paak.
7 Wun tuu pukin jeet bɔrik-gbina piik naajak kur nan pejak piinii kur po, ki pukin
linba ki u loon wun tur pukin pegann na po, ki bia tur olif tiinii kpan galonn ki pukin
jeet bɔrik-gbinn piik kur po.
8 Ki tiŋ diarɔɔ na tuu saa ŋmat nyi naakuuk na tammɔkɔɔkir nba ki u kɔɔ na nie.
9 “Ki li-i tee niib na baar a bin jiant min Yennu yoo nba, jaamm nba kur ni, binba bo
kɔɔ niigaŋ po tammɔkɔɔkir na, bin tan nyi diitu po tammɔb, ki binba bo kɔɔ diitu po
tammɔkɔɔkir na, bin tan nyi gaŋ po tammɔb. Sɔɔ daa ŋmat nyi tammɔb nba ki u bo
kɔɔ na ni, wun tuu nyi tammɔb nba tookir.
10 Tiŋ diarɔɔ tuu saa kɔɔ yoo nba ki niib na kɔɔe, ki bia tan nyi yoo nba ki niib na nyi.
11 Dinu daa nan jaamm daa na ni, li jeet piinii sii tee bɔrik-gbinn piike, naajak nan
pejak piinii kur paak, ki pukin linba ki u loon, pegann kur paak. Wun tuu tur olif tiinii
kpan galonn, ki pukin jeet bɔrik-gbina piik kur paak.

---

* **45:21 45.21** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

12 “Li-i tee ki tiŋ diarɔɔ na loon wun tur u par ni lomm piinii, laa sii tee maruŋ nba
jokit muu munn nie, koo weinanleeb piiniie, yin loot yondo po tammɔkɔɔkir nba gaar
saa dindouŋ po na, ki turɔ. Ki u saa mann maruŋ piinii na, nan biaŋinba bi mann foon
daar yar na, ki ii tuu saa loon tammɔb na, yoo nba ki u ŋmat nyii.”

Ki jiin daar kur maruŋ po

13 Ki Yennu yet a, “Sanyiɔk ni kur, ii tuu kpi pegann yenɔkɔɔ, wunba dii binn, ki ki
mɔk daŋ u gbanant paak, ii joou muu munn, ki lii tee piinii ki tur min Yennu. Ii tuu
mann maruŋ na daar kur.
14 Ii bia tuu jii yon bɔrik-gbinn ŋanlee sanyiɔk kur ki tur min Yennu, ki pukin olif
tiinii kpan salena ŋanlee, ki lin tuu ŋmat nan yon na. Sennii nba sii dia piinii nba ki i
teen min Yennu-e na, ki i sii waar yoo kur.
15 Li pegann nan li yon nan olif tiinii kpan na, ii tuu jii turin sanyiɔk kur, ki saa tuu
yoo nba kaa paak.”

Ki jiin tiŋ diarɔɔ nan tiŋ na po

16 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, “Li-i tee ki Israel tiŋ diarɔɔ jii u tiŋ na waan, ki tur u
bonjai na yenɔ, ki li tee piinii, tiŋ na sii tee u bija na yare, ki tee u ŋaateeb faar.
17 Ŋaan li-i tee ki tiŋ diarɔɔ na tur sɔɔ u tiŋ na waamiie, ki li tee wunba tuun u
ŋaatoona, li tan saa ŋmat teen tiŋ diarɔɔ na yare, faar jiinu binn nba tan saa baar yoo
nba na. Tiŋ na tee ŋɔɔ nan u bonjai na kɔɔ yare, ki tee bi faar nan yoo nba kaa gbennu.
18 Tiŋ diarɔɔ na daa gaan niib na faar ni siari. Ki tiŋ nba kur ki u saa tur u bonjai na,
lin nyi tiŋ nba ki bi bɔkit turɔ na ni, ki li daa te ki u diin n niib na sɔɔ, ki gaan u tiŋi.”

Ki jiin Yenjiantu Ŋasaakak na jeteenboa po

19 Tɔn, ki jɔɔ na jiin ki saan nanin diit nba tor niigaŋ po na nanyer, ki kpia tammɔb
nba be dindouŋ ni diitu po na. Diit na tee kasii diite, ki tee mannteeb na yar. Ki u
wannin siar boor diit na yonbaa po,
20 ki yet a, “Siaminba nae ki mannteeb na tuu saa yakin nant nba ki bi mann maruŋ, ki
li tee yanbɔmm paak koo pann panu Yenpiinii, ki bia tuu teen Yenpiinii yon na boroboro,
ki li daa te bona nba tee kasii na nyi dindonjouk na ni, ki daa te niib na siitiri.”
21-22 Ki u jiin ki kɔɔ nanin dindouŋ na ni, ki saa wannin nan lɔtii ŋanna na ni, li yenn
kɔɔ kur mɔk dindonbike, ki li fɔk tintann paak taakaabii piinlee, ki bia yarin taakaabii
piik nan ŋanloob.
23 Ki yennkɔɔ kur mɔk tana joonn, ki li lint li kur po, ki bia mɔk mujooboa ki li deen
joonn na.
24 Ki jɔɔ na betin a, “Jeteenboae na, siaminba ki Jiantu Ŋasaakak na toontunna sii yak
maruŋ jeet nba ki niib na mann na.”

47

Ki jiin kpenu nba puub ki nyi ŋasaakak ni na po

1 Ki jɔɔ na jiin ki ŋmat nanin Yenjiantu Ŋasaakak na tammɔb boor. Ki nyun nyi
tammɔb na ni, ki puub saa yondo po, Jiantu Ŋasaakak nba tor siaminba po na. Ki nyun
na gɔnt ki siik ŋasaakak na diitu, ki gaar siik maruŋ binbintir na niidiitu po.
2 Ki jɔɔ na bia jiin ki gar nanin ŋasaakak na niigaŋ po tammɔkɔɔkir na ni, ki nyii
nanin nanyer, ki lin nanin tammɔkɔɔkir nba tor yondo po na. Ki kpenbik nna puub ki
nyi tammɔkɔɔkir na niidiitu po.
3 Ki jɔɔ na jii u nyunbikindaauk na, ki bikin sikin kpenu na, ki jiin yondo po, ki li tee
taakaabii kobii ŋanŋmu nan piinloob, ki u betin a man tɔkin nyun na ni. Ki nyun na
dian n taapant. Ki u bia ŋamm bikin kpenu na taakaabii kobii ŋanŋmu nan piinloob, ki
nyun na pukin ki dian n duna.
4 Ki u bia ŋamm bikin ki sikin kpenu na taakaabii kobii ŋanŋmu nan piinloob, ki nyun
na dian n siak.
5 Ki u ŋamm bikin taakaabii kobii ŋanŋmu nan piinloob ki pukin, ki kpenu na ji suŋ,
ki n ki fit somm ki tɔkin li ni. Ki li mantik suŋ ki nirɔ kan fit poot, see ki u duk.
6 Ki jɔɔ na yetin a, “Nisaarik, diitir linba na kur fanu.”
Tɔn, ki jɔɔ na jiin ki ŋmat nanin kpengbiɔŋ.
7 Maa baar leŋ yoo nba, ki n la tiinii bonchiann be kpengbiant na kur po.
8 Ki u yetin a, “Nyun na puub, ki saa yondo po, ki siik Jɔɔdann mɔkir baauk ni, ki tɔɔtir
siik Mɔk-kpeenn ni. Ki li-i pubir sik Mɔk-kpeenn na ni yoo nba, li tuu lebit Mɔk-kpeenn
yaarin nyun nae, ki li ji tee nyunŋanin.

9 Ki kpenu na-i taŋi pubir saan siaminba kur, bonkob-booru kur nan janbooru kur sii
be leŋ. Ki kpenu na saa te ki Mɔk-kpeenn na nyun ŋan. Ki li-i biaki pubir saan siaminba
kur, li saa tur manfoor.
10 Laa saa nyi En-gedi nyuntona boor, ki saa baar En-eglaim nyuntona boor, jansoora
sii be mɔkgbeŋir na kpiŋ, ki saa denn bi janlaant a lin koor. Ki janbooru bonchiann sii
be leŋ, nan baa be Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na ni biaŋinba na.
11 Ŋaan nyun nba be naagboa ni, nan biant ni, ki kook mɔkir na, li saa biar ki tee
yaarin nyume.
12 Ki li kpengbiant na kur po sii mɔk tibooru kur, ki li saa kpaat, ki teen jeet. Ki li tituut
kan ban suur, ki bi mun kan ban nyik lɔɔna lomm, ki bi sii mɔk lɔɔnpaana ŋmaarik kur,
kimaan nyun nba puub ki nyi Jiantu Ŋasaakak ni nae sii maantir. Ki tiinii na lɔɔna sii
tee jeet, ki li tituut sii teen niib laafia."

Ki jiin tiŋ kpaar po

13 Ki Yabint Yennu ŋamm yet a, "Tiŋ na teriie na, ki i saa bɔkit ki tur Israel booru piik
nan ŋanlee na, ki te Joosef booru n gaar bɔka ŋanlee.
14 N dɔŋ sat mɔb ki tur i yeejamm nan n saa turib tiŋ na; li paak, ii bɔkitir i taŋmiɔŋ
ni janŋanbii.
15 "Niigaŋ po kpaar na nyi Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na ni, ki saa yondo po, ki saa baar
Heflonn doo nan Hamaf lɔɔnu, ki saan tuu Sedad doo,
16 ki gar baar Berota nan Sibraim doi, (doi na be Damaskus naan yent nan Hamaf
naan yent sinsuuk nie), ki gar baar Tikonn doo (ki li kpia Haurann yent kpaar paak.)
17 Tɔn, ki niigaŋ po kpaar na nyi Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na boor, ki saa yondo po, ki
saa baar Enonn doo, ki ter nan Damaskus nba be niidiitu, nan Hamaf nba be niigaŋ po
na.
18 "Ki yondo po kpaar na nyi Damaskus nan Haurann yent na sinsuuk ni, ki saa niidiitu
po, ki Jɔɔdann mɔkir tee kpaar, ki Israel tiŋ be li yonbaa po, ki Gilead tiŋ be li yondo po,
ki saan tuu Tamar doo nba kpia Mɔk-kpeenn na.
19 "Ki niidiitu po kpaar na nyi Tamar ki gaar saa yonbaa po, ki siik Kades Meriba
nyuntona boor, ki gaar saa Ijipt kpaar nba kook niidiitu po, ki saan tuu Sinsuuk ni
mɔkgbeŋir na.
20 "Yonbaa po kpaar na tur nan Sinsuuk ni mɔkgbeŋir nae, ki gar doo niigaŋ po, ki
saan tuu Hamaf lɔɔnu yondo po.
21 "Bɔkitir tiŋ na ki tur Israel teeb na.
22 Li sii tee i faare yoo nba kaa paak. Ki boorganu nba kɔɔ nani, ki mar waas i boor
na, i-i taŋi bɔkit tiŋ na yoo nba, yin turib tor. Ii diab nan bi tee Israel teebe na, ki te
ŋamm nan Israel booru na n tuu lakin tɔ tiŋ na paak naatɔɔt.
23 Ki boorganu nirɔ tuu saa gaar u tor, ki lin nyi Israel booru nba ki u kɔɔ nanɔ na yar
ni. Min Yabint Yennu-e pak na."

48

Ki jiin Israel booru tiŋ biitu po

1-7 Niigaŋ po kpaar na nyi Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na poe, ki jiin yondo po, ki saan tuu
Heflonn doo, ki gar saan Hamaf lɔɔnu, ki bia saan Enonn doo, ki saan tuu Damaskus
nan Hamaf naan yent sinsuuk ni, ki booru kur tuu saa gaar tiŋ bɔkyenn. Ki tiŋ na saa
piin ki nyi yondo po kpaar, ki saan yonbaa po, ki saan Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na po. Baa
sii be ki waa leeb paak biaŋinbae na:
Dann
nan Aser
nan Naftali
nan Manase
nan Efraim
nan Rubenn
nan Juda

Ki jiin tiŋ bɔkyenn nba be li kɔɔ na po

8 Nyint tiŋ na bɔkyenn ki tur Yennu, ki li fɔkint-ii tee maar piik, ki nyi niigaŋ po ki
saan tuu niidiitu po, ki li yarimu yondo po ki saan tuu yonbaa po, lii tee nan bɔka nba
ki bi tur Israel teeb na. Ki bi saa maa Yenjiantu Ŋasaakak na bɔkir na ni.
9 Ki bɔkir na sinsuuk ni, ii nyinn yiar, ki li fɔkint tintann paak-ii tee maar piik, kii
yarin maar ŋanniin, ki yin jiir tur Yennu.

10 Mannteeb na saa gaar kasii yiar na waan, ki li saa nyi yondo po ki saan tuu yonbaa
po, ki li fɔkint sii tee maar piik, ki bia nyi niigaŋ po ki saan tuu niidiitu po, kii yarin
maar ŋanna, ki Yenjiantu Ɲasaakak na sii be yiar na sinsuuk ni.
11 Ki kasii boor na sii tee mannteeb nba tee Sadok yaaboona na yar. Bi tun n toona
fanu, ki ki pukin Israel nileeb nba tun ki biir na po, nan Liifai boorleeb nba tun na.
12 Li paak, ki bi saa gaar bɔkir nba be li kuukɔɔ, ki kpia nan Liifai teeb yar, leŋ sii
mantik tee kasii ki gar li kur po.
13 Ki Liifai teeb na mun bia saa gaar bɔkir nba be li kuukɔɔ, ki li sii be mannteeb yar
na niidiitu po. Li fɔkint mun bia sii tee maar piike, ki nyi yondo po ki saan tuu yonbaa
po, kii yarin maar ŋanna, ki nyi niigaŋ po ki saan tuu niidiitu po.
14 Ki yiar nba ki i jii ki jiin tur Yennu na, leŋe mantik tee tinŋaŋ ki gar tiŋ na kur po,
ki i daa kɔi tiŋ na, koo ki jikit ki kpentir, koo ki gaant ki teen sɔɔ. Li teen kasii, ki tee
Yennu yar.
15 Ki yiar nba biar ki be li kuukɔɔ, ki fɔk tintann paak maar piik, ki yarin maar ŋanlee
na, li ki tee kasii, li tee niib na kur yare. Bi saa fit kar li ni, kii kpaar bi bonkobit. Ki doo
na sii be li sinsuuk ni,
16 ki tee bonpabir. Ki doo na bɔka ŋanna, bɔkyennkɔɔ kur sii yarin taakaabii tusaa
ŋanlee nan kobii ŋanŋmu nan piinlee.
17 Ki yiar saa tenn ki lint doo na kur po, taakaabii kobik nan piinna.
18 Bi-i maa doo na kasii yiar na ni niidiitu po, niib nba be doo na ni sii ko yiar nba
tenn na ni. Li fɔkint tintann paak ki jiin yondo po sii tee maar ŋanna, ki yarin maar
ŋanlee, ki yonbaa po fɔkint tintann paak sii tee maar ŋanna, ki yarin maar ŋanlee.
19 Ki daanɔ nba kur kɔɔ doo na ni, waa lek sii tee booru nba kur, ŋaan u saa fit ko
kpaab, tiŋ na ni.
20 Tɔn, yiar nba be sinsuuk ni, ki bi bo nyinnir, ki li be li kuukɔɔ na, li fɔkint sii tee
maar piik, ki gɔnt taar fuunu munna, ki bia kpab yiar nba ki bi maa doo na li ni na.
21-22 Tiŋ nba tenn, ki be yiar nba ki Jiantu Ɲasaakak be na, nan mannteeb tiŋ na, nan
Liifai teeb tiŋ na, nan doo na, li yondo po nan yonbaa po na tee Israel tiŋ diarɔɔ yare.
Ki li saan yondo po ki saa tuu kpaar na, ki bia saan yonbaa po ki saa tuu Sinsuuk ni
mɔkgbeɲir. Ki niigaŋ po kpaar tee Juda yiar, ki niidiitu po kpaar tee Benjaminn yiar.

Ki jiin Israel booru nba be niidiitu po tiŋ biitu po

23-27 Tiŋ nba be yiar nba be li kuukɔɔ niidiitu po na, booru nba kur biar saa gaar
tiŋ na bɔkir waan, ki nyi yondo po kpaar na, ki jiin yonbaa po, ki saan tuu Sinsuuk ni
mɔkgbeɲir na. Ki booru na sii waa leeb paak, ki nyi niigaŋ po ki saan tuu niidiitu:
Benjaminn
nan Simeonn
nan Isakar
nan Sebulunn
nan Gaad
28 Bɔkir nba ki bi tur Gaad booru na, niidiitu po kpaar nyi Tamar ki jir niidiitu po, ki
saan tuu Kades nyuntona boor, ki jiin niigaŋ po, ki kook Ijipt kpaar, ki saan tuu Sinsuuk
ni mɔkgbeɲir na.
29 Yabint Yennu ŋamm yet a, “Biaŋinba ki i saa biit tiŋ na bɔkir bɔkir ki tur Israel
boorue na, ki lii tee bi faar.”

Ki jiin Jerusalem tammɔkɔɔka po

30-34 Tammɔkɔɔka piik nan ŋanlee-e be Jerusalem doo na joona ni. Ki joonn kur
fɔkint tee maar yenn nan bonjinn, ki tammɔkɔɔka ŋantaa be joonn kur ni, ki tammɔb
kur sann gaa booru piik nan ŋanlee na ni yenn. Ki tammɔi nba be niigaŋ po joonn na
sana tee Rubenn nan Juda nan Liifai, ki linba be yondo po joonn na sana tee Joosef nan
Benjaminn nan Dann, ki linba be niidiitu po joonn na sana tee Simeonn nan Isakar nan
Sebulunn; ki linba be yonbaa po joonn na sana tee Gaad nan Aser nan Naftali.
35 Ki doo na joona ŋanna na fɔkint taan tee maar ŋanloob. Laa nyii dinna ki saa, doo
na sann sii tee “Yennu-be-nna-na.”

DANIEL
gbouŋ

Ki jiin Daniel gbouŋ na po

Daniel nba din tee naasimɔ yoo nba nae, ki Babilonn kunkɔnkɔnna kɔn ki nyann Jerusalem doo, ki soor ŋɔɔ nan Israel teleeb ki teemm yommii ki saan namm Babilonn. Gbouŋ na beerit biaŋinba ki Daniel nan u yɔɔsnba bantaa din wei Yennu fanu, boorganu tiŋ ni nae. Daniel bia din la yirintii bonchiann, ki sɔbir gbouŋ na ni. Gbouŋ na bia beerit Yennu nba nyinn Daniel yɔɔsnba bantaa musaakau dinu ni, nan waa guur Daniel, yanbɔra bootuk ni biaŋinbae.

KI JIIN DANIEL NAN U YƆƆSNBA PO

(1.1–6.28)

Naasimm na nba be kpanbar Nebukanesar boor biaŋinba

1 Jehoyakim din dii Juda naan bina ŋantaae ki Babilonn kpanbar Nebukanesar lek
Jerusalem, ki ŋaa loon doo na.
2 Yennu din te ki u soor kpanbar Jehoyakim, ki fat Yenjiantu ŋasaakak na bonyena.
U din teen siab yommiie ki ŋmat namm Babilonn. Ki tiat nba ki u fat na, ki u saa kɔɔn
bir tingbanŋaak tiat diit na ni.
3 Kpanbar na din yet u toontunna saakɔɔ Aspenas a wun gann Israel naasimm nba
tee yommii na siab, binba nyii naan ŋaak nan binba nyii nijaana ŋei.
4 Li ŋan ki bii tee naasinŋanii, kii mɔk yan, kii tee binba la tumiiu fanu, kii bant
bona paak yian yian, ki daa mɔk daŋ bi gbanant paaki, ki lin te bin fit jaŋ nan bii tuun
kpanbar na ŋaatoona. Aspenas-e din tee wunba saa tumiib Babilonn maan ni gbouŋ
karuŋ nan sɔbu.
5 Kpanbar na bia din tur mɔb a bii teen naasimm na jebooru nan dabooru nba ki bi
teen kpanbar mɔŋ na. Bi din saa diab bina ŋantaae ki tumiib fanu, li poor po, ki bin ji
piin kii tuun kpanbar ŋaatoona.
6 Binba ki bi din gannib na, bi siab din tee Daniel nan Hanania nan Misael nan Asaria.
Bi din nyii Juda booru nie.
7 Toontunna na saakɔɔ din turib sanpaanae; ki Daniel sann tee Beltesasar, ki Hanania
sann tee Sadrak, ki Misael sann tee Mesak, ki Asaria sann tee Abednego.
8 Daniel din lor nan u kan di kpanbar jeet na ki bia nyu kpanbar daan na, ki kɔɔ jakint
ni, li paak ki u yet Aspenas a wun sommɔ.
9 Ki Yennu te Aspenas tin Daniel ninbaauk.
10 Aspenas lek din tiin kpanbar na jaŋmaanii, ŋanne ki u yet Daniel a, “Kpanbar na
dɔŋ dukin yaa sii di ki bia nyu linbawa, ki li-i tee ki a ki nɔr nan naasinleeb na, ŋann u
saa kpima.”
11 Ŋanne Daniel fiir saan jɔɔ nba ki Aspenas te ki u guu ŋɔɔ Daniel nan u yɔɔsnba
bantaa na boor,
12 ki yet a, “Chanbaa, bikint a daaba dapiik ki got, kii teent toa nan nyun kuukɔɔ, ki
tii di ki bia kii nyun,
13 ki tan bikin ti gbanant nan naasimm nba di kpanbar ŋaajeŋant na gbanant, ki laan
ti bɔkitu nba sii tee.”
14 Ŋanne ki u sak, ki te ki bi bikin ki saa dian dapiik.
15 Dapiik na gbennue, ki bi mɔk gbananmansin, ki bia wakii ki gar naasimm nba di
kpanbar na ŋaajeŋant na.
16 Li paak, laa nyii li daar ki jɔɔ nba guub na te ki bi ŋamii di toa, ŋaan ki ki di jeet
nba kpanbar yaa bii teemm na.
17 Yennu din tur naasimm banna na gbouŋ bannu, nan yanfoon booru kur. U bia din
tur Daniel yanfoon nba fit kpintir yirintu, nan damiit bunta.
18 Bina ŋantaa nba ki kpanbar senn na gbennue, ki Aspenas jii naasimm na kur ki
saan namm kpanbar Nebukanesar boor.
19 Kpanbar na din pak nan bi kur, ki u numm gboo Daniel nan Hanania nan Misael nan
Asaria-e ki gar naasimm nba biar na kur. Ŋanne ki bi teemm kpanbar ŋaatoontunna.
20 Buboit nba kur kpanbar na boi, koo daamiit nba kur ki u baar nann, jab banna na
tuu bann li paak taarfuunu piik, ki gar jabaabuura koo ninnyɔɔn damm nba kur be u
yent ni.
21 Daniel din biar be naan ŋaake ki tan tuu Peesia kpanbar Sairus nba din tan kɔn
nyann Babilonn teeb yoo nba.

2

Ki jiin kpanbar Nebukanesar damiit po

1 Nebukanesar nba din dii naan bina ŋanlee niŋe, ki u damii damiit. Li din daamiiɔ
bonchiann, ki u ki fit gɔɔn;
2 ŋanne ki u tun yiin u yandamm nan jabaabuura nan nyɔkdamm nan ninnyɔdamm
nan bannteeb, a bin baar ki wannɔ damiit na paak. Baa baar ki set kpanbar maŋ boor
yoo nba,
3 ki u yetib a, “N damii damiite, ki li daamiin, ki n loon min bann li paak.”
4 Ki bi yetɔ na Aram maan* ni a, “Kpanbar, ii be manfoor ni nan yoo nba kaa gbennu.
Betirit damiit na, ti saa wanna li paaka.”
5 Ki kpanbar na yetib a, “N lor nan yin yetin damiit na ki bia wannin li paak, ki li-i
tee ki i ki fit wannin, n saa patie burii burii, ki te ki i ŋei n kpant langbent.
6 Ŋaan li-i tee ki i saa fit yetin damiit na ki bia wannin li paaki, n saa pai paatii, ki pi-i
piinii, ki turi baakir. Yetirin damiit na ki bia wannin li paak.”
7 Ki bi bia ŋamm yet kpanbar na a, “Chanbaa, betirit damiit na, ki tin wanna li paak.”
8 Ŋanne kpanbar na jiin a, “Li tee nan maa dukin biaŋinba nae. I loon ki yin biir n
yooe na, kimaan i bann nan n lor
9 man tur i kur tubdatu deedee-e, li-i tee ki i ki fit wannin damiit na. I lor i taŋmiɔŋ ni
nan yii fa faie kii teenin, kimaan i daan nan yoo baat ki bona saa lebit. Ii betin damiit
na nba tee linba, ki n saa bann nan i saa fit wannin damiit na paak.”
10 Ki ninnyɔdamm na jiin kpanbar na a, “Sɔɔ kaa tingbouŋ na ni ki saa fit wann fin
kpanbar faa loon linba na. Kpanbarsɔɔ kaa, li kpanbar jaana nan kpanbar gbeŋa nba
be, bi sɔɔ daa ki ban boi jabaabuura nan nyɔkdamm nan ninnyɔdamm maboorik na.
11 Kpanbar, faa boi linba na paar bonchiann, ki sɔɔ kan fit bannir see yenbis kuukɔɔ,
ŋaan yenbis ki kɔɔ nan nisaarii kaa.”
12 Ki bi maan na te kpanbar wutoor doo, ki u tur mɔb a bin kpi yandamm nba kur be
Babilonn doo ni.
13 Ŋanne mɔmaan na din lin doo na kur po, a bin kpi yandamm na kur, ki pukin
Daniel nan u yɔɔsnba mun.

Biaŋinba ki Yennu fiit damiit na paak ki tur Daniel

14 Ŋanne Daniel fiir saan Ariok, wunba tee kpanbar guura saakɔɔ na boor, ŋɔɔe ki
bi din turɔ mɔb a wun kpi yandamm na. Daniel din pak nan Ariok yanfoon maan nan
sikin-n-mɔŋ,
15 ki boiɔ linba paake teen ki kpanbar na tur mukir sennu nba na. Ŋanne Ariok yet
Daniel linba teen.
16 Ki Daniel kakit yian ki saan kpanbar na boor ki gaar yoo ki pukin, a lin fit te wun
wann kpanbar na u damiit na paak.
17 Ki Daniel ji ŋmat kun ŋaak ni, ki saa yet u yɔɔsnba Hanania nan Misael nan Asaria
linba tun,
18 ki yetib a bii mei Yennu nba be Yendɔuŋ ni, ki wuu mɔk ninbatinu, ki bia boiɔ ki
wun fiit damiit na paak ki turib, ki bi daa kpi ŋamm nan yandanleeb nba be Babilonn
na.
19 Tɔn, li daar nyiɔko ki Yennu fiit damiit na ki tur Daniel ki bia wannɔ li paak, yirintu
ni. Ki Daniel pak dont Yennu nba be Yendɔuŋ ni na, ki yet a:
20 “Yennu mɔk yan nan yiikoo.
Pakin ki dontɔ mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
21 Ŋɔɔe te yoo nan sakir lebitir.
Ŋɔɔe dint naan ki bia liatir naan; ŋɔɔe teen yan nan bannu.
22 Ŋɔɔe fiitir maan nba sumii, ki be bɔr ni.
U mi linba bɔr bunbɔnn ni, ŋaan ki u mɔŋ be yentu ni.
23 N yeejamm Yennu, n piaka ki baakit a sann.
Fine turin yan nan paŋ.
A gat n miaruwa, ki wannit maan nba ki ti saa yet kpanbar na.”

Biaŋinba ki Daniel yet kpanbar na damiit ki bia wannɔ li paak

24 Ŋanne Daniel fiir saan Ariok nba ki kpanbar daan turɔ mɔb a wun kpi kpanbar na
kpaanteeb na boor, ki yetɔ a, “A daa kpibi, jiimin ki tin saan kpanbar na boor, ki man
saa wannɔ u damiit na paak nba tee.”

---

* **2:4 2.4** Aram maame din tee kpanbar na danmaan.

25 Li taabaak ni, ki Ariok jii Daniel saan nanɔ kpanbar Nebukanesar boor, ki yet
kpanbar na a, “Chanbaa, n la Juu yommii na yenɔ, ki u saa fit wanna a damiit na
paak.”
26 Ki kpanbar na yet Daniel, wunba ki bi din purɔ Beltesasar na a, “A saa fit wannin
damiit nba ki n damii na, ki bia wannin li paaka-a?”
27 Ki Daniel jiin a, “Chanbaa, nyɔkdaanɔ koo ninnyɔdaanɔ koo jabaabuurɔ koo
banntɔsɔɔ kaa ki saa fit wanna damiit na paaki,
28 ŋaan Yennu nba be Yendɔuŋ ni na, ŋɔɔe fiitir woonin ni maan. Chanbaa, ŋɔɔe
wanna linba tan saa tun. Mɔtana, n saa wanna bona nba ki a la damiit ni na paaka.
29 “Chanbaa, faa bo dɔɔ gɔɔnt yoo nba, ki a damii ki la linba saa tun; ki Yennu nba
fiitir woonin ni maan na wanna linba tan saa tun.
30 Tɔn, Yennu fiit woonin ni maan na ki wannima, li ki tee a n mɔk yan ki gar sɔɔ kur
kaa, ŋaan li tee a fin kpanbare n bann a damiit na paak, ki bia bann a dudukit nba ki a
dukii na paak.
31 “Chanbaa, a damiit na ni, a la siar see a tɔɔnn, ki tee nifopaaruk ninnauŋ, ki nyirii
nyɔkit, ki mɔk jaŋmaanii nan fan got.
32 Ki bi jii salinŋann ki nan li yur; ki jii salimpeena ki nan li parbiir nan kpinkpant;
ki jii kutmɔnt ki nan li siak nan pana,
33 ki jii kut ki nan li taa, ki jii kut nan nɔɔnn ki nan li taapant.
34 Faa goriir yoo nbae, ki tanpiiuk nyii jɔɔr paak, ŋaan ki sɔɔ ki siiri, ki tan jaar
nifopaaruk na taapant nba ki bi nann kut nan nɔɔnn ki nan na, ki yeerir burii burii.
35 Li yoo na, ki kut nan nɔɔnn nan kutmɔnt nan salimpeena nan salimmɔna na yeer
burii burii, ki li naan nan piar jarik ni tangbiruŋ na. Ki wouŋ pebir li kur ki yaat nann,
ki ki tenn nan siara. Ŋaan ki tann na ji yabit ki tee jɔjaann, ki piin tingbouŋ na kur po.
36 “Chanbaa, a damiit maŋe na. N saa wanna li paak.
37 Chanbaa, fine tee kpanbarjaann ki gar kpanbara kur. Yennu nba be Yendɔuŋ ni nae
teena kpanbar, ki tura paŋ nan yiikoo nan baakir.
38 U te ki a tee kpanbar ki dia niib nba be tingbouŋ na ni, ki te ki a gorii bonkobit nan
nɔɔnii kur. Fine tee salima yur na.
39 A naan na poor po, naangbounleer saa fiir, li kii paar nan a yar na, ki li poor po
naangbounleer saa fiir muntaa ni, ki sii paar nan kutmɔnt na, ki dia tingbouŋ na kur.
40 Ki naangbounleer saa fiir munna ni, ki sii paar nan kut na, ki saa yeer ki bia but
bont kur. Nan kut nba but bont kur biaŋinba na, li saa but ki bia nann digbanlia na.
41 A bia la nan nifopaaruk na taapant nan li taabira tee nɔɔnn bɔkir nan kut bɔkire.
Linba na want nan naangbouŋ na saa bɔkita, ki li sii mɔk pansiak ki paar nan kut na,
kimaan bi bo ŋmat kut nan nɔɔnne.
42 Taabira nba ki bi jii kut nan nɔɔnn ki nan na, li want nan naangbouŋ na bɔkir sii
paar, ki bɔkir ki paari.
43 A bia la nan kut na ŋmat nan nɔɔnne. Linba na want nan naangbouŋ maŋ diara
sii koor a bin taan bi ŋaateeb yomm, ki bii kɔɔnt leeb, ŋaan bi kan fit teen nna, kimaan
kut nan nɔɔnn kan fit ŋmat.
44 Naangbouŋ maŋ diara yoo, Yennu nba be Yendɔuŋ ni saa kaan naangbouŋ siar, ki
li sii be nan yoo nba kaa paak. Sɔɔ kan ban nyannir, ŋaan li saa boont naangbounlia na
kurawa, ki li sii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
45 A la tanpiiuk nba ki sɔɔ ki siir, ki li nyii jɔɔr paak ki jaar nifopaaruk nba ki bi jii
kut nan kutmɔnt nan nɔɔnn nan salimpeena nan salimmɔna ki nammir nawa, Yabint
Yennu yeen fin kpanbar linba tan saa tume. N beta damiit nba ki a damii nawa, ki bia
wanna li barmɔnii paak nba teewa.”

Ki jiin paatii nba ki kpanbar na tur Daniel na po

46 Ŋanne kpanbar Nebukanesar gbaan ki tibin ki u yugbiar siit tiŋ, Daniel tɔɔnn, ki
turɔ baakir, ŋaan te ki bi jii piinii nan bonnunubit ki tur Daniel, ki li tee maruŋ.
47 Ki kpanbar na yet a, “A Yennu nae tee Yennu nba gbeŋ ki gar yennii kur, ki tee
kpanbara Yomdaanɔ, ŋɔɔe bia fiitir woonin ni maan. Faa fit wann woonin ni maan na
paake te ki n bannir.”
48 Ŋanne ki u ji tur Daniel yudantuk ki pukin piinŋanii nba yab, ki te ki u gorii Babilonn
yent, ki bia te ki u tee u kpaanteeb na kur tɔɔndaanɔ.
49 Daniel din yet kpanbar na a wun te Sadrak nan Mesak nan Abednego-ii tee toona
saakab, Babilonn yent ni. Daniel ŋarin din biar be kpanbar na boore.

3

Ki jiin nirɔ ninnauŋ nba ki Nebukanesar nan na po

1 Kpanbar Nebukanesar din jii salima ki nan nirɔ, ki li fɔkint tee taabana piintaa, ki
yarin taabana ŋantaa, ki te ki bi sennir Dura paanu ni, ki li be Babilonn yent ni.
2 Ki kpanbar Nebukanesar tun yiin u saakab kur nba tee doo diara, nan toontunna
yudamm, nan kunkɔnkɔnna saakab, nan yent saakab, nan likdiara saakab, nan
barbuura, nan piamnba, nan yent saakab booru kur nba be yent na ni, a bin baar
ki tan loot nirɔ ninnauŋ nba ki ŋɔɔ kpanbar Nebukanesar nan senn na jiantu.
3 Saakab na nba taan leeb yoo nba a bin loot nirɔ ninnauŋ maŋ jiantu na, ki bi set li
tɔɔnn;
4 ki lanwɔkir faarɔ tant kunkɔpaarir ki mɔɔnt a, “Baa yaa i tun linbae na, yimm
digbana kur niib, nan nibooru kur nan mabooru kur niib:
5 Yoo nba ki i tan gbat naatuna mɔnii nan yerii nan kɔna nan bonmumɔɔt booru kur
nba be, yin gbaa gbaan ki jiant salima nirɔ nba ki kpanbar Nebukanesar nan ki senn
na.
6 Wunba ki gbaan ki jiant salima nirɔ ninnauŋ na, bin soorɔ yian ki lu-u muu nba yab
bonchiann bootuk ni.”
7 Li paak, digbana kur, nan nibooru kur, nan mabooru kur niib nba gbat bonmumɔɔt
na mɔnii yoo nba, ki bi gbaa gbaan ki jiantir salima nirɔ nba ki kpanbar Nebukanesar
nan na.

Biaŋinba ki bi pak biir Daniel yɔɔsnba bantaa na

8 Yoo nba na ki Babilonn tesiab pak biir Juu teeb,
9 ki yet kpanbar Nebukanesar a, “Chanbaa, a manfoor n fɔkit ki saa tuu yoo nba kaa
paak.
10 Chanbaa, a senn nan wunba kur gbat bonmumɔɔt na, wun gbaa gbaan ki jiant
salima nirɔ na,
11 a ki wunba ki gbaa gbaan jiant salima nirɔ maŋ, bin soorɔ ki lu-u muu nba yab
bonchiann bootuk ni.
12 Ŋaan Juu tesiab be, ki a teenib Babilonn toona saakab, ŋamme tee Sadrak nan
Mesak nan Abednego. Bi mɔk mɔyêtuku nan fin kpanbar sennu. Bi ki jiant a tingbana
na, koo ki gbaa gbaan salima nirɔ nba ki a nan senn na tɔɔnni.”
13 Li paak ki kpanbar Nebukanesar wutoor doo, ki u te ki bi yiin jab bantaa nba na,
Sadrak nan Mesak nan Abednego.
14 Ki u boib a, “Sadrak nan Mesak nan Abednego, li tee barmɔniie nan i yêt yin jiant
n tingbana ki bia gbaan salima nirɔ nba ki n nan senn na tɔɔnni-i?
15 Mɔtana jik, li-i tee ki i gbat naatuna nan naagbai nan yerii nan biat nan kɔna mɔnii,
koo bonmumɔɔt nba be mɔnii, yin gbaan ki jiant nirɔ ninnauŋ na. Li-i tee ki i ki jiantiri,
bi saa lui muu nba yab bonchiann na bootuk nie yiama. I dukii nan Yensau be ki saa
fati n nuu niwa-a?”
16 Ki Sadrak nan Mesak nan Abednego jiin a, “Chanbaa, li ki kpaa talas ki tin nɔi ti
mɔŋ paak maan na ni.
17 Li-i tee ki a lut muu nba yab bonchiann na bootuk ni, Yennu nba ki ti jiantirɔ na
saa fit tinnit li ni, ki bia fatit ki tin nyi a nuu ni, li-i tee ki u loon;
18 ŋaan wuu leki kii tinniti, kpanbar, ti sii loon ki a bann nan ti kan jiant a tingbana,
koo ki jiant salima nirɔ nba ki a nan senn na.”

Biaŋinba ki bi kɔɔn Daniel yɔɔsnba bantaa na muu ni

19 Ki Nebukanesar wutoor doo bonchiann, Sadrak nan Mesak nan Abednego paak, ki
u numm lebit. Ki u te jab na ŋamm bekin muu na, ki li toŋ gar sinsinn yar na fuunu
munlore.
20 Ki u yet u kunkɔnkɔnna nba tee pandamm a bin soor jab bantaa na ki lorib, ki lub
muu nba yab bonchiann na bootuk ni.
21 Ŋanne ki bi soor jab bantaa na, ki bi lia bi liatfoot, ki yoo kurii, ki bia yir yufintii
nan liant nba pukin, ki lorib ki lub muu maŋ ni.
22 Kpanbar sennu na nba din paar ki te muu na toŋ bonchiann na, li muyeruk din dii
guura nba jii Sadrak nan Mesak nan Abednego ki lub li ni nae.
23 Ki jab bantaa na be nan bant ki baa muu nba yab bonchiann bootuk na ni.
24 Li taabaak ni ki li bakit kpanbar Nebukanesar, ki u yukir toor u taa paak yiama, ki
boi u saakab na a, “Ti bo ki lor jab bantaa kaa ki lub muu na ni-i?”
Ki bi jiin a, “Nn, chanbaa, ti bo lub li bannue.”
25 Ki kpanbar na yet a, “Gotir, n laat jab banna somm lin muu na ni, ki ki baa bant, ki
siar bia ki teenibi, ki wunba pukin banna na naan Yennu bijae.”*

* **3:25 3.25** Yennu bija, koo malaka.

Ki jiin jab bantaa na ŋaanu po

26 Ki kpanbar Nebukanesar fiir saan muu bootuk na mɔgbann, ŋaan yiin a, “Sadrak,
Mesak, Abednego, Yabint Yennu toontunna, nyimin, ki baar n boor.” Ŋanne ki Sadrak
nan Mesak nan Abednego nyii muu na ni.
27 Ki kpanbar na doo diara kur, nan toontunna yudamm, nan kunkɔnkɔnna saakab,
nan kpanbar ŋaasaakaleeb nba be tikir lint jab bantaa na, ki la nan muu na ki sii
bi gbananti, koo ki gabir bi yuti. Bi liant din ki dii muu, bi gbanant bia din ki nubir
mudiina.
28 Ki Nebukanesar yet a, “Pakin ki dont Sadrak nan Mesak nan Abednego Yennu na;
u tun u malaka ki u tinn jab nba teenɔ yada ki jiantirɔ nawa. Bi yêt n sennu ŋaan yit
bi manfoa sarik nan bi kan gbaan ki jiant yensau see bi Yennu kuukɔɔ.
29 “Li paak, mɔtana, n sent sennu nan wunba kur tee digbann nba nurɔ, koo nibooru
nba, koo mabooru nba kur ki pak biir Sadrak nan Mesak nan Abednego Yennu, bin patɔ
burii burii, ki te ki u ŋaak n set langbouŋ. Yensau ki be ki saa fit tinn nan wunba na
na.”
30 Ki kpanbar na donn Sadrak nan Mesak nan Abednego, ki turib paŋ Babilonn yent
ni.

4

Ki jiin kpanbar Nebukanesar damiit taar munlee ni po

1 Kpanbar Nebukanesar tur mɔmaan nba nae ki bi lin wann digbana kur, nan nibooru
kur, nan mabooru kur durinya na ni a: “N foonti.
2 Li tee n par lomme nan man wanni bakitnauŋ nan yaarlituk toona nba ki Yabint
Yennu tun turin.
3 Yennu nba fiit u bakitnauŋ toona nba ki tur niib,
li yab bonchiann.
Yaarlituk toona nba ki u tun na mɔk paŋ.
Yennu-e tee kpanbar nan yoo nba kaa gbennu.
U sii dia u niib maaru n tuu maaru.
4 “Min Nebukanesar tuu be n yamanie n ŋaak ni, ki mɔkitir nan kpinkpammuk,
5 ŋaan tan damii jaŋmaansooruk damiit, ki la chiŋ chiŋ yirintu gɔɔn ni.
6 Ki n tun yiin n kpaanteeb kur nba be Babilonn a bin baar ki tan wannin n damiit na
paak.
7 Tɔn, ki ninnyɔdamm nan nyɔkdamm nan jabaabuura nan bannteeb kur baar n boor,
ki n betib damiit na, ŋaan ki bi ki fit wannin damiit na paaki.
8 Ki Daniel baar n boor. (Bi bia yi ŋɔɔe Beltesasar, ki sann na gaa nan n tingbann.)
Kasii Yennu Seek be u ni; ŋanne ki n wannɔ damiit nba ki n damii ki yetɔ a:
9 Beltesasar, fin nba tee ninnyɔdamm bat na, n mi nan kasii Yennu Seek be a ni, ki a
fit bant bunbɔri maan kur paak. N damiit maŋe na, wantin li paak.
10 “Maa dɔɔ dɔɔnu ni ki la yirintu nbae na. N la tifoouk see tingbouŋ na sinsuuk ni,
11 ki kpaat ki saa tuu sanpaak, ki sɔɔ kur laatɔ tingbouŋ na kur po.
12 Ki li tutuut mɔk fant, ki tiik na bia gbee nan lɔɔna nba ki durinya na niib kur saa
di gboo, ki muuk ni bonkobit foi li maasu, ki nɔɔnii tia bi tiat li yiinii paak, ki bonfoa
kur nba be di li lɔɔna.
13 “Maa dukii yirintu na po yoo nbae, ki n la malaka nyii Yendɔuŋ ni, ki diitir fanu.
14 Ki u pak nan kunkɔpaarir a, ‘Chɔɔn tiik na ki lu, ki pot li yiinii, ki suur li tutuut,
ŋaan yat li lɔɔna. Berin bonkobit nba see li lɔŋ ni na, ki bia yɔɔ nɔɔnii nba tɔɔ li yiinii
paak na,
15 ŋaan bobin li nyakir kutbin nan kutmɔnt, ki lii see muuk ni.
“ ‘Ŋaant marin n baa jɔɔ na paak, ki te ki wuu be nan bonkobit nan bonbuburit.
16 Li saa jii bina ŋanlore ki u kii mɔk nisaarik yan, ŋaan sii mɔk bonkobuk yame.
17 Malaka nba diitir fanu na lore na, a niib nba be lokir kur po n bann nan Yabint
Yennu mɔk paŋ nisaarii naan paak, ki fit dint wunba kur ki u loon na naan, li-i lekii tee
nibutiŋ nba joont gbaa.’ ”
18 Ki kpanbar Nebukanesar ŋamm yet a, “Damiit nba ki n damiie na. Tɔn, Beltesasar,
betirin damiit na paak. Binba tee n kpaanteeb na, sɔɔ kaa ki fit wannin li paak, ŋaan
fin saa fit wannin li paaka, kimaan kasii Yennu Seek be a ni.”

Biaŋinba ki Daniel wann damiit na paak

19 Ki jijeet kɔɔ Daniel, wunba ki bi yiu Beltesasar na, ki u ki fit yet siar. Ki kpanbar na
yetɔ a, “Beltesasar, a daa te damiit na, koo li paak mɔka jaŋmaanii.”

Ki Beltesasar jiin a, “Chanbaa, n sunman damiit na, nan laa want linba, lii bonii gaa
a datai paake, ŋaan bo daa tee fini.
20 Tiik nba ki a la na kpaat, ki mɔk paŋ, ki li yiinii tuut sanpaak, ki sɔɔ kur saa fit lar,
tingbouŋ na kur po,
21 ki li tutuut mɔk fant, ki mɔk lɔɔna bonchiann ki saa fit gboon durinya niib kur, ki
muuk ni bonkobit foi li maasu, ki nɔɔnii luu bi tiat li yiinii paak,
22 chanbaa, fine tee tiik nba fɔk ki bia paar maŋ. A yiikoo kpaat ki tuut sanpaak, ki a
naan lat gbenn durinya na kur po.
23 Chanbaa, a la malaka ki u nyii Yendɔuŋ ni, ki yet a, ‘Chɔɔn tiik na ki biirɔ, ŋaan
nyik nyakir na ki lii see, ki bobinir kutbin nan kutmɔnt, ki nyikir ki lii see muuk ni, ki
te marin-ii baa li paak ki lii be nan bonkobit, bina ŋanlore.’
24 “Chanbaa, damiit na paak nba tee-e na, linba nae ki Yabint Yennu senn, ki li saa
baara.
25 Bi saa ber nyinna niib binbeboor, ki a sii be nan muuk ni bonkobit, ki sii ŋman mɔɔt
nan naab na bina ŋanlore, ki sii dɔɔ yeenin ni, siaminba ki marin saa baa a paak. Bina
ŋanlore saa gar a paak, ŋanne ki a saa bann nan Yabint Yennu-e dia nisaarii naan kur,
ki u fit jikitir ki teen wunba kur ki u gann.
26 Malaka na yet nan tiik na nyakir nan li jiina n biar tiŋ ni. Li paak tee, a saa ŋamm
dia a naan, yoo nba ki a sak nan Yennu-e yen durinya kur na.
27 Li paak, chanbaa, yabit a mɔŋ paak ki gaar n kpaanii na; nyikin toonbiit tumu, kii
tuun linba ŋan, kii mɔk ninbatinu nan tatimm. Fi-i tuun nna, a saa biar be a yamanie.”
28 Tɔn, Nebukanesar damiit na din tan teen barmɔniiwa.
29 Ŋmaarii piik nan ŋanlee poor poe ki kpanbar na somm u ŋaak ditɔɔtuk paak,
Babilonn doo ni,
30 ki yet a, “Gotir Babilonn nba yab bianjinba. Mine maar, a lii tee n digbansaakar, ki
man wann n paŋ nan yiikoo nan baakir nan n yabint nba tee.”
31 Mɔbona na nba nyii u mɔb ni yoo nba, ki kunkɔr nyii Yendɔuŋ ni ki yet a, “Kpanbar
Nebukanesar, gbiintir maa yaa n beta linba na. A naan yiikoo nyii a nuu ni dinnawa.
32 Bi saa ber nyinna niib binbeboor. Ki a sii be nan muuk ni bonkobit, ki ŋman mɔɔt
nan naab na bina ŋanlore. Ki a ji saa bann nan Yabint Yennu mɔk yiikoo nisaarii naan
paak, ki u fit jikitir ki teen wunba kur ki u gann.”
33 Ki li taabaak ni, mɔmaan nba pak ki jiin Nebukanesar po na set gbee, ki bi ber
nyinnɔ niib ni, ki u ŋman mɔɔt nan naab na. Ki marin nyi sanpaapo ki baa u paak, ki
u yut kpaat ki fɔk nan baakir kobit na, ki u taanyarii fɔkit nan nɔɔŋ taanyarit na.

Bianjinba ki Nebukanesar pak ki dont Yennu

34 Bina ŋanlore gare ki min Nebukanesar gokit got sanpaapo, ki n yan jen, ki n ji pak
dont yabint Yennu ki turɔ baakir nan dontir a:
“Ŋɔɔe tee daanɔ nba be nan yoo nba kaa gbennu.
U naan yɔɔ be-e mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
35 U gorii nisaarii tingbouŋ na paak, ki bi ki tee siar u boor;
li malakanba nba be Yendɔuŋ ni, nan niib nba be tingbouŋ na ni,
bi kur gur u lɔŋ nie.
Sɔɔ kaa ki saa fit gɔɔr Yennu waa loon wun tun linba,
koo ki bia yetɔ a bee ki u tun linba na.
36 “Tɔn, n yan nba jen yoo nbae, ki n baakir nan naan dontir ŋmat jen n paak. Ki n
saakab nan nijaana gaarin ki jiin n naan yiikoo ki turin, ki li mɔk baakir ki gar sinsinn
yar na.
37 “Mɔtana, min Nebukanesar piak ki baakit ki dont Kpanbar nba be Yendɔuŋ ni na.
Waa tuun linba kur, li ŋan, ki took, ki u fit sikint wunba kur donn u mɔŋ.”

5

Ki jiin dikpinn paak sɔbinii po

1 Yoo nba ki Belsasar din tee kpanbar na, ki u teen jaangbeŋir ki yiin nijaana tusir, ki
lakin nyuu daan namm.
2 Baa nyu daan na yoo nbae, ki Belsasar te ki bi jii salimmɔna nan salimpeena nyubitii
nan li senii nba ki u baa Nebukanesar din jiir Yenjiantu ŋasaakak nba be Jerusalem ni
na. Kpanbar Belsasar din tun a bin jiir, ki ŋɔɔ nan u saakab nan u ŋaapoob nan u poobis
n nyu li nie.
3 Yiama, ki bi baar nan salima nyubitii na u boor, ki bi kur jiir ki nyuu daan,
4 ki ji piak dont tingbana nba ki bi jii salimmɔna nan salimpeena nan kut nan daat
nan tana ki nan na.

5 Li taabaak ni, ki nisaarik nuu dɔkit, ki piin sɔbin kpanbar ŋaadikpinn paak, siaminba
ki fitir yeen ki took na, ki kpanbar na la nuu na sɔbin.
6 Ki jaŋmaanii soorɔ, ki u numpo lebit, ki u taa jekir.
7 Ki u te ki bi yiin nyɔkdamm nan ninnyɔdamm nan bannteeb, ki u yetib a, “Wunba fit
karin sɔbinii na ki bia wann li paaki, n saa lannɔ naan liatir, ki bia lannɔ salima laamm
nba mɔk baakir u turu ni. Ki u sii tee digbann na yiikoo daanɔ nba saa pukin bantaa
ni.”
8 Ki kpanbar na kpaanteeb na kur nyii set tɔɔnn po, ŋaan ki bi sɔɔ ki fit karin sɔbinii
na, koo ki fit wann kpanbar li paak nba tee.
9 Ŋanne kpanbar Beltesasar numpo ŋamm lebit nan jaŋmaanii, ki u nijaana na ji ki
mi baa saa teen biaŋinba.
10 Ki kpanbar na naa gbat fuut nba ki kpanbar nan u saakab fu na, ki faar kɔɔ jaamm
diiuk na ni, ki yet a, “Kpanbar, ii be manfoor ni nan yoo nba kaa paak; a daa tiin
jaŋmaanii ki bia daa te ki a numpo lebitiri.
11 Jasɔɔ be a naan yent na ni, ki kasii Yennu Seek be u ni. Yoo nba ki a baa din be ki
tee kpanbar na, jɔɔ na subinii nan bannu nan yanfoon din tee nan yennii yar nae, ki a
baa kpanbar Nebukanesar din teenɔ ninnyɔdamm nan nyɔkdamm nan jabaabuura nan
bannteeb saakɔɔ.
12 Ŋɔɔe tee Daniel, jɔɔ nba ki kpanbar Nebukanesar pur u sann Beltesasar na. U mɔk
yan nan bannu ki bia fit kpintir damiit paak, ki fit want barjokit paak, ki bia fit piak ki
gbintir maan nba paar. Li paak, tumin yiin ŋɔɔ Daniel, ki wun karin wanna sɔbinii na
paak.”

Biaŋinba ki Daniel wann sɔbinii na paak

13 Ki bi jii Daniel ki baar nanɔ yiama kpanbar Belsasar tɔɔnn. Ki kpanbar na yetɔ a,
“Fine tee Daniel ki tee yommii nba ki n baa kpanbar nyii namm Juda na yenɔ-ɔ?
14 N gbat nan Yennu Seek* be a ni, ki a mɔk bannu nan yanfoon nan subinii.
15 Ki bi yiin n kpaanteeb nan nyɔkdamm ki baar namm n boor, a bin karin sɔbinii na,
ki wannin li paak, ŋaan bi ki fiti.
16 Mɔtana, n gbat nan a fit bant bunbɔri maan paak, ki bia fit gbintir maan nba paar.
Li-i tee ki a saa fit karin sɔbinii na, ki wannin li paaki, n saa lanna naan liatmɔnwuwur,
ki bia lanna salima laamm nba mɔk baakir a turu ni, ki a sii tee digbann na yiikoo daanɔ
nba saa pukin bantaa ni.”
17 Ki Daniel yet kpanbar na a, “Ii dia a piinii ki lii tee a yar, koo ki tur sɔɔ a piinii maŋ.
Chanbaa, n saa karin sɔbinii na ki tura, ki bia wanna li paak.
18 “Yabint Yennu-e teen a baa Nebukanesar batgbeŋir, ki turɔ sann nan baakir nan
mɔkint nba yab.
19 Waa din mantik tee kpanbar jaann na paake te ki digbana kur nan nibooru kur nan
mabooru kur niib tiinɔ jaŋmaanii ki jekir. Ki li-i tee ki u loon wun kpi sɔɔ, u tuu kpiue.
Ki li-i tee ki u loon wun tinn sɔɔ manfoor, u tuu tinne. U tuu fit baakit koo ki dint fei
wunba kur ki u loon wun teenɔ nna.
20 Ŋaan ki u din tan teen tubkangbatir, ki donn u mɔŋ ki bia ton. Li paak, ki Yennu
liat u naan, ki u kɔŋ u baakir.
21 Bi din ber nyinnɔ niib binbeboor, ki u yan ji tee nan bonkobit yar na, ki u din be
nan bɔnii, ki ŋman mɔɔt nan naajak na, ki lin dɔɔ yeenin ni, ki siar kaa ki dɔɔkɔ ki
marin kan fit baa u paaki. Li poor poe ki u tan bann nan Yabint Yennu-e yen nisaarii
naan yent kur, ki fit jikitir ki teen wunba kur ki u gann.
22 “Fin nba tee u bik na, a lek mi linba na kurawa, ŋaan ki ki sikin a mɔŋi,
23 ki tun biir Yennu nba be Yendɔuŋ ni, ki jii nyubitii nan senii nba din tuu be Yenjiantu
ŋasaakak ni na; ki fin nan a saakab nan a poob nan a poobis jiir ki nyuu daan, ki ji dont
yennii nba ki i jii salimmɔna nan salimpeena nan kutmɔnt nan kutbin nan daat nan
tana ki nan, ki bi kan fit la koo ki gbat koo ki bann maan paak na, ŋaan ki i ki baakit
Yennu nba senn yaa sii be i manfoor ni, koo yaa saa kpo po. Ŋɔɔe yen linba kur ki i
tuun na.
24 Li paake teen ki Yennu tun nuu na a lin sɔb mɔmaan na.
25 “Mɔmaan nba din sɔbe na, ‘Kann, kann, nan kpaiu nan bɔkitu.’
26 Li paak nba tee-e na. Kann paak tee: Yennu kan daa nba be a naan niwa, ki te ki li
gbenn.
27 Kpaiu paak tee: Bi bikin a kpiau, ki la nan a fukii;
28 Bɔkitu paak tee: Bi bɔkit a naan yent ki tur Mede nan Peesia teeb.”

* **5:14 5.14** Yennu Seek, koo yennii seek.

29 Ki li taabaak ni ki Belsasar yet u toontunna na a bin lann Daniel naan liatmɔnwuwur,
ki bia lannɔ salima laamm nba mɔk baakir u turu ni. Ki kpanbar na turɔ paŋ, ki u tee
yiikoo daanɔ nba paa bantaa ni, u naan yent ni.
30 Li daar nyiɔko ki bi kpii Belsasar, wunba tee Babilonn kpanbar na.
31 Ki Darius, wunba tee Mede nirɔ na din gaar u naan yent, ki tee bina piinloob nan
ŋanlee.

6

Biaŋinba ki Daniel be yanbɔra bootuk ni

1 Kpanbar Darius din gann yent saakab kobik nan piinlee, ki bi gorii toona kur nba
be u yent ni.
2 U din gann saakab bantaa ki bi gorii yent saakab maŋ, ki Daniel tee bantaa na ni
yenɔ. Saakab bantaa na din tee bii gorii yent saakab na fanue, ki te yent na ni toona n
saan fanu.
3 Li din ki wei kaawa ki Daniel toona wann nan u saa tun toonn na ki gar yent saakab
na, koo u saakaleeb nawa. Waa din tuun toonn na fanu na paake teen ki kpanbar na
din dukin nan wun teenɔ yent na munn toona saakɔɔ.
4 Li paak te ki u saakaleeb na, nan yent saakab na koor a bin la Daniel toonkpetir yent
na ni, ŋaan bi din ki fit la, kimaan Daniel din tee niŋanɔe; u din ki tun biir sɔɔ, koo ki
ŋmab sɔɔ.
5 Ki bi pak nan leeb a, “Ti kan ban la Daniel toonkpetir nba ki ti saa pak biirɔ, li-i kii
tee linba jiin u Yenjiantii po-i kaa.”
6 Ŋanne ki yent saakab nan saakaleeb na fiir saan kpanbar boor ki saa yet a, “Chanbaa
Darius, ii be a manfoor ni nan yoo nba kaa paak.
7 Timm nba kur tee saakab nan yent saakab nan kpaanteeb nan saakaleeb na kur sak
nan fin kpanbar n senn sennu, ki lii see kenken. Sent nan laa nyii dinna ki saa tuu daa
piintaa, sɔɔ daa jiantir yensau, koo ki miarɔ siar, ŋaan ki li ki tee fin kpanbari. Wunba
kur biir sennu na, fan sikinɔ bootuk nba gbee nan yanbɔra na ni.
8 Li paak, chanbaa, a te bin sɔb sennu na, ki a sɔb a sann li paak, ki lii tee Mede nan
Peesia teeb sennii nba kan ban lebit.”
9 Ŋanne te ki kpanbar Darius senn sennu na ki sɔb u sann.
10 Yoo nba ki Daniel gbat nan bi senn sennu na na, ki u fiir kun ŋaak ni. U din tan
doo u ŋaak ditɔɔtii paak, ki gbaan, takoru nba loot ki tor Jerusalem po na boor, ki mei
Yennu nan waa tuu mei biaŋinba na, taar muntaa daar nɔɔk ni.
11 Yoo nba Daniel datai la nan u mei Yennu na,
12 ki bi kur fiir saan kpanbar na boor, a bin pak biir Daniel, ki yet a, “Chanbaa, a senn
sennu nan laa nyii dinna ki saa tuu daapiintaa, a wunba kur jiant yensau, koo ki miarɔ
siar daa maŋ ni, bin lu-u yanbɔra bootuk na ni.”

Ki kpanbar na jiin a, “Nn, sennu na see-e kenken, ki tee Mede nan Peesia teeb sennu
nba kan ban lebit.”
13 Ŋanne ki bi yet kpanbar na a, “Chanbaa, Daniel nba tee yommii nba nyii Juda tiŋ ni
yenɔ na, u ki chɔrin a naan koo sennu nba ki a sɔb na. U bia mei Yennu-e taar muntaa
daar nɔɔk ni.”
14 Kpanbar na nba gbat nna yoo nba, ki u la parbiir, ŋaan koor a wun lon sɔnu ki fat
Daniel, ki yabir u mɔŋ paak a wun fatɔ, ki yonnu tan baa.
15 Ŋanne niib na kur jen kpanbar na boor, ki yetɔ a, “Chanbaa, tiat nan Mede nan
Peesia teeb sennii wann nan kpanbar-i senn sennu nba, li kan ban lebiti.”
16 Li paak ki kpanbar na yet a bin soor Daniel ki lu-u bootuk nba gbee nan yanbɔra
na ni. Kpanbar na din yet Daniel a, “Ŋaant Yennu nba ki a jiantirɔ fanu na n fata.”
17 Ki bi birint tann ki biin bootuk na mɔb. Ki kpanbar na te ki bi pɔr mɔb na, ŋaan ki
u jii u baŋ nan u saakab banii ki dinn li paak, a lin te sɔɔ daa nyint Daniel.
18 Ki kpanbar na ji ŋmat kun u ŋaak ni, ki li nyiɔk ki u ki dii jesiat, ki ki te sɔɔ teen
siar ki maan u par. U bia din ki fit gɔɔni.
19 Ki li tan yentir sanyafaar ki u fiir kakit saan yanbɔra bootuk na boor.
20 Waa saa per yanbɔra bootuk na yoo nba, ki u be nan yanputuk, ŋaan yiin Daniel
nan kunkɔpaarir a, “Daniel, Yennu nba fo na toontunnɔ, Yennu nba ki a jiantirɔ fanu
na fit fata yanbɔra mɔb niwa-a?”
21 Ki Daniel jiin a, “Chanbaa, ii be a manfoor ni nan yoo nba kaa paak.
22 Yennu-e tun u malaka ki u baar ki soor yanbɔra na mɔi, ki bi ki fit teenin siari.
Yennu teen nna, kimaan u mi nan n ki mɔk biiti, ki n bia ki biir fin chanbaa siari.”

23 Ki kpanbar na par penn, ki u kpamm, ki tur mɔb a bin donn Daniel bootuk na ni.
Ki bi dat donnɔ, ki la nan siar ki dammɔ nan waama, kimaan waa teen Yennu yada na
paak.
24 Ŋanne kpanbar na te ki bi soor jab nba kur bo pak ki biir Daniel na, nan bi poob
nan bi waas, ki lub bootuk nba gbee nan yanbɔra na ni. Baa siik ki saa per tiŋ na, ki
yanbɔra na tabintib ki kɔnn bi kpaba kur.
25 Ŋanne kpanbar Darius sɔb gbouŋ ki tur digbana kur nan nibooru kur nan mabooru
kur nba be tingbouŋ na ni a:
"N foonti.
26 N senn sennu nan wunba kur be n naan yent ni, wun tin jaŋmaanii ki bia baakit
Daniel Yennu na.
U tee Yennu nba foe, ki be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
U naangbouŋ kan ban biiri, ki u yiikoo kaa gbennu.
27 U fiar ki bia tint manfoor.
U tuun bakitnauŋ nan yaarlituk toona, sanpaapo nan tiŋ na ni.
U tinn Daniel, ki yanbɔra ki kpiiu."
28 Daniel ji din teen nijaanne kpanbar Darius naan yoo, nan Peesia kpanbar Sairus
naan yoo.

KI JIIN DANIEL YIRINTII PO

7

(7.1–12.13)

Biaŋinba ki Daniel la yirintu ki jiin bonkobit banna po

1 Belsasar nba din dii Babilonn naan, u sinsinn binn na nie ki min Daniel damii damiit
dɔɔnu ni nyiɔk, ki la yirintu damiit maŋ ni, ki sɔb damiit maŋ.
2 Maa la linba nyiɔk maŋ tee nnae:
Wouŋo da loka ŋanna na kur po ki fiint mɔkgbeŋir na nyunpana.
3 Ki muuk ni bonkob-gbeŋa banna nyii mɔkgbeŋir na ni, ki bisɔɔ ki naan lɔɔ.
4 Sinsinn yɔɔ na naan yanbɔre, ŋaan mɔk kpinkpant nan baakir na. Maa goriiɔ yoo
nba, ki u kpinkpant maŋ tabit, ki u fiir set nan nirɔ na. Ki Yennu turɔ nisaarik yan.
5 Bonkobuk nba waa banlee na tee bonkob-susoouk, ki fiir set u nanii paak, ki bab
kapirkpaba ŋantaa nan u nyana; ki kunkɔr yetɔ a, "Fiit ki ŋman nant gboo."
6 Linba na poor poe, ki n got la bonkob-lɔɔ lekit set ki naan naamuuk, ŋaan ki
kpinkpant ŋanna chaa u paak ki naan nɔɔŋ yar, ki u mɔk yura ŋanna. Ki bi turɔ
yiikoo ki u saa fit dia doo.
7 Li poor po, ki n got la bonkobuk nba wei banna na lekit, ki mɔk paŋ, ki yab, ki mɔk
jaŋmaansooruk, ki fit jikit u kut nyangbeŋa na ki so ŋman, ki bia chibit linba biar na
paak. Ki ŋɔɔ ki tee nan bonkob-leeb na, ki mɔk yina piik.
8 Maa gorii yina na yoo nbae, ki n la yinbik, ki li put leeb na sinsuuk ni, ki do, ki yinbik
maŋ gbiat yina ŋantaa, yina piik na ni, ki bia mɔk ninbina ki li tee nan nisaarik yar na,
ki mɔk mɔb ki piak karinbaanmaan.

Yirintu ki jiin daanɔ nba mɔk manfokangbennuk na po

9 Maa gorii yoo nbae ki bi senn naan kokii li sinsetboa. Ki daanɔ nba be mɔkmɔk nan
mɔkmɔk na kar naan kok yeŋ paak. Ki u liant peen nan sakaana na, ki u yut peen nan
gbent na. Ki u naan kok tee nan mupeenu na, ki li taa kur bia tee nan mupeenu na,
10 ki mupeenu puub nan kpenu na, ki nyi leŋ; ki niib tusaa tusaa be u boor ki tuun,
ki niib tusaa piik taar tusaa piik set u tɔɔnn. Ki buut na piin, ki bi pɔbitir gbant na.
11 Maa gorii yoo nbae ki n bia gbat yinbik na piak ki dont u mɔŋ. Maa gorii na, ki bi
kpii bonkobuk nba wei banna niŋ na, ki lu-u mupeenu na ni, ki u dii boont.
12 Ki bi nyinn bonkob-leeb na yiikoo, ŋaan te ki bi be ki sii mɔk manfoor yoo
waaminna.
13 Yirintu nba ki n la nyiɔk na, n la siar ki li naan nisaarik, ki tookitin; ki sanpagbant
lintɔwa, ki bi jiiu ki saan nanɔ daanɔ nba be mɔkmɔk nan mɔkmɔk na boor.
14 Ki u turɔ yiikoo nan baakir nan naan paŋ, a lin te digbana kur nan nibooru nan
mabooru kur niib n sak u mɔb. Ki u yiikoo sii be nan yoo nba kaa paak, ki u naan kan
ban gbenni.

Ki jiin yirintii maŋ paak po

15 Yirintii nba ki n la na put n yan, ki daamiin.
16 Ki n fiir saan binba see leŋ na yenɔ boor, ki saa betɔ maa wun wannin li paak.
Ŋanne ki u wannin li paak,

17 ki yet a, “Muuk ni bonkob-gbeŋa banna nba na tee digbanjaana ŋannae na, ki sii
be tingbouŋ na paak.
18 Ki Yabint Yennu niib na saa gaar tingbouŋ na yent, ki diar mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”
19 Ŋanne ki n loon man bann muuk ni bonkob-gbeŋir nba pukin banna ki be u kɔɔ,
ki tee bonkob-susoouk, ki mɔk kut nyana nan kutmɔnt taanyarit, ki so ki bia ŋman ki
chibit linba biar na paak.
20 Ki n bia loon man bann yina piik nba be bonkobuk maŋ yur paak, nan yenbik nba
put bi sinsuuk ni na paak. Ki yenbik na nba put yoo nba, ki u te yina ŋantaa gbiat baa,
ki yenbik na mɔk ninbina, ki bia mɔk mɔb, ki piak dont u mɔŋ, ki mɔk jaŋmaansooruk
ki gar yinlia na.
21 Maa goriiɔ yoo nba, ki yinn maŋ kɔn nan Yennu niib, ki nyannib.
22 Ki daanɔ nba be u manfoor ni nan yoo nba kaa paak na baar ki tan bu buut, ki tur
Yabint Yennu niib mɔnii. Ki yoo jaŋ nan Yennu niib n gaar tingbouŋ na yent.
23 Ki wunba see leŋ na yetin a: “Muuk ni bonkobuk nba wei paan banna na tee
digbanjaann nba pukin banna na po, ki sii be tingbouŋ na paake, ki sii be u kɔɔ nan
digbanlia, ki u saa kɔn biir tingbouŋ na kur, ki chibit bi paak.
24 Ki yina piik na tee kpanbara piike, ŋamme saa dia digbanjaann maŋ, ki kpanbarlɔɔ
saa dɔkit, ki sii be u kɔɔ, ki kii tee nan leeb na, ki saa ber fiin kpanbara bantaa.
25 Ki u saa pak biir Yabint Yennu, ŋaan te Yennu niib n di biak. U saa yabir a wun lebit
Yenjiantu sennii nan li jaamm. Ki Yennu niib sii be u paŋ ni bina ŋantaa nan ŋmaarii
ŋanloob.
26 Ŋaan Yendɔuŋ ni barbuura tan saa kar bu u buut, ki gaar u paŋ ŋaan biirɔ fas fas.
27 Ki bi saa jii tingbouŋ na digbana kur paŋ nan li yabint ki tur Yabint Yennu niib, ki
bi naan paŋ kan ban gbenn. Ki tingbouŋ na diara kur sii jiantirib, ki saak bi mɔi.”
28 Yirintii maan maŋ kure na. Ki jaŋmaanii soor min Daniel, ki n numpo lebit, ŋaan
ki n te maan maŋ kpakin n ni.

8

Biaŋinba ki Daniel la yirintu ki jiin pejak nan bujak po

1 Belsasar naan bina ŋantaa nie ki min Daniel la yirintu taar munlee ni.
2 Yirintu maŋ ni ki n be Susa, doo nba ki joonn maa lint, ki li be Elam yent ni na. N
din see kpia Ulai mɔkire.
3 Leŋe ki n la pejak, ki u mɔk yinfoot ŋanlee, ki yenn fɔk ki gar leer, ŋaan linba fɔk
nae din yɔɔnt.
4 Ki n gorii pejak na ki u dia u yina na, ki jobit yonbaa po nan niigaŋ po nan niidiitu
po. Ki bonkob-sɔɔ kaa ki saa fit gɔɔrɔ, koo ki nyi u paŋ ni. Ki u tuun waa loon biaŋinba,
ki u dont-n-mɔŋ pukii.
5 Maa dukii man bann li paak nba tee biaŋinbae, ki bujak nyii yonbaa po, ki tiin nan
paŋ, ki li naan u taa ki siit tiŋ. Ki yinjaann chaa u ninbina sinsuuk ni.
6 Ki u faar nan jat ki tookit pejak nba ki n lau ki u see kpia mɔkir na.
7 Ki n lau ki u lek pejak na nan wutoor, ki faa gbiat u yina ŋanlee na. Pejak na ki mɔk
paŋ nba saa fit kɔn nanɔ. Ki bujak na faau ki bir tiŋ ni, ŋaan chibit u paak, ki sɔɔ kaa
ki saa fit fat pejak na.
8 Ki bujak na ŋamm kɔɔ karinbaanii ki pukin, ŋaan yoo nba ki u be u panchiɔŋ ni na,
ki u yinn na gbiat. Ki yina ŋanna put li fɔnn ni, ki yinn kur tor lokyenn po.
9 Yina ŋanna na ni, ki yinleer put yenn paak, ki piin tee bonbik, ki u paŋ tan yabit, ki
saa tuu niigaŋ po nan yondo po nan tinŋaŋ* na po.
10 Ki li yabit ki fit kɔn nan ŋmaabira, ki li tee Yendɔuŋ ni kunkɔnkɔnna† na tiɔŋ, ki
lu siab ki sikimm tiŋ ni, ki chibit bi paak.
11 U din kɔn nan Yennu nba tee Yendɔuŋ ni kunkɔnkɔnna na tɔɔndaanɔ, ki gɔɔr daar
kur maruŋ nba ki bi tuu mann ki teenɔ na, ki bia biir Yenjiantu ŋasaakak na.
12 Niib na din mɔk mɔyêtuk, ki nyik daar kur maruŋ, ki bia nyik barmɔnii jiantii.
Yinn na din laat nyannu, toona nba kur ki u tuun ni.
13 Ki n gbat malaka yenɔ boi lɔɔ a, “Li saa jii yoo nlee ki bona nba be yirintu ni na
tuumi? Ŋanne tee daar kur maruŋ po, nan mɔyêtuk damm nba te ki bona biar yann,
nan biaŋinba ki bi ŋmaat jiantu ŋasaakak na, nan Yendɔuŋ ni kunkɔnkɔnna na po.”
14 Ki malakalɔɔ na jiin a, “Li saa jii daa tusir nan daa kobik nan piinŋmue, ki bi
kan mann sanyiɔk ni nan daajoouk maruŋ na. Li poor po ki bi saa ŋamm Yenjiantu
ŋasaakak na.”

---

* **8:9 8.9** Tinŋaŋ na tee Israel tiŋe. † **8:10 8.10** Li pasiar, li paake tee Yennu niib.

Biaŋinba ki malaka Gabriel wann yirintu na paak

15 Min Daniel nba koor man bann yirintu na paak yoo nba, li taabaak ni ki sɔɔ set n
tɔɔnn.
16 Ki n gbat kunkɔr nyii Ulai mɔkir ni a, “Gabriel, want jɔɔ na yirintu nba ki u la na
paak.”
17 Ki Gabriel baar set ki kpianin, ki jaŋmaanii soorin, ki n baa tiŋ ni.
Ki u yetin a, “Nisaarik, bant yirintu na paak. Yirintu na jiin durinya na gbennu poe.”
18 Waa piak yoo nbae, ki n fib, ŋaan ki u soor n nuu ki fiin sennin,
19 ŋaan yet a, “N loon ki man wanna Yennu wutoor nba saa tun linbae. Yirintu na
saan gaan durinya na gbennu poe.
20 “Pejak nba ki a la ki u mɔk yina ŋanlee na see Mede nan Peesia kpanbara taar nie.
21 Ki bujak na see Griis kpanbar taar ni, ki yingbeŋir nba put u ninbina ŋanlee sinsuuk
ni na tee sinsinn kpanbar.
22 Yina ŋanna nba bo put nyii yinn nba gbiat fɔnn ni na want nan digbanjaann maŋ
saa bɔkit ki tee digbana ŋannae, ŋaan bi sɔɔ kii mɔk paŋ nan baa bo taan tee digban-
yenn na.
23 “Ki digbana maŋ gbennu yoo-i nakini, li niib saa mantik teen tondamm ki jaŋ nan
tubdatu. Li yoo na kpanbar sii be ki tee tubkangbatir nan tondaanɔ nan kpinkpannii
daanɔ.
24 Ki u sii mɔk paŋ, ŋaan li kii tee u mɔŋ yiikoo kaa. Ki u saa baar nan biiru bonchiann,
ki sii laat nyannu linba kur ki u tuun ni. U saa baar nan biiru nijaana nan Yennu niib
paak.
25 Kimaan waa tee kpinkpannii daanɔ na paak, u saa kpar niib ki nyann. U sii mɔk
karinbaanii, ki saa kpir biir niib bonchiann, ki saa kɔn nan Kpanbar nba gar kpanbara
kur.[‡] Ŋaan bi tan saa biirɔ, ki li ki tee nisaarik yiikoo.
26 Yirintu nba jiin daajoouk nan sanyiɔk ni maruŋ po, ki bi wanna li paak na, saa teen
barmɔniiwa, ŋaan ii diar ki lii tee bunbɔri maan, kimaan li saa wei bonchiannewa ki
lin tan tun.”
27 Ŋanne ki min Daniel baŋ ki yiar daa waan, ki tan fiir ki ŋmat tuun kpanbar toonn
na. Ŋaan ki yirintu na ŋmat n yan. N ki bann li paak nba tee.

9

Biaŋinba Daniel miar Yennu ki jiin u niib po

1 Mede nirɔ nba ki u sann tee Darius na din tee Serses bijae, ki dii naan ki dia Babilonn
yent.
2 U naan binsinsinn niŋe, ki min Daniel din karin Yennu gbouŋ, ki dukii bina piinlore
nba ki Jerusalem saa kpant langbent na po, ki tee nan biaŋinba ki Yennu yet u sɔkinii
Jeremaya na.
3 Ŋanne ki n ŋmant n Yomdaanɔ Yennu paak, ki miarɔ, ki fabin nanɔ, ki lor mɔb ki
lia bɔtoouk liant,[*] ki kar tanpent ni.
4 Ki n miar n Yomdaanɔ Yennu, ki pak kat n niib biit ki turɔ, ki yet a:
“Yomdaanɔ Yennu, a paŋ yab bonchiann, ki ti baakita. A dia a mɔlor fanu nan a niib,
ki want a lomm nba kaa paak ki teen a niib nba loona ki saak a sennii na.
5 “Ti tun biira, ti tee tondamme, ti tun yanbɔmma. Ti yêt faa wannit linba a ti tuma,
ki yêt tin tun linba ŋan.
6 Ti ki gbiint linba ki a toontunna nba tee a sɔkiniinba na pak a sann ni, ki tur ti
kpanbara, nan ti doo diara, nan ti yeejamm, nan ti tiŋ niib kura na.
7 Fin Yennu-e tuun linba ŋan yoo kur, ŋaan timme yɔɔ tuun ki dint ti mɔŋ fei, timm
nba be Juda nan Jerusalem, nan Israel niib nba kur ki a yatib digbana nba naak nan
digbanbanfɔka na, kimaan bi din tun biit ki yêtawa.
8 Ti kpanbara nan ti doo diara nan ti yeejamm tun fei toonn ki biir fin Yennu-wa.
9 A mɔk ninbatinu nan nyikinchab, nan taa lek tun ki biira nawa.
10 Ti ki sak gaar fin ti Yomdaanɔ Yennu sennii nba ki a tur a toontunna nba tee a
sɔkiniinba a bin wannit na.
11 Israel teeb kur biir a sennii na, ki yêt bin gbiint linba ki a wannib nawa. Ti tun
yanbɔmm ki biirawa, ki li te ki a mɔtont nba sɔb a toontunnɔ Moses sennii gbouŋ ni na
baa ti paak.

[‡] **8:25 8.25** Kpanbar na tee Yennu-e. [*] **9:3 9.3** Bi din jii buunii kobit ki luu bɔtoouk liant na, ki lia ki want nan bi mɔk parbiir.

12 A tun linba ki a din yet a a saa tun tur timm nan ti doo diara nawa, ki baar nan biiru
ti paak. Tingbouŋ na kur po, siar boor daa ki ban la tubdatu nan linba baar Jerusalem
na na.
13 Nan biaŋinba ki li sɔb Moses sennu gbouŋ ni na, biiru na kur baarita, ŋaan ti lek ki
bikii a tin penn fin ti Yomdaanɔ Yennu par ki nyik ti yanbɔmm, ŋaan gbiint a barmɔnii
na.
14 Fin ti Yomdaanɔ Yennu ki taantir nan fan te biiru n baariti, kimaan a tuun linba
ŋane yoo kur, ŋaan ti lek ki sak a mɔb.
15 "Ti Yomdaanɔ Yennu, fine jii a yiikoo ki nyinn a niib Ijipt tiŋ ni, ki li te ki a sann be
nan dinna. Ti tun yanbɔmma, ti tun kpeta.
16 Yennu, faa tuun kasii toona na, paatir a wutochiɔŋ na Jerusalem nba tee a doo nan
a kasii kunkonn na paak. Ti yanbɔmm nan ti yeejamm biit na te niib nba kɔɔ kpiat na
yi Jerusalem nan timm nba tee a niib na yann.
17 Yennu, gbiintir n miaru nan fabinii na. Ŋammit maa jiantu ŋasaakak nba ki bi bet
na. Ŋammitir ki lin te sɔɔ kur n bann nan fine tee Yennu.
18 Yennu, gbiintir kii goriit, ki la daamii nba ki ti be li ni, nan fara nba be doo nba ki
a sann be li ni na. Ti meia, kimaan a mɔk ninbatinue, ŋaan li ki tee a ti tuun fanu kaa.
19 Yennu, gbiintir. Yennu, nyikin chabit. Yennu, ii gbiin, ki tun siar. A daa taantir, ki
lin te sɔɔ kur n bann nan fine tee Yennu. Doo na nan niib na tee a yabe."

Biaŋinba ki Gabriel wann masɔkinkar na paak

20 Ki n ŋamii mei Yennu, ki kat n yanbɔmm, nan n niib Israel teeb yanbɔmm, ki boi n
Yomdaanɔ Yennu, a wun ŋamm maa u kasii jiantu ŋasaakak na.
21 Maa mei Yennu yoo nba nae ki n la Gabriel, wunba ki n lau yirintu nba gar ni na,
ki u yukir baar maa see siaminba na. Li din tee daajoouk maruŋ yooe.
22 Ki u yetin a, "Daniel, n baar nna na maa n wanna masɔkinkar na paake.
23 Yoo nba ki a piin ki fabin teen Yennu nae, ki u gat a miaru maŋ. U loona, li paak te
ki n baar man wanna li gatu nba tee. Mɔtana, teent soon, ki n wanna li paak.
24 "Yennu senn nan bina piinlore taar munlore poorpoewa, ki u tan saa ŋaa a niib nan
a kasii doo na, ki bin nyi bi yanbɔmm nan biit ni. Yennu tan saa nyik chab yanbɔmm,
ŋaan baar nan ŋant nba kaa paak, ki yirintu nan masɔkinkar na saa teen barmɔnii, ki
bi saa ŋamm kasii jiantu ŋasaakak na.
25 A diit bann na paak: laa nyii yoo nba ki sennu senn a bin ŋamm maa Jerusalem na,
ki saa tuu Yennu niganntɔɔ nba tee tɔɔndaanɔ na baaru, bina ŋanlore taar munlore-e
saa gar. Bi saa ŋamm maa Jerusalem nan li sɔnii nan joonpaara, ki gɔɔr doo na. Ki doo
na sii be bina piinloob nan ŋanlee taar munlore, ŋaan li sii tee daamii yooe.
26 Yoo maŋ joontik ki bi tan saa kpi Yennu niganntɔɔ nba tee tɔɔndaanɔ na kaat. Ki
digbanjaann na diarɔɔ kunkɔnkɔnna saa baar ki tan biir doo na nan Yenjiantu ŋasaakak
na. Joontu na tan saa baar nan nyunmɔnn nae, ki baar nan tɔbii nan biiru nba ki Yennu
dɔŋ senn na.
27 Ki diarɔɔ maŋ sii mɔk mɔlor jaann nan niib bonchiann, ki tuu bina ŋanlore, ki bina
ŋanlore maŋ sinsuuk ni, u saa gɔɔr maruŋ nan Yenpiinii turu, ki saa paan bonbiir nba
ki Yennu kɔɔ na, Yenjiantu ŋasaakak na yur paak, ki li sii be leŋ, ki saa tuu yoo nba ki
Yennu saa biir daanɔ nba paanir na."

10

Ki jiin Tigris mɔkir boor yirintu na po

1 Sairus nba din dii Peesia naan li bina ŋantaa ni, ki mɔmaan baar Daniel, ŋɔɔe ki bi
bia din yiu Beltesasar. Mɔmaan na din tee barmɔniie, ŋaan paar nan bannu. Maan na
paak din fiit wannɔ damiit nie.
2 Li yoo maŋ, ki min Daniel be parbiir ni dapiinlee nan yenn,
3 ki ki dii jeŋant, koo ki ŋman nant, koo ki nyuu daami,* koo ki saat n yut, nan
dapiinlee nan yenn na nba tan gar.
4 Ki binn maŋ ni, ŋmaasinsinn daapiinlee nan ŋanna daar, ki n see Tigris mɔkjaann
na gbingbann,
5 ki gokit got ki la nirɔ, ki u lia liatpeennyinyir, ki boob salima gbanŋann.
6 Ki u gbanant nyirii nan tanbinyinyir nba daauk paar na, ki u numpo nyɔkit nan
sanyikintii na, ki u ninbina tee nan muu na, ki u kpinkpant nan taa nyirii nan kutmɔnt
nba nyirii na, ki u kunkɔr naan nibur yar.

* **10:3 10.3** Bi din dia tilɔɔnae ki tee daan.

7 Min Daniel kɔɔe la yirintu na. Jab nba be nanin na ŋarin ki la siari, ŋaan ki jaŋmaanii
soorib, ki bi chiar bɔr.
8 Ki n biar see n kuukɔɔ, ki gorii yaarlituk yirintu na, ki pansiak ki biar n ni, ki n
numpo lebit ki penn.
9 Maa gbat u kunkɔr yoo nba, ki n fib ki baa faab tiŋ ni.
10 Ŋanne ki nuu soorin ki fiinin, ki n be n nii nan duna paak, ki bia daa jekir.
11 Ki u yetin a, “Daniel, a daa tiin jaŋmaanii. Yennu loona. Fiit set, ki gbiint maan nba
ki n yaa man beta na fanu. Yennu-e tumin a boor.” Waa yet nna yoo nba ki n fiir set, ki
bia daa jekir.
12 Ki u ŋamm yet a, “Daniel, a daa tiin jaŋmaanii. Yennu gbat a miaru, daar nba ni ki
a dukin ki sikin a mɔŋ ŋɔɔ Yennu boor a fan fit la yanfoon naewa. N baar a miaru maŋ
poe.
13 Peesia yent na diarɔɔ sebiik tuu gɔin dapiinlee nan yenn; ŋanne ki Maikel, wunba
tee malakanba saakayenɔ na baar ki tan sommin, kimaan n kuukɔɔe biar be Peesia tiŋ
na ni.
14 N baar man wanna linba tan saa baar a niib paak wonn poe. Yirintu maŋ jiin linba
tan saa tun wonn poe.”
15 Waa yet nna yoo nba, ki n tibin tiŋ ni ki ŋmin soon nna.
16 Ki wunba pak nanin na tee nan nirɔ na, ki tant u nuu ki sii n mɔgbana. Ki n yetɔ
a, “Chanbaa, yirintu na te ki n baŋ ki kan fit nyik jekiru.
17 N tee nan yommik nba tuu see u chanbaa tɔɔnn nae. N saa teen nlee ki pak nana
ni? N ki mɔk pansiak koo foomi.”
18 Ki u ŋamm siin, ki n ji la paŋ.
19 Ki u yetin a, “Yennu loona. Li paak, a daa te siar daamiia koo ki jeentani.”
Waa yet nna yoo nba ki n ŋamm la paŋ, ki yetɔ a, “Chanbaa, betirin faa yaa a wannin
linba. A turin paŋa.”
20-21 Ŋanne ki u yet a, “A mi linba paak teen ki n baar a boori-i? N baar maa n fiit
wanna linba sɔb barmɔnii gbouŋ na nie. Mɔtana, n ji saa ŋmate, ki saa kɔn nan Peesia
yent diarɔɔ sebiik na, ki li poor po Griis yent diarɔɔ sebiik na saa baar. Sɔɔ kaa ki saa
sommin, see Maikel kuukɔɔ, malaka nba tee Israel teeb guutɔɔ na.

11

1 Ki li tee u toonn ki u sommitin ki bia guun.
2 Maa yaa man beta maan nba na tee barmɔniie.”

Ki jiin Ijipt nan Siria naan yent po

Ki u ŋamm yet a, “Kpanbara bantaa biar ki tan saa dia Peesia yent; ki kpanbar saa
wei ki pukin banna, ki saa mɔkit ki gar leeb na. Ki u paŋ nan mɔkint na nba saa pukin
yoo nba, u saa jak Griis naan yent.
3 “Ki kpanbar jaann saa dɔkit, ŋɔɔe saa dia naangbouŋ nba yab, kii tuun waa loon
biaŋinba.
4 Ŋaan u paŋ nba tan saa yabit yoo nba, u naan yent saa biir, ki bɔkit yaka ŋanna,
ki kpanbara nba ki nyii u maaru nie saa set u seenu ni, ki dia yent na, ŋaan bi kan la
yiikoo nan biaŋinba ki u tuu mɔk na.
5 “Ijipt kpanbar sii mɔk paŋ, ŋaan u kunkɔnkɔnna saakayenɔ saa garɔ nan paŋ, ki
saa dia naan yent nba yab.
6 Bina waan saa gar, ki Ijipt kpanbar sii mɔk lor nan Siria kpanbar, ki saa jii u bipoo ki
tur Siria kpanbar ki wun kɔɔn, ŋaan bi lor maŋ kan yukir; ki bi saa kpi kpanbar bipoo
na, nan u sɔrɔ, nan u bik, nan u ŋaatoontunna nba waa u poor na.
7 Li poorpoe ki poo maŋ nikpiimm na yenɔ saa di naan, ki saa saan lek Siria kpanbar
kunkɔnkɔnna, ki kɔɔ bi digbanpaarir na ni, ki kɔn nyannib.
8 U saa jii bi tingbana bonninnant, nan bonlia nba ki bi ŋammir, nan salimmɔna nan
salimpeena, ki jii tur bi tingbana maŋ na, ki ŋmat namm Ijipt. Bina waan saa gar ki
gbananmaasu sii be, ki kunkɔna kaa.
9 Li poor po, ki Siria kpanbar saa lek Ijipt yent, ŋaan li saa paakɔ ki wun chiar.
10 “Ki Siria kpanbar bonjai saa teen siir nan bin faa tɔb, ki saa taan kunkɔnkɔnna
bonchiann, ki bi saa baar u boor ki tan gbee, ki tee nan nyunmɔnn na, ki saan bi datai
digbanpaarir na ni.
11 Ki Ijipt kpanbar saa donn wutoor, ki fiir saan faa Siria kpanbar tɔb, ki soor u
kunkɔnkɔnna nba yab na,
12 ki sii mɔk karinbaanii u nyannu na paak, nan kunkɔnkɔnna bonchiann nba ki u
kpiib na paak, ŋaan u kii mɔk nyannu yoo kuri.

13 “Siria kpanbar saa ŋmat ki ŋamm taan kunkɔnkɔnna nba yab ki pukin, ki lin gar
waa bo dia sinsinn bianjinba na. Yoo-i tanji baar, u saa jen nan kunkɔnkɔnna nba yab
nan kunkɔntiat bonchiann.
14 Ki niib bonchiann tan saa yêt Ijipt kpanbar, ki kpikpiruk damm siab saa nyi fin
Daniel digbann ni, ki yêtɔ, kimaan yirintu nba ki bi la na paak, ŋaan bi kan nyanni.
15 Li poor po, Siria kpanbar saa saan lek digbanpaarir na ki nyannir. Ki Ijipt
kunkɔnkɔnna ji kan fit kɔn kɔnni; ki bi kunkɔnkɔnna nba paar gbaa ji kii mɔk paŋ
nan waama.
16 Ki Siria kpanbar maŋ saa teemm waa loon bianjinba, ki sɔɔ kaa ki saa gɔɔrɔ. U saa
set kasii tiŋ* na ni, ki li kur sii be u yiikoo ni.
17 “Siria kpanbar saa lor nan wun saan kɔnn, ki dia u kunkɔnkɔnna kur. Ki wun fit
kɔn nyann u dataak Ijipt kpanbar na yenti, see ki u maŋ nanɔ ki jii u bipoo ki turɔ wun
kɔɔn, ŋaan u kan nyann u lor na ni.
18 Ki li poor po, u saa lek digbana nba kook mɔkgbeŋa na, ki kɔn nyann bi bonchiann,
ŋaan tɔɔndaanɔ nba nyii digbanganne tan saa kɔn ki nyannɔ, ki gɔɔr u dont-n-mɔŋ
maŋ; barmɔnii u saa te Siria kpanbar n di fei ki chiar.
19 Kpanbar na saa ŋmat kun u tiɔŋ digbanpaarir ni, ŋaan bi saa kɔn nyannɔwa, ki li
ji sii tee u kur kure na.
20 “Ki kpanbar lɔɔ bia saa wei u poor po, ki saa tun toona saakɔɔ, ki u sii mian niib ki
bi pa lampo, a lin te kpanbar na naan yent na-ii mɔk mɔkint. Ki li kan yukir, ki bi saa
kpi kpanbar na, ŋaan li kii tee yeenin ni kaa, li bia kii tee tɔb ni.”

Ki jiin Siria kpanbar touŋ po

21 Ki wunba bo piak nanin na ŋamm yet a, “Siria kpanbar nba saa di ki wei poor na,
u sii tee jatouŋo, ki li bo kii tee ŋɔɔ kaa saa di naan na, ŋaan u saa dɔkite yiama nan
kpinkpannii ki gaar naan maŋ.
22 Ki wunba kur biirɔ, u lekii tee Yennu mannteeb yudaanɔ gbaa, ŋaan bi saa kpiue.
23 Lora nba ki u lorin nan digbanlia na, u saa kpannib ki sii laat paŋ, ŋaan ki u digbann
lek waar.
24 U tan saa kpir lek digbann nba mɔk mɔkint, ki saa tun toona nba ki u yeejamm sɔɔ
ki ban tumi. Ki u ji saa biit tiat nba ki u fat tɔb ni na ki tur u poorpoweiteeb. U sii mɔk
dudukit nan wun lek digbanjaana, ŋaan ki u yoo n jiŋ.
25 “U saa jii pare, ki tikir kunkɔnkɔnna bonchiann a wun lek Ijipt kpanbar, wunba mɔk
kunkɔnkɔnpaara bonchiann ki saa kɔn tookɔ, ŋaan bi saa kpann Ijipt kpanbar maŋ ki
u kan fit kɔn nyanni.
26 U kpaanteebe saa baanɔ. Bi saa kpi u kunkɔnkɔnna bonchiann, ki binba biar na
saa chiar.
27 Ki kpanbara banlee na saa lakin kar di jeet, ŋaan bi dudukit sii tee bonbiire, ki bi
saa faar faak ki tur leeb. Bi kan la baa loon linba, kimaan li yoo daa ki baari.
28 Siria kpanbar sii ŋmat kun u doo ni nan tiat nba ki u fat na, ŋaan ki u lor tee wun
gɔɔr Yennu niibe ki bi daa jiantir Yennu. U saa tun waa loon bianjinba, ki ji kun u tiɔŋ
doo ni.
29 “Li poor po, u tan saa ŋamm lek Ijipt, ŋaan yoo nba na bona saa lebite, ki ji kii tee
nan sinsinn na.
30 Rom teeb saa gbee ŋarint ki baar kɔn nanɔ, ki janmaanii saa soorɔ.
“Ki u saa donn wutoor, ki koor a wun biir Yennu niib Yenjiantii. U saa gaar niib nba
yêt Yennu sennu na kpaaniie.
31 Ki u kunkɔnkɔnna na siab saa kɔɔn Yenjiantu ŋasaakak na jakint. Bi saa gɔɔr niib,
ki bi kii mann daar kur maruŋ na, ŋaan paan bonbiir nba ki Yennu kɔɔ na, Yenjiantu
ŋasaakak na paak.
32 Kpanbar na saa jii kpinkpanniie, ki lin te niib nba yêt Yenjiantii na n taan u po,
ŋaan binba waa Yennu na saa kɔn Yennu paaka.
33 Niib na saakab nba tee yandamm na saa biit bi bannu ki tur niib bonchiann, ŋaan
bi saa jii yoo waame ki kpi yandamm maŋ siab tɔbii ni, koo ki joob muu, koo ki fat bi
siab bona ki kɔɔmm dansarii.
34 Ŋaan baa sii kpib yoo nba, ŋamm Yennu niib saa la sommir waan. Niib nba lek saa
pukin bi po na, ŋaan bi bonchiann sii tee kpinkpannii damme.
35 Bi saa kpi yandamm nba tee saakab na siab, ŋaan linba na saa te ŋamm Yennu niib
n ŋamm kii be fanu. Li sii kpan tuun nnae nan li joontu, yoo nba ki Yennu senn na.

---

* **11:16 11.16** Kasii tiŋ maŋ tee Israel teeb tiŋ.

36 “Siria kpanbar saa tun waa loon biaŋinbae. U saa faa parbiir nan u mɔk yiikoo ki
gar yennii nba be, ki gar Yabint Yennu gbaa. U sii fit tuun nna ki laat nyannu, ki tan tuu
yoo nba ki Yennu saa dat u tubir. Yennu saa tun fanu nan waa senn biaŋinba na.
37 Kpanbar maŋ saa yêt yennii nba ki u yeejamm bo jiantir, nan tingbann nba ki poob
loon. Barmɔnii, u saa yêt yennii kurawa, kimaan u ji dukii nan ŋɔɔe mɔk yiikoo ki gar
bi kura,
38 ŋaan u sii baakit tingbann nba guu digbanpaara nae. U saa jii salimmɔna nan
salimpeena nan tanbinyinyira nba daauk paar, nan piinii nba kpai, ki tur tingbann nba
ki u yeejamm ki ban jiantir na.
39 U saa jii niib nba jiantir tingbanganne, a bin guur u digbanpaara fanu. Ki niib nba
gaarɔ nan u tee kpanbar na, u saa turib baakir, ki sennib toongbeŋa ni, ki bia turib tiŋ
ki lii tee bi paatii.
40 “Siria kpanbar naan gbennu-i nakin yoo nba, Ijipt kpanbar saa lekɔ, ki Siria kpanbar
maŋ saa kɔn tookɔ nan u paŋ kur, ki sii dia taantorit nan taanii nan ŋarint bonchiann,
ki saa lek digbana bonchiann nan nyunmɔnn nba tuu pubir na.
41 U bia saa lek kasii tiŋ na ki kpi jab tusaa piik piik, ŋaan Edom teeb nan Moab teeb,
nan Amonn teeb nba biar na, saa chiar paak.
42 Yoo nba ki u tan saa lek digbana maŋ kur na, Ijipt gbaa tan kan biari.
43 U tan saa jii Ijipt mɔkint nba be bekir ni, ki tee salimmɔna nan salimpeena nan
linba kur daauk paar ki yaat nann. U saa kɔn nyann Libia teeb nan Sudann teeb.
44 Ki labaar nba saa nyi yonput po nan niigaŋ po saa kɔɔnɔ jaŋmaanii, ki u saa kɔn
nan wutoor, ki kpi niib bonchiann.
45 U lek saa chaan u naan lanbonjaana na mɔkgbeŋir nan kunkonn nba Yennu
ŋasaakak be li paak na sinsuuk ni, ŋaan u lek tan saa kpoe, ki sɔɔ kii be u boor ki
sommɔ.”

12

Ki jiin yoo na joontu po

1 Ki wunba piak nanin na yet a, “Yoo maŋ, malaka jaann Maikel, wunba guu a niib
na saa dɔkit. Tɔn, ki yoo sii be ki tee biiru yoo, li sii bi ki gar biiru nba mi baar, laa nyii
durinya na pinpiik niwa. Ki yoo maŋ-i baari, niib nba kur be a digbann ni, ki bi sana
sɔb Yennu gbouŋ ni na saa tinn.
2 Ki bi bonchiann nba dɔŋ kpo na saa fiir kuun ni. Bi siab saa la manfoor nba kaa
gbennu, ki bi siab mun tan saa di fei nba kaa gbennu.
3 Tɔɔndamm nba tee yandamm sii nyirii nan sanpagbouŋ na, ki binba mun tumii niib
bonchiann a bii tuun linba ŋan na sii nyirii nan ŋmaabira na yoo saaka.”
4 Ki u ŋamm yetin a, “Daniel, mɔtana, pɔbint gbouŋ na, ki bɔr li maan nan yoo na
joontu. Tɔn, niib bonchiann sii lin yirib, ki bannu saa pukin.”
5 Ki n la jab banlee see ki kpia mɔkir, ki jayenɔ see gbingbanyenn, ki lɔɔ see leer po.
6 Ki jayenɔ boi jɔɔ nba lia liatpeeŋ, ki see jiin kpen-yur po na a, “Li saa wei nlee ki
yaarlituk toona maŋ n tan tumi?”
7 Ki jɔɔ maŋ donn u nii sanpaapo, ki n gbat ki u sent mɔsonjaann Yennu nba yɔɔ be
na sann ni, ki yet a, “Li saa jii bina ŋantaa nan bonjinne. Yennu niib biak dinu tan sii
gbent na ki linba na kur tuma.”
8 Ki n gbat waa yet maan nba na, ŋaan ki bann li paaki. Ŋanne ki n boiɔ a, “Chanbaa,
li kur tan saa joont nlee?”
9 Ki u jiin a, “Daniel, ii saa, kimaan mɔmaan na tee fan bekire, ki lii be bɔr ni, nan
yoo na joontu.
10 Ki niib bonchiann para tan saa ŋamm fanu. Binba tee biit damm kan bann li paaki,
bi sii ŋamii tuun toonbiite; ŋaan binba sub, ŋamme saa bann li paak.
11 “Laa saa nyi daar nba ki bi saa gɔɔr daar kur maruŋ ki bia paan bonbiir nba ki
Yennu kɔɔ na, daa tusir nan kobii ŋanlee nan daapiinyiae saa gar.
12 Damm nba be fanu ki saa tuu daa tusir nan kobii ŋantaa nan piintaa nan ŋanŋmu
gbennu, piisin tan sii be bi paak.
13 “Fin Daniel, ii be fanu ki saa tuu yoo na joontu. Ki a saa kpo, ŋaan a tan saa fiir ki
gaar a paauk, yoo na joontu ni.”

HOSEA
gbouŋ

Ki jiin Hosea gbouŋ na po

Hosea din tee Yennu sɔkiniie, ki kpaan niib nba be Israel naan yent nba be gaŋ po na, a Yennu tan saa dat bi tuba, kimaan baa jiantir yenbis na. Linba na poorpo, li ki weie ki Asiria kunkɔnkɔnna biir naan yent maŋ. Yennu din yet Hosea a wun wann Israel teeb na a li-i tee ki bi jiantir tingbana, li tee nan poo nba tuu ki sak u sɔrɔ mɔb ki tuun bonchonchonsin nae.

1 Mɔmaan nba nae ki Yennu tur Hosea, wunba tee Beeri bija na. Li din tee Juda kpanbara Yusia, nan Jotam, nan Ahas nan Hesekia naan yooe, ki Jeroboam, wunba tee Jehoas bija na mun tee Israel kpanbar li yoo.

Ki jiin Hosea ŋaapoo nan u waas po

2 Yennu nba din te ki Hosea sint pak nan Israel teeb na, u din yet Hosea a, "Kɔɔnt
poo; ki a poo maŋ sii tee poochonchonn, ki u saa mar waas, kimaan tiŋ na niib tee nan
poochonchonn nae, ki yêt min Yennu mɔb, ŋaan jiantir tingbana."
3 Ŋanne ki Hosea kɔɔn pooɔɔ, ki bi yiu Gomer, ki u tee Diblaim bipoo. Ki Gomer soor
poor ki mar bonjak.
4 Ki Yennu yet Hosea a, "Purin bik na sann Jesreel, kimaan li kan yukiri nan maa saa
dat Israel kpanbar tubir, u yeeja Jehu nba kpii niib Jesreel na paak. N yaa man pot Jehu
maaru naame,
5 ki bia biir Israel kunkɔnkɔnna na paŋ, Jesreel baauk ni."
6 Ki Gomer ŋamm soor poor, ki mar bonpook, ki Yennu yet Hosea a, "Purin u sann
Lo-Ruhama,* kimaan n ji kan ban wann Israel teeb n lommi, koo ki nyik chabibi."
7 Ŋaan Juda teeb ŋarin, n sii mɔk lomm namm. Min, bi Yomdaanɔ Yennu, saa tinniba,
ŋaan n kan tinnib tɔb ni kaa, koo ki jii jukbanjiak, koo tɔrbana nan peenii kaa, koo ki
jii taanii nan taanjakira kaa, ki tinnibi.
8 Ki Lo-Ruhama nba chekit yoo nba, ki Gomer ŋamm soor poor, ki mar bonjak.
9 Ki Yennu yet Hosea a, "Purin u sann Lo-Ami,† kimaan Israel teeb ki tee n niib, ki n
mun ki tee bi Yennu."

Ki jiin Israel teeb pɔtuk po

10 Israel teeb sii tee nan mɔkgbeŋir paak tanbiinii nae, ki sii yab, kaa kann, koo bibuk.
Mɔtana, Yennu beerib a, "I ki tee n niib," ŋaan yoo baat ki u tan saa yetib a, "Yimme
tee Yennu nba fo na waas."
11 Ki Juda teeb nan Israel teeb saa ŋamm taan mɔb. Bi tan saa gann tɔɔndaanɔ yenɔkɔɔ
bi tiɔŋ. Ki bi saa pɔt ki bia mɔkit bi tiŋ ni. Barmɔnii, Jesreel‡ daar sii tee dajaanne.

2

1 Li paak, yiint a leeb Israel teeb a, "Yennu niib," ki bia kii yiib "Yennu loomm."

Ki jiin poochonchonn Gomer nan Israel teeb po

2 N waas, ii kpaan i naa; u lek ji ki tee n poo, ki n mun ki tee u sɔrɔ. Ii kpaanɔ ki wun
nyik bonchonchonsin.
3 Li-i tee ki u ki nyik, n saa yokitɔe, ki wuu be payann, nan daar nba ki bi din marɔ
na. N saa te ki u tee nan tinkooŋ nba ki naan jeet nae, ki te wun kpo nyunnyukuru.
4-5 N kii mɔk ninbatinu nan u waasi; bi tee poochonchonn nba ki tiin fei na waase, ki
u mɔŋ yet a, "N saa saan n yɔɔsnba boore, ki bin turin jeet nan nyun, nan gungunt, nan
taŋant, nan olif tiinii kpan,* nan daan."
6 Li paak, n saa jii jagotkunkoniie ki loon u sɔnu. N saa maa joonne ki wun kɔŋ sɔnu.
7 Ki u saa wei ber u yɔɔsnba ŋaan kan baarib, ki u saa lin kpaanib ŋaan kan lab, ki ji
yet a, "N saa ŋmat n sinsinn jɔɔ boore. Maa tuu be leŋ na sɔ maa be mɔtana na."
8 "Ki poo maŋ yêt wun bann nan min Yennu tee daanɔ nba teenɔ jeet, nan daan, nan
olif tiinii kpan, nan salimpeena, nan salimmɔna bona nba ki u dia jiantir tingbann Baal
na.
9 Ki jeet jaanu yoo-i baari, n kan ban turɔ piinii nba tee jebin nan daan, nan gungunt
nan taŋant nba ki n tuu teenɔ maa wuu lia na.

---

* **1:6 1.6** Lo-Ruhama paake tee "Lomm kaa." † **1:9 1.9** Lo-Ami paake tee "Bi ki tee n niib." ‡ **1:11 1.11** Jesreel paake tee "Yennu-e buur." * **2:4-5 2.4** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

10 N saa yokitɔ ki wuu be yann, u yɔɔsnba numm ni, ki sɔɔ kaa ki saa fit tinnɔ n nuu
ni.
11 Ki n saa gɔɔr u maruŋ jaamm kur nba tee binn jaamm maruŋ, nan ŋmaarik jaamm
maruŋ, nan foon daar jaamm maruŋ, nan li jiantii tintaanu kur.
12 N saa biir u daan tilontii kur, nan kinkanii nba kur ki u yet nan u yɔɔsnba nae turɔ
a wun sak dɔɔ namm na. N saa te ki u kpaant nan tilontii n kpant fɔɔr; ki muuk ni
bonkobit saa biirir.
13 N saa dat u tubir, kimaan waa tamm n po, ŋaan jokin bonnunubit ki teen tingbann
Baal, ki bia lia salima liant, ki lin waa u yɔɔsnba na. Min Yennu-e pak na.

Biaŋinba ki Yennu loon u niib

14 "Li paak, mɔtana n ji yaa man jiiue ki saan nanɔ muuk ni. Leŋe ki n sa saa jii lomm
ki fat u yan.
15 Ki n saa jiin kpaant nba tee u yar na ki turɔ, ki te Wahala Baauk na-ii tee dindann
tammɔb. Leŋe ki u saa turin u yan, nan waa din be bisin ni biaŋinba na, yoo nba ki u
din nyii Ijipt na."
16 Ki Yennu ŋamm yet a, "Daa maŋ ni, u saa yiinin u sɔrɔ, ki ji kan ban yiinin chanbaa,
nan baa yi tingbann chanbaa na.
17 N saa nyinn Baal† sann u mɔb ni. Ki u ji kan ban yiin sann na ki boi sommir po.
18 "Ki daa maŋ ni, n saa lor mɔlor nan muuk ni bonkobit kur, nan nɔɔnii kur, nan
bonbubɔkit nba kur bɔɔk tiŋ ni, ki bi kan tur n niib daŋ. N saa nyinn tɔrbana nan
jukbanjai nan tɔbii, tiŋ na paak, ki lin te n niib kur-ii be nan parmaasir.
19 Israel digbann, n saa teena n poo,
ki sii tee barmɔndaanɔ nan burchimɔ.
N saa wanna n lomm nba yɔɔ be nana,
ki sii mɔk ninbatinu;
ki a sii tee n yɔɔ nan yoo nba kaa paak.
20 N sii dia n mɔsonn, ki teena n yɔɔ,
ki a saa bann nan mine tee Yennu.
21-22 Ki daa maŋ ni,
n saa gat n niib nba tee Israel teeb na miaru.
N saa te saak n baa tiŋ na paak,
ki tiŋ na saa nan jeet,
ki daan tiinii nan kpan tiinii saa lon lɔɔna.
23 N saa kaan n niib tiŋ na paak,
ki te bin mɔkit.
N saa wann n lomm ki tur damm nba ki bi yib
'Lomm kaa' na,
ki damm nba ki bi yib, 'I ki tee n niib' na,
ki n saa yet a, 'I tee n niibe,'
ki bi saa jiin a, 'Fine tee ti Yennu.' "

3

Ki jiin Hosea ŋaapoo jenu po

1 Yennu pak nanin a, "Ii saa ki ŋamm jii a lomm ki tur a ŋaapoo, wunba lek chomm
na. Li ŋan ki fin lomɔ nan maa bia daa loon Israel teeb biaŋinba na, baa lek ŋmat ki
jiantir tingbana, ki mɔk niɔŋ nan bii dia tilɔɔnkoona kii teen pata, ki li tee piinii na."
2 Li paak, ki n jii salimpeena piik nan ŋanŋmu nan dii bɔrik-gbina piinlore nan
ŋanŋmu ki pa u paak.
3 Ki n betɔ nan li ŋan ki wun guurin, lin wei bonchiann, ki daa waa jasɔɔ, li yooe ki
n sii be nanɔ.
4 Ki nna bannue ki Israel teeb sii be ki lin wei, ŋaan ki bi kii mɔk kpanbara koo
tɔɔndammi, ki kii mann maruŋu, koo ki mɔk jiant-tana, ki kii mɔk manntɔɔ liatjabiki,
koo ki mɔk pata, koo ninnansiar nba ki bi sii gorii ki buntiri.
5 Ŋaan yoo baat ki Israel teeb tan saa tunn jen bi Yomdaanɔ Yennu nan kpanbar Defid
yaaboonn na boor, ki bi sii jiantir Yennu, ki gaar u piinŋanii.

4

Biaŋinba ki Yennu pak biir Israel teeb

† **2:17 2.17** Baal paake tee "chanbaa."

1 Yennu mɔk maan nba ki u yaa wun pak biir Israel teeb nba kɔɔ tiŋ na ni na. Israel
teeb, gbiintir maan nba ki Yennu yete na, “Sɔɔ ki be tiŋ na ni ki waan fanu, koo ki mɔk
lommu, niib na bia ki mi min Yennu binbeŋ nba tee.
2 Bi sent mɔsona ŋaan biir. Bi fa fai, ki kpi kuun, ki jaan, ki tuun bonchonchonsin. Ki
toonbiit ŋammit pukii, ki bi kpi niib yoo kur.
3 Linba na saa te ki tiŋ n koor, ki linba kur be li paak saa kpo. Li bonkobit nan li
nɔɔnii, nan janii nba be nyun ni, bi kur saa kpo.”

Biaŋinba ki Yennu pak biir mannteeb na

4 Ki Yennu yet a, “I daa te sɔɔ piak ki biir niib na, koo ki yakii nammi. N nyiiruk baat
yimm mannteeb paake.
5 I somm ki jarime i toona ni, yonnu nan nyiɔk kur, ki n sɔkiniinba na tee nibiit nan
yimm na. N yaa man biir Israel digbanne, wunba tee i naa na.
6 N niib na nba ki min na, li biiribe, kimaan yimm mannteeb na yêt yin bannin, ki bia
yêt n wannu na dianuwa, li paak, n mun saa yêti, ki bia kii fiin i bonjai na po nan bi
tee n mannteebi.
7 “Yimm mannteeb na nba yabitir biaŋinba nae te ki i ŋamii tuun toonbiit ki biirin, li
paak, n saa lebit i baakir nae ki lii tee fei bont.
8 N niib na toonbiit paake te ki i ŋamii mɔkitir, ŋanne te ki i loon bii ŋammit kii tuun
toonbiit kii pukii.
9 Yimm nan niib maŋ saa gaar tubdatu janŋanbiie. N saa dat i tuba, ki te yin pa
toonbiit nba ki i tun na paak.
10 I saa di maruŋ na tora, ŋaan kon bia sii mɔki. I saa tun bonchonchontoona, ŋaan
bia kan mar waasi, kimaan yaa yêtin ŋaan ŋmat jiantir tingbana na paak.”

Biaŋinba ki Yennu pak biir pata jiantii

11 Yennu yet a, “Dakper nan dapaanin na kur biir n niib yan.
12 Bi boi dakoonn kpaanii po, ki dakoonn maŋ wantib baa loon bin bann linba. Bi
nyikime ki jii bi mɔŋ ki waa tingbana nan poo nba tuu kpant bonchonchonn na,
13 ki mann tingbana, jɔjaana yura paak, ki kunkona paak ki bi jokin bonnunubit
tijakpera nyaka, kimaan li maasu mantik mei.
“Ki i bonpoi teen jantona, ki i sipoi kpant bonchonchona.
14 Ŋaan n lek kan dat bi tuba linba na paaki, kimaan yimm jab mɔŋ dɔɔ nan
tingbanŋaak poochonchona nae; yimm nan ŋamme lakint mann maruŋ ki teen
tingbana. Li tee barmɔniie, niib nba kɔŋ yan, li biiribe.
15 “Israel teeb, yaa lek ki waan na, ŋaan Juda teeb daa tuun nna. I daa saa Gilgal, koo
toonbiit doo Betel ki jiantiri. I daa poor mɔpora leŋ, min Yennu nba fo na sann ni.
16 Israel teeb tee tubkangbatae nan bonii nba tee biaŋinba na. Nlee ki n saa kpaarib
nan pebis na mɔpaauŋ ni?
17 Israel teeb jiantir tingbanae. Daa fiin bi po.
18 Bi-i nyuu daan bonchiann, li poor po bi ji tuun bonchonchonn toonae, ki nian fei
marima ki gar binbenŋansin.
19 Wonpaaruk saa pebirib ki yaat namm, ki bin di fei nan bi tingbana marint.

5

1 “Yimm mannteeb, gbiintir linba na. Yimm Israel teeb, teent soon nna. Gbiintir man,
yimm nba tee naan ŋaateeb na. Li bo tee ki yii kpaŋ-ii bu barmɔnii buute. Li paak, bi
tan saa bu biiriwa. Ki i kpant barit, Mispa doo ni, ki bia tee nan laant na, Tabor kunkonn
paak.
2 Ki jiantboor na ni, ki i teen mɔyêtdamm. N saa dat i kura tuba.
3 N mi Israel teeb nba tee linba; bi kan fit bɔrimi. Bi nyikima, ki ki jaŋ nan bii
jiantirimi.”

Hosea kpaanii nba jiin tingbanjiantii po

4 Toonbiit nba ki niib na tuun na gɔib, ki bi kan fit baar Yennu boori. Bi jii bi mɔŋ ki
waa tingbana, ki ki jiantir Yennu.
5 Israel teeb dont-n-mɔŋe biirib. Bi toonbiit paake te ki bi gbiatir baa, ki Juda teeb
mun bia gbiatir, ki lakin baa namm.
6 Bi jikit bi pei nan nei, ki mann maruŋ ki teen Yennu, ŋaan li ki ŋammitibi. Bi kan
fit lau, kimaan u nyikiba.
7 Bi ki waa Yennu, ki bi waas ki tee Yennu yabi. Bi ŋmaapaanii jaamm nae saa te ki
ŋamm nan bi tinii n boont.

Biaŋinba ki Juda nan Israel teeb faa leeb tɔb

8 Pebint tɔb naatunn na, ki lin gbat Gibea nan Rama, ki ŋaan tɔb mɔnii-ii be Betel,
dobiiuk na ni, ki te Benjaminn teeb na n saan tɔb.
9 Tubdatu daar baate, ki Israel tiŋ saa biar dɔɔ yann. Israel teeb, linba set tan saa
tume na.
10 Ki Yennu yet a, “N wutoor dooe, kimaan Juda tiŋ tɔɔndamm lek Israel teeb na, ki
chat bi tiŋ kpaar. Li paak, n saa kpaar n wutoor ki mɔɔn bi paak, nan nyunmɔnn nae.
11 Israel teeb be daamii ni, ki li diimm; bi kɔŋ tiŋ nba bo tee bi yar nawa, kimaan bi
yêtin, ŋaan saa boi niib nba kan fit sommib nae sommir po.
12 N saa baar nan biirue Israel teeb paak, ki bia biir Juda teeb.
13 “Israel teeb nba tan bann nan bi be daŋ ni yoo nbae, ki Juda teeb mun la bi mɔŋ
daamii. Ŋanne ki Israel teeb saan Asiria kpanbar boor, ki saa boiɔ sommir po, ŋaan u
ki fit sommibi.
14 N saa lek Israel teeb nan Juda teeb nan yanbɔr nba tuu lek biaŋinba nae. N mɔŋe
saa patib burii burii, ki nyikib. Mi-i taŋi daarib yoo nba, sɔɔ kaa ki saa fit fatibi.
15 “N saa ŋaa n niibe, ki bin mantik di fara, bi toonbiit paak, ki saa tuu yoo nba ki bi
saa boi n po. Li pasiar, bi-i dii fara, bi saa kot lon n boora.”

6

Ki jiin Yennu nba pak linba po

1 Ki niib na piak a, “Ŋaant ki tin ŋmat Yennu boor. U turit daŋa, ŋaan u saa tebita. U
turit narawa, ŋaan u saa wuur turita.
2 Daaŋanlee koo daaŋantaa ni, u saa fiint ki ŋammit, ki ti sii be u tɔɔnn.
3 Ŋaant ti tumii ki bann Yennu. Laa tee barmɔnii nan yonnu saa do na, ki bia tee
barmɔnii nan kpafusaak saa baa na, nnae mun li set tee barmɔnii nan Yennu saa dɔkit
ti paak.”
4 Ŋaan Yennu yet a, “Israel teeb nan Juda teeb, n saa teeni nlee? I lomm nba ki i tuu
mɔk nanin na bote yiama, nan sanyiɔk ni malin na, li tee nan malin nba tuu kpaar yian
daar ni nae.
5 Li paak teen ki n tun n sɔkiniinba i boor ni nan mɔmaan nba tee buut nan biiru na.
Maa loon linba i boor dɔɔ yeenin nie.
6 N loon lomm nba yɔɔ be nae, n ki loon i bonkobit maruŋ kaa. N loon ki yimm n niib
n bannime, ki gar yaa jikit mujoonu maruŋ ki teenin na.
7 “Ŋaan baa kpan kɔɔ tiŋ na ni, ki bi biir mɔlor nba ki n lor namm na, nan Adam nba
din tun na.
8 Gilead tee doo nba gbee nan nibiit nan nikpiirite.
9 Ki mannteeb na tee nan fat-teeb nba tuu taan leeb ki laa muuk ni, ki guu nirɔ nae.
Ki sɔnu nba saa kasii boor Sekem doo ni na, ki mannteeb na bia kpi niib li ni, ki mi
fanuwa ŋaan tuun bonbiir na.
10 Ki n la toonbilankant Israel tiŋ ni: N niib jiantir tingbana ki tun biir bi mɔŋ.
11 “Ki yimm Juda teeb ŋarin, n senn yooe maa n dat i tuba mun, yaa tuun linba na
paak.

7

1 “Yoo nba kur ki n yaa man te n niib Israel teeb n la laafia, ki ŋamm mɔkiti, ŋaan
maa laat linba tee bi tonue, nan toonbiit nba ki bi tuun. Bi ŋmab leeb ki kɔɔ niib ŋei ni
ki jaan, ki bia fiar niib sɔnjot ni.
2 Li ki baar bi dudukit ni nan n tan saa tiar toonbiit na kurawa. Bi yanbɔmm lintiba,
ki n laatir yoo kur.”

Biaŋinba ki kpikpiruk lora din be naan ŋaak na ni

3 Ki Yennu yet a, “Niib na kpann kpanbar nan u saakabe, nan bi lorbiit na.
4 Bi kur tee fai damme, ki ki see kpanbar na poori. Bi tonu na tee nan muu nba tuu
yekit boroboro diiuk ki ji loon lin gaar mupeenu nae.
5 Kpanbar na jaamm daare, ki bi te ŋɔɔ nan u saakab na nyuu daan ki yib, ki tee jatii.
6 Barmɔnii, ki bi para di muu nan bi lorbiit, ki tee nan muu nba tuu di boroboro diiuk
ni biaŋinba na. Ki bi wutoor doo nyɔtunmunn, ki li tan yentir sanyiɔk ni, ki li yinn
mupeenu.
7 “Bi wutoa nba doo ki mɔnn nae, ki bi kpii bi saakab; bi kpii bi kpanbara yenɔ yenɔ,
ŋaan bi sɔɔ ki miarin ki boi sommir po.”

Ki jiin Israel nan digbanlia po

8 Yennu ŋamm yet a, “Israel teeb tee nan boroboro nba ki bi pur ki li ki beer chianu
nae. Bi mɔk dindann digbanlia nba kpiab na paake.
9 Ki bi ki bann nan bi lora nba ki bi mɔk nan digbanlia niib na warii bi paŋi. Bi per
boontuwa, ŋaan ki mi.
10 Israel teeb dont-n-mɔŋ na pak biiriba. Linba kur lek tun na, ŋaan bi ki ŋmat jen
min bi Yomdaanɔ Yennu boori.
11 Israel teeb lin yolib nan ŋman liiŋ nae. U niib sint yiin Ijipt teebe ki boi sommir po,
ki bia saa Asiria teeb boor.
12 Baa saa na, ŋaan n saa lat laauŋo ki soorib nan nɔɔnii na. N saa dat bi tuba, toonbiit
nba ki bi tun na paake.
13 “Bi boonta, kimaan baa nyikin na paak. Biiru saa baarib, kimaan baa yêtin na paak.
N bo loon man tinnibe, ŋaan ki bi fa faak ki teenin.
14 Bi ki mein nan bi para kuri, ŋaan baa birin tiŋ ni, ki hoot nan binba ki waan na
nba tuun biaŋinba na. Ki li-i tee ki bi miarin jeet nan tilɔɔna daan yoo nba, bi tuu ŋma
bi mɔŋe nan tingbann mannteeb nba tuu tee biaŋinba na. Bi tee tubkangbatae.
15 Mine lek din wubiib ki te bi la paŋ, ŋaan ki bi tan lor n paak bonbiir,
16 ki ŋamii lekin numm nanin, ki jiantir tingbann nba ki mɔk yiikoo siar na. Bi tee
nan tɔrban-kɔɔuŋ nae, a kan fit teemm yada. Bi saakab na saa kpo jat kuume, kimaan
baa piak karinbaanmaan na paak, ki Ijipt teeb saa laab.”

8

Biaŋinba ki Yennu pak biir Israel teeb bi tingbanjiantii po

1 Yennu yet a, “Pebin naatunn na, kimaan dataie tut siik n tiŋ na paak, nan baakaa
na. N niib na biir mɔlor nba ki n lor namm na, ki bia yêt n wannu na dianuwa.
2 Bi lek yin bi Yennu, ki bia yeen nan bi tee n niibe, ki yeen a bi min,
3 ŋaan bi yêt linba ŋana; linba na paak, bi datai saa wei berib.
4 “N niib gann bi kpanbara, ki bia gann bi saakab, ŋaan ki n ki mi siar ki jiin bi po.
Bi jii bi salimpeena nan salimmɔna, ki ŋammir tingbana, ŋaan ki li tee bi mɔŋ biiru.
5 N ki loon salima naajabir nba ki Samaria doo ni niib jiantir na maami. N wutoor do
bi paake. Nlee yooe ki bi tan saa nyik tingbana mannu?
6 Israel saauk daanɔe kur tingbann maŋ, li ki ban tee Yenmɔnu nan waama. Salima
naajabik nba ki bi jiantirir Samaria na, bi saa yeerire burii burii.
7 Ki li-i tee ki bi bur wouŋu, bi tan saa jaan sajaperinne. Kinkakir nba ki mɔk fouŋ, li
kan fit nan jeet. Li-i lekii namie, ŋaan boorganue saa dir.
8 Israel ji tee nan digbanlia nae, li ki mɔk nyɔɔt nan bobpɔɔnn nae,
9 ki tee tubkangbata nan bɔŋ na. Israel teeb maŋ saa baa loon siaminbae. Bi nyii yaat
saan Asiria tiŋ ni a bin boi sommir po, ki pa paatii tur digbanlia a bin sommib.
10 Mɔtana, n ji yaa maa n lakin taamme, ki dat bi tuba. Bi sii labin nan gbanantont,
yoo nba ki Asiria kpanbar diimm na.
11 “Israel teeb nba maa maruŋ binbinta bonchiann biaŋinba a lii nyint biit na, nnae
ki bi binbinta maŋ bia tee toonbiit boa.
12 N sɔb sennii bonchiann ki tur n niib, ŋaan bi yêtira, ki jiir ki li tee bonsaann nan
boorganu yar,
13 ki mann maruŋ ki teenin, ki bia ŋman maruŋ nant, ŋaan min Yennu par ki mei bi
paak. Mɔtana, n ji saa tiar bi toonbiit poe, ki dat bi tuba li paak. N saa te ki bin ŋmat
Ijipt-e.
14 “Israel teeb maa ŋaŋaniie, ŋaan tamm bi naamii daanɔ po. Ki Juda teeb maa
digbanjaana, ŋaan n saa tun muue, ki lin di bi ŋaŋanii nan digbanjaana maŋ ki boont.”

9

Biaŋinba ki Hosea mɔɔnt Israel teeb tubdatu po

1 Israel teeb, i daa di i maruŋ jaamm nan digbanlia nba di biaŋinba na. I nyik Yennu
weiuwa, ki ki jiantirɔ, ki kɔi i mɔŋ tiŋ na kur po nan i tee bonchonchona na ki tur
tingbann Baal, ki mantik nian jeet nba ki i dukii nan u pa ki turi na.
2 Li kan wei ki i ji kii mɔk jeet nan olif tiinii kpan saamii, ki daan bia sii kaa.
3 Yimm Israel teeb na kan biar be Yennu tiŋ na ni, ŋaan i tan saa ŋmat saan Ijipt-e, ki
saa saan ki saa di jeet nba tee kɔɔr, Asiria tiŋ ni.
4 Ki boorganu tiŋ maŋ ni, yimm Israel teeb na ji kan fit jii tilɔɔna daan piinii ki tur
Yennu, koo ki baar nan i maruŋ ki turɔ. Ki wunba kur dii jeet na, li saa kɔɔnɔ jakint, ki
li sii tee nan jeet nba ki bi di kuŋei na. I tuu saa di a lin gbenn kon kɔɔe; i kan jii jeet
maŋ siar ki li tee piinii ki saan nann Yenjiantu ŋasaakak ni.

5 Ki i ji tan saa teen nlee, li-i tee yoo jaŋ nan yin di jaamm ki baakit Yennu?
6 Ki li-i tee biiru baari, ki i yati, Ijipt teeb nae saa tikir i gbanant ki pii, Memfis doo ni.
Ki i mɔkint nba tee salimpeena, nan i ŋei nba tuu be siaminba na, mɔɔt nan jagotuko
saa pia leŋ.
7 Tubdatu yoo jaŋa, ki tee yoo nba ki i saa gaar linba jaŋi. Ki li-i taŋi tun nna, i saa
bannir. Yimm niib na yaa, "Sɔkinii na tee jatuko, ki tee waatɔ." I namin bonchiann,
kimaan i toonbiit yabita.
8 Yennu-e tumin ki n tee sɔkinii, a man kpaan yimm Israel teeb nba tee u niib na,
ŋaan siaminba kur ki n saan, ki i koor ki pii barit a lin soorin nan nɔɔŋ na. Yenjiantu
ŋasaakak na ni gbaa, i kpant Yennu sɔkiniinba na dataie.
9 I mantik tee nifoyanae, linba kur ki i tuun ni, nan Gibea jab nba din tee biaŋinba
na. Yennu saa tiar i toonbiit po, ki dat i tuba li paak.

Ki jiin Israel teeb yanbɔmm nan bi tubdatu po

10 Yennu ŋamm yet a, "Maa sint la yimm Israel teeb yoo nba, li din tee nan faa saa la
tilɔɔnmana kunkoouk paak biaŋinba nae. Ki maa sint la i yeejamm, li din tee nan faa
saa la kinkaŋ lɔɔnn nba mɔnn sinsinn nae. Ŋaan yaa din tan baar Peor kunkonn boor
yoo nba, ki i piin jiantir tingbann Baal, ki li taabaak ni, ki i biir gar tingbann nba ki i
jiantir na.
11 Yimm Israel teeb baakir saa yukir bote nan nɔɔŋ na. Ki i ji kii maar waas, ki i poob
kii mɔk poa, ki bia kan set poor.
12 Ki i-i lekii mar waasi, ŋaan n saa jiibe ki yaat namm, ki kan nyik nan yenɔkɔɔwa
ki u mɔk manfoori. Mi-i nyiki yoo nba, bonbilankante saa baari."
13 Yennu, n laat ki datai waa beer Israel teeb waas, ki kpib.
14 N saa boi a lannpoe ki a tun ki tur Israel teeb niib na? A te ki bi poob n teen
poowara. A te ki bin kɔŋ biin nba ki bi saa mɔɔn bi waas.

Biaŋinba ki Yennu saa dat Israel teeb tuba

15 Ki Yennu yet a, "Bi toonbiit kur piin Gilgal-e. Leŋe ki n piin ki ki loomm. Kimaan
toonbiit nba ki bi tun na, n saa ber nyinnib n tiŋ na ni, ki ji kii loommi. Bi tɔɔndamm
kur yêt n maama.
16 Israel teeb na tee nan tiik nba ki u jiina tuu koor, ki li ji ki loon lɔɔna nae. Bi ji kan
mar waasi, bi-i lekii mari, ŋaan n saa kpi bi waloŋa maŋa."

Biaŋinba ki Yennu sɔkinii pak jiin Israel teeb po

17 Yennu nba ki n jiantirɔ na saa yêt u niiba, kimaan bi ki sak gbiint u maami. Bi saa
kpant nilinliŋae, digbanlia ni.

10

1 Israel teeb tuu tee nan daan tilontii nba gbee nan lɔɔna nae. Baa mɔkitir ki pukii
biaŋinba na, nnae ki bi bia maa yenbis binbinta ki pukii. Bi tiŋ nba naan jeet fanu
biaŋinba na, nnae ki bi bia chaant tana, ki jiantir.
2 Niib nba ki bi para ki ŋan na, bi saa di fara bi toonbiit paak. Yennu saa bet bi maruŋ
binbinta na, ki bia yeer bi tana nba ki bi chaant na.
3 Ki niib maŋ ji sii yeen a, "Ti ki mɔk kpanbar, kimaan taa ki baakit Yennu na paak;
ki ti-i lekii mɔk kpanbari, lanne ki u saa tun turit ŋarimi?"
4 Ki bi piak maan nba ki mɔk nyɔɔt, ki sent faak mɔsona, ki lorin lor yana. Ki barmɔnii
kpant fai, ki li kur kpaatir ki pukii nan mɔtouŋ nba be kpaab ni na.
5 Ki jaŋmaanii saa soor niib nba kɔɔ Samaria doo ni na, ki bi saa bui fabin, salima
naajabir nba ji kaa Betafenn* doo ni na po. Doo maŋ niib, nan manntɔɔ nba mann
tingbann maŋ, saa bui tingbann maŋ kaalin po. Bi saa bui fabin, yoo nba ki bi nyinn li
fant na.
6 Bi saa jii tingbann maŋ ki saan nann Asiria kpanbar jaann boor, ki lii tee naan baakir
pukina. Israel teeb saa di fei, kimaan tingbann nba ki bi jiantir na paak.
7 Bi saa jii bi kpanbar ki yaat nanɔ, nan daauk nba tuu puuk nyun paak biaŋinba na.
8 Ki poochianfei nba be Betafenn kunkonn yur paak, siaminba ki Israel teeb jiantir
tingbana na, bi saa biirira. Ki kunkonii nan mɔɔte saa pia li maruŋ binbinta paak. Ki
niib na saa tant ki yiin jɔɔt na ki yet a, "Bakint ti paak," ki bia yet kunkona a, "Dɔkint
ti paak."

Biaŋinba ki Yennu sat tubdatu Israel teeb paak

* **10:5 10.5** Betafenn paake tee "toonbiit ŋaak," ki gaar nan Betel, ki li paak tee "Yennu ŋaak."

9 Yennu ŋamm yet a, “Israel teeb bia daa ki nyik toonbiiti, laa nyii yoo nba ki bi din
be Gibea ki tuun biit nawa. Li paak, bi sii be Gibea-e, ki tɔbii faab.
10 N saa lek toonbiit damm na, ki dat bi tuba. Digbana saa taan leeb ki kɔn namm, ki
bi saa la tubdatu, bi toonbichiɔŋ paak.
11 “Israel teeb din tuu tee nan naajabir nba ki bi tumiiɔ toonn fanu, ki u teen siir ki bia
loon di booru nae. Ki n dukin maa n yɔkinɔ yɔkit u turu nba fan na paak, ki weiɔ nan
ninmɔnn ki wun tun toonpaarir. N saa te Juda teeb nan Israel teeb-ii daar naakuure, kii
yat tant na.
12 Ki n yet a, ‘Komin ki tur i mɔŋ tinpaaŋ ni, ki bur barmɔnii, ki jaan piisin nba ki i
jiantirin li po na. Yoo jaŋ nan yin jen min Yennu boora, ki n saa baar ki teen piisin i
paak.’
13 Ŋaan ki i buur tonu, ki jaan biit. Fai nba ki i faar na, li lon lɔɔnae ki i di.
“Yaa maa i tiɔŋ paŋ paak, nan i kunkɔnkɔnna nba yab paak na,
14 tɔb saa faa i niib, ki i doi nba paar na kur saa biir. Ki li sii tee nan daar nba ki
kpanbar Salmann din biir Bef-arbel doo, tɔb ni, ki mat binaanba nan bi waas tiŋ ni na.
15 Ki yimm Betel teeb, linba saa baariie na, kimaan bonbilankant nba ki i tun na paak,
ki daar nba tɔb maŋ saa piin na, Israel kpanbar saa kpo.”

11

Yennu nba loon u mɔyêtuk niib biaŋinba

1 Yennu ŋamm yet a,
“Yoo nba ki Israel* din tee bik na, n din loonɔ,
ki dat nyinnɔ Ijipt, ki u tee n bija.
2 Ŋaan mi-i ji kii yiin Israel yoo nba kur,
u tuu lek numm nanime;
ki n niib maŋ mann maruŋ ki teen tingbann Baal,
ki bia jokin bonnunubit ki teen yenbis.
3 Mine lek din tumii Israel teeb sommir,
ki tebir n niib maŋ n nuu ni,
ŋaan ki bi lek ki bann nan mine goriibi.
4 N datib nan lomm, ki bi baar n boor,
ki n tɔkirib ki wɔbib parpaak,
ki tuu bɔɔn tiŋ ni, ki goomm.
5 “Baa yêt bin jen n boor na paak, see ki bi ŋmat Ijipt, ki Asiria teeb sii diab.
6 Tɔbii saa faa bi doi ni, ki faa jint bi doi gana. Li saa biir n niib, kimaan bi tuun linba
ki bi loone.
7 N niib na lor nan bin yêtime. Bi saa bui sanpaapo, kimaan jikir nba be bi paak na,
ŋaan sɔɔ kaa ki saa jikitibi.
8 “Israel teeb, nlee ki n saa ŋaaini?
Nlee ki n saa nyikini?
N bo kan fit biiri nan maa tun biaŋinba ki tur Adma,
koo ki bo dia-i nan maa tun biaŋinba ki tur Seboyim na.
N par kan chabin ki min tun nna,
kimaan n mɔk lomm nani bonchiann.
9 N kan donn wutoor ki dat i tuba.
N ji kan biir yimm Israel teebi,
kimaan n tee Yennu-e, n ki tee nisaarik kaa.
Mine tee kasii daanɔ, ki be nani.
N kan baar i boor nan wutoori.
10 “N niib sii waa n poore, yoo nba ki n mɔ nan yanbɔr na ki tookit bi datai. Bi saa
nyi yonbaa po ki kakit baar n boor.
11 Bi saa nyi Ijipt po, ki lian nan nɔɔnii na, ki nyi Asiria yent po nan lanjerii na. N bia
saa te bin jen bi ŋei ni. Min Yennu-e pak na.”

Ki jiin Israel nan Juda teeb biiru po

12 Yennu ŋamm yet a, “Israel teeb na kookin nan fai nan kpinkpannii, ki Juda teeb bia
lek daa yêen n mɔb, min nba tee barmɔnii nan kasii Yennu na.

* **11:1 11.1** Israel-e tee Israel teeb.

12

1 Toona nba kur ki Israel teeb tuun, li sanyiɔk ni ki saa tuu li daajoouk, li ki mɔk nyɔɔt,
li tee biirue. Tonu nan toonbiit tumu pukiie bi sinsuuk ni. Bi mɔk lora nan Asiria teeb,
ki bia so sooru nan Ijipt teeb.”
2 Yennu mɔk maan ki saa bu nan Juda teeb. U bia saa dat Israel teeb tuba, binbeŋ nba
ki bi be na paak. U saa pa paatii ki jiimm, nan baa tun linba na paak.
3 Bi yeeja Jakɔb nba din be u naa poor ni yoo nba na, ki u soor u jaak lɔɔ Esɔɔ taagbinn.
Waa tan teen jɔɔ yoo nba, ki u gbaa nan Yennu,
4 ki gbaa nan malaka ki tan nyann, ki bui fabin, a wun teen piisin u paak. Ki Yennu
la Jakɔb, Betel doo ni, ki pak nanɔ leŋ.
5 Ti Yomdaanɔ Yabint Yennu maŋe na. Yennu-e tee sann nba ki bi sii yi ki jiantirɔ.
6 Li paak, yimm Jakɔb yaaboona, teent Yennu yada man, ki jen u boor. Ii mɔk lomm,
kii tuun ŋant, kii guu Yennu nan sukuru ki wun sommi.

Maan nba be ki jiin tubdatu po

7 Yennu ŋamm yet a, “Israel teeb na tee ŋmabir damm nan Keenann teeb nae; bi loon
bii ŋmaab bi daadiira nan fai bikinae,
8 ki yeen a, ‘Ti tee mɔkitae. Ti mɔkit bonchiann, ki sɔɔ kaa ki saa fit pak biirit, a ti la
bee ŋmaab ki mɔkitiri.’
9 Ŋaan min i Yomdaanɔ Yennu nba nyinni Ijipt na saa te yin ŋamm kɔɔ lanbont ni,
nan yaa din tuu be lanbont ni biaŋinba, kunkoouk paak, ki n baat i boor na.
10 “N din pak nan n sɔkiniinba ki turib yirintu bonchiann. N din tɔkin sɔkiniinba nie
ki tur n niib kpaanii.
11 Ŋaan ki bi lek jiantir yenbis, Gilead doo ni, ki binba jiantirib na saa kpowa. Bi mann
naajai maruŋ Gilgal doo ni, ki binbinta nba be leŋ na saa kpant tangbiinkpeka paanu
na ni.”
12 Ti yeeja Jakɔb din chiar saan Mesopotamia-e, ki saa kpaar jasɔɔ pei, a lin te wun
tan fit kɔɔn jɔɔ na bipoo.
13 Yennu din tun u sɔkiniie Ijipt tiŋ ni, a wun tinn Israel teeb daabisin ni, ki bia kii
goriib.
14 Israel teeb na din te Yennu wutoor doo bonchiann; bi paatii sii tee kuume, bi toonbiit
na paak. Yennu saa dat bi tuba, baa dinnɔ fei na paak.

13

Ki jiin Israel teeb tubdatu nba joont po

1 Yoo nba din gar, Efraim booru din tuu pak maan, ki jaŋmaanii n soor Israel boorleeb
nba biar nae. Bi din tuu baakit Efraim boorue, ŋaan ki Efraim booru maŋ tun yanbɔmm
ki jiantir tingbann Baal. Linba na paak, ki bi kpo.
2 Bi bia lek din ŋamii tuun yanbɔmm, ki dia salimpeena ki naan bonninnant ki jiantir,
ki li tee nisaarik dudukit, nan nisaarik nuu toona; ki niib maŋ yeen a, “Ii mann maruŋ
kii teen bonninnant na.” Nlee ki nisaarii saa fit mɔɔt* tingbana maŋi, tingbana nba
naan naajai na.
3 Li paak, niib na saa bote nan sanyiɔk ni wunn na, ki bia bot nan sanyiɔk ni marin
na. Bi sii tee nan fouŋ nba ki wouŋ tuu pebir jarik ni nae, ki bia tee nan munyuuk nba
tuu nyi mɔpin-yerik ni biaŋinba na.
4 Yennu ŋamm yet a, “Mine tee i Yomdaanɔ Yennu, wunba nyinni Ijipt tiŋ ni na. I ki
mɔk Yensau ki pukin n po, min kuukɔɔe tee i tinntɔɔ.
5 Mine goti kunkoouk paak.
6 Ŋaan yaa tan kɔɔ tinŋaŋ na ni ki dii gboo yoo nba, ki i kɔɔ karinbaanii, ki ji tamm
n po.
7 Li paak, n saa baar lekie nan yanbɔr nba tuu lek biaŋinba na. N saa dɔɔr sɔnjokpiŋe
ki guuri nan naamuuk na.
8 N saa lekie nan naamuuk nba tuu kɔŋ u waas ki lek biaŋinba na; ki n saa pati, ki
di-i bɔyennkɔɔ ni nan yanbɔr nba tuu di biaŋinba na, ki bia pati burii burii nan muuk
ni bonkobuk nba tuu pat nant biaŋinba na.
9 “Israel teeb, n saa boontie, ki ŋmee saa fit sommini?
10 I din yet a i loon kpanbar, ki bia loon tɔɔndamm, ŋaan bi saa teen nlee ki tinn i
digbanni?
11 N din donn wutoor ki turi kpanbara, ki bia donn wutoor ki yaat namm.
12 “Israel teeb yanbɔmm nan bi toonbiit sɔb be gbouŋ ni, ki gbouŋ maŋ be bekir ni.

* **13:2 13.2** Bi din mɔɔtir tingbanae, ki li want lomm.

13 Israel teeb mɔk yaak nba ki bi sii be bi manfoor ni, ŋaan jatiie yabitib nan bin
gaarir, nan baa tuu yaa bin mar sanpantik ki wun yêt poor ni nyinu biaŋinba na.
14 N kan tinn niib na ki bi daa saa kpeentiŋi, koo ki fatib kuun paŋ ni. Kuun, baat nan
a yiaryoonn na. Kpeentiŋ, baat nan a biiru na. N ji kii mɔk ninbatinu nan niib na.
15 Israel teeb-i lekii bint nan mɔɔt na, ŋaan n saa te ki yonput po wontouŋo n nyi
kunkoouk paak, ki koor bi nyuntona nan bunbuna. Wouŋ na saa jii linba kur mɔk
nyɔɔt.
16 Samaria teeb saa la tubdatu, kimaan baa yêt min Yennu na paak. Bi saa kpo tɔbii
ni. Bi saa yek bi sanpantii nan tiŋ, ki pit poob nba mɔk poa na."

14

Biaŋinba ki Hosea barin Israel teeb

1 Israel teeb, jenin man i Yomdaanɔ Yennu boor. I yanbɔmm nae te ki i jarin ki baa.
2 Jenin ki baar Yennu boor, ki ŋaan i Yenmiaru na-ii tee Yenpiinii ki i teenɔ a, "Nyikin
chabit ti yanbɔmm kur, ŋaan gaar ti miaru na, ki tin paka nan taa senn mɔsonn biaŋinba
na.
3 Asiria teeb kan fit tinniti, ki tɔb taanii kan fit guuriti. Ti ji kan ban yet tingbana na
nan ŋamme tee ti Yomdaanɔ. Yennu, fine mɔk ninbatinu ki teen binba ki mɔk sɔɔ ki
saa boi sommir po na."

Biaŋinba ki Yennu senn mɔsonn nan Israel teeb saa la manfopaann

4 Yennu yet a, "N saa te ki n niib n jen n boor.
N sii loomm nan n par kur,
ki n ji kan ban donn wutoor bi paaki.
5 N sii tee nan saak nba tuu baa tinkooŋ paak nae
ki tur Israel teeb,
ki bi saa yit nan tipuut nae, ki saa baa jiina fanu
nan Lebanonn tiinii nba tee biaŋinba na.
6 Bi sii mɔk manfoor nan kpaat ŋanu,
ki sii mɔk fant nan kpan tiinii na,
ki mɔk nubirmann nan Lebanonn kpekii na.
7 Niib na lek sii be n lɔŋ nie,
ki bi saa bur jeet bi kpaant ni, ki lin nan.
Ki bi sann saa do nan Lebanonn daan sann nba doo biaŋinba na.
8 Israel teeb ji kii mɔk tingbana.
N saa gat bi miaru, ki gotib,
ki bakin bi paak nan timaatik na.
Mine tee bi piisin kura jiinn."

Majoontkara

9 Niib nba tee yandamm na, ŋamme saa bann maan nba sɔb gbouŋ na ni paak, ki bia
jiir teen bi para ni. Yennu sɔnii took, ki niib nba tee niŋamm waar, ŋaan toonbiit damm
jarime ki baa tiŋ ni, kimaan bi yêt wannu nawa.

JOEL
ɓouŋ

Ki jiin Joel ɓouŋ na po

Yennu sɔkinii Joel yoo na, naasuut din yɔɔ baate, ki ŋman ɓona kur ki biir tiŋ na. Joel din kpaan Israel teeb na nan naasuut na tee Yennu tubdatue, bi yanbɔntoona paak, ki bia yaa naasuut na see kunkɔnkɔnna ɓonchiann nba tan saa baar ki kɔn nyannib na taar nie, bi-i kii nyik bi yanbɔmm ŋaan jiant Yennu kuukɔɔ. Joel bia din betib Seyeeŋ na nba tan saa baar Yennu niib kur paak biaŋinba.

1 Yennu mɔmaame na, ki u teen Joel, wunba tee Petuel bija na.

Ki jiin naasuut baaru po

2 Yimm nba tee nikpera na, gbiintir man;
wunba kur kɔɔ Juda tiŋ ni, gbiintir.
Linba na ɓooru ban tuma, laa tee i yoo,
koo i yeejamm yoowa-a?
3 Want i waas li po man, ki bi mun saa wann bi waas,
ki bi mun tan saa wann maaru nba waa.
4 Naasuut ɓonchiann saa baa ɓonbuburit paak.
Naasuut nba liit ki nyik linba, ɓinba wei tuu ŋmamire.
5 Fiit kii mɔ, yimm dayibira na;
ii ɓui, yimm danyuura na.
Lɔɔna nba ki bi ŋaa daan na biira.
6 Naasuut nba tee nan kunkɔnkɔnna nba yab ɓonchiann na
lek ti doowa;
bi mɔk paŋ ki yab kaa kann;
ki bi nyana porin nan yanbɔr yar na.
7 Bi biir daan tilontiiwa, ki ŋman ti tilontlia.
Bi ŋman kokir li wakawa, ki tan nyik li yiinii ki li peen.
8 Yimm niib na, ii bui man,
nan sapaamɔ nba tuu bui fabin,
jɔɔ nba ki u yaa wun kunɔ kuun biaŋinba na.
9 Jeet nan daan kaa ki bi saa tur Yennu, u ŋasaakak ni;
ki mannteeb na bui fabin,
kimaan Yenpiinii kaa ki teen Yennu.
10 Ki kpaant dɔɔ yann, ki tiŋ bui fabin,
kimaan jeet na biira, ki daan tiinii na koor,
ki kpan tiinii na suur.
11 Ii mɔk parbiir man, yimm kpaara;
ii bui fabin, yimm nba gorii tilontii kpaant,
kimaan boroboro dii nan mukirii
nan ɓonbuburit nba be i kpaant ni biira.
12 Li daan tiinii nan kinkanii na suura,
li tilontii kur suur ki kpowa, ki niib na parpeenn gbenn.
13 Ii lia bɔtoliant kii mɔ man,
yimm nba tee mannteeb ki tuun maruŋ binbintir boor na.
Saant Yenjiantu Ŋasaakak ni, ki bui fabin nyɔtunmunn.
Jeet nan daan kaa ki i saa tur Yennu.
14 Turin mɔb ki bin lor mɔi, yiint ki taan niib na.
Taant saakab na nan Juda teeb na kur
ki bin baar i Yomdaanɔ Yennu ŋasaakak na ni,
ki fabin turɔ.
15 Yennu daar na pera, ki tee daar nba
ki Yabint daanɔ maŋ saa baar nan biiru.
Daar maŋ sii tee ɓonbilankante.
16 Ti goriie, ki ti jeet biir,
ŋaan ki ti kan fit teen siari.
Parpeenn kaa Yenjiantu Ŋasaakak na ni.
17 Ki ɓonboorii kpenn tinkooŋ ni.
Ki jeet kaa ki ti saa ɓekiri.

Ki boa be koont ki yeer yeer.
18 Ki nei mɔ lin nan parbiir,
ki peburuŋ mun bia di wahala,
kimaan mɔɔt kaa ki bi saa ŋman.
19 Ki n fabin tur fin Yennu,
kimaan bonkobit kpinkpaar boa nan tiinii kur koora,
ki tee nan muue diir na.
20 Ki muuk ni bonkobit na gbaa mɔ ki teen fin Yennu,
kimaan kpenii na fɔɔra.

2

Naasuut na tee kpaaniie ki jiin Yennu daar po

1 Pebin naatunn na.
Ŋaant ki lin mɔ, Yennu kasii kunkonn Sayɔnn na paak.
A te ki niib nba kur be Juda tiŋ ni n jekir,
kimaan Yennu daar na baate.
2 Li daar tan sii tee bunbɔnne, ki tee bunbɔnchiɔŋ,
ki tee sanpagbounbouŋ, ki yentu kaa,
ki naasuut nba yab ki tee nan kunkɔnkɔnna na
saa lat piin kunkona na kur po.
Ki li booru daa ki ban teeni, ki bia ji kan ban teeni.
3 Ki bi dii bonbuburit na nan muu nba tuu di bianjinba na.
Ki bi tɔɔnn po, bonbuburit na ŋan nan Edenn kpaab na,
ŋaan baa gar sian tee tanbiinsaarik, ki siar ki biar leŋi.
4 Ki bi naan taanii, ki tiin nan tɔb taanii na.
5 Baa lin mobit kunkona na yura paak na,
ki bi mɔ nan tɔb taantorit na;
ki put nan mɔkoonii be muu ni na,
ki be chunchuuntuk nan kunkɔnkɔnna bonchiann
nba teen siir nan tɔb na.
6 Baa nakin yoo nba, ki janŋmaanii soor sɔɔ kur,
ki sɔɔ kur numpo penn.
7 Ki bi lek nan kunkɔnkɔnna na,
ki do joona nan kunkɔnkɔnna na.
Ki bi kur somm sinsonn, ki ki borii,
8 koo ki tɔkii lɔɔ yiar ni, ki daan joona ki gaar kɔɔ,
ki siar kaa ki saa gɔɔribi.
9 Ki bi tɔ a bin kɔɔ doo na ni, ki chiar doo joona,
ki kɔɔ ki bia doo ŋei na paak,
ki kɔɔ takorii ni nan nanyukii na.
10 Baa baar yoo nba, ki tiŋ jek,
ki sanpagbouŋ waa gbar gbar,
ki yonnu nan ŋmaarik bɔnn, ki ŋmaabira ji ki nyiiri.
11 Ki Yennu kunkɔr tantir u kunkɔnkɔnna na paak,
ki kunkɔnkɔnna nba sak u mɔb na yab bonchiann ki bia paar.
Li tan sii bi bonchiann Yennu daar na ni.
Lamme tan saa nyi li ni?

Ki jiin binbeŋ lebitu po

12 Ki Yennu yet a, “Mɔtana gbaa,
lebitir i binbeŋ nan barmɔnii, ki baar n boor,
ki lor mɔi ki bui fabin.
13 Ii ŋaan ki i parbiir n wann i lebitu,
i liant patu kuukɔɔ kan janji.”
Jenin man i Yomdaanɔ Yennu boor.
U mɔk burchint ki gbee nan ninbatinu;
u mɔk sukuru ki dia u mɔsona,
ki teen siir nan wun nyikchab yoo kur, ki kan dat i tuba.
14 Li pasiar i Yomdaanɔ Yennu saa lebit u dudukita,
ki teen piisin i paak, ki te ki i jeet n nan bonchiann,
ki yin fit turɔ jeet nan daan piinii.
15 Pebin naatunn na Sayɔnn kunkonn paak,

ki yiin niib na ki taamm, ki te bin lor mɔi.
16 Taant niib na bɔyennkɔɔ boor;
ki te bin teen siir nan jiantii.
Baat nan nikpera, ki taan waas nan sanpantii,
nan binba kɔɔn poopaanii
nan bi poob na gbaa n nyik bi diit ŋaan baar.
17 Mannteeb nba tuun Yennu toona ki be maruŋ binbintir
nan ŋasaakak tammɔb sinsuuk ni na n bui ki miar Yennu a,
“Yennu, ii mɔk ninbatinu nan a niib.
A daa te digbanlia sarikitit, ki bia laat,
ki yeen a, ‘I Yennu na be lia?’ ”

Biaŋinba ki Yennu te tiŋ kpiak

18 Yennu baka be tiŋ na paak,
ki u mɔk ninbatinu nan u niib,
19 ki turib gatu a, “Mɔtana, n ji yaa man turi jeete
nan tilɔɔna daan nan olif tiinii kpan, ki te yin gboo,
ki digbanlia na ji kan sarikini.
20 N saa nyinn naasuut nba tee nan kunkɔnkɔnna
ki nyii niigaŋ po nae,
ki ber bi siab ki bin saan kunkoouk po,
ki ber binba tee sɔnliita na ki sikinib Mɔk-kpeenn ni,
ki ber binba joont na ki sikinib
Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na ni.
Ki bi gbanankpeena saa nubir.
N saa biirib, kimaan baa tun linba ki turi na paak.
21 “Sarwaat, i daa tiin jaŋmaanii,
ŋaan ii mɔk parpeenn kii kpamm,
kimaan linba Yennu tun ki turi na paak.
22 Bonkobit, i daa tiin jaŋmaanii,
kimaan bonkobit kpinkpaar boa biikite,
ki tiinii loon lɔɔna,
ki kinkana nan daan tilɔɔna yab bonchiann.
23 “Sayɔnn teeb, ii mɔk parpeenn man;
ii kpamm man linba ki i Yomdaanɔ Yennu tun
ki turi na paak.
U te kpafusaak baa ki li jaŋiti, ki te saak baa sabouŋ,
ki bia baa sakoouk nan waa tuu baa biaŋinba na.
24 Jarii kur saa gbee nan jeete,
ki bui saa gbee nan tilɔɔna daan nan olif tiinii kpan.
25 Ki i bona nba din biir
bina nba niŋ ki naasuburuŋ din ŋman i bonbuburit na,
n saa jiinir ki turi. Mine din tun naasuut maŋ i boor.
26 Mɔtana, i ji sii mɔk jeet bonchiann ki di gboot,
ki i saa pak dont min i Yomdaanɔ Yennu sann,
wunba tun bakitnauŋ toona ki turi na.
Ki yimm, n niib, ji kan ban di fei.
27 Ki yimm Israel teeb saa bann nan n be nani.
Ki min Yennu-e tee i Yomdaanɔ, ki sɔɔ ji ki be.
Ki yimm, n niib, ji kan ban di fei.

Ki jiin Yennu daar na po

28 “Ki li poor po, n tan saa sikin n Seek, sɔɔ kur paak,
ki i bonjai nan i bonpoi tan sii sɔkint n maan,
ki i jakpera mun tan sii damii damiit,
ki i naasimm tan sii laat yirintu.
29 Ki daa maŋ ni, n tan saa sikin n Seek na
n daaba paak, li jab nan poob kur.
30 “Ki daa maŋ ni, n tan saa tun bakitnauŋ toona
sanpaapo nan tingbouŋ na ni;
ki sɔn nan muu nan munyuuk tan sii be.
31 Yonnu tan saa kpint ki bɔnn,
ki ŋmaarik mun saa kpint ki mɔnn nan sɔn na;

li tan saa teen nnaewa ki min Yennu dajaann
nba tee biiru daar na n fit baar.
32 Ŋaan binba kur tan boin sommir po saa la tinnu.
Niib nba be Jerusalem, bi siab saa la fatu,
ki binba ki n gannib na sii mɔk manfoor
nan min Yennu nba yet biaŋinba.”

3

Ki jiin tingbouŋ na ŋaateeb buut po

1 Yennu ŋamm yet a, “Daa maŋ ni, n tan saa ŋamm jiin
Juda nan Jerusalem teeb mɔkinta.
2 N tan saa taan tingbouŋ na ŋaateeb kur
ki baar namm Buut Baauk ni.
Leŋe ki n saa bu bi buut
nan baa tun linba kur ki tur n niib.
Bi te ki Israel teeb na yat kɔɔ digbangana ni,
ki bia biit Israel tiŋ nba tee n yar na.
3 Bi tɔ naatɔɔte a bin chent n niib nba ki bi soorib na,
ki kɔi bonjai nan bonpoi ki teemm daaba,
a bin gaar likirii ki pa jantona nan daan paak.
4 “I yiab a yin tun bee ki turimi, yimm Taya teeb, nan Sidonn teeb, nan niib nba kur be Filistia teeb yent ni na? I koor a yin teen siare ki jiinimi-i? Li-i tee ki i yaa yin tun siar ki jiinimi, ŋann n saa kakit yiame, ki pa jiini.
5 I jii n salimpeena nan salimmɔna, nan n mɔkint kur, ki yaat saan nann i tingbanŋei niŋa.
6 I jii Juda nan Jerusalem teeb ki yaat fɔkit namm bi tiɔŋ tiŋe, ki saa kɔib ki tur Griis teeb.
7 Mɔtana, n ji yaa n nyinnibe yaa kɔib siaminba na. N saa teeni nan yaa teemm biaŋinba nae.
8 N saa te ki bin kɔi i bonjai nan i bonpoi ki tur Juda teeb, ki bi mun saa kɔib ki tur Sabea teeb nba kɔɔ banfɔka na. Min Yennu-e pak na.
9 “Turin mɔɔntii na digbana kur ni a,
‘Teent siir nan tɔb man, yiint i kunkɔnkɔnna,
ki taan bi kur ki somm namm.
10 Faan i kumɔi ki teen jukbanjai,
ki faa i jukii ki kpantir kpana,
ki te i nibutimii gbaa n kɔn.
11 Yimm digbana kur nba kpia na,
kakitir ki baar man, ki taan leeb baauk na ni.’ ”
Yennu, tumin a kunkɔnkɔnna ki bin lekib.
12 “A te digbana na niib n teen siir,
ki baar Buut Baauk na ni.
Leŋe ki min Yennu saa kar ki bu digbana kur buut.
13 Bi mantik ton halii, chɔɔmm ki bir tiŋ ni
nan baa tuu chɔɔ jeet li jaanu yoo biaŋinba na.
A ŋmaab nan baa tuu ŋmaa daan tilɔɔna li ŋinŋaa boor,
ki daan n tan nyi ki gbee mɔ biaŋinba na.”
14 Niib tusbam-bamme be Buut Baauk na ni.
Leŋe ki Yennu saa baar yiama ki bu buut.
15 Ki yonnu nan ŋmaarik saa bɔnn,
ki ŋmaabira na ji kan yent.

Ki jiin piisin nba ki Yennu saa tur u niib po

16 Yennu kunkɔr saa nyi Sayɔnn kunkonn paak;
ki u kunkɔr n tant ki nyi Jerusalem po;
ki tingbouŋ nan sanpaak n jek,
ŋaan Yennu saa kɔn u niib paaka.
17 “Tɔn, Israel teeb, i ji saa bann
nan mine tee i Yomdaanɔ Yennu.
N kɔɔ Sayɔnn-e, n kasii kunkonn na paak.
Jerusalem sii tee kasii dooe;
ki boorganu ji kan ban kɔn ki nyanniri.

18 Ki daa maŋ ni, kunkona saa gbee nan daan tiiniie,
ki bonkobit sii be kunkonn kur paak,
ki nyun sii be Juda kpenii kur ni bonchiann.
Ki kpenu saa pubir nyi Yennu ŋasaakak boor,
ki li nyun saa maan Kpekii Baauk na.
19 “Ki Ijipt tiŋ saa kpant kunkoouk,
ki Edom tiŋ n kpant langben-yana,
kimaan baa lek Juda tiŋ,
ki kpii li niib nba ki mɔk biit na paak.
20-21 N saa kɔn binba ki bi kpiib na paaka.
N kan nyik biirteeb na yanni,
ŋaan niib sii be Juda tiŋ nan Jerusalem doo ni
mɔkmɔk nan mɔkmɔk,
ki min Yennu sii be Sayɔnn kunkonn paake.”

AMOS
gbouŋ

Ki jiin Amos gbouŋ na po

Yennu-e din tun Amos a wun kpaan niib nba be Israel naan yent nba be gaŋ po na ni, a bi-i kii nyik bi yanbɔntoona, bi saa la tubdatuwa.

1 Amos nba tee pekpaarik ki nyii Tekoa doo ni na mɔmaame na. Li yoo maŋe ki Yusia din tee Juda kpanbar, ki Jeroboam, wunba tee Jehoas bija na, mun tee Israel kpanbar. Ki Yennu fiit ki wann Amos maan na ki jiin Israel teeb po. Li bina ŋanlee poor poe ki tiŋ jek.
2 Ki Amos yet a,
"Yennu kunkɔr nyi Sayɔnn kunkonn po,
ki tantir ki nyi Jerusalem po.
Ki bonkobit kpinkpaar boa koor wak wak,
ki mɔɔt nba be Kamel kunkonn paak na mɔnn."

Biaŋinba Yennu saa dat booru nba kpia Israel teeb na tuba

Ki jiin Siria teeb po

3 Yennu din yet a, "Damaskus teeb tun yanbɔmm, ki bia ŋamm tun yanbɔmma, li paak, n saa dat bi tubawa. Bi dia Gilead teeb na ki ŋmaŋitib.
4 Li paak n saa te muu n sik kpanbar Hasael ŋaak paak, ki li saa di ŋajaann nba ki kpanbar Ben-hadad* maa na.
5 N saa faa kɔnn kutlaana nba dia Damaskus tammɔkɔɔkir, ki nyinn niib nba kɔɔ Afenn baauk ni na, nan Bef Edenn doo diatɔɔ na. Ki bi saa soor Siria teeb ki teemm yommii, ki saan namm Kir tiŋ ni."

Ki jiin Filistia teeb po

6 Yennu ŋamm yet a, "Gasa teeb tun yanbɔmm, ki bia ŋamm tun yanbɔmma, li paak, n saa dat bi tubawa. Bi soor digbanmunn ki kɔib nan daaba na ki tur Edom teeb.
7 Li paak n saa te muue n baa Gasa doo joona paak ki di li ŋajaana.
8 N saa liat Asdod nan Askelonn doi diara. N saa dat Ekronn teeb tuba, ki Filistia teeb kur nba biar na saa boont."

Ki jiin Taya teeb po

9 Yennu ŋamm yet a, "Taya teeb tun yanbɔmm ki bia ŋamm tun yanbɔmma, li paak, n saa dat bi tubawa. Bi soor digbanmunn, ki teemm yommii ki saan namm Edom tiŋ ni, ki ki dia naasinyɔɔsir mɔlor nba ki bi din lor na.
10 N saa te muue n baa Taya doo joona paak, ki di li ŋajaana na."

Ki jiin Edom teeb po

11 Yennu ŋamm yet a, "Edom teeb tun yanbɔmm, ki bia ŋamm tun yanbɔmma, li paak, n saa dat bi tubawa. Bi wei ber bi ninjamm Israel teeb na, ki ki timm ninbaauku. Bi wutoa ki mɔk gɔɔru, ki bi ki te ki li maaki.
12 Li paak, n saa te muue n baa Temann doo paak ki di Bosra ŋajaana na."

Ki jiin Amonn teeb po

13 Yennu ŋamm yet a, "Amonn teeb tun yanbɔmm, ki bia ŋamm tun yanbɔmma, li paak, n saa dat bi tubawa. Bi faa tɔbii ki pit poob poa Gilead tiŋ ni, a bin fit pukin bi yent.
14 Li paak, n saa te muue n baa Raba doo joona paak, ki di li ŋajaana na, ki wuyikinii sii be tɔb na daar, ki kɔnn maŋ sii paar nan wonpaaruk nae.
15 Ki bi saa soor bi kpanbar nan u saakab ki saan namm digbangann."

2

Ki jiin Moab teeb po

1 Yennu ŋamm yet a, "Moab teeb tun yanbɔmm ki bia ŋamm tun yanbɔmma, li paak, n saa dat bi tubawa. Bi ki baakit Edom kpanbar kpaba na, ki joor muu, ki li kpant tanpent.
2 N saa te muue n baa Moab tiŋ paak, ki di Keriof doo ŋajaana. Moab teeb saa kpo tɔbii ni, yoo nba ki kunkɔnkɔnna yikin wuyikinii, ki bia peeb naatuna na.

---

* **1:4 1.4** Ben-hadad din tee Hasael bijae.

3 N saa kpi Moab tiŋ diatɔɔ nan saakab kur nba be tiŋ na ni.”

Ki jiin Juda teeb po

4 Yennu ŋamm yet a, “Juda teeb tun yanbɔmm ki bia ŋamm tun yanbɔmma, li paak,
n saa dat bi tubawa. Bi yêt n wannuwa, ki bia ki dia n sennii na. Kpinkpannii yennii
nba ki bi yeejamm din jiantir na kpanniba.
5 Li paak, n saa te muue n baa Juda tiŋ paak, ki di Jerusalem ŋajaana na.”

Biaŋinba ki Yennu saa dat Israel teeb tuba

6 Yennu ŋamm yet a, “Israel teeb tun yanbɔmm ki bia ŋamm tun yanbɔmma, li paak,
n saa dat bi tubawa. Bi kɔi niburchimm nba kan fit pa bi mɔŋ pana, nan talas damm
nba kan fit pa bi mɔŋ taasaat paak nawa.
7 Bi tabit nibutimii nan fara damm, ki beer nandamm ki nyintib bi barmɔnii sɔnu ni,
ki bik nan u baa taant ki dɔɔ nan poo yenɔ, ki biir n kasii sann.
8 Bi yenjiantboa kur, jab na teer chinchena nba ki bi gaar bi pandiira boor nae ki dɔɔ
li paak, ki kaar n ŋasaakak na ni, ki nyu daan nba ki bi jiar niib ki bi pa na.
9 “N niib, i paake ki n biir Amor teeb fas fas, bi lek din fɔk nan kpekii na, ki bia mɔk
paŋ nan tijakpera na.
10 Mine din nyinni Ijipt, ki ŋmakitiri ki i somm kunkoouk paak bina piinna, ki tan turi
Amor teeb tiŋ, a lii tee i yar,
11 ki gann i bonjai na yemm, a bii tee n sɔkiniinba, ki gann i naasinpaauŋ na siab, a
bii tee min Yennu yab.* Israel teeb, linba na ki tee barmɔnii kaa-a? Min Yennu-e pak
na.
12 Ŋaan ki i te ki n yab maŋ nyu daan, ki bia yeen n sɔkiniinba na, a bi daa piak n
maami.
13 Mɔtana, n saa nannie buk-buka nan toruk nba tuu jii jik-kpiata ki ŋmaan mat bona
biaŋinba na.
14 Ki binba tee nantatinna gbaa tan kan chiar paaki, ki pandamm saa kɔŋ bi paŋ, ki
kunkɔnkɔnna gbaa tan kan fit tinn bi mɔŋ manfoa.
15 Ki tɔrbantɔɔra tan kan seti, ki nantatinna tan kan chiar paaki, ki jab nba jak taanii
na tan kan tinn bi manfoa.
16 Daar maŋ ni, kunkɔnkɔnna nba mɔk para gbaa tan saa bat bi jatiat ki bir ŋaan
chiar. Min Yennu-e pak na.”

3

Biaŋinba ki Yennu saa dat Israel teeb tuba

1 Israel teeb, gbiintir maan nba ki Yennu pak ki jiin i po na, yimm booru nba ki u
nyinni Ijipt tiŋ ni na. U yet a,
2 “Booru nba kur be tingbouŋ na ni, yimm kɔɔe ki n ganni, ki n baka be i po, ŋanne
teen ki n par mantik bi i yanbɔmm paak, ki n saa dat i tuba.”

Ki jiin Yennu sɔkinii toona po

3 Niib banlee saa fit lakin saa sɔnu ki li ki tee bi taan dudukit yennkɔɔ kaa-a?
4 Yanbɔr fit beet muuk ni, ki li ki tee u la u jeet kaa-a?
Yanbɔr paaŋ sii fit ŋmuut u dindɔɔboor ki li ki tee u soor siar kaa-a?
5 Nɔɔŋ saa fit soor baruk ki jeet kaa baruk maŋ paaki-i?
Baruk saa fit fiir ki li ki tee siar kaa sik baruk maŋ niŋi-i?
6 Bi saa fit peb tɔb naatunn doo ni, ŋaan ki jaŋmaanii kan soor niibi-i?
Bonbiir saa fit baar doo paak, ki li ki tee Yennu kaa tumi-i?
7 Yabint Yennu ki tuun siar ŋaan ki ki fiitir u lor ki teen u toontunna nba tee sɔkiniinba
na.
8 Yanbɔr-i bee, ŋmee ki jaŋmaanii kan soorɔ?
Li-i tee ki Yabint Yennu paki, ŋmee saa yêt ki kan sɔkin u maami-i?

Ki jiin Samaria biiru po

9 Ii mɔɔnt maan na ki tur binba kɔɔ Ijipt nan Asdod naan ŋei ni na: “Ii taan leeb
kunkona nba kook Samaria doo na paak, ki got ŋmatir nan toonbiit nba tuun leŋ.”
10 Yennu yet a, “Niib na gbeent bi ŋaŋanii nan bona nba ki bi fiar nan jate. Bi taan ki
mi baa sii tuun toonŋana biaŋinba.
11 Li paak, datai saa loon bi tiŋ nae, ki yeer joonn nba guub na, ŋaan jii mɔkint nba
be bi ŋaŋanii na ni.”

---

* **2:11 2.11** Yennu yab paak tee Nasar teeb, ki li ki tee bii nyu daan.

12 Yennu ŋamm yet a, “Li-i tee ki yanbɔr soor peeuk, pekpaarik tuu tan la taa ŋanlee
koo tubire. Nnae mun ki Samaria teeb nba daa di manu na, bi waaminnae tan saa tinn.”
13 Yomdaanɔ Yabint Yennu ŋamm yet a, “Gbiintir mɔtana man, ki kpaan Jakɔb
yaaboona.
14 Daar nba ni ki n saa dat Israel teeb tuba bi toonbiit paak na, n bia saa bet jiantu
binbinta kur nba be Betel doo ni, ki binbintir kur lɔtii mɔgbana* saa gbiat baa.
15 Ki n saa biir waruk yoo ŋei ki kpab nan waat yoo ŋei. Ki ŋei nba ki bi ŋammir nan
loobnyana na kur saa baa ki kpant langbent, ki ŋagbeŋir kur saa biir.”

4

1 Yimm Samaria poob, gbiintir man, yimm nba gbeŋit nan Basann nei nba di ki gboot
na, yimme ŋmaŋit tarii, ki bia diin fara damm, ki loon i sɔrib-ii teeni daan yoo kur.
2 Yabint Yennu sat mɔb u kasii sann ni, ki yet a, “Yoo baate, ki bi tan saa soori nan
kutlɔkita, ki i kura tan sii tee nan jaŋ nba tuu be janpeenu paak na.
3 Ki bi saa dat sɔɔ kur ki nyinnɔ joonfɔnn ni, ki lu-u nanyer po.”

Biaŋinba ki Israel teeb yêt bin subir

4 Yabint Yennu ŋamm yet a, “Israel teeb, i-i mi a li ŋan, yin saan kasii boor nba be
Betel na ki tun yanbɔmm, ki saan Gilgal ki saa tun yanbɔmm nan i paŋ kur, kii ŋammit
kii baat nan bonkobit sanyiɔk kur, kii mann maruŋ, kii biaki baat nan i bona piik ni
yenn, daaŋantaa kur ni.
5 Ii ŋammit kii jikit i jeet Yenpiinii kii teen Yennu niipoouk, kii mɔk dont-n-mɔŋ nan
i Yenpiinlia nba ki i baat nann ki teenɔ na. Linba ki i loon li tumue na.
6 “Mine tee daanɔ nba te ki kon baa i doi ni, ŋaan ki i lek ki jen min Yennu boori.
7 Mine soor saak ki u ki baa, yoo nba ki i bonbuburit mantik loonɔ na, ki te saak baa
digban-yenn ni, ŋaan ki ki baa leer ni, ki te saak baa kpayomm ni, ŋaan ki kpaleeb koon,
8 ki te nyunnyukuru so niib, ki bi lin lɔɔn digbana, ki loon nyun, ŋaan ki li ki jaŋitib.
Ŋaan ki i bia lek ki jen min Yennu boor.
9 “Ki n te waruk da ki koor i bonbuburit, ki te naasuut ŋman i kpaant nan i daan
tilontii kur, nan i tilontlia, nan kpan tilontii, ŋaan ki i lek ki jen min Yennu boori.
10 “Ki n te yiaryoonn soori, ki tee nan maa din te linba soor Ijipt teeb na, ki te ki bi
kpii i naasimm tɔbii ni, ki jii i taanii ki yaat namm, ki te nikpeena nba be i kaaŋ ni na
pɔɔk ki nubiri, ŋaan ki i lek ki jen min Yennu boori.
11 “Ki n biir i yenn nba nan maa din biir Sodom nan Gomora teeb biaŋinba na. Ki i
siab nba biar ki be i manfoor ni na tee nan datar na, ŋaan ki i lek ki jen n boor. Min
Yennu-e pak na.
12 Yimm Israel teeb, li paak, ki n yaa n dat i tuba. Ki maa yaa n dat i tuba na, teent
siir ki min Yennu n bu i buut.”
13 Yennu-e tee daanɔ nba nan jɔfɔkit, ki bia nan wouŋ,
ki fiitir u dudukit ki teen nisaarik,
ki te yonnu baa ki nyiɔk bɔnt,
ki somm tingbouŋ na siaminba dokii paak,
ki u sann tee: Yomdaanɔ Yabint Yennu.

5

Fabinii nba jiin binbeŋ lebitu po

1 Israel teeb, gbiintir kuun yanii nba ki n yiin ki teeni na.
2 Israel nba tee nan poomunn na baawa,
ki ji kan ban fiiri, ki bi yêtɔ u tiɔŋ tiŋ ni,
ki sɔɔ kaa ki saa fit sommɔ ki wun fiiri.
3 Yabint Yennu yet a, “Israel digbansiar tun kunkɔnkɔnna tusir, ŋaan ki kobik kɔɔ tan
jen; ki digbanleer bia tun kunkɔnkɔnna kobik, ki piik tan jen.”
4 Yennu din yet Israel teeb maŋ a, “Baat man n boor, ki i saa la manfoor.
5 I daa saa Beerseba ki jiantir, i daa koor a yin lon n boor Betel-i, kimaan Betel saa
teen yanna. I daa saa Gilgal, kimaan u niib saa teen yommii digbangann niwa.”
6 Saant Yennu boor, ki i saa la manfoor. Li-i tee ki i ki saan u boori, u saa sik yimm
Israel teeb paak nan muu nae, ki bia di Betel teeb, ki sɔɔ sii kaa ki saa kpeeniri.
7 I boonta, yimm nba lebitir barmɔnii ki tee faak, ki bia ŋmaab niib bi barmɔnii ni
na.
8 Yennu-e nan ŋmaabira, ki sennib bi sinsetboa,

* **3:14 3.14** Bi binbintir lɔtii mɔgbana ŋanna naan yiinae.

ki te nyiɔk bɔnt, ki sanyiɔk yentir.
U yi nyun nba be mɔka ni, ki li koon tingbouŋ na paak.
U sanne tee Yennu.
9 U biir paŋ damm, ki te ki bi digbanjaana kpantir langbent.
10 Ŋɔɔ Yennu yet a, “Yimm niib na, i ki loon daanɔ nba loon barmɔnii buut ni ki tee
barmɔnpakirɔ na.
11 I diin talas damm ki fiar bi jeet, li paak, i kan kɔɔ tana ŋaŋanii nba ki i maa na ni,
ki bia kan nyu daan nba nyi tilontŋanii nba ki i bur na.
12 N mi i biit nba yab biaŋinba, nan i toonbiit nba tee biaŋinba. I so niŋamm na, ki
gaan fobit piinii, ki ki teen talasdamm mɔnii, buut ni.
13 Li paak, yimm subindamm, ŋminin soon nna, kimaan yoo na tee yobiiuko.
14 “I daa tuun toonbiiti; ŋaan ki i dudukit-ii tee yin tun toonŋana, ki li saa te ki i mɔk
manfoor, ki i Yomdaanɔ Yabint Yennu sii be nani, nan yaa yet a u be biaŋinba na.
15 Ii nan toonbiit, ŋaan kii tuun toonŋana, ki te barmɔnii-ii piak buut bunu ni. Li
pasiar, Yennu sii mɔk ninbatinu digbann na niib nba tenn ki mɔk manfoor na paak.”
16 Ŋanne ki i Yomdaanɔ Yabint Yennu yet a, “Fabinii nan ninbawuyikinii sii be doo
na sɔnjot ni, ki bi tan saa yiin kpaara gbaa, ki te ŋamm nan niib nba ki bi pab a bin bui
kpemɔnii na, ki bi saa lakin bui kpeemm paak.
17 Fabiniie tan sii be kpaant kur ni. Linba na kur tan saa tun, kimaan n baate maa n
dat i tuba. Min Yennu-e yet na.”
18 Li tan sii tee bonbilankante ki tur yimm nba guu Yennu daar maŋ na. Daar maŋ tan
saa tun toonŋanlanne ki turini-i? Li tan sii tee bunbɔncheenne ki turi, li kii tee yentu
kaa.
19 Li sii tee nan nirɔ nba tuu chiar nyi yanbɔr boor ki saa chet naamuuk nae, koo li
tan sii tee nan nirɔ nba kun u ŋaak ni, ki paan nuu joonn paak, ki waauk jumɔ nae.
20 Yennu daar na tan sii tee bunbɔnne, li kii tee yentu kaa; daar maŋ sii tee
bunbɔncheenne, li kii mɔk yentu nan waama.
21 Yennu yet a, “N ki loon i jiantii jaamm na. N ki loonir nan waama.
22 Li-i tee ki i baar nan i mujoonu piinii nan jeet piinii, n kan gaari. N kan gaar i
bonkob-gbeŋa nba ki i baat nann a yin turin ki lii tee piinii na.
23 Nyikin i yanii nba tee fuut na. N ki loon man gbiint i kɔna na mɔnii.
24 Ŋaan ii te ki barmɔnii-ii puub nan kpenu na, ki bia te ki binbenŋansin-ii tee nan
mɔkir nba ki fɔɔt na.
25 “Israel teeb, n ki boi-i maruŋ nan piinii po, bina piinna nba ki n saan nani kunkoouk
paak na.
26 Yaa din jiantir ninnauŋ nba tee Sakuf tingbann nba tee i bat na, nan tingbann nba
tee Kaiwann ki tee ŋmaajar na, li paak, see ki i jii bonninnant maŋ,
27 yoo nba ki n tan saa saan nani yommisin ni, tiŋ nba fɔk gar Damaskus na. Min i
Yomdaanɔ, wunba tee Yabint Yennu nae pak na.”

6

Ki jiin Israel teeb biiru po

1 Li tan sii bi ki tur yimm nba be Sayɔnn, i yamani, nan yimm nba dukii nan siar kan
daamii-i Samaria doo ni na, yimm nba tee nijaana ki be Israel digbanjaann na ni, ki tee
binba ki niib saa i boor sommir po na.
2 Ii saa got Kalne doo, ki tɔɔt kii saa Hamaf digbanjaann na ni, ki bia sik Filistia teeb
doo nba tee Gaaf na. Li digbana din ki chee Juda nan Israel digbana. Bi yent din ki
yarin ki gar i yar na.
3 I kan sak nan dabiir baate, ŋaan toonbiit nba ki i tuun nae saa te ki daar na n baar
yian.
4 Li tan sii bi ki tur yimm nba kar i kaanŋanii paak, ki ŋman naabikpamma nan
pebikpamma na,
5 ki mɔk niɔŋ nan yin tuu dukin yaŋ ki yin nan Defid na, ki faa kɔna,
6 ki nyu daŋmangbee, ki bia sɔ tulaar-nunubit, ŋaan lek ki mɔ fabin Israel biiru paaki
na.
7 Li paak, yimme sii tee binba saa sint saan digbangann yommisin ni, ki i jeet nan
jaamm nba ki i di na saa gbenn.
8 Yomdaanɔ Yabint Yennu-e por u mɔŋ, ki yet a, “N ki loon Israel teeb dont-n-mɔŋ na;
n yisin bi ŋaŋanii nba ki bi maa na. N saa jii bi digbansaakar na ki tur bi datai.”
9 Ki li-i tee jab piik tenn ŋayeŋkɔɔ ni, bi saa kpowa.

10 Nikpiimɔ nba yen kpeemmɔ kuun maruŋ saa jii gbanankpeenn na ki nyinn ŋaak
na ni. Ki nikpiimɔ na saa yiin boi wunba kur biar ŋaak na ni a, “Sɔɔ biar be nna na-a?”
Ki nirɔ na saa jiin a, “Aaii.”
Tɔn, ki nikpiimɔ na saa yet a, “Ii ŋmin. Ti soor ti mɔŋ, kii mi tin yiin Yennu sann
gbaa.”
11 Yoo nba ki Yennu tan saa tur mɔb na, ŋajaana nan li ŋabis kur tan saa yeere burii
burii.
12 Taanii tiin jɔɔt ni-i? Niib koo nan naakookii mɔka niŋi-i? Ŋaan ki i kpintir barmɔnii
ki li tee lɔbii, ki bia kpintir bonŋann ki li tee bonbiir.
13 Ki i kpamm yaa fat Lodebar* doo na paak, ki dont i mɔŋ, ki yaa, “Ti mɔk paŋ nan
taa fat Karnaim† doo na.”
14 I Yomdaanɔ Yabint Yennu tiɔŋo yet a, “Israel teeb, n yaa man tun digbansiar
kunkɔnkɔnnae ki bin kɔɔ ki fat i tiŋ. Niib maŋ sii diini ki nyi Hamaf gaanu nba be
niigaŋ po, ki saan tuu Araba kpenu nba be niidiitu po na.”

7

Yirintu ki jiin naasuut po

1 N la yirintu ki li nyii Yabint Yennu boor, ki u nan naasuut ki bi yaba, baa chɔɔ
kpanbar tammɔɔt ki gbenn ki mɔpaauŋ piin bintir na poor po.
2 Yirintu maŋ ni, ki n la naasuut, ki bi ŋman tutumaatit nba kur be tiŋ na paak. Ŋanne
ki n yet a, “Yabint Yennu, nyikinchab a niib. Bi saa teen nlee kii mɔk manfoori? Bi kann
mantik waar bonchiann, ki bia tee nibutimii.”
3 Ki Yennu lebit u dudukit, ki yet a, “Faa la yirintu nba na, li kan teeni.”

Ki jiin yirintu nba tee muu po

4 Ki n bia la yirintu ki li nyii Yabint Yennu boor. Yirintu maŋ ni, ki n la ki u tee siir a
wun dat u niib tuba nan muu, ki muu na dii boont mɔkgbeŋir nba be tinpɔɔr ni na, ki
ji piin di tingbouŋ.
5 Ŋanne ki n yet a, “Yabint Yennu, nyikin. Nlee ki a niib saa tinni? Bi kann mantik
waar bonchiann, ki bi bia tee nibutimii.”
6 Ki Yennu lebit u dudukit biak ki yet a, “Faa la yirintu nba na, li kan teeni.”

Yirintu ki jiin ŋmibikinkar po

7 Ki n bia ŋamm la yirintu, ki Yennu see kpia joonn nba ki bi din jii ŋmibikinkar ki
bikin maa na, ki dia ŋmibikinkar u nuu ni.
8 Ki u boin a, “Amos, a la bia?”
Ki n jiin a, “N la ŋmibikinkare.”
Ŋanne ki Yennu yet a, “N yaa man jii ŋanne ki wann nan n niib na tee nan joonn nba
ki bi maar ki li kpet nyii bɔɔnu ni nae. N ji kan lebit n dudukit ki nyik bi tubdatu.
9 Siaminba ki Aisak yaaboona* jiantir na, n saa biirira, ki ŋamm Israel teeb kasii boa
na kur saa kpant langbent. N saa te ki kpanbar Jeroboam† naan n boont.”

Ki jiin Amos nan Amasia po

10 Ŋanne ki Amasia, wunba tee manntɔɔ ki nyii Betel na tun toomii nan mɔmaan, ki
bi saan nann Israel teeb kpanbar Jeroboam boor a, “Amos lorin nan niib nae a bin biira.
U pinpakit na saa biir tiŋ na niiba.
11 Waa yeen maan nbae na a, ‘Jeroboam saa kpo tɔb ni, ki bi saa soor Israel teeb na
ki nyinnib bi tiŋ ni, ki saan namm tingaŋ ni.’ ”
12 Ki Amasia yet Amos a, “Yennu sɔkinii, li jaŋa. Ii ŋmat kii saa Juda tiŋ ni, kii sakii
sɔkint Yennu maan leŋ. A te ki ŋamme-ii pa-a li paak.
13 A daa sɔkint Yennu maan Betel na jikii. Nna na tee kpanbar na Yenjiantboore, ki
tee digbann na jiantu boor.”
14 Ki Amos jiin Amasia a, “N ki tee Yennu sɔkinii boorik nba sɔkint maan ki gaan
paauk kaa. N tee pekpaarike, ki bia gorii tilontii.
15 Ŋaan ki Yennu nyinnin pekpaaru ni, ki betin a man baar ki tan sɔkin mɔmaan ki
tur u niib Israel teeb.
16 Mɔtana, gbiintir linba ki Yennu yeen na. Fine betin a man nyik ki daa sɔkint Yennu
maan, ki bia nyik ki daa mɔɔntir Yennu maan ki teen Israel teebi.
17 Li paak, Amasia, Yennu beera a, ‘A ŋaapoo sii tee bonchonchonne ki be doo ni, ki
bi saa kpi a waas tɔbii ni, ki bia saa jii a tiŋ na ki biit siab, ŋaan ki a mɔŋ saa kpo binba

* **6:13 6.13** Lodebar paake tee “li tee yanne.” † **6:13 6.13** Karnaim paake tee “paŋ.” * **7:9 7.9** Aisak yaaboonae tee Israel teeb. † **7:9 7.9** Jeroboam din tee Israel kpanbare.

ki jiantir Yennu na tiŋ ni. Ki bi tan saa soor Israel teeb na bi tiŋ ni, ki yaat saan namm tingaŋ ni.’ ”

8

Yirintu ki jiin tilɔɔna nba be kpanchibuk ni po

1 Ki n la yirintu biak, ki li nyii Yabint Yennu boor. Yirintu maŋ ni, ki n la tilɔɔna be
kpanchibuk ni.
2 Ki Yennu boin a, “Amos, a la bia?”
Ki n jiin a, “N la tilɔɔnae be kpanchibuk ni.”
Ki Yennu betin a, “N niib Israel teeb yoo gbenna.* N ji kan lebit n dudukit nan man
dat bi tuba.
3 Daar maŋ ni, yanii nba ki bi tuu yiin naan ŋaak ni na, li saa kpant kpemɔnii, ki
nikpeena sii dɔɔ siar kur po, ki bi saa lub ŋminŋminn.”

Ki jiin Israel biiru po

4 Gbiintir mɔmaan nba na, yimm nba tabit talas damm, ki bia biir tiŋ na nandamm
na,
5 ki piak i mɔŋ a, “Kasii daa na saa gar nlee yooe ki tin fit kɔi ti jeeti? Foon daar saa
gbenn nlee yooe ki tin fit piin kii kɔi? Li yooe ki ti saa kɔi daapaaru, kii bik fai bikina,
kii ŋmab daara.
6 Ki ti saa fit kɔi punputa daapaaruk, ki saa lon nandaanɔ nba ki fit pa pann, ki poŋ
kan fit pa taasaat paak gbaa, ki daau ki teenɔ daabir.”
7 Israel teeb Yomdaanɔ Yennu por a, “N kan ban tamm bi toonbiit po,
8 ki li saa te tiŋ n damm, ki wunba kur be tiŋ na paak saa di wahala, ki tiŋ na kur saa
jekir, ki li saa pukir do ki tan maak, nan Ijipt mɔkir nba tuu pukir ki maakit biaŋinba
na.
9 Min Yabint Yennu-e yet a yoo baate ki n tan saa te yonnu n kpir baa yonsuuk ni, ki
bia te lin bɔnn yonsupeeuŋ ni.
10 N saa te ki i jaamm maruŋ na n kpant kuun maruŋ. N saa lebit i parpeenn yanii
ki teen parbiir wuyikinii. N saa te ki yin koor i yut ŋaan lia bɔtoot liant, ki i sii tee nan
bidaanɔ nba tuu bui ki fabin, u biyemmir kuun paak biaŋinba na. Yoo maŋ tan sii tone
nan li joontu.
11 “Yoo baate ki n tan saa te kon n baa tiŋ na paak, ki kon sii mɔk niib, ŋaan li kii
tee jeet kon kaa; ki nyunnyukuru sii mɔk niib, ŋaan li kii tee nyun paak kaa. Yennu
mɔmaan kon nan nyunnyukuru tan sii mɔk niib. Min yabint Yennu-e yet na.
12 Niib saa yirib ki nyi Mɔk-kpeenn po, ki saan Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na, ki bia nyi
niigaŋ po ki saan yondo po, ki saa lin lon Yennu mɔmaan na siar kur po, ŋaan kan lari.
13 Ki daar maŋ ni, li naasinpaara nan sapaanfanii gbaa, nyunnyukuru saa te ki bin
fib.
14 Ki niib nba poor Samaria tingbana, koo binba poor Dann tingbana, koo binba poor
Beerseba tingbana na, saa baa tiŋ ni ki ji kan ban fiiri.”

9

Biaŋinba ki Yennu saa dat Israel teeb tuba

1 N la Yennu see kpia maruŋ binbintir na, ki yet a, “Faan jiantu ŋasaakak na jaantarii
na yura paak nan paŋa, ki lin te ŋaak na kur n jek. A jintir ki lin baa niib na paak. Ki
niib nba biar na, n saa kpib tɔbii ni, ki bi sɔɔ kan chiar paak, koo ki boti.
2 Ki bi-i lekii gbiir bootuk ki sik kpeentiŋ gbaa, ŋaan n saa sooriba, koo bi-i lekii doo
sanpagbouŋ ni gbaa, ŋaan n saa sikiniba.
3 Li-i tee ki bi bɔr Kamel kunkonn paaki, ŋaan n saa kpaan bi boor ki sooriba. Li-i tee
ki bi bɔrin ki sik mɔkgbeŋir tiŋ po, n saa te ki nyun ni waagbeŋire n jumm.
4 Ki li-i tee ki bi datai soorib ki yaat nammi, n saa te ki bin kpib. N lor man biiribe, n
ki yaa n sommib kaa.”
5 Yomdaanɔ Yabint Yennu tuu sii tingbouŋ nae ki lin jekir,
ki binba kur be li ni na bui fabin.
Ki durinya na kur saa do ki tan ŋmat sik nan Ijipt mɔkir na.
6 Yennu maa u ŋaak yendɔuŋ ni,
ki senn li fiakir tingbouŋ na paak.
U tuu yiin nyume ki lin nyi mɔkgbeŋa ni,
ki koon tingbouŋ na paak.

* **8:2 8.2** Bi maan ni, “gbenn” nan “tilɔɔna” mɔbona naane.

U sanne Yennu.
7 Yennu yet a, “Israel teeb, n loon Sudann teeb nan maa looni bianjinba nae. N jii
Filistia teeb ki nyii namm Kret tiŋ ni, ki bia jii Siria teeb ki nyii namm Kir tiŋ ni, nan
maa jii-i ki nyii nani Ijipt bianjinba na.
8 Min Yabint Yennu gorii Israel nigbouŋ nba tee toonbiit damm nae, ki saa boontib
tingbouŋ na paak, ŋaan n kan boont bi maaru kuri.
9 “N saa yet mɔbe, ki lin yekir Israel teeb nan baa tuu yekir jeet yekitik ni bianjinba
na. N saa yekiribe digbana kur ni, ki nyinn binba kur ki mɔk nyɔɔt na.
10 Yanbɔndamm nba kur be n niib ni na, bi saa kpib tɔbii ni, binba yaa, ‘Yennu kan te
bonbiir n baarit na.’ ”

Bianjinba ki Yennu saa ŋamm fiin Israel teeb

11 Yennu ŋamm yet a, “Daar baate ki n tan saa ŋamm fiin Defid naangbouŋ nba tee
nan ŋaak nba baa ki tee langbouŋ na. N saa ŋamm maa li joona, ki fiinir, ki ŋamm
maar, ki lii tee nan laa din tuu tee sianyoo bianjinba na,
12 ki te Israel teeb n kɔn ki nyann Edom tiŋ nba biar na, nan digbanlia nba kur din
tee n yar na. Min Yennu nba saa te linba na kur n tun nae pak na.”
13 Yennu ŋamm yet a, “Yoo baate,
ki bi tuu tan sii jaan jeyent ki gbent na,
ki jeleet kpaan nan jaanuwa.
Ki daan tiinii saa lon bonchiann,
ki bi kan fit jii li kur ki ŋaa daami.
Ki damanin sii nyi jɔɔt nan kunkona paak ki puub.
14 N saa jii n niib ki jen namm bi tiŋ ni,
ki bi saa fiin bi langbent ki kɔɔ li ni,
ki saa bur daan tilontii, kii nyu li daan,
ki ko kpaant ki di jeet nba ki bi bur na.
15 N saa kaan n niib tiŋ nba ki n turib na niŋe,
ki sɔɔ ji kan ban fiimmi.”
I Yomdaanɔ Yennu-e pak na.

OBADIA
gbouŋ

Ki jiin Obadia gbouŋ na po

Obadia din tee Yennu sɔkiniie ki kpaan Edom digbana nan Yennu saa dat bi tuba nan baa dia Israel teeb diabiiuk na. Edom teeb na din tee Jakɔb ninja Esɔɔ yaaboonae, li paak, bi din tee ninjanne nan Israel teeb.

1 Mɔmaan nba nae ki Yabint Yennu yet Obadia ki jiin Edom tingbouŋ po.

Ki jiin Edom teeb tubdatu po

Ti gbat mɔmaan ki li nyii Yennu boor,
u tun tontii digbana ni ki yet a,
"Teent siir man ki tin saan faa Edom teeb tɔb."
2 Yennu yet Edom teeb a,
"N saa butimi, ki te sɔɔ kur n yisimi.
3 I dont-n-mɔŋ nae kpanni.
I digbangbeŋir na tee tanpiiuko.
Ki i ŋei be jɔfɔkit paak, ki i ji beer i mɔŋ a,
'Ŋmee saa fit dat ki sikiniti?'
4 Yaa lek maa i ŋei ki li be sanpaapo
nan baakir tiɔk nba be na,
ki te ki li tee nan li be ŋmaabira ni na,
ŋaan n lek saa dat ki sikiniiwa.
5 "Li-i tee nanyukib kɔɔ nyiɔku,
bi tuu jan linba ki bi loone;
ki li-i tee niib saan a bin tikir tilɔɔna,
ŋaan bi tuu lɔɔt waama,
ŋaan ki i datai ber nyinni fas fas.
6 Esɔɔ yaaboona, bi fat i faara.
7 Binba kur man nani, bi kpanniwa.
Bi ber nyinni i tiŋ niwa;
ki yimm nan niib nba bo man na, bi kɔn ki nyanniwa.
Ki i yɔɔsnba, binba ki yimm nan ŋamm tuu lakin di na,
bi pii barite ki guunti.
Bi piak i paak maan a,
'Bi subinii nba ki bi mɔk na be lia?'
8 Daar nba ki n saa dat Edom teeb tuba na,
li daare ki n saa biir u jab nba tee subindamm,
ki boon bi bannu kur,
9 ki jaŋmaanii saa soor Temann kunkɔnkɔnna,
ki bi saa kpi jab nba kur be Edom tiŋ ni.

Linba paak ki Yennu saa dat Edom teeb tuba

10 "Kimaan yaa fiar
ki bia kpi i ninjamm Jakɔb yaaboona na paak,
ki n saa boonti, ki yin di fei nan yoo nba kaa paak.
11 Daar nba ki bi datai daan biir Jerusalem tammɔi
ki kɔɔ ki jii bi mɔkint ki yaat nann
ki saa biit bi taŋmiɔŋ ni na, i daan see-e ki gorii.
I ton nan datai maŋ nae.
12 I daan bo kii kpamm i ninjamm nba ki bi biirib
Juda tiŋ ni na paaki.
I daan bo kii mɔk parpeenn, daar nba ki bi biirib na ni.
I daan bo kii laab nan baa be parbiir ni na.
13 I daan bo kan kɔɔ n niib doo na ni,
ki saa kpamm, bi wahala daar ni,
ki bia fat bi mɔkint, biiru daar maŋ ni.
14 I daan bo kan set sɔnpaata na ni,
ki so binba tiin a bin paak na.
I daan bo kan soorib ki turib bi datai, parbiir daar na ni.

Ki jiin digbana nba ki Yennu saa bu bi buut na po
15 “Daar nba ki min Yennu saa bu digbana kur buut na per na.
Edom, faa tun linba, bi saa tun nnae ki jiina.
A toona saa ŋmat a yur paake.
16 N niib na gaar tubdatu bonchiann, n kasii kunkonn na ni,
ŋaan digbanlia nba kur kpia na saa la tubdatu
ki lin gar nnawa.
Bi saa gaar tubdatu nae ki tan kpakin yann.

Biaŋinba ki Israel teeb saa nyann
17 “Ŋaan Sayɔnn kunkonn paak, siab saa tin paak,
ki li sii tee kasii boor.
Ki Jakɔb ŋaateeb saa yent tiŋ nba tee bi yar nan barmɔnii.
18 Jakɔb ŋaateeb nan Joosef ŋaateeb* sii tee nan muu nae,
ki saa di Esɔɔ ŋaateeb
nan muu nba tuu di kinkaka biaŋinba na.
Ki Esɔɔ yaaboona na, sɔɔ kan biari.
Min Yennu-e pak na.
19 “Niib saa nyi niidiitu po Juda tiŋ ni ki yent Edom tiŋ,
ki binba saa nyi yonbaa po kunkonbis po na saa fat Filistia tiŋ.
Ki Israel teeb saa kɔɔ Efraim nan Samaria yent ni,
ki Benjaminn booru saa yent Gilead tiŋ.
20 Ki Israel kunsɔntinna nba be Keenann tiŋ ni na
saa kɔn nyann Fonisia ki saan niigaŋ po ki saa tuu Sarefaf,
ki kunsɔntinna nba nyii Jerusalem ki be Saadis na
saa fat Juda niidiitu po digbana.
21 Ki nyannu damm nba be Jerusalem na saa nyann Edom tiŋ,
kii diab.
Ki Yennu mɔŋ sii tee bi kpanbar.”

* **1:18 1.18** Jakɔb ŋaateebe see Juda teeb seenu ni, ki Joosef ŋaateeb mun see Israel teeb seenu ni.

JONA
gbouŋ

Ki jiin Jona gbouŋ na po

Yennu din pak u sɔkinii Jona a wun saan Ninefe doo ni, ki saa kpaan doo maŋ niib, a bi-i kii nyik bi yanbɔntoona, bi doo na saa biir. Jona din ki loon saanu, kimaan Ninefe din tee Asiria teeb digbansaakare, ki bi tee Israel teeb datai, ki Jona ki loon bin lebit bi dudukit ki nyi biiru na ni.

Biaŋinba ki Jona yêt Yennu mɔb

1 Dasiare ki Yennu din pak nan Jona, wunba tee Amitai bija na.
2 U din yetɔ a, "Saant digbangbeŋir nba ki bi yi Ninefe na, ki saa wannib bi biit. N mi bi yanbɔmm po."
3 Ŋaan Jona din chiar gaar gann poe, a wun bɔr ki Yennu daa laatɔ, ki saan digbansiar ki bi yir Jɔpa, ki saa la ŋaruŋ ki li saa doo nba sann tee Speenn na. Waa din la ŋaruŋ maŋ, ki u pa kɔɔnu likirii ŋaan kɔɔ, ki dukii wun saan Speenn ki saa bɔr.
4 Ŋaruŋ maŋ nba din fiir saa na, ki Yennu tun wonpaaruk mɔkgbeŋir na paak. Wouŋ na nba din mantik paar na, ki ŋaruŋ na ji loon lin yakit.
5 Binba din be ŋaruŋ na ni yan din put bonchiann, ki bi jak wuyikinii ki loon sommir. Sɔɔ kur din yikin ki yi u yenbike. Baa din gbaa baa saa teen biaŋinba ki ŋaruŋ na n fukit na, bi din nyinn jika nba be ŋaruŋ na ni kurae ki lu nyun ni. Li yoo na ki Jona dɔɔ ŋaruŋ na ni ki gɔɔn kpowa.
6 Ŋaruŋ na yudaanɔ nba lau yoo nba, ki u boiɔ a, "A tuun bee nna? Fiit ki boi a Yennu sommir po. Li pasiar u saa tint ninbaauk ki foorita."
7 Ki binba be ŋaruŋ na ni din yet bi leeb a, "Ŋaant man tin lu suka ki laan ŋmee yen biit nba tan baat nan ninbɔŋ na." Baa lu suka yoo nba, ki li soor Jona.
8 Ŋanne ki bi boiɔ a, "Ti saa nyiir ŋmee linba na paaki? A tuun bee nna? A nyii digbanlanne? A tee boorlaŋe?"
9 Ki Jona jiin a, "N tee Hiibru* boorue. N jiantir Yennu-e, wunba tee yendɔuŋ ni Yennu, ki din nan tiŋ nan mɔkgbeŋa na."
10 Jona din tukin ki pakib nan u tiin a wun bɔre, ki Yennu daa laatɔ.
Ŋaruŋ ni niib na yan din put bonchiann, ki bi betɔ a, "Bonbilankante ki a tun na."
11 Wouŋ na din ŋammit yabitir ki pukii yoo nan yoo, ki niib na ji tan boiɔ a, "Ti saa teena nlee ki wouŋ na n diŋi?"
12 Jona din jiin a, "Jiimin ki lu-n mɔkir ni, ki wouŋ na n maak. N mi nan n biit paake ki wouŋ na tan baari."
13 Ŋaan ki ŋarinkanna na lek yiab a bin saan nan ŋaruŋ na gbingbankpiŋ. Wouŋ na din pukiie yoo kur, ki bi ki fit saa.
14 Bi ji din tan yikin ki yi Yennu-e a, "Yennu, ti meia ki a daa daar ti tuba ki kpit, ti-i nyinn jɔɔ na manfoori. Yennu, fine te ki linba na kur tuun."
15 Ŋanne ki bi ji wokit Jona, ki lu-u mɔkgbeŋir na ni, ki wouŋ na ŋmin li taakpaak ni.
16 Linba na din te ki ŋarinkanna na tin Yennu jaŋmaanii bonchiann, ki bi mann maruŋ tur Yennu, ŋaan senn mɔsonn nan bi sii jiantirɔ.
17 Yennu din te ki jangbeŋir tɔkir Jona ki nak. U din be jaŋ na poor ni yonnu nan nyiɔk ki saa jaŋ daa ŋantaa.

2

Jona Yenmiaru

1 Jona nba din be jaŋ na poor ni na, ki u mei u Yomdaanɔ Yennu, ki yeen a:
2 "Yennu, n parbiir niŋe ki n yiina,
ki a gbiint ki turin.
N din be tinpɔɔr ni, kpeentiŋewa, ŋaan fabin tura,
ki a gbiint n fabinii maŋ ki turin sommir.
3 A jiime ki lun nyun ni, nyun tiŋ powa,
siaminba ki nyun piin n munn po,
ki a nyunpana nba mɔk paŋ gaar n paak.
4 Ki n dukin nan min kpan nyinte na,
ki ji kan mi nakin a kasii jiantu ŋasaakak na,

* **1:9 1.9** Israel teeb sanleere tee Hiibru teeb.

ki n ninbinn bia ji kan mi lari.
5 Ki nyun piin ki murintin, ki kpengoona fin n yur.
6 N kpii ki saa baar jɔfɔkit fiaka ni,
tiŋ nba tammɔi kpar yaayoo nan yaayoo,
ŋaan fin n Yomdaanɔ Yennu-e bia jiin sunsuŋ maŋ ni,
ki tan donnin foot.
7 Yoo nba ki n dukin nan n manfoor gbente na,
ki n fabin nan fin Yennu,
ki a be a kasii jiantu ŋasaakak ni, ŋaan gbiint n fabinii maŋ.
8 Binba jiantir pata na,
bi ki laat piisin nba ki a bo sii teemm na.
9 Ŋaan min saa yin yaŋ ki dont fine.
N saa mann maruŋ ki tura,
ki bia tun linba ki n senn mɔsonn nan n saa tun na.
Tinnu nyi Yennu boore."
10 Tɔn, Yennu din te ki jaŋ na wukit Jona gbingbankpiŋ.

3

Biaŋinba ki Jona sak Yennu mɔb ki saan Ninefe

1 Yennu bia din ŋamm pak nan Jona.
2 U din yetɔ a, "Saant Ninefe, digbangbeŋir na ni, ki saa pak niib na labaar nba ki n tura na."
3 Ki Jona ji sak Yennu mɔb ki saan Ninefe, digbann nba yab bonchiann maŋ ni. Doo na nba din mantik yab na, u din jii daa ŋantaae ki somm lin cheb.
4 Waa din piin sinsinn daar na, ki u yeen a, "Daa piinna sinsuuk ni, Ninefe saa biir."
5 Ninefe niib na din teen Yennu maan na yada, ki soor sooru nan sɔɔ kur n lor mɔb, ki daa di koo ki nyu siari. Niib na kur, laa nyii paarɔ ki saa tuu tarik, din lia bɔtoliante, ki li want nan bi mɔ kɔɔ bi biit paaka.
6 Ninefe bat nba din gbat nna, u din fiir u naan binbintir paake, ki liat u naan liant, ŋaan lia bɔtoliant, ki puk tanpent.
7 U din tur Ninefe teeb na mɔb a, "Sennu na nyii min bat nan n saakab boore. Sɔɔ daa di siar, li niib nan bonkobit kur daa di, koo ki nyu-u.
8 Niib kur nan bonkobit tee bin lia bɔtoliante. Sɔɔ kur n miar Yennu nan ninbinmɔnii, ŋaan bia lu u nɔɔntont marima nan u yanbɔntoona.
9 Li ki gar Yennu saa lebit u dudukita. Li ki gar u saa maan u wutoor, ki ti kan kpo."
10 Yennu din la linba ki bi tun na. U din la nan bi lu bi yanbɔntoonawa. Ki u lebit u dudukit, ki nyik bi tubdatu.

4

Biaŋinba ki Jona donn wutoor Yennu ninkpabanchiɔŋ paak

1 Jona par din biir bonchiann, nan Yennu nba lebit u dudukit ki ji ki dat Ninefe teeb tuba na.
2 U din yet a, "Yennu, maa daan daa be n doo ni na, n daan ki yet nan a tan saa tun nnae-e? Ŋanne teen ki n daan gbaa maa n chiar saan Speenn. N mi nan a tee Yennu nba mɔk lomm nan ninbatinue. Yoo kur a mɔk sukurue nan ŋamm, ki teen siir yoo saaka, a fin lebit a dudukit ki nyik niib tubdatu.
3 Yennu, nyint n manfoor, mi-i kpoe sɔ nan maa fo na."
4 Yennu din boiɔ a, "Jona, bia paake ki a donn wutoor na?"
5 Li poorpo ki Jona fiir saan doo na yondo po, ki saa chaan maasu ki kar leŋ, ŋaan gorii a wun laan Yennu nba saa teen Ninefe biaŋinba.
6 Yennu din te ki tuŋ pia, waa kar sian na, ki kpaat teen maasu u paak, ki u gbanu maak. Jona par din maŋ bonchiann, tuŋ na nba turɔ maasu na paak.
7 Ŋaan nyiɔk nba bɔnn, ki li tan yentir sanyafaar, ki Yennu te ki dundura kɔɔ tuŋ na, ki li koor.
8 Yonnu nba doo gbenn, ki Yennu te ki wouŋ nan wɔruk da nyii yondopo ki kɔɔu, ki te ki u gbanu toŋ bonchiann, ki u ji tee saa fib, kimaan yonnu nba mantik ton na. Jona poŋ din sun ki u kpoe man. Ŋanne ki u yet a, "Mi-i kpo-i sɔ maa be na."
9 Yennu din boiɔ a, "Lannpoe ki a donn wutoor tuŋ na kooru paaki?"
Ki Jona jiin a, "N mɔk mɔnii nan man donn wutoor, ki sun man kpo."
10 Yennu din yetɔ a, "Tuŋ na piae, ki li yent ki li kpo. A ki tun tuŋ na paak siari, ŋaan ki a par biir, laa kpo na paak.

11 Gotirii, nlee ki min kii mɔk ninbatinu digbangbeŋir Ninefe niib paaki, doo nba ki li
niib gar tusaa kobik nan piinleewa, ki ki mi bonŋann nan bonbiir bɔkitu na, ki bonkobit
bonchiann bia be leŋ na.”

MAIKA
gbouŋ

Ki jiin Maika gbouŋ na po

Yennu din tun Maika a wun yet Israel nan Juda teeb nan bi saa la tubdatu, kimaan baa jiantir yenbis, ki bia ŋmaab ki fiar tarii na paak. Maika bia din dɔŋ betib nan yoo baate ki parmaasir tan sii be siar kur po.

1 Bina nba ni ki Jotam nan Ahas nan Hesekia din tee Juda kpanbara ki waa leeb paak
na, ki Yennu fiit mɔmaan na ki tur Maika, wunba nyii Moresef doo ni na. Yennu din fiit
mɔmaan na ki wann Maika ki jiin Samaria nan Jerusalem poe.

Fabinii ki jiin Samaria nan Jerusalem po

2 Gbiintir man, yimm digbana niib kur,
gbiintir linba na man, yimm nba kur be tingbouŋ na ni.
Yabint Yennu-e saa pak wann i biit.
Gbiintir, u be Yendɔuŋ ni ki piak.
3 Yennu saa nyi u kasii binbeboor ki baar.
U saa sik ki somm jɔfɔkit yura paak.
4 Ki jɔjaana na saa nann u yaaka ni,
nan sagbouŋ nba tuu baa muu ni ki nann biaŋinba na.
Jɔɔt na saa kpaar sik baat, nan nyun nba tuu nyi
kunkonn paak ki kpaar sik biaŋinba na.
5 Linba na kur saa tun kimaan Israel teeb tun yanbɔmm ki biir Yennu-wa. Ŋmee baar
nan Israel teeb mɔyêtuk na. Samaria nba tee Israel teeb digbangbeŋir nae baar nann.
Ki lamme tuu mann tingbana Juda tiŋ ni? Li tee Jerusalem teebe.
6 Li paak ki Yennu yet a, “N saa te Samaria doo n kpant langbent, kii tee siaminba
ki bi sii buur tilontii. N saa tut doo maŋ tangbiina ki sikin baauk, ŋaan nyik doo maŋ
fiakir, ki lii dɔɔ yann,
7 ki li pata nan tingbana kur saa yeer burii burii, ki linba kur ki bi dia ki teen
tingbanŋaak ni bonchonchona na saa di muu, ki li bonninnant kur saa biir. Samaria
tikir linba na kur a bii mann maruŋo, ki lin baar nan pɔtuk nan mɔkint. Mɔtana jik, u
dataie saa jii bona maŋ ki yaat nann, kii sakii teen tingbanŋaak ni bonchonchona siar
po.”
8 Ŋanne Maika ŋamm yet a, “Linba na paak ki n saa bui fabin. N saa somm taayana
nan payanne ki wann n ninbaatir. N saa yikin nan mɔbɔk nae, ki bia bui nan naamiɔŋ
na.
9 Samaria teeb fiat kan buuri, ki Juda teeb mun bia saa di wahala li bannue. Biiru
baar Jerusalem doo tammɔi niwa, ki li tee siaminba ki n niib be na.”

Datai na nba baat Jerusalem biaŋinba

10 Juda teeb, i daa yeen ti datai nba be Gaaf na ti biiru po. I daa mɔ. Bef Leafra teeb,
ii baa kii birin tiŋ ni, ki lin wann i ninbaatir nba tee.
11 Yimm Safir teeb, bi saa soori ki saan nani digbangann, ki i saa somm payana, ki di
fei. Binba kɔɔ Saanann doo ni na ki mɔk para nan bin nyi doo maŋ ni. Li-i tee ki i tan
gbat Bef-esel teeb fabinii, yin bann nan gungurboor kaa leŋ.
12 Marof teeb guu nan ninmɔnne ki loon fatu, kimaan Yennu te ki biiru nakin
Jerusalem-a.
13 Yimm nba kɔɔ Lakis na, bobint taanii ki gaan taantorit man. Yimme tokii ki tuun
Israel teeb toonbiit na booru, ki te Jerusalem teeb mun tuun toonbiit maŋ booru.
14 Ki mɔtana, Juda teeb, yetir Moresef Gaaf doo niib, a bin saan manuwa. Israel
kpanbara ji kan la sommir ki lin nyi Aksib doo ni.
15 Maresa teeb, Yennu saa jii-i ki kubin datai, ŋamme saa fat i doo, ki Israel tɔɔndamm
saa saan ki bɔr Adulam tanfiat ni.
16 Juda teeb, koot i yut, ki lii tee fabinii ki jiin waas nba ki i loomm na po. Ii koor i yut
ki pit, ki lii tee nan juut yara na, kimaan bi saa soor i waas ki yaat saan namm tingaŋ
niwa.

2

Ki jiin binba diin nandamm na tubdatu po

1 Li tan sii bi bonchiann ki tur binba ki gɔɔnt nyiɔk ŋaan lorin bonbiir na. Li-i taŋi
yent sanyiɔk, yoo nba ki bi la yaak bi tuu tuun toonbiit nba ki bi bo lor nae.
2 Li-i tee ki bi loon sarwaatie, ki bi fiar. Li-i tee ki bi loon ŋei, ki bi gaan, ki fiar niib
ŋei koo bi mɔkint.
3 Li paak ki Yennu yet a, “N lor bonbiire n baar i paak, ki li tee linba ki i kan fit bɔr i
mɔŋ; ki i saa la ki i be daamii ni, ki li saa te ki i ji kan fit somm nan karinbaanii.
4 Li yoo-i baar, niib tan saa jii i maame, ki li tee bonbiir nba tee siara, ki bi saa yin
parbiir yanii nba na ki jiin i po a:
Li biirit fas fasa. Yennu gaar ti tiŋ,
ki jii tur niib nba soorit ki teent yommii na.”
5 Li paak, yoo nba ki Yennu saa jii tiŋ na ki jiin tur u niib na, ŋaan i sɔɔ tan kii mɔk
tori.
6 Ki niib na yeen a, “Daa piak Yennu maan ki teenti, daa piak li po ki teent. Yennu kan
dinnit fei.
7 A dukii nan Israel teeb be mɔpor nie-e? Yennu kɔŋ sukurue-e? Yennu setik saa tun
linba na booruwa-a? Yennu ki piak nan baakir ki teen binba tuun toonŋana-a?”
8 Ki Yennu gat a, “I lekin n niib nan bi tee datai nae. Ki jab nyi tɔbii ni ki ŋmat kun
bi ŋei ni, ki dukii nan bi fat bi mɔŋa, ŋaan ki i be ki guu yin jan bi tiat.
9 Ki i waa beer n niib nba tee poob ki nyintib bi ŋaŋanii ni, ki bia ŋmaab bi waas, ki
gaan piisin nba tee bi yar mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
10 Fiit kii saa; fat-n-mɔŋ kaa nna jikii. I yanbɔmm biir nna nawa.
11 “Niib na loon sɔkinii boorik nba gbee nan faak, ki lin fa fai ki yeen a, ‘I saa la damuŋ
nan dabɔŋ, ki nyu gboo nae.’
12 “Ŋaan yimm Israel teeb nba biar na, n saa taani bɔyennkɔɔ nie. N saa taani nan
pei nba tuu jen pelook ni biaŋinba na. Ki i bia sii tee nan pei nba tuu gbee pekpaarboor
na, ki i tiŋ saa ŋamm gbee nan niib bonchiann.”
13 Yennu saa loot sɔnu ki turib, ki jiib, ki nyinnib digbangana ni, ki bi saa faa loot doo
na tammɔkɔɔkir ki nyi bi yamani, ki bi kpanbar nba tee Yennu na tiɔŋo saa ŋmakitib,
ki nyi namm.

3

Biaŋinba ki Maika yakii nan Israel tɔɔndamm

1 Gbiintir man, yimm Israel tɔɔndamm. Li ŋan ki i baka-ii be barmɔnii ni,
2 ŋaan ki i ki loon linba tee toonŋana, ŋaan loon toonbiit tumu. I nya n niib ŋaan ki
bi fo, ki tabitir bi nant kpaba paak.
3 I ŋman n niib, ki pintir n niib gbananbɔŋ, ki yee bi kpaba, ki chɔɔn bi nant, nan baa
tuu chɔɔ nant ki sikin bobir ni biaŋinba na.
4 Yoo baate, ki i tan saa yikin ki tur Yennu, ŋaan ki u kan turi gatu. U tan kan gbiint i
miaru, kimaan i tun bonbiira.
5 Mɔmaan nba nae ki Yennu yeen sɔkiniinba nba turin u niib ki kpannib na, li-i tee
ki sɔɔ dinnib ki bi gboo, bi tuu sat piisime li daanɔ paak, ŋaan sɔɔ-i kii fit dinnib, ki bi
lorin tɔb u paak.
6 “Sɔkiniinba, i daar gbenna; ki yonnu baaiwa. Yaa turin n niib na paak, i ji kan ban
la barfiitkara, ki i bia kan fit bann woonin ni maan.”
7 Sɔkiniinba nba fiitir woonin ni maan na, bi-i gbar yoo nba, bi saa di fei. Bi saa di fei
niib ni, kimaan Yennu kan gat ki turibi.
8 Ŋaan min ŋarin, Yennu gbeen u Seek nan u yiikoo n niwa, ki bia turin barmɔnii yan,
nan parcheenn nba ki n saa yet Israel teeb bi toonbiit nba tee.
9 Gbiintir man, yimm Israel tɔɔndamm nba ki loon barmɔnii, ki kpintir linba ŋan ki
tee bonbiir na.
10 I maa Yennu doo nba tee Jerusalem na ki tɔɔnt nikpinu nan toonbiit fiakir paake.
11 Doo na tɔɔndamm tee fobit damme, ki mannteeb na want sennu na ki gaan paauk,
ki sɔkiniinba na fiitir woonin ni maan, ki gaan likirii li paak, ŋaan ki bi kura yaa Yennu
be namm, ki yeen a, “Bonbiir kan baariti. Yennu be nant.”
12 Tɔn, i biit paake ki bi saa ko Sayɔnn doo nan baa tuu ko kpaab biaŋinba na, ki
Jerusalem saa biar ki tee tangbiinkpeka, ki Yennu ŋasaakak nba be kunkonn nba paak
na, saa kpant fɔɔr.

4

Biaŋinba ki Yennu saa dia u niib nan parmaasir
(Aisaya 2.2-4)

1 Daar baate, ki kunkonn nba ki Yenjiantu ŋasaakak see li paak na
tan sii yab ki bia fɔk ki gar kunkona kur.
Ki digbana bonchiann niib tan sii baat li boor.
2 Niib maŋ tan sii yeen a,
“Ŋaant ki tin do Yennu kunkonn na paak,
ki saan Israel teeb Yenjiantu ŋasaakak na ni.
Ki u saa wannit waa loon ki tin tun linba;
ki ti saa somm sɔnii nba ki u gann na ni.
Kimaan Yennu wannu na nyii Jerusalem-e,
ki u be Sayɔnn ki piak teen u niib.”
3 U saa bu niib bonchiann buut,
ki bia pat tingbouŋ na kur kunkɔna.
Ki bi saa faa mab bi jukbanjai ki lin kpant kubɔnii,
ki bia mab bi kpana ki lin kpant gɔtit.
Ki digbana ji kan ban saan tɔbi,
koo ki ji ban dukin nan bi saa faa tɔbi.
4 Ki sɔɔ kur sii be nan parmaasir,
ki kar u tiɔŋ tilontii nyaka,
ki sɔɔ ji kan kɔɔmm jaŋmaanii.
Yabint Yennu-e senn mɔsonn na.
5 Digbann kur jiantir ki bia mɔk mɔsaku nan u tiɔŋ tingbanne, ŋaan timm ŋarin saa jiant ki bia mɔk mɔsaku nan ti Yomdaanɔ Yennu-e mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

Ki jiin Israel teeb nba saa jen bi tiŋ ni na po

6 Yennu yet a, “Yoo baate ki n tan saa tikir niib nba ki n dat bi tuba na ki lakimm, binba dii wahala digbangann ni na.
7 Bi tee wabiie ki fɔk nan bi doo, ŋaan n saa ŋamm binbenpaaŋe ki tur binba biar na, ki bi sii tee digbanjaann. Ki n sii diab yoo maŋ Sayɔnn kunkonn paak, nan yoo nba kaa gbennu.”
8 Jerusalem, fin ŋarin tee siaminba ki Yennu be-e, ki tee nan pekpaarik na ki gorii u niib, a tan saa ŋamm teen digbangbeŋir, naan yent nba tuu tee a yar na ni.
9 Bee ki a bui sanpaapo nna? Bee ki a mann fara, nan poo nba tuu mɔ matyiaru na? Li tee faa ki mɔk kpanbar, koo ki a kpaanteeb bia kpo na paake-e?
10 Jerusalem teeb, ii ŋmantir kii kurii nan poo nba tuu yaa wun mar na, kimaan mɔtana i saa nyik doo na, ki nyi saan kar muuk ni. See ki i saan Babilonn, ŋaan Yennu saa tinni leŋ, ki yin nyi i datai nuu ni.
11 Digbana bonchiann lakine a bin leki. Bi yeen a, “Li tee tin biir Jerusalem-e. See ki ti la doo na teen langbent.”
12 Ŋaan digbana na niib ki mi linba be Yennu dudukit ni. Bi ki bann nan Yennu lakimm a wun dat bi tubae, nan baa tuu tikir jeet a bin boor biaŋinba na.
13 Yennu yet a, “Jerusalem teeb, ii saa ki dat i datai tuba. N saa te ki i paar nan naajak nba mɔk kut yina nan kutmɔnt taawoka nae. I saa biir digbana bonchiann, ki mɔkint nba ki bi kpaan nan jatuk na, yin baar nann ki tan tur min, wunba tee durinya kur Yennu na.”

5

1 Jerusalem teeb, taant i kunkɔnkɔnna, kimaan bi yaa bin faai tɔbe. Bi yaa bin lek Israel tɔɔndaanɔe.

Biaŋinba ki Yennu senn mɔsonn nan kpanbar saa nyi Betlehem

2 Yennu yet a, “Betlehem Efrata, a tee digbanbis nba be Juda yiar na ni yenne, ŋaan a niŋe ki n saa nyinn kpanbar, ki u saa dia Israel teeb, ki tee wunba ki u naakuuk bo be yaayoo niwa.”
3 Yennu saa ŋaa u niib ki tur bi datai, ki tan tuu yoo nba ki poo nba yaa wun mar na saa mar u bonjak. Ki li yoo, bik na doo ni niib nba bo kɔɔ digbangann ni na, saa ŋamm lakin ki taan nan bi tiɔŋ doo ni niib.
4 U-u taŋi baar, u saa dia u niib nan paŋ nba saa nyi Yennu boore, nan yiikoo nba tee ŋɔɔ Yabint Yennu tiɔŋ yar. U niib tan sii be nan laafia, kimaan durinya na kur niib tan saa bann u yabint nba tee,
5 ki u saa baar nan parmaasir.

Ki jiin fat-n-mɔŋ nan tubdatu po

Li-i taŋi tee ki Asiria teeb lek ti digbann ki biir ti joonkɔɔka, ti saa tun ti tɔɔndamm nba paare ki bin kɔn namm.

6 Ki kunkɔnkɔnna na saa weib nan mabir ki kɔn nyann Asiria, linba tee Nimrod tiŋ
na. Ki bi saa fatit Asiria teeb maŋ nuu ni, yoo nba ki bi lek ti yent.
7 Israel teeb nba tenn ki mɔk manfoor na, bi tan sii tee nan Yennu nba tuu te ki marin
nan saak baa bonburkara paak nae, ki tur digbana bonchiann. Ki bi sii maa Yennu paak,
ŋaan kii maa nisaarik paaki.
8 Ki Israel teeb nba tenn ki be digbangana ni na, tan sii tee nan yanbɔr nba tuu gɔrin
ki loon jeet fɔɔr ni na, ki tuu tan dɔkit pei paak, ki baa bi paak, ki patib burii burii, ki
bi ji ki mɔk dindann tinnu po nae.
9 Israel teeb saa kɔn nyann bi datai ki boont bi kur.
10 Yennu yet a, "Daa maŋ niŋe, ki n saa boont i taanii, ki bia biir i taantorit.
11 N saa biir doi nba be i tiŋ ni na, ki bia yeer joona nba lint i doi na kur.
12 N saa biir i nyɔkii na, ki nyiki, ki i daa mɔk ninnyɔdammi.
13 N saa yeer i pata, nan tanchaaka nba ki i jiantir na; ki i ji kan ban jiant bona nba
ki i mɔŋ ŋammir na.
14 N saa ŋabir tingbanpook nba sann tee Asera na ninnauŋ i tiŋ ni, ki bia biir i doi.
15 Ki digbana nba ki sak n mɔb na, n saa donn wutoor bi paak, ki dat bi tuba."

6

Yennu nba saa bu Israel teeb buut biaŋinba

1 Gbiintir man, buut nba ki Yennu bu nan Israel teeb. Fiit set, Yennu, baat nan a
mɔmaan; ŋaant jɔɔt nan kunkona n gbat maan nba ki a piak.
2 Yimm jɔjaana, nan yimm nba tee tingbouŋ na fiakir nba tun be na, gbiintir Yennu
buut. Yennu mɔk maan nan u niib. U yaa wun wann ŋamm Israel teeb bi biite,
3 ki yet a, "N niib, n teeni bee? N tee jikir nlee ki turini? Gatir turin.
4 Mine nyinni Ijipt tiŋ ni; mine fati daabisin ni, mine te Moses nan Aarɔnn nan Miriam
dia-i, ki be i tɔɔnn.
5 N niib, tiat man linba ki Moab teeb kpanbar Balak din lor a wun tun ki turi na, nan
biaŋinba ki Beor bija Balam din pak ki jiinɔ na po. Tiat linba din tun, yoo nba ki i din
paa sɔnu ki nyii Akasia kaaŋ boor ki saa Gilgal na. Tiat toona maŋ, ki i saa bann nan n
din tun nna maa n tinnie."

Ki jiin Yennu nba loon linba po

6 N sii dia bee ki tur Yennu nba be yendɔuŋ ni, yoo nba ki n baar maa n jiantɔ? N saa
dia naabikpammire ki joou muu ki mann maruŋ ki turɔ-ɔ?
7 Li-i tee ki n tur Yennu pei tusaa tusaa, koo ki turɔ olif tiinii kpan* ki li puub nan
kpenu nba kaa terik na, li saa maŋɔwa-a? N saa jii n bijakpere ki mann maruŋ ki turɔ
ki lin pa n yanbɔmm paaki-i?
8 Aaii, Yennu wannit linba ŋana. Waa loon linba ti boor tee nnae: a tii tuun linba
ŋan, kii mɔk lomm nyɔɔ nyɔɔ, kii mɔk sikin-n-mɔŋ, kii waau fanu.
9 Li ŋan ki tii tiin Yennu jaŋmaanii. U yeen doo teebe a, "Gbiintir, yimm nba taan ki
kɔɔ doo ni na.
10 Nibiit na ŋei ni, mɔkint nba ki bi gaar fobit nae be. Bi bikii ŋmabir bikinae, ki li
tee linba ki n ki loon.
11 Nlee ki n saa nyik chab niib nba dia ŋmabir bikina nan fai jaŋiri?
12 I mɔkita na fiar nandamm nae, ki i kura tee fai damm.
13 Tɔn, n poŋ piin i biiru nan i boontuwa, kimaan i toonbiit paak.
14 I tuu saa di jeet, ŋaan i kan gboo; barmɔnii, i kpan sii ŋakitire. I tuu saa bekir bona,
ŋaan li siar kii tee i yar; linba kur ki i bekir, ŋaan n tuu saa baar nan tɔbo ki biirir.
15 I saa bur jeet, ŋaan i tan kan jaan. I tuu saa war olif tiinii kpan, ŋaan tan kan diri.
I tuu saa ŋaa daan, ŋaan kan nyu.
16 Linba na saa baar, kimaan yaa gaar kpanbar Omri nan u bija kpanbar Ahab
marinbiit nba na paak. I tukin ki waa bi kaare, li paak n saa biiri, ki sɔɔ kur saa
yisimi. Niib nba kur be kan chɔrimi."

7

Ki jiin Israel teeb binbenbiit po

1 N be parbiir nie. N tee nan nirɔ nba ki kon tuu mɔkɔ, ki wun got tilontii paak, ŋaan
kan la lɔɔnn nae. Bi tɔkir kinkanmana nan lɔɔnlia na kurawa.
2 Niŋanɔ ji ki biar tiŋ na paaki, sɔɔ ki be ki waa Yennu. Sɔɔ kur guue a wun la yaak
ki kpi kuun. Ki sɔɔ kur pii baruk ki guunt u naa bik.

* **6:7 6.7** Olif tiinii kpan ŋan, ki li daauk bia paar.

3 Ki bi kur mi toonbiit tumu fanu. Ki toona saakab nan barbuura boi ki gaan fobit
piinii. Ki doo diara yeen baa loon biaŋinba, ki bi gaan bi maan.
4 Ki binba tuu mantik tee niburchimm nan niŋamm bi ni na biir gar mɔmuŋa.
Daar baara, ki Yennu saa dat niib tuba, nan waa pak ki tur guuteeb nba tee u
sɔkiniinba ki bi wannib biaŋinba na. Mɔtana ki bi ji be ŋmatir ni.
5 A daa tee a lɔɔ koo a yɔɔk yada. Ii mi faa piak linba, li-i lekii tee ki a piak nan a sɔrɔ
koo a ŋaapoo gbaa.
6 Yoo nba na ni, bonjai tee bi baanba nan bi baanba maŋ tee jatit nae, ki bonpoi yêen
bi naanba mɔi, ki poobis kɔn nan bi siponaanba. Nirɔ mɔŋ mɔŋ ŋaateebe sii tee u datai.
7 Ŋaan min sii gorii Yennu-e. N sii guu Yennu-e nan parcheenn; ŋɔɔe saa tinnin. Yennu
saa gbat n miaruwa.

Ki jiin Yennu nba saa baar nan tinnu na po

8 Ti datai, i daa kpamm ti biiru paaki. Ti baawa, ŋaan ti bia saa fiira. Mɔtana ti be
bunbɔnn nie, ŋaan Yennu saa turit yentuwa.
9 Ti tun biit ki biir Yennu-wa, li paak ti saa kɔɔ u wutoor ni waama, ŋaan li joontu u
tan saa kɔn ti paak, ki dat ti datai tuba nan baa tun linba ki turit na paaka. U tan saa
nyinnit ki baar nant yentu ni. Ki ti sii be ti manfoor ni, ki la waa saa tinnit biaŋinba.
10 Tɔn, ki ti datai saa la linba na, ki di fei. Ŋamme tee datai nba bo sarikitit ki yeen a,
"I Yomdaanɔ Yennu na be lee?" Ti saa la ki bin nyannib, ki ŋmaatib nan tanmaatit na,
sɔnjot ni.
11 Jerusalem teeb, yoo baate ki i tan saa ŋamm maa doo na joona. Yoo maŋ ni, i yent
tan saa yarike.
12 Ki i niib tan saa nyi lokir kur po ki jen i boor. Bi tan saa nyi Asiria nba be yondo po,
ki nyi Ijipt nba be niidiitu po, ki nyi Yufrates mɔkir yent po, ki bia nyi mɔkgbeŋa nan
jɔfɔkit nba be banfɔka na po.
13 Ŋaan tingbouŋ na tan sii tee tinkokirike, kimaan niib nba kɔɔ li ni na biit paak.

Ki jiin Yennu ninbatinu Israel teeb paak po

14 Yennu, i tee nan pekpaarik na, kii gorii a niib, niib nba ki a gannib na. Baa lek bɔkit
ki kɔɔ kunkoouk paak na, ŋaan tinkpiasir be ki lintiba. Ŋaant ki bin saan kii di Basann
nan Gilead tinkpiasir na ni, nan baa din tuu di sianyoo biaŋinba na.
15 Yennu, tumin bakitnauŋ toona ki turit, nan faa din tun biaŋinba Ijipt, daa nba ni ki
a din nyinnit na.
16 Ki digbana na saa la ki di fei, ki kii mɔk paŋ. Ki jaŋmaanii saa soorib, ki bin pii bi
mɔi, ki bia pii bi tuba,
17 ki saa furin tanbiinii ni nan wai na. Ki bi saa nyi bi ŋajaana ni, ki jekir nan
jaŋmaanii, ki sii tiin ti Yomdaanɔ Yennu jaŋmaanii.
18 Yennu, sɔɔ kaa ki tee nan fin na; a nyik chab a niib nba tinn na yanbɔmma. A ki biat
a wutoor ni mɔkmɔk nan mɔkmɔki, ŋaan li mana ki a wantit a lomm nba kaa gbennu.
19 A saa ŋamm kii mɔk ninbatinu nant. A saa ŋmaa ti yanbɔmm na ki tut sikinir
mɔkgbeŋir tiŋ po.
20 A saa wann a ŋant nan lomm nba kaa gbennu ki tur a niib, binba tee Abraham nan
Jakɔb yaaboona na, nan faa din senn mɔsonn ki tur ti yeejamm sianyoo biaŋinba na.

NAHUM
gbouŋ

Ki jiin Nahum gbouŋ na po

Nahum din pak Asiria digbansaakar Ninefe biiru po, ki yet nan li tee Yennu tubdatue, kimaan baa ton ki bia tuun toonbiit na paak. Jona nba din pak Yennu maan ki tur Ninefe teeb yoo nba na, ki sɔkinii Nahum daa kaa. Jona yoo maŋe ki Ninefe teeb na din nyik biit tumu, ki ki la tubdatu. Ŋaan li poorpo ki bi tan ŋmat toonbiit binbeŋ ni, ki Yennu boontib.

1 Mɔmaan na jiin Ninefe poe, ki tee yirintu nba ki Nahum wunba nyii Elkos doo ni na la.

Ki jiin Yennu wutoor nba do Ninefe po

2 Ti Yomdaanɔ Yennu tee funfunn daanɔe,
binba yêen u mɔb, u daar bi tuba,
u wutoor nie ki u pa jiintib.
3 Yennu ki dont wutoor yian yiami, ŋaan u mɔk yiikoo,
u kan ban te wunba tun biit n nyi tubdatu ni.
Yennu-i somm siaminba, wouŋo fukitir;
sanpagbante tee tangbiruŋ ki u taapant gbit.
4 U yeen mɔkgbeŋir ki li fɔɔt, ki te mɔka fɔɔt,
ki te Basann tiŋ koot, ki te Kamel kunkonn mɔɔt koot,
ki bia te Lebanonn tiŋ ni tipuuk suur.
5 Ki jɔfɔkit jekir Yennu tɔɔnn,
ki kunkona tuu nann u numm ni.
Yennu-i lekit yoo nba, tiŋ tuu jekire;
ki durinya na nan li niib kur jekir nan jaŋmaanii.
6 U wutoor-i doo yoo nba, ŋmee saa tinni?
Ŋmee saa fit nyi u wutochiɔŋ na ni?
U tuu mɔɔn u wutoor nba di nan mupeenu nae,
ki tanpiit yakitir, ki kpantir tant u tɔɔnn.
7 Yennu ŋan, u guu u niib daamii-i baar yoo nba,
ki u baka be damm nba baar u boor ni po.
8 U tuu biir u dataie yiama
nan nyunmɔnn nba tuu pubir sik biaŋinba na;
ki binba yêen u mɔb, ki u te bi kpenn.
9 A lorin bee a lin biir Yennu?
U saa biirawa, sɔɔ ki yêen u mɔb ki pukii taar munlee.
10 Yimm dayibira na, n saa boonti
nan baa tuu ŋmat kunkonii nan kinkak-koona
ki lin di muu biaŋinba nae.
11 Ninefe, a nie ki jasɔɔ nyii ki gbee nan dudukbiit, ŋɔɔe lorin a lin biir Yennu.
12 Linba ki Yennu yeen u niib Israel teebe na, “Asiria teeb nba lek mɔk panii, ki bia yab biaŋinba na, ŋaan n saa biirib ki bin kpo. N niib, mine te ki i dii fara, ŋaan n kan te ki lin ji baarini.
13 N saa gɔɔr Asiria yiikoo nba dia-i na, ki bia cheer jarit nba baani na.”
14 Linba nae ki Yennu senn ki jiin Asiria teeb po: “Bi kii mɔk yaaboona nba ki bi sana sii gaa bi paaki. N saa biir pata nba be bi yenbis jiant diit ni na. N ŋamii kaate ki guunt Asiria teeb. Bi ki ŋan nan bii be bi manfoa ni.”
15 Gotirii, toomiie nyii kunkona paak ki baat nan labamann na. U paa sɔnue, a wun mɔɔnt nyannu na po. Juda teeb, ii di jaamm kii kpamm man, ki tur Yennu linba ki i senn nan i saa turɔ na. Ki nibiit na ji kan ban lek i tiŋi. N biirib ki gbenna.

2

Ki jiin Ninefe baak po

1 Ninefe teeb, bi saa lekiwa.
Yiikoo nba yaa lin buti na baara.
Ii teen siir ki kɔn i mɔŋ paak,
kii guu sɔnjouk na, ki teen siir nan tɔb.

2 (Yennu yaa wun ŋamm fiin Israel teeb sanne, nan laa din tee biaŋinbawa ki bi datai
tan biirir na.)
3 Kunkɔnkɔnna nba tee datai na dia naagbankɔŋ mɔnte,
ki bia lia liatmɔnt, ki tee siir a bin lek.
Ki bi taantorit nyirii nan muu na, ki bi taanii chibit.
4 Ki taantorit na kakii sɔnjot kur po,
ki tiin lin doo na niib tintikir boor, ki saa tunii,
ki tɔ nan muyeruk na, ki kakii nan sanyikintii na.
5 Ki bi yiin kunkɔnkɔnna saakab na ki taamm;
ki bi ŋmaan jarib, ki tut saa tɔɔnn po.
Ki binba saa lek na kakit saan joonn na boor,
ki saa senn naagbankɔŋgbeŋir nba saa guur dajingbeŋir
nba ki bi saa tut joonn maŋ ki lu.
6 Mɔkir boor tammɔi na loot yaae,
ki naan ŋaak na gbee nan jaŋmaansooruk.
7 Ki bi soor kpanbar na ŋaapoo,
ki u toontunna nba tee poob na mɔ nan ŋmana na,
ki wɔb nii nan ninbaatir.
8 Ki niib na kakit ki tin nyii Ninefe
nan mɔkir nba tuu pat ki nyun gaar biaŋinba na.
Ki kunkɔr tantir ki yeen a, “Setir man, setir man,”
ŋaan ki bi sɔɔ ki jianti.
9 Fatir salimpeena na man, fatir salimmɔna na man.
Doo na gbee nan mɔkinte.
10 Ninefe biira, sɔɔ ki biar li ni, siar ji kaa leŋ,
ki niib yan ŋmat nan jaŋmaanii,
ki bi duna jekir, ki paŋ ji ki be, ki bi numpo penn.
11 Doo nba din tee nan fɔru nba gbee nan yanbɔra na,
ki tee siaminba ki bi goon yanbɔrbis na,
ki bia tee siaminba ki yanbɔrjai nan yanbɔrnaanii sii lin,
ki bi bonbis be bi yamani na ji be lia?
12 Ki yanbɔr na soor bonkobuk,
ki patɔ burii burii, ki tur bonnaaŋ nan u bonbis,
ki gbeen u fɔru na nan nanchiat.
13 Yabint Yennu yet a, “N tee a dataake. N saa joo a taantorit muu, ki bi saa kpi a
kunkɔnkɔnna na tɔb ni, ki n bia saa gaar linba kur ki a fat a leeb boor na, ki bi ji kan
ban gbat a toomii na kunkɔra.”

3

1 Biiru be fai damm nba tee nikpiirit na doo paak,
doo nba gbee nan gor, ki bi tan saa gaarir,
ki bia fatir tɔbii ni.
2 Gbiintir bulaar mɔnii man,
ki gbiint fiaa sommir mɔnii,
ki gbiint taanii nba mobit biaŋinba,
ki bia gbiint taantorit fuur.
3 Ki taanjakira teen siir, ki jukbanjai pekin,
ki kpana tiantir, ki nikpeena dɔɔ pukii,
ki yab kaa kann, ki jab gbiatirib.
4 Ninefe doo nba tee nan bonchonchonn na la tubdatuwa.
U fane, ŋaan gbee nan dudukbiit,
ki kpar digbana, ki teemm yommii.
5 Yabint Yennu yet a, “Ninefe, n saa dat a tubir.
N saa yokita, ki te digbana n la-a, ki te bin la a fei kur.
6 N saa yisima, ki tarima jakint,
ki niib saa gota, ki jaŋmaanii n soorib.
7 Ki binba kur la-a, bi saa fɔɔ jir poor.
Bi saa yet a, ‘Ninefe ji biar tee langbente.
Ŋmee mɔk ninbatinu nanɔ?
Ŋmee sii loon ki wun maan u pari?’ ”
8 Ninefe, a chee Ijipt digbangbeŋir Tebes-ii? U mun bia din mɔk mɔkir, ki li guu-u nan
joonn na. Nail mɔkire din tee u bontekitir.

9 Tebes dooe din dia Itiopia nan Ijipt, ki u yiikoo kaa terik; ki Libia tee u yɔɔk.
10 Bi lek din tan soor Tebes teebe ki yaat saan namm digbangann, ki boo bi waas ki
kpiib, ki baan bi tɔɔndamm na nan jarit ki yaat namm, ki biitib tur niib nba soorib na.
11 Ninefe, a mun saa nyu ki yiba. A mun sii koor a fan nyi a datai nii nie.
12 A ŋajaana na kur tan sii tee nan kinkaŋ nba mɔk kinkanmɔna nae; fi-i nik tiinii na,
li lɔɔna na tuu baa a mɔb nie.
13 A kunkɔnkɔnna na tee nan poob nae, ki a digbann na see a datai tɔɔnn, ki siar ki
guuri. Muu saa di biir kut laana nba puun a tammɔkɔɔka ni nawa.
14 Luunt nyun ki guun a mɔŋ, ki teen siir nan a datai, ki pukin a joona paŋ. A taa
tant, ki teen birik-ŋmant siir.
15 Faa lek tun linba kur, ŋaan bi saa joo-a muu ki kpi-a, koo ki kpi-a tɔb niwa. A saa
boont nan naasuut nba tuu kokii bonbuburit bianjinba nae.
A pɔte nan naasuut na.
16 Ki a kpinkpenta pukin ki tee nan ŋmaabira nba be sanpaapo bianjinba na. Mɔtana
ki bi ji kaa, nan naasuut nba tuu lat bi kpinkpant ki yukir yaat bianjinba na.
17 A saakab na tee nan naasuut nba tuu taab joona, damaatuk daar bianjinba nae.
Ŋaan yonnu-i tanji nyii yoo nba, bin yukir yaat, ki sɔɔ ki bant baa saan siaminba.
18 Asiria kpanbar, a yent saakab na kpowa, ki a nijaana na bia gɔɔn tɔra, ki a niib na
yat kunkona na paak, ki sɔɔ kaa ki saa jiib ki jen namm bi ŋei ni.
19 A danii na kaa tebuku, ki a fiat na kan ban buri. Niib nba kur gbat nan biiru baara,
ki bi poi niipoot ki kpamm. Nirɔ din fit nyii a tonu nba kaa gbennu na niwa-a?

HABAKUK
gbouŋ

Ki jiin Habakuk gbouŋ na po

Habakuk din boi Yennu linba paak ki u te nitont nba tee Babilonn teeb na dat Israel teeb nba ki ton nan ŋamm na tuba. Yennu din jiin a u tan saa dat Babilonn teeb tuba li poorpoe. Gbouŋ maŋ joontu ni, Habakuk yet nan u lek-ii kɔŋ bont kur, ŋaan u sii kpamm ki mɔk parpeenn, kimaan Yennu-e tee u tinntɔɔ.

1 Mɔmaan nba nae ki Yennu fiit ki tur u sɔkinii Habakuk.

Biaŋinba ki Habakuk pak jiin ŋmabir po

2 Yennu, n saa yiina ki loon sommir ki lin wei nleewa, ki a gbat ki tinnit kunkɔnbiir
na ni?
3 Bee ki a te ki n laat wahalboorik na? A saa teen nlee ki gorii toonbiboorik na tuumii?
Biiru nan kpikpiruk lintima, ki kunkɔna nan gooruk goor lokir kur po.
4 Sennu na ki paari, ki ki mɔk nyɔɔt, ki barmɔnbuut kaa. Ki toonbiit damm laat nyannu
niŋamm paak, ki barmɔnii buut ji ki bu.

Biaŋinba ki Yennu pak nan u niib

5 Ŋanne Yennu pak nan u niib a, "Ii gorii digbana nba kookii na man, li saa bakitiie
nan yaa saa la linba. N yaa man tun siare, ki li-i tee ki i tan gbat li po yoo nba, i kan
teen yada.
6 N yaa man tur Babilonn teeb nba tee nitont nan jatdamm na yiikooe. Bi saa lin
durinya na ni, ki kɔn nyann tinlia.
7 Bi sii dont bi mɔŋ, ki tuun baa loon biaŋinba, ki jeent niib, ki bi tiin jaŋmaanii.
8 "Ki bi taanii sii tiin nantaar ki gar naamuut, ki ton gar kinkata nba ki kon mɔkib, ki
bi jab jakit taanii maŋ ki nyi digbanbanfɔka, ki baat, ki taanii na taawoka luk tiŋ. Ki bi
laan tiŋ na paak, nan baakir nba tuu siik a wun soor nant na.
9 "Ki bi kunkɔnkɔnna na baat nan jatuk a bin kɔn nyann. Baa baar yoo nba, ki
jaŋmaanii soor sɔɔ kur bonchiann, ki yommii nba ki bi soorib na yab, ki tee nan
mɔktanbiinii na.
10 Ki bi sarikit kpanbara, ki laa toontunna saakab, ki poont tankpeka ki dent doo na
joona, a bin nyannib, ki pansiak kaa ki saa fit gɔɔrib.
11 Bi da nan wouŋ nae, ki saa gar. Bi paŋe tee bi yenbik."

Biaŋinba ki Habakuk ŋamm pak u daamii ki tur Yennu

12 Yennu, fine tee Yomdaanɔ, durinya na nba piina. Fine tee n Yomdaanɔ, ki tee
kasii mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Yennu nba tee n Yomdaanɔ ki bia tee n guutɔɔ, fine gann
Babilonn teeb, ki turib paŋ, a bin dat ti tuba.
13 Nlee ki a sii fit be nan kpinkpannii damm nba tee toonbiit damm na? A ninbina na
mantik teen kasii nan lii gorii toonbiita, ki a bia kii fit laat niib ki bi tuun toonbiiti. Bee
teen ki a ŋmin soon nna, ŋaan ki bi biir niib nba mantik be popeensin binbeŋ ki garib
na?
14 Nlee ki a sii dia nisaarii nan bi tee janii, koo bi tee bonbubɔkit nba ki mɔk tɔɔndaanɔ
na?
15 Babilonn teeb na gaant janpeenii ki so niib nan bi tee janii nae. Bi daarib nan laant,
ki hoot nan kpinkpammuk, baa soorib na paak.
16 Bi bia jiantir bi janlaant na, ki mann maruŋ ki teemm, kimaan bi janlaant na teemm
bonŋana.
17 Bi sii tun dia bi jukbanjai nae ki kpi niib yoo kur, ki ninbatinu kaa-a?

2

Biaŋinba ki Yennu gat tur Habakuk

1 N saa do n ditɔɔtii na paake ki saa guur, ki laan linba ki Yennu saa wannin a man
pak, nan gatu nba ki u saa turin ki jiin n buboit na po.
2 Ki Yennu gat turin linba na a, "Sɔbin bonpatlai paak, linba ki n saa fiit ki wanna na,
ki bin tuu fit karin yian.
3 A ŋaan ki lii be sɔbinii ni, kimaan yoo daa ki jaŋ nan lin tun nna, ŋaan yoo baate
yian yian, ki maa saa wanna linba na, li set saa tun nan barmɔniiwa. Li sii tee nan li
taantire na, ŋaan guutir, li tan saa baara, li kan yukir nan baaru.

4 Mɔmaan maŋe na: ‘Binba tee biit damm, bi kii mɔk manfoor, ŋaan binba tee
popeendamm, bi sii mɔk manfoore, kimaan baa waa Yennu na paak.’ ”

Ki jiin biit damm biiru po

5 Mɔkint tee kpinkpanniie, ki ninfɔkdamm mɔk dont-n-mɔŋ, ki bia ki foi. Kuun nba ki
gboot bianjinba na, nnae ki siar ki janjitib. Li paake teen ki bi-i kɔn nyann digban-yenn,
ki bi lɔ leer, a lii tee bi yara.
6 Ki niib nba ki bi kɔn nyannib na saa pak biir binba nyannib na, ki sukiib, ki yet a,
“I jii linba ki tee i yara, ŋaan li biiriwa. I saa jii yoo nlee ki mukis i pandiira ki bin pa-i,
ki yin mɔkiti?”
7 Yimm nba nyann i leeb na tan sii bant na, ki sɔɔ kii kɔɔ pana niwa, ki li saa mukisi
ki yin pa ki pukin nyɔɔt. Datai tan saa baar ki kɔɔni janmaanii. Bi saa fat i bona.
8 I din fat digbana bonchiann niib mɔkint, ŋaan binba din tenn ki mɔk manfoa na,
ŋamme saa fat i mɔkint mɔtana, kimaan yaa din kpii niib nba na, nan yaa din biir niib
nba be durinya na ni, nan li doi na paak.
9 I boonta. I te ki i ŋaateeb mɔkit nan linba ki i jii kpikpiruk ki fat, ki bia yabii a yin
ŋamm i ŋei ki li daa biir, ki i bia daa kɔɔ ninbɔŋ ni na.
10 Ŋaan i lorbiit na baar nan fei-e, ki tur i ŋaateeb. Yaa biir digbana bonchiann na, i
baar nan biirue i mɔŋ paak.
11 I ŋaadikpina tana na yikine, ki biiri, ki yɔkaa na mun bia mɔ li bannu.
12 I boonta. I jii toonbiit nan nikpinu mɔkinte ki maa doo na.
13 Digbana nba ki i kɔn nyannib na niib bak nan toon-yana tumu, ki baa maa linba
kur dii muuwa. Yabint Yennu-e tun linba na.
14 Ŋaan tingbouŋ na tan saa gbee nan Yennu baakir bannu, nan bianjinba ki nyun tuu
gbee mɔkgbeŋa nae.
15 I boonta. I donn wutoore, ki butin ki bia dinn i leeb na fei; ki te ki bi lian nan bi
nyuu yib na.
16 Li paak, i mɔŋ tan saa di fei-e, li kii tee baakir kaa. I mɔŋ tan saa nyu ki lian nnae.
Yennu-e saa te ki i nyu i mɔŋ nyubitik nba tee tubdatu, ki i baakir na saa tunn ki tee fei.
17 I chɔɔ Lebanonn tijara nawa, ki siab mun saa chɔɔi mɔtana. I kpii leŋ bonkobita,
mɔtana, bonkobite ji sii jeenti. Linba na tan saa teen, kimaan niib nba ki i kpiib na
paak, nan kpikpiruk nba ki i baar nann durinya na niib paak, ki biir bi doi na.
18 Tingbann nyɔɔt tee bee? Tingbann tee linba ki nirɔ ŋammire, li ki beera siar see
faak kuukɔɔ. Nyɔlante ki u teen wunba namɔ na, ki u maa u paaki. Tingbann kan fit
pak maan gbaa.
19 I boonta. I piak nan daauk a, “Fiit kar,” ki bia yeen nan tankɔrit a, “Fiit set.”
Tingbann saa fit fiit siar ki turiwa-a? Li-i lekii pɔr salimpeena nan salimmɔna, ŋaan
manfoor kaa li ni.
20 Yennu be u kasii Ŋasaakak ni; ŋaant ki sɔɔ kur nba be tingbouŋ na paak-ii tee soon
nna u tɔɔnn.

3

Ki jiin Habakuk Yenmiaru po

1 Linba nae tee Yennu sɔkinii Habakuk Yenmiaru:
2 Yennu, n gbat linba ki a tun na powa,
ki n ji tiina janmaaniie.
A bia ŋamm tun toonjaana nba ki a tuu tuun na booru
ki turit mɔtana.
Ii mɔk ninbatinu, li-i lekii tee yoo nba ki a donn wutoor.
3 Yennu bia saa nyi Edom poe ki jen;
kasii Yennu na saa nyi Parann kunkona na poe ki baar.
U yentsaakar na piin sanpaaka,
ki tingbouŋ na gbee nan u dontir.
4 U baat nan sanyikintii yentue;
ki yentu yentir ki nyi u nuu ni.
Leŋe ki u yiikoo na bɔr.
5 U tuu te ki yiaru n liit ki be u tɔɔnn,
ki te kuun waa u poor.
6 U-u tanji set yoo nba, tingbouŋ na tuu damme,
u-u lekii got digbana, bi tuu jekire.
Ki jɔfɔkit nba tuu be mɔkmɔk nan mɔkmɔk ji bit.
Ki kunkona nba tuu yɔɔ be na ji baa tiŋ ni,

ki tee kunkona nba ki u tuu somm li paak yaayoo niwa na.
7 Ki n la Kusann teeb na tiin jaŋmaanii,
ki Midiann teeb na mun jekir.
8 Yennu, li mɔka nae te ki a wutoor doo-o?
Mɔkgbeŋir nae mantik donn a wutoori-i?
Fine jaak sanpagbant na paak,
ki wonpaaruk nba be sanpagbouŋ ni na tee a taantoruk,
yoo nba ki a tur a niib nyannu na.
9 Ki a teen siir a fan jii a tɔdaauk,
ki bia teen siir a fan yek a peenii.
Ki a sanyikintii na tɔ ki loot tingbouŋ.
10 Yoo nba ki jɔfɔkit na got ki la-a na, ki bi jekir,
ki nyun nyii sanpagbouŋ ni ki baa.
Ki nyun nba be tingbouŋ na lɔŋ ni na fu fuut,
ki li nyunpana kpaatir do.
11 Ki a peenii nba saa yian yian ki nyirii,
nan a kpann nba nyirii na
te ŋmaarik nan yonnu tuu biar set.
12 A tuu somm lint tingbouŋ na nan wutoore,
ki a be wutoor ni, ki ŋmaan digbana.
13 Ki a nyii, a fan tinn a niib,
ki bia tinn a kpanbar ganntɔɔ na.
Fine faa toonbiit damm tɔɔndaanɔ na ki birɔ tiŋ ni,
ki bia boont u poorpoweiteeb na fas fas.
14 A peenii na ŋmuu saar u kunkɔnkɔnna saakɔɔ nae,
baa tan baarit a bin yatit yoo nba.
Bi tee nan wonpaaruk nae,
ki ji kpamm nan binba tuu bɔrii ki diin nandamm na.
15 Ki a te a taanii na chibit mɔkgbeŋir na paak,
ki nyunchiɔŋ na teen nyunpuuk.
16 Ki n gbia linba na kura ki jekir,
ki n mɔgbana jekir nan jaŋmaanii,
ki n gbanant baŋ, ki n taa ji jekir.
N saa guur soon nnae, ki saa tuu yoo nba ki Yennu
tan saa dat binba lekint na tuba.
17 Daan tiinii na-i lekii kii mɔk lɔɔna,
ki kpan tiinii na mun ki yinn puuku,
ki tilontlia na mun bia ki loon lɔɔna,
ki tiŋ na mun bia ki nan jeeti,
pei kur-i lekii kpo,
ki naaloor na dɔɔ koont,
18 ŋaan n lek sii kpamme, ki mɔk parpeenn,
kimaan n Yomdaanɔ Yennu-e tee n tinntɔɔ.
19 Yabint Yennu-e teenin paŋ.
Ŋɔɔe te ki n somm fanu
nan piarɔ nba tuu somm biaŋinba na,
ki u guun fanu jɔfɔkit paak.

SEFANIA
gbouŋ

Ki jiin Sefania gbouŋ na po

Sefania din kpaan Juda niib nan yoo baate ki Yennu tan saa dat ŋamm nan digbann nba kur ki sak u mɔb na tubir, li-i kii tee ki bi nyik bi toonbiit tumu.

1 Maan nae ki Yennu din tur Sefania, yoo nba ki Amonn bija Josaya tee Juda teeb kpanbar na. (Sefania din tee kpanbar Hesekia booru ni nirɔe. Sefania baa din tee Kusi, ki Kusi baa tee Gedalia, ki Gedalia baa mun tee Amaria, ki Amaria baa tee kpanbar Hesekia.)

Ki jiin Yennu buut daar na po

2 Ki Yennu yet a, "N saa biir bont kur nba be tingbouŋ na ni,
3 li nisaarii kur, nan bonkobit, nan nɔɔnii, nan janii. N saa te ki toonbiit damm na n baa. N saa biir nisaarik kur, ki sɔɔ tan kan biar ki mɔk manfoori. Min Yennu-e pak na.
4 "N saa dat Jerusalem teeb nan Juda teeb kur tuba. N saa boont binba tan saa joont leŋ ki jiantir tingbann nba tee Baal na. Sɔɔ tan kan tiar mannteeb nba tuun teenɔ na po gbaa.
5 N saa biir binba do ŋei yura paak* ki jiantir ŋmaarik, nan yonnu, nan ŋmaabira na. N bia saa biir binba jiantir min Yennu, ki sent mɔsona a bi sii waan, ŋaan bia sent mɔsona tingbann Milkom sann ni na.
6 N saa biir binba yêt ki ji ki waan, ki bia ki baat n boor ki boi a man ŋmakitib na."
7 Daar na pera, ki tee yoo nba ki Yennu saa kar buut paak; li paak, ii ŋmin man u tɔɔnn. Yennu tee siire a wun chab u niib ki bin kpib, ki jɔɔn bi datai a bin lekib, ki fat bi faar.
8 Yennu yeen a, "Nikpinu daar na ni, n saa dat saakab na tuba, nan kpanbar na bonjai tuba, nan binba kur tokii binba ki waan na tuba.
9 N saa dat binba kur jiantir, ki bi jiantu naan binba ki waan na tuba. Bi jaan, ki bia kpi niib, a bin fit gbeen bi tingbandiit nan fatuk bona na."
10 Yennu ŋamm yet a, "Li daar, i saa gbat mɔnii fuur Jaŋ Tammɔkɔɔkir nba be Jerusalem na po. I saa gbat fabinii, doo na bɔk-paann na po, nan bona biiru fuur, kunkona paak.
11 Yimm nba be doo na tiŋ po na-i taŋi gbat linba na yoo nba, yii mɔ kii fabin man, kimaan kpinkpenta na kur saa kpowa.
12 "Yoo maŋ ni, n tan saa jii fitire ki lon Jerusalem teeb, ki dat binba ki bi numm gboo bi mɔŋ, ki bi maa bi mɔŋ paak na tuba. Bi yeen bi mɔŋ a, 'Yennu ki tuun bonŋann koo bonbiiri.'
13 Bi datai saa fat bi mɔkint, ki bia bit bi ŋei. Bi ji kan ban kɔɔ bi ŋei nba ki bi maa na ni, koo ki nyu daan nba nyi tilontii kpaant nba ki bi ko na ni."
14 Yennu dajaann na nakin bonchiann, ki baat yian yian. Li daar sii tee datonne, ki kunkɔnkɔnna nba mɔk para na gbaa saa yikin nan jaŋmaanii.
15 Li tan sii tee wutoor daare, ki tee daamii daar, ki bia tee parbiir daar, ki tee biiru nan boontu daar, ki tee bunbɔncheenn daar, ki tee dachimm nan sayuŋ daar,
16 ki tee daar nba gbee nan tɔb naatuna fuur, nan tɔb kunkɔnkɔnna nba lek digbanjaana nba mɔk ditɔɔtii na wuyikinii.
17 Yennu yet a, "N saa baar nan biirjaann nba nae nisaarii paak, ki te ki sɔɔ kur-ii turin nan jɔɔŋ na. Bi tun bonbiir ki turima, ki mɔtana bi ji saa kpib, ki bi sɔn sii puub nan nyun na, ki nikpeena saa pɔɔk tiŋ na paak."
18 Daar nba niŋ ki Yennu wutoor tan saa do na, bi salimpeena nan salimmɔna na gbaa tan kan fit tinnib. Ki u wutoor nba tee nan muu na tan saa di tingbouŋ na kur. U tan saa biir ki kpir boont wunba kur be tingbouŋ na paak.

2

Baruŋ ki jiin binbeŋ lebitu po

1 Yimm booru nba ki tiin fei na, lakint man kii mei Yennu,
2 ki Yennu sennu nba jiin i kuun nan i biiru po na, nan u wutoor nba di nan muu na, nan daar nba ki u yaa wun wann u wutoor na n fit baar.

---

* **1:5 1.5** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

3 Jenin man Yennu boor, yimm nba tee sikin-n-mɔŋ damm ki be tiŋ maŋ ni kura, ki
sak u sennu na. Ii tuun linba took, ki sikin i mɔŋ Yennu boor. Li ki gar yimm n tan nyi
tubdatu ni, daar nba ki Yennu saa wann u wutoor na.

Ki jiin digbana nba lint Israel tiŋ na biiru po

4 Sɔɔ tan kan biar Gasa doo ni. Askelonn doo saa yaana. Bi saa jii daar bɔkire ki ber
Asdod nan Ekronn niib, ki nyinnib bi doi ni.
5 Yimm Filistia teeb na, i boonta. Yimm nba be mɔkgbiɔŋ na, Yennu pak ki biiriwa. U
saa biiri, ki i yenɔkɔɔ gbaa kan biari.
6 I tiŋ nba be mɔkgbiɔŋ na saa kpant pekpaarbaauk, ki pekpaarii lanbont nan peloi
sii be leŋ.
7 Ki Juda teeb nba biar ki mɔk manfoa na saa yent i tiŋ maŋ. Bi sii kpaar bi pei leŋe,
ŋaan dɔɔ Askelonn teeb ŋei na ni. Bi Yomdaanɔ Yennu sii be namm, ki ŋamm turib
nyɔɔt.
8 Yabint Yennu yet a, “N gbat Moab nan Amonn teeb nba sukii n niib na ki laab
biaŋinbawa, nan baa bia faa parbia, a bi saa fat bi tiŋ na.
9 Barmɔnii, min nba tee Israel teeb Yennu nba fo na, n por nan n saa biir Amonn
nan Moab tinii, nan maa din biir Sodom nan Gomora doi nae. Bi tiŋ maŋ saa kpant
yaaboote, ki sii yɔɔ tee langbent, ki mɔɔt n pia ki loonir. Ki n niib nba tinn na saa fat bi
tiŋ ki yentir.”
10 Moab nan Amonn teeb nba saa la tubdatu biaŋinbae na, bi dont-n-mɔŋ nan
karinbaanii nan sukit nba ki bi sukii Yabint Yennu niib na paak.
11 Yennu saa kɔɔmm jaŋmaanii. U saa biir yenbis nba be tingbouŋ na paak kur, booru
kur saa jiantɔ bi tinii ni.
12 Yennu bia saa kpi Sudann teeb.
13 Yennu saa jii u yiikoo ki biir Asiria teeb. U saa te ki Ninefe doo n teen langbent nba
kaa nyun.
14 Li sii tee siaminba ki pei nan nei, nan bonkob-booru nba be kur sii dɔɔe. Fiit sii dɔɔ
langbent maŋ ni, ki dɔɔntir li takorii ni ki mɔ, ki nɔɔnbɔnii jak li tammɔi paak ki mɔ.
Bi datai saa jii naajiik daat nba ki bi din jii maa na, ki yaat nann.
15 Linba nae saa tun ki tur doo nba mɔk garuk, ki dukii a u mɔŋ yiikooe saa tinnɔ
na. Ki doo maŋ niib dukii a bi doo nae tee digbanjaann durinya na ni. Li tan sii tee
langbente, siaminba ki muuk ni bonkobit sii dɔɔ foi. Ki wunba kur gar li po, jaŋmaanii
saa soorɔ, ki wun ŋmat poor.

3

Ki jiin Jerusalem yanbɔmm nan u tinnu po

1 Jerusalem boonta, digbanbiiuk nan mɔyêtuk doo nba dia bi mɔŋ niib nan diabiik na.
2 Bi ki gbiint, koo ki gaar Yennu kpaanii. Bi ki teen Yennu yada, koo ki boiɔ sommir
po.
3 Doo maŋ toontunna yudamm na tee nan yanbɔra nae, ki li barbuura tee nan kinkata
na, bi mɔk jawuuk bonchiann, ki kan ban tenn kpabiri.
4 Ki Yennu sɔkiniinba na tee faak nan tondamm, ki mannteeb na kɔɔn Yenjiantu
ŋasaakak jakint, ki lebit Yennu sennu na, ki diar baa loon biaŋinba.
5 Ŋaan ki Yennu bia lek daa be doo maŋ ni, ki tuun linba took, ki ki tuun linba bi. Ki
sanyiɔk kur, ki u teen u niib na bi mɔnii. Ŋaan ki leŋ niib nba ki tee popeendamm na
tuun biit, ki ki tiin fei.
6 Yennu yet a, “N boont digbanmuna, ki biir bi doi; ki bi joona nan bi difoot na baawa.
Doi na ji tee langbente, ki sɔnjara na dɔɔ yann, sɔɔ ki biari.
7 N daan dukin nan n niib na saa turin jirimae, ki gaar n kpaanii, ki kan tamm maa
dat bi tuba biaŋinba na. Ŋaan li daa ki yuur kaawa, ki bi yaan piin bi binbenbiik na.”
8 Yennu ŋamm yet a, “Ii tee soon; ii guu daar nba ki n tan saa pak biir digbana na. Li
tee n lore nan man tikir digbana nan naan yent ki taamm, ki bin bann n wutoor nba
mɔk paŋ biaŋinba. N wutoor nba tee nan muu na tan saa di ki boont tingbouŋ na kur.
9 “Tɔn, n ji saa lebit digbana na niib dudukit, ki bi sii mei min Yennu kuukɔɔe, bi sɔɔ
kan miar yenbis nba be. Bi kur saa sak n mɔbe.
10 Halii nan n niib nba yat ki be Sudann nawa tan saa baar nan piinii ki turin.
11 Li yoo maŋ, yimm nba tee n niib na ji kan di fei, toonkpeta nba ki i tun na paaki.
N saa nyinn binba mɔk garuk nan dont-n-mɔŋ na kure, ki i ji kan mi yêt n mɔb, n kasii
kunkonn na paaki.
12 N saa te ki niib nba mɔk sikin-n-mɔŋ nan soon nna binbeŋ na n tuu baar n boor ki
lon sommir.

13 Israel teeb nba biar ki mɔk manfoa na ji kan tun biit ki tur sɔɔ, koo ki faar faak,
koo ki kpann sɔɔ. Bi sii mɔkitire, ki be bi yamani, ki kii tiin sɔɔ.”

Ki jiin kpinkpammuk yaŋ po

14 Israel niib, ii yiin yanii man, kii yikin nan kpinkpammuk.
Jerusalem teeb, ii mɔk kpinkpammuk man nan i para kura.
15 Yennu nyik i tubdatu nawa, u nyinn i datai kura.
Yennu nba tee Israel teeb kpanbar na be nani.
I ji daa tiin jaŋmaanii.
16 Yoo baat ki bi tan saa yet Jerusalem teeb a,
“Sayɔnn doo, daa tiin jaŋmaanii.
I daa te ki li mɔki kpinkpongbatuku.
17 I Yomdaanɔ Yennu be nani;
u yiikooe teeni nyannu.
U par sii peen i paak,
ki u saa turi manfopaann, u lomm ni.
U sii yiin yanii ki mɔk kpinkpammuk i paak.
18 U sii mɔk kpinkpammuk
nan niib nba tuu di jaamm nae i paak.”
U yet a, “N nyik i biiru ki bia nyinni fei dinu niwa.
19 Yoo baate, ki n tan saa dat binba dia-i diabiik na tuba.
N saa nyinn wɔbii na kur bi wahala ni,
ki kpen nan binba tee yommii ki be digbangann na.
N saa ŋmant bi fei dinu na ki li ji sii tee jirima,
ki durinya niib kur saa pakib.
20 Yoo baate, ki n saa kpen nan i niib nba yat na,
ki turi sangbeŋir, durinya na lokir kur po,
ki yaan te yin mɔkit.”
Yennu-e pak na.

HAGAI
gbouŋ

Ki jiin Hagai gbouŋ na po

Yennu sɔkinii Hagai yooe, ki Juu teeb na bonchiann din nyii yommisin ni Babilonn, ki jen Jerusalem ki be namu. Yennu din yet Hagai a wun betib nan bi be namu kimaan baa ki ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak na paake, a bi-i ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak na, Yennu saa teen piisin bi paak, ki te bin mɔkit.

Biaŋinba ki Yennu pak ki jiin jiantu ŋasaakak na maanu po

1 Peesia kpanbar Darius naan dinu bina ŋanlee ni, li ŋmaarii ŋanloob sinsinn daare, ki
Yennu din pak maan na ki tur u sɔkinii Hagai, a wun wann Juda tiŋ tɔɔndaanɔ Serubabel,
wunba tee Sealtiel bija na, nan mannteeb yudaanɔ Joosua wunba tee Jehosadak bija na.
2 Yabint Yennu din yet Hagai a, "Niib na yaa yoo daa ki jaŋ nan bin ŋamm ki maa
jiantu ŋasaakak na."
3 Yennu ji din pak maan na ki tur niib na ki li nyii sɔkinii Hagai boor ni a,
4 "N niib, bee ki yimm maa i ŋei fanu ki be leŋ ŋaan ki n jiantu ŋasaakak na dɔɔ
langbenni?
5 I ki laat linba tuumii na-a?
6 I buur bonchiann, ŋaan jaan waaminna. I mɔk jeet ki di, ŋaan li ki yab ki gboonti.
I mɔk daan ki nyu ŋaan li ki yab ki jaŋitini. I mɔk liant ŋaan li kan gbenn i waati. Ki
toontunnɔ paauk ki jaŋitɔ.
7 I mi linba paak ki na tuun ki teenini-i?
8 Mɔtana, nyin man ki saan kunkona paak ki saa lon taabi, ki ŋamm maa jiantu
ŋasaakak na; ki i sii jiantirin nan maa loon biaŋinba na ki n par sii mei.
9 "I tuu daan nan i saa jaan jeet bonchiann, ŋaan i tuu tan jaan waaminnae. I kun nan
linba ki i jaan na yoo nba, n tuu pebir yatire. Bee ki n tuu tun nna? Kimaan n Ŋasaakak
nba biar dɔɔ langbenn ŋaan ki i sɔɔ kur ninbinn mɔn u mɔŋ mɔŋ ŋaak toona paak na.
10 Li paak te ki saak ki baa, ki siar ki kpaatiri.
11 N te ki yonkoonin set tiŋ na paak, nan kunkona paak, nan jeet kpaant, nan daan
tiinii, nan kpan tiinii, nan bonbuburbooru kur nba bur tiŋ na paak, nan niib nan
bonkobit, nan linba kur ki i yabir ki buur paak."

Biaŋinba ki niib na sak Yennu mɔb

12 Tɔn, ki Serubabel nan Joosua nan niib nba kur nyii Babilonn yommisin ni na din
tun linba ki bi Yomdaanɔ Yennu wannib a bin tun na. Jaŋmaanii din soorib ki bi sak
sɔkinii Hagai, wunba tee Yennu toomii na mɔb.
13 Ki Hagai ji tur niib na Yennu maan na a, "N sii be nani, linba nae tee n mɔsonn."
14 Yennu din te ki sɔɔ kur mɔk niɔŋ nan wun tun ŋasaakak na toonn. Serubabel,
wunba din tee Juda tɔɔndaanɔ na, nan Joosua, wunba tee mannteeb yudaanɔ na, nan
niib nba kur din nyii yommisin ni Babilonn ki jen na, din piin ki maa bi Yomdaanɔ
Yabint Yennu jiantu ŋasaakak na,
15 kpanbar Darius naan dinu bina ŋanlee ni, li ŋmaarii ŋanloob dapiinlee nan ŋanna
daar.

2

Ki jiin Yenjiantu ŋapaaŋ na fant po

1 Binn maŋ ni, li ŋmaarii ŋanlore ni, li dapiinlee nan yenn daare, ki Yennu ŋamm pak
ki tur u sɔkinii Hagai.
2 U din yet Hagai a wun pak maan ki tur Serubabel, wunba tee Juda tiŋ tɔɔndaanɔ na,
nan Joosua, wunba tee mannteeb yudaanɔ na, nan niib na, ki boib a,
3 "Sɔɔ be i sinsuuk ni na ki saa fit tiar Yenjiantu ŋasaakak na ŋant nba din teewa-a?
Ki li maanumm tee nlee i boor mɔtana na? Li ji kii naan siar nan waama.
4 Ŋaan mɔtana, i sɔɔ ji daa ŋaan tama. Ii tuun toonn na man, kimaan n be nani.
5 Yoo nba ki i din nyii Ijipt na, n din senn mɔsonn nan n sii be nani yoo kura. N bia
daa be nani; li paak, i daa tiin jaŋmaanii.
6 "Li kan yuur kaawa, ki n saa nik sanpaak nan tingbouŋ na, nan mɔkgbeŋa nan
tinkooŋ.
7 N saa kɔn nyann digbana kur, ki jii bi mɔkint ki baar nann nna, ki jiantu ŋasaakak
na saa gbee nan gor.

8 Salimpeena nan salimmɔna nba kur be durinya na ni tee min Yennu yare.
9 Jiantu ŋapaaŋ na sii mɔk fant ki gar ŋakperik nawa, ki leŋe ki n saa tur n niib
mɔkint nan parmaasir." Yabint Yennu-e pak na.

Biaŋinba ki Yennu sɔkinii na boi mannteeb na buboit

10 Kpanbar Darius naan dinu bina ŋanlee ni, ŋmaarii ŋanyia, li dapiinlee nan ŋanna
daare, ki Yabint Yennu ŋamm pak tur u sɔkinii Hagai.
11 U din yet a, "Boin mannteeb na ki bin tura buboit na gatu. Boimm a:
12 Li-i tee ki sɔɔ jii maruŋ nant nba tee kasii ki pɔbin u liatir ni, ki te ki u liatir na sii
boroboro, koo jebeent, koo daan, koo kpan, koo jeboorik nba kur be, li saa fit te ki jeet
maŋ n teen kasiiwa-a?"
Waa boi buboit na yoo nba, ki mannteeb na jiin a, "Aaii."
13 Tɔn, ki Hagai ŋamm boi a, "Ŋaan sɔɔ-i sii nikpeenn ki li kɔɔnɔ jakint, ŋaan ki u tan
sii jeet nba na yenni, u siinu maŋ saa kɔɔnir jakinta-a?"
Ki mannteeb na jiin a, "Li saa kɔɔnir jakinta."
14 Ki Hagai yet a, "Yennu yet nan digbana na niib, nan bi mɔkint kur mun bia tee
nnae. Li paak, linba kur ki bi mann binbintir na paak mɔk jakint."

Ki jiin Yennu piisin mɔsonn po

15 Yennu yet a, "I ki la linba din tumii, yoo nba ki i daa ki piin jiantu ŋasaakak na
maanu na-a?
16 I din tuu kpekin jekpekir, ki dukin a i saa la baajii piinleewa, ŋaan li tuu tan tee
piik kɔɔe; ki dabuuk nba ki i dukii a i saa wuun dasɔɔ* piinŋmu na, ŋaan i tuu tan la
dasɔɔ piinlee kɔɔe.
17 Mine din tun wonpaaruk nan sakaana, ki li biir linba kur ki i bur na, ŋaan i lek ki
lebit i binbeŋ.
18 Dinna tee ŋmaarii ŋanyia, dapiinlee nan ŋanna daare, daar nba ki i gbenn jiantu
ŋasaakak na fiakir biru. Ii gorii man linba saa tun, laa nyii mɔtana ki saa.
19 Halii nan jeet nba lek kaa, ki daan nan kinkana† nan kpan tiinii nan tilontii kur nba
daa ki lon na, ŋaan n saa teen piisin i paak, laa nyii mɔtana ki saa."

Ki jiin Yennu mɔsonn nba ki u din tur Serubabel na po

20 Li ŋmaarik dapiinlee nan ŋanna daar maŋ nie, ki Yennu tur Hagai maan nba pukin
taar munlee ni,
21 a wun pak tur Serubabel, wunba tee Juda tiŋ tɔɔndaanɔ na a, "N tee siire a man
nik sanpaak nan tiŋ,
22 ki nyann boorganu naan yent kur, ki biir bi yiikoo. N saa biir taantorit nan li
ŋmakit-teeb, ki taanii na saa kpo, ki taanjakira na saa kpi bi leeb.
23 Li daar maŋ, n saa jii fin, n toontunnɔ Serubabel, ki teena n niib diatɔɔ, ki a sii diab
n sann ni. Fine tee daanɔ nba ki n gann." Yabint Yennu-e pak na.

* **2:16 2.16** Bi din dia tilɔɔnae ki tee daan. † **2:19 2.19** Bi kinkana tee linba ki bi kɔi ki loonir bonchiann

SEKARIA
gbouŋ

Ki jiin Sekaria gbouŋ na po

Sekaria din tee Yennu sɔkiniie ki bia tee manntɔɔ. U din be sɔkinii Hagai yooe. Sekaria din bet niib na yirintu nba ki Yennu turɔ nae, a wun chekin bi para, ki bin ŋamm tukin kii maa Yenjiantu ŋasaakak na ki saa gbenn. Sekaria din yet bi tɔɔndaanɔ a Yennu yet a, "Li ki tee a paŋ, koo a yiikoo kaa, ŋaan n Seeke saa tura nyannu." (4.6) Gbouŋ na bia beerit nan kpanbar tan saa baar, ki tee yiikoo daanɔ, ki mɔk nyannu, ŋaan u tee wunba sikint u mɔŋe ki jak boŋ. (9.9)

Biaŋinba ki Yennu yi u niib a bin jen u boor

1 Darius, wunba tee Peesia kpanbar na, u naan dinu bina ŋanlee, li ŋmaarii ŋanniin nie, ki Yennu din pak labaar na ki tur u sɔkinii Sekaria, wunba tee Berekia bija, ki tee Ido yaaboonn na.
2 Yabint Yennu din yet Sekaria a wun wann niib na a, "Min Yennu wutoor bo doo i yeejamm paaka.
3 Ŋaan mɔtana, yetirib ki bin jen n boor, ki n sii be namm.
4 I daa tee nan i yeejamm nba din tuu tee na. N sɔkiniinba nba din be sianyoowa na din betib n maan na, nan bi daa tuun toonbiit, ki bia daa be binben-yana, ŋaan bi din ki gbiint, koo ki sak n mɔbi.
5 I yeejamm nan sɔkiniinba maŋ poŋ kpowa.
6 Ŋaan linba kur ki n din pak ki turib, ki li nyii n sɔkiniinba boor na, din teemm nan maa din yet a li saa tun biaŋinba nawa. Li paak, bi ji din lebit bi binbeŋe, ki yet a linba ki Yabint Yennu teemm na, li tee nan bi sɔnii nan bi toona nba tee biaŋinba nae, li jaŋibe. U tun nan waa daan yaa u saa tun nae."

Ki jiin taanii nba ki Yennu sɔkinii na la yirintu ni na po

7 Kpanbar Darius naan dinu bina ŋanlee, li ŋmaarii piik nan yenn nba ki bi yi Sebat na, li dapiinlee nan ŋanna daare, ki Yennu pak nanin nyiɔk, yirintu ni.
8 Ki n la sɔɔ jak tammɔŋ. U din see bonnunubit tiinii nie, baauk ni, ki taanlei see u poor po, ki yemm tee taanmɔnii, ki leeb tee taanmɔnkpiara, ki leeb na tee taanpeenii, ki taamm kur mɔk li yur po jakirɔ.
9 Ki n boi malaka nba piak nanin na a, "N yomdaanɔ, taanii na paak tee bee?"
Ki malaka na jiin a, "N saa wanna li paaka."
10 Ŋanne ki jɔɔ nba see bonnunubit tiinii niŋ na yet a, "Ŋamme ki Yennu nyinnib ki tun a bin gɔn tingbouŋ na."
11 Ŋanne ki taanjakira leeb na bet Yennu malaka nba see bonnunubit tiinii ni na a, "Ti gɔn tingbouŋ maŋa, ki la nan lokir kur mɔk parmaasir."
12 Yennu malaka na nba gbat linba na yoo nba, ki u yet a, "Yabint Yennu, bina piinlore-e na, ki a wutoor do Jerusalem nan Juda dolia paak. Bia yooe ki a saa timm ninbaauku?"
13 Ki Yennu tur malaka na par-kpaŋir mɔbona.
14 Ki malaka na betin a n mɔɔnt linba ki Yabint Yennu yet na a, "N mɔk lomm nba sumii ki jiin n kasii doo Jerusalem po, ki n baka be u ni.
15 Ŋaan n wutoor doo digbanlia nba be parmaasir nan bi yamani na paak bonchiann, kimaan yoo nba ki n wutoor doo waan, n niib paak na, digbana maŋe daan te ki n niib maŋ wahala ŋamii pukii.
16 Tɔn, n ji saa wann Jerusalem doo na, n ninbatinu nba tee biaŋinbawa. Bi saa ŋamm maa n Ŋasaakak na, ki bia maa doo na."
17 Malaka na bia betin a n mɔɔnt a, "Yabint Yennu yet a u doi na yaan saa ŋamm gbee nan mɔkint, ki u bia saa ŋamm somm Jerusalem teeb, ki gaar doo maŋ, ki lii tee u mɔŋ yar."

Yirintu nba jiin yina po

18 Yirintleer maŋ ni, ki n la naajai yina ŋanna.
19 Ŋanne ki n boi malaka nba daan pak nanin na, maa yina nba na paak tee bee.
Ki u jiin a, "Bi see durinya yiikoo nba yat Juda nan Israel nan Jerusalem niib na taar niŋe."
20 Ŋanne ki Yennu wannin toontunna banna, ki bi sɔɔ kur dia jaar.
21 Ki n boi a, "Bi baar a bin tun bee?"

Ki u jiin a, “Bi baar a bin kɔɔn digbana nba daan biir Juda ki yat li niib na jaŋmaaniie ki nyannib.”

2

Yirintu nba jiin ŋmibikinkar na po

1 Yirintleer ni, ki n la jɔɔ, ki u dia ŋmibikinkar u nuu ni.
2 Ki n boiɔ a, “A saa lia?”
Ki u jiin a, “N saa maa n jaŋ Jerusalem-e, ki la li fɔkint nan li yarimu.”
3 Ŋanne ki malaka nba bo piak nanin na seet saa tɔɔnn po, ki malaka lɔɔ chetɔ.
4 Ki sinsinn malaka na yet wunba chetɔ na a, “Ii tiin ki saa bet naasimɔ nba dia ŋmibikinkar na, a niib nan bonkobit sii be Jerusalem bonchiann, li paak, li saa yabit nan lii mɔk joonawa.
5 Yennu senn mɔsonn nan u mɔŋe sii tee muu joonn, ki lint doo na, ki guurir, kii sii be leŋ nan u yentsaakar.”

Ki jiin binba be digbangana na kpenu po

6-7 Yennu yet u niib na a, “Mine yati lokir kur po, ŋaan mɔtana, yimm nba be Babilonn yommisin ni na, bɔrin nyi ki ŋmat Jerusalem man.
8 Wunba faai, u tuu min Yennu ninbinne na.”
Li paak, ki Yabint Yennu tumin nan mɔɔntii nba na, a n mɔn tur booru nba tuu fiar u niib bona na a,
9 “Yennu mɔŋe saa kɔn nani, ki niib nba tuu tee i daaba na saa nyanni, ki fat i mɔkint ki yaat nann.”
Li-i teen nna yoo nba, sɔɔ kur saa bann nan Yabint Yennu-e tumin.
10 Yennu yet a, “Ii yiin yanii nan parpeenn man, Jerusalem teeb. N baate a mii be i boor ni.”
11 Li yoo maŋ, digbana bonchiann saa baar Yennu boor, ki kpant u niib. U sii be i boor, ki i saa bann nan ŋɔɔe tumin i boor.
12 Ki Juda yent saa ŋamm kii tee Yennu faar, kasii tiŋ na ni, ki u saa ŋamm gann Jerusalem ki teen u mɔŋ doo.
13 Sɔɔ kur-ii ŋmin soon nna Yennu tɔɔnn, kimaan u saa nyi u kasii binbeboor na ki baar.

3

Yirintu nba jiin mannteeb yudaanɔ na po

1 Yirintleer na ni, Yennu din wannin Joosua, wunba tee mannteeb yudaanɔ na, ki u see Yennu malaka na tɔɔnn po. Ki Sintaanii see ki kpia Joosua leŋ, ki teen siir a wun pak ki biirɔ.
2 Ki Yennu malaka na yet Sintaanii a, “Sintaanii, Yennu saa yakii nana. Yennu nba loon Jerusalem na n yakii nana. Jɔɔ na tee nan daauk nba ki bi dat kuutir muu ni nae.”
3 Joosua din see leŋ ki lia tajakina.
4 Malaka na din bet u leeb na a, “Liatir tajakina nba ki jɔɔ na lia na,” ŋaan yet Joosua a, “N jii a yanbɔmme na, ŋaan ji saa tura tapaant ki a lia.”
5 Ki n yet a bin jii yufintir nba yeen ki fin Joosua yur. Ki bi teen nna, ki bia jii tapaant ki lann Joosua, ki malaka na daa see leŋ.
6 Malaka na din bet Joosua a
7 Yabint Yennu yet a, “Fi-i sak n sennii na ki tun toonn nba ki n tura na, fine sii yɔɔ tee n ŋasaakak na nan li dindonjot kura saakɔɔ, ki n saa gbat a miaru, nan maa gbia malakanba nba be n boor ni miaru biaŋinba na.
8 Joosua, fin nba tee mannteeb yudaanɔ na, gbiintir. Mun gbiintir man, yimm nba tee manteleeb na, yimme tee tɔɔnn po binbenŋaŋ nyinn. N saa baar nan n toontunnɔ nba ki bi yiu Tiik Yiinu na.
9 N yaa n bir tann nba mɔk lɔka ŋanlore-e Joosua tɔɔnn, ki sɔb sɔbinii li paak, ki daar yennkɔɔ nie ki n saa nyinn tiŋ na yanbɔmm.
10 Li daar maŋ, sɔɔ kur tan saa yiin u ŋakpiak, ki wun baar u ŋaak ni, ki chent nanɔ u parmaasir nan yamani binbeŋ, u tilontii nyaka.” Yabint Yennu-e pak na.

4

Yirintu nba jiin fitsentir na po

1 Ŋanne ki malaka nba bo piak nanin na jen ki fiinin, ki li tee nan n bo gɔɔnte na,
2 ki boin a, “A la bia?”

Ki n jiin a, “N la salima fitsentire, ki kpan seŋ tɔɔ li paak, ki fita ŋanlore tɔɔ ki lintir,
ki fitir kur mɔk fitŋmii kunkɔɔnboa ŋanlore,
3 ki bia la kpan tiinii ŋanlee, ki yenn see fitsentir na lokyenn po, ki leer see lokleer
na po.”
4 Ŋanne ki n boi malaka na a, “Chanbaa, bona nba na paak tee bee?”
5 Ki u boin a, “A ki mi-i?”
Ki n jiin a, “Chanbaa, n ki mi.”
10b Ki malaka na yetin a, “Fita ŋanlore na tee Yennu ninbina ŋanlore nba laat tingbouŋ
na kur poe.”
11 Tɔn, ki n ji boiɔ a, “Kpan tiinii ŋanlee nba see fitsentir na kpinii na paak mun tee
bee?
12 Ki kpan tiik yiinii ŋanlee nba kpia salima funfoontii ŋanlee nba ki kpan nyi leŋ na
paak mun tee bee?”
13 Ki u boin a, “A ki mi-i?”
Ki n jiin a, “Chanbaa, n ki mi.”
14 Ŋanne ki u yetin a, “Binba nae tee jab banlee nba ki Yennu nyinnib, ki mɔɔn kpan
bi paak, a bii tuun ŋɔɔ Yennu nba tee tingbouŋ na kur daanɔ na toona.”

Ki jiin mɔsonn nba ki Yennu din tur Serubabel na po

6 Ki malaka na betin a n yet Serubabel maan nba nyii Yennu boor na a, “Yabint Yennu
yet a, li ki tee a paŋ, koo a yiikoo kaa, ŋaan n Seeke saa tura nyannu.
7 Bonjarkara nba gbeŋ nan jɔfɔkit na, ŋaan li kur saa mirinte a tɔɔnn. A saa ŋamm
maa jiantu ŋasaakak na, ki fi-i taŋi paan tanjoontik na yoo nba, niib na saa yikin a, ‘Li
fan, li fan.’ ”
8 Ki mɔmaleer nyii Yennu boor ki baarin,
9 ki yet a, “Serubabel bir Yenjiantu ŋasaakak na fiakira, ki saa maa gbenn. U-u maa
gbenn yoo nba, n niib na saa bann nan mine tuma bi boor.
10a Bi din kɔŋ bi dindann, kimaan toona din ki somm fanu, ŋaan bi saa la ki Serubabel
maa Yenjiantu Ŋasaakak na, ki bi sii mɔk parpeenn.”

5

Yirintu ki jiin gbounpɔɔbir nba yuuk na po

1 Ki n ŋamm got, ki ji la gbounpɔɔbir, ki li yuuk sanpaapo.
2 Ki malaka na boin maa la linba. Ki n jiin a, “N la gbounpɔɔbire, ki li yuuk sanpaapo,
ki li fɔkint tee taabatii piintaa, ki yarimu tee taabatii piik nan ŋanŋmu.”
3 Ki u bia betin a, “Yennu mɔtont nba saa saan tiŋ na kur po nae sɔb li paak na.
Gbounpɔɔbir maŋ yenn po yet a wunba kur tee nanyukɔ, bin nyinnɔ tiŋ na ni, ki leer
na mun yet a wunba kur dia mɔpora ki fa faak, bin bia nyinnɔ tiŋ maŋ ni.
4 Yabint Yennu yet a u saa tun u mɔtont na, ki lin kɔɔ wunba kur tee nanyukɔ ŋaak
ni, ki bia kɔɔ wunba kur dia mɔpora ki fa fai na ŋaak ni. Li sii be bi ŋei maŋ ni ki biirib
chain chain.”

Yirintu ki jiin poo nba be kpanjouk ni po

5 Ki malaka na ŋamm dɔkit ki yetin a, “Gotir. Bonsiar baat.”
6 Ki n boi a, “Li tee bee?”
Ki u jiin a, “Li tee kpanjouko, ki see tiŋ na kur yanbɔmm taar ni.”
7 Kpanjouk na biir din tee kute, ki n la ki biir na biit goon, ki poo kar kpanjouk maŋ
ni.
8 Ŋanne ki malaka na yetin a, “Poo nae see toonbiit taar ni,” ŋaan ji dinn poo na ki
sikinɔ kpanjouk na ni, ki jiin biir na ki biin.
9 Ki n got la poob banlee, ki bi yuuk ki baat n po, ki bi kpinkpant mɔk paŋ nan baakir
kpinkpant na. Ki bi jii kpanjouk na ki yukir nann.
10 Ki n boi malaka na a, “Bi saa nann lee?”
11 Ki u jiin a, “Bi saa nann Babilonn-e, siaminba ki bi saa maa li jiantu diiuk. Bi-i maa
jiantu diiuk maŋ ki gbenn yoo nba, bi saa teen kpanjouk na leŋe kii jiantirir.”

6

Yirintu ki jiin taantorit ŋanna po

1 N din la yirintleer, ki yirintu maŋ ni, taantorit ŋanna nyii kutmɔnt jɔfɔkit ŋanlee
sinsuuk ni, ki baat.
2 Sinsinn taantoruk na, taanmɔniie din daarir, ki taanbɔnii daar linba waa ŋanlee ni
na,

3 ki taanpeenii daar linba waa ŋantaa niŋ na, ki toruk nba waa ŋanna niŋ na, ki
taanmɔnwuwura daarir.
4 Ŋanne ki n boi malaka na a, “Chanbaa, taantorit na paak tee bee?”
5 Ki u jiin a, “Binba nae tee sei* banna nba be sanpaapo, ki see Yennu nba yen durinya
na kur na tɔɔnn.”
6 Taantoruk nba ki taanbɔnii daar na din saa niigaŋ poe, ki taanpeenii na saa yonbaa
po, ki taanmɔnwuwura na saa tiŋ nba be niidiitu po na.
7 Taanmɔnwuwura na nba din nyii yoo nba, ki bi jekir a bin saan ki diis tingbouŋ na.
Ki malaka na yet a, “Ii saa ki saa diis tingbouŋ na.” Ki bi saan.
8 Ki malaka na yetin nan kunkɔpaarir a, “Taanii nba gaar niigaŋ po ki saa Babilonn
na maan Yennu wutoora.”

Baa teen Joosua tɔɔndaanɔ biaŋinba

9 Yennu-e turin mɔmaan na.
10 U yet a, “Jiin piinii nba ki binba be digbangann ki tee Heldai nan Tobija nan Jedaya
ki daan baar nann na, ki saan nann Josaya, wunba tee Sefania bija na ŋaak. Jab na kur
nyii Babilonn-e, yommisin ni, ki jen.
11 Jiin salimmɔna nan salimpeena nba ki bi tur na, ki nan naan fokirik, ki yirin
Jehosadak bija Joosua, wunba tee mannteeb yudaanɔ na.
12 Betirɔ a Yabint Yennu yet a, ‘Jɔɔ nba ki bi yiu Tiik Yiinu na sii kpaatire, waa be
siaminba na, ki tan ŋamm maa Yennu Ŋasaakak na.
13 Ŋɔɔe tee wunba saa ŋamm maa ŋasaakak maŋ, ki gaar jirima nba jaŋ nan kpanbar,
ki bia sii dia u niib. Manntɔɔ sii be u naan binbintir boor, ki bi sii tuun nan leeb nan
parmaasir nan mɔtaauk.’
14 Naan fokirik na sii tee jirima tiarue, Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki teen Heldai nan
Tobija nan Jedaya nan Josaya.”
15 Jab nba be banfɔka na sii baat ki sommit, ki maa Yenjiantu ŋasaakak na. Ki bi-i
maa gbenn yoo nba, i saa bann nan Yabint Yennu-e din tumin i boor. Linba na kur saa
tuma, li-i tee ki i sak i Yomdaanɔ Yennu sennii na fanu.

7

Ki jiin mɔloru po

1 Kpanbar Darius naan dinu bina ŋanna ni, ŋmaarii ŋanyia ni, ŋmaarik nba ki bi yiu
Kislef na, li daa ŋanna daare ki Yennu turin mɔmaan.
2 Ki Betel teeb tun Sareser nan Regem-melek nan bi jab, Yabint Yennu Ŋasaakak na
ni, a bin miar Yennu ki wun turib piisin,
3 ki bia boi mannteeb nan Yennu sɔkiniinba na buboit nba na a, “Tii bia daa kii lorin
mɔi binn kur ŋmaarii ŋanŋmu ni, kii fabin, Yenjiantu ŋasaakak na biiru paak, nan taa
tuun bina bina na-a?”
4 Yennu mɔmaan nba din baar n boor niŋe na.
5 U din yet a, “Betir niib nan mannteeb nba be tiŋ na niŋ na, a baa tuu lor mɔi ki mɔ,
ŋmaarii ŋanŋmu nan ŋmaarii ŋanlore binn kur ni, bina piinlore na, ŋaan li din ki teen
min kaa baakiri.
6 Ki baa bia din tuu di ki nyu na, bi din maant bi mɔŋ parae.”
7 Mɔmaan nae ki Yennu din pak ki turib, ki li nyii u sinsinn sɔkiniinba na boor, yoo nba
ki niib bonchiann din be Jerusalem nan doi nba lintir na, nan niidiitu po, nan yonbaa
po kunkonbis na kur ni.

Biaŋinba ki mɔyêtuk baat nan yommisin

8 Yennu din tur min Sekaria mɔmaan nba nae a,
9 “Yoo nba din gar na, n din tur n niib sennu nba na a, ‘See ki i ŋaan niib laat bi mɔnii,
ki parmaasir nan ninbatinu be i leeb paak.
10 I daa mukis pakɔi, koo kpeebii, koo boorganii nba be i boor na, koo wunba kur tee
nandaanɔ, ki bia daa lorin lora nba saa tur i leeb danii.’
11 “Ŋaan n niib na din ki gbiinti; bi din nyar bi tubae,
12 ki te ki bi para wakii nan tanpiiuk na. Baa din yêt nan bin gbiint wannu nba ki n
din turib, ki li nyii n sinsinn sɔkiniinba boor na paake, ki n donn wutoor.
13 Kimaan baa din ki gbiint yoo nba ki n pak na, n mun din ki jiin gatu yoo nba ki bi
miarin.

* **6:5 6.5** Sei koo wouŋ. Bi maan ni, “seek” nan “wouŋ” mɔbona tee yomme.

14 N din jiibe nan wonpaaruk na, ki saan namm digbangana ni. Tinŋaŋ na ji din biare
ki dɔɔ yann, ki sɔɔ kaa leŋi.”

8

Yennu mɔsonn ki jiin Jerusalem ŋammu po

1 Yabint Yennu din tur min Sekaria mɔmaan nba na a,
2 “N loon ki n somm Jerusalem teeb, kimaan n lomm yab bonchiann Jerusalem teeb
maŋ paak, lomm nba te ki n wutoor doo binba tee Jerusalem teeb datai na paak.
3 N saa ŋmat Jerusalem nba tee n kasii doo na nie, kii be leŋ. Ki li ji sii yi mamɔmm
doo, ki min Yabint Yennu kunkonn na ji sii yi kasii kunkonn.
4 Nikpera nba tee poob nan jab nba somm nan patii na sii kaar doo na nɔɔk ni,
5 ki bonjai nan bonpoi saa ŋamm gbee doo na ni ki jerin.
6 “Niib nba tenn na sii dukii nan linba na tee bonpaarire, ŋaan min Yennu boor ni
ŋarin, li ki paari.
7 N saa fat n niib na, ki nyinnib bi datai nba saan namm siaminba kur,
8 ki nyi namm li yondo po, nan li yonbaa po, ki jen namm Jerusalem. Ki bi ji sii tee n
niib, ki n mun tee bi Yennu, ki diab nan ŋant, nan popeensin.
9 “Ii mɔk par-kpaŋir man. Mɔbona nba ki i gbia na, ŋanne ki n sɔkiniinba din pak,
yoo nba ki bi din bir n Ŋasaakak fiakir, a bin ŋamm maa na.
10 Li yoo na, sɔɔ din kan fit la likirii ki jɔɔn jab koo bonkobit ki bin tun toonni, ki sɔɔ
bia ki be u yamani. N din te ki niib kɔn nan bi leebe.
11 Ŋaan mɔtana, n ji kan dia n niib nba biar na nan maa din dia binba sinsinn na.
12 Bi saa bur bi jeet nan parmaasir. Bi daan tiinii saa lon lɔɔna, ki tiŋ na saa turib jeet,
ki saak saa baa bonchiann, ki n saa tur niib nba biar na piisin na kur.
13 Yimm Juda nan Israel teeb, yoo nba din gar na, boorganii din tuu poor bi leeb
mɔpora a, ‘Biiru nba din baar Juda nan Israel teeb na n baa i paak.’ Ŋaan n saa tinni, ki
boorganii maŋ ji sii yeen bi leeb a, ‘Gaat piisin nba din baar Juda nan Israel teeb paak
na.’ Li paak, ii mɔk par-kpaŋir man, ki daa tiin jaŋmaanii.”
14 Yabint Yennu yet a, “Yoo nba ki i yeejamm din donn n wutoor na, n din lor tubdatue
bi paak, ki din ki lebit n dudukit, n din tun nan maa lor biaŋinba nae.
15 Ŋaan mɔtana, n ji lorin maa n teen piisime Jerusalem nan Juda teeb paak. Li paak,
i daa tiin jaŋmaanii.
16 Bona nba tee yii tuume na: ii piak leeb barmɔnii. Ki barbuut boor, ii tuu pak
barmɔnii nba saa baar nan parmaasir.
17 I daa lorin lora nba saa biir i leebi, ki bia daa poor faak mɔpora. N ki loon faak,
nan buut nba ki took, nan kpikpiruku.”
18 Yabint Yennu-e din tur min Sekaria mɔmaan nba na a:
19 “Mɔloru nba ki i tuu lorin ŋmaarii ŋanna ni, nan ŋmaarii ŋanŋmu, nan ŋmaarii
ŋanlore, nan ŋmaarii piik ni, binn kur na, ji sii tee kpinkpammuk nan parpeenn jaamme
ki teen Juda teeb. See ki i loon barmɔnii nan parmaasir.”
20 Yabint Yennu yet a, “Yoo baate ki n niib tan saa nyi doi bonchiann ni ki baar
Jerusalem.
21 Digban-yenn niib tuu saa yet digbanleer niib a, ‘Ti saa a tin jiant Yabint Yennu-e, ki
miarɔ ki wun turit piisin. Baat, ki tin saan.’
22 Niib bonchiann nan digbana nba mɔk yiikoo bonchiann saa baar Jerusalem, ki jiant
Yabint Yennu ki miarɔ a wun turib piisin.
23 Daa maŋ ni, nigamm piik tan saa baar Juu nirɔ boor, ki yet a, ‘Ti loon ki timm nan
fine n libin kii be, kimaan ti gbat a Yennu be nana.’ ”

9

Tubdatu ki jiin boorganii po

1 Linba nae tee Yennu maan:
Yennu senn tubdatue ki tur Hadrak tiŋ nan Damaskus doo. Li ki tee Israel teeb booru
kɔɔ kaa ki Yennu yemmi, ŋaan nan Siria digbansaakar na kura tee Yennu yare.
2 Hamaf nba ter nan Hadrak na mun bia tee u yare, li mun bia tee nnae ki tur Taya
nan Sidonn doi nan bi niib bannu na kur.
3 Taya doo maa ki ŋamm li mɔŋ, ki mɔk paŋ, ki kpekin salimmɔna nan salimpeena
leŋ, ki li yab nan tanbiinii nae.
4 Ŋaan Yennu saa jii linba kur ki Taya mɔk na ki yaat nanna. Yennu saa lu li mɔkint
maŋ kur mɔkgbeŋir ni, ŋaan joo doo na muu.

5 Ki Askelonn teeb na saa la linba na, ki jaŋmaanii n soorib. Gasa doo saa lar, ki lin
toŋɔ bonchiann. Nnae ki li mun saa toŋ Ekronn teeb, ki bi dindann n yaat. Gasa teeb
saa kɔŋ bi bat, ki Askelonn doo mun saa biar ki dɔɔ yann.
6 Boorganiie ji sii kɔɔ Asdod doo ni. Yennu yet a, “N saa nyinn karinbaanii nba ki
Filistia teeb mɔk na kure.
7 Bi ji kan mi ŋman nant nba mɔk sɔn, koo ki di jeet nba ki n yaa bi daa di na. Ki
binba tinn na kur ji saa kpant n niib, ki tee naakuuk, Juda booru ni. Ekronn saa kpant
n niib na bɔkir, nan Jebus teeb nba din teen na.
8 N saa guur n tiŋ na, ki datai kan gar leŋi. N ji kan sak ki niyoona-ii mukis n niibi. N
la n niib nba dii biak biaŋinbawa.”

Ki jiin kpanbar nba tan saa baar na po

9 Sayɔnn teeb, ii mɔk kpinkpammuk man.
Jerusalem teeb, ii yikin man nan parmaasir.
Gotir man, i kpanbar nae baat i boor na.
U tee yiikoo daanɔe ki mɔk nyannu,
ŋaan u tee wunba sikint u mɔŋe,
ki jak boŋ nba set tee bonpaaŋ.
10 Yennu yet a,
“N saa nyinn tɔb taantorit Israel teeb boor ni,
ki nyinn taanii nba be Jerusalem na,
ki biir tɔdaat nba ki bi jii kɔn kɔnn na kur.
I kpanbar na saa baar nan parmaasir booru kur ni,
laa nyi mɔkgbeŋir ki saa tuu mɔkgbeŋir sii be u yent ni,
laa nyi Yufrates mɔkir ki saa tuu tingbouŋ na paak,
li be u yent nie.”

Ki jiin Yennu niib na jenu po

11 Yennu yet a, “Kimaan n mɔlor nba ki n lor nani
ki jii maruŋ sɔn ki gbeen na,
n saa ŋaa i niib yann, ki bin nyi yommisin
nba tee nan bunbunkoonn na ni.
12 Jenin man, yimm yommii nba ki mɔk dindann na,
ŋmatir kun i doi ni, siaminba ki fat-n-mɔŋ be na,
n beerie, n saa pa piisin ki jiini,
ki lin gar biak nba ki i dii na taar munlee.
13 N saa te ki Juda-ii tee nan kunkɔnkɔnnɔ tɔdaauk nae,
ki Israel-ii tee nan peenii na.
N saa jii Sayɔnn jab ki bi tee nan banjiak nae
ki kɔn nan Griis jab.”
14 Yennu saa dɔkit ki be u niib yur paak.
U saa tɔ u peenii nan sanyikintii nae.
Yabint Daanɔ Yennu saa peb naatunn,
ki sii be wonpaaruk nba saa nyi niidiitu po ki baar na ni.
15 Yabint Yennu sii guu u niib,
ki bi saa boont bi datai.
Bi sii yikin nan dayibira nae tɔb ni,
ki saa kpi bi datai,
ki bi sɔn n pubir nan baa tuu kpaar maruŋ sɔn
binbintir paak biaŋinba na.
16 Li daar-i baar, Yennu saa tinn u niib
nan pekpaarik nba tuu nyinn u pei ninbɔŋ ni biaŋinba nae.
Bi sii nyirii u tiŋ ni nan tanbinyinyira nba tuu be
naan fokirik paak nae.
17 Tiŋ na sii ŋan ki bia kpai bonchiann,
ki nipaauŋ na saa di tiŋ na jeet, ki nyu li daan,*
ki kpaat nan paŋ.

10

Yennu mɔsonn nba jiin fatu po

* **9:17 9.17** Bi din dia tilɔɔnae ki tee daan.

1 Boin Yennu kpafuur yoo ki wun tur saak. Ŋɔɔe tee wunba teen sayuŋ nan saak, ki
te bonbuburit ŋan ki tur sɔɔ kur.
2 Niib tuu boi pata nan ninnyɔdamme, ŋaan baa teen gatu nba tee faak nan fuute.
Nisiab kpintir damiit ki want li paak, ŋaan bi boontie, par-kpaŋir nba ki bi teeni na tee
yanne. Li paak, ki niib na lin ki yirib nan pei nba tuu bot na. Bi be daamii ni, kimaan
bi ki mɔk tɔɔndaanɔ.
3 Yennu yet a, “N wutoor doo boorganu nba dia n niib na paaka, ki n yaa n dat bi
tubire. Juda teeb tee n yabe, ki min Yabint Yennu-e saa gotib. Bi sii tee n tɔb taanii nba
mɔk paŋe.
4 Bi niŋe ki doo diara, nan tɔɔndamm, nan kunkɔnkɔnna saakab saa nyi, ki dia n niib.
5 Juda niib saa la nyannu ki tee nan kunkɔnkɔnna nba tuu nyann bi datai, ki ŋmaa ki
birib tiŋ ni nae. Bi saa kɔn, kimaan Yennu be namm, ki bi saa nyann bi datai na, halii
nan taanjakira nawa.
6 “N saa te ki Juda teeb-ii mɔk paŋ.
N saa fat Israel teeb na.
N sii mɔk ninbatinu bi paak, ki jen kpen namm,
ki bi sii tee nan n ki mi yêtib na.
Mine tee bi Yomdaanɔ Yennu; n saa gat bi miaruwa.
7 Israel teeb na sii mɔk paŋ nan kunkɔnkɔnna nae,
ki mɔk parpeenn nan jab nba tuu nyu daan* na.
Bi yaaboona tan saa tiar nyannu nba na po,
ki mɔk parpeenn, kimaan linba ki Yennu tun na paak.
8 “N saa yiin n niib ki taamm. N saa fatib,
ki te bin pɔt kii tee nan baa tuu tee bianinba na.
9 Mine lek yatib ki kɔɔmm digbangana ni,
ki bi be banfɔkir, ŋaan bi sii tian n po.
Ŋamm nan bi waas saa foor ki tɔk jen.
10 N saa nyi nan n niib Ijipt nan Asiria,
ki jen kpen namm ki kaamm bi mɔŋ tiŋ ni,
ki bia kaanib Gilead nan Lebanonn,
ki tiŋ maŋ kur po saa gbee nan niib.
11 Yoo nba ki bi be bi daamii mɔkir ni na,
min Yennu saa soor li nyunjiinu na,
ki Nail nyun sunsuŋ na saa fɔɔr.
Asiria teeb karinbaanii na saa maak,
ki Ijipt teeb paŋ na saa gbenn.
12 N saa te ki n niib na mɔk paŋ,
bi saa jiantin ki sak n mɔb.”
Yennu-e pak na.

11

Ki jiin nitont na baak po

1 Lebanonn tiŋ, lootir a gana, ki muu n di ki biir a kpekii na.
2 Ii mɔ man kii fabin, yimm tiinii nba tee naajii na,
kimaan kpekii na baawa, tifanii maŋ biira.
Ii mɔ man kii fabin, yimm tijakpera nba be Basann na,
kimaan bi chɔɔ fɔɔr na ki yentira.
3 Ki doo diara na yikin nan parbiir,
kimaan bi mɔkint na ji kaa.
Gbiintir yanbɔra nba mɔ,
kimaan fɔɔr nba tuu tee bi binbeboor,
Jɔɔdann mɔkir boor na, ji biira.

Ki jiin pekpaarii banlee po

4 Ki n Yomdaanɔ Yennu yetin a, “Ii saa kii tee pei nba ki bi lor a bin kpib na pekpaarik.
5 Pei maŋ damm kpib ki ki laat tubdatu. Bi tuu kɔi nant nae, ŋaan yet a, ‘Pakin Yennu
man, ti mɔkita.’ Halii pekpaarii na mɔŋ ki tiin bi pei na ninbaauku.”
6 Yennu yet a, “N ji kan tin sɔɔ ninbaauk, tingbouŋ na ni. N mɔŋe saa jii niib na kur, ki
teemm bi diara na yiikoo ni. Diara maŋ saa biir tingbouŋ na, ki n kan tinnir bi boori.”

* **10:7 10.7** Bi din dia tilɔɔnae ki tee daan.

7 Binba daa pei maŋ ki tɔɔt ki kɔi nae jɔɔmin, ki n tee pei nba ki bi yaa bin kpib na
pekpaarik. Ki n jii gbianii ŋanlee, ki pur yenɔ “Sommir,” ki pur lɔɔ na “Mɔtaauk.” Ki n
gorii pei na.
8 Ki n tan bak nan pekpaarii bantaa nba ki loon n maan na, ki ber bi kur ŋmaayeŋ ni,
9 ŋaan ji yet pei na a, “N ji kii kpaarini. Ŋaant ki binba saa kpo na n kpo, ki binba ki
bi saa biirib na, bin biirib. Binba biar nae saa biir bi leeb.”
10 Tɔn, ki n jii pekpagbiak nba sann tee “Sommir” na ki jintir, a lin piin mɔlor nba ki
Yennu daan lor nan booru kur na.
11 Li paak, mɔlor na din piine li daar. Binba din daa pei maŋ ki bia kɔib na din goriime,
ki bann nan Yennu-e piak linba ki n tuun na ni.
12 Ki n yetib a, “Li-i tee ki i loon, yin turin n paauk, ŋaan i-i kii loon nna, yii dia.” Ki
bi ji turin salimpeena piintaa, ki li tee n paauk.
13 Ki Yennu yetin a, “Jiin salimpeena na ki teen jiantu ŋasaakak likbir-boor na ni.” Li
paak, ki n jii salimpeena piintaa nba ki bi din dukin nan li tee daauk nba ŋane ki turin
na, ki teen Yenjiantu ŋasaakak na likbir-boor na ni,
14 ŋaan jint pekpagbiak nba pukin ŋanlee ni, ki li sann tee “Mɔtaauk” na, ki Juda nan
Israel teeb mɔtaauk na yat.
15 Tɔn, ki Yennu yetin a, “Ii jik-ii tee nan pekpaarik nba ki mɔk nyɔɔt na.
16 N guun pekpaarike n pei maŋ, ŋaan ki u baka kaa nan wun tinn pei nba ki bi yaa
bin kpib na, koo wun lon pei nba bot na, koo ki teb binba la daŋ na, koo ki dinn binba
mɔk laafia na, ŋaan u ŋman pekpamma na nante, ki bia fokitir bi taawoka.
17 Pekpaarik nba ki mɔk nyɔɔt maŋ saa boonta. U yêt u pei nawa. Tɔbe saa biir u
yiikoo na kur. U nuu saa kpo, ki u niidiitu po ninbinn n jɔɔn.”

12

Biaŋinba ki Yennu saa fat Jerusalem

1 Mɔmaan nba na nyii Yennu nba nan sanpaak nan tingbouŋ ki tur nisaarik manfoor
na boore, ki teen Israel teeb. U yet a,
2 “N saa te ki Jerusalem-ii tee nan daan nae, ki booru nba kpiau na saa nyu, kii taŋii
tee nan jab nba tuu yib na. Ki bi-i lek Jerusalem yoo nba, bi bia saa lek Juda digbana
nba tenn na.
3 Ŋaan li yoo-i baar, n saa te ki Jerusalem-ii kpai nan tann nae, ki booru nba bikin a
wun wokitɔ saa la daŋ. Durinya kur saa taan bi kunkɔnkɔnna ki lekɔ.
4 Li yoo na, n saa ŋaan ki jaŋmaanii n soor bi taanii na, ki te bi taanjakira maŋ n
waat. N sii guu Juda teeb, ŋaan te ki datai taanii na n jɔɔn.
5 Tɔn, ki Juda naakuut ji sii yeen a, ‘Ti Yomdaanɔ Yabint Yennu-e teen u niib nba be
Jerusalem na paŋ.’
6 “Li yoo, n saa te ki Juda naakuut-ii tee nan fɔɔr nba tuu gaar muu, koo nan kpaab
nba tuu gaar muu ki di jeet biaŋinba nae. Bi saa boont booru nba kpiab na kure, ŋaan
ki Jerusalem niib n biar ki be doo na ni, ki siara daamii kaa.
7 “Min Yennu saa tur Juda kunkɔnkɔnnae nyannu sinsinn, ŋanne saa te ki baakir nba
ki Defid yaaboona nan Jerusalem teeb saa gaar na kii yab gar Juda nileeb yar na.
8 Li yoo, min Yennu saa guur binba be Jerusalem na, ki binba ki mɔk paŋ na, ŋaan
n saa te ki bi mɔk paŋ nan Defid nba din mɔk na. Defid yaaboonae tan sii tee niib na
tɔɔndamm, ki ŋmakitirib nan min Yennu malaka, koo min Yennu mɔŋe ŋmakitirib na.
9 Ki n saa boont booru kur nba tan bikin a bin lek Jerusalem.
10 “N tan saa tur Defid yaaboona nan nileeb nba be Jerusalem na ninbatinu seek, nan
miaru seek. Bi saa got wunba ki bi ŋmuu-u kpann na, ki bui fabin u paak, nan binba tuu
fabin bi biyemmir kuun paak biaŋinba na. Bi saa bui ki fabin nan parbiir, nan binba ki
bi sinsinn bonjak tuu kpo na.
11 Parbiir nan fabinii nba tan sii be Jerusalem li daar maŋ sii yab nan baa din fabin
Hadad Rimonn* paak, Megido baauk ni biaŋinba nae.
12-14 Ŋaak kur nba be tiŋ na ni tan saa fabin li yur po fabinii: ŋaak nba nyii Defid
booru ni, nan ŋaak nba nyii Natann booru ni, nan ŋaak nba nyii Liifai booru ni, nan
ŋaak nba nyii Simei booru ni, nan ŋei nba biar na. Ŋaak kur sii mɔk li yur po fabinii,
ki jab nba be ŋei maŋ ni na sii fabin bi kuukɔɔ, ki poob mun fabin bi kuukɔɔ.”

* **12:11 12.11** Li pasiar, Hadad Rimonn din tee mɔmaata tingbanne, ki mɔɔt-i koor yoo nba, bi tuu mi a u kpoe.

13

1 Yabint Yennu yet a, “Li yoo-i baar, nyuntonn tan saa put, ki wuur binba tee Defid
yaaboona, nan Jerusalem teeb, ki bin nyi bi patjiantu, nan bi yanbɔnlia ni.
2 Li yoo, n saa nyinn pata nba be tiŋ maŋ ni sana, ki sɔɔ ji kan tiar bi po. Ki wunba
tan tee faak sɔkinii, n saa berɔe, ŋaan nyinn patjiantu niɔŋ niib na ni.
3 Ŋaan sɔɔ-i lekii bia yet a ŋɔɔ tee n sɔkiniie, u mɔŋ mɔŋ baa nan u naa saa betɔ a
see ki u kpo, kimaan waa tuu yaa u piak min Yennu maame, ŋaan fa faak na paak. U-u
sɔkint yoo nba, u baa nan u naae saa ŋmuu-u ki kpiu.
4 Li yoo-i baar, sɔkinii kaa ki tan sii mɔk parbifaant nan waa laat yirintu nba na, koo
ki tuun nan sɔkinii na, koo ki lia sɔkinii liant ki kpann niibi.
5 Ŋaan u tan saa yet a, ‘N ki tee Yennu sɔkinii kaa. N tee kpaarɔe. N kpan ko kpaabe
n bisin niwa.’
6 Tɔn, li-i tee ki sɔɔ boiɔ a, ‘Ŋaan ki bia fiate be a parbiir paak na?’ u saa jiin a, ‘N
yɔɔk ŋaake ki bi daan teenin daŋ maŋ.’ ”

Yiikoo nba jiin Yennu pekpaarik na kpinu po

7 Yabint Yennu yet a, “Jukbanjiak, fiit ki lek pekpaarik nba tuun n toonn na. A kpiu,
ki pei na n yat. N saa lek n niib,
8 ki tiŋ na kur po niib bɔkitu muntaa ni, li munlee saa kpo.
9 Ki n saa bikin bɔkyenn nba biar bi manfoa ni na, ki ŋammib, nan biaŋinba ki bi
tuu pur salimpeena muu ni ki ŋammir na. N saa bikimm nan baa tuu bikin salimmɔna
biaŋinba nae, ki bi ji saa miarin, ki n gat bi miaru maŋ. N saa betib nan bi tee n niibe,
ki bi saa jiin a mine tee bi Yennu.”

14

Ki jiin Jerusalem doo nan digbana po

1 Daar nba ki Yennu saa bu buut na pera, ki bi saa fat yimm Jerusalem teeb bona, ki
bi-i fat linba, bi tan saa chentir i ninbina ni.
2 Yennu saa taan booru kur ki bin faa Jerusalem tɔb. Bi saa nyann doo na ki nyinn faar
nba be ŋei na ni, ki fat poob na ki dɔɔ namm. Bi saa saan nan niib na bɔkir digbangana,
ŋaan ki bɔkleer na n biar doo na ni.
3 Tɔn, Yennu saa kɔn nan booru maŋ, nan waa tuu kɔn biaŋinba nae.
4 Li yoo na ki u saa set Olif Tiinii kunkonn nba be Jerusalem yondo po na paak, ki Olif
Tiinii kunkonn maŋ saa bɔkit taar munlee, ki nyi yondo po ki saan sik yonbaa po, ki
baauk n dɔɔr li sinsuuk ni. Kunkonn na bɔkyenn saa saan niigaŋ po, ki bɔkleer n saan
niidiitu po.
5 I tan saa bɔr tɔkin baauk nba bɔkit kunkonn na taar munlee nae. I tan saa tin nan
biaŋinba ki tiŋ din jekir ki i yeejamm tin, Juda kpanbar Yusia yoo nae. N Yomdaanɔ
Yennu saa baar, ki tɔk nan u malakanba na kur.
6 Li daar-i baar, waat sii kaa,
7 koo siara bunbɔnn ji tan sii kaa. Yoo kur, yentu sii be-e, halii nan nyiɔkɔ. Yennu
kuukɔɔe mi yoo nba ki linba na saa tun.
8 Li daar-i baar, manfoor nyun tan sii puub ki nyi Jerusalem, ki li bɔkyenn saa Mɔk-
kpeenn na ni, ki bɔkleer na mun saa Sinsuuk ni mɔkgbeŋir na ni. Li sii puube piar nan
siɔk kur.
9 Ki Yennu sii tee tingbouŋ na kur kpanbar, ki sɔɔ kur saa jiantɔ, waa tee Yennu na
paak, ki bia mi u sann maŋ.
10 Tiŋ na kur po, laa nyii Geba, niigaŋ po, ki saan tuu Rimonn, niidiitu po, saa teen
paanu yennkɔɔ. Jerusalem sii be kunkonn paak ki fɔk tiŋ na kur po. Ki doo na saa piin
Benjaminn Tammɔb ni, ki saan tuu gungɔnt boor tammɔb na, siaminba ki tammɔkper
tuu be na, ki bia nyi Hananel Difoouk na boor ki saan dian naan daŋaaboa.
11 Jerusalem teeb ji sii be bi yamanie, ki kii tiin jaŋmaanii nan bi saa boontibi.
12 Yennu saa baar nan yiarbiiuk, digbana nba kur faa Jerusalem teeb tɔb na paak. Bi
gbanant saa pɔɔk ŋaan ki bi daa fo, ki bi ninbina nan bi jerima n pɔɔk.
13 Li yoo, Yennu saa ŋmat bi dudukit ki kɔɔmm jaŋmaanii bonchiann, ki sɔɔ kur saa
ŋmant ki lek u lɔɔ nan kɔnn.
14 Ki Juda jab na saa kɔn ki somm Jerusalem jab. Bi saa fat mɔkint bonchiann digbana
kur ni, ki li tee salimmɔna nan salimpeena nan tiat bonchiann.
15 Yiarbiiuk saa soor bonkobit nba be datai kaaŋ niŋ na kur, li taanii, nan bontaanii,
nan laagumiinba, nan bonii.

16 Tɔn, ki binba kur biar be bi manfoa ni, ki nyii digbangana nba daan lek Jerusalem
na, tuu saa saan leŋ binn kur, ki jiant Yabint Yennu nba tee kpanbar na, ki bia di lanbont
jaamm.
17 Li-i tee ki digbann nba yêt nan u kan saan ki jiant Yabint Yennu nba tee kpanbar
na, ŋann saak kan baa bi tiŋ ni.
18 Li-i tee ki Ijipt teeb na yêt lanbont jaamm na dinue, Yennu saa te ki yiarbiiuk nba
ki u yaa lin baar digbanlia nba yêt lanbont jaamm dinu na, lin mun baarib.
19 Linba nae sii tee tubdatu nba saa baar Ijipt, nan digbanlia nba saa yêt lanbont
jaamm na dinu.
20 Li yoo maŋ, taangbekiri paak gbaa, bi saa sɔb mɔbona nba na a, "Yennu yar." Ki
jeteenboba nba be Yenjiantu Ŋasaakak ni na sii tee kasiie, nan senii nba be maruŋ
binbintir boor na.
21 Jeteen boba nba kur be Jerusalem nan Juda sii tee kasii bonae, ki bi dia jiantir Yabint
Yennu. Ki niib nba mann mannu na, saa jii boba maŋ ki ŋaa maruŋ na nant. Li yoo-i
tan baar, kpinkpentɔɔ tan sii kaa Yabint Yennu ŋasaakak ni.

MALAKAI
gbouŋ

Ki jiin Malakai gbouŋ na po

Malakai yoo na ki sɔɔ Juda teeb na nyii Babilonn ki jenna, ki bia ŋamm maa Yenjiantu ŋasaakak na ki gbenna, ŋaan ji be fara. Malakai din betib nan linba teen ki bi be fara na tee baa dint tarii biak, ki yêen bi ŋaapoob, ki bia ki teen Yennu bi bona piik ni yennkɔɔ na paake. Li-i tee ki bi nyik li yanbɔmm booru, Yennu saa teen piisin bi paaka. Malakai paake tee "N toomii." U din dɔŋ pak toomii nba tan saa ŋamm Yennu sɔnu ki wun baar na poa.

1 Mɔmaan nba ki Yennu din pak tur Malakai a wun bet Israel teebe na.

Yennu nba loon Israel teeb biaŋinba

2 Yennu yeen u niib a, "Yoo kur n loonie."
Ŋaan ki bi boi a, "A loont nlee?"
Ki Yennu jiin a, "Esɔɔ nan Jakɔb din tee naanɔɔke, ŋaan ki n mantik loon Jakɔb nan u yaaboona,
3 ŋaan ki loon Esɔɔ nan u yaaboona, ki biir kunkona doi nba ki Esɔɔ yen na, ki li dɔɔ yann, ki mɔbɔi gɔrin leŋ."
4 Li-i tee ki Esɔɔ yaaboona nba tee Edom teeb na yet a, "Ti doi nba ki bi bit na, ŋaan ti saa ŋamm maa doi maŋa," Yennu saa jiin a, "Ŋaant ki bin ŋamm maa, ŋaan n bia saa bit doi maŋa. Niib sii yib a 'Digbanbiiuk,' nan 'Booru nba ki Yennu wutoor kan ban maak bi paaki.' "
5 Israel niib saa la linba na nan bi mɔŋ ninbina, ki saa yet a, "Yennu tee Yenjaanne, halii nan binba ki tee Israel teeb na boora."

Yennu nba yakii nan mannteeb biaŋinba

6 Yabint Yennu yet mannteeb na a, "Bik teen u baa baakir, ki daabir mun teen u chanbaa baakir. Mine tee i baa, ki bee ki i ki teenin baakiri? Mine tee i chanbaa, ki bee ki i ki teenin baakiri? I jakime, ŋaan bia boi a, 'Ti jaka nlee?'
7 Yaa jakin biaŋinbae na, i dia jeet nba ki mɔk nyɔɔt ki teen piinii n maruŋ binbintir na paak, ŋaan bia boi a, 'Ti yêt tin tura baakir nlee?' N beerie, nan i kɔɔnt n maruŋ binbintir na jakinte.
8 Yoo nba ki i baar nan bonkobuk nba tee jɔɔŋ, koo baatɔɔ, koo diaŋ, ki tan mann maruŋ ki turin, i got sɔɔ siara kpetir kaa leŋi-i? Fi-i jii li bonkob-booru ki tur a doo diarɔɔ, u sii mɔk parpeenn a piinii maŋ paak, koo ki tura sommira-a?"
9 Tɔn, yimm mannteeb, yabit ki yet Yennu ki wun tint ninbaauk. Yennu kan jiin i miaru maŋi, ki li sii tee i biite.
10 Yabint Yennu yet a, "N sunman ki i yenɔe n bo loon n Ŋasaakak na gana, ki lin gɔɔri ki i daa jokit muu nba ki mɔk nyɔɔt n binbintir na paaki. N ki mɔk parpeenn i paaki. N kan gaar i piinii nba ki i baar nann ki turin na.
11 Niib kur nba be durinya na ni, laa nyii kpiŋ ki saa tuu kpinleek po, bi teenin baakir. Lokir kur po, bi jokit bonnunubit ki teenin, ki bia piinin maruŋ bona nba ŋan. Bi kura baakitin.
12 Ŋaan yimm ŋarin ki teenin baakir, kimaan i yeen a n maruŋ binbintir na ki mɔk nyɔɔt, ki bia dia jeet nba ki i mɔŋ ki loon na, ki mann maruŋ li paak.
13 I tuu yet a, 'Ti mantik bak nan linba na nba kura,' ki ji yisimin. I baat nan nanyuk-bonkobit, koo bonkobdianii, koo bonkob-baatit ki li tee piinii ki teenin. I dukii a n saa gaar i piinii maŋa-a?
14 Mɔtont be daansɔɔ nba senn mɔsonn a wun tur min Yennu pejak nba ŋan, ŋaan ji tan lebit ki jii wunba mɔk daŋ ki mann maruŋ ki turin na paak. Kimaan n tee kpanbarjaanne, ki nibooru kur teenin baakir bonchiann."

2

1 Yabint Yennu bet mannteeb na a, "Sennu nba na tee i yare:
2 See ki i turin baakir, i binbeŋ ni. Li-i tee ki i kan gbiint linba ki n yeen na, n saa sat mɔtonte i paak. N saa sat mɔtont bona nba ki i gaan ki li tee i sommir na paak. Barmɔnii, n poŋ sat mɔtont li paaka, kimaan i ki sak n sennu na.
3 N saa dat i waas tuba, ki jii bonkobit nba ki i dia mann maruŋ na pot ki pɔr i nunii po, ki bin ji-i saan lu-i tanpenn paak.

4 Ŋanne ki i saa bann nan min Yennu-e turi sennu maŋ, ki n mɔlor nba be nan Liifai
teeb nba tee mannteeb na kan biiri.
5 “N mɔlor maŋ ni, n turib manfoor nan binbenŋaŋ mɔsonn, ki linba ki n set turibe
na, a bin turin baakir. Ki bi din chɔrimin ki baakitin yoo maŋ.
6 Bi din want linba tooke; bi din ki want linba tee kpeta kaa. Bi din mɔk mɔtaauk
nanin, ki be yentinu binbeŋ; bi din tuun linba took, ki bia sommit niib bonchiann ki bi
nyi bi toonbiit ni.
7 Li tee mannteeb toonne nan bii want niib ki bin bann Yennu fanu. Niib-ii saa bi boor
kii tumii n loomm, kimaan ŋamme tee min Yabint Yennu toomii.
8 “Ŋaan mɔtana, yimm mannteeb ji nyik sɔnu nba took nawa. Ki i wannu na ji te ki
niib bonchiann tuun biit. I biir mɔlor nba ki n daan lor nani nawa.
9 Li paake ki n saa te ki i Israel teleeb n yisimi, kimaan i ki sak n mɔbi, ki bia mɔk
ningannii, yoo nba ki i tumii n niib na.”

Ki jiin niib nba ki waa Yennu fanu na po

10 Ti kura ki tee baa yenɔkɔɔ waas kaa-a? Yennu kaa nan ti kur-ii? Ki bee ki ti ji nyik
mɔsona nba ki ti daan senn nan leeb na dianu, ki bia yisin Yennu mɔlor nba ki u daan
lor nan ti yeejamm na?
11 Juda teeb yêt bi mɔsonn nba ki bi daan senn ki tur Yennu na dianuwa, ki tun
bonbilankant, Jerusalem nan tiŋ na kur po. Bi kɔɔn jiantu ŋasaakak nba Yennu loonir
na jakinta, ki jab kɔɔn poob nba jiantir yenbis.
12 Yennu n nyinn daanɔ nba tuun linba na, timm Israel teeb ni, ki ji daa ban te ki u
pukii ti po, yoo nba ki ti niib baat nan piinii ki teen Yabint Yennu na.
13 Bonleer nba ki i tuume na: i tuu buie ki fabin, ki i ninnyuut tan puub Yennu maruŋ
binbintir na paak, kimaan waa ji ki gaan i piinii nba ki i baat nann u boor na paak.
14 I boi a bee ki Yennu ji ki gaan i piinii maŋi. Li paak tee, u mi nan i sɔɔ ji ki dia
mɔlor nba ki u daan lor nan u ŋaapoo, yoo nba ki u kɔɔnɔ ki daa tee naasimɔ na. Poo
maŋe tuu tee a sommitɔɔ, ŋaan ki a tan yêt ki ki dia mɔlor na, nan faa daan lor Yennu
tɔɔnn nan a saa dia a ŋaapoo maŋ fanu, ki kan nyi u poor biaŋinba na.
15 Yennu daan ki taan fin nan poo maŋ ki teeni gbananyenn, nan seek yennkɔɔ kaa-a?
Li paak tee bee? Li paak tee a yin mar waas nba tee barmɔnii Yentinnae. Li paak, ii mi
ki i sɔɔ n nyik u mɔlor nba ki u lor nan u ŋaapoo na.
16 Israel teeb Yomdaanɔ Yennu yet a, “N ki loon pooyêtuk. Li-i tee ki i yenɔ tun li tonu
bont ki tur u ŋaapoo, n wutoor tuu doe. Ii mi man ki i sɔɔ n biir mɔlor nba ki u lor nan
u ŋaapoo na.”

Ki jiin buut daar nba per na po

17 I mantik ŋaan Yennu bak nan i pinpakita, ŋaan ki i bia boi a, “U bak nant nlee?”
I yeen a, “Yabint Yennu dukii a toonbiit damm kur tee niŋamme, barmɔnii, u loomm,”
koo ki boi a, “Yennu nba teen niib bi mɔnii na be lia?”

3

1 Ki Yabint Yennu na jiin a, “N saa tun n toomu ki wun ŋamm sɔnu na ki turin. Tɔn,
ki Yennu nba ki i guu-u na saa baar yiama, u Ŋasaakak na ni. Toomu nba ki i gorii u
sɔnu po na saa baar ki tan wanni n mɔlor na.”
2 Ŋaan ŋmee tan saa fit set, daar nba ki u saa baar na ni? Ŋmee tan saa fit tinn, u-u
dɔkit yoo nba? U tan sii tee nan cheeb nba mɔk paŋ nae, ki bia tee nan saauk muu nba
ŋammit kut biaŋinba na.
3 U saa baar ki bu ti buut, nan baa tuu pur salimpeena muu ni ki ŋammir biaŋinba
nae. Sakurtɔɔ nba tuu ŋamm salimmɔna nan salimpeena biaŋinba na, nnae ki toomu
maŋ saa ŋamm mannteeb ki bin ji fit baar nan piinii nba took ki tur Yennu.
4 Ki Juda nan Jerusalem teeb nba ji teen Yennu bi piinii nba na, u sii mɔk parpeenn li
paak, nan waa din tuu mɔk biaŋinba na.
5 Yabint Yennu yet a, “N saa baar i boor ki tan bu binba tee jabaabuura, nan
bonchonchona, nan faak siara damm, nan binba ŋmaab bi toontunna bi paauk ni, nan
binba fiar pakɔi nan kpeebii nan nigamm bona, nan binba kur ki teenin baakir na buut.”

Ki jiin bona piik ni yennkɔɔ turu po

6 “Mine tee Yennu, n ki lebitir. Li paak, yimm Jakɔb yaaboona, i daa ki mantik boont
kaa.
7 I tee nan i yeejamm nae. I nyik n wannu nawa, ki ji ki diari. Jenin n boor ni man,
ki n sii be nani. Ŋaan i boie a, ‘Ti saa teen nlee ki jen a boori?’

8 Ki n boi-i maa, li ŋan ki nirɔ n ŋmab Yennu-u? Aaii. Li ki ŋani, ŋaan i ŋmaab min
Yennu. Ki i boi a, ‘Ti ŋmaaba nlee?’ I ŋmaabin i bona piik ni yennkɔɔ turu ni, nan i
piinii ni.
9 Mɔtont be i kura paak, kimaan digbann na kur ŋmaabime.
10 Baat nan i bona piik kur ni yennkɔɔ, jiantu ŋasaakak na ni, ŋanne saa te ki jeet
bonchiann be li ni. Bikintin ki la maa saa teen piisin i paak biaŋinba. N saa loot yendɔuŋ
tammɔi ki turi bonŋana booru booru, ki yin tan kɔŋ binbir boor.
11 N kan te ki bonfoi n biir i bonbuburit nan i jeet, ki i daan tiinii saa lon lɔɔna
bonchiann.
12 Ki digbana kur niib saa yiini parpeenn damm, kimaan i tiŋ na tan sii tee siaminba
ŋan nan kɔɔnue.”

Yennu mɔsonn nba jiin ninbatinu po

13 Yennu yet a, “I pak bonbiir bonchiann ki jiin n po. Ŋaan i bia tuu boie a, ‘Ti pak
bee ki jiin a po?’
14 I yet a, ‘Yenweiu ki mɔk nyɔɔti. Nyɔlante ki ti saa la, li-i tee ki ti tuun waa wann
linba, koo li-i tee ki ti yiab a tin wann Yabint Yennu nan ti mɔk biit nan taa tun linba.
15 Ti laat nan karinbaandamme tee binba mɔk parpeenn. Ki toonbiit damme laat
nyɔɔt, ki bia dia bi toonbiit maŋ ki bikii Yennu, ŋaan ki siar ki biiribi.’ ”
16 Tɔn, niib nba tee yentinna na pak nan bi leeb, ki Yennu gbiint baa yet linba. Binba
tee yentinna ki teenɔ baakir na kur, bi sɔb bi sana gbouŋ nie, Yennu tɔɔnn.
17 Yabint Yennu yet a, “Ŋamme sii tee n niib. Buut daar, bi sii tee n mɔŋ mɔŋ yabe. Ki
n saa timm ninbaauk, nan bibaa nba tuu mɔk ninbatinu u bik nba tuunɔ biaŋinba na.
18 N niib saa ŋamm la linba saa tun ki tur binba tee popeendamm nan tondamm, li
bɔkitu nba tee biaŋinba, ki bia bann daanɔ nba tuun n toonn nan daanɔ nba ki tuun n
toonn na bɔkitu.”

4

Ki jiin Yennu daar na baaru po

1 Yabint Yennu yet a, “Daar baate, ki karinbaandamm nan toonbiit damm na tan saa
di muu nan kinkaka na. Li daar maŋ, bi saa di boonte, nan bi siara kan biari.
2 Ŋaan yimm nba sak n mɔb na ŋarin, n tinnu yiikoo na saa yent i paak nan yondoor
yonkpana nae, ki turi laafia, ki yin la fat-n-mɔŋ, ki ji mɔk parpeenn nan baa tuu nyinn
naabis naaloor ni ki bi mɔk parpeenn biaŋinba na.
3 Mi-i tun linba na daar nba, i saa nyann tondamm nae, ki bi ji tee nan tanbiinii na, i
taapant ni.
4 “Ii tian n toontunnɔ Moses sennii nan wannu nba ki n din turɔ, Sainai jɔɔr paak, a
Israel teeb kur n sakir na.
5 “N saa dɔŋ tun n sɔkinii Elaija i boor niewa, ki min Yennu daar nba tee dajaann, ki
bia tee jaŋmaanii daar na n tan baar.
6 Sɔkinii maŋ saa te ki waas nan bibaanba n ŋamm taan kii mɔk dudukŋant. Nna-i
kaa, see ki n baar ki biir i tiŋ maŋ.”

Barŋanii nba ki
MATIU
din sɔb nae na

Ki jiin Matiu gbouŋ na po

Yennu maan nba ki Matiu sɔb na want barŋaniie nan Yiisa-e tee tinntɔɔ nba ki Yennu din senn mɔsonn ki jiin u po na. U niŋe ki Yennu gbeen mɔsonn nba ki u din tur u niib gbounkperuk ni na. Barŋanii na ki tee Juu teeb nba ki bi din mar Yiisa, ki u bia kpaat bi sinsuuk ni na kuukɔɔ yar kaa, ŋaan li tee durinya kur yare.

Ki jiin Yiisa yeejamm po
(Luk 3.23-38)

1 Yiisa Masia yeejamm piinue na: u din tee Defid yaaboonne, ki Defid mun tee
Abraham yaaboonn.
2 Abraham din mar Aisak, ki Aisak mar Jakɔb,
ki Jakɔb mun mar Juda nan u waarii.
3 Juda din mar Peres nan Sera, ki bi naa tee Tamar;
ki Peres din mar Hesronn, ki Hesronn mar Ram.
4 Ram din mar Aminadab, ki Aminadab mar Nasonn,
ki Nasonn mun mar Salmonn.
5 Salmonn din mar Boas, wunba naa din tee Rahab na;
ki Boas mar Obed, wunba naa din tee Ruf na;
ki Obed mun mar Jese.
6 Jese din mar Kpanbar Defid; ki Defid mun mar Solomonn,
ki u naa din tee Yuria pakɔɔk.
7 Solomonn din mar Rehoboam, ki Rehoboam mar Abia,
ki Abia mun mar Asa.
8 Asa din mar Jehosafat, ki Jehosafat mar Joram,
ki Joram mun mar Yusia.
9 Yusia din mar Jotam, ki Jotam mar Ahas,
ki Ahas mun mar Hesekia.
10 Hesekia din mar Manase, ki Manase mar Amonn,
ki Amonn mun mar Josaya,
11 ki Josaya mar Jekonaya nan u waarii,
baa din soor Israel teeb ki saan namm Babilonn yoo nba na.
12 Baa din soorib ki saan namm Babilonn na poorpo,
ki Jekonaya mar Salatiel, ki Salatiel mun mar Serubabel.
13 Serubabel din mar Abiud, ki Abiud mar Elayakim,
ki Elayakim mun mar Asor.
14 Asor din mar Sadok, ki Sadok mar Akim,
ki Akim mun mar Eliud.
15 Eliud din mar Eleasar, ki Eleasar mar Matann
ki Matann mun mar Jakɔb.
16 Jakɔb din mar Joosef, ki Joosef mun tee Meeri sɔrɔ,
ki Meeri mar Yiisa nba ki bi yiu Yennu Niganntɔɔ Masia na.
17 Laa din nyii Abraham yoo ki tan tuu Defid yoo din tee yeejamm piik nan bannae.
Ki Defid yoo ki tan tuu yoo nba ki bi din soor niib maŋ ki saan namm Babilonn na, din
tee yeejamm piik nan banna. Laa din nyii li yoo ki tan tuu Masia maaru yoo, mun din
tee yeejamm piik nan bannae.

Baa mar Yiisa Masia biaŋinba
(Luk 2.1-7)

18 Baa din mar Yiisa Masia biaŋinbae na: u naa Meeri din tee Joosef sarkpeŋe, ki bi
daa ki kɔɔn leeb, ŋaan ki bi din tan la ki u mɔk poor. Yennu Seyeeŋ paŋ nie ki u soor
poor maŋ.
19 Joosef nba ki u din yaa wun kunɔ na din tee Yennu nipeemɔe. Li paak, u din ki loon
wun nyinnir paanu ki lin dinn Meeri fei, ŋaan u din lor u par nie nan u ji kan kɔɔnɔ.
20 Waa ji din dukii linba na po nae, ki Yennu malaka baar u boor, damiit ni, ki tan betɔ
a “Fin Joosef nba tee Defid yaaboonn na, daa yêen a sarkpeŋ Meeri kɔɔnu, kimaan waa
mɔk poor nba na, Yennu Seyeeŋ paŋe te ki u soor poor maŋ.

21 U tan saa mar bonjake, ki a saa purɔ Yiisa,* kimaan u tan saa nyinn u niib bi biit
ni.”
22 Linba na kur din tun, a lin gbeen linba ki Yennu din te ki u sɔkiniisɔɔ pak li po nae
a,
23 “Sapaanmunn tan saa soor poor ki mar bonjak, ki bi saa purɔ Imanuel.” Li paak
tee a “Yennu be nant.”
24 Joosef nba din tan fiir gɔɔn ni yoo nba, ki u tun nan Yennu malaka na nba betɔ
biaŋinba na, ki ji sak ki gaar u sarkpeŋ Meeri,
25 ŋaan u din ki kɔɔnɔ nan waa din tan mar u sapaanmar, bonjak na. Ki Joosef pur u
sann Yiisa.

2

Bannteeb nba din nyii yondopo na labaar

1 Bi din mar Yiisa Betlehem doo nie, ki li be Judea yent ni. Bi din marɔ Bat Herod
yooe. Li yoo na ki banntesiab nyii yondopo ki baar Jerusalem ki tan boi niib a
2 “Juu teeb* kpanbar saakɔɔ nba ki bi marɔ na, u be lee? Ti daan la u ŋmaabire
yondopo ki baar a ti tan jiantɔ.”
3 Bat Herod nba din gbat nna maŋ, ki li biir ŋɔɔ nan Jerusalem teeb kur para, ki bi ji
ki fit kari.
4 Ki u yiin mannteeb yudamm nan sennu wannteeb ki tan boib a “Lee ki bi saa mar
Yennu Niganntɔɔ Masia na?”
5 Ki bi jiinɔ a “Betlehem, doo nba be Judea yent ni na; kimaan Yennu sɔkinii na din
sɔb ki yaa Yennu yet a:
6 ‘Fin Betlehem nba be Juda yent ni na,
a ki tee tinbik kaa Juda yiar ni,
kimaan batsɔɔ tan saa nyi a nie,
ki ŋɔɔe tan sii yen n niib Israel† teeb.’ ”
7 Linba na poorpoe ki Bat Herod yiin bannteeb maŋ woonin ni, ki tan boib, ki fiitib
fanu a wun bann yoo nba ki ŋmaabir na daan nyii;
8 ki yetib a, “Ii saa man Betlehem ki saa lon bik maŋ fanu; yoo nba ki i lau, yin jenna
ki tan betin ki n mun saan ki jiantɔ.”
9-10 Bat na nba din pak nna ki gbenn yoo nba, ki bi nyii soor sɔnu; baa saa maŋ, ki bi la
ŋmaabir nba daan nyii yondopo na. Baa la ŋmaabir maŋ na ki bi para penn bonchiann.
Ki li gar bi tɔɔnn, ki saan set bik maŋ nba be ŋaak nba ni na, sanpaapo.
11 Ki bi kɔɔ ŋaak maŋ ni, ki la bik na nan u naa Meeri; ŋanne ki bi gbaan ki jiant bik
maŋ, ŋaan biit bi paka ki nyinn piinii ki turɔ; piinii maŋ din tee salima nan tulaarii nba
ki bi yir frankinsens nan tulaar-leer nba ki bi yir mir.
12 Tɔn, ki Yennu pak ki turib damiit ni, a bi ji daa ŋmat Bat Herod boor; li paak, ki bi
ji din tɔkin sɔnjogauŋ ki ŋmat kun bi doo ni.

Joosef nba din chiar saan Ijipt biaŋinba

13 Bannteeb na nba din kun na poorpoe ki Yennu malaka baar Joosef boor damiit ni,
ki betɔ a “Fiit ki jii sanpantik maŋ nan u naa kii tiin kii saa Ijipt tingbouŋ ni, ki saa kar
leŋ nan yoo nba ki n tan saa tura mɔb, kimaan Bat Herod saa lon bik na boore a wun
kpiu.”
14 Ki u din fiir nyiɔk ki jii bik na nan u naa ki chiar saan namm Ijipt tingbouŋ ni.
15 U din be leŋe nan yoo nba ki Bat Herod tan kpo. Linba na kur din tun ki gbeen
linba ki Yennu te ki u sɔkiniisɔɔ pak li po nae a “N din yiin n bija maŋ ki u nyii Ijipt
tingbouŋ nie.”

Bonjabis kpinu labaar

16 Herod nba din tan bann nan bannteeb maŋ kparɔe na, ki li gbatɔ bonchiann, ki u
tun kunkɔnkɔnna a bin saan Betlehem nan li digbanbis ni ki saa kpi bonjabis kur; ki bi
kpii sanpantii nan binba tee bina ŋanlelee, nan waa daan boi bannteeb maŋ ki bann
yoo nba ki ŋmaabir na nyii na.
17 Waa kpii waas na biaŋinba na ki li din gbeen linba ki Yennu sɔkinii Jeremaya din
pak na a:
18 “Fuur fu Rama doo ni,
fuur nba tee kpemɔnii nan fabinii,
ki Rachel mɔ u waas paak,

* **1:21 1.21** Yiisa paak tee “Yennu tint.” * **2:2 2.2** Israel teeb sanleere tee Juu teeb. † **2:6 2.6** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

ki bi barimɔ ki tan goo, kimaan u waas kpowa.”

Joosef nba jen nan Yiisa nan u naa biaŋinba

19 Tɔn, ki Bat Herod tan kpo; ki u kuun poorpo ki Yennu malaka bia saan Joosef boor
damiit ni, Ijipt tingbouŋ ni,
20 ki yetɔ a, “Fiit ki jii bik maŋ nan u naa, ki ŋmat saan Israel‡ tingbouŋ ni, kimaan
binba din lor a bin kpi bik maŋ na kpowa.”
21 Ki Joosef fiir ki jii bik maŋ nan u naa ki ŋmat saan Israel tingbouŋ ni.
22 Waa din tan gbat a Akelaus dii naan ki kar u baa Herod naangbant paak Judea yent
ni na, ki jaŋmaanii soorɔ nan wun kun leŋ; ki Yennu bia wannɔ damiit ni a wun ŋmat
saan Galilii yent ni.
23 Ki u din saan ki saa kar doo nba ki bi yi Nasaref na ni, ki li gbeen maan nba ki
Yennu sɔkiniinba din sɔb ki jiin Masia maŋ po na a, “Bi tan sii yiu Nasaref nirɔe.”

3

Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na labaar
(Mak 1.1-8; Luk 3.1-18; Jɔɔnn 1.19-28)

1 Li poor poe, ki Jɔɔnn nba wuur niib Yennu nyunwuru na be muuk ni, Judea yent ni,
ki mɔɔntir Yennu barŋanii ki yeen a
2 “Nyikin man i biit, kimaan Yennu ŋaanaan dinu per na.”
3 Yennu sɔkinii Aisaya din poŋ sɔb ŋɔɔ Jɔɔnn poewa a:
“Nisɔɔ tan sii be muuk ni ki hoot ki yaa
‘Ŋammit man ti Yomdaanɔ baaru sɔnu ki turɔ,
ki bia ŋamm u sɔnii ki lii took.’ ”
4 Jɔɔnn din lia laagumii kobit liatire, ki bia boob gbann u siak ni, ki u jeet tee naasuut
nan siat.
5 Li yoo ki Jerusalem doo ni teeb, nan Judea yent ni kur teeb, nan Jɔɔdann mɔkir
tingbouŋ ni kur teeb, saan u boor,
6 ki fiit bi toonbiit, ki u wurib Yennu nyunwuru Jɔɔdann mɔkir na ni.
7 Waa din tan la ki Farisiinba nan Sajusiinba* bonchiann mun baat u boor ni a wun
wurib Yennu nyunwuru na, ki u yetib a, “Yimm waalabirii na! Ŋmee kpaani a yin tin
nyi Yennu wutoor nba yaa lin baar i paak na ni?
8 Ii tuun linba saa wann nan i set nyik i biita.
9 I daa mɔk parbifaant nan Abraham tee i yeeja. N beerie nan Yennu saa fit fiin tana
nba na ki lin kpant Abraham yaaboonawa.
10 Pajar poŋ teen siira a wun chɔɔ tiinii; ki tiik nba kur ki loon lɔɔnŋana, bi saa chɔɔre
ki lur muu ni.
11 Min ŋarin wuuri nyun ki li want nan i nyik i biita, ŋaan wunba yaa wun baar n
poor po na cheen; ki n poŋ ki jaŋ nan ki n jii u taasaati; ŋɔɔe saa jii Yennu Seyeeŋ nan
muu ki wuur i para.
12 U dia u dilenn ŋmaniie ki yaa wun lenn fanu, ki nyinn dibin ki wuun u bɔɔr ni,
ŋaan joo fouŋ na muu nba kan mi kpeen ni.”

Jɔɔnn nba din wur Yiisa Yennu nyunwuru biaŋinba
(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

13 Li yoo maŋ ki Yiisa nyii Galilii ki saan Jɔɔdann mɔkir po, ki baar Jɔɔnn boor a wun
wurɔ Yennu nyunwuru.
14 Ki Jɔɔnn ki saki, ki yetɔ a “Mine bo saa baar a boor ki a wurin, ŋaan ki a mun tan
baat n boor ni-i?”
15 Ŋaan ki Yiisa yetɔ a “Ŋaant ki lin tun nna mɔtana, kimaan nnae ŋan nan tin tun
toonŋana kura.” Li yoo na ki Jɔɔnn sak.
16 Waa wur Yiisa Yennu nyunwuru ki gbenn yoo nba, ki Yiisa nyii nyun na ni; li
taakpaak ni ki sanpagbouŋ loot, ki u la ki Yennu Seyeeŋ siik ki tee nan ŋmann, ki tan
jakin u paak.
17 Ki kunkɔr nyii sanpaapo ki yet a “N Bilonkake na, ŋɔɔe ki n numm gboou.”

4

Biaŋinba ki Sintaanii jamm Yiisa
(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

‡ **2:20 2.20** Juu teeb sanleere tee Israel teeb. * **3:7 3.7** Farisiinba nan Sajusiinba din tuu tee nisiab nba nunii mɔn nan Moses sennu dianu, ŋaan ki mɔk ninbatinu nan niibe, bi mɔk dont-n-mɔŋ kɔɔe.

1 Ki Yennu Seyeeŋ te ki Yiisa kɔɔ muuk ni a Sintaanii n saa jammɔ.
2 U din be leŋ ki ki dii siar dapiinna, yonnu ni nan nyiɔk, ki kon tan soorɔ.
3 Ki Sintaanii baar u boor ki yetɔ a "Li-i tee ki a set tee Yennu Bijaie, fan yet tana na ki lin kpant jeet."
4 Ki Yiisa jiin a, "Li sɔb Yennu gbouŋ ni a 'Jeet kuukɔɔ paak kaa te ki nirɔ be, ŋaan maan nba kur ki Yennu pak na paake.' "
5 Li tonton na ki Sintaanii jiiu ki saan nanɔ Jerusalem, ki saa donnɔ Yenjiantu ŋasaakak mɔpin-yerik paak, ŋaan betɔ a
6 "Li-i tee ki a set tee Yennu Bijaie, fan yukir ki saa mob, kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a 'U saa te ki u malakanba-ii guua; bi sii dia-a nan bi nii, ki a taar kan gbiat tann gbaa.' "
7 Ki Yiisa yetɔ a, "Li bia sɔb Yennu gbouŋ ni a 'Sɔɔ daa bikii u Yomdaanɔ Yennu.' "
8 Ki Sintaanii bia jiiu ki saan nanɔ kunkonn nba fɔk bonchiann paak, ki saa wannɔ tingbouŋ na yent kur nan li mɔkint,
9 ŋaan betɔ a, "Li-i tee ki a bo saa gbaan ki jiantin, n bo saa tura yent maŋ kura."
10 Ki Yiisa betɔ a, "Seetir nna Sintaanii. Li sɔb Yennu gbouŋ ni a 'Nirɔ-ii jiantir u Yomdaanɔ Yennu kuukɔɔ, kii bia kii waa ŋɔɔ kuukɔɔe.' "
11 Ŋanne ki Sintaanii ji yaat ŋaan nyikɔ, ki Yennu malakanba sik ki tan teenɔ saauŋ.

Yiisa nba din piin u toonn Galilii yent ni biaŋinba
(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

12 Yiisa nba din tan gbat nan bi kɔɔn Jɔɔnn dansarik na, ki u saan Galilii.
13 Waa din baar Nasaref na u din ki yukir leŋi, ŋaan gar saan Kapenaum doo nba be mɔk-kpiŋ, Sebulunn nan Naftali tiŋ ni na.
14 Linba na din tun a lin gbeen Yennu sɔkinii Aisaya nba din pak linba nae a,
15 "Sebulunn tiŋ nan Naftali tiŋ nba be
Jɔɔdann mɔk-pootir po,
ki bia be mɔkgbeŋir boor:
Galilii yent nba ki binba ki tee Juu teeb kar na;
16 yimm nba be bunbɔnn ni na la yentjaann;
binba kar kuun bunbɔnn yent ni na la
ki yentu na yentir ki baatib."
17 Li yoo maŋ ki Yiisa piin ki mɔɔntir a, "Nyikin i toonbiit man, kimaan Yennu ŋaanaan dinu per na."

Yiisa nba din yiin jansoora banna biaŋinba
(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

18 Yiisa nba din somm Galilii mɔkgbeŋir kpiŋ na, ki u tan la wunba ki bi yiu Simonn ki bia yiu Piita na, nan u waarɔ Andru, ki bi lubin janlaauŋ mɔkgbiɔŋ, kimaan bi din tee jansoorae.
19 Ki u yetib a "Ii waan man, ki n saa te ki yii daak niib kii teenin."
20 Ki bi set nyik bi janlaant yiama ŋaan waau.
21 Waa din nyii leŋ ki saan tɔɔnn waaminna, ki u la Sebedii nan u waas banlee, Jeems nan u waarɔ Jɔɔnn, ki bi be burgbetir ni, ki lik bi janlaant; ki u yiimm.
22 Li taakpaak ni, ki bi nyik burgbetir na nan bi baa, ŋaan waa Yiisa.

Biaŋinba ki Yiisa te ki baatib la laafia
(Luk 6.17-19)

23 Yiisa din lin Galilii yent kur po, ki want niib Yennu maan, jiantu diit ni, ki mɔɔntir Yennu naan barŋanii mɔɔntii ki teemm, ki te ki yiarboorii kur damm nan binba mɔk danii na kur laat laafia.
24 Ki bi din lin mɔɔnt u sann Siria tingbouŋ kur po. Ki bi din jikit baatbooru booru kur, ki baat namm u boor: binba din yiar yiarbooru nba kur, li gbanantont, nan binba din gbee nan narinbiit, nan binba baa gbitgbiia, nan gbanankpeena damm, ki u te ki bi la laafia.
25 Ki nibur nyii Galilii, nan Doi-piik, nan Jerusalem, nan Judea, nan Jɔɔdann mɔk-pootir ki bit waau.

5

Parpeenn labaar
(Luk 6.20-23)

1 Yiisa nba din la nibur maŋ na, ki u doo kunkonn paak ki kar; ki u poorpoweiteeb lakin u boor.

2 Ki u piin ki wantib Yennu maan ki yeen a,
3 “Binba mi nan Yennu-e teemm bont kur na,
parpeenn tee bi yare, ŋamme tee Yennu naan ni yab.
4 “Binba mɔ ki fabin, parpeenn tee bi yare,
kimaan Yennu saa maan bi parawa.
5 “Binba sikin bi mɔŋ, parpeenn tee bi yare,
kimaan ŋamme tan sii yen tingbouŋ na.
6 “Binba ninbina mɔn ki bi para lakib nan Yennu toona,
parpeenn tee bi yare,
kimaan Yennu saa gboomm bi para nba lakib linba paaka.
7 “Binba mɔk ninbatinu nan bi leeb,
parpeenn tee bi yare,
ŋamme ki Yennu mun saa timm ninbaauk.
8 “Binba para yeen, parpeenn tee bi yare,
kimaan ŋamme saa la Yennu.
9 “Binba tee sindantinna nan kunkɔnpat-teeb,
parpeenn tee bi yare,
kimaan ŋamme ki Yennu yib u waas.
10 “Binba jiantir Yennu ki bi mukisib na,
parpeenn tee bi yare,
ŋamme tee Yennu naan yab.
11 “Niib-i sukii-i, ki mukisi, ki fa fabooru kur ki biiri, kimaan yaa tee n poorpoweiteeb na paak, parpeenn tee i yare.
12 Bi-i taŋi teei nna, ii mɔk parpeenn bonchiann man, kimaan i nyɔɔt tan sii yab Yendɔuŋ ni; nnae ki bi din mukis Yennu sɔkiniinba nba din be yaayoo ni na.

Ki jiin yaarin nan yentu po
(Mak 9.50; Luk 14.34-35)
13 “I tee nan yaarin nae tingbouŋ na ni. Yaarim-i taŋi biir ki ji ki mani, a saa teen nlee ki lin maŋi? Li ji kaa nyɔɔti; see ki bi kpaar mɔɔn tiŋ ni, ki niib somm li paak.
14 “Yimme tee tingbouŋ na yentu; doo nba ki bi maa ki senn kunkonn paak kan fit bɔri.
15 Sɔɔ mun kan joo fitir ŋaan jii ŋmaŋ ki chibini; see ki u jiir ki tɔɔn linba dɔkii paak ki lin tur ŋaak na niib kur yentu.
16 Ii muni be nna; ŋaant ki i yentu n yent tur nisaarii, ki bii laat i toonŋana kii dont i Baa Yennu nba be sanpaapo na.

Ki jiin sennu na po
17 “I daa dukii nan n baar maa n tan kpeen Yennu sennu nan u sɔkiniinba maan na; n ki baar maa n tan kpeenn kaa, ŋaan n baar maa n sakir nan barmɔniie;
18 kimaan barmɔniie ki n beeri na, sanpaak nan tingbouŋ na tan saa gbenn, ŋaan Yennu sennu na nan li bonmintika kan mi bot, see ki li kur tan tun gbenn.
19 Li paak, wunba yêt Yennu sennu maŋ yennkɔɔ gbaa, ki bia wann leeb nna maŋ, u tan sii tee tarike Yennu naan ni; ŋaan wunba waa sennu maŋ fanu, ki bia want u leeb fanu, ŋɔɔe tan sii tee nijaann Yennu naan na ni.
20 Kimaan mine beeri nan see ki i toonŋana yab ki gar sennu wannteeb nan Farisiinba* yar, li-i kii tee nnai kaa, i kan mi kɔɔ Yennu naan ni.

Ki jiin wutoor po
21 “I poŋ gbat ki bi din yeen yaayoo ni niib a ‘Daa kpi nirɔ, kimaan wunba kpii nirɔ tan sii be barii ni barbudaar;’
22 ŋaan min ŋarin beerie nan wunba dont wutoor u naa bik paak ((yann yann, ki li kaa paaki,)) u tan sii be barii ni barbudaar; ki wunba sukir u naa bik a ‘Bon-yann na,’ u tan sii be barii ni; ki wunba bia sukir u naa bik a ‘Bonjatir na,’ u tan sii be barii ni ki kɔɔ muu nba kan mi kpeen na ni.
23 Li paak, wunba kɔɔ Yennu diiuk ni a wun pi Yennu piinii, ŋaan tiar nan u mɔk biit nan u naa bik,
24 wun nyik u piinii maŋ leŋ, ŋaan ŋmat saan u naa bik na boor ki bin saa ŋamm bi barii ki gbenna, ki wun jen ki jii u piinii maŋ ki tur Yennu.
25 “Fin nan sɔɔ-i mɔk maan, ki saa barii maŋ buut, fan ŋaan ki yin taan mɔb ki ŋamm i barii maŋ, yoo nba ki i daa be sɔnu ni na; li-i kii tee nnai kaa, daanɔ maŋ saa jiia ki

* **5:20 5.20** Farisiinba din tee Juu nisiab nba nunii mɔn nan Moses sennu dianu, ŋaan ki mɔk ninbatinu nan niib, bi mɔk dont-n-mɔŋ kɔɔe.

saan nana barbuurɔ boor, ki barbuurɔ na n mun jiia ki teena dansarguurɔ nuu ni, ki
wun kɔɔna dansarik.
26 Barmɔniie ki n beera na, a kan mi nyi leŋi, see ki a tan pa pann nba ki bi jiiara na
kur, ki jinjema kan tenni.

Ki jiin chonchonsin po

27 "I poŋ din gbia ki bi yeen a 'Daa chommi,'
28 ŋaan min ŋarin beerie nan wunba got poo ki u niɔŋ kɔɔu, u chomm nanɔ u par
niwa.
29 Li-i tee ki a diitu po ninbinnie te ki a yaa tun toonbiit, fan kpakirɔ lu, kimaan li-i
tee ki a kɔŋ a ninbinn yennkɔɔ, li chee nan Yennu n tan kɔɔn a gbanant kur muu nba
kan mi kpeen na ni.
30 Li-i tee ki a niidiitue te ki a yaa tun toonbiit, fan potɔ lu, kimaan li-i tee ki a kɔŋ a
nuu yennkɔɔ, li chee nan a gbanant kur n tan kɔɔ muu ni.

Pooyêtu labaar
(Matiu 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

31 "Bi bia din yeen a 'Wunba loon ki wun yêt u ŋaapoo, wun turɔ pooyêtu gbouŋ;'
32 ŋaan min ŋarin beerie nan wunba kur yêt u ŋaapoo, ki li ki tee u tun
bonchonchontoonn kaa, ŋɔɔe saa te ki u poo maŋ n tun bonchonchontoonn, li-i tee
ki u kun jɔɔ, ki wunba kɔɔn poo nba ki bi yêtɔ maŋ mun bia tun bonchonchontoonna.

Ki jiin mɔpor po

33 "I poŋ gbia ki bi yeen yaayoo ni niib a 'Ii mi ki a por faak mɔpor, ŋaan li-i tee ki a
por mɔpor Yennu sann ni, li ŋan ki a tun gbeen a mɔpor maŋ;'
34 ŋaan min ŋarin beerie, nan ii mi ki a por mɔpor gbaa; daa yeen a 'N por sanpaak,'
kimaan li tee Yennu naangbouŋo;
35 daa yeen a 'N por tingbouŋ,' kimaan li tee Yennu taaŋmaatire; a bia daa yeen a 'N
por Jerusalem-i,' kimaan li tee Yabint Yennu dooe;
36 a bia daa yeen a 'N por n yuri,' kimaan a kan fit te ki a yukobuk yennkɔɔ n penn
koo ki bɔnni;
37 ŋaan ŋaant man ki i jiinu-ii tee, 'Nn,' koo 'Aaii.' Li-i tee ki a yet siar ki pukin linba
na paak, li ji nyii Sintaanii boore.

Daa jiint leeb pana man
(Luk 6.29-30)

38 "I poŋ din gbia ki bi yeen a 'Sɔɔ-i kpakir a ninbinn, fan mun kpakir u yar ki jiin
pann; sɔɔ-i faa-a ki fokit a nyann, fan mun faau ki fokit u yar ki jiin pann;'
39 ŋaan min ŋarin beerie nan i daa jiint leeb pana; sɔɔ-i peba tanpak a niidiitu po
kpianu, fan ŋmant a gaŋ po biak ki wun peb;
40 sɔɔ-i saa nana buut boor a wun gaar a soot, fan sak ki wun tont a liatgbakitir kii
saa;
41 sɔɔ-i mia-a a fan jii u jik-kpiatir ki saan nann maar yennkɔɔ, fan jii ki saan nann
maar ŋanlee.
42 Wunba miara siar, fan turɔ; ki wunba mun bia loon ki a kpentɔ siar, fan kpentɔ ki
daa miinɔ.

Ii mɔk lomm nan i datai man
(Luk 6.27-28, 32-36)

43 "I poŋ din gbia ki bi yeen a, 'Ii loon a naa waas ŋaan kii nan a datai;'
44 ŋaan min ŋarin beerie nan yii loon i datai man, kii yeen wunba sukii-i na a 'Yennu
piisin-ii be a paak;' kii tuun linba ŋan kii teen binba nami; kii mei Yennu kii teen binba
dinti biak na.
45 Ŋanne saa te ki i set tee i Baa Yennu nba be sanpaapo na waas, kimaan ŋɔɔe te ki
yonnu do nibiit nan niŋamm paak, ki bia te saak baa nibiit nan niŋamm doi ni.
46 Li-i tee ki i loon binba looni na kɔɔie, nyɔlannpoe ki i saa la Yennu boori? Li ki tee
nna kaa ki nibiit na mun tuumi-i?
47 Ki li-i tee ki i foont i naa waas kɔɔie, toonŋanlannpoe ki i tun ki gar leebi? Nna kaa
ki binba ki waa Yennu sɔnu na mun tuumi-i?
48 Li paak, ii be man fanu nan i Baa Yennu nba be sanpaapo na.

6

Ki jiin burchint po

1 “I daa tuun toonŋana a niib n la ki paki kaa, kimaan i-i tuun nna, i kan la nyɔɔt i
Baa Yennu nba be sanpaapo na boori.
2 “Li-i tee ki a yaa a tur talasdaanɔ piiniie, faa daa mɔɔntir nan kpinkpannii damm
nba tuun bianjinba Yenjiantu diit ni, nan doi ni, a niib n la bi toonŋana ki pakib na.
Barmɔniie ki n beeri na, bi poŋ gaar bi nyɔɔta.
3 Ŋaan li-i tee ki a yaa a pi talasdaanɔ, fan piu, ki daa te ki a yɔnanmɔŋ gbaa mi li po.
4 Tumin woonin ni, ki a Baa Yennu nba laat woonin ni na saa pa-a ((paanu ni.))

Ki jiin Yenmiaru po
(Luk 11.2-4)

5 “Li-i tee ki a yaa a miar Yennu, faa daa tuun nan kpinkpannii damm nba tuun
bianjinba na, kimaan bi loon bii see Yenjiantu diit nie, nan sɔnpaata nba be doi ni, kii
mei Yennu a niib-ii laatib. Barmɔniie ki n beeri na, bi poŋ gaar bi nyɔɔta.
6 Ŋaan li-i tee ki a yaa a miar Yennu-ie, fan kɔɔ a diiuk ni ki loon gann, ŋaan miar a
Baa Yennu nba be woonin ni na, ki a Baa Yennu nba laat linba ki a tuun woonin ni na
saa pa-a ((paanu ni.))
7 “Li-i tee ki a mei Yennu-ie, faa daa mantik mei mɔbona nba yab nan patmannteeb
nba mei bianjinba na; bi dukii nan bi miaru bonchiann na paake ki bi pata saa gbat.
8 I daa tee nan ŋamm na, kimaan i Baa Yennu poŋ mi linba ki i loon ki i daa ki miarɔ.
9 Yaa sii mei Yennu bianjinbae na:
‘Ti Baa Yennu nba be sanpaapo,
ŋaant ki a sann n la baakir;
10 ŋaant ki a naan n baar;
ŋaant ki a loomm n tun tingbouŋ nna,
nan laa tuun Yendɔuŋ ni bianjinba na.
11 Luunt dinna mann.
12 Nyikin chab ti toonbiit
nan taa mun nyikit ki chabit binba tuumit biit bianjinba na.
13 A daa te ki ti kɔɔ jinjammii ni,
ŋaan a nyinnit bonbiir* ni.
((Kimaan fine yen naan nan yiikoo nan baakir
mɔkmɔk nan mɔkmɔk.))’
14 “Li-i tee ki i nyikit i leeb biit ki chabitibi, i Baa Yennu nba be sanpaapo na mun saa
nyik chabiwa;
15 ŋaan i-i kii nyikit chabit i leeb biiti, i Baa Yennu mun kan nyik chab i biiti.

Mɔloru labaar

16 “Li-i tee ki i yaa i lor mɔi, yaa daa biir i nunii po nan kpinkpannii damm na, kimaan
bi tuu biir bi nunii po, a sɔɔ kur n la ki bann nan bi lor mɔie. Barmɔniie ki n beeri na,
bi poŋ gaar bi nyɔɔta.
17 Li-i tee ki a lor mɔb, fan yibir a numm po ki saat a yut fanu;
18 linba nae saa te ki leeb kan bann nan a lor mɔbi, ŋaan a Baa Yennu nba be woonin
ni na kuukɔɔe sii mi; ki a Baa Yennu nba laat linba ki a tuun woonin ni ki teenɔ na saa
pa-a ((paanu ni.))

Yendɔuŋ ni mɔkint labaar
(Luk 12.33-34)

19 “Daa bɔrii a mɔkint tingbouŋ na ni, siaminba ki bonŋminŋmabit nan tintanii saa
biirir; ki nanyukib bia saa kɔɔ ki jami;
20 ŋaan bɔrin a mɔkint Yendɔuŋ ni, siaminba ki bonŋminŋmabit nan tintanii kan fit
biirir, ki nanyukib bia kan fit kɔɔ jami;
21 siaminba ki a mɔkint be na, a dudukit mun be leŋe.

Gbanant yentu labaar
(Luk 11.34-36)

22 “A ninbinae tee a gbanant fitir. Li paak, a ninbina-i ŋani, a gbanant kur po sii mɔk
yentue;
23 ŋaan a ninbina-i kii ŋani, a gbanant kur sii bɔne. Li paak, li-i tee ki yentu nba be a
ni na tan bɔni, li sii tee bunbɔnchiɔŋo.

Tingbouŋ na binbeŋ labaar
(Luk 16.13; 12.22-31)

---

* **6:13 6.13** Bonbiir ni, koo Sintaanii nuu ni.

24 “Sɔɔ kan fit tun ki tur yomdamm banlee; u sii nan yenɔe ŋaan loon lɔɔ; koo u sii
baakit yenɔe, ŋaan sian lɔɔ na. I kan fit kii waa Yennu ki bia waa mɔkinti.
25 “Li paake ki n beeri a i daa te ki li mukisi i binbeŋ po nan yaa saa di linba koo ki
nyu linba; ki bia daa te ki li mukisi i gbanant po nan yaa saa lia linba. Manfoor ki gar
jeeti-i? ki gbanant mun bia ki gar tiati-i?
26 Gotir nɔɔnii nba yuuk ki lin na; bi ki buuri; bi bia ki jaan ki wuu suka nan naapaat
ni, ŋaan ki i Baa Yennu nba be sanpaapo na dintib. I ki mɔk nyɔɔt ki gar nɔɔnii-i?
27 I manfoor paak daamii kan fit fɔkin i manfoor.
28 “Bee ki i mukis i mɔŋ liant paaki? Gotir man mɔɔt puuk nan li fant; ŋaan bi ki tuun
koo ki luu bi mɔŋ tiati,
29 ŋaan n beerie, Kpanbar Solomonn nba lek din mɔk taŋant biaŋinba, ŋaan u din ki
mi lia liant ki li fan nan mɔɔt puuk na gbaa.
30 Yennu-i faŋit mɔɔt nba be dinna, ŋaan wonn ki bi joo muuwa na, u kan lannini-i?
Yimm yadkanpɔɔna damm na!
31 “Li paak, i daa te ki li mukisi ki i dukii a ‘N saa di bee?’ koo ‘N saa nyu bee?’ koo
‘N saa lia bee?’
32 Binba ki mi Yennu na tuu mukis bi dudukit linba na kur paake; ŋaan i Baa Yennu
nba be sanpaapo na set mi nan i loon linba na kura.
33 Ŋaant man ki i baka-ii be Yennu naan ni nan yentinu labaar ni, ki u saa jii bona
nba na kur ki turi.
34 Li paak, daa te ki wonn barii mukisini, kimaan wonne saa dukin u mɔŋ po; daar
kur mɔk daamii nba jaŋitɔe.

7

Leeb buut bunu labaar
(Luk 6.37-38, 41-42)

1 “I daa bu leeb buuti, ki Yennu mun kan bu i buuti,
2 kimaan yaa bu leeb buut biaŋinba na, nnae ki Yennu mun tan saa bu i buut; biaŋinba
ki i bikii teen i leeb na, nnae ki Yennu mun saa bikin turi.
3 Bee ki a laat mɔɔnu nba be a lɔɔ ninbinn ni, ŋaan ki la dajinn nba be a mɔŋ mɔŋ
ninbinn ni na?
4 Nlee ki a saa bet a lɔɔ a, ‘N yɔɔk, ŋaant ki n nyinn mɔɔnu nba be a ninbinn ni na,’
ŋaan ki ki laat dajinn nba be a mɔŋ ninbinn ni na.
5 Fin kpinkpannii daanɔ na, nyint dajinn nba be a ninbinn ni na sinsinn, ki ji fit la
fanu ki nyinn mɔɔnu nba be a lɔɔ ninbinn ni na.
6 “I daa jikit linba tee Yennu yar ki teen bɔi, kimaan bi saa ŋmat juntie; i daa jikit
linba mɔk nyɔɔt ki teen doorii, kimaan bi saa ŋmatir nan tante.

Ki jiin Yenmiaru po
(Luk 11.9-13)

7 “Miat Yennu, ki u saa turi; lomin man, ki i saa la; kpaan gann, ki u saa loot ki turiwa,
8 kimaan wunba kur mei Yennu gaane; ki wunba mun loon, u laate; ki wunba kpaan
gann, ki bi lootir teenɔ.
9 Yimm baanba, i ŋmee ki u bik saa miarɔ jeet ki wun jii tann ki turɔ?
10 koo ŋmee ki u bik saa miarɔ jaŋ ki wun turɔ waauku?
11 Ki li-i tee yimm nba tee biitdamm na mi biaŋinba ki i saa tur i waas bonŋana, i Baa
Yennu nba be sanpaapo nae mantik saa tur binba meiɔ na bonŋana.
12 “Biaŋinba ki a loon sɔɔ-ii tuun kii teena na, ii muni tuun nna kii teen leeb; kimaan
Yennu sennu nan u sɔkiniinba wannu na ni want nnae.

Tammɔyebik kɔɔnu labaar
(Luk 13.24)

13 “Kɔɔn man tammɔyebik na ni; kimaan tammɔb nba kɔɔ muu nba kan mi kpeen na
ni na yarin hei, ki li sɔnu bia man nan sommir; ki niib bonchianne kɔɔ tammɔb maŋ
ni.
14 Manfoor tammɔb na ŋarin tee bonyebike, ki li sɔnu bia paar nan tɔkinu; ki niib
waaminnae kɔɔ tammɔb maŋ ni.

Ki jiin tiik nan u lɔɔna po
(Luk 6.43-44)

15 “Ii mi man faak sɔkiniinba na po, binba baat i boor ki naan pei, ŋaan tee kinkata
nan barmɔnii na.

16 Bi toona nie ki i saa bann baa tee binba; kunkoŋ ki loon gaa; ki jagotuk mun ki loon
kinkana-a.
17 Tiŋaŋ kur loon lɔɔnŋanae; ki tikpeeuŋ kur loon lɔɔnbiit.
18 Tiŋaŋ kan lon lɔɔnbiiti; tikpeeuŋ mun kan lon lɔɔnŋana.
19 Tiik kur nba ki loon lɔɔnŋana, bi saa chɔɔre ki lu muu ni.
20 Li paak, faak sɔkiniinba toona nie ki i saa bannib.

Yennu naan ni kɔɔnu labaar
(Luk 13.25-27)

21 "Li ki tee binba yin 'N Yomdaanɔ, n Yomdaanɔ' na kur kaa tan saa kɔɔ Yennu naan
ni, see binba sak n Baa Yennu nba be sanpaapo na mɔb.
22 Daar maŋ-i taŋi baar, niib bonchianne tan sii yin ki yeen a 'Ti Yomdaanɔ, ti
Yomdaanɔ, ti din ki sɔkint Yennu maan a sann ni-i? A sann nie ki ti din nyint narinbiit
niib ni, a sann nie ki ti bia tun bakitnauŋ toonjaana.'
23 Li yoo ki n mun tan saa yetib a, 'N ki miini, yimm toonbiit damm na, seetir nna
man!'

Ŋamaara banlee labaar
(Luk 6.47-49)

24 "Li paak, wunba kur gbia n maan na ki waa-r fanu, n saa nannɔ nan yandaansɔɔ
nba din maa u ŋaak tanpiiuk paak nae;
25 ki saak tan baa, ki nyun gbee ki yat nan doo, ki wouŋ da, ki nyunpana koon ki liat
ŋaak maŋ dikpina, ŋaan ki li lek see kenken ki ki baa, kimaan u maar tanpiiuk paake.
26 "Wunba kur gbia n maan na, ŋaan yêt li weiu, n saa nannɔ nan jajatuk nba din
maa u ŋaak tanbiinii ni nae;
27 ki saak tan baa, ki nyun gbee yat nan doo, ki wouŋ da, ki nyunpana koon ki liat
ŋaak maŋ dikpina, ki li bet baa wamm, ho, baa biiuk jiakii!"

Ki jiin Yiisa Masia yiikoo wannu po

28 Yiisa nba din pak mɔbona na ki gbenn yoo nba, ki u wannu maŋ bakit nibur na
bonchiann,
29 kimaan u wannib nan daanɔ nba yen yiikoo nae, ki li ki tee nan sennu wannteeb
nba wantib biaŋinba na.

8

Yiisa nba din te ki gbaatir la laafia biaŋinba
(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

1 Yiisa nba din nyii kunkonn maŋ paak ki sik yoo nba, ki niib bonchiann wei u poor.
2 Ŋanne ki gbaatsɔɔ baar ki tan gbaan u tɔɔnn ki yeen a "N Yomdaanɔ, li-i tee ki a
loon, a saa fit te ki n ŋaauk na n gbenna."
3 Ki Yiisa tant nuu ki siiu ki yetɔ a "N loon nna. A ŋaauk maŋ n gbenn!" Li taakpaak
ni ki u ŋaauk na set gbenn.
4 Ŋaan ki Yiisa kpaanɔ a "Ii mi ki a bet sɔɔ barii na, ŋaan ii saa Yennu manntɔɔ boor
ki jii a mɔŋ ki wannɔ, ki bia mann maruŋ nba ki Moses din senn ki jiin gbaata paaku
po na, ki sɔɔ kur n bann nan a ŋaauk maŋ set gbenna."

Ki jiin Rom tiŋ kunkɔnkɔnna yudaanɔ yada po
(Luk 7.1-10)

5 Yiisa nba din kɔɔ Kapenaum yoo nba, ki Rom* tiŋ kunkɔnkɔnna yudaansɔɔ chetɔ
sɔnu ni ki barimɔ ki yeen a
6 "N Yomdaanɔ, n toontunnɔ yiare, ki u gbanant kpowa, ki li mukisɔ bonchiann, ki u
dɔɔ diiuk ni."
7 Ki Yiisa betɔ a "N saa saan ki te wun la laafiawa."
8 Ki u jiin a "N Yomdaanɔ, daa bakint a mɔŋ ki baati; kimaan, n ki ŋan nan fan kɔɔ n
ŋaak ni; ŋaan pakin mɔbonne, ki n toontunnɔ na n la laafia.
9 Kimaan n mɔk binba garin ki yenin, ki n mun dia kunkɔnkɔnna ki yemm, ki fit tian
yenɔ paak a 'Baat,' ki u baat; ki tian lɔɔ paak a 'Saant,' ki u saa; ki bia te ki n daabir
tuun maa loon biaŋinba."
10 Yiisa nba din gbat linba na, ki li yaar litɔ; ki u jiant got niib nba waa u poor po na
ki betib a "Barmɔniie ki n beeri na, n daa ki mi la sɔɔ ki u teenin yada na booru yimm
Israel† teeb ni gbaa.

---

* **8:5 8.5** Rom teeb din nyann Juu teeb ki diab. † **8:10 8.10** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

11 N beerie, niib bonchiann tan saa nyi yondo po nan yonbaa po, ki ŋamm nan
Abraham, nan Aisak, nan Jakɔb n lakin kar ki di jeet, Yennu naan ni;
12 ŋaan ki yimm nba tee naan maŋ niib na, bin jii-i ki lu-i nanyer po, bunbɔnn ni; leŋ
maŋe ki i tan sii fabin mɔ ki ŋman nyana."
13 Ki Yiisa ŋmant ki yet kunkɔnkɔnna yudaanɔ maŋ a "Ii kun! Faa teen yada biaŋinba
na, lin tun nna ki tura." Ki u toontunnɔ na set din la laafia li yoo na.

Biaŋinba ki Yiisa te ki baatib bonchiann la laafia
(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

14 Tɔn, ki Yiisa saan kɔɔ Piita ŋaak, ki la Piita dianpook dɔɔ yiar ki u gbanu ton.
15 Ki Yiisa sii u nuu; ki u gbanantouŋ na gbenn, ki u fiir ki teemm saauŋ.
16 Li daar maŋ daajoouk, bi din jii niib bonchiann nba ki narinbiit be bi ni na, ki baar
namm Yiisa boor; ki u kpan pak mɔbonn ki nyinn narinbiit na; ki bia tur binba yiar na
kur laafia.
17 Waa din tuun biaŋinba na tee nan Yennu sɔkinii Aisaya nba din pak nae a, "U mɔŋ
mɔŋe gaar ti gbanantouŋ nan ti yiarbooru booru ki yaat nann."

Binba loon bin wei Yiisa na labaar
(Luk 9.57-62)

18 Yiisa nba din la ki nibur lintɔ yoo nba, ki u yet u poorpoweiteeb na a bin fiir ki bin
saan mɔkgbeŋir na pootir po.
19 Ki Yennu sennu wanntəsɔɔ baar ki tan yetɔ a, "Wanntɔɔ, n saa weia siaminba kur
ki a saa."
20 Ki Yiisa yetɔ a, "Lunlona mɔk fɔrii, ki nɔɔnii mun bia mɔk tiat, ŋaan min nisaarik
Bik ki mɔk dindɔɔboori."
21 Tɔn, ki u poorpoweiteeb yenɔ mun tan yetɔ a, "N Yomdaanɔ, ŋaant ki n pii n baawa."
22 Ki Yiisa jiinɔ a, "Ii waan, ŋaan nyik ki kpeemm-ii‡ pii bi leeb."

Wouŋ nan nyun nba sak Yiisa mɔb biaŋinba
(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Yiisa nba din kɔɔ burgbetir ni yoo nba, ki u poorpoweiteeb na mun wei kɔɔ.
24 Ki wonpaaruk fikit ki da mɔkgbeŋir maŋ paak, ki nyunpana pir kɔɔ burgbetir na
ni ki tan yaa lin gbee; ŋaan ki Yiisa dɔɔ gɔɔnt.
25 Ki u poorpoweiteeb na baar ki fiinɔ, ki yetɔ a "Ti Yomdaanɔ, tintit, ti be kuun nie."
26 Ki Yiisa yetib a "Yimm yadkanpɔɔna damm na, bee ki i tiin jaŋmaanii?" ŋaan fiir
ki tian wouŋ nan nyunpana na paak a bin ŋmin, ki bi set ŋmin soon.
27 Ki li yaar litib, ki bi ji boi leeb a "Nirɔ na tee niboorbee? ki wouŋ nan nyunpana
saak u mɔb gbaa."

Ki jiin jab banlee nba ki narinbiit din be bi ni na po
(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)

28 Yiisa nba din poot Galilii mɔkgbeŋir ki kɔɔ Gerasa tiŋ ni na, ki jab banlee nba gbee
nan narinbiit na nyii kaat ni ki chetɔ; bi din mɔk jaŋmaansooruk hei, ki sɔɔ ki fit gaar
baa be siami.
29 Ki bi din yikin sanpaapowa ki yeen a, "Fin Yennu Bija, timm nan fin, nlee mantiki?
A baar nna a fan dinnit farae-e? ŋaan ki li yoo daa ki baari."
30 Tɔn, doorii bonchiann din see kpiŋ po nna, ki di, ki ki fɔk nammi.
31 Ki narinbiit maŋ din barin Yiisa bonchiann ki yetɔ a, "Li-i tee ki a nyinnit, fan chabit
ki tin saan kɔɔ doorii na ni."
32 Ki Yiisa betib a "Ii saa man." Ki bi nyii jab maŋ ni, ki saan kɔɔ doorii na ni; ki doorii
na kur tin birrr, ki sik kunkonn na ki saan baa mɔkgbeŋir na ni ki dii nyun.
33 Ki binba guu doorii maŋ fiir ki chiar saan doo ni, ki saa mɔɔnt linba kur teen, nan
biaŋinba ki narinbiit nyii jab na ni.
34 Ki doo na niib kur bit ki saan ki saa took Yiisa. Baa din lau yoo nba, ki bi barimɔ a
wun nyi bi tiŋ ni.

9

Yiisa nba din te ki gbanankpeenn daanɔ la laafia biaŋinba
(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Ŋanne ki Yiisa ŋmat kɔɔ burgbetir na ni, ki poot mɔkgbeŋir na gbingbanleer, ki kun
u doo ni.

‡ **8:22 8.22** Kpeemm tee binba ki waa Yiisa nae.

2 Nisiab din tan jii jasɔɔ ki u gbanant kpowa; ki bi paanɔ liaŋ paak ki baar nanɔ Yiisa
boor. Yiisa nba la baa teenɔ yada biaŋinba na, ki u yet baatɔɔ na a “N bik, ii mɔk
parcheenn; n nyik chab a biita.”
3 Ki sennu wanntesiab ji dukii bi para ni a “Jɔɔ na yekint u mɔŋ nan Yennu-e.”
4 Yiisa ŋarin din bann bi dudukit maŋa, ki boib a “Bee teen ki i dukii dudukbiit na i
para ni?
5 Maa yet baatɔɔ na a ‘N nyik chab a biit’ koo maa saa yetɔ a ‘Fiit kii somm na,’ maan
munlee na lannpoe paari?
6 N ji saa wanni nan min nisaarik Bik mɔk yiikoo tingbouŋ na ni ki saa nyik chab niib
bi biit,” ŋaan jiant bet jɔɔ nba ki u gbanant kpo na a “Fiit ki jii a liaŋ kii kun.”
7 Ki jɔɔ maŋ fiir ki kun.
8 Nibur na nba la nna maŋ, ki jaŋmaanii soorib; ki bi piak dont Yennu nan waa tur
nisaarik yiikoo na booru na.

Yiisa nba din yiin Matiu biaŋinba
(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

9 Ki Yiisa nyii leŋ ki saa, ki saa la jasɔɔ, ki bi yiu Matiu, ki u kar u toonn paak
lampogaar-diiuk ni; ki Yiisa betɔ a “Fiit kii waan.” Ki u fiir ki waau.
10 Yiisa nba din saan Matiu maŋ ŋaak ki saa kar di jeet yoo nba, ki lampogaarteleeb
nan biitdamm bonchiann kɔɔ ki tan kar pukin Yiisa nan u poorpoweiteeb po ki di namm.
11 Farisiinba na nba din la nna maŋ, ki bi boi u poorpoweiteeb na a “Bee ki i wanntɔɔ
maŋ di nan nibooru na?”
12 Ki Yiisa gbat bi pinpauk maŋ ki yetib a “Binba mɔk laafia ki loon tebtɔɔ; binba yiar,
ŋamme loon tebtɔɔ.
13 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a ‘Yennu loon ninbatinue ki gar maruŋ.’ Ii saa man ki saa
tumii ki bann linba na paak. N ki baar a n yiin popeendamm kaa; ŋaan n baar a n yiin
biitdamme, ki bin nyik bi biit.”

Mɔloru labaar
(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

14 Ki Jɔɔnn nba wuur niib Yennu nyunwuru na poorpoweiteeb tan baar Yiisa boor ki
boiɔ a “Timm nan Farisiinba lorin mɔi yoo kura; bee teen ki a poorpoweiteeb ki lorimi?”
15 Ki Yiisa jiin ki boib a “Poochiann-i be, saamm sii mɔk parbiir, yoo nba ki pooyookir
sɔrɔ daa be bi boor ni nawa-a? Aaii. Ŋaan yoo baat, ki bi tan saa nyinn pooyookir sɔrɔ
na bi boor; li yooe ki bi saa lor mɔi.
16 “Sɔɔ kan jii chabpaann ki lik takperi; li-i tee ki u teen nna, chabpaann na saa pat
takper nae, ki li patimin saa ŋamm pukin.
17 Sɔɔ bia kan sak liak dapaanin wajakɔrkper ni; wunba tun nna, dapaanin na-i taŋi
mɔ, li saa put kɔruk nae, ki daan na n mɔɔn, ki kɔruk na n mun biir. Ŋaan bi tuu jii
dapaanin ki liak kɔrpaann nie, a li kura daa biiri.”

Yudaansɔɔ bonpobik kuun labaar
(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)

18 Yiisa nba din daa piak ki teemm yoo nba na, ki yudaansɔɔ baar ki tan gbaan u
tɔɔnn, ki yetɔ a “N bipoo dɔɔ ki kpowa; li paak, baat ki tan jii a nuu ki yii u paak, ki
wun la manfoor.”
19 Ki Yiisa nan u poorpoweiteeb weiɔ, ki bi saa.

Poosɔɔ nba sii Yiisa liatir ki la laafia biaŋinba
(Mak 5.25-34; Luk 8.42-47)

20 Poosɔɔ mun din be, ki siik fabouŋ ki tan jaŋ bina piik nan ŋanlee; ki din tan baar
ki bar lint Yiisa poorpo ki sii u liatir mɔgbann;
21 kimaan u poŋ din dukin u par niewa a, “Mi-i lekii sii u liatir gbaa, n saa la laafiawa.”
22 Ki Yiisa jiant ki la poo na, ki betɔ a, “N niipoo, ii mɔk parcheenn. Faa teenin yada
na paake te ki a la laafia.” Li taakpaak ni, ki u set la laafia.

Yiisa nba fiin bonpobik na kuun ni biaŋinba
(Mak 5.35-43; Luk 8.49-56)

23 Yiisa nba din saa baar yudaanɔ maŋ ŋaak ni yoo nba, ki u la yerpebira peeb yerii,
ki nibur bia bui kpemɔnii ki fabin.
24 Ki u betib a “Ii nyi man; bonpobik na ki kpo kaa, ŋaan u gɔɔnte.” Ki bi laau.
25 Ŋanne ki bi ber niib maŋ ki nyinnib; li yoo na ki Yiisa kɔɔ ki soor bonpobik na nuu,
ki u yeent ki fiir.
26 Ki bi din mɔɔnt li labaar tingbouŋ maŋ kur po.

Yiisa nba nyɔɔnt jɔɔnii banlee biaŋinba
27 Yiisa nba din nyii leŋ ki gaar saa tɔɔnn po na, ki jab nna banlee tee jɔɔnii ki waa u
poorpo, ki yikin yeen a “Fin Defid yaaboonn, a tint ninbaauk.”
28 Yiisa nba din saan ki saa kɔɔ ŋasiak nna ni yoo nba, ki jɔɔnii na baar ki kɔɔ leŋ.
Ŋanne ki u boib a “I teen yada nan n saa fit turi laafiawa-a?”
Ki bi jiin a “Ti Yomdaanɔ, nn.”
29 Ŋanne ki u jii u nuu ki sii bi ninbina, ki betib a “Yaa teen yada biaŋinba na, lin tun
nna ki turi.”
30 Ki bi ninbina maŋ nyɔɔnt; ki u kpaamm fanu a bii mi ki bin bet sɔɔ li po.
31 Ŋaan ki bi nyii ki mɔɔnt u labaar tiŋ maŋ ni kura.

Biaŋinba ki Yiisa te muuk pak
32 Baa din fiir ki nyii yoo nba, ki siab mun baar nan jasɔɔ, wunba ki narinbimuuk be
u ni na, Yiisa boor.
33 Ki Yiisa nyinn narinbimuuk na jɔɔ na ni, ki u ji piin ki piak li yoo. Li din yaar lit
nibur maŋ, ki bi ji yeen a “Ti daa ki mi la bonbooru na, timm Israel teeb* tiŋ ni na.”
34 Ŋaan ki Farisiinba na daan nyatuk a “Narinbiit bate teenɔ yiikoo a wuu nyint
narinbiit niib ni.”

Biaŋinba ki Yiisa mɔk ninbatinu nan niib
35 Tɔn, Yiisa din kak lin doi nan digbanbis kur ni, ki kɔɔ Yenjiantu diit ni, ki mɔɔntir
Yennu naan barŋanii ki want niib, ki te binba yiar yiarboorii boorii kur la laafia.
36 Waa din la nibur maŋ, ki ninbaauk soorɔ, kimaan bi din tee tatimme ki kaa
sommtɔɔ, ki naan pei nba kaa pekpaarik.
37 Ŋanne ki u bet u poorpoweiteeb a “Dii na beer ki bia yaba, ŋaan ki dijaara waar.
38 Li paak, ii mei man kpaab maŋ daanɔ ki wun ŋamm pukin dijaara, ki te ki bin saan
jaan u dii maŋ.”

10

Ki jiin toomiinba piik nan banlee na po
(Mak 3.13-19; Luk 6.12-16)
1 Yiisa din yiin u poorpoweiteeb piik nan banlee na, ki turib yiikoo a bii nyint narinbiit
niib ni; ki te ki binba yiar yiarboorii boorii kur n la laafia.
2 U toomiinba* piik nan banlee maŋ sanae na: Sinsinn yɔɔe tee Simonn, wunba sann
bia tee Piita na; nan u waarɔ Andru; nan Jeems nan u waarɔ Jɔɔnn, binba din tee Sebedii
waas na;
3 nan Filip nan Batolomiu; nan Tomas, nan Matiu, wunba din tee lampogaartɔɔ na;
nan Jeems nba din tee Alfeus bija na, nan Tadeus;
4 nan Simonn nba din loon ŋamm Juu teeb-ii yen bi mɔŋ na, nan Judas Iskariot wunba
din tan nyii Yiisa poor na.

Yiisa nba din tun u poorpoweiteeb maŋ biaŋinba
(Mak 6.7-13; Luk 9.1-6)
5 Ki Yiisa tun u poorpoweiteeb piik nan banlee maŋ, ŋaan kpaamm a bii mi ki bin
saan binba ki tee ŋamm Israel teeb† na boor, a bii mi ki bin kɔɔ Samaria teeb doi ni,
6 a ŋaan bin saan Israel teeb nba tee nan pei nba bot na boor kuukɔɔ.
7 U din yetib a, “Yaa saa na, yii mɔɔntir Yennu naan barŋanii na, kii yeen a ‘Yennu
naan dinu per na,’
8 ki te ki baatib-ii laat laafia, kii fiint kpeemm, ki bia te ki gbaata-ii laat laafia, kii bia
kii nyint narinbiit niib ni. I gaar yanne, ii muni teen man yann.
9 I daa jikit likirii. Ii mi man ki yin jii kobu gbaa ki teen i likbɔɔrii ni.
10 Ii mi man ki yin jii paka ki saan i sɔnu maŋ, koo liata ŋanlelee, koo taasaati, koo
kii dia patii; kimaan li ŋan ki toontunnɔ n di u toona ni.
11 “Ŋaan digbangbeŋa koo digbanbis nba ni ki i saa kɔɔ, yin boi ki la popeendaanɔ
ŋaaka, ki kɔɔ kii be leŋ nan i fiiru daar.
12 Ki yoo nba ki i yaa i kɔɔ ŋaak nba ni, yin foont ŋaak maŋ ni teeb fanu.
13 Ŋaak maŋ teeb-i tee burchimm, i parmaasir n biar bi paak; ŋaan burchimm-i kaa
leŋi, i parmaasir maŋ n jen i boor.
14 Wunba saa yêt i gaaru, ki bia yêt wun gbat i barŋanii mɔɔntii maŋ, yoo nba ki i
nyi ŋaak maŋ ni, koo doo maŋ ni, yin pit pit i taapant ni tant ki lu leŋ maŋ.

* **9:33 9.33** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.
† **10:5 10.5** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.
* **10:2 10.2** Bi yi u poorpoweiteeb piik nan banlee maŋe toomiinba.

15 Barmɔniie ki n beeri na, daar nba ki Yennu tan saa bu niib buut na, doo maŋ niib
tubdatu tan saa gar Sodom nan Gomora teeb yara.

Biak baaru labaar
(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 “Gotir man, n tuumie, ki i sii tee nan pei nba be kinkata sinsuuk ni na. Ii sub man
nan wai‡ na, ŋaan kii be soon nna nan ŋmana na.
17 Ii mi man niib po, kimaan bi tan saa soori ki saan nani barbuteeb boor, ki bia booi
Yenjiantu diit ni.
18 Bi tan saa saan nani tiŋ yudamm nan kpanbara boor ki bin bu i buut, kimaan yaa
waan na paak; ŋaan i tan saa bet ŋamm nan binba ki tee Juu teeb na n barŋanii.
19 Ŋaan bi-i taŋi saan nani buut damm boor, i daa te ki li daamii-i nan yaa saa pak
linba, nan biaŋinba ki i saa pak, kimaan li yooe ki Yennu Seyeeŋ saa turi mɔbona nba
ki i saa pak jiinib,
20 kimaan li ki tee yimm kaa tan saa paki, ŋaan i Baa Yennu Seyeeŋe tan sii be i ni ki
piak.
21 “Li yoo maŋ, nirɔ tuu tan saa fikis u mɔŋ mɔŋ ninja ki bin kpiu; ki baanba mun
tan saa fikis bi waas ki bin kpib; ki waas mun bia tan saa kɔn nan bi damm ki chabib
nan kuun.
22 Ki sɔɔ kur tan sii nami kimaan yaa waan na paak; ŋaan wunba tan gubin nan biak
yoo na joontu tan saa la tinnuwa.
23 Bi-i taŋi mukisi digban-yenn ni, yin nyi leŋ ki lɔɔr digbanleer ni; ŋaan barmɔniie ki
n beeri na, i kan fit lin ki gbenn Juu teeb digbana kur kaawa, ki min nisaarik Bik jenna.
24 “Tɔn, tumiitɔɔ ki gar u wanntɔɔ; daabir mun bia ki gar u yomdaanɔ.
25 Li ŋan ki tumiitɔɔ binbeŋ-ii tee nan u wanntɔɔ binbeŋ na; ki daabir binbeŋ-ii munii
tee nan u yomdaanɔ binbeŋ na. Bi-i taŋi pur ŋaadaanɔ narinbiit bat Beelsebul-i, bi ji
sii yi u ŋaateeb bia?

Ti saa tin ŋmee jaŋmaanii?
(Luk 12.2-7)

26 “I daa tiin niib jaŋmaanii, kimaan barsai kaa ki be woonin ni ki tan kan wooti, koo
ki bɔr ki tan kan nyi paanu.
27 Linba ki n beeri bunbɔnn ni na, ŋaan nyintir man yeenin ni; ki linba ki n lɔkinii
na, nyintir man paanu ni.
28 I daa tiin binba saa fit kpi i gbanant, ŋaan kan fit kpi i sei; ii tiin man Yennu, wunba
saa fit biir i gbanant nan i sei kura muu ni na.
29 Bi kɔi jinjera banlee jinjen kuukɔɔe, ŋaan li-i kii tee i Baa Yennu loommi, bi yenɔkɔɔ
gbaa kan baa tiŋ ni.
30 Yimm ŋarin, Yennu mi i yut kann gbaa.
31 Li paak, i daa tiin jaŋmaanii, kimaan i mɔk nyɔɔt ki gar jinjera bonchiann.

Ii nyint a mɔŋ paanu nan a tee Yiisaweirɔe
(Luk 12.8-9)

32 “Wunba nyint u mɔŋ paanu nan u tee n weirɔe, nnae ki n mun tan saa nyinnɔ
paanu n Baa Yennu nba be sanpaapo na boor.
33 Wunba yaa u ki tee n weirɔ, niib ni, nnae ki n mun tan saa yet a n ki miu, n Baa
nba be sanpaapo na boor.

Bɔkitu labaar
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

34 “I daa dukii nan n baar nan parmaasire tingbouŋ na teeb paak; n ki baar nan
parmaasir kaa, ŋaan n baar nan bɔkitue.
35 N baar maa n tan tukin bonjake nan u baa, bonpook nan u naa, poo nan u siponaa.
36 Nirɔ mɔŋ mɔŋ ŋaateebe tan sii tee u datai.
37 “Wunba loon u naa koo u baa ki garin, u ki ŋan nan wun teen n poorpoweitɔɔ;
wunba mun bia loon u bija koo u bipoo ki garin, u ki ŋan nan wun teen n poorpoweitɔɔ.
38 Wunba ki jii u kuun dapunpunn ki waami, u ki ŋan nan wun teen n poorpoweitɔɔ.
39 Wunba dekii u manfoor tan saa kɔŋira, ŋaan wunba likin u saaŋmaŋ n paak, u tan
saa la u manfoor maŋ.

Binba tan saa la paauk labaar
(Mak 9.41)

‡ **10:16 10.16** Bi yaa waauko mantik sub.

40 “Wunba gaari saauŋ, u gaar mine; ki wunba mun gaarin saauŋ, u gaar Yennu nba
tumin nae.
41 Wunba gaar Yennu sɔkinii saauŋ nan waa tee Yennu sɔkinii na paaki, u tan saa
gaar Yennu sɔkinii nyɔɔte. Wunba gaar popeendaanɔ saauŋ nan waa tee popeendaanɔ
na paaki, u tan saa gaar popeendaanɔ nyɔɔte.
42 Wunba finn nyunmaasin waaminna ki tur n poorpoweitɔɔ yenɔ nba pɔ i ni gbaa,
nan waa tee n poorpoweitɔɔ na paak, barmɔniie ki n beeri na, u kan mi kɔŋ li nyɔɔti.”

11

Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na labaar
(Luk 7.18-35)

1 Yiisa nba din wann u poorpoweiteeb piik nan banlee na ki gbenn yoo nba, ki u nyii
leŋ ki saan bi doi ni ki mɔɔntir Yennu maan ki want niib.
2 Tɔn, Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na din be dansarik ni, ki tan gbat
Yiisa Masia toona po, ki tun u poorpoweiteeb Yiisa boor
3 a bin saa boiɔ a “Fine tee wunba yaa wun tan baar na, koo tii daa kii guu sɔɔ?”
4 Ki Yiisa bet Jɔɔnn toomiinba maŋ a “Ii ŋmat man ki saa bet Jɔɔnn linba ki i gbat ki
bia la na,
5 a i la ki jɔɔnii nyɔɔntir, ki wɔbii taa naatir ki bi somm, ki gbaata ŋaat gbent, ki
tuukpaa ji gbia, ki kpeemm fi kuun ni, ki talasdamm gbiintir barŋanii na mɔɔntii.
6 Parpeenn be wunba ki birisin na paak.”
7 Tɔn, Jɔɔnn toomiinba na nba nyii leŋ ki ŋmat kun yoo nba, ki Yiisa ji piin ki boi niib
maŋ buboit ki jiin Jɔɔnn po a “Yaa daan saan Jɔɔnn peŋ muuk ni na, i daan dukii a i
saa la bee? I daan mi a i saa la muuk nba ki wouŋ damm nae-e?
8 I mantik jia daan saan a i la bee? Nirɔ ki u lia taŋant amii? Binba lia taŋant be
kpanbara ŋei nie.
9 Ŋaan i mantik jia daan saan a i la bee? I daan dukii a i saa la Yennu sɔkiniie-e?
Barmɔniie ki n beeri na, Jɔɔnn ŋarin gar sɔkiniiwa.
10 U poe ki Yennu gbouŋ poŋ din sɔb ki want na a, ‘N saa tun toomu ki wun liit ki
ŋamm a baaru sɔnu.’ ”
11 Ki Yiisa bia yetib a “Barmɔniie ki n beeri na, bi daa ki mi mar sɔɔ ki u chee Jɔɔnn
nba daan wuur niib Yennu nyunwuru na, ŋaan wunba joont tarik Yennu naan ni chee
Jɔɔnn.
12 Laa nyii Jɔɔnn maŋ yoo ki tan tuu mɔtana, binba ninbina mɔn nan bin tan kɔɔ
Yennu naan ni na, dia nan ninmɔnne a bin tan kɔɔ nan paŋ.
13 Yennu sennu nan u sɔkiniinba maan na poŋ din pak ŋɔɔ Yennu naan poewa, ki
Jɔɔnn tan baar.
14 Li-i tee ki i loon yin teen linba na yadaie, ŋɔɔ Jɔɔnn-e tee Yennu sɔkinii Elaija, wunba
yaa wun tan baar na.
15 Wunba mɔk tuba, wun gbiint.”
16 Ki Yiisa bia yet a “Yimm, mɔtana nigbouŋ na, n saa bikini nan bee na? I naan nan
waas nba tuu tikir kar daak ni ki tian leeb paak nae a
17 ‘Ti peeb yerii ki teeni, ŋaan ki i ki waa. Ti mɔ kpemɔnii ki teeni, ŋaan ki i ki fabini.’
18 Yimm mɔtana nigbouŋ na naan waas maŋe, kimaan Jɔɔnn din baar ki lorin mɔb,
ki bia ki nyu daami, ki i yaa u waate;
19 ki min nisaarik Bik mun tan baar ki di ki nyu, ki i bia yaa ‘Gotir man, a u tee
podaanɔ nan danyuuruko, ki bia tee lampogaarteeb nan biitdamm yɔɔk.’ Tɔn, Yennu
toona nie want nan u bannu na tee barmɔnii.”

Ki jiin binba ki nyik bi toonbiit na po
(Luk 10.13-15)

20 Li yooe ki Yiisa piin ki piak biir doi nba daan la u bakitnauŋ toonjaana nba ki u tun
leŋ, ŋaan yêt bin nyik bi toonbiit na.
21 Ki u yet a, “Li tan sii bi yimm Korasinn teeb paak; li tan sii bi yimm Bef-saida teeb
paak mun; kimaan mi-i bonni tun bakitnauŋ toonjaana Taya nan Sidonn doi ni nan maa
daan tun i doi ni na, bi daan bo saa nyik bi toonbiite yiama, ki puk bi mɔŋ tanpent ki
ŋak faauk ki lin wann nan bi dii sindanta.
22 Ŋaan n beerie, daar nba ki Yennu tan saa bu niib buut na, i tubdatu tan saa gar
Taya nan Sidonn teeb yarawa.
23 Ki yimm Kapenaum teeb, Yennu tan saa donni sanpaapowa-a? Aaii. U tan saa sikini
kpeentiŋe, kimaan mi-i bonni tun bakitnauŋ toonjaana Sodom doo ni nan maa daan tun
i doo ni na, Sodom doo maŋ bo daa be man.

24 Ŋaan n beerie, barbuut daar maŋ, i tubdatu tan saa gar Sodom teeb yarawa.”

Baat n boor ki tan gaar foon man
(Luk 10.21-22)

25 Li yoo maŋ ki Yiisa yet a “N Baa Yennu nba tee sanpaapo nan tingbouŋ na Yomdaanɔ,
n piaka, kimaan a bɔr a maan na subindamm nan bannteebe, ŋaan fiit wann waas;
26 kimaan nnae ki a tuun a toona ki li mana.
27 “Tɔn, n Baa Yennu-e wannin barii na kura; ki sɔɔ ki mi maa tee wunba, see n Baa
maŋ; ki sɔɔ mun bia ki mi n Baa maŋi, see min, u Bija na, nan binba ki n loon ki n fiit
wannib na.
28 “Yimm nba tun toona ki jii jik-kpiata ki bak na, baat n boor man, ki n turi foon.
29 Ii sak n weiu man, kii tumii n wannu, ki i saa la foon, kimaan n tee sikin-n-mɔŋ
daanɔe, ki n par mei.
30 N weiu ki paar, ki n jikir bia ki kpai.”

12

Ki jiin foon daar na po
(Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

1 Li poor po ki Yiisa nan u poorpoweiteeb tan gaar dii kpaab ni foon daar; ki kon mɔk
u poorpoweiteeb na, ki bi kɔnii dikara ki pinii ŋman.
2 Farisiinba na nba la nna maŋ, ki bi bet Yiisa a “Gotir, a poorpoweiteeb na tuun linba
ki ti sennu ki chab nan tii tuun foon daari.”
3 Ki Yiisa boib a “I ki karin Yennu gbouŋ ni Defid nba din tun biaŋinba-a? Kon nba
din soor ŋɔɔ nan u jɔɔmu,
4 ki u kɔɔ Yennu ŋasaakak ni ki saa jii Yennu boroboro, ki ŋɔɔ nan u jɔɔmu na ŋman;
ŋaan ki sennu na din ki chab nan bi sɔɔ n di Yennu boroboro maŋi, see Yennu mannteeb
kuukɔɔ.
5 Koo i ki karin Yennu sennu gbouŋ ni, mannteeb nba din tuun biaŋinba-a? Bi din tuu
yɔɔ tuun toona Yenjiantu ŋasaakak ni foon daar kur, ki biir sennu na, ŋaan kaa biiti.
6 Ŋaan n beerie, wunba chee Yenjiantu ŋasaakak na be nna.
7 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a ‘Yennu loon ninbatinue ki gar maruŋ.’ Li-i tee ki i bo bann
linba na paaki, i bo kii piak ki biir binba kaa biiti;
8 kimaan min nisaarik Bike yen foon daar.”

Yiisa nba din te ki nuukpeenn daanɔ paak biaŋinba
(Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)

9 Ki Yiisa nyii leŋ ki saan kɔɔ bi jiantu diiuk ni.
10 Ki jasɔɔ mun din be leŋ, ki u nuu kpo. Ki siab din loon bin la Yiisa biit ki biirɔ; li
paak, ki bi boiɔ a “Ti sennu sak a nirɔ n te ki baatɔɔ n la laafia foon daari-i?”
11 Ki u mun ŋmant boib a “I yenɔ-i mɔk peyenɔkɔɔ, ki peeuk maŋ tan baa bunbunn
ni foon daar, u kan donnɔ foon daar na-a?
12 I ki mi nan nisaarik mɔk nyɔɔt ki gar peeuku-u? Li paak, sennu na chab a tii tuun
toonŋana foon daar.”
13 Ŋanne ki u ŋmant bet nuukpeenn daanɔ na a “Tantir a nuu na.” Ki u tant, ki li la
paŋ ki tee nan leer na.
14 Ki Farisiinba na nyii nanyer, ki lor nan leeb baa saa teen biaŋinba ki kpi Yiisa.

Ki jiin Yennu bigannkak na po

15 Ki Yiisa bann bi lor maŋ po, ki nyii leŋ. Ki niib bonchiann waa u poor. Ki u te ki
baatib kura la laafia,
16 ŋaan kpaamm nan ninmɔnn a bi daa mɔɔntirɔ.
17 U din tun nnae a linba ki Yennu sɔkinii Aisaya din sɔkin na n gbee a,
18 “N toontunnɔe na, ŋɔɔe ki n gann, ki mantik loonɔ.
N par mei u paak.
N saa jii n Seeke ki teen u ni.
U tan saa mɔɔnt buut nba took
ki tur binba ki tee Juu teeb.
19 U tan kii mɔk mɔniɔk,
ki bia tan kii tee kpayɔk daanɔ,
koo ki pak nan kunkɔsaakar sɔnii ni.
20 U tan kan kɔnn lanbankɔɔnn ki tonti,
ki bia tan kan kpeen fitir nba ki di fanu.
U tan saa te ki barbuut nba took n la nyannu.

21 U sann paake, ki binba ki tee Juu teeb na
tan sii mɔk dindann.”

Yiisa nan narinbiit bat Beelsebul labaar
(Mak 3.20-30; Luk 11.14-23)

22 Li yoo na ki nisiab baar nan jasɔɔ ki narinbiit be u ni, ki teenɔ muuk, ki bia teenɔ
jɔɔŋ; ki Yiisa te ki u la laafia, ki u ninbina nyɔɔnt, ki u ji laat, ki bia muut ki ji piak.
23 Ki li yaar lit niib na kur bonchiann, ki bi boi bi leeb Yiisa po a “Jɔɔ nae nɔk tee
Defid yaaboonn na-a?”
24 Ŋaan Farisiinba na nba gbat nna maŋ, ki bi yet a “Narinbiit bat Beelsebul-e* teen
jɔɔ maŋ yiikoo, a wuu nyint narinbiit niib ni.”
25 Ki Yiisa bann baa dukii linba, ki betib a “Naan niib-i ŋmat kɔn ki tookit bi leeb, bi
naan maŋ saa biira. Ki doyennkɔɔ niib koo ŋayeŋkɔɔ niib-i ŋmat kɔn nan leeb, li kan
seti.
26 Li-i tee ki Sintaanii nyint Sintaanii, li want nan u kɔn ki bɔkitir u mɔŋe; nlee ki u
naan na saa seti?
27 Ki li-i tee Beelsebul teenin yiikoo a mii nyint narinbiit niib ni, ki yimm muni, ŋmee
chab i niib a bii nyint narinbiiti? I mɔŋ niib maŋ toonae want nan i ki mɔk mɔnii.
28 Ŋaan min ŋarin, Yennu Seyeeŋ paake ki n nyint narinbiit niib ni; ŋanne mun bia
want nan Yennu naan be i boor ni.

Yiisa fit lor Sintaanii

29 “Sɔɔ kan fit kɔɔ jawakitir† ŋaak ni ki bakir u bona ki nyi nann, li-i kii tee li yɔɔ dɔŋ
lorɔ ŋmiiti kaawa, ŋaan fit kɔɔ ki bakir u bona maŋi.
30 “Wunba ki see n poor, u kɔn nanime; ki wunba mun ki tikii niib ki teenimi, u yatibe.
31 Li paake ki n beeri na, Yennu saa nyik chab nisaarik u biit nan barbiit kura; ŋaan
wunba sukii Yennu Seyeeŋ, Yennu kan mi nyik chab li daanɔ.
32 Wunba piak barbiit ki teen min nisaarik Bik, Yennu saa nyik chabɔ; ŋaan wunba
piak barbiit ki teen Yennu Seyeeŋi, Yennu kan mi nyik chab li daanɔ durinya na ni, koo
durinya nba tan saa baar na ni.”

Tiik nan u lɔɔna barjouk
(Luk 6.43-45)

33 Ki Yiisa bia yet a “Li-i tee ki tiik ŋan, u loon lɔɔnŋanae; ŋaan li-i tee ki tiik ki ŋani,
u loon lɔɔnbiite, kimaan tiik lɔɔna nie ki bi bantɔ.
34 Yimm waalabirii booru na, yaa tee nifobiit biaŋinba na, nlee ki barŋanii saa nyi i
mɔi ni? Kimaan linba ki nisaarik dukii u par ni, ŋanne bia nyi u mɔb ni.
35 Niŋanɔe tuun toonŋana, kimaan u par ni ŋan; ki nibiiuk mun tuun toonbiit, kimaan
u par ni bi.
36 “N beerie, barbuut daar Yennu tan saa bu niib buut nan baa pak baryana kur nba
paak,
37 kimaan sɔɔ kur pinpako tan saa nyinnɔ koo ki kɔɔnɔ daar maŋ ni.”

Ki jiin binba loon bin la nyina na po
(Mak 8.11-12; Luk 11.29-32)

38 Ŋanne ki sennu wannteeb nan Farisiinba na bet Yiisa a “Wanntɔɔ, ti loon ki a tun
bakitnauŋ nyinne ki wannit.”
39 Ki u jiin a, “Mɔtana nigbouŋ nba tee biitdamm ki bia ki waa Yennu na loon bin la
bakitnauŋ nyinae; ŋaan n kan mi tun nyinsiar ki turibi; Yennu sɔkinii Jona nyinbooru
na kɔɔe ki n saa wannib:
40 Jona nba din be jangbeŋir poor ni yonnu nan nyiɔk ki saan jaŋ daa ŋantaa na, nnae
ki min nisaarik Bik mun tan sii be tiŋ ni yonnu nan nyiɔk ki saa jaŋ daa ŋantaa.
41 Buut daar, Ninefe teeb tan saa set wann nan mɔtana nigbouŋ na mɔk biit; kimaan
Jona nba din mɔɔnt Yennu maan ki turib na, bi din nyik bi biite; gotir man, wunba chee
Jona be nna.
42 Buut daar, poobat nba din nyii niidiitu po na mun bia tan saa set wann nan mɔtana
nigbouŋ na mɔk biit, kimaan u din nyii digbann banfɔkirewa ki tan baar a wun gbiint
Bat Solomonn yanfoon na pinpauk; gotir man, wunba chee Solomonn be nna.

Narinbiiuk nba tuu jen kɔɔ nirɔ ni biaŋinba
(Luk 11.24-26)

---

* **12:24 12.24** Sintaanii sanleere tee Beelsebul.

† **12:29 12.29** Jawakitir maŋe tee Sintaanii, ŋaan Yiisa mɔk paŋ ki garɔ, ki lorɔ ŋmiit.

43 “Li-i tee narinbiiuk tan nyii nirɔ ni, u tuu yeeke ki lin kunkoouk paak, ki loon foon
boor, ŋaan ki ki laati;
44 li paak, u tuu tan yet u mɔŋe a ‘N saa ŋmat saan ŋaak nba ki n daan nyii na nie;’
wu-u ji kii ŋmat baar, ki la ki li dɔɔ yann, ki bi piar ŋamma,
45 u ji saa ŋmat nyie ki saa yiin narinbileeb banlore, binba bi ki chee u, ki baar namm,
ki bin kɔɔ ki lakin be; nirɔ maŋ binbeŋ sii bi bonchiann ki gar waa daan tuu be sinsinn
biaŋinba na. Linba nae tan saa baar mɔtana nigbouŋ nba tee biitdamm na paak.”

Ki jiin Yiisa waarii nan u naa po
(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Yiisa nba din daa piak ki teen niib na yoo nba, ki u naa nan u waarii baar ki see
nanyer po, ki tun sɔɔ a wun yiinɔ ki bin pak nanɔ.
47 Ŋanne ki sɔɔ betɔ a “Gotir, a naa nan a waarii see nanyer po ki loon bin pak nana.”
48 Ŋanne ki Yiisa boi nirɔ nba betɔ na a “Ŋmee tee n naa? ki lamme tee n waarii?”
49 ŋaan tant u nuu ki wann u poorpoweiteeb ki yet a “Gotirii, n naa nan n waariie na.
50 Wunba kur tuun n Baa Yennu nba be sanpaapo na loommu, ŋɔɔe tee n ninja, nan
n niipoo, nan n naa.”

13

Tanburtɔɔ barjouk
(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Li daar maŋ ki Yiisa nyii ŋaak na ni ki saan kar mɔkgbeŋir kpiŋ.
2 Ki nibur lakin u boor; li paak, ki u saan kɔɔ kar burgbetir ni, ŋaan ki nibur na see
gbingbann.
3 Ki u yimm barjokit bonchiann ki yet a “Jasɔɔ din doo kpaab a wun saa bur tan.
4 Waa din buur na ki bonboorii na yenn nba yat baa sɔnjouk ni, ki nɔɔnii baar ki dii.
5 Ki leer mun baa tanpuut paak, siaminba ki tant ki yabi, ki pia ki kpaat yiama, kimaan
tant ki yab leŋi,
6 ŋaan yonnu nba din tan toŋ yoo nba, ki li jɔɔk. Laa din ki fit sikin jiina na paak, li
kur din kpoe.
7 Ki leer mun bia baa kunkonii jiina ni, ki tan lakin pia ki kpaat nan kunkonii na, ŋaan
ki kunkonii na ŋmabirir.
8 Ki leer mun baa tinŋaŋ ni, ki nan naanŋauŋ; ki siab nan kobik kobik, siab piinloob-
loob, ki siab mun piintaa-taa.
9 “Wunba mɔk tuba, wun gbiint.”

Barjokit na yinu paak
(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

10 Ŋanne ki Yiisa poorpoweiteeb na baar u boor ki tan boiɔ a “Bee ki a piak barjokit
kuukɔɔ ki teen niib na?”
11 Ki u betib a “Yimm ŋarin, Yennu chabi a yin bann woonin ni barii ki jiin u naan
po, ŋaan ŋamm ŋarin, u ki chabibi.
12 Tɔn, wunba mɔk Yennu bannu, ŋɔɔe sii laat pukii ki mɔk bonchiann, ŋaan wunba
ki mɔki, u saa kɔŋ linba ki u mɔk na gbaa.
13 Li paake te ki n yiimm barjokit, kimaan bi goriie, ŋaan ki ki laati, ki bia gbia, ŋaan
ki ki bant li paaki.
14 Bi binbeŋ na paake te ki Yennu sɔkinii Aisaya nba din sɔkin linba na set tan gbee
nan mɔnii. U din yaa Yennu yet a:
‘Niib maŋ set saa gbat,
ŋaan bi kan bann li paaki.
Bi set saa la,
ŋaan bi kan bann baa la linba maŋ paaki.
15 Kimaan niib na yan dɔkine,
bi tuba mun paar,
bi bia mun bi ninbinae,
kimaan bi ki loon bin la siari,
ki bia ki loon bin gbati,
ki bia ki loon bi yan n dɔkiti,
ki bia ki loon bin nyik bi toonbiit,
ki n te ki bin la laafia.’
16 “Tɔn, yimm ŋarin, parpeenn tee i yare, kimaan i ninbina laat; ki i tuba bia gbia.

17 Ŋaan barmɔniie ki n beeri, Yennu sɔkiniinba nan yentinna bonchiann din loon bin
la linba ki i laat na, ŋaan ki la, ki bia din loon bin gbat labaar nba ki i gbia na, ŋaan ki
gbati.”

Tanburtɔɔ barjouk na paak
(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 Ki Yiisa yet u poorpoweiteeb a “Gbiintir man ki bann tanburtɔɔ barjouk na paak.
19 Nirɔ-i gbat Yennu naan barŋanii, ŋaan ki bann li paaki, Sintaanii tuu baare ki tan
nyinn linba bo kɔɔ li daanɔ par ni na; ŋanne tee bonboorii nba baa sɔnjouk paak na.
20 Bonboorii nba mun baa tanpuut paak na tee nan wunba gbat Yennu maan ki gaar
yiama nan parpeenn;
21 ŋaan ki li daa ki sik u par ni fanu, u tuu yabir waaminna; ŋaan biak koo mukisuk-u
baarɔ Yennu maan na paak, u tuu foke lu yiama.
22 Bonboorii nba baa kunkonii jiina ni na mun tee nan wunba gbat Yennu maan na,
ŋaan ki tingbouŋ na daamii nan mɔkint lomm nyakin maan maŋ u par ni nae, li kan
nami.
23 Ki bonboorii nba baa tinŋaŋ ni na tee nan wunba gbat Yennu maan na, ki bann li
paak, ki li tan kpaat ki nan; ki siab nan kobik kobik, siab mun nan piinloob-loob, ki siab
mun bia nan piintaa-taa nae.”

Dinatimii barjouk

24 Ki Yiisa bia yimm barjouk na ki pukin a “Yennu naan tee nan jasɔɔ nba din doo u
kpaab ni ki saa bur diboorŋanii, ŋaan ŋmat kun.
25 Ki niib tan dɔɔr, ki u dataak saan bur dinatimii ki kɔɔn diboorŋanii na ni, ŋaan
yaat.
26 Dii na nba din tan puk ki ji maar yoo nba, ki bi ji bann nan dinatimii be leŋ.
27 Ŋanne ki u ŋaatoontunna baar ki boiɔ a ‘Chanbaa, diboorŋanii kuukɔɔ kaa ki a
daan bur a kpaab na ni-i? Ŋaan li teen nlee ki dinatimii tan be leŋi?’
28 Ki u betib a, ‘Datasɔɔe tun nna.’ Ki bi boiɔ a, ‘Ki a loon tin saan ki ŋabir dinatimii
maŋi-i?’
29 Ŋanne ki u jiin a ‘Aaii, kimaan i-i yaa yin ŋabirir, i tan saa kpet ŋabir diŋaniie.
30 Li paak, nyikin man ki lii be nan dijaan-yoo; ki dijaan-yooe ki n tan saa bet
dijaanteeb na ki bin chɔɔ dinatimii na sinsinn ki poon ki joo muu; ŋaan kpen nan
diŋanii na ki tan wuun, n dii sinsoŋ ni.’ ”

Bonboorik barjouk
(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

31 Ki Yiisa bia yimm barjouk na ki pukin a “Yennu naan tee nan kanperik binn nba ki
nirɔ din jii ki bur u kpaab ni,
32 ki li waar ki gar bonboorii kur, ŋaan ki li tan pia ki kpaat, ki tan teen tiik, ki yab
bonchiann, ki nɔɔnii baat ki jak li yiinii paak nae.”

Datiŋ barjouk
(Luk 13.20-21)

33 Ki Yiisa bia yimm barjouk na ki pukin a “Yennu naan tee nan datiŋ nba ki poo tuu
jii ki ŋmat nan boroboro yon nba yab, ki lin tan miik ki ji fuut do nae.”

Barjokit maŋ yinu paak
(Mak 4.33-34)

34 Yiisa din yiin barjokite ki piak linba na kur ki teen nibur na. U din ki pak siar ki
turib ki li ki tee barjouk ni kaa.
35 U tun nnae a linba ki Yennu sɔkiniisɔɔ din sɔkin na n gbee a,
“N tan saa yaat n mɔb ki yet barjokite,
ki pak fiit wann woonin ni bona nba din woon
ki ki nyii paanu durinya piinu niwa ki tan tuu mɔtana na.”

Dinatimii barjouk na paak

36 Ŋanne ki Yiisa nyik nibur maŋ leŋ, ŋaan saan kɔɔ u ŋadɔɔtik ni. Ki u poorpoweiteeb
baar u boor ki tan yetɔ a “Betirit dinatimii barjouk na paak.”
37 Ki u betib a “Min nisaarik Bike tee wunba bur diboorŋanii na.
38 Tingbouŋ nae tee kpaab na; ki diboorŋanii na tee Yennu naan ni niib; ŋaan ki
dinatimii na mun tee Sintaanii niib.
39 Dataak nba bur dinatimii na mun tee Sintaanii; ki dijaan-yoo na tee durinya na
gbennu; ki dijaanteeb na mun tee Yennu malakanba.

40 Biaŋinba ki bi tikir dinatimii ki joo muu na, nnae ki li tan sii tee durinya na gbennu
daar.
41 Min nisaarik Bik tan saa tun n malakanba ki bin gann nibiit kur nba te ki leeb tuun
toonbiit, nan biitdamm kur nba be n yent ni,
42 ki lub musaakau ni; leŋe ki bi tan sii mɔ fabin ki ŋman bi nyana.
43 Ŋaan li yoo maŋ, yentinna kur tan sii be bi Baa Yennu ŋaanaan niewa, ki nyirii
nan yonnu nba nyirii na. Wunba mɔk tuba, wun gbiint.

Barjouk nba jiin mɔkint nba bɔr na po

44 "Yennu naan tee nan mɔkint nba din bɔr tiŋ ni sɔɔ kpaab ni nae; ki jasɔɔ tan baar
ki la ki ŋamm gbiir tant piinir, ŋaan saan nan parpeenn ki saa kɔi waa mɔk linba kura,
ki jen tan daa kpaab maŋ.

Tuliat barjouk

45 "Tɔn, Yennu naan bia tee nan daakɔɔrɔ nba din kak lin ki loon tuliat nba ŋan, a
wun daa nae.
46 U din saa la yenn ki li daauk paar bonchiann; ki u ŋmat saa kɔi waa mɔk linba kur,
ki saan daa tuliat maŋ.

Janlaauŋ barjouk

47 "Yennu naan bia tee nan janlaauŋ nba ki bi lu ki soor janbooru booru nae.
48 Laa din gbee yoo nba, ki bi dat donn gbingbann, ki kar gann janŋanii ki teen chibit
ni, ŋaan lu janbiit na.
49 Li tan sii tee nnae durinya na gbennu daar; Yennu malakanba tan saa baare ki gann
niŋamm, ŋaan nyik nibiit.
50 Bi tan saa jii nibiit maŋ ki lub musaakau ni. Leŋewa, ki niib tan sii mɔ fabin ki
ŋman bi nyana."

Ki jiin barkperii nan barpaanii po

51 Ŋanne ki Yiisa boib a "I bann barjokit maŋ kur paaka-a?"
Ki bi sak a "Nn."
52 Ki u betib a "Li paak, Yennu sennu wanntɔɔ nba kur tumii n wannu, ki jiin Yennu
naan po ki bann li paak fanu, u tee nan ŋaadaanɔ nba nyint bonkpera nan bonpaana
u mɔkint ni nae."

Biaŋinba ki Nasaref doo ni teeb yêt Yiisa
(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

53 Yiisa nba din yin barjokit na ki gbenn yoo nba, ki u nyii leŋ,
54 ki kun u mɔŋ mɔŋ doo ni, ki saa want niib Yennu maan, jiantu diiuk ni. U wannu
maŋ din teen niib na bakitnauŋ bonchiann, ki bi boi bi leeb a "Lee ki jɔɔ na la yanbooru
na? Lee ki u la paŋ ki tuun bakitnauŋ toonjaana na?
55 Waa! Kanpinta bik na kaa na-a? U naa kaa tee Meeri na-a? U waarii kaa tee Jeems
nan Joosef nan Simonn nan Judas na-a?
56 U niipoob kaa ki timm nan ŋamm lakin be doo na na-a? U la bannu na kur lee?"
57 Li paak, bi din ki teenɔ yada.
Ŋanne ki u betib a "Yennu sɔkinii ki kɔŋit baakiri, see u mɔŋ mɔŋ doo ni, nan u
ŋaateeb boor."
58 Li paak, u din ki tun bakitnauŋ toonjaana bonchiann leŋi, kimaan niib maŋ nba ki
teenɔ yada na paak.

14

Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na kpinu labaar
(Mak 6.14-29; Luk 9.7-9)

1 Li yoo maŋ ki Galilii batsaakɔɔ Herod gbat Yiisa bakitnauŋ toonjaana na po,
2 ki yet u jiamm a "Jɔɔnn nba daan wuur niib Yennu nyunwuru na fiir kuun nie na,
li paak te ki u mɔk paŋ ki tuun bakitnauŋ toonjaana na."
3-4 Ŋaan sɔɔ Herod maŋ poŋ kpii Jɔɔnn na.
Linba paak ki u daan kpiiu na tee nnae: Herod din fat u mɔŋ mɔŋ waarɔ Filip ŋaapoo
Herodias-e ki kɔɔnɔ. Ki Jɔɔnn din tuu beerɔ a "Yennu sennu ki chaba nan fan fat a waarɔ
ŋaapoo ki kɔɔni." Li paak, ki Herod soor Jɔɔnn ki kɔɔnɔ dansarik, ki baanɔ bant,
5 ki loon wun kpiu, ŋaan tiin niib jaŋmaanii, kimaan sɔɔ kur mantik din teen Jɔɔnn
yada nan u tee Yennu sɔkiniie.
6 Ki Bat Herod maaru jaamm daar tan baar; ki Herodias maŋ bipoo baar ki waa siak
bi tɔɔnn, ki li maŋ Bat Herod bonchiann.

7 Li paak, ki u por mɔpor a u saa tur bonpobik na linba kur ki u saa yet a u loon.
8 Ŋanne ki u naa Herodias wannɔ waa saa boi linba po, ki bonpobik maŋ yet Bat
Herod a wun pot Jɔɔnn, wunba wuur niib Yennu nyunwuru na yur, ki kpeen tatilaauk
ni ki turɔ.
9 Linba na din biir bat na par hei; ŋaan waa dɔŋ por mɔpor saamm na tɔɔnn na paak,
u ji ki fit yêti; ki chab a bin tun nna,
10 ki tun siab a bin saan dansarik ni ki saa pot Jɔɔnn yur.
11 Ki bi saan ki saa pot u yur ki kpeen tatilaauk ni, ki tan tur bonpobik maŋ; ki u mun
gaar saan tur u naa.
12 Ŋanne ki Jɔɔnn poorpoweiteeb baar ki tan jii u gbanant ki pii; ŋaan ji saan ki saa
bet Yiisa.

Biaŋinba ki Yiisa dinn jab tusaa ŋanŋmu
(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Jɔɔnn 6.1-14)

13 Yiisa nba gbat Jɔɔnn kpinu po yoo nba, ki u fiir leŋ ki kɔɔ burgbetir, a wun poot
kɔɔ muuk. Nibur na nba la nna maŋ, ki bi somm taatiŋ ki kokin mɔkir na ki saa chetɔ
mɔk-pootir maŋ.
14 Yiisa nba nyii burgbetir ni ki la nibur maŋ na, ki ninbaauk soorɔ bonchiann, ki u
te binba yiar ki be leŋ na kura la laafia.
15 Yonnu nba tan maakit yoo nba, ki u poorpoweiteeb baar u boor ni, ki yetɔ a "Nna
na tee muuk nie, ki yonnu mun yaa lin baae; li paak, ŋaant ki niib na n saan digbanbis
nba kpia na ki la jeet ki daa."
16 Ŋanne ki u betib a "Bi daa saa. I mɔŋ n turib jeet ki bin di."
17 Ki bi betɔ a "Boroboro kuna ŋanŋmu nan janbis ŋanlee kuukɔɔe be ti boor ni."
18 Ŋanne ki u betib a "Jiin turin man,"
19 ŋaan bet nibur na a bin kar mɔɔt paak. Ki u jii boroboro kuna ŋanŋmu nan janbis
ŋanlee na, ki gokit got sanpaapo, ki tur Yennu niipoouk jeet na paak, ki ji ŋmit ŋmit
boroboro na ki tur u poorpoweiteeb, ki bi tor nibur na.
20 Ki bi kur dii gboo ki tenn. Ki u poorpoweiteeb tikir jeet nba tenn na, ki li gbee
kpanchibit piik nan ŋanlee.
21 Jab nba din dii jeet maŋ teen nan tusaa ŋanŋmu nawa, ŋaan ki poob nan waas
kann ki pukin leŋi.

Yiisa nba din somm nyun paak biaŋinba
(Mak 6.45-52; Jɔɔnn 6.15-21)

22 Li poorpo ki Yiisa te ki u poorpoweiteeb kɔɔ burgbetir ni ki tɔk nyunpaanu saa u
tɔɔnn po pootir, ŋaan ki u biar a wun chab nibur na.
23 Waa chab nibur na ki gbenn yoo nba, ki u doo kunkonn paak a wun miar Yennu.
Ki nyiɔk tan baar ki u bia daa be leŋ u kɔɔ.
24 Li yoo ki u poorpoweiteeb ŋarin ji be burgbetir na nie nyun ni, ki fɔk nan
gbingbanawa, ki nyunpana dia ki labimm, kimaan bi din tookit wouŋo.
25 Li poorpoe ki Yiisa tan nyii kunkonn na paak kojomɔɔk ki sik somm nyun paak, ki
saa bi boor.
26 U poorpoweiteeb nba tan lau ki u somm nyun paak ki baat na, ki jaŋmaanii soorib
bonchiann, ki bi yaa "Gotir man, kpeemmɔe," ŋaan yikin jaŋmaanwuyikinii.
27 Li taakpaak ni ki u betib a "Cheen i para man, li tee mine; i daa tiin jaŋmaanii."
28 Ki Piita yetɔ a "N Yomdaanɔ, li-i setiki tee finie, fan te ki n somm nyun na paak ki
cheta."
29 Ki u jiin Piita a "Baat na." Ki Piita nyii burgbetir na ni ki sik nyun na paak, ki piin
somm ki che Yiisa.
30 Waa la ki wouŋ pir nyunpana ki baat yoo nba, ki jaŋmaanii soorɔ, ki u piint kpii li
yoo, ŋaan yikin a "N Yomdaanɔ, tintin!"
31 Ki Yiisa tant nuu yiama ki soorɔ, ŋaan boiɔ a "Fin yadkanpɔɔnn na, bee ki a
birisimi?"
32 Baa ŋmat saan kɔɔ burgbetir na ni yoo nba, ki wouŋ na nyik danu.
33 Ki binba be burgbetir na ni baar ki tan gbaan jiantir Yiisa ŋaan yeen a "Barmɔniie,
a set tee Yennu Bijae."

Yiisa nba te ki baatib la laafia biaŋinba
(Mak 6.53-56)

34 Baa saa baar mɔkgbeŋir na pootir yoo nba, ki bi nyii doo Genesaret.
35 Doo maŋ teeb nba bann Yiisa na paak, ki bi mɔɔnt tur leŋ niib kura, ki bi tikir bi
baatib kur ki baar namm u boor ni,

36 ki tan barimɔ a wun sak ki baatib maŋ n sii u liatir mɔgbann. Ki binba siir na kura
la laafia.

15

Juu teeb yeejamm kaar labaar
(Mak 7.1-13)

1 Li yoo na ki Farisiinba nan sennu wannteeb nyii Jerusalem ki baar tan boi Yiisa a
2 “Bee ki a poorpoweiteeb ki waa ti yeejamm kaari? Kimaan bi ki waa ti kaar nba yaa
ti tuu nit ti niiwa ki di na.”
3 Ki u mun boib a “Bee ki yimm ki sak Yennu sennu weiu ŋaan waa i yeejamm kaari?
4 Yennu-e senn u sennu a ‘Turin a baa nan a naa baakir; ki wunba tan sukir u naa
koo u baa, bin kpiu;’
5 ŋaan yimm ŋarin yaa ‘Nirɔ-i bet u naa koo u baa a, Maa bo saa tura linba na, li
kpant Yennu yara, li ki tee miar kaa nan wun tur u damm siari.’
6 Yaa tuun biaŋinba na, i ki dia Yennu sennu na, kimaan i yeejamm kaar weiu na
paak.
7 Yimm kpinkpannii damm na, Yennu sɔkinii Aisaya nba din pak i po biaŋinba na set
tee barmɔniie. U din yet a Yennu yaa,
8 ‘Niib na teenin baakir bi mɔi ni kuukɔɔe,
ŋaan bi para fɔk nanin bonchiann.
9 Bi jiantirin yanne,
kimaan bi dia nisaarii kaare ki want niib,
li ki tee min Yennu sennu kaa.’ ”

Linba be nisaarik par ni labaar
(Mak 7.14-23)

10 Ŋanne ki Yiisa yiin nibur na ki tan yetib a “Gbiintir man, ki bann linba ki n yaa n
yeti na paak:
11 Linba kɔɔ nisaarik mɔb ni ki fit tee jakint u par ni; ŋaan linba be nisaarik par ni ki
nyi u mɔb nie teenɔ jakint.”
12 Ŋanne ki u poorpoweiteeb na baar u boor ki tan boiɔ a “A mi nan Farisiinba na
nba gbat a maan maŋ, bi wutoa doo a paaka-a?”
13 Ki u jiin a “Tiik nba kur ki n Baa Yennu nba be sanpaapo na ki bur, see ki bi tan
ŋabire ki lu.
14 Li paak, ŋaantib man ki bii saa, kimaan bi tee nan jɔɔnii nae ki daar bi jɔɔnlei; ki
li-i tee ki jɔɔŋ daar u lɔɔ, see ki bi kur baa bootuk ni.”
15 Ŋanne ki Piita betɔ a, “Wantit barjouk na paak.”
16 Ki Yiisa jiin a “I mun bia lek daa ki bant n maan na paaki-i?
17 I ki mi nan linba kɔɔ mɔb ni, li yaa lin sik poor nie, ki kpant bint ki nyii-i?
18 Ŋaan barbiit nba ki nisaarik piak u mɔb ni, li nyii u par nie, ŋann mune teenɔ
jakint.
19 Nirɔ par nie ki dudukbiit na nyi: nikpinu, nan bonchonchontoona, nan nanyukin,
nan faak siara, nan sanjaauŋ.
20 Linba na nbae teen nisaarik jakint, ŋaan niijakina dinu kan fit teen nirɔ jakinti.”

Poosɔɔ nba din teen Yiisa yada biaŋinba
(Mak 7.24-30)

21 Tɔn, ki Yiisa nyii leŋ ki saan Taya nan Sidonn bɔkir po.
22 Ŋanne ki Keenann tiŋ ni poosɔɔ nna mun be bɔkir maŋ po, ki tan baar Yiisa boor
ki yet a “N Yomdaanɔ, Defid yaaboonn, tinimin ninbaauk. Narinbiiuk be n bipoo ni, ki
mukisɔ bonchiann.”
23 Ki Yiisa ki jiin siari; ŋaan ki u poorpoweiteeb betɔ a, “Berin poo na, kimaan u waa
ti poor ki mɔk fuut.”
24 Ŋanne ki Yiisa jiin a, “Israel teeb* nba tee nan pei nba bot na, ŋamm kuukɔɔe ki
Yennu tumin a man saan bi boor.”
25 Ki poo maŋ baar ki tan gbaan Yiisa tɔɔnn ŋaan yetɔ a “N Yomdaanɔ, sommitin.”
26 Ki Yiisa jiinɔ a “Li ki ŋan ki nirɔ n jii waas jeet ki tur bɔi.”
27 Ŋanne ki poo na jiin a “N Yomdaanɔ, li set tee mɔniie; ŋaan bɔi nba dɔɔ bi daamm
saaŋmanii boor ki kɔŋit jebura nba baa ki tɔkii di.”
28 Ŋanne ki Yiisa ji yetɔ a “Poo, a teenin yada bonchiann. Linba ki a loon na, lin tun
nna ki tura.” Li taakpaak ni ki u bipoo maŋ la laafia.

* **15:24 15.24** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

Yiisa nba din te baatib bonchiann la laafia biaŋinba
29 Li poorpoe ki Yiisa nyii leŋ ki gar Galilii mɔkgbeŋir kpiŋ, ki saan doo kunkonn paak
ki kar.
30 Ki nibur baar u boor ki dia wɔbii, nan jɔɔnii, nan mui, nan dianii, nan binba yiar
yiarbooru booru kur, ki tan birib u tɔɔnn; ki u te ki bi kura la laafia.
31 Nibur na nba la ki mui piak, ki dianii somm fanu, ki wɔbii somm, ki jɔɔnii laat na,
ki li yaar litib, ki bi piak dont ŋamm Israel teeb Yabint Yennu na sann.

Yiisa nba dinn jab tusaa ŋanna biaŋinba
(Mak 8.1-10)
32 Ki Yiisa yiin u poorpoweiteeb ki tan yetib a "Ninbaauk mɔkin nan niib na, kimaan
daa ŋantaae na ki bi be n boor nna, ki ki mɔk jeet ki di. N ki loon man kunnib komi, ki
bi tan saa mann fib."
33 Ki u poorpoweiteeb boiɔ a "Lee ki ti saa la jeet muuk na ni ki tur nichiɔŋ na ki bin
di gboo?"
34 Ki u boib a "I mɔk boroboro kuna ŋanŋae?"
Ki bi jiin a "Ŋanlore, nan janbis waaminna."
35 Ki u bet niib na a bin kar tiŋ ni;
36 ŋaan jii boroboro kuna ŋanlore nan janbis na, ki tur Yennu niipoouk li paak, ŋaan
ŋmit ŋmit tur u poorpoweiteeb, ki bi jii tor niib maŋ.
37 Ki niib na kur dii ki gboo ŋaan ki li tenn; ki u poorpoweiteeb tikir jeet nba tenn na,
ki li gbee kpanchibit ŋanlore.
38 Jab nba dii jeet na din tee tusaa ŋanna, ki poob nan waas kann ki pukin leŋi.
39 Li poorpo ki Yiisa chab niib maŋ, ŋaan kɔɔ burgbetir ki poot kɔɔ Magadann
tingbouŋ ni.

16

Baa loon bakitnauŋ nyinn biaŋinba
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)
1 Ŋanne ki Farisiinba nan Sajusiinba baar Yiisa boor. Baa loon ki bin jammɔ na paak,
ki bi yetɔ a wun tun bakitnauŋ nyinn ki lin wann nan Yennu set mi u po.
2 Ki u jiin a "Li-i tee ki sanpagbant mɔn daajoouk, i tuu yet a 'Wonn ŋarin, daar won
sii yeen.'
3 Ŋaan li-i tee ki sanyiɔk ni sanpagbant mɔn ŋaan tan bɔnt, i tuu yet a 'Dinna ŋarin,
saak saa baawa.' I fit buntir sanpagbant nyina, ŋaan ji kan fit bukit mɔtana yoo na.
4 Mɔtana niib, biitdamm nba ki waa Yennu na loon bin la bakitnauŋ nyina; ŋaan n
kan mi tun nyinsiar ki turibi; Yennu sɔkinii Jona nyinbooru na kɔɔe ki n saa wannib."
U yet nnae, ŋaan seet ki nyikib.

Ki jiin Farisiinba nan Sajusiinba wannu na po
(Mak 8.14-21)
5 Tɔn, Yiisa nan u poorpoweiteeb nba din saa poot mɔkgbeŋir na pootir yoo nba, ki u
poorpoweiteeb na ji tiar nan bi ki jii boroboro.
6 U din betib a "Ii mi man Farisiinba nan Sajusiinba datinii na po."
7 Ki bi ji piin ki beer bi leeb a "Taa ki baar nan boroboro na paake te ki u yeen nna."
8 Ŋanne ki u bann baa yeen linba maŋ, ki boib a "Yimm yadkanpɔɔna damm na, bee
ki i beer i leeb nan yaa ki baar nan boroboro na paake?
9 I bia lek daa ki bann li paaki-i? I ki tian maa daan jii boroboro kuna ŋanŋmu ki dinn
jab tusaa ŋanŋmu na-a? Kpanchibit ŋanŋae ki i daan tikir jeet nba tenn na?
10 Ki i bia ki tian jab tusaa ŋanna nba ki n daan jii boroboro kuna ŋanlore ki dinnib
na-a? I daan tikir jeet nba tenn na ki gbeen chibit ŋanŋae?
11 Bee ki i ki bann nan li ki tee boroboro po kaa ki n piaki? Ii mi man Farisiinba nan
Sajusiinba datinii na po."
12 Ŋanne ki u poorpoweiteeb ji bann nan li ki tee datinmɔŋ po kaa ki u piak a bii guu
bi mɔŋi; ŋaan Farisiinba nan Sajusiinba wannu na poe.

Piita nba din pak barjaann nba ki jiin Yiisa po
(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)
13 Yiisa nba tan baar Siisarea Filipi tiŋ ni yoo nba, ki u boi u poorpoweiteeb a "Niib
yaa min nisaarik Bik tee ŋmee?"
14 Ŋanne ki bi jiin a "Siab yaa a tee Jɔɔnn nba daan wuur niib Yennu nyunwuru nae,
ki siab yaa a tee Elaija-e, ki siab mun yaa a tee Jeremaya-e, koo Yennu sɔkiniisɔɔ nba
din be yaayoo niwa nae."

15 Ki u ji boib a “Ki yimm muni, i yaa n tee ŋmee?”
16 Ŋanne ki Simonn Piita yetɔ a “Fine tee Yennu nba fo na Bija Masia, wunba ki u gannɔ na.”
17 Ki Yiisa betɔ a “Fin Simonn, wunba tee Jona bija na, parpeenn be a paak, kimaan nisaarik kaa fiit barii na ki wannani, ŋaan n Baa Yennu nba be sanpaapo nae fiit ki wanna.
18 Fin Piita, min ŋarin beerae, a tee tanne; ki tanpiiuk* na paake ki n saa jii n niib ki senn; ki kuun kan fit nyannibi.
19 N saa tura Yennu naan gann peenii; li paak, linba ki a tan lor ki yaa li kɔɔ tingbouŋ na ni, ŋanne mun bia poŋ kɔɔ Yendɔuŋ ni; ki linba ki a bia yaa li ki kɔɔ, ŋanne mun bia poŋ ki kɔɔ Yendɔuŋ ni.”
20 Ŋanne ki Yiisa kpaan u poorpoweiteeb na nan ninmɔnn a bii mi ki bin bet sɔɔ nan ŋɔɔe tee Yennu Niganntɔɔ Masia na.

Yiisa nba pak u biakdinu po biaŋinba
(Mak 8.31–9.1; Luk 9.22-27)
21 Laa din nyii li yoo maŋ ki jii saa, ki Yiisa piin ki beer u poorpoweiteeb linba tan saa teenɔ. U din yeen a “See ki n fabir saan Jerusalem, ŋaan ti tiŋ saakab, nan Yennu mannteeb yudamm, nan sennu wannteeb saa dinnin biak bonchiann, ki bia tan saa kpima; ŋaan daa ŋantaa daar, Yennu saa fiinin kuun ni.”
22 Ki Piita yiinɔ kpiŋ po, ki kpaanɔ a “N Yomdaanɔ, Yennu n bɔr bonbiir na ki li daa baat a paaki.”
23 Ŋanne ki Yiisa jiant bet Piita a “Sintaanii na, seetir nna na. A tee tangbiatkare n sɔnu ni, kimaan a ki dukii linba tee Yennu yar po, ŋaan dukii linba tee nisaarik yar,”
24 ŋaan bet u poorpoweiteeb a “Wunba-i loon wun wein, see ki u likin u saaŋmaŋ ki jii u kuun dapunpunn kii waan,
25 kimaan wunba ki sak wun jii u manfoor ki turin, ŋɔɔe tan saa kɔŋir, ŋaan wunba likin u saaŋmaŋ n paak, ŋɔɔe tan saa la u manfoor nan barmɔnii.
26 Li-i tee ki nirɔ yen tingbouŋ na mɔkint kura, ŋaan tan kɔŋ u manfoor, nyɔlannpoe ki u la? Sɔɔ kan fit jii siar ki daa u manfoori.
27 Min nisaarik Bik tan saa jen nan n Baa Yennu paŋ, nan n malakanba, li yoo maŋ, n tan saa pa sɔɔ kur nan u toona nba tee biaŋinba.
28 Barmɔniie ki n beeri na, siab be nna, ki kan kpo see ki bi tan la min nisaarik Bik naan dinu.”

17

Yiisa gbanant lebitu labaar
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)
1 Li daa ŋanloob daar, ki Yiisa jii Piita, nan Jeems nan u naa bik Jɔɔnn, ki doo namm kunkonfoouk paak, bi kuukɔɔ.
2 Li yoo na ki bi la ki u lebit; ki u numm po kpint nyirii nan yonnu na; ki u liant penn ki nyirii bonchiann.
3 Ki bi la Moses nan Elaija lekit yomm, ki see piak nanɔ.
4 Ŋanne ki Piita yetɔ a, “N Yomdaanɔ, li ŋan nan taa be nna na. Li-i tee ki a bo saa saki, n bo saa faa lanbont ŋantaae, ki yenn-ii tee a yar, ki leer-ii tee Moses yar, ki leer-ii munii tee Elaija yar.”
5 Piita mɔb daa ki baa tiŋ kaawa, ki sanpagbounpeeuŋ sik bakin bi paak; ki bi gbat kunkɔsiar nyii sanpagbouŋ na ni, ki yet a “N Bilonkake na, wunba ki n numm gboou, gbiintir u mɔb man.”
6 Yiisa poorpoweiteeb na nba gbat kunkɔr maŋ, ki jaŋmaanii soorib, ki bi baa fabin tiŋ ni.
7 Ki Yiisa baar ki tan yii yiib, ŋaan betib a “Fiit man. I daa tiin jaŋmaanii.”
8 Ki bi gokit got, ŋaan ji ki la sɔɔ bi boor, see Yiisa kuukɔɔ.
9 Baa nyii kunkonn na paak ki siik yoo nba, ki Yiisa kpaamm a “I daa beer sɔɔ linba ki i la na, ki saa tuu yoo nba ki min nisaarik Bik tan saa fiir kuun ni.”
10 Ŋanne ki u poorpoweiteeb maŋ boiɔ a “Bee ki sennu wannteeb yaa see ki Yennu sɔkinii Elaija baar Masia sinsinni?”
11 Ki u jiin a “Li set tee mɔniie nan see ki Elaija maŋ baar sinsinn ki tan ŋamm bonsiar kur ki sennir li sɔnu ni.

* **16:18 16.18** Bi maan ni, baa yi tanpiiuk biaŋinba nan baa yi Piita biaŋinba, li naane.

12 Ŋaan mine beeri na, Elaija poŋ din baara, ŋaan bi din ki bannɔ, ki diau gbaka
gbaka nna, baa loon biaŋinba. Nnae ki bi mun bia saa teen min nisaarik Bik na, ki
dinnin biak.”
13 Ŋanne ki u poorpoweiteeb na ji bann nan u piak Jɔɔnn, wunba din wuur niib Yennu
nyunwuru na poe.

Yiisa nba nyinn narinbiiuk naasinbik ni biaŋinba
(Mak 9.14-29; Luk 9.37-43a)

14 Ki Yiisa nan u poorpoweiteeb bantaa maŋ tan baar nibur na boor; ki jasɔɔ baar ki
tan gbaan Yiisa tɔɔnn, ŋaan yetɔ a
15 “N Yomdaanɔ, tinin n bija na ninbaauk, kimaan u baa gbitgbiire; li daamɔ
bonchiann ki u baa muu ni, ki bia baa nyun ni yoo kur.
16 Ki n baar nanɔ a poorpoweiteeb boor ni, ki bi gbar u tebu.”
17 Ki Yiisa jiin boib a “Yimm mɔtana niib nba mantik kaa yada, ki bia ki waa Yennu
fanu na, n saa yukir nani nlee? Yoo nlee ki n saa di sukuru nani mantiki? Baat nan bik
maŋ nna.” Ki bi baar nanɔ.
18 Ki Yiisa tian narinbiiuk na paak, ki u nyii yiama, ki nyik bik na. Li taakpaak ni ki u
la laafia.
19 Li poorpo, ki Yiisa poorpoweiteeb baar u boor, bi kuukɔɔ, ki tan boiɔ a “Bee ki timm
ŋarin bo ki fit nyinn narinbiiuk maŋi?”
20 Ki u jiin a, “I yada kaarin paake. Barmɔniie ki n beeri na, li-i tee ki i teen Yennu
yada ki li yab nan kanpɔtik binn na, i saa fit yet jɔjaann na a ‘Fiit ki saa baa nawa,’ ki
li set saa fiire; i bo saa fit tun bonsiar kura.
21 Ŋaan narinbiiuk na booru ŋarimi, i kan fit nyinn see ki i lor mɔi ki mei Yennu.”

Yiisa nba ŋamm pak u kuun po biaŋinba
(Mak 9.30-32; Luk 9.43b-45)

22 Tɔn, Yiisa poorpoweiteeb nba tan lakin leeb Galilii yent ni yoo nba, ki u betib a “Bi
tan saa jii min nisaarik Bik ki kubin niib nuu ni
23 ki bin kpin, ŋaan daa ŋantaa daar ki n saa fiir kuun ni.”
Li din biir u poorpoweiteeb para bonchiann.

Yenjiantu ŋasaakak likgaaru labaar

24 Yiisa nan u poorpoweiteeb nba baar Kapenaum yoo nba, ki Yenjiantu ŋasaakak
likgaarteeb baar ki tan boi Simonn Piita a “A wanntɔɔ ki pa likirii maŋi-i?”
25 Ki Piita jiin a “U pa,” ŋaan kɔɔ ŋaak ni. Li yoo na ki Yiisa dɔŋ piin li barii ki boiɔ
a “Simonn, a dukii nlee? Lamme tuu pa lampo ki teen tingbouŋ na kpanbara? Bi mɔŋ
booru ni niib amii saamme?”
26 Ki u jiin a “Saamme.”
Ki Yiisa yetɔ a “Tɔn, li-i tee nnaie, li want nan bi mɔŋ booru nuu kaa li ni.
27 Ŋaan taa ki loon ki tin biir bi para na paak, ii saa mɔkgbeŋir na ni, ki saa lu
janpeenu. Jaŋ nba ki a soorɔ sinsinn ki donnɔ na, fan yaat u mɔb; a saa la likirii nba
saa fit pa min nan fin paak, ki fan jii pa.”

18

Ŋmee tee nijaanni?
(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)

1 Li yoo na ki u poorpoweiteeb baar u boor ki tan boiɔ a “Ŋmee tee nijaann Yennu
naan ni?”
2 Ki u yiin bik nna ki tan sennɔ bi sinsuuk ni,
3 ŋaan betib a “Barmɔniie ki n beeri na, wunba ki lebit u binbeŋ ki li tee nan bik
binbeŋ na, u kan kɔɔ Yennu naan ni kaawa.
4 Wunba sikint u mɔŋ ki u binbeŋ tee nan bik na binbeŋ na, ŋɔɔe tan sii tee nijaann
Yennu naan ni.
5 Wunba gaar bik na booru n paak, u gaar mine.”

Jinjammii labaar
(Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)

6 “Waas nba teenin yada na ŋarin, wunba te ki bi yenɔkɔɔ tun toonbiit, bi-i bonni
lann naar li daanɔ turu ni ki tut lu-u mɔkgbeŋir ni ki u dii nyun gbaa, li bo sii sɔ ki turɔ.
7 Bonbiir sii be tingbouŋ na teeb nba kpann bi leeb ki bi tuun toonbiit na paak.
Jinjammii set saa baara, ŋaan li sii bi ki tur wunba te ki jinjammii maŋ baat niib paak.

8 “Li-i tee ki a niipauŋ koo a taapauŋ te ki a yaa a tun toonbiit, fan potir lu. Li-i tee ki
a mɔk niipauŋ yennkɔɔ, koo taapan-yennkɔɔ, ki la manfoor nba kaa gbennu, li chee fii
mɔk a niipant kur nan a taapant kur ŋaan Yennu n tan kɔɔna muu nba kan mi kpeen
na ni.
9 A ninbinn-i te ki a yaa tun toonbiit, fan kpakirɔ lu. Li-i tee ki a mɔk ninbin-yenn ki
la manfoor maŋ, li chee fii mɔk ninbina ŋanlee ŋaan Yennu n tan kɔɔna muu maŋ ni.

Pebotikauk barjouk
(Luk 15.3-7)

10 “Ii mi man ki sɔɔ n sian waas maŋ yenɔkɔɔ; kimaan li tee barmɔniie, bi malakanba
nba be sanpaapo na be Yennu tɔɔnne yoo kur.
11 Tɔn, min nisaarik Bik baar a n tan tinn binba bote.
12 “Li-i tee ki nirɔ mɔk pei kobik, ŋaan ki yenɔkɔɔ tan boti, i dukii u saa teen nlee?
See ki u nyik pei piinyia nan banyia na kunkona paak, ŋaan saan ki saa lon pebotikauk
na.
13 U lau yoo nba, barmɔniie ki n beeri na, u sii mɔk parpeenn nan mɔnii pebotikauk
nba ki u lau na paak, ki gar pei piinyia nan banyia nba ki bot na.
14 Nnae mun ki i Baa Yennu nba be sanpaapo na ki loon waas na ni yenɔ n boti.

Ti leeb biit nyikinchab labaar

15 “A naa bik-i tun siar ki biira, fan saan u boor, yoo nba ki u be u kuukɔɔ na, ki pak
wannɔ u biit; ki li-i tee ki u bann u biiti, i bia ŋamm teen naa waase na.
16 Ŋaan li-i tee ki u ki sak wun gbat turani, fan yiin niyenɔ, koo niib banlee, ki pukin
a paak, ki yin saan u boor, ki niib banlee koo bantaa maŋ n gbat barii maŋ ki teen a
siara damm.
17 Li-i tee ki u bia ki sak wun gbat ki turibi, fan wann Yennu niib kura; ki li-i tee ki u
bia ki sak wun gbat ki tur Yennu niibi, yin ji ŋaan ki wuu tee nan wunba ki tee Yenweirɔ
na, koo lampogaartɔɔ na.

Yiisa nba tur u weira yiikoo biaŋinba

18 “Barmɔniie ki n beeri na, linba ki i tan lor ki yaa li kɔɔ tingbouŋ na ni, ŋanne mun
poŋ kɔɔ Yendɔuŋ ni; ki linba ki i bia yaa li ki kɔɔ, ŋanne mun poŋ ki kɔɔ Yendɔuŋ ni.
19 “N bia beerie, i ni banlee-i taan mɔb tingbouŋ na ni ki mei n Baa Yennu nba be
sanpaapo na siar paak, u saa tun yaa loon biaŋinba ki turiwa.
20 Kimaan siaminba ki niib banlee koo bantaa taan leeb n sann ni, leŋe ki n mun be
bi sinsuuk ni.”

Daabir nba kaa nyikinchab barjouk

21 Ŋanne ki Piita baar Yiisa boor ki tan boiɔ a “N Yomdaanɔ, li-i tee ki n naa bik tuumin
biit, taar munŋaae ki n saa nyik chabɔ? Taar munlore-e?”
22 Ki Yiisa jiin a “Aaii, taar munlore kuukɔɔ kaa, ŋaan taar piinlore ki saa jaŋ taar
munlore.
23 Li paak, Yennu naan tee nan batsɔɔ nba din tan yiin u ŋaadaaba a wun kan bi
likirii pana nae.
24 Waa piin kanu yoo nba, ki bi kɔɔ nan jasɔɔ nna, ki u dia bat na pann bɔtoouk
tusbam-bamm.
25 Ki u kan fit la pa; ki bat na tur mɔb a bin kɔi ŋɔɔ nan u ŋaapoo nan u waas, nan
waa mɔk linba kur, ki tan pa pann maŋ.
26 Ŋanne ki jɔɔ maŋ gbaan bat na tɔɔnn nan baruŋ, ki yeen a ‘Chanbaa, n saa pa li
kura; lek din sukuru.’
27 Ki ninbaauk soor bat na bonchiann, ki u chabɔ pann maŋ, a wuu saa.
28 “Jɔɔ maŋ nba ŋarin nyii yoo nba, ki u chet u daabilɔɔ, ki u mun dia u pann likirii
waaminna; ki u soor u turu ni, ki faa birintɔ, ŋaan beerɔ a ‘Pan n pann na mɔtana.’
29 Ki u lɔɔ na mun gbaan u tɔɔnn nan baruŋ, ki yeen a ‘Din sukuru, ki n saa paawa.’
30 Ki ŋɔɔ ŋarin ji ki sak u lɔɔ na baruŋ na, ŋaan te ki bi jiiu ki kɔɔnɔ dansarik, a see
ki u tan pa pann na, ki wun nyinnɔ.
31 Ki u daabileeb na nba la nna yoo nba, ki li biir bi para bonchiann, ki bi ŋmat ki saa
yet bat na linba kur tun.
32 Ki bat na tun a bin yiin jɔɔ maŋ na; ki piin u sukit a ‘Fin bonyoonn na, faa bo
barimin na paak, ki n chaba faa dia n pann nba kur.
33 Li mun bo ŋan nan fan chab a lɔɔ na ki tinɔ ninbaauk, nan maa bo chaba biaŋinba
na.’
34 Bat na wutoor nba doo bonchiann biaŋinba na, ki u jii jɔɔ maŋ ki saan kɔɔnɔ
dansarik a wuu be leŋ ki saa tuu daar nba ki u tan saa pa pann na kur.”

35 Barjouk na poorpo ki Yiisa ji yet a “Li-i tee ki i ki nyikit chabit i leeb nan i para kuri,
nnae ki n Baa Yennu nba be sanpaapo na saa teen i mun.”

19

Pooyêtu labaar
(Mak 10.1-12)

1 Yiisa nba pak mɔbona na ki gbenn yoo nba, ki u nyii Galilii ki saan Judea yent nba
be Jɔɔdann mɔk-pootir po na.
2 Ki nibur wei u poorpo, ki u te binba yiar na kura la laafia leŋ.
3 Ki Farisiinba siab baar u boor ki loon bin jammɔ, ki boiɔ a “Yennu sennu chabit nan
jɔɔ n yêt u ŋaapoo waa loon biaŋinba-a?”
4 Ki u jiin a “I ki karin Yennu gbouŋ nba yet biaŋinba na-a? a ‘Piinu niwa, Yennu din
nan jɔɔ nan pooe,
5 ki yet a, Li paak, ki jɔɔ saa nyik u baa nan u naa, ŋaan kɔɔn u poo, ki bi niib banlee
n taan ki teen gbananyennkɔɔ.’
6 Tɔn, li-i tee nna, bi ji ki tee niib banlee kaa, ŋaan ji tee niyenɔkɔɔe. Li paak, binba
ki Yennu taamm, nisaarik-ii mi ki wun bɔkitib.”
7 Ki Farisiinba na boiɔ a “Bee ki Moses ŋarin din tur yaak u sennu na ni, nan jɔɔ saa
fit tur u ŋaapoo yêtu gbouŋ ŋaan yêtɔ?”
8 Ki Yiisa jiin betib a “I tubkangbatin paake ki Moses din tur yaak a yii yêen i ŋaapoob,
ŋaan piinu ni li din ki tee nna kaa.
9 Barmɔniie ki n beeri, wunba yêt u ŋaapoo, ki li ki tee poo na tun bonchonchontoonni,
ŋaan kɔɔn pooganɔ, jɔɔ maŋ tun bonchonchontoonna; ((ki wunba mun kɔɔn poo nba
ki u sɔrɔ yêtɔ na, u mun tun bonchonchontoonna.))”
10 Ki Yiisa poorpoweiteeb na yetɔ a “Li-i tee nnaie jɔɔ nan u ŋaapoo sinsuuk ni, ŋann
ŋarin jɔɔ-i kii kɔɔn poo, li sɔ.”
11 Ki u yetib a “Sɔɔ kur kan fit dia wannu maŋi; binba ki Yennu turib li yaak na, ŋamm
kɔɔe saa fit diar.
12 Kimaan bona bonchianne te ki jasiab ki kɔɔnt poobi; bi tuu mar siab, ki bi ki tee
jabi; siab mun, niibe tuu teemm jatɔɔka; ki siab mun, Yennu naan paake tuu te bin yêt
poo kɔɔnu; ŋaan wunba saa fit dia wannu maŋ, wun diar.”

Yiisa nba din gaar waas biaŋinba
(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

13 Tɔn, ki nisiab tan baar nan bi waas Yiisa boor, a wun yii u nii bi paak ki miar Yennu
ki turib; ŋaan ki u poorpoweiteeb tian niib maŋ paak.
14 Ki Yiisa yet a “Ŋaant man ki waas maŋ-ii baat n boor na, ki daa tiammi, kimaan bi
boorue yen Yennu ŋaanaan,”
15 ŋaan jii u nii ki yii yii bi paak, ŋaan ji seet saan.

Naasin-mɔkitsɔɔ labaar
(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

16 Tɔn, ki naasimɔ nna baar Yiisa boor ki tan boiɔ a “Wanntɔɔ, toonŋanlannpoe ki n
saa tun, ki la manfoor nba kaa gbennu?”
17 Ki Yiisa jiinɔ a “Bee ki a boin toonŋann po? Niyenɔ kɔɔe tee niŋanɔ; ŋaan li-i tee
ki a loon manfoor nba kaa gbennu, fii dia Yennu sennu na.”
18 Ki naasimɔ na boi Yiisa a “Sennlanupoe?”
Ki u betɔ a “Daa kpi nirɔ; daa tuun bonchonchonsin; daa jaami; daa tee faak siara;
19 ii teen a baa nan a naa baakir; kii loon a lɔɔ nan faa loon a mɔŋ biaŋinba na.”
20 Ki naasimɔ na betɔ a “N poŋ waa sennu na kura. Lannpoe ki n bia saa tun pukin
linba na paaki?”
21 Ki Yiisa betɔ a “Li-i tee ki a loon a binbeŋ-ii tee fanu nan barmɔnii, fii saa ki saa kɔi
faa mɔk linba kur, ki jii li likirii ki tur talasdamm, kii mɔk mɔkint Yendɔuŋ ni, ki ji kii
waan.”
22 Naasimɔ na nba gbat nna yoo nba, ki u seet nan parbiir, kimaan u mɔkint yab
bonchiann.
23 Ŋanne ki Yiisa ji yet u poorpoweiteeb a “Barmɔniie ki n beeri na, li sii paar
bonchiann nan mɔkitɔɔ n tan kɔɔ Yennu naan ni.
24 N ŋammit beerie nan li paar nan mɔkitɔɔ n kɔɔ Yennu naan ni ki gar laagumii n
kuut kparpeenu miar ni nae.”
25 Ki u poorpoweiteeb nba gbat nna maŋ, ki li yaar litib bonchiann, ki bi piin ki boi
bi leeb a “Li-i tee nnaie, ŋmee ji saa fit la tinnu?”

26 Ŋanne ki Yiisa gokit gotib ŋaan yet a “Nisaarike kan fit tun linba na, ŋaan Yennu
ŋarin saa fit tun bont kura.”
27 Li yoo na ki Piita yetɔ a “Gotir, timm ŋarin nyik ti bonsiar kure ŋaan waa-a. Ti
nyɔɔt tan sii tee bee?”
28 Ŋanne ki Yiisa betib a “Barmɔniie ki n beeri na, yoo nba ki min nisaarik Bik na
tan kar n naangbant paak nan paŋ bonchiann, durinya paann na ni, yimm nba tee n
poorpoweiteeb na mun tan saa kar naangbant piik nan ŋanlee paake, kii bu Israel teeb*
booru piik nan ŋanlee na buut.
29 Ki wunba kur nyik u ŋaak, koo u yɔɔrib, koo u waarii, koo u baa, koo u naa, koo u
waas, koo u kpaant, n sann paak, u tan saa la li booru kobik, ki bia la manfoor nba kaa
gbennu.
30 Ŋaan niib bonchiann nba dɔŋ tɔɔnn mɔtana, bi tan saa joont poora; ki bonchiann
nba mun bia joont poor tan saa gar tɔɔnna.”

20

Toontunna barjouk

1 “Kimaan Yennu naan tee nan ŋaadaanɔ nba din nyii sanyapob ni ki loon niib a wun
jiib ki bin ko u kpaab nae.
2 Ki bi dii daauk ki u sak ki saa pab daar paauk, ŋanne ki bi doo ki saa jak konu.
3 Laa tan baar kut munyia yoo nba, ki ŋaadaanɔ maŋ fiir saan daak ni, ki saa la siab
ki bi see ki ki tuun siari.
4 Ki u betib a ‘Ii do man n kpaab ni kii saki ko, ki n pai linba jaŋ.’
5 Ki bi doo. Ki li tan baar kut piik nan munlee yoo, ki u bia ŋmat teen nna; ki kut
muntaa yoo, ki u bia ŋmat ki teen nna.
6 Ki li baar kut munŋmu, ki u bia ŋmat saan ki la siab ki bi lakin see, ki u boib a ‘Bee
ki i see nna yann damunn ki ki tuun siari?’
7 Ki bi jiin a ‘Sɔɔ ki jiit toonni.’ Ŋanne ki u betib a ‘Ii muni do man n kpaab ni kii
sakii ko.’
8 “Laa tan bɔnt yoo nba, ki ŋaadaanɔ na bet u toontunna saakɔɔ a ‘Ii saa ki yiin kpaara
maŋ na, ki tan pab. Fi-i yaa a pab yoo nba, fan piin kii pa binba bo joont baar na, ki tan
joont binba bo dɔŋ baar na.’
9 Ki u toontunna saakɔɔ maŋ piin ki pa binba bo joont baar na daar paauk.
10 Tɔn, laa tan baar binba bo baar sanyapob niwa na paak yoo nba, ki bi dukii a bi
yar sii yabe, ŋaan ki u pab daar paauk mun biak.
11 Baa gaar bi likirii gbenn yoo nba, ki bi piin ki burin sukii ŋaadaanɔ na,
12 ki yeen a ‘Gotir, binba joont ki doo kut munŋmu na koo yoo waaminnae, ŋaan ki
timm nba ŋarin la fara sanyiɔk niwa, ki yonnu faat bonchiann na, ŋaan ki timm nan
ŋamm tan lakin gaar payouŋ kuukɔɔ.’
13 “Ŋanne ki ŋaadaanɔ na yet bi yenɔ a ‘N yɔɔk, gbiintir, n ki ŋmabani, kimaan ti bo
dii daauko ki a sak daar paauk.
14 Li paak, jiin a yar kii saa. Li tee n lomme nan ki n pa fin nan binba bo joont baar
maŋ yomm.
15 N ki mɔk yaak ki saa jii n likirii ki tun maa loon biaŋinba-a? Koo a mɔk funfunn
nan maa ki wuun na paake-e?’ ”
16 Yiisa nba din yin barjouk na ki gbenn na poorpoe, ki u ji betib a “Li paak, binba
joont poor tan saa dɔŋ tɔɔnn, ki binba dɔŋ tɔɔnn tan saa joont.”

Yiisa nba pak u kuun po taar muntaa ni biaŋinba
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)

17 Yiisa nba din tan do Jerusalem na, ki u yiin u poorpoweiteeb piik nan banlee na ki
tan bɔr betib a
18 “Gotir man, ti do Jerusalem-e na; ki bi sa saa jii min nisaarik Bik ki teen mannteeb
yudamm nan sennu wannteeb nuu ni, ki bi saa bu n buut ki yet a n ŋan nan kuume.
19 Bi tan saa jiin ki tur binba ki tee Juu teeb ki bin fiakin, ki boon kpaasir,* ki kpaa
tabinin dapunpunn paak ki man kpo, ŋaan li daa ŋantaa daar, n saa fiir kuun niwa.”

Ki jiin Jeems nan Jɔɔnn naa miatuk po
(Mak 10.35-45)

20 Li yoo na ki Sebedii ŋaapoo jii u waas banlee Jeems nan Jɔɔnn ki baar namm Yiisa
boor ki tan gbaan u tɔɔnn, ki miarɔ sommir po.

---

* **19:28 19.28** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

* **20:19 20.19** Bi kpaasa din mɔk kut koo tanae li mɔi paak.

21 Ki Yiisa boiɔ a “A loon bee?”
Ki u jiin a “Turimin mɔsonn nan n waas na yenɔ tan saa kar a diitu po, ki lɔɔ na mun
n kar a gaŋ po, yoo nba ki a tan dii a naan na.”
22 Yiisa din bet Jeems nan Jɔɔnn a, “I ki mi yaa mei linba. I saa fit jii jik-kpiatir nba ki
n yaa n jii nawa-a?”
Ki bi jiin a “Ti saa fita.”
23 Ki Yiisa betib a, “Tɔn, i set saa jii n jik-kpiatir nawa; ŋaan n ki mɔk yaak, li ki tee
min kaa saa gann wunba tan saa kar n diitu po koo n gaŋ po, kimaan n Baa Yennu mɔŋ
mɔŋe gann binba tan saa kar li kinkaanii paak.”
24 Yiisa poorpoweiteleeb na nba gbat nna maŋ yoo nba, ki bi wutoa doo banlee maŋ
paak.
25 Ki Yiisa lakin bi kura u boor ni, ki betib a “I mɔŋ mi nan tingbouŋ na ŋaateeb
yudamm dont bi mɔŋe; ki nijaana bia dia bi niib nan ninmɔnne;
26 ŋaan yimm ŋarin, li daa tee nna i sinsuuk ni. Li-i tee ki sɔɔ loon yudant i ni, li ŋan
wun kpant tarik kii tuun kii teen i kura.
27 Ki li-i bia tee ki sɔɔ loon wun tan gar sinsinni, wun kpant i daabir,
28 nan min nisaarik Bik nba tee biaŋinba na, kimaan n ki baar maa niib n tun turin
kaa, ŋaan n baar maa n tun ki tur niibe, ki bia kpo ki lin te niib bonchiann n la tinnu.”

Yiisa nba din nyɔɔnt jɔɔnii banlee biaŋinba
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

29 Tɔn, baa din tan nyi Jeriko yoo nba, ki nibur waa Yiisa poorpo.
30 Ki jɔɔnii banlee kar sɔnjokpiŋ ki gbat a Yiisa baat a wun gar leŋ. Ki bi piin ki yikin
sanpaapowa a “Ti Yomdaanɔ nba tee Defid yaaboonn, tinimit ninbaauk.”
31 Ŋanne ki nibur na tian bi paak a bin ŋmin. Ŋaan ki bi ŋamm yikin sanpaapowa a
“Ti Yomdaanɔ nba tee Defid yaaboonn, tinimit ninbaauk.”
32 Ki Yiisa set ŋaan yiimm ki tan boib a “I loon ki n tun bee ki turini?”
33 Ki bi jiinɔ a “Ti Yomdaanɔ, ti loon ki a nyɔɔnt ti ninbinae.”
34 Ki ninbaauk soorɔ, ki u sii sii bi ninbina maŋ, ki li nyɔɔnt, ki bi ji waau.

21

Yiisa nba baat Jerusalem ki bi dontirɔ biaŋinba
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jɔɔnn 12.12-19)

1 Baa din tan per Jerusalem ki baar Bef-fej doo nba biak kunkonn nba ki bi yir Olif
Tiinii kunkonn na, ki Yiisa tun u poorpoweiteeb na banlee u tɔɔnn po,
2 ki betib a “Ii saa man digbanbik nba be i tɔɔnn po na ni. I saa la ki bi lor bonnaaŋ
nan u bik; ki yin lotib ki baar namm n boor ni na.
3 Li-i tee ki sɔɔ boi-i siarie, yin betɔ a i Yomdaanɔe loomm, ki u saa chabi ki yin baar
namm.”
4 Linba na din tun a lin gbeen linba ki Yennu sɔkinii Aisaya din sɔkin nae, a
5 “Yetir Sayɔnn doo teeb a,
‘Gotir man, i kpanbar nae baat i boor na.
U tee wunba sikint u mɔŋe
ki jak boŋ nba set tee bonpaaŋ.’ ”
6 Ki Yiisa poorpoweiteeb na set saan ki saa tun nan waa betib biaŋinba na,
7 ki baar nan bonnaaŋ na nan u bik, ki tan jii bi liata ki paan bi bɔɔna paak a Yiisa n
jak.
8 Ki niib na siab lat bi tiat sɔnjouk ni, ki leeb mun chɔɔn tiinii yiinii nan tutuut ki lat
sɔnjouk na ni.
9 Ki nibur nba gar u tɔɔnn po nan binba din waa u poorpo ji yikin ki yeen a
“Hosaana,* ii piak man Defid yaaboonn maŋ.
Piisin-ii be wunba baat Yennu sann ni na paak.
Yimm nba be sanpaapo, ii hoot man a ‘Hosaana.’ ”
10 Waa din tan kɔɔ Jerusalem yoo nba, ki doo maŋ niib kur fiir, ki boi leeb a “Ŋmee
na?”
11 Ki nibur na jiin a “Yiisa, wunba tee Yennu sɔkinii ki nyii Nasaref nba be Galilii yent
ni nae.”

Yiisa nba ŋamm Yenjiantu ŋasaakak biaŋinba
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jɔɔnn 2.13-22)

* **21:9 21.9** Hosaana paak tee “tintit.”

12 Yiisa din kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni ki ɓer nyinn ɓinba kɔi nan ɓinba daa na kura,
ki labir chibin lik-kpenta teebula nan ŋmankɔi teeɓ kokii na
13 ki ɓetib a "Li sɔɓ Yennu gbouŋ ni a ŋɔɔ Yennu yet a 'N ŋaak na sii tee Yenmiaru
ŋaake,' ŋaan yimme kpintir ki teen fat-teeɓ kinkarboor."
14 Ki jɔɔnii nan wɔɓii baar u boor Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki u te ki ɓi kura la laafia.
15 Ŋaan mannteeɓ yudamm nan sennu wannteeɓ nba la bakitnauŋ toona nba ki u tun
na, ki ɓia gbat ki waas yikin Yenjiantu ŋasaakak ni ki yeen a "Hosaana! Ii piak man
Defid yaaboonn na," ki li donn ɓi wutoa.
16 Ki ɓi boiɔ a "A gbat baa yeen linba na wa-a?"
Ki u jiin a "Nn, ŋaan li sɔɓ Yennu gbouŋ ni a 'A te ki waas nan sanpantii piaka fanu;'
i ki mi karimi-i?"
17 Ŋanne ki u nyikib ŋaan nyii Jerusalem ki saan Betani doo ki saa dɔɔ.

Yiisa nba tun kinkaŋ biaŋinba
(Mak 11.12-14, 20-24)

18 Laa din yent ki Yiisa nyii leŋ ki ŋmat Jerusalem. Ki kon mɔkɔ;
19 ki u la kinkaŋ see sɔnjokpiŋ. Ki u saan a wun pɔɔr kinkana, ki sɔɔ siar kaa kinkaŋ
na paaki see faat kuukɔɔ. Ŋanne ki u yet tiik na a "Laa nyii dinna ki saa, a kan mi lon
lɔɔna." Li taakpaak ni, ki tiik na koor.
20 U poorpoweiteeɓ na nba la nna yoo nba, ki li ɓakitib, ki ɓi boi ɓi leeɓ a "Li teen
nlee ki kinkaŋ na taan koor yiama na?"
21 Ŋanne ki u ɓetib a "Barmɔniie ki n ɓeeri na, li-i tee ki i teen Yennu yada nan
barmɔnii ki ki ɓirisɔ, i mun sii tuun nan maa tun tiik na ɓiaŋinba nae; ŋaan li ki tee
nna kuukɔɔ kaa ki i saa tumi, ŋaan li-i tee ki i ɓet jɔjaann na gbaa a wun fikit ki saa
baa mɔkgbeŋir na ni, u saa fikita.
22 Linba kur ki i saa miar Yennu li po, li-i tee ki i teen yada a i saa la, i set saa lawa."

Nisiab nba boi Yiisa u yiikoo po biaŋinba
(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

23 Yiisa nba din saan kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni ki want niib Yennu maan yoo nba na,
ki mannteeɓ yudamm nan tiŋ maŋ ni saakab baar u boor ki tan boiɔ a "yiikolannpoe
ki a mɔk ki tuun linba na kuri? Ki ŋmee chaba li yiikoo?"
24 Ki Yiisa jiin a "N mun mɔk buboit ki saa boi-i; li-i tee ki i fit jiini, n mun saa wanni
yiikoo booru nba ki n dia ki tuun linba na:
25 Jɔɔnn nba din tuu wuur niib Yennu nyunwuru na, Yennu-e chabɔ li yiikoo amii
nisaarike?"
Ki ɓi ŋmant faa leeɓ baann ki yeen a "Ti-i yet a Yennu-e chabɔ li yiikoo, u saa boit a
ki bee teen ki ti ki teenɔ yada;
26 ki ti mun ɓia tiin nibur na jaŋmaanii nan tin yet a 'Niibe chabɔ li yiikoo,' kimaan
sɔɔ kur teen yada nan Jɔɔnn set din tee Yennu sɔkiniie."
27 Ŋanne ki ɓi ɓet Yiisa a "Ti ki mi." Ki Yiisa mun ɓetib a "Tɔn, n mun kan ɓeti wunba
chabin li yiikoo ki n tuun linba na."

Ki jiin jasɔɔ waas banlee po

28 Li poorpoe ki Yiisa boib a "I dukii nlee linba na po? Jasɔɔ nna din mɔk waas banlee,
ki tan yet wunba tee saakɔɔ po na a 'N bik, don kpaab ni ki saa ko dinna.'
29-30 Ŋaan ki u ɓet u ɓaa a u kan do. Ŋanne ki u ɓaa nyikɔ ki ji yet ɓonbik po nan
waa ɓo ɓet u yɔɔrɔ biaŋinba na. Ki ŋɔɔ ŋarin sak ki jiin a 'N ɓaa, min saa dowa,' ŋaan
ki ki doo. Li poorpoe ki saakɔɔ na ji tan lebit u dudukit ki doo."
31 Yiisa nba din yimm barjouk maŋ ki gbenn na, ki u ji boi niib na a "Waas banlee na
ni, ŋmee tun u ɓaa loommu?"
Ki ɓi jiin a "Saakɔɔ po na."
Ki Yiisa ɓetib a "Barmɔniie ki n ɓeeri na, lampogaarteeɓ nan ɓonchonchona tan saa
dɔŋi Yennu naan ni kɔɔnuwa,
32 kimaan Jɔɔnn nba daan wuur niib Yennu nyunwuru na daan ɓaar i ɓoor ki wanni
yentinu ɓinbeŋa, ŋaan ki i ki teenɔ yada, ŋaan ki lampogaarteeɓ nan ɓonchonchona
teenɔ yada. Yaa lek la linba na nba kur poorpo, i ki lebit i dudukit ki teenɔ yada."

Toontunna barjouk
(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)

33 Ki Yiisa ɓia ɓetib a "Gbiintir man barjouk leer. Ŋaadaansɔɔ nnae din ɓe ki koo
tilontii kpaab, ki chaan gungouŋ ki lintir, ki ɓia gbiir gbiouk nba ki ɓi tuu sii ŋmakii
tiinii maŋ lɔɔna nyun leŋ, ki maa difoouk a wuu guu tiinii na; ki jii kpaab na ki teen

toontunna nii ni a bii gorii. A li-i taŋi jaŋ nan pɔɔru, bin pɔɔr ki turɔ, ŋaan mun pɔɔr bi yar. Li poorpo ki u yaat saan digbansiar.
34 Ki tilɔɔna maŋ punpɔɔr yoo tan baar, ki ŋaadaanɔ na tun u daaba a bin saan
toontunna na boor ki saa gaar u tilɔɔna na.
35 Ŋaan toontunna na din soor u daaba maŋe, ki boo yenɔ bonchiann, ki kpii lɔɔ,
ŋaan jaat lɔɔ na mun tana.
36 Ŋanne ki u bia ŋamm tun daabileeb, ki bi yab ki gar sinsinn yab na, ki toontunna
na bia teemm nna.
37 Linba na poorpo ki u ji tun u mɔŋ mɔŋ bija, ŋaan yeen a ‘N mi nan bi saa baak n
bija nawa.’
38 Ŋaan toontunna na nba din tun ninbinn ki la u bija na baat, ki bi bet bi leeb a ‘U
fadiirɔe na; ŋaant tin kpiu, ŋaan ki faar na n kpant ti yar.’
39 Bi din soorɔe ki nyii nanɔ kpaab na kpiŋ ki saa kpiiu.”
40 Yiisa nba yin barjouk na ki gbenn na ki u boib a “Tɔn, kpadaanɔ maŋ-i taŋi baari,
u saa teen toontunna maŋ nlee?”
41 Ki bi jiin a, “U saa kpi toonbiit damm maŋ gbenna, ŋaan jii u kpaab maŋ ki tur
toontunsiab nba saa sak kii yɔɔ kii teenɔ li lɔɔna, punpɔɔr yoo.”
42 Ki Yiisa boib a “I daa ki mi karin laa sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba-a? Li sɔb a:
‘Tann nba ki tanmaara yêtir na,
ŋanne tan tee lɔtik ni tanŋann,
Yennu-e teen nna, ki li teent bakitnauŋ.’ ”
43 Ki Yiisa ji betib a “Barmɔniie ki n beeri na, Yennu tan saa gaar u naan i boor ki tur
nibooru nba saa te ki wun di u naan nyɔɔt.
44 Ŋaan wunba tan baa tann maŋ paak, u saa but bute, ŋaan tann maŋ-i baa wunba
paak, bimm, see ki li nannɔ buk buk nan yon na.”
45 Mannteeb yudamm nan Farisiinba na nba din gbat barjokit na ki gbenn, ki bi bann
nan Yiisa yin barjokit na ki denn ŋamme.
46 Ki bi ji din loon bin soorɔ, ŋaan tiin nibur na jaŋmaanii, kimaan sɔɔ kur teen yada
nan u set tee Yennu sɔkiniie.

22

Poochiann jaamm barjouk
(Luk 14.15-24)

1 Ki Yiisa bia piin ki yiin barjokit ki teen niib maŋ a:
2 “Yennu naan tee nan batsɔɔ nba din teen siir a wun teen poochiann jaamm ki tur u
bija nae.
3 U din tan tun u daaba a bin saan bet niib nba ki u daan poib na a bin baar; ŋaan ki
bi ki loon bin baari.
4 Ki u ŋamm tun daabileeb ki betib a ‘Ii saa man ki bet niib nba ki n daan poib na,
a jaamm jeet teen siira; n poŋ kpii naajai nan bonkob-kpamma, ki li kur teen siira; li
paak, bii saana ki tan di jaamm maŋ.’
5 Ŋaan waa daan poi binba maŋ ki gbiint ki tur u daaba, ŋaan yaat yaat ki saan bi
toona ni: ki yenɔ doo u kpaab, ki lɔɔ mun saan bont kɔiu daak ni.
6 Ŋaan ki siab mun soor u daaba na ki boob ki saa kpiib.
7 Ŋanne ki bat na wutoor doo bonchiann; ki u tun u kunkɔnkɔnna, ki bi saan ki saa
kpii nikpiira maŋ, ŋaan joo bi doo muu.
8 Li poorpo bat na ji din yiin u daaba ki tan betib a ‘Poochiann jeet na teen siira, ŋaan
niib nba ki n daan dɔŋ poib na ji ki ŋan nanni.
9 Li paak, ii saa man sɔnjara ni, ki yiin binba kur ki i lab, ki bin baar na ki tan di
jaamm maŋ.’
10 Ki u daaba na nyii ki saan sɔnjara ni, ki saa yiin binba kur ki bi lab, li nibiit nan
niŋamm; ki bi baar tan gbee poochiann ŋaak na kenken.
11 “Tɔn, ki bat na tan kɔɔ a wun gɔn poochiann niib maŋ, ki la jɔɔ nna ki u foo bi
sinsuuk ni ki ki lia poochiann jaamm tiati.
12 Ki bat na boiɔ a ‘N yɔɔk, a teen nlee ki tan kɔɔ nna ŋaan ki ki lia poochiann jaamm
na tiati?’ Ki jɔɔ na ki jiin siari.
13 Ki bat na bet u ŋaajab na a, ‘Lorimɔ man, u nii nan u taa, ki nyi saa lu-u nanyer po
bunbɔnn ni. Leŋewa ki u sii mɔ fabin ki ŋman nyana.’ ”
14 Ki Yiisa joont, ki yet a “Yennu yiin niib bonchianne, ŋaan u tan saa gann
waaminnae.”

Ki jiin lampo panu po
(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)
15 Ki Farisiinba na saan ki saa lor baa saa teen biaŋinba ki la Yiisa mɔbonkpetir.
16 Ŋanne ki bi tun bi poorpoweiteeb nan Bat Herod poorpojɔɔmu Yiisa boor, ki bi saa boiɔ a "Wanntɔɔ, ti mi nan a tee barmɔnpakirɔe, ki want niib Yennu sɔnu nan barmɔnii, ki ki fiin niib po, kimaan a baka kaa nan nisaarik nba tee wunba.
17 Li paak, betirit, a dukii nlee ki jiin lampo panu po? Ti sennu chabit nan tii pa lampo kii teen Rom tiŋ kpanbar Siisa, amii ti daa pa?"
18 Yiisa din mi bi dudukbiit maŋ. Li paak, ki u jiin betib a "Yimm kpinkpannii damm na, bee ki i loon yin kɔɔnin jinjammii ni?
19 Wantin man likirib nba ki ti saa jii pa lampo maŋ." Ki bi jii likirib ki turɔ.
20 Ki u boib a "Ŋmee naauŋ nan sanne be likirib na paaki?"
21 Ki bi jiin a "Siisa yare." Ki Yiisa betib a "Tɔn, ii yenn-ii pa man kii teen Siisa linba tee u yar, ŋaan mun bia kii pa kii teen Yennu linba tee Yennu yar."
22 Baa gbat linba na ki li ji bakitib, ki bi seet nyii, ŋaan nyikɔ.

Ki jiin kpeemm fiiru po
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)
23 Li daar maŋ ki Sajusiinba siab baar Yiisa boor. (Ŋamme din tuu yaa kpeemm tan kan fiir kuun ni na.)
24 Bi din bet Yiisa a "Wanntɔɔ, Moses din wann nan li-i tee ki jɔɔ kɔɔn u poo ŋaan kpo ki ki mar biki, a u naa bik n faar u pakɔɔk maŋ ki mar waas tur kpeemmɔ na.
25 Jab banlore nba tee naanɔɔk din be doo na ni, ki saakɔɔ po tan kɔɔn poo ki ki mar biki, ŋaan kpo, ki u naa bik faarɔ.
26 Ki li tun nna ki tur wunba pukin banlee, nan wunba pukin bantaa ni, ki saa gbenn jab banlore maŋ.
27 Li poorpo ki poo na tan joont kpo.
28 Li paak, li-i tee ki kpeemm fiiru daar baari, bi ŋmee tan sii yen poo maŋi? Kimaan bi kur din kɔɔnɔwa."
29 Ki Yiisa betib a "I bota, kimaan i ki mi Yennu gbouŋ, ki bia ki mi waa mɔk paŋ biaŋinba.
30 Kpeemm-i taŋi fiir kuun ni, bi sii tee nan malakanba nba be Yendɔuŋ ni nae. Pookɔɔnt nan jakunt tan sii kaa.
31 Tɔn, ki jiin kpeemm fiiru po, i ki mi karin linba ki Yennu piaki u gbouŋ ni na-a?
32 a, 'Mine tee Abraham Yennu, nan Aisak Yennu, nan Jakɔb Yennu.' Niib na nba din poŋ kpo sianyoowa na, ŋaan bi bia lek daa fo, kimaan Yennu ki tee kpeemm Yennu kaa, u tee footib Yennu-e."
33 Niib na nba din gbat u wannu maŋ, ki li bakitib.

Sennu nba gar leer labaar
(Mak 12.28-34; Luk 10.25-28)
34 Farisiinba na nba din gbat a Yiisa mɔmaan na nyann Sajusiinba na, ki bi taan leeb ki baar.
35 Ki bi ni yenɔ nba tee sennu wanntɔɔ na boi Yiisa buboit, a wun jammɔ, a
36 "Wanntɔɔ, sennlanupoe tee sennjaann ki gar sennii na kuri?"
37 Ki Yiisa jiinɔ a " 'Ii loon a Yomdaanɔ Yennu, kii mantik-ii loonɔ nan a par kura, nan a seek kura, nan a dudukit kura.'
38 Sennu na tee sennjaanne ki bia tee sinsinn sennu.
39 Linba pukin ŋanlee ni ki tee barkpann mun bia tee nnae, 'Ii loon a lɔɔ nan faa loon a mɔŋ biaŋinba na.'
40 Moses sennu na kura, nan Yennu sɔkiniinba wannu na kura gaa sennii ŋanlee na paake."

Ki jiin Masia nba tee wunba po
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)
41 Farisiinba na nba din lakin leeb yoo nba, ki Yiisa boib a
42 "I dukin nlee ki jiin Yennu Niganntɔɔ Masia na po? U tee ŋmee yaaboonne?"
Ki bi jiin a "U tee Defid yaaboonne."
43 Ki u ji boib a "Ki bee ki Defid din yiinɔ a 'Yomdaanɔ?' Yennu Seyeeŋ nba din gbee Defid na ki u yet a
44 'Yennu din yet n Yomdaanɔ a,
Karin n niidiitu po
mɔkmɔk nan maa tan saa te fan ŋmaa a datai a taapauŋ ni.'

45 Li paak, Defid nba din yiin Masia a ‘Yomdaanɔ’ na, nlee ki Masia tee ŋɔɔ Defid
yaaboonni?”
46 Sɔɔ din ki fit jiin u buboit maŋi; li paak, laa nyii li daar maŋ ki saa, sɔɔ ji din ki
mɔk par ki saa boi Yiisa buboisiati.

23

Ki jiin sennu wannteeb nan Farisiinba binbeŋ po
(Mak 12.38-39; Luk 11.43, 46; 20.45-46)

1 Ŋanne ki Yiisa piin ki piak teen nibur na nan u poorpoweiteeb a,
2 “Sennu wannteeb nan Farisiinba nae ki bi turib yaak nan bii sɔkint Moses sennu na.
3 Li paak, li ŋan ki yii saak kii waa baa wanti linba na kura, ŋaan kii mi man ki yin
gaar bi binbeŋ, kimaan bi ki tuun baa want linba maŋi.
4 Bi jint niib jik-kpiata nba paar nan jiinu, ŋaan kan sak jii bi niibir gbaa ki babir sɔɔ
ki wun jii.
5 Linba kur ki bi tuun na, bi tuun a niib n la ki pakibe. Gotir baa jii Yennu sennu na
waan nba sɔb gbanbis paak, ki lor lor bi yugbia nan bi nii paak, ki li yarin biaŋinba;
bia gotir bi liatbaant mɔgbana nba fɔk ki bia yarin biaŋinba.
6 Bi-i saan jaamm ni, bi tuu loon bin kar yudamm kinkaanii paake; bi-i kɔɔ Yenjiantu
diit ni, bi bia loon nijaana kaanii boae.
7 Bi bia tuu loon ki niib-ii foontib burchinfoontii dai ni, kii yib a ‘Wannteeb.’
8 Ŋaan yimm ŋarin, i daa te ki bi yi-i ‘Wannteebi,’ kimaan i kura tee naa waase nan
leeb, ki mɔk Wanntɔɔ yenɔkɔɔ.
9 I daa yi sɔɔ ‘Baa’ tingbouŋ na ni, kimaan i mɔk Baa yenɔkɔɔe; ŋɔɔe tee Yennu nba
be sanpaapo na.
10 I bia daa te ki niib yi-i ‘Yomdammi,’ kimaan i mɔk Yomdaanɔ yenɔkɔɔe; ŋɔɔe tee
min Yiisa Masia.
11 Wunba tee nijaann i ni, wun teen u mɔŋ i kura toontunnɔ.
12 Wunba dont u mɔŋ, Yennu tan saa sikinɔwa; ŋaan wunba sikint u mɔŋ, Yennu-e
tan saa donnɔ.”

Kpinkpannii damm labaar
(Mak 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13 Yiisa bia yet a “Yimm sennu wannteeb nan Farisiinba nba tee kpinkpannii damm
na, li sii bi turi, kimaan yimme loo Yennu naan tammɔb a niib daa kɔɔ. I mɔŋ mɔŋ ki
kɔɔ, ŋaan dɔk binba loon bin kɔɔ tammɔb maŋ na. ((
14 Yimm sennu wannteeb nan Farisiinba nba tee kpinkpannii damm na, li sii bi turi,
kimaan i gaan pakɔi ŋei, ki mei Yennu ki yukii ki kpann a i tee yentinnae, i tubdatu tan
sii bi bonchiann.))
15 “Yimm sennu wannteeb nan Farisiinba nba tee kpinkpannii damm na, li sii bi turi,
kimaan i pootir mɔka ki gaar digbana ki loon wunba saa kpint u binbeŋ kii waa i
poorpoe, ki li-i tee ki i tan la sɔɔ ki u waaini, i tuu te ki u biit nba jikitɔ saa Sintaanii
muu ni na n ŋamm pukin taar munlee-e ki gar i yara.
16 “Yimm jɔɔnii nba daar i leeb na, li sii bi turi. I want niib na a ‘Sɔɔ-i por Yenjiantu
ŋasaakak na, li ki kpaa talasi, ŋaan li-i tee ki sɔɔ por likirii nba be ŋasaakak maŋ ni
na, a see ki u gbeen u mɔpor na.’
17 Yimm jɔɔnii nba daar i leeb na, bona ŋanlee na ni, lannpoe tee barkpanni, likirii
na amii Yenjiantu ŋasaakak nba te ki likirii na tee Yennu yar na?
18 Ki i bia yet a ‘Li-i tee ki sɔɔ por maruŋ binbintiri, li ki kpaa talasi, ŋaan li-i tee ki
sɔɔ por maruŋ bonkobuk nba paa binbintir na paak na, see ki u gbeen u mɔpor maŋ.’
19 I set tee jɔɔniie nan barmɔnii. Bona ŋanlee na ni, lannpoe tee barkpanni, maruŋ
bonkobuk na koo binbintir nba te ki li tee Yennu yar na?
20 Li paak, li-i tee ki sɔɔ por maruŋ binbintiri, li want nan u por binbintir na nan linba
kur paa li paak nae.
21 Li-i tee ki sɔɔ bia por Yenjiantu ŋasaakak na, li want nan u por ŋaak maŋ nan
Yennu nba be leŋ nae.
22 Li-i bia tee ki sɔɔ por Yendɔuŋ, u por Yennu naangbouŋ nan ŋɔɔ nba kar li paak
maŋe.
23 “Yimm sennu wannteeb nan Farisiinba nba tee kpinkpannii damm na, li sii bi turi.
I jikit baarii nan bukuŋ nan narii nan li bonlia piik nɔɔk ni yennkɔɔ ki teen Yennu, ŋaan
nyik linba tee barkpana u sennu ni; ŋanne tee barbunu nba took, nan ninbatinu, nan
yada teenu. Linba na nbae bo ŋan nan yii tuun, ki daa nyikit li yenn nba tumu.

24 Yimm jɔɔnii nba daar i leeb na, i tuu lot kpajuuke nyun ni ki lu, ŋaan nak laagumii
nan nyun.
25 “Yimm sennu wannteeb nan Farisiinba nba tee kpinkpannii damm na, li sii bi turi,
kimaan i sokii nyunnyuŋmanii nan senii poorpoe, ŋaan ki nɔɔk ni gbee nan fatuk nan
jawuuk.
26 Yimm Farisiinba nba tee jɔɔnii na, sokit man nyunnyuŋmanii nan senii nɔi ni
sinsinn, ki li poorpo saa nyiwa.
27 “Yimm sennu wannteeb nan Farisiinba nba tee kpinkpannii damm na, li sii bi turi.
I tee nan kaat nba ki bi maa ki pent nae, ki li poorpo fan, ŋaan ki li nɔɔk ni gbee nan
kpaba nan pɔiu.
28 Nnae ki niib gorii i nanyer po ki i ŋan, ŋaan ki i para gbee nan kpinkpannii nan
toonbiit.

Yiisa nba piak bi tubdatu po biaŋinba
(Luk 11.47-51)

29 “Yimm sennu wannteeb nan Farisiinba nba tee kpinkpannii damm na, li sii bi turi.
I maa Yennu sɔkiniinba kaat, ki jabib, ki sent, ki li tee linba saa tiar niib yentinna kuun
po,
30 ŋaan yeen a ‘Ti-i diŋi bonni be ti yeejamm yoo, ti din bo kan tun baa din tun linba
ki kpii Yennu sɔkiniinba na.’
31 Linba na want nan i set sak nan i tee binba din kpii Yennu sɔkiniinba na yaaboonae.
32 Li paak, i yeejamm nba din piin ki tuun toonbiit nba na, tontir man.
33 Yimm wai! Yimm waalabirii waas na, nlee ki i tan saa nyi tubdatu nba tee muu nba
kan mi kpeen na ni?
34 Li paake ki n beeri na, n tan saa tun Yennu sɔkiniinba nan yandamm nan wannteeb
i boor ni, ŋaan i tan saa kpi bi siabe, ki kpaa siab dapunpuna paak, ki boo siab Yenjiantu
diit ni, ki bia wei tɔkii bi taa ki nyi doyenu ni ki tɔɔtir doleu ni.
35 Li paak, baa din kpii yentinna nba na kura tubdatu be i paak, laa nyii nipeemɔ Abel
ki saa tuu Berekia bija Sekaria, wunba ki bi din kpiiu Yenjiantu ŋasaakak nan maruŋ
binbintir sinsuuk ni na.
36 Barmɔniie ki n beeri na, mɔtana nigbouŋ na tan saa la tubdatu, toonbiit maŋ kur
paake.

Yiisa nba loon Jerusalem teeb biaŋinba
(Luk 13.34-35)

37 “Nbaayoo-o, Jerusalem teeb, yimm nba kpi Yennu sɔkiniinba, ki bia jaat u toomiinba
nba ki u tumm i boor na tana, bikinu taar munŋaae ki n gbaa maa n lakini yomm nan
korik nba tuu lakin u waas u kpinkpant ni na, ki i ki saki.
38 Gotir man, Yennu nyik i jiantu ŋaak nae, ki li dɔɔ yann.
39 N beerie, laa nyii mɔtana ki saa, i kan mi lan ki saa tuu daar nba ki i tan saa yet a
‘Piisin be wunba baat Yennu sann ni na paak.’ ”

24

Yenjiantu ŋasaakak biiru po
(Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)

1 Yiisa nba din nyii Yenjiantu ŋasaakak ni ki saa na, ki u poorpoweiteeb baar u boor
ki tan wantɔ jiantu ŋaak maŋ diit.
2 Ŋanne ki u boib a “I la linba na nba kura-a? Barmɔniie ki n beeri na, bi tan saa tut
li kur ki lu tiŋ niwa, ki li tann yennkɔɔ tan kan biar ki paa leer paaki.”

Mukisuk nan biak labaar
(Mak 13.3-13; Luk 21.7-19)

3 Yiisa nba din tan saan kar kunkonn nba ki bi yir Olif Tiinii kunkonn paak na, ki u
poorpoweiteeb baar u boor, bi kuukɔɔ, ki boiɔ a “Bia yooe ki linba na kur tan sii tee?
Bee tan sii tee a baaru nyinn, nan durinya na gbennu nyinni?”
4 Ki u betib a “Ii mi man ki sɔɔ n tan kpanni,
5 kimaan niib bonchiann tan saa jii n sanne ki baar ki yeen a ŋamme tee min Masia
na, ki kpann niib bonchiann.
6 I tan saa gbat tɔb fuut i kɔɔnn ni, nan li labaar banfɔka, ŋaan i daa jee, kimaan li
kpaa talase nan linba na kur n tun, ŋaan li ki want nan durinya gbennu baare na.
7 Nibooru nan nibooru tan saa kɔn nan leeb, ki kpanbar nan kpanbar mun tan saa
took leeb ki kɔn. Ki kon nan tiŋ jekiruk tan sii be lɔka kur po.
8 Linba na nba kur tan sii tee nan matyiaru pinpiik nae.

9 “Li yoo maŋ bi tan saa soori ki dinni biak, ki kpi-i, ki booru kur tan sii nami kimaan
yaa waan na paak.
10 Li yoo maŋ, niib bonchiann tan saa yêt n weiu, ki fikisir leeb, ki bia nan leeb.
11 Ki faak sɔkiniinba tan saa nyi ki kpann niib bonchiann.
12 Biit nba tan saa mantik yabit tingbouŋ na ni na paak, niib bonchiann lomm tan saa
maak.
13 Ŋaan wunba tan gubin nan biak yoo maŋ joontu tan saa la tinnuwa.
14 Ki bi tan saa mɔɔnt Yennu naan barŋanii mɔɔntii na tingbouŋ na kur po, a nibooru
kur n gbata, ki durinya gbennu n yen fit baar.

Jaŋmaanbiiuk labaar
(Mak 13.14-23; Luk 21.20-24)

15 “I tan saa la bonbiir nba ki Yennu sɔkinii Daniel din yet li po na, linba ki Yennu kɔɔ
na, ki li see Yenjiantu ŋasaakak ni.” (Wunba kur tan karin sɔbu na, wun bann laa want
linba.)
16 “Li yoo maŋ, binba tan be Judea yent ni, bin chiar kii do kunkona,
17 ki wunba tan be u ŋaak yur paak,* waa daa gbaa kɔɔ u diiuk ni a wun jii u siari,
18 ki wunba tan be u kpaab ni, u daa ŋmat a wun jii u liatiri.
19 Yoo maŋ ni, podamm nan binba dia walai tan saa di biak bonchiann.
20 Ii mei Yennu man ki u daa te ki biak na baat sabouŋ, koo foon daari.
21 Kimaan li yoo maŋ, biak sii be; Yennu nba nan durinyawa nan dinna, li biak booru
daa ki mi baari; li booru mun bia ji kan mi baar linba na poor po.
22 Yennu-i taŋi kii wat daa maŋ yabinti, sɔɔ tan kan tinni; ŋaan u nigannkab paak ki
u tan saa wat daa maŋ yabint.
23 “Li yoo maŋ, sɔɔ-i taŋi beti a ‘Gotir man, Masia be nna,’ amii ‘U be nawa,’ i daa tee
li daanɔ yada,
24 kimaan li yoo maŋ, faak Masia-nba nan faak sɔkiniinba tan saa nyi ki tuun nyina
nan bakitnauŋ toonjaana a bin kpann niib; ki li-i taŋi fit gbaa, bi tan saa kpann Yennu
nigannkab tiɔŋa.
25 Gbiintir man, n dɔŋ betiewa, ki yoo maŋ daa ki baari.
26 “Li paak, bi-i taŋi beti a ‘Gotir man, u be muuk ni,’ i daa saa; koo bi-i beti a ‘Gotir
man, u be diiuk ni,’ i daa tee yada,
27 kimaan min nisaarik Bik baaru tan sii tee nan sanyikintii nba tuu nyi yondo po ki
saan sik yonbaa po nae.
28 “Siaminba ki bonkpeenn be, leŋe ki juut tikii.

Yiisa jenu labaar
(Mak 13.24-27; Luk 21.25-28)

29 “Biak na poorpo ki yonnu tan saa bɔnn, ki ŋmaarik ji kan yenti; ki ŋmaabira tan
saa nyi sanpaapo ki baa, ki linba kur be sanpaapo tan saa damm ki ŋmat ŋmat.
30 Li yoo maŋ, niib tan saa la min nisaarik Bik jenu nyinn sanpaapo, ki nibooru booru
nba be tingbouŋ na ni kur tan sii fabin, ki la min nisaarik Bik, ki n be sanpagbouŋ ni,
ki siik nan paŋ nan yentsaakar.
31 Naatunn tan saa mɔ, ki n tun n malakanba ki bin saan ki tikir n nigannkab nba be
tingbouŋ na kur po, ki baar namm.

Sinsabik nyinn labaar
(Mak 13.28-31; Luk 21.29-33)

32 “Ii jii sinsabik ki tumii yan man; yaa tuu la ki tiik maŋ bintir yoo nba, i ji tuu mi
nan siɔk pere na.
33 Nnae mun, yoo nba ki i tan laat ki linba na nba kur tuun, yin bann nan n jenu maŋ
pere na, li ji kan yukiri.
34 Barmɔniie ki n beeri na, mɔtana nigbouŋ na kan kpo ki gbenn kaawa ki linba na
kur n tumi.
35 Sanpaak nan tiŋ tan saa gara, ŋaan n maan ŋarin kan mi gari.

Sɔɔ ki mi Yiisa jenu daar
(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-36)

36 “Ŋaan sɔɔ ki mi daar maŋ koo yoo nba ki n saa jeni; li sanpaapo malakanba, koo
min Yennu Bija mɔŋ ki mi, see n Baa Yennu kɔɔe mi.
37 Laa din tee biaŋinba Nowa yoo na, li mun bia tan sii tee nnae min nisaarik Bik jenu
yoo.

---

* **24:17 24.17** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

38 Nowa yoo maŋ, yoo nba ki nyunchiɔŋ din daa ki baar na, niib din di ki nyu, ki kɔɔnt
poob, ki jikit bi waas ki teemm jab, ki tan tuu daar nba ki Nowa kɔɔ ŋaringbeŋir ni na.
39 Niib maŋ din bia daa ki bann linba tuumi, ki tan tuu daa nba ki nyungbeeuk baar
ki dii bi kur na. Li bia tan sii tee nnae, yoo nba ki min nisaarik Bik tan saa jen.
40 Daar maŋ ni, jab banlee tan sii bɔɔ kpaab ni ki ko, ki n tan saa jii yenɔ ŋaan nyik
lɔɔ.
41 Poob banlee tan sii lakin bɔɔ naan dii, ki n tan saa jii yenɔ ŋaan nyik lɔɔ.
42 “Li paak, ii chek i mɔŋ paak man, kimaan i ki mi daar nba ki min i Yomdaanɔ saa
jeni.
43 Ŋaan bant nan li-i tee ki ŋaadaanɔ poŋ mi yoo nba ki nanyukɔ yaa wun baar u
ŋaak ni nyiɔku, u sii kare guu; u kan sak ki nanyukɔ na n tan kɔɔ ki jamɔ.
44 Li paak, li ŋan ki i mun teen siir yoo kura, kimaan min nisaarik Bik mun bia tan
saa jen, yoo nba ki i ki dukii n jenu poe.

Daabir nba saa sak u yomdaanɔ mɔb biaŋinba
(Luk 12.41-48)

45 “Daabilanɔe tee yandaanɔ ki tuun u chanbaa nba wantɔ biaŋinba? Ŋɔɔe tee wunba
ki u chanbaa teenɔ daabiyudaanɔ a wuu gorii u daabileeb, kii teemm mann nan li sɔnu.
46 Li-i tee ki u chanbaa tan kpen ki la ki u tuun nna, parpeenn sii tee daabir maŋ yare.
47 Barmɔniie ki n beeri na, u chanbaa maŋ saa jii u mɔkint kur ki teen daabir maŋ
nuu ni, a wuu gorii.
48 Ŋaan li-i tee ki daabir maŋ tee daabiyoonn ki dukin a u chanbaa kan kpen yiami,
49 ki piin ki boo u daabileeb, ki ŋɔɔ nan danyuurit bia lakin ki nyu ki di,
50 u chanbaa maŋ tan saa kpen daar nba ki u ŋaa u kpenu tamae, nan yoo nba ki u
ki mi.
51 U chanbaa na saa dat u tubir bonbiir, ki teenɔ nan baa tuu teen kpinkpannii damm
biaŋinba na. Leŋ maŋe ki u ji sii mɔ fabin ki ŋman nyana.

25

Ki jiin sapaamm piik po

1 “Yennu naan labaar tee nan sapaamm piik nba din jii bi fita ki saa a bin took
pooyookir sɔrɔ nae.
2 Sapaamm maŋ ni banŋmu din tee jatite, ki banŋmu mun tee subindamm.
3 Sapaanjata na din jii bi fita, ŋaan ki tenn kpan ki guun bi mɔŋi,
4 ki sapaansubindamm na ŋarin jii kpan ki liak salena ni, ki dia pukin bi fita po.
5 Pooyookir sɔrɔ maŋ din ki baar yiami, ki gɔɔn tan soor sapaamm na kura, ki bi gɔɔn.
6 “Ki tansuunii ki bi tan gbat kunkɔr a ‘Gotir, pooyookir sɔrɔ nae baat na. Nyin man
ki tookɔ.’
7 Ki sapaamm piik na kur fiir ki ŋak bi fita na.
8 Ŋanne ki sapaanjata na miar subindamm na a ‘I kan turit i kpan na waami-i? Kimaan
ti fita na loon lin kpeene.’
9 Ki subindamm na jiin a ‘Aaii, li kan jaŋ timm nan yimmi. Ii saa man binba kɔi kpan
boor ki saa daa i yara.’
10 Sapaanjata na nba din yaat ki saan a bin daa kpan yoo nba, ki pooyookir sɔrɔ
na dɔkit. Subindamm banŋmu nba teen siir na din wei pooyookir sɔrɔ maŋe, ki saan
poochiann ŋaak na ni ki kɔɔ diiuk ni, ki bi loon gann ki kpar.
11 “Li poorpo, sapaanjata na nba tan jen yoo nba, ki bi baar see tammɔb na boor ki yi
a ‘Chanbaa, chanbaa, lootir gann ki tin kɔɔ.’
12 Ki pooyookir sɔrɔ na jiin a, ‘Barmɔniie ki n beeri na, n ki miini.’ ”
13 Yiisa bia din betib a “Ii mi man, kimaan i ki mi daar nba koo yoo nba ki min i
Yomdaanɔ tan saa jeni.”

Ki jiin daaba bantaa po
(Luk 19.11-27)

14 “Yennu naan labaar bia tee nan ŋaadaansɔɔ nba din lor a wun saan sɔnu, ŋaan
yiin u daaba ki tan chentib likirii a bin gaar kii kpentir nae.
15 U din tur sinsinn yɔɔ na bɔtoot tusbamm ŋanŋmu, ki tur wunba paa na tusbamm
ŋanlee, ki tur wunba joont na tusbamm yennkɔɔ. U din tur sɔɔ kur nan waa mi li yɔɔ
kotir nba tee biaŋinbae, ŋaan yaat saan.
16 Wunba din gaar tusbamm ŋanŋmu na din nyiie nan u likirii yiama ki piin
kpinkpouŋ, ki la nyɔɔt tusbamm ŋanŋmu ki pukin li paak.

17 Nnae ki wunba din gaar tusbamm ŋanlee na mun nyii ki kpentir ki la nyɔɔt
tusbamm ŋanlee ki pukin li paak.
18 Ŋaan wunba gaar tusbamm yenn na ŋarin din nyiie, ki gbiir bootuk, ki pii u
yomdaanɔ likirii na.
19 “Li din yukir bonchiann, ki ŋaadaanɔ maŋ tan jen, ki yiin u daaba na, a wun kan
bi likirii maŋ, ki la baa la nyɔɔt biaŋinba.
20 Wunba din gaar tusbamm ŋanŋmu na nba kɔɔ yoo nba, ki u jii tusbamm ŋanŋmu
leer ki pukin tur u yomdaanɔ, ŋaan yet a ‘N yomdaanɔ, a din turin tusbamm ŋanŋmue,
ŋaan gotir, n mun bia la nyɔɔt tusbamm ŋanŋmu.’
21 Ki u yomdaanɔ na betɔ a ‘N faan, a tee daabiŋanɔe, ki bia tuun fanu; faa dia
waaminna fanu biaŋinba na, li paak, n saa jii saamewa ki teen a nuu ni. Parpeenn nba
ki n mɔk na, li ji tee min nan fin yare.’
22 “Ki wunba mun din gaar tusbamm ŋanlee na kɔɔ ki baar u yomdaanɔ na boor,
ki yetɔ a ‘N yomdaanɔ, gotir, a din turin tusbamm ŋanlee-e, ŋaan n kpent ki la nyɔɔt
tusbamm ŋanlee pukin.’
23 Ki u yomdaanɔ yetɔ a ‘N faan, a tee daabiŋanɔe, ki bia tuun fanu; faa dia waaminna
fanu biaŋinba na, li paak, n saa jii saamewa ki teen a nuu ni. Parpeenn nba ki n mɔk
na, li ji tee min nan fin yare.’
24 “Ki wunba mun din gaar tusbamm yenn na ŋarin kɔɔ ki baar u yomdaanɔ boor ki
yetɔ a ‘N yomdaanɔ, n mi nan a tuu tee wunba di fobite, kimaan linba ki a ki dii fara li
paak na, fin ŋarin loon ŋaninbae ki fii di; siaminba ki a lek ki buri ŋaan fin ŋarin jaan
leŋe.
25 Li paak, n daan tiina jaŋmaaniie, ki jii a tusbamm yenn na ki gbiir pii tiŋ ni. Li
paak, ŋanne na. Gaat a bont.’
26 “Ŋanne ki u yomdaanɔ na betɔ a ‘Fin daabiyoonn na, a tee gbannyakdaanɔe; a poŋ
mi nan n tee wunba di linba ki n ki dii fara li paake, ki bia mi nan n jaan siaminba ki
n ki bure,
27 ki bee ki a ki kpent niib n likirii maŋ ki bin tan paanin nyɔɔti? Maa bo tan jen na
n bo saa la n bont ki nyɔɔt paa li paake.
28 Li paak, gaat likirii maŋ u boor man, ki pukin wunba mɔk tusbamm piik na;
29 kimaan wunba kur mɔk bona, bi saa pukinɔ ki wun mɔkit bonchiann; ŋaan wunba
kɔŋ bont, bi bia saa tont bonmintik nba ki u mɔk nae.
30 Ŋaan jayann na ŋarin, jiimɔ man kii nyi ki saa lu-u nanyer po, bunbɔnn ni. Leŋewa
ki u sii mɔ fabin ki ŋman nyana.’

Yiisa nba saa bu niib buut biaŋinba

31 “Tɔn, min nisaarik Bik-i taŋi jen nan n paŋ nan malakanba kur yoo nba, n saa kar
n naangbouŋ paak, ki la baakchiɔŋ,
32 ki lakin tingbouŋ na nibooru kur n tɔɔnn, ki bɔkitib nan pekpaarik nba tuu bɔkit
pei nan buunii biaŋinba na.
33 N tan saa jii pei ki sennib n niidiitu po, ŋaan jii buunii na mun ki sennib n niigaŋ
po.
34 Ki min Bat saa yet binba see n niidiitu po na a ‘Yimm nba ki n Baa Yennu teen
piisin i paak na, ii saana man ki tan kɔɔ naan nba ki Yennu ŋamm ki guuni durinya
piinu niwa na,
35 kimaan kon din mɔkin, ki i dinnin; ki nyunnyukuru mɔkin ki i turin nyun. N din
tee saamɔe, ki i gaarin saauŋ i ŋei ni.
36 N din somm yanne, ki i turin tiat; ki n yiar, ki i sommin; bi din kɔɔnin dansarik, ki
i yɔɔ gɔntin.’
37 “Ki yentinna na tan saa jiin ki boin a ‘Ti Yomdaanɔ, bee yooe ki ti din la-a ki kon
mɔka ki ti dinnani? koo bee yooe ki nyunnyukuru din mɔka ki ti tura nyumi?
38 koo bee yooe ki ti din la-a ki a tee saamɔ ki ti gaara saauŋ ti ŋei ni? koo ki a somm
yann ki ti tura tiati?
39 koo bee daare ki ti din la ki a yiar ki ti sommani? koo ki a kɔɔ dansarik, ki ti baar
ki gɔnani?’
40 Ki min Bat mun tan saa jiin a ‘Barmɔniie ki n beeri na, yaa din tun linba ki tur
wunba tee tatimɔɔ n naa waas sinsuuk ni na, i din tuun ki teen mine.’
41 “Li poorpo, n tan saa jiant ki bet binba see n niigaŋ po na a ‘Yimm nibiit nba ŋan
nan tubdatu na, seetir nna. Ii saa man ki saa kɔɔ muu nba di ki kaa kpeenu, ki Yennu
ŋamm ki guun Sintaanii nan u niib na ni,
42 kimaan kon din mɔkin, ŋaan ki i minnin jeet; ki nyunnyukuru mɔkin, ŋaan ki i
minnin nyun.

43 N din tee saamɔe, ki i ki sak gaarin i ŋei ni; ki n tan somm yann, ŋaan ki i minnin
tiat; ki n tan yiar, ki i ki sommin, ki n bia tan kɔɔ dansarik, ki i ki gɔnin.’
44 “Li yoo ki bi mun tan saa ŋmat ki boin a ‘Ti Yomdaanɔ, bee yooe ki ti din la-a ki
kon mɔka, koo nyunnyukuru mɔka, koo ki a tee saamɔ, koo ki a somm yann, koo ki a
yiar, koo ki a kɔɔ dansarik, ŋaan ki ti yêt a sommiri?’
45 Li yoo maŋe ki n saa jiin a, ‘Barmɔniie ki n beeri na, yaa din yêt yin tun linba ki
tur wunba tee tatimɔɔ n naa waas sinsuuk ni na, i din yêt yin tun ki tur mine.’
46 Binba na tan saa saan ki saa la tubdatu nba kaa gbennu na, ŋaan ki yentinna na n
mun saan ki saa be manfoor nba kaa gbennu na ni.”

26

Yudamm nba lor a bin kpi Yiisa biaŋinba
(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2; Jɔɔnn 11.45-53)

1 Yiisa nba din pak maan na kur ki gbenn yoo nba, ki u bet u poorpoweiteeb a,
2 “I mi nan daarpoe tee yukitgar* tiaru jaamm. Bi daan saa jii min nisaarik Bik ki tur
niib ki bin kpaan dapunpunn paak.”
3 Li yoo maŋ ki mannteeb yudamm nan Juu teeb saakab tikir leeb Kayafas ŋaak ni,
wunba tee mannteeb yudamm saakɔɔ na.
4 Bi din lor baa saa teen biaŋinba ki bɔr soor Yiisa-e ki kpiu.
5 Ŋaan bi din lor nan bi kan soorɔ jaamm daa na ni, kimaan bi-i teen nna, see ki
kpikpiruk baar.

Poosɔɔ nba din but tulaarii Yiisa yur paak biaŋinba
(Mak 14.3-9; Jɔɔnn 12.1-8)

6-7 Tɔn, Yiisa nba din be Betani doo ni, Simonn nba din tee gbaatir na ŋaak, ki kar di
jeet, ki poosɔɔ kɔɔ ki dia salenŋann,† ki li gbee nan tulaarii nba daauk paar bonchiann,
ki u baar tan but Yiisa yur paak.
8 Yiisa poorpoweiteeb na nba la nna yoo nba, ki bi burin nan leeb nan wutoor ki yeen
a “Bee ki poo na biir tulaarii na nna mani?
9 Bi bo saa fit kɔir ki gaar likirii bonchiann ki somm talasdamm.”
10 Ki Yiisa bann bi bunburimii maŋ paak, ki boib a “Bee teen ki i burin ki daamii poo
na? Bonŋanne ki u tun ki turin maŋ.
11 Talasdamm ŋarin sii yɔɔ be i boore, ŋaan min ŋarin kii yɔɔ be nani kaa.
12 Tulaarii nba ki u but n paak na, u teen n piinu siire.
13 Barmɔniie ki n beeri na, siaminba kur ki bi saa mɔɔnt barŋanii na tingbouŋ na ni,
bi bia saa mɔɔnt poo maŋ nba tun linba na, ki li sii tee tiarin ki jiin u po.”

Judas nba sak nyii Yiisa poor biaŋinba
(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)

14 Li yoo na ki Yiisa poorpoweiteeb na ni yenɔ, wunba ki bi yiu Judas Iskariot na, nyii
ki saan mannteeb yudamm boor,
15 ki saa boib a “I saa turin bee ŋaan ki n lon sɔnii ki Yiisa n kɔɔ i nuu ni?” Ki bi kan
salimpeena likbina piintaa ki turɔ.
16 Laa din nyii li yoo maŋ ki u lon sɔnii nba ki u saa jii Yiisa ki kubin bi nuu ni.

Yiisa nan u poorpoweiteeb nba din dii yukitgar tiaru jaamm biaŋinba
(Mak 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; Jɔɔnn 13.21-30)

17 Boroboro nba ki bi din ki tee datiŋ na jaamm piinu daar, ki Yiisa poorpoweiteeb
baar u boor, ki tan boiɔ a “A loon ki tin saan lee ki teen siir ki guuna yukitgar tiaru
jaamm na dinu?”
18 Ki u betib a “Ii saa man doo na ni, jasɔɔ nna ŋaak, ki saa betɔ a ‘Ti Wanntɔɔe tunt
a ti tan beta a u yoo pera, ki u loon ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb n di yukitgar tiaru jaamm
na a ŋaak na ni.’ ”
19 Ki u poorpoweiteeb na set tun nan waa wannib biaŋinba na, ki teen jaamm maŋ
jeet siir.
20 Daajoouk nba din tan baar, ki Yiisa nan u poorpoweiteeb piik nan banlee na kɔɔ ki
kar a bin di.
21 Baa di yoo nba, ki Yiisa yetib a “Barmɔniie ki n beeri na, i ni yenɔ saa nyi n poora.”
22 Ki u poorpoweiteeb na para biir bonchiann, ki bi piin ki boiɔ yenɔ yenɔ a “N
Yomdaanɔ, barmɔnii, a yeen mine-e?”

---

* **26:2 26.2** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29) † **26:6-7 26.6-7** Bi din jii tanŋann nba ki bi yir “alabaster” nae ki nan salenn maŋ.

23 Ki u jiin a, “Wunba ki min nan ŋɔɔ lakin sukii kpinsenyeŋ nie saa nyi n poor.
24 Min nisaarik Bik set saa kpo nan Yennu gbouŋ nba wann biaŋinba nae, ŋaan bonbiir
sii be wunba yaa wun nyi n poor na paak. Bi-i bonni kii mar li daanɔ gbaa, li bo sɔ.”
25 Ŋanne ki Judas nba yaa wun nyi u poor na mun boiɔ a “Wanntɔɔ, a yeen mine-e?”
Ki Yiisa jiin a “Nan faa yaa na.”

Ki jiin ti Yomdaanɔ jeet dinu po
(Mak 14.22-26; Luk 22.14-20; 1 Korint teeb 11.23-25)

26 Baa di jeet maŋ yoo nba na, ki Yiisa jii boroboro, ki tur Yennu niipoouk, ŋaan ŋmit
ŋmit, ki tur u poorpoweiteeb na, ki betib a “Gaat man ki di. Linba nae tee n gbanant,”
27 ki bia jii nyunnyuŋmaŋ nan tilɔɔna nyun, ki tur Yennu niipoouk ki jii turib, ki betib
a, “Gaat man, ki i kura n nyu.
28 Linba nae tee n sɔn nba gbeen Yennu mɔlor na, sɔn nba tan saa nyi n gbanant ni,
nisaarii bonchiann paak, ki Yennu n nyik chab bi biite na.
29 N beerie, n ji kan mi nyu tilɔɔna nyun na, see daar nba ki min nan yimm tan saa
lakin nyu li bonpaann, n Baa Yennu naan ni.”
30 Ŋanne ki bi yin Yenjiantu yanii, ŋaan nyii ki saan Olif Tiinii kunkonn paak.

Yiisa nba yet a Piita saa nɔi a u ki miu biaŋinba
(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Jɔɔnn 13.36-38)

31 Li yoo na ki Yiisa betib a “Nyiɔk na, i kura saa tin ŋaan nyikima, kimaan li sɔb
Yennu gbouŋ ni a ‘Yennu tan saa kpi pekpaarik na, ki pei nba ki u tuu kpaarib na saa
yat.’
32 Ŋaan mi-i taŋi fiir kuun ni, li poorpo, n saa liit i tɔɔnn ki saan Galilii.”
33 Ki Piita jiin a, “N Yomdaanɔ, sɔɔ kur-i lekii taŋi tin nyika, ŋaan min ŋarin kan mi
tin ki nyikaani.”
34 Ki Yiisa betɔ a “Barmɔniie ki n beera na, dinna nyiɔk na, nan kojosinsinn n tan bui
na, ki a nɔi taar muntaawa a a ki mimi.”
35 Ki Piita jiin a, “Li-i lekii baar nan min nan fin n lakin kpo gbaa, n kan mi nɔi nan n
ki miani.”
Ki Yiisa poorpoweiteeb na kura mun bia yet nna.

Yiisa nba miar Yennu nan ninmɔnn biaŋinba
(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

36 Ŋanne ki Yiisa nan u poorpoweiteeb saan siaminba ki bi yi Gefsemane na; ki u saa
betib a “Ii be nna man, ŋaan ki n saan i tɔɔnn po ki saa miar Yennu.”
37 Ki u jii Piita nan Sebedii waas banlee na ki pukin u mɔŋ po, ki bi saan. Ki u saa la
parbiir nan yanyêtuk,
38 ki betib a “Parbibooru nba soorin na per lin kpima. Biat nna man kii nyɔi ki pukin
n po.”
39 Ŋanne ki u chat saan waaminna bi tɔɔnn, ki baa fabin, ki u yugbiar siit tiŋ, ŋaan
mei Yennu ki yeen a “N Baa, li-i bonni saa fiti, fan ŋaan ki biak nba baat n paak na n
yakirin. Ŋaan ŋaant ki a loommo n tun, ki li daa tee n loommu.”
40 Ki u tan ŋmat u poorpoweiteeb bantaa na boor, ki baar sɔɔ ki bi gɔɔnt; ki u boi Piita
a “I lek kan fit kii nyɔi ki pukin n po yoo waami-i?
41 Ii nyɔi man ŋaan kii mei Yennu, ki i tan daa kɔɔ jinjammii ni, kimaan i sei ŋarin
loon lin tun linba ŋan, ŋaan ki i gbanant kaa paŋi.”
42 Ki u din ŋmat taar munlee ni ki saa mei Yennu ki yeen a “N Baa, li-i tee ki biak nba
baat n paak na kan fit yakirin ŋaan ki n saa dirie, ŋaant ki a loomm n tun.”
43 Ki u ŋmat ki saa baar sɔɔ ki u poorpoweiteeb na bia gɔɔna, kimaan gɔɔn din mɔkib
bonchiann.
44 Ki u bia ŋmat taar muntaa ni, ki saa mei Yennu ki yeen li biaŋ nan waa bo miar
sinsinn na,
45 ki tan ŋmat baar u poorpoweiteeb maŋ boor ki boib a “I bia lek daa gɔɔnt ki fɔi-i?
Gotir man, yoo maŋ pera. Bi jii min nisaarik Bik na, ki teen biitdamm nuu niwa.
46 Fiit man, ki tin saan. Gotir man, wunba nyii n poor na pera.”

Baa soor Yiisa biaŋinba
(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Jɔɔnn 18.3-12)

47 U mɔb daa ki baa tiŋ kaawa, ki Judas, wunba tee u poorpoweiteeb na yenɔ, dɔkit
nan nibur, ki siab dia jukbanjai, ki siab mun dia gbajara, ki nyii mannteeb yudamm nan
saakab boor.

48 Judas, wunba nyii u poor na poŋ daan wann niib maŋ nyinsiare a “Mi-i saki foont
wunba ki mɔɔt u tankpinn,‡ yii mi nan ŋɔɔe na, ki yin soorɔ kenken man.”
49 Judas nba tan baar yoo nba, li taakpaak ni ki u saan ki saa set Yiisa peŋ ki yetɔ a
“Wanntɔɔ, a nyiɔk po,” ŋaan mɔɔt u tankpinn.
50 Ki Yiisa jiant betɔ a “N yɔɔk, toonbooru nba ki a tun na paaki-i?”
Li yoo na ki niib na ji wuur baar ki tan bib Yiisa.
51 Ŋanne ki u poorpoweiteeb na ni yenɔ kakit nɔɔt jukbanjiak ki chɔɔ pot mannteeb
yudaanɔ daabir tubir.
52 Ŋanne ki Yiisa betɔ a “Jiint a jukbanjiak maŋ ki nɔɔn li took ni, kimaan wunba kɔn
nan juk, u kpenn juk kuume.
53 A ki mi nan n bo saa fit miar n Baa Yennu sommir po, ki u bo saa tun malakanba
yiama, ki bin gar tusaa piik nan ŋanlee-e?
54 Ŋaan mi-i teen nna, nlee ki li saa tun ki gbeen linba sɔb Yennu gbouŋ ni ki yet a
see ki n dii biak nba baat na?”
55 Ŋanne ki u boi nibur na a, “I baar nan jukii nan gbajara a i tan soorin nan n tee
fat-tɔɔe na-a? N daan tuu be Yenjiantu ŋasaakak ni daar kura ki want niib Yennu maan,
ŋaan ki i tuu ki somi.
56 Ŋaan linba na kur tun a lin gbeen Yennu sɔkiniinba nba din sɔb linba Yennu gbouŋ
ni nae.”
Li yoo ki u poorpoweiteeb na kur chiar ŋaan nyikɔ.

Biaŋinba ki bi jii Yiisa ki baar nanɔ buut boor
(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Jɔɔnn 18.13-14, 19-24)

57 Ki binba soor Yiisa na jiiu ki saan nanɔ mannteeb yudaanɔ Kayafas ŋaak, siaminba
ki sennu wannteeb nan tiŋ na ni saakab kar ki guu na.
58 Baa saa nan Yiisa na, ki Piita waa u poorpo banfɔkira, ki saa baar see mannteeb
yudaanɔ maŋ ŋaananyer po, ki tan kɔɔ dindouŋ ni, ki saan kar toontunna na boor, a
wun la li joontu.
59 Ki mannteeb yudamm nan saakab maŋ kur yabir bi mɔŋ paak a bin gbat faak siara
damm mɔi ni ki la Yiisa biit ki kpiu.
60 Ki niib bonchiann set dii faak siara u paak, ŋaan kɔŋ u biit. Li poorpo ki jab banlee
nyii set ki yet a
61 “Jɔɔ na daan yet a u mɔk yiikoo ki saa fit bet Yenjiantu ŋasaakak na, ŋaan bia jii
daa ŋantaa ki maar.”
62 Ŋanne ki mannteeb yudaanɔ maŋ fiir set, ki boi Yiisa a, “Linba ki jab na piak ki jiin
a po na paak tee bee? A ki mɔk li jiinu-u?”
63 Ŋaan ki Yiisa ki jiin siari. Ki mannteeb yudaanɔ maŋ ŋamm boiɔ a, “Betirit Yennu
nba fo na paak, fine set tee u Niganntɔɔ Masia ki bia tee u Bija na-a?”
64 Ki Yiisa jiin a “Nan faa yaa na. Ŋaan n beerie, laa nyii mɔtana ki saa, i tan saa la
min nisaarik Bik kar Yabint Yennu niidiitu po, ki bia tan lan ki n be sanpagbana ni ki
siik.”
65 Ŋanne ki mannteeb yudaanɔ maŋ fɔb u mɔŋ liatir ki pat, ŋaan tian a “U yekint u
mɔŋ nan Yennu-e. Ki ti poŋ ji loon siaradamm a ti teen bia? I kura na gbat waa yekint§
u mɔŋ nan Yennu biaŋinbawa.
66 Ki i la nlee?”
Ki bi jiin a “Li tee wun kpoe.”
67 Li yoo na, ki bi ji siin mɔsant u paak, ki boou, ki siab pebitɔ tanpakii,
68 ŋaan yeen a “Fin Masia, buntir wunba pebita na.”

Piita nba din nɔi a u ki mi Yiisa biaŋinba
(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Jɔɔnn 18.15-18, 25-27)

69 Piita nba kar mannteeb yudaanɔ ŋaadindouŋ ni na, ki ŋaak maŋ ni bonposiak baar
u boor ki tan betɔ a “A mun tuu yɔɔ be nan Yiisa nba nyii Galilii na.”
70 Ki Piita yet niib maŋ kur boor a “N ki mi faa piak linba na paaki;”
71 ŋaan fiir nyii ki saa be tammɔb boor. Ki ŋaak maŋ ni bonpoleek bia nyii lau, ki yet
binba be leŋ na a “Jɔɔ na mun tuu yɔɔ be nan Yiisa nba nyii Nasaref na.”
72 Ki Piita nɔi ki por a ŋɔɔ taan ki mi jɔɔ maŋi.
73 Ki li yann waaminna ki jab nba see leŋ na nakin ki yet Piita a “A set tee bi ni yenɔe,
kimaan a maame want.”
74 Ki Piita por mɔb a li-i tee ki u faar faakie, Yennu n dat u tubir, a ŋɔɔ ki mi jɔɔ maŋi.

‡ **26:48 26.48** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

§ **26:65 26.65** Bi sennu ni, sɔɔ-i yekint u mɔŋ nan Yennu, li tee bin kpiue.

Li yoo maŋ ki kojouk bui.
75 Ki Piita ji tiar Yiisa nba bo betɔ linba na a “Kojouk kan bui kaawa ki a saa nɔi taar
muntaa a a ki mimi.” Ki Piita nyii nanyer po ki saa bui fabin bonchiann.

27

Baa jii Yiisa ki saan Pailat boor biaŋinba
(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jɔɔnn 18.28-32)

1 Laa yent sanyapob ni, ki Yennu mannteeb yudamm nan saakab lor baa saa kpi Yiisa
biaŋinba.
2 Ki bi baanɔ bant ki saan nanɔ tiŋ yudaanɔ nba ki bi yiu Pailat* na boor.

Biaŋinba ki Judas kpo
(Toona 1.18-19)

3 Judas, wunba kɔi Yiisa na nba gbat a bi bu joont ki yaa bi saa kpi Yiisa na, ki u
par biir bonchiann; ki u jii salimpeena likbina piintaa na ki ŋmat saa jiin tur Yennu
mannteeb yudamm nan saakab maŋ,
4 ŋaan yet a “N tun biita, kimaan n kɔi wunba kaa biita.”
Ŋanne ki bi jiin a “Ti baka mun ji be linba na ni-i? Li tee a maame.”
5 Ki Judas jii likirii na ki lu Yenjiantu ŋasaakak na ni, ŋaan nyii ki saan jɔnn u mɔŋ.
6 Ŋanne ki mannteeb yudamm tɔkir likirii maŋ ŋaan yet a “Linba na ji tee sɔn likiriie,
ki ti sennu nba tee biaŋinba na, ti kan fit jii pukin Yenjiantu ŋasaakak likirii ni.”
7 Li paak, ki bi kar dukin likirii maŋ po, ki tan jii ki saan daa yɔkmaarɔ tiŋ, a bii pii
saamm leŋ.
8 Li paake ki bi yi tiŋ maŋ a “Sɔn Tiŋ” ki tan tuu dinna.
9 Ki li gbeen Yennu sɔkinii Jeremaya nba din pak linba na a, “Bi jii salimpeena piintaa
nba ki Israel tesiab din pa ki li tee u daauk na,
10 ki daa yɔkmaarɔ tiŋ, nan Yennu nba wannib biaŋinba na.”

Pailat nba bu Yiisa buut biaŋinba
(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jɔɔnn 18.33-38)

11 Ki Yiisa see tiŋ yudaanɔ Pailat tɔɔnn; ki Pailat boiɔ a “Fine set tee Juu teeb kpanbar
na-a?”
Ki u jiinɔ a “Nan faa yaa na.”
12 Ŋaan mannteeb yudamm nan saakab nba fikisirɔ na ŋarin, u ki jiimm siari.
13 Ki Pailat bia boiɔ a “A ki gbia baa piak biira biaŋinba maŋi-i?”
14 Ŋaan Yiisa ki pak siar jiinɔ, ki li ji bakit Pailat bonchiann.

Pailat nba chab a bin kpi Yiisa biaŋinba
(Mak 15.6-15; Luk 23.13-25; Jɔɔnn 18.39–19.16)

15 Tɔn, yukitgar tiaru jaamm dinu kur yoo, tiŋ maŋ yudaanɔ tuu nyinn niyenɔkɔɔe
dansarik ni, wunba ki niib na loonɔ, ki ŋaau.
16 Sɔɔ din be dansarik ni li yoo, ki u sann yi Barabas, ki niib na miu fanu nan u toona
nba tee biaŋinba.
17 Baa tan lakin yoo nba, ki Pailat boib a “Ŋmee ki i loon ki n nyinnɔ dansarik ni ki
ŋaau? Barabas koo Yiisa nba ki bi yiu Masia na?”
18 kimaan Pailat mi nan naŋ paake ki bi soor Yiisa ki teen u nuu ni.
19 Pailat nba daa kar buut kok paak na, ki u ŋaapoo tun toomii ki tan betɔ a “Nyint a
nuu Yennu nipeemɔ na maan ni, kimaan nyiɔk n won la daamuk bonchiann n daamiit
ni u paak.”
20 Ki mannteeb yudamm nan saakab maŋ biir niib na a bin yet Pailat a wun nyinn
Barabas ŋaan kpi Yiisa.
21 Ki Pailat bia ŋamm boib a “Niib banlee na ni, i loon ki n nyinn ŋmee ki ŋaau?”
Ki bi jiin a “Barabas.”
22 Ki Pailat bia ŋamm boib a “Ki Yiisa nba ki bi yiu Masia na ŋarimi, i loon ki n teenɔ
nlee?”
Ki bi kura jiin a “Kpaamɔ ki tabinɔ dapunpunn paak.”
23 Ki Pailat boib a “Bee paake? U biit mantik tee lannpoe?”
Ki bi ŋamm teen fuur sanpaapowa a “Kpaamɔ tabin dapunpunn paak.”
24 Pailat nba bann nan wuu piak saa, li kaa nyɔɔt, ki bia saa baar nan dataar nan
mɔyêtuk na, ki u jii nyun ki wuur wuur u nii, niib na numm ni, ŋaan yet a “N nuu kaa
jɔɔ nba kaa biit na sɔn nyinnu ni. Li tee i maame.”

---

* **27:2 27.2** Pailat din tee Rom teeb nba nyann Juu teeb na saakayenɔe.

25 Ki niib na jiin a “Nn, u sɔn n jii timm nan ti waas yura paak.”
26 Ŋanne ki Pailat nyinn Barabas ki ŋaau, ŋaan te ki bi boo Yiisa kpaasir, ki jiiu tur
kunkɔnkɔnna a bin saan kpaau dapunpunn paak.

Kunkɔnkɔnna na nba din sarikit Yiisa biaŋinba
(Mak 15.16-20; Jɔɔnn 19.2-3)

27 Ki tiŋ yudaanɔ Pailat kunkɔnkɔnna na jii Yiisa ki kɔɔ nanɔ dindouŋ ni, ki bi
kunkɔnkɔnleeb na kur tikir ki lintɔ.
28 Bi din liat u liant nae, ŋaan jii liatmuŋ nna ki lannɔ,
29 ki luu kunkonii fokirik ki yirimɔ, ki jii patu† ki kubin u niidiitu ni, ki gbaan u tɔɔnn
ki sarikitɔ ki yeen a “Juu teeb bat, ti foonta,”
30 ki piin ki siin mɔsant u paak, ŋaan gaar patu nba ki bi bo kubinɔ na ki faa u yur
paak.
31 Baa tan sarikɔ gbenn yoo nba, ki bi liat liatmuŋ na, ŋaan jii u mɔŋ liant na ki lannɔ,
a bin ji saan ki saa kpaa tabinɔ dapunpunn paak.

Baa din kpaa Yiisa ki tabinɔ dapunpunn paak biaŋinba
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Jɔɔnn 19.17-27)

32 Baa din saa na, ki bi chet Sairene tiŋ ni jasɔɔ nba ki u sann tee Simonn, ki soorɔ, ki
miau jinnɔ Yiisa kuun dapunpunn na.
33 Baa saa baar siaminba ki bi yi Golgota, ki li paak tee “Yukpabuk boor na”
34 ki bi jii daan nba ŋmat nan bonkobuk yan‡ ki turɔ a wun nyu; ŋaan waa lemm yoo
nba, ki u yêt nyunu.
35 Baa kpaau ki tabinɔ dapunpunn paak gbenn yoo nba, ki bi tɔ naatɔɔt ki chent u tiat
na,
36 ŋaan ji kar leŋ ki guu-u.
37 Bi din sɔb baa yaa u tun biit nba na, ki tabin u dapunpunn na yur paake. Baa din
sɔb linba na want a “Yiisa nba tee Juu teeb Kpanbar nae na.”
38 Bi mun bia din kpaa fat-teeb banlee dapunpuna paak leŋ, ki pukin Yiisa po, ki yenɔ
be u niidiitu po, ki lɔɔ mun be u niigaŋ po.
39 Ki binba somm gaar leŋ na gumii bi yura ki sukiiɔ,
40 ki yeen a “Fin nba yaa a saa fit bet Yenjiantu ŋasaakak na ŋaan bia jii daa ŋantaa
ki maar na, fine na, tint a mɔŋ. Li-i tee ki a set tee Yennu Bijaie, fan nyi dapunpunn na
paak ki sik.”
41 Nnae biak ki mannteeb yudamm nan sennu wannteeb nan saakab kura mun din
sarikitɔ
42 ki yeen a “U tuu tint leebe, ŋaan kan fit tinn u mɔŋi. Tɔn, u yaa u tee Israel teeb§
bate, wun sikin u mɔŋ dapunpunn na paak ki tin mantik teenɔ yada.
43 U teen Yennu yadawa, ki yaa u tee Yennu Bijae. Tɔn, li-i tee ki Yennu set loonɔ,
ŋaant wun tinnɔ mɔtana.”
44 Ki baa kpaa fat-teeb nba banlee ki pukin u po na mun bia sarikitɔ nna.

Yiisa kuun labaar
(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Jɔɔnn 19.28-30)

45 Laa tan baar yonsuuk ni, ki digbann na kur ji bɔnn ki saa tuu yenlekir kut muntaa.
46 Kut muntaa maŋ yooe, ki Yiisa yikin sanpaapowa a “Eli, Eli, lema sabaktani?” Li
paak tee a “N Yennu, n Yennu, bee ki a nyikimi?”
47 Binba see leŋ na nba gbat u yiini maŋ, ki bi siab beer leeb a, “U yi Elaija-e na.”
48 Ki bi ni yenɔ tin saa jii saapo ki suunt damiituk nna ni, ki jii sakin daauk paak, ki
donn turɔ a wun nyu.
49 Ki u leeb na beerɔ a wun nyikɔ, ki laan Elaija saa baar ki tan tinnɔwa-a?
50 Ki Yiisa ŋamm yikin sanpaapowa ŋaan ji kpo.
51 Li yoo na ki chinchenn nba tuu jɔɔn ki puun Yenjiantu ŋasaakak sinsuuk ni na
bɔkit li yur paak ki tan sik tiŋ ni; tiŋ din damme, ki tanpiit bɔkit,
52 ki kaat bia loot, ki kpeemm nba din kpo ki tee Yennu niib na bonchiann fiir kuun
ni,
53 ki nyii bi kaat ni. Ki Yiisa kuun fiiru poorpo ki bi kɔɔ Jerusalem, ki niib bonchiann
lab nan bi ninbina.
54 Ki kunkɔnkɔnna saakɔɔ nan kunkɔnkɔnna nba pukin u po ki guu Yiisa na nba la
tiŋ dammu nan linba kur tun na yoo nba, ki jaŋmaanii soorib bonchiann, ki bi yeen bi
leeb a “Barmɔnii, jɔɔ na set tee Yennu Bijae.”

---

† **27:29 27.29** Patu maŋ din see dammir taar niŋe. ‡ **27:34 27.34** Li pasiar yan diŋit tonte, li pasiar poosiabe din tur linba na. § **27:42 27.42** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

55 Ki poob nba din tuu waa Yiisa ki nyii Galilii ki sommitɔ na ji wokir see banfɔkira
ŋaan gorii linba tuun maŋ.
56 Bi yemme din tee Meeri Magdaliinn, nan Sebedii waas naa, nan Meeri nba din tee
Jeems nan Joses naa na.

Yiisa gbanant piinu labaar
(Mak 15.42-47; Luk 23.50-56; Jɔɔnn 19.38-42)

57 Ki daajoouk nba tan baar yoo nba, ki Arimatea doo ni mɔkitsɔɔ baar, ki u sann tee
Joosef. U mun bia din tee wunba waa Yiisa-e.
58 Ki u saan yudaanɔ Pailat boor, ki saa miarɔ a wun chabɔ ki wun kpaat Yiisa gbanant
ki pii. Ki Pailat tur yaak a bin saan jii Yiisa ki turɔ.
59 Ki Joosef saan ki jii Yiisa gbanant ki pɔbin katin-yeeŋ ni,
60 ki jiiu saan ki saa piiu u mɔŋ mɔŋ kapaauŋ nba ki u din gbiir tanpiiuk lokir ni na,
ŋaan birint katangbeŋir ki biin kamɔb, ŋaan ji ŋmat kun.
61 Ki Meeri Magdaliinn nan Meeri lɔɔ na kar kpia leŋ, ki took kaauk maŋ.

Kunkɔnkɔnna nba guu kaauk maŋ biaŋinba

62 Laa yent sanyiɔk, daar nba tee ŋamm Juu teeb foon daar na, ki mannteeb yudamm
nan Farisiinba saan Pailat boor ki saa betɔ a
63 “Chanbaa, ti tian nan faak daanɔ maŋ nba daan be na, u daan yet a li-i tee ki u tan
kpo, a ŋaan daa ŋantaa daar u bia saa fiir kuun niwa.
64 Li paak, turin kunkɔnkɔnna na mɔb ki bin saan kii guu u kaauk maŋ bonŋann ki
saa tuu daa ŋantaa maŋ daar; li-i kii tee nnai kaa, u poorpoweiteeb tan saa baar ki
piitɔe, ŋaan yet niib a u fiir kuun nie. Ki kpinkpannii maŋ tan saa gar sinsinn yar na
paaka.”
65 Ki Pailat betib a “Jiin guuteeb man ki bin saan kii guu kaauk maŋ yaa loon
biaŋinba.”
66 Ki bi jii guuteeb ki bi saan saa guu kaauk na, ŋaan buun tant ki pɔr kaauk na fanu.

28

Yiisa kuunfiiru labaar
(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Jɔɔnn 20.1-10)

1 Ki Juu teeb foon daar na gar, ki lasir daar sanyafaar ki Meeri Magdaliinn nan Meeri
lɔɔ na nyii saan a bin gɔn kaauk na.
2 Tɔn, tiŋ din damm bonchiann, kimaan Yennu malakae nyii sanpaapo sik, ki tan bikit
katangbeŋir na ki loot kamɔb, ki ŋmant kar li paak.
3 Ki u gbanant nyirii nan sanyikintii na, ki u liant peen nan sanpagbounpeeuŋ na.
4 Ki jaŋmaanii soor guuteeb na bonchiann, ki bi ji jekir ki tan baa ki dɔɔ dɔɔ nan
kpeemm na.
5 Ki malaka na bet poob maŋ a “Yimm daa tiin jaŋmaanii. N mi nan i loon Yiisa nba
ki bi daan kpaau dapunpunn paak nae.
6 U kaa nna, u fiir kuun niwa nan waa daan yet biaŋinba na. Ii saana man ki tan got
waa daan dɔɔ siaminba.
7 Ii saa man yian yian, ki saa yet u poorpoweiteeb a u fiir kuun ni ki gar saan Galilii-wa.
Leŋewa ki i saa lau. Barmɔniie ki n beeri na.”
8 Ki poob na nyii kaauk maŋ boor ki chiar saan a bin saa bet u poorpoweiteeb; ki
jaŋmaanii lek mɔkib, ŋaan ki bi bia mɔk parpeenn bonchiann.
9 Baa din saa na, ki Yiisa chetib sɔnu ni ki foontib; ki bi gbaan, ki soor u taapant ki
jiantɔ.
10 Ki u betib a “I daa tiin jaŋmaanii; ii saa man ki saa bet n naa waas maŋ a bin saan
Galilii; leŋewa ki bi saa lan.”

Guuteeb na nba ŋmat ki saa pak biaŋinba

11 Poob maŋ nba din saa na, ki guuteeb nba guu kaauk na siab ŋmat saan doo ni, ki
saa wann mannteeb yudamm na linba teen na kur.
12 Ŋanne ki mannteeb yudamm maŋ nan saakab na lakin kar ki lor lor; ki tur guuteeb
na likirii bonchiann,
13 ŋaan betib a “Ii yet a Yiisa poorpoweiteebe baar tansuunii, yoo nba ki i gɔɔnt na,
ki tan jan piit u gbanant;
14 ŋaan li-i tee ki tiŋ yudaanɔ na gbat nnaie, timm saa dɔkin i paak u boor ki nyinni.”
15 Ki guuteeb maŋ gaar likirii na, ŋaan ŋmat ki saa mɔɔnt, saakab maŋ nba wannib
biaŋinba na. Ki Juu teeb gaar maan na ki teen barmɔnii mɔkmɔk nan dinna.

Yiisa nba dɔkit u poorpoweiteeb paak biaŋinba
(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Jɔɔnn 20.19-23; Toona 1.6-8)

16 Ki Yiisa poorpoweiteeb piik nan yenɔkɔɔ na saan Galilii jɔsiar paak, siaminba ki
Yiisa din wannib a bin saan na. Ki bi din tan lau leŋ.
17 Baa lau yoo nba ki bi gbaan ki jiantɔ; ŋaan bi siab din birisɔwa.
18 Ŋanne ki u chat nakimm, ŋaan yet a "Yennu turin sanpaak nan tiŋ yent kurawa.
19 Li paak, ii saa man tingbouŋ na ni, nibooru kura boor ki teemm n poorpoweiteeb, ki
wurib Yennu nyunwuru, n Baa Yennu maŋ sann ni, nan min u Bija sann ni, nan Seyeeŋ
sann ni,
20 ki wannib ki bin sak linba ki n wanni na kur. Ŋaan ii tian man nan n sii be i boor
yoo kura mɔkmɔk nan durinya gbennu."

Barŋanii nba ki
MAK
din sɔb nae na

Ki jiin Mak gbouŋ na po

Yennu maan nba ki Mak din sɔb na piin nan mɔmaan nba tee “Barŋanii nba jiin Yiisa Masia nba tee Yennu Bija na poe.” U wann nan Yiisa tee wunba kakiie ki bia mɔk yiikoo. U yiikoo na nyii paanu u wannu ni, nan waa nyann Sintaanii, nan waa nyikit chabit niib bi biit biaŋinbae.

Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na labaar
(Matiu 3.1-12; Luk 3.1-18; Jɔɔnn 1.19-28)

1 Barŋanii na jiin Yennu Bija Yiisa Masia poe.
2 Li din piin nan Yennu Sɔkinii Aisaya nba din sɔb biaŋinba nae a,
“Yennu yet a
‘Nnara, n toomue na, ki n yaa n tumɔ
ki wun dɔŋ gar a tɔɔnn,
ki ŋamm a sɔnii ki tura.’
3 Sɔɔ be muuk ni ki hoot a,
‘Ŋammit man ti Yomdaanɔ baaru sɔnii
ki lii took ki turɔ.’ ”
4 Jɔɔnn din be muuk ni, ki wuur niib Yennu nyunwuru, ki mɔɔntir a niib n nyik bi toonbiit ki wun wurib Yennu nyunwuru ki Yennu n nyik chabib.
5 Ki niib bonchiann nyii Judea yent ni nan Jerusalem doo ni, ki baar Jɔɔnn boor ki tan fiit bi toonbiit, ki Jɔɔnn wurib Yennu nyunwuru, Jɔɔdann mɔkir ni.
6 Jɔɔnn din lia laagumii kobit liatire, ki bia boob gbann u siak ni, ki u jeet tee naasuut nan siat.
7 Ki u mɔɔntir ki teen niib a “Nirɔ nba yaa wun tan wei n poor ki baar na cheen, ki n ki jaŋ nan ki n gbaan u tɔɔnn ki lot u taasaŋmii gbaa.
8 Min ŋarin wuuri nan nyume, ŋaan ŋɔɔ tan saa jii Yennu Seyeeŋe ki wuur i para.”

Jɔɔnn nba wur Yiisa biaŋinba
(Matiu 3.13–4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

9 Li yoo na ki Yiisa nyii Nasaref doo nba be Galilii yent ni na, ki baar Jɔɔnn boor, ki Jɔɔnn wurɔ Yennu nyunwuru Jɔɔdann mɔkir ni.
10 Yiisa nba nyii nyun maŋ ni ki doo yoo nba, li taakpaak ni ki u la ki sanpaak loot, ki Yennu Seyeeŋ sik tɔɔn u paak ki tee nan ŋmann;
11 ki u gbat kunkɔr sanpaapo, ki kunkɔr na yet a “Fine tee n Bilonkak; fine ki n numm gboo.”

Biaŋinba ki Sintaanii jamm Yiisa
(Matiu 4.1-11; Luk 4.1-13)

12 Ŋanne ki Yennu Seyeeŋ te ki Yiisa kɔɔ muuk ni; ki u din be muuk maŋ ni ki saa jaŋ dapiinna, ki Sintaanii tan jammɔ.
13 Yiisa nan muuk ni bonkobite din be; ki Yennu malakanba sik ki teenɔ saauŋ.

Yiisa nba din yiin jansoora banna biaŋinba
(Matiu 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

14 Tɔn, ki bi tan soor Jɔɔnn, wunba wuur niib Yennu nyunwuru na, ki kɔɔnɔ dansarik; ki li poorpo ki Yiisa saan Galilii yent ni, ki mɔɔntir Yennu barŋanii
15 ki yeen a “Yoo baara, ki Yennu ŋaanaan baaru per na; li paak, teent man barŋanii maŋ yada ŋaan nyik i toonbiit.”
16 Yiisa nba din somm Galilii mɔkgbeŋir kpiŋ na, ki u tan la Simonn nan u waarɔ Andru, ki bi lubin janlaauŋ mɔkgbeŋir na ni, kimaan bi din tee jansoorae.
17 Ki u yetib a “Ii waan man, ki n saa te ki yii daak niib kii teenin.”
18 Li taakpaak ni ki bi nyik bi janlaant na, ŋaan fiir ki waau.
19 Ki u bia saan tɔɔnn po waaminna ki la Jeems nan u waarɔ Jɔɔnn, binba din tee Sebedii waas na, ki bi be bi burgbetir ni ki lik bi janlaant.
20 Li taakpaak ni ki u yiimm; ki bi nyik bi baa Sebedii nan u toontunna burgbetir maŋ ni, ŋaan waau.

Jɔɔ nba ki narinbiiuk be u ni na labaar
(Luk 4.31-37)

21 Ki Yiisa nan u poorpoweiteeb na saan kɔɔ Kapenaum doo ni; ki Juu teeb foon daar
tan baar, ki u kɔɔ Yenjiantu diiuk ni, ki piin ki want niib Yennu maan.
22 Ki u wannu maŋ bakitib bonchiann, kimaan u wannib nan u tee daanɔ nba yen
yiikoo nae, ki ki wannib nan sennu wannteeb nba tuu wantib biaŋinba na.
23 Ki li yoo na ki jɔɔ nba narinbiiuk be u ni na be Yenjiantu diiuk na ni, ki yikin
sanpaapo ki yeen a
24 "Fin Yiisa, Nasaref nirɔ na, timm nan fin nlee mantiki? A baar a a tan biirite-e? N
mi faa tee wunba; a tee Yennu Popeendaanɔ nae."
25 Ki Yiisa tian u paak a, "Ŋminin fuut, ŋaan nyi u ni."
26 Ki narinbiiuk na fuun jɔɔ na ki tan lu-u, ŋaan yikin sanpaapowa, ki ji nyii u ni.
27 Li din teen bi kur yaarlituko, ki bi boi leeb a "Bee na? Wannsaann jiaki! U mɔk
yiikoo ki yeen narinbiit, ki bi saak u mɔb."
28 Li taakpaak ni ki u sann mɔɔnt ki lin Galilii yent ni kur.

Yiisa nba din te ki baatib bonchiann la laafia biaŋinba
(Matiu 8.14-17; Luk 4.38-41)

29 Baa din nyii Yenjiantu diiuk maŋ ni na, ki ŋɔɔ nan Jeems nan Jɔɔnn saan kɔɔ Simonn
nan Andru ŋaak ni.
30 Ki Simonn dianpook dɔɔ nan gbanantouŋ, ki bi bet Yiisa u yiaru maŋ po.
31 Ki Yiisa saan soor u nuu ki fiinɔ kaan, ki u gbanantouŋ maŋ gbenn, ki u fiir ki teenib
saauŋ.
32 Li daar maŋ daajonyiɔk, ki niib jii baatib nan binba ki narinbiit be bi ni na, ki baar
namm Yiisa boor.
33 Ki doo maŋ ni niib kura lakin ki tan be diiuk na tammɔb boor.
34 Ki u te ki niib bonchiann nba yiar yiarbooru kura la laafia, ki bia nyinn narinbiit
niib bonchiann ni, ŋaan ki ki sak narinbiit maŋ n yet siari, kimaan bi din mi waa tee
wunba.

Yiisa nba din mɔɔntir barŋanii Galilii digbana ni biaŋinba
(Luk 4.42-44)

35 Ki Yiisa dɔŋ nyii ŋaak na ni ki kojouk daa ki mɔ, ki kɔɔ muuk ni ki saa mei Yennu.
36 Ki Simonn nan u leeb na ji din lin ki loon u boor,
37 ki saa lau ki betɔ a "Sɔɔ kura loon bin la faa be siame."
38 Ki u yetib a "Ŋaant man ki tin saan digbana nba be ti tɔɔnn po na, ki n saa mɔɔnt
barŋanii na leŋ mun, kimaan li paake te ki n baar."
39 U din lin Galilii yent ni kura, ki mɔɔntir barŋanii maŋ, Yenjiantu diit ni, ki bia nyint
narinbiit niib ni.

Yiisa nba din te ki gbaatir la laafia biaŋinba
(Matiu 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Tɔn, ki gbaatsɔɔ baar Yiisa boor, ki tan gbaan u tɔɔnn ki barimɔ a "Li-i tee ki a loon,
a saa fit te ki n ŋaauk na n gbenna."
41 Ki ninbaauk soor Yiisa, ki u tant u nuu ki siiu, ŋaan yetɔ a "N loon nna. A ŋaauk
maŋ n gbenn,"
42 Li taakpaak ni ki jɔɔ maŋ ŋaauk gbenn, ki u gbanant ji jen li bannu ni.
43 Ki Yiisa kpaanɔ fanu,
44 ki yetɔ a, "Ii mi ki a bet sɔɔ li barii; ii saa jii a mɔŋ ki wann Yennu manntɔɔ na, ki
mann maruŋ nba ki Yennu sɔkinii Moses din senn ki jiin gbaata paaku po na, ki sɔɔ kur
n bann nan a ŋaauk maŋ set gbenna," ki ji nyikɔ ki u saan.
45 Ŋanne ki jɔɔ na saan ki mɔɔnt u paaku maŋ labaar lokir kura po; ŋanne din te ki
Yiisa ki fit nyi paanu ki kɔɔ digbansiar ni, ŋaan ji kpan be muuk ni; ki niib bonchiann
nyi lokir kur po ki baat u boor.

2

Yiisa nba din te ki gbanankpeenn daanɔ la laafia biaŋinba
(Matiu 9.1-8; Luk 5.17-26)

1 Laa teen daa ŋanŋaa nna, ki Yiisa bia ŋmat Kapenaum; ki bi mɔɔnt nan u ŋmat
ŋaak powa.
2 Ki niib bonchiann tikir, ki nan yiar bonmintik nnawa tan kaa ŋaak maŋ ni, ki sɔɔ
saa fit baar tammɔb ni; ki u mɔɔntir Yennu maan ki teemm.

3 Niib banna din tan jii baatsɔɔ ki u gbanant kpowa; ki bi paanɔ liaŋ paak a bin baar
nanɔ Yiisa boor.
4 Bi din ki fit baar u boor, kimaan niib nba din yabit na paak, ŋanne ki bi chɔɔ loot
diiuk na yur paak,* ki sikin baatɔɔ na nan liaŋ ki tan birɔ Yiisa tɔɔnn.
5 Yiisa nba din la baa teenɔ yada biaŋinba na, ki u yet baatɔɔ na a "N bik, n nyik chab
a biita."
6 Li yoo na ki Yennu sennu wanntesiab kar leŋ maŋ ki boi bi para ni a,
7 "Bee teen ki jɔɔ na piak nna? U yekint u mɔŋ nan Yennu-e. Ŋmee saa fit nyik chab
nirɔ biiti, ki li ki tee Yennu kuukɔɔ kaa?"
8 Dudukit na nba din be bi para ni yoo nba na, ki Yiisa bann ki boib a "Bee ki i dukii
linba na?
9 Maa yet baatɔɔ na a 'N nyik chab a biit,' koo maa saa yetɔ a 'Fiit ki jii a liaŋ kii somm
na,' maan munlee na lannpoe paari?
10 Ŋaan n saa wanni nan min nisaarik Bik mɔk yiikoo tingbouŋ na ni, ki saa fit nyik
chab nirɔ biit." Ŋanne ki u jiant bet wunba ki u gbanant kpo na a
11 "N beerae, fiit, ki jii a liaŋ kii kun a ŋaak ni."
12 Li taakpaak ni ki u fiir jii u liaŋ ki nyii bi kura ninbina ni. Ki li bakitib bonchiann;
ki bi piak dont Yennu sann ki yeen a "Ti daa ki mi la bakitnauŋ toona na booru."

Biaŋinba ki Yiisa yiin sɔɔ ki u sann tee Liifai
(Matiu 9.9-13; Luk 5.27-32)

13 Li poorpoe ki Yiisa bia ŋmat Galilii mɔkgbeŋir na kpiŋ, ki niib bonchiann tikir u
boor ki lintɔwa, ki u wantib Yennu maan.
14 Ŋanne ki u tan gar tɔɔnn po ki saa la jasɔɔ nna ki u sann tee Liifai, wunba din tee
Alfeus bik, ki u kar u toonn paak, lampogaar-diiuk ni. Ki Yiisa betɔ a "Fiit kii waan." Ki
u fiir ki waau.
15 Ki Liifai maŋ teen jaamm u ŋaak ni ki tur Yiisa; ki lampogaarteeb bonchiann nan
biitdamm bonchiann lakin kar nan Yiisa nan u poorpoweiteeb ki di jeet. Bi din yab
bonchiann ki waau.
16 Ki sennu wannteeb, binba din tee Farisiinba na, la ki Yiisa di jeet nan biitdamm
nan lampogaarteeb na; ki bi boi u poorpoweiteeb na a "Bee ki u lakin di nan nibooru
na?"
17 Yiisa nba gbat nna ki u betib a "Binba mɔk laafia ki loon tebtɔɔ; ŋaan binba
yiar, ŋamme loon tebtɔɔ. N ki baar a n yiin popeendamm kaa, ŋaan n baar a n yiin
biitdamme."

Mɔloru labaar
(Matiu 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 Li yoo maŋ ki Jɔɔnn, wunba din wuur niib Yennu nyunwuru na poorpoweiteeb, nan
Farisiinba din lor mɔi; ki nisiab baar ki boi Yiisa a "Jɔɔnn poorpoweiteeb nan Farisiinba
poorpoweiteeb lorin mɔi; bee teen ki a poorpoweiteeb ki lorimi?"
19 Ki Yiisa boib a "Poochiann-i be, saamm saa lor mɔi, yoo nba ki pooyookir sɔrɔ daa
be bi boor ni nawa-a? Aaii. Pooyookir sɔrɔ nba daa be bi boor ni na, bi kan lor mɔi.
20 Ŋaan yoo baat ki bi tan saa nyinn pooyookir sɔrɔ na bi boor; li yooe ki bi saa lor
mɔi.
21 "Sɔɔ kan sak jii chabpaann ki lik takperi; li-i tee ki u teen nnaie, chabpaann na saa
pat takper nae, ki li patimin saa ŋamm pukin.
22 Nnae mun ki sɔɔ kan jii dapaanin ki liak kɔrkper ni; li-i tee ki u teen nnaie, ki
dapaanin na tan mɔ yoo nba, li saa put kɔruk nae, ki daan maŋ n mɔɔn yann, ki kɔruk
na n mun biir. Li paak, bi jikit dapaanin ki liakit kɔrpaann nie."

Juu teeb foon daar labaar
(Matiu 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Tɔn, Juu teeb foon dasiar, ki Yiisa nan u poorpoweiteeb gaar dii kpaab ni. Baa saa
maŋ ki u poorpoweiteeb na toktir dikara ki pinii ŋman.
24 Ŋanne ki Farisiinba na boiɔ a "Bee ki bi tuun linba ki ti sennu ki chab a tii tuun
foon daari?"
25 Ki u yetib a "I ki mi karin Yennu gbouŋ ni Defid nba din tun biaŋinba-a? Yoo nba
ki kon din gbat ŋɔɔ nan u jɔɔmu, ki bi ki mɔk jeet na,
26 ki u din kɔɔ Yennu ŋaak ni, ki saa jii boroboro nba ki bi tur Yennu na ki ŋman,
yoo nba ki Abiatar din tee mannteeb yudaanɔ na. Sennu na din ki chab nan sɔɔ n di

* **2:4 2.4** Bi diit yura paak, bi din tuu sere.

boroboro maŋ see Yennu mannteeb kuukɔɔ; ŋaan Defid maŋ din ŋmame, ki bia tur u
jɔɔmu na gbaa ki bi mun ŋman.”
27 Ki Yiisa ŋamm yetib a “Nisaarik sommir paake ki Yennu senn foon daar; li ki tee
foon daar paak kaa ki u din nan nisaariki.
28 Li paak, min nisaarik Bike tee foon daar na Yomdaanɔ.”

3

Ki jiin nuukpeenn daanɔ po
(Matiu 12.9-14; Luk 6.6-11)

1 Ŋanne ki Yiisa ŋmat kɔɔ Yenjiantu diiuk ni, ki jasɔɔ be leŋ ki tee nuukpeenn.
2 Ki nisiab be leŋ ki gorii Yiisa, a bin laan u saa te ki nuukpeenn daanɔ maŋ n la laafia
foon daari, ki bin pak biirɔ.
3 Ŋanne ki Yiisa yiin nuukpeenn daanɔ na a “Baat nna,”
4 ŋaan boi niib na a “Ti sennu chab a tii sommit niib foon daar koo ti biiribe? Ti tinn
niib koo ti kpibi?”
Ŋaan ki bi ŋmina.
5 Ki u gotib ki lint nan wutoor, kimaan u par din biir bonchiann bi ninkoonii na paak;
ki u ŋmant ki bet jɔɔ maŋ a “Tantir a nuu maŋ.” Ki u tant, ki li la laafia.
6 Li yoo na ki Farisiinba na ŋmat nyii, ki ŋamm nan Bat Herod poorpojɔɔmu lor soor
nan leeb baa saa teen biaŋinba ki kpi Yiisa.

Niib bonchiann nba din waa Yiisa poor biaŋinba

7 Ki Yiisa nan u poorpoweiteeb fiir ki sik Galilii mɔkgbeŋir na kpiŋ, ki nibur wei u
poor. Bi din nyii Galilii nan Judea
8 nan Jerusalem nan Idumea nan Jɔɔdann mɔk-pootir, nan Taya nan Sidonn tingbouŋ
nie, ki yab bonchiann, ki tikir u boor; baa gbat nan u tuun toongbeŋa na paak, ki bi
baar u boor mɔkgbeŋir na kpiŋ.
9 Ki u bet u poorpoweiteeb a bin la burgbetir ki turɔ, ki wun kɔɔ kar ki wann niib
maŋ Yennu maan, ki nibur na tan daa tutɔ,
10 kimaan waa din te ki baatib bonchiann la laafia na paake ki binba kur yiar ji nakii
a bin siiu.
11 Narinbiit nba be binba ni na nba din tuu lau yoo nba kur, bi din tuu baa u tɔɔnne
ki faa wuyikiŋ ki yeen a “Fine tee Yennu Bija.”
12 Ki u kpaamm nan ninmɔnn a bi daa mɔɔntirɔ ki teen niibi.

Yiisa nba din gann u toomiinba piik nan banlee biaŋinba
(Matiu 10.1-4; Luk 6.12-16)

13 Li poor po ki Yiisa doo kunkonn paak ŋaan yiin binba ki u loon na, ki bi baar u
boor.
14 Ki u gann niib piik nan banlee, ki yib toomiinba, a bii be u boor ki wuu tuumm ki
bii mɔɔntir u barŋanii,
15 kii bia kii mɔk yiikoo kii nyint narinbiit niib ni.
16 Waa din gann niib nba piik nan banlee na, bi sanae na: Simonn, wunba ki Yiisa din
purɔ Piita na;
17 nan Jeems nan u naa bik Jɔɔnn, binba din tee Sebedii waas na, ki Yiisa purib
Boanejes, ki li paak tee satianii waas;
18 nan Andru nan Filip, nan Batolomiu, nan Matiu, nan Tomas, nan Jeems wunba tee
Alfeus bija na, nan Tadeus, nan Simonn, wunba din loon ŋamm Juu teeb-ii yen bi mɔŋ
na,
19 nan Judas, wunba din tan nyii Yiisa poor na.

Narinbiit bat Beelsebul labaar
(Matiu 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

20 Li poor po ki Yiisa kun; ki nibur tikir ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb boor, ki bi tan kɔŋ
yaak nan jeet dinu.
21 U ŋaateeb nba din gbat nna, ki bi mi a u waate, ki bi baar a bin soorɔ.
22 Ki Yennu sennu wanntesiab nba nyii Jerusalem na mun din yet a “Narinbiit bat
Beelsebul nae be u yur ni, ki u nyint narinbiit niib ni ŋɔɔ Beelsebul yiikoo ni.”
23 Ki Yiisa yiin wannteeb maŋ a bii baat na, ŋaan yimm barjokit ki boib a “Sintaanii
saa sak nyinn u mɔŋa-a?
24 Naan niib-i ŋmat kɔn ki tookit bi leeb, bi naan maŋ kan fit seti.
25 Ki ŋaak niib-i ŋmat kɔn nan leeb, bi ŋaak maŋ kan fit seti.
26 Ki Sintaanii-i ŋmat kɔn nan u mɔŋi, u kan fit seti, u joontue na.

Yiisa nba fit biir Sintaanii paŋ biaŋinba
27 “Sɔɔ kan fit kɔɔ paŋ daanɔ ŋaak ni ki saa jan u mɔkinti, see ki u dɔŋ lorɔ ŋaan yen
ji fat u ŋaak maŋ.”
28 Ki Yiisa tukin ki yetib a “Barmɔniie ki n beeri na, Yennu saa nyik chab nisaarii bi
biit nan bi barbiit kura;
29 ŋaan wunba kur piak barbiit ki teen Yennu Seyeeŋ, Yennu kan mi nyik chab li
daanɔ faba.”
30 Linba din te ki Yiisa pak nna maŋ tee nnae, baa din yet a “Narinbiiuko be u yur ni
na.”

Yiisa naa nan u waarii labaar
(Matiu 12.46-50; Luk 8.19-21)
31 Li yoo na ki Yiisa naa nan u waarii baar ki see nanyer po, ŋaan tun sɔɔ a wun yiinɔ
na.
32 Ki nibur kar ki lintɔwa, ki u be sinsuuk ni; ki bi yetɔ a “A naa nan a waarii be
nanyer po ki loona.”
33 Ki u boib a “Ŋmee ji tee n naa, ki lamme mun tee n waarii?”
34 ŋaan got binba kar u boor na ki yet a, “N naa nan n waariie be nna na.
35 Wunba kur tuun Yennu loomm, ŋɔɔe tee n ninja nan n niipoo nan n naa.”

4

Tanburtɔɔ barjouk
(Matiu 13.1-9; Luk 8.4-8)
1 Ŋanne ki Yiisa yaan piin ki want niib Yennu maan, Galilii mɔkgbeŋir kpiŋ, ki nibur
baar u boor. Waa la ki nigbanu na yabit na, ki u kɔɔ burgbetsiar ni, ki sik nyun ni, ŋaan
ki niib na biar see gbingbann.
2 U din yiimm barjokite ki wantib barii bonchiann.
3 U din yin a, “Jasɔɔ din doo u kpaab a wun saa bur tan.
4 Waa din buur na, ki bonboorii na yenn-nba yat baa sɔnjouk ni, ki nɔɔnii wei tɔkir.
5 Ki leer mun baa tanpuut paak, siaminba ki tant ki yabi. Tant nba ki yab na, ki li pia
ki kpaat yiama,
6 ŋaan yonnu nba tan faar yoo nba, ki li jɔɔk. Laa din ki fit sikin jiina na paak, li kur
din kpoe.
7 Ki leer mun baa kunkonii jiina ni, ki tan lakin pia ki kpaat nan kunkonii na, ŋaan ki
kunkonii na ŋmabirir ki li ki fit nan.
8 Ŋaan ki leer mun baa tinŋaŋ ni, ki pia, ki kpaat fanu, ki nan naanŋauŋ, ki yenn nba
nan bin piintaa-taa, ki leer nba mun nan piinloob-loob, ki siab mun nan kobik kobik.”
9 Yiisa nba yin barjouk na ki gbenn yoo nba, ki u yet a “Wunba mɔk tuba ki saa gbat,
wun gbiint.”

Barjokit maŋ yinu paak
(Matiu 13.10-17; Luk 8.9-10)
10 Li poorpoe ki nisiab nba din tuu be Yiisa peŋ, ŋamm nan u poorpoweiteeb piik nan
banlee na baar u boor, yoo nba ki u be u kuukɔɔ na, ki tan boiɔ barjokit na paak.
11 Ki u yetib a “Yimm ŋarin, Yennu fiit woonin ni barii nba jiin u naan po na ki
wanniwa, ŋaan binba ki be nani na ŋarin gbia bonsiar kura barjokit nie,
12 a ‘Bin got ŋaan daa laat,
ki bia gbiint ŋaan daa bant li paaki;
kimaan bi-i la ki bann,
bi saa jen ki baar Yennu boore
ki wun nyik chab bi biit.’ ”

Tanburtɔɔ barjouk na paak
(Matiu 13.18-23; Luk 8.11-15)
13 Ŋanne ki Yiisa boib a, “I ki bann barjouk na paaki-i? Nlee ki i ji saa mi bann
barjoklia paaki?
14 Tanburtɔɔ na tee nan wunba piak Yennu maan nae.
15 Ki nisiab naan bonboorii nba baa sɔnjouk paak na; bi-i gbat Yennu maan yoo nba,
ŋaan Sintaanii tuu baar ki nyinnir bi para nie yiama.
16 Nisiab mun naan bonboorii nba baa tanpuut paak nae; bi tuu gbat ki gaar maan
maŋ nan parpeenne,
17 ŋaan maan maŋ ki fit siik baa jiina bi para ni fanu, li paak bi ki diar ki yukii; yoo
nba ki niib dintib fara, koo mukisuk tan baarib maan maŋ paak, bi tuu lue yiama.

18 Ki nisiab mun bia naan bonboorii nba baa kunkonii jiina ni na. Bi-i gbat maan maŋ,
19 ŋaan tingbouŋ na daamii, nan mɔkint loomm, nan bonbooru booru lomm tuu kɔɔ
nyakin maan maŋe ki li kan nami.
20 Ŋaan nisiab ŋarin tee nan bonboorii nba tuu baa tinŋaŋ ni nae. Bi gbia maan maŋ
ki gaan, ki li naan. Siab naan piintaa-taa, ki siab naan piinloob-loob, ki siab mun bia
naan kobik kobik.”

Ki jiin fitir po
(Luk 8.16-18)

21 Ki u bia boib a, “Sɔɔ mi ki kɔɔ nan fitir ŋaak ni, ki chibin ŋmaŋ li paak, koo ki gurir
gado lɔuŋ ni-i? Aaii. See ki u jiir ki tɔɔn bonsiar nba dɔkii paak.
22 Barii nba kur woo, see ki li tan woot nyii paanu, ki linba kur mun liik, see ki li likit.
23 Wunba mɔk tuba ki saa gbat, wun gbiint.”
24 Ki u bia yetib a, “Gbiintir man yaa gbia linba na fanu. Yaa bikii biaŋinba ki teen,
nnae ki Yennu saa bikin ki turi, ki lin gar nna.
25 Wunba gbat ki gaar bonŋann, ŋɔɔe saa ŋamm gaar ki pukin, ŋaan wunba ki gbiintir,
u saa kɔŋ waan nba ki u mɔk nawa.”

Bonbuburit barjouk

26 Ki Yiisa bia ŋamm yet a, “Yennu naan tee nan nirɔ nba tuu bur tan u kpaab ni,
27 ki kɔɔ gɔɔn nyiɔk, ki tan fiir sanyiɔk ni, ki sɔɔ bonboorii na kura pia ki kpaata;
ŋaan ki u ki mi laa tee biaŋinba ki pia kpaatiri.
28 Tiŋ nae tuu te ki bonboorii maŋ pia ki kpaatir ki bia naan bin. Nyakire tuu nyi
sinsinn, li poor po ki fouŋ n wei, ki ji teen bin.
29 Dii maŋ-i beer yoo nba, kpaarɔ na ji tuu piin li jaamue nan u dijaanjuk, kimaan
jaanu yoo ji baare na.”

Bonboorik barjouk
(Matiu 13.31-32, 34; Luk 13.18-19)

30 Linba na poor po ki Yiisa boib a “Ti daa saa bikin Yennu naan nan lannpoe? Ti saa
yin barjouk lanne ki lin yent niib nunii po?
31 Li tee nan kanperik binn nba ki sɔɔ jii ki bur kpaab ni, ki li waar ki gar tingbouŋ
na bonboorii kur,
32 ki li tan pia ki kpaat ki ji yab bonchiann, ki mɔk yiingbeŋa; ki nɔɔnii ji tia tiat li
yiinii na paak.”
33 Yiisa din yin barjokit bonchiann nan linba na na, ki nyint Yennu maan ki teen niib,
baa saa fit bann biaŋinba.
34 U din ki mi pak namm maan ki li ki tee barjokiti. Ŋaan u din tuu tan ŋamm wann
u poorpoweiteeb barjokit maŋ kur paak, yoo nba ki bi tuu biar be bi kuukɔɔ na.

Wouŋ nan nyun nba sak Yiisa mɔb biaŋinba
(Matiu 8.23-27; Luk 8.22-25)

35 Li daar daajoouk ki Yiisa bet u poorpoweiteeb a, “Ŋaant man ki tin poot mɔkgbeŋir
na pootir.”
36 Li yooe ki bi nyik nibur na, ki kɔɔ waa kar burgbetir nba na ni; ki ŋamm nan ŋɔɔ
lakin saan. Ŋaan burgbetlia bia din be leŋ.
37 Baa be burgbetir maŋ ni ki ki mi yiitian, ŋamm tan sɔɔ wonpaaruk fikite, ki
nyunpana piin liat ki kɔɔ burgbetir maŋ ni, ki li tan yaa lin gbee.
38 Li yoo Yiisa din dɔɔ burgbetir maŋ poor po ki kpaak yukpakitir ki gɔɔnt. Ŋanne ki
u poorpoweiteeb fiinɔ ki yaa, “Chanbaa, taa yaa ti kpo na, a baka kaa ti po-o?”
39 Ki u fiir set ki tian wonpaaruk na paak, ki bia bet nyunpana na mun a “Dɔɔt soon
nna.” Ki wonpaaruk maŋ nyik, ki nyun na mun ji dɔɔ ki muu dik dik.
40 Ŋanne ki u boi u poorpoweiteeb maŋ a “Bee ki i tiin jaŋmaanii? I daa ki teen Yennu
yada-a?”
41 Ki jaŋmaanii soorib bonchiann, ki bi boi bi leeb a “Niboor bee na? Wouŋ nan
nyunpana gbaa saak u mɔbe.”

5

Yiisa nba nyinn narinbiit jasɔɔ ni biaŋinba
(Matiu 8.28-34; Luk 8.26-39)

1 Yiisa nan u poorpoweiteeb din poot Galilii mɔkgbeŋir na gbingbanleer po, Gerasa
yent ni.

2 Yiisa nba nyii burgbetir na ni yoo nba, li taakpaak ni ki jasɔɔ nyii kaat ni ki chetɔ.
Narinbiiuk din be jɔɔ na ni,
3 ki u dɔɔ kaat na ni. Sɔɔ din kaa ki saa fit baanɔ banti, ki bia kan fit lorɔ jarit gbaa;
4 kimaan bi-i baan u nii nan u taa bant, ŋaan u din tuu yabit bant na kure, ki bia biir
kut nba be u taa ni na. U din mɔk paŋ bonchiann, ki sɔɔ ki fit gɔi-ɔ.
5 Nyiɔk nan yonnu ni kur ki u lin kaat nan kunkona ni ki yikin ŋaan dia tana ki ŋma
u mɔŋ.
6 Waa din daa be banfɔkira ŋaan la Yiisa na, ki u tin ki tan gbaan Yiisa tɔɔnn,
7 ŋaan yikin sanpaapowa ki yet a "Yiisa, Yabint Yennu Bija, min nan fin nlee mantiki?
Yennu paak ki n barima, a daa mukisimi."
8 U yet nna, kimaan Yiisa poŋ yakii nan narinbiiuk na a "Fin narinbiiuk na, nyimin
jɔɔ na ni."
9 Li poorpo ki Yiisa boiɔ a, "A sanni?"
Ki u jiin a "N sann tee Bure, kimaan ti yab bonchiann."
10 Ki narinbiit na te ki jɔɔ na barin Yiisa a u daa nyintib ki bi saa tingaŋ ni.
11 Doorii bonchiann din see kunkonn na paak ki kpia ki di.
12 Ki narinbiit na barin Yiisa a, "Chabint ki tin saan kɔɔ doorii na ni."
13 Ki Yiisa chabib sɔnu, ki bi nyii jɔɔ na ni, ki kɔɔ doorii na ni. Ki doorii na kur tin sik
mɔkgbeŋir na ni, ki dii nyun. Doorii na kann din teen nan tusaa ŋanlee nawa.
14 Ki binba guu doorii na fiir chiar ki saa mɔɔnt li labaar doo ni nan kpaant ni. Ki niib
baar a bin la linba kur tun maŋ.
15 Baa baar Yiisa boor yoo nba, ki la jɔɔ nba ki narinbibur tuu be u ni na kar leŋ nan
laafia nan u dudukit kura fanu, ki ji lia tiat, ki jaŋmaanii soorib.
16 Ki binba lar na betib linba tun ki tur jɔɔ na, ki bia betib doorii na labaar.
17 Ŋanne ki niib na ji barin Yiisa a wun nyi bi tiŋ ni.
18 Yiisa nba din tee siir a wun kɔɔ burgbetir na yoo nba, ki jɔɔ nba ki Yiisa nyinn
narinbiit u ni na barimɔ a, "Ŋaant min nan fin n lakin saan."
19 Ŋaan ki Yiisa ki saki, ki betɔ a, "Ii ŋmat kii kun a niib boor ki saa betib Yennu nba
tina ninbaauk ki bia tun toonjaann ki tura biaŋinba."
20 Ŋanne ki jɔɔ na ji lin yent nba ki bi yir Doi-piik na ni, ki mɔɔntir linba kur ki Yiisa
tun turɔ maŋ, ki li teen sɔɔ kur yaarlituk.

Jairus bonpobik baatuk labaar
(Matiu 9.18-26; Luk 8.40-56)

21 Li poorpo ki Yiisa bia ŋmat poot mɔkgbeŋir na gbingbanleer. Waa saa baar mɔk-
pootir na, ki nibur tikir ki lintɔ.
22 Ki jasɔɔ baar leŋ, ki u sann yi Jairus; u din tee Yenjiantu diiuk ni saakɔsɔɔe. Jɔɔ na
nba la Yiisa yoo nba, ki u gbaan Yiisa tɔɔnn,
23 ki barimɔ nan u par kur a "N bonpobike yiar ki per kuuma. A kan baar na ki tan
yii a nii u paak ki wun lek la laafia ki tinni-i?"
24 Ŋanne ki ŋɔɔ nan Yiisa ji saa u ŋaak ni. Ki nibur mun bia waa ki muk ki tut Yiisa.

Poosɔɔ nba sii Yiisa liatir ki la laafia biaŋinba
(Matiu 9.20-22; Luk 8.42-47)

25 Poosɔɔ nna mun din be ki siik fabouŋ ki tan jaŋ bina piik nan ŋanlee,
26 ki lin tebteeb bonchiann boor a wun teb u mɔŋ, ki tan gbenn u faar, ŋaan ki yiaru
na bia pukii.
27 Ki u tan gbat Yiisa po; li paak, ki u baar nibur na ni, ki waa u poorpo, ŋaan bikii u
par ni a
28 "Mi-i lekii sii u liatir kuukɔɔ gbaa, n saa la laafiawa;"
29 ki set tan sii u liatir. Li taakpaak ni ki u fabouŋ na jit; ki u bann u gbanant ni nan
u la laafiawa.
30 Li yoo ki Yiisa bann u par ni nan paŋ nyii u niwa. Ki u jiant boi niib na a "Ŋmee
sii n liatiri?"
31 Ki u poorpoweiteeb na mun ŋmat boiɔ a, "Fin la nibur na muk nna, ŋaan ki a boit
a ŋmee siiani?"
32 Ŋaan ki u lek bia gorii lintir, a wun la nirɔ nbae siiu.
33 Poo na nba bann linba tun u gbanant ni na paak, ki jaŋmaanii soorɔ, ki u jekir yɔr
yɔr, ki baar tan gbaan Yiisa tɔɔnn, ki betɔ barmɔnii kur.
34 Ŋanne ki Yiisa betɔ a "N niipoo, faa teenin yada na paake te ki a la laafia. Ii saa
nan parmaasir. A yiaru kur gbenna."

Yiisa nba fiin bonpobik na kuun ni biaŋinba
(Matiu 9.23-26; Luk 8.49-56)

35 Yiisa nba daa piak linba na ki siab nyii Jairus na ŋaak ki baar yet Jairus maŋ a, “A
bonpobik na taan kpowa. Bee ki a ji daamii Wanntɔɔ na?”
36 Ki Yiisa lek teen nan u ki gbat na, ŋaan bet Jairus maŋ a, “Daa tiin jaŋmaanii.
Teentin yada.”
37 Ŋanne ki Yiisa ki sak ki sɔɔ n weiɔ saan ŋaak na ni, see Piita nan Jeems nan u
waarɔ Jɔɔnn.
38 Baa din baar ŋaak na ni yoo nba, ki Yiisa gbat fuut nan kpemɔnii.
39 Ŋanne ki u kɔɔ boib a “Bee fuute mani? Bee ki i bui? Bik na ki kpo kaa, u gɔɔnte.”
40 Baa gbat u barii na ki bi laau. Ŋanne ki u ber nyinnib, ŋaan jii bik na baa nan u
naa ki pukin u poorpoweiteeb bantaa na po, ki bi kɔɔ diiuk nba ki bik na dɔɔ na ni.
41 Baa kɔɔ yoo nba, ki u soor bik na nuu ŋaan yetɔ a “Talita kum.” Li paak tee,
“Bonpobik, n yeen fine, fiit.”
42 Li taakpaak ni ki bonpobik na fiir set kakibii, ki somm lin. Ki li yaar litib bonchiann.
(U din tee bina piik nan ŋanlee bike.)
43 Ŋaan ki Yiisa kpaamm a bii mi bin yet sɔɔ, ki bia betib a bin tur bik na jeet ki wun
di.

6

Biaŋinba ki Nasaref doo ni teeb yêt Yiisa
(Matiu 13.53-58; Luk 4.16-30)

1 Li poorpoe ki Yiisa nan u poorpoweiteeb nyii leŋ ki ŋmat kun u mɔŋ doo ni.
2 Ki foon daar ki u tan kɔɔ Yenjiantu diiuk ni a wun wann nibur nba be leŋ na Yennu
maan. Niib na nba gbat u wannu na ki li yaar lit bi kura, ki bi boi leeb a, “Yanboor
lannpoe ki u mɔk mani? U teen nlee ki tuun bakitnauŋ toonjaana na? U la linba na kur
lee?
3 Kanpinta na kaa na-a? Meeri bija na kaa-a? Ŋɔɔ kaa tee Jeems nan Joosef nan Judas
nan Simonn yɔɔrɔ na-a? U niipoob kaa be nna na-a?” Li paak ki bi yêtɔ.
4 Ŋanne ki u betib a “Yennu sɔkinii ki kɔŋit baakir see u mɔŋ mɔŋ doo ni nan u tiɔŋ
niib boor, nan u mɔŋ mɔŋ ŋaak ni.”
5 U din ki tun bakitnauŋ toonjaana leŋi, see baatib banŋa nnae ki u din yii u nii bi
paak, ki bi la laafia,
6 kimaan niib maŋ nba ki teenɔ yada na; ki li yaar litɔ bonchiann.

Biaŋinba ki Yiisa tun u poorpoweiteeb piik nan banlee na
(Matiu 10.5-15; Luk 9.1-6)

Ŋanne ki Yiisa lin digbanbis ni ki want niib Yennu maan,
7 ki din tan lakin u poorpoweiteeb piik nan banlee na ki turib paŋ a bii nyint narinbiit
niib ni, ki tumm banlee-lee;
8 ki betib a “Yoo nba ki i saa, i daa jikit siar ki saa, see patii kuukɔɔ. I daa dia jeeti, i
bia daa dia paka, i bia daa wuu likirii.
9 Ii pir taasaat, ŋaan i daa jikit liata ki pukii.”
10 Ki u bia betib a “Li-i tee ki i baar ŋaak nba ni, ki bi gaari, ii be leŋ nan i nyinu daar.
11 Li-i tee ki i baar doo nba ni, ki niib na ki gaari, ki bia ki gbiintir i mɔmaan, yin nyi
doo maŋ ni, ki pit i taapant ni tant bir li doo ni, ki lin teen siarbiiuk ki turib.”
12 Ki u poorpoweiteeb na fiir saan ki mɔɔntir a niib n nyik bi toonbiit,
13 ki bi bia nyint narinbiit niib bonchiann ni, ki bia jii kpan ki sɔɔr baatib bonchiann
ki bi la laafia.

Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na kpinu labaar
(Matiu 14.1-12; Luk 9.7-9)

14 Tɔn, Bat Herod din gbat Yiisa labaar, kimaan u sann din doo bonchiann. Ki nisiab
yeen a “Jɔɔnn nba daan wuur niib Yennu nyunwuru nae fiir kuun ni. Ŋanne te ki u
mɔk paŋ ki tuun bakitnauŋ toona na.”
15 Ki siab mun yaa, “U tee Yennu sɔkinii Elaija-e;” ki leeb mun bia yaa, “U tee Yennu
sɔkiniie, nan yaayoo ni sɔkiniinba yenɔ na.”
16 Bat Herod ŋarin nba gbat nna yoo nba, ki u yet a “U tee Jɔɔnn, wunba ki n daan te
ki bi pot u yur nae, ŋaan ki u jen be u manfoor ni.”
17 Kimaan Herod-e daan te ki bi soor Jɔɔnn ki baanɔ bant ki kɔɔnɔ dansarik, ŋɔɔ
Herod waarɔ Filip ŋaapoo paak. Bi din yi poo maŋ Herodias-e, ki Herod fatɔ ki kɔɔn.
18 Jɔɔnn din tuu beer Herod a Yennu sennu ki chabɔ nan wun fat u waarɔ ŋaapoo ki
kɔɔni.

19 Linba na paake Herodias ji din nân Jɔɔnn, ki loon wun kpiu, ŋaan ki ki fiti, kimaan
Herod mɔŋ mɔŋ din ki saki.
20 Herod din tiin Jɔɔnn, kimaan u mi nan Jɔɔnn tee popeendaanɔ nba tiin Yennu-e.
Li paak ki u tinn Jɔɔnn. Ki Jɔɔnn nba mɔɔntir Yennu maan na, ki li ŋmat Herod yan
bonchiann, ŋaan ki u lek gubin ki gbiintir u maan maŋ.
21 Li poorpo ki Herodias lora din tan soor Jɔɔnn. Herod maaru jaamm daar nba tan
baar, ki u yiin u naan kpaaka, nan kunkɔnkɔnna yudamm, nan Galilii yent ni saakab
kur.
22 Ŋanne ki Herodias bipoo baar ki waa siak, ki Bat Herod nan u saamm para penn,
ki u boi bonpobik maŋ a "Bee ki a loon ki n turani? N saa tura linba kur ki a loon,"
23 ki tur bonpobik na mɔsonn a, "N saa tura linba kur ki a loon, halii li-i lekii baar ki
n tura n naan yent na bɔkir gbaa."
24 Ŋanne ki bonpobik na nyii, ki saa boi u naa a "N taan saa yetɔ a n loon bee na?"
Ki u naa jiin a "Betirɔ a a loon Jɔɔnn nba tuu wuur niib Yennu nyunwuru na yure."
25 Li yoo na ki bonpobik na ŋmat yiama ki saan Bat Herod boor ki betɔ a "N loon Jɔɔnn
nba tuu wuur niib Yennu nyunwuru na yure, ki a kpeen tatilaauk ni ki turin mɔtana."
26 Ki linba na tur bat na parbiir bonchiann, ŋaan u ji din kan fit yêt bik maŋ nba loon
linba na, kimaan u dɔŋ senn mɔsonn saamm na boora.
27 Ŋanne ki u tun kunkɔnkɔnnɔ li taakpaak ni, ki betɔ a wun jen nan Jɔɔnn yur ki
turɔ. Ki kunkɔnkɔnnɔ na saan dansarik ni ki saa pot Jɔɔnn yur,
28 ki kpeenn tatilaauk ni, ki jen nann ki tan tur bonpobik maŋ, ki u mun jiir ki tur u
naa.
29 Jɔɔnn poorpoweiteeb nba gbat nna yoo nba, ki bi baar ki tan jii u gbanant ki pii.

Yiisa nba dinn jab tusaa ŋanŋmu biaŋinba
(Matiu 14.13-21; Luk 9.10-17; Jɔɔnn 6.1-14)

30 Li poorpoe ki Yiisa toomiinba maŋ ŋmat jen u boor ki tan yetɔ linba kur ki bi tun
ki bia wann niib.
31 Nigbouŋ din tute, ki siab baat ki siab ŋmat, ki Yiisa nan u poorpoweiteeb tan kɔŋ
yaak nan bin di jeet. Li paak ki u betib a "Ŋaant ki ti yaat saan muuk ni, ti kuukɔɔ, ki
foi waan."
32 Ŋanne ki bi kɔɔ burgbetir na ni, bi kuukɔɔ, ki poot saan muuk ni.
33 Baa din saa yoo nba, ki niib bonchiann lab ki bannib, ki nyii bi doi ni ki tin kokin
mɔkgbeŋir na ki dɔŋ chetib.
34 Yiisa nba tan nyii burgbetir na ni, ki u la ki nigbanu na poŋ tikir ki muk, ki ninbaauk
soorɔ bonchiann, kimaan bi binbeŋ din tee nan pei nba ki mɔk pekpaarik nae. Ki u piin
li yoo ki wantib maan bonchiann.
35 Yoo nba tan gar, ki u poorpoweiteeb baar u boor ni ki yetɔ a "Yoo gara, ki nna na
mun tee muuk nie.
36 Nyikin niib maŋ ki bin saan doo ni, nan digbanbis nba kpia na ni, ki la jeet ki daa
ki di."
37 Ŋanne ki u mun yetib a "I mɔŋ n turib jeet ki bin di."
Ki bi ŋmat boiɔ a, "A loon ki ti jii salimpeena* kobii ŋanleewa ki saan daa jeet ki tan
turib ki bin di-i?"
38 Ki u boib a "I mɔk boroboro kuna ŋanŋae? Ii saa got man."
Baa saan got ki bann yoo nba, ki bi jen ki tan betɔ a "Li tee boroboro kuna ŋanŋmue
nan janbis ŋanlee."
39 Ŋanne ki u bet nibur na a bin bɔkit kar mɔpaauŋ paak wora wora.
40 Ki bi bɔkit koonn kobik ki kar paabu piinŋmuŋmu.
41 Ki u jii boroboro na, nan janii ŋanlee na, ki yaat got sanpaapo, ki tur Yennu niipoouk,
ŋaan ŋmit ŋmit boroboro kuna na ki tur u poorpoweiteeb a bin tor niib maŋ; ki u bia
ŋmit ŋmit janii ŋanlee na, ki bi tor sɔɔ kur.
42 Ki sɔɔ kur dii ki tan tenn.
43 Ki u poorpoweiteeb tikir jeet nba tenn na, ki li gbee kpanchibit piik nan ŋanlee.
44 Jab nba din dii jeet maŋ din tee tusaa ŋanŋmue.

Yiisa nba somm nyun paak biaŋinba
(Matiu 14.22-33; Jɔɔnn 6.15-21)

45 Linba na poorpoe ki Yiisa te ki u poorpoweiteeb na kɔɔ burgbetir ki gar u tɔɔnn ki
poot mɔk-pootleer po, ki saa Bef-saida; ŋaan ki ŋɔɔ biar a wun chab nibur na.
46 Waa chab niib maŋ gbenn yoo nba, ki u doo jɔsiar paak ki mei Yennu.

---

* **6:37 6.37** Salimpeena kobii ŋanlee din tee daa kobii ŋanlee paauko.

47 Li din tan baar nyiɔk, ki burgbetir na daa be nyunsinsuuk ni, ŋaan ki u mun daa
be jɔɔr maŋ paak u kuukɔɔ,
48 ki tan la ki u poorpoweiteeb gbaa nan burgbetir kanu, kimaan bi din kan tookit
wouŋo. Ŋanne ki u tan fiir somm nyun paak ki saa bi boor sanyafaar. Waa tan baat
yoo nba, ki u teen nan u yaa wun garibe na.
49 Ki bi lau ki u somm nyun paak, ki bi mi a kpeemmɔe, ki yikin sanpaapowa,
50 kimaan bi kur lauwa, ki jaŋmaanii soorib bonchiann. Li taakpaak ni ki u yetib a
"Cheen i para man. Li tee mine; i daa tiin jaŋmaanii,"
51 ŋaan kɔɔ ki pukimm burgbetir maŋ ni; ki wouŋ na ji ŋmin soon. Ki li bakitib
bonchiann,
52 kimaan bi daa din ki bann waa won jii boroboro ki tun bakitnauŋ toonn biaŋinba
na paaki. Bi dudukit daa din ki soorir fanu.

Yiisa nba te ki baatib la laafia biaŋinba
(Matiu 14.34-36)

53 Baa tan nyii mɔkgbeŋir na ni ki doo kunkonn paak, Genesaret tiŋ ni na, ki bi lor bi
burgbetir ki senn.
54 Ki leŋ niib na nba la Yiisa, ki bi bannɔ yiama,
55 ki tiin saa yent maŋ loka kur po ki jikit bi baatib ki baat u boor. Baa tuu gbat ki u
be siaminba kur, bi din tuu jii bi baatib lianii paake ki saan namm u boor.
56 Wuu dɔkit doi nan digbanbis nba kur ni, ki niib bonchiann dia bi baatib ki tookitɔ
nan dai niwa, ki barimɔ a wun te ki bi baatib n lek sii u liant mɔgbana, ki binba din siir
na kur la laafia.

7

Juu teeb yeejamm kaar labaar
(Matiu 15.1-9)

1 Tɔn, ki Farisiinba nan sennu wannteeb din tan nyii Jerusalem ki baar Yiisa boor.
2 Ŋanne ki bi la ki u poorpoweitesiab ki waa bi yeejamm kaar, kimaan bi di jeet, ŋaan
ki nit bi nii.
3 (Kimaan Farisiinba nan Juu teleeb kur din tuu ki gbia bi di jeet, see ki bi nit bi nii
fanu nan bi yeejamm kaar nba din want biaŋinba na.
4 Li-i tee ki bi daa siar daak ni, bi ki di see ki bi tan wuur sinsinna ki fit lian di.
Bi bia din tuu dia kaar bonchiann ki pukin linba na po. Bi din tuu dia kaar nba jiin
nyunnyuŋmanii sokiru, nan bi boba sokiru, nan bi dindɔɔnii wuuru po.)
5 Ki Farisiinba nan sennu wannteeb maŋ boi Yiisa a "Bee ki a poorpoweiteeb na ki dia
ti damm kaar nba ki ti yeejamm din wannit na, ŋaan kpan di jeet ki ki nit bi nii?"
6 Ki Yiisa jiin a "Yennu sɔkinii Aisaya nba din yet linba po na set tee mɔniie. I tee
kpinkpannii damme nan waa din sɔb biaŋinba na a,
'Yennu yet a:
Niib na teenin baakir bi mɔi ni kuukɔɔe,
ŋaan bi para fɔk nanin bonchiann.
7 Bi jiantirin yanne,
kimaan bi dia nisaarii kaare ki want niib,
li ki tee min Yennu sennu kaa.' "
8 Ki Yiisa tukin yet a "I bakin Yennu sennue ki bir siar powa, ŋaan sak nisaarii kaar
nba want linba.
9 Yimm, i lek yêt Yennu sennu weiu, a yin dia i mɔŋ mɔŋ kaare;
10 kimaan Moses din senn a, 'Turin a baa nan a naa baakir; ki wunba sukir u baa koo
u naa, bin kpan kpiu.'
11 Ŋaan yimm ŋarin yaa nirɔ-i bet u baa koo u naa a 'Maa bo saa tura linba na kpant
Yennu yara;'
12 a u ji mɔk yaak ki kan somm u baa koo u naa.
13 Yaa want niib kaar maŋ biaŋinba na, ŋaan i yêen Yennu bariie na. I bia tee bonlia
bonchiann ki li tee linba na booru."

Linba be nisaarik par ni labaar
(Matiu 15.10-20)

14 Ŋanne ki Yiisa ŋamm yiin nibur na u boor ki tan betib a "Yimm nba kur be nna na,
gbiintir man ki bann maa yaa n pak linba na paak.
15 Bonsiar kaa ki saa kɔɔ nisaarik mɔb ni ki teen jakint u par ni. Ŋaan linba nyi
nisaarik par nie fit teenɔ jakint.
16 Wunba kur mɔk tuba, wun gbiint."

17 Waa betib nna gbenn yoo nba, ki u nyikib, ŋaan saan kɔɔ ŋasiak nna ni. Ki u
poorpoweiteeb boiɔ a wun wannib barii maŋ paak.
18 Ŋanne ki u boib a, “I mun bia lek daa tee yankpeenae-e? I ki mi a linba kur ki
nisaarik di, li ki teenɔ jakinti-i?
19 kimaan li ki kɔɔ u par ni kaa, ŋaan u poor nie ki li kɔɔ, ki bia kpant bint ki nyi.”
(Waa yet biaŋinba na want nan jeet kura ŋan nan dinu.)
20 Ki u yet pukin a, “Linba set nyi nisaarik par nie teenɔ jakint,
21 kimaan u par nie ki dudukbiit baat nan poo weiu nan jab weiu, nan nanyukin, nan
nikpinu,
22 nan bonchonchontoona, nan nianchiɔŋ, nan biitbooru booru, nan faak, nan toon-
yana, nan funfunn, nan sanjaauŋ, nan karinbaanii, nan jat toona.
23 Linba na kur nyi nirɔ par nie ki teenɔ jakint.”

Poosɔɔ yada labaar
(Matiu 15.21-28)

24 Linba na poorpo ki Yiisa nyii leŋ ki saan Taya nan Sidonn yent ni, ki kɔɔ ŋasiak
nna ni, ki ki loon sɔɔ n bann nan u be leŋi; ŋaan u din ki fit bɔr u mɔŋi.
25 Ki poosɔɔ nba ki narinbiiuk be u bonpobik ni na gbat u po, ki baar u boor ki tan
gbaan u tɔɔnn.
26 Poo maŋ din ki tee Juu nirɔ kaa; bi din marɔ Fonisia tiŋ nie, Siria tingbouŋ ni. Ki u
barin Yiisa a wun nyinn narinbiiuk na u bonpobik maŋ ni.
27 Ŋanne ki Yiisa betɔ a, “Ŋaant ki ti dinn waas bi jeet sinsinn, kimaan li ki ŋan ki
nirɔ n jii waas jeet ki tur bɔi.”
28 Ki poo na jiin a “N Yomdaanɔ, li set tee mɔniie, ŋaan bɔi nba tuu dɔɔ teebul lɔuŋ
ni na mun tɔkii waas jebura nba baa na.”
29 Ki Yiisa betɔ a “A jiinu nba na paak, ii kun; a saa baar sɔɔ ki narinbiiuk na nyii a
bonpobik na niwa.”
30 Ki poo maŋ fiir kun ki saa baar la ki u bik na dɔɔ u dindɔɔnu paak, ki narinbiiuk
na set nyiiwa.

Yiisa nba din te ki muuk muut biaŋinba

31 Tɔn, Yiisa ji din nyik Taya yakir nae, ŋaan tɔkin nyii Sidonn yakir, nan tiŋ nba ki bi
din yi Doi-piik na mɔkmɔk ki saa baar Galilii mɔkgbeŋir na.
32 Ki nisiab baar nan jasɔɔ ki u tee muuk; ki bi barin Yiisa maŋ a wun yii u nuu jɔɔ
maŋ paak.
33 Ki Yiisa jiiu ki bi nyii kpiŋ po, bi kuukɔɔ, ki jii u niibira ki tun jɔɔ maŋ tuba ni, ki
siir mɔsant ŋaan sii jɔɔ maŋ jerinn,
34 ki got sanpaapo ŋaan kurint sikin, ki bet jɔɔ maŋ a “Efata,” ki li paak tee “Lootir.”
35 Li taakpaak ni ki jɔɔ na ji gbia, ki bia fit piak fanu.
36 Ŋanne ki Yiisa kpaan niib na a bii mi ki bin bet sɔɔ linba ki u tun maŋ po; ŋaan ki
bi lek ŋamii yarin barii maŋ.
37 Ki binba kur gbat labaar maŋ, ki li teemm bakitnauŋ bonchiann; ki bi boi bi leeb a
“Toonŋanboorbee ki jɔɔ na tuun na mani? ki tuukpaa gbaa tan fit gbia, ki mui bia fit
piak.”

8

Yiisa nba dinn niib tusaa ŋanna biaŋinba
(Matiu 15.32-39)

1 Linba na poorpo, li din ki yukiri ki nibur yaan lakin leeb Yiisa boor ki ki mɔk jeet;
ki Yiisa yiin u poorpoweiteeb na ki tan betib a
2 “Ninbaauk soorin bonchiann nibur na paak, kimaan daa ŋantaae na ki bi be nanin,
ŋaan ki ki mɔk jeet ki di.
3 Mi-i kunnib komi, bi saa fib sɔnu niwa, kimaan bi siab doi fɔka.”
4 Ki u poorpoweiteeb na boiɔ a “Ti saa la jeet lee muuk na ni ki lin jaŋ nibur na kuri?”
5 Ki u boib a “Boroboro kuna ŋanŋae be i boor ni?” Ki bi betɔ a “Ŋanlore.”
6 Li yooe ki u te ki nibur na kur kar tiŋ ni. Ŋanne ki u jii boroboro kuna ŋanlore na,
ki tur Yennu niipoouk, ŋaan ŋmit ŋmit ki tur u poorpoweiteeb na a bin tor nibur maŋ.
7 Bi bia din mɔk janbis waan bi boor; ki u bia tur Yennu niipoouk li paak, ŋaan bet u
poorpoweiteeb maŋ a bin jii torib.
8-9 Ki sɔɔ kur dii waa loon biaŋinba. Bi din teen nan niib tusaa ŋanna nawa. Ki u
poorpoweiteeb tikir jeet nba tenn na, ki li gbee kpanchibit ŋanlore. U ji din chab niib
maŋe,

10 ŋaan ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb kakit ki kɔɔ burgbetir, ki saan Dalmanuta tiŋ ni.

Farisiinba nba loon bakitnauŋ nyinn biaŋinba
(Matiu 16.1-4)

11 Li poorpoe ki Farisiinba siab baar Yiisa boor ki tan tee serimii, a bin bikinɔ ki la u mɔbonkpetir, ki yetɔ a wun tun nyinn ki lin wann nan Yennu set mi u po.
12 Li yoo ki u kurint, ŋaan boib a "Bee teen ki mɔtana nibooru na loon nyinni? Barmɔniie ki n beeri, n kan tun nyinn ki tur mɔtana niib na."
13 Li poorpo ki u nyikib, ŋaan ŋmat kɔɔ burgbetir na ni, ki pootir mɔkgbeŋir na.

Ki jiin Farisiinba nan Bat Herod wannu po
(Matiu 16.5-12)

14 Tɔn, Yiisa poorpoweiteeb din tamm ki ki dia boroboro ki li yabi. Bi din dia boroboro kun-yennkɔɔe burgbetir na ni.
15 Ki Yiisa kpaanib a "Ii mi man, kii guu i mɔŋ nan Farisiinba nan Herod datiŋ na po."
16 Ŋanne ki bi ji piak bi leeb sinsuuk ni a "Taa ki dia boroboro nae ki u piak linba na."
17 Ŋaan ki u bann baa piak linba na, ki boib a "Bee ki i piak ki yaa i ki dia boroboro? I daa ki bann siar biaki-i? I dudukit ni bia daa ki yenti-i?
18 I mɔk ninbina, ŋaan bee ki i ki laati? I bia mɔk tuba, ŋaan bee ki i ki gbia?
19 I tian yoo nba ki n ŋmit boroboro kuna ŋanŋmu ki dinn niib tusaa ŋanŋmu na-a? Kpanchibit ŋanŋae ki i tikir boroboro nba tenni?"
Ki bi jiin a "Piik nan ŋanlee."
20 Ki u bia boib a, "Ki yoo nba ki n ŋmit boroboro kuna ŋanlore ki dinn niib tusaa ŋanna na, kpanchibit ŋanŋae ki i tikiri?"
Ki bi jiin a "Ŋanlore."
21 Ŋanne ki u boib a "Ŋaan ki i bia lek daa ki bann siari-i?"

Yiisa nba te ki jɔɔŋ nyɔɔnt biaŋinba

22 Ki bi din tan baar Bef-saida; ki nisiab jii jajɔɔŋ nna ki baar nanɔ Yiisa boor ki tan barimɔ a wun siiu.
23 Ki Yiisa soor u nuu ki nyii nanɔ doo kpiŋ, ki siir mɔsant jɔɔ na ninbina ni, ki jii u nii ki yii u paak, ŋaan boiɔ a "A laati-i?"
24 Ŋanne ki jɔɔ maŋ gokit got, ŋaan yet a, "Nn, n laat niib, ŋaan bi naan tiiniie ki somm."
25 Ki Yiisa bia jii u nii ki yii jɔɔ maŋ ninbina paak; li yoo na ki jɔɔ maŋ ji got sirrr, ki sɔɔ ki u ninbina mɔk laafia, ki u ji laat bonsiar kur pur pur.
26 Ki Yiisa kpaanɔ a wuu mi ki wun ŋmat doo maŋ ni jik, ŋaan te ki u kun u ŋaak ni.

Piita nba din pak barjaann nba ki jiin Yiisa po
(Matiu 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Ŋanne ki Yiisa nan u poorpoweiteeb yaat ki saa Siisarea Filipi digbanbis ni. Baa daa be sɔnu paak ki saa na ki u boib a "Betirin man, niib na yaa n tee ŋmee?"
28 Ki bi betɔ a "Nisiab yeen a a tee Jɔɔnn nba daan wuur niib Yennu nyunwuru nae, ki siab mun yaa a tee Elaija-e, ki siab mun bia yaa a tee Yennu sɔkiniinba na yenɔe."
29 Ŋanne ki u boib a, "Ki yimm muni, i yaa n tee ŋmee?"
Ki Piita yetɔ a "Fine tee Yennu Niganntɔɔ Masia na."
30 Ŋanne ki Yiisa kpaamm a bii mi ki bin bet sɔɔ labaar maŋ.

Yiisa nba pak u biakdinu po biaŋinba
(Matiu 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 Ki Yiisa ji want u poorpoweiteeb a "See ki min nisaarik Bik dii biak, ki tiŋ saakab, nan mannteeb yudamm, nan sennu wannteeb n tan yêtin, ki bia kpin; ŋaan li daa ŋantaa daar ki n saa fiir kuun ni."
32 U din pak linba na ki yent bi kura numpoe fanu. Ŋanne ki Piita yiinɔ ki nyii nanɔ kpiŋ po, ki saa yakii nanɔ a u ji daa mi yeen nna.
33 Ki Yiisa jiant got u poorpoweiteeb na, ki mun yakii nan Piita a "Sintaanii na, seetir nna na. A ki dukii linba tee Yennu yar po kaa, ŋaan dukii linba tee nisaarik yar."
34 Ŋanne ki Yiisa yet u poorpoweiteeb nan nibur nba waau na a bin nakinɔ, ki betib a "Wunba-i loon wun wein, see ki u likin u saaŋmaŋ, ki jii u kuun dapunpunn kii waan,
35 kimaan wunba ki sak wun jii u manfoor ki turin, ŋɔɔe tan saa kɔŋir, ŋaan wunba likin u saaŋmaŋ, min nan barŋanii na paak, ŋɔɔe tan saa la u manfoor nan barmɔnii.
36 Nirɔ-i la tingbouŋ na mɔkint kura ŋaan kɔŋ u manfoor, nyɔlannpoe ki u la?
37 koo nirɔ saa fit jii bee ki daa manfoori?

38 Ki wunba-i tiin fei ki jiin min nan n wannu na po tingbouŋ na biitdamm nan
tubkangbata damm paak, min nisaarik Bik-i taŋi jen nan n Baa Yennu paŋ nan u
malakanba, n tan saa tin fei nan man jiiu ki pukin n niib niwa."

9

1 Tɔn, linba na poorpo ki Yiisa bia yet a, "Barmɔniie ki n yaa n beti na, siab be nna ki
kan kpo see ki bi tan la Yennu naan baaru nan li paŋ."

Yiisa gbanant lebitu labaar
(Matiu 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Li daa ŋanloob daar, ki Yiisa jii Piita nan Jeems nan Jɔɔnn ki doo namm kunkonfoouk
paak, bi kuukɔɔ. Li yoo ki bi la ki u lebit,
3 ki u tiat nyirik ki peen par par. Ki sɔɔ kaa tingbouŋ na ni ki saa fit penn tiat nan
ŋann na.
4 Ki bi la ki Elaija nan Moses lekit yomm ki piak nanɔ.
5 Ŋanne Piita yet Yiisa a "Wanntɔɔ, li ŋan nan taa be nna na. Ti saa faa lanbont
ŋantaae, ki yenn-ii tee a yar, ki leer-ii tee Moses yar, ki leer mun-ii tee Elaija yar."
6 Jaŋmaanii nba din soor Piita nan u leeb maŋ bonchiann na paake ki u din ki mi waa
yeen linba.
7 Li yoo ki sanpagbouŋ dɔkit ki piimm; ki bi gbat kunkɔr sanpagbouŋ na ni, ki li yet
a "N Bilonkake na; gbiintir u mɔb man."
8 Ki bi jiant got, ŋaan ji ki la sɔɔ bi boor, see Yiisa kuukɔɔ.
9 Baa nyii kunkonn maŋ paak ki siik, ki Yiisa kpaamm a bi daa beer sɔɔ linba ki bi la
na ki saa tuu yoo nba ki ŋɔɔ nisaarik Bik saa fiir kuun ni.
10 Ki bi sak u kpaanii na, ki dia labaar maŋ bi sinsuuk ni. Ki bi bia boi bi leeb a "
'Kuun fiiru' na paak tee bee?"
11 Ki bi tan boiɔ a "Bee teen ki sennu wannteeb yaa see ki Yennu sɔkinii Elaija baar
Masia sinsinni?"
12 Ki Yiisa betib a "Elaija set baate sinsinn a wun tan ŋamm bonsiar kur fanu. Ŋaan
li bia sɔb nlee Yennu gbouŋ ni? Li sɔb a see min nisaarik Bik lek tan dii biak, ki niib bia
tan saa sianin.
13 N beerie, Elaija poŋ baara, ki niib diau gbaka gbaka nna baa loon biaŋinba, nan laa
sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba na."

Yiisa nba nyinn narinbiiuk naasinbik ni biaŋinba
(Matiu 17.14-21; Luk 9.37-43a)

14 Tɔn, Yiisa nan Piita nan Jeems nan Jɔɔnn nba din tan baar u poorpoweiteleeb boor
yoo nba, ki bi la nibur lakin; ki sennu wannteeb nɔi namm mɔniɔk.
15 Nibur maŋ nba la Yiisa yoo nba, ki li teemm bakitnauŋ, ki bi tin baar ki foontɔ.
16 Ŋanne ki u boi u poorpoweiteeb na a "I nɔi namm lann paake?"
17 Ki jasɔɔ nyii nibur maŋ ni ki jiin a "Wanntɔɔ, mine baar nan n bija a boor, kimaan
narinbiiuk be u ni ki te ki u ki fit piaki.
18 Siaminba kur ki narinbiiuk maŋ fiir, li tuu lu-u tiŋ nie, ki mɔsankunkouŋ nyi, ki u
nyana n sar nan leer, ki u gbanant kur n wakir kenken; ki n barin a poorpoweiteeb na
a bin nyinn narinbiiuk maŋ, ŋaan ki bi gbar."
19 Li yoo ki Yiisa ji yakii ki yeen a "Yimm mɔtana niib yada mantik pɔ hei; n saa yukir
nani nlee? Yoo nlee ki n saa di sukuru nanini? Baat nan bik maŋ nna."
20 Ki bi baar nanɔ Yiisa boor. Narinbiiuk na nba la Yiisa yoo nba, ki li fiir bik na ni ki
lu-u tiŋ ni, ki u dɔɔ birin, ki mɔsankunkouŋ nyi.
21 Ki Yiisa boi u baa a "Nlee yooe ki li piin ki teeu nna?"
Ki u jiin a "Li piinɔ u bisin niewa.
22 Yoo bonchianne ki narinbiiuk na tuu te ki u baa muu ni, nan nyun ni, a wun lek
kpiu. Li-i tee ki a saa fit teen siari, fan lek tint ninbaauk ki sommit."
23 Ki Yiisa jiin a, "Nn, a mɔŋ-i saa fit teenin yadaie, bonsiar ki paar wunba teen yada
boori."
24 Ki jɔɔ na yikin sanpaapowa a "N teena yadawa, ŋaan sommitin ki n teena yada ki
pukin."
25 Yiisa nba la ki nibur na ŋammit tut baat bi boor na, ki u tian narinbiiuk na paak a
"Fin narinbimutuukpaar na, mine tura mɔb, nyimin u ni ki ji daa mi jent u ni."
26 Ki narinbiiuk na yikin ki tɔkir bik maŋ ki lu-u tiŋ ni gbab, ŋaan nyii u ni; ki bik
maŋ ji naan nan u kpoe na, ki niib na bonchiann fabin a "U kpowa."
27 Ŋaan ki Yiisa soor bik maŋ nuu ki sommɔ ki u fiir set.

28 Yiisa nba din tan kɔɔ ŋaak na ni yoo nba, ki u poorpoweiteeb boiɔ, bi kuukɔɔ, a
"Bee ki timm ŋarin bo ki fit nyinn narinbiiuk na?"
29 Ki u betib a, "I kan fit nyinn narinbiiuk na booru see ki i ((lor mɔi ki)) mei Yennu."

Yiisa nba ŋamm pak u kuun po biaŋinba
(Matiu 17.22-23; Luk 9.43b-45)

30 Ki Yiisa nan u poorpoweiteeb maŋ nyii leŋ ki tɔkin Galilii yent po. Ŋaan u din ki
loon sɔɔ n bann waa be siaminba,
31 kimaan u din beer u poorpoweiteeb na a "Bi tan saa jii min nisaarik Bik ki teenin
niib nuu ni ki bin kpin, ŋaan li daa ŋantaa daar, n tan saa fiir kuun niwa."
32 Ki u poorpoweiteeb maŋ ki bann barii maŋ paaki, ŋaan bia tiin jaŋmaanii nan bin
boiɔ.

Ŋmee tee nijaanni?
(Matiu 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 Tɔn, ki Yiisa nan u poorpoweiteeb nba baar Kapenaum ki tan kɔɔ ŋaak ni yoo nba,
ki u boib a "I bo dia labalannpoe sɔnu ni na?"
34 Ŋaan ki bi ŋmina, kimaan sɔnu ni bi nɔi nan bi leeb, yudantuk paaka.
35 Ŋanne ki u ŋmant kar, ŋaan te ki u poorpoweiteeb piik nan banlee na nakinɔ, ki
betib a "Wunba kur loon wun teen yudaanɔ, see ki u kpint u mɔŋ ki teen tarik i kur ni,
ki bia teen i kur yommik."
36 Ki u jii bik nna ki sennɔ bi sinsuuk ni, ki puur wɔb bik maŋ, ŋaan betib a
37 "Wunba kur gaar bik na booru n sann paak, mine ki u gaarin; ki wunba gaarin, u
ki gaar n kuukɔɔ kaa, ŋaan u gaar wunba tumin nae mun biak."

Wunba ki kɔn nan Yiisa, u see u poore
(Luk 9.49-50)

38 Tɔn, ki Jɔɔnn bet Yiisa a "Wanntɔɔ, ti la ki jasɔɔ nna mun taan a sann ki nyint
narinbiit niib ni, ki ti yakii nanɔ a wun nyik, kimaan u ki tee ti ni yenɔ."
39 Ki Yiisa betib a "I daa beerɔ mani, kimaan wunba saa taa n sann ki tun bakitnauŋ
toonn, li poorpo u ji kan fit pak siar ki biirimi.
40 Wunba kur ki kɔn nant, u see ti poore.
41 Barmɔniie ki n beeri na, wunba kur turi nyun, yaa tee n yab na paak, li daanɔ tan
kan mi kɔŋ u paauku."

Jinjammii labaar
(Matiu 18.6-9; Luk 17.1-2)

42 Ki Yiisa bia ŋamm yet a "Wunba te ki waas nba teenin yada na yenɔkɔɔ tun toonbiit,
bi-i bonni lann naar li daanɔ turu ni ki tut lu-u mɔkgbeŋir ni gbaa, li bo sii sɔ ki turɔ.
43-44 Li paak, a niipauŋ-u te ki a yaa a tun toonbiit, fan potir lu. Li sɔ ki nirɔ-ii mɔk
niipauŋ yennkɔɔ ki la manfoor nba kaa gbennu, ki gar wuu mɔk niipant kur ŋaan Yennu
n tan kɔɔnɔ muu nba kan mi kpeen na ni.
45-46 A taapauŋ-u te ki a yaa a tun toonbiit, fan potir lu. Li sɔ ki nirɔ-ii mɔk taapan-
yenn ki la manfoor nba kaa gbennu, ki gar wuu mɔk taapant ŋanlee ŋaan Yennu n tan
kɔɔnɔ muu maŋ ni.
47 A ninbinn-i te ki a yaa a tun toonbiit, fan kpakir lu. Li sɔ ki nirɔ-ii mɔk ninbinn
yennkɔɔ ki tan kɔɔ Yennu naan ni, ki gar wuu mɔk ninbina ŋanlee ŋaan Yennu n tan
kɔɔnɔ muu maŋ ni.
48 Leŋe ki 'nanwuba nba dib kan kpo, ki muu na bia ki kpeent.'
49 "Yennu tan saa jii muue ki ŋamm sɔɔ kur nan baa tuu jii yaarin ki ŋamm maruŋ
nant biaŋinba na.
50 "Yaarin man; ŋaan yaarin manu-i taŋi saat, nlee ki a ji saa te lin maŋi?
"Ii ŋaan ki i binbeŋ-ii tee nan yaarin na, ki manu-ii be yimm nan i leeb sinsuuk ni."

10

Pooyêtu labaar
(Matiu 19.1-12; Luk 16.18)

1 Ki Yiisa nyii leŋ ki saan Judea yent ni ki poot Jɔɔdann mɔkir. Ki niib bonchiann lakin
u boor ni, ki u yaan wantib Yennu maan nan waa poŋ tuu want biaŋinba na.
2 Ki Farisiinba baar u boor ki loon bin bikinɔ, ki boiɔ a "Sennu na chabit nan jɔɔ n
yêt u ŋaapoo-o?"
3 Ŋanne ki u mun boib a "Moses din turi sennu nlee ki jiin li po?"
4 Ki bi jiin a "Moses din chab yaak a jɔɔ saa fit sɔb pooyêtu gbouŋ ki yêt u ŋaapoo."

5 Ki Yiisa betib a “I tubkangbatin paake din te ki Moses sɔb sennu maŋ ki turi.
6 Ŋaan Yennu nba din nan durinya pinpiik ni, ‘U din nan jɔɔ nan pooe.’
7 Li paak, ki jɔɔ saa nyik u baa nan u naa ŋaan kɔɔn u poo,
8 ki bi niib banlee n taan ki teen gbanan-yennkɔɔ, bi ji ki tee niib banlee kaa, ŋaan bi ji tee niyenɔkɔɔe.
9 Li paak, binba ki Yennu taamm, nisaarik-ii mi ki wun bɔkitib.”
10 Baa din tan jen ŋaak ni yoo nba, ki u poorpoweiteeb na boiɔ barii maŋ paak.
11 Ki u jiin a, “Jɔɔ nba yêt u ŋaapoo ŋaan kɔɔn pooganɔ, u tun bonchonchontoonne, waa kɔɔn lɔɔ na paak.
12 Nnae mun biak, poo-i yêt u sɔrɔ ŋaan saan kun jaganɔ, u mun tun bonchonchontoonne na.”

Yiisa nba din gaar waas biaŋinba
(Matiu 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Tɔn, ki nisiab tan baat nan bi waas Yiisa boor, a wun yii u nii bi paak; ŋaan ki u poorpoweiteeb tian bi paak.
14 Waa tan la ki bi tian bi paak na, ki u wutoor doo, ki u betib a “Ŋaant man ki waas maŋ-ii baat n boor ni na, ki daa tiammi, kimaan bi boorue yen Yennu naan.
15 Barmɔniie ki n beeri na, wunba ki gaar Yennu naan nan u tee bik na, u kan mi kɔɔ li ni faba.”
16 Ki u gaar waas maŋ, ki yii yii u nii bi paak, ki teen piisin bi paak.

Ki jiin mɔkitsɔɔ po
(Matiu 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Yiisa nba din nyii leŋ ki saa maŋ, ki jasɔɔ tin chetɔ ki gbaan u tɔɔnn, ŋaan boiɔ a, “Wanntɔŋanɔ, n saa teen nlee ki tan la manfoor nba kaa gbennu?”
18 Ki Yiisa jiinɔ a “Bee ki a yin niŋanɔ? Sɔɔ kaa ki tee niŋanɔ see Yennu kuukɔɔ.
19 A poŋ mi Yennu sennii nba want biaŋinba, a ‘Daa kpi nirɔ; daa chommi; daa jaami; daa di faaksiara ki biir a lɔɔ; daa ŋmaab; turin a baa nan a naa baakir.’ ”
20 Ki jɔɔ na yetɔ a “Wanntɔɔ, n poŋ sak linba na kur n bisin niewa.”
21 Ki Yiisa gotɔ sirrr nan lomm, ŋaan betɔ a “Bonyennkɔɔe pɔta; ii kun ki saa kɔi linba kur ki a mɔk, ki jii li likirii ki tur talasdamm, ki a saa la mɔkint Yendɔuŋ ni, ki ji kii waan.”
22 Jɔɔ na nba din gbat linba na, ki u par biir bonchiann, ki u ŋmat kun nan parbiir, kimaan u mɔk mɔkint bonchiann.
23 Ki Yiisa ŋmant got u poorpoweiteeb na ki lint, ŋaan yetib a “Li sii paar bonchiann nan mɔkita n tan kɔɔ Yennu naan ni.”
24 Ki u barii maŋ yaar litib; ki u bia ŋamm yetib a “N waas, li set paar nan nirɔ n kɔɔ Yennu naan ni.
25 Li paar nan mɔkitɔɔ n kɔɔ Yennu naan ni ki gar laagumii n kuut kparpeenu miar niwa.”
26 Ki barii maŋ yaar litib bonchiann, ki bi boi bi leeb a “Li-i tee nnaie, ŋmee ji saa fit la tinnu?”
27 Ki u kpaa u nunii bi paak, ŋaan tan betib a “Nisaarike kan fit tun linba na, ŋaan li ki tee Yennu kaa, kimaan Yennu saa fit tun bont kura.”
28 Ŋanne ki Piita tɔr yetɔ a “Gotirii, timm ŋarin nyik bonsiar kure ŋaan waa-a.”
29 Ki Yiisa betib a “Barmɔniie ki n beeri na, wunba kur nyik u ŋaak, koo u ninjamm, koo u niipoob, koo u naanba, koo u baanba, koo u waas, koo u kpaant, n sann paak nan barŋanii na paak,
30 u tan saa la bona ki lin gar waa nyik linba nawa. U tan saa la ŋei, nan ninjamm, nan niipoob, nan naanba, nan waas, nan kpaant, kobii-kobiie tingbouŋ na ni, ki bia gaar mukisuk ki pukin; ki yoo nba baat na ki u tan saa la manfoor nba kaa gbennu.
31 Ŋaan niib bonchiann nba dɔŋ tɔɔnn mɔtana na, bi tan saa joont poora, ki bonchiann nba mun bia joont poor mɔtana tan saa gar tɔɔnna.”

Yiisa nba pak u kuun po taar muntaa ni biaŋinba
(Matiu 20.17-19; Luk 18.31-34)

32 Li yoo na ki Yiisa nan u poorpoweiteeb na nyii sɔnu ni ki do Jerusalem, ki u gar bi tɔɔnn; ki li yaar litib, ki jaŋmaanii bia mɔk nibur nba waa na. Ŋanne ki u yaan nyii nan u poorpoweiteeb piik nan banlee na kpiŋ po, ki betib linba saa teenɔ,
33 a “Nnara, ti do Jerusalem-e, siaminba ki bi saa jii min nisaarik Bik ki kɔɔn mannteeb yudamm nan sennu wannteeb nii ni ki bin bu n buut a bin kpin, ki jiin tur binba ki tee Juu teeb na;

34 ki bi saa sarikin, ki siin mɔsant n paak, ki boon kpaasir, ki bia tan kpin, ŋaan li daa
ŋantaa daar ki n saa fiir kuun ni.”

Jeems nan Jɔɔnn nba miar Yiisa yudantuk biaŋinba
(Matiu 20.20-28)

35 Li yoo ki Jeems nan Jɔɔnn, binba din tee Sebedii waas na, baar Yiisa boor ki tan
yetɔ a “Wanntɔɔ, ti loon ki a tun siare ki turit.”
36 Ki u boib a “I loon ki n tun bee ki turini?”
37 Ki bi jiin a “Yoo nba ki a tan saa di a naan nan baakir na, a tan ŋaan ki ti yenɔ n
kar a niidiitu po, ki lɔɔ mun n kar a niigaŋ po.”
38 Ki u jiin betib a “I ki mi yaa mei linba po. I saa fit jii jik-kpiatir nba ki n yaa n jii
nawa-a? koo i saa fit di biak nan maa saa di biaŋinba nawa-a?”
39 Ki bi jiin a “Ti saa fita.”
Ki u betib a “I set saa jii n jik-kpiatir nawa, ki bia di biak nan maa saa di biaŋinba
nawa.
40 Ŋaan li ki tee min kaa saa gann wunba tan saa kar n niidiitu po nan n niigaŋ po.
Yennu-e gann binba tan saa kar li kinkaanii paak.”
41 Ki Yiisa poorpoweiteleeb piik na nba gbat nna yoo nba, ki bi wutoa doo Jeems nan
Jɔɔnn paak.
42 Ki Yiisa yiin bi kura ki lakimm u boor, ki betib a, “I mɔŋ mi nan binba yi bi mɔŋ
tingbouŋ na yudamm na dont bi mɔŋe; ki nijaana mun bia dia bi niib nan ninmɔnn;
43 ŋaan yimm ŋarin, li daa tee nna i sinsuuk ni. I sɔɔ-i loon wun teen nijaann, see ki
u teen u mɔŋ sɔɔ kura yommik;
44 ki wunba mun loon wun teen yudaanɔ, see ki u teen sɔɔ kura daabir;
45 kimaan min nisaarik Bik ki baar a niib n tun turin kaa, ŋaan n baar maa n tun ki
tur niibe, ki bia kpo a niib bonchiann n la tinnu.”

Yiisa nba nyɔɔnt jɔɔŋ biaŋinba
(Matiu 20.29-34; Luk 18.35-43)

46 Tɔn, ki Yiisa nan u poorpoweiteeb baar Jeriko, ki tan nyi, ki ŋamm nan niib
bonchiann tɔk; ki jɔɔnsɔɔ be ki tee miatɔ, ki kar sɔnjokpiŋ, ki u sann tee Bartimeus,
wunba tee Timeus bija na.
47 Waa tan gbat a Yiisa nba tee Nasaref nirɔ na be yoo nba, ki u yikin sanpaapowa a
“Yiisa, Defid yaaboonn, tinimin ninbaauk.”
48 Ki niib na bonchiann tian u paak a wun ŋmin. Ŋaan ki u bia ŋamm yikin
sanpaapowa a “Defid yaaboonn, tinimin ninbaauk.”
49 Ki Yiisa set ki yet a “Yiintɔ na man.”
Ki bi yiinɔ, ki betɔ a “Cheen a par. U yiia. Fiit ki set.”
50 Ŋanne ki jɔɔŋ maŋ liat u liatir ki bir, ŋaan fiir set, ki baar Yiisa boor. Ki Yiisa boiɔ
a “A loon ki n tun bee ki turani?”
51 Ki u jiin a “Chanbaa, n loon ki a nyɔɔnt n ninbinae.”
52 Ki Yiisa betɔ a “Tɔn, ii saa. Faa teenin yada nae te ki a nyɔɔnt.”
Li taakpaak ni ki u ninbina nyɔɔnt, ki u ji laat, ki waa Yiisa, ki bi saa.

11

Yiisa nba baat Jerusalem ki bi dontirɔ biaŋinba
(Matiu 21.1-11; Luk 19.28-40; Jɔɔnn 12.12-19)

1 Yiisa nan u poorpoweiteeb nba din tan per Jerusalem, ki baar doi nba ki bi yi
Bef-fej nan Betani, ki li biak kunkonn nba ki bi yir Olif Tiinii kunkonn na, ki u tun
u poorpoweiteeb na banlee, ki yetib a:
2 “Ii saa doo nba be tɔɔnn po na ni man. I-i saki baar, i saa la boŋ nba ki sɔɔ daa ki
mi jakɔ, ki u lor nanyer po. Ii lotɔ ki baar nanɔ n boor nna.
3 Sɔɔ-i boi-i, a bee ki i lot boŋ maŋi, yin betɔ a i Yomdaanɔe loonɔ, ŋaan u saa jiinɔ
yiama.”
4 Ŋanne ki bi set saan la boŋ lor ŋasiak nna nanyer po. Baa set lotɔ yoo nba,
5 ki nisiab nna see leŋ ki boib a “Bee ki i lot boŋ maŋi?”
6 Ki bi betib nan Yiisa nba bo yaa bin yet biaŋinba na; ki niib maŋ biar ŋmin, ki bi
lotɔ ki saan.
7 Baa din baar nan boŋ maŋ Yiisa boor yoo nba, ki bi jii bi tiat ki paan boŋ maŋ bɔɔnn
paak, ki Yiisa jak.
8 Ki niib bonchiann jikit bi chinchena ki lat sɔnu ni, ki siab mun ŋat faamaasa ki lat
sɔnu ni.

9 Binba din gar Yiisa tɔɔnn nan binba waa u poor po kura din yikin ki yeen a
"Hosaana,* piisin be wunba baat Yennu sann ni na paak.
10 Yennu piisim-ii bia kii be ti yeeja Defid naan nba baat na paak.
Yimm nba be sanpaapo, ii hoot man a 'Hosaana.' "
11 Ki Yiisa baar Jerusalem ki kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni, ki lin got bonsiar kur; ŋaan
laa din yaa lin bɔnn na paak, ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb piik nan banlee na nyii ki
ŋmat saan Betani doo.

Yiisa nba tun kinkaŋ biaŋinba
(Matiu 21.18-19)

12 Li sanyafannuko ki Yiisa nan u poorpoweiteeb nyii Betani ki jent Jerusalem; ki kon
mɔkɔ.
13 Ki u la kinkaŋ nba mɔk faamaasa see banfɔkira. Ki u saan tiik maŋ nyakir a wun
saa la siar li paak ki di; ŋaan waa baar leŋ ki u ki la siari, see faat kuukɔɔ, kimaan
kinkana yoo daa ki baari.
14 Ŋanne ki u yet tiik na a "Sɔɔ ji kan mi di a lɔɔna, laa nyii dinna ki saa." U
poorpoweiteeb na din gbat u mɔmaan maŋa.

Yiisa nba ŋamm Yenjiantu ŋasaakak biaŋinba
(Matiu 21.12-17; Luk 19.45-48; Jɔɔnn 2.13-22)

15 Tɔn, ki bi tan baar Jerusalem; ki Yiisa saan kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni, ki beer
kɔiteeb nan daateeb kur ki nyintib, ki tut lik-kpenta teebula ki lubin, ki tabit binba kɔi
ŋmana na kokii ki lubin,
16 ki lek ki sak ki sɔɔ n jii bonsiar gar nann Yenjiantu ŋasaakak na barintir ni,
17 ki ji want niib na a, "Li sɔb Yennu gbouŋ ni a ŋɔɔ Yennu yet a 'Bi sii yi n ŋaak na
nibooru kur Yenmiaru ŋaake,' ŋaan yimme kpintir ki teen fat-teeb kinkarboor."
18 Ki mannteeb yudamm nan sennu wannteeb gbat waa tun biaŋinba na; ki bi ji loon
sɔnu nba saa kpiu, ŋaan tiinɔ jaŋmaanii, kimaan u wannu din teen nibur na kura
yaarlituk bonchiann.
19 Daajoouk nba tan baar yoo nba, ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb nyii Jerusalem.

Kinkaŋ na kooru labaar
(Matiu 21.20-22)

20 Li sanyafannuko biak ki bi somm sɔnu ni ki gaar, ki la ki kinkaŋ na koor nan jiina
niwa ki see.
21 Piita nba tiar Yiisa nba won yet linba na, ki u betɔ a "Wanntɔɔ, gotir, faa won yet
kinkaŋ nba mɔb na koora."
22 Ki Yiisa betib a, "Teent Yennu yada man.
23 Barmɔniie ki n beeri na, wunba kur yet jɔjaann na a lin fikit ki saa baa mɔkgbeŋir
ni, ki ki mɔk birsuk u par ni, ŋaan teen yada nan waa yet linba maŋ saa tuma, li set saa
tun turɔwa.
24 Li paake ki n beeri, li-i tee ki i mei Yennu ki boiɔ siar po, yii mɔk yada i para ni nan
i poŋ gaar bont maŋa, ki i set saa lawa.
25 Li-i tee ki i yaa yin miar Yennu, ŋaan tiar nan sɔɔ tun ki biiri, yin nyik chabɔ, ki i
Baa Yennu nba be sanpaapo na mun saa nyik i toonbiit nba ki i tun ki chabi.
26 Ŋaan li-i tee ki i ki nyikit chabit i leeb bi biit, i Baa Yennu nba be sanpaapo na mun
kan nyik chab i biiti."

Nisiab nba boi Yiisa u yiikoo po biaŋinba
(Matiu 21.23-27; Luk 20.1-8)

27 Tɔn, ki Yiisa nan u poorpoweiteeb maŋ yaan tan jen Jerusalem, ki u kɔɔ Yenjiantu
ŋasaakak ni ki somm lin. Ki mannteeb, nan sennu wannteeb, nan tiŋ maŋ ni saakab,
baar u boor,
28 ki tan boiɔ a "yiikolannpoe ki a mɔk ki tuun linba na kuri? Ŋmee chaba li yiikooe?"
29 Ki u yetib a "Ŋaant ki n boi-i buboit yennkɔɔ sinsinn. Li-i tee ki i saa fit turin li
gatu, ŋann n saa wanni yiikoo booru nba ki n mɔk ki tuun linba na kura.
30 Jɔɔnn nba din tuu wuur niib Yennu nyunwuru na, Yennu-e chabɔ li yiikoo koo
nisaarike? Betirin man!"
31 Ki bi ŋmant faa leeb baann, ki yeen a "Ti-i yet a Yennu-e chabɔ li yiikoo, u saa boit
a ki bee te ki ti ki teenɔ yada;
32 ki ti saa fit yet a nisaariie chabɔ-ɔ?" (Bi din tiin niib na, kimaan sɔɔ kur sak nan
Jɔɔnn maŋ din tee Yennu sɔkiniie nan barmɔnii.)

---

* **11:9 11.9** Hosaana paak tee "tintit."

33 Li paak, ki bi jiin Yiisa a “Ti ki mi.”
Ki u mun betib a “Tɔn, n mun kan beti wunba chabin yiikoo ki n tuun linba na.”

12

Toontunna barjouk
(Matiu 21.33-46; Luk 20.9-19)

1 Li yoo ki Yiisa yimm barjouk a “Jasɔɔ din koo tilontii kpaab, ki chaan gungouŋ lintir,
ki gbiir gbiouk nba ki bi tuu sii ŋmakii tiinii maŋ lɔɔna nyun leŋ; ki bia maa difoouk a
wuu guu tiinii na; ki jii kpaab na ki teen toontunna nii ni a bii gorii. Li-i taŋi jaŋ nan
pɔɔru, bin pɔɔr ki turɔ, ŋaan mun pɔɔr bi yar. Li poorpoe, ki u din yaat saan digbansiar.
2 Lɔɔna na punpɔɔr yoo nba tan baar, ki u tun daabir a wun saan gaar tilɔɔna u
toontunna na boor; ki u saan.
3 Ki toontunna na saa soorɔ ki boou fanu, ŋaan berɔ, ki u kun yann.
4 Ki kpadaanɔ maŋ bia tun daabilɔɔ, ki toontunna na bia saa faa u yur ki pat, ki dinnɔ
fei.
5 Ki kpadaanɔ na bia ŋamm tun daabilɔɔ bi boor, ŋaan ki bi saa kpii ŋɔɔ. Li poorpo
ki u bia ŋamm tun daabileeb bonchiann bi boor, ki bi bia saa tun nna, ki boo siab, ŋaan
kpii leeb.
6 Kpadaanɔ maŋ tiɔŋ bilonkake din tan biar, ki u tumɔ toontunna maŋ boor, ki yet a
‘Bi saa baak n tiɔŋ bija nawa.’
7 Ŋaan ki toontunna maŋ yet bi leeb a ‘U fadiirɔe na, ŋaant tin kpiu, ŋaan ki faar na
n kpant ti yar.’
8 Ŋanne ki bi soorɔ ki kpiiu ki nyii nanɔ kpakpiŋ ki lu.”
9 Yiisa nba pak nna gbenn ki u boib a “I dukin ki kpadaanɔ na saa teen nlee? U saa
baar ki tan kpi toontunna maŋe, ŋaan jii kpaab na ki teen toontunsiab nii ni.
10-11 I daa ki mi karin laa sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba-a? Li sɔb a,
‘Tann nba ki tanmaara yêtir na,
ŋanne tan tee lɔtik ni tanŋann,
Yennu-e teen nna,
ki li teent bakitnauŋ.’ ”
12 Yiisa nba pak nna gbenn yoo nba, ki Juu teeb yudamm na bann nan waa yin barjouk
nba na, saan gaan bi poe, ki bi loon bin soorɔ, ŋaan tiin nibur na jaŋmaanii; li paak ki
bi nyikɔ ŋaan yaat.

Ki jiin lampo panu po
(Matiu 22.15-22; Luk 20.20-26)

13 Ŋanne ki bi tun Farisiinba siab nan Bat Herod poorpojɔɔmu na siab Yiisa boor a
bin tan boiɔ buboit ki la u mɔbonkpetir.
14 Ki bi tan baar ki yetɔ a “Wanntɔɔ, ti mi nan a piak barmɔnii, ki ki mɔk jaŋmaanii
nan niib nba saa dukin li po biaŋinba. A bia want niib Yennu sɔnu nan barmɔnii, ki a
baka bia kaa nan nirɔ nba tee wunba. Li paak, betirit, ti sennu chabit nan tii pa lampo
kii teen Rom tiŋ kpanbar Siisa, koo ti daa pa?”
15 Ki Yiisa bann ser nba ki bi tee na, ki jiimm a “Bee ki i loon yin kɔɔnin jinjammii ni?
Baat nan likirib na ki n got.”
16 Ki bi baar nann. Ŋanne ki u boib a “Ŋmee naauŋ nan sanne be li paak na?”
Ki bi yetɔ a “Siisa yare.”
17 Ki Yiisa yetib a “Tɔn, ii yenn-ii pa kii teen Siisa linba tee u yar, ŋaan kii mun-ii pa
kii teen Yennu linba tee Yennu yar.”
Ki li yaar litib bonchiann nan u jiinu maŋ.

Ki jiin kpeemm fiiru po
(Matiu 22.23-33; Luk 20.27-40)

18 Ŋanne ki Sajusiinba, binba din tuu yaa niib tan kan fiir kuun ni na, baar Yiisa boor
ki tan yetɔ a
19 “Wanntɔɔ, Moses din sɔb sennu ki yet a ‘Jɔɔ-i kpo ki nyik u ŋaapoo nba ki marɔ
bik, li ŋan ki u naa bik n faar pakɔɔk na ki mar waas ki tur kpeemmɔ na.’
20 Tɔn, jab banlore din be ki tee naanɔɔk, ki saakɔɔ po tan kɔɔn poo, ŋaan kpo ki ki
mar waasi.
21 Ŋanne ki wunba waa u paak na faar poo maŋ, ŋaan mun tan kpo, ki waas kaa; ki
wunba waa bantaa na ni mun faar poo maŋ biak, ŋaan mun tan kpo, ki ki mar waas
nanɔ.

22 Nnae ki binba waa na kura kɔɔn poo maŋ, ŋaan tan kpo, ki bi sɔɔ ki mar bik nanɔ.
Li poorpo, ki poo maŋ mun tan kpo joont.
23 Tɔn, ki kpeemm fiiru daar, bi ŋmee tan sii yen poo maŋi? Kimaan bi banlore maŋ
kura kɔɔnɔwa.”
24 Ki Yiisa yetib a “I ki mi siari. Linba teen ki i ki mi na tee nnae: i ki mi Yennu gbouŋ,
ki bia ki mi waa mɔk paŋ biaŋinba;
25 kpeemm-i taŋi fiir kuun ni, bi tan sii tee nan malakanba nba be Yendɔuŋ ni nae;
pookɔɔnt nan jakunt tan sii kaa.
26 Tɔn, ki jiin kpeemm fiiru po, i ki mi karin Yennu sɔkinii Moses sɔbu ni, siaminba
yeen jagotuk po na-a? Li sɔb a Yennu din bet Moses a ŋɔɔ Yennu-e tee Abraham Yennu,
nan Aisak Yennu, nan Jakɔb Yennu.
27 Niib na nba din poŋ kpo li yoowa na, ŋaan bi bia lek daa fo, kimaan Yennu ki tee
kpeemm Yennu kaa, u tee footib Yennu-e. Yaa want nan niib tan kan fiir kuun ni na, li
ki tooki.”

Sennu nba gar leer labaar
(Matiu 22.34-40; Luk 10.25-28)

28 Tɔn, sennu wanntɔsɔɔ din be leŋ ki gbat Yiisa nan Sajusiinba na labafaanu maŋ, ki
la Yiisa nba gat bi buboit maŋ fanu biaŋinba. Li paak ki u baar Yiisa boor, ki mun tan
boiɔ a “Ki sennlanupoe kpan tee sennjaanni?”
29 Ki u jiinɔ a “Linba tee sennjaann tee nnae: ‘Israel teeb, gbiintir man, ti Yomdaanɔ
Yennu tee Yen-yenɔkɔɔe.
30 Ii loonɔ nan a par kur, nan a seek kur, nan a dudukit kur, nan a paŋ kura.’
31 Sennjaann nba pukin ŋanlee tee nnae: ‘Ii loon a lɔɔ nan faa loon a mɔŋ biaŋinba
na.’ Sennsau ji kaa ki gar sennii ŋanlee nba na.”
32 Ki sennu wanntɔɔ maŋ yet Yiisa a “Wanntɔɔ, niipoouk. A pak barmɔniie, a ti
Yomdaanɔ Yennu tee Yen-yenɔkɔɔe, ki yensau ji kaa ki pukin u po;
33 a nisaarik-ii loon Yennu-e nan u par kur, nan u dudukit kur, nan u paŋ kura, kii
biaki loon u lɔɔ nan waa loon u mɔŋ biaŋinba na. Li kpaa talas bonchiann nan nirɔ n
sak sennii nba ŋanlee na, ki gar wun jii bonkobit ki mann mannsau ki tur Yennu.”
34 Yiisa nba la ki u gat nan yan na, ki u betɔ a “A ki fɔk nan Yennu ŋaanaami.”
Linba na poorpo sɔɔ ji din ki mɔk par nan wun boi Yiisa buboisiati.

Ki jiin Masia nba tee wunba po
(Matiu 22.41-46; Luk 20.41-44)

35 Yiisa nba din tumii niib, Yennu diiuk ni na, ki u tan boib buboit a “Bee ki sennu
wannteeb yaa Yennu Niganntɔɔ Masia tee Defid yaaboonni?
36 kimaan Yennu Seyeeŋe din gbee Defid ki u yet a,
‘Yennu din yet n Yomdaanɔ a,
Karin n niidiitu po
mɔkmɔk nan maa tan saa te fan ŋmaa a datai
a taapauŋ ni.’
37 Defid mɔŋ mɔŋ nba din yiin Masia a, ‘Yomdaanɔ’ na, ki nlee ki Masia tee ŋɔɔ Defid
yaaboonni?”

Ki jiin sennu wannteeb binbeŋ po
(Matiu 23.1-36; Luk 20.45-47)

Niib bonchiann din gbiint Yiisa wannu maŋ nan parpeenn.
38 Waa wantib na, ki u yetib a, “Ii mi sennu wannteeb binbeŋ na po man; ŋamme
loon bii lia baant kii lin, kii biaki gaan burchinfoontii dai ni na;
39 bi-i kɔɔ Yenjiantu diit ni, bi loon bii kaar nijaana kaanii nie; bi-i saan jaamm ni, bi
bia loon yudamm kinkaanii boae;
40 ŋamme bia di pakɔi fobit, ŋaan ji tuu jenna ki mei Yennu ki yukii, a bin kpann niib
nan bi tee yentinnae. Bi tubdatu tan sii bi bonchiann.”

Ki jiin pakɔɔk piinii po
(Luk 21.1-4)

41 Tɔn, ki Yiisa kar Yenjiantu ŋasaakak na ni ki kpia Yennu piinii lakir na, ki gorii niib
nba kpee likirii biaŋinba. Ki mɔkita bonchiann kpee likyura,
42 ŋaan ki pakɔtalasdaansɔɔ mun tan baar kpeen likbina ŋanlee; ŋanne tee kobu* na.
43 Ki Yiisa yiin u poorpoweiteeb na ki betib a “Barmɔniie ki n beeri na, pakɔtalasdaanɔ
na kpeen piinii nba yab lakir na ni ki gar sɔɔ kura,

* **12:42 12.42** Kobu: li kobik din tee daar paauko.

44 kimaan bi kur nyinn bi piinii bi mɔkinchiɔŋ nie, ŋaan pakɔtalasdaanɔ na ŋarin tur
waa mɔk linba kure.”

13

Yenjiantu ŋasaakak na biiru po
(Matiu 24.1-2; Luk 21.5-6)

1 Yiisa nba nyii Yenjiantu ŋasaakak ni yoo nba, ki u poorpoweiteeb na yenɔ yetɔ a
“Wanntɔɔ, gotir digbeŋa na, nan tangbeŋa nba ki bi jii ki maa diit maŋ.”
2 Ki u jiin a “I la digbeŋa maŋa-a? Ŋaan bi tan saa tut li kur ki lu tiŋ niwa, ki li
tanyennkɔɔ tan kan biar ki paa leer paaki.”

Mukisuk nan biak labaar
(Matiu 24.3-14; Luk 21.7-19)

3 Ki Yiisa tan saan kar Olif Tiinii kunkonn na paak, ki li be Yenjiantu ŋasaakak tɔɔnn
po; ki Piita nan Jeems nan Jɔɔnn nan Andru tan baar u boor, bi kuukɔɔ, ki boiɔ a
4 “Betirit, bee yooe ki linba na kur tan sii tee? ki bee tan saa tun ki wann nan yoo
maŋ pera ki li kura n teeni?”
5 Ki u betib a “Ii chek i mɔŋ paak man, ki daa te ki sɔɔ kpanni.
6 Niib bonchiann tan saa baar ki jii n sann, ki kpann a ŋamme tee min Masia, ki kpann
niib bonchiann.
7 I tan sii gbia tɔbii dammir nna, nan banfɔka; ŋaan i daa tiin jaŋmaanii. Li bonbooru
tan saa fabir a li tun, ŋaan durinya joontu kaa na.
8 “Nibooru nan nibooru tan saa kɔn nan leeb; ki kpanbar nan kpanbar mun tan saa
took leeb ki kɔn. Tiŋ jekiruk tan sii be tingbouŋ na kur po. Ki kon tan sii be. Linba na
tan sii tee nan matyiaru pinpiik nae.
9 “Ii chek i mɔŋ paak man. Bi tan saa soori ki saan nani buutdamm boor ki booi
Yenjiantu diit ni. I tan saa set tinii yudamm nan kpanbara tɔɔnn, n sann paak, ki betib
n barŋanii na.
10 Bi tan saa mɔɔnt barŋanii na tur nibooru kurewa, ki yoo maŋ n baar.
11 Bi-i taŋi soori ki saan nani buut boor yoo nba, yaa daa te ki li daamii-i nan yaa saa
pak linba; li yoo-i taŋi baar, yin pak linba ki Yennu saa wanni li yoo maŋ, kimaan barii
nba ki i tan saa pak na kii tee i mɔŋ mɔŋ barii kaa, li tan saa nyi Yennu Seyeeŋ boore.
12 Li yoo maŋ, nirɔ tuu tan saa fikis u mɔŋ mɔŋ naa bik ki bin kpiu; baanba mun tan
saa tun nnae ki tur bi mɔŋ mɔŋ waas; ki waas mun bia tan saa kɔn nan bi damm, ki te
bin kpib.
13 Ki sɔɔ kura tan sii nami kimaan yaa waan na paak, ŋaan wunba tan gubin nan biak
maŋ joontu tan saa tinna.

Jaŋmaanbiiuk labaar
(Matiu 24.15-28; Luk 21.20-24)

14 “I tan saa la ki bonbiir see laa bo ki ŋan nan lii see siaminba.” (Wunba tan karin
sɔbu na, wun bann laa want linba.) “Li yoo maŋ, binba tan be Judea yent ni, bin chiar
ki do kunkona.
15 Wunba tan be u ŋaak yur paak,* u tan daa siik ki kɔɔ diiuk ni a wun jii siari.
16 Wunba tan be kpaab ni, u daa ŋmat a wun jii u liatiri.
17 Li yoo maŋ, podamm nan binba dia walai tan saa di biak bonchiann.
18 Ii mei Yennu man ki u daa te ki biak na baat sabouŋ,
19 kimaan Yennu nba din nan durinya na pinpiik niwa ki tan tuu mɔtana, sɔɔ daa ki
mi la biak ki li bi ki baar biak nba tan sii be daa maŋ ni na. Ki biaksiar mun ji kan mi
baar nan ŋann na.
20 Ŋaan ti Yomdaanɔ wat daa maŋ yabinta. Li-i tee ki u bo ki watiri, sɔɔ bo tan kan
tinni, ŋaan u nigannkab paak ki u wat daa maŋ yabint.
21 “Li yoo maŋ, sɔɔ-i taŋi beti a ‘Gotir man, Masia be nna;’ koo ‘U be leŋe,’ i daa teeu
yada,
22 kimaan faak Masia-nba nan faak sɔkiniinba tan saa baar ki tuun nyina nan
bakitnauŋ toona, a bin kpann niib. Ki li-i taŋi fit gbaa, bi saa kpann binba tee Yennu
nigannkab tiɔŋɔ.
23 N poŋ beti bonsiar kurewa, ki yoo maŋ daa ki baari. Ii chek man fanu.

Yiisa jenu labaar
(Matiu 24.29-31; Luk 21.25-28)

24 “Daamii na poorpoe, ki yonnu tan saa bɔnn, ki ŋmaarik ji kan yenti,

* **13:15 13.15** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

25 ki ŋmaabira tan saa nyi sanpaapo ki baa, ki linba kur be sanpaapo tan saa damm
ki ŋmat ŋmat.
26 Li yoo maŋ min nisaarik Bik tan saa dɔkit sanpagbana ni nan panchiɔŋ nan
yentsaakar.
27 N tan saa tun malakanba tingbouŋ na kur po, ki bin tikir Yennu nigannkab ki
lakimm.

Sinsabik nyinn labaar
(Matiu 24.32-35; Luk 21.29-33)

28 "Ii jii sinsabik ki tumii yan man; yaa tuu la ki tiik maŋ bintir yoo nba, i ji tuu mi
nan siɔk pere na.
29 Nnae mun, yoo nba ki i tan laat linba na nba kur tuun, yin bann nan n jenu maŋ
pera, li ji kan yukiri.
30 Barmɔniie ki n beeri na, mɔtana nigbouŋ na kan kpo gbenn kaawa ki linba na n
tumii.
31 Sanpaak nan tiŋ tan saa gara, ŋaan n maan ŋarin kan mi gar faba.

Sɔɔ ki mi Yiisa jenu daar
(Matiu 24.36-44)

32 "Sɔɔ ki mi daar maŋ koo yoo nba ki n saa jeni; malakanba nba be Yendɔuŋ ni ki
mi; min Yennu Bija bia ki mi; n Baa Yennu kɔɔe mi.
33 Ii mi man, kii chek, kimaan i ki mi yoo nba ki n saa jeni.
34 Li tan sii tee nan jasɔɔ nba yaa wun nyi u ŋaak ni ki yaat saan sɔnbanfɔkir, ki chab
u ŋaajab yaak a bii dia u ŋaak, ki bia chent bi kura toona, ŋaan bet u ŋaguurɔ a wuu
guu, ŋaan saan nae.
35 Ii muni guu man, kimaan i ki mi yoo nba ki min i Yomdaanɔ saa jeni; li pasiar
daajoouko, koo tansuuniie, koo sanyafaare, koo sanyiɔk nie.
36 Li-i tee ki n tan jen yiama, li ki ŋan man lai ki i gɔɔnti.
37 Li paak, maa yeeni linba na, ŋanne ki n yeen sɔɔ kur, ii guu man."

14

Yudamm nba lor a bin kpi Yiisa biaŋinba
(Matiu 26.1-5; Luk 22.1-2; Jɔɔnn 11.45-53)

1 Tɔn, daa ŋanlee din biar nan yukitgar* tiaru jaamm, nan daa nba ki bi di boroboro
nba ki bi tuu ki tee datiŋ na n piin, ki Yennu mannteeb nan sennu wannteeb loon sɔnu
a bin bɔr soor Yiisa ki kpiu, ki yeen a
2 "Ti daa sou jaamm daa na ni, li pasiar ki kpikpiruk n tan fiir."

Poosɔɔ nba din but tulaarii Yiisa yur paak biaŋinba
(Matiu 26.6-13; Jɔɔnn 12.1-8)

3 Tɔn, Yiisa din be Betani, jɔɔ nba din tuu tee gbaatir, ki bi yiu Simonn na ŋaak ni, ki
di jeet. Li yoo ki poosɔɔ tan kɔɔ nan salennŋann,† ki li gbee nan tulaarii nba mɔk nubiru
bonchiann, ki li daauk bia paar bonchiann, ki bi yir naad na. Ki poo maŋ biit salenn na
ki but tulaarii maŋ Yiisa yur paak.
4 Ki niib nba be leŋ na siab piak nan wutoa ki yeen a "Bee teen ki u biir tulaarii na
nna?
5 Bi bo saa fit kɔir ki la likirii ki lin gar salimpeena‡ kobii ŋantaawa, ki jii somm
talasdamm." Ki bi jii poo maŋ nan duŋ.
6 Ki Yiisa yetib a, "Nyikin poo maŋ. Bonŋanne ki u tun ki turin, ki bee ki i kpirimɔ
nna?
7 Talasdamm sii yɔɔ be i boor ni yoo kura, ki i saa fit sommib yoo nba kur ki i loon;
ŋaan min ŋarin kii yɔɔ be nani kaa.
8 Poo maŋ tun waa saa fit tun linbae ki turin. Waa but tulaarii nba n gbanant paak
na, u teen n kuun piinu siire.
9 Barmɔniie ki n beeri na, siaminba kur ki bi saa mɔɔnt n barŋanii na tingbouŋ na ni,
bi bia saa mɔɔnt poo maŋ nba tun linba na, ki li sii tee tiarin ki jiin u po."

Judas nba sak nyii Yiisa poor biaŋinba
(Matiu 26.14-16; Luk 22.3-6)

---

* **14:1 14.1** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29) † **14:3 14.3** Bi din jii tanŋann nba ki bi yir "alabaster" nae ki nan salenn maŋ. ‡ **14:5 14.5** Salimpeenn din tee daar paauko.

10 Ŋanne ki Yiisa poorpoweiteeb piik nan banlee na yenɔ, wunba ki bi yiu Judas
Iskariot na, saan mannteeb yudamm boor a wun kɔi Yiisa.
11 Ki bi para penn, waa yetib linba Yiisa po na, ki bi senn mɔsonn a bi saa pau likirii
li paak. Ki u ji piin loon sɔnu nba ki u saa jii Yiisa ki kubin bi nuu ni.

Yiisa nan u poorpoweiteeb nba dii yukitgar tiaru jaamm biaŋinba
(Matiu 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jɔɔnn 13.21-30)

12 Tɔn, sinsinn daar nba ki bi tuu di boroboro nba ki bi ki tee datiŋ na, ki din tuu kpi
pegana li yoo ki tee yukitgar tiaru jaamm jeet nae, ki Yiisa poorpoweiteeb boiɔ a "A loon
ki tin saan lee ki teen jaamm maŋ jeet siir ki turani?"
13 Ki u tun bi ni banlee ki betib a "Ii saa doo na ni man. I saa la jasɔɔ ki u jii nyunsɔɔr.
Ii waau man
14 nan ŋaak nba ki u saa kɔɔ na ni, ki yin bet li ŋaadaanɔ a 'Wanntɔɔ na yaa ti boia
a saamm diiuk nba ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb saa di yukitgar tiaru jaamm jeet na be
lee?'
15 Ki u saa wanni ditɔɔtuk nba yab ki bi poŋ teen bonsiar kur siira; ki yin teen jeet
maŋ leŋ."
16 Ki Yiisa poorpoweiteeb banlee maŋ saan doo maŋ ni, ki set saa la ki siar kura tun
nan waa betib biaŋinba na. Ki bi teen jaamm maŋ jeet.
17 Ki Yiisa nan u poorpoweiteeb piik nan banlee na tan baar daajoouk.
18 Baa kar ki di jeet yoo nba, ki u tan betib a, "Barmɔniie ki n beeri na, min nan yimm
nba di jeet na, i yenɔe yaa wun nyi n poor."
19 Ki li biir bi para; ki bi boiɔ yenɔ yenɔ a "A yeen mine-e?"
20 Ki u jiin a, "Li lek tee i piik nan banlee na ni yenɔ nba ki min nan ŋɔɔ lakii tuun
sen-yeŋ ni ki di nae.
21 Min nisaarik Bik set saa kpo nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba nae, ŋaan bonbiir
sii be daanɔ nba yaa wun nyi n poor na paak. Bi-i bonni kii mar li daanɔ gbaa, li bo sɔ
u po."

Ki jiin ti Yomdaanɔ jeet dinu po
(Matiu 26.26-30; Luk 22.14-20; 1 Korint teeb 11.23-25)

22 Baa di jeet maŋ yoo nba na, ki Yiisa jii boroboro ki tur Yennu niipoouk, ŋaan ŋmit
ŋmit ki tur u poorpoweiteeb, ki betib a "Gaat man. Linba nae tee n gbanant."
23 Ŋanne ki u bia jii nyunnyuŋmaŋ nan tilɔɔna nyun ki tur Yennu niipoouk, ki jii turib.
Ki bi kura nyuu.
24 Ki u yetib a "Linba nae tee n sɔn, ki n sɔn saa nyi n gbanant ni, nisaarii bonchiann
paak, ki wann nan Yennu senn mɔsonpaann na.
25 Barmɔniie ki n beeri na, n ji kan mi nyu tilɔɔna nyun na see daar nba ki n tan saa
nyu li bonpaann Yennu naan ni."
26 Ŋanne ki bi yin Yenjiantu yanii, ŋaan nyii ki saan Olif Tiinii kunkonn na paak.

Yiisa nba yet a Piita saa nɔi a u ki miu biaŋinba
(Matiu 26.31-35; Luk 22.31-34; Jɔɔnn 13.36-38)

27 Ki Yiisa betib a "I kura na tan saa tin ki nyikima, kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a
'Yennu tan saa kpi pekpaarik na, ki pei na n tin yat.'
28 Ŋaan mi-i taŋi fiir kuun ni, n saa dɔŋ gar i tɔɔnn ki saan Galilii."
29 Ki Piita yet a, "N leeb na kur-i lekii nyika, ŋaan min ŋarin kan nyikani."
30 Ki Yiisa betɔ a "Barmɔniie ki n beera na, nyiɔk na, a saa nɔi nan a ki min taar
muntaaewa ki kojouk n bui leer."
31 Ki Piita ŋamm yet nan ninmɔnn a "Li-i lekii tee min nan fin n lakin kpo gbaa, ŋaan
n kan mi nɔi nan n ki miani."
Ki u leeb na mun bia yet nna.

Yiisa nba miar Yennu nan ninmɔnn biaŋinba
(Matiu 26.36-46; Luk 22.39-46)

32 Li poorpo ki bi saan siaminba bi yi Gefsemane na. Leŋe ki Yiisa bet u poorpoweiteeb
a "Karin nna man ŋaan ki n saan ki saa miar Yennu."
33 U din jii Piita-e nan Jeems nan Jɔɔnn, ki bi saan. Ki u par biir ki li tee nan u yaa
wun kpoe na;
34 ki u yetib a "Parbibooru nba soorin na per lin kpima. Biat nna man kii nyɔi."
35 Ŋanne ki u chat saan tɔɔnn waaminna, ki baa fabin, ki u yugbiar siit tiŋ, ki mei
Yennu, a li-i bonni saa fiti, Yennu n ŋaan ki biak nba baat u paak na n yakirɔ, ki yet a
36 "N Baa, n Baa, siar kaa ki a kan fit tumi. Daa ŋaant ki n kɔɔ bonbiir nba baat n paak
na ni; ŋaan daa te ki li tee maa loon biaŋinba kaa, ŋaan lin teen faa loon biaŋinbae."

37 Ŋanne ki u jen u poorpoweiteeb bantaa na boor, ki sɔɔ ki bi gɔɔna. Ki u boi Piita a
"Simonn, a gɔɔnte-e? A kan fit kii nyɔi waami-i?"
38 ŋaan betib a, "Ii nyɔi man ŋaan kii mei Yennu ki i tan daa kɔɔ jinjammii ni. I sei
ŋarin loon lin tun linba ŋan, ŋaan ki i gbanant kaa paŋi."
39 Ki u bia ŋmat Yenmiaru ki saa mei nan waa bo miar sinsinn biaŋinba na,
40 ki bia jen sɔɔ ki u poorpoweiteeb na gɔɔna, kimaan gɔɔn din mɔkib bonchiann. Ki
bi ki mi baa saa yetɔ linba li yoo na.
41 Waa tan jen taapauŋ muntaa ni, ki u boib a "I bia lek daa dɔɔ gɔɔnt ki foi-i? Li jaŋa
man. Yoo maŋ baara. Bi jii min nisaarik Bik ki teen biitdamm nuu niwa.
42 Fiit man ki tin saan. Gotir, wunba nyii n poor na pera."

Baa soor Yiisa biaŋinba
(Matiu 26.47-56; Luk 22.47-53; Jɔɔnn 18.3-12)

43 Yiisa nba daa piak na, ki u poorpoweiteeb piik nan banlee na ni yenɔ, wunba ki bi
din yiu Judas na, baar nan nibur nba ki mannteeb yudamm nan sennu wannteeb nan
saakab tumm na, ki bi siab dia jukbanjai, ki siab mun dia gbajara.
44 Ki Judas wunba nyii u poor maŋ poŋ wannib nyinsiara a "Mi-i saki foont wunba ki
mɔɔt u tankpinn, yii mi nan ŋɔɔe na. Yin soorɔ kii diau fanu kii saa nanɔ."
45 Judas nba baar yoo nba, li taakpaak ni ki u saan Yiisa boor ki yiin a, "Wanntɔɔ"
ŋaan mɔɔt u tankpinn.
46 Ki niib na ji soor Yiisa ki diau kenken.
47 Ŋaan ki u poorpoweiteeb na ni yenɔ nba see leŋ na nɔɔt u jukbanjiak ki chɔɔ
mannteeb yudaanɔ daabir tubir ki pot.
48 Ŋanne ki Yiisa boib a "I baar nan jukbanjai nan gbajara na a yin tan soorin nan n
tee fat-tɔɔe na-a?
49 N daan tuu be i boor Yenjiantu ŋasaakak ni daar kura ki want niib Yennu maan, ki
i tuu ki somi; ŋaan li kpaa talas nan Yennu gbouŋ ni maan maŋ n gbee."
50 Ki u poorpoweiteeb na kur ji chiar ŋaan nyikɔ.
51 Ki naasimɔ nna gbab chinchenn kuukɔɔ ki waa Yiisa poorpo. Ki bi tan bibɔ ki soor
u chinchenn,
52 ki u nyik chinchenn maŋ bi nuu ni, ŋaan chiar yann.

Baa jii Yiisa ki saan nanɔ buut boor biaŋinba
(Matiu 26.57-68; Luk 22.54-55, 63-71; Jɔɔnn 18.13-14, 19-24)

53 Ki bi jii Yiisa ki saan nanɔ mannteeb yudaanɔ ŋaak, siaminba ki mannteeb yudamm,
nan tiŋ na ni saakab, nan sennu wannteeb lakin na.
54 Ŋaan ki Piita be Yiisa poorpo, ki waa banfɔkira mɔkmɔk nan baa tan kɔɔ mannteeb
yudaanɔ maŋ ŋaak. Ki Piita saan kar ki pukin toontunna na po, ki bi nanii muu.
55 Ŋanne ki mannteeb yudamm nan saakab maŋ kur yabir bi mɔŋ paak a bin gbat
siaradamm mɔi ni, ki la Yiisa biit ki kpiu, ŋaan kɔŋ u biit.
56 Siaradamm bonchiann din fa fai ki teenɔ, ŋaan ki bi fai maŋ ki waa leeri.
57 Ŋanne ki jasiab fiir set ki faar faak paanɔ a,
58 "Ti gbat ki u yet a u saa bet Yenjiantu ŋasaakak nba ki niib din maa na, ŋaan jii
daa ŋantaa ki maar, ki li ji kii tee nirɔ kaa maari."
59 Ŋaan li kur yann; bi fai maŋ lek bia din ki wei leeri.
60 Ŋanne ki mannteeb yudaanɔ na fiir ki boi Yiisa a "Barii nba ki jab na piak ki jiin a
po na paak tee bee? A ki mɔk li jiinu-u?"
61 Ŋaan ki Yiisa lek ŋmina, ki ki jiin siari. Ki u bia ŋamm boiɔ a "Fine set tee Yennu
Niganntɔɔ Masia wunba tee ŋɔɔ Yennu Bija na-a?"
62 Ki Yiisa jiin a "Nn, mine na. I tan saa la min nisaarik Bik kar Yabint Yennu niidiitu
po, ki bia tan saa lan ki n be sanpagbant ni ki siik."
63 Ŋanne ki mannteeb yudaanɔ maŋ soor u mɔŋ tiat ki pat, ŋaan yet a "Ti poŋ ji ki
loon siara damm.
64 I mɔŋ gbat waa yekint u mɔŋ nan Yennu biaŋinba. I dukii nlee?"
Ki bi kur sak a u biira, ki kpan ŋan nan kuume.
65 Ki bi siab siin mɔsant u paak; ki pii u numm po, ŋaan pebitɔ ki yeen a "Buntir
wunba peba na." Ki toontunna na gaarɔ, ki jakɔ nan tanpakii.

Biaŋinba ki Piita nɔi a u ki mi Yiisa
(Matiu 26.69-75; Luk 22.56-62; Jɔɔnn 18.15-18, 25-27)

66 Tɔn, Piita lek daa din be nanyer po ki nanii muu, ki mannteeb yudaanɔ
ŋaasapaantoontunyenɔ tan baar lau,
67 ki gotɔ sirrr, ki tan yetɔ a, "A mun tuu waa Nasaref nirɔ Yiisa maŋ."

68 Ki Piita nɔi a, “Min ki miu, min ki mi barbooru nba ki a piak na paaki;” ŋaan fiir
nyii. Li taakpaak ni ki kojouk bui.
69 Ki sapaamɔ na bia lau leŋ ki ŋammit beer nisiab nba see leŋ na a “Jɔɔ na mun tee
u poorpoweiteeb na yenɔe.”
70 Ki Piita bia ŋamm nɔi.
Ki li bia yann waaminna ki binba see leŋ maŋ ŋamm jak Piita a “A set tee niib na ni
yenɔe, kimaan a mun tee Galilii nirɔe.”
71 Ŋanne ki Piita por a, “Li-i tee ki n faar faakie, Yennu n dat n tubir, min ki mi yaa
yeen jɔɔ nba na po.”
72 Li yoo maŋ ki kojouk bui pukin taapauŋ munlee; ki Piita ji tiar biaŋinba ki Yiisa bo
betɔ na a, “A saa yet a a ki min taar muntaaewa, ki kojouk n lian bui leer.” Li yoo na ki
Piita libit nan mɔnii.

15

Baa jii Yiisa ki saan Pailat boor biaŋinba
(Matiu 27.1-2, 11-14; Luk 23.1-5; Jɔɔnn 18.28-38)

1 Mannteeb yudamm, nan tiŋ na ni saakab, nan sennu wannteeb, nan Juu teeb saakab
kur din lakin sanyapob ni, ki lor lora, ki baan Yiisa bant ki jii saan nanɔ tiŋ yudaanɔ
nba ki bi yiu Pailat* na boor.
2 Ki Pailat boiɔ a “Fine set tee Juu teeb kpanbar na-a?”
Ki Yiisa jiin a “Nan faa yaa na.”
3 Ki mannteeb yudamm maŋ lek bia dia sɔnii bonchiann ki piak biir Yiisa.
4 Ki Pailat bia boiɔ a “A kan jiin siari-i? Gbiintir baa piak ki biira biaŋinba.”
5 Ŋaan ki Yiisa lek yêt jiinu; ki li ji bakit Pailat.

Pailat nba din chab a bin kpi Yiisa biaŋinba
(Matiu 27.15-26; Luk 23.13-25; Jɔɔnn 18.39–19.16)

6 Tɔn, yukitgar tiaru jaamm dinu yoo kur, Pailat tuu nyinn niyenɔkɔɔe dansarik ni,
wunba ki niib na loonɔ, ki ŋaau.
7 Li yoo maŋ jasɔɔ din be dansarik ni, ki u sann tee Barabas. Ŋɔɔ nan nisiab din be
dansarik ni, kimaan bi mɔyêtuk nba ki bi tuu mɔk doo na ni ki kpi niib na paak.
8 Ŋanne ki nibur maŋ din lakin ki mei Pailat a wun yaan tun burchint.
9 Ki u boib a, “I loon ki n nyinn Juu teeb bat nae-e?”
10 Kimaan u mi fanu nan naŋ paake ki mannteeb yudamm jii Yiisa ki teen u nuu ni.
11 Ŋanne ki mannteeb yudamm maŋ ŋamm pak tur nibur na a bin betɔ ki wun nyinn
Barabas-e ki turib.
12 Ki Pailat bia ŋamm boib a, “Ki wunba ki i yiu Juu teeb kpanbar na, i loon ki n teenɔ
nlee?”
13 Ki bi tian jiin sanpaapowa a “Kpaamɔ dapunpunn paak.”
14 Ki Pailat boib a “Bee paake? U biit mantik tee lannpoe?”
Ki bi bia ŋamm tian sanpaapowa a “Kpaamɔ dapunpunn paak.”
15 Ki Pailat loon wun penn nibur maŋ para, li paak ki u nyinn Barabas ki turib, ŋaan
te ki u kunkɔnkɔnna na boo Yiisa, ki u jiiu turib a bin kpaau dapunpunn paak.

Kunkɔnkɔnna na nba din sukii Yiisa biaŋinba
(Matiu 27.27-31; Jɔɔnn 19.2-3)

16 Ki kunkɔnkɔnna na jii Yiisa ki kɔɔ nanɔ tiŋ na yudaanɔ Pailat ŋaadindouŋ ni, ki
yiin bi leeb kur.
17 Ki bi jii baanmuŋ nna ki lannɔ, ŋaan jii kunkonii ki luu naan fokirik ki yirimɔ,
18 ŋaan ji foontɔ nan baa foont bat biaŋinba na, ki yeen a “Juu teeb Bat, naa-a naa-a,”
19 ŋaan jii lanbann ki faa u yur paak, ki siin mɔsant u paak, ki gbaa bi duna paak u
tɔɔnn.
20 Baa daanɔ nyatuk ki gbenn yoo nba, ki bi liat baanmuŋ na, ŋaan jii u mɔŋ mɔŋ tiat
na ki lannɔ, ki jiiu ki nyii nanɔ a bin saan kpaau dapunpunn paak.

Baa din kpaa Yiisa ki tabinɔ dapunpunn paak biaŋinba
(Matiu 27.32-44; Luk 23.26-43; Jɔɔnn 19.17-27)

21 Baa be sɔnu ni ki saa yoo nba, ki bi chet jasɔɔ nna ki u sann tee Simonn. Ki
kunkɔnkɔnna maŋ miau a wun gaar Yiisa kuun dapunpunn na. (Li jɔɔ din tee Sairene
jɔɔe, ki nyii digbanbik ni ki baat Jerusalem. U din tee Aleksander nan Rufus baae.)

---

* **15:1 15.1** Pailat-e din tee Rom teeb nba nyann Juu teeb na yudaanɔ.

22 Ki bi jii Yiisa ki saa nanɔ siaminba ki bi yir Golgota, ki li paak tee “Yukpabuk Boor
na.”
23 Leŋe ki nisiab din turɔ daan nba ŋmat nan nyɔku nba ki bi yir mir na, ŋaan ki u
yêt li nyunu.
24 Ki bi ji kpaau dapunpunn na paak, ki ji tɔ naatɔɔt ki chent u tiat.
25 Bi din kpaau sanyiɔk nie, kut munyia yoo.
26 Bi din sɔb baa yaa bi la u biit nba na, ki tabin u dapunpunn na paak a, “Juu teeb
Kpanbar maŋe na.”
27 Bi bia din kpaa fat-teeb banlee dapunpuna paak ki pukin u po, ki yenɔ be u niidiitu
po, ki lɔɔ na mun be u niigaŋ po.
28 Ki li gbeen linba sɔb Yennu gbouŋ ni a “Bi teenɔ nan baa tee toonbiitdamm biaŋinba
nae.”
29 Tɔn, ki binba somm gaar leŋ na gumii bi yura ki sukiiɔ, ki yeen a “Fine yaa a saa
fit bet Yenjiantu diiuk na ŋaan bia jii daa ŋantaa ki maar.
30 Ŋann, nyimin dapunpunn na paak ki sik ki tinn a mɔŋ.”
31 Nnae ki mannteeb yudamm nan sennu wannteeb mun bia sukiiɔ, ŋaan yeen bi leeb
a “U tuu tint leeb, ŋaan tan kan fit tinn u mɔŋi.
32 Juu teeb bat nba tee Yennu Niganntɔɔ Masia na n nyi dapunpunn na paak ki sik
mɔtana, ki tin la ki teenɔ yada.”
Ki binba ki bi pukimm u po ki kpaab na mun bia sukiiɔ.

Yiisa kuun labaar
(Matiu 27.45-56; Luk 23.44-49; Jɔɔnn 19.28-30)

33 Laa din tan baar yonsuuk ni, ki digbann na kur ji bɔnn ki saa tuu yenlekir kut
muntaa.
34 Kut muntaa maŋ yooe, ki Yiisa yikin nan kunkɔsaakar a, “Eloi, Eloi, lema
sabaktani?” ki li paak tee a “N Yennu, n Yennu, bee ki a nyikimi?”
35 Ki binba see leŋ na gbat u yiini maŋ, ki bi siab yet a “Gbiintir man, u yi Elaija-e.”
36 Ŋanne ki bi ni yenɔ tin ki saan jii saapo ki suunt damiituk nna ni, ki jii sakin daauk
paak, ŋaan donn ki turɔ a wun nyu, ki bia yet a “Ŋaant ki ti laan Elaija saa baar ki
sikinɔ dapunpunn na paaka.”
37 Ki Yiisa ŋamm yikin nan kunkɔsaakar, ŋaan ji kpo li yoo.
38 Li yoo na ki chinchenn nba tuu jɔɔn ki puun Yennu diiuk sinsuuk ni na bɔkit yur
paak ki tan sik tiŋ ni.
39 Ki kunkɔnkɔnna yudaanɔ nba din see dapunpunn maŋ boor na nba la biaŋinba ki
Yiisa kpo na, ki u ji yet a “Barmɔnii, jɔɔ na set tee Yennu Bijae.”
40 Tɔn, Meeri Magdaliinn nan Meeri nba din tee Joses nan Jeemsbik naa na, nan
Salome, din pukin poosiab po ki see banfɔkira ŋaan gorii.
41 Bi poŋ din waa Yiisa, yoo nba ki u din be Galilii naewa, ki sommitɔ. Pooleeb
bonchiann nba wei Yiisa ki baar Jerusalem na mun bia din be leŋ.

Yiisa gbanant piinu labaar
(Matiu 27.57-61; Luk 23.50-56; Jɔɔnn 19.38-42)

42-43 Li daar daajoouk ki Arimatea doo ni jɔɔ nba sann tee Joosef na din baar. U din tee
Juu teeb barbuura saakayenɔe, ki tee burchimɔ nan barmɔnii, ki din guu Yennu naan
baaru. Li daar sanyafannuk din sii tee foon daare; li paak, ki u din saan nan parcheenn
ki yet Pailat a wun chabɔ Yiisa gbanant.
44 Pailat nba gbat a Yiisa poŋ kpowa na, ki li ji yaar litɔ; ki u yiin kunkɔnkɔnna yudaanɔ
na ki tan boiɔ a, “Yiisa nba kpo, li yukira-a?”
45 Yoo nba ki u gbat yudaanɔ maŋ mɔb ni na, ki u yiin Joosef maŋ ki tan chabɔ a wun
jii Yiisa gbanant na.
46 Joosef poŋ din daa katiŋewa, ki kpaat Yiisa gbanant dapunpunn na paak, ki pɔbinɔ
leŋ, ki jiiu pii kaauk nba ki bi poŋ din jiar tanpiiuk ni na, ki bikit katangbeŋir, ki biin li
mɔb.
47 Ki Meeri Magdaliinn nan Meeri, wunba din tee Joses naa na la siaminba ki bi pii
Yiisa gbanant na.

16

Yiisa kuun fiiru labaar
(Matiu 28.1-8; Luk 24.1-12; Jɔɔnn 20.1-10)

1 Foon daar nba din tan gar, ki Meeri Magdaliinn, nan Salome, nan Meeri, wunba tee
Jeems naa na, din saan ki saa daa bonnunubit a bin saan but Yiisa gbanant paak.

2 Lasir daar sanyapob ni, ki bi saan kaauk maŋ boor ni.
3-4 Baa daa din be sɔnu ni yoo nba, ki bi boi bi leeb a, “Ŋmee sa saa birint katanu,
kaauk maŋ mɔb paak ki turiti?” (Li katanu din gbeŋ bonchiann.) Ŋanne ki bi tan per
leŋ, ki got la ki katanu maŋ poŋ birinta ki dɔɔ li kɔɔ.
5 Ki bi kɔɔ kaauk maŋ ni, ki saa la naasimɔ nna lia baanpiouŋ ki kar niidiitu po. Ki li
teemm jijeet bonchiann.
6 Ki naasimɔ maŋ yetib a “I daa jee siar mani. N mi nan i loon Nasaref nirɔ Yiisa nba
ki bi kpiiu dapunpunn paak nae. U kaa nna; u fiir kuun niwa. Gotir man, baa daan birɔ
siaminbae na.
7 Ii ŋmat ki saa bet u poorpoweiteeb nan Piita a u gar bi tɔɔnn ki saan Galiliiwa; leŋe
ki bi saa lau nan waa poŋ daan betib biaŋinba na.”
8 Ki li yaar lit poob maŋ, ki bi gbanant jek bonchiann, ki bi nyii kaauk na ni, ki chiar,
ŋaan lek ki faa sɔɔ li labaari, kimaan jaŋmaanii soorib bonchiann.

Yiisa nba din dɔkit Meeri Magdaliinn paak biaŋinba
(Matiu 28.9-10; Jɔɔnn 20.11-18)

9 Tɔn, Yiisa nba din fiir kuun ni, lasir daar sanyiɔk ni na, u din dɔŋ dɔkit Meeri
Magdaliinn paake, wunba ki u din nyinn narinbiit banlore u ni na.
10 Ki poo maŋ saan saa bet Yiisa weinanleeb nba mɔ ki fabin na.
11 Baa gbat ki u yaa Yiisa jen u manfoor ni ki u lau na, ŋaan bi din ki teenɔ yada.

Yiisa nba din dɔkit u poorpoweiteeb banlee paak biaŋinba
(Luk 24.13-35)

12 Linba na poorpoe ki Yiisa poorpoweiteeb banlee din nyii doo na ni ki somm sɔnu
ni. Ki u lebit u mɔŋ ki dɔkit bi paak.
13 Ki bi ŋmat jen doo na ni ki tan yet bi leeb, ŋaan ki bi lek ki teemm yada.

Yiisa nba din dɔkit u poorpoweiteeb piik nan yenɔkɔɔ na paak biaŋinba
(Matiu 28.16-20; Luk 24.36-49; Jɔɔnn 20.19-23; Toona 1.6-8)

14 Li poorpo biak ki Yiisa poorpoweiteeb piik nan yenɔkɔɔ na din kar ki di jeet, ki u
tan dɔkit bi paak, ki yakii namm bi yada pɔɔrin, nan bi tuba nba kpaa biaŋinba, nan
baa ki teen binba lau ki u fiir kuun ni yada na paak.
15 Ki u bia yetib a “Ii saa kii mɔɔntir barŋanii na ki tur sɔɔ kur, tingbouŋ na kur po.
16 Wunba kur teenin yada, ki bi wurɔ Yennu nyunwuru, u saa la tinnu; ŋaan wunba
ki teenin yada, Yennu saa bu u buut ki biirɔwa.
17 Ŋaan binba teenin yada saa tun yaarlituk toona nae: bi sii taan n sann ki nyint
narinbiit niib ni; ki bia pak maboorganii nba ki bi ki mi paki;
18 bi-i taŋi soor wai, koo bi-i taŋi nyuu nyɔkbiiuk, li kan teemm siari; bi bia saa yii bi
nii baatib paak, ki bin la laafia.”

Yiisa nba doo Yendɔuŋ ni biaŋinba
(Luk 24.50-53; Toona 1.9-11)

19 Tɔn, Yiisa nba pak barii na ki gbenn yoo nba, ki Yennu te ki u doo Yendɔuŋ ni ki
saa kar ŋɔɔ Yennu niidiitu po.
20 Ŋanne ki u poorpoweiteeb na saan ki saa mɔɔntir u barŋanii na lokir kur po, ki ti
Yomdaanɔ maŋ be namm, ki te ki bi tuun yaarlituk toona, ki li toona wann siara nan bi
mɔɔntii maŋ set tee barmɔniie.

Barŋanii nba ki
LUK
din sɔb nae na

Ki jiin Luk gbouŋ na po

Yennu maan nba ki Luk din sɔb na want a Yiisa-e tee Israel teeb* tinntɔɔ nba ki Yennu din tur mɔsonn ki jiin u po, ki bia tee nisaarii kur tinntɔɔ.

1-4 Chanbaa Teofilus:
N loon ki a bann nan maan nba ki bi poŋ daan wanna na, li tee barmɔnii mɔniie.
Li piinu ni, nisiab din la linba tun ti leeb sinsuuk ni na, nan bi ninbina. Ŋamme tee binba din mɔɔntir maan maŋ, ki niib bonchiann kot bi mɔŋ paak ki sɔb linba ki bi wannib na. Li paak, n mɔŋ mɔŋ boi ki fiitir bonŋann ki la nan li bonsiar kur nba tee biaŋinba li piinu ni, nan laa saa biaŋinba, ki n dukin nan li ŋan nan ki n sɔb ki lii tɔɔk sɔnu, ki tura.

Malaka nba pak baa saa mar Jɔɔnn biaŋinba

5 Yoo nba ki Herod din tee Judea yent batsaakɔɔ na, ki Yennu manntɔsɔɔ be ki u sann tee Sekaria, ki u tee manntɔɔ Abija paabu ni nirɔ, ki u ŋaapoo tee manntɔɔ Aarɔnn yaaboonn, ki u sann tee Elisabef.
6 Bi banlee maŋ binbeŋ din ŋan Yennu boor, ki bi sak u wannu nan sennu kur nyiknyik;
7 ŋaan bi din ki mɔk biki, kimaan Elisabef din tee pookanmatire, ki bi kur bia poŋ gar nan matukɔ.
8 Ŋanne dasiar ki Sekaria paabu ni toontun-yoo tan baar, ki u din tan yaa wun tun u toonn ki tur Yennu, nan waa tuu tuun ki teenɔ biaŋinba na.
9 Li yoo na ki bi tɔ naatɔɔt nan bi mannteeb kaar nba tee biaŋinba, a bin gann wunba sii kɔɔ Yennu ŋasaakak na ni kii wubint bonnunubit. Baa tɔ, Sekaria din dii. Li paak ki u tan saan kɔɔ ŋaak maŋ ni,
10 ŋaan ki nibur na kur biar see nanyer ki mei Yennu, yoo nba ki u wubint bonnunubit na.
11 Li yooe ki Yennu malaka dɔkit Sekaria paak, ki set bonnunubit binbintir na diitu po.
12 Sekaria nba din tan lau yoo nba, ki u yan put ŋmat, ki jaŋmaanii soorɔ.
13 Ki malaka maŋ betɔ a, “Sekaria, daa tiin jaŋmaanii. Yennu poŋ gbat a miaruwa, ki a ŋaapoo Elisabef tan saa mar bonjak ki tura, ki a saa pur u sann Jɔɔnn.
14 Ki li tan saa maŋa ki a par n penn, ki niib bonchiann para mun tan saa penn u maaru maŋ paak.
15 U tan sii tee nijaanne Yennu tɔɔnn, ki bia tan kii nyu dabooru kur. U tan saa gbee nan Yennu Seyeeŋ u matuk yooewa.
16 U tan saa te ki Israel teeb† bonchiann n jen bi Yomdaanɔ Yennu boor.
17 U sii mɔk Yennu Seyeeŋ nan paŋ, nan Yennu sɔkinii Elaija nba din mɔk biaŋinba na, ki tan saa dɔŋ liit ti Yomdaanɔ, ki tunn mɔtana nigbouŋ na yan, ki te ki waas nan bibaanba n ŋamm taan kii mɔk dudukŋant, ki bia tunn mɔyêtdamm yan ki bin bann yentinbinbeŋ, ki u bia tan saa te ki niib n teen siir kii guu bi Yomdaanɔ.”
18 Ki Sekaria bet malaka maŋ a, “N saa teen nlee ki bann nan linba na tee mɔnii? Kimaan n kpeta, ki n ŋaapoo mun bia kpeta.”
19 Ki malaka maŋ jiinɔ a, “Mine tee Gabriel wunba be Yennu tɔɔnn na; ki u tumin a boor, a n tan pak nana ki wanna barŋanii na.
20 Ŋaan a saa muu nan li yoo nba tan saa baar ki lin teen mɔnii, kimaan a ki teen n maan nba saa teen mɔnii na yada.”
21 Tɔn, niib nba biar see nanyer ki guu Sekaria na, li din bakitib kimaan waa yukir Yenjiantu ŋasaakak ni biaŋinba na.
22 Waa ji din tan nyii yoo nba, u din ki fit piaki, ki bi ji bann nan u la yirintue Yenjiantu ŋasaakak na ni; ki u ji piak muutir ki labin nii ki teemm.
23 Yoo nba ki u toona din tan gbenn Yenjiantu ŋasaakak ni na, ki u kun ŋaak ni.
24 Li poorpoe ki u ŋaapoo Elisabef din soor poor, ŋaan bɔrii u mɔŋ ŋaak ni tatata nan ŋmaarii ŋanŋmu,
25 ki din tan yet u mɔŋ a, “Linba nae ki Yennu tun turin ki tinin ninbaauk ki nyinnin fei ni.”

---

* **: 1.0** Juu teeb sanleere tee Israel teeb. † **1:16 1.16** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

Malaka nba pak baa saa mar Yiisa biaŋinba

26 Tɔn, Elisabef poor sooru ŋmaarii ŋanloob nie, ki Yennu tun u malaka Gabriel a wun
saan doo nba be Galilii yent ni, ki bi yi doo maŋ Nasaref na,
27 ki saa pak tur sapaanmunn nba ki u sann tee Meeri na. Sapaamɔ maŋ din tee jasɔɔ
sarkpeŋe, ki u sann tee Joosef. Joosef din tee kpanbar Defid yaaboonne.
28 Ki malaka na tan baar Meeri boor ki yetɔ a, “N foonta. Yennu par mei a paak, ki u
bia be nana.”
29 Waa yet biaŋinba na, ki Meeri yan ji put ki saa baa nɔɔk ni, ki u ji dukii maan maŋ
paak.
30 Ki malaka na bia betɔ a, “Meeri, daa tiin jaŋmaanii, kimaan Yennu par mei a paak.
31 A tan saa soor poor ki mar bonjak, ki tan saa pur u sann Yiisa.
32 U tan sii tee nijaanne, ki bi yiu Yabint Yennu Bija. Ti Yomdaanɔ Yennu saa te ki wun
di u yeeja Defid naan,
33 ki u sii tee Jakɔb yaaboona ni kpanbar mɔkmɔk nan mɔkmɔk, ki u naan bia kan mi
gbenni.”
34 Ŋanne ki Meeri boi malaka maŋ a, “N tee sapaanmunne, ki nlee ki n saa soor poori?”
35 Ki malaka na yetɔ a, “Yennu Seyeeŋ saa sik a ni, ki Yabint Yennu maŋ paŋ n bakin
a paak; li paak, bik nba ki a tan saa marɔ maŋ sii tee popeendaanɔe, ki bi yiu Yennu
Bija.
36 Ŋaan bant nan a niipoo Elisabef, wunba kpeta na, mɔtana u soor poora ki saa mar
bonjak. U ŋmaarii ŋanloobu na, ŋɔɔ nba ki bi din yiu pookanmatir na;
37 kimaan siar kaa ki Yennu kan fit tumi.”
38 Ki Meeri betɔ a, “Tɔn, n tee Yennu daabire. Ŋaant ki lin teen nan faa betin biaŋinba
na.” Ki malaka na ji yaat nyikɔ.

Biaŋinba ki Meeri saan gɔn Elisabef

39 Li poorpo ki Meeri fiir yiama ki saan Juda yent nba mɔk kunkona na dosau ni,
40 ki kɔɔ Sekaria ŋaak ki foont Elisabef.
41 Yoo nba ki Elisabef gbat Meeri foontii na, ki bik nba daa be Elisabef poor ni na ji
kpir kutib. Li yoo na ki Yennu Seyeeŋ gbee Elisabef,
42 ki u yikin sanpaapowa a, “Wuya, wuya, Yennu piisin be a paak ki gar pooleeb kura,
ki u piisin bia be bik nba be a poor ni na paak.
43 Bee ki li teenin nna ki n Yomdaanɔ naa tan baar n boori?
44 Maa gbat a foontii yoo nba, ki bik nba be n poor ni na ji kutib nan parpeenn.
45 Faa teen yada nan Yennu maan nba ki u pak tura na tan saa teen mɔnii na, parpeenn
tee a yare.”

Meeri nba din pak Yennu biaŋinba

46 Ŋanne ki Meeri ji din yet a
“N piak Yennu n par ni,
47 ki mɔk parpeenn, Yennu nba tee n Tinntɔɔ na paak,
48 kimaan u tin min nba tee u sapaandaabir na ninbaauk,
ŋaan ki n poŋ ki tee siari.
Laa jii dinna ki saa, nigbouŋ kur tan sii yeen
a n tee parpeenn daanɔe,
49 kimaan paŋ daanɔ Yennu tun toonjaana ki turin,
ki u sann tee kasii.
50 U bia mɔk ninbatinu nan nigbouŋ kur nba tiinɔ.
51 U tant u nuu ki tun paŋ toona,
ki yat karinbaandamm ki biir bi lora,
52 ki liat kpanbara, ŋaan donn tatimm,
53 ki gboon komma jeŋant, ŋaan te ki mɔkita ŋmat niikoonii.
54 Waa din senn mɔsonn ki tur ti yeejamm Israel teeb
nba tee u toontunna na,
u tian li po ki sommitib.
55 U bia tian ki tiin Abraham nan u yaaboona ninbaauk
mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”
56 Tɔn, li din teen nan ŋmaarii ŋantaa na ki Meeri daa be Elisabef boor, ki tan ŋmat
kun.

Baa mar Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na biaŋinba

57 Li poorpoe ki Elisabef matuk yoo tan baar, ki u mar bonjak.

58 Ki bi ŋakpiasnba nan u ninjamm din gbat biaŋinba ki Yennu tinɔ ninbaauk
bonchiann na, ki bi kur ji mɔk parpeenn nanɔ.
59 Tɔn, ki li daa ŋanniin daare ki bi baar a bin pot bik maŋ punn, ki loon bin jii u baa
sann ki purɔ;
60 ŋaan ki u naa gatib a, “Aaii, u sanne tee Jɔɔnn.”
61 Ki bi yetɔ a, “Ŋaak na ni, sɔɔ sann ki yi Jɔɔnn-i.”
62 Ŋanne ki bi pak muutir nan bik maŋ baa, a bin boi ki laan u loon bii yi u bik maŋ
bee;
63 ki u wann muutir ni a bin jii dapɔuk turɔ. Baa jii ki turɔ ki u sɔb a, “Bik maŋ sanne
tee Jɔɔnn.” Ki li ji bakit bi kura.
64 Li taakpaak ni ki Sekaria muut, ki ji piin maan paku ki piak Yennu.
65 Ki janmaanii soor bi doo niib kura. Ki labaar na mɔɔnt yat Juda yent nba mɔk
kunkona na kur po,
66 ki li tur binba kur gbat nna maŋ dudukit, ki bi boi bi leeb a, “Bik na tan sii tee
niboorbee?” kimaan bi poŋ la nan Yennu paŋ be nanɔ.

Biaŋinba ki Sekaria din sɔkint Yennu maan

67 Li yoo na ki Yennu Seyeeŋ din gbee Jɔɔnn baa Sekaria, ki u sɔkint Yennu maan ki
yet a:
68 “Ŋaant man ki tin pak timm Israel teeb Yomdaanɔ Yennu,
kimaan u baar a wun somm u niib ki fat ŋaabe.
69 U turit Tinntɔɔ nba mɔk paŋ
ki tee Yennu toontunnɔ Defid yaaboonn.
70 Yaayoo ni, Yennu din pak nan u popeenn sɔkiniinba ki turit,
71 ki yet a u tan saa nyinnit ti datai nii ni,
ki bia tan saa nyinnit binba kur namit na nii ni.
72 U bia yet a u sii mɔk ninbatinu nan ti yeejamm,
ki kan mi tamm u popeenn mɔsonn
73 nba ki u din senn ki tur ti yeeja Abraham na.
74 U din senn a u saa nyinnit ti datai nii ni,
ki tin fit jiantɔ ki janmaanii daa mɔkiti,
75 ki ti sii tee popeendamm nan burchimm u boor
nan ti manfoa gbennu.
76 N bik, bi tan sii yia, ‘Yabint Yennu sɔkiniie.’
A saa gar ti Yomdaanɔ tɔɔnne ki ŋamm u sɔnii ki turɔ,
77 ki wann u niib ki bin bann nan u tan saa tinnib
yoo nba ki u nyik chab bi biit na.
78 Barmɔniie, Yennu mɔk ninbatinu nan burchint,
ki ti tinnu daar maŋ tan sii tee nan yondoor nae,
79 ki li tan saa yent sanpaapo
ki tur binba be kuun bunbɔnn ni na;
ki bia yent ti taa ni ki tin tɔkin parmaasir sɔnjouk na.”
80 Bik maŋ din kpaatire ki pukii nan Yennu bannu, ki kɔɔ muuk ki saa be tatata nan
yoo nba tan baar nan wun dɔkit Israel teeb‡ paak.

2

Baa mar Yiisa biaŋinba
(Matiu 1.18-25)

1 Li yoo na ki kpanbara yudaanɔ Ɔgustus tur mɔb u yent ni a bin sɔb sɔɔ kur sann
nikant ni.
2 Ŋanne tee sinsinn nikant sɔbu, ki Kirinius tee Siria tiŋ yudaanɔ li yoo.
3 Li paak, sɔɔ kur din kun u doo ni a bin saa sɔb u sann,
4 ki Joosef mun din nyii Nasaref nba be Galilii yent ni na, ki saan Judea yent ni, ki kun
kpanbar Defid doo Betlehem, kimaan u din tee Defid yaaboonne.
5 Tɔn, ki u kpen a bin sɔb ŋɔɔ nan u sarkpeŋ Meeri sana; li yoo, ki Meeri mɔk poor.
6 Baa din daa be Betlehem na, ki Meeri maaru yoo tan jaŋ,
7 ki u mar u sapaanmar bonjak, ki jii tana ki bobinɔ, ki birɔ bonkobit burgbetir ni,
kimaan saamm diiuk na ji din ki mɔk yiar nba ki bi saa dɔɔri.

Ki jiin pekpaarii nan malakanba po

8 Pekpaarii mun din be doo maŋ ni ki kpaar pei nyiɔk, muuk ni.

‡ **1:80 1.80** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

9 Ki Yennu malaka tan dɔkit bi paak, ki Yennu maŋ yentsaakar yent lintib. Ki
jaŋmaanii soorib bonchiann.
10 Ŋaan ki malaka na betib a, “Daa tiin jaŋmaanii man, kimaan n baar nan barŋaniie
maa n wanni, linba saa tur niib kur parpeenn.
11 Dinna nyiɔk na bi mar i Tinntɔɔ, wunba tee Yennu Niganntɔɔ Masia na. Bi marɔ
Defid doo nie.
12 I saa la sanpantik na boob tana ki dɔɔ bonkobit burgbetir ni; linba nae sii tee nyinn
ki turi.”
13 Li yoo na ki Yendɔuŋ ni malakanba bonchiann dɔkit ki pukin malaka na po, ki yiin
piak Yennu a:
14 “Dont Yennu sann sanpaapo man;
parmaasir-ii be u nigannkab paak, tingbouŋ na ni.”
15 Ki malakanba na tan nyik pekpaarii na, ŋaan ŋmat doo Yendɔuŋ ni. Ki bi yet bi
leeb a, “Ŋaant man ki tin saan Betlehem ki saa got linba tun, ki ti Yomdaanɔ Yennu betit
na.”
16 Ŋanne ki bi fiir saan yian yian ki saa baar ki la Meeri nan Joosef; ki sanpantik maŋ
dɔɔ bonkobit burgbetir ni.
17 Baa baar lau yoo nba, ki bi mɔɔnt linba ki malaka na betib ki jiin bik maŋ po.
18 Ki binba gbat pekpaarii na nba mɔɔnt linba na, ki li bakit bi kur.
19 Ŋaan Meeri din tian linba tun na kur, ki dukii li po u par ni bonchiann.
20 Li poorpoe ki pekpaarii na ŋmat bi pei boor muuk ni. Baa saa na, ki bi piak dont
Yennu sann, linba kur ki bi gbat ki la na paak; ki li set tee nan malaka nba betib biaŋinba
na.

Yiisa sanpuru labaar

21 U maaru daa ŋanniin nie ki bi din pot u punn ki pur u sann Yiisa, sann nba ki
malaka din pur ŋaan ki u poor daa ki soor na.

Baa din jii Yiisa ki tur Yennu biaŋinbae na

22 Tɔn, li din tan jaŋ nan Joosef nan Meeri n tun nan Moses sennu nba wann biaŋinba,
ki mann maruŋ ki ŋamm bi mɔŋ Yennu boor na. Ŋanne ki bi ji din jii bik na ki saan
nanɔ Jerusalem, a bin saa jiiu ki tur Yennu,
23 nan laa sɔb Yennu sennu ni na a, “Bikperik kur nba tee bonjak sii tee Yennu yɔɔe.”
24 Ki bi bia mann maruŋ nan Yennu nba din senn biaŋinba na a, “Bin lon lanjerii
banlee koo ŋmanbira banlee ki mann.”
25 Li yoo na ki jasɔɔ nna be Jerusalem, ki u sann tee Simeonn. U din tee burchimɔ nan
yentinnɔe, ki Yennu Seyeeŋ be u ni, ki u guu yoo nba ki Yennu tan saa tinn Israel* teeb.
26 Yennu Seyeeŋ maŋ poŋ din fiit ki wannɔ a u kan kpo see ki u tan la Yennu Niganntɔɔ
Masia, wunba ki u din senn mɔsonn a u saa tumɔ na.
27 Li yoo na ki Yennu Seyeeŋ maŋ te ki Simeonn kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni, ki saa la
Yiisa baa nan u naa ki bi baar nanɔ a bin teenɔ nan sennu nba wann biaŋinba na.
28 Ki Simeonn gaar bik maŋ ŋaan pak Yennu ki yet a:
29 “N Yomdaanɔ, min nba tee a daabir na,
ŋaant ki n saan nan parmaasir
nan faa poŋ din betin biaŋinba na,
30 kimaan n mɔŋ mɔŋ ninbinn la Tinntɔɔ nba ki a tumɔ nawa,
31 wunba ki a gann ki sennɔ ki tur nibooru kura.
32 U sii tee yentu ki fiit a sɔnu ki wann binba ki tee Israel teeb na,
ki bia baar nan dontir ki tur a niib Israel teeb.”
33 Tɔn, Simeonn nba pakib ki jiin bik maŋ po biaŋinba na, ki li bakit bik na baa nan
u naa bonchiann.
34 Ki Simeonn sat Yennu piisin bi paak, ŋaan bet bik na naa Meeri a, “Nnara, Yennu
nyinn bik na ki sennɔ a Israel teeb bonchiann n baa yann u paak; ki leeb bonchiann
mun bia tan saa tinn u paake. Ŋɔɔe tan sii tee nyinn nba ki niib bonchiann saa pak ki
biir na;
35 linba na saa te ki bi woonin ni dudukit n nyi paanu. Ŋaan bonsiar tan saa tun ki
biir a mɔŋ mɔŋ par bonchiann.”
36 Tɔn, ki Yennu sɔkiniilɔɔ mun be leŋ ki tee poo, ki u sann tee Anna, wunba tee
Fanuel bik, ki bia tee Aser booru ni nirɔ, ki din tee pookperchianwoŋ, wunba din yoo
bina ŋanlore,

* **2:25 2.25** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

37 ki u sɔrɔ kpo ŋaan nyikɔ pakɔɔk ki u ji tee binpiinniin nan ŋanna; ŋaan u din tuu
ki nak Yenjiantu ŋasaakak na ni yonnu nan nyiɔk, ki jiantir Yennu ki lorin mɔb ki meiɔ.
38 Li yoo na ki u baar ki lab ki teen Yennu niipoouk, ki din piak bik na po ki teen binba
kur din guu yoo nba ki Yennu yaa wun tinn Jerusalem teeb na.

Baa ŋmat kun Nasaref biaŋinba

39 Ki Joosef nan Meeri nba din tun gbenn Yennu sennu nba wann biaŋinba na, li yoo
ki bi ŋmat kun Nasaref nba be Galilii yent ni na.
40 Ki bik na tan kpaat nan paŋ nan subinii bonchiann, ki Yennu par mei u paak.

Yiisa nba tun biaŋinba u bisin ni

41 Tɔn, binn kur ki Yiisa baa nan u naa tuu saan Jerusalem ki saa di yukitgar† tiaru
jaamm.
42 Yoo nba ki Yiisa din tan baar binpiik nan ŋanlee na, ki bi saan a bin saa di jaamm
maŋ nan biaŋinba ki bi tuu tee na.
43 Jaamm daa maŋ nba din tan gbenn yoo nba, ki bi ji piin kunu, ŋaan Yiisa biar be
Jerusalem, ki u damm ki mi nan u biari.
44 Bi din dukii a u be nibur na nie, ki bi somm daar maŋ kur; ŋanne ki bi ji loonɔ bi
niib ni nan bi leeb ni,
45 ŋaan ki ki lau. Ki bi din ŋmat saan Jerusalem ki saa loonɔ leŋ.
46 Daa ŋantaa daar ki bi tan lau Yenjiantu ŋasaakak ni, ki u lakin kar nan wannteeb
yudamm ki gbiintir bi maan ŋaan bia boib buboit.
47 Ki li bakit binba kur gbiintirɔ na, nan waa teen biaŋinba ki mɔk bannu ki piak ki
jiintib na.
48 Ki u baa nan u naa nba lau leŋ na, ki li bakitib bonchiann; ki u naa ji boiɔ a, "N
bik, bee ki a teent nna? A ki mi a min nan a baa la parbiir hei ki loomani-i?"
49 Ki u jiin ki boib a, "Bee ki i loonimi? I ki mi nan n saa fabir kii be n Baa toona
nie-e?"
50 Ŋaan bi din ki bann u maan maŋ paaki.
51 Ŋanne ki bi din ŋmat nan Yiisa ki sik Nasaref, ki u saak bi mɔb. Ki u naa tian linba
tun na kur u par ni.
52 Ki Yiisa kpaatir ki pukii nan subinii, ki Yennu nan nisaarii para mei u paak.

3

Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru biaŋinba
(Matiu 3.1-12; Mak 1.1-8; Jɔɔnn 1.19-28)

1 Kpanbara yudaanɔ Taiberias nba din dii naan bina piik nan ŋanŋmu ni, ki Ponsius
Pailat mun tee Judea yudaanɔ, ki Herod mun tee Galilii batsaakɔɔ, ki u waarɔ Filip mun
tee Iturea nan Trakonitis batsaakɔɔ, ki Laisanias tee Abilene batsaakɔɔ,
2 ki Annas nan Kayafas mun tee mannteeb yudamm, li yoo na ki Yennu jii u maan ki
tur Jɔɔnn nba tee Sekaria bija na; ki u din be muuk ni.
3 Ŋanne ki Jɔɔnn din lin Jɔɔdann mɔkir po kur, ki mɔɔntir ki teen niib a bin nyik bi
toonbiit ki wun wurib Yennu nyunwuru, ki Yennu n nyik chabib.
4 Linba na tee nan Yennu sɔkinii Aisaya nba din sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba nae a:
"Nisɔɔ be muuk ni ki hoot a:
'Ŋammit man ti Yomdaanɔ baaru sɔnu ki turɔ,
ki ŋamm u sɔnii ki lii took.
5 Baat kur saa gbee ki naa;
ki jɔɔt nan kunkona kur saa bit ki naa.
Sɔnu nba ŋmar siaminba kur, li saa sont fanu;
sɔnboota saa piin ki lat naa,
6 ki tingbouŋ niib kur saa la biaŋinba ki Yennu saa tinnib.' "
7 Ŋann maŋe ki niib bonchiann din baar Jɔɔnn boor a wun wurib Yennu nyunwuru;
ki u betib a, "Yimm waalabirii na. Ŋmee kpaani a yin tin nyi Yennu wutoor nba yaa lin
baar i paak na ni?
8 Ii tuun man linba saa wann nan i set nyik i toonbiita. I daa daan i para ni nan
Abraham tee i yeeja. N beerie, Yennu saa fit fiin tana nba na ki lin kpant Abraham
yaaboona.
9 Pajar poŋ teen siira a wun chɔɔ tiinii; ki tiik nba kur ki loon lɔɔnŋana, bi saa chɔɔre
ki lu muu ni."

† **2:41 2.41** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

10 Ki nibur maŋ din boiɔ a, “Ki ti ji saa teen nlee?”
11 Ki u jiin a, “Wunba mɔk liata ŋanlee, see ki u paat yenn ki tur wunba ki mɔki, ki
wunba mɔk jeet, wun wat tur wunba ki mɔki.”
12 Ŋanne ki lampogaartesiab mun baar a wun wurib Yennu nyunwuru, ŋaan boiɔ a,
“Chanbaa, timm saa teen nlee?”
13 Ki u betib a, “I daa gaan likirii ki gaar baa senni biaŋinba na.”
14 Ki kunkɔnkɔnna mun baar ki tan boiɔ a, “Ki timm muni, ti saa teen nlee?” Ki u
betib a, “I daa mukisir sɔɔ ki gaan siari, koo ki fa faak ki paa niib; i numm n gboo i
paauk nba ki i gaan na.”
15 Tɔn, ki niib ji piin ki dukii dudukit bi para ni ki mɔk dindann Jɔɔnn po, a li pasiar
u sii tee Yennu Niganntɔɔ Masia-e.
16 Li yoo maŋ ki Jɔɔnn bet bi kur a, “Min ŋarin wuuri nyume, ŋaan wunba cheen
baat. N ki ŋan nan ki n lot u taasaŋmii. Ŋɔɔe saa jii Yennu Seyeeŋ nan muu ki wuur i
para.
17 U dia dilenn ŋmanii a wun lenn bonŋann, ki nyinn dibin ki wuun u bɔɔr ni, ŋaan
lu fouŋ na muu nba kan mi kpeen ni.”
18 Jɔɔnn nba din mɔɔntir barŋanii maŋ ki teen niib na, u din pak pinpakbooru booru
ki kpaamm.
19 U bia din kpaan batsaakɔɔ Herod, kimaan u din fat u mɔŋ waarɔ ŋaapoo Herodias
ki kɔɔn, ki bia tun toonbiit bonchiann ki pukin.
20 Li poorpoe ki u tan kɔɔn Jɔɔnn dansarik, ki li mantik tee bonbiir.

Jɔɔnn nba din wur Yiisa Yennu nyunwuru biaŋinba
(Matiu 3.13-17; Mak 1.9-11)

21 Yoo nba ki Jɔɔnn din wur niib na kur Yennu nyunwuru na, ki Yiisa tan baar u boor,
ki u wur u mun Yennu nyunwuru. Leŋ maŋe ki Yiisa mei Yennu, ki sanpaapo tan loot,
22 ki Yennu Seyeeŋ sik u paak ki tee nan ŋmann na, ki kunkɔr nyii sanpaapo ki yet a,
“Fine tee n Bilonkak; fine ki n numm gboo.”

Ki jiin Yiisa yeejamm po
(Matiu 1.1-17)

23 Yoo nba ki Yiisa din piin Yennu toonn na, ki u tee nan bina piintaa na.
Niib din mi a u tee Joosef bijae.
Joosef baa din tee Heli-e,
24 ki Heli baa tee Matat, ki Matat baa tee Liifai,
ki Liifai baa tee Melki, ki Melki baa tee Janai,
ki Janai baa tee Joosef,
25 ki Joosef baa tee Matatias, ki Matatias baa tee Amos,
ki Amos baa tee Nahum, ki Nahum baa tee Esli,
ki Esli baa tee Nagai,
26 ki Nagai baa tee Maat, ki Maat baa tee Matatias,
ki Matatias baa tee Semeinn, ki Semeinn baa tee Josek,
ki Josek baa tee Joda,
27 ki Joda baa tee Joanann, ki Joanann baa tee Resa,
ki Resa baa tee Serubabel, ki Serubabel baa tee Sealtiel,
ki Sealtiel baa tee Neri,
28 ki Neri baa tee Melki, ki Melki baa tee Adi,
ki Adi baa tee Kosam, ki Kosam baa tee El-madam,
ki El-madam baa tee Er,
29 ki Er baa tee Joosua, ki Joosua baa tee Elieser,
ki Elieser baa tee Jorim, ki Jorim baa tee Matat,
ki Matat baa tee Liifai,
30 ki Liifai baa tee Simeonn, ki Simeonn baa tee Juda,
ki Juda baa tee Joosef, ki Joosef baa tee Joonam,
ki Joonam baa tee Elayakim,
31 ki Elayakim baa tee Melea, ki Melea baa tee Menna,
ki Menna baa tee Matata, ki Matata baa tee Natann,
ki Natann baa tee Defid,
32 ki Defid baa tee Jese, ki Jese baa tee Obed,
ki Obed baa tee Boas, ki Boas baa tee Salmonn,
ki Salmonn baa tee Nasonn,
33 ki Nasonn baa tee Aminadab, ki Aminadab baa tee Adminn,
ki Adminn baa tee Arni, ki Arni baa tee Hesronn,

ki Hesronn baa tee Peres, ki Peres baa tee Juda,
34 ki Juda baa tee Jakɔb, ki Jakɔb baa tee Aisak,
ki Aisak baa tee Abraham, ki Abraham baa tee Tera,
ki Tera baa tee Nahor,
35 ki Nahor baa tee Serug, ki Serug baa tee Reu,
ki Reu baa tee Peleg, ki Peleg baa tee Eber,
ki Eber baa tee Sela,
36 ki Sela baa tee Kainann, ki Kainann baa tee Afaksad,
ki Afaksad baa tee Sem, ki Sem baa tee Nowa,
ki Nowa baa tee Lamek,
37 ki Lamek baa tee Metusela, ki Metusela baa tee Enok,
ki Enok baa tee Jared, ki Jared baa tee Mahalaleel,
ki Mahalaleel baa tee Kainann
38 ki Kainann baa tee Enos, ki Enos baa tee Sef,
ki Sef baa tee Adam, ki Adam baa tee Yennu.

4

Biaŋinba ki Sintaanii jamm Yiisa
(Matiu 4.1-11; Mak 1.12-13)

1 Li yoo na ki Yiisa nyii Jɔɔdann mɔkir po, ki gbee nan Yennu Seyeeŋ, ki Seyeeŋ maŋ
te ki u kɔɔ muuk ni,
2 ki be leŋ daa piinna, ki Sintaanii jammɔ. Ki u ki dii siar daa maŋ ni; ki kon ji din tan
soorɔ.
3 Ki Sintaanii yetɔ a, “Li-i tee ki a set tee Yennu Bijaie, fan yet tann na ki lin kpant
jeet.”
4 Ki Yiisa yetɔ a, “Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, ‘Jeet kuukɔɔ kaa te ki nirɔ be.’ ”
5 Li poorpoe ki Sintaanii ji jiiu ki doo nanɔ sanpaapo, ki saa wannɔ tingbouŋ na yent
kur yiama,
6-7 ŋaan betɔ a, “N bo saa tura paŋ nan mɔkint na kur. Bi din tur mine paŋ nan mɔkint
maŋ, ki n mun saa fit tur wunba ki n loon. Li-i tee ki a bo saa gbaan ki jiantin, li kur bo
sii tee a yare.”
8 Ki Yiisa betɔ a, “Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, ‘Nirɔ-ii jiantir u Yomdaanɔ Yennu kuukɔɔe,
kii bia kii waa ŋɔɔ kuukɔɔ.’ ”
9 Ŋanne ki Sintaanii bia jiiu ki saan nanɔ Jerusalem, ki saa doo nanɔ Yenjiantu
ŋasaakak mɔpin-yerik paak, ŋaan betɔ a, “Li-i tee ki a set tee Yennu Bijaie, fan yukir ki
sik,
10 kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a, ‘U saa te ki u malakanba-ii guua fanu.’
11 Li bia sɔb a, ‘Bi sii dia-a nan bi nii ki a taar kan gbiat tann gbaa.’ ”
12 Ki Yiisa yetɔ a, “Yennu gbouŋ bia yet a, ‘Sɔɔ daa bikii u Yomdaanɔ Yennu.’ ”
13 Sintaanii nba jamm Yiisa ki tan goo na, ki u daa nyikɔ.

Yiisa nba din piin u toonn Galilii yent ni biaŋinba
(Matiu 4.12-17; Mak 1.14-15)

14 Yiisa din gbee nan Yennu Seyeeŋ paŋ, ki tan ŋmat saan Galilii. Ki bi mɔɔnt u labaar
ki li yat tiŋ maŋ kur po.
15 U din wantib Yennu maan, bi Yenjiantu diit ni; ki niib kur piakɔ.

Biaŋinba ki Nasaref doo ni teeb yêt Yiisa
(Matiu 13.53-58; Mak 6.1-6)

16 Li poorpoe ki Yiisa din saan Nasaref, siaminba ki u din tan ŋmant nirɔ na. Ki foon
daar ki u tan kɔɔ Yenjiantu diiuk ni, nan waa poŋ din tuu kɔɔ biaŋinba na, ki tan fiir a
wun karin Yennu gbouŋ.
17 Ki bi jii gbouŋ nba ki Yennu sɔkinii Aisaya din sɔb na ki turɔ; ki u pint gbouŋ na ki
la siaminba ki li sɔb a:
18 “Yennu Seek be n ni,
ki u gannin a n mɔɔnt barŋanii ki tur tatimm.
U tumin a n tan bet yommii a n saa nyinnib yann,
ki bia bet jɔɔnii ki bin nyɔɔnt,
ki bia fat binba be biak ni ki lub yann,
19 ki bia mɔɔnt a li jaŋ nan Yennu n tinn u niiba.”
20 Yiisa nba karin gbenn yoo nba, ki u pin gbouŋ na ki jiin tur Yenjiantu diiuk
toontunnɔ, ŋaan kar. Ki niib kur nba be diiuk na ni ji goriiɔ.

21 Ki u piin piak ki teemm a, “Maan nba ki n karin Yennu gbouŋ ni na, li teen barmɔnii
dinna, laa baa i tuba ni na.”
22 Ki bi kur ji piakɔ; ki li bakitib nan mamamm nba ki u pak na, ki bi ji boi bi leeb a,
“Joosef bija na kaa na-a?”
23 Li yoo na ki u betib a, “N kan biris nan i tan saa betin barjouk nae a, ‘Fin tebtɔɔ,
tebin a mɔŋ mɔŋ,’ ki bia tan saa betin a n tun bakitnauŋ toonjaana n mɔŋ doo ni, nan
biaŋinba ki i gbat ki n tun Kapenaum na.
24 Barmɔniie ki n beeri na, niib kan gaar Yennu sɔkinii u mɔŋ mɔŋ doo ni.
25 Barmɔniie, pakɔi bonchiann din be Israel tiŋ ni, yoo nba ki Elaija daa din be na. Yoo
maŋ ni, saak din ki baa bina ŋantaa nan ŋmaarii ŋanloob, ki kon din tan baa bonchiann
tiŋ maŋ kur po,
26 ŋaan Yennu din ki tun Elaija sɔɔ boor faba tiŋ maŋ ni; u din tumɔ pakɔɔk nba din
be Sarefaf doo nba be Sidonn tiŋ ni na boore.
27 Yoo nba ki Elaisa daa din be na, gbaata bonchiann din be Israel tiŋ ni, ŋaan bi sɔɔ
din ki la laafia tiŋ maŋ ni; Naamann nba din tee Siria jɔɔ na, ŋɔɔ kuukɔɔe din la laafia.”
28 Ki niib kur nba be Yenjiantu diiuk maŋ ni nba gbat Yiisa maan maŋ na, ki bi ji donn
wutoa u paak,
29 ki fiir ber nyinnɔ doo na ni, ki saa nanɔ kunkonn nba ki bi maa bi doo na kpiŋ, a
bin lu-u baauk ni,
30 ŋaan ki u buut bi ni ki yaat.

Jɔɔ nba ki narinbiiuk din be u ni na labaar
(Mak 1.21-28)

31 Li poorpo ki Yiisa sik Kapenaum nba be Galilii yent ni na. Foon daar ki u kɔɔ
Yenjiantu diiuk ni ki want niib Yennu maan;
32 ki u wannu maŋ bakitib bonchiann, kimaan u maan na din mɔk paŋ.
33 Ki jasɔɔ nba ki narinbiiuk be u ni na din be Yenjiantu diiuk na ni ki tian sanpaapo
a
34 “Fin Yiisa nba tee Nasaref nirɔ na, timm nan fin, nlee mantiki? A baar a a tan
biirite-e? N mi faa tee wunba; a tee Yennu popeendaanɔ nae.”
35 Ki Yiisa yakii nan narinbiiuk maŋ a, “Ŋminin fuut, ŋaan nyi jɔɔ na ni.” Ki narinbiiuk
na lu jɔɔ na tiŋ ni, bi sinsuuk ni, ŋaan nyii u ni; waa lek lu-u tiŋ ni na, ŋaan u ki paanɔ
daŋi.
36 Ki li teen sɔɔ kur yaarlituk, ki bi boi bi leeb a “Mɔbonboor-bee na? U mɔk yiikoo
nan paŋ ki teen narinbiit mɔb, ki bi nyi niib ni.”
37 Li paak, ki bi din mɔɔnt Yiisa sann tiŋ maŋ kur po.

Biaŋinba ki Yiisa te ki baatib bonchiann la laafia
(Matiu 8.14-17; Mak 1.29-34)

38 Li yoo na ki Yiisa nyii Yenjiantu diiuk na ni ki saan Simonn ŋaak, ki saa la Simonn
dianpook yiar yiaru nba paar, ki bi fabin tur Yiisa ki jiin poo na po.
39 Ki Yiisa baar ki set waa dɔɔ siaminba na, ŋaan tur yiaru na mɔb, ki li gbenn; ki poo
na fiir yiama ki teemm saauŋ.
40 Yonnu nba tan baa yoo nba, ki binba kur mɔk baatib bi ŋei ni na jiib ki baar namm
Yiisa boor; ki bi yiar yiarbooru booru. Ki u yii yii u nii baatib na kur paak ki te ki bi la
laafia.
41 U bia din te ki narinbiit nyii niib bonchiann ni. Baa nyi yoo nba, ki bi tian sanpaapo
a, “A tee Yennu Bijae.” Ŋaan ki u din ki sak ki bi pak jikii, kimaan bi mi nan u tee Yennu
Niganntɔɔ Masia-e.

Yiisa nba din mɔɔntir barŋanii Judea digbana ni biaŋinba
(Mak 1.35-39)

42 Laa din yent ki Yiisa nyii doo na ni ki saan muuk ni; ki niib na din tan lin loonɔ ki
saa lau. Baa lau yoo nba, ki bi ji gɔɔrɔ a u daa yaatir ŋaan nyikitibi.
43 Ki u betib a “See ki n saan digbanlia biak kii sakii mɔɔntir barŋanii nba jiin Yennu
naan po, kimaan li paake ki Yennu tumin.”
44 Ŋanne ki u lin Judea digbana ki kɔɔ Yenjiantu diit ni ki want niib barii maŋ.

5

Biaŋinba ki Yiisa din gann u sinsinn poorpoweiteeb
(Matiu 4.18-22; Mak 1.16-20)

1 Dasiar ki Yiisa din see Genesaret mɔkgbeŋir* boor ki want niib Yennu maan; ki nibur
tut baat a bin gbiint u maan maŋ.
2 Ki burgbeta ŋanlee be mɔkgbeŋir maŋ gbingbann, ki jansoorteeb nyikir ŋaan chat
saan a bin wuur bi janlaant. Yiisa nba din la burgbeta maŋ yoo nba,
3 ki u kɔɔ Simonn yar ni, ŋaan betɔ a wun chatir waan ki sikin nyun ni. Waa chat
sikin na, ki Yiisa kar burgbetir maŋ ni, ŋaan want nibur na Yennu maan.
4 Waa din wann niib na ki gbenn yoo nba, ki u bet Simonn a "Jirin nyunsunsuŋ po ki
lu i janlaant ki soor janii."
5 Ŋaan ki Simonn jiin a, "Chanbaa, wonn nyiɔk munna ti won yabir a ti soor janii,
ŋaan ki fit soor siari. Tɔn, faa pak linba na, ŋann n saa lu ki got."
6 Ki Simonn nan u leeb na ji lu bi janlaant na ki soor janii bonchiann; ki bi janlaant ji
yaa lin pat.
7 Li paak, ki bi kabint bi leeb nba be burgbetleer na ni a bin baar ki sommib. Baa baar
yoo nba, ki bi donn janii na ki tan gbeen bi burgbeta ŋanlee na kur, ki li din kpiak ki ji
yaa lin kpii nyun ni.
8 Ki Simonn Piita nba la linba tun na, ki u gbaan Yiisa tɔɔnn ŋaan yetɔ a "N Yomdaanɔ,
n tee biitdaanɔe. N ki ŋan nan ki n nakinani. Nyikimin ŋaan kii saa,"
9 kimaan baa soor janii bonchiann biaŋinba na, ki li bakit Simonn Piita nan u
naasinyɔɔsnba na kur,
10 nan u leeb, Jeems nan Jɔɔnn nba din tee Sebedii waas na. Ki Yiisa bet Simonn a
"Daa tiin jaŋmaanii. Laa jii dinna ki saa, a saa saan kii daak niib kii baat namm n boor."
11 Ŋanne ki bi ji din tut bi burgbeta maŋ ki donn gbingbann, ki nyik bi bont kur leŋ
ŋaan waa Yiisa.

Yiisa nba din te ki gbaatir la laafia biaŋinba
(Matiu 8.1-4; Mak 1.40-45)

12 Sianyoo ki Yiisa be dosau nna ni, ki gbaatir† be leŋ, ki yiaru na be u paak bonchiann.
Waa din tan la Yiisa yoo nba, ki u baar ki fabin u tɔɔnn ki miarɔ a "N Yomdaanɔ, li-i tee
ki a loon, a saa fit te ki n ŋaauk na n gbenna."
13 Ki Yiisa tant nuu ki siiu, ki yetɔ a "N loon nna. A ŋaauk maŋ n gbenn." Li taakpaak
ni ki u ŋaauk na set gbenn.
14 Ŋaan ki Yiisa kpaanɔ a "Daa piak sɔɔ barii na. Ii saa Yennu manntɔɔ boor ki jii a
mɔŋ ki wannɔ, ki bia mann maruŋ ki tur Yennu, nan Moses nba din senn ki jiin gbaata
laafia lanu po na, ki sɔɔ kur n bann nan a ŋaauk maŋ set gbenna."
15 Barmɔnii, Yiisa sann set din doo bonchiann ki gar sinsinn yoo na, ki nibur din lakin
u boor a bin gbiint u maan, ki baatib nba be leŋ na bia loon bii laat laafia.
16 U din tuu nyie ki saa muuk ni ki mei Yennu.

Yiisa nba din te ki gbanankpeenn daanɔ la laafia biaŋinba
(Matiu 9.1-8; Mak 2.1-12)

17 Sianyoo ki Farisiinba nan sennu wannteeb mun din nyii Galilii doi kur ni, nan Judea
doi kur ni, nan Jerusalem doo ni, ki baar Yiisa boor. Li daar ki Yiisa want niib Yennu
maan ŋasiak nna diiuk ni, ki Farisiinba nan sennu wannteeb maŋ kar leŋ, ki Yennu paŋ
din be Yiisa ni a wun te ki niib n la laafia.
18 Ki nisiab tan baat ki jii baatɔɔ liaŋ paak, wunba ki u gbanant kpowa, ki bi koor a
bin kɔɔ nanɔ diiuk maŋ ni ki birɔ Yiisa tɔɔnn,
19 ŋaan bi din ki la yiar nba saa kɔɔ, kimaan niib din yab bonchiann. Li paak ki bi
jiiu ki doo nanɔ diiuk na yur paak,‡ ki chɔɔ loot, ki sikinɔ nan liaŋ na ki tan birɔ Yiisa
tɔɔnn, niib na sinsuuk ni.
20 Yiisa nba la baa teenɔ yada biaŋinba na, ki u bet jɔɔ na a "N yɔɔk, n nyik chab a
biita."
21 Ki sennu wannteeb nan Farisiinba na ji dukii bi para ni a "Nilanɔpoe mun piak nna
ki yekint u mɔŋ nan Yennu? Ŋmee saa fit nyik chab nirɔ biiti, ki li ki tee Yennu kuukɔɔ
kaa?"
22 Yiisa ŋarin din mi baa dukii biaŋinba, ki u boib a "Bee ki i dukii nna?
23 Maa yet baatɔɔ na a 'N nyik chab a biit,' koo maa saa yetɔ a 'Fiit kii somm na,'
maan munlee na lannpoe paari?
24 N ji saa wanni nan min nisaarik Bik mɔk yiikoo tingbouŋ na ni ki saa nyik chab
niib bi biit." Ŋanne ki u bet jɔɔ nba ki u gbanant kpo na a "Fini, fiit ki jii a liaŋ kii kun
a ŋaak ni."

---

* **5:1 5.1** Ŋanne bia din tee Galilii mɔkgbeŋir.

† **5:12 5.12** Bi maan ni, ŋaauk paak tee gbanant paak yiar yoonne.

‡ **5:19 5.19** Bi diit yura paak, bi din tuu sere.

25 Li taakpaak ni ki jɔɔ maŋ fiir set bi numm po, ki jii u liaŋ maŋ, ki kun. Waa saa na
ki u piak dontir Yennu.
26 Ki li bakit bi kura, ki jaŋmaanii bia soorib; ki bi piak dont Yennu ki yeen a “Dinna
ti jia la durinya-a.”

Yiisa din yiin sɔɔ ki u sann tee Liifai
(Matiu 9.9-13; Mak 2.13-17)

27 Li poorpoe ki Yiisa din nyii ŋaak maŋ ni ki saa, ki saa la lampogaartɔɔ, ki u sann
tee Liifai, ki u kar u toonn paak, lampogaar-diiuk ni; ki Yiisa betɔ a “Fiit kii waan.”
28 Ki u nyik bont kur ŋaan fiir ki waau.
29 Ŋanne ki u tan teen jaangbeŋir u ŋaak ni ki tur Yiisa; ki lampogaarteeb nan niib
bonchiann din baar ki lakin dii namm.
30 Ki Farisiinba siab nan sennu wannteeb nba tee Farisiinba na baar ki burin nan Yiisa
poorpoweiteeb a, “Bee ki i di ki nyu nan lampogaarteeb nan biitdammi?”§
31 Ki Yiisa gatib a “Binba mɔk laafia ki loon tebtɔɔ; binba yiar, ŋamme loon.
32 N ki baar a n yiin popeenn damm kaa, ŋaan n baar maa n bet biitdamme a bin nyik
bi toonbiit.”

Mɔloru labaar
(Matiu 9.14-17; Mak 2.18-22)

33 Ŋanne ki nisiab din yet Yiisa a “Jɔɔnn poorpoweiteeb yɔɔ lorin mɔi ki mei Yennu,
ki Farisiinba poorpoweiteeb mun bia tee nna, ŋaan a poorpoweiteeb ŋarin di ki nyu.”
34 Ki u boib a, “Poochiann-i be, sɔɔ saa fit ki te ki saamm n lor mɔi, yoo nba ki pooyookir
sɔrɔ daa be bi boor ni nawa-a? Aaii.
35 Ŋaan yoo baat, ki bi tan saa nyinn pooyookir sɔrɔ na bi boor; li yooe ki bi saa lor
mɔi.”
36 Yiisa din yimm barjouk biak a “Sɔɔ kan pat tapaann chabir ki lik takperi. Li-i tee
ki u teen nnaie, u saa biir tapaann maŋe, ŋaan chabpaann nan takper maŋ bia lek kii
jami.
37 Nnae mun ki sɔɔ kan jii dapaanin ki liak kɔrkper ni. Li-i tee ki u teen nnaie,
dapaanin na-i mɔ yoo nba, li saa put kɔruk nae, ki daan maŋ n mɔɔn yann, ki kɔruk na
n mun biir.
38 See ki a jii dapaanin ki liak kɔrpaann ni.
39 Wunba nyu dakper, u-i la dapaanin, u ki loonir. U saa yet a ‘Dakper nae man.’ ”

6

Ki jiin foon daar po
(Matiu 12.1-8; Mak 2.23-28)

1 Tɔn, foon dasiar ki Yiisa nan u poorpoweiteeb din gaar dii kpaab ni, ki u
poorpoweiteeb na din somm kɔnii dikara ki pinii ŋman.
2 Ki Farisiinba siab boib a “Bee ki i tuun linba ki ti sennu want nan ti daa tuun foon
daari?”
3 Ki Yiisa jiin boib a “I ki mi karin Yennu gbouŋ ni, Defid nba din tun biaŋinba na-a?
Kon nba din mɔk ŋɔɔ nan u jɔɔmu na,
4 ki u din kɔɔ Yenjiantu ŋaak ni ki saa jii Yennu boroboro ki ŋman, ki bia tur u jɔɔmu
na, ŋaan sennu na din ki chab nan sɔɔ n di boroboro maŋ see mannteeb kuukɔɔ.”
5 Ki Yiisa bia betib a “Min nisaarik Bike yen foon daar.”

Yiisa nba din te ki nuukpeenn daanɔ la laafia biaŋinba
(Matiu 12.9-14; Mak 3.1-6)

6 Foon daleer ki Yiisa kɔɔ Yenjiantu diiuk ni ki wann niib Yennu maan, ki jasɔɔ be leŋ
ki u niidiitu kpo.
7 Ki sennu wannteeb nan Farisiinba siab mun din be leŋ, ki gorii Yiisa a bin laan u
saa turɔ laafia foon daari,* kimaan bi din loon bin la linba ki bi saa biirɔe.
8 Ŋaan Yiisa din mi linba be bi dudukit ni, ki bet jɔɔ nba ki u nuu kpo na a “Fiit ki set
tɔɔnn po.” Ki jɔɔ maŋ fiir set.
9 Ki Yiisa yetib a “N yaa n boi-ie ki laan ti sennu sak nan ti somm niib foon daar koo
ti biiribi? Ti tinn niib koo ti kpibi?”
10 Ŋanne ki u got lint niib maŋ kura ŋaan bet nuukpeenn daanɔ na a, “Tantir a nuu
maŋ.” Ki u tant, ki li la paŋ.

§ **5:30 5.30** Biitdamm din tee binba ki waa bi sennu fanu nae. * **6:7 6.7** Wunba tun toonn foon daar, bi din tuu kpiue.

11 Ki sennu wannteeb nan Farisiinba na ji din yaa bin put nan wutoa, ki ji piin beer
leeb baa saa teen Yiisa biaŋinba.

Yiisa nba din gann u toomiinba piik nan banlee biaŋinba
(Matiu 10.1-4; Mak 3.13-19)

12 Li daa nba tan gar ki Yiisa doo kunkonn paak a wun saa miar Yennu, ki din saa mei
Yennu nyiɔk nan laa tan yent.
13 Ki sanyiɔk ni ki u yiin u poorpoweiteeb ki tan gann piik nan banlee ki yib toomiinba.†
14 U din gann Simonn (wunba ki u din purɔ Piita na) nan Simonn waarɔ Andru, nan
Jeems nan Jɔɔnn, nan Filip nan Batolomiu,
15 nan Matiu nan Tomas, nan Jeems nba din tee Alfeus bija na, nan Simonn (wunba
ki bi din yiu Nikakitik na),
16 nan Judas nba din tee Jeems bija na, nan Judas Iskariot (wunba din tan nyii Yiisa
poor na).

Yiisa nba din want niib ki bia te baatib laat laafia biaŋinba
(Matiu 4.23-25)

17 Yiisa nba din nyii kunkonn na paak ki sik namm yoo nba, ki u saan set paanu ni; ki
u poorpojɔɔmu lakin bonchiann; ki niib bonchiann mun dɔŋ nyii Judea nan Jerusalem
ki pukin Taya nan Sidonn doi kur nba kpia mɔkgbeŋir na,
18 ki baar a bin gbiint u maan, ki bia loon wun te ki bin la laafia. Binba ki narinbiit
daamiib na mun din baar, ki u te ki bi la laafia.
19 Ki sɔɔ kur nba yiar loon wun sii Yiisa, kimaan paŋ din nyi u nie ki te ki bi kur laat
laafia.

Parpeenn nan parbiir labaar
(Matiu 5.1-12)

20 Li yoo na ki Yiisa got u poorpoweiteeb na ŋaan yet a "Yimm tatimm, parpeenn tee
i yare, kimaan Yennu naan tee i yare.
21 Yimm nba ki kon mɔki mɔtana, parpeenn tee i yare,
kimaan i tan saa gboowa.
Yimm nba mɔ mɔtana, parpeenn tee i yare,
kimaan i tan sii laae.
22 "Niib-i nami ki bɔkitiri, ki sukii-i ki biir i sana, kimaan yaa waa min nisaarik Bik
na paak, parpeenn tee i yare.
23 Ii mɔk parpeenn kii kpamm, kimaan i nyɔɔt tan sii yab Yendɔuŋ ni; bi yeejamm
mun din tee Yennu sɔkiniinba na nnae.
24 "Yimm mɔkita, li sii bi i paak,
kimaan i dɔŋ la i yanbɔɔta.
25 "Yimm nba gboo mɔtana, li sii bi i paak,
kimaan kon tan saa gbatiwa.
"Yimm nba laa mɔtana, li sii bi i paak,
kimaan i tan sii fabin ki mɔ.
26 "Yimm nba ki niib kur piaki, li sii bi i paak; bi yeejamm mun din piak faak sɔkiniinba
na nnae.

Ii mɔk lomm nan i datai man
(Matiu 5.38-48; 7.12a)

27 "Yimm nba gbiintir n maan na, n beerie, ii mɔk lomm nan i datai, kii tuun linba
ŋan kii teen binba nami na.
28 Binba porintiri mɔpora, yin jiimm a 'Yennu piisin-ii be i paak.' Binba sarikiti, ii mei
Yennu kii teemm.
29 Wunba peba tanpak, fan ŋmant leer po ki wun peb. Wunba jii a liatir, fan ŋaan ki
wun gaar a soot pukin.
30 Wunba kur miara siar, fan turɔ. Wunba fat a bona, a ji daa waa gaani.
31 Biaŋinba ki i loon niib-ii tuun kii teeni na, ii muni tuun nna kii teemm.
32 "Li-i tee ki i loon binba looni na kuukɔɔie, nlee ki Yennu saa pukinini? Biitdamm
mun loon binba loomm na gbaa.
33 Li-i tee ki i tuun linba ŋan ki teen binba tuun linba ŋan ki teeni na, nlee ki Yennu
saa pukinini? Biitdamm mun tuun linba na gbaa.
34 Li-i tee ki i kpentir ki teen binba ki i daan nan i tan saa gaar, nlee ki Yennu saa
pukinini? Biitdamm mun kpentir nnae, ki teen bi leeb, ki bia tuu tan gaar bi bont biaŋ.

† **6:13 6.13** Ŋamme din tuu saa mɔɔntir Yennu maan.

35 “Li paak, ii mɔk lomm nan i datai man, kii tuun linba ŋan kii teemm. Li-i tee ki i
kpent nirɔ ki li yukir, yaa daa biir i para li paaki, kimaan i nyɔɔt tan sii yab, ki i bia tan
sii tee Yabint Yennu waas, kimaan ŋɔɔe tuun linba ŋan ki teen binba ki teenɔ niipoouk,
nan binba tee biitdamm na.
36 Ii mɔk ninbatinu man nan i Baa Yennu nba mɔk ninbatinu biaŋinba na.

Leeb buut bunu labaar
(Matiu 7.1-5)

37 “I daa bu leeb buuti, ki Yennu kan bu i buuti. Daa piak biir nirɔ ki gbentɔ, ki Yennu
kan biir ki gbenniini. Nyikin chab niib, ki Yennu saa nyik chab i mun.
38 Ii teen niib, ki Yennu mun sii teeni. Li sii tee nan Yennu nba saa jii u ŋmanbaŋ ki
chaat dii, ki lin tan gbee nan mɔgbana, ki wun ji dinn ki lin tan gbee ki saa mɔ, ki jii turi
biaŋinba ki i saa fit dia nae. Yaa jikit ŋmanbaŋ ki chaatir bont biaŋinba ki teen niib na,
Yennu mun saa chaat nnae ki turi.”
39 Li poorpo ki Yiisa yimm barjouk na a, “Jɔɔŋ ki fit daar u lɔɔ. Bi kur saa baa bootuk
nie.
40 Tumiitɔɔ ki gar u wanntɔɔ; ki tumiitɔɔ-i bann gbenn, ŋaan ŋɔɔ nan u wanntɔɔ sii
jame.
41 “Bee ki a laat mɔɔnu nba be a lɔɔ ninbinn ni, ŋaan ki ki la dajinn nba be a mɔŋ
mɔŋ ninbinn ni na?
42 Nlee ki a saa bet a lɔɔ a ‘N yɔɔk, ŋaant ki n nyinn mɔɔnu nba be a ninbinn ni na,’
ŋaan ki ki laat dajinn nba be a mɔŋ ninbinn ni na? Fin kpinkpannii daanɔ na, nyint
dajinn nba be a ninbinn ni na sinsinn, ki ji fit la fanu ki nyinn mɔɔnu nba be a lɔɔ
ninbinn ni na.

Ki jiin tiik nan u lɔɔna po
(Matiu 7.16-20; 12.33-35)

43 “Tiŋaŋ kan lon lɔɔnbiiti, ki tikpeeuŋ mun kan lon lɔɔnŋana.
44 Tiik lɔɔna nie ki bi bantɔ. Bi ki pɔ kinkana kunkoŋ paak ki bia ki pɔ gaa jagotuk
paaki.
45 Niŋanɔe tuun toonŋana, kimaan u par ni ŋan; ki nibiiuk mun tuun toonbiit, kimaan
u par ni bi. Linba be nirɔ par ni, ŋanne ki u piak.

Ŋamaara banlee labaar
(Matiu 7.24-27)

46 “Bee ki i yin i Yomdaanɔ ŋaan ki tuun maa loon biaŋinba?
47 Wunba kur baat n boor ki gbiintir n maan ki saak ki tuun li biaŋ, n saa wanni waa
naan wunba;
48 u naan jɔɔ nba din maa u ŋaak nae. Sinsinn u din gbiir fiakir ki li suŋ, ki saa
tuu tanpiiuk, ki u ji fɔkin fiakir maŋ li paak. Li poorpo ki saak tan baa bonchiann, ki
kpenu gbee, ki nyunmɔnn doo ki yir ŋaak maŋ, ŋaan ki li ki baa, kimaan u din maar
bonŋanne.
49 Ŋaan wunba gbiintir n maan ŋaan yêt li weiu, u naan nan jɔɔ nba mun din maa
u ŋaak tanbiinii ni, ŋaan ki ki gbiir fiakir nae, ki nyunmɔnn din tan gbee ki saa doo ki
yir ŋaak maŋ, ki li baa yiama. Bia ninbɔŋe na jiaki.”

7

Ki jiin Rom tiŋ kunkɔnkɔnna yudaanɔ yada po
(Matiu 8.5-13)

1 Yiisa nba din wann niib bont na kur ki gbenn yoo nba, ki u ji gar saan Kapenaum.
2 Ki Rom tiŋ kunkɔnkɔnna yudaansɔɔ be leŋ ki mɔk u daabilonkak, ki yiaru soorɔ, ki
u per kuuma.
3 Li yoo maŋ ki kunkɔnkɔnna yudaanɔ na gbat Yiisa po, ki tun Juu teeb saakab u boor,
a bin saan ki saa barimɔ ki wun baar ki tan te ki u daabir na n la laafia.
4 Ki bi saan Yiisa boor ki saa barimɔ bonchiann ki yetɔ a, “Jɔɔ maŋ jaŋ nan fan
sommɔwa,
5 kimaan u loon ti niib. U bia maa Yenjiantu diiuk ki turita gbaa.”
6 Ŋanne ki Yiisa weib saan. Waa saa per ŋaak maŋ yoo nba, ki kunkɔnkɔnna yudaanɔ
maŋ tun u yɔɔsnba ki betib a bin yet Yiisa a, “N Yomdaanɔ, daa bakint a mɔŋ ki baati,
kimaan n ki ŋan nan fan baar kɔɔ n ŋaak ni.
7 N bia ki ŋan nan ki n nakin a boori. Ŋaan pakin mɔbonne, ki n daabir n la laafia,

8 kimaan n mɔk binba garin ki yenin, ki n mun dia kunkɔnkɔnna ki yemm, ki fit tian
yenɔ paak a ‘Baat,’ ki u baat; ki tian lɔɔ paak a ‘Saant,’ ki u saa; ki bia te ki n daabir
tuun maa loon biaŋinba.”
9 Yiisa nba din gbat linba na, ki li yaar litɔ, ki u jiant ki got nibur nba waa u poorpo
na ki betib a “N beerie, n daa ki mi la sɔɔ ki u teenin yada na booru, yimm Israel teeb*
booru ni gbaa.”
10 Li yoo maŋe ki kunkɔnkɔnna yudaanɔ maŋ yɔɔsnba na ŋmat saan u ŋaak ni, ki
saa baar sɔɔ daabir maŋ la laafiawa.

Yiisa nba din fiin pakɔɔk bija kuun ni biaŋinba

11 Li poor po ki Yiisa saa doo nba ki bi yi Neenn na, ki u poorpoweiteeb nan nibur
waau.
12 Waa din saa baar doo maŋ tammɔb ni yoo nba, ki u la ki niib bonchiann nyii doo
maŋ ni ki jii kuun a bin saan pii. Kpeemmɔ maŋ naa din tee pakɔɔke; ŋɔɔe tee u
bijayemmir.
13 Yiisa nba la pakɔɔk na, ki ninbaauk soorɔ, ki u yetɔ a “Daa mɔ,”
14 ŋaan saan sii kuun na liaŋ, ki binba jiiu na set. Ki Yiisa yet a “Naasimɔ, fiit.”
15 Ki kpeemmɔ maŋ manfoor jen, ki u fiir kar, ki piin piak. Ki Yiisa jiiu ki kubin u naa.
16 Ki jaŋmaanii ji soor niib nba be leŋ na kur, ki bi dont Yennu sann. Bi din yeen leeb
a “Yennu sɔkiniijaann be ti sinsuuk ni. Yennu-e sik a wun somm u niib.”
17 Yiisa labaar na din yat Judea yent nan digbankpinii nba kpia leŋ maŋ kur.

Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na labaar
(Matiu 11.2-19)

18 Li poorpoe ki Jɔɔnn nba wuur niib Yennu nyunwuru na poorpoweiteeb din saan ki
saa betɔ li labaar kur; ki u tan yiin u poorpoweiteeb banlee,
19 ki tumm Yiisa boor, a bin saa boiɔ a “Fine tee wunba yaa wun tan baar na, koo tii
daa kii guu sɔɔ?”
20 Ki bi din saan Yiisa peŋ ki saa betɔ a “Jɔɔnn nba wuur niib Yennu nyunwuru nae
tunt a peŋ a ti tan boia ki laan fine tee wunba yaa wun tan baar na koo tii daa kii guu
sɔɔ?”
21 Li yoo maŋe ki Yiisa din te ki baatib nan baatpaaruk damm bonchiann la laafia, ki
u bia nyinn narinbiit siab ni, ki nyɔɔnt jɔɔnii bonchiann.
22 Ki u ji bet Jɔɔnn toomii na a, “Ii ŋmat man ki saa bet Jɔɔnn linba ki i la ki bia gbat
na; a i la ki jɔɔnii nyɔɔntir, ki wɔbii taa naatir ki bi somm, ki gbaata ŋaat gbent, ki
tuukpaa ji gbia, ki kpeemm fi kuun ni, ki talasdamm gbiintir barŋanii na mɔɔntii.
23 Parpeenn be wunba ki birisin na paak.”
24 Jɔɔnn toomiinba na nba din ŋmat na poorpoe ki Yiisa ji piin ki boi niib buboit ki
jiin Jɔɔnn maŋ po a “Yaa daan saan Jɔɔnn peŋ muuk ni na, i daan dukii a i saa la bee?
I daan mi a i saa la muuk nba ki wouŋ damm nae-e?
25 I mantik jia daan saan a i saa la bee? Nirɔ ki u lia taŋanti-i? Niib nba lia taŋant ki
be bi yamani na be kpanbara ŋei nie.
26 Tɔn, wantin man nibooru nba ki i daan saan muuk na ni a i saa la. I daan dukii a i
saa la Yennu sɔkiniie-e? Barmɔniie ki n beeri na, Jɔɔnn ŋarin gar sɔkiniiwa.
27 U poe ki li sɔb Yennu gbouŋ ni a, ‘N saa tun n toomu ki wun liit a tɔɔnn, ki ŋamm
a baaru sɔnu.’ ”
28 Ki Yiisa bia yetib a “N beerie, bi daa ki mi mar sɔɔ ki u chee Jɔɔnn-i, ŋaan wunba
joont tarik Yennu naan ni chee Jɔɔnn.”
29 Ki niib kur nan lampogaarteeb din sak a Yennu ŋan, kimaan bi din gbat Jɔɔnn
mɔɔntii, ki te ki u wurib Yennu nyunwuru,
30 ŋaan ki Farisiinba nan sennu wannteeb na ki gaar linba ki Yennu lor turib na,
kimaan bi din ki sak Jɔɔnn n wurib Yennu nyunwuru.
31 Ki Yiisa bia yetib a “Yimm mɔtana nigbouŋ na, n saa bikini nan bee na? N mi i taan
tee niboorbee na?
32 I naan nan waas nba tuu tikir kar daak ni ki tian leeb paak nae a ‘Ti peeb yerii ki
teeni, ŋaan ki i ki waa. Ti mɔ kpemɔnii ki teeni, ŋaan ki i ki fabini.’
33 Yimm mɔtana nigbouŋ na naan waas maŋe, kimaan Jɔɔnn din baar ki ki di jemɔnti,
ki bia ki nyu daami, ki i yaa u waate;
34 ki min nisaarik Bik mun tan baar ki di ki nyu, ki i bia yaa ‘Gotir man, u tee podaanɔ
nan danyuuruko; ki bia tee lampogaarteeb nan biitdamm yɔɔk.’
35 Tɔn, binba gaar Yennu bannu nae want nan bannu maŋ tee barmɔnii.”

---

* **7:9 7.9** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

Yiisa nba din be Farisiisɔɔ ŋaak biaŋinba

36 Farisiisɔɔ din be, ki tan yiin Yiisa a wun baar ki di jeet u ŋaak ni; ki Yiisa saan jɔɔ
maŋ ŋaak, ki bi saa lakin kar ki dii.
37 Poosɔɔ mun din be doo maŋ ni ki tee bonchonchonn. Waa tan gbat a Yiisa di jeet
ŋaak maŋ ni na, ki u baar nan salenŋann nba gbee nan tulaarii,
38 ki din set Yiisa poor po, u taapant boor, ŋaan mɔ; ki u ninnyuut baa Yiisa taapant
paak ki tan matik; ki u jii u yut ki fiar Yiisa taapant, ki mɔɔtir u taapant maŋ,† ki tan
but tulaarii na li paak.
39 Ki Farisii nirɔ nba yiin Yiisa na nba la linba na, ki u dukin u par ni a "Jɔɔ na-i tee
Yennu sɔkiniie nan barmɔnii, u bo saa bann poo nba siinɔ na nba tee wunbawa. U bo
saa bann nan u tee biitdaanɔe."
40 Ŋanne ki Yiisa yet Farisii maŋ a "Simonn, n mɔk mɔbonsiar ki yaa n beta."
Ki Simonn jiin a, "Wanntɔɔ, betirin."
41 Ki Yiisa yetɔ a "Jab banlee din be ki mɔk lik-kpentitɔɔ pann. Yenɔ din mɔk u pann
salimpeena kobii ŋannŋmu, ki lɔɔ na mun mɔk u pann salimpeena‡ piinŋmu.
42 Bi banlee maŋ sɔɔ din ki fit pa. Ŋanne ki u chab bi kura a bii saa. Tɔn, a dukii nan
ŋmee mantik sii loon lik-kpentitɔɔ maŋi?"
43 Ki Simonn jiin a, "N dukin nan li sii tee wunba pann yab ki u chabɔ nae."
Ki Yiisa yetɔ a "A mɔk mɔnii,"
44 ki din jiant got poo na, ŋaan bet Simonn a, "A la poo na-a? N kɔɔ a ŋaak nna, ki a
ki turin nyun ki n wuur n taapant, ŋaan poo na ŋarin wuur n taapant nan u ninnyuut,
ki bia jii u yut ki fiarin.
45 Fin ŋarin ki mɔɔt n tankpinii,§ ŋaan ŋɔɔ ŋarin ki nyik n taapantmɔɔtu, maa baar
yoo nbawa nan mɔtana.
46 A bia ki sɔɔr n yut kpami,* ŋaan poo maŋ bia jii tulaarii ki sɔɔr n taapanta.
47 N beerae, n nyik u biit nba yab ki chabɔwa, li paake ki u mantik loonin. Ŋaan
wunba ki n nyik chab u biit waaminna, u mun loonin waaminnae."
48 Ŋanne Yiisa jiant ki yet poo na a "N nyik a biit ki chabawa."
49 Ki niib nba kar ki di na ji piin boi bi leeb a "Wuya, ŋmapoe saa fit nyik chab nirɔ
biiti?"
50 Ki Yiisa bet poo na a, "Faa teenin yada na, a la tinnuwa. Li paak, ii saa nan
parmaasir."

8

Poob nba din waa Yiisa na labaar

1 Li poorpoe ki Yiisa din lin digbansaakara ni nan digbanbis ni, ki mɔɔntir Yennu naan
baaru po, ki u poorpoweiteeb piik nan banlee na waau.
2 Poob nba ki u din nyinn narinbiit bi ni, ki bia te ki bi yiarii gbenn na mun din be leŋ
maŋ ki waau. Yenɔ din tee Meeri (wunba ki bi din yiu Magdaliinn na). Ŋɔɔe tee wunba
ki Yiisa din nyinn narinbiit banlore u ni na;
3 ki leeb mun tee Chusa ŋaapoo Joana (Chusa din tee Herod ŋaatoontunna saakɔɔe),
nan Susaana, nan pooleeb bonchiann. Ki bi kur din jikit bi mɔŋ mɔŋ bona ki teen Yiisa,
ki sommit ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb na.

Tanburtɔɔ barjouk
(Matiu 13.1-9; Mak 4.1-9)

4 Niib din nyi digbana ki baat Yiisa boor. Baa tan yabit yoo nba, ki Yiisa yimm barjouk
a:
5 "Jasɔɔ din doo kpaab a wun bur tan. Waa din buur yoo nba, ki bonboorii na yenn-nba
yat baa sɔnjouk ni; ki niib gaar ŋmaat li paak, ki nɔɔnii bia tɔkii ki di.
6 Ki leer mun baa tanpuut paak. Bonboorii maŋ nba din tan pia yoo nba, ki li kpo,
kimaan li din ki baa maatuk ni.
7 Ki leer mun baa kunkonii jiina ni, ki tan lakin pia ki kpaat namm, ki kunkonii na
ŋmabirir.
8 Ŋaan ki leer mun baa tinŋaŋ ni, ki pia kpaat bonŋann, ki tan nan nyik nyik nyik."
Yiisa nba yimm barjouk maŋ ki gbenn yoo nba, ki u yet a "Wunba mɔk tuba ki saa
gbat, wun gbiint."

---

† **7:38 7.38** Bi binbeŋ ni, waa mɔɔtir u taapant na, li want lomm bonchiann. ‡ **7:41 7.41** Salimpeenn din tee daar paauko. § **7:45 7.45** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm. * **7:46 7.46** Bi din tuu mɔɔn kpame saamɔ yur paak, ki turɔ nyun wun wuur u taapant.

Barjokit yinu paak
(Matiu 13.10-17; Mak 4.10-12)

9 Li poorpoe ki u poorpoweiteeb na boiɔ a “Barjouk na paaki-i?”
10 Ki u jiin a “Yimm ŋarin, Yennu chab a yin bann woonin ni barii ki jiin u naan po,
ŋaan nileeb ŋarin, u yiimm barjokite, a bin got ŋaan daa laati, ki bia gbiint, ŋaan daa
bant li paaki.”

Tanburtɔɔ barjouk na paak
(Matiu 13.18-23; Mak 4.13-20)

11 “Barjouk na paak tee nnae: Bonboorii nae tee Yennu maan.
12 Ki linba baa sɔnjouk ni na naan niib nba ki n maan kɔɔ bi tuba ni, ŋaan ki Sintaanii
baar ki nyinnir bi para ni, a bi ji daa tee-n yada ki laat tinnu na.
13 Ki linba mun baa tanpuut paak na naan binba gbat n maan nan parpeenn, ŋaan
ki li daa ki sik bi para ni fanu, ki bi tuu teenin yada yoo waaminna, ŋaan yoo nba ki
jinjammii baarib, bi tuu yêt n weiue.
14 Ki linba mun baa kunkonii ni na naan binba gbat n maan maŋ, ŋaan binbeŋ na
daamii nan mɔkint lomm nan nianbiiuk nba be tingbouŋ na ni tuu nyakin maan maŋ
bi para ni, ki lin ŋakit.
15 Ki linba mun baa tinŋaŋ ni na ŋarin naan nan popeendamm nba gbat n maan maŋ,
ki bi para ni be fanu, ki bi dia maan na kenken, ki bia mɔk sukuru, ki nan bonŋann nae.

Ki jiin fitir po
(Mak 4.21-25)

16 “Sɔɔ kan joo fitir ŋaan likin ŋmaŋ li paaki, koo ki gurir gado lɔuŋ ni. See ki u jiir
tɔɔn bont nba dɔkii paak, ki niib-i jiki kɔɔ yoo nba, bii laat yentu na.
17 Barii nba kur woo, see ki li tan nyii paanu; ki linba mun liik, see ki li likit.
18 “Li paak, ii mi man yaa gbiintir Yennu maan biaŋinba. Tɔn, wunba gbat ki gaar
bonŋann, u saa ŋamm gaar ki pukin, ŋaan wunba ki gbiintir, u saa kɔŋ linba ki u dukii
a u mɔk nawa gbaa.”

Yiisa waarii nan u naa labaar
(Matiu 12.46-50; Mak 3.31-35)

19 Li yoo na ki Yiisa waarii nan u naa baar, ŋaan ki ki fit la sɔnu nba ki bi saa nakinɔ,
kimaan niib din yabita.
20 Ki sɔɔ tan betɔ a “A naa nan a waarii be nanyer po ki loon bin la-a.”
21 Ŋanne ki u yetib a “Binba gbia Yennu maan ki saak ki bia tuun li biaŋ, ŋamme tee
n naa nan n waarii.”

Wouŋ nan nyun nba sak Yiisa mɔb biaŋinba
(Matiu 8.23-27; Mak 4.35-41)

22 Dasiar ki Yiisa nan u poorpoweiteeb din kɔɔ burgbetir ni; ki u betib a, “Ŋaant man
ki tin poot mɔkgbeŋir na gbingbanleer po.” Ki bi piin saanu.
23 Baa saa yoo nba, ki Yiisa dɔɔr gɔɔn. Ki wonpaaruk tan fikit ki da mɔkgbeŋir maŋ
paak, ki nyunpana pir ki kɔɔ burgbetir na ni ki tan yaa lin gbee, ki bi ji kɔɔ ninbɔŋ ni.
24 Ki u poorpoweiteeb na baar ki fiintɔ ki yi a “Chanbaa, chanbaa, ti be kuun nie.” Ki
u fiir ki tian wouŋ nan nyunpana na paak a bin ŋmin, ki li ji din maak ki ŋmin soon.
25 Ki u jiant boi u poorpoweiteeb na a, “I ki teenin yada-a?”
Ki jaŋmaanii din soorib, ki li bia yaar litib, ki bi boi bi leeb a “Jaboor bee na? Ki u
yeen ki wouŋ nan nyunpana saak u mɔbu.”

Ki jiin jɔɔ nba ki narinbiit din be u ni na po
(Matiu 8.28-34; Mak 5.1-20)

26 Ki bi tan baar Gerasa tiŋ ni, ki set, ŋaan ki Galilii yent biar pootir po.
27 Yiisa nba nyii burgbetir ni na, ki Gerasa jɔɔ nba ki narinbiit be u ni na chetɔ. U din
ki lia siar ki li yukir hei. U bia din ki saak kaar ŋaak ni, ŋaan dɔɔ kaat ni.
28-29 Yoo kur narinbiit maŋ din tuu fiir u nie, ki u doo ni teeb tuu guu-u, ki baan u nii
nan u taa jarit, ŋaan wun yan jarit na; ki narinbiit maŋ beerɔ ki kɔɔntɔ muuk. Waa
din la Yiisa yoo nba, ki u yikin sanpaapowa, ŋaan gbaan Yiisa tɔɔnn ki tian yet a “Yiisa,
wunba tee Yabint Yennu Bija, min nan fin, nlee mantiki? N barimae, a daa mukisirimi.”
U din yet nna kimaan Yiisa poŋ yakii nan narinbiiuk naewa a wun nyi jɔɔ na ni.
30 Ki Yiisa boiɔ a, “A sanni-i?”
Ki u jiin a “N sann tee bure;” li paak tee narinbiit bonchianne be u ni.
31 Li yoo na ki narinbiit maŋ ji barin Yiisa a u daa te ki bi saa bootsunsuŋ na ni.

32 Doorii bonchiann din be kunkonn na paak ki di; ki narinbiit na barin Yiisa a wun
chabib ki bin saan kɔɔ doorii maŋ ni; ki Yiisa chabib sɔnu.
33 Ŋanne ki narinbiit na nyii jɔɔ na ni ki saan kɔɔ doorii na ni; ki doorii na kur tin
burburbur, ki nyii kunkonn na paak, ki sik ki saa baa mɔkgbeŋir na ni, ki dii nyun.
34 Dookpaarii na nba din la linba teen maŋ, ki bi chiar li yoo na, ki saan mɔɔnt li
labaar, doo ni nan kpaant ni.
35 Ki niib baar a bin la linba tun na, ki baar Yiisa boor, ki sɔɔ jɔɔ nba ki narinbiit
poŋ nyii u ni na kar Yiisa boor, ki mɔk laafia nan u dudukit kura fanu, ki ji lia tiat; ki
jaŋmaanii soor niib na.
36 Ki binba lar nan bi nunii na betib biaŋinba ki Yiisa te ki jɔɔ na la laafia.
37 Ŋanne ki Gerasa tiŋ ni niib kur baar Yiisa boor ki barimɔ a wun seet kii saa, kimaan
jaŋmaanii soorib hei.
Ki Yiisa ji kɔɔ burgbetir na ni a wun ŋmat poot;
38 ŋaan waa din yaa wun ŋmat yoo nba na, ki jɔɔ nba ki narinbiit nyii u ni na barimɔ
ki yeen a "Ŋaant ki min nan fin n lakin saan." Ki Yiisa te ki u nyik ŋaan betɔ a,
39 "Ii ŋmat kii kun a ŋaak ni ki saa mɔɔnt toonjaann nba ki Yennu tun ki tura na."
Ki u ŋmat ki lin doo na kur po, ki mɔɔntir toonjaann nba ki Yiisa tun ki turɔ na.

Jairus bonpobik baatuk labaar
(Matiu 9.18-26; Mak 5.21-43)

40 Yoo nba ki Yiisa ŋmat ki saa poot mɔkgbeŋir na, ki sɔɔ ki nibur tookitɔ nan
parpeenn, kimaan bi kur poŋ din guu u baarue.
41 Jasɔɔ din be leŋ ki bi yiu Jairus; ki u tee Yenjiantu diiuk saakɔɔ; ki u tan baar ki
gbaan Yiisa tɔɔnn ki barimɔ a wun baar u ŋaak ni,
42 kimaan u bonpoyemmir nba tee bina piik nan ŋanlee nae yiar, ki per kuuma.

Poosɔɔ nba sii Yiisa liatir ki la laafia biaŋinba
(Matiu 9.20-22; Mak 5.25-34)

Ŋɔɔ nan Yiisa nba tɔk saa na ki nibur na mun waau ki gbin muk ki tutɔ.
43 Ki poosɔɔ mun be leŋ, ki tee wunba siik fabouŋ ki tan jaŋ bina piik nan ŋanlee, ki
din yat u bont kur ki tur tebteeb, ŋaan bi sɔɔ ki fit tebɔ ki u la laafia.
44 Ki u tan baar Yiisa poor po ki sii u liatir mɔgbann. Li taakpaak ni, ki u fabouŋ na
ji jit.
45 Ki Yiisa boi a "Ŋmee siimi?" Ki sɔɔ kur nba be leŋ na yeen a "Min kaa, min kaa."
Ki Piita tan boiɔ a "Chanbaa, a ki la niib nba muki-i?"
46 Ŋaan ki Yiisa yet a "Sɔɔ siima, kimaan n bann nan paŋ nyii n niwa."
47 Ŋanne ki poo na ji bann nan u kan fit bɔr u mɔŋ Yiisa boori, ki ji din nyii paanu
ki jekir, ki tan gbaan Yiisa tɔɔnn, ŋaan yetɔ sɔɔ kur numm ni linba paak ki u siiu, nan
biaŋinba ki u la laafia yiama na.
48 Ki Yiisa betɔ a, "N niipoo, faa teenin yada na paake ki a la laafia. Ii saa nan
parmaasir."

Yiisa nba fiin bonpobik na kuun ni biaŋinba
(Matiu 9.23-26; Mak 5.35-43)

49 Yoo nba ki Yiisa daa din see ki piak na, ki toomu nyii saakɔɔ maŋ ŋaak ni ki baar
yet a "A bonpobik na taan kpowa; ki a ji daa bakint Wanntɔɔ."
50 Ŋaan ki Yiisa gbat nna ki jiant bet saakɔɔ na a "Daa tiin jaŋmaanii; teent yada
kuukɔɔ, ki u saa la laafia."
51-53 Yiisa nba baar kɔɔ ŋaak maŋ ni yoo nba, ki u la nibur be leŋ ki bui kpemɔnii ki
fabin bik maŋ kuun paak. Ki Yiisa betib a "I daa mɔ man; bik na ki kpo kaa, u gɔɔnte."
Ŋaan ki bi laau, kimaan bi mi nan bik na poŋ kpowa. Li yoo na ki u ki sak ki sɔɔ n weiɔ
ki kɔɔ kpediiuk na ni, see Piita nan Jɔɔnn nan Jeems, ki pukin bik na baa nan u naa.
54 Yiisa din soor bik na nuue ŋaan yiin a "N bik, fiit."
55-56 Ki u manfoor jen, ki u fiir yiama. Ki li ji bakit u baa nan u naa bonchiann. Ki
Yiisa betib a bin tur bik na jeet ki wun di; ŋaan bia kpaamm a bii mi ki bin bet sɔɔ linba
tun na.

9

Biaŋinba ki Yiisa tun u poorpoweiteeb piik nan banlee na
(Matiu 10.5-15; Mak 6.7-13)

1 Li poorpo ki Yiisa din tan yiin u poorpoweiteeb piik nan banlee na ki lakimm, ki
turib yiikoo nan paŋ nba ki bi sii nyint narinbiit kur, ki bia te ki baatib-ii laat laafia.
2 U din yetib a bin yat kii lin kii mɔɔntir Yennu naan po, ki bia te ki baatib-ii laat laafia,

3 ki bia betib a “I daa jikit siar ki saa nanni; i daa dia patii, koo miat-kɔra, koo jeet,
koo likirii, koo liata ŋanlelee.
4 Ŋaak nba ki i saa kɔɔ, yin biar leŋ nan yaa tan saa nyi doo maŋ ni.
5 Siaminba kur ki niib ki tooki nan parpeenni, ii nyii doo maŋ ni ki pit i taapant ni
tant ki bir li doo ni, ki lin wannib nan bi mɔk biit.”
6 Ŋanne ki u poorpoweiteeb na nyii lin digbanbis kur ni, ki mɔɔntir Yennu barŋanii,
ki bia te ki baatib laat laafia.

Ki jiin Herod yanŋmatuk po
(Matiu 14.1-12; Mak 6.14-29)

7 Galilii batsaakɔɔ Herod din tan gbat linba tun na kur, ki li ŋmat u yan, kimaan siab
din yaa Jɔɔnn-e fiir kuun ni,
8 ki leeb yaa Yennu sɔkinii Elaija-e* dɔkit, ki leeb mun yaa yaayoo ni sɔkiniinba yenɔe
fiir kuun ni.
9 Ki Herod yet a “N daan te ki bi pot Jɔɔnn yura, ŋaan ŋmee ki n gbia u po na muni?”
Ki u ji din koor li yoo na a wun la Yiisa.

Biaŋinba ki Yiisa dinn jab tusaa ŋanŋmu
(Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Jɔɔnn 6.1-14)

10 Li poorpoe ki toomiinba† maŋ tan jen ki bet Yiisa linba ki bi saan tun. Ki u ji jiib ki
bi saan dosau nba ki bi yi Bef-saida na, bi kuukɔɔ.
11 Nibur na nba din gbat nna maŋ, ki bi wei Yiisa ki saan. Waa la ki bi baat yoo nba,
ki u tookib nan parpeenn, ki wannib Yennu naan po, ki bia te binba yiar na la laafia.
12 Yonnu nba din tan maakit yoo nba, ki u poorpoweiteeb piik nan banlee na baar u
boor ki yetɔ a “Ŋaant ki nibur na n saan digbanbis nan kpaant nba kpia na ni ki la jeet
nan dindɔɔboa, kimaan nna na tee muuk nie.”
13 Ki u jiin a, “I mɔŋ n turib jeet ki bin di.” Ki bi yetɔ a “Ti ki mɔk siar ki pukin
boroboro kuna ŋanŋmu nan janii ŋanlee po, nɔkira ki ti saan saa daa jeet ki tan dinn
nibur na.”
14 (Jab nba din be leŋ na teen nan tusaa ŋanŋmu nawa.)
Ki u bet u poorpoweiteeb na a, “Ŋaant ki niib na n bɔkit kar piinŋmuŋmu.”
15 Ki u poorpoweiteeb na te ki bi kur bɔkit kar paabu paabu.
16 Ki u jii boroboro kuna ŋanŋmu nan janii ŋanlee na, ki yaat got sanpaapo, ki tur
Yennu niipoouk jeet na paak, ki ji ŋmit ŋmit ki tur u poorpoweiteeb na, a bii toor niib
na.
17 Ki bi kur dii ki tan gboo. Ki u poorpoweiteeb na tikir jeet nba ki niib na dii ki tenn
na, ki li gbee kpanchibit piik nan ŋanlee.

Piita nba din pak barjaann nba ki jiin Yiisa po
(Matiu 16.13-19; Mak 8.27-29)

18 Sianyoo Yiisa din mei Yennu u kuukɔɔ, ki u poorpoweiteeb tan baar u boor li yoo
na; ki u boib a “Niib yaa n tee ŋmee?”
19 Ki bi jiin a, “Siab yaa a tee Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru nae, ki leeb
yaa a tee Elaija-e,‡ ki siab mun yaa yaayoo ni sɔkiniinba yenɔe fiir kuun ni.”
20 Ki u boib a “Ki yimm ŋarin yaa n tee ŋmee?”
Ki Piita jiinɔ a, “Fine tee Masia, wunba ki Yennu gann na.”

Yiisa nba din pak u biak dinu po biaŋinba
(Matiu 16.20-28; Mak 8.30–9.1)

21 Ŋanne ki Yiisa kpaamm nan ninmɔnn a bi daa beer sɔɔ labaar maŋi,
22 ki bia yetib a “Li kpaa talas nan min nisaarik Bik n di biak bonchiann; ki ti tiŋ
ni saakab nan Yennu mannteeb yudamm nan sennu wannteeb saa yêtin, ki bia kpima,
ŋaan li daa ŋantaa daar, Yennu saa fiinin kuun ni.”
23 Ŋanne ki u yet bi kur a “Wunba-i loon wun wein, see ki u likin u saaŋmaŋ ki jii u
kuun dapunpunn daar kur kii waa-n.
24 Wunba ki sak wun jii u manfoor ki turin, ŋɔɔe tan saa kɔŋ u manfoor, ŋaan wunba
likin u saaŋmaŋ n paak, ŋɔɔe tan saa la u manfoor nan barmɔnii.
25 Nirɔ-i la tingbouŋ na mɔkint kur, ŋaan biir u mɔŋ binbeŋ ki kɔŋ u manfoor,
nyɔlannpoe ki u saa la?

---

* **9:8 9.8** Yennu din jii Elaija-e ki saan nanɔ Yendɔuŋ ni. (2 Kpanbara 2.11) † **9:10 9.10** Toomiinba maŋ din tee u poorpoweiteeb piik nan banlee na. ‡ **9:19 9.19** Elaija tee Yennu sɔkinii nba din be yaayoo ni.

26 Wunba tiin fei ki jiin min nan n wannu na po, min nisaarik Bik-i taŋi jen nan n
yentsaakar, nan n Baa Yennu nan u malakanba yentsaakar, li yoo maŋ n tan saa tin fei
nan man jii li daanɔ ki pukin n niib niwa.
27 Barmɔniie ki n beeri na, siab be nna ki kan kpo see ki bi tan la Yennu naan baaru
yoo."

Yiisa gbanant lebitu labaar
(Matiu 17.1-8; Mak 9.2-8)

28 Waa din pak nna poorpoe, ki li teen nan daa ŋanniin na, ki u jii Piita nan Jɔɔnn nan
Jeems, ki doo namm kunkonn paak a wun saa miar Yennu.
29 Waa din mei Yennu na ki u numm po tan kpint, ki u tiat penn ki nyirik.
30-31 Li yoo na ki jab banlee nna lekit leŋ, ki bi tiat nan bi gbanant nyirii. Jab maŋ din
tee Moses nan Elaija-e, ki bi piak nan Yiisa ki jiin u kuun po, nan biaŋinba ki u saa kpo
Jerusalem ki gbeen Yennu loomm na.
32 Ŋaan gɔɔn din soor Piita nan u leeb na bonchiann, ki bi gɔɔn ki tan yerik, ki la ki
yentsaakar yent ki lint Yiisa, ki bia la jab banlee nba see u boor na.
33 Jab maŋ nba din tan nyikit Yiisa na, ki Piita yetɔ a "Chanbaa, li ŋan nan taa be nna
na. Ti saa faa lanbont ŋantaae, ki yenn-ii tee a yar, ki leer-ii tee Moses yar, ki leer mun-ii
tee Elaija yar." Piita nba din pak linba maŋ, u kpan din gbia u pake.
34 Waa din daa piak nna maŋ, ki sanpagbouŋ dɔkit ki piimm, ki jaŋmaanii soor ŋɔɔ
nan u leeb na nan sanpagbouŋ nba dɔkit ki piimm na.
35 Ki bi gbat kunkɔr sanpagbouŋ na ni, ki li yet a "N Bija nba ki n gannɔe na. Gbiintir
u mɔb man."
36 Kunkɔr na nba din pak gbenn yoo nba, ki bi ji la Yiisa kɔɔe biar see. Ki bi ji din
biar ŋmin ki jiin baa la linba na po, ki ki kumii sɔɔ labaar maŋ, ki li yoo tan gar.

Yiisa nba nyinn narinbiiuk naasinbik ni biaŋinba
(Matiu 17.14-18; Mak 9.14-27)

37 Li din tan yent ki Yiisa nan u poorpoweiteeb bantaa na nyii kunkonn na paak ki
sik, ki nibur tookɔ.
38 Jasɔɔ din be nibur na ni, ki tian yiin Yiisa a "Wanntɔɔ, n barimae, tan gotir n bija
na; kimaan ŋɔɔe kpan tee n biyemmir,
39 ki narinbiiuk tuu fiir u ni ki te wun yikin ki baa gbitgbiir ki tabit, ki mɔsankunkouŋ
nyi u mɔb ni, ki li ŋammit fi u ni ki gbiau, ki tuu tan barikɔ waaminna, ŋaan ki ki
nyikitɔ.
40 Ki n barin a poorpoweiteeb a bin nyinn narinbiiuk na, ŋaan ki bi gbar."
41 Ki Yiisa yetib a "Yimm mɔtana niib nba kaa yada, ki bia ki waa Yennu fanu na, n
saa yukir nani nlee ki di sukuru nani mantiki?" U bia din bet jɔɔ maŋ a "Baat nan a
bija maŋ."
42 Ki bik na nba baat Yiisa boor yoo nba, ki narinbiiuk na libirɔ nan tiŋ gbakit, ki u
dɔɔ tabit. Li yoo maŋe ki Yiisa tian narinbiiuk na paak, ki te ki bik na la laafia, ki u jiiu
ki tur u baa.
43 Ŋanne ki li yaar lit niib na kur nan Yennu paŋ nba yab biaŋinba.

Yiisa nba ŋamm pak u kuun po biaŋinba
(Matiu 17.22-23; Mak 9.30-32)

Li daa din bakit nibur nae nan waa tuun linba kur na, ki Yiisa ŋmat bet u
poorpoweiteeb na a,
44 "Lootir i tuba man ki gbat linba ki n yaa n paki na fanu. Bi tan saa jii min nisaarik
Bik ki kubin niib nuu ni."
45 Ŋaan bi lek din ki bann li paaki, kimaan Yennu dɔkin bi yame a bi daa banti; ki bi
bia tiin jaŋmaanii nan bin boiɔ li maan paak.

Ŋmee tee nijaanni?
(Matiu 18.1-5; Mak 9.33-37)

46 Li poorpoe ki mɔniɔk tan baar u poorpoweiteeb na sinsuuk ni, ki bi nɔi ki yaa,
"Ŋmee tee nijaann ti sinsuuk ni na?"
47 Ki Yiisa bann baa dukii biaŋinba. Ŋanne ki u jii bik nna ki senn u numm ni,
48 ŋaan betib a "Wunba gaar bik nba na n sann paak, u gaar mine; ki wunba mun sak
ki gaarin, u gaar wunba tumin nae mun. Ki wunba mun tee tarik i ni, ŋɔɔe tee nijaann
ki gar i kura."

Wunba ki kɔn nan Yiisa, u see u poore
(Mak 9.38-40)

49 Ŋanne ki Jɔɔnn betɔ a “Chanbaa, ti daan la jasɔɔ ki u taan a sann ki nyint narinbiit
niib ni, ki ti betɔ a wun nyik, kimaan u ki tee ti ni yenɔ.”
50 Ki Yiisa yet a, “I daa beerɔ mani, kimaan wunba kur ki kɔn nani, u see i poore.”

Samaria digbanbik niib nba yêt Yiisa biaŋinba

51 Tɔn, yoo nba din tan per nan Yiisa n do Yendɔuŋ ni na, ki u faa par ki soor sɔnu a
wun saan Jerusalem,
52 ŋaan tur mɔb a bin gar ki saa yet a u be sɔnu, ki bin teen siir ki sɔɔ ki u baar, ki bi
dɔŋ gar ki saa baar Samaria teeb digbanbik nna ni;
53 ki leŋ niib na ki sak u baaru maŋi, kimaan bi din mi nan u saa Jerusalem-e.§
54 Ki u poorpoweiteeb Jeems nan Jɔɔnn nba gbat nna maŋ, ki bi boiɔ a “Ti Yomdaanɔ,
a loon ki ti te ki muu n nyi sanpaapo ki sik di biiribi-i?”
55 Ki Yiisa jiant ki gaar jat bi paak.
56 Ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb saan digbanleer ni.

Binba loon bin wei Yiisa na labaar
(Matiu 8.19-22)

57 Yoo nba ki bi din saa na ki jasɔɔ tan yet Yiisa a “N saa weia siaminba kur ki a saa.”
58 Ki Yiisa yetɔ a “Lunlona mɔk fɔrii, ki nɔɔnii mun bia mɔk tiat, ŋaan min nisaarik
Bik ki mɔk dindɔɔboori.”
59 Ki u tan yet jalɔɔ a “Ii waa-n.” Ki jɔɔ maŋ betɔ a “N Yomdaanɔ, ŋaant ki n saan ki
pii n baa sinsinna.”
60 Ki Yiisa betɔ a, “Ŋaant ki kpeemm-ii* pii bi kpeenleeb. Fin, ii saawa kii sakii mɔɔntir
Yennu naan po kii teen niib.”
61 Ki lɔɔ mun yetɔ a “N Yomdaanɔ, n saa weiawa, ŋaan ŋaant ki n kun ki saa chab n
ŋaateeb sinsinna ki lian weia.”
62 Ki Yiisa betɔ a “Sɔɔ kan fit dia naasɔk ki ko ŋaan gorii poor po. Li-i tee wunba gorii
nna maŋ, u ki ŋan wun teen Yennu naan na toontunnɔ.”

10

Yiisaweira piinlore nan banlee tumu labaar

1 Li poorpoe ki ti Yomdaanɔ ŋamm gann jaleeb piinlore nan banlee ki yaa wun tumm
banlee-lee ki bin dɔŋ gar doi ni, siaminba po kur ki u saa baar.
2 Ŋanne ki u betib a “Dii na beer yaba, ŋaan ki dijaara waar. Li paak, ii mei man dii
na daanɔ ki wun ŋamm pukin dijaara, ki te bin jaan dii* maŋ.
3 Ii saa man. N tuumiie, ki i sii tee nan pebis na kinkata sinsuuk ni.
4 Ŋaan i daa jikit likbɔɔrii koo miat-ŋmanii koo taasaati. I bia daa see sɔnu ni ki foont
sɔɔ.
5 Ŋaan ŋaak nbae ni ki i saa kɔɔ, yin dɔŋ yet a ‘Parmaasir-ii be ŋaak na niib paak.’
6 Ki ŋaadaanɔ maŋ-i loon parmaasir, u saa gaarir. Li-i kii tee nna, parmaasir maŋ bia
saa jen i paaka.
7 Li-i tee ki i kɔɔ ŋaak nbae ni, ii be leŋ kii di kii nyu linba ki bi teeni, kimaan toontunnɔ
ŋan ki wun gaar u paauko. I daa lin lɔɔn ŋei ki dɔɔ.
8 Li-i tee ki i baar doo nbae ni ki bi tooki nan parpeenn, ki turi jeet nba, yin di;
9 ŋaan bia te ki baatib-ii laat laafia doo maŋ ni, kii beer niib maŋ a ‘Yennu naan
nakiniiwa.’
10 Li-i tee ki i baar doo nbae ni, ki niib na ki gaari, yin nyi set sɔnii ni ŋaan kii yeen a
11 ‘Ti taapant nba tab i doo na tanbiinii nba na, ti pit ŋanne ki lubin ki chabiti. Ii mi
man nan Yennu naan poŋ baar ki nakiniiwa.’
12 N beerie nan buut daar, doo maŋ niib tubdatu tan saa gar Sodom teeb yara.”

Ki jiin binba ki nyik bi toonbiit na po
(Matiu 11.20-24)

13 “Li sii bi yimm Korasinn teeb paak; li sii bi yimm Bef-saida teeb mun yaa paak;
kimaan mi-i bonni tun bakitnauŋ toonjaana Taya nan Sidonn doi ni nan maa daan tun
i doi ni na, bi bo saa nyik bi toonbiite yiama, ki lia soot nba tee bonsisiɔk, ki puk bi mɔŋ
tanpent, a lin wann nan bi nyik bi toonbiit tumue.
14 Daar nba ki Yennu tan saa bu niib buut na, i tubdatu saa gar Taya nan Sidonn teeb
yarawa.

---

§ **9:53 9.53** Samaria teeb din ki loon Jerusalem teebi. * **9:60 9.60** Kpeemm tee binba ki waa Yiisa nae. * **10:2 10.2** Dii na tee niib nba saa teen Yiisa yada, ŋaan daa ki miu nae.

15 Yimm Kapenaum teeb, Yennu saa donni sanpaapowa-a? Aaii, u tan saa sikini kpeen
tiŋe.”
16 Li yoo na ki u bet u poorpoweiteeb a “Wunba gbia i maan, u gbia n maame; ŋaan
wunba yêti, u yêt mine; ki wunba yêt min, u yêt Yennu nba tumin nae mun biak.”

Yiisaweira piinlore nan banlee na jenu

17 Ŋanne ki Yiisaweira piinlore nan banlee na din tan jen nan parpeenn ki betɔ a “Ti
Yomdaanɔ, a sann paŋ nie ki narinbiit gbaa saak ti mɔi.”
18 Ki u betib a “N la Sintaanii nyii sanpaapo nan sanyikintii na ki tan baa.
19 Gbiintir man, n poŋ turi yiikoo nba ki i sii ŋmaat wai nan nanii, kii nyant i dataak
Sintaanii paŋ kur; ki siar kan teeni.
20 Ŋaan i daa mɔk parpeenn nan narinbiit nba saak i mɔi na kuukɔɔ paak kaa, ŋaan
kii biaki mɔk parpeenn nan baa poŋ sɔb i sana Yendɔuŋ ni na.”

Yiisa nba la parpeenn biaŋinba
(Matiu 11.25-27; 13.16-17)

21 Li yoo maŋ ki Yennu Seyeeŋ te ki Yiisa mɔk parpeenn hei, ki ji yet a “N Baa Yennu,
wunba tee sanpaapo nan tingbouŋ na Yomdaanɔ, n piaka, kimaan a bɔr labaar maŋ
subindamm nan bannteeb, ŋaan fiit wann waase; nnae ki a loon ki tun.”
22 Ki Yiisa ŋamm yet a “N Baa Yennu-e wannin barii na kura; ki sɔɔ ki mi maa tee
wunba see n Baa maŋ, ŋaan sɔɔ mun bia ki mi n Baa maŋ nba tee wunba, see min u
Bija na, nan binba ki n loon ki n fiit wannib na.”
23 Li yoo na ki Yiisa ji ŋmat got u poorpoweiteeb ŋaan bɔr betib a, “Parpeenn tee i
yare nan yaa laat linba na.
24 N beerie nan Yennu sɔkiniinba nan kpanbara bonchiann din loon bin la linba ki i
laat na, ŋaan ki la, ki bia din loon bin gbat labaar nba ki i gbia na, ŋaan ki gbati.”

Ki jiin Samaria burchimɔ na po

25 Sennu wanntɔsɔɔ din fiir set ki loon wun bikin Yiisa, ki boiɔ a “Wanntɔɔ, n saa teen
nlee ki la manfoor nba kaa gbennu?”
26 Ki Yiisa ŋmat boiɔ a “Li sɔb nlee Yennu sennu gbouŋ ni? A karin ki laat nlee?”
27 Ki jɔɔ na jiin a “Ii loon a Yomdaanɔ Yennu; kii mantik kii loonɔ nan a par kur, kii
bia kii loonɔ nan a seek kur, nan a paŋ kur, nan a dudukit kur, kii bia kii loon a lɔɔ nan
faa loon a mɔŋ biaŋinba na.”
28 Ki Yiisa yetɔ a “A jiinu na ŋan. Ii tuun nna ki tan la manfoor maŋ.”
29 Ŋaan ki sennu wanntɔɔ na lek loon wun wann nan u ki mɔk biit ki jiin sennu na
po, ki boi Yiisa a “Tɔn, ki ŋmee tee n lɔɔ?”
30 Ki Yiisa jiinɔ a, “Jasɔɔ din nyii Jerusalem ki siik Jeriko; ki fat-teeb tan pikinɔ ki liat
u tiat ki fat, ki boou bonchiann, ki tan tenn u kuun darik darik nna, ŋaan nyikɔ.
31 Li poor po ki Yennu manntɔɔ nna mun tɔk li sɔnu ki siik, ki tan la jɔɔ na dɔɔ, ki u
lɔk gar ŋaan nyikɔ.
32 Ŋanne na biak, ki Liifai jasɔɔ mun baat ki tan la jɔɔ maŋ ki bia lɔk gar ŋaan nyikɔ.
33 Ki Samaria jasɔɔ mun tɔk li sɔnu ki baat, ki tan dɔkit jɔɔ maŋ paak. Waa lau yoo
nba, ki ninbaauk soorɔ bonchiann,
34 ki u baar ki jii kpan nan daan† ki baŋ u fiat na ŋaan fin tana, ki jiiu paan u boŋ
paak, ki saan nanɔ saamm ŋaak ni ki saa gotɔ.
35 Laa tan yent yoo nba, ki u jii salimpeena‡ ŋanlee ki tur wunba gorii saamm ŋaak
na, ŋaan betɔ a, ‘Ii gorii jɔɔ na, ki mi-i taŋi jen daar nba, n saa pa-a linba ki a dinnɔ ki
pukin na paak.’ ”
36 Yiisa nba pak nna ki gbenn, ki u boi sennu wanntɔɔ na a “Jab bantaa na ni, ŋmee
want nan u tee wunba ki fat-teeb fatɔ na lɔɔ? A dukii nlee?”
37 Ki u jiin a “Wunba tinɔ ninbaauk na.”
Ki Yiisa yetɔ a “Tɔn, ii saa kii tuun li biaŋ mun.”

Yiisa nba din gɔn Maata nan Meeri biaŋinba

38 Li poorpoe ki Yiisa nan u poorpoweiteeb din saa bi sɔnu, ki saa baar digbanbik nna
ni; ki poosɔɔ be leŋ ki bi yiu Maata, ki u gaar Yiisa nan parpeenn u ŋaak ni.
39 U din mɔk u niipowaarik, ki u sann tee Meeri; ki Meeri maŋ baar ki tan kar tiŋ ni,
ki nakin Yiisa taa po ki gbiintir u maan.
40 Ŋaan ki Maata mun gbaa nan saauŋ kur kur, ki tan baar bet Yiisa a “N Yomdaanɔ,
maa gbaa nan saauŋ, n kuukɔɔ, ŋaan ki n naa bik na ki sommitin na, a baka kaa li po-o?
Betirɔ ki wun baar ki tan sommin.”

† **10:34 10.34** Bi din dia tilɔɔnae ki tee daan. ‡ **10:35 10.35** Salimpeena ŋanlee din tee daa ŋanlee paauko.

41 Ki Yiisa jiinɔ a “Maata, n mi nan a gbaa nan bona bonchiann, ki li mukisa ki biir a
par,
42 ŋaan bonyennkɔɔe kpaa talas. Meeri ŋarin gann linba ŋane, ki sɔɔ kan nyinnir u
ni.”

11

Ki jiin Yenmiaru po
(Matiu 6.9-13; 7.7-11)

1 Yiisa din be siarpo ki mei Yennu. Waa miar gbenn yoo nba, ki u poorpoweiteeb yenɔ
tan betɔ a, “Ti Yomdaanɔ, wantit taa sii mei Yennu biaŋinba, nan Jɔɔnn nba din wann
u poorpoweiteeb na.”
2 Ki Yiisa betib a “Yaa sii mei Yennu biaŋinbae na:
Ti Baa, ŋaant ki a sann n la baakir.
Ŋaant ki a naan n baar.
3 Luunt dinna mann.
4 Nyikin chab ti biit nan taa mun nyikit ki chabit binba tuumit biit biaŋinba na.
A daa te ki ti kɔɔ jinjammii ni.”
5-7 Li yoo maŋ ki Yiisa bia betib a “Li-i tee ki saamɔ baar a ŋaak ni nyiɔk, ki a ki mɔk
jeet ki saa turɔ, ŋaan ki a mun mɔk a yɔɔk ki saan u ŋaak ni tansuunii na, ki betɔ a
wun kpenta boroboro kuna ŋantaa, a ki saamɔ baar a ŋaak ni; a yɔɔk sii be u diiuk ni
ŋaan beta a ‘Daa mukisimi; n poŋ kpar ganna; min nan n waas bia dɔɔra; n kan fit fiir
turani.’
8 Barmɔnii, u kan sak fiir ki tura jeet maŋ, a faa tee u yɔɔk na paaki; ŋaan li-i tee ki
a ki tiin fei ki bia meiɔ, see ki u tan tat fiir ki tura biaŋinba ki a loon.
9 “Li paak, n beerie, miat Yennu man, ki u saa turi; lomin man, ki i saa lawa; kpaan
gann man, ki u saa loot ki turi;
10 kimaan wunba kur mei Yennu, u gaane; ki wunba mun loon, u laate; ki wunba
kpaan gann, bi lootir teenɔ.
11 Yimm baanba, i ŋmee ki u bija saa miarɔ jaŋ ki wun jii waauk ki turɔ?
12 koo ŋmee ki u saa miarɔ jenn ki wun jii naŋ ki turɔ?
13 Ki li-i tee yimm nba tee biitdamm na mi biaŋinba ki i saa tur i waas bonŋana, i Baa
Yennu nba be sanpaapo na mantik kan jii u Seyeeŋ maŋ ki tur binba meiɔ li po na-a?”

Yiisa nan narinbiit bat Beelsebul labaar
(Matiu 12.22-30; Mak 3.20-27)

14 Tɔn, jɔɔ nba ki narinbiiuk teenɔ muuk na din be leŋ. Ki Yiisa nyinn narinbiiuk maŋ
jɔɔ na ni; ki u muut, ki ji fit piak. Ki li bakit nibur na bonchiann.
15 Ŋaan ki yemm din yet a “Narinbiit bat Beelsebul-e* teen Yiisa yiikoo a wuu nyint
narinbiit niib ni.”
16 Ŋaan ki siab mun din loon bin bikin Yiisa, ki yaa wun tun nyinn ki lin wann nan
Yennu set mi u po.
17 Ki Yiisa bann baa dukii linba, ki betib a “Naan niib-i ŋmat ki kɔn tookit bi leebi, bi
naan maŋ saa biira; ki ŋaak niib-i munii ŋmat kɔn nan leebi, li kan seti.
18 Nnae mun biak, li-i tee ki Sintaanii yent bɔkitir u mɔŋ ki kɔn nan leeb, nlee ki li saa
seti?
19 I yaa Beelsebul-e teenin yiikoo a mii nyint narinbiit niib ni; ki yimm muni, ŋmee
chab i niib a bii nyint narinbiiti? I mɔŋ niib maŋ toonae want nan i ki mɔk mɔnii.
20 Tɔn, min ŋarin, Yennu paŋ nie ki n nyint narinbiit niib ni; ŋanne mun bia want
nan Yennu naan poŋ baar i boor niwa.

Yiisa paŋ nba gar Sintaanii yar biaŋinba

21 “Jawakitir† nba teen siir nan u jatiat ki guu u ŋaak, sɔɔ kan fit fat u siari,
22 ŋaan u paarɔ mun-i taŋi pikinɔ ki paakɔ, u saa fat u jatiat nba ki u maa li paak nae,
ki bia jii u mɔkint na ki tor niib.
23 “Wunba ki see n poor, u kɔn nanime; ki wunba mun ki tikii niib ki teenimi, u yatibe.

Narinbiiuk nba tuu jen kɔɔ nirɔ ni biaŋinba
(Matiu 12.43-45)

24 “Li-i tee ki narinbiiuk tan nyii nirɔ ni, u tuu yeeke ki lin kunkoouk paak, ki loon
foon boor, ŋaan ki ki laati; li paak, u tuu tan yet u mɔŋe a ‘N saa ŋmat saan ŋaak nba
ki n daan nyii na nie;’

---

* **11:15 11.15** Sintaanii sanleere din tee Beelsebul. † **11:21 11.21** Jawakitir na tee Sintaaniie.

25 wu ji kii ŋmat baar, wun la ki bi piar ki ŋamma,
26 u tuu ŋmat nyie ki saa yiin narinbileeb banlore nba bi ki cheeu, ki baar namm,
ki bin kɔɔ ki lakin be; ki nirɔ maŋ binbeŋ sii bi bonchiann ki gar waa tuu be sinsinn
biaŋinba na.”

Ki jiin barmɔnii parpeenn po

27 Yiisa nba pak nna maŋ, ki pooɔɔ be nibur na ni ki yet sanpaapowa a “Poo nba
mara ki mɔɔna na, parpeenn tee u yare.”
28 Ki Yiisa jiinɔ a, “Binba gbia Yennu maan ki saakir na, ŋamme ki parpeenn tee bi
yar.”

Ki jiin binba loon bin la nyinn na po
(Matiu 12.38-42)

29 Nibur nba din gbin Yiisa boor yoo nba na, ki u yetib a “Mɔtana nigbouŋ na
tee biitdamme, kimaan bi loon bin la nyinn, ŋaan n kan mi wannib nyinsiari; Jona
nyinbooru na kuukɔɔe ki n saa wannib.
30 Biaŋinba ki Jona din tee nyinn ki kpaan Ninefe teeb na, li biaŋe mun ki min nisaarik
Bik saa teen nyinn ki kpaan mɔtana nigbouŋ na.
31 Buut daar, poobat nba din nyii diitu po na tan saa set wann nan mɔtana nigbouŋ na
mɔk biit, kimaan u din nyii digbanbanfɔkirewa ki tan baar a wun gbiint Bat Solomonn
yanfoon na pinpauk; ki gotir mani, wunba chee Solomonn be nna.
32 Buut daar, Ninefe teeb tan saa set wann nan mɔtana nigbouŋ na mɔk biit, kimaan
Jona nba din mɔɔnt Yennu maan ki turib na, bi din nyik bi biite; ki gotir mani, wunba
chee Jona be nna.”

Gbanant yentu labaar
(Matiu 5.15; 6.22-23)

33 “Sɔɔ kan joo fitir ŋaan jii ki teen woonin ni, koo ki likin ŋmaŋ li paaki. See ki u jiir
ki tɔɔn bont nba dokii paak ki lin yent, ki niib-i jiki kɔɔ yoo nba, bii laat yentu na.
34 A ninbinae tee a gbanant fitir; a ninbina-i ŋani, a gbanant kur sii mɔk yentue; ŋaan
a ninbina-i kii ŋani, a gbanant kur sii be bunbɔnn nie.
35 Ii mi man ki yentu nba be i ni na daa tee bunbɔnni.
36 Tɔn, a gbanant kur-i yeen bonŋann ki siar po ki bɔni, li sii yeene ki nyirii pirpirpir,
ki naan fitir nba yeen ki teena yeenŋanu na.”

Yiisa nba din pak biir Farisiinba nan sennu wannteeb biaŋinba
(Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40)

37 Yoo nba ki Yiisa pak gbenn na, ki Farisiisɔɔ betɔ a wun weiɔ ki bin saa di jeet. Ki u
din wei saan ki saa kɔɔ kar a wun di.
38 Ki li teen Farisii nirɔ na bakitnauŋ nan Yiisa nba ki nit ŋaan yaa wun di maŋ.
39 Ki ti Yomdaanɔ maŋ yetɔ a “Yimm Farisiinba, i sokii ŋmanii nan senii poorpo
kuukɔɔe; ŋaan ki i para ni gbee nan fatu nan bonbiir.
40 Yimm jatit na! Yennu nba din nan nanyer po na, ŋɔɔ kaa din nan nɔɔk ni-i?‡
41 Turin talasdamm linba be i ŋmanii ni nan i senii ni, ki i nanyer po nan i nɔɔk ni
kur sii yeen.
42 “Yimm Farisiinba, li sii bi turi. I jikit baarii nan nanjoi nan li bonlia piik nɔɔk ni
yennkɔɔ, ki teen Yennu, ŋaan bakin buut bunu nba took, ki bia ki loon Yennu. Linba na
nbae ŋan ki yii tuun, ki daa nyikit li yenn-nba tumu.
43 “Yimm Farisiinba, li sii bi turi, kimaan i loon nijaana kaanii boa Yenjiantu diit ni,
ki bia loon niib-ii foonti baakir foontii dai ni.
44 Li sii bi turi. I tee nan kaat nba ki niib tuu somm li paak ŋaan ki laatir nae.”
45 Ŋanne ki sennu wanntɔyenɔ betɔ a, “Wanntɔɔ, faa yet nna na, ŋann a sukiite na
mun.”
46 Ki Yiisa yetɔ a “Yimm sennu wannteeb, li sii bi turi mun, kimaan i jint niib jik-kpiata
nba paar nan bin jii, ŋaan i mɔŋ ki saak ki siin jika maŋ kii sommitibi.
47 Li sii bi turi, kimaan i maa sɔkiniinba kaat ki sent bonŋann; ŋamm maŋe tee
sɔkiniinba nba ki i yeejamm din kpiib na.§
48 Yaa tuun nna na, ŋanne want niib nan i set sak i yeejamm nba din tun biaŋinba
nawa. Ŋamme din kpii sɔkiniinba maŋ, ŋaan ki i mun saan ki maa bi kaat na.
49 Li paak, ki Yandaanɔ Yennu yet a ‘N saa tun sɔkiniinba nan toomiinba bi boor; ki
bi saa kpi siab ŋaan mukis leeb,’

‡ **11:40 11.40** Li paak tee: Yennu mi nirɔ nanyer po nan u nɔɔk ni biak.
§ **11:47 11.47** Bi mɔŋ din ki sak sɔkiniinba maŋ wannu.

50 a mɔtana nigbouŋ n tan la tubdatu sɔkiniinba kur kpinu na paak. Kpinu maŋ din
piin durinya namu yooewa,
51 baa din kpii Abel yoo nba na, ki tan tuu Sekaria kpinu, wunba ki bi din kpiiu Yennu
maruŋ binbintir nan jiantu ŋasaakak sinsuuk ni na. N beeri barmɔniie, mɔtana nigbouŋ
na tan saa la tubdatu sɔkiniinba kur kpinu na paaka.
52 "Yimm sennu wannteeb, li sii bi turi, kimaan i dɔkin Yennu maan, a niib daa bant
li paak. I mɔŋ yêt li bannue, ki bia dɔk binba koor a bin bannir na."
53 Yiisa nba seet leŋ na, ki sennu wannteeb nan Farisiinba wutoa ji doo bonchiann, ki
bi ji piin boiɔ buboit ki jiin labaar bonchiann po,
54 ki lek koor a bin la u mɔbonkpetir ki fit biirɔ.

12

Kpinkpannii damm labaar
(Matiu 10.26-27)

1 Li yoo maŋ ki niib tusaa tusaa din lakin leeb ki muk, ki tan ŋmaat leeb taagbina,
ki Yiisa din pak nan u poorpoweiteeb sinsinn ki yaa, "Ii mi man Farisiinba binbeŋ po,
kimaan bi tee kpinkpannii damme.
2 Barsai kaa ki dɔɔk ki tan kan nyi paanu; siar mun ki be woonin ni ki bi tan kan
banniri.
3 Li paak, labaar nba ki i pak woonin ni, ŋaan see ki li tan nyii paanu; linba ki i lek
lɔkin diit ni gbaa, ŋaan li tan saa woot ki nyiwa."

Ti saa tin ŋmee jaŋmaanii?
(Matiu 10.28-31)

4 "N yɔɔsnba, gbiintir, i daa tiin niib jaŋmaanii man, kimaan bi saa fit kpi i gbanant
kuukɔɔe; ŋaan i kuun poorpo bi ji kan fit teeni siari.
5 N yaa n wanni wunba ki i sii tiinɔe. Tinin Yennu, wunba saa fit kpi ki bia mɔk yiikoo
nba saa lui muu nba kan mi kpeen na ni. N beerie, tinin ŋɔɔe man."
6 "Bi kɔi jinjera bannŋmu kobu kuukɔɔe, ŋaan Yennu ki mi tamm bi yenɔkɔɔ po.
7 Yennu mi i yura paak yut kann gbaa. Li paak, i daa tiin jaŋmaanii, kimaan i mɔk
nyɔɔt ki gar jinjera bonchiann.

I nyint a mɔŋ paanu nan a tee Yiisaweirɔe
(Matiu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 "Wunba nyint u mɔŋ paanu niib boor nan u tee n weirɔe, min nisaarik Bik mun tan
saa nyinnɔ paanu Yennu malakanba boor,
9 ŋaan wunba yaa u ki tee n weirɔ, niib ni, min nisaarik Bik mun tan saa yet a n ki
miu, Yennu malakanba boor.
10 "Wunba pak mɔbonn ki biir min nisaarik Bik, Yennu saa fit nyik chabɔ; ŋaan wunba
sukii Yennu Seyeeŋ, Yennu kan nyik chab li daanɔ.
11 "Bi-i soori ki baar nani Yenjiantu diit ni, koo kpanbara boor, koo tiŋ yudamm boor,
i daa te ki li daamii-i nan yaa saa pak jiin biaŋinba, koo yaa saa pak linba,
12 kimaan li yooe ki Yennu Seyeeŋ saa wanni biaŋinba ki i saa pak."

Mɔkitɔɔ nba din tee jatuk labaar

13 Li yoo maŋ ki jasɔɔ be nibur na ni ki yet Yiisa a "Wanntɔɔ, betir n yɔɔrɔ na ki wun
bɔkit ti baa faar ki turin."
14 Ki Yiisa yetɔ a "Li ki lami nan ki n teen i barbuurɔ ki bɔkit i faar ki turi."
15 Ŋanne ki Yiisa ŋamm pak nibur na a "Ii mi man mɔkint lonchiɔŋ po. Mɔkint
bonchiann kaa saa te ki nirɔ-ii mɔk manfoori."
16 Ŋanne ki u yimm barjouk na a, "Mɔkitsɔɔ din be ki mɔk kpaab, ki u kpaab na teenɔ
jeet bonchiann;
17 ki u tan dukin dudukit a 'N saa teen nlee, kimaan n ki mɔk yiar nba ki n ji saa teen
n jeet na kur leŋi.'
18 Li poor po ki u yet a, 'N saa teen nnae; n saa yeer n bɔkpera nae ŋaan ŋamm maa
bɔsaakara. Leŋe ki n ji saa teen n dii nan n bonkokoot kura.
19 N ji saa yet n mɔŋ a: N mɔk jeet nba saa jaŋin bina bonchiann; n ji sii foie ki di ki
nyu ki mɔk parpeenn.'
20 Ŋanne ki Yennu yetɔ a, 'Jajatuk na! Nyiɔk na, a manfoor saa kat. Ki laan a mɔkint
nba ki a mɔk na, ŋmee saa yenti?'
21 "Tɔn, wunba kur tikii mɔkint ki teen u mɔŋ, ŋaan ki mɔk mɔkint Yennu boori, u
mun tee nan jajatuk na nae."

Teent Yennu yada
(Matiu 6.25-34)

22 Ŋanne ki Yiisa yet u poorpoweiteeb a, “Li paak ki n beeri, i daa te ki li mukisi i
binbeŋ po nan yaa saa di linba, ki bia daa te ki li mukisi i gbanant po nan yaa saa lia
linba,
23 kimaan manfoor gar jeeta, ki gbanant mun gar tiata.
24 Gotir nɔɔnii: bi ki buur jeeti, ki bia ki jaami, ki bia ki mɔk dii naapaat koo suka,
ŋaan Yennu dintib; i ki mɔk nyɔɔt bonchiann ki gar nɔɔnii-i?
25 I ŋmee saa fit fɔkin u manfoor u dudukit nba mukisɔ na paaki?
26 Yaa ki fit tun bonmintik na, bee ki li sii daamii-i nan bonlia maŋi?
27 Gotir man puuk nan li ŋant. Bi ki tuun toona koo ki luu bi mɔŋ chinchena; ŋaan
n beerie, kpanbar Solomonn nba lek din mɔk taŋant biaŋinba, u din ki mi lia tiat ki li
ŋan nan puuk na gbaa.
28 Mɔɔt nba be dinna, ŋaan wonn ki bi joo muuwa na, Yennu nba faŋitir biaŋinba na,
u kan lannini-i? Yimm yadkanpɔɔna damm na!
29 “I daa gbaa nan yaa saa di linba koo yaa saa nyu linba, ki bia daa mukis i dudukit,
30 kimaan durinya na ŋaateeb tuu mukis bi dudukit linba na paake. Ŋaan yimm
ŋarin, i Baa Yennu poŋ mi nan i loon linba na.
31 Li paak, ŋaant ki i baka-ii be Yennu naan ni, ki u saa jii bona nba na ki turi.

Yendɔuŋ ni mɔkint labaar
(Matiu 6.19-21)

32 “Yimm n niib nba ki yab na, i daa tiin jaŋmaanii, kimaan i Baa Yennu-e yaa wun
dinni naan, ki bia mɔk parpeenn nan waa saa dinni na paak.
33 Li paak, kɔin i bona nba ki i mɔk, ki jii li likirii ki tur talasdamm, ki i tan saa la
mɔkint nba ki mɔk gbennu. Mɔkint maŋ sii be Yendɔuŋ ni, ki kan wati, kimaan nanyukɔ
kan kpian leŋi, ki bonŋmiŋmabit bia kan ŋmamiri.
34 Siaminba ki a mɔkint be na, a dudukit mun be leŋe.

Daaba nba teen siir barjouk

35 “Teent siir man ki daa yokitir i tiati, ki ŋaan ki i fita-ii di,
36 kii tee nan niib nba tuu guu bi chanbaa nba saa nyi poochiann ki kpent, ki tan baar
yiin, ki bin loot yiama na.
37 Daaba nba ki bi chanbaa kpen ki lab ki bi guu u kpenu, parpeenn tee bi yare.
Barmɔniie ki n beeri na, bi chanbaa na saa te ki u daaba maŋ n kar ki wun baar nan
jeet ki turib ki bin di.
38 Li-i tee ki bi chanbaa tan kpen tansuunii koo kojomɔɔk, ki la ki bi guu-u, parpeenn
sii tee daaba maŋ yare.
39 “Nnara, li-i tee ki ŋaadaanɔ poŋ mi yoo nba ki nanyukɔ saa baarie, u kan ŋaan ki
wun kɔɔ; u sii guue.
40 Yimm mun-ii teen siir kii guu, kimaan min nisaarik Bik tan saa jen yoo nba ki i ki
daanime.”

Daabir nba saa sak u chanbaa mɔb biaŋinba
(Matiu 24.45-51)

41 Ŋanne ki Piita boi Yiisa a “N Yomdaanɔ, a yiin timme barjouk na amii sɔɔ kure?”
42 Ki Yiisa jiinɔ a, “Daabilanɔe tee yandaanɔ ki tuun u chanbaa nba wantɔ biaŋinba?
Ŋɔɔe tee wunba ki u chanbaa saa teenɔ daabiyudaanɔ, ki wuu gorii daaba kur nba be
u ŋaak ni, kii teemm mann yoo nba jaŋ.
43 Li-i tee ki u chanbaa tan kpen ki la ki u tuun nna, parpeenn sii tee daabir maŋ yare.
44 Barmɔniie ki n beeri na, u chanbaa maŋ saa jii u mɔkint kur ki teen daabir maŋ
nuu nie a wuu goriir.
45 Ŋaan li-i tee ki daabir maŋ yet u mɔŋ a u chanbaa kan jen yiami, ki ji piin boo
daabilia na, li jab nan poob, ki bia di ki nyu daan ki yib,
46 u chanbaa tan saa jen daar nba nan yoo nba ki daabir maŋ ki daan nan u saa jene.
U chanbaa na saa dat u tubir bonbiir, ki teenɔ nan baa tuu teen mɔyêtdamm biaŋinba
na.
47 “Daabir-i mi linba ki u chanbaa loon wun tun, ŋaan ki teen u mɔŋ siiri, ki bia ki
tumi, bi saa boou kpaasir bonchiann.
48 Daabir-i kii mi linba ki u chanbaa loon wun tun, ki kpet tun bonkpetir nba jaŋ nan
boot, bi saa boou waaminnae ŋaan ŋaau.
“Wunba ki bi turɔ ki li yab, ŋɔɔe ki bi tan saa boi gaar linba yab; ŋaan wunba ki bi
turɔ ki li yab bonchiann na, ŋɔɔe ki bi tan saa boi ki gaar bonchiann mun.

Bɔkitu labaar
(Matiu 10.34-36)
49 “N baar maa n lu muue tingbouŋ na ni, ŋaan n sunman ki li poŋ yinna.
50 Bi saa te ki n sik nyun yiaka. Li turin parbiir bonchiann mɔkmɔk nan laa tan saa
tun ki gbenn.
51 I dukii nan n baar nan parmaasire tingbouŋ na ni-i? Aaii. N beerie, n baar nan
bɔkitue.
52 Laa jii dinna ki saa, niib banŋmu-i taŋi be ŋaak ni, bi tan saa bɔkit; ki bantaa sii
biir banlee, ki banlee na mun biir bantaa maŋ.
53 Baanba tan sii biir bi waas, ki waas mun biir bi baanba; ki naanba tan sii biir bi
bonpoi, ki bonpoi mun biir bi naanba; ki siponaanba tan sii biir bi sipoi, ki sipoi na mun
biir bi siponaanba.”

Yoo bannu labaar
(Matiu 16.2-3)
54 Li yoo maŋ ki Yiisa pak tur nibur na a, “Yoo nba ki i tuu tan la sanpagbant do
yonbaa po na,* i tuu yete yiama a saak saa baawa, wun set tan baa.
55 Yoo nba ki i laat wouŋ nyi diitu po ki da na, i tuu yaa naauk sii be, ki lin set tan toŋ.
56 Yimm kpinkpannii damm na, i fit bukitir saak nan naauk baaru yoo, ŋaan bee teen
ki i kan fit bann mɔtana yoo na paaki?

Maan ŋammu labaar
(Matiu 5.25-26)
57 “Bee teen ki i kan fit dukin ki bann linba tooki?
58 Li-i tee ki fin nan sɔɔ mɔk maan kii saa nan maan maŋ bat boor, yaa daa be sɔnu
paak ki saa na, li bo ŋan ki i kot ki ŋamm maan maŋ. Li-i kii tee nnai kaa, u saa dat
baar nana barbuurɔ boor, ki barbuurɔ na mun saa jiia ki teena dansarguutɔɔ nuu ni, ki
dansarguutɔɔ na mun saa kɔɔna dansarik.
59 N beerie, bi kan mi ŋaa-ani, see ki a tan pa likirii nba ki bi jiiara na kur, nan jinjema
kan tenni.”

13

Nirɔ-i kii nyik toonbiit tumu u saa kpo
1 Li yoo na ki nisiab baar ki yet Yiisa ki jiin Galilii teeb kpinu po, binba ki Pailat* din
kpiib, yoo nba ki bi mann maruŋ ki teen Yennu na.
2 Ki Yiisa boib a, “Galilii teeb nba la biak maŋ biaŋinba na, i dukii a bi mantik din tee
biitdamm ki gar bi leeb kure-e?
3 Aaii; ŋaan n beerie, li-i tee ki i ki nyik i toonbiit, i kur mun tan saa kpo nnae.
4 Dɔnfoouk nba din be Siiloam ki tan baa ki nyak niib piik nan banniin ki kpiib na, i
dukii a niib maŋ din jia mantik tee biitdamm ki gar leeb nba kur be Jerusalem nae-e?
5 Aaii; ŋaan n beerie, li-i tee ki i ki nyik i toonbiit, i kur mun tan saa kpo nnae.”

Tiik nba ki loon lɔɔna barjouk
6 Ŋanne ki Yiisa yimm barjouk a, “Jasɔɔ din mɔk tilontik u kpaab ni, ki tan baar a
wun pɔɔr lɔɔna, ŋaan ki la siari.
7 Ŋanne ki u bet u kpaguurɔ na a ‘Nnara, bina ŋantaae na ki n yɔɔ baat tiik na boor
maa n pɔɔr lɔɔna, ŋaan ki ki laat siari. Chɔɔmɔ lu. Bee ki li sii see biir tiŋ yanni?’
8 Ki u kpaguurɔ na yetɔ a, ‘Chanbaa, daa nyikin binn na, ki n gbiir li nyakir ni ki pii
lulin,
9 ki tin got laan li saa lon lɔɔna binn po-o? Li-i tee ki li ki lonie, fan ji ŋaan bin chɔɔu.’
”

Yiisa nba te ki poowaagorik la laafia foon daar biaŋinba
10 Foon dasiar ki Yiisa din want niib Yennu maan, Yenjiantu diiuk ni;
11 ki poosɔɔ be diiuk maŋ ni, ki narinbiiuk be u ni, ki teenɔ yiaru binpiik nan ŋanniin,
ki ji tan teenɔ waagorik, ki u ki fit naatir faba.
12 Yiisa nba tan lau, ki u yiinɔ a wun baar, ki yetɔ a “A yiaru maŋ ŋaawa,”
13 ŋaan jii u nii ki yii poo maŋ paak. Li taakpaak ni ki u naat u mɔŋ ki ji piak Yennu.
14 Ŋanne ki Yenjiantu diiuk yudaanɔ wutoor doo, kimaan Yiisa nba te ki nirɔ la laafia
foon daar na paak; ki u bet niib na a “Daa ŋanloobe bakɔi nɔɔk ni ki ti tuu sii tuun
toonn. Ii tuu baar li daa ni kii laat laafia, ŋaan i daa baat foon daar ki loon laafia.”

---

* **12:54 12.54** Bi tiŋ ni, saak nyi yonbaa poe.

* **13:1 13.1** Pailat din tee Rom teeb yudaanɔe.

15 Ki Yiisa gatɔ a “Yimm kpinkpannii damm na, i kur tuu lootir i nei nan bonii bonkobloi ni ki saa namm ki nyuntib foon daa.
16 Ki poo nba tee Abraham yaaboonn na, ŋɔɔe ki Sintaanii teenɔ yommik binpiik nan ŋanniin, li ki jaŋ nan ki n nyinnɔ yommisin ni foon daari-i?”
17 Yiisa nba pak linba na yoo nba, ki u datai na kur ji dii fei; ki nibur na ji mɔk parpeenn nan waa tuun bakitnauŋ toona nba kur na.

Bonboorik barjouk
(Matiu 13.31-32; Mak 4.30-32)

18 Li poorpo ki Yiisa boi niib maŋ a, “N saa bikin Yennu naan nan lannpoe? N saa nannir nan bee na?
19 Li naan nan kanperik binn nba ki nirɔ tuu jii ki bur u kpaab ni, ki lin kpaat ki teen tiik, ki nɔɔnii baat ki tia tiat li yiinii paak nae.”

Datiŋ barjouk
(Matiu 13.33)

20 Ki Yiisa bia ŋamm boib a, “N saa bikin Yennu naan nan lannpoe?
21 Yennu naan tee nan datiŋ nba ki poo tuu jii ki ŋmat nan boroboro yon nba yab, ki lin tan miik ki ji fuut do nae.”

Tammɔyebik kɔɔnu labaar
(Matiu 7.13-14, 21-23)

22 Yoo nba ki Yiisa din be sɔnu paak ki saa Jerusalem na, u din gaar digbangbeŋa nan digbanbis ni, ki want niib Yennu maan;
23 ki sɔɔ tan boiɔ a, “Chanbaa, niib nba tan saa la tinnu na, bi tan sii tee waaminna amii bi sii yaba?”
Ki Yiisa yetib a
24 “See ki i yabir i mɔŋ ki kɔɔ tammɔyebik na ni. N beerie, niib bonchiann tan sii loon bin kɔɔ leŋ, ŋaan gbar kɔɔnu.
25 Ŋaadaanɔ-i taŋi fiir ki loon tammɔb na, ŋaan ki i biar see nanyer po, ki kpaan tammɔb ki yi ki yaa, ‘Chanbaa, lootir turit,’ ŋaan li yoo, u tan saa jiini a, ‘N ki miini; i nyii lee?’
26 Ki i tan saa jiinɔ a, ‘Ti din tuu di ki nyu nana; ki a wantit Yennu maan ti doi ni.’
27 Ki u bia saa jiin ki beti a ‘N ki mi yaa nyii siami, yimm biitdamm na kur, seetir nna man.’
28 Ki u tan saa jii-i ki lui nanyer; ŋaan ki i gorii Abraham nan Aisak nan Jakɔb nan Yennu sɔkiniinba kura, ki bi be Yennu naan ni; ŋaan ki i mɔ fabin ki ŋman nyana.
29 Niib tan saa nyi yondo po nan yonbaa po nan diitu po nan gaŋ po, ki tan kɔɔ Yennu naan ni ki kar ki di jeet.
30 Nisiab nba joont tan saa dɔŋ liik, ki siab nba mun dɔŋ liik na tan saa joont.”

Yiisa nba din loon Jerusalem teeb biaŋinba
(Matiu 23.37-39)

31 Li yoo na ki Farisiinba siab baar Yiisa boor, ki yetɔ a, “See ki a nyii nna ki saan siar po, kimaan Herod loon wun kpiae.”
32 Ki Yiisa betib a “Ŋɔɔ lunlonn,† ii saa man, ki saa yetɔ a ‘Gotirii, dinna nan wonne ki n sii beer narinbiit niib ni ŋaan bia te ki niib-ii laat laafia, ki daa ŋantaa daar n saa gbenn n toonn.’
33 Laa jii dinna nan wonn ki saa, see ki n lek fabir somm n somma. Bi kan kpi Yennu sɔkinii siar po, li-i kii tee Jerusalem-i kaa.
34 “Jerusalem teeb, nbaayoo-o, yimm nba kpi Yennu sɔkiniinba, ki bia jaat u toomiinba nba ki u tumm i boor ni na tana, bikinu taar munŋaae ki n gbaa maa n lakini yomm, nan korik nba tuu lakin u kobis u kpinkpant ni na, ki i ki saki.
35 Gotir man, Yennu nyik i jiantu ŋasaakak nawa. N beerie, laa nyii dinna ki saa, i ji kan mi lan ki saa tuu daar nba ki i tan saa yet a ‘Piisin be wunba baat Yennu sann ni na paak.’ ”

14

Yiisa nba din te ki baatɔɔ la laafia biaŋinba

1 Tɔn, foon dasiar ki Yiisa din tan kɔɔ Farisiinba yudaansɔɔ ŋaak, a wun di jeet; ki binba be leŋ maŋ diisirɔ.
2 Li yoo na ki baatsɔɔ baar u tɔɔnn, wunba ki bonwuunkar wuunɔ.

† **13:32 13.32** Bi boor, lunlonne tee bonkobit nba sub ki bia ton.

3 Ŋanne ki Yiisa ɓoi sennu wannteeb nan Farisiinba a “Ti sennu sak a nirɔ n te ki
ɓaatɔɔ n la laafia foon daari-i?”
4 Ki ɓi ŋmina. Ki Yiisa te ki ɓaatɔɔ na ɓaar u ɓoor, ki u te ki u la laafia. Li poorpo ki
u chabɔ a wuu saa,
5 ŋaan betib a “I yenɔ-i mɔk bik koo naab ki u tan kpet ɓaa ɓunɓunn ni foon daar, u
kan donnɔ foon daar maŋi-i?”
6 Ki ɓi ki fit jiinɔ siari.

Ki jiin sikin-n-mɔŋ nan saamm gaaru po

7 Li yoo na ki Yiisa la ɓinba tikir na loon ɓin gann yudamm kaanii ɓoa ki kar. Li paak,
ki u yimm ɓarjouk na a:
8 “Bi-i yiina poochiann ki a ɓaar, faa daa kaar yudamm kaanii ɓoori, li pasiar ɓi poŋ
ɓo yiin sɔɔewa, wunba cheea,
9 ki yiintɔɔ maŋ saa ɓaar a ɓoor ki tan yeta a, ‘Fiit ŋaan turɔ kaanu.’ Li yoo na, ki fan
ji di fei ki fiir ki saan kar kpiŋ.
10 Tɔn, ɓi-i yiina poochiann ki a ɓaar, fan kar kpiŋ; ki yiintɔɔ n tan fit ɓaar ki yiina a,
‘N yɔɔk, ɓaat ki tan kar yudamm kaanii ɓoor.’ Li yoo na ki a saa la ɓaakir a leeb ɓoor.
11 Kimaan wunba kur dont u mɔŋ, Yennu tan saa sikinɔ; ŋaan wunba sikint u mɔŋ,
Yennu tan saa donnɔ.”
12 Ŋanne ki Yiisa ɓia yet wunba yiinɔ na a “Li-i tee ki a yiin jaamm, faa daa yi a
yɔɔsnba, koo a yɔɔrib, koo a ninjamm, koo a mɔkitleebi, kimaan ŋamm tan saa jiinawa,
ki a gaar a pann.
13 Li-i tee ki a yiin jaamm, fan yiin talasdamm nan wɔɓii nan dianii nan jɔɔnii,
14 ki Yennu saa pukina, kimaan ɓi kan fit jiina baa dii linba na. Yennu-e tan saa jiina,
daar nba ki ɓurchimm tan saa fiir kuun ni na.”

Jaangbeŋir ɓarjouk
(Matiu 22.1-10)

15 Ɓinba din di nan Yiisa na yenɔ nba gɓat linba ki u pak na, ki u yetɔ a “Ɓinba tan
saa di jaamm Yendɔuŋ naan ni na, parpeenn tee ɓi yare.”
16 Ki Yiisa yetɔ a “Jasɔɔ din ɓe ki tan yaa wun di jaangbeŋir, ki poi niib ɓonchiann.
17 Jaamm na yoo nba tan ɓaar, ki u tun u daabir a wun yiin niib nba ki u daan poib
na, ki jeet na kur teen siira.
18 Ki ɓi kur piin ki loon sɔnu nba ki ɓi saa yêt saanu: Ki sinsinn yɔɔ na ɓet daabir na
a, ‘N daa kpapaaŋ, li paak, chabimin ki n saan saa got;’
19 ki lɔɔ betɔ a ‘N daa naakookii piik, li paak, chabimin ki n saan bikimm;’
20 ki lɔɔ na mun ɓia ɓetɔ a ‘N daa yonn poopaaŋe, li paake ki n kan fit ɓaari.’
21 Ŋanne ki daabir maŋ ŋmat ki saa ɓet u chanɓaa linba na kur. Ki u chanɓaa na
wutoor doo ɓonchiann, ki u ɓet daabir na a, ‘Nyimin ki saan doo ni yian yian, ki saa got
sɔnii ni, ki yiin talasdamm nan wɔɓii nan dianii nan jɔɔnii ki jen namm na.’
22 Li poorpoe ki u daabir na saan ki jen yet a ‘Chanɓaa, n tun faa yet linba nawa, ŋaan
ki yiar ɓia tenn.’
23 Ŋanne ki u chanɓaa na yetɔ a, ‘Nyimin ɓiak ki saan digɓankpinii ki saa got pana
paak nan sɔnjobis ni, ki te niib n ɓaar, ki n ŋaak na n gɓee.
24 Ŋaan ɓinba ki n daan yiimm, ki ɓi yêt ɓaaru na, ɓi sɔɔ poŋ kan lemm n jaamm jeet
na kaawa.’ ”

Yiisa weiu labaar
(Matiu 10.37-38)

25 Sianyoo ki nibur waa Yiisa; ki u tan jiant yetib a
26 “Wunba loon wuu ɓe nanin, see ki u loonin ki gar waa loon u ɓaa, nan u naa, nan
u poo, nan u waas, nan u yɔɔrib, nan u waarii, nan u mɔŋ manfoor ɓiaŋinba na. Li-i
kii tee nnai kaa, u kan fit teen n poorpoweitɔɔ.
27 Wunba ki likin u saaŋmaŋ ki jii u kuun dapunpunn ki waami, u kan fit teen n
poorpoweitɔɔ.
28 “Wunba loon wun maa dɔuŋ, see ki u kar sinsinn, ki dukin waa saa teen ɓiaŋinba
ki soor li mɔb, ki laan u likirii saa jaŋ koo li kan jaŋi;
29 kimaan li-i kii jaŋi, ŋaan ki u fɔkin fiakir ki tan ki fit kaar maaru maŋi, ki niib tan
la nan u ki fit kaar dɔuŋ maŋi, ɓi ji sii laaue ki sarikitɔ.
30 Ɓi ji sii yeen a ‘Jɔɔ na daan fɔkin u dɔuŋ ŋaan tan gɓar kaaruwa.’
31 “Kpanɓar-i mɔk niib tusaa piinlee ki saan namm a wun kɔn nan kpanɓar lɔɔ nan
u niib tuspiik mun, nlee ki kpanɓar nba mɔk niib tuspiik na saa teeni? See ki u kar
sinsinn ki dukin ki ɓann ɓaa saa jaŋ nan ɓaa kan jaŋ nan u tooku.

32 Bi-i kii jaŋie, see ki u tun toomii ki bi ŋak faauk, waa daa be banfɔkira na.
33 “Tɔn, nirɔ-i kii nyik u mɔkint kuri, u kan fit teen n poorpoweitɔɔ.

Yaarin labaar
(Matiu 5.13; Mak 9.50)
34 “Yaarin man; ŋaan li manu-i taŋi saat, nlee ki li ji sii mani?
35 Li lek ki ŋan ki a jiir ki pak kpaab ni, ki bia ki ŋan ki a pukin lulin po. See ki a lu. Wunba mɔk tuba, wun gbiint.”

15

Pebotikauk barjouk
(Matiu 18.12-14)
1 Sianyoo ki lampogaarteeb nan biitdamm bonchiann din baat Yiisa boor ki gbiintir u maan.
2 Ki Farisiinba nan sennu wannteeb burin ki yeen a “Jɔɔ na gaan biitdamm ki bia di namm.”
3 Li paak, ki Yiisa yimm barjouk na a
4 “I yenɔ-i mɔk pei kobik, ki yenɔ tan boti, u saa teen nlee? See ki u nyik pei piinyia nan banyia na muuk ni, ŋaan saan lon peeuk nba bot na nan waa tan saa lau.
5 Wuu lau yoo nba, ki u ji mɔk parpeenn. Li yoo wun jiiu ki bukɔ bɔpiat paak,
6 ki kun ŋaak ni, ki yiin u yɔɔsnba nan ŋakpiasnba ki lakimm ki yet a, ‘Ii mɔk parpeenn man, kimaan n la n pebotikauk nawa.’ ”
7 Ki Yiisa bia yet a, “Ŋanne mun ki n beeri, biitdaanyenɔ-i nyik u biit, parpeenn sii be Yendɔuŋ ni ki jiin li daanɔ po, ki gar laa sii be biaŋinba niburchimm piinyia nan banyia nba li ji ki kpaa talas bin lebit na po.

Likbinn nba bot barjouk
8 “Ki poo mun-i mɔk likbina piik, ki yenn tan boti, u saa teen nlee? See ki u joo fitir ki piar u diiuk, ki lon fanu nan waa tan saa lar.
9 Wuu jiki lar yoo nba, wun yiin u yɔɔsnba nan ŋakpiasnba ki lakimm ki yet a ‘Ii mɔk parpeenn man, kimaan n laa n likbinn nawa.’ ”
10 Ki Yiisa bia yet a, “Ŋanne mun ki n beeri, li-i tee ki biitdaanyenɔ nyik u biit tumu, Yennu malakanba sii mɔk parpeenn ki jiin u po.”

Barjouk nba jiin bibotikak po
11 Ŋanne ki Yiisa ŋamm yet a “Jasɔɔ din mɔk bonjai banlee,
12 ki waarɔ po tan yet u baa a ‘N baa, n loon ki a jii faar nba ki n tan saa gaar nae ki turin.’ Ŋanne ki u baa bɔkit faar maŋ ki turɔ.
13 Li ki yukiri ki waarɔ po na jii u mɔkint kur ki yaat saan digbann banfɔkir.
14 Waa saa be doo na ni, ki u teen yana yana ki biir u likirii kur. Likirii na nba gbenn yoo nba, ki kon baa tiŋ maŋ ni bonchiann, ki gbatɔ hei.
15 Ŋanne ki u ji saan be jasɔɔ ŋaak, doo maŋ ni, ki u tuumɔ u kpaab ni ki u dint doorii.
16 Ki u tuu loon wun di doorii jeet na; ŋaan ki sɔɔ ki teenɔ jesiati.
17 Li poorpo ki u subir, ki yet a ‘N baa toontunna kura laat jeet di ki li jaŋitib, ki bia tent, ŋaan ki n tan kpenn kon nna na.
18 Laa ji be na, n saa kun n baa boore ki saa yetɔ a, Chanbaa, n tun bonbiir ki biir Yennu nanawa.
19 N ji ki ŋan nan ki a yiinin a bija. Teentin a toontunna na yenɔ.’
20 Ŋanne ki u ji fiir ki ŋmat kun u baa boor.
“Yoo nba ki u daa be banfɔkir ki kpent na, ki u baa lau; ki ninbaauk soorɔ bonchiann, ki u chiar ki baar puur wɔbɔ ki mɔɔt u tankpin.*
21 Ŋanne ki bik na yet a, ‘N baa, n tun bonbiir ki biir Yennu nanawa. N ji ki ŋan nan ki a yiinin a bija.’
22 Ŋaan ki u baa yet u daaba na a, ‘Teent yiama ki jii taŋant, nan baŋ, nan taasaat, ki lannɔ, ki bia pirimɔ baŋ nan taasaat na,
23 ŋaan kii saa man ki saa soor naajakpammir na ki kpiu ki tin teen jaamm.
24 N tuu mi a n bija na kpoe, ŋaan ki u be; ki bia mi a u bote, ŋaan ki u tan jenna.’ Ŋanne ki bi ji piin bi jaamm dinu ki mɔk parpeenn.
25 “Li yoo na ki u bijakper na daa be kpaab ni, ki ji tan kpent ki per ŋaak ki gbat fuut, ki jeruk jerin ki siak waa.
26 Ki u yiin u baa toontun-yenɔ ki tan boiɔ a, ‘Bee fuute fu ŋaak ni na?’

* **15:20 15.20** Bi din tee nna ki want lomme.

27 Ki toontunnɔ na yetɔ a ‘A waarɔ nae kpen, ki a baa te ki bi kpii naajakpammir,
kimaan u jen nan laafiae.’
28 Ŋanne ki u yɔɔrɔ maŋ wutoor ji doo hei, ki u yêt ŋaak na ni kɔɔnu. Ki u baa nyii
ki barimɔ a wun kɔɔ.
29 Ŋaan ki u yet u baa a, ‘Barmɔnii, mine tuuma bina bonchiann. N bia ki mi yêt a
mɔbu, ŋaan a poŋ taan ki mi turin buuk ki n kpii ki yiin n yɔɔsnba, ki ti dii ki mɔk
parpeenni.
30 A bija nae biir a faar kur, ki wei poochonchona. Waa tan jen yoo nba, ki a bia kpii
naajakpammir ki turɔ.’
31 Ki u baa yetɔ a ‘N bik, fin ŋarin poŋ tuu be nanin yoo kure; ki linba kur ki n mɔk,
li tuu tee a yare.
32 Li ŋan nan tin teen jaamm kii mɔk parpeenn, kimaan n tuu mi a a waarɔ na kpoe,
ŋaan ki u be; ki bia mi a u bote, ŋaan ki u tan jenna.’ ”

16

Toona saakɔɔ barjouk

1 Ki Yiisa yet u poorpoweiteeb a “Mɔkitsɔɔ din be ki mɔk u toona saakɔɔ, ki bi din tan
kumii mɔkitɔɔ na a u toona saakɔɔ na biir u likirii nan u bona.
2 Ŋanne ki mɔkitɔɔ na yiinɔ ki tan boiɔ a, ‘Bee teen ki n gbia a po nna? A ji kan mi
teen n toona saakɔɔ. Ii saa ki sɔb faa mɔk n bona nba ki tan turin.’
3 Ki toona saakɔɔ maŋ ji dukin dudukit a ‘N chanbaa yaa wun berin u toonn nie na.
N saa teen nlee? N ki mɔk paŋ nba saa ko, ki n bia tiin fei nan mii mei.
4 N mi maa saa teen biaŋinba ki niib n gaarin bi ŋei ni, yoo nba ki n chanbaa nyikin
ki gbenn na.’
5 Ŋanne ki u yiin u chanbaa pandamm na kur yenɔ yenɔ; ki boi sinsinn yɔɔ a, ‘A mɔk
n chanbaa pann yinŋae?’
6 Ki u jiin a, ‘Kpaboba kobike.’ Ki u betɔ a, ‘Jiin kadaauk ki saan kar yian ki sɔb
kpaboba piinŋmu.’
7 Ki u bia yiin lɔɔ ki tan boiɔ a, ‘Fini, yinŋae ki a mɔk n chanbaa panni?’ Ki u jiinɔ a
‘Dii bootii kobike.’ Ki u yetɔ a ‘Jiin kadaauk ki sɔb dii bootii piinniin.’
8 Tɔn, yoo nba ki u chanbaa na gbat u toona saakɔɔ fobdiirɔ na nba tun biaŋinba na,
ki u kpakitɔ, a u tun nan yame.” Ki Yiisa ŋamm yetib a “Binba waa tingbouŋ na sɔnue
mɔk yan bi mɔŋ niib sinsuuk ni ki gar binba waa yentu sɔnu na.
9 Mine beeri na, ii dia tingbouŋ na likirii kii sommit niib; ki likirii na-i taŋi gbenn yoo
nba, Yennu saa gaari Yendɔuŋ ni, ŋei nba sii yɔɔ be na ni.
10 Wunba tuun toonbik fanu, u bia saa tun toongbeŋir fanue. Wunba di fobit nan
likmintik, u bia saa di fobit nnae nan likchiɔŋ.
11 Li-i tee ki a di fobit tingbouŋ na ni, Yennu saa jii sanpaapo mɔkint ki teen a nuu
niwa-a?
12 Li-i tee ki a di leeb yar fobit, ŋmee saa tura a yari?
13 “Tɔn, daabir kan fit tun ki tur chanbaanba banlee. U sii nan yenɔe ŋaan loon lɔɔ;
koo u sii chɔrin yenɔe ŋaan sian lɔɔ na. A kan fit waa Yennu ki bia waa likirii.”

Ki jiin Yiisa mɔbonsia po
(Matiu 11.12-13; 5.31-32; Mak 10.11-12)

14 Yoo nba ki Farisiinba gbat linba na, ki bi ji daan Yiisa nyatuk, kimaan bi din tee
liklonnae.
15 Ki Yiisa yetib a “Yimm nba want i mɔŋ nan i tee burchimme na, ŋaan Yennu mi i
para ni. Linba ki nirɔ dukii nan li tee bonjaanne, ŋaan li ki mɔk nyɔɔt Yennu boor.
16 “Moses sennu nan Yennu sɔkiniinba sɔbu din mɔk paŋ mɔkmɔk nan Jɔɔnn nba din
tan baar. Laa nyii Jɔɔnn baaru yoowa, ki bi mɔɔntir Yennu barŋanii ki jiin Yennu naan
po, ki sɔɔ kur mukis u mɔŋ a wun kɔɔ Yennu naan maŋ ni.
17 Sanpaak nan tiŋ tan saa gbenn, ŋaan Yennu sennu nan bonmintika kan gbenni.
18 “Wunba yêt u ŋaapoo ŋaan kɔɔn pooganɔ, ŋanne tee bonchonchontoonn; ki wunba
mun kɔɔn poo nba ki u sɔrɔ yêtɔ na, u mun bia tee bonchonchonne.”

Ki jiin mɔkitɔɔ nan talasdaanɔ Lasarus po

19 Yiisa bia din yetib a “Mɔkitsɔɔ din be, ki daaryeejaŋaakur ki u lia taŋant, ki be u
yamani nan parpeenn.
20 Ki talasdaansɔɔ mun din be, ki u sann tee Lasarus, ki u mɔk fiat hei. Ki bi tuu baar
nanɔ ki wun kar mɔkitɔɔ na ŋaatammɔb ni,

21 ki tuu loon wun di mɔkitɔɔ na jebura nba baa na; ki bɔi tuu baar gbaa ki lenii u
fiat na.
22 “Li poorpoe ki talasdaanɔ na tan kpo, ki Yennu malakanba jiiu ki saan nanɔ
Abraham boor Yendɔuŋ ni. Ki mɔkitɔɔ na mun tan kpo, ki bi piiu;
23 ki u be kpeentiŋ biak boor, ki li mukisɔ bonchiann. Ki u tan yaat got ki la Abraham
banfɔkira, ki Lasarus be u boor.
24 Ŋanne ki mɔkitɔɔ na yiin sanpaapo a, ‘Chanbaa Abraham, tinimin ninbaauk, ki tun
Lasarus ki wun pak u niibir nyun, ki tan teen n jerinn paak ki lin maak, kimaan n di
biake muu ni na.’
25 Ŋaan ki Abraham yetɔ a ‘N bik, tiat faa tuu be a manfoor ni na, a tuu mɔk bonŋanae,
ŋaan Lasarus mun mɔk bonbiit. Mɔtana u be u yamanie nna na, ŋaan fine ji be biak ni
na.
26 Ki linba pukin, Yennu bir bootsunsuŋ timm nan fin sinsuuk ni, ki sɔɔ kan fit nyi ki
lɔɔr saan a boor ni, ki sɔɔ mun kan fit nyi a boor ki lɔɔr ti boor ni na.’
27 Ŋanne ki mɔkitɔɔ na yetɔ a ‘Chanbaa, li-i tee nnaie, n barimae, tumin Lasarus n
baa ŋaak,
28 ki wun saan kpaan n waarii banŋmu nba biar na, ki bi ji tan daa baat biak boor na
ni.’
29 Ki Abraham yetɔ a ‘A waarii mɔk Moses nan Yennu sɔkiniinba gbouŋ. Bin gbiint bi
maan.’
30 Ki mɔkitɔɔ na yetɔ a ‘Chanbaa Abraham, aaii, nna kan saki; sɔɔ-i fiir kuun ni ki
saan bi boori, ŋanne ki bi saa nyik bi toonbiit.’
31 Ki Abraham yetɔ a ‘Bi-i kii gbiint Moses nan Yennu sɔkiniinba maan, nirɔ-i lekii fiir
kuun ni gbaa, ŋaan bi kan sak u mɔbi.’ ”

17

Toonbiit labaar
(Matiu 18.6-7, 21-22; Mak 9.42)

1 Li yoo maŋ ki Yiisa yet u poorpoweiteeb a “I daa dukii nan jinjammii kan baari;
ŋaan li sii bi ki teen wunba te niib tuun biit na.
2 Bi-i bonni jii naar ki lannɔ, ki lu-u mɔkir ni, li bo sii sɔ nan wun te waas na yenɔ n
tun toonbiit.
3 Soot i mɔŋ!
“A naa bik-i tuma bonbiir, fan kpaanɔ; ki li-i tee ki u yaa u biira, fan nyik u biit ki
chabɔ.
4 Li-i tee ki u tun ki biira taar munlore daar nɔɔk ni, ŋaan tuu baar a boor taar munlore
ki yaa u biira, fan nyik chabɔ.”

Yada labaar

5 Li yoo maŋ ki Yiisa toomiinba yetɔ a “Pukint ti yada.”
6 Ki u yetib a, “Li-i tee ki i bo mɔk yada ki li yab ki baar nan kanperik binn na, i bo
tuu saa fit yet kpiik na a, ‘Ŋabit ki saan wuu mɔkgbeŋir ni,’ ki kpiik maŋ saa sak i mɔb
ki set ŋabir.

Ki jiin daabir toonn po

7 “Tɔn, i yenɔ-i mɔk daabir ki u ko tanmɔnn koo ki kpaar pei, ki daabir na-i nyii kpaab
ki kpen, a kan yetɔ a ‘Baat yian ki tan kar ki di jeeti.’
8 See ki a betɔ a ‘Liatir a kpakoliant, ŋaan lia tayeenii, ki teen jeet ki sennin ki n baar
ki di ki nyu. Li poorpo ki a mun di ki nyu.’
9 Chanbaa maŋ saa tur u daabir na niipoouk kimaan waa sak u mɔb na paaka-a? Aaii.
10 Li mun bia tee nnae i boor. Yoo nba ki i tun toonn nba ki Yennu turi na ki gbenn,
yin yet a ‘Ti tee daabiyoonae. Ti kpan tun linba tee tin tun na kɔɔe.’ ”

Yiisa nba te ki gbaata piik la laafia biaŋinba

11 Yiisa nba din saa Jerusalem yoo nba na, ki u gar Samaria nan Galilii sinsuuk ni,
12 ki tan baar digbansiar; ki gbaata piik chetɔ leŋ, ki set banfɔkira,*
13 ŋaan yiin sanpaapowa a “Chanbaa Yiisa, tinimit ninbaauk.”
14 Yiisa nba lab yoo nba, ki u yetib a, “Ii saa man Yennu mannteeb boor ki bin bikini
got.”
Ki bi ŋmat saa Yennu mannteeb boor; ki bi ŋaat maŋ ji saa gbenn sɔnu ni.

* **17:12 17.12** Bi binbeŋ ni, gbaatir din ki tee wun nakin nirɔ.

15 Ki bi yenɔ jen Yiisa peŋ ki pak Yennu nan kunkɔsaakar, kimaan waa bann nan u
ŋaauk gbenn na.
16 U din baa finfabir Yiisa tɔɔnn ki turɔ niipoouk. Jɔɔ maŋ din tee Samaria nirɔe.
17 Ki Yiisa boi a “Niib piik kaa bo la laafia-a? Ki banyia na be lia?
18 Bi sɔɔ ki jen a wun tur Yennu niipoouk see boorganu na kɔɔe-e?”
19 ŋaan bet jɔɔ maŋ a “Fiit kii saa. Faa teenin yada na paake te ki a la laafia.”

Ki jiin Yennu naan baaru po
(Matiu 24.23-28, 37-41)

20 Tɔn, ki Farisiinba na boi Yiisa a, “Yennu naan saa baar nlee yooe?” Ŋanne ki u
betib a “Li ki tee i saa got la Yennu naan nba saa baar biaŋinba kaa.
21 Sɔɔ kan yet a ‘Gotir, ŋanne na,’ amii ‘Li be nawa,’ kimaan Yennu naan na be i ni.”
22 Ŋanne ki u bet u poorpoweiteeb na a, “Yoo baat ki i tan sii sunman ki i la min
nisaarik Bik baaru, ŋaan kan la.
23 Bi tan saa beti a, ‘Gotir, u be leŋ,’ koo ‘Gotir, u be nna na.’ I daa saa gorii, ki bia daa
waabi,
24 kimaan min nisaarik Bik baaru tan sii tee nan sanyikintii nba tuu nyikint ki yent
sanpaapo kur nae.
25 Ŋaan sinsinn n tan saa di biak bonchiann; ki mɔtana nigbouŋ na bia tan saa yêtin.
26 Nowa yoo nba din tee biaŋinba na, li mun bia tan sii tee nnae min nisaarik Bik
baaru yoo.
27 Nowa yoo, bi din di jeet ki nyu, ki kɔɔnt poob, ki jikit bi waas ki teemm jab, ki tan
tuu daar nba ki Nowa kɔɔ ŋaringbeŋir ni ŋaan nyikib; ki nyunchiɔŋ baar ki dii bi kur
na.
28 Lot yoo mun bia din tee nnae; ki bi di ki nyu, ki daa bona ki kɔi bonkukɔit, ki buur
tan, ki maa ŋei;
29 ŋaan daar nba ki Lot din nyii Sodom, ki sarwuuta nan muu nyii sanpaapo ki tan
baa ki dii bi kur.
30 Daar nba ki min nisaarik Bik tan saa dɔkit, li mun tan sii tee nnae.
31 “Li daar maŋ, jɔɔ nba be ŋaak yur paak,† u daa siik ki kɔɔ u diiuk ni a wun jii u
bona; ki wunba mun bia be kpaab ni, u daa ŋmat jikin siari.
32 Tiat Lot ŋaapoo‡ labaar na po.
33 Tɔn, wunba ki sak wun likin u saaŋmaŋ n paak, u tan saa kɔŋ u manfoor; ŋaan
wunba likin u saaŋmaŋ n paak, ŋɔɔe tan saa la barmɔnii manfoor.
34 N beerie, yoo nba ki n saa baar na, niib banlee tan sii dɔɔ dɔɔnu ni, ki n tan saa jii
yenɔ ŋaan nyik lɔɔ.
35 Poob banlee tan sii be ki naan dii, ki n tan saa jii yenɔ ŋaan nyik lɔɔ.
36 Jab banlee mun tan sii be kpaab ni, ki n tan saa jii yenɔ ŋaan nyik lɔɔ.”
37 Ki u poorpoweiteeb na boiɔ a “Ti Yomdaanɔ, lia ni?”
Ki u jiin a, “Siaminba ki bonkpeenn be, leŋe juut tikii.”

18

Ki jiin pakɔɔk nan barbuurɔ po

1 Li yoo na ki Yiisa yimm barjouk a wun wannib nan li ŋan ki bii mei Yennu yoo kura,
ki daa mɔk kpinkpangbatuku, ki betib a
2 “Barbuurɔ din be dosau nna ni, ki ki tiin Yennu ki boi wun baakit nirɔ.
3 Pakɔɔk mun din be doo maŋ ni, ki yɔɔ baat u boor, ki yeenɔ a ‘Bumin n maan na ki
turin, ki n nyi nirɔ nba mukisirin na nuu ni.’
4 Ŋaan ki barbuurɔ na tuu yêt. Li poorpo ki u tan dukin a, ‘N poŋ taan ki tiin Yennu,
ki bia ki baakit nirɔ gbaa,
5 ŋaan pakɔɔk na daamii paak, n saa tat bu u maan maŋe ki turɔ, nna-i kaa, u baaru
saa turin bakinta.’ ”
6 Ki Yiisa ŋamm yetib a “Gotir barbubiiuk daanɔ na nba dukin biaŋinba.
7 Waa yaa u saa turɔ mɔnii na, ki Yennu nigannkab nba meiɔ yonnu nan nyiɔk na,
ŋɔɔ Yennu kan bu ki turibi-i? U saa taantira-a?
8 N beerie, u saa bu ki turibe yian. Ŋaan min nisaarik Bik-i baar yoo nba, n saa la niib
nba teenin yadawa-a?”

Ki jiin Farisii nirɔ nan lampogaartɔɔ po

† **17:31 17.31** Bi ŋei yura paak, bi din tuu sere.

‡ **17:32 17.32** Lot ŋaapoo din jiante ki kpant yaatann. (Pinpiik 19.26)

9 Ŋanne ki Yiisa yin barjouk na ki tur binba dukii bonŋann bi mɔŋ po, ŋaan sian bi
leeb na a:
10 “Jab banlee din saan kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni a bin miar Yennu, ki yenɔ tee Farisii
nirɔ, ki lɔɔ mun tee lampogaartɔɔ.
11 Ki Farisii nirɔ na set ŋaan miar u mɔŋ dudukit ni ki yet a, ‘Yennu, n teena niipoouk,
kimaan n ki tee biitdaanɔ nan leeb na. N ki tee ninfɔkdaanɔ, ki bia ki di fobiti, ki bia ki
tee bonchonchonne. Niipoouk nan maa ki tee nan lampogaartɔɔ na na.
12 N lorin mɔb taar munlee daa ŋanlore nɔɔk ni; maa tuu la linba, n bia teena yennkɔɔ
piik nɔɔk ni.’
13 Ki lampogaartɔɔ na ŋarin set dannuwa, ki ki loon wun yaat got sanpaapo, ŋaan pak
yur ki yet a ‘Yennu, tinimin ninbaauk, kimaan n tee biitdaanɔe.’ ”
14 Ki Yiisa ŋamm yetib a “N beerie, lampogaartɔɔ nae, li ki tee Farisii nirɔ na kaa, ki
Yennu din sak u miaru ki gaarɔ, ki u ji kun. Wunba kur dont u mɔŋ, Yennu saa sikinɔ;
ŋaan wunba mun sikint u mɔŋ, Yennu tan saa donnɔ.”

Yiisa nba din gaar waas biaŋinba
(Matiu 19.13-15; Mak 10.13-16)

15 Tɔn, nisiab din baat nan bi waas Yiisa boor, a wun yii u nii bi paak. Ki u
poorpoweiteeb nba la ki bi baat nan waas maŋ na, ki bi tian bi paak.
16 Ŋaan ki Yiisa yiin waas maŋ a bii baat u boor na, ki yet u poorpoweiteeb na a
“Ŋaant ki waas maŋ-ii baat n boor na man, ki daa tiammi, kimaan bi boorue yen Yennu
naan.
17 Barmɔniie ki n beeri na, wunba ki gaar Yennu naan na, nan u tee bik na, u kan mi
kɔɔ li ni faba.”

Mɔkitsɔɔ labaar
(Matiu 19.16-30; Mak 10.17-31)

18 Li yoo na ki yudaansɔɔ baar Yiisa boor ki tan boiɔ a, “Wanntɔŋanɔ, n saa teen nlee
ki la manfoor nba kaa gbennu?”
19 Ki Yiisa ŋmat boiɔ a, “Bee ki a yin niŋanɔ? Niŋansɔɔ kaa see Yennu kuukɔɔ.
20 A poŋ mi Yennu sennu. Ŋanne tee: Daa chommi, daa kpi nirɔ, daa jaami, daa di
faak siara ki biir a lɔɔ, turin a baa nan a naa baakir.”
21 Ki jɔɔ maŋ jiinɔ a, “N poŋ sak linba na kur n bisin niewa.”
22 Yiisa nba gbat u jiinu na ki u betɔ a “Bonyennkɔɔe pɔta; kɔin linba kur ki a mɔk ki
jii li likirii ki tur talasdamm, kii mɔk mɔkint Yendɔuŋ ni, ki ji kii waan.”
23 Waa gbat linba na, ki u par ji biir, kimaan u din mɔk mɔkint bonchiann.
24 Yiisa nba bann nan u la parbiir na, ki u yet a “Li paar nan mɔkita n kɔɔ Yennu naan
ni.
25 Li mantik paar nan mɔkitɔɔ n kɔɔ Yennu naan ni ki gar laagumii n kuut kparpeenu
miar ni.”
26 Niib na nba gbat waa piak biaŋinba na ki bi boiɔ a, “Li-i tee nnaie, ŋmee ji saa fit
la tinnu?”
27 Ki u betib a, “Linba ki nirɔ kan fit tumi, ŋaan Yennu saa fit tuma.”
28 Ki Piita yetɔ a, “Gotir, timm ŋarin nyik linba ki ti mɔk nae ŋaan waa-a.”
29 Ki Yiisa betib a, “Barmɔniie ki n beeri, wunba kur nyik u ŋaak, koo u baa, koo u
naa, koo u poo, koo u waas, koo u yɔɔrib, koo u waarii, Yennu naan paaki,
30 u saa la li booru tingbouŋ na ni, ki lin gar waa nyik linba na; ki yoo nba baat na, u
bia tan saa la manfoor nba kaa gbennu.”

Yiisa nba pak u kuun po taar muntaa ni biaŋinba
(Matiu 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Li yoo na ki Yiisa yiin u poorpoweiteeb na ki nyii namm kpiŋ ki saa betib a
“Gotir man, ti saa Jerusalem-e, leŋe ki bi saa teen min nisaarik Bik linba kur ki Yennu
sɔkiniinba din sɔb ki jiin n po na,
32 kimaan bi tan saa soorin ki teenin binba ki tee Juu teeb na nuu ni, ki bi tan saa
daanin nyatuk ki sukiin ki siin mɔsant n paak,
33 ki boon kpaasir, ki bia tan kpin; ŋaan daa ŋantaa daar ki n saa fiir kuun ni.”
34 Ŋaan u poorpoweiteeb na din ki bann barii na paaki, kimaan Yennu-e din dɔkin bi
yan, ki bi ki bann linba ki Yiisa pak na paaki.

Yiisa nba din nyɔɔnt jɔɔŋ biaŋinba
(Matiu 20.29-34; Mak 10.46-52)

35 Yiisa nba din tan per Jeriko na, ki jɔɔnsɔɔ kar sɔnjokpiŋ, ki mei,
36 ki tan gbat ki nibur gaar, ki u boi a “Bee tee?”

37 Ki bi betɔ a “Yiisa nba tee Nasaref nirɔ nae gaar.”
38 Ki u yiin sanpaapowa a “Yiisa, Defid yaaboonn, tinimin ninbaauk.”
39 Ki sɔnliita na tian u paak a wun ŋmin; ŋaan ki u bia ŋamii yi sanpaapo a “Defid yaaboonn, tinimin ninbaauk.”
40 Ki Yiisa set, ŋaan betib a bin dat jɔɔŋ maŋ ki baar nanɔ u boor. Waa baar kpian Yiisa yoo nba, ki Yiisa boiɔ a
41 “A loon ki n tun bee ki turani?”
Ki u jiin a, “N Yomdaanɔ, n loon ki a nyɔɔnt n ninbinae.”
42 Ki Yiisa betɔ a “Nyɔɔntir! Faa teenin yada nae te ki a ninbina na la laafia.”
43 Li taakpaak ni ki u ninbina nyɔɔnt ki u ji laat, ki waa Yiisa ki saa, ki dontir Yennu sann. Niib na nba la nna maŋ, ki bi kura ji piak Yennu.

19

Ki jiin Yiisa nan lampogaarteeb yudaansɔɔ po
1 Li poorpoe ki Yiisa din baar Jeriko ki gaar.
2 Ki jasɔɔ be leŋ maŋ ki tee lampogaarteeb yudaanɔ, ki u sann tee Sakeus; ki u mɔk mɔkint bonchiann.
3 U din koor a wun la Yiisa nba tee wunba, ŋaan ki fit lau. Niib din yabit nan wun lauwa, kimaan u din tee nijinjiŋe.
4 Li paak ki u chiar ki gar tɔɔnn po ki saa doo sinsabik a wun la Yiisa, kimaan u yaa wun gar leŋe.
5 Yiisa nba tan baar sinsabik maŋ boor, ki u yaat gotɔ ki yet a “Sakeus, kakitir sik na. See ki n dii a ŋaak ni dinna.”
6 Ki Sakeus kakit sik ki foontɔ nan parpeenn, ki bi tɔk saan u ŋaak ni.
7 Niib na nba din la linba na ki bi ji burin ki yeen a “Jɔɔ na saan kɔɔ biitdaanɔ ŋaak nie.”
8 Li poorpo ki Sakeus fiir set ki yet Yiisa a, “N Yomdaanɔ, gotir, n saa bɔkit n mɔkint kur ki tur talasdamm, ki wunba ki n mi diiu fobit, n saa jiinɔ taar munna.”
9 Ki Yiisa yetɔ a “Tinnu baar a ŋaak na niib paak dinnawa, kimaan a mun tee Abraham yaaboonne.
10 Min nisaarik Bik baar a n lon binba bot nae ki lab ki tinnib.”

Ki jiin daaba po
(Matiu 25.14-30)
11 Ŋanne ki Yiisa yin niib nba gbiintir maan maŋ na barjouk, kimaan bi dukii a Yiisa nba per Jerusalem na, li paak Yennu naan saa baar yiame.
12 Ki u yetib a, “Nijaansɔɔ din be ki tan nyii saan digbann banfɔkira, a bin dinnɔ naan, li poorpo ki wun jen kpen ŋaak ni.
13 Waa daa din ki saan yoo nba na, ki u yiin u daaba piik ki turib salinkuna* yenn yenn, ki betib a, ‘Ii saa man kii kpentir kpinkpouŋ nan likirii maŋ nan maa tan saa jen.’
14 Ŋaan ki u doo ni niib na ki loon u maan. Waa saan yoo nba, ki bi tun toomii kpanbar na boor, a bi ki sak ki jɔɔ na n teen bi bati.
15 “Tɔn, ki nijaann na saan ki saa dii naan maŋ ki jen. Waa jen yoo nba, ki u te ki bi yiin u daaba nba ki u daan turib likirii na, a u loon wun bann nyɔɔt nba ki bi la likirii nba ki u daan turib na ni.
16 Ki sinsinn yɔɔ na baar u boor ki tan yetɔ a ‘Chanbaa, salinkunn nba ki a daan turin na, n kpent kpinkpouŋ ki la salinkuna piik.’
17 Ki u chanbaa maŋ yetɔ a ‘N faan, a tee daabiŋanɔe. Faa fit dia bonmintik fanu biaŋinba na, li paak, n saa tura doi piik yudant.’
18 Ki wunba mun paa u paak na baar u chanbaa na boor ki tan yetɔ a ‘Chanbaa, salinkunn nba ki a daan turin na, n kpent kpinkpouŋ ki la salinkuna ŋanŋmue.’
19 Ki u chanbaa na yetɔ a ‘N saa tura doi ŋanŋmu yudante.’
20 “Ki lɔɔ mun bia baar ki tan yetɔ a ‘Chanbaa, gotir a salinkunn nae na. N daan gbin n ninfiaŋ nie ki bɔr,
21 kimaan n tiina, a tonu na paake. A tuu jikit linba ki tee a yar, ki bia jaan linba ki a ki buri.’
22 Ki u chanbaa na yetɔ a ‘Fin daabibiiuk na, n saa jii a mɔŋ mɔŋ mɔmaame ki pak biira. A poŋ mi nan n tuu tee nitouŋo, ki tuu jikit linba ki tee n yar, ki bia jaan linba ki n ki buri.

* **19:13 19.13** Salinkunn din tee ŋmaarii ŋantaa paauko.

23 Bee teen ki a ki kpent niib n likirii maŋ, ki bin tan paanin nyɔɔti? Maa bo tan jen
na, n bo saa la n likirii nyɔɔta.'
24 Ŋanne ki u yet binba see leŋ na a 'Gaat salinkunn maŋ u nuu ni, ki tur wunba mɔk
salinkuna piik na.'
25 Ki bi betɔ a 'Chanbaa, u poŋ mɔk salinkuna piik.'
26 Ki u jiimm a 'N beerie, wunba mɔk bona, bi saa pukinɔ; ŋaan wunba kɔŋ bont, bi
bia saa tont bonmintik nba ki u mɔk nae.
27 Tɔn, n datai na nba ki loon ki n teen bi bat na, ŋann baat namm nna na, ki tan kpib
n numm ni na.' "

Yiisa nba baat Jerusalem ki bi dontirɔ biaŋinba
(Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Jɔɔnn 12.12-19)

28 Yiisa nba pak ki gbenn na ki u gar bi tɔɔnn, ki bi saa Jerusalem.
29 Ki bi tan per Bef-fej nan Betani doi nba kpia kunkonn nba ki bi yir Olif Tiinii
kunkonn na; ki Yiisa tun u poorpoweiteeb na banlee,
30 ki betib a "Ii saa digbanbik nba be i tɔɔnn po na ni. I-i saki baar, i saa la bonjak lor,
ki sɔɔ daa ki mi jakɔ. Yin lotɔ ki baar nanɔ;
31 ki wunba-i boi-i a 'Bee teen ki i lotɔ?' yin betɔ a 'Ti Yomdaanɔe loonɔ.' "
32 Ki bi saan la bont kur nan Yiisa nba pakib biaŋinba na.
33 Baa saan ki saa lot boŋ maŋ yoo nba, ki bondamm lab ki boib a "Bee ki i lot boŋ
maŋi?"
34 Ki bi jiin a, "Ti Yomdaanɔe loonɔ,"
35 ŋaan dat boŋ maŋ ki baar nanɔ Yiisa boor. U poorpoweiteeb na din jii bi liant, ki
paan boŋ na paak ki jakin Yiisa.
36 Waa jak boŋ na yoo nba, ki nisiab jikit bi chinchena nan bi liata ki lat sɔnu ni.
37 Waa tan per Jerusalem ki baar sɔnsinsikir nba nyi Olif Tiinii kunkonn paak na, leŋe
ki u poorpojɔɔmu na bonchiann piin ki piak Yennu nan kpianpaarii, ki mɔk parpeenn,
kimaan baa din la bakitnauŋ toonjaana nba kur ki Yiisa tun na. Ki bi yeen a:
38 "Piisin be kpanbar nba baat Yennu sann ni na paak.
Parmaasir be Yendɔuŋ ni; ii dontir Yennu sann sanpaapo man."
39 Ŋanne ki Farisiinba siab nba be nibur na ni yet Yiisa a, "Wanntɔɔ, betir a
poorpojɔɔmu na ki bin ŋmin."
40 Ki Yiisa yetib a "N beerie, niib maŋ-i ŋmin, ŋaan tana gbaa sii yikin piak Yennu-e."

Yiisa nba mɔ Jerusalem teeb paak biaŋinba

41 Waa din per Jerusalem na, ki u gotir ki mɔ doo na teeb paak,
42 ki yet a "Li-i bonni tee ki i bann parmaasir sɔnu dinna, li bo sii ŋan turi. Ŋaan
mɔtana li liir i yan, ki i ki fit banni.
43 Yoo baat ki i datai tan saa baar, ki maa joonjouk ki lint i doo ki loon i paak lokir kur
po,
44 ki libit i kur nan tiŋ ki kpi-i perrr. Bi tan saa biir i ŋei maŋe chain, ki tangbiinn
gbaa kan tenni. Mukisuk na kur tan saa tun, kimaan yaa ki bann Yennu tinnu yoo na
paak."

Yiisa nba ŋamm Yenjiantu ŋasaakak biaŋinba
(Matiu 21.12-17; Mak 11.15-19; Jɔɔnn 2.13-22)

45 Li poorpoe ki Yiisa saan kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni, ki ber binba kɔi bonkobit na,
ki nyinnib,
46 ŋaan yetib a "Li sɔb Yennu gbouŋ ni a 'N ŋaak sii tee Yenmiaru ŋaake,' ŋaan yimme
kpintir ki teen fat-teeb kinkarboor."
47 Tɔn, daar kur ki Yiisa be Yenjiantu ŋasaakak ni ki want niib Yennu maan. Ki
mannteeb yudamm nan sennu wannteeb nan tiŋ maŋ yudamm loon bin kpiu,
48 ŋaan ki fit la sɔnu nba ki bi saa kpiu, kimaan niib na kur din chaa tubae ki gbiin u
maan.

20

Nisiab nba boi Yiisa u yiikoo po biaŋinba
(Matiu 21.23-27; Mak 11.27-33)

1 Dasiar Yiisa nba be Yenjiantu ŋasaakak ni ki mɔɔntir Yennu barŋanii ki want niib
li paak na, ki mannteeb yudamm nan sennu wannteeb nan saakab baar u boor
2 ki tan yetɔ a "Betirit, yiikolannpoe ki a mɔk ki tuun linba na? Ŋmee chaba yiikoo
maŋi?"
3 Ki u jiin a "N mun mɔk buboit ki saa boi-i. Betirin man,

4 Jɔɔnn nba din tuu wuur niib Yennu nyunwuru na, Yennu-e chabɔ li yiikoo amii
nisaarike?”
5 Ki bi ŋmant faa leeb baann ki yeen a “Ti-i yet a Yennu-e chabɔ li yiikoo, u saa boit
a bee teen ki ti ki teenɔ yada.
6 Ki ti-i biaki yet a nisaariie chabɔ, niib na kur saa jaatit tanawa, kimaan bi teen yada
nan Jɔɔnn din tee Yennu sɔkiniie.”
7 Li paak, ki bi yet Yiisa a bi ki mi u yiikoo nba nyii siami.
8 Ki Yiisa betib a “Tɔn, n mun kan beti wunba chabin yiikoo ki n tuun linba na.”

Toontunna barjouk
(Matiu 21.33-46; Mak 12.1-12)

9 Li yoo na ki Yiisa yin niib na barjouk a, “Jasɔɔ din koo tilontii kpaab, ki jii kpaab na
ki teen toontunna nii ni a bii gorii, ki tan yaat saan siar po ki saa yukir.
10 Ki punpɔɔr yoo tan baar ki u tun u daabir a wun saan toontunna na boor ki bin
turɔ tilɔɔna na waan. Ki toontunna na saa boo daabir na ki jiinɔ yann.
11 Ŋanne ki u bia tun daabilɔɔ; ki toontunna na saa boo u mun, ki dinnɔ fei, ki bia
jiinɔ yann.
12 Ki kpadaanɔ maŋ bia tun daabilɔɔ; ki bi saa paan ŋɔɔ daŋ ki jiiu lu.
13 Ŋanne ki kpadaanɔ na yet a ‘N saa teen nlee na? Laa ji be na, n saa tun n mɔŋ mɔŋ
bilonkake. Ŋɔɔ ŋarin, li pasiar bi saa turɔ baakira.’
14 Ŋaan toontunna na nba tun ninbinn ki la bik na baat na, ki bi bet bi leeb a ‘Kpadaanɔ
maŋ fadiirɔe na. Ŋaant tin kpiu man, ki u faar maŋ n ji teen ti yar.’
15 Ki bi soorɔ ki nyii nanɔ kpaab na kpiŋ ki saa kpiiu.
“Tɔn, toontunna maŋ nba tun biaŋinba na, kpadaanɔ na saa teemm nlee?
16 U saa baar ki kpibe, ŋaan bia jii kpaab maŋ ki tur siab.”
Niib maŋ nba gbat linba na, ki bi yet a “Yennu n bɔr ŋann.”
17 Ki Yiisa gotib ŋaan yet a “Li sɔb Yennu gbouŋ ni a
‘Tann nba ki tanmaara yêtir na,
ŋanne tan tee lɔtik ni tanŋann.’
Maan na paak tee bee?
18 Tɔn, wunba kur baa tann maŋ paak saa but bute; ŋaan tann maŋ-i baa wunba paak,
see ki li nannɔ buk buk nan yon na.”

Ki jiin lampo panu po
(Matiu 22.15-22; Mak 12.13-17)

19 Ki sennu wannteeb nan mannteeb yudamm bann nan Yiisa nba yin barjouk nba
na saan gaan bi poe; li paak, ki bi ji din koor a bin soorɔ li tonton na, ŋaan tiin niib na
jaŋmaanii.
20 Li paak, ki bi ji waa pikiiɔ, ŋaan bia tun pikiiteeb nba kpann a bi tee popeendamme,
a bin la u mɔbonkpetir, ki fit soorɔ ki teenɔ tiŋ yudaanɔ nuu ni.
21 Ki pikiiteeb maŋ tan baar bet Yiisa a “Wanntɔɔ, ti mi nan faa yeen linba ki bia want
na ŋan. A bia ki tee lukitindaanɔ, ŋaan fine bia want Yennu sɔnu nan barmɔnii.
22 Tɔn, ti sennu chabit nan tii pa lampo kii teen Rom tiŋ kpanbar Siisa amii ti daa pa?”
23 Ki Yiisa bann ser nba ki bi tee na, ki yetib a,
24 “Wantin likirib. Tɔn, ki ŋmee naauŋ nan sanne be likirib na paaki?”
Ki bi yetɔ a “Kpanbar Siisa yare.”
25 Ki Yiisa betib a “Tɔn, ii yenn-ii pa kii teen Siisa linba tee u yar, ŋaan mun-ii pa kii
teen Yennu linba tee Yennu yar.”
26 Ki pikiiteeb na lek ki la u mɔbonkpetir niib na tɔɔnni; Yiisa jiinu maŋ din teemm
yaarlituko, ki bi ji ŋmin.

Ki jiin kpeemm fiiru po
(Matiu 22.23-33; Mak 12.18-27)

27 Ki Sajusiinba siab baar Yiisa boor, ŋamme din tuu yaa niib tan kan fiir kuun ni na.
Bi din betɔ a,
28 “Wanntɔɔ, Moses din sɔb sennu ki yet a ‘Nirɔ-i kɔɔn poo ki ki mar waas ŋaan kpo,
li ŋan ki u naa bik n faar pakɔɔk na ki mar waas ki tur kpeemmɔ na.’
29 Tɔn, jab banlore din be ki tee naanɔɔk, ki saakɔɔ po tan kɔɔn poo, ki ki mar waasi,
ŋaan kpo;
30 ki wunba mun paa u paak na faar poo maŋ, ki mun bia ki mari, ŋaan kpo;
31 ki binba biar na kura tan faar poo na, ki ki mari, ŋaan mun tan kpo.
32 Li poor po ki poo maŋ mun tan kpo.

33 Ki laa ji be na, kuun fiiru daari, bi ŋmee tan sii yen poo maŋi? kimaan bi banlore
na kur kɔɔnɔwa.”
34 Ki Yiisa yetib a “Tingbouŋ na niib kɔɔnt poob ki bia teen bi waas jab,
35 ŋaan binba ŋan nan kuun fiiru ki tan saa fiir kii be durinya paann ni na, tan kii
kɔɔnt poobi, bi bia kii teen bi waas jabi,
36 kimaan bi ji kan mi kpo; bi sii tee nan malakanba nae, ki bia tee Yennu waas,
kimaan bi fiir kuun niwa.
37 Tɔn, Moses-e din wann nan kpeemm tan saa fiir kuun niwa. Moses nba din sɔb ki
jiin tibik nba di muu po na, u din yi Yennu a, ‘Abraham Yennu, nan Aisak Yennu, nan
Jakɔb Yennu.’
38 Niib maŋ nba din kpowa na, ŋaan bi bia lek daa fo, kimaan Yennu ki tee kpeemm
Yennu kaa, u tee footib Yennu-e, kimaan u tɔɔnn, bi kur tee footibe.”
39 Ŋanne ki sennu wanntesiab yet Yiisa a “Wanntɔɔ, a jiin bonŋanna.”
40 Ki bi ji din jee nan bin boi Yiisa buboisiat.

Ki jiin Masia nba tee wunba po
(Matiu 22.41-46; Mak 12.35-37)

41 Ŋanne ki Yiisa boib a “Nlee ki bi yeen a Yennu Niganntɔɔ Masia tee Defid yaaboonni?
42 Kimaan Defid mɔŋ mɔŋ sɔb Yaŋ gbouŋ na ni a
‘Yennu din yet n Yomdaanɔ a,
Karin n niidiitu po
43 mɔkmɔk nan maa tan saa jii a datai ki teemm a taakpakta.’
44 Defid nba din yiin Masia a ‘Yomdaanɔ’ na, nlee ki Masia tee ŋɔɔ Defid yaaboonni?”

Ki jiin sennu wannteeb binbeŋ po
(Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40)

45 Niib na kur numm ni ki Yiisa din yet u poorpoweiteeb a
46 “Soot i mɔŋ man nan sennu wannteeb; ŋamme loon bii lia liatbaant, kii lin kii
somm, kii bia kii gaan burchinfoontii dai ni; bi-i kɔɔ Yenjiantu diit ni, bi loon bii kaar
nijaana kaanii nie; bi-i saan jaamm ni, bi bia loon yudamm kinkaanii boae;
47 ŋamme bia di pakɔi fobit; ŋaan ji tuu jenna ki mei Yennu ki yukii, a bin kpann niib
nan bi tee yentinnae. Bi tubdatu tan sii bi bonchiann.”

21

Ki jiin pakɔɔk piinii po
(Mak 12.41-44)

1 Ŋanne ki Yiisa got lint ki la mɔkita kpeent likirii Yennu piinii lakir ni;
2 ki u bia la pakɔtalasdaanɔ mun kpeen likbina ŋanlee* Yennu piinii lakir na ni.
3 Ki Yiisa yet a “Barmɔniie ki n beeri na, pakɔtalasdaanɔ na kpeen ki gar sɔɔ kura,
4 kimaan bi kur paat bi likchiant na nie, ŋaan pakɔtalasdaanɔ na kpan jii linba ki u
yaa wun di na kure ki kpeen.”

Yenjiantu ŋasaakak na biiru po
(Matiu 24.1-2; Mak 13.1-2)

5 Ŋanne ki siab din piak Yenjiantu ŋasaakak na po, ki yeen baa faŋir nan tanŋana
nan piinii nba ki bi tur Yennu na biaŋinba. Ki Yiisa yetib a
6 “Yaa laat linba kur na, ŋaan yoo baat ki bi tan saa tut li kur ki lu tiŋ ni, ki li
tanyennkɔɔ kan tenn ki paa leer paaki.”

Mukisuk nan biak labaar
(Matiu 24.3-14; Mak 13.3-13)

7 Waa pak nna maŋe, ki bi boiɔ a “Wanntɔɔ, bee yooe ki linba na tan sii tee? ki li
nyinn tan sii tee nlee, li-i yaa lin teeni?”
8 Ki u yetib a “Ii mi man ki bi tan saa kpanni. Niib bonchiann tan saa jii n sann ki
yeen a ‘Mine tee Masia,’ koo ‘Masia yent yoo pera.’ Li nibooru, i daa waabi.
9 I saa gbat tɔbii nan kunkɔna po, ŋaan i daa te ki li mɔki jaŋmaansooruku, kimaan
li kpaa talas nan linba na kur n tun sinsinna, ŋaan li ki wann nan durinya gbennu baat
li tonton nae.”
10 Ki u ŋamm yetib a “Nibooru nan nibooru tan saa kɔn nan leeb, ki kpanbar nan
kpanbar mun tan saa took ki kɔn nan leeb.
11 Tiŋ jijek-jaana nan nikuuk nan kon tan saa baa tingbouŋ na lokir kur po. Niib bia
tan sii laat nyinsaakara nan linba sii mɔkib jaŋmaansooruk sanpaapo.

* **21:2 21.2** Likbina ŋanlee: li kobii ŋanlee din tee daar paauko.

12 Ŋaan linba na kur kan teen daann kaawa, ki bi saa soori ki dinni biak, ki kubini
Yenjiantu diit yudamm nii ni, ki kɔɔni dansarii; ki bi tan saa saan nani kpanbara nan
tiŋ yudamm boor ki bin bu i buut, kimaan yaa waan na paak.
13 Ŋanne tan saa te ki i la yaak nba saa pak n po ki turib.
14 Li paak, ii tan soor i mɔŋ man, ki daa te ki li daamii nan yaa saa pak jiin biaŋinba
buut maŋ yoo,
15 kimaan li yooe ki n saa turi yan nan mɔbona nba ki i tan saa pak, ki i datai kan fit
nyann i mɔbona koo ki nɔini.
16 Ŋaan i baanba nan i naanba, nan i yɔɔrib, nan i waarii, nan i ŋaateeb, nan i
yɔɔsnba mɔŋ tan saa nyi i poor ki fikisiri; ki bi tan saa kpi i siab.
17 Ki sɔɔ kur tan sii nami, kimaan yaa waa-n na paak.
18 Ŋaan i yut yennkɔɔ gbaa kan guti.
19 I-i kii nyik n weiu, i tan saa la manfoor nba kaa gbennuwa.

Ki jiin Jerusalem biiru po
(Matiu 24.15-21; Mak 13.14-19)

20 "Ŋaan yoo nba ki i tan la kunkɔnkɔnna lint Jerusalem, yin bann nan li yaa lin biire
na.
21 Li yoo maŋ, binba tan be Judea yent ni, bin chiar ki do kunkona; ki binba mun be
Jerusalem, bin nyi ki yaat; ki binba mun be digbankpinii-kpinii na ji daa baat doo maŋ
ni,
22 kimaan li yoo tan sii tee tubdatu yooe. Linba na kur tan saa teen nan laa sɔb Yennu
gbouŋ ni biaŋinba nae.
23 Yoo maŋ ni, li tan sii bi ki teen podamm nan binba dia walai, kimaan biak bonchiann
tan saa baar tiŋ na paak, ki Yennu wutoor tan saa do niib maŋ paak.
24 Ki kunkɔnkɔnna tan saa baar ki kpi bi siab nan jukbanjai, ki bia tan saa soor siab
ki saan namm tinii kur po, ki teemm yommii. Ki binba ki tee Juu teeb na tan saa yent
Jerusalem mɔkmɔk nan bi yoo nba tan saa gbenn.

Yiisa jenu labaar
(Matiu 24.29-31; Mak 13.24-27)

25 "Nyina tan sii be yonnu ni nan ŋmaarik ni nan ŋmaabira ni. Ki tingbouŋ na ni
mun, parbiir tan saa baar digbana ni, ki jaŋmaanii bia tan sii be, kimaan mɔkgbeŋir
nyunpana nba tan sii fu bonchiann na paak.
26 Ki linba be sanpaapo kur tan saa damm ki ŋmat, li paak, ki jaŋmaanii tan saa jek
niib, yoo nba ki bi guu linba yaa lin tan baar tingbouŋ na ni na.
27 Li yooe ki bi tan saa la ki min nisaarik Bik dɔkit sanpagbouŋ ni ki baat nan panchiɔŋ
nan yentsaakar.
28 Ki linba na nba-i taŋi piin teenu, yii mɔk parcheenn, kimaan i tinnu yoo pera."

Sinsabik nyinn labaar
(Matiu 24.32-35; Mak 13.28-31)

29 Ŋanne ki Yiisa yimm barjouk a "Gotir sinsabik nan tiinii kur.
30 Yaa tuu la ki tiinii maŋ faat bintir, i ji tuu bann nan siɔk pere na.
31 Nnae mun, yoo nba ki i tan laat ki linba na nba kur tuun, yin bann nan Yennu naan
pera.
32 "Barmɔniie ki n beeri na, mɔtana nigbouŋ na kan kpo ki gbenn kaawa ki linba na
kur n tumi.
33 Sanpaak nan tiŋ tan saa gara, ŋaan n maan ŋarin kan mi gari.

Ii guu man kii mei Yennu

34 "Ii mi man ki daa te binbeŋ na daamii-i, nan dayibu nan li yiaru boonti, ki n baaru
daar tan saa kpir baar,
35 ki daar maŋ tan saa nyak niib kur nba be tingbouŋ na ni nan tanbar nae.
36 Ii guu man kii mei Yennu yoo kur ki wun turi paŋ nba saa te ki i nyann bikinu kur
nba tan saa baar, ki bia set min nisaarik Bik tɔɔnn."
37 Tɔn, daar kur Yiisa din be Yenjiantu ŋasaakak ni, ki want niib Yennu maan, ki din
tuu tan saan nyiɔk ki saa be kunkonn nba ki bi yir Olif Tiinii kunkonn na paak;
38 ki sanyiɔk ni ki niib kur baat u boor, Yenjiantu ŋasaakak ni, ki gbiintir u maan.

22

Yudamm nba lor a bin kpi Yiisa biaŋinba
(Matiu 26.1-5; Mak 14.1-2; Jɔɔnn 11.45-53)

1 Yoo nba din tan per nan bin teen jaamm ki ŋman boroboro nba kaa datiŋ, ki bi yi
jaamm maŋ yukitgar* tiaru jaamm na,
2 ki mannteeb yudamm nan sennu wannteeb din koor a bin la baa saa teen biaŋinba
ki kpi Yiisa, ŋaan tiin niib na jaŋmaanii.

Judas nba sak nyii Yiisa poor biaŋinba
(Matiu 26.14-16; Mak 14.10-11)

3 Li yoo na ki Sintaanii kɔɔ Judas, wunba ki bi yiu Iskariot, ki u bia tee Yiisa
poorpoweiteeb piik nan banlee na yenɔ.
4 Ki ŋɔɔ Judas saan ki saa pak nan mannteeb yudamm nan bi kunkɔnkɔnna yudamm
biaŋinba ki u saa wannib ki bin soor Yiisa.
5 Ki bi ji mɔk parpeenn ki sak nan bi saa pa Judas likirii.
6 Ki u sak bi lor maŋ, ki ji piin loon sɔnu nba ki u saa jii Yiisa ki kubin bi nuu ni, yoo
nba ki niib na kaa.

Yiisa nba tee siir a wun di yukitgar tiaru jaamm biaŋinba
(Matiu 26.17-25; Mak 14.12-21; Jɔɔnn 13.21-30)

7 Boroboro nba kaa datiŋ na jaamm daar nba ki bi yaa bin kpi pegana ki teen yukitgar
tiaru jaamm jeet na,
8 ki Yiisa tun Piita nan Jɔɔnn doo na ni, ki betib a, "Ii saa man ki saa teen yukitgar
tiaru jeet na siir ki tin di."
9 Ki bi boiɔ a "Lee ki a loon tin saan teen siiri?"
10 Ki u betib a "Yoo nba ki i baat doo na ni, i saa la jasɔɔ ki u jii nyunsɔɔr. Ii waau
nan ŋaak nba ki u saa kɔɔ;
11 yin bet li ŋaak daanɔ a 'Wanntɔɔ na yaa ti boia a saamm diiuk nba ki ŋɔɔ nan u
poorpoweiteeb yaa bin kɔɔ di yukitgar tiaru jaamm jeet na be lee?'
12 Ki u saa wanni ditɔɔtuk nba yab ki poŋ teen siira; ki yin teen jeet maŋ leŋ."
13 Ki bi din saan ki set saa la bont kur nan Yiisa nba betib biaŋinba na; ki bi ji teen
jaamm maŋ jeet siir.

Ki jiin ti Yomdaanɔ jeet dinu po
(Matiu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korint teeb 11.23-25)

14 Jaamm na jeet dinu yoo nba tan baar, ki Yiisa kar a wun di; ki u toomiinba piik nan
banlee na mun kar a bin di nanɔ.
15 Ki u yetib a "Li mantik want n par ni nan min nan yimm n lakin di yukitgar tiaru
jaamm jeet daannewa ki biak n lian baarin.
16 N beerie, n ji kan mi ki di jaamm na mɔkmɔk nan yoo nba ki barmɔnii jaamm na
tan saa teen Yennu naan ni."
17 Ŋanne ki u jii nyunnyuŋmaŋ nan tilɔɔna nyun, ki tur Yennu niipoouk, ŋaan yetib
a "Gaat na man ki chent i leeb ki nyu.
18 N beerie nan laa jii dinna ki saa, n ji kan mi nyu tilɔɔna nyun na, see ki Yennu naan
tan baar."
19 Ŋanne ki u jii boroboro ki tur Yennu niipoouk, ki ŋmit ŋmit ki turib ŋaan yetib a
"Linba nae tee n gbanant ki n yaa n jii chab, i paak. Ii yɔɔ kii tee nna kii tian n po."
20 Dinu na poorpoe ki u bia jii nyunnyuŋmaŋ na nan tilɔɔna nyun na, ki yetib a
"Tilɔɔna nyun na tee Yennu mɔlorpaanne, linba ki n lor nan n sɔn, ki li nyii i tinnu
paak.
21 "Gotir man, wunba yaa wun nyi n poore na, ŋɔɔe kar ki di nanin na.
22 Min nisaarik Bik set saa kpo nan Yennu nba senn biaŋinba nae, ŋaan bonbiir sii be
wunba yaa wun nyi n poor na paak."
23 Ki bi ji din piin ki boi bi leeb a, "Ti ŋmapoe yaa wun tun linba na?"

Saakɔtuk paak mɔniɔk

24 Li poorpoe ki mɔniɔk baar u poorpoweiteeb maŋ sinsuuk ni, ki bi nɔi ki yeen a
ŋmee tee nijaanni.
25 Ki Yiisa yetib a "Tingbouŋ na ŋaateeb kpanbara dia bi niib nan ninmɔnne, ki niib
bia yi bi yudamm 'bi sommteeb,'
26 ŋaan yimm ŋarin, li ki tee nna. Wunba tee nijaann i ni, see ki u teen nan tarik na;
ki yudaanɔ mun n teen nan daabir na.
27 Tɔn, ŋmee tee nijaann ki gar lɔɔ, wunba di jeet, koo wunba teene? Li ki tee wunba
di na kaa-a? Ŋaan min ŋarin be i sinsuuk ni nan toontunnɔ nae.
28 "Yimm poŋ be nanin n jinjammii ni yoo kur.

---

* **22:1 22.1** Yennu malaka din kpii Ijipt teeb bijakpera, ŋaan yakir Israel yab. (Nyinu 12.29)

29 N Baa Yennu nba dinnin naan biaŋinbɑ na, nnae mun ki n yaa n dinni naan,
30 ki yin di ki nyu nanin n naan ni, ki bia tan kar naangbant paak ki bu Israel teeb†
booru piik nan banlee na buut.”

Yiisa nba yet a Piita saa nɔi a u ki miu biaŋinba
(Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Jɔɔnn 13.36-38)

31 Ki Yiisa yet Simonn Piita a “Simonn, Simonn, gbiintir, Sintaanii barin a wun la yaak
nba ki u saa bikini, ki lenni nan baa tuu lenn dii na, ki laan i tee dii amii fouŋo.
32 Ŋaan fin Simonn, mine miar Yennu a paak, maa a yada daa baa; ki yoo nba ki a ji
jen n boor ni, a tot a naa waas.”
33 Ki Piita jiin a, “N Yomdaanɔ, li-i lekii tee dansarik koo kuumie, n teen siira nan min
nan fin n saan.”
34 Ki Yiisa betɔ a “Piita, n beerae, nyiɔk na kojouk daa kan bui kaawa ki a saa nɔi taar
muntaa a a ki mimi.”

Ki jiin binbenpaaŋ po

35 Ŋanne ki Yiisa boib a “Maa din tumi doi ni, ki i ki dia likbɔɔrii koo kaliit koo taasaat
na, i din pɔt siari-i?”
Ki bi jiin a, “Aaii.”
36 Ki u yetib a “Mɔtana, wunba mɔk likbɔɔrik koo kaliiuk, wun jiir; ki wunba mun ki
mɔk jukbanjiak, wun kɔi u liatir ki daa.
37 Mine beeri na, li sɔb Yennu gbouŋ ni a ‘Bi teenɔ nan baa tee toonbiitdamm biaŋinba
nae.’ Ki bi set saa teenin nnae, kimaan linba kur ki bi sɔb ki jiin n po Yennu gbouŋ ni
na, li set saa tuma.”
38 Ki bi yetɔ a “Ti Yomdaanɔ, gotir, jukbanjai ŋanlee-e na.”
Ki u yetib a “Ŋaant man.”

Yiisa nba miar Yennu nan ninmɔnn biaŋinba
(Matiu 26.36-46; Mak 14.32-42)

39 Ŋanne ki u nyii leŋ ki saan Olif Tiinii kunkonn paak, nan waa poŋ tuu tee biaŋinba
na, ki u poorpoweiteeb weiɔ saan.
40 Waa saa baar leŋ, ki u betib a “Ii mei Yennu man ki i tan daa kɔɔ jinjammii ni.”
41 Ŋanne ki u chat bi boor ki saan nan faa tuu jaa tann ki lin fɔkit biaŋinba na, ki saa
gbaan tiŋ ni ki miar Yennu,
42 ki yet a “N Baa, li-i tee a loomm, daa ŋaant ki n kɔɔ bonbiir nba baat n paak na ni;
ŋaan ŋaant ki a loommo n tun, ki li daa tee n loommu.”
43 Ki malaka nyii sanpaapo ki dɔkit u paak ki totɔ.
44 U din dii biak bonchiann ki miar Yennu nan u yaak kur, ki naauk tan pu ki toot ki
naan sɔn.
45 Ki u tan fiir Yenmiaru ni ki ŋmat u poorpoweiteeb na boor, ki saa la ki bi gɔɔnt,
kimaan parbiir nba baŋib na paak.
46 Ki u boib a “Bee teen ki i gɔɔnti? Fiit kii mei Yennu man ki i tan daa kɔɔ jinjammii
ni.”

Baa soor Yiisa biaŋinba
(Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Jɔɔnn 18.3-11)

47 Waa din daa piak namm na, ki u la ki nibur baat. Ki Judas nba tee u poorpoweiteeb
piik nan banlee na yenɔ, gar bi tɔɔnn, ki tan baar Yiisa boor a wun mɔɔt u tankpinn.‡
48 Ki Yiisa boiɔ a “Judas, a mɔɔtir min nisaarik Bik tankpin a a nyi n poori-i?”
49 Li yoo na ki u poorpoweiteeb na la linba yaa lin teen na, ki boi Yiisa a “Ti Yomdaanɔ,
ti kɔn namm nan jukbanjai-i?”
50 Ŋaan ki bi yenɔ taan kakit chɔɔ mannteeb yudaanɔ daabir niidiitu po tubir ki pot.
51 Ki Yiisa betib a “Nyikin man,” ŋaan siin jɔɔ na tubir ki li jen li biaŋ.
52 Ŋanne ki Yiisa boi mannteeb yudamm nan bi kunkɔnkɔnna yudamm nan saakab
nba baar a bin soorɔ na a “N tee fat-tɔɔe ki i baar nan jukbanjai nan gbajara-a?
53 N poŋ tuu yɔɔ be nani daar kur Yenjiantu ŋasaakak ni, ŋaan ki i ki somi. Tɔn, ŋaan
yoo na lek tee yimm nan bunbɔnn paŋ daanɔ Sintaanii yare.”

Piita nba din nɔi a u ki mi Yiisa biaŋinba
(Matiu 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 66-72; Jɔɔnn 18.12-18, 25-27)

54 Li yoo na ki bi ji din soor Yiisa ki saan nanɔ mannteeb yudaanɔ ŋaak ni; ki Piita ji
saa waa u poorpo banfɔkira.

---

† **22:30 22.30** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

‡ **22:47 22.47** Bi din tuu mɔɔt bi yɔɔsnbae ki foontib.

55 Ŋaak maŋ ni, niib din joo muu dindonsinsuuk ni ki kar linta, ki Piita tan kɔɔ ki kar
pukimm.
56 Waa kar leŋ, ki bonpotoontunyenɔ lau muu yentu ni, ki gotɔ sirrr, ki tan yet a “Jɔɔ
na tuu be nan Yiisa.”
57 Ki Piita yetɔ a “Bonpobik, n ki miu.”
58 Laa yann waaminna, ki jasɔɔ mun lau ki yetɔ a “Fini, a tee u poorpoweiteeb yenɔe.”
Ki Piita yetɔ a “Kai, jɔɔ na, li ki tee min kaa.”
59 Laa bia yann waaminna, ki jalɔɔ nna mun bia yet a “Yaunwa, barmɔniie, jɔɔ na tuu
be nanɔ, kimaan u mun bia tee Galilii nirɔe.”
60 Ki Piita jiinɔ a, “Jɔɔ na, min taan ki mi linba ki a yeen na kaawa.”
Waa daa piak nae ki kojouk fan bui.
61 Ki Yiisa jiant got Piita; ki Piita ji tiar ŋɔɔ Yiisa mɔbona na, waa yet biaŋinba a “Nyiɔk
na, kojouk daa kan bui kaawa ki a saa nɔi taar muntaa a a ki mimi.”
62 Ki Piita ji nyii nanyer ki saa bui fabin bonchiann.

Baa woontir Yiisa ki boou biaŋinba
(Matiu 26.67-68; Mak 14.65)

63 Li poorpoe ki Yiisa guuteeb na daanɔ nyatuk ki boou,
64 ki jii chinchenn ki bobin u numm po ŋaan faau ki bia yeenɔ a, “Bukitir wunba faa-a
na.”
65 Ki bi pak biir u sann bonchiann ki sukiiɔ.

Baa baar nan Yiisa buut boor biaŋinba
(Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Jɔɔnn 18.19-24)

66 Laa yent sanyiɔk ni ki Juu teeb saakab nan mannteeb yudamm nan sennu wannteeb
taan kar bi yudamm tituk kaanu; ki guuteeb na baar nan Yiisa bi boor.
67 Ki bi betɔ a “Fi-i setiki tee Yennu Niganntɔɔ Masia-ie, fan betit.”
Ki u jiin a, “Mi-i beti, ŋaan i poŋ kan teenin yada gbaa,
68 ki mi-i munii biaki boi-i buboit, i kan sak jiin n buboit maŋi.
69 Li kan yukiri ki min nisaarik Bik sii kar Yabint Yennu niidiitu po.”
70 Ki bi kura boiɔ a, “Ki ŋann fine tee Yennu Bija-a?”
Ki u jiinib a, “Nan yaa kpan yaa na.”
71 Ki bi yet bi leeb a “Ti poŋ ji loon siaradamm bia poe na? kimaan ti gbat u mɔŋ
mɔmaama.”

23

Tiŋ yudaanɔ Pailat nba bu Yiisa buut biaŋinba
(Matiu 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jɔɔnn 18.28-38)

1 Ŋanne ki niib na kura fiir jii Yiisa ki saan nanɔ Pailat* boor.
2 Leŋe ki bi ji din piin ki want u biit ki yeen a “Ti la nirɔ na ki u biir ti niib ki yaa bi
daa pa lampo ki teen Kpanbar Siisa, ki yeen a ŋɔɔe tee Yennu Niganntɔɔ Masia, ki bia
tee kpanbar.”
3 Ki Pailat boiɔ a “Fine tee Juu teeb kpanbar na-a?”
Ki u jiin a “Nan faa yaa na.”
4 Ki Pailat yet mannteeb yudamm nan nibur na a, “N ki la jɔɔ na biit-i.”
5 Ki niib na bia yakii nan Pailat ki yeen a “U want niib wannu nba te ki bi fiir jirjir. U
din piin ki want Galilii niibe ki tan saan Judea doi ni kura, nan waa tan baar nna na.”

Bat Herod nba bu Yiisa buut biaŋinba

6 Pailat nba gbat nna na ki u boib a “Jɔɔ na tee Galilii nirɔe-e?”
7 Waa bann nan Yiisa nyii Galilii yent nba ki Bat Herod yen na, ki u ŋaan ki bi saan
nanɔ Herod boor, kimaan ŋɔɔ Herod mun din be Jerusalem li yoo.
8 Herod poŋ din tuu gbia Yiisa po, ki loon wun lau ki li yukira. Waa din tan la Yiisa
yoo nba, ki u ji mɔk parpeenn bonchiann, ki loon Yiisa n tun bakitnauŋ toonn ki wun
la.
9 Li paak, ki u boi Yiisa buboit bonchiann; ŋaan ki u ki jiinɔ siari.
10 Mannteeb yudamm nan sennu wannteeb mun din see leŋ ki piak nan ninmɔnii ki
biir Yiisa.
11 Ki Herod nan u kunkɔnkɔnna ji sian Yiisa ki daanɔ nyatuk, ki tan gbabinɔ
chinchenŋann ki jiinɔ Pailat boor.
12 Li daar maŋe ki Pailat nan Herod soor leeb yɔɔs, ŋaan bi din tuu tee dataie.

---

* **23:1 23.1** Pailat din tee Rom teeb kpanbar Siisa yudamm yenɔe.

Pailat nba chab a bin kpi Yiisa biaŋinba
(Matiu 27.15-26; Mak 15.6-15; Jɔɔnn 18.39–19.16)

13 Ki Pailat yiin mannteeb yudamm nan Juu teeb yudamm nan nileeb
14 ki tan yetib a “I baar nan nirɔ na ki yaa u kpann niibe. Gotir, n bu u buut i numm
nie, ki ki la u biit nba ki i yaa u tun maŋi.
15 Herod mun bia ki la u biiti. Li paake ki u jiintɔ ki teent na. I lawa-a? Jɔɔ na ki tun
bisiat ki li jaŋ nan kuumi.
16 Ŋann amii n saa boou kpaasire, ki ŋaau ki wu saa.”
((
17 Binn kur, yukitgar tiaru jaamm yoo, Pailat din tuu fabir ki nyinn dansarkɔɔrɔe, ki
ŋaan ki wun saan yann.))
18 Ki nibur na tian sanpaapo ki yeen a “Kpin jɔɔ na. Nyint Barabas ki ŋaau.”
19 (Barabas mɔyêtuk nba ki u din mɔk doo na ni nan u nikpinu na paake, ki bi din
kɔɔnɔ dansarik.)
20 Ŋaan ki Pailat bia lek loon wun nyinn Yiisa ki ŋaau, li paak ki u bia ŋamm pak nan
nibur na;
21 ki niib na mun bia tian sanpaapo ki jiint Pailat a “Kpaamɔ dapunpunn paak!
Kpaamɔ dapunpunn paak!”
22 Ki Pailat boib taar muntaa ni a, “Bee paake? U biit mantik tee lannpoe? N ki la
linba ki u tun ki li jaŋ nan kuumi. Ŋann amii, n saa boou kpaasire, ki ŋaau ki wuu saa.”
23 Ŋaan ki niib na bia lek tian tintianii a wun kpaa Yiisa ki tabinɔ dapunpunn paak;
ki bi tintianii maŋ tan nyann Pailat.
24 Ki Pailat ji chab a baa loon biaŋinba na, lin tun nna,
25 ki nyinn jɔɔ nba ki bi loon wun ŋaau na, wunba ki bi din kɔɔnɔ dansarik, kimaan
u mɔyêtuk nan u nikpinu paak na, ŋaan chabib Yiisa nan baa loon lin teen biaŋinba
maŋ.

Baa kpaa Yiisa ki tabinɔ dapunpunn paak biaŋinba
(Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Jɔɔnn 19.17-27)

26 Li yoo na ki kunkɔnkɔnna jii Yiisa ki saa nanɔ, ki saa took jasɔɔ ki u sann tee
Simonn, wunba din tee Sairene jɔɔ, ki u nyii digbankpiŋ nna ni ki baat Jerusalem; ki bi
soorɔ ki jii Yiisa dapunpunn na ki bukinɔ, ki u waa Yiisa poor.
27 Ki nibur waa Yiisa ki bi saa. Bi ni maŋ poosiab din waa ki bui fabin u paak.
28 Ki Yiisa tan jiant bi paak ki yetib a “Jerusalem poob, i daa bui n paaki, ŋaan kii bui
i mɔŋ nan i waas paak.
29 Gbiintir, yoo baat ki niib tan sii yeen a ‘Pookanmata nba ki mar waas ki mɔɔmm
biiri, ŋamme mɔk parpeenn.’
30 Li yoo maŋe ki niib tan sii yeen jɔɔt nan kunkona a ‘Baan ti paak ki piint.’
31 Muu-i di tana, ki dagbira jiki-i?”
32 Ŋanne ki bi ji din jii doyeerteeb banlee ki pukin Yiisa paak a bin kpib.
33 Baa din baar siaminba ki bi yi Yukpabuk na, leŋe ki bi kpaa Yiisa ki tabinɔ
dapunpunn paak, ki bia kpaa doyeerteeb banlee na dapunpuna paak, ki yenɔ be Yiisa
diitu po, ki lɔɔ na mun be u gaŋ po.
34 Ki Yiisa yet a, “N Baa Yennu, nyikin chab niib na, kimaan bi ki bann baa tuun linba
na paaki.”
Bi din tɔ naatɔɔte ki chent u tiat.
35 Ki niib na see ki gorii; ŋaan ki Juu teeb yudamm na daanɔ nyatuk ki yeen a “U tuu
tint leeb; li-i tee ki u set tee Yennu Niganntɔɔ Masia naie, wun tinn u mɔŋ.”
36 Ki kunkɔnkɔnna na bia daanɔ nyatuk, ki tan baar nan damiituk ki teenɔ,
37 ŋaan yaa, “Li-i tee ki a set tee Juu teeb kpanbarie, fan tinn a mɔŋ.”
38 Bi bia din sɔb sɔbinii ki tabin dapunpunn na yur paak, ki li yet a “Juu teeb kpanbare
na.”
39 Ki doyeerteeb nba taab na yenɔ sukii Yiisa ki yaa, “A ki tee Masia kaa-a? Tint a mɔŋ
ŋaan mun tinnit.”
40 Ki lɔɔ na tiau ki yet a “A ki tiin Yennu-u? kimaan fin nan ŋɔɔ be tubdatyennkɔɔ nie
na.
41 Timm ŋarin ŋan nan li tubdatu, kimaan bi jiintit pankpera nba ki ti tuu tuun nae;
ŋaan jɔɔ na ŋarin ki tun bisiati,”
42 ŋaan bet Yiisa a “Yiisa, yoo nba ki a dii a naan, a tan tiar n po.”
43 Ki Yiisa betɔ a “Barmɔniie ki n beera na, dinna, min nan fin sii be Paradais† ni.”

† **23:43 23.43** Bi bia yi Yendɔuŋ “Paradais-e,” ki li paak tee siaminba ki parpeenn bonchiann be.

Yiisa kuun labaar
(Matiu 27.45-56; Mak 15.33-41; Jɔɔnn 19.28-30)

44 Li din tee yonsuuk nie, ki yonnu ji dɔkin, ki digbann na kur ji bɔnn mɔkmɔk nan
yenlekir, kut muntaa yoo.
45 Ki chinchenn nba din tuu jɔɔn ki puun Yenjiantu diiuk sinsuuk ni na ji soor bɔkit.
46 Ki Yiisa tan yikin sanpaapo ki yet a "N Baa Yennu, n jikit n seek ki kubint a nuu ni."
U yet nnae ŋaan ji kpo.
47 Ki kunkɔnkɔnna yudaanɔ nba la linba teen na, ki u pak Yennu ki yet a "Barmɔniie,
jɔɔ na set tee popeendaanɔe."
48 Ki nibur nba lakin leŋ a bin la linba tee na, din la linba tun na, ki ji ŋmat kun nan
parbiir ki pakin yura.
49 Ki u yɔɔsnba kur nan poob nba nyii Galilii nanɔ din be leŋ ki see banfɔkira ŋaan
gorii linba tuun.

Yiisa gbanant piinu labaar
(Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Jɔɔnn 19.38-42)

50-51 Jasɔɔ din be ki u sann tee Joosef, ki u nyii Juu teeb doo nba ki bi yir Arimatea
na, ki din tee niŋanɔ nba ki bi chɔrimɔ, ki u guu Yennu naan baaru. U din tee Juu teeb
yudaan-yenɔe, ŋaan u din ki sak nan Juu teeb yudaanleeb lora, nan bi toona nba ki bi
tuun teen Yiisa na.
52 Ki jɔɔ maŋ saan Pailat boor ki saa miarɔ a wun turɔ Yiisa gbanant; ki u chabɔ.
53 Ŋanne ki u saan kpaat gbanant na dapunpunn na paak, ki jiiu pɔbin katiŋ ni, ki piiu
kapaauŋ ni, linba ki bi poŋ din jiar tanpiiuk lokir ni na, ki bi din daa ki pii sɔɔ kaauk
maŋ ni.
54 Li din tee daar nba ki bi tee siir ki jiin foon daar na poe, ki foon daar ji yaa lin piin.‡
55 Ki poob nba nyii Galilii ki waa Yiisa na din wei Joosef, ki saa la Yiisa kaauk nan baa
piiu biaŋinba.
56 Ŋanne ki bi ji din ŋmat kun ŋaak ni, ki saa teen siir ki ŋamm kpanunubit nan
tulaarii.
Ki foon daar§ ki bi din foi nan Yennu sennu nba want biaŋinba na.

24

Yiisa kuun fiiru labaar
(Matiu 28.1-10; Mak 16.1-8; Jɔɔnn 20.1-10)

1 Lasir daar sanyafaar, ki poob maŋ nyii saan kaauk na boor nan bi kpanunubit nan
tulaarii nba ki bi poŋ ŋamm na.
2 Baa baar leŋ ki bi la ki katangbeŋir na nyakit kaauk na mɔb paaka, ki birint ki saa
dɔɔ.
3 Ki bi kɔɔ kaauk maŋ ni ki ki la Yiisa gbanant,
4 ki ji biar see jiaa. Li taakpaak ni ki jab banlee dɔkit set, ki lia liatnyinyira;
5 ki li teen poob na jaŋmaansooruk, ki bi gbaan ki tibin, ki bi yugbia siit tiŋ ni. Ki jab
na boib a "Bee ki i loon footɔɔ kpeemm ni?
6 U kaa nna. U fiira. Tiat man waa daan yeti biaŋinba, yoo nba ki u daan be Galilii
na,
7 a bi tan saa soor ŋɔɔ nisaarik Bik ki jiiu teen biitdamm nuu ni ki bin kpaau tabin
dapunpunn paak, ŋaan u tan saa fiir kuun ni daa ŋantaa daar."
8 Ŋanne ki poob na ji tiar u maan maŋ,
9 ki ji seet kaauk na boor ki ŋmat kun, ki saa yet linba kur tun, ki tur u poorpoweiteeb
piik nan yenɔkɔɔ na, nan binba be leŋ na kura.
10 Poob maŋ sanae din tee Meeri Magdaliinn, nan Joana, nan Meeri nba din tee Jeems
naa na; ki pooleeb pukin bi po ki be namm.
11 Ŋamme din bet Yiisa toomiinba barii maŋ; ki toomiinba na ŋarin dukii nan li tee
poob maame, ki bi ki teemm yada.
12 Ŋaan ki Piita lek fiir chiar saan kaauk na boor, ki saa tibin got ki la katiŋ na dɔɔ li
kuukɔɔ; ki u ji ŋmat kun ŋaak ni nan yaarlituk, linba tun maŋ paak.

Emaus sɔnu paak labaar
(Mak 16.12-13)

13 Li daar maŋe ki bi ni banlee din saa digbanbik nba ki bi yi Emaus na. Leŋ nan
Jerusalem din tee nan maar ŋanlore nae.

‡ **23:54 23.54** Bi foon daar tuu piin yoo nba ki yonnu siike. § **23:56 23.56** Foon daar din tuu piin Asuma daajoouko ki saa tuu Sibit daajoouk.

14 Ki bi din somm piak nan leeb ki jiin linba kur tun na po.
15 Baa piak ki faa labaar nan leeb yoo nba na, ki Yiisa mɔŋ nakimm ki lakin tɔk namm;
16 ŋaan ki li liirib ki bi ki bannɔ.
17 Ki u boib a “I somm piak bee?”
Ki bi set nan ninbiik.
18 Ŋanne ki bi yenɔ, wunba sann yi Kleopas na boiɔ a “A kuukɔɔe tee saamɔ nba be Jerusalem, ki tan ki gbat linba tun leŋ daa ŋanlelee na-a?”
19 Ki u boib a “Lannpoe?”
Ki bi yetɔ a “Ki jiin Nasaref nirɔ Yiisa na po; jɔɔ na daan tee Yennu sɔkiniie, ki tun toonjaana; ki u maan bia daan mɔk paŋ; ki u pent Yennu nan niib kur para.
20 Ki ti yudamm nan mannteeb yudamm jiiu ki teenɔ barbuurɔ nuu ni a wun bu u buut, ki yet a u ŋan nan kuume; ki bi tan kpaau dapunpunn paak.
21 Ti tuu daan nan ŋɔɔe tan saa nyinn timm Israel teeb* ti datai nuu ni; ŋaan dinna tee daa ŋantaae na laa tun.
22 Ŋanne biak, ki ti ni poosiab pakit u po ki li yaar litit, kimaan baa saan kaauk maŋ boor sanyafaar na,
23 bi saa ki la u gbananti. Baa jen yoo nba, ki bi betit a ŋamm saa la Yennu malakanba nan bi numm; ki malakanba maŋ yetib a Yiisa jen u manfoor niwa.
24 Ŋanne ki ti siab tan saan kaauk maŋ boor, ki saa la nan poob nba dɔŋ betit biaŋinba na, ŋaan bi ki la Yiisa.”
25 Ki ŋɔɔ Yiisa betib a “Bee yankpeensime ki i mantik mɔki, ki mei nan yin teen Yennu sɔkiniinba maan kur yada.
26 Li kpaa talase nan Yennu Niganntɔɔ Masia n di biak maŋ, ki la baakir.”
27 Ŋanne ki u wantib u barii nba sɔb Yennu gbouŋ ni na kur paak, ki piin Moses sɔbu ni ki saan tuu Yennu sɔkiniinba kura sɔbu ni.
28 Tɔn, ki bi tan per digbanbik nba ki bi saa na; ki Yiisa teen nan u gaare na.
29 Ki bi gɔɔrɔ a “Biat nant nna, kimaan yonnu baawa, ki li ji bɔnte.” Li paak ki u weib kɔɔ.
30 Ki u tan kar a wun di namm; ŋanne ki u jii boroboro na ki tur Yennu niipoouk ŋaan bɔkit ki turib.
31 Li yoo na ki bi numm po ji yent, ki bi bannɔ. Li taakpaak ni ki u lir bot.
32 Ki bi ji beer leeb a “Waa bo piak nant sɔnu ni ki wantit linba sɔb Yennu gbouŋ ni paak na, li bo ki tee nan muu na kaa ti para ni-i?”
33 Li taakpaak ni ki bi fiir ŋmat Jerusalem, ki saa la u poorpoweiteeb piik nan yenɔ na nan siab, ki bi lakin leeb.
34 Ŋanne ki u poorpoweiteeb na betib a “Ti Yomdaanɔ set fiire nan barmɔnii. U dɔkit Simonn paaka.”
35 Ki niib banlee na mun betib linba teen sɔnu ni, nan waa tan bɔkit boroboro yoo nba, ki bi bannɔ.

Yiisa nba dɔkit u poorpoweiteeb paak biaŋinba
(Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Jɔɔnn 20.19-23; Toona 1.6-8)

36 Baa beerib linba na, li taakpaak ni ki Yiisa set bi sinsuuk ni ki yetib a, “Parmaasir-ii be i paak.”
37 Ki jijekit nan jaŋmaanii kɔɔb hei, kimaan bi mi a bi la siara bonfuntikare.
38 Ŋanne ki u boib a, “Bee ki i yan puti? Bee ki birsuk be i ni?
39 Gotir n nii nan n taa man, ki bann nan li set tee mine. Siimin ki bann nan mine. Bonfuntikar ki mɔk gbanant nan kpaba, nan yaa la ki n mɔk biaŋinba na.”
40 Waa yet nna maŋ ki u wannib u nii nan u taa.
41 Ŋaan ki bi para penn paak ki bi ki teen yada nan li tee ŋɔɔe; ki li yaar litib. Ki u boib a, “I mɔk jesiat nna-a?”
42 Ki bi jii janpurikir bonjinn ki turɔ;
43 ki u gaar ŋman bi numm ni.
44 Ŋanne ki u betib a “Ii tian man n mɔmaan nba ki n daan wanti maa daan be i boor yoo nba na, a n barii kur nba sɔb Moses sennu ni, nan Yennu sɔkiniinba sɔbu ni, nan Yennu gbouŋ nba ki bi yi yanii na ni kpaa talas nan li kur n tan tun ki gbeen.”
45 Ŋanne ki u ji yênt bi numm, a bin bann linba sɔb Yennu gbouŋ ni na paak,
46 ki yetib a “Li sɔb a Yennu Niganntɔɔ Masia saa di biak ki kpo, ki tan fiir kuun ni daa ŋantaa daar;
47 a bin saan ki mɔɔnt u sann ni, a niibi-i nyik bi biit, Yennu saa nyik chabib; a bin piin mɔɔnt barii maŋ ki tur Jerusalem teeb, ki bia mɔɔnt tur nibooru kur.”

---

* **24:21 24.21** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

48 Ki u ƀetiƀ a “Yimme tee linba na siara damm.
49 Nnara, mine yaa n tan turi n Baa Yennu Seyeeŋ nba ki u senn mɔsonn a u saa turi
na. Ii daa ƀiar kii ƀe Jerusalem na mɔkmɔk nan yoo nba ki Yennu Seyeeŋ maŋ saa nyi
sanpaapo ki sik i paak ki turi paŋ na.”

Yiisa nba doo Yendɔuŋ ni ƀiaŋinba
(Mak 16.19-20; Toona 1.9-11)

50 Ŋanne ki Yiisa nyii namm doo maŋ ni ki saan per Betani. Leŋe ki u saa donn u nii
sanpaapo ki teen piisin ƀi paak.
51 Waa teen piisin ƀi paak yoo nba, ki u nyikiƀ ŋaan doo Yendɔuŋ ni.
52 Ki ƀi ji jiantɔ ki tan ŋmat Jerusalem nan parpeenn ƀonchiann,
53 ki ji din ƀe Yenjiantu ŋasaakak ni yoo kura, ki piak dont Yennu sann.

Barŋanii nba ki Jɔɔnn din sɔb nae na

Ki jiin Jɔɔnn gbouŋ na po

Yennu maan nba ki Jɔɔnn din sɔb na want a Yiisa tee Yennu mɔbonn nba yɔɔ be-e, ki "kpant nirɔ ki be nant." Nan gbouŋ na mɔŋ nba yet na, Jɔɔnn din sɔb barŋanii na, a li karinteeb n teen yada nan Yiisa-e tee tinntɔɔ, Yennu Bija na, ki bi-i teenɔ yada bi sii mɔk manfoor. (20.31)

Ki jiin wunba tee Yennu mɔb na po

1 Pinpiik ni dinn ki sɔɔ ki siar daa din kaa na, ŋaan wunba ki bi yiu Yennu Mɔb na
ŋarin poŋ din be-e, ki Yennu Mɔb maŋ taa nan Yennu. Ŋɔɔe bia tee Yennu.
2 Yennu Mɔb maŋe din be nan Yennu sinsinn,
3 ki u nie ki Yennu nan bont kur, ki siar din kaa ki Yennu nan ki li ki nyii u ni,
4 ki u nie biak ki manfoor be, ki u jikit teen niib, ki manfoor maŋe teen niib yentu,
5 ki yentir bunbɔnn, ki bunbɔnn na ki fit kpeent yentu maŋi.
6 Jasɔɔ nna din be ki u sann yi Jɔɔnn, wunba wuur niib Yennu nyunwuru na, ki Yennu
tumɔ
7 a wun baar ki tan mɔɔnt yentu na po, ki bin gbat ki teen yada.
8 Ŋaan Jɔɔnn maŋ kaa din tee yentu na. Ŋɔɔ kpan din baar a wun bet niib yentu maŋ
poe.
9 Yiisa-e tee barmɔnii yentu nba din baar tingbouŋ na ni, ki yentir niib kur ni.
10 Waa din baar tingbouŋ na ni na, ŋaan tingbouŋ na ŋaateeb lek din ki bannɔ, ŋaan
u nie setik ki Yennu din nan tingbouŋ na.
11 Waa din baar tingbouŋ na ni, u din be u tiɔŋ niib Juu teeb nie, ŋaan bi lek din ki
gaarɔ.
12 Ŋaan binba kur gaarɔ ki teenɔ yada, ŋamme ki u chabib yaak ki bi ji teen Yennu
waas.
13 Yennu nba din turib u manfopaann na paak ki bi teen Yennu waas. Li ki tee nisaarii
kaa din turib li manfoor, baa marib yoo nba na, ŋaan li din tee Yennu-e.
14 Yoo nba ki Yennu Mɔb maŋ din baar ki tee nisaarik na, u din be nant tingbouŋ
na ni, ki gbee nan ninbatinu, nan barmɔnii wannu, ki timm nba din be nanɔ na laat u
yentsaakar, ki li yentsaakar nyii u Baa Yennu boor, kimaan u tee u Biyemmir.
15 Yoo nba ki Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na tan lau, ki u nyinn u siara
ki yikin sanpaapowa a, "Daanɔ nba ki n daan beeri ki yaa u tan saa baar ki cheen, ki
poŋ din beewa ki bi tan marin na, ŋɔɔe na jik."
16 Tɔn, waa gbee nan ŋant bianjinba na, ki ti kur la u ŋant maŋ, ki bia laat sommir
yoo kur.
17 Moses din turit Yennu sennue, ŋaan Yiisa Masia ŋarin baar nan ninbatinue ki turit,
ki bia wannit barmɔnii wannu.
18 Sɔɔ ki mi la Yennu; u mɔŋ biyemmir nba mantik kpiau ki bia jan nanɔ na, ŋɔɔe fiitɔ
ki turit.

Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru na labaar
(Matiu 3.1-12; Mak 1.1-8; Luk 3.1-18)

19 Tɔn, Juu teeb yudamm nba din be Jerusalem na tun mannteeb yudamm nan Liifai
teeb Jɔɔnn boor, a bin boiɔ a, "A tee ŋmee?"
20 Ki Jɔɔnn mun ki yêt jiinu, ŋaan pak yentib paanu ni a, "Min kaa tee Yennu Niganntɔɔ
Masia."
21 Ŋanne ki bi boiɔ a, "Ki a tee ŋmee? A tee Elaija-ee?" Ki u jiin a, "N ki tee ŋɔɔ kaa."
Ki bi bia boiɔ a, "Ki a tee sɔkinii nba nae-e?" Ki u jiin a, "N ki tee ŋɔɔ kaa biaki."
22 Ŋanne ki bi boiɔ a, "Ki a tee ŋmee? Wantit faa tee wunba ki tin ŋmat saa bet binba
tunt na. A yaa mɔŋ po, a tee ŋmee?"
23 Ki Jɔɔnn yaa:
"Mine tee kunkɔr nba be muuk ni, ki hoot na a:
Teent Yennu baaru siir."
Jɔɔnn din jii Yennu sɔkinii Aisaya gbouŋ ni maame, ki pak na ki wann waa tee wunba.

24 Tɔn, niib maŋ din nyii Farisiinba* boor nie.
25 Bi bia din boi Jɔɔnn a, “Li-i tee ki a ki tee Masia, ki bia ki tee Elaija, ki bia mun ki
tee Yennu sɔkinii nba na, ki li teen nlee ki a wuur niib Yennu nyunwuru?”
26 Ki Jɔɔnn yaa, “Min ŋarin wuur niib nyume, ŋaan sɔɔ be i sinsuuk ni na ki i ki miu.
27 Ŋɔɔe tee wunba yaa wun wei n poor, ŋaan n ki jaŋ nan ki n lot u taasaŋmii gbaa.”
28 Tɔn, bi din boiɔ buboit na doo nba sann yi Betani, ki be Jɔɔdann mɔk-pootir na nie.
Leŋe ki Jɔɔnn din wuur niib Yennu nyunwuru.

Biaŋinba ki Jɔɔnn yaa Yiisa tee Yennu maruŋ pegann

29 Laa yent sanyiɔk, ki Jɔɔnn maŋ la Yiisa ki u baat, ki u bet niib na a, “Gotir man!
Yennu maruŋ Peganne na. Ŋɔɔe saa nyinn tingbouŋ na ŋaateeb biit.
30 Ŋɔɔe tee daanɔ nba ki n won beeri a u tan saa wei n poor kii tuun Yennu toona,
ŋaan bia chee-n na. U poŋ din beewa ki bi tan marin.
31 N tuu ki mi a ŋɔɔe na, ŋaan n baar maa n wur niib Yennu nyunwurue, ki lin wann
Israel teeb† waa tee wunba.”
32-33 Ki Jɔɔnn bia yet niib na a, “Maa daan daa ki bann waa tee wunba maŋ, ki Yennu
nba tumin a n tan wur niib u nyunwuru na betin a ‘Daanɔ nba ki a tan la ki n Seyeeŋ
siik ki tan tɔɔn u paak ki biar be nanɔ, fan bann nan ŋɔɔe tee wunba saa jii n Seyeeŋ ki
wuur niib para.’ Ki n set la Yennu Seyeeŋ, ki u nyii Yendɔuŋ ni ki siik, ki naan ŋmann,
ki tan tɔɔn Yiisa paak ki biar be nanɔ.
34 N set la nna, ki beeri nan ŋɔɔe tee Yennu Bija.”

Ki jiin Yiisa sinsinn poorpoweiteeb po

35 Laa bia yent, ki Jɔɔnn see nan u poorpoweiteeb na banlee,
36 ki tan la Yiisa gaar, ki u yet a, “Gotir man, Yennu maruŋ Pegann nae na.”
37 Jɔɔnn poorpoweiteeb banlee na nba gbat ki Jɔɔnn yet nna maŋ, ki bi nyikɔ, ŋaan
waa Yiisa.
38 Ki Yiisa saa jiant ki la ki bi waau, ki u boib a, “I loon bee?” Ki bi jiin a, “Wanntɔɔ,
ti loon ki ti bann faa be siame.”
39 Ki Yiisa yetib a, “Ii waa man ki saa la maa be siaminba.” Li din tee kut munna yooe
jayenn, ki bi weiɔ ki saa la waa be siaminba, ki ji biar be nanɔ daar maŋ ni.
40 Bi banlee maŋ nba din dɔŋ gbat Jɔɔnn nba yet linba, ki waa Yiisa na, bi yenɔe din
tee Andru, wunba tee Simonn Piita waarɔ na.
41 Waa din nyii Yiisa boor na poorpoe, ki u saan yiama ki saa lon u yɔɔrɔ Simonn maŋ
boor, ki betɔ a, “Ti la Masia nawa,” (ki Masia paak tee Yennu Niganntɔɔ,)
42 ŋaan baar nanɔ Yiisa boor. Ki Yiisa gotɔ sirrr, ki tan betɔ a, “Fine tee Simonn, wunba
tee Jɔɔnn bija, ŋaan a sann bia sii yi Siifas-e.” (Siifas nan Piita tee yomme, ki li paak tee
tann.)
43 Li sanyafannuko ki Yiisa loon wun saan Galilii, ki la Filip ki betɔ a, “Ii waa-n.”
44 Filip din nyii Bef-saida-e. Leŋe tee doo nba ki Andru nan Piita mun din nyii na.
45 Ki Filip mun saan ki saa lon Natanael boor ki betɔ a, “Ti la wunba ki Moses din sɔb
u po Yennu sennu gbouŋ ni, ki sɔkiniinba bia din sɔb u po, ki pak a u saa baar na. Ŋɔɔe
tee Yiisa, wunba tee Joosef bija, ki nyii Nasaref na.”
46 Ki Natanael yetɔ a, “Nasaref-ii? Bonŋann saa fit nyi Nasaref-aa?” Ki Filip betɔ a, “A
mɔŋ mɔŋ n mun baar ki tan got.”
47 Yiisa nba la Natanael baat u peŋ na, ki u pak u po a, “Israel nimɔnɔe na, kimaan u
tee burchimɔe.”
48 Ki Natanael boiɔ a, “A teen nlee ki mimi?”
Ki Yiisa jiin a, “Filip nba daa bo ki baar ki yiina na, ŋaan sɔɔ ki n poŋ la-awa, ki a kar
kinkaŋ nyakir.”
49 Ki Natanael yetɔ a, “Wanntɔɔ, a tee Yennu Bijae, ki bia tee Israel teeb kpanbar.”
50 Ki Yiisa boiɔ a, “Maa yet a n la-a ki a kar kinkaŋ nyakir nae, ki a teenin yada-a?
ŋaan a sii laat toonjaana ki lin gar linba na paak.
51 Barmɔniie ki n beeri na, i saa la sanpaapo loot, ki Yennu malakanba siik Nisaarik
Bik na paak, ki ŋmat do sanpaapo.”

2

Poochiann nba din be Keena na po

1 Li daa ŋantaa daar, ki poochiann be doo nba sann tee Keena, ki be Galilii yent ni na.
Ki Yiisa naa saan leŋ.

---

* **1:24 1.24** Farisiinba nunii din mɔn Moses sennu weiu paak. † **1:31 1.31** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

2 Bi din poi Yiisa nan u poorpoweiteeb, a bin baar.
3 Tɔn, ki tilɔɔna daan nba ki bi din nyu na tan gbenn. Ki Yiisa naa baar ki bet Yiisa a,
"Poochiann daan na gbenna."
4 Ki Yiisa betɔ a, "N naa, li la-a lee? N yoo daa ki baari."
5 Ŋanne ki u naa maŋ bet toontunna na a, "Linba ki u beti a i tun, yin tun nna."
6 Tɔn, ki bui ŋanloob see leŋ, linba ki Juu teeb tuu tee nyun ki fini nit, nan bi jiantu
nba tee biaŋinba na. Li bui din fit kɔɔ nyun galint nan piinlee-lee koo piintaa-taa nawa.
7 Ki Yiisa bet toontunna na a, "Gbeent bui na nyun." Ki bi gbeen nan mɔgbanawa.
8 Ki u ji betib a, "Durin nyun maŋ, ki saan tur jaamm na saakɔɔ." Ki bi jii saan turɔ.
9 Ki u gaar nyun nba poŋ kpant daama na ki lemm, ŋaan u din ki mi daan na nba nyii
siami, ŋaan toontunna nba dur nyun bui ni na ŋarin din mi. Ŋanne ki saakɔɔ na yiin
poo na sɔrɔ
10 ki yetɔ a, "Sɔɔ kur tuu tor damamm sinsinnewa. Li-i tee ki bi nyuu saama, wun ji
tor linba ki man fanu na, ŋaan ki yimm ŋarin ŋmina, ki ji tan joont toor daan nba man
ki gar siar kur na."
11 Tɔn, Yiisa nba din tun toonjaann maŋ Keena nba be Galilii yent ni na, ŋanne din tee
u sinsinn toonjaann, ki li wann niib waa mɔk Yennu yiikoo biaŋinba; ki u poorpoweiteeb
na teenɔ yada.
12 Li poorpo ki Yiisa nan u naa nan u waarii nan u poorpoweiteeb na saan Kapenaum,
ki saa be leŋ daa ŋanlee nna.

Yiisa nba ŋamm Yenjiantu ŋasaakak biaŋinba
(Matiu 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)

13 Ŋanne ki Juu teeb yukitgar* tiaru jaamm tan per, ki Yiisa saan Jerusalem, a wun
saa di jaamm maŋ.
14 Waa baar Jerusalem yoo nba, ki u kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki la jab ki bi kɔi
nei nan pei nan ŋmana, ki bia la lik-kpenta ki bi kar kpentir likirii.
15 Ki u jii ŋmiit ki pian kpaasir, ki ber bonkobit na kur, ki nyinnib Yenjiantu ŋasaakak
maŋ ni, ŋaan tut tut lik-kpenta teebula na ki lu, ki likirii na baa yat;
16 ŋaan bia bet binba kɔi ŋmana na a bin nyinn ŋmana maŋ, ki bia yetib a, "I daa tee
n Baa ŋaak kpinkpouŋ boori."
17 Li yoo na ki u poorpoweiteeb na ji tiar Yennu gbouŋ nba yet biaŋinba na a, "N
numm mɔn n Baa jiantu ŋasaakak na paak bonchiann."
18 Ŋanne ki Juu teeb yudamm na boi Yiisa a, "A saa tun nyinlannpoe ki wannit nan a
mɔk yiikooe ki tun linba na?"
19 Ki Yiisa jiin a, "Tɔn, yii yeer Yenjiantu diiuk na, ŋaan n saa jii daa ŋantaae ki maar."
20 Ki bi yet a, "Waa! Bi jii bina piinna nan ŋanloobo ki maa Yenjiantu ŋasaakak na,
ŋaan ki fin tan yaa a saa jii daa ŋantaa kuukɔɔe ki maa."
21 Yennu diiuk nba ki Yiisa din pak na tee u mɔŋ gbanante.
22 Yennu nba din fiinɔ kuun ni na poorpoe, ki u poorpoweiteeb tiar linba ki u daan
yet na, ki ji teen Yennu gbouŋ nba want Yiisa kuunfiiru po na yada, ki bia teen Yiisa
maan na yada.

Yiisa nba mi sɔɔ kur dudukit biaŋinba

23 Yukitgar tiaru jaamm na yooe ki Yiisa din be Jerusalem, ki tuun bakitnauŋ toona,
ki niib bonchiann la ki teenɔ yada,
24 ŋaan Yiisa din ki jii u mɔŋ ki chabibi, kimaan u mi sɔɔ kur nba tee wunba.
25 U din mi niib dudukit bonŋann. Li paak, li din ki kpaa talas ki sɔɔ n wannɔ nisaarik
binbeŋi.

3

Ki jiin Yiisa nan Nikodemus po

1 Jɔɔ nna din be ki u sann tee Nikodemus. U din tee Juu teeb yudaanɔe, ki bia tee
Farisii nirɔ;
2 ki nyɔsiɔk ki u tan baar Yiisa boor, ki yetɔ a, "Chanbaa, ti mi nan a tee wanntɔɔ nba
nyii Yennu boore, kimaan sɔɔ kan fit tun toonjaana nba ki a tuun na booru, ki li ki tee
Yennu be nanɔ."
3 Ki Yiisa betɔ a, "Barmɔniie ki n beera na, sɔɔ kan fit kɔɔ Yennu naan ni, bi-i kii
ŋamm marɔ-i kaa."

* **2:13 2.13** Yennu malakae din kpii Ijipt teeb bijakpera ŋaan nyik Israel yab. (Nyinu 12.29)

4 Ki Nikodemus boiɔ a, “Nlee ki bi saa ŋamm mar nirɔ nba ki tee biki? Kimaan u ji
kan fit ŋmat kɔɔ u naa poor ni, ki wun marɔ.”
5 Ki Yiisa yetɔ a, “Barmɔniie ki n beera na, sɔɔ kan fit kɔɔ Yennu naan ni, see ki u la
maaru munlee, ki li tee Yennu Seyeeŋ nan Yennu nyunwuru yar.
6 Nisaarik ŋarin maar nisaarike, ŋaan ki Seyeeŋ na mun maar Seyeeŋ yɔɔe.
7 Li paak, a daa te ki li teea bakitnauŋ nan maa yaa ‘See ki bi ŋamm mari na.’
8 Wouŋ da ki saa laa loon siaminbae, ki a ki mi laa nyi sian ki da. A bia ki mi laa saa
siami, ŋaan a gbia ki li dae. Li mun bia tee nnae ki tur sɔɔ kur nba ki Yennu Seyeeŋ*
marɔ.”
9 Ki Nikodemus boiɔ a, “Nlee ki li saa teen nna?”
10 Ki Yiisa jiinɔ a, “A tee daanɔ nba want Israel teeb† Yennu maame, ŋaan tan ki mi
linba na paaki-i?
11 Barmɔniie ki n beera na, ti beeri linba ki ti mi, nan taa bia la linbae, ŋaan ki i ki
gaan ti maami.
12 Li-i tee ki i ki teenin yada, nan maa beeri tingbouŋ na bona po na, li-i tee ki n beti
Yendɔuŋ ni bona po, nlee ki i ji saa teenin yada?
13 Sɔɔ kaa ki mi doo Yendɔuŋ ni see min Nisaarik Bik nba nyii Yendɔuŋ ni na.”
14 Moses nba din jii kut waauk ki fin daauk paak ki donnɔ muuk ni biaŋinba na, li
mun bia tee nnae ki bi tan saa jii Nisaarik Bik ki donnɔ sanpaapo,
15 ki wunba teenɔ yada, u saa la manfoor nba kaa gbennu.
16 Kimaan Yennu mantik loon tingbouŋ na bonchiann; li paak, ki u turit u Biyemmir,
ki wunba teen u Bija maŋ yada, u tan kan kɔɔ muu ni, ŋaan u sii mɔk manfoor nba kaa
gbennue,
17 kimaan Yennu nba din tun u Bija tingbouŋ na ni, u din ki tumɔ a wun tan bu
tingbouŋ na niib buut ki biirib kaa, ŋaan u din yaa wun tinnibe.
18 Ki daanɔ nba teen Yennu Bija maŋ yada, Yennu kan bu u buut ki biirɔ, ŋaan wunba
ki teenɔ yada, Yennu poŋ bu u yaa buut ki biirɔwa, kimaan waa ki teen ŋɔɔ Yennu
Biyemmir maŋ yada na.
19 Linba paak te ki Yennu bu bi buut ki biirib maŋ tee nnae: Yennu Bija na din baar
tingbouŋ na ni a wun yent tingbouŋ na niib numpoe, ŋaan ki nisaarii loon bunbɔnn ki
gar yentu, kimaan bi toona nba bi biaŋinba na paak.
20 Daanɔ nba kur tuun toonbiit, u ki loon yentue, ki ki loon wuu nakiir, kimaan u ki
loon u toonbiit na n nyi paanu.
21 Ŋaan wunba waa Yennu barmɔnii wannu na ki bia tuun li biaŋ, ŋɔɔe baat yentu
boor, a sɔɔ kur n bann nan Yennu be u toona kur ni.

Jɔɔnn nba want Yiisa po biaŋinba

22 Li poorpoe ki Yiisa nan u poorpoweiteeb din nyii leŋ ki saan Judea yent ni, ki saa
be leŋ nan daa ŋanŋaa na, ki wuur niib Yennu nyunwuru.
23-24 Li yoo na ki sɔɔ Jɔɔnn nba wuur niib Yennu nyunwuru na daa ki kɔɔ dansariki, ki
be Enonn, siaminba ki nyun din yab na, ki niib din tuu baat u boor, ki u wuurib Yennu
nyunwuru. Enonn din ki fɔk nan Salim-i.
25 Ŋanne ki mɔniɔk tan fiir Jɔɔnn maŋ poorpoweiteeb nan Juu nirɔ nna sinsuuk ni,
ki jiin Yenjiantu nyunwuuru po.
26 Ki Jɔɔnn poorpoweiteeb na saan u boor, ki saa betɔ a, “Chanbaa, nirɔ nba ki a daan
be nanɔ Jɔɔdann mɔk-pootir, ki yaa u tee Yennu Niganntɔɔ na, ti gbat ki u wuur niib
Yennu nyunwuru, ki sɔɔ kur saa u boor ki u wuurib.”
27 Ki Jɔɔnn betib a, “Nirɔ kan fit tun siar ki li ki tee Yennu nyinnɔ.
28 I mɔŋ poŋ mi gbat ki n yet maa min kaa tee Yennu Niganntɔɔ Masia, ŋaan min
ŋarin, Yennu dɔŋ tumime, a n tan teen u baaru siir.
29 Poosɔrɔe tee wunba yen pooyookir. Wunba tee poosɔrɔ na yɔɔk, ki be u boor ki
gbiin na, ŋɔɔe mɔk parpeenn, yoo nba ki u gbat poosɔrɔ na kunkɔr. Nnae ki n mun set
mɔk parpeenn bonchiann Masia paak.
30 “Li kpaa talas ŋɔɔ Masia sann-ii yabitir, ŋaan ki n sann-ii waabit.”

Wunba nyii Yendɔuŋ ni labaar

31 Wunba nyii sanpaapo, ŋɔɔe chee sɔɔ kur; ŋaan binba nyii tingbouŋ na ni, ŋamm
tee tingbouŋ na teebe, ki bia piak nisaarii maan. Wunba nyii Yendɔuŋ ni, ŋɔɔe chee sɔɔ
kur,
32 ki bia jenna ki beer niib linba ki u la ki bia gbat, ŋaan sɔɔ ki gaan u maami.

---

* **3:8 3.8** Bi maan ni, “wouŋ” nan “seek” mɔbona tee yomme. † **3:10 3.10** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

33 Ki wunba gaar u maan maŋ, li want nan ŋɔɔe sak nan Yennu maan tee barmɔnii.
34 Yennu Bija nba ki u tumɔ na piak Yennu maame, kimaan Yennu tur u Bija maŋ
Seyeeŋ nba yab ki kaa bikinu.
35 Yennu loon u Bija, ki kubin bona kur u nuu ni.
36 Daanɔ nba teen Yennu Bija yada, u sii mɔk manfoor nba kaa gbennu, ki daanɔ nba
mun ki saak Yennu Bija na mɔb kan la manfoor maŋi, ŋaan Yennu wutoor saa do u
paak ki kan maaki.

4

Samaria poosɔɔ labaar

1 Tɔn, ki Farisiinba din gbat a Yiisa daak niib ki wuurib Yennu nyunwuru ki bi tee u
poorpoweiteeb, ki yab gar Jɔɔnn yab.
2 Barmɔnii ŋarime, Yiisa din ki wur sɔɔ u mɔŋi, ŋaan u poorpoweiteebe din wuurib.
3 Yiisa nba bann nan Farisiinba na gbat nna maŋ, ki u nyii Judea yent ni ki ŋmat saa
Galilii yent ni.
4 Ki u sɔnu maŋ ni, ki li tee talas turɔ nan wun gar Samaria yent ni.
5-6 Ki yonsuuk ni, waa din tan per Samaria teeb digbansiar ki bi yir Saika, ki u baar
Jakɔb bunbunn boor. Leŋ din ki fɔk nan kpaab nba ki Jakɔb tur u bik Joosef na.
Waa din baar bunbunn na boor, ki bakint ji soorɔ, kimaan sommir na paak, ki u biar
kar bunbunn na nyakir.
7 Ŋanne ki Samaria poosɔɔ tan baar bunbunn maŋ boor, a wun luun nyun. Ki Yiisa
yetɔ a, “Turimin nyun ki n nyu.”
8 Li yoo na ki sɔɔ ki u poorpoweiteeb poŋ saan doo niwa, a bin saa daa jeet, ŋaan ki
u biar u kuukɔɔ.
9 Juu teeb na din tuu siŋ Samaria teebe, ki ki loon bii taant nammi. Li paak, ki poo
na boiɔ a, “A tee Juu nirɔe, ki n mun tee Samaria poo, ki li teen nleewa ki a tan mein
nyumi?”
10 Ki Yiisa jiinɔ a, “Li-i tee ki a bo mi bakitnauŋ piinii nba ki Yennu loon wun pia na,
ki bia mi maa tee wunba ki meia nyun na, a bo saa boin a n tura manfoor nyun, ki n
set bo saa turawa.”
11 Ki poo na yetɔ a, “Chanbaa, bunbunn na sumii hei, ki a mun bia ki mɔk gooka. Lee
ki a saa luun manfoor nyun maŋi?
12 Ti yeeja Jakɔb-e din lukir bunbunn na, ki ŋɔɔ nan u waas nan u bonkobit kur nyu
leŋ. A dukii nan a gar Jakɔb-a koo?”
13 Ki Yiisa yetɔ a, “Wunba nyuu bunbunn na nyun, nyunnyukuru tan saa ŋamm
soorɔwa,
14 ŋaan mi-i tur wunba n nyun na ki u nyuu, nyunnyukuru kan mi soorɔ, kimaan mi-i
tur wunba n nyun na, li sii bunii manfoor nyume u ni, ki bia turɔ manfoor nba kaa
gbennu.”
15 Ki poo na yetɔ a, “Chanbaa, turimin li nyun, ki nyunnyukuru ji daa mi somi, ki n
bia ji daa mi ki baat nna ki tan lu nyumi.”
16 Ki Yiisa betɔ a, “Ii saa ki yiin a sɔrɔ ki jen nanɔ na.”
17 Ki u betɔ a, “N ki mɔk sɔrɔ.”
Ki Yiisa jiinɔ a, “Faa yaa a ki mɔk sɔrɔ na, ŋann a mɔk mɔnii,
18 kimaan a poŋ kun jab banŋmuwa, ki jɔɔ nba ki a daa be nanɔ mɔtana na ki tee a
sɔrɔ kaa. A set pak mɔniie.”
19 Ki poo na yetɔ a, “Chanbaa, n ji bann nan a tee Yennu sɔkiniie.
20 Timm Samaria teeb yeejamm din jiantir Yennu, kunkonn na paake, ŋaan ki yimm
Juu teeb ŋarin yaa Jerusalem-e tee siaminba ŋan nan Yenjiantu.”
21 Ki Yiisa betɔ a, “N niipoo, teent n maan yada, yoo baat ki niib tan kii jiantir ti Baa
Yennu kunkonn na paaki, ki bia tan kii jiantirɔ Jerusalem-i.
22 Yimm Samaria teeb ki mi yaa jiantir wunba, ŋaan timm Juu teeb ŋarin mi taa jiantir
wunba, kimaan tinnu labaar nyii Juu teeb nie.
23 Ŋaan yoo baat, ki poŋ set baara, ki binba jiantir ti Baa Yennu nan barmɔnii na sii
jiantirɔ u Seyeeŋ paŋ nie ki mi waa tee wunba, kimaan li niboorue ki Yennu loon bii
jiantirɔ nna.
24 Yennu tee Seeke, ki binba jiantirɔ na, li kpaa talase bii jiantirɔ nan barmɔnii, u
Seyeeŋ paŋ ni.”
25 Ki poo na yetɔ a, “N mi nan Masia nba ki bi yiu Yennu niganntɔɔ na tan saa baara.
U-u taŋi baar yoo nba, u saa betit barii kura.”
26 Ki Yiisa jiinɔ a, “Mine na, min nba piak nana na.”

27 Li yoo maŋe ki Yiisa poorpoweiteeb jen, ki li teemm bakitnauŋ nan Yiisa nba piak
nan poo na, ŋaan bi sɔɔ ki boi poo na a u loon bee, ki bia ki boi Yiisa a bee ki u piak
nanɔ.
28 Ŋanne ki poo na nyik u nyunsɔɔr na, ŋaan ŋmat saan doo na ni, ki saa yet niib a
29 “Baat man, ki tan got jɔɔ nba betin bonsiar kur nba ki n poŋ mi tun. I dukii nan
ŋɔɔe tee Yennu Niganntɔɔ Masia na-a?”
30 Baa gbat nna yoo nba, ki bi nyii doo na ni ki saan Yiisa peŋ.
31 Li yoo maŋ, ki Yiisa poorpoweiteeb barimɔ, ki yeen a, “Wanntɔɔ, dimin jeet.”
32 Ki Yiisa jiimm a, “Min mɔk jeet nba ki n saa di, ŋaan ki i ki mi li po.”
33 Ki u poorpoweiteeb na ji boi bi leeb a, “A mi sɔɔ tan sii turɔ jeeti-i?”
34 Ki Yiisa jiimm a, “Min yaa jeet tee man sak Yennu nba tumin na mɔbe, ki tun u
yanbɔɔtoona ki gbenn.

Dijaamu barjouk

35 “I tuu yaa li tenn ŋmaarii ŋannae nan bin jaan dii. Ŋaan n beerie, gotir kpaant
man, jeet na poŋ teen siir nan jaamuwa.
36 Ki dijaara tan saa gaar bi paauk, ki dii nba ki bi jaan na mun, ŋamme tee niib nba
tan saa la manfoor nba kaa gbennu, ki damm nba buur nan binba jaan, bi kur tan sii
mɔk parpeenn dii maŋ paak.
37 Ti mɔk barjouk a, ‘Yenɔe buur, ki lɔɔ jaan,’ ki li set tee mɔnii.
38 N te ki i jaan siaminba ki i ki kooe. Siabe poŋ koowa, ki bi konu maŋ sommi ki i la
dii.”
39 Ŋanne ki Samaria doo ni niib bonchiann gbat poo na nba beerib a, “Yiisa betin
bonsiar kur nba ki n poŋ mi tun,” ki bi teen Yiisa yada,
40 ki saan bunbunn na boor Yiisa peŋ, ki barimɔ a wun biar kii be namm. Ki u sak ki
biar be namm daa ŋanlee,
41 ki piak u maan ki teemm. Baa din gbat nna, ki bi bonchiann teenɔ yada.
42 Li yoo na ki bi ji bet poo na a, “Taa teenɔ yada mɔtana na, li ki tee faa betit u po na
kuukɔɔ kaa, ŋaan taa gbat u mɔŋ mɔb ni na paak ki ti teenɔ yada, ki bann nan ŋɔɔe set
tee tingbouŋ na Tinntɔɔ.”

Yiisa nba din te ki yudaansɔɔ bija la laafia biaŋinba
(Matiu 8.5-13; Luk 7.1-10)

43 Li daa ŋanlee poorpoe ki Yiisa nyii leŋ ki saan Galilii yent ni,
44 kimaan u mɔŋ poŋ yet a, “Yennu sɔkinii kan la baakir u mɔŋ doo ni.”
45 Ŋaan waa baar Galilii yoo nba, ki niib na gaarɔ, kimaan baa daan saan yukitgar
tiaru jaamm Jerusalem na, bi daan la linba kur ki u tun Jerusalem, jaamm yoo nawa.
46 Waa din lin Galilii yent ni na, ki u saan Keena, siaminba ki u din te ki nyun kpant
tilɔɔna daan na.
Ki yudaansɔɔ din be Kapenaum, ki u bija yiar.
47 Ki u gbat a Yiisa nyii Judea ki baar Galilii yent ni. Ki u baar u peŋ, ki barimɔ a wun
baar Kapenaum, ki te ki u bija n la laafia, kimaan u yaa wun kpoe.
48 Ki Yiisa betɔ a, “Li-i tee ki i ki la nyina nan bakitnauŋ toonjaana, i kan teenin yada.”
49 Ki yudaanɔ na jiin a, “Chanbaa, ŋaant tin saan, ki n bik maŋ daa ki kpo na.”
50 Ki Yiisa betɔ a, “Ii kun. A bija na la laafiawa.”
Ŋanne ki yudaanɔ na teen yada nan Yiisa nba pakɔ linba maŋ, ki ji ŋmat kun.
51 U be sɔnu nie ki u toontunna chetɔ nan labaar a, “A bik na la laafiawa.”
52 Ki u boib a, “Nlee yooe ki bik maŋ la laafia?”
Ki bi yetɔ a, “Wonn, kut youŋ yenlekire ki u gbanu won maak.”
53 Ki jɔɔ na tiar nan li yooe ki Yiisa won betɔ a, “A bija na la laafiawa na.” Li paak ki
ŋɔɔ nan u ŋaateeb kura teen Yiisa yada.
54 Yiisa nba din tun toonjaann maŋ na, li din tee toonjaann nba ki u tun pukin ŋanlee-
e, yoo nba ki u nyii Judea yent ni ki baar Galilii yent ni na.

5

Yiisa nba te ki baatɔɔ la laafia biaŋinba

1 Li poorpoe ki Juu teeb jaansiar tan baar, ki Yiisa saan Jerusalem.
2 Leŋe ki kukintuk dɔɔ nan nyun, ki lanbont ŋanŋmu chaan linta, ki Juu teeb maan
ni, ki bi yir Bef-sata, ki li kpia pei tammɔb na.
3 Baatib bonchiann din tuu dɔɔ leŋ, ki siab tee jɔɔnii, ki siab tee dianii, ki siab mun
tee gbanankpeena damm. ((Bi tuu dɔɔ ki guu nyun na dammue.

4 Yosau Yennu malakasɔɔ tuu sike ki damm nyun maŋ. Yoo nba ki u damm nyun na,
ki baatɔɔ nba sint sik li ni, u yiaru tuu gbenne.))
5 Tɔn, jasɔɔ din be leŋ, ki yiar bina piintaa nan ŋanniin.
6 Ki Yiisa tan baar la ki u dɔɔ leŋ, ki u bann nan jɔɔ maŋ yiaru yukira, ki u boiɔ a, “A
loon ki a la laafia-a?”
7 Ki baatɔɔ na jiin a, “Chanbaa, nyun na-i damm yoo nba, n ki mɔk wunba saa jiin ki
sikinin li ni. Ki mi-i yaa n sik, sɔɔ tuu dɔŋ sike, ŋaan nyikin.”
8 Ki Yiisa betɔ a, “Fiit, ki jii a dɔɔnu kii somm.”
9 Li taakpaak ni ki jɔɔ na la laafia, ki fiir ki jii u dɔɔnu ki ji somm.
Daar nba ki jɔɔ na la laafia na din tee foon daare.
10 Li paake teen ki Juu teeb yudamm din betɔ a, “Dinna tee foon daare. Ti sennu ki
chab nan fan jii a dɔɔnu kii somm nanni.”
11 Ki u jiin a, “Jɔɔ nba te ki n la laafia na, ŋɔɔe yetin a n jii n dɔɔnu kii saa nann.”
12 Ki bi boiɔ a, “Jalanɔpoe yeta a a jii a dɔɔnu kii saa nanni?”
13 Ŋaan jɔɔ na din ki mi wunba te ki u la laafia, kimaan Yiisa ji din nyii leŋa, niib
bonchiann nba din tikir na paak.
14 Li poorpoe ki Yiisa tan lau Yenjiantu ŋasaakak ni, ki betɔ a, “Gotir, a la laafiawa,
ŋaan a ji daa mi tuun toonbiiti, ki bonbisiar tan saa baara ki gar na.”
15 Yiisa nba pak nan jɔɔ na ki gbenn yoo nba, ki jɔɔ na nyii ki saan Juu teeb yudamm
na boor ki saa betib a, “Yiisa-e te ki n la laafia.”
16 Ki yudamm maŋ ji piin Yiisa mukisuk, kimaan waa te ki jɔɔ na la laafia foon daar
na.
17 Ki Yiisa betib a, “N Baa Yennu yɔɔ tuume, ki n mun tuun nnae.”
18 Yiisa nba yet nna yoo nba, ki Juu teeb maŋ ŋamm loon bin kpiu ki gar sinsinn na,
kimaan li ki tee waa biir foon daar sennu na kuukɔɔ paak kaa, ŋaan waa bia yaa Yennu
tee u Baa, ki yek u mɔŋ nan Yennu na paak.

Yiisa nba mɔk yiikoo biaŋinba

19 Ŋanne ki Yiisa betib a, “Barmɔniie ki n beeri na, min Yennu Bija laat n Baa Yennu
nba tuun linbae ki mun tuun. N kan fit tun siar nan n mɔŋ yiikoo. N Baa maŋ nba tuun
linba, n mun tuun ŋanne,
20 kimaan n Baa maŋ loonin, maa tee u Bija na, ki u wantin linba kur ki u mɔŋ mɔŋ
tuun. Ki bia jenna, u saa wannin toonjaana mii tuun, ki lin gar linba na, ki li saa teeni
bakitnauŋ.
21 N Baa nba fiint kpeemm ki teemm manfoa biaŋinba na, nnae mun, ki min nba tee
u Bija na mun saa tur binba ki n gann na manfoa.
22 “N Baa ki bu sɔɔ buuti, ŋaan u chab min, u Bijae, a mii bu niib buut,
23 a ki sɔɔ kur-ii teenin baakir nan baa teen n Baa Yennu baakir biaŋinba na. Wunba
ki teenin baakir, li want nan u ki teen n Baa Yennu nba tumin na baakiri.
24 “Barmɔniie ki n beeri na, daanɔ nba gbat n maan na, ki bia teen wunba tumin na
yada, ŋɔɔe mɔk manfoor nba kaa gbennu; ki Yennu kan bu u buut ki biirɔ. U bia poŋ
nyii kuun nuu niwa, ki be manfoor maŋ nie.
25 “Barmɔniie ki n beeri na, yoo baat, ki poŋ baara, ki kpeemm tan saa gbat min Yennu
Bija kunkɔr, ki binba gbat n kunkɔr maŋ saa la manfoor nba kaa gbennu.
26 N Baa nba yen manfoor ki teen niib na, nnae mun ki u te ki min u Bija mun yen
manfoor ki teen niib,
27 ki u bia turin yiikoo a mii bu niib buut, kimaan n tee Nisaarik Bike.
28 I daa te ki li teei yaarlituku. Yoo baat ki niib nba kur poŋ kpowa na tan saa gbat n
kunkɔr,
29 ki fiir kuun ni; ki binba tun bonŋann tan saa fiir ki be bi manfoa nba ki mɔk gbennu
na ni, ki binba mun tun toonbiit na tan saa fiir, ki n bu bi buut ki biirib.
30 “N kan fit tun siar nan n mɔŋ yiikoo. Mi-i bu nirɔ buut biaŋinba, Yennu-e tuu betin
a n bu nna. Li paak teen ki n buut took, kimaan n ki loon ki n tun n mɔŋ yanbɔɔtoona
kaa, ŋaan n tuun Yennu nba tumin na yanbɔɔtoonae.

Ki jiin binba tee Yiisa siara na po

31 “N pinpauk na-i want maa tee wunbaie, ŋann niib kan gaar n tiɔŋ maan maŋi.
32 Ŋaan sɔɔe bewa ki piak linba want niib maa tee wunba. Ŋɔɔe tee Yennu; ki n mi
nan waa piak linba n po maŋ na tee barmɔniie.
33 “Tɔn, i tun i niib Jɔɔnn nba daan wuur niib Yennu nyunwuru na boor, a yin gbiint
u maan, ki waa daan piak linba ki teen niib n po na, li tee barmɔniie.
34 Li ki kpaa talas kaa nan nirɔ n pak n po, ŋaan n beeri linba na a yin la tinnue.

35 Jɔɔnn maŋ daan tee nan fitir nba ki bi tuu joo, ki li yentu nyɔkit nae, ki i daan jii
yoo waaminna ki nian u yentu maŋ.
36 “Bakitnauŋ toonjaana nba ki n tuun na, ŋanne want n siara ki chee Jɔɔnn siara na.
Ki bia jenna, toonjaana nba ki n tuun na, n Baae yaa mii tuun, ki toona maŋ tee siara
nan n Baa Yennu-e tumin.
37 “Ki bia jenna, n Baa Yennu nba tumin nae mun tee n siara. I ki mi gbat u kunkɔri,
ki bia ki mi lau nan i ninbina.
38 Ki u tumin i boor, ŋaan ki i ki teenin yada; ŋanne want nan u maan kaa i para ni.
39 “Tɔn, i tuu karin Yennu gbouŋ, kimaan i mi nan i saa la manfoor nba kaa gbennu
leŋe, ki Yennu gbouŋ maŋ want n poe,
40 ŋaan ki i lek yêt yin baar n peŋ ki n turi manfoor maŋ.
41 “N ki loon dontir nisaarii boor.
42 N poŋ mi nan i ki loon Yennu i yan ni faba.
43 N baar n Baa Yennu sann nie, ki i ki gaarimi. Ŋaan li-i tee ki sɔɔ baar u mɔŋ sann
ni, i tuu gaarɔe.
44 I loon ki yii laat dontir i leeb boor, ŋaan ki fiin nan ki i la dontir ŋɔɔ Yennu nba tee
Yen-yemmir na boori. Li paak mune te ki i set kan fit teenin yada.
45 I daa dukii nan n saa pak maan ki biiri n Baa Yennu boori. Daanɔ nba saa pak biiri,
ŋɔɔe tee Moses nba ki i teenɔ yada na.
46 I-i setiki bonni teen Moses sɔbu na yada, i bo saa teenin yadawa mun, kimaan u din
sɔb ki jiin n poe.
47 Ŋaan yaa ki teen waa sɔb linba maŋ yada na, nlee ki i ji saa teen n mɔmaan na
yada?”

6

Yiisa nba dinn jab tusaa ŋanŋmu biaŋinba
(Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

1 Li poorpo ki Yiisa poot Galilii mɔkgbeŋir nba ki bi bia yi Taiberias na.
2 Ki nibur waa u poor po, kimaan bi din la u bakitnauŋ toonjaana nba ki u tuun ki te
ki baatib laat laafia na.
3 Ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb doo kunkonn paak ki saa kar.
4 Li yoo ki sɔɔ Juu teeb yukitgar tiaru jaamm pera.
5 Yiisa nba din kar maŋ na, ki u tan la ki nibur baat u peŋ. Ki u boi Filip a, “Ti saa la
jeet lee ki daa, ki dinn niib na kuri?”
6 U din boi nna maŋ ki loon wun bikin Filip-e, ŋaan ŋɔɔ ŋarin poŋ din mi waa saa
tun linba.
7 Ki Filip jiin a, “Ti-i yaa ti daa boroboro ki tur niib na, li saa gar salimpeena* kobii
ŋanleewa, ki sɔɔ kur n fit la waan.”
8 Ki u poorpoweiteeb na yenɔ nba ki bi yiu Andru, ki u tee Simonn Piita waarɔ na, yet
Yiisa a
9 “Bisiake be nna ki mɔk boroboro kunbis ŋanŋmu nan janbis ŋanlee. Ŋaan li mun
kan jaŋ niib na kuri.”
10 Ki Yiisa betib a, “Ŋaant man ki niib maŋ n kar.” Mɔpaauŋ bonchiann din be leŋ, ki
bi kar, ki jab tee tusaa ŋanŋmu.
11 Ki Yiisa jii boroboro na, ki tur Yennu niipoouk, ŋaan te ki bi tor niib nba kar maŋ;
ki u bia jii janii na ki teen nna, ki bi kura dii ki saa jaŋ baa loon biaŋinba.
12 Baa gboo yoo nba, ki u yet u poorpoweiteeb na a bin tikir jeet nba tenn na, ki li daa
biiri.
13 Ki bi tikir baa dii boroboro kunbis ŋanŋmu na ŋaan tenn linba na, ki li gbee
kpanchibit piik nan ŋanlee.
14 Niib maŋ nba la bakitnauŋ toonjaann nba ki Yiisa tun na, ki bi yet a, “Barmɔniie
setik, nirɔ nae tee Yennu sɔkinii nba yaa wun baar tingbouŋ na ni na.”
15 Ki Yiisa ji bann nan bi yaa bin soorɔ ki dinnɔ naame. Li paake te ki u din nyikib
ŋaan ŋmat kunkona boor, ki saa be u kuukɔɔ.

Yiisa nba din somm nyun paak biaŋinba
(Matiu 14.22-33; Mak 6.45-52)

16 Daajoouk nba tan baar, ki Yiisa poorpoweiteeb sik mɔkgbeŋir na ni,
17 ki saan kɔɔ burgbetir ki kan saa a bin poot mɔkgbeŋir na, ki took Kapenaum. Ki li
din tan bɔnn, ki sɔɔ Yiisa daa ki baar bi boori.

* **6:7 6.7** Salimpeenn din tee daar paauko.

18 Ki wonpaaruk tan fikit ki da nyun na paak.
19 Yoo nba ki u poorpoweiteeb kan saan nan maar ŋantaa koo ŋanna na, ki bi la Yiisa
somm nyun na paak ki tookit burgbetir maŋ, ki jaŋmaanii ji soorib.
20 Ki Yiisa betib a, “I daa tiin jaŋmaanii mani. Li tee mine.”
21 Baa bann nan Yiisa-e na, ki bi ji mɔk parpeenn nan wun kɔɔ burgbetir na ni. Li
taakpaak ni ki burgbetir na baar siaminba ki bi saa na.

Niib bonchiann nba din lon Yiisa biaŋinba

22 Niib nba din biar mɔk-pootir po na, ki li ji din tan yent sanyiɔk ni, ki bi la
burgbetyennkɔɔ biar see leŋ, ki bi bann nan Yiisa won ki kɔɔ burgbetir na ki wei u
poorpoweiteebi, kimaan baa won saa na, Yiisa won kaa bi ni.
23 Ki burgbetlia bia nyii Taiberias ki baat ki per siaminba niib won dii jeet nba ki Yiisa
won tur Yennu niipoouk li paak na.
24 Nibur na nba la nan Yiisa kaa leŋ, ki u poorpoweiteeb bia kaa na, ki bi saan kɔɔ
burgbeta na ni, ki saan Kapenaum, a bin lomɔ.

Yiisa nba tee manfoor jeet biaŋinba

25 Niib na nba din poot mɔkgbeŋir maŋ na, ki bi la Yiisa, ki boiɔ a, “Wanntɔɔ, a baar
nna nlee yooe?”
26 Ki Yiisa yetib a, “Barmɔniie ki n beeri na, maa won turi jeet ki i dii gboo nae te ki i
loonin na, ŋaan li ki tee yaa la n bakitnauŋ toonjaana na kaa.
27 I daa tuun toonn jeet nba biir paaki, ŋaan ii tuun toonn jeet nba mɔk manfoor nba
kaa gbennu na paak. Min Nisaarik Bike saa turi li jebooru, kimaan n Baa Yennu-e turin
yiikoo na a mii teeni, kimaan u numm gbooma.”
28 Ŋanne ki bi boiɔ a, “Ti sii tuun bee ki li tee Yennu toona?”
29 Ki Yiisa jiimm a, “Toonn nae ki Yennu loon yii tuun: Ii teen wunba ki u tumɔ na
yada.”
30 Ki bi bia boiɔ a, “Toonjaanlannpoe ki a saa tun ki tin la ki teena yada? A saa tun
bee?
31 Ti yeejamm nba din be muuk ni yoo nba na, bi din tuu di jeet nba ki bi yi mana na,
nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba na, a ‘Moses din teemm jeet nba nyi Yendɔuŋ ni
a bii di.’ ”
32 Ki Yiisa yetib a, “Barmɔniie ki n beeri na, li ki tee Moses kaa din teeni jeet maŋi,
ŋaan li din tee n Baa Yennu-e. Ki mɔtana ki u ji loon wun turi jeet nan mɔnii nba nyi u
boor.
33 Jeet nba ki Yennu teeni maŋ, ŋanne tee wunba nyii Yendɔuŋ ni ki teen tingbouŋ na
ŋaateeb manfoor.”
34 Ki bi yetɔ a, “Chanbaa, ii teent jeet maŋ daar kur.”
35 Ki u betib a, “Mine tee manfoor jeet maŋ. Daanɔ nba baar n boor, kon kan mi soorɔ,
ki wunba teenin yada, nyunnyukuru kan mi soorɔ.
36 “N poŋ beti nan i lama, ŋaan ki teenin yada.
37 Ŋaan wunba kur ki n Baa Yennu jiiu ki turin, u saa baar n boor ki teenin yadawa.
N kan mi yêt wunba baar n boori,
38 kimaan n nyii Yendɔuŋ ni ki sik maa n tun Yennu nba tumin na yanbɔɔte, ŋaan li
ki tee n mɔŋ yanbɔɔt kaa.
39 Ŋɔɔ Yennu nba tumin na, u loomm tee a binba ki u turin nae nan yenɔkɔɔwa daa
boori, ŋaan man tan fiimm kuun ni durinya gbennu daar.
40 Nnae ki n Baa Yennu loon, a sɔɔ kur nba bann min, u Bija, ki teenin yada, u saa la
manfoor nba kaa gbennu; ki n tan saa fiimm kuun ni durinya gbennu daar.”
41 Ŋanne ki Juu teeb maŋ ji burin nan leeb, waa yaa ŋɔɔe tee jeet nba nyii Yendɔuŋ
ni na paak.
42 Ki bi boi leeb a, “Yiisa nba tee Joosef bija na kaa na-a? Ti mi u baa nan u naa. Nlee
ki u yaa u nyii Yendɔuŋ ni?”
43 Ki Yiisa betib a, “I daa burin nan leeb maa pak linba na paaki.
44 Sɔɔ kan fit baar n boor ki teen n yɔɔ, ki li ki tee ki n Baa Yennu nba tumin na kaa
te ki u baari, ki n tan saa fiin li daanɔ kuun ni, durinya gbennu daar.
45 Yennu sɔkiniinba din sɔb Yennu gbouŋ ni a ‘Yennu saa wann sɔɔ kur.’ Sɔɔ kur nba
gbiintir n Baa Yennu ki bia gaan u maan, ŋɔɔe saa baar n boor ki kpant n yɔɔ.
46 Ŋaan sɔɔ daa ki mi la n Baa Yennu maŋi, see min nba nyii u boor na kɔɔe laatɔ.
47 “Barmɔniie ki n beeri na, daanɔ nba teenin yada, ŋɔɔe mɔk manfoor nba kaa
gbennu.
48 Mine tee manfoor jeet na.
49 Yoo nba ki i yeejamm din be muuk ni na, bi din tuu di mana maŋe, ŋaan bi kpowa.

50 Ŋaan jeet nba nyi Yendɔuŋ ni na, wunba diir, u kan kpo.
51 Mine tee manfoor jeet nba nyii Yendɔuŋ ni na. Wunba dii jeet maŋ sii be nan yoo
nba kaa gbennu, ki jeet nba ki n saa turɔ na tee n gbanante, ki n tan saa jii n gbanant
maŋ ki chab, ki tingbouŋ na ŋaateeb n fit la manfoor maŋ.”
52 Ŋanne ki mɔniɔk fiir Juu teeb maŋ sinsuuk ni ki jiin Yiisa nba pak linba na po, ki
bi boi bi leeb a, “Nlee ki jɔɔ na saa turit u gbanant ki tin di?”
53 Ki Yiisa betib a, “Barmɔniie ki n beeri na, see ki i ŋman min Nisaarik Bik gbanant,
ki bia nyuu n sɔn. Nna-i kaa, i kii mɔk manfoor maŋ i ni.
54 Ki daanɔ nba ŋman n gbanant ki bia nyuu n sɔn, u mɔk manfoor nba kaa gbennu,
ki n tan saa fiinɔ kuun ni, durinya gbennu daar.
55 Kimaan n gbanante tee jeet nan mɔnii, ki n sɔn mun tee bonnyukar nan mɔnii;
56 ki daanɔ nba ŋman n gbanant, ki bia nyuu n sɔn, ŋɔɔe be n ni, ki n mun be u ni.
57 “N Baa Yennu nba yen manfoor nae tumin, ki u paake ki n mun mɔk manfoor. Li
mun bia sii tee nnae, wunba ŋman n gbanant, n paak, u sii mɔk manfoor.
58 Mine tee jeet nba nyii Yendɔuŋ ni ki sik. Ki wunba dii jeet na, u sii yɔɔ be nan yoo
nba kaa gbennu; ki jeet maŋ ki tee nan jeet nba ki i yeejamm din dii ŋaan tan kpo na
kaa.”
59 Yiisa-e din pak linba na, waa daa din be Kapenaum, Yenjiantu diiuk ni, ki want niib
na.

Manfoor nba kaa gbennu labaar

60 Yiisa poorpoweiteeb bonchiann nba din gbat u wannu maŋ, ki bi yeen bi leeb a,
“Wannu na paar ki turit. Ŋmee saa sak linba na?”
61 Sɔɔ din ki wann Yiisa ŋarimi, ŋaan u din bann nan u poorpoweiteeb na mɔk
bunburimii u wannu maŋ paak. Ki u boib a, “Maan nae te ki i birisimi-i?
62 Li-i tee ki i la min Nisaarik Bik do Yendɔuŋ ni siaminba ki n din tuu be na, i ji sii
dukii nlee?
63 Yennu Seyeeŋe teen niib manfoor; ŋaan gbanant na tee yanne. Mɔmaan nba ki n
pak turi nae baat nan Yennu Seyeeŋ nba teen niib manfoor maŋ.
64 Ŋaan i siab lek ki teenin yada.”
Yiisa din pakib linba na, kimaan sinsinn u poŋ mi binba tan kan teenɔ yada, nan
wunba mun tan saa nyi u poor.
65 Ki u bia ŋamm yet a, “Li paake te ki n beti a sɔɔ kan fit baar n boor ni ki teen n
yɔɔ, see ki n Baa Yennu-e te ki u baar.”
66 Li paake te ki u poorpoweiteeb bonchiann din ŋmat poor, ki ji ki tɔkii nanɔ.
67 Ŋanne ki u din boi u poorpoweiteeb piik nan banlee na a, “Ki i mun saa nyikima-a?”
68 Ki Simonn Piita jiinɔ a, “Ti Yomdaanɔ, ti mun ji saa nyika ŋaan saan ŋmee boori?
Fine mɔk manfoor nba kaa gbennu wannu.
69 Ki mɔtana ti teena yadawa ki mi nan fine tee Yennu popeendaanɔ.”
70 Ki Yiisa yetib a, “Yimm jab piik nan banlee na, mine ganni, ŋaan ki i ni yenɔ tee
Sintaanii yɔɔ.”
71 U din yet ki jiin Judas nba tee Simonn Iskariot bija na poe; ŋɔɔe din tee u
poorpoweiteeb piik nan banlee na yenɔ, ŋaan lek yaa wun nyi u poor.

7

Yiisa waarii nba ki teenɔ yada biaŋinba

1 Li poorpoe ki Yiisa ji din be Galilii yent ni, ki lin leŋ digbana. U din ki loon wuu be
Judea yent ni, kimaan Juu teeb yudamm nba be leŋ na loon bin kpiue.
2 Ki Juu teeb jaamm nba ki bi yi lanbont jaamm na tan per.
3 Ŋanne ki Yiisa waarii yetɔ a, “Nyikin nna, ŋaan saan Judea yent ni, ki a
poorpoweiteeb nba be leŋ na n la toona nba ki a tuun na.
4 Li-i tee ki nirɔ loon wun wann u mɔŋ nan u tee sɔɔ, li ki ŋan ki wun bɔr toona nba
ki u tuumi. Li-i tee ki a tuun toonjaana, fan wann niib paanu ni nan a set tee li daanɔe.”
5 U waarii na lek daa din ki teenɔ yada; li paak ki bi pakɔ nna maŋ.
6 Ki Yiisa jiimm a, “N yoo daa ki baari. Yimm ŋarin, yoo kur ŋane ki turi,
7 kimaan tingbouŋ na ŋaateeb ki namiini, ŋaan min ŋarin bi namin, kimaan maa
beerib a bi sɔnii ki ŋan na paak.
8 Tɔn, yimm-ii saa jaamm maŋ, ŋaan min ŋarin daa ki saa, kimaan n yoo daa ki baari.”
9 U din betib nnae, ŋaan biar be Galilii.

Yiisa nba din saan jaamm maŋ biaŋinba

10 Yiisa waarii na din saan jaamm naewa, ki Yiisa tan wei. U din ki saan paanu ni kaa,
ŋaan u din bɔre ki saan.
11 Ki Juu teeb yudamm din lin loonɔ jaamm maŋ ni, ki boi niib a, “U be lee?”
12 Ki niib bonchiann nba be leŋ na burin bonchiann ki jiin u po; ki siab yaa, “U tee
niŋanɔe,” ki leeb yaa, “Aaii, u kpann niibe;”
13 ŋaan sɔɔ din ki pak u po paanu ni, kimaan bi tiin Juu teeb yudamm na jaŋmaanii.
14 Baa dii jaamm na ki kɔɔ sinsuuk ni yoo nba, ki Yiisa saan kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak
ni, ki piin want niib Yennu maan.
15 Juu teeb nba gbiintirɔ yoo nba, ki li teemm bakitnauŋ; ki bi boi a, “Nlee ki nirɔ na
jia mi gbouŋ nna, ŋaan ki kɔɔ ti sakursaakari?”
16 Ki Yiisa yetib a, “Maa want wannu nba na, li ki tee n mɔŋ wannu kaa, ŋaan li nyii
Yennu nba tumin na boore.
17 Wunba loon wun tun Yennu yanbɔɔtoona, ŋɔɔe saa bann nan linba ki n want na
nyii Yennu boor, koo n piak n mɔŋ yare.
18 Daanɔ nba piak u mɔŋ yar, ŋɔɔ loon baakir ki teen u mɔŋe. Ŋaan wunba loon
niib-ii baakit wunba tumɔ na, ŋɔɔe tee popeendaanɔ, ki ki mɔk biiti.
19 “Moses kaa din turi sennu na-a? Ŋaan i sɔɔ ki dia sennu maŋi. Ki bee ki i loon yin
kpimi?”
20 Ki niib na yetɔ a, “Narinbiiuk be a ni. Ŋmee yaa wun kpiani?”
21 Ki Yiisa betib a, “N tun toonjaann foon daar, ki toonn maŋ teen i kura bakitnauŋ.
22 Ŋaan li-i tee ki i pot bonjabik foon daar, i mun tun toonn foon daare na. Moses-e
din senn a yii porii i bonjai, ŋaan i yeejamme din piin punpotu sinsinn.
23 Tɔn, li-i tee ki i porii bonjabis foon daar, a i daa kpet Moses sennuie, bee ki i donn
wutoor n paak maa te ki baatɔɔ la laafia foon daar na?
24 Daa gorii nirɔ nanyer po binbeŋ ki bu u buuti, ŋaan i tuu dukin fanuwa ki la li
barmɔnii.”

Niib na nba boi bi leeb ki jiin Yiisa po biaŋinba

25 Ŋanne ki Jerusalem nisiab boi bi leeb a, “Nirɔ nba na kaa ki bi yiab a bin kpiu na-a?
26 Gotir, u piak paanu nie, ki sɔɔ mun bia ki pak siar a wun tiau. Li pasiar ti yudamm
dukii a u tee Yennu Niganntɔɔ Masia nae.
27 Ti mi jɔɔ na nba nyii siaminba, ŋaan Yennu Niganntɔɔ Masia na-i taŋi baar, sɔɔ kan
bann waa nyii siami.”
28 Yiisa nba want niib Yenjiantu ŋasaakak ni na, ki u tan pak sanpaapo a, “I dukii nan
i min bonŋann, ki bia dukii a i mi maa nyii sian. N ki baar n mɔŋ baaru kaa. Daanɔ
nba tumin na, ŋɔɔe tee barmɔnii; ki i ki miu.
29 Ŋaan min miu, kimaan n nyii u boore, ŋɔɔe tumin.”
30 Ŋanne ki bi ji yiab a bin soorɔ, ŋaan bi sɔɔ ki soorɔ, kimaan u sooru yoo daa din
ki baari.
31 Nibur na ni bonchiann din teenɔ yada, ki boi bi leeb a, “Yennu Niganntɔɔ Masia
na-i taŋi baar, u saa tun toonjaana ki lin gar jɔɔ na yara-a?”

Yiisa nba yaa u saa yaat biaŋinba

32 Ki Farisiinba na gbat niib na burin ki jiin Yiisa po, ki ŋamm nan mannteeb yudamm
tun Yenjiantu ŋasaakak guura a bin saan ki soor Yiisa.
33 Ŋaan ki Yiisa bet nibur na a, “N sii be nani yoo waaminnae, ki li poorpo ki n ŋmat
ki saan wunba tumin na peŋ.
34 I tan saa lon n boor, ŋaan kan lami, kimaan siaminba ki n tan sii be na, i kan fit
baar leŋi.”
35 Ki Juu teeb tɔɔndamm na boi bi leeb a, “U yaa wun tan saan lee, ki ti kan lau? U
yaa wun tan saan Griik doi ni, siaminba ki Juu teeb be na, kii sakii want Griik teeb na
amii?
36 Waa yet a ti tan saa lon u boor ŋaan kan lau, ki bia tan kan fit saan siaminba ki u
sii be na, li paak tee bee?”

Manfoor nyun labaar

37 Tɔn, jaamm maŋ gbennu daar din tee dajaanne. Li daar maŋe ki Yiisa fiir set ki
pak sanpaapowa a, “Wunba ki nyunnyukuru gbatɔ, wun baar n boor ki tan nyu,
38 kimaan Yennu gbouŋ yet a ‘Wunba teenin yada, manfoor nyun sii tɔ nyunkpanae
ki nyi u par ni.’ ”
39 Yiisa nba din piak na, u din want Yennu Seyeeŋ poe; ki binba teen Yiisa yada na
yaa bin tan la Seyeeŋ maŋ. Li yoo na Yennu daa din ki tur niib Seyeeŋ maŋi, kimaan u
daa din ki donn Yiisa.

40 Niib bonchiann nba din be nibur na ni ki gbat ki u yet nna maŋ, ki bi yet a, “Jɔɔ na
set tee Yennu sɔkiniie nan barmɔnii,”
41 ki siab yaa, “U tee Yennu Niganntɔɔ Masia-e,” ki leeb mun yaa, “Yennu Niganntɔɔ
Masia na kan nyi Galilii.
42 Yennu gbouŋ wann a Masia na tan sii tee Defid yaaboonne, ki bi bia tan saa marɔ
Betlehem doo nba tee ŋɔɔ Defid doo na nie.”
43 Ki niib na ji mɔk dudukit jiak jiak ki jiin Yiisa po.
44 Ki siab bia loon bin soorɔ, ŋaan bi sɔɔ ki soorɔ.

Juu teeb yudamm nba ki teen yada biaŋinba

45 Li poorpoe ki guura na ji ŋmat mannteeb yudamm nan Farisiinba na boor; ki bi
boib a, “Bee teen ki i ki jen nanɔ?”
46 Ki guura na jiin a, “Sɔɔ daa ki mi pak mabooru nba ki jɔɔ na piak na.”
47 Ki Farisiinba na boib a, “Ki u kpann i mune-e?
48 I tan mi la ki ti yudamm koo Farisiinba sɔɔ teenɔ yada-a?
49 Ŋaan nigbouŋ na nba ki mi Yennu sennu na, mɔpor be bi paak.”
50 Ki Farisiinba maŋ ni yenɔe tee Nikodemus. Ŋɔɔe tee daanɔ nba din saan sianyoo,
a wun saa la Yiisa na; ki u betib a
51 “Ti sennu ki wann nan ti bu nirɔ buut ki biirɔ, ŋaan daa ki gbat u mɔb ni ki bann
waa tun linba.”
52 Ki bi boiɔ a, “A mun ji tee Galilii nirɔe-e? Gotir Yennu gbouŋ ni. A saa la nan Yennu
sɔkinii ki mi nyii Galilii yent ni.”

8

Poochonchonsɔɔ labaar

((1 Li poorpoe ki sɔɔ kur kun, ŋaan ki Yiisa doo Olif Tiinii kunkonn na paak.
2 Ki li yent sanyapob ni, ki u ŋmat kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak na ni; ki niib bonchiann
tikir lintɔ, ki u kar ki wantib.
3 Ŋanne ki sennu wannteeb nan Farisiinba baar nan poo nba tun bonchonchontoonn
na, ki te ki u set bi kur tɔɔnn,
4 ŋaan ki bi yet Yiisa a, “Wanntɔɔ, ti la poo na, ki u tuun chonchontoonne, ki ti soorɔ
li yoo na.
5 Ti sennu ni, Moses din senn a li poobooru ŋan ki bin jaatɔ tanae ki kpiu, ki fin ŋarin
yaa bia?”
6 Bi din yet nna, ki loon bin kpar Yiisa-e, ki fit la u biit. Ki Yiisa tibin ki jii niibir ki
sɔbin tiŋ ni.
7 Baa see ki boiɔ buboit na, ki u tibit ki betib a, “Wunba ki mi tun toonbiit, li yɔɔ n
sint jaa poo na tann,”
8 ŋaan ŋamm tibin ki sɔbin tiŋ ni.
9 Baa gbat ki u yet nna maŋ, ki bi yat yenɔ yenɔ, ki nikpera na dɔŋ yaat. Ki Yiisa biar,
ki poo na bia daa see u tɔɔnn.
10 Ki u tibit boiɔ a, “N niipoo, bi be lia? Sɔɔ ki biar a wun pak biirani-i?”
11 Ki u jiin a, “Chanbaa, sɔɔ ki biari.”
Ki Yiisa yetɔ a, “N mun kan pak biirani. Ii kun. A ji daa mi tuun toonbiiti.”))

Yiisa nba tee durinya yentu biaŋinba

12 Ŋanne ki Yiisa bia pak nan niib Yenjiantu ŋasaakak ni a, “Mine tee tingbouŋ na
niib yentu, ki daanɔ nba waan, ŋɔɔe sii mɔk yentu nba yentir u binbeŋ, ki u kii turin
bunbɔnn ni.”
13 Ki Farisiinba na bia yetɔ a, “Faa piak ki want a mɔŋ po na, ŋaan li tee yanne.”
14 Ki Yiisa betib a, “Mi-i lekii piak ki want n mɔŋ poie, ŋaan maa yeen linba, li tee
mɔniie, kimaan min mi maa nyii siaminba, ki bia mi maa saa siaminba. Yimm ŋarin ki
mi maa nyii siami, ki bia ki mi maa saa siami.
15 Yimm gorii nirɔ nanyer poe ki bu u buut, ŋaan min ŋarin ki bu sɔɔ buuti.
16 Mi-i poŋii yaa n bu nirɔ buut gbaa, n saa bu u buut nan barmɔniie, kimaan n ki bu
buut n kuukɔɔ kaa, ŋaan n Baa nba tumin nae be nanin.
17 Tɔn, li poŋ sɔb i sennu ni a niib banlee siara-i jami, ŋanne tee barmɔnii.
18 N piak want n mɔŋ po, ki n Baa nba tumin na mun bia piak want n po nnae.”
19 Ki bi boiɔ a, “A baa maŋ be lee?”
Ki Yiisa jiimm a, “I ki mimi, ki tan boi n Baa. I-i bonni mimie, i bia bo sii mi n Baa.”

20 Yiisa din pak maan na, yoo nba ki u want niib Yennu maan, Yenjiantu ŋasaakak ni,
siaminba ki bì sent Yennu piinii lakir nae; ŋaan sɔɔ ki soorɔ, kimaan u sooru yoo daa
ki baari.

Yiisa nba kpaan Juu teeb na biaŋinba

21 Ki Yiisa bia ŋamm yetib a, “N saa yaata, ki i tan saa lomin ki kan lami. I tan saa
kpo ŋaan poŋ ki la nyikinchabi; i bia tan kan fit saan maa saa siami.”
22 Ŋanne ki Juu teeb na yet a, “U yaa ti kan fit saan waa saa siami. U yaa wun kpi u
mɔŋe-e?”
23 Ki Yiisa jiin a, “Yimm tee tiŋ na ni yabe, ŋaan min tee sanpaapo yɔɔe; yimm nyii
tingbouŋ na nie, ŋaan min ki nyii tingbouŋ na ni kaa.
24 Li paake te ki n yeti maa i tan saa kpo ŋaan poŋ ki la nyikinchab na; ki li-i tee ki i
ki teen yada nan n tee maa tee wunbae, i set saa kpo ŋaan poŋ ki la nyikinchabi.”
25 Ki bi boiɔ a, “A tee ŋmee munii?”
Ki u jiimm a, “N tee wunba ki n tuu yɔɔ beeri nae.
26 N bo sii fit piak maan bonchiann ki biiri; ŋaan wunba tumin nae tee barmɔnii
daanɔ; ki n beer tingbouŋ na niib linba ki n gbia u boor nae.”
27 Ŋaan niib na din ki mi nan u piak u Baa Yennu poe.
28 Li paak ki Yiisa betib a, “Yoo nba ki i saa jii min Nisaarik Bik ki donn sanpaapo na,
li yooe ki i tan saa bann nan n tee maa tee wunbae, ki i bia saa bann nan n ki tuun siar
nan n mɔŋ yiikoo, ŋaan n bia yeen linba ki n Baa wannin a n yete.
29 Ŋɔɔ nba tumin nae be nanin. U ki nyikitin, kimaan n tuun linba gboot u numme.”
30 Niib bonchiann nba din gbat ki Yiisa pak nna maŋ, ki bi teenɔ yada.

Binba set nyii daabisin ni labaar

31 Ŋanne ki Yiisa yet Juu teeb nba teenɔ yada na a, “Li-i tee ki i saak n mɔmaan, i set
tee n poorpoweiteebe,
32 ki i bia saa bann barmɔnii na, ki barmɔnii maŋ saa nyinni daabisin ni.”
33 Ki bi yetɔ a, “Ti tee Abraham yaaboonae, ti ki mi teen sɔɔ daaba. Nlee ki a yaa ti
tan saa nyi daabisin ni?”
34 Ki u yetib a, “Barmɔniie ki n beeri na, sɔɔ kur nba tuun toonbiit, u tee biit daabire.
35 Daabir ki tee ŋaak yɔɔ kaa, ŋaan ŋaak bik ŋarin tee ŋaak yɔɔe yoo kur.
36 Li-i tee min Yennu Bija nyinti daabisin niie, i set saa nyi nan barmɔniiwa.
37 N mi nan i tee Abraham yaaboonae, ŋaan ki i lek yiab a yin kpin, kimaan n maan
maŋ ki kɔɔ i tuba ni.
38 Maa tuu be n Baa peŋ ki laat linba, ŋanne ki n piak, ŋaan yimm tuun linba ki i baa
beti a yii tuun nae.”
39 Ki bi jiinɔ a, “Ti baa tee Abraham-e.”
Ki Yiisa betib a, “Li-i tee ki i bo tee Abraham waas nan mɔniie, i bo sii tuun Abraham
toonbooru nae,
40 ŋaan ki mɔtana ki i yiab a yin kpin, ŋaan ki n tee nirɔ nba beeri barmɔnii nba ki
n gbat Yennu boor na. Abraham ŋarin din ki tun nna.
41 Ŋaan yimm tuun i baa nba tuun biaŋinbae.”
Ki bi jiin a, “Timm ki tee kpenŋmia kaa. Ti mɔk baa yenɔkɔɔe, ki ŋɔɔe tee Yennu.”
42 Ki Yiisa betib a, “Li-i bonni tee ki Yennu mɔŋ tee i baa, i bo sii loonima, kimaan n
nyii ŋɔɔ Yennu peŋe ki baar nna. N bia ki baar nan n mɔŋ yaak kaa, ŋaan ŋɔɔe tumin.
43 Bee teen ki i ki bann n maan na paaki? kimaan yaa ki fit gbiin n maan maŋ na.
44 I tee i baa Sintaanii waase, ki loon yii tuun i baa maŋ yanbɔɔtoona. Pinpiik niwa
u poŋ tee nikpiiruko, ki bia fɔk nan barmɔnii, kimaan barmɔnii kaa u ni nan waama.
Ki wuu faar faak, li poŋ tee u toonkpere, kimaan waa tee faak daanɔ na. Fai kur nyi u
boore.
45 Maa beeri barmɔnii nae te ki i ki teenin yada.
46 I ŋmee saa fit wann n biiti? Aaii, sɔɔ kaa. Maa beeri barmɔnii biaŋinba na, bee
teen ki i ki teenin yada?
47 Wunba nyii Yennu boor, ŋɔɔe gbia Yennu maan; ŋaan yaa ki nyii Yennu boor na, li
paake ki i ki gbia Yennu maan maŋi.”

Ki jiin Yiisa nan Abraham po

48 Ŋanne ki Juu teeb na yet Yiisa a, “Taa yet a, ‘Fin Samaria nirɔ na, narinbiiuk be a
ni’ na, li ki tee nna kaa-a?”
49 Ki Yiisa jiin a, “Narinbiiuk kaa n ni. Min baakit n Baa Yennu, ŋaan ki yimm ŋarin
sianin.

50 Min kaa loon baakir ki teen n mɔŋi. Yennu-e loon ki niib n turin baakir, ki ŋɔɔe tee
buut daanɔ.
51 Barmɔniie ki n beeri na, daanɔ nba saak n maan, u kan mi kpo.”
52 Ki Juu teeb na betɔ a, “Mɔtana ti set bann nan narinbiiuk be a ni. Abraham din
kpowa, ki Yennu sɔkiniinba bia kpowa, ŋaan ki a yaa daanɔ nba saak a maan kan mi
kpo.
53 Ti chanbaa Abraham nba din kpo na, a mi a a cheeue-e? Yennu sɔkiniinba bia din
kpowa. Ii got! Fin mi a a tee ŋmee?”
54 Ki Yiisa jiimm a, “Mi-i bonni dontir n mɔŋie, li bo sii tee yanne, ŋaan wunba dontirin
nae tee n Baa. Ŋɔɔe tee daanɔ nba ki i yaa u tee i Yennu na.
55 I ki miu, ŋaan min ŋarin miu. Li-i bonni tee ki n yaa n ki miu, n bo saa teen faak
daanɔ nan yimm nawa. Ŋaan n miu, ki bia saak u maan.
56 I chanbaa Abraham din mɔk parpeenn bonchiann, nan waa yaa wun tan la yoo nba
ki n saa sik tingbouŋ na ni; ki u set tan la yoo maŋa, ki li maŋɔ.”
57 Ki Juu teeb na boiɔ a, “A daa ki baar binpiinŋmu, ŋaan din la Abraham-ii?”
58 Ki Yiisa jiin a, “Barmɔniie ki n beeri na, baa din tan maar Abraham na, ŋaan sɔɔ ki
min ŋarin kpan be-e.”
59 Ŋanne ki bi ji tɔkii tana a bin jaatɔ ki kpiu; ki u ŋmiat ki nyii Yenjiantu ŋasaakak
na ni.

9

Yiisa nba din nyɔɔnt jajɔɔŋ biaŋinba

1 Li poorpoe ki Yiisa din lin ki saa la jɔɔ nna, ki u tee jɔɔŋ, u maaru niwa.
2 Ki u poorpoweiteeb boiɔ a, “Wanntɔɔ, ŋmee toonbiite te ki bi mar jɔɔ na jɔɔŋi? Li
daa tee u mɔŋ toonbiit amii u damme?”
3 Ki u jiimm a, “U toonbiit paak kaa te ki u jɔɔni. Li mun bia ki tee u damm toonbiit
paak kaa, ŋaan u jɔɔn a Yennu n te ki wun nyɔɔnte, ki niib n la Yennu toonjaann.
4 Yoo nba ki yentu daa be na, li kpaa talase ki tii tuun wunba tumin na toona, kimaan
nyiɔk baat, ki sɔɔ tan kan fit tun toonni.
5 Maa daa be tingbouŋ na ni na, n tee tingbouŋ na niib yentue.”
6 Waa yet nna maŋ poorpoe ki u siir mɔsant tiŋ ni, ki buun tant, ki pɔr jɔɔŋ na ninbina,
7 ŋaan betɔ a, “Ii saa Siiloam* biɔŋ ni ki saa yibir.” (Siiloam paake tee “Te.”) Ki u saan
ki saa yibir, ki nyɔɔnt, ki kun.
8 Ŋanne ki u leeb nan niib nba tuu laatɔ ki u tee miatɔ na boi bi leeb a, “Jajɔɔŋ nba
tuu mei na kaa na-a?”
9 Ki siab yaa, “Ŋɔɔe,” ki leeb yaa, “Aaii, ŋɔɔ kaa. U naanɔe.” Ŋanne ki jɔɔ maŋ tiɔŋ
yet a, “Mine na.”
10 Ki bi boiɔ a, “A teen nlee ki tan nyɔɔnti?”
11 Ki u jiimm a, “Jɔɔ nba ki bi yiu Yiisa na, ŋɔɔe buun tant ki pɔr n ninbina, ŋaan
betin a mii saa Siiloam biɔŋ ni ki saa yibir; ki n saan ki saa yibir ki nyɔɔnt.”
12 Ki bi boiɔ a, “U be lee?”
Ki u jiin a, “N ki mi.”

Farisiinba nba boi jajɔɔŋ na u nyɔɔntu po biaŋinba

13 Ŋanne ki bi jii jɔɔ maŋ ki saan nanɔ Farisiinba boor.
14 Daar nba ki Yiisa buun tant ki nyɔɔnt jɔɔŋ na din tee foon daare.
15 Ki Farisiinba na bia ŋamm boi jɔɔ na a u teen nlee ki nyɔɔnti. Ki u betib a, “Yiisa-e
buun tant ki pɔr n ninbina, ki n yibir ki nyɔɔnt.”
16 Ki Farisiinba na siab yet a, “Yiisa ki nyii Yennu boor kaa, kimaan u ki dia foon daar
sennu na.”
Ki bi siab mun boi a, “Nlee ki biitdaanɔ sii fit tuun toonjaana na booru?” Ki bɔkitu
baar Farisiinba na sinsuuk ni.
17 Li paak ki bi ŋamm boi jɔɔ na a, “Jɔɔ nba nyɔɔnta na, a dukii nlee u po?”
Ki u bia jiimm a, “U tee Yennu sɔkiniie.”
18 Ki li lek paar nan Juu teeb yudamm na n teen yada nan bi marɔ jɔɔŋe ki u tan
nyɔɔnt. Ŋanne ki bi yiin u damm,
19 ki tan boib a, “U tee i bijae-e? I set yaa i marɔ jɔɔŋe-e? Ki li teen nlee ki u ji laat
mɔtana?”
20 Ki bi jiin a, “Ti mi nan u tee ti bija ŋarime, ki ti bia mi nan ti marɔ jɔɔŋe.

* **9:7 9.7** Bi din te ki nyun tɔkii lɔɔnue ki siik biɔŋ na ni.

21 Ŋaan ti ki mi laa teen biaŋinba ki u tan nyɔɔnt, ti bia ki mi wunba nyɔɔntɔ. U mɔŋ
ji ki tee bik kaa. Boimɔ man. U saa fit pak u mɔŋ paaka.”
22 U damm din yet nna maŋ, kimaan bi tiin Juu teeb yudamm na jaŋmaanii, kimaan
yudamm maŋ poŋ taan mɔb ki yet a wunba yaa Yiisa-e tee Yennu Niganntɔɔ Masia, see
ki bi nyinnɔ bi Yenjiantu ni.
23 Li paak te ki u damm din yaa u ki tee bik kaa, a bin boiɔ.
24 Li taar munlee nie ki bi bia ŋamm yiin jɔɔ nba tuu tee jɔɔŋ ŋaan tan nyɔɔnt na,
ki tan betɔ a, “Ii teen Yennu-e baakir nan niipoouk; kimaan ti mi nan Yiisa ŋarin tee
biitdaanɔe.”
25 Ki jɔɔ na yetib a, “Waa tee biitdaanɔ koo waa ki tee, n ki mi. Ŋaan bonyennkɔɔe ki
n mi: n tuu tee jɔɔŋe, ŋaan mɔtana n ji laat.”
26 Ki bi ŋamm boiɔ a, “U teen nlee ki nyɔɔntani?”
27 Ki u jiimm a, “N poŋ betiwa, ŋaan ki i ki gbati. Bee ki i loon ki n ŋamm betini? I
mun loon ki i teen u poorpoweiteebe-e?”
28 Ŋanne ki bi wutoor ji doo, ki bi sukiiɔ, ŋaan betɔ a, “Fine tee nirɔ maŋ poorpoweitɔɔ,
ŋaan timm ŋarin tee Moses poorpoweiteebe.
29 Ti mi nan Yennu din piak nan Moses, ŋaan nirɔ na ŋarin, ti ki mi waa nyii siami.”
30 Ki jɔɔ nba nyɔɔnt maŋ yetib a, “Bia paruko mani, ki i tan yaa i ki mi waa nyii siami,
ŋaan u nyɔɔnt n nuniiwa.
31 Ti mi nan Yennu ki gbia biitdamm miaru, ŋaan gbia damm nba jiantirɔ ki tuun waa
loon biaŋinbae.
32 Laa nyii durinya piinu niwa, ti daa ki mi gbat a sɔɔ nyɔɔnt wunba ki bi marɔ jɔɔŋi.
33 Li-i bonni tee ki jɔɔ maŋ ki nyii Yennu boori, u bo kan fit tun bakitnauŋ toonn na
booru.”
34 Ki bi jiin a, “Fin nba ki bi mara nan biit na po, a tee ŋmee ki want timmi?” Ki bi
nyinnɔ bi Yenjiantu ni.

Ninyentir labaar

35 Yiisa nba gbat a bi nyinnɔ bi Yenjiantu ni na, ki u lomɔ ki tan lau, ki boiɔ a, “A teen
Nisaarik Bik na yadawa-a?”
36 Ki u boiɔ a, “Chanbaa, ŋmee tee Nisaarik Biki? Betirin waa tee wunba, ki n teenɔ
yada.”
37 Ki Yiisa betɔ a, “A poŋ lauwa. Ŋɔɔe tee min nba piak nana na.”
38 Ki jɔɔ na yetɔ a, “N Yomdaanɔ, n teena yadawa,” ŋaan gbaan u tɔɔnn ki jiantɔ.
39 Ŋanne ki Yiisa yet a, “N baar tingbouŋ na ni a n bu niib buut, ki bia yent binba ki
mɔk ninyentir na numm poe, ŋaan dɔkin binba mɔk ninyentir na numm po.”
40 Ki Farisiinba nba be leŋ na gbat ki u yet nna, ki bi boiɔ a, “A yaa ti mun ki mɔk
ninyentire-e?”
41 Ki u jiimm a, “Li-i bonni tee ki i ki mɔk ninyentiri, i bo kii mɔk biiti, ŋaan yaa sat
yaa i mɔk ninyentir na, i mɔk biit.”

10

Barjouk nba jiin pekpaarik po

1 Ki Yiisa ŋamm yetib a, “Barmɔniie ki n beeri na, nirɔ nba ki tɔkin pelook tammɔb
ki kɔɔ, ŋaan doo joonn ki kɔɔ, li yɔɔe tee nanyukɔ.
2 Ŋaan nirɔ nba tɔkin pelook na tammɔb ki kɔɔ, li yɔɔe tee pei maŋ kpaarik.
3 Wuu taŋi baat a wun kɔɔ, tammɔguurɔ na saa loote, ki wun kɔɔ; ki u yi u mɔŋ pei
na sana, ki bi gbia u mɔb, ki u nyintib.
4 Wuu nyinn u mɔŋ pei kur yoo nba, u tuu gar bi tɔɔnne, ki bi waa u poor, kimaan bi
mi u kunkɔr.
5 Ŋaan bi kan wei saamɔ ŋarimi, see ki bi chiar, kimaan bi ki mi u kunkɔri.”
6 Yiisa din yimm barjouk na, ŋaan ki bi ki bann li paaki.
7 Li paak, ki u bia ŋamm betib a, “Barmɔniie ki n beeri na, mine tee pelook na tammɔb.
8 Binba kur gar n tɔɔnn ki baar na tee nanyukibe nan fat-teeb, ki pei na ki gbia bi
mɔbu.
9 Mine tee tammɔb na, ki daanɔ nba tɔkin n ni ki kɔɔ, ŋɔɔe saa la tinnu, ki sii yɔɔ
gaar kɔɔ, ki ŋmat nyi, ki laat jeŋant.
10 Nanyukɔ ŋarin baat a wun tan jan pei nae, ki bia kpib, ki bia biirib. Mine baar a
bin la manfoor nba tee manfoor nan barmɔnii.
11 “Mine tee pekpaaŋaŋ, ki pekpaaŋaŋe kpenn u pei paak.

12 Ŋaan wunba kpaar pei likirii paak, ki ki tee pekpaarik nan mɔnii, ki bia ki yen pei
na, li-i tee ki u la kinkatir baat yoo nba, see ki u chiar ŋaan nyik pei na; ki kinkatir na
n ji baar ki soorib, ki binba tenn na n yat.
13 U tuu chiare, kimaan u kpaar pei na likirii paake, ki u baka kaa pei na po.
14-15 Mine tee pekpaaŋaŋ. N Baa Yennu nba mi-n, ki n mun miu na, li mun bia tee
nnae ki n mi n pei, ki bi mun mi-n, ki n saa chibin n saaŋmaŋ bi paak.
16 Pelei be ki tee n yab, ŋaan ŋamm kaa pelook na ni. See ki n baar nan ŋamm mun
biak, ki bi saa sak n mɔb, ki bi kur ji sii tee pebooryeŋ, ki mɔk pekpaaryeŋ kɔɔ.
17 "N Baa Yennu loonin, kimaan n yaa n chab n manfoore, ki lin te man ŋamm lar li
poor po.
18 Sɔɔ kaa ki saa nyinn n manfoor maŋi, ŋaan n mɔŋe yaa n jii chab, kimaan n mɔk
yiikoo ki saa fit chabir, ki bia mɔk yiikoo ki tan saa lar. Linba nae ki n Baa betin a n
tun."
19 Waa yet nna yoo nba, ki Juu teeb yudamm na bia ŋamm bɔkit;
20 ki bi bonchiann yaa, "Narinbiiuk be u ni, ki waatuk bia mɔkɔ; ki bee teen ki i gbiintir
u maami?"
21 Ki leeb mun yaa, "Nirɔ nba ki narinbiiuk be u ni kii piak nna. Nlee ki nirɔ nba ki
narinbiiuk be u ni saa fit nyɔɔnt jɔɔŋi?"

Juu teeb yudamm nba yêt Yiisa biaŋinba

22 Li poorpoewa ki bi tan mɔk bi jaamm nba ki bi teen Yennu niipoouk bi jiantu
ŋasaakak paak na. Jaamm maŋ din be Jerusalem-e. Li yoo din tee waat yooe;
23 ki Yiisa din somm lin barintir nba ki bi yir Solomonn barintir na ni, ki li be Yenjiantu
ŋasaakak na ni.
24 Ki Juu teeb yudamm din baar ki tikir lintɔ, ŋaan boiɔ a, "A yaa lin yukir nleewa, ki
tin tan bann nan a tee Yennu Niganntɔɔ Masia-a? Fi-i tee ŋɔɔie, fan betit barmɔnii."
25 Ki Yiisa jiimm a, "N poŋ daan betiwa, ŋaan ki i ki teenin yada. Toona nba ki n tuun
n Baa Yennu yiikoo ni nae want maa tee wunba.
26 Ŋaan yaa ki tee n pei na paak ki i ki teenin yada.
27 N pei saak n mɔb, ki n mib, ki bi waan,
28 ki n teemm manfoa nba kaa gbennu, ki bi kan mi kpo, ki sɔɔ bia kaa ki saa fit fatib
n nuu ni.
29 N Baa nba jiib ki teen n nuu ni na, ŋɔɔe gar sɔɔ kur. Li paak ki sɔɔ kan fit fatib n
Baa maŋ nuu ni.
30 Min nan n Baa maŋ tee yomme."
31 Li yoo na ki Juu teeb yudamm na tɔkii tana a bin jaatɔ ki kpiu.
32 Ki Yiisa yetib a, "I poŋ la ki n tun toonŋana bonchiann, linba ki n Baa Yennu yaa n
tun, ki toonŋana maŋ ni, lann paake te ki i yaa i jaatimi?"
33 Ki bi jiin a, "Ti ki loon ki tin jaata tana toonŋansiar paak kaa, ŋaan faa jikit a mɔŋ ki
yek nan Yennu na paak. A kpan tee nirɔe, ŋaan yi a mɔŋ Yennu, li tee bonbilankante."
34 Ki Yiisa yetib a, "Li sɔb i mɔŋ sennu nba be Yennu gbouŋ ni na a ŋɔɔ Yennu yet a
barbuura na tee u waase,
35 ki ti mun mi nan Yennu gbouŋ kan faar faak faba; ki ŋɔɔ Yennu yib u waas, kimaan
ŋamme tee niib nba ki u din pak u maan ki turib na.
36 Ŋaan min ŋarin, n Baa Yennu-e gannin ki tumin tingbouŋ na ni; ki maa yet a n tee
Yennu Bija na, nlee ki i yaa li tee bonbilankanti?
37 Li-i tee ki n ki tuun n Baa Yennu toonaie, ŋann i daa teen yada.
38 Ŋaan li-i tee ki n tuun ŋɔɔ Yennu toona maŋie, li-i lekii tee ki i ki teenin yada, ŋaan
yin teen n toona maŋ yada. Ŋanne ki i saa bann barmɔnii nan n Baa Yennu be n ni, ki
n mun bia be u ni."
39 Ŋanne ki Juu teeb na yaa bin soorɔ; ki u buut nyii,
40 ki ŋmat poot Jɔɔdann mɔk-pootir, ki saa be siaminba ki Jɔɔnn din tuu wuur niib
Yennu nyunwuru na.
41 Niib bonchiann din baar Yiisa peŋ, ki piak nan bi leeb a, "Jɔɔnn ŋarin din ki tun
toonjaansiari, ŋaan linba kur ki u din piak ki jiin Yiisa po na tee barmɔniie."
42 Niib bonchiann din teen Yiisa yada leŋ.

11

Lasarus kuun labaar

1 Tɔn, jasɔɔ din be Betani, ki u sann tee Lasarus, ki din tan yiar. Betani din tee Meeri
nan u yɔɔrɔ Maata dooe.

2 Meeri-e din tee daanɔ nba but tulaarii Yiisa taa paak, ŋaan jii u yut ki fiar na. Ki
Meeri maŋ naa bik Lasarus yiar. Waa yiar na,
3 ki u niipoob Meeri nan Maata tun toomii, a wun saan ki bet Yiisa a, “Ti Yomdaanɔ,
a naasinyɔɔk nba ki a mantik loonɔ na yiare.”
4 Yiisa nba gbat nna yoo nba, ki u yet u poorpoweiteeb na a, “Lasarus nba yiar na,
yiaru maŋ ki tee u manfoor terik kaa na, ŋaan li tee linba ki niib saa dont Yennu sann
li paake, ki bia saa dont min Yennu Bija sann mun.”
5 Tɔn, Yiisa lek din loon Maata nan Meeri nan Lasarus,
6 ŋaan waa gbat a Lasarus yiar na, ki u biar daa ŋanlee ki daa be leŋ.
7 Li poorpoe ki u tan bet u poorpoweiteeb na a, “Ŋaant man ki tin ŋmat saan Judea.”
8 Ki bi yetɔ a, “Wanntɔɔ, daa ŋanlelee nae ki Juu teeb yudamm na daan yaa bin jaata
tana, ŋaan ki a bia yaa ti ŋmat leŋi-i?”
9 Ki Yiisa betib a, “Yentu tuu be sanyiɔk nie ki saa tuu daajoouk. Li-i tee ki nirɔ somm
yonnu ni, u kan gbiati, kimaan waa laat tingbouŋ na yentu na paak.
10 Ŋaan wuu somm nyiɔk, u gbiatire, kimaan yentu kaa.”
11 Yiisa din yet nnae, ŋaan bia yet a, “Ti yɔɔk Lasarus gɔɔnte, ŋaan n saa saan fiinɔwa.”
12 Ki u poorpoweiteeb na yetɔ a, “Ti Yomdaanɔ, li-i tee ki u gɔɔntie, u saa la laafiawa.”
13 Yiisa din want nan Lasarus kpoe, ŋaan ŋamm din mi a u want a Lasarus gɔɔnte.
14 Li paak din te ki u ji betib gbenn a, “Lasarus kpowa,
15 ŋaan i paak n mɔk parpeenn nan maa daan kaa u boor na, kimaan ŋanne saa te ki
i teenin yada. Ŋaant tin saan u peŋ man.”
16 Ki Tomas, wunba ki bi yiu Jaak na yet u leeb maŋ a, “Ŋaant ki ti saan man. Li-i
sakii tee kuun, timm nan ŋɔɔ n kpo.”
17 Yoo nba ki bi tan per Betani na, ki u gbat a baa pii Lasarus, li daa ŋannae na.
18 Betani din ki fɔk nan Jerusalem-i; li fɔkint din tee nan maar ŋanlee nae.
19 Li paak teen ki Juu teeb bonchiann din baar Maata nan Meeri peŋ, a bin maan bi
para, kimaan bi naa bik na kuun paak.

Wunba fiint kpeemm ki teemm manfoa na labaar

20 Maata nba tan gbat a Yiisa baat yoo nba, ki u nyii chetɔ, ŋaan ki Meeri ŋarin biar
be ŋaak ni.
21 Ki Maata bet Yiisa a, “N Yomdaanɔ, li-i tee ki a daan bo be nna na, n naa bik na
daan bo kan kpo.
22 Ŋaan n mi nan mɔtana gbaa, li-i tee ki a miar Yennu linba kur po, u saa turawa.”
23 Ki u betɔ a, “A naa bik na saa fiir kuun niwa.”
24 Ki Maata jiinɔ a, “N mi nan u tan saa fiir kuun ni durinya gbennu daar, daar nba
ki kpeemm tan saa fiir na.”
25 Ki Yiisa betɔ a, “Mine fiint kpeemm ki teemm manfoa. Daanɔ nba teenin yada, ŋɔɔe
sii mɔk manfoor, wuu lekii kpo gbaa;
26 ki daanɔ nba mɔk manfoor ŋaan teenin yada, u kan mi kpo. A teen yada nan linba
nawa-a?”
27 Ki u jiin a, “N Yomdaanɔ, nn, n teen yada nan fine tee Yennu Niganntɔɔ Masia, ki
bia tee ŋɔɔ Yennu Bija, wunba ki ti tuu daan u baaru na.”
28 Maata yet nna maŋe, ŋaan ŋmat kun, ki saa yiin u waarɔ Meeri soon nna, ki betɔ
a, “Wanntɔɔ na be nawa, ŋaan yiia.”
29 Meeri nba gbat nna yoo nba, ki u fiir yiama, ki saan u boor.
30 Ki sɔɔ Yiisa daa ki baar digbanbik maŋi, ŋaan daa be siaminba ki Maata chetɔ na.
31 Ki Juu teeb nba be nan Meeri ŋaak ni ki maant u par na nba la ki u nyii yian na, ki
bi mun wei nyii, kimaan bi mi a u saa kaauk boore a wun saa bui kpemɔnii.
32 Meeri nba baar Yiisa boor ki lau yoo nba, ki u gbaan u tɔɔnn, ŋaan yetɔ a, “N
Yomdaanɔ, li-i tee ki a daan bo be nna na, n naa bik na daan bo kan kpo.”
33 Ki Yiisa la ki u mɔ, ki Juu teeb nba weiɔ ki baar na mun mɔ, ki ninbaauk soor ŋɔɔ
Yiisa bonchiann, ki li daamiiɔ.
34 Ki u tan boib a, “I piiu liapoe?” Ki bi betɔ a, “Ti Yomdaanɔ, wein ki tan got.”
35 Ki Yiisa bui.
36 Ki Juu teeb na yet a, “Gotir man waa jia loon Lasarus biaŋinba.”
37 Ki siab yaa, “Daanɔ nba daan nyɔɔnt jɔɔŋ na, u daan bo kan fit te ki Lasarus daa
kpenni-i?”

Yiisa nba fiin Lasarus kuun ni biaŋinba

38 Ki Yiisa par biir bonchiann, ki u saan kaauk na boor. Kaauk na din tee tanfiiɔko, ki
katanu bii li mɔb.
39 Ki Yiisa betib a, “Biitir kaauk maŋ man.”

Ki Maata, wunba tee kpeemmɔ na niipoo na, yetɔ a, “N Yomdaanɔ, li sii pɔi hei, kimaan
baa piiu, daa ŋannae na.”
40 Ki Yiisa boiɔ a, “N bo ki beta a li-i tee ki a teenin yada, a saa la Yennu nba mɔk
panchiɔŋ biaŋinba-a?”
41 Ŋanne ki bi biit kaauk na. Ki Yiisa gokit sanpaapo, ŋaan yet a, “N Baa Yennu, n
teena niipoouk nan faa sak n miaru na.
42 N mi nan yoo kur a saak n miaru, ŋaan n yet nna, kimaan n loon nibur nba be nna
na n gbat ki teen yadae nan fine tumin.”
43 Waa yet nna maŋ, ki u yiin sanpaapowa a, “Lasarus, nyimin na.”
44 Ki kpeemmɔ na nyii; ki katiŋ fin u taa nan u nii, ki chinchenbik boob u numm po.
Ki Yiisa betib a, “Fintir katiŋ maŋ ki ŋaau.”

Yudamm nba lor a bin kpi Yiisa biaŋinba
(Matiu 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

45 Juu teeb bonchiann nba din baar a bin maan Meeri par na nba la linba ki Yiisa tun
na, ki bi teenɔ yada.
46 Ŋaan ki bi siab saan Farisiinba peŋ, ki saa betib linba Yiisa tun.
47 Li paak ki Farisiinba maŋ nan mannteeb yudamm yiin tintaankaanu, ki bi tikir ki
boi bi leeb a, “Jɔɔ na tuun toonjaana bonchiann. Ti saa teen nlee?
48 Ti-i ŋaan ki u ŋammit tuun nna ki pukii, sɔɔ kur saa teenɔ yadawa, ki Rom teeb n
tan baar ki yeer Yenjiantu ŋasaakak na, ŋaan bia boont ti niib.”
49 Ki bi yenɔ nba ki bi yiu Kayafas, ki u tee mannteeb yudaanɔ li binn ni na, yetib a,
“Yimm ŋarin ki mi siari.
50 I ki mi nan li ŋan ki niyenɔkɔɔ n gaar niib na kur paak ki kpo, ki gar ti niib kur n
tan boonti-i?”
51 U din ki pak linba na nan u yan kaa, ŋaan waa din tee mannteeb yudaanɔ binn
maŋ ni na paak, ki Yennu te ki u pak masɔkinkar na, a Yiisa tan saa gaar Juu teeb paak
ki kpo.
52 Ŋaan li ki tee Juu teeb kuukɔɔ kaa ki u tan saa gaar bi paak ki kpo, ŋaan nan binba
kur tee Yennu niib ki yat be tingbouŋ na ni nae ki u saa gaar bi paak ki kpo, ki bin taan
leeb kii tee yomm.
53 Laa nyii li daar ki saa, ki Juu teeb yudamm na lor a bin kpi Yiisa.
54 Li paak ki u ji din ki somm paanu ni Juu teeb tiŋ ni, ŋaan tan yaat saan doo nba ki
bi yi Efraim, ki li kpia kunkoouk na; ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb ji be leŋ.
55 Tɔn, ki Juu teeb yukitgar tiaru jaamm tan per, ki niib bonchiann nyii digbana ki
baar Jerusalem, a bin daa ŋamm bi mɔŋa, ki fit lian teen siir ki di jaamm na.
56 Ki niib na nba tikir Yenjiantu ŋasaakak ni yoo nba, ki bi loon Yiisa ki boi bi leeb a,
“I dukii nlee? U kan baar jaamm na-a?”
57 Ki mannteeb yudamm nan Farisiinba na tur mɔb a, “Wunba mi u boor, wun baar
ki tan ŋmaat taar ki tin soorɔ.”

12

Meeri nba din but tulaarii Yiisa taa paak biaŋinba
(Matiu 26.6-13; Mak 14.3-9)

1 Tɔn, daa ŋanloob din biar nan yukitgar tiaru jaamm n di, ki Yiisa nan u
poorpoweiteeb saan Betani, doo nba ki Lasarus be na. Ŋɔɔe ki Yiisa din fiinɔ kuun
ni na.
2 Leŋe ki bi din teen jeet, ki Maata jii baar nann ki tan turib; Lasarus din pukin binba
kar nan Yiisa ki di na ni.
3 Ki Meeri jii tulaarii saama, linba daauk paar bonchiann, ki bi yir naad na, ki but Yiisa
taapant paak, ŋaan soor u mɔŋ yut ki fiar fiar; ki ŋaak na ji nubir tulaarii na gbimm.
4 Ki Yiisa poorpoweiteyenɔ nba ki bi yiu Judas Iskariot, (ŋɔɔe din tee wunba yaa wun
nyi Yiisa poor na,) yet a
5 “Bee teen ki bi bo ki kɔi tulaarii maŋ salimpeena* kobii ŋantaa ki jii li likirii ki tur
talasdammi?”
6 Waa din yet nna maŋ, li din ki tee a u baka be talasdamm na ni kaa, ŋaan u din tee
nanyukɔe. Ŋɔɔe din tee wunba dia likirii pakir ki tuu jaan.
7 Ki Yiisa yetɔ a, “Ŋaantɔ! U teen nna ki guun n piinu daare.
8 Talasdamm sii yɔɔ be nani yoo kura, ŋaan min ŋarin kii yɔɔ be nani kaa.”

Mannteeb yudamm nba lor a bin kpi Lasarus biaŋinba

* **12:5 12.5** Salimpeenn din tee daar paauko.

9 Ŋanne ki Juu teeb bonchiann gbat a Yiisa be Betani, ki bi saan leŋ. Bi din ki saan
Yiisa kuukɔɔ paak kaa, ŋaan bi din loon bin saa la Lasarus-e mun, wunba ki Yiisa fiinɔ
kuun ni na.
10 Li paake ki mannteeb yudamm din lorin a bin kpi Lasarus mun biak.
11 Li din tee Lasarus kuun fiiru paake ki Juu teeb bonchiann nyik mannteeb yudamm
maŋ, ŋaan teen Yiisa yada, ki waau.

Yiisa nba baat Jerusalem ki bi dontirɔ biaŋinba
(Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

12 Li yent sanyiɔko ki nibur nba baar Jerusalem a bin di yukitgar tiaru jaamm na gbat
a Yiisa baat.
13 Ki bi ji ŋat biabfaat ki che a bin tookɔ, ki yikin sanpaapowa a,
"Hosaana,† Piisin-ii be wunba baat Yennu sann ni na paak.
Yennu n teen piisin timm Israel teeb‡ kpanbar paak."
14 Yiisa poŋ din te ki bi lon boŋewa, ki u jak ki baat, nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni
biaŋinba na a:
15 "Sayɔnn doo teeb, i daa tiin jaŋmaanii.
Gotir, i kpanbar jak bonpaaŋe ki baat."
16 Ki u poorpoweiteeb daa ki bann linba na paak li yoo maŋi. Ŋaan Yennu nba din
tan donn Yiisa sanpaapo na, ŋanne ki bi ji tiar nan linba na sɔb Yennu gbouŋ ni ki jiin
u po, ki bia tiar nan niib na mun set din teenɔ nnae.
17 Nibur nba din be Yiisa boor Betani doo, yoo nba ki u yiin Lasarus a wun nyi kaauk
ni, ki fiinɔ kuun ni na, din la ki mɔɔnt li barii.
18 Li paak, niib bonchiann din chetɔ, kimaan baa gbat ki u tun toonjaann maŋ na.
19 Ŋanne ki Farisiinba na yeen bi leeb a, "Ti ji kan fit teen siari. Gotir, tingbouŋ na
niib kura waaue."

Biaŋinba ki Griik nisiab loon bin la Yiisa

20 Niib nba din saan Jerusalem a bin saa di yukitgar tiaru jaamm na, Griik siab din be
bi ni;
21 ki bi tan saan Filip peŋ, wunba nyii Bef-saida nba be Galilii yent ni na; ki yetɔ a,
"Chanbaa, ti loon ki ti la Yiisa-e."
22 Ki Filip mun saan ki saa bet Andru, ki Andru nan Filip ji saan ki bet Yiisa.
23 Ki Yiisa betib a, "Yoo nba ki Yennu saa donn Nisaarik Bik na sanpaapo na baara.
24 Barmɔniie ki n beeri na, li-i tee ki bi bur dibinn tiŋ ni, li tuu piae, ŋaan ki kpensook
na n kpo. Li poorpo ki dib na n kpaat, ŋanne ji tuu te ki lin nan dii bonchiann. Ŋaan
li-i tee ki bi ki bur dibinn maŋ, li kan kpo, ki bia kan nan; li sii yɔɔ tee dibinyenne.
25 Tɔn, daanɔ nba loon u manfoor ki gar waa loon min Yiisa biaŋinba, u saa kɔŋ u
manfoore; ŋaan daanɔ nba loonin ki gar waa loon u manfoor biaŋinba tingbouŋ na ni,
ŋɔɔe kan boon u manfoori; li tan sii tee manfoor nba kaa gbennue.
26 Daanɔ nba loon wuu tuun n toonn, see ki u waan, ki maa tan sii be siaminba, ki n
toontunnɔ mun tan sii be leŋ. Ki bia jenna, daanɔ nba tuun n toonn, n Baa Yennu tan
saa donnɔwa."

Yiisa nba pak u kuun po biaŋinba

27 Ŋanne ki Yiisa yet a, "N mɔk parbiir bonchiann, ki ki mi maa saa teen biaŋinba.
N nɔk boi n Baa Yennu ki wun nyinnin biak nba baat n paak na ni-i?" Ŋaan bia yaa,
"Aaii, kimaan n baar tingbouŋ na ni maa n tan di biak maŋe,"
28 ŋaan miar Yennu a, "N Baa, ŋaant ki a sann n la dontir." Ŋanne ki kunkɔr pak
sanpaapo a, "N sann poŋ la dontira, ki bia saa ŋamm la dontir ki pukin."
29 Niib bonchiann nba din see leŋ na din gbat kunkɔr nba pak sanpaapo na, ki siab
yaa, "Li tee satianiie," ki leeb yaa, "Malakae pak nanɔ."
30 Ŋaan ki Yiisa betib a, "Li ki tee n mɔŋ paak kaa ki kunkɔr na paki, ŋaan li tee i
paake.
31 Yoo nba ki Yennu yaa wun tan bu tingbouŋ na ŋaateeb buut na, li yoo baat; ki u
bia saa biir tingbouŋ na yudaanɔ Sintaanii paŋ.
32 Bi-i taŋi jii-n ki donnin sanpaapo yoo nba, n saa dak niib kur ki bin baar n peŋ."
33 U maan na din want waa tan saa kpo biaŋinbae.
34 Ki nibur na yetɔ a, "Yennu gbouŋ wantit a u niganntɔɔ Masia na sii mɔk manfoor
nba kaa gbennue. Bee ki a yet a bi saa jii Nisaarik Bik na ki donnɔ? Ŋmee tee Nisaarik
Bik maŋi?"

---

† **12:13 12.13** Hosaana paak tee "tintit." ‡ **12:13 12.13** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

35 Ki u jiin a, “Min nba tee yentu na sii be i boor waaminnae. Li paak, ii somm man
yentu maŋ ni, laa daa be na, ki bunbɔnn daa baati, kimaan wunba somm bunbɔnn ni,
u ki mi waa saa siaminba po.
36 Tɔn, min nba tee yentu na nba daa be na, teentin yada, ki i sii tee niib nba ki n
yentu sii yentiri ni.”

Juu teeb nba ki teen yada biaŋinba

Yiisa nba din yet nna maŋ poorpoe ki u nyii niib na ni, ki saan bɔr.
37 U lek din tun toonjaana bonchiann bi numm ni, ŋaan bi ki teenɔ yada.
38 Baa din ki teenɔ yada na, ŋanne te ki Yennu sɔkinii maan na ji fit gbee a:
“Ti Yomdaanɔ, ŋmee gaar ti maami?
Ŋmee ki Yennu fiit u paŋ ki wannɔ?”
39 Bi din ki fit teenɔ yada kimaan Yennu sɔkinii Aisaya mun bia yet a:
40 “Min Yennu-e teemm jɔɔnii, ki bia te ki bi gbar bannu,
a bi numpo daa yentiri, ki bi bia daa bant li paaki,
li paak, bi kan fit baar n boor, ki n te ki bin la laafia.”
41 Aisaya din yet nna, kimaan u din la Yiisa yentchiɔŋu, ki pak jiin u po.
42 Tɔn, Juu teeb yudamm gbaa bonchiann din teen Yiisa yadawa, ŋaan bi ki nyinn bi
mɔŋ paanu, kimaan bi tiin jaŋmaanii a Farisiinba na saa nyinnib bi Yenjiantu ni.
43 Linba na wann nan Juu teeb yudamm maŋ din loon niib n pakibe, ki gar Yennu n
pakib.

Biaŋinba ki Yiisa mɔbona saa bu niib buut

44 Ŋanne ki Yiisa tan pak sanpaapowa a, “Daanɔ nba teenin yada, u ki teen min kɔɔ
kaa yada, ŋaan u teen Yennu nba tumin nae yada.
45 Ki bia jenna, wunba laatin, u ki laat min kɔɔ kaa, ŋaan u laat Yennu nba tumin nae
mun.
46 N baar tingbouŋ na ni a mii tee yentue ki tur niib, ki daanɔ nba teenin yada, u kan
biar bunbɔnn ni.
47 Ki bia jenna, wunba gbat n maan na, ŋaan ki saki, min kaa saa bu u buut, kimaan
n ki baar tingbouŋ na ni a man bu niib buut kaa, ŋaan n baar man tinnibe.
48 Ki wunba yêenin ki ki saak n maan na, barbuurɔ be ki saa bu u buut; maan nba ki
n pak ki u ki sak nae tan saa bu nanɔ durinya gbennu daar.
49 Ki bia jenna, maan nba ki n pak na, li ki tee n tiɔŋ maan kaa, ŋaan maa pak linba
maŋ, li tee n Baa Yennu nba tumin nae betin a mii want.
50 Ki u maan maŋ teen niib manfoor nba kaa gbennu. Maa pak linba na, ŋanne ki n
Baa Yennu yaa n pak.”

13

Sikin-n-mɔŋ labaar

1 Yoo nba ki yukitgar tiaru jaamm daa ki piin na, ŋaan ki Yiisa mi nan u yoo baara, ki
u saa nyi tingbouŋ na ni, ki ŋmat u Baa peŋ. U din loon u tiɔŋ poorpoweiteeb nba be
tingbouŋ na ni na, ki ji yaa wun wannib biaŋinba ki u mantik loomm.
2 Li yoo na ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb di jeet; ki Sintaanii poŋ dɔŋ te ki Judas Iskariot
nba tee Simonn bija na dukin a wun nyi Yiisa poora.
3 Ŋaan Yiisa ŋarin din mi nan u Baa Yennu teen bont kur ŋɔɔ Yiisa nuu niwa, ki bia
mi nan u nyii u Baa Yennu boore, ki saa ŋmat u peŋa.
4 Ŋanne ki u fiir jeet na paak, ki liat u liatir ki bir, ŋaan jii ninfiaŋ, ki gbab siak ni,
5 ki jii nyun ki wat teen tatilaauk ni, ki piin wu u poorpoweiteeb taapant, ŋaan tuu
soor ninfiaŋ nba ki u gbab na ki fiar,
6 ki tan baar Simonn Piita boor. Ki Piita boiɔ a, “N Yomdaanɔ, a yaa a wuur n taapante-
e?”
7 Ki Yiisa jiinɔ a, “Mɔtana, a daa ki bann maa tuun linba na paaki, ŋaan li poor po, a
saa banna.”
8 Ki Piita betɔ a, “Min ŋarin, a kan wuur n taapant faba.” Ki Yiisa betɔ a, “Mi-i kii
wuur a taapant, a ji kan mi teen n yɔɔ.”
9 Ŋanne ki Simonn Piita ji betɔ a, “N Yomdaanɔ, daa wu n taapant kɔɔ kaa, ŋaan wuut
n nii nan n yur.”
10 Ki Yiisa betɔ a, “Daanɔ nba poŋ wur, li yɔɔ ji ki mɔk jakinti. Li paak, li ki kpaa talas
wun ŋamm wuri, see wun wuur u taapante. I kura ji ki mɔk jakinti, ŋaan yenɔkɔɔe
mɔk jakint.”

11 Yiisa poŋ din mi wunba saa nyi u poor na. Li paake ki u din yet a, “I kura ji ki mɔk
jakinti, ŋaan yenɔkɔɔe mɔk jakint.”
12 Yiisa nba wuur bi taapant ki gbenn yoo nba, ki u ji jii u liatir na ki lia, ki jen kar
jeet na boor, ŋaan boib a, “I mi maa tun linba ki turi na paaki-i?
13 I yi-n Wanntɔɔe, nan i Yomdaanɔ. Li set ŋan nan yaa yi-n biaŋinba na, kimaan n
set tee nnae.
14 Tɔn, ki min nba tee i Yomdaanɔ nan i Wanntɔɔ, ŋaan tan wuur i taapant na, li mun
ŋan ki yii wu i leeb taapant;
15 kimaan n wanni nyinne na; ii mun-ii tuun nna man nan maa tun biaŋinba ki turi
na.
16 Barmɔniie ki n beeri na, daabir ki chee u daanɔ, ki toomu mun ki chee wunba tumɔ
na.
17 Mɔtana i ji mi linba na, ki li-i tee ki i tuun nna, parpeenn tee i yare.

Biaŋinba ki Yiisa yet a sɔɔ saa nyi u poor
(Matiu 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

18 “N ki piak i kura po kaa. N mi yimm nba ki n ganni na para ni. Li sɔb Yennu gbouŋ
ni a ‘Daanɔ nba ki min nan ŋɔɔ lakin di na, ŋɔɔe nyii n poor.’ See ki sɔbu na fabir gbee
nan mɔnii.
19 N beeri labaar maŋe mɔtana na, ki li set tan saa teen, ki li-i taŋi tun gbenn yoo nba,
yin teen yada nan n set tee maa tee wunbae.
20 “Barmɔniie ki n beeri na, daanɔ nba gaar n toomu, u gaar mine, ki wunba gaarin,
u gaar Yennu nba tumin nae mun.”
21 Yiisa nba yet nna poorpoe, ki parbiir baarɔ bonchiann; ki u betib a, “Barmɔniie ki
n beeri na, i ni yenɔ yaa wun nyi n poore.”
22 Ki li ŋmat bi yan nan waa yeen wunbaie; ki bi jiantir gorii leeb.
23 Ki bi ni yenɔ nba ki Yiisa mantik loonɔ na kar kpiau.
24 Ki Simonn Piita kabintɔ, ki betɔ a, “Boimɔ ki laan u yeen ŋmapoe.”
25 Ki u poorpoweitɔɔ maŋ dɔnn nakinɔ, ki boiɔ a, “N Yomdaanɔ, li tee ŋmee?”
26 Ki Yiisa jiin a, “Mi-i taŋi ŋmit boroboro ki suk kpint ki tur wunba, yin bann nan
li yɔɔe na.” Ŋanne ki u ŋmit boroboro na ki suk kpint ki jii tur Judas nba tee Simonn
Iskariot bija na.
27 Judas nba gaar boroboro maŋ yoo nba, ki Sintaanii kɔɔ u ni. Ki Yiisa ji betɔ a, “Teent
faa yaa a teen linba na yian.”
28 Ŋaan bi sɔɔ din ki bann linba ki Yiisa pakɔ na paaki.
29 Kimaan Judas nba din tuu dia likirii pakir na, ki bi siab mi a Yiisa tumɔ a wun saan
daa jaamm na jeete, koo u betɔ a wun saan tur talasdamme likirii.
30 Judas nba din gaar boroboro na, li tonton na ki u fiir nyii. Li din tee nyiɔko.

Ki jiin Yiisa dontir na po

31 Judas nba din nyii na poorpo, ki Yiisa bet u poorpoweiteeb a, “Mɔtanae ki min
Nisaarik Bik saa la dontir, ki n nie Yennu mun saa la dontir.
32 Li-i tee ki Yennu la dontir n ni, li kan yukiri ki u mun saa te ki min Nisaarik Bik n
la dontir u ni.
33 “N waas, n ji kan yukir nani bonchianni. I tan saa lomin, ŋaan kan lami, nan maa
bet Juu teeb yudamm biaŋinba na, n bia beeri ŋanne na, a i kan fit baar siaminba ki n
saa na.

Ki jiin Yiisa sennpaann na po

34 “Mɔtana, n teeni sennpaanne: a ii loon i leeb. Maa looni biaŋinba na, ii muni loon
i leeb nna.
35 Li-i tee ki i loon i leeb, sɔɔ kur saa bann nan i tee n poorpoweiteebe.”

Yiisa nba yet a Piita saa nɔi a u ki miu biaŋinba
(Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

36 Ŋanne ki Simonn Piita boiɔ a, “N Yomdaanɔ, a yaa a tan saan lee?” Ki Yiisa jiin a,
“Maa saa siaminba, i kan fit wei mɔtana, ŋaan li poorpo i saa weina.”
37 Ki Piita bia boiɔ a, “N Yomdaanɔ, bee teen ki n kan fit weia mɔtana? Min ŋarin poŋ
teen siir nan ki n gaar a paak ki kpowa.”
38 Ki Yiisa boiɔ a, “A set teen siir nan mɔnii nan ki a gaar n paak ki kpo-o? Barmɔniie
ki n beera na, kojouk daa kan bui kaawa, ki a saa nɔi taar muntaa a a ki mimi.”

14

Yiisa nba yaa ŋɔɔe tee sɔnu biaŋinba

1 Yiisa din betib a, “I daa mɔk parbiiri. Teent Yennu yada, ki mun teenin yada.
2 Diit bonchiann be n Baa Yennu ŋaak, ki n kun maa n saa teen i diit siir. Li-i bonni
kii tee barmɔnii, n bo kan betini.
3 Ki mi-i kun ki saa teen diit na siir ki gbenn, n bia saa jenna ki tan jii-i, ki i tan sii be
siaminba ki n be na.
4 Ki bia jenna, i poŋ mi maa saa siaminba, ki bia mi sɔnu nba saa leŋ.”
5 Ki Tomas boiɔ a, “N Yomdaanɔ, ti ki mi faa saa siami. Nlee ki ti saa bann sɔnu nba
ki ti saa saan leŋi?”
6 Ki Yiisa betɔ a, “Mine tee sɔnu na, ki bia tee mamɔmm, ki bia tee manfoor. Sɔɔ kaa
ki saa baar n Baa Yennu boor, ki li ki tee ki u sint baarimi.
7 Li-i bonni tee ki i min, i bia bo sii mi n Baa nawa; ŋaan laa nyii mɔtana ki saa, i ji
miu ki bia laatɔ.”
8 Ki Filip yetɔ a, “N Yomdaanɔ, wantit a Baa maŋ, taa loon linba kure na.”
9 Ki Yiisa jiin a, “Filip, n poŋ be nani ki li yukira, ŋaan ki a daa ki bannimi-i? Wunba
lan, u set la n Baa maŋe na. Ki bee ki a yaa n wanni n Baa maŋi?
10 N be n Baa nie, ki n Baa mun be n ni; i ki teen linba na yada-a? Maan nba ki n pak
ki turi na, li ki nyii n ni kaa, ŋaan li nyii n Baa Yennu boore. Ŋɔɔe be n ni ki tuun u
toona maŋ.
11 Li paak, teentin yada nan n be n Baa Yennu ni, ki n Baa Yennu mun be n ni. Li-i kii
tee nna biaki, yin teen bakitnauŋ toona nba ki n tuu tuun na yada.
12 “Barmɔniie ki n beeri na, daanɔ nba teenin yada, u sii tuun toonjaana nan maa
tuun biaŋinba nae, ki u toonjaana maŋ gbaa saa gar n yara, kimaan n saa n Baa Yennu
boore.
13 Ki linba kur ki i sii mei n sann ni, n saa tuma, ki ŋɔɔ Yennu n la dontir n paak.
14 Ki li-i tee ki i miar* linba kur po n sann ni, n saa tuma.

Yennu Seyeeŋ baaru labaar

15 “Li-i tee ki i loonin, i sii saak n mɔb,
16-17 ki n saa miar n Baa Yennu, ki u saa turi Sommtɔlɔɔ. Ŋɔɔe tee u Seyeeŋ nba want
barmɔnii wannu, ki sii be nani yoo nba kaa gbennu. Ki tingbouŋ na ŋaateeb kan fit
gaarɔ, kimaan bi ki miu, ki bia ki mi nan u be. Ŋaan yimm ŋarin miu, kimaan u be
nani, ki bia sii yɔɔ be i ni.
18 “Mi-i taŋi yaat saan, ŋaan n kan nyiki yann ki sɔɔ ki goriini, kimaan n saa jen i peŋ
na.
19 Ki li-i yann waaminna, tingbouŋ na ŋaateeb ji kan lami, ŋaan yimm ŋarin bia saa
lama. Tɔn, maa saa jen n manfoor ni na, i mun tan saa jen i manfoa niwa.
20 Ki bia jenna, mi-i taŋi jen n manfoor ni yoo nba, i saa bann nan n be n Baa Yennu
nie, ki i mun bia be n ni, ki n mun be i ni.
21 “Daanɔ nba bant n sennii ki bia saakir, li daanɔe loonin. N Baa Yennu sii loon ŋɔɔe,
ki n mun sii loonɔ, ki saa fiit n mɔŋ ki wannɔ.”
22 Ki Judas, (wunba ki tee Judas Iskariot na) boiɔ a, “N Yomdaanɔ, bee teen ki a saa
fiit a mɔŋ ki wannit, ŋaan kan fiit a mɔŋ ki wann tingbouŋ na ŋaateebi?”
23 Ki Yiisa jiin a, “Daanɔ nba loonin, u sii saak n maan, ki n Baa Yennu sii loonɔ, ki
min nan n Baa Yennu saa baar u boor ki sii yɔɔ be u ni.
24 Ŋaan daanɔ nba ki loonin, u ki saak n maami, ki yaa gbat maan nba na, li ki tee n
yar kaa, ŋaan li tee n Baa Yennu nba tumin na yare.
25 “Maa daa be nani nae ki n beeri maan nba na.
26 Ŋaan n Baa Yennu saa tun Sommtɔɔ i boor, n sann ni. Li Sommtɔɔe tee u Seyeeŋ
na; ŋɔɔe saa wanni barii kur, ki bia saa tiari linba kur ki n poŋ beti.
27 “Mi-i yaa n saan, n saa pi-i piinii nba tee n parmaasir na. Li ki tee tingbouŋ na
parmaasir na booru kaa. I daa mɔk parbiiri. I bia daa tiin jaŋmaanii.
28 I poŋ gbat ki n yeti a ‘N nyikitie, ŋaan n bia saa jen i boor niwa.’ I-i set kii loonimie,
i sii mɔk parpeenn nan maa saa n Baa Yennu boor na, kimaan u cheen.
29 “N daa beeri linba tan saa tume, ki yoo nba ki li tan tumi, yin teen yada.
30 N kan pak nani ki yukiri, kimaan tingbouŋ na yudaanɔ Sintaanii baat, ŋaan u ki
mɔk n yaaki.
31 N loon tingbouŋ na teebe n bann nan n loon n Baa Yennu nan mɔnii; li paake teen
ki n tuu tuun linba ki u betin a n tun.

---

* **14:14 14.14** “Miar:” Siab kpintu tee “miarin.”

"Ŋaant ki tin fiir yaat man."

15

Tilontik barjouk

1 Yiisa din yet a, "Mine tee tilontik nan mɔnii, ki n Baa Yennu tee li ŋammtɔɔ;
2 ki u tuu chɔɔ yiinu nba kur gaa n paak ŋaan ki loon lɔɔna nae. Ŋaan yiinu nba kur
ŋarin loon lɔɔna, u tuu gbat gbate, ki lin ŋamm lon lɔɔna bonchiann.
3 Mɔtana, yimme tee niŋamm, maan nba ki n pak ki turi na paak.
4 Ii gaa n paak man, ki n sii be i ni. Yiinu kan fit lon lɔɔna, see ki u gaa tiik paak. Li
mun bia tee nnae, i kan fit lon lɔɔna, see ki i gaa n paak.
5 "Mine tee tilontik maŋ, ki i tee li yiinii. Wunba gaa n paak, ki n mun be u ni, ŋɔɔe
sii loon lɔɔna bonchiann, kimaan mi-i kaa i ni, i kan fit tun siari.
6 Ki jenna, wunba ki yɔɔ gaa n paaki, Yennu saa chɔɔue ki lu, nan baa tuu chɔɔ yiinu
ki lu ki lin koor na. Li yiinboorue ki bi tuu tikir ki joor muu.
7 Ki bia jenna, li-i tee ki i yɔɔ gaa n paak, ki n maan na be i ni, miat Yennu linba kur
ki i loon, ki i saa lawa.
8 Li-i tee ki i loon lɔɔna bonchiann, ŋanne saa wann nan i set tee n poorpoweiteeb
nan barmɔnii, ki n Baa Yennu saa la dontir.
9 "N Baa Yennu nba loonin bianjinba na, n mun looni li bianje. Ii be n lomm ni man.
10 Li-i tee ki i saak n mɔb, i sii be n lomm nie nan maa saak n Baa Yennu mɔb, ki be
u lomm ni na.

Leeb lomm labaar

11 "N pak na ki turi a n parpeenn na boorue-ii be i ni, ki yin gbee nan parpeenn.
12 Nae tee n sennu ki n senn turi, maa yii loon i leeb nan maa looni bianjinba na.
13 Lonjaansiar kaa ki gar nirɔ n sak gaar u yɔɔsnba paak ki kpo.
14 "Li-i tee ki i tuun maa beti linba na, i tee n yɔɔsnbae.
15 N ji kan yiini daaba, kimaan daabir ki mi u yomdaanɔ dudukiti. Maa yi-i n yɔɔsnba
na, kimaan labaar kur nba ki n gbat n Baa Yennu boor, ŋanne ki n wanni.
16 Yimm kaa gannimi, ŋaan mine ganni, ki turi toona maa yii saa kii loon lɔɔna
bonchiann, lɔɔna nba sii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk, a n Baa Yennu n turi linba kur
ki i miarɔ n sann ni.
17 Linba nae ki n senni, maa yii loon i leeb.

Tingbouŋ na ŋaateeb naŋ labaar

18 "Tɔn, li-i taŋi tee ki tingbouŋ na ŋaateeb nami, yin bann nan bi poŋ nan minewa.
19 Li-i bonni tee ki i tee tingbouŋ na ŋaateebie, tingbouŋ na ŋaateeb bo sii looni nan
baa loon bi mɔŋ niib bianjinba nae. Ŋaan n ganni ki nyinni tingbouŋ na niib niwa, ki i
ji ki tee tingbouŋ na ŋaateeb yabi; li paake teen ki bi nami.
20 Ii tian maan nba ki n paki na man, a 'Daabir kaa ki chee u yomdaanɔ.' Tɔn, bi-i
mukisin, bi mun saa mukisiwa; ki bi-i saak n maan, bi mun bia saa sak i maama.
21 Bi set saa mukisiwa, kimaan yaa tee n yab na, ki jenna, baa ki mi Yennu nba tumin
na paak.
22 "Mi-i diŋi kii baar ki tan pak turibi, bi bo kii mɔk biiti. Ŋaan maa sat baar pak turib
na, sɔnsau ji kaa ki bi saa fit bɔr bi biiti.
23 Ŋaan wunba namin, u nan n Baa Yennu-e mun.
24 Mi-i bonni kii tuun toonjaana nba ki sɔɔ daa ki mi tun na bi boori, bi bia bo kii mɔk
biiti. Bi lek la toonjaana nba ki n tuu tuun nawa, ŋaan nan min nan n Baa Yennu.
25 Linba na teen nnae, a baa din sɔb linba n po bi sennu ni na n fit teen mɔnii a: 'Bi
namin, ki li ki mɔk paaki.'
26 "Tɔn, n saa tun Sommtɔɔ i peŋ, wunba tee Yennu Seyeeŋ ki want barmɔnii wannu
na. U saa nyi n Baa Yennu boore ki baar i peŋ, ki pak n po.
27 Ki i mɔŋ mɔŋ sii piak n po ki teen niib, kimaan i poŋ yɔɔ be nanime, laa nyii yoo
nba ki n din piin ki tuun n toonn nawa.

16

1 "N poŋ mi paki mukisuk na poewa, a i tan daa nyikit n weiu.
2 Bi tan saa yɔɔ nyinni Yenjiantu ni. Ki yoo baat ki wunba tan kpi-i, u sii mi a u tuun
nna ki teen Yennu-e.
3 Bi tan saa tun linba na ki turiwa, kimaan bi ki mimi, ki bia ki mi n Baa.
4 Ŋaan n beeri linba na mɔtana, a li yoo-i taŋi baar, i ji saa tiar maan nba ki n paki
na.

Ki jiin Yennu Seyeeŋ toona po

"N din ki beti linba na sinsinni, kimaan min nan yimme tuu be.
5 Mɔtana n saa Yennu nba tumin na peŋe. Ŋaan i sɔɔ ki boin ki laan n saa lee.
6 Ki maa ji beti linba mɔtana na, ki i mɔk parbiir bonchiann.
7 N beeri barmɔniie nan li sii ŋan turi nan ki n yaat saan, kimaan mi-i kii saani,
Sommtɔɔ na kan baar i peŋi. Ŋaan mi-i taŋi saan, n saa tumɔ i peŋ na.
8 "Wuu taŋi baar yoo nba, u saa wann tingbouŋ na ŋaateeb a bi mɔk biit. U bia saa
wannib yentinu nba tee biaŋinba, ki bia wannib Yennu barbuut nba tan sii tee biaŋinba.
9 U saa wannib a bi mɔk biit, kimaan bi ki teenin yada.
10 Ki jenna, u saa wannib yentinu nba tee biaŋinba, kimaan n saa saan n Baa Yennu
boor, ki i ji kan lami.
11 Ki bia jenna, u saa wannib Yennu barbuut nba tan sii tee biaŋinba, kimaan u poŋ
bu tingbouŋ na teeb yudaanɔ Sintaanii buut ki biirɔwa.
12 "Maan be bonchiann ki n bo saa paki, ŋaan i kan fit gaar mɔtana.
13 Yennu Seyeeŋ nba want barmɔnii na, wuu taŋi baar yoo nba, u saa wanni barmɔnii
kura. U tan kii piak u mɔŋ mɔŋ maan kaa, ŋaan u tan sii wanti linba ki u gbia Yennu
boore, ki bia sii beeri linba tan saa teene.
14 Ki jenna, u bia tan sii dont n sann, kimaan u tan sii jikit n labaare ki fiitir ki wanti.
15 Linba kur ki n Baa Yennu mɔk, li tee n yare. Li paake teen ki n yet a Yennu Seyeeŋ
sii jikit n labaar ki wanti.

Ki jiin parbiir nan parpeenn po

16 "Li-i yann waaminna, i ji kan lami, ŋaan li-i biaki yann waaminna, i saa lama."
17 Ki u poorpoweitesiab boi bi leeb a, "Linba na paak tee bee? U yaa li-i yann
waaminna, ti kan lau, a ŋaan li-i biaki yann waaminna, ti saa lauwa, ki bia yaa, kimaan
u saa u Baa peŋe.
18 'Li-i yann waaminna' paak tee bee? Ti ki bann waa piak linba na paaki."
19 Ki Yiisa bann nan bi yaa bin boiɔ buboite. Li paake ki u boib a, "Maa yaa li-i yann
waaminna, i kan lami, ki bia yaa li-i bia yann waaminna, i saa lama na, i boi i leeb a
yin bann li paake-e?
20 Barmɔniie ki n beeri na, i tan sii mɔ fabin, ŋaan tingbouŋ na ŋaateeb ŋarin tan
sii mɔk parpeenne. I sii mɔk parbiir, ŋaan li poorpo ki i parbiir maŋ saa tunn ki teen
parpeenn.
21 "Li tee nan poo nba tuu yaa wun mar, ki mɔk parbiir nae, kimaan u biak yoo baara,
ŋaan wuu taŋi mar bik yoo nba, u ji tuu tamm u biak na poe, ki ji mɔk parpeenn nan
waa mar bik tingbouŋ ni na paak.
22 Li tan sii tee i mun nnae; mɔtana yaa mɔk parbiir na, ŋaan n bia tan saa laiwa, ki
i para tan saa penn bonchiann, ki sɔɔ kaa ki tan saa nyinn parpeenn maŋ i ni.
23 "Li yoo-i taŋi baar, i tan kan boin buboiti. Barmɔniie ki n beeri na, linba kur ki i
miar n Baa Yennu n sann ni, u saa turiwa.
24 Ŋaan nan mɔtana, i daa ki mi miarɔ bonsiar n sann ni. Ii miarɔ, ki i saa la, ki gbee
nan parpeenn.

Linba tan saa baar labaar

25 "N poŋ tuu yiini barjokite. Yoo baat ki n ji kii yiini barjokiti, ŋaan n tan sii piak ki
yentir i numm poe ki jiin n Baa Yennu po.
26 Li yoo-i taŋi baar, i tuu saa miarɔ n sann ni. Li bia tan kan kpaa talas nan ki n gaar
i paak ki miarɔ ki turini,
27 kimaan n Baa Yennu mɔŋ mɔŋ looni; waa looni linba paak tee nnae, kimaan yaa
loonin ki bia teen yada nan n nyii n Baa maŋ boore na.
28 N din nyii n Baa maŋ peŋe ki baar tingbouŋ na ni, ki mɔtana n ji nyikit tingbouŋ
maŋe na, ŋaan ŋmat u peŋ."
29 Ŋanne ki u poorpoweiteeb na yetɔ a, "Mɔtana a ji kpan piak yentir ti numm poe. A
ki yiint barjokit kaa.
30 Mɔtana ti ji bann nan a mi bonsiar kur, ki poŋ bia mi ti buboit ŋaan ki ti daa ki
boia. Li paake ki ti teen yada nan a nyii Yennu peŋe."
31 Ki Yiisa boib a, "I ji teenin yada mɔtanawa-a?
32 Yoo baat, ki poŋ baar gbenna, ki i kur tan saa yat kun, ŋaan ki n biar n kuukɔɔ.
Ŋaan li set ki tee n tan sii be n kuukɔɔ kaa, kimaan min nan n Baa Yennu-e tan sii be.
33 N beti biak na baaru po a yin tan fit la parmaasire, kimaan yaa gaa n paak na. I tan
saa di biak tingbouŋ na ni. Ŋaan yii mɔk parcheenn man, kimaan n nyann tingbouŋ
nawa."

17

Yiisa nba miar Yennu biaŋinba

1 Yiisa nba din pak nna maŋ, ŋaan gokit got sanpaapo, ki yet a, “N Baa, yoo maŋ
baara. Ŋaant ki min a Bija n la dontir, ki lian te ki a mun la dontir,
2 kimaan fine turin yiikoo niib kur paak, a man fit tur niib kur nba ki a turin maŋ
manfoor nba kaa gbennu.
3 Ki manfoor maŋe tee niib n bann fin nba tee Yennu nan barmɔnii, ki sɔɔ ji kaa; ki
bia mun saa bann min Yiisa Masia nba ki a tumin na.
4 Toona nba ki a turin a n tun na, n tun gbenna, ki dont a sann tingbouŋ na ni.
5 N Baa, turimin dontir a boor mɔtana, dontbooru nba ki n din laat, maa din be a boor
ki a daa ki nan durinya na.
6 “Niib nba ki a din gann ki turin na, n te ki bi bannawa. Bi din tee a yabe, ki a jiib ki
turin, ki bi mun sak a maama.
7 Ki mɔtana bi mi nan bonsiar kur nba ki a turin na nyii a boore,
8 kimaan n pakib maan nba ki a turin nawa, ki bi mun gaara, ki mɔtana bi ji bann
nan n set nyii a peŋe nan mɔnii, ki bi teen yada nan fine tumin.
9 “Tɔn, mɔtana n ji meia bi paake. N ki meia tingbouŋ na niib kur paak kaa, ŋaan n
meia binba ki a turin na paake, kimaan bi tee a yabe.
10 N yab kur tee a yabe; ki a yab kur mun tee n yab; ki bi dont n sann.
11 Ki mɔtana n ji baat a boor nie na; n ji kii be tingbouŋ na ni, ŋaan ŋamm ŋarin daa
saa biar tingbouŋ na niwa. Tɔn, n Baa, Popeendaanɔ, i diab fanu a sann ni, sann nba ki
a din purin na, ki bin taan yomm nan min nan fin nba tee yomm na.
12 Maa daa be namm na, n diab fanu nan a sann nba ki a din purin na ni. N baak bi
paak, ki bi ni sɔɔ ki teen yanni, see wunba tee Sintaanii yɔɔ na. Waa teen yann na, li
teen nan laa sɔb fin Yennu gbouŋ ni biaŋinba nae.
13 Ki mɔtana n baat a peŋe; ki maa daa be tingbouŋ na ni na, n piak linba nae ki
teemm, a bi para n gbee nan parpeenn nba ki n mɔk na.
14 “N pak a maan na turiba. Li paak ki tingbouŋ na ŋaateeb namm, kimaan bi ki tee
tingbouŋ na ni yabi, nan maa mun ki tee tingbouŋ na ni yɔɔ na.
15 N ki meia maa a nyinnib tingbouŋ na ni kaa, ŋaan n meia maa fii baak bi paake
fanu, ki bonbiiuk daanɔ Sintaanii daa baat ki biiribi.
16 Maa ki tee tingbouŋ na yɔɔ na, bi mun ki tee tingbouŋ na yabi.
17 “Wantib a maan nba set tee barmɔnii na, ki lin teemm popeendamm.
18 Faa din tumin tingbouŋ na ni biaŋinba na, nnae ki n mun tumm tingbouŋ na ni.
19 Ki bi paake ki n jikit n mɔŋ ki teena na, a bin teen a tiɔŋ yab nan barmɔnii.
20 “N ki meia ki teen ŋamm kuukɔɔ kaa; n meia ki teen nan binba tan saa teenin yada
bi mɔɔntii paak naewa.
21 N bia meia maa bi kura n taan mɔyomme. N Baa, faa be n ni, ki n mun be a ni
biaŋinba na, ŋaant ki bi mun n taan nant mɔyomm nna; ŋanne saa te ki tingbouŋ na
ŋaateeb n teen yada nan fine tumin.
22 Popeenn binbeŋ nba ki a turin na, n mun turiba, ki bi saa taan mɔyomm, nan min
nan fin nba taa mɔb biaŋinba na.
23 N be bi ni, ki a mun be n ni, a bin fit lian taan mɔb chib. Ŋanne saa te ki tingbouŋ
na ŋaateeb n bann nan fine tumin, ki bi saa bann nan a loonib nan faa loonin biaŋinba
na.
24 “N Baa, a jiib ki tur mine, ki n loon bii taŋi be maa tan sii be siaminba, ki bin la faa
dont n sann biaŋinba, kimaan a din loonime, yoo nba ki a daa ki nan durinya na.
25 N Baa, Popeendaanɔ, tingbouŋ na ŋaateeb ŋarin ki miani, ŋaan min ŋarin mia, ki
n poorpoweiteeb na mi nan fine tumin nna.
26 N fiit a binbeŋ ki wanniba, ki bia sii ŋammit fiitir a binbeŋ ki wantib, ki bii mɔk
lomm nba ki a loonin na booru, ki n mun sii be bi ni.”

18

Baa soor Yiisa biaŋinba

(Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Yiisa nba din miar Yennu ki gbenn na poorpo, ki ŋɔɔ nan u poorpoweiteeb yaat saa,
ki saa poot kpenu nba ki bi yi Kidronn na. Kpaab nna din be leŋ; ki bi saan kɔɔ kpaab
maŋ ni.
2 Tɔn, Judas, wunba din nyii Yiisa poor na din mi kpaab maŋ boor, kimaan yoo kur
Yiisa din tuu saa nan u poorpoweiteeb leŋe.

3 Ŋanne ki Judas tan baar kpaab maŋ ni nan kunkɔnkɔnna, nan mannteeb yudamm
nan Farisiinba toontunna; ki bi dia jatiat nan fita nan mulanbaabii.
4 Yiisa ŋarin din mi bonsiar kur nba yaa lin teenɔ, ŋanne ki u nyii tɔɔnn, ki boib a, “I
loon ŋmee?”
5 Ki bi jiin a, “Yiisa nba tee Nasaref nirɔ na.” Ki u betib a, “Mine na.” Ki Judas, wunba
nyii u poor na, see namm leŋ.
6 Yiisa nba ŋarin yet a, “Mine na” yoo nba, ki bi ŋmat potuntuna, ki baa baa tiŋ ni.
7 Ki Yiisa ŋamm boib a, “I loon ŋmee?” Ki bi bia yet a, “Yiisa nba tee Nasaref nirɔ
na.”
8 Ki Yiisa betib a, “N poŋ beti a mine na. Li-i tee ki i loon minie, yin ŋaan ki binba be
nanin na-ii saa.”
9 U din yet nna maŋ, a waa poŋ yet Yennu linba na n teen mɔniie, a “Faa turin binba
kur na, bi sɔɔ ki teen yanni.”
10 Li yoo maŋ ki Simonn Piita dia jukbanjiak, ki nɔɔt chɔɔ Yennu mannteeb yudaanɔ
daabir niidiitu po tubir ki pot. Daabir maŋ sann din tee Malkus-e.
11 Ki Yiisa bet Piita a, “Jiint a jukbanjiak maŋ ki nɔɔn. A mi a biak nba ki n Baa turin
na, n kan di-i?”

Baa jii Yiisa ki baar nanɔ Annas peŋ biaŋinba
(Matiu 26.57-58; Mak 14.53-54; Luk 22.54)

12 Ŋanne ki kunkɔnkɔnna nan bi yudaanɔ nan Juu teeb yudamm toontunna na ji soor
Yiisa, ki lorɔ,
13 ki jiiu ki saan nanɔ Annas boor sinsinn. Annas din tee Kayafas diamme, ki Kayafas
tee Yennu mannteeb yudaanɔ li binn.
14 Kayafas maŋe din bet Juu teeb yudamm a li ŋan ki niyenɔkɔɔ n gaar niib kur paak
ki kpo, a ŋanne chee nan sɔɔ kur n kpo.

Piita nba din nɔi a u ki mi Yiisa biaŋinba
(Matiu 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)

15 Baa din saa nan Yiisa na ki Simonn Piita nan Yiisa poorpoweitelɔɔ waa; ki
poorpoweitɔɔ maŋ tee daanɔ nba ki mannteeb yudaanɔ na miu fanu. Li paak, ki u
baar kɔɔ mannteeb yudaanɔ na ŋaadindouŋ ni, siaminba ki Yiisa be na.
16 Ŋaan ki Piita ŋarin biar see nanyer po yaŋir tammɔb ni, ki poorpoweitelɔɔ nba ki
mannteeb yudaanɔ na miu na ŋmat yaŋir tammɔb na ni, ki pak nan sapaamɔ nba guu
tammɔb na, ki u kɔɔn Piita dindouŋ na ni.
17 Ki sapaamɔ maŋ boi Piita a, “A ki tee jɔɔ na poorpoweiteyenɔ kaa-a?” Ki Piita jiinɔ
a, “Aaii! N ki tee u poorpoweiteyenɔ kaa.”
18 Waat din be li yoo, ki toontunna na nan kunkɔnkɔnna na joo sankɔɔna muu, ki see
nanii, ki Piita tan saan taamm ki bi nanii.

Biaŋinba ki mannteeb yudaanɔ boi Yiisa buboit
(Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

19 Ŋanne ki mannteeb yudaanɔ na boi Yiisa u poorpoweiteeb nan u wannu na po.
20 Ki Yiisa betɔ a, “N poŋ tuu piak yeenin ni ki teen sɔɔ kur, ki ki bɔri n wannu kur nba
ki n tuu wanti. N tuu want niib Yenjiantu diit ni nan Yenjiantu ŋasaakak ni, siaminba
ki Juu teeb kur tuu baat lakint na. Min ŋarin ki mi pak siar woonin ni.
21 Ki bee teen ki a boimi? Boin binba gbat linba ki n tuu beerib na. Ŋamme mi maa
tuu yeen linba.”
22 Yiisa nba yet nna maŋ, ki kunkɔnkɔnna na yenɔ pebɔ tanpak, ŋaan boiɔ a, “Bi piak
jiint mannteeb yudaanɔ nnae-e?”
23 Ki Yiisa betɔ a, “Mi-i pak bonbisiarie, fan bet sɔɔ kur laa tee linba. Ŋaan mi-i pak
linba tokinie, bee teen ki a ji pebimi?”
24 Li yooe ki Annas te ki bi jii Yiisa ki saan nanɔ Kayafas, wunba tee mannteeb yudaanɔ
na peŋ; ki Yiisa bia lek daa lor ŋmiit.

Biaŋinba ki Piita ŋamm nɔi a u ki mi Yiisa
(Matiu 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Piita nba din see ki nanii muu na, leŋ maŋ ki bi boiɔ a, “A ki tee u poorpoweiteyenɔ
kaa-a?” Ki Piita yetib a, “N ki tee u poorpoweiteyenɔ kaa.”
26 Ki mannteeb yudaanɔ daabiyenɔ, wunba ninja ki Piita chɔɔ u tubir ki pot na boiɔ
a, “N bo ki la ki a be nan Yiisa kpaab na ni-i?”
27 Ki Piita bia nɔi. Li taakpaak ni ki kojouk bui.

Biaŋinba ki Pailat bu Yiisa buut ki chab a bin kpiu
(Matiu 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 Kayafas nba din boi Yiisa buboit ki gbenn na poorpoe, ki Juu teeb yudamm jiiu ki
saan nanɔ tiŋ na yudaanɔ nba ki bi yiu Pailat* na ŋaak. Li din tee sanyapob nie. Juu
teeb yudamm maŋ din ki loon bin kɔɔ ŋaak† maŋ ni, kimaan bi loon bin dia bi mɔŋe
bonŋann Yennu boor, ki tan fit di yukitgar tiaru jaamm na.
29 Li paak ki Pailat nyii nanyer bi boor, ki boib a, "Jɔɔ na teen bee ki i biirɔ?"
30 Ki bi yaa, "Wuu bonni kii tun bonbiir, ti bo kan baar nanɔ a boori."
31 Ki Pailat betib a, "I mɔŋ n jiiu ki bu nanɔ, i sennu nba want biaŋinba." Ki Juu teeb
yudamm maŋ yaa, "Ti ki mɔk yaak ki saa kpi nirɔ."
32 Yiisa nba din yaa kubooru nba ki u tan saa kpo na, li set tan teen nnae, ki fit gbee.
33 Ki Pailat ŋmat kɔɔ ŋaak na ni, ŋaan yiin Yiisa, ki boiɔ a, "A tee Juu teeb kpanbare-
e?"
34 Ki Yiisa jiin boiɔ a, "Fine daa boin buboit na koo siabe beta n po?"
35 Ki Pailat boiɔ a, "N tee Juu nirɔ-ee? A mɔŋ niib nan mannteeb yudamme jiia ki tan
turin. A jia biir bee?"
36 Ki Yiisa yetɔ a, "N naan ki tee tingbouŋ na ni yar kaa. N naam-i bonni tee tingbouŋ
na ni yarie, n poorpoweiteeb bo saa kɔn n paaka, ki Juu teeb yudamm bo kan soorimi.
Aaii, n naan ki tee tingbouŋ na ni naami."
37 Ki Pailat boiɔ a, "A set tee kpanbare-e?" Ki Yiisa jiin a, "Nn, fine yet a n tee kpanbar.
Bi din marin a n wann niib barmɔnii wannue. Li paake ki n baar tingbouŋ na ni; ki sɔɔ
kur nba waa barmɔnii wannu maŋ gbia n maan."
38 Ki Pailat boiɔ a, "Bee tee barmɔnii?" ŋaan ŋmat nyii nanyer, Juu teeb yudamm na
boor ki betib a, "N ki la jɔɔ na biit ki saa biirɔ.
39 I mɔk siar ki tuun binn kur ni, ki n tuu nyinn dansarkɔɔyenɔ yukitgar tiaru jaamm
yoo ki turi. I loon ki n nyinn Juu teeb kpanbar na ki turini-i?"
40 Ki bi tian ki yeen a, "Ti ki loon jɔɔ na kaa. Ti loon ki a nyinn Barabas-e ki turit."
Barabas din tee fat-tɔɔe.

19

1 Li yoo na ki Pailat te ki bi boo Yiisa kpaasir.
2 Ki kunkɔnkɔnna na luu kunkonii fokirik ki yirimɔ, ki lannɔ baanmuŋ nna,
3 ki baat u boor, ki yeen a, "Juu teeb kpanbar, ti foonta," ŋaan pebitɔ tanpakii.
4 Ŋanne ki Pailat bia ŋamm nyii nanyer ki bet yudamm na a, "Gotir man, n baat nanɔ
i boore, a yin bann nan n ki la u biiti."
5 Ŋanne ki bi baar nan Yiisa, niib na boor, ki u yir kunkonii fokirik ki bia lia baanmuŋ
na. Ki Pailat betib a, "Gotir, nirɔ maŋe na."
6 Mannteeb yudamm nan bi toontunna nba lau yoo nba, ki bi tian a, "Kpaamɔ
dapunpunn paak! Kpaamɔ dapunpunn paak!"
Ki Pailat betib a, "I mɔŋ n jiiu ki kpaau dapunpunn paak, kimaan min ki la u biiti."
7 Ki Juu teeb yudamm na jiin a, "Ti mɔk sennsau, ki sennu maŋ want nan u kpan lek
tee wun kpoe, kimaan u yaa u tee Yennu Bijae."
8 Pailat nba gbat nna maŋ, ki jaŋmaanii ji soorɔ bonchiann;
9 ki u ŋmat kɔɔ ŋaan yiin Yiisa, ki tan boiɔ a, "A nyii lee?" Ŋaan Yiisa din ki jiinɔ
siari.
10 Ki Pailat bia boiɔ a, "A kan pak jiinimi-i? A ki mi nan n mɔk yiikoo ki saa te bin
ŋaa-a, ki bia mɔk yiikoo ki saa te ki bin kpaa-a dapunpunn paaki-i?"
11 Ki Yiisa ji jiinɔ a, "Yennu-i bonni kii chaba yiikoo, a bo kii mɔk n paak yiikoo. Li
paak, daanɔ nba soorin ki jiin kubina na, u biit yab ki gar a yara."
12 Pailat nba gbat nna maŋ, ki u lek ji loon ki wun ŋaau nan ninmɔnn, ŋaan ki Juu
teeb yudamm na yakii ki yaa, "Li-i tee ki a ŋaau, ŋann a ji ki tee Kpanbar yudaanɔ Siisa
yɔɔk kaa, kimaan daanɔ nba pur u mɔŋ kpanbar, u tee kpanbara yudaanɔ na dataake."
13 Pailat nba gbat nna, ki u nyii nan Yiisa nanyer po, ki kar u buut kaanu paak, ki bi
yir Tann Binbintir. (Juu teeb maan ni, bi yir Gabata-e.)
14 Li din tee yonsuuk nie, ki li saa yent ki yukitgar tiaru jaamm n di. Ki Pailat yet Juu
teeb yudamm na a, "I kpanbare na."
15 Ki bi yakii ki yaa, "Kpimɔ! Kpimɔ! Kpaamɔ dapunpunn paak."
Ki Pailat boib a, "I kpanbar ki i loon ki n kpaau dapunpunn paaki-i?"

---

* **18:28 18.28** Pailat din tee Rom tiŋ kpanbar Siisa yudamm yenɔe. † **18:28 18.28** Bi-i kɔɔ wunba ki tee Juu nirɔ ŋaak, li teemm jakinte.

Ki mannteeb yudamm na jiin a, “Ti ki mɔk kpanbarsɔɔ see kpanbar yudaanɔ Siisa kuukɔɔ.”
16 Ki Pailat ji chab a bin kpaa Yiisa dapunpunn paak.

Baa kpaa Yiisa ki tabinɔ dapunpunn paak biaŋinba
(Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)

Ŋanne ki Rom teeb kunkɔnkɔnna na ji gaar Yiisa,
17 ki nyii nanɔ doo na kpiŋ; ki u jii u kuun dapunpunn. Ki bi saa baar siaminba ki bi yir “Yukpabuk” na. (Juu teeb maan ni, bi yi leŋe “Golgota.”)
18 Leŋe ki bi kpaau dapunpunn paak; ki bia kpaa niib banlee dapunpuna paak ki pukin Yiisa po, ki yenɔ be chianu ki lɔɔ mun be chianu, ŋaan ki Yiisa be sinsuuk ni.
19 Ki Pailat sɔb sɔbinii ki bi tabin Yiisa dapunpunn na paak, ki li yaa, “Nasaref nirɔ Yiisa nba tee Juu teeb kpanbare na.”
20 Juu teeb bonchiann din karin sɔbu maŋa, kimaan siaminba ki bi din kpaa Yiisa dapunpunn paak na din ki fɔk nan Jerusalem-i. Sɔbinii na din sɔb Juu teeb nan Rom teeb nan Griik teeb maan nie.
21 Ŋanne ki Juu teeb mannteeb yudamm saan Pailat boor, ki saa betɔ a, “Li bo ki ŋan ki a sɔb a ‘Juu teeb kpanbare na.’ Li bo ŋan ki a sɔb a ‘Jɔɔ na pur u mɔŋ Juu teeb kpanbare.’ ”
22 Ki Pailat jiin a, “Maa sat sɔb linba na, n sɔbe.”
23 Kunkɔnkɔnna na nba kpaa Yiisa na poorpoe, ki bi jii u tiat ki chentir taar munna, ki kunkɔnkɔnnɔ kur gaar tor. Li poorpoe biak ki bi jii u tiŋ po liatfoouk, linba ki bi luur bonmunn, ki li ki mɔk nyarmu na,
24 ki yet bi leeb a, “I daa pati. Ŋaant ki ti tɔ naatɔɔt ki laan wunba saa yentir.” Li din teen nna, a Yennu gbouŋ nba din yet linba na n fit gbee-e a:
“Bi chent n tiat,
ki bia tɔ naatɔɔt n tiŋ po liatfoouk na paak.”
Nnae ki kunkɔnkɔnna na set din tun.

Yiisa nba chabit u naa ki kubintɔ sɔɔ biaŋinba

25 Yiisa naa din see kpia u dapunpunn nae: ki Klopas ŋaapoo nba ki bi yiu Meeri na, ki u tee Yiisa naa maŋ niipoo na, see kpiau, ki Meeri Magdaliinn pukin leŋ.
26 Ki Yiisa la u naa, ki bia la u poorpoweitɔɔ nba ki u mantik loonɔ na, ki u mun see leŋ, ki Yiisa yet u naa a, “N naa, a bijae na jik,”
27 ŋaan bet u poorpoweitɔɔ maŋ a, “A mun, a naae na jik.” Laa din nyii li yoo, ki poorpoweitɔɔ na ji jii Yiisa naa ki kun nanɔ u ŋaak ni.

Yiisa kuun labaar
(Matiu 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Tɔn, Yiisa din mi nan bonsiar kur nba ki u din tuun na ji gbenna, ki u yet a, “Nyunnyukuru mɔkin.” U yet nna a lin gbeen linba sɔb Yennu gbouŋ ni nae.
29 Ŋmaŋ din see leŋ nan damiituk, ki bi jii saapo ki tun damiituk maŋ ni, ki jii saapo na ki fin daauk paak, ki teen u mɔb ni,
30 ki u fɔɔnt ki nak, ŋaan yet a, “Li gbenna,” ki tibin ki chab Yennu u seek.

Biaŋinba ki bi jii kpann ki ŋmuu Yiisa lokir ni

31 Tɔn, laa saa yent ki tee foondaar na, Juu teeb yudamm na din ki loon niib na-ii be dapunpuna paak foondaari, kimaan foondaar nba din saa yent maŋ din tee dajaanne. Li paak, ki bi din saan Pailat boor, a wun chab ki bin kɔnn kɔnn niib na taa, ki bin kpo yian, ki bin fit kpaatib dapunpuna maŋ paak.
32 Li paak, ki kunkɔnkɔnna na saan ki saa kɔnn binba lakin kpaa nan Yiisa na taa,
33 ŋaan baar Yiisa boor, ki sɔɔ ki u kpowa. Li paak bi din ki kɔnn u taa.
34 Ki kunkɔnkɔnna na yenɔ jii kpann ki ŋmuu Yiisa lokir ni. Li taakpaak ni ki sɔn nan nyun nyii.
35 Min nba sɔbin gbouŋ nae la baa teen biaŋinba nan n mɔŋ ninbina, ki teen siara, ki mi nan n siara maŋ tee barmɔniie, ki n sɔbin linba tee barmɔnii na a yin fit lian teen yada.
36 Li din teen Yiisa nna a lin gbeen linba sɔb Yennu gbouŋ ni nae a, “Bi kan kɔnn u kpabir nan yennkɔɔwa.”
37 Ki Yennu gbouŋ bia yet siar boor a, “Niib tan sii gorii baa ŋmuu wunba kpann na.”

Yiisa gbanant piinu labaar
(Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

38 Li poorpoe ki Joosef, wunba tee Arimatea nirɔ na, saan Pailat boor, ki saa miarɔ
Yiisa gbanant. Joosef din tee Yiisa poorpoweitɔɔe, ŋaan u din waau woonin nie, kimaan
u tiin Juu teeb yudamme jaŋmaanii. Ki Pailat chabɔ; ki u saan kpaat Yiisa ki jiiu.
39 Ki Nikodemus, wunba poŋ mi baar Yiisa boor nyiɔk na mun baar ki dia bonnunubit
nba saa teen Yiisa gbanant paak, ki li tee nan bɔrik-gbina piik nan ŋanŋmu na. (Bi din
jii bona nba ki bi yir mir nan alos nae ki ŋmat ki teen bonnunubit maŋ.)
40 Ki bi jii Yiisa ki pɔbinɔ chinchenŋana ni nan bonnunubit na, nan Juu teeb kupiinu
kaar nba tee bianjinba na.
41 Baa din kpaa Yiisa siaminba na, kpaab din be leŋ, ki kapaauŋ poŋ be leŋ, ki bi din
daa ki pii sɔɔ kaauk maŋ ni.
42 Juu teeb foondaar nba per na, ki kaauk na boor bia ki fɔk na, ki bi pii Yiisa leŋ.

20

Yiisa nba fiir kuun ni bianjinba
(Matiu 28.1-10; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

1 Ki Juu teeb foon daar tan gar, ki lasir daar sanyapob ni ki sɔɔ li daa bɔn, ki Meeri
Magdaliinn saan Yiisa kaauk boor, ki la ki bi birint katanu kaauk maŋ mɔb paaka;
2 ki u chiar saan Simonn Piita nan Yiisa poorpoweitelɔɔ nba ki Yiisa mantik tuu loonɔ
na peŋ, ki betib a, “Bi piit ti Yomdaanɔ kaauk na niwa, ki ti ki mi baa birɔ siaminba.”
3 Ŋanne ki Piita nan Yiisa poorpoweitelɔɔ na nyii ki tiin saa,
4 ki Yiisa poorpoweitelɔɔ na tin paak Piita, ki saa dɔŋ baar kaauk maŋ boor,
5 ŋaan ki kɔɔ. U din tibine ki la katiŋ na.
6 Ki Simonn Piita tan yɔɔnt baar ki kɔɔ, ki la ki katiŋ na dɔɔ,
7 ki bia la chinchenbik nba ki bi daan fin Yiisa yur na, ki ŋann fin li biaŋ ki dɔɔ li
kuukɔɔ.
8 Ŋanne ki Yiisa poorpoweitelɔɔ nba din dɔŋ baar na mun kɔɔ ki ji la li biaŋ, ki teen
yada nan Yiisa fiir kuun nie.
9 Ŋaan bi daa din ki bann linba sɔb Yennu gbouŋ ni na paaki, a Yiisa saa fiir kuun ni
na.
10 Ki bi ŋmat kun.

Yiisa nba din dɔkit Meeri Magdaliinn paak bianjinba
(Mak 16.9-11)

11 Meeri ŋarin din biar see kaauk maŋ boor nie ki mɔ, ki tan tibin ki got kaauk na ni,
12 ki la malakanba banlee lia tapeenii, ki yenɔ kar siaminba ki bi daan bir Yiisa na
yur po, ki lɔɔ na mun kar li taa po.
13 Ki bi boiɔ a, “Poo na, bee ki a mɔ?” Ki u jiin a, “Bi piit n Yomdaanɔe, ki n ki mi baa
teenɔ siami.”
14 Waa yet nna, ki u ŋmant la ki Yiisa see, ŋaan ki u ki bann nan Yiisa-e na.
15 Ki Yiisa boiɔ a, “N niipoo, bee ki a mɔ? A loon ŋmee?” Meeri ŋarin din mi a u tee
kpaab na toontunnɔe. Ki u yetɔ a, “Li-i tee ki a jiiuie, fan betin faa teenɔ sian, ki n saan
ki saa jiiu.”
16 Ki Yiisa yiinɔ a, “Meeri.” Ki u ŋmant ki tokinɔ, ki yiinɔ Juu teeb maan ni a, “Raboni!”
(Li paak tee “Wanntɔɔ.”)
17 Ki Yiisa betɔ a, “Daa somi, kimaan n daa ki doo sanpaapo n Baa boori; ŋaan i saa n
naa waas boor, ki saa betib a n saa do sanpaapo, wunba tee n Baa nan i Baa na boora;
ŋɔɔe bia tee n Yennu nan i Yennu na.”
18 Ki Meeri Magdaliinn ŋmat Yiisa poorpoweiteeb peŋ ki saa betib a, “N la ti Yomdaanɔ
nawa,” ŋaan yetib waa betɔ linba.

Yiisa nba dɔkit u poorpoweiteeb paak bianjinba
(Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)

19 Lasir daar maŋ nyiɔko, ki Yiisa poorpoweiteeb na tan lakin leeb ki be diiuk ni, ŋaan
kpar gann, kimaan bi tiin Juu teeb yudamm na jaŋmaanii, ki tan sɔɔ Yiisa see bi sinsuuk
ni, ki betib a, “Parmaasir-ii be i paak.”
20 Waa yet nna poorpoe, ki u wannib u niipant ni fɔna nan u lokir ni fɔnn na. Ki u
poorpoweiteeb nba lau maŋ, ki bi ji mɔk parpeenn bonchiann.
21 Ki Yiisa bia ŋamm yetib a, “Parmaasir-ii be i paak. N Baa nba tumin bianjinba na,
n mun yaa n tumi li biaŋe.”
22 Li poorpoe ki u foont bi paak ŋaan yetib a, “Gaat Yennu Seyeeŋ man.
23 Li-i tee ki i nyik chab sɔɔ biit, u set la nyikinchab u biit maŋ paaka; ŋaan li-i tee ki
i ki nyik chab sɔɔ biiti, u kan la nyikinchabi.”

Ki jiin Yiisa nan Tomas po

24 Ŋaan u poorpoweiteyenɔ nba tee Tomas, ki bi yiu Jaak na din kaa, yoo nba ki Yiisa
baar bi boor na.
25 Ki Yiisa poorpoweiteleeb na betɔ a, “Ti la ti Yomdaanɔwa.” Ki Tomas yetib a, “Min
ŋarin, li-i kii tee ki n tan la u niipant ni fɔna na, ki jii n niibir ki tun siaminba ki bi kpaa
kpai na, ki bia jii n nuu ki tun u lokir na ni-i kaa, n kan teen yada.”
26 Li daa ŋanniin daare ki Yiisa poorpoweiteeb na bia lakin leeb ki be diiuk ni, ki Tomas
ji be bi ni, ki bi yaan kpar gann; ki Yiisa tan baar see bi ni, ki betib a, “Parmaasir-ii be i
paak,”
27 ŋaan bet Tomas a, “Jiin a niibir ki tun n niipant ni, ŋaan bia tant a nuu ki tun n
lokir ni, ki ji daa birisi, ŋaan teenin yada.”
28 Ki Tomas yetɔ a, “Fine tee n Yomdaanɔ ki bia tee n Yennu.”
29 Ki Yiisa boiɔ a, “Faa ji lan na paake ki a teenin yada-a? Binba ki lan ŋaan teenin
yada na, parpeenn tee bi yare.”

Linba paak ki bi sɔb gbouŋ nae na

30 Yiisa din tun bakitnauŋ toonjaana bonchiann u poorpoweiteeb peŋ, ŋaan li kur ki
sɔb gbouŋ na ni.
31 Linba sɔb ki be gbouŋ na ni, bi sɔb a yin teen yada nan Yiisa-e tee Yennu Niganntɔɔ
Masia, ki bia tee Yennu Bija. Li-i tee ki i teenɔ yada, u paake ki i saa la manfoor nba kaa
gbennu.

21

Biaŋinba ki Yiisa dɔkit u poorpoweiteeb banlore paak

1 Li poorpoe ki Yiisa ŋamm dɔkit u poorpoweiteeb paak, mɔkgbeŋir nba ki bi yir
Taiberias* na ni. Waa dɔkit biaŋinbae na:
2 Simonn Piita nan Tomas (wunba ki bi din yiu Jaak na) nan Natanael (ŋɔɔe din nyii
Keena nba be Galilii yent ni na), nan Sebedii waas, nan Yiisa poorpoweiteleeb banlee
din lakin be Taiberias mɔkgbeŋir maŋ ni.
3 Ki Simonn Piita tan bet u leeb na a, “N sik jansooru jen.”
Ki bi betɔ a, “Timm nan fine saa sik.” Ki bi saan kɔɔ burgbetir ni, ki lubin bi janlaauŋ
nyun na ni, ŋaan li nyiɔk bi din ki soor siari.
4 Li din tan yent sanyapob ni ki Yiisa see nyunkpiŋ, ŋaan ki u poorpoweiteeb ki mi a
ŋɔɔe.
5 Ki u boib a, “Ŋaajab, i ki soor siari-i?”
Ki bi jiin a, “Nn.”
6 Ki u betib a, “Lumin i janlaauŋ i diitu po, ki i saa soor janii.” Ki bi lu janlaauŋ na, ki
ji gbar donnu, kimaan janii nba ki bi soor na kpiatu din paaka.
7 Ŋanne ki Yiisa poorpoweitɔɔ nba ki u mantik loonɔ na yet Piita a, “Ti Yomdaanɔe.”
Simonn Piita nba gbat a bi Yomdaanɔe na, ki u lia u liatir nba ki u bo liat bir na, ki yukir
sik nyun ni ki baar Yiisa boor.
8 Leŋ din ki fɔk nan nyunkpiŋi; li fɔkint din tee nan taapauŋ kobii ŋantaa nae; ki Yiisa
poorpoweiteleeb ji kan burgbetir na ki li daar janlaauŋ na, ki li gbee nan janii, ki baar
nann nyunkpiŋ.
9 Baa nyii burgbetir na ni yoo nba, ki bi la boroboro nan sankɔɔna muu, ki jaŋ paa
muu na paak ki beet.
10 Ki Yiisa betib a, “Jiin janii nba ki i soor na waan, ki baar nann nna.”
11 Ki Simonn Piita kɔɔ burgbetir na ni, ki dat janlaauŋ na ki donn kunkonn, ki li
gbee nan jangbeŋa; ki bi kan, ki li tee janii kobik nan piinŋmu nan ŋantaa. Li din yab
bonchiann, ŋaan janlaauŋ na lek ki pati.
12 Ŋanne ki Yiisa betib a, “Saana man ki tan ŋman.” Ŋaan nan bi yenɔkɔɔwa lek ki
mɔk parcheenn nan wun boiɔ a u tee ŋmee, kimaan bi mi nan u tee Yomdaanɔ nae.
13 Ki Yiisa jii boroboro na ki turib, ki bia jii jaŋ na ki turib.
14 Linba nae din tee taar muntaa ni ki Yiisa jii u mɔŋ ki wann u poorpoweiteeb, Yennu
nba din fiinɔ kuun ni na poorpo.

Biaŋinba ki Yiisa pak nan Piita

15 Baa din dii jeet maŋ poorpoe, ki Yiisa boi Simonn Piita a, “Simonn, fin Jɔɔnn bija, a
loonin ki gar linba nawa-a?”
Ki u jiin a, “Nn, n Yomdaanɔ, a mi nan n loona.”
Ki u yetɔ a, “Ii dint n pebis.”

---

* **21:1 21.1** Galilii mɔkgbeŋir sanleere tee Taiberias-e.

16 Ki Yiisa bia boi Simonn Piita taar munlee ni a, “Simonn, Jɔɔnn bija, a loonimi-i?”
Ki u jiin a, “Nn, n Yomdaanɔ, a mi nan n loona.”
Ki u betɔ a, “Ii kpaar n pei.”
17 Ki taar muntaa ni ki Yiisa boiɔ a, “Simonn, fin Jɔɔnn bija, a loonimi-i?”
Ki Piita par ji biir, kimaan Yiisa nba boiɔ taar muntaa a, “A loonimi-i?” na. Ki u yetɔ a, “N Yomdaanɔ, a mi bonsiar kur. A mi nan n loona.”
Ki Yiisa betɔ a, “Ii dint n pei.
18 Barmɔniie ki n beera na, faa din tee naasimɔ na, a din tuu bob a gbanne, ki saa siaminba ki a loon; ŋaan a-i taŋi kpet yoo nba, a saa tant a nii, ki sɔɔ saa lora, ki mukisa ki saan nana siaminba ki a ki loon.”
19 Yiisa nba yet linba na din want biaŋinba ki Piita tan saa kpo ki te Yennu sann n la dontire. Li poorpo ki Yiisa yetɔ a, “Ii waa-n.”
20 Ki Piita tan jiant ki la Yiisa poorpoweitelɔɔ nba ki u mantik loonɔ na ki u waa; ŋɔɔ maŋe din kar ki kpia Yiisa, yoo nba ki bi lakin di jeet, ki dɔnn boiɔ a, “Ŋmee yaa wun nyi a poori?” na.
21 Piita nba lau yoo nba, ki u boi Yiisa a, “N Yomdaanɔ, ŋaan jɔɔ na ŋarimi-i?”
22 Ki Yiisa yetɔ a, “Mi-i loon ki wuu be nan maa tan saa jen, li ki la-ani. Fin-ii waan.”
23 Li paake teen ki Yiisa poorpoweiteeb na din yeen a Yiisa poorpoweitɔɔ maŋ kan kpo. Ŋaan Yiisa din ki pak a u kan kpo kaa. U din yet a, “Mi-i loon wuu be nan maa tan saa jen, li ki la-ani.”

Ki jiin wunba sɔb gbouŋ na po

24 Tɔn, Yiisa poorpoweitɔɔ maŋe tee wunba yeen niib barii maŋ, ki bia sɔbir gbouŋ na ni; ki ti mi nan waa yeen linba na tee barmɔniie.
25 Ŋaan bona bonchiann be ki Yiisa din tun ki pukin linba sɔb gbouŋ na ni paak. Bi-i bonni sɔb linba kur ki u din tun maŋ, n dukin nan gbant nba ki bi bo saa sɔb na bo kan la yiar tingbouŋ na ni kii be.

TOOMIINBA TOONA

Ki jiin Toomiinba Toona gbouŋ na po

Toomiinba toona sɔbu na tee Luk barŋanii sɔbu na tukire.

Li barjar mantik tee lin wann Seyeeŋ nba din te ki Yiisa sinsinn weira mɔɔnt ŋɔɔ Yiisa barŋanii na "Jerusalem doo ni, nan Judea nan Samaria tinii kur po, ki saan tuu tingbouŋ na lokir kur po nae." (1.8)

1 Chanbaa Teofilus:

N sinsinn sɔbu na ni min Luk din sɔb bona bonchiann nba ki Yiisa din tuun ki bia want niib, u toonn pinpiin-yoo na mɔkmɔk nan Yennu nba din tan donnɔ Yendɔuŋ ni.

2 Waa daa din ki doo na, Yennu Seyeeŋ sommir nie ki u din wann waa gann binba ki teemm u toomiinba na nba sii tuun biaŋinba.

3 U kuun poorpoe ki u din jii dapiinna ki yɔɔ want u mɔŋ ki teemm, ki li want nan birsuk kaa nan u set jen u manfoor niwa, ki bi din tuu yɔɔ laatɔ, ki u piak namm ki jiin Yennu naan po.

4 Yosau yaann ki u tan lakin be namm, ki din tan turib mɔb a, "I daa nyi Jerusalem-i, ŋaan kii be kii guu piinii nba ki n Baa Yennu senn mɔsonn a u saa turi, nan maa poŋ beti li po na.

5 Jɔɔnn ŋarin din wuur niib nan nyume, ŋaan daa ŋanlelee na ni, Yennu Seyeeŋe saa wuur i para."*

Biaŋinba ki Yennu donn Yiisa Yendɔuŋ ni

6 Toomiinba nba din lakin nan Yiisa yoo nba, ki bi boiɔ a, "Ti Yomdaanɔ, yoo nba nae ki a yaa a fat timm Israel teeb† yent ki jiint koo nlee?"

7 Ki Yiisa yetib a, "Li ki lai nan yin bann yoo nba ki n Baa Yennu senn a lin tun na; ŋɔɔe mɔk yaak ki senn u yoo.

8 Ŋaan yoo nba ki u Seyeeŋ saa sik i paak na, i saa la paŋ, ki tan sii tee n siara damm Jerusalem, nan Judea yent kur ni, nan Samaria yent ni, nan tingbouŋ na lokir kur po."

9 Waa pak maan maŋ ki gbenn yoo nba, ki Yennu te ki u do Yendɔuŋ ni, ki bi goriiɔ, ki u saa kɔɔ sanpagbant ni, ki bi ji ki lau.

10 Ŋaan baa lek biar see ki kpaa nunii ki gorii sanpaapo na, ki sɔɔ jab‡ banlee see ki lia tapeenii,

11 ki boib a, "Yimm Galilii teeb, bee ki i see nna ki gorii sanpaapo nna? Yiisa nba nyii i boor ki doo Yendɔuŋ ni biaŋinba na, u bia tan saa nyi Yendɔuŋ maŋ ni ki jen sik nan yaa goriiɔ ki u do sanpaapo biaŋinba nae."

Ki jiin wunba gaar Judas yiar na po

12 Li yoo na ki Yiisa toomiinba na nyii Olif Tiinii kunkonn na paak ki ŋmat Jerusalem. Leŋ maŋ nan Jerusalem din tee nan maar jinn nae.

13 Baa baar Jerusalem yoo nba, ki bi saan kɔɔ ŋaak nba ki bi tuu be na ni ki doo ditɔɔtuk paak. Binba din kɔɔ maŋ tee Piita nan Jɔɔnn nan Jeems nan Andru nan Filip nan Tomas nan Batolomiu nan Matiu, nan Jeems wunba din tee Alfeus bija, nan Simonn Nikakitik, nan Judas wunba tee Jeems bija na;

14 ki bi kura tuu yɔɔ lakint nan leeb ki pukin poosiab nan Yiisa naa Meeri, nan Yiisa waarii, ki mei Yennu nan dudukyent ki ki naki.

15 Ŋanne ki daa ŋanlee nna tan gar, ki Yiisaweira teen nan kobik nan piinlee nawa ki taan kar, ki Piita tan fiir set

16 ki yet a, "N naa waas, linba ki Yennu Seyeeŋ din te ki Defid din sint bunt buntir ki jiin Judas po, ki li sɔb Yennu gbouŋ ni na, li kpaa talase ki lin set tan gbee. Judas maŋe tee daanɔ nba daan wann niib ki bi soor Yiisa na.

17 Ŋaan Yiisa din gann timm nan ŋɔɔe a tii tuun Yennu toonn nba ki ti tuun na, ki u din pukin ti kann ni."

18 (Judas toonbiit likirii nba ki u la nae, ki u jii ki daa kpaab; leŋe ki u bia tan baa ki put poor, ki u nɔɔt kur nyii.

19 Ki Jerusalem teeb kur gbat nna maŋ, ki pur kpaab maŋ sann bi mɔŋ maan ni a Akeldama, ki li paak tee "Sɔnkpaab.")

20 "Tɔn, li sɔb yaŋ gbouŋ nba be Yennu gbouŋ nɔɔk ni na a:
'Ŋaant ki u ŋaak n set langbouŋ ki sɔɔ daa kɔɔ leŋi.'

---

* **1:5 1.5** Li paake tee "Yennu Seyeeŋ saa gbee i ni." † **1:6 1.6** Juu teeb sanleere tee Israel teeb. ‡ **1:10 1.10** Bi din tee malakanbae.

Ki bia jen sɔb a:
'Li ŋan ki sɔɔ n gaar u toonn yiar na.'
21-22 "Li paak ti loon ki tin gann niyenɔe ki pukinɔ ti po, ki wun teen Yiisa kuunfiiru
siara daanɔ. Li ŋan ki wuu tee timm nba daan tuu yɔɔ lin nan ti Yomdaanɔ Yiisa maŋ
ni yenɔ, yoo nba ki Jɔɔnn din wuur niib Yennu nyunwuru mɔkmɔk ki tan baar yoo nba
ki Yiisa nyii ti boor, ki Yennu donnɔ Yendɔuŋ ni na."
23 Ŋanne ki bi nyinn jab banlee: Joosef wunba ki bi din yiu Basabas na (bi din bia yi
ŋɔɔe Justus na), nan Matias,
24 ki ji miar Yennu a, "Ti Yomdaanɔ, fine mi sɔɔ kur par ni, li paak, wantit jab banlee
na ni, wunba ki a gann,
25 ki wun teen toomii ki gaar a toonn yiar nba ki Judas nyik ŋaan saan saa be siaminba
ŋan nanɔ na."
26 Baa miar Yennu ki gbenn yoo nba, ki bi tɔ naatɔɔt, a bin gann bi banlee maŋ ni
yenɔ, ki Matias dii, ki bi jiiu ki pukinɔ toomiinba piik nan yenɔkɔɔ na ni.

2

Yennu Seyeeŋ baaru labaar

1 Tɔn, ki jaamm nba ki bi yir Pentekost na daar baar; daar maŋe ki Yiisaweira kura
lakin leeb boyennkɔɔ ni.
2 Li taakpaak ni ki fuur nyii sanpaapo ki fu nan wonpaaruko da na, ki sik gbee diiuk
nba ki bi kar na ni.
3 Ki bi la ki siar naan nan mupeeuŋ na, ki yat tɔɔ sɔɔ kur paak,
4 ki Yennu Seyeeŋ gbee sɔɔ kur ni, ki bi piin piak maboorganii nan Yennu Seyeeŋ nba
wannib biaŋinba na.
5 Ki Juu teeb nba tee yentinna na mun din be Jerusalem li yoo, binba nyii tingbouŋ na
tinii kur po ki baar leŋ.
6 Baa gbat fuut maŋ yoo nba, ki nibur tikir leŋ, ki li teemm yaarlituk, kimaan
Yiisaweira maŋ piak sɔɔ kur maan ni ki u gbia.
7 Ki li teemm bakitnauŋ ki yaar litib, ki bi boi bi leeb a, "Niib nba piak na kur ki tee
Galilii teeb kaa-a?
8 Ki li teen nlee ki ti kura tan jia gbia ki bi piak ti mɔŋ mɔŋ maan nna?
9 Ti siab nyii Patia nan Media nan Elam nan Mesopotamia nan Judea nan Kapadosia
nan Pontus nan Asia,
10 nan Frijia nan Pamfilia nan Ijipt, nan Libia yaka po siaminba kpia nan Sairene na;
ki ti yemm mun bia nyii Rom;
11 ki ti siab tee Juu teeb, ki siab mun bia tee boorganu nba din lebit bi jiantu ki waa
Juu teeb Yennu na; ki ti yemm mun bia nyii Kret nan Arabia, ŋaan ki ti kura lek gbia
ki bi piak ti mɔŋ mɔŋ maan ni, ki dont Yennu sann nan u bakitnauŋ toona nba ki u tun
na."
12 Ki li bakitib ki ŋmat bi yan, ki bi boi bi leeb a, "Linba na paak tee bee?"
13 Ki siab mun bia laa ki sarikit Yiisaweira maŋ a, "Bi nyuu daame ki yib."

Ki jiin Piita mɔɔntii po

14 Ŋanne ki Piita nan u leeb piik nan yenɔkɔɔ na fiir set nibur na tɔɔnn; ki Piita pak
sanpaapowa a:
"Yimm Juu teeb, nan yimm nba kur be Jerusalem na, gbiintir man maa yaa n paki
linba na, kimaan n mɔk siare ki loon ki i bann.
15 Yaa dukii nan ti yibe na, ŋaan ti ki nyuu siari, kimaan li daa tee sanyayondanne.
16 Li tee linba ki Yennu sɔkinii Joel din yet a li tan saa teene a:
17 'Yennu yet a: Durinya joontu yoo
n tan saa tun linba nae:
n tan saa sikin n Seek sɔɔ kur paak,
ki i bonjai nan i bonpoi tan sii sɔkint n maan,
ki i naasimm mun tan sii laat yirintu,
ki i jakpera tan sii damii damiit.
18 Ki li yoo maŋ n tan saa sikin n Seek n daaba paak,
li jab nan poob kur,
ki bi mun bia tan sii sɔkint n maan.
19 N tan saa tun toonjaana sanpaapo,
nan bakitnauŋ nyina tingbouŋ na ni;
ki sɔn nan muu nan munyuuk tan sii be.
20 Yonnu tan saa kpint ki bɔnn,

ki ŋmaarik mun saa kpint ki mɔnn nan sɔn na;
li tan saa teen nnaewa ki min Yennu dajaann
nba tee biiru daar na n fit baar.
21 Ki sɔɔ kur nba tan boin sommir po saa la tinnu.’ ”

22 Ŋanne ki Piita bia ŋamm yet a, “Yimm Israel* teeb, gbiintir man linba ki n yaa n beti ki jiin Yiisa nba tee Nasaref nirɔ na pɔ; i mɔŋ mi nan Yennu-e te ki u tuu tuun bakitnauŋ toona nan nyina i boor ni, ki li set want nan Yennu-e tumɔ.
23 Ŋaan Yennu mi linba yaa lin tan teen. Li paak ki u dɔŋ lor ki kubinɔ i nuu ni, ki i te ki biitdamm kpaa tabinɔ dapunpunn paak ki u kpo, ki li want nan yimme set kpiiu.
24 “Waa daan kpo ki daa be kuun nii ni na, ki Yennu fatɔ ki fiinɔ kuun ni, kimaan kuun ki mɔk paŋ ki saa diau.
25 Defid din bunt buntir ki jiin Yiisa po ki yaa
‘N mi nan Yennu yɔɔ be nanin,
ki u bia see n poorpo ki guun ki n ki laat daŋi.
26 Li paak n mɔk parpeenn ki piak parpeenn maan.
Mi-i lekii taŋi kpo, ŋaan n sii mɔk dindann,
27 kimaan u tan kan nyik n seek ki lin kpakin kpeentiŋi.
N tee u popeendaanɔe,
ki u kan sak ki n gbanant n tan bati;
28 ki u bia te ki n bann manfoor sɔnii,
ki tan saa baar kii be u tɔɔnn
kii mɔk parpeenn bonchiann.’ ”
29 Ki Piita bia ŋamm yet a, “N naa waas, n yaa n pak yent i numpoe ki jiin ti yeejasaakɔɔ Defid po. U din kpo, ki bi piiu, ki u kaauk daa be nna na.
30 U din tee Yennu sɔkiniie, ki din mi nan Yennu senn mɔsonn ki turɔ, ki yet a li-i tee ki u kpo, u tan saa jii u yaaboonyenɔ ki dinnɔ u naan.
31 Defid din mi linba ki Yennu yaa wun tan teen. Li paak ki u din pak Yennu Niganntɔɔ Masia kuunfiiru po, ki yet a Yennu Niganntɔɔ tan kan kpakin kpeentiŋ, ki u gbanant bia kan bati.”
32 Ki Piita bia ŋamm yet a, “Yiisa nba nae ki Yennu daan fiinɔ kuun ni, ki ti kura na mun tee u kuunfiiru maŋ siara damm.
33 Ki Yennu bia donnɔ a wun kar u niidiitu po. Waa kar yoo nba, ki u gaar Seyeeŋ nba ki Yennu din senn mɔsonn ki yaa u tan saa turit na, ki sikin ti ni. Tɔn, Seyeeŋ maŋe ki i laat ki bia gbia na.
34 Defid nba ŋarin din kpo na, u din ki doo Yendɔuŋ ni nan u gbananti. Tɔn, u buntir maŋ din ki want u mɔŋ donu po kaa, ŋaan u din want Yiisa poe, ki yet a:
‘Yennu din yet n Yomdaanɔ a,
Karin n niidiitu po
35 mɔkmɔk nan maa tan saa jii a datai
ki teemm a taakpakta.’ ”
36 Ki Piita bia yet a, “Li ŋan ki yimm Israel teeb kur n bann nan Yiisa nba ki i daan te ki bi kpaau dapunpunn paak na, ŋɔɔe ki Yennu wann nan u tee u Niganntɔɔ Masia, ki bia tee ti Yomdaanɔ.”

Biaŋinba ki niib tusaa ŋantaa teen Yiisa yada

37 Niib na nba gbat nna maŋ, ki bi para biir bonchiann. Ki bi boi Piita nan u leeb na a, “Ei! ti naa waas, ti saa teen nlee?”
38 Ki Piita betib a, “See ki i kur nyik toonbiit tumu ki tin wuri Yennu nyunwuru Yiisa Masia sann ni, ki Yennu n nyik i biit ki chabi, ki turi piinii nba tee u Seyeeŋ na;
39 kimaan u poŋ senn mɔsonn a u saa jii u Seyeeŋ na ki tur yimm nan i waas, nan binba kur be banfɔka, yimm nba kur ki u tan saa yiini ki yin sak u mɔb na.”
40 Li poorpoe ki Piita pak mɔmaan bonchiann ki nyinn siara, ŋaan bia kpaamm a, “Hei! Nyint i mɔŋ man Yennu tubdatu nba baat mɔtana nibiit paak na ni.”
41 Ki bi bonchiann sak u maan maŋ, ki teen nan niib tusaa ŋantaa nawa, ki bi wurib Yennu nyunwuru, ki bi pukin bi paak li daar maŋ.
42 Ki bi ŋammit tumii ki bant toomiinba maŋ wannu, ki jii bi yoo ki dia leeb nan mɔtaauk, ki lakint di jeet, ki bia tikii mei Yennu.

Ki jiin Yiisaweira benu po

43 Ki jijeet ji mɔk sɔɔ kur kimaan toomiinba na tun bakitnauŋ toona bonchiann, Yennu paŋ ni.

---

* **2:22 2.22** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

44 Ki Yiisaweira maŋ kura bia lek dia leeb nan mɔtaauk, ki chentir bi bona ki teen
leeb,
45 ki tuu kɔi bi faar ki jikit li likirii ki toor leeb, sɔɔ kur nba saa gaar biaŋinba, ki lin
jaŋɔ.
46 Daar kur bi bia lek tuu taan leebe Yenjiantu ŋasaakak ni ki jiant Yennu, ŋaan ji nyi
ki baa jedikpaguua bi ŋei ni, ki di nan leeb ki mɔk parpeenn, ki ninfɔkin kaa nan leebi.
47 Ki yoo kur ki bi piak dont Yennu sann, ki sɔɔ kur par mei bi paak. Ki daar kur ki ti
Yomdaanɔ bia ŋammit te ki niib laat tinnu ki pukii bi paak.

3

Biaŋinba ki bi te ki wabik somm

1 Dasiar yenlekir ki Piita nan Jɔɔnn tan saa Yenjiantu ŋasaakak ni Yenmiar-yoo.
2 Ŋanne ki bi saa yaa bin kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak tammɔb nba ki bi yi Tammɔŋaŋ
na, ki la jasɔɔ kar leŋ, ki poŋ tee wabik u maaru niwa; ki daar yeejaŋaakur ki bi tuu
jiiu ki baar nanɔ tammɔb maŋ boor, a wuu mei niib nba baat Yenjiantu ŋasaakak maŋ
ni na likirii.
3 Yoo nba ki u tan la Piita nan Jɔɔnn ki bi yaa bin kɔɔ na, ki u miarib likirii.
4 Ki bi jiant ki goriiɔ sirrr; ki Piita tan yetɔ a, “Ii goriit.”
5 Ŋanne ki u ji nur nunii ki goriib, ki mi a u saa gaar siare bi peŋ.
6 Ŋaan ki Piita betɔ a, “N ki mɔk likirii, ŋaan maa mɔk linbae ki n yaa man tura. N
tura mɔb Yiisa Masia nba tee Nasaref nirɔ na sann ni, fiit kii somm,”
7 ŋaan soor u niidiitu ki fiinɔ. Li taakpaak ni ki jɔɔ na taa kakit,
8 ki u tab fiir set, ki ji piin somm ki lin, ki tan weib kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak maŋ ni,
ki yuuk mobit nan parpeenn, ki piak dont Yennu.
9 Ki niib kur lau ki u somm ki piak dont Yennu.
10 Baa ji bann nan ŋɔɔe tee miatɔ nba tuu kaar ki mei niib likirii Yenjiantu ŋasaakak
tammɔŋaŋ ni na, ki li ji yaar litib nan waa somm na.

Biaŋinba ki Piita mɔɔntir Yiisa barŋanii

11 Ki wabik maŋ puur wɔb Piita nan Jɔɔnn; ki li teen niib na kura bakitnauŋ
bonchiann, ki bi chiar lakin bi boor. Baa lakin sian na yi Solomonn barintire.
12 Piita nba la niib na yoo nba, ki u yet a, “Yimm Israel* teeb, bee ki li yaar liti nirɔ
na po? Bee ki i barii timm nna? Taa te ki wabik na fiir somm na, i dukii a li tee ti mɔŋ
paŋ koo ti mɔŋ yentinu paake-e?
13 Yennu nba din tee Abraham nan Aisak nan Jakɔb nan ti yeejaleeb Yennu na, ŋɔɔe
tee daanɔ nba donn u Toontunnɔ Yiisa ki turɔ u mɔŋ yabint. Yiisa maŋe ki i jiiu ki teenɔ
ti yudamm nuu ni na, ki Pailat daan bikin a wun ŋaau, ki i bia yêtɔ Pailat boor na.
14 Ŋɔɔe lek tee Yennu nirɔ, ki jenna tee Popeendaanɔ, ŋaan ki i yêtɔ, ki miar Pailat a
wun nyinn nikpiiruk ki turi.
15 Li paak, yimme te ki bi kpii Manfoturtɔɔ maŋ; ŋaan ki Yennu fiinɔ kuun ni, ki
timme tee linba na siara damm.
16 “Yiisa maŋ sann paŋ nba ki ti yi nae te ki jɔɔ na somm. Wabik na tee wunba ki i
poŋ tuu miu ki bia laatɔe, ŋaan ki u tan somm, kimaan waa teen Yiisa sann yada na
paak. Waa teen Yiisa yada na paake te ki u somm ki see i numm ni na.
17 “Tɔn, n naa waas, n mi nan yimm nan i yudamm nba daan te ki bi kpii Yiisa na, i
daan ki bann yaa tun linba maŋ paaki.
18 Ŋaan Yennu din pak u maan ki tur u sɔkiniinba, ki bi mun bia pak tur niib, ki bi
yet a see ki u Niganntɔɔ Masia n dii biak. Tɔn, Yennu set tan te ki li teen mɔnii, nan yaa
tun biaŋinba na.
19 “Li paak, ii nyik biit tumu man, kii waa Yennu sɔnu, ki wun nyik chab i toonbiit,
20 ki turi foon, ki bia tan tun Yiisa Masia i boor, wunba ki u poŋ gannɔ ki turi na;
21 ŋaan Yiisa maŋ lek sii be Yendɔuŋ nie, ki Yennu n tan ŋamm bona kura, nan waa
din te ki u popeenn sɔkiniinba nba din be yaayoo ni na yet biaŋinba, ki bi mun pak
turit na.
22 “Ŋann maŋe ki Moses mun din yet a ‘I Yomdaanɔ Yennu saa turi sɔkiniisɔɔ, ki u
sii tee i mɔŋ nirɔ, nan waa nyinnin biaŋinba ki teenin u sɔkinii i boor ni na. Gbiintirɔ
man ki tun linba kur ki u saa pak turi;
23 ki daanɔ nba ki gbiint sɔkinii maŋ maami, Yennu saa nyinn li yɔɔ u niib ni ki biirɔ.’
24 “Yennu sɔkinii Samuel nan sɔkiniinba nba wei u poor, ki din piak Yennu maan, bi
kura din want linba tan saa teen Yennu Niganntɔɔ Masia ti yoo nae.

* **3:12 3.12** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

25 Yennu mɔsona nba ki u din senn ki tur u sɔkiniinba maŋ, li mɔsona tee i yare; ki lor
nba ki u din lor nan ti yeejamm na, li lor mun bia tee i yare, kimaan u din yet Abraham
a ‘A yaaboonyenɔ nie ki tingbouŋ na teeb kura tan saa la n piisin.’
26 Li paak ki Yennu gann u Toontunnɔ Masia maŋ ki tumɔ i boor sinsinn, a wun te ki
i kur n nyik i biit tumu ki la piisin maŋ.”

4

Baa bu Piita nan Jɔɔnn buut biaŋinba

1 Yoo nba ki Piita nan Jɔɔnn daa see ki piak teen niib maŋ na, ki Yenjiantu ŋasaakak
kunkɔnkɔnna yudaanɔ nan Sajusiinba nan mannteeb kpir baar Piita-nba boor,
2 kimaan bi wutoa doo Piita nan Jɔɔnn nba want niib a Yiisa daan fiir kuun ni na
paak, ki li want nan kpeemm tan saa fiir kuun ni ki jen bi manfoor ni biak.
3 Li paak ki bi soorib, ki kɔɔmm dansarik a lin yenta, kimaan yoo poŋ gara.
4 Ŋaan niib bonchiann nba gbat Piita maan maŋ na teen Yiisa yada, ki pukin Yiisaweira
po. Ki jab na kur kann tee nan tusaa ŋanŋmu na.
5 Laa tan yent sanyiɔk, ki Juu teeb yudamm nan saakab nan sennu wannteeb lakin bi
tituk kaanu ni Jerusalem;
6 ki bi lakin nan mannteeb yudaanɔ Annas, nan Kayafas, nan Jɔɔnn nan Aleksander
nan mannteeb yudaanɔ maŋ ŋaatesiab,
7 ki te ki Piita nan Jɔɔnn fiir set bi sinsuuk ni, ki bi boib a, “Panboor bee ki i mɔki? Ki
ŋmee sann nie ki i fiin wabik nba na?”
8 Ŋanne ki Yennu Seyeeŋ fiir Piita ni, ki u yetib a, “Yimm chanbaanba nan saakab,
gbiintir man,
9 li-i tee ki i boit dinna na ki jiin toonŋann nba ki ti tun ki tur wabik na, nan waa
somm na paakie,
10 ŋann li ŋan ki i kura n bann, ki Israel teeb* kur n mun bann nan Nasaref nirɔ Yiisa
Masia sann nie ki jɔɔ maŋ somm ki see i numm ni na. Li Yiisa-e ki i daan te ki bi kpaau
dapunpunn paak, ŋaan ki Yennu fiinɔ kuun ni na.
11 Ŋɔɔe tee daanɔ nba ki Yennu gbouŋ piak u po na, a ‘Tann nba ki yimm tanmaara
yêtir na, ŋanne tan tee lɔtik ni tanŋann.’
12 Ki sɔɔ sann ji kaa tingbouŋ na ni ki Yennu tur niib a bin la tinnu, see Yiisa kuukɔɔ.”
13 Tɔɔndamm tituk maŋ nba din la Piita nan Jɔɔnn parcheenn nba ki bi mɔk na, ki
bia bann nan bi tee damm nba ki mi gbouŋ bonŋann na, li din yaar litibe, ki bi ji bann
nan bi tuu tee Yiisa weinanleebe.
14 Baa la jɔɔ nba ki bi won te ki u somm na see Piita nan Jɔɔnn boor na, ki bi ji ki mɔk
mɔb nba saa pak biiribi.
15 Ŋanne ki bi daa ŋaan ki bi nyii bi lakinu diiuk maŋ ni, ŋaan ki bi biar faa leeb
sawara,
16 ki boi bi leeb a, “Ti saa teen jab na nlee na? kimaan sɔɔ kur nba be Jerusalem na
poŋ mi yaarlituk toonn nba ki bi tun na. Li paak ti ji kan fit nɔi;
17 ŋaan ŋaant man ki tin kpaamm, ki bi ji daa mi yi Yiisa sann ki teen niibi, ki Yiisa
maan maŋ ji daa bia yat ki saa niib boor.”
18 Ŋanne ki bi yiimm, ki bi jen kɔɔ diiuk na ni; ki bi betib a, “Ii mi man ki i jii Yiisa
sann ki pak wann sɔɔ.”
19 Ki Piita nan Jɔɔnn jiin a, “Ki i yaa mɔŋ mɔŋ po ŋarin, i dukin nan lanne took Yennu
boori? Ti ji sak i mɔb ŋaan nyik Yennu mɔb koo nlee?
20 kimaan timm kan fit nyik pinpauk, linba po ki ti la ki bia gbati.”
21 Tɔɔndamm tituk maŋ lek kpaamm nan ninmɔnjar, ŋaan ŋaab a bii saa, kimaan bi
ki la sɔnu nba ki bi saa dat bi tuba, kimaan niib na din piak ki dont Yennu sanne, baa
din fiin wabik na paak.
22 Jɔɔ nba ki bi te ki u somm na bina din gar piinnawa.

Biaŋinba ki bi miar Yennu parcheenn po

23 Baa ŋaa Piita nan Jɔɔnn yoo nba, ki bi ŋmat kun bi leeb boor, ki saa yetib linba ki
mannteeb yudamm nan saakab maŋ pakib.
24 Baa mun gbat nna maŋ ki bi kur taan leeb nan dudukyent ki miar Yennu a, “Ti
Yabint Yennu, fine nan sanpaak nan tiŋ, nan mɔkgbeŋa nan linba kur be li ni,
25 ki a Seyeeŋ maŋ nie ki a din wann ti yeeja Defid, wunba tee a toontunnɔ, ki u bunt
buntir ki yet a:
‘Binba ki tee Israel teeb na pir nan wutoa,

* **4:10 4.10** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

ki Israel teeb lorin lor yana,
26 ki tingɓouŋ na kpanbara nan yudamm taan leeb
a bin kɔn nan Yennu nan u niganntɔɔ Masia na.’
27 “Li tee barmɔniie nan Herod, nan Ponsius Pailat, nan binba ki tee Israel teeb† na,
nan Israel teeb set daan lakin doo na ni, ki lor lora a bin kpi a popeenn toontunnɔ Yiisa,
wunba ki a gann ki sennɔ na.
28 Ŋanne ki bi lakin, a bin tun linba kur ki a poŋ din dukin a yanɓɔɔt nan a paŋ ni,
ki yaa li tan saa teen na.
29 Tɔn, mɔtana, Yennu, gɓiintir niib na nba fɔ kɔnfɔɔt nan ninmɔnn ti paak na, ki
ŋaan timm nba tee a daaba na-ii piak a maan nan parcheenn ɓonchiann,
30 ki tant a nuu ki te baatib n la laafia, ki ŋaan ki tii tuun bakitnauŋ toona, a popeenn
toontunnɔ Yiisa sann paŋ ni.”
31 Baa gɓenn Yenmiaru na yoo nba, ki siaminba ki bi tikir na ji jek, ki bi kura gɓee
nan Yennu Seyeeŋ, ki piin piak Yennu maan nan parcheenn.

Baa chentir bi ɓona ki teen leeb biaŋinba

32 Li yoo na ki Yiisaweira maŋ kura taan leeb nan dudukyent ki chentir bi ɓona ki
teen bi leeb. Bi sɔɔ din ki yaa u yen siari.
33 Li yoo na jik ki toomiinba maŋ nyint ti Yomdaanɔ Yiisa kuunfiiru siara, ki siara maŋ
mɔk paŋ ɓonchiann, ki Yennu piisin ɓonchiann ɓe bi kur ni.
34 Ki sɔɔ din kaa bi ni ki pɔt siari, kimaan binba din mɔk bi mɔŋ mɔŋ kpaant nan bi
ŋei din tuu kɔie, ki gaar li likirii ki baar nann,
35 ki tan tur toomiinba na, ki bi chentir ki teen bi leeb nan baa loon biaŋinba.
36 Jasɔɔ din ɓe leŋ ki u sann tee Joosef, ki u tee Liifai ɓooru ni nirɔ, wunba ki bi marɔ
Saiprus, ki toomiinba na yiu Banabas (ki li paak tee Sommtɔɔ),
37 ki u tan kɔi u kpaab, ki gaar li likirii ki ɓaar nann, ki tur toomiinba na.

5

Ki jiin Ananias nan u ŋaapoo Safaira po

1 Jasɔɔ mun din ɓe ki u sann tee Ananias, ki u ŋaapoo sann mun tee Safaira, ki u tan
kɔi u kpaab ki gaar li likirii,
2 ki paat likirii maŋ ki bɔr, ki u ŋaapoo mi li po, ŋaan jii linba tenn na, ki baar nann
ki tan tur toomiinba maŋ.
3 Ki Piita ɓoiɔ a, “Ananias, ɓee ki a ŋaan Sintaanii kɔɔ yent a pari, ki a faar faak ki
loon ki a kpann Yennu Seyeeŋi, ki paat likirii nba ki a kɔi a kpaab na paaki?
4 Faa daan daa ki kɔi a kpaab maŋ na, li daan ki tee a yar kaa-a? Ki faa bia kɔir na,
likirii maŋ bia ki ɓe a yent ni kaa-a? Bee teen ki a lor a par ni ki tun linba na? A ki faar
faak maŋ ki tur nirɔ kaa, ŋaan a faar ki tur Yennu-e.”
5 Ananias nba gɓat nna maŋ yoo nba, ki u kpo ki baa li yoo na. Ki jaŋmaanchiɔŋ kɔɔ
binba kur gɓat u kuun maŋ po.
6 Ki naasimm jiiu ki pɔɓin chinchenn ni, ki nyii ki saan piiu.
7 Ŋanne ki li yann waaminna, ki u ŋaapoo baar kɔɔ, ŋaan daa ki mi linba teeni.
8 Ki Piita bia ɓoiɔ a, “Betirin, li set tee barmɔniie nan fin nan a sɔrɔ kpaab likirii nba
ki i gaar na kurii na-a?” Ki u jiin a, “Nn, li kure na.”
9 Ki Piita ɓoiɔ a, “Bee ki fin nan a sɔrɔ taan mɔɓ, ki lor a yin bikin ti Yomdaanɔ
Seyeeŋi? Naasimm nba jii a sɔrɔ ki saan piiu na, ŋamme kɔɔ tammɔɓ ni na, ki bi mun
bia saa jiia nnae ki saan pii.”
10 Li taakpaak ni, ki u kpo ki baa, ki naasimm na kɔɔ ki la ki u kpowa, ki bi bia jiiu ki
nyii ki saan piiu ki kpian u sɔrɔ.
11 Li yoo na ki jaŋmaanchiɔŋ soor Yiisaweira kur nan binba kur gɓat maan maŋ na.
12 Tɔn, ki toomiinba na tuun nyina nan yaarlituk toona ɓonchiann niib na ni. Ki
Yiisaweira kura tuu taan leeb Yennu ŋasaakak bɔkir nba ki bi yir Solomonn barintir na
ni.
13 Binba ki tee Yiisaweira na din ki mɔk par nba saa lakin nammi, ŋaan niib din piak
dont Yiisaweira maŋ ɓonchiann,
14 ki jab nan pooɓ ɓonchiann teen yada ki pukin Yiisaweira na po.
15 Ŋanne niib din nyi nan baatib, ki dɔɔntib gadoi nan dindɔɔnii paak sɔnjokpinii a
Piita-i taŋi gaar yoo nba, u yunyuŋ n lek baa bi paak, ki bin la laafia.
16 Ki niib nba din ɓe Jerusalem digbanbis ni mun jikit baatib, nan binba ki narinbiit
daamiib na, ki baat namm, ki bi kura laat laafia.

† **4:27 4.27** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

Ki jiin toomiinba na biak dinu po

17 Li paak ki mannteeb yudaanɔ nan u weinanleeb kur nba tee Sajusiinba na fiin
punponn bonchiann nan toomiinba na,
18 ki te ki bi saan soor toomiinba maŋ ki kɔɔmm dansarik.
19 Li nyiɔk maŋe ki Yennu malaka sik loot dansarik na tammɔi, ki nyinn toomiinba
maŋ, ŋaan betib a
20 “Ii saa man Yennu ŋasaakak ni, ki saa set, ki mɔɔnt tur niib manfopaann na po.”
21 Baa gbat u maan maŋ, ki bi saan ki saa kɔɔ Yennu ŋasaakak maŋ ni, sanyapob ni,
ki ji piin ki want niib manfopaann na maan.

Ki mannteeb yudaanɔ nan u weinanleeb na yiin Israel teeb* yudamm kura, ki lakimm
tituk kaanu, ki bi tan tun a bin nyinn toomiinba maŋ ki baar namm.
22 Ki bi saan dansarik maŋ ni ki saa got, ki ki labi, ki ŋmat tɔɔndamm tituk maŋ ni ki
saa betib a
23 “Taa baar dansarik na boor yoo nba, ti la ki tammɔi kpare kenkema, ki dansarguura
na be tammɔi boor ki guu, ki ti loot tammɔi na, ŋaan ki ki la sɔɔ dansarik diiuk maŋ
ni.”
24 Yenjiantu ŋasaakak yudaanɔ nan mannteeb yudamm nba gbat nna maŋ, ki li teemm
yaarlituk toomiinba na po, ki bi ji biris linba saa teen.
25 Ki taan sɔɔ jasɔɔ nna kɔɔ, ki yetib a, “Gotir man, jab nba ki i won kɔɔmm dansarik
na see Yenjiantu ŋasaakak ni ki want niib Yennu maan.”
26 Li yoo na ki yudaanɔ na jii u jab, ki bi saan ki saa nyinn toomiinba maŋ ki jen namm,
ŋaan bi ki nyinnib nan paŋ kaa, kimaan bi tiin jaŋmaanii a niib na tan saa mann jaatib
tana.
27 Baa baar namm yoo nba, ki bi te ki bi saan set tɔɔndamm tituk na sinsuuk ni. Ki
mannteeb yudaanɔ na yetib a
28 “Ti daan turi mɔb nan ninbinmɔnii, ki yaa i daa want niib Yiisa sann ni, ŋaan gotir
yaa tan tun linba na, yaa jii i wannu maŋ ki yat Jerusalem kur po, ŋaan ji loon yin nyiirit
Yiisa kuun paak.”
29 Ki Piita nan toomiinba leeb na jiin a, “See ki ti lek sak Yennu mɔb ki gar nisaarik
mɔb.
30 Yiisa maŋe ki i daan poŋ kpaa tabinɔ dapunpunn paak ki u kpo na, ŋaan Yennu
nba tee ti yeejamm Yennu na, ŋɔɔe fiin Yiisa kuun ni,
31 ki jii donnɔ ki kaanɔ u niidiitu po, ki teenɔ Yudaanɔ nan Tinntɔɔ, a Israel teeb n
nyik biit tumu, ki wun nyik bi biit ki chabib.
32 Timm nan Yennu Seyeeŋe tee Yiisa kuunfiiru maŋ siara damm; ki Yennu jii u Seek
maŋ ki tur wunba saak u mɔb.”
33 Tɔɔndamm tituk maŋ nba gbat nna yoo nba, ki bi wutoa fiir, ki bi ji yaa bin kpi
toomiinba maŋ.
34 Ŋaan Farisiisɔɔ nna din be tituk na ni, ki u sann tee Gamaliel, ki u tee sennu
wanntɔɔ, ki niib kur teenɔ baakir, ki u fiir set, ki yet a bin daa nyinn toomiinba na
nanyer po;
35 ŋaan bet tɔɔndamm tituk damm maŋ a, “Hei, Israel teeb, ii mi man yaa yaa yin
teen niib na linba na.
36 Sianyoo dinn, ki Tiudas want u mɔŋ nan u tee nijaansɔɔe, ki niib nan kobii ŋanna
na tee u poorpojɔɔmu, ŋaan baa din tan kpiiu, u jɔɔmu na kur din yate, ki u jagberin
na gbenn.
37 Ki ŋann gar, ki Judas, wunba din tee Galilii nirɔ na mun nyii set nikant yoo, ki want
u mɔŋ, ki tunn niib bonchiann yan ki bi waau; ki niib bia mun din tan kpiiu, ki u jɔɔmu
na kur yat.
38 Mɔtana, kpan ŋaant Yiisaweira maŋ, ki daa teeb siari; ki li-i tee bi lora nan bi toona
na tee nisaarik yarie, li tan saa gbenna.
39 Ŋaan li-i tee Yennu yarie, i kan fit nyannibi. I saa la ki i kpet kɔn nan Yennu-e gbaa.”

Ŋanne ki tɔɔndamm tituk maŋ ji sak Gamaliel mɔb na,
40 ki yiin toomiinba maŋ ki kɔɔmm, ki te ki bi boob kpaasir ŋaan ŋaab, ki turib mɔb
a, “Ii mi man ki i jiki mɔɔntir Yiisa sann maŋ.”
41 Ŋanne ki toomiinba maŋ nyii tɔɔndamm tituk na ni nan parpeenn, kimaan Yennu
nba la ki bi jaŋ nan fedinu Yiisa sann paak na.
42 Ki daar kur ki bi saa Yenjiantu ŋasaakak ni, ki bia lin niib ŋei ni, ki want niib a
Yiisa tee Yennu Niganntɔɔ Masia-e, ki bia mɔɔntir u barŋanii na, ki ki nyikiti.

---

* **5:21 5.21** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

6

Biaŋinba ki bi gann sommteeb banlore

1 Li poorpoe ki Yiisaweira ŋammit pukii, ki bunburimii tan baar Juu teeb nba piak
Griik maan, nan Juu teeb nba piak bi mɔŋ maan na sinsuuk ni; kimaan binba piak Griik
maan na din yet a bi-i toor jeet daar kur, bi pakɔi ki laat bi tora nan leeb na.
2 Ŋanne ki toomiinba piik nan banlee na yiin Yiisaweira maŋ kura, ki tan yetib a, "Ti
naa waas, li ki ŋan ki tin nyik Yennu maan mɔɔntii ŋaan biar jeet toru ni.
3 Li paak, gotir ki gann jab banlore i sinsuuk ni, binba ki i mi nan bi binbeŋ ŋan, ki
bi bia mantik gbee nan Yennu Seyeeŋ nan yanfantir, ki tin teemm toona na yudamm;
4 ŋaan timm n jii ti mɔŋ yoo ki teen Yenmiaru ni, nan Yennu maan wannu ni, ki daa
naki."
5 Niib na kur ji din mɔk parpeenne toomiinba maan maŋ paak. Ŋanne ki bi gann
Stiifenn, wunba mantik gbee nan Yennu Seyeeŋ nan yada na, nan Filip, nan Prokorus,
nan Nikanor, nan Timonn, nan Pamenas, nan Nikolaus, wunba nyii Antiok, ki ki tee Juu
nirɔ, ŋaan din kpint u jiantu ki waa Juu teeb jiantu na.
6 Niib na nba gannib yoo nba, ki bi te ki bi saan set toomiinba na tɔɔnn, ki toomiinba
maŋ yii bi nii bi paak ŋaan miar Yennu ki turib.
7 Li poorpoe ki Yennu maan ŋammit yat kɔɔ niib ni, ki Yiisaweira mun bia yabitir
ki pukii bonchiann Jerusalem, ki Yennu mannteeb bonchiann sak Yiisa barŋanii na ki
teenɔ yada.

Stiifenn sooru labaar

8 Stiifenn din la Yennu sommir nan yiikoo bonchiann, ki din tuun bakitnauŋ toonjaana,
niib na sinsuuk ni.
9 Ŋaan nisiab din ki sakɔ. Binba din nɔi nan Stiifenn maŋ tee Juu teeb nba din tee
daaba, ki bi ŋaab bi daabisin ni, ki bi nyii Sairene nan Aleksandria nan Silisia nan Asia
nae. Bi mun din mɔk bi mɔŋ Yenjiantu diiuko.
10 Ki Yennu Seyeeŋ tur Stiifenn yanfantir bonchiann, ki bi ki fit nyannɔ, u maan maŋ
ni.
11 Baa din ki fit nyannɔ na, ki bi kɔɔ nisiab a bin yet a, "Ti gbat ki u piak bonbilankant
ki biir Moses nan Yennu."
12 Baa yet nna maŋ yoo nba, ki niib na nan saakab nan sennu wannteeb na wutoa
doo, ki bi fiir ki soorɔ, ki saan nanɔ bi tɔɔndamm tituk boor;
13 ki bi tan baar nan nisiab nna biak a bin faar faak, ki yet a, "Yoo kur jɔɔ na yɔɔ piak
ki biir Yenjiantu ŋasaakak, nan Moses sennu nae,
14 kimaan ti gbat ki u yeen a Yiisa nba tee Nasaref nirɔ na saa bet Yenjiantu ŋasaakak
na, ki bia lebit Moses kaar nba ki u din senn na."
15 Binba kur din lakin kar tituk maŋ ni din kpaa bi ninbina ki gorii Stiifenn, ki tan la
ki u numpo lebit ki ji naan malaka numpo.

7

Stiifenn pinpauk

1 Ŋanne ki mannteeb yudaanɔ boi Stiifenn a, "Li set tee mɔniie-e?"
2 Ki Stiifenn yaa:
"Chanbaanba nan n naa waas, gbiintir man. Yoo nba ki ti yeeja Abraham din be
Mesopotamia yent, Kaldii tiŋ ni na, li yoo ki u din daa ki saan Harann, ki paŋ daanɔ
Yennu dɔkit u paak,
3 ki yetɔ a 'Nyikin a tiŋ nan a niib, ŋaan saan siaminba ki n saa wanna.'
4 Li yooe ki u fiir ki nyik Kaldii tiŋ maŋ, ŋaan saan ki saa kar Harann doo ni. U baa
kuun poorpoe ki Yennu bia te ki u fiir, ki baar tiŋ nba ki ti be na ni.
5 Ŋaan Yennu daa din ki turɔ tiŋ na nan bonmintika a wun yenti, ŋaan senn mɔsonn
a u tan saa turɔ tiŋ na, ki ŋɔɔ nan u yaaboona-ii yen. Yennu nba din senn mɔsonn na
yoo nba na, ki sɔɔ Abraham daa ki mɔk biki.
6 Yennu din yetɔ a 'A yaaboona tan sii be tingaŋ niewa, ki tee daaba leŋ, ki tan saa la
mukisuk bonchiann, ki saa tuu bina kobii ŋanna.
7 Ŋaan tiŋ maŋ niib nba ki bi sii tuun ki teemm na, n tan saa dat bi tuba. Li poorpo,
a yaaboona maŋ saa nyi tiŋ maŋ ni, ki baar tiŋ na ni, ki jiantin.'
8 "Yennu din senn mɔsonn ki tur Abraham, ki bia wannɔ mɔsonn maŋ nyinn, a ŋɔɔ
nan u yaaboona-ii porii puna. Ki Abraham din tan mar Aisak, ki li daa ŋanniin daar ki
u potɔ; ki Aisak mun din tan pot u bik Jakɔb; ki Jakɔb mun din tan pot u waas piik nan
banlee, binba tee ti yeejajaana na.

9 Ki Jakɔb waas maŋ din tan mɔk punponn nan bi waarɔ Joosef, ki din soorɔ ki kɔiɔ,
ki siab daau ki saan nanɔ Ijipt tiŋ ni, ŋaan Yennu din be nanɔ,
10 ki nyinnɔ biak kura ni, ki bia turɔ yan, ki te Ijipt kpanbar Faaro nianɔ ki jiiu teenɔ
yudaanɔ Ijipt tiŋ ni, ki bia te ki u tee yudaanɔ u ŋaak ni.
11 “Li poorpo ki kon tan baa Ijipt tiŋ ni nan Keenann tiŋ ni kura, ki kon soor niib
bonbiir, ki ti yeejamm kɔŋ jeet.
12 Jakɔb nba din gbat a jeet be Ijipt yoo nba, ki u tun u waas leŋ. Ŋanne din tee bi
sinsinn saanu.
13 “Ki bi saanu taar munlee nie, ki Joosef ji din te ki u naa waas maŋ bannɔ. Ŋanne
ki Faaro ji bann Joosef baa ŋaateeb.
14 Ki Joosef ji tumm a bin ŋmat kun u baa Jakɔb boor, ki saa jii ŋɔɔ nan u ŋaateeb
kur ki jen namm Ijipt na; ki bi din tee niib piinlore nan bannŋmu.
15 “Ŋanne ki Jakɔb nan u ŋaateeb maŋ fiir saan Ijipt ki saa kar; li poorpo ki ŋɔɔ nan
u waas din tan kpo gbenn leŋ.
16 Ki bi jii bi gbanant* ki kun nann Sekem nba be Keenann tiŋ ni na, ki saa pii kaauk
nba ki Abraham din daa Hamor ŋaateeb boor na ni.
17 “Yoo nba din tan per nan Yennu n gbeen u mɔsonn nba ki u senn Abraham na. Li
yoo maŋ, ti niib Israel teeb† nba be Ijipt na ji din yab bonchiann.
18 Li poorpoe ki sɔɔ dii Ijipt naan, ŋaan ŋɔɔ din ki mi Joosef po.
19 Ki kpanbar maŋ din dia ti niib diabiiuk, ki ton namm bonchiann, ki bia tuu miab a
bin nyinn bi sanpantii ŋei ni ki lub ki bin kpo.
20 “Ŋanne ki bi din tan mar Moses, ki u fan bonchiann, ki be u baa ŋaak ŋmaarii
ŋantaa.
21 Baa din tan nyinnɔ ŋaak ni yoo nba, ki kpanbar na bipoo lau, ki gaarɔ ki wubiiɔ;
ki u ji tee u mɔŋ bik.
22 Ki bi din wann ŋɔɔ Moses yan kur nba ki Ijipt teeb mɔk, ki u tan tee wunba mi
pinpauk bonchiann, ki bia tuun paŋ toona.
23 “Moses nba din tan teen binpiinna yoo nba, dasiar ki u tan dukin a wun gɔn u mɔŋ
booru Israel teeb.
24 Waa lin gɔntib na, ki u tan la ki Ijipt nirɔ boo Israel nirɔ; ki u baar a wun fatɔ, ki
kpii Ijipt nirɔ na.
25 (U din mi a u naa waas na saa bann nan Yennu tan saa te ki ŋɔɔe n nyinnib daabisin
ni, ŋaan bi din ki bann nna.)
26 Ki li yent sanyiɔk, ki u bia la Israel niib banlee kɔn; ki u loon wun taamm ki bin
maŋ nan leeb, ki yetib a ‘Gotir man, i tee naa waase, ki bee teen ki i boo leebi?’
27 Ki wunba mɔk kaat na pii Moses, ŋaan betɔ a, ‘Sɔɔ ki teena ti yudaanɔ koo ti
barbuurɔ.
28 A yaan loon ki a kpin nan faa won kpii Ijipt nirɔ nae-e?’
29 Moses nba gbat nna yoo nba, ki u chiar nyii Ijipt tiŋ ni, ki saan Midiann tiŋ ni ki be
leŋ, ki tan kɔɔn poo ki mar bonjai banlee.
30 “Bina piinna poorpoe, ki u saan muuk ni dasiar, ki saa baar Sainai jɔɔr boor ki la
mupeenu, ki li di tibik paak ki lenii, ki malaka dɔkit muu maŋ ni.
31 “Moses nba din la nna maŋ ki li teenɔ yaarlituk. Ki u chat nakin a wun ŋamm got,
ki ji gbat Yennu kunkɔr ki u beerɔ a,
32 ‘Mine tee Abraham Yennu, ki bia tee Aisak Yennu nan Jakɔb Yennu na. Mine tee a
yeejamm maŋ Yennu.’ Moses nba gbat nna yoo nba, ki jaŋmaanii kɔɔu, ki u ji see ki
jekir ki ki mɔk par nan wun goti.
33 Ki Yennu betɔ a ‘Pitir a taasaat, kimaan siaminba ki a see na tee kasii boore.
34 Tɔn, n la Ijipt teeb nba dint n mɔŋ niib Israel teeb biak Ijipt tiŋ ni biaŋinba, ki n
bia gbat bi fabinii. Ŋanne ki n sik maa n fatib. Li paak, n saa tuma Ijipt.’ ”
35 Ŋanne ki Stiifenn bia lek piak ki saa a, “Moses nba nae ki Israel teeb din yêtɔ na,
ki betɔ a, ‘Sɔɔ ki teena ti yudaanɔ koo ti barbuurɔ,’ ŋaan ŋɔɔe ki Yennu gannɔ a wuu
tee bi yudaanɔ nan bi fat-tɔɔ; ki ŋɔɔ Yennu te ki malaka pak nanɔ tibik paak, muu ni,
ki tumɔ na.
36 Ŋɔɔ Moses-e din tee daanɔ nba nyinnib Ijipt tiŋ ni, ki bia tun bakitnauŋ toona Ijipt
tiŋ maŋ ni, nan baa din saa poot Mɔkmuŋ na, nan baa bia din be muuk ni binpiinna na.
37 Li Moses-e bia din yet Israel teeb a ‘Yennu tan saa tun sɔkiniisɔɔ i boor nan waa
tumin biaŋinba na, ki u sii tee i booru.’
38 “Moses maŋe bia din be nan ti niib Israel teeb, bi lakinu ni, muuk ni na. U din be
leŋe ki tan doo Sainai jɔjaann paak, ki saa be nan Yennu malaka, ki malaka maŋ pak

* **7:16 7.16** Li din tee Jakɔb nan Joosef gbanante. † **7:17 7.17** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

nan Moses, a Moses n sɔkin ti yeejamm Israel teeb na. Li yooe ki Moses gaar Yennu
manfoor maan na ki turit.
39 Ŋaan ti yeejamm din ki loon bin sakɔ. Li paak ki bi yêtɔ, kimaan bi yan tunn Ijipt-a;
40 ŋaan din bet Aarɔnn a wun maa yenbis, ki bii tee bi ŋmakit-teeb, ki bia yetɔ a
'Moses ŋarin, wunba nyi nant Ijipt na, ti ki mi linba teenɔ.'
41 Ŋanne ki bi maa tingbann ki nannɔ naajabik, ki mann maruŋ li paak, ki teen jaamm
a bin mantik donnɔ, linba ki bi maa nan bi mɔŋ nii na.
42 "Li paak ki Yennu ji ki goriibi, ŋaan chabib ki bi ji jiantir ŋmaabira, nan laa sɔb
biaŋinba Yennu sɔkiniinba gbounyeuŋ ni na, a Yennu yet a:
'Israel teeb, yaa din kpi bonkobit
ki mann maruŋ muuk ni bina piinna na,
i din ki mann maruŋ maŋ ki teen min kaa.
43 I din tuu jikit tingbann Molek lanbouŋo,‡
ki bia jikit ŋmaabir Refann naauŋ,
ki li tee tingbann, ki saa namm.
Bi din tee yenbise ki i maa ki jiantir.
Li paak, n saa te ki i datai n nyinni i tiŋ ni
ki saan nani siaminba fɔk ki gar Babilonn.' "
44 Ŋanne ki Stiifenn bia piak a, "Ti yeejamm din faa Yennu lanbouŋ muuk ni, ki li
want a Yennu be namm. Yennu-e din wann Moses baa saa faa lanbouŋ maŋ biaŋinba,
ki bi faa. Li din tee nan Yennu nba te ki Moses lar biaŋinba nae.
45 "Li poorpo ki ti yeejamm ji tan jii lanbouŋ maŋ ki tur bi waas, ki bi gaar ki mun
jikit ki saa nann, ki ŋamm nan Joosua tan baar nna, ki fat tiŋ nba ki boorganii daa din
yen li yoo na. Yennu-e din ber nyinn niib maŋ ti yeejamm tɔɔnn, ki lanbouŋ na ji din
be nna dik dik nan Defid yoo mun.
46 Yennu numm din gboot Defid maŋ, ki u tan miar Yennu a wun chabɔ ki wun maa
ŋaak ki tur ŋɔɔ Yennu nba tee u yeeja Jakɔb Yennu na.
47 Ŋaan ŋɔɔ Defid bija Solomonn-e din tan maa ŋaak maŋ.
48 "Ti lek mi nan Yabint Yennu ki kaar ŋei nba ki niib maa ni kaa. Li tee nan Yennu
sɔkinii nba din yet a:
49 'Yennu yet a, Sanpaak tee n naangbouŋo,
ki tingbouŋ na mun tee n taakpakitir.
Ŋaboorbee ki i saa maa turimi?
Binbebolanne ki n sii be?
50 Min kaa nan bona na kuri-i?' "
51 Ki Stiifenn lek bia piak ki saa a, "I mantik tee nigbaba hei, ki i dudukit bia fɔk nan
Yennu bonchiann, ki i ki sak yin gbiint Yennu maan. I kpan mun kɔn nan Yennu Seyeeŋ
nan i yeejamm nba din tun biaŋinba nae.
52 Yennu sɔkinii sɔɔ kaa ki i yeejamm ki mukisɔ. Bi bia din kpii binba poŋ sɔkint a
Yennu Popeendaanɔ Masia tan saa baar nawa. Tɔn, mɔtana yimme tee damm nba nyii
u poor ki bia tee u kpiira.
53 Yimme bia tee damm nba din gaar Yennu sennu nba ki i yeejamm din gaar
malakanba nuu ni, ŋaan bia lek ki sakir na."

Biaŋinba ki bi din kpii Stiifenn

54 Tɔɔndamm tituk na nba gbiint Stiifenn maan maŋ, ki bi donn wutoor bonchiann ki
gbab mɔgbaba.
55 Ŋanne ki Yennu Seyeeŋ fiir Stiifenn ni, ki u yaat got Yendɔuŋ ni, ki la Yennu maŋ
yentsaakar, ki Yiisa see ŋɔɔ Yennu niidiitu po;
56 ki u yet a, "Gotir, n la ki Yendɔuŋ loot ki Nisaarik Bik see leŋ, Yennu niidiitu po."
57 Ŋanne ki tɔɔndamm tituk na yikin sanpaapo, ŋaan pii bi tuba; ki bi kura wuur baar
ki worɔ,
58 ki dat nyii nanɔ doo maŋ kpiŋ, ki liat bi liata ki bir naasimɔ nba ki bi yiu Sɔɔl na
boor, a wuu guu, ŋaan jaat Stiifenn tana.
59 Bi din jaatɔe dik dik; ki u tan yiin ti Yomdaanɔ a, "N Yomdaanɔ Yiisa, gaat n seek;"
60 ŋaan gbaan ki yiin sanpaapowa a, "N Yomdaanɔ, daa jikit bi biit na ki biiribi." U
yet nnae ŋaan ji kpo.

8

Biaŋinba ki Sɔɔl mukis Yiisaweira

‡ **7:43 7.43** Bi din dia bonkobit gbante ki faa lanbont.

1 Ki Sɔɔl sak nan baa kpii Stiifenn na, li ŋan.
Li daar maŋe ki mukisubiiuk baar Yiisaweira nba be Jerusalem na paak; ki bi kur nyii
yat ki saan Judea nan Samaria yentnba po, ŋaan nyik toomiinba na kuukɔɔ leŋ.
2 Ki yentinsiab jii Stiifenn, ki saan saa piiu, ŋaan mɔ fabin bonchiann u paak.
3 Sɔɔl ŋarin din loon wun biir Yiisaweirae, ki lin kɔɔ ŋaak ŋaak, ki so Yiisaweira, jab
nan poob, ki nyintib ki saa kɔɔntib dansarii.

Biaŋinba ki Filip mɔɔnt Yiisa barŋanii na Samaria doo ni

4 Yiisaweira nba din yat na ji din saa lokir kur poe ki mɔɔntir Yiisa maan maŋ.
5 Ki Filip nyii sik Samaria doo ni, ki saa mɔɔnt Yennu Niganntɔɔ Masia na po ki tur
leŋ niib.
6-7 Ki nibur tikir ki gbiint Filip mɔɔntii maŋ, ki bia la u bakitnauŋ toona nba ki u
tuun. U din nyinn narinbiit niib bonchiann ni, ki bi yikin sanpaapo ki nyi; ki u bia te
ki gbanankpeena damm nan wɔbii bonchiann la laafia. Li paak din teen ki bi mantik
gbiint u maan fanu nan dudukyent.
8 Ki parpeenn be doo maŋ ni bonchiann.
9 Jɔɔ nna mun din be doo maŋ ni, ki tee nyɔkdaanɔ, ki u sann tee Simonn, ki yosau ki
u tuu tan tun bakitnauŋ toona, ki lin bakit niib kur nba be doo maŋ ni, ki u yi u mɔŋ
nijaann.
10 Niib kur din baakitɔe, li nijaana nan tarii, ki yaa, “Jɔɔ na mɔk paŋ nba nyii Yennu
boore.” Li paak ki bi yiu Panchiɔŋ Daanɔ.
11 U bakitnauŋ toona maŋ din yaar litib ki yukira. Li paak ki bi din teenɔ baakir ki
bia gbiin u maan.
12 Ŋaan ki Filip nba din tan baar ki mɔɔntir Yennu naan barŋanii nan Yiisa Masia po
na, jab nan poob din sak u mɔɔntii maŋ, ki u wurib Yennu nyunwuru.
13 Simonn mɔŋ mun din teen yada, ki u wurɔ. Ki u teen Filip weinanlɔɔ, ki laat
bakitnauŋ toona nba ki u tuun na, ki li tuu yaar litɔ.
14 Ki Yiisa toomiinba nba din be Jerusalem na gbat a Samaria teeb gaar Yennu maan
maŋa; ki bi tun Piita nan Jɔɔnn,
15 ki bi saan Samaria ki saa miar Yennu ki turib, a bin gaar Yennu Seyeeŋ,
16 kimaan Yennu Seyeeŋ maŋ daa din ki sik bi sɔɔ ni. Bi kpan din wurib Yennu
nyunwuru ti Yomdaanɔ Yiisa sann ni kuukɔɔe.
17 Ki Piita nan Jɔɔnn yii yii bi nii bi paak, ki bi gaar Yennu Seyeeŋ.
18 Simonn nba din la ki toomiinba na yii bi nii niib na paak, ki Yennu teemm Seyeeŋ
na, ki u yaa wun tur toomiinba na likirii,
19 ki yetib a, “Chabimin yiikoo na man, ki n mun tuu yii nii sɔɔ paak, ki wun gaar
Seyeeŋ maŋ.”
20 Ŋaan ki Piita betɔ a, “A saa kpo yiake nan a likirii maŋ, kimaan a mi a a saa jii
likiriie ki gaar Yennu piinii.
21 A lek kan tun siar ti toonn na ni, kimaan a par ki be fanu nan Yennu.
22 Li paak, nyikin dudukbiit maŋ, ki lebit a binbeŋ ŋaan kii mei Yennu; li pasiari u
saa nyik chaba dudukbiit maŋa,
23 kimaan n la nan a gbee nan nɔɔntonte, ki bia tee biit yommik.”
24 Ki Simonn betib a, “Miat i Yomdaanɔ ki turin man, ki linba ki i yet na ji daa baat n
paaki.”
25 Tɔn, li poorpoe ki Piita nan Jɔɔnn pak siara ti Yomdaanɔ po ki tur niib, ki bia mɔɔnt
u maan, ŋaan ŋmat saan Jerusalem. Baa din saa nae ki bi mɔɔntir Yiisa barŋanii,
Samaria digbanbis bonchiann ni.

Ki jiin Filip nan Itiopia nijaann na po

26 Ŋanne ki ti Yomdaanɔ malaka tan baar ki bet Filip a, “Fiit saan tɔkin sɔnu nba nyi
Jerusalem ki gaar kunkoouk paak ki siik Gasa na.”
27-28 Ki Filip fiir ki saan. Tɔn, ki Itiopia jatɔɔkir nna mun din nyii u sɔnu ki kun.
Jɔɔ maŋ tee nijaann nba tee Itiopia poobat nba ki bi yiu Kandes na likirii karachinba
yudaanɔe. U din saan Jerusalem-e, a wun saa jiant Yennu, ki tan ŋmat kun, ki kar u
toruk ni, ki taanii daarɔ.
Waa saa yoo nba, ki u karin Yennu sɔkinii Aisaya nba sɔb gbouŋ nba na ni.
29 Ki Yennu Seyeeŋ yet Filip a, “Ii saa nakin toruk na.”
30 Ki u chiar saan leŋ, ki gbat ki u karin Yennu sɔkinii Aisaya gbouŋ na. Ki u boiɔ a,
“A bant linba ki a karin na paaki-i?”
31 Ki u jiin a, “Nlee ki n saa bann li paaki, ki li ki tee sɔɔ wannin kaa?” ŋaan barin
Filip a wun kɔɔ wannɔ. Ki u kɔɔ toruk maŋ ni, ki bi lakin kar.
32 Yennu gbouŋ ni maan nba ki nijaann maŋ din karin na, ŋanne na a:

"Ki u sak saan nan peeuk nba ki bi daarɔ a bin saa kpiu na,
ki ŋmin nan pegann nba ki bi tuu porii u kobit ki u ŋmin na,
ki ki pak nan mɔbona.
33 Ki bi sikin u baakir ki yêt bin bu u buut bonŋann,
u din ki mɔk yaaboona,
kimaan u manfoor jit tingbouŋ na niwa."
34 Ki nijaann na boi Filip a, "Betirin, ŋmee ki sɔkinii na piak u po? U yeen u mɔŋ po
amii sɔɔe?"
35 Ki Filip piin siaminba ki nijaann maŋ karin na ki saa, ki piak Yiisa barŋanii.
36 Baa tɔk sɔnu maŋ ki siik yoo nba, ki bi la nyun nna dɔɔ. Ki nijaann na yetɔ a, "Gotir,
nyume na, bee yaa lin teen ki a kan wurin Yennu nyunwuru?"
((
37 Ki Filip yetɔ a, "Li-i tee ki a teen Yiisa yada nan a par kura, n saa wurawa." Ki u
jiin a, "N teen yada nan Yiisa Masia tee Yennu Bijae."))
38 Ki nijaann maŋ te taanii na set, ki ŋɔɔ nan Filip sik nyun na ni, ki Filip wurɔ Yennu
nyunwuru.
39 Ki bi tan nyii nyun na ni ki doo; ki Yennu Seyeeŋ jii Filip ki yaat nanɔ, ki nijaann
na ji ki lau; ki u ŋamm soor u sɔnu ki kun nan parpeenn.
40 Filip ji din saa be Asotus-ewa, ki lin digbana kur ki mɔɔntir Yiisa barŋanii mɔkmɔk
nan waa tan baar Siisarea.

9

Biaŋinba ki Sɔɔl teen Yiisaweirɔ
(Toona 22.6-16; 26.12-18)

1 Tɔn, Sɔɔl lek bia din fɔɔ kɔnfɔɔt, ki yeen a u sii dint ti Yomdaanɔ Yiisa poorpoweiteeb
biake, ki kpib; ki tan saan mannteeb yudaanɔ boor ni,
2 a wun gaar kadaat, ki saan Damaskus ki saa wann Yenjiantu diit yudamm, a wuu la
wunba waa Yiisa sɔnu maŋ, li jab koo poob, wun soorib ki lorib ki jen namm Jerusalem.
3 Tɔn, waa ji din saa yoo nba ki saa per Damaskus, ki yentu nyii sanpaapo, ki sik yent
lintɔ.
4 Ki u baa tiŋ ni, ki gbat ki kunkɔr yiu a, "Sɔɔl, Sɔɔl, bee ki a mukisirimi?"
5 Ki u boi a, "Yomdaanɔ, fin ŋmee?" Ki kunkɔr na jiin a, "Min Yiisa-e ki a mukis.
6 Ŋaan fiit ki saan doo na ni, ki bi saa beta faa saa teen biaŋinba."
7 Li yoo na, ki jab nba chiant Sɔɔl na ji biar see surimm. Bi din gbia kunkɔr na ŋarin,
ŋaan ki ki laat sɔɔ.
8 Ki Sɔɔl tan fiir tiŋ ni, ki munt u nunii, ŋaan ki laati. Ŋanne ki bi dat u nuu ki saan
nanɔ Damaskus.
9 U din ki fit laat ki saa tuu damunjaa ŋantaa. Li daa maŋ ni, u din ki dii koo ki nyuu
siari.
10 Ki Yiisaweisɔɔ din be Damaskus maŋ, ki u sann tee Ananias, ki ti Yomdaanɔ yiinɔ
yirintu ni a, "Ananias!" Ki u jiin a, "Mine na, n Yomdaanɔ."
11 Ki ti Yomdaanɔ yetɔ a, "Fiit ki saan tɔkin sɔnu nba yi Sɔnsunsonn na, ki saa kɔɔ
Judas ŋaak ki boi jɔɔ nba nyii Tarsus, ki u sann tee Sɔɔl na po. U mei Yennu-e mɔtana,
12 ki la jasɔɔ yirintu ni, ki u sann tee Ananias, ki u kɔɔ ki jii u nii ki yii u paak, a wuu
jikii laat."
13 Ki Ananias jiin a, "N Yomdaanɔ, niib bonchianne piak jɔɔ na po, ki jiin linba kur ki
u tuun a mɔŋ niib Jerusalem.
14 U daan gaar yiikoo mannteeb yudamm boor ki baar nna, a wun soor wunba kur yi
a sann."
15 Ki ti Yomdaanɔ betɔ a, "Fini saawa, ŋɔɔe tee wunba ki n gannɔ a wuu tuun n toonn,
ki te boorganu nan bi kpanbara nan Israel teeb* n bann n sann,
16 ki n mɔŋ saa wannɔ biak nba kur ki u saa di n paak."
17 Ŋanne ki Ananias saan kɔɔ ŋaak na ni, ki yii u nii Sɔɔl paak, ŋaan yetɔ a, "N naa
bik Sɔɔl, n Yomdaanɔ Yiisa-e tumin. Ŋɔɔe tee daanɔ nba ki a daan baat nna ki tan lau
sɔnu paak na, ki u tumin a n tan te ki fii jikii laat, ki bia gbee nan Yennu Seyeeŋ."
18 Li taakpaak ni ki siar nyii u ninbina ni ki baa, ki naan wakii, ki u ji laat ki fiir set;
ki bi wurɔ Yennu nyunwuru,
19 ki u dii jeet ki paŋ jen.

Biaŋinba ki Sɔɔl mɔɔnt Yiisa barŋanii

* **9:15 9.15** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

Li yoo na ki Sɔɔl lakin be nan Yiisaweira nan daa ŋanlee na Damaskus,
20 ki tan saan yiama Yenjiantu diit ni, ki mɔɔntir Yiisa po, a Yiisa kpan set tee Yennu Bijae.
21 Binba kur din gbat u mɔɔntii maŋ, li din teemm yaarlituko, ki bi boi a, "Jɔɔ na kaa daan kpi binba yi Yiisa sann Jerusalem na-a? U yaan ki baar a wun soor ki lor Yiisaweira, ki ŋmat namm ki saa turib mannteeb yudamm kaa na-a?"
22 Ŋaan ki Sɔɔl mɔɔntii maŋ bia lek ŋammit pukii nan Yennu paŋ, ki u maan maŋ want nan Yiisa-e set tee Yennu Niganntɔɔ Masia ki birsuk kaa; ki Juu teeb nba be Damaskus na ki fit jiinɔ siari.
23 Ki daa bonchiann tan gar, ki Juu teeb na lakin leeb ki lor a bin kpi Sɔɔl,
24 ki yonnu nan nyiɔk ki bi guu doo maŋ tammɔi bonŋann a bin kpiu. Ki sɔɔ tan kumiiɔ baa lorin u paak biaŋinba;
25 ŋaan nyayouŋ ki u weinanleeb tan jiiu ki teenɔ chibuk ni, ki nyinnɔ doo maŋ joonfɔnn ni, ki sikinɔ tiŋ ni.

Ki jiin Sɔɔl benu Jerusalem ni po

26 Ŋanne ki Sɔɔl saan Jerusalem ki saa yabir u mɔŋ paak a wun lakin nan Yiisaweira na, ŋaan ki bi ki teenɔ yada nan u ji tee Yiisaweirɔ, ki tiinɔ jaŋmaanii.
27 Ki Banabas tan jiiu ki baar nanɔ toomiinba na boor, ki kat wannib biaŋinba ki Sɔɔl daan la ti Yomdaanɔ Yiisa sɔnu ni, nan waa pak nanɔ biaŋinba, ki bia ŋamm wannib Sɔɔl nba daan mɔɔntir Yiisa po nan parcheenn Damaskus biaŋinba.
28 Banabas nba wannib linba na, ki Sɔɔl lakin be namm, ki bi kak lin Jerusalem kur po, ki mɔɔntir ti Yomdaanɔ sann nan parcheenn.
29 U bia din pak nan Juu teeb nba piak Griik maan na ki jiin Yiisa po, ŋaan ki bi nɔi nanɔ, ki koor a bin kpiu.
30 Ŋaan yoo nba ki Yiisaweira bann nna maŋ, ki bi jii Sɔɔl ki sik nanɔ Siisarea, ki te ki u kun Tarsus.
31 Ŋanne ki Yiisaweira nba be Judea nan Galilii nan Samaria na ji ki laat mukisuk, ki ŋammit tumii ti Yomdaanɔ barii, ki tee yentinna, ki Yennu Seyeeŋ be namm ki kɔɔntib para, ki bi pukii.

Biaŋinba ki Piita tun bakitnauŋ toona

32 Li poorpoe ki Piita lin lokir kur po, ki tan sik a wun gɔn Yennu niib nba be Lida na.
33 Leŋe ki u din saa la jasɔɔ, ki u sann tee Eneas, ki u tee gbanankpeenn daanɔ, ki din ki fit fi u dɔɔnu ni tee-e ki tan tuu bina ŋanniin.
34 Ki Piita tan yetɔ a, "Eneas, Yiisa Masia te ki a la laafiawa. Fiit ki ŋamm a dɔɔnu." Li taakpaak ni ki u fiir.
35 Ki Lida nan Saronn doi niib kur lau, ki lebit bi binbeŋ, ki waa ti Yomdaanɔ.
36 Poosɔɔ mun din be Jɔpa, ki u sann tee Tabiita, ŋaan Griik maan ni, ki bi yiu Dɔkas, ki li paak tee piarɔ. U din tee Yiisaweirɔe, ki tuun toonŋana bonchiann ki teen niib, ki bia sommit talasdamm.
37 Ki u din tan yiar ki kpo, ki bi wurɔ, ki doo nanɔ ditɔɔtuk ni ki saa birɔ.
38 Jɔpa mun din ki fɔk nan Lida saami, ki Yiisaweira nba be Jɔpa na gbat nan Piita be Lida, ki bi tun jab banlee u boor a wun kakit ki baar na. Ki jab banlee maŋ saan ki barin Piita.
39 Ki u fiir, ki bi jen nanɔ. Waa baar yoo nba, ki bi jiiu ki doo nanɔ ditɔɔtuk maŋ ni. Ki pakɔi be diiuk na ni, ki bi kur ŋaa lint Piita, ŋaan mɔ, ki jikit bi sootnba nan liata ki wantɔ, ki yeen a, "Dɔkas nba tuu be u manfoor ni ki nyar linba ki teente na."
40 Ŋanne ki Piita nyinn bi kur diiuk na ni, ŋaan gbaan ki miar Yennu, ki tan ŋmant kpeemmɔ na paak, ki yiin a, "Tabiita, fiit." Ki u munt ki la Piita, ki ji fiir kar.
41 Ki Piita dɔnn soor u nuu ki fiin sennɔ, ŋaan yiin pakɔi na nan Yennu nileeb, ki tan jiiu ki wannib nan u jen u manfoor niwa.
42 Ki li labaar yat saan Jɔpa kur po; ki niib bonchiann teen ti Yomdaanɔ Yiisa yada.
43 Ki Piita ji biar be Jɔpa daa bonchiann; u din be jasɔɔ nba tee gbanfabirtɔɔ ki bi yiu Simonn na ŋaak nie.

10

Piita yirintu labaar

1 Tɔn, jasɔɔ din be Siisarea, ki u sann tee Kɔnelius. U din tee Rom teeb lanjimanba yudaanɔe, ki dia lanjimanba kobik, u paabu ni. Ki paabu maŋ yi Itali tiŋ paabu.
2 U din tee Yenjiant-tɔɔe; ki ŋɔɔ nan u ŋaateeb kura jiantir Yennu. U din sommit Juu teeb talasdamm bonchiann, ki bia mei Yennu yoo kur.

3 Li din tan tee yenlekire, ki u la Yennu malaka nan u ninbinn, yirintu ni, ki u kɔɔ ŋɔɔ
Kɔnelius diiuk ni ki tan yiin a, “Kɔnelius.”
4 Kɔnelius nba la malaka maŋ na, ki jaŋmaanii soorɔ, ki u yet a, “N yomdaanɔ, bee?”
Ki malaka maŋ jiin a, “Yennu gaar a miaru, ki bia sak a ninkpabauŋ toona nba ki a tuun
ki teen niib nawa, ki tian a po.
5 Mɔtana, tumin siab Jɔpa, ki bin saa yiin jɔɔ nba ki bi yiu Simonn, ki u sanleer tee
Piita na.
6 U tee saamɔe ki be gbanfabirtɔɔ nba ki bi yiu Simonn na ŋaak, ki u ŋaak maŋ kpia
nan mɔkgbeŋir na.”
7 Malaka nba pak nanɔ maŋ ji din yaate, ki Kɔnelius yiin u ŋaatoontunna banlee nan
lanjima nna, wunba din tee Yenjiant-tɔɔ, ki tee u kpaakyenɔ.
8 Waa betib linba kur teen na poorpoe ki u tumm Jɔpa.
9 Laa yent sanyiɔk, ki bi saa, ki saa per Jɔpa; li yoo na ki Piita mun doo ditɔɔtuk paak
yonsuuk ni, a wun miar Yennu.
10 Ki kon tan gbatɔ, ki u ji loon jeet wun di. Baa tee jeet maŋ na, ki u la yirintu,
11 ki sanpaapo loot ki bonsiar nna naan chinchenn ki nyii sanpaapo, ki bi dia li
mɔgbana ŋanna ki sikint tiŋ ni,
12 ki u la ŋamm Juu teeb kɔɔt booru kur ki li be chinchenn maŋ ni, bonkobit nan
bonfurinkaa nan bon-yuyukit linba kur kɔɔ;
13 ki u gbat kunkɔr yiin a, “Piita, fiit ki kpi ŋman.”
14 Ŋaan ki Piita jiin a, “O! O! O! N Yomdaanɔ, nna kaa. N ki mi dii ti kɔɔti.”
15 Ki kunkɔr na bia ŋamm yetɔ a, “Linba ki Yennu ŋammir ki li yeen, daa yaa li kɔɔ.”
16 Li din teen nna ki jaŋ taar muntaa, ki bi jiin bont maŋ sanpaapo.

Binba ki tee Juu teeb na nba teen Yiisaweira biaŋinba

17 Piita din daa biris waa la yirintu nba na paake. Li yoo na ki Kɔnelius toomii na boi,
ki bi wannib Simonn ŋaak, ki bi baar ŋaak maŋ tammɔb ni ki set,
18 ŋaan yiin ki boi a, “Sɔɔ be nna ki u sann tee Simonn Piita-a?”
19 Ki Piita daa koor a wun bann yirintu maŋ paak, ki Yennu Seyeeŋ yetɔ a, “Gotir, jab
bantaa be nanyer ki loona.
20 Li paak, fiit ki sik, ki daa biris nan a tɔk nammi, kimaan mine tumm.”
21 Ŋanne ki Piita sik, ki bet jab na a, “Mine ki i loon na. Bee teen ki i baari?”
22 Ki bi jiin a, “Chanbaa Kɔnelius-e tunt. U tee Rom teeb lanjimanba yudaanɔe, ki bia
tee niburchimɔ, ki jiantir Yennu, ki Juu teeb kur teenɔ baakir. Tɔn, Yennu malaka won
baar betɔ a wun yiina ki a baar u ŋaak ni, ki wun tan gbat linba ki a saa pakɔ.”
23 Ki Piita yiin jab na a bin kɔɔ kii be ki sanyiɔk n yenta. Laa tan yent, ki u teen siir,
ki bi saa; ki Yiisaweira nba be Jɔpa na siab chianɔ.
24 Li din tan bɔnn ki yentewa ki bi baar Siisarea, ki sɔɔ Kɔnelius poŋ yiin u ninjamm
nan u yɔɔsnba, ki bi kur ji kar guu Piita baarue.
25 Piita nba tan baar ki yaa wun kɔɔ, ki Kɔnelius chetɔ tammɔb ni, ki gbaan pukiiɔ.
26 Ki Piita yetɔ a, “Fiit, n mɔŋ tee nirɔe,” ŋaan fiinɔ.
27 Waa din piak nan Kɔnelius ŋaan kɔɔ ŋaak maŋ ni na, ki u la niib bonchiann tikir
ki guu-u.
28 Ki u betib a, “I mɔŋ mun mi nan timm Juu teeb sennu ki chabit nan tin saan binba
ki tee Juu teeb boori, koo ki taan nammi; ŋaan Yennu wannin a n daa yêen sɔɔ, waa ki
tee Juu nirɔ na paaki.
29 Li paak, yaa yiinin na, n baar, ki ki yêti. Ŋanne ki n boi-i maa n laan bee teen ki i
tun yiinimi.”
30 Ki Kɔnelius yetɔ a, “Li daan tee nna yooe dinna daar kut muntaa yenlekir, ki n mei
Yennu n ŋaak ni. Li yoo na ki n la ki sɔɔ nna see ki lia tannyinyira n tɔɔnn,
31 ki yet a ‘Kɔnelius, Yennu gbat a miaruwa, ki bia tian a ninkpabauŋ toona po.
32 Li paak, tumin sɔɔ Jɔpa, ki wun saan yiin wunba ki bi yiu Simonn, ki u sanleer tee
Piita na. U tee saamɔe, ki be gbanfabirtɔɔ Simonn ŋaak nba kpia nan mɔkgbeŋir na.’
33 Li paake ki n daan tun a po yiama, ki a mun tun bonŋann ki baar na. Tɔn, ti kura be
Yennu tɔɔnn, ki ji guu a tin gbat linba ki ti Yomdaanɔ Yennu tura mɔb a fan pak turit.”

Piita mɔmaan

34 Ŋanne ki Piita piin paku ki yaa, “N ji bann nan li tee mɔniie nan Yennu set ki lukitir
sɔɔ,
35 ŋaan nibooru kur ni, daansɔɔ nba jiantirɔ ki bia teenɔ baakir, ki bia tee
popeendaanɔ, ŋɔɔe ŋan nan Yennu.

36 I mi nan Yennu din tur Israel teeb* u maan nba want barŋanii na po, a Yiisa Masia
nie ki timm nan Yennu maŋ nan leeb; ŋɔɔ Yiisa Masia-e tee ti kur Yomdaanɔ.
37 I poŋ mi nan Jɔɔnn nba din mɔɔnt u nyunwuru po ki gbenn na, li poorpoe ki Nasaref
nirɔ Yiisa din piin ki tuun u toonn Galilii yent ni, ki tan saan tuun Judea yent kur po.
38 I bia poŋ mi biaŋinba ki Yennu nyinn Yiisa maŋ, ki turɔ u Seyeeŋ nan u paŋ, ki u
lin tuun toonŋana, ki bia te binba kur ki Sintaanii teemm baatib na la laafia, kimaan
Yennu be nanɔ.
39 Ki ti la toona kur nba ki u tun Juu teeb tingbouŋ ni nan Jerusalem doo ni, ki ti tee
u siara damm. Ki bi kpaau dapunpunn paak ki u kpo.
40 Ki daa ŋantaa daar, Yennu fiinɔ kuun ni, ki ti din laatɔ.
41 Ŋaan niib kur kaawa din lau. Timm nba ki Yennu gannit a tii tee u siara damm nae
din lau, ki bia dii ki nyuu nanɔ, u kuunfiiru maŋ poorpo.
42 Ki u chabit mɔb a tii mɔɔntir Yennu barŋanii kii teen niib, kii beerib nan ninmɔnn
a Yiisa-e tee daanɔ nba ki Yennu nyinn a wuu tee footib nan kpeemm barbuurɔ.
43 Yiisa nba nae ki Yennu sɔkiniinba kur din piak u po, ki yeen a sɔɔ kur nba teenɔ
yada, Yennu saa nyik chab u toonbiit, Yiisa maŋ sann ni na.”

Biaŋinba ki binba ki tee Juu teeb na gaar Yennu Seyeeŋ

44 Piita nba din daa piak na, ki Yennu Seyeeŋ sik kɔɔ binba kur gbiin maan maŋ ni.
45 Ki Yiisaweira nba tee Juu teeb ki nyii Jɔpa ki chian Piita na, ki li teemm bakitnauŋ
nan Yennu nba jii u piinii nba tee u Seyeeŋ, ki tur binba ki tee Juu teeb na mun,
46 kimaan bi gbia ki bi piak maboorganii ki dont Yennu sann. Ŋanne ki Piita yet a
47 “Niib na gaar Yennu Seyeeŋ nan taa mun din gaar nae, ki sɔɔ be nna ki saa tiat a ti
daa wuurib Yennu nyunwuru-u?”
48 ŋaan chab a bin wurib; ki bi wurib Yennu nyunwuru Yiisa Masia sann ni. Ŋanne
ki bi gɔɔr Piita a wun biar namm nan daa ŋanlee na.

11

Linba ki Piita wann Yiisaweira nba be Jerusalem

1 Li yoo na ki Yiisa toomiinba nan Yiisaweira nba be Judea lokir kur po na gbat a
binba ki tee Juu teeb na mun gaar Yennu maama.
2 Li paak, Piita nba din tan doo Jerusalem, ki bisiab nba dukii nan punpotu kpaa talas
ki tur Yiisaweira kur na yakii nanɔ, ki betɔ a
3 “A saan ki saa be binba ki pot ŋaak ni, ki bia di namm gbaa.”
4 Ŋanne ki Piita piin li pinpiik, ki kat wannib linba kur tun a,
5 “N daan be Jɔpa ki mei Yennu-e ki tan la yirintu, ki bonsiar nna naan chinchengbeŋir
ki nyii sanpaapo, ki bi dia li mɔgbana ŋanna ki sikint n boor.
6 Ki n dɔɔnt li nɔɔk ni, ki la ti kɔɔt booru booru kur, bonkobit nan bonsusoot nan
bonfurinkaa nan bon-yuyukit kura.
7 Ŋanne ki n gbat ki kunkɔr yet a ‘Piita, fiit, ki kpi ŋman.’
8 Maa, ‘O! O! O! N Yomdaanɔ, nna kaa. N poŋ ki mi dii ti kɔɔti.’
9 Ki kunkɔr na bia ŋamm yet Yendɔuŋ ni a ‘Linba ki Yennu ŋamm ki li yeen, a daa
yaa li kɔɔ.’
10 Li daan teen nna ki jaŋ taar muntaae, ki bi jiin donn sanpaapo.
11 “Li tonton na ki Siisarea jab bantaa nba ki bi daan tumm n peŋ na baar ŋaak nba
ki n be na ni.
12 Ŋanne ki Yennu Seyeeŋ betin a n tɔk namm ki daa yêeni. Ki Yiisaweira nba be Jɔpa
na, bi ni banloob nba be nna na mun chianin ki ti saan Siisarea, ki ti kura baar kɔɔ
Kɔnelius ŋaak.
13 Ki u betit biaŋinba ki u la malaka baar set u ŋaak ni ki betɔ a ‘Tumin sɔɔ Jɔpa, ki
wun saa yiin jɔɔ nba ki bi yiu Simonn, ki u sanleer tee Piita na,
14 ki u saa pak maan ki tura ki fin nan a ŋaateeb kura n la tinnu.’
15 “Tɔn, maa piin maan paku yoo nba, ki Yennu Seyeeŋ sik bi paak, nan waa din sik
ti paak li pinpiik biaŋinba na.
16 Ŋanne ki n tiar ti Yomdaanɔ Yiisa nba din yet a ‘Jɔɔnn ŋarin din wuur niib nan
nyume, ŋaan yimm ŋarin, Yennu Seyeeŋe saa wuur i para.’*
17 Tɔn, li-i tee ki Yennu set pib u Seyeeŋ maŋ nan waa din pit biaŋinba, yoo nba ki ti
din teen ti Yomdaanɔ Yiisa Masia yada naie, n tee ŋmee ki mun sii yaa n tia Yennu ki u
daa te boorganu tee u niibi?”

---

* **10:36 10.36** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

* **11:16 11.16** Li paake tee “Yennu Seyeeŋ saa gbee i ni.”

18 Baa din gbat nna maŋ yoo nba, ki bi ji nyik kpayakit na, ŋaan dont Yennu sann, ki
yeen a, “Yennu chab binba ki tee Juu teeb mun a bin nyik biit tumu ki teen Yiisaweira
ki la manfoor nba kaa gbennu na.”

Antiok teeb nba teen Yiisaweira biaŋinba

19 Tɔn, Stiifenn kpinu poorpoe ki mukisuk baar Yiisaweira paak, ki bi yat; ki bi siab
yaat saan Fonisia, nan Saiprus, nan Antiok, ki mɔɔntir Yiisa maan ki teen Juu teeb
kuukɔɔ.
20 Ŋaan ki Yiisaweira siab nba tee Saiprus teeb, nan Sairene teeb na, saan Antiok, ki
saa mɔɔntir ti Yomdaanɔ Yiisa barŋanii ki teen binba ki tee Juu teeb na;
21 ki Yennu paŋ be namm, ki niib bonchiann teen Yiisa yada ki lebit bi binbeŋ ki teen
u weira.
22 Ki Yiisaweira nba be Jerusalem na gbat labaar maŋ, ki tun Banabas a wun saan
Antiok.
23 Waa din saa baar leŋ ki la Yennu nba turib sommir biaŋinba, ki li turɔ parpeenn
bonchiann, ki u chee bi para, ki kpaan bi kur a bi daa nyikit Yiisa weiu.
24 Banabas din tee niŋanɔe, ki mantik gbee nan Yennu Seyeeŋ nan yada, ki niib
bonchiann din teen ti Yomdaanɔ Yiisa yada ki waau.
25 Ŋanne ki Banabas tan saan Tarsus, a wun saa lon Sɔɔl.
26 Waa saa lau yoo nba ki u jen nanɔ Antiok, ki bi jii binmunn ki taant leŋ Yiisaweira
nba yab bonchiann, ki wantib Yennu maan. Li din tee Antiok-o ki bi din sint pur
Yiisaweira, “Kristo yab.”
27 Li yoo maŋe ki Yennu sɔkiniinba siab nyii Jerusalem ki sik Antiok.
28 Bi yenɔ sann din tee Agabus, ki Yennu Seyeeŋ paŋ ni ki u fiir set ki bunt buntir, ki
yet a kon bonchiann tan saa baa tingbouŋ na kur po; ki kon maŋ din set tan baa yoo
nba ki Klɔdius din tee kpanbara yudaanɔ na.
29 Yoo nba ki Yiisaweira gbat a kon yaa lin baa na, ki bi lor a bi saa tur sommir; a
wunba fit nyann biaŋinba, wun tur Yiisaweira nba be Judea na.
30 Ki bi teen nna, ki tun Banabas nan Sɔɔl nan likirii na, a bin saan tur Yiisaweira
saakab, Judea yent ni.

12

Baa kɔɔn Piita dansarik biaŋinba

1 Li yoo na ki kpanbar Herod din jak Yiisaweira na siab nan mukisuk,
2 ki te ki bi kpii Jɔɔnn yɔɔrɔ Jeems nan jukbanjiak.
3 Kpanbar Herod nba bann nan waa tun biaŋinba na penn Juu teeb para na, ki u
ŋammit tee nna, ki tan soor Piita, yosau nba ki bi mɔk jaamm ki di boroboro nba kaa
datiŋ na.
4 Waa soor Piita yoo nba, ki u kɔɔnɔ dansarik, ki turɔ dansarguura. Bi din tee paabu
munnae ki guu-u, ki paabu kur mɔk guura banna; ki Herod lor a jaamm maŋ poorpoewa
ki u saa nyinn Piita, ki Juu teeb n bu u buut ki kpiu.
5 Ki Piita daa be dansarik ni, ŋaan ki Yiisaweira paa Yenmiaru paak ki jiin u po nan
ninmɔnn.

Biaŋinba ki malaka nyinn Piita dansarik ni

6 Tɔn, Herod din lor nan li-i yent sanyiɔk u saa nyinn Piita ki bu u buut, li daar nyiɔk
maŋ ki Piita daa lor nan jarit ŋanlee, ki gɔɔnt guura banlee na sinsuuk ni, ki guura maŋ
siab mun guu dansarik diiuk na tammɔi.
7 Li taakpaak ni ki ti Yomdaanɔ malaka dɔkit, ki yentu yent dansarik diiuk na ni, ki u
nik nik Piita bɔpiɔk ki muntɔ, ki yetɔ a, “Fiit yian yian.” Ki u fiir. Waa fiir yoo nba, ki
jarit na pit u nii ni ki baa.
8 Ki malaka na yetɔ a, “Lian a tiat, ki pir a taasaat.” Ki Piita teen nna. Ki u bia betɔ a,
“Gbabin a chinchenn kii waa-n.”
9 Ki u gbab ki waau; ki bi nyii dansarik diiuk na ni, ŋaan Piita din ki bann nan malaka
nba tuun linba na tee mɔniie. U din mi a u laat yirintue.
10 Ki bi din baar gar sinsinn guurɔ na boor, ki bia tan baar gar lɔɔ na boor, ki ji saa
baar kutganjoontik na boor. Ki gann maŋ loot li tiɔŋ ki turib. Ki bi nyii nanyer, ki tɔkin
sɔnu ki saa, ki malaka na lir bot ŋaan nyikɔ.
11 Ŋanne ki Piita ji yerik, ki yet a, “Mɔtanae ki n ji daa bann nan li set tee mɔniie nan
Yennu-e tun u malaka ki u baar nyinnin kpanbar Herod nuu ni, ki bia nyinnin Juu teeb
nba lor a bin tumin biaŋinba na ni.”

12 Waa bann u mɔŋ po na, ki u saan Jɔɔnn Mak naa Meeri ŋaak; ki sɔɔ niib bonchiann
poŋ tikir leŋ ki mei Yennu.
13 Ki u kpaa kpaa nanyer po gann, ki sapaantoontunnɔ, wunba sann tee Roda na, baar
gann maŋ peŋ a wun laan ŋmee,
14 ki ji bann Piita kunkɔr, ki chiar ŋmat nan parpeenn niib na ni, ŋaan ji ki loot gann
na, ki yetib a, "Piita be nanyer po."
15 Ki bi betɔ a, "Waatuko mɔka." Ŋaan ki u bia ŋammit lek yeen a u be; ki bi yaa, "Li
tee u malakae."
16 Ki Piita bia lek see ki kpaan gann na; ki bi tan loot gann maŋ ki lau, ki li ji yaar litib.
17 Ki u donn nuu a bin ŋmin, ŋaan wannib biaŋinba ki ti Yomdaanɔ nyinnɔ dansarik
ni. Ki u betib a, "Ii saa man, ki saa bet Jeems nan Yiisaweira leeb linba na po." Li poorpo
ki u nyikib ŋaan yaat saan siar po.
18 Ŋanne ki li yent sanyiɔk, ki mukir muk dansarguura na, ki li ki tee jeruku, kimaan
bi ki mi Piita nba ji be siami.
19 Ki kpanbar Herod tur mɔb a bin lon u boor. Ki bi lomɔ ki ki lau. Ki u boi guura
maŋ buboit, ŋaan tur mɔb a bin kpib.
Li poorpo ki kpanbar Herod nyii Judea ki sik Siisarea, ki yann leŋ waan.

Ki jiin Herod kuun po

20 Kpanbar Herod par din biir bonchiann Taya nan Sidonn teeb paak. Bi din tuu laat
jeet kpanbar Herod yent nie; li paak, ki bi lakin leeb a bin saan lau. Sinsinn baa baar
ki la Blastus, wunba tee kpanbar Herod saakayenɔ na, ki bi marik mɔi ki maŋ nanɔ, ki
tan saan kpanbar Herod boor ki saa diiu sindant.
21 Ŋanne ki kpanbar Herod senn daar, ki tan lia u kpanbar liatgbeŋa, ki nyii kar u
naangbouŋ paak, ŋaan pak tur niib na, ki bi wuus a
22 "Nisaarik kunkɔr kaa na. U tee yensaue."
23 Li taakpaak ni ki ti Yomdaanɔ Yennu malaka te ki yiarbiiuk baa u paak, ki tee
gungobii ki mɔɔu ki u kpo, kimaan u din ki tur Yennu dontir maŋi.
24 Li yoo maŋe ki Yennu maan ŋammit yat kɔɔ niib ni.
25 Yoo nba ki Banabas nan Sɔɔl gbenn bi toona nba ki bi saan a bin tun na, ki bi ji jii
Jɔɔnn Mak ki nyii Jerusalem ki ŋmat kun Antiok.

13

Biaŋinba ki Yennu Seyeeŋ tun Banabas nan Sɔɔl

1 Yennu sɔkiniinba siab nan wanntesiab din be Yiisaweira na ni Antiok. Ŋamme din
tee Banabas nan Simeonn (wunba ki bi yiu Jabɔŋ na), nan Lusius, wunba nyii Sairene
na, nan Manaenn (wunba ki bi din lakin wubii ŋɔɔ nan kpanbar Herod na), nan Sɔɔl.
2 Dasiar ki bi daa be ki jiantir ti Yomdaanɔ ki lor mɔi, ki Yennu Seyeeŋ tan betib a,
"Nyint Banabas nan Sɔɔl, ki bin tun toonn nba ki n yiimm a bii tun na."
3 Ki bi lor mɔi ki miar Yennu, ki yii nii bi paak ŋaan te ki bi saan.

Saiprus tiŋ ni labaar

4 Yoo nba ki Yennu Seyeeŋ tun Banabas nan Sɔɔl a bin saan tun u toonn na, ki bi sik
Selusia ki kɔɔ ŋaruŋ, ki saa baar Salamis nba be Saiprus tiŋ ni na,
5 ki nyii ŋaruŋ na ni, ki saan Juu teeb Yenjiantu diit ni, ki mɔɔntir Yennu maan ki
teemm. Ki Jɔɔnn Mak tee bi kpaakir ki be namm.
6 Li poorpoe ki bi nyii Salamis, ki gar tiŋ maŋ doi kur ni, ki saa baar Pafos. Leŋe ki
bi din la nyɔkdaanɔ, ki u sann tee Bajiisus, ki u tee Juu nirɔ nba kpann a u tee Yennu
sɔkiniie.
7 U din be Saiprus tiŋ yudaanɔ boore; ki yudaanɔ maŋ sann tee Sejius Pɔɔlus; u din
tee yandaanɔe, ki din yiin Banabas nan Sɔɔl a bin tan pak Yennu maan ki wun gbat.
8 Ŋaan ki nyɔkdaanɔ maŋ, wunba sann tee Elimas, Griik maan ni na, ki sakibi, ki koor
a wun tia yudaanɔ maŋ ki u daa tee Yiisa yada.
9 Ŋanne ki Yennu Seyeeŋ fiir Sɔɔl ni, wunba sann bia tee Pɔɔl na ni, ki u got nyɔkdaanɔ
na sirrr,
10 ki tan yetɔ a, "Fin nibiiuk nba gbee nan kpinkpannii na. Fine tee Sintaanii bik, ki
bia tee toonŋana kur dataak. Fin ŋarin, yoo kur a jikit Yennu barmɔnii ki kpintir faake.
11 Tɔn, Yennu saa sikin nuu a paak ki a jɔɔn ki kan la yentu ki lin yann." Li taakpaak
ni, ki wunn nba bɔn baa u ninbina ni, ki u ji somm turin, ki loon sɔɔ n datɔ.
12 Ki yudaanɔ na nba la linba teen na, ki u teen Yiisaweirɔ, kimaan linba ki u bann ki
jiin ti Yomdaanɔ po na yaar litɔ bonchiann.

Antiok nba be Pisidia yent ni na labaar

13 Li poorpoe jik ki Pɔɔl nan u weinanleeb kɔɔ ŋaruŋ, ki nyii Pafos ki saan Pega nba
be Pamfilia yent ni na. Leŋe ki Jɔɔnn Mak nyikib ŋaan ŋmat saan Jerusalem.
14 Ki bi nyii Pega, ki tɔɔt baar Antiok nba be Pisidia yent ni na. Ki foon daar ki bi saan
kɔɔ Yenjiantu diiuk ni ki kar,
15 ki la ki bi karin Moses sennu ni nan Yennu sɔkiniinba sɔbu ni. Ki Yenjiantu diiuk
maŋ ni saakab yetib a bin yet Pɔɔl nan Banabas a, "Ti naa waas, li-i tee ki i mɔk labaŋann
nbaie ki saa pakiti, yin pak."
16 Ki Pɔɔl fiir set ki donn nuu ŋaan piin paku a:

"Yimm Israel teeb* nan yimm nba kur be ki jiantir Yennu na, gbiintir man.
17 Timm Israel teeb, Yennu din gann ti yeejamme ki te ki bi yabit bonchiann, yoo nba
ki bi daa din tee saamm ki be Ijipt tiŋ ni na; ki ŋɔɔ Yennu jii u paŋ ki nyinnib leŋ.
18 Ki baa din be muuk ni binpiinna na, ki u goriib.
19 Li poorpo ki u biir nibooru munlore nba be Keenann tiŋ ni na, ŋaan te ki u mɔŋ
niib Israel teeb yent tiŋ maŋ.
20 Linba na kur din tun bina kobii ŋanna nan piinŋmu sinsuuk nie.
"Yoo nba ki bi din yent tiŋ maŋ na, ki u turib yudamm a bii bu bi maan daann nan
yoo nba ki Yennu sɔkinii Samuel tan saa baar.
21 Li poorpo, bi bia din tan boi Yennu a wun turib bat. Ŋanne ki Yennu gann Sɔɔl,
a wuu tee bi bat. U din tee Kis bijae, Benjaminn booru ni nirɔ, ki dii naan maŋ bina
piinna.
22 Ki Yennu tan liat u naan na, ŋaan dinn Defid a wuu tee bi bat jik. Nnae ki Yennu
din pak Defid po a 'N la nan Defid nba tee Jese bik na mantik gboo n numm, kimaan u
saa tun linba kur ki n loona.'
23 "Jɔɔ na yaaboona nie ki Yennu nyinn ti Tinntɔɔ Yiisa, a wun tinn Israel teeb, nan
waa din senn mɔsonn bianjinba na.
24 Ŋaan Jɔɔnn-e din dɔŋ baaru ki mɔɔntir teen Israel teeb kura a bin nyik biit tumu,
ki wun wurib Yennu nyunwuru.
25 U toonn nba ji din tan gbent na, ki u boib a 'I dukii a n tee ŋmee? N ki tee Yennu
Niganntɔɔ Masia na kaa. Gotir man, ŋɔɔe yaa wun tan baar n poorpo, ki n ki ŋan nan
ki n pit u taasaati.' "
26 Ŋanne ki Pɔɔl bia yet a, "N naa waas, yimm nba tee Abraham yaaboona, nan i kur
nba be nna ki jiantir Yennu na, maan nba ki Yennu turit ki li want tinnu maŋ po na tee
ti yare.
27 Niib nba be Jerusalem, nan bi yudamm na, din ki mi nan nirɔ nba nae tee Yennu
Niganntɔɔ, ki bia ki bann Yennu sɔkiniinba maan nba ki bi tuu karin foon daar kur na
paaki; ŋaan baa din pak biirɔ na, bi din gbeen Yennu sɔkiniinba maan maŋa.
28 Bi din ki la u biit nba tee linba nan bin kpiu, ŋaan lek bia yaa Pailat n kpiu.
29 Baa din tun Yiisa linba kur ki gbenn, nan Yennu gbouŋ nba want bianjinba na, ki bi
kpaatɔ dapunpunn na paak, ki sikinɔ ki piiu kaauk ni;
30 ŋaan ki Yennu fiinɔ kuun ni.
31 Ki binba din tɔk nanɔ ki nyii Galilii ki lin tee-e ki tan baar Jerusalem na, ji din laatɔ
daa bonchiann, waa din fiir na. Li paak ki bi ji tee u siara damm mɔtana, ki teen niib.
32-33 "Ŋanne te ki ti baar i peŋ a tin wanni Yennu barŋanii na. Tɔn, Yennu nba din
senn ti yeejamm mɔsonn na, u gbeen tur timm nba tee bi yaaboona nawa, kimaan waa
din fiin Yiisa kuun ni na. Nnae ki li sɔb Yennu gbouŋ ni, yanii nba pukin munlee na ni,
a ŋɔɔ Yennu yetɔ a:
'Fine tee n Bija,
ki dinnae ki n teen a Baa.'
34 Ki bia jenna, Yennu din yet a u saa fiin Yiisa kuun ni, ki u ji daa mi kpenni, ŋaan yetɔ
a:
'Mɔsona nba ki n mɔŋ mɔŋ din senn Defid na,
see ki n set tur fin nba tee u yaaboonn na.'
35 Ki bia jenna, gbouŋ na siarpo, Defid din yet Yennu a:
'A kan sak ki a Popeendaanɔ gbanant n bat kaauk ni.'
36 Tɔn, Defid din tun linba ki Yennu wannɔ ki gbenn; li poorpoe ki u kpo, ki bi piiu, u
yeejamm kaauk ni, ki u gbanant bat.
37 Ŋaan Yennu din fiin Yiisa kuun niwa, ki ŋɔɔ yaa gbanant ki bati.
38-39 "N naa waas, li paak, i kura n bann nan li set tee barmɔniie ki n beeri, li-i tee ki i
teen Yiisa yada, u paake ki Yennu saa nyik chab i biit. N beerie nan daanɔ nba kur teen

* **13:16 13.16** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

Yiisa yada, ŋɔɔ wur nyii biit niwa; ŋaan Moses sennu na ŋarin, nirɔ kan fit wur nyi biit ni.
40 “Li paak, soot i mɔŋ man, ki daa te ki Yennu sɔkiniinba nba din yet linba na n diini.
Nnae ki Yennu din yet a:
41 ‘Gotir man, yimm garuk damm na,
ŋaant ki lin bakiti;
toona nba ki n tuun i yoo na,
sɔɔ-i lekii beti li po nyik nyik gbaa,
li tee linba ki i kan mi teen yadae.
Li paak, see ki i kpo.’ ”
42 Baa gbenn lakinu yoo nba, ki Pɔɔl nan Banabas nyii Yenjiantu diiuk na ni, ki niib na barimm a bin teen paaru ki daan jen foon daar nba baat na, ki tan wannib labaar maŋ ki pukin.
43 Boorganu bonchiann nba din lebit bi jiantu ki waa Juu teeb jiantu na, nan Juu teeb bonchiann ji din waa Pɔɔl nan Banabas. Ki bi piak namm ki kpaamm a, “Ii kpanji dia nna man, kii waa Yennu ki yabir la Yennu ninbatinu.”
44 Ki foon daleer nba baar, li din biar waaminnae nan doo na ni sɔɔ kur n baar ki gbat Yennu maan.
45 Juu teeb nba din la nibur tikir na, ki bi fiin punponn, ki piak biir Pɔɔl wannu, ki bia sukiiɔ.
46 Ŋaan ki Pɔɔl nan Banabas lek bia yeen nan parcheenn a, “Li daan kpaa talase ki ti sint pak Yennu maan ki tur yimm Juu teeb. Ŋaan yaa yêt maan maŋ, ki bia dukin nan i ki ŋan nan yin la manfoor nba kaa gbennu na, li paake te ki ti nyikiti, ŋaan saa binba ki tee Juu teeb na boor,
47 kimaan Yennu turit mɔb, nan laa sɔb u gbouŋ ni ki yet Yiisa Masia a:
‘Mine ganna a fii tee yentu,
kii yentir kii teen binba ki tee Juu teeb,
kii bia kii baat nan tinnu kii teen tingbouŋ na teeb kur.’ ”
48 Tɔn, binba ki tee Juu teeb maŋ nba din gbat nna, ki bi ji mɔk parpeenn, ki piak dont Yennu maan. Ki binba ki Yennu gannib a bin la manfoor nba kaa gbennu na teen Yiisa Masia yada.
49 Ki Yennu maan maŋ yat tiŋ na lokir kur po.
50 Li yoo na ki Juu teeb na fiin Antiok yudamm, nan poojaana nba tee yentinna wutoa, ki bi jak Pɔɔl nan Banabas mukisuk, ki ber nyinnib bi yent ni.
51 Ki toomiinba na ji yet a, “Ti nii nan ti taae na,”† ŋaan yaat saan Ikonium.
52 Ki Yiisaweira nba biar Antiok na gbee nan Yennu Seyeeŋ nan parpeenn.

14

Ikonium doo ni labaar

1 Pɔɔl nan Banabas nba din baar Ikonium, ki bi saan Juu teeb Yenjiantu diiuk ni, ki mɔɔntir Yiisa barŋanii, li paak ki nibur teen Yiisa yada; bi siab din tee Juu teeb, ki siab mun tee Griik teeb.
2 Ŋaan ki Juu teeb nba tee kangbata na biir Yiisaweira na sann, ki fiin boorganu na wutoa.
3 Ki toomiinba maŋ ji jii yoo bonchiann ki be leŋ, ki ŋammit piak nan parcheenn ki jiin ti Yomdaanɔ Yiisa po, ki u turib paŋ a bii tuun bakitnauŋ toona, ki li want nan baa piak u ninbatinu po na, li maan set nyii u boore.
4 Ki doo na niib bɔkit, ki siab see Juu teeb nba tee kangbata na poor, ki leeb na mun see toomiinba na poor.
5 Ŋanne ki Juu teeb na siab, nan boorganu na siab, nan bi doo maŋ yudamm lakin leeb, ki lor a bin dinn toomiinba na biak ki jaatib tana kpib.
6 Toomiinba na nba ji tan bann nan bi yaa bin jaatibe na, ki bi chiar saan Listra nan Debe, nan digbanbis nba be Likaonia yent ni.

Listra nan Debe doi ni labaar

7 Baa din saa baar leŋ yoo nba, ki bi mɔɔntir Yiisa barŋanii na.
8 Ki jasɔɔ nna be Listra ki tee wabik. Bi din marɔ ki u tee wabike, ki ki mi sommi.
9 Ki u tan gbat Pɔɔl mɔɔntii na. Ki Pɔɔl gotɔ sirrr, ki tan bann nan u mɔk yada nba saa la laafiawa.
10 Ki u yetɔ sanpaapowa a, “Fiit ki set a taa paak.” Ki u tab naat ki fiir ki ji somm.

† **13:51 13.51** Bi maan ni tee “Bi ŋak bi taapant ni tant.”

11 Niib na nba din la Pɔɔl nba tun linba maŋ na, ki bi ji piin yeen sanpaapowa bi maan
ni a, “Ti yenniie kpant nisaarii ki sik ti boor.”
12 Ki bi taan pur Banabas a Seus, ki Pɔɔl mun, ki bi purɔ Hemes, kimaan ŋɔɔe din tee
barpakirɔ.
13 Ki bi yennu nba ki bi yiu Seus na poochianfeek din see doo na tɔɔnn poe, ki u
manntɔɔ baar nan naajai nan tipuut, doo na tammɔb ni, ki ŋɔɔ nan nibur na loon a bin
mann mannu ki tur toomiinba maŋ.
14 Ki toomiinba maŋ, Banabas nan Pɔɔl nba gbat baa yaa bin tun biaŋinba na, ki bi
para biir, ki bi pat pat bi liata, ki chiar kɔɔ nibur na ni, ŋaan yikin a,
15 “Bee ki i tuun nna? Ti mun tee nisaariie nan yimm na, ki mɔɔntir Yiisa barŋanii,
a tin ŋmanti ki yin nyik bon-yana maŋ, ŋaan kii waa manfodaanɔ Yennu, wunba nan
sanpaak nan tiŋ nan mɔkgbeŋa nan linba kur be li ni.
16 Yaayoo niewa ki u din ŋaan nibooru kur tuun bi yamani mɔkmɔk nan mɔtana,
17 ŋaan yoo kur u tuun bonŋana, ki li set want nan u be; ki u te ki saak nyi sanpaapo
ki baa ki teeni, ki bia teeni dii dijaan-yoo, ki gboonti jeet, ki i laat parpeenn.”
18 Toomiinba na nba pak nna maŋ, ŋaan bi lek din la faraewa ki tan gɔɔr nibur maŋ
a bi daa mann mannu ki teemmi.
19 Li poorpoe ki Juu tesiab nyii Antiok nba be Pisidia yent ni, nan Ikonium doo ni, ki
baar ki pak tunn nibur na yan a bin biir Banabas nan Pɔɔl. Ŋanne ki nibur na jaat Pɔɔl
tana, ki ji fuurɔ nyinn doo na ni, kimaan bi mi a u kpoe.
20 Ki Yiisaweira baar ki set lintɔ; ki u tan fiir, ki ŋamm nan ŋɔɔ ŋmat doo na ni biak.

Biaŋinba ki bi ŋmat jen Antiok nba be Siria yent ni

Ki li yent sanyiɔk, ki Pɔɔl nan Banabas saan Debe ki saa mɔɔnt Yiisa barŋanii na leŋ,
21 ki dak niib bonchiann, ki bi teen Yiisaweira. Ŋaan ki bi ŋmat saan Listra nan
Ikonium nan Antiok nba be Pisidia yent ni na,
22 ki ŋammit want Yiisaweira u maan, ki cheen bi para doi maŋ ni, ki beerib a, “Ii
kpaŋii dia i yada maŋ nna man,” ki wantib a, “Nan tin tan kɔɔ Yennu naan ni na, see
ki ti dii biak bonchiann.”
23 Ki doi kur ni, ki bi tuu gann Yiisaweira saakab, ki mei Yennu ki lorin mɔi, ki jikit
Yiisaweira nan bi saakab na ki kubintib bi Yomdaanɔ Yiisa nuu ni, wunba ki bi poŋ
teenɔ yada na.
24 Baa din gar Pisidia digbanbis na poorpoe ki bi baar Pega nba be Pamfilia yent ni
na,
25 ki pak Yiisa maan leŋ ki fit lian sik Atalia.
26 Leŋe ki bi din kɔɔ ŋaruŋ, ki ŋmat saan Antiok nba be Siria yent ni na, ŋaan sɔɔ
leŋ ki Yiisaweira poŋ teemm Yennu nuu niwa, a wun sommib bi toonn ni. Ki mɔtana bi
tun toonn maŋ ki gbenna.
27 Bi baaru Antiok maŋ nie, ki bi tikir Yiisaweira na, ki tan betib linba kur ki Yennu
tun namm, nan waa loot sɔnu biaŋinba ki tur binba ki tee Juu teeb a bin teen Yiisa yada
kii waau.
28 Ŋaan ki bi ji din biar leŋ ki yukir bonchiann nan Yiisaweira maŋ.

15

Toomiinba na nan Yiisaweira saakab lakinu labaar

1 Li yoo na ki jasiab nna nyii Judea ki sik Antiok, ki want Yiisaweira na a, “Li kpaa
talase ki i pot i puna, nan Moses sennu nba wann biaŋinba na. Ŋann-i kaa, i kan la
tinnu.”
2 Ki Pɔɔl nan Banabas nan ŋamm nɔi nan leeb nan ninmɔnn, ki Yiisaweira na tan lor
ki nyinn Pɔɔl nan Banabas nan bi ni siab, a bin saan Jerusalem, ki saa la toomiinba nan
Yiisaweira saakab na, maan maŋ po.
3 Tɔn, ki Yiisaweira na turib sɔnu, ki bi saa ki gaar Fonisia nan Samaria yentnba po,
ki bet Yiisaweira nba be leŋ na, a binba ki tee Juu teeb na siab lebit bi binbeŋ ki teen
Yiisaweirawa. Ki labaar maŋ turib parpeenn ki li saa yakir.
4 Baa baar Jerusalem yoo nba, ki Yiisaweira nan bi saakab nan toomiinba na gaarib
saauŋ. Ŋanne ki Pɔɔl nan Banabas betib linba kur ki Yennu te ki bi tun.
5 Ŋaan ki Yiisaweira na siab nba tee Farisiinba na fiir set, ki yet a, “Li kpaa talase ki
boorganu na n pot bi puna, ki bia dia Moses sennu na.”
6 Li paak ki toomiinba nan saakab na lakin leeb, a bin dukin maan maŋ po.
7 Ŋanne ki bi din pak yukir nan leeb, ki Piita tan fiir ki yet a, “N naa waas, i mi nan
yoo nba gar, Yennu din gannin a n wann Yiisa barŋanii na ki tur boorganue, ki bin fit
lian gbat ki teen Yiisa yada.

8 Yennu nba mi nisaarik par ni na, ŋɔɔe tur boorganu u Seyeeŋ, nan waa kpan din
turit na, ki li wann nan boorganu nba teen yada nae ki u gaarib.
9 U ki mɔk lukitimi, kimaan baa teen Yiisa yada na paak, ki u nyik bi biit ki chabib,
nan waa din nyik chab timm na.
10 Li paak, bee ki i loon ki i bikin Yennu? Bee ki i loon ki i te ki boorganu nba tee
Yiisaweira na n dia sennu nba ki timm nan ti yeejamm gbaa din ki fit dia na.
11 Ti daa tee nna. Timm nan ŋamm jame; ti kur teen ti Yomdaanɔ Yiisa yada ki la
tinnu, u ninbatinu paake.”
12 Ŋanne ki Yiisaweira na kur ŋmin, ŋaan ji gbiin Banabas nan Pɔɔl. Ki bi beerib
bakitnauŋ toona nba ki Yennu din te ki bi tun ki tur boorganu na.
13 Baa betib gbenn yoo nba, ki Jeems yetib a, “N naa waas, gbiintir man,
14 Simonn betit biaŋinba ki Yennu sint tin boorganu ninbaauk, ki nyinn bi siab a bii
tee u mɔŋ yab.
15 Ki Yennu sɔkiniinba mɔmaan mun bia pak nnae, kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
16 ‘Li poorpo min Yennu saa jen,
ŋaan Defid yaaboona nba lek ki dia u naan na,
see ki n dinn u yaaboonyenɔ, ki ŋamm naan maŋ,
17 li paak, niib kur nba be tingbouŋ na ni ki ki tee Israel teebi,
ŋaan ki n gannib a bin nakin min nba tee bi Yomdaanɔ.
18 Nnae ki Yennu,
wunba te ki bi bann linba na yaayoo niwa na din yet.’ ”
19 Ki Jeems bia yet pukin a, “Li tee n dudukite nan ti daa jikit linba paar ki teen
boorganu nba lebit ki waa Yennu sɔnu na.
20 Laa sii tee biaŋinba, li ŋan ki tin sɔb gbouŋo, ki betib ki bi daa di linba ki bi mann
pata, kii so bi mɔŋ nan bonchonchontoona, nan joonbaanu, ki daa ŋman bonkobuk nba
ki bi ŋmakir kpii,* ki bia daa di sɔmi.
21 Moses sennu na ŋarin, binba mɔɔntir sennu maŋ poŋ bee doo kur ni yaayoo niwa
ki tan tuu dinna, ki bi karin u sennu maŋ, Yenjiantu diit ni, foon daar kur.”

Baa sɔb gbouŋ ki tur binba ki tee Juu teeb na biaŋinba

22 Ŋanne toomiinba maŋ, nan saakab na, nan Yiisaweira na kura lor, ki nyinn siab bi
ni, a bin tun ŋamm nan Pɔɔl nan Banabas ki bin saan Antiok. Ŋamme din tee Judas,
wunba sann tee Basabas na, nan Sailas. Bi jab banlee maŋ din tee Yiisaweira tɔɔndamm
na yemme.
23 Ki bi din yaa bin tumm nan gbouŋ, ki sɔb a:
“Timm Yiisa toomiinba nan Yiisaweira saakab sɔbin gbouŋ na, ki foont yimm ti naa
waas nba ki tee Juu teeb ki be Antiok nan Siria nan Silisia na.
24 Ti gbat a ti siab baar i peŋ, ki piaki barsai ki li damii-i ki ŋmat i yan, ŋaan ti ki
tummi,
25 li paake te ki ti taan leeb ki soor ki gann Judas nan Sailas, ki tuumm i boor, ki
ŋamm nan ti naa walonkai Pɔɔl nan Banabas-e saa tɔk baar,
26 binba likin bi saaŋmanii ti Yomdaanɔ Yiisa Masia toona paak na.
27 Judas nan Sailas maŋ bia saa beti linba ki ti sɔbin na.
28 Yennu Seyeeŋ nan timm kure sak nan li ŋan ki ti te ki i dia sennu nba kpaa talase,
ŋaan daa pukii linba paari.
29 Yaa sii tuun linba maŋe na: I daa di jeet nba ki bi mann pata. I bia daa di
sɔmi. Ii biaki mi ki i ŋman bonkobuk nba ki bi ŋmakir kpii, ki bia soor i mɔŋ nan
bonchonchontoona nan joonbaanu. Li-i tee ki i dia i mɔŋ nna, li sii ŋan i po. Li kure
na.”
30 Ŋanne ki bi tumm, ki bi sik Antiok, ki saa lakin Yiisaweira na kur, ki turib gbouŋ
na.
31 Niib na nba karin gbouŋ maŋ yoo nba, ki bi la parpeenn bi kpaanii maŋ paak.
32 Ki Judas nan Sailas nba tee sɔkiniinba na yukir namm ki betib Yennu maan
bonchiann, ki cheen Yiisaweira maŋ para ki totib.
33 Bi yukiru maŋ poorpoe ki Yiisaweira na chabib, ŋaan yetib a, “Yennu n turi
taaŋann.” Ki bi ŋmat kun binba tumm na boor. ((
34 Ŋaan ki li maŋ Sailas ki u biar Antiok.))
35 Pɔɔl nan Banabas mun bia din yukir Antiok-a. Ki ŋamm nan leeb bonchiann
mɔɔntir ti Yomdaanɔ maan ki teen niib ki bia wantib li paak.

Biaŋinba ki Pɔɔl nan Banabas bɔkit leeb

* **15:20 15.20** Kimaan u sɔn ki nyii.

36 Li din yann waame ki Pɔɔl yet Banabas a, “Ŋaant ki tin ŋmat gɔn ti naa waas nba
be digbana nba kur ki ti din saan ki saa mɔɔnt ti Yomdaanɔ maan na, ki laan baa be
biaŋinba.”
37 Ki Banabas loon bin jii Jɔɔnn Mak,
38 ŋaan ki Pɔɔl ki sak bin jiiu, kimaan u din tan ki joont namm bi toona na ni, ki nyikib
Pamfilia, ŋaan ŋmat kun.
39 Ki mɔniɔk fiir Pɔɔl nan Banabas sinsuuk ni, ki bi bɔkit leeb. Ki Banabas jii Mak, ki
bi kɔɔ ŋaruŋ ki saan Saiprus.
40 Ki Pɔɔl mun gann Sailas, Yiisaweira na ni. Ki Yiisaweira na jiib ki kubimm Yennu
nuu ni, a wun sommib.
41 Ki bi din saan, ki saa gar Siria nan Silisia yentnba po. Ki Pɔɔl piak ki cheen
Yiisaweira para doi na ni.

16

Ki jiin Timoti po

1 Li poorpoe ki Pɔɔl nan Sailas tan baar Debe nan Listra, ki la Yiisaweitɔsɔɔ, ki u sann
tee Timoti, ki u be leŋ. U naa din tee Juu nirɔ nba tee Yiisaweirɔe, ŋaan ki u baa tee
Griik nirɔ.
2 Yiisaweira kur nba din be Listra nan Ikonium na din pak Timoti po bonŋann.
3 Pɔɔl din loon wun jiiu ki bii saa sɔnii. Ŋaan Juu teeb nba din be digbann na ni yakir
kur din mi nan Timoti baa tee Griik* nirɔe. Li paak ki Pɔɔl pot Timoti punn.
4 Ki bi din saa doi ni, ki teen Yiisaweira na sennu nba ki Yiisa toomiinba na nan saakab
din senn Jerusalem na.
5 Ki linba na chee Yiisaweira maŋ para u sɔnu ni. Ki niib bia tee yada ki pukii
Yiisaweira po daar kur.

Biaŋinba ki Pɔɔl la yirintu

6 Ki bi gar saan Frijia nan Galasia yentnba ni, ki loon bin saan Asia yent ni, ŋaan
Yennu Seyeeŋ din ki sak bin pak Yiisa maan Asia yent ni.
7 Baa din tan baar Misia kpaar paak, ki bi koor a bin saan Bitinia yent ni, ŋaan ki Yiisa
Seyeeŋ ki sak bin saani.
8 Ŋanne ki bi gar Misia, ki sik Trowas.
9 Leŋe ki Pɔɔl la yirintu ni nyiɔk, ki Masedonia nirɔ baar see ki barimɔ a, “Pootir
mɔkgbeŋir na ki baar Masedonia na, ki tan sommit.”
10 Pɔɔl nba la yirintu maŋ na, li taakpaak ni ki ti teen siir a tin saan Masedonia, kimaan
ti ji din la nan Yennu-e betit a tin saan kii sakii mɔɔntir Yiisa barŋanii kii teen leŋ niib
na.

Biaŋinba ki Lidia teen Yiisaweirɔ

11 Ŋanne ki ti bia kɔɔ ŋaruŋ, ki nyii Trowas, ki tɔkin baar Samotras, ki li yent ki ti
baar Neapolis. Leŋe ki ti nyik ŋaruŋ na,
12 ŋaan gar baar Filipi, doo nba tee digbansaakar Masedonia yent ni na. Doo maŋ din
tee Rom teeb yente. Ti din be doo maŋ ni ki li mann daa ŋanŋawa.
13 Ki foon daar ki ti nyii sik doo maŋ kpenu ni. Ti din mi a Juu teeb Yenmiaru boor
tee leŋe, ki ti baar kar ki pak nan poob nba tikir leŋ na.
14 Poob nba gbat ti maan maŋ, bi yenɔ sann din tee Lidia. U din nyii Tiataira-e, ki tee
chinchenmɔnt nba ki li daauk paar na kɔitɔɔ, ki bia tee wunba jiantir Yennu. Ki Yennu
loot u par ki u sak maan nba ki Pɔɔl pak na.
15 Ki ti din wur ŋɔɔ nan u ŋaateeb Yennu nyunwuru. U din gɔɔrit, ki yet a, “Li-i tee
ki i mi nan n set teen ti Yomdaanɔ yada nan barmɔniie, yin baar kii be n ŋaak ni.” Ki
ti baar be.

Baa kɔɔn Pɔɔl nan Sailas dansarik biaŋinba

16 Dasiar ki ti tan ŋmat saan Yenmiarboor, ki sapaandaabir nna mɔk u yomdamm, ki
tan chetit. Narinbiiuk din be u ni ki yentɔ, ki teenɔ ninnyɔɔntɔɔ. U ninnyɔɔnsin maŋ
ni, ki u laat likirii bonchiann ki teen u yomdamm maŋ.
17 Ki u waa timm nan Pɔɔl poor ki tian sanpaapowa a, “Niib na tee Yabint Yennu
daabae. Bi mɔɔntir ki teen yimm doo na teeb biaŋinba ki i saa la tinnue.”
18 U din tian nna ki li mann daa ŋanŋawa. Ŋanne ki Pɔɔl ji tan miat nan u yikini
maŋ, ki jiant bet narinbiiuk nba be u ni na a, “Yiisa Masia sann ni, n tura mɔb, nyimin
u ni.” Li taakpaak ni ki narinbiiuk na nyii u ni.

---

* **16:3 16.3** Griik teeb ki porii bi waas puna.

19 U yomdamm na nba bann nan bi lik-kpaan sɔnu gbenne na, ki bi soor Pɔɔl nan
Sailas, ki dat baar namm bi yudamm linlakin boor.
20 Baa baar namm Rom teeb barbuura boor yoo nba, ki bi yet a, “Niib na tee Juu teebe,
ki baat nan daamii bonchiann ti doo paak,
21 ki wantit bi kasia nba ki ti sennu ki chab a tin gaari, kimaan ti tee Rom teebe.”
22 Ŋanne ki nibur nba be leŋ na mun lek Pɔɔl nan Sailas. Ki barbuura na te ki bi liat
Pɔɔl nan Sailas liata, ŋaan boob lanbann.
23 Baa boob bonchiann ki gbenn yoo nba, ki bi ji saan kɔɔmm dansarik, ŋaan bet
dansarguurɔ na a wun kparib kenkema.
24 Waa gbat bi mɔb maŋ, ki u mun jiib ki kɔɔmm dansarik diiuk maŋ ni piba, ki
baamm daat baana.
25 Laa din tan baar tansuunii, ki Pɔɔl nan Sailas mei Yennu ki yiin yanii ki piakɔ, ki
dansarkɔɔleeb na ji gbiin.
26 Li taakpaak ni ki tiŋ jek bonchiann ki ŋak dansarik na fiakir, ki tammɔi loot, ki jarit
nan baana na yabit yommii na kur nii nan bi taa ni, ki baa baa.
27 Li yoo na ki dansarguurɔ na fiir gɔɔn ni, ki la yommii diit tammɔi na loot yaa yaa,
ki u mi a yommii maŋ kur nyiie, ki u nɔɔt u jukbanjiak a wun kpi u mɔŋ.
28 Ki Pɔɔl tian sanpaapowa a, “Daa tee a mɔŋ daŋi, kimaan ti kur be.”
29 Ŋanne ki guurɔ na yaa bin turɔ muu, ŋaan faar kɔɔ yommii diiuk maŋ ni, ki gbaan
ki jekir Pɔɔl nan Sailas tɔɔnn,
30 ki tan fiir nyinnib, ŋaan boib a, “Chanbaanba, n saa teen nlee ki la tinnu?”
31 Ki bi jiin a, “Teent ti Yomdaanɔ Yiisa yada, ki a ŋaateeb n mun teenɔ yada, ki i saa
la tinnu,”
32 ŋaan pak ti Yomdaanɔ barŋanii na ki tur ŋɔɔ nan u ŋaateeb kura.
33 Li nyiɔk na, ki u jiib ki wuur bi fiat na. Li poorpoe ki bi wur ŋɔɔ nan u ŋaateeb na
kur Yennu nyunwuru.
34 Ki u bia jii Pɔɔl nan Sailas ki kɔɔ namm u ŋaak ni, ki saa turib jeet ki bi dii. Ŋɔɔ
nan u ŋaateeb ji mɔk parpeenn ki li saa yakir, kimaan baa teen Yennu yada ki kpint
teen Yiisaweira na paak.
35 Li din yent sanyiɔko, ki Rom teeb barbuura na tun lanjimanba dansarguurɔ na boor
a bin yetɔ a, “Ŋaan jab maŋ ki bii saa.”
36 Ki dansarguurɔ na bet Pɔɔl a, “Barbuura na tun lanjimanba a n te ki fin nan Sailas
n nyi. Li paak, ii nyi man kii saa nan laafia.”
37 Ki Pɔɔl jiant bet lanjimanba na a, “Bi daa ki bu ti buuti, ŋaan won boot lanbann
niwor ni, ŋaan ki ti lek tee binba ki Rom teeb chabit† bi yaak nae, ki i barbuura bia
won jiit ki lut dansarik ni, ki mɔtana ki bi ji loon bin bɔr ŋaati-i? Waa! Ŋann kan teeni.
Ŋaant barbuura maŋ n baar bi mɔŋ ki tan nyinnit.”
38 Ki lanjimanba na ŋmat ki saa bet barbuura maŋ Pɔɔl nba pak linba.

Barbuura maŋ nba ji bann nan Pɔɔl nan Sailas tee binba ki Rom teeb chabib bi yaake
na, ki jaŋmaanii soorib.
39 Li paak, ki bi baar Pɔɔl nan Sailas peŋ, ki tan teemm gafara, ŋaan nyinnib dansarik
na ni, ki barimm a bin lek nyi bi doo ni.
40 Ki Pɔɔl nan Sailas seet leŋ, ki saan kɔɔ Lidia ŋaak. Ki Yiisaweira tan baar; ki bi pak
Yiisa maan ki chee bi para, ŋaan yaat.

17

Tesalonika doo ni labaar

1 Tɔn, ki Pɔɔl nan Sailas ji gar Amfipolis nan Apolonia, ki baar Tesalonika. Leŋe ki
Juu teeb jiantu diiuk din be.
2 Ki Pɔɔl tan saan kɔɔ leŋ nan waa tuu kɔɔ biaŋinba na. U din jii foon daa ŋantaae
ki kɔɔ leŋ, ki fiitir Yennu gbouŋ,
3 ki want binba be leŋ na, ki karin Yennu gbouŋ ni, a li wann nan li kpaa talase ki
Yennu Niganntɔɔ Masia na dii biak ki kpo ki bia tan fiir kuun ni, a “Yiisa maŋ nae ki n
piaki u po, ŋɔɔe tee Yennu Niganntɔɔ Masia maŋ.”
4 Ki u din tan pak tunn bi siab yan, ki bi ji baar taan ŋɔɔ Pɔɔl nan Sailas. Ki Griik teeb
bonchiann nba jiantir Yennu na, nan poojaana bonchiann mun pukin bi po ki waa Pɔɔl
nan Sailas maŋ.

† **16:37 16.37** Rom teeb-i chab nirɔ yaak, bi sennu ki sak ki sɔɔ n dat u tubir, ŋaan ki bi daa ki bu u buuti.

5 Juu teeb nba din la nna yoo nba, ki bi jii punponn, ki lin tikir niyoona ki taamm, ki
te ki bi muk doo na, ki tan baar lek Jasonn ŋaak, ki loon Pɔɔl nan Sailas, a bin nyinnib
ki baar namm niib na boor.
6 Baa ki lab yoo nba, ki bi soor Jasonn nan Yiisaweitesiab, ki dat baar namm doo na
yudamm boor, ki tian a, "Niib na lin labii tingbouŋ na ki te ki mukir muk niib, ki mɔtana
ki bi ji tan baar ti doo na,
7 ki Jasonn gaarib u ŋaak ni, ki bi lin want niib barsaanii ki biir kpanbar Siisa sennu,
ki yaa kpanbarlɔɔ mun be, ki bi yiu Yiisa."
8 Baa yet nna yoo nba, ki li daan nibur na nan yudamm na para bonchiann.
9 Ki yudamm na te ki Jasonn-nba pa likirii ŋaan ki bi ŋaab.

Berea doo ni labaar

10 Nyiɔk nba tan bɔnn yoo nba, ki Yiisaweira na chab Pɔɔl nan Sailas, ki bi saan Berea,
ki saa kɔɔ Juu teeb jiantu diiuk ni.
11 Leŋ niib yan din kɔɔ Yiisa maan maŋ ni ki gar Tesalonika teeba, ki bi sak maan na
nan bi para kur, ki daa kur ki bi karin Yennu gbouŋ, ki gorii, a bin laan Pɔɔl nba piak
linba maŋ set tee mɔnii koo nlee.
12 Ŋanne ki bi bonchiann teen yada ki lebit ki teen Yiisaweira. Ki Griik jab nan
poojaana bonchiann mun teen yada ki lebit ki teen Yiisaweira.
13 Ŋaan Juu teeb nba be Tesalonika na nba gbat a Pɔɔl bia mɔɔntir Yennu maan Berea
na, ki bi baar leŋ ki pak biir Pɔɔl, ki fiin nibur na wutoa, a bin kpirɔ.
14 Li taakpaak ni ki Yiisaweira na chab Pɔɔl nan binba chiantɔ na, ki bi nyii tɔkin sɔnu
ki baar mɔkgbeŋir na ni, ŋaan ki Sailas nan Timoti ŋarin biar Berea.

Atens doo ni labaar

15 Niib nba din chiant Pɔɔl na din baar nanɔ Atens-ewa, ki tan yaa bin ŋmat kun, ki
Pɔɔl betib a bin saa bet Sailas nan Timoti ki bin yabir ki baar yian na. Ki niib na ji din
ŋmat kun Berea.
16 Pɔɔl nba din daa be Atens ki guu Sailas nan Timoti na, ki u la tingbana gbee doo
maŋ ni, ki li biir u par bonchiann.
17 Ki u tuu kɔɔ Yenjiantu diiuk ni, ki faa labaar nan Juu teeb nan boorganu nba jiantir
Yennu na, ki bia tuu saan bi linlakin boor daa kur, ki faa labaar nan binba baat leŋ na
ki jiin Yiisa barŋanii na po.
18 Ki saakayandaansiab nna din be, ki bi yi bi yemm Epikurus teeb, ki yi leeb mun
Stoik teeb, ki bi mun tan baar ki mɔk mɔniɔk nan Pɔɔl. Ki bi siab tan pak nan bi leeb a,
"Barifofoouk daanɔ nba want u mɔŋ na mun yeen bee na?" Ki bi yemm jiin a, "Li taan
tee nan u piak digbangana yennii poe na." Bi din yet nna maŋ, kimaan Pɔɔl mɔɔntir
Yiisa nan u kuunfiiru poe.
19 Ŋanne ki bi jii Pɔɔl ki baar nanɔ bi saakab tintaankaanu boor nba ki bi yi Areos
Kunkonn na, ki yet Pɔɔl a, "Ti sii loon tin bann barsaann nba ki a want na,
20 kimaan a piak baryena, ki li tee barsaaniie ti peŋ, ki ti loon tin bann li paak."
21 (Atens niib kur nan binba nyii tinganii ki baar be na, din tuu jii bi yooe ki faa labaar,
ki bia gbiintir barsaanii nba yɔɔnt baar na.)
22 Tɔn, ki Pɔɔl fiir bi tintaankaanu maŋ ni, ki set bi tɔɔnn, ki yetib a, "Atens teeb, n la
nan i benu kur ni, i loon jiantu bonchiann;
23 kimaan maa kak lin i doo na, n got i tingbana, ki bia la jiantu binbintir ki li sɔb li
paak a 'Yennu nba ki ti ki miu na.' N loon ki n wanni Yennu nba ki i pukiiɔ ŋaan ki miu
nae.
24 Yennu maŋe din nan durinya nan bont kur nba be li ni. Ŋɔɔe tee sanpaak nan tiŋ
Yomdaanɔ; u ki be poochianfei ni kaa.
25 Nisaarik kan fit tun siar nan u nuu ki turɔ ki lin pukinɔ siari, kimaan ŋɔɔe tee daanɔ
nba teen nisaarii kur manfoa nan bona kur.
26 Ŋɔɔe te ki nibooru kur nyii yeeja yenɔkɔɔ ni, ki bia te ki bi be tingbouŋ na kur po,
ki u mɔŋ mɔŋ senn yoo nba ki nibooru kur sii be, ki bia teen bi binbeboa terii.
27 U din teen nna maŋ a bin lomɔe, a li pasiar bin turin ki tan nakin bannɔ. Ŋaan ŋɔɔ
Yennu set ki fɔk nan ti sɔɔ,
28 nan sɔɔ nba din yet a:
'Li tee Yennu paake ki ti be ki tuun.'
I yandamm pinpakit mun bia lek want nna maŋe a:
'Ti mun tee Yennu waase.'
29 Tɔn, timm nba tee Yennu waas na, li ki ŋan ki tin dukin nan Yennu tee nan siara
bonninnauŋ nba tee salima, koo tann nba ki nirɔ jii u yan koo u dudukit ki ŋammiri.

30 Yoo nba din gar, ki niib ki mi Yennu na, u din ki jii bi biiti. Ŋaan mɔtana u yeen a sɔɔ
kur n nyik biit tumu,
31 kimaan ŋɔɔ Yennu poŋ senn daar nba ki u saa bu tingbouŋ na ŋaateeb kur buut chib
chiba. U saa te ki wunba ki u gannɔ nae n bu buut maŋ. Waa set fiinɔ kuun ni na, ki li
tee nyinn ki tur sɔɔ kur a ŋɔɔe sii tee barbuurɔ.”
32 Baa gbat ki Pɔɔl pak kuunfiiru po na, ki siab laa ki sarikitɔ, ŋaan ki siab mun yaa,
“Ti bia loon ki tin ŋamm gbiint linba ki a saa pak nae.”
33 Ŋanne ki Pɔɔl fiir ŋaan nyikib.
34 Ki bi siab mun teen yada ki lebit ki teen Yiisaweira. Ki bi yenɔ tee Dionisius, wunba
din tee Areos Kunkonn barbuura na yenɔ. Ki poosɔɔ mun din be ki teen yada, ki u sann
tee Damaris. Ki leeb mun be ki pukin.

18

Korint doo ni labaar

1 Li poorpoe ki Pɔɔl nyii Atens ki saan Korint doo ni.
2 Leŋe ki u din saa la Juu nisɔɔ, ki u sann tee Akuila, ŋaan bi din marɔ Pontus-e, ki
ŋɔɔ nan u ŋaapoo Prisila nyii Itali ki baar Korint, kimaan kpanbara yudaanɔ Klɔdius
din tur mɔb a Juu teeb kur n nyi Rom. Bi din daa ki yukir Korint-i. Ki Pɔɔl tan baar bi
ŋaak ni,
3 a wuu be namm, kimaan bi kur din tee gbanjabirae ki tuun nan leeb.
4 Ki foon daar kur Pɔɔl tuu kɔɔ Yenjiantu diiuk ni, ki faa nan Juu teeb labaar ki jiin
Yiisa po, ki yiab u mɔŋ a wun tunn Juu teeb nan Griik teeb yan ki jiin li po.
5 Li poorpoe ki Sailas nan Timoti tan nyii Masedonia ki baar. Ki Pɔɔl ji jii u yoo kur
ki mɔɔntir Yiisa maan ki teen Juu teeb na, ki want nan ninmɔnn a Yiisa-e tee Yennu
Niganntɔɔ Masia na.
6 Ŋaan ki bi lek ki sak maan maŋ, ki sukiiɔ. Ki u pit u nii nan u taa, ki betib a, “Li-i
tee ki i tan kɔŋ i manfoori, li jii i mɔŋ mɔŋ yura paake. N nuu ji kaa li ni. Laa jii dinna
ki saa, see ki n nyiki, ŋaan wann boorganu Yiisa maan maŋ.”
7 Ŋanne ki u nyikib ŋaan saan be sɔɔ ŋaak, ki bi yiu Titius Justus. Ki u tee boorganu
ki jiantir Yennu. U ŋaak maŋ din kpia Juu teeb jiantu diiuko.
8 Ki jiantu diiuk maŋ yudaanɔ Krispus nan u ŋaateeb kur teen Yiisa yada ki lebit ki
waau. Ki Korint nileeb bonchiann mun gbat Yiisa maan na ki teenɔ yada ki ji waau. Ki
bi wurib Yennu nyunwuru.
9 Dasiar nyiɔk ki Pɔɔl tan la yirintu. Ki u yirintu maŋ ni ki ti Yomdaanɔ Yiisa betɔ a,
“Daa tiin jaŋmaanii, ŋaan kii mɔɔntir n maan maŋ ki daa nyikiti,
10 kimaan n be nana, ki sɔɔ kaa ki saa leka ki tura daŋi, kimaan niib bonchiann be
doo na ni ki tee n yab.”
11 Li paak, Pɔɔl din be leŋ binn nan ŋmaarii ŋanloobe, ki want niib Yennu maan.
12 Tɔn, yoo nba ki Galio din tee Akaya yent* yudaanɔ nae ki Juu teeb tan taan leeb ki
lek Pɔɔl ki soorɔ, ki saan nanɔ buut boor,
13 ki saa yet a, “Jɔɔ na kpann niib ki bi jiantir Yennu biaŋinba ki waa ti sennu.”
14 Pɔɔl nba din yaa wun pak yoo nba, ki Galio yet Juu teeb maŋ a, “Yimm Juu teeb, li-i
tee maan na tee mabiiuk koo mɔyêtukue, li bo sii ŋan ki n di sukuru ki gbiint,
15 ŋaan laa tee maan nba jiin i mɔŋ mɔmaan, nan i sana, nan i mɔŋ sennu po na, i
mɔŋ n got li ni, kimaan n ki sak man bu li mabooru,”
16 ŋaan ber nyinnib buut boor maŋ.
17 Ŋanne ki bi soor Sosenes, wunba tee Juu teeb jiantu diiuk yudaanɔ na, ki boou buut
boor, ŋaan ki Galio baka taan kaa li po.

Baa jen Antiok biaŋinba

18 Pɔɔl din be nan Yiisaweira nba be Korint na ŋmaarii bonchiann, ki tan chabib,
ŋaan yaa wun saan Antiok nba be Siria yent ni na. Ki ŋɔɔ nan Prisila nan Akuila saan
Senkrea a bin kɔɔ ŋaruŋ. Baa yaa bin kɔɔ ŋaruŋ ki saan na, ki Pɔɔl nba senn mɔsonn
nba nan Yennu na gbenn, ki u ji koor u yut.
19 Ŋanne ki bi din saa ki saa baar Efesus, siaminba ki Prisila nan Akuila yaa bin biar
na; ki Pɔɔl saan kɔɔ Juu teeb Yenjiantu diiuk ni, ki faa labaar nan Juu teeb maŋ, ki jiin
Yiisa Masia po.
20 Ki bi tan yaa wun biar namm ki yukir, ŋaan ki u ki saki.
21 Waa din yaa wun chabib ki saan na, ki u betib a, “Li-i tee ki Yennu saki, n bia saa
jen i boora,” ŋaan kɔɔ ŋaruŋ ki saa.

---

* **18:12 18.12** Korint doo din be Akaya yent nie.

22 Waa tan baar Siisarea yoo nba, ki u tɔɔt gar Jerusalem ki saa foont Yiisaweira, ŋaan
gar sik Antiok biak,
23 ki saa yukir leŋ, ki bia tan nyii leŋ ki saan Galasia nan Frijia yaka po, ki saa cheen
Yiisaweira kur para.

Ki jiin Apolos po

24 Juu jasɔɔ din be, ki u sann tee Apolos, ŋaan bi din marɔ Aleksandria-e, ki u tan baar
Efesus. U din tee banntɔɔe, ki mi Yennu gbouŋ fanu.
25 Bi din poŋ wannɔ ti Yomdaanɔ Yiisa sɔnuwa. Ki u tan baar ki piak want Yiisa po
bonŋann nan ninmɔnn, ŋaan u daa din ki bann Yiisa maan maŋ kuri, kimaan u kpan
din mi Jɔɔnn nba din wuur niib Yennu nyunwuru biaŋinba na kuukɔɔe.
26 Ki u piin piak Yennu maan nan parcheenn, Juu teeb jiantu diiuk ni. Ki Prisila nan
Akuila gbat u maan maŋ, ki tan kun nanɔ ki fiit Yennu sɔnu fanu ki wannɔ.
27 Li poorpoe ki Apolos lor a wun saan Akaya. Ki Yiisaweira nba be Efesus na sommɔ,
ki sɔb gbouŋ ki tur Yiisaweira nba be Akaya na, a wuu taŋi baar, bin gaarɔ saauŋ. Waa
tan baar leŋ yoo nba, ki u set tot binba teen yada, Yennu ninbatinu paak na,
28 kimaan ŋɔɔ nan Juu teeb nba din tan nɔi nan leeb na, ki u jii Yennu gbouŋ, ki
wantib a Yiisa-e set tee Yennu Niganntɔɔ Masia, ki pak nan paŋ ki nyannib niwor ni.

19

Efesus doo ni labaar

1 Apolos nba din daa be Korint na, Pɔɔl ŋarin din gar Galasia nan Frijia yentnba nie
ki saan Efesus. Leŋe ki u la Yiisaweisiab,
2 ki boib a, “Yaa din teen Yiisa yada na, i gaar Yennu Seyeeŋa-a?” Ki bi jiin a, “Aaii.
Ti poŋ ki mi gbat a Yennu Seyeeŋ be kaawa.”
3 Ki Pɔɔl boib a, “Ki ŋann, bi wuri Yennu nyunwuru ŋmee sann nie?” Ki bi yetɔ a, “Bi
wurit nan Jɔɔnn nba din wuur niib biaŋinba nae.”
4 Ki Pɔɔl betib a, “Jɔɔnn din wuur niib Yennu nyunwuru, ki li want a bi nyik bi biite,
ŋaan beerib a bin teen wunba tan saa baar na yada, ki ŋɔɔe tee Yiisa.”
5 Baa gbat nna yoo nba, ki bi ji wurib Yennu nyunwuru, ti Yomdaanɔ Yiisa sann ni.
6 Ki Pɔɔl jii u nii ki yii bi paak, ki Yennu Seyeeŋ sik bi ni, ki bi ji piak maboorganii, ki
bia sɔkint Yennu maan.
7 Jab maŋ din tee nan piik nan banlee niwa.
8 Pɔɔl din be Juu teeb jiantu diiuk ni ŋmaarii ŋantaae, ki want niib na nan parcheenn,
ki faa labaar namm, ki yiab a wun lebit bi yan ki jiin Yennu naan po.
9 Ŋaan niib na siab din tee tubkangbatae, ki ki sak maan na, ki piak barbiit nibur na
ni, ki jiin ti Yomdaanɔ weiu po. Ŋanne ki Pɔɔl nyikib, ŋaan jii Yiisaweira na ki saan
namm Tiranus wannu diiuk ni; ki daar kur jik ki u faa labaar leŋ.
10 Li din teen nna bina ŋanlee-e. Li paak, niib nba din be Asia yent ni ki tee Juu teeb,
nan nileeb na kura, din gbat ti Yomdaanɔ maan maŋa.

Ki jiin Skefa waas po

11 Li yoo na ki Yennu te ki Pɔɔl tuun toonjaana nba be li kɔɔ.
12 Ki niib tuu jii u ninfianii nan u liat paatii gbaa, ki paa baatib paak, ki bi yiarii gbent,
ki narinbiit bia nyi baatib ni.
13 Li yoo na ki Juu nisiab be, ki tuu lin nyint narinbiit niib ni, ŋaan ji din tan yi ti
Yomdaanɔ Yiisa sann a bii nyint narinbiit, ki din yeen narinbiit na a, “Timme turi mɔb
Yiisa nba ki Pɔɔl mɔɔntir u maan na sann ni, nyimin man.”
14 Binba din tuun nna maŋ din tee jab banlore nba din tee Juu teeb mannteeb yudaanɔ
Skefa na waase.
15 Baa tan yaa bin nyinn narinbiiuk jasɔɔ nna ni, ki narinbiiuk na yetib a, “N mi Yiisa
po, ki bia mi Pɔɔl po, ŋaan yimm muni, i tee lamme?”
16 Ki jɔɔ nba ki narinbiiuk na be u ni maŋ yukir ki tan chibib bii, ki turib danii, ki bia
pat pat bi tiat ki nyannib, ki bi kur chiar gbananbira, ki nyii u ŋaak ni.
17 Yoo nba ki Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb ki be Efesus na kur gbat nna, ki
jaŋmaanii soorib, ki bi dont ti Yomdaanɔ Yiisa sann bonchiann.
18 Ŋanne ki Yiisaweira na bonchiann pak kat bi biit niib ni, ki wann linba ki bi tuu
tuun.
19 Ki nyɔkdamm bonchiann ji tikir bi gbant nan bi saba ki baar nann, ki tan joo
muu, niib kur nunii ni; ki bi bikin gbant na likirii, ki li yabint sii tee salimpeena* tusaa
piinŋmu.

* **19:19 19.19** Salimpeenn din tee daar paauko.

20 Ŋanne te ki ti Yomdaanɔ maan na ji din ŋammit yat kɔɔ niib ni, ki pukii nan paŋ.

Efesus doo ni kpikpiruk labaar

21 Li poorpo ki Yennu Seyeeŋ te ki Pɔɔl lor a wun saan Masedonia nan Akaya, ŋaan
saa paat saan Jerusalem, ki yet a, “Li poorpo, see ki n saan bann Rom.”
22 Li paak ki u tun Timoti nan Erastus, u sommteeb na banlee, ki bi gar saan Masedonia,
ŋaan ki u biar Asia yent ni.
23 Li yoo maŋ kpikpiruk din fiir bonchiann, ti Yomdaanɔ Yiisa weiu paak.
24 Jasɔɔ mun din be ki u sann tee Demetrius, ki u tuu jii salima ki maa bi tingbann
nba ki bi yiu Diana† na poochianfei bonninnana, ki kɔi; ki din jii niib ki bi tuun li toona,
ki bi laat likirii bonchiann.
25 Ŋanne ki u tan yiimm ki taan bi kura, ki bia taan binba kur tuun li toonbooru na,
ki betib a, “N ninjamm, i mi nan ti nyɔɔt nyi ti toona na nie.
26 I mɔŋ mɔŋ poŋ gbat ki bia la Pɔɔl nba yeen linbawa. U yaa yennu nba ki nirɔ maa
nan u nii, a ŋann ki tee Yennu kaa, ki u maan na tunn niib bonchiann yan Efesus na, ki
maan maŋ per lin cheb Asia yent kura.
27 Li pasiar ti toona na sann n biir, ki bia jenna, ki ti tingbanjaann Diana poochianfeek
tan saa teen yann, ki ti tingbann Diana baakir n waab, ŋɔɔe ki sɔɔ kur nba be Asia yent
ni nan tingbouŋ na kura jiantirɔ.”
28 Nibur na nba gbat nna yoo nba, ki bi wutoa fiir, ki bi tian ki yeen a, “Timm Efesus
teeb tingbann Diana tee tingbanjaanne.”
29 Ki doo na kur muk. Ki bi soor Gayus nan Aristakus ki chiar saan kɔɔ namm tituk
ni. Jab banlee maŋ din tee Masedonia niibe, binba ki Pɔɔl tuu tɔkii namm na.
30 Ki Pɔɔl loon wun kɔɔ niib na ni, ŋaan ki Yiisaweira na ki sak wun kɔɔ.
31 Ki doo na yudamm na siab nba tee Pɔɔl yɔɔsnba na tun toomii, a Pɔɔl n di sukuru,
ki daa kɔɔ tituk maŋ ni.
32 Li yoo na, tituk maŋ din tian ki yakii jiak jiak, ki niib nba tikir na yan ŋmat saa gar,
kimaan bi bonchiann din ki bann lakinn maŋ paaki.
33 Tɔn, ki Juu teeb nyinn jɔɔ nba ki bi yiu Aleksander na, ki sennɔ tɔɔnn, a wun pak bi
paak. Ki Aleksander donn nuu sanpaapo, ŋaan ji loon wun pak tur nibur na, ki nyinn
Juu teeb mɔniɔk maŋ ni.
34 Ŋaan baa tan bann nan u tee Juu nirɔe na, ki bi ji ki sak wun paki, ŋaan tian ki
yeen a, “Timm Efesus teeb tingbann Diana tee tingbanjaanne.” Ki bi kur tian nna ki li
yukir bonchiann.
35 Li joontu ki doo maŋ saakɔɔ te ki nibur na ŋmin, ki u betib a, “Yimm Efesus teeb,
sɔɔ kaa tingbouŋ na ni ki ki mi nan Efesus teebe guu yabint Diana poochianfeeki, ki bia
guu tanŋann nba nyii sanpaapo ki tan baa na.
36 Sɔɔ kaa ki saa fit nɔi linba na. Li paak, li ŋan yin di sukuru, ki daa tee jatii.
37 I baar nan niib na nna na, ŋaan bi ki jan ti jiantu diit bona, koo ki pak biir ti
tingbanni.
38 Li-i tee ki Demetrius nan u toontunleeb mɔk maan nan sɔɔie, ŋann buut boor poŋ
be ki mɔk li daa, ki buut damm mun bia be. Ŋaant bin saan kii sakii pootir bi leeb leŋ.
39 Ŋaan li-i tee ki i mɔk barii nba ki tee yin saan nann buut boor maŋi, li ŋan yin saan
i mɔŋ yudamm boor.
40 “Li pasiar Rom teeb tan saa la ti biit, ki yet a ti tee doyeerteebe ki jiin linba tun
dinna na po. Li ki mɔk paaki, ki ti mun bia kan fit wann kpikpiruk na paak.”
41 U yet nnae, ŋaan ji yat niib na.

20

Pɔɔl saanu Masedonia nan Akaya yentnba ni labaar

1 Fuut maŋ nba din ŋmin na poorpoe, ki Pɔɔl ji yiin Yiisaweira na, ki tan chee bi para,
ŋaan chabib, ki yaat saan Masedonia yent ni,
2 ki lin Masedonia yent yaka ni, ki bia pak Yiisaweira nba be leŋ na Yennu maan
bonchiann ki kɔɔmm para, ŋaan gar saan Akaya,
3 ki ji be leŋ ki saa jaŋ ŋmaarii ŋantaa. Li poorpo, ki u ji tee siir a wun saan Siria,
ŋaan bann nan Juu teeb lorin lorbiit u paak, ki u ji lor wun ŋmat ki saan gar Masedonia
yent ni.
4 Pirus bija Sopata, wunba nyii Berea na, nan Aristakus nan Sekondus, binba nyii
Tesalonika na, nan Gayus, wunba nyii Debe na, nan Tikikus nan Trofimus, binba nyii
Asia yent ni na, nan Timoti, ŋamme din saan nan Pɔɔl.

† **19:24 19.24** U sanleere tee Artemis.

5 Ki bi gar tɔɔnn ki ji saa guut Trowas.
6 Jaamm nba ki bi tuu di boroboro nba kaa datiŋ na dinu poorpoe ki ti kɔɔ ŋaruŋ, ki
nyii Filipi, ki saa Trowas. Ki daa ŋanŋmu daar ki ti baar bi boor Trowas, ki biar leŋ ki
jaŋ daa ŋanlore.

Trowas doo ni labaar

7 Tɔn, ki foon daar daajoouk ki ti tikir leeb, ki taan nan Yiisaweira nba be leŋ na, a ti
di ti Yomdaanɔ jeet. Ki Pɔɔl mɔɔnt Yennu maan dik dik nan tansuunii, kimaan laa saa
yent ki wun gar na paak.
8 Ti din tikir ditɔɔtuk nna nie, ki bi joo fita bonchiann leŋ.
9 Ki naasinsɔɔ mun din be ki u sann tee Yutikus, ki u kar ditɔɔtuk na takorbonn paak.
Ki Pɔɔl mɔɔntir Yennu maan ki li wei, ki u kar tiŋit, ki tan gɔɔn ki libit nyii ditɔɔtuk
muntaa na ni, ki saa baa tiŋ ni. Ki bi sik jiiu, ki sɔɔ ki u kpowa.
10 Ki Pɔɔl nyii ditɔɔtuk na paak, ki somm sik ki tan wokin u paak, ki puur wabɔ, ŋaan
yet a, "I daa te ki i para biiri. U fo,"
11 ŋaan ŋmat doo ditɔɔtuk na ni, ki saa dii jeet. Li poorpo ki u bia mɔɔnt Yennu maan
mɔkmɔk nan laa tan yent, ki u ji nyikib, ŋaan yaan gar.
12 Ki bi ji jii naasimɔ na, ki u mɔk manfoor, ki bi kun nanɔ nan parpeenn bonchiann.
13 Li poorpo ki ti bia kɔɔ ŋaruŋ, ki dɔŋ gar saan Asos. Leŋe ki ti din yaa ti jii Pɔɔl,
kimaan ŋɔɔe betit a tin chetɔ. U din loon wun somm taatiŋe ki baar leŋ.

Pɔɔl nba baar Miletus biaŋinba

14 Waa din baar Asos yoo nba, ki u lat. Ki ti jiiu ki kɔɔnɔ ŋaruŋ na ni, ki saan Mitilene
15 ki bia tan tɔɔt leŋ ki baar Kios li sanyafannuk. Ki li yent ki ti baar Samos, ki li bia
yent ki ti baar Miletus.
16 Pɔɔl din ki loon wun saan Efesus-i, kimaan u din ki loon wun yukir Asia yent ni,
ŋaan loon yian a li-i saa fiti, wun baar Jerusalem dajaann nba ki bi yi Pentekost na daar.

Biaŋinba ki Pɔɔl chabit Yiisaweira saakab

17 Ŋanne ki Pɔɔl tun toomii a bin nyi Miletus doo ni, ki saan Efesus ki saa yiin
Yiisaweira saakab na.
18 Baa baar yoo nba, ki u betib a, "I mi n binbeŋ nba tuu tee biaŋinba, maa baar Asia
yent ni na daar nba ki tan tuu dinna.
19 I bia mi maa din tuun Yennu toona ki mantik sikin n mɔŋ biaŋinba, ki be nan
ninnyuut, ki bia dii biak Juu teeb lora ni.
20 Ki i bia mi nan maa din mɔɔntir Yennu maan, ki wanti niib ni nan i ŋei ni na. N
din paki linba kur saa sommi, ki ki nyiki, ki bia ki tenn siari,
21 ki kpaan Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb kur a bin nyik biit tumu kii waa Yennu
sɔnu, ki teen ti Yomdaanɔ Yiisa yada.
22 "Tɔn, mɔtana Yennu Seyeeŋe te ki n saa Jerusalem, ŋaan n ki mi linba saa teenin
leŋi.
23 Ŋaan maa lin doo na kur ni, Yennu Seyeeŋe tuu wantin nan ninmɔnn, a dansarik
nan biak tan sii tee n yare Jerusalem.
24 Ŋaan n ki jii n manfoor ki li tee siari, kimaan min ŋarin loon ki n tun toona nba
ki ti Yomdaanɔ Yiisa turin nae ki gbenn, ki li toona tee mii mɔɔntir barŋanii nba want
Yennu ninbatinu na poe.
25 "I mi nan n din lin i kura ŋei ni, ki mɔɔntir Yennu naan labaar. Tɔn, ki mɔtana, n
mi nan i ji kan mi lami.
26 Li paake te ki n beeri dinna na, ahoo, wunba kɔŋ manfoor nba kaa gbennu na, n
nuu ji kaa u ni,
27 kimaan n ki mi fɔrint nan man mɔɔnt Yennu maan maŋ kur ki wannini.
28 Li paak, ii dia i mɔŋ man bonŋann, ki bia dia Yiisaweira nba ki Yennu Seyeeŋ kubin
i nuu ni, a yii tee bi yudamm kii goriib na. Ŋamme ki Yennu jiib ki teemm u niib, kimaan
u jii u Bija sɔme ki daab.
29 N mi nan mi-i kaa, nibiit tan saa baar i sinsuuk ni, ki biir Yiisaweira siab nan kinkata
nba tuu so pei biaŋinba na.
30 Yoo bia baat ki siab tan saa nyi i mɔŋ sinsuuk ni, ki fa fai ki jiin Yennu barmɔnii
wannu na po, ki kpann Yiisaweira, ki tunii bi yan ki te ki bi waab.
31 Li paak, ii guu man, ki daa tammit maa din kpaan i kur nan ninnyuut, ki ki nyik,
yonnu nan nyiɔk, ki tan jaŋ bina ŋantaa na.
32 "Mɔtana, n jikiti ki tee Yennu nuu ni, ki bia mi nan yaa bann u maan nba want u
ninbatinu po na, maan maŋ saa fit te yin weiɔ fanu, ki bia saa fit turi yiar sanpaapo,
binba kur ki u teemm u niib na sinsuuk ni.

33 I mɔŋ bia mi nan n ki nian sɔɔ likirii koo tiati.
34 Maa din be i sinsuuk ni na, i mɔŋ mi nan n din dia n nii nae ki tuun, ki min nan n
weinanleeb di ki bia lia.
35 Maa din tuun nna maŋ paake want nan see ki ti tun bonchiann ki fit somm
talasdamm. Li ŋan ki ti tiar ti Yomdaanɔ Yiisa maan nba ki u yet a, ‘Parpeenn tee
daanɔ nba piin piinii yare, ki gar wunba gaan.’ ”
36 Pɔɔl nba gbenn maan maŋ yoo nba, ki bi kur lakin gbaan ki miar Yennu.
37 Baa ji yaa bin chab Pɔɔl yoo nba, ki bi kura mɔ, ki jii bi nii ki kakinɔ, ki mɔɔt u
tankpin,*
38 kimaan bi para din mantik biir nan waa yaa bi ji kan lau nae. Ki bi chianɔ ki saan
nanɔ mɔkgbeŋir na boor, a bin saa chabɔ ki wun kɔɔ ŋaruŋ.

21

Pɔɔl nba saan Jerusalem biaŋinba

1 Ŋanne ki ti tat nyik Yiisaweira saakab maŋ, ŋaan tɔkin baar Kos, ki li yent ki ti baar
Rodes, ki bia nyii leŋ ki saan Patara.
2 Leŋe ki ti la ŋaruŋ nba saa Fonisia yent ni, ki kɔɔ ŋaruŋ maŋ ki saa.
3 Taa tan laat Saiprus yoo nba na, ki ti gaar gaŋ po, ki tan baar Siria yent ni, ki nyii
ŋaruŋ na ni, doo nba ki bi yi Taya na ni, ki ŋaruŋ maŋ damm yaa bin nyinn tiat leŋ.
4 Leŋe ki ti la Yiisaweira, ki ji biar be bi boor ki saa jaŋ daa ŋanlore, ki Yennu Seyeeŋ
te ki bi bet Pɔɔl a u ji daa saa Jerusalem-i.
5 Ki ti saanu yoo tan baar ki ŋamm nan bi poob nan bi waas chianit, ki saa nyinnit
doo na. Ki ti kur gbaan mɔk-kpiŋ ki miar Yennu.
6 Li poorpo ki ti chab leeb, ŋaan yaan kɔɔ ŋaruŋ na ki saa, ki bi mun ŋmat kun.
7 Ŋanne ki ti nyii Taya ki baar Tolemais, ki saan foont Yiisaweira, ŋaan biar bi boor
dayennkɔɔ.
8 Ki li yent sanyiɔk ki ti nyii Tolemais, ki baar Siisarea, ki saan Filip, wunba mɔɔntir
Yiisa barŋanii na ŋaak ki be. U din tee jab banlore nba ki bi gannib Jerusalem a bii tee
jetorteeb yudamm na yenɔe.
9 U din mɔk bonpoi banna nba ki kun jabi, ki bi mun tee binba sɔkint Yennu maan.
10 Ti din be leŋ ki teen nan daaŋanŋa nawa; ki Yennu sɔkinii nba ki bi yiu Agabus na
tan nyii Judea ki sik,
11 ki baar ti boor, ki jii Pɔɔl gbann, ki lor u mɔŋ taa nan u nii, ŋaan yet a, “Yennu
Seyeeŋ nba yaa biaŋinbae na: Juu teeb nba be Jerusalem na tan saa lor gbann na daanɔ
nnae, ŋaan jiiu kubinɔ binba ki tee Juu teeb na nuu ni.”
12 Taa ji din gbat nna maŋ, ki ti kura barin Pɔɔl a u ji daa saa Jerusalem-i.
13 Ŋaan ki u jiin a, “Bee teen ki i mɔ ki saa kɔnn n kpinkpanti? Min poŋ teen siir nan
ki n kpo ti Yomdaanɔ Yiisa paaka, li ki tee baa tan saa lorin Jerusalem na kuukɔɔ paak
kaa.”
14 Waa yet nna, ki ti ji bann nan ti gbarɔe na, ki ti nyikɔ, ki ji biar ŋmin, ŋaan yet a,
“Ŋaant ki ti Yomdaanɔ loomm n tun.”
15 Ti yukiru maŋ poorpoe ki ti ji teen siir ki saa Jerusalem.
16 Ki Yiisaweira nba be Siisarea na siab mun weit ki saan, ki jiit, ki saan nant Minasonn
ŋaak. Minasonn maŋ poŋ din tee Yiisaweikpere, ki tee Saiprus nirɔ.

Pɔɔl nba gɔn Jeems biaŋinba

17 Taa baar Jerusalem yoo nba, ki leŋ Yiisaweira gaarit nan parpeenn bonchiann.
18 Ki li yent sanyiɔk, ki timm nan Pɔɔl saan a ti saa foont Jeems. Yiisaweira saakab
kura mun din be leŋ li yoo.
19 Ŋanne ki Pɔɔl foontib, ŋaan kat wannib linba kur ki Yennu tun ki tur binba ki tee
Juu teeb na, ki li nyii ŋɔɔ Pɔɔl mɔɔntii na ni.
20 Baa ji gbat u maan maŋ na, ki bi kura pak Yennu, ŋaan bet Pɔɔl a, “Ti naa bik, a
mi Juu teeb nba tee tusaa biaŋinba ki teen Yiisa yada, ki bi kura bia dia Moses sennu
kenken ken,
21 ki bia gbat a po, a a tuu want Juu teeb kura nba be boorganu tinii ni a bin yêt Moses
sennu, ki bia beerib a bi daa porii bi waas puna, ki bia daa waa Juu teeb sennii na.
22 Ki ti saa teen nlee? kimaan Juu teeb nba tee Yiisaweira na lek saa gbat nan a baara.
23 Li paak, ti-i beta biaŋinba, fan tun li biaŋ. Jab bannae be nna ki por nan Yennu.

* **20:37 20.37** Bi binbeŋ ni, bi din tee nnae ki want lomm.

24 Tɔn, fin nan ŋamm-ii saa ki saa ŋamm i mɔŋ, ŋaan ki a pa likirii bi paak, ki bin
koor bi yura, ki sɔɔ kur n fit bann nan maan nba ki bi tuu piak a po na ki tee mɔnii kaa,
ŋaan a mɔŋ poŋ waa Moses sennu maŋ nan li sɔnu.
25 Binba ki tee Juu teeb ŋaan teen Yiisa yada ki waau na ŋarin, ti poŋ sɔb gbouŋ
ki turib, ki betib a bi ji daa mi di jeet nba ki bi mann patiri, koo ki ŋman sɔmi, koo
bonkobuk nba ki bi ŋmakir kpii, ki bia soor bi mɔŋ nan bonchonchontoona."
26 Ŋanne ki Pɔɔl jii jab maŋ, ki li tan yent sanyiɔk, ki ŋɔɔ nan ŋamm ji ŋamm bi mɔŋ,
ki kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni, a bin wann daa nba ki bi sii be nan baa tan saa baar nan
piinii ki tur Yennu, ki gbeen bi mɔpora maŋ.

Pɔɔl sooru labaar

27 Daa ŋanlore maŋ nba tan per gbennu yoo nba, ki Juu teeb nba nyii Asia ki baar
Jerusalem ki be Yenjiantu ŋasaakak ni na, tan la Pɔɔl, ki soorɔ, ki te ki niib na kur fiir
jir jir,
28 ŋaan bia tian a, "Juu teeb, sommit man. Jɔɔ nae lin lokir kur po, ki want niib ki
biirib ki jiin Juu teeb, nan Moses sennu, nan Yenjiantu ŋasaakak na po, ki bia baat nan
binba ki tee Juu teeb gbaa ti jiantu ŋasaakak na ni, ki biir ti ŋaak nba yeen maŋ."
29 Baa dɔŋ la Pɔɔl nan Trofimus nba din tee Efesus nirɔ, ki bi be doo na ni na, ki bi
mi a Pɔɔl kɔɔ nanɔ Yenjiantu ŋasaakak na nie.
30 Ŋanne ki ŋmatir baar doo na kur po, ki niib na kura chiar, ki baar lek Pɔɔl, ki soorɔ
ki pii nyinnɔ Yenjiantu ŋasaakak na ni. Li taakpaak ni, ki siab loon ŋaak na tammɔi.
31 Ki niib na ji loon bin kpi Pɔɔl. Li yoo na ki Rom teeb lanjimanba yudaanɔ ji gbat a
Jerusalem teeb kur fiir nan kpikpiruka.
32 Ki u kakit jii lanjimanba nan bi saakab, ki bi wuur saan nibur na boor. Niib na nba
lau nan lanjimanba na yoo nba, ki bi ji nyik Pɔɔl boot.
33 Ki lanjimanba yudaanɔ na saan soor Pɔɔl, ŋaan tur mɔb a bin baanɔ jarit ŋanlee,
ki boib a, "Nirɔ na tee ŋmee? U biir bia?"
34 Ki nibur na ni, siab tian Pɔɔl paak jiak jiak. Bi barŋmatuk maŋ paak ki lanjimanba
yudaanɔ na ki fit bann li paak bonŋanni. Li paak, ki u tur mɔb a bin jiiu ki saan nanɔ
lanjimanba diiuk ni.
35 Baa baar li tammɔb taaŋmaata paak, ki lanjimanba na jiiu sanpaapo, kimaan nibur
nba loon bin kpiu na paak.
36 Ki bi ji waa bi poor ki tian a, "Kpimɔ man! Kpimɔ man!"

Linba ki Pɔɔl pak tur nibur na

37 Lanjimanba maŋ nba ji yaa bin kɔɔ nanɔ na, ki u boi lanjimanba maŋ yudaanɔ na
a, "Yiar sii be ki n pak siar ki turani-i?" Ki u jiin boiɔ a, "A gbia Griik maami-i?
38 N mi a tee Ijipt nirɔ nba te ki niib baar nan kunkɔnn doo na paak, ki jii nikpiirit
tusaa ŋanna, ki saan namm ki be muuk ni yoo nba gar nae."
39 Ki Pɔɔl jiin a, "N tee Juu nirɔe, ki bi marin Tarsus ki li be Silisia yent ni. N tee
digbangbeŋir ni nirɔe. N barimae, ŋaant ki n pak tur niib na."
40 Ki lanjimanba yudaanɔ na chabɔ mɔb. Ki Pɔɔl ŋmant set lanjimanba diiuk tammɔb
taaŋmaata na paak, ŋaan ŋak u nuu ki tur niib na, a bin ŋmin. Baa ŋmin yoo nba, ki
u pak namm Juu maan ni, ki yet a:

22

1 "Chanbaanba nan n naa waas, gbiintir man maan nba ki n yaa n pak turi na."
2 Baa gbat ki u piak bi mɔŋ maan ni na, ki bi ji ŋmin soon nna. Ki u piak ki saa a
3 "N tee Juu nirɔe, ki bi marin Tarsus ki li be Silisia yent ni, ŋaan ki n tan ŋmant nirɔ
Jerusalem na. N wanntɔɔ din tee Gamaliel-e. Ki u din wannin ti yeejamm sennu chib
chib. Ki n lek waa Yennu nan ninmɔnn, nan i kur nba waau dinna biaŋinba na.
4 Maa din tuu la niib nba waa Yiisa sɔnu na, n din tuu mukisiribe, ki poŋ kpib gbaa,
ki bia so jasiab nan poosiab ki kɔɔntib dansarii.
5 "Li-i tee ki i loon siara li po, mannteeb yudaanɔ nan ti tɔɔndamm tituk kur saa fit
teen siara linba ki n piak na po nan li set tee barmɔniie; ki dasiar ki n tan saan gaar
gbant bi peŋ ki tur Juu teeb nba be Damaskus na, ŋaan saa leŋ maa n soor niib nba waa
Yiisa na, ki baamm bant, ki jen namm Jerusalem na, ki bin dat bi tuba.

Pɔɔl nba betib u lebitu po biaŋinba
(Toona 9.1-19; 26.12-18)

6 "Tɔn, maa saa ki saa per Damaskus yonsuuk ni, min taantir na ki sɔɔ yentsaakar
nyikint sanpaapo, ki sik yent ki lintima.
7 Ki n baa tiŋ ni, ki gbat kunkɔr yin a 'Sɔɔl, Sɔɔl, bee ki a mukisirimi?'

8 Ki n jiin boi maa ‘N Yomdaanɔ, fin ŋmee?’ Ki u betin a ‘Min, Nasaref nirɔ Yiisa-e ki
a mukis.’
9 Niib nba din chiantin na ŋarin din la yentu nawa, ŋaan ŋamm din ki gbat kunkɔr
nba piak nanin na.
10 “Ŋanne ki n boiɔ a, ‘N Yomdaanɔ, n saa teen nlee?’ Ki u betin a, ‘Fiit kii saa
Damaskus, ki bi saa wanna linba kur ki Yennu nyinna a fan tun.’
11 Tɔn, n din jɔɔna, kimaan yentu nba yent ki nyɔkit n ninbina ni na paak. Ki n
tɔknanleeb na ji soor n nuu ki saan nanin Damaskus.
12 “Jasɔɔ mun din be Damaskus, ki u sann tee Ananias, ki u tee yentinnɔ, ki bia dia
Moses sennu fanu, ki Juu teeb kura nba be Damaskus na din teenɔ baakir bonchiann.
13 Ki u din baar n boor ki set, ki yetin a ‘N naa bik Sɔɔl, nyɔɔntir.’ Li taakpaak ni ki n
nyɔɔnt ki lau.
14 Ki u betin a ‘Yennu nba tee ti yeejamm Yennu na poŋ ganna, a fan bann u
yanbɔɔtoona, ki bia la u popeendaanɔ Masia, ki bia gbat u mɔŋ kunkɔr,
15 kimaan u loon fine n teen u siara daanɔ, kii piak kii teen sɔɔ kur faa la linba ki bia
gbat linba.
16 Li paak a ji kar guu bia? Fiit, ki n wura Yennu nyunwuru ki a sii yi Yiisa sann ki
Yennu saa nyik chab a toonbiit.’
17 “Tɔn, ki n ji din ŋmat Jerusalem, ki saa kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak na ni, ki mei Yennu,
ki tan la yirintu.
18 Ki yirintu maŋ ni, ki n la ti Yomdaanɔ Yiisa, ki u betin a ‘Kakitir ki nyi Jerusalem,
kimaan li-i tee ki a beer Jerusalem teeb n maan, bi kan gaar maan maŋi.’
19 Ki n jiin a ‘N Yomdaanɔ, bi poŋ mi nan mine tuu lin kɔɔ Yenjiantu diit ni, ki so niib
nba waa a sɔnu na, ki boob kɔɔntib dansarii.
20 Ki bia jenna, baa din yaa bin kpi a siara daanɔ Stiifenn na, n mɔŋ din be leŋ, ki sak
nan bin kpiu. Mine bia din dia niib nba kpiiu na tiat.’
21 Ki ti Yomdaanɔ betin a ‘Finii saawa, mine yaa n tuma niib nba be banfɔka ki ki tee
Juu teeb na tinii ni.’ ”
22 Tɔn, Pɔɔl nba piak nna maŋ, ki niib na lek maak bi mɔŋ ki gbiin waa pak linba
maŋ, ŋaan waa tan pak joont ki bi ji ki saki, ki tian sanpaapowa a, “Jɔɔ na ki ŋan nan
wuu be tingbouŋ na ni. Yimm kpimɔ man.”
23 Ki bi yikin wuyikinii ki tian, ki liatir bi tiat ki pat ŋakin, ki wo tant ki yarin sanpaapo,
bi wutoa nba doo na paak.
24 Ŋanne ki Rom lanjimanba yudaanɔ na tur mɔb a bin jii Pɔɔl ki kɔɔ nanɔ bi diiuk
na ni, ki bia betib a bin boou, ki ŋɔɔ yudaanɔ* n bann biit nba ki u tun ki Juu teeb tian
tintianii maŋ.
25 Ki bi lorɔ, ki ji yaa bin boou. Ŋanne ki u boi lanjimanba saakabik nba see leŋ na
a, “Min nba ki Rom teeb chabin yaak, yaa daa ki bu n buut na, sennu na chabi a yin
boomi-i?”
26 Lanjimanba saakabik maŋ nba gbat nna yoo nba, ki u saan bi yudaanɔ boor, ki saa
yetɔ a, “A kare-e? Rom teebe tur jɔɔ na bi yaak.”
27 Ki lanjimanba yudaanɔ na mun fiir, ki baar boi Pɔɔl a, “Betirin, Rom teeb set tura
bi yaak nae-e?” Ki Pɔɔl jiin a, “Nn.”
28 Ki lanjimanba yudaanɔ na yetɔ a, “Min ŋarin din pa likirii saamewa ki bi chabin
yaak maŋ.” Ki Pɔɔl yetɔ a, “Min ŋarin, bi poŋ marin nan yaak maŋe.”
29 Li taakpaak ni ki lanjimanba nba bo loon bin boo Pɔɔl ki boiɔ buboit na ji furin ki
ŋmat potuntuna. Ki jaŋmaanii ji soor lanjimanba yudaanɔ na, kimaan waa bann nan
Rom teebe chab Pɔɔl bi yaak, nan waa bia te ki bi lorɔ jarit na.

Baa bu Pɔɔl buut biaŋinba

30 Ŋanne ki lanjimanba yudaanɔ maŋ lek yiab a wun bann maan nba ki Juu teeb paan
Pɔɔl na paak chib chib. Ki li ji tan yent sanyiɔk, ki u te ki bi lotɔ, ŋaan bia tur mɔb a
mannteeb yudamm na nan bi tɔɔndamm tituk kura n tikir na, ŋaan te ki Pɔɔl baar set
bi tɔɔnn po.

23

1 Ŋanne ki Pɔɔl got tɔɔndamm tituk maŋ sirrr, ki tan yet a, “Chanbaanba nan n naa
waas, maa be ki tan tuu mɔtana, n mi nan li fan nan Yennu.”
2 Waa yet nna, ki mannteeb yudaanɔ Ananias bet binba see ki kpia Pɔɔl na, a bin faa
Pɔɔl mɔb paak.

* **22:24 22.24** Li pasiar, yudaanɔ maŋ din ki gbia Juu teeb maan nba ki Pɔɔl pak tur niib maŋ na.

3 Ki Pɔɔl betɔ a, “Yennu saa faa fin kpinkpannii daanɔ na. A kar leŋ ki bu n buut nan
ti sennu nba want biaŋinba na, ŋaan yaa bin faa-n, ki sennu maŋ ki chab nna.”
4 Ki binba see ki kpia Pɔɔl na betɔ a, “A tan sukii mannteeb yudaanɔ-ɔ?”
5 Ki u jiin a, “N naa waas, n ki mi nan u tee mannteeb yudaanɔe. Yennu gbouŋ poŋ
yet a ‘Li ki ŋan ki a pak barbiiuk ki jiin a yudaanɔ po.’ ”
6 Tɔn, Pɔɔl nba ji bann nan tɔɔndamm tituk maŋ siab tee Sajusiinba-e, ki leeb mun
tee Farisiinba na, ki u yet sanpaapowa a, “N naa waas, n tee Farisii nirɔe, Farisii bike
teen. Ki n mɔk dindann nan kpeemm tan saa fiira. Li paake te ki bi bu n buut na.”
7 Waa pak nna maŋ yoo nba, ki mɔniɔk fiir Farisiinba nan Sajusiinba maŋ sinsuuk ni,
ki bi ji bɔkit leeb,
8 (kimaan Sajusiinba na din yaa kpeemm fiiru kaa, ki malakanba bia kaa, ki sei bia
kaa, ŋaan Farisiinba ŋarin teen li kur yadawa.)
9 Ŋanne ki bi tintianii na ŋammit do ki pukii. Ki sennu wannteeb nba tee Farisiinba
na fiir pak nan ninmɔnn a, “Ti ki la jɔɔ na biiti. Li pasiar Yennu-e set tun seek koo
malaka, ki u pak turɔ.”
10 Ki mɔniɔk na ŋamm fiir bonchiann, ki lanjimanba yudaanɔ na mi a bi tan saa mann
dat Pɔɔl ki pat patɔ. Li paak ki u tur mɔb a lanjimanba n saan ki nyinn Pɔɔl tituk kaanu
damm maŋ ni, ki saan nanɔ bi ŋaak na ni.
11 Li daar nyiɔk, ki ti Yomdaanɔ Yiisa baar Pɔɔl boor, ki tan betɔ a, “Ii mɔk parcheenn.
A poŋ turin siara Jerusalem-a, ki li tee talase ki a bia tun nna Rom.”

Biaŋinba ki bi lorin a bin kpi Pɔɔl

12 Laa din tan yent sanyiɔk, ki Juu tesiab tikir, ki kar lor, ki por a bi kan di siar koo ki
nyu siari, see ki bi tan kpii Pɔɔl-a.
13 Binba din lor lor maŋ din yab gar niib piinnawa.
14 Ŋanne ki bi fiir saan mannteeb yudamm nan saakab boor ki yetib a, “Ti por por
nba paare a ti kan di siar koo ki nyu siari, see ki ti tan kpii Pɔɔl-a.
15 Li paak, yimm nan tɔɔndamm tituk na n tun toomii Rom lanjimanba yudaanɔ na
peŋ, ki wun nyinn Pɔɔl ki baar nanɔ i boor nna, ki lii tee nan i loon ki i boiɔ buboite, ki
bann u maan maŋ po chib chib na. Ŋaan ti saa kpiu ki u daa ki baari.”
16 Ŋaan ki Pɔɔl niipoo bija mun gbat bi lora maŋ, ki saan lanjimanba diiuk na ni, ki
saa bet Pɔɔl li bannu.
17 Pɔɔl nba gbat nna maŋ, ki u yiin lanjimanba saakayenɔ, ki tan betɔ a, “Jiin naasimɔ
na, ki saan nanɔ a yudaanɔ boor, kimaan u mɔk siare ki yaa wun betɔ.”
18 Ki lanjimanba saakayenɔ na jiiu ki saan nanɔ bi yudaanɔ na peŋ, ki yetɔ a, “Pɔɔl
nba ki ti diau yommik na yet a n baar nan naasimɔ na a boor, a ki u mɔk siare ki loon
wun beta.”
19 Ki lanjimanba yudaanɔ na soor u nuu soon nna, ki saan nanɔ kpiŋ, ki saa boiɔ a,
“A mɔk barlaniie ki loon ki a betimi?”
20 Ki u yetɔ a, “Juu teeb taan mɔb ki loon bin won boia ki a nyinn Pɔɔl ki sik nanɔ bi
tɔɔndamm tituk ni, ki lii tee nan bi loon bin boiɔ buboite, ki bann u po chib chib na.
21 Ŋaan a daa fiin bi po, kimaan Juu tesiab yab ki gar jab piinnawa, binba saa bɔr
guu a bin kpiu. Bi kura por pore, ki yaa bi kan di jeet koo ki nyu siari, see ki bin tan
kpiiuwa. Bi kpan teen siirewa ŋaan ji guu a mɔb.”
22 Ŋanne ki lanjimanba yudaanɔ na bet naasimɔ na a, “Ii mi ki a yet sɔɔ nan a kumiin
li labaar,” ŋaan te ki u ŋmat.

Biaŋinba ki bi jii Pɔɔl ki saan nanɔ Siisarea

23 Ki lanjimanba yudaanɔ na yiin u saakab na ni banlee ki tan betib a, “Jiin lanjimanba
kobiinlee, nan taanjakira piinlore, ki jii kpantɔɔra kobiinlee mun, ki teen siir ki saan
Siisarea. Ii nyi gɔtomm yoo nyiɔk na, ki saan,
24 ki jii taamm ki tur Pɔɔl ki wun jak, ki tenn taanlei kii dia, kii saa nanɔ soon nna, ki
saa baar yudaanɔ Fiiliks boor, ki daa te ki u laat daŋi.”
25 U din sɔb gbouŋo ki turib, a bin saa tur yudaanɔ Fiiliks, ki li want a:
26 “Min Klɔdius Lisias-e sɔbin gbouŋ na, ki teen chanbaa, yent yudaanɔ Fiiliks, n
foonta.
27 “Juu teebe daan soor jɔɔ na, ki bo saa kpiuwa, ŋaan ki n gbat a Rom teeb turɔ bi
yaaka. Li paak ki n jii lanjimanba, ki saan fatɔ,
28 ki loon ki n bann linba paake ki bi paau mapipaat maŋ. Li paak ki n jiiu ki baar
nanɔ bi tɔɔndamm tituk boor,
29 ki bann nan li tee bi mɔŋ sennu paake ki bi paau maan maŋ. Ŋaan li ki tee bisiat
kaa ki li bo jaŋ nan u kuumi, koo dansarkɔɔnu.

30 “Ŋanne ki bi kumiin a Juu teeb lorin a bin kpiu. Li paake ki n yaa lanjimanba
n jiiu ki baar a peŋ yian yian, ŋaan ki n bia bet binba paau maan maŋ, a bin baar a
boor, ki tan wanna u biit nba tee biaŋinba.”
31 Ŋanne ki lanjimanba na jii Pɔɔl nan bi yudaanɔ nba turib mɔb biaŋinba na, ki saa
nanɔ, ki saa baar doo nba ki bi yi Antipatiris na, nyiɔk maŋ.
32 Ki li yent sanyiɔk, ki lanjimanba nba somm taatiŋ na ji ŋmat kun Jerusalem,
lanjimanba ŋaak na ni, ŋaan chab taanjakira na a bin saan nanɔ.
33 Ki bi jiiu ki saan nanɔ Siisarea, ki saa jii gbouŋ na ki tur yudaanɔ Fiiliks, ŋaan bia
jii Pɔɔl ki kubinɔ.
34 Ki yudaanɔ maŋ gaar gbouŋ na ki karin, ki boi Pɔɔl a, “A nyii tinlaŋe?” Ki u jiinɔ
a, “Silisia.” Waa bann nna maŋ
35 ki u yetɔ a, “Binba paa-a maan maŋ-i baar yoo nba, n saa bu a buut,” ŋaan tur mɔb
a guuteeb-ii diau ŋaak nba ki kpanbar Herod din maa na ni.

24

Juu teeb nba paa Pɔɔl maan biaŋinba

1 Tɔn, daa ŋanŋmu daar, ki mannteeb yudaanɔ Ananias, nan saakab, nan lɔɔya nba
ki bi yiu Tetulus na, tan baar Siisarea ki saan yudaanɔ Fiiliks boor, ki bia yaa bin paan
Pɔɔl maan. Ki Fiiliks te ki bi yiinɔ.
2 Li yoo na ki Tetulus jak ki paa Pɔɔl maan, ki yeen a, “Chanbaa Fiiliks, a paake ki ti
tiŋ na mei, ki a minu paak ki a yiab ki ŋamii ti tiŋ na.
3 Siar kur po ti mɔk parpeenn linba na paak yoo kur, ki ti teena niipoouk bonchiann.
4 “N ki mantik loon ki n biir a yoo, ŋaan n barimae ki a di sukuru ki gbiint ti maan
na waan.
5 “Ti la jɔɔ na ki u tee damii daanɔe, ki bia jenna, ki u tuk Juu teeb, tingbouŋ na kur
ni. Ŋɔɔe bia tee Nasariinn jiantii yudaanɔ gbaa.
6 U daan loon wun biir Yenjiantu ŋasaakake. Ŋanne te ki ti soorɔ ((ki daan bo loon
tin bu u buut nan ti sennu nba want biaŋinba na,
7 ŋaan ki lanjimanba yudaanɔ Lisias baar, ki tan kpir ti niib nan paŋ ki fatɔ ti peŋ,
8 ki bia tur mɔb a binba paau maan maŋ n baar a boor na.)) Chanbaa, li-i tee ki a boi
jɔɔ na, a mɔŋ saa fit bann linba paake ki ti piak ki biirɔ.”
9 Ŋanne ki Juu teeb mun bia yaa, “Li kpan set tee mɔniie.”

Pɔɔl nba piak nyint u mɔŋ biaŋinba

10 Li yoo na ki yudaanɔ na wann Pɔɔl nuu a wun fiir pak. Ki Pɔɔl yet a, “N mi nan
faa teen timm Juu teeb barbuurɔ, li dii bina bonchiann. Li paak, li turin parpeenn nan
maa yaa n pak n mɔŋ paak a boor na.
11 “Li-i tee ki a loon, a saa boi ki bann nan li ki gar dapiik nan ŋanlee ki n daan doo
Jerusalem, maa n saa jiant Yennu.
12 Ki Juu teeb daan ki la ki n nɔi mɔniɔk nan sɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni, koo ki tikii
niib ki fiint bi wutoa Yenjiantu diit ni, koo doo maŋ ni.
13 Bi bia kan fit wann nan maan nba ki bi paan na tee barmɔnii.
14 “Min beerae nan maa waa sɔnu nba ki Juu teeb yeen a li sɔnu ki ŋan na, ŋaan min
lek jiantir ti yeejamm Yennu-e. Linba sɔb Moses sennu gbant ni nan Yennu sɔkiniinba
gbant ni na, n teen li kura yadawa,
15 ki mɔk dindann, ki binba paan maan na mɔŋ mun bia mɔk li dindann boorue, nan
Yennu tan saa fiin binba tee niŋamm nan binba tee nibiit kur kuun ni.
16 Li paak, n yiab n mɔŋ yoo kur maa n tun linba took, ki n par-ii be fanu Yennu nan
nisaarii boor.
17 “Tɔn, maa din nyii Jerusalem, li din yukir bonchiann, ki n ji tan ŋmat leŋ maa n
tur n niib nba tee talas damm na likirii, ŋaan bia mann mannu ki tur Yennu.
18 Tɔn, sinsinn, maa daan ŋamm n mɔŋ gbenn na, ki n daa be Yenjiantu ŋasaakak ni,
ki daa mann mannu maŋ, ki bi kɔɔ ki lan. Li yoo na niib daan ki yab ŋaak maŋ ni, ki
fuut mun bia kaa.
19 Ŋaan ki Juu tesiab nba daan nyii Asia yent ni na ŋarin be Yenjiantu ŋasaakak na
ni. Li-i bonni tee ki bi la n biit, li bo kpaa talas ki bin baar ki pak biirin.
20 Ŋann-i kaa, fan ŋaan ki niib nba be nna n wann biit nba ki bi daan la ki n tun, maa
daan see bi tɔɔndamm tituk ni yoo nba na.
21 Bi daan ki la n biiti, see bonyennkɔɔ nba ki n daan yet bi sinsuuk ni na a, ‘Buut nba
ki i bu nanin na tee maa yet a kpeemm fiiru be na paake.’ ”
22 Fiiliks nba ŋarin mi Yiisa weiu po bonŋann na, ki u nyik maan na, ŋaan yaa,
“Lanjimanba yudaanɔ Lisias-i taŋi baar yoo nba, n saa bu i maan maŋ.”

23 Ki u ji din bet u lanjimanba saakayenɔ a wuu guu Pɔɔl, ki wuu be u yamani, ŋaan
bia chab Pɔɔl yɔɔsnba a bii teenɔ linba ki u loon.

Biaŋinba ki Pɔɔl pak tur yudaanɔ Fiiliks nan u ŋaapoo

24 Ŋanne ki daaŋanŋa nna gar, ki Fiiliks baar u buut boor nan u ŋaapoo Drusila,
wunba din tee Juu nirɔ na, ki te ki bi yiin Pɔɔl ki baar nanɔ. Ki Pɔɔl piak biaŋinba ki
nirɔ saa teen Yiisa Masia yada. Ki ŋɔɔ Fiiliks gbiin.
25 Tɔn, Pɔɔl nba piak ki want yentinu nan mɔŋdianu nan buut daar baaru po yoo nba,
ki jaŋmaanii ji soor Fiiliks, ki u yet a, “Mɔtana, i daa kii saa, ŋaan li-i tee ki n la yaak, n
bia saa ŋamm yiina.”
26 Ŋaan ki Fiiliks daan a Pɔɔl n koou nan likirii. Li paake te ki u din tuu yɔɔ yi Pɔɔl
ki piak nanɔ.
27 Tɔn, bina ŋanlee poorpo ki Posius Festus mun gaar Fiiliks setu ki gaar yudant maŋ.
Fiiliks nba din yaa wun nyik toonn na, ki u loon wun penn Juu teeb para, ki ŋaan ki
Pɔɔl be dansarik ni.

25

Pɔɔl nba gaan u maan ki tur kpanbar Siisa biaŋinba

1 Yudaanɔ Festus nba baar Siisarea, li daa ŋantaa poor poe ki u nyii leŋ ki doo
Jerusalem.
2 Leŋe ki mannteeb yudamm nan Juu teeb yudamm baar Festus peŋ ki paan Pɔɔl
maan, ŋaan miar Festus
3 a wun te ki bi para-ii mei, ki te Pɔɔl n baar Jerusalem, ŋaan lor a bin bɔr ki kpi Pɔɔl
sɔnu ni.
4 Ki Festus jiin a, “Pɔɔl be dansarik ni Siisarea, ŋaan n mɔŋ saa ŋmat saan leŋ daa
ŋanlelee na.
5 Li paak, ŋaant man ki i yudamm n wein, ki tin sik Siisarea. Li-i tee ki jɔɔ na tun
bonbiirie, bin biirɔ.”
6 Festus din dii nan daa ŋanniin koo piik na ki be namm, ki tan fit ŋmat Siisarea. Ki li
yent sanyiɔk ni, ki u ji kar u buut binbintir paak, ŋaan te ki bi nyinn Pɔɔl ki baar nanɔ.
7 Pɔɔl nba baar yoo nba, ki u ji jak buut bunu. Ki Juu teeb nba nyii Jerusalem na fiir ki
lint Pɔɔl, ki pak bonbiir bonchiann ki biirɔ, ŋaan bia lek ki fit wann nan bi maan maŋ
tee mɔnii.
8 Ŋanne ki Pɔɔl pak u mɔŋ paak, ki yet a, “N ki tun biir Juu teeb sennu. N bia ki tun
biir Yenjiantu ŋasaakak siari, koo Rom kpanbara yudaanɔ.”
9 Ŋaan ki Festus loon wun penn Juu teeb para. Li paak, ki u boi Pɔɔl a, “A loon ki a
saan Jerusalem, ki n saa bu a buut leŋi-i?”
10 Ki Pɔɔl yetɔ a, “N kpan daa see Kpanbar Siisa buut boore na, siaminba ŋan nan ki
a bu n buut. N ki tun Juu teeb bisiati, ki a mɔŋ mun bia mi nna.
11 Mi-i bonni tee mɔyêtdaanɔie, ki tun bonbiir nba jaŋ nan kuun, n kan yet a n nyi
kuun ni. Ŋaan li-i tee ki bi paanin maamie, sɔɔ kan fit jiin ki kubin bi nuu ni. Ŋaan see
ki n gaan n maan maŋ ki tur kpanbar Siisa.”
12 Ŋanne ki Festus pak nan u saakab maan maŋ po, ŋaan bet Pɔɔl a, “A gaan a maan
maŋ ki tur kpanbar Siisa-wa. Li paak, a set saa saana.”

Bat Agripa nan u ŋaapoo nba gbiint Pɔɔl maan biaŋinba

13 Daa ŋanlee nna nba gar, ki Bat Agripa nan u niipoo Beniis tan baar Siisarea a bin
foont yudaanɔ Festus.
14 Bi din teen leŋ daaŋanŋawa, ki Festus tan wann bat na Pɔɔl maan nba tee biaŋinba,
ki yet a, “Fiiliks daan yaat, ŋaan nyik sɔɔ dansarik ni,
15 ŋaan maa daan saan Jerusalem yoo nba na, ki Juu teeb saakab nan mannteeb
yudamm pak biirɔ, ki yaa n bu u maan maŋ ki biirɔ.
16 Ki n mun jiin ki betib a ‘Timm Rom teeb yaa boor ŋarin, li ki tee ti kaar kaa ki tin
chab nirɔ nba ki bi yaa u tee biirtɔɔ ki bin kpiu, ŋaan ki u biir teeb daa ki baar buut
boor, ki ŋɔɔ nan ŋamm daa ki took leeb ki u pak a wun nyinn u mɔŋi.’
17 “Li paak, bi kura nba daan tan baar nna yoo nba, n ki taantiri, ki li yent sanyiɔk ki
n kar n buut binbintir paak, ŋaan tur mɔb ki bi kɔɔ nan Pɔɔl.
18 “Ŋanne ki binba biirɔ maŋ fiir set a bin pak ki biirɔ, ŋaan ki fit la u biit nba tee
linba nan maa daan bo dukii laa sii bi biaŋinba na,
19 ŋaan bi kpan nɔi mɔniɔk ki jiin bi mɔŋ Yenjiantu poe, nan jɔɔ nba din kpo, ki u
sann tee Yiisa, wunba ki Pɔɔl yeen a u be u manfoor ni na po.
20 “Ki li maan jarin. Li paak ki n bet Pɔɔl a li-i tee ki u loon wun saan Jerusalem ki n
saa bu u maan leŋie, wun yetin.

21 Ki u yet a bii diau dansarik ni mɔkmɔk nan yoo nba ki bi tan saa saan nanɔ kpanbara
yudaanɔ boor, ki wun saa jiar u maan maŋ. Ŋanne ki n tur mɔb maa bii guu-u, ki n tan
te ki bin saan nanɔ kpanbara yudaanɔ maŋ peŋ.”
22 Ki Bat Agripa yet Festus a, “N mɔŋ loon ki n gbat nirɔ maŋ mɔb ni.” Ki Festus jiinɔ
a, “Wonnewa ki a won saa gbat u mɔb ni.”
23 Ki li yent sanyiɔk, ki Bat Agripa nan u niipoo Beniis muk mukit, ki lanjimanba
yudamm nan doo na yudamm wei bi poor ki baar kɔɔ buut diiuk na ni ki kar. Ki
yudaanɔ Festus ji tun toomii a bin jii Pɔɔl ki baar nanɔ.
24 Ŋanne ki Festus yet a, “Bat Agripa nan yimm nba kur be nna na, i la jɔɔ nba na,
ŋɔɔe ki Juu teeb nba be nna, nan binba kur be Jerusalem baar n boor nan u maan, ki
biirɔ, ki yakii nanin, ki yaa li ki ŋan ki wuu be.
25 Ŋaan min ŋarin la ki u ki tun bisiat ki li jaŋ nan kuumi. Ki u mɔŋ bia yaa u loon ki
wun gaan u maan maŋ kpanbara yudaanɔ peŋe.
“Tɔn, li paak ki n dukin maa n te ki wun saan.
26 Ŋaan n ki mi maa saa sɔb gbouŋ ki tur kpanbara yudaanɔ na, ki pakɔ linba ki saan
gaan u po. Ŋanne te ki n baar nanɔ i kur numm ni na, ŋaan li mantik kpaa fin Bat
Agripa-e. Ki u buboit fiitu poorpo, n saa la maan nba ki n saa fit sɔb ki tur kpanbara
yudaanɔ maŋ,
27 kimaan li kaa paak nan ki n te ki dansarkɔɔrɔ n saan kpanbara yudaanɔ boor, ŋaan
ki n kan fit wann waa biir linba.”

26

Biaŋinba ki Pɔɔl kɔn u mɔŋ paak, Bat Agripa boor

1 Li yoo na ki Bat Agripa yet Pɔɔl a, “N chaba mɔb. Pakin nyinn a mɔŋ.” Ki Pɔɔl donn
u nuu a wun pak ki nyinn u mɔŋ, ki yet a:
2 “Bat Agripa, li maŋin bonchiann nan maa see a tɔɔnn dinna, ki yaa n pak ki nyinn
n mɔŋ, ki jiin linba kur ki Juu teeb biirin na po.
3 Ki bia jenna, n mɔk parpeenn bonchiann nan maa see a tɔɔnn na, nan faa tee
banntɔɔ, ki mi Juu teeb sennu nan bi mɔniɔk nba tee biaŋinba kur na. Li paak, chanbaa,
n barimae, dimin sukuru ki gbiint maa yaa n pak linba na.
4 “Maa fiir n bisin niwa nan mɔtana, Juu teeb kur mi maa din tuu be biaŋinba, n tiŋ
ni nan Jerusalem.
5 Bi poŋ mi-n ki li fɔk. Li-i tee ki bi loon, bi saa fit wann nan n tuu waa Farisiinba
Yenjiantu sɔnu nba mantik paar nae.
6 Ki mɔtana n ji see ki bi bu n buut, kimaan n mɔk dindann nan mɔsonn nba ki Yennu
din senn tur ti yeejamm na.
7 Mɔsonn maŋ paake ki timm Juu teeb booru piik nan munlee tuu mɔk dindann ki
dukii nan ti tan saa lar. Li paak ki bi jiantir Yennu nan ninmɔnn yonnu nan nyiɔk.
Chanbaa Agripa, dindann maŋ paake ki Juu teeb piak ki biirin na.
8 Bee ki li paar i boor nan ki i teen yada a Yennu fiint kpeemmi?
9 “Sinsinn, n mɔŋ din dukin nan li kpaa talase ki n tun bonsiar kur ki biir Nasaref
nirɔ Yiisa sann.
10 Nnae ki n din tuun Jerusalem. Mannteeb yudamm din tuu chabin yiikoo ki n so
Yennu niib ki kɔɔntib dansarii. Baa din tuu bu bi maan ki tan gbenn ki chab a bin kpib
na, n mɔŋ mun din tuu taa binba tuu chab a bin kpib na po.
11 “Yoo kur n din tuu yɔɔ ki mukisiribe, Yenjiantu diit kur ni, ki loon ki bii nɔi a bi ki
waa Yiisa. N din mantik donn wutoor bi paak, ki li saa yakira. Li paak, n bia lek din
tuu saa doi nba be tinganii ni, ki saa dintib biak.

Pɔɔl nba betib u lebitu po biaŋinba
(Toona 9.1-19; 22.6-16)

12 “Li paake ki n yaan tan fiir saa Damaskus, maa n dinn Yiisaweira biak nan mannteeb
yudamm nba chabin yiikoo, ki bia turin mɔb a n tun na.
13 “Tɔn, Chanbaa Agripa, li din tee yonsuuk nie ki n be sɔnu paak ki saa, ki tan la ki
yentu nyii sanpaapo ki yeen gar yonnu, ki yent nyɔkit ki lint min nan n tɔknanleeb na.
14 Ki ti kura baa tiŋ ni. Ki n gbat kunkɔr pak timm Juu teeb maan ni, ki yin a ‘Sɔɔl,
Sɔɔl, bee ki a mukisimi? Li tee jatiie nan fii kɔn nanin.’
15 “Ki n jiin a, ‘N Yomdaanɔ, fin ŋmee?’ Ki ti Yomdaanɔ jiin a ‘Min Yiisa-e ki a mukis
maŋ.
16 Ŋaan fiit ki set. N nyinn fine a a teen n toontunnɔ. Linba nae te ki n dɔkit a paak.
Teent siara ki wann niib faa lan biaŋinba dinna, nan linba ki n sii fiitir wanta yoo nba
waa.

17 Maa tan saa tuma siaminba na, n bia tan saa nyinna daar ni Juu teeb nan nileeb nii
ni.
18 Fine tee wunba saa yent bi numm po, ki bin nyi bunbɔnn ni ki kɔɔ yentu ni, ki bia
nyinnib Sintaanii nuu ni ki bin kɔɔ Yennu nuu ni, ki wun nyik bi biit ki chabib, ki bin
la yiar, binba ki Yennu teemm u niib na sinsuuk ni, kimaan baa teenin yada na paak.'

Pɔɔl nba want u toona po biaŋinba

19 "Li paak, Chanbaa Agripa, n din ki yêt Yendɔuŋ ni yirintu maŋi.
20 Ŋaan sinsinn, n din mɔɔnt Yennu maan ki tur Damaskus teebe, ki pukin Jerusalem
nan Judea yent ni dolia nba be lokir kur po. Li poorpoewa ki n tan mɔɔnt tur binba ki
tee Juu teeb. N wannu nba ki n teen niib na kur tee bin nyik biit tumue kii waa Yennu
sɔnu, kii tuun bonŋana, ki lin wann nan bi set nyik bi toonbiit nan mɔnii.
21 "Li din tee linba na paake ki Juu teeb soorin, maa daa be Yenjiantu ŋasaakak ni na,
ki loon bin kpin,
22 ŋaan laa jii ki tan tuu dinna, ki Yennu guun, ki n ji be ki see ki mɔɔntir u maan ki
teen tatimm nan paarib kur. Maa piak linba na, ŋann nan Moses nan Yennu sɔkiniinba
nba din tuu piak linba kur ki mɔk bɔkitu. Ŋamm din piak linba tan sii tuune,
23 a Yennu Niganntɔɔ Masia tan saa fabir di biak ki kpo, ki ŋɔɔe bia sii tee sinsinn
daanɔ nba tan saa fiir kuun ni, li paak ki u bia saa mɔɔnt ki tur Juu teeb nan binba ki
tee Juu teeb, ki beerib barii nba sii yentir bi numm po."
24 Pɔɔl nba din piak a wun nyinn u mɔŋ na, ŋanne ki Festus tian u paak a, "Pɔɔl, a
waata. A bannchiɔŋ na paake te ki a waat."
25 Ki Pɔɔl jiin a, "Chanbaa Festus, n ki waat kaa. Maan nba ki n piak na tee barmɔniie,
ki bia mɔk paak.
26 Chanbaa Agripa, n mɔk parcheenn ki saa pak tura, kimaan a mɔŋ mi linba na po,
ki n bia teen yada nan barii nba jiin Yiisa po na ki bɔr a boori, kimaan linba din teen
maŋ din ki woon kaa.
27 Chanbaa Agripa, a teen Yennu sɔkiniinba maan yadawa-a? Ŋaan n lek mi nan a
teen yadawa."
28 Ki Bat Agripa jiin Pɔɔl a, "Fin mi a a pinpauk mintik na saa fit dakin ki n teen
Yiisaweirɔe."
29 Ki Pɔɔl jiin a, "N pinpauk-u fɔk koo laa ki fɔki, min yaa Yenmiaru tee ki fin nan niib
na kura nba gbiint n maan na dinna na n teen Yiisaweira nan maa tee biaŋinba nae,
ŋaan jarit nba na kuukɔɔe ki i kii mɔki."
30 Ŋanne ki Bat Agripa, nan yudaanɔ Festus, nan Beniis, nan binba kur kar leŋ na fiir
ki nyii.
31 Baa yaa bin yat yoo nba, ki bi ji beer bi leeb a, "Jɔɔ na taan ki tun biit ki li jaŋ nan
bin kpiu, koo ki kɔɔnɔ dansariki."
32 Ki Bat Agripa yet Festus a, "Nirɔ na-i daan bonni kii miar a wun gaan u maan na ki
tur Kpanbar Siisa, ti bo saa fit ŋaauwa."

27

Pɔɔl nba piin Rom doo saanu biaŋinba

1 Baa ji din tan lor a bin jii Pɔɔl ki saan nanɔ Rom, Itali tiŋ ni na, ki bi jii ŋɔɔ
nan dansarkɔɔleeb, ki tur Rom lanjimanba saakɔɔ nna, ki u sann tee Julius, ki u be
lanjimanba paabu nba ki bi yi Kpanbara Yudaanɔ Paabu na ni, ki u jii lanjimanba na,
2 ki ti* kur kɔɔ ŋaruŋ nba nyii Adramitium, kimaan ŋaruŋ maŋ poŋ teen siir nan
wun nyi Siisarea ki saan Asia yent ni doi nba kpia mɔkgbeŋir na; ki Masedonia nirɔ
Aristakus, wunba nyii Tesalonika na, chianit.
3 Ki li tan yent sanyiɔk ni, ki ti baar Sidonn. Ki lanjimanba saakɔɔ Julius dia Pɔɔl fanu,
ki chabɔ a wun saan Yiisaweira nba be leŋ na peŋ, ki bin turɔ u bonloŋa.
4 Ki ti tan nyii leŋ ki yaat saa, ki wouŋ fukit ki da tookit, ki ti pek kpian Saiprus tiŋ ki
saa, ki tiŋ maŋ tia wouŋ na ki turit.
5 Taa puur mɔkgbeŋir na paak yoo nba, ki ti per Silisia nan Pamfilia tinii ki ji baar
Maira doo, Lisia yent ni.
6 Leŋe ki lanjimanba saakɔɔ na la ŋaruŋ nba nyii Aleksandria ki saa Itali tiŋ ni. Ki u
te ki ti lɔɔr ŋaruŋ maŋ,
7 ki saa soon-soon nna, ki li tan gbatit. Ti din jii daa saamewa, ki tan baar Kinidus doo
boor, Kret tiŋ ni. Ki wouŋ na bia lek ki nyik tin saan taa saa siaminba po na. Li paak, ti

* **27:2 27.2** Luk nba sɔb gbouŋ maŋ mun bia din tɔk namm ki saan.

din bɔkin ki gar Kret tiŋ maŋ poe. Li poe ki wouŋ din ki paari, ki ti tan kpian Salmone,
Kret tiŋ ni, ki gar.
8 Taa din saa na, li din paar bonchiann nan taa tan baar Kret doo nba yi Sinsetbonŋann
na. Leŋ ki fɔk nan Lasea doo, Kret tiŋ ni.
9 Taa yukir bonchiann na, Juu teeb mɔloru dagbeŋir ji din gara, ki yoo nba ki ninbɔŋ
tuu baar mɔkgbeŋir paak na tan baar; li paak ki Pɔɔl kpaanib a,
10 “N yɔɔsnba, n mi nan ti sɔnu na ni, ninbɔŋ saa baarit bonchiann, li ki tee tiat nba
be ŋaruŋ na ni, koo ŋaruŋ na kuukɔɔ paak kaa, ŋaan ti mɔŋ manfoa gbaa sii be daŋ
ni.”
11 Ŋaan lanjimanba saakɔɔ na baka din taan kaa linba ki Pɔɔl pak na po, u din fiin
ŋaruŋ na saakɔɔ nan li daanɔ na poe.
12 Ŋaan ŋaruŋ maŋ nba din see siaminba na din ki ŋan nan tin set leŋ sakoouko, li
paak, bi bonchiann ji din yaa bin ŋaan ki bin fiir leŋ ki saan, a li pasiar bi saa baar
Fiiniks-a. Leŋ din tee Kret tiŋ dooe, ki ŋaruŋ sinsetboor be ki took yonbaa po, ki bi loon
bii be leŋ sakoouk.

Ninbɔŋ nba din baar mɔkgbeŋir na ni labaar

13 Li yoo na ki bi la wouŋ da niigaŋ po soon-soon nna, ki bi ji dukin a li tee wounŋauŋ
nba saa te ki bin fit nyann baa dukii bianjinbae, ki bi ji fiir ki dat kutkpiatir nba so ŋaruŋ
ki sent na, ki kɔɔn ŋaruŋ maŋ ni, ki yaan jak bi sɔnu ki saa, ki bɔɔk Kret mɔk-kpiŋ.
14 Li ki yukiri ki wonpaaruk nba nyi yonput po na fikit tiŋ na ni, ki da siik mɔkgbeŋir
na ni,
15 ki tan baar wurrr ŋaruŋ na paak ki tutir, ki li ji paar bonchiann nan nirɔ n fit kan
ŋaruŋ maŋ ki took wouŋ na; ki ti tat nyik wouŋ na tooku, ki wouŋ na ji tut ŋaruŋ maŋ
ki saa nann,
16 ki li jiit, ki ti saa baar ki gar tinbik nba ki bi yi Kɔda na boor. Taa gaar yoo nba ki
tinbik maŋ gɔɔr wouŋ na ki u barik, ki ti gbaa gɔɔr burgbetir nba tuuk ŋaruŋ paak na,
17 ki bi ji dat burgbetir na ki kɔɔn ŋaruŋ na ni, ki bia lor ŋaruŋ na ŋmiit kenkema ki
lint. Bi din tiin jaŋmaanii, ki mi a bi tan saa kpet kpian Libia tiŋ, siaminba ki nyun ki
sumii, ki li tee ninbɔŋ boor na. Ŋanne ki bi sikin ŋaruŋ chinchenn na ki ji nyik ki wouŋ
na yaan jiib ki saa.
18 Wonpaaruk nba din mantik da na, ki li yent sanyiɔk ni, ki bi piin ki nyint jika ŋaruŋ
maŋ ni,
19 ki li sanyafannuk, ki bi jii bi mɔŋ nii ki nyinn ŋaruŋ maŋ bona, ki lu mɔkgbeŋir na
ni.
20 Li din jii daa bonchiann ki sanpagbant dɔkin sanpaapo, ki ti ki fit la yonnu koo
ŋmaabira, ki wouŋ na lek bia da nan paŋ. Ki ti ji ki mɔk dindann nan ti saa tinni.
21 Li din yukir bonchiann ki bi ki dii, ki Pɔɔl tan fiir set ki yet a, “N yɔɔsnba, i-i daaŋi
bonni sak n mɔb, ki ki nyii Krete tiŋ ni, li bo sii ŋan. I bo tan kii laat ninbɔŋ ki di fara
na booru.
22 Ŋaan mɔtana, ii sak n mɔb kii mɔk parcheenn man. I sɔɔ nan yenɔkɔɔwa kan kpo;
ŋaruŋ na kɔɔe saa biir.
23 Kimaan Yennu nba ki n tee u yɔɔ ki jiantirɔ na, u malaka won baar n boor nyiɔk,
24 ki tan betin a ‘Pɔɔl, daa tiin jaŋmaanii. See ki bi tan jiia ki saan nana Kpanbar Siisa
boor. A paake ki Yennu yaa wun tinn niib kur nba be nana ŋaruŋ na ni.’
25 “Li paak, n yɔɔsnba, ii mɔk parcheenn man, kimaan n teen Yennu yada nan li kpan
sii tee nan waa betin nae.
26 Wouŋ na lek saa tutit nan paŋ, ki daamiit, ki te ki tin baar tinsiak nba ki nyun
lintira.”
27 Laa din tan teen nyɔtunmuna piik nan ŋanna ki wouŋ na lek da, ki saa nant
mɔkgbeŋir nba ki bi yir Adria† na paak, ki tansuunii ki ŋaruŋ kanna na ji mi a ti per
tiŋe.
28 Ŋanne ki bi jii bonbikinkar, a bin bikin ki laan li sumii amii li ki sumii, ki bikin ki
sɔɔ li sumii baar taapauŋ kobik nan piinleewa. Ki li yann waaminna, ki bi yaan bikin,
ki sɔɔ li sumiiu ji tee taapauŋ piinyiae.
29 Ki jaŋmaanii kɔɔb, kimaan bi dukii a bi ŋaruŋ na tan saa kpet do tana paak. Li
paak ki bi ji jii kutkpiata ŋanna nba so ŋaruŋ ki sent na, ki lu nyun ni, ki gaan ŋaruŋ
maŋ poorpo, ŋaan lek ji mei Yennu a lin yent sanyiɔk.
30 Ŋanne ki ŋaruŋ kanna na ji loon bin bot ŋaan nyik ŋaruŋ na, ki sikint burgbetir
na nyun paak, ŋaan ji tee ser ki li tee nan bi yaa bin sikin kutkpiata ŋaruŋ maŋ tɔɔnn
poe na.

† **27:27 27.27** Li sanleere tee “Sinsuuk ni mɔkgbeŋir.”

31 Ŋaan ki Pɔɔl yet lanjimanba nan bi saakɔɔ na a, “Ŋaruŋ kanna na-i kaa ŋaruŋ na
ni, i sɔɔ kan tinni.”
32 Ŋanne ki lanjimanba na pot pot ŋmiit nba ki bi lor burgbetir maŋ, ki te ki li baa
nyun ni.
33 Tɔn, ki li yaan tan per yentu, ki Pɔɔl bet bi kura a bin di jeet, ki yet a, “Dinna li
pukii daa piik nan ŋannae na ki i mɔk jaŋmaanii ki ki dii siari.
34 Li paak, n barimie ki i lek di jeet, kimaan li tee linba saa te ki i ŋamm la paŋe. I
sɔɔ kan la daŋi.”
35 Pɔɔl nba pak nna, ki u jii boroboro, ki tur Yennu niipoouk bi numm ni, ki ŋmit dii.
36 Ŋanne ki bi para ji chee, ki bi kura jak jeet na ki di.
37 Ti kur kann din tee kobiinlee nan piinlore nan banloobo.
38 Sɔɔ kur nba dii jeet na ki jaŋ yoo nba, ki bi jii boroboro dii nba tenn ŋaruŋ maŋ ni
na ki lu mɔkgbeŋir na ni, a ŋaruŋ na n fukit.

Ŋaruŋ na yakitu labaar

39 Laa tan yent sanyiɔk, ki ŋaruŋ kanna na la tiŋ na ki ki banni, ŋaan la lɔtuk nna
mɔkgbeŋir na kpiŋ, ki li mɔk gbingbanŋann, ki bi bikin a li-i saa fit, bin te ki ŋaruŋ na
n saan kɔɔ leŋ ki fer tant ni.
40 Ŋanne ki bi ji pot ŋmiit na, ki kutkpiata maŋ baa nyun ni, ŋaan bia lot ŋmiit nba lor
daat nba ki bi dia kan ŋaruŋ na, ki ji fit donn chinchenn ŋaruŋ na numm po, a wouŋu
da kii saa namm. Ŋanne ki bi tan per gbingbann,
41 ki ŋaruŋ na tɔɔnn po fer tiŋ ni. Li tɔɔnn po nba fer tiŋ ni biaŋinba na, ki ŋaruŋ na
gbar saanu, ki nyunpana ji lia li poorpo nan paŋ ki li yakit yakit.
42 Tɔn, ki lanjimanba na ji loon bin kpi dansarkɔɔra na kur, a nna-i kaa, li pasiar bin
duk poot ki chiar bot.
43 Ŋaan ki lanjimanba maŋ saakɔɔ na ŋarin loon ki wun tinn Pɔɔl. Li paak, ki u tiab a
bi daa kpibi, ŋaan tur mɔb a binba kur mi nyunduku, bin yukir baa nyun na ni sinsinn
ki duk poot.
44 Ŋaan binba biar ki ki mi duku na n mun soor ŋaruŋ daat koo ŋarin-yaka ki wɔb ki
duk poot. Ti kura ji din teen nnae ki tinn.

28

Malta teeb nba gaarit biaŋinba

1 Taa din tinn na poorpoe ki ti bann nan tiŋ maŋ sanne Malta.
2 Leŋ niib din diat bonnann. Saak din baa, ki waat be bonchiann, ki bi joo mugann ki
turit a ti nanii, ŋaan teen ti kur sommir sommir.
3 Ki Pɔɔl tan tikir daginganii ki kpab nan waauk, ki teen muu na ni, ki muu na tonu
gbat waauk na, ki u nyii, ki jun Pɔɔl nuu.
4 Ki leŋ niib nba la ki waauk na jɔɔn Pɔɔl nuu paak na, ki bi ji beer leeb a, “Jɔɔ na
kpan tee nikpiiruko. Waa lek tinn u mɔŋ mɔkgbeŋir ni na, ŋaan kpeemm ŋarin kan
nyikɔ ki wuu be u manfoor ni.”
5 Ki Pɔɔl ŋak u nuu, ki waauk na baa muu na ni, ŋaan ki li ki teen Pɔɔl siar nan
waama.
6 Ki bi ji daan a bin laan u siar po saa mɔr, koo u tan saa baa ki kpo-o. Baa ji daan
daan ki tan bak ki ki la siar teenɔ na, ki bi lebit bi dudukit ki yaa u tee yensaue.
7 Leŋ bia din ki fɔk nan bat Publius kpaanti. Ŋɔɔe din tee tiŋ maŋ ni bat. Ki u din
gaarit saauŋ ki saa jaŋ damunjaa ŋantaa.
8 Ki Publius maŋ baa mun dɔɔ yiar gbanantouŋ nan nɔniikak ni. Ki Pɔɔl tan kɔɔ u
diiuk ni, ki yii nii u paak, ki miar Yennu, ki u la laafia.
9 Li paak ki baatleeb nba be leŋ na kur baar, ki u te ki bi la laafia.
10 Ki bi pit piinii bonchiann. Taa bia din tan fi a tin kɔɔ ŋaruŋ yoo nba, ki bi baar nan
linba ki ti tan sii loon sɔnu ni, ki kɔɔn ŋaruŋ ni ki turit.

Taa saan Rom biaŋinba

11 Ti benu leŋ ŋmaarii ŋantaa poorpoewa ki ti kɔɔ ŋaruŋ nba nyii Aleksandria ki be
Malta sakoouk na, ki bi yi ŋaruŋ maŋ Yenjaasnba. Ki li fiir saa,
12 ki yaan tan baar doo nba ki bi yi Sairakus na, ki biar leŋ daa ŋantaa,
13 ki tan tɔɔt baar Regium doo. Ki li tan yent ki wouŋ yaan jak danu, ki nyii niigaŋ po
ki tutit. Ki ti jii daa ŋanlee ki yaan baar Puteoli doo.
14 Leŋe ki ti la Yiisaweisiab. Ki bi yaa tii be namm ki jaŋ daa ŋanlore. Ki ti be namm,
ki tan nyii leŋ ki saa Rom doo ni.

15 Yiisaweira nba be Rom doo ni na nba gbat ti po, ki bi fiir chetit Apius daak na ni,
ki siab mun chetit Saamŋei Ŋantaa nba kpia Rom na. Pɔɔl nba lab yoo nba, ki li turɔ
kpaaŋ-mɔŋ, ki u tur Yennu niipoouk.

Pɔɔl benu Rom doo ni

16 Taa baar Rom yoo nba, ki bi chab Pɔɔl ki u be ŋaak ni, ki bi te ki lanjima guu-u.
17 Tɔn, li daa ŋantaa poor poe ki Pɔɔl yiin Juu teeb yudamm ki lakimm, ki yetib a, "N
naa waas, n lek ki tun bonbisiar ki biir ti niib koo ti yeejamm sennu, ŋaan bi din soorin
ki kɔɔnin dansarik Jerusalem-e, ki jii kubinin Rom teeb.
18 Ki bi boin buboit, ki tan loon bin nyikin, kimaan bi ki la maa tun bonbisiar nba jaŋ
nan bin kpimi.
19 Ŋaan Juu teeb nba din ki sak bin nyikin na, li paak ji din te ki n yaa n saa gaan n
maan ki tur kpanbara yudaanɔ Siisa-e, ŋaan li din ki tee n loon ki n pak biir ti niib kaa.
20 "Li paake ki n yiini maa n tan lai ki beti labaar na. Maa mɔɔntir Yennu Niganntɔɔ,
wunba ki Juu teeb mɔk dindann u po na, ŋanne te ki bi baanin jarit na."
21 Ki bi betɔ a, "Ti ki la gbant nyii Judea ki baar ki want a po, koo ti sɔɔ bia ki nyii leŋ
ki baar nan labasiari, ki sɔɔ mun bia ki pak bonbisiar ki gaan a po.
22 Ŋaan ti loon ki tin bann a dudukite. Ti poŋ mi nan siar kur po, niib bonchiann piak
ki biir jiantu nba ki a waa na."
23 Li paak ki bi senn daar. Ki niib bonchiann tan baar Pɔɔl peŋ daar maŋ ni. Ki u kat
wannib nan ninmɔnn, Yennu naan na po, sanyiɔk ni mɔkmɔk nan daajoouk, ki wantib
Yiisa barii nba be Moses sennu ni nan Yennu sɔkiniinba sɔbu ni biaŋinba, ki yiab a wun
tunn niib na yan ki jiin Yiisa po.
24 Ki bi siab yan din tunn ki kɔɔ Yiisa ni, Pɔɔl maan maŋ paak, ki siab mun ki teen
yada.
25 Ki bi jak leeb nan mɔniɔk, ki yaa bin yat. Ŋanne ki Pɔɔl pak bonyennkɔɔ a, "Yoo
nba ki Yennu Seyeeŋ din te ki u sɔkinii Aisaya pak tur ti yeejamm na, u din pak mɔniie,
26 ki yet a,
'Ii saa ki saa bet niib na a:
I tan saa gbiint ki gbiint, ŋaan lek kan bann li paaki,
ki bia tan saa got ki got, ŋaan lek kan la,
27 kimaan niib na tee yankpeenae,
ki bi bia kpaa bi tuba a bi daa gbia,
ki bia mun bi nunii a bi daa laat.
Bi-i bonni kii mun bi nunii, bi bo saa lawa,
bi-i biaki bonni kii kpaa bi tuba, bi bo saa gbata,
ki bi-i biaki bonni kii tee yankpeena, bi bo saa bann li paaka.
Li-i kii teen nna bonni, bi bo saa nyik bi toonbiite,
ki n te ki bin la laafia.' "
28 Ki Pɔɔl ŋamm yet a, "Li ŋan ki yin bann nan Yennu tinnu maan baar niib nba ki
tee Juu teeb paaka, ki bi saa gbiint."
((
29 Pɔɔl nba din pak nna yoo nba, ki Juu teeb na ji yat saa, ki jak leeb nan mɔniɔk
bonchiann.))
30 Pɔɔl nba din be siaminba na, u din pa likiriie, ki be leŋ bina ŋanlee. Nirɔ nba kur
tan baar u boor, wun gaarɔ bonŋann.
31 Ki u din tuu mɔɔntir Yennu naan na po, ki want niib ti Yomdaanɔ Yiisa Masia po,
ki piak u yamani nan parcheenn.

Gbouŋ nba ki Pɔɔl din sɔb ki tur
ROM TEEB
nae na

Ki jiin Rom teeb gbouŋ na po

Pɔɔl din sɔb gbouŋ na ki tur Rom doo teeb, a lin ŋamm sɔnue, ki wun baar gɔn Yiisaweira nba be leŋ. U lor din tee wun tun nan leŋ Yiisaweira nae waama, li poor po bin sommɔ ki wun saan Speenn tiŋ ni.

1 Min Pɔɔl-e sɔbin gbouŋ na. N tee Yiisa Masia toontunnɔe, ki u yiinin a n teen u
toomii, ki Yennu gannin a n mɔɔnt u barŋanii na.
2 Yennu din dɔŋ senn u mɔsonn barŋanii maŋ poewa, ki u sɔkiniinba din mɔɔntir u
mɔsonn maŋ, nan laa sɔb u kasii gbouŋ ni na.
3 Barŋanii maŋ want u Bija poe; ŋɔɔe tee ti Yomdaanɔ Yiisa Masia; waa teen nisaarik
yoo nba, ki bi marɔ ki u tee Defid yaaboonn,
4 ki Yennu Seyeeŋ wann nan paŋ nan u set tee Yennu Bija, u kuunfiiru paake.
5 U paake ki Yennu ninbatinu be n paak ki te ki n tee u toomii, ki n jii u sann ki saan
nibooru kur boor, ki te ki bi teeu yada ki saak u mɔb;
6 ki i mun be daansiab nba ki Yiisa Masia gannib na kann ni.
7 Li paak ki n sɔbin gbouŋ na ki teen yimm nba be Rom doo ni, ki Yennu looni ki ganni
a yin teen u mɔŋ niib na. Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan
parmaasir-ii be nani.

Pɔɔl nba teen Yennu niipoouk biaŋinba

8 Sinsinn, n teen Yennu niipoouk Yiisa Masia sann ni, i kura paak, kimaan tingbouŋ
na teeb kur gbia i yada po.
9 Yennu tee n siara daanɔ nan n ki mi nyik Yenmiaru i kura paaki. Ŋɔɔe ki n waau
nan n par kura, ki mɔɔntir barŋanii nba jiin u Bija po na.
10 N meiɔ a li-i tee u loommie li kan yukir ki n saa baar i boor ki gɔni,
11 kimaan n mantik loon ki n sommi ki yin gaar Yennu Seyeeŋ piinsiare, ŋanne saa te
ki yin set fanu kii mɔk paŋ u weiu ni.
12 Maa want linba tee a min nan yimm nba teen yada biaŋinba na, ti sii kɔɔnt leeb
para, ti yada teenu na paake.
13 N naa waas, n loon yin bann nan n yabir nan taar munŋaa nawa a n baar gɔni,
ŋaan ki siar gɔin mɔkmɔk nan mɔtana, ki n ki fit gɔnini. N loon ki n te ki niib nba be i
boor na n wei ti Yomdaanɔ nan maa daan teen biaŋinba nileeb sinsuuk ni na.
14 Li kpaa talas ki n bet niib kura barŋanii na po, binba mɔk yan, nan binba ki mɔk
yan, nan binba mɔk ninyentir nan binba ki mɔk ninyentir.
15 Li paak ki n ninbinn mɔn bonchiann a n mɔɔnt barŋanii maŋ ki tur yimm nba be
Rom doo ni na.

Yiisa barŋanii na nba mɔk paŋ biaŋinba

16 Fei ki mɔkin nan ki n mɔɔnt barŋanii maŋ, kimaan li tee Yennu paŋ nba tint wunba
kur teen Yiisa yadae; sinsinn li tee Juu teeb yare, ki bia tee booru kur yar.
17 Barŋanii maŋ want nan Yennu yeen a nirɔ tee niŋanɔ u tɔɔnn, yada teenu paake;
nae nyii paanu ki tur binba teen Yiisa yada, nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba na a,
"Wunba teen niŋanɔ Yennu boor, u yada paak, li daanɔe mɔk manfoor nba kaa gbennu."

Nisaarii kur nba mɔk biit biaŋinba

18 Yennu wann nisaarii a u donn wutoor bi paak, kimaan bi tuun toonbiit ki ki waa u
sɔnu, ki bi biit sɔnii maŋ te ki niib ki bant u barmɔnii.
19 Yennu donn wutoor, kimaan nisaarik nba sii fit mi u po biaŋinba, ŋanne fiit ki be
paanu ni, kimaan ŋɔɔ Yennu mɔŋ mɔŋe fiitir ki wannib.
20 Yoo nba ki Yennu din nan durinya na mɔkmɔk nan mɔtana, u naamii maŋ nie ki
bi bann u benu nba ki nisaarik ninbinn ki fit laat na, ki bia mi nan u mɔk paŋ nba kaa
gbennu, ki set tee Yennu. Li paak, bi ji ki mɔk yaak Yennu tɔɔnn ki saa yet a bi ki mi bi
biiti.
21 Bi mi Yennu, ŋaan bi ki teenɔ baakir nba ki u yen na, bi bia ki teenɔ niipoouku. Bi
mɔk jatdudukit, bi yan ki yenti, ki bia ki mɔk nyɔɔti.
22 Bi yaa bi mɔk yame, ŋaan tee jatit;
23 baa bo sii jiantir Yennu nba tun be na, bi ki saki, ŋaan jiantir yennii nba ki niib
namir, ki li naan nisaarii, koo nɔɔnii, koo bonkobit, koo bonfurinkaa na.

24 Li paak ki Yennu nyikib, ki bi tuun toonbiit nba ki bi para loon, ki dint bi mɔŋ fei,
ŋamm nan bi leeb gbanant toona ni.
25 Bi jii linba tee Yennu barmɔniie ki lu, ŋaan sak faak, ki lebit ki jiantir linba tee
Yennu naamii, ŋaan nyik Yennu mɔŋ mɔŋ, wunba yen baakir kur mɔkmɔk nan yoo nba
kaa gbennu na. Mamɔmm.
26 Li paak ki Yennu nyikib, ki bi tuun bi mɔŋ loomm nba mɔk fei, ki bi poob nyik bii
dɔɔ nan jab ŋaan ŋmat ki dɔɔ nan bi leeb;
27 ki jab mun nyik bii dɔɔ nan poob ŋaan ŋmat ki dɔɔ nan bi leeb, ki bi niɔŋ be bi
leeb ni bonchiann, ki jab tee bonsia nba mɔk fei nan bi leeb, li paak ki bi laat tubdatu
nba jaŋ nan bin gaar bi gbanant ni, bi biit maŋ paak.
28 Nisaarii nba din ki loon bin bann Yennu na, li paake ki Yennu nyikib nan bi
dudukbiit, ki bi tuun toona nba bi bonchiann.
29 Ki biit kur be bi ni, ki bi gbee nan biit nan nianchiɔŋ nan yanbɔmm nan funfunbiit
nan nikpinu nan kunkɔna nan fai nan dudukbiit, ki bia tee sanjaanjanna;
30 ki piak biir bi leeb, ki ki loon Yennu, ki sukii bi leeb, ki mɔk garuk ki dont bi mɔŋ,
ki bia ŋamii dukii biit sɔnii, ki ki teen bi naanba nan bi baanba baakir.
31 Bi bia ki mɔk yansian bi ni; bi ki waa bi mɔsona biaki; bi ki mɔk lomm koo ninbatinu
nan bi leebi.
32 Bi mi nan Yennu sennu wann nan binba tuun linba na booru, bi nyɔɔt tee kuume,
ŋaan bi lek kpan tuun ŋanne, ki bia mɔk parpeenn nan binba tuun li toonbooru mun.

2

Yennu buut labaar

1 Li paak, fin nba want a lɔɔ biit, a ki mɔk sɔnu, kimaan faa want a lɔɔ biit na, li want
nan a mɔŋ mɔŋ mɔk biit, kimaan faa want a lɔɔ biit na, a mɔŋ mun tuun nnae.
2 Ti mi nan Yennu tan saa bu binba tuun nna na buuta; ki u buut maŋ tee barmɔniie.
3 Faa want leeb nba tuun biit biaŋinba, ŋaan mun tuun nna na, a dukii Yennu kan
dat a tubiri-i?
4 Koo a yisin loonchiɔŋ nan sukuru bonchiann nba ki Yennu mɔk nant nae-e? A ki mi
nan Yennu mɔk burchint nana a wun te ki a nyik a biit na ŋaan kii be fanue-e?
5 Ŋaan a par wakii, ki a lek ki sak nan fan nyik toonbiit tumu, li paak, a pukii a mɔŋ
tubdatu nba ki a tan saa la, daar nba ki Yennu wutoor saa nyi paanu, ki u saa bu niib
buut nan barmɔnii nae;
6 kimaan sɔɔ kur saa la nyɔɔt, u toona nba tee biaŋinbae.
7 Nisiab mɔk mintir ki tuun toonŋana ki loon Yennu n pakib ki turib nyɔɔt nan
manfoor, ŋamme set saa la manfoor nba ki mɔk gbennu.
8 Ŋaan binba mɔk kunkɔna, ki ki sak barmɔnii na, ŋaan tuun toonbiit, Yennu wutoor
saa do bi paaka.
9 U saa jii biak nan mukisuk ki tur nisaarii nba kur tuun toonbiit na; Juu teeb nae saa
la tubdatu sinsinn na, ki binba ki tee Juu teeb na n mun bia la;
10 ŋaan Yennu saa jii paku nan baakir nan parmaasir ki tur binba kur tuun toonŋana
na; Juu teebe saa sint gaar, ki binba ki tee Juu teeb na n mun bia gaar;
11 kimaan Yennu ki mɔk ningannii.
12 Binba kur ki mi Yennu sennu ki tuun toonbiit na, bi saa kpo bi toonbiit tumu na
paake, li ki tee baa ki dia sennu maŋ na kaa. Binba kur mi Yennu sennu, ŋaan tuun
toonbiit na, Yennu saa jii sennu maŋe ki bu namm.
13 Binba gbia sennu na, ŋamm kaa tee niŋamm Yennu boori, ŋaan binba tuun biaŋinba
ki sennu na wann na, ŋamme tee niŋamm u boor.
14 Binba ki tee Juu teeb na, bi ki mɔk sennu na, ŋaan bi-i tuun sennu na nba wann
biaŋinba nan bi tiɔŋ yamie, bi mɔk bi tiɔŋ sennu bi para ni, nan baa lek ki mɔk sennu
maŋ nawa.
15 Baa tuun biaŋinba na want nan sennu na nba yaa biaŋinba na be bi para ni, ki bi
dudukit mun wantib linba ŋan nan linba ki ŋan, kimaan sianyoo bi dudukit tuu tan sak
bi toon-yena nan li ŋan, ŋaan yosau bi dudukit n bia yêt bi toonlia nan li ki ŋani.
16 Tɔn, li tan sii tee nnae daar nba ki Yennu saa bu niib kur para ni buut Yiisa Masia
paak, nan maa mɔɔntir barŋanii maŋ biaŋinba na.

Ki jiin Juu teeb nan sennu na po

17 Gotir, a yi a mɔŋ Juu nirɔe, ki mɔk parbifaant nan sennu na tee a yare, a li paak a
tee Yennu yɔɔe,
18 ki mi linba ki Yennu loon fii tuun, ki a bia tumii sennu na ki mi linba ŋan nan tumu,

19 ki teen yada nan a fit want jɔɔnii sɔnu, ki bia tee yentu ki tur binba be bunbɔnn ni
na;
20 ki fit kpaan jatit, ki bia want binba ki mi, kimaan a mi barmɔnii na nba sɔb bianjinba
sennu gbouŋ na ni.
21 A want leeb barmɔnii na, ŋaan bee ki a ki want a mɔŋi? A want leeb a bi daa jaami,
ŋaan fin ki jaami-i?
22 Fine want niib a bi daa tuun bonchonchonn toona, ŋaan fin ki chommi-i? Fin nba
ki loon pata maan na, ŋaan a ki jaan patjiantu diit ni bona-a?
23 Fin nba nyu bara sennu maŋ paak na, a yêen sennu maŋ ki dint Yennu fei,
24 nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni a, "Yimm Juu teeb paake ki binba ki tee Juu teeb na
piak bonbiir ki jiin Yennu po."
25 Fi-i sak Yennu sennu, a punpotu mɔk nyɔɔt, ŋaan fi-i kii sak sennu na, li ŋman a ki
poti.
26 Binba ki tee Juu teeb ki ki pot, ŋaan sak sennu maŋ mɔbona ki waa-r, Yennu saa
gaarib nan wunba pot nae.
27 Yimm Juu teeb mɔk sennu maŋ ki li sɔb gbouŋ ni; ki i bia porii puna, ŋaan yimme
bia biir sennu na; ki binba ki pot bi puna ŋaan waa sennu na, ŋamme saa bu i buut ki
biiri.
28 Nirɔ nba tee Juu nirɔ paanu ni kuukɔɔ, u ki tee Juu nirɔ nan mɔnii. Potu nan mɔnii
mun ki tee gbanant potu nba be paanu ni kaa.
29 Juu nirɔ nan barmɔnii tee wunba tee Juu nirɔ par nie. Potu nan mɔnii mun tee par
nie, ki li potu tee Yennu Seyeeŋ toonne; li ki tee gbanant paak kaa. Li daanɔ laat paku
Yennu boore, li ki tee nisaarik boor kaa.

3

1 Tɔn, nyɔlante ki Juu teeb la ki gar binba ki tee Juu teebi? Bi punpotu mɔk nyɔɔti-i?
2 Li mɔk nyɔɔt bonchiann. Sinsinn tee Yennu din jii u sennu mɔbona na ki guun Juu
teebe;
3 ki bi siab-i diŋi kii dia bi mɔsonn, li want nan Yennu ki dia u mɔsonni-i?
4 Aaii, li ki want nna kaa. Niib kur-i bonni tee fai damm, ŋaan Yennu ŋarin tee
barmɔnpakirɔe. Li waa nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni bianjinba nae a:
"Fin Yennu-i pak, bi saa la nan a mɔk mɔnii,
ki bii bu a buut, a bia saa di mɔniie."
5 Ŋaan ti toonbiit-i fiit wann nan Yennu mɔk mɔnii, ki ti saa yet a bee? Waa daar ti
tuba na paake ki ti ji saa yet a u mɔk biiti-i? (Nisaarik dudukite ki n yet nna.) Aaii, n
kan yet nna kaa.
6 Yennu-i kii be fanu, u kan fit bu tingbouŋ na niib buuti.
7 Tɔn, sɔɔ-i boi a, "N faak na-i want nan Yennu set tee barmɔnii daanɔ, ki te ki niib
teenɔ baakir, bee teen ki u saa dat n tubir a n tee biitdaanɔ?"
8 Siab bia yeen a, "Ŋaant ti tun toonbiit ki bonŋann n baar." Nisiab sukiin ki yeen a
mine yet nna. Yennu saa dat bi tuba nan laa janjib bianjinba.

Nirɔ kaa ki tee niŋanɔ

9 Ti saa yet a bia? Timm nba tee Juu teeb na binbeŋ chee binba ki tee Juu teeb na
binbeŋ amii? Aaii, ti binbeŋ ki chee bi yari. N poŋ dɔŋ yet a Juu teeb nan binba ki tee
Juu teeb be biit yiikoo nie
10 nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni a:
"Sɔɔ kaa ki tee niŋanɔ, aaii, nan yenɔkɔɔwa gbaa.
11 Sɔɔ kaa ki mɔk minu, sɔɔ kaa ki loon Yennu.
12 Sɔɔ kur kpet sɔnuwa, sɔɔ kur tuun biite;
sɔɔ kaa ki tuun toonŋana, sɔɔ kaa, nan yenɔkɔɔwa gbaa;
13 bi mɔi yaa nan kayaant nae, ki fai nyi bi mɔi maŋ ni,
ki linba nyi bi mɔi ni tee nan waauk lɔbii na;
14 mɔpora nan mɔtont kuukɔɔe nyi bi mɔi ni.
15 Bi tuu kpi nirɔ yiamewa;
16 ki siaminba kur ki bi gar, biiru nan parbiir tuu baar leŋe.
17 Bi ki tuun linba saa baar nan parmaasiri.
18 Bi binbeŋ ni, bi ki tiin Yennu."
19 Tɔn, ti mi nan Yennu sennu-i yet linba, li yeen ki teen binba be li yiikoo nie, li paake
ki niib kur sii muu bi mɔi, ki tingbouŋ na teeb kur be Yennu buut ni, ki u tɔɔnn, sɔɔ kaa
ki mɔk mɔnii.

20 Sɔɔ kaa ki saa fit wei sennu na nba wann biaŋinba ki teen niŋanɔ Yennu tɔɔnn; sennu
na paake te ki nisaarik bann nan u tuun toonbiit.

Biaŋinba ki Yennu te nisaarik tee niŋanɔ u tɔɔnn

21 Ŋaan mɔtana, Yennu mɔŋ nba lon sɔnsau nba saa te ki nisaarik n teen niŋanɔ na
ji be yeenin nie, ki u sɔkiniinba maan nan sennu nae wantit li po, ŋaan li ki nyi sennu
na saku ni kaa.
22 Yennu-e te ki nisaarii nba teen Yiisa Masia yada na tee niŋamm u tɔɔnn, li nyii baa
teen Yiisa Masia yada nae, ki lukitin kaa,
23 kimaan nisaarii kur tun toonbiit ki ki be fanu nan Yennu nba loon biaŋinba na.
24 Yennu ninbatinu paake ki u yet a bi tee niŋamm u tɔɔnn; li tee piiniie, kimaan Yiisa
Masia pa bi paak ki nyinnib daabisin niwa.
25 Yennu-e te ki Yiisa Masia nyii yeenin ni, ki bia te ki u sɔn nba nyii u ni na tee
maruŋ ti biit paak, ki ti-i teen linba na yada, Yennu saa nyik chab ti biita; ŋanne wann
nan Yennu be fanu. Yoo nba gar, Yennu din ki dat nisaarii tuba bi toonbiit paaki, kimaan
u sukuru paak;
26 ŋaan mɔtana u nyik chabit ki loon wun wann nan u set be fanu, ki bia yet a wunba
teen Yiisa yada na mun tee niŋanɔe ŋɔɔ Yennu tɔɔnn.
27 Li paak, siar be ki ti mɔk parbifaant nanni-i? Aaii, li ki tee a taa waa sennu na paak
kaa ki ti saa la tinnu, ŋaan li tee taa teen Yiisa Masia yada na paake.
28 Ti yeen a nisaarik yada teenu paake ki Yennu yet a u tee niŋanɔ; li ki tee waa waa
sennu na paak kaa.
29 Yennu tee Juu teeb kuukɔɔ Yennu-ee? Aaii, u tee Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb
na Yennu-e.
30 Yennu tee Yen-yenɔkɔɔe ki saa yet a Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb na kur n
teen niŋamm u tɔɔnn, bi yada teenu paak.
31 Tɔn, taa yet a nisaarik laat tinnu u yada teenu nie na, ŋanne saa te ki sennu na n
teen yanni-i? Aaii, li ki tee nna kaa. Ti lek see sennu na poe.

4

Abraham labaar

1 Tɔn, ti saa yet a bee ki jiin ti yeeja Abraham nan u binbeŋ po?
2 Waa din waa sennu na-i diŋi te ki Yennu yet a u tee niŋanɔ u tɔɔnn, u bo sii mɔk
linba saa te ki u mɔk parbifaant, ŋaan u ki mɔk parbifaant Yennu tɔɔnni.
3 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Abraham din teen Yennu yadae, ki u yada maŋ paak ki
Yennu jiiu ki u tee niŋanɔ u tɔɔnn.”
4 Nirɔ-i tuun toona, u nyɔɔt kii tee piinii kaa, ŋaan li sii tee paauko.
5 Nirɔ nba ki teen sennu weiu na yada, ŋaan teen Yennu nba nyikit biitdamm ki
chabitib na yada, Yennu saa jii li daanɔ ki u tee niŋanɔ u tɔɔnn; li daanɔ yada paake ki
Yennu saa jiiu.
6 Nnae ki Defid din yet a daanɔ nba ki Yennu jiiu ki u tee niŋanɔ u tɔɔnn ki li ki tee u
toonŋana paaki, li daanɔ mɔk parpeenn bonchiann.
7 Defid din yet a:
“Damm nba ki Yennu nyik bi biit ki chabib
ki kpeen bi biit na, bi mɔk parpeenn;
8 Damm nba ki Yennu ki tian bi toonbiit po, bi mɔk parpeenn.”
9 Li parpeenn tee binba pot na kuukɔɔ yar amii? Aaii, nan binba ki pot nawa. Ti poŋ
bo yet a li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Abraham din teen Yennu yada, ki u yada maŋ paake
ki Yennu jiiu ki u tee niŋanɔ u tɔɔnn.”
10 Nlee yooe ki Yennu din tun nna? Yennu din yiu niŋanɔewa ki u tan pot amii u din
potewa ki Yennu yiu niŋanɔ? Yennu poŋ din yiu niŋanɔewa ki u tan pot.
11 U din pota, ŋaan u potu maŋ tee siara nba want nan u yada maŋ paake ki Yennu
poŋ din jiiu ki u tee niŋanɔ, li poorpowa ki u ji tan pot. Li paak, binba kur teen Yennu
yada ŋaan ki pot na, Abraham tee bi baae; baa teen Yennu yada na paake ki Yennu yib
niŋamm.
12 Abraham tee binba pot na mun yaa baae, li ki tee baa pot na paak kaa, ŋaan baa
bia teen Yennu yada nan biaŋinba ki ti baa Abraham din teen na, u din teen yadaewa
ki tan pot; bi yada paake ki Abraham tee bi baa.

Taa gaan Yennu mɔsonn yada paak biaŋinba

13 Yennu din senn mɔsonn ki tur Abraham nan u yaaboona a tingbouŋ na tan sii tee
bi yare, li din ki tee Abraham nba waa sennu na paak kaa ki Yennu senn li mɔsonni,
ŋaan li din tee u yada paake ki Yennu jiiu ki u tee niŋanɔ u tɔɔnn.
14 Li-i bonni tee ki Yennu mɔsonn na tee binba dia sennu maŋ yarie, ŋann ŋarin, nirɔ
yada bo sii tee yanne, ki Yennu mɔsonn bo kii mɔk nyɔɔti.
15 Sennu na yêtue baat nan Yennu wutoor, ŋaan sennu-i kaa, mɔyêtuk sii kaa.
16 Yennu mɔsonn na tee binba teenɔ yada na yare; u ninbatinu paak, ki u senn mɔsonn
maŋ, ki li set tee Abraham yaaboona kur yar, li ki tee binba waa sennu na kuukɔɔ yar
kaa, ŋaan binba kur teen Yennu yada nan Abraham nba din teen biaŋinba na, li tee bi
yare, kimaan ŋɔɔ Abraham-e tee ti kura baa,
17 nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni a, “N teena nibooru bonchiann baae.” Li paak, Yennu
boor Abraham tee ti baae, Yennu nba ki Abraham teenɔ yada na, ŋɔɔe te ki kpeemm
laat manfoa, ki tuu te linba kaa ki li ji be.
18 Siar din ki want dindann, ŋaan Abraham lek din mɔk dindann nan Yennu saa turɔ
bika, ki bia teen yada, ki u yada teenu paake ki u teen nibooru bonchiann baa, nan
Yennu nba yetɔ a, “A yaaboona tan saa pɔt bonchiann.”
19 Abraham din la nan bina kobik nawa, ki mi nan u gbanant baŋa, ki u ŋaapoo Sara
bia tee pookanmatire, ŋaan nan li kura gbaa, Abraham yada din ki wati.
20 U mantik din teen Yennu yada, ki ki mɔk birsuk nan Yennu mɔsonn na, u yadae din
te ki u mɔk paŋ bonchiann, ki piak Yennu.
21 U mantik din teen Yennu yada ki ki birisi, ki mi nan Yennu nba senn biaŋinba, u
set saa fit tuma.
22 Li paak ki “Yennu jiiu ki u tee niŋanɔ,” kimaan waa teen Yennu yada na.
23 Ŋaan Abraham kuukɔɔ paak kaa ki li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Yennu jiiu ki u tee
niŋanɔ,”
24 ŋaan li sɔb ki teen timm nba ki Yennu saa gaarit mun ki ti tee niŋamm u tɔɔnn nae,
kimaan taa teen ŋɔɔ Yennu nba fiin ti Yomdaanɔ Yiisa kuun ni yada na.
25 Ŋɔɔe din jii Yiisa ki chab ki bi kpiiu ti toonbiit paak, ŋaan bia fiinɔ kuun ni, a wun
te ki tii tee niŋamm u boor.

5

Binba ki Yennu yet a bi tee niŋamm

1 Tɔn, taa teen Yiisa yada na paake ki Yennu yet a ti tee niŋamm u boor, ki parmaasir
ji be timm nan Yennu sinsuuk ni, ti Yomdaanɔ Yiisa Masia paak.
2 U paake ki Yennu tint ninbaauk, ti yada maŋ paak; ki ti la u ninbatinu maŋ ki mɔk
parpeenn, kimaan ti mɔk dindann nan ti tan sii mɔk binbenŋaŋ nba ki Yennu saa turit
na.
3 Ti bia mɔk parpeenn ti biak dinu ni, kimaan ti mi nan biak dinu baat nan sukurue,
4 ki sukuru mun baat nan binbenŋaŋ, ki binbenŋaŋ mun baat nan dindann,
5 ki dindann maŋ ni ti tan kan di fei, kimaan Yennu jii lomm nba ki u mɔk nae ki teen
ti para ni, u Seyeeŋ nba ki u turit na paak.
6 Kimaan yoo nba ki ti daa din ki mɔk sommir na, ki Masia gaar timm biitdamm paak
ki kpo, ki li tee yoo nba ki Yennu gann.
7 Li paar nan nirɔ n gaar nipeemɔ paak ki kpo, ŋaan li pasiar a saa la sɔɔ n gaar
niŋanɔ paak ki kpo;
8 ŋaan Yennu wann nan u set loonit bonchiann, kimaan taa din tee biitdamm na ki
Yiisa Masia gaar ti paak ki kpo.
9 U sɔn paak, ki Yennu yet a ti tee niŋamme; li paak, u set saa nyinnit tubdatu nba
baat ti paak na niwa.
10 Ti din tuu tee Yennu dataie, ŋaan mɔtana jik u teent u yɔɔsnbae, kimaan u Bija nba
din kpo na sɔn paak, ki taa tee u yɔɔsnba na, birsuk ji kaa, u saa tinnit u manfoor paaka.
11 Ŋaan li kur kaa na; ti bia mɔk parpeenn Yennu nba sommit bonchiann biaŋinba, ti
Yomdaanɔ Yiisa Masia paak na, kimaan u paake ki Yennu ji teent u yɔɔsnba.

Ki jiin Adam nan Masia po

12 Tɔn, niyenɔkɔɔe din te ki biit baar tingbouŋ na ni, ki u biit na paake te ki kuun be.
Li paake te ki kuun kpi niib kur, kimaan nisaarik kur tun toonbiita.
13 Biit din be tingbouŋ na niewa ki Yennu tan tur Moses sennu na, ŋaan sennu-i kaa,
sɔɔ kan fit yet nirɔ a u biir sennu.
14 Laa nyii Adam yoowa ki tan tuu Moses yoo, kuun lek mɔk yiikoo sɔɔ kur paak, ki
kpi binba mɔk biit nba ki tee nan Adam biit nba din tee biaŋinba na.
Tɔn, Adam din tee wunba din yaa wun wei poor na ninnauŋo.

15 Ŋaan bi banlee na ki jan, kimaan Yennu piinii nba ki u pit yann na ki tee nan Adam
toonbiit na kaa. Li tee mɔniie nan niib bonchiann kpo niyenɔkɔɔ maŋ toonbiit paake.
Yennu ninkpabauŋ yab, ki u piinii nba ki u teen niib bonchiann, ki li tee yenɔkɔɔ Yiisa
Masia ninkpabauŋ paak na mun bia yab.
16 Bɔkitu be Yennu piinii nan niyenɔkɔɔ Adam toonbiiuk sinsuuk ni; kimaan niyenɔkɔɔ
Adam toonbiiuk maŋ poorpo, ki Yennu din bu u buut, ki yet a u toonbiiuk maŋ ŋan nan
tubdatu; ŋaan ŋɔɔ Yiisa Masia piinii nba ki u pit yann na tee nyikinchabe, toonbichiɔŋ
poorpo.
17 Niyenɔkɔɔ toonbiiuk paake ki kuun kpi sɔɔ kur, kimaan niyenɔ maŋ paak; ŋaan
linba wei, niyenɔkɔɔ Yiisa Masia toonn na gar nnawa; niib nba kur la Yennu ninbatinu
nba yab, nan u piinii nba tee nyikinchab na, bi saa la nyannu nan manfoor, Yiisa Masia
paak.
18 Niyenɔkɔɔ maŋ toonbiiuk paake te ki sɔɔ kur ŋan nan tubdatu, nnae mun,
niyenɔkɔɔ toonŋann paake te ki sɔɔ kur laat tinnu nan manfoor.
19 Niyenɔkɔɔ nba ki bi yiu Adam na mɔyêtuk paake te ki niib kur teen biitdamm; li
mun tee nnae nan niyenɔkɔɔ nba ki bi yiu Masia na mɔsaku paake ki niib bonchiann
teen niŋamm Yennu boor.
20 Sennu na baar a lin ŋamm fiit wann toonbiit nba yab biaŋinbae; ki toonbiit nba
yab na, Yennu ninbatinu mun yab ki gar nnawa.
21 Li paak, biit nba din te ki nisaarii kpenn biaŋinba na, nnae mun ki Yennu ninbatinu
paak ki u yet a bi tee niŋamm u boor, ki turib manfoor nba kaa gbennu, ti Yomdaanɔ
Yiisa Masia paak.

6

Ki jiin toonbiit nan yentinu po

1 Li paak, ti saa yet nlee? Ti bia sii be ti toonbiit tumu nie ki Yennu ninbatinu na n
pukin amii-i?
2 Aaii, nna kaa. Li tee nan ti kpo nae, li paak, biit ki mɔk ti yaaki. Ŋann amii ti kan
biar toonbiit tumu ni.
3 Timm nba ki bi wurit Yennu nyunwuru Yiisa Masia sann ni na, li tee nan ti lakin
kpo nanɔ nae.
4 Li paak, ti din kpoe nan Yiisa Masia ki bi piit nanɔ Yennu nyunwuru ni; ki u Baa
Yennu jii u paŋ ki fiinɔ kuun ni, nnae ki ti mun fiir a tii be manfopaann na ni.
5 Li-i tee ki timm nan Masia lakin kpo, nnae ki ti bia saa lakin fiir kuun ni nan waa
din fiir biaŋinba na.
6 Ti mi nan ti binbenkperik na lakin kpo nan Masia, u dapunpunn paak, a ti
binbenkperik maŋ ji daa mɔk yaak, ki ti ji kii tee daaba biit paŋ ni.
7 Nirɔ-i kpo, u nyii biit paŋ niwa.
8 Taa kpo nan Masia na, ti mɔk yada nan ti sii mɔk manfoor nanɔ.
9 Ti mi nan Yennu fiin Masia kuun niwa ki u ji kan mi kpo; kuun ki mɔk u yaaki.
10 U din kpo ti biit paake taar yomm, ŋaan waa ji be u manfoor ni na, ŋɔɔ nan Yennu-e
lakin be.
11 Li paak, ii mun jii i mɔŋ ki lii tee nan i kpoe na, ki biit ji ki mɔk i yaaki, ŋaan Yiisa
Masia paak i ji be i manfoor ni, Yennu boor.
12 Li paak, i daa te ki biit n yent i gbanant ki te ki i tuun biit loommu.
13 Daa teen i gbanant siar po yaak ki li tuun toonbiit, ŋaan jii i mɔŋ ki tur Yennu, kii
tee nan i nyii kuun nie ki kɔɔ manfoor ni na; jiin i mɔŋ kur ki tur Yennu ki wun jii-i ki
tun yentinu toona.
14 Biit daa mɔk i yaaki, kimaan sennu na ki yenini, ŋaan Yennu ninbatinu nae yeni.

Yentinu daaba labaar

15 Tɔn, sennu na nba ki yent, ŋaan ki Yennu ninbatinu nae yent na, ti saa biar toonbiit
tumu ni amii? Aaii, ti kan teen nna kaa.
16 Fi-i jii a mɔŋ ki pet nirɔ ki tee u daabir ki saak u mɔb, li tee mɔniie nan a set tee u
daabire. Fi-i sak ki tuun toonbiit, a tee biit daabire, ki li joontu tee kuume; ŋaan fi-i sak
Yennu mɔb, a tee mɔsakdaanɔe, ŋanne saa te ki a teen niŋanɔ Yennu boor.
17 Sianyoo, biit din mɔk i yaak, ŋaan mɔtana i mantik saak barmɔnii wannu nba ki bi
din wanti na; li paake, ki n teen Yennu niipoouk.
18 Mɔtana i ji ki tee biit daaba, ŋaan yentinue ji mɔk i yaak.
19 (Yimm nisaarii nba ki fit bant Yennu maan yian na paake ki n yaa n pak nisaarik
yan ki wanni u labaar.) Yaa din jii i mɔŋ ki tuun toonbiit ki li nɔb na, mɔtana, jiin man
i mɔŋ kii tuun yentinu toona kii tee popeendamm.

20 Yaa din tuu tee biit daaba na, i din tuu ki tee yentinu yabi.
21 Toona nba ki i din tun ki li mɔki fei mɔtana na, li mɔk nyɔlante ki turini? Li
toonbooru baat nan kuume.
22 Ŋaan mɔtana i ji nyii biit daabisin niwa ki ji tee Yennu daabae; li paak ki i teen
popeendamm, ki mɔk manfoor nba kaa gbennu; ŋanne tee i nyɔɔt.
23 Kimaan biit nyɔɔt tee kuume, ŋaan Yennu piinii tee manfoor nba kaa gbennue, ti
Yomdaanɔ Yiisa Masia paak.

7

Jakunt nan pookɔɔnt labaar

1 N naa waas, i kur mi sennu po, li paak, i saa fit soor maa yaa n yet linba na paaka.
Sennu so wunba be u manfoor nie.
2 Li paak, sennu na nɔɔk ni, li kpaa talas nan poo n taan nan u sɔrɔ, yoo nba ki u sɔrɔ
daa be u manfoor ni na, ŋaan u sɔrɔ na-i taŋi kpo yoo nba, sennu na ji ki so poo na.
3 Ŋann amii, yoo nba ki u sɔrɔ daa be u manfoor ni na, li-i tee ki u waa jaganɔ, bi sii
yiu poochonchonne; ŋaan li-i tee ki u sɔrɔ kpo, sennu na ji kan soorɔ. Li-i tee ki u ji kun
jaganɔ u sɔrɔ na kuun poorpo, u ki tee poochonchonni.
4 N naa waas, li mun tee nnae ki turi; i tee Masia gbanant bɔkire, ki din kpo ki sennu
na ji ki soi; ŋaan mɔtana i gaa nan Masia nba din fiir kuun ni a tii tuun linba ŋan ki tur
Yennu nae.
5 Yoo nba ki ti din tuun ti gbanant loomm nae, ki sennu na te ki ti mɔk nianbiiuk ki li
tuun ti gbanant ni, ki baat nan linba tee kuun ti paak.
6 Mɔtana ŋarin, sennu na ki diati, kimaan ti din kpoe ki sennu na ji ki mɔk ti yaaki. Li
paak, ti ji fit tuun ki teen Yennu nan manfopaann nba ki u Seyeeŋ turit na; ti ji ki tuun
nan sennkperu nba ki bi din sɔb gbouŋ ni na kaa.

Ki jiin sennu nan biit po

7 Li paak, ti saa yet a bia? Ti yet a sennu na ki ŋan amii? Ti kan yet nna kaa. Sennu
na-i bonni kaa, n bo kan bann biit nba tee linba. Sennu na-i bonni kii wann a n daa
mɔk niɔŋ n lɔɔ bont paaki, n bo kan bann niɔŋ nba tee linba,
8 ŋaan ki biit la yaak sennu na ni, ki te nianbooru booru bonchiann fiir n par ni.
Sennu na-i bonni kaa, biit bo sii tee bonkpeenne.
9 Yoo nba ki n din ki mi sennu maŋ na, n din mɔk manfoore; ŋaan maa tan bann
sennu maŋ, ki biit nba be n par ni na fiir, ki n kpo.
10 Sennu nba bo yaa li baat nan manfoor na, ki li ji baar nan kuun ki turin.
11 Biit la yaak sennu na nie ki kpannin, ki kpiin.
12 Sennu nan wannu na tiɔŋ ŋarin yeene, ki tee barmɔnii, ki bia ŋan.
13 Tɔn, li want nan linba ŋane baar nan kuun n paaki-i? Aaii, li ki want nna kaa. Biit
na wei linba ŋane ki baar nan kuun turin, a lin wann biit nba tee linba. Ŋanne ki ti ji
bann nan biit tee bonbilankante.

Ki jiin toonbiit nan toonŋana tumu po

14 Ti mi nan sennu na nyii Yennu boore, ŋaan min ŋarin tee nisaarike, ki tee biit
daabir,
15 kimaan linba ki n tuun na, n ki mi li paaki: N ki tuun toonŋana nba ki n looni; ŋaan
toonbiit nba ki n ki loon na, ŋanne ki n tuun.
16 Mi-i tun toonbiit nba ki n bo ki loon ki n tun na, li want nan n sak nan sennu na
ŋane.
17 Li paak, li ki tee n mɔŋ kaa tuumiri, ŋaan biit nba be n ni nae te ki n tuun.
18 N mi nan bonŋansiar kaa n par ni; n loon ki n tun linba ŋan, ŋaan n kan fit tumi;
19 kimaan maa loon ki n tun toonŋana nba, n ki tuumiri, ŋaan toonbiit nba ki n ki
loon ki n tun na, ŋanne ki n tuun.
20 Li paak, mi-i tuun linba ki n bo ki loon mii tuumi, li ji ki tee min kaa tuumi, ŋaan
li tee biit nba be n ni nae tuun.
21 N la ki bonsiar be n ni yoo kura, mi-i yaa n tun linba ŋan, ŋaan biit bia lek tuu be
nanin.
22 Yennu sennu nae te ki n par peen,
23 ŋaan ki n laat sennsiar nba tuun n gbanant ni, ki li ki sak nan sennu nba ki n par
loon na, ki lorin nan dansarkɔɔrɔ na, a n sak biit nba be n ni na.
24 Aba, n tee parbiir daanɔe. Ŋmee saa fatin ki nyinnin gbanant nba saa nanin kuun
ni na?

25 N piak Yennu nba fatin ki lun, kimaan Yiisa Masia paak na. Li paak, n mɔŋ waa
Yennu sennu na n par ni, ŋaan ki n gbanant waa biit sɔnu na.

8

Yennu Seyeeŋ ni benu labaar

1 Tɔn, mɔtana Yennu kan bu ki biir binba be Yiisa Masia ni na.
2 Kimaan maa tee Yiisa Masia yɔɔ na paake ki Seyeeŋ nba teent manfoor na fatin biit
nba baat nan kuun na nuu ni ki lun.
3 Yennu-e tun u mɔŋ Bija tingbouŋ na ni, ki u baar nan gbanant nba naan nan timm
biitdamm gbanant na, ki tan gaar ti paak ki kpo. Ki u kuun maŋ paak ki Yennu biir biit
nba be timm nisaarii para ni na paŋ. Sennu na ki fit tun nna, kimaan timm nisaarii ki
fit diar fanu.
4 Yennu-e tun nna, a timm nba ki ti binbeŋ waa Yennu Seyeeŋ ki li ki tee nisaarii
loomm na, saa sak ki wei barmɔnii sɔnu, nan sennu nba wann biaŋinba na.
5 Binba binbeŋ waa nisaarik loomm na jikit bi dudukit ki tee nisaarik loomm nie, ŋaan
binba binbeŋ waa Yennu Seyeeŋ na mun jikit bi dudukite ki tee Seyeeŋ na loomm ni.
6 Fi-i jii a yan ki gaan nan nisaarik loomm, li tee kuume, ŋaan fi-i jii a yan ki gaan nan
Yennu Seyeeŋ loomm na, li tee manfoore nan parmaasir.
7 Fi-i jii a yan ki gaan nan nisaarik loomm, a tee Yennu dataake, ki ki saak Yennu
sennu, ki set kan fit sakiri.
8 Wunba waa nisaarik loomm kan fit penn Yennu pari.
9 Yennu Seyeeŋ-i setiki be i ni, i benu kii waa nisaarik loommi, ŋaan li sii waa Yennu
Seyeeŋ na loomme. Wunba ki mɔk Masia Seyeeŋ maŋ u ni, li daanɔ ki tee Masia yɔɔ.
10 I gbanant nba lek kpo biit paak na, ŋaan Masia-i be i ni, i sei mɔk manfoor, kimaan
Yennu yet a i tee niŋamme u boor.
11 Ki ŋɔɔ Yennu nba fiin Masia kuun ni na, u Seyeeŋ na-i be i ni, ŋɔɔ nba fiin Masia
kuun ni na, ŋɔɔe bia saa tur i gbanant manfopaann, u Seyeeŋ nba be i ni na paak.
12 Li paak, n naa waas, ii mi man ki tin wei gbanant loomm.
13 Li-i tee ki i waa gbanant loomm, i saa kpowa, ŋaan li-i tee ki i kpi gbanant loomm
Yennu Seyeeŋ paŋ na paak, i saa la manfoora.
14 Binba ki Yennu Seyeeŋ ŋmakitirib sɔnu na, ŋamme tee Yennu waas.
15 U Seyeeŋ nba ki u turi na, u ki te ki i tee daaba nan jaŋmaandamm kaa, ŋaan u te
ki i tee Yennu waase ki yi Yennu a, “Ti Baa.”
16 Yennu Seyeeŋ maŋe te ki ti mɔŋ sei mi bonŋann nan ti tee Yennu waas.
17 Taa set tee u waas na paak, ti saa la bonŋann nba ki u bir ki guun u niib nawa; ti
bia tan saa lakin nan Masia ki gaarira. Kimaan ti-i di biak Masia paak, u tan saa donnit
u boora.

Ki jiin baakir nba ki ti tan saa la na po

18 N mi nan biak nba ki ti di mɔtana na, li kan fit yekin nan baakir nba ki Yennu tan
saa te ki ti la na.
19 Linba ki Yennu nan na guu nan ninmɔnne nan yoo nba ki Yennu tan saa nyinn u
waas yeenin ni,
20 kimaan linba ki Yennu nan na din biira ki ji ki mɔk nyɔɔti, li din ki tee li loomm
kaa, li din tee Yennu loomme ki li teen nna; ŋaan ki u bia lek te ki li mɔk dindann.
21 Dasiar be ki linba ki Yennu nan maŋ tan saa nyi kuun daabisin ni, ki kuun ji kan
diar, ki li mun tan sii be li yamani ni nan Yennu waas nba tan sii be na.
22 Ti mi nan li yiar linba ki Yennu nan na kur, ki li kurii ki tan tuu mɔtana, nan poo
nba tuu mɔ matyiaru ki kurii biaŋinba nae.
23 Li ki tee linba ki Yennu nan na kuukɔɔ kaa kurii, ŋaan timm nba mɔk Yennu Seyeeŋ
nba tee sinsinn piinii na mun kuriie ti para ni, ki guu yoo nba ki Yennu tan saa nyinn
ki wann yeenin ni a ti tee u waase, ki te ki ti gbanant n nyi daabisin ni na.
24 Ti dindanne* te ki ti la tinnu. Tɔn, nirɔ-i la linba ki u bo mɔk dindann li paak na,
ŋann ŋarin, li ji ki tee dindanni. Ki ŋmee ji sii mɔk dindann linba ki u poŋ lar paaki?
25 Ŋaan ti-i mɔk dindann linba ki ti ki laat paak, ŋann ti ji tuu guu nan sukurue.
26 Nnae mun ki Yennu Seyeeŋ na baar a wun sommit ti bakint ni, kimaan ti ki mi
biaŋinba ki ti sii mei Yennu. Ŋɔɔ Yennu Seyeeŋ mɔŋe mei Yennu ki teent ki te ki ti kurii
ki mei ti para ni, ki mɔbona kan fit wann li paaki.
27 Yennu nba laat nisaarik par ni mi Seyeeŋ na dudukit nba tee, kimaan Seyeeŋ na
mei Yennu, u niib paak, ki li waa nan ŋɔɔ Yennu nba loon biaŋinba na.

---

* **8:24 8.24** Dindann, koo yada.

28 Binba ki Yennu yiimm na, u mɔk linba paak ki u yiimme, ki bi mɔk lomm nanɔ, ki
ti mi nan linba kur tuun, u te ki li tee bonŋann ki teen ŋamme.
29 U poŋ din senn nan binba ki u yiimm na, bi binbeŋ-ii tee nan u Bija binbeŋ nae, ki
u Bija na n teen Bikperik, waas bonchiann sinsuuk ni.
30 Yennu-e yiin binba ki u senn na, ki binba ki u yiimm na, ki u yet a bi tee niŋamm
u boor, ki binba ki u yet a bi tee niŋamm u boor na, ki u donnib.

Yennu lomm labaar

31 Ti-i got linba na kur, ti saa yet a bia? Li-i tee ki Yennu be ti po, ŋmee ji be ki saa
biiriti?
32 Yennu ki minnit u mɔŋ Bija na, ŋaan jiiu ki u tee maruŋ ti kur paak. Ŋɔɔ Yennu-e
turit u Bija maŋ, ki nlee ki u ji kan turit linba kur biari?
33 Ŋmee saa pak biir Yennu nigannkabi? Yennu-e nyinnib ki bi ki tee biitdamm u
boori.
34 Ŋmee be ki saa bu bi buut ki biiribi? Sɔɔ kaa. Yiisa Masia nba din kpo ki fiir kuun
ni na be Yennu niidiitu po ki tee ti sindantinnɔ.
35 Lanne saa fit nyinnit Yiisa Masia lomm ni? Ti biak dinu amii maan amii sukit amii
kon amii namu amii parbiir amii kuume? Aaii.
36 Li teen ki turit nan laa sɔb biaŋinba Yennu gbouŋ ni nae a:
"A paake ki ti be kuun ninbɔŋ ni yoo kur,
ki tee nan peeuk nba ki bi tuu tee siir a bin kpiu na."
37 Ŋaan linba na kur tee yanne, kimaan ti la nyannu kur Yiisa Masia, wunba loont na
paaka.
38 N mi fanu nan siar kaa ki saa fit bɔkit timm nan Masia lommi; kuun amii manfoor
amii malakanba amii kpanbara amii yentdamm amii linba tuun mɔtana amii linba tan
saa tun
39 amii linba be sanpaapo amii tinpɔɔr ni amii? siar kaa naauŋ kur ni ki saa fit bɔkit
timm nan Yennu lommi, lomm nba nyii ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ni na.

9

Ki jiin Yennu nan Israel teeb po

1 N tee Masia yɔɔe ki ki fa faaka. Yennu Seyeeŋ nae yen n dudukit ki teen siara a n ki
fa faaka, linba ki n yaa n pak na tee mɔniie:
2 N mɔk parbiir nba kaa gbennu,
3 n mɔŋ booru paak. Li-i bonni saa fit ki n set n niib paak ki Masia n biirin, n bo saa
sak nnawa.
4 Ŋamme tee Israel* teeb, ki Yennu din gannib ki te ki bi tee u waas, ki wannib u
yentsaakar, ki turib mɔlora, ki bia turib u sennu, ki wannib barmɔnii jiantu, ki senn
mɔsona ki turib.
5 Bi yeejamm din tee nijaanae, ki Masia nba din kpant nisaarik yoo nba na, ki u teen
bi booru ni yenɔ. Yennu nba yen bont kur na n la paku nba ki mɔk gbennu. Mamɔmm.
6 N ki yeen a Yennu mɔsonn na ki tuun kaa, kimaan Israel niib kur kaa tee Israel teeb
nan barmɔnii.
7 Abraham yaaboona kur kaa mun tee u yaaboona nan mɔnii, kimaan Yennu din yet
Abraham a, "Aisak maarue tan sii tee a yaaboona."
8 Li paak, binba ki Abraham marib nisaarik maaru na ki tee Yennu waasi. Binba tee
Yennu mɔsonn maaru waas na, ŋamme set tee Yennu waas.
9 Yennu mɔsonn na din tee a, "N saa jen binn nna yoo ki sɔɔ Sara mar bonjaka."
10 Ŋaan li kur kaa na. Ti yaa Rebeka bonjai banlee na din tee jaasinbae, ki bi baa tee
ti yeeja Aisak.
11-12 Yoo nba ki bi daa din ki marib ki bi ki tun linba ŋan koo linba bi na, ki Yennu
yet a bikperik nae tan sii tee waarɔ po na jiamɔ. Yennu yet nna a u loomme n tun. Li
paak, u loomm tee wun gann niibe, li ki tee bi toona paak; ŋaan li tee waa loon ki gann
biaŋinbae.
13 Li tee nan Yennu nba yet u gbouŋ ni biaŋinba nae a, "N loon Jakɔb maame, ŋaan
ki loon Esɔɔ maami."
14 Ki ti ji saa yet a bia? Ti saa yet a Yennu ki tun linba ŋan amii? Aaii, ti kan yet nna
kaa.
15 Yennu din yet Moses a, "Binba ki n loon ki n tinib ninbaauk na, ŋamme ki n saa
tinib ninbaauk."

---

* **9:4 9.4** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

16 Li ki tee nisaarik loomm koo waa tuun linba kaa, ŋaan li tee Yennu ninbatinu paake.
17 Li sɔb Yennu gbouŋ ni ki yet bat Faaro a, “Min Yennu dinna naan linba na paake, a
n jiia ki wann n paŋ, ki te ki n sann n mɔɔnt lin tingbouŋ na kur po.”
18 Li paak, binba ki Yennu loon ki wun tinib ninbaauk na, ŋamme ki u tiinib ninbaauk,
ki bia teen siab kangbata nan waa loon biaŋinba na.

Ki jiin Yennu wutoor nan u ninbatinu po

19 Tɔn, li pasiar ki i yenɔ n boin a ki li-i tee nnaie, nlee ki Yennu laat nisaarik biiti?
Ŋmee saa fit yêt Yennu loommi?
20 Ŋaan n yɔɔk, a tee ŋmee ki saa pak jiin Yennu? Bobir kan fit boi bobmaarɔ a, “Bee
ki a maa-n ki n tee nna?”
21 Bobmaarɔ mɔk yaak ki saa jii yɔk bur ki maa bobŋann nan bobir nba ki ŋan.
22 Nnae ki Yennu tun ki loon wun wann u wutoor ki niib kura n bann u paŋ. Li paak
ki u mɔk mintir nan binba ki u wutoor doo bi paak ki li bo jaŋ nan wun biiriba na;
23 ki u bia dɔŋ gann niib nba ki u tinib ninbaauk na, a wun donnib ki wann waa mɔk
burchint bonchiann biaŋinba.
24 Li tee timm nba ki u gann nae; li ki tee Juu teeb kuukɔɔ kaa, ŋaan nan binba ki tee
Juu teeb nawa.
25 Li tee nan Hosea nba din sɔb biaŋinba, a Yennu yet a,
“Niib nba din ki tee n niib na,
ŋamme ki n saa jiib ki bii tee n niib;
ki booru nba ki n din ki loon na,
ŋamme ki n saa yiimm booru nba ki n loon;
26 ki siaminba ki bi din yetib a bi ki tee n niib na,
leŋe biak ki bi saa yiimm manfodaanɔ Yennu waas.”
27 Yennu sɔkinii Aisaya din pak jiin Israel teeb po ki yet a, “Israel teeb-i lekii yab nan
mɔkgbeŋir tanbiinii na, ŋaan bi waaminnae saa tinn;
28 kimaan Yennu saa dat tingbouŋ na teeb tuba ki gbenn yian, nan waa yet biaŋinba
nae.”
29 Li tee nan Aisaya maŋ nba bia din yet nae a, “Ti yabint Yennu-i bonni kii tennit waas,
li bo tan saa tun turit nan laa din tun Sodom nan Gomora doi ni niib biaŋinba nae.”

Ki jiin Israel teeb nan barŋanii na po

30 Tɔn, ti saa yet nlee? Binba ki tee Juu teeb na din ki koor a bin teen niŋamm Yennu
boori, ŋaan ki Yennu yet a bi tee niŋamm u tɔɔnn, bi yada paak.
31 Ŋaan ki Israel teeb nba koor a bin la sennu nba saa te ki Yennu n yet a bi tee
niŋamm u tɔɔnn na ji kɔŋ.
32 Bee ki bi din kɔŋi? Bi ki koor a Yennu n yet a bi tee niŋamm u tɔɔnn bi yada
paaki; bi din koor a Yennu n yet a bi tee niŋamm u tɔɔnn bi toona paake. Ki bi gbiat
tangbiatkar na ki baa,
33 tann nba ki bi sɔb li po Yennu gbouŋ ni a
“Gotir, min Yennu bir tanne Sayɔnn doo ni,
linba saa te ki niib n gbiat;
ki tee tann nba saa te ki niib baa.
Ŋaan wunba teenɔ yada kan di fei.”

10

1 N naa waas, n mei Yennu nan n par kure a wun tinn n mɔŋ booru Juu teeb.
2 N saa fit teen bi siara nan bi waa Yennu nan ninmɔniie; ŋaan bi ki mi u sɔnu nan
barmɔnii.
3 Bi ki mi sɔnu nba te ki Yennu yet a niib tee niŋamm u boor, ŋaan loon bi mɔŋ sɔnu,
ki li paak, bi ki jii bi mɔŋ ki lor nan Yennu sɔnu na.
4 Kimaan Moses sennu weiu ji kan te ki Yennu n yet a sɔɔ tee niŋanɔ u boori; ŋaan
wunba kur teen Masia yada, Yennu saa yet a li daanɔe tee niŋanɔ u boor.

Tinnu nba tee sɔɔ kur yar biaŋinba

5 Moses din sɔb a, “Wunba tee popeendaanɔ nan sennu nba wann biaŋinba na, u saa
la manfoor li paaka.”
6 Ki jiin yada nba saa te ki nirɔ be nan Yennu fanu na po, ŋɔɔ Yennu gbouŋ yet a “A
daa dukii a par ni a ‘Ŋmee tan saa do Yendɔuŋ ni?’ ” (Li paak tee a “Ŋmee saa do
Yendɔuŋ ni ki te Masia n siki?”)
7 “A bia daa boi a ‘Ŋmee tan saa sik kpeentiŋi?’ ” (Li paak tee a “Ŋmee saa sik ki te
Masia n fiir kuun ni?”)

8 Yennu gbouŋ nba want biaŋinba na tee a, “Yennu barŋanii na nakinawa; li be a mɔb
ni nan a par ni.” Barŋanii maŋ tee yada labaar nba ki ti mɔɔntir nae.
9 Li-i tee ki a set pak a mɔb ni ki yet a Yiisa tee Yomdaanɔ, ki bia teen yada a par ni
nan Yennu set fiinɔ kuun ni, Yennu saa tinnawa.
10 Kimaan nirɔ nba teen Yiisa yada u par ni na paake, ki Yennu yet a u tee niŋanɔ u
tɔɔnn, waa pak kat na paake ki u la tinnu.
11 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Daanɔ nba teenɔ yada, u kan mi di fei.”
12 Bɔkitu kaa Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb sinsuuk ni. Yennu kuukɔɔe tee ti kura
Yomdaanɔ, ki binba kur meiɔ, u sommitib nan burchint.
13 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Wunba kur mei Yennu sommir po, u saa la tinnu.”
14 Tɔn, niib-i kii teenɔ yada, bi saa teen nlee ki miarɔ sommir po? Ki bi-i kii gbat
barŋanii maŋi, bi saa teen nlee ki teenɔ yada? Ki bi-i kii mɔɔnt barŋanii maŋi, nlee ki
niib saa gbati?
15 Ki Yennu-i kii tun toomiinba, nlee ki barŋanii maŋ saa mɔɔnti? Li sɔb Yennu gbouŋ
ni a, “Binba lin mɔɔntir barŋanii na baaru ŋan bonchiann.”
16 Ŋaan niib kur kaa sak barŋanii maŋi. Aisaya din sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Yennu,
ŋmee sak barŋanii na?”
17 Li paak, nirɔ-i gbat barŋanii na, ŋanne saa te ki wun teen Masia yada; ki niib-i
mɔɔntir Masia barŋanii na, li mun saa te ki wun gbat.
18 N loon ki n boi ki laan niib ki gbat barŋanii maŋ amii? Mamɔmm, bi gbata. Li sɔb
Yennu gbouŋ ni a
“Niib gbat bi kunkɔra nan bi mɔmaan tingbouŋ na lokir kur powa.”
19 N yaa n ŋamm boie ki laan Israel teeb din ki bann li paak amii? Moses tiɔŋo din dɔŋ
jiin sinsinn, a Yennu din yet Israel teeb a u saa te ki bii mɔk funfunn nan niib nba ki
mɔk booru na, ki te ki bi wutoa n do booru nba tee jatit na paak.
20 Ki Aisaya mɔk par, ki yet a Yennu yaa niib nba ki fiin u po na, bi tan lauwa; ki niib
nba ki boi u po na, ki u fiit u mɔŋ ki wannib.
21 Ŋaan ki u pak jiin Israel teeb po a u tian u nuu yoo kur a wun gaarib, ŋaan ki bi tee
tubkangbata ki ki saak u mɔbi.

11

Yennu nba mɔk ninbatinu Israel teeb paak biaŋinba

1 N loon ki n boi laan Yennu nyik u mɔŋ niib Israel teeb amii? Aaii, u ki nyikib kaa.
N mɔŋ tee Israel nirɔe, ki tee Abraham yaaboonn, ki nyii Benjaminn naakuuk ni.
2 Yennu ki yêt u niib nba ki u dɔŋ gannib na. I mi laa sɔb Yennu gbouŋ ni ki want
Elaija nba din beer Yennu, Israel teeb biit po biaŋinba a
3 “N Yomdaanɔ, bi kpii a sɔkiniinba kura, ki biir a binbinta na, ki n kuukɔɔe biar, ki
bi koor a bin kpin.”
4 Yennu din jiin a bia? U din jiin a u mɔk niib tusaa ŋanlore, binba daa ki mi jiant
tingbann Baal-e.
5 Li tee nnae mɔtana. Israel teeb* waaminnae daa be ki Yennu gannib u ninbatinu
paak.
6 Yennu-i gann niib, u ninbatinu paake ki u gannib, li ki tee bi toona paak kaa. Yennu-i
bonni gani niib bi toona paakie, u ninbatinu na bo kii tee barmɔnii ninbatinu.
7 Tɔn, li want nan Israel teeb ki la baa loon linba. Bi waaminnae ki Yennu gannib ki
bi lar; ŋaan ki binba biar na teen tubkangbata.
8 Li tee nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Bina nba gar ki tan tuu dinna, Yennu te ki bi
yan lin, ki bi ki laat, ki bia ki gbia.”
9 Ki li ji sɔb Yennu gbouŋ ni a Defid yet a:
“Yennu n te linba ki nibooru na jiantir na,
lii tee tanbar ki soorib, ki bin di biak;
10 ki te ki bin jɔɔn, ki daa laati,
ki bii bɔɔ, ki bi sai daa naatiri.”
11 N loon ki n boi laan Israel teeb din gbiat baa ki boonte-e? Aaii, li ki tee nna kaa. Baa
tun toonbiit na paak, ki Yennu tinn binba ki tee Juu teeb na. Yennu tun nna a ŋamm
Juu teeb-ii mɔk funfunn binba ki tee Juu teeb na paake.
12 Ki Juu teeb biit paake te ki tingbouŋ na teeb la tinnu; ki ŋamm Juu teeb nba din ki
tun Yennu loomm nae te ki binba ki tee Juu teeb na la tinnu, li paak, Juu teeb maŋ kur-i
munii nyik bi biit ki la tinnu, tingbouŋ na teeb saa mantik la piisin ki gar nnawa.

* **11:5 11.5** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

Binba ki tee Juu teeb na tinnu labaar

13 N piak ki teen yimm nba ki tee Juu teeb nae: Yennu nba te ki n tee Masia toomii i
boor na, n sii mɔk yuugontir n toonn maŋ paak.
14 Mi-i bonni saa fit te ki n mɔŋ niib Juu teeb-ii mɔk funfunn binba ki tee Juu teeb na
paak, li pasiar ŋanne bo saa te ki Juu teeb na siab n tinn.
15 Yennu nba din yêt Juu teeb na, ki u ji te ki tingbouŋ na teeb soorɔ yɔɔs; Yennu-i
ŋmat gaarib ki bi tee u niib, li ji sii tee nlee? Li sii tee manfoore ki tur kpeemm.
16 Li-i tee ki sinsinn boroboro na tee Yennu yarie, linba biar na mun bia tee u yare.
Li-i tee ki tiik jiina tee Yennu yarie, li yiinii na mun bia tee u yare.
17 Juu teeb na tee nan ŋaak ni tiik nba ŋan nae, ki Yennu kɔnn tiik na yiinsai, ki jii
muuk ni tiik yiinii, ki tukin nan ŋaak ni yar na, ki li taan yomm. Yimm nba ki tee Juu
teeb na tee nan muuk ni tiik yiinu nae, ki gaan Yennu barŋanii nba nyii Juu teeb boor
na, ki tee nan muuk ni tiik yiinu nba gaan bonŋann nba nyii ŋaak ni tiik ni na.
18 Li paak, a daa yisin binba ki Yennu kɔnnib ki lu ki bi tee nan ŋaak ni tiik yiinii
na. Daa mɔk parbifaant, kimaan a tee yiinue, jiinae teena sommir, fin kaa teen jiin na
sommiri.
19 Ŋaan a saa jiin a, “Mɔniie, Yennu kɔnn yiinii na ki tur min nba tee muuk ni yiinu
na yiare.”
20 Li set tee mɔniie; baa ki teen yada na paak ki u kɔnnib, ki fin nba teen yada na
paake ki u jiia tukin li paak. Ŋann amii a ji daa mɔk parbifaant li paaki, ŋaan kii mɔk
jaŋmaanii.
21 Juu teeb nba tee nan ŋaak ni tiik na, ŋaan Yennu din dat bi tubawa; li paak, a daa
dukii nan u kan dat a tubiri.
22 Gotir, Yennu nba mɔk ninbatinu ŋaan bia mɔk ninkoonii biaŋinba. U mɔk ninkoonii
ki tur binba ki teen yada, ŋaan u tiina ninbaauk; fi-i kpaŋi teen yada, u bia sii tiina
ninbaauk, ŋaan li-i kii tee nna, u mun bia saa kɔnnae ki lu.
23 Juu teeb-i lebit bi dudukit ki ŋmat teen Yiisa yada, Yennu saa te ki bin tukin nan
ŋaak ni tiik na, kimaan u saa fit tun nnawa.
24 Yimm nba ki tee Juu teeb na tee nan muuk ni tiik yiinu nae, ki Yennu kɔnnir ki
tukinir nan ŋaak ni tiik na. Li ki paar ki wun jii yiinii nba ki u kɔnn ŋaak ni tiik paak
na, ki bia tukin nan li mɔŋ tiiki.

Yennu nba tiin sɔɔ kur ninbaauk biaŋinba

25 N naa waas, n loon ki yin bann woonin ni bonsiar, ki lin te ki i daa dukii nan i tee
yandammi: Ki li tee a Juu tesiab tee tubkangbatae, ki li sii tee nnae ki tan tuu yoo nba
ki binba kur ki tee Juu teeb ki Yennu gannib na n tan teen Yiisa yab.
26 Nnae ki Juu teeb kur saa la tinnu. Li tee nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni a,
“Tinntɔɔ saa nyi Sayɔnn doo nie,
ki baar ki tan nyinn Jakɔb yaaboona biit kur ni.
27 N saa lor mɔlor nba na namm, yoo nba ki n nyinnib bi biit ni.”
28 Juu teeb nba din ki sak Yiisa barŋanii na paake ki bi teen Yennu datai, ki li te yimm
nba ki tee Juu teeb na la tinnu; Yennu nba din gann Juu teeb booru ki loomm na, bi
yeejamm paake te ki u loomm;
29 kimaan Yennu-i gann niib ki turib piinii, u ji ki lebitir u pari.
30 Yimm nba ki tee Juu teeb na, i din ki sak Yennu mɔb; ki mɔtana ki u ji tini ninbaauk,
kimaan Juu teeb nba ki sakɔ na paak.
31 Mɔtana, Juu teeb ki sak Yennu nan yaa din ki sakɔ biaŋinba nae; Yennu nba din
tini ninbaauk biaŋinba na, u saa tinib ninbaauk nnae mun.
32 Yennu loon ki niib kur n bann nan bi tee mɔyêtuk dammewa, ki wun fit tinib
ninbaauk.

Yenpaku labaar

33 Yennu mɔkint ki mɔk gbennu; ki u yan nan bannu sumii bonchiann. Ŋmee mi ŋɔɔ
Yennu dudukit ki saa fit bann u sɔnii?
34 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Ŋmee mi Yennu dudukit ki saa kpaanɔ?
35 Ŋmee mi tur Yennu siar ki li tee wun pa jiinɔ?”
36 Yennu-e din nan bonsiar kur, ki dia li kura, ki u paake ki li kur be. Ŋaant ki wun la
paku mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.

12

Nirɔ nba saa tun Yennu toona biaŋinba

1 Li paak, n naa waas, Yennu ninbatinu paake te ki n barimi maa yii jii i gbanant ki turɔ, ki lii tee mannu nba fo, kii waa ŋɔɔ kuukɔɔ, ki lin maŋɔ; ŋanne tee Yenjiantu nan barmɔnii.
2 I daa te ki i binbeŋ tee nan tingbouŋ na niib binbeŋ na. Ŋaant ki Yennu n lebit i dudukit nan barmɔnii, ki ŋamm i binbeŋ fanu; ŋanne ki i saa bann Yennu yanbɔɔt nba ŋan ki bia tee fanu biaŋinba.
3 Yennu nba tinin ninbaauk na paake ki n yeen i kur a i sɔɔ daa dukii u par ni a u tee nijaann ki gar waa tee biaŋinba; ŋaant ki sɔɔ kur n dukin ki bann yada nba ki Yennu turɔ na bikinu.
4 Tɔn, nirɔ gbanant bɔkite, ki bɔkir kur mɔk li toonn, ŋaan taan ki tee gbananyennkɔɔ.
5 Li mun bia tee nnae nan taa yab bonchiann na, ŋaan timm nan Masia lakin tee gbananyennkɔɔe, ki ti kura na gbanant taan ki ji teen gbananyenn.
6 Li paak, sɔɔ kur n jii piinii nba ki Yennu Seyeeŋ turɔ na ki tun nan Yennu nba turɔ yaak biaŋinba na. A piinii na-i tee fii sɔkint Yennu maamie, li ŋan fii tuun a yada biaŋ;
7 ki a piinii na-i tee a somm leebiie, li ŋan fii sommit; li-i tee fii want leebiie, li ŋan fii want;
8 li-i tee ki a kpaan a leeb kpaaniie, fii tuun nna; fin nba mun pi piinii, ii tuun nan burchint; wunba mun mɔk yiikoo niib paak, li ŋan ki wuu tuun yiikoo toonn maŋ bonŋann; ki wunba mun mɔk ninbatinu nan niib, li ŋan wuu mɔk ninbatinu maŋ nan parpeenn.
9 Ŋaant ki lomm-ii tee barmɔnii lomm, ki soor linba ŋan na fanu, ŋaan kii nân biit.
10 Ii loon leeb man bonŋann nan nirɔ nan u naa bik nba tuu loon leeb biaŋinba na, ki kot kii baakit leeb;
11 kii tee nikakitii, ki daa tiin gbannyakiri, ŋaan kii tuun ti Yomdaanɔ toona nan i para kura,
12 kii mɔk parpeenn i dindann paak, kii mɔk mintir i biak dinu ni, kii mei Yennu yoo kur;
13 ki paat linba ki i mɔk ki tur Yennu niib nba ki mɔk na, kii gaan Yennu niib nba tee saamm kii chantirib i ŋei ni.
14 Binba mukisi, yin yetib a, “Yennu piisin-ii be i paak.” Mamɔmm, ii yetib nna, ki daa poorib.
15 Nirɔ-i mɔk parpeenn, yii mun-ii mɔk parpeenn nanɔ; ki wunba mɔk parbiir, yii mun-ii mɔk parbiir nanɔ.
16 Ii mɔk man dudukyennkɔɔ ki daa mɔk dont-n-mɔŋ; ŋaan kii saak toona nba ki mɔk dont-n-mɔŋi, ki daa dukii nan i mɔk yami.
17 I daa tuun biit ki jiint biit paaki; kotir i mɔŋ kii tuun linba ki niib kur saa la ki li ŋan.
18 Ii yabir i mɔŋ man kii mɔk parmaasir nan niib kur.
19 N naa walonkai, i kpan daa tuun biit ki jiint biit paaki, ŋaant ki Yennu n pa pann maŋ. Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Min kuukɔɔe mɔk yiikoo nba saa dat niib tuba; mine saa pa pann maŋ, min Yennu-e pak na.”
20 Ii tee nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni na a, “A dataak-i mɔ kon, fan dinnɔ, nyunnyukuru-i soorɔ, fan turɔ nyun wun nyu; ki fi-i tee nna, a dintɔ feie.”
21 Daa ŋaant ki biit n nyannani, ŋaan jii toonŋana ki nyann biit.

13

Taa saa sak yent damm mɔi biaŋinba

1 Nirɔ kur-ii saak yent damm mɔi; kimaan sɔɔ ki mɔk u mɔŋ yiikoo ki li ki nyii Yennu boori. Yennu-e te ki binba mɔk yiikoo na mɔk yiikoo.
2 Wunba ki saak yent damm sennu, li want nan u bia ki saak Yennu mɔbi; ki wunba kur tuun nna baat nan tubdatue u mɔŋ paak.
3 Binba tuun toonbiit nae tiin yent damm jaŋmaanii, ŋaan binba ki tuun toonbiit, bi ki tiin yent damm jaŋmaanii. Yi-i kii loon yii tiin yent daanɔ, li ŋan ki yii tuun linba ŋan, ki wun paki;
4 u tee Yennu toontunnɔe ki tuun linba ŋan ki teeni; ŋaan yi-i tuun toonbiit, yii tiinɔ, kimaan u mɔk yaak nba saa dat i tuba. U tee Yennu toontunnɔe ki see Yennu taar ni ki daar binba tuun toonbiit na tuba.
5 Li paak, li kpaa talas ki i gaar yent damm mɔi, ki li daa tee i mantik tiin tubdatu na kaa, ŋaan ki i mi nan li tee linba ŋane.
6 Li paake te ki ti pa lampo, kimaan Yennu-e senn yent damm na a yoo kur bin jiir ki dia tingbouŋ na bonŋann.

7 Li paak, turimm linba tee bi yar; li-i jaŋ nan bin gaari lampo, amii linba ki i mɔk
paak lampo, yin pa turib; li-i jaŋ nan ki i baak nirɔ, yin baakɔ; li-i biaki jaŋ nan yii tiin
nirɔ, yin tinɔ.

Taa sii loon leeb biaŋinba

8 Daa mɔk sɔɔ panni. Yaa sii mɔk pann nba tee, ii loon i leebe. Wunba loon u lɔɔ, li
daanɔ gbeen Yennu sennu na kura.
9 Yennu sennu na yet a, "Daa chommi; daa kpi nirɔ; daa jaami; daa mɔk niɔŋ a lɔɔ
bont paaki;" ki senn-yena biar ki pukin linba na paak ki li kur taan ki yet a, "Ii loon a
lɔɔ nan faa loon a mɔŋ biaŋinba na."
10 Ki fi-i loon a lɔɔ, a kan tun bonbiir ki turɔ; kimaan lomme tee Yennu sennu na kur
saku.
11 Ii tee nna man kimaan yaa mi yoo na nba tee biaŋinba na paak. Yoo maŋ baar nan
yin fiir gɔɔn niwa. Ti tinnu daar pera, ki ki fɔk nan laa din fɔk biaŋinba, yoo nba ki ti
din piin ki teen Yiisa Masia yada na.
12 Nyiɔk na gaare, ki li ji yentir. Li paak, ŋaant man ki tin nyik bunbɔnn ni toona na,
ŋaan jii yentu tɔbtiat.
13 Ŋaant ki ti toona-ii yeen nan niib nba tuu be yentu ni na, ki daa nyu daan ki yibi,
ki daa tuun yuukpeentoona, koo ki chomm ki tuun jakint toona, koo ki tuun toonbiit
booru booru, koo ki kɔn kunkɔna, koo ki mɔk funfunn nan leebi.
14 Ii tee nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nba tee biaŋinba na, ŋaan nyik i gbanant loonbiit,
ki ji daa dukii li po.

14

Daa biir a lɔɔ

1 Gaat yadkanpɔɔna damm na man, ki daa nɔi namm mɔniɔk bi yada po.
2 Sɔɔ yadae te ki u di jeet kur, ki wunba yada ki paar na mun kɔɔ nant.
3 Wunba di jeet kura na daa yisin wunba kɔɔ jesiati, ki wunba mun kɔɔ jesiat na daa
biir wunba di jeet kur na sanni, kimaan Yennu gaarɔwa.
4 A tee ŋmee ki saa biir sɔɔ toontunnɔ? Li tee u mɔŋ Yomdaanɔ nae n yet waa do koo
waa baa, ki u set saa dowa, kimaan ti Yomdaanɔ mɔk paŋ nba saa te ki wun do.
5 Tɔn, nisiab mun dukii a dayena ŋan ki gar dalia, ki siab mun jii daa kur ki li jan.
Sɔɔ kur-ii dia waa teen linba yada.
6 Wunba dukii a dayena ŋan ki gar dalia na, u tuun nna ki teen ti Yomdaanɔ baakire;
ki wunba mun di jeet kur na, u tee nna ki teen ti Yomdaanɔ baakire mun, kimaan u
teen Yennu niipoouk jeet na paak; ki wunba mun kɔɔ jesiat na mun tuun nna ki teen ti
Yomdaanɔ baakir, ki mun bia teen Yennu niipoouk.
7 Sɔɔ kaa ki be ki fo u yur po, koo ki kpenn u loomm kuumi.
8 Ti-i fo, ti Yomdaanɔ paake te ki ti fo; ki ti-i kpo, u loomm paake ki ti kpo. Li paak,
taa fo amii taa kpo, ti tee ti Yomdaanɔ yabe.
9 Masia din kpo ki bia fiir kuun ni a wun teen footib nan kpeemm Yomdaanɔe.
10 Ki fini, bee teen ki a biir a naa biki? Bee teen ki a yisin a naa biki? Ti kur tan saa
set Yennu tɔɔnne ki wun bu ti buut.
11 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a,
"Maa set be na, booru kur saa gbaan n tɔɔnn,
ki sɔɔ kur saa yet a n set tee Yennu.
Min Yennu-e pak na."
12 Li paak, sɔɔ kur tan saa fiit u mɔŋe ki tur Yennu.

Daa te ki a naa bik baa

13 Li paak, ti daa biir leeb sana, ŋaan kii mi i para ni nan i kan te ki i naa bik n baa.
14 Min nan ti Yomdaanɔ Yiisa nba taan leeb ki ji tee niyenɔ nae teen ki n bann nan
jeet kaa ki kɔɔ. Ŋaan sɔɔ-i dukin nan jesiat kɔɔ, ŋann li kɔɔ u boor.
15 Fi-i te ki a naa bik par biir jeet nba ki a di na paak, ŋann a ji ki tuun lomm toonn
kaa. Nirɔ nba ki Masia din gaar u paak ki kpo na, a daa te ki wun nyik Yennu sɔnu, a
jedinu paaki.
16 Linba ki a dukii a li ŋan, a daa te ki niib n pak biit ki jiin li po.
17 Kimaan Yennu naan labaar ki tee dinu koo nyunu labaar kaa, ŋaan li tee popeenn
nan parmaasir nan parpeenn yare ki Yennu Seyeeŋ turit.
18 Wunba waa Masia nna, Yennu sii mɔk parpeenn nanɔ, ki niib bia teenɔ baakir.
19 Li paak, ŋaant man ki tin yabir ki tun linba baat nan parmaasir, nan linba saa somm
ti leeb.

20 Ii mi ki a biir Yennu toona, jeet paak. Jeet kur ŋane, ŋaan li ki ŋan ki a di jeet nba
saa te ki a naa bik n baa.
21 Linba ŋan tee ki a nyik linba saa te ki a naa bik n baae, li-i lekii tee nant ŋmamu
koo daan nyunu.
22 Faa teen yada ki jiin jeet dinu po biaŋinba na, ŋaant ki lii be fin nan Yennu sinsuuk
ni. Wunba tun linba ki u dukin nan li ŋan, ki ki mɔk birsuk li paaki, parpeenn tee u
yare.
23 Ŋaan wunba mɔk birsuk linba ki u di na paak, ŋaan di, u mɔk biit, kimaan u ki dir
nan yada kaa. Nirɔ-i teen yada nan bonsiar ki ŋani, ŋaan tan tun li bont, li tee biite.

15

Ki jiin leeb sommir po

1 Timm nba ki ti yada chee na, li ŋan ki tii mɔk sukuru ki somm ti leeb nba yada daa
ki chee na, ki daa tuun ti mɔŋ loomm kuukɔɔ kaa.
2 Ŋaant man ki ti kura baka-ii be ti naa waas ni ki sommib ki bin wei Yiisa Masia sɔnu
fanu.
3 Ŋɔɔ Masia din ki loon wun tun u mɔŋ loommi. Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Binba sukii
fin Yennu na, bi sukii mine.”
4 Linba kur sɔb Yennu gbouŋ ni na, li sɔb a tii tumiie. U gbouŋ maŋ teent sukuru, ki
bia kɔɔntit para, a tii mɔk dindann.
5 Yennu nba teent sukuru ki kɔɔntit para na, wun turi dudukyennkɔɔ nan Yiisa Masia
nba loon biaŋinba na;
6 ki i kura sii mɔk dudukyennkɔɔ ki dont Yennu nba tee ti Yomdaanɔ Yiisa Masia Baa
na.

Binba ki tee Juu teeb na Yenjiantu labaar

7 Ii gaan leeb man nan Masia nba gaari biaŋinba na, ki Yennu sann n la paku.
8 Maa yeen linba na paak tee a Masia din kpint u mɔŋ ki tee Juu teeb na toontunnɔe,
ki wann nan Yennu set tee mamɔmm daanɔ, ki gbeen ŋɔɔ Yennu mɔsona nba ki u din
senn ki tur bi yeejajaana na,
9 ki te ki binba ki tee Juu teeb na dont Yennu sann, u ninbatinu paak. Li sɔb nnae
Yennu gbouŋ ni a Defid yet a:
“N saa tura niipoouk binba ki tee Juu teeb na boor,
ki yin yanii ki paka.”
10 Li bia sɔb a: “Yimm nba ki tee Juu teeb na,
ii mɔk man parpeenn, yimm nan Yennu niib.”
11 Li bia sɔb a:
“Yimm nba ki tee Juu teeb na,
pakin man ti Yomdaanɔ Yennu;
nibooru kur n pakɔ bonŋann.”
12 Aisaya mun din sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Jese yaaboonn tan saa baar ki Yennu saa chabɔ yaak,
ki u tan sii tee binba ki tee Juu teeb na yudaanɔ,
ki bi tan sii mɔk dindann u ni.”
13 Yennu nba turit dindann na, yaa teenɔ yada na paak, u saa turi parmaasir nan
parpeenn bonchiann, ki ŋɔɔ Yennu Seyeeŋ paŋ saa te ki i dindann na n ŋamm yabit.

Linba paak ki Pɔɔl sɔbir nan parcheenn

14 N naa waas, n mi n par ni nan i binbeŋ ŋan, ki i mi Yennu maan bonŋann ki fit ki
kpaan i leeb;
15 ki maa sɔbin gbouŋ nba ki teeni na, n mɔk parcheenn ki yaa n tiari baryenii, kimaan
Yennu mɔk ninbatinu n paak
16 ki te ki n tee Yiisa Masia toontunnɔ, a n mɔɔnt u barŋanii ki tur binba ki tee Juu
teeb na, ki bi sii tee piinii ki teenɔ, ki u Seyeeŋ na saa te ki bin teen niŋamm ki penn u
par.
17 Yiisa Masia paake ki n mɔk yuugontir Yennu toonn ni.
18 N loon ki n wanni toona nba ki Masia te ki n tun nae, ŋaan n kan fit pak nisiab
toona po; u te ki n mɔɔnt u labaar na ki tur binba ki tee Juu teeb, ki bia tun bakitnauŋ
toona nba din te ki bi sak u mɔb.
19 Yennu Seyeeŋ paŋ nae te ki n tuun bakitnauŋ toona na, ŋanne te ki bi bann paŋ
nba ki u mɔk. Ki n nyii Jerusalem ki lin doi ni ki tan baar Ilirikum tiŋ ni ki mɔɔntir
Masia barŋanii na siar kur po.

20 Ŋanne ki n lin nan ninmɔnn ki mɔɔntir Masia barŋanii na ki teen niib nba ki mi
gbati; n ki loon mii lin kii lei siaminba ki niib poŋ dɔŋ mɔɔnti,
21 kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
"Niib nba ki bi daa ki mɔɔnt u maan ki turib na saa lar,
ki binba daa ki gbat u po na saa bannir."

Pɔɔl nba din lor a wun saan gɔn Rom teeb biaŋinba

22 Tɔn, bona bonchiann tuu gɔɔr n sɔnu ki n ki fit baat ki gɔntini.
23 Ŋaan mɔtanae ki n ji daa gbenn n toona nba be yaka na ni, li jii bina bonchianne
ki n tuu loon man gɔni,
24 mɔtana n saa gɔniwa; ki n gɔnu maŋ poorpo li kan wei, ki n sii loon yin sommin ki
n saan Speenn tiŋ ni.
25 Ŋaan sinsinn n saa saan Jerusalem-e, Yennu niib sommir paak,
26 kimaan Yiisaweira nba be Masedonia nan Akaya yentnba ni na dukin dudukit, ki
yent bi para a bin lakin likirii ki tur Yennu niib nba tee tatimm ki be Jerusalem na.
27 Li tee mɔniie nan bi mɔŋ loomme ki bi teemm piinii na. Li ŋan bin turib, kimaan
Yennu barŋanii nba nyii Jerusalem niib boor ki baarib na paak. Ŋanne te ki li ŋan nan
bin teen piinii maŋ.
28 Mi-i baar Jerusalem ki turib piinii maŋ, n saa nyi leŋ ki baar i boor ki gar saan
Speenn tiŋ ni.
29 N mi nan mi-i baar i boor, Masia sommir sii be ti ni bonchiann.
30 Tɔn, n naa waas, ti Yomdaanɔ Yiisa Masia sann paak, nan Yennu Seyeeŋ lomm paak,
n barimi, a yii mei Yennu nan ninmɔnn n paak kii taantin,
31 ki wuu guun ki Judea yent ni niib nba ki teen Yiisa Masia yada na daa kpimi; kii
biaki meiɔ a piinii nba ki n saa tur Yennu niib na, bin gaar nan parpeenn.
32 Li-i tee ki Yennu loon, n saa baar i boor, ki mɔk parpeenn, ki foi waan.
33 Yennu nba teent parmaasir na-ii be nani. Mamɔmm.

16

Foontii

1 Tɔn, n loon ki n wanni ti niipoo Fiibe po; u be Senkrea doo ni ki sommit Yiisaweira
leŋ. Li-i tee ki u baar i boor,
2 yin gaarɔ ti Yomdaanɔ Masia sann paak, nan Yennu niib nba bo sii gaan bi leeb
biaŋinba na, ki sommɔ waa loon linba i boor, kimaan u mun tuu sommit niib bonchiann,
nan n mɔŋ gbaa.
3 N foont Prisila nan u sɔrɔ Akuila, binba tee n toontunleeb Yiisa Masia toona ni na.
4 Bi din jii bi manfoa ki tinn n manfoor, li paak ki n teemm niipoouk. Li ki tee n
kuukɔɔ kaa teemm niipoouku, ŋaan nan binba ki tee Juu teeb ki tee Yiisaweira nawa.
5 N bia foont Yiisaweira nba lakii ki jiantir Yennu bi ŋaak ni na.
N foont n yɔŋaŋ Epanetus, wunba din tee Asia yent ni sinsinn nirɔ nba teen
Masiaweirɔ na.
6 N foont Meeri, wunba din tuun bonchiann ki teeni na.
7 N foont Andronikus nan Junias, binba tee n booru ni niib, ki min nan ŋamm din lakin
kɔɔ dansarik; ki Masia toomiinba mib bonŋann na, ŋamme din sint teen Masiaweirawa
ki n tan wei.
8 N foont n yɔŋaŋ Ampliatus, wunba ki n loonɔ ti Yomdaanɔ paak na.
9 N foont Urbanus, wunba tee ti toontunnanlɔɔ Masia toona ni na. N foont n yɔŋaŋ
Stakis mun biak.
10 N bia foont Apeles, wunba din la bikinu ŋaan lek bia daa waa Masia nan barmɔnii
na. N foont Aristobulus ŋaateeb.
11 N foont n booru ni nirɔ nba ki bi yiu Herodionn na, ki foont Nasisus ŋaateeb nba
teen ti Yomdaanɔ yada na.
12 N foont Traifena nan Traifosa, binba tuun ti Yomdaanɔ toona na. N foont n yɔŋaŋ
Pesis, wunba tuun ti Yomdaanɔ toona bonchiann na.
13 N foont Rufus, wunba mantik waa ti Yomdaanɔ sɔnu bonŋann na. N foont u naa,
wunba tuu loonin nan n tee u mɔŋ bike na.
14 N foont Asinkritus nan Flegonn nan Hemes nan Patrobas nan Hemas nan
Masiaweira kur nba be namm na.
15 N foont Filologus nan Julia nan Nereus nan u niipoo, nan Olimpas nan Yennu niib
kur nba be namm na.
16 Ii foont leeb kii kpamii man. Masiaweira nba be lokir kur po foonti.

Kpaanjoontii

17 N naa waas, n kpaaniie, ii mi man binba bɔkitir Yiisa niib, ki dɔkib u sɔnu ni, ki bia
ki saak wannu nba ki i gaar na. Lɔkitirib man.
18 Li nibooru ki waa ti Yomdaanɔ Masia kaa, bi waa bi mɔŋ niɔŋo. Bi dia mɔmante ki
kpann binba yaa dudukit ki chee na.
19 Tɔn, sɔɔ kur gbat yaa gaar Masia barŋanii biaŋinbawa. Li paake ki n mɔk parpeenn
nani. N loon ki ii mɔk yan ki jiin linba ŋan po, ŋaan daa saak bonbiiri.
20 Li kan yukir ki Yennu nba teent parmaasir na saa te ki yin ŋmaa Sintaanii yur paak.
Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ-ii be nani.

Foontii biak

21 Tɔn, n toontunnanlɔɔ Timoti foonti; ki n ninjamm Lusius nan Jasonn nan Sosipata
mun bia foonti.
22 Min Tesius nba sɔbin linba ki Pɔɔl pak na foonti, ti Yomdaanɔ sann ni.
23 Gayus, wunba tee min Pɔɔl ŋaadaanɔ, ki Masiaweira jiantir u ŋaak ni na mun
foonti. Erastus, wunba tee doo na likdiarɔ na, ŋɔɔ nan ti naa bik Kɔɔtus mun foonti. ((
24 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia n somm i kura.))

Yenmiarjoontik

25 Li ŋan ki tin baak Yennu, kimaan u fit te ki i set waau fanu nan maa mɔɔnt barŋanii
ki jiin Yiisa Masia po, ki li fiit woonin ni barmɔnii nba din bɔr bina bina na.
26 Ŋɔɔ Yennu sɔkiniinba gaar ki sɔbir gbouŋ ni ki li fiit barmɔnii na; ki Yennu nba yɔɔ
be maŋ tur mɔb a booru kur n bannir, ki la yaak ki teen Masia yada ki sak u mɔb.
27 Ŋɔɔ kɔɔe tee Yennu ki tee yandaanɔ. Niib kur n pakɔ mɔkmɔk nan mɔkmɔk, Yiisa
Masia sann paak. Mamɔmm.

Pɔɔl gbounsinsinn nba ki u din sɔb ki tur KORINT TEEB nae na

Ki jiin 1 Korint teeb gbouŋ na po

Pɔɔl din sɔb gbouŋ maŋ a lin saan Korint teeb boore, ki ŋmakit daamii nba jiin Yiisaweiu nan li binbeŋ po, Korint doo ni.

1 Min Pɔɔl nba ki Yiisa Masia yiinin a n teen u toomii Yennu loomm ni, min nan ti naa
bik Sosenes sɔbin gbouŋ na
2 ki teen yimm Yenweira nba be Korint doo ni, yimm nba ki Yennu yiini a yii tee
u popeenn damm na, yimme tee u yab ki taa nan Yiisa Masia, ki pukin niib nba be
siaminba kur ki jiantir ti Yomdaanɔ Yiisa Masia; ŋɔɔe tee bi Yomdaanɔ, ki mun bia tee
ti Yomdaanɔ na.
3 Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nani.

Pɔɔl nba teen Yennu niipoouk biaŋinba

4 N teen Yennu niipoouk yoo kur i paak, nan waa turi sommir Yiisa Masia paak na,
5 kimaan i la bonsiar kur i pinpakit ni, nan i minu ni, u boore.
6 Masia labaar nba ki ti din wanni na, i gaarir fanuwa.
7 Li paak, i ki pɔt Yennu Seyeeŋ piinii na yenn gbaa, nan yaa guu daar nba ki ti
Yomdaanɔ Yiisa Masia tan saa jen na.
8 U sii guui nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia jenu daar maŋ, ki i tan kii mɔk biiti.
9 Yennu-i yaa u saa tun linba, u tuun ŋanne. U yiinie a yimm nan u bik ti Yomdaanɔ
Yiisa Masia-ii mɔk mɔtaauk nan leeb.

Masiaweira bɔkitu labaar

10 N naa waas, n barimie ti Yomdaanɔ Yiisa Masia sann ni, a yin taan mɔb, ki mɔniɔk
daa be i sinsuuk ni, ki yii taa mɔyemmkɔɔ nan dudukyennkɔɔ.
11 N naa waas, Kloe ŋaatesiab betin a i mɔk mɔniɔk nan leeb.
12 Linba ki n yeen na tee a i siab yaa bi tee Pɔɔl yabe, ki leeb mun yaa bi tee Apolos
yabe, ki siab mun bia yaa bi tee Piita yabe, ki yemm mun yaa bi tee Masia yabe.
13 Masia maŋ bɔkit bɔkite-e? Bi din kpaa min Pɔɔl dapunpunn paak i paaki-i? koo bi
wuri Yennu nyunwuru min Pɔɔl sann paake-e?
14 N teen Yennu niipoouk nan maa ki wur i sɔɔ Yennu nyunwuru na, see Krispus nan
Gayus.
15 Li paak, sɔɔ kan fit yet a bi wurɔ Yennu nyunwuru n sann ni.
16 N bia wur Stefanas ŋaateeb Yennu nyunwuru, ŋaan n ji ki tian maa wur wunba ki
pukini.
17 Kimaan Masia ki tumin a n tan wur niib kaa; ŋaan u tumin a n tan mɔɔnt u barŋanii
nae. Li ki tee a n jikit nisaarik mir kaa ki mɔɔntiri; mi-i bonni tuun nna, li bo saa te ki
Masia nba kpo dapunpunn paak na, u kuun n teen yanna.

Masia kuun nba wantit Yennu yan nan paŋ biaŋinba

18 Binba bot Yennu sɔnu ni na jii Masia kuun dapunpunn paak labaar na ki li tee
yanne, ŋaan timm nba tinn na mi nan li tee Yennu paŋe.
19 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a u yet a,
“N saa biir yandamm minu na
ki te ki bannteeb bannu na n biar yann.”
20 Li paak, tingbouŋ na yandamm nan bannteeb nan mɔnɔdamm na be lee? Yennu te
ki tingbouŋ na yanfoon teen yanna.
21 Yennu nba mɔk yan na te ki tingbouŋ na teeb yan kan fit te ki niib n bannɔ. Li
paak, ki u te ki binba teen Yiisa yada na tinn, jatii labaar nba ki ti mɔɔntir ki teen niib
na paak.
22 Juu teeb loon bin la bakitnauŋ toonaewa ki fit teen yada, ki Griik teeb mun loon
yan.
23 Timm ŋarin mɔɔntir ki wantib biaŋinba ki Masia kpo dapunpunn paak nae, ki maan
maŋ dont Juu teeb wutoa, ki bia tee jatmaan ki teen binba ki tee Juu teebi.
24 Juu teeb nba ki Yennu gannib na, nan binba ki tee Juu teeb ki Yennu bia gannib na
ŋarin mi nan Masia kuun labaar na tee Yennu paŋ nan u yame.

25 Linba ki Yennu tuun ki nisaarik jiir ki li tee jatii na, li mɔk yan ki gar nisaarik yan; ki
linba ki Yennu teen ki nisaarik dukii a li ki mɔk paŋ na, ŋaan li mɔk paŋ ki gar nisaarik
yar.
26 N naa waas, dukint man yaa din tee biaŋinba, yoo nba ki Yennu yiinii na. Nisaarik
minu ni, i waaminnae din mɔk yan, koo paŋ, koo ki tee nijaana.
27 Ŋaan Yennu-e gann binba tee jatit tingbouŋ na teeb boor, a wun te ki yandamm n
di fei; ki bia gann tatimm tingbouŋ na teeb boor, a wun te ki paŋ damm n di fei.
28 Yennu-e gann tarii, nan binba ki mɔk nyɔɔt, nan binba ki tee siar, a wun teen linba
ki niib dukii a li mɔk nyɔɔt na yann.
29 Yennu teen nnae a sɔɔ daa nyu bara u tɔɔnn.
30 Ŋɔɔ Yennu-e taan timm nan Yiisa Masia ki u tee ti yan. U paake ki Yennu nyinnit
daabisin ni, ki yet a ti tee niŋamm u boor, ki ji tee u niib.
31 Li paak, ii tuun linba sɔb Yennu gbouŋ ni na a, “Wunba faa parbiir, li ŋan ki wuu
faa parbiir linba ki Yennu tun paake.”

2

Masia dapunpunn paak kuun labaar

1 N naa waas, maa din baar i boor ni na, n din ki mɔɔntir Yennu labaar na ki teeni
nan mɔmant koo nisaarik minu kaa.
2 Ŋaan maa din be nani na, n din ki mɔk duduksiat ki pukin Yiisa Masia nan u
dapunpunn paak kuun na po.
3 Maa baar i boor yoo nba, n din chɔke, ki jaŋmaanii nan jijekit soorin.
4 N ki pak labaar maŋ nan minu nba saa maŋ niib kaawa ki bin sakiri, ŋaan n pake
ki Yennu Seyeeŋ na wann u paŋ.
5 Yaa teen Yiisa Masia yada na, li ki tee nisaarik yan paak kaa, ŋaan li tee Yennu paŋ
paake.

Ki jiin Yennu yan po

6 Mamɔmm, ti piak nan yame ki teen binba ki bi para chee Yiisaweiu ni na. Li ki tee
tingbouŋ na niib yan, koo tingbouŋ na paŋ damm nba ki bi panii saa teen yann na kaa.
7 Yan nba ki ti piak na tee Yennu woonin ni yan nba wooe ki nirɔ ki mi, linba ki Yennu
dɔŋ gann a wun donnit, ki sɔɔ durinya daa din ki nan na.
8 Tingbouŋ na yudamm sɔɔ kaa ki mi yan na. Bi-i bonni mir, bi din bo kan kpaa ti
Yomdaanɔ, wunba yen paku kura na dapunpunn paaki.
9 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Linba ki nirɔ ki la, ki bia ki gbati,
linba ki nirɔ ki dukin a li saa fit teen na,
ŋanne ki Yennu teenir siir ki guun binba loonɔ na.”
10 Ŋanne ki Yennu Seyeeŋ na te ki ti bannir, kimaan Seyeeŋ na mi bont kur, nan Yennu
woonin ni maan gbaa.
11 Nisaarik seek nba be u ni na kuukɔɔe mi nisaarik dudukit. Nnae mun, sɔɔ ki mi Yennu
dudukit see Yennu Seyeeŋ na kɔɔ.
12 Seek nba ki ti gaar na, u ki tee tingbouŋ na seek kaa, ŋaan u tee Yennu Seyeeŋ nba
saa te ki tin bann piinii nba ki u turit nae.
13 Li paak, ti ki piak maan nba tee nisaarik yan wannu; ŋaan ti piak linba ki Yennu
Seyeeŋ wantit, ki bia want Yennu barmɔnii ki teen niib nba ki Yennu Seyeeŋ be bi ni
nae;
14 ŋaan wunba ki mɔk Yennu Seyeeŋ maŋ, li yɔɔ ki gaan Yennu Seyeeŋ na maami,
kimaan li tee jatiie ki turɔ, ki u kan bann li paaki, kimaan li bannu nyi Seyeeŋ na nie.
15 Ki wunba mɔk Seyeeŋ na bant bona kur paake, ŋaan nirɔ kan fit bann wunba mɔk
Seyeeŋ na binbeŋ ni,
16 nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Ŋmee mi Yennu dudukit ki saa ŋmakitɔ?”
Ŋaan timm ŋarin mɔk Masia dudukit.

3

Yennu toontunna labaar

1 N naa waas, li tee mɔniie, n din ki fit pak ki turi nan maa din bo saa pak ki tur niib
nba mɔk Yennu Seyeeŋ na; n din pak ki turi nan maa bo saa pak tur tingbouŋ na teeb
nae, ki i binbeŋ bia tee nan waas binbeŋ nae Masia sɔnu ni.

2 N mɔɔnti biime, li ki tee jekpakira kaa, kimaan i ki jaŋ nanni. Mɔtana gbaa i bia lek
daa ki jaŋ nanni,
3 kimaan i binbeŋ bia daa tee nan tingbouŋ na niib binbeŋ nae; kimaan funfunn nan
mɔniɔk-u be i sinsuuk ni, i ki waa tingbouŋ na niib binbeŋ kaa-a?
4 Ki sɔɔ-i yet a u tee Pɔɔl yɔɔe, ki lɔɔ mun yet a u tee Apolos yɔɔe, ŋann i ki tuun nan
tingbouŋ na niib na kaa-a?
5 Ŋmee tee Pɔɔl-i, ki ŋmee mun tee Apolos-i? Ti kpan tee Yennu toontunna nba din
te ki i sak Yiisa mɔb nae. Ti kur na tuun toona nba ki ti Yomdaanɔ turit a tii tuume.
6 Min din bur bonbooriie, ki Apolos mun maant nyun, ŋaan Yennu-e te ki li pia kpaat.
7 Wunba bur nan wunba maant nyun ŋarin ki tee siari; Yennu-e tee siar, kimaan ŋɔɔe
te ki li kpaatir.
8 Bɔkitu kaa wunba buur nan wunba maant nyun na sinsuuk ni. Yennu-e saa turib
nyɔɔt, baa tun linba na paak.
9 Ti lakin tuun ki teen Yennu-e. I tee nan Yennu kpaab nae, ki bia tee nan Yennu diiuk
na.
10 Yennu nba sommin biaŋinba na paak, n tee nan tanmaaŋanɔ nae, ki piin fiakir, ki
sɔɔ mun maa tɔɔnt li paak. Ŋaan wunba kur maa ki tɔɔnt li paak, wuu mi.
11 Yennu din jii Yiisa Masia ki u tee fiakire, ki fiaksiar ji kaa ki sɔɔ saa fit piinii.
12 Siab saa jii salimae, koo nabint, koo tanchincheena, ki maa fiakir maŋ paak; siab
mun saa jii daate, koo mɔɔt, koo kaka, ki chaan fiakir maŋ paak.
13 Masia baaru daar maŋ nie ki sɔɔ kur toona nba tee biaŋinba tan saa nyi paanu.
Muue tan saa bikin sɔɔ kur toona ki fiit wann laa tee biaŋinba.
14 Muu-i kii dii linba ki nirɔ maa tɔɔn fiakir maŋ paak na, ŋann ŋarin u saa la nyɔɔta.
15 Wunba yar dii muu, u saa kɔŋ li nyɔɔta, ŋaan u mɔŋ ŋarin saa tinna, ki li sii tee
nan u chiar nyii muu ni nae.
16 I tee Yennu diiuko, ki Yennu Seyeeŋ be i ni; i ki mi nna-a?
17 Li paak, wunba biir Yennu diiuk, Yennu mun saa biir li yɔɔwa. Kimaan Yennu diiuk
tee diyeeŋe; ki yimme tee diiuk maŋ.
18 Sɔɔ daa kpann u mɔŋi. Sɔɔ-i be i sinsuuk ni ki dukii nan u tee yandaanɔe tingbouŋ
na binbeŋ ni, li ŋan wun kpant u mɔŋ jatuk ki set teen yandaanɔ.
19 Linba ki tingbouŋ na teeb dukin ki li tee yan na, li tee jatiie Yennu boor, nan laa sɔb
Yennu gbouŋ ni a, “Yennu biir yandamm bannu,”
20 ki bia sɔb leer boor a, “Ti Yomdaanɔ mi nan yandamm dudukit tee yanne.”
21 Li paak, sɔɔ daa mɔk dont-n-mɔŋ nisaarik paaki. Siar kur tee i yare;
22 min Pɔɔl, nan Apolos, nan Piita, nan tingbouŋ na, nan manfoor, nan kuun, nan
mɔtana, nan yoo nba baat na, yimme yen linba na kura.
23 Ki Masia mun yeni, ki Yennu mun yen Masia.

4

Masia toontunna labaar

1 Ŋann ii jiit ki tii tee Masia toontunna nba ki Yennu gann ki guunit u woonin ni maan
na.
2 Li paak, linba tee majaann tee nnae, li ŋan ki toontunnɔ-ii tuun nan barmɔnii.
3 Ŋaan li-i tee ki i bu n buut nan nisaarii nba tuu bu bi leeb buut na, n baka kaa; n ki
bu n mɔŋ buut gbaa.
4 N nɔɔk ni yeene, ŋaan li ki want a n ki tuun biiti, ŋaan ti Yomdaanɔe tee wunba bu
n buut.
5 Li paak, i daa bu sɔɔ buut mɔtana, kii guu yoo nba ki ti Yomdaanɔ tan saa baar na,
ŋɔɔe tan saa jii linba be bunbɔnn ni ki wannir paanu ni, ki fiit para ni maan paanu ni.
Li yooe, sɔɔ kur tan saa la u nyɔɔt nba tee linba Yennu boor.
6 N naa waas, i paake ki n bikin linba na kur ki tur n mɔŋ nan Apolos, a yii tumii
ti boor ki wei Yennu gbouŋ nba wann biaŋinba na bonŋann, ki sɔɔ daa dont u mɔŋ ti
yenɔ paak ki gaar lɔɔ na.
7 Ŋmee tura saakatuk leeb ni? Yennu kaa tura linba kur ki a mɔk na-a? Ki bee teen
ki a dont a mɔŋ, ki li tee nan linba ki a mɔk maŋ ki tee piinii kaa na?
8 I poŋ mɔk linba kur ki i looni-i? I poŋ teen gordamma-a? Taa lek ki tee kpanbara
na, ŋaan i tee kpanbara-a? N sunman ki i set tee kpanbarae, ki timm nan yimm n taan
kii tee kpanbara.
9 Min yaa boor, n dukin nan Yennu gann timm nba tee toomiinba na ki ti tee tariie, ki
tee nan niib nba ki bi saa kpib paanu ni, ki teemm yaarlituk niib, ki tingbouŋ na teeb
kur nan malakanba gorii nae.

10 Ti tee jatite Masia paak, ŋaan yimm ŋarin tee yandamme Masia sɔnu ni; ti ki mɔk paŋ, ŋaan yimm ŋarin mɔk paŋ; ki niib teeni baakir ŋaan yisin timm.
11 Laa nyii sianyoowa mɔkmɔk nan mɔtana, ti lin kome nan nyunnyukuru, ki lia tachiat; ki bi boot, ki ti lin yirib ki kaa binbeboori.
12 Ti ninjiie ki ti di; bi-i sukirit, ti tuu jiimm maŋamme; bi-i dintit fara, ti tuu mɔk sukurue;
13 bi-i pak biir ti sana, ti tuu pak jiimm nan lomme. Ti kpant tariie, ki tee nan tingbouŋ na tanpenn paak mɔɔt na, ki bia tee nan tingbouŋ na jakint na ki tan tuu mɔtana.
14 N ki sɔbin na ki teeni a n dinni fei kaa, ŋaan n kpaaniie, yaa tee n walonkai na paak.
15 Ŋaan li-i tee ki i lek mɔk wannteeb tusaa piik Masia ni, i ki mɔk baanba bonchianni; kimaan Yiisa Masia nie ki n mari, barŋanii nba ki n wanni na paak.
16 N barimie, ii waa n binbeŋ man.
17 Linba na paake ki n tuun Timoti i boor, wunba tee n bilonkak ki tee barmɔnii daanɔ ti Yomdaanɔ ni; u saa tiari maa be biaŋinba Masia ni, nan maa lin want Masiaweira biaŋinba, siar kur po.
18 Siab mɔk dont-n-mɔŋe, ki dukii a n kan baar ki gɔnini.
19 Li-i tee ki ti Yomdaanɔ loon, n saa gɔni mɔtana, ki la dont-n-mɔŋ damm na, li ki tee bi pinpakit paak kaa, ŋaan n yaa n laan bi set mɔk paŋ amii bi ki mɔki.
20 Yennu naan ki tee mɔb ni yetu kaa, li tee paŋe.
21 I loon lanne? I loon ki n baar i boor nan ninmɔnn amii n baar soon nnae?

5

Bonchonchonsin nba din baar Masiaweira ni na po

1 Li set tee mɔniie ki bi yeen a joonbaanu be i ni, linba ki binba ki waa Yiisa Masia na mɔŋ kan tumi. N gbat a sɔɔ be i sinsuuk ni ki dɔɔ nan u baa ŋaapoo;
2 ŋaan ki i mɔk dont-n-mɔŋ ki ki tiin fei li paaki. Li ki jaŋ nan i para n biiri-i? Li ŋan ki yin nyinn li nibooru i ni.
3 Maa lek be banfɔkir nani na, ŋaan n dudukit be i ni, ki n poŋ dukin ki bu daanɔ maŋ buut, ti Yomdaanɔ Yiisa sann niwa, ki li tee nan n lakin be nani nae.
4 Ti Yomdaanɔ Yiisa sann paak, n seek nan yimm-i taŋi lakin, ti Yomdaanɔ Yiisa paŋ ni yoo nba,
5 yin jii nirɔ nba tun toonbiit maŋ ki teenɔ Sintaanii nuu ni ki wun biir u gbanant, ki lin te u seek n tan la tinnu, ti Yomdaanɔ baaru daar na ni.
6 Li ki ŋan ki yii dont i mɔŋi. I ki mi a datiŋ* waaminnae te ki boroboro yon kur fuutir piiri-i?
7 Li paak, nyikin i binbenkperik na, kii tee nipaamm, nan i set tee niib nba nyik biit tumue na, kimaan Masia nba tee ti maruŋ na gaar ti paak ki kpowa.
8 Li paak, taa waa u sɔnu biaŋinba na, ŋaant ki tin nyik binbenkperik na, ki nyinn dudukbiit nan biit kur, kii jikii tee u weira nan barmɔnii, ki biit kaa ti ni.
9 Maa poŋ sɔb gbouŋ nba ki turi na, n betiwa a i daa tɔkii nan bonchonchona.
10 Li ki tee n yaa ii nyinn i mɔŋ tingbouŋ na bonchonchona ni, koo nianchiɔŋ damm ni, koo nanyukii, koo patmannteeb ni kaa; li-i tee nna ŋarimi, see ki i nyii tingbouŋ na ni.
11 N sɔb ki yeeni a i daa tɔkii nan daanɔ nba yaa ŋɔɔ waa Masia-e ŋaan chomm, koo ki mɔk nianchiɔŋ, koo ki mann pata, koo ki mɔk sanjaauŋ, koo ki tee danyuuruk, koo ki tee nanyukɔ. I poŋ daa kaar nan li daanɔ ki di jeeti.
12 Li ki tee n toonn kaa ki n sii bu binba ki waa Masia na buuti. Yennu-e saa bu bi buut; ŋaan i leeb nba tee Masiaweira nae ki i sii bu bi buut.
13 Li poŋ sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Ii ber biitdaanɔ na ki nyinnɔ i ni.”

6

Buut bunu labaar

1 I yenɔ-i mɔk maan nan u lɔɔ nba waa Masia, ŋaan ki i ki saan nann Masiaweira boor ki bi saa ŋammir, ŋaan saan nann binba ki waa Masia na buut boor, li sii mɔk fei hei.
2 I ki mi a Masiaweirae tan saa bu tingbouŋ na teeb buuti-i? Ki li-i tee ki i tan saa bu tingbouŋ na teeb buut, ŋann i kan fit bu barbisbis mɔtana-a?
3 I ki mi a ti tan saa bu malakanba buuti-i? Nlee ki i kan fit bu mɔtana binbeŋ na barii?

* **5:6 5.6** Pɔɔl yekint biit nan datiŋe.

4 Li-i tee ki i mɔk maan, bee ki i saa nann binba ki tee Masiaweira na boori?
5 Linba na tee feie ki turi. Mɔniɔk-u baar yimm Masiaweira sinsuuk ni, sɔɔ kaa i ni ki
mɔk yan nba saa fit ŋamm maan maŋi-i?
6 Ŋaan i naawayemm saa nan bi leeb barbuurɔ nba ki teen Masia yada na boor, ki u
bu bi buut.
7 Yaa lek mɔk barii nan i naa waas na gbaa, ŋaan li tee biite. A naa bik-i tun biira koo
ki ŋmaba, ki a kurint sikin, li ki sɔ-ɔ?
8 Ŋaan yimme tuun biit ki teen leeb ki jaan leeb, ki bia lek tee nna ki teen i leeb nba
tee Masiaweira na.
9 I ki mi nan biitdamm tan kan kɔɔ Yennu naan ni-i? I daa kpann i mɔŋ; binba tee
joonbaarit, koo bonchonchona, koo patmannteeb, koo jab nba mɔk niɔŋ ki dɔɔ nan bi
jaleeb,
10 koo nanyukii, koo nianchiɔŋ damm, koo danyuurit, koo sanjaanjanna, koo fat-teeb,
binba na kur nan bi yenɔkɔɔwa kan kɔɔ Yennu naan ni.
11 I siab din tuu tee nnae; ŋaan ki Yennu wuur i biit na, ki i ji tee u niib ki bia tee
popeendamm u peŋ, ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nan Yennu Seyeeŋ na paak.

Jiin i gbanant kii tuun linba sii dontir Yennu

12 I siab yeen a, "Siar ki kɔɔ." Li tee mɔniie, ŋaan bont kur kaa ŋan ki turini. N saa
fit yet a siar ki kɔɔ, ŋaan n kan sak ki bonsiar n yentimi.
13 I siab yeen a, "Jeet tee poor yare, ki poor mun tee jeet yar." Mɔniie; ŋaan Yennu
saa gɔɔr li ŋanlee na kur. Yennu ki nan ti gbanant a tin jiir kii chomm kaa, ŋaan a ti
jiir ki lii tee ti Yomdaanɔ yar. Ti Yomdaanɔe yen ti gbanant na.
14 Yennu-e din fiin ti Yomdaanɔ kuun ni, ki u mun tan saa jii u paŋ ki fiinta.
15 I ki mi nan i gbanant na gaa nan Masia gbanante-e? Li paak, daa jikit gbanant nba
gaa nan Masia gbanant na ki gaant nan poochonchona.
16 Wunba jii u mɔŋ ki taan nan poochonchonn, ŋɔɔ nan li daanɔ ŋarin taan
gbananyennkɔɔe na. Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, "Jɔɔ nan u poo saa taan ki tee
gbananyennkɔɔe."
17 Wunba taan u mɔŋ nan ti Yomdaanɔ, ti Yomdaanɔ nan li daanɔ taan ki tee
seyennkɔɔe.
18 Ii nyinn i mɔŋ bonchonchonsin ni man. Toonbiit kur nba biar, li ki tuun gbanant
ni, ŋaan wunba chomm ŋarin biir u mɔŋ gbanante.
19 I gbanant na tee Seyeeŋ nba ki i gaar Yennu boor na diiuko, ki u be i ni. I ki mi
nnae-e? I ki yen i mɔŋi, Yennu-e yeni;
20 u daaie; li paak, ii jii i gbanant kii tuun linba sii dont u sann.

7

Buboit nba jiin pookɔɔnt po

1 N yaa n jiin i buboit nba ki i daan sɔb turin nae. Jɔɔ-i kii kɔɔn poo, li ŋan,
2 ŋaan bonchonchonsin paak, li ŋan ki jɔɔ kur-ii mɔk u mɔŋ poo, ki poo kur-ii munii
mɔk u mɔŋ sɔrɔ.
3 Li ŋan ki jɔɔ n jii u mɔŋ ki chab u poo, ki poo mun n jii u mɔŋ ki chab u sɔrɔ.
4 Poo ki yen u mɔŋ gbananti, u sɔrɔe yen. Jɔɔ mun ki yen u mɔŋ gbananti, u pooe
yen.
5 I daa yêen leeb i gbanant loommi, see yoo nba ki i tan taan mɔyommkɔɔ a yin miar
Yennu; ki li poorpo yin bia taan leeb, ki Sintaanii daa fit bikinti ki nyanti, yaa kan fit
soor i mɔŋ na paak.
6 Li tee maame ki n yet, ŋaan li ki tee sennu kaa.
7 N bo loon ki sɔɔ kur-ii be nan maa be biaŋinba nae, ŋaan sɔɔ kur nan u piiniie ki li
nyii Yennu boor jiak jiak.
8 N yeen na ki teen jakpaka nan pookarankaana nan pakɔie, a bi-i saa sak kii be bi
kɔɔ nan maa be biaŋinba na, li bo sii ŋan ki turib.
9 Ŋaan bi-i kii fit so bi mɔŋi, ŋann bin kɔɔn poob, ki poob mun n kun jab; li sɔ nan
yaa sii mɔk li niɔŋ ŋaan kan fit kpeeniri.
10 Binba mɔk jab, n teeni sennue, li ki tee min kaa senni, ŋaan ti Yomdaanɔe senn, a
poo daa mi nyikit u sɔrɔ.
11 Ŋaan wuu nyik u sɔrɔ, u ji daa kun jaganɔ, ŋaan kii tee pookarankaann; koo wun
di sindant ki ŋmat u sɔrɔ boor. Jɔɔ-ii munii mi wun yêt u ŋaapoo.
12 N piak na ki teen binba biar nae, ti Yomdaanɔ kaa paki, nan Masiaweirɔ-i mɔk poo,
ki poo na ki tee Masiaweirɔ, ŋaan ki li tee poo maŋ loommue a wuu be u boor, jɔɔ na
daa lubinɔ.

13 Poo nba tee Masiaweirɔ mun-i mɔk sɔrɔ nba ki tee Masiaweirɔ, ŋaan ki li tee jɔɔ
maŋ loommue a wuu diau, poo maŋ daa yaatir ŋaan nyikit u sɔrɔ na.
14 Jɔɔ nba ki tee Masiaweirɔ, ŋaan ki u ŋaapoo tee Masiaweirɔ, poo maŋ paake saa te
ki jɔɔ na tan yeen; ki poo nba ki tee Masiaweirɔ na mun, ŋaan ki u sɔrɔ tee Masiaweirɔ,
jɔɔ maŋ paake saa te ki poo na tan yeen. Li-i bonni kii tee nna, bi waas bo kii yeeni,
ŋaan laa tee nna na paak, bi waas mun tan sii yeene.
15 Ŋaan wunba ki tee Masiaweirɔ-i loon wun yêt u lɔɔ nba tee Masiaweirɔ, wun ŋaan
ki wuu saa. Ŋann ŋarin sennu ji ki so bi sɔɔ. Yennu-e yiinit a tii be nan parmaasir.
16 Fin poo, a teen nlee bann nan a kan tinn a sɔrɔ? Ki fin jɔɔ muni, a teen nlee bann
nan a kan tinn a poo?

Ii be nan faa be biaŋinbawa ki Yennu yiina na

17 Ii be binbeŋ nba ni ki Yennu senna, nan faa be biaŋinba ki u yiina na. Nae ki n lin
want Masiaweira kur.
18 Wunba dɔŋ pot u punn ŋaan tan teen Masiaweirɔ, ŋaant ki wun dian nna; wunba
mun ki pot ŋaan teen Masiaweirɔ, wuu kii loon, u ji daa porii u punni.
19 Wunba pot nan wunba ki pot, li kur tee yanne. Linba mantik tee barkpann tee ii
dia Yennu sennue bonŋann.
20 Sɔɔ kur-ii be binbeŋ nba ni ki u tuu bewa ki tan teen Masiaweirɔ na.
21 Li-i tee ki a din tee daabir yoo nba ki a teen Masiaweirɔ na, a daa te ki li daamiia
ni, ŋaan fi-i saa la yaak ki nyinn a mɔŋ daabisin ni, fan teen nna.
22 Wunba poŋ tee daabir yoo nba ki u teen Masiaweirɔ na, u ji tee ti Yomdaanɔ yɔɔe.
Nnae mun, li-i tee ki a yen a mɔŋ yoo nba ki a teen Masiaweirɔ na, a ji tee Masia daabire.
23 Yennu-e daai; li paak, i daa tee niib daaba.
24 N naa waas, ii be nan Yennu man nan yaa daan be binbeŋ nba ni, yoo nba ki i teen
Masiaweira na.

Ki jiin jakpaka nan pookarankaana nan pakɔi po

25 Mɔtana, n ji piak ki teen binba daa ki kɔɔn poob, koo ki daa ki kun jab nae, ŋaan
ti Yomdaanɔ ki chabin a n betib nna; ti Yomdaanɔ ninbatinu paake ki n teen barmɔnii
daanɔ.
26 Mɔtana ninmɔnn na paak, n dukin nan li ŋan ki nirɔ-ii be biaŋinba ki u tuu be na.
27 Li-i tee ki a mɔk poo, ŋann ŋarin a daa beerɔ. Li-i tee ki a ki kɔɔn poo, faa ji daa
kɔɔnt.
28 Fi-i kɔɔn poo, li ki tee biiti; poo mun-i kun jɔɔ, li ki tee biiti; ŋaan n loon ki n nyinni
mukisuk nba ki binba mɔk poob nan binba mɔk sɔrib laat tingbouŋ na nie.
29 N naa waas, n loon ki n wanni nan yoo na ki fɔk, li paak, laa nyii mɔtana ki saa, li
ŋan ki binba mɔk poob-ii be nan bi ki kɔɔn poob na;
30 ki binba mɔ, bii be nan bi ki mɔ na; ki binba mɔk parpeenn, bii be nan bi ki mɔk
parpeenn na; ki binba kpentir, bii be nan bi ki mɔk na;
31 ki binba di tingbouŋ na manu, li ŋan ki bii be nan bi baka kaa leŋ na. Kimaan
tingbouŋ na nba tee biaŋinba mɔtana na, li kan yukir nan garu.
32 N ki loon ki siar n daamiini. Jakpakir ŋarin gorii waa saa teen biaŋinba ki tun ti
Yomdaanɔ toonae, ki lin penn ti Yomdaanɔ par;
33 ŋaan poodaanɔ baka be tingbouŋ na bona nie, waa saa teen biaŋinba ki penn u
ŋaapoo par.
34 Li paak, u dudukit bɔkit munlee-e. Pookarankaann koo sapaamɔ baka mun be ti
Yomdaanɔ toona nie, nan waa saa teen biaŋinba ki u gbanant nan u seek-ii taŋii tee
Yennu yar fanu; ŋaan wunba mɔk jɔɔ ŋarin gorii tingbouŋ na bona, nan waa saa teen
biaŋinba ki penn u sɔrɔ pare.
35 N piak linba na, i mɔŋ sommir paake, li ki tee a n yaa n bari baruk kaa, ŋaan n loon
yii be fanue, ki jii i mɔŋ pet ti Yomdaanɔ.
36 Jɔɔ-i mɔk sarkpeŋ ki u tan beer poo, ki jɔɔ na mɔk dudukit u po ki kan fit soor u
mɔŋi, ŋaant ki wun tun biaŋinba ki u loon; li ŋan ki bin kɔɔn leeb. Li ki mɔk biit bi
sinsuuk ni.
37 Ŋaan wunba par chee, ki u mi nan siar kan daamɔ, ki u saa fit soor u mɔŋ niɔŋ, ki
dukin u par ni a u kan kɔɔnɔ, ŋanne ŋan.
38 Li paak, wunba kɔɔn u sarkpeŋ, li ŋan; wunba mun ki kɔɔn u sarkpeŋ, u tun linba
ŋan ki gar wunba kɔɔn nawa.
39 Poo-i mɔk u sɔrɔ ki u daa be u manfoor ni, u ki yen u mɔŋi; ŋaan u sɔrɔ-i kpo, u ji
mɔk yaak ki saa kun wunba ki u loon, ŋaan li ŋan ki u jɔɔ maŋ-ii tee Masiaweirɔ.
40 Ŋaan min yaa boor ŋarin, n dukin nan li-i tee ki u be ki ki kun jɔɔ, li sii manɔ ki
gar waa bo saa kun jɔɔ; nnae ki n dukin, ŋaan n mi nan n mɔŋ mɔk Yennu Seyeeŋ.

8

Ki jiin pata nant ŋmamu po

1 Tɔn, ki jiin pata nant po, ti mi nan ti kur mɔk bannu, ki li set tee mɔnii. Bannu te ki
nirɔ dont u mɔŋ, ŋaan lomm ŋarin sommit nirɔe Masia weiu ni.
2 Wunba dukii nan u mi siar, li daanɔ daa ki bann nan waa bo sii mi biaŋinba na.
3 Daanɔ nba loon Yennu, ŋɔɔe ki Yennu miu.
4 Tɔn, ki jiin nant nba ki bi mann pata na ŋmamu po; ti mi nan patir tee bont nba ki
foe, ki bia mi nan Yen-yenɔkɔɔe be.
5 Bona bonchiann be sanpaapo nan tingbouŋ na ni, ki bi yib yennii nan yomdamm,
ŋaan bi sɔɔ ki tee Yennu koo Yomdaanɔ.
6 Timm yaa boor ni ŋarin, Yen-yenɔkɔɔe be; ŋɔɔe tee ti Baa Yennu nba din nan bonsiar
kur, ki u nie ki ti fo. Ki Yomdaan-yenɔkɔɔe be, ŋɔɔe tee Yiisa Masia. U paake ki bonsiar
kur nan; u paake biak ki ti fo.
7 Sɔɔ kur kaa mɔk li yami. Siab mantik tuu maan pata ki yukira, li paak, bi-i dii li
jeboorik, bi bia tuu daa dukii nan nant maŋ set tee patir nante. Bi dudukit ki paari, ki
bi dukii a bi mɔk biit.
8 Jeet kaa saa te ki Yennu n gaariti. Ti-i dii, li ki pukiit siari; ti-i biaki kii dii, li bia ki
jiintit poori.
9 Ii mi man yin tan jii i yaak na ki lin kpant baruk ki tur niib nba yada waar na.
10 Ki wunba yada waar-i la yimm nba mɔk bannu na, ki i be poochianfeek ni ki di, li
saa te ki ŋɔɔ n ji di jeet nba tee pata yare.
11 Fin nba tee banntɔɔ na, a bannu na saa biir a naa bik nba yada ki paar nae, wunba
ki Masia din gaar u paak ki kpo na.
12 Fi-i tee nna ki tuun biit ki teen a naa waas, ki biir bi dudukit nba ki chee na, li want
nan a tuun biit ki teen Masia-e.
13 Li-i tee jeet nba ki n di na paakie te ki n baant n naa biki, ŋann n ji kan ŋman nant
ki lin te wun baa.

9

Toomiinba binbeŋ labaar

1 N ki yen n mɔŋi-i? N ki tee Masia toomii kaa-a? N ki la ti Yomdaanɔ Yiisa-a? N toona
nba ki n tuun ki teen ti Yomdaanɔ na paak kaa ki i mun tee mɔsakdammi-i?
2 Siab-i kii sak a n tee Masia toomii, ŋaan yimm ŋarin, li kpaa talas yin sak, kimaan
yaa tee mɔsakdamm na, ŋanne saa wann nan n set tee toomiie.
3 Niib-i piak ki biir n sann, n saa jii linba ki n yaa n pak nae ki nyi leŋ:
4 Ti ki mɔk yaak nba ki ti sii di ki nyu-u?
5 Ti bia ki mɔk yaak nba saa jii ti poob kii lin namm, nân toomiinba siab, nan Piita,
nan ti Yomdaanɔ naa waas nba tee biaŋinba na-a?
6 I dukii a min nan Banabas kuukɔɔe sii tuun ti poor paaki-i?
7 Kunkɔnkɔnnɔ lanɔe tuun toonn ŋaan pa u mɔŋi? Ki ŋmee sii wuu tilontii ŋaan kan
di li lɔɔna? koo ŋmee sii kpaar bonkobit ŋaan kan nyu bi biimi?
8 N jii nisaarik binbeŋe ki yet nna; ŋaan Moses sennu na ki yet nna kaa-a?
9 Li sɔb sennu maŋ ni a, "Daa bobint naajak mɔb, yoo nba ki u boo dii."* Yennu baka
be nei kuukɔɔ nie-e?
10 koo u ki yeen timm kaa-a? Mamɔmm, li sɔb ki teen timme. Wunba ko nan wunba
jaan tuun nnae ki mɔk dindann nan bi tan saa chent dii maŋ.
11 Ti din turi Yennu Seyeeŋ yare; ki li bo ki jaŋ nan yin turit gbanant yari-i?
12 Siab-i mɔk yaak ki saa gaar bona i boor, timm ŋarin ki mɔk li yaaki-i?
Ŋaan ti ki jii yaak na ki tun nann toonni. Ti di farae bonsiar kur ni, kimaan ti ki loon
ki tin te ki Masia barŋanii na n jir poori.
13 I poŋ mi nan binba tuun Yenjiantu ŋasaakak ni na, bi jeet nyi bi toonn maŋ nie; ki
binba mann mannu ki teen Yennu ki ŋamii binbintir na mun gaan bi yar leŋe.
14 Nnae mun ki Yennu tur mɔb a binba mɔɔntir u barŋanii na, bi jeet mun sii nyi leŋe.
15 Ŋaan n ki jii yaak na ki tun nann toonni, ki bia ki sɔbin na a yin turin siari. Mi-i
kpo, li sɔ nan sɔɔ n te ki n parbifaant-ii tee yann.
16 Li ki tee a n mɔk parbifaanu barŋanii nba ki n mɔɔntir na paak kaa, kimaan li kpaa
talas ki n mɔɔntir. Mi-i kii mɔn barŋanii na, parbiir sii tee n yare.
17 Mi-i bonni gann toonn maŋ n tiɔŋue, n bo saa la nyɔɔta, ŋaan min kaa gann n mɔŋi,
Yennu-e guunin toonn maŋ.

* **9:9 9.9** Bi booru ni, nei-i boo dii.

18 Lanne tee n nyɔɔti? N nyɔɔt tee maa mɔɔntir barŋanii maŋ yann nae, ki ki jii yaak
nba ki n mɔk barŋanii toona ni na ki gaan siari.
19 N ki tee sɔɔ daabiri, ŋaan n jii n mɔŋ ki kpant daabire ki tur sɔɔ kur, a n te niib
bonchiann n baar Yiisa Masia boor.
20 Juu teeb boor, n jii n mɔŋ ki teen nan ŋamm nae, a n te bin tinn. Binba mun waa
Moses sennu na, n jii n mɔŋ ki teen nan bi yenɔ nae, ki loon binba waa sennu na n tinn,
ŋaan n mɔŋ ki be sennu na ni.
21 Binba ki waa sennu na, ki n jii n mɔŋ ki teen nan bi yenɔ na, a bin tinn. Linba na
ki wann nan n ki waa Yennu sennu na; n waa Masia sennu na.
22 Binba yada waar na, ki n kpint ki teen nan bi yenɔ na, a bin tinn. N lebit n mɔŋ
bonsiar kur ni ki tur niib kur, ki loon bi siab n lek tinn.
23 Barŋanii na paake ki n tee linba na kur, a n tan la li nyɔɔt.
24 Li-i tee nantaar, nantatinna kur tuu tiine, ŋaan yenɔkɔɔe tuu tan di ki gaar paatii.
Li paak, yabit ki tin di ki gaar paatii maŋ.
25 Nantatinna kur so bi mɔŋe bont kur ni a bin gaar paatii nba ki wa nan lin gbenn
na, ŋaan timm so ti mɔŋ a ti tan gaar paatii nba kaa gbennue.
26 Ŋanne teen ki n tiin, a n saa baar li paak; ŋanne teen ki n tee nan niikur faarɔ nba
ki lubin u niikura yann yann na.
27 N ki loon min nba mɔɔntir barŋanii ki teen niib na n tan kɔŋ paatii na. Ŋanne teen
ki n mukis n gbanant ki u saak.

10

Ki jiin patmannu po

1 N naa waas, n loon ki yin bann nan sanpagbouŋ din tuu baak ti yeejamm kur paake,
ki bi kur bia poot mɔkgbeŋir na.
2 Li naan nnae nan bi kur lakin wur Yennu nyunwurue sanpagbouŋ nan mɔkgbeŋir
na ni, ki ŋamm nan Moses lakin teen yomm.
3 Ki bi kur lakin dii jeet nba ki Yennu Seyeeŋ turib na;
4 ki bia lakin nyuu nyun nba ki Seyeeŋ maŋ turib na; kimaan bi lakin nyuu nyun nba
nyii Yennu Seek, tanpiiuk nba chiamm na ni. Tanpiiuk maŋ din tee Masia-e.
5 Ŋaan linba na kura, Yennu din ki mɔk parpeenn nan bi siabi, ki te ki bi kpo kpo, ki
bi gbanant yat dɔɔ kunkoouk paak.
6 Li paak, li tee nyinne ki kpaanit, a ti daa loon biit nan baa din loon biaŋinba na.
7 Ti bia daa jiantir tingbana nan bi siab nba din tuun na; ki li sɔb Yennu gbouŋ ni a,
“Niib na kar ki dii ki nyuu, ŋaan ji fiir ki chomm leŋ.”
8 Ti daa tuun bonchonchonsin, nan bi siab nba din tuun na; dayennkɔɔ ki niib tusaa
piinlee nan ŋantaa kpo.
9 Ti daa bikii ti Yomdaanɔ, nan bi siab nba din tun, ki wai kpiib na.
10 Ti daa mɔk bunburimii, nan bi siab nba din mɔk, ki kuun malaka kpiib na.
11 Linba na kur tun ki turib ki li tee kpaanii ki tur leeb, ki li sɔb Yennu gbouŋ ni ki tee
kpaanii ki tur timm nba be yoo nba ki durinya loon gbennu na.
12 Li paak, wunba mi nan u be fanu, wun soor u mɔŋ ki daa baa.
13 Bikinu nba kur baari, li tee linba yɔɔ baat niibe; ŋaan Yennu tee barmɔnii daanɔ ki
kan te ki bikinu n baari ki gar i paŋ teriki; ŋaan yoo nba ki bikinu baari, u saa turi paŋ
nba ki i saa nyannir ki nyi leŋ.
14 N naa waas, li paak, ii nyinn i mɔŋ patbooru booru ni.
15 N piak ki teen yimm yandamme, ii mun dukin linba ki n pak ki turi na.
16 Ŋmanbinyuutik nba ki ti tuu tur Yennu niipoouk ŋaan nyu leŋ na, ŋanne tee Masia
sɔn; ki boroboro nba ki ti tuu ŋmit ŋmit ki ŋman na, ŋanne mun bia tee Masia gbanant
na.
17 Laa tee boroboro kunn na, timm ŋarin yaba, ŋaan ti taane ki tee gbananyenn,
kimaan ti kur lakin ŋman boroboro kunn nae.
18 Gotir Israel teeb nba mann maruŋ ki teen Yennu ki ŋman li nant na; ŋamm nan
Yennu taan yomme na.
19 Maa yeen linba na, li wann nan patir nan li nant nba ki bi mann na mɔk nyɔɔti-i?
Aaii, li ki mɔk nyɔɔti.
20 N yeen a binba mann maruŋ ki teen pata na, bi set mann ki teen Sintaanii-e, li ki
tee Yennu kaa. N ki loon ki sɔɔ n taan nan Sintaanii.
21 N kan sak ki i lakin kar ki nyu ti Yomdaanɔ ŋmanbinyuutik ni, ki bia lakin kar ki
nyu Sintaanii ŋmanbinyuutik ni. N kan sak ki i lakin kar ki di ti Yomdaanɔ saaŋmaŋ
ni, ki bia lakin kar ki di Sintaanii saaŋmaŋ ni.

22 Ti koor a ti donn ti Yomdaanɔ wutoore-e? Ti paarɔe-e?
23 Siab yeen a, “Sɔnu be nan ti tun bont kur.” Mamɔmm; ŋaan bont kur kaa ŋani, bont kur kaa bia mɔk nyɔɔti.
24 Daa dukii a mɔŋ kuukɔɔ po, ii biaki dukii a leeb po.
25 Ii ŋman nant nba ki bi kɔi daak ni, ŋaan daa boi ki laan bee nante, ki daa te ki li daamii a dudukiti,
26 kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Tingbouŋ na nan li bont kur tee Yennu yare.”
27 Wunba ki tee Masiaweirɔ ŋaan tan baanta jeet, fii diwa, ki daa boi buboit jeet maŋ po, ki daa te ki li daamii a dudukit ni.
28-29 Ŋaan sɔɔ-i wanna a bi mann nant na patire, faa daa ŋman, ki a saa ŋmat u yan. Ŋaan sɔɔ saa boi a, “Li saa teen nlee ki n yan nba loon linba saa biir lɔɔ dudukiti?
30 Li-i tee ki n tur Yennu niipoouk n jeet na paak, nlee ki sɔɔ saa pak ki biir n sann, jeet nba ki n tur Yennu niipoouk na paaki?”
31 Tɔn, li-i tee ki i di, koo ki nyu, koo ki tuun linba kur, yii tee man linba saa tur Yennu baakir.
32 Daa tee linba ki ŋan Juu nirɔ boor, koo Griik nirɔ boor, koo Yennu niib boori.
33 Ii tuun man nan maa tuun biaŋinba na; n loon ki n tun ki penn sɔɔ kur par bont kur ni; ŋaan li ki tee a n tuun linba ki n loon, koo linba ŋan ki turin kaa; ŋaan n tuun linba ŋan ki turibe, kimaan n loon ŋanne n tinnib.

11

1 Li paak, ii waa n binbeŋ nan maa waa Masia binbeŋ biaŋinba na.

Ki jiin yur dɔkinu po Yenjiantu ni

2 N naa waas, n mɔk parpeenn nan yaa tian linba kur ki n wanni, ki tuun na.
3 Ŋaan bonyennkɔɔe be ki n loon ki n tiari, a Masia-e tee jɔɔ kur yudaanɔ, ki jɔɔ kur mun tee u poo yudaanɔ, ki Yennu mun tee Masia yudaanɔ.
4 Li paak, jɔɔ nba yaa wun miar Yennu, koo ki mɔɔnt barŋanii na, ŋaan yir siar ki dɔkin u yur, u ki tur Masia baakiri.
5 Poo nba yaa wun miar Yennu, koo ki mɔɔnt barŋanii na ŋaan ki ki yir siar, u dinn u sɔrɔe fei; li tee nan u koor u yur nae.
6 Ŋaan li-i tee ki poo ki yir siar ki dɔkin u yur, ŋann li ŋan wun koor u yut; ŋaan laa tee fei ki poo n koor u yut, koo ki pɔɔ u yut na, li ŋan wun yir siar ki dɔkin u yur maŋ.
7 Li ki tee jɔɔ n yir siari, kimaan u naan Yennu-e ki bia tee Yenpaku; ŋaan poo ŋarin tee jɔɔ pakue.
8 Kimaan jɔɔ naauŋ ki nyii poo ni kaa, ŋaan poo naauŋo nyii jɔɔ ni.
9 Yennu ki nan jɔɔ ki tur poo kaa, ŋaan u nan pooe ki tur jɔɔ.
10 Ki malakanba paak, li ŋan ki poo n yir siar ki dɔkin u yur, ki lin wann nan jɔɔe mɔk poo yiikoo.*
11 Ŋaan ti Yomdaanɔ boor ŋarin, jɔɔ-i bonni kaa, poo mun bo sii kaa, ki poo-i munii kaa, jɔɔ sii kaa;
12 kimaan sintansimm, poo din nyii joo nie, ki pooe mun maar jɔɔ, ŋaan bont kur nyi Yennu boore.
13 Ii boi i mɔŋ ki laan li ŋan ki poo-ii mei Yennu ki daa dɔk u yur siari-i.
14 Ti binbeŋ ni, li poŋ wann nan jɔɔ-i tee yuumunt, li tee feie ki turɔ;
15 ŋaan poo-i tee yuumunt, li teenɔ fante, kimaan poo yuumunt tee u bobike.
16 Ŋaan sɔɔ-i loon wun nɔi mɔniɔk ki jiin li po, n saa yet a timm koo Yenweileeb nba be kur ki mɔk sennleer ki pukin na po.

Ki jiin ti Yomdaanɔ jeet dinu po
(Matiu 26.26-29; Mak 14.22-25; Luk 22.14-20)

17 Maa yaa n beti linba na ŋarin, n ki piaki kaa li paaki, kimaan yaa tuu lakin leeb ki tuun biaŋinba na, li ki mɔk nyɔɔt ki turini, ŋaan li tee biite.
18 Sinsinn, n gbia ki bi yeen a yaa tuu lakin leeb na, lukitin be i sinsuuk ni, ki n set gaar waama ki li tee mamɔmme.
19 Li tee mɔniie nan lukitin-ii be i sinsuuk ni, kimaan ŋanne saa wann binba set waa barmɔnii sɔnu na yeenin ni.
20 Li-i tee ki i lakin leeb ki di, li ki tee ti Yomdaanɔ jeet kaa ki i dii.
21 Kimaan yaa lakin leeb yoo nba na, sɔɔ kur di u dinue, ki siab mɔ kon, ki leeb mun yib.

---

* **11:10 11.10** Siab mun yaa poo bobike tee u yiikoo.

22 I ki mɔk i mɔŋ ŋei nba ki i sii be ki di ki nyu-u? koo i loon yin sian Yennu niibe ki
dinn tarii fei-i? N saa yeti a nlee? N saa paki linba na paaka-a? Aaii, n kan pakini.
23 N gaar wannu na ti Yomdaanɔ boore ki mun tɔɔt ki turi: a nyiɔk nba ki bi din fikit
ti Yomdaanɔ Yiisa na, ki u jii boroboro
24 ki tur Yennu niipoouk, ki ŋmit ŋmit ki tur u poorpoweiteeb a bin ŋman, ŋaan yetib
a, "Nae tee n gbanant nba ki n yaa n tur ki bin kpir i paak na, li paak, ii yɔɔ kii tee nna
kii tian n po."
25 Jeet na dinu poorpo, ki u bia jii nyunnyuŋmaŋ nan tilɔɔna nyun, ki yetib a, "Tilɔɔna
nyun nae tee n sɔn nyinn, ki wann nan Yennu senn mɔsonpaann ki tur niib; ki yoo nba
kur ki i yaa yin nyu, yin nyu kii tian n po."
26 Yoo nba kur ki i tan ŋman ti Yomdaanɔ boroboro ki nyuu tilɔɔna nyun maŋ, i want
nan u din kpo ti paake, ki i sii tee nnae mɔkmɔk nan yoo nba ki u tan saa jen.
27 Ŋann amii, wunba kur ŋman ti Yomdaanɔ boroboro na, ki nyuu u tilɔɔna nyun na,
ŋaan bo ki jaŋ nan wun tun nna, li daanɔ tun biit ki tur ti Yomdaanɔ gbanant nan u sɔn
nawa.
28 Sɔɔ kur n ŋamm u mɔŋ fanuwa, ki lian fit ŋman boroboro na ki bia nyu tilɔɔna
nyun na.
29 Wunba ki bann ti Yomdaanɔ gbanant na paak ŋaan ŋman ki nyuu, u saa la tubdatu
nba bi, waa ŋman ki nyuu na paak.
30 Ŋanne teen ki i bonchiann chɔk ki yiar, ki siab mun kpo.
31 Ŋaan li-i tee ki i ŋamm i mɔŋ fanu ki ŋman, i kan la tubdatu.
32 Ŋaan ti Yomdaanɔ-i bu ti buut ki ti la tubdatu, u ji tan kan biir timm, yoo nba ki u
saa biir tingbouŋ na nileeb na.
33 Li paak, n naa waas, li-i tee ki i lakin leeb a i di ti Yomdaanɔ jeet, yin guur leeb.
34 Ŋaan wunba ki kon mɔkɔ, ki u kan fit guur ti Yomdaanɔ jeet dinu na, ŋann wun
di u ŋaak niwa, ki fit lian baar, ŋanne kan baar nan tubdatu ki turɔ, yoo nba ki i lakin
leeb na. Maan nba biar na, mi-i taŋi baar, n saa pak turi.

12

Ki jiin Yennu Seyeeŋ piinii po

1 N naa waas, n loon yin bann Yennu Seyeeŋ piinii nba tee biaŋinbae nan barmɔnii.
2 I mi nan yoo nba ki i daa din ki teen Masia yada na, i din waa patae, linba ki piak,
ki li kɔɔnti bonbiir ni.
3 N loon yin bann nan Yennu Seyeeŋ na-i be wunba ni, li daanɔ kan fit yet mɔb ki biir
Yiisa; sɔɔ mun kan fit yet a Yiisa-e tee ti Yomdaanɔ, see Yennu Seyeeŋ na be u ni ki te
ki u yet nna.
4 Seyeeŋ piinbooru booru be, ŋaan Seyeeŋ yenɔkɔɔe teen piinii maŋ.
5 Yenjiantbooru booru mun be; ŋaan Yomdaan-yenɔkɔɔe ki ti jiantir.
6 Toonbooru booru mun be, ŋaan Yen-yenɔkɔɔe te ki sɔɔ kur tuun u toonn.
7 Seyeeŋ na teen Masiaweira kur linba want Seyeeŋ na benue, a tin somm Masiaweira
na kur.
8 Seyeeŋ na saa tur sɔɔ yan maan; ki bia tur sɔɔ bannu ki u piak bannu maan; ŋaan
li kur nyi Seyeeŋ yenɔ nie.
9 Seyeeŋ maŋe teen sɔɔ yada, ki bia teen sɔɔ paŋ nba te ki baatib laat laafia na;
10 ki bia teen sɔɔ yaak ki u tuun bakitnauŋ toona; ki bia teen sɔɔ yan ki u sɔkint Yennu
maan; ki bia teen sɔɔ yan ki u bant piinii nba nyi Yennu Seyeeŋ boor nan linba ki nyi
Seyeeŋ boor; ki bia teen sɔɔ yan ki u piak mabooru booru; ki bia teen sɔɔ yan ki u fit
kpintir mabooru maŋ.
11 Linba na kur tee Seyeeŋ maŋ toonae, ki u pi sɔɔ kur li piinii nan ŋɔɔ Seyeeŋ nba
loon biaŋinba.

Gbanant paak labaar

12 Masia tee nan gbanant nae; gbanant tee yennkɔɔe ŋaan ji bɔkit bɔkit, ŋaan laa lek
bɔkit bɔkit na gbaa, li tee gbananyenne.
13 Ti kura nba tee Juu teeb, nan binba ki tee Juu teebi, nan daaba, nan yent-n-mɔŋ
damm, bi wur ti kur Yennu nyunwuru, u Seyeeŋ yenɔkɔɔ sann nie, a ti taan teen
gbananyennkɔɔ; ki Seyeeŋ yenɔkɔɔ maŋe gbee ti kura.
14 Gbanant na ki tee bɔk yennkɔɔ kaa, ŋaan li yaba.
15 Li-i tee ki taar yet a u ki tee gbanant bɔkiri, kimaan u ki tee nuu, ŋann kaa saa te
ki u ki tee gbananti.
16 Ki tubir mun-i yet a waa ki tee ninbinn na, li paak, u ki tee gbanant bɔkiri, ŋann
kaa saa te ki u ki tee gbananti.

17 Gbanant na kur-i taan ki tee ninbinnie, li saa teen nlee kii gbia? Ki li-i taan tee tubir,
nlee ki li saa gbat nubiru?
18 Ŋaan Yennu-e taan gbanant na kur ki teen gbananyennkɔɔ, waa loon biaŋinba.
19 Li kur-i bonni taan tee bonyennkɔɔ, li bo sii tee gbananta-a?
20 Laa tee biaŋinbae na, linba gaa gaa gbanant paak yaba, ŋaan li tee gbananyennkɔɔe.
21 Ninbinn kan fit yet nuu a u ki loonɔ; ki yur mun kan fit bet taa a u ki loommi.
22 Ki ti gbananbɔka nba gaa gbanant paak ki tee nan bi ki mɔk paŋ na-i kaa, gbanant
na kan tun siar.
23 Gbananbɔka nba ki ti gorii a li ki mantik mɔk baakir na, ŋamme ki ti mantik diab
fanu, ki gbananbɔka nba ki ŋan nan niib-ii laat na, ŋanne ki ti bɔri.
24 Gbananbɔka nba ŋan na, li ki loon sommiri. Yennu maŋe ŋamm li gbanant, a lin
tur gbananlia nba ki ti gorii ki li ki mɔk baakir na fant.
25 Li paak, ti gbanant ki mɔk lukitimi. Gbanant kur nba gaa gaa na, bi fiin bi leeb po.
26 Gbananbɔkir yennkɔɔ-i di fara, gbananbɔklia na mun tuu di li farae; gbananbɔkir
yennkɔɔ-i la baakir, lia na mun tuu mɔk parpeenne.
27 Yimme lakin tee Masia gbanant, ki sɔɔ kur tee u gbanant nba gaa na yenn-nba.
28 Ŋanne ki Yennu gann toomiinba u niib sinsuuk ni, ki bi tee saakab; ki wei gann
sɔkiniinba; ki gann wannteeb; ki wei paan binba tuun bakitnauŋ toona; ki gann binba
te ki baatib laat laafia, ki gann sommteeb; ki wei paan saakab nba ŋan ki gorii toona
paak; ki wei paan binba piak maboorganii.
29 Ti kur kaa tee toomiinba, koo sɔkiniinba, koo wannteebi. Ti kur kaa sii mɔk yiikoo
ki saa tun bakitnauŋ toona.
30 Ti kur kaa bia mɔk yiikoo ki saa te ki baatib-ii laat laafia, koo ki pak maboorganii,
koo ki kpint maboorganii.
31 Ii loon man piinii nba tee piinjaana nan ninmɔnn.
N saa wanni sɔnu nba gar li kur.

13

Ki jiin lomm po

1 Tɔn, mi-i lekii fit piak maboorganii kur, koo ki fit piak malakanba maan, ŋaan ki ki
mɔk lommi, n tee nan gingann koo gbekiru fuut nae.
2 Mi-i fit sɔkint Yennu maan, ki bant woonin ni maan kur, ki mɔk bannu, ki mɔk yada
nba saa fit te ki jɔfɔkit n fikit ki saan leer po, ŋaan ki ki mɔk lommi, n tee yanne.
3 Mi-i jii n mɔkint kur ki tur tatimm, ki lek jii n gbanant chab ki bi joo muu gbaa Masia
paak, ŋaan ki ki mɔk lommi, n ki mɔk nyɔɔti.
4 Wunba mɔk lomm, u mɔk sukurue nan burchint niib paak; u ki mɔk funfunn, ki bia
ki mɔk garuk, ki bia ki mɔk dont-n-mɔŋi.
5 U ki mɔk nyatuku; u ki loon u mɔŋ nyɔɔt kuukɔɔ kaa; u ki dont wutoor yann yanni;
u bia ki dia bonbiir nba ki bi tumɔ.
6 Wunba mɔk lomm, u ki mɔk parpeenn nan biit po, ŋaan mɔk parpeenn nan barmɔnii
poe.
7 Wunba mɔk lomm, u ki bakit; u yada nan u dindann nan u sukuru ki mɔk baanu.
8 Lomm ki mɔk gbennu. Barsɔkinu, nan maboorganii paku, nan bannu tan saa gara.
9 Ti bannu nan barsɔkinu na waar;
10 ŋaan linba na kur-i taŋi baar, li yooe ki ti saa nyik linba waar na kur.
11 Maa din tee bik, n pinpakit, nan n bannu, nan n dudukit din tuu tee bisuko; ŋaan
maa ji tan beer nirɔ, n nyik bisin ni bonae.
12 Taa mi linba mɔtana waar, ki tee nan faa saa got a mɔŋ nyun ni, ki li tee bonlinlinn
biaŋinba nae; ŋaan ti tan saa lare yeenin ni. Maa mi linba, li daa waar; ŋaan n tan sii
mir fanu nan Yennu nba min biaŋinba nae.
13 Tɔn, yada, nan dindann, nan lomm, li bona ŋantaa na be; ŋaan lomme gar li kur.

14

Seyeeŋ piinii labaar biak

1 Ii loon lomm ki gar bont kur; ŋaan kii biaki loon Yennu Seyeeŋ piinii nan ninmɔnjar;
kii mantik-ii loon piinii nba tee Yennu barsɔkinu.
2 Wunba piak maboorganii nba ki Yennu Seyeeŋ wannɔ na, u piak teen Yennu-e, u ki
piak teen niib kaa, kimaan sɔɔ ki bant li paak, waa piak woonin ni maan Seyeeŋ paŋ ni
na;
3 ŋaan wunba sɔkint Yennu maan ki teen niib, u teemm paŋe, ki kɔɔntib para, ki bia
teemm parpeenn.

4 Wunba piak maboorganu, u sommit u mɔŋ kuukɔɔe; ŋaan wunba sɔkint Yennu
maan, u sommit Masiaweirae.
5 N sunman ki sɔɔ kur-ii piak maboorganii, ŋaan n mantik sunman ki i kura-ii sɔkint
Yennu maame. Wunba sɔkint Yennu maan, li mɔk nyɔɔt ki gar wunba piak maboorganu,
see ki sɔɔ be ki fit kpint maan na ki wann Masiaweira ki li sommib.
6 N naa waas, mi-i baar i boor ki tan piak maboorganii, sommlanne ki n sommitini?
Sommir kaa; see ki n baar ki fiit bona nba nyii Yennu boor ki wanni, koo man baar nan
yan, koo ki sɔkin Yennu maan ki turi, koo ki wanni wannsau.
7 Li-i lekii tee bona nba ki mɔk manfoor nân yerik koo biɔk nna, ki li ki tee a li mɔ kɔɔt
kɔɔt ŋaan lakin taan mɔyomm, a saa teen nlee ki bann yerik mɔnii nan biɔk mɔnii?
8 Wunba peeb naatunn nae kii peb ninmɔnn pebu faanu, ŋmee saa teen siir nan tɔbu?
9 Nnae mun, li-i tee ki i piak maboorganii, nlee ki bi saa bann yaa piak linba? Li paku
sii tee yanne, see ki i piak linba ki bi saa fit bann li paak.
10 Mabooru bonchiann be tingbouŋ na ni, ŋaan li kur mɔk paak.
11 Ŋaan mi-i kii mi maan paak, n tee boorganue ki tur wunba piak nanin na; wunba
mun piak ki teenin na tee boorganue n boor.
12 Yaa set loon Seyeeŋ piinii na, yii loon piinii nba saa somm Masiaweira na.
13 Wunba piak maboorganu, wuu mei Yennu ki wun te wun fit sɔkin linba ki u piak
maŋ.
14 Mi-i mei Yennu maboorganu ni, n seeke mei, ŋaan n yan kaa leŋi.
15 N saa teen nlee? N saa miar Yennu nan n seeke, ki bia miarɔ nan n yan; ki yin yanii
ki tur Yennu nan n seek, ki bia yin yanii nan n yan.
16 Fi-i jii maboorganu ki dontir Yennu nan u Seyeeŋ paŋi, ki nirɔ nba ki a be nanɔ na
ki mi faa yeen linba, u saa teen nleewa ki sak nan a niipoouk turu na tee mamɔmme?
17 A niipoouk turu na lek ŋan, ŋaan li ki mɔk sommir ki teen sɔɔ.
18 N tur Yennu niipoouk nan maa piak maboorganii ki gar i kur na;
19 ŋaan mi-i be Masiaweira sinsuuk ni, n sii loon man pak mɔbona ŋanŋmu nba mɔk
paake ki lin somm leeb na, ki gar man pak mɔbona tusir maboorganu ni.
20 N naa waas, i daa dia bisin dudukiti, ŋaan biit ni, ii tee nan sanpantii na; ŋaant
man ki i dudukit-ii tee subir teeb dudukit.
21 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a,

"N tan saa tun siab bin nyi siarpo
ki tan pak maboorganii ki tur n niib,
ŋaan bi lek kan gbiint ki turimi."

22 Li paak, maboorganii tee nyinne ki tur binba ki teen Masia yada na, li ki tee binba
teenɔ yada na kaa. Ŋaan Yennu maan sɔkinu tee nyinne ki tur yada damm, ki li ki tee
binba ki teen Masia yada na kaa.
23 Masiaweira kur-i lakin leeb, ki sɔɔ kur piin piak maboorganii, ki binba ki tee
Masiaweira koo binba ki mi li po tan kɔɔ, bi kan yet a i waate-e?
24 ŋaan Masiaweira-i lakin leeb, ki gaan Yennu maan ki sɔkint teen niib, ki wunba ki
tee Masiaweirɔ, koo wunba ki mi li po tan kɔɔ ki gbat baa sɔkint linba na, ŋanne saa te
ki wun bann u biit ki bu u mɔŋ buut,
25 ki u saa bann u woonin ni dudukit ki li dɔɔ yeenin ni, ki u saa gbaan ki pukii Yennu
ki yet a, "Mamɔmm, Yennu be nani."

Masiaweira nba sii jiantir Yennu biaŋinba

26 N naa waas, n ji saa yet a bia? Li-i tee ki i lakin leeb a yin jiant Yennu, ki sɔɔ mɔk
yaŋ, ki sɔɔ mɔk wannu, ki sɔɔ mɔk mafiitkar ki saa wann, ki sɔɔ mɔk maboorganu paku,
ki sɔɔ mun mɔk maboorganu maŋ kpintu; ii tuun linba na kur ki lin somm Masiaweira.
27 Bi-i loon bin pak maboorganii, bi daa gaar niib banlee koo bantaa, bii piak yenɔ
yenɔ, ŋaan ki sɔɔ mun-ii kpintir li paak yenn yenn.
28 Wunba saa fit kpint maan na paaki kaa, wunba piak maboorganu na n ŋmin
Masiaweira na sinsuuk ni, ŋaan pak tur u mɔŋ nan Yennu.
29 Ŋaant man ki niib banlee koo bantaa n sɔkin Yennu maan, ki binba biar na n got
maan na ni.
30 Ŋaan li-i tee ki lɔɔ be i sinsuuk ni ki tan yaa wun sɔkin Yennu maan, wunba bo
piak na n ŋmin.
31 I kur saa fit sɔkin Yennu maan yenɔ yenɔ, ki lin te sɔɔ kur n tumii, ki lin chee u par.
32 Yennu sɔkinii saa fit soor u mɔŋ, yoo nba ki li baarɔ;
33-34 kimaan Yennu ki yiinit a tii tee kpir kpir kaa; ŋaan u yiinit a tii tee soon nnae.

Poob n ŋmin bi mɔi soon nna Masiaweira sinsuuk ni, nan laa tee biaŋinba
Masiaweileeb kur sinsuuk ni na. Yaak kaa ki bi saa pak, nan Yennu sennu nba wann a
bi ki mɔk yaak nan bin pak siar, koo ki teen yudamm na.
35 Siar-i be ki bi loon bin boi bann, bin boi bi sɔrib ŋei niwa. Li tee feie ki poo n pak
Masiaweira tintaankaanu ni.
36 Labaari-i? Yennu mɔmaan na nyii i boore-e? Li baar i kuukɔɔ boore-e?
37 Wunba mi nan u tee Yennu sɔkinii koo ki mɔk Yennu Seyeeŋ piinii, wun bann nan
linba ki n sɔbin ki teeni na tee ti Yomdaanɔ sennue.
38 Ŋaan wunba yêt, i mun daa gaan u yari.
39 Li paak, n naa waas, ii loon Yennu maan sɔkinu man, ŋaan bia daa yêen
maboorganii paku.
40 Ŋaant ki bont kura-ii tuun bonŋann kii waa leer.

15

Masia kuun fiiru labaar

1 N naa waas, n loon ki n tiari barŋanii nba ki n din mɔɔnt ki turi, ki i gaar ki diar
fanu na poe.
2 Li-i tee ki i diar fanu, i saa tinna. Nna-i kaa, i yada na sii tee yanne.
3 Kimaan n din beti labaar nba ki n mun din gaar na, ki li tee barjaann ki gar barii kura:
a Masia din gaar timm biit damm paak ki kpo, nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba na;
4 ki bi piiu; ki u fiir kuun ni daaŋantaa daar, nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba na;
5 ki u dɔkit Piita paak, ki bia dɔkit toomiinba piik nan banlee na paak.
6 Li poorpo biak ki u dɔkit u poorpoweiteeb nba taan ki yab gar niib kobii ŋanŋmuwa
na paak, ki wann u mɔŋ. Bi bonchiann daa be bi manfoa ni, ki bi siab mun kpowa.
7 Li poorpoe ki u bia tan dɔkit Jeems paak, ki ji tan dɔkit toomiinba kura paak.
8 Linba na kur poorpo, ki u bia dɔkit n paak, min nba tee nan bik nba ki bi marɔ ki u
daar ki baar na.
9 Toomiinba na kur, ŋaan mine tan joont, ki n bo ki jaŋ nan bii yin toomii, kimaan
maa din dinn Yiisaweira biak na paak.
10 Ŋaan Yennu sommir paake ki n tee maa tee wunba, ki sommir nba ki u turin na, li
ki teen yanni; n tun ki gar toomiinba na kura, ŋaan min kaa tumi, Yennu sommir nba
be n ni nae tun.
11 Li-i tee minie, koo ŋammie, ŋanne ki ti kur want niib, ŋanne ki i mun teen yada.

Ki jiin kuun fiiru po

12 Li paak, taa mɔɔntir barii nba a Masia din fiir kuun ni na, ki nlee ki i siab yeen a
binba kpo na tan kan fiiri?
13 Li-i tee ki kuun fiiru kaaie, li want nan Masia din ki fiir kuun ni;
14 ki Masia-i diŋi kii fiir kuun ni-ie, ŋann ŋarin ti ki mɔk labaar nba ki ti ji saa mɔɔnti;
ki i mun ki mɔk linba ki i saa teen yada.
15 Ki li-i tee nnaie, ŋann ŋarin ti teen fai siara damme na ki tur Yennu, kimaan ti poŋ
teen Yennu siara damm, a u din fiin Masia kuun niwa; ŋaan kuun fiiru-i kaa, u set din
ki fiinɔ kuun ni.
16 Kpeemm fiiru-i kaa, ŋann ŋarin Yennu din ki fiin Masia kuun ni.
17 Masia-i diŋi kii fiir kuun ni, i yada tee yanne, ki i bia daa be i toonbiit nie.
18 Li bo bia want nan binba teen Yiisa yadawa ki kpo na bote.
19 Taa teen Masia yada na, li-i tee ki li mɔk nyɔɔt tingbouŋ na benu ni kuukɔɔie, ŋann
ŋarin ti bo sii mɔk ninbaauk ki gar sɔɔ kur.
20 Ŋaan li tee barmɔniie, Yennu set din fiin Masia kuun niwa. Ŋɔɔ Masia-e tee daanɔ
nba fiir kuun ni sinsinn; ki li want nan binba kur kpo na mun tan saa fiir kuun niwa.
21 Nirɔe baar nan kuun tingbouŋ na ni; nnae mun ki nirɔ bia baar nan kuun fiiru.
22 Kimaan Adam paake ki nisaarik kur kpenn; nnae mun, Masia paak, nisaarii saa la
manfoa.
23 Sɔɔ kur saa fiir, kuun fiiru yoo; Masia-e fiir sinsinn, ki binba tee u niib na mun tan
saa fiir, u baaru daar maŋ.
24 Li poorpo ki joontu n baar, ki u tan saa nyann naan yent nan paŋ nan yiikoo kur,
ki jii naan maŋ ki tur u Baa Yennu.
25 Masia tan sii yen yent kur mɔkmɔk ki tan tuu yoo nba ki Yennu saa nyann u datai
kur ki teemm u nuu ni.
26 Dataak nba ki u tan saa joont biirɔ tee kuume.
27 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “U jii bont kur ki teen u nuu ni.” Tɔn, li ki wann a Yennu
mɔŋ pukin bont kur maŋ ni.

28 Ki bont kur-i taŋi be Masia nuu ni yoo nba, ŋann u mɔŋ tan sii be Yennu nuu nie,
wunba te ki bont kur be u nuu ni na; ki ŋɔɔ Yennu yen bont kur.
29 Nirɔ-i kii fi kuun ni, bee ki bi wur siab Yennu nyunwuru ki ki wurib bi mɔŋ paak,
ŋaan wurib kpeemm paaki? Kpeemm-i kii fi, bee ki bi tee nna?
30 Bee ki ti yen sii kɔɔ ninbɔŋ ni yoo kuri?
31 N naa waas, n mɔk parbifaant i paak nan yaa be biaŋinba nan ti Yomdaanɔ Yiisa
Masia na, linba na paake ki n yeen a n tookit kuun yoo kur na.
32 Ki min nan Efesus doo ni niib nba tee nan bonkobibiit na kɔn, ki mi-i tee nisaarik
nba kan fiir kuun nie, li nyɔɔt tee lanne ki turimi? Kpeemm-i kii fi kuun ni, ŋaant man
ki tii di kii nyu, kimaan ti won saa kpowa.
33 I daa saak ki sɔɔ n kpanni. Niŋamm nan nibiit-i tɔkii, li saa biir niŋamm maŋ
binbeŋa.
34 Ŋaant ki i yan n jen, ki ji daa tuun toonbiiti. I siab ki mi Yennu; ŋanne ki n sɔbin
na ki yaa n dinni fei.

Ki jiin gbanant nba saa fiir na po

35 Sɔɔ saa boi a, “Nlee ki binba kpo na tan saa fiir kuun ni? Bi gbanant tan sii tee
nlee?”
36 Jatuk na, linba ki a bur, li kan fit pia li yoo; see ki li kpo daanna ki tan fit lian pia.
37 Fi-i bur bonboorik, li kii tee nan linba saa pia na kaa; a buur bonboorik nae, li
pasiar fan bur dii koo linba kur;
38 ŋaan Yennu-e saa te bonboorik maŋ n pia ki tee nan waa loon biaŋinba na; ki
bonboorik kur mɔk li mɔŋ ninnauŋo.
39 Bonfoor kur mɔk u ninnauŋo, nisaarii gbanant tee yomme, ki bonkobit yar mun
tee yomm, ki nɔɔnii yar mun tee yomm, ki janii yar tee yomm.
40 Sanpaapo bona mɔk bi gbanant li kɔɔe, ki tingbouŋ na ni bona mun mɔk bi gbanant
li kɔɔ. Sanpaapo bona gbanant fant be li kɔɔe, ki tingbouŋ na bona gbanant fant mun
be li kɔɔ.
41 Yonnu mɔk yentu li kɔɔe, ki ŋmaarik mun mɔk yentu li kɔɔ, ki ŋmaabira mɔk yentu
li kɔɔ, ki ŋmaabira maŋ yentu tee kɔɔt kɔɔt.
42 Li tee nnae kuun fiiru ni; bi-i pii gbanant tiŋ ni, li tuu tan pɔɔke, ŋaan li-i taŋi fiir,
li ji kan mi kpo.
43 Bi ki piit nan fanti, ŋaan ti tan saa fiir nan fante; bi bia ki piit nan paŋi, ŋaan ti tan
saa fiir nan paŋe.
44 Bi piit nan tingbouŋ na gbanante, ŋaan ti-i fiir ti sii tee gbanant nba tee Seyeeŋ
yare. Gbanant nba tee tingbouŋ na yar be, ki gbanant nba tee Seyeeŋ yar mun be.
45 Kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Sinsinn nirɔ Adam na din tee nisaarike.” Tɔn,
nirɔ nba joont ki baar na tee Seyeeŋ nba teent manfoor nae.
46 Gbanant nba tee Seyeeŋ yar na kaa baar sinsinni, ŋaan tingbouŋ na gbanant nae
baar sinsinn, li poorpo ki Seyeeŋ yar na wei.
47 Sinsinn nirɔ na din nyii tant nie, ki nirɔ nba wei na nyii Yendɔuŋ ni.
48 Tingbouŋ na teeb tee nan jɔɔ nba ki Yennu jii tant ki namɔ nae; ki binba tee Yendɔuŋ
ni yab na tee nan jɔɔ nba nyii Yendɔuŋ ni na.
49 Ti kura gbanant tee nan Adam nba nyii tant ni na yar nae; dasiar ti bia tan sii tee
nan jɔɔ nba nyii Yendɔuŋ ni nae.
50 N naa waas, n beerie nan gbanant nba tee nant nan sɔn na kan fit kɔɔ Yendɔuŋ ni;
ki gbanant nba kpenn kan fit la manfoor nba kaa gbennu.
51 N yaa n beti woonin ni maame. Ti siab tan saa kpo; ki siab mun tan sii be mɔkmɔk
nan Yiisa baaru daar; ŋaan ti kur tan saa lebita.
52 Li daar, naatunn-i taŋi mɔ, ti kur saa lebit yomme yiama nan ninbinn kabintu na;
naatunn saa mɔ, ki kpeemm n fiir nan gbanant nba kan mi kpo, ki timm nba tan be
manfoor ni li daar, ti gbanant saa lebite.
53 Li kpaa talas nan gbanant nba pɔɔkit na n tan kpant gbanant nba ki pɔɔkit, ki
gbanant nba kpenn na tan saa kpant gbanant nba ki kpenni.
54-55 Li paak, linba na kur-i tan teen, li yoo na linba sɔb Yennu gbouŋ ni na saa gbee,
a “U nyann kuun gbenna.” Li bia sɔb a:
“Kuun, a nyannu na be lia? Kuun, a tonu na be lia?”
56 Kuun tonu tee biite, ki biit kpit sennu paŋ ni.
57 Ti teen Yennu niipoouk nan waa teent nyannu, ti Yomdaanɔ Yiisa Masia paak na.
58 Li paak, n naa waas, ii be man fanu ki daa baa Masiaweiu ni. Ii jii i mɔŋ kii tuun ti
Yomdaanɔ toona yoo kur, kimaan i mi nan toona nba ki i tuun ki teen ti Yomdaanɔ na,
li tan kan baa yanni.

16

Baa saa lakin likirii biaŋinba

1 Tɔn, n loon ki n wanni ki jiin likirii nba ki i lakin ki yaa i somm Yennu niib nba be
Judea yent ni na poe; ii tun nan biaŋinba ki n wann Masiaweira nba be Galasia tiŋ ni
na.
2 Lasir daar kur, sɔɔ kur n tuu nyinn likirii, waa tun ki la biaŋinba, ki bir, ki mi-i taŋi
baar, ki i ji daa lakii likirii.
3 Mi-i taŋi baar, n tan saa sɔb gbouŋ ki tun binba ki i gann na, ki bin saan nan i piinii
maŋ Jerusalem.
4 Li-i taŋi jaŋ nan man saan n mɔŋ, tin tɔk saan.

Pɔɔl nba lor wun tun biaŋinba

5 N lor ki n saan Masedonia yent niewa, ki ji baar i boor.
6 Li pasiar n tan sii be i boor yoo waan, koo piar na kur; ki i tan saa sommin ki n gar
saan siaminba kur ki n saa.
7 N ki loon ki n baar i boor ki gɔni yoo waaminna kaa ŋaan gari, ŋaan ti Yomdaanɔ-i
saa sak, n saa yukir i boora.
8 N sii be Efesus doo ni na mɔkmɔk nan yukitgar tiaru jaamm dapiinŋmu poorpo.
9 Sɔnu loot ki yaa bonchiann ki turin ki n saa tun Yiisa toona, ŋaan datai bonchiann
mun be.
10 Timoti-i taŋi baar i boor, ii mi man ki yin kɔɔnɔ jaŋmaanii, kimaan u tuun ti
Yomdaanɔ toonae nan maa mun tuun biaŋinba na.
11 Ii mi man ki sɔɔ n sianɔ, ŋaan ii te ki wun nyi nan parmaasir ki baar n boor, kimaan
n gorii ŋɔɔ nan ti naa waas sɔnu po.
12 Ti naa bik Apolos ŋarin, n barimɔe ki loon ŋɔɔ nan ti naa waas na n tɔk baar i boor,
ŋaan u ki loon wun baar mɔtana; li-i tee ki u la yoo, u saa baara.

Ki jiin kpaanii nan foontii po

13 Ii guu man kii be fanu i yada ni, kii mɔk par nan paŋ.
14 Ii tuun man bont kur nan lomm.
15 I poŋ mi Stefanas nan u ŋaateeb po, ŋamme din tee niib nba sint teen Masiaweira,
Akaya yent ni, ki jii bi mɔŋ ki tuun ki teen Yennu niib.
16 N naa waas, n barimie, ii tokii nibooru na binbeŋ, nan bi toontunleeb kur binbeŋ,
nan binba tuun bonchiann ki teen Yennu niib na.
17 N mɔk parpeenn ki jiin Stefanas, nan Fotunatus, nan Akaikus baaru na po, kimaan
yaa daan kaa n boor ni na, n daan mɔk parbiir, ŋaan baa baar na, n ji ki mɔk parbiiri,
18 kimaan bi chee min nan yimm parawa; li paak, ii tur li nibooru baakir.
19 Masiaweira nba be Asia yent ni na foonti. Akuila nan Prisila, nan Masiaweira nba
lakii ki jiantir Yennu bi ŋaak ni na foonti fanu, ti Yomdaanɔ sann ni.
20 Ti naa waas na kur foonti.
Ii foont leeb kii kpamii man.
21 Min Pɔɔl-e jii n mɔŋ nuu ki sɔbin foonti.
22 Wunba kur ki loon ti Yomdaanɔ, mɔpor-ii be u paak. Maranata: li paak tee “Ti
Yomdaanɔ, baat.”
23 Ti Yomdaanɔ Yiisa ninkpabauŋ-ii be nani.
24 N loon i kur nan barmɔnii, Yiisa Masia sann paak. Mamɔmm.

Pɔɔl gbouŋ nba pukin ŋanlee ki u din sɔb ki tur KORINT TEEB nae na

Ki jiin 2 Korint teeb gbouŋ na po

Pɔɔl din sɔb u gbouŋ nba pukin ŋanlee ni, ki li saa Korint teeb boor, yoo nba ki ŋɔɔ Pɔɔl nan Yiisaweira nba be leŋ na binbeŋ paar bonchiann nae.

1 Min Pɔɔl nba ki Yennu loomm ni ki u teenin Yiisa Masia toomii na, min nan ti naa
bik Timoti-e sɔbin gbouŋ na ki teen Yennu niib nba be Korint, nan u niib kur nba be
Akaya tingbouŋ kur ni.
2 Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nani.

Pɔɔl nba teen Yennu niipoouk biaŋinba

3 Ŋaant ki ti tur Yennu nba tee ti Yomdaanɔ Yiisa Masia Baa na niipoouk; ŋɔɔe tinit
ninbaauk; u boor nie ki ti parmaann kur nyi.
4 Ŋɔɔe maant ti para ti biak kur ni, a tin mun fit maan binba be biak booru booru ni
na para, nan Yennu nba maan ti para biaŋinba na.
5 Ti biak dinu Masia sann paak nba yab biaŋinba, nnae ki ti parmaann mun bia yab
kimaan ŋɔɔ Masia paak.
6 Taa loon ki tin maan i para ki te ki yin la tinnu na paake te ki ti di biak. Ti-i la
parmaann, li tee i paake, a tin mun maan i para, ki yin mun la sukuru ki di biak nan
taa dir biaŋinba na.
7 Li paak, ti mɔk dindann ki jiin i po nan i saa saan tɔɔnna, kimaan ti mi nan yaa
di biak nan taa mun di biaŋinba na, nnae ki i mun bia sii laat parmaann nan taa laat
biaŋinba na.
8 N naa waas, n loon ki n tiari biak nba ki ti din dii Asia yent ni na poe. Biak maŋ din
mantik gar ti paŋ terik ki tan te ki ti ŋaa dindann ti mɔŋ manfoa powa,
9 kimaan ti ji din tan dukii nan kuun ki fɔk nanti, ŋaan linba na din tun a lin wannit
nan li ki ŋan ki tii maa ti mɔŋ paaki, ŋaan kii maa Yennu nba fiint kpeemm na paak.
10 Ŋɔɔe din nyinnit kuun dangbeŋir na ni. U saa tinnita, ki ti mɔk dindann nan u bia
saa tinnit yoo nan yoo.
11 Yi mun bia sommit nan Yenmiaru man, ki u saa gat niib bonchiann miaru nba ki
bi mei ki teent na, ki saa sommit, ki niib bonchiann saa turɔ niipoouk ti paak.

Ki jiin Pɔɔl lora lebitu po

12 Linba te ki ti mɔk yuugontir na tee nnae: ti dudukite wantit nan ti mɔk barmɔnpaku
nan yentinu, tingbouŋ na niib boor, mantik taa daa be nani ki timm nan yimm tee
weinanleeb na; Yennu sommir paake te ki ti be nna maŋ, li ki tee nisaarii yan paak kaa.
13 Ti sɔbin linba ki i saa fit karin bann li paake ki teeni na, ŋaan mɔk dindann nan i
tan saa bann fanu
14 nan yaa poŋ bann waaminna biaŋinba na, a i tan saa fit kii mɔk yuugontir ti paak,
nan taa mun sii mɔk yuugontir i paak, ti Yomdaanɔ Yiisa jenu daar biaŋinba na.
15 Maa bann linba na paake ki n daan lor maa n poŋ jen i boor, ki yin la sommir taar
munlee,
16 kimaan n daan lor nan mi-i taŋi gaar saa Masedonia man bot gɔnie, ki mi-i taŋi jent
man bia bot gɔni, ki la sommir i boor, linba saa sommin ki n ŋmat saan Judea.
17 Ki n lor maŋ daan tee kpinkpannii lore-e? koo maa daan lor maa n tun linba maŋ
tee nan tingbouŋ na yab nba tuu yet a, “Nn, nn,” ŋaan bia tan yet a “Aaii, aaii” nae-e?
18 Ŋaan Yennu nba tee barmɔnii daanɔ na paak, n mɔsonn nba ki n daan turi na ki
tee “Nn” nan “Aaii” kaa.
19 Kimaan Yiisa Masia nba tee Yennu Bija, wunba ki min nan Sailas nan Timoti din
mɔɔnt u po ki turi na, u ki tee “Nn” nan “Aaii” kaa, ŋaan u tee “Mme.”
20 Kimaan ŋɔɔe tee “Nn” Yennu mɔsona kur ni. Linba na paake te ki ti yet a
“Mamɔmm” Yiisa Masia ni, ki li dont Yennu sann.
21 Yennu-e din gannit ki ti be ti kɔɔ, ki senn timm nan yimm fanu Masia ni.
22 Ŋɔɔe jii u Seyeeŋ ki teen ti para ni, ki li tee dɔk ti paak, ki want nan u tan saa turit
linba kur ki u bir guunit nawa.
23 Yennu-e tee n siaradaanɔ nan linba daan te ki n ki baar Korint i boor na tee n ki
loon ki n dat i tubae.

24 Ti kan fit mukisi ki wanni yaa saa teen yada biaŋinba, kimaan ti mi nan i mɔk yada
ki see fanu, ŋaan ti tuun nani a tii wanti yaa saa teen biaŋinba kii mɔk parpeenne.

2

1 Li paake ki n ji daan lor n par ni nan n kan baar i boor ki tan turi parbiiri.
2 Li-i tee ki n baar ki tan biir i para, ŋmee ji saa penn n pari, see yimm nba ki n biir i
para na.
3 Li paake ki n din sɔbi gbouŋ, maa n ki loon ki n baar ki tan la parbiir yimm nba bo
saa penn n par na boori. Kimaan n teen yada nan n parpeenn tee i mun yaa parpeenne.
4 Maa din sɔbin gbouŋ na ki teeni, n din sɔbir nan parbiir bonchiann nan ninnyuute;
li din ki tee a n loon ki n biir i para kaa, ŋaan n din loon ki yin bann lomm bonchiann
nba ki n mɔk ki jiin i poe.

Ki jiin nyikinchab po

5 Li-i tee ki sɔɔ tun i yenɔ biit, u ki biir min kɔɔ kaa, ŋaan u biir i kuraewa, maa ki
loon lin mantiki tee ninmɔnn na paake ki n yeen linba na.
6 I kure daan lakin ki dat u tubir, li paak, li jaŋa,
7 li ŋan ki yin nyik chabɔ, ŋaan kii maant u par, ki daa te ki u baa tarrri.
8 N barimie, ŋaant ki wun bann nan i bia daa loonɔ bonchiann.
9 Linba na paake ki n din sɔbin maa n laan i set saak n mɔb bonsiar kur ni-i.
10 Li-i tee ki i nyik chab wunba u biit, n mun nyik chabɔe na, kimaan mi-i nyik chabɔ
linba paak, i paake te ki n nyik chabɔ Masia tɔɔnn;
11 a Sintaanii daa laat yaaki, kimaan ti mi u sɔnii nba tee biaŋinba.

Ki jiin Trowas doo po

12 Maa din tan baar Trowas doo ni maa n mɔɔnt Yiisa barŋanii nae, ki n bann nan
Yennu set loot u toona sɔnjouk leŋa.
13 Ŋaan maa din ki la n naa bik Taitus leŋ na paake ki n ki la pardɔɔnn; li paak ki n
chab leŋ teeb, ŋaan gar saan Masedonia.

Masia nba teent nyannu biaŋinba

14 Ti teen Yennu niipoouk, kimaan taa gaa nan Masia na paake ki ti nyant bonsiar kur.
Yennu jiit a ti fiit Masia-e ki wann sɔɔ kur; ki u barŋanii bannu tee nan tulaarii nba
nubir man biaŋinba nae.
15 Ti tee nan bonnunubmana nae, ki Masia jiit ki wubint ki teen Yennu, ki li yat kɔɔ
binba laat tinnu nan binba ki laat tinnu na kura.
16 Binba ki laat tinnu na boor, ti tee nan nubiru nba baat nan kuun nae, ŋaan binba
laat tinnu na ŋanimiie, ti tee nan nubiru nba baat nan manfoor nae. Ŋmee jaŋ nan
toona maŋi? Sɔɔ kaa.
17 Tɔn, ti ki tee nan binba dia Yennu mɔmaan maŋ ki li tee kpinkpouŋ ki turib na kaa,
ŋaan ti piak barmɔniie, kimaan ŋɔɔ Yennu-e tunt; li paak ki ti be u tɔɔnn, ki mɔɔntir u
mɔmaan Yiisa yiikoo ni.

3

Ki jiin Yennu mɔlorpaann na po

1 Ki linba na want nan ti bia want ti mɔŋe-e? Li tee talase nan sɔɔ n sɔb ti siara gbant
ki turini-i? Koo ti gaar ti siara gbant i boor nan siab nba tuun biaŋinba na-a? Aaii.
2 Yimme tee ti siara gbouŋ ki taab ti para ni, a sɔɔ kur n karin ki bann.
3 Li dɔɔ paanu nie nan yimme tee Masia gbouŋ maŋ ki u sɔb ki tunt nann; li ki tee
gbouŋ nba ki nisaarik jii makmɔɔnu ki sɔb tanpatlai paak kaa, ŋaan manfodaanɔ Yennu
Seyeeŋe sɔbir nisaarii para ni.
4 Linba paak ki ti piak nna na tee taa teen Yennu yada Masia sann paak nae.
5 Ti ki want ti mɔŋ nan ti saa fit tun siar nan ti mɔŋ paŋ kaa, ŋaan Yennu sommir
paake ki ti fit tuun toonn na.
6 Ŋɔɔe din te ki ti jaŋ nan u mɔlorpaann toonn na; ki mɔlorpaann maŋ ki tee Moses
sennu nba ki u din sɔb na kaa, li tee Seyeeŋ yare; kimaan sennu maŋ baat nan kuume,
ŋaan ki Yennu Seyeeŋ teent manfoor nba kaa gbennu.
7 Yoo nba ki Moses din sɔb sennu maŋ tann paak na, li yooe ki Yennu maŋ yentsaakar
sik ki nyirik Moses numm po; ki li nyiriiu paak, ki Israel teeb na ki fit goriiɔ. Ki li-i tee
ki sennu nba din baat nan kuun ki bia gaar na din baar nan yentsaakar,
8 i mi a nlee ki Seyeeŋ sɔnu kii be nan yentsaakar ki gariri?
9 Li-i tee ki sennu nba wann niib a bi mɔk biit na din baar nan yentsaakar, Seyeeŋ
sɔnu nba te ki niib tee niŋamm na be nan yentsaakar ki garira.

10 Sennu nba din tuu be nan yentsaakar na din tan kɔŋ li yentsaakara, kimaan
yentsaakar nba yab garir na paak.
11 Li-i tee ki sennu nba din gar na din baar nan yentsaakar, Seyeeŋ sɔnu nba sii be
nan yoo nba kaa gbennu na, li yentsaakar sii yab bonchiann ki gar nna.
12 Taa mɔk dindann nba na paake ki ti mɔk parcheenn.
13 Ŋaan ti ki tee nan Moses na kaa; ŋɔɔe din jii chinchenn ki pin u numm po, a Israel
teeb daa laat yentu nba be sennu nba yaa lin gar na ni.
14 Bi dudukit din ki yenti; bi-i karin Yennu gbounkperuk na yoo nba, li tee nan
chinchenn maŋ bia daa dɔɔk bi dudukit nae. See wunba jii u mɔŋ ki tabin nan Masia-e
ki chinchenn maŋ tuu dɔkit u dudukit.
15 Ki tan tuu dinna, bi-i karin Moses sennu na, chinchenn na bia daa dɔɔk bi para.
16 Ŋaan li-i tee ki nirɔ ŋmat waa ti Yomdaanɔie, chinchenn maŋ saa dɔkite.
17 Ki ti Yomdaanɔ tee Seyeeŋ nae; ki siaminba ti Yomdaanɔ Seyeeŋ na be, yent-n-mɔŋ
be leŋe.
18 Li paak, chinchenn maŋ ji ki dɔɔk ti numm po, ki ti laat ti Yomdaanɔ nba mɔk ŋant
bonchiann biaŋinba, ki li kpintit ki ti naanɔ, ki ti ŋant bia pukii yoo kura, ki ŋant maŋ
nyi ti Yomdaanɔ nba tee Seyeeŋ na boore.

4

Mɔkint nba be yɔkmaanu ni

1 Yennu ninbatinu paake ki u jii toona na ki teen ti nii ni, ki li te ki ti ki mɔk
kpinkpangbatuku.
2 Li paake ki ti yêt bunbɔnn ni toona, nan bontiteet nba baat nan fei, ti ki tuun ki dɔk
niib na, ti ki lebit Yennu maan ki kpann niibi, ŋaan ti mɔŋ be Yennu tɔɔnn ki mɔɔntir
u maan paanu ni nan barmɔnii, a sɔɔ daa mɔk dudukbiit ki jiin ti bontiteet po.
3 Li paak, li-i tee ki Yennu barŋanii bɔrie, li bɔr binba kpet Yennu sɔnu na boore.
4 Bi ki teen Masia yada, kimaan Sintaanii nba ki tingbouŋ na niib jiantirɔ na dɔkin bi
dudukita. Ŋɔɔe dɔkint bi numm po a bi daa laat yentu nba dɔkit bi paak na. Li yentu
nyi barŋanii nba want Masia paŋ na boore; ŋɔɔe tee Yennu ninnauŋ.
5 Ti ki mɔɔntir ti mɔŋ po kaa, ŋaan ti mɔɔntir Yiisa Masia poe, a ŋɔɔe tee ti Yomdaanɔ
na, ŋaan want nan timme tee u toontunna ki teeni, u sann paak.
6 Yennu nba din yet a “Yentu n yent bunbɔnn ni na,” ŋɔɔe te ki u yentu na yentir ti
para ni, a ti bann u yentsaakar nba tee biaŋinba; li yentue yeen Yiisa Masia numm po.
7 Ŋaan timm nba mɔk Seyeeŋ mɔkint na tee nan yɔkboba nae, ki li want nan paŋ nba
gar paŋ kur tee Yennu yare, li ki tee ti yar kaa.
8 Ti di biak bonchiann yoo kur, ŋaan li kan fit nyanniti; ti tuu kɔŋ sommir sianyoo,
ŋaan ti ki kɔŋit dindann;
9 bi dintit biak, ŋaan Yennu ki nyikititi; bi lut tiŋ ni, ŋaan ki fit kpiiti;
10 Yiisa kuun na be ti gbanant ni yoo kur, a lin te ki u manfoor na n mun nyi paanu ti
gbanant ni.
11 Yoo nba ki ti fo na, ti be kuun nuu nie Yiisa paak, a u manfoor nba be ti gbanant
nba yaa lin tan kpo na ni n nyi paanu.
12 Ki ti jii ti mɔŋ ki chab kuun, a yimm n la manfopaann.
13 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a “Maa teen yada na paake ki n pak,” ki ti mun mɔk Seyeeŋ
nba din te ki nirɔ maŋ teen yada na, li paak, ti mun teen yadae ki piak na.
14 Kimaan ti mi nan Yennu nba din fiin ti Yomdaanɔ Yiisa kuun ni na, ŋɔɔe tan saa
fiin timm nan yimm nba waa Yiisa maŋ kuun ni mun, ki baar nant u mɔŋ boor.
15 Kimaan linba na kur be a lin somm yimme, ki niib bonchiann nba tan saa la Yennu
ninbatinu na tan saa turɔ niipoouk bonchiann, ki dont u sann.

Ki jiin yada po

16 Li paake ki ti ki mɔk kpinkpangbatuku; halii nan ti gbanant nba kpet saa na gbaa,
ŋaan Yennu pantir ti seeie daar n tuu daar.
17 Li paak, biak waaminna nba ki ti di, ki li kan yukir nae, tan saa baar nan parpeenn
nba yab ki kaa gbennu ki turit, ki parpeenn maŋ tan sii yab ki gar ti biak na bonchiann,
18 kimaan ti baka kaa linba ki ti laat na po, ŋaan ti baka be linba ki ti ki laat na poe;
kimaan linba ki ti laat na, li kan yukiri ki li saa gar, ŋaan linba ki ti ki laat na ŋarin tan
sii be nan yoo nba kaa gbennu.

5

1 Tɔn, ti mi nan gbanant nba ki ti mɔk mɔtana na-i taŋi kpo, ti mɔk ŋaak* nba ki
Yennu saa turit sanpaapo, ki li ki tee nisaarik kaa maa ŋaak maŋi, ki li bia tan sii be
nan yoo nba kaa gbennu.
2 Li paak, ti ji jikire ki guu daar nba ki Yennu tan saa jii ti sei ki kɔɔn ŋaak maŋ ni.
3 Kimaan ti-i taŋi kɔɔ leŋ, ti sei ji kan mi kɔŋ binbeboori.
4 Ŋaan ti sei nba daa woo gbanant na ni na, ti kuriie. Li ki tee a ti ji ki loon gbanant
na benu kaa, ŋaan ti loon sanpaapo gbanant na, a li daar manfoor na n tan nak kuun
ki lin gbenn.
5 Yennu-e ŋammit ki ti teen siir lebitu na po, ki turit u Seyeeŋ, ki li wantit linba ki u
tan saa turit na po.
6 Li paak, ti mɔk parcheenn yoo kura, ki bann nan ti sei-i be tingbouŋ na gbanant na
ni, ti kaa sanpaapo, ti Yomdaanɔ boori;
7 kimaan ti waa yada sɔnue, ti ki waa linba ki ti ninbinn laat na kaa.
8 Ti mɔk parcheenn ki sunman tin nyi gbanant na nie ki kun ti Yomdaanɔ boor.
9 Li paak, taa be tingbouŋ na ni, koo u boori, ti ninbinn mɔn tin penn u pare.
10 Kimaan ti kur binbeŋ tan saa nyi paanu Masia tɔɔnn, buut daar, ki sɔɔ kur tan saa
gaar paauk nan u toona nba tuu tee bianjinba tingbouŋ na ni nae, laa tan ŋani, laa bii,
li fan nana.

Taa kpant Yennu yɔɔsnba Masia paak bianjinba

11 Taa baakit ti Yomdaanɔ bianjinba na, li paak ki ti daak niib a bii waau. Yennu mi ti
binbeŋ nba tee bianjinba; ki n mɔk dindann nan i mun bia mi i para ni, n binbeŋ nba
tee bianjinba.
12 Ti ki dont ti mɔŋ kaa i boori, ŋaan ti loon ki tin turi yaake ki yin fit faa parbia ti
paak, ki pak tur binba gorii nisaarik nanyer po ki mɔk yuugontir u paak, ŋaan ki gorii
u binbeŋ na.
13 Ti-i tee ninkanmanjit dammiie, Yennu paake ki ti tee nna; ŋaan ti-i munii kii tee
ninkanmanjit dammi, i paake te ki ti ki tee nna.
14 Masia lommu diat; taa ji bann nan ŋɔɔ niyenɔkɔɔe din gaar sɔɔ kur paak ki kpo na,
li want nan sɔɔ kur kpo nanɔe.
15 Ŋɔɔe din gaar sɔɔ kur paak ki kpo, a binba fo na daa be ki tur bi mɔŋ-i, ŋaan kii
be ki tur wunba din gaar bi paak ki kpo ki bia fiir kuun ni nae.
16 Li paak, ti ji ki gorii nirɔ nanyer po kaa; taa din got Masia nanyer po bianjinba na,
ŋaan ti ji ki goriiɔ nna kaa.
17 Li paak, nirɔ nba be Masia ni, li yɔɔ ji tee nipaamɔɔe; u binbenkperik kur ji gara;
gotir man, binbenpaaŋ ji baar li yɔɔ niwa.
18 Linba na kur nyi Yennu boore. Ŋɔɔe ŋammitit Masia paak, a ti ji daa tee u datai,
ŋaan kii tee u yɔɔsnbae, ki bia turit u toona a ti te ki niib n mun teen u yɔɔsnba.
19 Li want nan Masia nba din kpo na, ŋanne tur Yennu sɔnu a wun teen tingbouŋ na
niib u yɔɔsnba, ki nyik chab bi toonbiit, ŋaan jii u barŋanii nba wantib bianjinba ki u
teeb u yɔɔsnba na, ki teen ti nuu ni.
20 Li paak ki ti ji tee Masia taatara ki Yennu te ki ti yi niib. Masia paak ki ti barimi a
yin tunn ki teen Yennu yɔɔsnba.
21 Kimaan ti paake ki Yennu din te ki Masia, wunba ki mi tun biit na, set timm
biitdamm seenu ni, a tin la yentinu binbeŋ ŋɔɔ Masia ni.

6

1 Li paak, timm nba tuun Yennu toona u sommir paak na, ti barimie, i daa te ki u
ninbatinu na tee yanni.
2 Kimaan Yennu yet a:
"Yoo nba din tan janŋ na,
n din gbiint i miaruwa.
Ki yoo nba din tan janŋ nan ki n tinni na,
n din tinniwa."
Gbiintir man, dinnae tee daar nba janŋ. Dinnae ki yaak be ki niib saa la tinnu maŋ.
3 Timm ŋarin ki tuun linba saa gɔɔr sɔɔ Yiisa Masia sɔnu ni, ki sɔɔ n tan mann yet a
ti toona ki ŋani.
4 Ti binbeŋ nba tee bianjinba nae want niib nan ti set tee Yennu toontunnae, kimaan
ti laat biak, nan mukisuk, nan maan, ŋaan lek di sukuru li kur na ni.

* **5:1 5.1** "Ŋaak" paak tee gbanant nba ki Yennu saa turit yendɔuŋ ni.

5 Niib dia kpaasa ki boot, ki loontit dansarii; ti paak ki niib fu fuut; ki ti lek tuun toona
ki ki gɔɔnt nyiɔku, ki ki di yenn yoo gbaa.
6 Ti tee popeendamme, ki mi Yennu mɔmaan, ki mɔk sukuru nan burchint, ki gbee
nan Yennu Seyeeŋ, ki loon niib,
7 ki beerib Yennu mɔmaan nba tee barmɔnii na, ki mɔk ŋɔɔ Yennu paŋ; ki bia mɔk
yentinu binbeŋ nba tee jatiat nba be ti niidiitu ni, nan ti niigaŋ ni na.
8 Nisiab teent baakir, ki siab mun sukiit, siab biir ti sana, ki siab mun piakit; siab yeen
a ti lin kpann niibe, ŋaan ki ti piak barmɔniie.
9 Ti ki mɔk sann niib boori, ŋaan ti mɔk sann Yennu boor. Kuun tiin ki waate, ŋaan
ki ti lek mɔk manfoor; Yennu-e te ki biak baatit, ŋaan u ki te ki li kpiti.
10 Ti mɔk parbiir ŋarin, ŋaan Yiisa paak ti mɔk parpeenne yoo kura. Ti tee tariie, ŋaan
timme te ki niib bonchiann tee mɔkita Yennu boor. Ti ki mɔk tingbouŋ na mɔkint siari,
ŋaan ti mɔk linba gar mɔkint kura. Linba na kura want nan ti set tee Yennu toontunnae.
11 Yimm Korint doo ni teeb, ti poŋ beti ti nɔɔk ni barii kura. Ti looni bonchiann;
12 li ki tee timm kaa ki loonini; yimme ki loonit.
13 N piak teeni nan nirɔ nba bo saa pak u tiɔŋ waas biaŋinba nae; yii loonin man nan
maa looni biaŋinba na.

Ii mi binba ki teen Masia yada na po man

14 I daa mɔk weinanleeb nan niib nba ki teen Masia yada na. Linba ŋan nan linba ki
ŋan saa fit lakin be nan leeba-a? Yentu nan bunbɔnn saa fit lakin taan mɔb ki be nan
leeba-a?
15 Masia nan Sintaanii saa fit taan mɔba-a? Nirɔ nba waa Yiisa sɔnu nan wunba ki
waa-r saa fit taan binben-yeŋa-a?
16 Yennu diiuk nan poochianfeek tee yomme-e? Aaii. Timme tee diiuk ki tur
manfodaanɔ Yennu, kimaan ŋɔɔ Yennu din yet a:
"N sii be n niib para nie, kii be namm.
N sii tee bi Yennu-e, ki bi mun tee n niib."
17 Li paak ki Yennu bia yet a,
"Bɔkitir i mɔŋ man,
ki nyi tingbouŋ na niib sinsuuk ni,
ki nyik biit kur tumu, ki n saa gaari.
18 N sii tee i Baae,
ki i tee n naasimm nan n sapaamm.
Min, Yabint Yennu-e pak na."

7

1 N naa walonkai, Yennu nba senn mɔsona ki turit na paak, yi ŋaan ki ti nyik linba
kur tee toonbiit, nan linba kur tee dudukbiit, ŋaan kii tiin Yennu, kii tee popeendamm
nan barmɔnii.

Pɔɔl parpeenn labaar

2 Ii loonit man. Ti ki mi tun sɔɔ bonbiiri, koo ki tun siar ki biir sɔɔ, koo ki ŋmab sɔɔ.
3 N ki sɔb nna a n biiri kaa. Ti lek looni, nan maa poŋ beti biaŋinba na. Mi-i lekii kpo
koo mii be n manfoor ni, ŋaan ti lek sii looni.
4 N ki mɔk birsuk i paaki; n mɔk yuugontir nani, ki n par mei i paak bonchiann. Ti
biak dinu kur ni, ŋaan n mɔk parpeenn nani.
5 Taa din baar Masedonia ti din ki fit foi. Ti din la mukisuk lokir kur po; niib din kɔn
nant Yennu mɔmaan na paak; ki jaŋmaanii din be ti para ni,
6 ŋaan Yennu nba maant binba mɔk parbiir para na daan te ki Taitus baar ti boor, ki
tan maan ti parawa. U baaru ti boore daan te ki ti para maak.
7 Ŋann kuukɔɔ kaa daan maak ti para, ŋaan u bia daan betit i binbeŋ nba tee biaŋinba;
ŋanne bia daan te ki ti para maak. U daan betit a i ninbinn mɔn nan ki i bia lan, a i mɔk
parbiir i toonbiit paak, ki i ninbinn mɔn nan ki i sak n mɔb. Linba nae te ki n mantik
mɔk parpeenn.
8 Maa din sɔb gbouŋ nba ki turi na, li gbouŋ din turi parbiir waama, ki n mɔ kɔɔbia i
parbiir maŋ paaka, mɔtana n ji ki mɔ kɔɔbia li paaki,
9 ŋaan n ji mɔk parpeenne. I parbiir maŋ paak kaa te ki n mɔk parpeenni. I parbiir
nba te ki i nyik i toonbiit na paake ki n mɔk parpeenn. Yennu-e din te ki i para biir i
toonbiit paak, li paake ki li gbouŋ mɔk nyɔɔt turi.
10 Kimaan Yennu-i te ki nisɔɔ la parbiir u biit paak, ŋanne saa te ki wun nyik u biit
tumu ki la tinnu, ki li kan mi biir u par jikii; ŋaan tingbouŋ na parbiir ŋarin baat nan
kuume.

11 Yennu nba te ki i la ƀarbiir na, i mɔŋ la biaŋinba ki li turi nyɔɔta: i ƀaka ƀe Yennu
labaar ni, ki i ƀia loon yin wann nan i ki mɔk ƀiiti; i ƀia tiin Yennu; i loon ki i ƀia lan;
i ƀia loon yin tun Yennu loomm; i poŋ dat ƀiitdaanɔ na tubira. Yaa tun nna maŋ, li set
want nan i ki mɔk ƀisiat maan maŋ ni.
12 Maa din sɔƀ gƀouŋ maŋ ki turi na, li ki tee nirɔ nba tun toonƀiit na ƀaak kaa ki n
din sɔƀiri, li ƀia din ki tee nirɔ nba ki u ƀiirɔ na ƀaak kaa ki n sɔƀiri. N din loon yin
bann i ƀaka nba ƀe ti po ƀiaŋinba Yennu boore, ŋanne din te ki n sɔƀir.
13 Mɔtana ti para maak i paaka.
Ti ƀia mɔk parpeenn bonchiann, kimaan Taitus daan la pardɔɔnn i kur paak, ki li
daan turɔ parpeenn, li paake te ki ti mun mɔk parpeenn.
14 N poŋ din paki u boor niwa, ki i ki te ki n dii fei. Taa tun ƀeeri labaar nba kur na,
li tee ƀarmɔniie. Nnae mun, taa din piaki Taitus boor ni na, ti din piak mɔniie.
15 U tiar yaa daan gaarɔ saauŋ ƀiaŋinba ki ƀaakɔ, ki ƀia ƀaak waa ƀeti linba ki saakir
na. Ŋanne te ki u mantik looni.
16 N mi nan i lek ƀia sii ŋammit tuun linba kur ŋane. Li paake ki n mɔk parpeenn
bonchiann.

8

Yiisaweira piinii labaar

1 Ti naa waas, ti loon ki yin bann Masiaweira nba ƀe Masedonia na nba tur Yennu
piinii ƀiaŋinbae.
2 Bi din dii ƀiak ki la ƀikinn nan namu bonchiann, ŋaan lek mɔk parpeenn. Bi namu
ni ŋaan bi din wann burchint ki tur Yennu piinii bonchiann.
3 N saa fit teen bi siara nan baa din mɔk linba, bi din turɔ nan bi paŋ terike, ki poŋ
din saa gar baa bo saa turɔ ƀiaŋinba gƀaa;
4 ki din ƀarint a tin gaar bi piinii maŋ ki tur Yennu niib nba tee tarii na. Li din tee ƀi
yanƀɔɔte nan ƀin turib.
5 Bi din tur ki li gar taa poŋ din dukii baa saa tur ƀiaŋinbawa. Sinsinn bi din jii bi
mɔŋe ki tur ti Yomdaanɔ, ki lian fit jii bi mɔŋ ki turit, Yennu loomm ni.
6 Ŋaan yimm ŋarin, Taitus-e daan te ki i piin gaan likirii ki teen Yennu. Ti daan ƀetɔ
a wun yaƀir ki sommi ki yin tun likirii toona maŋ kur ki gƀenn nan lomm.
7 Tɔn, i teen Yiisa yada, ki mi u labaar fanu, ki fit piak leeb u mɔmaan, ki waau
nan ninmɔnn, ki ƀia loonit; yaa tun linba na kur nan ninmɔnn na, ti loon ki yii tuun
toonŋana maŋ mun nnae nan ninmɔnn.
8 Maa yeeni linba na, li ki tee n mukisi kaa a yin turi; n wanni Yennu nisiab numm
nba mɔn ƀiaŋinba nan ƀin turɔ piinii, kimaan n loon ki n bann yaa loonɔ ƀiaŋinbae.
9 I mi ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nuu nba yaa ƀiaŋinba. U din tee mɔkitɔɔe, ŋaan ki i
paak ki u kpant tarik, ki u tarik kpantu maŋ paak te ki yimm ji teen mɔkita.
10 Maa saa ƀeti mɔƀonn nba tee nnae: yaa din piin ki gaan likirii nba ƀinn po na, li
ŋan ki yin gaar ki tont mɔtana. Yimme din dɔŋ leeb ki loon Yennu piinii turu, ki ƀia
piin ki teen piinii maŋ. Ii yaƀir i mɔŋ paak ki gaarir tont.
11 I ninƀinn din mɔn nan piinii maŋ turu. Ii ŋaan ki i ninƀinn-ii ƀiaki mɔn piinii maŋ
turu paak, nan yaa saa fit tur ƀiaŋinba, ki gaar linba tenn na tont.
12 Nirɔ nba loon ki wun tur Yennu piinii, ki turɔ nan waa mɔk ƀiaŋinba, Yennu saa
gaara. Yennu ki loon ki nirɔ n turɔ ki gar waa mɔk ƀiaŋinba.
13 N ki loon ki yin tur leeb ŋaan di fara li paaki. N loon ki i kur-ii jame.
14 Linba te ki n yeen na tee nnae: yaa mɔk ki li yab mɔtana na, li ŋan ki yin somm
ƀinba ki mɔk na, ki li-i tee ki i mun tan ki mɔk yoo nba, ŋaan ki ƀi mun mɔk ki li yab,
ƀi mun saa sommiwa. Ŋanne saa te ki i kur jan,
15 nan laa sɔƀ Yennu gƀouŋ ni ƀiaŋinba na a, “Wunba din tɔkir bonchiann na, u din
ki dii tenni; ki wunba tɔkir waaminna na, li din ki pɔtɔ.”

Taitus nan u toontunleeb labaar

16 Ti piak Yennu nan waa te ki Taitus ƀaka ƀe i ni nan ti ƀaka nba mun ƀe i ni ƀiaŋinba
na;
17 kimaan taa ƀarimɔ a wun saan i boor na, u saka; ki u mɔŋ numm mɔn nan wun
baar i boor; ki u yaa wun baar nan u mɔŋ loomme.
18 Ti tan saa te ki ti naa ƀisɔɔ n weiɔ ki baar i boor. Ti naa ƀik maŋ nba mɔɔntir Masia
ƀarŋanii ƀiaŋinba na paak te ki Masiaweira kur piakɔ bonchiann.
19 Bi ƀia gannɔ a wuu waa-t ki tin somm Yennu niib nba tee tarii na. Linba nae saa
dont ti Yomdaanɔ sann, ki ƀia wann nan ti set loon ti leeb sommir.

20 Ti tan saa jii likirii bonchiann ki saa sommib, ŋaan ti ki loon ki sɔɔ n pak biir ti
sann a ti loon likirii na ni siari.
21 Yennu mi nan ti tuun nan li sɔnu, ki ti loon niib n mun bann nan ti set tuun nan li
sɔnue.
22 Li paak, ti saa tun ti naa bilɔɔ mun ki wun chian Taitus nan u weinanlɔɔ ki bin baar
i boor. Yoo kur, ti laat ti naa bik maŋ binbeŋ nba tee biaŋinba, ki bann nan u numm set
mɔn Yennu toona paak, kimaan u ki mɔk birsuk i paaki. Ŋanne te ki u mantik loon ki
wun saan i boor.
23 Nisiab-i boi-i Taitus po, yin betib nan u tee n toontunnanlɔɔe, wunba sommitin ki
n beeri Masia barŋanii. Nisɔɔ-i boi-i ti naa waas nba waa Taitus na po, yin betɔ a bi tee
Masiaweira toontunnae, ki bi binbenŋaŋ paake te ki niib dont Masia sann.
24 Ii wann ti naa waas maŋ nan Masiaweira kura yaa loomm biaŋinba, ki bin bann
nan taa daan piaki biaŋinba bi boor na tee mɔniie.

9

Leeb sommir labaar

1 Li ji ki kpaa talas ki n sɔb gbouŋ ki beti biaŋinba ki i saa somm Yennu niibi.
2 N mi nan i loon ki yin sommib. N daan paki Masedonia teeb boor, ki betib biaŋinba
ki yimm nba be Akaya yent ni na din loon yin somm Yennu niib binn po. I numm nba
din mɔn Yennu niib sommir paak na, li din te ki Masedonia teeb mun loon bin sommibe.
3 N loon ki n te ti naa waas na n baar i boor nie ki la nan taa piaki biaŋinba na set
tee mɔniie; i be nan maa yetib biaŋinba na ki teen siir ki tur likirii na.
4 Nna-i kaa, Masedonia yent ni niib maŋ-i taŋi wein ki baar i boori, ki sɔɔ ki i daa ki
teen siiri, li saa dinnin feiwa; ki li kii tee min kuukɔɔ kaa saa di fei, ti kurae saa di fei,
kimaan ti daan paki bi boor niwa.
5 Li paak, n dukin nan li ŋan ki n barin ti naa waas na, ki bin gar n tɔɔnn ki baar
i boor, ki sommi ki yin gaar likirii maŋ, nan yaa daan senn i mɔsonn biaŋinba na, ki
mi-i taŋi baar yoo nba man la ki i poŋ gaar tonta. Ŋanne saa wann nan i tur nan i mɔŋ
loommo, ŋaan sɔɔ kaa mia-i ki i turi.
6 N beerie, wunba bur waaminna tan saa jaan waaminnae; ki wunba mun bur saama
tan saa jaan saame.
7 Wunba kur dukin u par ni a wun pi piinii biaŋinba, li yɔɔ n pi nna, ki daa piin nan
parbiiri, koo ki pi nan mukisuku, kimaan Yennu loon nirɔ nba piin piinii nan parpeenne.
8 Yennu saa fit turi bont kur, ki i kan kɔŋ siari. I saa la ki lin gar yaa loon biaŋinba,
ki fit somm binba kur ki mɔk na,
9 nan laa sɔb Yennu gbouŋ ni a “Wunba nuu ŋarin yab ki teen tarii, u burchintuk kan
mi gbenni.”
10 Yennu nba teen niib bonboorii ki bi buur, ki bia teemm jeet ki bi di na, ŋɔɔe saa
turi bont kur ki lin janji ki saa gar, ki yin ji mantik somm niib.
11 Li-i tee ki i sommit niib bonchiann, Yennu saa sommi bonchiann. Yaa turit piinii a
ti somm leeb na, niib bonchiann saa pak Yennu, i piinii maŋ paak.
12 Li-i tee ki i sommit Yennu niib ki teemm linba ki bi ki mɔk, li saa te ki niib bonchiann
n tur Yennu niipoouk.
13 Li-i tee ki i sommitib, ŋanne saa wannib nan i set gaar Masia barŋanii na ki sakira,
ki i nuu yaa ki i chentir namm, ki bia chentir nan niib kur yaa mɔk linba. Ŋanne saa te
ki bin dont Yennu sann,
14 ki miarɔ ki turi, kii looni, kimaan Yennu-e te ki i nuu yaa bonchiann.
15 Ŋaant man ki tin tur Yennu niipoouk, kimaan ŋɔɔe turit u Bija nba gar piinii kur
na.

10

Biaŋinba ki Pɔɔl kɔn u toona paak

1 Tɔn, i siab yeen a mi-i be i boor ni, n ki mɔk par, a ŋaan mi-i saan ki be siarpo, n
tuu mɔk pare, ki ji sɔbin gbant ki kpaani. Min Pɔɔl tiɔŋ, n mɔk baakir ki be soon nna
nan Masia nba be biaŋinba na, ki barimi a yin ŋamm i binbeŋ,
2 ki mi-i taŋi baar i boor yoo nba, n kan dat i siab tuba. N mi nan mi-i baar i boor yoo
nba, see ki n dat binba yaa ti waa tingbouŋ na niib nba waa linbae na tuba.
3 Li tee barmɔniie nan ti mun lek tee nisaariie, ŋaan ti ki kɔn kunkɔnn nba tee nisaarii
yar kaa.
4 Li paak, ti ki jikit nisaarik paŋ kaa a ti kɔn li kɔnni, ti jikit Yennu paŋ nba saa biir
Sintaanii paŋ kur nae ki kɔn. Ti piak ki nyant niib nba ki saak Yennu mɔmaan nae,

5 ki nyant niib nba mɔk karinbaanii ki dukii a bi mɔk yan ki gar Yennu na, a ti te ki sɔɔ kur dudukit n gaar Masia.
6 Ti-i bonni mi binba be i sinsuuk ni ki sak Yennu mɔb na, ti bo saa dat binba ki sak na tubae.
7 Yimm gorii nisaarik numm po kuukɔɔe. Sɔɔ-i be i sinsuuk ni ki yaa u tee Masia yɔɔe, li yɔɔ n tiar nan ti mun tee Masiaweirae nan waa tee bianjinba na.
8 Ti Yomdaanɔ din turin yudantuk na a n sommie ki yin fit weiɔ fanu, u din ki turin a n biiri kaa. Mi-i lekii nyu bara ki gar maa bo saa nyu bianjinba, ŋaan n kan di fei.
9 I daa dukii nan n loon ki n sɔb gbouŋ nba saa jeenie.
10 Nisiab yeen a n sɔbin gbant ki li tee nan pandaansɔɔ yare na, a ŋaan mi-i tanji baar i boor yoo nba, n ji tuu ki mɔk paŋ, a ki n mɔbona na ji tuu tee yanne.
11 Li ŋan ki li niib n bann nan taa sɔbin ti gbant ni a ti saa tun bianjinba na, ti-i tanji baar yoo nba, li bianje ki ti set saa tun.
12 Mamɔmm, ti ki loon ki tin jii ti mɔŋ ki bikin nan siab nba dont bi mɔŋ na, ki bia ki loon ki tii tee nan bi yemm na. Bi ki mɔk yami, bi gorii leeb binbeŋ nba tee bianjinbae ki bikii nan bi mɔŋ.
13 Ŋaan timm ŋarin, ti ki dont ti mɔŋ ki gaar ti toona nba tee bianjinba. Ti mɔk yuugontir toona nba ki Yennu nyinnit ki turit na paake. Taa beeri Yennu mɔmaan nba nae tee toona maŋ yenn-nba.
14 Ti din dɔŋ siabe ki baar i boor ki beti Masia labaar. Taa tuun linba nae tee Masia nba sennit linba a tii tuun.
15 Ti ki loon tin gaar paku siab toona paaki. Ti mɔk dindann nan i saa ŋamm teen Yiisa yada bonchiann, ki sommit ki tin ŋamm tun Yennu toona bonchiann i boor, nan waa jiir ki turit a ti tunn bianjinba na.
16 Ki ti saa fit saan doi nba fɔk ki gar i doo na, ki mɔɔnt li barŋanii. Ti kan saan siaminba ki siab poŋ tun na, ti ki loon tin gaar paku nisiab toona paaki.
17 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Wunba faa parbiir, li ŋan ki wun faa parbiir linba ki Yennu tun paake.”
18 Kimaan nirɔ nba piak u mɔŋ, li ki want nan Yennu numm gboou kaa; ti Yomdaanɔ-i piak wunba, ŋanne want nan Yennu numm gboou.

11

Ki jiin Pɔɔl nan faak toomiinba po

1 Mi-i piak jatiie, ŋaan yimm n lek yabir i mɔŋ ki di sukuru nanin.
2 N looni bonchiann nan Yennu nba looni bianjinba na. I tee nan sapaamɔ nba ki mi jɔɔ nae, ki n loon ki n jii-i ki tur Masia ki yii waa ŋɔɔ kuukɔɔ.
3 N mɔk jijeet i paak a niib tan saa mann kpanni a i ji daa waa Masia fanu, nan Sintaanii nba din kpann Adam ŋaapoo Iif bianjinba na.
4 Nisɔɔ nba tuu baar i boor ki beeri labalia nba ki tee Yiisa labaar nba ki ti din beti na, bee teen ki i tuu di sukuru nan li yɔɔ? Bee teen ki i gaan maan nba ki tee Yiisa barŋanii, ki bia gaan seek nba ki tee Yennu Seyeeŋi?
5 Niib nba kpanni a bi tee Yiisa toomiinbae na, n ki dukin bi garimi.
6 Li-i lekii tee ki n ki mi barii paku fanu, ŋaan n mi Yennu mɔmaan na nan li sɔnu, ki yoo kur ti bia wanti li kura paanu ni.
7 N lek sikin n mɔŋe maa n donni, kimaan maa din beti Yennu barŋanii maŋ na, n ki gaar i siar li paaki. Ki maa din tun nna maŋ, n mɔk biite li paaki-i?
8 Maa din beeri Yennu mɔmaan na, Masia nisiabe din tuu pan li paak, ŋaan ki yimme bo saa turin li sommir.
9 Maa din be i boor ni yoo nba, ki ki mɔk siar na, ŋaan n lek din ki mukisi maa yin sommin nan siari. Ti naa waas nba din nyii Masedonia nae baar nan bont kur nba ki n loon. Maa lek din be bianjinba li yoo na, n bia lek sii be nnae; n kan mukisi a yin sommin nan bonsiari.
10 Mamɔmme ki n piak Masia paak, n kan mi mukis i sɔɔ, Akaya tingbouŋ ni lokir kur po, a li yɔɔ n sommin nan bonsiari.
11 Bia paake? Linba na want a n ki loonie-e? Yennu ŋarin mi nan n looni.
12 N lek bia sii beeri Yennu maan na, ŋaan n kan mi boi-i li paatii po. Li paak, kpinkpannii damm maŋ nba gaan paatii na kan fit donn bi mɔŋ ki yet a bi mun tee nan timm na.
13 Li nibooru kpannie a bi tee Masia toomiinba, ŋaan bi ki tee u toomiinba kaa. Baa tuun bianjinba na, bi kpannie.

14 Baa tuun nna maŋ, i daa te ki li teei yaarlituku; nnae ki Sintaanii tiɔŋ nant u mɔŋ
yentu malaka.
15 Li paak, Sintaanii toontunna-i kpann a bi tee Yennu yab, i daa te ki li teei yaarlituku.
Yennu-e tan saa dat bi tuba nan bi toona nba jaŋib biaŋinba.

Pɔɔl biak dinu Masia paak labaar

16 N saa ŋamm betiwa, i daa dukii nan n tee jatuku. Li-i tee ki i lek dukii nnaie, ŋaan
yin di sukuru nanin ki n pak n mɔŋ waaminna.
17 Maa yaa n beti linba na ki tee ti Yomdaanɔ maan kaa. Mi-i piak n mɔŋ maan, n set
piak nan n tee jatuk nae.
18 Niib bonchiann want bi mɔŋe; li paak, n mun saa wann n mɔŋa.
19 I dukii a i mɔk yame, ŋaan bee teen ki i di sukuru nan jatit, ki mɔk parpeenn
nammi?
20 Maa yeen linba na tee nnae: nisɔɔ-i soori ki teeni u daaba, ki ŋmab i bont, ki kpanni,
ki mɔk karinbaanii, ki pebiti tanpakii, ŋaan i tuu di sukuru nan li yɔɔe.
21 Taa din ki teeni nna na paake ki i biir ti sana a ti ki mɔk paŋ amii nlee?
Nisɔɔ-i mɔk par ki want u mɔŋ, n mun saa teen nnae. N set piak nan jatuk nae.
22 Kpinkpannii damm maŋ-i yi bi mɔŋ Hiibru* booruie, n mun tee Hiibru nirɔe; bi-i
yi bi mɔŋ Israel yabie, n mun tee Israel yooe; bi-i tee Abraham yaaboonaie, n mun bia
tee yenɔe;
23 bi-i yi bi mɔŋ Masia toontunnaie, mine mantik tuun; (n piak nan jatuk nae;
teentin gafara man;) mine set tun Masia toona bonchiann nan barmɔnii, ki kɔɔ dansarii
bonchiann. Niib boon kpaasa bonchiann Masia paak. N din la ninbɔŋ ki per kuuma.
24 Taar munŋmu ki Juu teeb boon kpaasa piintaa nan ŋanyia.
25 Rom teeb din boon lanbana taar muntaa. Niib din jaatin tana sianyoo. Ŋarint
din libit chaan nanin nyun ni taar muntaa; ki yontunmunn nan nyɔtummunn ki n be
ŋarin-yakir paak, mɔkgbeŋir ni.
26 N din tuu saa sɔnii, ki laat nyungbeeuk ninbɔŋ, ki bia laat ninbɔŋ fat-teeb boor, nan
n tiɔŋ niib boor, nan boorganu boor, ki bia laat ninbɔŋ digbangbeŋa ni, nan muuk ni,
nan mɔkgbeŋa ni, nan nisiab nba kpann a bi tee Masiaweira na boor.
27 N din set tuun Yiisa Masia toona nan ninmɔnn, ki di biak, ki ki gɔɔnti. Kon
nan nyunnyukuru din tuu soorin; ki n bia lorin mɔb yoo nan yoo; ki waat son; ki n
bongbabkar ki jaŋitimi.
28 Linba na kuukɔɔ kaa din tee linba nba ki n laati; n din tuu mɔk parbiire daar kura
Masiaweira kur paak.
29 Nisɔɔ-i tee yadapɔɔrin daanɔ, li mun tuu baŋ n kpinkpante; nisɔɔ-i te ki u lɔɔ tun
toonbiit, n par tuu di muue.
30 Mi-i faa parbiir, n sii faa parbiir n kpinkpant baŋu paake.
31 Ti Yomdaanɔ Yiisa Baa Yennu, wunba yen paku nan yoo nba kaa gbennu na, ŋɔɔe
mi nan n piak barmɔniie.
32 Maa din be Damaskus doo ni, Bat Aretas yoo na, doo maŋ ni saakɔɔ din loon wun
soorime, ki te ki lanjimanba see doo maŋ tammɔb ni, ki guu a bin soorin.
33 Ŋanne ki n yɔɔsnba jiin ki kpeenin kpanchib-gbeŋir ni, ki nyinin takoru nba be doo
maŋ joonn ni na, ki n nyii jɔɔ maŋ nuu ni.

12

Bakitnant nba ki Pɔɔl din la na labaar

1 Li kpaa talas ki mii lekii mɔk parbifaant, ŋaan li ki mɔk nyɔɔti. Mɔtana n saa beti ti
Yomdaanɔ nba wannin bakitnant nba, ki kat labaar nba ki wannin.
2 Li bina piik nan ŋannae na, ki Yennu din jiin ki donnin u boor sanpaapo; n ki fit
bann waa din jii n seek kɔɔe ki doo nann, koo u din jii n seek nan n gbanante, ŋɔɔ
kuukɔɔe mi.
3-4 Maa mi linba tee waa din jiin ki donnin u boor sanpaapo, Paradais* ni nae. Leŋe
ki n din gbat labasia nba ki n kan fit kumii sɔɔ; Yennu kan sak man kumiiri.
5 Li bakitnauŋ bont kuukɔɔ paak ki n sii mɔk parbifaant; n kan pak n mɔŋi; see n
butuŋ po.
6 Mi-i loon ki n faa parbiir, ŋaan n kii tee nan jatuk na kaa, kimaan mamɔmm kɔɔe
ki n kpan sii piak; ŋaan min poŋ ki loon ki n faa parbiiri. Min ki loon ki nisɔɔ n pakin

* **11:22 11.22** Juu teeb sanleere tee Hiibru teeb ki bia tee Israel teeb. * **12:3-4 12.3** Yendɔuŋ sanleere tee Paradais.

ki gar paku nba jaŋ nanin. N loon ki bin got n binbeŋ nba tee biaŋinbae, ki gbat maa
piak biaŋinba, li poorpo ki bin bann maa tee nibooru nba.
7 Yennu nba din wannin bakitnant bonchiann na, ŋaan u ki loon ki n donn n mɔŋ li
paaki, ki din te ki mukisuk nyii Sintaanii boor ki baarin. Li mukisuk yiarin nan kunkonn
nba tuu ŋmuu nirɔ ki li yiarɔ biaŋinba nae.
8 N miar ti Yomdaanɔ taar muntaa maa wun nyinn li mukisuk n ni,
9 ŋaan u lek ki saki, ki betin a "N sommir na saa te ki a nyann mukisuk maŋa, kimaan
wunba ki mɔk u mɔŋ paŋ na set saa la n paŋe." Li paak, n sii faa parbiir n butuŋ na
paak nan parpeenne, a Masia paŋ-ii be n ni.
10 Li-i tee Masia paak ki n di butinn, ki laat sukit, ki di biak nan mukisuk, ki laat barii,
n mɔk parpeenn, kimaan mi-i taŋi kii mɔk n tiɔŋ paŋ yoo nba, li yooe ki n laat Masia
paŋ.

Pɔɔl baka nba be Korint teeb ni biaŋinba

11 Li-i bonni tee ki yimme piakin, ŋanne bo sii ŋan; ŋaan yaa ki piakin na paake ki
n piak n mɔŋ nan n tee jatuk na. Mi-i kii tee siar, ŋaan binba kpann a bi tee Masia
toomiinba na ki garimi.
12 Maa din be i boor ni ki tuun bakitnauŋ nyina nan toonjaana, ki di sukuru yoo kur
na, ŋanne want nan n set tee Masia toomii.
13 Nlee ki Masiaweileeb na cheeini? Maa ki boi-i sommir po na, ŋanne te ki bi cheeini?
Li-i tee ŋanniie te ki n mɔk biit, yin teenin gafara.
14 Taar muntaa nae na ki n yaa n baar ki gɔni. Ŋaan n ki yaa n baar ki loon siar kaa i
boori. N loon yimme, li ki tee n loon i likirii kaa. Waas kaa loon bont ki teen bi dammi.
Wadamme loon bont ki teen bi waas. I tee n waase,
15 li paake ki li manin nan man jii n mɔŋ ki turi, ki tun nan ninmɔnn ki sommi. Ki
mi-i looni bonchiann, yimm sii loonin waaminnae-e?
16 Li tee barmɔniie, n din ki mukisi a yin turin bonsiar, ŋaan ki i siab yeen a n din
kpannie ki fati. Nlee ki n din fatini?
17 Maa din tun niib nba i boor na, bi sɔɔ din mi ki ŋmab i bonsiar ki tan turimi-i?
18 N din barin Taitus maa wun saan i boor, ki bia te ki ti naa bisɔɔ weiɔ. Taitus din
mi ki ŋmab i bonti-i? Ti ki mɔk li dudukiti. Maa tuun biaŋinba, u mun tuun nnae. Maa
waa sɔnu nba, u mun waa ŋanne.
19 I dukii taa piak na, ti loon ki ti nyinn ti mɔŋ barii nie-e? Li ki tee nna kaa. Ti be
Yennu tɔɔnne, ki piak Masia nba loon biaŋinba. Ti naa walonkai, ti loon ki ti sommie
ki yin wei Yennu sɔnu fanu. Ŋanne te ki ti piaki linba na.
20 N yan put i paake nan maa tan saa baar i boor ki kan la ki i be nan maa loon yii
be biaŋinba na; ki i mun kan la ki n be nan yaa loon mii be biaŋinba na: n mɔk jijeet
nan n saa lai ki i kɔn nan leeb, ki mɔk funfunn nan leeb, ki dont wutoor leeb paak, ki
lukitir leeb, ki sukii leeb, ki biir leeb, ki mɔk karinbaanii, ki tee kpirkpir;
21 n bia mɔk jijeet nan Yennu saa te ki n di fei i paak; ki n par saa biir i bonchiann paak,
kimaan bi poŋ tun toonbiit, nan jakint toona, nan bonchonchonn toona, nan lammeeuk,
ki ji ki tiin fei, ki bia ki nyik bi biit maŋ tumu.

13

Kpaanjoontii nan foontjoontii

1 N saa baar ki tan foonti ki pukin taar muntaa. Li-i tee ki i jii sɔɔ taari, n kan saki,
see ki siaradamm banlee koo bantaa pak biir li yɔɔ.
2 Maa din baar i boor taar munlee ni na, n din kpaan yimm nba poŋ tun toonbiit na,
nan i leeb kura. Maa ji ki be i boor ni na, ŋaan n lek kpaani nan maa din poŋ kpaani
biaŋinba sinsinn nae; mi-i taŋi baar, n saa dat bi tubawa.
3 Ŋanne saa wann nan Masia-e te ki n piak. U ki tee butimɔɔ kaa i sinsuuk ni, u mɔk
paŋ i boor.
4 U din jii u paŋ maŋe ki bakin bir ŋaan sak ki bi kpaau dapunpunn paak. Mɔtana,
Yennu paŋ paak ki u be manfoor ni. Timm nba lakin be u ni na ki mɔk paŋi, ŋaan taa
lakin taan nanɔ na paak, ti mun mɔk manfoor, Yennu paŋ paake, ki fit wanti li paŋ.
5 Gotir i mɔŋ binbeŋ ni ki laan i set teen Yiisa Masia yada amii i ki teeni; li kpaa talas
ki yii gorii i mɔŋ binbeŋ nba tee biaŋinba. I ki mi nan Yiisa Masia be i nie-e? U set be i
ni, kimaan li-i tee ki u ki be i ni, ŋann i ki tee u niib nan barmɔnii.
6 N mɔk dindann nan i saa bann nan timm ŋarin tee u niibe nan barmɔnii.
7 Ti mei Yennu teeni a i daa tuun toonbiiti. Li ki tee ti yaa tin wann a ti mɔk mɔnii
kaa; li-i lekii tee ki i dukii a ti ki mɔk mɔnii, ŋaan ti loon ki yii tuun toonŋanae,

8 kimaan ti ki loon ki tin jiin Yennu mɔmaan poori; ti loon ki mɔmaan maŋe n dɔŋ
tɔɔnn.
9 Li-i tee ki i mɔk paŋ ki tuun toona nba ŋan, ŋanne saa maŋ ti para, kimaan ti ki loon
ki tin wanni ti paŋ kaa; li paake ki ti mei Yennu ki teeni, a yin ŋamm i binbeŋ.
10 Li paak, maa ki be i boor nae ki n sɔbin gbouŋ na ki teeni, a mi-i taŋi baar i boor yoo
nba, li kii kpaa talas ki n dat i tuba ki wanni n paŋi. Ti Yomdaanɔe din turin yudantuk
na a n sommi ki yin wei u sɔnu fanu. U din ki turin yudantuk maŋ a n biiri kaa.
11 N naa waas, linba ji biar tee min chabie. Ŋammit i sɔnu kii saak n kpaanii man, kii
mɔk mɔtaauk nan parmaasir; ki Yennu nba loonit ki teent parmaasir na sii be nani.
12 Ii foont i leeb kii kpamii man.
Yennu niib nba kur be nna na foonti.
13 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ, nan Yennu lomm, nan Seyeeŋ mɔtaauk na-ii
be nan i kura.

Gbouŋ nba ki Pɔɔl din sɔb ki tur
GALASIA TEEB
nae na

Ki jiin Galasia teeb gbouŋ na po

Baa din piin ki mɔɔntir barŋanii nba jiin Yiisa po ki teen binba ki tee Juu teeb, ki bi teen yada na, buboit nae din baar, a li kpaa talase ki nirɔ n sak wei Moses sennu nawa ki fit teen Yiisaweirɔ nan mɔnii amii. Pɔɔl din wann nan linba na kaa kpaa talasi, a linba kpaa talas ki jiin manfoor nba nyi Yiisa ni na tee nirɔ n teen Yiisa yadae, a ŋanne saa te ki nisaarik tee kasii Yennu boor.

1-2 Min Pɔɔl nba tee Masia toomii, nan ti naa waas nba be nna na kur foont Masiaweira nba be Galasia tiŋ ni. Nisaarik kaa teenin Masia toomii, nisaarii kaa bia tumin, ŋaan ti Baa Yennu nan Yiisa Masia nba ki u din fiinɔ kuun ni nae gannin.
3 Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nani.
4 Yiisa Masia-e din sak ti Baa Yennu loomm ki kpo ti biit paak a wun fatit tingbouŋ na biit daabisin ni.
5 Ŋɔɔ Yennu kɔɔe yen dontir mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.

Barŋanii yennkɔɔe be

6 Li bakitime nan yaa gaar labagann na yiama, ŋaan nyik Yennu nba yiini Masia ninbatinu paak na.
7 Nisiab be ki yiab a bin lebit Masia barŋanii na ki ŋmat i dudukit; ŋaan barmɔniie, barŋansiar ji kaa.
8 Li-i lekii tee Yendɔuŋ ni malaka koo timmie mɔɔnt barŋansiar, ki li be li kuukɔɔ, ki ki tee taa poŋ din mɔɔnt linba turi na, mɔpor-ii be li yɔɔ paak.
9 Ti poŋ din betiewa, ŋaan n bia ŋammit beerie mɔtana: nisɔɔ-i mɔɔnt labaar ki turi, ki li ki tee linba ki i din gaar na, mɔpor-ii be u paak.
10 N ki yiab maa n gaar nisaarik paku kaa, ŋaan Yennu yare ki n loon, kimaan mi-i loon nisaarik pakuie, n bo kii tee Masia daabiri.

Biaŋinba ki Pɔɔl teen Masia toomii

11 N naa waas, n yaa n tiari nan barŋanii nba ki n mɔɔntir teeni na ki tee nisaarik nba din pak linba na kaa.
12 Nisaarik kaa din wannin ki n gaar, ŋaan Yiisa Masia mɔŋ mɔŋe din fiit wannin.
13 I poŋ gbat maa din tuun biaŋinba, yoo nba ki n din waa Juu teeb Yenjiantu na, nan n din tuu mukisir Yiisaweira bonchiann, ki yiab maa n biirib ki gbenn.
14 Timm Juu teeb jiantu sɔnu ni, mine din gar tɔɔnn ti waakir ni, kimaan n din jii n par kura ki waa ti yeejamm kaar nba want linbae.
15 Ŋaan Yennu ninbatinu paak, ki u din gannin ki bi daa ki marimi, ki yiinin a man tun u toona.
16 Ki waa din dukin ki nyinn u Bik maŋ paanu ni ki wannin a n mɔɔnt u barŋanii ki tur binba ki tee Juu teeb yoo nba, n din ki saan nisaarik boor ki faa sɔɔ baanni.
17 N bia din ki saan Jerusalem ki saa la binba teen toomiinba n liik na, ŋaan n din fiire li taakpaak ni ki saan Arabia tiŋ ni; li poorpoe ki n ŋmat saan Damaskus doo ni.
18 Ki bina ŋantaa poorpowa ki n tan saan Jerusalem ki foont Piita, ki biar u boor daa piik nan ŋanŋmu kuukɔɔ.
19 Li-i jikii kii tee ti Yomdaanɔ Yiisa naa bik Jeems-i kaa, n din ki la toomiinba na sɔɔ.
20 Yennu mɔŋ mi nan maa sɔb linba na tee barmɔniie, ki faak kaa leŋi.
21 Li poorpoe ki n din saan Siria nan Silisia yentnba ni,
22 ŋaan li yoo na Masiaweira nba be Judea yent ni na din ki mimi.
23 Baa din mi linba tee bi leeb nba din yeen a "Jɔɔ nba tuu mukisirit na mun ji dia barŋanii nba ki u din yaa wun biir nae ki mɔɔntir teen niib."
24 Tɔn, ki bi ji din piak Yennu n paak.

2

Pɔɔl nan toomiinba leeb labaar

1 Tɔn, li bina piik nan ŋanna poorpoe ki min nan Banabas, ki pukin Taitus, din ŋmat saan Jerusalem.

2 Yennu-e din fiit li sɔnu saanu ki wannin, li paake ki n saan. Leŋe ki n yiin saakab
na, ti kuukɔɔ, ki wannib maa mɔɔntir barŋanii maŋ biaŋinba ki teen binba ki tee Juu
teeb na, kimaan n ki loon maa tun linba, nan maa saa tun linba na n tan biar yanni.
3 Tɔn, n tɔknanlɔɔ Taitus maŋ tee Griik nirɔe, ŋaan sɔɔ din ki miau a wun pot u punni.
4 Binba be ki fa faak bi mɔŋ paak a bi mun tee Masiaweira na ŋarin din loon ki Taitus
n tun nnae. Li niib din woo ti sinsuuk ni, a bin bann taa mɔk yent-n-mɔŋ nba Yiisa
Masia ni na. Bi loon tii tee Moses sennu na daabae,
5 ŋaan taa mun loon tin dia barŋanii nan li barmɔnii sɔnu ki turi na paak, ki ti ki
sakib nan waaminnawa.
6 Ŋaan binba ki bi yib saakab na, (baa tee nijaana koo baa ki tee, li ki kpaa talas min
yaa boor, kimaan Yennu ki bikii nan ningannii;) ŋamm nba ki bi yib saakab na din ki
turin kpaanpaanii.
7 Ŋaan baa set la linba n boor tee Yennu nba gannin a n mɔɔnt u barŋanii ki tur binba
ki tee Juu teeb, nan biaŋinba ki u din gann Piita a wun mɔɔnt li barŋanii ki tur Juu teeb
nae.
8 Kimaan Yennu paŋ paak, Piita nba din tee toomii ki tur Juu teeb biaŋinba na, nnae
ki n mun tee toomii ki tur binba ki tee Juu teeb.
9 Jeems nan Piita nan Jɔɔnn mɔŋ nba ki bi yib saakab na, ŋaan bi mɔŋ din bann nan
Yennu-e turin toongaŋir na; li paak min nan Banabas nan ŋamm din foont leeb ki yokin
leeb nii ni, ŋanne din want nan ti kura mɔk mɔtaauk nan leeb. Timm nan ŋamm din
sake a min nan Banabas-ii mɔɔntir barŋanii kii teen binba ki tee Juu teeb na, ki bii
mun-ii mɔɔntir kii teen Juu teeb.
10 Linba na kuukɔɔe ki bi din betit: a ti daa tammit talasdamm nba be bi sinsuuk ni
na po. Li mune ki n set poŋ loon tumu.

Pɔɔl nba yakii nan Piita biaŋinba

11 Ŋanne ki n tan yakii nan Piita, waa din be Antiok yoo nba na, kimaan u din mɔk
biit.
12 Jeems din tun Juu tesiab Antiok doo ni. Baa din daa ki baar yoo nba na, Piita nan
binba ki tee Juu teeb na din lakii di, ŋaan baa tan baar yoo nba, ki u ji ki sak wun di
nammi, kimaan u din tiin niib nba teen punpotu yada nae.
13 Li paak, ki Juu leeb na mun piin tuun jaŋmaantoona, ki waa Piita nba tun linba
maŋ, ki Banabas mɔŋ mun ŋmat waa bi jaŋmaantoona maŋ.
14 Maa din la ki bi ki tɔk barŋanii sɔnu maŋ fanu yoo nba, ki n bet Piita bi kur numm
ni maa, “A tee Juu nirɔe, ŋaan a binbeŋ tee nan wunba ki tee Juu nirɔ nae, ki bee ki a
mukisib a bii tee nan Juu teeb na?”

Niib yada paake ki bi saa tinn

15 Tɔn, ti tee Juu teeb matiie, ti ki tee niboorganu nba ki bi yib biitdamm na kaa,
16 ŋaan ti mi nan see ki nirɔ n teen Yiisa Masia yada, ŋanne saa te ki Yennu n yet a
u tee niŋanɔ u boor; li ki tee taa tuun sennu nba yaa tii tuun linba kaa; li paak, ti mɔŋ
mun teen Yiisa Masia yada a Yennu n yet a ti tee niŋamm u boor, yada maŋ paake, ŋaan
li ki tee sennu toona tumu paak kaa. Kimaan Yennu kan yet a sɔɔ tee niŋanɔ u boor,
sennu maŋ toona tumu paaki.
17 Li-i tee taa yiab a Yennu n yet a ti tee niŋamm u boor Masia paak na, ŋaan ti lek
bia tee biitdamm Juu teeb boor, nan binba ki tee Juu teeb na, linba na want nan Masia-e
te ki ti tee biit damm amii? Aaii, li ki want nna kaa.
18 Kimaan mi-i jiŋi piin ki sent sennu nba ki n din biira naie, ŋann want nan n mɔŋ
tee sennu maŋ biirtɔɔe na.
19 Ŋaan sennu na paak ki n kpo sennu maŋ boor, a mii mɔk manfoor Yennu boor. Li
tee nan bi din taan kpaa min nan Masia dapunpunn paake na.
20 Li paak, li ji ki tee min nba fo na kaa, ŋaan li tee Masia nba fo ki be n ni nae.
Mɔtana, maa mɔk manfoor ki be n gbanant ni na, n teen Yennu Bija Masia-e yada, li
paake ki n be; ŋɔɔe loonin ki din gaar n paak ki kpo.
21 N ki yêt Yennu ninbatinu na; li-i tee ki Yennu bo saa yet a nirɔ nba sak sennu nae
tee niŋanɔ u boor, li want nan Masia kuun maŋ tee yanne.

3

Yada nba gar sennu biaŋinba

1 Yimm Galasia teeb, bonjata na! Yimm nba poŋ mi Yiisa Masia dapunpunn paak kuun
po nyik nyik na, ŋmee tan kpannini?

2 Ii betin bonyennkɔɔ man, yaa din tuun sennu na toona paake ki i gaar Yennu Seyeeŋ
amii yaa din gbat barŋanii na ki teen yada na paake?
3 I ki mɔk yame-e? I din piin Masiaweiu nan Yennu Seyeeŋ paŋe; bee ki i ji loon yin
gbenn nan i mɔŋ paŋi?
4 Yaa din la Yennu yaarlituk toona nba na kura kaa nyɔɔt nan waama i boori-i? N
dukin li mɔk nyɔɔt.
5 Yaa din tuun sennu toona na paake ki Yennu turi Seyeeŋ, ki tuun yaarlituk toona i
sinsuuk ni amii yaa gbat barŋanii ki teen yada na paake?
6 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a "Abraham din teen Yennu yadae, ki u yada maŋ paak ki
Yennu jiiu ki u tee niŋanɔ u tɔɔnn."
7 Ŋanne want nan niib nba teen Yiisa yada nae tee Abraham yaaboona.
8 Ki li bia sɔb Yennu gbouŋ ni a ŋɔɔ Yennu din poŋ mi nan u tan saa yet a binba ki tee
Juu teeb mun tee niŋamm u boor, bi yada paak. Ŋann paake ki u poŋ din yet Abraham
barŋanii maŋ a: "A paake ki n tan saa teen piisin booru kur paak."
9 Li paak, Yennu tee piisin binba teenɔ yada na paak, nan waa din teen piisin Abraham
nba teenɔ yada na paak nae.
10 Binba waa sennu ki dukii a sennu na saa tinnib na, Yennu mɔtomm be bi paak,
kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a "Wunba ki waa sennu nba sɔb gbouŋ ni na kur, Yennu
mɔtomm be u paak."
11 Ŋanne want fanu nan sennu dianu kan fit te ki nirɔ-ii tee niŋanɔ Yennu boori,
kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a "Wunba teen Yennu yada, ki Yennu yet a u tee niŋanɔ
u boor, li yɔɔ yada paak, u sii mɔk manfoor nba kaa gbennu."
12 Ŋaan sennu dianu nan yada teenu bɔkita; kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a "Daanɔ
nba waa sennu na fanu, u sii mɔk manfoor."
13 Ŋaan ti din be Yennu mɔtomm nie, kimaan ti din ki fit wei sennu maŋ fanu, ŋaan
Masia tiɔŋo din gaar ti paak, ki be mɔtomm maŋ ni ki nyinnit li mɔtomm ni, kimaan
li sɔb Yennu gbouŋ ni a "Wunba ki bi kpaau dapunpunn paak, Yennu mɔtomm be u
paak."
14 Yiisa Masia din tun linba na a ŋɔɔ yaa paak ki binba ki tee Juu teeb n mun la piisin
nba ki Yennu teen Abraham paak na; a ti-i teen yada, tin gaar Seyeeŋ nba ki Yennu din
senn mɔsonn a u saa turit na.

Sennu nan mɔsonn na labaar

15 N naa waas, ŋaant ki n jii nisaarik nan u lɔɔ binbeŋ ki bikin, ki yin bann linba ki
n beeri na paak: niib banlee-i sak ki lor lor a bin tun siar, ki sɔb bi sana, bi yenɔ ji kan
fit nyi u lɔɔ na poor nan waama.
16 Yennu nba din tur Abraham nan u yaaboonn u mɔsona maŋ yoo nba, u din ki yet
a "A yaaboona" kaa, ŋaan u din yet a "A yaaboonn" yenɔkɔɔ, wunba tee Masia na.
17 Maa want linba tee nnae: Yennu din senn mɔsonjaann; ki sennu nba din tan baar
bina kobii ŋanna nan piintaa poorpo na kan fit kpeen Yennu mɔsonn maŋi.
18 Kimaan li-i tee sennu dianu paakie ki Yennu teen niib u piinii, ŋann li wann nan u
bo kan tur sɔɔ piinii u mɔsonn na paak; ŋaan li din tee Yennu mɔsonn na paake ki u
tur Abraham u piinii maŋ.
19 Ki sennu na nyɔɔt tee bee? Toonbiit paake ki Yennu din tur nisaarii sennu na ki
pukin u mɔsonn na paak, ki loon sennu maŋ-ii diab mɔkmɔk nan yoo nba ki Abraham
yaaboonn nba ki ŋɔɔ Yennu senn mɔsonn ki turɔ na tan saa baar. Ki malakanba jii
sennu maŋ ki teen nisaarik nuu ni a wuu tee sɔkintɔɔ,
20 ŋaan Yennu tiɔŋo din tur Abraham u mɔsonn maŋ, li din ki tee sɔkintɔɔ kaa turɔ.

Sennu na nyɔɔt labaar

21 Tɔn, li want nan sennu na kɔn nan Yennu mɔsonae-e? Aaii, li ki want nna kaa; ŋaan
Yennu-i bonni senn sennu nba saa fit tur nirɔ manfoor, u bo saa yet a niib tee niŋamm
u boor, sennu maŋ weiu paake.
22 Ŋaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a sɔɔ kur mɔk biit, a Yennu n tur binba teen Yiisa Masia
yada na piinii nba ki u din senn mɔsonn a u saa turib na; bi yada maŋ paake ki u saa
turib.
23 Sennu na din tuu diat nan ti be dansarii ni nae, ki tan baar yoo nba ki Yennu fiit
yada teenu labaar ki wannit.
24 Li paak, sennu na din ŋman ti yomdaanɔe ki diat mɔkmɔk nan yoo nba ki Masia
tan baar, a tin teenɔ yada, ki Yennu n yet a ti tee niŋamm u boor.
25 Ŋaan mɔtana ti teen Masia yadawa; li paak, sennu na ji ki tee ti yomdaanɔ.
26 Yaa teen Yiisa Masia yada ki be u ni na, li paake ki i tee Yennu waas.

27 Yimm nba ki bi din wuri Yennu nyunwuru, Masia sann ni na, yimme gaar u mɔŋ
binbeŋ.
28 Li paak, bɔkitu ji ki be binba tee Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb sinsuuk ni, li bia
ki be binba tee daaba nan yent-n-mɔŋ damm sinsuuk ni, li ki be poob nan jab sinsuuk
ni; yaa be Yiisa Masia ni na paake ki i kura taan tee yenɔkɔɔ.
29 Ki yi-i tee Masia yabie, ŋann i tee Abraham yaaboonae, ki tan saa gaar piinii nba ki
Yennu din senn mɔsonn a u saa turɔ na.

4

1 Tɔn, n bia ŋamii yeen a ŋaak bik nba lek tuu yaa wun tan di u baa faar na, ŋaan
yoo nba ki u daa tee bonbunn na, bi tuu diau nan daabir nae.
2 Yoo nba ki u tee bonbunn na, nisiabe tuu diau ki wubiiɔ mɔkmɔk nan waa tan saa
beer jɔɔ, ki jaŋ yoo nba ki u baa senn na.
3 Ti mun tee nnae; yoo nba ki ti din ki mi Yiisa na ti din tee nan bonbuna nae, ki
durinya ni na seek paŋ din diat.
4 Ŋaan yoo nba din tan jaŋ na, ki Yennu tun u mɔŋ Bija, ki poo marɔ, ki u sak Juu teeb
sennu,
5 a wun tinn binba be sennu maŋ ni na, ki tin kpant Yennu waas.
6 Taa tee u waas na paake ki u tun u Bija maŋ Seyeeŋ na ki u be ti para ni, ki ti yi ŋɔɔ
Yennu a "N Baa, n Baa."
7 Li paak, a ji ki tee daabir kaa, ŋaan a ji tee Yennu bike; ki faa tee u bik na paak, u
saa tura linba kur ki u mɔk ki teen u waas nawa.

Pɔɔl baka nba be Galasia teeb ni biaŋinba

8 Sianyoo i din tuu ki mi Yennu, li yoo i din tuu tee daaba ki tur linba set ki tee Yennu-e,
9 ŋaan mɔtana i bann Yennu-wa, ki Yennu mun mi-i, li ji teen nlee ki i loon yin ŋmat
wei bona nba ki mɔk yiikoo nba saa sommi na? Bee teen ki i jin loon ki i kpant bi daaba?
10 I mantik ŋaan ki i baka be dagannkaa, nan ŋmaagannkaa nan sakgannkaa nan
bingannkaa ni bonchiann,
11 ki li te ki n mɔk jijeet i paak nan maa tun linba kur turi na biar yanna.
12 N naa waas, n barimie, ii tee nan min na man, kimaan n mɔŋ mun ji tee nan yimm
nae. I ki tun siar biirimi.
13 Maa din yiar na paake ki n sint mɔɔnt barŋanii na ki turi.
14 Li yoo maŋ n yiaru na din daamiiwa, ŋaan i lek din ki yêtimi; i din gaarin nan yaa
bo saa gaar Yennu malaka biaŋinba nae, ki bia gaarin nan yaa bo saa gaar Yiisa Masia
biaŋinba na.
15 I din mɔk parpeenn; ki bee teen ki i ji ki mɔki? N mɔŋ saa yet nan li-i diŋi bonni
saa fit, i din bo saa sak ki nyinn i mɔŋ ninbina ki turima;
16 ki mɔtana, maa beeri barmɔnii na, n ji kpant i dataake-e?
17 Nisiab bikii a bi mɔk lomm bonchiann nani, ŋaan bi dudukit ki ŋani. Bi lorin a bin
bɔkit min nan yimme, ki yin tunn kii waab.
18 Nirɔ baka-i be sɔnŋanu ni yoo saaka, li ŋan, mi-i lekii be i boor koo mi-i kaa.
19 N walonkai, li yiarin bonchiann i paak mɔkmɔk nan yoo nba ki Masia binbeŋ na
tan saa gbee i ni.
20 N yan ŋmat i paake. Ki n sunman ki n be i boor mɔtana ki lek ŋamm jii binbeŋ nba
sɔ nani.

Bibuk nba jiin Hagar nan Sara po

21 Yimm nba loon ki sennu-ii dia-i na, i ki gbat sennu maŋ nba yet biaŋinba-a?
22 Abraham din mɔk bonjai banlee; ki bi yenɔ naa tee daabir, ki lɔɔ naa mun tee
pookuur poo.*
23 Ki daabir na din mar u bonjak maŋ nan niib nba maar biaŋinba nae, ŋaan ki
pookuur poo na mar u bonjak na nan biaŋinba ki Yennu din senn mɔsonn turɔ na.
24 Bi poob banlee na see Yennu mɔlora ŋanlee na seenu nie. Daabir maŋ sann din tee
Hagar; ki u see mɔlor nba ki Yennu senn Sainai jɔɔr paak na seenu ni, ki din mar u bik
daabisin ni,
25 kimaan Hagar see Sainai jɔɔr nba be Arabia tiŋ ni na seenu nie, ki ŋman nan
tingbouŋ na ni Jerusalem na, ki ŋɔɔ nan u waas tee daaba,
26 ŋaan sanpaapo Jerusalem na tee yent-n-mɔŋ dooe, ki bia tee ti naa;
27 kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
"Yimm pookanmata, ii mɔk parpeenn!

* **4:22 4.22** Sara-e din tee pookuur poo na.

Yimm nba ki mi matyiaru tonu na, ii yiin parpeenn yanii man!
Kimaan poo nba be u kuukɔɔ tan sii mɔk waas bonchiann
ki gar poo nba sɔrɔ daa ki mi gɔrin ki nyikɔ.”
28 Tɔn, n naa waas, timme mun tee Yennu mɔsonn waas nan Aisak nba din tee
bianjinba na.
29 Baa din mar bonjak nba nan niib nba maar bianjinba na din tuu mukis wunba ki
bi din marɔ Seyeeŋ yiikoo paak nae, ki li mun bia lek tee nnae nan mɔtana.
30 Ŋaan li sɔb nlee Yennu gbouŋ ni? Li sɔb a “Berin poo nba tee daabir na nan u bija
na, kimaan daabir bija na kan mi lakin di bi baa faar nan pookuur bija na.”
31 N naa waas, maa yeen linba tee a ti ki tee poo nba tee daabir na waas kaa, ŋaan ti
tee pookuur poo na waase.

5

Ki jiin yent-n-mɔŋ dianu po

1 Yiisa Masia poŋ fat timma, ki ti be ti yamanie. Li paak, i daa te siar ji dia-i ki i tee li
daaba.
2 Min Pɔɔl mɔŋe beeri a li-i tee ki i sak ki dia punpotu sennu na, li want nan Masia ki
mɔk nyɔsiat turini.
3 N ŋammit beer daanɔ nba waa punpotu sɔnu nae, nan li kpaa talase ki wun wei
sennu na kur.
4 Yimm nba yiab a Yennu n yet a i tee niŋamm u boor sennu weiu paak na, i poŋ bɔkit
i mɔŋ nan Masia, ki bia nyinn i mɔŋ Yennu ninbatinu niwa.
5 Ŋaan timm teen Masia-e yada, ki u Seyeeŋ mun be ti ni; li paak, ti mɔk dindann ki
guu yoo nba ki Yennu saa yet a ti tee niŋamme u boor.
6 Kimaan ti-i be Yiisa Masia ni, ti-i lekii pot ti puna amii ti-i kii poti, li ki kpaa talasi.
Ti-i teen Yiisa Masia yada ki loon leeb, ŋanne tee linba kpaa talas.
7 Yaa din tuun fanu na, ŋmee tan te ki i nyik barmɔnii maŋ weiu?
8 Yennu nba ganni na kaa tun linba na.
9 Bi tuu yeen a “Datiŋ waaminnae te ki boroboro yon kur fuutir piir.”
10 Tɔn, ti Yomdaanɔ paak, n bia mɔk yada a i sii mɔk dudukyenn nanin; ki li-i tee nirɔ
nbae ŋmat i dudukit, Yennu saa dat daanɔ maŋ tubira.
11 N naa waas, mi-i biaki mɔɔntir a niib-ii porii bi puna gbaa, bee ki bi bia mukisimi?
Li-i bonni tee barmɔniie ki n mɔɔntir punpotu po nan maa mɔɔntir dapunpunn po na,
ŋann li bo kii mɔk mukisuku.
12 Min bo sunman ki binba ŋmat i dudukit na n nyik punpotue, ŋaan tɔɔ bi mɔŋ.
13 N naa waas, Yennu yiini yent-n-mɔŋ nie, ŋaan i daa te ki i yent-n-mɔŋ maŋ n tan te
ki i gbanant niɔŋ n nyannini. Ŋaan yimm n jii lomm ki somm i leeb man.
14 Kimaan sennu maŋ yur yet a “Ii loon a lɔɔ nan faa loon a mɔŋ bianjinba na.”
15 Ŋaan li-i tee ki i tee i leeb danii ki biir i leeb nan muuk ni bonkobit na, i set saa biir
i leeb ki gbenna.

Yennu Seyeeŋ nan nisaarik binbeŋ labaar

16 Ŋaan n beerie, ŋaant ki Seyeeŋ-ii dia i binbeŋ man, ki daa te ki i niɔŋ tuun nisaarik
loommu.
17 Kimaan nisaarik loomm nan Seyeeŋ maŋ loomm ki waa leeri. Loomm nba taar
munlee na tee dataie nan leeb i ni; li paak, i ki tuun yaa loon linba.
18 Li-i tee ki i saak ki Yennu Seyeeŋ ŋmakitiri, i ji ki be sennu na ni.
19 Nisaarik binbeŋ nba want li mɔŋ linba ni tee bonchonchonsime, nan jakint toona,
nan lammeeuk,
20 nan patmannu, nan nyɔkdinu, nan dataar, nan kunkɔna, nan funfunbiiuk, nan
wutoor, nan bɔkitu, nan lukitin,
21 nan punponn, nan dayibu, nan lor yoona, ki bia jii bonlia nba naan nna ki pukin.
N beeri nan maa poŋ beti bianjinba na, binba tuun linba na kan mi kɔɔ Yennu naan ni.
22 Ŋaan Yennu Seyeeŋe te ki nirɔ mɔk lomm, nan parpeenn, nan parmaasir, nan
sukuru, nan burchint, nan ŋamm, nan binbenŋaŋ,
23 nan sikin-n-mɔŋ, nan mɔŋdianu. Sennsau ji kaa ki saa biir wunba diari.
24 Ki Yiisa Masia nba yen binba na ŋarin poŋ kpii bi nisaarik binbeŋ nan li loonbiit
kura.
25 Yennu Seyeeŋ nba turit manfoor na, li kpaa talas ki wuu ŋmakitir ti binbeŋ.
26 Li ki ŋan ki tii mɔk karinbaanii, koo tii fiint ti leeb wutoa, koo tii mɔk funfunbiit
nan ti leebi.

6

Jiin i leeb jik-kpiata man

1 N naa waas, li-i tee ki i la sɔɔ tun toonbiit, yimm nba be nan Yennu Seyeeŋ na, li ŋan
ki yin sommɔ nan lomm, sɔnii kur ni, ki wun ŋamm set fanu, kii mi ki bikinu saa te ki
i mun bot.
2 Ii jii i leeb jik-kpiata man, ki gbeen Masia sennu.
3 Sɔɔ-i kii tee siar, ŋaan bikii a u mun tee sɔɔ, u kpann u mɔŋe.
4 Li ŋan ki sɔɔ kur n bikin u mɔŋ binbeŋa, ki fit kii mɔk yuugontir u mɔŋ toonŋana
paak, ki daa bikii waa tun linba nan u lɔɔ toona,
5 kimaan li kpaa talase ki sɔɔ kur n tun u mɔŋ toona.
6 Nirɔ nba ki bi wantɔ Yiisa Masia barŋanii na, li ŋan ki li yɔɔ n mun jii linba ki u
mɔk kur ki chent nan u wanntɔɔ maŋ.
7 I daa kpann i mɔŋ mani; sɔɔ kan fit kpann Yennu; nisaarik nba bur linba, ŋanne ki
u kpan tan saa jaan.
8 Wunba bur u mɔŋ gbanant loomm, u tan saa jaan kuume, u gbanant loonbiit maŋ
paak; ŋaan wunba bur Seyeeŋ nba loon biaŋinba na, u tan saa jaan manfoor nba kaa
gbennue, Seyeeŋ maŋ paak.
9 Li paak, ti daa bakit nan toonŋana tumu mani, kimaan ti-i kii nyik toonŋana, ti tan
saa gaar li nyɔɔt yoo nba jaŋe.
10 Li paak, ti-i la yaak, tin tun linba ŋan ki tur sɔɔ kura; ŋaan mantik kii tuun kii teen
binba teen Masia yada ki waau na.

Kpaanjoontik nan foontii

11 Tɔn, ii la maa sɔb sɔbingbeŋa nba na nan n mɔŋ nuu.
12 Niib nba loon bin penn Juu teeb para na, ŋamme mukisi a yin pot i puna, ki Juu
teeb maŋ daa dintib biak, Masia dapunpunn na paaki.
13 Binba porii bi puna na mɔŋ ki waa Yennu sennu, ŋaan bi loon ki yin pote ki bii mɔk
japaat i punpotu maŋ paak;
14 ŋaan min ŋarin kan mi faa parbiir see ti Yomdaanɔ Yiisa Masia dapunpunn na
kuukɔɔ paak; kimaan u dapunpunn maŋ paake ki n kpii tingbouŋ na niɔŋ n gbanant
ni, ki tingbouŋ na niɔŋ mun nyii n gbanant ni.
15 Bɔkitu kaa wunba pot nan wunba ki pot sinsuuk ni. Linba ji kpaa talas tee
binbenpaaŋ nba ki Yennu turit nae.
16 Parmaasir nan ninbatinu-ii be binba kur waa wannu nba na paak; bi tee Yennu
niibe.
17 Ii mi man ki sɔɔ n ji turin daamii, kimaan n poŋ mɔk biak dɔkit n gbanant paak, ki
li want nan n tee Yiisa daabire.
18 N naa waas, ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ-ii be nani. Mamɔmm.

Gbouŋ nba ki Pɔɔl din sɔb ki tur
EFESUS TEEB
nae na

Ki jiin Efesus teeb gbouŋ na po

Pɔɔl gbouŋ nba ki u din sɔb tur Efesus doo ni niib na, u sinsinn barjar tee "Yennu lor nba ki u yaa wun lakin taan naauŋ kure, linba be sanpaapo nan tingbouŋ na ni, ki Yiisa-ii tee yudaanɔ." (1.10)

1 Min Pɔɔl nba ki Yennu gannin a n teen Yiisa Masia toomii na foont Yiisa Masiaweira
nba teenɔ yada ki be Efesus doo ni na.
2 Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nani.

Yennu Seyeeŋ nba sommitit Masia paak biaŋinba

3 Ŋaant ki ti tur Yennu, wunba tee ti Yomdaanɔ Yiisa Masia Baa na niipoouk man,
kimaan taa be Yiisa Masia ni na paak ki ŋɔɔ Yennu turit Seyeeŋ piinii kur nba be
sanpaapo.
4 Yennu nba poŋ daa din ki nan tingbouŋ yoo nba naewa, ki u gannit a tii tee u niib,
Yiisa Masia paak, kii tee popeendamm ki daa mɔk biit u boori.
5 Yennu loonit. Li paak, u loomm nan u lora ni, u poŋ din dukinewa a Yiisa Masia nie
ki u saa teenit u waas.
6 Ŋaant ki tin pak Yennu kimaan u ninbatinu nba yab bonchiann biaŋinba, nan waa
tint ninbaauk u Bilonkak paak na.
7 Kimaan Yennu nyik chab ti biit ki nyinnit daabisin ni, u Bilonkak maŋ sɔn paake.
8 Gotir, Yennu ninbatinu nba be ti paak ki ki mɔk bikinu biaŋinba.
Yennu nba mɔk yan nan bannu bonchiann biaŋinba na, ki u tun waa dukin biaŋinba
9 ki fiit wannit woonin ni lora nba ki u din senn a wun tan tun Masia ni na.
10 Yoo maŋ-i taŋi jaŋ, u ji saa tun gbenn u lora maŋ, ki lakin u naamii kur nba be
sanpaapo nan tiŋ ni, ki Masia-ii tee yudaanɔ.
11 Yennu tuun siar kur u dudukit nan u lora nie, ki gannit a tii tee u niib, nan u bibikit
nba tee biaŋinba pinpiik niwa na.
12 Timm nba dɔŋ mɔk dindann Masia ni na, tii piak Yennu kii dontir u sann man.
13 Ŋaan yimme mun din gbat tinnu barŋanii nba tee barmɔnii maŋ ki teen Yiisa
Masiaweira. Yaa teen Masia yada na paak, ki Yennu jii u Seyeeŋ nba tee u yent dɔk na
ki turi, nan waa din lor biaŋinba na.
14 Ŋanne tee siara nan ti tan saa la yiar Yennu boor, ki bia want nan u saa tur u niib
yent-n-mɔŋ nan barmɔnii. Tii piakɔ kii dontir u sann man.

Ki jiin Pɔɔl Yenmiaru po

15 Li paak, yoo nba ki n din gbat yaa teen ti Yomdaanɔ Yiisa yada, nan yaa loon Yennu
niib biaŋinba na nan dinna,
16 n teen Yennu niipoouk i paak ki ki nyikit. N tun tian i poe, n miaru ni,
17 ki lek mei ti Baa Yennu maŋ, wunba tee paŋ daanɔ, ki bia tee ti Yomdaanɔ Yiisa
Masia Yennu, a wun turi Seyeeŋ nba saa turi yan ki fiit Yennu wanni, ki yin ŋamm
bannɔ.
18 N bia meiɔ maa wun yent i numpo, ki yin bann dindann nba paak ki u yiini na, ki
bia bann nan bona nba ki u tan saa tur u niib na ŋan bonchiann,
19 ki bia bann u paŋ nba yab biaŋinba ki saa somm timm nba teenɔ yada na.
20 U panchiɔŋ maŋe ki u din jii ki fiin Masia kuun ni ki kaanɔ Yendɔuŋ ni u niidiitu
po na.
21 Masia-e yen sanpaapo yent damm, nan yiikoo damm, nan paŋ damm, nan
yomdamm kur; ŋɔɔe mɔk sann nba gar yiikoo kur sana nba be durinya na ni nan
durinya nba baat na ni.
22 Yennu jii bonsiar kur ki teen Masia nuu nie. U jii ŋɔɔe a wuu tee ŋɔɔ Yennu
nigannkab kura Yomdaanɔ.
23 U nigannkab maŋe tee u gbanant, ki u gbanant maŋ gbee nan u paŋ, ki u mun gbee
nan Yennu paŋ.

2

Kuun nan manfoor labaar

1 Yoo nba din gar na, i mɔyêtuk nan biit tumu paak, ki li tee nan i kpoe na.

2 I din waa tingbouŋ na biit sɔnue, ki sak Sintaanii nba dia narinbiit nba bi sanpaapo,
nan niib nba ki saak Yennu mɔb na.
3 Barmɔnii, ti kura mun din naan nan li nibooru nae, ki waa ti gbanant niɔŋ, ki tuun
ti gbanant nan ti dudukit loomm. Timm nan ŋamm toona din baat nan Yennu wutoore
ti kura paak.
4 Ŋaan Yennu lomm nan u ninbatinu yab bonchiann ki kaa bikinu,
5 li paak, taa din yêt Yennu mɔb, ki li tee nan ti kpoe na yoo nba, li yooe, ki u nyinnit
kuun ni, ki kɔɔnit manfoor ni, Masia paak; Yennu ninbatinu paak ki i tinn.
6 Taa be Yiisa Masia ni na paake ki Yennu din lakin fiin timm nan ŋɔɔ, ki ti lakin dii
naan nanɔ Yendɔuŋ ni.
7 U din tun linba na a wun wann sɔɔ kura u ninbatinu nba yab biaŋinbae, ki tun
burchint turit, Yiisa Masia paak.
8 Yennu ninbatinu na paake ki i tinn, kimaan yaa teen Masia yada na.
9 Sɔɔ kan fit nyu bara li paaki, kimaan li ki tee u tiɔŋ toona paak kaa; li tee Yennu
piiniie.
10 Yiisa Masia nie ki Yennu teent taa tee binba, ki turit toonŋana tumu binbeŋ, a tii
tuun linba ki u din poŋ lor a ti tun na.

Masiaweira kur tee yomme u ni

11 Yimm nba ki tee Juu teeb na, Juu teeb yi yimm ŋarin punjoote, ŋaan yi bi mɔŋ
sankpana; ii tian man yaa din tee nibooru nba yoo nba gar na.
12 I din ki mi Masia li yoo. I din tee saamme, ki bi ki kaani ki pukint Yennu nigannkab
ni. I din be tingbouŋ na ni ki ki mi Yennu, ki bia ki mɔk dindann, kimaan waa din tur
u niib mɔsona nba, i din ki pukin li ni;
13 ŋaan mɔtana i ji be Yiisa Masia nie, li paak, yimm nba tuu be banfɔkira na ji nyat
nakinɔe, u kuun paak,
14 kimaan ŋɔɔe taan Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb ki teemm nibooryenn, ki
parmaasir baar; waa kpo na paak, ki u biir dataar nba din tuu be bi sinsuuk ni na.
15 U din kpeen Juu teeb sennu nan li kɔɔt na kura, a wun te parmaasir n baar nibooru
munlee maŋ sinsuuk ni, ki bii be u ni, ki taan kii tee nipaamm booryeŋ.
16 U dapunpunn paak kuun maŋ te ki u biir dataar maŋ bi sinsuuk ni, ki jiib ki taamm
booru yennkɔɔ, ki jen namm Yennu boor.
17 Li paak, Masia din baar mɔɔnt parmaasir barŋanii mɔɔntii ki tur yimm nba ki tee
Juu teeb, ki din fɔk nan Yennu na, ki bia baar nann ki tur Juu teeb nba kpiau na.
18 Masia paake ki Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb na kura fit baar ti Baa Yennu maŋ
boor, u Seyeeŋ yenɔkɔɔ ni.
19 Mɔtana, yimm nba ki tee Juu teeb nan Yennu niib na tee tinyeŋkɔɔ waase, ki ji tee
Yennu ŋaateeb; i ji ki tee saamm kaa.
20 Fiakir yennkɔɔ nba ki sɔkiniinba nan toomiinba din fɔkin na paake ki bi mun tɔɔn,
ki Yiisa Masia mɔŋ tee li tanjaann.
21 Ŋɔɔe dia Yennu niib maŋ ki bi be fanu ki kpaatir ti Yomdaanɔ boor.
22 Yimm nan ŋɔɔ nba taan na paak, ki yimm nan ŋamm mun bia taan teen diiuk nba
tee Yennu yar, ki u Seyeeŋ be li ni na.

3

Pɔɔl nba tuun ki teen binba ki tee Juu teeb biaŋinba

1 Linba na paake, ki min Pɔɔl nba kɔɔ dansarik Yiisa Masia toona paak na lek mei
Yennu, yimm nba ki tee Juu teeb na paak.
2 N ki biris nan i poŋ gbat nan Yennu turin toona na, i sommir paaki.
3 U din fiit u woonin ni lor na ki wannima.
4 (I-i karin maa din sɔb linba waaminna na, i saa bann nan n set mi siar ki jiin Masia
po.)
5 Mɔtana, Yennu ji ŋaan ki u Seyeeŋ fiit u woonin ni lor na ki wann u toomiinba nan
u sɔkiniinba nba ki u gannib na, ŋaan li din ki tee nna kaa sianyoo.
6 U woonin ni lor maŋ tee nnae: barŋanii maŋ paak ki binba ki tee Juu teeb na ji fit
taan ki la yiar Yendɔuŋ ni nan Juu teeb; ki bia taan namm ki tee gbananyennkɔɔ ki fit
mɔk waa din senn mɔsonn nba Yiisa Masia ni na.
7 Yennu ninbatinu paak ki u din turin yaak a n teen u toomii kii mɔɔntir u barŋanii,
nan waa turin paŋ biaŋinba na.
8 Yennu niib sinsuuk ni, mine tan joont ki ki tee siar, ŋaan Yennu tur mine yaak a man
jii barŋanii nba wantit Masia nba sii teen binba ki tee Juu teeb na bonŋana bonchiann
biaŋinba,

9 ki bia te ki niib kur nunii n yent, ki bin bann biaŋinba ki Yennu woonin ni lor maŋ
tuun ki gbeent Masia ni. Yaayoo niewa ki Yennu nba nan bonsiar kur na din diar woonin
ni,
10 a Masiaweira paak, malakanba ni yent damm, nan Yendɔuŋ ni yiikoo damm n tumii
mɔtana u subinbooru booru na.
11 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nie ki u din tun linba na, nan waa lor biaŋinba na.
12 Taa teen Masia yada ki be u ni na paake, ki ti mɔk yuugontir ki saa baar Yennu boor
nan parcheenn.
13 Li paak, n barimie, i daa te ki i para biir nan maa di biak i paak na, kimaan li tee i
sommir paake.

Masia lomm labaar

14 Linba na paak ki n gbaa n duna paak ti Baa Yennu tɔɔnn,
15 wunba yaa boor ki Yendɔuŋ ni nan tingbouŋ na ni maaru kur gaan bi sann.
16 Yennu paŋ nba yab bonchiann biaŋinba na, n meiɔ a wun turi paŋ maŋ u Seyeeŋ
paak, ki paŋ maŋ-ii be i ni.
17 N bia meiɔ a Masia n jii i para ki teen u binbeboor, i yada paak, ki meiɔ a wun te ki
yin fit set chib, ki baa jiina ki fɔkin fiakir, ki lomm na-ii paar,
18 ki yimm nan Yennu niib kur n fit bann Masia lomm yarimu, nan li fɔkint, nan li
sumiiu nba tee biaŋinba,
19 ki bann Masia lomm nba gar siar kur, ki i benu-ii tee nan Yennu benu na.
20 Yennu paŋ nba tuun ti ni na paak, u saa fit tun bonsiar kur ki turit ki gar taa dukii
linba ki meiɔ.
21 Ŋɔɔ Yennu tan saa la baakir Yiisa Masia nan u weira paak, yoo kur, yaayoo siiyoo.
Mamɔmm.

4

Yiisaweira mɔtaauk labaar

1 Min nba kɔɔ dansarik ti Yomdaanɔ toona paak na, n kpaanie a yin ŋaan ki i binbeŋ-ii
tee fanu nan Yennu nba loon ki lii tee biaŋinba na.
2 Ii sikint i mɔŋ, kii be soon nna nan sukuru, kii mɔk yandiŋir nan i leeb, nan lomm.
3 Yennu Seyeeŋ nba teeni mɔtaauk nba na, ii yabir i mɔŋ kii diar nan parmaasir nba
taani na.
4-5 Masiaweira tee gbananyenne, ki Yennu Seyeeŋ yenɔkɔɔe be, ki Yennu tinni ki turi
dindann yennkɔɔ. Yomdaan-yenɔkɔɔe be, ki ti taan ki teenɔ yada, ki Yennu nyunwuru
mun tee yennkɔɔ.
6 Yennu tee yenɔkɔɔe ki tee nisaarii kura Baa, ki bia tee sɔɔ kura Yomdaanɔ nba tuun
siar kur, ki bia be siar kur ni.
7 Masia nba turit linba na, ti kura gaar piingaŋire,
8 nan laa poŋ sɔb Yennu gbouŋ ni biaŋinba na a:
"Waa din doo sanpaapo yoo nba,
ki u nyinn yommii ki ŋaab yann, ki tur nisaarii piinii."
9 Tɔn, "U din doo sanpaapo" paak tee bee? Li want nan sinsinn u din sik tingbouŋ na
nie.*
10 Ŋɔɔ nba din sik tingbouŋ na ni maŋe bia doo sanpanaagbeŋ a wun gbee yent durinya
na.
11 Ŋɔɔe tur nisaarii u toona na: U gann siab ki teemm toomiinba, ki leeb tee sɔkiniinba,
ki yemm mun tee barŋanii mɔɔnt-teeb, ki siab mun tee ŋɔɔ Masiaweira diara, ki siab
mun tee wannteeb.
12 U tun linba na a binba tee Yennu niib na kura n fit jaŋ nan u toona maŋe, ki chee ŋɔɔ
Masiaweira para.
13 Li paak, taa teen Yennu Bija yada ki bannɔ na, ti saa taan yomme kii tee niib nba
binbeŋ ŋan, ki tee nan ŋɔɔ Masia yar na.
14 Ti ji kii tee waas kaa, ki nibiit nan kpinkpannii damm sii diat laŋ, nan baa tee nileeb
biaŋinba na.
15 Ŋaan ti sii piak barmɔniie nan lomm, kii nɔb kii pukii, ki Masia tee ti yudaanɔ.
16 Ŋɔɔe te ki gbanant bɔka kur dia bi leeb, ki gbanant maŋ tukita dia nan leer; li kura-i
tuun nan leeb chib chib, gbanant maŋ sii nɔbe.

Binbenpaaŋ labaar

* **4:9 4.9** Tingbouŋ, koo tinpɔɔr ni.

17 Ti Yomdaanɔ sann paak, n kpaanie, i ji daa be nan binba ki mi Yennu, ki bi dudukit
be bunbɔnn ni, ki ki mɔk nyɔɔt na.
18 Bi tee tubkangbatae ki ki bant siari, li paak, bi ki pukin Yennu nba tur manfopaann
nba na ni.
19 Bi ki tiin fei, ki lin tuun jakint toona, ki ki dia bi mɔŋ nan waaminnawa.
20 Ŋaan yimm din ki tumii ŋann kaa Masia boori.
21 I din gbat u po, ki teen u weirae, ki bi bia wanni barmɔnii nba be u niwa.
22 Li paak, yabit i mɔŋ man ki nyann i binbenkperik niɔŋ nba tuu biiri na.
23 Ŋaant ki i dudukit nan i para n ŋamm pant,
24 kii dia binbenpaaŋ nba ki Yennu turi na, kii naan Yennu, kii be fanu, kii tee
popeendamm nan barmɔnii.
25 Li paak, ii nyik faak, ŋaan sɔɔ kur-ii piak barmɔnii kii teen u lɔɔ, kimaan ti tee
niyenɔkɔɔe Masia ni.
26 Li-i tee ki a donn wutoor ŋaan faa daa tuun toonbiiti, ki bia daa diar a par ni ki
yonnu baa,
27 ki daa teen Sintaanii yaaki.
28 Wunba tuu jaan u leeb bont na, wun ji nyik jamu, ŋaan yabir tun toona ki dinn u
mɔŋ, ki bia fit tur tatimm linba ki bi loon.
29 I daa piak mɔbonbiit ki teen i leebi, ŋaan te ki i mɔbona-ii tee linba kpaa talas ki
mɔk nyɔɔt, ki i leeb-i gbat, lin pukimm binbeŋ nba ŋan.
30 I daa tuun linba saa te ki Yennu Seyeeŋ n la parbiiri. Ŋɔɔe tee Yennu dɔk nba want
nan Daar baate ki Yennu tan saa turi yent-n-mɔŋ setik nan mɔnii.
31 Ii nyik tonu binbeŋ kur, ki daa mɔk wutoori. Sɔɔ ji daa mɔk kunkɔchiɔk nan u lɔɔ,
sɔɔ daa sukii u lɔɔ, ki bia nyik naŋ dudukit kur.
32 Ii tee burchimm nan ninkpabauŋ damm man i leeb boor. Ii nyikit leeb biit kii
chabitib, nan Yennu nba nyikit i yara ki chabiti biaŋinba, Masia paak na.

5

Ki jiin yentu ni benu po

1 Yaa tee Yennu walonkai na, ii yabir i mɔŋ kii tee nan ŋɔɔ na,
2 ki ŋaan ki lomm-ii dia-i, nan Masia nba din loont bonchiann, ki gaar ti paak ki kpo,
ki teen maruŋ nba ki Yennu loon na.
3 Yaa tee Yennu waas na paak, li poŋ ki ŋan nan bonchonchonsin, koo jakint toona,
koo nianchiɔŋ toona-ii be i sinsuuk ni.
4 Ii teen Yennu niipoouk yoo kura, ŋaan daa te ki bonchonchonsin barii koo jakint
barii koo baryana nyi i mɔi ni.
5 Li ŋan yii mi nan wunba tee bonchonchonn koo joonbaaruk koo jakint daanɔ
koo nianchiɔŋ daanɔ, ŋɔɔe kan la yiar Masia nan Yennu naan ni; nianchiɔŋ tee nan
patmannu nae.
6 Li toonbiit tumu paake te ki Yennu wutoor baat mɔyêtdamm paak. I daa te ki sɔɔ n
jii u jat wannu ki kpannini.
7 Ii bɔkit i mɔŋ, ŋaan nyik li damm.
8 I ji tee Yennu waase, ki be yentu ni; i ki be bunbɔnn ni kaa, nan yaa din tuu be na;
li ŋan ki yii tee yentu na waas,
9 kimaan linba tee barmɔnii nan yentinu nan toonŋana kura tee yentu yare.
10 Li paak, ii yabir i mɔŋ ki tumii linba saa penn ti Yomdaanɔ par,
11 ki daa tokii binba tuun bunbɔnn ni toona ki nyɔɔt kaa li ni na, ŋaan te ki bi bunbɔnn
ni toona maŋ n kɔɔ yentu ni.
12 Linba ki bi tuun bunbɔnn ni na mɔk fei bonchiann nan tii piak li po gbaa.
13 Ŋaan baa tan saa nyinn bonsiar kur yeenin ni yoo nba, bi bunbɔnn ni binbeŋ maŋ
kura saa fiite perrr.
14 Kimaan linba kur ki bi fiit li gbina, li ji tuu dɔɔ yeenin nie. Li paake ki li din sɔb
Yennu gbouŋ ni a:
"Fin nba gɔɔnt, fan fiir gɔɔn ni, ki fiir kuun ni,
ki Masia saa tura u yentu."
15 Li paak, ii mi man yaa be biaŋinba, ki daa be jatbenu, ŋaan kii tee subindamm.
16 Ii jii i yoo kii tuun fanu, kimaan yoo na tee yobiiuko.
17 Li paak, ii bant linba tee ti Yomdaanɔ loomm, ki daa tee i mɔŋ jatiti.
18 Ii daa nyu daan ki yibi; ŋann saa biirie, ŋaan ii yabir i mɔŋ paak kii gbee nan Yennu
Seyeeŋ.

19 Ii yiin yanii, nan Yennu gbouŋ ni yanii, nan Seyeeŋ yanii kii teen i leeb, kii piak ti
Yomdaanɔ nan i para kur.
20 Yoo kur, ii teen ti Baa Yennu niipoouk bonsiar kur paak, ti Yomdaanɔ Yiisa Masia
sann ni.

Poob nan bi sɔrib labaar

21 Masia paak, ii sikin i mɔŋ ki tur i leeb man.
22 Poob, yaa baakit Masia biaŋinba na, ii saak i sɔrib mɔi nna,
23 kimaan Masia nba mɔk yiikoo u niib paak biaŋinba na, nnae ki jɔɔ mun mɔk yiikoo
u poo paak. Masiaweira tee u gbanante, ki u tee bi Tinntɔɔ.
24 Poob mun-ii saak bi sɔrib mɔi bont kura ni, nan Masiaweira nba saakɔ biaŋinba
na.
25 Jab, ii loon i poob nan Masia nba loon u niib ki gaar bi paak ki kpo biaŋinba na.
26 U din tun linba na, ki bia jii Yennu barii nan nyun ki wurib, a wun ŋammib fanu
27 ki jiin teemm u mɔŋ nuu ni nan fant, ki bi fant na daa mɔk dansiari, kii biaki tee
popeendamm, ki daa mɔk biit nan waama.
28 Jɔɔ nba loon u poo, u loon u mɔŋe. Li paak, li ŋan ki jab-ii loon bi poob nan baa
loon bi mɔŋ gbanant biaŋinba na.
29 (Sɔɔ ki mi yêt u mɔŋ gbananti; sɔɔ kura gorii u gbanante fanu ki dint u mɔŋ, nan
Masia nba tuun biaŋinba teen u niib na.
30 Timme tee u gbanant maŋ.)
31 Yennu gbouŋ yet nnae a, “Li paak, ki jɔɔ saa nyik u baa nan u naa, ŋaan kɔɔn u
poo, ki bi niib banlee n taan ki tee gbananyennkɔɔ.”
32 Yennu mɔmaan na sumii bonchiann, ŋaan min mi nan li want Masia nan u niib
poe.
33 Ŋaan li bia want yimme a li ŋan ki jɔɔ kura-ii loon u poo nan waa loon u mɔŋ
biaŋinba na, ki poo kur-ii munii baakit u sɔrɔ.

6

Waas nan bi damm labaar

1 Waas, ii saak i damm mɔi ti Yomdaanɔ Masia paak, kimaan ŋanne took nan yin tun.
2 Sennu nba ki Yennu mɔsonn pukin li paak sinsinn na tee a, “Turin a baa nan a naa
baakir,
3 ki a bont kur n somm fanu, ki a manfoor n bia fɔkit tingbouŋ na ni.”
4 Baanba, i daa dia i waas diabiiuk ki dont bi wutoa, ŋaan kii wantib kii kpaamm ti
Yomdaanɔ nba loon biaŋinba.

Daaba nan bi chanbaanba labaar

5 Tɔn, yimm nba tee daaba na-ii munii saak i chanbaanba mɔi, kii tiimm jaŋmaanii,
kii tuun toonn kii teemm nan i para kura, nan yaa bo sii tuun ki teen Masia biaŋinba
na.
6 I daa tuun ki teemm yoo nba ki bi gorii-i na kuukɔɔ kaa, a bin paki. Yaa tee Masia
daaba na, ii jii i mɔŋ kii tuun linba tee Yennu loomm nan i para kura.
7 Ii tuun i toona nan parpeenn, ki lii want nan i tuun ki teen ti Yomdaanɔ Masia-e,
ŋaan daa dukii nan i tuun teen nisaarike,
8 kii tian nan ti Yomdaanɔ tan saa tur wunba yen u mɔŋ nan daabir kura bi toonŋana
paauko.
9 Chanbaanba, ii muni dia i daaba bonŋann ki daa diab nan ninmɔnni, kii biaki tian
nan yimm nan i daaba maŋ kur taan mɔk Yomdaanɔ yenɔkɔɔe Yendɔuŋ ni, ki u ki mɔk
lukitimi.

Yennu naagbankɔŋir labaar

10 Linba joont tee nnae, ii chee i para ti Yomdaanɔ ni, kii mɔk yabint paŋ nba ki u turi
na.
11 Ii jii Yennu naagbankɔŋir na ki lia, ki lin te yin fit nyann Sintaanii lorbiiuk na.
12 Kimaan ti ki kɔn nan nisaarii kaa, ŋaan ti kɔn nan narinbiit kure nan bi yiikoo
damm, nan mɔtana durinya bunbɔnn ni yudamm, nan sanpagbouŋ ni narinbiit.
13 Li paak, ii jii Yennu naagbankɔŋir na ki lia, ki fit kɔn dabiir nba tan saa baar maŋ
ni, ki daa nyikiti, ki li poorpo ki i bia see chib.
14 Ii set man, ki jii barmɔnii ki bobin i sai ni, kii mɔk yentinu nba tee nan naagbankɔŋir
na,
15 ki teen siir kii mɔɔntir barŋanii nba teen niib parmaasir ki tee nan taasaat na.

16 Linba pukin na paak tee, ii jii yada nba tee nan naagbankɔŋir nba ki i saa fit kpeen
Sintaanii peenii nba mɔk muu na,
17 ki dia i tinnu nba tee nan kut fokirik na, ki bia dia Yennu barii nba tee nan jukbanjiak
nba ki u Seyeeŋ tuun nann na.
18 Ii mei Yennu yoo kur nan ninmɔnn, u Seyeeŋ nba sommiti biaŋinba na; ki chekin i
mɔŋ nan gbankur ki pukin Yenmiaru kii teen Masiaweira kura,
19 ki bia miar Yennu ki tur n mun ki man fit la sɔnu ki pak nan parcheenn, ki mɔn
woonin ni barŋanii na,
20 kimaan li paake ki n tee toomii ki be dansarik ni. Ii mei Yennu kii teenin ki man
mɔn barŋanii maŋ nan parcheenn, nan laa kpaa talas nan man pak biaŋinba na.

Foontjoontii

21 Mɔtana ti naa bilonkak Tikikus, wunba tee ti Yomdaanɔ toontunnɔ nan barmɔnii
na saa beti maa be biaŋinba, nan linba ki n tuun.
22 Li paake ki n tuumɔ i boor, maa wun turi labaar ki yin bann taa be biaŋinba, ki bia
chekini.
23 Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia n tur yimm Masiaweira kur parmaasir,
nan lomm, nan yada.
24 Yennu ninkpabauŋ-ii be nan binba kur loon ti Yomdaanɔ Yiisa Masia na nan lomm
nba kaa gbennu.

Gbouŋ nba ki Pɔɔl din sɔb ki tur
FILIPI TEEB
nae na

Ki jiin Filipi teeb gbouŋ na po

Pɔɔl gbouŋ nba ki u din sɔb tur Filipi doo ni niib nba ki u din mɔɔnt Yiisa barŋanii ki turib ki bi teen Yiisaweira na boore. U din sɔb gbouŋ na yoo nba ki u be dansarik ni nae.

1 Min Pɔɔl nan Timoti, timm nba tee Yiisa Masia toontunna nae sɔbin gbouŋ na ki
teen Yennu niŋamm kur nba tee Yiisa Masiaweira ki be Filipi doo ni na, nan bi yudamm
nan bi sommteeb.
2 Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nani.

Pɔɔl Yenmiaru

3 N teen Yennu niipoouk yoo nba kur ki n tiar i po.
4 Yoo kur mi-i mei Yennu teeni, n tuu mei nan parpeenne,
5 kimaan yaa sommitin biaŋinba barŋanii maŋ toona ni pinpiik niwa, ki tan tuu
mɔtana na paak.
6 Li paak, n ki mɔk birsuku, Yennu nba din piin toonŋann na i para ni na sii diar nna,
mɔkmɔk nan yoo nba ki u tan saa gbenn toonŋann maŋ, Yiisa Masia daar na.
7 N yan be i ni. Ki maa dukii i po nna, li set ŋan, kimaan laa nyii yoo nba ki n din be
n yamani ki gbaa barŋanii maŋ paak maa n sennir nawa, ki tan tuu yoo nba ki n ji kɔɔ
dansarik na, i kura sommin nan toonn nba ki Yennu turin maŋa.
8 Yennu-e tee n siara daanɔ nan n yan set be i ni nan Yiisa Masia mɔŋ mɔŋ lomm.
9 N mei Yennu maa i lomm-ii yɔɔ kii pukii yoo nan yoo, ki i barmɔnii bannu nan i
subinii kura-ii biaki pukii,
10 ki yin fit gann linba mantik ŋan, ki li poorpo ki i tan daa mɔk jakint koo biit Masia
daar maŋ ni,
11 ki i binbeŋ-ii mɔk yentinu ki yii tuun toonŋana bonchiann, Yiisa Masia paŋ ni, ki
Yennu sann n la dontir nan paku.

Manfoor paak nba tee linba

12 N naa waas, n loon ki yin bann nan linba kura tumin na somm barŋanii maŋ, a lin
saan tɔɔnne nan barmɔnii.
13 Li paak, kpanbar gbanjot nan nileeb nba be nna na kur bann nan maa tee Masia
toontunnɔ na paake ki n be dansarik ni na.
14 N sarik ni benu na tur ti naa waas bonchiann yuugontir ti Yomdaanɔ sɔnu ni, ki
pukii yoo kur, ki bi mɔɔntir Yennu maan nan parcheenn, ki jaŋmaanii ji kaa.
15 Siab mɔɔntir Masia maan maŋ kimaan bi tee punpondamm nan kunkɔnkɔnnae,
ŋaan ki siab mun mɔɔntir nan barmɔnii lomm.
16 Binba tuun nan bi lomm na mi nan Yennu-e poŋ turin barŋanii toona na.
17 Nisiab ki mɔɔntir Masia po nan bi para, ŋaan bi tuun nan funfunne; ki dukii nan
bi pukii mine biak, yoo nba ki n daa be dansarik ni na.
18 Ŋaan ŋann ki biiri. N mɔk parpeenn li paak, ŋamme saa fit mɔɔnt Masia maan
maŋ sɔnbooru nba kur ni; bi-i mɔɔntir bi dudukŋant ni, koo bi dudukbiit ni, min lek
bia sii mɔk parpeenn li paak,
19 kimaan n mi nan i Yenmiaru nan i sommir nba nyi Yiisa Masia Seyeeŋ boor na
paak, n saa nyi dansarik na niwa.
20 N par loomm nan n dindann tee ki n daa dint n mɔŋ feie, ŋaan kii mɔk parcheenn
mɔtana nan yoo kura, ki mi-i lekii kpo amii maa be, ŋaan n saa te ki Masia sann n la
dontira,
21 kimaan mi-i be n manfoor ni, li tee Masia paake; ŋaan li-i tee kuun ki n kpo, ŋanne
saa mantik turin nyɔɔt.
22 Li-i tee ki n sii be n manfoor ni, n saa fit ŋamm tun toona nba kpaa talasa, li paak,
n ki fit bann n par ni linba ki n saa ganni.
23 Li bona ŋanlee nae daarin: n mantik bo loon man nyik manfosiar nba nae, ki saan
kii sakii be Masia boor, ŋanne bo sii ŋan ki gar.
24 Ŋaan i paake te ki li mantik kpaa talas nan mii be n manfoor ni.
25 N mi nan ŋanne ŋan ki birsuk kaa, li paake ki n mi nan n sii be-e. N sii be i kura
boor, ki i sii mɔk parpeenn ki i yada n chee,

26 ki mi-i taŋi jen i boor yoo nba, n binbeŋ saa turi yugontir Masia paak bonchiann,
ki i saa pakɔ n paak.
27 Tɔn, linba kpaa talas tee i ŋaan ki i binbeŋ-ii tee nan Masia barŋanii nba wann
biaŋinba na, ki mi-i lekii fit baar lai, koo mi-i kii laini, ŋaan n saa gbat a i see fanu nan
dudukyennkɔɔ, ki taa mɔb ki yiab i mɔŋ ki barŋanii maŋ saa tɔɔnn.
28 I daa tiin i datai mani; ii mɔk parcheenn ki lin wannib nan ŋamme tan saa baa
ŋaan ki yin do, kimaan Yennu-e teeni li nyannu.
29 I poŋ mɔk yaak nan yin tun ki tur Masia, ki li ki tee yaa teenɔ yada na kuukɔɔ paak
kaa, ŋaan yaa bia di biak u paak,
30 ki gbaa nan yaa poŋ din la maa gbaa biaŋinba, ki mɔtana, i bia gbat nan n daa gbaa
nna.

2

Masia sikin-n-mɔŋ nan u yudantuk labaar

1 Yaa be Masia ni biaŋinbae teeni paŋ, ki u lomm maant i para, ki i mɔk burchint nan
ninbatinu i leeb paak, ki mɔk Seyeeŋ weinanleeb,
2 ŋanne te ki n beeri maa yii mɔk dudukyennkɔɔ ki pukinin parpeenn na, kii mɔk
lomm yennkɔɔ, ki i dudukit kura-ii tee yomm.
3 I daa tuun siar ki li nyi funfunn nan karinbaanii loomm ni, ŋaan kii be soon nna
nan i leeb man, kii dont i leeb ki gar yaa dont i mɔŋ biaŋinba na.
4 I daa te ki i baka be i kuukɔɔ bona ni, ŋaan te ki i baka-ii be i leeb bona ni biak.
5 Ii ŋaan binbebooru nba ki Yiisa Masia din mɔk nae-ii mun-ii be i ni:
6 U din yɔɔ be nan Yennu nae,
ŋaan u din ki mi dukin a wun jii u mɔŋ ki yekin nan Yennu,
7 ŋaan sak nan u mɔŋ mɔŋ loomm ni
ki nyik waa mɔk linba na,
ki kpint u mɔŋ ki teen nan daabir na,
ki teen nisaarik,
ki tan dɔkit ki tee nisaarik.
8 U din sikin u mɔŋ,
ki sak ki kpo dapunpunn paak gbaa.
9 Linba na paake ki Yennu donnɔ ki gar sɔɔ kur,
ki turɔ sann nba tee sanjaann ki gar sana kur,
10 a lin te ki binba be sanpaapo nan tingbouŋ na ni nan kpeentiŋ,
bi kur n tan gbaan bi duna paak
ki tur ŋɔɔ Yiisa sann maŋ baakir,
11 ki sɔɔ kura tan saa yet a
ŋɔɔ Yiisa Masia-e tee Yomdaanɔ,
ki lin dont ti Baa Yennu sann.

Ii nyirii nan ŋmaajara na man

12 N naa walonkai, maa din be i boor ki i sak n mɔb biaŋinba na, maa lek kaa i boor
na, ŋaan li kpaa talas ki yin sak n mɔb. Ii biaki tuun nan yentinu nan gbananjijekit
man, kii tee nan niib nba tinn na,
13 kimaan Yennu yɔɔ tuun nanie, a yii loon u loomm tumu, kii biaki tuun u loomm
maŋ.
14 I-i tuun bont kur, yaa daa burimi, koo ki mɔk mɔniɔku,
15 ki lin te ki i daa mɔk biit, ŋaan kii tee popeenn damm, kii tee Yennu waas nba ki
mɔk daŋ, kimaan i be niyoona nan biitdamm sinsuuk nie na. Li kpaa talas ki yii nyirii
bi sinsuuk ni, nan ŋmaajara nba nyirii sanpaapo biaŋinba na,
16 ŋaan yetib manfoor labaar. Li-i tee ki i tuun nna, n tan sii mɔk yaak nan mii mɔk
yuugontir i paak Masia daar maŋ, kimaan li tan saa wann nan n fara nan n toona ki
teen yanni.
17 Li-i tee ki n lu n miar na ki pukin fara nba ki n poŋ dii maa n te ki yin teen yada
na, li bo sii manin, ki min nan yimm sii mɔk parpeenn.
18 Nnae mun ki li kpaa talas ki yimm nan min kur saa lakin mɔk parpeenn.

Timoti nan Epafrodaitus labaar

19 N mɔk dindann ti Yomdaanɔ ni nan man tun Timoti i boor mɔtana, ki gbat i labaar
ki n par n dɔɔr.
20 Ŋɔɔ kuukɔɔe fiin i po nan barmɔnii nan maa fiin i po biaŋinba na.
21 Sɔɔ kur nba ji biar gbaa nan u mɔŋ yare, ki ki fiin linba tee Yiisa Masia yar na po.

22 I mɔŋ mi waa tun ki wann u kotir biaŋinba, ki tuun nanin barŋanii toona na ni,
nan bik nba tuu tuun nan u baa biaŋinba na.
23 Mi-i la binbeŋ nba saa biaŋinba, n mɔk dindann maa n tumɔ yiama i boor.
24 Ti Yomdaanɔ paak, n mɔk yada nan n mɔŋ saa fit baar i boor mɔtanawa.
25 N dukin li kpaa talase nan man tun ti naa bik Epafrodaitus, wunba tuun nan
ninmɔnn ki gbaa a wun sommin nan Masia toonn na, ŋɔɔe bia tee wunba ki i daan
teenɔ i toomii ki u sommin na.
26 U set loon wun la i kura. U par daan biir bonchiann nan yaa daan gbat a u yiar na.
27 Li set tee barmɔniie, u daan yiar ki per kuuma, ŋaan Yennu-e daan tinɔ ninbaauk,
ki li ki tee u kuukɔɔ kaa, ŋaan u bia tin n mune ninbaauk, ki nyinnin parbijaann ni.
28 Li paak, n jekire nan man tumɔ i boor, ki i-i lau yoo nba, yin yaan la parpeenn, ki
n mɔŋ parbiir n bot.
29 Ii gaarɔ nan parpeenn man nan i naa bik na ti Yomdaanɔ ni. Ii tur nibooru nba tee
nan ŋɔɔ na baakir man,
30 kimaan u daan ki kɔn u manfoor paak, ki tan yaa wun kpo Masia toonn na paak
gbaa, a wun turin sommir nba ki i daan ki fit turin na.

3

Ki jiin barmɔnii yentinu po

1 N naa waas, linba biar tee, ii mɔk parpeenne, kimaan yaa tee ti Yomdaanɔ yab na.
Min yaa baka kaa nan man ŋamm sɔb linba ki n poŋ daan sɔb turi sinsinn na; mi-i tuun
nna, li sii tee i yumanne.
2 Ii mi man biitdamm na po, binba naan bɔi ki porii gbanant na.
3 Timm jiantir Yennu u Seyeeŋ nie, ki mɔk yuugontir Yiisa Masia paak; linba nae tee
barmɔnii punpotu. Timm ki teen nisaarik yar kaa yada.
4 Wunba-i dukii a ŋɔɔ saa fit teen nisaarik yar yada, n mɔŋ saa fit teen li bonbooru
yadawa. N mɔk linba te ki n saa tun nna,
5 ŋanne tee n mun din tee daa ŋanniin bike ki bi pot n punn. Bi marin ki n tee Juu
nirɔe, Benjaminn booru ni, ki tee Juu nirɔ nan barmɔnii. Li-i tee Juu teeb sennu dianu
nba tee biaŋinba naie, n din waa sennu maŋ nan Farisiinba nba waa biaŋinba nae nan
ninmɔnn,
6 ki din tan mukis Masiaweira gbaa. Nirɔ-i saa sak sennue ki fit kii tee yentinnɔ, min
din ki mɔk bisiat ki jiin li po.
7 Ki n din bo saa fit kan linba na kur nan li mɔk nyɔɔt, ŋaan min yiinir linba kaa
nyɔɔte Masia paak.
8 Li ki tee li kuukɔɔ kaa ki mɔk nyɔɔt turimi; min yiin bonsiar kura linba kaa nyɔɔte;
kimaan maa bann n Yomdaanɔ Yiisa Masia, ki li bannu nyɔɔt yab bonchiann na paak,
kimaan u paake ki n fok bonsiar kur ki lu; min yi li kur tanpenn paak mɔɔte, maa n tan
la Masia nan n ninbinn,
9 kii be nanɔ nan barmɔnii. N ji ki mɔk n tiɔŋ yentinu nba be sennu weiu ni na kaa.
Mɔtana, maa teen Yiisa Masia yada nae ki n gaar yentinbooru nba na, li yentinu gaa
yada paake, ki nyi Yennu boor.
10 Linba kur ki n ji loon tee ki n bann Masia-e, ki bann u kuun fiiru paŋ, ki di biak
nanɔ, ki n binbenkperik na n kpo nan waa din kpo biaŋinba na,
11 ki mɔk dindann nan n tan saa fiir kuun ni ki la manfoora.

Ki jiin poot nantaar po

12 N ki yaa n poŋ nyann ki yent binbeŋ maŋ koo n ji be fanu kaa; n gbaae maa n
nyann ki yent binbeŋ maŋ, kimaan Yiisa Masia din fatime, ki n ji tee u yɔɔ.
13 N naa waas, n ki dukii a n poŋ nyannir ki li tee n yari, ŋaan bonyennkɔɔe ki n tuun,
n tammit linba be n poorpoe, ŋaan gbaa maa n baar linba be n tɔɔnn po na.
14 Li paake ki n tɔk poot sɔnu maŋ ki tiin sunsonn ki saa nyannu bɔɔnu maŋ peŋ, maa
n saa gaar paauk nba tee sanpaapo manfoor, ki Yennu yiinin li paak, Yiisa Masia ni na.
15 Li kpaa talase ki timm nba kur tee subirteeb Seyeeŋ ni na-ii mɔk dudukit maŋ booru,
ŋaan i siab-i mɔk dudukgantie, Yennu saa te lin yent li damm nunii powa.
16 Ŋaant man ti tukin kii dia barmɔnii na kuukɔɔ, nan taa din dia biaŋinba nan mɔtana
na.
17 N naa waas, ii tokiin man. Ii jii i dudukit ki teen damm nba waa siarŋann nba ki ti
din senn turi na ni.
18 N poŋ din beti linba na po yoo nba gar nawa, ŋaan n bia ŋammit beerie mɔtana
nan ninnyuut, a nisiab be ki bi binbeŋ teemm Masia dapunpunn paak kuun na datai.

19 Bi tan saa joont nan tubdatu nba kaa gbennue, kimaan bi poore tee bi yennu. Bi
mɔk yuugontir nan linba dintib fei nae. Bi dukii linba tee tingbouŋ na bona kuukɔɔ poe.
20 Ŋaan timm ŋarin tee Yendɔuŋ ni waase, ki jekir ki guu ti Tinntɔɔ, wunba tee ti
Yomdaanɔ Yiisa Masia, a wun nyi Yendɔuŋ ni ki baar.
21 U tan saa lebit ti gbananchɔkint nba saa kpo na ki li naan u tiɔŋ gbanant nba mɔk
baakir nae. U tan saa jii paŋ nba te ki u yen bonsiar kur nae ki tun nna.

4

Kpaanii

1 Li paak, n naa waas, yimm nba ki n looni, ki loon ki n lai na, yimme te ki n mɔk
parpeenn nan yuugontir. N naa walonkai, setir fanu man Yennu sɔnu ni, ti Yomdaanɔ
tɔɔnn.
2 N niipoob Yuwodia nan Sintike, n barimie, ii yabir kii be nan parmaasir nan i leeb
ti Yomdaanɔ paak.
3 Ki fin nba mun tee n weinanlɔɔ nan barmɔnii na, n loon ki fin somm poob banlee
na, kimaan ŋamm nan Klement nan binba kur tee n toontunleeb, ki bi sana be Yennu
manfoor gbouŋ ni na, din lakin tun nanin bonchiann, barŋanii maŋ mɔnu ni.
4 Yaa tee ti Yomdaanɔ yab na, ii mɔk parpeenn yoo kur man. N bia ŋammit beerie, ii
mɔk parpeenn man.
5 Ii ŋaan ki sɔɔ kur n bann i niŋantin. Ti Yomdaanɔ baate mɔtana.
6 I daa biir i para bonsiar paaki. Yimm-ii mei Yennu linba kpaa talas turi paak. Ii mei
Yennu, kii teenɔ niipoouk i para ni yoo kura, ki betɔ yaa loon linba.
7 Ki Yennu parmaasir nba yab gar nisaarik bannu na saa dia i para nan i dudukit,
Yiisa Masia ni.
8 N naa waas, linba joont tee nnae, ii ŋaan ki i dudukit n gbee nan barii nba tee mɔnii,
nan linba jaŋ nan baakir, nan linba ŋan, nan linba mɔk burchint, nan linba took, nan
linba yeen, nan linba mɔk fant, nan linba ŋan nan paku.
9 Jiin linba ki i tumii nan linba ki i gaar n boor, nan n mɔbona nan n toona na, kii
tuun nann. Ki Yennu nba teent parmaasir na sii be nani.

Ki jiin niipoturu po

10 N mɔk parpeenn bonchiann ti Yomdaanɔ ni nan laa yukira ŋaan ki i tan fiin n po
na; setik nan mɔnii, i loonima, ŋaan i daan ki mɔk yaake.
11 N ki dukii nan i tamm n po kaa ki n yeen linba na, kimaan min poŋ tumii biaŋinba
ki n numm saa gboo linba ki n mɔka.
12 N mi kɔŋir ni binbeŋ, nan jaŋir ni binbeŋ. N poŋ tumii li kura; li paak, mi-i be
siaminba kur ki li tee kon, koo gboor, li-i lekii yab koo li-i waar, ŋaan n numm gboot
linba ki n mɔke yoo kur.
13 Masia nba teenin paŋ na paak, n saa fit kii be binbeŋ kur niwa.
14 Ŋaan i daan tun fanu bonchiann nan yaa daan sommin n fara dinu ni na.
15 Yimm Filipi teeb mi nan maa din mɔɔntir Masia barŋanii pinpiik ni, yoo nba ki n
din nyii Masedonia yent niwa, i kɔɔe din tee Masiaweira nba sommitin; ki i din gaan
piinii nba tee Yennu Seyeeŋ yar na n boor, ŋaan mun teenin i piinii nba tee tingbouŋ
na yar.
16 Maa din tan be fara ni Tesalonika doo ni na, yimme din tun teenin sommir.
17 Li ki tee a n kpan loon piinii kaa i boor, ŋaan n loon ki yin gaar Seyeeŋ nyɔɔt nba
be piinii turu nie.
18 N gaar i piinii na munna ki li jaŋima. Piinii nba ki i daan tun Epafrodaitus nann na
te ki n gboowa. Li piinii naan nan mannu nba nubir man nae ki teen Yennu, ki penn u
par, ki u gaarir.
19 Li paak, Yennu saa turi linba ki i loon kur, ki lin nyi u mɔkint nba yab sanpaapo na,
Yiisa Masia paak.
20 Niib-ii dontir ti Baa Yennu sann mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.

Foontjoontii

21 Ii foont Yiisa Masia popeendamm kura. Yiisaweira nba be nanin nna na,
22 nan u weira kur foonti, mantik binba tee Kpanbar Siisa ŋaatoontunna na.
23 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ-ii be nani.

Gbouŋ nba ki Pɔɔl din sɔb ki tur
KOLOSA TEEB
nae na

Ki jiin Kolosa teeb gbouŋ na po

Pɔɔl gbouŋ nba ki u din sɔb tur Kolosa doo ni niib na din saa Yiisaweira nba be leŋ na boore. Kolosa din tee dojaanne ki be Asia yent ni, Efesus yondo po.

1 Min Pɔɔl nba tee Yiisa Masia toomii Yennu loomm paak, nan ti naa bik Timoti-e sɔbin gbouŋ na
2 ki teen Yennu niib nba be Kolosa doo ni, ki tee ti naa waas nba teen Masia yada na. Ti Baa Yennu ninkpabauŋ nan u parmaasir-ii be nani.

Pɔɔl nba mei Yennu ki teenɔ niipoouk biaŋinba

3 Yoo nba kur ki ti mei Yennu nba tee ti Yomdaanɔ Yiisa Masia Baa na i paak, ti teenɔ niipoouko,
4 kimaan ti gbat yaa teen Yiisa Masia yada biaŋinba, ki bia loon Yennu niib kura na,
5 kimaan pinpiik ni, yaa din gbat barŋanii nba tee barmɔnii yoo nba, i din gbat bonŋana nba guui Yendɔuŋ ni na poe.
6 Ki barŋanii maŋe baari, nan laa yat ki kpaatir tingbouŋ na kur po ki ŋammit niib binbeŋ, ki bia tuun nna i mɔŋ boor ni, laa nyii daar nba ki i din gbat ki bann Yennu ninbatinu nan barmɔnii maŋ nba tee biaŋinba nawa.
7 I din tumii Yennu ninbatinu maŋ po ti toontunnanlɔɔ Epafras, wunba ki ti loonɔ na boore; ŋɔɔe tee Masia toontunnɔ nba tuun nan barmɔnii i boor ki turit,
8 ki bia betit i lomm nba tee biaŋinba, Yennu Seyeeŋ ni.
9 Linba na paak, taa daan gbat i po, ti ki nyik Yenmiaru i paaki, a ŋɔɔ Yennu n te ki i bann u loomm nba tee biaŋinba, ki turi Seyeeŋ yan nan li subinii kur,
10 ki yin fit kii be nan ti Yomdaanɔ nba loon biaŋinba na, ki bia fit kii tuun linba sii pent u par, ki fit kii tuun toonŋana kur, ki ŋammit bant Yennu.
11 Ŋɔɔ Yennu n turi paŋ bonchiann, nan waa mɔk paŋ kur biaŋinba na, linba saa te ki i mɔk gbankur nan sukuru nan parpeenn bonsiar kur ni.
12 Ii teen ti Baa Yennu niipoouk man. Ŋɔɔe te ki ti jaŋ nan tin la yiar u boor, yentu ni, u niib sinsuuk ni,
13 ki bia nyinnit Sintaanii bunbɔnn naan ni, ki jiit ki kɔɔnt u Bilonkak maŋ naan ni.
14 U Bija maŋ paak, ki u nyik chab ti biit, ki nyinnit daabisin ni.

Masia nan u toona labaar

15 Sɔɔ kan fit la Yennu, ŋaan u Bija Masia-e tee u naauŋ. Ŋɔɔe gar bont kura, ki tee Yennu bonnankara kur yur,
16 kimaan u nie ki Yennu din nan bonsiar kur nba be sanpaapo nan tingbouŋ na ni. Ŋɔɔe din nan taa laat bona nba, nan taa ki laat bona nba kur, narimii nba tee yentdamm, nan yomdamm, nan yudamm, nan yiikoo damm. Li din nyii Masia nie ki Yennu nan bonsiar kura ki jii bonsiar kur turɔ.
17 Ŋɔɔ Masia din be ki sɔɔ siar daa kaa, ki u paake ki bont kur be.
18 Ŋɔɔe tee u niib yur, ki bi tee u gbanant. U niib maŋ manfoor nyi u boore. Ŋɔɔe tee pinpiik, ki tee Yennu Bija, ki din kpo ki fiir kuun ni sinsinn, a u kuukɔɔ-ii tee bonsiar kur yudaanɔ,
19 kimaan li din maŋ Yennu tiɔŋ nan Masia-ii mɔk ŋɔɔ Yennu binbeŋ nan barmɔnii.
20 U Bija maŋ paake ki Yennu te bont kur nba be sanpaapo nan tiŋ ni ŋamm teen u yɔɔsnba. Ki sɔn nba nyii u Bija maŋ ni dapunpunn paak na paake, ki u te ki parmaasir be timm nan ŋɔɔ Yennu sinsuuk ni.
21 Sianyoo, i dudukbiit nan i toonbiite din te ki i tee Yennu datai, ki fɔk nanɔ,
22 ŋaan mɔtana, u Bija gbanant kuun maŋ paak ki u ji teeni u yɔɔsnba, a wun jii-i ki yii tee popeendamm, ki daa mɔk jakint koo biit, ki baar u boor.
23 Li paak, ii yiab nan barmɔnii kii be i yada ni kii see chimm, ki daa fɔrii nyi i dindann ni, dindann nba ki i la yoo nba ki i din gbat barŋanii na; ki bi din mɔɔnt barŋanii maŋ ki tur niib kur nba be tingbouŋ na ni; ki min Pɔɔl tee li toontunnɔ na.

Pɔɔl nba teen Masiaweira toontunnɔ biaŋinba

24 Mɔtana n mɔk parpeenn n biak dinu ni i paak, kimaan maa di biak maŋ biaŋinba na, n tontir biak nba ki Masia din senn a n di, u gbanant nba tee u weira paak nae.

25 Ki Yennu nba turin toonn maŋ a n tun na, ŋɔɔe teenin Masiaweira maŋ daabir, i
sommir paak, a niib n bann Yennu barii maŋ.
26 Barii maŋe tee woonin ni maan nba ki Yennu din woon sianyoo, ki nibooru kur ki
bannir, ŋaan ki u tan fiit wann u niib mɔtana na.
27 Yennu lor a wun fiit woonin ni maan na ki wann u niib maŋe. U woonin ni maan
maŋ ŋan bonchiann, ki tee niib kur yar. Li want nan Masia be i ni; li paak, i mɔk
dindann nan Yennu saa te ki i be fanu nan waa be na.
28 Li paak, Masia maŋ poe ki ti mɔɔntir, ki kpaan sɔɔ kura, ki dia yanbooru kur ki
want sɔɔ kur, a tin te sɔɔ kur n chee Masia weiu ni, ki tin jiib tur Yennu.
29 Linba na paak ki n lek yiab nan paŋ kur nba ki Masia turin, ki li yab bonchiann na.

2

1 N loon yin bann n baka nba be yimm, nan Masiaweira nba be Laodisea na, nan
binba daa ki mi lan na ni biaŋinbae.
2 N yaa bi para n chee-e, ki bin lakin taan leeb nan lomm, ki bann Yiisa barii paak, ki
teenɔ yada nan barmɔnii, ki bann Yennu woonin ni maan nba tee Masia na;
3 ŋɔɔ kuukɔɔe mɔk barmɔnii yan nan bannu kura.
4 Li paake ki n beeri, i daa te ki sɔɔ n jii mɔmant ki kpannini,
5 kimaan maa lek ki be i peŋ nan n gbanant na, ŋaan n seek be nani, ki n par peen
i paak, maa la yaa be fanu biaŋinba, nan yaa teen Masia yada nan barmɔnii biaŋinba
na.

Barmɔnii manfoor be Masia nie

6 Biaŋinba ki i din gaar Yiisa Masia a wuu tee i Yomdaanɔ na, ii be u ni nna man,
7 ki sikin i yada jiina u ni, ki i yada-ii be u ni, kii mɔk paŋ nan baa din wanni biaŋinba
na, kii teenɔ niipoouk yoo kur.
8 Li paak, i daa te ki sɔɔ dia nisaarik yan kpinkpann-yana ki kpanni; linba ki gaa nan
Masia, ŋaan tee tingbouŋ na yan nan nisaarik wannu,
9 kimaan Masia gbanant nie ki Yennu binbeŋ be,
10 ki i gaar barmɔnii manfoor, kimaan yaa gaa nanɔ na paak. Ŋɔɔe tee yudamm nan
paŋ damm kura saakɔɔ.
11 Yimm nan Masia benu paake ki i gaar punpotu, ŋaan li ki tee nisaarik nba jii u nuu
ki pot i gbanant na kaa, ŋaan Masia nba poti nae. Li potu nyinnit biit ni,
12 kimaan baa din wuri Yennu nyunwuru yoo nba na, i din pukin Masia poe ki bi pii-i,
ki i bia fiir nanɔ nyunwuru maŋ ni, i yada nba be Yennu paŋ toona nba din fiin Masia
kuun ni na paak.
13 I din tee kpeemme sianyoo, kimaan i toonbiit paak nan yaa din ki tee Juu teeb, ki
bia ki mɔk sennu na paak. Ŋaan mɔtana, Yennu nyik chab i toonbiite, ki turi manfoor,
Masia ni.
14 Baa din kpaau dapunpunn paak yoo nba na, u din kpeen ti biit pann nba din sɔb
dɔɔ na nan li sennu munna.
15 Dapunpunn maŋ paake ki Masia din biir Sintaanii nan narinbiit paŋ kura, ki nyinn
waa din nyannib biaŋinba na siara paanu ni.
16 Li paak, i daa te ki sɔɔ senti sennu yaa sii di linba, koo yaa sii nyu linba. I daa te
sɔɔ gani jaamm dagaŋa, koo ŋmaapaaŋ daa, koo foon daa ki teenini.
17 Li sennu booru din tee yunyuŋo ki want nan sɔɔ baat. Li yɔɔe tee Masia.
18 Sɔɔ-i yaa ŋɔɔe gar leeb ki laat yirintii, ki loon yin sikin i mɔŋ kii jiantir malakanba,
i daa saaki; nna saa biirie. Li daanɔ dont u mɔŋ, u dudukbiit ni, ki li kaa paaki.
19 U ji ki dia Masia; Masia-e tee u niib yur, ki taamm, ki bi gaa nan leeb ki tee nan
gbanant tukita nan li jiina na, ŋɔɔ Masia-e dintib ki bi nɔbii nan Yennu nba loon biaŋinba
na.

Barmɔnii manfoor nyi Masia nie

20 I kpo nan Masia-e, ki u fati durinya na narimii paŋ yent ni, ki bee ki i ji be nan i
bia daa tee tingbouŋ na yabe na? Bee teen ki i jɔbi i mɔŋ ki teen sennii nba yaa
21 “A daa dia na,” koo “A daa lemmi linba na,” koo “A daa siit na?”
22 linba ki nirɔ saa di ki lin biir ki kan yukiri. Li sennii tee nisaarii wannue.
23 Setik nan mɔnii, li sennbooru naan linba mɔk yame, ŋaan li ki mɔki; bi jiantir baa
loon biaŋinbae, ki kpann a bi sikint bi mɔŋe, ki mukis bi gbanant; ŋaan nirɔ-i wei linba
na kur, li kan fit sommɔ ki wun dia u gbanant loommu.

3

1 I din fiir nan Masia kuun niwa, li paak, ii jii i para ki gaan nan sanpaapo bona, siaminba ki Masia kar Yennu niidiitu po na.
2 Ii lor i dudukit nan leŋ bona, ŋaan daa lorin nan tingbouŋ na bona kaa,
3 kimaan i poŋ din kpo nan Masia-e, ki i manfoor be nanɔ, Yennu boor.
4 Masia nba teent manfoor na nba tan saa dɔkit yoo nba, i mun tan saa dɔkit nanɔe nan yentchiɔŋ.

Manfopaann nan manfokper labaar

5 Li paak, ii nyik tingbouŋ na ni niɔŋ nba tuun toona i ni na; li yenn-nbae tee bonchonchonsin, nan jakint toona, nan kunkɔmaasu, nan dudukbiit, nan nianchiɔŋ. Nianchiɔŋ tee nan patmannu nae.
6 Linba na nba paake ki Yennu wutoor tan saa do binba ki sak u mɔb na paak.
7 Sianyoo linba na nbae din tuu yeni, ki i be li ni.
8 Ŋaan mɔtana, ii fian linba na nba munn ki lu; ŋanne tee naŋ, nan wutoor, nan nifobisin. Ki niib sanbiiuk, nan barbiit ji daa nyi i mɔi ni.
9 I daa fa faak ki teen leebi, kimaan i poŋ nyik linba tuu tee i binbenkperik na nan li toonawa,
10 ŋaan ji mɔk linba tee binbenpaaŋe. Binbenpaaŋ nae ki Yennu nba tee li nantɔɔ na pantir yoo kura, ki li naan u mɔŋ binbeŋ, a wun te ki yin bannɔ setik nan mɔnii.
11 Li paak, bɔkitu ji kaa binba tee Juu teeb nan binba ki tee Juu teeb sinsuuk ni; binba pot puna nan binba ki pot kura ji ki mɔk bɔkitu nan leebi; bɔkitu ji kaa nigamm nan muuk ni yab sinsuuk ni; bɔkitu bia kaa daaba nan yent-n-mɔŋ damm sinsuuk ni, ŋaan i kur tee Masia yabe, ki u be i kur ni.
12 Li paak, yaa tee Yennu nigannkab ki tee popeendamm ki bia tee u walonkai na, ii mɔk ninkpabauŋ, nan burchint, nan sikin-n-mɔŋ, nan soon nna binbeŋ, nan sukuru,
13 kii di sukuru nan leeb; ki sɔɔ-i mɔk bunburimii nan u lɔɔ, wun nyik chabɔ. Li kpaa talas ki yin mun nyik chab leeb nan ti Yomdaanɔ nba poŋ nyik chabi biaŋinba na.
14 Ii pukin lomm; ŋanne fan ki gar binbeŋ kur, ki taan dia li kur nan barmɔnii mɔtaauk.
15 Ii ŋaan ki Masia parmaasir na-ii ŋmakitir yaa dukii linba; Yennu lakin yiini gbananyennkɔɔ ni, a yii mɔk parmaasir maŋe. Li paak, ii teen Yennu niipoouk man.
16 Li kpaa talas ki Masia labaar na-ii be i para ni chib chib, ki yii want i leeb, kii bia kii kpaan i leeb nan yan; kii yiin Yennu gbouŋ ni yanii, nan Yenpaku yanii, nan Seyeeŋ yanii; kii yiin yanii maŋ nan niipoturu para kii teen Yennu.
17 Li paak, yaa tuun linba, koo yaa yeen linba, ii tuun ti Yomdaanɔ Yiisa sann ni, kii teen ti Baa Yennu niipoouk u paak.

Masiaweira binbeŋ labaar

18 Poob, ii jii i mɔŋ tur i sɔrib, nan laa kpaa talas ki Masiaweira-ii tuun biaŋinba na.
19 Jab, ii loon i poob man, ki daa diab nan tonu.
20 Waas, ii saak i damm mɔi yoo kura, kimaan ŋanne pent Yennu par.
21 Baanba, i daa dont i waas wutoa, i-i tee nna bi ji kii mɔk kpaŋ-n-mɔŋi.
22 Daaba, ii saak i yomdamm mɔi bonsiar kur ni, ki li daa tee yoo nba ki bi gorii-i na kuukɔɔ kaa, a yin penn bi para ki bin paki, ŋaan ii tuun nan ninmɔnn yoo kura, kimaan yaa baakit ti Yomdaanɔ na.
23 I-i tuun linba kur, yin tun nan i para kur, nan i tuun teen ti Yomdaanɔe na, ki li ki tee nisaarik kaa.
24 Ii tian man nan ti Yomdaanɔ maŋ tan saa turi nyɔɔt nba tee u niib yar sanpaapo, kimaan Masia-e tee barmɔnii Yomdaanɔ ki i tuun teenɔ.
25 Biitdaanɔ kur mun tan saa gaar u toonbiit tubdatu, waa tun linba paake, kimaan Yennu tan saa dat u tubir, ki lukitin kaa.

4

1 Yomdamm, ii tuun fanu kii teen i daaba man, kii mi nan i mɔŋ mun mɔk Yomdaanɔ Yendɔuŋ ni.

Kpaanii

2 Ii yiab nan Yenmiaru man, kii mei ŋɔɔ Yennu nan ninmɔnn, kii teenɔ niipoouk,
3 kii biaki meiɔ kii teent ki tin fit la yaak ki mɔɔnt barŋanii na, ki fiit Masia woonin ni barii, kimaan barii maŋ paake ki n be dansarik ni na.
4 Li paak, ii mei Yennu kii teenin ki n fit pak nan laa kpaa talas min pak fanu biaŋinba na.

5 Ii mi man i binbeŋ nba tee biaŋinba ki tur binba ki tee Masiaweira na, ki jii i yoo kii
piak u po.
6 Li kpaa talas ki i mɔbona-ii man, kii mɔk baakir, ki yii mi biaŋinba ki i saa gat buboit
ki lii took ki tur sɔɔ kur.

Foontjoontii

7 Ti naa bilonkak Tikikus, wunba tee ti barmɔnii toontunnɔ, ki bia tee ti toontunnanlɔɔ
ti Yomdaanɔ toona ni na saa beti n po.
8 Li paake ki n tuumɔ i boor, a wun beti ti kur nba be biaŋinba, ki i para n dɔɔr.
9 Ŋɔɔ nan Onesimus, ti naa bilonkak nba ki ti teenɔ yada ki u tee i yɔɔ nae saa baar.
Bi saa beti bonsiar kur nba tuun nna na.
10 Aristakus nba ki min nan ŋɔɔ be dansarik ni na foonti, ki Banabas poorɔ bija Mak
mun bia foonti. (I daan poŋ gaar n kpaanii nan Mak-i taŋi baar i boor, yin gaarɔ.)
11 Joosua, wunba sanleer tee Justus na mun teeni u foontii. Bi bantaa nba na kɔɔe tee
Juu teeb nba waa Masia ki tuun nanin Yennu naan toona maŋ. Ŋamme maant n par.
12 Epafras, wunba mun tee i yenɔ ki bia tee Yiisa Masia toontunnɔ na foonti. U mei
Yennu nan ninmɔnn yoo kura ki teeni, a Yennu n te yin set kenken, kii tee subirteeb
nba tuun Yennu loomm,
13 kimaan n dii u siara nan u set tun bonchiann ki somm yimm nan Laodisea teeb nan
Hierapolis teeb.
14 Ti naa bilonkak Luk, wunba tee dɔkta na, ŋɔɔ nan Demas foonti.
15 Ii foont ti naa walonkai nba be Laodisea na, ki bia foont ti niipoo Nimfa nan
Masiaweira nba lakint leeb u ŋaak ni ki jiantir Yennu na.
16 I-i karin gbouŋ na gbenn yoo nba, yin yabir ki bia karin ki tur Masiaweira nba mun
be Laodisea na, bi tintaanu ni, ki bia karin Laodisea teeb gbouŋ nba ki n daan sɔb turib
na.
17 Ii bet Akipus a wun yabir u mɔŋ kii tuun toona nba ki ti Yomdaanɔ din turɔ na
fanu.
18 Min Pɔɔl sɔbin nan n mɔŋ mɔŋ nuue ki foonti na.
I daa tammit nan n be nan bante.
Yennu ninkpabauŋ-ii be nani.

Pɔɔl gbounsinsinn nba ki u din sɔb ki tur
TESALONIKA TEEB
nae na

Ki jiin 1 Tesalonika teeb gbouŋ na po

Tesalonika din tee digbansaakare Masedonia yent ni, ki li tee Rom teeb yent. Pɔɔl nba din nyii Filipi na poor po, u din mɔɔnt barŋanii na ki tur siab leŋ, ki bi teen Yiisaweira.

1 Min Pɔɔl nan Sailas nan Timoti-e sɔbin gbouŋ na ki teen niib nba be Tesalonika ki
tee ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nigannkab na; ŋɔɔ Yennu ninkpabauŋ
nan parmaasir-ii be nani.

Tesalonika teeb yada nan bi binbeŋ labaar

2 Ti teen Yennu niipoouk i kura paak, ki tian i po yoo kur, ti Yenmiaru ni.
3 Yennu nba tee ti Baa na tɔɔnn, ti tian bianjinba ki i teenɔ yada ki tuun toonŋana,
nan i lomm nba te ki i tuun nan ninmɔnn bianjinba, ki i dindann be ti Yomdaanɔ Yiisa
Masia ni chib chib na.
4 Ti naa waas, ti mi nan Yennu-e looni ki poŋ ganni a yii tee u yab,
5 kimaan barŋanii na din ki tee ti mɔb ni maan kuukɔɔ kaa ki ti din baar turini, ŋaan
li bia din mɔk Seyeeŋ yiikooe ki ti piakir ki birsuk kaa. Yoo nba ki ti din be i peŋ na, i
mi taa din be bianjinba; nan taa sommi bianjinba.
6 I din waa ti binbeŋ nan ti Yomdaanɔ binbeŋe, ki gaar barŋanii maŋ, i farchiɔŋ ni,
nan parpeenn nba nyi Seyeeŋ boor na.
7 Ki yaa din be bianjinba na din wann ti naa waas nba be Masedonia nan Akaya
yentnba ni na baa sii be bianjinbae.
8 Kimaan ti Yomdaanɔ barŋanii maŋ din nyii i boore, ki lin Masedonia nan Akaya
yentnba ni; ki linba bia pukin, yaa teen Yennu yada bianjinba poŋ lin lokir kur powa. Li
paak, li ji ki kpaa talas ki ti pak siar bi boori.
9 Niib na kur piak jiint yaa din gaarit bianjinbae, taa din baar i boor yoo nba na, nan
bianjinba ki i nyik pata ŋaan baar Yennu boor, a yii jiantir ŋɔɔ Yennu nba fo na,
10 ki guu u Bija Yiisa, wunba tan saa nyi Yendɔuŋ ni ki baar na; wunba ki Yennu din
fiinɔ kuun ni, ki u fatit ŋɔɔ Yennu wutoor nba baat na ni na.

2

Pɔɔl toona Tesalonika doo ni

1 Ti naa waas, i mɔŋ mi nan taa din baar i boor na tan ki teen yanni.
2 I mi taa din be Filipi doo ni, ki bi dintit biak nan fei bianjinba, ŋaan taa baar i boor,
siab lek din yiab a bin gɔɔr ti wannu na, ŋaan ki ti mɔk parcheenn nba nyi Yennu boor
ki mɔɔntir barŋanii maŋ ki teeni.
3 Taa din beeri linba na ki tee linba nyii faak nan dudukbiit ni. Ti din ki kpanni kaa,
4 ŋaan ti mɔɔntir Yennu nba loon tii mɔɔntir u maan bianjinbae, kimaan u poŋ la ki
ti jaŋ nan tin dia barŋanii maŋa. Li paak, ti ki mɔɔntir a ti penn nisaarik par kaa, ŋaan
ti loon tin penn Yennu nba bikii ti dudukit na pare.
5 I mɔŋ mi fanu nan ti din ki baar i boor nan mɔmant, koo maan nba dɔkint nianchiɔŋ
kaa. Yennu-e tee ti siara daanɔ.
6 Ti din ki loon i sɔɔ n pakiti.
7 Taa tee Masia toomiinba na, ti din mɔk yaak nba ki ti saa boi-i sommir powa, ŋaan
ti din be i sinsuuk ni soon nnae, ki tee nan poo nba tuu gorii u waas bianjinba na.
8 Taa din looni bonchiann na paake ki ti din mɔɔntir Yennu barŋanii ki teeni; li kuukɔɔ
kaa, ŋaan ti bia din teen siir nan tin chibin ti saaŋmanii i paak, kimaan i mantik teen ti
niloŋa ki li yabita.
9 Ti naa waas, setik nan mɔniie, i mi taa din tuun ki di fara bianjinba. Taa din be i
boor ki mɔɔntir Yennu barŋanii maŋ ki teeni na, ti din tuun yonnu nan nyiɔko, a ti daa
tee jikir i sɔɔ paaki.
10 Yimm nan Yennu-e tee ti siaradamm ki jiin taa din be nan yimm Yiisaweira nan
binben-yeeŋ nan yentinu, ki kaa biit bianjinba.
11 I mi bianjinba ki ti din kpaani nan jɔɔ nba tuu kpaan u waas bianjinba na,
12 ki maant i para, ki tun kpaani a yii be binbensiak nba saa gboo Yennu numm. Ŋɔɔe
yiini a wun kɔɔni u tiɔŋ naan ni nan yentchiɔŋ ni.

13 Linba yaa paak bia te ki ti piak Yennu yoo kura na tee nnae: Taa din baar nan
Yennu maan i boor na, i din gbat ki gaarir; i din ki gaarir nan nisaarik yar na kaa, ŋaan
gaarir ki li tee Yennu yar. Ki li set tee ŋanne, kimaan yimm nba teenɔ yada na, maan
maŋ tuun i para ni.
14 Ti naa waas, mukisbooru nba baari na, li mukisboorue mun din baar binba tee
Yennu niib Yiisa Masia paak Judea yent ni na; yimm nan ŋamm dii mukisbooryeŋe. I
mɔŋ mɔŋ niib nba mukisi biaŋinba na, li mukisboorue ki bi niib, Juu teeb, mun din
mukisib.
15 Ŋamm Juu teebe din kpii ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nan Yennu sɔkiniinba, ki bia
mukis timm na. Linba na paak, bi ki penn Yennu pari, ki bia tee sɔɔ kur datai.
16 Bi yiab bi mɔŋ paak gbaa a bin gɔɔrit ki ti daa mɔɔntir Yennu barŋanii ki teen binba
ki tee Juu teeb na ki bi laat tinnu. Linba nae want nan bi pukii toonbiit nba ki bi tuu
tuun nae nan Yennu wutoor nba ji tan baar nan tubdatu bi paak.

Pɔɔl nba loon wun ŋamm gɔn Tesalonika teeb biaŋinba

17 Ti naa waas, laa jii yoo waaminna ki ti ki be i boor ni na, ti tee nan kpeebii nae,
ŋaan ti dudukit ŋarin be nani, ki ti lek bia yiab a tin baar lai nan ti ninbina,
18 kimaan yoo kur, min Pɔɔl lek loon ki n baar i boore, ŋaan ki Sintaanii gɔin sɔnu.
19 Ti Yomdaanɔ Yiisa-i jen yoo nba, yimme sii tee ti dindann nan ti nyɔɔt, ki i paake
ki ti tan saa set u boor nan parpeenn nan yuugontir.
20 Setik nan mɔnii, i paake ki ti mɔk sann nan parpeenn.

3

1 Li paak, laa ji daan tan paak ti nii yoo nba, ki ti tat biar Atens doo ni,
2 ŋaan tun ti naa bik Timoti, wunba ki timm nan ŋɔɔ taan tuun ki teen Yennu ki
mɔɔntir Masia barŋanii na, a wun chee i yada ki kɔɔni para,
3 ki lin te ki i sɔɔ daa ŋmat poor mukisuk na paaki. I mɔŋ mi nan li mukisbooru tee
Yennu loomme ki turit,
4 kimaan taa din daa be i boor ni yoo nba na, ti din beti a bi tan saa mukisit; ki mɔtana
i mɔŋ mi fanu nan li set tan teen nnae chib chib.
5 Li paak, laa daan tan paak n nii yoo nba, ki n tun Timoti, a wun saan ki laan i nyik
Masia sɔnu koo Sintaanii bikini, ki ti toona fara kur teen yanne-e?
6 Mɔtana, Timoti poŋ jenna, ki turit labaar nba penn ti para ki jiin i yada nan i lomm
po. U betit a i kpan tun tian ti poe fanu, ki loon yin lat nan taa loon tin lai biaŋinba na.
7 Ti naa waas, ti be biak nan parbiir kur ni, ŋaan taa gbat i yada po, li te ki ti para
dɔɔre.
8 Mɔtana, li set maŋit nan yaa set chib ti Yomdaanɔ sɔnu ni na.
9 Ti teen Yennu niipoouk bonchiann i paak, kimaan taa mɔk parpeenn biaŋinba u
boor i paak na.
10 Yonnu nan nyiɔk kur ti meiɔ nan ti para kura a wun te ki timm nan yimm n la leeb
ki tin ŋamm gbeen i yada.
11 Ti Baa Yennu tiɔŋ nan ti Yomdaanɔ Yiisa n ŋamm sɔnu turit ki tin baar i boor.
12 Yaa loon i leeb nan sɔɔ kur biaŋinba na, wun te ki i lomm maŋ n pukin bonchiann
nan taa looni biaŋinba na.
13 Nnae ki u saa chee i para, ki i sii tee popeendamm nba ki mɔk biit ti Baa Yennu
boor, yoo nba ki ti Yomdaanɔ Yiisa tan saa jen nan u yab kur na.

4

Binbeŋ nba pent Yennu par

1 Ti naa waas, yaa din tumii ti peŋ yaa sii tuun biaŋinba ki pent Yennu par na, nnae
ki i poŋ tuun. Mɔtana, ti barimie ki kpaani ti Yomdaanɔ Yiisa sann paak, ii ŋammit kii
tuun nna man,
2 kimaan i mi kpaanii nba ki ti din turi, ti Yomdaanɔ Yiisa sann ni na.
3 Kimaan Yennu loon ki yii tee popeendamme ki daa tuun bonchonchontoona.
4 Sɔɔ kur n bann waa sii be nan u poo, binben-yeeŋ nan baakir sɔnu biaŋinba,
5 ki daa tuun nna nan nianbiiuk binbeŋ nan binba ki mi Yennu nba be biaŋinba na.
6 Sɔɔ daa tuun li biitbooru ki teen u lɔɔ nba waa Masia, koo ki ŋmaab u lɔɔ. Ti poŋ
din beti li powa, ŋaan bia kpaani nan ninmɔnn, a Yennu tan saa dat binba tuun nna
tuba.
7 Yennu ki yiint a tii tee biitdamm kaa, ŋaan u yaa tii tee popeendamme.
8 Li paak, wunba ki sak wannu nba na, li ki tee nisaarik yar kaa ki u yêti, ŋaan u yêt
Yennu nba teeni u Seyeeŋ na mɔŋ mɔŋe.

9 Li ki kpaa talas ki tin sɔb gbouŋ ki tiari yaa sii loon Masiaweira biaŋinba. Yennu
poŋ wanni biaŋinba ki i sii loon i leeba.
10 Ki i set tuun li biaŋe na, ki loon ti naa waas kur nba be Masedonia yent ni na. Ti
naa waas, ti barimie, ii ŋammit kii tuun nna man,
11 ki ŋaan ki lii tee i dudukit ki yii be soon nna, ki i baka-ii be i mɔŋ toona ni, kii tuun
kii dint i mɔŋ, nan taa poŋ din beti biaŋinba sinsinn na.
12 Ŋanne saa te ki binba ki tee Masiaweira na n turi baakir, ki li ji kii kpaa talas ki yin
jɔɔb i mɔŋ ki denn sɔɔ, i bonlonkara paaki.

Ti Yomdaanɔ jenu labaar

13 Ti naa waas, ti loon yin bann barmɔniie ki jiin Masiaweira nba kpo na po, ki daa
mɔk parbiir nan binba ki mɔk dindann nba mɔk na.
14 Ti teen yada nan Yiisa din kpo ŋaan bia fiir kuun niwa; li paak ki ti bia teen yada
nan Yennu tan saa te Yiisa n jen nan u weira nba kpo na.
15 Taa wanti linba na tee ti Yomdaanɔ mɔmaame: ti Yomdaanɔ maŋ jenu daar, damm
nba tan sii be bi manfoa ni na kan dɔŋ binba kpo na ki chet Masia sanpaapo,
16 kimaan ti Yomdaanɔ tan saa nyi Yendɔuŋ ni ki sik nan tintianpaari, nan malaka
saakɔɔ yiinii, nan Yennu naatunn mɔnii, ki Masiaweira nba kpo na tan saa fiirewa;
17 li yoo, damm nba tan sii be bi manfoa ni na nan ŋamm saa chet ti Yomdaanɔ
sanpaapo; ki timm nan ti Yomdaanɔ ji saa taan leeb ki be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
18 Li paak, ii dia mɔmaan na kii maant i leeb para.

5

Teent siir ti Yomdaanɔ jenu po

1 Ti naa waas, li ki kpaa talas ki tin sɔb wanni yoo nba ki linba na tan saa tumi,
2 kimaan i mɔŋ poŋ mi fanu nan ti Yomdaanɔ jenu daar maŋ tan sii tee nan nanyukɔ
nba tuu baar nyiɔk biaŋinba nae.
3 Yoo nba ki niib tan sii yeen a “Parmaasir nan laafia be” na, li yoo maŋe ki biiru tan
saa baarib yiama, nan matyiaru nba tuu baar poo biaŋinba na, ŋaan bi tan kan fit nyi
li biiru ni.
4 Ti naa waas, yimm ki be bunbɔnn ni kaa; li paak, li daar tan kii tee nan nanyukɔ
baaru na kaa i boori,
5 kimaan i tee yentu waase. Ti ki tee nyiɔk yab kaa; ti ki be bunbɔnn ni.
6 Li paak, ti daa dɔɔ gɔɔnt nan nisiab nba tuun biaŋinba na, ŋaan tii nyɔi kii sub,
7 kimaan binba gɔɔnt na gɔɔnt nyiɔko, ki binba nyu daan yib na mun yib nyiɔk.
8 Ŋaan timm nba ki tee nyiɔk yab na, tii sub, ki jii yada nan lomm ki lia, ki lii tee nan
naagbankɔŋir na, ki bia jii tinnu dindann ki yir, ki lii tee nan kut fokirik na.
9 Yennu din ki gannit a wun tan dat ti tuba kaa, ŋaan u gannit a tin la tinnue ti
Yomdaanɔ Yiisa Masia paak;
10 ŋɔɔe din gaar ti paak ki kpo, a ti-i lekii kpo amii ti-i be u jenu yoo maŋ, timm nan
ŋɔɔ n taan kii be.
11 Li paak, ii kɔɔnt i leeb para kii sommit i leeb nan yaa poŋ tuun biaŋinba mɔtana
na.

Kpaanjoontii nan foontjoontii

12 Ti naa waas, ti barimie, a i baka-ii be binba tuun ti Yomdaanɔ toonn i boor, ki tee i
yudamm u sɔnu ni, ki teeni kpaanii na ni.
13 Ii teemm baakir nan lomm nba yab, kimaan bi toona nba ki bi tuun na paak. Ii be
nan leeb nan parmaasir man.
14 Ti naa waas, ti barimie, a yii kpaan gbannyakdamm, ki chee jaŋmaandamm para,
ki somm tarii, ki di sukuru nan sɔɔ kura.
15 I daa tuun biit ki jiint biit paaki, ŋaan ii te ki lii tee i lor yoo kur nan yin tun linba
ŋan ki tur i leeb nan sɔɔ kur.
16 Ii mɔk parpeenn yoo kur man,
17 kii mei Yennu yoo kur,
18 kii teen Yennu niipoouk bonsiar kur ni, kimaan Yennu nba loon biaŋinbae na, yaa
tee Yiisa Masiaweira na paak.
19 I daa gɔi Yennu Seyeeŋ nba loon biaŋinba;
20 i daa fiakit Yennu sɔkiniinba maami,
21 ŋaan ii tuu mintaa ki bikin bonsiar kur, ki gaar linba ŋan,
22 ki nyi biitbooru kur ni.

23 Yennu nɓa teent parmaasir na tiɔŋ n teeni popeendamm nan ɓarmɔnii, ki dia i sei
nan i manfoa nan i gbanant mun, ki li daa mɔk biit, ti Yomdaanɔ Yiisa Masia jenu yoo
maŋi.
24 Yennu nɓa yiini na saa tun nnawa, kimaan u tee ɓarmɔnii daanɔe.
25 Ti naa waas, ii mei Yennu kii teent man.
26 Ii foont Masiaweira na kura ki kpamii.
27 Ti Yomdaanɔ sann nie ki n kpaani, ii karin gbouŋ na ki tur Masiaweira na kur.
28 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ-ii be nani.

Pɔɔl gbouŋ nba pukin ŋanlee ki u din sɔb ki tur
TESALONIKA TEEB
nae na

Ki jiin 2 Tesalonika teeb gbouŋ na po

Ŋmatir nba jiin Masia jenu dindann po na din ŋammit pukiie Tesalonika Yiisaweira boor. Pɔɔl gbouŋ nba pukin ŋanlee ki u din sɔb ki tur Tesalonika teeb maŋ na piak ki jiin wannu nba yaa ti Yomdaanɔ jenu daar maŋ poŋ baara nae.

Pɔɔl din ŋmakit li dudukite, ki wann yeenin ni nan Sintaanii nan biit tumu tan saa yabit bonchiann wunba ki bi yiu "Biit Daanɔ" na naan dianu niewa ki Masia n fit jen.

Biit daanɔ maŋ nan Masia tee dataare.

1 Min Pɔɔl nan Sailas nan Timoti-e sɔbin gbouŋ na ki teen ti Yomdaanɔ Yiisa
Masiaweira nba be Tesalonika ki tee Yennu yab na.
2 Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nani.

Masia jenu labaar

3 Ti naa waas, li kpaa talase nan tii teen Yennu niipoouk yoo kur i paak. Ti-i tuun nna,
li ŋan, kimaan i yada mantik pukii bonchiann, ki yaa mɔk lomm nba ki teen i leeb na
pukii.
4 Ti mɔk yuugontir i paak Yennu niib boor, kimaan sukuru nan yada nba ki i mɔk i
mukisuk nan i biak ni, ki be nan gbankur na.
5 Linba nae want nan Yennu buut tee mɔnii; li paak ki u tan saa yet a i jaŋ nan yii be
u naan ni; u naan maŋ paake ki i di biak maŋ.
6 Yennu-e tuun linba took; u saa te ki binba dinti fara maŋ n mun di fara nnae,
7 ki u saa fat yimm nba di fara na, ki mun bia fatit. Yennu tan saa tun linba na yoo nba
ki ti Yomdaanɔ Yiisa nan u yabint malakanba saa nyi Yendɔuŋ ni ki baar nan mupeenu
nae,
8 ki dat binba ki sak u barŋanii ki bia ki mi Yennu na tuba;
9 ki ti yabint Yomdaanɔ nba be yentchiɔŋ ni tan saa nyinnib u boor, ki bi saa la biiru
nba kaa gbennu;
10 u tan saa tun nnae daar nba ki u saa baar ki gaar dontir nan paku u weira kur nba
teenɔ yada na boor. I mun tan sii tee bi yemme, kimaan i poŋ teen barŋanii nba ki ti
din beti na yadawa.
11 Li paake ki ti mei Yennu yoo kur a wun te ki i binbeŋ n jaŋ nan yii tee u yab. Ti
meiɔ a wun jii u paŋ ki te ki yii tuun toonŋana kur nba ki i loon yii tuun na, ki gbenn
toona kur nba ki i tuun, i yada paak na.
12 Nnae saa te ki ti Yomdaanɔ Yiisa sann na n la dontir i paak, ki yin mun la dontir u
paak, Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninbatinu paak.

2

Nibiiuk na labaar

1 N naa waas, ki jiin ti Yomdaanɔ jenu maŋ nan timm nan ŋɔɔ nba tan saa chet leeb
ki taan be na po,
2 n loon ki n beti ki i daa mɔk jijeet i para ni, koo jekiruk nan siab nba yaa daar maŋ
poŋ baara na. Li pasiar bi beeri a timme din yet nna sɔkinii mɔmaan wannu ni, koo
barii ni, koo gbouŋ ni.
3 I daa te ki sɔɔ kpanni nan waama, kimaan li daar kan baar see ki mɔyêtuk yoo baar
sinsinn, yoo nba ki niib bonchiann tan saa yêt Yennu mɔb na; ki nibiiuk na bia tan saa
nyi paanu. Yennu-e poŋ senn a wun biirɔ.
4 U tan kan sak jiantbooru kur, ŋaan teen u mɔŋ yudaanɔ nba gar linba ki niib jiantir
kura. U tan saa kɔɔ Yenjiantu ŋasaakak ni gbaa ki pur u mɔŋ Yennu.
5 Maa din be i boor yoo nba na n din beti linba na kura; i ki tiani-i?
6 Siare lek daa diau; i mi laa tee linba, ŋaan u tan saa dɔkit Yennu tiɔŋ yoo nie.
7 Nibiit ŋarin poŋ be ki tuun bi toona woonin ni, ki wunba diab nae lek daa sii diab
mɔkmɔk nan yoo nba ki Yennu tan saa berɔ.
8 Ki yoo maŋ, nibiiuk na tan saa nyi paanu, ki ti Yomdaanɔ Yiisa saa kpiu nan ŋɔɔ
Yiisa mɔmaan, ki ŋɔɔ Yiisa baaru nan u yentchiɔŋ saa biirɔ.
9 Nibiiuk maŋ tan saa baar nan Sintaanii yaake ki tuun yaarlituk nan bakitnauŋ
toonbooru kur a wun kpann niib.

10 U tan saa jɔɔb faabooru kur ki kpann binba ki Yennu tan saa biirib na. U tan saa
biiriba, kimaan baa ki loon barmɔnii nba bo saa tinnib ki yêtir na paak.
11 Li paake ki Yennu te ki faak paŋ tuun bi ni, ki bi tee linba ki tee barmɔnii na yada.
12 Yennu tan saa biir binba ki teen barmɔnii maŋ yada ŋaan loon toonbiit tumu nae.

Yennu nba ganni ki tinni biaŋinba

13 Ti naa waas, yimm nba ki ti Yomdaanɔ looni na, li kpaa talas ki tii piak Yennu yoo
kur i paak, kimaan u din ganni pinpiik niewa a yin la tinnu. I din teen barŋanii nba tee
barmɔnii na yada, ki u Seyeeŋ bia ŋammi ki teeni popeendamm, li paak ki i la tinnu na.
14 Taa din mɔɔnt barŋanii nba ki turi nae, ki Yennu yiini ki tinni, a yii be fanu nan ti
Yomdaanɔ Yiisa Masia nba be biaŋinba na.
15 Ti naa waas, li paak, setir man chib, ki dia wannu nba ki ti din wanni ti mɔmaan
ni, nan ti gbouŋ ni na.
16 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nan ti Baa Yennu nba loonit, ki turit pardɔɔnn nba kaa
gbennu, nan dindann nba yab, u ninbatinu paak na,
17 wun chee i para ki turi paŋ, ki yin fit tun linba ŋan, kii biaki piak barii nba ŋan
yoo kur.

3

Ii mei Yennu kii teent man

1 Ti naa waas, linba joont tee nnae, ii mei Yennu kii teent, ki ti Yomdaanɔ barŋanii
maŋ n lin yian yian, kii mɔk yiikoo, nan laa din tee i boor ni biaŋinba na.
2 Ii biaki mei Yennu ki wun nyinnit nibiit nan biitdamm nuu ni, kimaan sɔɔ kur kaa
teen barŋanii maŋ yada.
3 Ŋaan ti Yomdaanɔ tee barmɔnii daanɔe, ki saa turi paŋ, kii guui, ki biitdaanɔ
Sintaanii kan fit teeni siari.
4 Ti Yomdaanɔ paak ki ti teen yada nan i tuun taa din beti linba na, kii bia sii tuun
nna yoo kura.
5 Ti Yomdaanɔ maŋ n sommi ki yin bann Yennu nba loont biaŋinba, kii mɔk gbankur
nba ki Masia teent na.

Ki jiin toontumu po

6 Ti naa waas, ti Yomdaanɔ Yiisa Masia sann nie ki ti beeri, ii nyinn i mɔŋ ti naa wasiat
nba tee gbannyakdamm ki bia ki waa taa daan turi kpaanii nba na.
7 I mɔŋ poŋ mi fanu nan li kpaa talase ki yii tuun nan taa din tuun biaŋinba na. Taa
din be i boor na, ti din ki tiin gbannyakiri.
8 Ti din ki mi gaar sɔɔ sommir yann ki ki pa li paaki. Ŋaan ti kpan din tuune ki nyi
naauk, ki lek tuun yonnu nan nyiɔk, a ti daa tee jikir i sɔɔ paaki.
9 Taa din tuun nna maŋ, li ki want nan ti ki mɔk yiikoo nba saa boi-i sommir po kaa;
ti din tun nna a lii tee nyinne ki turi ki yin weir.
10 Taa din be i boor na, ti din tuu yɔɔ beeri a “Wunba kur ki saak toontumu, li yɔɔ ki
ŋan nan wun di.”
11 Ti gbia a siab be i sinsuuk ni ki ki loon toona, ŋaan lin kɔɔ bi leeb barii nie, li paake
ki ti beeri linba na.
12 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia sann nie ki ti beer niib maŋ ki kpaamm a bi baka-ii be bi
tiɔŋ toona ni, kii be soon nna, kii di bi naauk.
13 Ti naa waas, ii mi ki i bak nan toonŋana tumu man.
14 Li pasiar taa teeni labaar nba ti gbouŋ na ni na, sɔɔ kan sakiri. Li-i tee nnaie, yin
bann i yan ni nan li yɔɔ, ki i baka daa be u po, ki wun di fei.
15 Ŋaan i daa teeu nan u tee i dataak na, ii kpaanɔ nan u tee i weinanlɔɔe na.

Mɔbonjoontii

16 Ti Yomdaanɔ nba teen parmaasir na n turi parmaasir yoo kur, siar kur ni. Ti
Yomdaanɔ-ii be nan i kur.
17 Min Pɔɔl sɔbin nan n mɔŋ mɔŋ nuue ki foonti na. N gbant kura siarae na; n sɔbin
ki joontir n gbant nnae.
18 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ-ii be nan i kura.

Pɔɔl gbounsinsinn nba ki u din sɔb ki tur TIMOTI nae na

Ki jiin 1 Timoti gbouŋ na po

Timoti din tee Yenweirɔ nba tee naasimɔe ki nyii Asia yent ni, ki u naa tee Juu nirɔ, ŋaan ki u baa tee Griik nirɔ. Pɔɔl barŋanii somma nie ki Timoti maŋ din teen ŋɔɔ Pɔɔl toontunnanlɔɔ nan u sommtɔɔ.

1 Min Pɔɔl tee Yiisa Masia toomiie, kimaan ti Tinntɔɔ Yennu nan Yiisa Masia, binba
tee ti dindann nae turin li yiikoo;
2 mine sɔbin gbouŋ na ki teen fin Timoti, wunba tee n bimɔŋ, ti yada paak na. Ti Baa
Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia lomm nan ninbatinu nan parmaasir-ii be nana.

Ki jiin faak damm po

3 Ii be Efesus nan maa poŋ wanna biaŋinba, yoo nba ki n din be sɔnu paak ki saa
Masedonia na. A kpaan nisiab nba want faak wannu na ki bin nyik
4 ki daa fiin bi yeejamm ni tianii nan yaadindont kanu nba baat nan mɔniɔk na. Ŋann
ki mɔk sommir ki teen niib ki bi saa tumii Yennu sɔnu; yada paake ki ti bannir.
5 Ŋaan n kpaanii maŋ paak tee a lin fiin lomm nan popeenn nan dudukŋant nan
barmɔnii yadae.
6 Ki nisiab nyik linba nawa, ŋaan bot kɔɔ jat labafaant ni.
7 Bi loon bii tee Yennu sennu wannteebe, ŋaan ki mi bi mɔŋ mɔŋ mɔbona paak, ki bia
ki mi baa piak linba maŋ paaki.
8 Ti mi nan sennu maŋ ŋan, li-i tee ki sɔɔ diar ki tuun nan laa want a tii tuun nann
biaŋinba na.
9 Ii tian nan sennu ki see niŋamm paak kaa, ŋaan li see binba tee mɔyêtdamm na
paake, nan binba ki tiin Yennu, nan biitdamm, nan jakint damm, nan binba ki teen
Yennu baakir na paak, nan binba kpi bi baanba nan bi naanba, nan nikpiira,
10 nan binba tuun bonchonchonsin, nan binba mɔk niɔŋ ki dɔɔ nan bi jaleeb, nan
binba jaan niib, nan binba tee faak damm, nan binba di faak siara na, nan linba kur ki
waa barmɔnii wannu na paak;
11 ki Masia barŋanii nba wann Yennu nba ŋan bonchiann biaŋinba na mun wann
nnae; ki ŋɔɔ Yennu din teen barŋanii maŋ n nuu ni ki n mɔɔntir.

Ki jiin Yennu ninbatinu po

12 N teen ti Yomdaanɔ Yiisa Masia niipoouk, ŋɔɔe turin paŋ a man tun u toona kimaan
u yet a n jaŋ nan toona maŋa, ki te ki n tuun teenɔ.
13 Maa lek din biir u sann ki mukis u niib, ki sukiiɔ na, ŋaan u bia gaarin u ninbatinu
niwa, kimaan n din ki mie, ki bia ki teenɔ yada, ki tuun nna.
14 Ki ti Yomdaanɔ Yiisa Masia tan tinin ninbaauk nba yab ki kaa bikinu, ki te ki n
teenɔ yada ki loonɔ.
15 Ŋɔɔ Yiisa Masia din baar tingbouŋ na ni, a wun tinn biitdamme; labaar maŋ tee
barmɔniie ki ŋan ki ti gaarir ki teenn yada; ki mine din bi ki gar biitdamm kura,
16 ŋaan ki u tin min nba din tee biitdamm yudaanɔ na ninbaauk ki dii sukuru nanin,
a lii tee siara ki wann binba tan saa teenɔ yada ki gaar manfoor nba kaa gbennu na.
17 Dontir nan baakir tee Yennu yare mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Ŋɔɔe tee kpanbar nba kan
mi kpo, ki sii be yaa yoo nan yaa yoo; ki sɔɔ ki laatɔ; ki u tee Yen-yemmir na. Mamɔmm.
18 N bik Timoti, n jikit kpaanii maŋ ki tee a nuu ni. Kpaanii maŋ tee nan mɔbona nba
ki sɔkiniinba din poŋ pak a po sianyoo nae. Jiin barii maŋ ki lii tee jatiat ki a kɔn fanu,
19 ki teen barmɔnii wannu yada, kii tuun linba ki a mi nan li tee toonŋana. Nisiab ki
sak nna; li paake ki bi yada biir gbenn.
20 Bi siabe tee Haimeneus nan Aleksander, binba ki n daan jiib ki teen Sintaanii nuu
ni a wun mukisib na. Linba nae saa wannib yan ki bin nyik barbiit nba ki bi piak ki
teen Yennu na.

2

Ki jiin Masiaweira jiantu po

1 Li paak, linba kpaa talas tee yii puk Yennu, kii meiɔ, kii boiɔ, kii teenɔ niipoouk niib
kur paake.

2 Ii mei Yennu, batnba nan binba kur tee yiikoo damm na paak, a tii be nan laafia nan
parmaasir, kii tee yentinna, kii be soon nna.
3 Ŋanne ŋan ki pent ti Tinntɔɔ Yennu par;
4 ŋɔɔe loon sɔɔ kur n bann u maan nba tee barmɔnii na ki wun tinnib;
5 kimaan Yen-yenɔkɔɔe be, ki sindantinnɔ tee yenɔkɔɔ ki be Yennu nan nisaarik
sinsuuk ni; li yɔɔe tee Yiisa Masia,
6 wunba din jii u mɔŋ ki mann mannu ki tur sɔɔ kur, a wun nyinnib daabisin ni na;
ki bi mɔɔnt barŋanii maŋ yoo nba jaŋ.
7 Li paak ki Yennu gannin ki n tee Masia toomii, ki mɔɔntir barŋanii maŋ ki teen binba
ki tee Juu teeb na, ki wantib ŋɔɔ Masia maan nba tee barmɔnii na, a bin teenɔ yada.
Maa beeri linba na, n ki fa faak kaa, li tee barmɔniie.
8 N loon ki jab-ii mei Yennu siar kur boor. Jab nba set tee popeendamm ki ki mɔk
wutoor koo mɔniɔk na saa fit donn bi nii sanpaapo ki miar Yennu.
9 N bia loon ki poob na mun-ii be nan Yiisaweira nba bo sii be biaŋinba na, ki bann
chinchengbabu nan talianu nba ŋan nan Yiisaweira. Li-i tee ki bi lorin bi yut nan kut
nyinyirit, koo ki piir salinbana amii laan nyinyirit nan tiat nba ki li daauk paar, linba
na kaa saa turib fanti.
10 Linba saa turib fant tee binbenŋaŋe, nan pooyentinna nba bo sii be biaŋinba na.
11 Poob-ii be soon nna kii tumii nan mɔsaku kur.
12 Min ki sak ki poosɔɔ n wann jab, amii wuu mɔk yiikoo ki gar jabi; poo-ii be soon
nna;
13 kimaan Yennu din nan Adam-e sinsinn, ki li poorpo ki u nan Adam ŋaapoo Iif.
14 Ki nyik nna, Sintaanii din fit kpann Iif-e ki u biir Yennu sennu na, u din ki kpann
Adam kaa.
15 Ŋaan poo-i teen Yiisa yada, ki loon niib, ki tee popeendaanɔ, ki be soon nna, Yennu
saa tinnɔ u matuk niwa.

3

Ki jiin Masiaweira yudamm po

1 Barii nba na tee barmɔniie, ki jɔɔ nba loon wun teen Masiaweira yudaanɔ, li tee
toonŋanne ki u loon.
2 Li ki ŋan ki Masiaweira yudaanɔ-ii mɔk bisiati. Li kpaa talase ki wuu mɔk poo
yenɔkɔɔ, kii tee subindaanɔ, kii dia u mɔŋ fanu, kii gaan saamm u ŋaak ni kii chantirib,
kii tee wunba saa fit wann niib Yennu maan,
3 ki daa tee daanyuuruku, ki daa tee kpikpiruk daanɔ, ŋaan kii be soon nna nan
parmaasir, ki daa tee liklonbiiuk daanɔ.
4 Li kpaa talase ki wun fit dia u mɔŋ ŋaak niib fanu, ki te ki u waas n sak u mɔb kii
mɔk baakir.
5 Ŋaadaanɔ-i kii mi waa saa dia u ŋaak niib biaŋinba, nlee ki u saa fit dia Yennu niibi?
6 Li kpaa talas ki wuu tee daanɔ nba poŋ waa Masia ki li yukira; nna-i kaa, u tan saa
mann donn u mɔŋ nan karinbaanii ki la tubdatu nan Sintaanii nba din tun biaŋinba ki
la tubdatu na.
7 Li kpaa talas ki wuu tee daanɔ nba ki binba ki waa Masia na gbaa n yet a u binbeŋ
ŋan, ki u daa di fei, ki Sintaanii baruk tan saa mann soorɔ.

Ki jiin Masiaweira sommteeb po

8 Li bia kpaa talas ki Masiaweira sommteeb-ii munii mɔk binbenŋaŋ, ki daa tee
mɔleemii dammi. Bi daa nyu daan* bonchiann, ki bia daa tee liklonbiiuk dammi.
9 Li kpaa talas ki bii dia yada barii nba ki Yennu fiit wannit na fanu, ki daa mɔk biiti.
10 Li kpaa talas ki bin bikimm sinsinn; bi-i kii mɔk biit bi bikinu maŋ ni, bi sii fit tuun
sommteeb toona.
11 Li kpaa talas ki bi poob-ii munii mɔk binbenŋaŋ, ŋaan daa tee sanjaanjanna, ki daa
nyu daan bonchiann, ŋaan kii tuun bi toona kur fanu.
12 Li kpaa talas ki Masiaweira sommtɔɔ-ii mɔk poo yenɔkɔɔ, ki bia fit dia u waas nan
u ŋaak niib fanu.
13 Masiaweira sommteeb nba tuun bi toona fanu saa la baakir Masiaweileeb boor, ki
bia sii mɔk parcheenn ki bet niib baa teen Yiisa Masia maŋ yada biaŋinba.

Barŋanii na nba tee barjaann biaŋinba

14 Maa sɔbin gbouŋ nba teena na, ŋaan n mɔk dindann nan man baar mɔtana ki la-a,

* **3:8 3.8** Bi din dia tilɔɔnae ki tee daan.

15 ŋaan li-i yukir ki n ki baar, gbouŋ na saa te ki a bann taa sii be biaŋinba Yennu
ŋaaniib sinsuuk ni, binba ki ŋɔɔ Yennu nba fo gannib na. Ŋamme dia barŋanii nba tee
barmɔnii na, ki bia see li paak.
16 Li tee barmɔniie nan Masia labaar nba ki Yennu fiit wannit na sumii bonchiann:
U din dɔkit nan gbanante,
Yennu Seyeeŋ wann nan u be fanu;
ki malakanba din lau.
Ki niib din mɔɔnt u labaar ki tur nibooru booru,
ki bi teenɔ yada tingbouŋ na ni,
ki Yennu tan donnɔ sanpaapo ki u la dontir.

4

Ki jiin faakdamm po

1 Tɔn, Yennu Seyeeŋ set wantit yeenin ni nan yoo nba waa poorpo na, nisiab tan saa
nyik Masia labaar nawa, ŋaan sak narinbiit nba saa kpannib na, ki bia wei Sintaanii
wannu na.
2 Binba want li faak wannu na fa faake, ki bi dudukit ji ki mukisib li paaki.
3 Li nibooru want a jakunt nan pookɔɔnt ki ŋani, a ki jesiat bia ki ŋan nan dinu; ŋaan
timm nba bann Masia barŋanii ki teenɔ yada na, ti mi nan Yennu nan jebooru kura, a
niib n tuu turɔ niipoouko li paak ŋaan di.
4 Bont nba kur ki Yennu nan na tee jeŋante. Ti-i turɔ niipoouk li paak ki dii, li ŋan
nan dinu; ti daa yêen li siari,
5 kimaan Yennu yet a li kura ŋan; ki taa meiɔ ki teenɔ niipoouk li paak na, ŋanne bia
te ki jeet maŋ ŋan nan dinu.

Ki jiin Yiisa Masia toontunŋanɔ po

6 Li-i tee ki a jii kpaanii nba na ki tur Yiisa Masiaweira na, a sii tee u toontunŋanɔe,
ki sii dint a mɔŋ nan maan nba ki ti teen yada na, nan wannŋanu nba ki a waa maŋ na.
7 Daa saak faak maan, kimaan li ki tee Yennu yari; li ki mɔk nyɔɔti; ŋaan a tumii
yentinu binbeŋ nan ninmɔnn.
8 Fi-i tumii a gbanant biaŋinba ki li sii kakii, li mɔk nyɔɔta, ŋaan yentinu binbeŋ
tumiiu mantik mɔk nyɔɔt. Kimaan li mɔk nyɔɔt ki turit tingbouŋ na ni mɔtana, nan
Yendɔuŋ ni, yoo nba baat na.
9 Linba na tee barmɔniie, ki li ŋan ki niib n gaarir.
10 Ti gbaae ki tuun nan ninmɔnn, kimaan ti mɔk dindann Yennu nba fo na boor, ŋɔɔe
tee sɔɔ kur Tinntɔɔ, mantik binba teenɔ yada.
11 Wantib ki kpaamm linba na kura.
12 Daa te ki sɔɔ siana, faa daa pɔ na paaki. A te ki a pinpauk nan a binbenŋaŋ, nan a
lomm, nan a yada, nan a binben-yeeŋ n wann Masiaweira nba bo sii be biaŋinba.
13 Jiin a yoo nan a yaak kii karin Yennu gbouŋ, kii wantib li paak, kii mɔɔntir Masia
barii na mɔkmɔk nan yoo nba ki n tan saa baar.
14 Daa tammit Yennu Seyeeŋ piinii nba be a ni na po; Yennu din tura piinii maŋ yoo
nba ki sɔkiniinba din pak a po, ki yudamm bia yii bi nii a paak nae.
15 Ii tuun linba na nan ninmɔnn, ki sɔɔ kur n la a kpaatu Yiisa toona ni.
16 Ii mi a mɔŋ nan a wannu po. Ii dia wannu nba na, kimaan li-i tee ki a diar, a saa
tinn a mɔŋ nan binba ki a wantib nawa.

5

Timoti nba sii dia Masiaweira biaŋinba

1 A daa yakii nan jakpersɔɔ, ŋaan pak turɔ nan a mɔŋ baa na, kii dia naasimm nan a
mɔŋ ninjamm na,
2 ki jii pookpera na ki bii tee nan a naanba na, ki poopaanii na-ii tee nan a mɔŋ niipoob
na nan binben-yeeŋ kura ni.
3 Ii teen pakɔi nba ki mɔk got-teeb na sommir,
4 ŋaan pakɔɔk nba mɔk waas koo yaaboona, u waas koo yaaboona maŋ n piin ki tumii
bi yentinu toona nba tee linba ki tur bi mɔŋ ŋei, nnae ki bi damm mun saa di bi niwubit
nyɔɔt, kimaan linba ki Yennu loone na.
5 Pakɔɔk nba be u kuukɔɔ ki kaa sɔɔ, ŋaan ki u dindann be Yennu ni, ki u mei Yennu
yoo kur, ŋɔɔe tee barmɔnii pakɔɔk.
6 Ŋaan pakɔɔk nba tuun chonchonsin, u poŋ kpoewa ŋaan daa be maŋ.
7 Wantib kpaanii na ki bii waa ki daa mɔk biiti.

8 Wunba ki gorii u nikpiimm, mantik wuu kii fiin u mɔŋ ŋaak niib po, li daanɔ ji ki
mɔk yada Masia ni; ki wunba ki tee Masiaweirɔ gbaa sɔu.
9 A daa kaan pakɔi nba daa ki kpet gar bina piinloob na ki kɔɔnt pakɔi kann ni. Linba
pukin, li kpaa talas ki wuu tee wunba din kun jɔɔ yenɔkɔɔ,
10 ki poŋ tuu mɔk sanŋann u toona paak, ki tee wunba tuu mi waas wubiru fanu, ki
gaan saamm u ŋaak ni, ki tuun sikin-n-mɔŋ toona ki teen u leeb nba waa Masia na,* ki
sommit niib nba be fara ni, ki jii u mɔŋ kur teen toonŋana tumu ni.
11 Ŋaan a daa pukii pakɔpoopaanii na pakɔi kann ni, kimaan bi-i taŋi loon jakunt yoo
nba, bi nyikit Masiaweiu li yooe,
12 ki pot bi mɔsonn nba ki bi din senn turɔ na,† ki li tee biit.
13 Linba pukin, bi bia ki loon toona, ŋaan lin lɔɔn ŋei ki tumii sanjaauŋ, nan niib barii
ni kɔɔnu, ki lin piak linba ki ŋan nan bii piaki.
14 Li paak, min bo sii loon ki pakɔi nba tee poobis na n kun jabe ki mar waas, ki got
bi ŋei fanu, ki ti datai daa laat yaak ki piak biit ki jiint ti po,
15 kimaan pakɔsiab poŋ tunn waa Sintaanii-e.
16 Ŋaan poosɔɔ nba tee Masiaweirɔ ki mɔk pakɔi u ŋaak ni, li kpaa talas ki wun gotib
fanu, ki daa jikit bi jik-kpiata ki jint Masiaweira, ki Masiaweira na mun n got pakɔi nba
ki mɔk got-teeb na.
17 Masiaweira saakab nba diab fanu na ŋan nan baakir nan paauk; mantik binba
mɔɔntir Masia labaar ki wantib li paak na,
18 kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a “Daa bobint naajak mɔb, yoo nba ki u boo dii,”‡ ki
bia sɔb a “Toontunnɔ ŋan ki wun gaar u paauko.”
19 Tɔn, bi-i paan saakasɔɔ barii, a daa te ki a baka be li ni, nɔkira siara damm teen
niib banlee amii bin gar nna.
20 Binba tuun toonbiit na, a yakii namm Masiaweira numm ni, ki binba biar na n tin
jaŋmaanii.
21 Yennu nan Yiisa Masia nan ŋɔɔ Yennu malakanba tɔɔnne ki n teena kpaanii nba
na, a fan sak wannu na, ki daa mɔk ningannii, koo lukitin nan sɔɔ bonsiar ni.
22 A daa mantik jekir ki yiin nii sɔɔ paak a wun teen Masiaweira saakɔɔ. A daa kɔɔnt
a nuu siab toonbiit tumu ni; ii dia a mɔŋ fanu.
23 A laafia nba ki jaŋa na paak, a daa nyu nyun kuukɔɔ, ŋaan a tuu nyu tilɔɔna daan
waan ki lin somm a nɔɔk ni.
24 Nisiab toonbiit poŋ dɔɔ paanu nie ŋaan ki bi daa ki bu bi buuti; ki siab toonbiit
mun saa nyi paanu bi buut bunu poorpoe.
25 Toonŋana mun bia tee nnae, li yenn-nba nyii paanuwa, linba lek ki nyii paanu na
gbaa, ŋaan li kan fit bɔri.

6

1 Li kpaa talase ki binba tee daaba na n tur bi yomdamm baakir, ki sɔɔ daa piak biir
Yennu sann nan u wannu.
2 Binba ki bi yomdamm tee Masiaweira na daa fiakit bi yomdamm maŋ, baa yib bi naa
waas na paaki, ŋaan li kpaa talas ki ŋamme n mantik tun fanu, kimaan bi yomdamm
nba gaan bi toona nyɔɔt na teen Masia yadawa, ki Yennu loonib. Ii wantib kii kpaamm
toona na po.

Ki jiin faak wannu po

3 Sɔɔ-i want wannganu ki ki wei ti Yomdaanɔ Yiisa Masia mɔbona, nan Yennu weiu
wannu na,
4 u gbee nan karinbaaniie ki ki mi siari, ki bia mɔk mɔniɔk nan kunkɔna niɔŋ, ki li
baat nan funfunn, nan kunkɔna, nan nisukit, nan pinpakbiit,
5 nan mɔniɔk yoo kura nibiit boor; ŋamm yaa dudukit ki somm fanu, ki ji ki mɔk
barmɔnii; bi dukii nan Yennu weiu tee a nirɔ n teen mɔkitɔɔe.
6 Li-i tee ki nirɔ numm gboot waa mɔk linba, Yennu weiu set mɔk nyɔɔte,
7 kimaan ti din ki baar nan bonsiar tingbouŋ na ni, ki ti bia tan kan nyi nan siar
tingbouŋ na ni,
8 ŋaan ti-i mɔk jeet nan tiat, li ŋan ki ti numm n gboor;
9 ŋaan binba loon bii tee mɔkita, ŋamme kɔɔ jinjammii ni, nan barit ni, nan jatii niɔŋ
nba tee daŋ ki biir niib ki baantib yann na ni,

* **5:10 5.10** Koo: Ki wu Masiaweira taapant. † **5:12 5.12** Bi-i kaan pakɔɔk, li wann nan u senn mɔsonn nan u ji kan kun jɔɔ. ‡ **5:18 5.18** Bi booru ni, nei-i boo dii.

10 kimaan likirii lomme tee bonbiir kur jiinn. Nisiab poŋ jii bi mɔŋ ki teen likilonbiiuk
nie; ki ji ki teen Masia yada. Ŋanne teen ki bi laat parbibooru booru.

Pɔɔl nba kpaan Timoti biaŋinba

11 Tɔn, fin Timoti nba tee Yennu nirɔ na ŋarin, li ŋan ki a dɔŋ nyi linba na kura ni,
ŋaan yabir kii be fanu, kii mɔk yentinbinbeŋ, kii tuun Yennu toona fanu, kii loon niib,
kii mɔk sukuru, kii be soon nna.
12 Yabit a mɔŋ kii waa yada sɔnu nan ninmɔnn, kii dia manfoor nba kaa gbennu na.
Yennu din yiina ki a gaar manfoor maŋe, yoo nba ki a din nyinn a mɔŋ paanu ki tur
Masia, niib bonchiann numm ni na.
13-14 N kpaanae, Yennu nba teen bont kura manfoor na, nan Yiisa Masia nba din nyinn
u mɔŋ siarŋann Ponsius Pailat numm ni na tɔɔnn, a fii dia Yennu sennu fanu, ki li daa
mɔk biit mɔkmɔk nan daar nba ki ti Yomdaanɔ Yiisa Masia tan saa dɔkit na.
15 Yennu nba ki ti piakɔ na, ŋɔɔ kuukɔɔe tee Yudaanɔ, ki tee kpanbara kur Kpanbar,
ki bia tee yomdamm kur Yomdaanɔ; ŋɔɔe tan saa te ki Yiisa n dɔkit yoo nba jaŋ;
16 ŋɔɔ kuukɔɔe kan kpo; u be yentchiɔŋ nba ki nirɔ kan fit nakin na ni; ŋɔɔe ki sɔɔ
daa ki mi lau koo ki saa fit lau; ŋɔɔe yen paku nan paŋ yoo nba kaa gbennu. Mamɔmm.
17 A kpaan mɔkita na ki bi daa mɔk dont-n-mɔŋ, koo ki tee bi dindann mɔkint ni,
kimaan li mɔkint tee wouŋo; ŋaan bin teen bi dindann kur Yennu ni; ŋɔɔe turit bont
kur a ti gaar kii mɔk parpeenn.
18 Bii tuun toonŋana, ki bi toonŋana maŋ-ii yab; ki bi nii-ii yaa nan piinii turu.
19 Nnae saa te ki bii mɔk mɔkint sanpaapo, ki li guub nan yoo nba tan saa baar; ki bi
sii fit mɔk manfoor nba tee barmɔnii manfoor.
20 Timoti, ii guu barŋanii nba ki Yennu jii teen a nuu ni na. A nyik jat mɔniɔk nan
labafaanu nba ki mɔk nyɔɔt ki bia ki tee Yennu yar, ki siab yir “bannu” na;
21 kimaan siab poŋ yaa ŋamm mɔkir, ki li paak bi nyik Masia sɔnu na.
Yennu ninkpabauŋ-ii be nani.

Pɔɔl gbouŋ nba pukin ŋanlee ki u din sɔb ki tur TIMOTI
nae na

Ki jiin 2 Timoti gbouŋ na po

Pɔɔl gbouŋ nba pukin ŋanlee ki u din sɔb ki tur Timoti na din mantik tee kpaaniie ki teenɔ, ki u tee u toontunnanlɔɔ nba tee bik, ki bia tee u sommtɔɔ. Li baryur jiin gbankur poe. U teen Timoti kpaanii nan kpaŋ-n-mɔŋ a wuu mɔɔntir Masia po, kii dia barmɔnii wannu nba tee barŋanii na, nan Yennu gbounkperuk ni maan na, ki bia tun u toonn nan waa set tee wanntɔɔ nan barŋanii mɔɔnt-tɔɔ na, kii di biak.

1 Min Pɔɔl, wunba teen Yiisa Masia toomii, Yennu loomm paak, a n mɔɔnt manfoor
nba ki Yennu din lor turit Yiisa Masia paak na,
2 n sɔbin gbouŋ na ki teen n bilonkak Timoti. Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa
Masia lomm nan ninbatinu nan parmaasir-ii be nana.

Ki jiin niipoturu nan kpaanii po

3 Yennu nba ki n jiantirɔ nan dudukŋant, nan n yeejamm nba din tuun biaŋinba na,
mi-i meiɔ, n tian a po yoo kura n miaru maŋ ni, nyiɔk nan yonnu ni, ki teenɔ niipoouk
a paak.
4 N tian a ninnyuut po, ki lek loon ki n la-a kii mɔk parpeenn bonchiann.
5 N tian faa teen Yiisa Masia yada nan barmɔnii biaŋinba; ki a yaa Lowis nan a naa
Yunis mun poŋ din teenɔ yadawa. N ki mɔk birsuk, a mun bia teenɔ yadawa.
6 Li paak ki n tiana maa fan fiin piinii nba ki Yennu tura yoo nba ki n din yii n nii a
paak na,
7 kimaan Seyeeŋ nba ki Yennu turit na ki teenit jaŋmaandamm kaa, ŋaan Seyeeŋ maŋ
teent paŋ nan lomm, nan dia-n-mɔŋ binbeŋe.
8 Li paak, ii mɔɔntir ti Yomdaanɔ labaar na ki daa tiin fei. A bia daa tiin fei nan maa
be dansarik ni u paak na, ŋaan sak biakdinu u barŋanii maŋ paak, nan Yennu nba tura
paŋ biaŋinba na.
9 Ŋɔɔ Yennu-e tinnit ki yiinit a tii tee popeendamm. Waa yiinit biaŋinba, li ki tee ti
toonŋana paak kaa, ŋaan u mɔŋe din senn a u saa tint ninbaauk, Yiisa Masia paak. U
din senn nnae yoo nba ki u daa ki nan durinya na.
10 Ŋaan ti Tinntɔɔ Yiisa Masia-e baar ki fiit wannit li po. Ŋɔɔ Yiisa Masia din biir kuun
paŋ, ŋaan bia wannit a ti-i sak u barŋanii maŋ, ti saa la manfoor nba kaa gbennu.
11 Yennu poŋ din yiinin a n teen toomii nan wanntɔɔ ki mɔɔnt barŋanii maŋe.
12 Li paake ki n di biak ŋaan ki tiin fei, kimaan n mi maa jii n mɔŋ ki teen wunba nuu
ni, n mi ki birsuk kaa nan u saa fit dia linba ki u jii teen n nuu ni na fanu mɔkmɔk nan
joontu Daar na ni.
13 Ii dia maa din wanna barŋanii sɔnu nba na fanu, kii waa-r nan yada nan lomm nba
ki Yiisa Masia teent na.
14 Yennu Seyeeŋ paŋ nba be ti ni na paak, ii dia barŋanii nba ki u jii teen a nuu ni na.
15 A poŋ mi nan sɔɔ kur nba be Asia yent ni na nyikima; bi siabe tee Fijelus nan
Hemojenes.
16 Ti Yomdaanɔ n tin Onesiforus ŋaateeb ninbaauk, kimaan u daan yɔɔ cheen n par,
ki ki tin fei nan maa be dansarik ni na.
17 Waa daan tan baar Rom doo ni yoo nba, ki u piin loon maa be siaminba nan waa
tan la n boor.
18 Ti Yomdaanɔ n tinɔ ninbaauk joontu Daar maŋ ni. A mɔŋ mi fanu waa din sommin
bonchiann biaŋinba, Efesus doo ni.

2

Ki jiin Yiisa Masia lanjinŋanɔ po

1 N bik, fin ŋanimin chee a par Yiisa Masia nba somma biaŋinba, u ninbatinu ni na
paak.
2 Faa poŋ din gbat wannu nba n peŋ, niib bonchiann numm ni na, a jiir ki wann nisiab
nba tee yadadamm, binba saa fit wann leeb mun.
3 A sak di biak nanin, faa tee Yiisa Masia lanjinŋanɔ na.
4 Lanjima nba loon u saakɔɔ numm n gboou, u ji ki ŋmat u binbeŋ nan linba ki tee
lanjimanba toona.

5 Wunba tiin poot nantaar kan fit nyann ki gaar li nyɔɔt, see ki u sak wei li sennu kur.
6 Li kpaa talas ki kpaarɔ nba tun nan ninmɔnn n sint gaar jeet na tor.
7 Ii dukii linba ki n beera na po, kimaan ti Yomdaanɔ saa te ki fan fit bann li kura paak.
8 Ii tian Yiisa Masia po, wunba tee Defid yaaboonn, ki din fiir kuun ni, nan maa mɔɔntir barŋanii na ki teen niib bianjinba na.
9 Barŋanii maŋ paak, ki n be nan jarit ki di biak, nan n tee toonbiitdaanɔe na; Yennu barii maŋ ŋarin ki be nan jarit kaa.
10 Ŋaan Yennu nigannkab na paak ki n lek di sukuru biak kur ni, a bin mun la tinnu Yiisa Masia paak, kii mɔk parpeenn nba kaa gbennu na.
11 Barii na tee mamɔmme a:
"Ti-i kpo nanɔ,
ti mun tan sii mɔk manfoor nanɔe.
12 Ti-i ŋammit yabii, ti mun tan saa di naan nanɔe;
ŋaan ti-i yaa ti ki miu, u mun tan sii yaa u ki miti.
13 Ti-i kii mɔk yada, ŋaan ŋɔɔ tee barmɔnii daanɔe,
kimaan u kan mi nɔi u mɔŋ binbeŋi."

Ki jiin toontunnɔ nba pent Yennu par po

14 A tiar a niib linba na, ki turib kpaanii Yennu boor, a bi daa kɔn mɔbona paaki; ŋann ki mɔk nyɔɔt, ŋaan li biir binba gbiin nae.
15 Yabit a mɔŋ paak ki Yennu n paka, kii tee toontunnɔ nba dia barmɔnii mɔmaan ki want niib fanu, ki tan daa di fei u toona ni.
16 A nyinn a mɔŋ labafaanu nba ki tee Yennu yar ki bia ki mɔk nyɔɔt, ki saa te ki niib n fɔkit nan Yennu na ni.
17 Li wann-booru tee nan fiɔk nba tuu di gbanant nae. Haimeneus nan Filetus daan want li wann boorue.
18 Bi ki want niib barmɔnii labaar, ŋaan tuni siab yada ki yaa kuun fiiru yoo na poŋ baar gara;
19 ŋaan Yennu mɔmaan na ŋarin see-e chib nan fiakir nba kan mi damm na; ki mɔbona nba sɔb li paak tee nnae a: "Ti Yomdaanɔ mi binba tee u yab." Li bia sɔb a, "Wunba kur yet a u tee ti Yomdaanɔ yɔɔe, li kpaa talas ki wun nyik toonbiit tumu."
20 Ŋmanbooru boorue be ŋasaakak ni; kutsɔnt kuukɔɔ kaa be li ni, siab tee ŋmanii, ki siab mun tee yɔk. Ki li siab nyɔɔt yab bonchiann, ki siab nyɔɔt ki yabi.
21 Wunba-i nyik toonbiit ki tee popeendaanɔ, u sii tee nan ŋmaŋ nba mɔk nyɔɔt ti Yomdaanɔ boor, ki jaŋ nanɔ, ki teen siir a wun tun toonŋana kura nae.
22 Nyint a mɔŋ nipaauŋ nianbiiuk na ni, ŋaan kot ki fin nan binba para yeen ki bi yi ti Yomdaanɔ ki loon sommir na n wei yentinu sɔnu, nan yada sɔnu, nan lomm sɔnu, nan parmaasir sɔnu.
23 A nyik jatii nan liinsin mɔniat. A poŋ mi nan li joontir nan kunkɔnae.
24 Li ki ŋan ki ti Yomdaanɔ toontunnɔ-ii kɔn nan niibi. Li ŋan ki wuu tee burchimɔe sɔɔ kur boor, kii tee wanntɔŋanɔ nba mɔk sukuru,
25 kii tee wunba be soon nna kii kpaan binba nɔi nanɔ na, li pasiar Yennu n tan turib yaak ki bin nyik bi dudukbiit maŋ ki bann barmɔnii wannu,
26 ki la yan ki lɔkit Sintaanii barit, ki sak ŋɔɔ Yennu loomm.

3

Ki jiin dajoontii po

1 Ii mi nan tingbouŋ na dajoontii yoo tan sii paar.
2 Niib tan sii tee jawudamme, nan liklonbiiuk damm, nan karinbaandamm, nan want-n-mɔŋ damm, nan binba sukii niib, nan binba ki saak bi damm mɔi, nan binba ki tian ŋamm po, nan binba ki tiin Yennu.
3 Bi tan kii mɔk lomm nan niibi. Bi tan sii tee mɔlanfikdamme, ki kan soor bi mɔŋi, ki sii tee kpikpiruk damm; ki naan bonsusoot; bi tan kii loon toonŋanae,
4 bi tan sii nyi leeb poae, ki tee kaatkaat damm, ki dont bi mɔŋ; bi tan sii loon linba mamme ki gar Yennu,
5 bi tan sii dia Yenjiantu sanne, ŋaan ki saak Yennu paŋ. Nyint a mɔŋ li nibooru ni.
6 Bi siabe lin ki doi ŋei ki kpann ki nyant pooliinii nba tuun toonbiit bonchiann ki waa bi para nianbiit booru booru na.
7 Yoo kura, li poob tumiie ŋaan kan mi bann barmɔnii sɔnu.
8 Janes nan Jamberes nba din ki sak nan Moses bianjinba na, li jabooru mun tee nnae, bi kɔn nan barmɔniie, bi dudukit ki ŋani, bi bia ki waa yada sɔnu;

9 ŋaan bi kan fit kpann niib ki yukiri, kimaan sɔɔ kur tan saa la bi jatii nba tee
bianjinba, nan baa din la Janes nan Jamberes jatii bianjinba na.

Kpaanjoontii

10 Ŋaan fin ŋarin poŋ wei n wannu, nan n binbeŋ, nan n dudukita. A poŋ mi maa
teen Masia yada bianjinba, nan n sukuru, nan n lomm nan niib, nan n gbankur,
11 nan niib nba mukisin bianjinba, nan n biakdinu ni. A mi linba kur tumin Antiok,
nan Ikonium nan Listra doi ni. A mi maa din la mukisubiit bianjinba; ŋaan ti Yomdaanɔe
nyinnin li kur ni.
12 Barmɔniie, niib saa mukis wunba kur tee Yiisa Masia yɔɔ ki loon wuu tee yentinnɔ
na;
13 ki nibiit nan kpinkpannii damm lek tan sii ŋammit pukii bi toonbiit, ki kpann leeb,
ki bi leeb mun saa kpannib.
14 Ŋaan fin ŋarin, ii dia barii nba ki a tumii ki teenir yada na, kimaan a poŋ mi nan
binba din tee a wannteeb na tee barmɔnii damme;
15 ki a bisin niwa, a poŋ mi Yennu gbouŋ nba fit teena yan, ki wanta faa saa teen Yiisa
Masia yada ki tinn bianjinba.
16 Maan nba kur be Yennu gbouŋ ni na nyii u mɔb nie, ki li kur mɔk nyɔɔte, ki wantit
u po, ki kpaanit, ki ŋammit ti benu, ki wantit yentinu sɔnu,
17 a Yennu toontunnɔ binbeŋ-ii ŋan, ki wun teen siir kii tuun toonŋanbooru kur.

4

1 Yiisa Masia nba tan saa jen ki di naan ki bu footib nan kpeemm buut na, ŋɔɔ nan
Yennu tɔɔnne ki n beera,
2 a fii mɔɔntir u barii; ki yoo-i lekii jaŋ koo li-i kii janj, fin-ii mɔɔntir, kii piak niib bi
toonbiit po, kii kpaanib, kii kɔɔntib para, kii wantib barii maŋ nan sukuru yoo kura,
3 kimaan yoo baat ki niib ji tan kii gbiin wannŋanu, ŋaan tan sii waa bi mɔŋ nianbiite,
ki gbiin wannteeb bonchiann nba sii wantib baa loon bii gbia linba.
4 Bi kan gbiint barmɔnii manj, ŋaan loon bii gbiin labagana.
5 Ŋaan fin-ii tee subindaanɔ yoo kur, kii saak biakdinu, kii mɔɔntir Yiisa Masia
barŋanii, kii tuun toona kur nba ki Yennu tura na.
6 Kimaan min ŋarin, yoo baar nan man lu n miara; yoo baar nan man nyi tingbouŋ
na niwa.
7 N gbaa gbigbaanjanna; ki tun n toonn gbenna; n lek dia yada labaar na.
8 Li paak, nyɔɔt nba tee yentinu nyɔɔt dɔɔ guun sanpaapo; ki ti Yomdaanɔ, wunba
bu niib buut nan barmɔnii na tan saa turin nyɔɔt maŋ, buut daar. U tan kan tur min
kuukɔɔ kaa, ŋaan u tan saa tur binba kur mun loon wun jen nae.

Majoontik

9 Yabit ki baar n peŋ yian yian na. Kreskens saan Galasia-wa, ki Taitus mun saan
Dalmasia-wa,
10 Demas mantik loon tingbouŋ na bona bonchiann, li paak u nyikin ki mun saan
Tesalonika-wa.
11 Luk kuukɔɔe ji be nanin. Jiin Mak baar nanɔ na, kimaan u toona mɔk nyɔɔt ki turin
bonchiann.
12 N tun Tikikus ki u saan Efesus-a.
13 Fi-i baat yoo nba, fan jii n liatir nba ki n daan nyik Trowas, ki li be Kapus boor na;
a bia jii n gbanpɔɔbir nan n kadagbant na.
14 Aleksander, wunba kur saauk na din tumin linba bi bonchiann; Yennu saa dat u
tubir, waa tun linba na paak.
15 Ii mi a mɔŋ nanɔ, kimaan u kɔn nant, barŋanii nba ki ti mɔɔntir na paak bonchiann.
16 Maa daan piin n mɔŋ paak kɔnn na, sɔɔ ki set n poorpo; bi kur daan nyikimi. Yennu
daa teemm biit li paaki.
17 Ŋaan ti Yomdaanɔ daan be nanin, ki turin paŋ, ki n fit mɔn barŋanii maŋ kur ki
tur binba ki tee Juu teeb na kura, a bin gbat. Ŋɔɔe daan nyinnin kuun ni.
18 Ŋɔɔe bia saa nyinnin bonbiir kur ni, ki kɔɔnin u naan nba be sanpaapo na ni nan
laafia. Ŋɔɔe yen dontir mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.

Foontjoontii

19 N jikit n foontii ki teen Prisila nan Akuila, nan Onesiforus ŋaateeb.
20 Erastus daan biar Korint-a. Trofimus daan kaa laafia, ki n nyikɔ Miletus.
21 Yabit ki baar nnawa ki tinkook n do. Yubulus nan Pudens nan Linus nan Klɔdia
teena bi foontii; ki Masiaweira kura bia foonta.

22 Ti Yomdaanɔ-ii be nana. Yennu ninkpabauŋ-ii be nani.

Gbouŋ nba ki Pɔɔl din sɔb ki tur
TAITUS
nae na

Ki jiin Taitus gbouŋ na po

Taitus din ki tee Juu nirɔ, ŋaan teen Yiisa yada, ki tee Pɔɔl toontunnanlɔɔ nan u sommtɔɔ, barŋanii na toona ni. Pɔɔl gbouŋ nba ki u tur Taitus na din want a wun biar Kret tiŋ nie, kii gorii Yiisaweira na benu.

1 Min Pɔɔl, wunba tee Yennu daabir nan Yiisa Masia toomii na, mine ki Yennu gann ki
tumin u nigannkab boor a n chee bi yada, ki te bin bann u barmɔnii labaar nba wantit
yentinu sɔnu na,
2 ki bia turib dindann nan bi sii mɔk manfoor nba kaa gbennu. Yennu nba ki fa faak
na din senn mɔsonn ki sɔɔ durinya daa ki piin, a u tan saa turit manfoor maŋ,
3 ki yoo nba din tan jaŋ na ki u fiit wann li labaar u maan ni; ki jii labaar maŋ ki teen
n nuu ni, ki n mɔɔntir nan ti Tinntɔɔ Yennu nba turin mɔb na.
4 N sɔbin gbouŋ na ki teen fin Taitus nba tee n bimɔŋ, yada yennkɔɔ ni nae. Ti Baa
Yennu nan ti Tinntɔɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nana.

Ki jiin Taitus toona po

5 N din te ki a biar Kret tiŋ ni maa a ŋamm bonsiar kur nba kpaa talase, ki gann
Masiaweira saakab doo kur ni, nan maa wanna biaŋinba na:
6 Li kpaa talas ki Masiaweira saakɔɔ daa mɔk biiti; kii mɔk poo yenɔkɔɔ; ki u waas n
teen Masia yada, ki daa tee wabiit nan tubkangbata;
7 kimaan Masiaweira yudaanɔe yen Yennu toona. Li paak, li kpaa talas ki u daa mɔk
biiti: U daa tee bongaann, koo wunba dont wutoor yann yanni, koo ki tee danyuuruk,
koo kpikpiruk daanɔ, koo liklonbiiuk daanɔ.
8 Li kpaa talas ki wuu mi saamm gaaru, kii loon toonŋana tumu, kii sub, kii be fanu,
kii tee popeendaanɔ, kii mi u mɔŋdianu,
9 kii dia barmɔnii labaar nba ki bi din wannɔ na. Ŋanne saa te wun fit wann niib
wannu nba took, ki fit nyann binba ki saak barmɔnii wannu maŋ.
10 N beera linba na, kimaan mɔyêtdamm be bonchiann, ki Juu tesiab mantik tuun
nnae, ki dia bi mɔmaan nba kaa nyɔɔt ki kpann leeb.
11 Li kpaa talas ki fan gɔɔr bi labaar maŋ, kimaan bi liklonbiiuk paak ki bi lin want
niib linba ki ŋan nan bii want, ki ŋmat ŋasai niib dudukit.
12-13 Kret jasɔɔ, wunba din tee bi tiɔŋ sɔkinii na din yet a: "Kret teeb fa faak yoo kura;
bi tee nan bonkobibiit nae, ki bia tee forinfoona nba loon diina kuukɔɔ." Waa din yet
biaŋinba na tee barmɔniie. Li paak, li kpaa talas ki a yakii namm fanu, ki bin dia Masia
labaar na nan barmɔnii,
14 ki ji daa fiin Juu teeb faak po, ki bia daa fiin niib nba ki saak barmɔnii wannu na
po.
15 Popeendamm boor, bonsiar kur yeene; ŋaan biitdamm nba ki teen Masia yada na,
siar ki yeen bi boori, kimaan bi dudukit nan bi yan ki yeeni.
16 Bi yi bi mɔŋ Yenmiirae, ŋaan ki bi toona want nan bi ki mi Yennu. Bi tee
mɔyêtdamme, ki nubir Yennu boor, ki bia kan fit tun toonŋansiari.

2

Ki jiin wannmɔnu po

1 Taitus, fin-ii want wannmɔnu na.
2 A kpaan jasaakab na ki bii be soon nna, kii sub, kii dia bi mɔŋ, kii dia Masia labaar
fanu, kii loon niib, kii mɔk gbankur.
3 A bia kpaan poosaakab na ki bii tee popeendamm. Bi daa tee sanjaanjanna, ki daa
mantik tee danyuura. Li kpaa talas ki bii want linba ŋan,
4 kii want poobis na ki bii loon bi sɔrib nan bi waas,
5 kii dia bi mɔŋ, kii tee popeendamm, kii tee ŋapooŋamm, kii be fanu, kii saak bi
sɔrib mɔi. Ŋanne saa te ki sɔɔ kan fit pak bonbiir ki jiin Yennu maan na po.
6 A bia kpaan naasimm ki bin dia bi mɔŋ.
7 A mɔŋ-ii be fanu bonsiar kur ni, kii want leeb baa sii be fanu biaŋinba. A wann niib
Masia labaar nan barmɔnii, kii sub,

8 kii piak linba took ki sɔɔ kan mi yiinir yanni, ki binba loon ki bii kɔn nant daa laat
bonbiir nba ki bi saa pak ti po; ŋanne saa te ki bin di fei.
9 Li ŋan ki daaba-ii saak bi yomdamm mɔi, kii pent bi para bonsiar kur ni. Bi daa nɔi
nan bi yomdammi,
10 ki daa jaan bi siari. Li kpaa talas ki bin wann bi mɔŋ nan bi be fanu nan barmɔnii
yoo kur; ŋanne ki bi binbeŋ kur saa wann nan ti Tinntɔɔ Yennu wannu na ŋan
bonchiann.
11 Kimaan Yennu tur nisaarik kur sɔnu a wun la tinnu; ŋanne fiit wann u ninbatinu
nba yab bianinba.
12 Li ninbatinue wannit a tin nyik linba kur ki tee yentinu na, nan tingbouŋ na loonbiit,
ŋaan dia ti mɔŋ, kii be fanu, kii tiin Yennu, tingbouŋ na ni,
13 kimaan ti guu ki mɔk dindann nba turit parpeenn nan ti Yabint Yennu nan ti Tinntɔɔ
Yiisa Masia saa dɔkit yentsaakar ni;
14 ŋɔɔe din gaar ti paak ki kpo, a wun nyinnit biit kur daabisin ni, ki te ki ti tee
popeendamm nba tee u kuukɔɔ yab, ki tee niib nba numm mɔn nan toonŋana tumu.
15 Wantib linba na kura, kii cheen bi para, kii kpaanib nan Yennu nba tura yudant
bianinba na. Daa te ki sɔɔ goriia yanni.

3

Ki jiin Masiaweira binbeŋ po

1 A tiarib ki bin tur bi tiŋ yudamm nan yentdamm baakir, ki sak bi mɔi, ki teen siir
nan toonŋana tumu yoo kur.
2 Betirib ki bi daa piak barbiit sɔɔ paaki, ki daa kɔn nan leebi, kii be soon nna, kii teen
sɔɔ kur baakir;
3 kimaan sianyoo ti mɔŋ din ki mɔk yami, ti din tee mɔyêtdamme, ki waa sɔnu nba ki
tooki, ki waa nianbiit sɔnbooru booru. Ti din tuu ki mi dudukit nba ŋan; ki tee funfunn
damm, ki ki loon ti leeb, ki bi mun ki loont.
4 Ŋaan ti Tinntɔɔ Yennu lomm nan u burchint nba din tan fiit nyii paanu yoo nba,
5 ki u tinnit. Li ki tee ti tiɔŋ toonŋana paak kaa, ŋaan u mɔŋ ninbatinu paake ki u
tinnit, ki din wuurit ki nyinn ti biit, ki te ki u Seyeeŋ ŋamm nant, ki turit manfopaann,
6 ki jii u Seyeeŋ maŋ ki turit, ti Tinntɔɔ Yiisa Masia paak.
7 Yennu ninbatinu paak ki u tun nna a wun teent niŋamm u boor; ki bia teent u waas
nba mɔk dindann a ti saa la manfoor nba kaa gbennu.
8 Barii na tee barmɔniie.
N loon ki a jii a dudukit kur kii wantib linba na, ki binba teen Yennu yada na n jii bi
yoo ki tun linba ŋan; ŋanne ŋan ki mɔk nyɔɔt ki tur sɔɔ kur.
9 Ŋaan nyik mɔnɔyana, nan yaadindont kanu, ki daa kɔn nan leeb, ki bia daa nɔi
mɔniɔk sennu paak, kimaan linba na kura ki ŋan, ki bia ki mɔk nyɔsiati.
10 Nirɔ-i tee tukina daanɔ, fan kpaanɔ yomm koo munlee; ki u baka-i kaa li kpaanii
ni, fan nyikɔ ki ji daa fiin u po,
11 kimaan a mi nan li nibooru nyik Masia weiuwa, ki u toonbiit nae want u biit.

Kpaanjoontii

12 Mi-i tun Atemas koo Tikikus a boor yoo nba, fan yabir ki chetin Nikopolis doo ni,
kimaan n sii be leŋe wonfufuk yoo.
13 Yabit a mɔŋ ki somm Senas, wunba tee barbuurɔ na, nan Apolos, ki bin la baa loon
linba kur ki piin bi sɔnii na.
14 Li kpaa talas ki Masiaweira-ii tuun toonŋana kii sommit niib bi fara ni, ki daa be
binbeŋ nba kaa nyɔɔti.
15 Binba be n boor na kura foonta. A foont binba teen Masia yada ki loonit na. Yennu
ninkpabauŋ-ii be nan i kura.

Gbouŋ nba ki Pɔɔl din sɔb ki tur
FILEMONN
nae na

Ki jiin Filemonn gbouŋ na po

Filemonn din tee wunba waa Yennu yoo kure, ki tee Kolosa doo ni Masiaweira na yenɔ, ki bia tee daabir nba ki bi yiu Onesimus na daanɔ. Daabir maŋ din chiar yaat u daanɔ boore, ki tan chet Pɔɔl dansarik ni.

Li din nyii Pɔɔl boore ki Onesimus tan teen Masiaweirɔ. Pɔɔl din sɔb gbouŋ na ki barin Filemonn a wun nyik chab daabir Onesimus maŋ nba ki ŋɔɔ Pɔɔl jiintɔ u boor na, ki li daa tee waa tee daabir nba la nyikinchab na kuukɔɔ kaa, ŋaan waa mun bia tee Yiisaweirɔ na paak.

1 Min Pɔɔl nba be dansarik ni Yiisa Masia sann paak na, nan ti naa bik Timoti-e sɔbin
gbouŋ na ki teen fin ti toontunnanlɔɔ Filemonn nba ki ti loona na,
2 nan Masiaweira nba lakii jiantir Yennu a ŋaak ni na; ki bia teen ti niipoo Afia nan
ti toontunnanlɔɔ Akipus.
3 Ti Baa Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nani.

Ki jiin Filemonn lomm nan u yada po

4 N naa bik Filemonn, yoo nba kur ki n tiar a po n miaru ni, n teen Yennu niipoouk,
5 kimaan n gbat faa teen ti Yomdaanɔ Yiisa yada ki loon u yab kur biaŋinba.
6 N mei Yennu, a timm nan fin nba taan ki teen Masia yada na, lin te ki tin bann fanu
binbenŋaŋ nba tee ti yar u ni na.
7 N naa bik, a lomm maŋ turin parpeenn nan pardɔɔnn bonchiann, kimaan a cheen
Yiisa yab kur para.

Ki jiin Filemonn daabir Onesimus po

8 Tɔn, Masia paak, n bo kii mɔk jaŋmaanii nan man beta ki fan tun linba tooki,
9 ŋaan lomm paak ki n meia, min Pɔɔl nba tee saakɔɔ, ki bia be dansarik ni mɔtana
Yiisa Masia paak na,
10 n meia ki teen Onesimus, wunba tee n bik na, kimaan maa be dansarik ni nae ki n
pakɔ barŋanii na ki u teen yada.
11 Sinsinn, u daan tuu ki mɔk nyɔɔt ki turani, ŋaan mɔtana u ji mɔk nyɔɔt bonchiann
ki teen min nan fin kura.*
12 Mɔtana, n yaa wun ŋmat a boore; ki n par kur be u ni.
13 N bo loon ki mii diau n boor nna na, ki wun gaar a paak ki sommin, yoo nba ki n
be dansarik ni Masia barŋanii paak na.
14 Ŋaan n ki loon ki n mukisa kaa ki a sommimi, ŋaan n loon ki a sommin nan a mɔŋ
loomme. N ki loon ki n tun siar ki li ki tee a loommi.
15 Li pasiar, u yaatu na paak saa te ki a ji diau yoo kur.
16 Mɔtana, u ji ki tee daabir kaa, ŋaan u chee daabir: u tee ti naa bilonkake. Maa
loonɔ bonchiann biaŋinba na, ŋaan a sii loonɔ ki gar nnawa, kimaan u tee a daabire ki
bia tee a naa bik, ti Yomdaanɔ ni.
17 Li paak, li-i tee ki a mi a n tee a yɔɔkie, fan gaarɔ nan faa bo saa gaarin biaŋinba
na.
18 Li-i tee ki u biira siar, koo ki u dia a pansiarie, fan te ki n pa.
19 N sɔbin nan n mɔŋ mɔŋ nuue na: Min Pɔɔl-e saa pa-a; ŋaan min kaa saa beta, a
mɔŋ mi nan a dia n pann a manfoor paak.
20 Li paak, n naa bik, sommitin ti Yomdaanɔ paak, ki dɔɔn n par, taa tee weinanleeb
Masia ni na paak.
21 N sɔbin gbouŋ na ki teena, ki ki mɔk birsuk nan a saa sak tun ki lin gar maa beta
linba na kura.
22 A bia lon diiuk ki guunin, kimaan i Yenmiaru paak, n mɔk dindann nan Yennu saa
te ki n jen foontiwa.

Foontjoontii

23 Epafras, wunba ki min nan ŋɔɔ be dansarik ni Yiisa Masia paak na teena u foontii;
24 ki n toontunnanleeb, Mak, nan Aristakus, nan Demas, nan Luk, mun bia teena bi
foontii.

---

* **1:11 1.11** Onesimus paake tee “mɔk nyɔɔt.”

25 Ti Yomdaanɔ Yiisa Masia ninkpaɓauŋ-ii ɓe nani.

HIIBRU TEEB

Ki jiin Hiibru teeb gbouŋ na po

Sɔɔe din sɔb gbouŋ na tur Yiisaweira nba tee Juu teeb. Juu teeb sanleere tee Hiibru teeb. Ŋamme din di biak Yiisaweiu paak, ki li ji din tenn waan nan bin nyik Yiisa weiu.

Yennu nba turit u mɔmaan u Bija Yiisa ni biaŋinba

1 Yaayoo ni, Yennu din jikit yoo bonchiann nan sɔnii bonchianne ki te ki sɔkiniinba
piak teen timm Juu teeb yeejamm;
2 ŋaan mɔtana u te ki u Bija nba ki u gannɔ a wun yent bonsiar kur nae pak nan
timm. U din te ki u Bija maŋe nan durinya na kur.
3 Ŋɔɔe tee Yennu mɔŋ mɔŋ ninnauŋ, ki yentir Yennu maŋ yentu na, ki dia durinya
yaka kur nan u mɔmaan nba mɔk paŋ. Waa din tun linba saa te ki niib n la nyikinchab
bi biit paak yoo nba na, ki u ji kar Yabint Yennu niidiitu po, Yendɔuŋ ni.

Ki jiin Yennu Bija paŋ po

4 Yennu nba te ki u Bija maŋ sann gbeŋ gar malakanba sana biaŋinba na, nnae ki u
Bija maŋ set garib.
5 Kimaan Yennu daa ki mi yet malakasɔɔ a:
“Fine tee n Bija, ki dinnae ki n teen a Baa.”
Yennu bia ki mi pak malakasɔɔ po a:
“N tan sii tee u Baa, ki u tee n Bija.”
6 Yennu nba din tan yaa wun baar nan u Bija, wunba tee bonnankara yur tingbouŋ na
ni yoo nba, ki u gbouŋ yet u po a,
“Li kpaa talas ki Yennu malakanba kura n jiantɔ.”
7 Ŋaan malakanba na po ŋarin ŋɔɔ Yennu din yet a:
“U te ki u malakanba tee sei,
ki bia teemm ki bi tee mupeenu.”
8 Ŋaan u yet u Bija na ŋarin a:
“Yennu, a naan na sii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
Ki ŋante sii tee a naan dammir.
9 Faa loon ŋant ŋaan ki ki loon biit na paak
te ki min Yennu ganna ki tura parpeenn bonchiann
ki gar maa tur a yɔɔsnba biaŋinba.”
10 Yennu gbouŋ bia din yet a
“Yennu, pinpiik niwa fine din nan tingbouŋ na,
ki nan sanpaak nan a mɔŋ nii.
11 Bi tan saa kpowa, ŋaan fin lek sii yɔɔ be-e;
bi kur tan saa kpete ki chat nan chinchenn na,
12 ki fan pɔbimm nan baauŋ na,
ki bin lebit nan chinchenn na.
Ŋaan fin ŋarin tee yomme yoo kur,
ki a manfoor na kaa gbennu.”
13 Tɔn, Yennu daa ki mi bet malakasɔɔ a:
“Karin n niidiitu po
mɔkmɔk nan maa tan saa jii a datai ki teemm a taakpakita.”
14 Li paak, malakanba tee bee? Bi kur tee sei nba jiantir Yennu-e, ki ŋɔɔ Yennu tuumm
a bii sommit niib nba saa la tinnu na.

2

Ki jiin tinnjaann po

1 Li kpaa talase ki tin gbiint barmɔnii nba ki ti din gbat na fanu ki tan daa kɔŋitiri.
2 Maan nba ki malakanba din mɔn ki tur ti yeejamm na tee barmɔniie, ki wunba din
ki sak ki weir tuu la tubdatu nba jaŋɔe.
3 Li paak, ti-i kii sak ki gbiint tinnjaann maŋ labaar fanu, ti saa teen nlee ki nyi tubdatu
ni? Ti Yomdaanɔ tiɔŋo din dɔŋ mɔn tinnu labaar maŋ, ki binba gbat na din wannit a li
set tee barmɔniie;
4 ki Yennu nba tuun bakitnauŋ nan yaarlituk toona nan nyina, ki bia teen niib u Seyeeŋ
piinii u loomm ni biaŋinba nae pukii u siara bi wannu maŋ paak.

Ki jiin wunba yen tinnu na po

5 Durinya nba baat ki ti piak li po na, Yennu din ki yaa malakanbae tee li yudammi.
6 Li sɔb Yennu gbouŋ ni siarboor a:
“Yennu, nisaarik tee bee ki a dukii u po;
u mun tee bee ki a baka be u ni?
7 A din te ki u pɔ malakanba boor waaminna,
ki bia te ki u la dontir nan paku,
8 ki te ki u yen bonsiar kura.”
Li yet a Yennu din teen nisaarike “bonsiar kur yudaanɔ.” Li want nan u yen bont kurewa, ŋaan mɔtana nisaarik daa ki yent bonsiar kuri.
9 Ŋaan ti laat Yiisa-e. Ŋɔɔe ki Yennu din te ki u pɔ malakanba boor yoo waaminna, a wun gaar sɔɔ kur paak ki kpo, ŋɔɔ Yennu ninbatinu ni na. U kuun biak dinu maŋ paak ki Yennu te ki u la dontir nan paku.
10 Yennu nba nan bonsiar kur ki bia dia li kur na, ŋɔɔe jii u waas bonchiann ki kɔɔmm u naan na ni, ki li took u boor a wun te ki bi tinnu daanɔ Yiisa-ii setiki tee bi Tinntɔɔ nan barmɔnii, u biak dinu paak.
11 Ŋɔɔe te ki nisaarii teen popeendamm, ki ŋɔɔ nan ŋamm kur ji taan ki mɔk Baa yenɔkɔɔ. Li paake ki Yiisa ki tiin fei nan wun yiimm u naa waasi.
12 U bet Yennu a,
“N saa wann n niib faa tun ŋamm nba ki turin,
ki saa dont a sann bi lakinn ni.”
13 U bia yet a, “N tan saa teen Yennu yada,” ki bia yet a, “Min nan waas nba ki Yennu turin nae be na.”
14 Tɔn, Yennu waas nba tee nisaarii na paak, Yiisa mun din tee nisaarike nan ŋamm na, a u kuun ni wun tan biir Sintaanii nba mɔk kuun paŋ na,
15 ki nyinn binba tiin kuun jaŋmaanii na bi jaŋmaanii maŋ ni. Bi din tee jaŋmaanii yommiie bi manfoa kur ni.
16 Barmɔniie, li ki tee malakanba kaa ki u sommiti, ŋaan Abraham yaaboonae ki u sommit.
17 Linba na want nan li din kpaa talase wuu tee nan u naa waas na u binbeŋ kur ni, ki teen bi manntɔyudaanɔ nba tee ninbatinu daanɔ, ki bia tee barmɔnii daanɔ, ki jii u mɔŋ ki teen maruŋ ki tur nisaarii Yennu boor, ki wun nyik chab bi biit.
18 Ki u saa fit somm binba yaa bin kɔɔ jinjammii ni, kimaan u tiɔŋ din dii biak, ki jinjammii bia jammɔwa.

3

Yiisa-e tee nijaann ki gar Moses

1 N naa waas nba tee Yennu niib ki u ganni na, ii dukii Yiisa po, wunba ki Yennu din tumɔ a wun teen manntɔyudaanɔ ti Yenjiantu sɔnu ni na.
2 Moses nba din tee barmɔnii toontunnɔ Yennu ŋaateeb sinsuuk ni biaŋinba na, nnae ki Yiisa mun tee barmɔnii toontunnɔ Yennu nba gannɔ na boor.
3 Ŋamaarɔe jaŋ nan bii teenɔ baakir ki gar ŋaak nba ki u maa na; nnae ki Yiisa jaŋ nan bii teenɔ baakir ki gar baa teen Moses biaŋinba na.
4 Ŋaak-i taŋi see, sɔɔe sennir; ki Yennu-e sent bonsiar kur.
5 Moses din tee barmɔnii toontunnɔ Yennu ŋaateeb sinsuuk ni, ki wann linba ki Yennu yaa wun tan pak sianyoo na.
6 Masia ŋarin tee barmɔnii daanɔ nba yen Yennu ŋaak maŋe ki tee u Bija. Ti-i mɔk parcheenn nan yuugontir ti dindann paak, ŋann timme tee Yennu ŋaateeb maŋ.

Yennu niib foon labaar

7 Li paak, ii sak man Seyeeŋ nba yet biaŋinba na a:
“I-i gbat Yennu kunkɔr dinna,
8 yaa daa nyar i tuba nan i yeejamm nba din nyar
bi tuba biaŋinba
ki kɔn nanɔ, ki bikinɔ,
baa din be muuk ni yoo nba na.
9 Yennu din yet a, ‘Bi poŋ din la maa tun linba kur
ki saa jaŋ bina piinna na,
ŋaan leŋe ki bi din bikinin.
10 Ŋanne din te ki n donn wutoor niib maŋ paak
ki yet a, Bi para ni, bi yêtima, ki ki waa n sɔnii.
11 N din donn wutoor ki betib a bi kan mi baar
maa bo yaa n turib foon tiŋ nba na ni.’ ”

12 Tɔn, n yɔɔsnba, ii bann i yan ni ki sɔɔ daa tee biitdaanɔ ki kɔŋit yada ki tan mann
ŋmat poor ki nyik manfodaanɔ Yennu na.
13 Ŋaan ii sommit leeb man daar n tuu daar, taa daa be ti manfoor ni yoo nba na, ki
biit daa kpanni ki i tee tubkangbata.
14 Kimaan ti-i dia ti sinsinn yada na chib ki saa baar ti manfoor joontu, timm nan
Masia sii tee toontunnanleebe.
15 Nnae ki bi din sɔb Yennu gbouŋ ni a:
"I-i gbat Yennu kunkɔr dinna,
yaa daa nyar i tuba nan i yeejamm nba din nyar
bi tuba biaŋinba,
ki din kɔn nan Yennu ki yêtɔ na."
16 Ki lamme din gbat u kunkɔr ŋaan kɔn nanɔ ki yêtɔ? Ŋamm kaa din tee binba nyii
Ijipt ki Moses tee bi tɔɔndaanɔ na-a?
17 Ki lamme biak ki Yennu wutoor din doo bi paak ki saa jaŋ bina piinna na? Li ki tee
binba din tun toonbiit, ki tan kpo muuk ni na kaa-a?
18 Yennu daa din bet lamme a, "Bi kan mi baar maa bo yaa n turib foon tiŋ nba na
ni." Li din tee binba yêt u mɔb nae.
19 Li paak, bi din ki fit kɔɔ tiŋ maŋ ni, kimaan bi yadakaarin paak.

4

1 Tɔn, Yennu ji tur timme mɔlor maŋ a tin la foon nba ki u din pak li po na. Li paak,
ii bann i yanni man ki daa te ki sɔɔ n tan kɔŋ foon maŋi.
2 Ti gbat barŋanii na nan baa mun din gbatir biaŋinba nae, ŋaan li din ki turib nyɔɔti,
kimaan baa din gbatir, bi ki gaarir nan yada.
3 Li paak, timm nba teen yada na, ti la foon maŋa. Li din tun nan Yennu nba yet
biaŋinba nae a:
"N wutoore doo, ki n betib a
bi kan ban kɔɔ tiŋ nba ni ki n bo yaa n turib foon na."
Ŋaan waa din tan yeen linba na, ki sɔɔ ki u tun u naamii toona ki gbenna.
4 Kimaan Yennu gbouŋ ni siar po li poŋ yet daaŋanlore daar maŋ po a, "Yennu din
nyik u toona kur ki foi daaŋanlore daar."
5 Ŋaan ki u bia yet nna a, "Bi kan ban kɔɔ tiŋ nba ni ki n bo yaa n turib foon na."
6 Binba din gbat barŋanii na sinsinn na din ki la li foon, kimaan bi din yêt Yennu
mɔbe. Li paak, nisiab be ki tan saa la foon maŋ.
7 Yennu bia senn daleer ki yi daar maŋ "Dinna." Ki bina bonchiann din gar, ki Yennu
te ki Defid yet li po nan laa poŋ pak biaŋinba na a:
"I-i gbat Yennu kunkɔr dinna, yaa daa nyar i tuba."
8 Joosua-i diŋi turib foon, Yennu ji bo kan pak daleer po.
9 Li paak, foon dasiar bia daa be ki tee Yennu niib yar, nan waa din foi daaŋanlore
daar biaŋinba na.
10 Kimaan wunba la Yennu foon maŋ, u nyik u toonae nan Yennu nba din nyik u
naamii toona biaŋinba na.
11 Li paak, ŋaant man ki tin yabir ti mɔŋ ki la foon maŋ, ki ti sɔɔ tan daa kɔŋit nan
baa din yêt Yennu mɔb ki kɔŋir biaŋinba na.
12 Yennu mɔmaan maŋ tee barii nba foe, ki mɔk paŋ, ki bia di ki gar jukbanjiak nba
ŋma mɔi ŋanlee na. Yennu mɔmaan fit ŋma ki kɔɔ baat nisaarik seek nan u manfoor
boor ni, ki kɔɔ baat u tukita nan u kpaba beesin ni, ki kɔɔ bɔkitir u dudukit nan u par
ni bibikit.
13 Bont kur dɔɔ yeenin nie, ki Yennu nba tan saa bu bi buut na ninbina laatir; ki siar
kaa ki bɔri.

Yiisa-e tee ti manntɔyudaanjaann

14 Ŋaant man ki tii dia ti yada nba ki ti fiit wann na kenken, kimaan ti mɔk
manntɔyudaanjaann, ŋɔɔe tee Yennu Bija Yiisa, wunba poŋ gar saan Yennu tiɔŋ boora
na.
15 Ti manntɔyudaanɔ maŋ ki tee wunba kan fit tint ninbaauk ti butuŋ paak kaa, ŋaan
u mɔŋ din la bikinu sɔnii booru kur ni, nan taa mun laat biaŋinba na, ŋaan u lek din
ki tun biiti.
16 Li paak, ŋaant man ki tii mɔk parcheenn ki baar Yennu nba tee burchindaanɔ na
naangbouŋ boor, ki la ninbatinu nan sommir ki lin sommit yoo nba ki ti loonir.

5

1 Tɔn, mannteeb yudaanɔ kur nba ki bi gannɔ niib sinsuuk ni na, bi sennɔ a wun gaar
u leeb paake, kii mann mannu bi biit paak, kii teen Yennu.
2 Ŋaan u mɔŋ nba tee butimɔɔ sɔnii bonchiann ni na paak, u sii fit dia binba pɔɔr yan
ki kpet sɔnu na soon nna,
3 ki u mɔŋ nba tee butimɔɔ na paak, li kpaa talas ki wun mann mannu u mɔŋ toonbiit
paak nan waa mann niib toonbiit paak biaŋinba na.
4 Sɔɔ ki fit nyint u mɔŋ a wuu tee mannteeb yudaanɔ, see ki Yennu gannɔ, nan waa
din gann Aarɔnn ki teenɔ mannteeb yudaanɔ biaŋinba na.
5 Nnae mun, Masia din ki nyinn u mɔŋ ki donn u mɔŋ a wuu tee manntɔyudaanɔ,
ŋaan Yennu-e din yetɔ a:
“Fine tee n Bija; dinnae ki n teen a Baa.”
6 Ki siar po u bia yet a:
“A sii yɔɔ tee manntɔɔe, Melkisedek paabu ni.”
7 Tɔn, Yiisa nba din be tingbouŋ na ni yoo nba na, u din mei Yennu ki barimɔ, ki bui
nan ninnyuut, Yennu nba saa fit fatɔ kuun ni na boor. Waa din baakit Yennu na paak,
ki Yennu gbat u miaru.
8 U tee Yennu Bijae, ŋaan u lek dii biake, Yennu mɔsaku ni,
9 ki tan gbenn biak dinu maŋ, ki te ki binba kur saak u mɔb na la tinnu nba kaa
gbennu.
10 Ŋanne ki Yennu yiinɔ mannteeb yudaanɔ, Melkisedek paabu ni.

Yada lunu kpaanii

11 Ti bo saa pak Masia nan Melkisedek po bonchiann, ŋaan li paar nan ki ti wanni,
kimaan i ki bant li paak yiami.
12 Nna yoo li ji bo kpaa talas ki yii tee wannteebe, ŋaan i bia loon ki sɔɔ n wanni
Yennu mɔmaan pinpiik ni sɔnii na. I bia daa ŋan nan biime, i ki jaŋ nan jeŋmankati.
13 Wunba daa mɔɔr biin tee bibunne, ki daa ki bann yentinu wannu na fanu.
14 Ŋaan jeŋmankat tee saakab yare, ŋamme tuu tumii ki bann bonbiir nan bonŋann
bɔkitu.

6

1 Li paak, ŋaant man ki tii dia saakayan kii tumii Masia barii kii saa tɔɔnn; ki ŋamm
tumii u barii bonchiann ki pukin pinpiik ni wannu na po; li ji ki kpaa talas bin ŋamm
wanni a, nyikin toonbiit nba tee kuun sɔnu, ki teen Yennu yada,
2 ki bia wanni Yennu nyunwuru po, nan niiyiinu niib paak, nan kpeemm fiiru po, nan
tubdatu nba kaa gbennu na po.
3 Yennu-i sak, ti saa saan tɔɔnna.
4 Masiaweira nba yêt u weiu, li tan sii paar nan bin jen ki lebit bi dudukit. Sianyoo
bi din tuu be Yennu maŋ yentu nie, ki gaar bi tora nba tee Yennu Seyeeŋ na, ki lemm
Yendɔuŋ ni piiniiwa,
5 ki din tuu mi Yennu mɔmaan na manu po, ki mi durinya nba baat na paŋ po,
6 ŋaan ji tan yêt Masia weiu. Li ji paar nan bin jen ki lebit bi dudukit, kimaan bi ŋamii
kpi Yennu Bija maŋe dapunpunn paak ki dintɔ fei paanu ni.
7 Tɔn, tiŋ nba ki saak baa li paak ki li maakit ki tee jeet teen binba ŋammitir na,
Yennu-e teen piisin tiŋ maŋ paak;
8 ŋaan tiŋ maŋ-i pia kunkonii nan mɔbiit, li ki mɔk nyɔɔti. Li kan yukir ki Yennu saa
porir mɔb ki lin di muu ki biir.
9 Ti naa walonkai, taa lek piak linba na, ŋaan ti ki mɔk birsuk i po. Ti mi nan i benu
nae chee, ki i mɔk tinnu.
10 Yennu-e ŋan, ki kan tamm yaa tun linba ki turɔ, koo yaa loonɔ biaŋinba ki somm
Masiaweira, ki bia daa sommitib na.
11 Ti loon ki i sɔɔ kur n yabir u mɔŋ paake mɔkmɔk nan li joontu, ki yaa mɔk dindann
nba na n teen mɔnii ki turi.
12 Ti ki loon ki yii tee gbannyakdammi, ŋaan ti loon ki yii tee binba teen Masia yadae,
kii mɔk sukuru, ki tan gaar linba ki Yennu senn mɔsonn li po na.

Ki jiin Yennu mɔsonn nba kaa birsuk na po

13 Yennu nba din senn u mɔsonn tur Abraham yoo nba na, u din sat mɔb a u tan saa
tun waa senn mɔsonn nba nawa. Sɔɔ ki be ki chee Yennu tiɔŋ; li paak, u din jii u mɔŋ
sanne ki sat mɔb.
14 U din yetɔ a, “Li tee barmɔniie, n set saa teen piisin a paak ki bia tura yaaboona
bonchiann.”

15 Abraham din mɔk sukurue, ki tan gaar linba ki Yennu senn a u tan saa turɔ na.
16 Nirɔ-i sat mɔb, u tuu jii wunba garɔ sanne ki sat, ki mɔb nba ki u sat na n kpi
mɔniɔk kur.
17 Tɔn, binba din yaa bin gaar Yennu nba din senn mɔsonn nba na, u din loon wun
wannib nan u kan mi lebit u dudukiti; li paak ki u din sat mɔb ki pukin u mɔsonn maŋ
paak.
18 Tɔn, bona ŋanlee nba kaa lebitu na be ki wann nan Yennu set saa gbeen u mɔsonn
maŋa. Li paak, timm nba chiar saan u boor ki tinn na mɔk parcheenn, ki gaar dindann
nba be ti tɔɔnn po na chib.
19 Dindann nba ki ti mɔk na tee manfoor jaantarik nba dia ti manfoor fanu nae. Li
tee dindann nba gar Yendɔuŋ ni diiuk kaaruk nie ki kɔɔ diiuk maŋ kasii boor na.
20 Yiisa din gaar ti paak ki teen sɔnliitɔɔ, ki gar saan diiuk maŋ ni, ki teen ti
manntɔyudaanɔ mɔkmɔk nan mɔkmɔk, ki tee Melkisedek paabu ni manntɔɔ.

7

Ki jiin Yennu manntɔɔ Melkisedek po

1 Melkisedek maŋ din tee Salem doo bate ki bia tee Yabint Yennu manntɔɔ. Abraham
nba din tan nyii tɔb nba ki u kɔn nyann batnba banna na, ki Melkisedek chetɔ ki teen
piisin u paak;
2 ki Abraham nyinn bona piik ni yennkɔɔ, waa kɔn fat bont nba na kur ni ki turɔ.
(Melkisedek sann maŋ paak tee a, “Yentinu Bat,” U din tee Salem doo bate; ki Salem
paak tee parmaasir, li paak ki u bia tee “Parmaasir Bat.”)
3 Labasiar ki be ki want Melkisedek baa po, koo u naa po, koo u yeejamm po. Labasiar
kaa ki want u maru po, koo u kuun po. U naan Yennu Bijae ki yɔɔ tee Yennu manntɔɔ
mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
4 Li paak, i la waa tee nijaann biaŋinba, kimaan ti yeejajaann Abraham din nyinn waa
kɔn fat bona nba tɔb ni piik ni yennkɔɔ ki turɔ.
5 Ki sennu din wann a Liifai teeb yaaboona nba tee mannteeb na n tuu gaar bi niib
Juu teeb nba mɔk linba, li bona piik ni yennkɔɔ, ŋaan bi niib maŋ mun bia lek din tee
Abraham yaaboonae.
6 Melkisedek din ki tee Liifai teeb yaaboonn kaa, ŋaan u din gaar bona piik ni yennkɔɔ
Abraham boor, ki bia teen piisin ŋɔɔ Abraham nba din gaar Yennu mɔsona na paak.
7 Mɔniɔk kaa nan nirɔ nba teen piisime tee nijaann ki gar wunba gaan piisin maŋ.
8 Mannteeb nba din tuu gaan niib nba mɔk linba li bona piik ni yennkɔɔ na din
tee nisaariie ki tuu tan kpo; ŋaan Melkisedek, wunba din gaar Abraham bona piik ni
yennkɔɔ na ŋarin be, nan Yennu gbouŋ nba wann biaŋinba na.
9 Ti saa fit yet a yoo nba ki Abraham din nyinn u bona piik ni yennkɔɔ na, u yaaboona
Liifai teeb nba din tan gaan bona piik ni yennkɔɔ maŋ, mun din mi bi bona piik ni
yennkɔɔ nyinnu,
10 kimaan baa lek daa din ki mar Liifai na, ŋaan ti saa fit yet a yoo nba ki Melkisedek
din chet Abraham na, ŋɔɔ Liifai din be u yeeja Abraham maŋ ni.
11 Yennu din tur Juu teeb sennu ki wann Liifai teeb bi mannu toona nba sii tee
biaŋinbae. Ki Liifai teeb maŋ toona-i diŋi be fanuie, li din bo kii kpaa talas ki
manntɔganɔ, wunba ki nyii Aarɔnn maaru ni ŋaan see Melkisedek setu ni na n baari.
12 Kimaan yoo nba ki mannteeb yudantuk lebitu din tuu tan baar ki bin lebit na, sennu
mun bia din tuu lebite,
13 ki ti Yomdaanɔ Yiisa, wunba tee manntɔganɔ maŋ nyii boorganu nba ki bi sɔɔ ki
mi tun mannu toonn na nie.
14 Sɔɔ kur poŋ mi nan ŋɔɔ Yiisa nyii Juda booru nie, booru nba ki Moses din ki mi pak
siar bi po ki jiin mannteeb po.

Ki jiin manntɔɔ nba tee nan Melkisedek na po

15 Yoo nba ki manntɔganɔ nba tee nan Melkisedek na din tan baar nae ki ti mantik
bann barii maŋ paak.
16 Ŋɔɔe tee manntɔɔ, ki nisaarik sennii ni kaa ki u teen manntɔɔ, ŋaan manfoor nba
kaa gbennu na paŋ nie ki u teen manntɔɔ.
17 Kimaan bi din sɔb u po Yennu gbouŋ ni a, “A sii yɔɔ tee manntɔɔe, Melkisedek
paabu ni.”
18 Li paak, sennkperu na ji din bakine, kimaan li ji ki mɔk paŋi, ki bia ki mɔk nyɔɔti.
19 Moses sennu maŋ din kan fit te ki siar be fanu. Ŋaan mɔtana ti ji mɔk linba teent
dindann nba chee na, ki li nie ki ti chat nakin Yennu.

20 Ki Yennu bia sat mɔb ki pukin li paak. Yennu din tuu ki sat mɔb yoo nba ki bi kaant
mannteleeb na.
21 Ŋaan Yiisa din teen manntɔɔ, yoo nba ki Yennu din sat mɔb ki betɔ a:
“Min Yennu sat mɔb ki ji kan lebit n dudukit, ki yet a
‘Fine sii tee manntɔɔ mɔkmɔk nan mɔkmɔk.’ ”
22 Li paak, Yiisa-e tee wunba wann nan mɔlor nba chee na be ki kaa lotu.
23 Tɔn, yaayoo ni mannteeb maŋ din tuu tan kpoe, ki bi leeb na n mun gaar bi toona;
li paak ki bi din yab.
24 Ŋaan Yiisa ŋarin sii yɔɔ be-e, ki tee manntɔɔ mɔkmɔk nan mɔkmɔk, ki u toona na
kan mi nyi u nuu ni ki sɔɔ n gaarir.
25 Li paak, binba chat nakin Yennu, ŋɔɔ Yiisa sann ni na, u saa fit tinnib mɔtana nan
yaayoo siiyoo, kimaan u be u manfoor ni yoo kur, ki mei Yennu ki teemm.
26 Li paak, Yiisa-e tee ti manntɔyudaanɔ nba sommitit, taa loon bianjinba. Ŋɔɔe tee
popeendaanɔ, ki ki mɔk bisiati; u be u kɔɔe ki ki tee nan biitdamm na, ki Yennu donnɔ
ki gar Yendɔuŋ ni teeb kur.
27 Mannteyudaanleeb na din tuu mann maruŋ daar n tuu daare bi tiɔŋ biit paak
sinsinn, ki bia mann maruŋ niib paak; ŋɔɔ Yiisa ki tee nna kaa; u din jii u mɔŋ ki mann
maruŋ yomkɔɔe, ki maruŋ siar ji kaa.
28 Moses sennu na tuu gann nisaariie ki teemm mannteeb yudamm, ki bi lek ki be
fanu. Sennu maŋ poorpoe ki Yennu din sat mɔb nan u Bija Yiisa, wunba sii yɔɔ be fanu
mɔkmɔk nan mɔkmɔk, ki teenɔ manntɔyudaanɔ.

8

Yiisa-e tee ti manntɔyudaanɔ

1 Barii na barnɔɔk want nan ti mɔk manntɔyudaanɔ nba tee nna mun, ki kar Yennu
nba mɔk paŋ kur na naangbouŋ niidiitu po, Yendɔuŋ ni,
2 ki tuun mannteeb yudant toona Yennu kasii yaa kasii boor; li kasii boore tee barmɔnii
jiantu langbouŋ ki ti Yomdaanɔ din ŋammir, linba ki tee nisaarik ŋammu.
3 Manntɔɔ kur nba ki bi gannɔ, li tuu kpaa talase ki wun jii piinii ki bia mann maruŋ
ki tur Yennu, nnae ki li mun kpaa talas ki ti manntɔyudaanɔ n tur siar.
4 Li-i bonni tee ki u be tingbouŋ na ni, u bo kii tee manntɔɔ faba, kimaan mannteeb
nba teen Yennu piinii, nan Juu teeb sennu nba tee bianjinba na, poŋ be.
5 Baa tuun linba na tee Yendɔuŋ ni diiuk toona ninnauŋo; Moses nba din tun linba na
naan nnae; kimaan Moses nba din yaa wun faa Yenjiantu lanbouŋ yoo nba na, Yennu
din kpaanɔ ki yet a, “A tun bonsiar kur nan maa wanna bianjinba jɔɔr na paak na.”
6 Ŋaan Yennu tur Yiisa mannu toona nba chee bi mannu toona na, nan u mɔlor nba
chee ki be Yennu nan nisaarii sinsuuk ni bianjinba na, kimaan u mɔlor maŋ gaa nan
mɔsona nba chee Moses yar nae.
7 Kimaan sinsinn mɔlor na-i diŋi fit te ki nisaarii be fanu, li ji din bo kii kpaa talas ki
Yennu n tur mɔlor pukin taar munlee.
8 Ŋaan Yennu din la nisaarii biite yoo nba ki u yet a:
“Min Yennu beeri a,
yoo baat, ki n tan saa lor mɔlorpaann nan Israel teeb
nan Juda teeb.
9 Li tan kii tee nan mɔlor nba ki n din lor nan bi yeejamm,
yoo nba ki n kub bi nii ki nyinnib Ijipt tiŋ ni na kaa.
Bi din ki teen mɔlor nba ki n lor namm na yada,
li paak, ki n baka din kaa bi po.
10 Min Yennu yet nan n saa senn mɔlor nba nae
ki tur Israel teeb, daa nba baat na ni:
N ji saa teen n sennii maŋ bi dudukit nie,
ki sɔbir bi para ni.
Mine sii tee bi Yennu, ki bi tee n niib.
11 Li ji kii kpaa talas ki bi sɔɔ n wann u lɔɔ koo u ninja a,
‘Fini, bant Yennu,’ kimaan sɔɔ kur sii min,
laa nyii tarik ki saa tuu paarɔ.
12 N tan saa nyik chab bi biit,
ki kan ban tiar bi yanbɔntoona po.”
13 Yennu nba pak mɔlorpaann maŋ po nae, ki sinsinn mɔlor na teen mɔlorkper; ki
bonsiar nba kpet ki kokir, li kan yukir ki li ji sii kaa.

9

Ki jiin tingbouŋ na ni nan Yendɔuŋ ni Yenjiantii po

1 Tɔn, Yennu nba din lor sinsinn mɔlor ki turib na, ki u bia turib sennii nba ki bi sii
waar kii jiantirɔ fanu; ki bi bia mɔk siaminba ki bi sii jiantirɔ.
2 Bi din faa bonkob-gbant lanbouŋo, ki li mɔk paklooru nan linn po, ki yi paklooru na
kasii boor. Bi din senn fitire paklooru na ni, ki teebul see leŋ, ki boroboro tɔɔ li paak ki
bi teen Yennu.
3 Li linn po na mun ki bi yi leŋ kasii yaa kasii boor.
4 Salima binbintir din be, ki bi jokit bonnunubit li paak ki teen Yennu, ki Yennu mɔlor
lakir be, ki bi tabin salima li kur po, ki salima bobir be lakir na ni nan jeet nba yi mana
na. Ki Aarɔnn patu nba din bint fapaant na kpee lakir maŋ ni, ki tana ŋanlee nba ki bi
din jabir ki sennii sɔb li paak na kpee li ni.
5 Bonsia nba mɔk kpinkpant* din tɔɔ lakir maŋ paak, ki bi kpinkpant baak siaminba
tee toonbiit nyikinchab boor na, ki li want nan Yennu be leŋ. Ŋaan mɔtana kaa tee yoo
nba ki ti saa pak bont maŋ po nan li barnɔɔk kuri.
6 Bi din senn bona kur nnae, ki mannteeb tuu kɔɔ Yenjiantu lanbouŋ maŋ paklooru
ni daar kur ki tuun Yenjiantu toona.
7 Ŋaan mannteeb yudaanɔ kuukɔɔe din tuu kɔɔ lanbouŋ na linn po yomkɔɔ binn nɔɔk
ni. U din tuu jii sɔme ki tur Yennu, u mɔŋ toonbiit paak, nan niib nba tuu kpet tun biit
na paak.
8 Yennu Seyeeŋ din want Yenjiantu lanbouŋ na po fanu, a siaminba tee kasii yaa kasii
boor na daa ki loot, yoo nba ki paklooru maŋ daa be na.
9 Linba na tee barjokite ki tur timm nba be mɔtana, ki want nan binba din jiantir
Yennu na nba din tuu teenɔ bi piinii nan bi bonkobit sɔn nba na kan fit wuur bi para
ni biit Yennu boor,
10 kimaan ŋann din tuu tee jeet nan bonnyunyuut nba kɔɔ nan linba ki kɔɔe, nan
gbanant ŋammu po. Linba na kur din tee gbanant paak senniie a bii waar mɔkmɔk nan
yoo nba ki Yennu tan saa senn u sennpaann.
11 Ŋaan Masia, wunba tee sɔnnŋanu na manntɔyudaanɔ baara. Waa kɔɔ jiantu lanbouŋ
nba ni ki tuun na tee lanbonjaann nba be fanu nan barmɔniie; li ki tee nisaarik nba faa
linba kaa, li bia ki tee tingbouŋ na ni yar kaa.
12 Masia nba din saan kɔɔ jiantu lanbouŋ maŋ ni ki saa baar kasii yaa kasii boor
yomkɔɔ yoo nba, ki li gbenn nna, u din ki jii buunii nan naajai sɔn kaa ki mann maruŋ,
ŋaan u din jii u mɔŋ sɔme ki pa ki nyinnit daabisin ni mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
13 Bi din tuu jii buunii nan naajai sɔme, ki bia jii naasar ki mann ki joo muu, ki jii
li tanpent nan sɔn na ki mii mii niib nba mɔk yanbɔmm Yennu tɔɔnn na paak, a lin
ŋamm bi gbanant ki bii yeen.
14 Linba na-i ŋamm gbanant, ŋaan Masia sɔme mantik saa nyinn biit ti para ni ki tii
waa manfodaanɔ Yennu, kimaan Seyeeŋ nba yɔɔ be na paŋ nie ki ŋɔɔ Masia jii u mɔŋ
ki mann maruŋ nba be fanu fanu ki tur Yennu.
15 Li paak, Masia-e tee wunba ŋamii mɔlorpaann na, a Yennu nba yiin binba na n la
yiar sanpaapo mɔkmɔk nan mɔkmɔk, nan ŋɔɔ Yennu nba lor na. Bi saa la yiar maŋ,
kimaan Masia poŋ din kpowa; li paak, binba din tuun toonbiit yoo nba ki sinsinn mɔlor
daa din see na, u kuun maŋ nyinnib toonbiit maŋ tubdatu niwa.
16 Tɔn, nirɔ-i sɔb u fadinu gbouŋ, see ki bi tan wann nan wunba sɔb gbouŋ na kpowa,
17 kimaan yoo nba ki wunba sɔb fadinu gbouŋ maŋ daa be u manfoor ni na, gbouŋ
maŋ ki mɔk yiikoo. Li yiikoo be u kuun poorpoewa.
18 Li paake te ki sinsinn mɔlor na din tuu mɔk yiikoo sɔn maruŋ poorpo.
19 Sinsinn, Moses din tuu mɔn Yennu sennu na kure nan laa sɔb biaŋinba na. Li
poorpo wun jii dufatlai ki lor nan pekobmɔnt ki pakii naajai nan buunii sɔn nba ŋmat
nan nyun na, ki miit sennu gbouŋ na paak, nan niib maŋ kur paak,
20 ki beerib a, “Mɔlor nba ki Yennu senn turi a yin sakir na sɔme na.”
21 Moses bia din tuu mii sɔn maŋ Yenjiantu lanbouŋ na paake, nan bona kur nba ki
bi dia jiantir Yennu na paak.
22 Barmɔniie, Yennu sennu wannu ni, sɔme din tuu ŋamm bont kur ki li be fanu ki ki
mɔk biiti, ki sɔm-i kii nyii, Yennu kan nyik chab niib biiti.

Masia maruŋ nae kpeent biit

23 Li paak, li din tuu kpaa talase ki bin mann maruŋ ki ŋamm bona nba tee Yendɔuŋ
ni bona ninnauŋ na; ŋaan maruŋ nba chee na saa ŋamm Yendɔuŋ ni bona tiɔŋo.

---

* **9:5 9.5** Bi maan ni, bi yib “cherubime”, ki bi naan bonkobit, ŋaan mɔk kpinkpant.

24 Nisaarik nba din ŋamm boor nba tee kasii ki nannir nan Yendɔuŋ ni bont nba tee
li barmɔnii na, Masia din ki saan kɔɔ leŋ kaa, ŋaan u din saan kɔɔ Yendɔuŋ mɔŋ mɔŋ
nie, siaminba ki u be Yennu tɔɔnn, ti paak na.
25 Juu teeb mannteeb yudaanɔ na din tuu kɔɔ nan bonkobit sɔn, siaminba tee kasii yaa
kasii boor na yomkɔɔe, binn kur nɔɔk ni; ŋaan Masia ŋarin ki yaa wun mann maruŋ
taar munŋaa kaa.
26 Li-i diŋi bonni tee nnaie, ŋann laa din nyii durinya namu pinpiik niwa, u din bo
saa di biak taar munŋaaewa. Ŋaan mɔtana, yoo nba per joontu na, ki u dɔkit a wun jii
u mɔŋ ki mann maruŋ ki kpeen biit.
27 Yennu senn a see ki nirɔ kur n kpo yomkɔɔ, ki li poorpo ki wun bu u buut.
28 Li paak, Masia nba din jii u mɔŋ ki mann maruŋ yomkɔɔ ki nyinn nisaarii bonchiann
biit na tan saa jena, ki ji tan kan boi biit po kaa, ŋaan u tan saa tinn binba guu-u nan
bi para kur nae.

10

1 Juu teeb sennu na din tuu tee Yendɔuŋ ni bonŋana ninnauŋ nba din be sɔnu ki baat
nae, ŋaan li din tuu ki tee li mɔŋ mɔŋ kaa. Li paak, binn kur maruŋ nba din ki gbent
na kan fit teen binba baat nan maruŋ na kasii.
2 Li maruŋ-i bonni fit ŋamm bi para, bi din bo saa mann yomkɔɔe ŋaan ji nyik, ki biit
ji kii waabi.
3 Ŋaan binn n tuu binn maruŋ toona na kpan din tian niib na bi biit poe.
4 Kimaan naajai nan buunii sɔn na kan fit nyinn biiti.
5 Li paak, Masia nba din yaa wun sik tingbouŋ na ni yoo nba na, u din bet Yennu a:
“A ki loon maruŋ nan piinii kaa,
ŋaan a ŋamm gbanante ki turin.
6 A ki mɔk parpeenn nan bonkobit nba ki bi mann maruŋ
ki jokitir muu, biit paak na.
7 Li paake te ki n din yet a,
‘Yennu, mine na, n saa tun a loomm
nan laa sɔb a gbouŋ ni ki yet n po biaŋinba nawa.’ ”
8 Sinsinn, u din yet a, “A ki mɔk parpeenn nan maruŋ nan piinii, nan bonkobit nba ki
bi mann maruŋ ki jokitir muu na, nan maruŋ nba ki bi tuu mann biit paak na kaa.” Bi
din tuu mann maruŋ maŋ kura nan sennu nba wann biaŋinba nae.
9 Li poorpo ki u bia yet a, “Yennu, mine na, n saa tun a loomma.” Li paak, Yennu faa
kpeen marunkpera kura, ŋaan jii Masia maruŋ na ki senn li seenu ni.
10 Yiisa Masia din tun linba ki Yennu loon wun tun nae, ki jii u gbanant ki mann maruŋ
yomkɔɔ ki te ki ti teen Yennu niib.
11 Mannbooryeŋ nba ki Juu teeb manntɔɔ kur tuun daar n tuu daar na kan fit nyinn
biiti.
12 Ŋaan Masia ŋarin din mann maruŋ yomkɔɔe, linba mɔk yiikoo yoo kur, biit paak,
ŋaan ŋmat doo Yendɔuŋ ni ki kar Yennu niidiitu po.
13 Leŋe ki u be ki guu mɔkmɔk nan Yennu nba tan saa teen u datai u taakpakita.
14 Li paak, ŋɔɔ din mann marunyemmire ki te ki binba ki u nyinnib biit ni na be fanu
yoo nba kaa gbennu.
15 Ki Yennu Seyeeŋ mun bia teent u siara a:
16 “Yennu yet a
‘Maa yaa n turib mɔlor nbae na daa nba baat na ni:
N tan saa teen n sennii bi para ni,
ki sɔbir bi dudukit ni.’ ”
17 Li poorpo ki u bia ŋamm yet a, “N ji kan mi tiar bi yanbɔmm nan bi biit po.”
18 Yennu nba nyik chab biit na, u ji ki loon marunsiar biit paaki.

Ti chat nakin Yennu man

19 N naa waas, Yiisa kuun maŋ paak ti mɔk parcheenn nan tin kɔɔ boor nba tee kasii
yaa kasii na ni.
20 Yiisa gbanant nba tee sɔnpaanu nan sɔnu nba mɔk manfoor nae loot tammɔb maŋ.
21 Ti manntɔjaann nba yen Yennu ŋaak maŋ na paak,
22 ii ŋaan ki tin chat nakin Yennu man nan para nba be fanu, nan barmɔnii yada, ki
daa mɔk birsuk, nan ti para nba ki Yiisa sɔn nyinn dudukbiit li ni na, nan ti gbanant
nba ki ti din wuur nan nyun nba kaa jakint na.
23 Ii ŋaan ki tii dia dindann nba ki ti fiit wann na fanu ki daa birisi, kimaan wunba
din senn mɔsonn ki turit na tee barmɔnii daanɔe.

24 Ii ŋaan tin yabir ki fiin leeb lomm nan bi toonŋana,
25 ki daa nyikit lakinu nan leeb, nan siab nba nyikit biaŋinba na, ŋaan ii sommit leeb
man, taa ji mantik laat ti Yomdaanɔ daar maŋ nba nyarii nakii biaŋinba na paak.
26 Taa bann barmɔnii nba ki bi fiit wannit na, ti-i biaki ŋammit tuun toonbiit,
marunsiar ji kaa ki saa wuur ti biit maŋi.
27 Linba ji biar tee buut bunu nba mɔk jaŋmaaniie, nan muchiɔŋ nba baat ki tan saa
biir binba yêt Yennu na.
28 Wunba din yêt Moses sennu na weiu, ki niib bann ki teen siaradamm banlee koo
ki gar niib banlee, bi din tuu kpiu, ki ninbatinu kaa.
29 Li paak, nirɔ nba fiak Yennu Bija maŋ ki ki baakit sɔn nba ŋamm Yennu mɔlor ki
nyinnɔ u biit ni na, ki sukii burchinseyeeŋ na, bikint li yɔɔ nba tan saa jaŋ nan tubdatu
nba.
30 Kimaan ti mi nan Yennu-e yet a, “Mine saa pa pann ki jiin biit.” U bia yet a, “Min
Yennu-e tan saa bu n niib buut.”
31 Li tee jaŋmaansooruko nan sɔɔ n kɔɔ Yennu nba fo na wutoor ni.
32 Ii tian man yoo nba gar na labaar; Yennu maŋ yentu nba din yent i paak na poor
po, i din dii biak bonchiann, ŋaan li siar din ki nyannini.
33 Sianyoo bi din tuu sukii-i paanu ni, ki daamii-i bonbiir, ki yenn yoo ki i tuu tan teen
siir nan yin pukin binba ki bi tumm nna maŋ po, ki di biak namm.
34 I din mɔk ninbatinu nan binba be dansarii ni; ki sianyoo bi din tuu fat i yent, ŋaan
ki i lek mɔk parpeenn, kimaan i mi nan yaa mɔk yent nba chee, ki bia ki mɔk gbennu
yaayoo.
35 Li paak, i daa nyikit yabiru mani, kimaan i yabiru na baat nan nyɔchiɔŋo.
36 Li ŋan ki yii mɔk sukuru, ki fit tun Yennu loomm, ki la waa din senn mɔsonn a u
saa turit linba na.
37 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Li tenn yoo waaminnae ki wunba baat na saa baar,
ki kan yukir nan baaru.
38 Ŋaan n niŋamm na ŋarin tan saa teenin yada kii mɔk manfoor,
ŋaan bi yenɔ-i ŋmat poor, n tan kii mɔk parpeenn nanɔ.”
39 Timm ki tee nisiab nba ŋmat poor ki baa yann kaa, ŋaan ti teen Masia yada ki u
tinnita.

11

Ki jiin yada po

1 Yada tee, taa ki mɔk birsuk nan bont nba ki ti mɔk dindann li paak, ki mi nan linba
ki ti ki laat nan ti ninbinn set be nae.
2 Yennu din pak yaayoo ni niib na, bi yada paake.
3 Ti yada paake ki ti bann nan Yennu mɔmaame din nan durinya na, ki taa laat bona
nba na, u din ki jii bonsiar kaa ki nanni.
4 Abel yada paake ki u din mann mannu tur Yennu, ki li mannu ŋan gar Keenn yar.
U yada paake ki Yennu din pakɔ ki purɔ yentinnɔ, kimaan ŋɔɔ Yennu din gaar u piinii
nawa. Abel din kpowa, ŋaan u yada paake ki u bia lek daa piak.
5 Enok yada paake ki u din tan ki kpo, ŋaan ki Yennu jiiu ki doo nanɔ Yendɔuŋ ni, ki
sɔɔ ji ki lau; kimaan Yennu-e jiiu. Ki li sɔb Yennu gbouŋ ni a yoo nba ki Yennu daa din
ki jiiu na, ŋɔɔ Yennu numm din gboouwa.
6 Nirɔ-i kii teen Yennu yada, li yɔɔ kan fit penn ŋɔɔ Yennu pari, kimaan wunba kur
baat Yennu boor, li kpaa talas ki li yɔɔ n teen yada nan Yennu set be, ki teen binba loonɔ
na nyɔɔt.
7 Nowa yada paake din te ki u gbat Yennu kpaanii ki jiin bona nba ki u daa kan fit lar
nan u ninbinn na po. U din sak Yennu mɔb ki kpaa ŋaringbeŋir, ki ŋɔɔ nan u ŋaateeb
kɔɔ leŋ ki tinn. Ŋanne din wann nan tingbouŋ na niib mɔk biit; ŋaan ki u yada maŋ
paak ki Yennu din purɔ yentinnɔ.
8 Yada paake din te ki Abraham sak Yennu yiinii ki saan tiŋ nba ki Yennu maŋ senn
mɔsonn a u saa turɔ na ni. U din nyik u mɔŋ dooe, ŋaan saa siaminba ki u ki mi.
9 U yada paake ki u din saa tee saamɔ, tiŋ nba ki Yennu senn mɔsonn a u saa turɔ na
ni. U din be bonkob-gbant lanbont nie. U waas Aisak nan Jakɔb nba din tan gaar Yennu
mɔsonn na mun din be li biaŋe.
10 Kimaan Abraham din guu a wun tan kɔɔ doo nba ki Yennu bɔɔn ki maa na nie, ki
li dooe tee linba sii yɔɔ be.

11 U ŋaapoo Sara din kpeta ki ji kan fit mari, ŋaan ŋɔɔ Sara yada paake ki u din tan
soor poor ki mar, kimaan u mi nan Yennu nba senn mɔsonn na tee barmɔnii daanɔe.
12 Li paak, Abraham nba din ji tan ki fɔk nan kuun na, ŋaan u kuukɔɔ yaaboonae tan
yab nan ŋmaabira nba yab biaŋinba na, ki bia yab nan mɔktanbiinii nba yab ki kaa
kann biaŋinba na.
13 Niib nba na kur din tuu tan kpo nan bi yadae, ŋaan daa ki gaar Yennu nba senn
mɔsonn a u saa turib linba na, ŋaan bi yada maŋ paak, bi din dɔŋ lar banfɔkirewa,
kimaan bi din bann ki sak nan bi tee saamme, ki bia tee nitintaaka tingbouŋ na ni.
14 Niib-i yeen linba na, li set fiit ki want nan bi lek daa gorii bi tiɔŋ digbann siar poe.
15 Ki niib maŋ baka kaa baa poŋ din nyii digbansiar nba na po. Bi-i diŋi dukii li po,
bi din bo saa fit ŋmata.
16 Ŋaan bi baka din be siaminba chee ki tee yendɔuŋ na poe. Li paak, Yennu mɔk
yuugontir nan bin yiinɔ bi Yennu, kimaan u poŋ din ŋamm dosaue ki guumm.
17 Yoo nba ki Yennu din bikin Abraham na, u yada paake ki u din jii u bija Aisak, a
wun mann mannu ki tur ŋɔɔ Yennu. Gotir, ŋɔɔ Abraham nba din gaar Yennu mɔsona
maŋ na, ŋɔɔe bia din jii u biyemmir a wun mann mannu ki tur Yennu.
18 Yennu din yetɔ a, “Aisak nie ki a tan saa la yaaboona nba ki n senn mɔsonn a n saa
tura na.”
19 Ki Abraham ji bann nan Yennu fit fiint niib kuun ni; ki li set want nan Abraham din
gaar Aisak kuun nie.
20 Aisak yada paake din te ki u senn mɔsonŋann nba yaa lin tan baar Jakɔb nan Esɔɔ
paak.
21 Yoo nba ki Jakɔb din yaa wun kpo na, u yada paake din te ki u teen piisin Joosef
bonjai na paak, ki din tan diin u patu ki jiant Yennu.
22 Joosef manfoor nba din tan yaa lin gbenn yoo nba na, u yada paake ki u din pak
Israel teeb nyinu po Ijipt tiŋ ni, ki wannib baa tan saa teen u kpaba biaŋinba.
23 Moses baa nan u naa nba din marɔ yoo nba ki la ki u fan bonchiann na, bi yada
paake ki bi din bɔrɔ ki tan jaŋ ŋmaarii ŋantaa, ki din ki jee bat sennu na.
24 Moses nba din tan kpaat yoo nba, u yada paake ki u din ki sak bii yiu Bat Faaro
bipoo bija.
25 U din sak nan wun di biak nan Yennu niibe, ŋaan ki ki sak toonbiit parpeenn nba
tee waaminna na.
26 U din dukin a bi-i sukiiɔ Masia paak, li mɔk nyɔɔt bonchiann ki chee Ijipt tiŋ ni
mɔkint kur, kimaan u ninbinn din kpaa nyɔɔt nba baat na paake.
27 Ŋɔɔ Moses yada paake din te ki u nyii Ijipt ki ki jee bat na wutoori, ŋaan lek saa
tɔɔnn nan u set la Yennu nba ki sɔɔ ki laatɔ nan ninbinn nae.
28 U yadae te ki u din piin yukitgar jaamm, ki senn sennu a bin mii sɔn bi ŋei tammɔi
paak, ki kuun malaka na tan daa kpi Israel teeb bijakpera.
29 Israel teeb yada paake ki Mɔkmuŋ na din bɔkit ki teen tinkooŋ ki turib ki bi poot,
ki Ijipt teeb na mun yabir a bin poot, ŋaan ki mɔkir maŋ nyun jiin mubin ki diib.
30 Israel teeb nba din tan baar Jeriko yoo nba, bi yada paake ki bi din somm lint li
joona daa ŋanlore, ki li baa.
31 Poochonchonn nba ki bi yiu Rahab na yada paake din te ki Israel teeb ki kpiiu, ŋaan
kpii binba din ki gbat Yennu mɔb na, kimaan Israel niib nba din baar a bin diis doo maŋ
na, ŋɔɔe gaarib saauŋ.
32 N bia beti siab labaar ki pukini-i? Yoo-i bonni yab, n bo saa beti Gideonn labaar,
nan Barak labaar, nan Samsonn labaar, nan Jefta labaar, nan Defid labaar, nan Samuel
labaar, nan Yennu sɔkiniinba labaara.
33 Bi yada paake ki bi siab din kɔn nyann tinii, ki siab mun tun linba tee fanu, ki siab
mun gaar Yennu mɔsona, ki siab soor yanbɔra mɔi,
34 ki siab mun kpeen muchiɔŋ, ki siab tin nyii jukbanjai kuun ni. Ki siab mun tee tariie
ŋaan din tan kpant paarib, ki siab mun took tɔbii nan paŋ ki te ki boorganu lanjimanba
chiar.
35 Ki poosiab la bi nikpiimm nba din kpo na fiir kuun ni.
Ki siab nba din teen Yennu yada na paak ki bi boo kpiib, ki bi ki yêt Yennu weiu a bin
nyi kuun maŋ ni, kimaan bi loon bin fiir kuun ni ki la manfoor nba chee.
36 Ki niib din daan siab nyatuk, ki bia boob kpaasir; ki bi baan bi siab jarit, ki jiib saan
kɔɔmm dansarii.
37 Bi din jaat bi siab tanae, ki ŋma bi siab ki poriib; ki bi jikit jukbanjai ki kpi bi siab;
ki leeb din lia pegbant, ki leeb bia lia bugbant ki lin namu, ki niib mukisib ki dintib biak.
38 Tingbouŋ na teeb din ki jaŋ nan bii be nammi. Ki bi din lin yeek kunkoot paak nan
kunkona ni, ki lin dɔɔ tanfiat nan fɔrii ni.

39 Binba na kur yada paake ki Yennu din pakib, ŋaan ki bi daa ki gaar linba ki u senn
a u saa turib na,
40 kimaan ti paake ki u din mantik dukii bonsiar nba chee na po, ŋanne ki u saa te ki
timm nan ŋamm n tan lakin kii be fanu nan barmɔnii.

12

Ki jiin ti Baa Yennu po

1 Binba na kur tee siaradamme ki lintit. Li paak, ii ŋaan ki tin yabir ki fok lu linba kur
saa gɔɔrit Masia sɔnu ni, nan biit nba saa soorit; ii ŋaan man ki tii di sukuru ki gbaa
gbaar nba yaa lin baarit na.
2 Ŋaant ki tin kpan kpaa ti ninbina Yiisa paak; ŋɔɔe ki ti yada gaa u paak li pinpiik
niwa nan li joontu na ni. Dapunpunn na din ki te ki u nyik yabiru. Parpeenn nba din
baat u paak na paak, u din ki dukin ki li mɔkɔ fei nan wun kpo li dapunpunn paaki,
ŋanne te ki u ji kar Yennu naangbouŋ paak, u niidiitu po mɔtana.
3 Ii lek bikin waa din gaar naŋ biitdamm boor biaŋinba. Li paak, i daa te ki i gbanu
baŋit ki i nyikit yabiru.
4 Yaa yabii ki kɔn nan biit na, ŋaan i sɔɔ daa ki mi yabir ki li saa baar kuumi.
5 I ki tian Yennu nba kpaani, nan baa nba tuu kpaan u waas biaŋinba na-a? Li sɔb a:
“N bik, Yennu-i teena kpaanii yoo nba, fan gbiint,
li-i tee ki u dat a tubir, faa daa nyikit a yabiru,
6 kimaan Yennu kpaan wunba ki u loonɔe,
ki wuu gaar wunba ki teenɔ u bik,
li yɔɔe ki u daar u tubir.”
7 Yabit i fardinu ni nan bik nba ki u baa tuu dat u tubir ki wun di fara biaŋinba na.
Yennu-e teeni tubdatu, yaa tee u waas na paak, kimaan bik kaa ki ki laat tubdatu u baa
boori.
8 Li-i tee ki u ki dat i tuba nan waa tee u waas kur biaŋinba na, ŋann li want nan i tee
kpenŋmiae, i ki tee u waas kaa.
9 Ti baanba nba be tingbouŋ na ni daar ti tubae, ki ti teemm baakir. Li paak, li ŋan ki ti
mantik sikin ti mɔŋ ki tur ti baa Yennu nba be Yendɔuŋ ni na, ki la manfoor.
10 Ti baanba nba be tingbouŋ na ni jikit yoo waaminna ki daar ti tuba baa loon
biaŋinbae, ŋaan Yennu ŋarin daar ti tuba, ti mɔŋ sommir paake, a ti binbeŋ n ŋamm
kii yeen nan ŋɔɔ Yennu binbeŋ na.
11 Tubdatu yoo tone, li ki mɔk parpeenni, ŋaan li poorpoewa, ki binba dii tubdatu fara
na ji tuu la nyɔɔt nba tee parmaasir nan yentinu binbeŋ.

Kpaanii

12 Li paak, kakitir i dunkpeena, ki chekin i nii nba baŋ na,
13 kii tɔk sɔnu nba took, ki wunba ki waa barmɔnii na n set fanu ki daa baa.
14 Yabit kii mɔk parmaasir i leeb sinsuuk ni, kii mɔk binben-yeeŋ, kimaan sɔɔ-i kii
mɔk ŋann, li yɔɔ tan kan la ti Yomdaanɔ.
15 Ii chek man ki tan daa kɔŋit Yennu ninbatinu na. I sɔɔ daa mɔk tonu u par ni, ki li
tonu na n baar nan parbiir leeb paak, ki biir niburchiɔŋu.
16 I sɔɔ daa chommi, koo ki gorii Yennu barii yann ki tee nan Esɔɔ, wunba din jii u
saakatuk ki kpent jeet ki dii yomm na.
17 I mi nan li poorpo, u din tan loon wun gaar u baa mɔsonŋann ki mɔ nan ninnyuut,
ŋaan ki lar, kimaan u ji din ki la sɔnu nba ki u saa tɔkin ki lebit waa poŋ biir linba na.
18 Tɔn, yimm ki baar bonsiar nba ki i saa fit siir, nan Israel teeb nba din baar Sainai
jɔjaann boor na kaa, siaminba ki muchiɔŋ di, ki bunbɔnchiɔŋ be, ki wonpaaruk da,
19 ki naatunn mɔ, ki kunkɔr pak na kaa. Baa din gbat li kunkɔr yoo nba, bi din jak
baruŋo ki ji ki loon li kunkɔr n pak pukini,
20 kimaan sennu nba ki bi gbat na paak bi niiwa. Li din yet a, “Bonkobuk-u lekii sii
jɔɔr maŋ gbaa, bin jaatɔ tana ki kpiu.”
21 Li boor din mɔk jaŋmaansooruk bonchiann, ki Moses yet a, “Jaŋmaanii mɔkin, ki
n gbanant jekir.”
22 Ŋaan yimm ŋarin baar kunkonn nba sann tee Sayɔnn, linba tee manfodaanɔ
Yennu doo, ki tee Yendɔuŋ ni Jerusalem, siaminba ki malakanba tusaa tusaa lakin nan
parpeenn nae.
23 Yimm tan baar niib nba ki Yennu teemm u waas, ki bi sana sɔb Yendɔuŋ ni na
boore. I baar Yennu nba tee nisaarik kur barbuurɔ na boore, nan popeendamm nba ki
Yennu te ki bi sei be fanu na boor.

24 I baar Yiisa, wunba tee sindantinnɔ na boore, ki bia baar Yennu mɔlorpaann na
boor. Ki u sɔn nba din nyii na want barii nba ŋan ki gar Abel sɔn yar.
25 Li paak, ii mi man ki i yêt Yennu nba kpaani na mɔb, kimaan Israel teeb nba din
yêt wunba din kpaamm tingbouŋ na ni mɔb na, Yennu din tan ki nyik bi tubdatu; ki ti-i
yêt kpaanii nba nyii Yendɔuŋ ni na, ti tan saa teen nlee ki nyi tubdatu ni?
26 Li yoo na, Yennu kunkɔr din nik tingbouŋ nae, ŋaan mɔtana u senn mɔsonn ki yet
a, “N ji kan nik tingbouŋ na kuukɔɔ kaa, ŋaan n tan saa nik tingbouŋ na nan sanpaapo
kurewa.”
27 Mɔbona nba yet a, “N ji” na, li fiit want nan bonnankara kur tan saa nik ki mir
bote, ŋaan linba tan kan fit nik na ŋarin tan saa biar be-e.
28 Li paak, taa gaar naan nba kan mi ki nik na paak, ii ŋaan ki tii teen Yennu niipoouk
man, ki jiantɔ nan baakir nan jaŋmaanii ki u numm n gboo,
29 kimaan Yennu maŋ tee nan mudikau nae.

13

Ki jiin toona nba pent Yennu par po

1 Yaa tee Masiaweira na paak, ii loon i leeb man yoo kur.
2 I daa tammit saamm gaaru po, kimaan nisiab din tan gaar malakanba saauŋ, ŋaan
ki ki mi a bi tee malakanbae.
3 Ii tian nisiab nba be dansarii ni na po, nan yimm nan ŋamme lakin be li ni na; kii
tian nisiab nba laat mukisuk na po, kimaan i mun daa be tingbouŋ na nie nan i gbanant.
4 Ii mɔk baakir nan i leeb, i pookɔɔnt nan i jakunt ni, ki daa chommi, kimaan Yennu
tan saa dat bonchonchona nan joonbaarit nan sapaanwɔbira nan naasinwɔbira tubawa.
5 Ii nyinn i niɔŋ liklomm ni, ŋaan te ki i numm n gboo yaa mɔk linba; kimaan Yennu
yet a, “N kan mi ki nyikani, n bia kan mi ki ŋaanani.”
6 Li paak, ŋaant ki tii mɔk parcheenn ki yet a:
“Yennu-e tee n sommtɔɔ, n kan tin jaŋmaanii,
nisaarik saa teenin bee?”
7 Ii tian man i yudamm nba din tuu piak Yennu maan ki teeni na po; kii dukii bi
binbeŋ nyɔɔt nba tee biaŋinba, kii tokii bi yada.
8 Yiisa Masia nba won tee biaŋinba wonn na, u bia tee nnae dinna, u bia sii tun tee
nnae mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
9 I daa ŋaant ki wannsaanbooru booru n boonini, ki i tan saa mann tut sɔnŋanu maŋ.
Li ŋan ki Yennu sommir n tur nirɔ paŋ u par ni; jeet sennii nba jiin jeet dinu po weiu
kan turɔ paŋi. Nisiab nba dia jeet sennii na poŋ ki laat sommsiar li ni.
10 Tɔn, binba mann mannu Juu teeb Yenjiantu boor na ki mɔk yaak nan bii di linba
be ti maruŋ binbintir na paaki.
11 Ki Juu teeb mannteeb yudaanɔ tuu kɔɔ nan bonkobit sɔn Yennu diiuk ni, kasii yaa
kasii boor na, ki mann maruŋ biit paak, ŋaan joo bonkobit maŋ nant muu bi doo na
kpiŋ po.
12 Li paak ki Yiisa mun din kpo doo na kpiŋ, a wun nyinn niib bi biit ni, nan u mɔŋ
sɔn.
13 Li paak, ŋaant ki tin nyi ki saan u boor man, ki sak di fei nanɔ.
14 Kimaan doo nba saa biar kaa tingbouŋ na ni; dosau nba baat nae ki ti guur.
15 Li paak, ii ŋaan ki tii dontir Yennu yoo kur Yiisa sann ni; paku nba nyi ti mɔi ni nae
tee mannu ki turɔ.
16 I daa nyikit toonŋana tumu, kii chentir yaa mɔk linba nan i leeb. Li maruŋ boorue
pent Yennu par.
17 Ii saak i yudamm mɔi ki sikin i mɔŋ ki turib, kimaan bi baka be i benu ni, kimaan
bi tan saa wann Yennu bi toona nba ki bi din tuun nawa. Ŋaant ki bin tan wannɔ nan
parpeenn, ŋaan tan daa wantɔ nan parbiiri. Ŋann tan kii mɔk nyɔɔt ki turini.
18 Ii mei Yennu man ti paak. Ti ki mɔk dudukbisiat ti toona ni, kimaan ti loon tin tun
linba tooke yoo kur.
19 Ŋaan n mantik barimie, ii mei Yennu man kii teenin ki wun te ki n jen i boor
mɔtana.

Yenmiarjoontik

20 Yennu nba teent parmaasir nae din fiin ti Yomdaanɔ Yiisa kuun ni. Ŋɔɔ Yiisa-e tee
ti guutɔjaann, kimaan u din kpo, ki u sɔn ŋamm Yennu mɔlor nba sii see mɔkmɔk nan
mɔkmɔk na;

21 ŋɔɔ Yennu n ŋamm i binbeŋ fanu ki yii tuun u loomm, kii tuun toonŋana kur. Yiisa
Masia paak wun te ki tii tee binba sii pent u par. Ŋɔɔe yen dontir mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
Mamɔmm.

Mɔbonjoontii

22 N naa waas, n barimie, ii di sukuru ki gbiint kpaanii na; kimaan maa sɔb gbouŋ
nba turi na ki fɔki.
23 N loon ki yin bann nan bi nyinn ti naa bik Timoti dansarik niwa. Li-i tee ki u baar
n boor daa na ni, i saa la min nan ŋɔɔ.
24 Ii foont i yudamm kura nan Yennu niib na kura ki turit. Ti naa waas nba nyii Itali
tiŋ ni na foonti.
25 Yennu ninkpabauŋ-ii be nan i kura.

Gbouŋ nba ki
JEEMS
din sɔb nae na

Ki jiin Jeems gbouŋ na po

Jeems gbouŋ na tee tumiiu mɔbona nba taan ki yabe ki tee kpaanii. Li sɔb ki teen"Yennu niib nba kur yat ki be durinya na munn poe."

1 Min Jeems nba tee Yennu toontunnɔ ki bia tee ti Yomdaanɔ Yiisa Masia toontunnɔ
na foont Israel* booru piik nan ŋanlee nba yat ki be tingbouŋ na kur po.

Ki jiin yada nan yan po

2 N naa waas, ii mɔk man parpeenn, yoo nba ki i di farbooru booru na,
3 kimaan i poŋ mi nan fara maŋe baati ki i bant nan i set teen Yiisa Masia yada nan
barmɔnii, ki li teeni gbankur.
4 Ii ŋamm kii mɔk gbankur fanu nan li joontu, ki i tan kan kɔŋ binbenŋaŋi.
5 Li-i tee ki i sɔɔ pɔt yan, wun miar Yennu nba pi sɔɔ kur piinii nan burchint, ki ki
dint sɔɔ fei na, ki u saa turɔwa.
6 Fi-i mei Yennu, fan teen yada ki daa mɔk birsuku; ŋaan wunba meiɔ nan birsuk, u
tee nan mɔkgbeŋir nyunpana nba ki wouŋ tuu da ki li fi ki baa nae.
7 Li nibooru daa dukii nan u saa la siar Yennu boori,
8 kimaan waa mɔk dudukit munlee-lee na.

Ki jiin nandamm nan mɔkita po

9 Li ŋan ki ti naa waas nba tee nandamm-ii mɔk yuugontir, Yennu nba donnib na paak,
10 ki ti naa waas nba tee mɔkita-ii munii mɔk yuugontir Yennu nba sikinib na paak,
kimaan li kan yukiri ki bi saa gar nan mɔɔt puuk nba tuu koor ki baa na;
11 kimaan yonnu-i nyii ki yekit puuk, li tuu koore ki baa, ki li ŋant n ji biir. Li mun
bia tee nnae ki tur mɔkita: yoo nba ki bi dukii bi toona nba saa saan tɔɔnn biaŋinba
na, li yooe ki bi tuu kpo.

Ki jiin bikinu po

12 Binba nyann bikinu, parpeenn tee bi yare, kimaan Yennu saa turib nyɔɔt nba tee
manfoor nba ki u din senn mɔsonn a u saa tur binba loonɔ na.
13 Sɔɔ-i la jammii, u daa yaa Yennu-e jammɔ. Siar kaa ki saa fit jamm Yennu. Yennu
mun ki jammit sɔɔ.
14 Nirɔ-i loon wun tun u mɔŋ nianbiiuk toona, ŋanne tee jammii.
15 Nianbiiuk-u soor nirɔ, li tuu baar nan toonbiite, ki toonbiit joontu tee kuume.
16 N naa walonkai, i daa te ki siar kpannini.
17 Bonŋann kur nyi sanpaapoe ti Baa Yennu boor, wunba din nan sanpaapo yentu
kur na. Ŋɔɔ ŋarin ki lebitir nan yentu maŋ nba lebitir biaŋinba na; u bia daa tee ŋɔɔ
Yennu-e.
18 U mɔŋ loommo ki u teent u waas, u maan nba tee barmɔnii na paak, a tii chee u
bonninnant kura.
19 N naa waas, n loon yin bann linba nae; ii gbiintir yian yian ŋaan kii mi biaŋinba
ki i piak, ki bia daa dont wutoor yian yian,
20 kimaan nisaarik wutoor ki tuun Yennu toonŋana.
21 Li paak, n naa waas, ii nyik i yanbɔmm nan biit kur nba be i para ni na, ŋaan sikin
i mɔŋ Yennu tɔɔnn, ki gaar u maan nba ki u kɔɔnt i para ni na, kimaan maan maŋe
mɔk paŋ nba saa tinni.
22 Ŋaan ii tuun biaŋinba ki maan maŋ wann na; li-i tee ki i gbat maan maŋ, ŋaan ki
ki tuun biaŋinba ki li wann na, i kpann i mɔŋe.
23 Wunba kur gbat maan maŋ, ŋaan ki ki tuun biaŋinba ki li wanni, u tee nan nirɔ
nba tuu got ki la u mɔŋ mianu ni nae;
24 kimaan wuu got ki la u mɔŋ mianu ni, ŋaan seet, u ji tuu tamm waa bo got ki la u
mɔŋ ki u tee biaŋinba nae.
25 Ŋaan wunba dukii sennŋann nba fit nyint niib biit daabisin ni, ki ki tammir, ŋaan
mɔk gbankur ki tuun biaŋinba ki li wann na, parpeenn tee li daanɔ yare, kimaan u
toonn na paak.

---

* **1:1 1.1** Juu teeb sanleere tee Israel teeb.

26 Wunba mi nan u tee Yiisaweirɔ ŋaan ki ki so u mɔbi, li daanɔ kpann u mɔŋe. Li want nan u weiu na tee yanne.
27 Wunba sommit kpeebii nan pakɔi bi fara ni, ki bia nyinn u mɔŋ tingbouŋ na toonbiit ni, ŋɔɔe set tee Yiisaweirɔ nan barmɔnii, ki ki mɔk biit ti Baa Yennu boori.

2

Ki jiin ningannii po

1 N naa waas, yaa teen ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nba tee paŋ daanɔ yada biaŋinba na, i daa mɔk ningannii.
2 Li-i tee ki mɔkitɔɔ nba lia taŋant ki pir salinbaŋ kɔɔ i Yenjiantu diiuk ni, ki nandaanɔ nba lia tachiat mun kɔɔ,
3 ki i tur mɔkitɔɔ na baakir, ki betɔ a wun kar tɔɔnn po, ŋaan bet nandaanɔ na a wuu see koo wun kar tiŋ ni,
4 n naa waas, li-i tee ki i tuun nna, i tee niib nba mɔk ninganniie, ki bia mɔk dudukbiit.
5 N naa walonkai, gbiintir man, Yennu-e gann binba tee nandamm tingbouŋ na niib boor, a bin teen mɔkita u boor, kimaan bi teenɔ yadae, ki teen u waas nba saa di naan nba ki u senn mɔsonn a u saa tur binba loonɔ na.
6 Ŋaan ki yimm yisin nandamm. Mɔkita nae mukisiri, ki so-i ki saa nani buut boor. Nna kaa-a?
7 Ŋamme bia piak biir Yiisa Masia sanŋann nba ki Yennu turi na.
8 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Ii loon a lɔɔ nan faa loon a mɔŋ biaŋinba na.” Li-i tee ki i waa Yennu naan sennu maŋ, li ŋan,
9 ŋaan li-i tee ki i mɔk ningannii, li tee biite, ki sennu maŋ fiitir ki want nan i set tee sennu biirteebe.
10 Wunba sak ki waa sennii na kur, ŋaan tan biir sennii maŋ yenn, li want nan u biir sennii na kure.
11 Sennii maŋ ni, Yennu nba yet a, “Daa chomm” na, ŋɔɔe bia yet a, “Daa kpi nirɔ.” Li paak, li-i tee ki a ki chomm, ŋaan kpi, a biir sennii maŋ kura.
12 Ii piak ŋaan kii tuun kii mi nan Yennu tan saa jii sennu nba nyint niib biit daabisin ni nae ki bu i buut.
13 Binba ki tin bi leeb ninbaauk, Yennu saa bu bi buut ki kan tinib ninbaauku; ŋaan ninbatinue nyant tubdatu.

Ki jiin yada nan toona po

14 N naa waas, daanɔ nba yaa u teen Yiisa Masia yada, ŋaan ji ki tuun popeenn toona, li mɔk nyɔɔti-i? U yada maŋ booru saa fit tinnɔwa-a?
15 Li-i tee ki a naa bik be ki ki laat gbab, ki bia ki laat di,
16 ki a ji beerɔ a, “N naa bik, a kun manuwa, kii gbab, kii biaki di,” ŋaan ki turɔ siari, li mɔk nyɔɔti-i?
17 Yada kuukɔɔ-i be, ŋaan toonŋana kaa, yada maŋ tee yadakpeenne.
18 Li-i tee ki nirɔ yet a, “Sɔɔe mɔk yada, ki lɔɔ mun tuun toonŋana,” n mun saa jiin a, “Li-i tee ki a ki tuun toonŋana, lannpoe want nan a set mɔk yada? Ŋaan n toonŋana nae wanta nan min set mɔk yada.”
19 A teen yada nan Yen-yenɔkɔɔe be-e? Li ŋan. Narinbiit mun teen yada nan Yen-yenɔkɔɔe be, ki bi jekir nan jaŋmaanii.
20 Fin jatuk na, li-i tee ki a mɔk yada ŋaan toonŋana kaa, li tee yanne; a loon ki a bann na-a?
21 Ti yeeja Abraham nba din jii u bik Aisak ki paanɔ binbintir paak a wun kpiu ki mann maruŋ ki tur Yennu na, toonn maŋ paake ki Yennu din yet a u tee niŋanɔ u boor.
22 A la nnawa-a? Waa teen Yennu mɔmaan yada na paake ki u din tun toonn maŋ; toonn maŋe mun wann nan u teen Yennu yada nan barmɔnii.
23 Ki Yennu mɔmaan nba sɔb u gbouŋ ni nae tan teen mamɔmm. Li sɔb a, “Abraham din teen Yennu yadae, ki u yada maŋ paak ki Yennu jiiu ki u tee niŋanɔ u tɔɔnn.” Li paak ki bi yiu Yennu yɔɔk.
24 A la nnawa-a? Nirɔ toonŋana paake ki Yennu saa yet a li daanɔ tee niŋanɔ u boor; li ki tee u yada kuukɔɔ paak kaa.
25 Li din tee nnae mun ki tur poochonchonn nba sann din tee Rahab na. Waa din gaar toomiinba nba ki Israel teeb din tumm, ki bia wannib sɔnu nba ki bi tɔkin ŋmat kun na, u toonn maŋ paake ki Yennu din yet a u tee niŋanɔ u tɔɔnn.
26 Tɔn, gbanant nba kaa seek, li tee gbanankpeenne, yada-i munii be ki toonŋana kaa, li mun bia tee yadakpeenne.

3

Ki jiin jerinn po

1 N naa waas, i bonchiann daa loon yin teen Yennu maan wannteebi, kimaan i poŋ mi
nan binba tee wannteeb na, bi buut tan sii paar ki gar binba ki tee wannteeb.
2 Ti kur tuun linba ki took sɔnii bonchiann ni, ŋaan wunba ki piak mabiit, li daanɔe
set tee wunba chee, ki saa fit soor u mɔŋ.
3 Ti-i jii taangarika ki wukin taanii a bii tuun taa loon biaŋinba, bi gbanant paŋ kur
be ti nuu nie.
4 Bia dukint ŋaruŋ po; li yab bonchiann, ŋaan wonpaaruk-u da, li saae, ŋaan dabik
nnae ki kantɔɔ na dia ki kan, ki li saa waa loon siaminba.
5 Jerinn mun tee bonbik nnae, ŋaan mɔk yaak bonchiann.
Gotir, mupunpɔɔrik nnae tuu di fɔgbeŋir.
6 Jerinn tee nan muu nae; li tee ti gbanant bɔkire ki mɔk biitbooru booru, ki saa fit
biir ti gbanant kur, ki bia di nisaarik binbeŋ nan muu na; li muu nyii Sintaanii boore.
7 Nisaarike mɔk bonkobit, nan nɔɔnii, nan wai, nan nyun ni bona kur yaak,
8 ŋaan nisaarik kan fit soor u jerinn. Li mɔk biite, ki gbee nan lɔbii nba baat nan
kuun, ki bia ki foi.
9 Jerinn nba ki ti dia ki piak dont ti Baa Yennu na, li jerinne ki ti bia dia piak mabiit
a lin biir nisaarii, binba ki Yennu namm ki bi naan u mɔŋ na.
10 Mɔb nba ki maŋamm nyi na, li mɔb nie ki mabiit bia nyi. N naa waas, li-i tee nnaie,
li ki ŋani.
11 Bunbunn nba bunii nyunmanin nae bia bunii nyuntouŋu-u?
12 Ki kinkaŋ saa fit lon saanawa-a? Koo gaak saa fit lon kinkanawa-a? Nnae mun ki
bunbunmimiruk kan fit bunn nyunmammi.

Ki jiin yan nba nyii Yendɔuŋ ni na po

13 Ŋmee mɔk yan nan bannu i sinsuuk ni? Sɔɔ-i be, wuu be fanu ki sikin u mɔŋ kii
tuun toonŋana, ki lin wann nan u set mɔk yan.
14 Ŋaan li-i tee ki i mɔk funfunn nan dont-n-mɔŋ i para ni, ŋann i daa nyu bara, ki fa
faak, ki yêen barmɔnii.
15 Li yan ki nyi Yennu boor kaa, li tee tingbouŋ na nan gbanant loomm nan Sintaanii
yare,
16 kimaan funfunn nan dont-n-mɔŋ nba be sian, daamii nan biitbooru booru kur be
leŋe.
17 Ŋaan yan nba nyi Yennu boor, li ki mɔk biiti; wunba mɔk yan maŋ, u baat nan
parmaasire, ki be soon nna, ki gbia u leeb maan; ki mɔk ninbatinu yoo kur, ki bia tuun
toonŋana bonchiann; u ki mɔk lukitin, ki bia ki mɔk kpinkpannii.
18 Binba mɔk parmaasir ki te ki parmaasir baat niib sinsuuk ni na, ŋamme te ki
yentinu be.

4

Ki jiin nisaarik nianbiiuk po

1 Bee te ki i kɔn ki nɔi nan leebi? Nianbiiuk nba be i para ni nae kɔn.
2 I loon bonsia ŋaan ki laat, ki ji teen siir nan nikpinu. I mɔk funfunn i leeb bona
paak, ŋaan ki laat, li paak ki kunkɔna nan mɔniat be i sinsuuk ni. I ki laat yaa loon
linba, kimaan i ki mei Yennu li po.
3 I mei Yennu ki ki laat, kimaan i meiɔ ki loon i mɔŋ nianbiiuk yare.
4 I nyik Yennu-wa, ki waa bonliae. Li-i tee ki i tee tingbouŋ na yɔɔsnbaie, i tee Yennu
dataie. I ki mi nna-a? Wunba loon wuu tee tingbouŋ na yɔɔk, li yɔɔ teen u mɔŋ Yennu
dataake.
5 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “U loon Seek nba ki u teent na bonchiann.”
6 Ŋaan u bia teent sommir bonchiann. Li paak, li sɔb Yennu gbouŋ ni a, “Yennu kɔn
nan karinbaandamme, ŋaan sommit binba sikint bi mɔŋ.”
7 Li paak, ii saak Yennu mɔb man, ŋaan yêt Sintaanii, ki u saa chiar nyiki.
8 Chatir nakin Yennu man, ki u mun saa nakini. Yimm biitdamm, wuut i nii man;
yimm dudukit ŋanleledamm maŋ, ŋammit i para man.
9 Ii mɔk parbiir kii bui kii fabin i biit paak; i ji daa laa, ii mɔ man; ki ŋaan ki i parpeenn
n kpant parbiir.
10 Sikint i mɔŋ Yennu tɔɔnn, ki wun donni.

Daa piak mabiit leeb paaki

11 N naa waas, i daa piak mabiit leeb paaki. Wunba piak mabiit u naa bik paak ki
biirɔ, u piak biir Yennu sennue. Li-i tee ki a biir sennu na, a ki tee wunba waa-r kaa,
ŋaan a tee li biirtɔɔe.
12 Yennu kuukɔɔe mɔk yaak ki saa fit senn sennu, ki bia saa fit bu ti buut, ki bia mɔk
paŋ nba saa fit tinn niib, ki bia saa fit biirib, ki ŋmee mun be ki mɔk yaak ki saa pak
biir u lɔɔ?

Ki jiin manfoor yaak po

13 Gotir man, yimm nba tuu yet a, “Dinna koo wonn, ti saa saan digbann, ki saa di
binn kii kpentir kpinkpouŋ ki la nyɔɔt bonchiann,”
14 i ki mi linba saa baar wonni. I manfoor tee bee? Li tee nan wunn nba tuu baa
sanyiɔk ni, ŋaan li-i yann lin yant nae.
15 Li paak, li ŋan tin tuu yet a, “Li-i tee Yennu loommie, ti sii mɔk manfoor, ki tun na
nan na.”
16 Ŋaan i mɔk karinbaaniie ki nyu bara. Yaa nyu bara biaŋinba na, li ki ŋani.
17 Li paak, wunba mi toonŋana tumu, ŋaan ki tuumi, li daanɔ mɔk biit.

5

Kpaanii nba saa gordamm boor

1 Yimm gordamm, gbiintir man. Ii mɔ man kii fabin, kimaan biak nba baat i paak na.
2 I mɔkint na kur biir, ki wobii mɔɔ i tiata.
3 I likirii na mun biira, ki li tan saa wann nan i mɔk biit, ki li saa biir i gbanant, nan
muu nba di biaŋinba na. I sent i mɔkint maŋe ki guunt i buut daar.
4 I ŋmab i toontunna nba jaan i dii kpaant ni na, ki ki pabi, ki bi mɔ; ki bi mɔnii na
kɔɔ Yabint Yennu tuba ni.
5 Yaa be tingbouŋ na ni na, i be i yamanie, ki waa i gbanant niɔŋ; i dint i mɔŋe, ŋaan
i lek tee nan naajakpamma nba ki bi saa kpib nae.
6 I din piak ki biir popeendamme ki kpib, ŋaan bi ki kɔn nani.

Ki jiin sukuru po

7 N naa waas, ii mɔk sukuru man, kii guu ti Yomdaanɔ baaru daar maŋ. Gotir man
kpaarɔ nba tuu mɔk sukuru, ki guu kpafusaak mɔkmɔk nan sajoontik ki u jeet n ji tan
nan bonŋann na.
8 Li paak, ii muni mɔk sukuru, ki chee i para, kimaan ti Yomdaanɔ baaru daar per na.
9 N naa waas, i daa mɔk bunburimii i leeb paaki. Li-i tee ki i burin, Yennu saa bu i
buuta. Gotir man, barbuurɔ na nakin ki see i tammɔi ni.
10 N naa waas, Yennu sɔkiniinba nba din pak u sann ni na, gotir baa din laat biak ki
mɔk sukuru biaŋinba, ki lii tee wannu ki turi.
11 Baa din mɔk gbankur na, ti yib parpeenn damme. I poŋ gbat Job nba din mɔk
sukuru nan gbankur biaŋinba, ki li poorpo ki Yennu tan nyinnɔ u biak ni. Li want
Yennu nba mɔk ninbatinu ki tiinit ninbaauk biaŋinbae.
12 N naa waas, linba kpaa talas tee nae: i daa poor ki sent mɔsonna. I daa yi sanpaapo
koo tiŋ ni bonsiar sann ki poor mɔpori. Ŋaant ki i “nn” ii tee “nn,” ki i “aaii” ii tee
“aaii,” ki Yennu tan daa daar i tuba.

Ki jiin Yenmiaru po

13 Sɔɔ-i be i ni ki mɔk parbiir, wun miar Yennu. Wunba mun mɔk parpeenn, wun yin
yanii ki pak Yennu.
14 Sɔɔ-i be i boor ki yiar, wun yiin Masiaweira saakab ki bin tan sɔɔrɔ kpan ti Yomdaanɔ
sann ni, ŋaan miar Yennu ki turɔ.
15 Bi-i miar nan yada, u saa la laafiawa, ti Yomdaanɔe saa te ki wun la laafia; ki li-i tee
ki u tun toonbiitie, Yennu saa nyik u biit maŋ ki chabɔ.
16 Fiitir i toonbiit ki wann leeb, ki miar Yennu ki tur leeb, ki Yennu saa te ki i la laafia.
Popeendaanɔ-i miar Yennu nan ninmɔnn, li mɔk paŋ bonchiann.
17 Elaija din tee nisaarike nan timm na, ŋaan din miar Yennu nan ninmɔnn a saak
daa baa, ki saak set din ki baa ki saa jaŋ bina ŋantaa nan ŋmaarii ŋanloob.
18 Li poorpo ki u bia miar Yennu, ki saak ji baa, ki tiŋ maak, ki jeet nan fanu.
19 N naa waas, sɔɔ-i nyii mamɔmm sɔnu na ni, ki sɔɔ jen nanɔ,
20 i mi nan daanɔ nba nyinn biitdaanɔ sɔnbiiuk na ni, u nyinn li daanɔ kuun nie, ki
te ki Yennu nyik chab toonbiit bonchiann.

PIITA
gbounsinsinn nba ki u din sɔb nae na

Ki jiin 1 Piita gbouŋ na po

Piita sinsinn gbouŋ na din saa Yiisaweira nba ki bi yib “Yennu nigannkab” na boore. Ŋamme din yat be Asia gaŋ po yent na ni.

Gbouŋ na barjar tee lin tur binba be mukir nan biak ni, bi yada paak nae kpaŋ-n-mɔŋ.

1 Min Piita nba tee Yiisa Masia toomii nae sɔbin gbouŋ na ki teen Masiaweira nba yat
ki be Pontus nan Galasia nan Kapadosia nan Asia nan Bitinia tinii ni ki tee saamm na.
2 Ti Baa Yennu dɔŋ ganni, ki mi nan i tan saa teen u niiba, ki u Seyeeŋ te ki i tee
popeendamm, ki u ganni a yii saak Yiisa Masia mɔb, ki u wuur i para nan u sɔn. Yennu
ninkpabauŋ nan parmaasir-ii be nani bonchiann.

Ki jiin barmɔnii dindann po

3 Pakin Yennu nba tee ti Yomdaanɔ Yiisa Masia Baa na man, kimaan u tint ninbaauk
bonchiann ki turit manfopaann Yiisa Masia kuun fiiru paak. Linba nae te ki ti mɔk
dindann nan ti tan sii mɔk manfoor,
4 ki la linba tee Yennu waas yar, ki li sii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk, ki kan biir, li fant
bia kan siiri, ki li be Yendɔuŋ ni
5 ki guu yimm nba ki Yennu paŋ dia-i, i yada paak, a yin la i tinnu nyɔɔt nba teen siir
ki saa nyi paanu, dajoontii na.
6 Li paak, ii mɔk parpeenn man; li-i lekii tee ki i mɔk parbiir yoo waaminna mɔtana,
yaa la biakbooru booru na paak, ii mɔk parpeenn.
7 Biak maŋ bikii-i a lin laan i teen Masia yada fanuwa-a? Li tee nan baa tuu jii salima
ki teen muu ni a bin la li ŋant nae. I yada teenu ŋan Yennu boor ki gar salima gbaa. I
yada teenu-i ŋan, ŋanne saa te ki yin la paku nan dontir nan baakir, yoo nba ki Yiisa
Masia tan saa nyi paanu na.
8 I ki mi lau ŋaan loonɔ; i bia ki laatɔ mɔtana, ŋaan teenɔ yada, ki mɔk parpeenn
bonchiann nba ki nirɔ kan fit wann laa tee biaŋinba.
9 Yaa teenɔ yada na paak, i la tinnuwa.
10 Tinnu nae ki sɔkiniinba din loon bin bann li paak nan ninmɔnn, ki sɔkint a yimme
ki Yennu saa tini ninbaauk na.
11 Masia Seyeeŋ nba din be bi ni na din wannib a u tan saa di biak; ki li poorpo ki u
bia tan saa la baakir bonchiann; ki bi koor a bin bann yoo nba ki li tan saa tun, ki bia
loon bin bann laa tan saa tun biaŋinba.
12 Ki Yennu fiit wannib a bi ki sɔkint bi mɔŋ sommir paak kaa, ŋaan i sommir poe ki
bi sɔkint. Yennu Seyeeŋ nba ki u din tumɔ a wun nyi Yendɔuŋ ni nae mun te ki binba
mɔɔntir barŋanii na beeri barii maŋ. Linba nae ki malakanba gbaa loon bin bann li
paak.

Ki jiin kasii binbeŋ po

13 Li paak, ii teen i dudukit siir nan yan, ki soor i mɔŋ, kii mɔk dindann nan barmɔnii
nan i saa di manu bonchiann, yoo nba ki Yiisa Masia tan saa nyi paanu na.
14 Ii sak Yennu mɔb man, ki ji daa waa loonbiit nba ki i din waa, yoo nba ki i din ki
mi Yiisa Masia na.
15 Yennu nba yiini na tee kasiie, li paak, ii muni tee kasii man,
16 kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a “Ii tee kasii man, kimaan min Yennu tee kasiie.”
17 Li-i tee ki i mei Yennu, i yiu Baae; ŋɔɔe bu niib kur buut nan baa tun biaŋinba na,
ki ningannii kaa; li paak, yoo nba kur ki i be tingbouŋ na ni, ii tiinɔ man.
18 I mi nan Yennu nba nyinni binbenbiik nba ki i din gaar i baanba boor na, u ki jii
bont nba saa biir nan likirii nba saa biir biaŋinba na kaa ki pa,
19 ŋaan u jii Yiisa Masia sɔn nba ŋan gar likirii nae; ki u tee nan maruŋ pegann nba
ki mɔk biit koo dɔk u paak na.
20 Yennu nba daa din ki nan durinya yoo nba na, ŋaan ki u poŋ gann Masia a wuu tee
maruŋ maŋ, ki u tan nyii paanu dajoontii na ni, ti paak.
21 U paake ki i teen Yennu yada. Ŋɔɔe din fiinɔ kuun ni ki turɔ paŋ; li paake ki i mɔk
yada nan dindann Yennu boor.
22 Yaa gaar Masia labaar nae ki i nyii biit ni, ki ji loon i naa waas nan barmɔnii; li
paak, ii loon i leeb man nan i para kura.

23 I la manfopaanna. Li manfoor ki nyii bonboorik nba kpenn ni kaa, ŋaan li nyii
bonboorik nba ki kpenn na nie. Yennu maan nba mɔk manfoor ki sii be mɔkmɔk nan
mɔkmɔk nae turi manfoor maŋ.
24 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Nisaarik kur tee nan mɔɔt nae,
ki u fant tee nan mɔɔt puuk na.
Mɔɔt jɔɔkit ki li puut suur baa,
25 ŋaan Yennu maan na ŋarin kaa gbennu.”
Maan maŋe tee barŋanii nba ki bi din mɔɔntir ki teeni na.

2

Ti Yomdaanɔe tee manfoor tann

1 Tɔn, ii nyik biit kur, nan faak kur, nan kpinkpannii, nan funfunn, nan sanjaauŋ.
2-3 I poŋ la nan ti Yomdaanɔ ŋane, li paak, ii loon Yennu mɔmaan man nan sanpantik
nba loon biin biaŋinba na; kimaan maan maŋe saa te ki yin kpaat tinnu sɔnu ni.
4 Baat ti Yomdaanɔ boor man; ŋɔɔe tee manfoor tann nba ki niib yêtɔ, ŋaan ki Yennu
gannɔ ki u ŋan bonchiann na.
5 Ŋaant man ki Yennu n jii-i ki yii tee nan manfoor tana na, ki wun maa ŋaak nba
ki u Seyeeŋ sii be li ni; ki i sii tee Yennu mɔŋ mɔŋ toontunna kii tuun u toonn nan u
Seyeeŋ paŋ, ki u saa gaar li toonn Yiisa Masia paake;
6 kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Gotir, n gann tann ki bir Sayɔnn doo ni,
ki li tee lɔtik ni tann, ki bia ŋan bonchiann,
ki wunba kur teenɔ yada, u kan di fei.”
7 Yimm nba teenɔ yada na mi nan u ŋan bonchiann ki turi; ŋaan binba ki teenɔ yada
na, bii mi nan li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Tann nba ki tanmaara yêtir na,
ŋanne tan tee lɔtik ni tanŋann.”
8 Li bia sɔb a:
“Tann maŋe ki niib saa gbiat,
tanpiiuk maŋe saa te ki niib n baa.”
Baa ki sak Yennu mɔmaan paake ki bi gbiatir, nan waa din sennib biaŋinba na.
9 Ŋaan yimm ŋarin tee Yennu nigannkabe, ki bia tee u naan ni niib nba jiantirɔ, ki bia
tee nibooru nba tee popeendamm, ki bia tee u tiɔŋ niib, ki yii mɔɔntir ŋɔɔ nba nyinni
bunbɔnn ni, ki baar nani u bakitnauŋ yentu ni na burchintuk po.
10 Sianyoo i din ki tee Yennu niibi, ŋaan mɔtana i ji tee u niibe; sianyoo u din ki tini
ninbaauku, ŋaan mɔtana u tini ninbaauka.

Ki jiin Yennu daaba po

11 N naa walonkai, yaa tee saamm tingbouŋ na ni na, n kpaaniie a ii nyik gbanant
loonbiit nba kɔn nan i sei na,
12 ŋaan kii be fanu tingbouŋ na niib sinsuuk ni, ki li-i tee ki bi sukii-i a i tee biitdamm,
bin la i toonŋana ki dont Yennu, daar nba ki u tan saa baar na.
13 Ti Yomdaanɔ paak, ii saak man yentdamm mɔi: ii saak kpanbar nba tee yent kur
daanɔ na mɔb,
14 ki waa senn sennu damm nba a bii daar binba tuun toonbiit na tuba, ŋaan kii piak
binba tuun toonŋana na, ii saak bi mɔi man.
15 Kimaan Yennu loomm tee yii tuun toonŋanae ki gɔɔr jatit maan nba ki mɔk nyɔɔti.
16 Ii be yent-n-mɔŋ binbeŋ; ŋaan i daa dia i yent-n-mɔŋ binbeŋ maŋ ki li tee yaak ki
i tuun toonbiiti, ŋaan kii mɔk Yennu daaba binbeŋ.
17 Ii teen sɔɔ kur baakir, kii loon Masiaweira, kii tiin Yennu, kii teen kpanbar maŋ
baakir.
18 Yimm nba tee daaba na, ii saak i saakab mɔi kii teemm baakir, ki li daa tee niŋamm
kuukɔɔ kaa, ŋaan nan nibiita.
19 Li-i tee ki a la tubdatu a toonŋana paak, ki dukii Yennu po ki di sukuru, ŋanne saa
penn u par;
20 ŋaan fi-i tun biit ki bi dat a tubir, ki a gaar tubdatu na soon nna, nlee ki bi saa
pakani? Ŋaan fi-i tun linba ŋan ki gaar tubdatu li paak soon nna, ŋanne saa penn
Yennu par.
21 Yennu din yiinit a tii di biak, kimaan Masia tiɔŋ din dii biak ti paak, a tii gorii u
binbeŋ kii waa u taabana.
22 U din ki tun biit gbaa; ki faak bia ki mi nyii u mɔb ni.

23 Baa din sukiiɔ, u din ki jiin sukiti; baa din dintɔ biak na, u ki jeen sɔɔ, ŋaan jii u
mɔŋ ki teen Yennu nba bu niib buut barmɔnii na nuu ni.
24 Ŋɔɔ Masia mɔŋ mɔŋe din jii ti toonbiit u gbanant ni, ki bi kpaau dapunpunn paak,
a tin nyi biit ni kii tee niŋamm. U daŋ paake ki i la laafia.
25 I din tuu tee nan pebotkai nae, ŋaan mɔtana i jen i kpaaritɔɔ nba guu i sei na boora.

3

Ki jiin poob nan bi sɔrib benu po

1 Poob, sakin man i sɔrib mɔi. Bi siab-i kii teen barŋanii na yada, ŋaan li pasiar i
binbenŋaŋ paak, bi saa teen yadawa, ki li kii kpaa talas yin yet siar gbaa,
2 kimaan bi-i la nan yimm nba teen Yiisa yada na binbeŋ ŋani, bi mun saa teenɔ
yadawa.
3 Poob, daa jikit i mɔŋ ki want i fant nan yuloru, koo salima tuliat, koo chinchenŋana
gbabu kaa.
4 Ŋaant man ki i fant-ii tee para nba be soon nna nan ŋminŋminn; ŋanne tee fant
nba kan biiri, ki bia ŋan bonchiann Yennu boor.
5 Yaayoo ni pooŋamm nba din teen Yennu yada na, nnae ki bi din faŋit bi mɔŋ, ki
saak bi sɔrib mɔi.
6 Nnae ki Sara din saak u sɔrɔ Abraham mɔb ki yiu u yomdaanɔ. Li-i tee ki i tuun ki
li ŋan, ki ki tiin siari, ŋann i tee Sara maŋ bonpoie.
7 Jab, ii muni be fanu man nan i poob, kii mi nan bi tee tariie i boor, kii teemm baakir,
kimaan yimm nan ŋamm kur tan saa gaar Yennu piinŋann nba tee manfoor na; ŋanne
saa te ki Yennu n gaar i miaru.

Ki jiin Masiaweira binbeŋ po

8 Linba biar tee nnae; i kur-ii mɔk dudukyenn man, ki i baka-ii be i leeb ni, kii mɔk
lomm nan Masiaweira, kii tiin i leeb ninbaauk, kii sikint i mɔŋ.
9 I daa tuun biit ki jiint biit paaki, i bia daa sukii ki jiint wunba sukii-i, ŋaan jiinɔ a
“Yennu n teen piisin a paak,” kimaan Yennu din yiini a yin gaar piisime.
10 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a:
“Wunba loon manfoor nba mɔk parpeenn,
ki loon wun tan la benu nba ŋan,
wun nyinn u mɔŋ barbiit nan faak maan ni,
11 ki nyik biit tumu, ŋaan kii tuun toonŋana,
ki lon parmaasir sɔnu kii waa-r,
12 kimaan ti Yomdaanɔ kpaa u ninbina niŋamm paake,
ki bia gbia bi miaru yoo kura;
ŋaan kɔn nan toonbiit damm na.”
13 Li-i tee ki i numm mɔn nan toonŋana tumu, sɔɔ be ki saa teeni siar-ii?
14 Li-i lekii tee ki i la tubdatu i toonŋana paak, parpeenn sii tee i yare; i daa tiin
nisaarik, ki bia daa te ki li daamiini.
15 Tinin ti Yomdaanɔ Masia i para ni. Ii teen siir yoo kur ki jiin wunba boi-i yaa mɔk
dindann nba na po.
16 Ii gatɔ soon nna kii tiin Yennu, ki ŋaan ki i benu-ii ŋan, ki bi-i sukii-i, yaa tuun
toonŋana Masia paak na, bin di fei bi sukit maŋ ni.
17 Li-i tee Yennu loomm nan i di biak toonŋana paak, li chee yin di biak toonbiit paak;
18 kimaan Masia din gaar timm biitdamm kur paak ki kpo yomkɔɔe; niŋanɔ maŋe din
gaar biitdamm paak ki kpo, a wun te tin saan Yennu boor. Bi din kpiiu, ŋaan ki u bia
fiir kuun ni, Yennu Seyeeŋ paŋ ni.
19 Li Seyeeŋ nie ki u din saan sei nba kɔɔ sarik kpeentiŋ na boor, ki saa pak Yennu
maan ki turib;
20 ŋamme din tee niib nba ki sak Yennu mɔb, yoo nba ki u din dii sukuru Nowa yoo
na, yoo nba ki ŋɔɔ Nowa din ŋamm ŋaringbeŋir; ki niib banniin kuukɔɔ din kɔɔ ŋaruŋ
maŋ ki tinn nyun ni na.
21 Nyun maŋe tee Yennu nyunwuru ninnauŋ nba tinnit mɔtana; li ki tee ti gbanant
paak wuru kaa, ŋaan li tee taa mei Yennu a wun wuur ti para, Yiisa Masia kuunfiiru na
paake.
22 U saan Yendɔuŋ nie ki be Yennu niidiitu po, ki malakanba nan sanpaapo yentdamm
kur saak u mɔb.

4

Ki jiin toonbiit nyiku po

1 Masia nba din dii biak ti paak na, ii mun chee i para kii dukii nna, kimaan wunba
dii gbanant paak biak, u nyii toonbiit tumu niwa.
2 Laa jii yoo na ki saa, i daa jikit i gbanant ki tuun nisaarik loonbiiti, ŋaan kii waa
Yennu loomm.
3 Yoo nba gar, i din jii i yoo ki tuun toonbiite. I din tuun i mɔŋ loonbiite, ki nyu daan
yib, ki di diina ki mɔk fuut, ki tikii leeb danyuboa, ki mann pata, ki tuun nan binba ki
tee Masiaweira na nba loon biaŋinba na.
4 Ŋaan mɔtana, yaa ki waab ki tuun li toonbiit na, li gbatibe, ki bi ji biir i sana.
5 Ŋaan bi tan saa pak bi mɔŋ biit ki tur Yennu nba teen siir a wun bu footib nan
kpeemm buut na.
6 Ŋanne teen ki Masia din pak barŋanii na ki tur binba kpo na gbaa; bi lek din kpo
nan sɔɔ kur nba kpenn biaŋinba nae; ki u din pak barŋanii maŋe ki turib a bin la yaak
ki bi sei n mɔk manfoa, Yennu boor.

Ki jiin yan nba ki Yennu teeni na dianu po

7 Bona kur gbennu ji ki fɔk; li paak, ii soor i mɔŋ kii sub ki fit kii mei Yennu.
8 Linba gar bont kur tee yii loon i leebe fanu, kimaan lomm dɔkint biit bonchiann.
9 Ii gaan leeb saauŋ ki daa burimi.
10 Sɔɔ kur nan waa gaar yan nba nyii Yennu boore, i diar fanu ki jii yan maŋ ki somm
i leeb.
11 Wunba ki Yennu sennɔ a wuu mɔɔntir barŋanii na, wuu mɔɔntir linba ki Yennu
teenɔ nae; wunba mun ki Yennu sennɔ a wuu sommit leeb, wuu sommitib nan u paŋ
nba ki Yennu teenɔ na, ki Yennu n la paku bonsiar kur ni, Yiisa Masia paak; ŋɔɔ Yennu-e
yen paku nan paŋ kur mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.

Ki jiin Masiaweiu biak dinu po

12 N naa walonkai, yaa di biak nba bikii-i na, i daa te ki li bakitiri ki tee bonsaann i
boori.
13 Yaa di biak Masia paak na, ii mɔk parpeenn man, ki yoo nba ki u tan saa nyi paanu
nan yentsaakar na, i saa la parpeenn bonchiann.
14 Bi-i sukii-i Masia sann paak, parpeenn tee i yare, kimaan Yennu Seyeeŋ nba mɔk
paŋ bonchiann na be i ni.
15 Ŋaan sɔɔ biak dinu-i tee nikpinu koo nanyuk koo toonbiit tumu koo kpikpiruk toona
paak, li ki ŋani;
16 fi-i di biak faa tee Masiaweirɔ na paak, a daa tiin fei, ŋaan dont Yennu, Masia sann
paak.
17 Yoo baara ki Yennu saa piin ki bu niib buut. U saa bu u tiɔŋ niib buute sinsinn; ki
li-i tee ki u bu timm nba tee u niib na buut sinsinn, ki binba ki sak u barŋanii na yar ji
sii tee nlee?
18 Li sɔb Yennu gbouŋ ni a
“Li-i paar ki niŋamm n tinn,
ki biitdamm nan binba ki tiin Yennu na
ji saa teen nlee ki tinni?”
19 Li paak, binba di biak Yennu loomm paak na, bii tuun toonŋana, ki jii bi mɔŋ ki pet
bi nantɔɔ Yennu nba tee barmɔnii daanɔ na.

5

Kpaanii

1 Yimm tɔɔndamm nba be Yiisaweira sinsuuk ni na, n kpaaniie, min nba mun tee
tɔɔndaanɔ, ki n ninbinn din la Masia nba dii biak biaŋinba, ki n bia saa lakin di manu
bonchiann nba tan saa nyi paanu na,
2 n kpaaniie, ii guu Yennu niib nba be i nuu ni na, ki li daa tee miar kaa, ŋaan kii tee
i yanbɔɔte, Yennu nba loon biaŋinba; ki li bia daa tee likirii paaki; ŋaan tee i kpan koor
a i tume.
3 Daa mantik dia niib nba ki Yennu turi na nan ninmɔnni, ŋaan te ki i binbenŋaŋ n
wannib baa sii be biaŋinba.
4 Ki Masia nba tee yudamm kur yudaanɔ na-i taŋi jen, i saa la nyɔɔt nba kan biiri.
5 Nnae mun, yimm nba tee nipaauŋ, ii saak saakab mɔi; ki i kur-ii gaan leeb mɔi, ki
teen tarii i leeb boa, kimaan li sɔb Yennu gbouŋ ni a “Ŋɔɔ Yennu yêen karinbaandamme,
ŋaan sommit binba sikint bi mɔŋ na.”
6 Li paak, ii sikin i mɔŋ ki teen Yabint Yennu nuu ni, ki u saa donni yoo nba ki u loon.
7 Jiin man i daamii kur ki turɔ, kimaan u baka be i ni.

8 Ii dia i mɔŋ man, kii mi i dataak nba tee Sintaanii na po; u line nan yanbɔr na, ki
loon wun la sɔɔ ki soor.
9 Yêtirɔ man, ŋaan teen Masia yada fanu, kimaan i mi nan Masiaweira leeb nba be
tingbouŋ na ni mun di biak nan yaa di bianjinba nae.
10 Ŋaan li-i tee ki i dii biak yoo waaminna, Yennu nba mɔk ninbatinu kur na saa ŋamm
i binbeŋ, ki chee i para, ki turi paŋ; ŋɔɔe din yiini Masia paak a yii di u manu nba kaa
gbennu na.
11 Ŋɔɔe mɔk paŋ kura mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.

Foontjoontii

12 Sailas nba ki n mi nan u tee Masiaweirɔ nan barmɔnii na, ŋɔɔe sommin ki n sɔb
gbouŋ nba ki fɔk na a n chee i para, ki kpaani, nan ŋanne tee Yennu maan nan barmɔnii.
Li paak, ii diar fanu man.
13 I leeb nba be Babilonn ki Yennu din gannib na foontii. Mak, wunba tee nan n bija
na mun foonti.
14 Ii foont i leeb nan lomm.
Parmaasir-ii be yimm nba kur tee Masiaweira na paak.

PIITA
ɡbouŋ nba pukin ŋanlee
ki u din sɔb nae na

Ki jiin 2 Piita ɡbouŋ na po

Piita ɡbouŋ nba pukin ŋanlee na din saa sinsinn Masiaweira na bonchiann boore. Li barjar tee lin nyann faak tumiiu nan bonchonchonsin nba nyii tumiiboorik maŋ ni nae.

1 Min Simonn Piita nba tee Yiisa Masia daabir nan u toomii nae sɔbin ɡbouŋ na ki teen binba teen Yiisa Masia nba tee ti Tinntɔɔ nan Yennu yada u ɓurchint paak, nan taa mun teen yada biaŋinba na.
2 Yaa bann Yennu nan ti Yomdaanɔ Yiisa na, ninbatinu nan parmaasir n ŋamm pukin i paak.

Ki jiin Yennu niib binbeŋ po

3 Yennu paŋ yab bonchiann; ki u teent linba kur tee manfoor nan yentinu yar, kimaan taa miu na paak; ŋɔɔe din yiinit u yentsaakar nan binbenŋaŋ ni.
4 Li paak, ki u senn mɔsonjaana nba ŋan bonchiann ki turit a tin nyi kuun nba be tingbouŋ na ni loonbiit paak na, ŋaan gaar u ɓinbeŋ.
5 Linba na paak, ii yabir i mɔŋ ki pukin binbenŋaŋ i yada paak man; ki bia pukin Yennu bannu i binbenŋaŋ maŋ paak;
6 ki bia pukin mɔŋdianu i bannu maŋ paak; ki bia pukin ɡbankur i mɔŋdianu maŋ paak; ki bia pukin yentinu i ɡbankur maŋ paak;
7 ki bia pukin naataann i yentinu maŋ paak; ki bia pukin lomm i naataann maŋ paak.
8 I binbeŋ-i be nnaie, li saa te ki i ŋamii bant ti Yomdaanɔ Yiisa Masia yoo kur, kii mɔk nyɔɔt bonchiann ki turɔ.
9 Ŋaan nirɔ nba ki mɔk binbenbooru maŋi, li yɔɔ jɔɔne, ki poŋ tamm nan Yiisa din nyinn u toonbiit sianyoowa.
10 N naa waas, Yennu-e yiini ki ganni, li paak, ii ŋamm yabir i mɔŋ paak man, ki te ki lin set wann nan i tee u niibe. Li-i tee ki i tuun linba na, i yada kan mi baa;
11 ki Yennu saa te ki yin tan kɔɔ ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nba tee ti Tinntɔɔ na naan ni; u naan maŋe yɔɔ be ki ki mɔk ɡbennu.
12 Li paak, n sii yɔɔ tiani labaar nae yoo kur; n lek mi nan i poŋ ɡbatira, ki mir fanu, ki diar chimm;
13 ŋaan n dukin nan li ŋan ki n ŋamm tiari, ki fiin i dudukit, maa daa be n manfoor ni na.
14 N mi nan li kan yukiri ki n saa nyi n ɡbanant ni, nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nba din betin na.
15 Li paake ki n yabir n mɔŋ ki sɔb ɡbouŋ na, a lii tiani labaar na po yoo kur, n kuun poorpo.

Yennu nba donn Masia biaŋinba
(Mak 9.7)

16 Taa poŋ din beti nan ti Yomdaanɔ Yiisa Masia tee paŋ daanɔe, ki bia tan saa jen na, labaar maŋ ki tee faak kaa, li tee barmɔniie. Ti ninbinae din la waa mɔk paŋ biaŋinba.
17 Ki ti din be nanɔ yoo nba ki ti Baa Yennu turɔ baakir yentsaakar ni. Li yoo maŋe ki kunkɔr nyii ti Yabint Yennu nba tee yentsaakar daanɔ na boor ki yet a, “N Bilonkake na, ŋɔɔe ki n numm ɡboou.”
18 Ti mɔŋ mɔŋ tubae din ɡbat kunkɔr maŋ ki li nyii Yendɔuŋ ni na. Li yooe ki ti din be nanɔ, kasii jɔjaann na paak.
19 Ŋanne mantik kat wannit nan Yennu sɔkiniinba nba din pak Yiisa labaar nba na tee barmɔniie. Li ŋan ki yin ɡbiint baa din yet linba na fanu. Bi mɔbona maŋ tee nan fitir nba teen yentu bunbɔnn ni biaŋinba nae, mɔkmɔk nan yoo nba ki Yiisa tan saa jen; ŋanne saa te ki i numm n yent fanu.
20 Ŋaan linba gar li kur tee nnae; ii tian man nan Yennu sɔkiniinba nba din sɔb Yennu ɡbouŋ ni barii nba na ki tee bi tiɔŋ mɔmaan kaa,
21 kimaan Yennu sɔkiniinba sɔɔ din ki mi dukin u mɔŋ loomm ni ki paki, ŋaan Yennu Seyeeŋe din wantib biaŋinba ki bi saa pak labaar nba nyii ŋɔɔ Yennu boor na.

2

Ki jiin faak wannteeb po

1 Faak sɔkiniinba nba din be Juu teeb sinsuuk ni sianyoo biaŋinba na, nnae ki faak
wannteeb mun bia sii be i sinsuuk ni, ki wanti faak wannu woonin ni, linba saa biiri.
Bi saa yêt ti Yomdaanɔ Yiisa, wunba din daab na gbaa; ki Yennu saa dat bi tuba yiama.
2 Niib bonchiann saa weib ki mun tun bi mɔŋ loonbiit. Bi paak ki niib saa fiak barmɔnii
sɔnu na.
3 Bi sii mɔk nianchiɔŋ, ki sii kpanni ki ŋmabi. Yoo nba din gar na Yennu poŋ din yet
a bi tee biitdamme, ŋaan li kan yukir ki u saa dat bi tuba.
4 Malakanba nba din tun toonbiit na, Yennu din ki nyik bi tubdatu. U din jii jarite
lorib, ki lub muu nba kan mi kpeen na ni; muu maŋ be bootuk nba sumii ki bia bɔn
bonchiann nie; bi sii be leŋe mɔkmɔk nan daar nba ki u tan saa bu bi buut.
5 Nnae biak, u din ki nyik yaayoo ni tingbouŋ niib na. U din te ki nyume dii tingbouŋ
maŋ, ki kpii binba kur ki tiinɔ na, ŋaan tinn Nowa, wunba din mɔɔntir Yenweiu po, ki
tinn u ŋaateeb banlore ki pukin.
6 Ŋɔɔ Yennu bia din biir doi nba tee Sodom nan Gomora na, ki te ki li dii muu ki kpant
tanpent, ki doi maŋ ni niib kura kpo. Linba nae tee nyinn, ki want biitdamm waa tan
saa dat bi tuba biaŋinba.
7 U bia din tinn Lot, wunba din tee niŋanɔ na. Biitdamm nba din tuun bi gbanant
loonbiit biaŋinba na, li din biir ŋɔɔ Lot par bonchiann.
8 Lot, jaŋanɔ maŋ, din be, ki laat bi toonbiit, ki gbia baa piak mɔbonbiit biaŋinba.
Baa din tuun toonbiit yoo kur biaŋinba na, li din biir u par bonchiann, kimaan u din
tee niŋanɔe.
9 Ti Yomdaanɔ Yennu mi biaŋinba ki u saa fat niib nba tiinɔ, ki nyinnib mukisuk ni,
ŋaan dat biitdamm tuba mɔkmɔk nan daar nba ki u tan saa bu bi buut.
10 Niib nba waa bi gbanant loonbiit ki chomm, ki sian yudamm, Yennu tan saa dat li
damm tuba ki gar waa tan saa dat nileeb tuba biaŋinbawa.

Faak wannteeb nba be i sinsuuk ni na tee tubkangbatae, bi ki tiin sɔɔ. Bi sukii
malakanbae ki ki mɔk jaŋmaanii.
11 Malakanba mɔk paŋ nan yiikoo ki gar faak wannteeb maŋa, ŋaan bi ki yeen biit ki
sukiib, Yennu boori.
12 Li nibooru ki mi malakanba nba be biaŋinba, ŋaan sukiib. Niib maŋ ki mɔk
dudukiti; bi tuun linba ki bi loone, ki naan muuk ni bonkobibiit nba ki niib tuu nyannib
ki kpi na. Bi mɔŋ toonbiite saa mantik biirib;
13 bi toonbiit nyɔɔt sii tee biirue. Bi tuun bi gbanant loonbiit yeenin nie. Bi-i be i ni
yoo nba, bi tee nan jakint nba tuu taab chinchenn paak biaŋinba nae. Bi-i di jeet nani
yoo nba, ŋaan bi lek dukii bi toonbiit na poe.
14 Bi-i la poo, bi ki nyikit u bandakiri, ki bia kan nyik bi biiti. Bi kpann niib nba ki mi
Yennu sɔnu fanu nae ki boontib. Bi para ni, bi tumii nianchiɔŋo, ki te ki Yennu mɔtomm
be bi paak.
15 Bi ki saak ki waa sɔnu nba tooki, ŋaan tɔkii sɔnganu; bi waa Beor bija Balam nba
din waa sɔnu nba nae. U par din mei toonbiit nyɔɔt paake,
16 ki Yennu kpaanɔ u toonbiit maŋ paak, ki u boŋ pak nanɔ nan nisaarik kunkɔr, ki
kpaanɔ a wun nyik u waatuk toona maŋ.
17 Niib maŋ booru tee nan bunbunn nba kaa nyun nae; bi tee nan sayuŋ nba ki wouŋ
tuu gaanɔ nae. Yennu tan saa jiib ki lub bunbɔnchiɔŋ ni, mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
18 Bi piak karinbaanbarii nba ki mɔk nyɔɔte, a bin kpann niib nba yiab bi mɔŋ a bin
nyi biitdamm ni na, ki kpannib a bii tuun gbanant loonbiit nan bonchonchonsin,
19 ki beerib a bi tan saa la fat-n-mɔŋ, ŋaan ki bi mɔŋ tee biit daaba, kimaan bonsiar
nba nyann nirɔ, li bont tuu te nirɔ maŋ be daabisin nie.
20 Niib nba din mi ti Yomdaanɔ Yiisa Masia, wunba tee ti Tinntɔɔ, ki poŋ din nyik biit
nba be tingbouŋ na ni na, li biit-i taŋi jen ki nyannib, bi joontu sii bi ki gar bi pinpiik
nba din tee biaŋinbawa.
21 Bi-i bonni kii mi popeenn binbeŋ, li bo sii sɔ nan baa bannir ŋaan ji ki sak barŋanii
nba ki bi din gbat na.
22 Bi tuun ki gbeent barjokit nba yet biaŋinba nae a “Bɔke tuu ŋmat ki di u mɔŋ siit,”
ki “Doorik-i wur nyun, ŋaan u tuu ŋmat ki gbar u mɔŋ bakire.”

3

Ti Yomdaanɔ Yiisa jenu mɔsonn

1 N naa walonkai, maa sɔbin gbouŋ nba ki teeni na ji pukii gbant ŋanlee-e na. Li
gbant ŋanlee kur ni, n poŋ tiari bona na powa, maa n fiin i dudukŋant.

2 N loon ki ii tian mɔmaan nba ki Yennu sɔkiniinba din pak li po yaayoo ni na, kii
biaki tian sennii nba ki ti Yomdaanɔ, wunba tee ti Tinntɔɔ din pak na, ki timm nba tee
u toomiinba beti na.
3 Sinsinn, n loon ki ii tian nan nisiab nba waa bi para loonbiit tan sii be dajoontii ni,
ki sarikiti,
4 ki yeen a, “Yiisa Masia nba din senn mɔsonn a u tan saa jen na, ŋɔɔ lia-a? Ti baanba
nba kpowa nan dinna, bonsiar kur kpan tee nan laa poŋ din tee biaŋinba durinya pinpiik
ni nae.”
5 Li nibooru ki saak bin tiar nan Yennu din yet mɔmaame ki nan sanpaak nan tiŋ
yaayoo ni, ki nyinn tiŋ na nyun ni, ki te ki li be nyun na sinsuuk ni,
6 ki bia tan te ki nyun dii tingbouŋ maŋ ki li biiri.
7 Ŋaan ŋɔɔ Yennu mɔmaame bia lek sii dia sanpaak nan tiŋ nba be mɔtana na mɔkmɔk
nan yoo nba ki u tan saa te ki li kura n di muu, ki biir biitdamm, kimaan li daar u tan
saa bu bi buut ki biiriba.
8 N naa walonkai, i daa tammit barii na po: Yennu boor ŋarin, dayennkɔɔ tee nan
bintusir nae; ki bintusir mun tee nan dayennkɔɔ na.
9 Nisiab dukii a li yukir nan Yennu n tun mɔsonn nba ki u din senn nawa, ŋaan li ki
tee nna; u mɔk sukurue nani; u ki loon sɔɔ n tan kɔɔ muu ni, u loon ki sɔɔ kur n nyik
u biite ki tinn.
10 Ti Yomdaanɔ daar maŋ baaru tan sii tee nan nanyukɔ baaru nae. Li daar maŋ,
sanpaapo saa gbenn nan fujaann; ki muu nba di bonchiann tan saa di sanpaapo bonsiar
kur, ki tingbouŋ na nan bonsiar kur nba be leŋ tan saa di muue ki boont.
11 Ki bont na kur nba tan saa di muu nna na, i dukin li ŋan ki yii tee niboorbee mani?
Li ŋan ki yii mɔk binben-yeeŋ, kii tiin Yennu,
12 kii guu Yennu daar maŋ, ki yabir i mɔŋ paak ki daar maŋ n baar yian. Li daare ki
sanpaapo tan saa kab ki biir, ki muu na tonu saa nann sanpaapo bonnankara.
13 Ŋaan ti guu yoo nba ki sanpaapo paann nan tingbounpaann tan sii be nan Yennu
nba din senn mɔsonn nba nae, ki popeenn toona kuukɔɔ sii be leŋ.
14 N naa walonkai, yaa guu bona maŋ na paak, ii yabir i mɔŋ kii mɔk parmaasir, nan
binben-yeeŋ, ki daa mɔk biit Yennu boori.
15 Ti Yomdaanɔ nba di sukuru ki daa ki jen na, u loon ki yin bann nan u teen niibe
yaak a bin tinna ki wun jen. Ti naa bilonkak Pɔɔl mun daan sɔb gbounsiɔk ki turi ki
beti linba nawa, nan Yennu nba turɔ yan ki u be biaŋinba na.
16 U gbant kur ni, u din sɔbin ki piak Yennu daar maŋ poe, ki wanti li labaar. Labasia
be u gbant na ni ki paar nan nirɔ n bann li paak, ki nisiab nba ki mɔk yan, ki bia ki
mɔk baa see sian na, jikitir ki kpintir faake, nan baa tuu kpintir Yennu gbouŋ maŋ paak,
bolia ni biaŋinba na. Linba na paake ki Yennu tan saa dat bi tuba.
17 N naa walonkai, i poŋ mi baa tee biaŋinba. Yimm nba waa barmɔnii na, ii bann i
yan ni, ki daa waa biitdamm faak sɔnii na, ŋaan yabir ki daa baa.
18 Ii ŋamm gaar ti Yomdaanɔ Yiisa Masia nba tee ti Tinntɔɔ na lomm nan ninkpabauŋ,
kii tumii u mɔmaan na ki pukin. Ŋɔɔe yen dontir mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.

JƆƆNN
gbounsinsinn nba ki u din sɔb ki tur Masiaweira nae na

Ki jiin 1 Jɔɔnn gbouŋ na po

Jɔɔnn sinsinn gbouŋ na jiin barjara ŋanlee poe: Sinsinn tee lin kpaŋ karinteeb nae ki bii mɔk mɔtaauk nan Yennu nan u Bija Yiisa Masia, ki leer tee lin kpaamm ki bi daa waa faak tumiiu nba saa biir mɔtaauk na.

Ki jiin Yiisa Masia nba tee Yennu Mɔb na po

1 N sɔbin gbouŋ na ki teeni, a man wanni wunba ki bi yiu Yennu Mɔb nba teen niib
manfoa na poe. Yoo nba ki Yennu din tan naan durinya na, ŋaan sɔɔ ki Mɔb maŋ poŋ
be-e. Mɔmaan maŋ nba din sik tingbouŋ na ni yoo nba, ki ti gbiint u pinpauk, ki bia
laatɔ nan ti ninbina ki goriiɔ, ki ti nii bia siitɔ,
2 ki u din fiit ki ti set lau, ki mɔɔntir li siara ki teeni ki jiin manfoor nba kaa gbennu
na po. Manfoor maŋe din be ti Baa Yennu peŋ, ki ti Baa maŋ jiiu ki wannit.
3 Linba ki ti la ki bia gbate ki ti mɔɔntir ki teeni na, a yin fit taan nant mɔtaauk.
Barmɔniie setik, ti mɔtaauk ni, ti taant nan ti Baa Yennu nan u Bija Yiisa Masia,
4 ki ti loon ki ti kur n ŋamm la parpeenn bonchiann. Li paake teen ki n sɔbin teeni
na.

Ki jiin yentu na po

5 Tɔn, barii nba ki ti din gbat ŋɔɔ Yiisa Masia boor ki mɔɔntir teeni na, li tee nnae:
Yabint Yennu tee yentue, ki bunbɔnn kaa u ni.
6 Ki ti-i yaa timm nan Yennu mɔk mɔtaauk nan leeb, ŋaan ki bunbɔnn be ti ni, ŋann
ti fa faake ti mɔi ni, ki ti toona set want nan ti fa faake.
7 Ŋaan li-i tee ki ti waa yentu sɔnu yoo kur, nan Yennu nba be yentu ni biaŋinba na,
ŋann ti mɔk mɔtaauk nan ti leeb, ki u Bija Yiisa sɔme ŋammit ti para ki nyint biit kur.
8 Tɔn, ti-i yaa ti ki mɔk biit, ŋann ti kpann ti mɔŋe, ki barmɔnii kaa ti ni.
9 Ŋaan ti-i yɔɔ nyint ti toonbiit ki teen Yennu, tii mi nan u sii nyikit chabit ti toonbiit,
ki bia ŋammit ti para ki nyint biit kur, kimaan u tee barmɔnii daanɔe ki bia tee
popeendaanɔ.
10 Ti-i yaa ti ki tuun toonbiit, ŋann ti yiinɔ faak daanɔe na, ki u maan maŋ kaa ti ni.

2

Ki jiin Yiisa Masia nba tee ti sindantinnɔ na po

1 N waas, n ki loon ki yii tuun toonbiiti. Li paake ki n sɔbin teeni na, ŋaan li-i tee ki
sɔɔ tun toonbiit, ti mɔk sindantinnɔ ti Baa Yennu boor, ki ŋɔɔe tee Yiisa Masia, wunba
tee popeendaanɔ na.
2 Waa din sik ki tan gaar ti paak ki kpo na, ŋɔɔe ji teen ti maruŋ Yennu boor ti toonbiit
paak; ki u maruŋ maŋ ki tee timm Masiaweira kuukɔɔ toonbiit paak kaa, ŋaan li tee
timm nan tingbouŋ na ŋaateeb kur toonbiit paake.
3 Ti-i dia Yennu sennii, ŋanne saa wann nan ti set miu,
4 ki li-i tee ki sɔɔ yet a "N miu," ŋaan bia ki dia u sennii, li yɔɔ tee faak daanɔe, ki
barmɔnii kaa u ni.
5-6 Ki wunba dia ŋɔɔ Yennu maan, ŋɔɔe set loonɔ nan u yan kur. Ki jenna, daanɔ nba
yaa u gaa nanɔ, see ki u binbeŋ tee nan Yiisa binbeŋ nba din tee biaŋinba na. Ŋanne
ki li daanɔ saa bann nan u set gaa nan Yennu.

Ki jiin lomm sennu po

7 N walonkai, maa sɔbin lomm sennu nba ki teeni na, li ki tee sennpaann kaa, ŋaan li
tee sennu nba ki i din dɔŋ gbat ki li yukira na poe, ki sennkperu maŋe tee Yiisa maan
nba ki i din gbat na.
8 Ŋaan mɔtana li bia daa tee nan sennpaann nae ki n sɔbin ki teeni, kimaan yoo
lebitire, ki bunbɔnn yentir, ki niib nunii yentir nan Yiisa barŋanii. Sennu nae ki Yiisa
binbeŋ ni din want nan mɔnii, ki i binbeŋ na mun bia want nnae.
9 Li-i tee ki wunba yaa u be yentu ni ŋaan ki ki loon u naa bik, ŋann u lek daa be
bunbɔnn ni;
10 ki daanɔ nba loon u naa bik, u be yentu na ni, li paak, siar kaa u ni ki saa te wun
tun biiti.

11 Ŋaan wunba ki loon u naa bik, u be bunbɔnn nie, ki u benu ni mun bia bɔn, ki
bunbɔnn maŋ dɔkin u numm powa, ki u ki laat waa saa siaminba po.
12 N waas, Yennu nyik chabi i biita, Yiisa Masia sann ni; li paake ki n sɔbin teeni na.
13 N chanbaanba, i mi Yiisa nba poŋ din yɔɔ be mɔkmɔk nan mɔkmɔk na; li paake ki
n sɔbin teeni na. Naasimm, i nyann Sintaanii, bonbiiuk daanɔ nawa; li paake ki n sɔbin
teeni na.
14 N waas, yaa mi ti Baa Yennu na, li paake ki n sɔbin teeni na. N chanbaanba, yaa
mi Yiisa nba poŋ din yɔɔ be mɔkmɔk nan mɔkmɔk na, li paake ki n sɔbin teeni na.
Naasimm, yaa mɔk paŋ, ki Yennu mɔmaan bia be i ni, ki i nyann Sintaanii, bonbiiuk
daanɔ maŋ na, li paake ki n sɔbin teeni na.
15 I daa loon tingbouŋ na ŋaateeb binbeŋi. I bia daa loon tingbouŋ na bona. Li-i tee
ki sɔɔ loon tingbouŋ na ŋaateeb binbeŋ, u ki loon ti Baa Yennu.
16 Niib mɔk niɔŋ nan bin tun bi mɔŋ loomm, ki bia nian bona nba ki bi laat na, ki bia
mɔk parbifaant, ŋaan linba na kur lek tee tingbouŋ na ŋaateeb niɔŋo; li ki nyii ti Baa
Yennu boor kaa.
17 Tingbouŋ na tan saa gbenn, ki tingbouŋ na ŋaateeb niɔŋ na mun bia saa gbenn,
ŋaan wunba tuun Yennu yanbɔɔtoona, ŋɔɔe tan sii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

Ki jiin Yiisa Masia dataak na po

18 N waas, durinya gbennu yoo baat. I poŋ mi gbat a Masia dataak na saa baar; ki
mɔtana, Masia datai bonchiann poŋ baara, ŋanne te ki ti set bann nan durinya gbennu
yoo baat.
19 Masia datai maŋ nyii ti nie, ŋaan bi ki tee ti yab kaa. Bi-i bonni tee ti yabie, timm
nan ŋamme bo sii lakin be; ŋaan bi nyikita, ki li want nan bi ki tee ti yab setik nan
mɔnii.
20 Yiisa Masia nba tee popeendaanɔ nae sikin u Seyeeŋ i paak, ki u te ki i kur mi
wannu nba took.
21 Tɔn, li ki tee a i ki mi wannu nba took kaa ki n sɔbin ki teeni na, ŋaan yaa poŋ mi
wannu maŋ na paake, ki bia mi nan faak wannu fɔk nan barmɔnii wannu na.
22 Ki ŋmee tee faak daanɔ? Li tee wunba yaa Yiisa ki tee Yennu Niganntɔɔ Masia nae.
Ŋɔɔe tee Masia dataak maŋ, ki yêen ti Baa Yennu nan u Bija Yiisa maŋ.
23 Daanɔ nba yêen Yennu Bija Yiisa, ti Baa Yennu ki be nanɔ, ŋaan wunba piak ki yeen
a u teen yada nan Yiisa tee Yennu Bijae, ti Baa Yennu be nanɔ.
24 Yaa din sint gbat Yiisa maan nba pinpiik ni na, ii diar man. Li-i tee ki i dia maan
maŋ, i sii gaa nan ti Baa Yennu nan u Bija Yiisa-e,
25 ki mɔsonn nba ki u senn ki turit na tee manfoor nba kaa gbennue.
26 N sɔbin linba na ki teeni ki chekinti ki jiin niib nba yaa bin kpanni na poe;
27 ŋaan yimm ŋarin, Masia sikin u Seyeeŋ maŋ i paaka. Seyeeŋ maŋ nba biar be i
ni na, i ji kii loon sɔɔ n wanni, kimaan Seyeeŋ maŋ mɔŋe wanti bont kur, ki u wannu
maŋe tee barmɔnii wannu, ki ki tee faak wannu kaa. Li paak, ii yɔɔ kii gaa nan Yiisa
man, nan Seyeeŋ maŋ nba wanti biaŋinba na.
28 Barmɔnii, n waas, ii gaa nan Yiisa man. Li-i tee ki i yɔɔ gaa nanɔie, ti sii mɔk
parcheenn, ki kan di fei u boor, yoo nba ki u tan saa jen na.
29 I mi nan Yiisa Masia tee popeendaanɔe; li paak, i mun bann nan binba kur tuun
popeenn toona, bi mun tee Yennu waase.

3

Ki jiin Yennu waas po

1 Lek gotir man lonbooru nba ki ti Baa Yennu mantik loont na. U lomm maŋ yab
bonchiann, ki u teent u waas, ki ti set mun tee u waase. Ŋaan tingbouŋ na ŋaateeb ki
mi taa tee nibooru nba, kimaan bi ki mi Yennu.
2 N walonkai, mɔtana ti tee Yennu waase, ŋaan li lek daa ki wann yent taa tan sii
be biaŋinba. Ŋaan taa daa mi linbae na, a Yiisa-i taŋi jen, ti tan saa la waa set tee
biaŋinbawa, li paak, ti tan saa kpint ki tee nan ŋɔɔ nae.
3 Ki bia jenna, binba kur daan u jenu maŋ po, ŋamme dia bi mɔŋ fanu, nan waa be
fanu biaŋinba na.
4 Binba kur tuun biit, ŋamme biir Yennu sennu, kimaan toonbiit tumu biir Yennu
sennue.
5 I mi nan Yiisa Masia din baar tingbouŋ na ni a wun nyinn niib biite; ki biit kaa u ni.
6 Ki wunba kur gaa nanɔ, u ki tuun biiti. Ŋaan wunba tuun biit, u daa ki bann Yiisa
nba tee wunba, ki bia ki miu.

7 N waas, i daa saak sɔɔ n kpannini: daanɔ nba tuun popeentoona, ŋɔɔe tee
popeendaanɔ, nan Yiisa nba tee popeendaanɔ na.
8 Sintaanii poŋ tee biitdaanɔe piinu niwa nan mɔtana, ki daanɔ nba tuun biit, ŋɔɔe
tee Sintaanii yɔɔ. Yennu Bija Yiisa baar a wun biir Sintaanii toonae.
9 Binba kur tee Yennu waas nyii bi Baa Yennu-e, ki ki tuun biiti. Bi ki fit tuun biiti,
kimaan baa gaar bi Baa Yennu binbeŋ na paak.
10 Ŋaan binba kur ki tuun popeenn toona, bi ki tee Yennu waas kaa. Ki bia jenna,
binba kur ki loon bi naa waas, bi ki tee Yennu waas kaa. Ŋanne want binba tee Yennu
waas nan binba tee Sintaanii waas.

Taa sii loon ti leeb biaŋinba

11 Yaa din dɔŋ gbat Yiisa maan nba pinpiik ni na tee nnae: a tii loon ti leeb.
12 Li ki ŋan ki tii be nan Keenn nba din be biaŋinba na; ŋɔɔ din tee bonbiiuk daanɔ
Sintaanii yɔɔe, ki kpii u waarɔ. Bee paake ki u din kpiiu? Kimaan u waarɔ toona din
ŋan, ŋaan ki u yar bi.
13 Tɔn, n naa waas, li-i tee ki tingbouŋ na ŋaateeb nami, i daa te ki li teei bakitnauŋu.
14 Taa loon ti naa waas na, ŋanne want nan ti nyii kuun paŋ ni, ki be manfoor nba
kaa gbennu ni. Ŋaan daanɔ nba ki mɔk li lonbooru, ŋɔɔ ŋarin biar be kuun paŋ nie.
15 Ki jenna, wunba mun nân u naa bik, u tee nikpiiruko; ki i mi nan manfoor nba kaa
gbennu kaa nikpiiruk ni.
16 Gotir man, Yiisa nba din gaar ti paak ki kpo nae wantit lomm nba tee biaŋinba; ki
li mun kpaa talase ki tin chibin ti saaŋmanii ti naa waas paak.
17 Daanɔ nba mɔk ki li jaŋitɔ, ŋaan la ki u naa bik pɔt siar, ki u baka kaa u ni, Yennu
lomm kaa daanɔ maŋ ni.
18 N waas, ti lomm maŋ daa be ti mɔi ni kuukɔɔ kaa; ŋaan kii tee barmɔnii lomm nba
sommit niibe.

Biaŋinba ki ti sii mɔk parcheenn Yennu boor

19 Li-i tee ki ti tuun nna, ŋanne ki ti saa bann nan ti waa barmɔnii wannu, ki bia sii
mɔk parcheenn Yennu boor.
20 Li-i tee ki ti dudukit wantit nan ti mɔk biit, ŋaant man ki ti tiar nan Yennu-e chee
ti dudukit, ki bia mi barii kur.
21 Tɔn, n walonkai, ti dudukit-i kii wannit nan ti tun bonkpetiri, ŋann ti mɔk parcheenn
Yennu boor.
22 Ki jenna, ti-i dia u sennii ki tuun linba pent u pari, ŋanne saa te ki u teent linba ki
ti meiɔ.
23 Linba nae tee u sennu maŋ, a ti teen u Bija Yiisa Masia yada, kii loon ti leeb nan
waa sennit biaŋinba na.
24 Binba kur dia u sennii maŋ, ŋamme gaa nanɔ, ki u mun be bi ni. Ŋanne teen ki ti
bann nan u yɔɔ be ti ni, kimaan u Seyeeŋ na be ti ni.

4

Ki jiin Yennu Seyeeŋ bannu po

1 N walonkai, i daa tee binba kur yaa bi mɔk Yennu Seyeeŋ na maan yada, ŋaan
bikintib man, ki laan bi sei maŋ nyii Yennu boor amii lee, kimaan faak sɔkiniinba
bonchiann nba kpann niib na poŋ baara, ki lin niib ni.
2 Wunba kur ki seek piak u ni, ki u yaa u teen yada a bi din mar Yiisa Masia nisaarike,
ŋɔɔe mɔk Seek nba nyii Yennu peŋ. Li-i tee ki u yeen nna, ŋanne ki ti saa bann nan li
tee Yennu Seyeeŋe.
3 Ŋaan wunba ki seek piak u ni, ki u yaa u ki teen yada nan bi mar Yiisa nisaarike,
ŋɔɔe ki mɔk Yennu Seyeeŋi. Li seek tee Yiisa dataak na yare. Bi din poŋ beti nan Yiisa
dataak maŋ saa baara, ki mɔtana u poŋ baar tingbouŋ na niwa.
4 N waas, yimm tee Yennu yabe, ki Yennu Seyeeŋ be i ni, ki mɔk paŋ ki gar Sintaanii
nba be tingbouŋ na ni. Ŋanne te ki i nyann faak sɔkiniinba maŋ.
5 Ŋamme tee tingbouŋ na yab. Li paak te ki bi piak tingbouŋ na niɔŋ po, ki tingbouŋ
na ŋaateeb fiin bi po.
6 Ŋaan timm ŋarin tee Yennu yabe; ki binba mi Yennu, ŋamme fiin ti maan ni. Ŋaan
binba ki tee Yennu yabi, bi ki fiin ti po. Ŋanne te ki ti saa bann wunba mɔk Yennu Seyeeŋ
nba want barmɔnii wannu, nan wunba mɔk Sintaanii seek nba want faak wannu na.

Yennu tee lomme

7 N walonkai, tii loon ti leeb man, kimaan lomm tee Yennu yare, ki binba mɔk lomm,
ŋamme tee Yennu waas ki bia miu.

8 Yennu tee lomme, ki binba ki mɔk lommu, bi ki miu.
9 Yennu din sikin u Biyemmir tingbouŋ na ni a tin la manfoor u paak, ki nae fiit wannit
nan Yennu set loont.
10 Lomm nba set tee lomm nan barmɔnii ki tee timm kaa loon ŋɔɔ Yennu, ŋaan li tee
ŋɔɔ Yennu-e din loont, ki sikin u Bija tingbouŋ na ni ki u gaar ti paak ki kpo, ki teen ti
maruŋ ŋɔɔ Yennu boor, a tin la nyikinchab ti biit paak.
11 N walonkai, Yennu nba loont biaŋinba na, li kpaa talas ki tii munii loon ti leeb nna.
12 Sɔɔ kaa ki mi la Yennu nan u ninbina, ŋaan ti-i loon ti leebie, Yennu sii yɔɔ be ti ni,
ki ti sii mɔk lomm nba ki u teent na nan barmɔnii.
13 Ŋɔɔe bia sikin u Seyeeŋ ki turit, ŋanne te ki ti bann nan ti gaa nanɔ, ki u mun be ti
ni.
14 Linba pukin biak, ti din laat u Bija, ki mɔtana ti mɔɔntir nan u Baa Yennu-e sikinɔ
tingbouŋ na ni, a wuu tee tingbouŋ na ŋaateeb Tinntɔɔ.
15 Wunba yaa u teen yada nan Yiisa tee Yennu Bija, ŋɔɔe ki Yennu be u ni, ki u mun
bia gaa nan Yennu.
16 Ki ti mɔŋ mɔŋ mun bann Yennu nba loont biaŋinba, ki bia teen yada nan u set
loont.
Yennu tee lomme, ki daanɔ nba yɔɔ mɔk lomm nna, ŋɔɔe gaa nan Yennu, ki Yennu
mun be u ni.
17 Ki jenna, li-i tee ki ti waa lomm sɔnu nan barmɔnii, Yennu buut daar-i taŋi baar, ti kii
mɔk jijeet, kimaan Yiisa binbeŋ nba tee biaŋinba na, ti binbeŋ mun tee nnae tingbouŋ
na ni.
18 Ti-i mɔk lomm, jijeet sii kaa. Li-i tee ki lomm setik be, jijeet kan la yaak kii be ti
ni, kimaan tubdatu paake ki ti tuu jee. Li-i tee ki nirɔ mɔk jijeet, u ki mɔk lomm nan
barmɔnii.
19 Yennu-e sint loonit; ŋanne teen ki ti mun mɔk lomm.
20 Daanɔ nba yaa u loon Yennu, ŋaan bia ki loon u naa bik, u tee faak daanɔe. Li-i tee
ki u ki loon u naa bik nba ki u laatɔ nan u ninbina, nlee ki u sii fit loon Yennu nba ki u
ki laatɔ na nan u ninbina?
21 Yiisa din senn sennu ki yet a wunba loon Yennu, see ki u loon u naa bik mun.

5

Taa saa nyann jinjammii biaŋinba

1 Binba kur teen yada nan Yiisa tee Yennu Niganntɔɔ Masia na, li yabe tee Yennu waas.
Ki daanɔ nba loon nirɔ, u bia sii loon nirɔ maŋ waase.
2 Li-i tee ki ti loon Yennu ki tuun linba ki u sennii want na, ŋanne saa te ki tin bann
nan ti loon Yennu waas;
3 ki li-i biaki tee ki ti dia u sennu, ŋanne want nan ti loonɔ. Ki bia jenna, u sennu maŋ
ki paari,
4 kimaan binba kur tee Yennu waas, ŋamme fit nyant tingbouŋ na ni jinjammii. Linba
te ki ti nyant tingbouŋ na jinjammii na tee ti yada teenu nie.
5 Ki ŋmee sii nyant jinjammii maŋi? Wunba teen yada nan Yiisa tee Yennu Bija.
6 Ŋɔɔ Yiisa Masia-e tee wunba din baar nan nyun nan sɔn; u din ki baar nan nyun
kuukɔɔ kaa, ŋaan u din baar nan sɔn biak. Ki Yennu Seyeeŋ tee siaradaanɔ, kimaan
Seyeeŋ maŋe tee barmɔnii daanɔ.
7 Tɔn, binba tee siaradamm maŋ tee bantaae:
8 ŋamme tee Yennu Seyeeŋ, nan nyun nan sɔn maŋ; ki bi bantaa na taan mɔyomm ki
tee siara.
9 Nnae ki Yennu teen siara u Bija Yiisa po, ki u siara maŋ chee nirɔ yar. Ti-i tee nirɔ
siara yadaie, ŋann ti saa teen Yennu siarae yada ki gar nirɔ yar.
10 Wunba teen Yennu Bija maŋ yada, ŋɔɔe mɔk Yennu siara maŋ u par ni; ki wunba
ki teen u siara maŋ yada, u yiinɔ faak daanɔe na, kimaan u ki teen yada nan linba ki
Yennu pak u Bija po na tee mɔnii.
11 Yennu siara maŋ tee nnae: a u turit manfoor nba kaa gbennu, ki manfoor maŋ nyii
u Bija Yiisa nie.
12 Wunba gaa nan Yennu Bija na, ŋɔɔe mɔk manfoor maŋ; ŋaan wunba ki gaa nan
Yennu Bija maŋ-i, u ki mɔk li manfoori.

Ki jiin manfoor nba kaa gbennu na po

13 N sɔbin gbouŋ na ki teen yimm nba teen Yennu Bija yada nae, kimaan n loon ki i
bann nan i mɔk manfoor nba kaa gbennu.

14 Tɔn, ti mei Yennu nan parcheenn, kimaan ti mi nan li-i tee ki ti meiɔ linba ki u loon
wun turit na, tii mi nan u gaan ti miaru.
15 Ti-i mi nan u set gaan ti miaru, tin bann nan ti poŋ gaar linba ki ti miarɔ li po nawa.
16 Sɔɔ-i laat u naa bik ki u tuun biit nba kan baar nan kuumi, li daanɔ-ii mei Yennu u
paak, ki Yennu n chab biitdaanɔ maŋ ki turɔ manfoor, kimaan u chabit binba tuun biit
nba ki tee kuun yar ki teemm manfoa. Ŋaan toonbisiar be, ki tee kuun toonn. N ki yaa
yii mei Yennu kii teen binba tuun biit maŋ booru kaa.
17 Toona kur nba ki ŋan lek tee biite, ŋaan toonbisiar be ki kan baar nan kuumi.
18 Ki ti mi nan damm nba tee Yennu yab, bi ki tuun biiti, kimaan Yennu Bija Yiisa
guub, ki bonbiiuk daanɔ Sintaanii kan fit teemm siari.
19 Ki ti bia mi nan timm Masiaweira tee Yennu yabe, ŋaan tingbouŋ na ŋaateeb kur
nba ki tee Masiaweira na be Sintaanii nuu nie.
20 Ti mi nan Yennu Bija Yiisa din sik tingbouŋ na ni ki tan turit yan a tin bann ŋɔɔ
barmɔnii Yennu. Taa gaa nan u Bija Yiisa Masia na paak, ŋanne bia te ki ti gaa nan u
Baa Yennu; ki ŋɔɔe set tee barmɔnii Yennu, ki bia tee daanɔ nba teent manfoor nba kaa
gbennu.
21 N waas, nyint i mɔŋ pata ni man.

JƆƆNN
gbouŋ nba pukin ŋanlee
ki u din sɔb ki tur Masiaweira nae na

Ki jiin 2 Jɔɔnn gbouŋ na po

Jɔɔnn nba din tee Masiaweira saakɔɔ nae sɔb gbouŋ nba pukin ŋanlee na ki teen poo nan u waas, li paake tee Yiisaweira.

Gbounjinjiŋ na tee baruŋo a bii loon bi leeb, ki bia tee kpaanii nba jiin faak wannteeb nan bi wannu po.

1 Min Jɔɔnn nba tee Masiaweira saakɔɔ nae sɔbin gbouŋ na ki teen fin n niipoo nba
ki Yennu ganna na, nan a waas. N looni nan barmɔnii, ŋaan min kuukɔɔ kaa loonini.
Binba kur saak Yennu barmɔnii wannu na mun bia looni nnae.
2 Min nan ŋamme looni, kimaan barmɔnii wannu be ti para ni ki sii yɔɔ be ti ni
mɔkmɔk nan mɔkmɔk.
3 Ti Baa Yennu nan u Bija Yiisa Masia lomm nan ninbatinu nan parmaasir-ii be nan
timm nba mi barmɔnii ki loon leeb na.

Ki jiin lomm sɔnu po

4 N daan mɔk parpeenn bonchiann nan maa la a wasiat, ki bi waa barmɔnii wannu
nba ki ti Baa Yennu sennit na.
5 N niipoo, n meia, ŋaant ki ti kur-ii loon ti naa walei. Linba na ki tee sennpaann kaa
ki n sɔbina, ŋaan li tee sennu nba ki ti din dɔŋ gbat pinpiik niwa mɔkmɔk nan dinna
nae.
6 Ti-i yɔɔ saak Yennu sennu, ŋanne want nan ti loonɔ nan mɔnii, ki sennu maŋ nba
ki ti din gbia pinpiik niwa mɔkmɔk nan dinna na, li sennu yaa tii waa lomm sɔnu.

Ki jiin kpinkpannii damm po

7 Tɔn, kpinkpannii damm bonchiann poŋ yat lokir kur po tingbouŋ na niwa, binba ki
teen yada nan bi mar Yiisa ki u tee nisaarik na. Li nibooru tee kpinkpannii damme, ki
bia tee Yiisa datai.
8 Li paak, ii mi man ki i tan kɔŋ linba ki i yiab li paak na, ki tan la i nyɔɔt kur Yennu
boor.
9 Daansɔɔ nba ki gaan Yiisa Masia wannu bonŋann ŋaan pukii u mɔŋ yar, Yennu ki
be nanɔ, ŋaan wunba saak wannu maŋ ki ki nyikiti, ti Baa Yennu nan u Bija Yiisa Masia
be u ni.
10 Li-i tee ki daanɔ nba baar i boor, ki ki want Yiisa Masia wannu nba tooki, i daa
gaanɔ i ŋei ni, ki taan daa foontɔ gbaa,
11 kimaan wunba foontɔ, u mɔŋ taa daanɔ maŋ toonbiit poe na.

Mɔbonjoontii

12 N mɔk mɔbona bonchiann ki loon ki n bo turi, ŋaan n ki loon ki n sɔb gbouŋ ni kaa
ki turini. N mɔk dindann nan n saa baar ki gɔni, ki tin pak nan leeb, ki li-i tun nna, li
saa manjit bonchiann.
13 A niipoo nba ki Yennu gannɔ na waas foonta.

JƆƆNN
gbouŋ nba pukin ŋantaa ki u din sɔb nae na

Ki jiin 3 Jɔɔnn gbouŋ na po

Jɔɔnn nba din tee Masiaweira saakɔɔ nae sɔb gbouŋ nba pukin ŋantaa na ki teen tɔɔndaanɔ nba sann tee Gayus na. Sɔbtɔɔ na din dont Gayus-e nan waa mɔk sommir nba ki teen Masiaweira na, ki bia tee kpaanii ki jiin biit daanɔ nba ki bi yiu Diotrefes na po.

1 Min Jɔɔnn nba tee Masiaweira saakɔɔ nae sɔbin gbouŋ na ki teen n yɔɔk Gayus, fine
ki n nian nan mɔnii.
2 N yɔɔk, n mei Yennu a paak a fii mɔk laafia, ki a bont kur n somm fanu nan a seek
nba be fanu Yennu boor biaŋinba na.
3 N mɔk parpeenn bonchiann nan ti naa wasiat nba daan baar, ki tan betin faa waa
Yennu barmɔnii wannu na biaŋinba, ki a benu nae bia want li sɔnu nan mɔnii.
4 Siar ki penn n par ki mantik baar maa gbat a n waas waa wannu nba took na.

Ki jiin Yiisa barŋanii mɔɔntii damm sommir po

5 N yɔɔk, faa sommit ti naa waas, nan binba lek tee saamm na, a tuun linba ŋane.
6 Baa tuu baar Masiaweira lakinu ni yoo nba, bi tuu tiar a burchint maŋ po. Li paak,
bi-i tuu kii baar a boor, ki a ŋammit bi sɔnii ki sommitibie, ŋann a tuun bonŋanne na.
Ii diab bonŋann kimaan bi tee Yennu yabe.
7 Laa tee Yiisa sann paak nae ki bi lin mɔɔntir u maan maŋ, ŋaan ki ki gaan siar binba
ki tee Masiaweira na boori,
8 li paak, timm Masiaweira ŋarin, li kpaa talase nan tii gaan li nibooru saauŋ. Ŋanne
saa te ki timm nan ŋamm-ii chentir Yiisa barmɔnii na wannu mɔɔntii.

Ki jiin jɔɔ nba ki bi yiu Diotrefes na po

9 N poŋ mi sɔb barsai nna ki tur Masiaweira nba be a boor na, ŋaan ki Diotrefes yêen
n mɔb, kimaan u loon wun pur u mɔŋ nijaanne.
10 Li paak, mi-i taŋi baar, n saa fiit linba kur ki u tun, ki li tee bonbiir nan faak nba ki
u pak biirit na. Ŋaan biit nba ki u tuun maŋ, li lek daa ki gboo u nummu. Ti naa waas
nba tuu baar u boor na, u tuu ki gaanibi, ki damm nba tuu loon bin gaar ti naa waas
maŋ saauŋ, u bia tuu ber nyinnib Masiaweira lakinu maŋ nie.
11 N yɔɔk, daa tokii sɔɔ toonbiiti, ŋaan kii tuun linba ŋan. Wunba tuun bonŋann, u
tee Yennu yɔɔe; ŋaan wunba tuun toonbiit, u ki bann Yennu.

Ki jiin jɔɔ nba ki bi yiu Demetrius na po

12 Sɔɔ kur piak Demetrius-e; ki u benu nae want nan u waa barmɔnii wannu; ki ti
mɔŋ mun piakɔ; ki a mi nan ti set tee barmɔnii damme.

Foontjoontii

13 N mɔk maan bonchiann ki loon ki n pak tura, ŋaan n ki loon ki n sɔbir gbouŋ ni
kaa ki turani.
14 Ŋaan n mɔk dindann nan n saa baar ki la-a daa ŋanlelee na, ki tin pak nan leeb.
15 Parmaasir-ii be a paak. Ti yɔɔsnba foonta. Ti yɔɔsnba nba mun bia be a boor ni na,
a foontib yenɔ yenɔ.

Gbouŋ nba ki
JUUD
din sɔb nae na

Ki jiin Juud gbouŋ na po

Juud din sɔb gbouŋ na a wun tur kpaaniie ki jiin faak wannteeb nba yaa bi tee Masiaweira na po.

1 Min Juud nba tee Yiisa Masia toontunnɔ, ki bia tee Jeems naa bik nae sɔbin gbouŋ
na, ki teen niib nba ki ti Baa Yennu gannib ki loonib, ki Yiisa Masia guub na.
2 Yennu ninbatinu nan parmaasir nan lomm-ii be nani bonchiann.

Ki jiin fai damm po

3 N naa walonkai, n ninbinn daan mɔn nan ki n sɔb gbouŋ ki turi, ki saan gaan tinnu
nba tee ti kur yar na po; ŋaan mɔtana li ji kpaa talas ki n sɔb kpaaniie, ki yin yabir i
mɔŋ ki dia yada labaar nba ki Yennu tur u niib na fanu, ki daa saak ki sɔɔ lebitiri,
4 kimaan nisiab nba ki tiin Yennu na kɔɔ i sinsuuk ni woonin nie, ki lebit ŋɔɔ Yennu
ninbatinu labaar na, a bii tuun bi gbanant loonbiit; ki ki saak Yiisa Masia mɔbi; ŋɔɔ
kuukɔɔe tee ti Yudaanɔ nan ti Yomdaanɔ. Biitdamm maŋ tubdatu poŋ sɔb Yennu gbouŋ
ni, ki li yukira.
5 Maa yaa n beti linba na, i poŋ gbat li kura, ki mir, ŋaan n loon ki n tiari li poe: Yennu
din fat u niib ki nyinnib Ijipt tiŋ ni, ŋaan li poorpo ki u kpii bi siab nba ki teenɔ yada
na.
6 Nnae biak, malakanba nba din ki dia yaak nba ki Yennu turib na nan li sɔnu na, ki bia
din ki biar be bi binbeboa sanpaapo na, ki Yennu baamm bant ki lub sarik bootsunsuŋ
nba bɔn ni, ki guu dagbeŋir nba ki u saa bu bi buut na.
7 Nnae biak ki doi nba tee Sodom nan Gomora, nan digbana nba kpiar na niib din
tuun chonchonsin, ki waa niɔŋ nba bi bonchiann, ki bi la tubdatu nba tee muu ki li dib
mɔkmɔk nan mɔkmɔk; ki li tee kpaanii ki tur sɔɔ kur.
8 Nibooru maŋ mun bia daa mɔk dudukit nba ki bi tuun biir bi gbanant, ki tee
tubkangbata, ki bia sukii Yennu malakanba.
9 Ŋaan malakanba saakɔɔ nba ki u sann tee Maikel na, ŋɔɔ nan Sintaanii nba din kɔn
Moses gbanant paak na, ŋaan Maikel mɔŋ din ki sukir Sintaanii, u din betɔe a "Yennu
saa wanna yan."
10 Ŋaan niib na ŋarin sukii bont kur nba ki bi ki bann li paake, ki tuun linba kur ki
bi loon, nan bonkobit nba ki mɔk dudukit na, ki biir bi mɔŋ.
11 Bonbiir be bi paak; kimaan bi wei Keenn sɔnbiiuk nawa; bi bia tee kpinkpannii
damme likirii paak, nan Balam nba din tee biaŋinba na; ki bia tuun nan Kora nba din
tun ki ki sak Yennu mɔb ki tan kpo na; bi mun tan saa kpo nnae.
12 Bi tee barite i mɔtaauk jeet dinu ni, ki ki tiin Yennu, ki mɔk jawuuk ki dint bi mɔŋ
kuukɔɔ. Bi tee nan sanpagbant nba ki baat nan saak ŋaan ki wouŋ da nae; ki bia tee
nan tiinii nba ki loon lɔɔna nae, nan li lomm yoowa gbaa. Bi kpoe ki tɔr, kimaan bi jiina
kur fikite ki koor.
13 Bi tee nan mɔkgbeŋir nyunpana nba fi ki pukir nan jakint nae. Bi bia tee nan
ŋmaabira nba tuu ŋabir ki lin nae; ki bunbɔnchiɔŋ nba kaa gbennu be ki guub.
14 Enok, wunba waa Adam yaaboona munlore ni na, din sɔkin ki yet bi po a "Yennu
nan u kasii malakanba tusaa tusaa baat
15 a wun bu nisaarik kur buut, ki biir binba kur ki tinɔ, ki ki sak u mɔb, ki tun toonbiit
biaŋinba; nan biitdamm kur nba pak mabiit nba kur ki biirɔ, ki bi baka kaa nanɔ
biaŋinba na."
16 Bi tee bunburimii damme; bi numm ki mi gboo; ki bi tuun bi mɔŋ loonbiit, ki mɔk
parbifaant bonchiann, ki korin niib a bin la baa loon linba.
17 N naa walonkai, ii tian man maan nba ki ti Yomdaanɔ Yiisa Masia toomiinba din
yet na.
18 Bi din yet a "Dajoontii maŋ ni, niib nba waa bi mɔŋ gbanant loonbiit na tan saa fiir
ki sarikiti."
19 Li niboorue baat nan bɔkitu i sinsuuk ni. Bi gbanant loomm kɔɔe diab. Yennu
Seyeeŋ na kaa bi ni.
20 N naa walonkai, ii chee i para man, Masia labaŋann nba tee kasii na ni, kii mei
Yennu, u Seyeeŋ paŋ ni,

21 kii tee niib nba ki Yennu loonib, kii guu yoo nba ki ti Yomdaanɔ Yiisa Masia saa turi
manfoor nba kaa ɡbennu, u ninbatinu na paak.
22 Binba dudukit laŋ na, ii tinib ninbaauk,
23 ki fat leeb ki nyinnib Sintaanii muu ni; ki binba mɔk bi loonbiit dɔk na, ii tinib
ninbaauk, ki bia kii mɔk jaŋmaanii, ki daa nakii bi biit boori.

Yenpaku

24 Yennu saa fit guui ki i daa baa, ki saa baar nani u tɔɔnn, yentsaakar ni, ki i ki mɔk
biit, ki i sii mɔk parpeenn bonchiann;
25 ŋɔɔ nba tee Yen-yenɔkɔɔ ki tinnit ti Yomdaanɔ Yiisa Masia paak na, u yen paku nan
yent nan paŋ nan bont kur yudant, yoo nba din gar na, nan mɔtana, nan mɔkmɔk nan
mɔkmɔk. Mamɔmm.

FIITU
nba ki Yiisa Masia din fiit wann Jɔɔnn

Ki jiin Fiitu gbouŋ na po

Jɔɔnn fiitu gbouŋ na din sɔb, yoo nba ki Yiisaweira di biak, baa teen yada nan Yiisa Masia tee Yomdaanɔ nae.

Sɔbtɔɔ na barjar tee wun tur li karinteebe dindann nan kpaŋ-n-mɔŋ, ki bia te bii see bi yada ni, biak dinu ni nan mukisuk yoo.

Gbouŋ na ni bonchiann tee fiitu nan yirintue, ki tee nyina nba ki yoo maŋ Masiaweira saa bann li paak, ŋaan tee linba ki nileeb na kan fit bann li paaki.

1 Maan nba ki Yiisa Masia din fiit na sɔb gbouŋ na nie. Yennu-e din turɔ maan maŋ
a wun wann u toontunna linba saa teen mɔtana. Masia din tun u malaka, u toontunnɔ
Jɔɔnn boor, a wun betɔ maan maŋ kur.
2 Ŋanne ki Jɔɔnn fiit linba ki u la na kur ki wann, ki li tee barii nba nyii Yennu boor,
nan linba ki Yiisa Masia fiit ki wannɔ na.
3 Wunba karin sɔkinii mɔmaan nba sɔb gbouŋ na ni, parpeenn tee u yare, ki binba
gbia mɔmaan maŋ ki saakir, parpeenn tee bi yare mun, kimaan yoo na pera ki linba na
kur saa tun.

Ki jiin Masiaweira nba be digbana ŋanlore ni na po

4-5 Min Jɔɔnn-e sɔbin gbouŋ na ki teen Masiaweira nba be digbana ŋanlore ni, Asia
yent ni na. Yennu nba din be, ki bia daa be, ki bia tan sii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk,
ki sei ŋanlore be u naangbouŋ tɔɔnn na, nan Yiisa Masia, wunba mɔɔntir Yennu maan
nan barmɔnii, ki tee sinsinn daanɔ nba din fiir kuun ni, ki bia tee tingbouŋ na kpanbara
kur Kpanbar na, bi lomm nan parmaasir-ii be nani. U loont, ki gaar ti paak ki kpo, ki
nyinnit ti toonbiit daabisin ni,
6 ki te ki ti tee u naan ni niib nba tee mannteeb, a tin tun u Baa Yennu toonn; ŋɔɔe
yen paku nan paŋ mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.
7 Gotir man, u sii be sanpagbant ni ki baar. Sɔɔ kur ninbina tan saa lau, nan binba din
ŋmu-u na gbaa. Yoo nba ki u sii baat na, tingbouŋ na niib kur saa bui u paak. Mamɔmm,
li saa teen nnawa.
8 Ti Yomdaanɔ Yennu, wunba mɔk paŋ kur, ki din be, ki bia daa be, ki bia tan sii be
mɔkmɔk nan mɔkmɔk na, ŋɔɔe yeen a “Mine tee bont kur pinpiik nan li joontu.”
9 Tɔn, min Jɔɔnn nba tee i naa bik, ki taan nani ki di biak nan sukuru Yiisa paak na,
maa din lin ki mɔɔntir Yennu maan, nan Yiisa barŋanii na paake, ki bi jiin ki saan nanin
Patmɔs tiŋ nba ki nyun lintir na ni.
10 Ki lasir dasiar ki Yennu Seyeeŋ fiir n ni, ki n gbat kunkɔsaakar, ki li naan naatunn
ki piak n poorpo,
11 ki betin a n sɔb linba ki n laat na ki teen gbouŋ ni, ki nakin tur Masiaweira nba
be digbana ŋanlore na ni, binba be Efesus nan Simirna nan Pegamum nan Tiataira nan
Saadis nan Filadelfia nan Laodisea na.
12 Ki n ŋmant ki yaa n got wunba piak ki teenin na; maa ŋmant yoo nba, ki n la salima
fitsenta ŋanlore see.
13 Ki sɔɔ be li sinsuuk ni ki naan nisaarik Bik, ki lia liatfoouk ki li siit u taapant, ki
salima gbann boob u nyaauk ni,
14 ki u yut peen nan gungunt na, ki u ninbina naan mupeenu,
15 ki u taapant nyirii nan kut nba ki bi tuu pur muu ni ki li nyirii biaŋinba na, ki u
kunkɔr fu nan siɔk kpenu nba tuu fu biaŋinba na.
16 Ki u kub ŋmaabira ŋanlore u niidiitu, ki jukbanjiak nba di mɔleemii tant nyii u
mɔb ni, ki u numm po yeen nan yonnu nba tuu yeen yonsuuk ni na.
17 Maa lau yoo nba, ki n baa dɔɔr u tɔɔnn nan kpeemmɔ na. Ki u jii u niidiitu ki yii n
paak, ŋaan yet a “Daa tiin jaŋmaanii; mine tee bont kur pinpiik nan li joontu;
18 ki bia tee footɔɔ na, ki din kpo, ŋaan mɔtana n fiira, ki sii fo mɔkmɔk nan mɔkmɔk,
ki bia mɔk kuun nan kpeentiŋ paŋ;
19 li paak, a sɔb linba ki a la mɔtana na, nan linba be mɔtana, nan linba tan saa tun
yoo nba waa.
20 Ŋmaabira ŋanlore nba ki a la n niidiitu ni, nan salima fitsenta ŋanlore na woonin
ni paak tee nnae: ŋmaabira ŋanlore nae tee n weira nba be digbana ŋanlore na
malakanba, ki fitsenta ŋanlore na mun tee n weira bujir munlore maŋ.”

2

Masia mɔmaan nba tee Efesus teeb yare na

1 Ki wunba ki n lau na betin a n sɔb mɔmaan na ki tur u weira nba lakin be Efesus
doo ni na malaka a:
"Labaar na nyii wunba dia ŋmaabira ŋanlore u niidiitu ni, ki bia somm salima
fitsenta ŋanlore sinsuuk ni na boore.
2 Ŋɔɔe yet a: N mi i toona nba tee biaŋinba, nan yaa yabir ki tuun toonŋana nan
sukuru biaŋinba, ki bia mi nan i ki loon nibiit i sinsuuk ni, li paake ki i din bikin binba
tuu yaa bi tee n toomiinba ŋaan ki ki tee na, ki bann nan bi tee fai damme.
3 N mi nan i mɔk sukuru ki dii biak n paak, ŋaan i ki nyikimi.
4 Ŋaan i biit tee nnae: i ji ki loonin nan yaa din sint loonin biaŋinba na.
5 Tiat man yaa din tuu be biaŋinba ŋaan ji tan lebit na. Nyikin i biit maŋ ŋaan kii
tuun yaa poŋ tuu tuun biaŋinba sinsinn ki li ŋan na; li-i tee ki i kan nyik i toonbiiti, n
saa baar i boor ki jii i fitsentir na li sinsetboor.
6 Ŋaan yaa tuun linba ki li ŋane na: i ki loon toona nba ki Nikola teeb tuun na, nan
n mɔŋ nba ki loon toona nba ki bi tuun na.
7 "Wunba mɔk tubir, wun gbiint linba ki Yennu Seyeeŋ na yeen ki teen Masiaweira
na.
"Wunba nyann nyannu na, ŋɔɔe ki n saa turɔ sɔnu ki wun di manfoor tilɔɔna nba be
Yennu boor, siaminba ki bi yir Paradais* na."

Masia mɔmaan nba tee Simirna teeb yare na

8 Ki wunba ki n lau na bia betin a n sɔb mɔmaan na ki tur u weira nba lakin be
Simirna doo ni na malaka a:
"Labaar na nyii wunba tee bont kura pinpiik nan li joontu na boore; ŋɔɔe din kpo
ki tan bia fiir kuun ni na.
9 Ŋɔɔe yet a: N mi i biak dinu po, ki bia mi nan i tee nandamme, ŋaan mamɔmm,
Yennu boor, i tee mɔkitae; ki n mi nan nisiab piak ki biir i sana, ki bia yaa bi tee Juu
teebe, ŋaan ki ki tee; bi tee Sintaanii niibe.
10 I daa tiin jaŋmaanii nan biak nba baat i paak na. Gotir man, Sintaanii saa te bin
soor i siab ki kɔɔmm dansarik ki bikimm, i bia tan saa di biak ki saa dian daa piik; ŋaan
ii teenin yada mɔkmɔk nan i kuun, ki n tan saa pi-i piinii nba tee manfoor.
11 "Wunba mɔk tubir, wun gbiint linba ki Yennu Seyeeŋ na yeen ki teen Masiaweira
na.
"Wunba nyann nyannu maŋ, u kan la kuun nba pukin munlee na."

Masia mɔmaan nba tee Pegamum teeb yare na

12 Ki wunba ki n lau na bia betin a n sɔb mɔmaan na ki tur u weira nba lakin be
Pegamum doo ni na malaka, ki yet a:
"Labaar na nyii wunba mɔk jukbanjiak nba di mɔleemii na boore.
13 Ŋɔɔe yet a: N mi nan siaminba ki i be na tee siaminba ki Sintaanii naangbouŋ na
be-e, ki n mi nan i set dia n sann. Baa din tan kpii Antipas nba din tee n siara daanɔ
nan barmɔnii, i mɔŋ doo nba ki Sintaanii be na ni, li yoo maŋ gbaa ki i ki yêt n sɔnu.
14 Ŋaan mamɔmm, i mɔk biit ŋanlee nnae, ki n yaa n wanni: siab be i sinsuuk ni
ki dia Balam sennu; ŋɔɔe din wann Balak waa saa teen biaŋinba ki te ki Israel teeb n
tun biit na. U din te ki bi ŋman tingbann nant, ki bia te ki bi chomm nan leeb.†
15 Li mun bia tee nnae i sinsuuk ni, ki i siab mun waa Nikola teeb maŋ wannu.
16 Li paak, ii nyik i toonbiit maŋ; li-i kii tee nnai kaa, n saa baar mɔtana nan
jukbanjiak nba tantir ki nyi n mɔb ni na, ki kɔn biir li nibooru.
17 "Wunba mɔk tubir, wun gbiint linba ki Yennu Seyeeŋ na yeen ki teen Masiaweira
na.
"Wunba nyann nyannu na, ŋɔɔe ki n saa turɔ jeet nba be woonin ni ki bi yi mana
na, ki wun di, ki n bia saa turɔ tanpeenn nba ki sanpaann sɔb li paak, ki sɔɔ ki mir,
see fin nba gaar na kuukɔɔ."

Masia mɔmaan nba tee Tiataira teeb yare na

18 Ki wunba ki n lau na bia betin a n sɔb mɔmaan na, ki tur u weira nba lakin be
Tiataira doo ni na malaka a:
"Labaar na nyii Yennu Bija nba ki u ninbina naan mupeenu, ki u taapant bia nyirii
nan baa tuu nyirik kutmɔnt biaŋinba na boore.

---

* **2:7 2.7** Yendɔuŋ sanleere tee Paradais. † **2:14 2.14** Bi din ŋman Moab tingbann nant, ki chomm nan Moab poob.

19 Ŋɔɔe yet a: N mi i binbeŋ nba tee biaŋinba, ki bia mi i lomm, nan i yada teenu,
nan i toona, nan yaa mɔk mintir biaŋinba, ki bia mi nan i toonŋana tumu pukii ki gar
i sinsinn toona nawa.
20 Ŋaan i biit tee nnae: yaa sak poo nba ki bi yiu Jesebel, ki u yaa u tee Yennu
sɔkiniie, ki ji taan be i boor ki kpann n toontunna, ki wantib a bii chomm nan leeb kii
biaki di pata jeet na.
21 N turɔ yoo a wun lebit u binbeŋ, ŋaan ki u ki sak wun nyik u chonchonsin na.
22 Li paak, n saa jiiu ki lu-u biak gado paak, nan binba tuu lakin chomm nanɔ na
kur; li-i kii tee ki bi nyik biit nba ki bi lakin tuun nanɔ na, n saa kɔɔmm biak gbeŋir ni,
23 ki kpi u weira na kur; ki n weira na saa bann nan mine tee wunba mi niib dudukit
nan bi loomm nba tee biaŋinba, ki saa tur sɔɔ kur u toona nyɔɔt nba tee biaŋinba.
24 "Yimm nba biar Tiataira ki ki waa poo maŋ wannbiiuk, ki bia ki waa linba ki siab
yir Sintaanii woonin ni labaar na, n yeen yimme a n kan jinni jik-kpiata.
25 Ii dia man linba ki i mɔk na fanu, mɔkmɔk nan yoo nba ki n tan saa baar.
26-27 Wunba nyann nyannu na, ki tuun n loomm ki ki nyiki, n saa turɔ paŋ nba ki
n gaar n Baa boor na booru, ki wuu mɔk tingbouŋ na nibooru kur yiikoo, ki sii diab
nan paŋ, ki saa fit biirib nan faa tuu dia kut patu ki faa boba yee biaŋinba na.
28 N bia saa tur li yɔɔ sanyafaar ŋmaabir na.
29 "Wunba mɔk tubir, wun gbiint linba ki Yennu Seyeeŋ na yeen ki teen Masiaweira
na."

3

Masia mɔmaan nba tee Saadis teeb yare na

1 Ki wunba ki n lau na bia betin a n sɔb mɔmaan na ki tur u weira nba lakin be Saadis
doo ni na malaka a:
"Labaar na nyii wunba mɔk Yennu Sei ŋanlore nan ŋmaabira ŋanlore na boore.
Ŋɔɔe yet a: N mi i toona nba tee biaŋinba, ki bia mi nan niib dukii a i fo, ŋaan i ki fo.
2 Li paak, fiit man ki yabir ki i binbeŋ nba biar na daa kpenn gbenti, kimaan toona
nba ki i tuun na ki gboot Yennu nummi.
3 Li paak, ii tian man wannu nba ki i din gbat ki waa na. Ii diar man ŋaan nyik i
toonbiit na tumu, ŋaan li-i tee ki i ki fiir, n saa baar i boor nan nanyukɔ nba tuu baar
biaŋinba nae, ki i kan bann n baaru yoo.
4 Ŋaan i siab be Saadis ki bi para ki mɔk jakinti. Ŋamme saa lia tapeenii, ki min
nan ŋamm sii tɔk, kimaan baa jaŋ nann na paak.
5 Wunba nyann nyannu na, u tan saa lia tapeenii na, ki n tan kan kpeen u sann
binba mɔk manfopaann na gbouŋ na ni. Ki n tan saa yet n Baa nan u malakanba na
paanu ni a li daanɔ tee n yɔɔe.
6 "Wunba mɔk tubir, wun gbiint linba ki Yennu Seyeeŋ na yeen ki teen Masiaweira
na."

Masia mɔmaan nba tee Filadelfia teeb yare na

7 Ki wunba ki n lau na bia betin a n sɔb mɔmaan na ki tur u weira nba lakin be
Filadelfia doo ni na malaka a:
"Labaar na nyii wunba tee Popeendaanɔ, ki bia tee Barmɔnii daanɔ na boore; ki u
dia Defid peenu* na, ki li-i tee ki u loot gann, sɔɔ kan fit looni; ki wuu biaki loon, sɔɔ
kan fit looti.
8 Ŋɔɔe yet a: N mi i toona nba tee biaŋinba. Gotir, n loot ganne ki turi, ki sɔɔ kan
fit looni. N mi nan paŋ nba ki i mɔk na waar, ŋaan linba na kura, i bia lek dia n wannu
na, ki ki nɔi nan i ki mimi.
9 Nnara, binba tee Sintaanii niib, fai damm nba yaa bi tee Juu teeb ŋaan ki ki tee
na, n saa te ki bin baar ki baa fabin i tɔɔnn, ki bann nan n set looni.
10 Kimaan yaa sak n maan ki mɔk mintir na paak, n saa dia-i bonŋann ki i tan kan
kɔɔ bonbiir nba baat durinya na kur paak a lin bikin tingbouŋ na niib na ni.
11 N baate mɔtana. Ii dia man linba ki i mɔk na fanu, ki sɔɔ tan daa fiar i nyɔɔt
maŋi.
12 Wunba nyann nyannu na, n saa teenɔ Yennu diiuk ni jaantarike, ki u ji kan nyi
leŋi. Ki n bia saa sɔb Yennu sann u paak, ki sɔb Yennu doo sann u paak, ki bia sɔb n
mɔŋ sanpaann na u paak. Yennu doo maŋe tee Jerusalem paann nba saa nyi Yendɔuŋ
ni, Yennu boor, ki sik tiŋ na ni na.

---

* **3:7 3.7** Defid peenu paak tee "u yiikoo."

13 “Wunba mɔk tubir, wun gbiint linba ki Yennu Seyeeŋ na yeen ki teen Masiaweira
na.”

Masia mɔmaan nba tee Laodisea teeb yare na

14 Ki wunba ki n lau na bia betin a n sɔb mɔmaan na ki tur u weira nba lakin be
Laodisea doo ni na malaka a:
“Labaar na nyii wunba sann tee Mɔnii na boore; ki u tee siara daanɔ nba tee
barmɔnii daanɔ ki tee siara fanu; ki bia tee linba kur ki Yennu nan na yudaanɔ.
15 Ŋɔɔe yet a: N mi i toona nba tee biaŋinba; i ki toni, i bia ki mei, ŋaan n bo loon
ki yii tee li yenne;
16 ŋaan yaa ki ton ki bia ki mei na, n saa siirie pia teriku.
17 “Yimme yeen a i tee mɔkitae ki mɔk linba kur ki i loon, ki siar kan pɔtiini, ŋaan
ki ki mi yaa mɔk parbiir nan ninbaauk biaŋinba. I tee nandamme, ki somm yana, ki
tee jɔɔnii.
18 Li paak, n kpaaniie a ii daa salima nba tee salimmɔna n boor ki set la mɔkint, ki
bia daa tapeenii ki dɔkin i fei na, ki bia daa kpan ki baŋ i ninbina kii laat.
19 Binba kur ki n loonib na, n kpaamme ki daar bi tuba. Li paak, nyikin man i
toonbiit ki daa jerimi.
20 Nnara, n see tammɔb ni ki kpaan gann; wunba gbat n kunkɔr ki loot gann maŋ,
n saa kɔɔ u boor, ki min nan ŋɔɔ saa lakin di.
21 Wunba nyann nyannu na, n saa turɔ yaak ki wun tan lakin kar nanin, n
naangbouŋ na paak, nan maa nyann nyannu kur ki lakin kar nan n Baa Yennu, u
naangbouŋ paak biaŋinba na.
22 “Wunba mɔk tubir, wun gbiint linba ki Yennu Seyeeŋ na yeen ki teen Masiaweira
na.”

4

Baa jiantir Yennu biaŋinba Yendɔuŋ ni

1 Li poorpo ki n bia la Yendɔuŋ gann loot, ki n gbat kunkɔr nba ki n mi gbat na, ki
li bia piak ki teenin, ki naan naatunn nba tuu mɔ biaŋinba na; ki kunkɔr maŋ betin a,
“Domin nna, ki n saa wanna linba na poorpo linba saa tun.”
2 Li taakpaak ni, ki Yennu Seyeeŋ na fiir n ni, ki n la ki sɔɔ kar naangbouŋ paak
Yendɔuŋ ni,
3 ki u numm po nyirii nan tanbinyinyira nba daauk paar ki bi yir jaspa nan kaneliann*
na, ki naatooruk bɔɔn ki lint naangbouŋ na, ki naatooruk maŋ tee nan bonbɔnwuwur
na.
4 Ki naangbant piinlee nan ŋanna dɔɔ lint naangbouŋ maŋ. Ki saakab piinlee nan
banna lia tapeenii ki yir salima fokirii, ki kar naangbant piinlee nan ŋanna maŋ paak.
5 Ki sanyikintii nyi naangbouŋ maŋ ni nan fuut nan satianii. Ki fita ŋanlore lakin di
naangbouŋ na tɔɔnn, ŋanne tee Yennu Sei ŋanlore na.
6 Ki siar naan mɔkgbeŋir ki dɔɔ naangbouŋ na tɔɔnn ki nyirii nan mianu na.
Ki bonfoa banna be leŋ ki lint naangbouŋ na, ki mɔk ninbina bonchiann bi numm po
nan bi poorpo kur.
7 Ki sinsinn bonfoor na naan yanbɔr, ki wunba waa banlee na mun naan naajak, ki
wunba waa bantaa na numm po naan nisaarik numm po, ki wunba waa banna na mun
naan baakir nba yukir.
8 Ki bonfoa banna na kur mɔk kpinkpant ŋanloob-loob, ki bia mɔk ninbina bonchiann
bi gbanant kur po. Ki yonnu nan nyiɔk kur bi ki nyikit yanii yinu. Bi yiin a,
“Kasii, kasii kasiie tee ti Yomdaanɔ Yennu,
wunba mɔk paŋ kura, ki din be, ki bia daa be,
ki bia tan sii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”
9 Bonfoa banna na-i taŋi teen wunba kar naangbouŋ na paak ki be mɔkmɔk nan
mɔkmɔk na niipoouk nan dontir nan paku,
10 li yooe ki saakab piinlee nan banna na tuu baa fabin wunba kar naangbouŋ maŋ
paak na tɔɔnn, ki pukii ŋɔɔ nba be mɔkmɔk nan mɔkmɔk na. Bi bia tuu yit bi fokirii
nae ki bir naangbouŋ na tɔɔnn ŋaan yeen a,
11 “Ti Yomdaanɔ Yennu, li jaŋ nan tin jianta,
ki tura baakir nan pakuwa,
kimaan fine din nan bont kura.
A loomm paake ki a naamii maŋ kur be,

* **4:3 4.3** Jaspa tee bonbɔnwuwure, ki kaneliann tee bonmuŋ.

ki mɔk manfoor.”

5

Ki jiin gbanpɔɔbir nan Pegann na po

1 Ŋanne ki n bia la wunba kar naangbouŋ paak na dia gbanpɔɔbir u niidiitu, ki gbouŋ
maŋ mɔk sɔbnii li numm po nan li poor po, ki bi jii tiik yiit ki tabin li mɔi ŋanlore na.
2 Ki n la malaka nba mɔk paŋ, ki u mɔɔntir nan kunkɔsaakar a “Ŋmee jaŋ nan wun
tabit gbanpɔɔbir na yiit ki pɔbitiri?”
3 Ŋaan ki sɔɔ kaa Yendɔuŋ ni, koo tingbouŋ na ni, koo kpeentiŋ, ki jaŋ nan wun pɔbit
gbanpɔɔbir na, ki got li nɔɔk ni.
4 Ki n bui bonchiann, kimaan sɔɔ nba kaa ki jaŋ nan wun pɔbit gbanpɔɔbir na, ki got
li nɔɔk ni na.
5 Ŋanne ki saakab na yenɔ yetin a n daa bui, a n got wunba nyii Juda maaru ni, ki u
sann tee Juda Yanbɔr na, wunba tee Defid Yaaboonjaann ki nyann bonsiar kur na, ŋɔɔe
saa fit tabit yiit ŋanlore na ki pɔbit gbanpɔɔbir maŋ.
6 Ki n la Pegann ki u see naangbouŋ na boor, ki bonfoa banna nan saakab na see ki
lintɔ; ki Pegann na tee nan Pegann nba ki bi kpiiu ŋaan ki u fiir kuun ni na, ki mɔk
yina ŋanlore, ki bia mɔk ninbina ŋanlore nba tee Yennu Sei ŋanlore nba ki u tumm
tingbouŋ na kur ni na.
7 Ki Pegann na saan gaar gbanpɔɔbir na, daanɔ nba kar naangbouŋ paak na niidiitu
ni.
8 Waa gaar gbanpɔɔbir na yoo nba, ki bonfoa banna, nan saakab piinlee nan banna
na baa fabin u tɔɔnn, ki saakab na kur dia bai nan salima senii, ki bonnunubit nba see
Yennu niib miaru taar ni na gbee senii na.
9 Ki bi yiin yanpaaŋ ki teen Pegann na ki yeen a:
“A set jaŋ nan fan gaar gbanpɔɔbir na
ki tabit li yiit ŋanlore nawa,
kimaan a din kpoe ki jii a sɔn
ki daa niib ki tur Yennu;
niib maŋ nyii booru kur ni,
nan mabooru kur ni, nan maaru kur ni,
nan tingbouŋ na yent kur nie.
10 A bia te ki bi tee a naan ni niib nba tee mannteeb,
a bin tun Yennu toona;
ki bi sii yen tingbouŋ na teeb.”
11 Li poorpo biak ki n got la malakanba tusaa tusaa tusaa, ki bia gbat bi kunkɔra, ki
bi ŋaa lint bonfoa banna nan saakab nan naangbouŋ na.
12 Ki n gbat ki bi yeen nan kunkɔsaakar a:
“Pegann nba ki bi din kpiiu ki u fiir na,
ŋɔɔe jaŋ nan wun gaar paŋ nan mɔkint nan yan
nan nyannu nan baakir nan dontir nan paku.”
13 Ki linba kur Yennu din nan, ki li be sanpaapo, nan tingbouŋ na ni, nan kpeentiŋ,
nan linba be mɔkgbeŋa ni na, n gbat bi kur yeen a,
“Paku nan baakir nan dontir
nan paŋ kur-ii be wunba kar naangbouŋ na paak
nan Pegann na paak mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”
14 Ki bonfoa banna na sak ki yet a “Mamɔmm.” Ki saakab na kur baa fabin Yennu
nan Pegann na tɔɔnn ki jiantib.

6

Ki jiin yiit na po

1 Li poorpo ki n la Pegann na tabit yiit ŋanlore na yenn, ki n gbat bonfoa banna na
yenɔ kunkɔr, ki li tee nan satianii na ki yiin a “Baat.”
2 Ki n got ki la taanpeeŋ, ki wunba jakɔ na dia tadaauk, ki bi turɔ naan fokirik, ki u
nyii, ki tee paŋ daanɔ, a wun kɔn nyann bonsiar kur.
3 Ki Pegann na bia tabit yiit nba pukin ŋanlee na, ki n gbat bonfoor nba pukin banlee
na kunkɔr, ki u yiin a “Baat.”
4 Ŋanne ki n la taanmɔŋ nyii ki set, ki bi tur wunba jakɔ na yaak, a wun nyinn
parmaasir tingbouŋ na ni, ki te ki niib-ii kpi bi leeb; ki bi bia kubinɔ jukbanjagbeŋir.

5 Ki Pegann maŋ bia tabit yiit nba pukin ŋantaa na, ki n bia gbat ki bonfoor nba pukin
bantaa na yiin a “Baat.” Ki n bia la ki taanbɔŋ see leŋ, ki wunba jakɔ na dia linba ki bi
bikii bona na u nuu ni.
6 Ki n gbat fuut, ki li tee nan kunkɔr na, ki nyii bonfoa banna na ni, ki yeen a, “Boroboro
dii ŋmanbaŋ tee daar paauko, ki karwanta ŋmanbaŋ muntaa mun tee daar paauk; a
ŋaan daa te ki kpan tiinii nan daan tiinii na namii.”
7 Ki Pegann na tabit yiit nba pukin ŋanna na; ki n gbat kunkɔr nyii bonfoor nba pukin
banna na boor, ki yiin a “Baat.”
8 Ŋanne ki n la taanpeenwuwur, ki wunba jakɔ na sann tee Kuun; ki kpeentiŋ mun
waa u poor; ki Yennu turib yiikoo a bin kpi tingbouŋ na niib bɔkitu munna yenn, a bin
kpib tɔbii ni nan kon nan yiarii, ki bia te tingbouŋ na bonkobibiit n kpib.
9 Ki Pegann na bia tabit yiit nba pukin ŋanŋmu na, ki n la binba ki niib din kpiib
kimaan baa din dia Yennu maan, nan barŋanii nba ki bi din mɔk na paak, ki bi be
binbintir na nyakir ni,
10 ki yikin sanpaapo ki yeen a, “Ti Yomdaanɔ Yennu, fin nba tee popeendaanɔ ki bia
tee barmɔnii daanɔ, li saa yukir nleewa ki a tan bu tingbouŋ na niib buut ki dat bi tuba,
baa kpiit na paaki?”
11 Ŋanne ki bi tur bi kur liatfopeenii, ŋaan yetib a “Ii foi waan kii guu yoo nba ki bi
tan saa kpi i toontunleeb nan i naa waas ki gbenn, nan baa din kpii-i biaŋinba na.”
12 Ki n la Pegann na tabit yiit nba pukin ŋanloob na; ki tiŋ jek bonchiann, ki yonnu
bɔnn chimm, ki ŋmaarik mun mɔnn nan sɔn na.
13 Ki ŋmaabira nyii sanpaapo ki baa tiŋ ni, nan wouŋ nba tuu nik kinkaŋ, ki u lɔɔna
n baa biaŋinba na.
14 Ki sanpaak pɔbin pɔbin nan gbanpɔɔbir na ki bot, ki kunkona nan gbingbana kur
chat chat siaminba ki li tuu be na.
15 Ŋanne ki tingbouŋ na kpanbara, nan nijaana, nan lanjimanba yudamm, nan
nitarinyika, nan pandamm, nan sɔɔ kur, binba tee daaba, nan binba yen bi mɔŋ, ki
bi kur chiar ki kɔɔ tanfiat nan wontii, jɔɔt ni,
16 ki yeen a jɔfɔkit nan tana na n baa bi paak, ki wunba kar naangbouŋ paak na daa
laatib, ki tin nyi Pegann na wutoor ni,
17 kimaan wunba kar naangbouŋ paak na nan Pegann na wutoor dagbeŋir daar maŋ
baara, ki sɔɔ kaa ki saa set bi wutoor maŋ tɔɔnni.

7

Ki jiin Israel teeb po

1 Li poorpo ki n la malakanba banna, ki bi see tingbouŋ na loka ŋanna na ni, ki dia
wouŋ nba nyi loka kur po na, a li daa da tiŋ na paak, koo mɔkgbeŋa ni, koo tisiak paaki.
2 Li yoo ki n la malakaganɔ, ki u nyii yondopo, ki dia dɔk nba tee manfodaanɔ Yennu
yar na; ki u yikin nan kunkɔsaakar, ki yeen malakanba banna nba ki Yennu turib yaak
a bin biir tiŋ nan mɔkgbeŋa na,
3 a bi daa biir tingbouŋ na, nan mɔkgbeŋa na, nan tiinii na, see ki bi tan dɔk Yennu
toontunna bi yugbia paak sinsinna.
4-8 Ki n gbat binba ki bi dɔkib Yennu dɔk na kann, ki li tee niib tuskobik nan tusaa
piinna nan tusaa ŋanna, ki bi nyii Israel booru kur ni.
Niib tusaa piik nan ŋanlee-e nyii Juda booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Rubenn booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Gaad booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Aser booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Naftali booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Manase booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Simeonn booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Liifai booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Isakar booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Sebulunn booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee nyii Joosef booru ni,
ki niib tusaa piik nan ŋanlee mun nyii Benjaminn booru ni.

Ki jiin nibur nba din lakin na po

9 Li poorpoe ki n la nibur ki bi kaa kann, ki nyii tingbouŋ na yent kur ni, nan nibooru
kur ni, nan maaru kur ni, nan mabooru kur ni, ki lia liatfopeenii, ki see naangbouŋ nan
Pegann na tɔɔnn, ki dia biabfaat bi nii ni, ki yikin nan kunkɔsaakara ki yeen a,
10 “Tinnu nyi ti Yomdaanɔ Yennu nba kar naangbouŋ paak nan Pegann na boore.”

11 Ki malakanba na kur set ki lint naangbouŋ na, nan saakab na, nan bonfoa banna
na, ki baa finfaba naangbouŋ na tɔɔnn, ki jiantir Yennu,
12 ki yeen a, “Mamɔmm, paku nan dontir nan yan nan niipoturu nan baakir nan paŋ
nan yiikoo tee Yennu yare mɔkmɔk nan mɔkmɔk. Mamɔmm.”
13 Ki saakab na yenɔ boin a “Ki binba lia liatfopeenii na tee lamme, bi nyii lee?”
14 Ki n jiin a, “Chanbaa, fine mi, ŋaan min ki mi.”
Ki u yetin a, “Niib na nyii biakgbeŋir na nie, ki wuur bi liatfɔkit Pegann na sɔn ni, ki
li ji peen,
15 li paake ki bi see Yennu naangbouŋ na tɔɔnn, ki tuun teenɔ, yonnu nan nyiɔk, u
jiantu diiuk na ni, ki ŋɔɔ Yennu nba kar naangbouŋ na paak na sii be namm, ki u maasu
sii dɔɔk bi paak;
16 ki kon koo nyunnyukuru kan mi soorib, ki yonnu tonu koo tongbeŋsiar kan mi toŋ
bi gbanu,
17 ki Pegann nba be naangbouŋ tɔɔnn na sii guub, ki saan namm nyunbuur nba teen
manfoor na boor, ki Yennu saa fiar bi ninnyuut kur.”

8

Ki jiin yiit nba pukin ŋanlore na po

1 Pegann na nba tabit yiit nba pukin ŋanlore na yoo nba, ki Yendɔuŋ ni ŋmin surimm,
ki yann waan.
2 Li poorpoe ki n la malakanba banlore nba see Yennu tɔɔnn na gaar naatuna ŋanlore.
3 Ki n bia la malakaganɔ ki u dia salima seŋ ki saan set binbintir na tɔɔnn. Ki Yennu
turɔ bonnunubit bonchiann a wun pukin Yennu niib kur miaru na ni, ki jii paan salima
binbintir nba see naangbouŋ tɔɔnn po na, ki tur Yennu.
4 Ki bonnunubit na munyuut nan Yennu niib na miaru nyii malaka nba see Yennu
tɔɔnn na nii ni, ki do sanpaapo.
5 Ki malaka na jii salima seŋ na ki mɔɔr muu binbintir na paak, ki gbeen seŋ na, ki
kpaar mɔɔn tingbouŋ na ni. Ki saak tian, ki fuut fu, ki sanyikintii nyikii, ki tiŋ damm.

Ki jiin naatuna ŋanlore na po

6 Ki malakanba banlore nba dia naatuna ŋanlore na teen siir nan bin peb naatuna
maŋ.
7 Sinsinn malaka na nba dɔŋ pebir u naatunn na, ki sakaana nan muu ŋmat nan
sɔn ki mɔɔn tingbouŋ na ni, ki tingbouŋ na bɔkitu muntaa ni yenn, nan li tiinii nan li
mɔmaasa kur dii muu.
8 Malaka nba pukin banlee na nba pebir u naatunn na, ki bi lu siar ki li naan jɔgbeŋir
ki di muu, ki tan baa tingbouŋ na mɔkgbeŋa kur ni, ki mɔkgbeŋa na bɔkitu muntaa ni
yenn kpant sɔn,
9 ki linba be mɔkgbeŋa na ni bɔkitu muntaa ni yenn kpo kpo, ki ŋarint nba paa
mɔkgbeŋa paak na, ki li bɔkitu muntaa ni yenn biir.
10 Malaka nba pukin bantaa na nba pebir u naatunn na, ki ŋmaabir gbeŋir nba di ki
naan muu na nyii sanpaapo, ki tan baa kpenii nan nyuntona nba be tingbouŋ na ni, li
bɔkitu muntaa na yenn ni.
11 (Ŋmaabir na sann din tee “Ton.”) Ki nyun na bɔkitu muntaa ni yenn toŋ; ki niib
bonchiann nba nyuu nyun na kpo, kimaan nyun na nba ton na paak.
12 Malaka nba pukin banna na nba pebir u naatunn na, ki yonnu nan ŋmaarik nan
ŋmaabira bɔkitu muntaa ni yenn bɔnn. Ki yonnu nan ŋmaarik nan ŋmaabira yentu na
bɔkitu muntaa ni yenn bɔnn. Ki yentu nba tuu yeen yonnu ni na bɔkitu muntaa ni yenn
ji ki yeeni, ki ŋmaarik nan ŋmaabira na mun ji ki yeeni, ki nyiɔk bɔnnu mun bɔkit li
biaŋ ki bɔnn nna.
13 Li yooe ki n la kanbagbeŋir yuuk sanpagbant ni, ki yikin nan kunkɔsaakar a “Parbiir,
parbiir, parbiir, malakanba bantaa nba biar na-i taŋi pebir bi naatuna na, parbiir sii be
tingbouŋ na niib paak.”

9

1 Ki malaka nba pukin banŋmu na pebir u naatunn na, ki n la ki ŋmaabir nyii
sanpagbant ni, ki tan baa tingbouŋ na ni; ki bi turɔ bootuk nba sumii ki kaa terik na
peenu.
2 Ki ŋmaabir na loot bootuk maŋ, ki munyuut nyii leŋ, ki tee nan musaakau munyuut
na, ki li munyuut dɔkin yonnu, ki tingbouŋ na bɔnn.
3 Ki tɔɔrii nyii munyuut na ni ki sik tingbouŋ na ni, ki Yennu turib yaak nan nanii nba
mɔk yaak tingbouŋ na ni biaŋinba na.

4 Ki Yennu yetib a bi daa biir mɔɔt nan titubira nan tiinii faat kaa, ŋaan mukis niib
nba ki mɔk Yennu dɔk bi yugbia paak na;
5 ki u turib mɔb a bi daa kpi niib maŋ, ŋaan te bin di biak ki saa dian ŋmaarii ŋanŋmu.
Bi-i jun nirɔ, li tonu sii tee nan naŋ tonu nae.
6 Li yoo, li nibooru saa lon kuun ŋaan kan la, bi bia tan sii loon bin kpo, ŋaan kuun
saa chiar ki nyikibe.
7 Tɔɔrii na tee nan taanii nba tuu teen siir nan tɔb nae; ki yir linba naan salima naan
fokirii, ki bi numm po naan nisaarii numm po,
8 ki bi yut tee nan poob yut na, ki bi nyana naan yanbɔra nyana.
9 Ki bi lia naagbankɔŋa ki li naan kut, ki dɔɔk bi parbia, ki bi kpinkpant fu fuut nan
tɔb taanii nba tuu teen siir ki daar torit, ki saa tɔb na.
10 Ki bi mɔk joa nba mɔk lɔbii ki li naan nanii yar, ki lɔbii maŋ mɔk paŋ ki saa mukis
nisaarii, ki saa jaŋ ŋmaarii ŋanŋmu na.
11 Ki malaka nba guu bootsunsuŋ maŋ tee bi bat, ki Hiibru maan ni bi yiu Abadonn,
ki Griik maan ni bi mun yiu Apolionn. (Sann maŋ paak tee “Biirtɔɔ.”)
12 Sinsinn parbiir na gara, ŋaan parbiir munlee biar, ki waa.

Ki jiin naatunn nba pukin ŋanloob na po

13 Ki malaka nba pukin banloob na pebir u naatunn, ki n gbat ki kunkɔr nyii salima
binbintir nba see Yennu tɔɔnn na mɔgbanjoontii ŋanna na ni,
14 ki kunkɔr na yet malaka nba pukin banloob ki dia naatunn na, a wun lot malakanba
banna nba ki bi lorib mɔkir nba ki bi yir Yufrates ni na ki lub;
15 ki u lootib. Yennu-e din diab ki teemm siir ki guun daar nba ki bi saa kpi nisaarii
bɔkitu muntaa ni yenn na.
16 Ki n gbat lanjimanba nba tee taanjakira na kann, ki li tee tusbamm kobii ŋanlee.
17 Ki n yirintu maŋ ni ki n la taanii nan bi jakira na, ki bi tee nna: ki taanjakira na lia
naagbankɔŋa nba dɔɔk bi parbia, ki li mɔn nan muu na, ki tee nan bonbɔnwuwura na,
ki bia mɔn nan dukpan na; ki taanii na yura naan yanbɔra yura. Ki muu nan munyuut
nan sarwuuta nyi bi mɔi ni.
18 Ki muu nan munyuut nan sarwuuta nba nyi taanii na mɔi ni na kpii nisaarii bɔkitu
muntaa ni yenn.
19 Taanii maŋ yiikoo be bi mɔi nan bi joa nie, ki bi joa na naan wai ki mɔk yura, ki bi
dia junt niib.
20 Ki niib nba biar, ki bonbiir maŋ ki kpiib na, din ki nyik baa jiantir bi mɔŋ
bonninnant nba na, nan narinbiit. Bi din jiantir chicherii, nan pata nba tee salimmɔna,
nan salimpeena, nan kutmɔnt, nan tana, nan daat, linba ki nyɔi, ki bia ki gbia, ki bia ki
sommi.
21 Niib maŋ bia ki nyik nikpinu, nan jabaa bunu, nan bonchonchonsin, nan nanyuk
toona.

10

Ki jiin malaka nan gbanpɔɔb-bik na po

1 Li yoo ki n bia la malakajaansɔɔ ki u nyii Yendɔuŋ ni ki siik, ki gbab sanpagbouŋ
nan chinchenn na, ki naatooruk bɔɔn lint u yur, ki u numm po naan yonnu, ki u taa
naan jaantarii nba di muu.
2 Ki u dia gbanpɔɔb-bik u nuu ni, ki li pɔbita, ki u diitu taar tɔɔ mɔkgbeŋir paak, ki u
gaŋ taar mun see tiŋ ni;
3 ki u tian nan kunkɔsaakar nan yanbɔr nba tuu beet biaŋinba na. Waa tian gbenn
yoo nba, ki satianii ŋanlore mun tian ki jiin.
4 Satianii maŋ poorpo ki n teen siir maa n sɔb waa pak linba, ŋaan gbat kunkɔsiar
nyii Yendɔuŋ ni ki yet a n bɔr satianii ŋanlore nba yet maan nba na, ki lii be n ni, ki
daa sɔbin.
5 Malaka nba ki n lau ki u see mɔkgbeŋir paak nan tiŋ ni na donn u niidiitu sanpaapo,
6 ki por nan Yennu nba yɔɔ be mɔkmɔk nan mɔkmɔk na, wunba din nan sanpaak nan
tingbouŋ nan mɔkgbeŋa nan bona nba kur be li ni na, ki yet a li ji kan yukiri;
7 ki malaka nba pukin banlore na-i taŋi pebir u naatunn na daar nba, Yennu tan saa
jii woonin ni maan ki tun nann toonn, nan waa din yet ki tur u sɔkiniinba nba tee u
toontunna biaŋinba na.
8 Ki kunkɔr nba ki n gbat ki li nyii Yendɔuŋ ni ki pak turin na bia pakin, a man saan
gaar gbanpɔɔb-bik nba pɔbit ki be malaka nba see mɔkgbeŋir nan tiŋ ni na nuu ni.
9 Ŋanne ki n saan malaka na boor a man gaar gbanpɔɔb-bik maŋ, ki u chabin a n
gaar ŋman; a li sii tone n nɔɔk ni, ŋaan n mɔb ni ŋarin li sii man nan siat nae.

10 Ŋanne ki n gaar gbanpɔɔb-bik maŋ ki ŋman, ki li man nan siat na n mɔb ni, ŋaan
laa sik n poor ni, ki li ji ton.
11 Ŋanne ki bi betin a "Li kpaa talas nan fan ŋamm sɔkin Yennu maan ki tur nibooru
bonchiann, nan tingbouŋ na yent bonchiann, nan mabooru bonchiann, nan kpanbara
bonchiann."

11

Ki jiin siara damm banlee po

1 Ŋanne ki sɔɔ turin dabikinkar ki yetin a "Fiit ki saan bikin Yennu diiuk nan li
binbintir, ki bia kan binba jiantir Yennu leŋ maŋ;
2 ŋaan daa bikii li dindounjouku, kimaan n jii ŋanne ki tur binba ki tee Juu teeb na,
ki bi tan saa yent Yennu doo na ŋmaarii piinna nan ŋanlee;
3 ŋaan n tan saa te ki n siaradamm banlee n lia bɔtoliant, ki n saa turib yiikoo ki bi
sɔkint n maan ki teen niib, ki saa jaŋ daa tusir nan kobiinlee nan piinloob maŋ."
4 Siara damm banlee nae tee Olif kpan tiinii ŋanlee nan fita ŋanlee nba see Yennu
tɔɔnn; ŋɔɔe yen tingbouŋ na.
5 Ki sɔɔ-i taŋi loon wun turib daŋ, muu saa nyi bi mɔi ni ki di bi dataak maŋ; ki wunba
kur loon wun turib daŋ, nnae ki bi saa teenɔ wun kpo.
6 Bi bia mɔk yiikoo ki saa soor saak, ki saak kan baa yoo nba ki bi mɔɔntir Yennu maan
na, ki bia mɔk yiikoo ki saa te ki nyun n kpant sɔn, ki bia saa fit te ki biak bonchiann n
baar tingbouŋ na ni, yoo nba kur ki bi loon.
7 Yoo nba ki bi tan saa gbenn bi siara toona na, bonkob-siɔk nba be bootsunsuŋ nba
kaa terik ni na saa nyi ki tookib nan tɔb, ki nyannib ki kpib.
8 Ki bi gbanant tan sii dɔɔ dogbeŋir na sɔnjouk ni, siaminba ki bi din kpaa bi Yomdaanɔ
dapunpunn paak na. Yennu pur doo maŋ Sodom, koo Ijipt-e.
9 Ki niib nba nyii maaru kur ni, nan booru kur ni, nan mabooru kur ni, nan tingbouŋ
na yent kur ni, tan saa tikir ki got bi gbanant damuna ŋantaa nan bonjinn, ki kan chab
ki bin pii gbanant maŋi.
10 Tingbouŋ na niib sii mɔk parpeenn bonchiann niib banlee na kuun paak, ki bi saa
jerin ki pi bi leeb piinii, kimaan bia, sɔkiniinba banlee na te ki tingbouŋ na niib dii biak
bonchiann.
11 Ki daa ŋantaa nan bonjinn na nba gar, ki foon nba teen manfoor na nyii Yennu boor
ki baar kɔɔb, ki bi manfoor jen, ki bi fiir set; ki jaŋmaanii soor binba lab na bonchiann.
12 Li yoo na ki sɔkiniinba banlee na gbat kunkɔsiar nyii sanpaapo ki yetib a "Domin
nna na." Li yooe ki bi kɔɔ sanpagbouŋ ni ki doo Yendɔuŋ ni, ki bi datai na see ki gorii.
13 Li taakpaak ni ki tiŋ damm, ki dogbeŋir maŋ bɔkitu piik ni yenn biir, ki niib tusaa
ŋanlore kpo tiŋ maŋ dammu ni, ki jaŋmaanii soor binba biar na, ki bi dont Yennu nba
be Yendɔuŋ ni na sann.
14 Gotir man, parbiir nba pukin munlee na gara, ŋaan parbiir nba pukin muntaa na
saa baar mɔtana.

Ki jiin naatunn nba pukin ŋanlore na po

15 Li yoo ki malaka nba pukin banlore na pebir u naatunn, ki kunkɔsaakara yeen
Yendɔuŋ ni a "Tingbouŋ na naan kur kpant ti Yomdaanɔ Yennu nan u Niganntɔɔ Masia
yara, ki u saa diab mɔkmɔk nan mɔkmɔk."
16 Ki saakab piinlee nan banna nba kar bi naangbant paak Yennu tɔɔnn na baa finfaba
ki ji jiantir Yennu,
17 ki yeen a
"Ti Yomdaanɔ Yennu, fin nba mɔk paŋ kur,
ki din yɔɔ be, ki bia daa be na, ti teena niipoouk,
kimaan a jii a pangbeŋir ki dii tingbouŋ na naan.
18 Binba ki waa-a nae donn wutoor,
ki a wutoor mun doo.
Ki yoo baar nan ki a bu binba kpo na buut,
ki pa a toontunna nba tee a sɔkiniinba na,
nan a niib kura nba jiantira na,
binba tee nijaana nan tarii kur.
Ki yoo bia baar nan ki a biir binba biir tingbouŋ na na."
19 Ŋanne ki Yenjiantu diiuk nba be Yendɔuŋ ni na loot, ki n la lakir nba ki Yennu
sennu be li ni na, diiuk maŋ ni. Ki sanyikintii nyikintir, ki satianii tian nan fuut, ki tiŋ
damm, ki sakaangbeŋa bonchiann baa.

12

Ki jiin poo nan waakperbiiuk po

1 Li poorpo ki nyingbeŋir dɔkit sanpaapo; ki pooseɔ gbab yonnu nan chinchenn na, ki
see ŋmaarik paak, ki ŋmaabira piik nan ŋanlee bia be u yur paak ki tee naan fokirik;
2 ki poo maŋ mɔk poor, ki bui matyiaru.
3 Ŋanne ki nyinleer bia dɔkit sanpaapo; ki waakperbiiuk nba tee bonmuŋ see ki mɔk
yura ŋanlore nan yina piik; ki naanfokirii ŋanlore yir u yura ŋanlore na paak.
4 Ki u jii u joor ki dat ŋmaabira bɔkitu ŋantaa ni yenn, ki nyinnir sanpaapo, ki lu
tingbouŋ na ni, ŋaan ji see poo nba mɔ matyiaru na tɔɔnn, ki guu wun mar gbenna, ki
wun ŋman sanpantik na.
5 Ki poo maŋ tan mar bonjak, wunba yaa wun tan dia nibooru kur nan paŋ na; ki bi
nyiar bik na ki saan nanɔ Yennu boor, ŋɔɔ Yennu naangbouŋ paak.
6 Ki poo na mun chiar ki saan muuk ni, siaminba ki Yennu teen siir ki guunɔ, ki sii
dintɔ ki saa dian daa tusir nan kobiinlee nan piinloob na.
7 Ŋanne ki tɔb fiir Yendɔuŋ ni. Ki malaka nba ki u sann tee Makel, ki ŋɔɔ nan u
malakaleeb kɔn ki tookit waakperbiiuk nan u mun yaa malakanba na;
8 ki bi nyann waakperbiiuk nan u malakanba na, ki ki chabib a bii be Yendɔuŋ ni;
9 ki bi nyinn waakperbiiuk na; u poŋ tuu tee waauk nba be-ewa, ki u sann tee
Sanbiirtɔɔ koo Sintaanii, ki tuu kpann tingbouŋ na teeb kur na. Ki bi nyinn ŋɔɔ nan u
malakanba ki lub tingbouŋ na ni.
10 Li yoo ki n gbat kunkɔsaakar Yendɔuŋ ni, ki li yeen a "Mɔtana, ti Yomdaanɔ Yennu
tinnu, nan u paŋ, nan u naan, nan u Niganntɔɔ Masia yiikoo baara, kimaan bia? Bi
nyinn Sintaanii na Yendɔuŋ niwa; ŋɔɔ Sintaaniie tee wunba tuu biir Masiaweira, Yennu
boor, yoo kur na;
11 Pegann na sɔn nan u barŋanii nba ki bi mɔɔntir nae te ki bi nyann Sintaanii; ki bi
ki tiin bi manfoa nyinu ki sak nan kuum-i baarib, bi saa gaara.
12 Li paak, yimm nba be Yendɔuŋ ni na, ii mɔk parpeenn maŋ. Ŋaan tingbouŋ na niib
nan binba be mɔkgbeŋa ni na ŋarin, parbiir be bi paak, kimaan Sintaanii sik bi paak
nan wutogbeŋire, waa mi nan u yoo ji ki yab na paak."
13 Waakperbiiuk na nba la nan bi jiiu ki lu tingbouŋ na ni na, ki u ji waa poo nba mar
bonjak na, a wun soorɔ.
14 Ki Yennu jii kanbagbeŋir kpinkpant ŋanlee ki tur poo na, a wun yukir ŋaan nyik
waakperbiiuk na, ki saan muuk ni kii sakii be siaminba ki bi sii dintɔ bina ŋantaa nan
bonjinn.
15 Ki waakperbiiuk na puut nyunpana poo na paak nan mɔkir ni nyun na, a nyun na
n diu;
16 ŋaan ki tiŋ somm poo na, ki yaat ŋaan jiin mubin nyun nba nyii waakperbiiuk mɔb
ni na paak.
17 Ki waakperbiiuk na wutoor doo nan poo na bonchiann, ki u saan a wun saa kɔn
nan poo na waas nan u yaaboona nba be ki waa Yennu sennu ki dia Yiisa barŋanii na,
18 ki saan see mɔkgbeŋir kpiŋ.

13

Ki jiin muuk ni bonkobit banlee po

1 Ki n la ki muuk ni bonkobuk nyii mɔkgbeŋir ni, ki mɔk yina piik nan yura ŋanlore,
ki naanfokirii piik yir u yina piik na paak; ki sana nba sukii Yennu na sɔb u yura na
paak.
2 Ki muuk ni bonkobuk nba ki n la na naan naamuuk, ki mɔk taanyargbeŋa, ki u mɔb
naan yanbɔr mɔb. Ki waakperbiiuk na tur muuk ni bonkobuk na u mɔŋ paŋ, nan u
naangbouŋ, nan u yiikoo nba yab.
3 Ki n la muuk ni bonkobuk na yuyenn ki li naan bi chɔɔ pate na, ŋaan ki li lek buura;
ki li bakit tingbouŋ na teeb kur, ki bi ji waau.
4 Ki niib ji jiantir waakperbiiuk na, kimaan waa jii u paŋ ki tur muuk ni bonkobuk na
paak. Ki niib na bia jiantir muuk ni bonkobuk na ki yeen a "Ŋmee paŋe tee nan muuk
ni bonkobuk na paŋ na? Ki ŋmee saa fit kɔn nan muuk ni bonkobuk maŋi?"
5 Ki Yennu chab muuk ni bonkobuk na yaak ki u piak nan karinbaanii ki sukii ŋɔɔ
Yennu. Yennu bia chabɔ yiikoo ki saa dian ŋmaarii piinna nan ŋanlee.
6 Ki u piin ki piak sukii Yennu, nan u sann, nan siaminba ki u be na, nan binba kur
be Yendɔuŋ ni maŋ.

7 Ki u bia chabɔ yaak a wun kɔn nan ŋɔɔ Yennu niib ki nyannib, ki bia chabɔ yiikoo
ki u saa yent maaru kur, nan nibooru kur, nan mabooru kur, nan tingbouŋ na yent kur
nba be.
8 Niib kur nba be tingbouŋ na ni, ki bi sana ki sɔb binba mɔk manfopaann na gbouŋ
ni, yoo nba ki durinya daa din kaa na, bi saa jiant muuk ni bonkobuk na. Manfoor
gbouŋ na tee Pegann nba ki bi din kpiiu na yare.
9 Li paak, wunba mɔk tubir, wun gbiint.
10 Wunba ki Yennu senn nan u sii tee daabir, u set sii tee daabire. Ki wunba dia
jukbanjiak ki kpi u leeb, bi mun bia tan saa jii jukbanjiake ki kpiu.* Li paak, li ŋan ki
Yennu niib-ii mɔk mintir ki teenɔ yada fanu.
11 Li poorpo ki n bia la muuk ni bonkob-lɔɔ, ki u nyii tiŋ ni, ki mɔk yina ŋanlee nba
naan Pegann yina, ki u piak, ki u kunkɔr naan waakperbiiuk na kunkɔr;
12 ki see muuk ni bonkob-sinsinn na tɔɔnn po, ki jii muuk ni bonkob-sinsinn maŋ
yiikoo nba yab na, ki mukis tingbouŋ na teeb kur, a bii jiantir muuk ni bonkob-sinsinn
nba la daŋ nba yaa lin kpiu, ki u tan la laafia na.
13 Ki bonkobuk nba pukin banlee maŋ bia tun bakitnauŋ nyina, ki te ki muu nyii
sanpaapo ki sik tiŋ na ni, niib ninbina ni.
14 Ki Yennu nba chabɔ ki u tuun bakitnauŋ nyina, muuk ni bonkob-sinsinn tɔɔnn na,
ki u kpann tingbouŋ na teeb, ki betib a bin maa tingbann, ki lii naan muuk ni bonkobuk
nba la jukbanjiak daŋ ŋaan tan ki kpo na.
15 Ki Yennu chab muuk ni bonkobuk nba pukin banlee na yaak, ki u foont foon ki tur
tingbann nba naan muuk ni bonkob-sinsinn na, ki tingbann maŋ fit piak, ki te ki bi kpi
binba ki sak bin jiantɔ na.
16 Ki muuk ni bonkobuk maŋ bia mukis niib kur, binba tee tarii nan nijaana, nan
mɔkita nan fara damm, nan daaba nan yent-n-mɔŋ damm, a wun dɔk bi niidiitu koo bi
yugbia paak.
17 Nirɔ nba ki dɔk na kaa u paak, u kan fit daa siar koo ki kɔi siari; ki dɔk nae tee
muuk ni bonkobuk na sann, koo u sann kann.
18 Linba na tee yanfantir yare. Wunba kur mɔk bannu yan, wun dukin bann muuk
ni bonkobuk maŋ kann bianj. Kimaan bia, kann maŋ paak tee jasɔɔ sanne. Li kann tee
kobii ŋanloob nan piinloob nan ŋanloobo.

14

Ki jiin tinnu yaŋ po

1 Ki n yirintu maŋ ni ki n bia gokit ki la Pegann na, ki u see kunkonn nba ki bi yir
Sayɔnn na paak, ki niib tuskobik nan tuspiinna nan tusaa ŋanna, binba mɔk u sann nan
u Baa sann bi yugbia paak, ki bi lakin see nanɔ.
2 Ki n gbat ki kunkɔr nyii Yendɔuŋ ni, ki fu nan sutik ni nyun na, ki bia naan
satiangbeŋa nba tuu tian bianjinba na, ki bia naan bafaara nba tuu faa biat, ki li mɔ
bianjinba na.
3 Ki niib tuskobik, nan tuspiinna, nan tusaa ŋanna maŋ see naangbouŋ, nan bonfoa
banna na, nan saakab na tɔɔnn po, ki yiin yanpaaŋ nba ki sɔɔ ki fit tumii, see niib nba
ki Yennu gannib tingbouŋ na ŋaateeb ni ki tinnib na kuukɔɔ.
4 Ŋamme tee jab nba dia bi mɔŋ fanu ki ki kɔɔn poobi, ki ki mi dɔɔ nan poo gbaa;
ŋamme bia waa Pegann na ki saa siaminba kur ki u saa; ŋamme tee binba ki Yennu
gannib nisaarii sinsuuk ni, a bin teen sinsinn niib nba ki ŋɔɔ Yennu nan Pegann na
gaarib.
5 Faak bia ki nyi bi mɔi ni; bi tee popeendamme.

Ki jiin malakanba bantaa po

6 Ki n bia la malakasɔɔ, ki u yuuk sanpaapo ki dia barŋanii nba be mɔkmɔk nan
mɔkmɔk, ki mɔɔntir ki teen tingbouŋ na teeb: nibooru kur, nan maaru kur, nan mabooru
kur, nan yent kur niib nba be tingbouŋ na ni;
7 ki u yet nan kunkɔsaakar a "Ii tiin Yennu kii biaki dontir u sann, kimaan yoo nba ki
u saa bu niib buut na baara; ii jiantir ŋɔɔ Yennu nba din nan sanpaak, nan tingbouŋ,
nan mɔkgbeŋa, nan nyuntona kur na."
8 Ki malaka nba pukin banlee na wei, ki yet a, "Dogbeŋir Babilonn na baawa, u din te
ki nibooru kur tun chonchonsin, li paak ki Yennu wutoor doo."
9 Ki malaka nba pukin bantaa na wei, ki yet nan kunkɔsaakar a "Wunba kur jiantir
muuk ni bonkobuk na nan u ninnauŋ na, ki mɔk bi dɔk u yugbiar paak, koo u nuu ni,

* **13:10 13.10** Koo: Wunba ki Yennu senn nan bi saa kpiu nan jukbanjiak, bi set tan saa kpiu nan jukbanjiake.

10 li daanɔ saa la Yennu wutoor nba tee nan dapaarin nba ki u kpaar daŋmanbaŋ ni
na. Li daanɔ bia tan saa la biak, muu nba di nan sarwuuta na ni, Yennu malakanba nan
Pegann na tɔɔnn po.
11 Ki bi mukisuk muu maŋ munyuut saa do sanpaapo mɔkmɔk nan mɔkmɔk; bi bia
kan la foon yonnu ni ki boi nyiɔku. Ŋamme tee binba jiantir muuk ni bonkobuk na nan
u ninnauŋ, ki mɔk u dɔk nba tee u sann bi paak na."
12 Li paak, li ŋan ki Yennu niib nba sak u mɔmaan ki teen Yiisa yada na-ii mɔk gbankur.
13 Ki n bia gbat kunkɔr nyii Yendɔuŋ ni ki yeen a man sɔb maan na a "Laa nyii mɔtana
ki saa, parpeenn be damm nba kpo ti Yomdaanɔ sɔnu ni na paak." Ki Yennu Seyeeŋ na
sak a "Mamɔmm, bi saa la foon bi toongbeŋa paak, kimaan bi toona nyɔɔt nae waab."

Ki jiin tingbouŋ na jaanu po

14 Ki n bia gokit ki la sanpagbounpeeuŋ, ki sɔɔ kar li paak ki naan nisaarik bik, ki yir
salima fokirik, ki dia gɔtuk nba di u nuu ni.
15 Ki malakasɔɔ nyii Yenjiantu diiuk ni, ki yeen nan kunkɔsaakar, ki teen wunba kar
sanpagbouŋ paak na a "Jiin a gɔtuk na ki jaan tingbouŋ na, kimaan jaanu maŋ yooe na,
li kur beera."
16 Ki wunba kar sanpagbouŋ paak na jii u gɔtuk maŋ, ki jaan tingbouŋ na.
17 Ki malakasɔɔ mun nyii Yenjiantu diiuk nba be Yendɔuŋ ni na, ki dia gɔtuk nba di.
18 Li yoo ki malaka nba tee muu saakɔɔ na nyii binbintir na boor, ki yeen nan
kunkɔsaakar, ki teen malaka nba dia gɔtuk nba di na a "Jiin a gɔtuk na ki pɔɔr tingbouŋ
na tilɔɔna na, kimaan lɔɔna maŋ kur mɔnna."
19 Ki malaka na jii u gɔtuk na, ki pɔɔr tingbouŋ na tilɔɔna, ki jii lɔɔna maŋ, ki teen
gbiouk nba ki bi ŋmakii lɔɔna li ni na. Gbiouk na tee Yennu wutogbeŋir nyinne.
20 Ki bi ŋmakir lɔɔna na doo na kpiŋ, ki sɔn nyii siaminba ki bi ŋmakii lɔɔna na
ki tan pubir, ki li fɔkint saan nan maar kobiinlee nawa, ki li sumiiu saa baar taabatii
ŋanŋmuwa.

15

Ki jiin malakanba nan biak booru booru nba joont na po

1 Li yoo ki n la bakitnauŋ nyinjaann sanpaapo, ki malakanba banlore dia biak booru
munlore nba tee Yennu wutoor nba biar poor na.
2 Ki n la siar ki li naan mɔkgbeŋir, ki yeen nan mianu na, ki ŋmat nan muu; ki n bia
la binba kɔn ki nyann muuk ni bonkobuk nan u ninnauŋ nan u sann kann na, ki bi see
kpia mianu mɔkgbeŋir na, ki dia kɔna nba ki Yennu turib na;
3 ki bi yiin yaŋ nba ki Yennu toontunnɔ Moses din tuu yiin na, nan Pegann na yaŋ a:
"Ti Yomdaanɔ Yennu nba mɔk paŋ kur,
a toona tee toonjaana nba yaar litite,
a sɔnii took ki bia tee barmɔnii.
Fine tee nibooru kur Kpanbar.
4 Ti Yomdaanɔ, ŋmee be ki kan tina
ki bia kan dont a sanni?
Kimaan fin kɔɔe tee popeendaanɔ.
Nibooru kur tan saa baar ki jianta,
kimaan a barmɔnii toona nyii paanuwa."
5 Li poorpoe ki n bia la ki Yenjiantu diiuk nba be Yendɔuŋ ni na loot, ki Yennu lanbouŋ
na be leŋ.
6 Ki malakanba banlore nba dia biak booru ŋanlore na nyii jiantu diiuk maŋ ni, ki lia
tapeenii nba kaa jakinsiati, ki jii salima chinchenlotii ki lor bi nyaat ni.
7 Ki bonfoa banna na yenɔ jii salima senii ŋanlore ki tur malakanba banlore na; ki
Yennu nba be mɔkmɔk nan mɔkmɔk na wutoor gbee senii maŋ,
8 ki Yennu maŋ yentsaakar nan u paŋ te ki munyuut gbee jiantu diiuk na, ki sɔɔ ji ki
fit kɔɔ leŋ nan yoo nba ki biak booru ŋanlore nba ki malakanba banlore dia na tan saa
gbenn.

16

Ki jiin senii nba gbee nan Yennu wutoor na po

1 Li poorpoe ki n bia gbat ki kunkɔsaakar nyii Yenjiantu diiuk na ni, ki piak teen
malakanba banlore na, a bin jii senii ŋanlore nba gbee nan Yennu wutoor na, ki kpaar
mɔɔn tingbouŋ na paak.

2 Ki sinsinn malaka na saan ki saa kpaar linba be u seŋ ni na, ki mɔɔn tingbouŋ na
paak, ki nara nba bi, ki ton bonchiann na soor binba mɔk bonkobuk na dɔk, nan binba
jiantir li ninnauŋ na.
3 Ki malaka nba pukin banlee na mun kpaar linba be u seŋ ni na, ki mɔɔn mɔkgbeŋa
ni, ki nyun na kpant sɔn ki naan kpeemmɔ yar, ki bonfoa nba kur be mɔkgbeŋa na ni
kpo.
4 Ki malaka nba pukin bantaa na mun kpaar linba be u seŋ ni na, ki mɔɔn kpenii nan
nyuntona ni, ki li nyun kpant sɔn.
5 Li poorpo, ki n gbat malaka nba tee nyun saakɔɔ na yeen a, “Ti Yomdaanɔ,
Popeendaanɔ, fin nba tuu yɔɔ be ki bia daa be na, a buut na tee linba tooke,
6 kimaan baa kpii a niib nan a sɔkiniinba nae, ki a jii sɔn ki turib a bin nyu. Ŋanne
jaŋ namm.”
7 Ki n bia gbat ki kunkɔr nyii maruŋ binbintir na boor ki yeen a, “Ti Yomdaanɔ Yennu
nba mɔk paŋ kur, a buut na tee mamɔmme, ki tee linba took.”
8 Ki malaka nba pukin banna na kpaar linba be u seŋ ni na ki mɔɔn yonnu paak, ki
chabɔ yaak, a li tonu na n ŋamm funn niib, ki yekitib nan muu na.
9 Ki tonu na nba ŋamm yekitib nan muu na yoo nba, ki bi ji sukii Yennu nba mɔk biak
na paŋ na sann, ŋaan bia lek ki sak bin lebit bi dudukit kii dontirɔ.
10 Ki malaka nba pukin banŋmu na kpaar linba be u seŋ ni na, ki mɔɔn bonkobuk
na naangbouŋ paak, ki bonkobuk maŋ naan yent kur kpant bunbɔnn, ki niib ŋman bi
nyana, tont na paak,
11 ki bia sukii Yennu nba be Yendɔuŋ ni na, kimaan bi tont nan bi nara na paak, ki
bia ki sak bin nyik bi toonbiit na.
12 Ki malaka nba pukin banloob na mun kpaar linba be u seŋ ni na, ki mɔɔn mɔkir
nba ki bi yir Yufrates na ni, ki li nyun na fɔɔr ki bir sɔnjouk, a kpanbara nba be yondopo
na n poot.
13 Ki n la narinbiit bantaa, ki bi naan pɔnta, ki nyii waakperbiiuk na, nan bonkobuk
na, nan faak sɔkinii na mɔi ni.
14 Bi tee narinbiit nba tuun bakitnauŋ toonae, ki lin tingbouŋ na kpanbara kur boor,
ki tikiib a bin took tɔb, ti Yomdaanɔ Yennu, wunba mɔk paŋ kur na dagbeŋir maŋ daar.
15 Tɔn, Yiisa yet a “Nnara, n baat nan nanyukɔ nba tuu baar biaŋinba nae. Parpeenn
be daanɔ nba ki gɔɔnt, ki lia u tiat ki ki somm yanni, ki niib kan la u fei na paak.”
16 Ki narinbiit na tikir kpanbara na, ki saan namm siaminba ki Israel teeb yi
Amagedonn na.
17 Ki malaka nba pukin banlore na mun kpaar linba be u seŋ ni na, ki mɔɔn wan ni;
ki kunkɔsaakar nyii naangbouŋ nba be Yenjiantu diiuk ni na ki yet a “Li tuma.”
18 Ki sanyikintii nyikintir, ki satianii tian fu, ki tiŋ damm bonchiann. Li tiŋ dammu
booru ki mi damm, laa nyii yoo nba ki Yennu din nan nisaarii nawa, kimaan li damm
bonchiann.
19 Ki dogbeŋir na bɔkit taar muntaa, ki nibooru kur digbana baa, kimaan Yennu-e tiar
dogbeŋir Babilonn maŋ niib na biit po, ki u wutogbeŋir nba doo bi paak biaŋinba na,
ki u dat bi tuba bonbiir.
20 Ki digbana nba ki nyun lintir na kur mirint, ki kunkona kura mun bia mirint.
21 Ki sakaana nba gbeŋ, ki li yenn kpaiu tee nan naar na nyii sanpaapo, ki tan baa
niib paak, ki bi sukii Yennu, kimaan sakaangbeŋa nba baa bi paak na. Li din tee biak
gbeŋire.

17

Ki jiin poochonchonbiiuk po

1 Li yoo ki malakanba banlore nba dia senii ŋanlore na yenɔ baar n boor ki betin a
“Baat, ki n wanna poochonchonbiiuk nba kar nyun bonchiann paak na buut nba tan sii
tee biaŋinba;
2 ki tingbouŋ na kpanbara chomm nanɔ, ki tingbouŋ na niib nyuu u bonchonchon-
toonn nba tee nan daan na ki yib.”
3 Ki Yennu Seyeeŋ na sik n paak, ki malaka na jiin ki saan nanin muuk ni, ki n la
poo ki u jak muuk ni bonkob-mɔŋ, ki sana nba sukii Yennu na sɔb lint bonkobuk maŋ
gbanant kur powa, ki bonkobuk maŋ mɔk yura ŋanlore nan yina piik.
4 Ki poo na lia tamɔnt, nan salima tiat, nan tana nba nyirii bonchiann, ki dia salima
seŋ nba ki u bonchonchontoonn jakint nan linba nubir Yennu boor na gbee leŋa.
5 Ki sann nba ki sɔɔ ki mi li paak sɔb u yugbiar paak a “Dogbeŋir Babilonn,
poochonchona nan tingbouŋ na bona nba nubir Yennu boor na naa.”

6 Ki n la ki poo na nyuu popeendamm sɔn, nan Yiisaweira nba ki bi kpiib na sɔn ki
yib.
Maa lau nna maŋ ki li bakitin bonchiann.
7 Ki malaka na boin a bee ki li yaar litimi, a u saa wannin poo na nan bonkobuk nba
ki u jak ki u mɔk yura ŋanlore nan yina piik na paak nba tee:
8 a bonkobuk nba ki n la na daan fo sianyoo, ŋaan ji ki fo, ŋaan saa nyi bootsunsuŋ
nba kaa terik na ni ki do, ki saa saan siaminba ki bi saa biirɔ na; a ki niib nba be
tingbouŋ na ni ki bi sana ki sɔb manfopaann teeb gbouŋ ni, yoo nba ki durinya daa din
ki piin na, saa got bonkobuk na, lin bakitib, kimaan bia? Bonkobuk na din fo, ŋaan ji ki
fo, ŋaan bia tan sii fo;
9 a linba na loon yan nan bannue; a yura ŋanlore na tee kunkona ŋanlore nba ki poo
na kar li paake;
10 ki bia tee kpanbara banlore, ki banŋmu kpo, ki wunba pukin banloob na tee kpanbar
mɔtana, ki lɔɔ na daa ki dii naan; wuu taŋi dii naan, u naan maŋ kan yukiri;
11 a bonkobuk nba daan fo, ki ji tan ki fo na, pukin kpanbara banlore na po, ki teen
banniin, ki mun tan saa saan siaminba ki bi saa biirɔ na;
12 ki yina piik nba ki n la na tee kpanbara piik, ŋaan bi daa ki dii naan, ki ŋamm nan
bonkobuk na tan saa lakin di naan, ki yukir waaminna,
13 ŋaan bi piik na tan saa taan mɔb, ki jii bi paŋ nan bi yiikoo na ki tur bonkobuk na,
14 ki bi tan saa kɔn nan Pegann na, ki Pegann na saa nyannib, kimaan u tee yomdamm
kur Yomdaanɔ, nan kpanbara kur Kpanbare, ki u poorpoweiteeb mun tee binba ki u
yiinib ki gannib, ki bi bia tee nimɔmm.
15 Ŋanne ki malaka na bia betin a nyun nba ki n la, ki poochonchonn kar li paak na
tee nigbouŋ nba tee nibooru, nan maaru, nan mabooru kur niibe;
16 a yina piik nba ki n la na, ŋamm nan bonkobuk na sii nan poochonchonn na, ki fat
linba kur ki u mɔk na ki nyikɔ gbananbir, ki pat u gbanant ki ŋman, ki bia joou muu,
17 kimaan Yennu-e te ki bi loon bin tun u loomm, ki taan mɔb, ki jii bi naangbouŋ ki
tur bonkobuk na mɔkmɔk nan ŋɔɔ Yennu maan maŋ nba tan saa gbee;
18 a ki poo nba ki n la na mun tee dogbeŋir nba ki li kpanbar tee tingbouŋ na kpanbara
yudaanɔe.

18

Ki jiin Babilonn baak po

1 Li poorpo ki n bia la malakasɔɔ, ki u mɔk yiikoo bonchiann, ki nyii Yendɔuŋ ni, ki u
yentu ŋamm yent ki lint tingbouŋ na lokir kur po,
2 ki u yeen nan kunkɔsaakar a "Dogbeŋir Babilonn na baawa, li set baawa, ki ji kpant
siaminba ki narinbiit kur, nan nɔɔnbiit nba mɔk sinsint na be.
3 Kimaan booru kur poŋ nyuu u nianbiiuk nba tee nan daan nawa, ki tingbouŋ na
kpanbara chomm nanɔ, ki tingbouŋ na kpinkpenta kpant mɔkita, u nianbiiuk nba yabit
na paak."
4 Ŋanne ki n bia gbat kunkɔsiar nyii Yendɔuŋ ni ki yeen a,
"N niib, nyint i mɔŋ u ni man,
ki daa lakin tuun toonbiit nanɔ,
ki u biit maŋ tubdatu daa taabitini,
5 kimaan u biit na doo ki baar sanpaaka,
ki Yennu tian u biit maŋ po.
6 Tɔn, bin mun tun ki jiinɔ nan waa tuu tuun biaŋinba na,
ki pau u biit pann taar munlee, ki dat u tubir bonbiir,
kimaan u te ki niib tun toonbiit bonchiann.
7 Bin te wun la mukisuk nan parbiir
ki lin jaŋ nan waa din tuu be u yamani
ki dont u mɔŋ biaŋinba na,
ki yeen u par ni a ŋɔɔ poobate kar na,
a u ki tee pakɔɔk kaa,
a li paak, u kan mi la parbiiri.
8 Li paak, biak saa baarɔ dayenn,
ki yiaru nan parbiir nan kon saa soorɔ,
ki muu bia saa diu;
kimaan ti Yomdaanɔ Yennu nba bu nanɔ na
tee yabint daanɔe."

9 Tɔn, tingbouŋ na kpanbara nba chomm nanɔ ki dii u mant na, bi-i taŋi la u mudinu
munyuut na, bi saa bui ki fabin u paak.
10 Bi tan saa tin jaŋmaanii u biak na paak, ki see banfɔkira ki ji yeen a “Wuya, dogbeŋir
na, wuya, Babilonn, doo nba mɔk paŋ na, a tubdatu baare yiama.”
11 Ki tingbouŋ na kpinkpenta tan saa bui fabin u paak, kimaan sɔɔ nba tan sii kaa ki
saa daa bi tiat na paak,
12 sɔɔ ji kan mi daa bi tiat nba tee salimmɔna, nan salimpeena, nan tanbinyinyira nba
daauk paar, nan gbaknii, nan chinchenŋana, nan tammɔna chinchena, nan daat nba
mantik fan, nan linba ki bi jii loobuk nyana ki nan, nan bona nba ki bi dia daat nba
daauk paar ki naan na, nan kut, nan bont nba kur fan,
13 nan kakaduro, nan gasinbunn, nan tulaarii, nan tulaarbooru nba tee mir nan
frankinsens na, nan daan,* nan kpan, nan yon, nan dii, nan nei, nan pei, nan taanii
nan li torit, nan daaba, nan nisaarii manfoa gbaa.
14 Ki kpinkpenta na yeenɔ a “Tiat nba ki a bo loon fii mɔk na, nan a mɔkint na, nan
taŋant na gara, a ji kan mi lar.”
15 Ki kpinkpenta nba kpentir ki tan la gor doo maŋ ni na tan sii see banfɔkire ki mɔ
fabin, kimaan bi tiin u biak na jaŋmaanii.
16 Bi sii bui fabin ki yeen a “Wuya, dogbeŋir nba naan poo nba gbab chinchenŋana,
nan tammɔna chinchena, nan salima, nan laanii nba daauk paar na,
17 yoo waaminna sinsuuk nie ki a mɔkint na kur biir.”
Ki binba tee ŋarint yudamm, nan binba kɔɔ ki saa bi sɔnii na, nan ŋarinkanna, nan
binba kur tuun mɔkgbeŋa ni, ji see banfɔkir,
18 ŋaan yikin, baa la ki muu diu ki li munyuut do sanpaapo na, ki bia yeen a “Ti ki mi
la dogbeŋir na booru;”
19 ki bi fini tant ki pukin bi yura, ki bui fabin ki yeen a, “Wuya, dogbeŋir nba ki niib
mɔk ŋarint ki lin mɔkgbeŋa ni, ki kpentir, ki laat gor leŋ na, ki li kur biir yoo waaminna
nɔɔk ni.”
20 Yendɔuŋ ni teeb, nan Yennu niib, nan u sɔkiniinba, nan Yiisa toomiinba, ii mɔk
parpeenn man, kimaan Yennu bu dogbeŋir maŋ buut ki biirɔ ki turiwa.
21 Ki malakapaarɔ tɔkir tann nba gbeŋ nan nagbeŋir na, ki lur mɔkgbeŋir ni, ŋaan
yet a “Bi tan saa wokit dogbeŋir Babilonn na ki lu-u nnae wun biir, ki sɔɔ ji kan mi lau,
22 ki ji kan mi gbat ki bafaara faa biat, koo ki yan-yinna yiin yanii, koo ki yerpebira
peeb yerii, koo ki kikapebira peeb kikai doo maŋ ni; ki toontunnɔ bia kan mi ki be leŋi,
ki sɔɔ bia kan mi ki gbat naar fuut leŋi;
23 ki fitir yentu ji kan yent doo maŋ ni; ki jakunt nan pookɔɔnt ji sii kaa leŋ biaki. Doo
maŋ ni kpinkpentae tuu tee tingbouŋ na paarib, ki doo maŋ niib bia lin dia nyɔkii ki
kpann tingbouŋ na niib kur;
24 ki Yennu sɔkiniinba, nan u niib, nan binba ki niib kpiib tingbouŋ na kur ni na, bi
sɔn be Babilonn doo maŋ paak, li paake, Yennu dat u tubir.”

19

1 Linba na poorpo, ki n gbat fuut Yendɔuŋ ni, ki li tee nibur pinpauk, ki bi yeen a
“Haleluya,* tinnu nan dontir nan paŋ tee ŋɔɔ Yennu yare;
2 ki u buut ŋan ki bia tee mamɔmm; ki u bu poochonchonbiiuk nba biir tingbouŋ na
nan u chonchonsin na buut, ki dat u tubir, waa kpii ŋɔɔ Yennu toontunna na paak.”
3 Ki nibur na bia yikin ki yeen a “Haleluya, doo nba ki bi joo na munyuut do sanpaapo
mɔkmɔk nan mɔkmɔk.”
4 Ki saakab piinlee nan banna na, nan bonfoa banna na baa fabin, ki jiant ŋɔɔ Yennu
nba kar naangbouŋ paak na, ki yeen a “Mamɔmm, haleluya.”

Ki jiin Pegann na poochianu jaamm po

5 Tɔn, ki kunkɔsiar nyii naangbouŋ na boor ki yet a “Pakin Yennu man, yimm nba kur
tee u daaba, yimm nba tiinɔ, li nijaana nan tarii.”
6 Ŋanne ki n bia gbat kunkɔsiar, ki li fu nan nibur nba tuu piak ki fu na, ki bia fu nan
sutik ni nyun na, ki bia fu nan satiangbeŋa na ki yeen a “Haleluya, kimaan ti Yomdaanɔ
Yennu nba mɔk paŋ kur na tee Kpanbar.
7 Ŋaant man ki tii kpamm, kii mɔk parpeenn, kii dont u sann, ki turɔ baakir, kimaan
yoo na baara ki Pegann na loon wun kɔɔn u poo, ki u sarkpeŋ poŋ teen siira.
8 Ki Yennu tur sarkpeŋ na chinchenŋann nba nyirii ki yeen bonchiann, a wun gbab.”
(Chinchenŋann nae tee Yennu popeendamm binben-yeeŋ.)

---

* **18:13 18.13** Bi din dia tilɔɔnae ki tee daan.

* **19:1 19.1** Haleluya paake tee: “Pakin Yennu man.”

9 Ki malaka na yetin a n sɔb a “Binba ki bi yiimm ki bi baar Pegann maŋ pookɔɔnt
jaamm ni na, parpeenn tee bi yare.” Ki malaka maŋ bia yetin ki pukin a “Maan na tee
Yennu maame, ki tee mamɔmm.”
10 Li yoo ki n baa fabin u tɔɔnn, a n jiantɔ. Ki u yetin a n daa tee nna kaa, a u tee min
nan n naa waas nba dia Yiisa barŋanii na toontunnanlɔɔe, a n jiant Yennu-e.
Yennu sɔkiniinba nba sɔkint ki yeen na, bi piak Yiisa poe.

Ki jiin taanpeeŋ jakirɔ po

11 Li poorpo ki n la ki Yendɔuŋ loot, ki taanpeeŋ see leŋ, ki wunba jakɔ na sana
tee Nimɔnɔ nan Barmɔndaanɔ; ki u bu buut nan li barmɔnii, ki bia tookit tɔbii nan
barmɔnii.
12 Ki u ninbina naan mupeenu, ki u yir naanfokirii ki li yaba u yur paak, ki sann sɔb
u paak, ki sɔɔ ki mi sann maŋ paak see u kuukɔɔ.
13 Ki liatir nba ki u lia na gbar sɔn; ki sann nba ki bi yiu na tee “Yennu Mɔmaan.”
14 Ki Yendɔuŋ ni tɔb niib jak taanpeenii, ki lia chinchenŋana nba peen ki ki mɔk
jakinti, ki waau.
15 Ki jukbanjiak nba di bonchiann tant ki nyii u mɔb ni, ki u saa jiir ki kɔn nyann
nibooru kur, ki yentib nan paŋ, ki saa ŋmakirib siaminba ki bi ŋmakii tilɔɔna na, ki li
tee Yennu nba mɔk paŋ kur na wutochiɔŋ.
16 Ki sansiar sɔb u liatir nan u pann paak a “Kpanbara kur Kpanbar, yomdamm kur
Yomdaanɔ.”
17 Ŋanne ki n la malaka, ki u see yonnu ni, ki tian ki yi nɔɔnii nba yuuk sanpaapo, a
bin tikir ki baar Yennu jaangbeŋir na ni,
18 ki tan di kpanbara, nan lanjimanba yudamm, nan paŋ damm, nan taanii nan
taanjakira, nan niib kur, binba tee daaba nan yent-n-mɔŋ damm, nan nijaana, nan
binba tee tarii kur gbanant.
19 Ki n la muuk ni bonkobuk na, nan tingbouŋ na kpanbara nan bi tɔb niib, ki bi tikir
a bin kɔn nan wunba jak taamm maŋ na nan u mun yaa tɔb niib.
20 Ki bi soor muuk ni bonkobuk na, nan u faak sɔkinii nba daan tuu tuun bakitnauŋ
nyina u tɔɔnn po, ki kpann binba mɔk muuk ni bonkobuk maŋ dɔk na, nan binba daan
jiantir u ninnauŋ na, ki lu muuk ni bonkobuk maŋ nan u faak sɔkinii na foot, bootsunsuŋ
nba ki muu nan sarwuuta di na ni.
21 Ki wunba jak taamm, ki jukbanjiak tant nyii u mɔb ni na, jii jukbanjiak maŋ ki kpii
binba biar na, ki nɔɔnii na dii bi gbanant ki tan gboo.

20

Ki jiin bintusir na po

1 Ki n bia la malakasɔɔ, ki u nyii Yendɔuŋ ni ki siik, ki dia bootsunsuŋ nba kaa terik
na peenii nan jaruk nba gbeŋ u nuu ni,
2 ki soor waakperbiiuk nba din tun be ki tee Sanbiirtɔɔ koo Sintaanii na, ki lorɔ,
3 ki jiiu lu bootsunsuŋ na ni bintusir, ŋaan kpar ki kpaa kpai ki tabin, ki u ji kan fit
kpann tingbouŋ na nibooru kur, bintusir na nɔɔk ni; ki bintusir na-i gar, bi saa lootɔ ki
wun nyi paanu waan.
4 Ki n la naangbant, ki Yennu tur binba kar li paak na yaak, a bin bu buut. Ki n bia la
binba ki bi din pot bi yura na sei; baa din mɔɔntir Yiisa barŋanii nan Yennu mɔmaan
na paake ki bi kpiib; bi din ki jiant bonkobuk na, koo li ninnauŋu, ki bia din ki gaar
bonkobuk maŋ dɔk bi yugbia paak, koo bi nii ni. Bi fiir kuun nie, ki lakin dii naan nan
Masia bintusir. Linba nae tee sinsinn kpeemm fiiru.
5 Kpeemm nba biar na ŋarin kan fiir kuun ni nan bintusir na nba tan saa gar.
6 Binba dɔŋ sinsinn kuun fiiru na ni, bi tee popeendamme, ki parpeenn bia tee bi yar;
kuun nba pukin munlee na ji ki mɔk bi yiikoo; bi sii tee Yennu nan Masia mannteebe,
ki saa lakin di naan nan Yiisa bintusir.

Ki jiin binba nyann Sintaanii na po

7 Bintusir na-i taŋi gar, bi saa loot Sintaanii bootsunsuŋ na ni ki ŋaau,
8 ki u saa lin ki kpann nibooru nba be tingbouŋ na kur ni, binba ki bi yib Gog nan
Magog na. Sintaanii saa tikir bi kura ki bin faa tɔb; bi kann tee nan mɔkgbeŋir ni
tanbiinii nae.
9 Ki bi tia lint lokir kur po, ki tant ki saa bia lint Yennu niib nba be sian na, nan doo
nba ki Yennu mantik loon na. Ki muu nyii Yendɔuŋ ni ki tan diib.

10 Ki malakanba jii Sintaanii nba kpann tingbouŋ na niib na, ki lu-u bootsunsuŋ nba
ki muu nan sarwuuta di na ni, siaminba ki bi dɔŋ lu bonkobuk na nan u faak sɔkinii
na. Leŋe ki bi saa di biak yonnu nan nyiɔk mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

Ki jiin buut nba joont po

11 Ki n bia la naangboungbeŋir nba peen bonchiann, nan wunba kar li paak na; ki
tingbouŋ nan sanpaak mir bot u tɔɔnn, ki sɔɔ ji kan mi lar.
12 Ki n la binba din kpo, nijaana nan tarii na, ki bi see naangbouŋ na tɔɔnn po; ki sɔɔ
pɔbit gbant, ki bia pɔbit gbounleer nba ki bi sɔb binba mɔk manfopaann na sana. Ki
Yennu bu binba kpo na buut, ki li waa bi toona nba tee biaŋinba, ki li sɔb gbant maŋ
ni.
13 Ki mɔkgbeŋa nyinn kpeemm nba be nyun ni, ki kuun nan kpeentiŋ mun nyinn
binba kpo ki be bi ni na. Ki Yennu bu bi buut nan baa tun biaŋinba na.
14 Ki bi jii kuun nan kpeentiŋ ki lub bootsunsuŋ nba ki muu gbee leŋ na ni. Kuun nba
pukin munlee nae tee muu bootsunsuŋ maŋ.
15 Ki wunba sann din ki sɔb binba mɔk manfopaann na gbouŋ na ni, bi saa lu-u
bootsunsuŋ nba ki muu gbee leŋ na nie.

21

Ki jiin sanpaapo paann nan tingbounpaann po

1 Ki n bia la sanpaapo paann nan tingbounpaann. Ki sanpaapo kper na, nan
tingbounkper na mir bot; ki mɔkgbeŋir ji kaa.
2 Ki n la Yennu doo nba tee Jerusalem paann na, ki li nyii Yennu boor Yendɔuŋ ni,
ki siik, ki tee nan pooyookir nba tuu teen siir ki faŋit u mɔŋ ki tookit jɔɔ nba yaa wun
kɔɔnɔ na.
3 Ki n gbat ki kunkɔsaakar nyii naangbouŋ na boor ki yeen a “Nnara, Yennu ŋaak ji
be nisaarii boore, ki ŋɔɔ Yennu sii be namm, ki bi sii tee u niib, ki ŋɔɔ Yennu mɔŋ sii
be bi boor ki tee bi Yennu,
4 ki saa fiar ninnyuut kur bi numm po; ki kuun, koo parbiir, koo mɔnii, koo tont ji sii
kaa, kimaan bonkpera na kur gara.”
5 Ki wunba kar naangbouŋ maŋ paak na yet a “Nnara, n tee bont kur bonpaanne.”
Ŋanne ki u bia betin a n sɔbir, kimaan mɔbona na tee mɔniie, ki tee linba ki yada be li
ni.
6 Ki u bia yetin a “Li poŋ tuma. N tee Alfa nan Omega-e; li paak tee piinu nan joontu.
Binba ki nyunnyukuru mɔkib na, n saa pib manfoor nyun nba bunii ki nyi nyuntona ni
na, ki bin nyu.
7 Ki wunba nyann nyannu na, u saa gaar linba na n boor, ki n sii tee u Yennu, ki u
mun tee n bik.
8 Ŋaan jaŋmaandamm, nan binba ki teen Yiisa yada, nan bonbilankant damm, nan
nikpiirit, nan bonchonchona, nan jabaabuura, nan paŋjiant-teeb, nan fai damm kur, bi
binbeboor tee bootsunsuŋ nba ki muu nan sarwuuta di na nie; ŋanne tee kuun munlee
na.”

Ki jiin Jerusalem paann na po

9 Li yoo na, ki malakanba banlore nba daan dia senii ŋanlore, ki li gbee nan biak
booru munlore nba joont na yenɔ betin, a n baar ki wun wannin Pegann na pooyookir.
10 Ŋanne ki Yennu Seyeeŋ sik n paak, ki malaka na jiin ki saan nanin kunkonn nba
fɔk bonchiann paak, ki wannin Jerusalem nba tee Yennu doo na, ki li nyii Yendɔuŋ ni,
Yennu boor ki siik,
11 ki nyirii nan Yennu baakchiɔŋ na, ki bia nyirii nan tanbinyinyir nba daauk paar ki
bi yir jaspa na, ki yeen nan mianu na.
12 Ki doo maŋ mɔk joongbeŋ-foot; ki joona maŋ mɔk tammɔi piik nan ŋanlee, ki
malakanba piik nan banlee guu tammɔi maŋ, ki Israel booru piik nan ŋanlee na sana
sɔb tammɔi piik nan ŋanlee maŋ paak.
13 Ki tammɔi ŋantaa-taa be joona ŋanna na paak, ŋantaae din be yondopo, ki ŋantaa
be diitu po, ki ŋantaa be gaŋ po, ki ŋantaa be yonbaapo.
14 Doo maŋ fiakir see tana piik nan ŋanlee paake, ki Pegann na toomiinba piik nan
banlee na sana sɔb tana piik nan ŋanlee na paak.
15 Ki malaka nba piak nanin na dia salima patu nba ki bi bikii bona na, a wun bikin
doo maŋ, nan li tammɔi, nan li joona na.

16 Ki li mɔk joona ŋanna, ki joona maŋ fɔkint tee yomm. Ki malaka na bikin doo na
nan u patu, ki li yarimu tee maar tusir nan kobii ŋanŋmu. Li yarimu, nan li sanpaapo
fɔkint, nan li fɔkint tintann paak kur tee yomm.
17 Ki u bia bikin li joona, ki li tee taabana kobik nan piinna nan ŋanna. Malaka maŋ
din bikin nan nisaarik nba tuu bikii bona biaŋinba nae.
18 Ki joona na maa nan tanbinyinyira nba daauk paar ki bi yi jaspa na, ŋaan ki doo
na mɔŋ tee salimmɔna, ki nyirii nan mianu na;
19-20 ki bi jii tana nba daauk paar bonchiann, booru booru, ki fɔkin fiakir na, ki
tanbooru maŋ te ki li ŋan bonchiann.
Sinsinn fiakir tann nae ki bi yi jaspa,
ki tann nba pukin munlee na yi saafir,
ki muntaa ni yar yi agat,
ki munna ni yar yi emeral,
ki munŋmu ni yar yi onik,
ki munloob ni yar yi kaneliann,
ki munlore ni yar yi krisolat,
ki munniin ni yar yi beril,
ki munyia ni yar yi topas,
ki piik ni yar yi krisopas,
ki linba pukin piik nan yenn na yi jasint,
ki piik nan ŋanlee ni yar mun yi ametis.
21 Ki li gana piik nan ŋanlee na tee tanbooru nba daauk paar, ki bi yir peel na, li mun
yaa piik nan ŋanlee, ki gann kur tee peel maŋ yenn yenn, ki doo na sɔnu tee salimmɔna,
ki nyirii nan mianu na.
22 N ki la Yenjiantu diiuk doo maŋ ni; kimaan ti Yomdaanɔ Yennu nba mɔk paŋ kur
na, nan Pegann na, ŋamme be leŋ, ki niib jiantirib.
23 Ki doo maŋ ki loon ŋmaarik koo yonnu yentu, kimaan yabint Yennu baakchiɔŋ nae
tee li yentu, ki Pegann na mun tee li fitir.
24 Ki tingbouŋ na niib sii be li yentu ni; ki tingbouŋ na kpanbara saa kɔɔ nan bi mɔkint
ki bir leŋ.
25 Doo maŋ gana ki loo, kimaan nyiɔk kaa leŋ.
26 Ki tingbouŋ na nibooru kur saa kɔɔ doo na ni nan baakir nan mɔkint ki bir leŋ.
27 Linba tee jakint, nan wunba tuun fei toonn, nan fai damm, kan kɔɔ doo maŋ ni, see
binba sana sɔb Pegann na manfoor gbouŋ na ni kuukɔɔe saa kɔɔ doo maŋ ni.

22

1 Li yoo ki malaka na wannin mɔkir nba mɔk manfoor nyun na, ki li nyi Yennu nan
Pegann na naangbouŋ na ni, ki yeen nan mianu na,
2 ki puub gaar doo na sɔnjosinsuuk ni, ki tiik nba ki bi yir manfoor tiik na see mɔk-
kpinii ŋanlee na kur po; ki tiik maŋ loon lɔɔna booru piik nan ŋanlee, ki binn nɔɔk ni
ki li loon taar piik nan munlee, li loone ŋmaarik kur ni; ki li faat na tee tebuk ki tur
nibooru kur.
3 Yennu nba por linba mɔb, li ji kii be doo maŋ ni; Yennu nan Pegann na naangbouŋ
maŋ sii be doo maŋ ni, ki u toontunna na sii jiantirɔ.
4 Ki bi saa la u numm po, ki u sann saa sɔb bi yugbia paak.
5 Nyiɔk ji tan sii kaa, bi tan kii loon fitir koo yonnu yentu, kimaan ti Yomdaanɔ Yennu
sii tee bi yentu. Ki bi saa di naan kii be mɔkmɔk nan mɔkmɔk.

Ki jiin Yiisa baaru po

6 Ki malaka na bia yetin a “Mɔbona na tee mɔniie, ki yada bia be li ni. Ki ti Yomdaanɔ
Yennu nba jikit u Seyeeŋ ki teen u sɔkiniinba na, ŋɔɔe tun u malaka, a wun baar ki
wann u toontunna linba saa tun mɔtana.”
7 Yiisa yet a “Gotir man, n baate mɔtana.”
Tɔn, binba saak sɔkinii mɔmaan nba sɔb gbouŋ na ni na, parpeenn tee bi yare.
8 Min Jɔɔnn-e gbat ki bia la linba na kura. Maa gbat ki bia la na, li yooe ki n baa fabin
malaka nba wannin linba na na tɔɔnn, ki yaa n jiantɔ.
9 Ki u yetin a n daa tee nna kaa; a u mun tee min nan n naa waas nba tee sɔkiniinba,
nan binba saak linba be gbouŋ na ni na toontunnanlɔɔe; a n jiant Yennu-e.
10 Ki u bia betin a n daa bɔrii sɔkinii mɔmaan nba be gbouŋ na ni, kimaan yoo na
pera;

11 ki wunba tuu tuun toonbiit, wun biar kii tuun nna, a ki wunba mun tuu tuun jakint
toonn, wun biar kii tuun nna; ki wunba tuu tuun toonŋana, wun mun biar kii tuun nna,
ki wunba tuu tee popeendaanɔ, wun mun biar kii tee nna.
12 Yiisa yet a "Gɔtir man, n baate mɔtana, ki dia sɔɔ kur toona nyɔɔt, a n tan turɔ.
13 Mine tee Alfa nan Omega, sinsinn nan joontu, pinpiik nan gbennu."
14 Damm nba wuur bi para nan Yiisa sɔn na, parpeenn tee bi yare; li paak ki bi mɔk
yaak nba saa di tilɔɔna nba teen manfoor na, ki saa kɔɔ tammɔb na ni ki saan doo na
ni.
15 Ki bonbilankant damm, nan jabaabuura, nan bonchonchona, nan nikpiirit, nan
patjiant-teeb, nan binba tee fai damm bi mɔmaan ni nan bi toona ni na, bi kur tan sii
be doo maŋ nanyer poe.
16 "Min Yiisa-e tun n malaka, a wun tan fiit maan na ki tur n weira. Mine tee Defid
yaaboonn, ki bia tee sanyafaar ŋmaajar nba nyɔkit na."
17 Tɔn, ki Yennu Seyeeŋ nan Pegann na pooyookir na yet a "Baat."
Ki wunba gbatir n mun yet a "Baat."
Ki wunba kur ki nyunnyukuru soorɔ, wun baar; ki wunba loon nyun maŋ, wun gaar
yann.

Mɔmajoontik

18 Wunba kur gbat sɔkinii mɔmaan nba be gbouŋ na ni, min Jɔɔnn kpaanɔ nan
ninmɔnne, a wunba pukin siar mɔmaan maŋ ni, Yennu saa jii biak booru booru nba
sɔb gbouŋ na ni na, ki pukin u tubdatu po.
19 Ki wunba mun nyinn siar sɔkinii mɔmaan nba be gbouŋ na ni, Yennu saa nyinn u
tor nba be manfoor tiik lɔɔna na ni, nan Yennu doo nba ki bi sɔb li po gbouŋ na ni na.
20 Tɔn, wunba pak linba na yet a "Mamɔmm, n baate mɔtana."
Mamɔmm, ŋaant ki lii tee nna. Ti Yomdaanɔ Yiisa, baat.
21 Ti Yomdaanɔ Yiisa ninkpabauŋ-ii be nan i kur. Mamɔmm.